R. P. D. ANTONINI

DIANA

PANORMITANI

CLERICI REGULARIS, EPISCOPORUM
Examinatoris in Urbe, & Sancti Officii Regni Siciliæ Conſultoris,

COORDINATI,

SEU OMNIUM
RESOLUTIONUM MORALIUM;
Ejus ipſiſſimis verbis ad propria loca, & Materias,

PER V. P. MARTINUM DE ALCOLEA
Monachum Carthuſienſem ex Regali Cœnobio de Paulari, fideliter diſpoſitarum,

TOMUS NONUS.

EDITIO NOVISSIMA, CUI DE NOVO ACCESSIT TOMUS DECIMUS, *veluti totius Operis Summa, ad faciliorem Studioſorum Theologiæ Moralis uſum, accommodata.*

VENETIIS, MDCCXXVIII.
Ex Typographia Balleoniana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

I N D E X
TRACTATUUM, ET RESOLUTIONUM
Hujus Tomi Noni.

Ultimus numerus paginam indicat.

TRACTATUS I.

De Immunitate Eccleſiæ. Et in calce hujus Tractatus agitur de ejus conſecratione, pollutione, atque reconciliatione, pag. 1.

1 AN Immunitas Eccleſiæ ſit ex jure Divino, Et ex Doctrina hujus quæſtionis infertur, quod ſint reprobandæ conſuetudines contra Immunitatem Eccleſiarum, cum ſint non ſolum contra jus Canonicum, ſed etiam contra jus divinum, *Ex part. 4. tract. 1. reſol. 44. ibid.*

2 Refelluntur aliqua argumenta à Sarpo adducta contra Eccleſiarum Immunitatem, quam non habuiſſe originem ab Imperatoribus demonſtratur. Et quæritur an violantes illam poſſint ab Epiſcopo abſolvi, Et diſcutitur, an Judices violantes illam incidant in Bullæ Cœnæ cenſuram, Et an excommunicatio contra lædentes Immunitatem Eccleſiarum non ſit lata, ſed ferenda, explanatur, *Ex part. 6. tract. 1. reſol. 34. ibid.*

3 An Conſtitutio Gregorii XIV. de Immunitate Eccleſiarum deroget juri communi, & conſuetudinibus, *Ex p. 1. tr. 1. reſol. 1. pag. 3.*

4 An ad incurrendam excommunicationem hujus Bullæ ſufficiat actus attentatus, Et an ad hoc non ſufficiat ſola cogitatio extrahendi, ſed requiratur, quod ſit deventum ad aliquem actum exteriorem? *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 15. pag. 4.*

5 An Judices, vel alii contravenientes huic Conſtitutioni ſint ab Epiſcopo abſolvendi, vel talis excommunicatio ſit Summo Pontifici reſervata, Et an hæc excommunicatio reſervetur in Bulla Cœnæ, vel ſolum excommunicentur ſtatuentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam, *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 41. ibid.*

6 Quænam Eccleſia tribuat confugientibus Immunitatem, Et an Eccleſia non perfectè conſtructa, porticus Eccleſiæ, ſcala ipſius, turris Cymbalorum, hortus, & ſimilia, & omnis habitatio, quoad totam ſuam fabricam conjunctam gaudeant Immunitate, quamvis ſit polluta, vel interdicta, aut deſtructa, ſi adſit ſpes reidificationis, Et an domus Seminari, domus puellarum, & orphanorum authoritate Epiſcopi fundatæ, domus Clericorum in communi viventium; & Oratoria Confraternitatum gaudeant ſuprà dicta Immunitate, *Ex par. 6. tr. 1. reſol. 1. ibid.*

7 An fines Eccleſię per aliquem circuitum gaudeant Immunitate? Et an domus Clericorum juncta Eccleſiæ, vel intra triginta, aut quadraginta paſſus conſtructa, gaudeat Immunitate, Et an domus Eccleſiæ intra ejus confines exiſtens non obſtante quod ſit laicis locata, gaudeat Immunitate, Et quid, ſi conceſſa tamen ſit laicis ad Emphyteuſim, an gaudeat dicta Immunitate? *Ex par. 6. tr. 1. reſ. 2. pag. 5.*

8 An Cœmeteria, Hoſpitalia, Monaſteria, & Grangiæ Religioſorum ſecundum illud, quod ſeptum eſt, gaudeant Eccleſiarum Immunitate; quamvis Cœmeteria ſint polluta, vel interdicta, atque ab Eccleſia ſeparata, & quid de ejus oſtio, & porticu, Et an delinquens ſi capiatur per aliquam pallii partem, vel per pedem extra locum ſacrum exiſtentem, alium verò pedem, & caput in Eccleſiam habens gaudeat Immunitate, Et quid de illo, qui manibus apprehendit ferrum, vel valvam Eccleſiæ, *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 6. pag. 7.*

9 An Campanile Eccleſiæ, etiam ſi ſit ab ea disjunctum, gaudeat ejus Immunitate? Et an Cœmeterium disjunctum ab Eccleſia gaudeat ejus Immunitate? Et docetur Oratoria privata domorum non gaudere Immunitate? *Ex par. 4. tr. 1. reſ. 108. pag. 8.*

10 An qui adhæſit oſtio clauſo Eccleſiæ, gaudeat Immunitate? Idem dicendum eſt de tangentibus parietes Eccleſiæ. Et quid dicendum, ſi aliquis confugiat ſuprà tectum Eccleſiæ, Idem dicendum eſt de tecto Palatii Epiſcopalis, domorum Canonicorum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum hujuſcemodi? *Ex part. 6. tr. 1. reſ. 3. ibid.*

11 An fugiens à birruariis, ſi parietem Eccleſiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat Immunitate? Et an ſi quis confugiat ſuprà tectum Eccleſiæ, gaudeat ejus Immunitate, *Ex par. 3. tractat. 1. reſ. 73. pag. 9.*

12 An ſi quis à ſatellitibus fugiens intraret in cubiculum ægrotantis, ubi ad ipſum communicandum Sacerdos cum SS. Sacramento adveniſſet, & ibi à dictis birruariis comprehenſus fuiſſet ante quam Sacerdotem tangeret, an is, inquam, Immunitate gaudeat, Et ſupponitur reum tangentem Sacerdotem, qui Euchariſtiam deferret, gaudere Immunitate Eccleſiæ, neque capi poſſe, & ſi capiatur reſtituendus erit. Et quid, ſi ſe commiſcuerit inter illas perſonas, quæ per plateas aſſociant Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum? Et notatur, quod confugiens ad Sacerdotem portantem oleum Sanctum infirmis, non gaudeat Immunitate Eccleſiæ, *Ex part. 1. tract. 1. reſol. 28. ibid.*

13 An reus confugiens ad Reliquias Sanctorum, vel ad eorum Imagines, quæ per plateas proceſſionaliter circumferuntur, gaudeat Immunitate, Et quid, ſi apprehendat Sacerdotem ambulantem, *Ex part. 4. tr. 1. reſ. 48. pag. 10.*

14 An Palatia Illuſtriſſimorum Cardinalium gaudeant Immunitate, *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 37. ibid.*

15 An Cardinalium domus gaudeat privilegio Immunitatis, *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 33. ibid.*

16 An Palatium Epiſcopi Titularis gaudeant Immunitate, Et infertur Palatium Epiſcopi commorantis extra Diœceſim, & Palatia Cardinalium, ubicumque ipſi extra Romam exiſtant, gaudere privilegio Immunitatis? *Ex part. 6. tract. 1. reſ. 5. ibid.*

17 An reus confugiens ad Palatium Epiſcopi, quod non ſit intra confines, & quadraginta paſſus, ſed longè ab Eccleſia diſtet, gaudeat Immunitate, Et quid ſi in illo non adſit Oratorium, in quo Divinum celebretur Sacrificium, Et notatur, quod hæc Immunitas extenditur *alas caſas de algunos Embaxadores de la corte?* *Ex p. 1. tract. 1. reſ. 27. pag. 11.*

18 An Palatia Epiſcopi ultra quadraginta paſſus ab Eccleſia diſtantia, gaudeant Immunitate, ſi non habeant Oratorium, in quo Miſſa celebretur? Et an hæc Immunitas extendatur ad Palatia Epiſcopi, ipſo mortuo, vel abſente dummodò non fuiſſent alteri locata, *Ex par. 4. tract. 1. reſ. 96. ibid.*

19 An Palatia Epiſcoporum gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Et quid dicendum, ſi Palatium Epiſcopi non habeat Oratorium pro celebratione Miſſæ? Et an hoc privilegio gaudeant Palatia Epiſcopi, etiam ſi Epiſcopus ſit abſens, vel mortuus? Et an domus Epiſcopi, quando in viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurit, gaudeat hac Immunitate? *Ex part. 6. tr. 1. reſ. 4. pag. 12.*

20 An Palatia Epiſcoporum extra eorum Diœceſim gaudeant Immunitate, Et an Palatia Cardinalium extra Urbem exiſtentium dicta Immunitate gaudeant? Et an Palatia Epiſcoporum etiam ſine Capella, & diſtantia ab Eccleſia extra 40. paſſus, gaudeant Immunitate, *Ex par. 4. tr. 1. reſol. 40. ibidem.*

21 An domus Parrochorum, Canonicorum, & aliorum Eccleſiaſticorum exiſtentes prope triginta paſſus Eccleſiæ gaudeant ejus Immunitate etiamſi habitentur à laicis, Et notatur, quod nomine paſſus intelligitur menſura quinque pedum, pes autem complectitur menſuram quindecim digitorum? *Ex par. 3. tract. 1. reſ. 71. ibid.*

22 An Collegium de propaganda Fide, & ſimilia gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Et an Seminaria gaudeant privilegio Immunitatis? Et an rei confugientes ad Eccleſiam, & tangentes tantum ejus parietes exteriores; gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Idem eſt de tangentibus murum extrinſecum dictarum domorum, hortorum ſeminariorum, &c. Et curſim docetur tectum Eccleſiæ, Monaſteriorum Immunitate gaudere. Et an ſub nomine Grangiæ Religioſorum intelligatur Villa etiam illa cum Capella, in qua Religioſi recreationis cauſa, & gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant, unde reus confugiens ad dictam Capellam gaudeat Immunitate Eccleſiæ? *Ex part. 10. tr. 15. & Miſc. 5. reſ. 38. pag. 13.*

23 De

23 De aliquibus Joannis Sancii opinionibus circa Immunitatem Eccleſiarum? *Ex part. 1. tr. 1. reſ. 39. ibid.*

24 An qui commiſit gravia delicta extra homicidium, & mutilationem, in eccleſiis, vel Cœmeteriis, hac Immunitate gaudeat? *Ex par. 1. tr. 1. reſ. 2. ibid.*

25 An poſt Bullam Gregorii XIV. gaudeat quis Immunitate Eccleſiarum, ſi committat aliquod delictum enorme non exceptuatum in dicta Bulla? Et in textu hujus Reſolutionis adducuntur aliqui diverſi caſus pro praxi ſuprà dictæ quæſtionis? *Ex part. 5. tr. 1. reſ. 2. pag. 14.*

26 An Immunitas Eccleſiarum neganda ſit aliquibus reis, etiam ſi non commiſerint delicta in jure exceptuata? Et an Clerici gaudeant Immunitate Eccleſiarum, ut laici, Et Sacerdos, v. g. indutus cotta, & ſtola extra Eccleſiam, precedente Cruce ad efferendum defunctum, vel Sacramentum Extremæ Unctionis, vel Euchariſtiam ad infirmum, poſſit capi à ſatellitibus de licentia Epiſcopi, *Ex part. 6. tract. 1. reſol. 25. ibid.*

27 Enumerantur aliqua delicta, quæ contra opinionem Sarpi gaudere debent Eccleſiarum Immunitate. Notantur aliqui ex quatuordecim caſibus, qui in corpore hujus Reſolutionis explanantur, quia ſæpius contingere poſſunt in praxi, *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 26. pag. 16.*

28 Quænam perſonarum conditio, & quodnam delicti genus à loco ſacro protegi, aut non protegi poſſunt, *Ex par. 6. tr. 1. reſ. 7. pag. 17.*

29 An blaſphemantes Deum, & B. Virginem gaudeant Immunitate Eccleſiarum, Et quid de Hæretico, vel de quocumque alio de hæreſi ſuſpecto, *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 51. pag. 19.*

30 An violantes Eccleſias, frangentes fores, vel comburentes eas, gaudeant Immunitate, *Ex part. 1. tract. 1. reſ. 21. ibid.*

31 An incendiarii privandi ſint Eccleſiarum Immunitate, Et qui comburit fores eccleſiæ ad eam deprædandam, an gaudeat dicta Immunitate, *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 26. ibid.*

32 An deflorantes Moniales, & raptores Virginum gaudeant Immunitate Eccleſiæ, Et quid etiamſi reus defloraſſet Monialem in ipſa Eccleſia Monaſterii, *Ex part. 1. tractat. 1. reſ. 43. ibid.*

33 An raptores Virginum ſint excludendi ab Immunitate Eccleſiæ, Et deducitur deflorantem Monialem gaudere privilegio Immunitatis, *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 14. ibid.*

34 An Clerici gaudeant Immunitate Eccleſiarum, ita ut ad Eccleſiam confugientes pro criminalibus non exceptis in Bulla, ab eorundem judicibus Eccleſiaſticis inviti extrahi non poſſint ab ea, *Ex part. 1. tractat. 1. reſ. 24. pag. 20.*

35 An Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudeant Immunitate, *Ex part. 3. tract. 1. reſ. 35. ibid.*

36 An Religioſi gaudeant dicta Immunitate, ita ut eorum Superiores non poſſint extrahere illos ab Eccleſiis, & quid, ſi delinquant in propriis Monaſteriis, *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 25. pag. 21.*

37 Quidam Religioſus effregit carcerem ſui Monaſterii, & aufugit in alienam Eccleſiam, vel Monaſterium, quæritur quid faciendum? Et an cognitio pro dicta Immunitate in quocumque caſu, & eventu ſemper pertineat ad Epiſcopum? Et ſupponitur Religioſos gaudere Immunitate Eccleſiæ, ſive proprii, ſive alieni Monaſterii; Idem quod dictum eſt de Religioſis dicendum eſt de Monialibus, & puellis, quæ in eorum Monaſteriis educantur, quæ gaudent Immunitate in propria Eccleſia, & Monaſteriis aliorum Ordinum, ſed non item intra ſuum Monaſterium, ſicuti omnes Religioſi gaudent dicta Immunitate, *Ex part. 10. tractat. 14. & Miſc. 4. reſ. 32. aliàs 30. ibid.*

38 An Regularis occidens ſuum Generalem gaudeat Immunitate eccleſiarum, *Ex part. 7. tract. 11. & Miſc. 2. reſ. 37. pag. 22.*

39. An Apoſtata à Religione gaudeat Immunitate Eccleſiæ, Non autem in Eccleſiis, & Monaſteriis ejuſdem Religionis, à qua apoſtatavit, ſed in aliis, *Ex part. 1. tractat. 1. reſol. 23. ibid.*

40 An qui vehementer ſuſpectus eſt de hæreſi, gaudeat Immunitate Eccleſiæ, *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 38. ibid.*

41 An hæreticus, non ſolum ob hæreſim, verum etiam ob alia delicta diſtincta ab hæreſi, careat Immunitate eccleſiarum, *Ex par. 1. tr. 1. reſ. 29. ibid.*

42 An Hæreticus quoad alia delicta gaudeat Eccleſiarum Immunitate, Idem dicendum eſt de Schiſmaticis Apoſtatis, & fautoribus Hæreticorum, &c. *Ex part. 6. tract. 1. reſ. 34. ibid.*

43 An Judeus, Paganus, Sarracenus, & quilibet Infidelis gaudeat Immunitate Eccleſiæ, *Ex part. 1. tr. 1. reſ. 22. pag. 23.*

44 An Infideles, Judæi, &c. gaudeant Immunitate Eccleſiarum, *Ex part. 4. tractat. 1. reſol. 50. ibid.*

45 An Judæi, & alii Infideles, ſi confugiant ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate, Et docetur, quod ſuper Immunitate Eccleſiaſtica ſæculares Principes nil ſtatuere poſſunt; unde in materia Immunitatis jus Canonicum, & non Civile ſervandum eſt, *Ex part. 6. tract. 1. reſol. 23. ibid.*

46 An offendentes perſonas Cardinalium gaudeant Immunitate Eccleſiarum, maximè poſt Bullam Gregorii XIV. Ex quo infertur, an offendentes quoſcumque Conſiliarios, licet intimos Principum ſæcularium gaudeant Eccleſiarum Immunitate, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 86. pag. 24.*

47 An mandantes offendi Cardinales, ſi effectus non ſequatur, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priventur immunitate Eccleſiarum, Et notatur eum, qui offenſionem nomine ſuo factam Cardinali ratam habet, Immunitate Eccleſiarum non gaudere, præter incurſionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ, *Ex par. 5. tr. 2. reſ. 87. ibid.*

48 An non revelantes læſæ Majeſtatis crimen in Cardinales perpetratum, gaudeant Immunitate Eccleſiæ, Idem dicendum eſt de non revelantibus crimen læſæ Majeſtatis in perſonam Principis, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 90. pag. 25.*

49 An receptatores, & defenſores interficientium Cardinales incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Immunitate Eccleſiæ, Sed difficultas eſt, an dicti receptatores, &c. incidant in cenſuram latam in *cap. Felices de pœnis in 6.* Et an licèt excuſetur ab excommunicatione, qui Clericum turpiter inventum in continenti percuteret, id tamen non ſatis videtur in percutientem Cardinalem, Epiſcopum; & alios Prælatos expreſſos, &c. *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 91. ibid.*

50 An reus criminis læſæ Majeſtatis humanæ debeat gaudere Eccleſiarum Immunitate, Et quid dicendum, ſi uxorem, filios, fratres Regis, Conſiliarios, Proreges, &c. qui offendit, Et quid, quando conjuratio, conſpiratio, machinatio, conventicula, ſeditiones, & ſimilia, &c. non eſſent facta circa perſonam Principis, licèt talia crimina reducerentur ad læſam Majeſtatem, Et an ſciens, non revelans crimen læſæ Majeſtatis in ipſam perſonam Principis gaudeat immunitate, *Ex part. 6. tractatu 1. reſolut. 18. pag. 26.*

51 An committentes crimen læſæ Majeſtatis in Perſonam Principis Superiorem recognoſcentis gaudeat hac Immunitate, *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 6. ibid.*

52 An rebellis, vel qui offendit ſtatuas, vel Imagines Principis dicatas, gaudeat Immunitate, Et an cudentes falſam monetam, offendentes eum, qui habet ſalvum conductum, tractantes de faciendo Rege, ipſo vivente, expoliantes Nuntios Regis, vel alicujus Principis, ut arcana Regni ſcirent; & ſimilia perpetrantes gaudeant Immunitate? Et quid dicendum, ſi aliquis crimen læſæ Majeſtatis committeret in perſonam Principis, ſi non eſt ei ſubditus ratione originis aut domicilii? Et an verò, qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis, & non revelantes gaudeant Eccleſiarum Immunitate, *Ex part. 1. tract. 1. reſol. 7. ibidem.*

53 An gaudeat Immunitate Eccleſiæ conjurans ſeu machinans, ut tradat inimicis Regnum, civitatem, &c. *Ex part. 4. tr. 1. reſ. 103. pag. 27.*

54 An ſi quis occidat Fiſcalem Regium, vel Præſidem juſtitiæ, gaudeat Immunitate Eccleſiæ, Et quid, ſi aliquis occidat Epiſcopum vel Cardinalem, *Ex part. 1. tract. 1. reſ. 20. ibid.*

55 An Monetarii gaudeant Immunitate, Et an idem dicendum ſit de tonſoribus Monetarum, quod de cudentibus, *Ex par. 6. tr. 1. reſ. 19. ibid.*

56 An fraudentes Regia tributa gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Et an gaudeat Immunitate obligatus ad reddendum ratiocinia ratione alicujus adminiſtrationis, vel tutelæ, Idem eſt dicendum de Officiali Regio debitore ex cauſa Syndicatus, *Ex part. 6. tr. 1. reſ. 20. ibid.*

57 An fures debeant Immunitate Eccleſiarum gaudere, etiam in Eccleſia furantes Pyxidem SS. Euchariſtiæ Sacramenti? Et an ſaltem ex conſuetudine licitum ſit extrahere fures ſimplices ab Eccleſia? Et an ſaltem fures, qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt, & intra Eccleſiam illud contractaverint, gaudeant ejus Immunitate, Et notatur, quod reus non poteſt in Eccleſia ſpoliari à judice laico re furata, quam ſecum traxit, ſed recurrendum eſt ad judicem Eccleſiaſticum. Et an furantes, & alii delinquentes in Eccleſia capi poſſint ab Eccleſiaſticis Miniſtris, etiam extra Eccleſiam, Et docetur conſenſum Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis præjudicium, nihil operari, *Ex part. 6. tr. 1 reſ. 9. pag. 28.*

58 An publici latrones, & graſſatores viarum gaudeant Immunitate, Et quid, ſi ſemel, vel bis in via publica, & cum violentia quis depredetur, Et quid eſt dicendum de diurnis agrorum depopulatoribus, quia de diuturnis non eſt difficultas; & de captivantibus perſonas, & eas componentibus in quocumque

loco

loco an gaudeant dicta Immunitate? *Ex par. 6. tract. 1. reſol. 15. ibid.*

59 An qui commiſit peccatum nefandi gaudeat Immunitate Eccleſiarum? *Ex part. 4. tract. 1. reſ. 45. pag. 29.*

60 An Mercator, qui fraudulenter decoxit, gaudeat Immunitate? Et an ſimplices debitores, qui ſine cauſa criminis confugiunt ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate? Idem dicendum eſt de debitore publico, exactore tributorum, & debitore ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica, vel de officiali debitore ex cauſa Syndicatus, *Ex p. 1. tract. 1. reſ. 32. pag. 30.*

61 An decoctores, vulgo dicti *Falliti*, gaudeant Immunitate, Et an debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debeant ibi multo tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſint ejiciendi? *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 17. ibid.*

62 De quibuſdam Epiſtolis Clem. VIII. circa debitores fugitivos, bannitos, fures, &c. circa Immunitatem Eccleſiarum, & exiſtentes in Monaſteriis? *Ex part. 3. tr. 1. reſ. 40. ibid.*

63 An bannitus, ſi ſteterit in Eccleſia ſuæ patriæ, intelligatur exilium fregiſſe, Ex quo deducitur, an Epiſcopi habeant territorium? *Ex part. 4. tr. 1. reſ. 92. pag. 31.*

64 An exules, ſeu banniti confugientes ad Eccleſiam gaudeant ejus Immunitate, ſi non commiſerint delicta in jure exceptuata? Et an non ſolùm capi, atque extrahi ab Eccleſia non poſſit bannitus, ſed nec etiam poſſit occidi, non obſtante quod ex forma ſtatuti, aut ex alio capite poſſit impune occidi, Et an in tali caſu occidens bannitum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Gregorii XIV. contra contrahentes ab Eccleſia, Et curſim explanatur exulem nec humari quidem poſſe in Eccleſiis, à quibus arceatur exilii ſententia. Et diſcutitur, quod licèt Eccleſia dicatur eſſe in territorio Principis ſæcularis, non tamen propriè dicitur eſſe de ejus territorio? *Ex p. 6. tractat. 1. reſ. 21. ibid.*

65 An frangentes carceres, & inde ad Eccleſias confugientes, gaudeant Immunitate, Et an carceratus à cuſtode relaxatus ſub fide, ſeu juramento de rediendo, ſi non rediens, & ad Eccleſiam ſugerit, gaudeat Immunitate, etiam ſi carceratio ſit juſta? Idem dicendum eſt de damnato ad triremes, & inde ad Eccleſiam confugiente? *Ex par. 3. tract. 1. reſ. 37. ibid.*

66 An damnatus ad triremes in vita, vel ad tempus, ſi confugiat ad Eccleſiam, gaudeat ejus Immunitate, *Ex par. 1. tract. 1. reſ. 40. pag. 32.*

67 An damnatus ad trimeres fugiens ad Eccleſiam gaudeat ejus Immunitate? Idem dicendum eſt de condemnato ad verbera, Et an ductus ad ultimum ſupplicium, licèt ſervus pœnæ efficiatur, ſi tamen ad Eccleſiam confugerit, illius gaudeat Immunitate, Et Mercatores doloſè fracti, vulgo *que ſe hacen quebraditos*, ſi ad Eccleſiam confugerint, an ſint ab illa extrahendi? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 47. ibid.*

68 An damnati ad triremes gaudeant Immunitate? Et an reus è carcere confugiens ad Eccleſiam gaudeat ejus Immunitate? Et curſim infertur damnatum ad mortem, ſi cum ad ſupplicium deduceretur, & ſe eximens è manibus ſatellitum ad Eccleſiam confugeret; ejus gauderet Immunitate? *Ex part. 6. tractat. 1. reſ. 2. ibid.*

69 An ſervi, ſi fugiant ad Eccleſiam propter ſæviciam dominorum gaudeant ejus Immunitate? Et an in aliquo caſu Eccleſia poſſit compellere Dominum ſervum vendere? Et quid dicendum de ſervis Infidelibus non ſolum quoad gaudendum Immunitate, ſed etiam in ordine ad judicem? *Ex part. 7. tract. 7. reſ. 60. aliàs 59. pag. 33.*

70 An qui deliquit propè Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam, gaudeat poſtea ipſius Eccleſiæ Immunitate? *Ex part. 1. tract. 1. reſ. 3. ibid.*

71 An qui deliquit propè Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam, gaudeat ejus Immunitate? Idem dicendum eſt de illo, qui ſub dicta ſpe occidit aliquem in ſcalis, porticu, & Sacriſtia Eccleſiæ? *Ex part. 6. tract. 1. reſ. 10. ibid.*

72 Qui homicidium commiſit in ſcalis Eccleſiæ & poſtea inventus eſt in Eccleſia? queritur, an gaudeat Immunitate? Idem dicendum eſt, ſi quis occiderit aliquem in atrio, ſeu portali, & ſuper tectum, vel oſtium Eccleſiæ? *Ex part. 3. tractat. 1. reſ. 39. pag. 34.*

73 An exiſtens in Eccleſia mandans homicidium extra illam committi, vel exiſtens extra Eccleſiam mandans intra illam homicidium committi, gaudeat hac immunitate? *Ex part. 1. tr. 1. reſ. 10. ibid.*

74 An exiſtens in Eccleſia, vel aliquo Monaſterio, & ex feneſtra pilam tormentariam jecit in alium extra Eccleſiam exiſtentem, & illum occidit, gaudeat Immunitate? Et è contra, an ille, ſi exiſtens extra Eccleſiam occideret exiſtentem in Eccleſia, gaudeat ejus Immunitate, Et an gaudeat tamen Immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Eccleſia, etiam cum ſanguinis effuſione ſine tamen alicujus membri mutilatione? Ex *p. 1. tr. 1. reſ. 9. ibid.*

75 An qui in Eccleſia committit homicidium, vel membrum mutilavit, non deliberate, ſed accidentaliter, & ex calore iracundiæ, & provocationis, gaudeat Immunitate, Et quid, ſi vulnerat aliquem in Eccleſia extra membrorum mutilationem, an gaudeat Immunitate? Ex *p. 1. tr. 1. reſ. 11. ibid.*

76 An qui ex ſubdita rixa, & occaſione occidit, vel mutilavit aliquem in Eccleſia, gaudeat ejus Immunitate? Et an qui vi, dolo, & fraude aliquem ex Eccleſia extraxerit, & extractum eum occidit, gaudeat Immunitate? Et an exiſtens in Eccleſia, & mutilans, vel occidens exiſtentem extra Eccleſiam, gaudeat ejus Immunitate? *Ex part. 4. tractat. 1. reſol. 107. pag. 35.*

77 An occidens Clericum gaudeat Immunitate? Et an qui commiſit Sacrilegium, vel ſit excommunicatus, gaudeat Eccleſiæ Immunitate? Ex *par. 1. tr. 1. reſ. 34. ibid.*

78 An occidens; vel percutiens Clericum, aut Religioſum, & commiſit Sacrilegii crimen, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Ex *p. 4. tr. 1. reſ. 68. ibid.*

79 An ſi quis occidat aliquem *Appenſate*, & animo præmeditato, ſit privandus Eccleſiæ Immunitate? Et quid dicendum, ſtando in terminis juris communis? Ex *p. 6. tr. 1. reſ. 13. pag. 36.*

80 An qui occidit inimicum ex præmeditata animi deliberatione *Apoſtadamente*, ut vulgo dicitur, atque ex induſtria, non autem proditoriè, ſeu per inſidias, gaudeat Immunitate? Ex *par. 1. tr. 1. reſ. 33. ibid.*

81 An qui occidit inimicum non proditoriè, ſed per inſidias gaudeat Immunitate? Et notatur, quod per homicidium proditorium intelligitur illud, ubi nullus cum occiſo præcedebat rancor, ſed potius ſimulabatur amicitia, unde non dicitur proditor, qui occidit inimicum ſuum à tergo, vel è feneſtra cum archibuſiis? *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 5. ibid.*

82 An qui occidit amicum reconciliatum, tamquam proditor careat Immunitate? *Ex p. 1. tr. 1. reſol. 35. pag. 37.*

83 An qui occidit inimicum, cui fidejuſſionem dederat de non offendendo gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Et an judex ſæcularis teneatur delinquentem reſtituere Eccleſiæ ab illa cum licentia Epiſcopi abſtractum, ſi conſtet poſtea reum non commiſiſſe delictum in Bulla exceptuatum? Idem dicendum eſt, ſi ſuaſionibus vel blanditiis reus fuit inductus, ut ab Eccleſie exiret. Et an delinquens ab Eccleſia extractus, ſi a carceribus aufugiat & iterùm captus eſt in loco non immuni, adhuc Eccleſiæ reſtituendus ſit? Ex *p. 4. tractatu 1. reſolut. 34. ibid.*

84 An qui proditoriè occidit Infidelem, gaudeat Immunitate, Eccleſiæ; Et an occidens Infidelem pretio conductus, non ſit aſſaſſinus, & gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex *part. 4. tract. 1. reſ. 105. ibid.*

85 An qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis, præſente ipſo mandante, gaudeat Immunitate Eccleſiarum, Et quid de mediatore aſſaſſini? Ex *p. 4. tr. 1. reſ. 109. ibid.*

86 An mediator aſſaſſini gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Ex *p. 4. tr. 1. reſ. 33. ibid.*

87 An reus, qui attentavit occidere aliquem proditoriè, effectu & morte non ſequuta, gaudeat Immunitate, Et quid de illo, qui tentavit aſſaſſinium; etiam non ſequuto effectu, Et notatur quod, ut quis tanquam aſſaſſinus non poſſit uti privilegio Immunitatis, opus eſt, ut interveniat mandatum ad occidendum, nam ex mandatu ad vulnerandum tantum, etiam mediante pecunia non committitur aſſaſſinium. Et an gaudeat Immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante, occidit communem inimicum, vel qui præſente ipſo mandante, occidit aliquem; Et an ſit aſſaſſinus qui per preces & alios reſpectus occidit aliquem, *Ex part. 1. tractatu 1. reſolut. 18. pag. 38.*

88 An aſſaſſinus gaudeat Immunitate, etiam homicidio non ſequuto; Et an in occaſione Infidelis detur aſſaſſinus, vel neceſſarium ſit, ut occiſus ſit Chriſtianus, Et notatur mandantem non dici aſſaſſinum. Et an ſit aſsaſſinus qui promiſit occidenti aliquod ſe ab ejus Patre pro ipſo officium obtinere; Et an dicatur aſsaſſinus, qui animo complacendi tantum, alicui homini homicidium perpetravit; Et an non ſit aſsaſſinus, qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum, vel ſi recepta pecunia aliquem interfeciſset, præſente ipſo mandante; aut qui promiſſionem vel oblationem pro homicidio non acceptavit, vel ſi accepit parvam quantitatem pecuniæ, aut quando promiſſio pretii, vel mercedis non fuit certa, & ſpecifica, Et an ſit aſsaſſinus, qui promiſit dare ſicario aliquam in uxorem, Et an mediator aſsaſſini gaudeat Immunitate, Ex *part. 6. tr. 1. reſ. 11. pag. 39*

89 An qui voluit occidere aliquem proditoriè, & devenit ad actum proximum, ſed caſu non occidit, gaudeat Immunitate, Ex *p. 1. tr. 1. reſ. 4. ibid.*

90 An qui proditoriè conatur aliquem occidere, ſi mors non ſequatur, gaudeat Immunitate, Et quid dicendum de illo, qui veneno aliquē occiderit, cum quo nulla præceſſit inimicitia, ſecus

autem ſi inimicitia proceſſit? Et quid de illo, qui ſclopo à tergo, dormientem, vel per inſidias inimicum occiderit, an gaudeat Immunitate; Et an gaudeat Immunitate, qui aliquem per inſidias deducit; ut ab alio occidatur, & ille deductus occiſus eſt? Et explanatur, quod ſit homicidium proditorium; *Ex part. 6. tract. 1. reſ. 12. ibid.*

91 Utrùm, ſi quis veneno occideret aliquem, gaudeat Immunitate? *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 36. pag. 40.*

92 An qui in duello inimicum occiderunt, gaudeant Eccleſiæ Immunitate? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 46. ibid.*

93 An occidens fœtum animatum cum aliqua potione, gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Et an concubinarius potionem concubinæ, vel adulteræ, tradendo ad effectum faciendi abortum fœtus animati gaudeat Immunitate? *Ex part. 3. tract. 1. reſol. 72. pag. 41.*

94 An qui procuravit abortum fœtus animati, ſequuto effectu, gaudeat Immunitate? *Ex p. 7. tr. 5. reſ. 42. ibid.*

95 An teſtis, qui ſua falſa depoſitione fuit cauſa, ut quis morti traderetur, fugiens è fracto carcere in Eccleſiam, Immunitate gaudeat? Et quid, ſi in dicto caſu teſtis mediante pecunia corruptus falſum depoſuerit, propter quam falſitatem reus condemnatus eſt ad mortem, nam talis in hoc caſu dicetur aſſaſſinus, ideò an talis teſtis gaudeat Immunitate; *Ex part. 1. tractat. 1. reſol. 19. ibid.*

96 An teſtis, qui pretio falſum depoſuit; Unde innocens damnatus fuit ad mortem, gaudeat Immunitate; Idem dicendum eſt de judice, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnavit. Et quid dicendum, ſi in ſupradicto caſu teſtis falſus deponat ſine pecunia mediante, an privetur Immunitate tamquam occidens aliquem proditoriè; *Ex part. 4. tract. 1. reſ. 104. ibid.*

97 An qui proditoriè vulneravit, ſi mors ſequuta non fuerit, gaudeat Immunitate; Et an Mercatores decocti gaudeant Immunitate eccleſiarum; Et an Apoſtatæ à Religione gaudeant Immunitate Eccleſiæ; *Ex par. 4. tr. 1. reſ. 83. ibid.*

98 An qui ex propoſito, & ſub ſpe amicitiæ proditoriè alapam alicui viro Nobili inferret, vel cum fuſtibus eum percuteret, gaudeat Immunitate Eccleſiæ; Et ex doctrina hujus quæſtionis curſim inferuntur alii caſus, qui latius, & ſpecialiter in hoc novo ordine ſuprà ſunt in ſuis propriis Reſolutionibus diſcuſſi, & ideò tantum quæritur, an Simoniaci abſque tamen errore in intellectu, nam iſti eſſent Hæretici, gaudeant Immunitate Eccleſiæ; *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 31. pag. 42.*

99 An confugiens ad Eccleſias geſtando ſecum *ſclopettones, ſeu archibuſetos*, gaudeat Immunitate? Et quid dicendum, ſi alicubi conſuetudo eſſet in contrarium? Et an furantes in Eccleſia res alienas, imò furantes etiam res ſacras etiam in templo gaudeant dicta Immunitate; Et quid, ſi rem furto ſublatam poſtea intra Eccleſiam contrectaverint; Et an ſatellites poſſint auferre arma prohibita ab illo, qui in Eccleſiam confugit, & ſe abſcondit? *Ex p. 1. tract. 1. reſol. 17. ibid.*

100 An qui confugit ad Eccleſiam armatus, gaudeat ejus Immunitate, Et an poſſit reus in eccleſia ſpoliari armis prohibitis, vel bonis furatis per miniſtrum vel judicem laicum; *Ex part. 6. t. 1. reſ. 8, ibid.*

101 An miniſtri laicæ juriſdictionis poſſint in eccleſia auferre reo arma prohibita. Et an ſatellites poſſint per vim auferre rem furtivam è manibus furum etiam in eccleſia exiſtentium, ſi tradere recuſent; Et an ſatellites Curiæ laicalis, quando reus eſt intra Eccleſiam, ne inde fugiat, poſſint brachio apprehenſum tenere, donec licentia Epiſcopi veniat; Et an tali caſu concedatur, quod eccleſia obſideatur à ſatellitibus, ne reos libere effugiat? *Ex part. 1. tr. 1. reſ. 8. pag. 43.*

102 An qui jam vicinus eccleſiæ cum ipſo ſatellite per vim intrat in Eccleſiam, & ut ſe ſe de manibus illius eximat, vulnerat illum cum magna ſanguinis effuſione, gaudeat Immunitate; *Ex part. 1. tract. 1. reſ 13. ibid.*

103 An qui cum ipſo ſatellite per vim intrat in eccleſiam gaudeat ejus Immunitate; *Ex p. 3. tract. 1. reſ. 36. ibid.*

104 An qui detentus à birruariis adhuc intrat in Eccleſiam, gaudeat ejus Immunitate; *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 106. pag. 44.*

105 An qui comprehenſus extra locum ſacrum, ſi per illum tamen ad carcerem ducatur, vel ad ſupplicium, vel ad mortem trahatur per aliquam eccleſiam, gaudeat Immunitate; *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 30, ibid.*

106 An qui ab aliis violenter extractus fuit è manibus ſatellitum, ſi confugerit ad Eccleſiam, ſit protegendus, ut ejus Immunitate gaudeat; Et an ſi quis confugeret ad eccleſiam, & ſecum ferret violenter ſatellites in illam, gaudeat utique ejus Immunitate; Et deducitur, an ſicut laicus tenetur reſtituere reum eccleſiæ ſpoliatæ ſic, & Eccleſia teneatur Judici laico reum extractum ab aliis è manibus ſatellitum reſtituere; *Ex part. 6. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 5. ibid.*

107 An extractos ab aliquibus violenter è manibus ſatellitum, ſi confugiat ad Eccleſiam, debeat gaudere ejus Immunitate; Ex quo infertur omnes, qui ex publicis carceribus extracti fuerint violenter, ſi in Eccleſia reperti fuerint gaudere ejus Immunitate. Et notatur, an Hoſpites noſtræ Religionis, & Novitii laici antequam annum Novitiatus incipiant, gaudeant privilegio Canonicis; Et an Parentes caſtrando filios pro voce conſervanda peccent mortaliter; Et obiter etiam quæritur, an Chriſtianus fingens ſe Infidelem, & petens baptizari, ut certam pecuniariam ſummam accipiat, debeat abjurare; *Ex part. 9. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 45. pag. 45.*

108 An reus ſit neceſſario reſtituendus Eccleſię, à qua fuit violenter extractus, vel ſufficiat reſtitutionem facere alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo. Et an ſicut Eccleſia ſpoliata reo eſt reſtituenda, ſic etiam ſit reſtituendus Regius Fiſcus, ſi fuerit reo ſpoliatus, qui detinebatur à ſuis ſatellitibus. Et an fugiens è carceribus, vel è manibus familiæ laicæ ad Eccleſiam gaudeat Immunitate; Et quid dicendum de illo, qui vim faciendo traxiſſet, ſecum birruarios ad Eccleſiam; Et an extrahentes reum è manibus ſatellitum, tam ipſi, quàm reus, ſi ad Eccleſiam confugiant, gaudeant Immunitate? *Ex part. 6. tr. 1. reſ. 27. ibid.*

109 An homicidia extractus violenter ab Eccleſia à parentibus occiſi, ſi ſuperveniat Curia ſæcularis, & capiatur, debeat adhuc gaudere Immunitate; Idem eſt, ſi metu injuſtè illato, quod à judice ſæculari capiendus ſit in Eccleſia, & fugiat ab ea, adhuc non poteſt capi, quia tunc non dicitur egredi ſed extrahi per violentiam? *Ex part. 9. tractat. 7. & Miſc. 2. reſ. 6. pag. 47.*

110 An judex, qui non mandavit extrahere reum ab Eccleſia, ſed ſatellites, vel alii extraxerunt vi, vel dolo, teneatur reſtituere reum in Eccleſia, vel poſſit contra illum agere; *Ex par. 1. tr. 1. reſ. 16. pag. 48.*

111 An reus amittat Immunitatem, qui deceptus fuit ſubdolis verbis, & fallaciis ad egrediendum ab Eccleſia, & judex poſſit illum punire? *Ex p. 1. tr. 1. reſ. 26. ibid.*

112 An judex laicus violet Immunitatem Eccleſiæ, ſi carceret aliquem à perſonis privatis per vim extractum ab Eccleſia? Et notatur, quod privata perſona, quæ extraxit aliquem ab Eccleſia, afficitur cenſura? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 102. ibid.*

113 An ſi conſtaret notoriæ reum non gaudere Immunitate Eccleſiæ, poſſit illum judex ſæcularis extrahere, ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi; *Ex p 1. tr. 1. reſ. 14. pag. 49.*

114 An in caſibus exceptis liceat judicibus ſæcularibus ſine licentia Epiſcopi reos ab Eccleſiæ extrahere? *Ex part. 4. tr. 1. reſ. 42. ibid.*

115 An judices laici poſſint ſine licentia Epiſcopi extrahere reos, qui commiſerunt crimina exceptuata, quæ non gaudent Immunitate; *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 28. ibid.*

116 An ſaltem ratione conſuetudinis judices laici poſſint extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis, & excuſationem habere, ne obſervent Bullam Gregorii XIV. de Immunitate Eccleſiarum; Et notatur eſſe reprobandam conſuetudinem etiam in terminis juris communis, in qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia, donec examinetur cauſa ab ordinario; Et an Conſtitutio Gregoriana ſit uſu recepta explanatur. Et an, ut conſuetudo prævaleat adverſus Canones, & leges Pontificias, opus ſit, ut introducta ſit eum ſcientia, & expreſſo conſenſu Summi Pontificis; *Ex par. 6. tr. 7. reſ. 29. pag 50.*

117 An dum cauſa agitur, an reus gaudeat Immunitate, necne poſſit judex ſæcularis illum ab Eccleſia extrahere, & in ſuis carceribus detinere; Et quid eſt ſentiendum de modo conſtituendi reos ligatos intra Eccleſiam? Et in textu hujus Reſolutionis aliqui alii curioſi caſus, ſæpiùs contingentes in praxi quæruntur, & explanantur, in quibus reus gaudet eccleſiæ Immunitate; *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 32. pag. 52.*

118 An in dubio, an reus gaudeat Immunitate, ſpectet ad judicem laicum definire controverſiam; Et in corpore hujus Reſolutionis inveniuntur multa alia pulchra dubia neceſſaria, & caſus circa hoc contingentes in praxi; *Ex part. 6. tract. 1. reſ. 30. pag. 53.*

119 An cognitio, utrùm reus gaudere debeat Immunitate eccleſiarum, poſſit aliquando ſpectare ad judicem ſæcularem; Et an cognitio loci, an ſit Sacer, & Religioſus ad gaudendum Immunitate ſpectet ad judicem laicum; Et docetur ad judicem eccleſiaſticum ſpectare, cognitionem, ſi captus à ſatellitibus affirmet fuiſſe captum in loco ſacro, illis negantibus; *Ex part. 4. tr. 1. reſ. 59. pag. 54.*

120 An ad judicem laicum ſpectet cognitio, ſi captus à ſatellitibus affirment ſe fuiſſe captum in loco ſacro, illis autem negantibus; Et an ſi reus captus à judice laico dicit ſe eſſe Clericum, hujus rei cognitio ſpectet ad judicem laicum? *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 32. pag. 55.*

121 An judex ſæcularis teneatur reſtituere reum eccleſiæ licèt fuerit extractus cum licentia Epiſcopi, ſi conſtet illum non commiſiſſe delictum in Bulla Gregorii XIV. exceptum; Et an detur appellatio à ſententia Epiſcopi declarantes reum non

gau-

gaudere Immunitate? Et quid, ſi ſit lata in favorem rei? *Ex p. 4. tr. 1, reſ. 97. ibid.*

122 An Epiſcopo debeat certo conſtare de delicto in Bulla exceptuato, antequam tradat reum curiæ ſæculari? Et notatur quod ſi ſententia Epiſcopi lata ſit in favorem rei, quid gaudet Immunitate, judex ſæcularis non poſſit de tali ſententia appellare, *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 38. ibid.*

123 An Epiſcopus, quando cognoſcit ſi reus gaudeat necne Immunitate Eccleſiæ, debeat illum citare, Et an Epiſcopus non poſſit tradere Curiæ ſæculari reum extractum ab Eccleſia ex præſumptionibus, & conjecturis probabilibus, ſed requiratur concludens probatio de delicto in Bulla exceptuato, Nec in tali caſu Epiſcopus debeat ſtare proceſſui facto à judice laico, *Ex par. 4. tr. 1. reſ. 112. pag. 56.*

124 An Epiſcopus ſtare debeat proceſſui facto à judice laico, ſi reus remittendus ſit, vel ne, Et an non ſufficiant conjecturæ, judicia, & præſumptiones ad declarandum, ut reus commiſerit delictum in Bulla exceptuatum, ſed opus eſt Epiſcopo, ut certo conſtet de tali delicto. Et docetur probationem ſufficientem ad torturam ſuper delicto ſufficere etiam ut declaretur, nequis gaudeat Immunitate Eccleſiæ, *Ex part. 5. tr. 1. reſ. 9. ibid.*

125 An Epiſcopus, ut ferat ſententiam, ſi reus debeat nec ne gaudere Immunitate Eccleſiæ, debeat ſtare proceſſui facto à judice laico, Et an requiratur plena delicti probatio, *Ex p. 6. tr. 1. reſ. 31. pag. 57.*

126 An reus confugiens ad Eccleſiam poſſit per judices Eccleſiaſticos, vel laicos puniri pœna exilii, vel ad perpetuum carcerem, Et an poſſint judices ſupradictum reum condemnare ad triremes etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum; vel ut ſerviat ei, cui injuriam intulit? Et notatur, quòd licèt confugiens ad Eccleſiam impunitus dimitti non debet, tamen pœnam ei infligendam, non judex laicus, ſed Eccleſiaſticus debet imponere, *Ex part. 1. tractatu 1. reſol. 12. pag. 60.*

127 A reus; dum exiſtit in Eccleſia; poſſit à judice ſæculari damnari ad mortem, vel ad pœnam corporalem, ad exilium, ad triremes, ad perpetuum carcerem, & ſint ei alimenta præſtanda, Et explanatur, quod quamvis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur, eo tamen ipſo quod ſemel ad Eccleſiam confugerat, illius gaudet Immunitate, ita ut de jure non poſſit ob illud delictum amplius corporaliter puniri, ſeu condemnari. Sed docetur reos ad Eccleſiam confugientes non debere eos impunitos dimitti, & explanatur, qua pœna judex Eccleſiaſticus debeat reos gaudentes Eccleſiarum Immunitate punire, *Ex part. 6. tractat. 2. reſ. 33. ibid.*

128. An judex laicus jubens interfici reum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Gregorii XIV. tam ipſe; quam ejus miniſtri, Et latè explanatur legem pœnalem ex identitate rationis extendendam eſſe ad alium caſum quando militat eadem ratio, & quid maximè in odioſis, Et quæritur, an Templum Judæorum fuerit privilegio Immunitatis inſignitum, Et notatur nempè Grecorum tantum modo uſum fuiſse, ut Templis Immunitatem tribuerent: vel an apud omnes Gentes aſyla recepta fuerunt, *Ex part. 6. tract. 1. reſ. 35. pag. 61.*

129 An judex laicus, inconſulto Epiſcopo, poſſit exhumare corpus defuncti occiſi, ut conſtet de corpore delictum, Ex quo deducitur, quod ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt Clericus, ſine ulla limitatione, an ſequatur poſtea mors, vel non, & ſine metu alicujus irregularitatis propter talem declarationem, ſi poſtea ſequatur mors. Et an Epiſcopus in primo ſuprà dicto caſu concedens licentiam judici laico corpus exhumandi in nullam incurrat irregularitatem, *Ex p. 9. tr. 7. & Miſc. 1. reſ. 64. pag. 63.*

De Conſecratione Eccleſiæ, atque de ejus pollutione, & reconciliatione.

130 AN ſi ex intentione renovandi Eccleſiam unius paries poſt alterum ſucceſſivè deſtruatur & ædificetur de novo tota Eccleſia, amittat conſecrationem, *Ex part. 11. tr. 3. & Miſc. 3. reſ. 21. pag. 63.*

131 An infans filius fidelis recentiſſimè natus, ſi ante Baptiſmum moriatur, & ſepeliatur in Eccleſia, illam polluat, Et ſupponitur, quod polluitur eccleſia per ſepulturam hominis Infidelis. Sed difficultas eſt, an Eccleſia violetur, ſi per Epiſcopum excommunicatum non toleratum conſecretur, aut benedicatur, Et docetur Epiſcopum hæreticum validè conſecrare, ſeu benedicere Templa, dum Fidem Sanctæ Trinitatis tenet. Et advertitur, quod Eccleſia non violatur, quamvis excommunicatus non toleratus celebret in ea; nec Altare, & paramenta

ſacra polluuntur per uſum talium excommunicatorum? *Ex p. 11. tr. 8. & Miſc. 8. reſ. 22. par. 64.*

132 Quænam quantitas ſanguinis requiratur, ut Eccleſia maneat violata; & quænam quantitas ſeminis, Et ſupponitur quod effuſio ſanguinis debet eſſe injurioſa: ex quo deducitur, quod Eccleſia non polluitur, ſi quis occidat in ſui defenſionem, ſi caſu ſanguis effundatur in Eccleſia; aut phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus, dum vulnus curat in Eccleſia vel venam, aut tumorem incidit, effundat ſanguinem inculpatè, &c. Et an ſufficiat, ut ſanguis effluat infra Eccleſiam, ſi vulnus factum fuit extra Eccleſiam, Et quid è contra, Et an requiratur, quod Eccleſia denuntietur à judice polluta, Et an ex pollutione ſeminis polluatur Eccleſia, *Ex part. 11. tract. 2. & Miſc. 2. reſ. 58. ibid.*

133 Quidam in Eccleſia rixando cum aliquo, pugno in naribus percuſſit, ex quibus magna ſanguinis quantitas exivit, petierunt à me, an Eccleſia remanſerit polluta, *Ex part. 6, tract. 6. & Miſc. 1. reſ. 24. pag. 65.*

134 Quidam fuit occiſus ante Eccleſiam, & cum adhuc calidus eſſet intra eam illatus, credens inimicus eſſe adhuc vivum, vulnus grave ei intulit, ex quo manavit copioſa ſanguinis effuſio, quæſitum fuit, an Eccleſia remaneat interdicta, Et an ex qualibet minima ſanguinis effuſione Eccleſia polluatur, vel neceſſaria ſit magna effuſio ſanguinis injurioſa, imò, & enormis, *Ex p. 6. tr. 6. & Miſc. 1. reſ. 25. pag. 66.*

135 Quidam fuit in Eccleſia vulneratus, & perſequens inimicum fugientem magnam copiam ſanguinis extra Eccleſiam vulnus effudit, quæritur, an Eccleſia remaneat polluta, *Ex par. 6. tr. 6. Miſc. 1. reſ. 47. ibid.*

136 Olim in Eccleſia Regularium fuit quidam ſacculis arenæ ita acriter contuſus, ut poſt tres dies extra Eccleſiam mortuus ſit, quæritur, an Eccleſia remanſerit polluta, Et an Eccleſia violetur, ſi quis vino conſecrando immiſcuiſſet aliquod venenum, ut illius ſumptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt, *Ex part. 6. tr. 6. & Miſc. 1. reſol. 26. ibid.*

137 An Eccleſia non cenſeatur polluta per quamcumque delicti notitiam, niſi hoc fuerit per ſententiam judicis declaratum, *Ex p. 6. tr. 6. & Miſc. 1. reſ. 17. pag. 67.*

138 An Eccleſia, quæ ſtetit in campo per longum tempus abſque tecto, & janua, & plena multis ſpurcitiis, ſit denuo ab Epiſcopo ſolemniter reconcilianda, Et explanatur, quod Eccleſiis ſemel conſecratis non debeat iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cujuſque ſeminis pollutione pollutæ fuerint? *Ex p. 8. tract. 7. & Miſc. reſ. 93. ibid.*

139 An in Eccleſia polluta ſi quis celebret, remaneat conſecrata, Et quid, ſi Sacerdos celebret mala fide, Et notatur Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem non eſſe irregularem, nec incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, *Ex p. 6. tr. 6. & Miſc. 1. reſ. 28. ibid.*

140 An ſuprà dictis caſibus, ſi Sacerdos celebret Miſſam in Eccleſia polluta, remaneat conſecrata, Et an requiratur ſententia judicis declarantis locum ſacrum eſſe violatum, Et curſiſſimè deducitur, quod ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſtibus non benedictis, & in calice non conſecrato, quod ſupradicta remanet conſecrata, & benedicta, *Ex part. 11. tr. 2. & Miſc. 2. reſ. 59. ibid.*

141 Olim per effuſionem humani ſanguinis Injurioſam fuit violata quædam Eccleſia conſecrata; quæſierunt, an ſimplex Sacerdos, de licentia Epiſcopi poſſit illam reconciliare, Et explanatur, quod hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam, nam Eccleſia ſi ſit benedicta tantum, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de ejus licentia, & cum aqua à ſe, vel per alium Epiſcopum benedicta cum vino, & cinere, *Ex part. 2. tr. 15. & Miſc. 1. reſol. 6. pag. 68.*

142 An Regulares poſſint reconciliare eorum Eccleſias pollutas, & maximè ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas, Et quid de aliis Sacerdotibus, Et docetur in hoc caſu differentiam eſſe inter Eccleſiam conſecratam, & benedictam tantum, & ejus reconciliationem, Et explanatur Superiores Regulares ex privilegio poſſe reconciliare eccleſias conſecratas, *Ex par. 4. tract. 4. & Miſc. reſ. 91. ibid.*

143 An Superiores Regulares poſſint reconciliare eorum eccleſias conſecratas, ſi epiſcopus diſtet per duas dietas, vel defunctus ſit, aut epiſcopatum renuntiaverit, vel ſi depoſitus ſit, Et an ex privilegio poſſint Regulares ſolemniter benedicere ſuas eccleſias, & Cœmeteria, ſi Epiſcopus nolit, aut negligat, Et docetur, quid intelligatur per duas dietas. Et explanatur, quod dieta alia eſt vulgaris, alia verò legalis, *Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. reſ. 22. pag. 69.*

144 De quibuſdam opinionibus circa reconciliationem eccleſiæ,

ſi pol-

ſi polluatur. Et pro praxi quæritur, an ſi homicidium, vel magna ſanguinis effuſio contingat in porta Eccleſiæ, Eccleſia polluatur? Et quid ſi ſtans in oſtio Eccleſiæ recipiat vulnus lethale ab inimico, & Mortuus cadat extra Eccleſiam, ſanguinemque in ea non effundendo? Et notatur, quod excuſatur à peccato Sacerdos celebrans in Eccleſia polluta, quoties pollutio contigerit poſt cęptum Canonem; imò tenetur Miſſam proſequi. Idem eſt, ſi excommunicatus denuntiatus ingrediatur Eccleſiam eodem tempore, & non vult egredi. Et tamdem docetur poſſe celebrari in Eccleſia polluta ad dandum Viaticum moribundo, & ſi eſt Parochialis, licebit in ea Baptizare, & ſervare Euchariſtiam pro infirmis, *Ex part. 11. tract. 8. & Miſc. 8. reſ. 23. ibid.*

Appendix ad cæteras alias Reſolutiones & Quæſtiones, quæ ſimul ad hunc Tractatum primum *de Immunitate bujus tom. 9.* pertinet.

AN Eccleſia retineat ſuam conſecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars novæ conſecratæ additur? Et an Eccleſia amittat ſuam conſecrationem, quando præcipua pars parietum ſimul corruunt? *Ex part. 2. tractat. 15. ex reſ. 3.* Quæ nunc invenietur *in tom. 2. tract. 1. de Celebrat. Miſſarum reſol. & 175.*

An locus, ubi fuit deſtructum Templum gaudeat Immunitate? *Ex part. 11. tract. 8. ex reſ. 9.* Quæ hic reperietur *in to. 4. tract. 5. de Indulgentiis reſ. 24.*

An Eccleſia non polluatur ſepeliendo excommunicatum, niſi ſit ille vitandus? Et quid de Hæretico non denuntiato, *Ex part. 5. tr. 9. reſ. 97. & 98. & in p. 9. tr. 8. ex reſ. 1* Quæ hic ſunt *in tom. 5. tr. 1. de Excommunicatione reſ. 70. 71. & 72.*

An Epiſcopus conſecrans Eccleſiam in peccato mortali peccet mortaliter? *Ex p. 3. tr. 6. ex reſ. 67.* Quæ nunc invenietur *in to. 3. tr. 3. de Epiſcopis reſ. 80.*

An condemnatus, ſi obvium habeat Cardinalem, ſit liberandus? *Ex par. 5. tr. 2. reſ. 29.* Quæ hìc reperietur *infrà in hoc ipſomet to. 9. tr. 7. de Cardinalibus reſ. 75.*

An privilegium Immunitatis Palatii Epiſcopalis habeat locum in Palatiis Inquiſitorum, & Prælatorum, qui habent jura Epiſcopalia, & territorium diſtinctum, ut ſunt quidam Abbates? Et an Oratoria Religioſorum, quæ ſunt in eorum Grangiis gaudeant Immunitate Eccleſiæ? Et an prædicta oratoria, ſi polluantur, non indigeant reconciliatione, Et an cætera omnia Oratoria privata gaudeant ſuprà dicta Immunitate Eccleſiæ? *Ex p. 9. tract. 1. ex reſol. 48. 33. & 18.* Quæ hìc ſunt *in tom. 4. tract. 2. de Oratoriis privatis reſol. 10. 12. & 62.*

Adducitur pulchrum, & curioſum dubium pro gaudenda Immunitate Eccleſiæ. Videlicet, quidem Miles in Exercitu commiſit delictum, & aufugit ad Eccleſiam, vel Altare portatile Exercitus. Sed Generalis Dux Exercitus caſtra in alium locum diverti juſſit, ut ita reum capere, & plectere poſſet; ſed vir doctus ex Societate Jeſu, qui vices Epicopi in Exercitu quoad ſpiritualia exercebat, tradidit Aram Altaris reo, monens reum, ne eam à ſe removeri permitteret, donec in alio loco Altare poneretur, & ſic factum eſt, & Dux Generalis Exercitus non eſt auſus capere, reum, utpote Eccleſiæ Immunitate gaudentem, eo quod ſecum Aram deferret, Et curſim docetur Vicarium generalem Exercitus eſſe judicem ad declarandum, quando Miles reus debeat gaudere Immunitate Eccleſiæ, ſi confugiat ad tentorium, in quo Miſſa celebratur, vel ad Eccleſiam Caſtri, Et an poſſit oppugnari Eccleſia, quando eſt incaſtellata, id eſt munita more Caſtri? Et an bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum poſſint in Bello diripi, & devaſtari? Et an tali privilegio Immunitatis gaudeant omnia bona quorumcumque ſint, ſi in Eccleſia ad cuſtodiam reponantur? *Ex part. 10. tract. 15. ex reſol. 15. & in p. 6. tr. 4. ex reſ. 12.* Quæ nunc invenietur *in tom. 7. tract. 7. de Bello reſ. 65. & 26.*

An judex, qui ſimul duabus manibus extrahit duos homines vi è Templo contra Immunitatem Eccleſiæ; incurrat duas excommunicationes? *Ex p. 5. tr. 9. ex reſ. 59.* Quæ hic reperietur *in to. 5. tr. 2. de cenſura ob percuſſionem Clerici reſ. 53.*

Explanatur, quod in conflictu opinionum judices eam amplecti debent, quæ favet Eccleſiæ: *Ex part. 6. tractat. 2. ex reſol. 4.* Quæ hìc eſt *infrà in hoc ipſomet tom. 9. tr. 8. de Familia laica Nuntiorum reſ. etiam 4.*

An ludere in Eccleſia ſit peccatum mortale? *Ex part. 7. tract. 9. ex reſol. 38.* Quæ nunc invenietur *in tom. 6. tract. 4. de Ludo reſ. 3.*

Nota, quod *in tom. 1. tractat. 7. de Circumſtantiis* ſunt aliquæ difficultates pro copula, pollutione, tactibus, & aſpectibus habitis in Eccleſia, & pro aliis diverſis caſibus factis in Eccleſia, & Oratoriis, quos ibidem reperies *à reſ. 81. uſque ad reſ. 89. incluſivè.*

An Capitulum ſede vacante poſſit dare licentiam, ut ædificentur Eccleſiæ? *Ex p. 8. tr. 4. ex reſ. 54.* Quæ nunc invenietur *in to. 3. tr. 5. de Capitulo Sede vacante reſ. 40.*

An in Regno Siciliæ poſſit Rex diſponere ad libitum in quoſcumque uſus voluerit de fructibus Eccleſiarum vacantium? Et an Reges, & Magiſtratus, ut executores Concilii poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum? Et diſcutitur differentia inter privilegium conceſſum à Principibus laicis eccleſiæ, & privilegium ab eccleſia Principibus laicis conceſſum; nam hoc revocari poteſt, tanquam privilegium, conceſſum ſubdito; illud autem minimè, quod eſt valde notandum, Etiamque docetur ſtatutum eſſe contra libertatem eccleſiarum, quando eſt contra libertatem unius Eccleſiæ tantum. Et quæritur, an Principes ſtatuentes, ne in eorum ſtatu poſſint ædificari de novo Monaſteria, & Eccleſiæ ſine eorum licentia, derogent Immunitati eccleſiæ? Et an Conſtantinus Imperator cenceſſerit facultatem, ut Eccleſiæ per totum Orbem poſſint ædificari? Et an ſtatuta, quibus cavetur, ne quis poſſeſſionem apprehendat alicujus eccleſiæ ſine facultate Principis, vel ſuorum Miniſtrorum, ſit contra libertatem eccleſiaſticam? Et an judex, & Miniſter Regius poſſit cognoſcere cauſam, cum agitur, ut Petrus Clericus recuperet Eccleſiæ poſſeſſionem, à qua ejectus eſt per vim, Et an lex, ſive ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem, non facto inventario, teneatur ultra vires hæreditatis, comprehendat eccleſias, & Monaſteria? Et an Clericus poſſit convenire laicum coram judice eccleſiaſtico pro rebus non ſolum eccleſiæ ſed etiam pro fructibus? *Ex p. 7. tract. 10. ex reſol. 1. & in par. 4. tr. 1. ex reſ. 75. & in p. 3. tract. 1. ex reſ. 8, & in part. 4. tract. 1. ex reſ. 82. & in part. 1. tract. 2. ex reſ. 61. 62. 129. 67. & 71. alias 60. 61. 128. 66. & 70. & in p. 5. tract. 1. ex reſ. 7. & in part. 4. tract. 1. ex reſ. 24.* Quæ hìc ſunt *infrà in hoc ipſomet tom. 9. tr. 2. de Immunitate Eccleſiaſtica reſ. 14 50. 51. 196. 197. 202. 203. 206. 219. 280. & 281.*

Nota, quod infrà Tractatus tertius de Statuto prohibente, ne bona immobilia alienentur in eccleſias, & quod eccleſia infra certum tempus teneatur alienare bona immobilia ſibi relicta, plenus eſt quæſtionibus ſuper his difficultatibus ideò ibi require, quidquid occurrere poteſt circa hoc.

Similiter adverte, quod *in tom. 6. tr. 7. de Donationibus* ſunt multæ Reſolutiones pro donationibus factis eccleſiæ, ideò ſi ita caſus miſſus occurrerit, require illum ibi in ſequentibus Reſolutionibus hìc aſſignandis, & non in aliis præcitati tractatus, videlicet *in reſ. 55. 94. 95. 105. 106. 111. 118. 119 120. 121. 122. 123. 124. 131. 135. & 147.*

An Bona Clericorum, ſive mobilia, ſive immobilia, quæ ob ipſorum hæreſim publicentur, applicari debeant Fiſco Regio, vel Fiſco eccleſiæ? *Ex p. 4. tr. 8. ex reſ. 43.* Quæ nunc invenietur *in to. 5. tr 10. de Poteſtate Inquiſitorum reſ. 128.*

An per cenſus ſolutionem Romanæ Eccleſiæ probetur exemptio à juriſdictione Epiſcoporum? Et docetur prohibitum eſſe, ne Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarium bona immobilia, aut jura laicis, ſubmittant, aut ſubjiciant, nec etiam ex ipſis in Patronos, vel Advocatos Eccleſiarum perpetuo, vel ad tempus non modicum conſtituant? *Ex p. 10. tract. 7. ex reſ. 4. & 5.* Quæ hìc ſunt *infrà in hoc ipſomet tom. 9. tract. 11. de Jure protectionis reſ. etiam 4. & 5.*

Nota, quod in fine hujus *tom. 9.* ſunt aliquæ aliæ difficultates curſim deciſæ, & aliquæ etiam aliæ latæ Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ pro aliis diverſis caſibus, & quæſtionibus circa Immunitatem Eccleſiæ.

An liceat judicibus laicis in caſibus exceptis reponere reos in carceribus ſæcularibus nomine Epiſcopi, ubi tutius cuſtodiantur? Ex quo infertur, quod non poteſt judex laicus, qui extrahit reum in caſibus exceptis, retinere illum in carceribus ſuis dando tamen cautionem de immunitate, ſed debet ipſe reum eccleſiæ reſtituere. Et an Miniſtri, qui violenter extrahunt reum ab eccleſia, ſi poſtea ex aliquo delicto ad eam confugiant, priventur Immunitate? Et an in caſibus non exceptis poſſit Prælatus dare licentiam extrahendi reos ab eccleſia, & ex illius mandato poſſit judex laicus delinquentem capere, & punire? Et notatur, quòd, quando judex extrahit reum ab eccleſia ſine licentia Epiſcopi, licèt poſtea ſecuritatem tribuat & cautionem, & juramentum, non eſſe corporaliter reum puniturum, non excuſatur, ſi non reſtituat reum eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit. Et an judex laicus extrahens reum ab eccleſia teneatur ad reſtitutionem damnorum, quæ inde paſſus eſt? Et an extractus ab eccleſia reſtituendus ſit, etiam ſi poſt extractionem in carceribus v. g. judicis ſæcularis commiſerit delictum pertinens ad forum ſæculare? Et an reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia, & deductus ad carceres laicales poſſit renuntiare privilegio Immunitatis? Et an Vicarius Capituli Sede vacante habeat facultatem, quam habet Epiſcopus in caſi-

in caſibus Immunitatis, & judicare poſſit, an reus debeat gaudere Immunitate Eccleſiaſtica, necne? Et an hoc intelligatur quando delictum commiſſum fuit in ſua diœceſi, non autem in loco exempto, vel nullius Diœceſis? & an Epiſcopus electus, & confirmatus, non autem conſecratus poſſit cognoſcere de cauſis Immunitatis; Et an teſtes examinati in proceſſu informativo ſint poſtea repetendi, citato Fiſco Eccleſiaſtico, & ipſo reo? Et an Eccleſia poſſit ab ea expellere reum, ipſo invito; Et an reo, & Eccleſiæ ſint dilationes aſſignandæ; Et docetur in ſimilibus caſibus, & cauſis licere etiam reum conſtituere, & interrogare, & debet etiam fieri publicatio proceſſus, & de delicto plenas probationes habere. Et an judex Eccleſiaſticus, quando eſt dubium inter Doctores, an Delictum gaudeat Immunitate, nec ne, poſſit contra reum judicare, ut privetur Immunitate; Et advertitur, quod ſi Epiſcopi tradant reos Curiæ ſæculari in caſu, quo debeat gaudere Immunitate, præter peccatum, & obligationem damnorum, ſi reus eſſet ad mortem damnatus, incurrerent irregularitatem. *Ex p. 6. tr. 1. ex reſ. 32. & 30.* Quæ hic ſunt ſuprà *in hoc ipſomet principali tr. 1. de Immunitate Eccleſia reſ. 117. & 118. legantur textus ubi ſunt omnes diffic. hujus §.*

TRACTATUS II.

De Immunitate Eccleſiaſtica. pag. 71.

1 AN Clerici ſint jure humano vel Divino exempti à legibus & juriſdictione Principum ſæcularium? Et notatur, quod ſi Principes noluiſſent in hanc exemptionem conſentire Summum Pontificem, & concilia habere poteſtatem eam inducendi; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 1. ibid.*

2 An exemptio Clericorum, dato & non conceſſo, quod non ſit de jure divino fuerit primario de jure Civili, & ortum habuerit, ab Imperatoribus, ubi multa alia ſcitu digna circa ſupra dicta invenies, & dato & non conceſſo &c. difficultas eſt, an poſſit contra exemptionem Clericorum conſuetudo prævalere Idem dicendum eſt de præſcriptione. Et ſatis latè explanatur, quod exemptio Clericorum ſit de jure divino. *Ex part. 5. tr. 1. reſ. 21. ibid.*

3 An privilegium exemptionis à juriſdictione temporali Clericis conceſſum fuerit, & inceperit tempore Conſtantini; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 127. aliàs 126. pag. 74.*

4 An Princeps, vel Summus Pontifex poſſint revocare hoc privilegium Eccleſiaſticæ Immunitatis, etiam ſtando in ſententia aſſerentium hanc exemptionem non eſſe de jure divino, ſed tantum de jure humano; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 2. ibid.*

5 An Clerici poſſint tali exemptioni renuntiare non ſolum quoad negotia criminalia, ſed etiam civilia; Et an hoc procedat, etiam ſi Clericus renuntiaret tali privilegio de licentia Epiſcopi; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 3. ibid.*

6 An Bulla Cœnæ tollat caſus Regni Galliarum, quos privilegiatos appellant; & quid de privilegio Monarchiæ Regni Siciliæ; *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 74. ibid.*

7 An per aliquod privilegium ſit in aliquibus Regnis ſupradictæ Eccleſiaſticæ libertati derogatum; Et difficultas eſt, an ſupradicta privilegia, ſi re vera exiſtant, ſint per Bullam Cœnæ revocata; *Ex par. 1. tr. 2. reſ. 6. pag. 75.*

8 An conſuetudo immemorabilis probet extitiſſe privilegium faciendi aliquid contra Immunitatem Eccleſiaſticam; Et difficultas eſt, an conſuetudo etiam fundata in privilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica Tribunalia ſit revocata per Bullam Cœnæ; *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 62. ibid.*

9 An per conſuetudinem, maximè ſi ſit immemorabilis, dicta Immunitas revocari poſſit; Et an talis conſuetudo nihil valeat, aut operetur, eo quod ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur; Et an conſuetudo turpis, & exprobata, etiam immemorabilis non poſſit inducere privilegium; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 4. p. 76.*

10 An adſit tolerantia, & conſenſus tacitus Summi Pontificis cum dicta conſuetudine, ita ut Principes aliquid licitè efficiant adverſus libertatem Eccleſiaſticam; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 5. ibid.*

11 An conſuetudo poſſit in aliquo caſu particulari tribuere juriſdictionem judici laico; Et an dictæ conſuetudines excuſentur per tolerantiam Papæ; *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 1. pag. 77.*

12 An concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege ſint privilegium, & an ſint revocata per Bullam Cœnæ; *Ex part. 1. t. 2. reſ. 96. aliàs 95. ibid.*

13 An concordata cum Summo Pontifice poſſint poſtea revocari à Principe laico; Et quid contra; Et an concordata inter Clericos, & ſæculares, etiam in Concilio Provinciali facta, niſi confirmentur authoritate Summi Pontificis, nihil operentur contra privilegium Immunitatis, *Ex p. 5. tr. 1. reſ. 14. ibid.*

14 An in Regno Siciliæ poſſit Rex diſponere ad libitum, in quoſcumque uſus voluerit, de fructibus Eccleſiarum vacantium; Et quid eſt ſentiendum de conſuetudine circa hoc; *Ex p. 7. tr. 10. & Miſc. 1. reſ. 1. pag. 78.*

15 Quid ſentiendum de aliquibus Conſtitutionibus Juſtiniani Imperatoris, præſertim de Conſtitutione 3. 5. 6. 57. & 58. *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 106. aliàs 105 pag. 80.*

16 Animadvertuntur aliqua in defenſionem Immunitatis Eccleſiaſticæ. Et inter diverſos caſus diſcuſſos in textu hujus Reſolutionis, quæritur, an Epiſcopus habeat territorium in ſua Diœceſi; *Ex p. 7. tr. 10. & Miſc. 1. reſ. 3 pag. 81.*

17 An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Chriſtiano temporalem poteſtatem? *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 122. aliàs 121. pag. 82.*

18 Quomodo ſit intelligenda Extravag. *Unum ſanctam* Bonifacii VIII *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 123. alia 122. ibid.*

19 An Summus Pontifex poſſit cognoſcere, & judex exiſtere competens, ubi lis aliqua, vel diſcordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoſcentes. *Ex p. 1 tr. 2. reſ. 124 aliàs 123. ibid.*

20 An Reges, & Principes recipiant ſuam poteſtatem immediatè à Deo? Et quid de poteſtate Pontificis; *Ex part. 1. tr. 2. reſ. 126. aliàs 125. ibid.*

21 An Reges in aliquo caſu ſint judices exemptorum? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 73 ibid.*

22 An ſit licitum Principibus Chriſtianis, & Magiſtratibus laicis diſcutere facultates, & poteſtates alicujus Nuntii, qui in illam Provinciam à Pontifice mittitur? *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 68. aliàs 67. pag. 83.*

23 An liceat Principibus Legatos, & eorum famulos atrociora ſcelera perpetrantes, ſine violatione juris gentium condigna ultione punire? Et explanatur in hoc caſu differentia inter Legatos Principum ſæcularium, & Nuntios, & Legatos Summi Pontificis. *Ex p. 6. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 2. ibid.*

24 Utrùm Epiſcopi, & Eccleſiaſtici tam inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis del ctis poſſint expelli à Regno; Et an in dicto caſu tam Principes, quàm Conſiliarii id conſulentes incurrant in excommunicationem undecimam Bullæ Cœnæ, *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 18. aliàs 17. pag 87.*

25 An Epiſcopi ſi non expelli à Regno, ſaltem tranſmitti poſſint ad Summum Pontificem pro animadverſione; *Ex part. 5. tr. 1. reſ. 5. pag. 85.*

26 An Principes habeant jus convocandi Epiſcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipſarum Eccleſiarum; Et an poſſint Reges expellere à Regno Epiſcopos inobedientes mandatis Regis? Idem eſt dicendum de Clericis, quamvis perturbantibus Reipublicæ pacem. *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 27. ibid.*

27 An Reges poſſint detinere Epiſcopos pro gubernatione alicujus Regni ſeu Conſilii; Et an dicti excuſentur à reſidentia in dicto caſu? Et difficultas eſt, an hoc efficere poſſint Reges ex privilegio aliquo à Romano Pontifice obtento? Et an ſi ſuprà dicta privilegia verè exiſtant, modo ſint revocata? Et an in hoc non poſſit Summus Pontifex diſpenſare, ſi non adſit neceſſitas publica, & bonum commune, & an reſidentia Epiſcopi ſit aliàs de jure Divino? *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 5. pag. 86.*

28 An Reges poſſint expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi Simoniacè electus eſt? Et an ita facientes incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ; *Ex p. 4. tract. 1. reſ 76. ibid.*

29 An Epiſcopi feudatarii Regum debeant prius obedire Regi, quàm Papæ, ſeu Metropolitano? Et an Prælati feuda à Rege tenentes teneantur in Bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundum feudorum conditionem? Et an Rex poſſit præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, ut cum ipſo eant ad bellum; *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 6. ibid.*

30 An collatio Epiſcopatuum & aliorum Beneficiorum poſſit à Principe laico præſcriptione acquiri? Et notatur, quod ut conſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitima, & præſcripta? *Ex p. 3 tr. 1. reſ. 65. pag. 87.*

31 An Reges poſſint ſe intromittere, quando ab aliquo Epiſcopo non ſervatur aliquod Decretum Concilii Tridentini? *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 102. aliàs 101. ibid.*

32 An reſidentia Epiſcoporum pertineat ad Principes ſæculares? Ne item Epiſcopi Eccleſiarum bona diſſipent, ne decimas fructum præter quàm conſuetas exigant, & alia ſimilia faciant, &c. *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 42. ibid.*

33 An Principes, ſeu Miniſtri Regii faciendo literas hortatorias ad Epiſcopos, ut ab aliqua mala determinatione deſiſtant, ut eſt in uſu in Regno Neapolitano, faciant contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidant in cenſuras Bullæ. *Ex p. 1. tract. 2. reſ. 55. aliàs 54. ibid.*

34 An Miniſtri Regii poſſint detinere in Cancellariis Bullas Apoſtolicas ad examinandum, & executioni mandandum. *Ex par. 1. tr. 2. reſ. 13 aliàs 12 ibid.*

35 An ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam cognoſcere & detinere Bullas Pontificias in Regiis Cancellariis. *Ex par. 5. tr. 1. reſ. 12. pag. 88*

36 An Miniſtri Regii poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas

per

per viam violentiæ, ut vulgo dicitur; Et an ſi Religioſus per appellationem, vel alia intra Ordinem poteſt vitare vim ſibi injuſtè illatam, incidat in cenſuras Bullæ Cœnæ, vel alterius ſi ad judices ſæculares recurrat; Et quidè contra, ſi non poſſit vitare vim, &c. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 14. *aliàs* 13. *pag.* 89.

37 An ſit licitum Iudicibus ſæcularibus per viam violentiæ cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas; Et an Summus Pontifex, & alii hanc praxim approbent, vel ſaltem ex conſuetudine immemorabili, vel conjuncta cum fama privilegii; Et notatur, quod ſi pro facto Prælati, & judicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio probabilis inter Doctores, qui cum licitè poſſit illam ſequi, revera tunc nullam vim, aut injuriam faciat ſubdito, ſi illam ſequatur, ac proinde non poterit recurrere tanquam vi oppreſſus ad judicem ſæcularem, etiam ſi opinio pro ſubdito ſit probabilior. Ex *p.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 13. *pag.* 90.

38 An ſit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia, Et infertur incurrere in excommunicationem Bullę Cœnæ Religioſum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, ut vim ſibi illatum à ſuo Superiore, tantum allat? Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 53. *pag.* 91.

39 An aliquis Princeps habeat à Pontifice privilegium in cauſis violentiæ arcendæ; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 64. *pag.* 92.

40 An advocatio cauſarum ſpiritualium ad laica Tribunalia vetita ſit ſub cenſura Bullæ Cœnæ, ſi cauſæ advocentur à judicibus Sedis Apoſtolicæ, Et quid dicendum, ſi judices Eccleſiaſtici negligentes ſint in hujuſmodi cauſis cognoſcendis; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 55. *ibid.*

41 Utrùm judices laici advocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas excuſentur ex tolerantia Summi Pontificis; Ex *par.* 3. *tract.* 1. *reſ.* 56. *ibid.*

42 An appellationes, quæ dicuntur tuitivæ, rectè à judicibus laicis in cauſis Eccleſiaſticis concedantur; Ex *par.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 103. *aliàs* 102. *ibid.*

43 An privilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum Principi laico revocari poſſit, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali privilegio innixam obſervatum fuerit; Et an prædicta privilegia, ſi fuerint conceſſa in remunerationem, & in vim contractus, non ſint revocanda ſine juſta cauſa, Et deducitur Imperatores, & alios Principes laicos non poſſe privilegia Eccleſiæ conceſſa revocare; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 57. *pag.* 93.

44 An judex laicus conſuetudinem inducens, vel alia introducta utens contra libertatem Eccleſiaſticam incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ; Et an dicti judices ſæculares incurrant in ſuprà dictam excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi ſciant ſervari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 58. *ibid.*

45 An judex laicus excuſetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipſius tranſgreſſores lata, prætextu quod non ſit in ſua Provincia acceptato; Et an Epiſcopi ſatisfaciant publicando Bullam Cœnæ in Civitate, in qua degunt, vel teneantur etiam extra Urbem in Eccleſia ſuæ juriſdictionis publicare ſaltem per alios; Et an excuſentur à dicta publicatione ob minas, & metum Principum, &c. Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 54. *ibid.*

46 An Epiſcopi poſſint excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios; Et quid de Inquiſitoribus, non ſolum in Sicilia, ſed in aliis Regnis; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 9. *ibid.*

47 An poſſit Princeps prohibere, ut Inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis, promulgentur, priuſquam ipſi offerantur, ut de ejus facultate publicentur; Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 9. *pag.* 94.

48 An judex laicus poſſit incidenter cognoſcere nullitatem cenſurarum, & ordinare, ut ſæculares, & Eccleſiaſtici illas non obſervent, & quod tollantur Cedulones à pocis Eccleſiarum; Et docetur, quod ſi incidit quęſtio ſpiritualis coram judice ſęculari, remittere tenetur Eccleſiaſtico terminandam; neque poteſt pręcipere, ut infrà certum tempus illam expediat; Et an Princeps laicus poſſit interdicere, ſeu inhibere Epiſcopis, ſeu eorum Vicariis, ne quemquam excommunicent, niſi prius excommunicationis cauſa oſtendatur; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 98. *ibid.*

49 An Clerici dici poſſint, & ſint re vera vaſſalli Principis. Et an Principes laici poſſint privilegia perſonis Eccleſiaſticis conceſſa auferre; Ex *p.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 98. *pag.* 95.

50 An Reges, ut executores Concilii Tridentini, poſſint compellere Clericos, ut illud obſervent; Et an Reges ut executores Concilii poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum; Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 75. *ibid.*

51 An laici Magiſtratus poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 8. *ibid.*

52 An judex laicus poſſit eiicere a Regno Clericum ſeditioſum, & perturbantem Rempublicam; Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 81. *p.* 96.

53 An perſonę Eccleſiaſticę, quę commiſerunt crimen lęſę Majeſtatis per Principes ſęculares, & eorum judices puniri poſſint; Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 20. *aliàs* 19. *ibid.*

54 An Clericus, qui commiſit crimen lęſę Majeſtatis, ſit puniendus a judice ſęculari; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 30. *ibid.*

55 An Clericus propter crimen læſæ Majeſtatis ſit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 16. *pag.* 97.

56 An Eccleſiaſticus uſurpans juriſdictionem ſæcularem, aut alia regalia poſſit à judice laico bonis temporalibus privari, Et latè diſcutitur, quod Clerici patrimonialibus eiſdem privilegiis, & exemptionibus, gaudeant, & contra ea facientes incurrere cenſuram Bullæ Cœnę, Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 77. *ibid.*

57 An Clerici in Sacris, vel Beneficiati, qui condignè non puniuntur in foro Eccleſiaſtico, poſſint à Rege privari bonis ab ipſo Rege obtentis, Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 4. *ibid.*

58 An judex laicus poſſit punire Clericum in defectu juſtitiæ Eccleſiaſticę, Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 80. *pag.* 98.

59 Quomodo ſit explicandus textus in *cap. filiis, & Nepotibus* 12. *quæſt.* 7. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 25. *aliàs* 14 *ibid.*

60 An negligentia judicis Eccleſiaſtici in adminiſtranda juſtitia poſſit ſuppleri per judicem ſęcularem vel è contra, Et an judex Eccleſiaſticus poſſit cenſuris compellere judicem ſęcularem, ut ſuo munere fungatur, Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 25. *ibid.*

61 An judex laicus poſſit punire Clericum pœna pecuniaria quia reverentię ſigna illi non exhibuerit, vel quia coram ipſo deliquerit, Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 26. *aliàs* 25 *ibid.*

62 An judex ſęcularis proceſſans occultè Eccleſiaſticum in cauſa criminali cum intentione poſtea proceſſum pręſentandi Pręlato faciat contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidat in excommunicationem Bullę Cœnę, Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 53. *aliàs* 52. *pag.* 99.

63 An judex laicus incidat in cenſuram Bullę Cœnę ſi occultè proceſſat Clericum animo pręſentandi proceſſum Summo Pontifici, vel judici Eccleſiaſtico, Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 52. *ibid.*

64 An judex laicus ex conſuetudine poſſit judicare in criminalibus Clericos in Minoribus conſtitutos, Et quid etiam de conſtitutis in prima Tonſura, Et an in Hiſpania Clerici Minores non gaudeant exemptione gabellarum ex conſuetudine, Et an Epiſcopi non poſſint publicare edictum, ut Clerici in Minoribus debeant aſſumere Sacros Ordines ſub pœna privationis habituum, Et an ita declaraverit Sacra Congregatio, Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 10. *ibid.*

65 An judex laicus poſſit punire Clericum aſſaſſinum notorium, Idem eſt dicendum de Clerico incorrigibili, aut ſodomita notorio, Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 52. *aliàs* 51. *ibid.*

66 An Clericus falſum teſtimonium dicens coram judice laico ab eo puniri poſſit, Et an vero ad effectum repellendi clericum à teſtimonio poſſit judex laicus per viam exemptionis cognoſcere de crimine clerici, Ex *part.* 1. *tract.* 2. *reſ.* 110. *aliàs* 109. *pag.* 100.

67 An laicus deponens falſum coram judice Eccleſiaſtico poſſit ab eo puniri, Et quid è contra, ſi clericus deponat falſum apud judicem ſęcularem, Ex *p.* 3 *tr.* 1. *reſ.* 60. *ibid.*

68 An Princeps ſęcularis poſſit punire clericum delinquentem ratione officii, ſibi ab ipſomet Principi conceſſi, Et explanatur quod non ſolum perſonę Clericorum, ſed eorum bona ſint exempta à juriſdictione laicali, Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 19. *aliàs* 18. *ibid.*

69 An judex laicus poſſit punire Clericum delinquentem in officio ſæculari, Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 30. *ibid.*

70 An Clericus poſſit ſe ſubjicere juriſdictioni Regali quoad bona patrimonialia. Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 29. *pag.* 101.

71 An clericus poſſit ſe ſubjicere judici ſęculari, ut arbitro, Et in dicto caſu, clericus nolit ſtare ſententię, an judex laicus non poſſit illum per ſe cognoſcere, Ex *par.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 107. *aliàs* 106. *ibid.*

72 An judex laicus poſſit compellere clericum ad reſtituendum depoſitum, quoties ſe obligavit reſtituere in tribunali judicis ſęcularis, Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 22. *aliàs* 21. *ibid.*

73 An Clericus poſſit reconveniri coram judice laico de re, quę non habet connexitatem cum petitione, Et notatur in multis aliis caſibus clericum coram judice laico reconveniri non poſſe. Etiamque docetur, licèt quod clericus poſſit à laico reconveniri, & teneatur ſtare ſententię, nihilominus ſequuta ſententia, non poterit à laico judice cogi ad ſolvendum. Ex *p.* 4. *tr.* 1 *reſ.* 65. *ibid.*

74 An Clericus ſit conveniendus in Curia ſęculari pro debitis Regalibus; Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 66. *ibid.*

75 An Clericus ~~in~~ feudalibus poſſit conveniri coram judice laico; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 59. *pag.* 102.

76 An Clericus, ſi conveniatur pro evictione, conveniendus ſit coram judice Eccleſiaſtico; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 22. *ibid.*

77 An Clericus ab emptore interpellatus, teneatur eum defendere coram judice ſęculari; Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 25. *ibid.*

78 An Clerici ex vi ſtatuti laicalis poſſint conveniri pro jure congrui, vel laicos convenire; Et an clerici ligentur ſtatuto laicorum de cauſis compromittendis inter affines, ita ut ipſi poſſint alios compellere, & compelli ad compromittendum; Et explanatur, quod ſtatuta laicorum proſunt clericis, licet non ęquè noceant; unde clerici poſſunt uti ſtatutis & conſuetudinibus laicorum, quatenus concernunt eorum favorem, non au-

autem è contra; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 43. *ibidem.*

79 An judex laicus poſſit judicare cauſam clericorum, qui hæredes ſunt alicujus ſæcularis, & cauſa ante ejus mortem coram ſe incepta; Et an inſtantia capta contra clericum coram judice Eccleſiaſtico debeat continuari contra laicum hæredem clerici coram eodem judice; Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 25. *aliàs* 24. *ibid.*

80 An Clericus ſuccedens in bonis laici ſit propter illa bona vocandus in judicium coram judice laico, ante quem jam incœpta erat; Et an clericus qui coram judice laico recepit depoſitum, poſſit à judice laico ad illud reddendum cogi? Et an clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe compareat, teneatur ſtare ſenteotiæ à judice laico latæ; Et an laicus effectus clericus in Civilibus debeat reſpondere in judicio, ubi prius citatus eſt; Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 31. *pag.* 103.

81 An Eccleſiaſticus hæres laici defuncti in ſæculari judicio conveniri poſſit; Et ſi clericus ſuccedens laico poſſidet rem ſpecialiter hypothecatam, in ratione hypothecæ poſſit conveniri coram judice ſæculari. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 21. *ibid.*

82 An judex laicus poſſit facere realem executionem ſententiæ à ſe latæ contra clericum in caſibus, in quibus ſibi a jure cognitio permiſſa eſt; Et alia circa hoc inſeruntur in corpore hujus Reſolutionis; Ex *part.* 3. *tract.* 1. *reſ.* 4. *ibid.*

83 An judex laicus poſſit exequi ſuum ſententiam contra bona clericorum in caſibus, de quibus in judicio ſæculari actum eſt? Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 3 *ibid.*

84 An ſi adſit clauſula de non alienando, poſſit fieri executio per ſæcularem judicem in prædio ſpecialiter obligato à laico, & ſi clericus illud poſſideat; Ex *p.* 3. *tr.* 1 *reſ.* 49. *pag.* 104.

85 An judex laicus poſſit citare clericum creditorem in coofectione alicujus inventarii; Ex *par.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 21. *aliàs* 20. *ib.*

86 An judex laicus poſſit citare ad exibenda jura ſua coram eo, quando ejus debitor petit dilationem ex conſenſu majoris partis creditorum, vel ſi velit beneficium ceſſionis bonorum obtinere; Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 23 *aliàs* 22. *ibid.*

87 An judex laicus poſſit cogere Clericum, qui ſpoliavit laicum ſua poſſeſſione ad illam reſtituendam; Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 74. *ib.*

88 An ſæculares Magiſtratus poſſint cogere Clericos, ut triticum vendant, ſi neceſſitas adſit. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 9. *aliàs* 8. *ibid.*

89 An judex laicus tempore Careſtiæ poſſit compellere Clericos, ut vendant frumenta, vel ad aliquid faciendum tempore peſtis; Et an poſſit Clericos conjugatos adſtringere ad ſupra dicta, Ex *p* 4. *tr.* 1. *reſ.* 87. *pag.* 105.

90 An Eccleſiaſtici ſint exempti à legibus civilibus, quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non pugnant. Et ideò, ſi Clerici venduot frumenta ultra pretium à Reipublica taxatum, an peccent mortaliter ſicut laici, & teneantur ad reſtitutionem; Et in dicto caſu, an poſſit propter tranſgreſſionem judex laicus illos punire? Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 8. *ibid.*

91 An Clerici ſubiiciantur legibus Principum ſæcularium, quæ ſpectant ad Reipublicæ gubernationem, & pacem, nec cum Sacris Canonibus, & ſtato Clericorum pugnant; Et notatur Clericos non peccare mortaliter, ſi dictas leges Principum ſæcularium non obſervent, ſecluſo ſcandalo. Ex *p.* 1. *tr.* 10. *reſ.* 12. *pag.* 106.

92 An Clerici ſubiiciantur ut directiva legibus Principum ſæcularium; Et notatur, quod ſecluſo ſcandalo Eccleſiaſtici non peccant mortaliter dictas leges non obſervando? Ex *p.* 7. *t.* 10. *reſ.* 39. & *Miſc.* 1. *reſ.* 2. *ibid.*

93 An ſi judex Eccleſiaſticus non condemnet Clericum in pœnam legis laicalis, poſſit illum judex laicus condemnare? Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 29. *pag.* 107.

94 An Clerici poſſint vendere vinum ad minutum; & de aliquibus ſtatutis quoad hanc materiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam; Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 52. *pag.* 108.

95 An ſi in aliqua terra Baronis vendantur comeſtibilia tantum in ejus taberna, vulgo dicta *Zagato*, poſſint adhuc Clerici aperire, tabernas? & vendere vinum, nivem, & alia recollecta in eorum prædiis; Et an poſſit Baro iotroducere in quidam terra de nuovo à ſe reædificata tabernam dictam *Zagato*, vaſſallis reclamantibus, & an ita faciens incurrat in cenſuram Canonis quinti Bullæ Cœnæ? Idem dicendum eſt de Communitatibus, ſeu Univerſitatibus Civitatum, & locorum, &c. Ex *par.* 5. *t.* 1. *reſ.* 20. *pag.* 109.

96 An Clerico vendenti vinum, frumentum, &c. ultra taxam à Principe impoſitam, poſſit juſtitia ſæcularis dicta victualia ei in pęnam tollere, ut à lege ſtatutum eſt. Et an Clerici non teneantur ad pœnam, ad quam laici tenentur, ſi dicta victualia vendat ultra juſtum pretium, etiam ſi Princeps expreſſerit, ut ea pęna aſſiciantur etiam Clerici. Et an dicti Clerici in prędictis caſibus poſſint puniri ab Epiſcopis mitiori tamen pœna. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 71. *pag.* 110.

97 An judex laicus poſſit exigere pœnas impoſitas à lege, ſi Clerici illā tranſgrediantur, & res venditę cecidiſſent in commiſſum. Et notatur Clericos pro damno, & noxa data à ſuis animalibus nō poſſe couveniri coram judice ſæculari, neque teneri ad pęnas impoſitas. Et advertitur ędilem non poſſe Clericum compellere, ut domum ruinoſam deſtruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, ubi ipſi degunt, pęnas pecuniarias extorqueri. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 8 *ibid.*

98 An Clericus, qui falſa menſura triticum, & vinum, vel oleum vendidit, poſſit puniri à judice ſæculari. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 77. *aliàs* 76. *pag.* 111.

99 An Clerici, ſi fraudem efficiant quoad pondera, & menſuras, vel quoad pretium rerum venalium poſſint puniri in multis pecuniariis impoſitis à lege per judicem laicum. Et an Principes laici authoritate propria non poſſint ſtatuere, ne ad beneficia advenę aſſumantur; nec poſſint pręcipere, ut poſſeſſio beneficii non appreheodatur ſine eorum licentia, & conſenſu, aut Gubernatoris, vel Præſidis. Ex *p.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 6. *ibid.*

100 An judex laicus, ſive ejus miniſter inveniens Eccleſiaſticos exportantes pecuniam, frumentum, &c. a Regno contra legem, poſſit talia auſerre ſine fractione libertatis Eccleſiaſticæ, & timore excommunicationis. Et obſervatur Clericos etiam à judicibus Eccleſiaſticis non eſſe puniendos pœna legibus Civilibus conſtituta, etiam ſi cum eorum ſtatu non pugnet. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 16. *aliàs* 15. *pag.* 112.

101 An Clerici tranſgreſſores legum poſſint puniri à judice laico pęna pecuniaria à lege conſtituta. Et an ſi miniſter laicus auferret annonam, quia Clericus contra legem latam aſportaret extra Regnum, incurreret excommunicationem, & frangeret libertatem Eccleſiaſticam. Ex *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 41. *ibid.*

102 An judex laicus poſſit procedere contra animalia, & pecora Clericorum, & Religioſorum quæ in alienis paſcuis reperta fuerunt. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 81. *aliàs* 80. *ibid.*

103 An ſi animalia Clericorum inferant damnum poſſint per judicem ſæcularem capi, & damnum factum exigi. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 72. *pag.* 113.

104 An Notarius effectus Clericus ſit puniendus à judice laico pro falſitate, quando erat laicus. Sed difficultas eſt, quid faciendum, ſi talis Clericus conficeret acta, & inſtrumenta. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 84. *ib.*

105 An inſtrumentum incuſari poſſit coram judice laico contra debitorem, qui poſt obligatioocm Clericus effectus eſt. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 23. *ibid.*

106 An ſi quis effectus Clericus, poſtquam lis contra eum coram judice ſæculari mota eſt, poſſit appooere declinatoriam pro remiſſione ad judicem Eccleſiaſticum. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 38. *ibid.*

107 An laicus relegatus per certum tempus, infra quod efficitur Clericus, & rumpit exilium ſit à judice laico pro dicta fractura cognoſcendus. Et an ſi quis fuerit bannitus tempore quo erat laicus, & baono durante efficitur Clericus, utique liberatur à juriſdictione laici. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 22. *ibid.*

108 An Clericus relegatus à Judice Eccleſiaſtico, ſi durante relegatione efficitur laicus, & frangat relegationem, poſſit pro dicta fractura à judice Eccleſiaſtico puniri, & duplicari pœna. Idem dicendum eſt, ſi Clericus committat delictum tempore Clericatus, & poſt delictum ducat uxorem; Ex *par.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 119. *aliàs* 118. *ibid.*

109 An judex laicus poſſit punire Clericos, qui ſine habitu & Tooſura immiſcent ſe in delictis graviſſimis. Et notatur, quod ad privandum Clericum privilegio fori, ad hoc ut dicatur ſe in enormitatibus immiſcere, requiruntur aliqua, quę in calce hujus Reſ. explanantur. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 24. *aliàs* 23. *pag.* 114.

110 An ſint aliqui caſus, in quibus Principes ſæculares poſſint pœnis coercere clericos. Et an ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructiooem Eccleſiæ, poſſit Princeps ſæcularis facto & vi reſiſtere illis, & impedire executionem talium mandatorum. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 6. *ibid.*

111 An judices ſęculares poſſint capere Eccleſiaſticos, & Religioſos impedientes, & reſiſteotes juriſdictioni laicali, nec non illos punire pœna pecuniaria. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 79. *ibid.*

112 An in aliquo caſu Clericus poſſit capi à miniſtro laico. Et notatur judicem laicum non poſſe detinere Clericum de quo ſupra captum in ſuis carceribus per ſpatium viginti horarum, ſi breviori tempore poſſit illum judici Eccleſiaſtico remittere Ex *p.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 22. *pag.* 115.

113 An judex laicus poſſit in aliquibus caſibus capere Clericum, & detinere in carceribus ultra viginti horas. Imò, neque eo tempore detinere eum poſſit, ſi breviori illum Judici Eccleſiaſtico remittere poſſet. Et in caſibus conceſſis, ſi laicus officialis capiens Clericum non piæſentet ſtatim ſuo judici an incidat in excommunicationem, &c. Ex *p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 85. *ibid.*

114 An judex laicus, & ejus miniſter poſſit capere perſonam Eccleſiaſticam in flagranti crimine, & ducere illam ſine injuria ad ſuum Eccleſiaſticum Superiorem. Ex *p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 11. *aliàs* 10. *ibid.*

115 Quid ſentiendum ſi non in flagranti crimine, ſed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu, Clericus inventus. An

in tali

in tali caſu Clericus comprehendi poſſit; Et an judex ſæcularis jure defenſionis ſuæ, aut alterius innocentis, licitè comprehendat Clericum non ſolùm in actuali aggreſſione, & crimine patrando, prçveniendo illud ſed etiam in crimine patrato, an fugiat, ut præſentetur ſuo Superiori; Et an judices laici poſſint detinere Clericum in ſuis carceribus ſpatium 20. horarum; Imò, ſi cum poſſint incontinenti non tradant Clericum judici Eccleſiaſtico, an incidant in excommunicationem *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 12. aliàs 11. ibid.*

116 An miniſter laicalis poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis & privare abſque metu excommunicationis, & maximè tempore noctis; Et an compelli poſſit à judice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere? Et an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario volenti eum capere? Et an Clericus exercens prohibitam venationem, vel piſcationem, poſſit ſpoliari à judice ſæculari, ſuis miniſtris avibus, vel canibus vel aliis inſtrumentis; *Ex par. 1. tr. 2. reſ. 9. pag. 56.*

117 An miniſter laicus poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis; Et an judex laicus poſſit ſpoliare Clericum exercentem venationem, aut piſcationem prohibitam, avibus, vel canibus; aut aliis inſtrumentis; Et an miniſter laicalis poſſit tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, vel auferre annonam à Clericis; Et an judex Eccleſiaſticus teneatur punire Clericos pçnis ſtatutis à lege laicorum; *Ex part. 1. tr. 1. reſ. 28. ibid.*

118 An valida ſit lex, quæ permittit Magiſtratibus ſæcularibus ut arma horis probibitis Clericis capiant; Et in tali caſu, an judex ſæcularis poſſit damnare Clericum ad pœnam pecuniariam à lege impoſitam? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 19. ibid.*

119 An miniſtris laicalis juriſdictionis liceat auferre Clericis arma prohibita; *Ex p. 5. tr. 1. reſ. 4. pag. 117.*

120 An ad declinandum forum judicis ſæcularis ſufficiat poſſeſſio Clericatus, Et an Clericus, qui in re aliqua in Tridentino ſeſſ. 23. ca. 6. præſcripta defecit, ob idque foro laicali ſubiicitur, non ſolum à judice laico, ſed à judice Eccleſiaſtico poſſit puniri, atque judicari; Et an prima Tonſura unius teſtimonio probetur; *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 48. ibid.*

121 An Clericus, qui aliquando dimittit habitum, & Tonſuram, amittat privilegium fori, & judex laicus poſſit illum punire. Et an vero requiratur trina monitio, ut Clericus incedens ſine habitu, & Tonſura perdat privilegium fori; *Ex part. 1. tr. 2. reſ. 34. aliàs 33. ibid.*

122 An Clericus in Minoribus, ut gaudeat privilegio fori opus ſit, ut tempore delicti, vel ſaltem capturæ reperiatur in Tonſura, & habitu? Et an ſi aliquis Clericus dimiſiſſet habitum Clericalem, & illum reaſſumeret, etiam ſine licentia Epiſcopi, gaudeat privilegio fori, etiam ſi in Synodo hoc prohibitum eſſet fieri? Et an privilegio fori gaudeat Clericus, incedens in habitu, & Tonſura, per paucas vices in Choro & proceſſionibus interfuit, quamvis de mandato Epiſcopi alicui Eccleſia non inſerviat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat; *Ex par. 4. tr. 1. reſ. 18. ibid.*

123 An Clericus gaudeat privilegio fori, & ſit à laica juriſdictione exemptus, ſi tantum deferat habitum, & non Tonſuram, vel è contra; Et an Clericus gaudeat privilegio fori, ſi tempore capturç inveniatur ſine veſtibus Clericalibus, dummodo tempore delicti illas geſtaverit; Ex *par. 1. tr. 2. reſ. 33. aliàs 32. pag. 118*

124 An Clericus incedens in habitu, ſi omittat portare Tonſuram, perdat privilegium fori; Ex *p. 4. tr. 1. reſ. 93. ib.*

125 An Clericus, ut gaudeat privilegio fori, debeat portare non ſolum pallium ſed etiam togam uſque ad talos? Ex *p. 4. tr. 1. reſ. 91. ibid.*

126 Clericus qualem habitum deferre debeat, ut gaudeat privilegio fori. Et ſi convertatur, an habitus, cum quo inventus eſt Clericus ſit Clericalis, an inquam, hæc habitus cognitio ad Eccleſiaſticum pertineat, & dum hæc coram judice Eccleſiaſtico pendent, debeat judex laicus ſuperſedere, & aliter faciens Immunitatem Eccleſiaſticam infringat. Ex *part. 3. tract. 1. reſ. 63. ibid.*

127 Utrùm judex laicus poſſit in caſu contingenti cognoſcere de Clericatu, vel de habitu; Et an ſi Clericus captus incedat in habitu laicali, an tunc poſſit detineri per judicem ſæcularem, donec judex Eccleſiaſticus ferat declarationem, & dum pendet talis cognitio, judex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in cauſa delicti; Et quid, ſi in dicto caſu fama eſſet publica & notoria, quod ille eſſet Clericus, quamvis inventus ſit in habitu laicali, an in tali caſu ſtatim remittendus ſit ad judicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem Clericatus; Et quæ autem veſtes cenſendæ ſint Clericales in Clericis primæ Tonſuræ, & initiatis Minoribus Ordinibus? Ex *p. 1. tr. 2. reſ. 28. aliàs 27. pag. 119.*

128 An judex laicus poſſit cognoſcere de Clericatu, vel de habitu? Ex *p. 3. tr. 1. reſ. 15. ibid.*

129 An judex laicus poſſit cognoſcere, utrùm Clericus veſte Clericali amictus ſit ut gaudeat privilegio fori? Ex *p. 3. tr. 1. reſ. 19. ibid.*

130 An cognitio de habitu Clericali ſpectet ad judicem laicum; Ex *part. 4. tract. 1. reſ. 5. ibid.*

131 An judex laicus poſſit punire Clericum, qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum patratum intentione ſubtrahendi ſe à ſæculari poteſtate; Et notatur in tali caſu non poſſe judicem laicum talem Clericum ordinatum in fraude punire quoad pœnam corporalem, ſed tantum quoad pœnam pecuniariam, & confiſcationem bonorum, quamvis hoc non careat difficultate, quia exempta perſona non poteſt in rebus moleſtari. Ex *par. 1. t. 2. reſ. 27. aliàs 26. pag 120.*

132 An qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum animo ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, gaudeat privilegio fori. Et ſi quis dicat autem ſuſcepiſſe habitum Clericalem ex vi voti, an ipſius juramento ſtandum ſit; Ex *p. 3. tr. 1 reſ. 67. ibid.*

133 In Diœceſi N. volentes ad Ordines promoveri, prius adſcribuntur Eccleſiæ Cathedrali, & per annum geſtant habitum Clericalem inſerviendo eidem Eccleſiæ, prout faciunt Clerici jam ordinati, quæritur; an in dicto anno gaudeant privilegio fori. Et an omnes ſervientes Eccleſiis gaudeant privilegio fori, & maximè Scholares addiſcentes, & ſervientes Eccleſiæ. Ex *p 6. tr. 1. reſ. 36. ibid.*

134 An Clerici inſervientes, & verè adſtricti alicui Eccleſiæ, licèt primam Tonſuram non babeant, gaudeant privilegio fori; Et explanatur, quod quamvis Clerici, qui dicuntur Salvatici, non gaudeant privilegio Canonis, neque exemptione gabellarum, tamen gaudent privilegio fori. Ex *p. 3. tr. 2. reſ. 69 pag. 121.*

135 An Clericus incedens cum habitu, & Tonſura, ſed non deſerviens alicui Eccleſiæ, gaudeat privilegio fori; Et notatur, quod licentia Epiſcopi deſerviendi in certa Eccleſia ſufficit, ut obtineatur oretenus, ſed non ſufficit ſervitium in temporalibus, ſed in ſpiritualibus, & ſufficit, ſi ſervitium præbeatur alteri Eccleſiæ, quam illi, in qua mandavit Epiſcopus, etiam ſi ſerviat Capella exiſtenti in Eccleſia,, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio eſſet aſſignata. Et alia circa hoc in textu hujus Reſolutionis explanantur, & tandem quæritur obiter an percutiens Clericum non deferentem habitum, & Tonſuram incurrat in excommunicationem Canonis *ſi quis* &c. *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 35. aliàs 34. ibid.*

136 An Clericus in Minoribus amittat privilegium fori, ſi non deſerviat Eccleſiæ ad certum miniſterium ex Epiſcopi mandato; Et an ſufficiat, quod Clericus inſerviat in divinis etiam alteri Eccleſiæ quam illi, cui fuit per Epiſcopum adſcriptus; Et quid, ſi deſerviat alicui Eccleſiæ, etiam ſi hoc non faciat de mandato Epiſcopi. *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 2. pag. 122.*

137 An Clericus deſerviens Eccleſiæ ex licentia obtenta à Vicario Epiſcopi gaudeat privilegio fori; Et an adſcriptio in Eccleſia hodie non ſit neceſſaria de mandato Epiſcopi; ſed ſufficiat, quod realiter fiat ſervitium in Divinis; Ex quo infertur Clericum in Minoribus conſtitutum: & habitum & Tonſuram deferentem gaudere privilegio fori, & Eccleſiæ deſervientem non tamen de mandato Epiſcopi; *Ex p. 9. tr. 6. Miſc. 1. reſ. 6. ibid.*

138 An Clerici Minores, ut gaudeant privilegio fori, debeant in Dominicis diebus cum ſuperpelliceo Divinis intereſſe? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 88. pag. 123.*

139 An Clerici in Minoribus obſervantes requiſita Concilii Tridentini, gaudeant omnibus privilegiis, quibus gaudent Clerici in Sacris conſtituti; Et docetur omnes conſuetudines trahendi Clericos coram judice laico etiam in civilibus eſſe reprobatas in Concilio Tridentino, & aliis juribus. ? *Ex par. 4. tract. 1. reſ. 20. ibid.*

140 An judex laicus poſſit punire Clericos in Minoribus conſtitutos? Et advertuntur & explanantur omnia, quæ determinavit Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. c. 6. ut quis gaudeat privilegio fori. Et tandem quæritur, utrùm clericus habens beneficium, ſed non deferens habitum, & Tonſuram, nec alicui Eccleſiæ deſerviens gaudeat privilegio fori. *Ex part. 1. tract. 2. reſ. 29. aliàs 28. ibid.*

141 An Clericus in Minoribus, ſi habeat beneficium, & non deferat habitum & Tonſuram, gaudeat privilegio fori? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 89. pag. 124.*

142 An ſi dictus Clericus habeat tantum titulum, & collationem beneficii, non tamen poſſeſſionem, gaudeat privilegio fori, & ſit à juriſdictione laica exemptus; Et an hoc etiam procedat in Clerico poſſidente beneficium, ſed ſine redditibus? *Ex p. 1. t. 2. reſ. 30. aliàs 29. ibid.*

143 An Clericus, qui habet penſionem tantum ſuper aliquo beneficio, gaudeat tanquam Beneficiatus privilegio fori, Ita ut exemptus ſit à juriſdictione ſæculari? Et quid, ſi incedit in habitu & Tonſura; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 31. aliàs 30. ibid.*

144 An Capellanus, cui Capella in perpetuum, vel in titulum fuerit à Papa, vel Epiſcopo aſſignata, gaudeat privilegio fori? Et quid dicendum, ſi habeat Capellaniam, ſeu beneficium?

vul-

vulgariter dictum ſervitium Miſſarum; Et quid ſi Clericus habeat Præſtimonium, ſeu Fratranſiam, ſi dictum Præſtimonium poſſideat in titulum perpetuum, & aliquod ſpirituale annexum habeat. *Ex p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 32. *aliàs* 31. *ibid.*

145 An habens coadjutoriam à Papa conceſſam, gaudere privilegio fori? Et quid de Clerico, qui beneficium obtinet, quod obtinere non poterat, puta, quia illegitimus, irregularis, vel ſi ordinatus eſt cum falſis dimiſſoriis, vel ſine illis; Et quid, ſi ordinatus fuerit ante legitimam ætatem, vel per ſimoniam; *Ex p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 62. *ibid.*

146 An ordinatus ante legitimam ætatem, vel extra tempora, &c. gaudeat privilegio fori; Et quid de eo, qui ordinatus fuit ſine dimiſſoriis, aut cum falſis; Et quid eſt ſentiendum de Clerico ordinato per ſimoniam, vel ab Epiſcopo impedito ordines faciendi, v. g. excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, &c. an gaudeat ſupradicto privilegio fori; *Ex p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 26. *ibid.*

147 An qui beneficium habens delinquit, & poſtea matrimonium contrahit, ſit à judice laico puniendus. Idem eſt dicendum de Clerico conjugato, qui poſt commiſſum delictum tempore, quo omnia requiſita habebat, ut privilegio fori gauderet, effectus eſt bigamus iniens aliud matrimonium. *Ex p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 6. *pag.* 125.

148 An Clericus conjugatus cum unica, & virgine, veſtes Clericales, & Tonſuram deponens, ſi poſtea illas reaſſumat, gaudeat privilegio fori; *Ex p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 80. *aliàs* 79 *ibid.*

149 An Clericus ſolutus in Minoribus tempore delicti, ſi poſtea viduam ducat, ex bigamia amittat privilegium fori; Et an ſit bigamus; itaut amittat privilegium fori, ſi quis fœminam prius à ſe cognitam ducat poſtea in uxorem; *Ex p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 27. *ibid.*

150 An Judex laicus poſſit cognoſcere, ſi Clericus ſit bigamus; *Ex part.* 4. *t.* 1. *reſ.* 71. *ibid.*

151 An miniſter laicalis juriſdictionis poſſit exercere juriſdictionem circa Clericos conjugatos non in criminalibus, ſed in civilibus; Et an Clericus negotiator, ſi ter non fuerit monitus, non ſubjaceat ſtatutis laicorum; Et an omnis negotiatio, quæ aliis Clericis prohibita eſt, etiam conjugatis prohibita cenſeri debeat; *Ex p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 51. *aliàs* 50. *ibid.*

152 An Clerici conjugati gaudeant privilegio fori etiam in Civilibus; Et Clericus conjugatus poſt dimiſſum habitum, & Tonſuram, ſi pro delicto aliquo in curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde aſſumpto habitu & Tonſura Eccleſiæ deſerviat, an poſſit à judice laico propter delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter adſtringi; Et quid, ſi Clericus conjugatus pro crimine capiatur incedens ſine habitu, & Tonſura, & deinde è carcere fugiens habitum, & Tonſuram reaſſumat, &c. *Ex p.* 4. *tract.* 1. *reſ* 78. *pag.* 126.

153 An Græcus, qui poſt contractum matrimonium, initiatus eſt Minoribus ordinibus, gaudeat privilegio fori; Et docetur Clericos in Minoribus conjugatos Orientales, quos Græcos appellamus, gaudere privilegio Canonis, & fori, etiam ſi Eccleſiæ non deſerviant. *Ex p.* 5. *tr.* 1. *reſ.* 26. *ibid.*

154 An uxor Clerici Græci, vel Latini in Minoribus conſtituti gaudeat privilegio fori in caſu, quo ejus vir gaudet. Et an ſupradicta uxor gaudeat hoc privilegio fori etiam mortuo viro, donec alteri nubat; Et an uxores viduæ Equitum D. Jacobi, Alcantaræ, &c. etiam gaudeant exemptione gabellarum; *Ex p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 45. *pag.* 127.

155 An uxores Clericorum conjugatorum gaudeant privilegio fori; Et an non ſolum vivente viro, ſed etiam mortuo, durante viduitate; ita ut uxor Clerici, quæ commiſit homicidium vivo marito, vel durante viduitate, debeat conveniri coram Epiſcopo, non autem coram judice ſæculari; *Ex p.* 4. *tract.* 1. *reſ.* 41. *ibid.*

156 An uxores Equitum D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. gaudeant privilegio fori? Et an dictæ uxores gaudeant ſupradicto privilegio fori, etiam mortuo viro, donec alteri nubant; Et quid dicendum eſt, mortuo viro, ſi in viduitate permaneant, de exemptione gabellarum, quod idem dicendum eſt de uxore Clerici conjugati, & Sacerdotis Græci? Et an ſi in dicto caſu gabellas defraudent, non ſit illis deneganda abſolutio; *Ex p.* 6. *tr.* 8. & *Miſc.* 3. *reſ.* 6. *ibid.*

157 An uxor Clerici conjugati, vel Sacerdotis Græci, vel Equitis D. Jacobi, Alcantaræ, &c. durante viduitate, gaudeat privilegio fori, & exemptione gabellarum: Et explanatur quod viduæ, & pupilli profeſſorum Doctorum, Medicorum, Studioſorum, ipſiſque inſervientium, parentum, maritorumque prædefunctorum gaudent Immunitatis commoditate, id eſt privilegio fori; *Ex par.* 8. *tr.* 7 & *Miſc. reſ.* 23. *pag.* 128.

158 An filii Clericorum gaudeant privilegio fori, itaut judex laicus illos non poſſit punire; Et an etiam gaudeant exemptione gabellarum; Et an doctrina hujus Reſolutionis intelligatur tantum de filiis legitimis, & vivente Patre; *Ex p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 7. *pag.* 129.

159 An filii Clericorum gaudeant privilegio fori Eccleſiaſtici? Et an Clerici ligentur ſtatuto laicorum, edicto ſuper jure, quod vocant congrui; Et an Clericus Emphyteuta ſit conveniendus coram judice laico ad ſolutionem laudemii, vel coram Eccleſiaſtico; *Ex p.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 111. *ibid.*

160 An familia Clericorum gaudeat privilegio fori; Et an ſervi perpetui Clericorum, etiam ſi ſint Mauri, Turcæ, & à Catholica Eccleſia alieni, gaudeant tamen hoc privilegio fori? *Ex part.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 47. *ibid.*

161 An ſervi Clericorum gaudeant privilegio fori; Et an doctrina hujus quæſtionis debeat etiam accipi de famulis profeſſorum, & ſtudioſorum, quotidianis, neceſſariis, perpetuis, & propriis, & quid de familia laica Epiſcoporum; *Ex p.* 7. *tr.* 7. *reſ.* 62. *aliàs* 61. *pag.* 130.

162 An N. Religioſus profeſſus, qui miſcuit ſe in criminibus enormibus, amiſerit privilegium fori, ita ut ſine metu cenſura tum poſſit illum judex laicus punire; Et ſupponitur Religioſum profeſſum nunquam perdere privilegium fori, etiam ſi apoſtataret à Religione, habitumque dimitteret, &c. Et explanantur, quæ ſint neceſſaria, ut Religioſus, & Clericus perdant privilegium fori. Et an in ſupradicto caſu Religioſus à ſuo Superiore ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, quod idem dicendum eſt de Clerico; *Ex part.* 1. *tract.* 3. *reſ.* 130. *aliàs* 126. *ibid.*

163 An Novitii in Religione Clericorum Regularium tempore hoſpitii, gaudeant privilegio Canonis, & privilegio fori? Et an Novitius cum licentia Patris Generalis acceptatus in noſtra Religione ante paupertatis annum, ſit propriè Novitius, ita ut gaudeat privilegio Canonis, & fori; Et an impuberes admiſſi ad Religionem ante annos pubertatis gaudeant privilegio Canonis, & per conſequens etiam privilegio fori; Et an ſupradicti Novitii hoſpites gaudere etiam debeant privilegio exemptionis gabellarum, ſi aliqua bona poſſideant? Et an Clerici conjugati, & laici ſervientes Epiſcopis, licet gaudeant privilegio fori, non tamen gaudeant privilegio gabellarum? Et an illi, qui aſſumpto aliquo habitu Religioſo adhibentur ad ſervitia, & obſequia Monialium, & ad petendum pro ipſis eleemoſynam, gaudeant privilegio Canonis? *Ex part.* 6. *tr.* 8. *Miſc.* 3. *reſ.* 7. *pag.* 132.

164 An Novitius ob delictum ab eo ante Religionis ingreſſum commiſſum, ſit à judice laico puniendus, etiam ſi hoc in fraudem fecerit, Et an in hoc eventu ad ſummum poſſit prædictus Novitius puniri à judice ſæculari in pecunia & bonis, non autem in corpore; *Ex p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 33. *ibid.*

165 An Judex laicus poſſit punire aliquem, qui poſt diffamationem, & inquiſitionem homicidii ingreſſus eſt Religionem; Et in prædicto caſu an talis Novitius puniri poſſit tantum in pecunia, & bonis à judice ſæculari, non autem in corpore, etiam ſi cum fraude ingreſſus ſit Religionem; *Ex par.* 4. *tract.* 1. *reſ.* 95. *pag.* 133.

166 An Novitius, habitu Religionis dimiſſo, poſſit à judice ſæculari puniri ob delictum tempore Novitiatus commiſſum; Idem dicendum eſt de Religioſis emiſſis ex Societate Jeſu, ſi uxorem ducant, vel liberi in ſæculo maneant. Et notatur non poſſe Novitium cogi à Prælato Religionis ad luendam pœnam delicto ſuo condignam, etiam ſi re integra, id eſt ante cœptum judicium diſcedere velit à Religione. Et quid de delicto cujuſdam Clerici, qui ſtatu Clericali dimiſſo, uxorem duxerat? *Ex p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 34 *ibid.*

167 An Equites Novitii D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, S. Joannis, &c. gaudeant privilegio fori; Et quid de ipſis Equitibus jam profeſſis D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. Et an idem dicendum ſit de Militibus Monteſæ, S. Stephani, & S. Lazari & ſecus autem dicendum ſit de Equitibus Aurei Velleris, S. Michaelis, Annuntiationis B. Mariæ Virginis, & de Militibus Garreriorum, & illis vulgo dictis *de la Banda*, & de omnibus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate erectis. Et quid de exemptione gabellarum ſupradictorum Equitum Novitiorum; *Ex p.* 4. *tr.* 2. *reſ.* 36. *ibid.*

168 An Novitii D. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, & præſertim D. Joannis gaudeant privilegio fori. Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur, an Prælati Religioſorum ex juſta cauſa poſſint differre profeſſionem Novitii apti; *Ex par.* 5. *tract.* 1. *reſ.* 18. *ibid.*

169 An judex laicus poſſit civiliter, ſeu criminaliter cognoſcere cauſas adverſus Equites D. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ, Et an dicti Equites gaudeant privilegio, Canonis, & fori; *Ex p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 73 *aliàs* 72. *pag.* 134.

170 An Fratres D. Joannis, qui portant mediam crucem albam, gaudeant privilegio fori, & gabellarum? *Ex par.* 3. *tract.* 1. *reſ.* 51. *ibid.*

171 An Milites D. Joannis gaudeant privilegio fori? Et ſi dicti Equites D. Joannis exerceant officia ſæcularia, & in illis delinquant, an poſſint puniri à judice laico? Et an vero idem dicendum ſit de Equitibus S. Stephani, & S. Lazari? Et quid, de quibuslibet aliis Religionibus Militibus tria vota emittentibus

in manibus Prælati, & à Sede Apoſtolica approbatis; Et quid ſentiendum eſt de exemptione gabellarum; *Ex p. 5. tract. 1. reſ. 86. ibid.*

172 An Milites S. Stephani, & S. Lazari, gaudeant privilegio fori; Et an dicti Equites, etiam novitii gaudeant exemptione gabellarum; *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 61. pag.* 135.

173 An Rectores Hoſpitalium gaudeant privilegio fori; *Ex p. 5. tr. 1. reſ. 66. ibid.*

174 An Eremitæ gaudeant privilegio fori; Et quid de Eremitis profugis, qui non ſubſunt alicui Superiori Eccleſiaſtico, *Exp. 4. tr. 1. reſ. 35. ibid.*

175 An Tertiariæ D. Franciſci, ſeu *Bizocha*, vel *Beata*, ut vocant, gaudeant privilegio fori, & poſſint conſequi legatum pro Monachatu? Et quid de privilegio Canonis; Et an viri Tertii ordinis D. Franciſci aliique ſimiles, qui collegialiter vivant, ſeu in Clauſtris habitent, gaudeant privilegio fori; *Exp. 5. tr. 2. reſ. 81. aliàs 84. ibid.*

176 An oblati viventes in aliquo Monaſterio gaudeant privilegio fori? Et an illi homines, qui aſſumpto habitu Religioſo adhibentur ad ſervitia, & obſequia Monialium, ad petendas pro ipſis eleemoſynas; gaudeant privilegio fori? Et an mulieres Tertiariæ, vulgo dictæ *Bizocha*, gaudeant privilegio fori, & exemptione gabellarum, & cum requiſitis conditionibus poſſint conſequi legatum relictum pro Monachatu, non obſtante, quod vivant in propriis domibus? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 31. pag.* 136.

177 An Confraternitates laicorum gaudeant privilegio fori ita ut Epiſcopis ſint ſubjectæ? Et quid, ſi in eis opera Charitatis, & pietatis, & exercitia ſpiritualia exerceant, quod idem dicendum erit à fortiori de Hoſpitalibus? Et an bona ſupradictarum Confraternitatum poſſint alienari ſine aſſenſu Apoſtolico? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 37. ibid.*

178 An judex laicus poſſit dirimere controverſias ortas inter Confraternitates in aliqua proceſſione; *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 70. ibid.*

179 An ſint exempti ab onere hoſpitandi Patres, & fratres Clericorum; dum una ſimul habitant? Et notatur Magiſtratus ſæculares non poſſe hoſpitari facere milites in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum, quamvis laicis locatis? *Ex par. 4. tract. 1, reſ. 32. ibid.*

180 An Epiſcopus poſſit cognoſcere delicto admiſſo à laico officiali ſuo; Et ſi aliquis judex ſæcularis vellet cognoſcere delicta ſupradicta officialis, an poſſit Epiſcopus illum excommunicationis nexu vincire; Et an Carcerarii, Fiſcales, Commiſſarii Magiſtri, Notarii, lictores, &c. Epiſcopi, etiam ſi ſint laici, gaudeant privilegio fori; *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 32. pag.* 137.

181 An Epiſcopis poſſint excommunicare judices laicos, qui volunt cognoſcere delicta ſuorum famulorum? Et an Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum poſſint tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licet laica, gaudeat eo privilegio, ſicut ipſi Clerici gaudeant; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 98. aliàs 97. ibid.*

182 An familia laica Epiſcoporum gaudeat privilegio fori? Et quid de Notariis, Fiſcalibus, Actuariis, ſcribis, &c. Curiæ Epiſcoporum in omnibus delictis etiam commiſſis extra officium? debeant gaudere privilegio fori? *Ex par. 4 tr. 1. reſ. 30. ibid.*

183 An Miniſtri Curiæ Epiſcoporum gaudeant privilegio fori in delictis extra officium commiſſis? Et explanatur laicos familiares Epiſcoporum gaudere privilegio fori, quamvis non habeant requiſita Concilii Tridentini ſeſſ. 23. cap. 6. *Ex p. 5. t. 1. reſ. 1. pag.* 138.

184 An familia laica Epiſcopi Titularis, vel aliorum Prælatorum habentium territorium, & jura Epiſcopalia cum poteſtate juriſdictioni, ut eſt in Sicilia Archimandrita Meſſanenſis gaudeat privilegio fori? Et in caſu occurrenti pro delicto puniendi ſunt ab Ordinario loci, & non ab ipſo Epiſcopo titulari, &c. *Ex p. 5. tr. 1. reſ. 29. pag.* 139.

185 An familia Vicarii Epiſcopi gaudeat privilegio fori? *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 46. ibid.*

186 An judices laici poſſint præſcribere numerum ſatellitum Epiſcoporum, vulgo dicti *Altari*? *Ex p. 4. tr. 1. reſ.* 100. *pag.* 140.

187 An offendens curſorem, ſeu alium Miniſtrum Epiſcopi, non in executione officii, ſed ex odio, & inimicitia privata ſit puniendus ab Eccleſiaſtico, vel à judice ſæculari? Et an ſaltem hic caſus ſit miſti fori, Et in exemplum adducuntur alii diverſi caſus pro praxi. *Ex p. 6. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 3. ibid.*

188 An Epiſcopi poſſint viſitare Hoſpitalia, etiam ſi à Patrono in ipſius fundatione aliter cautum ſit, & maximè conſentiente ipſo Epiſcopo? Et quid, in caſu negligentiæ, ſi Fundator, aut teſtator alios executores non ſubſtituerit? *Ex part. 1. tr. 2. reſ. 84. aliàs 83. pag.* 141.

189 An Epiſcopus poſſit viſitare Hoſpitalia, & Confraternitates quoad decentiam Divini cultus, etiam ſi exiſtant ſub protectione Regum? Et explanatur, quod licet Epiſcopus non viſitet Capellas particulares, & exemptas, tamen poteſt inquirere, an decenter ibi Sacra miniſtrentur. *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 101. *aliàs* 100. *ibid.*

190 An juriſdictio temporalis Archiepiſcopi Montis Regalis ſit à Rege Guilielmo II. ita ei conceſſa, ut omnem Superioritatem à ſe abdicaverit, & poſſit ab illo exerceri per Gubernatorem Eccleſiaſticam? *Ex p. 7. tr. 10. & Miſc. 1. reſ. 4. pag.* 142.

191 An quando Clericus inſtituit hæredem alium Clericum, vel laicus condidit teſtamentum ad pias cauſas, poſſit judex Eccleſiaſticus dicta teſtamenta publicare? *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 100. *aliàs* 99. *pag.* 144.

192 An mortuo Epiſcopo inventarium pro ſpolio poſſit fieri à judice laico? *Ex par. 4. tr. 1 reſ.* 110. *ibid.*

193 An judex laicus poſſit cognoſcere in caſu hæreſis, ſi agatur de quæſtione facti? Et an judices laici non poſſint cognoſcere de crimine Sacrilegii, quando hæreſim continet? *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 2. ibid.*

194 An judex laicus poſſit cognoſcere de crimine hæreſis? quando agitur de quæſtione facti? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 58. pag.* 145.

195 An judex laicus poſſit punire Apoſtatas? Et explanatur? quod in conflictu opinionum illa magis eſt amplectenda quæ favet Eccleſiæ? *Ex part. 4. tract. 1. reſ. 12. ibid.*

196 An Reges poſſint ſtatuere, ut Familiares S. Inquiſitionis non gaudeant privilegio fori in aliquo delicto ſine conſenſu DD. Inquiſitorum? Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur differentia inter privilegiū conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ, & privilegium conceſſum ab Eccleſia Principibus laicis, nam hoc revocari poteſt tamquam privilegium conceſſum ſubditis, illud autem minimè, quod eſt valde notandum. Et ideò privilegium cognoſcendi cauſas Clericorum conceſſum Principibus revocari poſſe, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali privilegio innixam obſervatum fuerit. Et è contra non poſſe Principem condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum privilegium continebat. *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 82. ibid.*

197 An ſi Princeps conderet ſtatutum abrogans aliud ſtatutum, quod Clericorum privilegium continebat peccet contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & aliter faciens incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ? Et advertitur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, quando eſt contra libertatem unius Eccleſiæ tantum. *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 60. par.* 196.

198 An ſtatuta laicorum etiam favorabilia Clericis ſint valida? Et an ſtatuta, & leges Principum ſæcularium etiam licita, & boneſta, & propter commune bonum facta & quæ privilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligent Clericos. Et notatur, quod quando Clerici, & Eccleſia in aliquo ſtatuto non nominantur, poſſit cogi ſtatuentes declarare, quod non comprehendantur Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ; *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 13. ib.*

199 Quid facere debeat Epiſcopus, dum judices laici edunt aliquod ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam: *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 68. ibid.*

200 Quando ſtatuta laicorum ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et pro praxi explanantur quinque caſus præter alios jam diſcuſſos in aliis Reſolutionibus in hoc ipſomet tractatu & novo ordine. *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 54. pag.* 147.

201 Quando ſumus in dubiis, an aliquod ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, debemus opinionem, quæ favet Eccleſiæ, amplecti? *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 66. aliàs 65. ibid.*

202 An Principes ſtatuentes, ne in eorum ſtatu poſſint ædificari de novo Eccleſia & Monaſteria ſine eorum licentia, derogent Immunitati Eccleſiaſticæ? Et an Conſtantinus Imperator conceſſerit facultatem, ut Eccleſiæ per totum Orbem poſſint ædificari? *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 62. aliàs 61. ibid.*

203 An edictum, ſeu ſtatutum de non ædificandis Monaſteriis, ſeu habendis cœtibus Religioſorum ſine licentia Principis, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam; *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 129. *aliàs* 128. *ibid.*

204 An Principes poſſint ſtatuere, ne beneficia Eccleſiaſtica exteris conferantur, Et infertur non eſſe liberum Magiſtratibus, & judicibus ſæcularibus litteras Pontificias reiicere, quarum authoritate beneficia exteris conferuntur; & aliqua alia curſim explanantur valde notanda, & ſcitu digna? Et an poſſit Romanus Pontifex juri Patronatus laicorum derogare, ſi velit? *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 26. pag.* 148.

205 An ſtatuta, in quibus cavetur, ne quis poſſeſſionem apprehendat alicujus Eccleſiæ, vel beneficii ſine facultate Principis, vel ſuorum Miniſtrorum, ſint contra libertatem Eccleſiaſticam? Et an hæc non procedant in Regibus, qui ex privilegio Summi Pontificis habent collationem, &c. ut in eorum Regnis nullus exterus beneficium poſſit obtinere; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 63. aliàs 62. ibid.*

206 An judex, & Miniſter Regius poſſit cognoſcere cauſam, cum agitur, v. g. Ut Petrus Clericus recuperet Eccleſiæ poſſeſſionem, à qua eſt ejectus per vim, vel retineat beneficii poſſeſſionem, in qua ab alio turbatur? Neque ob receptam conſuetudinem hæc cauſa ad judices ſæculares pertinere poteſt, neque poteſt adduci tolerantia Pontificis? *Ex par. 1. tract. 2. reſ. 67. aliàs 66. ibid.*

207 An judex laicus, poſſit cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficii,

ficii, ſi agatur inter duos Clericos, vel quando reus eſt Clericus? Et an judex laicus, ſi pro ſua juriſdictione habeat opinionem probabilem, ſed excommunicatur ab Epiſcopo, vel declaratur incidiſſe in excommunicationem latam à jure, ſtante probabilitate contraria ſit verè excommunicatus, & teneatur ei obedire? Et an in conflictu opinionum illa ſequenda eſt, quæ ſavet Eccleſiæ; Et quando eſt dubium, an ſtatutum ſit, vel non ſit contra Immunitatem Eccleſiæ, an prius conſulendus ſit Summus Pontifex; Et tandem docetur, quod quando eſt controverſia inter judicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum, an ſua ſit juriſdictio, judex Eccleſiaſticus tamquam dignior de hoc debet cognoſcere. *Ex p.5 tr.1.reſ. 23.ibid.*

208 An ſi Princeps ſtatuat, ne ſuis privilegiis potiantur ii, qui ſubditi non ſunt, ſiat contra immunitatem Eccleſiaſticam, & Clerici illis non poſſint uti? Et deciditur, quod ſtatutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea, quæ de jure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. *Ex p. 1. tract. 2. reſ.* 60. *aliàs* 59. *pag.* 149.

209 Quædam Civitates habent privilegium, ut qui ad eas confluant habitationis cauſa, non poſſint per quinquennium ab eorum creditoribus conſtringi, quæritur, an ſi princeps in cauſa particulari ſtatuat per publicam ſcripturam, ne aliqui debitores inter quos nominat quendam Sacerdotem, poſſint dicto privilegio frui, an inquam, hoc ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et ſupponitur primo de jure communi Clericos poſſe gaudere, & uti beneficio ſtatutorum, & privilegiorum alicui Univerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum. Secundò, quod ſtatutum per quod tolluntur Clericis, quæ de jure communi illi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiæ. Et pro firmanda doctrina ſuprà dictæ difficultatis, aliæ etiam curſim valdè notandæ explanantur. *Ex p. 1. tract. 2. reſ. 59. aliàs 58.pag.* 150

210 An ſtatutum, quando fundatur in publica utilitate etiam ſi faciat mentionem de Clericis, ſit invalidum, & lædat Immunitatem Eccleſiaſticam? Et an ſtatuta laicorum, etiam ſi ſint Clericis favorabilia, ſi de illis mentionem faciunt, ſint nulla, & contra libertatem Eccleſiaſticam? *Ex p.4. tract.1. reſol.* 14. *pag.* 151.

211 An ſtatutum, ſi tollat Clericis ea, quæ tamquam civibus ſibi competunt, ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? *Ex par.* 4. *tr.* 1. *reſ.* 15. *ibid.*

212 An ſtatuta prohibentia extractionem annonæ, videlicet vini, frumenti, bladæ, leguminum, & hujuſmodi extra territorium, deferri, ut conſervetur abondantia in Civitate, comprehendant Clericos extrahentes hujuſmodi bona, vel fructus à ſuis prædiis collectos? *Ex p 1.tr.2.reſ.68.aliàs 67.ibid.*

213 An ſtatuta prohibentia introduci in civitatem vinum recollectum, vel aliud extra territorium, comprehendant Clericos? *Ex part. 1. tr. 2. reſ. 70. aliàs 69. ibid.*

214 An ſtatutum, ne extrahatur, vel introducatur in civitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos? Et doctrina hujus Reſolutionis eſt valdè notanda, quia ex ea multi caſus ex ſupradictis, & ſequentibus doctè, & latè inferuntur, & explanantur circa Immunitatem Eccleſiaſticam. Et randem quæritur, an Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſæcularium non obſervent? *Ex part. 4. tr. 4. & Miſc. 3. reſ. 4. pag.* 152.

215 An Principes poſſint ſtatuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua ſervitia, & obſequia, an ita ſtatuentes incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? *Ex part.1 tr.2 reſ.54.aliàs 53.p.* 155.

216 An ſtatutum laicorum prohibens generaliter librorum impreſſionem abſque eorum licentia, comprehendat Clericos? Et an Epiſcopi poſſint hoc ſtatuere? *Ex p.4.tr.1.reſ.60.ib.*

217 An Pragmatica ſuper Chartam, vulgo dictam *Papelſellado*, violet Immunitatem Eccleſiaſticam? Et pro roboranda doctrina hujus quæſtionis aliquæ aliæ diverſæ difficultates pro Immunitate Eccleſiaſtica diſcutiuntur? *Ex p. 6. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 1. ibid.*

218 An Principes, ſi per aliqua ſtatuta diſponant, de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Eccleſiaſticam & ſint excommunicati? *Ex part. 1. tr. 2. reſ. 65. aliàs 64. pag.* 157.

219 An lex, ſive ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem, non confecto inventario, teneatur ultra vires hæreditatis, comprehendat Clericos? Et an idem, quod de Clericis dictum eſt, in ſupradicto caſu dicendum ſit de Eccleſia, vel Monaſteriis? *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 71. aliàs 70. ibid.*

220 An ſtatutum, ut quis, qui nondum habet jus in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, Dominus ſit, ſi non ingrediatur Religionem, ſin vero amittat, an inquam, tale ſtatutum ſit illicitum, & contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Et an ſi legentur ducenta, ſi nubat, & centum ſi Religionem ingrediatur, debeantur ducenta Religionem ingredienti? *Ex part. 1. tract. 2. reſ. 125. aliàs 124. pag* 158.

221 An Princeps poſſit leges condere circa matrimonium? Et quid circa acceſſoria matrimonii? Et an circa alia accidentalia, vel acceſſoria poſſit ferre leges v. g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & uxorem, & ſponſalitiam largitatem, & ſimilia; *Ex par. 1. tr.2. reſ. 128. aliàs 127. ibid.*

222 An Principes laici poſſint ſtatuere impedimenta dirimentia matrimonium? Et difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſervatione, factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet? Et an ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum dirimens? *Ex par.5. tr. 1. reſ. 16. ibid.*

223 An valeat ſtatutum, in quo cavetur, ne filia, vel filius poſſit contrahere ſine conſenſu Patris, alias cadat ab hæreditate? Et ex doctrina hujus Reſolutionis aliqua alia circa hoc inferuntur, explanantur valdè notanda, & in mente tenenda. Et etiam quæritur, an ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius civitatis infringat Eccleſiaſticam libertatem; Et an Pater incurrat excommunicationem Concilii, ſi injuſtè impediat matrimonia filiorum? Et an Teſtator poſſit diſponere, ut ejus filia nubat de conſilio alicujus; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 75. aliàs 74. ibid.*

224 An Princeps ſæcularis poſſit ferre aliquam legem adverſus filios contra juſtam Parentum voluntatem nubentes, *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 105. aliàs 104. ibid*

225 An ſtatutum diſponens mulierem extra territorium nubentem cum ſua familia privandam fore hæreditate, ſi ei ſit quæſita, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam; *Ex p. 1.tr.2.reſ. 57. aliàs 56. pag.* 160.

226 An Princeps laicus poſſit imponere pœnas, ne matrimonia inter conſanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam impetrata à Pontifice diſpenſatione? Et an circa acceſſorium matrimonii poſſit Princeps ſæcularis leges ferre; aut pœnas imponere matrimonium contrahentibus ſine Parentum conſenſu; Et infertur, quod judices laici poſſint pœnas imponere contra non obſervantes dies feſtos, verum ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laborandi in die feſto, non poſſunt propter ea judices laici illum punire, ut tranſgreſſorem Feſtorum, ſtante dicta licentia Epiſcopi, *Ex par.5.tr.1.reſol.17. ibid.*

227 An laicus ſit judex competens, quando agitur de poſſeſſorio matrimonii. *Ex par.1.tr. 2. reſ. 56. aliàs 55.ibid.*

228 An judex Eccleſiaſticus ſit competens in cauſis ſponſalium? Et quid ſi juramento firmatæ ſint; vel an ſaltem ſint miſti fori, *Ex part. 1. tr. 2. reſ. 131. aliàs 130.ibid.*

229 Ad quem judicem ſpectat ſpiritualem, vel ſæcularem, pendente lite ſuper matrimonio, vel in ſponſalitiis, ſequeſtrare puellam cauſa explorandi voluntatem. *Ex par.1.tr. 2.reſ.* 132. *aliàs* 131. *ibid.*

230 De ſequeſtrando Novitio à Religione, vel puella pendente lite matrimonii, ut eorum voluntas cognoſcatur. Et docetur poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum Novitium, depoſitandumve niſi illi ex parte Religionis vis fieret manifeſta, & extra hunc caſum judices ſæculares, ſi id tentarent, graviſſimè peccarent, & excommunicationem Tridentini ſeſſ.25. c. 18. de Regul. ipſo facto impoſitã incurrerent. Et quid eſt dicendum, ſi id ex authoritate Eccleſiaſtica Summi Pontificis, vel Nuntii Apoſtolici fiat? Et quid de ſecundo caſu, an judex ſæcularis poſſit ſe intromittere, & ſequeſtrare puellam in loco tuto, ad finem tollendi violentias, &c. *Ex part 1. tract. 3. & Miſc 3.reſol. 20.pag.*161.

231 An de cauſa dotis principaliter, & non incidenter intentata, poſſit judex Eccleſiaſticus inter laicos cognoſcere? Et quid, quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi? *Ex p. 1.tr.2.reſol. 117. aliàs 116. ibid.*

232 An Princeps ſeu miniſtri laici poſſint ſtatuere irritando aliqua juramenta, quæ in certis contractibus apponuntur, ut ſuper matrimonio, decimis, & ſimilibus? *Ex p. 1.tr.1.reſ.74. aliàs 73. pag.* 162.

233 An Princeps ſæcularis poſſit relaxare obligationem juramenti præſtiti? Et an ſaltem ſi non poſſit propriè juramenta relaxare, poſſit tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui juratur, concedere poteſt; *Ex part. 1. tr.2.reſ.115. aliàs 114. ibid.*

234 An judex ſæcularis poſſit cogere laicos ad condonandam obligationem juramenti metu, aut injuria extorti; Et an quando judex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam judex Eccleſiaſticus. *Ex par.1. tr. 2. reſol. 116. aliàs 115. ibid.*

235 An Princeps ſæcularis non tantum poſſit reſiſtere juramento, ita ut prohibeat, ne fiat, ſed etiam poſſit impedire effectum illius, ita ut ſi fiat, nullatenus ſequatur obligatio; Et quid circa hoc in Regno Cathaloniæ, & ut Ordinatione Luſitana prohibente apponi juramentum in ullo contractu; Et an non ſolùm judex laicus ad obſervationem juramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti laicos ſuos compellere poteſt, ſed

etiam

Index Tractatuum.

etiam judex Eccleſiaſticus, ita ut in tali caſu materia juramenti ſit miſta? Et an illæ leges irritantes contractum ſolùm propter adjectionem juramenti ſint ſaltem indirectè contra libertatem Eccleſiaſticam; *Ex p.1.tr,2.reſ.*114. *aliàs* 113.

236 An judex Eccleſiaſticus ſit competens non ſolùm quoad relaxationem juramenti, ſed etiam ad effectum agendi, ut præſtita relaxatione annulet, & reſcindat ipſum contractum? Et quid, ſi cauſa agatur cum hæredibus jurantis? *Ex par. 1. tr. 2. reſol.* 120. *aliàs* 119. *pag.* 163.

237 An Principes imponentes gabellas licèt juſtas ſuper bona Eccleſiaſticorum incurrant in excommunicationem Bullę Cœnæ, vel tantum incurrant in aliam excommunicationem Papalem, à qua ſatisfacta parte per Bullam Cruciatæ abſolvi poſſint; *Ex part. 1. tr. 2. reſ.* 48. *aliàs* 47. *ibid.*

238 An aliqua Civitas, vel Principes poſſint exigere tribura à Clericis, quia per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum eſt? *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 97. *aliàs* 96. *ibid.*

239 An Principes laici conſuetudine poſſint acquirere jus collectandi Eccleſiaſticos? Et an colore talis prætextus liberentur à cenſuris excommunicationis & reſtitutionis debito; *Ex par.4. tr. 1. reſ.* 101. *ibidem.*

240 An quædam doctrina Sylveſtri de gabella ſolvenda à Clericis ſuper pane, vino, &c. ſit vera? Et an laici poſſint aperire tabernas, in quibus ſine onere vectigalis confluere poſſint Clerici? *Ex par.1. tr.2. reſ.*83. *aliàs* 82. *pag.*164.

241 An tributum ſit injuſtum eo, quod indirectè graventur Clerici, v. g. ſuper carnibus, pane, vino, & oleo, &c *Ex p.4. tr.4. & Miſc. reſ.* 174. *ibid.*

242 An emens victualia pro filio Clerico, vel Capellano ſuæ familiæ teneatur ſolvere gabellas? Et additur, quod in tali caſu Patres poſſint donationem facere filiis de tota illa ſumma, quam expenſuri ſunt pro illis, & poſteà eorum nomine illam expendere in eorum ſervitium, *Ex part.4. tr.4. & Miſc. reſ.*175. *ibid.*

243 An licitè Senatus Panormitanus, & alia Reſpublica exigant gabellas ab Eccleſiaſticis cum animo reſtituendi eas in fine anni? *Ex part.1. tr.2. reſ.*45. *aliàs* 44. *ibid.*

244 An ſi Princeps, vel aliqua Reſpublica propter aliquam juſtam cauſam auxerit tantillum pretium carnis, vini, olei &c. ut illud plus convertatur in illam cauſam, non quidem in gravamen Clericorum faciens principaliter, ſed generaliter in gravamen omnium, incurrant in excomunicationem Bullæ, ſi talem gabellam à Clericis exigant, vel in tali caſu aperienda ſit alia taberna, in quam ſine tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. juſto pretio; *Ex par. 1. tract.2. reſ.*47. *aliàs* 45. *pag:* 165.

245 An Princeps laicus, ſi juſtè ſtatuendo pretium legitimum vini, vult poſtea ſuper emptore laico gabellam, quam extra pretium legale iuſtum dandum venditori, debeat ipſe emptor tribuere pro bono, & neceſſitate publica, quæritur an talis gabella ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, *Ex part. 1, tr. 2. reſ.*49. *alias* 48. *ibid.*

246 An Princeps, ſeu alias ſuperior laicus ſine conſenſu Clerici poſſit imponere gabellas ſuper ejus bona ex aliqua publica neceſſitate, ut peſtis, &c. *Ex part.1. tract.2. reſ.*41. *alias* 40 *pag.*166.

247 An in caſu, in quo collectæ, ſeu gabellæ juſtæ Clericis imponuntur, poſſint imponi inconſulto Romano Pontifice? Et an dictæ gabellæ, ſi excedunt octavam partem valoris rei, ſint iniuſtæ? *Ex p.1. tr.2. reſ.*.133. *aliàs* 132. *ibid.*

248 De conditionibus, quas requirit *cap. Non minus, & cap. Adverſus de immunitate Eccl.* Ut Clerici poſſint collectari in communibus utilitatibus, vel neceſſitatibus, *Ex p.1. tr.1. reſ.* 11. *ibid.*

249 Quando laicorum facultates non ſufficere cenſendum ſit, hoc ut Clerici conſenſu Epiſcopi, & conſulto Romano Pontifice contribuere in aliquibus caſibus teneantur? Et ſupponitur Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros civitatis, & ſimilia. *Ex p.1. tr.2. reſ.*134. *aliàs* 133. *pag.*168.

250 An Clerici teneantur ſolvere gabellas, ſi Epiſcopus, & Clerus conſenſerunt, inconſulto Summo Pontifice? Et quid dicendum ſi Princeps impetret Bullam a Summo Pontifice, an tunc neceſſarium ſit ſervare formam *cap. Non minus de immunitate Eccleſ. Ex p. 5. tr. 1. reſ.* 15. *ibid.*

251 An Eccleſiaſtici teneantur ſolvere gabellas poſitas pro primo introitu Regis in Civitatem? *Ex p.3. tr.1. reſ.*11. *p.* 169.

252 Utrùm Clerici teneantur ad gabellam, quæ impoſita eſt pro manutenendo exercitu in partibus inimicorum, ut tutius confinia Regni conſerventur? *Ex par. 1. tract.2. reſ.*79. *aliàs* 78. *ibid.*

253. An Princeps laicus poſſit imponere gabellas ſuper bona Eccleſiaſticorum propter reparationem pontium, murorum viarum, &c. Et an Clerici teneantur ad contributionem, ut oppidum, quod Rex vendere parat, ſe redimat? *Ex p.1. tract. 2. reſolut.* 39. *aliàs* 38. *ibid.*

254 An Clerici teneantur, & poſſint per judices ſæculares cogi ad reparandam viam ante domos ſuas? Et quid, ſi graculi, vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcantur in vineis, & meſſibus alicujus Clerici, vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & laicorum inundet? *Ex part. 1. tract. 2. reſ.* 76. *aliàs* 75. *ibid.*

255 An Principes poſſint imponere gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum? *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 40. *aliàs* 39. *pag.* 170.

256 An Clerici teneantur ſolvere vectigal in extractione frumenti, vini, & ſimilium, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, ut alibi conducendo carius vendant? Et infertur illam eſſe negotiationem Clericis prohibitam tantum, quæ debitum tributi habeat annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta: ſecus ſi lucrum non ex emptione, ſed aliundè proveniat. Et latè explanatur Principes ſæculares non poſſe ſuper bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere. *Ex part. 5. tr. 1. reſ.* 27. *ibid.*

257 An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, ſive patrimonialia ſint, ſive ipſis donata, aut empta, & quovis alio titulo quæſita ſint? Et an Clerici teneantur ſolvere gabellas impoſitas ſuper bona laicorum ad ipſos poſtea aliquo titulo ſupervenientia? *Ex p.1. tr.2. reſ.*43. *aliàs* 42. *p.*171

258 An Clerici teneantur ſolvere collectam certam, & invariabilem impoſitam per ſtatutum ſuper aliqua bona, prius quam ad eos perveniſſent? Et an prædia omnia ſint obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis? *Ex part.3. tr.1. reſ.*17. *pag.*172.

259 An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis in Minoribus conſtitutis? Et quid, ſi adſit conſuetudo in contrarium? Et quid de clericis primæ Tonſuræ? *Ex part. 1. tr. 2. reſ.* 36. *aliàs* 25. *ibid.*

260 An Princeps ſæcularis poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis non habentibus requiſita Concilii Tridentini ſeſſ. 23.c.6. de quibus ſupradictum eſt? *Ex part. 1. tract. 2. reſ.* 37. *aliàs* 36. *ibid.*

261 An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, qui habitum aſſumpſerunt Clericalem ſine intentione Clericandi, ſed tantum in fraudem collectarum? *Ex p.1. tr.2. reſ.* 44. *aliàs* 43. *pag.*173.

262 An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Jacobi, Alcantarę, Calatravæ, &c. & adhuc Novitiis? Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur dictos Equites eſſe verè Religioſos, & poſſe confiteri cum Sacerdote non approbato ab Ordinario, ſicut poſſunt alii Regulares, quod eſt valde notandum. *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 50. *aliàs* 49. *ibid.*

263 An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Novitiorum? Et an gaudeant privilegio Canonis, & fori? *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 38. *aliàs* 37. *ibid.*

264 An Clericus, vel Religioſus conducens agros alienos teneatur ſolvere gabellam ex fructibus inde perceptis?? Et an poſſint uti negotiatione artificioſa, id eſt, qua res arte mutatur, & ſic venditur, ut emere jumenta, ut nutrita, & meliorata vendant cum lucro, item oves emere, & nutrire, ex quibus vendant caſeos, & agnos, vel quodcumque genus rei, quod noverint ſua arte meliorandum, &c. *ex p.6. tr.7. & Miſc. 2. reſ.* 11. *ibid.*

265 An Clericus negotiator ſtatim ante trinam monitionem teneatur ſolvere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo poſſit licitè exigere? *ex p. 1. tract. 2. reſ.* 47. *aliàs* 46. *pag.* 174.

266 An Clericus negotiator ſine trina monitione teneatur ſolvere gabellam? Et an dicta, vel alia gabella à Clerico debita poſſit peti coram judice laico? Et an poſt trinam monitionem Clericus negotiator non perdat exemptionis Immunitatem quoad bona Eccleſiaſtica? *Ex p. 3. tr. 1. reſ.* 44. *ibid.*

267 An Clericus negotiator, ſi ter non fuerit monitus, amittat privilegium non ſolvendi gabellas? Et explanatur, quod ſi Clericus in judicio pulſaretur, plura allegare poteſt, quę eum à culpa relevarent; & pro excuſatione Clericorum, qui forſitan negotiarentur, & aliqua alia in calce hujus Reſolutionis circa hoc inveniuntur. *Ex p.4. tr. 1. reſ.* 28. *ibid.*

268 An Superior laicus, quando Clerici tenentur ſolvere gabellas, poſſit illos ad ſolvendum compellere? Et ex doctrina hujus difficultatis infertur an judex ſæcularis poſſit punire Clericum non in perſona quidem, ſed in bonis, ſi falſum depoſuerit coram eo? *Ex p. 1. tr. 2. reſ.* 42. *aliàs* 41. *pag.* 175.

269 An judex poſſit exigere gabellas à Colonis partiariis Religioſorum, Et quid, ſi prædicti Coloni Religioſorum fructus collectos deferant de loco ad locum, aut alienent? Et an Coloni, ſeu affictuari prædiorum Eccleſiaſticorum non teneantur ſolvere gabellam, vulgo dictam *Diuluxiuri*. *Ex p. 3. tr. 1. reſ.* 19. *ibid.*

270 An Conſervatores Religioſorum poſſint procedere contra eorum debitores laicos? Et an his Conſervatoribus concedatur poſſe cognoſcere de manifeſtis injuriis, & violentiis factis adverſus Religioſos? Et an poſſint Regulares eligere Con-

ſervatorem, qui defendat ſua animalia, ſeu pecora damnum facientia in agris alienis; & an hæc cauſa pertineat ad conſervatorem, & non ad judicem ſæcularem, *Ex par. 3. tr. 1 reſ. 20. ibid.*

271 An judex laicus poſſit judicare in cauſa decimarum vel ſit cauſa miſti fori, *Ex par. 1. tr. 2. reſ. 90. aliàs 89. pag. 176.*

272 An judex laicus poſsit ſimul cum judice Eccleſiaſtico cauſam decimarum cognoſcere, ſaltem titulo compromiſsi, Et quid quando de poſſeſſorio decimandi agitur, an judex Eccleſiaſticus, vel laicus debeat cognoſcere, *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 93. aliàs 92. ibid.*

273 An laicus conductor decimarum ſit conveniendus coram judice laico, vel ſit cauſa miſti fori. *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 94. aliàs 93. ibid.*

274 An quando decimæ ſunt ſæcularibus in feudum datæ, cognitio pertineat ad judicem ſæcularem, Et an hęc cognitio decimarum ſit cauſa miſti fori, ita ut non ſolum judex laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus poſsit cauſam definire, *Ex part. 1. tr. 2. reſol. 91. aliàs 90.*

275 An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel aliis ſæcularibus collatæ, eorum exactio, & lites pertineant ad judicem Eccleſiaſticum, Et quid circa hoc in aliis quatuor caſibus in fine hujus Reſolutionis deciſis, *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 50. ibid.*

276 An judex laicus poſsit cognoſcere de cauſis decimarum, ſi Clerici illas petant à laicis, qui præſcriptione, & conſuetudine immemorabili eas nunquam ſoliti ſunt perſolvere, *Ex p. 1 tr. 2. reſ. 92. aliàs 91. ibid.*

277 An Colonus laicus Religioſorũ pro ejus portione colonica teneatur ſolvere decimas, Et quid dicendum eſt de privilegio exemptionis decimarum conceſſo Societati Jeſu à Gregorio XIII. de quo gaudet noſtra Religio? Et advertitur, quod ſi in aliqua Provincia Moniales, Regulares, & eorum Coloni ſolvunt decimas, hoc forſitan evenit, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod Breve Pontificium revocatorium dictorũ privilegiorum, ſecus minimè tenentur. *Ex par. 3. tr. 1. reſ. 23. pag. 177.*

278 Utrũm Emphyteuta Eccleſiæ teneatur ad tributa, Et an doctrina de Emphyteuta non procedat in cenſuario, neque circa Emphyteutam redimibilem, *Ex part. 3. tract. 1. reſ. 24. ibid.*

279 An judex Eccleſiaſticus ſit competens ad cognoſcendum laicum pro re, quam in Emphyteuſim tenet ab Eccleſia, Et apponuntur quinque concluſiones pro Immunitate Eccleſiaſtica, quæ in quadam Deciſione Sacræ Rotæ Romanæ ex Sacris Canonibus, & Doctoribus firmantur. Et tandem quæritur, an judex laicus non ſit competens ad cognoſcendũ Clericum pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum ſit ad judicem Eccleſiaſticum, *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 56. ibid.*

280 An Clericus poſsit convenire laicum coram judice Eccleſiaſtico pro rebus non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus, Et diſcutitur quomodo, & quando actor debeat ſequi forum rei. Et quæritur, an poſsit fieri ſtatutum, ut reus ſequatur forum actoris, Et an emphyteuta Eccleſiæ poſsit conveniri corã Epiſcopo pro ſolutione penſionis, Et an laicus poſsit conveniri coram Epiſcopo, ut ſolvat *laudemium*, Et an contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum apponi poſsit juramentum, *Ex p. 5. tr. 1. reſ. 7. ibid.*

281 An laicus ratione fructuum Præbendæ ſibi locatæ debeat conveniri coram judice Eccleſiaſtico, Et an pro bonis, & fructibus Eccleſiæ poſsit laicus conveniri coram judice Eccleſiaſtico, *Ex par. 4. tr. 1 reſ. 24. pag. 179.*

282 An ne laici conductores bonorum Eccleſiaſticorum poſsint conveniri coram judice Eccleſiaſtico, licitũ ſit condere Pragmaticam prohibentem laicis prorogationẽ juriſdictionis alienæ, Et an, ſi dictæ leges prohibeant juramentum apponi in contractibus, ne ratione ipſius prorogetur juriſdictio Eccleſiaſtica, ſit etiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & illas ſtatuentes incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Et notatur, quod de jure communi competit Epiſcopis ratione juramenti convenire laicos, in Curia Eccleſiaſtica. Et ſupponitur, quod ſtatuta laicorum, quæ tollunt Clericis illa, quæ de jure communi illis competunt, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & aliqua alia ſupponuntur, & explanantur, & tandem quæritur an Clerici poſsint convenire laicos coram Eccleſiaſtico pro rebus Eccleſiæ, vel ſuis; ſive agatur actione reali, ſive perſonali, ſive ex legato, ſive ex locato, *Ex par. 5. tr. 1. reſ. 8. ibid.*

283 An judex Eccleſiaſticus ſit judex competens, quando agitur de dando Tutore Clerico minori, aut mente capto, Et notatur, quod ſi Clericus minor litigat tamquam actor corã judice ſæculari, poſsit idem judex ſæcularis dare ei Curatorem ad litem. Et an inventarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit, pertineat ad judicem laicum illud facere, *Ex par. 1. tract. 2. reſ. 95. aliàs 49. pag. 181.*

284 An judex Eccleſiaſticus poſſit acquirere juriſdictionem in laicis ex conſuetudine vel præſcriptione, & non èconverſo? Et an valeat conſuetudo, ut laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico conveniri; *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 53. ibid.*

285 An judex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere inter laicos de alimentis filio ſpurio debitis, vel an cognitio hujus cauſæ ſit miſti fori? Et notatur, an ſub nomine alimentorum veniant cibaria, veſtes; potus, habitatio, medicinæ, lectus, & alia hujuſmodi, ſine quibus vita tranſigi non poteſt; Sed difficultas eſt, an alimenta prꝑſtanda ſint filio ſpurio attentis, & conſideratis divitiis paternis, & ejus qualitate, & dignitate; Id etiam, quod dictum eſt de Parentibus circa filios, dicendum eſt de filiis circa Parentes. *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 86. aliàs 85. ibid.*

286 An judex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere laicum ſimul delinquentem cum Clerico? *Ex p. 3. tr. 1. reſ. 1. pag. 182.*

287 An ſi laicus delinquat ſimul cum Clerico poſſit puniri à judice Eccleſiaſtico; maximè ſi præveniat; *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 7. ibid.*

288 An ſæcularis delinquens in Eccleſia poſſit à judice Eccleſiaſtico puniri, quia is, qui in Eccleſia deliquit, Sacrilegium commiſit, quod eſt crimen miſti fori? *Ex par. 4. tr. 1. reſ. 67. ibid.*

289 An judex Eccleſiaſticus poſſit punire laicum, qui crimen Sacrilegii commiſit; Et an hæc cauſa ſit miſti fori, & detur locus præventioni; Et an hoc etiam conveniat non ſolum in rebus Eccleſiæ, ſed etiam in rebus Clericorum, ita ut laici eorum invaſores coram judice Eccleſiaſtico debeant conveniri; Et an laicus coram judice Eccleſiaſtico poſſit conveniri? ſi verba injurioſa adverſus Clericum emiſit; *Ex par. 1. tr. 2. reſol. 82. aliàs 81. ibid.*

290 An judex Eccleſiaſticus poſſit punire adulterum, vel hoc crimen ſit miſti fori? *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 16. pag. 183.*

291 Quando judex laicus, & Eccleſiaſticus poſſint cognoſcere de crimine adulterii; Et an de adultero ad pœnam ſanguinis imponendam ſolus judex ſæcularis ſit competens, & quod ad alias pœnas ſit cauſa miſti fori, & ideò detur locus præventioni? Idem dicendum eſt, ſi de divortio, & amiſſione dotis agatur; vel an in cauſa divortii ſolus judex Eccleſiaſticus ſit competens? Et an ſi de ſola ſeparatione conjugum ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, ſolus judex Eccleſiaſticus ſi competens; Et quid, quando quæſtio mota eſt de alimentis præſtandis adulteræ, à viro ſeparatæ; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 87: aliàs 86. ibid.*

292 An judex Eccleſiaſticus poſſit punire laicos concubinarios? Et an concubinatus ſit crimen miſti fori; *Ex part. 1. tract. 2 reſ. 88. aliàs 87. ibid.*

293 An concubinatus ſit delictum miſti fori, ita ut ſi præveniatur, poſſit puniri à judice laico; Ex quo infertur, an miniſtri laici poſſunt prohibere, ne Miniſtri curiæ Epiſcopalis viſitent loca, & domus meretricum? *Ex part. 5. tr. 1. reſ. 10 ibidem.*

294 An judex laicus poſſit ſtatuere, ne concubinæ teneantur pro furtis ab ipſis concubinis factis, etiamſi hoc extendat ad cõcubinas Clericorum? Et infertur, quod lex, vel ſtatutum, ſi tollat Clericis id quod de jure communi eis competit, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam; *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 11. pag. 184.*

295 An conſuetudines laicorum, & Clericorum miſtæ ſint validæ, etiam ſi ſint contra libertatem Eccleſiaſticam? *Ex part. 4. tr. 1. reſ. 69. pag. 185.*

296 An judex Eccleſiaſticus poſſit incidenter cognoſcere de rebus temporalibus, ſeu profanis, & è contra, judices laici de rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis; *Ex part. 1. tr. 2. reſ. 111. aliàs 110. ibid.*

297 An Eccleſiaſticus ſit judex, quando agitur quæſtio, cujus juriſdictio ſit; *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 64. ibid.*

298 Cum tam pro judice Eccleſiaſtico, quàm pro judice laico ſint rationes probabiles circa eorum juriſdictionem; an definienda ſit quæſtio per judicem Eccleſiaſticum? Et explanatur, quod quando duo judices ſunt ordinarii vel delegati, & pro utroque ſunt rationes probabiles circa eorum juriſdictionem, an eligere debeant arbitros? Et quid, ſi unus ſit judex ordinarius, & alius delegatus? *Ex part. 7. tractat. 10. & Miſc. 1. reſ. 5. ibid.*

299 An judex Eccleſiaſticus teneatur in cauſis Eccleſiaſticis, aut miſti fori præbere proceſſus judicibus ſæcularibus, à quibus auxilium petit? *Ex part. 1. tract. 2. reſolut. 109. aliàs 108. pag. 187.*

300 An Ordinarius, vel judex delegatus debeat neceſſario præmittere cenſuras, antequam imploret pro ſua ſententia exequenda brachium ſæculare; Et ſi judex ſæcularis non vult brachium ſuum præſtare an poſſit ad id cogi pœna excommunicationis; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 121. aliàs 120. ibid.*

301 An judex Eccleſiaſticus in criminibus miſti fori poſſit laicos ſine auxilio brachii ſæcularis in carcere detrudere; Et in tali caſu an dicti criminoſi non in Regiis carceribus, ſed in Eccleſiaſticis reponendi ſunt; *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 89. aliàs 88. ibid.*

302 An Epiſcopi poſſint capere laicos per propriam familiam ſine invocatione brachii ſæcularis, Et an poſſit Epiſcopus habere familiam armatam, Fiſcum, carcerem, & proprios executores, &c. & ideò quod Epiſcopus habeat pro territorio totam ſuam Diœceſim, *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 17. idid.*

303 An ſemel punitus in foro Eccleſiæ, poſſit iterum pro eadem culpa à judice ſæculari puniri, etiam ad exceſſum pœnæ, Et quid è converſo, ſi delictum eſt miſti fori, An inſufficienter à judice ſæculari punitũ poſſit iterum à judice Eccleſiaſtico puniri, *Exp. 1. tr. 2. reſ. 108. aliàs 107. pag. 188.*

304 An in criminibus miſti fori, quis in Eccleſiaſtico punitus mitiori pœna, poſſit in foro ſæculari pro exceſſu pœnæ puniri, *Exp. 4. tr. 1. reſ. 61. ibid.*

305 Coram quo facienda ſit appellatio, quando cauſa fuit deciſa per duos judices, unum laicum, & alium Eccleſiaſticum? *Ex part. 4. tr. 1. reſ. 54. ibid.*

306 An ſi viduæ, pupilli, vel aliæ perſonæ pauperes fuerint oppreſſæ, tunc etiam, nulla data negligentia judicis ſæcularis, poſſint adverſarios, ſuos ad judicem Eccleſiaſticum trahere, & in illius foro convenire, *Exp. 1. tract. 2. reſol. 118. aliàs 117. pag. 189.*

307 Utrùm pauper, & miſerabiles perſonæ poſſint laicum coram judice Eccleſiaſtico convenire, Et notatur, quod ſi pupillus, vel viduæ eſſent divites, non gaudent privilegio trahendi laicos ad tribunal Eccleſiaſticum. *Ex part. 4. tractat. 1. reſolut. 90. ibid.*

308 An judex Eccleſiaſticus poſſit præcipere judici ſæculari ſub pœna excommunicationis, quod ſuperſedeat in executione contractus, donec decidatur, an ſit uſurarius, nec ne, Et an judex Eccleſiaſticus? ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur, poſſit opponere exceptionem illam, & præfigere tempus, & terminum peremptorium, intra quem probare teneatur, & quid è converſo, &c. *Ex part. 3. tr. 1. reſ. 18. ibid.*

309 An judex laicus poſſit cognoſcere crimen uſuræ, ſive de jure, ſive de facto quæratur, vel ſit crimen miſti fori, *Ex par. 1. tr. 1. reſ. 78. aliàs 77. ibid.*

310 Ad quem forum pertineat crimen uſurarium, Et an hæc cauſa ſit miſti fori, *Ex p. 9. tr. 9. & Miſc. 4. reſ. 15. pag. 190.*

311 An Principes ſæculares poſſint ex juſta cauſa dare Judæis poſitivam licentiã exercendi uſuras abſque Pontificis authoritate, *Ex part. 9. tr. 9. & Miſc. 4. reſol. 14. ibid.*

312 An judex ſæcularis poſſit punire laicum ſub prætextu ejus prohibitionis, etiã ſi habeat licentiam ab Epiſcopo in diebus feſtis laborandi, *Ex p. 4. tr. 1. reſ. 94. pag. 191.*

313 An Princeps laicus poſſit legitimare filium Clerici, ſi ipſe filius ſit Clericus, Et quid, ſi filius Clerici, ſit laicus, *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 112. aliàs 111. ibid.*

314 An Prælati Summo Pontifici inferiores delegare poſſint indiſtinctè laicis cauſas Eccleſiaſticas, Et ſupponitur poſſe Summum Pontificem, ſi viderit expedire, juriſdictionem ſpiritualem laicis exercendam committere ad tractandas cauſas non ſolum civiles, & criminales, ſed etiam ſpirituales, *Ex p. 1. tr. 2. reſol. 13. aliàs 112. ibid.*

315 An Legatus natus poſſit exercere juriſdictionem in Regulares exemptos, *Ex p. 1. tr. 2. reſ. 17. aliàs 16. ibid.*

Sequentes Reſolutiones hujus tract. videntur mihi divi di non poſſe, ideò

Sequitur Apologetica Diſceptatio de omnimoda Clericorum exceptione ejuſque origine contra Patrem Michaelem Rabardeum.

316 SUmmatim exponitur, quid ſentiat P. Rabardeus circa Immunitatẽ Eccleſiaſticam, *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 1. pag. 192.*

317 An Immunitas Eccleſiaſtica ſit de jure divino, Et affirmativè adverſus P. Rabardeum probatur ex locis Sacræ Scripturæ. *Ex part. 7. tr. 1. reſ. 2. ibid.*

318 Probatur noſtra ſententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum Canonum. *Ex part. 7. tract. 1. reſ. 3. pag. 194.*

319 Probatur noſtra ſententia rationibus. *Ex part. 7. tr. 1. reſ. 4. ibid.*

320 Probatur noſtra ſententia ex Doctorum anthoritate. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 5. pag. 195.*

321 Reſpondetur ad argumenta P. Rabardei. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 6. pag. 196.*

322 Expenditur locus D. Gregorii à P. Rabardeo adductus. *Ex par. 7. tr. 1. reſ. 7. ibid.*

323 Explicantur leges Imperatoriæ, quas P. Rabardeus adducit, & quod non ſint inſtitutoriæ, ſed ſubſidiariæ, & declarativæ, diſcutitur. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 8. pag. 197.*

324 Dato & non conceſſo, quod Immunitas Eccleſiaſtica non ſit de jure divino, quæritur, an primariè ortum habuerit à poſitivo Imperatorum, Et explanatur leges Imperatorum largientes Immunitatem Clericis non eſſe inſtitutorias, & conceſſorias, ſed declarativas, ſubſidiarias, adiutrices, & executivas. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 9. aliàs. 7. pag. 198.*

325 An ſi Immunitas Eccleſiaſtica eſſet primario ex conceſſione Imperatorum, poſſint Principes adhuc illam reſtringere, & limitare, Et notatur, quod licèt Principes non poſſint amplius tollere, vel limitare privilegium conceſsũ Eccleſiaſticis circa eorum exemptionem, tamen Summi Pontifices poſſunt tollere, ſeu limitare privilegium aliquod, ſi extaret, conceſſum Principibus judicandi Clericos, etiam per concordata. Et deciditur, quod privilegium conceſsũ Eccleſiis eſt remuneratorium, & ideò non poteſt revocari etiam propter ingratitudinem, etiamque cum hoc privilegium ſit conceſſum non ſubditis, tranſiit in contractum, & ideò non eſt revocabile. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 10. aliàs 8. pag. 199.*

326 An Immunitas Eccleſiaſtica extendatur ad omnia delicta, *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 11. aliàs 9. pag. 201.*

327 An Clericus propter crimen læſæ Majeſtatis ſubjiciatur ſæculari Magiſtratui, Et an ſi Clericus feudũ à ſæculari teneret, poſſit ratione delicti etiã criminis leſæ Majeſtatis perſonaliter diſtringi? Et quid de Clericis perduellibus? *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 12. alias 10. pag. 202.*

328 An Clerici in graviſſimis delictis, & criminibus priventur omni privilegio fori ante aliam ſententiam depoſitionis, vel degradationis judicis Eccleſiaſtici, Et an Clericus incorrigibilis amittat privilegiũ fori ante judicis Eccleſiaſtici declaratoriam. Difficultas tamen eſt, an Clericus pro enormiſſimo crimine ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus abſque eo, quod non ſit incorrigibilis, Et quid de Clerico etiam in Sacris conſtituto, qui dimiſſis Tonſura, & veſtibus Clericalibus, variis & enormibus delictis ſe immiſcuit, Et an Clericus aſſaſſinus non poſſit à judice laico puniri, nec ſubjici ejus juriſdictioni, niſi prius conſtet de qualitate aſſaſſinii, & præceſſerint ſententia declaratoria judicis Eccleſiaſtici; Et in §. nono hujus Reſolutionis explanatur, quod quando naſcitur inter judicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem diſſenſio, ad quem ipſorum juriſdictio pertineat definitio pertinet ad Eccleſiaſticum *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 13. aliàs 11. pag. 204.*

329 An Summi Pontifices potuerint exemptionem Clericorum concedere, invitis Principibus laicis? *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 14. aliàs 12. pag. 207.*

330 Reſpondetur ad exemplum Salomonis cum Abiathar Sacerdote, quod affert P. Rabardeus. *Ex part. 7. tr. 1. reſol. 15. aliàs 13. pag. 208.*

331 Refellitur aliud exemplum Joas Regis, *Ex p. 7. tr. 4. reſ. 16. aliàs 14. pag. 209.*

332 Rejicitur argumentum P. Rabardei deſumptum ex authoritate Boerii, & Curiæ, & ex *cap. 1. de Homicidio in 6.* Et deciditur, quod neque Clerici, neque Epiſcopi in graviſſimis criminibus privantur privilegio fori. Imò, quod neque propter crimen perduellionis, neque propter hæreſim Epiſcopus poſſit ab Inquiſitoribus citari, vel puniri, ſed hæc cauſa Papæ reſervatur. *Ex par. 7. tract. 1. reſ. 17. aliàs 15. pag. 210.*

333 Impugnatur argumentum P. Rabardei ex caſibus privilegiatis Galliæ. Et an dicta privilegia Pontificia Regibus Galliæ, Hiſpaniæ, vel aliis Principibus conceſſa judicandi Clericos in aliquibus delictis ſint modo per Bullam Cœnæ revocata, *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 18. aliàs 16. pag. 211.*

334 Expenduntur exempla Chriſtianorũ Principum à P. Rabardeo adducta, & eorum leges. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 19. aliàs 17. p. 212.*

345 An conſuetudo poſſit tribuere juriſdictionem judicibus laicis in Clericos, ſaltem in aliquibus caſibus, *Ex par. 7. tr. 1. reſ. 20. aliàs 18. pag. 213.*

336 An Clerici teneantur ad ſubſidium Patriæ, & ad onera communia, Et explanatur exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxiſſe à jure Divino, vel ſaltem ex jure Pontificio ante Conſtitutiones, & leges Imperatorias. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 21. aliàs 19. pag. 214.*

337 An in aliquo caſu teneantur Clerici ferre ſubſidium pro communi, & miſta Reipublicæ utilitate, inconſulto Summo Pontifice? Nec tenentur Clerici ad ſolutionem gabellæ impoſitæ pro Phyſico, & Chirurgo, & Ludi Magiſtro, &c. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 22. alias 20. pag. 216.*

338 An Decretum Bonifacii VIII. *in c. Clericis de Immunitate Eccleſ. in 6.* hodie perſiſtat? Sed difficultas eſt de Regibus Calliæ, ſtante privilegio Bonifacii VIII. conceſſo Philippo pulchro, ut non expectato Epiſcoporum conſenſu, poſſint, urgente neceſſitate, imponere onera Eccleſiaſticis, & an tale privilegium ſit in uſu; *Ex part. 7. tract. 1. reſolut. 23. aliàs 21. pag. 217.*

339 An Principes poſſint prohibere, ne Annatæ ex ſuis Regnis Summo Pontifici ſolvantur ſine eorum conſenſu? *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 24. aliàs 22. pag. 218.*

340 An

340 An Principes laici quoad ſuos ſubditos poſſint inducere impedimenta dirimentia matrimonium: Et late diſcutitur, quomodo intelligenda ſit illa quæſtio, an authoritas unius Doctores viri docti, & pii faciat opinionem probabilem? Et aſſeritur ſingularem unius Doctoris ſententiam, ſi ſuſtineat valorem matrimonii eſſe præferendam communi opinioni; *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 25. aliàs 23. pag. 219.*

341 Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilii Tridentini de cognitione cauſarum matrimonialium. *Ex par. 7. tr. 1. reſ. 26. aliàs 24. pag. 222.*

342 Reſpondetur ad alia argumenta P. Rabardei, *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 27. aliàs 25. ibid.*

343 Confirmantur ſuperius dicta, & matrimonium contractum inter filiosfamiliæ ſine conſenſu Parentum, non obſtantibus prohibitionibus Principum, validum eſſe contra P. Rabardeum probatur. Et quæritur, an Principes poſſint ſtatuere ſub pœna exhæreditationis, ne filii contrahant invitis Parentibus; *Ex part. 7. tr. 1. reſ. 28. aliàs 26. pag. 223.*

344 Probatur contra P. Rabardeum matrimonia inter raptores, & matrimonia conſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu eſſe valida. *Ex p. 7. tr. 1. reſ. 29. aliàs 27. pag. 225.*

345 De publicatione, receptatione, & contrario uſu legum Pontificalium, præſertim in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ. Et quæritur, an judices laici trahentes ad ſua tribunalia perſonas Eccleſiaſticas extra caſus à jure permiſſos poſſint in Noſtro Sacro Tribunali à Fide Quæſitoribus examinari, & puniri? Et quid de Scriptoribus id fieri poſſe docentibus. *Ex part. 7. tr. 1. reſ. 30. aliàs 28. pag. 226.*

Nunc vero ſequuntur aliæ paucæ difficultates, quæ diſperſæ latent in reliquis tomis, Tr. & Reſolutionibus hujus totius operis, quæ ſimul pertinent ad iſtum *tr. 2. hujus to. 9. de Immunitate Eccleſiaſtica*, ut ita citius, & promptius reperiatur omnes difficultates, & quæſtiones.

An ſi Summus Pontifex exiſteret in aliquo Regno v. g. Hiſpaniæ teneretur vi directiva obſervare leges illius Regni latas pro bono publico? Et an Clericus Beneficiarius, vel in Sacris conſtitutus poſſit exercere munus Advocati corā judice ſæculari pro uno negotio tantum, & hoc finito pro alio, & ſic de ſingulis? Et an ex jure poſſint prædicti munus Advocati exercere, in propria cauſa, & Eccleſiæ & in cauſis viduarum, & pupillorum, & pro conjunctis, & amicis intimis, & ſi exiſtunt in Curia Romana pro omnibus; Et quid in aliis tribunalibus Eccleſiaſticis? Et an in caſibus, in quibus interdictum eſt Clericis Advocationis officium exercere, poſſint domi conſulere, & conficere juris allegationes in ſcriptis; Et an ſi quis exigat à perſonis Eccleſiaſticis gabella, quod prohibitum eſt jure antiquo ſub pœna excommunicationis, ut conſtat *ex c. Quamquam de cenſibus*, tamen exigentes prædictas gabellas non incurrant duas excommunicationes, ſed unam tantum contentam in Bulla Cœnæ? *Ex p. 10. tr. 14. ex reſ. 28. aliàs 26. & in tr. 11. ex reſ. 69. & in tr. 13. ex reſ. 14. Quæ nunc invenientur in to. 6. t. 1. de Legibus reſ. 51. 85. & 33. 53.*

Notatur, quod S. D. Urbanus VIII. in Bulla incipiens *Romanus Pontifex*, die 5. Junii 1641. damnat omnia præjudicia contra Immunitatem Eccleſiaſticam, ſub prætextu, quod Bullæ Pontificiæ non fuerint publicatæ, vel uſu recepta. *Ex par. 6. tr. 6. ex reſ. 39.* Quæ hic eſt *in tom. 6. tr. 1. de Legibus reſ. 83.*

An excuſetur à peccato Pontifex, qui ſimulat, vel connivet, quando Princeps ſæcularis uſurpat bona temporalia Eccleſiæ, ſi abſque minori ſcandalo, & damno poteſt id impedire; *Ex part. 5. tr. 7. ex reſ. 24.* Quæ hic reperietur *in tom. 7. tr. 5. de Scandalo reſ. 77.*

Utrum Epiſcopi, & Eccleſiaſtici teneantur vocati accedere ad Parlamentum, ita ut contra viventes poſſit expelli à Regno, tamquam inobedientes mandatis Regis? Et an in Parlamento hujus Regni Siciliæ opus ſit, ut ad donativum contribuendum concurrat ſemper brachium Eccleſiaſticum; *Ex par. 1. tr. 3. ex reſ. 23. & 27.* Quæ nunc invenientur *in to. 7. tr. 9. de Parlamento reſ. 14. & 23.*

Explanatur beneficium duorū ducatorum eſſe ſufficiens ad gaudendum privilegio fori. Et an qui ſuſcipit Tonſuram, aut minores ordines animo non aſcendendi ad alios Ordines, ſed gaudendi privilegio fori, & exemptione gabellarum, peccet mortaliter? Et an in præcepto geſtandi Tonſuram Clericalem detur parvitas materiæ; *Ex par. 4. tr. 3. ex reſ. 51. & in p. 8. tr. 2. ex reſ. 20. & in p. 2. tr. 16. reſ. 20. aliàs 22.* Quæ nunc invenientur *in tom. 2. tr. 5. de Sacramento Ordinis reſ. 49. 50. 111. & 187.*

An ſtudioſi, ſeu Scholares Scholas non viſitantes, & lectiones non audientes gaudeant Studioſorum privilegiis, dummodo in Matricula ſint adſcripti; *Ex p. 8. tr. 7. ex reſ. 22.* Quæ hic reperietur *in tom. 6. tr. 1. de Legibus reſ. 132.*

An Familiares quorundam Abbatum, & Prælatorum jura Epiſcopalia, & territorium diſtinctum habentium gaudeant privilegio fori; Et an familia Epiſcopi Regularis gaudeat privilegio fori; *Ex p. 9. tr. 1. ex reſol. 48. & 47.* Quæ hic eſt *in tom. 4. tr. 2. de Oratoriis reſ. 10. & 9. §. 1.*

An Clerici ſodomitæ per Bullā S. Pii V. ſint privati privilegiis clericalibus, poſt declarationem criminis? Et an hoc extendatur ad patientes prædictum crimen; Et an clericus incorrigibilis amittat privilegium fori; Et an clerici exercentes Carnificium Macellariorum, Tabernariorum officium, modo conjugati non ſint, habitumque clericalem retineant, privilegio fori, quoad perſonas non priventur; Et quid eſt ſentiendum de clerico conjugato non ſervientes alicui Eccleſiæ, & de uxore, & filiis ejus? Et an Fratres Tertii Ordinis D. Franciſci, & D. Dominici vitam in Communitate gerentes, & Habitum Religionis geſtantes gaudeant privilegio fori; *Ex par. 9. tr. 4. ex reſ. 41. 13. 6. & 11.* Quæ nunc invenientur *in tom. 5. tr. 2. de Percuſſione Clerici reſ. 12. 37. 43. & 52.*

An Clericus, qui contrahit cum illa, quæ antea ab ipſo corrupta eſt, gaudeat privilegio Canonis, & fori; *Ex par. 8. tr. 6. ex reſ. 126.* Quæ hic reperietur *in tom. 6. tr. 7. de Donationibus reſ. 60.*

An Familia laica Nuntiorum gaudeat privilegio fori; Et diſcutitur, an Pontifex in temporalibus habeat Dominium rectum, & ideò Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens familiā laicam Nuntiorum, & Epiſcoporum, & Miniſtros eorum; Quod idem dicendum eſt de Familia Cardinalium. *Ex part. 2. tract. 2. à reſ. 1. uſque ad reſ. 10. incluſivè,* Quæ hìc ſunt infrà in hoc ipſomet *to. 9. tr. 8. de Familia laica Nuntiorum reſ. 1. & ſeqq.* Quæ ſunt per totum præcitatum tractatum.

An Regulares poſſint eligere judices Conſervatores, Prælatos aliarum Religionum; Et an Moniales Turris Speculatorum Romæ exiſtentium ſint Religioſæ, & gaudeant privilegio fori, & exemptione gabellarum; *Ex p. 9. tr. 9. ex reſ. 16. & in p. 8. tr. 7. ex reſ. 86.* Quæ nunc invenientur *in to. 7. tr. 2. de Regularibus reſ. 227. & 350.*

An mutus, ſurdus, & cæcus ut perſonæ miſerabiles poſſint forum declinare; *Ex p. 5. tr. 6. ex reſ. 30.* Quæ hìc reperietur *in to. 8. tr. 9. de Mutis, Surdis, & Cæcis, reſ. 10.*

An bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum poſſint in bello diripi, & devaſtari; Et an tali privilegio Immunitatis gaudeant omnia bona quorumcumque ſint, ſi in Eccleſia ad cuſtodiam reponantur; *Ex p. 6. tr. 4. ex reſ. 12.* Quæ hic eſt *in to. 7. tr. 7. de Bello reſ. 26.*

An quando in Regno defuit proviſio Proreges, & Miniſtri incurrant in Excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi prohibeant extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam; Et an Eccleſia læſa in contractu cum laico poſſit petere reſtitutionem non ſolum coram judice ipſius laici, ſed etiam coram judice Eccleſiaſtico; *Ex p. 3. t. 6. ex reſ. 32. §. 2. & 3. & in p. 11. tr. 3. ex reſ. 31.* Quæ nunc invenientur *in tom. 3. tr. de Contractibus reſ. 206. & 165.*

An judex ſæcularis poſſit cognoſcere de nullitate relaxationis juramenti ab Eccleſiaſtico judice conceſſæ; *Ex p. 11. tr. 2. ex reſ. 36.* Quæ hìc reperietur *in to. 8. tr. 4. de Voto, & Juramento reſ. 80.*

Explanatur perſonas exemptas in odioſis, & oneroſis non venire in appellatione Univerſitatis, populi, & territorii, venire tamen in favorabilibus, & hæc diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos, qui cum ſint pars Reipublicæ veniunt in appellatione populi in favorabilibus, ſecus autem in odioſis. *Ex par. 4. t. 1. ex reſ. 70.* Quæ hìc eſt infrà in hoc ipſomet *tom. 9. tr. 3. de Statuto prohibente, &c. reſ. 6.*

An ſtatuta laicorum includant teſtamentum ad pias cauſas, v. g. ſtante ſtatuto, quod uxor ſine conſenſu viri teſtamentum facere non poſſit, an valeat ſaltem ad pias cauſas; Et ad quem judicem pertineat executio teſtamenti ad pias cauſas; Et quis ſit judex competens, ſive agatur de publicando teſtamentum Clerici, ſive laici? ſive de cauſa pia, ſive de non pia; Et an quilibet de populo poſſit agere, ut teſtamentum ad pias cauſas, & legata pia executioni mandetur; *Ex p. 7. tr. 6. ex reſ. 29. 32. & 33. aliàs 28. 31. & 32.* Quæ nunc invenientur *in tom. 6. tr. 8. de Teſtamentis reſ. 36. 39. & 40.*

An judices laici poſſint ſe intromittere in executione legati pii? & an judex laicus data negligentia hæredum, & executorum, poſſit ſe intromittere in adimpletione non ſolum cauſarū profanarum, ſed etiam piarum; Et an executores bonorum Clericorum, & Epiſcoporum poſſint adire pro confectione inventarii judicem laicum? *Ex p. 4. tract. 1. ex reſol. 99. & in p. 8. tr. 5. ex reſ. 55. & 64.* Quæ hìc reperientur *in tom. 6. tr. 9. de Executoribus Teſtamentorum reſ. 52. 53. & 66.*

Nota, quod in prædicto tom. 6. & tr. 9. de Executoribus teſtamentorum reperies alios diverſos caſus, in quibus ſignanter dubitatur, an Epiſcopus, vel judicibus ſæcularibus competat executio teſtamentorum, vel ſit cauſa mixti fori, quos caſus invenies *in reſol. 46. 48. 49. 52. 53. 72. 73. & 74. & non in aliis reſ. dicti tract.*

An detur præventio inter judicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum contra procurantes Abortum; Et quid, ſi reus ſit Eccleſiaſticus; Ex p. 7. tr. 5. ex reſ. 41. Quæ hìc eſt in tom. 5. tract. 6. de Abortu reſ. 16.

Adverte, quod in tom. 5. tr. 10. de Poteſtate Inquiſitorum ſunt aliquæ diverſę quæſtiones pro foro judicum ſæcularium, & Inquiſitorum, & circa Notarios, Advocatos, Conſultores. Fiſcales, Birruarios, & familiares omnes S. Inquiſitionis, & circa eorum uxores, &c. Et ideò, quidquid ita miſtum occurrerit, require illud ibi à reſ. 15. uſque ad reſ. 22. incluſivè, & in reſ. 65. 66. 67. 70. 211. & in reſ. 108. pro cognitione enſalmatorum, & non in aliis reſ. præcitati tractatus.

De blaſphemātibus hæreticaliter, an debeant cognoſcere Inquiſitores cumulativè cum judice Eccleſiaſtico, & laico; Et quid de ſodomitis, niſi ſint incorrigibiles, an non poſſint tradi Curiæ ſæculari; Idem eſt de relapſo. Et quid de Hæretico, ſi in ipſo tabulatu pœniteat, &c. Ex par. 4. tr. 7. ex reſ. 8. 20. 24. & 26. Quæ nunc invenientur in t. 5. tr. 12. de Pœnis S. Inquiſitionis reſ. etiam 8. 20. 24. & 26.

Nota, quod infra in hoc to. 9. tr. 11. de Jure protectionis, ſeu Clientela, omnes ferè Reſolutiones, & quæſtiones ſupradicti tractatus largo modo pertinent ad iſtum tr. 2. de Immunitate Eccleſiaſtic. quæ ſunt valde notandæ, & curioſæ.

Adverte etiam, quod in fine hujus tom. 9. ſunt aliquæ Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ pertinentes etiam ad hunc tractatum ſecundum de Immunitate Eccleſiaſtiea.

TRACTATUS III.

De Statuto prohibente Alienationem bonorum ſtabiliū in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas, pag. 228.

1 AN Statutum mandans bona Eccleſiæ relicta infra certum tempus vendi ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex p. 1. tr. 2. reſ. 64. aliàs 63. ibid.

2 An Statutum, quod intra tantum tempus Eccleſia teneatur vendere res ſibi relictas, ſit validum? Ex p. 5. tr. 1. reſ. 3. ibid.

3 An ſit licita lex prohibens, ne bona vulgo dicta Realengo, transferantur in Eccleſias, vulgo à Mano morta ſine licentia Regis? Ex p. 1. tr. 2. reſ. 104. aliàs 103. pag. 230.

4 An leges Amortizationis ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex par. 3. tract. 2. reſ. 14. ibid.

5 An leges Amortizationis ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex par. 4. tr. 1. reſ. 57. ibid.

6 An Statutum prohibens alienationem bonorum in non ſubditos ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam; Et explanatur perſonas exemptas in odioſis, & oneroſis non venire in appellatione Univerſitatis populi, & territorii, venire tamen in favorabilibus, & hæc diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos, qui cum ſint pars Reipublicæ veniunt in appellatione populi in favorabilibus, ſecus autem in odioſis? Ex p. 4. tr. 1. reſ. 70. ibid.

7 An ſit contra libertatem Eccleſiaſticam condere Statutum, ut immobilia non alienentur in extraneis, prohibendo expreſsè ne alienentur in perſonas Eccleſiaſticas? Et notatur Statutum, quod non alienentur immobilia in extraneos, in tali caſu poſſe Epiſcopos cogere ſtatuentes, ut declarent illud ſtatutum non debere extendi ad Clericos? Ex p. 1. tr. 2. reſ. 58. aliàs 57. p. 231.

8 An valeat Statutum ſæculare, quod cavetur, ne bona immobilia transferantur in Eccleſiaſticas perſonas ſine Regia facultate? Ex part. 4. tr. 1. reſol. 13. ibid.

9 An Statutum, ſeu lex prohibens ne bona ſtabilia alienentur in Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas ſit licitum? Ex p. 6. tr. 3. reſ. 1. pag. 232.

10 Proponuntur fundamenta pro negativa ſententia. Et deducitur, an dictum Statutum ſit contra Sacros Canones, & illud promulgantes, & obſervantes ſint violatores libertatis Eccleſiaſticæ, & incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex par. 6. tr. 3. reſ. 2. ibid.

11 Fundamentum ſecundum. Et infertur poſſe judices Eccleſiaſticos cogere laicos ita ſtatuentes, ut declarent, quod in hujuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia. Et docetur, quod Statuta laicorum quamvis favorabilia non ligant Clericos, neque Eccleſiam. Ex p. 6. tr. 3. r. 3. pag. 233.

12 Fundamentum tertium. Et curſim docetur, quod ita ſtatuentes ſunt ipſo jure excommunicati. Ex p. 6. tr. 3. reſ. 4. ibid.

13 Fundamentum quartum. Ex p. 6. tract. 3. reſ. 5. pag. 234.

14 Fundamentum quintum. Ex p. 6. tr. 3. reſ. 6. ibid.

15 Proponuntur reſponſiones ad argumenra contraria. Et deducitur, quod lex Civilis, licèt in bonum publicum ſtatuatur, non debet de Eccleſia, & de Clericis diſponere, etiam ſi diſpoſitio favorabilis ſit. Et infertur, quod bona Clericorum gaudent privilegio Immunitatis. Et quod Magiſtratus Regii non poſſunt punire Epiſcopos, & Clericos in temporalibus. Ex p. 6. tr. 3. reſ. 7. pag. 236.

16 Reſponſio ad ſecundum, & tertium argumentum. Ex par. 6. tr. 4. reſ. 8. ibid.

17 Reſponſio ad quartum argumentum. Ex part. 6. tract. 4. reſ. 9. pag. 237.

18 Reſponſio ad quintum, & ſextum argumentum. Ex par. 6. tr. 5. reſol. 10. ibid.

19 Continuatur reſponſio ad ſextum argumentum. Ex p. 6. tr. 3. reſ. 11. pag. 238.

20 An Statutum, ſive lex invalidans donationem omnium bonorum factam à Patre filio Clerico ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam; Ex part. 3. tract. 1. reſol. 3. pag. 239.

An in Donatione facta Eccleſiis requiratur inſinuatio; Ex p. 4. tr. 1. ex reſ. 63. Sed eam, & alias diverſas Reſolutiones, & quæſtiones pro donationibus factis Eccleſiis invenies in tom. 6. tr. 7. de Donationibus 65. 75. 94. 95. 106. & à reſ. 118. uſque ad reſ. 124. incluſivè, & in reſ. 131. & 135.

Non ſunt alię difficultates in hoc toto opere pertinentes ad hunc tr. 3. hujus 9. tom.

TRACTATUS IV.

De Adoratione, qua Summum Pontificem Catholici venerantur. pag. 240.

1 AN ſit licita adoratio, quam Chriſti fideles Summo Pontifici præbent; Et negativa ſententia Hæreticorum affertur. Ex p. 1. tr. addit. 1. reſ. etiam 1. ibid.

2 Ad ſupradictos errores repellendos ſupponitur, quænam ſit adoratio quomodo diſtinguatur, & actus, per quos exercetur, explicantur; Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. 2. ibid.

3 Contra Hæreticos Summū Pontificem ſemper in Eccleſia fuiſſe adoratum genuflexione, pedum oſculatione, &c. demonſtratur. Ex p. 11. tract. addit. 1. reſ. etiam 3. pag. 241.

4 Supradicta adoratio Pontificis non ſolum perpetuo uſu, ut viſum eſt, ſed etiam ratione nititur exemplo videlicet Epiſcoporum, Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 4. pag. 242.

5 Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuiſſe demonſtratur: Et de differentia adorationis politicis, & ſacræ agitur. Ex part. 11. tract. addit. 1. reſol. etiam 5. ibid.

6 Probatur etiam adoratio Pontificia ex more apud veteres, qui ad aliquid impetrandum pedibus obvolvebantur, & præſertim filii ſupplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant de offenſis veniam petendo. Et notatur Summum Pontificem, ſæpius vocari Patrem communem. Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 6. pag. 243.

7 Aliqua loca ſacræ Scripturæ afferuntur, in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuiſſe demonſtratur. Ex part. 11. tract. addit. 1. reſol. etiam 7. ibid.

8 An licitum ſit præter genuflexionem, & pedum oſculationem adorare Pontificem pectoris tunſione; Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 7. pag. 244.

9 Probatur adorationem non ſolum oſculatione pedum, Pontificibus præberi, ſed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in Orationibus publicis audiuntur. Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 8. ibid.

10 Quare Eminentiſſimi Cardinales ordinarie non genuflectunt ad occurſum Pontificis, nec ejus pedes oſculantur. Et de oſculatione circa manus Pontificis aliqua curioſa obſervantur. Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 10. pag. 245.

11 Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis ad Latriam ne, vel ad Duliam! Et opinio Caramuelis affertur. Ex p. 11. t. addit. 1. reſ. etiam. 11. par. 246.

12 Refertur circa eamdem difficultatem opinio Tanneri. Ex par. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 12. ibid.

13 Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet, quod Pontifex adoratur adoratione Hiperduliæ. Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 13. pag. 247.

14 Opinio authoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificis eſſe reducendam ad adorationem Duliæ. Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 14. ibid.

15 Brevis digreſſio de geſtatione Pontificis ſuper humeros, & cum Regno in capite, quod vulgo Chamaurus appellatur. Ex p. 11. tr. addit. 1. aeſ. etiam 15. pap. 248.

16 An ſi aliquis Pontifex, [quod Deus avertat.] eſſet impius, ſcandaloſus, &c. ſit adhuc modo, quo ſupra à fidelibus adorandus? Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. 16. pag. 350.

17 Reſpondetur ad argumenta Hæreticorum ſuperius in Reſolutione prima appoſita, & additur ratio, quare D. Petrus reſpuit adorationem Concilii. Ex p. 11. t. addit. 1. r. etiam 17. p. 251.

18 Quare Pontifex vocet ſe ſervum ſervorum Dei, contra Theodorum Reinglingh demonſtratur. Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiā 18. ibid.

19 Qua-

19 Quare Summus Pontifex non ſolum calceamento Cruce ſignato, ſed etiam coloris rubei utatur; *Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 19. pag. 252.*
20 Reſpondetur ad ſcommata Joannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos Cruce ſignatos, & oſtenditur humilitatis cauſa & ad honorem Crucis, ritum hunc à tempore S. Sylveſtri fuiſſe introductum. *Ex p. 11. tr. addit. 1. reſ. etiam 20. ib.*

TRACTATUS V.

De Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra Concilium. pag. 254

1 AN Papa poſſit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium Generale; Et ſententia affirmativa aliquorum adducitur *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 1. ibid.*
2 Opinio negativa firmatur, nempe Decreta Pontificis eſſe infallibilia, etiam emanata extra Concilium. *Ex par. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 2. ibid.*
3 Reſpondetur ad argumenta pro affirmativa ſententia ab adverſariis excogitata, ac ſuperius poſita. *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſol. etiam 3. pag. 255.*
4 Quanam cenſura Theologica incurrenda ſit hæc propoſitio. Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Conciliū non habent Infallibilitatem, & ideò poſſe errare; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 4. pag. 256.*
5 An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra ſint infallibilia, etiam non adhibito conſilio Cardinalium, vel Theologorum; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 5. p. 257.*
6 Ad confirmationem eorum, quæ pro noſtra ſeutentia ſuperius adducta ſunt, proponitur quæſtio. An ſit omninò de Fide v. g. hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, & verum Petri Succeſſorem; *Ex part. 11. tr. addit. 2. reſol. etiam 6. pag. 258.*
7 Reſpondetur ad argumentum contrariæ ſententiæ. *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 7. pag. 259.*
8 An ſtando in opinione, quod non ſit de Fide hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem. An inquam, ejus Decreta circa res Fidei haberent Infallibilitatem; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 8. pag. 260.*
9 An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra habeant Infallibilitatem; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 9. p. 261.*
10 An Pontifex poſſit errare in aſſignandis cenſuris propoſitionum præter hæretica; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 10. ibid.*
11 Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus aſſiſtat Pontifici, quando aliquid de Fide determinat. *Ex part. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 11. pag. 262.*
12 Ad ornatum materiæ inquiritur An Papa, ut perſona poſſit errare in Fide, & an de facto erraverit; *Ex par. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 12. pag. 263.*
13 An Pontifex poſſit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 13. pag. 264.*
14 Reſpondetur ad argumenta in contrarium adducta. *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 14. pag. 265.*
15 An in Canonizatione Sanctorum Papa poſſit errare? *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 15. pag. 266.*
16 Reſpondetur ad argumenta contraria. *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 16. ibid.*
17 An Papa poſſit errare in Beatificatione Sanctorum; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 17. pag. 267.*
18 Qua certitudine tenendum eſt Papam non poſſe errare in Canonizatione Sanctorum? Et eſſe de Fide probatur. *Ex par. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 18. ibid.*
19 An eadem certitudo de Fide ſit tenendum Papam non poſſe errare circa Beatificationem Sanctorum; *Ex par. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 19. pag. 268.*
20 An præciſè ex vi ſolius Beatificationis, quod anima Beatificati ſit in gloria, remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 20. pag. 269.*
21 Dubium incidens. An poſito, quod Pontifex concedit aliquibus determinatis perſonis, & ſub determinato aliquo ritu venerari Sanctum, Beatificatum, poſſint alii omnes licite uti tali conceſſione; Et an liceat transferre diem S. Beatificati, qui deſignatur pro celebratione; *Ex par. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 21. pag. 270.*
22 An ſi quis eſſet delatus in S. Officio, quod dixiſſet Papam poſſe errare in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum, ſit ei imponenda abjuratio de formali; Et advertitur eſſe magnum diſcrimen inter hanc propoſitionem, non eſt de Fide Urbanū VIII. eſſe verum Pontificem, & illam Urbanum VIII. non eſt verus Pontifex. Et notatur, quod eſt puniendus in Tribunali S. Inquiſitionis, ſi quis diceret quod Beatus Franciſcus de Borgia, & B. Cajetanus non ſunt in cœlo, ſecus ſi diceret, ego non teneor credere B. Borgiam, & B. Cajetanum eſſe in gloria Et quid, ſi diceret, ego non teneor credere B. Ignatium, vel alium quemlibet Sanctum Canonizatum eſſe in gloria; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 22. p. 271.*
23 An Papa poſſit errare in approbatione Religionum; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam. 23. ibid.*
24 Reſpondetur ad argumenta contraria adducta à Melchiore Cano. *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 24. pag. 272.*
25 Qua certitudine credendum eſt Papam non poſſe errare in approbatione Religionum; *Ex p. 11. tr. addit. 2. reſ. etiam 25. pag. 273.*
26 An Pontifex poſſit errare approbando, vel reprobando aliquem contractum, & agitur de Monte pietatis; Idem poteſt quæri de aliquo actu, an ſit Simoniacus, vel non; Et etiam quæritur, an Pontifex habeat infallibile judicium de propoſitionum philoſophicarum probabilitate; *Ex par. 11. tract. addit. 2. reſ. etiam 26. ibid.*
An clauſis oculis ſtandum ſit Decretis Pontificiis; *In tom. 6. tr. 2. reſ. 27.*

TRACTATUS VI.

De Poteſtate Pontificis eligendi ſibi Succeſſorē. pag. 274

1 AN Pontifex poſſit ſibi eligere Succeſſorem? Et affirmativa ſententia proponitur. *Ex p. 10. tr. 5. reſ. etiam 1. ibid.*
2 Opinio negativa affertur: videlicet non poſſe Papam ſibi Succeſſorem conſtituere. *Ex p. 10. tr. 5. reſ. etiam pag. 275.*
3 Sententia media inter affirmativam, & negativam ſententiam ſuperius adductam proponitur. Et curſim infertur, an ex diſpenſatione poſſit Epiſcopus Succeſſorem ſibi eligere; Et an poſſit Pontifex adhuc renuntiare Papatum, & alium Papam loco ſui eligere? Id eſt, exiſtens Papa, an poſſit alium deſignare; Et advertitur non poſſe Papam prius renuntiare Papatui, & deinde alium eligere. *Ex p. 10. tr. 5. reſ. etiam 3. pag. 276.*
4 Authoris ſententia, & de ſupradictis opinionibus judicium breviter profertur. Et docetur Pontificem Adjutorem cum futura Succeſſione adſciſcere non poſſe. *Ex par. 10. tract. 5. reſ. etiam 4. pag. ibid.*

TRACTATUS VII.

De Poteſtate, & Privilegiis S. R. E. Cardinal. Atque de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclavis. pag. 278.

1 AN Dignitas Cardinalium ſit prima poſt Pontificatum? Ubi plura de eorum pręſtantia enumerantur. *Ex par. 5. tr. 2. reſ. 1. ibid.*
2 An Cardinalatus ſit ordo, & Papa poſſit illum extinguere; Ex quo etiam infertur, an Pontifex poſſit extinguere Patriarchas, & Archiepiſcopos; Et an Cardinalatus ſit de jure Divino, vel tantum de jure Pontificio conſtitutus; *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 2. pag. 280.*
3 An Pontifex poſſit ardua Eccleſiæ ſine conſilio Cardinalium definire; *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 4. pag. 281.*
4 De qua ratione aſſumendi ſint Cardinales; *Ex p. 5. tract. 1. reſ. 18. ibid.*
5 De qua ætate debent eſſe Cardinales? Et an quiſpiam in Diaconum Cardinalem aſſumi non poſſit, niſi ſaltem in 22. ſuæ ætatis fuerit conſtitutus; Et curſim explanantur, de qua etiam ætate debent eſſe Epiſcopi; *Ex p. 5. tr. 1. reſ. 18. ibid.*
6 De numero Cardinalium, & an expediat ſemper eſſe completum; *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 2. ibid.*
7 An Cardinales mortuo Pontifice, poſſint leges condere, & alia juriſdictionalia facere? Et Sede vacante Apoſtolica, an tunc ſit prohibitum Sacro Collegio Cardinalium dare Reverēdas? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 9. pag. 282.*
8 An Cardinales debeant eligere ad Pontificatum unum ex Sacro Collegio; Et an ſi Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio ſit valida; *Ex par. 5. tr. 2. reſ. 63. ibid.*
9 An Cardinales poſſint relinquere digniorem, & eligere dignū, quando pars ſufficiens ad electionem vult illum in Papam eligere; Et quid ſi juraſſent eligere digniorem. Et quid eſt dicendum in ſupradicto caſu, an peccet Cardinalis dignus, ſi acceptet Papatum cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorē, quod idē dicendū eſt de Beneficiatis, &c. *Ex p. 5. t. 2. r. 85. p. 283.*
10 An ſi duo Cardinales remanerent in Conclavi, poſſint adhuc elige-

eligere Summum Pontificem; Et quid, ſi remaneret unus tantum? Et an tunc dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſeipſum? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 72. ibid.*

11 An Cardinales in electione Pontificis habeant vocem, etiam ſi inſignia Cardinalitia eis tradita non ſint? Et an Canonicus habeat vocem in electione, antequam in Choro poſſeſſionem nactus fuerit? Neque ſimile eſt de Epiſcopo, qui ante conſecrationem à multis prohibetur, quia conſecratio alium ordinem de novo Epiſcopo confert. Et an offendentes, & interficientes Cardinales qui nondum Capellum habuere, incidant in cenſuram Bullę Cœnæ? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 74. ibid.*

12 An Cardinalis juſtè impeditus poſſit vices ſuas in creando Summo Pontifice alteri demandare? Et an abſens poſſit conſtituere Procuratorē ad eligendum ſuffragium ferendum in ſcrutinio? Et an ſit Cardinalibus id in jure conceſſum? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 40. pag. 284.*

13 An Cardinales, ſi non expectent alios intra tempus definitum, quod eſt per ſpatium decem dierum, & eligatur Pontifex ex ipſorum omnium, vel duarum partium conſenſu, electio adhuc ſit valida? Et quid, ſi Cardinales præſentes contradixiſſent, an ipſis invitis; electio conſiſteret? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 75. ibid.*

14 An Cardinales, ſi ita diſtent à Romana Curia, ut omninò inter decem dies poſt mortem Pontificis accedere non poſſint, teneantur adhuc præſentes illos expectare? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 76. ibid.*

15 An ſi Eccleſia vacaret tempore, quo Concilium Generale eſt congregatum, electio Summi Pontificis adhuc ſpectet ad Cardinales? Et quid ſentiendum eſt de jure? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 73. ib.*

16 An Cardinales aliquando poſſint convocare Concilium? Et notatur, quod non propterea hujuſmodi Concilia imperfecta habenda ſint tanquam Conventiculæ, &c. *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 62. pag. 285.*

17 An Cardinales, qui Epiſcopi non ſunt, habeant jus præſentiæ, & judicii in Conciliis Generalibus? Et an Cardinales in Concilio præferendi ſint Patriarchis, & Epiſcopis? *Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 3. ibid.*

18 An Cardinalis poſſit ſine ſcrupulo tacere, quando in Conſiſtorio aliquid non benè determinatur? Et quid, quando major pars Collegii contrarium approbat? Et an doctrina hujus Reſolutionis intelligenda ſit pro quocumque alio Collegio, Univerſitate, & Communitate? *Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 49. ibid.*

19 Utrùm Cardinales teneantur impedire nominatum à Pontifice pro Epiſcopo, ſi alium digniorem arbitrentur? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 21. pag. 286.*

20 An Eminentiſſimi Cardinales, revelando ea, quæ in Conſiſtorio tractantur, incidant in cenſuram Sanctiſſimo reſervatam? Et quid, ſi revelent ea, quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſsè ſub ſilentio fuerint indicta? Et an ſupradicta cenſura ſit uſu recepta; Et an in hanc excommunicationem non incidas, ſi ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifeſtat, quęque à Pontifice ſecreto accepit, reveles? Et notatur, quod ſi aliquis caſu, vel dolo audiret ea, quæ in Conſiſtorio acta, vel dicta ſunt, & aliis narret, non incideret in dictam cenſuram? *Ex par. 9. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 41. ibid.*

21 An, ut maritus promoveatur ad Cardinalatum, opus ſit, ut uxor ingrediatur Religionem, vel ſufficiat, ut remaneat in ſæculo cum voto Caſtitatis, ſive in juvenili, ſive in ſenili ætate conſtituta ſit? Et curſim infertur, quid dicendum ſit in prædicto caſu, ut maritus ad Sacros Ordines, vel ad Epiſcopatum promoveatur; Et an dignitas Cardinalatus ſtatim per contractum matrimonii per verba de præſenti expiret? *Ex p. 5. tract. 2. reſ. 39. ibid.*

22 An Cardinales in ſua conſecratione teneantur præſtare juramentum Romanæ Eccleſiæ? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 95. pag. 287.*

23 An electus ad Cardinalatum priora beneficia amittat? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 11. ibid.*

24 An Cardinales ſolvantur legibus, quæ prohibent duo, aut plura beneficia ſimul habere, ut patet *in cap. de multa, & Extravag. de Prabendis*. Et an Cardinales habeant privilegium, quod beneficia ſuorum familiarium non poſſint conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni? Et an pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia, non poſſit conferre vacantia per obitum familiaris Papę, vel Cardinalis? *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 41. ibid.*

25 An Cardinales poſſint præſentari ad beneficia juris Patronatus? Et quid de Epiſcopis circa hoc? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 15. ibid.*

26 An Cardinales poſſint ſuccedere in feudis? Et an tali caſu admittantur ad ſerviendum per ſubſtitutum? *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 70. pag. 288.*

27 An Cardinales eo ipſo ſoluti ſint à patria poteſtate in his quæ ipſis ſunt commoda, non autem ut amittant jus ſuorum hęredum? Et an filii familias teſtari non prohibeantur de bonis, quę habeant, priuſquam efficerentur Cardinales? *Ex p. 5. t. 2. r. 32. ib.*

28 An Cardinales, ſi ſint in Patrimonialibus divites, poſſint adhuc vivere de redditibus Eccleſiaſticis; *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 18. ibid.*

29 An Cardinalibus egentibus teneatur Summus Pontifex ſubvenire. Et curioſum notabile adducitur de ſanguinis emiſſione Cardinalium, id eſt, Cardinales ęgritudine laborantes non poſſe ſanguinis emiſſionem pati ſine ſpeciali licentia Papæ. *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 33. ibid.*

30 An Cardinales teneantur ſolvere decimas pro generali aliquo ſubſidio à Pontifice impoſito. Et an Cardinalis penſionarius teneatur contribuere ad Papalem decimam pro rata penſionis. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 68. ibid.*

31 An Cardinales comprehendantur in generali conſtitutione Pontificia imponente cenſuras, & pœnas. Et præter generales caſus tandem quæritur, An Cardinales comprehendantur ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cenæ contra legentes libros Hæreticorum, & comprehendantur in Paulina Ambitioſæ. *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 16. ibid.*

32 An Cardinales includantur in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à Summo Pontifice impoſita? *Ex part. 5. tr. 2. reſol. 46. pag. 289.*

33 An Cardinales comprehendantur in Regulis Cancellariæ, quæ odioſæ ſunt. *Ex p. 6. tr. 2. reſ. 16. ibid.*

34 An Regula octava Cancellariæ excipiens Cardinales, excipiat Cardinales à Curia abſentes, & quid de Cardinalibus Titularibus de Urbe. *Ex p. 5. tract. 2. reſ. 28. ibid.*

35 An Cardinales Epiſcopi excuſentur à reſidentia, ſi Romæ Summo Pontifici aſſiſtant. Et an Cardinalis poſſit à Curia diſcedere ſine licentia Papæ? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 8. ibid.*

36 An privilegia Epiſcopis conceſſa extendantur ad Cardinales. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 48. pag. 290.*

37 An Cardinales in ſuis titulis gaudeant privilegio Epiſcoporum ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de Reformat Ex par. 5. tract. 2. reſ. 59. ibid.*

38 An Cardinales in ſuis titulis poſſint diſpenſare in voto. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 58. ibid.*

39 An Cardinales poſſint in ſuis titulis excommunicare, ſuſpendere, interdicere, uti Pontificiis inſignibus. Et an Vicarii Cardinalium poſſint etiam fulminare cenſuras, & reliqua facere, quæ ſint juriſdictionis Epiſcopalis? *Ex par. 5. tract. 2. reſol. 12. ibid.*

40 An Cardinales poſſint leges ferre in ſuis titulis ligantes in conſcientia. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 71. pag. 291.*

41 An Cardinales in ſuis titulis poſſint commutare ultimas voluntates in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum? *Ex par. 5. tract. 2. reſ. 57. ibid.*

42 An Cardinales in ſuis titulis poſſint derogare fideidommiſſis ad eas Eccleſias pertinentibus? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 61. ib.*

43 Quamnam poteſtatem habeant Cardinales in ſuis titulis, quæ ſunt Monaſteria Regularium? *Ex par. 5. tr. 2. reſ. 60. ibid.*

44 An Cardinales Monaſteria Monialium ingredi valeant? Et an hoc privilegium intelligendum ſit de Cardinalibus Protectoribus ſolum? Et an hoc poſt Bullam Gregorii XIII. poſſit amplecti? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 20. ibid.*

45 An Cardinales poſſint exigere à ſuis Eccleſiis titularibus Charitativum ſubſidium? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 55. ibid.*

46 An Cardinales poſſint concedere Indulgentias; Et an poteſtas Indulgentiarum in Cardinalibus potius ſit de conſuetudine, quam de jure, cum pro ea nullus extet Canon? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 6. ibid.*

47 An Cardinales poſſint eligere ſibi Confeſſarium? Et an etiam ſuæ familiæ poſſint providere de Confeſſario; Et an omnes, qui ſunt de Cardinalium familia, poſſint de eorum licentia Confeſſarium ſibi eligere? Et an hoc etiam procedat, ubi cumque Cardinales inveniantur? Et an contrarium dicendum ſit circa hoc ultimum de familia Epiſcoporum extra propriam Diœceſim *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 10. pag. 292.*

48 An Cardinalis gaudeat privilegio in itinere celebrādi, vel ſibi faciendi celebrare ante auroram, & poſt meridiem? Et ſupponitur Epiſcopos hoc gaudere privilegio? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 77. ibid.*

49 Quibus privilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Miſſe in eorū Capellis? Et hæc diſſertatio in quatuor dividitur quæſtiunculas, quibus univerſæ complectitur tractatio, Et ſupponitur privilegiis, quibus Epiſcopi diverſis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, & etiam amplioribus. *Ex par. 3. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 40. ibid.*

50 An Cardinales poſſint aſſiſtere in ſuis Eccleſiis, & dare licentiam aſſiſtendi matrimonio? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 35. pag. 295.*

51 An Cardinales poſſint conferre primam Tonſuram, & minores Ordines in ſuis titulis? Et an Cardinales Presbyteri Tonſuram, cæteroſque Ordines ſuis familiaribus conferre poſſint, quia per Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. c. 10.* Videtur derogari hanc facultatem? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 7. ibid.*

52 An Cardinales habeant jus conferendi beneficia in ſuis titularibus Eccleſiis? Et idem dicendum eſt de Canonicatibus, & Præ-

Præbendis, quæ ab ipſo titulo dependent. Et an Cardinales poſſint abſolvere à juramento in ſuis titulis, *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 13. pag. 296.*
53 An Cardinales in Eccleſiis ſibi conceſſis poſſint conferre beneficia, & exercere juriſdictionem ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem literarum, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 47. ibid.*
54 An Cardinalis ad Epiſcopatum aſſumptus, ſi nondum poſſeſſionem fuerit adeptus poſſit adhuc beneficia conferre, Et an Cardinales poſſint conferre beneficia commendata, ſive ad tempus, ſive ad vitam, diſſoluta commenda; & idem eſt dicendum de unitis, diſſolutis unionibus, *Exp. 5. tr. 2. reſ. 45. ibid.*
55 An Cardinalis Epiſcopus poſſit providere beneficia reſervata vacantia tempore ſui Anteceſſoris non Cardinalis, Et quid è converſo, vacante beneficio in menſe alias reſervato tempore, quo Cardinalis erat Epiſcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit proviſum, an, poſſit dictum beneficium ab Epiſcopo non Cardinali ſucceſſore provideri? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 27. pag. 297.*
56 An beneficia ſimultaneæ collationis Epiſcopis, & Capitulo vacanti in menſe Apoſtolico, à Cardinali ſimul cum Capitulo provideri debeant; & quid in beneficiis alias reſervatis, Et notatur Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reſervata, & in alium ſubſtituendi poſſe ſubſtitutū dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis, *Ex par. 5. tr. 2. reſ. 26. ib.*
57 An Cardinalis poſſit in Curia conferre ſine Concurſu Parochialem Eccleſiam, quæ vacavit in ſua Diœceſi, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 42. ibid.*
58 An vicarius Cardinalis habens facultatem conferendi beneficia, poſſit illa conferre extra Diœceſim, quin de Cardinalibus non eſt difficultas, *Ex p. 5. tract. 2. reſ. 43. ibid.*
59 An Cardinales poſſint conferre beneficia Epiſcopatum à ſe reſignatorū, etiam poſt præconizationē reſignatariis, ſi nondum tamen fuerit adeptus poſſeſſionem, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 44. ibid.*
60 An Cardinales poſſint recipere reſignationes beneficiorum exiſtentiū in ſuis titulis, Et an hoc extendatur ad Cardinales habentes Archiepiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in Commendā ex diſpenſatione Papæ, Et an Cardinales renuntiantes Epiſcopatui retineant facultatē conferendi beneficia in menſibus Papæ ex ejus indulto, *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 14. pag. 298.*
61 An familiares Cardinalium in abſentia gaudeant fructibus ſuorum beneficiorum, *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 79. ibid.*
62 An Cardinales, quando Patroni ſunt diſcordes, poſſint providere Eccleſiis juris Patronatus? *Ex p. 5. tr. 2. reſol. 94. ibid.*
63 An Cardinales in Eccleſiis titularibus poſſint cognoſcere cauſas Clericorum, præſertim criminales; Et quid eſt dicendum, ſi Clericus aliquis ſit depoſitione dignus, an Cardinalis debeat ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere, *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 7. ibid.*
64 An Cardinales poſſint habere privatum carcerem ad ſuos familiares coercendos. Et an familiares Cardinalium ex conſuetudine remittantur ad ipſos Cardinales, & ipſi Domini Cardinales ſint eorū judices competentes, ita ut Vicarius Papæ dictos familiares non judicat, ſed eos remittit ſuo Cardinali. Et an Cardinales poſſint habere familiam armatam; Et an qui alium capit, ex juxta cauſa poſſit illum detinere ſpatio 20. horarū, & ipſum captum judici præſentare. Et quid, ſi illum detinet ex injuſta cauſa qua pœna puniri debetur, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 25. ibid.*
65 An Cardinales, ſi ſint judices, recuſari poſſint; Et quid, ſi ſit judex delegatus, & etiam Legatus à latere; Et quid eſt dicendū, ſi ſint judices alterius Cardinalis, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 30. pag. 299.*
66 An liceat à ſententia Cardinalium appellare; Et quid à ſententia unius Cardinalis; Et an à ſententia Regis, & præfecti non detur appellatio, *Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 36. ibid.*
67 An quando mandatur cauſa Cardinali cum clauſula, *Appellatione remota*, cenſeatur excluſa etiam appellatio juſta; Et notatur, quod cauſa ſemel commiſſa Cardinali, & ab eo non deciſa non committitur alteri inferiori à cardinali propter ejus reverentiam, &c. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 37. ibid.*
68 An cardinales veniant in appellatione Clericorum, & in appellatione curialium Urbis Romanæ, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 60. ibid.*
69 An credendum ſit Cardinali teſtanti de re aliqua, etiam ſine juramento: Et notatur, quod aſſertioni cardinalis confirmanti Statutum de ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ creditur. Et quid, ſi dicat factum eſſe à Papa vivæ vocis oraculo, Et cardinali ſe eſſe Legatum dicenti creditur circa ordinariā poteſtatem, etiam ſi literas Legationis non exhibeat, *Ex p. 5. tract. 2. reſ. 31. ibid.*
70 Quam fidem faciat cardinalis deponens de facto proprio, vel ad favorem ſui familiaris, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 93. pag. 300.*
71 A quo lites, & cauſæ inter cardinales vertentes ſint decidendæ, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 23. ibid.*
72 An familiares cardinalium in eorum cauſis ſint teſtes idonei; Idem dicendum eſt de familiaribus Epiſcoporum, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 56. ibid.*
73 An in pari cauſa ſententia ſit deferenda in favorem cardinalium, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 78. ibid.*
74 Quot teſtes requirantur ad damnandū cardinalem de crimine, Et quot teſtes, &c. quando cardinalis eſt Epiſcopus, & quot quando ſunt Presbyteri, & quot quando ſunt Diaconi, Et an Cardinales poſſint convinci, aut damnari de delictis commiſſis ante cardinalatum, Et an Papa in puniendo, & damnando cardinali teneatur adhibere collegium, ut ſimul cognoſcat, & judicet, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 24. ibid.*
75 An Condemnatus, ſi obviam habeat cardinalem, ſit liberandus, Et docetur hoc procedere, quando cardinalis caſu, & non data opera in reum incidit, cui ſine juramento in hac re credendum ſit, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 29. ibid.*
76 An, ſi quis eiiciant Cardinales à terris, in quibus nati ſunt, aut domicilium habent, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi non exerceant Legationem aliquam, Et quid, ſi ſolis verbis comminatoriis quis ejiciat ſupradictos Cardinales, ſi ob minas actu relinquant loca, Idem dicendum eſt in prædictis caſibus de juſſa exequētibus, quia hujuſmodi cenſetur una perſona cum mandante. Et an idem dicendum ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Legatis Sedis Apoſtolicæ, & Nuntiis, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 81. pag. 301.*
77 An ſi quis inſultum faciat ad domum Cardinalis, ut ex hoc ei verecundiā tantum inferat, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 82. ibid.*
78 An offendentes Cardinales incurrant in crimen læſæ Majeſtatis, & quid ſi, contra illos tantum verba injurioſa protulerint, Et an ipſe Imperator offendens Cardinalem aliquo modo expreſſo, ſit reus læſæ Majeſtatis, Et in text. hujus Reſolutionis adducuntur 37. pœnæ, quæ ſupradictis reſtringuntur, & quod offendentibus familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponitur pro qualitate culpæ, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 80. ibid.*
79 An ſi quis percutiat Cardinalem percuſſione leviſſima, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Et quid, ſi ictus ſolummodo veſtes tetigit, aut elevavit manū ad percutiendum Cardinalem, quamvis poſtea non percutiat, *Ex part. 5. tract. 2. ex reſ. 92. pag. 302.*
80 An qui offenſionem in Cardinalem, cum poſſit, non impedit, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Et an idem dicendum ſit de illo, qui ſine vitæ periculo clamando poterat ejuſmodi Prælatis opem ferre, & non clamavit, aut pecunia eos redimere, & non redemit, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 88. ibid.*
81 An ſi quis tantum ſciens aliquos contra Cardinalem conſpiraſſe, & illos non denuntiet, & patefaciat, incidat in excommunicationem, Et an illos teneatur revelare, etiā ſi per fraternam correctionem ſperetur emendatio, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 89. ibid.*
82 An Cardinales percutientes ſe ipſos incurrant, in cenſuram Bullæ Cœnæ, Idem dicendum eſt de Clericis percutientibus ſe ipſos quoad cenſuram *c. ſi quis*, &c. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 84. pag. 303.*
83 An offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, *Ex p. 5. tract. 2. reſ. 83. ibid.*
84 An Cardinales Religioſi ſtatim ſolvantur à voto paupertatis, & efficiantur Domini redditcuum Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſæcularium, & ideò ſupervacaneè conſumpta, & in uſus illicitos, non teneantur reſtituere ab ipſis recipientes, Idem infertur de Religioſis Epiſcopis, Et an Cardinales Religioſi recuperent facultatem teſtandi, & diſpenſandi de rebus ſuis, quas ex profeſſione Religionis amiſerant, *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 64. ibid.*
85 An Cardinales Religioſi teneantur ad vota, quæ præter tria ſubſtantialia emittuntur in Religionibus juxta eorum ſtatuta, *Ex part. 5. tract. 2. reſol. 65. ibid.*
86 An Cardinales Religioſi, ſi deponant habitum ſuæ Religionis, incurrant in excommunicationē, Idem infertur de Epiſcopis Religioſis, *Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 66. pag. 304.*
87 An Cardinalis Religioſus poſſit eſſe compater in Baptiſmo, & Confirmatione, Idem dicendum eſt de Epiſcopis Religioſis, *Ex part. 5. tractat. 2. reſ. 67. ibid.*
88 An Cardinalis ex licentia Summi Pontificis poſſit teſtari de bonis perceptis Cardinalitii Galeri, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 50. ibid.*
89 An Cardinales in teſtamentis gaudeant privilegio Militum, *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 51. ibid.*
90 An Cardinales teſtantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam juris Civilis, aut Canonici, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 52. ib.*
91 An facultas conceſſa Cardinalibus teſtandi intelligatur pro prima vice, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 53. pag. 305.*
92 An licentia conceſſa Cardinalibus teſtandi expiret mortuo Pontifice, qui illam conceſſit, Et an Pōtifex poſſit concedere facultatē teſtandi non ſolùm in pios uſus, ſed etiam in quoslibet, dummodo liciti ſint, & honeſti, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 54. ibid.*
93 Notabilia quædam de Cardinalibus ex Sacræ Rotæ Deciſionibus, in quibus fusè tractantur collecta, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 97. ibid.*

Pro-

eligere Summum Pontificem; Et quid, ſi remaneret unus tantum? Et an tunc dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſeipſum? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 72. ibid.*

11 An Cardinales in electione Pontificis habeant vocem, etiam ſi inſignia Cardinalitia eis tradita non ſint? Et an Canonicus habeat vocem in electione, antequam in Choro poſſeſſionem nactus fuerit? Neque ſimile eſt de Epiſcopo, qui ante conſecrationem à multis prohibetur, quia conſecratio alium ordinem de novo Epiſcopo confert. Et an offendentes, & interficientes Cardinales qui nondum Capellum habuere, incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 74. ibid.*

12 An Cardinalis juſtè impeditus poſſit vices ſuas in creando Summo Pontifice alteri demandare? Et an abſens poſſit conſtituere Procuratorē ad eligendum ſuffragium ferendum in ſcrutinio? Et an ſit Cardinalibus id in jure conceſſum? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 40. pag. 284.*

13 An Cardinales, ſi non expectent alios intra tempus definitum, quod eſt per ſpatium decem dierum, & eligatur Pontifex ex ipſorum omnium, vel duarum partium conſenſu, electio adhuc ſit valida? Et quid, ſi Cardinales præſentes contradixiſſent, an ipſis invitis; electio conſiſteret? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 75. ibid.*

14 An Cardinales, ſi ita diſtent à Romana Curia, ut omninò inter decem dies poſt mortem Pontificis accedere non poſſint, teneantur adhuc præſentes illos expectare? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 76. ibid.*

15 An ſi Eccleſia vacaret tempore, quo Concilium Generale eſt congregatum, electio Summi Pontificis adhuc ſpectet ad Cardinales? Et quid ſentiendum eſt de jure? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 73. ib.*

16 An Cardinales aliquando poſſint convocare Concilium? Et notatur, quod non propterea hujuſmodi Concilia imperfecta habenda ſint tanquam Conventiculæ, &c. *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 62. pag. 285.*

17 An Cardinales, qui Epiſcopi non ſunt, habeant jus præſentiæ, & judicii in Conciliis Generalibus? Et an Cardinales in Concilio præferendi ſint Patriarchis, & Epiſcopis? *Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 3. ibid.*

18 An Cardinalis poſſit ſine ſcrupulo tacere, quando in Conſiſtorio aliquid non benè determinatur? Et quid, quando major pars Collegii contrarium approbat? Et an doctrina hujus Reſolutionis intelligenda ſit pro quocumque alio Collegio, Univerſitate, & Communitate? *Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 49. ibid.*

19 Utrùm Cardinales teneantur impedire nominatum à Pontifice pro Epiſcopo, ſi alium digniorem arbitrentur? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 21. pag. 286.*

20 An Eminentiſſimi Cardinales, revelando ea, quæ in Conſiſtorio tractantur, incidant in cenſuram Sanctiſſimo reſervatam? Et quid, ſi revelent ea, quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſsè ſub ſilentio fuerint indicta? Et an ſupradicta cenſura ſit uſu recepta; Et an in hanc excommunicationem non incidas, ſi ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifeſtat, quæque à Pontifice ſecreto accepit, reveles? Et notatur, quod ſi aliqui caſu, vel dolo audiret ea, quæ in Conſiſtorio acta, vel dicta ſunt, & aliis narret, non incideret in dictam cenſuram? *Ex par. 9. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 41. ibid.*

21 An, ut maritus promoveatur ad Cardinalatum, opus ſit, ut uxor ingrediatur Religionem, vel ſufficiat, ut remaneat in ſæculo cum voto Caſtitatis, ſive in juvenili, ſive in ſenili ætate conſtituta ſit? Et curſim infertur, quid dicendum ſit in prædicto caſu, ut maritus ad Sacros Ordines, vel ad Epiſcopatum promoveatur; Et an dignitas Cardinalatus ſtatim per contractum matrimonii per verba de præſenti expiret? *Ex p. 5. tract. 2. reſ. 39. ibid.*

22 An Cardinales in ſua conſecratione teneantur præſtare juramentum Romanæ Eccleſiæ? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 95. pag. 287.*

23 An electus ad Cardinalatum priora beneficia amittat? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 11. ibid.*

24 An Cardinales ſolvantur legibus, quæ prohibent duo, aut plura beneficia ſimul habere, ut patet *in cap. de multa, & Extravag. de Præbendis*. Et an Cardinales habeant privilegium, quod beneficia ſuorum familiarium non poſſint conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni? Et an pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia, non poſſit conferre vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis? *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 41. ibid.*

25 An Cardinales poſſint præſentari ad beneficia juris Patronatus? Et quid de Epiſcopis circa hoc? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 15. ibid.*

26 An Cardinales poſſint ſuccedere in feudis? Et an tali caſu admittantur ad ſerviendum per ſubſtitutum? *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 70. pag. 288.*

27 An Cardinales eo ipſo ſoluti ſint à patria poteſtate in his quæ ipſis ſunt commoda, non autem ut amittant jus ſuorum hæredum? Et an filii familias teſtari non prohibeantur de bonis, quæ habeant, priuſquam efficerentur Cardinales? *Ex p. 5. t. 2. r. 32. ib.*

28 An Cardinales, ſi ſint in Patrimonialibus divites, poſſint adhuc vivere de redditibus Eccleſiaſticis; *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 18. ibid.*

29 An Cardinalibus egentibus teneatur Summus Pontifex ſubvenire. Et curioſum notabile adducitur de ſanguinis emiſſione Cardinalium, id eſt, Cardinales ægritudine laborantes non poſſe ſanguinis emiſſionem pati ſine ſpeciali licentia Papæ. *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 33. ibid.*

30 An Cardinales teneantur ſolvere decimas pro generali aliquo ſubſidio à Pontifice impoſito. Et an Cardinalis penſionarius teneatur contribuere ad Papalem decimam pro rata penſionis. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 68. ibid.*

31 An Cardinales comprehendantur in generali conſtitutione Pontificia imponente cenſuras, & pœnas. Et præter generales caſus tandem quæritur, An Cardinales comprehendantur ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cenæ contra legentes libros Hæreticorum, & comprehendantur in Paulina Ambitioſæ. *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 16. ibid.*

32 An Cardinales includantur in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à Summo Pontifice impoſita? *Ex part. 5. tr. 2. reſol. 46. pag. 289.*

33 An Cardinales comprehendantur in Regulis Cancellariæ, quæ odioſæ ſunt. *Ex p. 6. tr. 2. reſ. 16. ibid.*

34 An Regula octava Cancellariæ excipiens Cardinales, excipiat Cardinales à Curia abſentes, & quid de Cardinalibus Titularibus de Urbe. *Ex p. 5. tract. 2. reſ. 28. ibid.*

35 An Cardinales Epiſcopi excuſentur à reſidentia, ſi Romæ Summo Pontifici aſſiſtant. Et an Cardinalis poſſit à Curia diſcedere ſine licentia Papæ? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 8. ibid.*

36 An privilegia Epiſcopis conceſſa extendantur ad Cardinales. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 48. pag. 290.*

37 An Cardinales in ſuis titulis gaudeant privilegio Epiſcoporum ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de Reformat* *Ex par. 5. tract. 2. reſ. 59. ibid.*

38 An Cardinales in ſuis titulis poſſint diſpenſare in voto. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 58. ibid.*

39 An Cardinales poſſint in ſuis titulis excommunicare, ſuſpendere, interdicere, uti Pontificiis inſignibus. Et an Vicarii Cardinalium poſſint etiam fulminare cenſuras, & reliqua facere, quæ ſint juriſdictionis Epiſcopalis? *Ex par. 5. tract. 2. reſol. 12. ibid.*

40 An Cardinales poſſint leges ferre in ſuis titulis ligantes in conſcientia. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 71. pag. 291.*

41 An Cardinales in ſuis titulis poſſint commutare ultimas voluntates in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum? *Ex par. 5. tract. 2. reſ. 57. ibid.*

42 An Cardinales in ſuis titulis poſſint derogare fideidommiſſis ad eas Eccleſias pertinentibus? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 61. ib.*

43 Quamnam poteſtatem habeant Cardinales in ſuis titulis, quæ ſunt Monaſteria Regularium? *Ex par. 5. tr. 2. reſ. 60. ibid.*

44 An Cardinales Monaſteria Monialium ingredi valeant? Et an hoc privilegium intelligendum ſit de Cardinalibus Protectoribus ſolum? Et an hoc poſt Bullam Gregorii XIII. poſſit amplecti? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 20. ibid.*

45 An Cardinales poſſint exigere à ſuis Eccleſiis titularibus Charitativum ſubſidium? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 55. ibid.*

46 An Cardinales poſſint concedere Indulgentias; Et an poteſtas Indulgentiarum in Cardinalibus potius ſit de conſuetudine, quam de jure, cum pro ea nullus extet Canon? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 6. ibid.*

47 An Cardinales poſſint eligere ſibi Confeſſarium? Et an etiam ſuæ familiæ poſſint providere de Confeſſario; Et an omnes, qui ſunt de Cardinalium familia, poſſint de eorum licentia Confeſſarium ſibi eligere? Et an hoc etiam procedat, ubi cumque Cardinales inveniantur? Et an contrarium dicendum ſit circa hoc ultimum de familia Epiſcoporum extra propriam Diœceſim *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 10. pag. 292.*

48 An Cardinalis gaudeat privilegio in itinere celebrādi, vel ſibi faciendi celebrare ante auroram, & poſt meridiem? Et ſupponitur Epiſcopos hoc gaudere privilegio. *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 77. ibid.*

49 Quibus privilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Miſſæ in eorū Capellis? Et hæc diſſertatio in quatuor dividitur quæſtiunculas, quibus univerſæ complectitur tractatio, Et ſupponitur privilegiis, quibus Epiſcopi diverſis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, & etiam amplioribus. *Ex par. 3. tr. 8. & Miſc. 3. reſ. 40. ibid.*

50 An Cardinales poſſint aſſiſtere in ſuis Eccleſiis, & dare licentiam aſſiſtendi matrimonio? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 35. pag. 295.*

51 An Cardinales poſſint conferre primam Tonſuram, & minores Ordines in ſuis titulis? Et an Cardinales Presbyteri Tonſuram, cæteroſque Ordines ſuis familiaribus conferre poſſint, quia per Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. c. 10.* Videtur derogari hanc facultatem? *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 7. ibid.*

52 An Cardinales habeant jus conferendi beneficia in ſuis titularibus Eccleſiis? Et idem dicendum eſt de Canonicatibus, & Præ-

Præbendis, quæ ab ipſo titulo dependent. Et an Cardinales poſſint abſolvere à juramento in ſuis titulis, *Ex part.5.tr.2.reſ. 13.pag.296.*

53 An Cardinales in Ecdeſiis ſibi conceſſis poſſint conferre beneficia, & exercere juriſdictionem ante cæptam poſſeſſionem, & oſtenſionem literarum, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 47. ibid.*

54 An Cardinalis ad Epiſcopatum aſſumptus, ſi nondum poſſeſſionem fuerit adeptus poſſit adhuc beneficia conferre, Et an Cardinales poſſint conferre beneficia commendata, ſive ad tempus, ſive ad vitam, diſſoluta commenda; & idem eſt dicendum de unitis, diſſolutis unionibus, *Exp.5.tr.2.reſ.45.ibid.*

55 An Cardinalis Epiſcopus poſſit providere beneficia reſervata vacantia tempore ſui Anteceſſoris non Cardinalis, Et quid è converſo, vacante beneficio in menſe alias reſervato tempore, quo Cardinalis erat Epiſcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit proviſum, an, poſſit dictum beneficium ab Epiſcopo non Cardinali ſucceſſore provideri? *Exp.5.tr.2.reſ.27.pag.297.*

56 An beneficia ſimultaneæ collationis Epiſcopis, & Capitulo vacanti in menſe Apoſtolico, à Cardinali ſimul cum Capitulo provideri debeant;& quid in beneficiis alias reſervatis, Et notatur Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reſervata, & in alium ſubſtituendi poſſe ſubſtitutũ dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis, *Ex par.5.tr.2.reſ.26.ib.*

57 An Cardinalis poſſit in Curia conferre ſine Concurſu Parochialem Eccleſiam, quæ vacavit in ſua Diœceſi, *Ex p.5.tr.2.reſ. 42.ibid.*

58 An vicarius Cardinalis habens facultatem conferendi beneficia, poſſit illa conferre extra Diœceſim, quin de Cardinalibus non eſt difficultas, *Ex p.5.tract.2.reſ.43.ibid.*

59 An Cardinales poſſint conferre beneficia Epiſcopatum à ſe reſignatorũ, etiam poſt præconizationẽ reſignatariis, ſi nondum tamen fuerit adeptus poſſeſſionem, *Ex p.5.tr.2.reſ.44. ibid.*

60 An Cardinales poſſint recipere reſignationes beneficiorum exiſtentiũ in ſuis titulis, Et an hoc extendatur ad Cardinales habentes Archiepiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in Commendã ex diſpenſatione Papæ, Et an Cardinales renuntiantes Epiſcopatui retineant facultatẽ conferendi beneficia in menſibus Papæ ex ejus indulto, *Ex part.5.tr.2.reſ.14.pag.298.*

61 An familiares Cardinalium in abſentia gaudeant fructibus ſuorum beneficiorum, *Ex part.5.tract.2.reſ.79.ibid.*

62 An Cardinales, quando Patroni ſunt diſcordes, poſſint providere Eccleſiis juris Patronatus? *Ex p.5.tr.2.reſol.94.ibid.*

63 An Cardinales in Eccleſiis titularibus poſſint cognoſcere cauſas Clericorum, præſertim criminales; Et quid eſt dicendum, ſi Clericus aliquis ſit depoſitione dignus, an Cardinalis debeat ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere, *Ex part.5.tract.2.reſ.7.ibid.*

64 An Cardinales poſſint habere privatum carcerem ad ſuos familiares coercendos. Et an familiares Cardinalium ex conſuedine remittantur ad ipſos Cardinales, & ipſi Domini Cardinales ſint eorũ judices competentes, ita ut Vicarius Papæ dictos familiares non judicat, ſed eos remittit ſuo Cardinali. Et an Cardinales poſſint habere familiam armatam; Et an qui alium capit, ex juxta cauſa poſſit illum detinere ſpatio 20.horarũ, & ipſum captum judici præſentare. Et quid, ſi illum detinet ex in juſta cauſa qua pœna puniri debetur, *Ex p.5.tr.2.reſ.25.ibid.*

65 An Cardinales, ſi ſint judices, recuſari poſſint; Et quid, ſi ſit judex delegatus, & etiam Legatus à latere; Et quid eſt dicendũ, ſi ſint judices alterius Cardinalis, *Ex p.5.tr.2.reſ.30.pag.299.*

66 An liceat à ſententia Cardinalium appellare; Et quid à ſententia unius Cardinalis; Et an à ſententia Regis, & præfecti non detur appellatio, *Ex part. 5. tractat.2.reſol.36.ibid*

67 An quando mandatur cauſa Cardinali cum clauſula, *Appellatione remota*, cenſeatur excluſa etiam appellatio juſta; Et notatur, quod cauſa ſemel commiſſa Cardinali, & ab eo non deciſa non committitur alteri inferiori à cardinali propter ejus reverentiam, &c. *Ex p.5.tr.2.reſ.37. ibid.*

68 An cardinales veniant in appellatione Clericorum, & in appellatione curialium Urbis Romanæ, *Ex p.5.tr.2.reſ.60. ibid.*

69 An credendum ſit Cardinali teſtanti de re aliqua, etiam ſine juramento: Et notatur, quod aſſertioni cardinalis confirmanti Statutum de ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ creditur. Et quid, ſi dicat factum eſſe à Papa vivæ vocis oraculo, Et cardinali ſe eſſe Legatum dicenti creditur circa ordinariã poteſtatem, etiam ſi literas Legationis non exhibeat, *Ex p.5.tract.2.reſ. 31.ibid.*

70 Quam fidem faciat cardinalis deponens de facto proprio, vel ad favorem ſui familiaris, *Ex p.5.tr.2.reſ.93.pag.300.*

71 A quo lites, & cauſæ inter cardinales vertentes ſint decidendæ, *Ex p.5.tr.2.reſ.23. ibid.*

72 An familiares cardinalium in eorum cauſis ſint teſtes idonei; Idem dicendum eſt de familiaribus Epiſcoporum, *Ex p.5. tr.2. reſ. 56. ibid.*

73 An in pari cauſa ſententia ſit deferenda in favorem cardinalium, *Ex p. 5. tr.2. reſ. 78. ibid.*

74 Quot teſtes requirantur ad damnandũ cardinalem de crimine, Et quot teſtes, &c. quando cardinalis eſt Epiſcopus, & quot quando ſunt Presbyteri, & quot quando ſunt Diaconi, Et an Cardinales poſſint convinci, aut damnari de delictis commiſſis ante cardinalatum, Et an Papa in puniendo, & damnando cardinali teneatur adhibere collegium, ut ſimul cognoſcat, & judicet, *Ex p. 5. tr.2.reſ. 24. ibid.*

75 An Condemnatus, ſi obviam habeat cardinalem, ſit liberandus, Et docetur hoc procedere, quando cardinalis caſu, & non data opera in reum incidit, cui ſine juramento in hac re credendum ſit, *Ex p. 5. tr. 2. reſ.29. ibid.*

76 An, ſi quis eiiciant Cardinales à terris, in quibus nati ſunt, aut domicilium habent, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi non exerceant Legationem aliquam, Et quid, ſi ſolis verbis comminatoriis quis ejiciat ſupradictos Cardinales, ſi ob minas actu relinquant loca, Idem dicendum eſt in prædictis caſibus de juſſa exequẽtibus, quia hujuſmodi cenſetur una perſona cum mandante. Et an idem dicendum ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Legatis Sedis Apoſtolicæ, & Nuntiis, *Ex p.5. tr. 2. reſ. 82. pag. 301.*

77 An ſi quis inſultum faciat ad domum Cardinalis, ut ex hoc ei verecundiã tantum inferat, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 82. ibid.*

78 An offendentes Cardinales incurrant in crimen læſæ Majeſtatis, & quid ſi, contra illos tantum verba injurioſa protulerint, Et an ipſe Imperator offendens Cardinalem aliquo modo expreſſo, ſit reus læſæ Majeſtatis, Et in text. hujus Reſolutionis adducuntur 37. pœnæ, quæ ſupradictis refliguntur, & quod offendentibus familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponitur pro qualitate culpæ, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 80. ibid.*

79 An ſi quis percutiat Cardinalem percuſſione leviſſima, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Et quid, ſi ictus ſolummodo veſtes tetigit, aut elevavit manũ ad percutiendum Cardinalem, quamvis poſtea non percutiat, *Ex part. 5. tract. 2. ex reſ. 92. pag. 302.*

80 An qui offenſionem in Cardinalem, cum poſſit, non impedit, incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Et an idem dicendum ſit de illo, qui ſine vitæ periculo clamando poterat ejuſmodi Prælatis opem ferre, & non clamavit, aut pecunia eos redimire, & non redemit, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 88. ibid.*

81 An ſi quis tantum ſciens aliquos contra Cardinalem conſpiraſſe, & illos non denuntiet, & patefaciat, incidat in excommunicationem, Et an illos teneatur revelare, etiã ſi per fraternam correctionem ſperetur emendatio, *Ex p.5.tr.2.reſ.89.ibid.*

82 An Cardinales percutientes ſe ipſos incurrant, in cenſuram Bullæ Cœnæ, Idem dicendum eſt de Clericis percutientibus ſe ipſos quoad cenſuram *c. ſi quis*, &c. *Ex p.5.tr.2.reſ.84.pag.303.*

83 An offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, *Ex p.5. tract. 2. reſ. 83. ibid.*

84 An Cardinales Religioſi ſtatim ſolvantur à voto paupertatis, & efficiantur Domini redditũum Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſæcularium, & ideò ſupervacaneè conſumpta, & in uſus illicitos, non teneantur reſtituere ab ipſis recipientes, Idem infertur de Religioſis Epiſcopis, Et an Cardinales Religioſi recuperent facultatem teſtandi, & diſpenſandi de rebus ſuis, quas ex profeſſione Religionis amiſerant, *Ex part. 5. tr. 2. reſ. 64. ibid.*

85 An Cardinales Religioſi teneantur ad vota, quæ præter tria ſubſtantialia emittuntur in Religionibus juxta eorum ſtatuta, *Ex part. 5. tract. 2. reſol. 65. ibid.*

86 An Cardinales Religioſi, ſi deponant habitum ſuæ Religionis, incurrant in excommunicationẽ, Idem infertur de Epiſcopis Religioſis, *Ex part. 5. tractat. 2. reſol. 66. pag. 304.*

87 An Cardinalis Religioſus poſſit eſſe compater in Baptiſmo, & Confirmatione, Idem dicendum eſt de Epiſcopis Religioſis, *Ex part. 5. tractat. 5. reſ. 67. ibid.*

88 An Cardinalis ex licentia Summi Pontificis poſſit teſtari de bonis perceptis Cardinalitii Galeri, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 50. ibid.*

89 An Cardinales in teſtamentis gaudeant privilegio Militum, *Ex part. 5. tract. 2. reſ. 51. ibid.*

90 An Cardinales teſtantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam juris Civilis, aut Canonici, *Ex p.5.tr.2.reſ.52.ib.*

91 An facultas conceſſa Cardinalibus teſtandi intelligatur pro prima vice, *Ex p. 5. tr. 2. reſ. 53. pag. 305.*

92 An licentia conceſſa Cardinalibus teſtandi expiret mortuo Pontifice, qui illam conceſſit, Et an Põtifex poſſit concedere facultatẽ teſtandi non ſolùm in pios uſus, ſed etiam in quoslibet, dummodo liciti ſint, & honeſti, *Ex p.5.tr. 2.reſ.54. ibid.*

93 Notabilia quędam de Cardinalibus ex Sacrę Rotę Deciſionibus, in quibus fusè tractantur collecta, *Ex p. 5. tr. 2. reſ.97. ibid.*

Pro-

Proſequuntur omnes Reſolutiones de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclavis. Ex duodecima parte R.P. Diana in ejus ſecundo tractatu.

94 AN Cardinales loquentes cum aliis exiſtentibus extra conclave de rebus ad electionem pertinentibus incidant in cenſuram Papæ reſervatam, Et negativè reſpondetur. Et notatur quod contra colloquentes palam cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ, ſed contra ſecretò loquentes, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 1. pag. 306.*

95 Rationes pro affirmativa ſeutentia adducuntur, ſed negativa firmatur. Et docetur, quod mens legis magis eſt attendenda, quam verba. Et explanatur legem pœnalem extendeudam eſſe ad alium caſum. Et quod in his, quę per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiva, ſed comprehenſiva, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 2. ibid.*

96 An cardinales loqnentes cum aliis exiſtentibus extra conclave de rebus pertinentibus ad electionem peccent ſaltem mortaliter, Et deducitur, quod ſi neceſsitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſsione celebraverit, *Quam primum confiteatur*, & quia ſunt verba imperativa, non important præceptum ad mortale, ſed conſilium, & adhortationem. Et docetur, quod conſuetudo, & obſervantia ſubſequens eſt optima legum intetpres, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 3. pag. 307.*

97 An collocutiones, & Scriptiones, quæ ordiuantur ad bonam electionem futuri Pontificis, prohibeantur in Bulla Pii IV. in eligendis, &c. Et opinio negativa affertur. Et docetur, quod mens Legislatoris, & finis legis colligitur ex ejus prooemio. Et ptobatur, quod quando ceſſat finis adæquatus, & fundamentalis legis etiam in particulari, lex non obligat. Et quod lex fundata iu præſumptione, ipſa deficiente, non adſtringit? *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 4. pag. 308.*

98 Opinio affirmativa firmatur. Et explanatur, quod aliquando lex fundatur in periculo facti, vel delicti, & utrumque explicatur, quomodo debeat intelligi. Et additur, quod opinio, quæ docet, ceſſante fine legis, ceſſare obligationem legis etiam in caſu particulari, eſt contra communem; *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 5 ib.*

99 An in prohibitione colloquendi, & ſcribendi contenta in Bulla Pii IV. detur parvitas materiæ excuſans à peccato mortali, & ab incurſione cenſurarum, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 6. pag. 309.*

100 An peccet mortaliter Cardinalis, ſi in Rota audiat aliquem cum ipſo loquentem, ipſo tamen nihil reſpondente, vel è contra, Ex quo deducitur, quid eſt dicendum de excommunicatione lata contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis cũ aliqna loquitur, ipſa verò nihil reſpondente, *Ex p. 12. t. 2. tr. 7. p. 310*

101 An ad incurrendam cenſuram latam *in c. Cum periculum*, requiratur, quod miſsio ſcripturę vel Nuntii ſit ſecreta, ut requiritur pro loquutione, Et quid quoad Bullam Pii IV. *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 8. ibid.*

102 An collocutiones, & Scripturæ præter materiam electionis ſint in dicta Bulla Pii IV. interdictæ, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 9. ibib.*

103 De deferentibus, literas & loquentibus cum famulis cardinalium, an incurrant in cenſuram, Et quid, ſi ſciunt poſtea famulos omnia referre ſuo cardinali: Et notatur, quod dicti famuli conclaviſtæ, & Magiſter cæremoniarum, & alii exiſtentes in Conclavi licèt non incurrant cenſuram Pii IV. loquendo cum aliis extra conclave de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum iliis loquũtur etiam lethaliter peccabunt. Et advertitur ſecretam loquutionem tametſi ad electionem non pertineat, excommunicationi ſubjici, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 10. pag. 311.*

104 An quis incurrat in cenſuram, ſi literæ ad cardinalem ſcriptæ, ad illum non perveniant, Et caſus novus apponitur, videlicet, an ſi quis daret in Rota literam cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & poſtea literam perderet, an inquam, in tali caſu uterque incideret in cenſuram? Ex quo deducitur aſſaſsinũ, ſi vulneravit animo occidendi, & ut occideret, fecit, quantum potuit, nou ſequuta morte, Ordinaria pœna non eſſe puniendum, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 11. ibid.*

105 An ſi cardinalis, qui propter infirmitatem egreſſus eſt è conclavi, ſcribat literas ad alios cardinales in conclavi, incurrat excõmunicationẽ, Et advertitur, quod dictus cardinalis debet quam primum ad conclave redire. Ex quo ſequitur Siculum, v. g. poſſe virtute cruciatę edere lacticinia in Regno Neapolitano, ſi ſit in Siciliam ſtatim rediturus. Et notatur cardinales exeuntes è conclavi præbere juramentũ acta in conclavi circa electionem uemini manifeſtare, *Ex p. 11. tr. 2. reſ. 22. ibid.*

106 An cardinalis, qui propter infirmitatem exivit ex conclavi teneatur poſtea, ſi convalet, redire, Et an talis cardinalis, ſi nolit redire poſt adeptã ſalutem intra conclave, poſſit compelli intrare, Et infertur, an in Religione poſſit in electione aliquis Religioſus ſuffragium ſuum negare, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 13. pag. 312.*

107 An cardinalis, v. g. qui mandat claviſtę ut ſcribat extra conclave circa materiam electionis, in cenſuram Pii IV. incurrat, Ex quo deducitur, quod cenſura prolata contra aliquid faciẽtes non comprehendit mandantes. Ideò, ſi quis mandaret famulo, ut legeret librum hæreticum, & ipſum audiret, non incideret in cenſuram latam contra legentes libros Hęreticorum. Et etiam infertur non incurrere cenſurã contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis loquatur cum ipſis per intermediam perſonam. Et notatur in primo caſu ſupra poſito cardinalem in caſu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli, *Ex part. 12. tr. 2. reſ. 14. ibid.*

108 Qua diligentia uti debeant Prælati in perſcrutandis epulis in conclave intrantibus? Et docetur in ipſo caſu, & aliis, quod juramenta de obſervandis ſtatutis, legibus, & Conſtitutionibus ſæcularibus, vel Eccleſiaſticis, intelligenda ſunt, quatenus ſunt in uſu, & obſervantur. Et advertitur præceptum ſub pœna ſuſpenſionis non inducere peccatum mortale, niſi expreſsè, & verbis æquivalentibus id ſignificetur, Et notatur, quod ſi ſupradictus Prælatus adhibendo diligentiam moralem in perſcrutandis epulis alicujus cardinalis timeret ab ipſo inferendum grave damnum, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur, *Ex part. 12. tract. 2. reſ. 15. pag. 313.*

109 An ſit prohibitus ingreſſus per Rotam alicujus infantis non attingentis usũ rationis intra conclave, Et exponitur *in c. Ubi periculum*. Et infertur eſſe prohibitũ ingreſſum infantiũ intra ſepta Monialium. Et quæritur, an ſi aliquis clam in Conclave ingrediatur, incidat in cenſurã, Et notatur, quod ſi poſt ingreſſum intra Conclave iſte talis loqueretur ſecretè cum aliquo cardinali, tunc incurreret in excommunicationem. Et quid de privatione officii, & beneficii, quam *in c. Ubi periculum*, imponit Pontifex ipſo facto, tenetur ne ante judicis declarationem? Et an verò intrantes in Conclavi ſubiiciantur tantũ ſupradictis pœnis, vel etiam peccent mortaliter, Et tamdem advertitur Sacram Congregationem cardinalium declaraſſe Decretũ ab ipſa editũ, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monaſteria Monialium ſub pœna privationis officii, ac vocis activæ & paſſivæ obligare ad mortale, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 16. pag. 314.*

110 Utrum cardinales peccent mortaliter, cum pluribus ferculis in Conclavi veſcuntur, Et explanatur hoc verbũ *Debent*, quid importet, *Ex part. 12. tr. 2. reſ. 17. ibid.*

111 An Eminentiſſimi cardinales in Feria ſexta Paraſceves poſſint devenire ad ſcrutinium, non audito officio fieri ſolito in illa die, non obſtante §. *Civiliter* Bullæ Gregorii XV. Et firmatur, quod Feria ſexta Paraſceves nemini licitum eſt ſacrificare ob prohibitionem factã ab Innocentio I. Et deducitur, an Officium fieri ſolitum à Sacerdote, extracto Sacramento è ſepulchro, ſit verè Sacrificium, & miſſa, dici poſſit, Et an populus Chriſtianus teneatur illud officium audire, ſi in die Paraſceves incidat dies feſtus de præcepto, Et diſcutitur an conſumptio Sacerdotis pertineat ad eſſentiam Sacrificii Miſſæ, vel ſit tantũ pars illius integralis, Et tamdẽ quæritur an cardinales inciderent in excommunicationem ſi aliis diebus omitterent ſolitã Miſſam, & procederent ad ſcrutinium, *Ex par. 12. tr. 2. reſ. 18. pag. 315.*

112 An Summus Pœnitentiarius poſſit abſolvere ab excommunicatione lata à Pio IV. *in* §. *Litteras, &c.* Et aſſeritur, quod ſi Pontifex in aliquo Jubilæo concederet abſolutionem ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, hæreſim tamen non excludendo, videtur utique illam concedere; *Ex p. 12. t. 2. r. 19. p. 316.*

113 An excommunicatio contractã ex fractione Bullæ Pii IV. & Gregorii XV. ſi ſit occulta, poſſit abſolvi ab Epiſcopo vigore Concili Trid. *ſeſſ. 24. c. 6. de refor.* Et quid virtute privilegiorum Regularium, aut ex vi Bullæ Cruciatæ; Et docetur abſolutionem ab hac cenſura impendi poſſe, dum Summus Pontifex de novo creatus dicit aliquibus Conclaviſtis, do vobis facultatem qua abſolvi poſitis ab omnibus excõmunicationibus contractis occaſione Conclavis, ſeu Creationis Pontificis; *Ex par. 12. tr. 2. reſ. 20. ibid.*

114 Proponitur ſententia affirmativa, nempe Epiſcopos à dicta cenſura poſſe abſolvere; & nova opinio circa intelligentiam Tridentini affertur, ſed non approbatur. Et quæritur, quando verò illa excommunicatio dicenda ſit occulta; *Ex par. 12. tr. 2. reſ. 21. pag. 317.*

115 Stante ſuprà dicta opinione Caſtri Palai, quæritur, quomodo poſſint cardinales Epiſcopi, vel alii Epiſcopi abſolvere à dicta cenſura Piana, & Gregoriana, Et difficultas eſt, quid operetur illa particula Concilii Tridentini *in Diœceſi ſua*, Et cõcluditur non poſſe Epiſcopos vigore Concilii abſolvere à cenſuris, & aliis caſibus reſervatis extra ſuam Diœceſim. Et tamdẽ quæritur, an verò poſſit cardinalis Epiſcopus, vel alii Epiſcopi, ſi inciderit in cenſuras, de quibus eſt quæſtio abſolvi à ſuo Confeſſario virtute Concilii Tridentini *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 22. ibid.*

116 Judicium Authoris de ſupradictis ſeutentiis Bonacinæ & Caſtri Palai, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 23. pag. 318.*

117 An in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſolvere à cenſuris Bullarum Pii IV. & Gregorii XV. Et in §. 1. hujus Reſolutionis proponitur curioſus caſus pro ſupradicta quæſtione. Et affirmatur Epiſcopum poſſe abſolute impeditos, ſive ad tempus longum

abſol-

abſolvere à cenſuris Pótifici reſervatis. Nec in tali caſu impeditus Romanum Pontificē adire, tenetur mittere Procuratorem, nec ſcribere ad Sacrá Pęnitentiariam. Ex quo ſequitur, an impeditus adire Romanum Pontificem pro abſolutione teneatur adire Legatum, aut alium habentem privilegiū abſolvendi à caſibus Papalibus, vel poſſit in tali caſu abſolvi ab Epiſcopo, Et an ſupradicta procedant etiam in caſu hæreſis, Sed explanatur, Quod Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatē abſolvendi circa hæreſim illi collatá in Concilio Tridentino, Et tamdem quæritur, an impeditus adire Pontificem poſſit à quocumque Confeſſario abſolvi à caſibus Papalibus, etiam ab hæreſi, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 24. pag. 319.*

118 Judicium Authoris circa ea, quæ dicta ſunt in ſuperiori Reſolutione. Et non approbatur impeditū Pontificem adire poſſe abſolvi ab Epiſcopo in caſu hæreſis. Et docetur, quod in côceſſione Jubilæi, etiam anni Sancti concedente facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, non comprehenditur caſus hæreſis. Et aſſeritur à fortiori impeditū adire Pontificem, & Epiſcopum non poſſe abſolvi præſertim ab hæreſi à quocumque Sacerdote. Et quæritur, an ſtylus Curiæ obliget tantum in foro exteriori, Et tamdem docetur ea, quæ inſerta ſunt in corpore juris non cenſeri revocata, niſi fiat de ipſis expreſſa mentio, *Ex par. 12. tr. 2. reſ. 25. pag. 320.*

119 An cenſura ex fractione Bulla Pii IV. & Gregorii XV. poſſit à Regularibus hodie abſolvi, Et probatur, quod confirmatio privilegiorum Regularium ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictivis operatur, ut privilegia revocata reſtituantur, & revalidentur. Et docetur, quod confirmatio facta uni Religioni valet pro omnibus aliis, *Ex par. 12. tr. 2. reſ. 26. pag. 322.*

120 Infertur Corollariū in ordine ab Eminentiſſimos Cardinales Regulares. Et diſcutitur, an Epiſcopus Regularis amittat, nec poſſit uti Privilegiis, quibus antea cū Religioſis utebatur, quod idem erit de Religioſo ad Cardinalatum aſſumpto, *Ex part. 12. tractat. 2. reſol. 27. ibid.*

121 Judicium de ſupradictis opinionibus. Ex quibus ſequeretur poſſe Regulares hodie abſolvere à caſibus Epiſcopis reſervatis, non obſtantibus Decretis Clem. VIII. & Urbani VIII. quod non approbatur. Et reſpondetur ad aliqua argumēta pro privilegio Societatis Jeſu conceſſo à Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit. *Decet Romanum Pontificem*, & adducitur Decretū Sacræ Congregationis ex ordine Urbani VIII. revocans tale privilegium, &c. Et arguitur, quod caſus Papales occulti vigore Concilii Tridentini deſinunt eſſe Papales, & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus Regulares poſsint abſolvere toties, quoties, *Ex part. 12. tractat. 2. reſ. 28. ibid.*

122 An innodatus cenſura Pii IV. & Gregorii XV. poſsit abſolvi virtute Bullę Cruciatæ, Et aſſeritur privilegia Bullę Cruciatę numquam cenſeri revocata, etiam per Jubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ. Et additur Bullam prodeſſe Siculis, v.g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus, ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 29. pag. 324.*

123 An ſi aliquis tempore Conclavis irretitus cenſura Pii IV. & Greg. XV. poſſit ante obtentam abſolutionem ad vitandum ſcandalum celebrare, & Euchariſtiam ſumere, Quod à fortiori idem dicendū eſt de Hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, ut ab hæreſi abſolvatur. Idem eſt etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotē interfecit, & ne ſe prodat, & crimen ejus fiat manifeſtum, celebrat. Et in ſupradictis caſibus, ſi tales non poſſint excitari ad perfectá contritionem, an teneantur alia peccata, & etiam hæc reſervata confiteri, abſolvens illum Confeſſor directè de aliis, & indirectè à reſervatis. *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 30 pag. 325.*

124 Magis firmatur, & declaratur doctrina ſuperius adducta. Et adducitur aliquos negare etiam excommunicatum occultum poſſe extra mortis articulū cômunicare, etiamſi urgeat ſcandalum, infamia, &c. Sed difficultas eſt in eo caſu, an poſſit etiá confiteri, Et explanatur, quod Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationē, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari, debet proſequi. Imò in dicto caſu etiam ante conſecrationem poteſt pergere, ſi timeatur grave damnum, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 31. ibid.*

125 An in caſu ſupradicto Cardinalis, vel Conclaviſta cenſuratus poſſint ad vitandum ſcandalum confiteri aliqua peccata, non expreſſa fractione Bullæ Pii IV. & Greg. XV. vel teneantur confiteri inferiori omnia peccata, tam non reſervata, quam hanc cenſurá reſervatam, Et alius ſimilis caſus proponitur in textu, & à linea ſecunda hujus Reſolutionis, *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 32. pag. 326.*

126 An excommunicatio lata à Pio IV. & Greg. XV. poſſit abſolvi non ſolum, ut ipſi aſſerunt in articulo, ſed in periculo mortis, Et explanatur, quod neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter tanquam extrema. Et docetur omnibus parturientibus, aut proficiſcentibus ad bellum poſſe tempore interdicti miniſtrari Euchariſtiam, & abſolvi à quocumque Sacerdote, etiam non approbato ab omnibus caſibus, cenſuris, &c. *Ex p. 12. tr. 2. reſ. 33. pag. 327.*

127 An qui in periculo, vel articulo mortis fuit abſolutus à cenſura incurſa propter violationem Bullæ Pii IV. & Greg. XV. teneatur poſtea, ſi convaluerit, ſe præſentare corá Pontifice, Et nova opinio aſſertur, ſed non approbatur. Et quid, ſi virtute Cruciatæ quis abſolutus fuiſſet in ſupradicto caſu, Et difficultas adhuc ſupereſt, ſi in ſupradicto primo caſu poſtea convaluerit, intra quod tempus tenetur ſe præſentare corá Pontifice? *Ex part. 12. tract. 2. reſol. 34. ibid.*

Appendix ad reliquas alias difficultates pertinentes ſimul ad hūc, *tr. 7. de Poteſtate, & Privilegiis S. R. E. Card.* &c.

An Pontifex, ſi non licitè ſaltem valide poſſit diſpenſare cum Cardinalibus, ut redditus Eccleſiaſticos ſuperfluos non expendant in uſus pios, *Ex p. 10. tr. 11. ex reſ. 35.* Quæ nunc invenietur *in tom. 4. tr. 7. de Eleemoſyna reſ. 20.*

An in Cardinalibus ea ætas requiratur, in ejus electione, ut intra annum poſſint promoveri ad eum Ordinem, ad quem deſtinantur, Et an Declarationes Cardinalium ſint deciſivæ, Et an Declarationes Illuſtriſſimorum Cardinaliū habeant vim legis, ſi non ſint à Pontifice approbatæ, *Ex p. 10. tr. 16. ex reſ. 86. & in part. 5. tract. 2. ex reſol. 96. & in p. 1. tr. 10. ex reſ. 29.* Quæ hìc reperientur *in tom. 6. tr. 1. de Legibus reſ.* 128. 22. & 21.

An legitimatus per ſubſequens matrimoniū poſſit eligi in cardinalem; Et an cardinalis non expreſſè profeſſus ſit eligibilis in Generalem alicujus Religionis ſine authoritate Pontificis, Et quidam Cardinalis, dum erat Religioſus multa vota emiſerat; quæſierunt à me, an poſtea potuerit irritare illa Prælatus Religionis, Et an Decretum Cardinalium editū contra Religioſos accedentes ad colloquendum cū monialibus obliget ad mortale, Et an Declarationes Cardinalium approbatæ à Pontifice habeant vim legis, Et an Cardinales poſſint licitè abeſſe à Côgregatione & Capitulo, *Ex p. 10. tr. 9. ex reſ. unica, & in p. 9. tr. 9. ex reſ. 63. alias 62. & in p. 6. tr. 7. ex reſ. 26. & in p. 1. tr. 10. ex reſ. 22. & in p. 9. tr. 6. ex reſ. 48. alias 49. & in p. 3. tr. 2. ex reſ. 6.* Quæ hic ſunt *in tom. 7. tr. 1. de Regularibus reſ.* 287. 280. 305. 344. & 215.

An Collegium Cardinaliū, Sede vacante, gaudeat facultate Concilii Trid. *ſeſſ. 24. c. 6. de refor.* quoad diſpenſandum, & abſolvendum, *Ex part. 7. tr. 2. ex reſol. 3.* Quæ nunc invenietur *in tom. 3. tr. 5. de Capitulo Sede vacante reſ.* 20.

An Cardinalatus inducat obligationē recitandi Horas Canonicas, Et à quo tempore Cardinalatus inducat ſupradictam obligatianem, an à die, in quo Cardinalis ſumit Birretum, vel à die, in quo ſumit Pileum rubrum, Et docetur, quod diſtributiones poſſunt dari propter laborem, & diſpendi poſſunt à Cardinalibus ad libitum, & teſtari de his, & tamen poſſunt obligari ad officium divinum, *Ex p. 8. tr. 7. reſ. 1.* Quæ nunc invenietur *in to. 3. tr. 6. de Horis Canonicis reſ. 2.*

Notatur, quod Cardinales. Presbyteri ſimul cum Pontifice celebrare conſueverunt. Et quod hodie Cardinalis Diaconus miniſtrans Summo Pontifici communicat ſub utraque ſpecie. Et quid de aliis Cardinalibus in Miſſa Papali, Et an Cardinalis ſumens Euchariſtiam è manu Pontificis in die Nativitatis Domini poſſit antea, vel poſtea dicere ſaltem duas Miſſas, Et an ſingulo quoque anno Pontifex diſpenſet in jejunio ſaltē tacitè cum Cardinali, qui celebrat coram eo in nocte Nativitatis Domini vel an pro illa nocte in ejus Capella Pontifex anticipet diem naturalem, *Ex par. 8. tr. 1. ex reſol.* 44. 24. 87. & 89. Quæ hic reperientur *in tom. 3. tr. 1. de Poteſt. Pontificis reſ. 48. 49. 54. & 55.*

An Miſſa incępta, ſuperveniente aliquo Cardinali, poſſit itærùm inchoari poſt dictum Evangelium, imò uſque ab oblationem excluſivè, *Ex p. 10. tr. 12. ex reſ. 11.* Quæ hìc eſt, *in tom. 2. tr. 1. de Celebr. Miſſarum reſ. 95.*

An mortuo Cardinali, vel abſenti, poſſint adhuc ejus familiares audire Miſſam in Oratorio privato ejus Palatii, Et an ſi quis Cardinalis maneret in domo Patris, vel fratris in habitatione ſeparata, vulgo, *Apartado*, ſeu *Quarto*, in quo Oratoriū erexiſſet, an, inquam, ſi Pater, aut frater obtinuerit licentiam à S. D. N. erigendi in domo ſua Oratoriū, talis licentia eſſet invalida, ſtante clauſula apponi ſolita, *Ex par. 9. tr. 1. ex reſ. 40. & in p. 11. tr. 5. ex reſ. 35.* Quæ nunc invenietur *in tom. 4. tr. 2. de Oratoriis privatis reſ. 7. & 30.*

An Cardinales ſi ſint Sacerdotes, & Regulares exiſtentes in Regnis Hiſpaniarum ſumendo Bullam Ordinariam Cruciatę poſſint comedere ova, & lacticinia in diebus Dominicis Quadrageſimæ, & ſumendo aliam Bullam extraordinariá lacticiniorum poſſint cum illa ſingulis diebus Quadrageſimæ comedere ova, & lacticinia, demptis aliquibus diebus prout habetur in dicta Bulla, *Ex par. 11. tract. 2. ex reſ. 38. & in tr. 8. ex reſ. 14.* Quæ hic ſunt *in tom. 4. tr. 3. de Bulla Cruciatæ reſ. 164. & 7.*

An Sede Apoſtolica vacante, poſſit à Collegio Cardinalium, vel

ab illo, cui eorum nomine Eccleſiæ commendata eſt adminiſtratio, facultas conſecrandi Epiſcopos committi, Et docetur Cardinales cõſecrari à Papa, vel alio de ejus nomine. Et an expediat Eminentiſſimos Cardinales in Epiſcopos conſecrare? *Ex p. 12, tr. 1. ex reſ. 35. & 67.* Quæ nunc invenientur *in tom. 4. tr. 8. de Conſecratione Epiſcoperum reſ. etiam 33. 35. & 67.*

Advertitur, quod in Clementina 2. de Celebratione Miſſarum conceditur Clericis ſæcularibus, & Religioſis commenſalibus Cardinalium, ut poſſint ſe conformare illis in modo recitandi Officium, & non tenentur aliud dicere, *Ex p. 11. tr. 1. ex reſ. 8.* Quæ hic reperientur *in tom. 3. tr. 6. de Horis Canonicis reſ.* 106.

An Collegium Cardinalium, Sede vacante, poſſit dare licentiam legendi libros Hæreticorum, *Ex p. 4. tr. 8. ex reſ. 99.* Quæ hic eſt *in tom. 5. tr. 10. de Inquiſitoribus reſ.* 138.

An Cardinales includantur pœnis Bullæ Gregorii XIII. de Datis, & Promiſſis, *Ex p. 7. tr. 4. ex reſ. 7.* Quæ nunc invenietur *in to. 5. tr. 7. de Datis, & Promiſſis, &c. reſ. 55.*

An Cardinales poſſint eligi in executores teſtamenti tam ad pias cauſas, quàm ad prophanas, *Ex p. 8. tr. 5. ex reſ. 7.* Quæ hic reperietur *in to. 6. tr. 9. de Executoribus teſtamentorum reſ. 9.*

An ſponſiones ſuper electione Cardinalium ſint licitæ, *Ex part. 7. tr. 9. ex reſ. 67.* Quæ hic eſt *in tom. 6. tr. 4. de Sponſionibus reſ. 73.*

An ſit prohibitũ Cardinalibus nondum in Sacris præeſſe Exercitibus, Et quid, ſi ſint in Sacris initiati, Et an quis poſſit impunè occidere, vel vulnerare, & ſpoliare Cardinalem in bello militantem, ac proinde nullam incurrat pœnam aut excõmunicationẽ, excepta irregularitate ſi occiderit illum, aut mutilaverit, Et an Pontifex ex juſta cauſa poſſit præbere licentiam, ut Cardinales præeſſent Exercitibus, ſine qua, quando, & quo pacto irregularitatem incurrant Cardinales demonſtratur, *Ex p. 10. tr. 2. ex reſ. 2. 3. & 6.* Quæ nunc invenientur *in tom. 7. tr. 7. de Bello reſ. 52. 53. & 57.*

An Cardinalium domus, & Palatia gaudeant privilegio Immunitatis? Et an offendentes perſonas Cardinaliũ gaudeant Immunitate Eccleſiarum, maximè poſt Bullam Gregorii XIV. Et an non revelantes læſæ majeſtatis crimen in Cardinales perpetratum gaudeant Eccleſiæ Immunitate, Et an receptatores, & defenſores interficientium Cardinales in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrant, & non gaudeant Immunitate Eccleſiæ, Et an mandantes offendi Cardinales, ſi effectus non ſequatur, incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priventur Immunitate Eccleſiarum, Et an occidentes Cardinalem gaudeant Eccleſiæ Immunitate, Et quid, ſi Galerum, ſeu Capellũ à Pontifice non acceperint, *Ex p. 5. tr. 2. ex reſ. 34. 86. 90. 91. & 87. & in p. 1. tr. 2. ex reſ.* 20. Quæ hic ſunt ſuprà in hoc ipſomet *tom. 9. tr. 1. de Immunitate Eccleſia reſ. 15. 46. 48. 49. 47. & 54.*

An Cardinales, cum Stemmatibus, v. g. Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ, &c. appoſitis in eorum Palatiis demonſtrent ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare, vel tantum hoc faciant ad oſtentandam animi propenſionem in talem, & talem Regem, & prædicta Stemmata, & Inſignia in ſuis Palatiis habeant, *Ex p. 10. tr. 7. ex reſ. 5.* Quæ hic eſt infrà *in to. 9. tract. 11. de jure Protectionis reſ. etiam 5.*

TRACTATUS VIII.

De Familia Laica Nuntiorum Apoſtolicorum Apologetica Diſceptatio. Quod idem intelligitur de Familia laica Epiſcoporum, pag. 329.

1 AN Familia laica Nuntii Apoſtolici gaudeat privilegio fori. Idem dicendum eſt de familia laica Epiſcopi, Et pro negativa ſententia adducuntur ſeptẽ diverſæ aſſertiones, *Ex p. 6. tr. 2. reſ. 1. ibid.*

2 Proponuntur fundamenta affirmativæ ſententiæ. Et docetur, quod quidquid poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi reſpectu juriſdictionis, poteſt Legatus in ſua Provincia. Imò Legatus eſt ſuprà omnes Ordinarios tanquã Summi Pontificis vices gerens. Et explanatur ex authoritate plurimorum Doctorum Familiã laicam Epiſcoporum gaudere privilegio fori, & nullatenus poſſe à judice ſæculari judicari tam in Civilibus, quàm in criminalibus, *Ex part. 6. tr. 2. reſ. etiam 2. ibid.*

3 Confirmatur ex aliis rationibus affirmativa ſententia. Et etiam in favorem Familiæ laicæ Epiſcoporum. Ex quo infertur, quid eſt ſentiendum de famulis Clericorum, & Scholaſticorum, qui ad tempus ſerviunt, & de privilegio conceſſo Domino, marito pro illorum ſervis, uxoribus, &c. *Ex p. 6. tr. 2. reſ. etiam 3. p. 330.*

4 Ex Declarationibus Sacræ Congregationis approbatis à S. D. Urbano VIII. etiam affirmativa ſententia confirmatur. Et hoc etiam non ſolum pro Familia laica Epiſcoporum Diœceſanorum, ſed etiam pro Familia Epiſcopi Titularis. Et in §. ult. hujus Reſolutionis deciditur, quod in conflictu opinionũ judices illam amplecti debent, quæ favet Eccleſiæ. Et docetur, quod in dubiis opinionibus Summus Pontifex decernere poteſt, quæ ſit verior, & ſequenda, *Ex p. 6. tr. 2. reſ. 4. ibid.*

5 Proponuntur reſponſiones ad argumenta, quæ adducit Moſcoſus, in quibus latè explanatur Epiſcopos, etiam ſi in loco non habeant Dominium temporale, poſſe tamen tenere Familiam armatam, & proprios habere Miniſtros, & executores ad carcerandum, &c. *Ex p. 6. tr. 2. reſ. etiam 5. pag. 332.*

6 Reſponſio ad ſecundum argumentum. Ubi late etiam diſcutitur quod non ſolum Familia laica Epiſcoporum, ſed etiam Miniſtri Curiæ Epiſcopalis gaudent privilegio fori in delictis extra officium commiſſis, ſed etiam in communibus. Et tamdem quæritur, an neceſſario ſit ſtandum Declarationibus Cardinalium, *Ex p. 6. tr. 2. reſ. etiam. 6. ibid.*

7 Reſponſio ad tertium argumentum. In quo etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat Dominium directum, & ideo Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens Familiam laicam Epiſcopi, & Miniſtros ejus Curiæ, Et explanantur, quod non pauci eximuntur à juriſdictione ordinaria, & ſubduntur Superiori ſui Officii, & non ſolum hoc concedebatur ipſis Officialibus, ſed etiam eorum uxoribus, filiis, & matribus, & etiam ſervis, & colonis. Et aſſeritur laicos poſſe prorogare juriſdictionem judicis Eccleſiaſtici, non ſolum de jure canonico, ſed de jure civili, *Ex part. 6. tr. 2. reſ. etiam 7. pag. 333.*

8 Reſponſio ad quartum argumentum. Ubi advertitur, quod Familia laica Epiſcopi ratione perſonæ Epiſcopalis gaudet privilegio fori, quamvis non habeat requiſita Concilii, id eſt Habitum, & Tonſuram. Et additur, quod privilegium clauſũ in corpore juris numquam cenſetur derogatum, niſi de illo ſpecificat fiat mentio, *Ex p. 6. tr. 2. reſ. etiam 8. pag. 334.*

9 Reſponſio ad quintum, & ſextum argumentũ. Ubi confirmantur ſupradicta, & explanatur, quod quando inter judicẽ ſæcularem, & Eccleſiaſticum lis adeſt, ad quem ſpectet juriſdictio, tunc definitio ad judicem Eccleſiaſticum ſpectat, *Ex part. 6. tr. 2. reſ. etiam. 9. ibid.*

10 Reſponſio ad ſeptimum argumentum. Ubi confirmantur ſupradicta in præteritis Reſolutionibus, & concluditur Familiã Laicã Nuntii Apoſtolici gaudere privilegio fori, ſicut gaudet familia laica Epiſcopi. Et curſim explanatur, quod Palatia DD. Cardinalium ubique debent gaudere Immunitate, & quod Epiſcopi habent privilegium, ut in ſuis ædibus celebretur ſingulis diebus, ſed tamen dum Romæ morantur, hoc privilegio uti non poſſunt, *Ex p. 6. tr. 2. reſ. etiam 20. pag. 335.*

† Nota, quod ſupra in hoc ipſomet *tom. 9. tr. 2. de Immunitate Eccleſiaſtica in reſ. 22. & 23.* aliquid invenies pertinens ad iſtum *tr. 8. de Familia laica Nuntiorum, & pro ipſiſmet Nuntiis*, & non ſunt aliæ difficultates in hoc toto opere pro iſto *tract.* 8.

TRACTATUS IX.

Hiſtorico-Theologicus de Priſco more eligendi Epiſcopos contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas, pag. 336.

1 De jure Divino Electionem Epiſcoporum ad Summum Pontificẽ pertinere probatur, *Ex p. 10. tr. 1. r. etiam 1. ibid.*

2 De modo olim eligendi Epiſcopos, *Ex p. 10. tr. 1. reſ. 2. pag. 337.*

3 An populus in electione Epiſcoporum olim aliquando habuerit jus eligendi, & ſuffragandi, Et ſecundũ aliquos affirmativè reſpondetur, *Ex p. 10. tr. 1. reſ. etiam. 3. ibid.*

4 Opinio affirmativa aſſertur, probans populum in electionibus Epiſcoporum non habuiſſe jus ſuffragandi, & eligendi, ſed tantum poſtulandi, & teſtimonium ferendi, *Ex p. 10. tr. 1. reſ. etiam 4. pag. 338.*

5 An etiam Principes aliquando in electione Epiſcoporum partem habuerint, Et notatur tantam olim fuiſſe violentiã circa electionem Epiſcoporum, ut Principes etiã novos Epiſcopos inſtituere conſueverint in locis, in quibus antea non fuerunt, & etiam Abbatiſſas, & Abbates eligebant, *Ex part. 10. tr. 1. reſ. etiam 4. pag. 339.*

6 Fuiſſe olim à Summis Pontificibus interdictum, ne populi, & Principes in electione Epiſcoporũ ſe immiſcerent, demonſtratur, *Ex part. 10. tract. 2. reſ. etiam. 6. ibid.*

7 Circa ſuperius dicta quoad Epiſcoporum electionem authoris judicium ex Sacris Canonibus deſumptum breviter exponitur. Et notatur, quod hodie ſolum in Germaniæ Eccleſiis vetus conſuetudo ſervatur, in quibus Canonicorũ Collegiũ Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit, electus verò à Pontifice confirmatur. Et advertitur, quod lex, & conſuetudo, antiqua in modum eligendi Epiſcopos, Romanorum Pontificũ authoritate eſt abrogata, & jus nominandi, deſignandi, offerendi, & præſentandi Epiſcopos datum eſt multis Regibus, eorumdem Romanorum Pontificum nutu, & aſſenſu, *Ex part. 10. tr. 1. reſ. etiam 7. pag. 340.*

8 Brevis

3 Brevis digreſſio contra reſponſum falſo, ut puto adſcriptum aliquibus Doctoribus Sorboniſtis, in qua deſcribuntur ſex diverſa tempora, in quibus conceſſæ ſunt diverſis perſonis, & ſtatibus electiones Epiſcoporum. Abbatum, Et Priorum, *Ex part. 10. tract. 1. reſ. etiam 8. pag. 341.*

† An ex diſpenſatione Epiſcopus poſſit eligere ſibi Succeſſorem? *Ex part. 10. tr. 5. ex reſ. 3.* Quę hic eſt ſuprà *in tr. 6. reſ. etiam 3.*

TRACTATUS X.

Hiſtorico-Theologicus de Numero Electorum Imperatoris non augendo, vel minuendo inconſulto Summo Pontifice, pag. 342.

1 An abſque aſſenſu Summi Pontificis ſeptem Germaniæ Electoribus poſſit octavus addi? Ex quo infertur, an poteſtas eligendi Imperatorem ſit largita ſeptem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice; *Ex p. 10. tr. 3. reſ. etiam 1. ibid.*

2 Opinio negativa proponitur, & probatur tum ex jure Canonico, tum etiam authoritate Hiſtoricorum, & Diplomatum ipſorum Electorum, ſeptem Electores Germaniæ poteſtatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepiſſe? *Ex part. 10. tr. 4. reſ. etiam 2. pag. 343.*

3 Confirmatur eadem opinio negativa auctoritate Theologorum, & Juriſconſultorum, & ipſorum Hæreticorum? *Ex part. 10. tract. 4. reſol. etiam. 3. ibid.*

4 Reſpondetur ad argumenta, quæ pro affirmativa ſententia adduci poſſunt? *Ex par. 10. tract. 5. reſ. etiam 4. pag. 344.*

TRACTATUS XI.

De jure Protectionis ſeu Clientelæ, pag. 345.

1 An ſubditus, irrequiſito Domino, poſſit ſe ſubiicere alterius protectioni? Et ſententia affirmativa proponitur. *Ex p. 10. tract. 7. reſ. etiam 1. ib.*

2 Opinio negativa authoris, & aliorum affertur aſſerentium eſſe licitum ſubditos, inconſulto Domino, protectorem aliquem ſibi adſciſcere. Sed deducitur, quod ſubdictis in præjudicium Superiorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam; ex quo iis præjudiciũ aliquod oriatur. Item nec Civitas, aut Populus quidem univerſus facere aliquid, aut ſtatuere poteſt in his, quæ tangunt jus Superioris in grave ejus præjudicium. Nec inferior poteſt ſaltem imponere in jus, vel intereſſe Superioris? *Ex par. 10. tract. 7. reſ. etiam 2. pag. 346*

3 Adducuntur aliquæ limitationes ſupradictæ negativæ ſententiæ? *Ex par. 10. tr. 7. reſ. etiam 3. pag. 347.*

4 Reſpondetur ad argumenta adducta pro affirmativa ſententia. Et quæritur, an pro ſolutione, quæ ſit Romanæ Eccleſiæ probetur exemptio à juriſdictione Epiſcoporum? *Ex par. 10. tr. 7. reſ. etiam 4. ibid.*

5 An opinio ſuperior obſtet Eminentiſſimis Cardinalibus, vel Romanis Baronibus, qui cum ſtemmatibus Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ &c. appoſitis, in eorum Palatiis, videntur profiteri ſtare ſe ſub protectione dictorum Principum? Et quid, ſi in rigore hæc inſignium appoſitio in Palatiis Cardinalium, & Baronum demonſtret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare, & non tantum ad oſtendendum animi propenſionem in talem, vel talem Regem? Et docetur prohibitum eſſe, ne prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum bona immobilia, aut jura Laicis ſubmittant, aut ſubiiciant, nec etiam ex ipſis in Patronos, vel Advocatos perpetuo, vel ad tempus non modicum conſtituant? *Ex p. 10. tr. 7. reſ. etiam 5. pag. 348.*

TRACTATUS XII.

De Poteſtate Pontificis ornandi Principes Laicos titulo Regio, pag. 349.

An Pontifices Principibus de Eccleſia bene meritis poſſint Titulum, & Inſignia Regia concedere? Ex quo infertur, an Pontifices habeant poteſtatem indirectam in temporalibus? *Ex p. 10. tr. 6. reſ. unica ibid.*

TRACTATUS XIII.

De Primatu ſolius D. Petri, ac differentia inter ipſum, & D. Paulum Diſceptationes Apologeticæ, pag. 351.

An D. Paulus fuerit Pontifex & Caput Eccleſię cum D. Petro. *Ex p. 9. diſcept. Apolog. 1. ibid.*

Sect. I. An Primatus Eccleſiæ fuerit collatus ſoli Petro, privativè quoad alias? *pag. 352.*

Sect. II. An D. Paulus quoad primatum Eccleſiæ fuerit ſubditus D. Petro, licèt æqualis quoad Apoſtolatum, *pag. 355.*

Sect. III. Continens Reſponſiones ad Argumenta adducta ab Anonymo pro Papatu D. Pauli. *pag. 361.*

Diſcept. II. Continens Reſponſiones ad plura loca Sanctorum Patrum in Manuſcripto cujuſdam Anonymi pro novo Papatu D. Pauli perperam intellecta. *pag. 368.*

Reſponſiones ad Scr ipturã cujuſdam Anonymi in favorem novi Papatus D. Pauli. *Ex p. 9. diſcept. Apolog. 2. ibid.*

Reſponſiones ad loca Summorum Pontificum. *pag. 369.*

Reſponſiones ad loca Sanctorum Patrum. *pap. 370.*

Reſponſiones ad loca Eminentiſſimorum Cardinalium. *pag. 373.*

TRACTATUS XIV.

De Libertate Conſcientiæ. An poſſint illã Principes Chriſtiani inconſulto Pontifice Hæreticis concedere, p. 378.

1 An liceat Principibus concedere libertatem conſcientiæ ſineconſenſu Summi Pontificis? Et affirmativa ſententia affertur. Et infertur non poſſe Principes, inconſulto Pontifice ex cauſa neceſſitatis publicæ dare licentiam Judæis exercendi uſuras, & poſſunt in hac re per Eccleſiam impediri? *Ex p. 10. tr. 3. reſ. etiam 1. ibid.*

2 Opinio negativa authoris proponitur, negans Principibus laicis hanc poteſtatem independenter à Summo Pontifice, & rationibus ſtabi litur: *Ex part. 10. tract. 3. reſol. etiam 2. ibid.*

3 Probatur etiam opinio negativa ex pactis, quæ in dictis fœderibus cum Hæreticis apponuntur circa res, & bona Eccleſiæ. Et infertur Principes non habere poteſtatem extinguendi beneficia, ſed hoc ſpectare ad Summum Pontificem, neque ineundi fœdera cum Hæreticis, maximè perpetua, quia in nullo caſu poſſunt eſſe licita, nec valida, *Ex part. 10. tractat. 3. reſol. etiam 3. pag. 379.*

4 Authoritate Doctorum opinio negativa fulcitur. Et deducitur Principem laicum non poſſe præſtare ſalvum conductum Hæretico cum damno Eccleſiaſticæ juriſdictionis. Et firmatur libertatem conſcientiæ Hæreticis conceſſam, inconſulto Pontifice non ſolum eſſe illicitam, ſed invalidam, *Ex par. 10. tractat. 3. reſolut etiam 4. pag. 380.*

5 Reſpondetur ad argumenta ſuperius adducta pro ſententia affirmativa, *Ex part. 10. tractat. 3. reſol. etiam 4. pag. 381.*

Declarationes Sacrarum Congregationum, Rotæque Deciſiones, in quibus caſibus plures in materia Immunitatis deciduntur, pag. 381. & ſeqq.

SYLLABUS
TRACTATUUM
HUJUS TOMI NONI.

TRACT. I. DE Immunitate Eccleſiæ. Et in calce hujus Tractatus agitur de ejus conſecratione, pollutione, & reconciliatione. pag. 1

II. De Immunitate Eccleſiaſtica. 71

III. De Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas. 228

IV. De Adoratione, qua Summum Pontificem Catholici venerantur. 240

V. De Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra Concilium. 254

VI. De Poteſtate Pontificis eligendi ſibi Succeſſorem. 274

VII. De Poteſtate, & Privilegiis S. R. E. Cardinal., Atque de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis Conclavis tempore. 278

VIII. De Familia Laica Nuntiorum Apoſtolicorum Apologetica Diſceptatio. Quod idem intelligitur de Familia laica Epiſcoporum. 329

IX. Hiſtorico-Theologicus de priſco more eligendi Epiſcopos contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas. 336

X. Hiſtorico-Theologicus de Numero Electorum Imperatoris non augendo, vel minuendo, inconſulto Summo Pontifice. 342

XI. De Jure Protectionis, ſeu Clientelæ. 345

XII. De Poteſtate Pontificis ornandi Principes laicos Titulo Regio. 349

XIII. De Primatu ſolius D. Petri ac differentia inter ipſum, & D. Paulum diſceptationes Apologeticæ. 351

XIV. De Libertate Conſcientiæ, an poſſint illam Principes Chriſtiani, inconſulto Summo Pontifice, concedere Hæreticis. 378

AD LECTORES.

Mirabere Lector, Auctorem hunc non indoctum, non ineruditum, attamen ſtudiis partium adeò abreptum, ut in tot controverſiis de Fori competentia Eccleſiaſtici cum ſæculari, ſeu de Immunitate Eccleſiaſtica nullam reſolutionem, niſi contra Principum temporalium poteſtatem in toto hoc Volumine ſis reperturus. Adde hoc, quod mirere magis, tranſcribi ab eodem controverſias illas, quæ de eadem materia præteritis annis agitatæ fuerunt, & afferri eoſdem Scriptores, qui contra Principum poteſtatem conati ſunt proprias opiniones tutari, eaſdemque ſive auctoritates, ſive rationes, ad quorum placitum hic omnia reſolvit, tranſcribi. At de Auctoribus doctiſſimis, & graviſſimis, qui contra ſcripſerunt, & juſtiſſimæ cauſæ, contrariis devictis, & confutatis, ac de falſitate convictis veritatem demonſtrarunt, ne verbum quidem, aut mentionem invenies. Idcircò ne putes per conceſſionem imprimendi operis, in eo contenta, aut pro veris admitti, aut ad praxim approbari, ſed tantummodò rationibus impreſſorum, ſeu mercaturæ conſultum. Sit itaque in promptu D. Apoſtoli conſilium, Omnia probate, quod bonum eſt, tenete.

TRA-

TRACTATUS PRIMUS DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

ET IN CALCE HUJUS TRACTATUS agitur de earum conſecratione, pollutione, atque reconciliatione.

Super Bulla Gregorii XIV.

OLim inter me, & N. magna agitata fuit quæſtio, an Bulla Gregor. XIV. *de Immunitate Eccleſiarum*, corrigeret jus commune, ita ut tantùm caſus in illa exceptuati non gauderent immunitate? Iſte prorſus negabat cum Petro Gambacurta, & paucis aliis. Ego mordicus ajebam cum communi Theologorum, ac Juriſperitorum ſententia: ideò nunc adverſus hac ſententiam multa collegi, quæ modò in gratiam Confeſſariorum in hoc tractatu reſolutoriè, breviter, more noſtro pertractabimus, examinando aliquas opiniones Gambacurtæ, Villadiego, & Bobadillæ.

RESOLUTIO PRIMA.

An Immunitas Eccleſiæ ſit ex jure Divino?

Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur, quod ſint reprobandæ conſuetudines contra Immunitatem Eccleſiarum, cùm ſint non ſolùm contra jus Canonicum, ſed etiam contra jus Divinum? Ex part.4. tract.1. Reſ.44.

Super hoc in Reſol. ſeq. ſignanter in §. Verum Reſpondeo, & infra in reſ. 116. §. Quoad immunitat.

§. 1. NEgativè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2. cap.50. num.1.* Peguera *in pract. crimin. cap. 26. n. 1.* Gambacurta *de immunit. lib.3. cap.15. n.8.* Suarez *de Relig. tom.1. lib.3. cap.8. num.21.* Covarr. *lib.2. var. cap.20. num.2.* Fagundez *prac. 2. lib.4. cap.4. nu.59.* Bobadilla *in politic. tom. 1. lib.2. cap.14. num.3.* & alii penes ipſos aſſerentes eſſe tantùm de jure poſitivo, quia in lege Evangelica non invenitur hæc immunitas conceſſa Eccleſiis: ergo dicendum eſt eam non eſſe juris divini, ſed tantùm Canonici, & poſitivi: vide etiam Decianum *lib.6. cap.25. num.2.* & Ambroſinum *de immunit. Eccleſ. cap.1. n.3.*

2. His tamen non obſtantibus contrariam ſententiam ego teneo, quam tuentur Cenedus *in quæſt. canon. q.42. à nu.6.* Addit. *ad Capellam Toloſ. diſp.423. n.5.* Tuſchus *tom.4. litt.I. concluſ.59. num.1.* Joannes Lupus *tract. de libertate Eccleſ. part.2. quæſt.2.* Decius *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, num. 14. & ſeq. de conſtitut.* Rebuffus *tom.2. ſuper conſtitut. in tract. de immunit. in princip. numer.2.* Simon Rao *in reſponſ. ad dub. ſuper immunit. Eccleſ.* Guttierrez *practic. quæſt. lib.1. quæſt.1. n.8.* Germonius *de ſacr. immunit. lib.3. cap.56. num.3.* Marius Italia *de immunitate, lib.1. cap.2. per totum*, Pechius *tractat. de Areſt. cap.6. num.5.* Remigius de Gonni *tract. de immunitate Eccleſ. ſuppoſ.2. num.5.* Igneus *in l.1. num.26. ff. ad Syllan.* Cardinalis Tuſch. *tom.3. concluſ.8. num.4.* & Farinacius *in append. de immunit. Eccleſ. cap.1. num.9.* ubi plures alios citat, & docet immunitatem Eccleſiarum non ſolùm eſſe de jure Civili & Canonico, ſed etiam Divino, & ad rationem in contrarium, & ad alias, quas adducit Covarruvias *ubi ſuprà*, latè reſpondent Germonius, & Cenedus *locis citatis*. Unde ex hoc ſequitur, reprobandas eſſe conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum, cùm ſint non ſolùm contra jus Canonicum, ſed etiam contra jus Divinum; & maximè hodie, cùm in ſpecie, ut dictum eſt *ſuprà*, Gregorius XIV. illas reprobet & annullet; & ideò Simon Rao *ubi ſuprà in reſponſ. ad dub. ſuper immunitat. Eccleſ. fol. mihi 45.* rectè has firmat concluſiones. Prima, quòd quando conſuetudo eſt contra Eccleſiaſticam libertatem, ut eſſet, ſi Curia ſæcularis reos ab Eccleſia extrahere, & ejus carceribus mancipare ex conſuetudine prætenderet, non valet. Secunda, quòd talis conſuetudo nulla temporis longinquitate defendi poteſt. Tertia, quod ſupradicta conſuetudo eſt irrationabilis. & ſic non poteſt rationabiliter præſcribi: unde etiam ſi vera eſſet à parte rei talis conſuetudo, nullius eſſet momenti: nam corruptela potius, quàm conſuetudo dici deberet; quæ quidem omnia communiter defenduntur à Theologis, & Canoniſtis, quos ego adduxi *in 1. p. tract. 2.* * *reſol.3.* & tandem non deſinam hic apponere verba Petri de Cenedo *in qq. can. quæſt.42.* ubi poſtquam probavit immunitatem Eccleſiarum eſſe de jure divino, tandem ſic *num.11.* aſſerit. Quamvis à jure divino non ſit inſtituta Eccleſiarum immunitas, canonicis ſanctionibus, Pontificumque & Conciliorum decretis ſtabilitam eſſe, ſatis docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.25. cap.20.* quo quidem decreto renovatur obſervantia immunitatis Eccleſiaſticæ, & conſuetudo, ſi qua eſt introducta contra talem immunitatem, prorſus eſt ſublata & abolita; quod poſteà fecit Gregorius XIV. *in Bulla, &c. Ita* Cenedus & ego *ſuprà in hoc tract.* optimè Antonius de Ballis *in tract. var. lib.9. tit.42. num.12. in fine, & numer.13.* Cum Cardinale Tuſcho *tom.4. conſil.59. n.19.*

Supr. in Reſ. quæ hic eſt infra Reſ. 114. ſignanter in §. 2. & in reſ. 2. poſt ſeq. V. di §. En alia, & illam reſ. 117. & verſ. ejus oet.

* Quæ hic eſt infra in tr. 2. Reſ.5. Sed videtur non tacere ad rem, ſed melius à Theologis & Canoniſtis hic citatis ibi in Reſ. 2.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt in Reſol. 114. & pro conſuetudine contraria in hoc tenta infr. in Reſ. 1. poſt ſeq. lege, §. Ex his, & illam Reſ. §. & verſ. ejus oet.

RESOL. II.

Refelluntur aliqua argumenta à Sarpo adducta contra Eccleſiarum immunitatem; quam non habuiſſe originem ab Imperatoribus demonſtratur.

Et quæritur, an violantes illam poſſint ab Epiſcopo abſolvi?

Et diſcutitur, an Judices violantes illam incidant in Bullæ Cœnæ cenſuram?

Et an excommunicatio contra lædentes Immunitatem Eccleſiarum non ſit lata, ſed ferenda, explanatur? Ex p.6. tract.1. Reſ.34.

§. 1. PRo coronide hujus tractatus ſciant Lectores in tota ſerie ſui libri Sarpum impetere ſacrorum templorum immunitatem, & illa contra juris Regulas reſtringere, & ad nihilum redigere ex quatuor præcipuè rationibus.

2. Primò: quia aſſerit, quòd ad bonum publicum intereſt, ne crimina, & præcipuè atrociora remaneant impunita. Secundò: quia Eccleſia non debet dare occaſionem delinquendi. Tertiò: quia Deus, & ipſa Eccleſia delicta abhorrent. Quartò: quia apud veteres nationes pauca erant Aſyla, in quibus rei immunitate gaudebant; Eccleſiæ verò noſtris temporibus ſunt infinitæ.

3. Verùm ad primum reſpondeo, quod licèt Reipublicæ interſit crimina impunita non remanere, publicè etiam & magis intereſt, quòd Eccleſiæ ſint refugium ad ipſas confugientibus propter honorem, & reverentiam Deo debitam, & ſic majus bonum non evitabitur. Neque inde ſequitur crimina remanere impunita, quia pro delictis exceptuatis rei conſignantur Curiæ ſæculari: de aliis verò criminibus adhuc pœna delinquentibus imponitur, quamvis non ſit mortis, aut membrorum abſciſſionis.

4. Ad ſecundum reſpondeo, Eccleſiam non dare occaſionem deliquendi ex eo, quòd ad ipſam confugiant rei, (ex juſta enim c uſa hoc conceditur) ſed uſurpari ab hominum malitia: unde cùm ſit diſpoſitio facta propter melius bonum, quod ipſa intendit, non debet ei prædicta occaſio imputari.

5. Ad tertium reſpondeo, quòd licèt Deus, & Eccleſia delicta abhorreant; eſt tamen Deus peccatorum ſceleſtiſſimorum miſericordia, & refugium: ac proinde licèt crimina deteſtetur, amplectitur tamen Eccleſia illos, qui ipſum Dei implorant auxilium.

6. Ad quartum reſpondeo, majorem honorem, & reverentiam deberi Deo vero, quàm Jovi, Dianæ, Herculi &c. Adde quod licèt hodie ſint plura templa, quàm in illis temporibus fuerunt aſyla? dictis aſylis indiſtinctè propter omnia crimina eorum immunitate gaudebant, & ab omni pœna liberabantur: quod non accidit hodie in noſtris templis: nam multi delinquentes ab ipſis extrahuntur, & qui gaudent immunitate, omnes pœnas non evadunt. Unde apparet Sarpum ex ſuprà dictis argumentis templorum immunitatem reſtringere minimè debuiſſe.

7. Sed ſupereſt reſpondere ad id, quod ipſe *fol.7. & ſeq.* pro certo videtur ſupponere, nempe dictam immunitatem eſſe de jure poſitivo, & primariò originem habuiſſe ab Imperatoribus: nam totis quingentis annis poſt Chriſtum natum nullus extat Canon Eccleſiaſticus, qui de hac immunitate decernat; ideò Arcadius & Honorius primi de hac materia ſtatuerunt, & poſteà alii Imperatores, & deinde Summi Pontifices: unde *fol.19.* docuit etiam poſt inclinatum Occidentis Imperium uſque annum DCCCL. Eccleſiarum immunitatem nullibi, niſi Laicorum Principum legibus fuiſſe innixam.

8. Verùm reſpondeo communiter Doctores aſſerere dictam immunitatem eſſe de jure divino: Ita illi, quos ego ipſe adduxi *in part.4. tract.1. reſolut.44.* & plena manu adducit Cartharius *deciſ. crimin.46. num.34.* Sed dato, & non conceſſo, quòd non ſit de jure divino; nego planè originem duxiſſe ab Imperatoribus: ſed puto à Summis Pontificibus, quando templa ædificari cœperunt, fuiſſe eis hanc immunitatem conceſſam, licèt ipſi poſt multa tempora de dicta immunitate ſtatutâ & decreta feciſſent. Quod probatur à caſu ſimili, quoad immunitatem Clericorum, quæ dato & non conceſſo, quòd non ſit de jure divino, tamen certum eſt ipſos in primitiva Eccleſia judicatos fuiſſe ab Epiſcopis, ut patet ex Divo Paulo *Epiſt. 1. c.5.* ad Timotheum, ibi: *Adverſus Presbyterum noli accuſationem recipere, niſi ſub duobus vel tribus teſtibus?* & docet Valboa de Margovejo *in lectionibus Salmaticenſibus tom.2. ſuper cap.2. de judiciis, num.39.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. cap.13. num.10.* Et tamen hoc non obſtante Pontifices poſt multa tempora cœperunt aliquid ſtatuere circa prædictorum Clericorum immunitatem, ut ex ſacris canonibus patet. Ergo, &c.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & infra in Reſol. 116. §. Quarto Immunitas.

Sup. hoc infra in tract.2. Reſ. 1. & in Reſ. 2 à §. Non deſinam, & latiſſimè à Reſ. 216. uſque ad Reſ. 231. incluſivè.

9. Confirmatur hæc opinio. Primò ex text. *in cap. Pater 17. quæſt.4.* ubi Epiphanii Epiſcopi ſententia contra Benenatum, & Maurum, qui hominem de Eccleſia per vim extraxerant, laudatur: & ſubditur, hoc nec Poteſtatibus quidem ac Principibus unquam licuiſſe perpetrare. Sed nota quòd conditor hujus Canonis fuit Gelaſius primus; qui etiam primus inter omnes alios Pontifices cæpit de Eccleſiarum immunitate ſtatuere, ante cujus tempora nullæ extabant Canonicæ de hac immunitate leges. Hoc ſuppoſito.

10. Quæro cui juri fuit innixa Epiphanii ſententia contra illos violatores immunitatis lata, ut Gelaſium neceſſe fuerit illam approbare. Dices ex legibus Imperialibus, quas Sarpus adducit. Reſpondeo minimè, quia ibi Pontifex hanc violationem immunitati vocat ſacrilegium, quod ratione ſolius juris civilis eſſe non poterat; ergo aliquid aliud aſſignandum eſt, unde ſacrilegii rationem haberet; aut tu ergo id aſſigna, aut mecum ſentire te neceſſe eſt, nempe accepiſſe ſacrilegii rationem, quia Summi Pontifices, ut dixi, eo ipſo quòd ſacra templa ædificata fuere, eis immunitatem conceſſerunt; & ideò rectè Gelaſius violationem Eccleſiæ factam à Benenato, & Mauro vocavit ſacrilegium.

11. Deinde in dicto textu aſſerit Gelaſius Pontifex, quòd Principibus ſæculi nunquam licuit extrahere confugas de Eccleſia. Quæro, quonam jure fuerit prohibitum Principibus Laicis extrahere reos ab Eccleſia. Dices ex Legibus Imperialibus, quas affert Sarpus. Reſpondeo minime. Et ideò ſuppone Gelaſium primum geſſiſſe Pontificatum circa annum Domini 495. Leges autem Imperatoriæ à Sarpo adductæ fuerunt latæ ab Honorio, & Theodoſio octogiuta ferè annos ante Gelaſii Pontificatum, ut patet ex hiſtoriis. Quo ſuppoſito manifeſtè apparet verba Gelaſii non poſſe referri ad jus civile: ait enim nunquam licuiſſe. Quod ſi jure civili non licuit, ſolùm per illos octoginta annos non licuit, qui interceſſerunt ab Honorio ad Gelaſium; ergo dum dicit Gelaſius nunquam licuiſſe Principibus extrahere reos ab Eccleſia, dicendum eſt ſemper à primordio quo templa erecta fuerunt à Summis Pontificibus hanc eis immunitatem largitam fuiſſe; Unde Principes Laici delinquentes ab ipſis extrahere non poterant.

12. Nec obſtat huic textui Gelaſii Papæ Canon Concilii Arauſicani *cap.4.* qui refertur *in cap. eos qui, diſt.87,* & duos Canones Divi Auguſtini, qui habentur *in cap. miror & cap. reum 17.q.4.* in quibus immunitas Eccleſiarum ſtatuitur: & ideò potuit Gelaſius dicere Benenatum, & Maurum extrahendo reum ab Eccleſia commiſiſſe ſacrilegium, & non licuiſſe Principibus Laicis delinquentes ab Eccleſiis extrahere. Nam reſpondeo hoc non obſtare, cùm enim pauciores anni interceſſerint inter hos Canones, & Canonem Gelaſii quàm inter Gelaſium, & primum jus civile; adhuc minus dici poſſe nunquam licuiſſe Principibus Laicis reos extrahere. Adde quòd tempore Gelaſii Papæ Concilium Arauſicanum non erat confirmatum, neque inter Canones relatum. Ergo, &c.

13. Confirmantur ſupradicta. Quòd ſi immunitas Eccleſiarum originem habuiſſet eo modo, quo vult Sarpus *in c.1.* ſequeretur per ſpatium multorum annorum ſacra templa Chriſtianorum immunitatem non habuiſſe; unde fuiſſent pejoris conditionis, quàm fuerunt olim Aſyla Gentilium. Sequeretur etiam, quòd Pontifices hanc reverentiam Eccleſiis, & Deo debitam non dediſſent, & in hoc ſuperati & præventi fuiſſent ab Imperatoribus Laicis: ſed hæc omnia videntur abſurda. Ergo, &c.

14. Neque obſtat id, quod adducit pro ſua firmanda ſententia Sarpus *in dicto c.1.* quòd anno 399. Concilium Generale Africanum miſit Epigonium & Vincentium Epiſcopos ad Honorium Cæſarem, qui ſimpliciter peterent, ut iis, qui ad Eccleſias Africanas confugerent, licèt delicta perpetraſſent ab iis non extraherentur. Hoc, inquam, non obſtat: nam reſpondeo Patres illos Concilii id feciſſe non ex neceſſitate, ſed ex ſuavi Eccleſiæ providentia & ad majorem immunitatis obſervantiam voluerunt authoritate Principis juvari, ut notat Suarez *de Relig. tom.1. lib.3. cap.8. num.13.* feciſſe Patres in Concilio Toletano 12. *c.10.* quod etiam Sarpus pro ſe adducit, ubi ſic habetur. Pro his qui quolibet metu, vel terrore Eccleſiam appetunt, conſentiente pariter Glorioſiſſimo D.N. Neringio Rege: hoc ſanctum Concilum definivit, ut nullus audeat confugientes ad Eccleſiam vel reſidentes, inde vi extrahere. Sic *ibi.* Unde Innocent. III. *in cap. inter alia, de immunitate Eccleſ.* allegat pro hac materiâ ſtatuta Canonum, & ut ipſe loquitur, traditiones Regum. Famulantur igitur ſupradictæ leges Imperiales Decretis Summorum Pontificum; & contra Sarpum dicendum eſt eſſe leges ſubſidiarias, & non inſtitutorias: ut loquens de quibuſdam aliis legibus Imperialibus circa perſonas Eccleſiaſticas rectè docuit Sacra Rota in una Albanenſi Gabellæ die 28. Junii 1630. coram numquam ſatis laudato Doctiſſimo Merlino, & docet Surd. *conſ.396. n.14. vol.3.* Alexander de Nevo *conſ.50. num.2.* Abbas *in cap. ſi quis n.1. de majorit. & obedient. & ibidem* Felinus etiam *nu.1.* cum aliis quos citat, & ſequitur Belletus *de favor. Cler. perſon. §.1. num.26. p.1.*

Sup. hoc infra in tract. 2 Reſ. 2. §. 2. curſim prope finem, & magis latè in Reſ. 211. §. 1. & ſeq. & in reſ. 314. §. ult. per totum.

15. Et tandem pro Coronide hujus tractatus non deſinam hic Lectores admonere, aliquos, qui typis ſcripta ſua mandarunt poſt editas reſolutiones meas, annumerare me inter Doctores aſſerentes excommunicationem latam contra violantes immunitatem Eccleſiarum non eſſe Summo Pontifici reſervatam, ſed poſſe ab illa Epiſcopos abſoluere: ſed Reſolutio ultima primæ meæ partis *tr.1. de immunit. Eccleſiaſt.* ſi attentè legatur, hoc non dixit. Ibi enim ego tantùm refero pugnantes ſententias in hac quæſtione & opi-

Quæ hic eſt infra Reſ. 5.

opinionem meam non profero, quam nunc promam.

16. Dico igitur contra Caſtrum Palaum *tom.2. tract.11. diſput. unic. punct.12. num.7.* ſupradictos judices incurrere ipſo facto excommunicationem Bullæ Gregorii XIV. à qua abſolvi ab Epiſcopis minimè poſſunt, ſed à ſolo Summo Pontifice. Et ita præter Doctores, quos in citata reſolutione congeſſi tenent hanc ſententiam non benè me pro contraria adducens Joan. Baptiſta Ciarlinius *in contr. forenſib. cap.10. num.38.* Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib.2. cap.3. n.167.* & Maranta *in controverſ. jur. part.2. reſponſ.36. num.14.* ubi obſervat in una Neapolitana de Sanfelicis in anno 1626. contra Curiam Archiepiſcopalem, quæ abſolverat extractores, malè illos abſolutos fuiſſe S.Congregationem enuntiaſſe. Unde non gravabor hìc apponere per extenſum literam Cardinalis Galli ad Epiſcopum Liparen. tenoris ſequentis.

ILL. ET M.R. MONSIG.
Come Fratello.

La Sacra Congregatione hà veduto quanto V.S. hà ſcritto con la ſua delli 16. di Gennaro proſſimo paſſato. E quanto all' hortatoria mandatali dal Sig. Vice Rè de Sicilia, per occaſione d' haver eſſa ſcommunicato il Capitano, & altri Sbirri di coteſta Città, ch'eſtraſſero un delinquente dalla Chieſa, dove s'era ritirato. Se bene vide ch' in queſto ceſſa ogni moleſtia già che ella avviſa eſſer ſtato conſegnato à lei il detto carcerato: nondimeno perche in detta Hortatoria è quella clauſula così pregiudiciale, nella quale ſi dichiara eſpreſſamente che gli Officiali & familiari di V.S. che ſono Laici, non devono godere dell' Immunità del foro nelli delitti communi; ma ſolo in quelli che commettono ſotto preteſto dell' officio: ne meno devono godere de l'eſenzione delle gabelle, hanno queſti miei Ill. Signori ordinato, che ſi ſcriva, come s'è fatto, al Signore Vice Rè, che revochi la detta Hortatoria, del che è parſo bene fare conſapevole à V. S. acciò avviſi poi quanto ſeguirà: e tra tanto dovrà ſpedire quanto prima la cauſa del Prigione conſegnatoli conforme à i termini della Bolla di Gregorio XIV. avertendola però, ch'ella non deveva aſſolvere il detto Capitano & Sbirri dalle cenſure incorſe per la detta eſtratione: perciò che queſto toccava à queſta Santa Sede; però ſe n'aſtenerà per l'avvenire, & Iddio la conſervi. Da Roma il 2. di Marzo 1611.

D.V.S.

Come Fratello

Il Cardinale Gallo.

17. Hinc ſtantibus; ſupradictis, & aliis multis declarationibus emanatis à Sacra Congregatione, quam, ut par eſt, venerari oportet; & ex rationibus à Maranta, ubi ſuprà, & aliis Doctoribus adductis, puto, ut diximus, non poſſe Epiſcopos abſolvere ab excommunicatione Gregoriana incurſa propter violationem immunitatis Eccleſiaſticæ: ſed in caſu contingenti ad Summum Pontificem recurrendum eſſe exiſtimo.

18. Nec deſinam hìc adnotare non defuiſſe Doctores aſſerentes judices violantes immunitatem Eccleſiarum incidere in cenſuras Bullæ Cœnæ; & ita docet ex Societate Jeſu Joannes Baptiſta Scortia *in Bullar. Pontif. Epit. 152. theorem.387.* licèt contrarium ex Hugolino, & Gratiano teneat Fontanella *tom.1. dec.201. n.38.*

19. Et nota etiam refellendum eſſe Zambellum *in Repertorio Moral. verb. Eccleſia quoad ejus immunitatem, n.23.* docentem excommunicationem contra lædentes immunitatem Eccleſiarum non eſſe latam, ſed ferendam: & ideò non ſunt ſtatim excommunicati: ſed debent excommunicari. Verùm contrarium declaravit Clemens VIII. & Paulus V. Vide Caſtrum Palaum *tom.2. tr.11. diſp. unic. punct.12. n.3.* & alios penes ipſum: quibus adde Larream *de immunit. p.4. n.8.*

20. Sed, & tandem in gratiam curioſorum non deſinam hìc difficilem proponere quæſtionem, quam non ità diligenter Doctores pertractaverunt. Ideò quæro.

RESOL. III.

An Conſtitutio Greg. XIV. de Immunitate Eccleſiarum deroget juri communi & conſuetudinibus? Ex part.1. tr.1. Reſ.1.

§. 1. Negativè reſpondet Gambac. *lib.5. cap.8. & ſeq.* Zerola *in praxi Epiſc. par.1. verb. Immunitas, n.7.* & aliqui Miniſtri laicalis juriſdictionis cum Guttierez *pr. qq. li.3. q.1. n.36.* vide etiam Layman *in Theolog. mor. lib.4. tr.9. c.9. n.2.* & Veneaum *in Exam. Epiſcop. lib.9. c.37. n.32.*

2. Sed prorſus hæc opinio eſt reiicienda. Probatur 1. Nam Pontifex, in iſta Bulla, cum particula taxativa reduxit omnia ad unicam formam, ut patet in illis verbis: *Ita ad unam tantùm formam reducimus, & moderamur.* Ergo revocatius commune, & conſuetudines, diverſam aliam formam ab iſta introducentes. *Sup. hoc infra in Ref. 16. §. Sed hæc & ſeq. Sed lege eam per totam, & alium §. ejus annot.*

3. Ita expreſsè determinatur in literis arbitrii conceſſis per Sedem Apoſtolicam anno 1605. Prælatis hujus Regni, & præſertim Archiepiſcopo Panormitano ibi (Per la qual coſa fu moſſo Greg. XIV. di fel. mem. à publicare la ſua conſtitutione, e dare certa forma, come s'haveſſe à prattica-re la permiſſione, che veniva conceſſa da medeſimi Canoni à Magiſtrati laici nelli caſi eccettuati.)

4. Hoc ipſum etiam determinavit Clem. VIII. in quodam Brevi ad Archiepiſcop. Panormit. tunc Didacum de Haedo, datum Romæ 6. Febr. anno 1597. ubi aſſerit, aliquos delinquentes, qui per induſtriam, & inſidias homicidium commiſerant, debuiſſe gaudere immunitate Eccleſiæ, vigore Conſtitutionis Gregor. XIV. ergo dicta conſtitutio corrigit jus commune, quia tale delictum *ex cap.1. de homicidio,* non gaudet immunitate. Bullam autem Clementis VIII. invenies per extenſum apud M. Antonium Genuenſem *in praxi, c.76. n.2.* & alios. *Sup. contento in hoc §. infra in Ref. 58. §. Sed tu, & in Ref. 71. §. ult. & in Ref. 81. §. 1. à lin. 9. à verſ. Et clarè, & in Ref. 90 §. Sed ego, per totum, & ſignanter in fine.*

5. In dicta Conſtitutione Summus Pontifex pluries facit mentionem juris communis: & quando, voluit, quod in aliquo caſu il libatum permaneret, hoc expreſſit: ut patet, quando loquitur de Clericis, Monachis, Militibus, eorumque privilegiis.

6. Ponderanda ſunt illa verba Conſtitutionis: *Quid ſi quis, quacumque dignitate, & authoritate præditus, præmiſſorum* (nempe, indultorum per alios Pontifices conceſſorum) *aut alio quovis prætextu, quidquam præter, aut contra hujus noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit; tunc ipſo facto cenſuras etiam incurriſſe declaramus.* Ex quibus verbis clarè apparet, intentionem Pontificis non ſolùm fuiſſe, revocare privilegia Principibus conceſſa; ſed etiam omnes conſuetudines, & abuſus, aliaque contraria omnia, præter, vel contra formam traditam in præſenti Conſtitutione, introducta; & ideò poſuit illa verba: *Aut alio quovis prætextu,* poſt factam mentionem de privilegiis.

7. Summus Pontifex promulgavit illam Conſtitutionem per modum legis univerſalis, & ſtatuti: ergo abſtulit, & correxit jus commune.

8. In dicta Bulla Pontifex, reducendo omnia ad unam formam, tollit facultatem alter interpretandi: ergo. Cæteras rationes vide apud Doctores citandos.

9. Ex his omnibus apparet manifeſtè, Conſtitutionem Gregorianam revocare, non ſolùm privilegia, ſed etiam jus commune, & conſuetudines. Et primò, quoad revocationem conſuetudinem, vide Marium Anton. Maceratem. *lib.2. reſol.15. num.5.* Giurb. *conſ.50. num.14. & conſ.70. nu.9.* Ambroſinum *tract. de immunit. Eccleſ. c.14. n.3. & ſeq.* Farin. *in Append. c.22. num.359. juncto cum c.2. num.14. & 15.* Joan. Franc. Leon. *in Theſ. fori Eccleſ. p.1. nu.27.* & noviſſimè Martin. Bonacin. *tract. de legib. diſp.3. q.7. §.6. n.4.* & ex noſtra Religione Peregrinum *tr. de immunit. Eccleſ. c.2. à n.16. uſque ad 21.* Hi omnes adverſus Gambacurtam docent, Conſtitutionem Gregorii revocare omnes conſuetudines, quidquid in contrarium videatur docere Tannerus *in 2. 2. diſp. 5. q.5. dub.1. n.17. in fin.* *Sup. hæc infra in Ref. 57. §. Sed an & in Reſol. 110. per totam, & in Ref. 149. §. 2. ad medium, à verſ. nam dicta, & infra in tr.2. Ref. 135. per totam, & ſignanter §. 10.*

10. Et quòd revocet, & corrigat jus commune, quod mordicus negat Gambacurta, docent etiam citati DD. & præter illos ex ipſamet Societate P. Filliucius *in quæſt. moral. tom.1. tract.15. cap.6. num.153.* & P. Scortia *in Bulla Pont. epit.152. Theor. 385.* ex noſtra Religione P. Duardus *in Expoſit. Bullæ Cœnæ, lib.2. Can.15. quæſt.16. num.27.* & P. Megala *in 3. part. lib.4. cap.2. q.1. num.15.* Cum Aponte *dec. 14. in fine.* Idem aſſerit Villalob. *in ſum. tom.2. tract. 13. dub.7. num.22. & 23.* Capobl. *de Baronib. prag.8. part.2. nu.105.* Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. cap.17. nu.11.* Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.1. c.180. num.29.* Card. Tuſch. *tom.3. verb. Eccleſia, concl.11. num.9.* & ex noſtris Regnicolis vir doctus, & pius Franc. del Caſtil. *in ſuis deciſ. tom.2. deciſ.156. num.32.* Giurb. *conſ.20. num.3. 4. & 5. conſ.70. n.13. & conſ.100. num. 18. & conſ.30. n.5.* Joan. Fanc. Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part.1. cap.15. n.27.* Lazarius *tract. de Blaſph. q.5. nu.20.* Riccius *p.1. deciſ.140. nu.1. 2. & 5. Collect.1792.* Homobonus *de Examine Eccleſ. part.2. tract.11. cap.12. q.26. ſuppoſ.3.* Rainer. *in Catal. cenſ. cap.9. excom.31.* vide etiam Confert. *in Privil. Mendicant. tit.5. cap.6.* Ex quibus omnibus videant aliqui, me his diebus rectè conſuluiſſe, Judices laicos incurrere in excommunicationem Gregorianam, abſtrahendo reos ab Eccleſia vigore cujuſdam aſſertæ conſuetudinis. Et ex his etiam apparet à fortiori, non benè Gambac. virum alioquin do- *His DD. quidem de aliis adductos infra in Ref. 25. §. 1. in fine, & in Ref. 38. §. Sed tu.*

doctiſſimum, *lib.5.cap.3.nu.4.* aſſerere, etiam ampliationes factas per Doctores, non eſſe per hanc Bullam revocatas, Et quia ex iſtis principiis deducuntur reſolutiones multorum caſuum contra immunitatem ſacrorum locorum, & mentem Pontificis; ideò illas breviter tangendo, quæritur.

RESOL. IV.

An ad incurrendam excommunicationem hujus Bullæ ſufficiat actus attentatus?

Et an ad hoc non ſufficiat ſola cognatio extrahendi, ſed requiratur, quod ſit deventum ad aliquem actum exteriorem? Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 15.

Sup. hæc in . . . . Reſ. 110. §. 1. ad lin . . . vers. Deinde.

§. 1. NEgativè reſpondet Gambac. *lib.8. cap. 13.* putat enim, quòd ſi aliquis attentaret extrahere per vim reum ab Eccleſia, & reverà non extraheret, non incurreret in pœnas hujus Conſtitutionis: quia talis actus non fuit completus, ſed attentatus.

2. Sed tales in excommunicationem Bullæ dicendum eſt, omninò incidere: & ita docent Peregrin. *de immunit. Eccleſiæ, cap.14. num.7.* & Marius Italia *de Immunit. Eccl. lib.1. cap.6. §.2. num.60.* & patet ex verbis Bullæ, ibi: *Quicquam præter, aut contra hujus noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus etiam*. Et gratis Gambacurta aſſerit, ſupradicta verba intelligenda eſſe de attentato cum effectu ſubſequuto. Unde noſtram ſententiam docet etiam Farinac. *in tract. de immunit. Eccleſ. cap.20. num.322. ex authoritate leg.2. Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugerunt*, in illis verbis: *Si quiſquam contra hanc legem venire tentaverit*, ex quibus manifeſtè apparet, quòd ſola attentatio ponitur. Et hoc ibidem notavit Gloſſ. *in verb. tentaverit*, & Megala *in 3. part. lib.4. cap.2. quæſt.1. num.30. in fine*. Notandum eſt tamen cum Peregrin. & Farin. non ſufficere ſolam cogitationem extrahendi; ſed requiritur, quod fuerit deventum ad aliquem actum exteriorem; ut etiam notavit Ambroſin. *tract. de immunit. cap.15. n.6.* & alii.

RESOL. V.

An judices, vel alii contravenientes huic Conſtitutioni ſint ab Epiſcopo abſolvendi: Vel talis excommunicatio ſit Summo Pontifici reſervata?

Et an hæc excommunicatio reſervetur in Bulla Cœnæ, vel ſolùm excommunicentur ſtatuentes aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 41.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 1. §. Et tandem & ſeq.

§. 1. ESſe reſervatam Summo Pontifici, docet Italia *de immunit. Eccleſ. cap.6. §.2. num.3.* Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. quæſt.16. num.19.* Farinac. *de immunit. c.20. n.315.* ubi acriter invehitur contra aliter ſentientes. Idem docet Filliucius *tom.1. tr.15. cap.6. n.155.* & noviſſimè noſter P. Peregrin. *de immunit. cap.15. n.16.* qui poſt multa ſic aſſerit: (Pro concluſionis confirmatione addo, quòd cùm hoc dubium diſcuteretur in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ, fuit concluſum, cenſuras prædictas eſſe reſervatas Sedi Apoſtolicæ, nec poſſe Ordinarios regulariter ab illis abſolvere. Et facto verbo Summo Pontifici Paulo V. annuit. Ita mihi retulit Reverendiſs. Coccina, Romanæ Rotæ Decanus, & ad præſens Regens Prætorii Sacræ Pœnitentiariæ.) Sic Peregrinus. Et ratio eſt: quia in quodam Decreto Clem. VIII. edito anno 1601. & 1602. hæc cenſura Summo Pontifici reſervatur. Secundò, eſt etiam reſervata in Bulla Cœnæ, in qua reſervatur abſolutio excommunicationis latæ contra violantes libertatem Eccleſiaſticam.

2. Sed hac opinione non obſtante, contrarium ſentiunt multi, & aſſerunt, poſſe Epiſcopos, ſupradictos crimino ſos abſolvere: quia talis cenſura non eſt Summo Pontifici reſervata. Et ita docet Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. part.3. alleg. 51. caſ.3. n.72.* cujus liber fuit impreſſus Romæ; & ita etiam docet Genuenſis *c.17. num.4.* in Romana impreſſione apud Maſcardum anno 1619. quem poſteà ſequuti ſunt noſter P. Megala *in 3. part. lib.4. c.2. quæſt.1. n.34.* Gratianus *in diſcept. tom.3. cap.414. n.12.* Raynerus *in catal. cenſ. c.9. excomm. 31.* Homobon. *de exam. Eccleſ. p.2. tract.11. c.12. q.26. ſuppoſ. 3.* Bellettus *in diſquiſ. cler. tit. de favore Cleric. reali, §.4. num. 39.* Marius Antonius *variar. reſol. lib.3. reſol.15.* Zipæus *in ſuo jure novo Canon. lib.3. tit. de immun. Eccl. num.13.* Bonacina *de leg. diſp.3. quæſt.7. §.6. n.8.* Riccius *in praxi, p.2. reſ.333. num.1.* & tandem Graſſius *tom.1. lib.3. conſ. unico, num.29. in fine, de immun. Eccl.* cum aliis. Et reſpondent ad argumenta contraria. Ad primum aſſerunt decreta Clementis VIII. loqui de Confeſſariis, qui prætextu facultatis abſolvebant, & non de Epiſcopis: imò in illis decretis reſervatur, & corroboratur poteſtas Epiſcoporum, ergo. Item in dictis decretis tollitur privilegium abſolvendi ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem Clerici; & tamen Epiſcopi abſolvunt à dicta excommunicatione: ergo patet, Clementem VIII. in illis decretis non fuiſſe loquutum de Epiſcopis, ſed de privatis Sacerdotibus, ut dictum eſt, qui virtute privilegiorum abſolvebant. Ad ſecundum reſpondent, in Bulla Cœnæ ſolùm excommunicari ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam, non verò omnes facientes contra Eccleſiaſticam libertatem, & immunitatem. Et hæc circa præſentem Bullam ſatis dixiſſe ſufficiat; monendo miniſtros laicalis juriſdictionis; ut in dubiis, ſemper pro Eccleſia teneant; præſertim cùm in aliquo ſpeciali, & atroci caſu, poſſint conſulere Summum Pontificem, & reum ab ipſo petere, quomodo factum eſt hìc Panormi tempore Excellentiſſimi Marchionis Hierarcis Præſidis, & illuſtriſſimi Hahedi Archiepiſcopi.

Sup. hæc ſupra in Reſ. 1. §. Hoc ipſum.

RESOL. VI.

Quænam Eccleſia tribuat confugientibus Immunitatem.

Et an Eccleſia non perfectè conſtructa, porticus Eccleſiæ, ſcala ipſius. Turris cymbalorum, Hortus, & ſimilia, & omnis habitatio quoad totam ſuam fabricam conjunctam gaudeat Immunitate, quamvis ſit polluta, vel interdicta, aut deſtructa, ſi adſit ſpes reædificationis?

Et an domus Seminarii Domus puellarum, & Orphanorum authoritate Epiſcopi fundata, Domus Clericorum in communi viventium, & Oratoria Confraternitatum gaudeant ſupradicta Immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 1.

§. 1. SArpus *in dicto libro de Jure Aſylorum, cap.4. fol.39.* ſic ait: Eccleſiæ nomine ſtatuunt unanimiter Doctores omnes Oratoria non comprehendi, quanquam in eis aliquando res ſacra fiat: ut ea, quæ in privatorum domibus, & in Collegiis Laicorum, quas vulgò Confraternitates vocant, ædificantur. Neque omitti debet, imò attenta cura animadverti, quòd Epiſcopus Covarruvias *lib.2. var. c.20.* hac de re diſſerit, hiſce videlicet temporibus occurrendum maximè eſſe eorum temeritati, qui Eccleſiarum immunitate confiſi quodcumque delictum perpetrari audent. Et ob id, in quibuſdam civitatibus nolunt Eccleſiaſtici Præſules quamcumque Eccleſiam jus immunitatis obtinere, ſed eas tantummodo, quæ continuis temporibus ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum habent. Ita ille.

2. Sed non eſt verum aſſerere ita abſolutè Oratoria Confraternitatum non gaudere immunitate: nam ſi ſunt affixa alicui Eccleſiæ, vel Monaſterio, immunitate gaudebunt. Ita Peregrinus *de immunit. cap.4. num.68.* Adde quòd ſi auctoritate Epiſcopi erecta ſunt, ſunt loca ſacra, & religioſa; & ideò Epiſcopus habet jus illa viſitandi. Et quando dicta oratoria habent cymbalum ſuper tectum, & publicè pulſatur, eſt omninò præſumendum auctoritate Epiſcopi eſſe erecta; quia privatis oratoriis hæc publica cymbali pulſatio non conceditur; ergo gaudebunt immunitate. Vide *cap. præſentibus, de privileg.* Sanchez *de Matrimonio, lib.9. diſput.15. num.39.* Maſcardum *de probation. concluſ.869. num. 1. & 2.* Decianum *lib.6. cap.25. n.16.* & alios.

3. Ad id verò, quod Sarpus ex Covarruvia aſſerit, illas Eccleſias debere privilegio immunitatis gaudere, quæ retinent ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; & ita obſervare aliquos Epiſcopos: aſſero hoc non eſſe verum; quia *in cap. Eccleſia, de immunitat. Eccleſ.* & in aliis textibus hoc non expoſtulatur. Et ratio concedendi hanc immunitatem non eſt continua Chriſti Sacramentalis præſentia, ſed quòd talis locus deſtinatus ſit auctoritate Epiſcopi ad divina ibi celebranda. Et ita docet Peregrinus *de immunitat. cap.4. n. 1.* Italia *lib.1. cap.4. §.3. num.5.* Farinacius *cap.17. num.254.* Bonacina *diſput.3. quæſt.7. punct.4. num.2.* Caſtrus Palaus *tom.2. tract.11. punct.6. num.2.* Et hanc ſententiam Epiſcopos in favorem Eccleſiæ ſequi debere omnis recta ratio expoſtulat; nec aliter ab ipſis puto fieri poſſe: nam reſtringere immunitatem Eccleſiarum quoad delicta, & quoad loca, non ad ipſos, ſed ad ſummum Pontificem ſpectat: unde conſuetudinem, quam approbat Sarpus ex Covarruvia, reprobat Gambacurta vir quidem doctus, ſed parum favens immunitati Eccleſiarum *lib.3. cap.4. & 5.* ubi probat multitudinem Eccleſiarum non obeſſe Chriſtianæ Reipublicæ ad impunitatem delictorum, & omnibus Eccleſiis hanc immunitatem competere docet.

4. Verùm ad confirmationem ſupradictorum. Nota primò contra Ambroſinum *de immunit. cap.10. nu.2. verſ. quod præcipuè*, Decianum *lib.6. cap.24. num.24.* Gloſſam *in cap.*

inter

inter alia, *de immunit. Eccleſ. verſ. celebratur*, & *ibi* Zabarelam, & Butrium *num.2. & 3.* & alios, ut Eccleſia gaudeat privilegio immunitatis, non egere, ut in ea divina celebrentur: ſed eo ipſo quòd auctoritate Epiſcopi fuerit conſtructa, immunitate gaudebit, quia talis locus eſt religioſus, & divinis obſequiis dicatus: quòd autem in ipſo divina non celebrentur, eſt per accideus, & ſufficit quòd celebrari poſſint. Ita Ludovicus Correa *in Relect. de immunit. par.2.n.*8. Peregrinus *cap.4.n.7.* Raphael de la Torre *tom.2. in 1.2.qu.99.art.3.diſp.7.grad.9.* Germonius *de Sacramen. lib.3.cap.16.num.23.& ſeq.* Bonacina *diſp.3.quaſt.7.punct.4. num.2.* & Farinacius *de immunit. cap.17. num.258.* qui optimè *num.261.* hanc opinionem extendit ad Eccleſiam non perfectè conſtructam: nam eo ipſo quòd authoritate Epiſcopi cœpit conſtrui, dicitur locus divinis obſequiis dicatus, & immunitate gaudet. Nec admittenda eſt limitatio Italiæ *lib.1.cap.14.* §.3. *num.15. & ſeq.* nempe hoc procedere quando Eccleſia continuò, & perſeveranter conſtruitur; ſecus ſi conſtructio intermittatur: quia tunc, ait ipſe, potius eſt locus deſertus quàm domus orationis. Sed optimè obſervat Farinacius *de immunitat. c.17.n.261.* & Palaus *tom.3.tr.11.diſp.1.punct.6.n.4.* hanc rationem eſſe inefficacem, cùm ob ceſſationem ab ædificio deputatio Eccleſiæ ad divina celebranda non tollatur.

Sup. hoc infra in §. 1. poſt ſeq. hujus Reſ.

5. Nota ſecundò, Eccleſiam pollutam, & interdictam gaudere privilegio immunitatis: quia ratione pollutionis non aufertur ſanctitas loci; & Eccleſia non perdit eſſe ſacram ob interdictum: & ſicut Clericus interdictus retinet ſua privilegia, ergo à ſimili Eccleſia interdicta. Ita Suarez *de Relig. tr.21.lib.3.cap.9.num.6.* Azorius *part.2.lib.9.cap.8. quaſt.4.* Bonacina *diſp.3.quaſt.7.punct.4. num.3.* Ludovicus Correa *in Relect. de immunitat. par.2. num.9.* Panormitanus *in cap. Eccleſia, num.8. de immunit.* Hoſtienſis *in ſumma, tit. de immunit. §. in quantum, verſ. ſed nunquid hoc privilegium,* Marſilius *in l. unica, C. de rapt. virg. num.116.* Clarus *in pract. lib.5.quaſt.30.num.5.* Farinacius *cap.57.nu.29.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.9.num.9.* Layman *lib.4.tract.9.cap.3.num.2.* Fagundez *part.2. lib.4. cap.4. num.62.* Raphael de la Torre *to.2. in 2.2.quaſt.99. art.3. diſt.7. grad.8.* Villalobos *in ſumma, tom.2. tract.30. diffic.5. num.1.* Unde ego puto non eſſe admittendam limitationem Deciani *tom.1.lib.6. cap.25. nu.20.* aſſerentis hanc ſententiam non procedere quoad homines de populo, propter quorum delictum interdicta fuit Eccleſia, ſed benè procedere quoad peregrinos. Sed tu contrarium abſolutè quoad omnes tene cum Peregrino *de immunit. cap.4.* qui citat Tuſchum.

Sup. hoc infra in Reſ. 8. §. Nota etiam.

6. Nec obſtat adverſus ſupradicta *cap. Eccleſia, de immunit. Eccleſ.* ubi dicitur: in qua divina officia celebrentur, ſed in Eccleſia interdicta non poſſunt divina officia celebrari: ergo &c. Nam reſpondetur, quòd ut Eccleſia gaudeat Immunitate, non eſt opus, ut in ea divina officia celebrentur actu; ſed ſufficit eſſe locum ad hoc deſtinatum. Vide Italiam *lib.1.cap.4.* §.3. *num.8.* Peregrinum *cap.4. num. 15.* Gambacurtam *lib.4.cap.2.n.6.* & alios penes ipſos? & nos etiam ſuprà probavimus.

Sup. hoc ſupra in §. Verum ad hujus Reſ.

7. Nota tertiò, Aliquos docuiſſe Eccleſiam deſtructam non gaudere immunitate, quia Eccleſia deſtructa, ſi iterum reædificetur, de novo cenſetur facta, juxta textum ſic intelligendum *in l. ſi ita, §. ult. in fin. ff. de legat.1.* Ergo ſi de novo erigitur, nova debet habere privilegia; ac ſubinde vetera evanuerunt; & facit textus *in l. ſi is, qui quadraginta, §. quadam,* ibi, *qui & propriam formam, ff. ad leg. falcid.* Deindè non aſſignatur major ratio, cur vaſa ſacra poſt fractionem amittant ſuam conſecrationem, quàm Eccleſiæ poſt deſtructionem. Et tandem ſi ab Altari lapis amoveatur, iterum debet conſecrari, ut docet *cap. in cap. 1. de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam, ſi Eccleſia ita corruat, ut in ea celebrari nequeat, tenet Ludovicus Corra *in Relect. de immunit. Eccleſ. part. 2. num.10.*

8. Verùm affirmativæ ſententiæ ego adhæreo, quia Eccleſia diruta ratione loci, in quo ædificata erat, non deſinit eſſe ſacra, ut patet ex *l. ade ſacra, ff. de contrahend. empt.* & ex *l. in tantum, §. ſacra, in fin. ff. de contrahend. empt.* & ex *l. in tantum, §. ſacra, in fin. ff. de rer. diviſ.* Quod tamen intellige, ſi auctoritate ſuperioris deſtructa non ſit, & ſi adſit ſpes reædificationis! Et ita tenet Farinacius *de immunitate, cap.17. num.260.* Scortia *in Bull. Pontif. Epiſt. 152. theorem.385.* Sanchez *in opuſc. tom.1. lib.6. cap.1. dub.7. n.2.* Ambroſinus *de immunitat. cap.10. num.3.* Palaus *tom.2. tract.11. diſp.6. punct.6. num.7.* Bonacina *tom.2. diſp.3. quaſt.7. punct.4. num.4.* Tuſchus *tom.3. litera E. concluſ.9. nu.10.* Italia *de immunit. lib.1. c.4.* §.3. *n.23.* & alii, quos ad ſatietatem adducit Carolus Maranta *part.2. reſponſ.35. n.2.* Unde ego olim conſului quoſdam reos confugientes ad Eccleſiam dirutam, magnæ tamen devotionis, & in qua oſtia erant lignis, & aliquibus lapidibus penè clauſa, gaudere ejus immunitate: & adduxi pro mea ſententia ut gratum Miniſtris Laicalibus, Petrum Gambacurtam *de immunit. lib.4. cap.2. nu.11.* Patet igitur ex ſupradictis contra Sarpum omnes Eccleſias modo ſuprà explicato, etiam quæ non retinent ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, gaudere Eccleſiarum immunitate.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 5. Reſ. 21. ante medium Verſ. Omnibus privilegiis & curſim in alia & ejus not.

9. Sed quæro hic obiter, An Porticus Eccleſiæ gaudeat ejus immunitate? & videtur negativè reſpondendum: quia illud, quod Eccleſiæ conceditur, non eſt in porticu conceſſum; quemadmodum etiam illud, quod in Eccleſia prohibetur, in porticu admittitur, juxta textum *in cap.1. de Decimis*, & *ibi* Abbas *num.4.* Facit etiam, quòd appellatione domus porticus non contineatur, ut tradit Bartolus *in l. cætera, §. hoc Senatus ff. de legat. 1. n.1.*

Sup. hoc infra in Reſ. 8. §. Et hoc ad medium, & in Reſ. 10.

10. Sed, his non obſtantibus, contrarium tenendum eſt ex textu expreſſo *in cap. ſi quis contumax 17. quaſt.4. ibi, vel de porticibus Eccleſia*: & ita tenent communiter Doctores, qui hoc privilegium etiam extendunt ad ſcalas ipſius Eccleſiæ ut probat Sperellus *deciſ.60. nu.14.* & alii plures penes ipſum; & me citato Novarius *in Summa Bullar. tit. de immunit. nu.56.* Unde ut uno me expediam verbo, non ſolùm Eccleſia gaudet hoc privilegio, quoad ejus ambitum internum, ſed etiam quoad totam ſuam fabricam, vel habitationem conjunctam, ut Turres cymbalorum, clauſtrum, hortos, & ſimilia.

Sup. hoc infra in Reſol. 72. &c.

Sup. hoc infra in Reſol. 22. §. ult. ſignanter ad medium.

11. Nec obſtat dicere, quòd ſanguinis, vel ſeminis effuſio ſupradicta loca non contaminat; quia ad effectum pollutionis, cùm ſit pœnalis, ſolus internus ambitus Eccleſiæ ſpectandus eſt: ſecus quoad privilegium immunitatis, quod eſt favorabile, & ideò latè interpretandum per Doctores, quos citat, & ſequitur Decianus *lib.3. conſil.70. n.19. & 22.* Sperellus *deciſ.63. n.*no. & plures alii.

12. Et tandem nota, Domus Seminarii: Domus Puellrum, vel Orphanorum auctoritate Epiſcopi fundata; Domus Clericorum in communi viventium, ut ſunt Religioſiſſimi Patres Oratorii D. Philippi Nerii gaudere etiam hac immunitate.

Pro domo Seminarii magis late infra in Reſol 22 §.1. paulo poſt initium.

RESOL. VII.

An fines Eccleſia per aliquem circuitum gaudeant immunitate?

Et an domus Clericorum juncta Eccleſia, vel intra triginta, vel quadraginta paſſus conſtructa; gaudeat Immunitate?

Et an domus Eccleſia intra ejus confines exiſtens non obſtanto, quod ſit laicis locata, gaudeat immanitate?

Et quod ſi conceſſa ſit tamen laicis in Emphyteuſim, an gaudeat dicta immunitate? Ex part.6. tract.1. Reſol.2.

§. 1. SIc reſpondet Sarpus *cap.4. fol.39.* De ſitu, qui adhæret Eccleſiæ quadraginta, aut triginta paſſuum ſpatio, ejuſdem immunitatem Eccleſiis iis, quæ ſunt intra civitatis, vel Caſtrorum mœnia, haud convenire certiſſimum eſt. Hac enim de re Canon expreſsè ſtatuit, & Doctores conſentientes loquuntur, nec ulla poteſt exoriri dubitatio: imò verò non deſunt, qui id etiam extra Urbes omninò negent, cùm dicunt ejuſmodi, vel numquam uſu obtinuiſſe, vel certè conſuetudini ei, qua fuit, derogatum eſſe. Cauſa verò cur in civitate concludant omnes ſpatium illud nullam prorſus habere immunitatem, licèt aliquis exiſtimet ob juſtitiam fieri, cùm tot in civitatibus Eccleſiæ, adeòque frequentes, ut univerſa civitas immunis eſſet, juſtitiæque ipſa vis irrita, longè tamen alia videtur extitiſſe nonnullis, qui affirmant eam fuiſſe cauſam, quòd cùm alio Canone ſtatutum ſit, ut qui ſacro in loco peccat, eum ſacri cujuslibet loci immunitate defendere ſe non poſſe: ideòque ſi quadragiuta paſſuum ſpatium ſacrum eſſet, qui facinus aliquod in eo perpetrarent, iidem nullibi ob Eccleſiarum frequentiam ſeſe immunitate tueri poſſent. Sed quæcumque ea fuerit cauſa, parvi refert; cùm illud exploratum omninò ſit in civitatibus, & Caſtris nullam hujuſcemodi ſpatiis concedi immunitatem. Ita Sarpus.

2. Sed hæc opinio de jure non eſt admittenda, cùm ſit contra ſacros Canones: nam *c. ſicut antiquitus 17. q.4.* & *c. definivit*, & *cap. quiſquis 17. q.4.* diſtinctè loquuntur de Eccleſiis, & dum lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ex *l. de pratio, ff. de public. in rem act. & l. Praſes, ff. de offic. Praſid.* Deinde ſupradicti Canones aſſerunt non ſolum Eccleſiam matricem, ſed etiam alias Eccleſias non matrices gaudere hac immunitate paſſuum? ſed Eccleſia Matrix ſemper eſt intra muros, & parietes civitatis, vel Terræ: ergo dum eadem jura loquuntur de utriuſque

Eccleſiis, & Eccleſia Matrix ſemper ſit intra muros civitatis, ſequitur quòd intelligant etiam de aliis Eccleſiis non matricibus, quæ ſunt intra muros civitatis, & tantò magis, quia ut dictum eſt, nullam mentionem faciunt de muris, & parietibus. Et ita hanc ſententiam prorſus tenendam eſſe docet Peregrinus *de immunit. cap. 4. num. 33.* Qui tamen optimè addit hanc ſententiam limitandam eſſe in Eccleſiis, quæ ſunt intra ambitum murorum Caſtelli, in quo propter loci anguſtiam non poteſt dicta opinio ſervari: ut habetur in *cap. quiſquis inventus 17. quæſt. 4.* quod etiam cum pluribus Doctoribus obſervat Farinacius *de immunitat. cap. 17. num. 290.* Non eſt igitur de jure verum id, quod tamquam certum ſupponit Sarpus, hac immunitate triginta paſſuum non gaudere Eccleſias intra muros civitatis conſtructas: quod etiam præter Peregrinum refellit Farinacius *in praxi, quæſt. 28. num. 12.* Ambroſinus *de immunitate, cap. 10. num. 4.* & Doctores communiter. Et Marius Italia *lib. 1. cap. 4. §. 6. num. 3.* dicit ſomniaſſe, qui docuerunt Eccleſias conſtructas intra muros civitatis non gaudere paſſuum immunitate, & *num. 15.* aſſerit talem opinionem, quam immeritò Sarpus tamquam certam, & communem ſupponit, eſſe ridiculoſam, & fabuloſam.

3. Sed videamus modò, An ſit verum id, quod pro certo aſſerit Sarpus, ſaltem ratione conſuetudinis, Eccleſias amplius non gaudere dicta triginta paſſuum immunitate. Et affirmativam ſententiam ex multis tenet Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 39. difficul. 5. num. 3.* ubi ſic aſſerit. (Haze de advertir que ſegun derecho eſta concedida eſta immunidad no ſolo a las Ygleſias Matrix, y trienta paſſos al derredor de las demas. Mas, dize Covarruvias, que ya por la coſtumbre ha ceſſado eſto quanto a las Ygleſias, que eſtan edificadas en las Ciudades. Julio Claro da la razon, porque antiquamente avia pocas Ygleſias: y el dia de oy en cada calle ay ſu Ygleſia, y aſſi no ay donde poder prender a los delinquentes; que a penas ay lugar que no eſte dentro de los trienta paſſos. Però ſi en alguna parte no ſe hallaſſe eſta coſtumbre, deveſe guardar el derecho.) Ita ille, qui licèt faciat pro Sarpo quoad conſuetudinem: tamen docet apertiſſimè contra illum de jure communi Eccleſias non ſolùm extra civitates, ſed etiam intra gaudere triginta paſſuum immunitate: quod ipſe Sarpus tam petulanter negavit. Verùm dictam opinionem Villalobos quoad conſuetudinem ſequitur etiam Vulpellus *conſil. 230. num. 4.* Navarrus *in Manuali, cap. 25. num. 18.* Fagundez *par. 2. lib. 4. cap. 4. nu. 61.* Ambroſinus *de immunit. cap. 10. num. 4.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unica, punct. 6. num. 15.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. num. 9.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. nu. 2.* & Gavantus *in addit. ad Manual. Epiſc. verſ. immunitas Eccleſiaſtica, num. 1.*

4. At his non obſtantibus, non eſſe verum hanc Eccleſiæ immunitatem quoad paſſus triginta vel quadraginta de conſuetudine eſſe ſublatam; & quatenus adeſſet, quòd ſervanda non ſit. docet Peregrinus *de immunitat. cap. 4. num. 33. in fine*, & ante illum Cardinalis Tuſchus *verſ. immunitas, concluſ. 59.* ubi *num. 1. & ſeq.* affirmat immunitatem Eccleſiarum eſſe de jure divino, ut confugientes ad Eccleſias, & ad triginta, vel quadraginta paſſus deſtinatos non poſſint capi, vel extrahi, aut offendi: & *n. 18. & ſeq.* probat Doctoribus teſtantibus de tali conſuetudine non eſſe credendum, niſi intelligendi eſſent de Eccleſiis Caſtrorum. Et inſuper addit tria valdè notabilia circa hanc materiam.

5. Primum. Quod fortè admittenda eſſet hæc conſuetudo, ſi Eccleſiæ non haberent hoc ſpatium: quia in quantum eſſent prope Eccleſias ædificatæ domus Laicorum, poſſet tolerari, quòd ſolùm extenditur iſtud ſpatium immunitatis ad loca libera, prout ſunt plateolæ, & viæ, & ad domus contiguas quæ ſunt Eccleſiæ infra ſpatium: & non eſt perdita juriſdictio Eccleſiaſtica in totum per ædificium aliquarum domorum prope Eccleſias: ſed ſolùm, pro illa parte, pro qua eſt factum tale ædificium.

6. Secundum. Hæc immunitas habet locum, etiamſi loca, quæ ſunt infra triginta, vel quadraginta paſſus, ſint loca non ſacra: quia ſufficit, quòd ſint Eccleſiæ, & Deo loca dicata; & ideò non eſt verum quòd immunitas quadraginta, vel triginta paſſuum ſit conceſſa propter cœmeteria ſacra; quia imò conceſſa eſt etiam Eccleſiis non conſecratis, quibus non poteſt applicari cœmeterium ſacrum. Ultra quòd notiſſimum eſt, quòd immunitas paſſuum conceditur omnibus Eccleſiis, & tamen non omnes Eccleſiæ habent cœmeteria, ſed ſolùm Eccleſiæ parochiales.

7. Tertium. Hæc immunitas conceſſa confugientibus ad Eccleſiam, habet locum etiamſi confugiant ad loca exiſtentia infra triginta, vel quadraginta paſſus, ex *cap. quiſquis*, & *cap. definivit 17. quæſt. 4.* & ita obſervatur: quicquid dixerit in contrarium Joannes de Vichis, qui credidit eſſe neceſſarium primò confugere ad Eccleſiam; & poſteà poſſe ſtare intra triginta vel quadraginta paſſus: ſed reprobatur, & benè per Remigium, quia confugiens ad loca immunitatis dicitur confugere ad Eccleſiam. Et hæc omnia docet Tuſchus *ubi ſuprà*: unde ex his tribus refellendus venit Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unica, punct. 6.*

8. Primò. Quatenus *numer. 13.* aſſerit immunitatem triginta paſſuum competere Eccleſiis ædificatis extra civitatem.

9. Secundò. Quatenus *numer. 14.* notat dictam immunitatem habere eos, qui jam ad Eccleſiam confugerunt, & ex illa progrediuntur per triginta, vel quadraginta paſſus.

10. Tertiò. Quatenus *num. 15.* teſtatur abſolutè hoc privilegium hodie amplius non procedere ratione conſuetudinis.

11. Rectè etiam contra Oldradum *conſ. 55.* dicendum eſt ex his cum Doctoribus, quos plena manu adducit & ſequitur Cartharius *dec. criminal. 46. num. 20.* Domus Clericorum (Sup. hoc in Ref. not. ſeq.) junctas Eccleſiæ, vel intra triginta, vel quadraginta paſſus conſtructas gaudere immunitate Eccleſiæ. Et idem dicendum eſt à fortiori de domo ipſius Eccleſiæ conjuncta, vel exiſtente intra dictos paſſus. Imò Cartharius *ubi ſuprà, num. 21.* & alii, quos ego ipſe citavi *in par. 3. tract. 1. reſol. 71.* cum Giurba *conſil. 10. poſt num. 11.* & Villagut *de extenſ.* (Quæ hic eſt infra Ref. 11.) *leg. Titul. de extenſione immunitatis Eccleſiarum, n. 86.* etiam docet ædes ſupradictas; dummodò ſint intra fines triginta vel quadraginta paſſuum, gaudere immunitate Eccleſiæ, non obſtante, quòd fuerint Laicis locatæ. Et ita in facti contingentia accidiſſe Mediolani anno 1593. teſtatur Cartharius, *loco citato*: nam reſtitutus fuit Eccleſiæ Reus captus in ædibus dictæ Eccleſiæ Laicis locatis. Unde non eſt audiendus Naldus *in ſumma verſ. Eccleſia, num. 7.* contrarium docens. Hæc autem omnia non procedunt in viis publicis, & Laicorum domibus; etiamſi ſint proximæ Eccleſiis, cùm non pertineant ad Eccleſiam ipſam: igitur neque gaudebunt ipſius immunitate.

12. Sed ex his oritur nova & difficilis quæſtio; An domus Eccleſiæ intra ejus confines exiſtens, conceſsa tamen Laicis ad Emphyteuſim, gaudeat immunitate. Et negativè reſpondet Joannes Maria Novarius *in ſum. Bullar. tit. de immunitate, num. 25.* ubi ſic ait. Ad hoc autem propoſitum fuit à me quæſitum: ſi quædam domus, quæ exiſtebat intus Venerabilem Eccleſiam Sanctæ Mariæ ad Capellam, verùm conceſsa ad Emphyteuſim cuidam Laico, gauderet immunitate Eccleſiaſtica; ex quo ab ea fuerat extractus quidam reus. Et pro negativa opinione reſpondi: nam licèt captus in domo Eccleſiæ gaudeat immunitate, ſi ipſi cohæreat: tamen debet eſse in dominio directo & utili, & non livellaria, vel emphyteutica per ſæculares poſseſsa. Ita ille.

13. Sed pro affirmativa ſententia (attendas, quæſo, amice Lector) poſset quis dicere. Certum eſt per Canones domum Eccleſiæ ſitam intra ejus confines gaudere immunitate: ſed dicta domus; licèt Laicis ad Emphyteuſim conceſsa, eſt ſita intra confines Eccleſiæ, & domus ipſius Eccleſiæ: Ergo ejus immunitate gaudebit.

14. Dices cum Novario, quòd dicta domus dicitur Eccleſiæ quoad dominium directum, non quoad dominium utile: ergo non debet gaudere immunitate. Reſpondere quis poteſt, certum eſse quòd loca ſacra immunitate gaudent exceptis caſibus in jure expreſſis, ut docet Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 7.* & alii communiter: ſed caſus de quo loquimur nullibi exceptus, & expreſsus reperitur; ergo, &c. Confirmatur, quia omnia jura, quando tribuunt immunitatem domibus adhærentibus Eccleſiæ, vel ſiſtentibus intra ejus confines, abſolutè loquuntur, & non diſtinguunt, ſi Eccleſia habet in dictas domus dominium directum, vel utile: ergo dicendum eſt abſolutè gaudere immunitate; cùm lex generaliter loquens generaliter ſit intelligenda, ex text. *in l. in fraudem, §. ultim. de teſtament. milit.* & docet Surdus *conſil. 271. num. 28.* & alii: & cùm lex non deſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ex textu *in l. Præſes, de offic. Præſid.* ut docet idem Surdus *conſil. 301. num. 50.* & alii: maximè cum privilegium immunitatis ſit favorabile, atque adeò potius ampliandum; quàm reſtringendum, ut firmant Decianus, & Farinacius ſe retractantes: ille *conſil. 80. n. 19. & 22. lib. 3.* hic *in Appendice de immunitate, c. 2. n. 21.* quibus adde Ambroſinum *c. 10. n. 7.*

15. Vel reſpondere quis poſset magis ad hominem contra Navarium, parui faciendam eſse in caſu, de quo loquimur, ejus diſtinctionem de domino directo & utili: nam, ut obſervat ſacra Rota in una Romana domus Scapucii die 19. Januarii 1611. coram Domino meo Coccino Decano, connexitas; quam habent iſta dominia inter ſe, non efficit,

quin

quin dominium utile dicatur proprium Laici, non autem Eccleſiæ. Et ideò in una Veneta Cenſurarum anno 1607. omnes Sacræ Rotæ Auditores *in Aſſertione Eccleſiaſticæ libertatis, cap. ultimo, fol. 196. 197. & 198.* ſtatuerunt rem Eccleſiæ, conceſſa Laicis ad Emphyteuſim remanere Eccleſiaſticam ratione illius inſeparabilis connexitatis dominii utilis & directi, imò Berous *in c. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. num. 13.* docet majorem connexionem eſſe inter directum & utile dominium, quàm inter poſſeſſionem, & proprietatem: quia poſſeſſio penes aliquem ſine proprietate conſiſtere poteſt, & vice verſa, ut patet ex *l. 1. ff. uti poſſidetis*, & maximè cùm poſſeſſio, & proprietas nihil inter ſe commune habeant, ex *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſſ.* at dominium utile non poteſt à dominio directo ſeparari.

16. Unde ex hoc principio eadem Sacra Rota die 28. Maii 1631. coram Domino meo Merlino, ratione connexitatis dominii utilis cum directo ſtatuit cum multis Doctoribus bona Eccleſiæ conceſſa Laicis ad Emphyteuſim gaudere privilegio fori, nec poſſe collectari: ergo & in caſu noſtro domus Eccleſiæ conceſſæ ad Emphyteuſim debent etiam gaudere privilegio immunitatis ipſius Eccleſiæ, cùm eis non obſtet Eccleſiam habere tantùm dominium directum, & non utile: quia, ut dictum eſt ex Sacra Rota, dicta domus licèt ad Emphyteuſim Laicis conceſſa, dici poteſt, & eſt verè domus Eccleſiæ; cujus quidem dominium utile licèt quantum ad uſum & adminiſtrationem pertineat ad Emphyteutam, quantum verò ad naturam, & eſſentiam eſt Eccleſiæ, & ab ea recognoſcitur. Ita ex Campezio firmat Sacra Rota *in citata aſſertione Eccleſiaſticæ libertatis.* Ergo, &c.

* Quæ hic eſt infra Reſ. 131.

17. Adde quod omnes rationes, quas ego *ſuprà in part. 3. tract. 1.* * *reſol. 71.* adduxi ad probandum, quòd domus Eccleſiæ ſita intra ejus confines; etiamſi ſit locata laicis, gaudeat immunitate, procedunt etiam ſi dicta domus ſit conceſſa ad Emphyteuſim: locatio enim ab Emphyteuſi non differt niſi ſolo tempore, ut obſervat Layman *lib. 3. tr. 4. cap. 23. n. 1.* & Doctores communiter: & in utroque contractu dominium utile ſtat penès conductorem, & Emphyteutam: ergo & domus locata Laicis in probabiliori, & communiori ſententia gaudet immunitate, ita etiam eadem immunitate Eccleſiæ gaudere debet, ſi fuerit conceſſa in Emphyteuſim. Et hæc viris doctis maturanda relinquo, nolo enim eſſe hujus ſententiæ primus Auctor.

RESOL. VIII.

An Cœmeteria, Hoſpitalia, Monaſteria, & Grangiæ Religioſorum ſecundum illud, quod ſeptum eſt, gaudeant Eccleſiarum immunitate, quamvis cœmeteria ſint polluta, vel interdicta, atque ab Eccleſia ſeparata, & quid de ejus oſtio, & porticu?

Et an delinquens, ſi capiatur per aliquam palii partem, vel per pedem extra locum ſacrum exiſtentem, alium verò pedem, & caput in Eccleſia habens gaudeat immunitate?

Et quid de illo, qui manibus apprehendit ferrum, vel valvam Eccleſiæ? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 6.

§. 1. Sic reſpondet Sarpus *cap. 4. fol. 42.* De cœmeteriis verò, Hoſpitalibus, & Conclavibus, ubi fratres dormiunt, nec verbum quidem lex ulla fecit, Canoniſtæ tantummodò, quos ignorantia ſæpè, aut ambitio tranſverſos rapit, Eccleſiarum nomen amplificare, atque ad hæc etiam protrahere voluerunt, plurimis tamen conditionibus, iiſdemque adeò variis, ac inter ſe repugnantibus, ut vix duo conveniant. Ex eorum autem ſententiis conſuetudo diverſa inducta eſt, prout illi plus minuſve auctoritatis habuerunt, & hujuſcemodi locorum, aut etiam delictorum numerus exigere videbatur. Quò fit; ut ſicuti de iis locis nihil omninò legibus ſancitum eſt, ſed conſuetudine tantùm, atque interpretatione eorum immunitas introducta eſt: ita ubi eſt contraria conſuetudo, eadem à quocunque judice ſervari debeat citra ullam errandi formidinem. Hæc Sarpus parum modeſtè, & falsò procaciter.

Sup. hoc lege §. not. ſeq.

2. Et incipiendo quoad cœmeteria; aſſero contra Sarpum adeſſe textum expreſſum de eorum immunitate *in cap. final. de immunit. Eccleſ.* ut patet ex illi verbis, *vel earum cœmeteriis.* Et ibi adnotarunt Ancharanus, Joannes Andreas, Turrecremata, Archidiaconus, Imola (vide Lector, quos homines ambitioſos vocaverit Sarpus) penes Farinacium *de immunit. cap. 17. n. 262.* Quibus ex Theologis adde Armillam *verb. Cœmeterium, num. 1.* Villalobos *in ſum. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 5.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. numer. 2.* Caſtrum Paulum *tom. 2. tractat. 11. diſput. unica, punct. 6. num. 16.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. numer. 8,* Azorium *part. 1. lib. 9. cap. 8. quæſ. 6.* Perſicum *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 11. num. 97.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 6.* Divum Antoninum *in ſumm. par. 3. tit. 12. in princip. ver. Et cœmeteria earum* cum aliis. Ex Juriſtis Valaſcum *tom. 1. conſult. 81. numer. 1.* Bobadillam *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 80.* Decianum *lib. 4. cap. 24. num. 21.* Manticam *conſil. 60. numer. 8.* Ambroſinum *de immunitate, cap. 10. num. 5.* Italiam *lib. 1. cap. 4. §. 7. per totum,* Tuſchum *ver. Eccleſia concluſ. 10. num. 3.* Germonium *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 30.* Peregrinum *cap. 4. num. 58.* Ludovicum Cocĩea *in Relect. immunit. p. 2. num. 12.* & alios penes ipſos.

3. Et hæc opinio procedit non ſolùm quoad cœmeterium contiguum, & conjunctum cum Eccleſia; ſed etiam quoad ſeparatum: ut contra Decianum *lib. 6. cap. 24. num. 20. & 30.* docuerunt Germonius, Italia, Navarrus, & Villagut apud Farinacium *n. 264.* quibus adde Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 6. n. 16.* & Bertachinum in Repertorio; *verb. Cœmeterium, n. 2.* quia eo ipſo quo fidelium ſepulturæ deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & auctoritate Epiſcopi ſacratum. Et quod dictum eſt de cœmeterio, dicendum eſt etiam de ejus oſtio & porticu; ut inter cæteros obſervat Correa *in Relect. de immunit. part. 2. n. 16.* & Peregrinus *c. 2. n. 55. & 56.* qui etiam in ſequentibus numeris docet cœmeterium benedictum non ab Epiſcopo, ſed à ſimplici ſacerdote, gaudere immunitate Eccleſiæ, & etiamſi à nemine benedictum fuerit, ſi aliquis Chriſtianus mortuus cum Eccleſiaſticis officiis cum licentia Epiſcopi, & voluntate Domini, ibi ſepultus ſit.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. ult.

Sup. hic ſup. in Reſ. 6. §. Sed quæro hic obiter, & infra in Reſ. 10.

4. Nota etiam, quòd Peregrinus, *ubi ſuprà*, optimè addit, cœmeterium pollutum, vel interdictum gaudere etiam immunitate, ſicut ſuprà firmatum eſt de Eccleſia. Et ratio horum omnium erit, quia non ſolùm immunitas cœmeterii fundatur in conſuetudine, ut perperam voluit Sarpus: ſed de ea adeſt textus expreſſus in jure, ut viſum eſt ſuprà. Et licèt jura expreſſa non darent privilegium cœmeteriis; nihilominus tamen quæ de Eccleſiis loquuntur, in cœmeteriis locum haberent, cùm Eccleſia, & cœmeterium ex eadem cauſa æquiparentur, & eſt in conſequentia ipſius Eccleſiæ, juxta ea quæ tradit Palaus de Caſtro *conſil. 441.* Et ideò quoad ſacrilegium, interdictum, & pollutionem, Eccleſia, & cœmeterium pari paſſu procedunt, ut docet Fuſchus *de viſitat. lib. 1. c. 12. num. 7. & 8.* cum aliis communiter.

Supra in Reſ. quæ hic ſupra eſt Reſ. 16. §. Nota ſecundo.

5. Sed tranſeamus ad immunitatem hoſpitalium. Dico igitur quòd ſi non fuerint privata, ſed publica, & Epiſcopi auctoritate erecta, gaudebunt utique Eccleſiarum immunitate, *ex cap. ad hæc de relig. domib. & cap. definivit 17. qu. 4. & ex leg. omnia privilegia, Cod. de Epiſcop. & Cler.* ubi omnia privilegia Eccleſiis conceſſa, hoſpitalibus concedunt: nam cùm ſit Epiſcopi auctoritate conſtructum hoſpitale, factus eſt locus religioſus, & ad profanos uſus converti non debet: ergo, &c. Et ita hanc ſententiam ex pluribus docet Farinacius *de immunitat. c. 17. nu. 265.* quibus adde Raphaelem de la Torre *tom. 2. num. 2. quæſt. 99. art. 3. grad. 8.* Sperellum *deciſ. 55. n. 19.* Scortiam *in Bull. Pontif. Epit. 152. theorem. 385.* Sanchez *in opuſcul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. n. 2.* Ciarlinium *Diſceptat. forenſ. cap. 116. num. 7.* Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 6. num. 17.* Perſicum *de offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 9. dub. 11. num. 97.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9.* Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſp. 15. num. 17.* Megalium *in 3. part. lib. 4. conſil. 2. quæſt. 2. num. 37.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 60.* Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 39. difficult. 5. num. 1.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 3.* Peregrinum *de immunitat. cap. 4. numer. 69.* ubi ex Cardinali Tuſcho obſervat hanc ſententiam procedere, etiamſi in hoſpitali ab Epiſcopo conſtructo ſacrificium Miſſæ non celebretur: quod etiam docuit Paulus de Caſtro *conſil. 458. lib. 2.*

6. Dicendum eſt igitur, quòd licèt in Hoſpitali non ſit campanile, altare, neque Eccleſia, ex aliis ſignis comprehendatur eſſe fundatum Epiſcopi auctoritate, ut ſi ſit inſtitutum ſub nomine alicujus Sancti, & viſitetur ab Epiſcopo gaudebit privilegio immunitatis. Vide in caſu contingenti Ciarlinium *in controv. forenſ. cap. 116. per totum.*

7. Et tandem idem dicendum eſt de Monaſteriis Religioſorum, ſecundùm totum illud quod ſeptum eſt, id eſt, clauſtrum, dormitorium, hortus, domus familiarium, & animalium & ſimilia: hæc enim pro locis ſacris & Religioſis habentur quoad privilegium immunitatis, quia Eccleſiæ adhærent. Vide *c. ſi quis contumax, c. frater, cap. ſi quis in atria, cap. minor. 17. quæſt. 4. cap. 2. conſuetud.* & habetur expreſsè *in l. pateant, Cod. de his qui ad Eccl. confug.* in illis verbis. Quidquid fuerit intrajacens ſive in cellulis, ſive in domibus, hortulis, balneis, atque porticibus confugas interioris

templi jure tueantur. Et ideò hanc ſententiam Doctores, quos citant, & ſequuntur Sanch, *de Matrim. lib.9. diſp.15. num.42.* & Farinacius *de immunit. cap.17. num.268.* quibus adde Bonacinam *tom.2. diſp.3. quæſt.7. punct.4. num.10.* Palaum *tom.2. tract.11. diſp. unic. punct.6. num.18.* Ludovicum Correa *in Relect. de immunit. part.2. num.2. & ſequent.* Raphaelem de la Torre *tom.2. in 2.2. Divi Thomæ quæſt.99. art.3. diſp.7. grad.8.* & Villalobos *in ſumm. tom.2. tract.39. difficult.5. num.6.* ubi ſic ait. (Gozan d'eſta immunidad todos los Monaſterios pues no ſolo eſtan fundados con autoridad del Obiſpo, ſi no tambien del Papa, y entiendeſe quanto à toda la clauſura, huerto, y atrio, y aun las granajas de los Religioſos per una conceſſion hecha à los Padres de Ciſtel,) Ita ille. Et hoc quod ipſe aſſerit de Grangiis, docet etiam Rodriquez *in Quæſt. Regul. tom.2. q.75. artic.2.* & Peregrinus *de immunit. cap.4. num.58.* ubi firmat Grangias Religioſorum gaudere Eccleſiarum immunitate, & Grangiæ ſunt quædam parvæ domus Religioſorum, quæ ſunt veluti hoſpitia ipſorum, & membra Monaſterii, quæ ſunt ſub poteſtate & juriſdictione Prælati Monaſterii, cujus ſunt grangiæ. Et ideò refellendus venit Aegidius Trullench. *in Decalog. tom.1. lib.1. cap.11. dub.1. num.6.* Ubi docet Grangias Religioſorum non gaudere immunitate; & amiciſſimus Barboſa *de jur. Eccleſ. lib.2. cap.3. num.73.* aſſerens privilegium immunitatis non extendi ad cellulas, domos, hortulos, balneas, ac ſepta Eccleſiæ, & Monaſterii.

Sup. his & Grangiis in tom. 4. tract. 2 Ref. 18. §. Verum. ad medium, & in Ref 61 §. Ult. & ad fulciendam hanc doctrinam lege hic infra §. Ult. Ref. 31.

8. Unde ex his omnibus valdè miror, qua fronte Sarpus auſus ſit dicere immunitatem Cœmeteriorum, Hoſpitalium, & Monaſteriorum non eſſe in jure fundatam; ſed ex arbitrio Canoniſtarum variam, ut vix duo quoad ipſius conditiones conveniant: cùm viſum ſit ſacros Canones de talium immunitate apertè loqui, & non ſolùm omnes Canoniſtas, ſed etiam Legiſtas, & Theologos quoad illam ſtabiliendum unanimiter convenire. Et ideò Georgius Rittergshuſius *de jure Aſylorum, c.12.* ſtomachatur in Sarpum aſſerentem leges nihil diſpoſuiſſe de immunitate Cœmeteriorum, Hoſpitalium, &c.

9. Sed pro complemento hujus materiæ, non deſinam unum hic adnotare: nempe delinquentem gaudere immunitate, ſi capiatur per aliquam pallii partem quæ prominet extra tectum, aut valvas, aut extra alium locum immunem ex ſuperius dictis. Et ideò Villalobos *in ſumm. tom.2. tr.39. difficult.5. n.4.* Sic ait. (Lo miſmo es, quando el delinquente eſt dentro de la Ygleſia, y lo prenderon por la ropa, que evava eſtendida azia fuera, que tan poco lo pueden ſacar.) Ita ille. Ubi citat Covarruviam, & Paz, & Bobadillam. Imò ego conſului in facti contingentia incidiſſe in excommunicationem ſatellites qui extraxerunt reum per pedem extra locum ſacrum exiſtentem; alium verò pedem & caput in Eccleſia jam habentem: & tunc in mei favorem adduxi Peregrinum *cap.4. n.61.* Suarez *de Relig. tom.1. lib.3. cap.12. num.4.* & Bonacinam *tom.2. diſp.3. quæſt.7. punct.4. num. 20,* qui tamen ſecus aſſerit dicendum de illo, qui ambobus pedibus in via publica exiſtebat, & humeris ſolùm attingebat parietes Eccleſiæ, non autem ſi manibus apprehenderat ferrum, ſeu valvam Eccleſiæ, ut ſuprà dictum eſt. Sed ego contrarium conſului in alio caſu, dum quidam reus fugiens è manibus ſatellitum cecidit ſuper liminare portæ Eccleſiæ, & cum humeris, & capite eam tangeret, licèt tibias & pedes extra haberet, fuit per illos extractus extra Eccleſiam: tunc inquam conſului talem reum fuiſſe reſtituendum: nam præcipuam corporis partem, ut caput, & humeros habebat in loco ſacro, quando fuit captus, ergo ejus immunitate gaudere debebat, & poſt hæc ſcripta inveni noſtram ſententiam docere Trullench. *in Decalog. to.1. lib.1. c.11. dub.1. n.12.* Sed cùm actum ſit de locis, quæ præſtare poſſunt immunitatem, transeamus ad ea, quæ Sarpus docet de reis in dictis locis immunitate gaudentibus.

Suprà in Ref. 9um: hic eſt infrà Ref. 10. §. 2. & 3. & in Ref. 11. & in alio §. ejus primæ not.

RESOL. IX.

An campanile Eccleſiæ, etiam ſi ſit ab ea disjunctum, gaudeat ejus Immunitate?

Et an cœmeterium disjunctum ab Eccleſia gaudeat ejus Immunitate?

Et decetur Oratoria privata domorum non gaudere Immunitate? Ex par.4. tract.1. Reſ.108.

§. 1. Affirmativè reſpondet noviſſimè Antonius Novarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. Eccleſ. n.26.* ubi ſic ait. Sed quid dicendum de campanili Eccleſiæ? Prima facie dicerẽ quòd ſi eſſet adjunctum Eccleſiæ, nec pateretur diviſionem, gaudere ejus immunitate. Imò quamvis eſſet diviſum ab Eccleſia, adhuc cenſerem gaudere debere immunitate, cùm videamus palatium Epiſcopi, licet diviſum ſit ab Eccleſia, gaudere dicta immunitate; & campanile habet plus ſpiritualitatis, quàm palatium Epiſcopale, dum ibi adſunt campanæ Oleo ſanctiſſimo conſecratæ, & exercentur opera pia, quando pulſantur in Dei honorem, & vulgò appellatur *Turris ſacra*. Ita ille.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, & ad exemplum palatii Epiſcopi reſpondeo quòd ad illud extenditur immunitas, non ratione loci, ſed ratione perſonæ & dignitatis Epiſcopalis, & ideò quamvis diſtet longiſſimè ab Eccleſia, gaudet immunitate, & quamvis in eo non adſit Oratorium, in quo ſacrificium Miſſæ celebretur, ut *ſuprà* ſatis probatum eſt. Ad id verò quod aſſeritur quòd in campanili exercentur opera pia quando pulſantur campanæ in Dei honorem; reſpondeo quòd non omnia loca in quibus exercentur opera pia, gaudent immunitate; nam in Oratoriis privatis domorum celebratur ſacrificium Miſſæ, & in illis ſæculares confitentur, & Euchariſtiam accipiunt, & tamen, ut patet, non gaudent immunitate, ut determinavit ſacra Congregatio Epiſcop. *die 17. Novembris 1617.* & Congregatio immunitatis *die 9. Decembris 1631.* Igitur ſolùm in uno caſu ſententiam Novarii admitterem, videlicet quando campanile disjunctum ab Eccleſia, eſſet tamen intra triginta paſſus. Moveor ad hanc opinionem tenendam ex ſimili caſu determinato à ſacra Congregatione immunitatis *die 7. Decembris 1632.* ſub his verbis: Immunitate gaudet arriga, ſive campana Eccleſiæ, ab ea tamen diſtans, ſed intra triginta paſſus, ſolummodò inſervit pro ſervitio Eccleſiæ.

Sup. hoc in Reſolutionibus, quæ hic ſunt infra reſ. 18. & 20. &c.

Sup. his Oratoriis in tom. 4. tr. 2. Reſ. 12. §. Verum & in Reſ. 61. per totam.

3. Notandum eſt tamen hic obiter contra Doctores quos citat Decianus *lib.2. c.24. n.28. & 30.* Cœmeterium disjunctum & ſeparatum ab Eccleſia, hoc non obſtante, gaudere ejus immunitate, quia eo ipſo quòd ſepulturæ fidelium deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & auctoritati Epiſcopali ſacratum. Ita DD. quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.2. diſp. unica, de immunitate. Eccleſ. punct.6. n.16.*

Sup. hoc in Ref. præterita §. Et incipiendo, & ſignanter §. Et hæc.

RESOL. X.

An qui adhæſit oſtio clauſo Eccleſiæ, gaudeat ejus Immunitate? Idem dicendum eſt de tangentibus parietes Eccleſiæ.

Et quid dicendum, ſi aliquis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ? Idem dicendum eſt de tecto Palatii Epiſcopalis, domorum Canonicorum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum hujuſcemodi. Ex part.6. tract.1. reſ.3.

§. 1. Negativè reſpondet Sarpus *cap.4. fol.41.* ubi ſic ait: Hinc etiam conſtituitur, quòd ſolet ſæpius accidere. An ſcilicet Lictores poſſint eum, qui ad Eccleſiam confugerit, & clauſis jam oſtiis adhæſerit ab iiſdem divellere. Cùm enim quæ Eccleſiæ in Civitatibus, & Caſtris finitima ſunt, nihil habeant immunitatis, reliquum eſt, ut ea tantùm quæ interius ſunt, immunitate reos protegant. Quamobrem qui parietibus aut valuis, aut etiam tecto innitur, nulla defenditur ſacrarum ædium immunitate, nihilque intereſt inter parietes & oſtium clauſum, cùm pariter utraque ſint extra Eccleſiam; imò proprior eſt Aræ, proximus eidem paries, quàm Eccleſiæ janua; quare ſi quando de oſtio facta ſit mentio, dum de Eccleſiarum immunitate agitur, de iis Eccleſiis tantùm ſermo eſt, quæ extra civitatis & Caſtrorum mœnia poſitæ immunitatem ad quadraginta paſſuum ſpatium porrigunt. Ita Sarpus.

Sup. hoc ſupra in Ref. 6. §. Sed quæro hic obiter, & hæc, ad medium.

2. Sed iſte Auctor nimis audacter in hac quæſtione ſe opponit, ut infra videbimus, torrenti Doctorum; imò ejus opinio eſt contra jus Canonicum & Civile, nam portas Eccleſiæ gaudere ejus immunitate patet ex textu expreſſo *in cap. ſi quis contumax, 17. quæſt.4.* ubi declarantur ſpatia immunitatis, & dicitur uſque ad extremas fores: nota verbum extremas. Quæ jura contra Sarpum abſolutè loquuntur de omnibus Eccleſiis, & non de illis, ut perperàm vult ipſe, quæ extra muros civitatis ſunt extructæ. Adde quòd ſuprà jam ſatis eſt labefactata ejus opinio diſtinguens inter Eccleſias extra vel intra mœnia civitatis extructas, & ideò affirmativam ſententiam docent communiter Doctores aſſerentes, quòd ſi quis ad Eccleſiam confugiat, eamque clauſam reperiens manu portas ipſas, ſeu portarum vectes apprehendat, immunitate gaudebit. Et ita tenet Ludovicus Correa *in Relect. de immunitat. part.2. n.16.* Megalius *in 3. par. lib.4. cap.2. quæſt.2. num.37.* Decianus *lib.6. cap.25. num.17.* Bobadilla *in Politic. tom.1. lib.2. cap.14. num.81.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. numer. 2.* Cartharius *deciſ. crimin.7. num.1. & 11.* Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract.39. difficult.5. num.4.* Suarez *tom.1. lib.3. cap.9. num.8.* Bo-

Sup. in Ref. quæ hic eſt etiam ſupra 7. §. 1. & 2.

Bonacina *tom.2.diſp.3.quæſt.3.punct.3 num.19.* Caſtrus Palaus *tom.2.tract.11.diſp.unic.punct.6. num. 9.* Navarrus *in Manuali, cap.25.num.17. in fine*, Locatellius *in Breviar. de Tortura, inſpect.5.num.163.* Farinacius *de immunitat.cap.17.num.279.* Igneus *in l.1.num.17.ff.ad Senatuſconſult. Sill,* cum aliis penes ipſos, quibus adde duos, non multum faventes Eccleſiarum immunitati, videlicet Gambacurtam *lib.4.cap.1. num.9.* & Covarruviam *variar.reſolut.lib.2.cap.20. num.18.* Et præter Canones adductos poteſt etiam pro tali ſententia aliquis rationem adducere, quia appellatione Eccleſiæ continetur etiam ejus oſtium, ſicut appellatione domus oſtia etiam continentur, *ex l. ſi aquæductum, Cod. de contrahen.nupt.* maximè in favorabilibus, ut notat Vincentius de Franchis *deciſione* 402. *num.* 11. & Sperellus *deciſ.* 69. *num.* 38.

3. Ad argumentum verò, quod adducit pro ſua opinione Sarpus, nempe non gaudere immunitate Eccleſiæ, ſi quis confugiat, & tangat ejus parietes; ergo neque tangentes portam. Reſponderent aliqui eſſe diſparem rationem inter utrumque caſum: ſed ego aſſero in utroque caſu Eccleſiæ immunitate gaudere, & tangentem oſtia Eccleſiæ, & tangentem ejus parietes; ut ego jam alibi ſatis probavi *in part.3. tract.* 1. * *reſol.* 73. & videtur etiam me citato idem tenere Novarius *in ſumm.Bullar.de immunitate*, *n.*16. & noviſſimè Trullench *in Decalog.tom.1.lib.1.c.11.dub.1.n.4.* docet partes parietum Eccleſiæ exteriores gaudere ejus immunitate, quod etiam docet Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſcop.verſ.immunitas, n.*3.

Quæ nunc hic ſequitur & infra in reſ.12.§. ult.

4. Quod autem dictum eſt de oſtio Eccleſiæ, dicendum eſt etiam contra Sarpum de ejus * tecto: unde Villalobos *ubi ſuprà nu.*5. ſic ait. (Gozara de la immunidad el que eſta ſopra el texado de la Ygleſia.) Idem docent Correa, Bonacina, & Palaus *locis citatis*, Suarez *nu.*8. Farinacius *n.* 282. Marius Italia, *lib.1.cap.4.§.9.num.24. & ſeq.* Acugna *de Jubileo cap.7.dub.13.num.20. ad fin.* Perſicus *de offic. Sacerd. lib.1. cap.9. dub. 11. num.* 98. Sperellus *deciſ. 63. num. 9.* Fagundez *part.2.lib.4.cap.4.num.63.* Peregrinus *cap. 4. num.* 40. & alii penes ipſos. Et probatur hæc opinio validiſſimis quidem rationibus. Primò, quia domus nedum ex ſolo, ſed etiam ex ſuperficie conſtat, ut patet ex *l. cum qui in princip.* & *ibi* gloſſa *ff. de uſucapionib.* Secundò, quia tectum cùm ſit intra ſitum Eccleſiæ, dicitur eſſe in Eccleſia: nam ibi dicitur aliquis eſſe propriè, ubi pedes habet licèt à tali corpore non circumdetur: unde corpus Chriſti eſt in cœlo, quia pedibus calcat ſuperficiem connexam cœli, licèt à corpore cœleſti non circumdetur, ut docet omnium Magiſter D. Thomas *in 3.p.q.57.art.2. ad 2.*

Sup. hoc propè finem reſ. ſeq. & inte. in reſ. 22 §. ult. currſim propè fin. & in 10.7.tr.1. reſ. 140. reſtitutivè in fine.

5. Dicendum eſt igitur exiſtentem ſupra tectum Eccleſiæ, ejus immunitate gaudere: quia verè eſt in Eccleſia, etſi ab Eccleſia non circumdetur; & ideò verum eſt Eccleſiæ adhærere, & in Eccleſiæ ſitu exiſtere. Quod idem & optimè aſſerit Sperellus *deciſ. 63. nu. 9.* de tecto Palatii Epiſcopalis, Domorum Canonicorum; & tu adde Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum hujuſmodi immunitate gaudentium.

3. Sed adverſus ſupradicta adeſt non infirmum argumentum: nam dicitur *in cap. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſ.* & *cap. Eccleſiis, diſt.*68. quod Eccleſiæ polluuntur, ſi in eis ſanguinis vel ſeminis effuſio accidat: ſed ſi ſupra tectum ſemen vel ſanguis effundatur, Eccleſia non remanet polluta; ut docet Gloſſ. *in cap. unico, verb. ſanguis, de conſecrat. Eccleſ.* & notant Doctores quos ad ſatietatem adducit Perſicus *de offic. Sacerd. lib.1.cap.7. dub. 8. num.86.* Ergo dicendum eſt, quòd ſtans ſuper tectum Eccleſiæ, non dicitur ſtare in Eccleſia, alioquin Eccleſia per ſeminis, vel ſanguinis effuſionem pollueretur; ideò qui inventus eſt ſuper tectum Eccleſiæ, non debet ejus immunitate gaudere.

7. Reſpondeo privilegia eſſe amplianda, odia autem reſtringenda: & ſic in caſu ſimili, qui manibus apprehendit valvas oſtii Monaſterii Monialium, non dicitur reus violationis clauſuræ: & tamen, ut dictum *ſuprà* apprehendens manibus valvas Eccleſiæ, ejus immunitate gaudebit: quia illa eſt materia pœnalis, iſta favorabilis: & ideò illa ſtringenda, hæc autem amplianda. Ita Fagundez *part. 2. lib.4.cap.4.num.63.* Bonacina *in tom.2.diſp.3.quæſt.7.punct.4. num.10.*

RESOL. XI.

An fugiens à Birruariis, ſi parietes Eccleſiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat immunitate?

Et an ſi quis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ, gaudeat ejus Immunitate? Ex part.3. tract.1. Reſ.73.

§.1. NEgativè reſpondet Archidiaconus *in c. unico, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* quia appellatione Eccleſiæ non venit pars exterior muri Eccleſiæ, quæ viam publicam ſpectat. Secundò ſupradictus reus in tali caſu non dicitur eſſe in Eccleſia, & ita hanc ſententiam tenent mordicus miniſtri laicalis juriſdictionis.

Sup. hoc in reſ. præterita, §. Ad argumentum, & infra in reſ. 12. § ult. in principio.

2. Sed pro affirmativa ſententia aliqui has rationes adducunt; Primò, quia privilegia immunitatis Eccleſiæ amplianda ſunt. Secundò *in l. quæ religioſis, ff. de rei vendicatione*, habetur, quæ Religioſis adhærent, religioſa cenſentur; ergo quæ adhærent loco ſacro, cenſentur ſacra, & conſequenter gaudent immunitate loci ſacri. Tertiò acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, *c. ſi ſuper gratia, de officio delegat. in 6.* Quartò privilegium conceſſum Eccleſiæ, dicitur, etiam concedi per triginta paſſus in circuitu ejus, ut ex ſacris Canonibus docent communiter Doctores & nos *ſuprà* probavimus. Ergo multò magis hoc dicendum eſt in caſu noſtro de pariete, qui eſt annexus, & acceſſorius, & incorporatus ipſi Eccleſiæ, & ita hanc ſententiam docet Epiſcopus Viciaquenſis Aloyſius Riccius *in praxi tom. 3. reſ.* 560. *num.*8. Martinus Bonacina *de legibus tom. 2. diſp. 3. quæſt.7.punct. 4. nu.* 5. Unde ex his à fortiori apparet, quòd ſi quis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ, gaudebit utique immunitate, ut notat Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 39. difficult.5 nu.3.* Fagundez *part.2 lib.4. cap.4. num.* 63. Suarez *de Relig. tom.1 lib.3.cap.9. num.*8. & alii ſcribentes ſuper Bullam Gregorii XIV. vide etiam Bonacinam *tom. 3. in Bull. Cœn.diſ.2.q.3.punct.16.§...n.19.& 20.*

Sup. in reſol. quæ hic eſt in ſtra 11.

Sup. his in reſ. præterita, §. Quod autem & in alia reſ. & §. ejus not.

RESOL. XII.

An ſi quis à ſatellitibus fugiens intraret in cubiculum ægrotantis, ubi ad ipſum communicandum Sacerdos cum SS. Sacramento veniſſet, & ibi à dictis Birruariis comprehenſus fuiſſet, antequam Sacerdotem tangeret, an is, inquam immunitate gaudeat?

Et ſupponitur reum tangentem Sacerdotem, qui Euchariſtiam deferret, gaudere immunitate Eccleſiæ neque capi poſſe, & ſi capiatur, reſtituendus erit.

Et quid, ſi ſe commiſceret inter illas perſonas, quæ per plateas aſſociant Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum?

Et notatur quod confugiens ad Sacerdotem portantem oleum ſanctum infirmis, non gaudet immunitate Eccleſiæ. Ex p. 1, tract.1.Reſ.28.

§.1. SUppono contra Gloſſ. *in cap. quæſitum 13. qu.2.* Covarr. *lib.2.var.cap.20.num.6.* & Bonacinam *ubi infrà*, reum tangentem Sacerdotem, qui Euchariſtiam defert gaudere immunitate Eccleſiæ, neque capi poſſe; & ſi capiatur, reſtituendum eſſe. Ita Bobadilla *in Polit.tom.1.lib.2. cap.14. nu.86.* qui *in Gloſſ. lit.G.* citat pro hac ſententia triginta Doctores, quibus ego addo Raph. de le Torre *tom.2. in 2.2.q.99. art.3.diſp.9.* Joan. de Hevia *in Curia Philip.par.3.§.12. num.8.* Mirandam *de ordine jud, tom.1.quæſt.15.art.5.concl.2.* Tanner. *in 2.2.diſp.5.quæſt.8.dub.1.num.14.* Megalam *in 3. part. lib. 4. cap.2.quæſt.1.num.38.* Cevallos *in tract. de cognitione per viam violen.part.2. quæſt.42. per tot.* Petr. de Cenedo *in qq. canon. qu.32.num.13.* Graſſium *in deciſ.par.2.lib.1. cap.1. nu. 32.* Rodriquez *in ſumm.tom.1.cap.155. nu.* 1. Ambroſium *de immun. cap.20.nu.9.* Gambacur. *de immun.lib.4. cap.6.nu.4.* Sylveſter *ver.immunitas, 3.nu.1.* Angelum *eodem ver. qu.*28. cum aliis. Et ratio eſt, quia hoc digniſſimum Sacramentum potiſſima cauſa eſt, ut Eccleſiis hæc immunitas conceſſa ſit: ergo multò magis debet ipſum eamdem habere immunitatem. At præcipua ratio hujus aſſertionis, eſt concors omnium Doctorum ſententia.

2. Sed cùm hæc omnia vera ſint, difficultas eſt in noſtro caſu, in quo reus non potuit tangere Sacerdotem, ſed ſolùm intrare in cubiculum, ubi Sacerdos cum SS. Sacramento extabat pro communicando infirmo. Sed ego, quidquid in contrarium aſſerat Bonacina *de legib, diſp. 3. quæſt.7. §.2.num.*11. puto, dictum reum in illo cubiculo gaudere immunitate, & ſatellites illum comprehendendo, in cenſuras Bullæ incidere; & Judicem debere illum Eccleſiæ reſtituere: nam locus, in quo actu eſt Corpus Chriſti, quamvis in tranſitu, ut erat in noſtro, gaudet immunitate, & illam alteri præbet. Et docet P. Suarez *de Relig. tom. 1.tr.2. lib.3.cap.9.nu.* 10. *in fin.* Et non ſolum in hoc caſu, puto reum immunitate gaudere; ſed etiam per plateas civitatis, quando fugiens à ſatellitibus, ſe immiſceret inter illas perſonas, quę aſſociant Venerabile Sacramentum Euchariſtię; etiamſi non tangeret Sacerdotem, vel haſtam Baldachini. Quia omnes illæ perſonæ, unà cum Sacerdote geſtante SS. Sacramentum, repræſentant unam Eccleſiam. Et ita iiſdem verbis docet noſter P. Pereg. *de immun. Eccl. cap. 4. num.* 19.

cum

cum Mario Italia etiam *de immun. lib. 1. c. 4. §. 10. nu. 8.* Quod eſt valdè notandum: nam talis caſus poteſt de facili in praxi contingere. Notandum eſt verò, quòd confugiens ad Sacerdotem portantem Oleum ſanctum infirmis, non gaudet Eccleſiæ immunitate, ut notat Riccius *part. 3. deciſ. 88. num. 5.*

RESOL. XIII.

An reus confugiens ad Reliquias Sanctorum, vel ad eorum Imagines, quæ per plures proceſſionaliter circumferuntur, gaudeat immunitate?

Et quid, ſi apprehendat Sacerdotem ambulantem? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 48.

§. 1. Hic caſus frequenter poteſt accidere, & de illo non invenio qui tractent, ſolus noviſſimè Ludov. Correa *in relect. ad c. inter alia, de immun. Eccleſ. par. 2. num. 15.* illum ponit, & affirmativam ſententiam docet, quia, ait ille, ratio ob quam ſervatur immunitas Eccleſiæ, eſt propter honorem & reverentiam debitam Deo: atqui eadem reverentia & honor conſideratur in reliquiis Sanctorum, & eorum imaginibus, nec non B. Virginis, quando illis conceditur hæc immunitas. Ergo non eſt dubium illam habere. Minor probatur, quia honor & reverentia præſtita Sanctis pertinet ad Religionem cultumque Dei. Deus enim in Sanctis ſuis honoratur & colitur, quemadmodum enim ipſi ſunt propter Deum honorati, ita Deus honoratur, & colitur in ipſis, honorantur namque Sancti tamquam chari & amici Dei. Unde ſicut honor qui domeſticis, Conſiliariis, filiis, amicis, ac miniſtris Principum defertur; ita ſimiliter honor exhibitus Sanctis, & Deo exhibetur. Probatur præterea ex Gambacurta *lib. 3. de immun. cap. 4. num. 15.* ubi latè probat Eccleſiam fundatam ſub nomine alicujus Sancti, vel B. Virginis parem habere immunitatem ac ſi dicata fuiſſet nomine Chriſti. Ita Correa, qui etiam quod dixit de reliquiis, & imaginibus, dicendum putat de perſona Sacerdotis, ita ut qui illam apprehenderit, immunis exeat; quia cùm Sacerdotes miniſtri ſint Chriſti, & ejus vicem in terris gerant, ſervato illis honore, idem & Deo ſervatur. Sed verum eſt dicere ſervari honorem immunitatem præſtando, Ergo eam habebunt. Deinde, quia ſi Eccleſia ex eo habet immunitatem quòd cultui divino deputata eſt, & ad hoc ut in illa divina Officia celebrentur, priori jure Sacerdotes eamdem debent habere, ſi quidem non ſolùm Dei miniſterio dicantur ut Eccleſiæ, ſed ipſum Deum manibus ſuis tractant, & ſiunt Dei ſacrarium; ergo non eſt cur dicatur illos immunitatem præſtare non poſſe, & hæc omnia dicta ſunt ſecundùm mentem Correæ *loco cit.* Nam, ut verum fatear, jura loquuntur tantùm de Eccleſiis, & Doctores tantùm de Sacerdote Euchariſtiam deferente.

RESOL. XIV.

An Palatia Illuſtriſſimorum Cardinalium gaudeant immunitate? Ex part. 1. tr. 1. Reſol. 37.

Sup. hoc in reſ. ſeq. & in aliis ejus annot.

§. 1. Negativè reſpondet noſter Duard. *commen. Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 15. num. 12.* putat enim, hoc privilegium illis revocatum fuiſſe à Greg. XIII. & Sixto V.

2. Sed contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto in locis extra urbem Romæ: quia tale privilegium non fuit illis ſimpliciter ſublatum; ſed tantùm pro urbe Romana: & cùm cauſæ aliquæ non militent extra dictam urbem dicendum eſt, in aliis locis, vel ſaltem extra ſtatum Eccleſiaſticum reos ad ſupradicta Palatia confugientes gaudere. Et ita docet ex noſtris P. Peregrin. *de immun. Eccleſ. cap. 4. num. 65. in fine.*

RESOL. XV.

An Cardinalium domus gaudeat privilegio immunitatis? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 34.

Sup. hoc in reſ. præcedenti, & in reſ. ſeq. leg. §. Secundo Palatia, & inf. in reſ. 30. §. Vet & inferius in tract. 3. reſol. 10. §. Ad N. 8 lin. 6.

§. 1. Affirmativam ſententiam ſæpius docui, & nunc verum doceo, & hanc ſententiam, præter Doctores alibi à me relatos, tenet noviſſimè, me citato, Barboſa *de jure Eccl. lib. 2. cap. 4. nu. 80.* cui nunc addo Jacobatium *de Conciliis lib. 1. fol. 38. col. 1. lit. A,* Tuſchum *tom. 1. concl. 100. num. 53.* Cucchum *in inſt. can. lib. 2. tit. 4. num. 92.* Sanch. *in opuſ. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 7. num. 2.* Manfredum *tr. de Cardinal. deciſ. 147. cap. 8. privileg. 14.* ubi ſic ait: Domus Cardinalis ubicumque fuerit, immunitate potitur Eccleſiæ, omneſque ibi confugientes tuti, & illæſi eſſe debent, neque jure ullo extrahi poſſunt; ſicuti neque ab Eccleſia. Ita ille, & licèt Zecchius *de Repub. Chriſt. tit. 3. de Card. nu. 9. privileg. 9.* aſſerat hoc privilegium ſæpè Pontificibus revocari, hoc intelligendum in Urbe, non autem extra.

RESOL. XVI.

An Palatium Epiſcopi Titularis gaudeat immunitate?

Et infertur Palatium Epiſcopi commorantis extra Diœceſim, & Palatia Cardinalium, ubicumque ipſi extra Romam exiſtant gaudere privilegio immunitatis. Ex p. 6. tr. 1. Reſ. 5.

§. 1. Caſus eſt curioſus & novus, & ad illum negativè reſpondet Ciarlinius *controver. forenſ. lib. 1. cap. 10. num. 10.* ubi ſic ait: Sentio Palatium Epiſcopi Titularis non gaudere Immunitate, niſi ſit poſitum in loco exempto, quia tale privilegium conceditur Palatio Epiſcopali habita relatione ad Eccleſiam ejus ſponſam: ne domus ſponſi ſit minus privilegiata, quàm domus ſponſæ. Ita elicitur *ex cap. id conſtituimus*, & Peregrino *in tract. de immunitat. c. 4. n. 69.* Propter quod ſi Epiſcopus extra ſuam Eccleſiam habeat Palatium, ubi Pontificalia exercere non poteſt, in eo non gaudet hac immunitate. Italia *cap. 4. §. 9. num. 18. & 81.* & Peregrinus *cap. 4. nu. 93.* in quibus concludi poteſt Palatium Epiſcopi Titularis non tribuere Eccleſiæ immunitatem. Hucuſque Ciarlinius.

2. Sed pro affirmativa ſententia aliqua mihi occurrunt non infirma argumenta. Primò quia *in cap. id conſtituimus 17. quæſt. 4.* abſolutè dicitur domum Epiſcopi gaudere privilegio immunitatis. Sed lex ubi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ut patet *ex leg. de pretio, ff. de public. in rem action. ex leg. diſtinguemus, ff. de recept. arbitr. ex leg. praeces, ff. de offic. Præſid.* & aliis vulgatis juribus: Ergo dicendum eſt Palatium etiam Epiſcopi Titularis immunitate gaudere: cùm jura abſolutè, & ſine ulla diſtinctione, loquantur. Et cùm privilegium immunitatis ſit favorabile, non eſt reſtringendum; ſed potius extendendum, ut docet Bonacina *tom. 1. diſp. 3. q. 7. punct. 4. num. 5.* Gratianus *tom. 2. cap. 340. num. 21.* Decianus *conſ. 80. num. 19. & 21. lib. 3.* Ambroſius *de immunitate, cap. 10. num. 7.* Gambacurta *de immunitate, lib. 3. cap. 4. num. 7.* & alii quos citat, & ſequitur Proſper Farinacius *in Appendice de immunitate, capit. 2. num. 21.*

3. Secundò Privilegium immunitatis conceſſum Palatio Epiſcopi non eſt conceſſum habita relatione ad Eccleſiam vel oratorium in eo exiſtens: nam ut ego docui *in part. 1. tr. 1. reſ. 27. & part. 4. tract. 1. reſol. 96.* & me citato docet ipſe Ciarlinius *cap. 116. num. 14.* Palatium Epiſcopi etiamſi ſit remotum ab Eccleſia, & non habeat in ſe Capellam, adhuc gaudebit immunitate: ſed tale privilegium eſt conceſſum ratione perſonæ in reverentiam, & decorem dignitatis Epiſcopalis, ut rectè obſervat Caſtrus Palaus *tom. 2. tr. 11. diſp. unic. punct. 6. num. 22.* & alii. Ergo hoc privilegium debet etiam competere Epiſcopis Titularibus; cùm non minus debeatur honor ac reverentia: nam licèt Jacobatius *de Conciliis, lib. 1.* illos vocet Epiſcopos nulla tenentes, & nimis liberè dicat Melchior Canus *de locis Theologicis, lib. 5. cap. 7.* illos ſine cauſa eſſe in Eccleſia Dei: tamen eorum neceſſitatem optimè explicat Petrus Bellus In œconomia Canonica *claſſ. 3. cap. 2. §. 4.* Et dictos Epiſcopos dignitatem Epiſcopalem retinere habetur *in cap. legimus, verb. ubicumque, diſtinct. 93.* & docet Cellotius *de Hierarchia, lib. 4. cap. 18. §. 3.* Gratianus *diſceptat. forenſ. tom. 1. cap. 29. num. 65.* Menochius *de arbitrariis quæſtionibus, lib. 2. centur. 1. caſ. 68. nu. 5. & alii.* Unde quidem manifeſtè patet, quòd ſatis indecorum, eſſet ſi Satellites Laici cubicula, & ſecretiores receſſus Palatii Epiſcopi Titularis ad quærendos reos luſtrare poſſent. Ergo, &c.

Quæ nunc hîc ſequuntur, & in aliis eorum annotationē.

4. Tertiò, & hoc, ni fallor, validiſſimum eſt argumentum. Sacra Congregatio immunitatis decrevit, ſæpius interrogata, familiam Laicam Epiſcopi Titularis gaudere privilegio fori, ut patet in Epiſtola Cardinalis Bandini ad Epiſcopum Rhegienſem die 17. menſis Junii anno 1628. & in Epiſtola Cardinalis Geſſe ad Eminentiſſimum Cardinalem Columnam die 21. menſis Auguſti anni 1638. & noviſſimè ex litteris Auditoris Cameræ ex ordine Sanctiſſimi Noſtri Urbani VIII. directis ad Comitem Novellare in cauſa Archiepiſcopi Rhodienſis impreſſis ann. 1639. Romæ. Ergo Palatium Epiſcopi Titularis debet etiam privilegio immunitatis gaudere. Probo conſequentiam ex doctrina Petri Gambacurtæ Authoris parum faventis Eccleſiarum immunitates. Is enim *lib. 4. cap. 3. num. 7.* docet ex eadem ratione, qua competit Epiſcopo privilegium ſuæ familiæ, competere etiam privilegium ſui Palatii: ſed familiam

Sup. hoc ſeſ. in tr. 1. reſ. 184. & inferius intr. 8 reſ 4 ad lin. 4. verſ. quam etiam.

liam Laicam Epiſcopi Titularis, certum eſt gaudere privilegio fori; etiam ejus Palatium gaudere privilegio immunitatis, dicendum eſt: cùm hæc duo privilegia familiæ & Palatii Epiſcopalis ex eodem motivo, & ratione, ut aſſerit Gambacurta, conceſſa ſint: nempe propter dignitatem, & reverentiam Epiſcopo debitam. Unde ſi ex hoc ſacra Congregatio declaravit familiam Laicam Epiſcopi Titularis privilegio fori gaudere; conſequenter dicendum eſt etiam Palatium Epiſcopi Titularis immunitatis privilegio frui: nam ſicut indecens pro Epiſcopo, & indecorum eſſet ejus familiam à Satellitibus capi, ſic, & ejus Palatium à Lictoribus perquiri, atque reos ab ipſo abſtrahi.

5. Reſtat modò reſpondere ad argumenta Ciarlinii ſuperius adducta. Et ad primum reſpondeo privilegium conceſſum Palatio Epiſcopi eſſe conceſſum ratione ejus perſonæ, & propter reverentiam & decorem dignitatis Epiſcopalis. Nec ex Peregrino, nec ex textu *in cap. id conſtituimus* à Ciarlinio adducti deduci poteſt id, quod ipſe perperam dicit: ut legentibus patebit: imò contrarium patet ex ſuperius adductis in primo argumento pro firmanda noſtra ſententia. Et ideò Pater Suarez *de Religione tom. 1. lib. 3. cap. 9. nu. 9.* rectè obſervat favorem privilegii *dict. cap. id conſtituimus* conceſſum Palatio Epiſcopi non eſſe limitandum ſine fundamento in textu: ſed in textu dicti cap. abſolutè, & ſimpliciter dicitur Domum Epiſcopi gaudere immunitate: Ergo gratis à Ciarlinio limitatur quoad Epiſcopum Titularem.

Sup. hæc [illegible] 10 ſignan[illegible] à §. 2.

6. Ad ſecundum argumentum. Quod Palatium Epiſcopi commorantis extra ſuam Diœceſim non gaudet privilegio immunitatis. Fateor aliquos Doctores ita ſenſiſſe. Sed hæc opinio non placet. Primò quia textus *in dicto cap. id conſtituimus* loquitur indiſtinctè de Domo Epiſcopi ut rectè obſervat Caniſius *in lib. 3. Decretal. titul. 49.* Sylver. *verò. immunitas 3. num. 1.* & alii. Ergo gratis dictus textus limitatur: & gratis ab aliquibus diſtinguitur inter domum Epiſcopi commorantis, vel non commorantis in propria Diœceſi: lex enim generaliter intelligenda, ut habetur *in l. infraudem*, *§. ult. de teſtament. milit. & in l. 1. §. generaliter, de Aleat.*

Quæ hic ſunt [illegible] 13. & 10 §. [illegible] & inferius [illegible] 8. reſ. 10. §. Addidi lin. 6.

7. Secundò Palatia Cardinalium, ubicumque ipſi extra Romam exiſtant gaudent privilegio immunitatis, ut ego probavi *in par. 1. tract. 1. reſol. 37. & part. 5. tract. 2. reſol.* 34. & me citato tenet Barboſa *de jure Eccleſiaſt. co, lib. 2. capit. 3. n.* 71. Ergo dicendum eſt Palatia Epiſcoporum ubicumque commorantium, etiam immunitate gaudere. Probo conſequentiam. Nam Caſtrus Paulus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 6. num. 23.* Larrea *de immunit. Eccleſiaſt. part. 2. num. 19.* & alii obſervant, & docent Palatia Cardinalium gaudere immunitate ex ſimilitudine, quam habent cum palatiis ipſorum Epiſcoporum.

8. Tertiò cùm Sacra Congregatio decreverit familiam Laicam Epiſcopi Titularis gaudere privilegio fori: id eſt concedendum familiæ Epiſcoporum extra Diœceſim commorantium: ergo etiam eorum Palatia, non obſtante, quò extra Diœceſim exiſtant, privilegio immunitatis gaudere dicendum erit, ex rationibus adductis in favorem Domorum Epiſcoporum Titularium: & ex doctrina Gambacurtæ adducta in tertio argumento pro firmanda noſtra ſententia.

9. Quartò probatur hæc opinio reſpondendo ad argumenta: quæ pro contraria ſententia adducunt Italia & Peregrinus. Et primò aſſerunt Palatium Epiſcopi extra Diœceſim commorantis non gaudere privilegio immunitatis: quia Epiſcopus tenetur in ſua Eccleſia reſidere. Secundò quia Epiſcopus in aliena Diœceſi non poteſt exercere Pontificalia, nec ullam juriſdictionem. Reſpondeo ad primum argumentum, dato, & non conceſſo, & ad ſummum procedere quoad Epiſcopos commorantes extra ſuam Diœceſim peccaminosè, & ſine cauſa, ſecus autem ſi commorentur cum cauſa, puta per tres menſes Concilii, vel ex aeris intemperie, vel ex alia diſpenſatione Pontificia, quādo poteſt fieri; nam in his caſibus Epiſcopus licitè à ſua Diœceſi abeſt. Unde ceſſat ratio, quam adducit Italia. Sed melius reſpondendum eſt abſolutè, negando argumentum: dato enim quod Epiſcopus abſens à ſua Diœceſi peccaret, non tamen ex hoc ſequitur amittere privilegium: peccatum enim non aufert ab eo dignitatem Epiſcopalem pro cujus reverentia, & honore, ut probatum eſt ſuprà, tale privilegium largitum fuit.

10. Ad ſecundum argumentum quòd Epiſcopus extra ſuam Diœceſim non poteſt exercere juriſdictionem. Reſpondeo quòd non valet conſequentia: Ergo ejus Palatium non poteſt gaudere privilegio immunitatis. Nam Cardinales extra Eccleſias Titulares non poſſunt exercere juriſdictionem, & tamen eorum Palatia, ubicumque ipſi exiſtant, ut dictum eſt ſuprà, fruuntur immunitate. Utriſque enim hoc privilegium conceſſum fuit propter eorum dignitatem, quam ubique commorantes repræſentat. Ergo, &c.

Sup. in hoc [illegible] reſ. §. Secundo Palatia, & in aliis [illegible]

11. Dicendum eſt itaque Palatia Epiſcoporum Titularium, vel extra Diœceſim exiſtentium gaudere immunitate. Eſt notandum, quòd cùm ipſi in tali caſu non habeant Tribunal, neque juriſdictionem in actu, ad Ordinarios Eccleſiaſticos, in quorum Diœceſi exiſtunt, controverſias circa hæc privilegia adducendas eſſe: & dicti Epiſcopi Diœceſani judicabunt de delictis familiæ dictorum Epiſcoporum Titularium, & extra Diœceſim commorantium, & de reis in eorum domos confugientibus. Verùm, his non obſtantibus, hæc omnia diſputationis cauſa eſſe volo. Unde illa Sacræ Congregationis immunitatis oracula, humiliter maturanda relinquo.

RESOL. XVII.

An reus confugiens ad Palatium Epiſcopi, quod non ſit intra confines, & quadraginta paſſus, ſed longè ab Eccleſia diſtet, gaudeat immunitate?

Et quid, ſi in illo non adſit Oratorium, in quo Divinum celebretur Sacrificium?

Et notatur, quod hæc immunitas extenditur à las caſas de algunos Embaxadores de la Corte. Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 27.

§. 1. NEgativè reſpondet Bobadill. *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. nu. 85.* qui *in gloſſ. lit. C*, ex Couarruvia, *lib. 2. var. c. 20. nu. 5.* teſtatur de communi praxi, & idem docet Ambroſin. *de immun. c. 10. n. 7.* & maximè non procederet, ſi in tali Palatio non adeſſet Oratorium, in quo divinum celebretur Sacrificium. Et noviſſimè docet hanc ſententiam Martinus Bonacina *de leg. diſp. 3. qu. 7. §. 2. nu. 8.* & Piaſecius *in praxi Epiſc. p. 2. cap. 4. art. 8. n. 2.*

Sup. hoc in reſ. præterito §. Secundo privilegium, & in reſ. ſeq. in reſ. 1. poſt ſeq. ſignanter in §. Tertio, quia, & in reſ. 10 § 1. & ſuprà in reſ. 9. ex conſequentia doctrinam §. 1. & 2.

2. Sed contraria opinionem amplexi ſunt non ignobiles Authores, & inter illos noſter P. Peregrinus *tract. de immun. cap. 4. num. 69.* ubi citat plures DD. quibus ego addo Megalam *in 2. p. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. num. 36.* Franc. Leon. *in theſaur. fori Eccleſ. p. 1. cap. 13. nu. 14.* Ginbacur. *de immun. lib. 4. cap. 3. num. 7.* Azorium *par. 2. lib. 9. cap. 8. quæſt. 5.* Marium Italiam *tract. de immun. lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 1. & ſeq.* Anaſtaſium Germonium *de immun. ſac. templ. lib. 3. cap. 16. nu. 45. & ſeq.* Giurb. *conſ. 20. num. 13.* & alios. Et ratio eſt, quia hæc immunitas conceſſa eſt ratione dignitatis perſonæ epiſcopalis, propter ſanctitatem muneris, & dignitatis ſicut tota familia Epiſcopi, licèt laica, gaudet intuitu ejus privilegio fori. Itaque dicendum abſolutè, Palatium Epiſcopi, ſive cum Capella, ſive ſine Capella, ſive intra quadraginta paſſus, ſive extra, gaudere ea immunitate, qua gaudet ſponſa ejus, Eccleſia: unde Doctores contrarium ſentientes non ſunt audiendi: quia, cauſa immunitatis ſit favorabilis, non ſolùm delinquenti, ſed etiam Eccleſiæ, minimè reſtringenda erit, ſed potius amplianda: & licèt res dubia ſit, ſciunt jam omnes, quòd in dubiis pro reo, & pro Eccleſia ſtandum ſit, per ea, quæ pulchrè notat Riccius *in Praxi, par. 2. reſol. 42. nu. 2.* Igitur noſtra ſententia omninò tenenda erit, & in praxi obſervanda. Notandum eſt etiam, quòd Villadiego *in Polit. cap. 3. nu. 101.* extendit hanc immunitatem a las caſas de algunos Ambaxadores de la Corte.

RESOL. XVIII.

An Palatia Epiſcopi ultra quadraginta paſſus ab Eccleſia diſtantia gaudeant immunitate, ſi non habeant Oratorium, in quo Miſſa celebretur?

Et an hoc Immunitas extendatur ad Prælatia Epiſcopi, ipſo mortuo, vel abſente, dummodò non fuiſſent alteri locata? Ex par. 4. tract. 1. Reſ. 96.

§. 1. PRo negativa ſententia *in p. 1. tract. 1. reſol. 27.* adduxi aliquos, quibus nunc addo Ambroſium *de immunit. Eccleſ. cap. 10. num. 7.* & noviſſimè Eliſæum Danza *in pugna Doctorum cap. 2. de immunit. Eccleſ. nu. 1.* ubi ſic ait: Cauti debent eſſe Epiſcopi, qui in eorum palatio Epiſcopali ultra quadraginta paſſus ab Eccleſia habent Oratorium, ſive Capellam, in qua Miſſa celebretur, hoc enim caſu hujuſmodi palatium Eccleſiæ immunitate gaudet, ita ut ad illud confugientes tuti ſint. Ita ille.

Quæ hic eſt reſ. antecedens, & in reſ. 1. poſt præteritum curſim in §. Secundo privilegium, & inf. in reſ. ſeq. §. Tertio quia, & in reſ. 1. poſt ſeq. §. 1. & ſuprà in reſol. 9. ex conſequentia doctrinam §. 1. & 2.

2. Sed non eſſe diſcedendum à ſententia affirmativa *ubi ſuprà* ego docui cum multis Doctoribus, & nunc iterum doceo cum Ludovico Correa *in relect. de immunit. Eccleſ. p. 2. quæſt. 8. num. 19.* Belleto *in diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de favore* Cle-

Clericorum reali, §.4.*num*.33. Alzedo *in praxi Epiſcop. part*.1. *cap*.12.*num*.77. Gavanto *in enchir. Epiſcop.ver. immunitas Eccleſiaſtica*, *num*... & me citato, tenet etiam hanc ſententiam Jo. Domin. Taſſonus *in pragmat. de Antifate*, *ver*.13. *obſer*.3. *num*.31. & ratio eſt clara, quia jura, & canones indiſtinctè domui Epiſcopi immunitatem concedunt, ergo non eſt reſtringenda ad palatia Oratorium habentia, quæ omnia Antonius Novarius *in ſumma Bullarum*, *tit. de immunitate Eccleſ.num*.10. & alii, extendunt ad palatia Epiſcopi, etiam ipſo mortuo, vel abſente, dummodò non fuiſſent alteri locata.

Sup. his etiam eadem in reſ. 19. in fine §. Tertio quia & in aliis ejus not.

RESOL. XIX.

An palatia Epiſcoporum gaudeant Eccleſiæ immunitate?

Et quid dicendum, ſi Palatium Epiſcopi non habeat Oratorium pro celebratione Miſſæ?

Et an hoc privilegio gaudeant Palatia Epiſcopi, etiam ſi Epiſcopus ſit abſens, vel mortuus?

Et an domus Epiſcopi, quando in Viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit, gaudeat hac immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Reſol.4.

§.1. PRorſus negativam ſententiam tenet Sarpus *cap*. 4. *fol*.41. ubi ita aſſerit; Quod verò attinet ad Epiſcopi domum, non conveniunt inter ſe Doctores: multi namque ex eorum numero animadvertunt alio Canone ſtatutum eſſe, ut Epiſcopus domum ſuam Eccleſiæ proximam & adhærentem habeat: quare neceſſariò intra quadraginta paſſuum ſpatium eſſe debet. Et pro certo conſtituunt, Epiſcopi domum, ſi longius ab Eccleſia diſtat, nullam omninò immunitatem obſtinere: cùm verò quadraginta paſſuum ſpatium in civitatibus, & Caſtris non habeat locum; conſequens eſt, ut Epiſcopi domus nullam pariter immunitatem habere poſſit. Ita ille.

2. Sed hæc opinio eſt contra Sacros Canones: nam *in c. id conſtituimus* 17. *quæſt*. 4. apertè dicitur, quòd ab Eccleſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omninò non liceat: & hic Canon fuit deſumptus ex Concilio Aurelianenſi ſub Hormiſda Papa celebrato anno 515. & abſolutè loquitur: nec diſtinguit, ſi Palatium Epiſcopi ſitum ſit intra ſpatium quadraginta paſſuum, necne. Ergo abſolutè dicendum domos Epiſcoporum, in quocumque loco ſitæ ſint, gaudere Eccleſiarum immunitate.

3. Primò; quia, ut dictum eſt, expreſsè, & ſine ulla limitatione *in ſuprà citato cap. id conſtituimus*, conceditur domui Epiſcopali hoc privilegium, igitur non eſt limitandum, cùm favorabile ſit, & pium.

4. Secundò, quia ſi intra quadraginta paſſus deberet domus Epiſcopalis exiſtere, ut hoc privilegio gauderet, nulla ei ſpecialis prærogativa conceditur, quæ non concedatur cuilibet alteri domui Eccleſiæ, vel Canonicorum ibi exiſtenti, ut ſuprà dictum eſt, cùm iis omnibus in probabiliſſima ſententia hoc privilegium conceſſum ſit.

5. Tertiò; quia tale privilegium non conceditur, quia ipſa domus Epiſcopi deputata ſit divinis officiis; nulla enim talis eſt: neque quia Eccleſiæ adhæret, tamquam aliquid illius, aliàs cæteris domibus hoc eſſet privilegium concedendum: ſed conceditur in reverentiam, & decorem dignitatis Epiſcopalis, quæ eſt maxima dignitas in Eccleſia. Et ita tenent hanc ſententiam Abbas, Archidiaconus, Joannes Andreas, Zabarella, & alii quos citat, & ſequitur Farinacius *de immunit.cap*.17.*num*.273. quibus adde Perſicum *de offic.Sacerd.lib*.1.*cap*.9.*dub*.11.*num*.97. Fagundez *part*.2. *lib*.4.*cap*.4.*num*.60. Quæ quidem ſententia procedit, etiamſi palatium Epiſcopi non habeat Oratorium pro celebratione Miſſæ, ut inter alios obſervat Gambacurta *lib*. 4. *cap*.3. *nu*.7. & ex Archidiacono, Farinacius *ubi ſuprà*, & alii penes me ipſum *in p*.1.*tr*. 1. *reſ*.27. & me citato Ciarlinius *controv. Forenſ.cap*.116.*num*.14. Giurba *conſ*. 10. *num*. 13. Quod evidenter patet ex rationibus ſuperius adductis: & hoc privilegio gaudere domum Epiſcopi; etiam ſi ſit abſens vel mortuus, optimè docet Italia *lib*.1.*cap*.4. §.9. *num*.4. *&* 13. ubi ampliat etiam in domo Epiſcopi, quando in viſitatione per ſuam Diœceſim tranſcurrit. Quod etiam docet, & ſequitur Farinacius, *ubi ſuprà*, *numer*. 270. quicquid malè in contrarium aſſerat Peregrinus *de immunitat.cap*.4.*numer*.79.

Sup. quæ hic in reſol. 7. Signanter §. tertio, & in reſ. 2. poſt leg. ...

Quæ hic eſt ſup. reſ. 17. & in aliis ejus not.

Sup. his in fine præcedentis reſ. & infra in reſ. reſ. ... §. Tum à ſimili, & in tom. 4. tract. 1. reſ. 7. in tribus ejus primis lin. & ad medium §.

6. Reſtat modò reſpondere ad ea, quæ pro ſua ſententia adducit Sarpus; nempe à Sacris Canonibus impoſitum eſſe Epiſcopo habere domum proximam, & adhærentem Eccleſiæ. Reſpondeo primò his temporibus hoc non eſſe verum, ut patet in Cæremoniali Romano edito à Clemente VIII. *cap*. 2. ubi ſupponitur Epiſcopum poſſe habere domum in loco diſtanti ab Eccleſia. Adde quia illa jura priſcis temporibus fuerunt publicata, quando Clerici habitabant unà cum ipſomet Epiſcopo: & ideò illa jura præcipiunt, quod domus Epiſcopi non debet abeſſe ab Eccleſia majori: ſed quia noſtris temporibus Clerici diſperſim habitant quiſque per ſe ipſum; ideò nihil refert, an domus Epiſcopi abſit ab ipſa Eccleſia. Ita Italia *lib*. 1. *cap*. 4. §.9. *num*.1.

7. Vel etiam ſecundò reſpondeo hoc argumentum non convincere: quia non quicquid fit contra jus, tollit immunitatem à jure conceſſam. Ita Bonacina *tom*. 2. *diſp*.3. *qu*.7. *punct*.4. *num*.11. & Caſtrus Palaus *tom*.2. *tract*. 11. *diſp. unic. punct*.6.*nu*.12. *in fine*. Sed quia poſt hæc ſcripta quæſtio incidit inter viros doctos, quid dicendum ſit de Palatio Epiſcopi Titularis, & quid de Palatio Epiſcopi extra ſuam Diœceſim commorantis, non gravabor hic ea, quæ tunc meditatus ſum apponere. Ideò quæro.

RESOL. XX.

An Palatia Epiſcoporum extra eorum Diœceſim, gaudeant immunitate?

Et an Palatia Cardinalium extra Urbem exiſtentium dicta immunitate gaudeant?

Et an Palatia Epiſcoporum etiam ſine capella, & diſtantia ab Eccleſia extra 40. *paſſus gaudeant immunitate*. Ex part. 4. tr.4. Reſol. 40.

§.1. SAtis firmatum eſt *in part*.1. *tract*. 1. *reſol*. 27. Palatia Epiſcoporum etiam ſine Capella, & diſtantia ab Eccleſiis extra 40. paſſus gaudere immunitate, quod etiam docet Acugna *in decret.Gratiani par*.1.*diſt*. 87. *cap*. 2. *num*. 2. Correa *relect.de immun. part*. 2. *num*. 19. & Alzedus *in prax. Epiſc.par*.1.*c*.12.*nu*.77. ut melius *infrà*.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 17. & in aliis ejus not.

2. Sed difficultas eſt, an dicta immunitate gaudeant Palatia Epiſcopi extra diœceſim? & negativè reſpondet Peregrinus *de immunit.cap*.4.*num*.73. Marius Italia *lib*.1.*cap*.4. §.9.*num*.19. & Antonius de Marinis *quotidian. reſol. cap*.180. *num*. 12. Ratio eſt, quia Epiſcopus extra ſuam diœceſim nullam habet authoritatem, nec Pontificalia exercere poteſt.

Sup. hoc ſup. in reſol. 16. 7. Ad ſecundum argumentum, quod palatium.

3. Verùm contraria ſententia poteſt ſuaderi, quia Concilium Aurelianenſe *in cap. id conſtituimus*, 17. *quæſt*. 4. indiſtinctè aſſerit palatium Epiſcopi gaudere immunitate, neque hoc coarctat in ejus diœceſi; & ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Adde quòd cùm agatur de re favorabili; ut in ſimili caſu notat Germonius *de ſacror. immunitat.lib*.3. *cap*. 16. *num*. 49. favor extendi debet. Deinde, ut obſervat Gambacurta *lib*.4.*cap*.3.*nu*.7. hæc immunitas conceſſa eſt loco, ratione perſonæ Epiſcopalis, propter ſanctitatem muneris, & dignitatis; & ideò, ut diximus, Palatium Epiſcopi gaudet immunitate, etiam ſine Capella, & etiam extra quadraginta paſſus Eccleſiæ. Ergo in quacumque parte fuerit Epiſcopus, ratione ejus perſonæ, cujus intuitu conceſſum fuit hoc privilegium, gaudere debet immunitate ejus palatium. Nec valet argumentum Peregrini; nam licet Epiſcopus in aliena diœceſi non poſſit exercere Pontificalia, attamen dignitas ejus perſonæ, etiam in tali loco, magnam habet reverentiam, & authoritatem. Unde Epiſcopus alium Epiſcopum in ſua diœceſi debet valdè honorare, & particularem reverentiam exhibere, & in loco eminentiori, & in propria ſede collocare, etiamſi qui ſuſcipit, Cardinalis ſit, & qui ſuſcipitur, non: ut habetur *in cap. Epiſcopi* 7. *quæſt*.1. & docet Mauricius Alzedus *in praxi Epiſcop.par*. 1. *cap*. 6. *nu*. 11. ubi citat Caſſaneum, & Zerolam.

4. Sed his non obſtantibus, an hæc opinio ſit probabilis, aliis judicandum relinquo, certum tamen apud me eſt, Palatia Cardinalium extra Urbem exiſtentium dicta immunitate gaudere, ut tenet Antonius de Marinis *loco cit*. Marius Italius *lib*.1.*cap*.4. §.9. *nu*. 22. *&* 23. quicquid in contrarium aſſerat noviſſimè Caſtrus Palaus *tom*.2. *diſp. unica de immun. Eccleſ. punct*.6. *nu*.23.

Sup. hoc ſuprà in reſ. 14. 15. & 16. §. Secundo paleat la, & inf. in tr. 1. reſ. 10. §. Ad id, à lin. 6.

RESOL. XXI.

An domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Eccleſiaſticorum exiſtentes propè triginta paſſus Eccleſiæ, gaudeant ejus immunitate, etiam ſi habitentur à laicis?

Et notatur, quod nomine paſſus intelligitur menſura quinque pedum; pes autem amplectitur menſuram quindecim digitorum? Ex p.3. tr.1. Reſ.71.

§.1. NEgativè reſpondent Peregrinus *de immunit. cap*. 4. *num*.27. Farinac. *in appen. cap*.16. *num*. 260. & Marius Italia *lib*. 1. *cap*. 4. §. 6. quia hæc conſuetudo eſt in contra-

Sup. contrario in hac reſ. ... in reſ. 7 §. ... & ſeqq.

trarium, & ideò aſſerit Villalobos *in ſuma tom. 2. tract. 39. difficult. 5 num. 3.* quòd licèt ſecundùm jura (Eſta concedida eſta immunidad no ſolo à las Yglesias ſino tambien quarenta paſſos rededor de la Yglesia Matriz, y treynta paſſos al altededor de las demas, mas dize Covarruvias, que y à por la coſtumbre hà caſſado eſto quanto à las Yglesias que eſtan edificadas en las Ciudades, y que ſolo lo queda en las eſtan edificadas dentro de los muros de los caſtillos.) Ita ille.

2. Hic tamen non obſtantibus aliqui affirmativè reſpondent ad propoſitum dubium, & aſſerunt ſupradictas domus gaudere immunitate, quamvis eas inhabitent laici, & ita hanc ſententiam tenet Decianus *in tractat. crimin. lib. 6. cap. 25. nu. 16.* Ambroſinus *de immun. cap. 10. nu. 8.* & noviſſimè Bonacina *tom. 3. diſp. 2. q. 3. punct. 16. §. 4. num. 7.* quia immunitas eſt veluti accidens morale loco affixa, locatio autem eſt actio extrinſeca loco; tum quia ſequeretur in poteſtate locatoris eſſe auferre, vel concedere loco immunitatis privilegium; tum quia immunitas conceſſa eſt loco ſacro, & exiſtentibus in tali loco: per accidens autem eſt, ut in tali loco habitet potius conductor, quàm dominus directus, vel utilis, tum quia loca ſacra immunitate gaudent, exceptis caſibus expreſſis; is autem caſus nullibi expreſſus, & exceptus reperitur; ergo &c. hæc omnia docet doctus Bonacina, *ubi ſuprà*, qui etiam optimè notat, quod nomine *paſſus* intelligitur menſura quinque pedum, pes autem complectitur menſuram quindecim digitorum, & hoc etiam notavit Farinacius *ubi ſuprà num. 386.* & Tuſchus *tom. 4. littera I, concl. 59. num. 2.* & alii; ad conſuetudinem verò quam in contrarium aſſerunt aliqui, reſpondeo Gregorium XIV, damnare ſupradictas conſuetudines; ergo, &c.

RESOL. XXII.

An Collegium de propaganda Fide, & ſimilia gaudeant Eccleſiæ immunitate?

Et an Seminaria gaudeant privilegio immunitatis?

Et an rei confugientes ad Eccleſiam, & tangentes tantum ejus parietes exteriores gaudeant immunitate Eccleſiæ?

Idem eſt de tangentibus murum extrinſecum dictarum domorum, hortorum, Seminariorum, &c.

Et curſim docetur tectum Eccleſiæ Monaſteriorum immunitate gaudere.

Et an ſub nomine Grangiæ Religioſorum intelligatur Villa etiam illa cum Capella, in qua Religioſi recreationis cauſa, & gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant, unde reus confugiens ad dictam Capellam gaudeat immunitate Eccleſiæ. Ex par. 10. tr. 15. & Miſc. 5. Reſ. 38.

Sup. hoc curſim & tecitnos ter ſup. in reſ. 9. §. ult.

§. 1. INterrogatus de hoc caſu affirmativè reſpondi, quia ſi Seminaria gaudent hoc privilegio: ergo & hoc Collegium. Probo conſequentiam, quia ſi Seminarium eſt erectum auctoritate Epiſcopi, hoc eſt erectum auctoritate Papæ. Si in Seminariis exercentur opera pietatis, ſimiliter, & in hoc, imò majora: nam omnes in illo commorantes ſtudent ad propagandam Catholicam Religionem in univerſo orbe. Adde, quòd in dicto Collegio adeſt Eccleſia cum janua in platea publica, in qua commorantes in diebus feſtis canunt Miſſam ſolemnem, & Veſperas. Quod autem ſeminaria gaudeant privilegio Eccleſiæ tradit in terminis Guazzinus, *ubi infrà num. 70.* Sperellus *tom. 1. dec. 63. num. 9.* Bonacina *tom. 2. d. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 20.* Riccius *in praxi, tom. 3. reſol. 412.* Novarius *in praxi Elect. fori, ſect. 1. quæſt. 42. num. 13.* Leone *de cenſuris Recollect. 4. verb. extrahentes, fol. 319. col. 1.* Paz Jordanus *in var. Elucubrat. tom. 2. l. 11. tit. 3. num. 212.* Trullench *in Decal. tom. 1. l. 1. cap. 11. dub. 1. n. 7.* Peregrinus *de immunit. cap. 4. num. 67.* Genuenſis *in praxi Archiep. cap. 17. num. 10.* ubi teſtatur, quod fuit anno 1601. reſtitutus domui furni Seminarii Neapolitani, quidam homicida qui confugerat ad eam, & propriè ad furtum ſe contulerat ingrediens per januam magnam dictæ domus, quæ eſt à parte viæ publicæ, non à parte Seminarii, quia negari non poterat quin dicta domus eſſet Seminarii; & ſic loci pii. Sic ille.

Sup. hoc ſuprà in reſ. 10. §. Ad argumentum, & in reſ. 12.

2. Nota hic obiter me olim docuiſſe reos confugientes ad Eccleſiam tangentes tantùm ejus parietes exteriores gaudere immunitate, & præter Doctores à me alibi adductos hanc ſententiam me citato tunc Barboſa *in Votis, nu. 2. lib. 3. voto 127. num. 42.* Trullench. *in Decal. lib. 1. cap. 11. dub. 1. num. 4.* Eſcobar Jeſuita *in Theol. Mor. tract. 6. exem. cap. 2. n. 34.* Thomaſius *Decade 4. tract. 1. de immunitat. Eccleſ. num. 182.* Ciarlinus *tom. 2. cap. 97. num. 2. & 23.* & me citato Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 5. ſect. 1. num. 5.* Leone *de cenſ. Recollect. 4. verb. extrahentes fol. 318. col. ... circa finem.* Franciſcus Zipæus *de Juriſd. Eccleſ. lib. 1. cap. 34. num. 3.* Jordanus *in var. Elucubrat. tom. 2. lib. 11. tit. 3. num. 188.* & noviſſimè me citato Paulus Guazzius *in tract. de defenſione animarum, lib. 2. defenſ. 3. cap. 13. num. 71.* ubi ſic ait; Quæres an muri extrinſeci dictarum domorum, hortorum, Seminariorum, &c. gaudeant immunitate? Unde qui ad eos confugeret tangendo, & toto corpore adhærendo, ſit immunis? & reſpondeo affirmativè: domus enim tota fabrica, tam extrinſecus, quàm intrinſecus dicitur; unde adhærere domo dicitur qui muris ejuſdem, licèt extrinſecus adhæret, ſicuti à ſimili dicitur de illo qui amplectitur muros extrinſecos Eccleſiæ. Ita ille. Et quidem id communiter aſſerunt Doctores, quod tectum Eccleſiæ Monaſteriorum immunitate gaudet, quia una, & eadem res cenſetur cum toto domo, ergo ſi tectum, etiam muros dicendum eſt gaudere dicta immunitate: domus enim nedum ex ſolo, ſed ex ſuperficie etiam conſtat, ut dicit text. *in l. eum qui in princ.* & ibi *gloſſ. ff. de uſurpat.* Nota hic obiter, noviſſimè Eminentiſſimum Cardinalem de Lugo, *in reſponſionibus mor. lib. 3. d. 16. per totum*, docere ad effectum gaudendi immunitate ſub nomine Gangiæ intelligi Villam etiam illam cum Capella in qua Religioſi recreationis gratia adeuntes, vel ibi commorantes celebrant. Unde reus confugiens ad dictam Capellam gauderet immunitate. Et ſic teſtatur accidiſſe in praxi; Vide etiam Quintanadvenam *in Theol. mor. tom. 1. in Repet. tract. 1. dub. 7.*

Sup. hoc ſuprà in reſ. §. Sed in his breviter poſt medium.

Sup. hoc ſuprà in reſol. 10. §. Quod autem & propè finem, reſ. 11 & in tom. 7. tr. 3. reſ. 1. 0. ſecl. tanter in fine. Ad fulciendam hanc doctrinam lege inf. ex reſ. 8. §. Et tandem, poſt medium, & alias reſ. ejus annot.

RESOL. XXIII.

De aliquibus Joannis Sancii opinionibus circa immunitatem Eccleſiarum. Ex par. 1. tr. 1. Reſ. 39.

§. 1. NOviſſimè hic Author edidit ſuas *Selectas diſputationes*, ubi *in diſp. 44. n. 52.* docuit, poſſe Judicem ſequi has opiniones probabiles, & extrahere reum ab Eccleſia, in his caſibus. Primò, ſi ſit blaſphemus. Secundò, ſi occidat Clericum. Tertiò, ſi è manibus ſatellitum eripiatur, & ad Eccleſiam confugiat. Quartò, ſi committat delictum in Eccleſia; nam in hoc caſu putat non gaudere, etiam in aliis delictis, extram Eccleſiam peractis. Quintò, ſi exiret ab Eccleſia, committendi criminis cauſa, putat etiam non gaudere Eccleſiæ immunitate. Sed Confeſſarii cautè legant hæc omnia: nam loquitur in terminis juris communis, & in Hiſpania, ubi, ut *ſuprà* notavimus, Bulla Gregoriana non eſt uſu recepta; & ideò, quidquid ſit de probabilitate dictorum caſuum, ſtante ſupradicta Bulla, reus, *ut ſuprà*, immunitate Eccleſiarum gaudebit.

Sup. quatuor primis caſibus hujus textus, Inf. in reſ. 24. 29. 77. & 10., & in aliis eorum annotationum.

Sup in reſ. quæ hic eſt inita 60 §. Sed ego & in aliis reſ. ejus not.

RESOL. XXIV.

An qui commiſit gravia delicta extra homicidium, & mutilationem in Eccleſiis, vel cœmeteriis gaudeat hac immunitate? Ex par. 1. tr. 1. Reſ. 2.

§. 1. NEgativè reſpondet Gambacurta *lib. 5. cap. 18.* & Villadiego *in Polit. cap. 3. n. 206.* Tannerus *in 2. 2. diſp. 5. q. 8. dub. 1. nu. 16.* & ante Bullam Gregorii, quod non miror, hoc etiam docuerat Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 11. nu. 6. num. 6.* Raphael de la Torre *in 2. 2. tom. 2. q. 99. art. 3. diſp. 7.* Barboſ. *in Collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 10. nu. 4.* Joan. de Hevia *in Curia Philip. part. 3. §. 12. n. 20.* Graff. *tom. 1. lib. 3. conſ. unico, nu. 10. & 18. de immunit. Eccleſ.* & Portel. *in dubiis regul. verb. Eccleſ. immunitas, n. 15.*

Sup. hoc latè ſ. penitentia, & in reſ. ſeq. §. Unde utique ſi..., & in reſ. 1. poſt ſeq. & ſigmenter Inf. in reſ. 38 per totum, & in ſi. ne reſ. 51. Sed lege tam per totam.

2. Sed contrariam ſententiam, poſt dictam Bullam amplectendam eſſe cenſeo; & ita, committentes in Eccleſiis ſtupra, ſodomias, monetam falſam, & ſimilia, gaudent immunitate Eccleſiæ, licèt tales delinquentes ſint à Judice eccleſiaſtico puniendi ratione loci, & delicti: ſed conſulto prius Romano Pontifice, poterunt etiam tradi Curiæ ſæculari, ſi delictum eſſet atrociſſimum. Ita docet P. Peregrinus *in tract. de immunit. Eccleſ. cap. 6. nu. 23.* Riccius *part. 5. collect. 1792.* ubi aſſerit, per noſtram Bullam correctum eſſe *cap. fin. de immunit. Eccleſ.* Bonacina *de legibus, diſp. 3. q. 7. §. 4. num. 12.* Farinac. *de immunit. Eccleſ. cap. 16. num. 108. & 209.* P. Megala *in 3. par. lib. 4. cap. 2. qu. 1. num. 15.* & noviſſimè ex Societate Jeſu P. Scortia *in Bull. Pont. epit. 153. Theor. 385.* Unde non eſt audiendus Reginald. *in prax. tom. 1. lib. 9. cap. 16. num. 38. in fine.* Et ratio eſt: quia, ut ſuprà diximus, privatio immunitatis non eſt extendenda ad caſus in Bulla non expreſſos, ſed in dicta Bulla excipitur tantùm homicidium, & membrorum mutilatio; ergo non eſt trahenda ad alia, licèt enormia delicta. Hanc etiam ſententiam docuit Juriſconſultus Gratianus *in diſceptat. forenſ. tom. 2. cap. 380. num. 28.* & alii communiter; quidquid in contrarium

Sup in reſ. quæ hic eſt ſup. reſ. 3.

aſſerit

aſſerat Zipæus *in jure novo can. libr. 3. de immunit. Eccleſ. num.* 10.

R E S O L. XXV.

An poſt Bullam Gregorii XIV. gaudeat quis immunitate Eccleſiarum, ſi committat aliquod delictum enorme non exceptuatum in dicta Bulla?

Et in textu hujus reſolutionis adducuntur aliqui diverſi caſus pro praxi ſupradictæ quæſtionis. Ex par.5.tr.1. Reſ.2.

Sup. hac in reſ ſeq. & lege reſol. generi- tam, & alias ejus primo noto.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Cutellus *in leg. Martinus, cap.17 nu.5.* ubi ſic ait: Citra caſus in Gregoriana contentos, ſemper in re gravi, quæve eximiam haberet facinoris atrocitatem, exiſtimem reſcribendum eſſe Summo Pontifici, ne protectione Eccleſiæ releventur, ac interim cuſtodiendos ſupplices, niſi fortè atrociora eſſent expreſſis ac jure communi excepta, tunc enim cum Gambacurta, & aliis quamplurimis negandam fore ſupplicibus immunitatem putarem, namque Diana ſpeciali tractatu adverſus hæc comminiſcitur, gravioribus Interpretibus increpatis, decreta illa ut pœnalia amplianda non eſſe;cùm maximè per illa jus commune corrigatur, ex juris ignoratione procedit. Sic ille. Sed in his verbis Cutellius non ſolùm mihi, ſed etiam ſacræ Eminentiſſimorum Cardinalium Congregationi notam ignorantiæ incurrit:nam Petrus Gambacurta, vir alioqui doctus, quia docuit hanc opinionem, quam contra me docet Cutellius, fuit à ſacra Congregatione inter auctores prohibitos annumeratus, ut patet ex Decreto tenoris ſeq. Decretum ſacræ Congregationis Illuſtr. S.R.E. Cardinalis à SS. D.N. Gregorio Papa XV. ſanctaque Sede Apoſtolica, libros omnes infra ſcriptos ſacra Congregatio S.R.E. Cardin. ad Indicem deputatorum, ut damnatos, ac prohibitos omnibus, & ſingulis publicari cenſuit, ſicuti præſenti Decreto eos penitus damnat, ac prohibet ubicumque, & quovis idiomate impreſſos, aut imprimendos, manbans ſub ſingulis, & quibuſcumque ordinariis pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis, ne eos aliquo modo in poſterum vel imprimere, vel legere, vel apud ſe etiam retinere audeant; ſed ut ſtatim ſi quos illorum habuerint, Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinariis à præſenti Decreti notitia exhibeant: libri autem ſunt, videlicet *Achmetis Onirocritica cum Notis Nicolai Regaltii*, &c. *Petri Gambacurtæ Commentar. de immunitate in conſtitutionem Greg. XIV. libri octo*, &c. In quorum fidem manu,& ſigillo Illuſtriſs. & Rever. Cardin. Barberini præſens Decretum, ſignatum, & munitum fuit Romæ ſub die 17. Julii 1634, *M. Card. Barberin.* locus ſigilli. *Fr. Franciſcus Magdalenus* Ord. Præd.Secret.Romæ ex Typographia Rom.

Sup. hoc in reſo. not ſeq.

Cam.Apoſt. M.DC.XXXIII. Videat modò Cutellius ſtante hoc Decreto, ſi contra me opiniones Gambacurtæ tutò defendere poſſit. Dicendum eſt igitur Bullam Gregor. XIV. de immunitate Eccleſiarum corrigere jus commune: unde omnia alia delicta, licèt enormia in dicta Bulla non exceptuata gaudebunt dicta immunitate, neque ego docui hanc ſententiam ex ratione, quam adducit Cutellius, ſed ex verbis luce meridiana clarioribus appoſitis à Summo Pontifice Gregorio in dicta Bulla, & ex alia Bulla Clem. VIII. *die 6. Februarii* 1597. directa ad Archiepiſcopum Panormitanum Didacum de Haedo, & ex aliis rationibus à me adductis *in 1. par. tr.1. reſ.1.* ad quas ne verbo quidem reſpondit Cutellius, & ideò noſtram ſententiam præter 18. Doctores quos in dicta reſolutione citavi, tenet etiam Eliſæus Danza *in pugna Doctorum tom. 1. tit. de immunit. Eccleſ. cap.7.num.15.* Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccleſ.can.3.nu.3.* & Joannes Anton.Novarius *in ſumm.Bullar.tit. de immunit. Eccleſ.num.3.*

Quæ hic eſt ſup.reſ.3.& ſi- gnanter §.ult. & inf in reſol. 38.§. Sed tu, &c.

2. Unde ex dictis patet deciſio illius quæſtionis,an Sodomita gaudeat de immunitate Eccleſiaſtica? & negativam ſententiam contra me docet Cutellius *ubi ſuprà*,& contrarium, quod ego aſſero, putat abſurdum eſſe, ac oculis legentium deforme: ſed more ſuo excedit in his verbis: Dico igitur nefandi crimen atrociſſimum eſſe; tamen quia non eſt de exceptuatis in Bulla Gregoriana, gaudet Eccleſiæ immunitate; & ita hanc ſententiam præter Doctores quos alibi contra Reginaldum citavi, non ſolùm in terminis juris communis, docet Sanchez *in opuſc. tom.2. lib. 6.c.1. dub.10, num.2.* Quia, ait ille, *in cap. inter alia, de immunitate Eccleſ.* quantumcumque gravia delicta perpetraverit, non eſt reus ab Eccleſia arcendus, niſi in caſibus duobus, ibi exceptis. Et ſic Panormit. *ibi num.* 17. dicit deciſionem illius capitis non eſſe extendendam ad alios caſus. Idem Antonius Gomez *tom.3, var. cap.* 10. *num.* 2. & Boſſius *tit. de captura, num.*32. dicitur concluſum eſſe in Senatu,quòd nec etiam pro crimine læſæ Majeſtatis poteſt extrahi, & ſic

Alibi in reſol. quæ hic eſt Ibi. 59. & in reſ.17. Quæro quinto.

quantumvis crimen grave ſit ultra ibi excepta non eſt extrahendus: & Montalvus *par.1.tit.21.lib.4.* dicit, in nullis aliis caſibus ultra ibi exceptos debere extrahi, quia immunitas, & favor Eccleſiæ debet amplè intelligi; & Marianus Zozinus *tr. de citationibus, art.17. num.* 39. dicit quòd ſecundùm Doctores, illi tres caſus excepti non extenduntur ad ſimiles, & Faber *§.fin. Inſtit. de his qui ſunt ſui, vel alieni juris, n.2.* dicit quod jure Canonico omnes gaudent immunitate Eccleſiæ, exceptis caſibus dicto capite inter alia poſitis. Huc uſque Sanchez, quem ego citavi *in par. 4. tract. 1. reſol.*45. cum Caſtro Palao, & aliis, quibus nunc addo Eliſæum Danza *in pugna Doctorum tom.2. tit. de immunit. Eccleſ. cap.4.num.10.& ſeq.* qui hanc ſententiam non ſolùm in laico, ſed etiam extendit in Clerico ſodomita, & ſequitur Joannes Maria Navarrus *in ſum.Bullar.tit.de immun. Eccleſ. nu.*4. etiamſi crimen ſodomiæ commiſſum eſſet in Eccleſia, quia in dicta Bulla Gregoriana excipiuntur tantùm crimen homicidii, & mutilationis, ſi committantur in Eccleſia; ergo, &c. Credit tamen Fariuac. *de immun.c.6.nu.98.* quòd ſi hujuſmodi Clericus deliquiſſet juxta terminos conſtitutionis S.Pii V. quod indubitanter Papa,ſi fuiſſet requiſitus, illam concederet, ſicut poteſt,& ſolet aliquando concedere in delictis gravioribus, licèt non exceptuatis in Bulla Gregorii XIV.ut per eumdem Farinacium *ubi ſuprà n.346. & ſeq. patet*.

Quæ hic eſt Inf.reſol 59 & in alio §. eius annot.

Sup. hoc ſupra in reſol. ... & 34 & alii ejus annotationum, & inf. in reſ. 38.per totam.

3. Notandum etiam eſt hic Cutellium *ad legem Federici, cap.72.not.81.num.1.* contra me docere, infideles non gaudere immunitate Eccleſiarum, aſſeritque meam ſententiam nullo fundamento poſſe tueri. Sed tu ne deſeras videre me ipſum; non ſolùm in loco à Cutellio citato,ſed etiam *in part. 4. tract. 5. reſol.* 50. ubi ſolida invenies fundamenta pro hac ſtabilienda ſententia, quam noviſſimè cum 12. Doctoribus tenet etiam Barboſa *de jure Eccleſ. lib.2.cap.3.nu.44.* ubi teſtatur ita declaraſſe menſe Februario anno 1631. Sacram Congregationem immunitatis, quam tanquam oraculum in his materiis juriſdictionalibus SS.D.N. Urbanus Papa VIII. toti Chriſtianitati conſtituit. Ab hoc puro fonte, mi Cutelli, haurienda eſt aqua, & tu tamen ſententias, quas ex Sacris Cardinalium Congregationibus doceo, nunc vocas reprobas, modò ais procedere ex juris ignoratione, nunc aſſeris nullo fundamento poſſe tueri. Terribilis quidem opinionis qualificator eſſes, ſi in noſtro ſacro Tribunal ob illud benè merita, ut moris eſt, ad id munus admittereris.

4. Notandum eſt tamen hic obiter Barboſam *loco citato* inter authores, tenentes infideles non gaudere immunitate Eccleſiaſtica, me etiam annumerare, ſed,ut viſum eſt, ego contrarium docui, voluit credo, doctus, & amiciſſimus vir me inter auctores affirmantes ponere, ſed poſuit inter negantes, quod non ſemel accidit ex abſtractione ſpeculationis in componendo.

Sup. hoc Inf. in reſol 41 44. 45.& 59 § ulti & in alio §. eorum not.

R E S O L. XXVI.

An immunitas Eccleſiarum neganda ſit aliquibus reis, etiamſi non commiſerint delicta in jure exceptuata?

Et an Clerici gaudeant immunitate Eccleſiarum ut laici?

Et an Sacerdos, v.g. indutus cotta, & ſtola extra Eccleſiam, præcedente cruce ad efferendum defunctum, vel Sacramentum Extremæ Unctionis vel Eucharistiam ad infirmum, poſſit capi à ſatellitibus de licentia Epiſcopi? Ex p.6.tr.1.Reſ.25.

§. 1. EX pluribus reſolutionibus ſupra poſitis clarè apparet Sarpum affirmativam tenere ſententiam, & ideò *fol.*55. ſic tandem aſſerit. Multa retuli, quæ ſigillatim ſolent frequenter accidere, ut ex iis generatim colligi poſſit facrorum ſe locorum immunitate eos defendere non poſſe, qui quævis alia gravia, atque enormia delicta commiſerint: etenim aut iiſdem, aut majoribus etiam de cauſis, quas ſuprà recenſuimus, quodcumque aliud grave delictum complectuntur. Et ex Farinacio, & Navarro, teſtatur Romæ Immunitatem Eccleſiarum uſu receptam non eſſe, niſi in levioribus delictis; quod à Pontifice permittitur, ne juſtitia opprimatur; & publica quies,& tranquillitas perturbetur. Et addit, quòd nemo ſanæ mentis credere poterit Summos Pontifices id juris cæteris Principibus non concedere, quod publicæ convenit tranquillitati, & ab ipſis in eorum ditione neceſſarium judicatur. Quare tandem ſubdit Eccleſiarum immunitatem, cùm ſtatuta fuerit ob delicta, quæ nullo conſilio, ſed impetu quodam fiunt, & ad refugium miſerorum, non debere Eccleſias ipſas Latronum ſpeluncas efficere, & eorum receptaculum, qui atrociora facinora perpetraverint: ideòque ſatis ſuperque eſſe, ſi judices inferioris ſubſellii, qui leviora delicta judicant,

Sup. hoc in reſ præterita, & vide etiam reſ. primam poſt præteritam, & alias ejus primo not.

cant, eam obſervant; ſed Majores judices in atrocioribus ea non teneri. Hucuſque Sarpus.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto; etiam in terminis juris communis, ut nos ſuprà in diſcuſſis quæſtionibus probavimus, & ratio eſt clara, quia *cap. inter alia*, prius dicit. Quantumcumque gravia maleficia, perpetraverint; & poſteà addit in particulari duas illas exceptiones, niſi publicus Latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, &c. Ergo non licet contra Sarpum ad alia omnia crimina æquè gravia illas extendere; aliàs non eſſet exceptio, ſed deſtructio Regulæ. Cùm ergo jus commune in aliquibus locis conſtituat univerſalem Regulam, & quaſdam exceptiones addat, ſequitur confirmare Regulam quoad omnia crimina non excepta, ex illo Axiomate communi, quòd exceptio firmat Regulam in contrarium quoad caſus non exceptos, ſatis patet ex *l. nam quod liquidè, §. final. ff. de Procurat. legit.* & ex *l. quæſitum, §. denique, ff. de fund. inſtruct.* & ex *cap. domus 32. quæſt. 7.* & notat Surdus *in conſ. 430. num. 7. lib. 3.* Bartolus *in dict. l. quæſitum, §. denique, ff. de fund. inſtruct.* Romanus *ſingul. 337 nu. 8.* Gratus *reſponſ. 155 nu. 6. lib. 2.* Giurba *conſ. 110. nu. 18.* Gratianus *diſceptat. forenſ. cap. 598. nu. 17. & 18.* & determinavit ſacra Rota coram Ludoviſio *deciſ. 259. nu. 4.* & alii. Unde à regula generali poſita *in d. cap. inter alia*, non eſt diſcedendum: nam à regula non eſt diſcedendum, ubi exceptio minimè poſita eſt; ut patet ex *l. prævaricationis ibi*: quia neq; lege aliqua de hac re actum eſt, neque Senatuſconſulto, *de prævaricat.* & docuit Sacra Rota penes Farinacium *part. 4. deciſ. 688. num. 3.* Caputaquenſ. *par. 2. dec. 367. num. 1. & 3.* & ideò dicit Bartolus *in l. in fraudem, §. bonorum, ff. de teſtament. militari*, quem ſequitur Monaldus *conſil. 96. num. 3. volum. 2.* quod exceptio, quæ à lege non fit, neque ab homine fieri debet. Cùm igitur jus commune conſtituat regulam generalem, quòd delinquentes pro quibuſcumque delictis debeant gaudere Eccleſiarum immunitate, & excipiat aliquos caſus, in non exceptuatis ſtandum eſt regulæ: quia qui habet regulam pro ſe, fundatam habet ſuam intentionem in caſibus non exceptis, per gloſſ. *notab. in cap. 1. de regul. jur. in 6. circa finem*, & ex gloſſ. *in l. omnis definitio, ff. de regul. jur.* Et ita hanc noſtram ſententiam in terminis juris communis tradit Guttierrez *in pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 4. num. 12. & 13.* Cartharius *deciſ. criminal. 9. num. 14. & 15.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 10. num. 4.* Farinacius *de immunit. cap. 22. nu. 353.* et alii penes ipſos.

3. Nec valet dicere in favorem Sarpi, Decianum *lib. 2. cap. 28. n. 20.* & alios docere, quòd ex identitate rationis conſtitutio pœnalis poteſt extendi ad alios caſus ſimiles. Nam reſpondeo, quòd hoc non procedit, ubi agitur de præjudicio cauſæ favorabilis, prout eſt immunitas Eccleſiarum, & ita docet ex Alexandro, & Romano, Farinacius *de immunit. cap. u. lt. nu. 355.* & poſt illum Caſtrus Palaus *loco citato*, & alii.

Sup. hoc ſupra in reſol. 3. per notam, & ſi generaliter ſ. Sed proſus, & inf. ex doctrina reſol. 39. ſ. 2. aliàs 4. Verſum.

4. Sed hæc quæſtio non habet difficultatem poſt conſtitutionem Gregorianam, ut patet primò ex illis verbis: Ita ad unam tantùm formam reducimus, &c. quia dictio taxativa, *tantùm*, de ſui natura impedit extenſionem ad non expreſſa, *l. properandum, §. 1. Cod. de judic.* & ex *l. ſi cum exceptio, §. quod ſi homo, ff. quod. met. cauſ.* Et quando adjecta eſt orationi affirmativæ, ut in dicta conſtitutione, affirmat illud quod ponit, & excludit, ac negat omne illud, quod eſt extra modum & formam ejus quod ponitur, ex *l. Julianus, & l. non tantùm, ff. de petit. hæredit.* & ex *l. qui aliena, §. libertos, ff. de negot. geſt.* ut obſervat Vivius *deciſ. 380. num. 11. lib. 2.* Francus *dec. 123 num. 4.* Surdus *deciſ. 192. num. 10.* Seraphinus *deciſ. 257. num. 2.* & alii. Deinde aliquorum caſuum exceptio in dicta conſtitutione efficitur per modum formæ, ut conſtat ex illis verbis. Ad unam tantùm formam reducimus: ſed certum eſt, quòd formæ nihil addi, vel minui poteſt, ſed eſſe ad unguem obſervandam, *ex l. 1. §. opus novum, ff. de nov. oper. nunciat.* Baldus *in l. quoties, C. de ſuis, & legitim.* cum aliis Doctoribus communiter. Ergo, &c.

5. Secundò probatur: quia in dicta Bulla apponitur, ſublata eis & eorum cuilibet, &c. quæ quidem omnem prorſus extraneam interpretationem, & extenſionem reſecat atque repellit, ut notat Decius *conſil. 16. num. 2. lib. 1.* Aymon *conſil. 201. num. 43.* Puteus *deciſ. 50. num. 5. lib. 1.* Farinacius *conſil. 76. num. 14.* Peregrinus *de immunitat. cap. 16. num. 44.* Et ideò ex ſupradictis rationibus, & multis aliis poſt conſtitutionem Gregorianam omnia crimina præter exceptuata in dicta Bulla, gaudere immunitate docent communiter Doctores, Maranta *in controverſ. jur. part. 2. reſponſ. 36. numer. 29.* Giurba *conſil. 110. numer. 15. & conſil. 6. numer. 17.* Ambroſinus *de immunitat. cap. 1. numer. 5. & 6.* Farinacius *cap. 22. numer. 355.* Novarius *in ſumma Bullarum tit. de immunit. num. 55.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 10. num. 2.* Cartharius *deciſ. crimin. 46. num. 3. & ſeq.* Sperellus *in deciſionib. fori Eccleſiaſt. deciſ. 22. num. 8.* Peregrinus *de immunitat. cap. 6. num. 3. & ſeq.* Cæſar Loccatellus *in Breviar. de Tortura, inſpect. 5. num. 159.* Antonius de Marinis *in quæſt. reſolut. cap. 170. num. 10.* Ciarlinus *in controverſ. forenſibus cap. 4. num. 23.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 5. num. 1.* & alii penes ipſos. Ex qua communi doctrina patet corruere ea, quæ contra me nominatim docet Marius Cutellius *in ſuo C. Legum Siculorum, ad leges Martini Regis, cap. 17. num. 5.*

6. Reſtat igitur ſatis probatum contra Sarpum, reos pro quibuſcumque delictis etiam enormibus, & atrociſſimis gaudere Eccleſiarum immunitate; ſi non ſint inter crimina à jure exceptuata, quæ quidem etiam non ſunt ullo modo ad caſus ſimiles extendenda.

7. Nec obſtat id, quod aſſerit Sarpus ex Farinacio, & Navarro, Romæ ſolùm in delictis levioribus reos gaudere Eccleſiarum immunitate: nam hoc eſt falſum, ſupercumque mendacium. Et ideò adducam hic ipſum Farinacium ſe retractantem, & contra Navarrum inſurgentem *in Appendice, de immunit. cap. 2. num. 17.* ubi ſic ait: Et in urbe, quòd Eccleſiaſtica immunitas non habeat locum adverſus judices ſæculares Papæ, teſtatus fuit Navarrus *in Manuali, cap. 25. num. 16.* Quod & idem teſtatus fuit *quæſt. 26. num. 24.* quam teſtificationem typis mandavi, fidem Navarri ſequutus, & longè antequam Officialis in Urbe extitiſſem: ſed poſtquam locumtenentis Cardinalis Sanctiſſimi D. N. & ſucceſſivè Procuratoris fiſcalis generalis officiis functus fui, hanc corruptelam in Alma urbe non vigere reipſa comperi: quia reos ad Eccleſiam propter gravia delicta confugientes officiales nunquam extrahunt, niſi de licentia Summi Pontificis, & ita ego ſæpius expertus ſum. & practicavi. Nec mirum eſt, ſi Navarrus in hoc allucinatus eſt, quia hujuſmodi licentiæ per Summum Pontificem oretenus officialibus conceduntur. Ita Farinacius. Et ideò ceſſat argumentum à ſimili, quod faciebat Sarpus, nempe quòd ſicut ratione boni regiminis Pontifex in urbe non obſervat jura circa immunitatem Eccleſiarum; ſic etiam id concedere Principibus Laicis dicendum erit.

8. Sed dato, & non conceſſo, quòd Pontifex in urbe dictam immunitatem non niſi pro levioribus delictis obſervaret; non exinde inferri poteſt licere hoc etiam alios Principes efficere; nam ſpeciali ratione id Papæ licitum eſſet propter Principis, qui legem tulit, præſentiam; qui propterea ſecundùm contingentiam, & diverſitatem caſuum poteſt oretenus providere, concedere & non concedere immunitatem: quæ quidem ratio fundatur *in l. præſenti, C. de his qui ad Eccleſ. confug.* dum Imperator facta generali prohibitione, quòd nullus de Eccleſia extrahi, aut expelli poſſit, declarat hanc prohibitionem ubique ſervandam, præterquam in Civitate Conſtantinopolitana, in qua ipſe Imperator regebat; ſed lex iſta nulla fuit ex defectu poteſtatis. Igitur dicendum eſt omninò contra Sarpum in Urbe Romana punctualiter obſervari conſtitutionem Gregorii XIV. circa immunitatem Eccleſiarum. Et tandem ad id, quod idem Sarpus hoc loco aſſerit, & alibi exaggerat, ſi enormia delicta gauderent immunitate, Eccleſias ipſas Latronum ſpeluncas efficiendas eſſe, & eorum receptaculum, qui atrocia facinora perpetraverint. Reſpondet Guttierrez *in pract. quæſtionib. lib. 3. quæſt. 3. num. 9.* & adducit auctoritatem D. Chryſoſtomi defendentis Eutropium ſæviſſimum Tyrannum, & deprædatorem, ac Chriſtianorum perſecutorem, qui ob manifeſtas ejus rapinas ab Honorio, & Arcadio Imperatoribus ad ſupplicium ultimum damnatus confugerat ad Eccleſiam: & ideò ne ab ipſa Eccleſia extraheretur, ſic aſſerit: *Et maximè propter hoc tuendus eſt Eutropius, quòd ſceleſtorum Princeps fuit: in his enim oportet glorificari Deum, qui permiſit in id neceſſitatis eum adduci, ut per ipſum, & virtus, quæ ineſt Eccleſiæ, noſceretur. Iſta enim vera ſunt ornamenta altaris Eccleſiæ; iſta ſunt vera Chriſtianæ pietatis inſignia.* Et paulò poſt: *Quid enim agendum eſt Chriſtianis; avellenduſne quiſquam ab Eccleſia, ad quam paulò poſt, omnibus accedendum eſt, offerendaque Dominica oratio, qua hoc potiſſimum orabimus.* Et dimitte nobis debita noſtra; ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. *Non ergo patiendum eſt, ne is qui in Eccleſiam ſperavit, fruſtra ſperaverit.* Hucuſque os aureum Chryſoſtomi. Qui quidem acriori ſtylo nunc in Sarpum inſurgeret docentem ut viſum eſt, Eccleſiam leviora tantùm delicta protegere debere. Et tamen etiam apud gentes, ut docet Tacitus *lib. 3. Annalium*, Capitalium criminum rei in Aſylo tuti erant; ad ſtatuam Beli rei quorumcumque criminum impunitatem inveniebant, ut obſervat D. Antoninus *lib. 1. hiſtor. tit. 1. c. 3. §. 7.* & alii.

9. Notandum eſt hic obiter contra Abbatem & alios: Clericos gaudere immunitate Eccleſiarum, ut Laicos. Ita

ego

ego ipſe *in 3. part. tr. 1. reſ.35.* & latius infrà. Unde ex his oritur pulchra quæſtio. An Sacerdos, verbi gratia, indutus cotta & ſtola extra Eccleſiam præcedente Cruce ad efferendum defunctum, poſſit capi Satellitibus de licentia Epiſcopi: & negativam ſententiam docet Cæſar Locatellius *in Breviario de Tortura, inſpect. 5. num. 164.* Et ita fuiſſe deciſum coram Eminentiſſimo Vicario Urbis anno 1614. teſtatur in perſonam Parochi Sanctæ Dorothæ trans Tiberim. Et ratio eſt, quia eadem reverentia, quæ debetur Eccleſiæ, quæ domus Dei eſt, debetur multò magis Sacerdoti, dum in habitu Sacerdotali, divina miniſtrando; & Eccleſiaſtica officia exequendo Chriſtum Dominum repræſentat, illiuſque vices gerit. Et hæc opinio Locatellii à fortiori procedere, ſi Sacerdos indutus cotta, & ſtola deferret Sacramentum Extremæ Unctionis, vel Euchariſtiam ad infirmum. Et ideò his caſibus Sacerdos interrogatus ab Epiſcopo de aliquo delicto, ex quo captus fuerat, non teneretur reſpondere, ſed poſſet objicere nullitatem capturæ.

Quæ hic eſt ſol. reſ. 34 & in reſ. 35.

RESOL. XXVII.

Enumerantur aliqua delicta, quæ contra opinionem Sarpi, gaudere debent Eccleſiarum immunitate?

Notantur aliqui ex quatuordecim caſibus qui in corpore hujus Reſolutionis explanantur, quia ſæpius contingere poſſunt in praxi. Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 26.

§. 1. PRæter crimina, quæ contra Sarpum ſuprà ſatis firmavimus gaudere Eccleſiarum immunitate, non ingratum Lectoribus fore exiſtimavi hic alia multa adducere. Et ideò.

2. Quæro primò, an filius occidens patrem, gaudeat immunitate. Negativè reſpondet Pariſius *lib. 1. conſ. 96.* & alii, quorum tamen reſolutio ſecundùm aliquos non procedit in quovis parricidio, ſed in inſidioſo, & incauto: alioquin ſi ſimul Pater, & filius digladiarentur, & unus alterum in rixa occideret; non ex qualitate ſola parricidii filius immunitatem amitteret, nullibi enim id jure cautum reperitur. Ita Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 95.* Sed ſi ſecùndùm Barboſam ſola qualitas parricidii non privat reum immunitate Eccleſiarum; neque ego puto illa privari, ſi occiderit Patrem inſidioſè, & incautè: nam, ut ſuprà probatum eſt ſatis, homicidium inſidioſum gaudet immunitate: ſecus autem, ſi inter Patrem, & filium nulla interceſſiſſet inimicitia: nam tunc eſſet homicidium proditorium, & non gauderet privilegio immunitatis.

Sup. in reſ. quæ hic eſt in 2. 90.

3. Quæro ſecundò, An ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ gaudeat ejus immunitate. Negat Felinus *in cap. 2. de exceptionib. num. 6.* & adducit textum *in cap. quia fruſtra, de uſur.* nam interdictus ingrediens Eccleſiam adverſus ejus prohibitionem delinquit, cujus aditus eſt illi interdictus: ergo fruſtra ejus auxilium implorat. Secundò, ſuſpenſis, & interdictis, ſi in his cenſuris moriantur, denegatur ſepultura Eccleſiaſtica: ergo ſimiliter dum vivunt, debet eiſdem denegari aditus ad Eccleſiam. Sed contraria ſententia eſt vera, quam tuetur Suarez *de Religione tom. 1. lib. 3. cap. 10. num. 4.* Ambroſinus *de immunit. cap. 8. nu. 12.* Farinacius *cap. 2. num. 44.* & alii. Quia cenſura interdicti non inducit privationem hujus privilegii, nec privat ab ingreſſu materialis Eccleſiæ, ſed formalis: videlicet ab ingreſſu in ordine ad audienda divina officia. Nec pro Felino facit textus, quem adducit, quia ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ non delinquit contra Eccleſiam, quæ eſt notabilis deciſio illius textus. Et ad ſecundum argumentum reſpondeo, in his quæ ſunt juris meri poſitivi, non attendi, niſi ad prohibitionem, ita ut ſi prohibeantur, non fiant, ſi non prohibeantur, conſteiantur: atqui ideò ſuſpenſi, & interdicti non ſepeliuntur in Eccleſia, quia hoc ipſis, prohibetur; & cùm non prohibeatur immunitate gaudere, rectè fit, ut illa fruantur: ergo non poſſumus benè argumentari de uno caſu ad alium.

4. Quæro tertiò, An excommunicatus declaratus gaudeat immunitate. Negat Felinus *ubi ſuprà*: quia ſunt Eccleſiæ rebelles, & excluſi ab Eccleſia, & fidelium participatione: ergo erunt excluſi ab hoc privilegio, ita tenet Franciſcus Morinus, quem citat Cartharius *deciſ. crimin. 95. num. 17.* Sed ibi meritò contrariam docet ipſe ſententiam. Primò, quia excommunicati nullo jure excluduntur ab hac immunitate, ergo eis competit. Secundò, quia non aſſignabitur major ratio, quare Clerici excommunicati non perdant privilegium Canonis, vel fori, quàm Laici excommunicati perdant hanc immunitatem. Tertiò, quia Eccleſia interdicta non perdit hoc privilegium, neque homo excommunicatus illud amittet. Quartò, quia excommunicatus nullo jure excluditur ab hac immunitate. Ergo, &c. Et ita tenent Covarruvias *lib. 2. variar. cap. 20. num. 11.* Sylveſter *verb. immunitas 3. nu. 2.* Navarrus *in Manuali, c. 25. num. 19.* Peregrinus *de immunit. cap. 12. num. 2.* & alii penes Cartharium *ubi ſuprà*, & penes me ipſum *in part. 2. tr. 1. reſ. 34.* Ad argumentum verò in contrarium adductum fateor excommunicatum eſſe Eccleſiæ rebellem; ſed Eccleſia majorem oſtendit pietatem, dum illum tuetur; Et in hac materia immunitatis non reſpicitur delictum, ſed loci ſanctitas.

Sup. in reſ. hic 2. & ſeq. in g. ult. & ad illo. 3. 2. & hic inf. de fine 8. Quæſtio decimoter. tio hujus reſ. in fine.

Quæ hic eſt inf. reſ. 77. & in 86. alii annot. prætermiſſ.

5. Quæro quartò, An Sodomita gaudeat immunitate. Reſpondent negativè Doctores, quos ego citavi *in 5. part. tract. 1. reſ. 2.* Sed ibi meritò affirmativam ſententiam tenui. Nec te terreat deciſio 155. Franciſci de Caſtillo *part. 2.* in qua habetur in Curia noſtra Archiepiſcopali Panormitana fuiſſe declaratum quemdam, qui Sodomiam perpetravit in dormitorio cujuſdam ſui Monaſterii, non gaudere ejus immunitate: quia illa deciſio fuit fundata in litteris arbitrariis conceſſis à Pontifice illi Archiepiſcopo: ſed ſtando in terminis juris dictam deciſionem Caſtilli meritò noviſſimè reprobat Carolus Maranta *in controv. jur. part. 2. reſponſ. 36. n. 22. & ſeq.* ubi ex validiſſimis rationibus probat crimen peſſimum, atque nefandum immunitate Eccleſiæ gaudere. Et ita ego olim conſului quemdam, qui actum Sodomiticum in Eccleſia commiſerat, non fuiſſe ejus immunitate privandum: ſolùm enim ab illa excluduntur occidentes, vel mutilantes membra: Ergo, &c. Unde refellendus venit Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib. 3. cap. 9. num. 127.* Correa *in relect. de immunit. part. 3. nu 4.* & Phœbus *tom. 1. deciſ. 85. nu. 7.* & alii multi penes ipſos.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 25. 8. Unde & infra in reſ. 59.

6. Quæro quintò, An frangentes carceres, & ad Eccleſiam confugientes gaudeant ejus immunitate. Negat Petrus de Gregorio *in ſyntagmate juris lib. 33. cap. 22. num. 21. verb. Effractores Carcerum*, ſed immeritò, & ideo affirmativam ſententiam tenet Correa *in relect. de immunitat. par. 2. num. 13.* & me citato Novarius *in Bullar. ſumma lit. de immunit. cap. 10. num. 11.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ. 50. n. 30.* & alii. Sed difficultas eſt, ſi fide data cuſtodi carceris redeundi, reus confugiat ad Eccleſiam. Et quidem ſi carceratio erat juſta, multi tenent reum non gaudere Eccleſiæ immunitate. Ita Decianus *lib. 6. cap. 28. nu. 21.* Azorius *p. 2. lib. 9. cap. 9. verb. quid dicendum*. Et alii, quos affert Farinacius *de immunit. cap. 15. num. 199.* Sed ipſe *ibi, num. 200.* contrarium docet; quod etiam noviſſimè docet Suarez *de religione, tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 20.* Fagundez *part. 2. lib. 4. c. 4. num. 58.* Et ratio eſt, quia fides data non tollit privilegium immunitatis: & ex altera parte reus non commiſerat crimen exceptuatum: ergo, &c. Neque approbo in tali caſu doctrinam, quam docet Fagundez, & Suarez *locis citatis*; nempe poſſe in tali caſu Epiſcopum dare facultatem judici Laico extrahendi reum ab Eccleſia habita prius cautione de immunitate corporalis pœnæ; quia hæc traditio deſtrueret privilegium conceſſum reo confugienti ad Eccleſiam. Ita Caſtrus Palaus *tom. 2. tr. 11. diſp. unic. punct. 7. nu. 13.*

Sup. contenta in hoc §. infra in reſ. 65 & in reſ. 12 §. Ult. ad medium, & in reſ. 95. §. 1. Sup. hæc §. diu in reſol. c. not. prætermiſſ.

7. Quæro ſextò, An ſacrilegus & perjurus gaudeant immunitate. Mihi placet affirmativa ſententia, quam tuetur Peregrinus *de immunitat. cap. 12. num. 15.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 5. num. 11.* & alii; licèt de ſacrilego neget Boerius *deciſ. 109. num. 3.* Godofredus à Bano *in praxi crimin. lib. 2. §. Sacrilegium, num. 23.* Guttierez *in quæſt. pract. lib. 3. 93. num. 33.* & de perjuro Igneus *in l. 1. num. 20. ff. ad Syllan.* quia ait ille, perjurus æquiparatur homicidæ voluntario *in cap. fin. 22. quæſt. 1.* Sed in jure ego non video excluſum ab immunitate homicidium voluntarium: ſed proditorium: Ergo, &c. Et in illo textu æquiparatur perjurium homicidio, quoad numerum annorum, quibus pœnitentiam agere debet perjurus; ſed non quoad immunitatem. Rigidè igitur Igneus pro ſua ſententia Canonem illum adduxit. Vide etiam Cartharium *deciſ. crimin. 7. num. 60.* ubi probat hodie omnes ſacrilegos gaudere immunitate præter occidentes, & mutilantes in Eccleſiis, & ex his etiam ego infero contra plures notoriè percutientes, imò & occidentes Clericos vel Religioſos, licèt committant ſacrilegium; non eſſe tamen ab immunitate Eccleſiarum excludendos. Ita Suarez *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 3.* Altherius *de cenſur. tom. 5. lib. 2. cap. 6.* & alii: quos plena manu citat Sperellus *deciſ. 22. num. 10.* & ante illum ego ipſe *in p. 1. tr. 1. reſ. 39. & in p. 4. tr. 1. reſ. 68.*

Pro Sacrilegis lege reſolutionem annot. ſeq. & inf. ex reſol. 77. § 2. propè finem.

8. Quæro ſeptimò, An adulter gaudeat immunitate. Videtur negativè reſpondendum: nam in Authentica *de mandatis Principum*, §. *Deinde competens eſt, verb. homicidas autem, & §. Sed neque*, excipitur adulterium, ut non gaudeat Eccleſiæ immunitate: quod etiam fatetur Ancharanus *in cap. inter alia de immunitat. Eccleſ.* Sed contraria ſententia prorſus tenenda erit, quam tuentur Doctores communiter

Reſ. 2 citata in hoc textu hic eſt ſup. reſ. 2 . . . Secunda vero, hic eſt inf. reſ. 78. Sed lege etiam alias reſ. ejus annot.

ter? quia non eſt erimen exceptuatum in jure Canonico: & in materia immunitatis ſtandum eſt juri Canonico, & non Civili, quia immunitas ad honorem, & reverentiam rebus Saeris exhibendum pertinet, ut patet ex *l. preſentis*, *C. de his qui ad Eccleſ. confug.* ibi, *ut honor Eccleſiarum conſervetur.* Sed rerum ſaerarum honor, & cura ad ſuperiores Eccleſiaſticos pertinet, & non ad ſæculares: Ergo, &c. Major jam liquet: Minor verò probatur ex textu *num. cap. decernimus, de judiciis*, & ex *Gloſſ. ultim.* quod totum probat aſſumptum, *in c. ſicut antiquitus 17. quaſt. 4.* & ita docent Doctores, quos plena manu eongerit Cartharius *deciſ. criminal. 46. num. 84.* Guazzinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 29. num. 9.* Sperellus *deciſ. 59. num. 32.* Ludovicus Correa *in relect. immunit. part. 4. num. 1.* aſſerentes in materia immunitatis Eccleſiarum attendendas eſſe leges Canonicas, & non Civiles: ſed lex Civilis, & non Canonica excludit adulterium ab immunitate Eccleſiæ? Ergo, &c.

Sup. hoc & ſe. quentibus in hoc §. Inſ in reſ 11. per totam, & in reſ. 45 § Ad legem 1. & in reſ. 66. § hinc valet.

9. Quæro octavò, An blaſphemia non hæreticalis privilegio Eccleſiarum immunitatis potiatur. Negativè reſpondeur aliqui; quia non par eſt, ut qui deliquit in eaput Eccleſiæ Chriſtum Jeſum ab Eccleſia defendatur. Et ita docet Oldrad. *conſ. 154.* Boerius *deciſ. 110.* Bardus *ad Clarum quaſt. 30. num. 15.* Decianus *lib. 6. cap. 26. num. 6.* Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. diffic. 7. num. 20.* & Martha *de juriſd. p. 2. cap. 51. num. 30.* Ludovicus Correa *in relect. de immunit. par. 3. num. 35.* Verùm non eſt diſcedendum ab affirmativa ſententia, quam tuetur Navarrus *cap. 25. num. 20.* Novarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. nu. 4.* Farinacius *de immunit. c. 13. nu. 174.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quaſt. 7. punct. 5. num. 13.* Ambroſinus *de immunit. cap. 8. num. 11.* Peregrinus *cap. 12. nu. 12.* & alii. Et ratio eſt, quia jura non excludunt blaſphemos ab immunitate, ergo ſtandum eſt regulæ generali, quòd gaudeant. Nec valet argumentum pro contraria ſententia adductum: nam reſpondeo non convineere; alioquin dicendum eſſet immunitatem Eccleſiæ numquam prodeſſe, cùm omnia peccata ſint contra Deum.

Sup. hoc infra in reſ 99. & ſupra curſim in reſ. 23.

10. Quæro nonò, An Simoniacus pro delicto Simoniæ confugiens ad Eeeleſiam ſit tutus. Negat Decianus *lib. 6. cap. 26. num. 5.* quia Simoniaci æquiparantur hæreticis, ut patet *in cap. Petrus*, *& cap. cum omnis 1. quaſt. 1.* Sed affirmativè reſpondendum eſt; quia Simoniaei propriè, & formaliter non ſunt hæretici, ſed ſacrilegi: niſi fortè eredant illicitum eſſe ſpiritualia emere, & vendere, nee excipiuntur à regula generali; ergo non debent privari hac immunitate. Et ita tenet Farinaeius *de immunitat. cap. 13. num. 177.* Peregrinus *cap. 12. num. 17.* Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 126.*

11. Quæro decimò, An Apoſtata à Religione, gaudeat ejus immunitate. Negativè reſpondet Peregrinus *de immunit. cap. 12. num. 16.* quia, ut ipſe probat *eod. cap. num. 2.* Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ non gaudent Eccleſiarum immunitate; quod etiam tuetur Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 7. num. 17.* Sed hoc principium eſt falſum; & ita Sacra Congregatio Epiſcoporum in una Tropienſi die 19. Januarii 1617. declaravit, quòd Clerici gaudere debent immunitate, qui poſt delicta patrata ad Eccleſias confugiunt extra caſus in Bulla Gregorii XIV. comprehenſos; cùm in hoc oppinio Abbatis ſit approbata. Ita Sacra Congregatio, & die 17. Auguſti 1618. decrevit non poſſe Clericos ab Eccleſia extrahi, præterquam in caſibus degradatione dignis; ſi ſecus fiat, reſtituantur. Et ita ex pluribus aliis tenet hanc ſententiam Barboſa *ubi infra.* Unde ad quæſitum reſpondeo contra Peregrinum, quòd Apoſtata à Religione non gaudebit immunitate in Eccleſiis ejuſdem Religionis, à qua apoſtatavit, ſecus verò in aliis. Ita me citato Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 45.* & etiam me eitato Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 2. & 3.* Rebuffus *tom. 3. de immunit. Eccleſ. art. 1. gloſſ. 1. nu. 24.* Decianus *to. 2. lib. 6. cap. 26. num. 13. & 14.* Farinacius *de immunit. cap. 13. num. 169.* & Italia *lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 17.* Et pro hac opinione faciunt ea, quæ ego ſcripſi *in part. 1. tract. 2. reſolut. 24. & 25.*

Sup. hoc infra in reſ. 30 & 97. § ult. & lege etiam reſolutionem not. ſeq.

Quæ hic ſunt Inſ reſol. 34. & 36.

12. Quæro undecimò, An falſus teſtis, qui cauſa fuit, ut aliquis ad mortem damnatus fuerit, gaudeat immunitate. Pro negativa ſententia *in part. 1. tract. 1. reſol. 19.* adduxi Italiam: ſed in tali caſu conſulendum eſſe Summum Pontificem adnotavi docuiſſe Farinacium: nunc verò abſolutè aſſero ſupradictum reum gaudere Eccleſiarum immunitate: quia talis non poteſt dici homicida proditorius, quia moraliter tantùm dicitur occidiſſe, & non phyſicè: at ab immunitate excluditur qui propriè, & non qui impropriè occidit, & ad privationem immunitatis non ſufficit æquiparatio, ſed identitas: Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 10. nu. 8.* & cum Bonacina ego ſuprà etiam docui. Unde non eſt audiendus noviſſimè Zambellus *in reper. Mor. ver. Eccleſia quoad ejus immunit. nu. 10.* contrarium doeens.

Quæ hic eſt Inſ. reſ. 95. & in alio §. ejus ſecundæ annot.

13. Quæro duodecimò, An qui occidit, vel vulnerat aliquem actu, & re ipſa confitentem Sacerdoti gaudeat Eccleſiarum immunitate. Negativè reſpondet Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 3. n. 98.* & poſt illum Trulleneh. *in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 3. n. 21.* nam qui in Sacramento Confeſſionis vilipendium tantum admittunt ſaeinus, Eccleſiam, & Deum Sacramentorum Auctorem contemnunt, & lædunt, & veluti impudici hæretici exiſtimantur qui digni non ſunt, ut ab Eccleſia recipiantur, ex *cap. final. de immun. Eccleſ.* Quòd ſi inſidioſa, & proditoria homicidia, & qui in Eccleſia oeeidunt, vel extra Eeeleſiam ſpe ad eam confugiendi, & immunitate privantur: majori hercle ratione, qui in dedecus tanti Sacramenti interimunt, & de ſumentibus reliqua Sacramenta id ipſum eenſeo. Hue uſque Barboſa.

14. Sed ſi ſupradicti talia homicidia perpetrarent, quia malè ſentiunt de Sacramentis: hi non gauderent immunitate, quia ſunt hæretici; non autem, ut homicidæ. Si autem non animo hæretico aliquem occideret qui confeſſionem faceret, hic non gauderet immunitate, quia occideret in Eccleſia; ſecus ſi vulneraret, vel ſi etiam vulneraret aliquem, qui Sacramentum Ordinis vel ehriſma reciperet, quia vulnerantes in Eccleſia gaudent ejus immunitate: vel etiamſi oecideret, vel vulneraret infirmum oleo ſancto ſe ungentem: nam in his caſibus contra Barboſam alioquin virum doctum, & amiciſſimum, puto ſupradictos reos gaudere Eccleſiarum immunitate, vel ſaltem in tali caſu conſulendum eſſe Summum Pontificem: quia hæc erimina, licèt ſint graviſſima, non tamen inveniuntur inter delicta exceptuata; ergo debent immunitate gaudere: nam elarum eſt reos gaudere immunitate, niſi in caſibus exceptis; ut patet ex *cap. inter alia*, *& cap. penult. & final. de immun. Eccleſ.* & ex *cap. conſtituimus*, *& c. ſicut antiquitus 17. q. 4.* & ex *raptoribus 36. q. 1. & ex Bulla Gregoriana*, ut nos ſatis probavimus: & docet noviſſimè Cartharius *dec. crimin. 46. nu. 19.* Ad id verò quòd Barboſa aſſerit homicidium proditorium, factum ſub ſpe Eccleſiæ, non gaudere immunitate, jam ſuprà ſatis ſuperque à nobis refutatum eſt.

15. Quæro decimotertiò. An qui occidit aliquem in duello gaudeat immunitate. Negativè reſpondet Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. n. 101.* quia ex Concilio Tiidentino *ſeſſ. 25. cap. 19.* duellantes ſunt excommunicati, & privantur ſepultura. Sed hanc ſententiam ſatis alibi refutavi *in par. 1. reſ. 46.* & nune etiam improbo; quia duellum non eſt inter eaſus exceptuatos à jure, qui non gaudent immunitate. Et ſi ratio, quam adducit Barboſa eſſet admittenda, ſequeretur excommunieatos non gaudere Eccleſiarum immunitate; quia privati ſunt Eccleſiaſtica ſepultura: ſed hoc non eſt verum; ut ſuprà probatum eſt, & latè probat Ambroſinus *de immunit. c. 8. n. 12.* & alii penes ipſum. Ergo &c.

Quæ hic eſt Inf. reſ. 91.

Sup. in hac ipſamet reſol. §. Quæro tertio, & in aliis ejus annot.

16. Quæro decimoquartò. An reus, qui privatus eſt ob aliquod delictum Eccleſiæ immunitate, poſſit ab illa extrahi propter alia etiam delicta, quæ gaudent immunitate. Et affirmativè reſpondet Ambroſinus *de immunit. c. 5. nu. 10.* & Peregrinus *cap. 6. n. 20.* ubi ſic ait. Ille qui ſemel deliquit in Eccleſiis occidendo, vel mutilando membrum, ſi ante vel poſt aliud commiſerit delictum extra Eccleſiam, non eſt tutus in Eccleſia: ſed in ea poteſt capi etiam pro delictis commiſſis extra Eccleſiam. Et ratio eſt, quia ob injuriam ſemel illatam dignus eſt generali privatione illius immunitatis. Ita ille.

17. At ego contrariam teneo cum Caſtro Palao *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 10. num. 12.* Bonacina *tom. 1. diſp. 3. quaſt. 7. punct. 6. num. 13.* & aliis. Quia concedo Peregrino tales reos dignos eſſe, ut immunitate priventur; ſed non apparet ex jure antiquo vel ex novo Gregorianæ conſtitutionis eſſe de facto talem pœnam in illos ſtatutam: ergo dicendum eſt pro illis ſtare Regulam generalem, ut debeant immunitate gaudere: quia jura antiqua, & maximè conſtitutio Gregoriana omninò vetuit extrahi ab Eccleſia delinquentes, niſi pro delictis exceptuatis; ſublata facultate aliter interpretandi: unde miror quidem Ambroſinum, & Peregrinum aliter ſenſiſſe.

RESOL. XXVIII.

Quænam perſonarum conditio, & quodnam delicti genus loco ſacro protegi, aut non protegi poſſunt? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 7.

§. 1. Generaliter ad hoc quæſitum ſic primò *in cap. 5.* reſpondet Sarpus *fol. 43.* Eſt omnium certiſſima ſententia, qui in loco ſacro deliquerit, ſieèt leve delictum, nec atrox facinus fuerit, cum tamen ſacro eodem loco non

B de-

defendi; imò verò, & ibidem, & quocumque alio ſacro loco ſiſti à Lictoribus, & in carcerem trudi poſſe; cùm æquum nullo modo ſit, ut Eccleſia eos tueatur, qui in ea peccantes injurias eidem intulerunt, nec Eccleſiæ cæteræ defendant ejuſmodi reum, cùm omnes unum idemque ſint ob earum in Chriſtum Jeſum conjunctionem. Quod ita clarum atque certum eſt, ut ſupervacaneum omninò fuerit pluribus confirmare. Ita ille.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto: dico igitur omnia crimina in Eccleſia commiſſa gaudere ejus immunitate: niſi fuerit homicidium, aut membri mutilatio, cùm de iſtis delictis, jura tantùm loquantur, ut legentibus patebit *in cap. inter cætera, de immun. Eccleſ.*

3. Neque obſtat rationem decidendi dicti textus æquè in aliis delictis & caſibus procedere: hoc enim ſolùm probat jure in aliis idem conſtitui poſſe, non tamen probat de facto eſſe conſtitutum. Neque credendum eſt homicidium, & vulnerationem exempli gratia tantùm appoſita eſſe in dicto capite: ſed verè appoſita eſſe ut materiam integrè prohibitam. Adde quòd alia crimina in Eccleſia commiſſa ſacrilegium continent, ut regulariter omnia crimina ibi commiſſa hanc qualitatem habent, ergo poterit delinquens à judice Eccleſiaſtico puniri; vel ſi aliter placet, poterit impetrare à Pontifice, ut non obſtante immunitate delinquentes traduntur judici ſæculari. Et ita hanc ſententiam, maximè poſt Bullam Gregorii XIV. tenent communiter Doctores, quos ego ipſe citavi, & ſequutus ſum *in par. 1. tr. 1. reſolut. 2.* Et ſtando in contraria ſententia in terminis juris communis, refellendus eſt etiam Sarpus, aſſerens eſſe intelligendum in quocumque delicto, nam quoad delicta levia, reus committens illa in Eccleſia ejus immunitate gaudebit. Et ideò Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficul. 5. num. 6.* ſic ait, (Ha ſe advertir que para que el que commettio el delitto en la Yglefia, ne goze de la immunidad; es neceſſario que el detto ſea grave, que ſi es ligero, no ſi podra ſaccar della.) Ita ille, qui citat Panormitanum, & Suarez de Paz, quibus adde Fagundez *par. 2. lib. 4. num. 58.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. num. 15.* Perſicum *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 15. num. 108.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 6.* Covarruviam *lib. 2. var. cap. 20. num. 15.* Farinacium *de Carceribus quæſt. 28. num. 63.* Raphaelem de la Torre *tom. 2. in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 99. art. 3. diſp. 7. gradu 8.* Cartharium *deciſ. crim. 74. nu. 6.* Peregrinum *de immun. cap. 6. nu. 29.* cum Paulo Caſtrenſi *lib. 2. conſil. 459.* ubi teſtatur hanc opinionem eſſe communem, ut revera eſt: & tamen Sarpus, ubi ſuprà, non veretur dicere contrariam ſententiam certiſſimam eſſe.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 24 & in aliis ejus primo not.

His Doctoribus adde quos Auctor addidit in reſ. 100. n. 6. 2. ad medium.

4. Unde ex his ſequitur vulnerantem in Eccleſia, ſi ex tali vulnere mors non ſequatur, non eſſe privatum immunitate; quia vulnerare non eſt mutilare vel occidere: ſed per *cap. final. de immun.* & maximè Bullam Gregorii XIV. Soli mutilanti vel vulneranti privatio immunitatis eſt impoſita: Ergo, &c. Et ita præter alios à me alibi citatos tenet Cartharius *deciſ. crimin. 74.* & Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 6. nu. 10.* Unde ſacra Congregatio Epiſcoporum die 16. Novembris 1618. teſte Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 3. num. 13.* declaravit inferentes ſfrigia in faciem alicujus intra Eccleſiam, gaudere ipſius immunitate: non obſtante quòd ſit atrox, & grave crimen, ut obſervat Menochius *de arbitr. judic. caſ. 263. nu. 27.* Pacianus *conſ. 92. nu. 2.* & alii, infligere ſfrigium, ſeu vulnus alicui in faciem.

Alibi in reſol. quæ hic eſt inf. 71 in fine, & etiam in fine reſ. 73.

5. Sed quid dicendum, ſi quis occiderit aliquem in Eccleſia, vel cœmeterio, in rixa orta per accidens, & maximè provocatus, an gaudeat immunitate. Reſpondeo affirmativè; & ita deciſum fuit Romæ hoc anno 1639. occaſione cujuſdam homicidii facti in Eccleſia Sancti Joannis Lateranenſis. Et ita etiam docent Doctores, quos citavi *in p. 1. tr. 1. reſol. 11.* & me citato Novarius *in ſum. Bullar. tit. de immun. n. 58.* & Auctor caſuum conſcientiæ Bononiæ diſcuſſorum anno 1637. Menſe Novembri *caſ. 2. fol. 94.* & Zambellus *in Repert. Mor. verſ. Eccleſia quoad ejus immunitatem, num. 13.* Quibus adde alios, quos citat, & ſequitur Sperellus *deciſ. 59. num. 36.* ubi ait, hanc opinionem eſſe veram, etiam circumſcripta conſtitutione Gregorii XIV. Igitur occidentes, vel mutilantes in Eccleſiis, vel cœmeteriis, non appenſatè, & ex propoſito, ſed de pura rixa, gaudebunt immunitate. Unde refellendus prorſus venit Barboſa *de jur. Pontif. lib. 2. cap. 3. nu. 104.* per ea, quæ adducit Cartharius *dec. crim. 74. nu. 12.*

Quæ hic eſt inf. reſ. 73 & in aliis reſ. & §. ejus primo annot.

6. Oritur etiam ex his pulchra, & practicabilis quæſtio. An occidens, vel vulnerans aliquem in ſcalis, atrio, ſeu porticu, vel tecto Eccleſiæ, gaudeat ejus immunitate. Et videtur negativè reſpondendum, quia ſupradicta loca comprehenduntur ſub nomine Eccleſiæ ut ſuprà viſum eſt: & ideò ad illa confugientes, non gaudent ejus immunitate. Sed contrarium alibi docui, & nunc iterum doceo: quia nomen Eccleſiæ ſumitur aliquando ſtrictè, & quandoque largè; & ideò quando tractatur de pollutione Eccleſiæ, ſumitur ſtrictè: unde Campanile, & Atrium, & ſimilia loca non veniunt nomine Eccleſiæ in dicto caſu, quia non ſunt principaliter Deo dedicata, ſed in quamdam conſequentiam. Et etiamſi ſanguis humanus effundatur in dictis locis, non polluitur Eccleſia. Sed verò quando tractatur de privilegio immunitatis, tunc ſupradicta loca veniunt nomine Eccleſiæ. Dicendum eſt igitur, quòd ſcala, porticus, tectum, &c. Eccleſiæ, in odioſis non includuntur ſub ejus nomine; ſecùs in favorabilibus.

Sup. contrarium in hoc verſ. in reſolutionibus annot. ſeq.

Alibi inf. in reſ. 72. & 71. §. Ex quibus ſup. in reſ. 6. §. Sed his, à lin. 4 vers. ſcalis Eccleſiæ.

7. Et idem dicendum eſt de Palatio Epiſcopi, domibus Canonicorum, & Clericorum, & Monaſteriis Religioſorum. Unde ego olim in facti contingentia conſului occidentem ſuper tecta dictorum locorum immunitate Eccleſiæ gaudere. Et ita docet noviſſimè Alexander Sperellus in ſuis doctis deciſionibus fori Eccleſiaſtici *deciſ. 60. & 63.* Carolus Maranta *in controverſ. jur. part. 2. reſponſ. 36. per tot.* Antonius de Marinis *variarum reſolutionum, cap. 170. num. 12.* Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 3. nu. 64. 65. & 66.* cum aliis penes ipſos.

8. Et tandem hic obiter inquirendum eſt. An extrahens aliquem ab Eccleſia violenter, & illum extra Eccleſiam occidens vel mutilans gaudeat immunitate. Negativè reſpondet Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib. 2. c. 2. nu. 14.* Scortia *in Bull. Pontif. Epit. 152. theor. 385.* Peregrinus *de immunit. cap. 6. num. 16.* ubi citat Abbatem, Sylveſtrum, & Remigium de Gonni: quibus adde etiam Azorium *part. 2. lib. 9. c. 9. q. 14.* & Farinacium *de immun. cap. 16. num. 239.* Et ratio eſt, quia per talem extractionem violatur Eccleſia, & ab ipſa datur cauſa occiſionis.

Sup. hoc in reſol. not. ſeq.

9. His tamen non obſtantibus affirmativam ſententiam tenet Bonacina *tom. 2. diſp. 3. q. 7. punct. 6. §. 2. num. 4.* Quam ego olim conſului, & mordicus contra aliquos Juriſconſultos, & Theologos tenui; & nunc iterum teneo: pro qua *in par. 4. tract. 4. reſol. 107.* adduxi Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 9. num. 18.* Nec obſtat ratio adducta pro ſententia Barboſæ, Peregrini, & aliorum, quia illa cauſa mortis data in Eccleſia non fuit cauſa neceſſaria; cùm liberè poſteà occiſio facta eſt: ergo reus non eſt immunitate privandus. Adde quod in Bulla excipitur homicidium, & mutilatio in Eccleſia. Ergo.

Quæ hic eſt inf. reſ. 79. prope finem, à verſ. quia tamen.

10. Unum etiam valdè notandum mihi accidit olim acerrimè altercari cum viris doctis, & præcipuè cum Joanne Batiſta de Blachis juſtitiæ Præſidi in Regno Siciliæ, viro integerrimo, quod non deſinam hìc adnotare, & fuit. An mandans aliquem occidere in Eccleſia, morte ſequuta gaudeat immunitate: mandatarius fuit captus à Birruariis, & vocavit mandantem, qui in Eccleſiam aufugerat: & ideò tunc caſus iſte fuit agitatus. Et quòd non debeate gaudere docet Peregrinus *de immunitate, c. 6. nu. 36.* ubi citat Decianum, & Remigium de Gonni, quibus ego addo Suarez *tom. 1. lib. 3. c. 11. num. 7.* Farinacium *de immun. c. 16. nu. 230.* Azorium *p. 2. lib. 9. q. 14.* & Italiam *lib. 1. c. 6. §. 3. nu. 48.* quia ſic mandans occidi in Eccleſia, verè committit crimen homicidii, & ſacralegii. Ergo, &c.

Sup. in hoc inf. in reſ. 71.

11. Sed mihi contraria ſententia magis placet: quia illi caſus non gaudent immunitate, qui expreſſi ſunt in jure, præſertim in conſtitutione Gregoriana. Sed expreſſum in jure, ut occidentes in Eccleſia non gaudeant immunitate, non autem mandantes occidere: neque ſub nomine occidentis mandans etiam comprehenditur, niſi latè & extenſa ſignificatione, quod in pœnalibus faciendum negamus. Ergo propriè mandans occidere non dicitur occidere in Eccleſia, ſed mandare homicidium; & ſequitur non eſſe immunitate privandum. Et ideò ſi cenſura fulminetur contra facientes aliquid, non ligat mandantes, niſi exprimatur.

12. Nec obſtat dicere, quòd qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur: nam reſpondeo cenſeri per alium facere fictione juris, non autem realiter; & pœna privationis immunitatis in jure impoſita eſt propter realem occiſionem, & mutilationem, ut patet in illis verbis: Quive homicidia, & mutilationem membrorum in ipſis Eccleſiis, earumve cœmeteriis committere non verentur. Quæ quidem verba ex determinatione Pontificis omnem extraneam interpretationem reijciunt, cùm ibi tollat facultatem aliter interpretandi, & extendendi caſus in Bulla expreſſos ad non expreſſos. Ergo, &c. Et ita pro hac ſententia tunc adduxi Bonacinam *tom. 2. diſp. 3. q. 7. punct. 6. §. 2. num. 10.* quem poſtea ſequitur Caſtrus Palaus *tom. 2. tr. 11. diſp. unic. punct. 4. num. 17. & ſeq.*

13. Sed quid dicendum, ſi exiſtens in Eccleſia mandet occidere aliquem extra Eccleſiam. Et talem non gaudere immunitate docet ex Sylveſtro, Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3.*

Sup. hoc inf. in reſ. 73.

cap. 11.

cap.11.num.7. quia, ait ille, hic peccat graviter in Eccleſia: & de illo dici poteſt debere puniri in eo, in quo deliquit. Idem etiam tenet Barboſ. *de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num.116.* Joannes Guttierrez *in pract. quæſtionib. lib.3. quæſt.2. per totam*, Azorius *par.2. lib.9. cap. 9. quæſt.* 14. & alii penes ipſos.

14. Verùm ego puto exiſtentem in Eccleſia, ſi mandet occidi alium extra Eccleſiam, non eſſe privandum immunitate: & ita docet Caſtrus Palaus & Bonacina *ubi ſuprà*, quibus adde Decianum *tom. 1. lib. 6. cap.* 24. *num.* 17. Farinacium *de immun. c.16. n.231.* Ambroſinum *c.5. n.9.* Joannem de Viſchis *tract. de immunit. Eccleſiaſt. nu.6.* & Peregrinum *cap.6. num.3.* Quia ille, mandans committi homicidium extra Eccleſiam, videtur habere reverentiam Eccleſiæ; ut intra eam non committatur. Sed melius dico ſupradictum reum debere immunitate gaudere, quia in jure hic caſus non eſt exceptuatus, & præſertim in Bulla Gregorii XIV. & licèt mandatum occidendi fuerit datum in Eccleſia, homicidium non fuit factum in Eccleſia: & Bulla excludit ab immunitate homicidia facta in Eccleſia phyſicè, & non moraliter. Ergo, &c. Unde ex his refellendus venit Sarpus *fol.*44. ubi docet non differre, an delictum totum in Eccleſia perpetratum ſit; an quòd extra Eccleſiam initium habuerit, & in ipſa finem vel etiam è contra.

RESOL. XXIX.

An blaſphemantes Deum, & B. Virginem gaudeant immunitate Eccleſiarum?

Et quid de Hæretico, vel de quocumque alio de hæreſi ſuſpecto? Ex p.4. tr.1. Reſ.51.

Sup. hoc ſup. in reſol. 27. & Quare octavo & ... §.1. NEgativè reſpondet Ludovicus Correa *in relect. de immun. Eccleſ. par.3. num.35.* Bobadilla *in polit. tr.1. lib.2. cap.14. num.35.* Boerius *deciſ.*119. Decianus *lib.6. cap.26. num.* 5. & 6. & noviſſimè Marta *de juriſdict. part.* 2. *cap.* 51. *num.*30. & 31.

2. Sed ego omninò affirmativam ſententiam tenendam eſſe puto, non ſolùm in terminis Conſtitut. Gregorii XIV. ſed etiam de jure communi; & ita docet Ambroſinus *de immunit. Eccleſ. cap.8. num,11.* Peregrinus *cap.12. num.12.* Megalius *in 3. par. lib.4. cap.2. nu.6.* & Farinacius *in append. cap.* 13. *num.*175. qui, & optimè limitant hanc ſententiam ſi blaſphemia ſit hæreticalis, tunc enim talis blaſphemus Eccleſiæ immunitate non gaudebit non quia blaſphemus, ſed quia hæreticus, quod de quocumque alio de hæreſi ſuſpecto omninò affirmandum eſt, ſi ad Eccleſiam confugiat, nam ab ea à miniſtris ſancti Officii indifferenter abſtrahi poteſt. Ratio verò, quare blaſphemus gaudeat immunitate, eſt, quia inter delicta exceptuata in Conſtitutione Gregorii, & in ſacris Canonibus non adeſt delictum blaſphemiæ ergo, &c. *Sup. hoc latè inf. in reſ. 40. & 41.*

RESOL. XXX.

An violantes Eccleſias, frangentes fores vel comburentes eas, gaudeant immunitate? Ex p.1. tr.1. Reſ.21.

Sup. hoc in reſ. ſeq. & ult. §.1. NOn gaudere reſpondet Villadieg. *in Politic. cap. 3. n.213.* Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. c.14. nu.* 49. qui citat Remigium: & idem docet Faber *in leg.1. Cod. de his qui ad Eccleſiam confugiunt*.

2. Sed contrarium docet Peregrin. *de immun. cap.12. n.15.* Et ratio eſt manifeſta: nam Summus Pontifex in iſta Bulla excipit aliquos caſus cum dictione taxativa *tantùm*, quæ dictio tollit extenſionem ad non expreſſa: ſed dicta Bulla excipit tantùm violantes Eccleſiam per homicidium, aut mutilationem membrorum: ergo non eſt extendenda ad alios violatores per quodlibet delictum.

RESOL. XXXI.

An incendiarii privandi ſint Eccleſiarum immunitate?

Et qui comburit fores Eccleſiæ ad eam deprædandam, an gaudeat dicta immunitate? Ex p.7. tr.1. Reſ.16.

§.1. AFfirmativè reſpondet Sarpus *c.5. fol.50.* ubi ſic ait: Canon etiam eos excipit; qui nocturno tempore agros devaſtant, licèt ex eo mors alicujus non ſequeretur: qua de re ſicut nemo ambigit; ita incendiarios ex eadem cauſa Doctores adjungunt. Ita ille.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, quia *in cap. inter alia de immun.* & in Bulla Gregoriana omnibus delinquentibus conceditur immunitas, niſi in caſibus exceptis, ut obſervant Doctores, quos citat Joannes Guttierrez *in pract. qu. lib.3. q.1. nu.3.* & *q.4. nu.12.* Germonius *de ſacr. immunit. lib.3. c.16. n.53.* Azevedus *lib.1. tit.2. l.3. n.18.* & alii penes ipſos: ſed incendiarii in dictis juribus non excipiuntur: ergo dicendum eſt quod gaudeant immunitate.

3. Neque obſtat hoc crimen ſimile eſſe depopulationi agrorum; quia cùm non ſit idem, ſed diverſum, exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. Et ita hanc ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.2. tract.11. diſp. unic. punct.* 10. *nu.9.* Farinacius *de immun. cap.50. n.* 105. & Bonacina *tom. 2. diſp.3. q.7. punct.6. §.1. nu.6.* neque aliter tenendum eſſe puto maximè poſt Bullam Gregorii: unde valdè miror, quomodo contrarium docuerit Peregrinus *de immun. cap.12. n.6.* Gualdinus *tom.1. defenſ.1. c.38. nu.44.* & Marius Italia *lib. 1. c.5. §.3. nu.56.* & 57.

4. Nec obſtat dicere in favorem Sarpi, & aliorum, quòd *cap. peſſimam 25. quæſt.8.* dum, poſtquam incendiarii, & depopulatores agrorum æquè deteſtati fuerunt, & interdicti, ſubſequuntur verba infra ſcripta. Hanc Regibus, & Principibus faciendæ juſtitiæ facultatem conſultis Epiſcopis, & Archiepiſcopis non negamus: quæ quidem verba ſupponunt incendiarios, ad Eccleſiam confugiſſe: nam fruſtra daretur Principibus ſæcularibus facultas adminiſtrandæ juſtitiæ, eùm id de ſe poſſint.

5. Reſpondeo ex ſupradicto textu non colligi incendiarios ad Eccleſiam confugiſſe: & de conſilio Epiſcoporum Pontifex fecit ibi mentionem, non quia ad Eccleſiam confugerint, ſed, ut cordatè Reges, & Principes procederent in aſſignandis pœnis delinquentibus, cum ſecundùm jus antiquum eſſent variæ. Ita Gloſſ. *ibi:* Adde quòd conſtitutio Gregoriana derogavit juri communi, & omnia reduxit ad unicam formam cum particulis taxativis, & clauſulis prohibentibus.

6. Unde ex his ego olim conſului comburentes fores Eccleſiæ ad eam prædandam, gaudere ejus immunitate: & tunc adduxi Peregrinum *de immun. cap.12. n.15.* quem poſtea invenio ſequi Novarium *in ſumm. Bullar. tit. de immun. nu.9.* quia ſolùm violantes Eccleſiam per homicidium, & mutilationem in ea commiſſam, excluduntur ab ejus immunitate, Ergo omnes alii illa gaudebunt. *Sup. hoc in reſ. precedenti.*

RESOL. XXXII.

An deflorantes Moniales, & raptores Virginum gaudeant immunitate Eccleſiæ?

Et quid etiam, ſi reus defloraſſet Monialem in ipſa Eccleſia Monaſterii. Ex par.4. tr.1. Reſ.43.

§.1. NEgativam ſententiam docet Ludovicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. part.3. num.* 16. ubi ſic ait: Ampliatur etiam reſolutio hæc, ut procedat etiam in deflorante Monialem, ut non gaudeat immunitate, ſi ad Eccleſiam confugiat. Ita ille, & ante illum Barboſa *ad ordin. Luſitan. tom.2. lib. 2. tit. 5. §. 2. numer.3.* *Sup. his in reſol. ſeq. per totum.*

2. Tamen ego contrariam ſententiam teneo, ſtando etiam in jure communi: nam Correa ideò affirmativam ſententiam tenet, quia putat raptores virginum non gaudere immunitate Eccleſiarum: unde hoc ampliat ad deflorantes Monialem. Verùm raptores virginum gaudere Eccleſiæ immunitate ex jure Canonico, firmant Hoſtienſis, Archidiaconus, Bellamera, Abbas, & omnes Canoniſtæ, & Caſuiſtæ, quos adducit, & ſequitur Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap.12. num.14.* Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 4. num.* 47. Layman *in Theol. moral. lib.4. tract.9. cap.2. num.* 8. Farinacius *in append. de immunit. cap.6. num.* 88. Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.11. num.* 35. & 36. Guttierrez *pract. qq. lib. 3. quæſt.5.* & alii.

3. Sed quidquid ſit de jure communi, hodie ſtante conſtitutione Gregorii XIV. puto raptores virginum, & deflorantes Moniales gaudere immunitate Eccleſiarum, quia ſupradicti caſus non ſunt inter exceptuatos à Pontifice *in dicta Bulla:* ergo gaudent immunitate. Et hæc opinio, procedit, etiamſi reus defloraſſet Monialem in ipſa Eccleſia monaſterii: nam in Bulla exceptuatur tantùm homicidium, & mutilatio membrorum facta in Eccleſiis. Ergo alia delicta in illis perpetrata, licèt enormiſſima, gaudebunt earum immunitate, ut ſatis ego ipſe cum multis aliis firmavi *in par.1. tract.1. reſ.2.* quicquid aſſerat Portel. *in dub. regul. ver. Eccleſiæ immunitas, nu.15.* *Quæ hic eſt ſu. pra reſ. 34 & in aliis eis annot.*

RESOL. XXXIII.

An raptores virginum ſint excludendi ab immunitate Eccleſiæ?

Et deducitur, deflorantem Monialem gaudere privilegio immunitatis. Ex p.6. tr.1. Reſ.14. *Sup. difficultatibus hujus titul in reſol. precedenti.*

Ad fulciendam doctrinam hujus reſ. lege ſupra ex reſ. 27. §. Quarto ſeptimo, & inf. ex reſol. 45. §. Ad legem 1. & ex reſol. 56. §. Nec valet.

§. 1. Affirmativè reſpondet Sarpus *cap. 6. fol. 149.* ſic aſſerens. Præter homicidas lex civilis raptores etiam Virginum ab Eccleſiarum immunitate excludit: delictum enim eſt, in quo neceſſariò inſunt artes, vis, injuria, non minus Reipublicæ, quàm privatæ familiæ, præcipueque ipſi mulieri illata. Hæc ille.

2. Sed negativam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto ex ratione ſæpè ſuperius allata, nempè quia raptus hujuſmodi Virginum, non eſt inter crimina exceptuata à Gregorio in ſua Bulla. Verùm difficultas eſt, quid dicendum de jure communi? & etiam negativè reſpondendum eſſe puto; quia caſus hic non invenitur exceptus; imò *in cap. de raptoribus* 30. *quæſt.* 1. conceditur immunitas. Et ita hanc ſententiam docet Guttierrez *in pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 5. per tot.* Germonius *de ſacr. immunitate, lib. 3. cap. 16. num. 57.* Bonacina *tom. 3. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 5. num.* 8. Fagundez *part. 2. lib. 4. cap. 6. num.* 48. Farinacius mutans ſententiam *de immunit. c. 6. num.* 88. Guallinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 37. num. 72.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 9.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 10. num. 5.* Perſicus *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 11. num.* 113. Azorius *par. 2. lib. 9. cap. 9. quæſt. 9. §. quid verò*, & alii penes ipſos.

3 Unde adverſus Sarpum, qui pro ſua ſententia adducit legem civilem *Authen. de mandatis Principum*, §. *neque autem*, negantem Raptoribus Virginum immunitatem. Reſpondeo fuiſſe correctam per jus Canonicum, quod ſervandum eſſe in materia immunitatis ſine errore negari non poteſt. Et ideò Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficult. 7. num.* 15. ſic aſſerit. (Quanto à los Raptores de la Virgines ſe hà dezir, que de derecho civil no les vale la Ygleſia, como conſta de un texto: mas eſto eſta corregido por el derecho Canonico, y aſſi el dia de oy les vale, como tienen Angelo, y Sylveſtro, y dize Juan Fabro, que apprevua eſto la coſtumbre, y refiere la Alexandro, que aconſeja eſto, y dize que es opinion comun, y lo miſmo dize Henrico Boych, y dize Julio Claro, que aſſi lo vio practicar muchas vezes.)

4. Nec valet aliud argumentum Sarpi, quod hoc crimen ſit pernicioſum non ſolùm perſonæ, cui infertur injuria; ſed Reipublicæ: nam reſpondeo, quòd *in cap. inter alia, de immunit.* dicitur ſic, quantumcumque gravia delicta perpetraverit, non eſt reus ab Eccleſia educendus, niſi in caſibus ibi expreſſis, Et ſic Panormitanus *ibid. num. 7.* dicit deciſionem illius capitis non eſſe extendendam ad alios caſus, quod etiam docuit Gomez *tom. 3. var. cap. 10. num. 2.* & Boſſius *tit. de captura, num.* 32. cum aliis,

5. Dicendum eſt igitur ex identitate, vel majoritate rationis textum illum non eſſe extendendam ad alios caſus. Primò, quia facienda non eſt extenſio ex identitate rationis, quando talis extenſio præjudicat cauſæ favorabili, qualis eſt Eccleſiaſtica immunitas. Secundò quia ſi ultra caſus exceptos liceret alios ob identitatem, vel majoritatem rationis excipere, regula aſſignata *in dicto cap. inter alia* deſtrueretur; quia nihil firmum, & ſtabile eſſet conſtitutum: illud autem eſt abſurdum. Tertiò quia pœnæ locum non habent, niſi in caſibus expreſſis. Ergo, &c. Unde ex his omnibus refellendus venit Raphael de la Torre *tom. 2. in 2. 2. Divi Thomæ q. 99. art. 3. diſp. 7. gradu* 8. ubi ſic ait. Quarta exceptio de Raptoribus Virginum ab aliquibus reprobatur, & ab aliquibus admittitur, unuſquiſque in ſuo ſenſu abundat; non enim video clara jura Canonica hanc exceptionem firmantia. Ita ille. Sed pace viri docti, jura in hac re ſunt clara, & ita communiter à veteribus, atque recentioribus Canoniſtis atque Theologis intelliguntur.

6. Nec valet dicere in favorem Raphaelis de la Torre Decretum *cap. de Raptoribus 36. q. 1. ſuperius adducti*, non eſſe Concilii univerſalis, ſed Provincialis, & ideò non ligare omnes: nam reſpondeo, quòd cùm ab Eccleſia ſit receptum, ab omnibus ſervari debet. Deinde per jus Canonicum Regula eſt conſtituta, ut delinquentes propter nullum crimen, quantumcumque grave ſit, poſſint ab Eccleſia extrahi, niſi in caſibus exceptis. Sed hic caſus per jus Canonicum antiquum non excipitur, ut patet *in dicto cap. inter alia*; ergo gaudere debet immunitate: & jura ſunt clara in ejus favorem.

Sup. hoc inf. in reſ. 38 à lin. 7.

7. Ad id verò, quòd probabilitate contrariæ ſententiæ adducit Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. nu. 17.* nempe Raptores Virginum incluſos eſſe ſub nomine publicorum Latronum *in dicto cap. inter alia*: jam ex ſuperius dictis patet reſponſio. Adde quòd ut ſit publicus Latro, qui per *c. inter alia*, gaudere non debet immunitate Eccleſiarum ex communi ſententia Doctorum, ut ſuprà viſum eſt, debet ſæpius in itineribus publicis cum armis, & violentia furari; aliter non privabitur immunitate: quo pacto Deus bone, ſemel rapiens Virginem includi poteſt ſub nomine publici Latronis? non eſt igitur in hoc audiendus Suarez, qui etiam non debebat pro hac ſententia conſuetudinem in contrarium adducere: nam, ut ſuprà probatum eſt, non admittitur conſuetudo contra immunitatem Eccleſiaſticam.

Sup. in reſ. quæ hic eſt inf. 57.

8. Notandum eſt hìc etiam obiter ex ſupradictis contra aliquos deflorantem Monialem gaudere privilegio immunitatis. Vide me ipſum *in p. 4. tr. 1. reſ. 43.*

Quæ hic eſt reſ. antecedens.

R E S O L. XXXIV.

An Clerici gaudeant immunitate Eccleſiarum, ita ut ad Eccleſiam confugientes pro criminibus non exceptis in Bulla, ab earumdem judicibus Eccleſiaſticis inviti extrahendi poſſint ab ea? Ex par. 1. tr. 1. Reſ. 24.

Sup. hoc in reſ. ſeq. & ſup. in reſol. 16. §. ult. curſim in principio.

§. 1. Difficilis eſt iſta quæſtio, & inter veteres, & recentiores Theologos, & Canoniſtas non parum agitata. Prima opinio aſſerit non gaudere. Ita Villadieg. *in polit. cap. 3. nu.* 213. Hevia *in Curia Phil. p. 3. §. 12. nu. 17.* Abb. *in c. inter alia nu. 13. de immun. Eccl.* & alii Juriſperiti, quos erat Guttier. *pract. qq. lib. 3. nu.* 1. & Authores infrà citandi, Idem ex neotericis docet Bellet. *in diſq. cler. par. 1. tit. 3. §. 15. nu.* 1. Gennenſ. *in prax. cap. 17. num.* 12. Tanner. *in 2. 2. diſp. 5. q. 8. dub. 1. n.* 16. Peregr. *de immun. c. 12. nu.* 3. Megal. *in 3. p. lib. 4. cap. 2. nu.* 34. Bonacina *de legib. diſp. 3. p. 7. §. 3. n. 7.* Fagundez *de Præcep. Eccl. tr. 2. lib. 4. c. 4. num.* 52. Suarez *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. c. 10. nu. 6.* Lopez *in inſtruct. par. 2. c.* 285. Azor. *p. 2. lib. 9. c. 9. q. 5.* Portel. *in dub. regul. ver. Eccl. immun. nu.* 13. Homobon. *de Exam. Eccl. p. 2. tract. 11. c. 12. q. 26. ſuppoſ. 3.* & alii. Probatur hæc opinio: quia, ut ait Fagundez, cùm hæc immunitas non ſit de jure divino, ſed de jure canonico, & poſitivo; ideò non ligat Judices Eccleſiaſticos, ut patet ex praxi, & conſuetudine, Abbas *ubi ſup.* proſequitur ex fundamento in confirmationem hujus opinionis: Deinde argumentatur Peregrin. ex verbis Bullæ Gregorii: nam ibi ſolùm de laicis Summus Pontifex facit mentionem: ergo excludit Clericos ab iſta immunitate, & ita ſer ari per conſuetudinem teſtatur. At his minimè obſtantibus.

2. Secunda ſententia docet Clericos gaudere hoc immunitate. Et ita docet noviſſimè Salgado *de protectione regia, tom. 2. p. 2. c. 4. num.* 115. & Roman. *conſ.* 226. quod incipit: *Spectabilis Domine, & in conſ.* 234. probat, non ſolùm Clericos de jure Canonico habere immunitatem; ſed tenet, majorem eſſe rationem, cur Clericus in Eccleſia capi nequeat, quàm laicus. Idem docet Epiſcopus Diaz *in Pract. crim. cap. 123. in fine*. Julius Clar. *in Pract. §. fin. quæſt. 30. num.* 16. & Zerola *in Praxi Epiſc. p. 1. §. immunitas Eccleſiaſtica, ver.* 8. Decian. *to. 2. lib. 6. cap. 26. num.* 1. Joan. Maria Monticellus *in ſuo Tract. crimin. regul. 12. n.* 18. Covarruvias *lib. 2. var. cap. 20. num.* 16. Et hanc ſententiam citans alios veriorem, & communiorem putat Bobadilla *in Po. it. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 57. in Gloſſa lit. P*, & noviſſimè docet hanc ſententiam Farinac. *tit. de carcer. quæſt. 28. num. 7.* & in terminis noſtræ Bullæ, Ambroſinus *de immunit. cap. 12. per totum*, Duardus *in Bulla Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 16. nu.* 13. & magis amplè Petrus Cenedo *in ſuis quæſtionibus Canonicis, quæſt. 42. per totam*, ubi aſſerit, Judices Eccleſiaſticos, extrahendo Clericos ab Eccleſia ſine licentia Summi Pontificis, in caſibus non expreſſis, incurrere in pœnas, & cenſuras latas contra violantes immunitatem Eccleſiarum. Et probatur hæc ſententia: quia jura Canonica, & civilia indiſtinctè loquuntur, & indefinitè, ac generaliter: ergo tam laici, quàm Clerici complectuntur ex authoritate *leg. de pretio, ff. de publicat.* Cæteras rationes adducit Ambroſin. & alii. Reſtat modò reſpondere ad argumenta in contrarium; ſed quia in his laboribus brevitati ſtudeo; ſolutionem argumenti Fagundez invenies apud Pet. Cened. *in Can. 42. num.* 11. Argumenta verò Abbatis ſatis ſoluta ſunt à Decian. *ubi ſup. tom. 2. lib. 6. cap. 26. num.* 1. & à Cardinali *in c. inter alia de immun. q. 6.* Ad argumentum verò Peregrini reſpondet Gambac. *de immun. lib. 4. c. 11. num.* 8. ubi probat, in Conſtitutione Greg. XIV. adeſſe mentionem de Clericis, & Eccleſiaſticis.

R E S O L. XXXV.

An Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudeant immunitate? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 35.

Quæ hic eſt reſ. antecedens & curſim in alio §. ejus annot.

§. 1. Contra aliquos affirmativam ſententiam docui *in tract. de immun. Eccleſ. par. 1. reſ.* 24. cum multis DD. quibus nunc addo Layman *in Theolog. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 3. num.* 13. Barboſam *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 6. num.* 14. & Lotterium *de beneſ. tom. 1. lib. 1. quæſt. 13. num.* 113. & ita determinatum fuiſſe à ſacra Cardinalium Congregatione

ne tam Concilii Tridentini Interpretum, quàm Epiſcoporum, & Regularium invenio; fuit enim Neocaſtri quidam Clericus in minoribus conſtitutus, qui in an. 1618. ob patratum homicidium ad Eccleſiam confugerat, & cùm fuerit à Vicario Generali inde extractus, fuit dubitatum, an hoc legitimè fecerit? Vicarius aſſerebat quòd ſic, fultus authoritate Abbatis, & aliorum, ſed Epiſcopus Petrus Franciſcus Montorius de hac re ſacram Cardinalium Congregationem conſuluit, quæ ſic conſulta reſpondit per Illuſtriſſimum Cardinalem Juſtinianum.

2. (Molto Illuſtre, e Reverendiſſimo Signore come fratello. Hò ricevuto una lettera di V.S. delli xj. del paſſato, e per riſpoſta gli dico che nella Congregatione del Concilio è ſtata ſeguitata l'opinione contro l'Abbate, che gli Eccleſiaſtici godano l'immunità delle Chieſe, perche il privilegio è dato alla Chieſa, e così ſeguita à tenere la Congregatione dei Veſcovi. Io poi ſono al ſolito ſuo, e le prego ogni vero contento di Roma li 10. Agoſto 1618. come fratello affettionatiſſimo il Cardinal Giuſtiniano.) Non eſt igitur amplius de hac quæſtione dubitandum.

RESOL. XXXVI.

An Religioſi gaudeant dicta immunitate, ita ut eorum Superiores, non poſſint extrahere illos ab Eccleſiis, & quid, ſi delinquant in propriis Monaſteriis? Ex par. 1. tr. 1. Reſ. 25.

§. 1. NEgat in ſpecie Riccius *part. 3. deciſ. 172. nu. 6.* & ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcop. Neapolitana aſſerit: & ita docent etiam Doctores citati ſuperiori quæſtione in prima opinione, qui pro confirmanda eorum ſententia ſic argumentabantur: Si Clerici gaudere debent immunitate Eccleſiarum, ſequitur, quòd Religioſi numquam poſſent in carcerem detrudi à ſuis Prælatis, cùm ſemper ſint in Monaſterio, quod gaudet hac immunitate: ſed hoc aſſerere eſt abſurdum: ergo, neque Clerici, neque Religioſi immunitate Eccleſiarum gaudebunt. Et ita in particulari arguebant Sylveſter *verb. immunitas, 3. §. 3. num. 2.* Fagundez *de Precept. Eccleſ. tract. 2. lib. 4. cap. 4. num. 52.* Suarez *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. cap. 10. num. 6.* & noſter Peregrinus *de immun. c. 12. n. 3. dub. 3. opin. 2. arg. 3.* cum aliis.

Quæ hic eſt ſup. reſol. 14. & ſuſ. in reſ. ſeq. In quarum ejus primis lin. & ſi placet lege ſup. ex reſol. 37. §. Quarto deciſivo, & reſ. & §. ejus not.

2. At hoc inconveniente non obſtante, multi DD. ut *ſuprà* viſum eſt in ſecunda opinione, docuerunt, Clericos, & per conſequens Religioſos, gaudere Eccleſiæ immunitate; & præcipuè inter illos Petrus Cenedo *in quæſt. can. quæſt. 42.* & Petrus Gambac. *lib. 4. cap. 11. num. 10.* ubi aſſerit: (Eadem eſt ratio de Clericis, ac Religioſis; & ideò licet illis, ad evadendas delictorum ſuorum judiciales pœnas, ad Eccleſias, & Monaſteria confugere, & ſunt ab Eccleſia defendendi. Nec exiſtimo ſatis eſſe conſuetudinem, qua probetur eos non ſolere ad Eccleſias confugere, ut propterea immunitate careant; ſicut nil valeret; ſi probaretur idem de laicis; non enim propterea quòd nullus laicus per multos annos ad Eccleſiam confugit; ideò mihi non proderit, ſi voluero confugere. Sed probare neceſſe eſt conſuetudinem, qua Clerici, ſeu Regulares, ad Eccleſiam confugientes, numquam in ea ad immunitatem admiſſi ſunt.) Ita Gambac. ubi addit, Regulares in urbe ad mortem damnatos per Judicem ab Apoſtolica Sede delegatum, ſi commiſiſſent aliquod delictum, non exceptum, poſſe ad Eccleſiam confugere, & ejus immunitate gaudere: Hæc opinio mihi placet, & ita ſentio cum ſupradictis citatis Doctoribus, Regulares gaudere, ſicut Clericos immunitate Eccleſiarum. Sed difficultas eſt, quando delinquunt in propriis Monaſteriis. Idem dicendum videtur, ſtando in dicta opinione, quòd Clerici, & Regulares immunitate gaudeant. Et ita in terminis docet Gambac. *ſup. n. 12.* ubi ait. Difficultas non levis ſupereſt de Regularibus delinquentibus in propriis Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, de quibus valdè dubium eſt, an teneantur lege *cap. fin. de immun. Eccleſ.* niſi textum illius cap. amplè intelligamus, ut delinquens in ipſo loco immunitatis careat privilegio, quàm rariſſimè Religioſi ad immunitatem admittentur; quia rarò exeunt: ſed cùm textus ſit odioſus, ut latè ab immunitate excludens, & ſe reſtringat ad Eccleſias, & Cœmeteria, ad quæ etiam ſe reſtringit conſtitutio Greg. XIV. probabile mihi eſt, in illis ſolis delictis gravibus, quæ in Eccleſiis, vel Cœmeteriis committuntur, ablatam eſſe illis immunitatem. Si quis verò hæc ipſa, ſeu alia gravia delicta committat in aliis immunibus locis, Monaſteriis, Domibus, etiam non carebit immunitate; quoniam in dictis Canonibus non eſt expreſſum.) Ita ille, quæ omnia limitat *nu. 14.* ad eos caſus, in quibus Superior procederet contra Regulares in foro judiciali ad ultrices pœnas Canonum; non autem quando procederet in foro paterno ad pœnitentias ſalutares.

Sup. in reſol. quæ hic eſt 14.

3. Hæc opinio Gambacurtæ eſt probabilis ſtando in rigore Canonum, & præcipuè in terminis noſtræ Bullæ Greg. XIV. ubi ut *ſuprà* diximus, excluduntur ab immunitate tantùm illi, qui membra mutilarent, vel occiderent in Eccleſiis, & ideò committentes alia delicta enormia in Eccleſiis vel Cœmeteriis, gaudebunt immunitate; ſicut etiam gaudebunt immunitate committentes homicidia, & mutilationes membrorum, & alia delicta extra Eccleſias, & Cœmeteria in Monaſteriis, & aliis locis, quæ præbent immunitatem Eccleſiaſticam. Ex qua doctrina, Regularis, qui committeret quodlibet grave delictum in Monaſterio, gaudebit utique ſupradicta immunitate, & Superiores incurrerent in pœnas, & cenſuras violatæ immunitatis ſi adverſus talem criminoſum, volentem gaudere hac immunitate, in judicio procederent; & ipſe in tali caſu non teneretur ad interrogationes reſpondere. Hæc omnia, ut dixi, probabilia mihi videntur, ſtando in rigore Canonum, & Conſtitutionis Gregorianæ.

4. Sed contrarium tenendum videtur, ex recepta conſuetudine à Summis Pontificibus approbata. Dixi, *approbata à Summis Pontificibus*; nam ſola conſuetudo, ut ſæpius diximus, & doctè notat Cened. *q. 2. n. 10.* non prævalet adverſus hanc immunitatem; niſi Pontificum interveniat conſenſus, quem in noſtro caſu intervenire patet: nam Summi Pontifices quotidie ex appellatione cauſarum ad ſacram Congregationem, vel ad ipſos, de cauſis Regularium; vident eorum Superiores adverſus illos proceſſus formare, & ſententiam ferre de delictis, intra Monaſterium commiſſis; de quibus ſtante contraria opinione gauderent dicti Regulares criminoſi Eccleſiæ immunitate; & tamen de hoc reclamant, neque ſupradictos Superiores, tamquam violatores immunitatis Eccleſiarum ſeverè, ut deberent facere, puniunt; imò tales proceſſus, & ſententias confirmant. Ergo præbent illis, in hujuſmodi caſibus, juriſdictionem, non obſtante aliquo canone, & Bulla Gregoriana contrarium determinante; & certè, ſi opinio Gambacurtæ in praxi fuiſſet admittenda, nullus Religioſus puniretur; & obſervantia, & diſciplina regularis corrueret; & ideò nullo pacto admittendam eſſe puto.

RESOL. XXXVII.

Dum quidam Religioſus effregit carcerem Monaſterii, & confugit in alienam Eccleſiam, ſeu Monaſterium. Quæritur, quid faciendum?

Et an cognitio pro dicta immunitate in quocumque caſu, & eventu ſemper pertineat ad Epiſcopum?

Et ſupponitur Religioſos gaudere immunitate Eccleſiæ, ſive proprii, ſive alieni Monaſterii.

Idem, quod dictum eſt de Religioſis, dicendum eſt de Monialibus, & puellis, quæ in earum Monaſteriis educuntur, quæ gaudent immunitate in propria Eccleſia, & Monaſteriis aliorum ordinum, ſed non item intra ſuum Monaſterium, ſicuti omnes Religioſi gaudent dicta immunitate. Ex p. 10. tr. 14. & Miſc. 4. Reſ. 32. aliàs 30.

§. 1. SUppono Religioſos gaudere Eccleſiarum immunitate, ut me citato tenet Rocafull. *in praxi Theol. Mor. tom. 2. lib. 3. in precept. 1. Decalogi, cap. 24. num. 291.* & me citato Bordonus *in Miſcellaneis deciſ. 143.* Ideò ad caſum propoſitum reſpondeo, quod Superior Monaſterii debet recurrere ad Epiſcopum, ad quem, vigore Bullæ Gregorii XIV. ſpectat hoc judicium hujus cauſæ; qui, ſi Reus delicta exceptuata non fecerit, debet declarare gaudere immunitate, & Superiores debent illum recipere in Monaſterio, nec amplius poſſunt de crimine patrato illum punire, ſtante quod ad Eccleſiam, vel ad aliud Monaſterium aufugerit. Et quod hoc efficere debeat Epiſcopus tradit Bordonus *ubi ſup. dec. 134.* ubi ſic ait: Religioſus Ordinis Minimorum, e.g. aufugit à proprio Monaſterio ad alienum, e.g. Ordinis Capucinorum prætextu immunitatis; nam, & Religioſos illa gaudere dictum fuit præcedenti Deciſione; dubitatur, quis teneatur concedere extractionem, Vicarius Generalis, an Guardianus Capucinorum? Spectat ad Vicarium Generalem, quia cùm in iſto caſu procedendum ſit, ſicut in præcedenti, juxta nimirum formam Bullæ Gregorianæ, quæ modum extrahendi præſcribit communem Laicis, & perſonis Eccleſiaſticis ex ibidem probatis, quorum nullus extrahi poteſt, niſi cognita cauſa per Vicarium, quod Reus non gaudet immunitate, & licentia per eumdem conceſſa extrahendi, cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ, clarè conſtat nulli alteri competere hoc jus. Quare Guardianus, quando ſibi conſtiterit per Vicarium, illum Religioſum non gaudere immunitate, debebit conſignare illum interveniente ea perſona Eccleſiaſtica. Hucuſque Bordonus; qui po-

Sup. hoc quod hic ſupponitur in reſ. præteq.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

poſteà *deciſ.* 145. ſubdit, hoc munus cognoſcendi, an Reus gaudeat Immunitate Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, ad quæ confugit, reſpectu cujuſcumque rei, ſive ſit Laicus, ſive Clericus, ſive Religioſus, ad effectum ut poſſit, vel non poſſit extrahi, ita ſpectat ad Epiſcopum, vel ejus Vicarium Generalem, ut nullu salius in hoc caſu cognitionis, & inde ſequentis extractionis jus, & facultatem habeat, etiam Superior Regularis, ut apertè dicitur: in Bulla Gregoriana illis verbis. Ad quos ſolos, id eſt ad Epiſcopum, & Vicarium, & non ad alios Epiſcopi inferiores, etſi alias Ordinarii, aut Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem devolvatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint. Res igitur eſt clara, diſpoſita in ea Bulla quoad cognitionem, & extractionem pertinere ad prædictos, & nullo modo ad Superiores Regulares, qui ſolùm requiſiti, velint, nolint, tenentur conſignare Vicario petenti Reum, qui confugit apud ipſos. Ita Bordonus, qui citat Gambacurtam, Correa & Barboſam.

2. Nota hìc etiam, id quod dictum eſt de Regularibus in ordine ad Monaſteria, dicendum eſt de Monialibus, & Puellis, quæ in earum Monaſteriis educantur. Unde ſic aſſerit Pellizzarius *tract. de Mon. cap. 9. quæſt. 6. num.* 11. Ut ingenuè fatear quod ſentio in hoc, mihi non diſplicet ſententia Bordoni, *reſol. 1. num.* 18. ſuſtinentis Religioſos gaudere immunitate, tam intra proprias Eccleſias, quàm in Monaſteriis aliorum Regularium, non autem intra proprium Conventum: idque ne aliàs impunita remaneant delicta Religioſorum: quod regulariter eveniret, cùm ii ſemper habitent in proprio monaſterio. Et quidem quod gaudeant immunitate in propria Eccleſia, imò, & in monaſteriis aliorum Ordinum patet, tum quia ſic ceſſat abſurdum modò adductum; tum quia Indultum immunitatis conceſſum fuit locis Eccleſiaſticis, ut debitus honor Dei in iis conſervetur, abſtrahendo ab hoc, vel illo genere perſonarum: locus autem Eccleſiaſticus injuria afficitur, ſive extrahatur Religioſus, ſive ſæcularis. Unde inferri poteſt etiam Moniales, & Puellas, quæ apud ipſas educantur, gaudere immunitate in propria Eccleſia, non item intra ſuum Monaſterium. Ita ille.

RESOL. XXXVIII.

An Regularis occidens ſuum Generalem gaudeat Immunitate Eccleſiarum. Ex par. 7. tr. 11. & Miſc. 2. Reſ. 37.

§. 1. NOviſſimè negativam ſententiam docet Joannes Antonius Novarius *in ſumma Bullarum, part. 2. tit. de immunit. Eccleſ. num.* 67. quia in Religione Generalis dicitur Princeps, & habet merum, & mixtum imperium, & omnem poteſtatem utriuſque fori, & perſonæ. Ergo.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, nam ut optimè Caſtrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. diſp. unica, punct. 9. num.* 43. Trullench. *in Decal. tom. 1. libro primo, cap. 11. dub. 3. num.* 24. in Bulla Gregoriana nomine Principis intelligitur, qui ſupremam habet juriſdictionem, neminique eſt ſubjectus, quia hic per antonomaſiam dicitur Princeps, qualis eſt Pontifex, Imperator, Rex, & ſimiles. Sed Generales Religionum non ſunt tales, nam non ſolùm ſubjiciuntur Summo Pontifici, ſed etiam in multis Caſibus eorum Capitulis Generalibus. Ergo non includuntur in Bulla Gregoriana ſub nomine Principis; Nec argumenta quæ adducit Novarius ſunt magni ponderis; nam multi Principes, Duces, Marchiones habent merum, & mixtum imperium, & omnem poteſtatem utriuſque fori, & tamen, quia verbi gratia ſubjiciuntur Regni Hiſpano, vel Gallo, ſi aliquis ſubditos illos occideret, non utique, ut perperam vult Novarius privabitur Eccleſiæ immunitate; quia ſupradicti non includuntur ſub nomine Principis, cùm ſint Regi ſubjecti. Sic & in caſu noſtro Principis appellatione non veniunt Generales cùm & ipſi ſuperiorem agnoſcant; Ergo Regularis ſubditus, eos occidens, privilegio immunitatis gaudebit.

RESOL. XXXIX.

An Apoſtata à Religione gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Non autem in Eccleſiis, & Monaſteriis ejuſdem Religionis, à qua apoſtatavit, ſed in aliis. Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 23.

Sup. hoc ſup. in reſol. 27. §. Quæro decimo, & infra reſ. ... §. 1. NEgativè reſpondet Pereg. *de immun. c. 12. num.* 16. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe exiſtimo. Dico igitur, dictum Apoſtatam gaudere immunitate: non autem in Eccleſiis, & Monaſteriis ejuſdem Religionis, à qua apoſtatavit; ſed in aliis; ut dictum eſt. Et ita docet Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 16. num.* 15. Bobadill. *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num.* 57. qui citat Rebuff. & Decian. Et ita docet in terminis noſtræ Bullæ, Farinac. *de immun. cap. 13. num.* 169. & Italia *de immun. lib. 1. cap. 3. §. 1. nu. 17. ver. Ex his ergo apparet.* Ubi teſtatur, quemdam Apoſtatam à Religione fuiſſe reſtitutum Eccleſiæ, ex qua fuerat extractus. ... in fine dicti §. & inf. reſ. 97. §. ult.

RESOL. XL.

An qui vehementer ſuſpectus de hæreſi, gaudeat immunitate Eccleſiæ? Ex part. 1. tr. 1. Reſ. 38.

§. 1. CUm quadam limitatione affirmativè reſpondet Gambacurta *lib. 5. c. 38. n.* 4. Sup. hoc ſup. in reſ. 49. §. 3. ad medium.

2. Sed omnes ſcribentes ſuper dictam Bullam, abſolutè negativam ſententiam docent, ut noſter P. Peregrin. *cap. 8. n. 8.* Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 6. nu. 59. & nu.* 140. & Ambroſ. *cap. 8. n.* 10. Idem etiam docet Penna *in ſuis Annot. ad 2. part. Directorii Inquiſ. ſchol. 9. §. qui autem*, Et poſt hæc ſcripta hanc ſententiam inveni apud Farinac. *de immun. Eccleſ. c. 13. n.* 175. ubi ſic aſſerit: (Non ſolùm blaſphemus hæreticalis, ſed etiam quicumque alius de hæreſi quovis modo ſuſpectus, ſi ad Eccleſiam confugiat, ab ea a miniſtris ſancti Officii indifferenter extrahitur. Et ratio eſt: quia, cùm error hæreſis conſiſtat in intellectu, qui niſi per ipſiuſmet rei confeſſionem declarari non poteſt, formalitaſque hæreſis ab hoc dependeat; utique pro fidei orthodoxæ conſervatione, ne peſtifera hæc lues latenter ſerpat, ſi rei hujuſmodi ad Eccleſiam confugiant, ab ea extrahendi ſunt, juxtaque intentionis declarationem ad abjurationis gradum admittuntur. Et ita in antiquiſſimo illius ſacri Tribunalis ſtylo ſemper ſervatum eſt, & ſervatur in præſens.) Hæc Farinac. Unde apparet, me his diebus reſpondiſſe contra opinionem Gambacurt. quæ omninò reijcienda eſt. Sup. hoc in reſ. & §. non prætermiſ.

RESOL. XLI.

An hæreticus non ſolùm ob hæreſim, verùm etiam ob alia delicta diſtincta ab hæreſi, careat immunitate Eccleſiarum? Ex p. 1. tract. 1. Reſ. 29.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Gambacurt. *lib. 7. c. 3. num.* 6. P. Peregrin. *de immunit. cap. 8. num.* 13. Bobadill. *tom. 1. lib. 2. cap. 14. num.* 54. Tanner. *in 2. 2. diſp. 5. q. 8. num.* 16. ſi tamen de hæreſi non fuiſſet punitus. Et ratio eſt: quia eſt indignus tali favore, & ut Eccleſia illum defendat. Verùm contrariam ſententiam tenendam eſſe judico cum Portell. *in dubiis regul. ver. Eccleſia immunitas, n.* 10. Azorio *p. 2. lib. 9. c. 9. q. 9.* Sylveſtro *verb. immunitas, 3. q. 3.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. c. 10. n.* 13. Bonacina *de legib. diſp. 3. q. 7. §. 3. n. 3.* & aliis. Et ratio eſt; quia non habemus fundamentum ad excipiendam perſonam, ubi crimen non eſt exceptum. Unde in illis locis, ubi Hæretici impunè habitare permittuntur, nec propter hæreſim puniuntur; dicendum eſt, in criminibus non exceptis, gaudere, ut cæteri, immunitate Eccleſiarum. Vide circa præſentem quæſtionem Farinac. *de immunit. c. 13. n.* 170. Sup. hoc in reſ. ſeq.

RESOL. XLII.

An Hæreticus quoad alia delicta gaudeat Eccleſiarum immunitate?

Idem dicendum eſt de Schiſmaticis, Apoſtatis, & fautoribus Hæreticorum, &c. Ex p. 6. tr. 1. Reſ. 24.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol.* 60. ubi cùm intendat probare, ut ſupra viſum eſt, infideles non gaudere Eccleſiarum immunitate; hoc probet exemplo Hæreticorum, & ideò ſic aſſerit. Quodcumque verò de Judæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cujuſvis ſectæ fuerint. Id autem facile probari poteſt ex Conſtitutione Joannis XXII. quàm ſuperius retulimus, qui conſtituit Hæreticos Eccleſiarum immunitate defendi minimè poſſe: ex eo namque conſequens eſt multò minus infidelibus hoc licere. Etenim hæretici licèt pravas opiniones habeant, Baptiſmatis tamen charactere inſigniti Chriſtum Jeſum aliqua ſaltem ratione venerantur, quem infideles averſantur, atque execrantur. Sup. hoc in reſ. ... quam hic, & inf. 45. & in aliis eius prim. not.

2. Sed hoc argumentum Sarpi à majori ad minus videlicet infideles eſſe excludendos ab immunitate Eccleſiarum; quia ab illa excluduntur hæretici; negandum eſt: nam hæretici ſecluſo crimine hæreſis, quoad alia delicta gaudent Eccleſiæ immunitate. Et ita ego docui *in part. 1. tractat. 1. reſ.* 29.

Quæ hic eſt Reſol. antecedens.

reſol. 29. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Ludovicum Corream *relect. de immunit. p.* 3. *num.* 3. Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. unic. punct.* 7. *num.* 4. Trullench *in Decalog. to.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 2. *n.* 2. Villalobos *in ſumm. to.* 2. *tr.* 39. *diff.* 7. *n.* 20. Farinacium *de immun. c.* 13. *n.* 170. & Marium Italiam *lib.* 1. *c.* 5. *§.* 6. *n.* 7. Et ratio eſt, primò, quia non habemus fundamentum ad excipiendam perſonam, ubi crimen non eſt exceptum. Secundò excipitur in jure crimen hæreſis, conſequenter hæreticus tantùm ratione hæreſis: verba enim formaliter accipienda ſunt, & cùm immunitatis privilegium ſit favorabile, reſtringi non debet abſque fundamento, & ratione. Tertiò immunitatem debet exercere Eccleſia erga omne genus perſonarum, cùm inſtituta ſit à Chriſto Domino, qui inimicos jubet diligere: aliter enim aliud juberet, aliud autem exerceret. Deindè non videtur dicendum quoad hanc immunitatem Chriſtianum eſſe melioris conditionis, quàm infidelem vel hæreticum; cùm æqualitas ſit ſervanda erga omnes, ut ipſi agnoſcant ingratitudinem ſuam. Quartò reſpectu aliorum delictorum crimen hæreſis ſe habet per accidens, ergo non poteſt impedire immunitatem, quam reus obtinet, ne ob alia delicta ab Eccleſia extrahatur. Quintò jura privantia Hæreticum immunitate, formaliter intelligenda ſunt videlicet, ut privent Hæreticum, quatenus hæreticus eſt, non quatenus homicida, & c. aliàs, qui delinqueret in Eccleſia, privatus eſſet immunitate, non ſolùm quoad illud delictum, ſed quoad alia quælibet, quod eſt contra communem. Et tandem ſextò hoc privilegium immunitatis conceſſum eſt loco, & non perſonis: Ergo, &c. Et hanc opinionem eſſe probabilem concedunt ipſimet adverſarii, ut Facundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4 *numer.* 49. ergo eſt amplectenda: quia inter duas opiniones illa debet amplecti, quæ favet Eccleſiæ; ut ego* alibi ſatis probavi; probat *in diſceptatione, cap.* 88. *num.* 6. & *cap.* 131. *num.* 2. Pacianus *reſponſ.* 7. *num.* 123. Hondedeus *conſil.* 3. *nu.* 24. *lib.* 1. & poſt illos Sperellus *deciſ.* 92. *num.* 29. Undè ex his ſequitur quid dicendum de Schiſmaticis, Apoſtatis, fautoribus Hæreticorum: iſti enim ſunt excludendi à privilegio immunitatis, quando ipſorum crimina conjuncta eſſent cum hæreſi, ſecus autem ſi eorum delicta cum hæreſi, aut favore hæreſis conjuncta non ſint.

* Alibi infra in Reſ. 118 §. ultimo, & in Reſ. 131. § Sed ... in 6. & in-... in 11. 2. Reſ. 162. § Ad privilegium. curſim in fine, & in Reſ. 190. § Sed reſpondeo prope fin. & in Reſ. 195. in Reſ. 221. & 207. §. Igitur, & in Reſ. 214. §. 1. poſt med. & infr. in 11. 3. Reſ. 11. §. 1. ad med. & infra ... in trac. 7. Reſ. 4. §. Secunda, & in t. 6 tr 7. Reſ. 119 §. Igitur poſt med.

3. Nec valet dicere in favorem opinionis Sarpi id quod aſſerit Peregrinus *de immunit. c.* 8. *n.* 13. & alii, nempè hæreticum eſſe indignum hoc beneficio, & privilegio, cùm ſit Eccleſiæ hoſtis, & proditor. Nam reſpondeo hæreticum eſſe quidem indignum hoc privilegio; ſed Eccleſia ex tertio argumento ſuperius adducto ob oſtenſionem ſuæ pietatis illum ab hoc privilegio non vult excludere.

RESOL. XLIII.

An Judæus, Paganus, Saracenus, & quilibet infidelis gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex par. 1. tr. 1. Reſ. 22.

Sup. hoc in duabus Reſol. ſeqq. & in reſ. præterita § 1. & ſupra in R. 23. § pen. & infra in Reſ. 69 § ult.

§. 1. RESpondeo affirmativè cum D. Antonino *par.* 3. *tit.* 12. *p.* 3. *§.* 1. *ver. His ergo exceptis*, Sylveſt. *in Summa, ver. immunit.* 3. *n.* 12 *ver. ſecundum, de Pagano*, & Azorio *p.* 2. *lib.* 9. *c.* 9. *q.* 9 Nec deſunt pro firmanda mea opinione docti Iuriſconſulti: nam ita docet Riccius *de jure perſon. lib.* 2. *c.* 1. & 2. *per tot.* cum aliis, quos citat, & ſequitur Barboſ. *in Collect. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 49. *c.* 6. *n.* 50. Faber *in leg.* 2. *C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, & *in §. ſed hoc n* 3. *Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni juris*, & Gloſſa, Hoſtienſis, Innoc. & Cardinalis apud Bobadil. *tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. *nu.* 51. qui probabilem vocat hanc opinionem: & abſolutè etiam tenet illam in terminis noſtræ Bullæ, Italia *de immun lib.* 1. *c.* 3. *per tot.* Et ratio eſt: quia tale privilegium non conceditur à Summo Pontifice intuitu perſonarum, ſed loci. Sed privilegia locis conceſſa, ad quaslibet perſonas ibi ſtantes extenduntur, ut notat Bartol. *in leg. cunctos populos*, & Bald. *in leg. ſi non ſpeciali, C. de teſtam.* Ergo, dum infideles tali privilegio frui volunt, non eſt illis denegandum: quidquid in contrarium afferant Megala *in* 3. *p. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 3. & 16. Doctores apud Farin. *de imm. c.* 6. *n.* 79. qui *nu.* 83. cum Peregr. *tr. de immun. c.* 12. *n.* 1. & Suar. *de Relig. tom.* 1. *tr.* 2. *lib.* 3. *c.* 10. *nu.* 11. diſtinguit: ſi enim infidelis confugiens ad Eccleſiam, non petit Baptiſmum; putat, contra noſtram ſententiam, non gaudere; quia ſua infidelitate indignum ſe facit ejus beneficio: ſed, ut diximus, hoc privilegium non conceditur ratione perſonarum, ſed locorum. Vel petit Baptiſmum verè, & realiter, & non ſimulando, & tunc aſſerit gaudere. Sed tu tene noſtram ſententiam, quam valdè miror vocari parum tutam à Gambac. *lib.* 5. *c.* 7. *n.* 5 cùm ſit probabilis, & tam magnos Theologos, & Iuriſperitos habeat patronos; & ex ipſamet Societate probabilem vocavit Facund. *de Præcept. Eccl. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 49. & Portell. *in dubiis regul, verb. Eccleſ. immun. n.* 10.

Sup. hoc in R. ſeq § ult & in R. ſ. poſt ſeq etiam §. ult.

RESOL. XLIV.

An Infideles, Iudæi, &c. gaudeant Immunitate Eccleſiarum? Ex par. 4. tr. 1. Reſ. 50.

§. 1. HIc caſus frequenter poteſt accidere, & negativam ſententiam tenet Megala, Peregrinus, & alii, quos citavi *in p.* 1. *tr.* 1.* *reſ.* 22. quibus nunc addo Layman *in Theol. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 24. Alvarez de Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 5. *c.* 3. *§.* 3. *nu.* 106. Pereira *de manu Regia p.* 2. *c.* 51. *n.* 5.

* Quæ hic eſt Reſ. præcedens, & in aliis ejus primo ...

2. Sed ego *ibi*, & meritò, affirmativam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Tiraquell. *de jure primogenitura, q.* 66. *n.* 9. Remigium *de immunit. fallent.* 18. *n.* 3. Felinum *in c. Judæi, de Judæis, nu.* 2. Hippolytum *in l. unic. C. de raptu virginum n.* 114. noviſſimè citat, & ſequitur Ludov. Correa *relect. de immun. Eccl. p.* 3. *c.* 3. quia ait ille, immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reverentiam, & honorem conceſſa eſt: undè qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immunitas, dummodò tamen excipiantur excepti. Deindè peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam immunitas conceditur, qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt; ac proindè licèt infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſia ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat. Ita Correa, quam quidem ſententiam non ſolùm in terminis Bullæ Gregorii XIV. veram eſſe exiſtimo, ſed etiam de jure communi, nam *in c. inter alia, de immun. Eccleſ.* neque in alio Canone, non reſtringitur immunitas ad Judæos, & Sarracenos: ergo, &c Et hanc ſententiam etiam noviſſimè tenet Gavantus *in enchir. Epiſc. verb. immunitas Eccleſiaſtica n.* 9.

* Sup. hoc prope finem & præcedenti Reſ. & in Reſ. ſeq. §. Ult.

3.* Notandum eſt hic, etiam ſtando in prima ſententia infideles confugientes ad Eccleſiam, cum non ſimulatè petant Bapt ſmum, gaudere immunitate. Verumtamen ſi infidelis poſt delictum commiſſum ad Eccleſiam confugiens Baptiſmum petat, cùm antea converſionis nulla ſigna dediſſet, præſumptio eſt contra illum, quòd ſimulatè, & ſolùm pœnæ vitandæ cauſa petat, ideòque niſi contrarium appareat, extrahi poteſt. Non tamen puto quicquid aſſerant Caſtrus Palaus *in opere morali tom.* 2. *diſp. unica, de immunitate Eccleſ. punct.* 7. *nu.* 8. Megala *in* 3. *p. lib.* 4. *cap.* 2. & Marta *de juriſdict. part.* 3 *c.* 51. *num.* 3. præſumptionem hanc juris eſſe, ac de jure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, quin potius dicendum ad Epiſcopum pertinere, ut in hoc caſu examinet voluntatem infidelis Baptiſmum petentis, & ſi judicarit veram eſſe atque à Deo inſpiratam, immunitatem ipſi concedat, quominus à judice laico extrahi poſſit. Et hæc omnia docet Layman *in Theol. mor. lib* 4. *tr.* 9. *c.* 3. *n.* 12 & Suarez *de Relig. to.* 1 *tract.* 2. *lib.* 3. *c.* 10. *n.* 11. Verùm ego, ut dixi, abſolutè teneo, omnes infideles etiamſi non petant Baptiſmum, confugientes ad Eccleſiam gaudere ejus immunitate; ad textum verò *in l.* 1. *C. ne his qui ad Eccleſiam confugiunt*, ex quo contraria ſententia firmatur reſpondeo cum Correa *loc. citat.* eſſe textum juris civilis, & Pontificio contrarium, & ideò non eſſe obſervandum. Quòd autem infideles non ſint ſubditi Eccleſiæ, ac proindè ab illa tutari non debeant, reſponderi poteſt non debere attendi quòd, Judæi, v. g. careant fide, vel illam habeant ad hoc, ut ipſi hac immunitate gaudeant, quia hoc privilegium non conceditur intuitu perſonæ, ſed loci,

RESOL. XLV.

An Judæi, & alii infideles, ſi confugiant ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate?

Et docetur, quod ſuper Immunitate Eccleſiaſtia ſæculares Principes nihil ſtatuere poſſunt, undè in materia Immunitatis jus Canonicum, & non Civile ſervandum eſt. Ex p. 6. tr. 1, Reſ. 23.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in tertia §. 1. & ſupra in Reſ. 15. § penult. & in Reſ. 69. § ult.

§. 1. NEgativam ſententiam tuetur Sarpus *cap.* 5. *fol.* 58. ita aſſerens. Iudæi ſuperſunt, qui ut delictorum pœnam, aut debitorum ſolutionem effugiant, ad Eccleſias confugere ſolent; quorum cauſa lex prima lata fuit ab Eccleſiarum immunitate. Hæc ſtatuit Iudæos, qui ſimulant ſe Chriſti legi velle conjungi ut ad Eccleſias confugientes evitare poſſint crimina, arceri debere. Quare Doctores omnes conſtituunt; ſi Iudæus ad Eccleſiam confugiens velit in Iudaica perfidia permanere, eumdem nulla omninò immunitate uti poſſe. Nonnulli, pauci tamen exiſtimarunt, ſi Iudæus reus, aut debitor ad Eccleſiam confugeret eo nomine, ut Chriſtianus fieri vellet, non ficta aut ſimulata, ſed vera

atque ſincera intentione, ex animo, ac certa pietate, eo caſu ſacro baptiſmate inſigniri: atque protegi debere. At quoniam credi nequit velle aliquem ex animo Chriſtianam fidem ſuſcipere, eumque à delictis, & facinoribus initium ducere, quæ Criſtiana Religio omninò prohibet, & averſatur; fieri non poteſt, ut voluntas illa, quæ tunc ſolummodò ſeſe det in omnium conſpectum, cùm juſtitia hominem quærit ſupplicio afficiendum, recta ſit, & ſincera, ſed ficta potius, & ſimulata: quodcumque verò de Judæis dicitur, infideles omnes amplectitur, cujuſvis ſectæ fuerint. Hucuſque Sarpus.

2. Sed falſum dicit: dum aſſerit omnes Doctores aſſerere Judæum perſiſtentem in ſuo Iudaiſmo non eſſe ab Eccleſia protegendum: nam non ignobiles, nec pauci Doctores, quibus ego adhæſi *in 4. par. tract. 1. reſol. 50.* & *in par. 5. tract. 1. reſol. 2.* ex declaratione Sacræ Congregationis immunitatis contrarium aſſerunt, & Covarr. *var lib. 2. c. 20. n. 11.* cum Ludovico Correa *in relect. de immunit. part. 3. num. 3.* obſervat hanc ſententiam eſſe receptam frequentiori Authorum calculo, & eam probat noviſſimè Anton. Ricciullus *de jur. perſ. lib. 2. c. 12. per tot.* Zambellus *in reper. Mor. verb. Eccleſia quoad jus immunitatem*, *num. 2.* & me citato Carol. Maranta *in controverſ. jur. part. 2 reſponſ. 51 nu. 3.* Et ratio eſt manifeſta, quia *in cap. inter alia*, *cap. minor*, *cap. frater*, *c. ſi quis inventus*, *cap. ſi quis contumax*, *de immunit.* omnibus indiſtinctè conceditur hoc privilegium: quia non propter perſonas, ſed perſonis propter locum conceditur: ſed infideles capaces ſunt hujus conceſſionis: ergo ſivè velint converti, ſivè renuant, hoc privilegio gaudere debent. Adde quòd privilegium immunitatis eſt favorabile; ergo eſt largè interpretandum.

Prima Reſ. hic citata nunc eſt antecedens Secunda verò ſupra eſt R. 25

3. Ad *l. 1. C. de his*, *qui ad Eccleſ. confug.* quam ſuæ ſententia adducit Sarpus. Reſpondeo legem illam Imperialem eſſe, & ſuper immunitate Eccleſiaſtica ſæculares Principes nihil ſtatuere poſſunt, ut docet Alexander *lib. 7. conſil. 145. num. 4.* Decianus *lib. 3. conſil. 80. numer. 27.* Sperellus *deciſ. 59. num. 33.* & alii. Undè in materia immunitatis jus Canonicum, & non civile ſervandum eſt, ut tradit Germonius *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 21.* Tuſchus *verb. Eccleſia*, *concl. 10. num. 19.* & *verb. immunitas*, *concluſ. 59. numer. 13.* Peguera *in pract. crimin. cap. 26. nu. 6.* & alii. Et ita ad hanc legem Cod. à Sarpo adductam reſpondet Italia *de immunit. lib. 2. c. 3. §. 3. nu. 1.* & Correa *de immunit. part. 3. nu. 3. in fin.* & ante illos Abbas *in cap. inter alia*, *de immunit. nu. 6.* cum pluribus aliis.

Ad ſolvendam doctr. hujus §. lege ſupra in Reſ. 27. §. Quarto ſeptimo, & Reſ. 13 per totam & infr. in Reſ. 56. §. Nec valent?

4. Nec valet dicere in favorem Sarpi, quòd Iudæi careant fide, & ideò ſunt indigni, qui hoc privilegio gaudeant: nam, ut dictum eſt, reſpondeo quòd immunitas non delinquentibus, ſed Eccleſiæ ob Dei reverentiam conceſſa eſt. Undè qualiſcumque proponatur delinquens, non reſpicitur ad illum, & ita locum habet immunitas dummodò excipiantur excepti. Et ideò peſſimis hominibus confugientibus ad Eccleſiam hujuſmodi immunitas conceditur; qui quidem etiam non cauſa fidei, ſed tantùm propter pœnæ timorem ad Eccleſiam confugiunt: ac proindè licèt Iudæi, & alii infideles ita ſe habeant, nequaquam ab Eccleſia ſunt extrahendi, cùm malitia illorum immunitati Eccleſiaſticæ nocere non debeat, juxta *reg. delictum*, *de regul. jur. in 6.* Nec deſinam hic adnotare apud Gentes nullam in Aſylis habitam fuiſſe rationem Religionis; ita ut ii tantùm, qui eos Deos colerent, ad illorum Aſyla admitterentur, ſed cujuſcumque religionis rei eſſent, in quovis Aſylo confugiendo, ad impunitatem admittebantur.

5. * Ad id verò, quòd Sarpus aſſerit Iudæum, vel infidelem ad Eccleſiam confugientem, & Baptiſmum petentem non eſſe credendum, id recta, & ſincera intentione efficere. Reſpondeo quòd licèt quando infidelis petit baptiſmum poſt commiſſum delictum, & fugam in Eccleſiam, ſit magna præſumptio adverſus eum, quòd ſimulatè petat: tamen non eſt abſolutè, ut malè vult Sarpus excludendus ab immunitate: ſed Eccleſia poteſt hujuſmodi hominem ad ſe confugientem, & petentem baptiſmum protegere; donec examinet, an verè, an ſimulatè petat, & admittere probationem contra præſumptionem, quia iſta non eſt præſumptio juris, & de jure adverſus quam probatio non admittitur, & ita tenet Suarez *de Religione*, *tom. 1. lib. 3. c. 10. num 12.* Peregrinus *de immunit. cap. 13. num. 1.* Farinacius *cap. 6. num. 84.* & alii. Et ideò quando Eccleſia judicaverit petitionem Baptiſmi non eſſe ſimulatam, ſed veram ex occaſione illius delicti, vel ex alio capite à Deo inſpiratam, ſicut poteſt illum hominem baptizare, ita enim poterit declarare, ut immunitate gaudeat. Sed ſupradicta procedunt in illorum opinione, qui aſſerunt non eſſe excludendos ab immunitate infideles, ſi petant Baptiſmum: verùm ego, ut dixi, abſolutè puto Iudæum, vel alium infidelem confugientem ad Eccleſiam, etiamſi non petat baptiſmum, non eſſe immunitate privandum.

* Sup. hoc in Reſ. præterita, §. ult. & in alia ejus not.

R E S O L. XLVI.

An offendentes perſonas Cardinalium gaudeant Immunitate Eccleſiarum, maximè poſt Bullam Greg. XIV.

Ex quo infertur, an offendentes quoſcumque Conſiliarios, licet intimos Principum ſæcularium gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Ex par. 5. tr. 2. Reſ. 86.

§. 1. AFfirmativam ſententiam tenet Farinacius *in append. de immun. cap. 14. num. 185.* quia Conſtitutio Greg. XIV. videtur reſtricta ad eos, qui fuerint rei læſæ Majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: offendentes autem Cardinales non dicuntur offendere perſonam Pontificis: ergo &c. Et licèt Cardinales Principes poſſint nuncupari, non tamen propriè Principes ſunt, illi præſertim, qui Superiorem non habent, & de quibus propriè Bulla Pontificia loquitur, ut inter alios obſervat noviſſimè Caſtrus Palaus *to. 2. tr. 11. diſp un. punct. 9. n. 43.*

2. Sed his non obſtantibus Gambacurta *de immun. lib. 5. cap. 44. num. 5.* Marius Italia *lib. 1. cap. 5. num. 16.* & *§. 7. n. 21.* cum noſtro Peregrino *cap. 11. per totum*, docent talem reum minimè gaudere Eccleſiæ immunitate, non tantùm quia Cardinales ſunt Conſiliarii Papæ, & faciunt unum corpus cum ipſo, ex *cap. felicis*, *de pœnis*, *in 6.* ſed quia ſunt Romanæ Eccleſiæ Principes, unde, & in jure Regibus æquiparantur, & ideò majeſtatem habent, qui eos lædit, majeſtatem lædit, lædit autem eam in perſona Principis, ergo caret immunitatis privilegio, & includitur in verbis Bullæ Gregorianæ. Quæ doctrina minimè applicari poteſt quibuſcumque Conſiliariis, licèt intimis Principum ſæcularium, nam illos offendens gaudebit utique, ut alibi diximus, Eccleſiarum immunitate, & tradit Palaus *loco cit.* & noviſſimè Marcellus Vulpe *in praxi judiciali*, *cap. 3. nu. 15.* Verùm quia opinio Farinacii habet aliquam probabilitatem, quando caſus (quem Deus avertat) in facti contingentia accideret, Epiſcopi, vel alii Prælati Eccleſiarum talem reum ad Eccleſiam confugientem ſecurè cuſtodiant, & illicò Summum Pontificem ne deſinant certificare, qui delinquentem brachio ſæculari tradendum eſſe juſtè determinabit.

Alibi in Reſ. quæ hic eſt infra 14 & in R. 30. §. Sed ceſſat, & in Reſol 51. & 108. in fine.

R E S O L. XLVII.

An mandantes offendi Cardinales, ſi effectus non ſequatur, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & priventur immunitate Eccleſiarum?

Et notatur, eum, qui offenſionem nomine ſuo factam Cardinali ratam habet, Immunitate Eccleſiarum non gaudere, præter incurſionem excommunicationis lata contra eum in Bulla Cœnæ. Ex p. 4. tr. 2. Reſ. 87.

§. 1. NOn privari immunitate Eccleſiarum videtur reſpondendum, quia ex mandato mandans non obligatur niſi mandato executo, *§. is qui exequitur*, *Inſtit. de mandat.* & ex *l. 3. ff. eod.* quod magis confirmatur, quia mandans offendi Cardinalem non incidit in cenſuram Bullæ Cœnæ ſi effectus ſequutus non fuerit, ut docet Ugolinus *in Bulla Cœn. part. 2. cap. 11. ver. nec non ea mandantes*, *§. 2. n. 1.* Alterius *de cenſ. tom 1. lib. 5. diſp. 12. cap. 6. col. 4.* Graſſius *lib. 4. deciſ. par. 1. c. 18. n. 117.* Sayrus *de cenſ. lib. 3. cap. 15. n. 9.* Souſa *in Bulla Cœnæ*, *cap. 12. diſp. 62. concl. 2. n. 2* Barboſa *in Collect. Doct. tom. 3. lib. 5. tit. 9. c. 5. num. 9* Bonacina *in Bull. Cœnæ*, *diſp. 1. qu. 12. punct. 3. nu. 8.* & *9.* cum aliis: ergo, &c. Vide etiam Scortiam *in Bulla Pont. epit. 109. theorem. 297.* & *epit. 166. theorem. 420.*

2. Sed ego affirmativam ſententiam tenendam eſſe puto, quam tuetur Peregrinus *tract. de immun. cap. 11. num. 1.* & ratio eſt, quia *in c. felicis*, *de pœnis*, *in 6.* punitur etiam mandatum, ut obſervat Monachus *ibi num. 1. in verbo mandaverit*, & *num. 2.* Archidiac. *ibi num. 11. in eod. ver. mandaverit.* Io. Andreas *ibidem*, *ante num. 1. in verbo facientes*, Afflictus *in tit. quæ ſint regalia*, *in verb. & bona committentium nu. 105.* Gigas *de crimine læſæ Majeſt. lib. 1. rubr qualiter*, & *à quibus crimen læſæ Majeſtatis committatur q. 5. n. 13.* quos refert, & ſequitur Farinacius *in ſua pract. crim. p. 2. tom. 2. tit. de crimine læſæ Majeſt. q. 112. n. 91.*

3. Quod autem mandans effectu non ſequuto non incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, non eſt mirum, quia in dicta Bulla principaliter excommunicatur faciens, & ſecundariò mandans, & proindè non eſt mirum ſi mandans non excommunicetur niſi effectu ſequuto per mandatarium, ſed *in c. felicis*, ita principaliter excommunicatur man-

mandans, & punitur, ſicut faciens, & ideò non eſt mirum ſi mandans immunitate Eccleſiaſtica non gaudeat etiam effectu non ſequuto per mandatarium. Adde quod noſter doctus, & amiciſſimus P. Duardus *in Bulla Cœna lib.2.c. 11. q.12.num.1.& 4. & q.14. num.2.* ſatis probabiliter docet, ex vi Canonis Bullæ Cœnæ excommunicari mandantes offendi Dominos Cardinales æquè principaliter, ac facientes, & ideò Incidere in excommunicationem, etiam effectu non ſequuto. Quod probatur eſt dictione *nec non*, in textu poſita, nam Romanus Pontifex poſt excommunicationem latam contra dicta crimina committentes, extendens illam ad mandantes, rata habentes, ac auxilium, conſilium favorem præſtantes, &c. ſic ait: Nec non ea mandantes, vel rata habentes, &c. At dictio illa, *nec non*, cùm ex duabus negativis conſtet, proculdubio affirmat, & copulat æquè principaliter, ut habetur ex text. *in §. cumque hoc, in proœm. Inſt.* & nos ſuprà diximus *canon.2.q.* 6. Confirmatur, quoniam dictio illa, *nec non*, æquipollet copulæ, & quæ quidem facit venire copulatum principaliter, non autem acceſſoriè, ut per Abb. *in c. ſæpè.num.7.de verb.ſign.& in cap. querelam num.5.* ac latè Jaſonius cum aliis, quos allegat *in l.1.nu.5.ff.de juſt. & jur.* Nec mirum ſi ex ſolo mandato quis ligetur, quoniam hoc ipſum mandare eſt delictum conſummatum; ut habetur ex Ioanne Andrea *in addit. ad text. in c. 1. in ver. mandaverit, de hom. lib.6.* & hanc ſententiam tenet gloſſa *in Clem. 1. ver. mandaverit, de pœn.* Ergo etiamſi non ſequatur effectus, mandans inſequi, & offendi Cardinales incurrit in excommunicationem Bullæ, & ita hanc ſententiam præter Duardum docet Sebaſtianus Acoſta *in Bull. Cruciat. q.65.* Notandum eſt etiam hic cum Peregrino *ubi ſuprà num.2.* eum, qui offenſionem nomine ſuo factam Cardinali ratam habuit, immunitate Eccleſiarum non gaudere, præter incurſionem excommunicationis latæ contra eum in Bulla Cœnæ, de qua vide citatos Doctores.

RESOL. XLVIII.

An non revelantes læſæ Majeſtatis crimen in Cardinales perpetratum gaudeant Immunitate Eccleſiæ.

Idem dicendum eſt de non revelantibus crimen læſæ Majeſtatis in perſonam Principis. Ex p.5.tr.2.Reſ.90.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Peregrinus *de immunit. Eccleſ. cap. 11.n.5.* ubi ſic ait. Limitatur primò, non procedere in eo, qui non revelat conjurantes vel conſpirantes, vel machinantes in perſonam Cardinalis, ante vel poſt delictum commiſſum, & eorum fautores, receptatores. Nam licèt per non revelationem non incidat in crimen læſæ Majeſtatis, ut patet ex Bulla S. Pii V. quæ incipit, *Infelicis ſæculi verſ. quicumque*, tamen non privatur Eccleſiaſtica immunitate, quia crimen eſt omiſſionis, & non commiſſionis contra perſonam Principis, & in præſenti Conſtitut. Greg. XIV. excipiuntur ab hac immunitate delinquentes committendo (non autem omittendo) contra perſonam Principis, ut dictum eſt *ſuprà cap.10. num.11.* Ita Peregrinus.

2. Verùm hanc rationem, quam pro ſua firmanda ſententia adducit Peregrinus, non admittit Farinacius *in Append. de immun. Eccleſ. cap.41.num.186.* & Marius Italia *de immun. lib.1.cap.5. §.7. num.52.* aſſerentes læſæ Majeſtatis crimen in* perſonam Principis non revelantes, ſi ad Eccleſiam confugiant illius immunitate non gaudere; ſed crimen læſæ Majeſtatis in perſonam Principis committit, qui offendit Cardinales, ut ſuprà probatum eſt, & docet ipſemet Peregrinus; ergo talem reum non revelantem immunitate Eccleſiarum non gaudere dicendum erit. Undè ſi caſus acciderit, puto debere Epiſcopum ſtatim Summum Pontificem certiorare, & delinquentem interim cautè cuſtodire.

* Sup. hoc infra in Ref. 50. §. VII.

RESOL. XLIX.

An receptatores, & defenſores interficientium Cardinales incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & non gaudeant Immunitate Eccleſiæ?

Sed difficultas eſt, an dicti receptatores, &c. incidant in cenſuram latam in cap. Felicis de pœnis in 6.

Et an licèt excuſetur ab excommunicatione, qui Clericum turpiter inventum incontinenti percuteret, id tamen non ſatis videtur in percutiente Cardinalem, Epiſcopum, & alios Prælatos expreſſos, &c. Ex p.5.tr.2.Reſ.91.

§. 1. QUoad cenſuram Bullæ Cœnæ, qui poſt commiſſum crimen receptat, vel defendit tales reos, ſivè ut amicos, ſivè formaliter ut criminoſos, non incidere in dictam excommunicationem; ſecus autem ſi illos ante commiſſum crimen receptet, & defendat, tradit Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.12.diſp.65.num.3.& 4.* Duardus *lib.2. concl.11.q.17.n.6.* Fillliucius *tom.1.tract.16.cap.9. punct.6.numer.243.* Alterius *de Cenſ.tom.1.lib.5.diſp.12. cap.6.* Suarez *de Cenſuris diſp.21.ſect.2.num.72.* Reginaldus *tom.1. lib.9.c. 20.num.314.* & ratio eſt, quia poſt crimen patratum prædictos receptat, & defendit ad ipſum patrandum auxilium, conſilium, vel favorem non impedit, eſt enim hoc caſu crimen jam perfectè commiſſum, nec in fieri perſeverat, ergo hujuſmodi receptatores, & defenſores ex vi hujus Canonis non excommunicantur. Probatur conſequentia, quia poſtquam Summus Pontifex quas prohibet actiones numeravit, addit *præſtantes in eis auxilium*, &c. quæ verba non obſcurè oſtendunt in prædictis actionibus præſtandum eſſe auxilium, atque adeò illud debere antecedere? qui autem poſt actiones jam factas receptant, non in illis, ſed in re alia hoc loco non prohibita favent, ad vitandum ſcilicet amicorum ſupplicium; quòd autem receptatores approbantes ſic factum, non excommunicentur, ex diſput. præced. patet. Cùm enim illorum nomine crimen commiſſum non ſit, non dicuntur ratum habere in ordine ad excommunicationem incurrendam.

2. Sed difficultas eſt, an dicti receptatores, ut ſuprà, incidant in cenſuram latam *in c. felicis; de pœnis in 6.* videtur etiam ſub diſtinctione ſupradicta reſpondere Barboſa *in Collect. Doct. to.3. lib.5. tit.9. cap.5. n.14.* qui citat Souſam *ubi ſupr.* nam Souſa negat quidem ſupradictos reos incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ recipientes poſt delictum commiſſum interfectorem Cardinalis, ſed docet incurrere in excommunicationem latam *in d. c. felici*, & ita etiam docet Bonae. *in Bulla Cœnæ diſp.1.q.12.p.3.n.12.*

3. Verùm an in tali caſu receptatores interficientium Cardinales gaudeant immunitate Eccleſiarum, diſtinguit Peregr. *de immun. c.11. num.4.* nam vel receptio redundat in favorem delicti commiſſi contra Cardinalem, ut quia receptatio eſt facta, ne à ſatellitibus comprehendatur, vel ne à judice puniatur, & in hoc caſu non excuſatur à pœna, nec immunitas Eccleſiaſtica ei ſuffragatur: vel receptatio non redundat in favorem delicti, ſed tantùm hoſpitii gratia facta eſt, & in hoc caſu mitiori pœna puniri debet, & immunitatem Eccleſiaſticam non amitteret, cui adde Megalium *in 3.par.lib.3. cap.9.qu.1.num 3.*

4. Sed hanc ſententiam tunc probabilem eſſe putat Duardus *in Bulla Cœnæ lib.2.can.11.q 11. n.7.* quando aliquis Cardinalis, vel ex dictis Prælatis turpiter inveniretur (quod abſit) eo modo, quo exemplificat Ugolinus *loc. cit.* ſecus autem ſi ſolus cum ſola in loco ſuſpecto comprehendatur, nam licèt excuſaretur ab excommunicatione, qui Clericum ſic inventum incontinenti percuteret, juxta ſententiam Navar. quam commune eſſe teſtatur ipſe *Manuali c.27.nu.84.* & Suar. *de cenſ. diſp.22. ſect.1. n.37.* ac tamen ſatis non videtur in percutiente aliquem ex enumeratis in hoc Canone, quoniam propter dignitatem perſonæ, & munus quo fungitur, non redditur adeò ſuſpectus, ſicut ſimplex Clericus, maximè ſi de hujuſmodi genere criminis non ſit aliàs diffamatus.

* Sup. hoc in to.5. t.2 Ref. 16. 17 & 18 & in aliis earum annot. pro ... quæſt.

5. Verùm, his non obſtantibus, ego teneo abſolutè contrariam ſententiam, nempè ſupradictos occidentes, vel percutientes Cardinales incurrere cenſuram Bullæ Cœnæ, & ita docet Alterius *de cenſ. tom.1. lib.5. diſp.12. cap.5. dub.3.* & Bonacina *de cenſ. diſp.1. qu.22. punct.3. num.5.* & ratio eſt, tum quia hic Canon abſolutè excommunicat offendentes Cardinales, & alios Prælatos hic expreſſos abſque exceptione cauſarum *in cap. ſi verò 1. & 2. de ſentent. excomm.* contentarum; ergo fruſtrà nos excipimus hujuſmodi cauſas: verba enim generaliter prolata, generaliter intelligenda ſunt juxta propriam verborum ſignificationem, etiam in materia pœnali, & odioſa, *l. de pretio, ff. de public. in rem action. & cap. ſolitæ, in fine, de major. & obed.* tum quia percutientes Clericum turpiter inventum cum filia ligarentur excommunicatione Canonis *ſi quis ſuadente diabolo 17. qu. 4.* niſi exciperetur *in c. ſi verò 1. & 2. de ſent. excomm.* ergo etiam excommunicatione Bullæ ligatur percutiens Epiſcopum in hujuſmodi crimine inventum, cùm is nullibi exceptus reperiatur, & exceptio in uno caſu non ſit ad alium trahenda. Undè ex his contra Peregrinum non audeo dicere ſupradictum reum gaudere immunitate Eccleſiaſtica; * ſed in caſu occurrente puto conſulendum eſſe ab Epiſcopo Summum Pontificem.

* Sup. hoc infra in Ref. 14. §. Ultim. poſt medium.

DE-

RESOL. L.

An Reus criminis læſæ Majeſtatis humanæ debeat gaudere Eccleſiarum Immunitate.

Et quid dicendum, ſi uxorem, filios, fratres Regis, Conſiliarios, Proreges, &c. quis offendit?

Et quid, quando conjuratio, conſpiratio, machinatio, conventicula, ſeditiones, & ſimilia, &c. non eſſe facta circa perſonam Principis, licèt talia crimina reducerentur ad læſam Majeſtatem?

Et an ſciens, & non revelans crimen læſæ Majeſtatis in ipſam perſonam Principis gaudeat Immunitate? Ex part.6.tract.1. Reſol.18.

Sup. hoc infra in Reſ. 52. & 83.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *cap.5.fol.* 51.ubi ſic aſſerit. At præter hæc delicta, quæ privatos reſpiciunt, perduellionis etiam rei à ſacro loco defendi non poſſunt. Quòd Doctores omnes unanimes non ſentire demiror: multi certè iidemque ſummi Juriſperiti probant, qui optima ſanè de cauſa decernunt, maximam fore iniquitatem, ſi quòt tot errata leviora puniri poſſint, liceret reos ab Eccleſiis extrahere: ob majora verò, imò ſi mentis acies intendatur, omnium maxima, dum Reſpublica læditur, & regimen optimum pervertitur, non liceret. Sic ait Sarpus.

2. Verùm hæc quæſtio poteſt tractari dupliciter, vel in terminis juris communis, vel in terminis conſtitutionis Gregorianæ. Et in utroque caſu exiſtimo reum læſæ Majeſtatis humanæ modò infrà explicando, gaudere Eccleſiarum immunitate. Et ita de jure communi tenet Ioannes Guttierez *in pract.q lib.4.n.3.juncto num.9. & 17.*ubi reprobat Boſſium, & Clarum adductos à Sarpo. Idem tenet Villagut. *de extenſ leg.c.fin.n.5.* Et poſt illos Caſtrus Palaus *tom.2.tract.11 diſp.unic.punct.10.nu.42.* Et ratio eſt, quia *in can.inter alia, de immun.Eccleſ.* conceditur immunitas omnibus delinquentibus, quantumcumque gravia crimina perpetraverint: niſi in aliquibus caſibus ibi exceptis: ergo de jure communi crimen læſæ Majeſtatis debet gaudere immunitate, quia non excipitur in dicto textu.

Sup. hoc in Reſ. 30. hoc pręſenti...

3. Sed ceſſat hæc difficultas poſt conſtitutionem Gregorianam, cùm in illa excludantur tantùm ab immunitate Rei læſæ Majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: ſecus autem dicendum eſt, quando conjuratio, conſpiratio, machinatio, conventicula, ſeditiones, vel ſimilia non eſſent facta circa perſonam Principis; licèt talia crimina reducerentur ad læſam Majeſtatem. Et ideò ſtatuas, vel Principis imagines offendens, qui ſe Regem facit, cùm non ſit; qui offendit eum, qui à Principe ſalvum habet conductum, qui rebellionem committit contra ſuum Principem, contra ſtatum, ſeu Provinciam: qui occidit filios, uxorem, & fratres Principis: item ſuos Proreges, Conſilios, Oratores, & alia ſimilia faciens, dicitur utique crimina læſæ Majeſtatis committere, ſed quia non ſunt commiſſa in perſonam ipſius Principis, gaudebit utique Eccleſiæ immunitate; & omnes ſcribentes poſt Bullam Gregorianam tenent, & præcipuè inter illos Alexander Peregrinus *de immunit.c.9.per totum*, & Bonacina *to.2.diſp.3.q.7.punct.6.§.6.nu.3.* noviſſimè Doctus Farinacius Sylvius *in reſolutionibus variis, verb. immunitas, fol.* 108. Nec deſinam hìc pro curioſis adnotare, quòd apud Lacedæmonios Pauſanias criminis læſæ Majeſtatis accuſatus tutum ad Aſylum Palladis Chalcicæ perfugium expertus eſt, & impunitus evaſit.

Sup. hoc in Reſ. 49. circa ſupra ... Reſ. 51. 52. 54. & 102 in fine.

4. Ad rationem verò, quam pro ſua ſententia adducit Sarpus: nempè ſi pro minoribus criminibus rei extrahantur ab Eccleſia; quantò magis extrahendi erunt pro perduellionis crimine tam præjudiciali communi bono, & Reipublicæ. Reſpondeo, in materia immunitatis, de qua loquimur, ex identitate vel majoritate rationis nullum caſum excipiendum eſſe præter exceptos in jure.

Sup. hoc ſupra in Reſol.48.9. ult.

5. Notandum eſt hic obiter docere Bonacinam *to.2.diſp.3.q.7.punct.7.n.11.* Scientem, & non revelantem crimen læſæ Majeſtatis in ipſam perſonam Principis gaudere immunitate; cùm dictio, *In*, appoſita in Bulla Gregoriana importet actionem poſitivam, non verò negativam, licèt contrarium aſſerat Marius Italia *lib.1.c.5. §.7.n.52.* & Farinacius *de immunitate, cap.14.n.186.* Sed ſententia Bonacinæ, mihi magis placet quam etiam tuetur Peregrinus *de immunitate, c.10.n.11.* & Ghilinus *in ſumma, verb.crimen læſæ Majeſtatis, num.1.litt.C.*

RESOL. LI.

An committentes crimen læſæ Majeſtatis, in perſonam Principis Superiorem recognoſcentis gaudeant hac immunitate? Ex p.1. tr.1.Reſ.6.

§. 1. NOn gaudere reſpondet Gambac. *lib.5.c.44.* & ponit exemplum in Principibus noſtræ Siciliæ, ut Princeps Butæræ. Petrapertiæ, Caſtri veterani: & hoc extendit etiam ad Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, & Barones vaſſallorum: & ita ex parte docèt Megala *in 3.p.lib.4.c.2.q.1.n.22.*

2. Sed contrarium tene cum Barboſ. *in Collect. tom. 1. lib. 3.tit.49.c.6.n.10.* Peregrino *in tract.de immun.Eccleſ.c.9.n.8.* & noviſſimè cum Farinac. *de immunit.c.13.n.187.* & Italia *de immunit.lib.1.c.6.§.7.n.29.& ſeq.& nu.36. ver.hoc autem.* Et ratio eſt, quia dato, quòd crimen læſæ Majeſtatis committerent, illos offendendo, gauderet tamen Eccleſiæ immunitate; quia præſens Bulla Gregoriana intelligitur de offendentibus perſonam ſupremi Principis: nam, cùm verſemur in materia odioſa, & pœnali, ita nomen Principis in Bulla accipiendum eſt.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 48. circa princ. fin. & in Reſ. 50. §.3. ... medium, & infra in Reſ. 54. & 103. in fine.

RESOL. LII.

An rebellis, vel qui offendit ſtatuas, vel imagines Principi dicatas, gaudeat Immunitate?

Et an cudentes falſam monetam; offendentes eum qui habet ſalvum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipſo vivente, expoliantes nuncios Regis, vel alicujus Principis, ut arcana Regni ſciant; & ſimilia perpetrantes gaudeant immunitate.

Et quid dicendum, ſi aliquis, crimen læſæ Majeſtatis committeret in perſonam Principis, ſi non eſt ei ſubditus ratione originis aut domicilii?

Et an qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis, & non revelant gaudeant Eccleſiarum Immunitate? Ex p.1.tr. 1.Reſol.7.

§. 1. UBi ſuprà *lib.5.c.44.* Gambacurta negat, & Villadiego *in Polit.c.3.n.207.* quia reus Majeſtatis videtur: ſed licèt talis crimen læſæ Majeſtatis committat, attamen immunitate Eccleſiæ gaudebit: quia tale crimen non eſt in perſonam Principis, ut Conſtitutio Gregoriana requirit, & ita docet Peregr. *de immunit.c.10.n.8.* Sup. in Reſol. quadrageſima.

2. Undè notandum eſt hic, quod, licèt multis modis committatur crimen læſæ Majeſtatis, hodie tamen per dictam Conſtitut. Gregor. XIV. ſtatutum eſt, reum criminis læſæ Majeſtatis tunc non gaudere immunitate Eccleſiæ, ſi in perſonam Principis aliquid machinatus fuerit: ergo ſecus, ſi non perſonam Principis: & ideò Peregrin. *ubi ſuprà, num.*9.probat, gaudere hac immunitate Eccleſiæ offendentes, ut diximus, ſtatuas vel imagines Principum: cudentes falſam monetam; offendentes eum qui habet ſalvum conductum; tractantes de faciendo Rege, ipſo vivente; expoliantes Nuncios Regis, vel alterius Principis, ut arcana Regni ſciant; & ſimilia perpetrantes: nam, licèt hi omnes in his delictis committant crimen læſæ Majeſtati: non tamen perſonam Principis offendunt. Et ita aſſerit Farinac. *de immunit.c.13.num.*190. cum Peregrin. *num.*13. & Rebel. Delinquentes ergo contra ſtatuam Principis, licèt crimen læſæ Majeſtatis committant, gaudebunt tamen hac immunitate: nam per rebellionem licèt reſiſtant, & non obediant ſuo Principi; non tamen offendunt perſonam Principis.

Sup. hic ſeqq. ſupra in Reſ. 50. & pro parte in Reſ. 51. n. 11.

3. Notandum eſt etiam cum Megala *in 3.part. lib.4.cap.2. q.1.n.23.* Ambroſino *de immunit.c.9.n.6.* Farinac. *ubi ſuprà n.*191. quòd ſi aliquis crimen læſæ Majeſtatis committeret in perſonam Principis, ſi non eſt ei ſubditus ratione originis, ſeu domicilii, hanc immunitatem non amitteret, quia talis non dicitur committere crimen læſæ Majeſtatis, & eſt communis opinio, teſte Rol. *lib.1.conſ.4.n.5.*

4. An verò, qui ſciunt machinationem contra perſonam Principis, & non revelant, gaudeant immunitate Eccleſiarum; negativè reſpondet Farinac. *de immunit. cap.13.n.*186. Sed contrariam ſententiam docet Peregrin. *tract. de immunit.cap.10.num.*11. quia, licèt tale crimen puniri debeat pœna mortis tamen immunitatem Eccleſiæ non amittit, quia crimen eſt omiſſionis, & non commiſſionis contra perſonam Principis: & in hac Conſtitutione Summus Pontifex punit delinquentes in committendo, & non in omittendo, contra perſonam Principis: nam illa dictio, *in*, poſita in Bulla, denotat, *contra*, & per conſequens actionem, & non omiſſionem.

RE-

RESOL. LIII.

An gaudeat Immunitate Eccleſiæ conjurans ſeu machinans, ut tradat inimicis Regnum, Civitatem, &c. Ex part.4. tr.1. Reſ. 183.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & ſup. in Reſ. 50. §. 1.

§. 1. NEgativè reſpondet Gambacurta *de immunit. lib.1. cap.44. dub.5.* quia talis eſt reus criminis læſæ majeſtatis; ergo non debet gaudere immunitate.

§. 2. Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Peregrino *de immun. cap.10. num.7.* Farinacio *in append. c.14. num.190.* Mario Italia *de immunit. lib.1. cap.5. §.7. num.45.* & aliis; quia Gregor. XIV. in ſua conſtitutione excipiendo crimen læſæ Majeſtatis taxavit dictam exceptionem in perſonam ipſiuſmet Principis, & paulò ante poſuit dictionem taxativam, *tantum*, quæ de ſui natura eſt impedire extenſionem ad non expreſſa. Et in dicta conſtitutione exceptio caſuum ſit per modum formæ: ergo nihil addi, vel minui poteſt, ſed ad unguem ſervari debet. Ita Peregr. *ubi ſuprà*, & poſt hæc ſcripta inveni hanc ſententiam docere etiam Martinum Bonacinam *in Decalog. diſp.3. quæſt.7. punct.6. §.6. num.5.* quia, ait ille, in tali caſu delinquens non dicitur conjurare in perſonam Principis, nec facere actionem in offenſionem perſonæ, ſed dignitatis, quæ tali perſonæ competit: ergo, &c. Et tandem hanc ſententiam docet Caſtrus Palaus hoc anno Lugduni impreſſus *tom.2. de reverentia debita locis ſacris, diſp. unica, punct.9. n.42. in fine*. Vide meipſum *in part.1. tract.1.* * *reſol.7.*

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

RESOL. LIV.

An, ſi quis occidat Fiſcalem Regium, vel Præſidem juſtitiæ, gaudeat Immunitate Eccleſiæ?

Et quid, ſi aliquis occidat Epiſcopum, vel Cardinalem? Ex p. 1. tract. 1. Reſ. 20.

Quæ hic eſt ſupra 52. & pro diffic. circuli hujus reſ. ſuprà in Reſ. 46. prope finem & in Reſ. 50. §. Sed ad medium, & in Reſ. 52 & in fine Reſ. 508.

§. 1. HÆc opinio ex ſupradictis *in Reſ.7.* reſoluta eſt: ſed in particulari illam poſui; quia his diebus à quodam Juriſconſulto agitata fuit, qui dicebat, dictum reum committere, ita facientem crimen læſæ Majeſtatis; & ideò non gaudere immunitate Eccleſiæ.

2. Sed prorſus, ut ego illi ſatisfeci, contrarium dicendum eſt: quia in Bulla excipitur tantùm crimen læſæ Majeſtatis contra perſonam Principis; ſed dictus crimonoſus commiſit quidem crimen læſæ Majeſtatis; ſed non in perſonam Principis: ergo gaudebit Eccleſiæ immunitate. Et ita in terminis docet Bonacin. *de leg. diſp.3. quæſt.7. punct. 4. nu. 22.* & Ambroſin. *de immun. cap.9. nu.7.* cum Farinac. *de imm. cap.13. num.192.* qui *num. 185.* advertit, etiam occiſores Cardinalium, & Epiſcoporum gaudere dicta immunitate, licèt in tali caſu, putet reum à Judice Eccleſiaſtico cuſtodiendum eſſe, ut poſteà Summus Pontifex informetur: ſed abſolutè occidentes Cardinales non gaudere docet Peregr. *de imm. cap.9. n.5.* etiamſi dicti Cardinales galerum, ſeu capellum à Pontifice, non acceperint.

Sup. hoc ſupra eg doctrine Reſ. 49. §. ult.

RESOL. LV.

An Monetarii gaudeant Immunitate?

Et an idem dicendum ſit de tonſoribus Monetarum, quod de cudentibus? Ex par.6. tr.1. Reſ. 19.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *cap.5. fol.52.* Neque verò, ait, ſacris proteguntur locis, qui Monetarii vulgo dicuntur: tum quia perduellionis eſt ſpecies; tum etiam quia ſunt publici fures, qui quoad in eis eſt, humanam ſocietatem deſtruunt, cunctoſque ſine diſcrimine expilant. Hæc ille.

Sup. hoc ſupra in Reſol. 51. §. à curſim ad medium.

2. Videtur hic Sarpus loqui abſolutè tam de illis qui cudunt falſam monetam, quàm de illis, qui bonam tondent: ſed ego utroſque immunitate gaudere exiſtimo. Et licèt cudens falſam monetam, crimen læſæ Majeſtatis dicatur committere, ex *l.2. Cod. de fal. monet.* ibi: *Cujus obnoxii Majeſtatis crimen committunt*, & docet Decianus *lib.7. c.23. num.1.* cum aliis quos refert Farinacius *quæſt.115. nu.1.* Tamen cudentes monetam falſam adhuc puto non eſſe privandos privilegio immunitatis, tam de jure communi, quàm de jure novo conſtitutionis Gregorianæ: quia in nullo Canone, antiquo excluduntur ab immunitate, & quia non committunt delictum in perſonam ipſam Principis, quod ſolum excluſum eſt in Bulla Gregoriana, & ita in terminis docet Peregrinus *de immunit. cap. 10. num.10.* Joannes Guttierez *in pract. quæſt. lib.4. quæſt.4. num.10.* & Villalobos *in ſumm. tom.2. tract.39. diffic.7. num.19.* ubi ſic aſſerit, (Del que haze moneda falſa ſe ha de dezir, que aunque el delito es muy grave, le vale la Ygleſia, porque no eſta eſpreſſo in derecho lo contrario, y aunque ſe cuente por crimen læſæ Majeſtatis, es por extenſion y largo modo, y no propriamente.) Ita ille, & me citato Trullench *in Decalog. tom.1. lib.1. c.11. dub.3. n.28.*

3. Et idem dicendum eſſe puto de Tonſoribus Monetarium, qui gaudebunt utique hac immunitate: ut in ſpecie docet Peregrinus *cap.6. num.1.* Marius Italia *lib. cap.5. §.1. num.15.* Novarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num.4.* & Bonacina *tom.2. diſp.3. quæſt.7. punct.6. §.1. nu.4.* & me citato Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib.2. cap.3. num.122.* qui teſtatur, quòd cùm in Eccleſia Sancti Antonii extra mœnia Civitatis Neapolis quidam monetarii confugiſſent: tunc Prorex Paulo V. ſupplicavit, quatenus ejus Nuntio mandaret, ut eoſdem Monetarios ad Regiam Curiam conſignare dignaretur. Et Sanctiſſimus ſub die 19. Julii 1619. mandavit dari litteras Nuntio ut conſtito ſibi ſummariè, & ex proceſſibus Laicorum, quòd iſti erant Monaſterii, eos conſignari mandet.

4. Unde ex his patet reſponſio ad argumenta Sarpi. Dico igitur ad primum ſupradictos reos non eſſe propriè perduellionis reos; ſed largo modo: & etiamſi eſſent verè & propriè, aſſerit Guttierrez etiam gaudere immunitate, cum nullus Canon excludat ab illa reum læſæ Majeſtatis humanæ, ut ſuprà probatum eſt. Quòd hi autem dici poſſent, ut perperam vult Sarpus, publici latrones negandum eſt: quia clam, & ſine violentia furantur, & non in viis publicis: ergo non ſunt publici latrones, atque immunitate gaudere debent: & ideò ſecundùm ſupradictam noſtram ſententiam fuiſſe judicatum in crimine falſæ monetæ in Regali Cancellaria Pinciana, teſtatur Guttierrez *loco citato*.

RESOL. LVI.

An fraudantes Regia tributa gaudeant Eccleſiarum Immunitate?

Et an gaudeat Immunitate obligatus ad reddendum ratiocinia ratione alicujus adminiſtrationis, & tutelæ?

Idem eſt dicendum de officiali Regio debitore ex cauſa Syndicatus? Ex p.6. tr.1. Reſ.20.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *c.5. fol.52.* ubi ſic ait. Neque porrò ii qui fraudant fiſcum, & Reipublicæ pecunias in ſuos uſus convertunt; ſicuti lex Imperialis decrevit, Eccleſiarum immunitate muniuntur.

2. Verùm prorſus affirmativè ſententiæ eſt adhærendum. Et ita docet Villalobos *in ſumma, tom.2. tract.39. difficult.7. num.17.* ubi ſic ait. (Quanto à lo que deve, tributos reales, ſegun que de derecho civil, no le vale la Ygleſia, mas haze de dezir, que le vale attento el derecho Canonico, come tiene Abad, Gregorio Lopez, y Bobadilla.) Quibus ego addo Sylveſtrum *verb. immunitas 3. num. 8.* Angelum *eod. verb. num.15.* Tabienam *num.8.* Armillam *num.11.* Fagundez *part.2. lib.4. cap.4. num.53.* Suarez *de Relig. tom.1. lib. 3. cap.11. num.3.* Ambroſinum *de immunit. cap.13. num.2.* Farinacium *cap.3. num.61.* Germonium *de ſacr. immunit. lib.3. cap.16. num.110.* Caſtrum Palaum *tom.2. tract.11. diſput. unic. punct.8. num.5.*

3. Nec valet pro ſententia Sarpi lex Imperialis videlicet *Authent. de mandatis Principum, §. publicanorum*, quam ipſe adducit: nam, ut in ſimili caſu reſpondet Guttierrez *in pract. q. lib.4. qq.4. n.4.* in materia immunitatis, quando jus civile diſcordat à jure Canonico, jus Canonicum ſervandum erit etiam in foro Civili. Quod etiam docet ex pluribus Sperellus *deciſ.52. num.32.* Unde omnes leges juris Cæſarei ſub Titul. *de ſacroſanct. Eccleſ. & de Epiſcop. & Cleric.* hodie nullæ ſunt ex juriſdictionis defectu: ergo Sarpus in noſtro caſu non debebat attendere quid diceret lex Imperialis: ſed quid ſtatueret jus Canonicum *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* ubi ſtatuitur omnes delinquentes pro quocumq; delicto gaudere Eccleſiarum immunitate aliquibus delinquentibus exceptis, inter quos non numerantur fraudantes Regia tributa.

Sup. contrariu in hoc §. ſupra in Reſ. 47 §. Quarto ſeptimo ad medium, & in Reſ. 31 per totam, & in Reſ. 41. §. Ad leg. 1.

4. Unde ex ſupradictis à fortiori dicendum eſt gaudere immunitate obligatum ad reddendum ratiocinia ratione alicujus adminiſtrationis, vel tutelæ. Nec obſtat textus *in c. uxor 17. quæſt.4.* ubi quidam ſervus nomine Felix obligatus ad ratiocinia confugit ad Eccleſiam, & Gelaſius Papa mandauit præſtito juramento impunitatis illum extrahere. Nam reſpondeo, quòd ille textus loquitur in ſervo, & non in homine libero, ut advertit Decianus *lib.6. cap.28. num.26.* & alii. * Et certum eſt ſervos eſſe dominis reddendos præſtito impunitatis juramento. * Et idem dicendum eſt de officiali Regio debitore ex cauſa Syndicatus; ut obſervat

Sup. ſeqq. in hoc §. Infra in Reſ. 60 §. Ult. in fine.

* Sup. hoc late Infra in Reſ. 68. §. Ad ſecundum, & in Reſ. 69.

ſervat Farinacius *de immunit. c.3. nu.66.* nam ſi confugiat ad Eccleſiam, ejus immunitate gaudebit.

RESOL. LVII.

An fures debeant Immunitate Eccleſiarum gaudere, etiam in Eccleſia furantes Pixidem SS. Euchariſtiæ Sacramenti?

Et an ſaltem ex conſuetudine licitum ſit extrahere fures ſimplices ab Eccleſia?

Et an ſaltem fures, qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt, & intra Eccleſiam illud contrectaverint, gaudeant ejus Immunitate?

Et notatur quod reus non poteſt in Eccleſia ſpoliari à judice laico re furata, quam ſecum traxit, ſed recurendum eſt ad judicem Eccleſiaſticum.

Et an furantes, & alii delinquentes in Eccleſia capi poſſint ab Eccleſiaſticis miniſtris, etiam extra Eccleſiam?

Et docetur conſenſum Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis præjudicium, nihil operari? Ex p.6. tractat.1. Reſ.9.

Ad elucidandam doctrinam hujus Reſ. ſeq.

§. 1. MInimè, reſpondet Sarpus *cap.5. fol.44.* ſic enim ait. Fures etiam, qui aut in Eccleſia furtum, aut cum re ablata ad ipſam confugerint, (ex eo quòd in Eccleſia peccant, ab eadem divelli queunt.

Sup. hoc infrà in Reſol. 99. §. ult. ad medium.

2. Sed affirmativam ſententiam tenendam eſſe puto; etiamſi furtum commiſſum fuerit in Eccleſia, vel ſi Latro pluries furatus fuerit, & ſit famoſus, dummodò non ſit publicus, quia Canones & conſtitutio Gregoriana excipiunt tantùm homicidia, & mutilationes factas in Eccleſiis. Et ita docet Farinacius *de immunit. cap.6. n.93. & ſeq.* Caſtrus Palaus *tom.2. tract.11. diſp. unic. punct.9. num.3.* Cartharius *deciſ. crimin.9. num.7.* Tuſchus *de jur. Eccleſ. concl.10. nu.23.* & Peregrinus *cap.12. num.9.* Sperellus *deciſ.59. num.21.* Ambroſinus *de immunit. cap.5. num.6.* Novarius *in ſumm. Bull. tit. de immunit. num.4.* & Riccius *p.1. dec.110.*

3. Sed non indigemus contra Sarpum auctoritate Doctorum; ubi adeſt expreſſa determinatio ſacræ Congregationis immunitatis in una Squillacenſi 18. *Martii* 1632. ubi decretum eſt immunitate Eccleſiaſtica gaudere furantes in Eccleſia. Et nota, quòd reus non poteſt in Eccleſia ſpoliari à judice Laico re furata, quam ſecum traxerit: ſed recurrendum eſt ad judicem Eccleſiaſticum, ut ego alibi adnotavi, & docet noviſſimè Sperellus *deciſ.49. num.25. & 26.* cum aliis penes ipſum. Et ſuprà dicta doctrina eſt ita vera, ut Barboſa ex Farinacio *de jure Eccleſiaſt. lib.2. cap.3. n.123.* & Gavantus *addit. ad Man. Epiſc. ver. immunitas Eccleſiaſtica, nu.8.* dixerint furantes etiam in Eccleſia Pyxidem Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti gaudere ejus immunitate: quia homicidia & mutilationes factæ in Eccleſia tantùm exceptuantur, non autem alia crimina: & in noſtra materia caſus excepti non extenduntur ex majoritate rationis. Et ideò omnes ſacrilegos docet Cartharius *deciſione criminal.7. num.6.* gaudere Eccleſiæ immunitate. Unde reſellendus venit Decianus *tom.2. lib.6. cap.26. n.7.* Caſtro *conſil.458. nu.1. lib.2.* & alii apud Farinacium *de carcer. quæſt.28. num.47.* aſſerentes furantes in Eccleſia non gaudere ejus immunitate; & Naldus *in ſumma ver. Eccleſia, n.5.* ſentiens furantem Pyxidem non gaudere immunitate.

Alib in Reſ. hic eſt ſupra 105. §. ult. in principio, & in Reſ. 900. §. Neque, rurſum in fine. Et pro furantibus Pyxidem in Reſ. 99. §. ult. ad medium.

Sup. hoc infra in Reſ. 99. §. ult.

4. Sed an ſaltem ex conſuetudine licitum ſit extrahere fures ſimplices ab Eccleſia; ita ut ejus immunitate non gaudeant. Affirmativè reſpondet Sarpus *fol.51.* ita aſſerens. Quàm plurimis etiam locis, ubi furum eſt maxima copia, conſuetudo viget, ut eorum nemini, cujuſuis notæ aut conditionis exiſtat, ad Eccleſiam confugere liceat: quæ tamen conſuetudo ab Eccleſiaſticis videtur inducta, qui fures peroſi obſtare noluerunt, quin etiam in ipſis Eccleſiis comprehenderentur. Quare quod eſt uſu jam receptum, omni contentione retinendum. Ita ille. Et ideò Villalobos *in ſumma tom.2. tract.39. difficult.5. num.2.* ſic ait. Tampoco vale la Ygleſia à los Ladrones ſimples, que cada dia los ſacan della, y eſto es por la coſtumbre, como dizen Covartuvias, Julio Claro, y Paz, que de derecho bien les vale.) Hæc ille & alii.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 1. §. Ex his, & infra in Reſ. 216. & in aliis earum ampotentionum.

5. Verùm ego non poſſum huic ſententiæ adhærere: immunitas enim Eccleſiarum contraria conſuetudine tolli non poteſt. Primò, quia populus nihil ſtatuere poteſt ſuper immunitate Eccleſiarum: ideò nec conſuetudinem inducere valet. Secundò, quia talis conſuetudo eſt irrationabilis. Tertiò, quia nec etiam introduci poteſt Pontifice ignorante. Quartò, quia nunquam talis aſſerta conſuetudo in contradictorio judicio obtenta fuit. Quæ omnia infrà latius à nobis probanda erunt: & probat individuatim loquens de hac conſuetudine extrahendi fures ſimplices ab Eccleſia omninò videndus Julius Cartharius *deciſ. crimin. 46. n.24. & ſeq.*

6. Unde ex his non approbo conſuetudinem quam alicubi, vigere teſtatur Sarpus, ubi ſuprà nempè fures in furtis gravibus Eccleſiarum immunitate minimè gaudere: nec valet pro confirmatione dictæ conſuetudinis ſimile ſtatutum, quòd ipſe adducit factum in cujuſdam Principis ſtatu; nam ſuper immunitate Eccleſiarum; Principes ſæculares nihil in ejus præjudicium ſtatuere poſſunt; ut tradit in hoc caſu de immunitate Eccleſiarum Farinacius *de immunitate, c.6. num.25.* & alii.

7. Sed non deſinam hìc refellere doctrinam, quam ſuprà docuit Sarpus, quam doleo approbaſſe Suarez *de Relig. 1. lib.3. cap.11. nu.4.* & Raphaelem de la Torre *tom.2. in 2.2. D. Thomæ, quæſt.99. num.4. diſp.7. gradu 8.* aſſerentes ſupradictam conſuetudinem extrahendi fures ab Eccleſia juſtificandam eſſe: quia fuit introducta videntibus Clericis & Epiſcopis in odium delicti, ac perinde quaſi renuntiantibus tali immunitati quoad fures. Sed, ut dixi, diſplicet mihi viros Theologos & doctos hæc dixiſſe: nam prorſus refellenda eſſe puto. Immunitas hæc enim conceſſa eſt locis ſacris, & non perſonis, ut rectè obſervat Maſtrillus *dec. 169. lib.2.* Adde quòd quæ in honorem Dei ſunt introducta, etiamſi quis inde favor ad partes derivetur, non poſunt partes renuntiare, ut docet Panormitanus *in cap. conqueſtus, de feriis poſt gloſſam, n.9.* & probatur clarè per text. *in cap. ſi diligenti, de for. compet.* ubi Innocentius III. primum probat per leges dicentes pacto privatorum non poſſe juri publico derogari: deinde probat Clericum non poſſe renuntiare privilegio fori, quia hoc non eſt conceſſum favore perſonæ particularis; ſed favore totius Collegii Clericalis, cui privatorum pacto derogari non poteſt. Ergo etiam totus ordo Clericalis, & Laicalis non poteſt renuntiare beneficio conceſſo in honorem Dei: cui non eſt illi integrum præjudicare. Et ideò Caſtrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. diſp. unic. punct.11. num.5.* ſic ait. Hoc privilegium non delinquentibus ob ipſos, ſed ob reverentiam loci ſacri eſt conceſſum: quapropter renuntiari à nullo poteſt; ſicuti neque renuntiari poteſt privilegium fori Clericis conceſſum, quia non ipſis ob ipſos, ſed ob dignitatem Clericalem conceditur. Ita Caſtrus Palaus.

Sup. continuo in hoc & ſeq. §. infra ex Reſ. 117. ſupra doctrinam §. Quæro ſecundo, & §. ſed ſtatuo.

Sup. hoc melius, & magis latè infra in tr.1. Reſ.3.

8. Et tandem quæro à Sarpo; quo pacto Eccleſiaſtici potuerunt inducere hanc conſuetudinem extrahendi fures ab Eccleſia; cùm ſit conſuetudo contra Canones non excipientes hoc crimen & ideò irrationabilis & reijcienda. Unde inſignis ille Canoniſta inclytæ Academiæ Salmaticenſis Valboa de Mogrovejo *in cap.1. de for. compet. nu.6.* rectè docuit, quod conſenſus Clericorum in aliquam conſuetudinem, quando adeſt libertatis Eccleſiaſticæ præjudicium, nihil operatur: quod etiam docet noviſſimè Sperellus *deciſ. 37. num.63.* Sed hoc accidit in caſu, de quo jam loquimur. Ergo, &c.

Sup. hoc eundem Valboa infra in tr.2. Reſ.2. §. Sed dices ante medium verſicul. hanc opinionem refellit. Et ſi placet lege alias Reſ. annot. dicti §. ad medium. Et ſuo contexto in §. Verum pro hujus textus, infra in Reſ. 90. §. ult. prope finem.

9. Verùm pro Coronide hujus reſolutionis, quærendum eſt, An ſententia Sarpi ſaltem admittenda in furibus, qui cum furto ad Eccleſiam confugiunt, & intra Eccleſiam illud contrectaverint? Et contra Sarpum negativè reſpondendum eſt; quia illa contrectatio, ſeu uſus rei ſubreptæ non poteſt eſſe regulariter loquendo res magni momenti; & ideò cùm ſit delictum leve, etiam in opinione Doctorum, qui admittunt extenſionem quoad delicta exceptuata, non debent amittere privilegium immunitatis. Adde quòd illa contrectatio eſt per accidens, cùm non deferatur in Eccleſia, ut injuria ei inferatur. Ergo, &c. Et ita tenet Peregrinus *de immunitat. cap.12. num.10.* & alii communiter cum Bonacina *tom.2. diſputat.3. quæſt.7. punct.5. num.7.* Unde prorſus reiicienda eſt in opinione omnium Doctorum ſententia Sarpi, quam *ſuprà* retulimus: nempe fures non gaudere immunitate Eccleſiarum.

10. Notandum eſt tamen hic obiter furantem in Eccleſia, & alios in Eccleſia delinquentes capi poſſe ab Eccleſiaſticis Miniſtris qui etiam extra Eccleſiam commiſerunt ſacrilegium, quod eſt crimen mixti fori. Ergo, &c. Ita Bonacina *loco citato* & ne deſeras videre *deciſ.3. & 4.* Alexandri Sperelli.

Sup. hoc infra in tract. 2. Reſ. 283. & ſeq.

RESOL. LVIII.

An publici latrones, & graſſatores viarum gaudeant Immunitate?

Et quid, ſi ſemel, vel bis in via publica, & cum violentia quis deprædatur?

Et quid eſt dicendum de diurnis agrorum depopulatoribus, quia de diuturnis non eſt difficultas, & de capitantibus perſonas, & eas componentibus in quocumque loco, an gaudeant dicta Immunitate? Ex par.6. tr.1. Reſ.15.

§. 1.

Sup. hoc lege § aeq. ſeq.

§. 1. NEgativam ſententiam abſolutè & ſine ulla diſtinctione docet Sarpus *fol.50.* Sed advertant Lectores, quod licet ſupradicti caſus excipiantur in jure, & in conſtitutione Gregoriana; tamen habent multas limitationes, quas videbis, præcipuè penes citandos Doctores: ſed hic tantùm tangenda eſt pulchra quæſtio * An qui ſemel, vel bis in via publica, & cum violentia deprædatur, privetur immunitate. Et affirmativam ſententiam docet Megalius *in 3.part. lib.4. cap.2.quæſt.1.num.10.* quia nomina verbalia in uno ſolo actu verificantur *ex leg. Athletam,§.calumniatus,ff. de his, qui notant. infam.* Et ita etiam tenet Martha *de juriſdiction. part.2.cap.55.nu.22.* qui teſtatur de praxi: & quamvis frequentia eſſet neceſſaria, putat Megalius duos actus ſufficere, quia duo actus ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam *ex gloſſ. in Authent. de teſtibus, §. quia verò multi, ex l.2. in fin. Cod. de Epiſcop. audient.* Graffius *de caſ. reſer. lib. 1. cap.10.num.14.* Floronus *part.2. caſ.3.n.10.* & alii.

* Sup. hoc quamvis reci- tantur lege ſupra §. Ad id. Ref. 33.

Sup. hoc in to. 6 tit.. Ref. 13. & 14. & in aliis eorum notationum.

2. Sed hanc Megalii opinionem prorſus refellendam eſſe puto à Tribunalibus Eccleſiaſticis: non enim dicendus eſt publicus latro, qui publicè, & cum violentia ſemel vel bis deprædatus eſt, ut exinde Eccleſiarum immunitate privandus ſit; quòd clarè patet *ex leg. Capitulum,§. & ut generaliter, ff. de pœn.* & ideò mulier ex unico actu fornicationis non dicitur publica meretrix, nec publicus uſurarius, qui ſemel tantùm commiſit uſuram *ex text. in leg. quis ſit fugitivus, §. erborem, & in leg. ſciendum,§.illud,ff. de ædilit.* & docet Panormitanus *in cap.1. num.24. de judic.* & alii. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam contra Megalium tenet tota caterva Canoniſtarum, ut loquitur Igenus *in l.3.§. ſubvertitur, nu. 107. ff. ad Syllan.* quibus adde Pegueram *deciſ.40. num.4.* Caſtrum Palaum *tom.2. tract.1 t. diſp. unic. punct.6.num.3,* Carolum Marantam *in controverſ. jur. part.2. reſponſ.46. num.7.* Ciurbam *conſ.50. num.27.* Barboſam *de jur. Eccleſiaſt. lib.2. cap.3. n.84.* Maſtrillum *de indulto, cap.37. num.7,* Ambroſinum *de immunit. cap.2 t. num.4.* Peregrinum *cap.6. n.8.* Farinacium *cap.10.num.154.* Horatium Perſium *conſ. crim.39.n.2. & 3.* Novarum *in ſumm. Bullar. titul. de immunit. num.45.* qui etiam ex Suarez & Giurba *num.46.* docet, Graſſatores viarum, ſi ſæpiùs tentaverint delicta, ſed illa non perfecerint, non eſſe excludendos ab immunitate, quia delictum exceptuatum debet eſſe actu conſummatum, ut amittat immunitatis privilegium.

3. Advertendum tamen eſt hic obiter pro noſtro Siciliæ Regno, quòd licet vigore regiæ pragmaticæ, *ſub Rubric. de furt. & rapin. titul. 47. pragmat.1.* puniatur pœna mortis etiam, qui ſemel ſpoliaſſet viatores in via publica, ut ibi exponitur. Tamen quoad privilegium immunitatis Eccleſiarum nihil operatur dicta pragmatica; ut in ſpecie caſus noſtri tradit Ambroſinus *de immunit. cap.3. num.6.* & Peregrinus *cap. 6. num.9.* unde caveant Epiſcopi Siciliæ à Mario Italia *lib.1. cap.5. §.1. num. 20. & 40.* ubi videtur approbare etiam in ordine ad immunitatem Eccleſiarum ſupradictam Pragmaticam. Et adverſus illum præter Doctores citatos inſurgunt ipſimet Conſiliarii Regii, ut Peguera *deciſ.410.* & Maſtrillus *de indult. cap.33. num.7.* Et ratio eſt, quia ſtatuta Principis Laici non poſſunt tollere, neque aliquid determinare circa Eccleſiarum immunitatem: ſed hoc ad ſummum Pontificem ſpectat.

4. Notandum, eſt etiam hic obiter contra Innoc. *in cap. inter alia, & ibi* Hoſtienſem *num.4.* & Joannem Andream *num.6.* & alios, non dici Latrones publicos, & graſſatores viarum, niſi qui deprædantur in viis publicis, & itineribus frequentatis: at non ſufficit, quòd per inſidias furentur, etiamſi non fuerint in loco publico. Et ratio eſt, quia textus expreſsè loquitur ibi. Itinera frequentata, & publicas vias obſident: tum quia nomen, via, publicum iter denotat: & quia illa verba ad declarationem delicti fuerunt appoſita, & ita docet Novarius *ſumma Bullar. tit. de immunitate, n.47.* Ambroſinus *cap.3. num.5.* Farinacius *cap.12. num.165.* Vide etiam Maſtrillum *de indult. cap.32. n.8.* & Riccium *p.4. deciſ.144.* & alios penes ipſos.

5. Verùm publicis latronibus, & graſſatoribus viarum adjecit ſummus Pontifex agrorum depopulatores; circa quos nihil aliud dignum adnotatione occurrit, niſi illud curioſum quidem & difficile, An ſtante conſtitutione Gregoriana diurnus agrorum depopulator gaudeat immunitate. Dixi, *diurnus*; quia de nocturno non eſt difficultas: & negativam ſententiam docet Barboſa *de jur. Eccleſ. lib.1. cap.3. n.87.* quia verbum, *nocturnus*, appoſitum *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* fuit à Gregorio XIV. in ſua Bulla ademptum, & abſolutè excludit ab immunitate agrorum depopulatores. Et ita hanc ſententiam tenet Farinacius *de immunitat. cap.11. num.261.* Ambroſinus *de immunitate, cap.4. num.5.* Bonacina *tom.2. diſp.3. quæſt.7. punct.6.§.1.n.5.* & alii.

6. Sed his non obſtantibus diurnos agrorum depopulatores gaudere Eccleſiarum immunitate, docet Caſtrus Palaus *tom.2. tract.1 t. diſp. unic. punct.9. num.5.* quia, ait ille, conſtitutio Gregoriana ad firmandum jus commune, & revocanda privilegia illi contraria expedita fuit: ergo cùm ſolùm dixit, depopulatores agrorum, intelligenda eſt juxta jus commune, quod ſolùm nocturnos excludit: nam ſi Pontifex intendebat depopulatores tam nocturnos, quàm diurnos comprehendere, debebat exprimere: quia jus commune non debet cenſeri correctum, niſi claris verbis conſtet. Præterea hæc excluſio derogat immunitati, & conſtitutio eſt odioſa & pœnalis: ergo de ſolo nocturno, & non diurno debet intelligi. Ita Caſtrus Palaus.

7. Sed tu cave huic adhærere opinioni: nam licèt videtur favere Eccleſiarum immunitati, maximè illam lædit; nam ex dictis rationibus, quas Paulus adducit, videtur confirmare ſententiam Gambacurtæ, & aliorum adverſariorum aſſerentium conſtitutionem Gregorianam tollere tantùm privilegia, ſed non derogare juri communi, quod quidem falſum eſſe dicendum eſt cum Chartario *deciſ. crimin.95.n.4.* & aliis Doctoribus, quos ego citavi *in part.1. tract.1. reſol.1.* & determinavit Sanctiſſimus Pontifex Clemens VIII. in Brevi ad Archiepiſcopum Hahedum Panormitanum ſub die 6. Februarii anno 1597. ut ego *ſuprà* obſervavi, & obſervat noviſſimè Novarius *in Summa Bullar. tit. de immunit. n.2.* Unde venit refellendus Peregrinus *de immunit. cap.2. n.11.* quatenus dicit conſtitutionem Gregorianam non corrigere jus commune.

Quæ hic eſt ſupra Ref. 1. ſignanter §. Hoc, & in alio ejus not.

Et ipſo ſupra contento in hoc textu infra in Ref.71. §. ult. & in Ref. 81 à lin. , Verſ Et clare, & Ref. 90. & in § Sed ego, per totum, ſignanter in fine.

8. Sed hic obiter non eſt omittendus caſus, qui frequenter ſolet accidere. An videlicet captivantes perſonas, & eas componentes in quocumque loco, gaudeant immunitate Eccleſiarum: & negativè reſpondet Joannes Maria Novarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num.44. in fine*, qui citat Maſtrillum.

9. Sed hæc opinio ita abſolutè prolata mihi non placet: nam tunc puto ſupradictos non gaudere immunitate; quando ut publici latrones in ſtratis ac viis publicis vel in campis, ſive ut graſſatores etiam intra urbium vias hujuſmodi perſonarum captiones & compoſitiones, vulgò *Ricati*, admiſerint; & hoc pluries non ſemel tantùm, aut iterum fecerint: ſecùs autem ſi privatim, ac ſecretò captivarent perſonas, vel miſſis aliquibus nunciis (ut olim pluries per multos menſes Panormi accidit) aliquas compoſuerint perſonas etiam minis per nuncios vel litteras comminatis: nam utique in tali caſu ab immunitate non erunt excludendi; quia ſic captivantes, neque publici latrones, neque graſſatores dici poſſunt; ergo gaudere debent immunitate. Et ideò hanc ſententiam nominatim adverſus Novarum, tenet Carolus Maranta *in controverſ. jur. part.2. reſponſ.47. n. 10. & ſeq.* Neque Maſtrillus à Novario adductus facit contra noſtram ſententiam; nam loquitur in terminis indulti à Rege conceſſi, & non in terminis conſtitutionis Gregorianæ, quæ excludit omnem extenſionem de caſu ad caſum, & ego puto etiam in terminis juris communis ſupradictos Reos Eccleſiarum immunitate gaudere.

RESOL. LIX.

An qui commiſit peccatum nefandum, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Ex part.4. tract.1. Reſ.45.

§. 1. NEgativè reſpondet Ludovicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. part.3. nu.40. quæſt.17.* quia in graviſſimis delictis, & in quibus includitur atrocitas & abominatio, Eccleſia non debet patrocinari, & ideò etiam alia peccata contra naturam immunitate non gaudebunt. Ita ille, qui citat Rodriquez *in qq. regul. tom.2. quæſt.51. art.4.* A endagnum *de exequend. mandatis, part.1. cap.229.* Phœbum *tom.1. deciſ.81. num.7.* Barboſam *ad ordin. tom.2. lib.2.§.1.n.5.* quibus adde Marium Italiam *de immunit. Eccleſ. lib.1. cap.5. §.3.*

Sup. hoc ſupra in Ref.17. § Unde & in Reſol. 17. §. Quæro quarto.

2. Sed hæc opinio, ſtante Bulla Gregorii XIV. non eſt tenenda, quia in illa crimen nefandum non exceptuatur, & dictam conſtitutionem non eſſe ad alios caſus extendendam ſatis ex ejus lectura patet. Nam, ut alibi probavi, Summus Pontifex in illa, dum excipit aliquos caſus, apponit dictionem taxativam *tantùm*, cujus natura eſt impedire extenſionem, ut notat inter alios Ambroſinus *de immunit. cap. 1. num.14.* Peregrinus *cap.6.num.24.* & alii ſcribentes ſuper dictam Bullam; & ideò committentes crimen nefandum gaudere immunitate Eccleſiarum, in terminis docet Farinacius *in appen. de immunit. Eccleſiar. cap.6. num.98.* Caſtrus Palaus *in opere morali, tom.2. diſp. unica, de immunit. Eccleſ. punct.10. num.6.* & Marius Giurba *conſ.100. num.4.* quod ego etiam puto, ſtando in jure communi, nam Canones abſolutè aſſerunt Eccleſiæ immunitate gaudere omnes ad eam confugien-

Alibi ſupra in Ref.3. §. Sed prorſus, & in Ref.15. § Sed hæc, & ſeq.

gientes pro quantumvis graviſſimo, & atrociſſimo crimine: ut patet *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* ubi ex preſsè cavetur liberum hominem non eſſe violenter ab Eccleſia extrahendum, quantumcumque gravia maleficia perpetraverit, *ibi* Hoſtienſis *num.* 1. Ancharanus *num.* 2. *&* 6. & alii, cum Farinacio *ubi ſuprà juncto num.* 85. Sed quidquid ſit de jure communi, in terminis Bullæ Gregor. de hoc caſu ampliùs non eſt dubitandum, quidquid dicat Marius Italia ſine fundamento *ubi ſuprà*, & ideò hanc ſententiam tenet noviſſimè Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 2. & ante illum Bonacina *in Decalogum diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 5. *num.* 24.

R E S O L. LX.

An Mercator, qui fraudelenter decoxit, gaudeat Immunitate?

Et an ſimplices debitores, qui ſine cauſa criminis confugiunt ad Eccleſiam, gaudeant Immunitate.

Idem dicendum eſt de debitore publico, & exactore tributorum, & debitore ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica, vel de officiali debitore ex cauſa Syndicatus? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 32.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 67. etiam in §. ult. & in Reſ. 97. §. penult.

§. 1. NEgativè reſpondet Gambac. *lib.* 4. *c.* 15. *nu.* 7. in terminis noſtræ Bullæ, & ita etiam docuerunt ex Theologis, S. Joan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 1. *prac.* 8. *q.* 3. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 1. Fagundez *de Præcept. Eccl. tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 53. Rodriquez *in ſum. tom.* 7. *c.* 154. *n.* 1: & ex Juriſperitis Bobadill. *tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. *num.* 67. *&* 71. Villadiego *in Polit. c.* 3. *n.* 216. Azevedus *tom.* 3. *lib.* 5. *tit.* 20. *leg.* 6. *n.* 2. Gutierez *pract. qq. lib.* 1. *q.* 1. *per tot.* & alii: quia S. Pius V. in Conſtitutione edita anno 1570. eos furibus aſſimilavit, & in illos vltimam pœnam ſupplicii inflixit. Deinde aſſerunt multi, illos incluſos eſſe in noſtro Bulla Gregoriana ſub nomine publicorum latronum, & in hanc ſententiam tandem inclinat Tanner. *in* 2. 2. *D. Thomæ diſp.* 5. *q.* 8. *dub.* 1. *n.* 17. & noſter P. Peregrin. *de immunit. cap.* 12. *n.* 4. *in fine*.

2. Sed ego his diebus in caſu N. contrarium conſului, & ita poſtea Romæ in Sacra Cardinalium Congregatione fuit deciſum; nempe, decoctorem etiam fraudulentum, immunitate gaudere. Et reſpondebam ad Doctores citatos per Gambacurta, & Peregrino, ipſos non loqui in terminis Bullæ Gregorii XIV. quia in Hiſpania dicta Conſtitutio non eſt uſu recepta, ut notavit Portel. *in dub. regul. ver. Eccl. immunit. nu.* 9. Et ratio eſt: quia, ut ſæpiùs diximus, in dicta Bulla non privantur dicti decoctores immunitate: nam inter caſus exceptos, caſus decoctorum non invenitur, & dicta Bulla non eſt extendenda ad alios caſus ibi non expreſſos. Deinde, hoc apparet ex verbis Bullæ; nam ibi Pontifex revocat omnia indulta, & privilegia data Principibus, ut poſſint ad Eccleſiam confugientes extrahere, & præſertim fraudulentos decoctores. Unde, cùm in iſta narativa talium decoctorum efficiatur mentio; de quibus poſteà, quando Summus Pontifex diſponit, ne verbum quidem de illis; apparet manifeſtè Pontificem voluiſſe hujuſmodi decoctores gaudere, & ita in terminis hujus Conſtitut. docet Farinac. *de immunit. c.* 3. *n.* 64. retractans ſe de contraria opinione, quam docuerat anteà *in tract. de carcer. q.* 28. *n.* 33. Idem docet Grat. *in diſcept. forenſ. tom.* 2. *c.* 380. *n.* 29. Gironda *tr. de Privil. c.* 23. *n.* 1035. Ambroſin. *de immun. cap.* 13. *n.* 4. Flavius Cherubinus *in Compend. Bull. tom.* 2. *Conſtit.* 117. *S. Pii V. ſchol.* cum aliis Juriſperitis; & ex Theologis Navar. *in Man. c.* 25. *n.* 29. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 5. *quæſt.* 16. *n.* 6. Bonacin. *de leg. diſp.* 3. *quæſt.* 7. §. 4. *nu.* 2. Fernandez *in Exam. Theol. mor. p.* 4. *c.* 10. §. 1. *n.* 10. & alii. Ad id verò, quod dicebatur in contrarium, quòd ſub nomine publici latronis includitur decoctor, negatur; & ut dixi, ex verbis ipſius Bullæ contrarium apparet. Adde, quò ſi dicta ſententia eſſet vera, raro in praxi occurreret: quia difficile admodum eſt, ut notat ipſemet Peregrinus, concurrere in aliquo decoctore ea, quæ neceſſaria ſunt ad publicum latronem conſtituendum, & maximè actuum frequentia. Ex his apparet; quàm cautè legendi ſunt aliqui Juriſperiti, & præſertim Hiſpani, aſſerentes, etiam ſimplices debitores, qui ſine cauſa criminis confugiunt ad Eccleſiam, non gaudere illius immunitate. Et ita docet, citans alios, Hieronym. Cevall. *in tract. de cognit. per viam violentiæ, p.* 2. *q.* 5. *n.* 6. nam hæc opinio eſt contra immunitatem Eccleſiæ, & Conſtitutionem Gregor. ut notavit Farinac. *ubi ſup. tr. de immun. c.* 3. *num.* 57. *&* 62. ubi citat multos alios, quibus ego addo Graff. *tom.* 1. *lib.* 3. *conſ.* 1. *per tot. de immun. Eccleſ.* Portel. *in dub. reg. verb. Eccl. immunitas, n.* 14. Peregr. *de immun. c.* 12. *n.* 10. Bonac. *de leg. diſp.* 3. *q.* 7. §. 4. *n.* 2. Megal. *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 2. *q.* 2. *n.* 33. qui teſtatur de communi Doctorum ſententia. Et hæc doctrina procedit, etiam ſtante ſtatuto, quod debitor carcerari poſſit, & quòd ſit ſuſpectus de fuga, & etiam in debitore publico, ut eſt exactor tributorum. Idem dicendum eſt de debitore ex cauſa adminiſtrationis, & redditionis rationum, & de obligato ad ratiocinia publica: vel de Officiali debitore ex cauſa ſyndicatus. Ita ſuprà citati DD.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. in fine & infra in Reſ. 81. etiam in fine.

Sup. hoc, & ſeqq. ſupra in Reſ. 56. §. ult.

R E S O L. LXI.

An decoctores vulgo dicti Falliti, *gaudeant Immunitate?*

Et an debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debeant ibi multo tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſint eiiciendi? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 17.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *cap.* 5. *fol.* 50. Qui verò (ait) per fraudem decoxit, cumque ſit ei ſolvendos creditores fraudat, ut injuſtè ditari poſſit, immunitatis privilegio non debet uti: quod re ipſa id publicorum Latronum ſit ſpecies quædam, & ejuſmodi etiam S. Pii V. conſtitutione declaratur. Sic ille.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & infra in Reſ. 67. §. ult. & in Reſ. 97. §. penult.

2. Sed ego etiam contra alios affirmativam ſententiam docui *in* 1. *p. tr.* 1. *reſol.* 32. quam poſt conſtitutionem Gregorianam exiſtimo certam: quia Decoctores tales nec ratione debiti, nec ratione delicti immunitate privandi: non ratione debiti, aliàs omnes debitores eſſent excluſi à privilegio immunitatis: non ratione delicti, quia hi non ſunt depopulatores agrorum, & latrones publici, qui ſolùm ſunt ab immunitate excluſi, & licèt à Summo Pontifice S. Pio V. publicis latronibus æquiparentur; non ſequitur ex hoc quòd in privatione immunitatis debent æquiparari, quia pœnæ non ſunt extendendæ ad delicta ſimilia, ut in ſpecie de hac conſtitutione loquens, firmat Chartarius *deciſ. crimin.* 46. *n.* 92. Farinacius *tom.* 1. *conſ.* 76. *num.* 13. Ambroſinus *de immunitate, cap.* 1. *n.* 14. Locatellus *de tortura, inſpect.* 5. *n.* 158. & alii. Ergo, &c. Et ideò noſtram ſententiam præter Doctores à me *ubi ſuprà* notatos tenet Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. unic. punct.* 8. *n.* 6. & Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 24.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

3. Notandum eſt tamen hic obiter: quòd debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debent ibi multò tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſunt eijciendi. Ita ſacra Congregatio Epiſcoporum in una Barenſi die 12. Martii anno 1600. Et eadem ſacra Congregatio die 1. Decembris 1617. decrevit, quòd Decoctores res, & bona in creditorum præjudicium ad Eccleſias tranſportare non debent, ſed judici ſæculari conſignanda ſunt, ut illas, & illa, cui de jure, adjudicet.

R E S O L. LXII.

De quibuſdam Epiſtolis Clem. VIII. circa debitores, fugitivos bannitos, fures, &c. circa immunitatem Eccleſiarum, & exiſtentes in Monaſteriis. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 40.

Sup. hoc in Reſ. præcitata §. ult. pro parte debitoris.

§. 1. HAs epiſtolas invenies apud Farinacium, & Peregrinum *ubi infrà*, & circa illarum intelligentiam magna diſſenſio olim orta fuit inter Regulares cujuſdam Monaſterii: dico igitur Marium Italiam *de immun. Eccl. lib.* 1. *c.* 5. §. 8. *n.* 1. *& ſeq.* docere Pontificem per dictas Epiſtolas in caſibus *ibidem* numeratis derogare conſtitutioni Gregorii XIV.

2. Sed hæc opinio eſt falſa, & illam refellunt Farinacius *de immun. cap.* 22. *num.* 250. & Peregrinus *etiam de immunit. c.* 11. *n.* 14. nam Summus Pontifex in dictis Epiſtolis prohibuit tantùm Prælatis, ne illas perſonas facinoroſas diu in eorum Eccleſiis, & Monaſteriis detinerent, non autem quòd non gauderent immunitate, & ideò licèt ſupradictis reis receptaculum prohibeatur, non tamen privantur eccleſiaſtica immunitate, ſi de facto receptentur; nam, ut dictum eſt, Clem. VIII. in dictis Epiſtolis non excepit alios caſus, ultra exceptuatos per Gregor. XIV.

3. Adde; & eſt valdè notandum, quòd dictæ epiſtolæ miſſæ fuerunt ad Archiepiſcopum Bononienſem, & Archiepiſc. Neapolitanum; ergo ſolùm ibi obligant; unde etiamſi publicatæ ſint in aliis locis, & Provinciis, minimè obligabunt, quia non obligant ultra intentionem legiſlatoris; ſi enim Summus Pontifex habuiſſet intentionem per illas, omnes obligare, Romæ publicare feciſſet. Unde Prælati Eccleſiarum, qui data opera in ſuis Monaſteriis detinent perſonas facinoroſas, numeratas in dictis epiſtolis puniri poſſent tantùm Bononiæ, & Neapoli, ſecus autem in Sicilia, vel in aliis locis; & ſic olim ego interrogatus reſpondi cum Peregr. *ubi ſuprà n.* 12. *&* 20. & aliis.

R E S O L. LXIII.

An bannitus, ſi ſteterit in Eccleſia ſuæ patriæ, intelligatur exilium fregiſſe?

Ex quo deducitur, an Epiſcopi habeant territorium? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 92.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§. 1. **A**Ffirmatiam ſententiam docet Joan. Capiblanco *de Officio Baronum tom. 2. pragm. 8. cap. 34. num. 4.* licèt Eccleſiæ ſint exemptæ à juriſdictione temporali, & ſubjaceant Eccleſiaſticis, tamen ſtant in territorio Principis ſæcularis in quo fundatæ ſunt, & inde eſt, quod Doctores aſſerunt, Epiſcopum non habere territorium; cùm ergo locus ſtat in teritorio, ubi exiliatus commorari non debet, ideò videtur inquiri, & puniri poſſe de ſententię inobſervantia.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. 2 in fine, & §. Ad doctrinam & infra in Reſ. 119 §. Probatur, & in aliis ejus not.

2. Sed ego negativam ſententiam tenendam eſſe puto, quam noviſſimè tuetur Anton. de Marinis *quotid. reſol. c. 116. per totum*, lege illud, & non pigebit. Unde ad rationes Capiblanco dico, Eccleſiam ratione ſitus verè dici in territorio civitatis ubi ſita eſt, attamen quoad juris effectus, & præcipuè ad ligandum ordine, aut ſtatuto Principis territorii, id quod fit intus Eccleſiam, vel in loco exempto, verè non dicitur de territorio; imò duo hæc ęquiparari, eſſe in loco exempto, vel eſſe extra territorium, docent Legiſtæ *in l. fin. ff. de juriſdict. omnium judicum*, Paulos de Caſtro *conſil. 187.* Alexander *conſil. 151. vol. 2.* Natta *conſil. 643. per totum*, Rolandus *conſil. 33. vol. 3.* & alii. Id verò quòd aſſerit Capiblancus, Epiſcopum non habere territorium, negatur, quod *ſupra* in hoc tractatu ſatis probatum eſt, & probat Barboſa *de officio & poteſtatè Epiſcopi, part. 3. allegat. 107. num. 1.*

Sup. in Reſ. quæ hic eſt infra in tr. 2. Reſ. 103. & in §. ult. not. præterita & in aliis ejus not.

R E S O L. LXIV.

An exules, ſeu banniti confugientes ad Eccleſiam, gaudeant ejus Immunitate, ſi non commiſerint delicta in jure exceptuata?

Et an non ſolum capi, atque extrahi ab Eccleſia non poſſit bannitus, ſed nec etiam poſſit occidi, non obſtante quod ex forma ſtatuti, aut ex alio capite poſſit impunè occidi?

Et an in tali caſu occidens bannitum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Gregor. XIV. contra extrahentes ab Eccleſia?

Et rurſim explanatur exulem nec humari quidem poſſe in Eccleſiis, à quibus arcetur exilii ſententia.

Et diſcutitur, quòd licèt Eccleſia dicatur eſſe in territorio Principis ſæcularis, non tamen propriò dicitur eſſe de ejus territorio? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 21.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

§. 1. **N**Egativè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol. 53.* ſic aſſerens. Etiamſi exilii pœna ob leve delictum injuncta eſſet, æquum videri non poteſt, ut Eccleſia eos tueatur, qui jam exules ſunt, & hoſtes Reipublicæ: cùm nulla omnino lex Civilis, nulla Canonica ſacrorum locorum immunitate defendat, quos judicum ſententia damnavit; ſed eos tantummodo, quos juſtitia inſequitur, antequam ſententiam ferat. Exul verò jam damnatus eſt, & dedita opera & malitioſè ſibi vetitos fines ingreditur. Imò præter id, cujus cauſa exilio mulctatus eſt, gravius etiam delictum conſulto, cogitato, malitioſaq; temeritate committit; contumaciæ ſcilicet, atque voluntariæ, ſtudioſæque perduellionis, quod omnium graviſſimum atque atrociſſimum facinus eſt. Huc etiam accedit, quòd in Eccleſia permanens in eadem peccatum committit, dum in ſacro loco interdicto ſibi ſtare confidenter audet. Ita ille, qui etiam ex Bartolo poſteà ſentit exulem ne humari quidem poſſe in Eccleſiis lociſue ſacris à quibus arceatur exilii ſententia; unde ſi ſepultus fuerit extrahendum etiam cenſet.

2. Verùm affirmativa ſententia eſt tenenda. Dico igitur etiam capitaliter bannitos gaudere Eccleſiarum immunitate; dummodò delictum, quo ſunt banniti, non ſit de exceptuatis. Ita docet Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub 8. num. 24.* Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 130.* Ludovicus Correa *in relect. de immunit. part. 3. nu. 40.* Cocher *de juriſd. part. 4. quæſt. 65. nu. 2.* Peregrinus *de immunitate, cap. 5. num. 11.* Julius Clarus *in pract. §. fin. quæſt. 30. num. 21.* Farinacius *quæſt. 28. num. 47.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 7. num. 9.* Marius Antonius Maceratenſis *var. reſol. lib. 3. reſol. 15. num. 9.* Bajardus *ad Julium Clarum, q. 30. n. 28.* Guallinus *tom. 1. defenſ. 1. c. 38. n. 55.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 5. n. 15.* Et ratio eſt, quia eo quòd delictum Bannitorum non ſit de exceptuatis, non apparet ratio, cur ſint excludendi ab immunitate; cùm ſtet regula generalis pro cis, nempè omnes delinquentes confugientes ad Eccleſiam non eſſe ab Altari avellendos, ex *cap. 2. de immunit.* Ergo, &c. Adde quòd Bannitus in alieno Trritorio extrahi non poteſt ut inter alios notat Azevedus *lib. 1. tit. 2. cap. 3. num. 7.* Sed Eccleſia eſt de territorio Epiſcopi, ergo, &c. Et ideò ego docui *in part. 4. tr. 1. reſol. 92.* * Bannitum, ſi ſteterit in Eccleſia ſuæ patriæ, non fregiſſe exilium.

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in alio §. ejus ſecundæ annot.

3. Reſtat modo reſpondere ad argumenta, quæ Sarpus adducit pro ſua confirmanda ſententia. Et quoad primùm: nempè Eccleſiam eos defendere, antequam perveniant in manus judicis, non autem poſt latam contra eos ab ipſo ſententiam: Reſpondeo hoc eſſe gratis dictum, nam jura non faciunt hanc novam, & chimæricam Sarpi diſtinctionem, & lex ubi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, ex *l. Præſes, ff. de offic. Præſid.* & notat: Surdus *conſil. 51. num. 7.* & lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda, ex *cap. in fraudem, §. ult. de teſtam. militar.* & docet idem Surdus *conſil. 27. n. 28.* & alii.

4. Deinde contra Sarpum aſſero, quòd quando Bannitus non vult obſervare ſententiam, & pœnam contra illum latam à judice, efficitur eo ipſo delinquens, & reus; ergo erit ab Eccleſia defendendus. Adde quòd ſententia judicis, & pœna in Bannitos lata non efficit, ut ipſi ampliùs non ſint rei, & quòd poſſint ab Eccleſia defendi, & ut gratis hoc dicit Sarpus, ita gratis eſt ei negandum.

5. Ad ſecundùm argumentum, quòd talis Bannitus meditatè committit crimen perduellionis, hoc gratis concedendo. Reſpondeo jam ſatis probatum eſſe tale crimen non eſſe inter exceptuata à jure, & illud ideò committentes non amittere privilegium immunitatis.

6. Ad tertiùm argumentum, Quod Bannitus in Eccleſia permanens, in eadem committit peccatum. Reſpondeo ſolùm committentes in Eccleſia homicidium, & mutilationem membrorum non gaudere ejus immunitate: ſecùs autem committentes in ea alia etiam gravia delicta.

7. Ad doctrinam verò Bartoli à Sarpo adductam, quam etiam refert Lavorius *in var. elucubrat. tit. 2. c. 12. n. 74.* Bannitum non eſſe ſepeliendum in Eccleſiis locorum, de quibus arcetur. Reſpondeo, quòd non rectè argumentatur de privatione ſepulturæ ad privilegium immunitatis: nam excommunicatus non poteſt in Eccleſia ſepeliri, & tamen gaudet immunitate, * ut infra probabitur. Item Judæi & alii infideles non poſſunt in Eccleſia ſepeliri; & tamen ut infrà videbimus, plures Claſſici Doctores tenent gaudere ejus immunitate. Adde quòd illa ſententia Bartoli eſt omninò neganda, & ideò à nullo Caſuiſta, vel Theologo video illam approbatam, & ego prorſus faſam eſſe puto; quia ut obſervat Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 11. num. 6.* & alii, Eccleſia eſt extra Tertitorium, & juriſdictionem Principis Laici; vel, ut alii aſſerunt. Licèt Eccleſia dicatur eſſe in territoria Principis ſæcularis, non tamen propriè dicitur eſſe de ejus territorio, ut docet Aymon *conſil. 908. n. 6. lib. 5.* Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. n. 127.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concl. 5. n. 10.* Farin. *de immunit. cap. 22. nu. 396.* Sperellus *deciſ. 3. n. 11. & 16.* Anton. de Marinis *quotid. reſol. cap. 116. per totum*. Et alii. Ergo, &c.

* Infra in Reſ. quæ hic eſt ſupra 45 & in aliis ejus ſecundæ not.

Sup. hoc in Reſ. not. 1. hujus Reſ. & infra in Reſ. 119. §. Probatur ſecundò, &c.

8. Notandum eſt, etiam hic, ut non ſolùm non poſſit capi, atque extrahi ab Eccleſia Bannitus; ſed nec etiam poſſe in ea occidi: non obſtante quòd ex forma ſtatuti, aut ex alio capite poſſet impunè occidi: nam taliter occidentes, licèt puniri non poſſint tanquam homicidæ, debent tamen ſeverè puniri, ut violatores Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ immunitatis. Ita ex Remigio de Gonnis, Alexander Peregrinus *de immunitat. cap. 5. n. 11.* Vide etiam Farinacium *q. 103. num. 323. de immunit. cap. 2. num. 39.* Sed an in tali caſu occidens Bannitum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Gregorii XIV. contra extrahentes ab Eccleſia, vide Doctores affirmativam ſententiam tenentes *ubi infrà, in reſol. pen.*

Quæ hic eſt infra Reſ. 128

R E S O L. LXV.

An frangentes carceres, & inde ad Eccleſias confugientes, gaudeant Immunitate?

Et an carceratus à cuſtode relaxatus ſub fide, ſeu juramento de redeundo, ſi non rediens ad Eccleſiam confugerit, gaudeat Immunitate, etiamſi, carceratio ſit juſta?

Idem dicendum eſt de damnato ad triremes, & inde ad Eccleſiam confugiente? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 37.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 27. §. Quarto quinto, & in aliis ejus not.

§. 1. **N**Egativè reſpondet Petrus de Gregorio *in ſyntagm. juris lib. 33. c. 22. n. 2.* & alii. Sed quia hoc delictum non eſt in Bulla exceptuatum, affirmativam ſententiam tenendam eſſe exiſtimo, quam tuentur Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 6. n. 13.*

& ita

& ita dicendum eſſe puto contra Megalam *in 3.p.lib.4.c.2.q.1 n.33.* de condemnato ad triremes, & inde ad Eccleſiam confugiente; nam, ut dixi *in tr.1. de immun.p.1. reſol.*40. ſupradictus reus gaudebit immunitate.

Quæ autem hinc ſequuntur &c. Et pro contento in hoc §. ult. in Reſ. præterita not. & in eodem §.

2. Notandum eſt etiam hic obiter, carceratum à cuſtode relaxatum ſub fide, ſeu juramento de redeundo, ſi non rediens ad Eccleſiam confugerit, gaudere ejus immunitate, etiamſi carceratio ſit juſta; Ita Farinac. *de immunit.cap.14. num.*200. contra aliquos ſentientes gaudere, quando carceratio eſſet injuſta; ſecùs autem ſi juſta, & non adeſſet mortis periculum, ſed tu abſolutè tene affirmativam ſententiam, quidquid in contrarium aſſerat Peregrinus *tract. de immunit. cap.3. num.*10. & alii penes ipſum.

RESOL. LXVI.

An damnatus ad triremes in vita, vel ad tempus, ſi confugiat ad Eccleſiam, gaudeat ejus Immunitate? Ex part. 1. tr.1. Reſol.40.

Sup. hoc in Reſ. præterita curſim in fine §. 1. & infra in duabus Reſ. ſeqq.

§. 1. NOn gaudere docet Villadieg. *in Polit. cap.3. n.*215. ubi aſſerit: (No vale la Ygleſia al galeote, que eſta condenado à ſervicio de galeras.) Idem etiam docet Martha *de jur. p.2.c.*51.*n.*17. & alii.

2. Sed meritò contrariam ſententiam docet ex noſtris Regnicolis vir doctus Giurb. *in conſiliis criminalib. conſil.*30. *n.*21. nam Eccleſia non tantùm à pœna infligenda reddit delinquentem, ad eam confugientem, ſecurum, ſed etiam à pœna impoſita, & ſic damnatum ad Caſtrum Milatii per ſeptennium, ad Eccleſiam confugientem, gaudere ejus immunitate, declaravit Curia Archiepiſc. Meſſanenſis ann. 1619. in cauſa cujuſdam de Barreſio. Et anno 1618. in cauſa cujuſdam Bonavoglia, qui ex triremibus Neapolitanis ad Eccleſiam confugerat, idem Archiep. Meſſanenſi ita etiam declaravit. Et hanc ſententiam in favorem Eccleſiæ omninò tenendam eſſe exiſtimo.

RESOL. LXVII.

An damnatus ad triremes fugiens ad Eccleſiam gaudeat ejus Immunitate?

Idem dicendum eſt de condemnato ad verbera.

Et an ductus ad ultimum ſupplicium, licèt ſervus pœnæ efficiatur, ſi tamen ad Eccleſiam confugerit, illius gaudeat Immunitate?

Et an Mercatores doloſè fracti, vulgò que ſe hazen quebrados, *ſi ad Eccleſiam confugerint, ſint ab illa extrahendi?* Ex p.4. tract.1. Reſ.47.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ. 65. curſim in fine §.1.

§. 1. COntra Martam & Villadiego, quibus nunc addo Megalium *in 3.part. lib.4. cap.2.q.1.n.33.* affirmativam ſententiam docui *in part.1.tr.1. reſol.*40. &, me citato, hanc etiam opinionem tenet Anton. de Marinis *quotid. reſol. c.*177.*n.*2.*&* 3. Aliqui verò, ut obſervat idem de Marinis *n.*5. approbant hanc ſententiam diſtinguendo, ut ſi ille, qui à triremibus aufugit, ſit loco depoſiti condemnatus, vel certam habet condemnationem, ſed eſt reclamatum, & pendet reclamatio, vel complevit tempus, ſed detinetur, generalem expectando libertatem, & in his caſibus gaudere debet immunitate, nec aliter extractio permittitur; ſi verò aufugiens certam habeat condemnationem, de qua non pendet appellatio, vel ſe pro delictis per eum patratis ſervire concordavit, & adhuc tempus completum non eſt, eo caſu, ex quo ſervus pœnæ eſt effectus, debet complere, & judex Eccleſiaſticus præſtat extractionem, & hanc ſententiam in praxi obſervatam fuiſſe à multis Nuntiis teſtatur Joſeph. Imperat. penes de Marinis *ubi ſuprà*.

2. Sed ego iterum puto abſolutè & ſine ulla diſtinctione omnes remiges confugientes ad Eccleſiam gaudere ejus immunitate, & ita hanc ſententiam, præter Giurbam & Antonium de Marinis, tenet etiam noviſſimè Pereira *de manu Regia part.2. cap.*50. *num.*17. Antonius Novarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. Eccleſ. n.um.*27. & Ludovic. Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. part.3.n.9.quæſt.*4. Quia aſſerit ipſe, ſi aliqua ratio eſſet, quare condemnatus ad triremes non gauderet immunitate Eccleſiæ ea foret, quia per talem condemnationem ſervus pœnæ efficeretur, atque hodie per condemnationem hujuſmodi, vel ad aliquod opus publicum, etiam in perpetuum, ſervus pœnæ non efficitur, juxta textum *in Authent. ſed hodie, C. de donat. inter vir. & uxor.* excepto caſu quoad mortem condemnatur, ut patet *in l. qui ultimo, ff. de pœnis*. Ergo, &c. Facit etiam, quia ductus ad ultimum ſupplicium, licèt ſervus pœnæ efficiatur, ſi tamen ad Eccleſiam confugerit, illius gaudebit immunitate, ut communiter tradunt DD. & hæc omnia

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §.2. curſim ad medium.

docet Correus *ubi ſuprà*, qui optimè limitat hanc opinionem, ut procedat quando condemnatus non ſit ad remigandum propter crimen, ratione cujus immunitate privaretur. Unde ex his à fortiori patet condemnatum ad verbera gaudere privilegio Eccleſiarum, ut docet Pereira & Correa *loco cit.* Igitur Epiſcopi invigilent, ne remiges ad Eccleſiam effugientes tradant curiæ ſæculari, nam Eccleſiæ immunitate omninò gaudere debent, quidquid aſſerat Megalius & alii *ubi ſuprà*, & ad rationes patet reſponſio, ex his, quæ notavit Correa *loc. cit.*

3. Notandum eſt etiam hic obiter, Ludovic. Correa *loc. cit. num.*12. Novarium *num.*28. Caſtrum Palaum *tom.2. diſp. unica, de immunit. punct.8. num.6.* docere id quod ego olim docui, nempè Mercatores doloſè fractos, vulgò *que ſe hazen quebrados*, ſi ad Eccleſiam confugerint, non eſſe ab illa extrahendos; quia tales neque in jure, neque in conſtitutione Gregoriana excipiuntur. Quidquid in contrarium aſſerat Pereira *de manu Regia part.2. cap.50. num.*16. Vide meipſum *part.1. tract.1. reſol.*32.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 65. & infra in Ref. 97. §. pen.

Quæ hic eſt ſupra Reſ 60.

RESOL. LXVIII.

An damnati ad triremes gaudeant Immunitate?

Et an reus à carcere confugiens ad Eccleſiam gaudeat ejus Immunitate?

Et curſim infertur damnatum ad mortem, ſi cum ad ſupplicium deduceretur, & ſe eximens è manibus ſatellitum ad Eccleſiam confugeret, ejus gaudere Immunitate? Ex part.6. tr.1. Reſol.22.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ & in certis cur ſim in fine §.1

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *cap.5. fol.*54. ubi ſic ait: Damnati verò ad Triremes ſi fugerint, non poſſunt pariter Eccleſiarum immunitate defendi, quominùs prehendantur, atque redeant ad pœnam: ob ea, quæ diximus, cùm jam damnati fuerint; Eccleſia verò non damnatos quidem: ſed eos tantummodò, qui judicis ſententia nondum damnati ſint, tueri poſſit; tum etiam quia damnatis ad tranſtra pro publicis ſervis habentur, & legibus atque Canonibus ſervi ad Eccleſiam confugientes non poſſunt Domini imperium excutere, ſed ſolùm pœnam aliquam injuſtam vitare, & redire ad ſervitia.

2. Sed cum multis Doctoribus meritò affirmativam ſententiam ego docui *in part.1. tract.1. reſol.*40. *& in part.4.tr.1. reſol.*47. quibus adde Trullench. *in Decal. tom.1. lib.1. cap.11. dub.3. num.*29. Reſtat igitur ſolùm reſpondere ad argumenta Sarpi, quæ pro ſua confirmanda ſententia adducit. Et ad primum, quod Eccleſia non defendit reos poſtquam judicis ſententia damnati ſunt. Reſpondeo eſſe falſum, ut in ſuperiori reſolutione probatum eſt; & ex tali falſa doctrina ſequeretur reum lata ſententia, & damnatum ad mortem, ſi cùm ad ſupplicium duceretur, & ſe eximens è manibus Satellitum ad Eccleſiam confugeret, ejus non gaudere immunitate. Sed hoc dicere eſt contra praxim, & Doctorum ſententiam, ut patet apud Corream *in relect. de immun. par.2. num.*9. Guttierez *in quæſtionib. pract. l.4. quæſt.4. num.*10. Decianum *lib.6. cap.28. num.*19. Tuſchum *verb. Eccleſia, concl.*10. *num.*22. Farinacium *de immunit. cap.15. num.*197. Caſtrum Palaum *tom.2. tract.11. diſp. unic. punct.7. num.*12. & alii. Ergo &c.

Quæ hic ſunt præcedentes Reſ.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 64.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Sed, curſim ad medium.

3. Ad ſecundum argumentum quod aſſerit dictos reos eſſe ſervos publicos, & ſervi nequeunt confugiendo ad Eccleſiam à poteſtate Domini ſe liberare. Reſpondeo eſſe diſparem rationem inter utrumque caſum; nam ſervus qui aufugit à domino, non eſt reus alicujus criminis ut ſuppono, & ideò ſi ad Eccleſiam confugiat, non defenditur ab ea, cùm ejus poſſeſſio, & dominium ſit penes Dominum: ut patet ex *cap. inter alia, §. ſi verò ſervus, de immunit.* & ex *l. præſenti, §. fin. C. de his qui ad Eccleſ. confug.* Sed hoc non accidit in caſu, de quo loquimur, cùm damnati ad Triremes ſint verè rei, ut patet; nec ſententia contra eos lata, & pœna illis inflicta facit, ut ipſi delinquentes non ſint: ergo ex *d. cap. inter alia, de immunit.* debent Eccleſiæ gaudere immunitate.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſupra in Reſ. 96. curſim in §. ult.

4. Neque dicendum eſt, quòd tales rei per ſententiam ſervi pœnæ efficiantur: nam ut obſervat Ludovicus Correa *in relect. de immunit. part.2. num.*9. hodie per condemnationem ad aliquod opus publicum etiam in perpetuum reus ſervus pœnæ non efficitur, ex *Auth. ſed hodie, C. de donation.* Ergo, &c.

5. Unde ad confirmandam noſtram ſententiam contra Sarpum, adde jam hic opinionem Maſtrilli *de indulto, c.*42. *num.*5. ubi docet, quòd fugientes à Triremibus, gaudent indulto, quando non fuiſſent damnati pro aliquo crimine excepto in ipſo indulto: ergo quanto magis æquum eſt, ut gaudeant Eccleſiarum immunitate. Ex his igitur apparet

reſol-

Sup. hoc ſup. in Reſ. 17. §. Quarto quinto & in Reſ. 63. & infrà in Reſol. 75. § 1.

refellendâ eſſe ſententiam quam noviſſimè docet Juſtus Oldeſob. *in pract. crim. tit. 3. caut. 19. num. 17.* è carceribus vel aliter detentos, ad Eccleſiam confugientes, eſſe ab Eccleſia à judicibus laicis abſtrahendos. Et omninò reiiciendus eſt noſter Naldus *in ſumma, verb. Reus, num. 13.* aſſerens reum aufugientem à carceribus ad Eccleſiam non gaudere ejus immunitate.

RESOL. LXIX.

An ſervi, ſi fugiant ad Eccleſiam propter ſævitiam Dominorum, gaudeant ejus Immunitate?

Et an in aliquo caſu Eccleſia poſſit compellere Dominum, ſervum vendere?

Et quid dicendum de ſervis infidelibus non ſolùm quoad gaudendum Immunitate, ſed etiam in ordine ad judicem; Ex part. 7. tract. 7. Reſ. 60. aliàs 59.

Sup. hoc in Reſ. praeterita etiam in §. Ad ſecundum, & breviter in alio §. 1. ejus not.

§. 1. AD hoc dubium reſpondet Innocent. III. *in cap. inter alia §. ſi verò ſervus de immunitat. Eccleſiar.* ut in caſu de quò loquimur, poſtquam de immunitate ſua dominus ejus Clericis juramentum præſtiterit, ad ſervitium domini ſui redire compellitur, etiam invitus; alioquin à domino poterit occupari. Idem habetur *leg. præſenti, §. fin. C. de his qui ad Eccleſiam confug.* Quæ deciſio procedit, cùm delictum ſervi parvum aut nullum fuit; tunc enim juramento præſtito videtur ſufficiens ſecuritas ſervo dari, & periculum immoderatæ caſtigationis tolli. At ſi delictum grave ſit, regulariter juramentum non ſufficiet, ſed ſecuritatem aliam debet dare dominus; aliàs non obligabitur Prælatus Eccleſiaſticus ſervum tradere: ſic tradit Gloſſ. *in dicta leg. præſenti verſ. aut propter delictum, & in authent. de mandatis principum in §. publicorum verſ. vel propter maleficium*, & pluribus firmat Farinac. *in append. de immunit. cap. 4. num. 76.* Franc. Suar. *lib. 3. cap. 10. num. 2.* Guttier. *pract. quæſt. civil. quæſt. 1. num. 1. & 18.* Azor. *2. part. lib. 9. cap. 9. quæſt. 9. in fine*, Anaſtaſ. Germ. *de ſacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 55.* & alii. Quòd ſi Dominus hanc ſecuritatem noluerit, vel non potuerit concedere, credo compellendum eſſe dominum, ſervum vendere, neque debere illi tradi, ex §. *fin. inſtit. quibus alienare licet, vel non.* & Gloſſa *in dicta leg. præſenti, & in authent. de mandatis*, & tradit Abbas *cap. inter alia, n. 23.* Antonio de Butrio *num. 17.* Decian. *lib. 6. cap. 26. num. 9.* & alii relati à Farinac. *in append. de immunit. cap. 4. numer. 69.* quibus etiam adde Peregrin. *de immunitat. cap. 5. num. 13.* & hæc procedunt de ſervis fidelibus.

Sup. hoc in no. 7 et 8. lege doct. Reſ. 41.

2. Sed quid dicendum de ſervis Infidelibus non ſolùm quoad gaudendum Immunitate Eccleſiæ in ordine ad dominum, ſed etiam in ordine ad Judicem, Vide Peregrinum, *ubi ſuprà, & cap. 12. num. 1.* cui adde Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. unica, punct. 7. num. 5.* & Trullench *Decalogum, tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 6. num. 2.* Sed de hac quæſtione cgo alibi.

Pro gaudenda Immunitate vide ſuprà in Reſ. 13 §. ult. [illegible]

RESOL. LXX.

An qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam gaudeat poſtea ipſius Eccleſiæ Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 3.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§. 1. NOn gaudere docet Gambacurta *lib. 5. cap. 19. & Villadiego in Polit. cap. 3. num. 206.* & poſt Conſtitutionem Gregorii, Farinac. *de immunit. cap. 16. nu. 214.* Ambroſinus *de immunitate Eccleſiæ, cap. 5. n. 4.* non ex principio Gambacurtæ, ſed, quia putavit, poſt dictam Bullam Gregorianam ita declaraſſe Clem. VIII. in una Panormitana. Idem docet Tannerus *in 2. 2. diſp. 5. quæſt. 8. dub. 1. n. 17.* ex mente aliquorum Zanard. *in direct. Confeſs. part. 1. de Sacram. Pœn. cap. 28. caſ. 5.* Joan. de Hevia *in Curia Philip. part. 5. §. 12. n. 21.* Barboſa *in Collect. lib. 3. tit. 49. cap. 10. n. 5.*

2. Sed contrarium docet Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tractat. 2. lib. 4. cap. 8. num. 45.* Joan. de la Cruz *in direct. conſ. part. 1. præcept. 8. quæſt. 3. art. 2. dub. 1. concl. 1.* Peregrin. *de immunit. cap. 6. num. 30.* & ante Bullam docuerat Suarez *tom. 1. de Relig. tract. 2. lib. 3. cap. 11. num. 4.* Et ratio deſumitur ex verbis Bullæ, quæ excludit ab immunitate homicidia, & mutilationes factas in Eccleſiis, & Cœmeteriis. Ergo, cùm diſtinctè dicit: *In Eccleſiis, & Cœmeteriis*, virtute ponitur excluſiva, extra Eccleſiam, & Cœmeterium. Et ita ante hanc Bullam Gregor. docuit Decian. *tom. 2. lib. 6. cap. 28. n. 5.* qui reſpondet ad omnia argumenta adducta in contrarium per Alciat. *de præſumpt. 33 num. 2. & ſeq.* docuerat hoc etiam Tabiena, *verb. immunit. num. 10.* Sylveſter *eodem verb. lib. 3. num. 5.* Angelus *eodem verb. num. 17.* & Armilla *eodem verb. nu. 12.* Unde valdè miror, Gambacurtam relinquere Theologos doctiſſimos, & ſequi velle Juriſconſultorum veſtigia. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Ambroſini, Dico igitur, quòd reſolutio Clem. VIII. in aliquo caſu particulari non tollit legem univerſalem: nam ex aliquibus circumſtantiis particularibus, moventibus animum ſuum, potuit ita in illo caſu determinare, quæ quidem non militant in univerſali.

RESOL. LXXI.

An, qui deliquit prope Eccleſiam ſub ſpe confugiendi ad eam, gaudeat ejus Immunitate?

Idem dicendum eſt de illo, qui ſub dicta ſpe occidit aliquem in ſcalis, porticu, & Sacriſtia Eccleſiæ? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 10.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *cap. 5. fol. 45.* ubi docet eos immunitatis privilegio protegi minimè poſſe, qui delicta commiſerint ea ſpe, atque conſilio, ut ſacro ſe loco tueantur. Siquidem Eccleſiarum auxilio uti debemus, ut peccatorum veniam conſequamur, quæ jam admiſimus: non ut nova facinora perpetrare tunc valeamus. Verùm enim verò cùm hominum mentes atque conſilia ſint ab oculis omnium remota, atque penitus abdita, non poſſumus niſi conjecturis decernere, an reus delictum admiſerit, ſpe excitatus ad Eccleſiam confugiendi. Doctores verò dicunt, qui ſtatim ut facinus perpetravit, ad Eccleſiam fugit, eundem eo conſilio perpetraſſe, ut eò confugeret ſtatuendum eſſe. Et certè qui jam ſtatutum, atque decretum habet, ut facinus committat, neceſſariò ſtatuendum videtur eundem etiam cogitaſſe, non ſolùm quanam ratione illud poſſit admittere; ſed multò magis quonam fugere debeat, ut ſe tueatur. Sicut etiam, qui de improviſo in errorem incidit; ſic ut nunquam antea de facinore cogitarit: ita quoque aſfirmandum eſt ne de refugio quidem cogitaſſe. Quare quotieſcumque conſilium, atque deliberatio delictum prævenerit, & reus ad Eccleſiam confugerit, id conſultò factum; ideoque loci ſacri immunitate defendi non poſſe certiſſimi juris eſt. Hucuſque Sarpus.

Quæ hic eſt Reſ. antecedentes.

2. Sed hanc ſententiam maximè poſt conſtitutionem Gregorianam ego reprobavi *in part. 1. tract. 1. reſol. 3.* cum multis Doctoribus: quibus nunc addo Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. unic. punct. 9. num. 22.* Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 7.* & Bonacinam *tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 2. num. 12.* Quia qui tempore Jubilæi ſpe abſolutionis virtute Jubilæi obtinendæ patrat delicta reſervata, vel annexam excommunicationem habentia, poteſt abſolvi, quandiu privilegium abſolvendi perſeverat. Ergo, &c. Secundò qui propè Eccleſiam ſine ſpe immunitatis patrat delicta, gaudet immunitate, ſi ad Eccleſiam confugiat: ergo eadem gaudere poteſt, etiamſi patret delicta ſpe immunitatis, ſummus enim Pontifex reſpexit delicti qualitatem, & injuriam Eccleſiæ, non verò ſpem. Tertiò, quia in eo loco quis puniri debet, in quo deliquit; ſed hic non deliquit in Eccleſia, ſed extra; ergo puniri debet extra; ergo non debet privari immunitate Eccleſiæ. Quartò, quia non eſt facienda extenſio ad caſus in Bulla non expreſſos, ſed in Bulla exprimuntur ſolùm patrantes homicidia, vel mutilationes membrorum in Eccleſiis, vel eorum Cœmeteriis: ergo, &c. Et ideo hanc ſentētiam etiam in terminis juris communis docet P. Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 3. c. 11. n. 9.* ubi ſic ait: Covarruvias hanc exceptionem extendit ad eum qui deliquit propè Eccleſiam ſpe confugiendi ad illam, quando de tali ſpe per conjecturas conſtare poteſt; vult enim illum non gaudere immunitate Eccleſiaſtica. Verùm hæc non videntur mihi ſufficere ad extendendum legem prędictam, & quodammodo coarctantem immunitatem Eccleſiaſticam: præſertim quia textus diſtinctè loquitur de Eccleſia, & Cœmeteriis ejus: ergo in virtute ponit excluſivam, ut tantùm de illis locis loqui videatur. Item qui propè Eccleſiam peccat abſque ſpe immunitatis, non privatur illa, ut apertè Covarruvias ſupponit; ſed peccare cum ſpe, vel ſine illa non variat in præſenti effectum illius legis: ut ipſe etiam fatetur: ergo neque in præſenti refert. Et hæc omnia docet Suarez.

3. Ex quibus corruunt ea, quæ ſuprà adducit Sarpus: & ideò noſtram ſententiam ex ſupradictis, & aliis rationibus firmat noviſſimè Novarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num. 5.* Alexander Spetellus *in deciſionibus for. Eccleſiaſtic. deciſ. 60. & 61.* ubi docet occidentem in ſcalis porticu, & Sacriſtia Eccleſiæ, etiam ſub ſpe ad illam confugiendi, immunitate gaudere; & me citato hanc ſententiam amplectuntur alii quatuor Doctores recentiores, Ciarlinius *controverſ. forenſ. cap. 10. numer. 95.* & Maranta *in controverſ. jur. part. 2. reſponſ. 45. numer. 10. & ſeq.* & noviſſimè Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 11. dub. 3. numer. 13.* & Zam-

Sup. his in Reſ. ſeq. & ſup. in Reſ. 18. §. Ultor & in Reſ. 6. §. Sed his, a lin. 4.

& Zambellus *in Reper. Moral. ver. Eccleſia quoad ejus immunitatem, num.6.*

4. Nec valet dicere cum Sarpo, quòd qui deliquit ſub ſpe immunitatis, indignus eſt tali privilegio, *ex cap. fin. de immunitat. & ex c. quando de conſecrat. diſtinct.4. & cap. illud, de Cler. excommun.* aliàs Eccleſia Dei fieret ſpelunca latronum? nam ejuſdem immunitas occaſionem præberet perditis hominibus liberiùs vivendi, & delicta perpetrandi, contra textum *in cap. eſt injuſta 24. quæſt.4.* Nam reſpondeo aſſumptum Sarpi non eſſe tutum, neque immunitatis fiduciam *in dicto cap. fin.* apponi pro cauſa finali, ſed in verbis narrativis facti; ex quibus non deſumitur diſpoſitio, nec inducitur myſterium juris. Adde, & hoc eſt valde notandum, quòd indignus eſt immunitate ſub ſpe peccans, ſi ejus delictum, & perſona ſpectetur: ut immunitas non ipſi propter ipſum, ſed ipſi propter ſacrum locum concedatur; qui eſt omni privilegio digniſſimus. Neque inde fit fieri Eccleſiam ſpeluncam, & aſylum latronum, tum quia ibi non perpetrantur delicta; tum quia ibi exiſtentes corrigi, & frænari à judice Eccleſiaſtico poſſunt: tum denique quia, ut ego olim aſſerebam Excellentiſſimo Duci Alcalenſi, non eſt Eccleſiæ imputandus abuſus illuc confugientium: cùm ipſa ſolùm prætendat favere miſeris eos à pœna liberando, non autem fovere eorum malitiam, & facinora.

Sup. hoc ſupra in Reſol. 18. §. Sed ex ad med. & in aliis ejus annot.

5. Nec ad ea, quæ ſuperiùs diximus, terreate, Amice Lector, Decretum Clementis VIII. ad Archiepiſcopum Panormitanum, nam nihil facit adverſùs noſtram ſententiam, ut latè apparet per ea, quæ noviſſimè adducit Ciarlinius *in controverſ. forenſ. cap.10. num.93. & ſequent.* omninò videndus. In cujus Decreti intelligentia deceptus eſt noviſſimè Danza *in Pugna Doctorum, tom.1. titul. de immunitate, cap.2. num.6.* Unde ex ſupradictis venit refellendus Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib.2. cap.3. num.109.* ubi me citato pro ſententia, quam ſupra firmavimus, ipſe adhuc tenet delinquentem ſpe confugiendi ad Eccleſiam ejus non gaudere immunitate; quod etiam noviſſimè docuit alter Luſitanus Fragoſo *in Regim. Republ. Chriſt. part.1. lib.4. diſp. 11. §.2. num.274.* Sed non benè.

RESOL. LXXII.

Si quis homicidium commiſit in ſcalis Eccleſiæ, & poſtea inventus eſt in Eccleſia, quæritur, an gaudeat Immunitate?

Idem dicendum eſt, ſi quis occiderit aliquem in atrio, ſeu porticu, & ſuper tectum, vel oſtium Eccleſiæ? Ex part. 3. tr. 11. Reſol. 39.

Sup. contento in hac Reſol. ſupra in Reſ. 18. §. Oritur, & pro parte, ſcalas, & portas Eccleſiæ, in Reſ. præcedenti 18. §. Ex quibus, & in Reſ. ... Sed his, à lin. 4.

§. 1. Hic caſus olim accidit, & de illo interrogatus affirmativam ſententiam docui, quam tuetur Megala *in 3. part. cap.2. quæſt.1. n.17.* Peregrin. *tract. de immunit. Eccleſ. cap.6. num.32.* & vir doctus Aloyſius Riccius *part.3. deciſ.250. per tot.* quidquid in contrarium ante Bullam Gregorianam dixerint Angelus de Caſtro, & Decianus, quos citat, & reprobat Peregrinus *ubi ſuprà*; & ratio eſt manifeſta, in illis verbis Bullæ ibi, *Mutilantes, vel occidentes in Eccleſiis, ſeu Cœmeteriis.* Ergo qui mutilat, vel occidit extra Eccleſiam, vel Cœmeteria, gaudebit immunitate.

2. Dicendum eſt igitur, quòd occidentes, vel mutilantes in aliis locis, qui hac immunitate gaudent, ab illa non excipiuntur, ſicut excipiuntur occidentes, vel mutilantes in Eccleſiis, vel Cœmeteriis. Ex quibus patet, quòd ſi quis occideret aliquem in atrio, ſeu porticu, & ſuper tectum, vel oſtium Eccleſiæ, gauderet immunitate, ſi poſt delictum in aliqua Eccleſia ſe abſconderet, quia ſic aliquem occidens, non occidit in Eccleſia; ſed in locis extra Eccleſiam, licèt ut obſervat Villalobos *in ſumma tom.2. tr.39. diffic.3.* Fagundez *præcept.2. lib.2. cap.4.* & alii communiter, eadem immunitate gaudeat.

RESOL. LXXIII.

An exiſtens in Eccleſia mandans homicidium extra illam committi, vel exiſtens extra Eccleſiam mandans intra illam homicidium committi, gaudeat hac Immunitate? Ex part.1. tract.1. Reſ.10.

Sup. difficul. rationis poſitis in titulo hujus Reſ. ſupra in Reſol. 18. §. Unum, uſque in finem.

§. 1. Minimè gaudere reſpondet Gambacurt. *lib.5. n.25.* Joan. de Hevia *in Curia Philip. part. 3. §. 12. num.23.* cum Duardo *in Bulla Cœna, lib.2. can.15. quæſt.16. numer.23.* & ante Bullam Gregorii Suarez *de Relig. tom.1. tract.2. lib.3. cap.11. num.7.* Idem docet Portell. *in dubiis regul. verb. Eccleſiæ immunitas, num. 15.* Sed, ut notat ipſe ibid. Bulla Gregoriana in Portugallia non eſt uſu recepta.

2. Sed contrariam ſententiam poſt Bullam Gregor. XIV. docent omnes ſcribentes. Ita Megala *in 3. part. lib.4. cap.1. quæſt.1. num.13.* Farinac. *de immunit. Eccleſ. cap.16. nn.231.* cum Martino Bonacina *de leg. diſp.3. quæſt.7. §.4. num.11.* & aliis. Et ratio eſt: quia tales non dicuntur verè, & propriè loquendo occidere; ſed mandare occiſionem: & cùm ſimus in pœnalibus, & in materia odioſa, utpote libertati delinquentium, & immunitati Eccleſiaſticæ contraria; verba Bullæ contra occidentem, non ſunt extendenda ad mandantem occidere: ſicut cenſura lata contra aliquid facientem, non eſt extendenda ad mandantem id facere; ut nos latè probavimus *in tract. de denunciationib. quæſt.23.* & probat in caſibus hujus Bullæ, Homobon. *de Exam. Eccleſ. part.2. tract.11. cap.5. quæſt.3. ſelect.4.*

3. Nec valet dicere, quòd, qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur: nam reſpondeo, hoc axioma, ut benè advertit Avil. *de cenſ. part.2. cap.5. diſput.3. dub.2.* & alii, intelligendum eſſe quoad culpam, non autem quoad pœnam; & omnia ſuprà dicta ſunt intelligenda etiam, ut in titulo quæſtionis diximus, de illo, qui exiſtens extra Eccleſiam mandaret committi homicidium intra Eccleſiam: nam militat eadem ratio, licèt Peregrinus, quoad hoc, contrarium ſentiat, *cap.6. num.36.* Sed tu tene noſtram ſententiam.

RESOL. LXXIV.

An exiſtens in Eccleſia, vel aliquo Monaſterio, & ex feneſtra pilam tormentariam jecit in alium extra Eccleſiam exiſtentem, & illum occidit, gaudeat immunitate?

Et è contra, an ille, qui exiſtens extra Eccleſiam occideret exiſtentem in Eccleſia, gaudeat ejus Immunitate?

Et an gaudeat etiam Immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Eccleſia, etiam cum ſanguinis effuſione, ſine tamen alicujus membri mutilatione? Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 9.

§. 1. Non gaudere affirmat Gambacurt. *lib.5. cap.24. n. 21.* Villadiego *in Polit. cap.3. num.206.* Joan. de Hevia *in Curia Philip. part.3. §.12. num.23.* & in hoc ſocios multos habent: nam ita tenuerunt, ex noſtris P. Megala *in 3. part. lib.4. cap.2. quæſt.1. num.12.* Graff. *tom.1. lib.3. conſ. unico, n.10. de immunit. Eccleſ.* Duard. *in Bulla Cœna, lib.2. can.15. quæſt.16. num.23.* Farinac. *tract. de immunit. cap.16. num.223.* Portel. *in dubiis regul. verb. Eccleſiæ immunitas, n.12.* Ambroſinus *tract. de immunit. cap.5. num.8.* Et ratio eſt: quia tale homicidium commiſſum videtur in Eccleſia, cùm, in illa initium habuerit.

Sup. hoc infra in Reſol. 75. circa ſin. poſt med. verſ. qui etiam & in Reſol. ſequent. in fin. §. Secundo, quamvis ibi ſit quæſtio pro ſacrilegio & pollutione Eccleſiæ.

2. Sed mihi placet opinio Bonacin. *tract. de legibus diſp. 3. quæſt.7. §.4. num.8.* ubi aſſerit; ſupra dictum criminoſum gaudere immunitate. Et ratio eſt: quia Gregorius in iſta Conſtitutione ait, illos non gaudere immunitate, qui mutilant, & occidunt in Eccleſia: quæ quidem verba, ut patet, denotant actum completum, & perfectum in Eccleſia: ergo, cùm ſimus in materia odioſa, & in pœnalibus, non ſunt dicta verba extendenda ad homicidium inchoatum in Eccleſia. Et hoc patet manifeſtè à ſimili: nam ut docet ipſemet Bonacina *de cenſ. diſp.1. quæſt.1. punct.11. num.11.* ille, qui, dum exiſtit in Eccleſia, jacit ſagittam, & occidit hominem exiſtentem extra Eccleſiam, non incurrit cenſuram lata contra occidentem in Eccleſia; nam illa occiſio facta fuit extra Eccleſiam, licèt, in Eccleſia fuerit inchoata: ergo etiam verum eſt, quòd, ſecundùm ſententiam Bonacinæ, dictus criminoſus non poteſt capi à miniſtris ob ſacrilegam vulnerationem in Eccleſia inchoatam.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. in dicta Reſ. 50. §. 2. ad medium verſ. Secus dicendum.

3. Notandum eſt verò, è contrà, quòd immunitate non gauderet ille, qui exiſtens extra Eccleſiam, occideret exiſtentem in Eccleſia: nam talis dicitur delictum occiſionis commiſiſſe in Eccleſia. Et in his caſibus puto, non eſſe attendendum locum inchoati, ſed locum conſummati delicti, ut *ſuprà* dixi: & ita docet Riccius *part.5. Collect. 1792.* Portel. *loco cit.* Bonacin. *num.7.* Fatinac. *num.224.* Peregrin. *num.16.* Megala *num.13.* & alii: gauderet tamen hac immunitate ille, qui vulneraret aliquem in Eccleſia etiam cum ſanguinis effuſione; ſine tamen alicujus membri mutilatione, ut docet Farinac. *ubi ſuprà n.227.* & alii.

Sup. hoc magis latè ſup. in Reſ. 18. §. Unde, & infra in fin. Reſ. ſeq.

RESOL. LXXV.

An qui in Eccleſia commiſit homicidium, vel membrum mutilavit non deliberatè, ſed accidentaliter, & ex calore iracundiæ, & provocationis, gaudeat Immunitate?

Et quid, ſi vulneravit aliquem in Eccleſia extra membrorum mutilationem, an gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 11.

§. 1. Ne-

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſup. in Reſ. 28. §. Sed quid dicendum ſi quis, & in t. 5. tr. 3. R. 6. 8. 9. §. probari poteſt & ... tom. 5. tr. ... Reſ. 14. §. Probari poteſt.

§. 1. NEgativè reſpondet Gambac. *lib. 5. cap. 23.* & ex noſtris Peregr. *de immun. c. 6. n. 15.* qui adducit rationem ex verbis Bullæ, ubi Sum. Pontifex indiſtinctè excipit membrorum mutilationes, homicidia in ipſis Eccleſiis, vel Cœmeteriis: ergo indiſtinctè debet intelligi, tam de illis, qui ex propoſito, & deliberatè; quàm de illis, qui in rixa accidentaliter, & ex calore iracundiæ occidunt, vel mutilant.

2. At his minimè ſuffragantibus, contrariam ſententiam docet Farinac. *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 16. num. 240.* & ante Bullam id docuerat Guttier. *pract. qq. lib. 3. q. 1. num. 35. & ſeq.* cum Seſſ. *deciſ. 141. num. 8.* & aliis. Et hoc maximè procederet, ſi tale homicidium fuiſſet in Eccleſia perpetratum, non ſolum ex rixa ſubitanea, ſed, & ad alterius provocationem: & multò magis ad ſe defendendum: nam in præfatis caſibus occidens, vel mutilans non videtur habere animum irreverentem offendendi, & violandi ipſam Eccleſiam. Vide Tabienam *verſ. Immunitas, nu. 10.* Armillam *eodem verb. n. 12.* Roſellam *eod. verb. n. 2.* & alios. Notandum eſt tamen, vulnerantem in Eccleſia gaudere omninò immunitate; extra membrorum tamen mutilationem; & ita noviſſimè in terminis noſtræ Bullæ docet Barboſa *in Collect. to. 1. lib. 3. tit. 4. cap. 10. num. 19.*

Sup. hoc in fine Reſ. præcedentis, & magis latè ſup. in Reſ. 38. §. Unde.

RESOL. LXXVI.

An qui ex ſubita rixa, & occaſione occidit, vel mutilavit aliquem in Eccleſia, gaudeat ejus Immunitate?

Et an qui vi, dolo, & fraude aliquem ex Eccleſia extraxerit, & extractum eum occidat, gaudeat Immunitate?

Et an exiſtens in Eccleſia, & mutilans, vel occidens exiſtentem extra Eccleſiam, gaudeat ejus Immunitate? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 107.

§. 1. NEgativè reſpondet Caſtrus Palaus *tom. 2. diſp. unica, de immunit. Eccleſ. punct. 9. num. 12.* qui citat Suarez, Bonacinam, Navarrum, Clarum, Germonium, & alios, quia quis puniri debet in eo, in quo deliquit, & Pontifex in Bulla ſine ulla diſtinctione aſſerit abſolutè mutilantes, & occidentes in Eccleſia, non gaudere ejus immunitate. Verùm non deſunt Doctores affirmativam ſententiam docentes, quam ego docui *in part. 1. tract. 1. * reſol. 11.* vide etiam Marium Italiam *de immunit. lib. 1. cap. 5. nu. 24. & ſeq.* Cardinalem Tuſchum *ver. Eccleſia, concl. 11. num. 13. & 14.* Azorium *part. 2. lib. 9. cap. 9. ſub quæſ. 9.* Unde noviſſimè, me citato, Antonius Novarius *in ſumma Bullarum tit. de immun. Eccleſia, n. 58.* docet quòd committens homicidium, vel membrum mutilans accidentaliter calore iracundiæ provocatus, non autem deliberatè, gaudebit Eccleſiæ immunitate. Sic ille, qui etiam *n. 51.* tenet exiſtentem in Eccleſia, & mutilantem, & occidentem exiſtentem extra Eccleſiam, gaudere ejus immunitate; quod à nobis alibi tactum eſt, licèt Caſtrus Palaus *ubi ſuprà n. 14.* contrarium doceat; qui tamen *n. 18.* rectiùs docet, quòd ſi vi, dolo, & fraude aliquem ex Eccleſia extraxeris, & extractum occidas, immunitate minimè priveris, quicquid in contrarium aſſerat Farinacius *in append. cap. 16. n. 232.* & Azorius *part. 2. lib. 9. cap. 9. quæſ. 14.* quia licèt in Eccleſia dediſti cauſam occiſionis, non dediſti tamen cauſam occiſionis neceſſariam, cùm liberè poſtea occideris: ergo non eris privandus immunitate.

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & alibi eius primæ not.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 74. &c.

Sup. hoc magis latè ſup. in Reſ. 18. §. Et tandem.

RESOL. LXXVII.

An occidens Clericum gaudeat Immunitate?

Et an qui commiſit ſacrilegium, vel ſit excommunicatus gaudeat Eccleſiæ Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 34.

Sup. hoc ſup. in Reſol. 23. & 27. §. Quæro tertio, & infra 10 Reſ. ſeq.

§. 1. NEgativè reſpondet Villal. *in Polit. cap. 3. num. 112.* Riccius *in Praxi, part. 2. reſol. 309. per totam.* Primò, quia occidens eſt excommunicatus: ergo non gaudet immunitate. Secundò, quia hæc immunitas non conceditur committentibus crimen læſæ majeſtatis: ſed offendens Clericum, committit crimen læſæ majeſtatis divinæ: ergo. Tertiò, delinquentes in Eccleſia non fruuntur hac immunitate. Hanc ſententiam docet etiam Bobadillam *tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 47.* qui citat Vaſquium, Remigium, & Suarez de Paz. *in Praxi, tom. 1. cap. 3. §. 3. num. 169.* & tanquam probabilem illam admittit Joan. Sancius *in ſuis practicis diſputationibus, diſp. 44. n. 52.*

2. Sed poſt Conſtitutionem Gregorianam contrarium tenendum eſt. Et ita docet Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap. 12. num. 13.* Ceval. *tract. de cognit. per viam violent. part. 2. q. 101.* cum Farinac. *de immunit. cap. 7. num. 114.* retractante ſe de contraria ſententia, quam docuerat anteà *in tract. de carcer. quæſt. 29. num. 29.* & Mario Italia *de immunitat. lib. 1. cap. 1. §. unico, num. 6. & cap. 6. §. 3. num. 79.* Et ratio eſt: quia inter homicidia excepta non ponuntur, niſi homicidia proditoria, aut per aſſaſſinium peracta: ergo verba Bullæ, ut ſæpè dictum eſt, non ſunt extendenda ad alia homicidia. Nec obſtat, quòd Clericus repræſentat Eccleſiam, & illum offendens Eccleſiam offendit: ergo, nam reſpondetur, quòd Eccleſia diligit inimicos, & benefacit perſequentibus illam. Nec etiam obſtat, quòd qui committit ſacrilegium, non gaudet immunitate, ut notat Guttier. *pract. qq. lib. 3. quæſt. 1. num. 33.* & alii: ſed occidens Clericum, ſacrilegium committit: ergo: nam reſpondetur, ſententiam Guttierrez, & aliorum, poſt Conſtitutionem Gregor. non eſſe ſuſtinendam, quia in Bulla crimen ſacrilegii non reperitur exceptum, ergo debet gaudere: & ita docet Ambroſin. *de immunit. c. 4. n. 6.* reprobant Decian. *tom. 1. lib. 6. cap. 28. num. 7.* & Duar. *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 15. q. 16. n. 27.*

Sup. hoc in §. not. præterita.

3. Ex quibus patet reſponſio ad argumenta Riccii ſuperiùs poſita. Ad primum, nego, excommunicatum non gaudere immunitate Eccleſiarum: quia talis caſus non eſt exceptus in Bulla. Secundò, hoc privilegium non eſt datum favore perſonarum, ſed propter reverentiam ſacrorum locorum. Tertiò excommunicatio non habet alios effectus, niſi quos jura declaraverunt: ſed nullum jus ſtatuit, ut excommunicatus immunitate non gaudeat: ergo. Et ita contra Felinum *in cap. 2. except. num. 5.* docent omnes Doctores, tam ante Bullam; quam poſt Bullam Gregor. XIV. Ita Ioan. de la Cruz *in Direct. conſcient. part. 1. precept. 8. quæſt. 3. art. 1. dub. 1. concluſ. 2.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 10. num. 3.* Fagundez *de Precept. Eccleſ. tract. 2. lib. 4. n. 50.* Altherius *de conſ. tom. 1. lib. 2. cap. 6. col. 3. verſ. Hoc idem ſentiendum eſt.* Navar. *cap. 25. num. 20.* Sylveſt. *verb. immunitas 3. quæſt. 3.* Angelus *eodem verb. num. 11.* Roſella etiam *verb. immunit. 2. num. 7.* Armilla *eod. verb. num. 7.* Ad ſecundum argumentum reſpondetur ex dictis, quòd in Conſtitutione Gregor. non excipiuntur ab immunitate omnes delinquentes in crimine læſæ majeſtatis; ſed tantùm excipitur crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis commiſſum. Ad tertium reſpondetur, ex dicta Bulla Gregor. omnes delinquentes in Eccleſia gaudere immunitate, præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem, ut docet Riccius *part. 5. collect. 1792.* & communiter. Unde patet, occidentem Clericum gaudere omninò Eccleſiæ immunitate: quod eſt valdè notandum: quia caſus poteſt de facili in praxi contingere. Neque circa præſentem quæſtionem admittenda eſt doctrina Petri Gambacurtæ, contra quem, & meritò, inſurgit Giurb. *conſ. 70. n. 9.*

Sup. hoc ſup. in Reſ. 27. §. Quæro tertio, & ad ſin. 3. §. 1. hujus Reſ.

RESOL. LXXVIII.

An occidens, vel percutiens Clericum, aut Religioſum, & commiſit ſacrilegii crimen, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 68.

§. 1. NOviſſimè negativam ſententiam docet Ludovicus Correa *de ſelect. de Immunitat. Eccleſ. part. 3. numer. 37.* quia, ait ille, crimen hoc graviſſimum videtur, & Reipublicæ admodum pernicioſum, ac ſimilium, quia *in cap. inter alia, de immunitat. Eccleſ.* excipiuntur. Ergo etiam immunitas tale crimen facientibus denegabitur. Deinde, quia qui occidit, vel percuſſit Clericum, commiſit ſacrilegium ex ſpecie illius commiſſi in Eccleſia, utpote perſonam ſacram offendens, ſed committens hujuſmodi ſacrilegium immunitate non gaudet, ergo, &c. Ita ille: ante illum Boerius *deciſ. 109. num. 3.*

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis eius primæ not.

2. Sed ego contrariam ſententiam ſatis firmavi *in part. 1. tractat. 1. * reſolut. 34.* quia neque per ſacros Canones, neque per Conſtitution. Gregorii excipitur hoc delictum; ergo gaudere debet immunitate: unde, me citato, noviſſimè tenet etiam hanc opinionem Antonius de Marinis *quotid. reſolut. cap. 170. numer. 14.* & de hoc non eſt dubitandum, ſtando in terminis Conſtitution. Gregor. XIV. vide me ipſum *ſuprà*, ubi reſpondeo ad omnia argumenta contraria.

* Quæ hic eſt Reſ. antecedens, &c.

RESOL. LXXIX.

An ſi quis occidat aliquem Appenſatè, *& animo præmeditato, ſit privandus Immunitate?*

Et quid dicendum, ſtandò in terminis juris communis? Ex p.6. tract.1. Reſ.13.

Vm hoc infra 3. Reſ.98. cum ſim prope fin. ſed addito Peregrino.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Sarpus *cap.5.fol.48.* ubi ſic ait: Non adeò communis eſt omnium opinio, homicidas quoſcumque, qui cogitatò facinus perpetraverint ſine inſidiis, ſed conſultò; immunitate Eccleſiarum uti non poſſe. Eſt tamen multorum Doctorum ſententia: quamobrem ob eorum, & numerum, & conditionem amplecti eam poſſumus abſque ullo erroris timore. Ita ille.

2. Sed hoc non eſt verum ſtante Conſtitutione Gregotiana, in qua ſeptem tantùm caſus excipiuntur, quibus tantummodo delinquentes ad Eccleſiam confugientes immunitate privantur, inter quos non annumeratur homicidium conſultò, & deliberatè perpetratum; ſed homicidium proditorium; ſed qui occidit de induſtria, & animo penſato, non occidit proditoriè. Ergo, &c. Et ideò Caballus *tract. de homicidio, num.388.* aſſerit fruſtrà de hac re diſputandum; cùm extet Bulla Pontificia Gregorii ita diſponentis. Et Tuſchus *tom.3. littera E. concluſ.11. num.9.* aſſerit, quòd iſte caſus, & multi alii ſimiles erant controverſi inter Doctores juris Canonici, & Civilis: & quia iſtud jus dubium declaratum fuit per Gregorium XIV. in dicta Conſtitutione, omninò ſervari debet; & illud ubique attendi debet, & ampliùs non eſt locus opinionibus Doctorum adhærere. Vide hanc opinionem latè comprobantem Chartarium *in deciſionibus crimen. deciſ.95. per tot.* Unde prorſus refellendus eſt noſter Naldus *in ſumma verb. Eccleſia, num.5.* aſſerens homicidam ex propoſito non gaudere immunitate.

3. Sed difficultas eſt. Quid dicendum ſtando in terminis juris communis. Sarpus, ut viſum eſt, & aliqui docent animo deliberato, & appenſatè occidentem non gaudere immunitate. Et ita tenet Ludovicus Correa *in ſua docta relectione de immunit. Eccleſ. part.2. nu.19.* Sanchez *in opuſc. tom.2. lib.6. cap.1. dub.8. num.27.* Peguera *deciſ. crimin.54. num.10.* Joſeph. Ludovicus *deciſ. Lucenſ.16. num.3.* Franciſcus Marcus *deciſ.268. num.2.* Uulpellus *tract. de immunit. Eccleſ. part.1. num.27. & ſequent.* Guttierrez *in tract. quæſt. lib.1. quæſt.2. num.15.* Fachinus *in controverſ. lib.9. c.83. per totum,* Germonius *de ſacram. Immunit. lib.3. cap.16. n.59.* Marta *de juriſdict. part.2. cap.55. num.4. & ſequent.* & Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib.2. cap.3. num.99.* cum aliis pænes ipſos. Et ratio eſt, quia *in cap.1. de homicidio,* dicitur evellendum eſſe ab altari, & immunitate privandum, qui per induſtriam occiderit, & per inſidias; Ergo occidentem per induſtriam, etſi non occiderit per inſidias, non gaudebit immunitate quia copulativa in qualibet illius parte debet verificari, & quidem ſuperfluè apponeretur in dicto textu verbum illud, per induſtriam: nam ſufficiebat dicere per inſidias, etenim qui occidit, per inſidias, dicendus eſt occidere per induſtriam.

4. Verùm, his non obſtantibus, aliqui putant etiam in terminis juris ante Conſtitutionem Gregorianam occidentem animo deliberato non fuiſſe immunitate privandum, niſi proditoriè occidiſſet. Ita tenet Suar. *de Relig. tom.1. lib.3. cap.11. num.13.* Boerius *deciſ.209. num.19.* & alii, quos citat Farinacius *conſ.76. num.17.* quibus adde noviſſimè Layman *lib.4. tract.9. cap.3. num.8.* & Caſtrum Palaum *tom.2. tr.11. diſp. unic. punct.9. num.29.* Quia, ait ille, in pœnis non eſt facienda extenſio: neque immunitas Eccleſiaſtica minuenda: tùm quia conſtitutio Gregoriana, quæ, ut diximus ſuprà ex Cardinale Tuſcho, decidere intendebat appoſuit verbum, proditoriè, ut ſic inſinuaret in illis verbis textus *per induſtriam, & inſidias,* idem eſſe ſignificatum; unus enim terminus alterius eſt declaratio: neque ibi eſt propoſitio copulativa, ſed ſimplex; facit enim hunc ſenſum: Qui per induſtriam inſidioſam occiderit proximum, ab altari evellatur: quod maniſtè conſtat, nam locus ille Exodi ex quo textus deſumptus eſt, concedit locum refugii ei, qui proximo inſidiatus non fuerit. Neque inde fit ſuperfluere verbum illud, per induſtriam, quia apponitur ad majorem ſubſequentis declarationem; tum quia idem inferri poſſet eſſe ſuperfluum verbum per inſidias, ſi omne homicidium per induſtriam ab immunitate excluſum; quia inde excluſum erat homicidium per inſidias, quod eſſe non poteſt, niſi per induſtriam. Et ideò ſupremum Concilium Caſtellæ, quod Emporium doctorum hominum ſemper eſſe ſolet, hanc ſententiam in facti contingentia determinaſſe teſtatur ex Paz Villalobos *in ſumma tom.2. tract.39. diffic.7. num.12.* ubi, (ad eſſa opinione: que vale la immunidad al que mata otro de propoſito y deliberamente ſin traycion: y dize Paz, que lo vio practicar en vna ſentencia que die el Conſejo en tiempo del Rey Don. Felipe ſegundo en favore de un noble, que marò à otro en un deſafio, y ſe acogio à la Yglefia, y le ſacaron, y mando el Conſejo bolverle a ella.)

5. Unde ex his omnibus ſtatuendum eſt contra Sarpum, non ſolùm qui occidit aliquem conſultò, & cogitato gaudere immunitate Eccleſiarum, ſtante Conſtitutione Gregorii XIV. Sed etiam ſecundùm aliquos ſtante jure communi antiquo.

6. Ad ſtatuta verò, quæ Sarpus adducit aliquorum Regnorum, reſpondo nihil valere; Principes enim Laici nullam habent poteſtatem determinandi aliquid circa immunitatem Eccleſiarum; ſed hoc ſpectat ad Summum Pontificem. Unde refellendus venit Gambacurta *lib.3. cap.13. nu.11.* ubi defendit *cap.71.* jus Regni Siciliæ ſub Rege Alphonſo, in quo datur facultas Officialibus Laicis, ut extrahant reum ab Eccleſia, qui homicidium ex propoſito commiſit. Nec valet dicere cum ipſo dictum Decretum fuiſse factum in Parlamento, ubi adſunt Prælati totius Regni, nam Epiſcopi non poſſunt, neque augere, neque reſtringere immunitatem Eccleſiarum cum hoc ad ſummum tantummodo Pontificem ſpectet.

RESOL. LXXX.

An qui occidit inimicum ex præmeditata animi deliberatione. Apoſtadamente, *vulgo dicitur, atque ex induſtria, non autem proditoriè, ſeu per inſidias, gaudeat Immunitate?* Ex part.1. tract.1. Reſ.33.

§. 1. Dixi, non proditoriè, neque per inſidias; quia de hoc *ſuprà* diximus. Igitur ad caſum propoſitum reſpondendo, dico, negativam ſententiam docere Gambacurt. *lib.5. cap.4. num.19. & ſeq.* Probat hanc opinionem *ex cap.1. de homicidio,* & ex conſuetudine multorum locorum. (Sup. in Reſolutionibus quæ hic ſunt infra Reſol 81. & 89.)

2. Sed poſt noſtram Conſtitutionem hæc opinio eſt prorſus reprobanda, ſicut illam reprobat Riccius *p.5. collect.1792* Peregrinus *de immunitat. cap.6. num.15.* & alii: nam Summus Pontifex in iſta Conſtitutione excipit tantùm homicidium proditorium, ubi nullus præcedebat rancor, ſed potiùs ſimulabatur amicitia: ergo non eſt dicta exceptio extenda ad homicidium non proditorium, dato, quòd deliberatè, & ex induſtria ſit commiſſum, quia dicta Bulla non ſuſtinet extenſiones ad alios caſus, ibi non expreſſos, cùm reducat omnia ad unam formam, ut ſæpè diximus, cum particula taxativa, *tantùm*; & excipiendo aliquos caſus, exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis. Ex quibus patet reſpoſio ad argumenta Gambacurt. nam, ut probavimus *ſuprà quæſt.1.* hæc Bulla Gregor. XIV. derogat jus commune, & conſuetudines contra ejus formam: ergo in noſtro caſu non valet argumentum *ex cap.1. de homicidio,* neque ex conſuetudine; ſtante derogatione juris communis, & conſuetudinum ſupradictæ Bullæ.

RESOL. LXXXI.

An qui occidit inimicum non proditoriè, ſed per inſidias, gaudeat Immunitate?

Et notatur, quod per homicidium proditorium intelligitur illud, ubi nullus cum occiſo præcedebat rancor, ſed potius ſimulabatur amicitia, unde non dicitur, proditor, qui occidit inimicum ſuum à tergo, vel è feneſtra cum archibuſiis? Ex part.1. tr.1. Reſ.5.

§. 1. Negativè reſpondet Gambacurt. *lib.5. cap.4. & 31.* & Villadieg. *in Polit. cap.3. num.208.* ubi docet, non obſtante Conſtitutione Gregoriana, homicidium inſidioſum non gaudere hac immunitate. Vide etiam Suarez *de Relig. tom.1. tract.2. lib.3. cap.12. num.10.* Fagund. *de Precept. Eccleſ. tract.1. lib.4. num.46.* & Portel. *in dubiis regularib. verb. Eccleſiæ immunitas, num.15.*

2. Sed iſti ſcripſerunt ante Bullam, & in loco, ubi non eſt recepta, & ideò omnes ſcribentes poſt dictam Bullam, contrarium docent. Ita tenet Peregrin. *in tract. de immun. cap.7. num.5. & 20.* Ambroſinus *de immunit. cap.16. nu.143.* & Bonacina *de legib. diſp.3. quæſt.7. §.4. num.14.* Et ratio eſt: quia eſt differentia inter homicidium proditoriè commiſſum, & non proditoriè: ſed Bulla ex immunitate ſolùm excipit homicidium proditorium, ergo non excludit non proditorium. Et clarè hoc determinavit Clemens VIII. referente Cardinali Burgheſio, & Platta: nam in quodam Brevi Archiepiſcopo Panormitano directo, ut *ſuprà* viſum

viſum eſt, determinat quoſdam occiſores, qui ex inſidiis inimicum occiderunt, gaudere immunitate Eccleſiaſtica, ſtante Bulla Gregor. XIV. quidquid in contrarium ſentiat de mente Clem. VIII. Marius Italia *de immunitat. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 1.* qui ut Farinacius benè obſervat, divinat, & minimè audiendus eſt. Nota verò, quòd nos per homicidium proditorium intelligimus illud; ubi nullus cum occiſo præcedebat rancor, ſed potiùs ſimulabatur amicitia. Unde contra Gambacurtam, & Megalam *in 3. part. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. num. 18.* & Bobadillam *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. num. 38.* & non dicitur proditor, qui occidit inimicum ſuum à tergo, vel ex feneſtra cum archibuſiis. Ita docet Bartol. *in leg. reſpiciendum. §. delinquunt, num. 1. ff. de pœnis*. Et ita præter Ambroſinum, Farin. & Peregrin. docet in terminis hujus Bullæ, Ricc. *part. 5. collat. 1792. & part. 1. deciſ. 168. num. 1.* Genuenſ. *in praxi, cap. 94.* & ita etiam ante dictam Bullam fuiſſe deciſum in Regno Neapolitano teſtatur Vincent. de Franch. *in deciſ. 713.* Cùm igitur immunitas Eccleſiæ ſit favorabilis propter reverentiam ſacrorum locorum, & exceptio ſit odioſa, verbum; *proditoriè*, ſtrictè interpretandum eſt, licèt noviſſimè contrarium aſſerat Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tract. 2. lib. 4. cap. 4. num. 47.* cum Portel. *in dubiis Regul. verb. Eccleſiæ immunitas; num. 15.* Sed iſti ſcripſerunt in Hiſpania, ubi Bulla Gregor. non eſt uſu recepta.

Sup. in Reſol. quæ hîc eſt ſuperà Reſol. 81. §. Hoc ipſum, & magis latè infrà in Reſ. 92. §. Sed ego, per totum, & ſignanter in §. 2. & in aliis ejus annot.

Sup. hîc à tergo, vel ex feneſtra infrà in Reſ. 90. §. ult. & in Reſ. 81. §. 3. ad medium.

Sup. hoc ſup. in fin. Reſ. 31. & 60. §. Sed ego.

RESOL. LXXXII.

An qui occidit amicum reconciliatum, tanquam proditor, careat Immunitate? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 35.

Sup. diffic. hujus tituli in Reſ. ſeq. §. 2. curſim ad medium.

§. 1. SUppono, inter inimicos non eſſe homicidium proditorium: nam tunc dicitur quis proditoriè occidere aliquem, quando inter illum, & occiſum nullus præcedebat rancor, ſed potiùs ſimulabatur amicitia, ut putà, quia inſimul comedebant, vel ſimul erant in itinere. Et ita docet Ambroſ. *de immun. cap. 6. num. 1.* Peregr. etiam *de immun. cap. 7. num. 2.* & alii, & ideò, ut *ſuprà* diximus, etiam occidens inimicum retrò, non dicitur committere homicidium proditorium: quia debebat præcavere ab inimico ſuo ut ex doctrina Bartoli ſequuntur ſcribentes omnes poſt Bullam Greg. licèt illos carpat, & irrideat, ſed immeritò, Gambac. *lib. 5. cap. 28. num. 3.*

Sup. in Reſol. quæ hîc eſt antecedens §. 2. poſt med.

2. Hoc ſuppoſito, reſpondeo, occidentem amicum reconciliatum gaudere immunitate: quia talis non dicitur proditor, & Bulla excipit tantùm homicidium proditorium. Et ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana teſtatur Riccius *part. 1. deciſ. 168. num. 2.* ubi ait: (Cùm dubitaretur in Curia Archiepſcopali, ſi occidens amicum reconciliatum dicatur proditor, fuit communi omnium voto concluſum, minimè potuiſſe dici proditorem: amicus enim reconciliatus æquipollet inimico.) Ita ille, & adducit multas alias rationes, & DD. Adi illum, & non pigebit.

RESOL. LXXXIII.

An qui occidit inimicum, cui fidejuſſionem dederat de non offendendo, gaudeat Immunitate Eccleſiarum?

Et an judex ſæcularis teneatur delinquentem reſtituere Eccleſiæ ab illa cum licentia Epiſcopi abſtractum, ſi conſtet poſtea reum non commiſiſſe delictum in Bulla exceptuatum?

Idem dicendum eſt, ſi ſuaſionibus, vel blanditiis reus fuit inductus, ut ab Eccleſia exiret.

Et an delinquens ab Eccleſia extractus, ſi à carceribus aufugit, & iterum captus eſt in loco non immuni, adhuc Eccleſiæ reſtituendus ſit? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 34.

§. 1. NEgativè reſpondet Peregrinus *tract. de immunit. Eccleſiaſt. cap. 7. num. 10.* quia proditoriè dicitur in tali caſu occidiſſe proditio enim nihil aliud eſt, quàm deceptio contra fidem. Ita ille, qui pro hac ſententia citat aliquos.

2. Sed ab affirmativa ſententia contra Peregrinum non eſt recedendum, quam tuetur noviſſimè doctus Juriſconſultus amicus noſter Anton. de Marinis *reſolut. quotid. cap. 174. n. 3.* quia propriè homicidium proditorium dicitur, cùm ab amico, nullo præcedente rancore, patratur, ſimul comedendo, vel deambulando. Sed in caſu de quo loquimur, hoc non adeſt, imò contrarium, quia propter inimicitiam præcedentem præſumi debet odium adhuc durare: ergo, &c. & ideò aſſerit idem de Marinis, me citato, Occidens amicum reconciliatum non dicitur homicidium proditorium commiſiſſe, quòd autem in noſtro caſu adſit fidejuſſio de non offendendo, nihil efficit, non enim ex illa dici poteſt proditoriè occidiſſe, quia adhuc ſtante fidejuſſione præſumi poterat odium durare, & ſuppono inter occiſorem, & occiſum poſt dictam fidejuſſionem, ſtrictam amicitiam minimè extitiſſe, v. g. ſimul comedendo, alloquendo, commorando, &c. Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. præcedenti.

3. Notandum eſt etiam hic obiter cum dicto de Marinis *ubi ſuprà cap. 175. num. 4. & ſeq.* quòd judex ſæcularis tenetur delinquentem reſtituere Eccleſiæ, ab illa cum licentia Epiſcopi abſtractum, ſi conſtat poſtea reum non commiſiſſe delictum in Bulla exceptuatum, *infrà* latiùs dicendum eſt. Et hoc etiam *in cap. 78.* docet, me citato, ſi ſuaſionibus, vel blanditiis reus fuit inductus, ut ab Eccleſia exiget, nam in tali caſu etiam Eccleſiæ reſtituendus erit: & *cap. 8.* tenet, quòd deliquens ab Eccleſia extractus, ſi à carceribus aufugit, & iterum captus eſt in loco non immuni, adhuc Eccleſiæ reſtituendus erit.

Sup. hoc cum eodem Marino infrà in Reſ. 111.

Sup. his inf. Reſ. 111.

RESOL. LXXXIV.

An qui proditoriè occidit Infidelem, gaudeat Immunitate?

Et an occidens Infidelem pretio conductus non ſit aſſaſſinus, & gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 105.

§. 1. NEgativè reſpondet Caſtrus Palaus *tom. 2. diſp. unic. de immunit. punct. 9. num. 31.* Peregrinus *de immunit. cap. 7. num. 15.* Farinacius *in append. cap. 8. num. 20.* & Marius Italia *lib. 1. cap. 3. §. 3. num. 7. & ſeq.* quia Gregor. XIV. in conſtitutione excipit proditorem proximum ſuum occidentem; ſed proximi appellatione comprehenduntur omnes homines cujuſcunque fuerint conditionis, vel cultus, ſeu Religionis, ut latè probant ſupradicti Doctores, &c.

Sup. hoc inf. Reſ. 87. §. 2. & 3.

2. Verùm his non obſtantibus contrariam ſententiam docet Ambroſinus *de immunitate, cap. 7. num. 12.* ubi ſic ait. Infertur, quòd etiamſi quis proditoriè occiderit infidelem, non propterea eſt privandus immunitate iſta, quia ſi aſſaſſinus debet gaudere ea, ſi aſſaſſinat infidelem, multo magis proditor, cum majus ſit aſſaſſinium proditione. Ita Ambroſinus, quem ſequitur Martinus Bonacina *in Decalogum diſp. 3. quæſt. 7. punct. 6. §. 3. num. 6.* qui ait. Ille infidelis, ſtrictè loquendo, non videtur noſter proximus, cùm nobiſcum non communicet in fide, in Sacramentis, & in Eccleſia: ergo non includitur in Bulla Gregor. & ideo hanc opinionem tanquam probabilem, & favorabilem immunitati Eccleſiæ in praxi amplectendam eſſe puto.

3. Notandum eſt etiam hìc obiter, occidentem infidelem pretio conductum non eſſe aſſaſſinum, & gaudere immunitate Eccleſiæ. Ita Ambroſinus, ut viſum eſt cum Caſtro Palao *loc. cit. n. 35.* & aliis penes ipſum, contra Farinacium *in append. cap. 8. n. 120.* Decianum *lib. 6. cap. 28. n. 18.* & alios.

Sup. hoc ibid.

RESOL. LXXXV.

An, qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis, præſente ipſo mandante, gaudeat Immunitate Eccleſiarum?

Et quid de mediatore aſſaſſinii? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 109.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Hieronym. Gabriel. *lib. 1. conſil. 170.* & Caſtrus Palaus *tom. 2. diſp. unica, de immunit. Eccleſ. punct. 9. num. 36.* quia tunc occiſor; auxilium videtur præſtare mandanti, ipſeque mandans videtur ibi eſſe præcipuus occiſor; cùm autem ab eo ſe debebat occiſus præcavere, non cenſetur illa occiſio proditoriè facta, ac proinde nec digna immunitatis privatione. Ita Caſtrus, & ego *in part. 1. tract. 1. reſ. 33.*

Sup. hoc infra in Reſ. 88. § ult. curſim poſt medium, & in alio §. ejus annot.

2. Notandum eſt etiam hic obiter, mediatorem, ſeu proxenetam aſſaſſinii gaudere immunitate Eccleſiarum, quia non dicitur verus aſſaſſinus. Ita noviſſimè Ant. Novar. *in ſumm. Bullar. tit. de immunit. Eccleſ. num. 72.* qui citat alterum Novarium, Rovitum, & Gambacurtam.

Quæ hîc eſt ſup. Reſ. 80. Et ſup. contento in hoc §. ult. in Reſ. ſeq. & in §. aliis ejus not.

RESOL. LXXXVI.

An mediator aſſaſſinii, gaudeat Immunitate Eccleſiarum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 33.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Peregrinus *tract. de immunitate Eccleſiaſtica cap. 7. num. 37.* ubi ſic ait. Præterea ſocii, & complices hujus criminis aſſaſſinii, qui habuerint ſcientiam qualitatis aſſaſſinii, non gaudent immunitate. Ita ille, qui citat Caballum *in tract. de omni genere homicidii, num. 412.* & Tuſch. *tom. 3. lit. E. concluſ. 10. n. 10.* & *concluſ. 11. num. 7.* ſed in hoc caſu mediator hujus criminis eſt complex, & particeps: ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. præcedenti §. ult. & in Reſ. ſeq. §. etiam ult.

2. Sed his non obſtantibus, & meritò, affirmativam ſententiam tenet Antonius de Marinis *in ſolut. quotidian. cap. 171. num. 5.* Gambacurta *de immunitate Eccleſ. lib. 5. cap. 34.*

cap.34. num.14. Maſſullus *in addit. ad Capic. deciſ.112.* Ratio eſt, quia Doctores *in cap. pro humanis, de homicid. in 6.* aſſerunt ſub nomine aſſaſſinii non venire mediatorem, & ſic fuiſſe deciſum in ſacro Concil. anno 1615. refert Rovitus *in pragm.1. de aſſaſſinio, num.29.* Sed in Bulla Gregor. excipiuntur, ne gaudeant immunitate Eccleſiarum tantum aſſaſſini: ergo mediatores debent immunitate gaudere.

RESOL. LXXXVII.

An aſſaſſinus, gaudeat Immunitate, etiam homicidio non ſequuto?
Et an in occiſione Infidelis detur aſſaſſinus, vel neceſſarium ſit, ut occiſus ſit Chriſtianus?
Et notatur mandantem non dici aſſaſſinum.
Et an ſit aſſaſſinus, qui promiſit occidenti aliquod ſe ab ejus patre pro ipſo officium obtinere?
Et an dicatur aſſaſſinus, qui animo complacendi tantum alicui homini homicidium perpetravit?
Et an non ſit aſſaſſinus, qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum, vel ſi recepta pecunia aliquem interfeciſſet præſente ipſo mandante: aut qui promiſſionem, vel oblationem pro homicidio non acceptavit; vel ſi accepit parvam quantitatem pecuniæ; aut quando promiſſio pretii, vel mercedis non fuit certa, & ſpecifica?
Et an ſit aſſaſſinus qui promiſit dare ſicario aliquam in uxorem
Et an mediator aſſaſſini gaudeat Immunitate? Ex part. 6. tr. 1. Reſ. 11.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *cap.5. fol.45.* ubi ita aſſerit. Aſſaſſinorum nomine deſignantur hodie, quicumque pacto, pretio, & mercede ad necandum hominem immittuntur: quod uſu ipſo receptum eſt, non modò cùm homicidium perfectum fuit, ſed etiam quando tentatum eſt, licèt minimè ſucceſſerit. Sic ait ille.

Sup. hoc ſu- pra in Reſ. 8. §. ult. 2. Sed quoad priora verba, cùm ſint abſoluta videtur docere Sarpus etiam in occiſione hominis infidelis adeſſe aſſaſſinium: & hanc opinionem licèt admittat Henricus Bocerus *tract. de homicidio, lib.1. cap.3. num.14.* Marius Italia *lib. 1. cap.5. §.4. num.2, & 21.* Decianus *lib.6. cap.38. num.18.* Peregrinus *cap.7. nu.39.* Bonacina *tom.2. diſput.3. quæſt.7. pun.6. §.5. num.9.* Farinacius *cap.8. num.120.* & alii. Et ratiò illorum eſt, quia infidelis eſt etiam proximus.

3. Tamen ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quia textus *in cap.1. de homicidio in 6.* expreſsè dicit, quempiam Chriſtianum, ergo tacitè infidelem excludit. Neque obſtat infidelem verè eſſe proximum, quia non pro cujuslibet proximi occiſione hæc aſſaſſinii pœna incurritur, ſed pro occiſione proximi Chriſtiani. Et ita poſt antiquiores docet Covarruvias *variar. lib.2. cap.20. num.10.* Julius Clarus *in pract. §. Aſſaſſinium verſ. benè verum eſt, & quæſt.85. verſ. ubi agitur,* Joannes Guttierrez *practic. quæſt. lib.3. quæſt.7. num.8.* & alii. Et poſt Gregorianam conſtitutionem Sebaſtianus Guazinus *defenſ.1. cap.38. num.42.* omninò videndus, Caſtrus Palaus *tom.1. tract.11. diſputac. unic. punct.9. num.35.* & Ambroſinus *de immunit. cap.7. num.12.* ubi citat Corneum *lib.1. conſil. 249. num.21.* aſſerentem, quòd evaſit quidam Prælatus, qui fuerat accuſatus de crimine aſſaſſinatus; & non fuerat deductum in proceſſu, vel in libello, quòd ille, qui fuerat aſſaſſinatus fuerit Chriſtianus, & admonet Advocatos, ut id probent. Et hanc ſententiam docet etiam Novarius *in concluſionibus novi juris Pontificis concluſione 43. n.22.* qui etiam *num.25.* tenet, quòd in dubio occiſus non cenſetur Chriſtianus, niſi pro tali fuerit probatus; quod antea docuerat Pacianus *de probationibus, part.2. cap.14. num.7.* Ambroſinus *de immunit. cap.7. num.12. & 13.* & alii. Verùm noviſſimè Juſtus Oſdeſob. *in cautelis crimin. tit.2. caſ.10. n.7.* putat onus probandi occiſum non eſſe Chriſtianum, non ad fiſcum, ſed ad reum reijciendum eſſe.

4. Sed deveniendo ad quæſitum dubitationis, an ſcilicet contra mandatarium, morte non ſequuta intret pœna aſſaſſinii, ita ut non gaudeat reus immunitate. Fateor quidem ſententiam Sarpi à pluribus doceri: & ita tenet Peregrinus *loco citat. num.31.* Guttierrez *num.59.* Bonacina *num.6.* & alii. Et ratio eſt, quia in tali caſu non ſtetit per reum, quin Chriſtianum per aſſaſſinium occiderit, cùm devenerit ad actum morti proximum: & in atrociſſimis delictis punitur affectus etiam non ſequuto effectu, & ideò cùm in tali caſu aſſaſſinium puniatur pœna ordinaria, ideò reus non gaudebit Eccleſiæ immunitate, ut etiam obſervat Megalius *in part. lib.4. cap.2. quæſt.1. num.40.*

Quæ nunc hinc ſequuntur, §. Non re- 5. Verùm licèt ego huic ſententiæ adhæſerim *in part.1. tract.1. reſolut. 18.* Unde me citato noviſſimè illam tenet doctus P. Theſaurus *in pract. Eccleſiaſtici de pœnis, part.2. verſ. Aſſaſſinium, cap.2. fol.164.* tamen re meliùs conſiderata modò affirmativam ſententiam teneo, quia immunitas neganda non eſt niſi propriè committentibus crimen aſſaſſinii: ſed qui accepta pecunia alium vulneravit, ſi tamen non occidit, verè, & propriè crimen aſſaſſinii non committit. Ergo, &c. Minor probatur, quia textus *in cap.1. de homicid. in 6.* ubi hoc crimen declarans ſolùm de mandante, dicit puniendum eſſe iiſdem pœnis, ſive mors ſequatur, ſive non, & nihil de mandatario dicit. Ergo mandatarius; qui mortem non intulit, relinquitur in hac parte diſpoſitioni juris communis diſponentis neminem ob vulnerationem non gaudere immunitate. Unde ex his patet reſponſio ad ea, quæ poſſet quis adducere ex Maſtrillo *de indulto, cap.31. num.14.* Adde contra Doctores, quos citat, & ſequitur Malgalius *loco citato*, quòd etiam in crimine aſſaſſinii ordinaria pœna non intrat, morte non ſequutâ: etiamſi ſit deventum ad actum proximum, ut tradunt non contemnendi Doctores, quos citat Farinacius *quæſt.123. inſpect.4. n.15.* Et in genere, quòd non puniatur pœna ordinaria effectus, ſeu conatus non ſequuto delicto, tradiderunt etiam plures Doctores penes eundem *quæſt.124. num.84.* Ergo cùm hæc opinio ſit mitior, & favorabilis immunitati Eccleſiarum, ego illam tenendam eſſe puto. Vide ſupra, & in- fra in tract. 3. Reſ. 16. §. ult. inter princi- pium, & me- dium, à verſ. at in iſto. Et pro Uulpel- lione contra- ta in hoc tex- tu, & ſi tamen non occidit, in §. 1. hujus not. ante me- dium.

6. Dico igitur reum tentantem aſſaſſinium, etiamſi devenerit ad actum proximum morti, ſi ſequuta non fuerit, gaudere Eccleſiæ immunitate. Et ne auctore careat noſtra ſententia, ſcias illam docere Layman *lib.4. tract.9. cap.3. num.9.* ubi ſic ait: Aſſaſſinus dicitur, qui pretio conductus hominem incautè occidit: dummodo effectus, ſive cædes re ipſa ſequatur; nam ſolus conatus, ſive aggreſſio, aut etiam vulneratio non videtur ſufficiens. Ita ille: cui etiam adde Caſtrum Palaum *com. 1. tract. 11. diſpus. unic. punct.9. num.38.* qui *num.39.* ſecùs aſſerit de mandante. Sed non deſinam hìc pro curioſis etiam adnotare Henricum Bocerum noviſſimè *in tract. de homicidio, lib.1. cap.3. num.4.* docere mandantem non dici aſſaſſinum, ſic enim ait. Non deſunt qui aſſaſſinum appellant eum etiam, qui pecunia mediante aliquem occidi mandat, atque ita utrumque locatorem, & conductorem, mandatorem, & mandatarium aſſaſſinum vocitant. Sed cùm hanc appellationem contextus *cap.1. de homicidio in 6.* tribuat tantum ei qui ex mandato alterius cædem alieni molitur ac adfert, certè hoc nomen etiam mandatori cædis non temerè imponendum erit. Ita Bocerus; ſed alii communiter contrarium ſentiunt.

7. Notandum eſt etiam hic propoſitionem, quam Sarpus ſupra poſuit: nempe quod aſſaſſinorum nomine deſignantur, quicumque pacto pretio, aut mercedem ad necandum hominem immittuntur, admittere plures limitationes, & ideò in multis caſibus non eſſe veram.

8. Unde primo limitatur, & non procedit in eo qui accepta ab aliquo pecunia occidit communem inimicum: qui aſſaſſinium committere non dicitur, nec qui pecuniam dedit, aſſaſſinus dici poteſt, ſed potiùs inſtigator, vel inflammator, ut docet Grammaticus *conſil.52. num.59.* Uulpelius *conſil.143. num.10.* Hondedeus *in conſil. 87. num. 4. lib. 2.* & alii. Sup. hoc ſup. in Reſ. 83. & infrà in Reſ. 109 §. ult. poſt medium.

9. Secundò limitatur non procedere in eo, qui recepta pecunia aliquem interfeciſſet præſente ipſo mandante: ita Bertazolus *conſ.147. num.15. vol.1.* Gabriel. *conſil.188. n.11. lib.1.* & alii.

10. Tertiò limitatur non procedere in eo, qui promiſſionem, vel oblationem pro homicidio non acceptavit; licèt poſtea ſequutum fuerit; quia requiritur, ut interveniat conventio, ac contractus mutuæ voluntatis inter mandantem, & mandatarium, ut obſervat Grammaticus *vot. 11. num.19.* Riminaldus Junior *conſil.685. num.12. volum.6.* qui *ſub num. 14.* docet non ſufficere illam præſumptionem, quòd præſumatur acceptaſſe promiſſionem ſibi favorabilem. Sup. hoc in §. not. præce- ritæ prope fi- nem verſ. Vel qui.

11. Quartò limitatur contra Caſtrum Palaum *tom.2. tract.11. diſput. unic. punct.9. num.34.* non procedere in eo, qui accepit parvam quantitatem pecuniæ, quæ animum movere non potuit ad tale crimen perpetrandum. Ita Uulpellus *ubi ſuprà num.9.* Ambroſinus *de immunitate cap.7. nu.9.* Gabriel. *conſil.170. num.21. lib.1.* Eugenius *conſil.76. nu.139.* Maſollus *ad Capiccium deciſ.155. num.4.*

12. Quintò limitatur non procedere, quando promiſſio pretii, vel mercedis non fuerit certa, & ſpecifica; ſed generalis, & incerta: ut ſi dicas mandatario te nunquam defuturum in tuis neceſſitatibus. Ita Uulpellus *loco citato n.5.* Valdus *conſil.385.* Unde venit refellendus Juſtus Oſdeſob. *in practic. criminal. tit.2. conſil.10. nu.9.* Vincentius de Franchis *deciſ.170.* & Maſtrillus *de indulto, cap.31. num.11.* aſſerentes fuiſſe judicatum in ſacro Concilio Neapolitano, ad conſtituendum aſſaſſinum ſufficere promiſſionem generalem, & incertæ rei. Sed noſtra ſententia eſt tenenda; &

ita

ita tenet Buſatus *conſil.*20. *nu.*4. *lib.*1. Bertazolus *conſil.*341. *num.*38. *volum.*2. Hondedeus *conſil.*93. *num.*66. *lib.*2. Ruinus Junior *conſ.*685. *n.*12. *lib.*7. & in terminis Bullæ Gregorianę Peregrin. *de immunit. cap.*7. *n.*40. Ambroſinus *c.*7. *n.*9. & Caſtrus Palaus *to.*2. *tract.* 11. *diſp. unic. punct.*9. *n.*34. Vide etiam Grammaticum *vot.*11. *nu.*9. Corneum *conſil.*349. *lib.*1. Eugenium *conſil.*76. *nu.*138. & ideò non eſt audiendus Villagut. *de extenſ. leg. tit. de crimine aſſaſſinii*, *n.*8.

13. Sed non deſinam hìc apponere dubium non incurioſum, quod mihi in facti contingentia accidit, filius cujuſdam Baronis inimicitias capitales gerebat cum Titio; & de hoc loquens cum quodam ejus Vaſſallo, ſtatim obtulit ſe illum occiſurum, cum conditione, ut ab ejus patre quoddam officium pro ipſo obtineret: annuit adoleſcens, & homicidium factum fuit; tunc à me quæſierunt, an hoc fuerit aſſaſſinium. Et aſſirmativè videtur reſpondendum cum Decian. *lib* 9. *c.* 3. *n.*16. *in fin.* ubi aſſerit, quòd ſi promiſiſſet aliquis dare ſicario aliquam in uxorem, committunt aſſaſſinium, quia talis promiſſio eſt pretio æſtimabilis: & ſiccarius ex illa promiſſione homicidium perpetravit. Ergo &c.

14. Verùm tunc ego negativæ ſententiæ adhæſi, & adduxi in mei favorem Boſſium *tit. de mandatis ad homicidium*, *num.*35. quem ſequi videtur Farinacius *q.*123. *n.*44. aſſerentem in caſu propoſito promiſſionis uxoris tale homicidium non eſſe aſſaſſinium, contra Decianum. Et ratio utriuſque caſus eſt, quia exequutiones harum promiſſionum non ſunt in potentia promittentis: ergo talis promiſſio reputatur, ac ſi facta non fuiſſet, & de facto in caſu de quo ego interrogatus fui, accidit; nam homicidium fuit quidem commiſſum, ſed pater ad inſtantiam filii noluit illud officium homicidiario conferre.

Qua hic eſt ſupra Reſ. 86. &c.
Et pro animo complacendi contento in hoc textu in Reſ. ſeq. §. ult. cuſum in fine.

15. Nota etiam hìc obiter, quòd mediator aſſaſſinii gaudet immunitate Eccleſiarum; ita ego ipſe contra Peregrinum, & alios *in art.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 33. Et quòd ille non dicitur aſſaſſinus, qui animo complacendi tantùm alicui homicidium perpetravit. Ita contra Doctores, quos citat Giurba *conſil.*70. *n.*27. & Graſſius *de affect. Cleric. affect.* 1. *n.* 701. docet Hondedeus *conſil.* 93. *num.*68. *lib.*2. Grilenzonius *conſil.*45. *num.*7. Ambroſinus *de immunitat. cap.* 7. *num.* 9. & alii.

R E S O L. LXXXVIII.

An reus, qui attentavit occidere aliquem proditoriè, effectu, & morte non ſecuta, gaudeat Immunitate?

Et quid de illo, qui tentavit aſſaſſinium, etiam non ſequuto effectu?

Et notatur, quòd, ut quis tamquam aſſaſſinus non poſſit uti privilegio Immunitatis opus eſt, ut interveniat mandatum ad occidendum, nam ex mandato ad vulnerandum tantùm, etiam mediante pecunia non committitur aſſaſſinium.

Et an gaudeat Immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante, occidit communem inimicum; vel, qui, præſente ipſo mandante, occidit aliquem.

Et an ſit aſſaſſinus, qui per preces, & alios reſpectus occidit aliquem?

Sup. hoc in duabus ſeqq. Reſ. & intra legere doctrinam Reſ. 97.

§. 1. GAudere docet Bonacina *de legib. diſput.*3. *quæſt* 7. §. 5. *num.*16. cum noſtro Peregrino *de immunit. cap.*7. *numer.*13. & alii: quia Conſtitutio Gregor. loquitur expreſsè de occidente: undè requiritur actus conſummatus cum effectu ſubſequuto. Et ita docet Farinac. *de immunit. cap.*8. *num.*145. retractans ſe de contraria opinione, quam docuerat anteà *in tit. de carcer. quæſt.*28. *num.*45. licèt aliqui contrarium aſſerant cum Joan. de Hevia *in Curia Philipp.* 3. §. 12. *numer.*36. & Novar. *in man. cap.*25. *numer.* 21. Sed iſti ſcripſerunt ante Bullam Gregor & poſt Bullam Tanner. *in* 2. 2. *diſp.*5. *qu.*8. *dub.* 1. *nu.*16. Dices eum, qui tentavit aſſaſſinium non gaudere immunitate, etiam non ſequuto effectu, dummodo deventum ſit ad actum aliquem proximum conſummationi, nempe, inſultus, vel vulnerum: ergo neque debet gaudere hujuſmodi immunitate, qui attentavit homicidium proditorium. Reſpondeo, eſſe diſparem rationem: nam in Bulla Summus Pontifex excipit occidentes proditoriè, & aſſaſſinos: ſed ſine morte ſubſequuta quis non poteſt dici occiſor proditorius, ſicuti poteſt dici aſſaſſinus: ergo.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Sed deveniendo, & ſeqq. &c.

2. Non reticebo tamen Farin. *de immun. Eccleſ. c.*8. *n.*125 *in fin.* inclinare in ſententiam aſſerentem, aſſaſſinium attentatum, non ſequuta morte, gaudere immunitate, licèt contrarium aſſerat Peregrin. *ubi ſup. de immunitat. cap.* 7. *nu.*37. Nota verò, quod, ut quis, tamquam aſſaſſinus, non

Sup. hoc ibid. §. verum licèt.

poſſit uti privilegio immunitatis Eccleſiæ opus eſt, quòd interveniat mandatum ad occidendum: nam ex mandato ad vulnerandum tantùm, etiam mediante pecunia; non committitur aſſaſſinium. Ita Ricc. *in p.* 1. *deciſ.*112. *n.*1. Ambroſin. *tr. de immun. c.*7. *n.*21. Bon. *de leg. diſp.*3. *q.*7. §. 4. *n.*20. & alii. Item gaudebit immunitate, qui ex mandato alterius, pecunia mediante occidit communem inimicum; vel qui præſente ipſo mandante, occidit aliquem: nam in his caſibus, quis ita occidens aliquem, non dicitur aſſaſſinus, ut ex multis affirmat Far. *de immun. c.*8. *n.*132. & 133. Notandum eſt etiam; non eſſe aſſaſſinum, illum, qui per preces, vel per alios reſpectus occidit aliquem, contra Villad. *in Polit. c.*3 *n.*215. quia in aſſaſſinio opus eſt, ut adſit pecunia, vel loco pecuniæ, aliqua res pretio æſtimabilis.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 85 & 87. §. Unde, & ſeq.
Sup hoc in Reſ præterita etiam in fine.

R E S O L. LXXXIX.

An qui voluit occidere aliquem proditoriè, & devenit ad actum proximum, ſed caſu non occidit, gaudeat Immunitate? Ex part. 1. tr. 1. Reſ. 4.

Sup. hoc in Reſ præterita, & in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 97.

§. 1. NEgativè reſpondet Gambacurta *lib.*4. *cap.*31. *n.*5. Sed poſt Conſtitutionem Gregor. rejicienda eſt hæc opinio: nam in verbis dictæ Bullæ expreſsè Pontifex loquitur de occidente proditoriè: undè ex vi verborum requirit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto, ad hoc; ut immunitatem amittat: & ita poſt dictam Bullam docet Peregr. *de immun. Eccleſ. c* 7. *n.* 12. Bonac. *de legib. diſp.*3. *qu* 7. §. 5. *n.*16. & Farinac. *de immuni. c.*9. *n.*145. & 146. ubi aſſerit, quòd hæc opinio hodie ſecundùm Bullam Gregor. omni difficultate caret in illis verbis: *aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit*; ubi clarè requiritur mors ſequuta, & ideò ſe retractat à contraria ſententia, quam docuerat *in tit. de carcer. qu.*28. *n.*45.

R E S O L. XC.

An qui proditoriè conatur aliquem occidere, ſi mors non ſequatur, gaudeat Immunitate?

Et quid dicendum de illo qui veneno aliquem occiderit; cum quo nulla præceſſit inimicitia, ſecus autem ſi inimicitia præceſſit?

Et quid de illo, qui ſclopo à tergo, dormiente, vel per inſidias inimicum occiderit, an gaudeat Immunitate?

Et an gaudeat Immunitate, qui aliquem per inſidias deducit, ut ab alio occidatur, & ille deductus occiſus eſt?

Et explanatur, quid ſit homicidium proditorium? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 12.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & infra lege doctrinam R. 97.

§. 1. AD hoc dubium negativè reſpondet Sarpus *c.*5. *fol.* 47. ubi ſic ait. Is quoque, qui inſidiis, & proditoriè hominem interimit, non poteſt à loco ſacro defendi. Inſidiæ verò vocantur quæcumque artes, quibus hominem ita aggredimur, ut incautus, & incogitans opprimatur; ſuique met defendendi ratio quomodolibet impediatur: qua de re cùm Canon. *in c.* 1. *de homicidio* clarè decernat, nullus eſt qui ambigat: quare qui venenum tribuerit, cùm homicidii genus inſidioſum exiſtat immunitate Eccleſiarum uti non poteſt; & cuncta ferè homicidia, quæ conſultò fiunt, qui rectè animadverterit, inſidiis quibuſdam innexa reperiet: id verò non ſolùm in homicidio perfecto, ſed etiam in tentato locum habebit. Hæc ille.

2. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, maximè in terminis conſtitutionis Gregorianæ: ibi: *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit?* in quibus clarè patet mortem ſequutam requiri. Et licèt ſtando in jure communi Maſtrillus *deciſ.*393 *n.*10 Peguera *deciſ. crimin.*49. *n.*11. Navarr. *in Manual. c.*21. *n.*21. & aliis quos citat Farinac. *de immun. c.* 9. *n.*14. dixerint vulnerantes proditoriè, & per inſidias animo occidendi, immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, etiam quod vulnerati mors non ſequatur.

2. Tamen contrarium dicendum eſt, ut firmant Doctores, quos ibi citat, & ſequitur Farinac. *n.*145. Quibus adde noviſſimè Alexandrum Sperellum *in deciſionibus fori Eccleſiaſtici deciſ.*22. *n.*4. & Ciarlin. *in controverſiis forenſibus*, *c.*14. *n.*19. & Barboſ. *de jure Eccleſiaſt. lib.*2. *c.*3. *n.*90. Peregr. *de immunit. c.*17. *n.*13. & alios penes ipſos. Et ratio eſt quia *d. c.* 1. quod Sarpus pro ſe citat, loquitur de illo, qui occidit: unde ex vi verborum reſpicit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto: non enim dicitur occidiſſe quantum ad homines, & quantum ad factum ipſum, qui tentavit occidere, ſed fruſtrà.

4. Verùm inſtabis pro Sarpo, & dices *dicto cap.* 1. de homicidio, quod ipſe citat; licèt ſolùm dixerit. Si quis per induſtriam, & inſidias occiderit proximum ſuum ab altari eſſe avellendum, hujuſmodi tamen textus relationem habet ad locum Exodi, ubi in ejus principio dicitur, *Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur, &c.* Et deindè ſubdit quaſi hoc diſtinguens. *Qui autem non eſt inſidiatus*;

ſed Deus tradidit illum in manus ejus, habebit locum, ad quem fugere poſſit: ſi autem per induſtriam, &c. ab altari eſt avellendus. Quaſi diceret Pontifex. Si quis in percuſſione hominis inſidiis uſus non fuerit, locum habet refugii: at qui percuſſerit inſidiosè volens occidere, vel non obſtare, neque pro Sarpo facere quia in dicto *cap.* 1. ſolùm determinatur excludendum eſſe ab altari, hoc eſt Eccleſiæ immunitate privandum, qui per induſtriam inſidioſam aliquem occiderit: ergo non eſt extendendum ad vulnerantem inſidiosè hac immunitate privari, cùm ex nullo textu juris Canonici hoc conſtet; & ideò hac de cauſa in textu illo non eſt inſerta tota lex Exodi, ſed ſolummodo ultima ejus pars.

5. Nec, ut ſuprà dixi, aliter, dicendum erit poſt conſtitutionem Gregorii XIV. ut etiam in terminis juris communis: nam verba præteriti perfecti in dicta conſtitutione, *& in c. de homicidio*, appoſita actum demonſtrant perfectum, & conſummatum, ut patet ex *l.* 1. *§. hæc verba, ff. quod quiſque juris*, & notat Alciatus *in l. verbum erit*, *n.* 1. *de verb. ſignific.* & Menochius *conſ.* 97. *n.* 60. *lib.* 1. Ergo &c.

6. Nota etiam, quòd in jure communi, Suar. *de Relig. to.* 1. *lib.* 3. *c.* 11. *nu.* 14. & alii etiam docent, tentantem aliquem occidere per inſidias, & proditoriè, ſi mors non fuerit ſecuta, gaudere immunitate Eccleſiarum: quia jus expreſsè loquitur de illo qui occidit; undè ex vi verborum reſpicit actum conſummatum, non enim dicitur occidiſſe quantum ad homines, & quantum ad factum ipſum, qui tentavit occidere, ſed fruſtra. Et ideò hanc ſententiam quia favet Eccleſiæ immunitati, puto tenendam eſſe, etiam ut dixi ſtando in terminis juris communis.

[Sup. hoc in Reſ. ſeq.] 7. Sed quod aſſerit Sarpus, occidentem aliquem veneno, non gaudere immunitate, fateor eſſe communem opinionem: & ita docet Baldus *in l. nemo*, *Cod. de ſum. Trinit.* Felinus *c.* 1 *de homicidio*, *n.* 1. Decianus *tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 28. *n.* 19. Covarruvias *lib.* 2. *var. reſol. cap.* 20. *num.* 7. Maſtillus *de indulto*, *cap.* 35. *num.* 5. Suar *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 12. Megalinus *in* 3. *p. lib.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *n.* 18. Gavantus *in Addit. ad Man. Epiſc. ver. immunitas Eccleſiaſtica*, *n.* 19. Bucerus *tr. de homicidio*, *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 95. Peregrinus *de immunit. c.* 7. *num.* 6. Bobadilla *tom.* 1. *lib.* 2. *cap... num.* 74. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12 *diſput. unic. punct.* 9. *num.* 26. Germonius *de Sacram. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 63. Farinacius *de immunitat. cap.* 9. *nu.* 142. Villalobos *in ſumma tom.* 2. *tract.* 36. *diffic.* 7. *num.* 14. Caſtillo *deciſ.* 154. *num.* 2. Boetius *deciſ.* 109. *num.* 5. Ludovicus Correa *ſelect. de immunit. part.* 2. *num.* 19. Sanchez *in opuſc. tomo* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 26. & alii penes ipſos. Sed non egemus teſtibus, ubi adeſt declaratio Sacræ Congregationis Concilii, quæ decrevit die 3. Decembris anno 1632. immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, qui committunt homicidium veneno.

8. Sed ego puto (attendas quæſo Amice Lector) hanc declarationem Sacræ Congregationis Concilii, intelligendam eſſe in caſu, quo occiditur veneno aliquis, cum quo nulla præceſſit inimicitia: quia tunc tale homicidium dicitur, & cum ratione proditorium, cum interficiatur homo nihil tale præcavens cùm nulla eſſet præcavendi cauſa: verùm cum quis veneno occidit inimicum, non militat hæc ratio; & ideò puto Eccleſiaſtica immunitate gaudere: nam tali caſu homicidium dici non poteſt proditorium; quia proditorium tunc dicitur homicidium, ubi nullus præcedebat rancor, ſed potiùs ſimulabatur amicitia; unum gerendo in corde, & aliud in verbis: ut rectè obſervat Henricus Bucerus *tract. de homicidio*, *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 16. & me citato Ciarlinus *in controverſ. forenſ. lib.* 1. *cap.* 116. *num.* 31. Bartolus *in l. recipiendum*, *§. delinquunt*, *num.* 1. *ff. de pœnis*, Bardus *c.* 1. *quibus modis feudum amittatur*, *de uſibus feudorum*, Gerardus *in ſuis ſingularibus*, *ſingulari* 14. Angelus Aretinus *§. interdum*, *num.* 6. *Inſtit. de hæreditatibus quæ ab inteſtato deferuntur*, Lucas de Penna *in l. ſenium*, *in fin. item nota mors proditoris delatoribus*, *lib.* 10. & alii quos citat amiciſſimus Giurba *conſil.* 20. *num.* 13. Ambroſinus *de immunitat cap.* 16. *num.* 3. Peregrinus *cap.* 7. *num.* 2. Guazzinus *defenſ.* 1. *cap.* 38. *n.* 40. Afflict. *deciſ.* 265. *num* 68. *& ſequent.* Ergo in noſtro caſu occidens veneno inimicum, gaudebit immunitate, quia non dicitur illum occidere proditoriè: nam ſtante inimicitia habebat cauſam præcavendi, & poterat, & debebat ſibi præcavere. Quod confirmatur: nam ſi quis occidat inimicum dormiendo, non privatur immunitate, ut docet Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. unic. punct.* 9. *num.* 28. & alii, quare ergo privandus erit ſi occidat veneno, cùm in utroque caſu quis occidat hominem incautum. Et ideò maximè poſt conſtitutionem Gregorianam, quantumcumque per inſidias inimicum occidas, gaudebis immunitate ſivè occidas veneno, ſivè cum ſclopo è feneſtra, ſivè à tergo, &c. Quia non quæcumque inſidiæ privant immunitate; ſed inſidiæ, quæ proditionem conſtituunt: etenim conſtitutio Gregoriana ſolùm excludit ab immunitate occidentes proditoriè: ſed ſtante inimicitia inſidiæ non conſtituunt proditionem; nam inimicus ſemper habet fundamentum ſe præcavendi, atque adeò ſibi imputare debet, ſi veneno, vel dormiendo, vel quocumque modo incautus occidatur: & ideò poſt conſtitutionem Gregorii, illud dumtaxat dicitur homicidium proditorium, quod ſub colore amicitiæ committitur; ſecus ſi ab inimico etiam cum quibuſcumque inſidiis. Et ita definivit Clemens VIII. per Breve ad Archiepiſcopum Panormitanum die ſexta Febr. anno 1597. & docent Ambroſinus, Peregr. Farinacius, quos ego ipſe citavi *in p.* 1. *tr.* 1. *reſ.* 5. quibus nunc addo Gaſtrum Palaum *ubi ſuprà*, Caſtillo *deciſ.* 156. *n.* 38. *& ſeq* Gratianum *diſcept. forenſ. to.* 3. *c.* 78. *n.* 4. *& ſeq.* Giurbam *conſil.* 20. *n.* 13. *& conſ.* 60. *nu.* 4. & alii penes ipſos. [Quæ hic eſt ſup. Reſ. 81. & ex Reſ. 3. lege §. Hoc ipſum, & ex Reſ. 58. §. Sed eo, & ex Reſ. 71. §. ult.]

9 Ad auctoritatem verò Doctorum aſſerentium occidentem veneno non gaudere immunitate. Reſp. primò intelligendos eſſe in occidente non inimicum: vel ſecundò reſpondeo illos loqui in terminis juris communis ante Gregorianam conſtitutionem: vel tertiò dicendum eſt, ubi adeſt ratio, relinquendos eſſe Doctores. Et ita noſtram ſententiam præter DD. citatos inveni etiam docuiſſe in terminis poſt hæc ſcripta viſum Alexandrum Sperellum *deciſ.* 23. *per totam*, & Novarium *in ſumma Bullar. tit. de immunit. n.* 76. ubi firmat, quòd licèt aliquem occidens veneno dicatur proditor, per tradita à Riccio *p.* 2. *deciſ.* 262. tamen aſſerit hoc intelligendum eſſe nulla exiſtente inimicitia, & ſic colore amicitiæ juxta terminos definitionis homicidii proditorii, & in hoc caſu, ut diximus, puto loquutam eſſe Sacram Congregationem. Et nota etiam hic ex eodem Novario *nu.* 80. ſalutatione, ordinarias non conſtituere effectum amicitiæ, ut ſi quis occidat aliquem, in tali caſu dicendum ſit proditor, cùm ſalutationes ſint ſigna communia.

10. Notandum eſt tamen hic obiter, quod Peregrin. *de immunit. c.* 7. *n.* 9. putat non gaudere Eccleſiarum immunitate, qui aliquem per inſidias deducit, ut ab alio occidatur: & ille deductus eſt occiſus. Sed, ut verùm fatear, verba conſtitutionis Gregorianæ videntur loqui de illis, ut per ſe ipſos homicidium proditoriè committunt: nam Pontifex ſic aſſerit. Qui proditoriè occiderit, & ideò qui aliquem per inſidias deducit, ut ab alio occidatur, non privabitur, immunitate: & talis non propriè, & phyſicè, ſed moraliter occidit. Ergo, &c. [Sup. hoc ſup. in Reſol 81 §. ult. poſt med. &c.]

11. Notandum eſt etiam hìc obiter à fortiori occidentem inimicum à tergo cum ſclopo gaudere immunitate: & ita ex ſacra Congregatione Epiſcoporum in una Melevitana die 2. Auguſti anno 1619. obſervat Barboſa *de jur. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 62. me citato. Vide etiam Novarium *in ſumm. Bullar. tit. de immunit. n.* 79. *&* 82. [Ibidem]

RESOL. XCI.

Utrum, ſi quis veneno occideret aliquem gaudeat Immunitate? Ex p. 1 tract. 1. Reſ. 36.

§. 1. Non gaudere, docent ferè omnes Doctores: & ita tenet Homobonus *de exam. Eccleſ. part.* 2. *tract.* 11 *cap.* 5. *quæſt.* 5. *reſol.* 5. Megala *in* 3 *part. lib.* 4. *capit.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 18. Peregrin. *de immunit. cap.* 7. *num.* 6. Marius Italia *de immunit. lib.* 1. *cap.* 5. *§.* 5. *n.* 36. Joan. de la Cruz *in direct. conſ. part.* 1. *præcept.* 8. *quæſt.* 3. *art.* 2. *dub.* 1. *concluſ.* 1. Graff *tom.* 1. *lib.* 3. *conſ. unico de immunit. Eccleſ. nu.* 16. Villadieg. *in polit. cap.* 3. *num.* 48. & Bobadill. *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. *n.* 75. ubi ſic ait: (Duda es, ſi el que mata con veneno le valdra la Ygleſia: y digo que nò, pues el derecho tanto conſidera las inſidias, y traycion por indignas de la immunidad eccleſiaſtica, y el que recibe el veneno, eſta ſeguro, y es mas prodicion matar con veneno, que con hierro, y aſſi aunque muchos Canoniſtas tuvieren lo contrario, puerò Boerio, Gigante, y Deciano tieno eſta parte, y con mayores fundamentos, y yo lo miſmo.) [Sup. hoc in Reſ. præterita, §. Sed quod & ſeqq.]

2. His tamen non obſtantibus Farinac. *de immun. c.* 9. *nu.* 142. putat, in tali caſu Epiſcopum conſulere Summ. Pontif. & juxta illius reſponſum ſe regulare, & exequi. Vide etiam Joan. de Hevia *in Curia Philip. part.* 3. *§.* 12. *n.* 6. Barboſ. *in Collect. to.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *c.* 9. *n.* 13.

RESOL. XCII.

An qui in duello inimicum occiderunt, gaudeant Eccleſiæ Immunitate? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 46.

§. 1. Negativam ſententiam docet Ludovicus Correa *in ſelect. ad capit. inter alia, de immunit. Eccleſ. part.* 3. *num.* 19. licèt mors non ſequatur, & Marius Italia *de* [Sup. hoc ſup. in Reſ. 17. §. Quæro decimo tertio.]

immu-

immunit. Eccleſ. lib. 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 42. & 43. qui hanc rationem adducit, quia qui duellum permittunt, vel faciunt, dant cauſam ut loca, in quibus duellatur interdicto ſupponantur, ut patet in quadam Conſtitut. Clementis VIII. Sed qui dat cauſam interdicendi Eccleſiam, ejus immunitate non gaudet: ergo, &c.

2. Sed hæc opinio non eſt tenenda, ſtante Bulla Gregorii XIV. ubi excluduntur tantùm ab immunitate Eccleſiarum qui homicidia, vel membri mutilationem in Eccleſiis perpetrarunt, & videtur mihi impertinens velle duellantes cum mutilantibus, & occidentibus in Eccleſiis comparare; & cùm, ut dictum eſt, tale crimen non excipiatur in Bulla, neceſſariò ſequitur, ut debeat gaudere Eccleſia immunitate, & ita hanc ſententiam docet Farinacius *in append. de immun. Eccleſ. c.* 7. *n.* 117.

RESOL. CXIII.

An occidens fœtum animatum cum aliqua potione, gaudeat Immunitate Eccleſiæ.

Et an concubinarius potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo ad effectum faciendi abortum fœtus animati gaudeat Immunitate? Ex p. 3. tract. 1. Reſ. 72.

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

§. 1. **N**Egativam ſententiam docet Peregrin. *de immun. Eccleſ. cap.* 3. *num.* 8. Fariu. *in appen. cap.* 8. *nu.* 138. & alii penes ipſos; & ratio eſt, quia talis occidit proditoriè illum, qui nullo pacto prævidit, nec præcavere potuit talem mortem.

2. Verùm ego contrariam ſententiam teneo cum Martino Bonacina *tom.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 16. §. 8. *num.* 8. quia ait ille hujuſmodi delinquens juxta communem uſum loquendi non vocatur proditoriè occidere; is enim, dicitur proditoriè occidere, qui per inſidias, ſeu per dolum aliquem id non prævidentem occidit, infans autem non dicitur in hoc caſu per inſidias, & doloſè occidi, cùm ipſe nullius rationis capax ſit, nec dolus in ipſum committatur, dolus autem eſt fraus ad aliquem decipiendum adhibita, infans autem decipi non videtur, ergo, &c. & ita hanc ſententiam tenet etiam Franciſcus Leo *in theſ. fori Eccleſ. p.* 1. *cap.* 13. *verſ. dubitari etiam poteſt;* ex his igitur dicendum eſt concubinarium potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo gaudere Eccleſiæ immunitate.

RESOL. CXIV.

An qui procuravit abortum fœtus animati, ſequuto effectu, gaudeat Immunitate? Ex p. 7. tr. 5. Reſ. 42.

Docuit in Reſ. præterita.

§. 1. **A**Ffirmativam ſententiam contra Peregrinum, & Farinacium ego olim docui cum Bonacina, & Leone, undè me citato noviſſimè P. Theſ. *in praxi par.* 1. *cap.* 1. *n.* 3. ſic ait: Immunitatis Eccleſiaſticæ jus, ſeu ſacri aſyli, ipſo jure amittunt procurantes abortum fœtus animati, ſecundùm aliquorum ſententiam, ex Bulla Gregor. XIV. incip. *Cum aliàs nonnulli*, ubi proditorium homicidium perpetrantes ſunt privati tali refugio: ita Farin. *de immun. Eccl. c.* 8. *n.* 138. Peregr. *de immun. Eccl. c.* 3. *n.* 8. quia dicunt occiſionem fœtus animati eſſe proditorium homicid. Alii negant, Franc. Leon. *Theſ. fori Eccl. part.* 1. *cap.* 13. Bonac. *de cenſ. part.* & *diſp.* 2. *quæſt.* .... *punct.* 39. §. 8. *num.* 8. Diana *reſolut.* 72. *tract.* 1. *tom.* 3. Sed admiſſa etiam priori ſententia, adverte quòd illa pœna non ligat ante ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici declaratoriam, ut patet in eadem Bulla. Huc uſque P. Theſaurus: non eſt igitur recedendum ab affirmativa ſententia.

Quæ hic eſt R. antecedens.

RESOL. XCV.

An teſtis, qui ſua falſa depoſitione fuit cauſa, cur quis morti traderetur, fugiens effracto carcere in Eccleſiam, Immunitate gaudeat?

Et quid, ſi in dicto caſu mediante pecunia corruptus falſum depoſuerit, propter quam falſitatem reus condemnatus eſt ad mortem, nam talis in hoc caſu dicitur aſſaſſinus, ideò an talis gaudeat immunitate? Ex p. 1. tr. 1. Reſ. 19.

Sup. hoc primo ſupra in R. 17. §. Quartoquinto, & in Reſ. 18. §. ult. ad med. & in Reſ. 65.

§. 1. **D**Uas difficultates tangit hæc quæſtio. Prima, an rei, qui effracto carcere ad Eccleſiam confugiunt, gaudeant immunitate? Secunda, an teſtes falſi, ut *ſuprà*, tali etiam privilegio fruantur? Ad primum reſpondeo affirmativè cum Ambroſin. *tract. de immunit. cap.* 39. *num.* 11. Peregr. *de immun. cap.* 5. *nu.* 9. & aliis, quidquid in contrarium aſſerat Gambac. *lib.* 4. *capit.* 18. *num.* 9. *in fin.* ubi adeſt conſuetudo; tales reos non gaudere. Sed hoc falſum eſt nam, ut *ſuprà* diximus notat, in caſu ſimili Farinac. *de immun. c.* 6. *n.* 95. Bulla Gregor. XIV. derogat, & tollit omnes conſuetudines, & reducit omnia ad unam formam cum particula taxativa, excludendo omnes alios caſus.

2. Ad ſecundam dubitationem principalem reſpondet negativè Ital. *de immun. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 5. §. 4. & latiùs §. 5. *num.* 145. & *ſeq.* ubi docet, teſtem falſum, ob quem morti aliquis traditus fuit, non gaudere immunitate Eccleſiæ: quia talis diceretur proditorius homicida. Sed obſervat optimè Farinac. *de immun. cap.* 9. *num.* 141. ſtante Bulla Gregor. in hoc caſu, debere Epiſcopum conſulere Summum Pontificem, & juxta illius reſponſum ſe regulare. Sed hanc doctrinam noſter Peregr. *ubi ſup. c.* 7. *n.* 43. putat non procedere, ſi teſtis mediante pecunia corruptus, falſum depoſuerit, propter quam falſitatem reus eſt condemnatus ad mortem; nam talis in hoc caſu dicitur aſſaſſinus, & ideò non gaudebit immunitate. Limitatio igitur, & conſilium Farinacii procederet in caſu, quo teſtis depoſuiſſet falſum; non tamen pecunia mediante: & in tali caſu, ita faciendum ab Epiſcopo etiam ego exiſtimo.

Sup. hoc ſecundò in Reſ. ſeq. §. ult. & ſuprà in Reſ. 17. §. Quarto Undecimo.

Sup. hoc teſte in Reſ. ſeq. à principio.

RESOL. XCVI.

An teſtis, qui pretio falſum depoſuit, undè innocens damnatus fuit ad mortem, gaudeat immunitate?

Idem dicendum eſt de judice, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnavit.

Et quid dicendum, ſi in ſupradicto caſu teſtis falſus deponat ſine pecunia mediante; an privetur immunitate tamquam occidens aliquem proditoriè. Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 104.

§. 1. **N**Egativam ſententiam docet Marius Italia *lib.* 1. *c.* 5. §. 5. *n.* 144. & *ſeq.* quem citat, & ſequitur Peregrinus *c.* 7. *n.* 42. quia talis dicitur aſſaſſinus; cui enim competit definitio aſſaſſinii, competit etiam definitum. Et idem dicendum eſt de judice, cui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnavit.

2. Verùm oppoſitam ſententiam obſervat Martinus Bonacina *in Decalogum diſp* 3. *qu.* 7. *punct.* 6 §. 3. *n.* 8. eſſe probabilem, & favorabilem immunitati Eccleſiæ: nam teſtis ſeu judex in tali caſu propriè, & phyſicè loquendo, non occidit, ergo & ideò ſi caſus aliquando acciderit, ſaltem ego puto conſulendum eſſe Summum Pontificem, licèt olim *in p.* 1. *tr.* 1. *reſ.* 9. docuerim abſolutè talem reum non gaudere immunitate.

3. Sed quid ſi teſtis falſus deponat ſine pecunia mediante contra aliquem, & ob id morti à judice adjudicetur, privetur q; immunitate tamquam occidens aliquem proditoriè? Affirmativè reſpondet Italia *loco citat.* Farinac. *in appendic. cap.* 7. *num.* 141. putat, dum caſus acciderit, conſulendum eſſe Summum Pontificem. Bonac. verò *in* §. 1 *n.* 4. & Peregrin. aſſerunt ſupradictum non privari immunitate, & ego hanc ſententiam amplectendam eſſe puto, vel ſaltem conſulendum eſſe Summum Pontificem.

Quæ hic eſt R. antecedens. Sup. hoc in R. præterita §. Ad ſecundum, ſuprà in Reſ. 27 §. Quarto undecimo.

RESOL. XCVII.

An qui proditoriè vulneravit, ſi mors ſequuta non fuerit, gaudeat immunitate?

Et an Mercatores decocti, gaudeant immunitate Eccleſiarum.

Et an Apoſtatæ à Religione, gaudeant immunitate Eccleſiæ? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 83.

§. 1. **N**Egativam ſententiam docet noviſſimè Ludovicus Correa *in relect. de immunitate Eccleſ. part* 3. *q.* 6. *num.* 19. & Joannes Dominicus Taſſonus *in pragmat. de antifato, verſ.* 13. *obſerv.* 3 *num.* 35. qui citat Fontanellam *de pact. nupt. tom* 1. *clauſ.* 4. *gloſ.* 14. *num.* 117. aſſerentem dictum reum non gaudere immunitate, & in Bulla tale dictum comprehendi.

Sup. hoc ne prætermittas legere ſup. doctr. Reſ. 88. 89. & 90.

2. Sed affirmativam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quam tenetur Peregrinus *de immunit. Eccleſ. cap.* 7. *num.* 13. Farinacius *in append. de immun. Eccleſ. cap.* 9. *nu.* 146. retractans ſe *in quæſt.* 28. *num.* 45. Tuſchus *verb. Eccleſia, concluſ.* 11. *num.* 7. Italia *de immunitate Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. à *num.* 22. Villagut. *tract. de extenſ. &c. tit. de immunitate Eccleſia num.* 54. & 58. Antonius Novarius *in ſumma Bullarum tit. de immunit. Eccleſ. numer.* 75. & alii: quia Conſtitutio Gregorii XIV. loquitur expreſsè de occidente proditoriè, ergo requirit actum conſummatum cum effectu ſubſequuto, *c.* 1. *l.* 1. §. *hac verba*, *ff. quod quiſque juris*, & hanc opinionem non ſolùm in terminis Bullæ Gregorianæ, ſed etiam de jure communi veram eſſe puto, & ita docet Suarez *de Religione tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 11. *numer.* 14. Decianus *tom.* 2. *lib.* 6. *capit.* 28. *num.* 18. & *conſil.* 80. *lib.* 3. Germonius *de ſacra immun. lib.* 3. *cap.* 16.

*cap.*16.*num.*80. Boerius *deciſ.* 109. & alii. Undè non eſt audiendus Covarruvias *lib.*2. *variar.cap.*20.*num.*7. Guttierez *pract.quæſt.lib.*3.*quæſt.*7.*numer.*55. & alii relati à Tuſcho *loco cit.num.*8.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 60. & in aliis ejus primæ not.

3. Notandum eſt etiam hic obiter mercatores decoctos gaudere immunitate Eccleſiarum, ut ego oſtendi cum multis DD. *in* 1.*p.tr.*1.*reſ.*32. quibus nunc addo Corream *ubi ſuprà q.*12.*n.*12. & hanc ſententiam etiam docet, me citato, Dominicus Taſſonus *ubi ſuprà*, *n.*33.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 19. & in alio §. ejus not.

4. Notandum eſt etiam contra Megalium *in* 3.*p.lib.*4.*c.*2. *num.*6. Apoſtatas à Religione gaudere immunitate Eccleſiarum, eo modo, quo firmavi, *in dict.tract.*1.*Reſ.*23.

R E S O L. XCVIII.

An qui ex propoſito, & ſub ſpe amicitiæ proditoriè alapam alicui viro Nobili inferret, vel cum fuſtibus eum percuteret, gaudeat immunitate Eccleſiæ?

Et ex doctrina hujus quæſtionis curſim inferuntur alii caſus, qui latius, & ſpecialiter in hoc novo ordine ſupra ſunt in ſuis propriis Reſolutionibus diſcuſſi; ideò tantùm quæritur, an ſimoniaci, abſque tamen errore in intellectu, nam iſti eſſent Hæretici, gaudeant immunitate? Ex p.1.tr.1.Reſ.31.

§. 1. HOc dubium à nemine tactum notat Bobadill. *in Polit.tom.*1.*lib.*2.*capit* 14.*numer.*44. & putat in tali caſu percutientem non gaudere Eccleſiæ immunitate. (Los palos, (hæc ſunt ejus verba,) y el boſeton, ſe reputa en derecho por graviſſima injuria, por la qual ſe podria dezir, que el tal alevoſo no gozaſſe de la immunidad eccleſiaſtica, y aſſi ſe determinò en el Conſeiò ſupremo, el anno de ſetanta y ſeys.) Et poſt Bobadill. hanc ſententiam docet etiam Villadiego *in Polit.cap.*3.*n.*211. & Joan. de Hevia *in Curia Philipp.p.*3.§.12.*n.*37.

Vide in R. quæ A... ſupra

2. Sed hæc opinio poſt Bullam Greg. XIV. non eſt tenenda: quia Summus Pontifex, ut *ſuprà* dictum eſt, in iſta Conſtitutione excipit aliquos caſus ab immunitate Eccleſiaſtica: ſed exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, *ex l.Tribunus*, §. *ult.* ff. *de militari teſtam.* ut notat Suar. *de legib.lib.*8.*cap.*19.*num.*6.*in fin.* ergo, cùm excipiatur tantùm in Bulla homicidium proditorium, non eſt extendenda hæc exceptio ad alapas, & fuſtes proditoriè alicui inflictos. Confirmatur: quia Summus Pontifex, ut excludat omnes alios caſus, in dicta Conſtitutione appoſuit dictionem taxativam, *tantùm* ibi: *Ita ad unam tantùm formam reducimus*, quæ dictio de ſui natura impedit extenſionem ad non expreſſa, ex *leg. properandum* §. 1. *Cod.de jud.* ut notat Dec. *lib.* 1. *conſ.* 54. *num.*1. & alii: ergo, &c. Ex hac doctrina valdè notanda, ut contra Gambacurta *quæſt.* 1. notavimus, pendet deciſio multorum caſuum. Et ideò raptores virginum gaudent immunitate hac: ita Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tractat.* 2.*lib.*4. *num.* 47. Item, ſimoniaci, abſque tamen errore in intellectu: nam ita eſſent Hæretici, & per conſequens exceptuati per Bullam. Item, blaſphemi, ſi blaſphemias hæreticales non proferant: ita Ambroſin. *de immunit.cap.*8. *num.*12. Item, adulteri, contra Ancharanum *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* Ita Suarez *de Relig. tom.*1.*tract.*2.*lib.*2.*cap.*8. *num.*11. Item, homicida, qui ex propoſito, & deliberatè, & data opera aliquem occidit: ita Peregrin. *cap.*7.*nu* 16. Item capitaliter banniti. ita idem Peregrin. *cap.*5. *num.* 11. Item, conſores monetarum. Ita Marius Italia *de immunit.lib* 1.*cap.*5.§.1.*nu.*15. Hi omnes, ſicut etiam multi alii, gaudent immunitate Eccleſiarum: quia ſupradicta crimina non ſunt in Conſtitutione Gregor. excepta; & dicta Bulla, quæ, ut diximus, reducit omnia ad unicam formam cum particula taxativa, non eſt extendenda ad alios caſus ſimiles.

Sup. hoc homicida ex propoſito ſup. in R. ... addito ... tantum Doct...

R E S O L. XCIX.

An confugientes ad Eccleſiam, geſtando ſecum ſclopetones, *ſeu* archibuſetos, *gaudeant immunitate?*

Et quid dicendum, ſi alicubi conſuetudo eſſet in contrarium?

Et an furantes in Eccleſia res alienas; imò furantes etiam res ſacras, etiam in templo, gaudeant dicta immunitate?

Et quid, ſi rem furto ſublatam poſtea intra Eccleſiam contrectaverint.

Et an ſatellites poſſint auferre arma prohibita ab illo, qui in Eccleſia confugit, & ſe abſcondit? Ex part. 1.tract.1.Reſol.17.

Sup. to. in Reſ. ...

§. 1. NOn gaudere putavit Villadiego *in Polit.c.*2.*n* 244 Farin. *tit.de carcer.q.*28.*nu.*66. & ante illum Rebuff. *in conſtit.Gall.tom.*2.*tit.de immun.Eccleſ.gloſ.*1. *nu.*28. & alii: quia delatio ſupradictorum armorum meretur capitalem pœnam, & ut delictum grave, non gaudet Eccleſiæ immunitate.

2. Sed contrarium docet Peregr. *de immun.cap.*12. *n.*11. nam, licèt talis delinquat in Eccleſia, geſtando arma illa prohibita; tamen, ut ſuprà diximus gaudebit immunitate: quia ſolùm delicta homicidii, & mutilationis membrorum excluduntur ab immunitate in Conſtitutione Gregor. XIV. non autem alia gravia delicta, etiam in Eccleſia perpetratata. Putat tamen Gambac. *lib.*4.*c.*17.*n.*13.*in fin.* quòd ſi alicubi conſuetudo eſſet in contrarium, talis criminoſus, non gauderet. Sed nos hanc limitationem non admittimus: nam, ut ſupra contra ipſum probavimus, Conſtitutio Gregor. tollit omnem conſuetudinem, & reducit omnia ad unicam formam, cum particula taxativa: & ita in ſimili caſu cujuſdam aſſertæ conſuetudinis, Peregrin. reſpondet *ubi ſuprà n.*8. Ex ſupradictis infertur, furantes in Eccleſia res alienas, quos hodie vocamus, *Tagliaburſi*, imò furantes res ſacras, etiam in templo; gaudere dicta immunitate: quidquid in contrarium dicat Decian. *to* 2.*lib.*6.*c.*26.*n.*7. Bobadill. *in Polit.tom.*1.*lib.*2.*cap.*14.*n.*48 & alii penes Farinac. *tr.de immunit.cap* 16.*n.*215. quos ipſe meritò *in n.*217. reprobat, & refellit: & hac etiam immunitate gauderet fur, ſi confugiens ad Eccleſiam, rem furto ſublatam, poſtea intra Eccleſiam contrectaverit, eaque uſus fuerit, ut notat Farin. *nu.*218. & Peregrin. *nu.*10. Et ratio potiſſima eſt, quam ſæpiùs adduximus; nempè, tale delictum non eſſe per præſentem Conſtitutionem exceptum. Notandum eſt etiam contra Joan. de Hevia *in Curia Philip.p.*3.§.12.*n* 26. & alios, arma prohibita non poſſe ſatellites auferre ab illo, qui in Eccleſia confugit, & ſe abſcondit.

Sup. hoc notanter, in R. ſeq. ... ad medium, & ... in ... ſeq.

R E S O L. C.

An qui confugit ad Eccleſiam armatus, gaudeant ejus immunitate?

Et an poſſit reus in Eccleſia ſpoliari armis prohibitis, vel bonis furatis per miniſtrum, vel judicem laicum? Ex part.6. tr. 1.Reſ 8.

Sup. hoc in ... præmiſſis.

§. 1. NEgativè reſpondet Sarpus *c.*5 *fol* 43. ubi ita aſſerit. Hinc illud conſequitur, ut eadem Eccleſiarum immunitas nullo modo protegat eum, qui vetita legibus arma in Eccleſiam detulerit, ea namque deferre peccatum eſt: quique ea in Eccleſiam defert, in Eccleſia peccat; quò fit, ut in ea à Lictoribus vinciri poſſit, & in quolibet etiam alio ſacro loco. Sic ille.

2. Sed contrariam ſententiam prorsùs tenendam eſſe puto: nam licèt armorum uſus etiam de jure communi prohibitus ſit tam Laicis, quàm Clericis, ac tam intra, quàm extra Eccleſiam *ex l* 1.*Cod.ut armorum uſus inſcio Principe interdictus ſit*, *lib.*11. & *ex cap. Clerici arma*, *de vit. & honeſt. Cler.* & docet Corneus *conſ.*20. *lib.*3. & alii. Tamen delatio armorum inſpecto jure communi eſt leve delictum, ut notat Bartolus *in lege levia*, ff. *de accuſation.num*.8. Decianus *lib.*8.*cap.*4.*num.*21. & alii, quos citat Farinacius *quæſt.* 28. *poſt num.*66. Sed ſatis* ſupra firmatum eſt delinquentes in Eccleſia illius immunitatem conſequi maximè ſi delictum leve fuerit, quod in Eccleſia commiſerunt: & tradunt Hoſtienſis, & Panormitanus *in cap.fin.* idem Abbas *in cap.inter alia*. Henricus Boychus *in cap.Eccleſiæ de immunit.Eccleſ.* & alii quos citat Farinacius *quæſt.*28.*num.*63. Adde quòd licèt rei confugientes ad Eccleſiam armati ipſam offendant, non tamen ob quamlibet offenſionem in Eccleſia factam, privatur quis immunitate: ſed ſolùm propter occiſionem, & mutilationem. Ergo deferentes arma in Eccleſia ejus immunitate gaudebunt.

* Sup. 1. Reſ. quæ hic eſt 28. ... Neque ... cum multis aliis DD.

3. Neque admitto id, quod ex Farinacio videtur de jure communi admittere Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.* 11.*diſp.unic. punct.* 9 *numer.* 10. Sed malè: privationem immunitatis Eccleſiarum quoad armatos confugientes ad Eccleſiam ſumendam eſſe ex capitali pœna, quæ infertur ferentibus ſupradicta arma prohibita; nam clarum eſt Principes Laicos nullam habere poteſtatem expreſsè ſtatuendi, quænam crimina in Eccleſiis commiſſa, gravia judicentur, ut delinquens in Eccleſia illius immunitate privetur, cùm hujuſmodi declaratio ad Summum Pontificem pertineat, vel ex natura, & ſubſtantia illius delicti, aut ex jure communi deſumenda ſit. Quo pro certo ſuppoſito, ut negari non poteſt ſine temeritate, ſequitur clarè contra Palaum, & alios ex gravitate pœnæ deferentibus arma prohibita lege Principis irrogatæ, non eſſe arguendam gravitatem delicti ad effectum, ut committens delictum aſportandi arma prohibita in Eccleſia, indè ejus immunitate non gaudeat; & invitus, ut docet Sarpus, avelli poſſit: ne quod una via prohibetur

alia

alia permittatur, contra vulgarem regulam tradit Bonifacius *in cap. cùm quid una via, de regul. in 6. & gloſſ. in cap. tua, de procurat.* Ergo, &c. Et ideò noſtram ſententiam, nempè reos cum armis prohibitis confugientes ad Eccleſiam gaudere immunitate, tradit Peregrinus *de immunit. cap. 12. num. 11.* Ambroſinus *cap. 5. num. 5.* Guazinus *tom. 1. defenſ. 1. cap. 29. num. 7.* Sperellus *deciſ. 59. num. 11.* Chartarius *deciſ. crim. 74. num. 8. & deciſ. 46. num. 15. & ſeq.* & alii penes ipſos. Unde ſic confugiens ad Eccleſiam non poteſt à Miniſtris armis prohibitis ſpoliari: quicquid afferat Sanchez *in opuſcul. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 14.* & Villalobos *in ſumma tom. 2. tr. 34. difficult. 5. num. 11.* ubi ſic ait. [Tan poco vale à el que tiene armas prohibidas en la Ygleſia quanto à las armas que ſe las pueden quitar, porque teniendo armas prohibidas, cometeſe delito en la miſma Ygleſia.] Ita ille. Et ante illum Doctores, quos ego citavi *in part. 1. tract. 1. reſol. 8.* Sed ibi, & meritò contrariam ſententiam tenui: & me citato tenent noviſſimè Ciarlinus *controverſ. forenſ. cap. 10. num. 16.* & Maranta *in controverſ. jur. part. 2. reſponſ. 37. nu. 1.* Zambell. *in Reper. Mor. ver. Eccleſia quo ad ejus immunitatem, num. 9.* Novarius *in ſumm. Bullar. tit. de immunit. num. 6.* Caſtro Palao *tom. 2. tract. 11. diſput. unic. punct. 9. num. 10.* Et ratio eſt, quia *in cap. 1. extra de immunitat. Eccleſ. & cap. 2. eod. tit. in 6.* expreſsè prohibetur judicibus Laicis aliquam juriſdictionem in Eccleſia exercere: cùm Eccleſia ſit de territorio Epiſcopi, & extra territorium jus dicenti impunè non paretur *in 6. ex cap. 2. de conſtitutione, & leg. ultim.* cum gloſſ. *ff. de juriſdict. omn. judic.* Et ideò noſtram ſententiam contra Sarpum determinavit ſacra Congregatio Epiſcoporum in una Salernitana die 30. Septembris 1616. decernens immunitate Eccleſiarum gaudere eos qui cum armis prohibitis in Eccleſiam ſe recipiunt. Unde ex his non eſt audiendus noſter P. Naldus *in ſumma verſ. Eccleſ. num. 1.* aſſerens poſſe reum in Eccleſia expoliari armis vetitis, vel bonis furatis per judicem laicum; quod malè etiam docet Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 14.*

4. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Sarpi, videlicet, quòd delatio armorum eſt à lege prohibita; & qui illa in Eccleſia detulit, in illam peccat: ergo non debet ejus immunitate gaudere. Reſpondeo, quòd ratio quare delinquentes in Eccleſia non gaudent ejus immunitate, eſt propter irreverentiam factam loco ſacro: nam deciſio textus *cap. fin. de immunit.* non reſpicit qualitatem delictorum; ſed tantùm locum ſacrum, in quo delicta committuntur: ſed propter delationem armorum prohibitorum parva fit irreverentia loco ſacro; ergo licèt ſit delictum in ſe illa deferre contra leges prohibentes, non eſt dicendum ita facientem delinquere in Eccleſiam, ita ut perdat ejus immunitatem: & dato quòd talis reus delinqueret in Eccleſia, delatio tamen armorum eſt leve delictum, ut docet Farinacius *quæſt. 28. num. 66.* Et licèt ipſe aſſerat, quòd quando delatio armorum meretur pœnam capitalem, eſt grave delictum: tamen gravitas, vel levitas hujus delicti, ut ſuprà dixi, non eſt conſideranda in caſu noſtro reſpectu pœnæ à lege impoſitæ; ſed reſpectu irreverentiæ loco ſacro factæ; ergo non erit talis delatio armorum delictum grave reſpectu Eccleſiæ. Adde quòd cùm hoc delictum non ſit per Canones exceptum, debet gaudere Eccleſiaſtica immunitate, juxta à nobis ſuperiùs dicta.

Sup. hoc in res. not. seq.

Sup. his bonis furatis in res. seq. §. ult. in principio, & magis latè supra in res. 57. §. Sed non indigemus.

RESOL. CI.

An miniſtri laicæ juriſdictionis poſſint in Eccleſia auferre reo arma prohibita?

Et an ſatellites poſſint per vim auferre rem furatam è manibus furum, etiam in Eccleſia exiſtentium, ſi tradere recuſent?

Et an ſatellites Curiæ laicalis, quando reus eſt intra Eccleſiam, ne inde fugiat, poſſint brachio apprehenſum tenere, donec licentia Epiſcopi veniat?

Et an in tali caſu concedatur, quòd Eccleſia obſideatur à ſatellitibus, ne reus liberè effugiat? Ex part. 1. tract. 1. Reſol. 8.

§. 1. Affirmativè reſpondet Gambacurta *lib. 4. cap. 10. num. 11.* Villadiego *in Polit. cap. 3. num. 214.* & citat Covarr. *lib. 2. var. cap. 20. num. 12.* Idem docuit noviſſimè Joann. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 1. precept. 8. quæſt. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3.* Graff. *tom. 1. lib. 3. conſ. unico, num. 19. de immunit. Eccleſ.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 12. ſub num. 3.* Fagundez *de Precept. Eccleſ. part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 55.* & Laurentius Portell. *in dubiis regularibus verb. Eccleſia immunitas, num. 15.*

Sup. hoc sup. cursim in fine res. 99. & magis latè in res. 100. §. Neque, ad med. vers. Modo.

2. Sed negativam ſententiam, & meritò docet Farinac. *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 16. num. 248.* ubi aſſerit, contrariam ſententiam procedere de jure civili, non autem de jure canonico: nam *ex cap. 1. extra, de immunit. Eccleſ. & in cap. 2. eodem titulo, in 6.* expreſsè prohibetur Judicibus ſæcularibus, aliquam juriſdictionem in Eccleſia exercere. Hanc ſententiam docuit P. Peregrin. *de immunit. Eccleſiæ, cap. 13. num. 5.* Et rationem aliam adducit: quia, ſicut reus non poteſt extrahi per Judicem laicum ab Eccleſia, etiam in caſibus exceptis, ſine licentia Epiſcopi, vel ejus Officialis, ut determinat Gregor. XIV. in hac Conſtitutione: ita quoque non poteſt Judex laicum illum armis expoliare in Eccleſia, abſque licentia Epiſcopi, vel ejus Officialis: nam acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.

3. Nec mihi placet opinio Gambacurt. *loco citato*, qui aſſerit, ſatellites poſſe per vim auferre rem furtivam, è manibus furum, etiam in Eccleſia exiſtentium, ſi tradere recuſent, ut cam ſuam domino reſtituant: ſed hoc, ex rationibus allatis, negat Peregrin. *ex loco citato, & cap. 12. num. 8.* Nec approbo aliam opinionem Gambacurt. *ubi ſuprà num. 14. 15. & num. 18.* ubi aſſerit, poſſe ſatellites Curiæ, quando reus eſt intra Eccleſiam ne inde fugiat, brachio apprehenſum tenere, donec licentia Epiſcopi veniat; vel, ſi perſonæ Eccleſiaſticæ quærunt dimittere illum, non expectata licentia Epiſcopi, reum capere, & extrahere ab Eccleſia, & ad Epiſcopum poſteà ducere: non, inquam, approbo hanc opinionem, propter multa inconvenientia, quæ ex illa poſſunt procedere ex inſolentia miniſtrorum laicalis juriſdictionis, & propter irreverentiam ex talibus actionibus contra Eccleſiam provenientem. Adde, quòd in caſibus ſimilibus, ad evitanda ſuprà dicta incommoda, & propter ſecuritatem Judicum ſæcularium, concedunt DD. quòd Eccleſia obſideatur, à ſatellitibus, ne reus liberè fugiat; vel, ut ſi extra fines Eccleſiæ exeat, capiatur: quia in tali caſu nulla vis efficitur exiſtenti in loco ſacro; ut efficeretur, ſi eſſet ſequenda opinio Gambacurtæ: ſed ſolus locus non ſacer cuſtoditur, ut ſi voluntariè illinc exeat criminoſus, ibi teneatur, & vis inferatur, ubi licitè inferri poteſt. Et ita docet Peregrin. *loc. cit. num. 10.* qui citat Suarez, Ambroſinum, & Italiam, cui ego addo Farinac. *tract. de immun. Eccleſ. cap. 19. num. 299.* & Megalam *in 3. part. lib. 4. cap. 2. q. 1. n. 29.*

Sup. hoc sup. in res. 57. §. Sed non indigemus & in res. 100. §. Neque cursim in fine.

Sup. hoc in fine res. 216. sup. doctrinam §. Hinc obiter & in alio §. ejus not.

RESOL. CII.

An qui jam vicinus Eccleſiæ cum ipſo ſatellite per vim intrat in Eccleſiam, & ut ſe de manibus illius eximat, vulnerat illum cum magna ſanguinis effuſione, gaudeat immunitate? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 13.

§. 1. Non gaudere docet Gambacurt. *lib. 6. cap. 18. nu. 6.* cùm ratione gravis delicti in Eccleſia perpetrati immunitate privetur: & idem docet Villadiego *in Polit. cap. 3. num. 206.*

2. Sed *ſuprà* hanc opinionem probavimus Reſol. 2. nam delicta, etiam gravia, & enormia in Eccleſia commiſſa, non excluduntur ab immunitate Eccleſiarum, extra homicidium, & mutilationem membrorum: & ideò in particulari ad propoſitum caſum reſpondendo, aſſero ſupradictum criminoſum gaudere immunitate: quia poſt Bullam Gregor. XIV. ut rectè notat Farinac. *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 16. num. 227.* vulnerans in Eccleſia: etiam cum effuſione ſanguinis gaudet illius immunitate: quia in dicta Conſtitutione excipitur ſolùm vulnus cum mutilatione membri, quidquid in contrarium aſſerant aliqui: ſed in dicto caſu reus non mutilavit membrum aliquod: ſed ſolùm ſatellitem graviter vulneravit, ergo gaudebit Eccleſiæ immunitate.

Quæ hic sup. res. 24. & in alia ejus not.

RESOL. CIII.

An qui cum ipſo ſatellite per vim intrat Eccleſiam, gaudeat ejus immunitate? Et p. 3. tract. 1. Reſol. 36.

§. 1. Affirmativam ſententiam docui *in tract. 1. de immunit. reſol. 13.* ſed aliqui Juriſconſulti inſurrexerunt adverſum me dicentes, ſupradictum reum non gaudere prorſus immunitate, quia Eccleſia non recipit eum liberum, ſed captum; ergo. Reſpondeo, quòd Canones loquuntur abſolutè, nempè confugientes ad Eccleſiam debere immunitate gaudere, & ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Et ita in terminis determinat hunc caſum Marius Italia *de immunit. Eccleſ. 1. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 70.* & ita etiam fuiſſe determinatum his diebus elapſis in Curia Epiſcopali Aggrigentina ſtante voto à me ſubſcripto: & à RR. PP. Joſepho de Auguſtino, Franciſco del Bene, & Franciſco Bardi Societati Jeſu, viris doctiſſimis, & amiciſſimis, unde non ſunt audiendi in hoc Peguera *deciſ. 251.* Gamma *deciſ.*

Quæ hic est resol. antecedens, quamvis sit diſſimilis in aliquo caſu, ut patet. Sed sup. difficultati hujus res. signanter in res. seq. & in alia ejus not.

Deciſ.241. Ambroſinus *de immun.cap.10.num.20.* cum aliis Juriſconſultis penes ipſos.

RESOL. CIV.

An qui detentus à Birruariis adhuc intrat in Eccleſiam, gaudeat ejus immunitate? Ex part.4.tractat.1.Reſol.106.

§.1. NEgativam ſententiam docet Noviſſimè Antonius Novarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunitate Eccleſiaſt.num.* 14. ubi ſic ait: Detentus à Birruariis, ſi ita detentus vim faciendo traxiſſet ſecum Birrurarios intus Eccleſiam, non gaudebit immunitate, niſi liber, & ſolutus evaſſet manus familiæ. Ita ille.

Alibi in reſol. præterita, & ſ... in reſ. 106. §. Nec a verſ. unde, & in reſ. ... §. Ad alia.

2. Sed ego alibi bis affirmativam ſententiam docui, cum Mario Italia, & Farinacio, & nunc iterum doceo cum Caſtro Palao *in opere morali tom.2. de immunitate diſp. unica, punct.9.num.11.* ubi ita aſſerit. Infertur, ſi captus à miniſtris, ex eorum manibus in locum ſacrum te recipias, immunitate gaudere; quod credo extendendum eſſe, etiamſi per vim tecum ferres miniſtros juſtitiæ, ſemper enim verum eſt te ad Eccleſiam confugere, ac proinde illius debes immunitate gaudere. Sic ille.

RESOL. CV.

An comprehenſus extra locum ſacrum, ſi per illum tamen ad carcerem ducatur, vel ad ſupplicium, aut ad mortem trahatur per aliquam Eccleſiam gaudeat immunitate? Ex p. 1. tract.1. Reſ.30.

Sup. hoc à Ægidio Caniſio inf. in reſ. 108. §. Contra ... ante med. ... verſ. Etſi non deſunt.

§.1. PRima opinio negat. Ita Bobadilla *in Politic.* 1.*lib.2. cap.14.num.61.* qui *in gloſſ.lit.A,* pluſquam viginti Doctores pro hac ſententia adducit. Idem docet in caſu ſimili Tannet *in 2.2. diſp.5.q.8.dub.1.nu.* 17. Et ratio eſt: quia talis reus liber in Eccleſia non fuit ingreſſus: ergo immunitate non gaudebit.

2. Secunda opinio affirmat, quam tuetur noſter Megal. *conſ.46.per tot.* Navar. *in Manuali, cap.25. num.* 19. Boer. *deciſ.*100. Germon. *de immun.lib.3.cap.16.nu.* 35. & alii citati à Bobadilla *ubi ſup. in Gloſſa, lit.B.*

3. Tertia opinio diſtinguit: vel carceratus ducitur per Eccleſiam ex neceſſitate, quia ex alio loco tranſire non poteſt; & in hoc caſu procederet prima opinio; vel voluntariè, & ſine neceſſitate per Eccleſiam ductus fuit; & in hoc caſu ſecunda opinio ſequenda erit. Ita docet noſter P. Peregr. *de immunit.cap.5.num.* 8. Alteram diſtinctionem pro concordia dictarum opinionum affert etiam Farin. *de immunit.cap.15. num.*205.

4. Quid ego ſentiam, dicam breviter. Non obſtantibus dictis diſtinctionibus, quas ingenioſas eſſe arbitror; puto cum Fagundez *de Præcept. Eccleſ.tract.2.lib.4.c.4.n.57.* utramque opinionem eſſe probabilem; priorem tamen in rigore juris veriorem; poſteriorem autem magis piam, & ideò in praxi amplectendam.

RESOL. CVI.

An qui ab aliis violenter extractus fuit è manibus ſatellitum, ſi confugerit ad Eccleſiam, ſit protegendus, ut ejus immunitate gaudeat?

Et an ſi quis confugeret ad Eccleſiam, & ſecum ferret violenter ſatellites in illam, gaudeat utique ejus immunitate?

Et deducitur, an ſicut laicus tenetur reſtituere reum Eccleſiæ ſpoliatæ ſit, & Eccleſia tenetur judici laico reum extractum ab aliis è manibus ſatellitum reſtituere? Ex par. 6. tract. 8. & Miſc.3. Reſol. 5.

Sup. hoc id reſ. ſeq. & in reſ. 1. poſt ſeq. §. Sed hanc, & ſup. in reſ. 12. circa ... verſ. Tertio.

§.1. SUpra *in tract.1. de immunit. Eccleſiarum,* hanc quæſtionem pertractavi; ſed poſt illa ſcripta, & jam impreſſa pervenerunt ad manus meas Deciſiones Morales noſtri P. Paſqualigi, qui *deciſ.486. per totam* invehitur acriter contra me refellentem ubi ſuprà opinionem negativam Novarii, quam ipſe mordicus tenet: quia reus, quo Curia injuſtè ſpoliatur, ab alio per vim, poteſt illum repetere apud quoſcumque fit, & non poteſt à quocumque impediri ne repetat; unde Eccleſia illum habens apud ſe tenetur reſtituere, alioquin faceret contra juſtitiam, & foveret injuſtam ſpoliationem, non ſecus, ac qui haberet apud ſe rem furatam, & nollet reſtituere proprio domino foveret furtum. Ita ille.

2. Sed prorſus hæc omnia reijcienda eſſe puto, nec diſcedo à ſententia quam docui; nam eo ipſo quod reus non eſt amplius in manibus Curiæ etiam ſi fuerit extractus violenter ab aliis, habet jus confugiendi ad Eccleſiam, nam extractio illa violenta non potuit privare illum jure ſuo, quod habet ad vitam libertatemque tenendam, quod apertè probatur, nam alioquin ſi adhuc in iſto caſu remaneret, ſub dominio Curiæ, teneretur minimè fugam arripere, ſed iterum ſe capi permittere à ſatellitibus, quod ridiculum eſt dicere; ergo in tali caſu reus in ſua libertate conſtitutus licitè, & juſto titulo ad Eccleſiam pro ſua tuitione confugit. Si ergo licitè, ut patet, reus ad Eccleſiam confugit, tunc ipſa tenetur illum excipere, & defendere, & ſic faciendo non dicitur, ut vult Paſqualigus detinere rem alienam, ſed præbere ſuum patrocinium reo jam in priſtina libertate repoſito, & libero in ea intranti, quicquid extrahentes in extractione violenta peccaverint, quorum malitia non poteſt tollere quin reus ſic extractus non efficiatur ſui juris, ut probatum eſt, & quod liber non intret in Eccleſiam, & quod Eccleſia illum non teneatur defendere, & ſuum patrocinium præbere. Itaque dicendum eſt in caſu noſtro extractionem rei ex brachiis Curiæ fuiſſe quidem injuſtam, & peccaminoſam ex parte extrahentium, ſed non abſtuliſſe reo in libertate poſito jus ſe tuendi, & confugiendi ad Eccleſiam: nam ſi reus habet jus pro ſua tuitione violenter ſe extrahendi è manibus Curiæ, & ad Eccleſiam confugere, quanto magis extractus ab aliis, & in ſua libertate repoſitus. Et ideò Eccleſia in iſto caſu præbet tantum auxilium reo libero, & licitè ad eam confugienti, neque fovet, ut vult Paſqualigus injuſtam ſpoliationem factam judici Laico; ſicuti carceratus exiens ſub juramento redeundi ad carcerem, confugiat ad Eccleſiam, gaudebit ejus immunitate; & tamen in tali caſu non dicitur Eccleſia fovere ſacrilegium Rei, & damnum quod reus affert carcerario, ſed tantum tuetur jus quod habet reus confugiendi pro ſua tuitione ad Eccleſiã. Et ſi opinio Novarii, & Paſqualigi eſſet vera ſequeretur, quod ſi v.g. aliquis Romæ eximeretur è manibus ſatellitum, & poſteà in Florentiam confugeret; ſequeretur, inquam quod Dux Florentiæ teneretur illum reddere judici Romano ſpoliato, & aliter faciendo detineret rem alienam, & foveret ſpoliationem injuſtam, quod quidem negandum eſt, & patet ex praxi, nam in tali caſu Dux Florentiæ ſicut, & Eccleſia in noſtro caſu, licitè defendit illum reum, qui liber intravit in ſuo territorio, nec poteſt judex Romanus illud extrahere de territorio Florentiæ, nec Dux requiſitus teneretur illum reddere. Et ideò non deſinam hìc apponere verba Lud. Correa *in relect. ad c.inter alia, de immun. Eccleſ.p.3. nu.21.* ubi ſic ait: licèt delinquens antea eſſet in manibus Curiæ, nihilominus tamen modò exiſtit in Eccleſiæ territorio, cui fit præjudicium in ſuo privilegio ſi ab illa extrahatur. Sic aliàs in alienum territorium fugiens, ab illo non erit extrahendus, quia aliena offenderetur juriſdictio. Ita Correa.

3. Nec valet diceret, quòd in noſtro caſu reus non eſt in caſu quòd poſſit protegi ab Eccleſia, quia non eſt liber moraliter, ſed phyſicè, etenim ſuper illum Curia ſæcularis adhuc retinet dominium morale, quia violenter extratus fuit. Nam reſpondeo, negando hoc dominium morale excogitatum à P. Paſqualigo, nam eo ipſo quod reus non eſt amplius in brachiis Curiæ, efficitur abſolutè ſui juris: & ideò ſi ipſe ad Eccleſiam confugiat tamqnam liber ab ipſa recipitur; & protegitur. Adde à fortiori contra opinionem Paſqualigi, quod Eccleſia pro ſuo privilegio largiendo reſpicit tantùm ad jus quod habet reus ad ipſam pro ſua tuitione confugiendi, neque tenetur reſpicere, ſi reus ſit ſub dominio Curiæ, necne, ſed ſi ad illam confugerit, ſtatim eſt protegendus: nam Canones ſine ulla diſtinctione concedunt privilegium confugientibus ad Eccleſiam, nec diſtinguunt ſi ſint ſub dominio Curiæ necnon. Unde ſi quis confugeret ad Eccleſiam, & ſecum ferret violenter ſatellites in illam, gauderet utique ejus immunitate, ut præter Doctores ubi ſuprà à me citatos tenet noviſſimè Aegidius Trullench. *in Decalogum tom.1. lib.11.cap.11.dub.1.num.*11. Et quidem Pater Paſqualigus rem gratam faceret Miniſtris Laicis, ſi eorum cauſam defenderet in caſu, quo haberent dominium phyſicum in reum, nam hoc dominium moralem metaphyſicum eſt: & in praxi minimè admittendum, & omninò negandum. Igitur in omni eventu ſibi imputet Curia ſæcularis, quod non rutè, & ſecurè reum in carcerem traduxerit. Et ad confirmationem ſupradictorum addenda eſt doctrina Aegidii Borſii inſignis criminaliſtæ, *tit.de captura, nu.*23. ubi docet, reum captum antequam ducatur ad carcerem non intelligi ita perfectè captum, ut ſit in tuto ſub dominio, & poteſtate juſtitiæ. Ita ille. Ergo, &c.

Sup. hoc ſup. in reſ.103. & 104. & inf. in reſol. 108. §. Ad alium.

4. Ad id verò quod Paſqualigus aſſerit judicem Laicum ſi capiat extractum ab alio ab Eccleſia teneri illum reſtituere Eccleſiæ ſpoliatæ: ſic, & Eccleſia tenebitur reſtituere judici Laico extractum ab aliis è manibus ſatellitum. Reſpondeo non procedere argumentum de caſu privilegiato ad non privilegiatum, & de favoribus ad odia, unde optimè obſer-

Sup. ſequentibus id hoc §. inf. in reſ. 108. §. Verum pro coronide.

Digitized by Google

obſervat Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 11. diſp. unic. punct. 11. nu. 2.* quod violenter extractus ab Eccleſia non amittit privilegium ejus immunitate gaudendi. Vel Reſpondeo cum Bonacina *tom. 2. diſp. 4. quæſt. 8. punct. 9. num.* 10. & aliis: in Bulla Gregorii XIV. prohiberi alternativè per dictionem *vel*, has actiones extrahere, capere, aut incarcerare: ſed propoſitio alternativa prohibetur adimpleta altera parte. Ergo licèt in noſtro caſu Eccleſia poſſit tueri reum extractum, quia habet jus ad illam confugiendi; at in caſu quando reus fuit extractus ab Eccleſia, judex Laicus non poteſt illum capere, vel incarcerare, quia hoc à Pontifice in Bulla ei prohibetur, & interdictum fuit. Ergo eſt diſpar ratio inter utrumque caſum; unde ex his omnibus patet reſponſio ad omnia argumenta P. Paſqualigi; & ideò ſecundum noſtram ſententiam olim in Hiſpania fuit deciſum; nam cum in facti contingentia in urbe Civitatenſi quidam Monetarius fuiſſet vi, & auxilio Monachorum extractus è manibus Curiæ ſæcularis, & in Eccleſia viciniorem confugiſſet, tunc per Epiſcopum convocatis Theologis, & Canoniſtis deciſum fuit ſupradictum reum Eccleſiæ immunitate non fuiſſe privandum, & ita teſtatur Guttierrez *in QQ. pract. lib. 3. q. 4. nu.* 10. qui fuit unus ex vocatis, & conſultis à dicto Epiſcopo. Et tamdem his omnibus adjungam, quod non obſtantibus ſupradictis conſulere volui de hoc caſu doctiſſimos, & amantiſſimos Dominos meos Clementem Merlinum Sacræ Rotæ Decanum, & Franciſcum Albici Sancti Officii Aſſeſſorem, quia ita noſtræ ſententiæ mordicus adhæſerunt, ut omninò contrariam reijciendam eſſe putaverint.

R E S O L. CVII.

An extractus ab aliquibus violenter è manibus ſatellitum, ſi confugiat ad Eccleſiam, debeat gaudere ejus immunitate?

Ex quo infertur omnes, qui ex publicis carceribus extracti fuerint violenter, ſi in Eccleſia reperti fuerint, gaudere ejus immunitate.

Et obiter notatur, an Hoſpites noſtræ Religionis, & Novitii laici antequam annum Novitiatus incipiant, gaudeant privilegio Canonis?

Et an parentes caſtrando filios pro voce conſervanda peccent mortaliter.

Et obiter etiam quæritur, an Chriſtianus fingens ſe infidelem, & petens baptizari, ut certam pecuniarum ſummam accipiat, debeat abjurare? Ex p. 9. tract. 8. & Miſc. 3. Reſ. 45.

Docui in reſ. præterita, & in reſ. ſeq. 6. Sed hanc, & ſup. in reſ. 23. curſim in verſ. Tertio.

§. 1. Affirmativam ſententiam olim docui, ſed illam impugnavit Paſqualigus. Deinde. Ego eam tutatus ſum, ſed ipſe illam iterum noviſſimè impugnat in ſuis Deciſ. Canon. *Cent. 1. quæſt. 98.* Et licèt pro mea ſententia ſtarent omnes fere Miniſtri hujus Almæ Curiæ Romæ, de hoc caſu à me conſulti; recurrere tamen volui ad Oraculum Sacræ Congregationis, quæ noſtram ſententiam Decreto firmavit tenoris ſequentis. Quæritur an Titius, qui cùm ex mandato Judicis Laici dicebatur captus à ſatellitibus in carcerem, & illius parentes violenter è manibus eorumdem ſatellitum extraxerant, ſtatim ad Eccleſiam confugit, ſit Judici Laico ſpoliato reſtituendus, an potius gaudere debeat immunitate Eccleſiaſtica? Die 11. Februari, 1648. Sacra Congregat. Eminentiſſimorum Cardinalium controverſiis Juriſdictionalibus Præpoſitorum, unanimi Eminentiſſimorum Patrum conſenſu, cenſuit ſupraditum Titium gaudere debere privilegio immunitatis Eccleſiaſticæ. Martius Cardinalis Ginettus. Franciſcus Paulucciùs J. C. Secretarius. Locus Sigilli. Et hanc declarationem penes me authenticam habeo. Unde Epiſcopi caveant à Sententia Paſqualigi negativa; nam alioquin Decretum Purpuratorum Patrum infringerent, à quibus ſeverè punirentur; ſed in facti contingentia ſacram Templorum immunitatem intrepidè tueantur.

Sup. hoc infr. tr. 2. reſ. 116. & curſim in aliis lin. ejus primæ not.

2. Ex his infertur, ſecluſo Indulto generali, omnes illos, qui Panormi, & Neapoli in his noviſſimis ſeditionibus extracti fuerunt ex publicis carceribus violenter à Populo, ſi in Eccleſia reperti fuerint, gaudere ejus immunitate, nec poſſe à Judice Laico ſine incurſione Cenſuræ inde extrahi.

3. Sed hic obiter nota, quòd ubi ſuprà Paſqualigi *deciſ. 96.* contra me aſſerit, Hoſpites noſtræ Religionis, & Novitios Laicos, antequam annum Novitiatus incipiant, non gaudere privilegio Canonis; ſed hanc opinionem refellunt ferè omnes Patres noſtræ Religionis, & præcipuè inter illos Alphonſus de Leone *tract. de Cenſur. Recollect. 5. num. 25.* & ex exteris nominatim contra Paſqualigum refellit noviſſimè doctus Pater Bordonus *in Conſiliis Regul. tom. 2. reſol. 54. num. 112.* nam ut ipſe, ait, & ſatis Ego firmavi, ſupradicti ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & experiuntur modum vivendi Religionis. Ergo, &c.

4. Deinde *in deciſ.* 100. impugnat noſtram ſententiam aſſerentem, Parentes caſtrando filios pro voce conſervanda, peccare mortaliter quod ipſe negat. Sed noſtra ſententia eſt communis inter Theologos, quos alibi adduxi, & præſertim eam docet Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, qui unus penes me inſtar multorum eſt, cui adde me citato Geſualdum *in Theol. mor. tom. 2. tract. 23. ſeſſ. 4. de irregul. cap. 1. num.* 21. & eruditiſſimum, ac amiciſſimum Joann. Baptiſtam Caſalium *de veteribus Sacr. Chriſt. Rit. cap.* 44.

Sup. hoc in t. 8. tr. 5. reſ. 18. & 99. & in to. 6. tr. 7. reſ. 150. & in aliis earum not.

5. Et tamdem idem Paſqualigus ibidem *deciſ.* 99. aſſerit contra me, Chriſtianum fingentem ſe infidelem, & petentem baptizari, ut certam pecuniarum ſummam accipiat, non debere abjurare. Sed hæc opinio eſt contra ſtylum, & praxim noſtræ Inquiſitionis Hiſpaniæ, & ſcio ab omnibus Fidei Quæſitoribus non eſſe in facti contingentia admittendam. Itaque in difficultatibus ſupradictis coactus ſum magis adhærere, Declarationi Sacræ Congregationis, ſtylo, & Praxi Tribunalis Inquiſitionis, ac communioribus Doctorum ſententiis, quàm Patris Paſqualigi, licèt Viri amiciſſimi opinionibus.

Sup. hoc cum eodem Paſqualigo in tom. 5. tr. 10. reſ. 99.

R E S O L. CVIII.

An reus ſit neceſſario reſtituendus Eccleſiæ, à qua fuit violenter extractus, vel ſufficiat reſtitutionem facere alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo?

Et an ſicut Eccleſia ſpoliata reo eſt reſtituenda, ſic etiam ſit reſtituendus Regius Fiſcus, ſi fuerit reo ſpoliatus, qui detinebatur à ſuis ſatellitibus?

Et an fugiens à carceribus, vel è manibus familiæ laicæ ad Eccleſiam gaudeat immunitate?

Et quid dicendum de illo, qui vim faciendo traxit ſecum Birruarios ad Eccleſiam?

Et an extrahentes reum è manibus ſatellitum, tam ipſi, quàm reus, ſi ad Eccleſiam confugiant, gaudeant immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 27.

§. 1. Prima opinio negat. Ita Caſtrus Palaus *tom. 2. tractat. 11. diſp. unic. punct.* 11. *num.* 13. ubi ſic ait. Non eſt opus reſtituere reum eidem Eccleſiæ materiali; ſed ſufficit illi, vel alteri, modò æquè tuta ſit, & in illa æquè commodè ſecurus habitare poſſit reus: quia hoc privilegium unicum eſt omnibus Eccleſiis, & injuria uni facta omnibus fit: ac proinde ſatisfactione uni præſtita omnibus præſtatur. Ex alia parte reo, ut ſuppono, nullum inde advenit detrimentum: ergo ſufficienter hac reſtitutione ſatisfit. Ita Palaus, Qui etiam addit ſatisfacere judicem Laicum, ſi reum Epiſcopo, vel ejus Vicario reſtituat, quia perinde eſt, ac ſi Eccleſiæ facta fuiſſet reſtitutio: quia Epiſcopus Eccleſiam repræſentat, ut patet ex *cap. ſcire debes 7. quæſt. 1.* & hanc ſententiam docet Bonacina *tom. 1. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 3. num.* 14.

2. Secunda opinio affirmat; & docet quòd extractus ab Eccleſia contra formam Bullæ Gregorii XIV. eidem Eccleſiæ eſt reſtituendus: nec ſufficit reſtitutio alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo facta. Ita Barboſa *de jur. Eccleſ. lib. 2. c. 3. nu.* 54. ubi notat ita declaraſſe Sacram Congregationem immunitatis, anno Domini 1632.

3. Tertia opinio diſtinguit. Aut reus petit ſe reſtitui ad Eccleſiam, ex qua fuit extractus; vel non: ſi non petit, procedit prima opinio, ut poſſit reſtitui alteri Eccleſiæ, vel Epiſcopo, aut ejus Vicario. Si autem petit, eſt reſtituendus propriæ Eccleſiæ, ex qua fuit extractus. Ita Farinacius *tom. 2. conſ. 168. num. 49. in fine.* Unde malè adductus fuit pro ſua ſententia à Barboſa; nam, ut viſum eſt, illam tenet diſtinguendo: & malè etiam adductus fuit à Caſtro Palao: nam *in cap. 2. num.* 48. *de immunit.* loquitur ex mente Genuenſis.

4. Ego autem ſecundæ opinioni adhæreo propter declarationem Sacræ Congregationis immunitatis. Sed occaſione hujus quæſtionis non deſinam hìc apponere Conſilium quod habui ab Eminentiſſimo bonæ memoriæ Cardinali Scalia tenoris ſequentis.

CONSILIUM.

5. Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Domini Privilegium, quo confugientes ad Eccleſias gaudent immunitate, adeò ut rei non poſſint ab illis regulariter extrahi, nec in illis carcerari, notiſſimis juribus divino, & poſitivo, tam Canonico, quàm Cæſareo, eſt locale, & non perſonale, diffluens tamen à loco in perſonas; ut benè probat poſt Romanum

manum *conſ.* 137. & alios Mar. Ital. *lib.* 1. *de immunit. cap.* 2. Eccleſiiſque proinde competit actio ſpolii pro extractis ab ipſis: & extrahentes à cenſuris pro violata immunitate contentis *in cap. ſi quis cont. & c. quiſquis* 17. *quæſt.* 4. *& cap.* 4. *de immunit. Eccleſ.* non debent abſolvi, niſi priùs, & ante omnia reſtituerint Eccleſiis, quos extraxerunt, refectis damnis, & intereſſe, ut obſervavit D. Auguſtinus in perſona Bonifacii Regis *cap. minor, d. cauſ. & quæſt.* & dicunt Sylveſter *verb. immunitas* 3. *in fin.* Joan. de Vinchis *de immunitat. num.* 651. Ambroſ. *cap.* 15. *num.* 7. Mar. Ital. *lib. citato, cap.* 6. §. 11. *num.* 23. Capel. Tholoſ. *deciſ.* 423. *num.* 3. *in addit.* & Decian. *lib.* 6. *ſui tract. criminal. cap.* 27. *in princip.* arg. *cap. conquerente de reſtit. ſpoliat.* & aliorum jurium.

Sup. hic [illegible] inf. in ref. à 17. §. Quarto [illegible], & ſeq.

6. Cùm igitur (Illuſtriſſimi Domini) rei principales extracti per violentiam ab æde Sacra D. Franciſci, & poſt longam, & crudeliſſimam carcerationem quindecim menſium in fortiis Laicalis Curiæ extrahentis detenti fuerint, tandem aliquando reſtitui Nuntio Neapolitano, apud quem nihilominus per alios tres menſes carcerati poſtmodum Romam ſe contulerint ad audiendum ordinem V. S. Congregationis ſunt ad eamdem Eccleſiam, unde fuerant extracti, incolumes remittendi: ut ſecundùm prædicta jura, & Doctores, & juxta præcitatas auctoritates Eccleſia ſpoliata in primis, & ante omnia reſtituatur.

7. Nec dicatur primò Eccleſiam reſtitutam fuiſſe, cùm carcerati reſtituti fuerunt Nuntio Apoſtolico Neapolitano, & hoc ſufficere: ut deciſum fuiſſe teſtatur Epiſcopus Montis Marani in Curia Archiepiſcopali *in ſua praxi, c.* 27. *num.* 22. arg. *cap. ſcire debes* 7. *quæſt.* 4. *cap.* 1. *de reſtitut. in integr. Clement.* 1. *de foro compet. cap. novit. de judic. cap. de cætero, de Cleric. non reſid.* & fortiùs *cap. ſi quis contum.* 19. *q.* 4. & ex notatis per Archidiaconum *ibidem*, quòd pœna pecuniaria, propter violatam immunitatem Eccleſiaſticam ſit ſolvenda Epiſcopo: ex quibus dicit Joan. Andream concludere *in cap. quamquam, de cenſib.* ſufficere, quando injuria facta eſt Eccleſiæ, quòd ſatisfactio fiat Epiſcopo, referens etiam Marian. Socin. *de viſitat. lib.* 11. *in fin.* aſſerere in vim *c. exigit de cenſib. in* 6. reſtitutionem fieri poſſe ſimiliter Epiſcopo; quia Epiſcopus repræſentat Eccleſiam, & eſt in Eccleſia ſicut Eccleſia in Epiſcopo *d. c. ſcire debes*: ad effectum hujus reſtitutionis debet reus relaxari in libertatem, & non ſolùm in libertatem, ſed ſecurus reduci ad locum tutum per extrahentes debet ut in ſuam priſtinam, & omnimodam libertatem, & ſecuritatem ſe recipiat, quemadmodum poſt Igneum *in l.* 1. *num.* 25. Hond. Silan. & alios quos citat, tenet Decianus *de lib.* 6. *cap.* 29. aliàs 30. *num.* 7. Quæ quidem regula an obſervata fuerit cum meis Clericis Aquilanis ſuppliciter Illuſtriſſimorum DD. relinquitur pientiſſimæ diſcretioni; & jura in oppoſitum allegata non concludunt aliquid pro ſingulariſſima opinione contra certiſſimam veritatem.

8. Non primum, videlicet *cap. ſcire debes* 7. *quæſt.* 4. in quo dicitur Epiſcopum eſſe in Eccleſia, ſicut Eccleſia eſt in Epiſcopo: quia Gloſſa ibi datur Brocardica: & ipſius diſpoſitio non poteſt accommodari Eccleſiæ materiali, cujus eſt privilegium immunitatis ut ſupra præmiſſum eſt, nemo enim dixerit Epiſcopum eſſe Eccleſiam materialem, ne cogatur ad movendum riſum auditori, & quæ diſponuntur in jure circa reparationem, ornatum, reconciliationem, & alia hujus generis diſponi circa perſonam Epiſcopi.

9. Non ſecundum, ſcilicet *cap.* 1. *in integr. reſtit.* quod imò facit pro nobis: quia diſtinguit Epiſcopum ab Eccleſia, ſicut diſtinguitur minor à tutore; & ſic Epiſcopus debet reſtituere extractum ab Eccleſia, ut illæſa conſervet illius jura: ſicut tutor debet conſervare illæſa jura minoris ſecundum diſpoſitionem cap....

10. Non tertium, ſcilicet Clement. *de for. compet.* in qua diſponitur injuriam irrogatam Epiſcopo eſſe irrogatam Eccleſiæ: quia etſi verum ſit, quòd injuria irrogata Epiſcopo cenſeatur irrogata Eccleſiæ, cujus eſt caput; non tamen hinc benè inferretur aliquod ablatum, puta Calicem; ab Eccleſia materiali, & reſtitutum Epiſcopo non eſſe reſtituendum ab Epiſcopo dictæ Eccleſiæ, ea ratione quia injuria fuit facta Epiſcopo, & ſic homo extractus ab Eccleſia cum injuria Epiſcopi, & Eccleſię; reſtitutus Epiſcopo, debet poſtmodum reſtitui Eccleſiæ; cum reſtitutio ſit in priſtinum ſtatum rei poſitio, *l. quod ſi minor*, §. *reſtitut. ff. de minor.*

11. Non quartum, videlicet *cap. novit. de judic.* quoad præceptum correctionis, Dic Eccleſiæ, impletur, ſi dicatur Epiſcopo: quia etſi præceptum correctionis, Dic Eccleſiæ, impleatur, ſi dicatur Epiſcopo, qui eſt caput Eccleſiæ: non tamen inde ſequitur, quòd Epiſcopus non debeat ulterius ſatisfacere Eccleſiæ, vel reducendo ovem errantem, vel eam tanquam morbidam ab illa expellendo, ut habeatur tanquam Ethnicus, & Publicanus: & ſic pari ratione reſtitutum ſibi reum antea extractum ab Eccleſia, vel illum debet Eccleſiæ reſtituere, vel illum conſignare Curiæ ſæculari in exequutionem, *cap. fin. de immuni. Eccleſ.* & Bullæ Gregorianæ.

12. Non quintum, ſcilicet, *c. de cætero, de Cleric. non reſid.* quòd qui ſervit Eccleſiæ, ſervit Epiſcopo: tum, quia diſpoſitio hujus cap. habet fallentiam reſpectu Eccleſiæ: ſervitii, ut per Doctores in eo: tum quia ſi eſt bona hæc conſequentia, qui ſervit Epiſcopo ſervit Eccleſiæ; ergo ex tractus reſtitutus Epiſcopo, eſt reſtitutus, Eccleſiæ, ſicut completo ſervitio Epiſcopi debent Canonici remitti ad ſervitium Eccleſiæ: ſic extractus ab Eccleſia poſt ipſius reſtitutionem factam Epiſcopo liber debet remitti ad Eccleſiam, ſervata forma ſacrarum conſtitutionum: niſi exceptuata crimina commiſerit, *ut ſuprà*.

13. Non ſextum, videlicet, *cap. ſi quis contumax* 17. *qu.* 4. quòd pœna pecuniaria propter Eccleſiæ violationem ſit ſolvenda Epiſcopo: tum quia *in cap. ſi quis* in atrio ejuſdem cauſæ, & quæſtionis ſtatuitur oppoſitum, ut nempe quicquid ſolvendum eſt pro violata immunitate Altario illius Eccleſiæ, à qua aliquis fuit extractus debeat ſolvi, tum quia Gloſſa *in d. c. ſi quis contumax*, conciliando dicit pecuniam eſſe ſolvendam Epiſcopo; ſi extractio fuit facta ab Eccleſia Cathedrali, quod non implicat in caſu noſtro, cùm extracti fuerint rei principales ab Eccleſia Conventualium fratrum S. Franciſci: tum fortius ad propoſitum, quia quidquid ſit de pœna ſolvenda, reſtitutio extracti debet fieri illi Eccleſiæ, quæ fuit violata, cùm ſit diverſa ratio reſtitutionis, & ſatisfactionis, argumento *cap. ſi Canonici, & de offic. ordinarii in* 6. in quo ſtatuitur reſtitutio damnorum, & intereſſe Canonicis, & pœna pro injuria ipſi Eccleſiæ, quæ fuit fruſtrata divinis officiis: reſtitutio enim pertinet ad juſtitiam commutativam, & ſic debet fieri illi, à quo res ablata eſt, ut Summiſtæ docent communiter, *in verb. Reſtitutio*: atque ex hac diſtinctione ruunt authoritates in oppoſitum allegatorum Doctorum: pœna enim & ſatisfactio pro illicita exactione pædagiorum ab Eccleſiaſticis, *ut in l. d. cap. quamquam*, & in viſitatione ut *in d. cap. exigit, de cenſibus*, applicanda benè eſt fiſco Epiſcopali: quod autem fuit exactum, debet reſtitui perſonæ, vel loco gravato ſicut extractus Eccleſiæ violatæ: alias privilegium immunitatis Eccleſiaſticæ ſerviret de vento.

14. Ad ſummum tamen præfata deciſio dictæ Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ poteſt aliis rationibus ſuſtineri ad hunc effectum tantùm, ut videlicet intelligatur Eccleſia reſtituta propter conſignationem extracti factam Epiſcopo, ad hoc, ut extrahens aliis adimpletis, ad quæ ipſe tenetur, poſſit ab excommunicatione incurſa abſolvi; non autem quod facta dicta conſignatione, reoque poſito in Carceribus Epiſcopi, ſi delicta non commiſerit exceptuata per Bullam Gregorianam; non ſit reſtituendus loco ſacro, unde fuit abductus, eò magis, quod ut idem Auctor paulò ante fatetur *loc. cit. num.* 6. ex mente Bartoli, & Abbatis, Eccleſiæ ſpoliatæ competit interdictum de libero homine exhibendo pro reſtitutione hominis ab ea extracti: dictumque interdictum licet perſonale eſt in rem conceptum, ſicut cætera interdicta *l.* 1. §. *penult. ff. de interdict.* Unde ſi ita eſt, datur contra quoſcumque detinentes, etiam quòd ſint Epiſcopi, vel alii ſuperiores Eccleſiaſtici, qui retinent carceratos extractos ab Eccleſiis ipſis reſtitutos, niſi delicta commiſerint exceptuata.

15 Nec dicatur ſecundò ad effectum cognitionis, an dicti Clerici commiſerint delicta exceptuata, retinendos eſſe carceratos in terminis Bullæ Gregorianæ: nam Reſpondeo primò dictos Clericos eſſe imputatos tantùm verbo tenus à parte adverſa, & forſan per proceſſus formatos à Laicis de homicidiis cùm qualitate ſacrilegii, quæ non ſunt crimina exceptuata, neque de jure in corpore, neque per Bullam prædictam noviſſimè. Reſpondeo ſecundò cùm ſimus in materia ſpolii, probatio delictorum ad effectum impediendi reſtitutionem debet deduci incontinenti: alioquin non venit impedienda reſtitutio, ex his, quæ ita in terminis noſtris tradit Remigius *in tract. de immun. Eccleſiarum, q.* 17. *ad finem*, & Cardinalis Tuſchus *in verb. Eccleſia, concl. verſ. ſecus ſi dubium ſit.* Hæc tamen probatio incontinenti contra dictos Clericos deduci non poteſt, cùm adverſùs ipſos alii proceſſus fabricati non fuerint, quàm laicorum, quorum acta non ſunt attendenda contra Clericos tanquam nulla ex defectu juriſdictionis qua penitus carent, & cujus omninò ſunt incapaces quoad illos, præſertim quòd ipſi de ſua juriſdictione contendunt per Canoniſtas communiter *in cap. at ſi Clerici, de judiciis*, & non poſſunt facere plenam probationem ad hunc effectum requiſitam ſecundùm doctrinam Proſperi Farinacii *in conſil.* 76. *num.* 3. & Ambro-

ſin.

fin. *cap.* 21. *num.* 4. Imò adeò incontinenti eſt deducenda probatio delictorum exceptuatorum ad effectum prædictum impediendi reſtitutionem extractorum ab Eccleſiis, ut nec ſit dandus terminus fiſco ad probandum reum commiſiſſe delicta exceptuata, etiamſi aliàs illis conſtiterit per confeſſionem ipſius extracti, ut benè probat cum aliis, quos citat Marius Italia *loco citato num.* 3. ad hoc omninò videndus. Reſpondeo tertiò fortiùs, & circa periculum inſtantiæ, & hæſitationis in contrarium, Bullam Gregorianam concedere facultatem carcerandi laicos ab Eccleſiis extractos ad effectum cognitionis, an commiſerint delicta exceptuata, cum expreſſa prohibitione facta Laicis officialibus *verſ. ſicuti etiam prohibemus*, ne ſe ingerant in extractione, & carceratione Clericorum ab & in Eccleſiis etiam ſub prætextu criminum exceptuatorum, cum decreto irritante, & clauſula. Unde retinere carceratos ad effectum cognoſcendi, vel puniendi Clericos extractos à Laicis, ut præfertur, eſſet manifeſtè probare, & ratum habere factum contra dictam Bullam Gregorianam, in qua feruntur omnes cenſuræ, & pœnæ, quæ ſunt contra violatores libertatis, juriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ inflictæ per ſacros Canones, Concilia, & Conſtitutiones prædeceſſorum Gregorii XIV. adverſus facientes contra vel præter diſpoſitionem ſuæ in contrarium allegatæ conſtitutionis.

16. Atque ex hac ultima reſponſione ceſſant omnes difficultates, & ſupereſt tantummodo ſupplicandum prout genibus flexis ſupplicamus Clericos noſtros poſt injuſtiſſimas, diras, & longiſſimas carcerationes, & per civitates ignominioſiſſimas diſtractiones pro reparatione honoris immunitatis, libertatis, & juriſdictionis Eccleſiaſticæ apud inſignem Civitatem in januis reſidentiæ Chriſti Vicarii ad priſtinām libertatem reſtitui, juſto, & miſericordiſſimo judicio, & imperio Veſtrarum Illuſtriſſimarum, & Reverendiſſimarum DD. Quas Deus, &c.

17. Dicendum eſt igitur ex ſupradictis reum eſſe à judicibus Laicis reſtituendum Eccleſiæ, à qua fuit extractus.

Sup. hoc ſup. in reſ. 106. §. Ad 16.

18. Verùm pro Coronide hujus reſolutionis mihi videtur ex his non eſſe relinquendam curioſam, & practicabilem quæſtionem. An ſicut Eccleſia, ut dictum eſt ſpoliata reo eſt reſtituenda; ſic etiam ſit reſtituendus Regius Fiſcus, ſi fuerit reo ſpoliatus, qui detinebatur à ſuis Stallitibus. Et affirmativam ſententiam docet Joannes Maria Novarius *in ſumma Bullar. tit. de immunit. num.* 14. ubi ſic ait: Ampliatur duodecimò in fugientibus è carceribus, vel è manibus familiæ: quod intelligas, quando ipſe ſe eximeret; ſecus verò ſi fuiſſet ab aliis exemptus à manibus familiæ: prout accidit caſus iſte in Civitate Caſtellanatenſi, ubi Vicariatus officium gerebam, & fuit reſtitutus carceratus familiæ. Et ratio eſt, quia ſicut Eccleſia, quæ fuit ſpoliata, habet interdictum de libero homine reſtituendo, ita etiam familia habet interdictum reſtitutionis: quia Eccleſia dicitur cultrix juſtitiæ, vel ſemper fuiſſet detentus per Birruarios, nam non obſtante quod ita detentus vim faciendo traxiſſet ſecum Birruarios, inter Eccleſiam, non gaudebit immunitate niſi liber, & ſolutus evaſiſſet manus familiæ. Ita Novarius. Qui pro ſua opinione adducit Francum *deciſ.* 709 *num.* 3.

Sup. hoc in duabus præcedentibus reſ. & ſup. in reſol. 21 curſim in verſ. Tertio.

19. Sed hanc ſententiam prorsùs eſſe reijciendam exiſtimo. Et ideò dicendum eſt extrahentes reum è manibus ſatellitum, malè facere, & dignos eſſe maxima pœna: puto tamen tam ipſos, quàm reum, ſi in Eccleſiam confugiant gaudere ejus immunitate, nec reum reſtituendum eſſe Curiæ ſæculari. Et ratio eſt clara: nam in tali caſu reus liber ingreditur in Eccleſiam, & verum eſt, quod ad eam confugiat: ergo ejus immunitate non eſt privandus; cùm omnia jura abſolutè aſſerant reos confugientes ad Eccleſiam ejus immunitate gaudere, ut patet ex *cap. inter alia, de immunitat. cap. definivit* 17. *quæſt.* 4. *ex l.* 2. *Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* ubi abſolutè dicitur; Sancimus nemini licere ad ſacroſanctas Eccleſias confugientes abducere. Cùm igitur ſupradicti Canones abſolutè loquantur, & non diſtinguant, ſequitur neque nos diſtinguere debere ex vulgatis teſtibus, quos adducit Surdus *conſil.* 51. *num.* 7. & Jaſon *in l. non dubium num.* 58. *ff. de legibus*, & alii communiter. Et tradit in ſimili caſu Henricus Caniſius Profeſſor Sacrorum Canonum inclyta Academia Ingolſtadienſi *lib.* 3. *Decret. tit.* 14. *de immunit. Eccleſ. fol. mihi* 241.

20. Confirmantur ſupradicta: quia omnes, & ipſe Novarius aſſerunt reum, qui ſe ipſum exemit è manibus Satellitum gaudere immunitate, ergo debet etiam gaudere ſi exemptus fuit adjutorio alterius. Probo conſequentiam, quia in utroque caſu reus, dum confugit ad Eccleſiam, liber, & non captivus ad eam confugit, ergo debet ejus immunitate gaudere. Et ſi non deſint Auctores tam veteres, quàm recentiores non ignobiles, quos ego congeſſi *in p.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 30. & tenet noviſſimè Caniſius *loco citato*, aſſerentes reum, etiamſi captus, & in manibus Curiæ intret in Eccleſiam, ejus gaudere immunitate: ergo quantò majus reus, de quo loquimur, debet illa gaudere: quia liber, ut diximus, & non captivus ad eam confugit. Adde quòd in Bulla Gregoriana nominatim excluduntur rei, qui ad Eccleſiam confugientes non poſſunt ejus immunitate gaudere, inter quos non numerantur rei è Satellitum manibus extracti; ergo non ſunt ab immunitate excludendi: quia, ut ipſemet Novar. *num.* 47. fatetur, verba Bullæ non ſunt amplianda, nec extendenda, neque limitanda, ſeu declaranda, ſed intelligenda, prout ſonant.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 105.

21. Reſtat modò reſpondere ad argumentum, quod pro ſe adducit Novarius: nempè quia ſicut Eccleſia ſpoliata debet reſtitui; ita, & Curia ſæcularis. Et reſpondeo diſparem eſſe rationem: nam in caſu Eccleſiæ judex ſæcularis illam ſpoliavit, abſtrahendo ab ipſa reum violenter, & ideò meritò eſt delinquens ei reſtituendus: ſed in noſtro caſu non ipſa Eccleſia ſpoliavit Curiam ſæcularem, ſed alii: & ipſa recepit reum liberum, & non captivum; ergo nulla ei adeſt obligatio reſtituendi illum. Caveant igitur Epiſcopi ab hac Novarii opinione, nam ſi illam in praxi deducerent, eſſent ſeverè puniendi.

22. Ad alium verò caſum; quem affert Novarius. Reſpondeo primò diſparem eſſe rationem cum iſto, de quo locuti ſumus: nam reus non confugit liber ad Eccleſiam ſed adhuc in brachiis Curiæ ſæcularis. Vel reſpondeo ſecundò in hoc etiam caſu reum gaudere immunitate; ut ego nominatim contra Novarium cum multis Doctoribus probavi *in par.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 106. *& in part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 36. *& in part.* 1. *tr.* 1. *reſol.* 13. Et nunc pro probabilitate dictæ ſententiæ adducam auctoritatem Mariani Socini viri in legali literatura celeberrimi *tract. de citat. art.* 17. *in* 2. *membr.* ubi docet, quòd ſi familia capit aliquem extra domum, & captus trahens capientem ingreſſus fuerit domum, vel intra clauſuram domus partem corporis immiſerit; non debet inde invitus extrahi: ita, & reus, qui ſecum rapit Stallitem, & confugit ad Eccleſiam, debet ejus immunitate gaudere. Cæteras verò rationes pro hac ſententia videbis penes me ipſum in locis citatis. Et ita hanc ſententiam poſt hæc ſcripta inveni docere Ghilinium *in ſumma ver. Eccleſia*, *n.* 2. & me citato Glianes & *de cenſuris ver. extrahens*, *nu.* 18. Trullench *in Decalog. tom.* 1. *cap.* 11. *dub.* 1. *num.* 11. & Cæſarem Locatellium *in Breviario de Tortura*, *inſpect.* 5. *nu.* 162. ubi affirmant reum, qui ligatus cum Satellite fugit in Eccleſiam, debere ejus immunitate gaudere.

Quæ omnes hic ſunt ſup. reſ. 101 102. & 104 & in reſ. 106. §. Nec à verſ. unde.

Sup. hoc in reſolutionibus not. præmiſſum.

23 Sed cùm ſatis probatum ſit reum exemptum è manibus Satellitum, & ad Eccleſiam confugientem gaudere ejus immunitate. Quæritur, an eadem etiam gaudeant immunitate illi, qui exemerunt: maximè ſi reus ibat jam damnatus ad Triremes, vel exemerunt è carceribus. Et negativè quidem reſponderet Sarpus, quia qui eximunt condemnatos è manibus familiæ ſæcularis incidunt crimen læſæ Majeſtatis, *ex textu in leg. cujuſque verb. item qui confeſſum*, *ff. ad leg. Jul. Majeſt.* & docet Alexander *conſil.* 35 *num.* 4. *vol.* 2. Burſatus *conſil.* 296. *num.* 1. *&* 5. *vol.* 2. Vivius *deciſ.* 92. *num.* 4. & alii; quos plena manu citat Maſtrillus *in indulto cap.* 59. *nu.* 1. *&* 2.

24. Verùm contrarium tenendum eſt, maximè in terminis Bullæ Gregorianæ, in qua ſolùm excluduntur ab immunitate Rei læſæ majeſtatis tantùm in perſonam Principis. Unde ex his etiamſi eximentes in ipſo actu eximendi vulnerarent, immò occiderent Satellites Regios vel fiſcum; ſi poſtea ad Eccleſiam confugerent; ejus utique immunitate gauderent: nam licet occidentes Officiales Regios committant crimen perduellionis *ex leg.* 1. *ff. ad leg. Jul. Majeſtat.* & notant Doctores, quos citat Farinacius *quæſt.* 112. *nu.* 136. Antonius de Amatis *deciſ.* 1. *&* 4. & cum aliis. Tamen, ut dictum eſt, ſolum crimen læſæ majeſtatis in ipſam perſonam Principis excluditur ab immunitate, Ergo, &c.

Sup. hoc ſup. in reſ. 50 ſed lege etiā alias ejus primo no.

RESOL. CIX.

An extratus violenter ab Eccleſia à parentibus occiſi, ſi ſuperveniat curia ſæcularis, & capiatur debeat adhuc gaudere immunitate?

Idem eſt, ſi metu injuſtè illato, quod à judice ſæculari capiendus ſis in Eccleſia, & fugias ab ea, adhuc non potes capi, quia tunc non diceris egredi ſed extrahi per violentiam. Ex p. 2. tract. 7. & Miſc. 2. Reſ. 6.

S. 1. Ne-

§.1. NEgativè reſpondet noviſſimè, nixus authoritate Patris Suarez, Regens Sanfelicius *tom.2. dec.286. num.5.* & diſtinguendum putat: nam, ſi Judex miſit alterum, qui tanquam privatus amicus falſus, illum deciperet, vel inimicus vim inferret; tunc ſine dubio non poteſt capere illum: quia actio principaliter eſt Judicis, & ideò ipſe tenetur Eccleſiæ reſtituere: ſi verò ipſe nihil cogitando de priori injuria, reum invenit extra Eccleſiam; poteſt ſine dubio illum capere, & contra illum procedere; quia extra locum ſacrum illum invenit, & ibi incipit excere juriſdictionem ſuam, & ideò non violat immunitatem, neque ipſe tenetur hominem reſtituere Eccleſiæ; alter verò, qui illum extraxit, tenebitur reſtituere: quòd ſi jam non poteſt, eſt per accidens, & ſatisfacit reſtituendo expenſas, & damna, prout poterit.

2. Nec obſtat id, quod dicitur, quòd perſona extracta ſit privata libertate, & venit reſtituenda, tanquam res affecta, quæ ad quemcumque tranſit, cum vitio tranſit nam reſpondetur; nullo jure id eſſe fundatum, & jura adducta loquuntur in caſu diverſo, quando videlicet, cohæret vitium. Et ita loquitur textus *in l. Si abducta, C.de furt.* In caſu noſtro etſi privilegium prædictum competit perſonæ, attamen competit ratione loci; & donec eſt in loco: unde, ſi ſpontè exierit ab Eccleſia, non gaudet immunitate. Remig. *in tract.de immunit.in princip.3. præſuppoſ.n.12. & ſeq.& fall.12.* Clar. *in §.fin.quæſt.30.num.1.verſ. Sed certè.* At cùm in Eccleſia nulla per familiam Curiæ ſæcularis illata fuerit violentia; ſed extra locum ſacrum captus, in quo perſona erat privilegiata, ſequitur, non eſſe reſtituendum, Nec à Judice poteſt dici ſpoliata perſona immunitate, cùm non adfuit conſenſus, & authoritas ipſius in extractione ab Eccleſia; ſed eam familia ceperit, poſtquam ad locum non immunem traxerunt, & interdictum: unde vis non competit contra illum; qui non ſpoliavit, *cap.Cum ad Sedem de reſtit.ſpoliat.*

3. Sed contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto quam cum Peregrino, Megala, & Genuenſi firmavi *in part.1.tract.1.reſol.16.* & nunc contra Sanfelicium iterum firmo cum Gregorio de Valentia *tom.3.diſp.6.quæſt.15.punct.1. ad reſp. ad 2.* Bonac. *tom. 2. diſp. 3. quæſt.7. §.2. num. 10.* & Caſtr.Pal. *tom.2.tract.11. diſp. unic. punct. 11. num. 2.* qui nominatim refellit Suarez. Ratio eſt: quia illa extractio eſt violenta: ſed omnis extractio violenta, eſt nulla, & reo præjudicare non poteſt; aliàs facilè poſſent Judices confugientes ad Eccleſiam capere, & punire ſi per vim ab aliis extractos licitè capere, & punire poſſent: ergo. Dices: Judex, qui non fuit particeps hujus violentæ extractionis, dici non poteſt extrahere delinquentem à loco ſacro, ſed ex profano: ergo non violat immunitatem. Sed reſpondeo, Judicem violare immunitatem: quia primam extractionem continuat: delinquens enim, etſi extra locum ſacrum exiſtat corporaliter: moraliter tamen reputandus eſt, ac ſi in loco ſacro adeſſet: tum quia extractio nulla fuit: tum, quia immunitatis privilegium non amiſit; ſi quidem Eccleſiæ eſt reſtituendus. At idem eſt, ſi metu injuſtè illato, quòd à Judice ſæculari capiendus ſis, fugias ex Eccleſia, adhuc non potes capi: quia tunc non tam diceris egredi, quàm extrahi per violentiam. Sic pluribus comprobat Farinacius *in Append.de immun.cap.2.nu.55.* Et hanc ſententiam, præter Doctores citatos, tenet etiam, me citato, Trullench *in Decal. tom.1. lib.1.cap.11. dub.1. num.14.* Non eſt igitur recedendum ab affirmativa ſententia, quam contra Suarez communiter tenent omnes, ut viſum eſt, qui poſt ipſum ſcripſerunt.

RESOL. CX.

An Judex, qui non mandavit extrahere reum ab Eccleſia, ſed ſatellites, vel alii extraxerunt vi, vel dolo, teneatur reſtituere eum in Eccleſia, vel poſſit contra illum agere? Ex p. 1. tract.1.Reſ.16.

§.1. IN tali caſu poſſe adversùs talem procedere, quia illum invenit extra locum ſacrum, putavit Suarez *de Relig.tom.1.tract.2.lib.13.cap.3.num.17.* & ideò illum non eſſe Eccleſiæ reſtituendum, nec pœnas violatæ immunitates incurrere docet.

2. At ego ſemper contrariam ſententiam tenui, quam poſtea docuit noſter Megala *in 3.par.lib.4.cap.2. quæſt.1.n.32.* Peregrin. *tract.de immunit. Eccleſ.cap. 20. num.234.* Et ratio eſt: quia talis reus eſt affectus pro reſtitutione Eccleſiæ, quæ fuit dolo, ſeu vi ſpoliata: ergo ad quemcumque tranſierit, cum tali onere tranſit: ſicut res furtiva tranſit ad omnes cum onere reſtitutionis cui de jure competit ſcilicet; domino ſuo: adde, quòd in Bulla dicitur, *Extrahunt, capiunt, & incarcerant.* Ut igitur dicta verba operentur effectum ſuum, *juxta cap.Paſtoralis, de appellat.* ſunt intelligenda, *capiunt, & incarcerant,* ſcilicet, extractum. Ita Peregrinus. Deinde Summus Pontifex in iſta Bulla punit attentantes aliquid præter, vel contra ejus formam: ſed Judex, qui, ſi non mandavit, tamen extractum non reſtituit; contra Bullam attentare dicitur: ergo illius pœnam incurrit. Sed, quia talis caſus accidit in urbe Neapolitana, & ut *ſuprà* diximus, fuit deciſum: ponam verba Epiſcopi Genuenſ. *in praxi, cap. 17. num. 5.* ubi ſic ait: [Anno 1598. quidam aſſaſſinus interfecit quandam perſonam, & poſteà confugit ad Eccleſiam, à qua fuit per vim extractus à conſanguineis occiſi, & aliquibus ſatellitibus Curiæ ſæcularis, & eodem die coram Judice ſæculari confeſſus fuit commiſiſſe dictum homicidium per aſſaſſinum. Fuerunt per Curiam Archiepiſcopalem citati omnes Judices M. C. Vicariæ, Advocatus, & Procurator Fiſcalis, & etiam Carcerarii, quatenus deberent reſtituere dictum extractum Eccleſiæ prædictæ, vel procuratore ejus reſtitutionem, & non impedire reſpectivè ad finem, quòd ſi conſtiterit Curiæ Archiepiſcopali à dicto delinquente fuiſſe commiſſum delictum exceptum in Bulla, poſſet eidem Curiæ ſæculari conſignari: qui non aliter procuraverunt; ſed poſt breve tempus laqueo ſuſpendi fecerunt: & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt declarati excommunicati omnes prædicti Judices, Fiſcales, Carcerarii ſatellites, & conſanguinei occiſi, qui extraxerant dictum juvenem à dicta Eccleſia.] Ita Genuenſis. Unde apparet, omnes reos extractos ab Eccleſia vi, vel dolo per quaſcumque perſonas, eſſe à judice laico Eccleſiæ reſtituendos: & ſi aliter fecerint, in excommunicationem, & pœnas Bullæ Gregorianæ incident.

RESOL. CXI.

An reus amittat immunitatem, qui deceptus fuit ſubdolis verbis, & fallaciis ad egrediendum ab Eccleſia, & Judex poſſit illum punire? Ex part.1. tract.1.Reſ.26.

§.1. AFfirmativè reſpondet Bonacina *de leg. diſp. 3. qu.7. §.2.num.10.* Fillius *tom.1.tract.15. cap.6.nu.154.* Duar. *in Bulla Cœn.lib.2.can.15.quæſt.16.nu.34.* Fagundez *de Precept. Eccleſ.tract.2.lib.4.cap.4.num.56.* qui citat Suarez, & Navarrum; quamobrem aſſerit: [Videant delinquentes, ne ſe falli ſinant: ubi primùm enim à loco ſacro ſpontè egrediuntur, hanc immunitatem amittunt: Fallit tamen hoc, juxta Sylveſt. *verb.immunit.3. nu.34.* niſi exeant ad requiſita naturæ, cui libenter adhæreo: indecens enim eſt: ut Eccleſia Dei: & locus ſacer, qui omni odorum ſuffimento olere debet, his immunditiis ſordeſcat.] Ita Fagund.

2. Non reticebo tamen, contrarium docere Bobadil. *in Polit.tom.1.lib.2.cap. 14. num.* 80. ibi. [Aunque por palabras blandas: ò engañoſas, ò promeſſa, &c.] idem docet Villadiego *in Polit.cap.3.n.222.* & noſter P. Megal. *in 3. part. lib.4. cap.1.q.1.n.32.* ubi aſſerit. Et prædicta procedunt, etiamſi blandis verbis, vel fallaciis à miniſtris Juſtitiæ, vel Judice inductus delinquens ſponte exiret. Unde hæc ſententia in favorem Eccleſiæ amplectenda videtur, & illam docet Maſtrill. heu quondam noſter *lib.2.deciſ.169.n.12.*

RESOL. CXII.

An judex laicus violet immunitatem Eccleſiæ, ſi carceret aliquem à perſonis privatis per vim extractum ab Eccleſia?

Et notetur, quòd privata perſona, quæ extraxit aliquem ab Eccleſia, afficitur cenſura. Ex part.4.tr.1. Reſ.102.

§.1. NEgativam ſententiam docet Suarez *de Religione tom.1.tract.2.lib.3.c.13.n.17.& 19.in fine,* quia talis judex, ut ſuppono, non fuit particeps extractionis: ergo non incurrit pœnas.

2. Sed ego affirmativam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quia illa extractio irrita fuit, & nulla, ergo extractus illicitè, nec juridicè potuit à judice laico incarcerari, quamdiu per extractum non ſtetit, ne in loco ſacro reponeretur. Adde quòd Gregorius XIV. in ſua Conſtitutione interdixit illas actiones per particulam *vel*, quæ eſt alternativa, ibi capere, extrahere, aut carcerare, & ita docet Bonacina *in Decalog.diſp.3.q.7.punct.9.n.10.* Valentia *tom.3. diſp. 6.q.15.punct.1.ad 2.* & Genuenſ. *in praxi c. 17.nu.6.* ubi etiam rectè notat cum Peregrino *de immunitate, c.14.n.10.* & aliis contra Gambacurtam *lib.8.c.7.n.4.& 5.* quò privata perſona quæ extrahit aliquem ab Eccleſia afficitur cenſura.

Sup. hoc in reſ. [illegible] & inf. reſ. 112. & ne deſeras videre etiam doctrinam reſ. 111. & ſi quam- [illegible] Ad 14 reſ.127.

Sup. in reſol. quæ nunc eſt inf. 112 & pro particula attentare, contenta in hoc textus lege ſupr. reſ. 40.

Sup. hoc ſupra in reſol. 81. §. ult. cum ad medium, & lege doctrinam reſ. præteritam, & ſi placet etiam alia ejus not.

Sup. hoc hy. in reſ. 109 & 110.

RE-

RESOL. CXIII.

An ſi conſtaret notoriè reum non gaudere immunitate Eccleſia, poſſit illum judex ſæcularis extrahere ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi? Ex part. 1. tract. 1. Reſ. 14.

Sup. hoc in ſtribus reſol. ſeqq. §. 1. AFfirmativam ſententiam docet Gambacurt. *lib. 6. cap. 14. & lib. 8. cap. 10.* Villadiego *in Polit. cap. 3. nu. 238.* & ante Bullam Gregor. probabiliter docuerat Suarez *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. cap. 11.*

2. Sed hodie poſt Conſtitutionem Gregor. XIV. ut notat Filliucius *tom. 1. tract. 15. cap. 6. num. 154.* & Durandus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. can. 15. quæſt. 16. num. 31.* hæc opinio eſt prorſus refellenda, & non audeant Judices illam in praxi obſervare, nam ſine dubio excommunicationem incurrerent, & contra ſacram immunitatem efficerent. Et ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, teſtatur Genuenſis *in praxi, cap. 17. num. 5.* & Riccius *par. 5. collect. 1792.* & idem docet Lazarlus *tract. de Blaſphem. quæſt. 5. nu. 71.* ubi ſic ait: (Forma hujus Conſtitutionis ſervanda eſt etiamſi confugientem ad Eccleſiam, notorium ſit, commiſiſſe delictum exceptuam in ea: adhuc enim Epiſcopus debet priùs cognoſcere, an hoc ſit verùm; & poſteà conſignare reum Curiæ ſæculari; aliàs extrahentes incurrent cenſuram, & reus eſt Eccleſiæ reſtituendus.) Hoc etiam docet Farinac. *in Append. immunit. cap. 22. num. 339.* Raynerius *in Catal. cenſur. capite 7. excom. 31. notab. 3.* & noviſſimè Franc. Zipæus *in ſua Anal. Jur. can. lib. 3. de immunit. Eccleſ. num. 12.* cum noſtro P. Megala *in 3. part. lib. 4. cap. 2. q. 1. nu. 31.* ubi aſſerit, formam hujus Conſtitutionis eſſe ſervandam, licèt notoriè conſtet reum commiſiſſe delictum in hac Extravaganti exceptum, nam etiam ſi notorium relevet ab onere probandi *cap. veſtra: de cohabit. Cler. & mult.* tamen non relevat, quando probatio requiritur pro forma. Hæc ille, & alii. Ex quibus conſtat, me his diebus elapſis in quodam ſupremo Miniſtro Regio rectè opinionem Gambacurtæ reprobaſſe, illum à tali ſententia amovendo.

RESOL. CXIV.

An in caſibus exceptis liceat judicibus ſæcularibus ſine licentia Epiſcopi reos ab Eccleſia extrahere? Ex part. 4. tractat. 1. Reſol. 42.

Sup. hoc in reſ. præcedenti, & in ſeqq. §. 1. AFfirmativam ſententiam docet Ludovicus Correa *in relect. ad cap. inter alia, de immunitate Eccleſ. part. 4. num. 10.* Acugna *in Decret. Gratian. part. 1. diſt. 87. cap. 6. num. 7.* Julius Clarus *lib. 5. quæſt. 30. §. fin. num. 20.* Covarr. *lib. 2. variar. cap. 20. num. 18.* Guid. Papa *deciſ. 121. nu. 1.* Boerius *deciſ. 109. num. 2.* Guillelmus de Benedictis *in repet. cap. Raynutius ver. & uxorem, num. 444.* & alii teſtantes ita obſervari in praxi.

2. Sed hodie hæc ſententia non poteſt ſuſtineri, ſtante Bulla Gregor. XIV. ut ego ipſe ſatis firmavi *in part. 1. reſ. 14.* Quæ hic eſt antecedens. cùm multis Doctoribus, quibus nunc addo Ambroſinum *de immunitate cap. 11. num. 1.* Simonem Rao *in reſponſ. ad dubia ſuper immunit. Eccleſ. fol. mihi 27.* ubi citat Aufrerium, Vulpellum, Cynum, & Sylveſtrum, & noviſſimè Peregrinum *de immunit. cap. 14. num. 6.* ubi ſic ait. In caſibus exceptis, ſi judex, vel alius miniſter juſtitiæ, abſque licentia Epiſcopi, vel ejus Officialis, & interventu perſonæ Eccleſiaſticæ à dicto Epiſcopo, vel officiali auctoritatem habente, per vim extrahat reum, qui confugit ad Eccleſiam, grave ſacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem, & pœnas contra ſacrilegos prædictos ſtatutas. Patet hæc concluſio ex præſenti conſtitutione Gregorii Papæ XIV. in illis verbis. (Volumus dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut curia ſæcularis ejuſque Judices; & Officiales ab Eccleſiis, Monaſteriis, locíſque ſacris prædictis laicum aliquem ut præfertur, delinquentem, in nullo ex caſibus ſupradictis (exceptis,) ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel ejus officialis, & cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo authoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores etiamſi alii Ordinarii ſint, aut nullius diœceſis, aut Conſervatores ab hac Sede ſpecialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem devolvatur hæc cognitio, & non ad alios capere, extrahere, aut incarcerare, niſi eo caſu, quo ipſe Epiſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitæ illos in delictis (exceptis) ſuperiùs expreſſis culpabiles tradere, aut capturæ, & carcerationi intervenire, & aſſiſtere recuſaverint, tunc reverentiæ Eccleſiæ, & locis ſacris debitæ memores prædictos delinquentes minori quo id fieri poterit cum ſcandalo, & tumultu extrahere curent. Hodie tamen ceſſat per ſupradictam conſtitutionem Pontificiam. Ita Peregrinus, &c.

RESOL. CXV.

An judices laici poſſint ſine licentia Epiſcopi extrahere reos, qui commiſerunt crimina exceptuata, quæ non gaudent immunitate? Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 28.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Sarpus *cap. 6. fol. 61.* Sup. hoc in duabus præcedentibus reſ. ubi ſic ait. Vidimus hactenus, quibuſnam ſacris locis immunitas tributa fuerit: & quænam reorum conditio nequeat ab iis divelli. Reliquum modò eſt, ut videamus; cùm reus aliquis ad Eccleſiam confugit, à qua jure abſtrahi poſſit, quanam auctoritate id efficiendum fuerit. Quocirca communis eſt omnium opinio, Laicum judicem auctoritate, quæ nunc temporalis dicitur, abſque Eccleſiaſtici Præſulis venia, præhendendi jus tribuere, atque ut perficiatur mandare. Cuius ſanè rei claræ admodum, & efficaces ſunt cauſæ Eccleſiarum, namque immunitas non violatur, ſi per vim quiſpiam in ea comprehenditur, qui tamen ejuſmodi defendi non poteſt immunitate: ſed nemo in atrocioribus delictis ea paſſim uti poteſt, igitur à quocumque comprehendatur, Eccleſiarum immunitas illæſa eſt. Huc accedit prehendendi facultatem ab iis peti decere, qui negare poſſint: ſed Eccleſiaſticus eam negare nequit, quæ à lege tribuitur: quare ab ipſo non eſt petenda. Ita ille.

2. Sed negativam ſententiam ſuſtinendam prorſus eſſe puto, cui aſſiſtit jus commune, & conſtitutio Gregor. XIV. Probatur primò ex jure Canonico *in cap. frater 17. quæſt. 4.* ubi prohibetur potentioribus ſæcularibus reum invitum ab Eccleſia extrahere non captata Sacerdotis licentia: ergo, ſignum eſt Sacerdotis licentiam requiri. Item facit textus *in cap. definivit, 17. quæſt. 4.* in quo datur facultas reddendi Eccleſiæ extractum ſine conſenſu Sacerdotis; ubi Archidiaconus, & alii obſervant hoc procedere etiam ad publicum Latronem, & ſic ad caſus exceptos.

3. Probatur ſecundò ex jure civili per textum *in leg. pateat, in fin. Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugium:* ubi licèt Imperator extrahi poſſe ſtatuerit confugientem in Eccleſiam cum armis, ſi monitus arma non depoſuerit, adhuc fieri tamen non poſſe voluit Epiſcopo inconſulto: & reddit rationem, ne ſcilicet ſi multis paſſim hoc liceat, confuſio generetur. Et licèt ubi Imperator requirat cum Epiſcopo etiam ſuorum judicum juſſionem; tamen ipſe nihil in materia immunitatis contra ſacros Canones potuit ſtatuere. Sufficit nobis per dictum textum demonſtrare, quod etiam de jure Civili Imperatores voluerunt confugientes ad Eccleſiam extrahi non poſſe inconſulto Epiſcopo. Vide etiam Authen. *Si quis, Cod. ad leg. Jul. de adulter, in §. final.* ubi ſtatuitur, quòd ſi maritus invenerit in Eccleſia hominem ſibi de adulterio ſuſpectum cum uxore ſua loquentem; debet utrumque defenſori Eccleſiæ, aut aliis Clericis tradere, ut ſerventur, donec ſæcularis judex, qui de hoc cognoſcere debet, requirat Epiſcopum, ut illos ipſi tradat: quod etiam probatur ex Authent. *de mandat. Princip. §. Sed neque,* in illis verbis: *Auxiliabuntur autem tibi ad hoc etiam Deo amabiles Eccleſiarum defenſores, & Oeconomi.* Et ratio eſt, quia captura reorum, ut patet, eſt actus juriſdictionis, qui in alieno territorio exerceri non poteſt *ex leg. extra Territorium, ff. de juriſdict. & in cap. 2. de conſtitut. in 6.* Ergo Judex Laicus non poteſt exercere juriſdictionem in Eccleſia, quia non eſt de diſtrictu Principis ſæcularis, ſed de Territorio judicis Eccleſiaſtici, ut probat Cardinalis Tuſchus *verb. Eccleſia concluſ. 5. num. 10.* & Carolus de Graſſis *effect. 1. num. 617.* Farinacius *conſil. 214. nu. 3. lib. 3.* & me citato Ciarlinius *controverſ. forenſ. cap. 10. nu. 5.* & alii penes ipſos. Unde hanc ſententiam in terminis juris communis tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *de immunit. cap. ult. nu. 356.* Caballus *in quæſtionibus criminal. cap. 194. num. 12.* & Guallinus *tom. 1. in defenſ. 1. cap. 71. num. 3.* Rollandus a Valle *lib. 1. conſ. 126. nu. 15.* & Joannes Wigers *de inſtit. & jure tr. 8. cap. 6. dub. 26. nu. 172.* Sup. hoc ſup. in reſ. 63 & ſeq. ad doctrinam, & infra in reſ. ſeq. 6. Nec valet, & infra in ref. 26. Vide § Secundò, & ex reſ. 101.

4. Sed hæc difficultas prorſus ceſſat hodie ſtante conſtitutione Gregoriana; ubi clarè, & expreſſè ſtatuitur ſæculares judices non poſſe ſine Epiſcopi licentia aliquem ab Eccleſia extrahere; etiam in ipſis caſibus exceptuatis. Et ita ego cum multis Doctoribus ſatis firmavi *in parte 1. tract. 1. reſol. 14.* Quæ hic eſt prima poſt ſtatutam. unde ſi in caſibus exceptis judex vel alius Miniſter abſque licentia Epiſcopi, & interventu perſonæ Eccleſiaſticæ à dicto Epiſcopo, vel ejus Officiali auctoritatem habentis; per vim extrahat reum in Eccleſia exiſtentem,

ſacrilegium committit, & incurrit in excommunicationem. Vide Doctores à me *in citata reſolut.* congeſtos; quibus de Chartarium *deciſ.crimin,46,num.87.* & Ciarlinium *in controv.forenſ,lib.1.cap.10. num.33.*

5. Unde ex omnibus ſupradictis apparet cavendum eſſe à Capitulo 75. Alphonſi Regis in Sicilia; dum vult, quòd aliqui delinquentes extrahi poſſint ab Eccleſia per judices ſuos Officiales temporales in quibuſdam caſibus in prædicto Capitulo enumeratis,

6. Reſtat modò reſpondere ad argumenta, quæ pro ſua confirmanda ſententia Sarpus adducit. Et ad primum argumentum: quòd, cùm tales delinquentes non gaudeant Eccleſiarum immunitate, illa nullo modo violatur, ſi in Eccleſia comprehendantur. Reſpondeo negando conſequentiam; nam licèt crimina exceptuata non protegantur ab Eccleſia, non ſequitur ex hoc delinquentes in ipſa comprehendi, & inde extrahi poſſe ſine licentia Prælatorum Eccleſiaſticorum, ut, & clariſſimè patet ex rationibus hucuſque ſuperiùs adductis.

7. Ad ſecundum argumentum, videlicet, quod licentia petenda eſt ab illo, qui negare non poteſt: ſed judex Eccleſiaſticus in noſtro caſu talem licentiam negare non poteſt. Ergo, &c. Reſpondeo, quòd talis licentia, licèt ab Eccleſiaſtico judice negari non poſſit, tamen ab illo petenda eſt ex ratione, quam adducit imperator *in l.pateant, C, de his, qui ad Eccleſ.confug.* nempè, ne confuſio generetur, & irreverentia erga ſacroſanctas Eccleſias à Laicis Miniſtris in captura reorum.

8. Adde quòd etiam à Regularibus petenda eſt licentia ab Epiſcopo prædicandi in ſuis Eccleſiis; & tamen illam negare non poteſt Epiſcopus: & ideò ſufficit petita, & non obtenta, ut vult Concilium Tridentinum. Ergo non eſt ſemper verum id, quod Sarpus pro certo ſupponit: nempè licentiam non eſſe petendam ab illo, qui negare illam non poteſt. Unde ex his omnibus refellendus venit Juſtus Oldeſob qui noviſſimè *in pract.crimin.tit.3.caut,17.nu.3.* docet, hodie criminoſos non expectata Prælati licentia eſſe ab Eccleſia a judicibus Laicis extrahendos, & contra Fagundez *in Decal.tom.1.lib.5.cap.1.nu.22.* dicendum eſt aſſaſſinum non eſſe extrahendum à judice Laico.

RESOL. CXVI.

An ſaltem ratione conſuetudinis judices laici poſſint extrahere reos ab Eccleſia in delictis exceptuatis, & excuſationem habere, ne obſervent Bullam Gregor. XIV. de immunitate Eccleſiarum?

Et notatur eſſe reprobandam conſuetudinem, etiam in terminis juris communis, in qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia, donec examinetur cauſa ab ordinario.

Et an Conſtitutio Gregoriana ſit uſu recepta, explanatur?

Et an, ut conſuetudo prævaleat, adverſus canones, & leges Pontificias, opus ſit, ut introducta ſit cum ſcientia, & expreſſo conſenſu Summi Pontificis? Ex part. 6. tract. 1. Reſol. 29.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Sarpus *cap.6.fol.62.* ubi ex Epiſcopo Covarruvias affirmat hanc conſuetudinem toto terrarum orbe à Chriſtianis receptam eſſe, & fol.51. approbat etiam aliam conſuetudinem, ut ſuprà viſum eſt, extrahendi fures ab Eccleſia, & paſſim in tota ſerie hujus libri approbat conſuetudines in materia immunitatis Eccleſiarum.

Sup. in reſol. quæ hic eſt 77.

2. Sed has conſuetudines prorſus reprobandas eſſe exiſtimo. Et probatur noſtra opinio. Primò, quia nulla conſuetudo valet, quæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut patet *ex cap. gravem, de ſentent. excommunicat.* aſſerunt etiam communiter Canoniſtæ *in cap. noverint; de ſentent. excommunic. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, ut obſervat Peregrinus *de immunit.* Ambroſinus *cap. 14. nu.2.* Bonacina *tom.2.diſput.3. q.8.punct. 10.n.4.* & alii, eſt conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum. Ergo, &c.

Sup. hoc in reſ. not. primi [illegible]

3. Secundò conſuetudo irrationabilis de jure non valet *ex cap.final. & ibi* Gloſſ. *in verb.irrationabilia, de conſtitut. in 6. & ex cap.fruſtra cap.mala diſtinct.8.* Sed conſuetudo, de qua loquimur, utpotè Sacris Canonibus contraria, eſt irrationabilis, ut patet *ex cap.cum venerabilis, cap.ad audientiam, de conſuetud.* Ergo, &c.

4. Tertiò conſuetudo ſtatuto æquiparatur *ex lege de quibus, ff.de legibus ex cap.cùm dilectus, de conſuet.* & ideò non inducitur ſuper his, ſuper quibus populus expreſsè ſtatuere non poteſt, ut obſervat Aymon *conſil.134. num.25.* & latiùs *de antiquitate temporum in 4.part. ſect. 1. num. 13.* Sed in materia immunitatis Eccleſiaſticæ, & Eccleſiarum non ſolum populus, ſed Principes Laici nihil ſancire poſſunt, ut habetur *in cap. ſolitæ, de major, & obediend. & in c.1.de conſtit.* Ergo nec conſuetudinem introducere valent.

5. Quartò immunitas Eccleſiarum eſt de jure divino, ut tradunt communiter Doctores, quos plena manu congerit Chartarius *in deciſ.criminal. 46. num.34.* & ego ipſe *in part.4.tract. 1. reſolut. 44.* Ergo, &c. Et licèt daremus, quod negandum eſt, immunitatem Eccleſiarum eſſe de jure humano, quod per conſuetudinem derogari poteſt *ex cap.final.de conſuetud.cap.in iſtis, diſtinct. 4. cap. placuit, diſtinct.12.* tamen non poteſt procedere, quando jus prohibet conſuetudinem, ſupponendo eſſe iniquam: & hoc modo prohibet jus Canonicum conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam *ex cap.1. & cap.ad noſtram, de conſuetud.* & docet Rota Romana *deciſ.10.de conſuetud.in antiquis.* Ergo nulla prorſus conſuetudo eſt admittenda contra Eccleſiarum immunitatem. Et ita docent communiter Doctores, & noviſſimè omninò videndus Fagundez *in precept. Decalog. tom.2.lib.8.cap.44.n.30.*

Quæ hic eſt ſup. reſ. [illegible] Verum reſponſio.

6. Quintò ſupradictæ conſuetudines jam reprobatæ ſunt à Concilio Tridentino *ſeſſ.25.cap.20. de reform.* quatenus innovat, & exactè præcipit ab omnibus obſervari Sacros Canones, & Concilia generalia, necnon Apoſtolicas ſanctiones in favorem libertatis Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum. Et dictum Concilium fuit confirmatum per Bullam Pii IV. in qua adeſt clauſula decreti irritantis, quæ tollit omnem conſuetudinem præteritam, & futuram, ut infrà probatur.

7. Et tandem ſextò omnis difficultas ceſſat ſtante Gregoriana conſtitutione, in qua, ut ego cum multis Doctoribus probavi *in part. 1. tractat. 1. reſolut. 1.* tolluntur omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum: quia ibi adeſt clauſula, *ſublata*, &c. qua tollitur omnis facultas judicandi, *in cap. ſi eo tempore, de elect. in 6.* Tum quia adeſt ibi decretum irritans, contra quod allegari non poteſt contrarius uſus, ut infrà videbitur: tum quia in dicta conſtitutione reducuntur omnia ad unam formam, quæ de ſui natura opus eſt, ut ſervetur ad unguem; tum quia conſuetudo derogans immunitati corruptela à Summo Pontifice vocatur. Tum denique, quia expreſsè derogat cuilibet facultati, quomodocumque emanaverit à Sede Apoſtolica, contrarium judicandi: ſub qua tam ſtatutum, quàm lex, & conſuetudo videntur comprehendi. Et in ſpecie, quoad caſum noſtrum ſtatuit judices etiam in caſibus exceptuatis non poſſe auctoritate propria delinquentes ab Eccleſia extrahere.

Quæ hic eſt ſup. reſol. 1. & § Ex his & in aliis ejus annot.

8. Sed adversùs ſupradicta inſtabat olim mecum diſſerens quidam Miniſter Regius textum *in cap. 1. de conſtit. in 6.* ubi Bonifacius VIII. decrevit, quòd Romanus Pontifex per conſtitutionem a ſe noviter editam non intelligitur in aliquo derogaſſe conſuetudinibus locorum, & perſonarum, niſi expreſſam de iis fecerit mentionem. Sed in dicta conſtitutione Gregoriana nulla de conſuetudinibus particularibus habetur mentio; ergo, &c. Et ita peſſimè argumentatur Gambacurta *lib.5.cap.8.num.8.*

9. Reſpondeo, quòd textus *in dicto cap. 1. de conſtitut.* non procedit, ubi per legem conſuetudini contrariam ad jus commune primæum reducimur: tunc enim conſuetudo tollitur per legem contrariam, licèt de conſuetudine in lege mentio facta non fuerit, ut docet Paulus de Caſtro *in l. de quibus, num.54.ff. de legib.* & Chartarius *deciſ. crimin. 46. nu. 45.* Sed per conſtitutionem Gregorianam poſt aſſertas conſuetudines reducimur ad jus commune primævum: ergo concludendum eſt conſuetudinibus per illam ſufficienter fuiſſe derogatum.

10. Dicendum eſt igitur contra Sarpum conſuetudines contra Eccleſiarum immunitatem eſſe invalidas, & eſſe jam reprobatas à ſacro Concil. Trident. & conſtitutione Gregorii XIV. Unde extrahentes reos ab Eccleſia in caſibus exceptis ratione conſuetudinis non excuſantur à pœnarum incurſione.

11. Hinc obiter nota non eſſe approbandam etiam in terminis juris communis illam conſuetudinem, quam conatur defendere doctus, & eruditus Joannes Petrus Fontanella *deciſ. 200. & 201.* ex qua alicubi alligantur compedibus delinquentes in Eccleſia, donec examinetur cauſa ab Ordinario: nam hæc conſuetudo tamquam irrationabilis; & contra ſacros Canones, atque immunitatem Eccleſiaſticam eſt reijcienda per textum expreſſum *in cap. definivit, 17.quæſt.4.* ubi cavetur, ne reis aliqua vis, aut nocibilitas, damnumve inferatur, quin poſſint per triginta paſſus ab Eccleſia exire: ergo in dicto textu ſupponitur ibidem ligari non poſſe.

Sup. hoc in reſ. ſeq. § Sed primus, & ſup. in reſ. [illegible] § ult. paulo poſt initium.

12. Nec

Sup. in reſol. præterita, §. probatur, & in reſ. 64. §. 1. in fin. & § Ad doctrinam, & in reſ. 61. §. 2. & inf. in tr. 2. ex reſ. 16. lege doctrinam. § 1. & reſ. 102 §. 1. 2. & 3.

12. Nec valet dicere, dum cauſa examinatur, poſſe judicem ſæcularem ſuæ juriſdictionis terminos ſervare indemnes: quia non eſt modus ſervandi ſe indemnem exercere juriſdictionem, ubi non poteſt: nam reus, dum eſt in Eccleſia, ut ſatis ſuprà probatum eſt, dicitur eſſe extra territorium, & juriſdictionem judicis ſæcularis: ergo ibi ligare non poteſt. Et ita docet Perſicus *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 9. dub. 12. nu. 118.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 2. nu. 2.* Fagundez *p. 2. lib. 4. cap. 4. n. 55.* & alii.

13. Sed quia omnia ſuperiùs ſtabilita procedunt maximè & ſine ulla difficultate in terminis conſtitutionis Gregorianę Sarpus *fol. 67.* reſpondet non eſſe uſu receptam, & conſuetudine antiquatam eſſe. Sed quoad primum: reſpondeo, (& hoc eſt valdè notandum, & ideò perpetuò tene menti,) quòd in dicta conſtitutione Summus Pontifex appoſuit clauſulam decreti irritantis: cujus ea virtus eſt, quòd dari non poſſit legem vel conſtitutionem tali clauſula roboratam uſu non fuiſſe receptam. Et ita poſt Ancharanum, Archidiaconum, Geminianum, & alios firmat Caputaquenſis *part. 3. deciſ.* 204. Et noviſſimè ſacra Rota in Major. Indultorum die 11. Aprilis 1639. coram Domino meo Merlino, & in eadem cauſa die 16. Novembris 1640. coram Domino meo Peutingero. Quibus ego addo Chartarium *deciſ. crimin. 74. num. 19.* ubi pro hac ſententia adducendo etiam Gabrielem, & Marcheſanum, ſic reſpondet ad judices Laicos Mediolanenſes, qui in cauſa cujuſdam rei intendebant non eſſe ſervandam dictam conſtitutionem Gregorianam, quia non erant Mediolani uſu recepta. Hanc etiam ſententiam docet Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 8. punct. 10. num. 4.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. cap. punct. 10. nu. 2.* Farinacius *de immunit. cap. 2. num. 5.* Unde videant illi, ad quos ſpectat, ſi non obſervando conſtitutionem ſupradictam poſſint ſe legitimè tueri, & defendere aſſerendo non eſſe uſu receptam.

Sup. hoc in to. 6. tr. 1 reſ. 12. §. ult. & in reſol. 31. § ult. ſed lege eas per totas, & reſolutiones earum notationum, & infra, § Igitur, hujus reſol & inferius in tr. 2 reſol 45. & 345 § 1. & ſeq in reſ. 11. § 6. poſt medium, verſ. quibus.

14. Et miror etiam quomodo Sarpus potuiſſet ſe tueri, quoad aliqua immunitatem Eccleſiarum lædentia ratione conſuetudinis; quia dato, & non conceſſo, quòd dicta conſuetudo valeret contra jus: tamen nondum ſufficienter præſcripta eſſe poteſt ad eos excuſandos: nam ab eo tempore, quo editum fuit Concilium Tridentinum uſque ad tempus: quo facta fuit conſtitutio Gregoriana, needum elapſum erat tempus ſufficiens ad legitimam conſuetudinem inducendam; & idem dicendum de tempore conſtitutionis Gregorii XIV. uſque ad diem in qua Sarpus ſcripſit: nam ut communis fert ſententia, ut conſuetudo præſcribat contra jus Eccleſiæ, & Canones opus eſt ſpatio quadraginta annorum, ut patet ex authent. *quas actiones, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* ex multis ſacris Canonibus, quos ſemper ſequutum fuit venerandum ſacræ Rotæ Auditorium, ut in una Gerundenſi Adminiſtrationis die 13. Maii 1630. coram Veroſpio; apud Guerilios Venetos *deciſ. 375. nu. 10.* In una Salernitana die 2. Julii 1623. coram Cavallerio *deciſ. 651. n. 5.* In una Calaguritana die 7. Maii 1574. coram Cæſare Graſſis *deciſ. 11. nu. 1.* In Burbenſi die 22. Maii 1613. coram Manzanedo apud poſthumas Farinacii *tom. 1. deciſ. 479. num. 12.* in una Illerdenſi die 14. Novembris 1611. & in una Romana die 9. Decembris 1614. coram Coccinò, penes poſthumas Farinacii *tom. 1. deciſ. 355. nu. 2. & tom. 4. deciſ. 611. num. 3.* In una Veneta die 6. Martii 1589. coram Mantica *deciſ. 31. num. 3.* Et tandem in Giennenſi die 23. Novembris 1613. coram Buratto *part. 1. deciſ. 19. num. 7.* In quibus omnibus deciſionibus ſacra Rota canonizat communem opinionem Doctorum aſſerentium contra Canones, & Eccleſiam non eſſe admittendam conſuetudinem minoris temporis, quàm quadraginta annorum; Sed, ut dictum eſt à tempore Concilii Tridentini uſque ad conſtitutionem Gregorianam non fluxerunt anni quadraginta, neque etiam à dicta conſtitutione uſque ad tempus in quo ſcripſit Sarpus: ergo neſcio, qua ratione potuerit ipſe defendere conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum, & contra ea, quæ circa dictam materiam diſpoſita ſunt jure, vel in prædicta conſtitutione Gregorii XIV.

Sup. hoc in to. 6. tr. 2. reſ. 1 §. Tertia, & §. Sed quod, & ſeq & in reſ. 6. § 1 & ult. & in aliis earum notationum.

15. Sed ad labefactandam magis opinionem Sarpi, & aliorum, qui ſupradictas conſuetudines contra Eccleſiarum immunitatem conantur defendere, ſub prætextu, quòd ſint validæ, quia dicta immunitas eſt de jure poſitivo, præter reſponſiones ſuperiùs poſitas aſſero, quòd, ut conſuetudo, prævaleat adverſus Canones, & leges Pontificias opus eſt, ut ſit introducta cum ſcientia, & expreſſo conſenſu Summi Pontificis, & præter Oldradum *conſ. 237. 244. & 254.* Federicum de Senis *conſ. 17.* Nattam *conſ. 574.* & Doctores communiter *in cap. cùm non ignorans, de præbend. & cap. litteras, de conceſſ. præbend.* adducam in confirmationem hujus doctrinæ Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ in una Treverenſi Abbatiæ Sancti Maximini die 24. Januarii 1625. coram Domino meo Coccino Decano, ubi firmatur ad inducendam conſuetudinem contra Canones requiri nedum ſcientiam, ſed etiam expreſſum conſenſum Papæ. Et verba ſacræ Rotæ ego adduxi in Apologia contra Salgadum quod etiam noviſſimè docuit ſacra Rota in Meſſan. Decanatus die 27. Maii 1641. coram Domino meo Dunozet, & in Major. Indultorum die 11. Aprilis 1639. coram Domino meo Merlino, cujus magiſtralis Deciſio omninò videnda eſt.

Sup. hoc in to. 6. tr. 2. reſ. 10. §. Et ideò ſed lege eam per totam.

16. Qua doctrina ſuppoſita, neſcio, quo pacto conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum poſſint defendi ab aliquibus Doctoribus, cum non fuerint introductæ cum ſcientia, & expreſſo conſenſu Pontificis: imò contra dictas conſuetudines Concilium Tridentinum, & conſtitutio Pontificia Gregorii invehitur, & illas revocat, & Summi Pontifices quotidie adverſus tales conſuetudines, potiùs abuſus, reclamant, & in Bulla Cœnæ ſingulis annis improbant, & damnant. Ergo, &c.

17. Nec obſtat dicere quòd, tunc conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum eſſet irrationabilis, & introducta adverſus ſacros Canones, quando tolleret univerſam Eccleſiarum immunitatem; ſecùs ſi in aliquo caſu, ut accidit in conſuetudinibus aliquorum Regnorum. Et ita argumentatur Covarruvias, quem more pecudum (diſplicet mihi de viris doctis ſic loqui) ſequuti ſunt poſteà multi Juriſconſulti, ut Cenedus *in Canon. Quæſtion. quæſt. 4. numer. 3.* Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 136. 146. 147. 155.* Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 59. numer. 19.* Guttierez *de Gabell. quæſt. 93. numer. 12.* Garzias *de nobilit. gloſſ. 9. num. 44. & ſequent.* Valaſcus *tom. 1. allegat. 10. num. 5.* Caſtillo, Soto major *de tertiis, cap. 22. num. 34.* Rodericus *de ann. reddit. lib. 1. cap. 17. num. 58. 62. & 63.* Villalobos *in compend. opin. verb. Clericus, num. 80. in fin.* Farinacius *quæſt. 8. num. 3.* Graſſus *de effect. Cleric. effect. 1. num. 388.* Gratianus *in diſceptat. forenſib. tom. 1. cap. 40. num. 39.* Giurba *conſil. 52. numer. 3.* Julius Clarus *in §. fin. quæſt. 36. verb. Sed &* Thomas Bozius *de jur. ſtat. cap. 17. & quod Papa,* & alii.

18. Sed hæc doctrina eſt prorsùs refellenda, tamquam Sacris Canonibu contraria, ut patet per textum expreſſum *in cap. Clericus de judiciis*: in quo à Summo Pontifice damnatur conſuetudo particularis contra immunitatem Eccleſiaſticam, & ex aliis juribus, quæ ego adduxi *in part. 4. tract. 1. reſol. 21.* Et hanc ſententiam nunc magis ſtabilire conabor.

Quære hic eſt in tr. 1 reſ. 3. 4 § Sed dato, & ibi in reſol. 11. & in aliis ejus poſtmo not.

19. Dico igitur damnandas eſſe omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiaſticam, etiamſi non ſint generales, ita ut tollerent omnem immunitatem: ſed etiamſi ſint particulares quoad unum tantùm caſum; & hoc non ſolùm ex auctoritate ſacrorum Canonum, ſed ex ſolidiſſimis rationibus: quia, ut ſuprà viſum eſt, conſuetudo non poteſt introducere id, quod lex non poteſt ſtatuere; quod etiam determinat Sacra Rota die 26. Novembris 1594. coram Gypſio, & die 22. Martii 1613. coram Manzanedo penes poſthumas Farinacii *tom. 1. deciſ. 20. num. 5. & deciſ. 479. num. 3.* non enim plus auctoritatis poteſt habere, quàm lex, ut patet ex juribus, quæ adducit Sacra Rota die 30. Martii 1629. coram Ubaldo penes deciſiones Venetas Guerrilii *deciſ. 265. num. 18.* Sed lex Laica non ſolùm in generali, ſed nec etiam in particulari aliquo caſu poteſt ſtatuere aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam, ut de ſe patet, nec indiget probatione, ex defectu nempè juriſdictionis, ut inter alios docet Chartarius *deciſ. crimin. nu. 84.*

20. Quod confirmatur: nam valet argumentum de toto ad partem, ut obſervat Sacra Rota in una Romana die 11. Maii anno 1609. coram Damaſceno penes poſthumas Farinacii *tom. 1. deciſ. 223. num. 1.* & patet *ex l. quæ toto, ff. de rei vendic.* & ex Menochio *de præſumpt. lib. 3. quæſt. 35. num. 27.* Surdo *conſ. 435. num. 21.* Thoma à Romaſettis *in floribus legum Regul. 46.* maximè ubi datur eadem ratio, ut eſt in caſu noſtro. Idem Menochius *conſ. 72. nu. 5.* Surdus *conſ. 193. n. 6.* Et alii. Si ergo conſuetudo generalis contra libertatem Eccleſiaſticam etiam ſecundùm adverſarios eſt reprobanda; neque etiam particularis erit admittenda: utraque enim eſt deformis, & irrationabilis; nam magis, & minus non differunt ſpecie, nec mutant ſubſtantiam rei, ut habetur *in l. ultim. ff. de fund. inſtruct. & in l. ſi is cui, ff. quemadmod. ſervit. amittat.* & docet Surdus *conſ. 305. nu. 66. & conſ. 368. num. 13.* cum aliis: ergo, &c.

21 Et ita hanc noſtram ſententiam, nempè conſuetudines etiam particulares, & quoad aliquem caſum tantum contra immunitatem Eccleſiaſticam eſſe reprobandas docet Baldellus *tom. 1. lib. 5. diſp. 39. num. 7.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſput. 1. quæſt. 20. punct. 1. num. 10.* Gaſparus *in defenſ. jur. Pontif. diſp. 6. cap. 4. num. 23.* Ciarlinus *in controverſ. forenſ. lib. 1. cap. 31. num. 17.* Maſcardus *de interpretat. ſtatutor. concluſ. 1.*

*num.*131. Sperellus *deciſ.37.num.*47. Tannerus *tom.3.diſp.5.q.7.dub.1.num.*16. cum Suarez;& Valboa, quos *ubi ſuprà* citavi: quibus etiam adde Duardum *in Bullam Cœnæ, lib.2.n.18.q.9.num.7.* Et ita hanc ſententiam nominatim contra Covarruviam noviſſimè improbavit Sacra Rota Romana die 20. Junii 1636. coram bon. mem. Coccino in cauſa Barcinonenſis emptionis.

22. Igitur reaſſumendo breviter omnia ſupradicta aſſero (& qui habet aures audiendi audiat) omnes, & quaſcumque couſuetudines contra immunitatem Eccleſiæ, & Eccleſiasticarum perſonarum eſſe invalidas: quia ſunt contra jus divinum, vel ſaltem contra jus poſitivum, adverſus quod prævalere non poſſunt; quia ſunt irrationabiles, & ab ipſo jure reprobatæ tanquam tales, & quia à Concilio Tridentino, & conſtitutione Gregoriana fuerunt revocatæ. Ergo néc excuſari poſſunt ex tacita Summi Fontificis approbatione, nam reclamat ſingulis annis in Bulla Cœnæ, ut ſatis probabitur in Apologia contra Salgadum, ut docet noviſſimè Franciſus Aranio *in part.2.D.Thomæ, quæſt.97. diſput.3. ſect.5.diffic.*4. & poſt hæc ſcripta Sanctiſſimus D. N. Urbanus VIII. edidit Bullam, quæ incipit *Romanus Pontifex* dat. Romæ 5. Junii 1641. ubi annullat, & reprobat & declarat ſemper fuiſſe nullas, & reprobatas omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiarum. Sup. hoc lege ſuprà §. Sed quia, hujus reſol & in 10. & tr.1 reſ. 13 §. ult. & Vide illam per totam, & reſolutiones ejus primum not. & inf. tr.2 in reſ. 115 Vide § 10 Deinde poſt medic.

23. Unde ex omnibus ſupradictis patet refellendum eſſe Barboſam *de jur. Eccleſ. lib.2.cap.3. num.* 82. ubi aſſerit circa immunitatem Eccleſiaſticam magnam habere vim conſuetudinem: quapropter in multis caſibus ad illam recurrendum eſſe; cùm in nullo caſu, ut ſupra probatum eſt, poſſit conſuetudo contra immunitatem Eccleſiarum prævalere.

RESOL. CXVII.

An dum cauſa agitur, reus gaudeat immunitate necne, & an poſſit judex ſæcularis illum ab Eccleſia extrahere, & in ſuis carceribus detinere?

Et quid eſt ſentiendum de modo conſtituendi reos ligatos intra Eccleſiam?

Et in textu hujus Reſolutionis aliqui alii curioſi caſus ſæpiùs contingentes in praxi quæruntur, & explanantur, in quibus reus gaudet Eccleſiæ immunitate? Ex part. 1. tract. 1, Reſol. 32.

§.1. Affirmativè reſpondet Sarpus *cap.6. fol.65.* ubi poſtquam dixiſſet aliquos aſſerere in tali caſu reos eſſe cuſtodiendos in compedibus intra Eccleſiam: aliquos verò dixiſſe vigilias cuſtodiendas eſſe circa Eccleſiam: ipſe tandem ſic ſubdit. Prudentes judices rectiùs judicarunt reos ab Eccleſiis extrahere; ſalvo tamen iure reſtituendi ſacro loco, quando ita expedire viſum fuerit, eoſque cuſtodiæ tradere, donec prehenſio probata ſit, aut improbata, Eccleſiæ reſtituantur, prout iure convenire viſum fuerit. Sic ille.

2. Sed primus modus conſtituendi reos ligatos intra Eccleſiam, iam ſuprà ſatis à nobis reprobatus eſt contra Fontanellam. Secundum modum reprobat Sarpus ob reverentiam debitam ſacro loco (Timeo Danaos;& dona ferentes) ſed non damnat Raphael de la Torre *tom.2. in 2.2. quæſt.99. art.3.diſput.7.* & Suarez *de Relig. tom.1. lib.3. cap.12. num.4.* & alii, quos citat, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.2. tr.11. diſp.unic.punct.11. nu.6.* Tertium modum, quem ipſe approbat, ego prorſus reprobo. Primò quia extrahens delinquentem ſicut vult Sarpus, extraheret illum ſine licentia Epiſcopi, quod ſupra probatum eſt eſſe contra ſacros Canones, & Bullam Gregorianam. Secundò, quia Eccleſia habet regulam pro ſe, quòd quilibet cujuſcumque conditionis ad Eccleſiam confugiens ſit in ea tutus. Tertiò, quia cùm reus ſit jam intra Eccleſiam, dicitur ipſa Eccleſia in ipſius quaſi poſſeſſione; & ideò in eadem poſſeſſione conſervanda, donec de veritate quæſtionis appareat. Et ita docet Decianus *lib.6.c.29. nu.2.* Farinacius *de immunit. c.ult. n.370.* & Peregrinus *c.16.n.29.* ubi ſic ait: Decianus tuetur, quòd regulariter etiam de jure non ſit reus conſignandus Curiæ ſæculari, ut ille detineatur in carceribus Laicis; ſed tutus debeat permanere penes judicem Eccleſiaſticum. Sic ille. Et de hac quæſtione non eſt dubitandum poſt conſtitutionem Gregorianam, ubi ſtatutum eſt quod delinquentes poſtquam ab Eccleſiis, locisve ſacris, in caſu, quo Epiſcopi recuſaverint extrahere, à ſæculari extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponantur, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, opportunaque cuſtodia illis data etiam ſi opus fuerit, per Curiam ſæcularem detineri debeant. Ita ille.

Sup. in reſol. quæ hic eſt antecedent § Hinc obiter, & ſup. in reſ. 10 §. ult à lin. 6. à verſ. Nec approbo.

Sup. in reſol. quæ nunc eſt prima poſt repertorium, & in aliis ejus primum not.

3. Sed hic inſurgit dubium. An liceat judicibus Laicis in caſibus exceptis reos reponere in carceribus ſæcularibus nomine Epiſcopi, ut ibi tutiùs cuſtodiantur. Affirmativè reſpondent aliqui, quia in tali caſu cenſentur reponi in Carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ cùm ibi Epiſcopi nomine detineantur: ſed hoc mihi non placet; cùm Bulla præſcribat reum reponendum eſſe in carceribus Eccleſiaſticis, & poſtquam Epiſcopus declaraverit eum gaudere immunitate, non poſſit eum à carceribus liberare, niſi conſentiente Magiſtratu ſæculari. Hinc à fortiori dicendum eſt non poſſe judicem Laicum, qui extrahit reum in caſibus exceptis, retinere illum in carceribus ſuis dando tamen cautionem de immunitate, ſed debet re ipſa reum Eccleſiæ reſtituere: ita Bonacina *tom.2. diſp.3. punct.4. num.*11. & alii aſſerentes hoc procedere etiam reus ſic extractus velle cedere juri ſuo. Sup. hoc lege §. penult. & ult. hujus reſ.

4. Sed hìc obiter quærenda ſunt aliqua. Et primò inquiro. An Miniſtri, qui violenter extrahunt reum ab Eccleſia, ſi poſteà ex aliquo delicto ad eam confugiant, priventur immunitate. Et affirmativè reſpondet Decianus *lib.6.cap.25.num.9.* Germonius *de Sacror. immunit. lib.3. cap.16.num.*104. & alii: quia non videtur concedendam eſſe immunitatem ei, qui noluit eam alteri concedere. Verùm ego contrarium ſentio cum Caſtro Palao *tom.1. tract.11. diſput.unic.punct.10.num.20.* & Farinacio *de immunit. cap.6. num.*106. Qui concedo talem reum dignum eſſe, ut immunitate privetur: ſed non apparet ex ullo Canone eſſe de facto talem pœnam contra illum ſtatutam: ergo pro illo ſtat regula generalis, ut ipſe debeat immunitate gaudere.

5. Quæro ſecundò. An in caſibus non exceptis poſſit Prælatus dare licentiam extrahendi reos ab Eccleſia: & ex illius mandato poſſit judex Laicus delinquentem capere, & punire. Et affirmativè reſpondet Correa *in relect. de immunit. part.4.num.*10. Suarez *tom.1.de Relig.3.cap.13.num.3.* Sylveſt. *verb. immunitas 3. quæſt.4.num.4.* Raphael de la Torre *tom.2. in 2.2. quæſt.99. art.3. diſp.7. grad.*8. & Villalobos *in ſumm.tom.2.tract.39.difficul.8. num.3.* ubi ſic ait. (Tampoco ſeria pecado, quando los Rettores de la Igleſia dieſſen licentia juſtamente para ſacarle, y eſto aunque el reo ſe quexaſſe: La razon es, porque el privilegio ſe concede principalmente à la Igleſia, y entonces ſeria juſta quando ſe intregueiſſen dando primero ſeguridad de que no le caſtigarian con vida, ni en otra pena corporal; come ſe colige dal *cap.id conſtituimus 17.q.4.*) Ita Villalobos. Et hanc ſententiam poſt conſtitutionem Gregorianam, quod valdè miror, tenet Peregrinus *de immunit.cap.12.nu.9.* Sup. hoc lege §§. ſequen.

6. Sed ſtante dicta Bulla Gregorii XIV. ego prorſus teneo hoc Prælatis eſſe interdictum; nec poſſe reos judici ſæculari conſignare extra caſus expreſſos. Et ita docet Bonacina *tom.2.diſp.3,quæſt.7.punct.7. num.3.* cui ego addo Caſtrum Palaum *tom.2.tract.11,diſp.unic.punct.11.nu.5.* quia, ait ille, in ſupradicta Bulla ſolùm in aliquibus caſibus conceditur Prælatis hæc facultas conſignandi reos judicibus ſæcularibus; ergo tacitè in aliis negatur, maximè cùm in dicta Bulla dicatur eſſe irritum, & inane, quod contra actum fuerit. Ergo ne immunitas violetur in caſibus non expreſſis concurrere debet conſenſus rei, & conſenſus Eccleſiæ: nam contra Villalobos, & alios ubi ſuprà, dicendum eſt quòd licèt hoc privilegium ſit conceſſum Eccleſiæ, ordinatur tamen etiam, & redundat in reos ad illam confugientes, ut non poſſint inviti abſtrahi, Et ideò ſententiam Villalobos, & aliorum caveant judices Eccleſiaſtici in praxim deducere; nam etiam non deſunt aſſerentes in tali caſu Epiſcopum incurrere in excommunicationem, quia violat immunitatem in conſtitutione Gregoriana præſcriptam, licet alii reſpondeant dictam excommunicationem impoſitam eſſe contra violantes immunitatem per extrahendi, non autem contra Epiſcopos præbentes extrahendi facultatem. Sup. hoc lege ſup. in reſ. 57. doctrinam §. Sed non deſunt, & ſeq.

7. Et nota hìc obiter, quòd quando judex extrahit reum ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, licèt poſteà ſecuritatem tribuat, & cautionem, & juramentum, non eſſe corporaliter reum puniturum, non excuſatur, ſi non reſtituat reum Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit. Ita Suarez *de Relig.tom.1.lib.3.c.13.n.6.* & alii quos citat, & ſequitur Farinacius *cap.2.n.50.* quibus adde Villalobos *nu.*4.

8. Quæro tertiò. An judex Laicus extrahens reum ab Eccleſia, teneatur ad reſtitutionem damnorum, quæ inde paſſus eſt. Non teneri ad ullam reſtitutionem aſſerunt aliqui; quia in ſententia D. Thomæ *2.2. quæſt.99.art.2.ad 3.* in tali caſu non committitur niſi ſolum ſacrilegium, quia rem ſacram violat: ergo non adeſt obligatio reſtitutionis, quæ conſurgit ex violatione juſtitiæ. Vide Decianum *lib.2.c.28. num.6.* & alios, quos enumerat Ambroſinus *de immunit. cap.19.nu.8.* Sup. hoc ſupra in reſ. 10. §. Illuſtriſſimo, & ſeq.

9. Sed ibi ipſe meritò ſententiam tenet affirmativam

quam

quam etiam tuetur Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 13. num. 5.* Valentia *tom. 3. diſp. 15. punct. 1. quæſt. 2.* Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficult. 8. num. 4.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num. 14.* Scortia *in Bulla Pontif. Epitome 152. theorem. 285.* Peregrinus *de immunit. cap. 15. num. 26.* Farinacius *cap. 20. num. 321.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 7. punct. 7. num. 3.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unica punct. 11. num. 14.* Probatur primò; qui illa extractio non ſolum eſt Eccleſiæ injurioſa, ſed etiam reo; nam ipſe jus habet ne in Eccleſia capiatur, & ſi opus fuerit, per vim, & arma poteſt extrahenti reſiſtere, ut tradit Farinacius *cap. 2. num. 46.* Italia *lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 45.* Suarez *ubi ſuprà, num. 4.* & alii: ergo judex peccat contra juſtitiam commutativam illum extrahendo; ergo ad reſtitutionem damnorum tenetur. Probatur ſecundò, quia judex Laicus capiens Clericum non ſolùm peccat peccato ſacrilegii; ſed etiam injuſtitiæ, cùm in ipſum juriſdictionem non habeat: ergo etiam non ſolùm peccabit peccato ſacrilegii, ſed etiam injuſtitiæ capiendo Laicum in Eccleſiæ; quia in ipſum, dum exiſtit in Eccleſia, nullam juriſdictionem habet.

10. Nec obſtat hoc privilegium eſſe conceſſum loco & non perſonæ: ut ſæpiùs ſuprà dictum eſt: nam reſpondeo hoc privilegium reduudare etiam in homines ad ipſam Eccleſiam confugientes, & ideò conceſsum eſt quidem loco, ſed ut tuti ſint in eo exiſtentes.

11. Dicere autem, quòd nullus judex hanc reſtitutionem facit, & difficile creditu eſt tam communem praxim continere tam gravem errorem. Reſpondeo cum Suarez hic nos non tractare quid fiat, ſed quid fieri debeat: nulla enim conſuetudo prævalere poteſt contra hoc jus, quod naturale eſt, ſuppoſita Eccleſiæ immunitate, cui etiam judices per ſua facta derogare non poſſunt.

12. Reſtat modò reſpondere ad auctoritatem Sancti Magiſtri. Dico igitur primò D. Thomam in dicto loco ſolùm voluiſſe definire aliqua peccata ſacrilegii ſeparata ab omni alia malitia; & licèt exemplum poſuerit in judice extrahente delinquentem ab Eccleſia, illi inhærendum non eſſe, cùm ſolum tranſeunter dixerit, & exemplorum non requiritur veritas. Vel ſecundò dicendum eſt & meliùs, quòd non obſtat S. Thomam dixiſse, cum judex extrahit reum ab Eccleſia, ſolum illud peccatum habere malitiam ſacrilegii: quia poteſt explicari habere malitiam ſacrilegii per ſe, ac primariò; conſecutivè tamen habere malitiam injuſtitiæ; quatenus ſuppoſita immunitate competit jus delinquentibus ad Eccleſiam confugientibus, ne per vim ab ipſo extrahi poſſint. Et hæc dicta eſse volo pro reverentia Angelico Doctori debita.

13. Quæro quartò. An extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit, etiamſi poſt extractionem in carceribus, verbi gratia, judicis Laici commiſerit delictum pertinens ad forum ſeculare. Negativè reſpondet Gama *deciſ. 57.* Sed ego puto contrariam ſententiam eſse tenendam, quam tuetur Peregrinus *de immunit. cap. 15. num. 25.* Bonacina *tom. 2 diſp. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 13.* Farinacius *cap. 2. num. 49.* & alii. Et ratio eſt, quia qui prior eſt tempore, potior eſt jure, & non eſt conveniens, ut Eccleſia propter injuſtam judicis Laicis extractionem detrimentum in ſua immunitate patiatur.

14. Sed hìc non eſt omittenda curioſa, & pulchra quæſtio. An reus, qui fuit extractus violenter ab Eccleſia & deductus ad carceres Laicales, poſſit renunciare privilegio immunitatis, Et affirmativam ſententiam tenet Barboſa *de jure Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num. 58.* quam in puncto juris dicit eſse veriorem; cum non principaliter Eccleſiarum intuitu immunitatum jura conceſsa fuere, ſed potiùs perſonarum quærentium ſubterfugium Eccleſiarum: ergo dum reus vult renunciare huic privilegio, ei licebit voluntariè ſe ſinendo capi in Eccleſia, vel dum eſt in carceribus, ſententiæ judicis Laici voluntariæ ſe ſubmittendo, & renunciando juri ſuo. Et rationem adducit, quia jura interdicunt tantùm vim fieri in templis, ut patet *in cap. inter alia, de immunit.* ibi. *Non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus, quæ quidem volenti non infertur*, quod etiam patet *ex cap. id inſtituimus, cap. definivit cap. reum 17. quæſt. 4.* Et ideò Remigius de Gonnis *in tractat. 1. de immun. fallent. 11. ad finem*, ſic aſserit. Licèt fugiens ad Eccleſiam non debeat invitus extrahi, tametſi voluntariè velit exire, poteſt extrahi etiam contradicentibus Miniſtris Eccleſiaſticis; cum talis fugiens per hoc renunciet privilegio quod licitum eſt, Sic ille apud Barboſam *loco citato*.

Sup. in fine §. Sed hic infra §. huj. 2 Reſ.

15. Sed hanc ſententiam puto omninò rejiciendam eſse, quia, ut ſuprà obſervavimus, & obſervat Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 136. num. 11.* & alii quos citat & ſequitur Peregrinus *de immunit. cap. 13. num. 12.* iſtud immunitatis privilegium principaliter & directè eſt Eccleſiis conceſsum; licèt indirectè redundet in beneficium delinquentium contentorum in tali loco; ergo ab ipſis renunciari non poteſt: ſicuti renunciari non poteſt à Clericis privilegium fori; quia non ipſis ob ipſos, ſed ob dignitatem Clericalem conceſſum eſt. Et ita hanc ſententiam in terminis tenet Farinacius *de immunit. cap. 19. num. 304.* ubi citat Italiam & Decianum: quibus ego addo Peregrinus *immunitat. cap. 15. num. 22.* Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 1. dub. 11. num. 14. & ſequent.* & Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 11. num. 5.* & Maſtrilum *lib. 2. deciſ. 169.* Igitur reus extractus ab Eccleſia violenter non poteſt in carceribus renunciare huic privilegio: ſed reſtitutus à judicibus Laicis ad Eccleſiam, ex qua fuit extractus, poteſt poſteà, ſi vult voluntariè ab illa exire, & tunc ſi à Miniſtris Laicis capiatur, ejus immunitate non gaudebit: unde dum reus in Eccleſia exiſtit, licèt conſentiat ſe ligari, & extrahi à judicibus Laicis, hujuſmodi conſenſus & voluntas non excuſat extrahentes à cenſuris. Et ita intelligendus eſt Salgadus *tractat. de Bull. Pontific. part. 1. cap. 3. num. 64.* aliter omninò refellendus venit.

RESOL. CXVIII.

An in dubio, an reus gaudeat immunitate, ſpectet ad judicem laicum definire controverſiam.

Et in corpore hujus Reſolutionis invenientur multa alia pulchra dubia neceſſaria, & caſus circa hoc contingentes in praxi. Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 30.

§. 1. Affirmativè reſpondet Sarpus *cap. 6. fol. 62.* ubi ſic ait. Videndum modò eſt, quando exoritur dubitatio; an reus poſſit abſtrahi, necne: ad utrum ſpectet definire. Communis eſt opinio ad ſæcularem ſolummodo judicem pertinere omnem de medio tollere dubitationem; eumque pariter cognitorem hujus rei & judicem eſſe. Ratio manifeſtè conſtat: id enim fieri nequit abſque certa cognitione eorum omnium quæ acciderunt; atque delictum gravius vel levius reddere, culpamque, aut aliqua dignam excuſatione, aut enormem & atrocem facere poſſunt. Quare quæſtiones neceſſariò habendæ, & omnia diligenter evolvenda, & cognoſcenda ſunt. Longè alienum munus ab Eccleſiaſtico, cui res ſpirituales ſolummodò committuntur. Ita Sarpus.

2. Sed miror; qua fronte potuit hic Sarpus aſsere hanc ſuam opinionem eſse communem; nam negativam talem eſse teſtantur Gutierez *in pract. quæſt. lib. 1. num. 5.* & Azevedus *lib. 1. tit. 3. lib. 3. num. 20.* & patet ex Doctoribus, quos attuli, & ſequutus ſum ego *in part. 4. tract. 1. reſol. 49.* quibus nunc ego addam Barboſam *de jur. Eccleſ. lib. V. cap. 3. num. 155. & ſequent.* Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 11. diſput. unic. punct. 13. num. 7.* Rodriquez *in quæſtionibus Regular. tom. 2. quæſt. 51. art. 3.* Peregrinum *cap. 3. num. 2.* Guazzinum *tom. 1. defenſ. 1. cap. 31. num. 3.* Et probatur primò ex jure civili *in leg. pateant, §. hos verò. Cod. de his qui ad Eccleſ. confug. & in l. præſenti, C. eod.* Probatur ſecundò ex jure Canonico in textibus expreſſis, ut *in cap. fin. de immunit.* ubi Pontifex Archipresbytero Toletano, & Compoſtellano Eccleſiaſticis perſonis mandat, ut publicè nuncient committentes in Eccleſiis homicidia, & mutilationes membrorum non gaudere immunitate Eccleſiarum: ergo ad illos, & non ad ſæculares pertinet hoc declarare. Et *in cap. ad Epiſcopos 17. quæſt. 4.* Pontifex præcipit Eccleſiarum violatores per Epiſcopos judicari, vide etiam textum *in cap. metuentes, eadem cauſ. & quæſt.* Necnon *cap. ex parte, de verb. ſignific.* Probatur tertiò ex ratione, quia cauſa Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſticis judicibus tractari debet, per text. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* Sed cauſa immunitatis, ut de ſe patet, eſt cauſa Eccleſiaſtica; ergo, &c. Confirmatur, quia agere de Immunitate Eccleſiaſtica pertinet ad honorem & reverentiam Dei; ſed hujuſmodi cura ad Eccleſiaſticos Superiores pertinet: ergo, &c. Et de hac ſententia poſt Bullam Gregorianam non eſt dubitandum; cùm in illa clarè determinetur hanc cognitionem ſpectare ad Epiſcopum: ſed ego puto etiam veram eſſe ſtando in jure communi.

Quæ nunc hanc ſequuntur.

3. Nec obſtat argumentum, quod in contrarium adducit Sarpus: nam judex Eccleſiaſticus ſecundùm aliquos quando judicat; an reus debeat gaudere immunitate, necne; tenetur ſtare proceſſui facto à judice Laico. Sed hanc opinionem ego reprobavi *in p. 5. tract. 1. reſol. 9.* Et ideò reſpondeo ad argumentum, quòd judex Eccleſiaſticus poteſt omnia facere, quæ pertinent, & conducunt ad cognoſcendam eſſentiam criminis, de quo agitur: & hujuſmodi cauſæ cognitio non eſt munus alienum ab ipſo, ut perperam vult Sarpus, cùm hæc cauſa ſit ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, ut dictum eſt. Adde quòd in cauſis delictorum mixti fori,

Quæ hic eſt Reſ. R. 134. in aliis ejus ann.

ad illa cognoſcenda & judicanda faciunt ea omnia, quæ falsò Sarpus putat eſse ab ipſo tamen aliena. Ergo &c.

4. Sed an in tali caſu ſufficiat de delicto conſtare per indicia,& præſumptiones: an verò debeat id per concludentes probationes apparere: vide me ipſum *in p.5 tractat.1.reſol.9. & in 3.part.tract.1.reſolut.38.* Sed hic obiter diſcutiendæ ſunt aliquæ difficultates. Et ideò.

5. Quæro primò: An Vicarius Capituli ſede vacante habeat facultatem, quam habet Epiſcopus in caſu de quo loquimur, & judicare, an reus debeat gaudere immunitate Eccleſiaſtica, necne. Et negativam ſententiam docet Marius Italia *de immunit.lib.1.cap.6.§.1.num.42.* quod probat ex verbis Bullæ Gregorianæ, ibi: Ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores,&c. Sed mihi magis placet opinio contraria: quando delictum commiſſum fuit in ſua Diœceſi, non autem in loco exempto, vel nullius Diœceſis quod probatur, Quia *ex cap.unic.de majorit.& obedient.in 6.* Epiſcopali ſe vacante, poteſt Capitulum, ſeu is, ad quem Epiſcopalis juriſdictio tunc temporis noſcitur pertinere, ea omnia facere, quæ poſſet Epiſcopus ſi viveret. Ita textus: ſed facultas de qua loquimur, competit Epiſcopis jure ordinario, ut patet *ex cap.contumax 17.quæſt.43. ex cap.& quiſquis.* Ergo,&c. Et ita hanc ſententiam tenet, & latiùs probat Peregrinus *de immunit.cap.3.num.33.& ſeq.*

Quæ hic ſunt infra in Ref. 314 e. 192 & in aliis annot. primæ Ref. 3. hujus not.

6. Quæro ſecundò: An Epiſcopus electus,& Confirmatus, non autem conſecratus poſsit cognoſcere de cauſis, de quibus loquimur; & negativè reſpondet Italia *ubi ſupra, lib.1.cap.6.§.1.n.88.* ubi adducit multos textus nihil ad rem facientes. Et ideò affirmativam ſententiam tenendam eſse puto; quam tuetur idem Peregrinus *ubi ſupra, num.39.* quia iſta cognitio eſt actus juriſdictionis: ſed Epiſcopus electus,& confirmatus eſt ſimpliciter & abſolutè Epiſcopus quoad actus juriſdictionales per textum *in cap.transmiſſa, de elect.* & ideò Suarez *tom.5.diſput.41.ſect.num.7.* aſserit Epiſcopum electum,& confirmatum poſse diſpenſare in irregularitatibus,& cenſuris, in quibus poſſunt Epiſcopi vigore Concii. Trident. *ſeſſ.24.c.6.de reformat.* quia talis facultas eſt actus juriſdictionis, & conſecratione non indiget. Ergo, &c.

7. Quæro tertiò: An teſtes examinati in proceſſu informativo ſint poſteà repetendi citato fiſco Eccleſiaſtico,& ipſo reo. Negativè reſpondet Guallinus *tom.1.defenſ.1.cap.31. num.19.* ubi ſic ait. Epiſcopo conſtare debet de delicto commiſso per confugientem ad Eccleſiam plenè, & non per indicia, præſumptiones, & conjecturas. Quod intelligo plenè per teſtes deponentes ſuper delicto, & ipſomet proceſsu informativo, abſque eo quòd teſtes repetantur citata parte. Ita ille. Sed hæc ſententia eſt reprobanda, & ideò hoc negotium nequit terminari niſi parte citata,& audita, ut probat ex multis Ciarlinius *controverſ.forenſ.c.10.num.150.* Et praxis, ut reputantur teſtes, per multum reo utili eſse poteſt; cùm teſtes repetiti ſæpè addant ſuo dicto, vel minuant, aut ſe declarent tali modo, ut quod priùs reo valdè noxium erat, prodeſse incipiat. Unde cognitio delicti facienda ab Epiſcopo ſi ſit ex exceptuatis, necne, debere fieri non ſolum Eccleſia citata, ſed etiam citato reo, contra Joannem Mariam Novarium *in ſuum. Bullar.titul.de Immunitat.numer.46.* & alios tradidit etiam Farinacius *tom.2. conſil.268.num.48.* & Bonacina *tom.2.diſp.3.quæſt.7.num.10.* quibus adde Peregrinum, & Palaum à me adductos *in 4. part.tract.1.reſolut.112.* quibus ego nunc libenter adhæreo, quia licèt hoc privilegium ſit Eccleſiæ conceſsum, tamen redundat in beneficium reorum, exinde agitur de eorum præjudicio; & ideò Eccleſia non poteſt expellere reum ipſo invito; ut tradit etiam Gambacurta *lib.4.cap.22.num.16.* & alii. Alias rationes videre poteris penes Peregrinum, & Palaum.

Quæ hic eſt infra Ref. 131. e. in Ref. 125. § Dixi autem & §. Nec videatur.

8. Quæro quartò: An reo, & Eccleſiæ ſint dilationes aſſignandæ. Et negativè reſpondet Giurba *conſil.50.num.5.* Sed malè, ut obſervat nominatim contra illum Ciarlinius *loco citato num.151.* cui adde Caſtrum Palaum *tom.2.tr.11. diſput.unic.punct.13.n.14.* ubi ſic ait. Epiſcopus debet delinquenti,& Eccleſiæ dilationes concedere, quæ neceſſariæ viſæ fuerint, ut jura ſua defendant; quia hoc non tollitur, etſi ejus judicio, & arbitrio probatio delicti commiſſa ſit, eſt enim de jure naturali; alias non plenè erit probatum delictum. Sic ille. Et nota quòd Ciarlinius docet in ſimilibus cauſis licere etiam reum conſtituere,& interrogare: debet etiam fieri publicatio proceſſus, & de delicto plenas probationes habere.

Sup. hoc inf. in R. 111. ult. §. & in R. ſol. 322. §. etiam ult.

9. Quæro quintò: An appellatio prohibita reo per Bullam Gregorianam à ſententia de tradendo illum Curiæ ſæculari, cenſeatur etiam denegata fiſco, vel Actori, ſi Epiſcopus pronunciet reum eſſe Eccleſiæ remittendum. De hac quæſtione noviſſimè tractat me citato Joannes Baptiſta Carlinius *controverſ.forenſ.cap.116.num.68.* & aſſerit non benè intelligere, quam ſententiam ego teneo: ſed Sperellus *in deciſionibus forenſ.Eccleſiaſtic.deciſione 65.num.2.& ſequentibus*, aſſerit me affirmativam ſententiam tenere, ut re vera teneo. Et ideò me magis declarando.

10. Dico circa præſentem quæſtionem, quòd ſententiæ affirmativę adhæreo: quia quoties reo interdicitur appellatio cenſetur,& Fiſco,& Actori prohibita, ut ſervetur in judicio æqualitas: quæ quidem ſervanda non eſſet; potiùs ad rei, quàm ad fiſci favorem deberet fieri. Et ita contra Gambacurta *lib.6.cap.17.num.3.* & Bonacinam *tom.2.diſput.3.quæſt.7.punct.6.num.11.* tenet Peregrinus *de immunit. cap.16.num.33.* Ciarlinius, & Sperellus *locis citatis*, penes quem cæteras rationes videbis: qui *num.7.* obſervat in ſimili caſu non ſolum denegandam eſſe fiſco appellationem; ſed etiam recurſum, non ignarus, à Sacra Congregatione immunitatis die 6. Junii 1619. Vicarium Licuenſem monitum fuiſſe, ut in futurum ſe abſtineat concedere terminum,& recurſum in cauſis violatæ immunitatis Eccleſiaſticæ: quoad appellationem fiſco denegandam, eamdem Sacram Congregationem ſub fine anni 1634. idé reſcripſiſse dicto Alexandro Sperello, ipſe ubi ſupra teſtatur; addens poſteà cùm alloqueretur Sanctiſſimum Dominum noſtrum Urbanum Papam VIII. dictum Pontificem ſummum dixiſse hanc ſententiam eſse veriſſimam, ac proindè in Codice Gambacurtæ Beatitudinis ſuæ juſſu contrariam ſententiam fuiſse deletam.

11. Unde licèt prohibita appellatione non cenſeatur prohibitus recurſus, ut docet Minadous *deciſ.27.* & alii quos citat,& ſequitur Martha *de juriſdict.part.4.centur.1.caſ.56. num.7.* Tamen hoc non procedit ſecundum Sperellum in terminis conſtitutionis Gregorianæ. Verùm Ciarlinius *loco citato, num.69.* tenet, quòd dicta conſtitutio non tollit appellationem tam reo, quàm fiſco, ſi conſtaret notoriè de injuſta ſententia: quia clauſula, appellatione remota, non prohibet appellationem à ſententia notoriè iniqua, ut præter Doctores quos ipſe citat, tenet Scaccia *de appellat.lib.3.cap.2.quæſt.16.limitat.1.num.84.* & Glorizius *in cap.ſuper litteris, de reſcript.num.333.* Nota etiam quòd poſt hæc ſcripta pervenerunt ad manus meas conſultationes Canonicæ Franciſci Zipæi, ubi *lib.5.tit.de immunit.Eccleſ.conſil.3.* docet, quod quando judex Eccleſiaſticus ex præparatoriis informationibus inaudito reo declaravit immunitate non gaudere, poſse eum appellare, probat ex ipſa conſtitutione Gregoriana. Adi illum, & non pigebit.

Sup. hoc infeſius in tr. 7. R. 67. lege ejus doctrinam, & ſignanter in t. 6. tr. 1 ex Ref. 120. §. ult.

12. Et tandem quæro ſextò. An judex Eccleſiaſticus, quando eſt dubium inter Doctores, an delictum gaudeat immunitate, necne, poſſit contra reum judicare, ut privetur immunitate, Reſpondeo negativè, quia in conflictu opinionum illa eſt amplectenda, quæ favet Eccleſiæ: ut ego ipſe probavi *in part.1. tract.2. reſolut.65.& in part.5. tractat.1.reſolut.23.* Et ita in terminis loquentes de immunitate Eccleſiarum tenent cum multis Doctoribus Alexander Sperellus *deciſ.60.numer.13.* & Carolus Maranta *part.2.reſponſ.36.num.11.& reſp.51.num.12.* Farinacius *de immunit.cap.8.num.123.in fine*, Giurba *conſil.10. num.25.in fine*. Et advertant Epiſcopi, quòd ſi tradant reos Curiæ ſæculari in caſu, quo debent gaudere immunitate, præter peccatum,& obligationem domorum; ſi reus eſſet ad mortem damnatus, incurrent irregularitatem. Ita Novarius *in ſumm.Bullar.tit.de immunit.num.31.* quia Epiſcopi nullam habent poteſtatem in caſibus non exceptuatis: & ideo quando agitur de remittendo reo Curiæ ſæculari advertant quid faciunt. Sed quia, ut in hoc juſtè & rectè procedant, multum intereſt, & fundamentum eſt cognitio delicti, & quænam probatio requiratur. Ideò quæro.

Quæ hic ſunt infr. in tr. 3. R. 201. & 207. & in aliis multis eorum non.

RESOL. CXIX.

An cognitio, utrum reus gaudere debeat Immunitate Eccleſiarum, poſſit aliquando ſpectare ad judicem ſæcularem?

Et an cognitio loci an ſit ſacer, & religioſus ad gaudendum Immunitate, ſpectet ad judicem laicum?

Et docetur ad judicem Eccleſiaſticum ſpectare cognitionem, ſi captus à ſatellitibus affirmat ſe fuiſſe captum in loco ſacro illis negantibus? Ex part.4.tract.1.Ref.49.

§. 1. ANaſtaſius Germonius *de ſacror.immunit.lib.3.cap.16.num.21.* docet Petrum Belluga, & Remigium Gonni aſſerere, hanc cognitionem eſſe mixti fori, & propterea ad utrumque judicem tam ſæcularem, quàm Eccleſiaſticum ſpectare ad diverſos effectus: eo modo, quo ipſi explicant, quos noviſſimè ſequitur, & citat Perio *de manu*

Sup. hoc in R. præc. §. 1 & 2.

manu Regia part.2.c.56.n.12. vide etiam Fagundez *præc.2. lib. 4.c.4.n.57.* Martam *de juriſd.par.2.c.1.n.* 10. Suarez de Paz *in praxi tom.1.part.5.cap.3.§.3.nu.8.* Bobadillam *in polit. tom. 1. lib.2.cap.29.nu.40.*

2. Sed hanc opinionem, & meritò, impugnat Farinac. *in append.de immunit.Eccleſ.cap.ult.nu.366.* & contrariam de jure veram eſſe tenet, Correa *in rel.tr. de immunit. Eccleſ. p.4.nu.2.* & de illa hodie non eſt dubitandum, ſtante Bulla Gregorii XIV. In qua etiam apparet ſolum judicem Eccleſiaſticum eſſe competentem in hac materia, quòd etiam priùs patebat ex *cap.final.de immunit.Eccleſ.* & ex *cap. ad Epiſcopos 17.q.4. & cap.metuentes, eadem cauſ. quæſt.* & noviſſimè hanc ſententiam docet Lother. *de benef.tom.1.lib.1.q.13.n.96. & ſeq.* & Bonacina *ubi infrà*, & alii. Ratio eſt clara, quia cauſa immunitatis, utpotè Eccleſiaſtica ab Eccleſiaſticis judicibus debet tractari, neque adverſus Vulpellum, & alios valet circa hoc conſuetudo aliqua in contrarium (quod advertant miniſtri laicalis juriſdictionis,) nam dicta conſtitutio Gregorii XIV. ut ego ſatis firmavi *in p.1.tr.1.reſ.1.* & docet Cenedus *in qq.Canon.q.42.nu.12.* & Bonacina *in Decalog. diſp.1.q.7.punct.10.nu.2.* tollit omnes conſuetudines in contrarium: unde hodie non ſunt audiendi Doctores aſſerentes, quòd licèt in aliquibus caſibus pro immunitate aſſiſtat jus Canonicum; contrarium tamen de conſuetudine ſervari teſtantur, & eam fore attendendam opinantur, quia ut diximus, per conſtitutionem Gregorii omnes conſuetudines penitus tolluntur. Vide Tuſch. *verb.immunitas,concl.59. n.19. uſque ad n.25.* & ideò ſtante dicta conſtitutione reprobandus eſt Correa *loc. cit.p.1.n. 18.* ubi advertit magnam habere vim conſuetudinem circa immunitatem Eccleſiarum; quapropter multis in caſibus ad illam judices recurrunt. Ita ille; ſed malè. Nam hodie judices in caſibus contingentibus non ad aliam conſuetudinem, niſi ad Bullam Gregorii XIV. recurrere debent, alioquin cenſuras minimè effugient. Nec facit quòd quandoque Epiſcopi, & Pontifices dictis conſuetudinibus non contradicant, nam aſſerit Pacianus *de probat.lib.1.cap.29.nu.87.* Laudenſis *deciſ.Piſan.36. n.265.part.1.* & Farinacius *in append.cap.1.num.15.* illos non conſentire ſed ſimulare ad majora mala vitanda. Vide *cap. jam dudum, de prebendis, & ſupra reſol.1.*

Quæ hic eſt ſup. reſ. 1. § Ex his, & in aliis ejus not.

3. Ex his infertur ſtante dicta conſtitutione contra Pereiram *loc.cit.n.16.* cognitionem loci, an ſit ſacer, & religioſus, ad gaudendum immunitate, non ſpectare ad judicem laicum, ſed privativè ad Eccleſiaſticum, ita tenet Marius Giurba *conſ.10.n.17.* Bonac. *in Decal.diſp.3.q.7. punct.3.nu.16.* Peregr. *de immu. cap.13.n.18.* Marta *de juriſd.part.2.cap.50. num.4.* & Raudenſis *vol.2.conſ.17.num.12.* & patet ex ratione, & juribus adductis, quibus adde *cap.ex parte,de verbor. ſignific.* ubi eſt caſus de hoc, nam tractatur an territorium Eccleſiæ ſit violatum, & dicit quòd hujus cognitio ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum, imò Comitiſſa habens intereſſe appellat ad Archiepiſcopum. Et, me citato, Antonius Novarius *in ſumma Bullarum, tit.de immunit. num.95.* docet ad judicem Eccleſiaſticum ſpectare cognitionem, ſi captus à ſatellitibus affirmet ſe fuiſſe captum in loco ſacro illis negantibus.

Sup. hoc in reſ. ſeq.

RESOL. CXX.

An ad judicem laicum ſpectet cognitio, ſi captus à ſatellitibus affirmet ſe fuiſſe captum in loco ſacro, illis autem negantibus?

Et an, ſi reus captus à judice laico dicit ſe eſſe clericum hujus rei cognitio ſpectet ad judicem laicum? Ex p.3. tr.1. Reſ.32.

Sup. hoc in reſ. præterita cir- ſiat in fine.

§.1. NOn ſpectare ad judicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum, docet Peregrinus *tract.de immun. Eccleſ.c.13. n.18.* & Marius Italia *de immun.lib.1.cap.6.§.2.nu.100. & 101.* quia ad judicem Eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere principales cauſas immunitatis; ergo, & alia ad eaſdem concernentia cognoſcere debet, cùm acceſſorium naturam principalis ſequatur, *cap.acceſſorium,de reg. jur. in 6.* Deinde *in cap. ſi judex, de ſent.excomm.in 6.* deciditur quòd ſi reus captus à judice laico dicit ſe eſſe Clericum, hujus rei cognitionem ad judicem Eccleſiaſticum ſpectare, ut nos latè ſæpiùs ſuprà probavimus, quia de re Eccleſiaſtica, & ſpiritnali tractatur, ergo, &c.

Sup. & ſæpius in reſolutionibus quæ hic ſunt in inf. 2. reſ.127. & 128.

2. Nec valet diceret, quòd malefactor eſt in poſſeſſione judicis laici, & melior eſt conditio poſſidentis, nam reſpondeo, quòd in caſu dicti *cap.ſi judex*, etiam reus erat in manibus juſtitiæ laicalis, & tamen deciditur ejus cognitionem ad judicem Eccleſiaſticum ſpectare, uti omninò in caſu noſtro etiam determinandum eſt.

3. Notandum eſt tamen hìc obiter quod Decianus *in tr. crim.tom.2.lib.6.cap.29.nu.* 10. ex multis DD. aſſerit, credendum non eſſe Birruariis in hoc caſu, cùm agatur de grav. præjudicio tertii; tamen prudens judex Eccleſiaſticus in tali caſu conſiderabit circumſtantias, quas notat Peregrinus *ubi ſuprà nu.16.*

RESOL. CXXI.

An judex ſæcularis teneatur reſtituere reum Eccleſiæ; licet fuerit extractus cum licentia Epiſcopi, ſi conſtet illum non commiſiſſe delictum in Bulla Greg. XIV. exceptum?

Et an detur appellatio à ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere immunitate?

Et quid ſi ſit lata in favorem rei. Ex p.4.tr.1. Reſ.97.

§.1. HIc caſus poteſt frequenter accidere, & apud paucos auctores agitatum invenies, cui ego affirmativè prortus reſpondeo; quia tali delinquenti verè debebatur immunitas, & per errorem, quia in hujuſmodi imperfecta cognitione facilè intervenire poteſt, ab ea excluſus, traditus eſt curiæ ſæculari. Conſtat autem poſteà injuſtam à parte rei fuiſſe illam Epiſcopi ſententiam, conſequenter conſtat debitam eſſe illi immunitatem, ergo dum res integra eſt, & immunitas illi ſervari poteſt, ſervanda eſt; & ita hanc ſententiam tenet etiam noviſſimè Antonius de Mariis *reſ.quotid.tom.1.cap.145.n.2.& ſeq.* ubi multas alias adducit rationes pro hac firmanda ſententia, adi illum, & non pigebit. Unde hanc ſententiam aliquibus miniſtris Regiis ego conſului, quibus etiam adduxi Regentem Conſtantium in ſupplicatione ad Paulum V. pro moderna Bulla Gregor. XIV. ubi *n.70.* ſic ait. Et idem dicendum quando extractio fieret cum licentia Epiſcopi æſtimantis reum ob qualitatem delicti extrahendum eſſe; nam ſi poſteà apparuerit, qualitatem illam non eſſe veram, reponendus erit delinquens ad Eccleſiam. Ita Regens Conſtantius.

Sup. hoc conſimile cum eodem Mario tractum, ſup. in §.ult.reſ.83

2. An verò detur appellatio à ſententia Epiſcopi declarantis reum non gaudere, negat Guazzinus *de modo defenſ. reos, tom.1.defenſ.1 cap.31.nu.11.* & Bonac. *de leg. diſp.3. q.7. punct.7.nu.* 11. Secùs ſi ſit lata ſententia in favorem rei; ſed etiam in tali caſu appellationem non competere, tradit Peregr. *de immun.cap. 16. nu. 33.* Verùm cum Bonacina conſentit Farinac. *in append.cap.27.n.372.*

Sup. contentis in hoc §. ſup. in reſol. 118. §. Quarto quæritur, & ſeq. & pro parte eti inf. in §. ult. reſ. ſeq.

RESOL. CXXII.

An Epiſcopo debeat certo conſtare de delicto in Bulla excepto, antequam tradat reum Curiæ ſæculari?

Et notatur, quod ſi ſententia Epiſcopi lata ſit in favorem rei, quod gaudeat immunitate, judex ſæcularis non poſſit de tali ſententia appellare. Ex p.3.tr.1. Reſ.38.

§.1. HIc caſus frequenter ſolet accidere, & negativam ſententiam docent Miniſtri laicalis juriſdictionis, aſſerunt enim ſufficere tantum conjecturas, & præſumptiones in tali caſu; quia ad probandum id, quod in judicio incidenter, & ſecundariò, & per modum cauſæ deducitur, quævis probatio etiam levis, & præſumptiva dicitur ſufficiens. Et ita hanc ſententiam in eorum favorem docet ex noſtris P. Peregrinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 3. num. 3. & ſeq.*

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Bonacina *tr.de legib.diſp.3.q.7.nu.3.& 4.* Farinac. *in appen.de immunit. Eccleſ.cap.22.n.373.& 374.* Ambroſino *tractat. de immun. Eccleſ.11.n.4.* & Mario Italia *eodem tract.lib.1.c.6.§.1.nu. 80. & ſeq.* Primò, quia Pontifex in Bulla aſſerit, ut verè conſtet de delicto, ſed quando delictum cognoſcitur per conjecturas, & præſumptiones, non dicitur verè cognoſci, Ergo. Secundò quando lex requirit probationem, intelligenda eſt vera, & non præſumptiva, nam ſi hoc ultimum requireret: illud exprimeret, ut patet *in c.pro humanis,de homicidio, in 6. & in l. non omnes §. à barbaris, ff. de re militari.* Cæteras rationes vide apud DD. citatos, & ita hanc ſententiam ego conſului his diebus in facti contingentia; nec aliter ſentiendum eſt.

Sup. hoc in reſ. ſeq. §. ult. & in reſ. 1. poſt ſeq. §. Notandum eſt, & in reſ. 2. poſt ſeq. § circa ſecundum, quod hoc in tom. 5. tr. 10. ex reſ. 72. lege doctrinam §. At his, & ſup. in reſ. 118. §. Sed an.

3. Notandum eſt etiam hìc obiter, quòd ſi ſententia Epiſcopi lata ſit in favorem rei, quòd gaudeat immunitate, non poteſt judex ſæcularis de tali ſententia appellare; & ita ſentit Peregr. *de immun.c.16.n.33.* ſed Farinacius *etiam de immunit.cap.22.n.372.* cum Gambacurta *de immunit.lib.6.cap. 27. nu.3.* contrarium docet.

Sup. hoc in §. ult. reſ. præterita, ad medium reſ. 1. ſeq. & in reſ. 1. ſeq. §. Quarto quæritur, & ſeq.

RESOL. CXXIII.

An Epiſcopus, quando cognoſcit, utrum reus gaudeat necne Immunitate Eccleſiæ, debat illum citare?

Et an Epiſcopus non poſſit tradere Curiæ ſæculari reum extractum ab Eccleſia ex præſumptionibus, & conjecturis probabilibus; ſed requiratur concludens probatio de delicto in Bulla exceptuato?

Nec in tali caſu Epiſcopus debeat ſtare proceſſui facto à judice laico? Ex part.4. tract.1. Reſ.112.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 118. §. Quæro tertiò, & infra in reſ. 125 §. Dixi autem, & § Nec videtur.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Antonius Novarius *in ſumma Bullarum, tit. de immunit. Eccleſ. n.96.* ubi teſtatur de praxi curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, & citat Merlinum *in controverſiis forenſibus*.

2. Sed affirmativam ſententiam tuetur noſter Peregrinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap.3. à num.9. uſque ad num.18.* & mordicus ſuſtinet hanc ſententiam noviſſimè Caſtrus Palaus *tom.2. diſp. unic. de immunit. punct.13. n.11. & 12.* ubi reſpondet ad argumenta contraria, & ait praxim in contrarium, ſi alicubi extaret, abrogandam eſſe utpotè juri naturali contrariam.

3. Verùm quidquid ſit de hoc, certum eſt, quòd ſi reus ſponte comparear non citatus, petatque audiri pro ſui defenſione, omninò audiendus eſt; & in hoc caſu, quouſque audiatur ſe poteſt apponere ſententiæ Epiſcopi declarantis immunitatem illi non competere; agitur enim de gravi ejus præjudicio, & de jure naturæ competit ei defenſio. Ita Caſtrus & Peregrinus *locis citatis*.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in aliis ejuſ primo not.

4. Notandum eſt etiam hic obiter Epiſcopum non poſſe tradere curiæ ſæculari reum extractum ab Eccleſia ex præſumptionibus & conjecturis probabilibus, ſed concludentem probationem requiri de delicto in Bulla excepto. Ita DD. quos ego ipſe citavi *in 3. part. tract. 1. reſolut. 38.* quibus nunc addo Caſtrum Palaum *ubi ſuprà num.8.* qui etiam *n.9.* docet, quod in tali caſu Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui facto à judice laico.

Sup. hoc ult. loco in Reſol. ſeq. & in aliis ejus primo not.

RESOL. CXXIV.

An Epiſcopus ſtare debeat proceſſui facto à judice laico, ſi reus remittendus ſit, vel ne?

Et an non ſufficiant conjecturæ, indicia, & præſumptiones ad declarandum, ut reus commiſerit delictum in Bulla exceptuatum, ſed opus eſt Epiſcopo, ut certò conſtet de tali delicto?

Et docetur probationem ſufficientem ad torturam ſuper delicto ſufficere etiam, ut declaretur ne quis gaudeat Immunitate Eccleſiæ? Ex part.5. tract.1. Reſ.9.

Sup. hoc in Reſ ſeq. & in fine Reſ. præcedentis, & ſupra Reſ. 118. § Nec obſtat & in §§. not. ſeq.

§. 1. PRima opinio eſt affirmativa, quam tuentur aliqui Miniſtri juriſdictionis laicalis, quibus favet Giurba *conſil.50. num.2.* Sed ego prorſus contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam docent ferè omnes ſcribentes poſt Bullam Gregor. XIV. ut Ambroſinus *cap.11. num.12.* Peregrinus *cap.3. num.2.* Italia *lib.1. cap.6. §.1. num.79.* Bonacina *de legib. diſp.3. quæſt.7. §.7. num.3.* Guazzinus *defenſ. 1. cap. 30. num.7. & 8.* Riccius *in praxi tom.2. reſol.285. num.3. & collect.1792.* Belletus *in diſquiſ. Cler. part.1. tit. de favore Cler. real. §.4. num.50.* Vulpius *in praxi cap.3. num.22.* Farinacius *conſ.168. num.21. & in Append. de immunit. Eccleſ. c.22. n.373.* quibus omnibus adde noviſſimè ex Societate Jeſu doctum Caſtrum Palaum *tom.2. tract.11. diſp. unic. punct.13. num.9.* & probatur apertè ex verbis Bullæ Gregorianæ ibi: Curiæque ſæculari nec tradi, nec conſignari poſſint, niſi cognito priùs per Epiſcopum, ſeu per deputatum ab eo, an ipſi vere crimina ſuperiùs expreſſa commiſerint. In quibus verbis cognitio iſtius articuli ſpecialiter demandatur, ut patet, Epiſcopis, ſeu aliis ab ipſis deputatis. Sed quando delegatur cognitio alicujus articuli, vel cauſæ, cenſetur, delegata poteſtas ſumendi probationes ſuper illo articulo, & cauſa, ut habetur *in cap. prætereà, de offic. deleg.* & *ibi* gloſſa *verb. delegatus*, & habetur etiam *in l. ubi falſi*, & *ibi* gloſſa *verb. rationes, C. de falſis*, ergo Epiſcopi debent recipere probationes de prætenſo delicto, & non ſtare proceſſui exhibito per judicem ſæcularem, cùm agatur de proprio intereſſe. Deinde confirmatur ex communi doctrina, quæ docet, judicem Eccleſiaſticum non teneri ſtare proceſſui facto per judicem ſæcularem, ut inter Juriſtas tenet Jul. Clar. *in pract. crim. §. fin. quæſt.36. num.49.* Grammaticus *conſ.42. num. 1.* & alii, quia acta inſtructorii unius judicii in alio non probant, niſi inter eaſdem perſonas, & in eiſdem cauſis *ex cap. inter dilectos, §. in omnibus, de fide inſtrument.* ergo, &c.

2. Unde hæc opinio à fortiori procedit, quod fatetur ipſe Giurba *loc. cit. num.4.* quando urgeret aliqua ſuſpicio contra teſtes examinatos à judice laico, vel dubius eſſet Epiſcopus: nam in hoc caſu certum eſt illum non teneri ſtare proceſſui judicis laici, ſed majorem diligentiam adhibere, faciendo examinare teſtes illo diligentius, vel alios pro informatione ſuæ conſcientiæ, ut tradit etiam & teſtatur de praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ Joan. Anton. Novarius *in ſumm. Bullarum tit. de immunit. Eccleſ. num.81.* & ideò Caſtrus Palaus *ubi ſuprà* ſic ait: Advertendum eſt ab Epiſcopo, an proceſſus formatus à judice ſæculari ſit formatus antequam reus ad Eccleſiam confugerit, & conſequenter antequam de immunitate tractaretur, vel poſtquam reus ad Eccleſiam confugit, & cauſa immunitatis tractatur; ſi formatus eſt proceſſus antecedenter, eſto obligatus non ſit Epiſcopus illi ſtare: ob rationes dictas, ac debet quàm breviſſimè poterit teſtes illos apud ſe examinare, & reum judici ſæculari remittere, quia nulla apparet ſuſpicio falſi in ſupradicto proceſſu. At ſi poſtquam reus ad Eccleſiam confugit proceſſus fuerit formatus, tunc ſuſpicionem non levem habet falſitatis, eò quod in defenſionem proprii juris, & diminutionem Eccleſiaſticæ juriſdictionis formatus fuerit. Ita ille, & ante illum Farinacius *in append. de immunit. Eccleſ. cap.22. num.375.*

3. Nec facit contra noſtram ſententiam Breve Clement. VIII. directum ad Archiepiſcopum Panormitanum *die 6. Febr. 1597.* ibi, ſi tibi ſummariè, ſimpliciter, extrajudicialiter, & quantum pro tuæ conſcientiæ informatione ſufficere tibi videbitur; nam ex his verbis non ſequitur, quòd Epiſcopus teneatur ſtare proceſſui judicis laici, neque ex dictis verbis (ut obſervat ex multis Doctoribus Novarius *loco cit.*) tollitur ſubſtantia probationis, longinquitas temporis, cùm verba ſummariè, ſimpliciter, & de plano non excludant concludentem probationem, ſed ſolùm modum probandi.

4. Adde, & hæc, ni fallor; eſt vera reſponſio, quòd in illo caſu plenè conſtabat de delicto, neque de hoc tunc ullum extabat dubium, ſed tantùm difficultas erat, an illi gaudebant Eccleſiæ immunitate. Unde tunc Clemens VIII. ne videretur approbare proceſſum judicis laici, diſpenſavit in illo caſu particulari, ut Archiepiſc. Panormitanus traderet aliquos reos ex illis Curiæ ſæculari, cum tantùm ſummaria, ſimplici, & extrajudiciali informatione. unde non ſequitur, quod ita faciendum ſit in omnibus aliis caſibus.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & §. Hac ſtetiſtic, uſque ad §. In hanc materia, & §. Rationes & ſeq. & §. Circa, & §. penult. & ult.

5. Notandum eſt etiam hìc obiter ex dictis contra Gratianum *tom.3. cap.596. num.23.* & paucos alios, quòd non ſufficiunt conjecturæ, indicia, & præſumptiones ad declarandum; ut reus commiſerit delictum exceptuatum in Bulla, ſed opus eſt Epiſcopo ut certò conſtet de tali delicto, & ita ego cum multis Doctoribus docui *in 3. part. tract. 1. reſolut.38.* quibus nunc addo Riccium *collect. 1792.* Caſtillum *deciſ.156. num.5.* Barboſam *de jure Eccleſ. lib.2. cap.3. nu.168.* Avendanum *de exequend. mand. part.1. cap.22. num.9. & ſeq.* & Caſtrum Palaum *ubi ſup. tom.2. tract.11. punct.13. num.8.* quia Eccleſia habet jus tutandi omnes delinquentes ad ſe confugientes niſi in caſibus exceptis, ipſique delinquentes jus habent ne ultra illos caſus extrahantur, *cap. inter alia, cap. fin. de immunit. Eccleſ. cap. ſicut antiquitus 17. quæſt.4.* ergo dum Prælato Eccleſiæ non conſtat eſſe caſum exceptum injuſtè Eccleſiam & delinquentem jure ſuo privat, at per præſumptiones, & probabiles conjecturas non ſufficienter conſtat. Tum, quia hæ præſumptiones non vincunt præſumptionem ortam ex poſſeſſione immunitatis, & jure fundato, *l. fin.* & *ibi* Doctores, *ff. quod metus cauſa*, Abbas *cap. quia veriſimile in 2. notab. de præſumpt.* Tum quia ad tollendum ab aliquo jus quæſitum, & hoc irreparabiliter, non ſufficit conjectura, ſed requiritur plena probatio, Bald. *in l. judices num.2. C. de judiciis*, Speculator. *tit. de offic. omn. jud. §. fin. n.18.* Cœteras rationes pro hac firmanda ſententia videbis penes Palaum *loco cit.* cui etiam adde Sanchez *in opuſc. tom.2. lib.6. cap.1. dub.11. nu.2.* hanc etiam ſententiam abſolutè docentem.

Sup. hoc in Reſ. præterito, §. ult. & Reſol. 1. poſt præteritam, & infra in Reſ. ſeq. §. circa ſecundum, & quo ad hoc in 1. p. 5. tract. 10. ex Reſol 72. lege doctrinam, §. At hi.

6. Non deſinam tamen hìc adnotare Guazzinum *in defenſ. reorum tom. defenſ.1. cap.31. num.9.* Caſtillum *deciſ.156. num.9.* Riccium *in praxi tom.2. reſol.450. num.3.* Regentem Conſtantium *in ſupplic. ad Paul.5. n.69.* Gamba *dec.179.* docere probationem ſufficientem ad torturam ſuper delicto ſufficere, etiam ut declaretur, ne quis gaudeat Eccleſiæ immunitate. Unde ex his patet Giurbam, virum alioqui Eccleſiaſticæ immunitati benè affectum, *conſ. 50. numer. 10.* non benè dixiſſe Riccium noſtram ſententiam tenentem hal-

Sup. hoc in Reſol. ſeq. §. Circa ſecundum, paulò poſt initium.

hallucinatum fuiſſe, nam communiter DD. illam tuentur, & ideò adverſus Giurbam nominatim illam tenet noviſſimè Jo. Anton. Novarius *in ſum. Bull. tit. de immun. Eccleſ. n.*88. & alii penes ipſum.

IN TRACTATU I.

De Immunitate Eccleſiaſtica.

RESol. IX. *pag.*12. *circa finem reſol.* deleantur illa verba: *Et ita audivit à fide digno, tenere ſacram Congregationem immunitatis*, & addantur hæc in fine. Quibus etiam poſt hæc ſcripta viſum adde Joan. Baptiſt. Ciarlinium *controv. forenſ. cap.*10. *à n.*61. *uſque ad num.*107. ubi, me citato, firmat poſt Bullam Gregor. requiri probationem veram, & plenam de delictis in illa exceptuatis, & in facti contingentia; adi illum, & non pigebit, fusè enim, & ſolidè quæſtionem pertractat, & reſpondet ad Breve Clem. VIII. directum noſtro Archieſcopo Panorm.

RESOL. CXXV.

An Epiſcopus, ut ferat ſententiam, ſi reus debeat, necne gaudere Immunitate Eccleſiæ, debeat ſtare proceſſui facto à judice laico?

Et an requiratur plena delicti probatio? Ex p.6.tr.1.Reſ.31.

Quam hic eſt Reſol. antecedens, & ſupra in Reſ.123. §. ult. & in Reſ. 118. §. Nec obſtat, & latè infra à §. Quod primò huius Reſ.

§. 1. HIc caſus frequenter accidit; & de illo ego diſſerui *in part.*5. *tract.*5. *reſol.*9. Sed quia poſteà ab Eminentiſſimo heu quondam Domino meo Lælio Cardinali Biſcia duo Conſilia incertorum Auctorum habui circa præſentem quæſtionem, in gratiam curioſorum, non gravabor hic illa per extenſum apponere, & judicium meum ferre.

CONSILIUM PRIMUM.

2. Ad enodationem illius difficultatis: Utrùm Epiſcopus cognoſcens de delicto ejus, qui ad Eccleſiam confugit; poſſit ex proceſſu judicis Laici probationes aſſumere; ne in ambiguo verſemur, indagandus ante omnia eſt germanus Gregorianæ conſtitutionis ſenſus; cùm non ita dilucida ſit, ut diverſas admittere nequeat interpretationes. Etenim in verſiculo *ſed univerſi*, præcipitur Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis cæteriſque Eccleſiarum Prælatis ſæcularibus & Regularibus, ut quoties qui ad loca immunia confugerint, ut delicta excepta eorum judicio commiſiſſe videbuntur eos, ſi requiſiti fuerint, ſæculari judici tradant. Poſteà prohibentur judices Laici abſque expreſſa licentia Epiſcopi, & interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab Eccleſiis delinquentes abducere, præterquam ſi requiſiti conſignare detrectaverint. Denique conſtitutio mandat abductos delinquentes in Carceribus Curiæ Eccleſiaſticæ deponi, nec prius tradi, quàm Epiſcopus cognoverit, an ipſi verè excepta crimina perpetraverint, tumque Epiſcopo mandante per judicem Eccleſiaſticum, omni appellatione remota conſignari.

3. Hæc igitur conſtitutionis pars aliam atque aliam poteſt expoſitionem recipere: una eſt, quòd duo in hac conſtitutione definiantur caſus; quorum prior ſit, cùm nulla inter Epiſcopos, & judices Laicos circa commiſſi criminis veritatem orta diſcrepantia, refugientes ex Eccleſiis per Epiſcopos abſtrahuntur, & ſæcularibus Magiſtratibus conſignantur: hoc enim caſu delicti probatio Epiſcopi judicio committitur; ut in verſic. *Sed univerſi*. Poſterior autem caſus eſt cùm educendi licentiam, ipſique eductioni aſſiſtere Epiſcopis recuſantibus, reos per ſe Laici extrahunt, tunc enim mitti ſtatim ac extracti fuerint ad Epiſcopales carceres debent, nec inde abduci, tradique ſæcularibus judicibus, donec Epiſcopus cognoverit; verene maleficia excepta commiſerint, quo cognito, quacumque appellatione rejecta conſignandi ſunt. Qui ſecundus caſus deciditur in verſicul. *Ne autem*, & in verſicul, *Quòdque delinquentes*.

4. Hæc autem expoſitio ſuadetur ex pluribus. Primò quia cùm in verſicul. *Sed univerſi* per facultatem, imò verò expreſſum præceptum Epiſcopis injunctum tradendi in caſibus ſuprà declaratis crimino ſos, eſſet res expedita, non erat cur aliud ſubjungeretur, niſi quæſtionis diverſitas, de qua in præſenti explicatione, id poſtulaſſet, fuiſſet enim fruſtra effundere verba contra Legiſlatoris morem, ac dignitatem, *cap. ſi Papa*, §. 1. *de privileg. in* 6. *l.* 1. *in fin. ff. ad Municip.*

5. Et abſolutæ, atque omninò ſeparatæ orationes, contentæque in eis diſpoſitiones invicem extenderentur contra textum *in l. ſed eſſi per prætorem*, §. *hac clauſula il* 1. *in fin. ff. ex quibus cauſ. major. in l. cohæredi*, §. *qui patrem, ff. de vulg. & pupillar. & in cap. cum dilecti, de donat.*

6. Secundò loquendi modus eſt valdè diverſus: nam in verſicul. *Sed adverſis*, admodum ſimpliciter Epiſcoporum judicio criminum inveſtigatio committitur de extractis ad carceres Epiſcopales deducendis nihil dicitur, & appellatio ab Epiſcoporum pronunciatione non tollitur, imò à ſignatura paſſim admittitur. At in verſic. *Quodque delinquentes*, & majori verborum pondere eis injungitur, ut cognoſcant, an verè ſcelera, de quibus accuſantur; refugæ patraverint, abducti in carceribus Eccleſiaſticis reponi jubentur, & omnis provocatio removetur. Tanta autem in loquendi, & agendi ratione diverſitas caſuum diverſitatem proculdubio demonſtr. *l. ſi idem*, & *ibi* Bart. Sal. Fulgoſ. Caſtren. & Alexand. *Cod. de codicill.*

7. Tertiò patens afferri poteſt differentiæ ratio; cùm enim ab Officialibus Laicis, invitis Epiſcopis delinquentes extrahuntur æquiſſimum eſt, eis liquidioribus probationibus ſatisfiat: tum quia ex eorum repugnantia res magis dubia præſumitur: tum ipſorum nonnihil læſa videtur auctoritas. Cùmque poſt attentatam contradictionem, majoremque habitam probationis lucem abſtrahendos refugas decreverint, honeſtiſſimè appellatio reiicitur: cùm enim prius diſſenſerint, & factis poſteà probationibus acquieverint, præſumptio vehementiſſima contra confugientes exoritur. Ex rationis autem diverſitate juris & conſequenter facti diverſitas infertur *l. unic.* §. *hoc interdictum il* 2. *ff. de ſent. l. ſi poſtulaverit*, §. *ratio, ff. ad leg. Jul. de adult. l. illud. ff. ad leg. Aquil.* Et quod in una clauſula dicitur, ad aliam non trahitur, in qua non eadem locum habet ratio, *l.* 1. ubi Doctores, *Cod. de lib. præt.* Roman. *conſil.*112. *nu.*3. & *conſ.*480. *num.*7

8. Quartò verſic. *Quod delinquentes*, ubi Epiſcopus cognoſcere jubetur, an verè commiſſum fuerit exceptum crimen, ſequitur immediatè poſt verſic. *Ne autem*, ubi datur Laicis facultas extrahendi delinquentes, ſi Epiſcopi licentiam impertiri, atque aſſiſtere recuſent: ergo ad hunc caſum debet, quod ibi dicitur referri tamquam ad proximum, *l. ſi idem cum eodem* §. *ultim. junct. gloſ. ult. ff. de juriſd. omn. judic. cum gloſſ. in verb. dotis, ff. de legat. præſt.*

9. Hanc primam interpretationem ſuboleviſſe videtur Farinacius, dum relata facultate conceſſa Laicis extrahendi per ſe in caſu ſupradicto delinquentes, ſubdit ſi extractos in carceribus Eccleſiaſticis eſſe detinendos, donec Epiſcopus de criminum qualitate cognoſcat *in tract. de carcerib. & carcerat. qu.*28. *n.*76. Sed certè nemo, quod ſciam, præter Illuſtriſſimum Dominum meum hoc perſpicaci, ingenioſòque modo locum iſtum expreſsè enucleavit: cujus ſola auctoritas apud me plurimum valet, atque apud omnes valere ſummo jure debet.

10. Altera intelligentia eſt. Ut in verſicul. *Sed univerſis* explicentur crimina, quibus non datur immunitas: generatimque propterea ſtatuatur, ut qui eorum delictorum rei Epiſcoporum judicio viſi fuerint, tradantur ſæcularibus Magiſtratibus, ſi tradi ſibi poſtulaverint. Verùm quia dubitari poterat de modo in tali traditione ſervando, in ſequentibus particulis declaratur ne ſæculares eos ſua authoritate extrahant, niſi cùm Epiſcopi ipſos tradere recuſant; neve extractos ad alios, quàm Eccleſiaſticos carceres perducant, ubi detineantur, donec Epiſcopi cognoverint, an verè excepta crimina commiſerint, quo cognito: ſublata prorſus appellatione conſignentur. Itaut hæc in Epiſcopali cuſtodia detentio, delictorum exactior cognitio, & appellationis remotio locum habeat, quomodocumque delinquentes ab Eccleſia abſtrahantur, ſive Epiſcopi juſſu, ſive eo reclamante Laicorum auctoritate ab hujuſmodi conſtitutione conceſſa.

11. Hanc ſecundam expoſitionem omnes amplecti tacitè videntur, dum prædictam caſuum diſtinctionem non faciunt, prout Guttierrez *tract. quæſt. lib.*3.*q.n.*36. Farinacius *conſil.*76. *lib.*1. & *de immunit. Eccleſ. num.*373. & 374. Ambroſ. *tract. od. cap.*11. *num.*1. & 2. Auctores Conſil. impreſſi apud Farinacium *lib.*2. *conſil.*168. *dub.*2. & 3. Et ſanè etiam rationibus poteſt hæc interpretatio probari.

12. Primò quia non poteſt reddi vera ratio, cur potius diſſentiente, quàm conſentiente Epiſcopo plenior probatio requiratur, cùm ſemper agatur de præjudicio non Epiſcopi, ſed Eccleſiæ, cujus immunitas ſervatur, vel læditur.

13. Secundò ſi diſpoſitio verſic. *Sed univerſis*, intelligeretur de reis tantùm de conſenſu Epiſcopi extrahendis, ſequeretur, ut non Epiſcopi ſoli, ſed inferiores etiam Prælati,

lati, ut Abbates, & alii locorum Regularium Superiores, cæterique Prælati ſæcularium Eccleſiarum tradere poſſent Laicis reos, qui ad Eccleſias confugiſſent: cum prædicti omnes ibi id facere nominatim jubeantur. Hoc autem eſſet contra omnium ſententiam & probatiſſimum ubique conſuetudinem. Generale ergo præceptum quoad Epiſcopos intelligendum videtur, ut debitam licentiam non negent, & quoad alios, ut de facto non reclament.

14. Nec dici poſſe videtur Prælatis inferioribus tradendi Laicis delinquentes facultatem propterea non competere, quòd eis eſt ſublata in ſequenti verſic. *Ne autem*. Quoniam ſi in verſic. *Sed univerſis* continetur caſus omninò ſeparatus à verſic. *Ne autem*, quod in hac parte, ſeu caſu diſponitur, ad ſuperiorem partem, ſeu caſum non pertinet, quod ſi quoad hoc pertinere dicatur, cur non etiam quoad reliqua.

15. Quidquid ſit de veriori hujus loci explicatione non moror: neque enim aut hanc propugno, aut illam oppugno, ſed illa tantùm quæ mihi ſuppetunt, ampliſſimo viro atque humaniſſimo, beneficentiſſimòque Patrono humillimè conſideranda propono. Illud utique mihi dici poſſe videtur, ut quocumque ſcilicet modo accipiatur dictus verſic. *Sed univerſis*, parum referat: quia plena, & ibi criminis probatio requiritur, cùm ſit commiſſa Epiſcopis per verba *judicio ſuo*, & videbuntur, quæ arbitrium boni viri præ ſe ferunt, *l. fideicommiſſaria 46. §. Cæterum ff. de fideicommiſſ. lib. l. fideicommiſſa* 11. §. *Si fideicommiſſum, ff. de legat. 3.* Bart. *Extrav. ad reprimendum verb. videbitur, in princip. & nu.* 4. latè Menoch. *de arbitr. judic. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 2. *&* 14.

16. Cùm quid autem boni viri arbitrio committitur, ſervari debent omnes regulæ juris, Bart. *dicto verb. videbitur, num.* 8. Alexand. *conſil.* 33. *lib.* 2. *num.* 3. Jaſon *in l. ſi ſic legatum, ff. de leg.* 1. *num.* 26. Multò igitur magis id obtinebit in criminalibus, ubi etiam liberum arbitrium eſt legibus ſubjectum, Jaſon *ibi num.* 24. Menoch. *de arbitr. judic. lib.* 1. *q.* 9. *num.* 3. *&* 4. *& quæſt.* 77. *num.* 1. Farinacius *in fragment. p.* 1. *litt. A, num.* 244. Nullus autem qui juris regulas ſervare voluerit ex proceſſu judicis Laici probationes deſumet: tum quia adverſarium agit, nimiòque ut plurimum affectu pertrahitur; tum quia univerſæ illæ rationes repugnant, quæ conſiderantur à Farinac. *conſil.* 76. *lib.* 1. *num.* 1. *&* 2. *& conſil.* 168. *lib.* 2. *n.* 26. *cum ſeqq.*

17. Hæc ſtricto jure dici poſſe opinor, ſolis videlicet verbis conſtitutionis perpenſis: verùm quia poſt conſtitutionem prodiit Epiſtola quædam Clementis VIII. ad Archiepiſcopum Panormitanum, qui ſedem Apoſtolicam de nonnullis dubiis circa probationes delictorum, in dicta conſtitutione exceptorum, conſuluerat: eam Epiſtolam tamquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam arbitror eſſe ſervandam. Quod enim Princeps per Epiſtolam ad privatorum conſultationem ſtatuit, publici juris vim obtinet, *l.* 1. *ff. de conſt. Princip. §. Sed. & quod Principi placuit. Inſtit. de jur. nat. gent. & civil. gloſſ.* 1. *in cap. ex tua* 9. *de fil. presbyt.* Abbas *in cap. Paſtoralis* 4. *de except. num.* 1. *not.* 2. Felinus *in c.* 1. *de conſtit. n.* 17. (Sup. hoc in Ref. præterita §. Nec facit.)

18. Mandavit autem Clemens; ut ſummariè, ſimpliciter, & extrajudicialiter, & quantum pro conſcientiæ informatione ſufficere videretur, delicti veritatẽ inquireret, prout habet Genuenſ. qui eam Epiſtolam ad verbum refert *in pract. Archiepiſc. Neapolitan. capit.* 94. & Farinac. *conſil.* 168. *lib.* 2. *addit.* 1. Pondero igitur Summum Pontificem contentum eſſe extrajudiciali probatione, quod inſinuat non modò dictio illa *extrajudicialiter*, verùm etiam clauſula, *quantum pro conſcientiæ informatione*, &c. Cùm enim quid alicujus conſcientiæ committitur, judicialis commiſſio non dicitur, ſed conſcientialis, Franc. *in cap. ſtatutum* 11. §. *aſſeſſorem de reſcript. in* 6. *n.* 6. Baldus *in l. certum* 5. *Cod. unde leg. num.* 7. *in fine*, Roman. *num.* 25. Et propterea cognitio non requiritur, Lap. *alleg.* 60. *aliàs* 61. *nu.* 4. Eſt enim ſecundùm veritatem exequenda commiſſio, & ſatis eſt, ſi jure gentium ſuſtinetur, Bald. *in l. Cod. de fidei commiſſ. num.* 2. Farinac. *in dicto §. aſſeſſorem, num.* 6. Ac ſufficit qualitercumque inquirere, & probationem ipſi ſoli, cui eſt demandata, concludere, Franc. *ibi*, & Felin. *in cap.* 1. *de conſtit. num.* 51. *propè finem verſ. ſi dicatur ſecundùm conſcientiam.* Habetque is jure ordinario ſolum Deum cognitorem & judicem, Gloſſ. *in verb. relinquatur in dicto §. aſſeſſorem*, Franc. *nu.* 6. Abb. *in cap. ſuper his* 18. *de accuſat. num.* 16. *ad med. verſ. item ſi committitur conſcientiæ.* Et dicit Mandoſius poſſe ſequi animi ſui proprium motum ſola naturali æquitate moderatum *Addit. ultim. ad allegat.* 15. *Lapi.*

19. Cùm igitur ex vi dictarum clauſularum poſſint Epiſcopi vel extrajudiciales probationes recipere, poterunt utique etiam deſumere ex proceſſu judicis Laici, quæ in Eccleſiaſtico foro inſtar extrajudicialium ſunt. Et meritò quidem id faciunt, ſi ex perſonarum gravitate ac dignitate fides videatur teſtibus adhibenda. Aut ſi ex tempore exceptarum probationum videatur ſuſpicio tolli: ut ſi exibeatur proceſſus, immunitatis controverſia nondum orta, confectus, cui multum tribui poſſet; ſecus autem proceſſui poſt litem parato ex graviſſimorum virorum ſententia ſcripſit Farinacius *de immun. Eccleſ. n.* 37.

CONSILIUM SECUNDUM.

20. In hac materia quomodo Epiſcopus ſe gerere debeat in cognoſcendo, an ii, qui ad Eccleſias, vel alia loca ſacra, vel immunia confugerunt, & inde ſervata forma conſtitutionis Gregorianæ extracti, & ad carceres Epiſcopales traducti fuerunt, prætenduntur que à fiſco Laicali, ſeu aliàs perpetraſſe crimen in eadem conſtitutione expreſſum, atque excluſivum immunitatis, plura occurrunt dubia.

21. Primum. An judex Eccleſiaſticus, ad quem dicta cognitio ſpectat, teneatur ſtare proceſſui fabricato à Curia ſæculari. Secundum verò, quænam probatio requiratur in dicta cognitione.

22. Quoad ad primum dubium, eſt non parva controverſia inter Doctores, qui poſt præfatam conſtitutionem ſcripſerunt: ſunt enim inter ſe diſſentientes. Nam Farinacius *in conſil.* 76. cum Falc. *ibi*, & penes eumdem *conſil.* 168. conſulentes, aliique relati per Giurbam *conſil.* 50. *& conſil.* 100. tenuerunt, quòd judex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare ſæculari proceſſui: ipſe autem Giurba in dictis conſiliis contrarium nititur probare. (Sup. hoc in Reſolutionibus poſitis in annot. primi hujus Rei.)

23. Rationes tamen deductæ per ipſum Giurbam mihi non concludunt: quia ipſe fundat ſe præcipuè in Brevi Clementis VIII. regiſtrato in Praxi Archiepiſcop. Neapolitana *cap.* 94. ubi Clemens in eo delicto Panormi perpetrato mandat Archiepiſcopo, ut tradat delinquentes ibi nominatos Curiæ ſæculari ab Eccleſia extractos, ſi etiam ſummariè, ſimpliciter, extrajudicialiter repererit commiſiſſe crimina ibi expreſſa: dicitque Giurba ſe vidiſſe hanc ſuam ſententiam receptam in Praxi ex dicto Brevi. Iſtæ inquam rationes Giurbæ non concludunt: quia ſatis dignoſcitur hoc ipſum Breve Pontificium fuiſſe datum in dicta cauſa Panormitana ex rationabilibus cauſis animum Papæ moventibus, & cum clauſulis derogatoriis ad conſtitutionem Gregorianam, & cæteras conſtitutiones: unde non eſt trahendum in exemplum ad alios caſus. (Sup. hoc in Ref. præterita §. Nec facit.)

24. Et dum ſubdit Giurba ita fuiſſe deciſum à ſacra Conſulta, ut in additione ad dictum Conſilium 168. penès Farinacium, quamvis hoc videatur colligi ex verbis dictæ additionis: dum nõn obſtante præfato conſilio 158. Farinacius ſcribit ſacram Conſultam reſolviſſe, quòd ibi delinquentes traderentur Curiæ ſæculari: tamen poteſt replicari primò, quòd ille ordo cenſetur emanaſſe à Principe, mediante ſacra Conſulta eum repræſentante. Secundò quòd iſta declaratio fuit facta in crimine aſſaſſinii ita gravi, ut habeat ſecum multa ſpecialia, juxta textum *in cap. de homicid. lib* 6. & tradita per Maſchard. *concl.* 137. Tertiò, quod eadem declaratio ſimpliciter accepta videtur non poſſe de jure ſuſtineri, ut infrà, cùm de cætero iſta declaratio videatur facta per ſacram Conſultam, prout de jure, ex ordine Sanctiſſimi.

25. Nec mihi fit veriſimilis conſideratio Gambacurtæ relata per Giurbam, *ubi ſuprà*, quòd non præſumatur voluiſſe Pontificem antevertere Curiam ſæcularem per commiſſionem factam Epiſcopo in rebus ſpiritualibus occupato: ſiquidem cùm hæc cognitio ſuper Immunitate pertineat ad Epiſcopum, etiam ante conſtitutionem Gegorianam, quidquid alii dixerint, etiam in criminibus exceptis, ut per Gratian. *diſceptat.* 596. & per Giurbam *dicto conſil.* 100. non poteſt judex Laicus conqueri.

26. Prout non ſuffragatur aſſertio Giurbæ, quòd aliter cauſa protraheretur, cum longa carceratione rei, & damno etiam ipſius immunitatis, cùm Epiſcopus poſſit terminare cauſam remotis ſupervacaneis dilationibus, & habeat poteſtatem ex conſtitutione Gsegoriana terminandi cauſam appellatione remota, & inſuper ipſi reo magis expediat cauſam maturius diſcuti, fiſcoque ſæculari nihil depereat reo cuſtodito in carcere.

27. Pariter mihi non ſatisfaciunt rationes adductæ per Farinacium *dicto conſil.* 76. dum vult probare quod non ſit ſtandum proceſſui ſæculari: nam prima ejus ratio, quòd regula ſit Eccleſiaſticum judicem non debere ſtare proceſſui ſæculari, ex Claro *in Prax. crim. q.* 36. *in fin.* & aliis per eum adductis: & quam rationem etiam adducit Guazzin. *in ſuo tract. pro reis, defenſ.* 1. *c.* 30. non concludit in terminis noſtris: quia Clarus & alii prædicti loquuntur, quando agitur de proceſſu facto à Judice Laico contra Clericum, qui

qui judex eſt omninò incompetens, nullamque habet juriſdictionem in Clericum: unde non mirum, ſi proceſſus non valet, nec attendendus: & videmus, quòd etiam acta judicis ſæcularis alias per judicem Eccleſiaſticum obſervanda non attendantur, quando ſunt invalida, Dec. *in c.at ſi Clerici, n.91.de judiciis*.

28 Eodem modo alia ratio Farinacii, quòd cognitio ſpectat ad Epiſcopum, & conſequenter etiam facultas aſſumendi probationes, & definiendi cauſam, non convincit, quòd inde ſequatur Epiſcopum non poſſe ſtare proceſſui ſæculari. Ad rationes verò propoſitas in dicto conſil. 168. penes Farinacium patebit reſponſio de infrà ſcriptis.

29 Quamobrem cenſerem ſtandum eſſe proceſſui ſæculari, dummodò ſit compilatus ante confugium ad Eccleſiam ipſius confugientis delinquentis, necnon contineat ſententiam condemnatoriam ipſius Rei: vel ſaltem teſtes in eo examinati probantes delictum ſint repetiti, vel aliàs habiti pro repetitis à reo. Moveorque ex illa communi concluſione, quòd acta facta coram judice ſæculari probant coram Eccleſiaſtico *text. in dict. capit. at ſi Clerici, numer. 90.* Et hinc ſicut judex ſæcularis tenetur adjuvare Eccleſiaſticum, ita, & è contra; cùm Eccleſiaſtica, & civilis juriſdictio ſint invicem confœderatæ: & propterea etiam bannitus à judice ſæculari, debet haberi etiam pro bannito ab Eccleſiaſtico, ut benè per Alciatum *in cap. 1. nu.121. de offic. Ordin.*

30 Dixi autem de proceſſu formato ante confugium ad Eccleſiam: quia ſi judex ſæcularis poſt confugium formaret, vel perficeret proceſſum ſuum videretur id facere, uti in cauſa propria, vel intereſſe habens ultra quod id attentaret pendente cauſa coram Epiſcopo, ut benè per Farinacium in hoc caſu *dict. conſil. 79. nu.2.* expreſſi: etiam, quòd adſit condemnatio judicis ſæcularis, vel quòd teſtes ſint repetiti parte citata, vel habiti pro repetitis, quia ſolus proceſſus informativus non faceret fidem, cùm teſtes examinati parte non citata non probent, nec faciant judicium, etiam in criminalibus. Farinac. *q.72.n.87.* & Guaz. *defenſ. 24.cap.9.*

Sup. hoc ſupra in Reſ.118 §. Quinto tertio, & in Reſ. 125.

31 Nec videtur obſtare, quod aſſerit idem Guaz. *dicta defenſ.1.cap.30.* relatus per Giurbam *in citato conſil. 50.* ſufficere, quòd teſtes deponant ſuper crimine, licèt non ſint repetiti: nam ratio Guazzini, quòd in criminibus exceptis probent teſtes non citata parte, ultra quod Doctores per eum allegati loquuntur ſolùm in crimine Aſſaſſinii, & læſæ majeſtatis humanæ, iſta aſſertio patitur difficultatem, cùm multi alii teneant etiam in dictis criminibus requiri citationem, ut per Maſcardum *dicta concl.137* Farinacium *quæſt.72.ubi ſuprà*, & per eumdem Guazzinum *defenſione 24. cap.9.*

32 Stabit ergo concluſio, mea ſententia, quod videlicet poſſit ſtari proceſſui ſæculari. Nec mihi faceſſunt negotium rationes in contrarium adductæ penes Farinacium *in dicto conſil. 168.* nempè quòd acta ſæculari judicio, tunc probent in Eccleſiaſtico, quando ſunt inter eaſdem perſonas in eadem cauſa, & agitur ad eumdem finem, ut per Decianum *in dicto c.at ſi Clerici, nu.90.* Nam conſideratur, quod conſtitutio Gregoriana ſolùm requirit in cognitione, quòd verè fuerit admiſſum crimen exceptum; hoc autem apparet ex proceſſu ſæculari. Nec Eccleſia conſtituit diverſum jus cum illa, quemadmodum tuetur confugientes ad ſe in criminibus non exceptis, ita, & excludit facinoroſos in delictis exceptis; & non vult, quòd Immunitas patrocinetur in caſibus non permiſſis, cùm aliàs id eſſet perniciosum, Menoch. *præſumptione 10.l.5.* Nec finis cognitionis ſuper immunitate tollit fidem actis in Curia ſæculari: cùm multi etiam velint non attendi diverſitatem cauſæ. Addentes ad Capellam Tholoſan. *quæſt.199.*

33 Et ulterius hoc venit in conſequentiam delicti excepti, & conſequenter dicta acta probant Capell. Tholoſan. *d.qu.199.* Et ſicuti in crimine hæreſis tenetur ſtare judex ſæcularis proceſſui Eccleſiaſtico, & ita judex Eccleſiaſticus proceſſui ſæculari in crimine fori ſæcularis, Decius *in dict. cap.at ſi Clerici, n.100.de judic.* Deindè in crimine mixti fori attenditur pœna major, ex latè traditis per Farinacium *in q.4.n.8.* Et doctrina Angeli, & Socin. relata *in dict.conſ. 168.* quòd teſtes non faciant fidem coram alio judice, cùm ille debeat videre ipſos teſtes, eorumque dicta præſens agnoſcere, ultra quòd patitur difficultatem procedit quando coram alio judice agitur ex illis teſtibus ad puniendum, vel abſolvendum reum, ut in iis terminis præfati Doctores loquuntur, non verò, quando agitur ſimpliciter ad remittendum, prout in caſu præſenti.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. Notandum eſt, &c.

34 Circa ſecundum dubium eſt quoque contentio inter Doctores: nam per multi voluerunt requiri plenam probationem criminis excepti ad effectum tradendi Curiæ ſæculari delinquentem. Alii autem voluerunt, quòd ſufficiant indicia ad torturam prout latè refert Giurba *in dict. conſiliis 50. & 100.* quos in effectu ſequitur ipſe Giurba; & fuit opinio Senatus Luſitani, ut ibi penes Gamam *dec.171. & 182.* Gratianus autem *diſceptatione 596.* lato calamo defendit ſufficere, quòd Epiſcopus etiam extrajudicialiter ſe informet: tum quia conſtitutio Gregoriana non ponit modum probandi: tum quia remittit traditionem Curiæ ſæculari judicio Epiſcopi, & ad verbum ejus rationes refert Giurba *in dicto conſ. 100.* fundans etiam ſe in dicto Brevi Clementis VIII.

Sup. hoc ibidem, & §. Non deinum.

35 Sed ego arbitror non ſufficere extrajudicialem informationem, cùm conſtitutio Gregoriana requirat cognitionem per modum conditionis, quæ conditio non eſt *in l. jus alimentorum* per Grat. allegata, *ff. ubi pupillus educari debeat*: ultra quòd ibi Bartol. requirit judicialem cognitionem, quando adeſt pars, & tractatur etiam de alimentis decernendis. Et verba poſita in conſtitutione Gregoriana, ut tradat Epiſcopus Curiæ ſæculari eos, qui judicio ſuo videbuntur comiſiſſe delicta ibi expreſſa, denotant arbitrium boni viri. Latè Menoch. *quæſt.8. de arbitr* & conſequenter tenetur Epiſcopus ſervare ordinem judiciarium: idem Menoch. *ibi quæſt.14. & 29. & conſil.69.num.63. & 69 in conſil 1131. n.8.lib.11.*

36 Et propterea videtur ex his requiri plenam probationem, & ex adductis *in d.conſ.168.* & per Caſtill. *deciſ. 166.* Nihilominus opinarer ego, quòd ſi proceſſus fiſci ſæcularis eſſet antiquus: vel Epiſcopus aliundè non poſſet habere veritatem, in caſu dubio ſemper deberet conſulere Sacram Congregationem, ut etiam arbitratur Guazzinus *in defenſione 20.ſub numer.20.* Multa alia poſſent dici, ſed ne tedioſim, omittenda eſſe duxi.

37 Vidiſti, Amice Lector, quæſtionem propoſitam in principio hujus reſolutionis latè diſcuſſam in ſupradictis Conſiliis. Ego verò contra ſecundum Conſilium perſiſto in mea opinione, quæ communis eſt, ut patet *in citata reſol. 9.tract.1.meæ quintæ partis*, quòd videlicet Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui facto à judice Laico, & maximè ſi fuit factus, poſtquam reus commiſit crimen, & ad Eccleſiam confugit. Diſplicet etiam mihi id quod in primo Conſilio aſſeritur; nempè Epiſtolam Clementis VIII. tamquam legem ad declarationem Bullæ Gregorianæ editam fuiſſe: quod tamquam falſum eſſe reiiciendum ego notavi *in dicta reſolut.9.* & notat Ciarlinus *in controv. forenſ. tomo 1. cap.10.à nu.92.* Dicendum eſt igitur dictum decretum Clementis VIII. fuiſſe locale, pro civitate Panormitana, & pro illo caſu, non enim Pontifex voluit in eo conſtituere legem generalem: quod apparet, quia dirigitur ad Archiepiſcopum Panormitanum, ut patet ex inſcriptione, quæ ait: Venerabili Fratri Archiepiſcopo Panormi Clemens VIII. & ſolùm deſervit pro illo caſu, pro quo fuit requiſitus, ut colligitur ex illis verbis: *ſupplicando, ut quid in hujuſmodi cauſa faciendum ſit, tibi præſcribere dignaremur*: ideò illud Decretum tamquam lex localis, & particularis non ligat extra eum locum, & caſum, ut ad rem dixit Farinac. *in append.de immunitate Eccleſ.cap.22.n.351.* latè Peregrio. *eod tr.c.11.n.10.11.12. & 17.* ubi dicitur etiam, quòd Pontifex, ſi voluiſſet facere legem generalem, eam feciſſet publicare Romæ in Campo Floræ, vel in Baſilica Sancti Petri, ut ſolet: quia publicatio eſt de eſſentia legis, licèt quòd placet Principi, etiam per Epiſtolam legis habeat vigorem, ut ad rem dixit Mar.Ital. *in dicto tract. lib.1.cap.5. §.1. num.6. verſic. undè ſi* tamen hoc procedit, ſi Princeps habuit animum condendi legem; & eam publicare fecerit, ut requirunt Farinacius, & Peregrinus *in locis*. Et prætereà eſto etiam quòd illud Decretum Clementis VIII. generaliter obligaret, non tamen tollit Bullam Gregorianam requirentem veram probationem: nec efficit, quin neceſſaria non ſit plena probatio: licèt enim dicat poſſe Epiſcopum ſe informare ſummariè, & extrajudicialiter, quantum pro ſuæ conſcientiæ informatione ſufficere videbitur, tamen hæc verba ſolùm apta ſunt ad tollendas juris ſolemnitates, & apices: non autem immutant, quoad veras probationes, & ad deciſoria judicii: quin ſaltem jus gentium, vel naturæ non ſit ſervandum, ut latè tradit Oſaſcus *in deciſ.1.n.1.* & *num.15.* & Farinacius *dicta quæſt. 8.num.84. in verſiculo nihilominus, & quæſt.63. num.13.* Mart. *clauſ. 160. num.10.part. 1.* nam jure naturæ in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, *l.ubi numerus, ff. de teſtib. cap. ſi quis teſtes; §. ubi 1. quæſtione 3.* Cephal. *conſil. 651.* Maſcardus *de probat.in præfat.quæſt.5.num.117.* Farinacius *quæſt.63.nu.232.* Ideò Epiſcopus non poteſt ſuam quietare conſcientiam, niſi talem habeat probationem, quam omnia jura requirunt. Concludamus igitur veriorem, & magis communem eſſe opinionem, quæ requirit plenam probationem delicti exce-

Quæ hic eſt Reſol. antecedens, & in alis ejus ptime not.

Sup. hoc ibid. §. Nec facit.

excepti, vel indubitata indicia, antequam reus foro ſæculari tradatur, & immunitatis beneficio privetur.

38 Recugnoſce omninò prædictum Ciarlinium, & noviſſimè Ægidium Trullench *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 6. *num.* 4. & 5. ubi nobiſcum docet Epiſcopum non poſſe ſtare proceſſui facto à Laica poteſtate, ſed debere novas probationes recipere, & quòd debeat plenè delicto conſtare: nec ſufficere, ut illud per conjecturas, & præſumptiones cognoverit. Nec deſeras videre me ipſum *loco cit. in p.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 9.

Quæ hic eſt Reſ. o. anteced.

R E S O L. CXXVI.

An reus confugiens ad Eccleſiam poſſit per judices Eccleſiaſticos, vel laicos puniri pœna exilii, vel ad perpetuum carcerem.

Et an poſſint judices ſupradictum reum condemnare ad triremes etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum, vel ut ſerviat ei cui injuriam intulit?

Et notatur, quòd licèt confugiens ad Eccleſiam impunitus dimitti non debet, tamen pœnam ei infligendam, non judex laicus, ſed Eccleſiaſticus debet imponere. Ex par. 1. tract. 1. Reſ. 12.

Sup. contentis in hac Reſ. inferiùs in Reſ. ſeq.

§. 1. POſſe, reſpondet Gambacurt. *lib.* 4. *cap.* 33. & 35. ſed non eſt audiendus; & negativam ſententiam tenendam exiſtimo cum Farin. *tract. de immunit. Eccl. cap.* 21. *num.* 333. & 336. Idem docet Franc. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3 *cap.* 12. *num.* 6. cum Mario Italia *de immunitat. lib.* 1. *cap.* 9. §. 4. *num.* 1. & *ſeq.* Innoc. & Hoſtienſ. *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* Ancharan. & Zabarel. *in Clem.* 1. *de pœn. & remiſſ.* & aliis. Et ratio eſt: quia exilium, & carceratio eſt gravis pœna, & inter corporales computatur, ut ait Suarez, & alii.

2 Nota etiam, quòd dictus Gambacurt. *cap.* 34. *num.* 9. tenet, poſſe Judices ſupradictum reum condemnare ad triremes, etiam in perpetuum, non tamen ad remigandum: & hoc etiam concedit in homine robuſto, & laboribus aſſueto; etiamſi ex tali remigatione eſſet verberandus. Sed hęc opinio, & aliæ multæ ſupradicti Authoris, circa immunitatem hanc, ſunt rejiciendæ: ut iſtam reiicit Pater Suarez, *ubi ſuprà*; aſſerens, talem reum non poſſe condemnari ad triremes, etiamſi ibi verberandus non eſſet, propter duram, & laborioſam ſervitutem. Docet etiam Gambac. *ubi ſuprà cap.* 32. *num.* 2. & *ſeq. ex can. de raptorib.* 36. *quæſt.* 1. poſſe Iudices dictos criminoſos, de quibus loquimur, condemnare, ut ſerviant ei, cui injuriam intulerunt: ſed contrarium, & rectè docet *ibidem* Suarez; & diſpoſitionem illam in raptu virginum, ſpecialem eſſe exiſtimat, propter illius delicti atrocitatem: imò exiſtimat, illum canonem non eſſe receptum, neque per ſe poſſe univerſam Eccleſiam obligare: undè patet contra Gambacurtam, quòd ſi dictus canon non eſt in uſu, quoad raptores virginum; quanto magis quoad alios delinquentes. Tandem notandum eſt, quòd licèt confugiens ad Eccleſiam impunitus dimitti non debeat; tamen pœnam ei infligendam, non Judex laicus, ſed Eccleſiaſticus debet imponere, ut notant Farin. *ubi ſupr. de immunit. c.* 21. *n.* 339. & alii.

Sup. hoc ibid. § Sed hic.

R E S O L. CXXVII.

An reus dum exiſtit in Eccleſia poſſit à judice ſæculari damnari ad mortem vel ad pœnam corporalem, ad exilium, ad triremes, ad perpetuum carcerem, & an ſint iis alimenta præſtanda ab Eccleſia?

Et explanatur, quod quamvis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur, eo tamen ipſo, quod ſemel ad Eccleſiam confugerat, illius gaudet Immunitate, ita ut de jure non poſſit ob illud delictum amplius corporaliter puniri ſeu condemnari.

Sed docetur reos ad Eccleſiam confugientes non debere impunitos dimitti; & explanatur, qua pœna judex Eccleſiaſticus debeat reos gaudentes Eccleſiarum Immunitate punire. Ex part. 6. tract. 1. Reſ. 33.

§. 1. AD hoc dubium ſic reſpondet Sarpus *capit.* 2. *fol.* 30. Inter cætera Doctores affirmare auſi ſunt, Principes neque ſententia damnare, neque habere quęſtionem poſſe contra eos, qui ad Eccleſiam confugerunt; neque dum inibi permanebant, nec poſtquam ab ea diſceſſerint: quòdque riſum magis ac ſtomachum moveat, ſtatuerant Eccleſiam ipſam teneri ad alimenta ſceleſtis hominibus præſtanda, dum ad eam confugientes ibi reſident. Sic ait ille.

2. Sed iſte homo *id* quod ſtatuerunt ſacri Canones, aſſerit injuſtè auſos eſſe affirmare Doctores. Dicendum eſt igitur, quòd reus, dum exiſtit in Eccleſia damnari nequit ad mortem, vel ad pœnam corporalem, verbi gratia, ad exilium, ad triremes, ad verbera, ad perpetuum carcerem: nam iſtæ pœnæ computantur inter pœnas corporales, ut ego firmavi *part.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 12. & me citato docet Barboſa *de jur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 56. Et ita definitum eſt *in cap. inter alia, de immunit.* in illis verbis: *Neque damnari debet ad mortem, vel ad pœnam*: & *in capit. id conſtituimus* 17. *quæſt.* 4. ſic dicitur: De morte, debilitate, & omni pœnarum genere ſint ſecuri. Unde ſtantibus ſupradictis claris, & rotundis tellibus meritò contra Sarpum: Dicendum eſt hanc ſententiam tenuiſſe Doctores, Gloſſ. *in dicto cap. inter alia verb. puniendus*, Hoſtienſis *num.* 1. Joannes Andreas *nu.* 3. Ancharanus *num* 2. Butrius *num.* 5. Zabarella *num.* 4. Ananias *num.* 3. & alii quos citat, & ſequitur Farinacius *de immunit. cap.* 21. *num.* 335. Quibus adde ex Neotericis Scortiam *in Bullar. Pontif. Epitome* 152 *Theorem.* 385. Bonacinam *tom.* 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 7. *punct.* 3. *num.* 8. Peregrin. *de immunitat. cap.* 13. *num.* 13. Perſicm *de offic. Sacerd. lib* 1. *cap.* 9. *dub.* 12. *nu.* 119. Azorium *part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 9. *titul.* 12. Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 48. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 6. & *ſeq.* cum aliis.

Quæ hic eſt Reſol. antecedens.

3. Ad id verò, quòd Sarpus aſſerit aliquos Doctores aſſerere reum poſtquam ab Eccleſia diſceſſerit, non poſſe à judice Laico puniri. Fateor hanc ſententiam docuiſſe non infimæ notæ ſcriptores, ut Oldradus *conſil.* 153. *in fin.* Sylveſt. *verb. immunitas, quæſt.* 4. Angelus *eodem verb. quæſt.* 16. Armilla *eod. verb. n.* 12. Ioan. de Viſchis *de immunit. Eccleſ. nu.* 54. Decian. *conſil.* 80. *num.* 9. *lib.* 3. & Azorius *part.* 2. *lib.* 9 *quæſt.* 12. ubi aſſerit, quòd quamvis confugiens ad Eccleſiam ex illa egrediatur, eo tamen ipſo, quòd ſemel ad Eccleſiam confugerat, gaudet immunitate; ita ut de jure non poſſit ob illud delictum amplius corporaliter puniri, ſeu condemnari: quod etiam ex ejuſdem Societatis Doctoribus tenet Fagundez *part.* 2. *lib.* 4. *capitul.* 4. *numer.* 48. Et hanc ſententiam de jure eſſe veriorem tenet Perſicus *de offic. Sacerdot. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 12. *num.* 121. quia hoc eſt privilegium immunitatis.

Sup. hoc ſupra lege dicta. Reſ. 109 [illegible] & Reſ. ejus an not.

4. Sed quicquid ſit de veritate hujus ſententiæ, ego contra Sarpum illam tenendam eſſe puto, ſaltem in quatuor caſibus. Primò quando reus fuit condemnatus à judice Eccleſiaſtico, modo quo paulò ante diximus. Secundò quando delinquens extrahitur ab Eccleſia in caſibus non exceptis, id eſt, in quibus gaudent delinquentes. Tertiò quando reus extrahitur ab Eccleſia in caſibus exceptis licentia Epiſcopi. Quartò quando à Prælatis Eccleſiæ conſignantur rei, qui confugerunt ad Eccleſias in caſibus non exceptis, judicibus Laicis cum cautione de delinquentis impunitate quoad vitam, membra, & omnem corporalem pœnam, juxta cap *id conſtituimus*, & *cap. reum*, 17. *quæſt.* 4. Sed hic ultimus caſus poſt conſtitutionem Gregorianam videtur non intrare, quia ut obſervat Ambroſinus *de immunitat. cap.* 11. *num.* 6. & alii, in dicta Bulla ſtatuitur delinquentes Curiæ ſæculari tradendos eſſe in caſibus expreſſis in ea, in quibus poterunt etiam corporaliter puniri.

5 Et tandem ad id, quod aſſerit Sarpus riſum, & nauſeam movere, ſuſtentationem reis exiſtentibus in Eccleſia ab ipſa Eccleſia exhibendam eſſe. Reſpondeo ipſum, & ſimilis farinæ homines de hac re riſum, & nauſeam habere, qui omnes leges, & canones irrident. Dico igitur, quòd tanta eſt commiſeratio Eccleſiæ, ut rei in ipſa exiſtentibus, non quidem omnibus ut falsò Sarpus videtur ſupponere; ſed iis, qui operas ſuas in ipſa exercere non poſſunt; vel iis, qui non habent, undè ſuſtententur, ſuſtentationem, & neceſſaria alimenta ſubminiſtret. Et ita habetur *in l. præſenti*, § *ſanè*, *C. de his qui ad Eccleſ. confug.* & docent DD. quos ad ſatietatem adducit Farinacius *de immun. c.* 19. *n.* 296. & Peregrinus *c.* 13. *n.* 12.

6 Sed hic obiter unum valdè notandum adnotare non deſinam: nempe judices Eccleſiaſticos non ſolùm poſſe imponere pœnas quas ſuprà diximus, reis ad Eccleſiam confugientibus: ſed etiam non debere eos impunitos dimittere, ut probat textus *in cap. inter alia de immunit.* in aliis verbis: Qui ad Eccleſiam confugit, legitimè puniendus ſit de eo, quod iniquè fecit, &c. Et ideò malè faciunt Prælati, qui ſuprà dictos reos impunitos dimittunt, & contra iuſtitiam facere, & delinquere tradunt communiter Caroniſtæ *in dicto cap. inter alia*, Hoſtienſis *num.* 1. Ioannes Andreas *num.* 5. Ancharanus *num.* 2. Abbas *num.* 23. Zabarella *num.* 3. & alii, quos affert Farinacius *de immunit. cap.* 21. *n.* 329. & Palaus *ubi ſuprà*, *num.* 9. Et hoc (nota Lector) ipſimet rei procurare totis viribus deberent: nam reus, qui ex privilegio immunitatis pœnam corporalem evaſit, ſuitque

Sup. hoc in fine Reſ. præterita.

que à judice Eccleſiaſtico mulctatus, non poteſt de cætero pro eodem delicto criminaliter accuſari, inquiri, aut judicari; ut tradit Gloſſ. *in cap. reum 17. quæſt. 4. ver. vel ad mortem*. Et *ibi* Archidiaconus *num. 3.* & Bellamera *n. 1.* & alios, quos citat Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 11. diſp. unic. punct. 11. num. 10.* & Farinaceius *de immunit. cap. 2. num. 340.* Et ratio hujus communis ſententiæ eſt clara, quia ſi pœna impoſita, & delicto ſic judicato ab Epiſcopo, iterum poſteà reus poſſet judicari & puniri à judice Laico, privilegium immunitatis Eccleſiæ parum, aut nihil prodeſſet. Ergo, &c.

7. Reſtat modò videre, qua pœna judex Eccleſiaſticus, debeat reos gaudentes Eccleſiarum immunitate punire? Et reſpondeo pœna pecuniaria, & ad damna, & intereſſe paſſa per eum, in quem deliquit; vel ſi pecuniam non habet, aliqua pœna corporali, non multum corporis afflictiva: quia tunc non per ſe, ſed quaſi per accidens punitur: de quibus & aliis pœnis vide Farinacium *dicto c. 2 1. per totum*; Caſtrum Palaum *ubi ſuprà*, Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 12. num. 6.* Marium Italiam *lib. 1. cap. 6. §. 3. num. 1. & ſeq.* Decianum *lib. 6. cap. 27. num. 3.* Abbatem, Aneharanum, Butrium, Ananiam, Zabarellam *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* & alios penes ipſos.

R E S O L. CXXVIII.

An Judex laicus jubens interfici reum in Eccleſia incurrat in excommunicationem Greg. XIV. tam ipſe, quàm ejus miniſtri?

Et latè explanatur legem pœnalem ex identitate rationis extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio; & maximè in odieſis?

Et quæritur, an Templum Judæorum fuerit privilegio Immunitatis inſignitum?

Et notatur, nempe Græcorum tantummodo uſum fuiſſe, ut Templis Immunitatem tribuerent; vel an apud omnes Gentes aſila recepta fuerint? Ex p. 6. tract. 1. Reſ. 35.

Sup. hoc ſupra in Reſol. 6. §. ult. §. 1. CAſus magis curioſus, quàm practicabilis alicui forſitan videbitur: ſed ſciat noſtris ærumnoſis temporibus ſæpius in praxi accidiſſe, verùm ubi, ex dignis rationibus proferre nolo. Et pro ſententia negativa facit quòd dicta conſtitutio infligit excommunicationem in extrahentes reos ab Eccleſiis: ergo cùm ſit pœna non eſt extendenda ad occidentes ex Gloſſa *in cap. in pœnis 49. de regul. jur. in 6. & ex cap. pœna, de pœnitent. diſtinct. 1. & ex leg. interpretatione, ff. de pœna*, & docet Caſtrus *lib. 1. de leg. pœnali, cap. 7. document. 3.* Larrea *deciſ. Granatenſ. tom. 2. deciſ. 78. num. 16. & deciſ. 95. num. 7.* & Doctores communiter. Adde pro excuſatione ſpradicti judicis Laici doctrinam, quam docet Henriquez *in ſumm. lib. 4. cap. 17. num. 4. in fine* aſſerens non violari Eccleſiam à judice, qui emiſſo jaculo extra Eccleſiam perturbatorem Reipublicæ intra illam exiſtentem occidit, quem capere non poteſt: & ratio eſt, quia actum debitum exercet, & ſibi jure conceſſum: unde utitur jure ſuo.

2. His tamen non obſtantibus affirmativæ ſententiæ adhærendum eſſe puto: quam multis firmabo argumentis. Et primò probatur hæc opinio: quia legis mens magis eſt attendenda, quàm verba, ut patet *ex leg. ſcire, ff. de legibus, l. non aliter, ff. de legat. 3. l. nominis & rei §. verbum ex legibus ff. de verber. ſignificat.* & tenet Surdus *deciſ. 35. nu. 14.* Ferrerius *in conſtit. Cathal. gloſſ. 4. nu. 66.* unde Bartholomeus Humada *Scholio ad gloſſam Lopez. leg. 57. tit. 5. part. 1. gloſſ. 2. n. 7.* docet ex Baldo *in dicta leg. ſcire*, quòd non ſolùm recedere debemus à verbis legis, & ſervare mentem, ubi eſt expreſſa: ſed etiam ubi mens, ſeu ratio non eſt expreſſa. Et ita etiam tenet Abbas *conſil. 1. nu. 7. volum. 1.* Bartholus *in leg. cum mulier, ff. ſolut. matrimon.* Jaſon *in leg. juris gentium §. ait Prætor. num. 15. ff. de pactis*, & alii: nam ſicut corpus humanum regulatur ab ipſa anima; ita lex regulatur à ſua ratione. Ratio enim ita ſe habet ad legem, ſicut anima ad corpus, & ſicut ducitur corpus ex diſpoſitione animæ, ita lex ex diſpoſitione rationis ſuæ, ut latè obſervat & probat Guttierrez *in Pract. Quæſtionib. lib. 3. q. 17. numer. 83.* Sed cùm mens & ratio finalis conſtitutionis Gregorianæ in fulminatione dictæ cenſuræ alia non fuerit niſi reverentia ſacris templis debita, & conſequenter indemnitas perſonarum ad ea confugientium, dicendum eſt in caſu noſtro, quòd licèt verba Bullæ dirigantur in extrahentes, interpretanda tamen ſunt à fortiori, etiam contra occidentes, ut legis mens & intentio ſervetur, nam certè majorem irreverentiam ergà ſacra templa, & majorem offenſionem circa perſonas ad ea confugientes præberet, qui reum in Eccleſia occideret, quàm ſi illum ex ea extraheret. Ergo, &c. Adde quòd cùm lex frequentioris uſus cauſa aliquid decernit, caſum minus frequentem non excludere, ſed comprehendere tradunt Doctores *in leg. unic. Cod. de raptor. virgin.* cum Gloſſa *ibi* & *in l. verbo Dei, Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* & Clementin. *1. verb. præſidentes, de reſcript.* Et in ſpecie Valaſchus *tom. 1. conſ. 8. num. 2.* Peralta *in leg. Lucius la 1. num. 22. ff. de legat. 2.* Sanchez *de matrimonio, lib. 3. diſput. 20. num. 3. & lib. 9. diſputat. 14. num. 16.* cum aliis. Ergo cùm Summus Pontifex in dicta conſtitutione expreſſerit caſum frequentiorem extrahentium reos ab Eccleſia, non ex hoc excluſit minus frequentem, nempe occidentium reos in illa.

[Margin: Sup. hoc in tom. 4. Reſ. 96. ulti. ad medium, & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 39. §. Sed ego, ad medium, & in tom. 7. tract. 1. Reſ. 3. §. Nec obſtat, & melius in Reſol. 98. §. 1. ad medium, & in tom. 6. tr. 1. Reſ. 11. §. Sed in dubio, prout ſuam, & hic infra in tr. 3. Reſol. 85. §. Probatur primo.]

3. Probatur ſecundò. Quia licèt extenſio legis non debeat fieri ultra verborum proprietatem tam naturalem, quàm civilem: tamen extenſio admittitur, quando lex, ſi non extenderetur remaneret eluſoria, ut tradit Navarrus *cap. 27. num. 51.* Covarruvias *variar. reſolut. lib. 3. cap. 3. num. 9.* Felinus *in cap. tranſlato, de conſtitut. num. 14.* Suarez *lib. 4. cap. 2. num. 7.* Maſcardus *de probat. concluſ. 596. num. 7.* Sarmiento *lib. 2. ſelect. interpret. cap. 12. num. 7.* Tiraquell. *in leg. connubialib. gloſſ. 5. num. 115.* Aluarus, Valaſchus *tom. 2. conſultat. 159. num. 10.* & alii penes ipſos. Quod probatur ex Gloſſa *in Clement. 1. de ſepult. in verſ. ſepelietur in fine*, Gloſ. *in cap. quamquam*, & gloſſa finalis *de uſur. in 6.* extendens illam conſtitutionem odioſam de Teſtamento ad Codicillos, & ad omnem ultimam voluntatem, ut non ſit eluſoria. Et confirmari poteſt *ex cap. civitas, de excom. in 6.* ubi interdictum Civitatis extenditur ad Suburbana, ne vilipendi valeat interdicti ſententia. Sed in noſtro caſu, ſi conſtitutio Gregoriana, non extenderetur, remaneret eluſoria, & deſerviret de vento: quia judices Laici, & eorum Miniſtri ad effugiendam excommunicationem Pontificì reſervatam non extraherent reos de quibus eſt quæſtio: ab Eccleſia, ſed in ea occiderent; quod eſſet legi fraudem facere, contra regulam leg. *contra legem 28. ff. de legib.* ibi, *in fraudem verò legis, qui ſalvatis verbis legis ſententiam ejus circumvenit*, & *ibi* Gloſſa, Albericus, Baldus, & Fulgoſius multis exemplis illuſtrant. Idem probatur in Regula *certum 88. lib. 6.* ibi: *Certum eſt quòd is committit in legem, qui verba legis complectitur, & contra legis nititur voluntatem*, ubi Gloſſa, Dynus, & PecKæus, quibus adde Thomam Valaſchum *tom. 1. allegat. 67. nu. 41.* Ergo dicendum eſt ſub nomine extrahentium, nè lex noſtra eluſoria remaneat, occidentes etiam incluſos eſſe. Facit ad confirmationem ſupradictorum altera Regula juris, quòd non debet, quid admitti alia via, quando alia prohibetur illud facere *ex leg. oratio, ff. de ſponſal. Regul. cùm quid 84. lib. 6.* ubi gloſſa aliquibus exemplis exornat, & poſt eam Dynus & PecKæus. Quibus addo Joſeph Seſſe *deciſ. Argom. 28. n. 11.* & alios, quos citat & ſequitur doctiſſimus & amantiſſimus Dominus meus Larrea *in deciſ. Granaten. part. 2. deciſ. 67. n. 13.* Ergo, &c.

4. Probatur tertiò: Quia non pauci, nec contemnendi, imò magni nominis Doctores aſſerunt etiam legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio; Et ita per textum *in l. 2. verſic. ſi curatores, ff. ad Tertull. & in cap. ſi poſtquam cum gloſſ. de elect. in 6.* docet Alfonſus Moditius *in §. lex eſt Inſtitut. de jure gent. dub. 54. n. 1.* Quia ubi eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, debet eadem eſſe juris diſpoſitio etiam in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extenſio, ſed quædam declaratio, ut notat Gloſſ. ſingularis *in cap. in verbo Italia de tempor. ordinand. lib. 6.* quam pro ſingulari commendat Panormitanus *in cap. nihil. column. antepenult. de elect. & in cap. finali colum. 2. de reſcript.* & Cynus *in lib. 1. Cod. de interdict.* ubi Baldus dicit *in ſecunda column. circa medium*, allegando illam gloſſam, quòd ubi eſt eadem ratio, ibi idem eſt caſus formalis ex mente juris, licèt non ſit eadem materia, & *in leg. ſi quis ſervo, Cod. de furtis, column. 2. verſicul. dubitatur ergo, in fine*, dicit, quòd conſtitutio pœnalis non dicitur extendi, ubi extenditur ex mente ejuſdem conſtitutionis, juxta doctrinam Gloſſa *in cap. ſi poſtquam, de elect. lib. 6.* ubi Gloſſa *in verb. mente modicum ultra medium*. Idem firmat expreſsè Baldus *in l. illud, column. 2. circa medium verſic.* Item nota ex Gloſſa *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* quòd licèt lex prohibeat extenſionem; tamen fiet extenſio de ſimilibus ad ſimilia & hoc ſentit *ibi* Gloſſa *in verſic. alia cauſa, in princip.* & ſubdit Baldus, quòd illa dicuntur ſimilia, in quibus eſt eadem ratio vel major. *leg. non ſolùm §. quæ privilegium, ff. de excuſat. tutor.* Et tunc non dicitur fieri extenſio propriè, ſed hoc dicitur ineſſe de jure: allegatur Cynus *ibi*, & Gloſſ. *in d. cap. 1.* Quæ omnia latè confirmantur à Guttierez *Pract. Quæſtion. lib. 3. quæſt. 17. num. 83.* ubi probat, quod in quocumque materia ſimus, ubi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipſa lex, *l. illud, ff. ad legem Aquilian.*

[Margin: Sup. hoc latiſſime in tom. 6. tr. 1. Reſ. 79. & in aliis ejus annot. & hic infra in tr. 7. Reſ. 5. §. Probatur tertiò, & in aliis ejus not. & ne pimternitas ſciegere, & ſſ. annot. ſeq.]

[Margin: Sup. hoc in to. 2. tr. 3. Reſ. 179. §. 1. & in tr. 3. tr. 4. Reſ. 5. ult. ante medium, & ibi in tr. 6. Reſol. 94. §. ſecundo turſim ad medium, & in to. 7. tr. 1. Reſ. 10. §. poſt. & in Reſ. 104. §. ad medium, & in Reſ. 113. §. hoc lin. 3.]

ſtan. leg. à Titio cum ſimilibus, ff. de verbor. obligat. Mantic. *de coniect. ultimar. volunt. lib.2. cap.11. num.20.* Tiraquellus *cauſ. ceſſant. part.1. n.151.* Beccius *conſil.89. num.12.* Decianus *conſil.76. num.10. lib.2.* Maſcardus *de probat. concluſ.1162. num.4. & priùs, concluſ.312. num.9.* Adde Barboſam *conſil.10. num.11.12. & 19. lib.2.* Hinc eſt, quòd in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiva, ſed comprehenſiva, Roland. à Valle *conſil. 27. num.6. cum ſequentibus, lib.1.* Everardus *ubi ſuprà verſicul. Primò enim fallit*, & plures referens Doctores Molina *lib.1. de Hiſpan. primogenit. cap.5. num.12.* Tiraquellus *dicta par.1. Cauſa ceſſante, num.136. cum ſeq.* Becc. *conſil.72. n.17.* Et dicitur fieri interpretatio intellectiva, non verò extenſiva, Baldus *in l. quamvis in princip. Cod. de fideicommiſſ.* Tiraquellus *ubi ſuprà, num.155.* Decianus *dicto conſil.43. num. 20. lib.2.* Et non dicitur lex extendi, ſed includi ille caſus ſub ejuſdem legis diſpoſitione, latè Craveta *de antiquit. temp.4. par. princip. in princip. num.91. cum ſequentibus*, & Pariſius *conſil.32. num.20. lib.2.* Ergo cum ex ſupradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem eſſe extendendam, A fortiori dici poteſt cenſuram conſtitutionis Gregorianæ contra extrahentes, extendi poſſe, imò comprehendi occidentes. Sed dato, quòd contraria opinio eſſet probabilior, nempe legem pœnalem non eſſe ex identitate rationis extendendam: tamen certum eſt non procedere, quando lex pœnalis lata eſt in favorem animarum, ut docet Sanchez *lib.3. diſp.1. num.8.* Hoſtienſis *cap. penultimo in fine, qui filii ſint legitimi*, ubi Joan. Andreas *num.5.* Anton. *num.9.* Ancharanus *num.5.* Abbas *num.5. & 6.* Henricus *num.10.* Alexander de Nevo *num.7.* Præpoſitus *num.3.* Bartolus *Auth. Sacramenta puberum, num.19. Cod. ſi adverſus venditionem*, ubi Jaſon *num.72.* Francus *cap. ſciant cuncti, de election. in 6. n.6.* addens quantumcumque lex collectoria ſit, Caſtillo *leg.40.* Tauri *num.14.* Covarruvias *4. decret. par.2. cap.6. initio, n.12.* ubi alios refert, Perez *lib.5. Ordin. titul.1. lib.1. fol.39. colum.1.* Gratianus *regul.111. num.6.* Flaminius *de reſignat. benefic. lib.11. quæſt.2. num.17.* Azevedo *lib.5. recopil. titul.1. lib.2. num.4.* Et idem dicendum eſt, quandò lex pœnalis eſt in favorem Eccleſiæ, ut docet Gloſſa *cap. ſciant cuncti, verb. alios*, quam ſequuntur Dominicus ibi *numer.6.* & Francus etiam *n.6.* Et ideò ex Suarez Pater Leſſius *lib.2. cap.45. dub.4. num.22.* docet, quòd excommunicatio *in cap. conqueſt. de ſentent. excommun.* contra infringentes & ſpoliantes Eccleſias eſt extendenda etiam contra comburentes, quia eſt lata in favorem Eccleſiæ, licèt comburens non confringat propriè, vel expoliet Eccleſiam. Sed conſtitutionem Gregorianam certum eſt latam eſſe in favorem Eccleſiæ, & ad evitanda ſacrilegia, quæ circa ejus reverentiam, & immunitatem Laici perpetrabant, ut patet ex verbis Bullæ, ibi, in gravem locorum, & perſonarum contemptum, ipſius divinæ Majeſtatis offenſam, & ſcandalum, &c. ergò licet ſit pœnalis, extendendam eſſe dicendum eſt. Et ideò excommunicationem contra extrahentes ex identitate rationis occidentes comprehendere meritò putavimus.

Sup. hoc loco, 2. tr. 1. Reſol. 179. §. 2 ante medium, & in tom 3. tr.3. Reſ 47. §. Et hanc ante medium, à verſ. Nec dicitur extenſio, & in to. 7. tr. 1. Reſ. 1 §. Nec obſtat primò, ad medium à verſ Et in tali caſu, & in R. 3 §. 1. prope finem, & in Reſol 304 §. Confirmatur, & Reſ. 313 §. Sed hæc à lin. 3. & hic infra in tr. 7 Reſ. 95. §. Probatur tertio, ante medium, à verſ. Hinc eſt.

5. Confirmantur ſupradicta aſſerendo conſtitutionem Gregorianam eſſe favorabilem. Et ratio eſt, quia ex primario fine attendenda eſt diſpoſitio, ut colligitur ex Gloſſ. *in cap. ſi propter, de reſcrip. in 6. verſ. primi anni*, ubi illam conſtitutionem reſervantem fructus vacaturæ Epiſcopo mortuo, appellat favorabilem, quia principaliter edita eſt in favorem Epiſcopi, ut debita perſolvat, quamvis in eorum damnum, quibus obvenire debebant, redundet. Et tenet ibi Dominicus *num.9.* Francus *num.6.* idem tenet Gloſſ. *in cap. ſciant cuncti, de elect. in 6. verb. alios*, & *ibi* Dominicus *in fine*, Francus *ibi in fine*, Bartolus *leg. qui exceptionem.40. in princip. num.2. per illum textum §. de condict. indeb.* & *ibi*, Albericus *num.1.* Salicet. *num.1.* idem Bart. *in leg. ſi quis nec cauſam, in princip. n.6. ff. ſi cert. petat.* & *ibi* Paulus *num.4.* Felin. *cap.4. de ſponſalib. num.14. verſ. aliud eſt, & cap. non dubium, num.2. de ſentent. excommunicat.* & dicit eſſe optimum textum ad hoc probandum *cap.2. §. ſtatuimus, de decim. in 6.* ibi, *cùm non ſit dicendum aſperum, ſed pium potius ac benignum.* Additio ad Panormitanum *cap. non dubium de ſentent. excommunic. num.3. verb. pœnali*, Sylveſt. *verb. interpretatio in fine.* Covarruvias cum aliis, quos refert, *variar. reſolut. lib.1. cap.11. num.5.* Mandoſius *regula 10. de Annali, quæſt.3. num.7.* Flaminius *de reſignat. beneficior. lib.12. quæſt.2. num.23. & ſequent.* ubi alios refert. Itaque ſi principale intentum Legiſlatoris ſit in favorem alicujus diſponere, licèt in odium, & damnum alterius redundet, diſpoſitio illa favorabilis dicenda eſt. Sed præcipuum intentum Pontificis in noſtra conſtitutione, ut patet, nec indiget probatione, fuit favor Eccleſiæ, & perſonarum ad eas confugientium, licèt ex hoc emanavit cenſura in extrahentes, favorabilis tamen diſpoſitio dicenda eſt, & non pœnalis, ut ex ſuperius allatis probatum eſt. Unde Alfonſus Moditius *in §. lex eſt, Inſtitut. de jur. gent. dub.21. num.4.* docuit excommunicationem diſpoſitionis *in c. ſi quis ſuadente 17. quæſt.4.* extendendam eſſe, quia licèt contineat pœnam; tamen, quia principalis intentio diſponentis fuit favor Clerici, favorabilis, & non pœnalis exiſtimanda eſt. Et ita etiam docet noviſſimè Merolla *in diſp. Theolog. tom.3. diſp.6. cap.6. dub.1. num.14.* addens unum notabile pro caſu noſtro nempe leges latas pro tuitione Eccleſiaſticæ immunitatis, etiam ſi pœnas infligant, eſſe tamen favorabiles, & inter privilegia computari, ſed conſtitutio Gregoriana licèt cenſuram imponat, hoc facit pro munienda immunitate Eccleſiarum: ergo conſtitutio favorabilis dicenda erit.

6. Reſtat modò reſpondere ad argumentū contra noſtram ſententiam in privilegio oppoſitum: & patet reſponſio ex dictis. Hinc Naldus ubi infrà ſic ait. Nec quicquam facit ratio illa deducta ex proprietate verborum prædictæ Extravagantis, capere nempe, vel carcerare, &c. quia reſpondetur ea omnia ſatis verificari formaliter; & juxta mentem diſponentis: ne ſcilicet delinquentes, & in Eccleſia ſe recipientes abducantur ab ea, protegente ipſos immunitate Eccleſiaſtica: & ſic nec in bonis, nec in perſona quicquam nocibilitatis perpeti debent, nec ex captura, nec ex percuſſione, aut alio corporali detrimento.

7. Nec dicatur non eſſe faciendam extenſionem de caſu ad caſum in odioſis. Quia reſpondetur; quòd diſpoſitio etiam odioſa, ſi ex ipſius ratione expreſſa extenderetur, non eſſet verè extendere, ſed comprehendere tamquam genus ſpecies ſuas; ſicut etiam illa dicitur continere ſpecies, & caſus omnes, qui ejuſmodi expreſſæ rationi convenire poſſunt: & ita hæc erit interpretatio intellectiva, non extenſiva. Hæc Naldus. Vel reſpondendum eſt legem pœnalem eſſe extendendam, quando lata eſt in favorem Eccleſiæ, & ad evitanda peccata, ut lata eſt conſtitutio Gregoriana: imò, cùm ejus præcipuum intentum dirigatur in favorem Eccleſiarum, & perſonarum ad eas confugientium: licèt ex hoc redundet pœna inflicta violatoribus: tamen adhuc dicenda eſt conſtitutio favorabilis, & non pœnalis, & ideò extendenda. Remanet igitur ſatis evacuatum argumentum adverſariorum.

8. Ad authoritatem verò Henriquez aſſerentis non violari Eccleſiam a judice, ſi occidat in ea malefactorem, quem capere non poteſt. Reſpondeo hanc doctrinam eſſe falſam, & improbabilem: & ut talem illam damnat & improbat noviſſimè ex eadem Societate Jeſu Stephanus Fagundez *in Decalogum, tom.2. lib.6. cap.3. num.14.* Concludo igitur ex ſupradictis judices Laicos, & eorum Miniſtros occidentes reos in Eccleſia incurrere in excommunicationem conſtitutionis Gregorii XIV. Et ita ego ore tenus reſpondi Felici Tamburello nunc Epiſcopo Soræ; tunc verò Vicario Generali Eminentiſſimi Principis, & Domini mei Cardinalis Boncompagno.

9. Sed ne aliquis dicat me nimis eſſe pronum ad defendendam immunitatem Eccleſiaſticam: ſciat me non eſſe primum Auctorem hujus ſententiæ; ſed illam ante me docuiſse amiciſſimum Joannem Mariam Novarium *tractat. de elect. fori tom.2. part.2. quæſt.14.* Noſtrum Patrem Naldum *in Annotationibus Practitis ad jus Canonicum, fol.61.* & noviſſimè Paulum Squilante *tractat. de obligat. Clerici, part.5. dub.14. n.90.* ubi teſtatur, ſic fuiſſe obſervatum in facti contingentia. Verùm cùm in conflictu opinionum illa ſit amplectenda, quæ favet Eccleſiæ, ut tradit Joannes Solorzanus *de Indiarum jure tom.1. lib.2. cap.24. num.39.* & alii: quos ego citavi *in part.1. tractat.2. reſolut.65. & part.5. tractat.1. reſolut. 23.* hanc ideò noſtram ſententiam ab omnibus in favorem Eccleſiæ amplectendam eſse exiſtimo.

Quæ hic ſunt latiùs in tr. 2. Reſol. 101. & hic ſupra in Reſ. 118. §. ult. & in aliis multis earum annotationum.

10. Et hæc dicta ſufficiant pro præſenti tractatu de immunitate Eccleſiarum adverſus Sarpum illam prorſus labefactare conantem. Adverte etiam hic obiter eumdem Sarpum *cap. ultimo* docet Templum Judæorum privilegio immunitatis non fuiſse inſignitum: ſed adverſus illum inſurgit Georgius Ritterſhuſius, utinam pius eſset Author, de jure Aſylorum *cap.12.* ubi etiam alium Sarpi errorem adnotat: nempè Græcorum tantummodò uſum fuiſse, ut templis immunitatem tribuerent, quod falſum putat: cùm apud omnes Gentes aſyla recepta fuerunt. Unde apparet Sarpum Judæorum, Gentium & Chriſtianorum templis nimis infenſum fuiſse.

11. Sed quia Sacra Templa non ſolùm privilegium conferunt reis ad ſe confugientibus, ſed etiam aliquibus perſonis ad eorum ſervitium deputatis, ideò in fine hujus tractatus in gratiam ſtudioſorum viſum eſt mihi hic apponere caſum de quo his diebus interrogatus fui à viro docto & integerrimo Franciſco Paulutio Sacrarum Congregationum Concilii & immunitatis Secretario digniſſimo.

Hic caſus invenietur infrà in tr. 2. in Reſ. 133.

RE-

R E S O L. CXXIX.

An judex laicus, inconſulto Epiſcopo, poſſit exhumare corpus defuncti occiſi, ut conſtet de corpore delictum?

Ex quo deducitur, quod ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt Clericus, ſine ulla limitatione, an ſequatur poſtea mors, vel non; & ſine metu alicujus irregularitatis propter talem declarationem, ſi poſtea ſequatur mors.

Et an Epiſcopus in primo ſupradicto caſu concedens licentiam judici laico corpus exhumandi nullam incurrat irregularitatem? Ex part.9. tr.7. & Miſc.2. Reſ.64.

§. 1. Affirmativè reſpondet Bobadilla *in Politica, tom.2. lib.3. cap.15. num.93.* ubi ſic ait: (Y aun ſiendo neceſſarie para el dico efeto deſenterar al muerto de pocos dias. praticaſe hazerlo ſin pedir licentia al Juez Eccleſiaſtico: ni aun prodria el tal Juez Eccleſiaſtico darla: porque ſi dandola ſe veniſsè à averiguar la culpa, prender, y dar pena de muerte al matador, no quedaria libre de irregularidad: y aſſi lo he praticado, y lo approvò el conſejo en cierto caſo; en que yo avia proveydo deſenterrar un muerto, por lo qual ſe librò una muger de la muerte que ſe le imputava aver dado à ſu marido, ſubre lo qual ſe occurrio al conſejo por de fuerca.) Ita ille, & poſt illum hanc ſententiam docet etiam Emmanuel Themudo *in Deciſionibus Archiepiſcopalibus Ulyſſiponenſibus, tom.2. deciſ.131. num.6.* ubi teſtatur, ita practicari in regno Luſitaniæ; & cum Bobadilla putat in tali caſu, ſi Epiſcopus præberet licentiam, adeſſe periculum irregularitatis.

2. Sed hæc omnia reſpuenda ſunt. Et quoad primum aſſero, Judicem laicum abſque licentia Epiſcopi, ex humando corpus defuncti occiſi, frangere immunitatem Eccleſiaſticam, & ideò poſſe excommunicari: quia Judex laicus nullam in Eccleſia poteſt exercere juriſdictionem, ex cap. *Decet, de immun. Eccleſ. in 6.* & ita in terminis præter Genuenſem *ubi infrà*, docet Poſſevinus *de officio Curati, cap. 14. num.8.*

Sup. hoc in to. 3 11 5. Ref. 11. 3. Ad periculum irregularitatis, quod adducit Bobadilla, & Themudo, aſſero; in tali caſu Epiſcopum concedentem, ut debet, licentiam Judici laico corpus ex humandi, nullam incurrere irregularitatem: quia ad illam incurrendam requiritur, quòd actus, qui fit, ſit cauſa proxima, directa in mortem, vel mutilationem, non cauſa remota, Navar. *cap.7. num.211.* Sotus *de juſtit. & jure, lib. 5. quæſt.1. art.7.* & alii. Sed actus oſtendendi cadaver occiſi, eſt remotiſſimus, & ſuaptè natura non directus in mortem, vel mutilationem: eo magis, quòd Epiſcopus nihil operatur; ſed tantùm permittit exhumari corpus, & capi informationem; & non omnis cauſa, ſine qua non dicitur principalis, ut latè tradit Navarr. *in conſ.19. de homicid. conſ. 16. de Simon.* ergo, &c. Et omnia ſupradicta docet Genuenſis *in Praxi, cap.42. num.10.* & alii. Unde teſtatur Genuenſis in Curia Archiep. Neapolitana fuiſſe reſolutum ex ſupradictis de cauſa proxima, vel remota, quòd poſſet concedi Curiæ ſæculari copia ſententiæ depoſitionis, ſive degradationis verbalis, & renuntiationis Habitus clericalis cujuſdam Clerici, inquiſiti de homicidio in Curia ſæculari: allegantis, ſe eſſe Clericum ob prædictam depoſitionem, & renuntiationem: ſiquidem, quòd aliquis ſit, vel non ſit Clericus, non eſt cauſa propinqua mortis. Facit text. in cap. *Si Judex laicus, de ſententia excommunicationis, in 6.* ubi ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt Clericus; ſine aliqua limitatione, an ſequatur, poſteà mors, vel non.

DE CONSECRATIONE ECCLESIÆ atque de ejus pollutione, & reconciliatione.

R E S O L. CXXX.

An ſi ex intentione renovandi Eccleſiam unus paries poſt alterum ſucceſſivè deſtruatur, & ædificetur de novo tota Eccleſia, amittat conſecrationem? Ex part.11. tractat.3. & Miſc. 3. Reſol.21.

Sup. doctrina contenta in illis primis 60 hujus Ref. in to.1. tr.1. lege Ref. 175. per totum, & ſignanter § 2. in fine usque in finem præcitatæ Ref. §. 1. Affirmativè reſqondet Layman *lib.5. tract.5. cap.5. num.16.* ubi ſic ait: Si minores partes parietum per temporum intervalla corruant, & reficiantur; itaut numquam major parietum pars ſimul deſtructa ſit, utrum nihilominus Eccleſiam execrata cenſeri debeat: Ita affirmat Abbas *in cit. c. poſuiſti num.8. de conſecrat. Eccleſia*, ſaltem, ſi tota Eccleſia per temporum intervalla ſecundùm partes ſuas dejecta, & noviter ædificata ſit: quia in veritate non eſt eadem Eccleſia, licèt moraliter cenſeatur.

2. Contrarium verò docet Gloſſa *in cit. cap. de Fabrica*, ubi pro regula traditur, quod Eccleſia ſucceſſivè reparata, non eſt iterum conſecranda. Idem docet Sylveſter *verbo conſecratio 2. quæſtione 3.* ibidem Tabiena *num.3.* Suarez *part. 3. tom.3. diſp.91. ſect.4. Caſu 6.* Nav. *cap.87. num.258.* Sà *verb. Eccleſia num.18.* Coninch. *quæſt.83. art.1. num.335.* Probatur primò: Quia moraliter cenſetur eadem Eccleſia, ſicuti, & eadem navis, licèt ſubinde pro deſtructis tabulis novarum acceſſio, & reparatio fiat. Hucuſque Layman.

3. Verùm ego ſententiam Navarri amplector cum Patre Dicaſtillo *de Sacrament. tom.1. tract.5. diſp.4. dub.7. n.133.* nec intentio operantis in hoc caſu poteſt nocere, neque enim ſufficit, quod ſimul habeat intentionem deſtruendi omnes parietes, ſi de facto non ſimul omnes, aut majorem partem deſtruat, nam quando deſtruitur una pars tantùm, & adjungitur Eccleſiæ antiquæ permanenti, illa adjunctione, qua ſit pars totius integræ Eccleſiæ, manet illa pars conſecrata, itaut, ſi quis vellet non ulterius progredi, conſecratio maneret. Quod verò poſteà velit, vel non velit progredi ad diruendos alios parietes, omninò per accidens eſt; Unde idem judicium erit de ſecunda parte, quam poſteà dirui, atque etiam de reliquis, quæ ſucceſſivè diruuntur; itaut nunquam ſit tota, vel major pars Eccleſiæ dejecta.

4. Negandum ergo eſt, quod aſſumit Layman, in hac ſcilicet re, ut potè morali, multum valere intentionem; nam quando moralis æſtimatio ſumitur ex re ipſa externa, non ſufficit intentio, ſed requiritur ſimul res ipſa, ſeu effectus externus Phyſicus, ex quo reſultet effectus moralis. Sic ad cenſuram, pœnam, aut etiam irregularitatem incurrendam ex homicidio, aut ex percuſſione perſonæ Sacræ, quantumvis intentio operantis fuerit ea perpetrandi peccata, & coram Deo peccet; moralis tamen effectus irregularitatis, vel cenſuræ non reſultat, niſi effectus ipſe ſequatur; imò in noſtra etiam materia etiamſi, quis velit ſimul, verbi gratia, diſploſis tormentis totam, vel majorem partem Eccleſiæ diruere; ſi tamen verè non diruat, ſed unam partem, eamque minorem, non erit Eccleſia execrata, non enim intentio diruendi execrat, ſed dirutio ipſa. Pari ergo ratione etiamſi quis in animo habeat totam Eccleſiam diruere; ſi tamen illam non diruat totam ſimul, ſed per partes Eccleſia non execrabitur; neque enim deſtructio Eccleſiæ etiam totius illam execratur, ſed ſimultanea deſtructio in facto eſſe, ita ut in aliqua duratione ſit verum dicere; nunc tota Eccleſia, vel major pars illius diruta eſt. Quod in eo caſu dicere numquam eſt verum, Ergo, &c.

5. Et ita hanc ſententiam præter Dicaſtillum ſuſtinet ex Suarez, & Barboſa, Pater Caſtrus Palaus *tom.4. tract. 22. punct.8. num.15.* ubi ſic ait; Aliqui limitant hanc ſententiam, ne procedat quando animo reparandi omnes, vel penè omnes parietes ſucceſſivè illorum deſtructio, & reparatio ſit, quia cenſeri debet ea deſtructio in communi æſtimatione, ac ſi ſimul contigiſſet.

6. Sed verius cenſeo hanc limitationem admittendam non eſſe, Doctores enim abſolutè docent, non indigere Eccleſiam nova conſecratione ſi paulatim, & ſucceſſivè reparatio illius fiat, neque ullam de hac intentione mentionem faciunt, & meritò, quia prædictæ rationes eodem modo procedunt, ſive deſtructio, & reparatio minoris partis ex intentione deſtruendi, & reparandi majorem Eccleſiæ partem fiat, ſive non. Etenim quod magis dignum trahat ad ſe minùs dignum; itaut major pars conſecrata præexiſtens minorem partem advenientem conſecratam reddat, ex eo præciſè pendet, quod minor pars non conſecrata majori conſecratæ uniatur, non ex intentione, quod alia pars de novo deſtruenda, & reparanda poſtmodum ſit, talis enim deſtructio; & reparatio cum priori deſtructione, & reparatione, non eſt conjuncta. Item non impedit eſſe unam Eccleſiam moraliter, & non diverſam, quod à Principio intenderis illam integrè deſtruere, & reparare, ſi tamen ſucceſſivè, & interpolatè deſtruxeris, & reparaveris, ſicuti non eſt diverſus populus, cujus perſonæ ſucceſſivè pereunt, & aliæ de novo ſuccedunt, tametſi Deus illas perſonas interimens intendat tandem omnes interimere, & novas creare. Ita Palaus. Et hanc opinionem tenet etiam Cardinalis Lugo *de Sacrament. Euchar. diſp.20. ſect.12. num.65.*

7. Sed ipſe *num.66.* dubitat, quando revera ex quatuor Eccleſiæ parietibus ferè duo corruerent; nam licèt tunc maneat major parietum pars, verè tamen non videtur manere Eccleſia, quis enim dicat, Eccleſiam eſſe duos parietes paulò plus abſque tecto? Conſecratio autem Eccleſiæ,

ſiæ, non manet, niſi maneat Eccleſia: Sic enim Calix, vel Alba non manent benedicta, quando ita amittunt magna ex parte formam artificialem, ut non ſint Calix, Alba, & cætera ut infrà videbimus. Unde ſi manicæ ſeparentur ab Alba perditur benedictio; minus autem retinent formam Eccleſiæ duo parietes abſque tecto, quàm Alba ſine manicis. Sicut ergo, ut Calix, vel veſtis retineat benedictionem neceſſe eſt, ut poſſit utrumque, licèt ægrè deſervire ad ſuum uſum: Sic Eccleſia tamdiu retinebit conſecrationem, quamdiu erit Eccleſia; & tamdiu erit Eccleſia, quamdiu licèt ægrè poſſit deſervire ad uſus Sacros, quod moraliter judicandum erit.

Surgi hoc in tom 2. tract. 1. Ref. 169. §. 1. ad medium, à verſ quis ſicut Alba.

8. Verùm contrariam ſententiam Ipſe Lugo probabilem, & tutam in praxi eſſe exiſtimat, quod etiam docet Pater Dicaſtill. *loco citato*, quibus ego adhæreo.

R E S O L. CXXXI.

An infans filius fidelis recentiſſimè natus, ſi ante Baptiſmum moriatur, & ſepeliatur in Eccleſia, illam polluat?

Et ſupponitur, quod polluitur Eccleſia per ſepulturam hominis infidelis.

Sed difficultas eſt, an Eccleſia violetur, ſi per Epiſcopum excommunicatum non toleratum conſecretur, aut benedicatur?

Et docetur Epiſcopum hæreticum validè conſecrare, ſeu benedicere templa, dum fidem Sanctæ Trinitatis tenet.

Et advertitur, quod Eccleſia non violatur, quamvis excommunicatus non toleratus celebret in ea; nec Altare, & paramenta ſacra polluuntur per uſum talium excommunicatorum? Ex part. 11. tract. 8. & Miſc. 8. Reſ. 22.

§. 1. CAſus alicubi accidit, & affirmativè reſpondet Cardinalis Lugo *de Sacram. Euch. diſp. 20. ſect. 2. num. 37.* ubi ſic ait: Quintò polluitur Eccleſia per ſepulturam hominis infidelis, hoc eſt Pagani non baptizati, quo nomine comprehenditur infans etiam non baptizatus, quando ſeorſim ſepelitur, non quando in utero matris gravidæ, & jam mortuus ſepelitur. Ita ille, cui adde ejus germanum Fratrem Franciſcum Lugo *de Sacrament. tom. 1. lib. 5. cap. 6. quæſt. 11. num. 72.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. parte 1. lib. 3. cap. 14. num. 27.* Coninch. *de Sacram. quæſt. 63. num. 233. & alios.*

2. At negativam ſententiam invenio docere Ugolinum *de poteſtat. Epiſcop. 19. §. 5.* ubi ita aſſerit? Tertiò excipiuntur filii fidelium, qui nati ante Baptiſmum mortui ſunt, etſi enim per ipſos Eccleſia non polluatur, non tamen in jure cautum eſt, & gentiles propriè non dicuntur, in Eccleſia tamen ſepeliri non debent, & ita conſuetudine ſervatur. Hanc etiam ſententiam noviſſimè cum aliqua formidine docet Epiſcopus Pax Jordanus *tract. 1. lib. 5. tit. 12. num. 221.* ſic enim ait: Sublimita tertiò in filiis Chriſtianorum, qui viam univerſæ carnis ante ſuſceptum Baptiſmum ingrediuntur, quoniam, etſi in loco ſacro non debeant ſepeliri, prout neque de conſuetudine ſepeliuntur; attamen, quia jure cautum non eſt Eccleſiam ex illorum ſepulturâ violari, nec propriè gentiles, & infideles dicuntur: ob id pollutio minimè cenſetur inducta. Credere tamen talium cadavera, ſi à cæteris diſcerni poſſint debere exhumari: prout de aliis cadaveribus prohibitorum dicitur; nec abſque aliquali ambiguitate huic limitationi ſubſcribo. Ita ille.

3. At ego, ut verum fatear non recederem ab affirmativa ſententia, nam video eſſe communem inter Doctores. Et ratio eſt, quia talis puer negativè ſaltem eſt infidelis, cùm non habeat fidem habitualem: Ergo ſub nomine infidelis cenſendus eſt comprehendi in juribus Canonicis; unde patet reſponſio ad argumentum Ugolini, & Jordani.

4. Sed difficultas magis exiſtit an Eccleſia violetur, ſi per Epiſcopum excommunicatum non toleratum conſecretur, aut benedicatur? Et affirmativam ſententiam docent plures Doctores, quos citat, & ſequitur Pax Jordanus *ubi ſupra num. 133.* quibus adde Avilam *de cenſuris part. 5. diſputat. 7. dub. 1.* Nec videtur obſtare quod Ugolinus adducit de altari, & paramentis ſacris, ut non polluantur per uſum talium excommunicatorum, non multum urget, eo quod ſimplex uſus non ita participat de mala qualitate excommunicati, ſicut conſecratio, & benedictio, provenientes ex ore, & manibus illorum, cum magna ſolemnitate, & circumſtantiis.

5. Ad id verò, quod non habeatur in jure expreſſum de tali violatione, reſponderi poterit, virtualiter cautum cenſeri, ex majoritate rationis, de qua ſuperius: nam de ſimilibus ad ſimilia rectè proceditur *l. non poſſunt ff. de legibus*, nulla autem certior, & facilior via aperiri poteſt ad informandum arbitrium judicantis pro ſimilibus cognoſcendis, quàm rationis conſideratio. ubi enim æqualis, aut major ratio convenit, poterit ad ſimilia procedi, quoniam identitas rationis operatur, ut non tam extendere, quàm enucleare legem videamur, Menoch. *de arbitr. judic. lib. 2. cent. ... caſu* 84. per totum, ex pluribus ab eo de more cumulatis.

6. Verùm licèt hæc opinio ſit probabilis, & communior, ego adhæreo negativæ ſententiæ, quam docet Suarez. *de cenſuris tom. 5. diſput. 81. ſect. 4.* Coninch. & Cardinalis Lugo *ubi ſuprà*, Fagundez *num. 56.* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 8.* Dicaſtillus *de ſacram. tom. 1. tract. 5. diſp. 4. dub. 7. num. 124.* Nam violatio ſupponit conſecrationem: ergo non ſit conſecratione ipſa; ſed vel validè, vel non validè conſecrat; validè autem conſecrari, nec debere reconciliari, docet idem Layman, dummodò miniſter, ſeu Epiſcopus fidem SS. Trinitatis tenuerit, ut habetur *in cap. Eccleſiis, de conſecratione, diſtinct. 1.* ubi dicitur; Sicut infans à qualicumque Sacerdote *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ſemel baptizatus, non debet iterum baptizari*: ita nec locus Deo dicatus iterum conſecrandus eſt, niſi propter eas cauſas, quas ſuperius nominavimus, ſi tamen fidem S. Trinitatis tenuerint, qui eum conſecraverunt.

7. Dicendum eſt igitur, Eccleſiam ſic conſecratam, aut benedictam, non ſolùm validam retinere conſecrationem, aut benedictionem, ut adverſarii fatentur, & ſignificat *cap. Eccleſ. ſemel. de Conſecratione, diſtinct. 1.* unde colligit Layman *ſupr. num. 9.* Hæreticum Epiſcopum validè conſecrare, ſeu benedicere templa, dum fidem Sanctiſſimæ Trinitatis teneat, ſed etiam non egere reconciliatione, quia verè non eſt polluta. Probatur, quia nullo jure decernitur talis violatio. nec in legibus pœnalibus valet argumentum è paritate rationis, cùm odia reſtringi debeant ad caſum dumtaxat expreſſum. Et omnes fateantur, Eccleſiam non violari, quamvis excommunicatus non toleratus celebret in ea: Unde patet reſponſio ad argumentum adverſariorum. Vide Franciſcum Lugo *de Sacram. lib. 5. cap. 6. part. 10. num. 67.* & Marchinum *de Sacram. ordin. parte 3. cap. 10. numer. 22.*

R E S O L. CXXXII.

Quænam quantitas ſanguinis requiratur, ut Eccleſia maneat violata; & quænam quantitas ſeminis?

Et ſupponitur, quod effuſio ſanguinis debet eſſe injurioſa.

Ex quo deducitur, quod Eccleſia non polluitur. ſi quis occidat in ſui defenſionem, ſi caſu ſanguis effundatur in Eccleſia; aut ſi phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus, dum vulnus curat in Eccleſia. vel venam, aut tumorem incidit, effundat ſanguinem inculpatè, &c.

Et an ſufficiat, ut ſanguis effluat intra Eccleſiam, ſi vulnus factum fuit extra Eccleſiam?

Et quid è contra?

Et an requiratur, quod Eccleſia denuncietur à judice polluta?

Et an ex pollutione ſeminis polluatur Eccleſia? Ex part. 11. tr. 2. & Miſc. 2. Reſ. 58.

§. 1. SUppono quod modus, quo polluitur Eccleſia, eſt per effuſionem ſanguinis hominis viventis, modò ſit injurioſa, intra templum, aut locum ſacrum fiat, ut Cœmeterium, & in magna quantitate: non enim ſufficit, quod guttatim effundatur, ut ſtatim dicemus *num. 19.* Ita docent communiter Doctores, Henriquez *lib. 9. de Miſſa cap. 27. num. 5.* Suar. *tom. 3. diſp. 81. ſect. 4. §. Secundò violatur.* Azor. *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 10. cap. 26. quæſt. 13. §. Quæres an ſi.* Sylv. *verbo Conſecrat. 2. num. 5. & verbo Interdictum 4. quæſt. 3.* Palud. *in 4. quæſtion. 2. art. 3.* Sotus *ibid. quæſt. 2. art. 3. ad 2.* Nav. *cap. 25. num. 5. & cap. 27. num. 256.* Graffius *lib. 2. deciſ. aur. cap. 48. num. 22.* Patet ex *cap. Si Eccleſia de conſecr. diſt. 1.* ubi dicitur expreſsè oportere illam effuſionem eſſe injurioſam, ita tamen ab omnibus Doctoribus intelligitur. Unde ſi non ſit injurioſa, id eſt, ſi à peccato mortali excuſetur, quocumque modo excuſetur, nec erit ſacrilegium mortale, nec Eccleſia polluetur: ut ſi quis occidit in ſui defenſionem: ſi caſu ſanguis effundatur, aut phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus dum vulnus curat in Eccleſia, vel venam, aut tumorem incidit, effundat ſanguinem inculpatè. Ita Henriquez, Suar. Sylv. Navarr. citati, & communiter Doctores.

Sup. hac difficultate, & effuſione ſanguinis hominis viventis in reſ. 1. annot. poſitio in principio §. ſeq. Et pro particula, guttatim, poſita ad lin. 9. hujus textus ſuprà citata Reſ. §. ult.

2. Hoc ſuppoſito, quæro quænam quantitas ſanguinis inducat pollutionem Eccleſiæ; Reſpondent citati Doctores, debere eſſe notabilem. Ergo modica non ſufficit. Concedunt hoc; ſed quænam dicenda ſit modica, explicant. Et hoc Layman *libro 5. tract. 5. capite 5. numero 7.* Dicaſtillus *de Sacrament. tom. 1. tractat. 5. diſputatione 4. dub. 7. num. 116.*

Sup. hoc infra in Reſ. 3. 4. 9. ult. & in tom. 1. tract. 7. Reſ. 90 cuſu in §. ſecundo.

cùm

enim Gloſſa *ubi infrà*, remittunt arbitrio Epiſcopi. Sed hoc eſt effugere difficultatem. Henricus Buſembaum *in Medulla Theologiæ Moralis lib.6.tract.3.cap.4.dub.*4.ait, eſſe paucculas guttas, non explicat, quot guttæ. Cardinalis Lugo *de Sacram.Euchar.diſp.*20.*ſect.*2.*num.*52. putat unam, vel alteram guttam non eſſe quantitatem notabilem. AEligius Baſſæus in Floribus Theologię Moralis extendit ad tres guttas. Nimis ſcrupuloſè loquuntur hi Doctores, & Riccius teſte Pace Jordano *tom.*1.*lib.*5.*tit.*12.*num.*47. anſus eſt dicere, quod niſi quantitas ſit adeò modica, ut unam, vel alteram guttam non excedat, inducat violationem, ſed meritò adverſus ſupradictos Doctores inſurgit Jordanus *ubi ſuprà*. Ego verò probabiliter puto cum Stephano Fagundez *de Precept.Eccleſ.prec.*1.*lib.*3.*cap.*14.*num.*14.non ſufficere effuſionem ſanguinis, quod guttatim effundatur, quia ut ait ipſe *nu.* 19. ad violationem Eccleſiæ non ſufficere quamcumque effuſionem injurioſam ſanguinis: ſed requiri magnam effuſionem, imò enormem, ut docet Sylu.*verbo Conſecratio* 2.*nu.*5.§.2. & Nan.*cap.*27.*nu.*256.quia jura requirunt effuſionem: effuſio autem largitatem denotat. Præthereà, Toletus etiam *lib.*1.*ſummæ*, *cap.*32.*num.*1. magnam copiam ſanguinis requirit. Eamdem requirunt etiam Suar. *tom.*3. *in* 3.*part. diſp.*81.*ſect.*4.§.*ſecundò*, & Azor.*tom.*1.*Inſt.moral. lib.*10.*cap.*26.*q.*53.& Pan.*in cap. Propoſuiſti*, *de conſecr. diſt.*1. & Graphius *lib.*2.*deciſ.aur. cap.*48.*num.*5. & eſt optimus textus *in cap.Revertimini* 16.*q.*1.*& in cap. cum illorum de ſent.excom.* & Gloſs.ibi, *verbo effuſio*. Nam vocabulum effuſionis ex ſe copioſum ſanguinis fluxum ſignificat, quod eſt valdè notandum, ne dicamus, per quamcumque emiſſionem modici ſanguinis pollui Eccleſiam. Ita Fagundez, qui etiam addit, quod nec etiam polluitur, ſi magna copia effundatur de naſo, quia eſt organum ſanguinis, ut optimè animadvertit Graphius *citatus num.* 25. & Sotus *in* 4.*diſt.*12. *quæſt.*2. *art.*3.*concluſ.*8. ac proindè, quæ eſſet injurioſa, & peccaminoſa effuſio reſpectu alterius partis, non eſſe reſpectu naſi, juxta hos Doctores.

Sup. hoc in R. 2.not. præt. & in eod. § à verſ. Tertiò, & hic infra in R.ſeq.

3 Quidquid in contrarium nominatim contra me aſſerat Franciſcus Lugo *de Sacram.l.*5.*cap.*6.*qu.*8.*num.*51. qui etiam pro difficultate de qua actum eſt, ſic ait; Notandum eſt primò, requiri ſanguinis effuſionem, quæ planè ſignificat copiam effuſi ſanguinis, unde, ſi parum ſanguinis diffluat, non violatur Eccleſia, ut docent communiter Doctores. Hæc autem quantitas proportionaliter ſumi debet ad partem undè fluit; ſunt enim partes corporis ex quibus inflicto levi vulnere, vel ictu, facilè deffluit multum ſanguinis, ex aliis autem etiam inflicto gravi vulnere vix parum erumpit. Continget ergo ſæpius, ut quantitas effuſi ſanguinis, quæ reſpectu alterius partis ſufficeret ad conſtituendam mortalem culpam, & ad violandam Eccleſiam, quia ſupponeret grave vulnus, reſpectu naſi, vel auriculæ non ſufficiat, quia manat ex vulnere levi. Ita ille. Sed abſolutè ſententiam Fagundez ubi ſuprà probabilem puto.

Sup. hoc in to. 1 tr.7. ex doct. Reſ. 90 §.1 ad med. 4 verſ. & quando, & pro parte in R. not. ſeq. Quæ nis eſt ... R. 135 & lege etiam ver. not. præt. & infra vide doctr. R. 136 & ex R. 141. § Hinc oritur.

4 Nota etiam cum Hurtado *de Sacrament.diſp.*4. *de Sacrificio Miſſæ*, *difficult.*3. quia ait non ſufficere, quod ſanguis effluat intra Eccleſiam, ſi vulnus factum fuit extra, benè tamen ſi vulnus factum ſuit in Eccleſia, quamvis ſanguis non effluat intra Eccleſiam, ſed extra, & quamvis ſanguis non perveniat ad pavimentum Eccleſiæ.

5 Nota hìc obiter, me olim inſinuaſſe *in part.* 6. *tract.* 6. *reſol.*47.Si aliquis percuſsus in Eccleſia non fudit illa ſanguinem, ſed extra, non violari Templum. Sed quia video hanc opinionem eſſe contra communem, nunc abſolutè ab ipſa recedo. Quoniam Eccleſia non tam polluitur per ipſum contactum ſanguinis decidentis in pavimentum, (ut aliqui putant) quam per actionem injurioſam, qua cauſatur effuſio, & omnis propria malitia formaliter continetur. Quare dum hæc tota ponatur in Eccleſia, quamvis ſanguis colligatur in vaſe, vel percuſſus egrediatur ex Templo, priuſquam ſanguis effluat, pollueretur Eccleſia. Contra verò, ſi quis percuſſus extra locum Sacrum ingrediatur illud, & in Eccleſia ſanguinem mittat, non polluet illam. Non enim attendendum eſt, ubi ſanguis effluat, nam illa cenſetur effuſio materialis, ſed utrùm percuſſio fiat in loco Sacro, nam iſta cenſetur effuſio formalis.

6 Sed major difficultas extat, an quod dictum eſt de ſanguinis effuſione,ut cenſeatur Eccleſia polluta, procedat etiam in alio caſu, in quo polluitur ex ſeminis humani effuſione peccaminoſa, & affirmativè communiter tenent Auctores. Unde Dicaſtillus *de Sacrament.tom.*1.*tract.*5.*diſp.*4.*dub.*7.*num.*118.ſic ait; Violatur Eccleſia humani ſeminis effuſione illicità mortaliter intra Eccleſiam facta, ſive voluntaria pollutione, ſive copula carnali. Requiritur etiam, quod ſit copioſa; ut nomen, *Effuſio*, ſignificat, & alii qui notant, ſufficitque ſi effuſio fiat intra Eccleſiam, quamvis non perveniat ad pavimentum. Requiritur etiam, quod ſit notoria, ſi enim non publicè conſtet non ſufficit,ut Eccleſia ſit polluta etiam reſpectu eorum, qui fortè id ſciunt, etiamſi ſit qui patravit delictum: qui non tenetur ſe manifeſtare. Non requiritur autem, quod Eccleſia denuntietur à Judice polluta. Neque ſimile de Cenſura locum habet, quidquid aliqui dicant. Scio Suarium judicare id eſſe probabile. Sed cum pollutio, hæc Eccleſiæ non ſit interdictum, ut ipſe docet *tom. de cenſur. diſput.* 37. *ſect.* 1. *numer.* 28. non eſt cur ea denuntiatio requiratur, nec id eſt uſu receptum. Ita Dicaſtillus. Vide etiam Amicum *in Curſ.Theolog. tom.*7. *diſput.* 33. *ſect.* 12. *numero* 337. ubi docet, effuſionem ſeminis debere eſſe in aliqua ſufficienti quantitate, ut notat nomen *Effuſio*, & Cardinalis Lugo *ubi ſuprà num.* 50. requirit etiam effuſſionem copioſam ſeminis non unius, vel alterius guttæ, ut dixerat antea de ſanguine.

Sup. hac notorietate in to. 2. tr.6. R.347. §. a prope finem, & magis late § colligitur ſecundo, & ſeq.

7 Sed ut verum fatear ſi conſideremus jura, non videtur requiri ut ſemen in copia effundatur; Nam Canone, *Eccleſiis*, ita dicit Concilium Nicænum: Eccleſiis ſemel conſecratis non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cujuſcumque ſemine pollutæ fuerint *cap.verò*; *ſi Eccleſia*, ita ait Gregorius IX. Si Eccleſia non conſecrata cujuſcumque ſemine fuerit, aut ſanguinis effuſione polluta, &c. Ex qua loquendi diverſitate videtur colligi jus non requirere effuſionem ſeminis, ſeu copiam, ut Eccleſia ex eo capite polluatur; videturque poſſe congruentia afferri, quod emiſſio cruoris in parva quantitate rarò ſit mortalis, ſaltem non ita facile ſupponi poſſit eſſe mortalis: voluntaria verò ſeminis emiſſio peccaminoſa, eſt peccatum mortale, quamvis ſemen non effundatur in copia, Eccleſia in ſuo foro non poteſt facile contrarium præſumere. Videtur ergo ſtatuiſſe, ut Eccleſia non pollueretur propter ſanguinis emiſſionem, niſi ea eſſet copioſa; pollueretur verò propter mortalem emiſſionem ſeminis licèt non copioſam. Et ita obſervat Joannes Præpoſitus *in* 3.*part. quæſt.*83. *art.*3. *dub.*2. *num.*155. verum poſteà non audet à communi ſententia recedere, à qua tamen invenio recedere Patrem Jordanum *tom.* 1. *lib.*5. *tit.*..... *num.* 109. putat enim, quod ſi actus eſt completus emiſſionis ſeminis, ſive multum, ſive parum ſit emiſſum ſequitur violatio; & huic ſententiæ ego libenter accedo. Vide dictum Jordanum. Et quidem quomodo poſſemus cognoſcere veritatem, & ſeminis quantitatem; & eadem eſt ratio de parvo, ac magno ſemine, dummodò actus luxuriæ ſit conſummatus.

8 Sed an ex pollutione in ſomnis polluatur Eccleſia Sylveſter, Tabiena, Navarrus, Henriquez, Finellus, quos ſequitur Bonacina *de Matrim.quæſt.*4.*punct. ult.numer.* 19. cenſent Eccleſiam non pollui per pollutionem in ſomnis contingentem, quamvis indirectè voluntaria fuerit in cauſa. Rationem reddit Bonacina, quia non eſt libera, & per conſequens non habet annexam irreverentiam loci Sacri, propter quam Eccleſia polluta cenſeatur. Mihi videtur indirectè voluntarium ſatis habere libertatis ad mortale peccatum, ſi legem violet. Sic homicidium commiſſum in ſomniis, vel ebrietate, ſi fuit voluntarium in cauſa, quamvis indirectè dumtaxat, eſt mortale peccatum contra juſtitiam; nam obligat non ſolùm ad non occidendum, ſed etiam ad tollendam cauſam, unde prævidetur homicidium ſecuturum. At caſtitas non obligat ad avertendam cauſam pollutionis in ſomnis eventuræ, quamvis illicitam in alio genere. Quare peccans mortaliter in nimio cibo, vel potu, non peccat contra caſtitatem, quamvis inde prævideat ſecuturam eſſe pollutionem in ſomnis præter intentionem, ut latè docent Vaſquez 1.2.*diſputat.* 115. *numer.*9. Sanchez *de Matrim.lib.*9.*diſput.*45. *numer.*17. Igitur, Ideò non violatur Eccleſia per talem pollutionem; quia non eſt mortale peccatum in genere luxuriæ. Et ita docet Franciſcus Lugo *de Sacrament. lib.*5. *cap.*6.*quæſt.*9. *numer.*58.

RESOL. CXXXIII.

Quidam in Eccleſia rixando cum aliquo pugno in naribus percuſſit, ex quibus magna ſanguinis quantitas exivit, petierunt à me, an Eccleſia remanſerit polluta? Ex part. 6. tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 24.

§.1. CAſus eſt practicabilis, & in facti contingentia mihi accidit: & affirmativè videbatur reſpondendum. Nam tunc violatur Eccleſia,quando percuſſio eſt peccaminoſa, & lethalis, & cùm illa conjungitur copioſa ſanguinis

Sup. hoc in R. præt. in fine §. 2 verſ. ita Fagundez, & ſeq. & in alio §. & verſ. ejus notæ

guinis effuſio: ſed in noſtro caſu percuſſio fuit peccamino-ſa, & cum ingenti ſanguinis effuſione; Ergo, &c. ita hanc ſententiam docet Sylvius *in 3.p.q.83.art.3.poſt concl.* §. *quæritur*, & Coninch etiam *in 3.p.q.83.art.3. dub.1.n.....in fin.*

2 Sed ego tunc in facti contingentia negativam ſententiam conſului; & adduxi Graffium *in deciſ.aur.lib.13.c.48.n.*25.Emmanuelem Sà *verb. Eccleſia n.13.in fine*, Fagundez *p.1. lib.3.c.14.n.7.* & *p.2.lib.4.cap.4.nu.*18. qui citat etiam Sotum, quorum ſententiæ invenio nunc adhærere Marchinum *de Sacrament. Ordin. tractat.3.part.3 cap.11.num.*8.ubi ſic ait. Tertiò excipitur effuſio ſanguinis etiam lethifera, ſeu gravis, & in magna quantitate; quæ de naſo profflueret pugno, alapa: & ſimilibus. Quia naſus eſt organum ſanguinis facilè ab hac parte fluentis. Ita ille. Eſt ergo hæc ſententia abſolutè tenenda: & non quoad pueros tantùm rixantes in Eccleſia, ut tunc aſſerebat quidam Parochus nixus auctoritate Coniuch *loco citato*.

R E S O L. CXXXIV.

Quidam fuit occiſus ante Eccleſiam, & cum adhuc calidus eſſet, intra eam illatus, credens inimicus eſſe adhuc vivum, vulnus grave ei intulit, ex quo manavit copioſa ſanguinis effuſio; quæſitum fuit, an Eccleſia remaneat interdicta?

Et an ex qualibet minima ſanguinis effuſione Eccleſia polluatur, vel neceſſaria ſit magna effuſio ſanguinis injurioſa, imò, & enormis? Ex part. 6. tract. 6. & Miſc.1. Reſ.25.

Sup. hoc ſup. lo Reſ. 133. in aliq. lib. ejus §. ſignanter lege prima lin. §. 1. & vide etiam §. Notat. etiam.

§.1. DE hoc caſu olim per litteras interrogatus fui. Et affirmativam ſententiam docet Durandus *in Rationali divinorum officiorum, lib.1.c.6.nu.41.in fine*, Joannes Baccon *in 4.diſtinct.10.q.2.art.5.* & Emmanuel Sà *verb. Eccleſia, numer.*13. ubi ſic aſſerit. Polluitur Eccleſia effuſione ſanguinis per injuriam, quæ ſit peccatum mortale, factam etiam homine mortuo in Eccleſia exiſtente. Sic ille.

2 Sed, quia Eccleſiæ violatio eſt pœna, & ideò reſtringenda, ego negativæ ſententiæ adhæreo: quia homo mortuus verè non eſt homo: & dum jura in violatione Eccleſiæ requirunt neceſſariò effuſionem ſanguinis, debet intelligi de principali analogato, id eſt, ſanguinis hominis vivi. Et ita hanc ſententiam tenet Fagundez *part..... lib 3.cap.* 14.*n.*14.& 15.& Henriquez *lib.9.c.27.n.*5.ubi ait, Eccleſiam violari per effuſionem ſanguinis hominis viventis, ſi modò injuria ſit intra Eccleſiam. Vide etiam Sayrum *de cenſ. lib.5. cap.16.n.7.*

Sup contento in hoc §. lege poſt. R anno. prim. in lin. 1. & ſignanter §. Hoc ſuppoſito & alterius §. ejus not.

3 Notandum, eſt etiam hic obiter falſam eſſe opinionem Alphonſi de Caſtro *de lege pœnali lib.1.cap.7.art.2.* aſſerentis ex qualibet minima ſanguinis effuſione Eccleſiam pollui; non verò ſi una, aut altera gutta effundatur: nam Eccleſia polluitur ex ſanguinis effuſione in abundantia; vide Gloſs. *in cap. unico, de conſecrat. Eccleſ.in 6.* Abbatem *in cap.propoſuit, num.3.de conſecrat.Eccleſ.* Azorium *part.1.lib.* 10.*cap.26.quæſt.*13.Suarez *tom.3.diſput.81.ſect.4.num.2.* Reginaldum *in praxi tom.2.lib.29.cap.29.num.*181. Avilam *de cenſuris p.6.diſput.7.dub.1.concluſ.2.caſ.1.* & alios penes ipſos, quibus adde Fagundez *part.1.lib.3.cap.14.num.*19. ubi ita aſſerit. Notabis tamen ad violationem Eccleſiæ non ſufficere quamcumque effuſionem injurioſam ſanguinis; ſed requiri magnam effuſionem, imò enormem; quia jura requirunt effuſionem; effuſio autem largiter denotat. Et eſt optimus textus *in capit. revertimini 16. quæſt.1.* & *in cap.cùm illarum, de ſent.excommunicat.*& Gloſs.*ibi verb.effuſionem*. Nam vocabulum effuſionis ex ſe copioſum ſanguinis fluxum ſignificat, quod eſt valde notandum: ne dicamus per quamcumque effuſionem modici ſanguinis pollui Eccleſiam. Ita Fagundez, & ego.

R E S O L. CXXXV.

Quidam fuit in Eccleſia vulneratus, & perſequens inimicum fugientem magnam copiam ſanguinis extra Eccleſiam vulnus effudit: quæritur: an Eccleſia remaneat polluta? Ex part. 6. tract. 6. & Miſcell. 1. Reſol. 47.

Ad elucidandã doctr. hujus R. lege Reſ. hanc ſequentem, & ſignanter ſupr. ex Reſ 118. §. Nota hic, et §. ejus not. et infra ex R. 144 vide §. Hinc prius.

§.1. AFfirmativam ſententiam docent communiter Doctores, ut Emmanuel Sà *verb. Eccleſia, num.*13. Avila *de cenſuris part.5. diſp.7. dub.1. concl.2. caſu* 1. Joannes VVigers *de Sacrament.in 3.part. D.Thomæ, quæſt.83. dub.*15. *n.nm.*68.Azorius *part.1.lib.10.cap.29.quæſt.13.*§.*quæres*, & *p.* 2.*lib.9.cap.5.quæſt.1.caſ.2.* Suarez *in 3.par. to.3. diput.81.ſect.* 4.*caſ.*2. Reginaldus *tom.2.lib.29.num.*191.Toletus *lib.5.cap.*8. *n.*7.Lugo *de Sacram.Euchariſt.diſp.20.ſect.2.*Sayrus *de cenſur, lib.5. cap.16.nu.5.*& 8.Victoria *in ſumma de Euchariſtia, q.*99. Graffius *in deciſion.part.1.lib.2.cap.48. n.*23. Navarrus *ex Manuali, cap.27.nu.*256.& Fagundez *part.1,lib.3.cap.14.nu.*16. ubi ſic ait: Si vulnus mortiferum ſit, & grave, & intra Eccleſiam contingat, aut cœmeterium illius, locus ſacer violabitur, etiamſi ſanguis intra eum non effluat, veluti ſi homo prius egrediatur. Ita ille. Putant igitur hi Doctores, non eſſe de eſſentia pollutionis Eccleſiæ, ut in ea ſanguis effundatur, ſed ſatis eſſe, ſi percuſſio ſit facta in Eccleſia, & de per ſe ſit ſanguinis effuſio. Igitur ſi prius homo egediatur, & ſanguis non cadat in terram, ſed extra Eccleſiam poſteà effundatur; ſufficit, ut illa remaneat polluta: quia per accidens eſt, ut in Eccleſia ſanguis non effundatur, & ipſa effuſio, quantum eſt ex parte actionis injurioſæ gravis facta eſt. Ergo, &c.

2 Sed pro contraria ſententia adeſt, ni fallor, non infirmum argumentum, pro quo ſuppono. Primò violationem Eccleſiæ eſſe pœnam: & ideò ſtrictè interpretandam ut obſervat Perſicus *de offic.Sacerd. lib.1.cap.7. dub.2.num.*23. Unde Fagundez *loco citato num.* 13. aſſeruit, quod in hujuſmodi caſibus favere Eccleſiis debeamus, ut potius non ſint pollutæ, nec violatæ, quàm pollutæ, & violatæ ſint. Suppono ſecundò Canones imponentes hanc pœnam aſſerere Eccleſias pollui per ſanguinis effuſionem. Et ideò *in cap. Eccleſiis 68.diſt.* & *de conſecrat. diſt.*1. dicitur non eſſe Eccleſias reconciliandas, niſi ſanguinis effuſione pollutæ fuerint. Et *in cap.ſi Eccleſia, de conſecrat. Eccleſ.* dicitur, Eccleſiam non conſecratam, ſed ſolùm benedictam etiam ſanguinis effuſione polluit. Et *in cap. unico, de conſecr. Eccleſ. in 6.* habetur. Si Eccleſiam pollui ſanguinis effuſione contingat, eſſe reconciliandam. Et Innocentius III. *in cap. tuarum de privilegiis*, propoſitæ ſibi quæſtioni, videlicet, cùm quidam percutiens Vicarium Sacerdotem ipſam Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſset, ſic reſpondet, in ea donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrari divina.

3 His ſuppoſitis ſic argumentor. Eccleſia non violatur niſi per ſanguinis effuſionem: ergo violatio, ut pœna, non eſt extendenda ad noſtrum caſum; in quo nullus in Eccleſia effuſus eſt ſanguis. Confirmatur probabilitas ſupradictæ opinionis ex ſententia ſuperius relata, nempe Eccleſiam non remanere violatam propter homicidium, ſi mors extra illam ſequatur, & ideò hic apponam verba Joannis Præpoſiti *in 3.part.quæſt.83.art.3.dub.2.num.*152. ſic aſſerentis: non violatur Eccleſia, ſi cauſa quidem data ſit in ea, mors tamen extra illam ſequatur: cùm eo caſu neque homicidium ſit dicendum in Eccleſia contingere, quare requiritur, ut, & cauſa mortis ſit in dicta Eccleſia data, & mors in ea ſequatur: cùm utrumque requiratur ut homicidium dicatur in Eccleſia contingere. Ita ille, & alii. Si Ergo Canones aſſerentes Eccleſiam pollui propter homicidium, intelligendi ſunt ſecundùm Præpoſitum, & alios, non ſolum ſi cauſa homicidii fuerit data in Eccleſia, ſed etiam ſi mors ſequuta fuerit in Eccleſia. Ita dicendum eſt in caſu noſtro Canones aſſerentes Eccleſiam pollui propter ſanguinis effuſionem, intelligendos eſſe non ſolùm ſi cauſa, v.g. vulneratio de per ſe ſanguinis effuſiva, ſit facta in Eccleſia, ſed etiam ſi ipſa ſanguinis effuſio ſequuta fuerit in Eccleſia: nam ſicut in primò caſu ſi homicidium, cujus tamen cauſa data fuit in Eccleſia, extra Eccleſiam ſequatur, non poteſt dici in Eccleſia contingere, ita, & in noſtro caſu, ſi ſanguinem extra Eccleſiam effluere contigerit, idem dicendum erit. Unde neſcio qua ratione Præpoſitus tenuerit, *ut ſuprà* viſum eſt, ad polluendam Eccleſiam requiri, ut & cauſa mortis data ſit in Eccleſia, & mors in ea ſequatur: & poſtea contra id, quod ſuprà diximus, teneat Eccleſiam violari, ſi quis intra eam grave vulnus accipiat; quamvis extra Eccleſiam cruorem emittat. Sed his non obſtantibus, quia video affirmativam ſententiam circa quæſtionem propoſitam eſſe inter Doctores communem, non audeo ab ea recedere.

R E S O L. CXXXVI.

Olim in Eccleſia Regularium fuit quidam ſacculis arenæ ita acriter contuſus, ut poſt tres dies extra Eccleſiam mortuus ſit; quæritur, an Eccleſia remanſerit polluta?

Et an Eccleſia violetur, ſi quis vino conſecrando immiſcuiſſet aliquod venenum, ut illius ſumptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens mortuus eſt? Ex part.6. tr.6. & Miſc.1. Reſ.26.

§.1.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Marchinus *de Sacramento Ordinis, tract.3.part.3.cap. 10. numer.7.* Layman *lib.5.tract.5.cap.5.numer.*8. & Fagundez *part.1.lib.3. cap. 14. num. 13.* Nam ſi Doctores aſſerunt ſufficere mortiferam vulnerationem ſine effuſione ſanguinis ad polluendam Eccleſiam, ſi in ipſa Eccleſia fiat, quamvis mors extra illam ſequatur; cur non ſufficiet etiam mortifera contuſio in ipſa Eccleſia facta, etiamſi mors extra illam eveniat; cùm utrobique cauſa ipſius mortis, & completa malitia illius, & peccatum ipſius homicidii in Eccleſia conſummatum fuerit: nam poſita ea cauſa, mors quæ poſtea evenit naturaliter evenit. Ergo, &c.

Ad magis roborandam doctrinam hujus R. lege præcedentem R. & ſequentem. Sup. hoc in to. 3. tr. 7. ex R. 90 § 2 circa med. & ſpem, à verſ. Quinimò, & hic infra ex R. 144. vide §. Hinc oritur.

2 Sed negativa ſententia, quam ipſe Marchinus, & Fagundez probabilem vocat, tuetur etiam Præpoſitus *in 3. p. quæſt.83.art.3.dub.2.num.152.* & Suarez *tom.3.in 3.part. diſp. 81.ſect.4.caſ.1.* ubi ait. Exiſtimo neceſſarium eſſe, ut mors ipſa in Eccleſia contingat; quia aliàs revera non fit homicidium in Eccleſia. Ita ille. Unde Azorius *part. 1. lib. 10. cap.26.quæſt.13.* docuit, quod ſi ſanguis minimè fundatur, licet oſſa vel membra conterantur, aut frangantur; non idcircò polluitur Eccleſia; & hæc antea docuerat Panormitanus *in cap. propoſuiſti, num.14.de conſecr. Eccleſ.* Et ratio hujus ſententiæ eſt, quia ut diximus ſuprà, pollutio Eccleſiæ eſt pœna, ergo reſtringenda erit: cùm igitur in caſu noſtro in Eccleſia non fuerit ſanguinis effuſio, neque mors in ea contigerit; revera homicidium non committitur in Eccleſia: ergo quod non remaneat polluta, dicendum eſt. Et in his caſibus favere Eccleſiis debemus, ut potiùs non ſint pollutæ, quam pollutæ.

3 Unde ex his aliqui approbant oppinionem Patris Reginaldi in Praxi *tom.2.lib.29.cap.9.ſect.5.num.*18. ubi docet Eccleſiam non violari, ſi quis vino conſecrando immiſcuiſſet aliquid veneni, ut illius ſumptione Sacerdos moreretur, qui eo ſumpto domum rediens, mortuus eſt, quia in hoc caſu nòn adeſt effuſio ſanguinis, & homicidium non poteſt ſimpliciter dici fuiſſe in Eccleſia commiſſum. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVII.

An Eccleſia non cenſeatur polluta per quamcumque delicti notitiam, niſi hoc fuerit per ſententiam judicis declaratum? Ex par.6. tr.6. & Miſc.1. Reſ.27.

Sup. hoc inf. in R. 140 § quod ſecundò, & ſeq.

§. 1. Negativam ſententiam docet Suarez *to. 3. in 3. part. diſp.81.ſect.4.caſ.3.dub.2.* & Fagundez *part.1.lib.3. cap. 14. num. 34.* qui tamen etiam cum Suarez affirmativam ſententiam probabilem putat, ſic enim aſſerit. Aliqui ſatis probabiliter aſſerunt non ſufficere quamcumque notitiam delicti, nec Eccleſiam cenſendam eſſe pollutam, donec Judicis ſententia declaratum ſit Eccleſiam illam eſſe pollutam. Ratio eſt, quia illa pœna pollutionis Eccleſiæ eſt veluti quædam cenſura; & inſtar cenſuræ requirit ſententiam Judicis: nullus enim excommunicatus vitari debet, donec per ſententiam Judicis declaretur, ac denuncietur cenſuram incurriſſe. Quòd verò hujuſmodi pœna ſit inſtar cenſuræ, ſeu pœnæ interdicti ingreſſus Eccleſiæ; ac proinde inſtar pœnæ cenſuræ, docet Paludanus *in 4. diſt. 18. quæſt.8. art.4.* Sylveſter *verb.conſecratio, quæſt.9. in fine, & verb. interdictum, 4. quæſt. 3.* Huc uſque Fagundez, & Sayrus etiam *lib. 5. de cenſuris, cap. 16. num. 1.* ait pollutionem, ſive violationem Eccleſiæ eſſe ſimilem interdicto locali, & Avila *de cenſuris part.5. diſp. 6. dub. 6. concl. 3. in fin.* aſſerit ad interdictum locale reduci quodammodo Eccleſiæ violationem: ſed poſt Concilium Conſtantienſe nemo tenetur interdictum ſervare, donec per Judicis ſententiam interdicti cenſura publicè denunciata fuerit. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVIII.

An Eccleſia, quæ ſteterit in campo per longum tempus abſque tecto, & janua, & plena multis ſpurcitiis, ſit denuo ab Epiſcopo ſolemniter reconcilianda? Et explanatur, quod Eccleſiis ſemel conſecratis, non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cujuſquam ſeminis pollutione pollutæ fuerint? Ex part. 8. tract. 7. & Miſc. Reſ. 93.

§. 1. Ad hoc dubium ita reſpondet Stephanus Baunius *in Theolog.moral.part.1.tract.6.quæſt.18.* An Eccleſia reconciliatione ſolemni, & Epiſcopali indigeat, quæ ab hæreticis poſſeſſa, tam Miniſtrorum mendaciis, concionibus, ac invectivis in Eccleſiam, quàm ſacrilega eorum, infamique cœna, ac ſepultura mortuorum infecta fuit? Idemque dicendum, ſi Eccleſia diu abſque tecto, & januis, plena foret ſtramine, aliiſque ſpurcitiis, animalibus, & naturali hominum uſui, quaſi diverſorii locus patuerit. Opinio eſt Durandi *loco citato*, malum non eſſe eam in tali caſu ſolemniter ab Epiſcoxo reconciliari, cui ne ſubſcribam, facit Canon Concil. Niceni, relatus à Gratian. *de conſecrat. diſtinct. 1.* his verbis: Eccleſiis ſemel conſecratis Deo, non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cujuſcumque ſemine pollutæ fuerint. Quare ſi eorum nihil ſit factum, nihil contra templorum reverentiam ab hæreticis admiſſum, ſatis erit, ſi Epiſcopus, his ejectis, Altaria viſitet, & an ſint integra, fracta, vel polluta, tam oculis ipſe ſuis, quàm aliorum diligentia luſtret, luſtrata reconciliet, aſperſione aquæ benedictæ, benedictione ſimplici, aut reconciliari per Sacerdotem ſua authoritate; ac nomine curet. Ita Baunius.

RESOL. CXXXIX.

An in Eccleſia polluta ſi quis celebret, remaneat conſecrata?

Et quid, ſi Sacerdos, celebret mala fide?

Et notatur Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem non eſſe irregularem, nec incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ? Ex part.6. tract.6. & Miſc. 1. Reſol. 28.

§. 1. Negativam ſententiam ita mordicus tenet Pater Joannes de Lugo *in 3.part.tom.2.de Sacrament.Euchariſt. diſp.20. ſect.4. num.91.* ut nominatim contra me contrariam ſententiam exiſtimet falſam, credo nixus auctoritate Sayri *de cenſuris lib.5.cap.16.n.11.*

Sup. hoc in R. ſeq. & in to. 2. tr. 1. R. 173 § 2 ad med. & in R. 174. curſim ad med. & in Reſ. 177. § ult. ad med. verſ. Idem etiam.

2 Sed nimis rigidè amiciſſimus vir ſe geſſit in cenſura hujus opinionis: quæ non ſolùm non eſt falſa, ſed probabiliſſima, & tuta in praxi; & ideo contra Lugum oppono ex eadem Societate præter Avilam, Emmanuelem Sà *ver. Eccleſia num.19.* Henriquez *lib.9. cap.27. num.5. in Gloſ. litera L. & numer. 6. in Gloſ. litera I. & P.* & noviſſimè Patrem Perſicum *de offic. Sacerd. lib. 1. dub. 6. num. 61.* ubi poſtquam poſuiſſet circa præſentem quæſtionem primam ſententiam negativam, & ſecundam affirmativam: ſic ipſe poſtea aſſerit. Pro ſolutione præſentis dubii. Dico ſecundam ſententiam eſſe valdè probabilem, & in praxi tutam: propter Doctorum auctoritatem, tum etiam quia præſentia corporis Chriſti, dum in Eccleſia Miſſa celebratur, reputanda eſt pro ſufficienti reconciliatione. Ita ille. Cui etiam adde præter alios à me alibi citatos Antonium Naldum *in ſumma verb. Eccleſia numer. 24.* & Thomam Zerola *in Praxi Epiſcop.part.1.verb.pollutio Eccleſiæ not.5.* An verò hæc opinio procedat, ſi Sacerdos celebret in Eccleſia mala fide; negat omninò Layman *lib.5.tract.5.cap.5. num.13.* Sed affirmat Emmanuel Sà correctus *ubi ſuprà verb. Eccleſia numer.19.* & alii.

Alibi in Reſ. & §. not. præc. & pro alt. cruento in hoc §. ex conſeq. R. 1. not. 1. hujus R. in ejus §. 2. ad med. verſ. Idem dicendum, & in R. 4 dicta ann. §. Nota, circa med. et verſic. At Bordonus.

3 Notandum eſt etiam hìc obiter Sacerdotem celebrantem in Eccleſia polluta ante reconciliationem, non eſſe irregularem, ut perperam voluit Hoſtienſis *in cap. finali de conſecrat. Eccleſ.* & hoc expreſsè determinatur *in cap. is qui de ſent. excommunicat. in 6.* Imò ego puto neque incurrere ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, per conſequens nec mediatè, nec immediatè fit irregularis, etiamſi celebret in eodem loco. Ita Paludanus *in 4. diſtinct.18. quæſt.8. art.3. concluſ.5.* Emmanuel Sà *verb. Eccleſia num.21.* Henriquez *lib. 9.cap.27.num.7.in Gloſ. litera M.* Suarez *tom.3. diſp.81. ſect.4. §.penult.* Layman, *lib.5.tract.5.cap.5.aſſert.21.* Avila *de cenſur. part.5. diſput. 7. dub.3. concluſ.3.* Fagundez *part..... lib.3. cap. 14. numer.5.* & alii. Et ratio eſt, quia *cap. Epiſcoporum, de privileg. in 6.* ſolùm loquitur de eo, qui celebrat, vel celebrare facit in locis interdictis: ergo non debet extendi ad celebrantem in Eccleſia polluta, nam locus pollutus, ſeu violatio propriè non eſt interdictus. Unde non eſt audiendus Naldus *verb. Eccleſia numer. 15.* Navarrus *in Manual.cap.25.num.94.* Sylveſter *verb.conſecratio 2.quæſt.9.* Graffius *tom.1.conſiliorum lib.3. conſ.2. num.21. de conſecrat. Eccleſ.* & alii ſentientes celebrantem in Eccleſia polluta eſse jure ipſo ſuſpenſum ab ingreſsu Eccleſiæ; & ſi poſt talem ſuſpenſionem celebret, vel actum ſui Ordinis exerceat, fieri irregularem.

RESOL. CXL.

An in ſupradictis caſibus, ſi Sacerdos celebret Miſſam in Eccleſia polluta, remaneat conſecrata?

Et an requiratur ſententia judicis declarantis locum ſacrum eſſe violatum?

Et curſiſſimè deducitur, quod ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſti-

veſtibus non benedictis, & in calice non conſecrato, quod ſupradicta remanent conſecrata, & benedicta. Ex p. 11. tr. 2. & Miſc. 2. Ref. 59.

Sup. hoc in R. prat. & in aliis ejus primo ...

§. I. QUòd ad primum negativè nominatim contra me tenet Franciſcus Lugo *de Sacrament. lib. 5. cap. 5. quæſt. 12. num. 99.* ubi ſic ait: Sententiam affirmantem ego non auderem in praxi complecti, quia non reputo illam probabilem per locum intrinſecum. An verò per locum extrinſecum tot Authores reddant illam tutam in praxi, judicent alii. Ita ille adhærens ejus germano Cardinali Lugo à me alibi adducto.

2 Sed noviſſimè præter alios à me adductos, affirmantem ſententiam tamquam probabilem admittit Dicaſtillus *de Sacramen. tom. 1. tr. 5. diſp. 4. dub. 7. num.* 113. ubi ſic aſſerit? Utrum autem, ſi interim, dum violatio Eccleſiæ durat, bona fide quis in ea ſacrificet, ſufficiat hoc ut non ſit neceſſaria alia reconciliatio, aut conſecratio: non omnes conſentiunt. Impugnat Layman, quia nullo Jure, aut ratione fultum videtur; nam ſi celebratio Miſſæ eſſet inſtar reconciliationis, idem dicendum eſſet, ſi Sacerdos mala fide in Eccleſia polluta celebret; quod planè falſum eſt (inquit Layman.) Verùm Sà expreſsè id concedit, & non putat planè falſum; ſed potius putat cum aliis, quorum nomina non refert, ſatis magnam eſſe reconciliationem, ſeù benedictionem, ipſam celebrationem. Itaque cum Avila ſaltem probabilem ſententiam puto. Unde juxta eam ſequetur, quod ſi Epiſcopus diſpenſet, ut in violata Eccleſia celebretur, etiam manebit reconciliata. Ita Dicaſtillus.

Sup. hoc in R. prat § 2. in fine, & in alio §. & ver. ejus not. pro hac quæſt.

3 Undè parum modeſtè præter morem ſuum hanc ſententiam falſam appellavit Amicus *in Curſ. Theologiæ diſp. 33. ſect. 12. numer.* 345. contra quem adduco me citato Patrem Tamburinum *de Sacrificio Miſſæ lib. 1. cap. 1. §. 4. num. 5.* aſſerentem hanc opinionem eſſe probabilem, & reſpondet ad argumenta, quæ contra me adducit Eminentiſſimus Cardinalis Lugo, & ex his tenet etiam mecum probabiliter, quòd ſi Sacerdos diceret Miſſam cum veſtimentis non benedictis, & in Calice non conſecrato, quòd ſupradicta remanerent conſecrata.

Sup. hoc ſup. ſub R. 137.

4 Quoad ſecundum, videlicet an poſt Concilium Conſtantienſe requiratur ad violationem publicam ſententia Judicis declarans locum Sacrum eſſe violatum? Affirmativam ſententiam alibi probabilem exiſtimavi, Sed nominatim contra me inſurgit Franciſcus Lugo *ubi ſupra numer.* 92. quia violatio loci Sacri non eſt interdictum propriè, nec intelligitur nomine interdicti, vel Cenſuræ, quod docuit etiam Suarez *tom. 5. diſp. 37. ſect. 1. num.* 29. Quare decretum Concilii Conſtantienſis ad Eccleſiæ pollutionem non extenditur. Et Cardinalis de Lugo teſtatur eſſe Romæ praxi receptum, ut Eccleſiæ reconcilientur, etiamſi violatio denunciata non fuerit. Ego verò reor, eamdem eſſe praxim aliarum Diœceſium. Undè ſolvitur fundamentum contrarium, & certè verba Concilii Conſtantienſis aliter refert Suarez *eod. tom. 5. diſp. 9. ſect. 2.* ac retulerat *tom. 3. diſput. 81. ſect. 4.* Videatur utrobique. Hæc Lugo.

5 Et hanc ſententiam exiſtimo probabiliorem, non tamen nego affirmativam ſuam non habere probabilitatem, & ideò Martinus de San Joſeph. *in Man. Confeſſar. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de Euchar. num. 7.* ſic aſſeruit; (Tengo por muy probable ſentencia la que dize, que en eſtos caſos no baſta, para que queda la Igleſia poluta, que ſean publicos, ſino que ſe requiere de mas deſto, que por ſentencia de jvez ſe declare, que por los tales delitos eſta là Igleſia poluta; porque eſta pena es como cenſura, y de la miſma manera que en la cenſura ha de intervenir en ellas ſentencia de jvez como en el beſcomulgado, que no ſe ha de evitar, haſta que por ſentencia ſe ſepa, que incurrio en la deſcommunion, Peña *tract. 3. part. 4. quæſt. 64.* & ſatis probabile judicant Suarez *tom. 3. in 3. part. diſput. 81. ſect. 4.* Fagundez *de Eccleſ. præcept. lib. 3. cap. 14. num. 34.* y lo confirmo, porque de ſimilibus ſimile eſt judicium, quando eſt eadem ratio, *l. non poſſunt, & l. ſequenti, ff. de legib. §. rectè inſtit. mandati.*) Ita Martinus. Sed licet hæc opinio, ut dixi ſpeculativè loquendo probabilis ſit, tamen Praxis, quæ eſt ſequenda, eſt in contrarium.

RESOL. CXLI.

Olim per effuſionem humani ſanguinis injurioſam fuit violata quædam Eccleſia conſecrata, quæſierunt an ſimplex Sacerdos de licentia Epiſcopi poſſit illam reconciliare?

Et explanatur, quod hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam; nam Eccleſia, ſi ſit benedicta tantum, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de ejus licentia, & cum aqua à ſe, vel per alium Epiſcopum benedicta cum vino, & cinere. Ex par. 2. tr. 15. & Miſc. 1. R. 6.

§. I. REſpondi negativè; nam hæc eſt differentia inter Eccleſiam benedictam, & conſecratam; nam Eccleſia, ſi ſit benedicta, poteſt reconciliari per ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, ſi verò ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de ejus licentia, & cum aqua à ſe, vel ab alio Epiſcopo benedicta cum vino, & cinere. Ita communiter Doctores. Avila *de cenſ. part.... diſp. 7. dub. 4.* Filliuc. *in ſuis quæſtionibus moral. tom. 1. tract. 5. cap. 4. nu.* 118. Sayrus *de cenſuris, lib. 5. cap. 16. num.* 31. Graffius *deciſ. aur. part. 1. lib. 2. cap. 48. num.* 10. Henriquez *lib. 9. cap. 2. num. 6.* Nugnez *in 3. part. tom. 1. quæſt. 63. art. 3. dub. 2.* Gaſp. Hurt. *de ſacrific. Miſſ. diſp. 4. diffic. 7.* & alii. Probatur hæc opinio ex *cap. aqua, de conſecr. Eccleſ.* ubi dicitur, quòd conſuetudo Eccleſiæ Bracharenſis, ubi ſolebant Epiſcopi committere Sacerdotibus, reconciliare Eccleſiam, potiùs ſit dicenda corruptela.

Sup. contraria in hac & inf. in R. ſeq. §. 2. ad med. & in R. 1. poſt ſeq. à prin. uſque ad verſ. Quod ſi, & inf. in Reſol. 144 à princ. uſq. ad §. Sed quia, ubi melius, & magis claré quam in aliis §§. hujus annot.

2 Non reticeam tamen contrariam ſententiam extare apud Victoriam *in ſumm. Sacram. quæſt.* 99. & apud Emanuelem Sà poſt correctionem Magiſtri Sacri Palatii, *verb. Eccleſ. num.* 20. Et quod mirum eſt, noviſſimè Franciſcus Sylvius *in ſuis commentariis in 3. part. D. Thomæ, quæſt. 83. art. 3.* docet etiam hanc ſententiam, & teſtatur de praxi, ait enim: Quibuſdam videtur; quòd Eccleſia priùs conſecrata, ſic debeat reconciliari per Epiſcopum, ut hic vices ſuas nequeat ſimplici Sacerdoti committere: contrarium tamen tradunt Victoria, & Sà, credimus eſſe in praxi, non contradicente, ſed potius concedente Pontifice. Hæc ille. Quæ quidem ſententia an ſit probabilis, judicent viri docti, videtur enim contra *cap. aqua ubi ſuprà*, & conſuetudo, & praxis, quam affert Sylvius, eſt in contrarium.

RESOL. CXLII.

An regulares poſſint reconciliare eorum Eccleſias pollutas, & maximè ſi Epiſcopus diſtet per duas Dietas?

Et quid de aliis Sacerdotibus?

Et docetur in hoc caſu differentiam eſſe inter Eccleſiam conſecratam, & benedictam tantùm, & ejus reconciliationem.

Et explanatur Superiores Regulares ex privilegio poſſe reconciliare Eccleſias conſecratas. Ex part. 4. tractat. 4. & Miſcell. Reſol. 91.

Sup. hoc in R. not. ſeq.

§. I. HIc caſus frequenter poteſt accidere, & affirmativè reſpondendum eſt per ea, quæ adducit Homobonus de Bonis *in exam. Eccleſ. p. 3. tr. 15. c. 8. q. 27. reſ. 2.* Adde, quòd Eccleſia ſi ſit benedicta, poteſt reconciliari per quemcumque ſimplicem Sacerdotem, & cum aqua benedicta communi, contra Toletum, ut habetur *in cap. ſi Eccleſia, de conſec. Eccl.* juncta gloſſa; nec requiritur ad hoc Epiſcopi licentia, ut patet ex ipſo textu, ibi, *protinus lavetur*, quod non diceretur ſi oporteret expectare licentiam Epiſcopi, & ita docet Avila *de cenſuris part. 5. diſp. 7. dub. 4.* qui citat D. Anton. & Henriquez, quibus ego addo Tamburinum *de jure Abbatum, to. 1. diſp. 23. q. 10. nu.* 11. Præpoſ. *in 3. p. q. 83. art. 3. dub. 2. num.* 163. Barboſam *de poteſt. Epiſp. part. 2. alleg. 28. num.* 57. & poſt hæc ſcripta omnia ſupradicta invenio docere Laurentium Poriel. *in dubiis Regul. par. 1. ver. Eccleſiæ Fratrum, nu.* 1. ubi tenet Superiorem Regularium poſſe reconciliare ſuam Eccleſiam aqua tantùm à ſe benedicta, quod etiam concedit de Sacerdote ſæculari: ſecus autem dicendum, ſi Eccleſia fuerit conſecrata, hanc enim, ut alibi dictum eſt, neque Regularem, neque alium Sacerdotem etiam de licentia Epiſcopi poſſe illam reconciliare teſtantur jura, & Doctor. Unde neſcio, qua ratione Epiſcopi poſſint interdicere Eccleſias Regularium non conſecratas, ſi pollutæ fuerint ab eorum Superioribus reconciliatæ. Nec valet dicere cum aliquibus, quòd Superiores Regulares tunc poſſunt reconciliare Eccleſias pollutas cum aqua ab Epiſcopo non benedicta, quando Epiſcopus diſtat per duas Dietas, ſecus autem minimè. Nam reſpondeo, quòd ſi ſimplex Sacerdos, ut ſuprà viſum eſt, poteſt reconciliare Eccleſias pollutas cum aqua non ab Epiſcopo, ſed à ſe ipſo benedicta, quare hoc denegandum eſt Sacerdoti Regulari? Equidem non video diſparitatem rationis.

Sup. hoc in R. præt. & in Reſ. ſeq. & melius in Reſ. 1. poſt ſeq. per tot. præ. utroque.

Sup. hoc in R. ſeq. §. 1. à verſ. Quod ſi, & in alio §. not. ſecund. dicti §. 1.

2 Notandum etiam, quòd poſt hæc ſcripta inveni Antonium Novarium *in ſum. Bullar. tit. de pollutione Eccleſiarum, n.* 7. docere Superiores Regulares ex privilegio poſſe reconciliare

Sup. hoc magis late in R. ſeq. & in R. 1. poſt §. Sed quid & ſeqq.

ciliare Eccleſias conſecratas, & citat Graffium *conſ. 2. de conſecration. Eccleſ. numer.* 18. Sed hoc, ut dixi, multi negant.

RESOL. CXLIII.

An Superiores Regulares poſſint reconciliare eorum Eccleſias conſecratas, ſi Epiſcopus diſtet per duas Dietas, vel defunctus ſit, aut Epiſcopatum renunciaverit, vel ſi depoſitus ſit?

Et an ex privilegio poſſint Regulares ſolemniter benedicere ſuas Eccleſias, & Cœmeteria, ſi Epiſcopus nolit, aut negligat?

Et docetur, quid intelligatur, per duas Dietas.

Et explanatur, quòd Dieta alia eſt vulgaris, alia verò legalis. Ex p.6. tr.6. & Miſc.1. Reſ.22.

Sup contento in hoc verſ. Dico quartò, & ſeqq. Quando in R. præc. §.1. & in R. 1. poſt præt. per tot. & inf. in R. ſeq. à §.1. uſque ad §. Sed quid, & pro Eccleſia Regulari in §. ult. R. præt. & in R. ſeq. à §. Sed quid.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Confettus, Ugolinus, Sayrus, Barboſa, Henriquez, quos citat, & ſequitur Philibert. Marchin. *de Sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 11. num.* 14. ubi ſic ait: Dico quartò Eccleſiæ reconciliationem habere locum ſolùm in Eccleſiis ab Epiſcopo conſecratis: in benedictis verò licere cuilibet Sacerdoti poſt pollutionem eas rebenedicere, & purificare aqua ab ipſo benedicta. Quando autem Eccleſiæ ſunt conſecratæ, opus habent reconciliatione facta per Epiſcopum; qui non poteſt alteri etiam Vicario ſuo hanc facultatem delegare. Quòd ſi Eccleſia polluta ſit Regularis, & Epiſcopus per duas Dietas longè abeſſet, tunc ex conceſſione Leonis X. facta Mendicantibus, poterunt Superiores illius Ordinis, & reliqui communicantes in eorum privilegiis prædictam Eccleſiam pollutam aqua per ipſos benedicta reconciliare. Quod ego ſemel feci Ticini in Eccleſia noſtra Sanctæ Mariæ Coronatæ, & dum poſt factum multos haberem Curiæ Epiſcopalis Adverſarios, viſis, & inſpectis noſtris privilegiis, omnes ſiluerunt. Hucuſque Marchinus, cui adde Megalium *in Prompt. tom. 2. verb. Eccleſ. nu. 21. in fine*, Avilam *de cenſur. part. 5. diſp. 7. dub. 4. concl. 3. in fin.* licet aliqui, quos ego notavi *in 4. part. tract. 4. reſol. 91.* contrarium ſentiunt: ſed ſupradicta opinio videtur mihi ſatis probabilis; & illam præter Doctores citatos tenet etiam Layman *lib. 5. tract. 5. num. 12.* qui etiam docet ex privilegio poſſe etiam Regulares ſolemniter benedicere ſuas Eccleſias, & Cœmeteria ſi Epiſcopi nolint, aut negligant.

Quæ hic eſt R. anteced. §. 1. in ſin. & int. in R. ſeq. Sed quid curſim ad medium & §. Lo ult. & ſeq.

2 Notandum eſt etiam hic Regulares poſſe uti dicto privilegio, non ſolùm quando Epiſcopus diſtat per duas Deitas, ſed etiam quando defunctus eſt. Imò quocumque modo abſit Epiſcopus, morte, renunciatione, depoſitione, &c. Ita Rodriquez *in Quæſtionibus Regular. tom. 2. quæſt. 19. art. 3.* Et poſt illum Perſicus *de offic. Sacerd. l. 1. dub. 13. numer.* 121.

3 Et pro caſu occurrenti in gratiam Regularium ſi aliquis ex ipſis neſciat, quid intelligat Leo X. in dicto privilegio; dum requirit, ut Epiſcopus diſtet per duas Dietas. Reſpondeo Dietam ſignificare iter diei, quòd vulgò dicimus *una giornata*: & ideò duas Dietas ſignificare iter duorum dierum. Sed difficultas eſt; quot milliaria Dieta, ſeu iter unius diei contineat: nam ut docet Gloſs. *cap. non nulli, de reſcript.* Dieta alia eſt vulgaris, & alia legalis: vulgaris metienda eſt ſecundum conſuetudinem regionis; legalis verò viginti milliaria continet *ex lib. 3. ff. de verb. ſignific.* Hoc ſuppoſito Perſicus *ubi ſupra de offic. Sacerd. lib. 2. dub. 13. num.* 174. putat privilegium Leonis intelligendum eſſe de Dietis vulgaribus. Verùm aliqui putant dictum privilegium intelligendum eſſe de Dietis legalibus. Et ideò præter Henriquez *lib. 9. de Miſſa, cap. 27. num. 6. & Gloſs. lit. D.* cùm ejus privilegii Leonis Decimi meminiſſet, ſubdit *in ead. Gloſſ. lit. F.* Dieta continet viginti milliaria. Idem dicit *lib. 13. cap. 55. num. 5. in Gloſſ. litera D.* ubi citat Mandoſius, quibus adde Rodriq. *in Quæſtionibus Regular. tom. 1. quæſt. 19. art. 6. in fine*. Sed ego puto probabilius eſſe, & ſecurius in privilegio Leonis per Dietas intelligendas eſſe vulgares, ſecundùm variorum Regnorum conſuetudines: & credo, quod in Sicilia Dieta continet iter 30. milliarium.

RESOL. CXLIV.

De quibuſdam opinionibus circa reconciliationem Eccleſiæ, ſi polluatur.

Et pro praxi quæritur, an ſi homicidium, vel magna ſanguinis effuſio contingat in porta Eccleſiæ, Eccleſia polluatur?

Et quid, ſi ſtans in oſtio Eccleſiæ recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Eccleſiam, ſanguinemque in ea non effundendo?

Et notatur, quòd excuſatur à peccato Sacerdos celebrans in Eccleſia polluta, quoties pollutio contigerit poſt cæptum canonem, imò, tenetur Miſſam proſequi.

Idem eſt, ſi excommunicatus denunciatus ingrediatur Eccleſiam, eodem tempore, & non vult egredi.

Et tandem docetur poſſe celebrari in Eccleſia polluta ad dandum Viaticum moribundo, & ſi eſt Parochialis, licebit in ea baptizare, & ſervare Euchariſtiam pro infirmis. Ex p.11. tr.8. & Miſc.8. Reſ.23.

§.1. Paulus Piaſecius impreſſit per duas vices ſuam Praxim Epiſcopalem, in qua *p. 1. cap. 2. art. 4. n. 7.* ſic ait: Ubi etiam reconciliatio haberi non poſſet, poſſet ex permiſſione Epiſcopi lavari Eccleſia polluta aqua exorcizata, & celebrari interim donec reconcilietur per Epiſcopum, ſimiliter, & Eccleſia nondum conſecrata ſi polluatur, ſufficit, quòd reconcilietur modo prædicto per ſimplicem Sacerdotem *cap. fin. de conſecration. Eccleſ. jun. gloſ. Arm. loco ſup. citat. n.* 2. Ita ille etiam in ſecunda editione, quam ipſe tradit fuiſſe correctam à cenſoribus Romanis.

2 Sed adverſùs illum nominatim, & meritò inſurgit Epiſcopus Jordanus *to. 1. tit. 12. n. 160.* ſic aſſerens: Piaſecius docet, quod ubi reconciliatio non poſſet haberi ſtatim ab Epiſcopo, debeat lavari Eccleſia cum aqua exorcizata, & interim celebrari in ea, donec reconcilietur per Epiſcopum *cap. fin. de conſecrat. Eccleſ.* ſic ille, qui novum dat intellectum eidem *cap. fin.* nimirum, ut procedat etiam in Eccleſia conſecrata, donec Epiſcopus remaneat impeditus reconciliare: communis tamen ſchola *Can. & DD. ſup. citat.* interpretantur illud de ſola Eccleſia non conſecrata; ut litera expreſsè loquitur: nec in his terminis crederem Piaſecium benè ſentire, ſed ſtandum eſſe cum communi. Sic ille.

3 Undè ego olim reprobavi Victoriam, Sà, & Sylvium aſſerentes Epiſcopum poſſe committere reconciliationem Eccleſiæ conſecratæ ſimplici Sacerdoti, quod etiam reprobat me citato Eminentiſs. Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. diſp. 20. ſect. 12. nu. 62.* & etiam me citato Franciſcus Lugo *de Sacr. lib. 5. cap. 5. q. 12. n. 95.* cum aliis, & eſt textus clarus *in cap. Aqua, de conſecrat. diſtinct. 4.* ubi conſuetudo Bracharenſis Eccleſiæ, qua ſolebant Epiſcopi ſimilibus Sacerdotibus committere reconciliationem Eccleſiæ (ſcilicet conſecratæ) corruptela vocatur, & ratio redditur. Quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ juriſdictionis exiſtunt, quæ tamen Ordinis Epiſcopalis ſunt, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Conſonat Rituale Romanum dicens: Simplex Sacerdos tantùm ex privilegio Sedis Apoſtolicæ poteſt Eccleſiam ab Epiſcopo conſecratam reconciliare, & tunc utatur ritu in Pontificali præſcripto, cum aqua per Epiſcopum ad hunc uſum benedicta.

Reprobavit in R. quæ hic eſt ſup. 12. ſignat. ter in §. 1. ſed lege eam per tot. & ſi placet alias ejus ann.

4 Non nego tamen cum Divo Thoma *in 3. p. quæſt. 83. artic. 3. ad 2.* Epiſcopum poſſe concedere facultatem, ut in Eccleſia violata celebretur ante reconciliationem. Nam *in c. Miſſarum, & in cap. Hic ergo, de conſecrat. diſt. 1.* ſimpliciter decernitur, fieri poſſe ſacrum, ubi juſſerit, vel permiſerit Epiſcopus, qui ſubinde, ſicut poteſt concedere licentiam faciendi Sacrum in loco non Sacro, ſic etiam in templo violato; quamvis graviorem cauſam ad hoc requirat Avila, quia magis repugnat juri, ac reverentiæ templorum, ut rectè perpendit Card. de Lugo *nu. 63.* & ideò ſi diſtans Epiſcopus non poſſit ad reconciliandam Eccleſiam venire, de licentia Vicarii licebit in illa celebrare. Addit Card. de Lugo *ubi ſuprà*, tantam eſſe poſſe neceſſitatem, & tam difficilem aditum ad Epiſcopum, & ad ejus Vicarium, ut etiam ſine licentia ipſius celebrari poſſet in templo violato, quoniam Eccleſiaſticum præceptum non obligat cum tanto rigore. Ponit exemplum, ſi populus non habeat aliam Eccleſiam in qua poſſit die feſto Miſſam audire. Vide etiam Averſam *de Sacram. Euchar. q. 11. ſect. 14. §. Decimò tandem*, & me citato Garziam *ubi infrà num.* 48.

5 Sed quid dicendum de reconciliatione Eccleſiæ conſecratæ Regularium: poſſuntne eorum Prælati illas reconciliare; Et affirmativè reſpondent Doctores, quos citat, & ſequitur Pater Franciſcus Lugo *ubi ſuprà cap. 6. quæſt. 12. num. 96.* ſic enim ait: Certum eſt poſſe Regulares ex privilegio Pontificis templum, vel altare poſt conſecrationem pollutum, reconciliare cum aqua (cui vinum ſimul, & cinis admiſcetur) per Epiſcopum benedicta, vel Prælatum Regularem, ſi diſtet Epiſcopus duabus dietis, ideſt quatuordecim leucis, ut teſtantur Henriquez *ſuprà*, & Manuel *tom. 1. regular. quæſt. 19. art. 2. & tom. 2. Bullar. fol.* 268. S. Joannes de la Cruz *in Epitome lib. 2. cap. 5. dub. 5.* qui citant conceſſionem Leonis X. Bull. 6. Videatur, etiam noſtrum Compendium *verbo Eccleſia, num. 2.* cujus privilegium de reconciliatione Templi, ſeu Cœmeterii conſecrati carpunt Henriquez, & Avila ſupra, & meritò.

Sup. hoc & ſeq. uſque ad §. Nota hic hujus R. in duabus præcedentib. R. in §. ult. in 5 §. 1.

Sup. hic dicta in Reſol. not. præteritis.

Nam Leo X. ibi relatus de tali reconciliatione locus eſt. Conſonat Card. de Lugo *diſp. 20. n. 61.* Hucuſque P. Lugo.

6 Sed ego adhæreo ejus ſententiæ quoad Eccleſiam benedictam, ſed quoad conſecratam habeo difficultatem, nec parum facio in ſavorem Regularium ſic aſſerendo; unde ſentiant ipſi verba docti, & amiciſſimi Patris Hieronymi Garſiæ *in ſumma theol. moral.* ubi me citato, & aliis Doctoribus *tract. 3. difficul. 8. dub. 2. punct. 5. num. 14.* ſic aſſerit: (Advierto, què Peyrinis *tom. 1. ſuor. privileg. conſtit. 1. Julii II. §. 22.* con algunos Autores que alega, dize que pueden los Prelados de la Religion reconciliar las Igleſias violadas conſagradas, avida primero agua bendita de Obipſo: lo miſmo dize Antonius Novarius *in Summ. Bullar. titul. de pollut. Eccleſiar. numer. 7.* Y cita à Graffis, pero eſto no la aconſejaria yo. Y lo mueſtra ſentir aſſi Diana ubi ſupra. Tambien advierto, que quando eſta cerca Monaſterio el del proprio Obipſo, y ſe ofrece aver de bendecir, conſagrar, ò reconciliar alguna Igleſia, ſe le ha de pedir con reverencia, y inſtancia tres vezes, que ſe digne venir à hazer aquellas acciones, y ſi lo recuſarè ſin cauſa legitima, pueden llamar à otro Obipſo que venga à hazerlo, el qual podra muy bien aunque ſea de otra Dioceſi, y eſto por privilegio de Sixto IV. concedido à los Menores, el qual no eſtà revocado por el Concilio Tridentino, como lo prueban ambos Rodriquex *Manuel. tom. 1. de regul. quæſt. 28. art. 1. & 2.* Hieronymus *reſol. 13. num. 4.* Portell. *verb. Benedicere, num. 4.* Miranda *quæſt. 40. art. 5. & 6.* Bauny *quæſt. 13. citata* donde annade, que ſi ſe eſcuſare de venir, debent aquam ab eo ſuppliciter, & enixè, quam Gregorianam vocant, hoc eſt per eum benedictam, cinereque, & vino permixtam petere, eaque Eccleſias ſuas quaslibet conſecratas, reſpergere, purgare, & reconciliare. Pero contra toda eſta doctrina, inſurgit, noviſsimè Diana *loco suprà citato*, diziendo, que no ay neceſsidad de pedir licencia para reconciliar las beneditas, ni que por dexarla de pedir pueden los Obipſos caſtigar à los Religioſos, ni poner por ello entredicho en ſus Igleſias, empero diga lo que quiſiere, que haran mal los Regulares, eſtando cerca el Obipſo, no darle notitia de la violacion quando ſuccedere, que eſto piede la dignidal del Dioceſano.

7 Lo ultimo advierto, que ſi el proprio Obipſo eſtuviere lexos del Monaſterio, negotio de dos jornadas, ò catorze leguas, y ſe ofreciеſe aver de bendecir, ò reconciliar la Igleſia violada, no tiene que pedirle licencia el Prelado, ſino bendecirla, y reconciliarla, y en eſto convengo con Diana, ſalvo ſi fueſſe conſagrada, que entonces ſaltè le auia de pedir agua benedita Por el, como queda dicho, eſto conſta del privilegio de Leon X. concedido à los Menores. Ita Garzias. (Sup. hoc ibi-pſum.)

8 Non nego tamen opinionem Patris Lugo docere abſolutè, contra Garſiam Patrem Marchinum *de ſacrament. ordin. par. 3. cap. 10. num. 14.* ubi ſic ait; Quando autem Eccleſiæ ſunt conſecratæ, opus habent reconciliatione facta per Epiſcopum, qui non poteſt alteri etiam Vicario ſuo hanc facultatem delegare, quod ſit munus ordinis Epiſcopalis. Quod ſi Eccleſia polluta ſit Regularis, & Epiſcopus per duas Dietas longè abeſſet, tunc ex conceſsione Leonis X. facta mendicantibus, poterunt ſuperiores illius ordinis, & reliqui communicantes in eorum privilegiis, prædictam Eccleſiam pollutam aqua per ipſos benedicta reconciliare. Quod ego ſemel feci Ticini in Eccleſia noſtra Sanctæ Mariæ Coronatæ, pollutæ per quoddam homicidium, & dum poſt factum multos haberem Curiæ Epiſcopalis adverſarios, viſis, & inſpectis noſtris privilegiis, omnes ſiluerunt. Ita Marchinus, qui citat Sayr. Rodriquez, Ugolinum, Barboſam, Henriquez, & alios.

9 Nota hic obiter cum eodem Marchino *num. 16.* quod ſi verbi gratia homicidium, vel magna ſanguinis effuſio contingat in porta Eccleſiæ; tunc conſidera, an contigerit in primo limine, ſive linea à parte interna portæ, vel in parte externa illius. Priori modo Eccleſiam pollutam fuiſſe declarabis. Poſteriori minimè.

10 Hinc oritur dubium, an ſtans in oſtio Eccleſiæ, ſi recipiat vulnus lethale ab inimico, & mortuus cadat extra Eccleſiam, ſanguinem in ea non effundendo, an, inquam Eccleſia remaneret polluta, Interrogatus de hoc caſu, affirmativè reſpondi, nam licèt effuſio ſanguinis fuerit extra Eccleſiam, tamen vulnus lethale receptum, & datum fuit in Eccleſia, quia, qui ſtat in oſtio Eccleſiæ, dicitur ſtare in Eccleſia; ergo Eccleſia remanſit polluta. Nec obſtat, quod ſanguis fuerit extra illam effuſus: nam ſi aliquis fuerit lethaliter tantùm vulneratus in Eccleſia, & ſtatim extra illam exiens, moreretur, etiamſi in Eccleſia non effuderit ſanguinem, adhuc Eccleſia pollueretur, ut dicunt communiter Doctores: licèt ego olim contrarium ſentiebam; ſed hoc accidit in caſu noſtro Ergo. (Sup. hoc ſupra lege latam doctrinam R. 115. 116. & ex Reſ. 117. Nota hic & in to. 1. tr. 7. ex R. 90. § 2. à medio uſque in finem.)

11 Nota hic etiam, quod excuſatur à peccato Sacerdos celebrans in Eccleſia polluta, quoties pollutio contingeret poſt cœptum Canonem, imò tunc tenetur Miſſam proſequi, ut ſacrificium perficiat: ſecus ſi ante Canonem Miſſæ violatio accideret, vel Eccleſiam ingrederetur excommunicatus nominatim declaratus per Judicis ſententiam; aut publicus Clerici percuſſor, qui non vult egredi; tunc celebrans debet à Miſſa deſiſtere.

12 Deinde excuſatur etiam Celebrans in Eccleſia polluta, ſi id faceret ad communicandum infirmum morti proximum: & quamvis in polluta Eccleſia Sacramenta miniſtrari non poſſint; ſi tamen Eccleſia ſit Parochialis, licebit in ea baptizare, & ſervare Euchariſtiam pro communicandis infirmis. Vide Doctores citatos. (Sup. hoc melius in to. 3. tr. 1. Reſ. 136.)

In Indice primo hujus Tom. 9. lege Appendicem ad hunc tr. I. ubi invenies alias paucas diffic. miſtas, & diſperſas per alios tom. tract. & Reſ. quæ ſimul pertinent ad hunc tract. I. de Immunitate Eccleſiæ.

TRACTATUS SECUNDUS DE IMMUNITATE ECCLESIASTICA.

RESOLUTIO PRIMA.

An clerici ſint jure humano, vel Divino exempti à legibus, & juriſdictione Principum ſæcularium?

Et notatur, quòd ſi Principes noluiſſent in hanc exemptionem conſentire, Summum Pontificem, & Concilia habere poteſtatem eam inducendi. Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 1.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. non deſinam tamen & ſeq. & ſupra in tr. 1. Reſol. 1. §. Verum ad med. & ſeq. & latiſſime hic infra in Reſ. 316. uſque ad 331. & præter hos DD ibi in Reſ. 310. alii quamplurimi adducuntur, & in Reſ. 321.

§. 1. PRima ſententia docet, dictam exemptionem eſſe de jure humano, ſed multum conſonam juri divino. Ita communiter Theologi; Salas *de leg. quæſt. 96. tr. 14. diſp. 14. ſect. 11. nu. 120.* Molin. *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 91. num. 6.* Salon. *tom. 2. in 2. 2. q. 67. art. 1. concl. 4.* Leſſius *lib. 2. cap. 33. dub. 4. num. 30.* Malder. *in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 7.* Victor. *relect. 1. de poteſt. Eccleſ.* Medina *Cod. de reſt. quæſt. 15.* Scotus *in 4. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. concl. 3. 4. & 5.* Villalobos *in ſum. tom. 1. tract. 11. dub. 17. num. 2.* Henriq. *lib. 10. c. 15. num. 1.* Aragon. *in 2. 2. quæſt. 62. art. 3.* Pereira *de manu regia, cap. 3. num. 3.* Ledeſma *in 4. p. 2. quæſt. 20. art. 4. concl. 2.* Souſ. *in Expoſ. Bull. Cœn. cap. 19. diſp. 91.* & Doctores, quos citat Bellett. *in diſquiſ. cleric. p. 1. tit. 3. §. 1. num. 27.* Garzias *de nobil. Hiſp. Gloſ. 9. num. 18.* Caſtill. *controv. Jur. lib. 2. cap. 5. num. 29.* Morl. *in empor. jur. p. 1. tit. 2. quæſt. 12.* & alii, apud quos ſequentes concluſiones invenio. Prima: Eccleſiaſticos in cauſis Eccleſiaſticis à poteſtate laica jure divino eſſe exemptos. Unde ſequitur, non poſſe Summum Pontificem cauſas Eccleſiaſticas ſpirituales Principibus ſæcularibus abſolutè ſubmittere: nec in contrarium poteſt allegari præſcriptio, cùm res hæc ſit de jure divino. Secunda concluſio: Summus Poutifex de jure divino ab omni poteſtate ſæculari exemptus eſt, & extra caſum hæreſis, à nemine poteſt deponi, & judicari ordinaria poteſtate. Tertia concluſio: Eccleſiaſtici in temporalibus, tam quoad bona ſua, quàm quoad perſonas, exempti ſunt à juriſdictione laica jure humano poſtulante id recta ratione, juri divino maximè congruente. Nullum enim ſufficiens teſtimonium adducitur pro illorum exemptione de jure divino; ſed licèt tale jus divinum naturale non præbeat illis talem exemptionem, dictat tamen, eam à Principibus eſſe concedendam, & à Romano Poutifice fieri poſſe: unde, quòd jus divinum ex multis rationibus faciendum eſſe dictabat, id poſteà jure canonico, & civili factum eſt, ut patet ex multis juribus. Et uotandum eſt, quòd ſi Principes noluiſſent in hanc exemptionem conſentire, Summi Poutifices, & Concilia habeant authoritatem eam inducendi.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. in fin. §. 2. & latè infra in Reſ. 319 per tot.

2. Secunda ſententia ſuſtinet, Clericorum exemptionem eſſe de jure divino, & humano. Ita docent communiter Canoniſtæ, & quamplures Theologi, ut ex neotericis Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 9.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 8. num. 1.* Souſa *in tract. cenſur. Pauli V. fol. 25. & ſeq.* Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 1.* Bonac. *de contract. diſp. 10. quæſt. 2. punct. 1. §. 1. num. 3.* Fillluc. *tom. 1. tractat. 16. cap. 11. num. 316. & tom. 2. tract. 25. cap. ult. num. 427.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. verſ. 15. q. 18. concl. 2. n. 16.* Comitol. *in tr. Apolog. contra Venetos, cap. 5.* Peſantius *tract. de immun. Eccl. diſp. 1. num. 5.* Altherius *de cenſ. tom. 1. diſp. 16. lib. 15. cap. 2.* Homobon. *de exam. Eccleſ. p. 2. tract. 11. cap. 4. quæſt. 4.* Peregr. *de immun. Eccleſ. cap. 16. num. 37.* Ugolin. *in reſponſ. ad Juriſcenſ. Gymnaſ. Patavin. cap. 2.* Servant. *in defenſ. immun. Eccl. contra Venetos prop. 5. fol. 57. & ſeq.* Valenzuola *in Defenſ. cenſ. Pauli V. p. 4. n. 37.* & alii. Idem etiam docent ex Juriſtis Surd. *tom. 2. conſ. 301. num. 52.* Roland. à Val. *tom. 2. conſ. 23. nu. 18.* Marius Antonin. *lib. 1. reſ. 97. num. 8.* Ricc. *p. 2. dec. 299. nu. 3.* Franciſc. Leo *in Theſ. fori Eccl. p. 1. c. 14. num. 1.* Burſat. *tom. 4. conſ. 397. n. 10.* Mattha *de juriſd. p. 2. c. 6. per totum*, Philipp. Maynardus *de privileg. Eccleſ. contra Venet. p. 2. art. 12.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effect. 1. n. 2.* Colleg. Bonon. *in reſponſ. pro libertate Eccleſ. contra Venetos, num. 46.* Vigianius *de immun. Eccleſ. diſput. 4.* Germon. *de immunit. ſacr. lib. 3. cap. 15.* Franciſc. Guttierr. *tract. de Gabell. quæſt. 92. num. 9. & ſeq.* Beja *part. 1. cap. 26.* Cabedo *part. 2. dec. 83. numer. 10.* Joan. Franciſc. Fagn. *in tract. de juſt. cenſ. Pauli V. p. 1. fol. 8. & p. 4. fol. 93.* Joan. Beltrand. *in propugn. libert. Eccleſ. aſſer. 1. §. 7. num. 13. & 31.* Et ut dixi, communiter Canoniſtæ, & alii, quos citat Bobadill. *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 17. in Gloſſa lit. B.* & Caſtill. Ramirez *in tract. de lege regia, §. 27. n. 9. in Gloſſa lit. V.*

3. Hanc igitur ſententiam tamquam probabiliorem amplectens, aſſero, privilegium exemptionis Clericorum fuiſſe a jure divino immediatè conceſſum, & à jure canonico poſtea ſtabilitum, & etiam ſecluſo jure divino immediato, potuiſſet exemptio Clericorum per jus canonicum, ſine adminiculo juris civilis, introduci: quod quidem jus civile poſtea dictum privilegium conceſſit. Et primus omnium videtur hoc privilegium Conſtantinus acceptaſſe. Rationes verò, quæ hæc omnia confirmant, videbis apud citatos Authores, & præſertim apud Suarez, & Duardum. Sed, ſi quis primam opinionem vellet ſequi, quæritur.

RESOL. II.

An exemptio clericorum, dato, & non conceſſo, quòd non ſit de jure divino, fuerit primariò de jure civili, & ortum habuerit ab Imperatoribus, ubi multa alia ſcitu digna circa ſupradicta invenies.

Et dato, & non conceſſo, &c. Difficultas eſt, an poſſit contra exemptionem Clericorum conſuetudo prævalere?

Idem dicendum eſt de præſcriptione.

Et ſatis latè explanatur, quòd exemptio Clericorum ſit de jure Divino. Ex p. 5. tr. 1. Reſ. 21.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Michael de Palatio *in 4. ſent. diſt. 25. diſp. 5. fol. mihi 540.* ubi ſic ait. Conſtantinus Clericos exemit, & fecit immunes à juriſdictione temporali; ergo ante non erant immunes. Et poterit juvare ſententiam hanc ex Nicephoro *lib. 7. c. 42.* ubi traditur immunitatem conceſſiſſe Conſtantinum Epiſcopis, & Clericis, ut eſſent immunes à juriſdictione ſua, & ſuorum Officialium, *l. juxta ſanctionem, de Epiſcop. & Cler.* & *c. 43. eod. lib.* meminit Idem Auctor cauſam criminalem Ceciliani Epiſcopi Carthaginenſis, quæ agitabatur coram Conſtantino Imperatore, à ſe ablegaſſe, illamque commiſiſſe Romano Pontifici decidendam cum aliis Epiſcopis. Ita Palat. & quod pejus eſt, ut *alibi etiam adnotavi, Salgadus *de poteſt. Reg. tom. 1. part. 1. cap. 1. præl. 1. n. 51.* & Cevallos *de cognit. &c. in proœmio, c. 5. n. 11.* docent ante Juſtinianum non fuiſſe diſtinctionem fori inter laicos, & Clericos, quam ſententiam docuit etiam noſtris temporibus Pſeudo Theologus Paulus Servita.

Sup. hoc lit. & inferius in Reſ. 114.

*Alibi in Reſ. not. gem. & ſeq.

2. Sed hæ opiniones prorsùs non ſunt admittendæ, nam dato, & non conceſſo, quòd exemptio Clericorum non fuerit de jure divino, dicendum eſt, Clericos fuiſſe exemptos ex auctoritate Pontificia D. Petri ante omnem conceſſionem Imperatoris Chriſtianorum, unde multi, etiam ex antiquioribus Pontificibus, Clericos à laicis judicari, vel apud illos cauſam movere vetuerunt, etiam illis temporibus, quibus Imperatores infideles erant, ut patet ex *c. relatum 11. q. 1.* & aliis, quod confirmatur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 25. c. 20. de reform.* quia nulla facta juris mentione dicit Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum immunitatem divina ordinatione, & Eccleſiaſticis ſanctionibus, eſſe conſtitutam. In quibus verbis apertè ſupponit immunitatem hanc non à jure civili, ſeu à conceſſionibus Principum ſæcularium duxiſſe originem, aliàs propriam, & immediatam hujus immunitatis cauſam tacuiſſet, & in rigore aut falſa, aut nimis diminuta fuiſſet doctrina. Et ita docet Suar. *contra Regem Angliæ l. 4. c. 11. n. 7.* cui ego addo Valboam de Magrovejo *in lect. Salmant. t. 2. c. 2. de judiciis, n. 36.* qui etiam obſervat eſſe manifeſtum errorem dicentium privilegium immunitatis Clericis à Juſtiniano conceſſum, itaut ante illum numquam in Eccleſia diſtinctio fori inter Clericos, & laicos recepta fuerit; hic enim error apertè convincitur à primo; nam multò ante Juſtinianum conſtat conceſſum, ut de * Conſtantino conſtat ex adductis à Baronio *anno Chriſti 330.* & de Valentiniano teſtatur Ambroſinus *libro ſecundo,*

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

*epiſt.*13. & 32. de Honorio conſtat *in leg.*41. *de Epiſcopo*, & *Cler.* & ideò fuit ſententia Concilii Aquilarenſis, quam refert Ambroſ. *dict. epiſt.* 13. Auguſt. *ep.* 53. & in Concilio Matiſconenſi II. *cap.*9. expreſsè dicitur hanc immunitatem initium habuiſſe à tempore naſcentis Eccleſiæ. Hucuſque Valboa, & ante illum Souſa *in tract. de cenſura Pauli V. fol. mihi* 38. Confirmatur noſtra opinio ex Bard. Bellarm. contra Paulum Servitam *fol. mihi* 7. ubi ſic ait: [Io trovo nella ſcrittura tutto il contrario:] loquitur contra id, quod afferebat Paulus Servita, [perche al tempo della primitiva Chieſa S. Paolo dimoſtra, ch'il Veſcovo haveva il ſuo Tribunale, e giudicava i ſuoi ſudditi Eccleſiaſtici, come ſi vede in quelle parole nel 5. c. della 1. epiſt. à Timoteo Veſcovo di Eſeſo.] Adversùs Presbyterum noli accuſationem recipere niſi ſub duobus, vel tribus teſtibus, quæ quidem verba, ut obſervat etiam Valboa *ubi ſup. num.*39. ſupponunt jam tunc fuiſſe Epiſcopale tribunal, & Suarez *ubi ſup. cap.* 13. *n.* 10. rectè docet Palaum *loc. cit.* non loqui de ſolis cauſis Eccleſiaſticis, ſed de querelis contra Clericos in cauſis criminalibus, nam in illis fit propriè accuſatio, & cùm Paulus indefinitè, & ſimpliciter loquatur, non eſt reſtringenda illius ſententia ad crimina Eccleſiaſtica: de quocumque ergo crimine poterat, & debebat tunc Presbyter accuſari in tribunali Eccleſiaſtico, licèt de facto tunc Clerici ab Imperatoribus communiter judicabantur. Videat modò Cutellius, ſi rectè dicere potuit *in Cod. legum Sicul. fol.*301. exemptionem Clericorum quoad perſonas, & res fuiſſe introductam ex pietate Imperatorum, & an ſit opinio probabilis, quòd jus Canonicum confirmavit exemptionem Clericorum, & non principaliter tribuit: nam ipſe Cutellius hoc in dubio relinquit, ut patet ex verbis *in n.* 47. appoſitis ibi: *Aut verò reſpicimus*, &c. Ad Canones verò, quos ipſe Cutellius adducit in favorem ſuæ opinionis, reſpondeo, quòd certò fatendum eſt, Imperatores exemptionem Clericorum confirmaſſe, & acceptaſſe, ut patet ex his, quæ adducit Suarez *loc. cit. c.* 12. Id verò, quod nos negamus, eſt, quòd prima origo, vel principalis, fuerit conceſſio Imperatorum, nam, ut ſatis probatum eſt ſuprà, ante Imperatores Catholicos aderat in Eccleſia Dei dicta exemptio Clericorum. Undè ex his apparet exemptionem Clericorum non ſumpſiſſe originem a conceſſione Imperatorum, licèt poſtea Catholici Imperatores dictam exemptionem confirmaverint, & ideò Servantius *in defenſione immun. Eccleſ. fol. mihi* 18. rectè obſervat leges Imperatorum pro exemptione Clericorum non fuiſſe leges inſtitutorias, ſed ſubſidiarias, ut docuit etiam Rota coram Domino meo amantiſſimo Merlino *in una Alban. die* 28. *Junii* 1630. & Philotheus *in defenſ. Cenſ. Pauli V. fol. mihi* 19. confirmat hoc ex verbis Imperatorum. Quòd autem Summus Pontifex potuiſſet eximere ſimpliciter Clericos propria auctoritate à ſubjectione temporalium Principum, latè probant Theologi, & Canoniſtæ, & inter illos Bellarminus *tract. de poteſt. Sum. Pontificis*, contra Barclajum *cap.*34. & illi etiam, qui exemptionem Clericorum parum favere exiſtimati ſunt: ut Sotus *in* 4. *diſt.*25. *quæſt.*2. *art.* 2. *concl.* 6. vide etiam Baglionem *in Apolog. pro immun. Eccleſ. prop.*12. & Servantium *in defenſ. immun. Eccleſ. prop.*5. *fol.*51.

Sup. hoc latè Inf. in Reſ. 132 §. 2. & in aliis ejus loci.

Sup. hoc in Reſ. præt. recitanter in fine §. 1. & latè noſtè in R. 139.

3. Reſtat igitur ex ſupradictis ſatis labefacta opinio Salgadi, Cevallos, & aliorum aſſerentium à Juſtiniano cœpiſſe exemptionem Clericorum, & ſimul id, quod aſſeruit Michael de Palatio, nempè Conſtantinum Primum illam præbuiſſe, quod in ſpecie damnat Ant. Bovius *in reſponſ. ad conſider. Pauli Servitæ part.*2. *fol.*19. ubi poſtquàm dixiſſet, Conſtantinum feciſſe Clericos immunes, ſic addit. [Ma non penſi alcuno, che qui habbia havuta la ſua prima origine la libertà Eccleſiaſtica, che avanti Coſtantino, & i doi Concilj Romani celebrati al ſuo tempo, e S. Silveſtro già n'haveano fatto decreto nell' anno 396. San Marcellino nel 283. S. Cajo. Nel Concilio Africano del 257. celebrato al tempo di S. Cipriano, fù privato dalli conſueti ſuffragj Geminio Vittore, perche contra le leggi Eccleſiaſtiche già prima fatte, haveva iſtituito tutore Gemino Fauſtino e Preſte, pure per leggi Imperiali, acciò i pupilli non rimaneſſero ſenza tutore, ne(?) fuſſero eſſente del carico delle tutelle ne gli edilii, ne i Senatori, ne altri di qualſivoglia dignità, da che ſin dall'hora quei Santi Veſcovi non ſi ſtimavano ſoggetti alle leggi civili, ma dove biſognaſſe con contrarie leggi vi derogavano. E ſin al tempo degli Apoſtoli ſteſſi San Clemente nella ſua prima epiſtola fece Decreto.] ita Bovius. Undè ex omnibus ſupradictis clarè apparet, quàm cautè legendi ſunt aliqui recentiores, dum de immunitate Eccleſiaſtica tractant.

Quæ hic eſt Reſ. antec. & in aliis ejus ſeq.

4. Non deſinam tamen pro coronide hujus Reſolutionis hìc adnotare, quod ego *in p.* 1. *tr.*2. *reſ.* 1. pro parte negativa, quòd Clerici non ſint exempti à laica poteſtate, de jure divino adduxi plures Doctores. Verùm, quia invenio hæreticos noſtri temporis, ut Henricum Arniſæum *in comment. polit. de ſubject. & exempt. Cleric. c.* 3. *per totum*. Paulum Servitam, & alios hujus farinæ homines, magnum feſtum facere, ut loquuntur Juriſconſulti, quòd aliqui ex Catholicis negativam hanc ſententiam teneant, ideò nunc affirmativam ſtabilire conabor.

5. Dico igitur divino jure, ſeu Dei ordinatione Clericorum immunitatem in Eccleſiam invectam eſſe. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranenſe ſub Inocentio III. 46. ſic ait: Nimis de jure divino quidam laici uſurpare conantur, cùm viros Eccleſiaſticos nihil temporale obtinentes eos ad præſtandum ſibi fidelitatis juramenta compellunt. Concilium Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. ſic loquitur. Cùm a jure tàm divino, quàm humano laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, innovamus omnes, & ſingulas conſtitutiones, &c. Concil. Trident. *ſeſſ.*25. *cap.* 20. *de reform.* ſic hic habet: Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtituta eſt. Concilium Colonienſe Provinciale *part.*9. *cap.* 20. Immunitas Eccleſiaſtica vetuſtiſſima res eſt, jure pariter divino, & humano introducta, quæ in duobus potiſſimè ſita eſt, primùm, ut Clerici, eorumque poſſeſſiones a vectigalibus, & tributis, aliiſque muneribus laicis liberæ ſint. Deinde ne rei criminis ad Eccleſiam confugientes, inde extrahantur. Hæc ibi. Sed his omnibus addendus eſt Bonifacius VIII. *in cap. quamquam*, *de cenſ.* Eccleſiæ, inquit, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſarum, non ſolùm jure humano, quinnimò, & divino ſæcularium perſonarum exactionibus ſunt immunes, &c. In Can. *ſi Imperator d.*96. Joannes Papa VIII. expreſsè dicit Deum exemptionem dediſſe Clericis à foro ſæculari: ſic enim ait: Non à legibus publicis, non à poteſtatibus ſæculi, ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Chriſtianæ Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti. Ubi gl. *in verb. diſcuti*, aſſerit: Ergo antequam eſſet aliqua conſtitutio, etiam Clerici non erant de juriſdictione ſæculari, unde omnes conſtitutiones, quæ emanarunt, quòd Clerici non ſint judicandi, niſi ab Epiſcopis, non ſunt, niſi juris declaratio. Adeſt etiam Can. *Sylveſter* 11. *quæſt.* 1. ubi Gelaſius Papa, cùm ſciret quoſdam Clericos fuiſſe læſos quoad immunitatem, dicit hoc eſſe contra leges divinas. Et tandem in can. *relatum*, *eadem cauſa*, & *quæſtione*, Alexander Papa videns aliquos violare immunitatem Eccleſiaſticam, aſſerit: Taliter prævaricantes prævaricati ſunt in Deum, & non obedierunt præceptis ejus.

Sup. hoc infra in Reſol. 117. curſim in §. Probatur ſecundò, & in Reſ. 136. §. 1.

6. Verùm negativæ ſententiæ defenſores variis reſponſionibus hæc refellere conantur. Nam Sotus reſpondet Bonifaciii VIII. dictum intelligi debere in cauſis Eccleſiaſticis, vel certè quoad perſonas tantùm. Sed hæc reſponſio iiſdem Bonifacii verbis rejicitur, qui disertè aſſerit Clericorum perſonas, & bona à ſæcularium Principum exactionibus utroque jure libera eſſe. Covarruvias, Molina, & alii aſſerunt *in ſupracit. loc.* nomine juris divini jus Canonicum ſignificari, quòd lato quodam dicendi modo jus divinum appellari ſolet, ut patet *in cap. cùm de diverſis*, *de privil. in* 6. At ſolutio hæc redarguitur tum ex Conc. Lat. ſub Leone X. tum ex Bonifacii VIII. conſtitutione, ubi cùm jure tam divino, quàm humano libertas Eccleſiaſtica introducta eſſe dicatur, jus divinum propriè, ac ſtrictè acceptum videtur, ſiquidem numquam Canonicum appellatur, cùm ab humano diſtinguitur, ut in allegatis ſanctionibus diſtingui perſpicuè cernimus, eſt enim jus aliud divinum, aliud humanum, divinum aliud revelatum poſitivum, aliud naturale, humanum verò ſecernitur in Canonicum, & Civile, undè cùm divino humanum opponitur, ſub illo Canonicum comprehendi non poteſt. Addo, quòd cùm in Concil. Later. dicatur: Omni etiam id divino jure probibente, nulla cauſa eſt, cur divinum ſtrictè ſumptum inde excludi debuerit, & ad Conc. Trid. ubi Eccleſiaſticarum perſonarum libertas Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus aſſeveratur conſtituta, quomodo reſponſio Molinæ, & Covarruviæ aptari poſſet, non video. Tridentinum enim non dixit immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de jure divino, ſed ex Dei ordinatione, quaſi tollere volens chimericam interpretationem ſupradictorum, qui, ut dictum eſt, per jus divinum intelligere volunt jus Canonicum, & dum Concilium dicat Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus, expreſsè loquitur de jure divino, quatenus à jure Canonico diſtinctum eſt.

7. Non deſinam etiam hic adnotare Bellarminum, Seſſe, Garziam, & alios, quos refert, & ſequitur Carlovalius *de judiciis lib.*1. *tit.*1. *diſp.*2. *q.*6. *ſect.*1. *n.*401. docere Bonifacium VIII. nomine juris divini voluiſſe ſignificare hanc exem-

exemptionem habere exemplum in Scriptura, eo quòd *Geneſ.* 47. cùm Joſeph tributarium faceret univerſam terram Ægypti; liberos reliquit Sacerdotes. Sed neque iſta ſolutio admitti poteſt, impropria enim admodum loquutio eſt aliquid eſſe ex divino jure, quia aliud ſimile legitur in Scriptura, quaſi verò non poſſit Scriptura narrare multa, quæ ex jure divino ortum non habuerunt, ſed ex hominum voluntate. Deinde cùm non in ſolo Bonifacio, ſed in quatuor etiam Conciliis legatur rem hanc eſſe juris divini, non poteſt dici in illis omnibus locutionem eſſe impropriam, alioqui nihil firmum ex ſcriptura, & Conciliis deduceremus: nec dici poteſt, ut ſuprà obſervavimus, ſolùm agi de exemptione in cauſis omninò Eccleſiaſticis, cùm verba Conciliorum aliud ſonent.

8. Nec valet dicere, quòd, ut aliquid aſſeratur eſſe ex jure divino, colligi debet ex aliquo Scripturæ teſtimonio, ſed in nullo Scripturæ loco invenitur exemptio ex jure divino. Non, inquam, hæc valent, nam fatemur nullum eſſe in Scriptura teſtimonium expreſſum pro Immunitate Eccleſiaſtica in lege Gratiæ, ſed inde non benè infertur, non eſſe ex jure divino, quia benè poſſunt eſſe juris divini aliqua, quæ non ſint in Scriptura, dummodò inſtituta ſint à Chriſto Domino, & Apoſtolis tradita, ut per illorum manus ad nos uſque devenirent. Etenim, quæ pertinent ad materias, & formas Sacramentorum, juris divini ſunt, nec tamen omnia habentur in ſcriptura. Dico ergo ex prædictis Conciliis & auctoritate Bonifacii ſufficienter colligi immunitatem Clericorum eſſe juris divini; unde cùm in ſcriptura non habeatur, creditur id eſſe à Chriſto Domino inſtitutum, & per traditionem ad nos deveniſſe. Et hæc omnia docet etiam Granadus *de Sacram. in 3. p. contr. 9. tr. 4. diſp. 4. ſect. 2. num. 16.* & ideò noſtram ſententiam, nempe exemptionem Clericorum quoad perſonas & bona eſſe de jure divino determinat etiam ſacra Rota Romana *dec. 10. in antiquis*, & noviſſimè, ut patebit in fine hujus tractatus, coram Domino meo Merlino, viro doctiſſimo, & nunquàm ſatis laudato, *in una Albenſi Gabella die 28. Junij 1630.*

9. Sed dato, & non conceſſo, quod exemptio Clericorum non ſit de jure divino, ſed poſitivo. difficultas eſt, an poſſit contra illam conſuetudo prævalere? & in hoc ſcopulo multi naufragantur, aliqui enim Miniſtri laicalis juriſdictionis ideò conſtanter defendunt exemptionem Clericorum eſſe de jure poſitivo, quia putant ex hoc contra dictam exemptionem prævalere poſſe conſuetudinem, quam in aliquibus Regnis adeſſe aſſerunt; ſed fœdè labuntur, undè, ut excuſationem non habeant, ponam ea, quæ Doctores in puncto aſſerunt, & in eorum favorem poſſet quis dicere, quod conſuetudo jus poſitivum abrogare poteſt, ut traditur *in cap. fin. de conſ. & cap. 2. de probat.* ergo poterit jus poſitivum Canonicum abrogare; nihil ergo refert, quòd conſuetudo ſit contra ſacros Canones hanc immunitatem ſtatuentes, ſicut poteſt in omnibus aliis materiis, dato, quòd hęc immunitas ſit de jure Canonico. Deinde ſicut conſuetudo eſt potens ad acquirendam juriſdictionem, ut patet *in cap. irrefragabili, de offic. ordin.* ſimiliter potens erit ad illam admittendam.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſol. 116. § Nec obſtat, & ſeq. ved leg eam per totam, & totā leg doctrinam Reſ. 13 & ſi vacat otio, vide etiam omnes r. & 60 omnium notationum dictae Reſ. & repleberis doctrinā pro contingentibus circa hoc.

10. Sed reſpondetur hoc argumentum non procedere quando jus Canonicum conſuetudinem prohibet, ſupponendo illam eſſe iniquam, & hoc modo prohibet jus Canonicum conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam; ut deciſum eſt *in cap. 1. de conſuet. & in cap. ad noſtram eod. tit.* Et hac ratione leges omnes contrariæ Eccleſiaſticę immunitati tamquàm iniquæ à jure Canonico reprobantur, ut conſtat ex *toto tit. de immunit. Eccl.* & docuit Bartol. *in l. de quibus, n. 4. ff. de legib.* Idem ergo de conſuetudine dicendum eſt, quæ legi æquiparatur, ut eodem argumento probant Butrius *in cap. cum ex officiis, nu. 3. de præſcript.* Rochus *in cap. fin. de conſuet. n. 521.* multos alios referens. Nec dubium eſt quòd omnis conſuetudo, quam lex Canonica, ut iniquam reprobat, verè irrationabilis eſt; mirum ergo non erit, quòd legem Canonicam non vincant, ſiquidem vim conſuetudinis cùm ſit irrationabilis non habeat. Et hęc omnia docet Valboa *in lect. Salmant. c. 8. de judic. nu. 11.* Sed non deſinam hìc etiam apponere verba non unius Doctoris, ſed totius inclyti Collegii Bonon. *in reſ. pro libert. Eccleſ. 33. fol. mihi 39.* ubi ſic ait: Ad præjudicium exemptionis Clericalis & libertatis Eccleſiaſticæ nihil operatur longiſſima conſuetudo contraria, vel præſcriptio immemorabilis, ex *c. Clerici, & ibi gl. in verb. conſuetudines, de judiciis*, & ex *c. ad audientiam. & c. fin. de conſ.* ubi gloſſa, declarans quæ ſit conſuetudo irrationabilis non præjudicans juri poſitivo, ait, eſſe per quam aliquid introducitur contra nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſeu libertatis, & extat optima deciſ. Rotæ *in antiquis* 10. quæ nobis ſerviet pro omnibus, quæ allegari poſſent. Ita venerandum illud Collegium. Cui addo Everardum *conſ. 42. nu. 38.* Rebuffum *conſ. 193. num. 7.* Germonium *in aſſert. liber. Eccleſ. cap. 4. §. 17.* Vigianum *de immun. Eccleſ. diſ. 2. concl. 4.* Fagnanum *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. p. 4. fol. mihi 115.* & alios penes ipſos, quæ omnia confirmantur. Nam *in c. noverit. de ſent. excomm.* excommunicantur, qui ſervari fecerint conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiæ, & omnes Poteſtates, Conſules, Rectores, aut Conſiliarii locorum, in quibus ſervatæ fuerint, omnes qui ſecundùm illas præſumpſerint judicare, vel in publicam formam ſcribere judicata. Et in Bulla Cœnæ *n. 15.* excommunicantur, qui prætextu cujuſuis conſuetudinis aliquid fecerint contra libertatem Eccleſiaſticam, & *n. 19.* ad hoc, ut quis quomodolibet ſe interponat in cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum, dicitur requiri ſpecialis, ſpecifica & expreſsè licentia Sedis Apoſtolicæ, & denique in fine ejuſdem Bullæ expreſsè dicitur, quòd in omnibus, & ſingulis, quę in illa fuerunt premiſſa, nullatenus poteſt, aut debet inpoſterum præjudicari per quoſcumque actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, neque etiam per patientiam, & tolerantiam ipſius Papæ, quantocumque tempore continuatam, quæ verba clariſſimè excludunt omnem contrariam conſuetudinem, quæ poſſit induci etiam per patientiam & tolerantiam Papæ. Et certum eſt quòd, quando lex ab initio reſiſtit alicui conſuetudini inducendæ, eamque reprobat ut irrationabilem, & malam; non poteſt poſteà talis conſuetudo ita invaleſcere, ut abroget legem, ut ex multis probat Baldell. *in diſp. Theol. tom. 1. lib. 5. diſp. 39. nu. 10.* qui *n. 11.* probat ex D. Thom. *in p. 2. q. 97. art. 3. ad 3.* & aliis, quod ut conſuetudo quæ eſt lex non ſcripta, poſſit obtinere contra legem ſcriptam, vel debet eſſe inducta à multitudine, penes quam ſit poteſtas condendi leges, & abrogandi, vel ſaltem debet eſſe permiſſa, & tolerata à Principe talem poteſtatem habente. Sed certum eſt quòd laici non habent poteſtatem condendi leges contra jus Canonicum de immunitate, per conſequens neque etiam poſſunt contra illud inducere conſuetudinem. Neque Papa poteſt dici illam permittere; & tolerare, cum quotannis in Bulla Cœnæ graviſſimè illam damnet ac reprobet: ergo; &c. Hæc Baldellus.

11. Sed adverſarii in luce clara cæcutientes adhuc urgent, & aſſerunt, quòd licitè reſpectu conſuetudinis univerſaliter exemptionem Clericalem abrogantis vera ſint omnia ſupradicta, nam generalitas conſuetudinis hujus præſe ferret indecentiam, & irreverentiam Eccleſiæ, adeo ut nec per legem ſcriptam talis derogatio immunitatis fieri poſſit. Nihilominus tamen non videtur univerſaliter procedere de omni conſuetudine particulari, quæ introduci poteſt in certis materiis, vel cauſis, vel perſonis, vel provinciis, quo caſu non ſemper erit irrationabilis conſuetudo, & ita docet Covarr. *in pract. cap. 31. n. 5.* ubi exiſtimat in aliquibus caſibus conſuetudinem legitimè præſcriptam poſſe reſtringere, aut limitare hanc Clericorum exemptionem, eo quòd putat eſſe de ſolo jure poſitivo, quamvis fateatur id non procedere ex ea parte, qua dedecus eſſet ordini Eccleſiaſtico, & ſic putat ſuſtinendam eſſe conſuetudinem Anglorum, apud quos Clerici coram ſæculari judice litigare cogebantur ſuper realibus actionibus, quamvis eam reprobet in perſonalibus, de quo etiam Gulielm. Benedictus *in cap. Raynutius, de teſtam. ver. & uxorem, num. 322.* Boerius *deciſ. 69. n. 20.* Tiraquell. *lib. 1. de Rect. §. 32 gloſſ. 9. nu. 81.* Garſias *de nobilit. Hiſp. gloſſ. 9. n. 44.* & Julius Clarus *lib. 5 ſent. ſent. §. fin. quæſt. 36. n. 3.*

12. Verùm opinio hæc Covarruviæ, & aliorum, non eſt admittenda, cùm expreſsè ſit contra textum *in cap. Clericis de judic.* ibi, Clerici maximè in criminalibus cauſis in nullo caſu poſſunt ab aliquo, quàm ab Eccleſiaſtico judice condemnari, etiamſi conſuetudo Regia habeat, ut fures à judicibus ſæcularibus judicentur: quæ quidem verba, ut patet apertè probant particularem conſuetudinem non poſſe privilegio Clericali ex parte derogare. Dicendum eſt igitur omnem conſuetudinem, ſive generalem, ſive particularem contrariam libertati Eccleſiaſticæ eſſe jure reprobatum, & irrationabilem, adeò ut non poſſit immunitas hæc contraria conſuetudine aliqua ex parte derogari ex omnibus Decretis Canonicis, quæ loquuntur de particularibus conſuetudinibus, eaſque omninò reprobant, & ita ſæpè Pontifices, & Concilia declararunt, ut præter citatum *cap. Clericis* conſtat *ex cap. inſolitas cap. placuit, cap. ſi Clericus, cap. ſi quis ex fratribus, cap. pervenit 11. quæſt. 5.* & hæc omnia docet Valboa *ubi ſuprà*, & ante illum Suarez & alii penes me *in part. 4. tract. 1. reſol. 1.* & Azorium *tomo 1. libro 1. capit. 12. quæſt. 1. §. ſed dubitare poſſet.* Unde non eſt admittendum quod docet Salgadus *tom. 1. part. 1. prał. 3. n. 128.* & Joannes de Roa *in Apol. de jur. Princip. quæſt. 2. numer. 62. fol. 191.*

Quæ hic eſt in ſe, in Reſ. 1 1, & in omnibus R. not. præter iſta.

13. Sed dicet aliquis interdum fieri poſſe, ut conſuetudo

do non tantùm laicorum ſit, ſed etiam Clericorum, ut ſi coactè, ſed voluntariè laicorum conſuetudinem obſervent, eorum adeundo judicia, vel tributa ſolvendo, tunc enim conſuetudo erit mixta, ſeu communis laicis, & Clericis, quæ etiam in Eccleſiaſticos vim habet. Unde Covarr. *in pract.cap.*31. fatetur eo caſu conſuetudinem, quantum eſt ex ea parte, poſſe Eccleſiaſticæ libertati derogare, ſi aliàs ſit rationabilis. Sed hanc ſententiam *in part.4.tract.1.reſ.66.* ego reprobavi. Sed ſcio quemdam Juriſconſultum adverſus illam muſſitaſſe, immeritò quidem, nam præter Suarez à me ibi adductum, hanc opinionem refellit Valboa *ubi ſuprà, & in cap.1. de foro compet.num.6.* quia, ait ille, conſenſus Clericorum in eo caſu, quando adeſt Eccleſiaſticæ libertatis præjudicium, nihil operabitur, eſt enim privata quædam renuntiatio privilegii omninò inefficax; tum etiam, quoniam tali conſenſui Clericorum nunquam aſſiſtit expreſſus, aut tacitus conſenſus Pontificis, ſine quo nulla poteſt eſſe conſuetudo juri Canonico derogans. Undè quando dicimus conſuetudinem Clericis, & laicis communem, Clericos etiam ligare, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præjudicat ſacris Canonibus, quo caſu ſaltem conſenſus tacitus Pontificis deſideratur. At in ſpecie noſtra in conſuetudine privilegium Clericale abrogante expreſſus Pontificis conſenſus deſideratur, ideoque in particularibus caſibus laicis in Clericos juriſdictio à Pontifice concedi poteſt, conſuetudinem tamen nullo modo introduci. Adde quòd in hac materia non poteſt præſumi etiam tacitus conſenſus Pontificis, tum quia eſt valdè odioſa Pontificibus, tum quia vix poſſet talis conſenſus tacitus ſine majori cognitione cauſæ prudenter, & licitè dari: quoties autem conſenſus non eſt prudens, & honeſtus, in Principe non præſumitur: ergo &c. Unde ex his patet ſolutio ad ea, quæ docet Salgadus *tom.1.part.1.cap.1.præl.3. num.*137.

Quæ hic eſt ... in Ref. 74.

Sup. hoc addi... in Operellis, ſupra interr. 1. Ref. 57 §. Et tandem.

Sup. hoc infra in Ref. 11. §. ult. & in Reſo. 27. §. penult. & in Ref. 156. curſim in §. ult. & in Re. 195. & in ... 6. Reſol. ... §. 1. à lin. 9. &c.

14. Quod autem in præſenti reſolutione dictum eſt de conſuetudine, idem dicendum eſt de præſcriptione. Optimè de eo Beltran.de Guevara *in propugn. eccl.liber. aſſert.1.§.7.n.37.* Vigianus *de immun.Eccleſ diſ.2.con.4.* & alii. Sicut enim nulla conſuetudine privilegium Clericale diminui poteſt, ſimiliter nec præſcriptione etiam immemoriali, eſt enim laicus hujus poteſtatis incapax, nec poſſidere poteſt conſequenter, nec præſcribere, ut patet *ex c.cauſam de præſcr.* Verùm ex his omnibus ſatis remanent ſoluta ea, quæ docet Petrus de Urries *in Otio aſtivo, p.1.nu.*98. Adducere autem pro juſtificatione dictarum conſuetudinum, & præſcriptionum tacitum conſenſum, approbationem, & tolerantiam Papæ, eſt purum figmentum, ut benè firmat Rot. *dec.16.de conſuetudine in antiq.* quæ reſpondet omnibus, quæ in contrarium adduci poſſent, & hæc una pro omnibus ſufficere deberet. Vide etiam Surdum *conſ.301.n.57.* & Barboſam *de jure Eccl.lib.1.c.39.n.195.* & alios, quos adducit Bellettus *in diſquiſ. Cler.p.1.tit.de favore cler.perſ. §.3.n.13.* Imò ego aſſero, quòd Papa non conſentit, neque tolerat, ſed ſingulis annis in Bulla Cœnæ clamat, & reprobat ſupradictas conſuetudines, ut docet, & determinat ſacra Romana coram Pegnam *in una Oſcen.Canon.die 1. Decembris* 1595.

Sup. hoc in ... ſeſſione n... ità ex doctrina Ref. 10.

Sup. hac ſolemnitate ... infrà in Ref. 10 & 11. ... verum, & in Ref. 17. curſim, ... §. ult. in Ref 17. §. ... & in Ref. 41. & ... in fine ref. 179.

R E S O L. III.

An privilegium exemptionis à juriſdictione temporali Clericis conceſſum fuerit, & inceperit tempore Conſtantini? Ex part. 1.tr.2.Reſ.127. aliàs 126.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Salgado *de protectione regia, 1.1.p.1.cap.1.præl.1.nu.*51. Cevallos *tr. de cognit.per viam violentiæ, in Proœmio, cap. 5. n. 11. &* alii penes ipſos.

Sup. hoc in re ... ante medii ... de Conſtantino, ſed longe ... à Principe.

2. Sed ſupradicti Auctores in hoc non ſunt audiendi; & ideò contrariam ſententiam docet Joan. de Maderiaga *in tract.de Senatu, cap.39.§.2.fol. mihi* 367. & Cardinalis Bellarminus *in Reſp.ad duos libellos cujuſdam Theologi, fol.mihi* 7. Et probatur manifeſtè ex authoritate Concilii Carthaginenſis III. *can* 9. ubi ſic habetur: (Item placuit, ut quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, ſeu Clericorum, ſi derelicto Eccleſiaſtico judicio publicis judiciis purgari voluerit, etiãſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione: in civili verò perdat, quod evicit.) Ita illud Concilium, quòd fuit celebratum centum triginta annos ante Conſtantinum. Unde apparet manifeſtè falſitas contrariæ ſententiæ. Vide etiam Concilium Calcedonenſe *cap.9.*& Agathenſe *can.32.* Rectè igitur Bellarminus, *ubi ſuprà* ſic aſſerit: (Ecco quanto ſia falſo, che prima del tempo di Giuſtiniano non ci foſſe diſtintione di foro, ma perche Giuſtiniano ſi uſurpò grande auttorità in voler giudicare le cauſe degli Eccleſiaſtici, però Menna Patriarca di Coſtantinopoli, domandò all' Imperatore, che almeno laſciaſſe alli Veſcovi la cognitione delle cauſe civili: è l'Imperatore lo conceſſe:) Ita Ille. Unde apparet, quàm cautè legendi ſunt aliqui Juriſconſulti, quando loquuntur de immunitate: & poteſtate Eccleſiaſtica.

R E S O L. IV.

An principes, vel Summus Pontifex poſſint revocare hoc privilegium, Eccleſiaſticæ Immunitatis, etiam ſtando in ſententia aſſerentium hanc exemptionem non eſſe de jure divino, ſed tantùm de jure humano? Ex part.1. tract.2. Reſ.2.

§. 1. REſpondeo negativè, etiam ſtando in ſententia illorum aſſerentium, hanc exemptionem non eſſe de jure divino, ſed tantùm de jure humano. Ita Molin. *de juſt.tom.1.tract.2.diſp.31.* Leſſius *lib.2.capit.33. dub.4.nu.35.* Malderus *in 2. 2.tract.5.cap.6.dub.4.in fin.* & noviſſimè Cevall *tract.de cognitione per viam violentiæ, in Proœm.cap.6.per tot.* Salgad. *de protect.regia, tom.1.part.1.cap.1.præl.3.n.127.* & alii. Quia populi, à quibus Principes habent authoritatem, conſenſerunt in hanc exemptionem: unde non eſt in eorum poteſtate illam revocare. Et quod ſemel conceſſum eſt, non poteſt amplius repeti. Secundò, quia Pontifices, & Concilia, quæ ſunt ſupra ipſos Principes, eam confirmarunt. Idem verò dicendum eſt de Summo Pontifice, non enim poteſt in univerſum huic juri immunitatis renuntiare; quia ipſe non eſt dominus abſolutus bonorum, & jurium ſuæ Sedis, & illorum, quæ à Principibus donata ſunt illi; quia principaliter ſunt donata Chriſto, & Pontifici, ut Vicario ejus, & ideò non perſonæ, ſed ſedi data ſunt: & ſic ſolùm eſt diſpenſator fidelis, & prudens: Unde non poteſt ſuo arbitrio illa donare, vel alienare. Ita Cevall. qui citat Iacobat. *de Concil. lib.1.* & Suarez. Vide etiam Grammatic. *dec.61.n.10.* & Surdum *tom.3.conſ.301.n.53.* & Vigianum *tract. de immun. Eccleſ. diſp.5. & 6.*

Sup. contentis in hac Ref. ... ſeq in Ref. 110 §. 2 & per tot. in Ref. 42. & 48 §. 1. in fine, & ſeq & in eadem ... ref. 196. ... in §. Igitur, & ſeq. & in Ref 107. & late in Ref. 133. à principio, & inferius in 11. 31. Ref. 1. §. Nec obſtat apte medietatem.

R E S O L. V.

An Clerici poſſint tali exemptioni renuntiare, non ſolùm quoad negotia criminalia, ſed etiam civilia?

Et an hoc procedat, etiamſi Clericus renuntiaret tali privilegio de licentia Epiſcopi? Ex p.1.tr.1.Reſ.3.

§. 1. REſpondeo negativè, cùm ſit ipſis omninò interdictum, tam in civilibus, quàm in criminalibus, *c.n.11.q.1.cant.inſolita, & can.placuit extra, de foro compet.* & ita docent communiter Doctores, Vigian. *tract.de immun. Eccleſ. diſp 2.concl.3.* Fernandez *in exam. Theol. mor. p.2.cap.6.§.1.n.5.* Salonius *in 2.2.quæ.67. artic.1.cont.2* Duard. *in Bull.Cæn.lib 2.can.14.q.8.n.2.* qui citat. *c.ſi diligenti, & cap. ſignificaſti, de foro compet.* Peſantius *tract de immun.Eccleſ.diſ.2.* qui citat *c.qualiter, & quando de judiciis,* & ibi Butrig.*n.8.* Joan.And. *num 11.* & Panormit. *n.7.* cum Anchar. *nu.5.* & Imola *num.3.* Idem etiam docet Bonacina *de cenſ. diſp.2.q 4 punct.3 num.1.* qui citat Avilam, & Suarez. Vide etiam Ambroſinum *de immun.Eccl.c.16.num.12.* Sayrum *in clavi regia, lib.2.c.7.n.10.* Alexand. *lib.2.conſ.8.n.3.* Grammatic. *deciſ.61.n.14.* Roland.à Val. *tom.1.conſ.4.num.9.* Surd. *tom.1.conſ.2.n.31. & tom 3. conſ.397. conſ.15.* Honded. *tom.1. conſ.3.n.21.* & Grat. *tom.3.conſil.87.n.3.* cum aliis. Et hoc adverſus Autrerium *de poteſt. Jud.ſæcul.reg.2. num.20.* non ſolùm eſt verùm, quoad negotia criminalia, ſed etiam civilia. Et ratio eſt: quia privilegium exemptionis à laica poteſtate non eſt conceſſum ſingularibus perſonis, ſed ſtatui Clericorum: Sed nullus cedere poteſt privilegio communitati conceſſo, ut patet *ex cap.ſi diligenti, de foro compet.* ergo. Quod etiam procedit, etiamſi Clericus renuntiaret tali privilegio de conſenſu Epiſcopi, ut notavit Farinac. *de inquiſ.q.8.n.13* & alii penes Martham *de jur. part.4.cent.2.caſ.152.n.8.* & D.Carol.de Graſſis *de effect. cler.§.1.n.652.*

Quoad hoc infra leg... nam Ref 70. & 71 & ſup hoc ... §. Sed non ... poteſt ... dicendum.

R E S O L. VI.

An Cœnæ Bulla tollat caſus Regni Galliarum; quos privilegiatos appellant; & quid de privilegio Monarchiæ Regni Siciliæ? Ex part.3.tr.1.R.ſ.73.

§. 1. HOs caſus privilegiatos ponit Caſſaneus *ſupra conſuet.Burgun.rub.1.tit.des juſtices, & droits, §. 5. ver.5. col à grace n. 48. & ſeq.* & Bull. Cœnæ illos non tollere tenet Antonius Bovius *in reſp.ad Paulum Servitam pro cenſuris Pauli V. par.4.arg.10.* ubi ſic aſſerit. (In Francia il Rè ha Privilegii della Sede Apoſtolica, onde ſe procede ſolo nei delitti privilegiati, non eccede in coſa alcuna i ſuoi Privilegii, iquali ſe non l'aveſſero ecceduto i Signori Venetiani

Sup. hoc in Ref. ... & §. ... infra in Ref ... & ult. & in ... in Ref. 33 & ... 43 & ſeq.

ni non ſarebbe loro ſtata coſa alcuna.) Sic ille.

R.91. Et ideò prope finem, verſ. unde lib. 2. & in R. 331. per totum, ſignanter §. 1.

2 At contrariam ſententiam docet P. Binsfeldius *in comment. de injuriis; & damno dato, cap. 7. concl. 3.* ubi ſic ait: Per Bullam Cœnæ Domini videntur etiam ſublati caſus Regni Galliarum, quos privilegiatos appellant, in quibus judices ſæculares in illo Regno ſe intromittunt etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos, Hæc Binsfeldius: ſed uſum talium privilegiorum Regis Galliarum non audet damnare Navarrus, & alii quos adduxi *in tr. de immun. Eccleſ. reſol. 6.* licèt *ibi* Sayrus, & alii damnandum eſſe exiſtiment. Ego verò circa reſolutionem hujus caſus de meo nihil dicam, & nihil ponam, ſolùm referre volui quid alii dixerunt; ſicut etiam facio cum Martino Bonacina *in Bull. Cœnæ, tom. 3. diſp. 1. q. 2. punct. 1. n. 24.* circa judicium de Monarchia hujus Regni Siciliæ, quam acriter impugnat Hieronymus Carena *in vita S. Pii V.* cum Cardinali Baronio *tom. 11. anno 1097.* Sed defendit Antonius Xibeca *in additionibus manuſcriptis ad Marcum Antonium Columnam*, & noviſſimè, ut fertur, Jo: Bertran. Guevara Archiepiſcopus Compoſtellanus *in diſcur. de origine, & uſu Monarchiæ Regni Siciliæ lingua Hiſpanica conſcriptis, & editis Valiſoleti 1605. apud Aloyſium Sanchez*, vide etiam Henriquez *in ſum. lib. 10. cap. 29. n. 3. & lib. 2. de Summi Pontificis clave cap. 10. §. 3.* Sebaſtianum Cæſarem *de Eccleſ. hierarch. par. 1. diſp. 3. §. 1. nu. 9.* Camillum Borellum *de præſtantia Regis Catholici cap. 50. per totum* Goffredum *lib. 4. de rebus geſtis Roberti Guiſardi, cap. 29.* Faſellum *lib. 7. poſterioris decadis cap. 1.* Joannem Marianam *hiſtor. Hiſpan. lib. 10. cap. 5.* Ferdinandum Matute *in reſponſo pro impoſitione gabellæ contra Meſſanenſes fol. 24.* Maurolicum *in hiſt. Sicil. lib. 3. art. 98.* Laurentium Ananiam *in fabrica Mundi tr. 1. fol. 129.* Antonium Coſtam *lib. 1. conſ. 1. num. 75. & 85.* Cyprianum *in præl. cap. ſi aliquem, num. 49. & 52.*

R E S O L. VII.

An per aliquod privilegium ſit in aliquibus Regnis ſupradictæ Eccleſiaſticæ libertati derogatum?

Et difficultas eſt, an ſupradicta privilegia, ſi reverà exiſtant, ſint per Bullam Cœnæ revocata? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 6.

Sup. hoc infr. in R. 133.

§. 1. Aliqui reſpondent affirmativè, & ita aſſerit Bannez *in 2. 2. quæſt. 67. art. 1. dub. 2. concl. 2.* S. Joan. de la Cruz *in Directl. conſcient. p. 1. præcep. 8. q. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3.* Peſantius *de Immun. Eccl. diſp. 3.* & alii. Reges Hiſpaniæ habent privilegium à Summo Pontifice circa Tribunal, quod ipſi vocant, *de la fuerza*. Et Rex Franciæ, licèt laicus, obtinet Canonicatus, & beneficia confert in regno ſuo, ex privilegio apoſtolico, ut notavit Carolus de Graſſaliis *in Regal. Fran. lib. 2. jur. 1. fol. mihi 229. & jur. 2. fol. 237.* Et Rempublicam Venetorum, ex privilegio Summi Pontificis, procedere poſſe in aliquibus cauſis contra Clericos, notavit Zanard. *in Directl. Confeſſ. tom. 3. cap. 50.* & Decianus *tom. 1. lib. 4. c. 9. num. 66.* cum Gigante.

Sup. his privilegiis Regis Hiſpaniæ, infr. in R. 19 §. ult. poſt medium, ibi lege eam à principio.

2 Sed difficultas eſt, an ſupradicta privilegia, ſi reverà exiſtant, ſint per Bullam Cœnæ revocata. Nam aliqui audent dicere. Reges habere aliqua privilegia immemorabilia, ita ut ceſſerint in jura regia, & non poſſint ampliùs à Pontifice revocari, ut notat Zipæus *in Annal. jur. can. lib. 2. de foro compet. num. 41. in fine*. Magis verò modeſtè loquitur Henriquez *lib. 10. c. 15. num. 5. in Gloſſa lit. G.* quem tacito nomine ſequitur Malderus *in 2. 2. tr. 5. cap. 6. dub. 7. in fin.* ubi aſſerit, Pontificem jura quædam ſpiritualia, quæ Rex quiſpiam contractu remunerato, aut immemorabili habet, revocare non debere.

Sup. his privilegiis in R. ſeq. ſignanter §. ult. & in R. 3. poſt ſeq. §. ult. & ſup. in R. præterita, & inf. in R. 12. & ex doctrina R. 15. §. 2. à medio. & in R. 41. & 92. §. Et ideò, prope finem verſ. unde lib. 2. & in R. 131. per totum, ſignanter §. 2.

3 At, poſſe Pontificem privilegia, etiam remuneratoria, revocare, non eſt dubitandum, ut ex multis probat Souſa *in Bull. Cœn. cap. 26. diſp. 102. num. 2.* Difficultas, ut dicebam, exiſtit, an ſint per dictam Bullam revocata. Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. nu. 258.* putat, ſi reverà privilegium aliquod à Romano Pontifice alicui Principi conceſſum ſit, Bullam Cœnæ illud non revocare, & ideò ita aſſerit: (Dixi, ſub prætextu; quia, ſi verè privilegium conceſſum ſit à Sede Apoſtolica, ut poteſt, juſtè etiam excuſari poterit; tunc dicendum eſt legem poſteriorem univerſalem non derogare privilegio anteriori ſpeciali. Atque ita Regem Hiſpaniarum, & Regem Galliarum habere aliqua privilegia, teſtantur Bannez, & de Graſſaliis: quod præſumi poteſt in Regibus, alioqui Catholicis, & piis.) Ita ille. Et Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 24. n. 29. ex Cardinali Bellarmino*, non audet damnare uſum talium privilegiorum: ſed hoc Apoſtolicæ Sedi remittit: quod antea fecerat Navarr. *in Manual. cap. 27. numer. 71.* ut notat Vaſquez *in par. 2. tom. 2. diſp. 167. cap. 4. numer. 32.* Becanus *in Sum. Theol. part. 2. tract. 3. cap. 6. quæſt. 11. num. 2.* & Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 9. num. 108.*

4 Verùm contrariam ſententiam docuit Sayrus *de cenſ. lib. 3. cap. 25. num. 10.* ubi ita loquitur: (Hinc patet, ſine cauſa dubitaſſe Navarrum: an Judices Galliarum, qui cognoſcere, & judicare ſolent Clericos ſuper quibuſdam caſibus, in cenſuram Bullæ incidant: quia privilegia iſta per viam remunerationis conceſſa ſunt, & ſunt privilegia immemorabilia. In qua re, ſi quidem dubitandum eſſet de Summi Pontificis intentione, reccurrendum eſſe cenſerem ad judicium Summi Pontificis. Quia tamen Legiſlatoris mens, & intentio ex verbis ejus colligenda eſt, non opus eſſe puto, ut quis pro hujus, ac dubii ſolutione ad Summum Pontificem recurrat; quandoquidem his verbis Bullæ omnia hujuſmodi privilegia ſe revocaſſe Summus Pontifex ſatis manifeſtè declaravit.) Ita ille, & reſpondet ad argumenta Navarri. Idem poſteà etiam docuit noſter Duardus *in Bull. Cœn. lib. 3. §. 5. q. 1. num. 1.* & Philipp. Maynardus *de privileg. Eccleſ. p. 2. art. 18. nu. 10.* ubi ita ait: (Prædicta privilegia fuerunt poſteà à Summis Pontificibus revocata, & inter cæteras revocationes illa eſt, quæ legitur in Bulla Cœnæ Domini, ibi *excommunicatus*,) Ita Maynardus: cui adde Ugolinum *in Reſponſ. ad Juriſconſul. Gymnaſii Patavini c. 7. fol. mihi 93.* ubi ita aſſerit: (Per Bullam Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis in die Jovis ſancti, præſentibus. Principum Chriſtianorum Nunciis publicatur; illa clauſula, *non obſtantibus, &c.* derogat omnibus privilegiis contra libertatem Eccleſiaſticam.) Idem etiam docet Martha *de juriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 7. n. 12.* Barboſa *in Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. cap. Eccl. S. Mariæ, de conſtit. n. 25.* Patres Theologi Religionis Servorum *in defenſ. cenſ. Pauli V. cap. 3. n. 19. in fin.* & Jo: Bertran. de Guevera *in propugn. Eccleſ. lib. §. 7. n. 43. aſſer. 1.* & Malderus *in p. 2. q. 96. art. 4. fol. mihi 407. col. 1.*

R E S O L. VIII.

An conſuetudo immemorialis probet extitiſſe privilegium faciendi aliquid contra Immunitatem Eccleſiaſticam?

Et difficultas eſt, an conſuetudo fundata in privilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica Tribunalia, ſit revocata per Bullam Cœnæ? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 62.

§. 1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia, in part. 2. cap. 60. numer. 18.* ubi ſic ait: Veniendo ad caſum propoſitum, non eſt dubium potuiſſe à Summo Pontifice concedi Regibus, ut de his Clericorum cauſis cognoſcant in illo caſu particulari: quòd privilegium extitiſſet immemorialis probat conſuetudo. Ita ille. Sup. concord. in hac R. 1. R. præterita, & in R. ſeq. & inf. in R. 11 §. 2. & in R. 16. §. 2.

2 Sed ſi hæc opinio eſſet vera, omnes immemoriales conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, quas communiter improbant Doctores, eſſent admittendæ, quia probarent, ut docet Pereira, privilegium, ſed hoc dicere eſt abſurdum, ut patet omnibus: ergo dicendum eſt ultra immemorialem uſum, requiri etiam famam privilegii, ut tales conſuetudines excuſent ab incurſione cenſurarum, eo pacto, quo docet P. Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. c. 34. n. 17.* ubi contra opinionem Pereiræ ſic aſſerit. Quæri poteſt, an immemorialis conſuetudo ſit ſufficiens indicium, ſeu teſtimonium, quòd ex legitimo privilegio inchoata fuerit, videtur enim valdè probabile ita eſſe præſumendum, quia immemorialis conſuetudo præſumitur honeſta, ut multi Juriſperiti tradiderunt, quia cùm non poſſit probari mala, præſumitur bona. Nihilominus cenſeo ſolam, & nudam conſuetudinem, etiam immemorialem, non ſufficere in hac materia ad probandum privilegium: tum, quia illa regula non procedit in conſuetudine reprobata per legem, tum etiam, quia valde odioſum eſt privilegium hoc, & difficilè, & raro conceditur, & ideò niſi legitimè probetur, non præſumitur, ſolus ergo uſus quantumvis antiquus, cùm in facto conſiſtat, non probat ſufficienter jus, ſeu privilegium. Loquor autem de nuda, & pura conſuetudine, quia ſi cum illa conjungatur conſtans fama, & traditio æque antiqua, ſeu immemorialis, quòd præceſſerit privilegium, & talis traditio integrè probetur, videtur ſufficiens, ut talis conſuetudo pro privilegio reputetur. Ita Suar. & ante illum Stephanus Aifrerius *de poteſt. ſæcul. in Eccleſ. concl. 4. fallent. 12. & 13.* & Burſatus *lib. 2. conſ. 44. nu. 12.* licèt Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 19. q. 9. n. 15.* doceat, quòd quando præſcriptio, & conſuetudo à jure ſcripto reprobatur, ut v. g. Clerici conveniantur coram judice laico, &c. ſatis non eſt probatio privilegii per famam.

Sup. hoc inf. in R. 13. ex doctr. §. 2 ante medium, à verſ. & ideò, & in Reſ. 14. §. 7. ad quartum, & in alia ver. earum neceſſitatum.

3 Sed difficultas eſt, an conſuetudo etiam fundata in privilegio trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia ſit revocata per Bullam Cœnæ. Ad hoc dubium affirmativè reſpondet Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 1. quæſt. 15. punct. 4. §. 3. num. 1.* ubi ſic ait: Vel conſuetudo nititur privilegio, vel nullo privilegio fulcitur: ſi nullo privilegio fulcitur nul-

Sup. hoc in R. not. ſeq. & in aliis ejus tertia not. Quæ hic eſt poſita ad § Sed difficultas.

nuitum jus confert, ut probatum eſt; ſi nititur privilegio; adhuc non poteſt utentibus ſuffragari; quando enim conſuetudo licèt immemorabilis, fundetur in privilegio, non plus operatur, quàm ipſum privilegium, cùm vires, ex eo accipiat, ut patet ex *l. hoc jure*, *§. ductus aquæ*, *ff. de aqua quotidiana*, & ex *cap. ſuper quibuſdam*, *§. præterea*, *de verb. ſignificat*. Cùm ergo privilegium in hac Bulla ſublatum ſit, ſequitur judices laicos, cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahentes, vel illarum executionem impedientes, à peccato, & cenſura non excuſari titulo conſuetudinis. Ita Bonacina.

* Quæ hic eſt R. antecedens, & in aliis ejus Vertiz not.

4 Verùm hæc quæſtio pendet ex illa, quam tradidimus *in part. 1. tract. 2.* * *reſolut. 6.* an ſcil. Bulla Cœnæ deroget privilegiis, ſi revera exiſtant, quando ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam? Et pro affirmativa, & negativa ſententia multos Doctores adduxi, ideò quæſtio eſt difficillima, maximè, cùm revocatio privilegiorum in dicta Bulla generaliſſima ſit, ut legenti patet.

R E S O L. IX.

An per conſuetudinem, maximè ſi ſit immemorabilis, dicta Immunitas revocari poſſit?

Et an talis conſuetudo nihil valeat, aut operetur, eo quod ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobetur?

Et an conſuetudo turpis, & exprobata etiam immemorabilis non poſſit inducere privilegium? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 4.

Sup. hoc in duabus præcedentibus R. & infra in R. 11. § 1 & in R 41. & in aliis ejus ultimis not.

§. 1. Affirmativè reſpondendum videtur authoritate Covarr. *pract. qq. cap. 35. n. 5.* qui aſſerit, à Judicibus regiis aliquas Clericorum cauſas ad ſua Tribunalia ſæpè tractari: & hoc rectè factum conatur defendere, & adducit conſuetudinem aliquorum Regnorum. Idem docet Garſias *de nobil. Hiſpan. gloſ. 9. n.* 48. Salgado *de protect. regia*, *tom. 1. p. 1. cap. 1. præl. 3. n.* 138. *& ſeq.* nam conſuetudo immemorabilis, legis, & privilegii vicem obtinet, ut patet *ex cap. ſuper quibuſdam 26. §. prætereà*, *de verbor. ſignif.* & notat Ricc. *part. 4. deciſ. 89. n. 4.* cum Jo. Narbon. *de appellat. à Vicar. par. 4. fundam. 4. num. 4.* ubi plura invenies pro firmanda vi immemorabilis conſuetudinis: quæ omnia etiam notavit Cevall. *tr. de cognit. per viam violentiæ*, *Gloſ. 4. num. 1. & ſeq.* & Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell. gloſ. 33. n. 4.* Vide etiam Pereira *de manu regia*, *cap. 5. n. 6. & ſeq.*

2 Sed his non obſtantibus, contrariam ſententiam affirmandam eſſe puto, quam docent Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 1. verſ. ſed dubitari poſſet*. Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 10. n. 1.* Peſantius *tr. de immunit. Eccleſ. diſp. 2.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 255.* Duard. *in Bulla Cœn. c. 14. diſp. 76. num. 5. & diſp. 75. nu. 2.* Acoſta *in Bullam Cruciatæ*, *q.* 79. Alterius *de cenſuris*, *tom. 1. lib. 5. diſp. 16. cap. 2. fol. mihi* 686 Bellet. *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. 3. §. 3. nu. 8.* Duard. *iterum in Bull. Cœn. lib. 2. can. 14. quæſt. 9. nu. 8.* Martha *de juriſdict. par. 4. cent. 2. caſ. 101.* Surd. *tom. 3. conſ. 301. num. 52.* Comitol. *in tr. Apolog. contra Venetos*, *cap. 3. numer.* 8. & alii communiter. Vide etiam Pereira *de manu regia*, *præl. 3. num.* 10. *&* 11. Et ratio eſt: quia laici, cùm ſint incapaces juriſdictionis Eccleſiaſticæ, numquam poſſunt ſe tueri conſuetudine, etiam immemorabili, quæ numquam legitima eſſe poteſt ad præſcribendum. Adde, quòd omnis conſuetudo contra Eccleſiaſticam libertatem reprobatur *in cap. noverint*, *de ſent. excom. & in Authentic. de ſacroſ. Eccleſ.*

Sup. hoc in R. præterita §. 3. & in aliis ejus locis.

3 Deinde talis conſuetudo nihil valet, aut operatur: quia ſingulis annis per Bullam Cœnæ reprobatur, ut notat Colleg. Bononienſ. *in reſpon. contra Venetos*, *n. 69.* Vigianius *tract. de liber. Eccleſ. diſput. 1. concl. 4. diſp. 3. concl. 1.* Ugolinus *in reſponſ. ad Juriſconſ. Gymnaſii Patavini*, *cap. 7.* Joan. Franc. Fagnan. *in tr. de juſt. conſ. Pauli V. par. 4. fol. 16.* Tanner. *in 2. 2. diſp. 5. dub. 4. num. 132.* Bonacin. *ubi ſup.* & alii cum Franciſco Souſa *contra Venetos*, *fol. mihi 72.* & Martha *de juriſd. p. 1. lib. 3. cap. 9. in fine*. Vide etiam Tanner. *in p. 4. cen. 1. caſ. 7. nu. 12.* Philiarchus *de officio Sacerd. in par. 2. D. Thom. diſp. 5. q. 5. dub. 4. n. 132.* Et ideò Pat. Suar. *contra Regem Angliæ*, *lib. 4. cap. 32. n. 23.* ſic aſſerit: (Ex dictis ſatis conſtat, nullam conſuetudinem, etiamſi immemorabilis ſit, ullo modo contra immunitatem Eccleſiaſticam prævalere poſſe. Solùm objici ſolent * quædam particulares conſuetudines aliquorum Regnorum, quæ, licèt ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſine ſcrupulo à Magiſtratibus laicis obſervantur. Ad illas verò poſſumus uno verbo reſpondere, illas conſuetudines, non ad jus, ſed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non poſſumus, neque illorum rationem dare tenemur: ſed ad illos hoc ſpectat, qui conſuetudines illas obſervant.) Ita Suarez, qui *cap. 34. n.* 36. notat conſuetudinem turpem, & exprobatam, etiam immemorabilem, non poſſe inducere privilegium. Ad authoritatem verò Covarruviæ, qui ſæpiùs in hoc tractatu citatur, reſpondeo cum Card. Bellarm. *in reſpon. ad quandam Epiſtolam in favorem Venetorum*, ubi ſic aſſerit *fol. mihi 7.* (E ſe il Covarruvia dice il contrario; noi habbiamo à credere più alle Scritture, e à Santi Padri, che al Covarruvia, il quale in materia di giuriſdizione ſi è moſtrato ſempre troppo partial.) Et Maderiaga *in tr. de Senat. c. 39. §. 2. fol. mihi* 459 loquens de quadam opinione Covarruviæ, circa libertatem Eccleſiaſticam; ſic aſſerit: (Quæ cierto por mas, que diga Covarruvias, que lo eſcrivio ſiendo Oydor de Granada, y por ventura lo quiſiera borrar ſiendo Obipſo, &c.) Ex quibus apparet cautè legendum eſſe Covarruviam in his materiis, ut notat etiam Suarez *de Relig. to. 1. lib. 1. de divino cultu*, *c. 38. nu. 16.* licèt alioquin virum doctiſſimum: & noviſſimè etiam contra illum inſurgit Tanner. *in par. 2. diſp. 5. quæſt. 7. dub. 2. n. 16. & in defenſ. Eccleſ. libert. lib. 2. cap. 16.*

* Sup. hoc inf. in Reſ. 63. §. 2. ad med.

Quo ad hoc in to. 4. tr. 1. ... doctis § ult. R. 5. §. 31.

R E S O L. X.

An adſit tolerantia, & conſenſus tacitus Summi Pontificis cum dicta conſuetudine, ita ut Principes aliquid licitè efficiant, adverſus libertatem Eccleſiaſticam? Ex par. 1. tract. 2. Reſol. 5.

Sup. hoc in R. ſeq §. Verum, & ſup. in R. 1. prope fin. & inf. in R. 10. §. ult. & in R 17. §. 3. Ad tertium, ad med. & in Reſ 41. & 119 in fine.

§. 1. Quicquid aſſerat Salgado *de poteſt. regia*, *tom. 1. p. 1. cap. 1. prælet. 3. num. 139.* & alii; negativè reſpondet Azorius *par. 1. lib. 5. cap. 12. verſ. quæri ſolet*, Filliuc. *to. 1. tract. 16. cap. 10. n. 257.* Peſantius *de immun. Eccleſ. diſ. 3. nu. 2.* Altherius *de cenſuris*, *tom. 1. lib. 5. diſp. 16. cap. 2. fol. mihi 686.* Acoſta *in Bullam Cruciatæ*, *quæſt. 79.* & Doctores *in ſuperiori reſolut.* citati: quia talis conſenſus non poteſt præſupponi, cùm Summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ excommunicet contrarium facientes, & tollit cum ampliſſimis clauſulis omnes conſuetudines. Unde Epiſcopus Antuerpienſis Joannes Malderus *in p. 2. q. 96. art. 4. fol. mihi 407. col. 1.* ſic aſſeruit: (Sanè, ne tolerantia Papæ in hac re allegari poſſit in defenſionem conſuetudinis, impedit vel ipſa Bulla Cœnæ quotannis repetita, quæ disertè reſiſtit ejuſmodi conſuetudini, aut veriùs corruptelæ. Multò minùs prævalere poteſt via præſcriptionis: quia numquam nititur bona fide.) Ita ille. Idem docet Layman *in Theol. moral. lib. 4. tr. 9. cap. 10. num. 1.* Vigianius *tract. de immun. Eccleſ. cap. 2. conſ. 4. fol.* 43. ubi ita ait: (Cùm quotannis die Cœnæ, publicè excommunicet Magiſtratus, perſuaſiſſimū cuique eſſe debet Summum Pontificem hanc conſuetudinem, quam corruptelam vocat, æquo animo non perferre, & conſequenter, neque expreſsè, neque tacitè aſſentiri, &c.) Et hoc etiam docet Ugolinus *in reſp. ad Juriſconſ. Gymnaſii Patavini*, *c. 7. fol. 93.* Barboſa *in Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. cap. Eccleſia S. Mariæ*, *de conſt. num. 25.* & Jo: Franc. Fagnanus *in tract. de inſtit. cenſ. V. p. 4. fol. 116.* Philiarc. *de offic. Sacer. p. 1. l. 2. c. 9. in fin.* Tannerus *in 2. 2. diſp. 5. quæſt. 5. dub. 4. n. 132.*

Sup hoc, & ſeqq. in hac R. infr. hoc præſentem, & infr. in R. 30. §. ult.

2 Deinde in præſenti materia notanda eſt illa celebris doctrina, quam ex Theologis affert Suarez *de legib. lib. 7. c. 13. num. 12.* tolerantiam, ſola ſuppoſita ſcientia, non indicare ſufficienter conſenſum: quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, *juxta cap. cùm jamdudum*, *de præben.* Unde ait Filliucius *ubi ſup. tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 256.* loquens in terminis noſtri caſus. (Simplex tolerantia, quando ſcilicet Princeps non poteſt commodè providere, non ſatis eſt ad diſpenſandum, *ex cap. denique diſp. 4.*) Et Juriſconſultus Surd. *tom. 2. conſ. 301. n. 57.* aſſeruit, in his caſibus tolerantiam Papæ non eſſe approbativam, animo inducendi, vel confirmandi conſuetudinem; ſed potiùs, ut ſcandalum vitetur. Et hoc poſteà etiam docuit Collegium Bononienſe *contra Venetos in reſponſ. pro liber. Eccleſ. n. 57.*

3 Sed, his non obſtantibus, non deſunt Doctores excuſantes aliquas conſuetudines adversùs libertatem Eccleſiaſticam ex tacito conſenſu Pontificis: quia ſcit, & tolerat, ut Salgado *ubi ſup. de protect. regia to. 1. p. 1. cap. 1. præl. 3. n. 148.* Leſſius *lib. 2. cap. 33. dub. 5. num. 39.* Turrian. *in 2. 2. tom. 2. diſp. 14. dub. 4. n. 12.* Salas *de legib. q. 96. tract. 14. sect. 11. n. 121.* Vaſq. *opuſ. de rest. c. 6. §. 1. n. 33.* Molina *de juſt. t. 3. tr. 2. diſp. 207. n. 3.* & ipſe Malder. *in 2. 2. tract. 5. cap. 6. num. 8.* Ergo non eſt verum, dicere abſolutè, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis conſenſus Pontificis: ſed dicendum eſt, quòd ſtante publicatione Bullæ, quando adſit talis conſenſus Pontificis tacitus, & approbativus, colligendus erit prudenter, ut notat Malderus *ubi ſuprà*, cum Henriquez, ex rationibus, & conjecturis. Sed quia res eſt multùm dubia, & periculoſa, videant Principes, & miniſtri laicalis juriſdictionis, quid faciant.

RB

RESOL. XI.

An conſuetudo poſſit in aliquo caſu particulari tribuere juriſdictionem judici laico?

Et an dictæ conſuetudines excuſentur per tolerantiam Papæ? Ex part.4. tract.1. Reſ.1.

Quoad ad hoc in duobus præcedentibus R.1. & ſup. ex R.2. lege doct. §. 3. ed dato, & ſeq. & ſignanter infr. in R. 115 & in alia ejus primo not.

§.1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia, par. 2.c.50.n.41.* ubi ſic ait: Cùm agitur de juriſdictione Eccleſiaſtica in caſu aliquo particulari tribuenda judici laico, ex uſu, & conſuetudine acquiri poteſt; quare etiamſi in hac cognitione aliqua eſſet ſpiritualitatis quæſtio, ſeu umbra, rectè quidem ex tam antiquo uſu, & diuturna obſervantia ejus definitionem laici acquirere potuiſſent. Ita ille, quod etiam docuerat *in 1.p. c.5.n.4*

2 Sed hæc opinio, pace viri quidem docti, & inter præclara Luſitaniæ ingenia nemini ſecundi, mihi diſplicet, quia omnes conſuetudines à DD. reprobatæ eſſent validæ, quia ſemper ſunt circa particulares caſus, & ideò hanc ſententiam reprobat Bonacina *tom.3. diſp.1.q.20.punct.3.nu.10.* Caſtrus Palaus *in opere morali tom.2. diſp. unica, punct.12.n.2.& 3.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. c.32.n.14.& ſeq.* Ratio eſt, quia jure, ut *Authentica caſſa, C. de ſacroſ. Eccleſ. cap. cùm terra, de elect. cap. ad noſtram, & cap. cùm inter, de conſuet.* non loquuntur de conſuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum, vel in tota materia ejus, vel in omnibus criminibus, vel omnibus cauſis civilibus, vel alia ſimili magna parte exemptionis, quia numquam tales conſuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam inveteratæ, neque hoc authores canonum ignorabant; loquuntur igitur de conſuetudine particulari, ut apertè patet ex *cap. Clerici, de judic.* & ideò aliqui authores, quando volunt defendere aliquas conſuetudines Regnorum, cum conſuetudine adducunt famam privilegii, ut facit Philippus Probus *in addit. ad Jo: Monachum, in cap. ſi judex laicus, de ſent. excom. in 6. n.3.* & Carolus Degraſſalius *in Regal. Fran. lib.2. cap.17.* nam, ut rectè obſervat idem Suarez *ubi ſuprà cap.34.n.17.* ſi cum conſuetudine conjungatur conſtans fama, & traditio, antiqua, ſeu immemorabilis, quòd præceſſerit privilegium, & talis traditio integra probetur, videtur ſufficiens, ut talis conſuetudo pro privilegio reputetur: unde ex his apparet, non eſſe admittendam doctrinam traditam ad Alvaro Velaſco *in praxi de partit. c.38.n.11.* ubi docet, conſuetudinem immemorialem valere, etiamſi ſit præjudicialis Eccleſiæ, ſed de hac quæſtione infrà etiam redibit ſermo, ubi videbimus an judex laicus ex conſuetudine poſſit judicare Clericos in minoribus; Et circa præſentem quæſtionem ne prætermittas videre Alexandrum Peſantium *in 2.2. D. Thomæ q.62. art.2. diſp.6.* & Petrum Binsfeldium *in comment. de injuriis, & damno dato, c.7. concl.12. dub.3.* ubi reprobat conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, etiamſi exemptio Clericorum non eſſet de jure divino, ſed tantùm humano.

Sup hoc inf. in Reſ. 14. §. 7 ad quartò. & ſup. in Reſ 8. §. 2. paulo poſt initium, & prope fin. & inferius in te 3. R. 19 § 2. ante med. § verſ. & certè §

Infra in R. que aut eſt 101. 64.

3 Verùm, an dictæ conſuetudines excuſentur per tolerantiam Papæ, traditum eſt *in part.1. tract.2. reſol.5.* nunc addam tantùm ea, quæ circa illud ſentit Peregrinus *de immun. Eccl. c.2. n.34.* ubi poſtquam reprobaret ex ſacris Canonibus omnes conſuetudines contra immunitatem Eccleſiaſticam, tandem ſic aſſerit: Colligitur ex ſupradictis, quòd excuſari non poſſunt judices, & officiales curiæ ſæcularis illa communi, & vulgari excuſatione, quòd Summus Pontifex vidit, & tolerat, nec declarat illos nominatim excommunicatos, & per conſequens tacitè videtur conſentire, & iſte tacitus conſenſus ſufficiens ſit ad excuſandos illos à peccato, & cenſuris. Nam decipiuntur, quia licèt nominatim non excommunicentur, non tamen per hoc ſequitur, quod non ſint excommunicati in Bulla Cœnæ Domini; & ſimiliter decipiuntur, dum præſupponunt ſubeſſe tacitum Romani Pontificis conſenſum, imò quotidie Summi Pontifices conqueruntur, cùm oratoribus Principum prohibent, pœnas conſtituunt, & quotannis in die Cœnæ Dom. publicam, & ſolemnem ſententiam ferunt contra magiſtratus, judices, &c. ſæculares, qui talia agunt contra immunitatem, & libertatem Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum, annullando omnes conſuetudines, & præſcriptiones, ſeu corruptelas, & abuſus ſupradictos. Ex qua publicatione ſententiæ manifeſtè demonſtrant non adeſſe tolerantiam, quam ipſi præſupponunt. Ita Pereg. *ubi ſup.* & Caſtr. Palaus *in opere morali tom.2. diſp. unic. de immun. Eccleſ. punct.12. nu.3.* docet longè abeſſe Pontificem ab hoc conſenſu, cùm quotannis in Bulla Cœnæ abroget omnes conſuetudines immunitati derogantes. Idem docet noviſſimè Gabriel Lotherius *de re beneficiaria lib.3. q.33. nu.19.* Unde P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. c.32. nu.11.* ſic ait: Semper Apoſtolica Sedes per ſententias, vel per expreſſa edicta conſuetudinibus contra libertatem Eccleſiaſticam reſiſtit, & ſpecialiter in Bulla Cœnæ ſingulis annis eas revocat, vel potiùs irritas eſſe declarat. Ergo numquam poteſt præſumi tacitus conſenſus Pontificis. Nam licèt fortaſſe Pontifices non ignorent multa per conſuetudinem fieri contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ non puniunt; ſed quodammodo tolerant, non ideò eſt quia conſentiant, ſed quia ſine periculo majoris mali non poſſunt efficaciùs reſiſtere, & ideò non conſentiunt, ſed permittunt. Ita ille. Ex his igitur apparet ſemper, & abſolutè non eſſe verum dicere, quòd ſi Papa tolerat aliquam conſuetudinem; ergo conſentit in illam. Vide Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.19. quæſt.8. n.25.* Bonacinam *loco cit. quæſt.15. punct.4. §.3. nu.3. in fine*, & Fagnanum *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol. mihi 119.* cum Aponte *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol.11. & 45.* & Antonio Bovio *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part.5. ad arg.11. & 12. fol.73.* & Collegio Bononienſi *in reſponſ. pro liber. Eccleſ. nu.57.* Unde dum Pereria *ubi ſup. cap. 24. n.32.* aſſerit, quòd idem operatur tolerantia S. Pontificis, ac diſpenſatio, verum eſt, ſi loquimur de tolerantia approbativa, ſecus autem de permiſſiva. Vide Cochier, *de libert. part.2. cap.3. num.8.*

Sup. hoc & ſeq in hac R. in R. not. præteritis not.

RESOL. XII.

An concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege ſint privilegium, & an ſint revocata per Bullam Cœnæ? Ex part.1. tract.2. Reſ.96. aliàs 95.

§.1. Doctus Juriſconſultus Gabriel Pereira *in ſuo tract. de manu Regia, p.1. tr.6. nu.3. & 4.* partem tenet negativam: putat enim, ex concordatis non induci privilegium, ſed ſpecialis contractus ultrò, citròque obligatorius; & impugnat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.24. num.22.* affirmativam ſententiam docentem.

2 Sed Epiſcopus Antuerpienſis, Jo: Malderus *in part.2. D. Thomæ, q.96. art.4. fol.47. col.1.* ſententiam Suarez, & meritò amplexus eſt: Dico igitur, tales concordias habere vim cujuſdam privilegii. Unde inferendum eſt, quòd, ſicut privilegium revocatur ad libitum concedentis, ita pariter concordata. Et ita etiam docet noviſſimè Layman *in Theol. mor. lib.4. tr.9. c.10. n.3.*

3 An verò revocata ſint per Bullam Cœnæ, negativè reſpondet Pereira *ubi ſup. num.24.* Sed ſententiam affirmativam docet Azor. *in ſum. tom.1. lib.5. c.12. verſ. ex dictis*, quam videtur probare Suarez *loc. cit. à num.29.* Sed, cùm ſit dictum, concordata concedi per modum privilegii, aſſerendum eſt de dictis concordatis, id, quod diximus de privilegiis *ſuprà in Reſ.6.* ubi adduximus DD. partem negantem, & affirmantem defendentes.

Quæ hic eſt ſup. Reſ.7. ſed lege nil aliud ejus not.

RESOL. XIII.

An concordata cum Summo Pontifice poſſint poſtea revocari à Principe laico?

Et quid è contra?

Et an concordata inter Clericos, & ſæculares etiam in Concilio Provinciali facta nihil operentur contra privilegium immunitatis? Ex part.5. tr.1. Reſ.14.

§.1. Quoad hoc non eſt eadem ratio Principis laici, quæ eſt Papæ, quia ille, ſi quid privilegii, & favoris facit Eccleſiæ per aliqua concordata, vel privilegia, omninò id facit Superiori, & non ſubdito, & ideò manet irrevocabile per illius poteſtatem; ſed Papa quidquid favoris, aut privilegii facit Principi laico, cùm ſemper faciat ſibi ſubdito in ſpiritualibus, ideò ſemper remanet à ſe revocabile, ſi ita poſtulet ratio boni ſpiritualis, & bonum regimen ipſius Eccleſiæ. Undè Pontifex per nullum contractum poteſt à ſe abdicare ſupremam poteſtatem ad liberè diſponendum de his omnibus, quæ faciunt ad bonam gubernationem Eccleſiæ, ut notat Felinus *in cap. novit, de judiciis, num.8.* & ideò omnis contractus, & conventio Papæ cum quolibet Principe ſemper intelligitur cum hac tacita conditione, dummodò id non vergat in præjudicium, & damnū Eccleſiæ, quæ generalis doctrina ſpeciali ratione locum habet in materia exemptionis, tum quia quicquid in ea remittitur ex parte Eccleſiæ ordinariè liberaliter ſine compenſatione conceditur; tum maximè, quia in hac exemptione magis eſt attendendum bonum commune ſtatus clericalis, quam ulla conventio cum temporali Principe facta, quia neceſſe eſt, ut ſemper habeat illā conditionem tacitè incluſam, dummodò in præjudicium, aut vexationem, vel vilipendium ſtatus clericalis non cedat, aut ſequatur aliquādo

Sup. hoc ſup. in R. 4. & lat. infra in R. 115 & ſignanter §. 7.

ex concordia. Intercedente igitur ſimili cauſa poterit revocari, ſine illa verò non poterit ſaltem licitè, ſi tamen fiat, exiſtimo factum tenere propter ſupremam ſpiritualem poteſtatem Pontificis, quæ in ſe minui non poteſt: quod etiam dicendum eſt de privilegiis. Et ideò in Bulla Cœnæ de anno 1586. à Sixto V. fuerunt revocata privilegia omnia quibuſcumque conceſſa, etiamſi Pontificali, Imperiali, Regali, aut quavis Eccleſiaſtica, aut mundana dignitate præfulgeant, & ex quacumque cauſa eſſent conceſſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, &c. & magis in ſpecie quoad violatores Eccleſiaſticæ immunitatis: idem ferè habetur de jure communi *in cap. Clericis*, §. *fin. de immunit. Eccleſ. in 6.* ut notat *ibi* gloſſa *verſ. Non obſtantibus*, & quamvis Papa in conceſſione alicujus privilegii expreſsè profiteatur, quòd numquam ſit illud revocaturus, adhuc tamen poteſt illud revocare, & cenſeri debet etiam revocare de facto, quando in poſteriori aliqua conſtitutione apponit clauſulas derogatorias, ut expreſsè habetur *in cap. 1. de conſtitut. in 6.* & ſemper ſibi reſervat majorem poteſtatem ad revocandum, quàm umquam concedat per privilegium, *ex cap. dudum*, §. *nos igitur*, *de præbend. in 6.* & hæc omnia docet Suarez *contrà Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. n. 24.* Baldellus *in diſput. Theolog. tom. 1. lib. 5. diſput. 40. nu. 7. & 8.* Alterius *de cenſur. diſp. 22. lib. 5. cap. 5. in fine*, & alii. Unde non eſt audiendus Rebuffus *in concordatis*, *tit. de collationibus*, qui in Præfatione quæſtionem proponit *in §. inſuper quæro*, an altera pars valeat derogari his concordatis? & reſpondet non poſſe, & tamen loquitur de concordatis inter Reges, & Pontifices.

Sup. his ſup. in R. 7. curſim in §. A. poſſe, & infrà in R. 41. § ult. & in R. 32 § 7. & ſeq. & in placet, & alios R. 45. & § 5. poſitos in annot. § 2. R. hujus annot.

2 Sed hæc doctrina, ut *ſuprà* diximus, non procedit ex parte Principum, licèt ſit verà ex parte Papæ, & ideò licèt exemptio Clericorum eſſet de jure humano, quod ego nego; non poteſt tamen ampliùs revocari ab Imperatoribus quia, ut dictum eſt, & docet communis doctrina Canoniſtarum apud Felinum *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ nu. 97. de conſtit. & in cap. novit. de Judic. numer. 6.* & apud Azorium *tom. 1. lib. 5. cap. 13. quæſt. 52. 9.* Guevaram *in propugnat. libert. Eccleſ. aſſert. 1. §. 7. num. 33. & 34.* & Baldellum *ubi ſuprà, lib. 5. diſp. 35. num. 17.* privilegia ſemel conceſſa Eccleſiis, vel ad pias cauſas, aut perſonis non ſubditis, non poſſunt ampliùs revocari, quia eo ipſo tranſeunt in jus alterius, in quem amplius non manet poteſtas, cùm non ſit ſubditus concedenti, & tanto magis ſi ſint conceſſa in remunerationem laborum, & ſint data ob merita, ut certè contingit in caſu præſenti de exemptione conceſſa Clericis.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 4. & inf. in R. 45 in princ. & in fine, & in R. 49 per tot. & ſeguente §. Igitur, & ſeq. & in Reſ. 196. & 2697 § 1. in fine, & ſeq. & in R. 125. &c.

3 Non deſinam etiam hic obiter adnotare concordata inter Eccleſiaſticos, & ſæculares, etiam in Concilio Provinciali facta, niſi confirmentur auctoritate Summi Pontificis nihil operari contra privilegium immunitatis: quod intelligitur, quando per concordiam concederetur laicis aliqua juriſdictio in Clericos, nam ſi non concedatur juriſdictio, ſed tantùm executio aliqua, vel nudum factum, valida erit talis concordia, ut eripere, v. g. arma Clericis noctu illa portantibus, vel comprehendere Clericum in gravi delicto inventum, &c. Ita Suarez, & Baldellus *loc. cit.* qui optimè advertunt hujuſmodi concordiam ſemper eſſe debere ab arbitrio Prælatorum Eccleſiaſticorum dependentem, non enim poſſunt jus aliquod in judicibus laicis transferre, & ideò ſemper erit integrum Prælatis prohibere laicis, non obſtante concordia, ne tales actiones exequantur, etiamſi dicta concordata eſſent conſuetudine firmata.

Sup. generalis [illegible] ſup. in [illegible] § [illegible] inf. in R. 37 § penult. & R. 96 [illegible] in § ult. & in Reſ. 195 & 3. 5 § ult. & in [illegible] R. 39 § 2 & lin. 7. & [illegible] 2. R. 21 § 1.

RESOL. XIV.

An in Regno Siciliæ poſſit Rex diſponere ad libitum, in quoſcumque uſus voluerit de fructibus Eccleſiarum vacantium?

Et quid eſt ſentiendum de conſuetudine circa hoc. Ex par. 7. tract. 10. & Miſc. 1. Ref. 1.

§. 1. Affirmativam ſententiam docuit Regens Dominus Petrus Corſettus poſtea Epiſc. Cephaldulenſis in quodam voto ſub die 16. Febr. 1634. directo ad Excellentiſſimum Ducem Alcala. Ubi mordicùs tenet Regem noſtrum de ſpoliis Eccleſiarum vacantium hujus Regni Siciliæ, *Poterne, diſponere à ſua volunià come ne reſta ſervita, & haverne facoltà libera, & aſſoluta di farne quel che gli piace; atteſo che, Quilibet eſt arbiter, & moderator rei ſuæ.* Ita ille, qui conatur hoc probare, Primò ex conſenſu Miniſtrorum Regiorum, qui hanc ſententiam ut certam tenent. Secundò, quia præſumitur Reges fundaſſe Eccleſias hujus Regni cum tali conditione. Tertiò ex conſuetudine. Quartò ex privilegio. Quintò ex ſimili Regalia, quam habet Rex Franciæ. Et ſextò ex exemplis, in quibus Reges liberè diſpoſuerunt de ſupradictis ſpoliis,

2 Sed hæc omnia prorſus refellenda eſſe puto, Et ideò ad primum argumentum aſſero plures Miniſtros Regios tam mortuos, quàm viventes hanc ſententiam acriter improbaſſe, & improbare: ut patet ex epiſtola Regis inferius apponenda, & ſubſcripta à digniſſimi ſupremi Conſilii Italiæ Regentibus. Ita ego teſtor ſenſiſſe Jo: Baptiſt. de Blaſchis M. C. Preſidem integerrimum, & Dominum Petr. de Blaſiis, D. Henricum Tortoreti, D. Garſiam Maſtrilli Conſiliarios Regios, omnes heu mihi olim addictiſſimos: Et ita mihi conſtat etiam ſentire multos alios Miniſtros Regios viventes, quorum nomina conſulto hìc apponere nolo. Et ſententiam Corſetti noviſſimè improbat ut *infrà* patebit Joan. Solorzanus ſupremi Conſilii Indiarum meritiſſimus fiſcus, & Franc. Salernus *in fine hujus diſceptationis* citandus teſtatur, quòd concors ſententia Regiorum Miniſtrorum ſemper fuit, Regem non poſſe ad libitum de fructibus Eccleſiarum vacantium diſponere.

3 Ad ſecundum Argumentum, quod præſumitur Eccleſias fuiſſe fundatas cum tali conditione, gratis dicitur: nam in earum fundationibus, ut ex lectura patet, nec verbum quidem invenitur de tali conditione appoſita, quæ quidem de jure, ut notat Gloſs. *in cap. generali de elect. in 6.* & *ibi* Joann. Vanquel. in ipſa fundatione approbanda eſt: Adde, quòd in dubio præſumendum eſt bona Eccleſiæ conceſſa eſſe purè, abſolutè, & pleno jure, ſine ulla reſervatione, ut tradit Joan. Cochier *de libert. Eccleſ. lib. 1. cap. 20. n. 9.* VVameſius *tom.... conſ. 174. n. 7.* & alii. Ergo, &c.

4 Ad tertium Argumentum. Nego adeſſe conſuetudinem, quòd Reges Siculi diſponant de dictis ſpoliis ad libitum: quod in priſcis Regibus evidenter probatur exemplo Guilielmi Regis, qui *in Conſtitutionibus Regni lib. 1. num. 31.* ordinat, & declarat ſpolia Eccleſiarum cuſtodienda eſſe fideliter pro futuris Prælatis. Unde Renatus Choppinus *de ſacra Politia lib. 1. tit. 7. num. 21.* ſic ait: Non aliter vacantium Siciliæ Eccleſiæ ſedium cuſtodes, ſe profeſſi ſunt Reges priſci, ita ut, qui condendis Epiſcopo fructibus annuis commiſſi fuerant diſpenſatores mandato Principis cogerentur, ejuſve curationis rationes novo Antiſtiti reddere. Sic ille. Poſteriores verò Reges invenio non ad novum Antiſtitem, ſed in uſus pios diſtribuere ſpolia viduarum Eccleſiarum conſueviſſe.

5 Unde patet non eſſe verum dicere adeſſe conſuetudinem, ut Reges noſtri diſponant ad libitum in quoſcumque uſus voluerint de ſpoliis vacantium Eccleſiarum, imò conſuetudo eſt in contrarium, ut teſtatur ipſe Rex, & ſupremum Italiæ Conſilium in Epiſtola *infrà* appoſita, & omnibus patet, nec indiget probatione: nam ſi talis adeſſet conſuetudo, eſſet valdè periculoſa pro Regum conſcientiis; per ea quæ adducit Sanch. *in opuſc. to. 1. lib. 2. c. 2. dub. 50. n. 10.* Et Mancinus *controv. juris differt. 5. c. 13. nu. 46.* ubi probant prohibitionem diſponendi de bonis Eccleſiaſt. in uſus non pios eſſe de jure divino, & naturali, quod non poteſt derogare conſuetudo. Et hoc etiam tenet Adamus Tanner. *in 2. 2. D. Thomæ diſp. 4. q. 6. dub. 8. n. 249. cum ſequent.* Molina *de juſt. tom. 1. tr. 2. diſp. 147. n. 27.* Maytana *in conſult. de ſpoliis nu. 65.* & alii penes ipſos. Vide etiam Henricum Caniſium *in Com. ad l. 3. decr. tit. 66. cap. 1. fol. 112. & tit. 27. cap. 1. fol. 195.* damnant ſimilem conſuetudinem tamquam irrationabilem ut potè Eccleſiæ nocivam, & pauperibus. Unde cùm Henric. II. inter conſuetudines avitas, quas obſervari volebat, una eſſet, quòd redditus Eccleſiarum vacantium ad ipſum pertinerent; quia talis conſuetudo erat contra libertatem Eccleſiaſticam, reprobata fuit à S. Thoma Cantuarienſi & ab Alex. III. ut patet apud Baronium *tom. 12. anno 1164.* & Richardum Bruneum *in Monarchia num. 53. S. 12.* Et ideò non gravabor hìc apponere carmina VVilielm. Briti illius ævi Poetæ apud Laurentium Landmeter *de vetere clerico lib. 2. cap. 29.* & Choppinum *lib. 1. Monaſt. numer. 9.* qui loquens de Henric. II. Rege Anglo ſic cecinit.

Sup. hoc infr. in §. 11. hanc Reſ. & in alia annot. poſita ad med. præcitati §.

Nam quoties Paſtore carens Prælatica ſedes,
Civili Letho, naturalive vacaſſet,
Protinus Eccleſiæ bona cuncta vacantia ab ipſo
Uſurpata ſuos convertebantur in uſus.
Sicque Dei ſponſam viduans, quantum ipſe volebat.
Cogebat placido ſibi demum nubere ſponſo.
Iſtaque cauſa fuit aliis ſpecialior, ob quam
Enſe trucidavit Thomam trux ille beatum,
Qui tam perverſos ritus abolere volebat.

6 Et ad confirmationem ſupradictorum etiam non gravabor hìc apponere verba Michaelis Rauſſel aſſerentis conſuetudinem aliquorum Regum Angliæ retinendi ſpolia Eccleſiarum pro ſuo ærario fuiſſe abuſum, Sic enim ait in Hiſtoria Pontificiæ juriſdictionis *lib. 5. c. 3. n. 38.* Henricus I. cùm mortuo Anſelmo noviPontificis cooptationem ad quinque annos diſtuliſſet, ut interea medios fructus lucrifaceret, calli-

callidè excuſabatur hanc moram ideò ſe afferre; ut poſt exquiſitam deliberationem aliquem tandem inveniret, qui Lanfranchi, & Anſelmi virtutib. reſpondens tantæ dignitati ſufficeret: Henric. deinde II. lege lata in Conventu Clurendon. ſtatuit vacantis Epiſcopatus, Archiep. Abbatiæ, & Prioratus redditus ad Regem ſpectare: verùm poſteà revocavit quidquid contra libertatem, & jura Eccleſiæ ſtatuerat: ſed non obſtante revocatione hunc abuſum perduraſſe teſtatum habemus, ex querelis Clerici Anglici 1306. Ita Rauſſel, unde apparet: quòd licet reges Angliæ intendiſſent habere Regaliam in Eccleſiis vacantibus,ut teſtatur Archidiaconus, & Butrius *in cap.generali de Elect.in 6.* tamen eis non licebat fructus dictarum Eccleſiarum ſibi applicare, ut docet Martha *loc.cit.de juriſd.p.2.cap.94.n.29.* & contrarium facientes abuſum rectè commiſiſſe aſſerit Rauſſel,& ideo iram divinam meruerunt. Unde loquens de Gulielmo Rege idem Rauſſel, *ubi ſuprà* ſic ait. Anglorum Reges quidam hujuſmodi redditus ſucceſſori reſervarunt; quidam fiſco ſuo ad dixerunt; ac iſtorum præſertim fuit Guilielmus Ruffus, qui ob hanc invaſionem creditur nutu divino transfixus ab uno ex ſuis, dum venatur ſagitta, qua ille feram appetebat. Ita ille. Audiant hoc Reges, & contremiſcant.

7. Ad quartum Argum. de Privilegio quod affert ex Luca la Barbera *in libro vocato Capibrevio Eccleſiaſtico* poſſet aliquis reſpondere ex Cardin. Baronio *tom. 11. anno 1097.* huic Auctori nullam fidem adhibendam eſſe, & ut verum fatear apud Siculos cordatos talis Auctor magnam non habet auctoritatem. Adde quod, qui adducit privilegium ejus literas docere, & proferre debet ex *cap. 1. de fide inſtrum. & ex cap. perrò de privil.* & ibi Abbas, Decius, & alii, quos citat & ſequitur Petrus de Urries *ad Ritum M.C.V. 235.part.2. n. 263.* & Barboſa *in Collectan. tom. 2 lib.5.tit. 33. cap. 3. num. 5.* & ita refellens aliqua Privilegia Regibus, ut prætendebatur conceſſa docuit ſac. Rota Romana *in Oſcenſi Canonicatus die 1. Decembr. 1595.* coram Pegna, *& in Aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ in cauſa Venetorum anno 1607.* quibus adde Peſantium *tr.de immunit.Eccleſiaſt.diſp.18.n.2.* & noviſſimè eruditum Joann. Ant. de Suara *in voto Platonis de primis inſtantiis, & aliis recurſibus §.1.fol.48.col.2.* cum Zulleſio *in Defenſione Abbatiæ Sancti Maximini ſect.2.§.4.* & ideò Caſtaldus *tr.de Imper. q. 100.n.16.* rectè docuit quod cum privilegia in facto conſiſtant quantum de eis conſtabit cum eis teneudum erit, non enim præſumuntur.

Sup.hoc ſup. in Reſ.8.ex doctis §.2 paulo poſt initium, à verſ. Quæri poteſt, & in R.11 § 2. ad medium à verſ. & ideò, & melius inf. in ar. 1.R.19.§.2. ante medium, à verſ. & certe qui privilegiũ.

8. Unde Card. Tuſchus *tom. 5. concl.342. num. 119.* & alii aſſerunt non ſufficere allegare privilegium Summi Pontificis in genere, ſed allegandum eſſe in ſpecie; ſed dictus Lucas nullum tenorem privilegii adducit, neque diem & annum conceſſionis nec nomen Pontificis; ergo, &c. Nec valet dicere, quòd de privilegio teſtatur etiam Ferdinandus cognomento Catholicus: nam Regi teſtanti de aliqua re non creditur, quando agitur de præjudicio tertii, ut docet Franc. Ferrer. *in Conſtit. hac noſtra obſervat. 3.num. 4.* Gaſpar Klokius *in tract. Nomicopolitico de Contribut. cap.20. num.441.* & alii. Nec etiam tutè Catholico Regi noſtro Martini Regis exempla proponi poſſunt, ex eo quod tunc idem Rex favebat partibus Antipapæ Avenionenſis. Et ego obſervo,quod in Epiſtola Regis nunc feliciter regnantis inferiùs apponenda, ad ſupremum Italiæ Conſilium nullam mentionem facit de ſupradicto privilegio; ſicut nec fecerunt Oratores Regis noſtri, in memor. ad Pontificem contra Reſponſiones N.c.8, *num. 157.* & tamen ibi obſervant Regem Galliæ habere tale privilegium.

9. Non deſinam hìc etiam adnotare, quod ex alio capite redditur hoc privilegium ſuſpectum: quia licet Molina *de Juſt. tom. 1.tr.2.diſp. 148. num. 33.* Mancinus *in contr. jur. differt. 5.c. 13. num.80.* & alii aſſerant ex gravi & rationabili cauſa poſſe ſummum Pontificem concedere facultatem diſponendi de bonis Eccleſiaſticis ad uſus profanos; tamen, ut benè advertit Sanch. *in Opuſc. tom. 1.lib.2.cap.2.dub.51.nu.9.* & Cordula *lib. 1. quæſt. 18.ad 1. & 2.* hoc non procedit quando Pontifex concederet facultatem diſponendi in notabili quantitate, ita ut eſſet valde oneroſa Eccleſiæ? vel pauperum neceſſitatibus: quæ omnia accident in Sicilia ex conceſſione aſſerti Privilegii, ut patet, nec eget probatione; ergo dicendum videtur,creditu difficilè eſſe tale privilegium de diſponendo ad libitum etiam in profanos uſus de bonis vacantium Eccleſiarum.

Sup hoc in 1.4 te.: Reſ. 10. in fin. & ex loca doctis. R. 20 ſi-gnanter, § ult. & inf. R. 27 §.1.& in 3.& in aliis, ut not.

10. Ad quintum Argum. quod Rex poſſit expendere fructus vacantium Eccleſiarum in quoſcumque uſus voluerit, ratione Regaliæ, quam etiam habet Rex Galliæ; Reſpondeo quod licet non deſint uſque ad hæc tempora qui temerè ſupradictas Regalias defendant, unde noviſſimè hoc anno 1641. Hieron. Florens *in dub. 1. Decret tit. 6. de electione, & electi poteſtate fol. 213.* ſic auſus eſt dicere. Eadem ratione defuncto Epiſcopo, vel Prælato Regalia vacantia, ſicut reliqua feuda quoties vacant, nomine Regis occupantur, & donec à Rege novus Prælatus Sacramento præſtito Regalia receperit, interim fructus omnes ſuos Rex facit, fructus inquam omnes, & per conſequens collationes etiam beneficiorum, quæ tempore mortis Epiſcopi, vel jure, & facto, vel jure tantùm, vel facto tantùm vacant. Hoc quidem jus Regium cum ſit antiquiſſimum ſimul cum Regno natum, hujuſmodi collationes, præjudicium non patiuntur per recentiora, nec eis poteſt derogari per Decretales, ſtatuta particularia Eccleſiarum, Pragmaticas, Concordata, Indulta, vel Mandata Apoſtolica. Ita ille cujus quidem verba cenſoria expurgatione Sacræ Congregationis Indicis,dignæ eſſe cenſeo. Et ideò adverſus ſupradictas Regalias acriter, & meritò inſurgit ex Doctoribus Gallis Remundus Ruſus *in Defenſ.contra Molinæum edita Pariſiis anno 1553.fol.mihi 370.* & inter Belgas Joan.Cochier. *in Vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ lib. 2. cap. 3.* & doctiſſimus Boetius Epon. *in Hereticis Quæſtionibus lib. 1. per totum*, ubi *num. 141.* ſic tandem exclamat. Dicimus igitur, ac alta voce pronuntiamus nullam prorſus aliam Regalium defendendorum rationem fore juſtam, præter ſolum, & unicum ſolius Romani Pontificis, Eccleſiæ Catholicæ Capitis inter homines divinitus conſtituti privilegium; quo laici rerum talium ſecundum commune jus alioquin incapaces ex mera gratia benignitateque ſummi Moderatoris Eccleſiaſtici redduntur earumdem capaces: ſic Eponius. Hinc individualiter pro caſu noſtro Martha *de juriſdict. part. 2. cap. 40. num. 29.* & Azorius *part. 2. lib. 8. cap. 4. quæſt. 2.* docent, nullatenus competere Regibus jus ſuper ſpolia vacantium Eccleſiarum. Unde Regibus Galliæ ex conceſſione Apoſtolica ſpolia Eccleſiarum vacantium pertinere, ex Duareno, & Choppino notaverunt Oratores Regis noſtri *in Replica*, *ad Reſponſiones N. cap.8. num.157.* ubi aſſerunt [Los eſpolios en Francia los gazon los Reyes por conceſſion Apoſtolica.] Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt Reges Francorum ſpolia Eccleſiarum vacantium non expendiſſe unquam nec expendere niſi in pios uſus, ut teſtatur Rauſel, Auctor Gallus *in Hiſtor. Pont.juris lib.5. cap.3.num. 15.* & tamdem (attendas quæſo amice lector) nullam Regaliam diſponendi de bonis vacantium Eccleſiarum pro libito Regibus competere, & præſertim Regi Siculo, ſed abuſum eſſe, non ex alio ore probandum eſt, quam Fiderici II. Imperatoris, & Siciliæ Regis. Is enim in quadam Bulla aurea, quam ſummariè adducit Spondanus *in Annalibus Eccleſiaſticis tom. 1. ann. 1213. num.4.* & per extenſum invenies apud Baronium, *tom. 11. anno 1097.* ubi ſic aſſerit. *Illum quoque dimittimus, & reputamus abuſum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Eccleſiarum vacantium noſtri conſueverunt anteceſſores committere pro motu propriæ voluntatis. Omnia nos ſpiritualia vobis, & aliarum Eccleſiarum Prælatis relinquimus liberè diſponenda, ut quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo recta diſtributione reddantur.* Ita Fridericus in ſupr. citata Bulla data apud Egram per manus Bertholdi de Niſe Regalis Aulæ Prothonotarii, quarto Idus Juli an. Domini 1213. quibus verbis ut liquidò patet, apertè fatetur ſe & alios Reges Siculos non potuiſſe de redditibus Eccleſiarum vacantiũ licitè diſponere ad voluntatis libitum ratione Regaliæ, & ſi aliquando ab ipſis hoc factum fuit, per abuſum factum fuiſſe aſſerere non veretur. Quid ad hæc reſpondebit ſupracitatus Miniſter Regius. Si Frideric. Imperator, & Rex Siciliæ hanc Regaliam liberè diſponendi de fructibus viduarũ Eccleſiarum ſibi, & anteceſſoribus ſuis de jure minimè competere cognovit. Quo jure ipſe auſus eſt Regibus Siculis illam tribuere. Negandum eſt igitur ratione Regaliæ competere Regib. fructus vacantium Eccleſiarum.

11. Ad ſextum verò Argum. de exemplis adductis in contrarium; Reſpondeo aliqua & non pauca ex ipſis reduci poſſe ad opera pia. Et de illa aſſignatione pro Creditoribus Cardinalis Rudolphi, ſola interceſſio Summi Pontificis ſecurum reddit Regem in conſcientia. Ad alia verò dicendum eſt, illa non ad jus, ſed ad factum pertinere, propter quod veritatem negare non poſſumus, neque illorum rationẽ dare tenemur, ſed hoc ad illos ſpectare, qui conſuluerunt Regibus noſtris talia facere. Adde quòd, quid fieri debeat ſpectandum ſit, & non quod factum eſt,ut patet *ex l.ſed licet. ff. de offic. Præſ. & ex cap. cùm cauſam, de elect.* Ideò pro coronide hujus reſol. apponam verba P.de Soto *in inſtit.Sacerdot. p. 2. ſect. 3.* ubi ſic ait: Conſtat ex decurſu totius Eccleſiæ ab Apoſtolis ex ipſo jure divino bona omnium Eccleſiarum, cùm Chriſti ſint meritò etiam pauperum eſſe, nec ulla ratione, aut humana poteſtate fieri poſſe, ut licitè in alios uſus, quàm Eccleſiaſticos,& pauperes expendi poſſint. Ita ille: Et Navar. Major, Syl. Angel. Alvar. Pelagius, & alii, quos citat & ſequitur Tanner. *in 2.2.D.Thom.diſp.4.q.6.dub.8.num. 249.* Verùm quia aliqui probabiliter, ut dictum eſt, ſentiunt

Sup. contento in hoc & ſeq. §§. in 1. 4. & 5. R. 17. & in aliis ejus prime not. & ſup in hac ipſa not. R in §. 3. ad med. & inf. in ult. à princ. uſque ad med.

co-

contrarium fieri poſſe, quando tamen ex juſta cauſa Summ. Pontifex privilegium alicui concederet: cùm in noſtro caſu privilegium ſit dubium, & cauſa etiam dubia, & facultas diſponendi nimis laxa, puto, ut dixi, Reges noſtros minimè in conſcientia ſecuros eſſe, ſi expenderent redditus Eccleſiarum vacantium in quoſcumque voluerint uſus.

14. Et tamdem non deſinam pro confirmatione ſupradictorum apponere hic Epiſtolam Philiphi IV. nunc feliciter regnantis, ſubſcriptam à toto ſacro Conſilio, & directam ad Ducem Alcalenſem tenoris ſequentis. [Illuſtre Duque primo de mi Conſejo de Eſtado, Virrey del Reyno de Napoles, y mi Lugarteniente, y Capitan General en el de Sicilia. Haſe recebido la carta, que me eſcriviſtes à 18. de Febrero deſte año con intervencion del Tribunal deſſe mi Real Patrimonio, en que me dals cuenta que haveys differido las executorias de quatro cartas mias; dos de 6. y dos de 23. de Ortubro paſſado: por las quales mande, que ſobre expolios y frutos de Igleſias vacantes ſe pagaſem 35. Ducados à D. Mariano Valgarnera, 600. à D. Pedro Teſtai, y à D. Ottavio Branciforte otros 35. porque quando tomaſtes à cambio los 1000. eſcudos ultimos, que ſe remetieron à Genova fue prometido que los 500. ſe pagarian con dineros de dichos expolios, y frutos de Igleſias vacantes, y que ſi ſe anduvieſſe pagando à otros ſe perderla el credito, que con tanto trabajo ſe va conſervando, y que con differir el pagamento correrian intereſes, y haviendoſe viſto lo que referieis en dicha carta, y que mi conſejo ſupremo de Italia me hà repreſentado, que eſta conſignacion de los expolios y frutos vacantes Eccleſiaſticos eſta deſtinada para limoſnas, y obras pias, y que los Señores Reyes mis predeceſſores de glorioſa memoria mandaron que los dineros procedidos de expolios no entraſſen en Theſoreria, ſino que eſtuvieſſen por cuenta à parte, y dellos ſe hà hecho ſiempre limoſna à Monaſterios, y otras obras pias en eſſo Reyno, y algunas vezes ſe ha dado para alguna obra pia muy forcoſa, y de gran reſpecto, aunque ſea fuera del: y aſſi miſmo ſe han dado à las perſonas proveidas en Arcobiſpados, y obiſpados, y los demas beneficios para ayuda à ſacar las Bulas de ſu Santitad de la dignidad ò beneficio, à que ſon preſentados. Y que yo no ſoy abſoluto dueño, y Señor deſtos frutos vacantes, y expolios de los Prelados, porque ſiendo procedidos de coſas Eccleſiaſticas, ſe han de convertir en dichas obras pias, y no deſtinarſe para otros fines, como lo han oſſervado los Señores Reyes mis predeceſſores, y yo lo he declarado en diverſas ocaſiones, mandando tambien, que no ſe den librancas ſobre expolios para pagar deuda, ni en conſideracion de ſervicios militares, y por via de penſion à perſonas legas, y que no ſe admittan las compoſitiones, que los Prelados quieren hazer en vida para diſponer de dichos expolios: porque en la diſpoſicion de dichos bienes ſe hà da atender à lo que viene à ſer mas provechoſo, y en beneficio de los pobres; y obras pias, y lo contrario ſeria dar ocaſion de eſcandalo, y convertirſe los frutos Eccleſiaſticos en otro fin de aquel paraquè fueron deſtinados. Y que la libranca de 145. ducados, que poco tiempo à mandè dar en el expolio de la vacancia del Arcobiſpado de Monreal para ayuda alla fabrica, y ſuſtengo de la fondacion que deſſeo hazer en las caſas, donde nueſtro Señor fueran offendido en eſta Corte por las perſonas, que caſtigò el Santo Officio. Y aſſi miſmo 45. Ducados, que hè mandado, ſe remitan aquì cada año haſta la cantidad neceſſaria para comprar capital de dos mil de renta, para dicha obra, y otras librancas de mucha piedad, que he dado ſobre eſta conſignacion, no tendrian efeto, ſi paſſaſſe adelante lo que havias prometida de pagar dichos 500. ducados, que ſe remetieron à Genova con los dineros procedidos de dichos, expolios, y frutos de Igleſias vacantes, y ſeria coſa de mucho eſcrupulo reſpeto de ſer eſte dinero rentas Eccleſiaſticas, y que yo ſucedo en ellas con la obligacion de Prelados, y de mala conſequentia para adelante. Suplicandome el dicho mi conſejo ſupremo de Italia mandaſſe que no ſe llegue à la caxa de los expolios, y que en todo caſo ſuplais eſta quantitad de 500. ducados de qualquier dinero, y que ſi ſe tuvieſſe ſacado de dicha caxa ſe bolvieſe luego à ella: ſin permittir, que ſe llegue à eſta conſignacion, ſino es para los efetos, à que eſta deſtinada, por que con eſte medio de las limoſnas ſe plaque Dios N.S. y conceda à eſta Corona proſperos ſucceſſos. Os encargo, que para poder tomar la reſolucion, que conviene en coſa tan importante, me digais lo que ſe os ofrece en la materia, y el fundamiento con que haveys aplicado ello à lo que dezis, no haviendoſe hecho nunca, haviendo en ello el eſcrupulo, que ſe apunta. De Madrid. 20. d' Agoſto 1633. Yo el Rey Carrera, R. Brancia. R. de Neapoli. R. Torrezila. R. D. Inicus Secretar.] Nota verò quòd ſtante ſupradicta epiſtola ex ordine Ducis Alcalenſis memoratus miniſter Regius pro ſua juſtificatione edidit votum cum rationibus adductis ſuprà, quas ſat à nobis labefactatas eſſe putamus.

13 Denique non reticeam, quòd poſt hæc ſcripta ann. 1635. & à vivis amiciſſimis viſa & approbata, edidit ſua erudita conſilia hoc an. 1640. Franc. Salern. qui *in lib. 1. conſ.* 18. §. 1. *num.* 5. noſtram ſententiam mordicus tenet, docens Regem noſtrum neque ex privilegio, neque ex conſuetudine poſſe expendere fructus Eccleſiarum vacantium pro libito in quoſcumque uſus voluerit, ſic itaque aſſerit. Omnino diſplicet cujuſdam Regii Miniſtri placitum, volentis poſſe Dominum Regem ad libitum in quoſcumque uſus etiam prophanos diſponere de Clericorum ſpoliis; ac fructibus vacantium Eccleſiarum: hoc enim jus neque privilegio, neque conſuetudine quæri poteſt, ut liquide conſtat: Prohibitio enim diſponendi de bonis Eccleſiaſticis in prophanos uſus eſt de jure divino, & naturali. Et quamvis nonnulli velint poſſe Papam ex gravi cauſa eam liberam concedere facultatem, tamen intelligunt in parva, non autem in notabili quantitate. Quamobrem dum hic Regius Adminiſter Regi favere nititur, ei penitus adverſatur Deinde concors eſt, ac ſemper fuit omnium aliorum Miniſtrorum ſententia, id juris Regi minimè competere. Ita Salernus cui noviſſimè addendus eſt erudititiſſimus, ac doctiſſimus Ioan. Solorz. Regius Conſiliarius *de Indiarum jure tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 78. ubi ſic ait. Et ſi concedamus Regem noſtrum juſto aliquo titulo, vel colore bonis Eccleſiarum vacantium potiri poſſe, adhuc tamen non videtur ſalva ſecuritate conſcientiæ ei conſuli poſſe, quod liberè & abſolutè pro arbitrio ſuo in quoslibet uſus expendere poſſit, cum quoad illa in locum Prælati intret & ſubrogetur, cujus obligatio erat ut potè Eccleſiaſtica, & intuitu Eccleſiæ quæſita in pios uſus erogare. Hæc Solorzan. qui quidem de directo adverſatur ſupracitato Miniſtro Regio, quem nos meritò in hac diſceptatione refellere conati ſumus. Manet igitur inconcuſſa noſtra ſententia, non poſſe Regem ad libitum in quoſcumque uſus voluerit, diſponere de fructibus Eccleſiarum vacantium Regni Siciliæ. Et ideò Filiuc. *tom.* 3. *tract.* 43. *cap.* 7. *quæſt.* 10. aſſerit quòd licèt de conſuetudine in Hiſpania aliiſque in locis ſpolia Summo Pontifici, non ſolvantur, reſervantur tamen vel ſucceſſori, vel cedunt Eccleſiæ. Unde ex his meritò refellendus venit Iſacius Habert *de Conſenſu Hierarchiæ, & Monarchiæ lib.* 2. *fol.* 78. qui contra Regem noſtrum acriter invehitur falsò aſſerens, illum in Sicilia Eccleſiarum, & Clericorum ſpolia expilare, atque diripere, quod etiam dixit Sulpicius Mandrinius *in Chimera excisa c.* 4. *fol.* 89. Sed hi tanquam ſcriptores non bene affecti, non ſunt audiendi. Nam Reges noſtros fructus Eccleſiarum vacantium in Sicilia ſemper in pios uſus expendiſſe, & expendere apertè patet, nec aliter poſſe fieri puto.

Pro contrari in hoc, & vers. In § 12. hujus Res. à medio usque in finem, & in aliis ejus not.

R E S O L. XV

Quid ſentiendum de aliquibus Conſtitutionibus Juſtiniani Imperatoris, præſertim de Conſtitutione 3. 5. 6. 57. & 58. Ex p. 1. tract. 2. Reſol. 106. aliàs 105.

§. 1. AD hoc dubium noviſſimè reſpondet Tanner. *in* 1. 2. *D. Thom. diſput.* 1. *quæſt.* 4. *dub.* 1. *num.* 30. ſic aſſerens: (Conſtitutiones Juſtiniani de rebus Eccleſiaſticis, quatenus quidem juſtæ ſunt; & legitimæ, non ſunt leges, aut ſanctiones Eccleſiaſticæ, novi quidpiam ordinantes, præſcribentes, aut definientes circa fidem, diſciplinamque Eccleſiaſticam; Sed ſunt meræ executiones Canonum, jam ante in Conciliis legitimè conſtitutorum, ſpectantes ad Conſervationem, & ſecuriorem eorumdem obſervationem.

2. Dixi tamen *quatenus juſta ſunt:* quia negari non poteſt, Juſtinianum nonnulla etiam liberius præter jus, faſque ſanxiſſe. In qua re quantum, & ſibi ipſi, & toti imperio nocuerit, non obſcurè oſtendit Baronius anno Chriſti 528. & anno 546. ubi breviter ait, eum, dum dogmatibus Eccleſiaſticis perſcrutandis, pluſquam decet Imperatori, curioſè vacaret; univerſum peſſundediſſe Imperium.] Ita ille, & ante illum Azorius *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 20. *Item leg.* Iniquis igitur Juſtiniani, & aliorum Principum ſæcularium legibus circa perſonas, & cauſas Eccleſiaſticas ſancitis rectè communi jure derogatum eſſe conſtat, *ex cauſa* 11. *q.* 1. & *cap. non minus de immunit. Eccleſ.* & *cap. quamquam de cenſ. in* 6. cum Bulla Cœnæ.

RESOL. XVI.

Animadvertuntur aliqua in defenſionem immunitatis Eccleſiaſticæ.

Et inter diverſos diſcuſſos caſus in textu hujus Reſolutionis quæritur, an Epiſcopus habeat territorium in ſua Diœceſi?
Ex p.7. tr.10. & Miſc.1. Ref.3.

§. 1. NOviſſimè Acacius Rippol vir quidem doctus edidit Tractatum *de Regalibus, & in cap.11. n. 1. & ſeq.* ſe defendit de aliquibus opinionibus in cauſis Clericorum, quos ego adverſus illum olim notaveram; & adducit in ſui defenſionem Concordata inita cum Summo Pontifice Rectè igitur ego dixi de jure illas opiniones non poſſe ſuſtineri, quod verò in Catalonia deducantur in praxi, ratione Concordatorum, debebat Rippol hoc animadvertere; ſed de ipſis me remitto veritati; nolo enim Regi meo aliquid juriſdictionis detrahere, ſed multò magis Summo Pontifici.

Sup. contento in hoc §. ſupr. in ref. 8. & in aliis ejus 1. & 2. not.

2. Verum in defenſionem Eccleſiaſticæ immunitatis non deſeram hic adnotare aliqua, quæ dictus Rippol aſſerit non admittenda, & primo *in dicto cap.11. num.14.* docet poſſeſſionem, & uſum antiquiſſimum probare conceſſionem privilegiorum Apoſtolicorum. Hæc quidem doctrina non eſt admittenda, & eſt perniciosiſſima, nam Principes poſſent ſe tueri judicando Clericos, vel aliud faciendo contra Eccleſiaſticam immunitatem, ut obſervat Marca *de concordia Sacerdot. & Imper. lib.3. cap.9. num.6. & cap.10. num.2.* aſſerendo habere Pontificium privilegium, & in ejus probationem adducere poſſeſſionem centenariam, vel immemorialem, etiam ſi nullæ exibeantur Privilegii tabulæ. Sed hoc dicere eſt abſurdum, nam omnes conſuetudines immemoriales contra Eccleſiaſticam libertatem, damnatæ à Sacris Canonibus probarent Privilegium Pontificium. Dico igitur cum Suarez *in Regem Angliæ lib.4. cap.34. n.17.* ſolam nudam conſuetudinem etiam immemorialem non ſufficere in hac materia ad probandum privilegium. Tum quia illa regula non procedit in conſuetudine reprobata per legem, ut Rochus Curtius, & alii tractantes de conſuetudine tradiderunt; tum etiam quia valdè odioſum eſt privilegium hoc, & difficile, ac raro conceditur, & ideò niſi legitimè probetur, non præſumitur; ſolus ergo uſus quantumvis antiquus, cùm in facto conſiſtat, non probat ſufficienter jus, ſeu privilegium. Et hanc ſententiam ego ſatis improbavi ex multis aliis rationibus, & Doctoribus *in diſceptatione Apologetica de Retentione Bullarum* contra Salgadum *reſ.12.*

Sup. hoc infra in Ref. 301. §. 2.1. & 3. & ſupr. in terti. ex Ref. 63. lege doctrinam §. 2. & 3. & ex Ref.64. §.2. In fin. 9. Ad doctrinam, & ex ref 115. § Probatur, & ex Reſol. 116. §. Non valet.

3. Secundo *in d. c.11. n.38.* aſſerit Rippol Epiſcopos non habere territorium in ſua Diœceſi, ſed hæc doctrina non eſt admittenda. Dico igitur Epiſcopum habere territorium, ex text. *in termin. in cap. omnes Baſilicæ*: ibi, *in cujus territorio*, &c. *quæſtion.7.* Hoſtienſis *in cap. cùm contingat*, ubi Innoc. & Joan. Andreas *de foro compet.* Abbas *cap. cum ab Eccleſiarum, ſub n.10. verſ. Unum tum ſcias, de Off. ord.* Alexand. *in addit. ad Barb. in leg. pupillus, §. territorium, de verb. ſignif.* & quia habet imperium certo loco applicatum, *c.1. de Off. ord.* Bil. *leg. ſive pars C. de dilat.* Berta *de Ep. in 3. p.4. libri.... n.3.* ideò cùm habet jus terrendi certo loco, dicitur habere territorium *d. leg. pupillus, §. territorium*; & propterea videmus, quod laici in Eccleſia delinquentes, tamquam in territorio Epiſcopi delinquentes, per Epiſcopum puniuntur, per Afflict. *in Conſt. Regni, in Conſt. incip. multa leg. ſub n.6. ad fin.* & propterà ceſſante ratione territorii, ceſſat ratio ſupra allegata; ſit enim de territorio Epiſcopi laicus delinquens in delictis Eccleſiaſticis *gloſſ. in Conſt. Item ſi nulla in verb. ab Eccl. C. de Epiſc. & Cleric.* Unde etiam colligitur reſponſio ad text. *in c. poſtul. de foro compet.* qui conſuevit principaliter allegari pro contraria parte, ubi probatur, quòd ſi Epiſcopus in cujus Diœceſi eſt commiſſum delictum, condemnavit, & privavit Clericum beneficio, quòd in alia Diœceſi habebat, non exequitur ſententiam, ſed Epiſcopus Diœceſis, in qua eſt ſitum beneficium; nam illud procedit, quia cum in alia Diœceſi nullam habeat poteſtatem, ratione territorii, prohibetur ſibi tali executio, ut per Dec. *in cap. paſtoralis, §. quoniam, n.3. de reſcriptis*. Sed ſi contingat executionem fieri in ſua Diœceſi ceſſat hęc prohibitio.

4. Confirmatur noſtra ſententia ex alio textu nempe ex *cap. fi. de conſt. in 6.* ubi Bonifacius VIII. dicit, quod ſtatutum Epiſcopi contra fures non habet locum in his, qui commiſerunt furtum extra ejus Diœceſim, & reddit rationem, quia extra territorium jus dicenti impunè non paretur, ergo Epiſcopus habet Territorium, & ita notat ibi Gem. *in ult. not.* omnis namque juriſdictio ordinaria requirit Territorium, cui cohæreat, & ſine eo non poteſt ſubſiſtere, ita Bald. *in leg. ſi quis ex conſenſu, n.9. in fine, C. de Epiſcopali aud.* & communem opinionem eſſe, dicit Boer, *dec.227.* & probatur *in leg. fin. Cod. ubi, & apud quem*, eſt enim Territorium ſpatium terræ munitum juriſd. Bald. *in Rubr. quæ ſint regalia*, Dec. *conſil.649.* Boer. *ubi ſuprà n.7.*

5. Præterà hoc patet, quia Diœceſis idem in effectu ſignificat, quoad Juriſdictionem Eccleſiaſticam, quod Territorium, quoad temporalem, Joan. And. Gem. & Doctores *in cap. cùm Epiſc. de offic. ord. in 6.* Sed, qui habet Territorium, habet poteſtatem coercendi ſuos ſubditos, quia Territorium ſonat ſuperioritatem coercitionis Old. *conſ.176.* & exequutio fit in ſubditos Territorii exequentis, *capite Rom. §. contrahentes, de foro compet. in 6.* & quod Diœceſis idem ſit quod territorium tenuit Angel. & Doctores *in Auth. quomodo Epiſcopos, §. non aliter.* Alber. in dictionario, verbo Diœceſis: Dicunt enim quod Diœceſis ſignificat locum ſpiritualem, ſicuti Territorium locum temporalem. Unde ex his omnibus patet negandum eſſe Rippol. Epiſcopos non habere Territorium.

6. Tertiò, *in d. c.11. nu.24.* tenet tunc aliquod ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam quando auſertur, quod Eccleſiæ acquiſitum eſt, ſecus autem ſi ex juſta cauſa prohibetur aliquid acquirere; ſed hæc doctrina eſt reiicienda, quia ex illa ſequeretur validum eſſe ſtatutum, quod bona v. g. ſtabilia non relinquantur Eccleſiis, quod omninò negandum eſt. Unde opinionem Rippol. eſſe prorſus reprobandam ego ſatis probavi *in p.6. tract.3. reſ.9.* Ideò omninò me recognoſcas.

Sup. hoc infra in tr.3 Ref.17. & in alio §. ejus annot.

7. Quartò, Idem Rippol. *in meo C. num.70.* adducit textum qui eſt *c.141. 2. p. cauſ.2. q.7.* ex cujus verbis, ait ille: ſatis evidenter apparet Summum Pontificem ſe correctioni Imperatoris ſubiicere; ſi igitur Sum. Pontifex de ſe hoc facit, quid mirandum quod Clericos in certis caſibus permittat à Judicibus ſæcularibus judicari? Ita ille, ſed optarem hæc nunquam dixiſſe: nec talem textum adduxiſſe: Dicendum eſt igitur, Pontificem in illo textu ſubjeciſſe ſe Imperatori, tamquam Judici arbitro, & quoad vim directivam, non coactivam, ut optimè obſervat Suarez *in Regem Angliæ lib.4. cap.7. num.9.* & Bellarminus *de Rom. Pontif. lib.2. c.29.* igitur non debebat Rippol. de illo textu tam magnum feſtum facere, nec argumentari de vi directiva ad coactivam.

8. Item dictus Rippol. *in cap.6. numer.37.* defendens recurſum Clericorum ad Judicem Sæcularem pro vi tollenda docet, Judicem ſæcularem poſſe ſupplere negligentiam Judicis Eccleſiaſtici; ſed hoc minimè eſt admittendum, ut expreſsè patet *in c. qualiter & quando de Judic.* Et ita ex eodem textu, probant Gloſſa, & Panormit. *ibid. n.7.* Gloſſa *in cap. placuit el primero, 11. quæſt.1.* Archidiaconus *in d. cap. filiis vel nepotibus, 16. q.7.* & ratio eſt: Nam Judex ſæcularis nullam habet juriſdictionem in Clericum reum, neque poteſt ab Imperatore accipere: ergo propter negligentiam Eccleſiaſtici illam habere non poteſt, cum illam non acquirat ex vi Juris Divini, Canonici, aut naturalis. Tum etiam nam Judex laicus inferior eſt Eccleſiaſtico, & inferior ſuperioris defectum ſupplere non poteſt, cùm ergo è converſo Judex Eccleſiaſticus ſuperior ſit laico, rectè poteſt negligentiam laici ſupplere; erit ergo in eo caſu remedium petendum à ſuperiori prælato.

Sup hoc infra in Ref. 56. 57 & 58. & leg etiam doctrinam Ref. 19

9. Nec obſtat textus *in Auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis collatione 9. & novella 123. §. ſi quis autem perniciaria*, ubi conſtituit Juſtinianus, quod data negligentia Judicis Eccleſiaſtici licitum eſt actori laico coram ſæculari Judice Clericum vocare, & idem *in novella 83. authent. ut Clerici apud proprio Epiſcopos*: & refertur *in c. ſi quis cum Clerico. 11. quæſt. 2.* fatemur tamen, quòd in hoc articulo nulla eſt habenda ratio deciſionum Juſtiniani, qui non potuit privilegium Clericorum limitare.

10. Ad auctoritatem *cap. filiis* quod adducit in ſui favorem Rippol. reſpondeo dictum textum variè à Doctoribus interpretari. Primò interpretatur Gloſſ. *verbo Regis*, ſuprà allegata locum habere quando Epiſcopus, propter potentiam Clerici dilapidantis eum non poteſt comprimere, & poſtulat à Rege, ut eum corrigat *argumento, c. petimus 11. q.1.* ſed communiter damnatur quia contrarium probat ipſa litera textus, nec Rex habet poteſtatem corrigendi, ut ſæpè repetitum eſt. & ita damnatur gloſſ. ab Archidiacono, & Bellamera, *ibi* Abbas, & communis *numer. 7. in dic, cap. qualiter & quando*: Secundò interpretatur gl. deficiente Epiſcopo Clericum dilapidantem à Rege puniri poſſe *argumento c. ex tranſmiſſa de foro comp.* ſequitur Turrecremata *ibi*; ſed errant à parte, quia Epiſcopi negligentia non ſufficit ad tollendam laicorum incapacitatem, ut expreſsè definitum eſt *in dicto capite, qualiter, & quando, de judiciis*, ex quo

Sup hoc infra in Ref 35 § 1. & ult. ad medium, & in Ref. 59.

Sup hoc infra in Ref. 40. §. 11. & in Ref. 58. 59. & 60.

quo gloſſam improbaut Archidiaconus, Bellamera *ibi*, Abbas, & communis, *n.7. in dicto cap. qualiter, & quando*. Tertiò, Archidiaconus, & Abbas interpretantur Regis auribus denunciandam eſſe Sacerdotis culpam, non ut ipſe Clericū comprimere poſſit, ſed ut hortetur, & inſtet apud ſuperiorem. Reiicitur tamen ex eo quòd eodem gradu denuntiatur ibi Regi ſi Metropolitanus neligens fuerit, quo denuntiaverat Metropolitano, ſi Epiſcopus negligeret, ſed Metropolitano denuntiatur, ut corrigat, ergo & Regi. Ideo quartò alii tentant textum intelligi, quando Rex fuiſſet patronus ut conſtat ex iiſdem? Improbatur tamen, quia, & divinat, & quia verius quod licèt Rex ſit patronus, cognitionem non habet contra Clericos à ſe præſentatos ex noſtro textu & *capite ſequenti*. Unde vera eſt interpretatio textus *in dicto cap. filiis, vel nepotibus*, procedere juxta antiqui temporis conſuetudines, novioribus à Pontificum Conſtitutionibus jam abrogatas, ut conſtat ex noſtro textu, & apertius ex *Capite, ac ſi Clerici, capite Clerici, & dicto capite qualiter & quando*, ex quo correctum eſſe ſentiunt Archidiaconus, & Bellamera: *ibi*, affirmant Imola, & Abbas *d. n.7. in d. cap. qualiter, & quando*, ita veriſſimum eſt.

11. Nota verò quod idem Rippol, poſteà *in c.12. num.98*, contrariam ſententiam docuit, (& ideò videtur ſe retractaſſe) aſſerendo nullo modo ob negligentiam Prælati poſſe habere recurſum ad judicem ſæcularem.

12. Et tandem aſſerit Rippol. *in cap.27. num.42.* repreſalias poſſe indici à judice ſæculari contra perſonas Eccleſiaſticas; ſed hæc ſententia pugnat expreſſè cum textu *in cap. & ſi pignorationes de injur.* & illam meritò refellit eum multis Martha *de juriſ. p.4. cent.1. caſ.41. num.26. & ſeq.* Vide etiam Sayr. *de cenſ. lib.3. c.34. n.22. & ſeq.* cum aliis quos citat & ſequitur Barboſ. *in noviſſ. edit. de offic. & poteſt. Epiſc. p.3, Alleg.50. num.218.*

13. Et hæc adnotare volui, non quidem animo contradicendi Rippol, viro quidem docto, ſed in defenſionem Eccleſiaſticæ immunitatis; de cætero dictum tractatum ſatis utilem, & eruditum exiſtimo.

R E S O L. XVII.

An Summus Pontifex habeat in toto Orbe Chriſtiano temporalem poteſtatem? Ex p.1. tr.2. Reſ.22. aliàs 121.

§. 1. PRima ſententia docet, Summum Pontificem in toto orbe Chriſtiano juriſdictionem, & poteſtatem immediatè à Deo ſibi commiſſam habere habitu quidem, cùm ejus uſum, & exercitium in ſæculares tranſtulerit. Ita DD. quos citat Chriſtophor. de Anguiano *ubi infrà num.15.* Comitolus *in tract. Apologet. c.3. per tot.* Pereira *ubi infrà nu.1.* Martha *de juriſdict. part.1. c.18. cum ſeq.* & hanc opinionem noviſſimè ex Theologis docet Peſantius *in tr. de poteſt. Pontificis, diſput.2. & ſeq.* ubi probat hanc ſententiam ex multis juribus, & præcipuè per extravag. *Unam ſanctam*. Bonifacii VIII. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Valenzuelam *in defenſ. Monitorii Pauli V. p.7. n.45. & ſeq.*

2. Sed mihi contraria ſententia probabilior videtur, quam tenent communiter Theologi, & plerique Juriſconſulti. Dico igitur, quòd Summus Pontifex in terris Principum non habet juriſdictionem directè quoad temporalia: ex vi tamen Pontificalis officii habet ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia, quando id expedierit ad quietem, & conſervationem, ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale, ac ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendum. Poteſt igitur Summus pontifex indirectè, & minus principaliter, exercere ſupremam poteſtatem in temporalibus, quatenus id exigit, ut diximus finis ſupernaturalis, & in ordine ad bonum ſpirituale. Et ita docet Bellar. *contr.3. lib.5. cap.6.* Malderus *in 2.2. q.1. art.10. dub.8.* Azor. *p.2. lib.11. c.5. q.6.* Suar. *de leg. lib.3. c.22.* Tann. *in p.2. diſp. 4. q.4. dubit.1. n.31.* Molin. *de juſt. tom.1. tr.2. diſp.29. concl.3.* Rebellius *p.2. lib.14. quæſt.23. ſect.1. n.2. & 3. & ſect.5. n.29.* Chriſtophorus Anguiano *tract. de leg. tom.1. lib.3. contr.17. nu.29. & ſeq.* Maynardus *de privileg. Eccleſ. par.1. art.6. num.1.* Salgado *de protectione Regia, tom.1. p.1. cap.1. prel.1. n.55.* Cevallos *tract. de cognitione per viam violentiæ, in Prolog. nu.9. in fine, & n.12.* Paramus *de origin. Inquiſ. lib.3. quæſt.1. opin.4.* Sylvius *in 2.2. quæſt.66. articul.1. quæritur concluſ.2. & 3.* Pereira *de manu regia, prel.1. num.4. & ſeq.* Barboſa *in collectan. tom.2. lib.4. tit.17. cap.13. num.37.* Morla *in empor. jur. part.1. tit. de juriſd. quæſt.4.* Sotus *in 4. diſt.25. quæſt.2. art.1.* Turrecremata *in ſumma lib.2. c.13.* & alii penes ipſos. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. cap.18. n.2. & ſeq.* Reſtat modò reſpondere ad argumentum ex Bonifacio Pontifice.

Sup. hoc infra in Reſ. 129. §. 1. ante medium, à Verſ. conſequentia, & late infra in tr. 15. Reſ. 7. 8 & 9. per totas, & in ſeq. 22 ex Reſ. ... § Sed diſplicet & in tr. 8. Reſ. 7. in princip.

R E S O L. XVIII.

Quomodo ſit intelligenda Extravag. Unam ſanctam *Bonifacii VIII.* Ex part.1. tract.2. Reſ.123. aliàs 122.

§. 1. REſpondeo cum Chriſtophoro Anguian. *loco citat. in tractat. de leg. lib.3. cont.17. num.64.* quòd mens Pontificis in ſupradicta extravagante nequaquam fuit, velle Reges, & Principes Chriſtianos ſubiicere magis imperio Eccleſia, quàm antea erant; ſed tantummodò demonſtraſſe, quòd ultra gladium ſpiritualem, eſt etiam in Eccleſia gladius temporalis, non actu, & directè exercendus; ſed habitu, & indirectè duntaxat, eo modo, quo *in ſuperiori reſol.* dictum eſt. Verùm quia multi putabant, nec rectè, utrumque gladium eſſe actu apud Romanum Pontificem, & imperium ab eodem haberi, idque tamquam veritatem catholicam definitum eſſe in dicta Extravag. *Unam ſanctam*, ideò Clemens V. ad tollendum illum rumorem ſtatuit in Extrav. *Meruit*. Bonifacium VIII. in dicta Extravag. *Unam ſanctam*. non generaſſe præjudicium Regi, Regno, aut Regnicolis Franciæ; neque intendiſſe Bonifacium, neque mentis ſuæ fuiſſe, aliquod illis præjudicium inferre, nec illos magis ſubjeciſſe, quam antea eſſent ſubjecti; ut ita dicta Extrav. *Meruit*. nihil novi conſtituerit; ſed magis declaraverit prædictam Extravag. *Unam ſanctam*, quæ ex tot Interpretum Commentariis aliquantulum obſcura videbatur. Hæc Anguianus perdoctè, ut ſemper ſolet. Sed ex ſupradictis ſequitur deciſio ſubſequentis Reſolutionis.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

R E S O L. XIX.

An Summus Pontifex poſſit cognoſcere, & judex exiſtere competens, ubi lis aliqua, & diſcordia oritur inter duos Supremos Principes neminem in temporalibus recognoſcentes? Ex part.1. tract.2. Reſ.124. aliàs 123.

§. 1. REſpondeo, quòd ſi dum conſentiunt in Judicem aliquem, vel arbitrum, & ex tali diſcordia, ſeu lite, probabiliter timetur, vel fidei catholicæ, vel Eccleſiæ, ſeu boni ſpiritualis detrimentum, ex bello, ſeditione, vel perturbatione Reipublicæ; tunc poteſt, & debet Romanus Pontifex in ordine ad fidem ſupernaturalem, & ad vitanda ejuſmodi incommoda, cognoſcere, & ſententiam ferre, cui tales Principes Chriſtiani ſtare tenentur. Et ita docet Molina *de juſt. tom.1. tract.1. diſp.19.* qui citat Victoriam, Riccium, Durandum, & Turrecrematam. Idem docet Sotus *in 4. diſt.25. q.2. art.1. concl.4.* & Anguianus *tr. de legib. t.1. lib.2. contr.17. n.79.*

Quoad hoc in tom.7 tr. 7. lege doctrinam Ref. 3. & alterius vel. eius not.

Sed ad alia procedamus magis in praxi occurrentia.

R E S O L. XX.

An Reges, & Principes recipiant ſuam poteſtatem immediatè à Deo?

Et quid de poteſtate Pontificis? Ex part.1. tract.2. Reſ.126. aliàs 125.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Cevall. & aliqui Juriſconſulti. Alii ſecus ſentiunt. Sanè Pontificem ſuam poteſtatem accipere immediatè à Deo, apud omnes conſtat.

Sup. hoc in Reſ. 125. §. 1.

2. Nec obſtat, quòd homines eligere Pontificem dicuntur; nam eligendo, ſeu nominando, nullam ipſi poteſtatem, vel authoritatem pontificiam electæ perſonæ tribuunt: ſed eam ſolummodò Deo veluti præſentant, & offerunt, à quo demum ſuam poteſtatem accipiat: eſt igitur electio iſta tantùm conditio ſine qua Deus poreſtatem Pontificis in hominem non transferret, non autem ratio, ſeu medium quo electores ipſi eam poteſtatem electo tribuant.

R E S O L. XXI.

An Reges in aliquo caſu ſint judices exemptorum? Ex par.4. tr.1. Reſ.73.

§. 1. AFfirmativam ſententiam tenent Doctores, quos citant & ſequuntur Pereira *de manu Regia p.2. c.22. n.17.* Bobadilla *in pol. tom.1. lib.2. c.18. n.127.* & Cenedo *in Decretum collect.37. n.3.* aſſerentes quòd Clerici, imò & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ exemptæ ab Ordinariis locorum, quamvis ſint immediatè ſubjectæ Pontifici, ſi tamen non habeant ſuperiorem in Regno, qui eos puniat, ſi delinquant, poſſunt conveniri coram judicibus laicis, eo pacto, quo tradit Thomas Mieres *in conſt. Cathal. coll.2. c.11. in prin.*

Vide

Vide etiam Michaelem Ruſſel. *in hiſtor. Pontific. juris lib.* 4. *cap.3.num.*46.

2. Sed hanc opinionem Camillus Borellus *in addit. ad ſpeculum Bellug. rubr.*11. §. *videndum, in lit.G.* exiſtimat eſſe iniquam, nec ſervari debere, & noviſſimè reprobat Megalius *in 3.part.lib.3.cap.*11.*num.*37. illam vocando falſam, quia, cum generaliter omnes Eccleſiaſtici à laica juriſdictione immunes ſint, multò magis hæc exemptio illis Eccleſiaſticis erit concedenda, qui ex ſpeciali privilegio habent, ut ſoli Papæ ſubdantur, etenim per hanc exemptionem generali privilegio Clericorum non derogatur, ſed illi hoc amplius additur, ut qui ex hoc privilegio munitus, ſoli Papæ ſubdatur, alioquin ſpecialis ſavor in odium illius retorqueretur, contra *leg. quod favore, Cod. quod de legib.* Ita ille.

R E S O L. XXII.

An ſit licitum Principibus Chriſtianis, & Magiſtratibus laicis diſcutere facultates, & poteſtatem alicujus Nuncii, qui in illam Provinciam à Pontifice mittitur? Ex part.1. tr.2.Reſ. 68. aliàs 67.

§. 1. NEgativè reſpondetur communiter contra Covarruv. *pract. qq. cap.34.num.*4. & Bobadill. *in Polit. tom.1.lib.2.c.18.n.*207. & ita docet Bonacina *de legibus, diſput.10.quæſt.2. punct.1.§.1.n.*15. Peſantius *de immun. Eccleſ. diſp.*20. Azorius *p.1. lib.5.c.14.q.*9. & alii.

2. Nec valent rationes, quas adducit Covarruv. quia ad ſummum tantùm probant, Nuntiorum poteſtatem diſcuti debere, per Judices Eccleſiaſticos, qui in illis Regnis reperiuntur, ut ſunt Epiſcopi, Archiepiſcopi, &c. Ex commiſſione verò Summi Pontificis debent Nuntii exhibere Regibus, ſeu Magiſtratibus, literas ſuarum legationum, ut eis innoteſcat legitima eorum legatio, & authoritas, ut colligitur *cap. nobiliſſimus diſp.*97.

R E S O L. XXIII.

An liceat Principibus Legatos, & eorum famulos atrociora ſcelera perpetrantes, ſine violatione juris gentium condigna ultione punire?

Et explanatur in hoc caſu differentia inter Legatos Principum ſecularium, & Nuncios. & Legatos Summi Pontificis. Ex part.6. tr.8. Miſc.3. Reſ.2.

§. 1. NEgativam ſententiam docent aliqui, quam conantur probare ratione & exemplis; quia ut obſervat Franciſcus le Vayer Doctor Gallus *de legacione cap.*4. unicuique notum eſt, Legatum ſive inter ſuos, ſive inter exteros ipſaque hoſtium tela, ſacroſanctum inviolabilemque eſſe, ut qui eum percuſſerit, pulſaverit, vel etiam verbo offenderit (quod etiam non ſolum de ejus perſona, ſed de nota ejus familia univerſoque comitatu dictum velim) jus gentium, omniaque ſocietatis humanæ jura violaſſe videatur. Et ideò Ugo Grotius *de jure belli lib.2.c.18.n.*4. & Kirchenerus *lib.2.cap.*2. docent Legatum etiam contra Rempubublicam molientem nefas eſſe puniri; & Romanos hoc olim feciſſe ex multis exemplis comprobatur.

2. Sed ego contrariæ ſententiæ prorſus adhærendum eſſe puto. Aſſero igitur, quòd licèt Legati divino & humano præſidio vallentur, ut aſſerit Tullius *oratione 3. in Verrem*, & obſervat Reinuldus *condit. de fide Politica lib.2.cap.*13. Paulus Buſius *de Republ. lib.3.c.6.n.*1. Alexander ab Alexandro *Geniarium dierum lib.5.cap.*3. & ibi Tiraquellus *in Annotat. liter.T.* Tholoſanus *de Republica lib.11.cap.10.num.*14. eorumque jus ſanctum, & inviolatum jure gentium habitum ſit, ut ex Theologis docet Banez *in 2. 2. D. Thomæ quæſt.57. artic.*3. & Aravio *in 1.2.q.92.diſp.1.ſect.6.difficult.3.n.*15. quòd quidem ferè omnia, veterum monumenta teſtantur. Unde *in leg.17.ff. de legationib.* ſic habetur: Si quis Legatum pulſaret, contra jus gentium id commiſſum eſſe exiſtimatur, quia ſancti habentur Legati, id eſt, inviolabiles, ut ait Gloſſa. Et ideò in ſignum ſecuritatis olim portabant ſagmina, herbas, ut patet *in leg.8. §.1. de rer. diviſ.* Tamen ex his non ſequitur impunè atrocia crimina committere: neque Principes apud quos degunt, ſi velint, non poſſe illos debita animadverſione punire: aliter eorum immunitas & licentiam delinquendi aperiret, & patrocinium turpitudini pateret.

3. Si igitur Legati facinora atrociora commiſerint, utiq; Principes nō tenentur illos liberos & impunitos dimittere: Sic Phileas Tarentinus cum Romæ legatione fungeretur, ad obſides Tarentios aditum ſibi invenit, & corruptis duobus æditivis, cuſtodia eduxit, & comes itineris factus cum ipſis una aufugit, unde ab itinere cum illis retractus & in comitium deductus virgis populo probante cæſus & de ſaxo ejectus eſt. Ita Livius *lib.*15. Sic Alexander Legatos Perſicos jugulavit, quòd filias Aminthæ ad concubitum flagitaſſent. Ita Juſtinus *lib.*7. Sic Marc. Anton. Auguſti Legatum, quòd liberius cum Cleopatra egiſſet, verberibus nudum cædi juſſit. Ita Vvaſetticus in oratione funebri Stephani Regis Poloniæ. Sic Baſilius Moſchovitarum Rex clavo Pileum capiti cujuſdam Legati affigi juſſit, quòd ruſticè caput texiſſet. Ita Sigiſmund. Barſius *in Hiſt. Moſchovit.* Sic etiam ob injurias verbales Alexander Severus Legatos Parthorum in Phrygiam relegavit. Ita Herodian. *lib.*6. Sic Stephanus Velachiæ Præfectus ex ſimili cauſa Legatos Fraccopi Tartarorum Principis ad necem damnavit. Ita Bodin. *de Republ. li.5. c.5.n.*619. & paſſim plura occurrunt exempla, quæ congerit Kochier *de Legato, cap.*42. ubi inter alia apponit illud Oratoris Franciſci I. Galliarum Regis, qui Mediolani propter homicidium capite plexus eſt. Et ideò Philippus II. Hiſpaniarum Rex in famulo Legati Venetorum capitis, & fuſtigationis ſententiam tulit, licèt eos poſteà liberaverit, ſcibens ad omnes Principes ſe nolle Legatos ſuos immunitate muneris ſanctiores eſſe, quin Legibus eorum Regni conveniri, & condemnari poſſint, ſi quando facinus quodpiam ab Officio, aut mandato ſib impoſito alienum commiſiſſent. Ita Franciſ. Marſelder *de Legato, lib.2. differt.*13. Unde rectè, quicquid garriant aliqui, Theodatus ad Oratores Bizantinos, teſte Procopio *lib.1. de Bell. Goth.* reſpondit jus gentium tandiu Legatis ſervandum eſſe, quoad ipſi jure Legationis abuſi non fuerint: nam dignitas, & officium eos minimè tueri debet, qui illo abutuntur, ut habetur *in l. judices, C. de dignitatib. & leg. quoties, eod. tit.* Et ideò eleganter Fab. *in Declamat.* 12. ſic ait. Sed Legatus fuiſti? quid tamen ipſum? quid eſt aliud quàm rem tractare? Rem autem qui malè agit, ut arbitror lædit. An exiſtimas hanc Legatis dari peccandi licentiam, ut quæcumque ſcelera in eo commiſerint Officio cum his omnibus hac una lege decidant? ò nimiam invidendam hujus legationis conditionem, ſi tibi legem remiſit! Ita ille.

4. Dicendum eſt itaque aliud eſſe Legatum violare? aliud Legatum, & ejus ſamulos propter delicta punire: nam hoc ultimum ſecundum jura procedit; primum verò injuriæ eſt. Non ergo ultimum, ſed primum leges juris gentium circa Legatos improbarunt. Et quidem ipſe prius, qui læſit gentium jura indignus eſt, ut ipſi ſervetur juris gentium fides; nam privilegium amittit qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate, nec debet inde naſci occaſio injuriarum unde jura naſcuntur: Nec obſtat, quod Legatos non ſubſit ei ad quem eſt Legatus quodq; perſonam Domini ſui repræſentat, ideòque crimen Majeſtatis non committit. Nam rectè reſpondet Beſoldus ubi infrà *num.*20. quod, quis ſortitur forum in loco delicti, & etiam hoſpes Peregrinus ſubditus ejus eſt in cujus territorio verſatur *ex leg.3.ff.de offic.præſ.* Et ideò plures opinantur hoc ſancitum inveniri *in leg. non alias 24. ff.de judiciis, & in leg. conſenſiſſe 2. eod.tit.lib.*2. ubi Gloſſa ex textu docet, & obſeruat. Quòd ſi Legati in Legatione ipſi vel eorum ſervi deliquerint, Romæ tenebuntur judicium pati. Et licèt aliqui conentur probare dictam leg. loqui tantum de Legatis Provincialibus, tamen Albericum Gentilem *lib. 2. de Legato, c. in* Reinhardum in Theatro Politico *p.2.cap.40. n.*4. Chriſtophorum Reſoldum *in Differtat. Polit. Juridica de Legatis c.5.n.*29. & Vayer *de Legat.c.*9. dictam legem *non alias* etiam ad Legatos, de quibus loquimur, extendiſſe obſervo. Sed ne careat noſtra ſententia auctoritate Doctorum, ſcias illam docere Adamum Contzen *in Polit.lib.7.c.36.§.*5. cujus verba hìc apponere non gravabor. ſic enim aſſerit. Mihi ſanè non videtur jus Gentium Legato licentiam ſcelerum permittere, aut injuria affectis defenſionem auferre. Judex Legati non eſt Princeps læſi? at nec Princeps Legati eſt Princeps læſi? Cauſa tamen eſt cur meus Princeps Legatum puniat, non eſt cauſa, cur ad exterum Principem accuſaturus ableget. Legatus in loco delicti judicatur, ego nullo meo merito ad extera tribunalia cogi non debeo. Juris naturalis eſt, ut latro, fur, incendiarius ab eo Principe puniatur, cujus ſubditos vexavit. Latrocinia, furta, adulteria ex jure gentium pœnas habent conſtitutas: nulla enim gens tam barbara eſt, quæ non illis criminibus ultionem lege irrogarit. Legatus igitur ex jure gentium pœnam meretur: ille verò, cujus domum expilavit, uxorē violavit nullo jure cogi poteſt, ut maleſactorē Bizantii, aut alibi accuſet: nec enim itineris longitudo, nec ſumptus, nec judiciorum ratio illud permittit; jure meritò igitur Legatus judicatur in loco, in quo peccaſſe cognoſcitur. Quòd ſi ſeditionē, tumultū, proditionē molitus ſit, jam jus gentium prior ipſe violavit & jure, punitur: ſtolidū enim eſſet ad ſuū Principē illū remittere, à quo facinorū nō licentiam modò, ſed etiam mandata habuit quiq; præmia potius daturus eſt. Jus autē gentium Legationi

innoxiæ tantummodò patrocinatur. Huc uſque Adamus Contxen: cujus ſententiam ante illum docuerunt Arumæus *in deciſionib. Academ. de jure publico vol.2. diſcurſ.21. n.48. & in Auream Bull. Diſcurſ.1. theſ.2.* Brunus *de Legato lib 4. cap. 4.* & Chriſtianus *in Colleg. Polit. exercit.11. num.43.* quorum verba infrà referam. Idem etiam docent Reinhardus *ubi ſup. in Theatro Polit. part.2. cap.46. per totum*, Germonius *de Legato lib.3. cap.3.* Paſchalius *de Legato cap.74. & 75.* Cochier *de Legato c.42.* Farin. *q.112. n.174.* & Decianus *volum, 2. lib.7. cap.5. n.27.*

5. Atque ex his patet reſponſio ad ea, quæ pro contraria ſententia ſuperius adducta ſunt. Et primò ad auctoritatem Vayer, nempè inviolatum eſſe debere jus Legationis, non ſolùm humano præſidio munitum, ſed etiam divino vallatū. Reſpondeo concedendo Legatos & eorum famulos jure gentium minimè violandos eſſe. Undè ſic facientes in crimen læſæ majeſtatis inciderent, ut ex pluribus probat Luſitanus Cabedo *p.2. dec.116. n.2.* & hanc eſſe juſtam cauſam indicendi bellum tradit Conin. *in 2. 2. diſ.31. dub.2. nu.24.* & communiter Theologi, Unde David *2. Regum.* 10. ob violatos ſuos Legatos bellum intulit Ammonitis, & Legatorum injuriæ fuerunt à Romanis bello Tarentino, Illyrico, Corinthio, & Mithridatico vindicatæ. Non tamen ſequitur ex his Legatos propter delicta perpetrata non poſſe puniri: hoc enim toto cœlo differt ab illo; cum punitio criminis alicujus Legati implicet ut dici poſſit ejus violatio: nam iſta lædit juſtitiam, illa verò colit & exequitur. Nec aliter ſenſiſſe Vayer dicendū eſt: nam ipſe poſteà *in c.9.* loquens cum Legato, ne famulos ſeditioſos ſecum gerat, citatam *leg. non alias, ff. de judiciis* adducit: ex qua aſſerit famulos Legatorum, ſi deliquerint, dominio Principis teneri. Stant igitur Doctores Galli pro noſtra ſententia.

6. De authoritate verò Groſii & Kichneri nihil curandum eſt, cùm ſit contra rationem & jura, & adverſus illos ex eiſdem caſtris Comilitones opponam, ut clavo clavum retundam. Audiamus igitur Dominicum Arumæum *in Diſcurſib. Academic, de jure publico vol.2. diſcurſ.21. n.48.* ubi ſic aſſerit. Jus autem non violandorum Legatorum tandiu ſervandum eſt, quoad jus Legationis, honeſtatemque ſervaverint. Hoc neglecto negligitur, & illud; & per conſequens non minus ob meritam cauſam, quàm hujus muneris expertes plectendi erunt. Reatus ſiquidem omnem dignitatem excludit *leg. 1. Cod. ubi Senatores, vel Clariſſimi*. Hinc ſuo merito Regum Oratores quandoque ultimo ſupplicio affecti judicantur. A janua ergo aberraut illi, qui ab omni pœnæ metu, & ſupplicio Legatos eximunt, nec facile ob injuriam illatam teneri volunt, ut ipſorum privilegiis ſecuritati & juri gentium compedes iniiciant. Quaſi verò hujuſmodi licentiam jus gentium violandi extenderent in perniciem civium, tum ipſius Principis, ad quem fuere miſſi. Huc uſque Arumæus. Sed non deſinam etiam hic apponere verba Chriſtiani in Collegio Politico *Exercic. n.43.* ubi poſtquam enumeraſſet Privilegia, & Leges gentium aſſerentes Legatos inviolatos eſſe debere; ita ſubdit. Verùm, ne iſtis privilegiis abutantur Legati, ſedulò curare debent, ut modeſtiæ ſtudeant, & intra limites ſe contineant: aliàs ſi ſua culpa in periculum incurrant, fruſtrà immunitates prætenderent, iſtæ enim tantùm competunt illis, qui officio Legatorum probè defunguntur. Sic ille. Qui etiam paulò poſt *in q.10.* mordicus firmat Legatum omninò puniri poſſe, ſi delictum commiſerit, quod à jure gentium improbetur, vel puniatur. Et tandem ad exempla Romanorum, & aliorum, quæ in contrarium adducta ſunt. Reſpondeo Legatos illos facinoroſos liberos fuiſſe dimiſſos non ex defectu legitimæ poteſtatis, ſed ex defectu voluntatis: ut rectè obſervant Chriſtoph. Beſold. *in Differt. Polit. Juridica de Legatis, c.5. num.19.* Reinhard. *in Theatro Polit. p.2. c.40. n.20.* Arumæus *ad Auream Bullam, diſcurſ.1. concl.1. & de jure publico, vol.1. diſcurſ.29. concl. 12.* Poterant igitur in rigore Romani, & alii ſine violatione juris gentium Legatos eorumque famulòs punire, noluerunt verò ex rationibus tunc eis benè viſis. Non valet igitur hoc argumentum. Aliqui Principes noluerunt ipſi puniri Legatos, vel eorum famulos delinquentes, ergo non poterant: quia aliquando licèt multa liceant, tamen nec illa fieri quis vult, nec aliquando ratione circumſtantiarum expedit.

7. Verùm omnia ſupradicta admittenda ſunt in Legatis Principum ſæcularium, nam Nuntii & Legati Summi Pontificis, non ſolùm ipſi, de quo nulla apud Catholicos oriri poteſt dubitatio: ſed etiam eorum famuli laici per Sacros Canones, & per oracula Pontificia Pauli V. & Urbani VIII. nunc feliciter regnantis à ſæculari poteſtate ex alio capite exempti ſunt. Ut ego ſatis firmavi ſuprà in Diſceptatione Apologetica contra Moſcoſum. Unde neſcio quo pacto potuerit, teſte Octaviano Magio de Legato *lib.1. cap.1.* quidam Rex Clementis V. Pontificis Maximi Legatum carceribus mancipare, qui erat ad eum miſſus, Chriſtianum ut Regem ad arma in Turcas vocaret. Dicendum eſt igitur poſt ceſſiſſe de facto, & non de jure. Nota tamen, quod poſt hæc ſcripta, & Romæ cum multis communicata, noſter P. Paſqualigus edidit ſuas Deciſiones Morales & *in dec.508.* per totam omnia ſupradicta latè confirmat cum Doctoribus à me ſuperius citatis, quibus nunc addo iterum Chriſtophorum Beſoldum *in Politica lib.1. c.11. n.30.* & *de jure, Oordinibuſque civium Diſſer.2. c.7. n.5.* Bechtium *de ſecuritate, & ſaluo conductu Theſaur.181. 183.* & Hotomanum *de Legato c.4. n.3.* Paſchalium *de Legato cap. & ſequent.* Kirchnerum *de Legato lib.2. cap.1.* Keckermannum *diſput. Pract.33. problem.1. & ſeq.* & alias penes ipſos.

Ut in annot. ſeq.

Sup. hoc in omnibus Ref. quæ hic ſunt infra in tr. 8. per totum, ubi

lateſſimè, & lege. tantum Ref. 2. &c.

RESOL. XXIV.

Utrùm Epiſcopi, & Eccleſiaſtici tamquam inobedientes mandatis Regis, vel ex aliis delictis poſſint expelli à Regno?

Et an in dicto caſu tam Principes, quam Conſiliarii id conſulentes incurrant in excommunicationem undecimam Bullæ Cœnæ? Ex part.1. tract.2. Ref.18. aliàs 17.

§. 1. Affirmativè reſpondet Bobadilla *in polic. tom. 1. lib. 2. cap.20. num.66.* ubi ſic ait: (Es advertir, que eſta obediencia à los Reales mandados liga, y comprehende tambien à los Obiſpos, y Prelados, y otras perſonas Eccleſiaſticas, quando ſe les manda comparecer, ò otras coſas permetidas por cuya contumacia, y transgreſſion pueden los dicos Eccleſiaſticos ſer echados de los Reynos) Idem docuit Calliſtus Ramires *in tract. de lege regia, §.27. nu. 12.* Joan de Hevia *in Curia Philippica, part.1. §.5. num.35.* Pereira *de manu regia cap.11. num.12.* Humada *in leg.65. tit.5. part.1. in Gloſſa 8. fol. mihi 17. col.4.* Cevallos *tract. de cognit. per viam violentia, Gloſſa 6. num.65.* Azevedus *tom.2. lib.4. tit. 1. leg.4. num.12.* Cenedo *in quaſtionibus canonicis, quaſt.45. nu. 24.* & alios penes ipſos, & Bobadillam, *ubi ſuprà cap. 18. num.62.*

Sup. hoc infra Ref. 20. §. unde & legem etiam doctrinam Ref.23 ſignanter §. 3. & Ref. 31 & 126 §. 7. & ſeq. & in to. 7. tr.6. Ref.14.

2. Sed hanc ſententiam, & meritò reprobat ex Juriſconſultis Hiſpanis vir doctus, & pius Valenzuela *in defenſ. monitor. Pauli V. part.4. num.101.* & ſemper mihi ſummoperè diſplicuit: nam concedo ſupradictis Doctoribus, Eccleſiaſticos eſſe adſtrictos obedire mandatis Principum ſæcularium, & ſervare eorum leges; quoniam partes ſunt reipublicæ eundemque communem Regem habent; ſed vi directiva, ita ut non obediendo poſſint Principes illos punire. Ita Molina *tom. 1. tract.2. diſput.3. concl.6.* Becanus *in ſumm. Theolog. part.2. tr.3. cap.1. ſect.11. n.11.* Vuaſquez *in part.2. tom.2. diſp.167. toto cap.4.* præter illos, quos citat. & ſequitur Bonacina *tract. de legib. diſp.1. q.1. punct.6. num.29.* & alii communiter.

3. Nec valet dicere cum Olibano *de jure fiſci, cap.9. n.28.* Bobadilla, Cevallo, Cenedo, & aliis, hoc eſſe verum, ſi Principes expellerent Eccleſiaſticos à ſuis regnis per viam juriſdictionis contentioſæ; & judicalis, ſed ipſi hoc faciunt per viam juriſdictionis œconomicæ, & politicæ, ſicut paterfamilias poteſt expellere, & de facto expellit famulum Clericum inobedientem, ſeu domum perturbantem. Reſpondeo hanc diſtinctionem eſſe chimericam in caſu noſtro, & exemplum, quod adducunt, non facit ad rem. Nam paterfamilias ipſe conſtituit famulum Clericum ad ſerviendum domui ſuæ; ideò poteſt ad placitum ſuum, illum non ſolùm inobedientem, & domum perturbantem; ſed etiam obedientem, & pacificum expellere: neque illi facit injuriam, cùm talis Clericus non habeat ullum jus commorandi in domo ſua. Sed Clerici, Prælati, & Epiſcopi à Summo Pontifice conſtituuntur in regnis ad ſervitium, & regimen Eccleſiarum: unde, ſi in aliqua re delinquunt, non poſſunt illos Principes ſæculares expellere; quia habent jus commorandi in eorum regnis, non ſolùm ut cives, ſed ut perſonæ conſtitutæ à Summo Pontifice ad ſervitium, & gubernationem dictarum Eccleſiarum, ad quem ſpectat de omni jure illos, ſi in aliquo delinquerint, punire: & hac de cauſa dixit Bellettus *in diſquiſ. cler. tit. de favore Clericorum perſonali, §.5. n.3. p.1.* non poſſe Principem expellere Clericum, ſi aliquam Eccleſiam obtinuit à Papa in ipſius dominio, niſi de licentia ipſius Papæ. Et hæc opinio jam eſt determinata in Bulla Cœnæ.

4. Unde Principes expellentes Epiſcopos à ſuis Diœceſibus, & Conſiliarii id conſulentes incurrunt in excommunicationem undecimam ſupradictæ Bullæ, ut communiter obſervant Theologi, & præſertim ex noſtra Religione Megala *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num.4. quaſt. 1.* Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 2. canon. 11. quaſt. 9.* ex Societate Jeſu Scortia *in Bull. Pon. Epit. cap. 66. Theor. 420.* Filliuc. *tom.1. tr.16. cap.9. nu.247.* Suarez *de cenſuris,*

diſp.

*diſp.*21. *ſect.*2. *nu.*70. Reginaldus *in praxi, tom.*1. *lib.*9. *c.*20. *n.*313. Heuriquez *lib.*14. *c.*12. *n.*6. *& in Gloſſa littera V.* ex Dominicanorum familia doctiſſimus Souſa *in Bulla Cœnæ, t.*12. *in notat. ad tex. n.*3. *& diſp.*67. Idem docet Altherius *de cenſuris, tom.*1. *diſp.*12. *lib.*5. *c.*4. §. *quod verum eſt*, Gambacurt. *tr. de caſ. reſerv. c.*11. *n.*4. Sayrus *de cenſuris, lib.*3. *c.*15. *n.*8. Belletus *in diſq. cler. p.*1. *tit.*3. §. 2. *num.*26. Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excomm.*11. & ante illos Navarrus *in Manuali, cap.*27. *n.*67. quem poſteà ſequutus eſt pius, & doctus Juriſconſultus Martha *de juriſd. p.*2. *c.*34. *n.*24. quicquid nimis audacter ſentiat Pereira *ubi ſuprà*, & Salzedus *in Addit. ad pract. crim.* Diaz *c.*102. ita ut ex ipſis Juriſconſultis Hiſpanis non audeat talem ſententiam conſulere Joſeph Seſſe *de inhibitionibus, c.*8. §. 4. *n.*103. *&* 104. & periculoſam vocat Joan de Hevia *in Curia Philippica, p.*3. §. 3. *n.*30.

5. Nec valet dicere: Ergo Principes debent impune in regnis ſuis relinquere Epiſcopos, & Clericos ſeditioſos, & perturbantes pacem, & rempublicam: nam reſpondeo, quòd in ſimilibus caſibus Epiſcopi, & Clerici poſſunt à Summo Pontifice, & à ſuis Judicibus reprimi, ac puniri, id juſtè poſcentes Principes ad bonum publicum; quòd ſi tanta adeſſet neceſſitas, quòd clarè, & evidenter periculum eſſet in mora; tunc, ut notat Molina *tom.*1. *tract.*2. *diſp.*31. *concl.*4. Salas *de leg. tr.*14. *diſ.*14. *ſect.*9. *n.*111. Tann. *in* 2. 2. *diſ.*4. *q.*4. *dub.*1. *n.*30. adverſus Clericos, & Epiſcopos per modum juſtæ defenſionis liceret Principi ſæculari facere id quod recta ratio ad impediendum damnum reipublicæ imminens, neceſſarium eſſe dictaverit. Et ideò Cevallos mutans ſententiam *ubi ſuprà tract. de cognit. per viam viol. p.*2. *q.*77. *n.*9. & Ugolinus *in Bulla Cœnæ, c.*11. *part.*2. *verſ. aut* §. 1. *n.*3. §. *in fin.* docuit, tunc Principes ſæculares poſſe Epiſcopos expellere à regno, & ſuis Diœceſibus, ſine timore excommunicationis, quando id faciunt de licentia Romani Pontificis, vel quando grave ſcandalum, & periculum reipublicæ timetur: quod ut moraliter contingat, vix credi poteſt, Romanus Pontifex conſuli non poteſt: quod, etiam loquens de Clerico docuit Salſedo *in pract.* Bernardi Diaz *cap.*141. *lit. B.* Et ratio eſt: quia, quando non adeſt periculum in mora, non habet locum modus juſtæ defenſionis: nam conditio neceſſaria ad juſtam defenſionem eſt, ut efficiatur cum moderamine inculpatæ tutelæ: ſed, quando Princeps poteſt à Summo Pontifice, vel Prælato Eccleſiaſtico defenſionem poſtulare, non inculpatè ſe defendit: ergo &c. Vide Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *c.*34. & alios.

Sup. hoc periculo, & mora in Reſ. ſeq. §. verum, & infra Reſ. 91. §. Ad id. & in Reſ. 110. prope finem, verbo, quod caſus.

Sup. hoc in Reſolutionibus not. primo hujus Reſ.

R E S O L. XXV.

An Epiſcopi, ſi non expelli à Regno, ſaltem tranſmitti poſſint ad Summum Pontificem pro animadverſione? Ex part. 5. tr. 1. Reſ. 5.

§. 1. NOviſſimè ad hanc quæſtionem ita reſpondet Cutellius *ad leg. Feder. cap.*22. *not.*25. *num.*5. Si Epiſcopi ad rem publicam evocati, nulla juſta cauſa accedente, obedire recuſent, vel ſi tumultus ſuſcitarent, ac temporalem juriſdictionem ita læderent, ut pax publica Diœceſium turbaretur, muneribus laicis uſurpatis, nullæque hortationes, preceſque proficerent, ut ſua juriſdictione contenti eſſent, putarent in Regnis illis, ubi Summus Pontifex longè abſit, vel ſi magnum eſſet in mora damnum, vel denique in provinciis, à quibus incolæ ne extra lares litigent, ac querimonias effundant, conceſſione Pontificia conſtitutum eſſet, atque immemoriali conſuetudine probatum Epiſcopos, ſi eiici non poſſent, poſſe tamen Romano Pontifici (debito honore, perſonarumque decore ſervato, cum epiſtolis cauſam, exceſſuſque continentibus) tranſmitti, ut à ſuo judice plectantur. Per hoc enim Rex in eos jus non dicit, ſed jus dicenti reum, ut ſiſtat, remittit, quod omni jure licere nemo unquam dubitavit. Moveor ad hæc firmanda ex text. *in cap. filiis, vel nepotibus* 16. *q.*6. quem textum licèt diversè Doctores accipiant, ut eſt videre per Dianam *reſ.*14. *tr.*2. *de immun. Eccleſ.* tamen communiter à Canoniſtis & Theologis receptum eſt, ut licèt ex eo nullatenus juriſdictio Principi laico tribuatur, jus tamen, quo poſſit apud Pontificem pro animadverſione Epiſcopi inſtare, ac ei reum offerre, tribuitur. Huc uſque Cutellius.

Quæ hic eſt infra Reſ. 50. & in aliis ejus primo, & ſecundo notationis.

2. Verùm hanc opinionem Cutellii prorſus non eſſe admittendam cenſeo. nam ex ſupradictis caſibus, quos ipſe affert, quis dicat ita Epiſcopum pacem turbare, ut Regnū periret, & Reſpublica corrueret, ſi à ſummo Pontifice, ut par eſt, expectanda eſſet reſponſio, ac ordinatio? Sunt chimæricæ inventiones, non ſumus in India, ita ut ad compeſcendam, ſi adeſſet, licentiam, & delicta Epiſcoporum, tanta eſſet neceſſitas, ut periculum eſſet in mora, ſi pro ruina publica ſublevanda, Pontificis reſolutio expectaretur? Et licèt ego *in* 1. *part. tract.*2. *reſol.*17. in aliquo caſu aliquam juſtam defenſionem, multis tamen cum conditionibus Principibus laicis conceſſi: tamen *ibid. reſ.*7. docui cum Salas hos caſus metaphyſicos eſſe, & moraliter vix contingere poſſe. Unde abſolutè puto cum communi ſententia Doctorum, non ſolùm *in d. reſ.*17. ſed etiam à fortiori *in p.*3. *tr.*1. *reſ.*27. Epiſcopos atque etiam alias perſonas Eccleſiaſticas ſine incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ à judicibus laicis à Regnis minimè expelli poſſe, quicquid contra me noviſſimè doceat Soto major de Tertiis *tom.*7. *cap.*41. *n.*190. adverſus quem ſtrenuum Hiſpanum commilitonem oppono, multos alios relinquendo, & is eſt doctiſſimus & nunquam ſatis laudatus Præſes Valenzuela *in defenſ. cenſ. Pauli V. part.*4. *num.*101.

Quæ hic eſt Reſol. antecedens.

Quæ hic eſt infr. Reſ. 110. & in alio §. ejus ult. not. Quæ nunc hanc ſequitur ſignanter in §. Unde, & in aliis ejus notis.

3. Sed dices, Cutellium poſt multa, tandem concedere Epiſcopos non poſſe expelli à Regno, docet verò tantùm poſſe tranſmitti ad ſummum Pontificem, ut à ſuo judice plectantur. Verùm quis non videt; hanc eſſe velatam Epiſcoporum expulſionem? Et quis tribuit judicibus laicis hanc auctoritatem? Si Doctores, quos ad ſatietatem citavi *in p.*1. *tract.*2. *reſ.*10. quibus nunc addo Caſtrum Palaum *tom.*2. *tract.*12. *diſp. un. punct.*6. *num.*4. concedunt tantùm judici laico, ſi Clericus ſuſpectus ſit de fuga, aliàs minimè, ut poſſit in flagranti crimine illum ſumere, ut ſuo judici præſentet; imò aliqui abſolutè hoc negant, ut docet Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.*16. *diſput.*82. *n.*2. & alii, quos in dicta reſolutione adduxi. Deus bone! quo pacto judices laicos poſſe ſumere Epiſcopos in caſibus ſupradictis, ut præſentent eos ſummo Pontifici! Dicendum eſt igitur, Principes hoc facientes in cenſuras Bullæ Cœnæ incidere. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Cutellii: & ad exemplum Epiſcopi Termularum, reſpondeo proceſſiſſe de facto, & non de jure: & non merentur audiri, qui jure fieri putant, quod ſolùm fit exemplo: & non quid factum ſit, ſed quid fieri debeat, eſt ſpectandum *ex l. ſed licèt* 12. *de offic. Præſid. & ex c. cum cauſam, de elect.* neque exempla, niſi bona ſequenda ſunt ut tradit Gellius *lib.*10. *Noct. Att. c.*19. & ego ſcio Romæ hanc doctrinam penitus refelli tamquam contrariam Bullæ Cœnæ, & Concilio Tridentino. Ad argumentum verò, quod ipſe pro ſua ſententia adducit, nempe *c. filiis, vel nepotibus* 16. *q.*6. reſpondeo in dicto textu ut legenti patet, Principi laico minimè tribui, ut poſſit Epiſcopum tranſmittere ad ſummum Pontificem pro animadverſione: ſed tantùm in illo textu dicitur, ut apud dictum Pontificem inſtet, rogando videlicèt: ut aſſerunt Doctores penes me in loco citato à Cutellio. Imò ego abſolutè puto dictum *cap. filiis* eſſe per ſubſequentes Canones abrogatum, & ita docent Doctores, quos in dicto loco citavi, quibus nunc addo inſignem Canoniſtam inclytæ Academiæ Salmanticenſis Jacobum Sahagun de Villa Santa *in cap. decernimus, de judiciis, nu.*150. Unde non poſſum non admirari hanc ſententiam tam periculoſam pro cenſurarum incurſione, & tam ſcandaloſam, ſi in facti contingentia accideret, fundaſſe Cutellium in ſupracitato textu, qui ad rem nihil dicit, & ad quem Doctores, tam veteres, quam recentiores reſponderunt, & ad quos ipſe ne verbum quidem reſpondet.

Quæ hic eſt infr. Reſ. 314. & in Reſ. 116. §. 1. & ſeqq. & in Reſ. 312. & ex noſtrina reſ. 115. §. 2. ad medium.

Sup. hoc infra in Reſ. 59. & ſupra in Reſ. 16. §. Ad authoritatem.

R E S O L. XXVI.

An Principes habeant jus convocandi Epiſcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipſarum Eccleſiarum?

Et an poſſint Reges expellere à Regno Epiſcopos inobedientes mandatis Regiis?

Idem eſt dicendum de Clericis, quamvis perturbantibus Reipublicæ pacem? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 27.

§. 1. REſpondent aliqui affirmativè, nam Rex ratione ſui muneris, & dignitatis eſt tutor, curator, cuſtos, defenſor, & judex Eccleſiarum ſui Regni; & proptereà jus habet convocandi Præſules, & cæteros Eccleſiaſticos viros, ut communi Eccleſiarum ſaluti proſpiciant.

2. Sed hanc ſententiam, & meritò impugnat Azorius *p.*1. *lib.*5. *c.*14. *q. ult.* Bonacina *de legibus diſp.*10. *q.*2. *punct.*1. §. 1. *n.*14. & Alex. Peſantius *t. de immun. Eccl. diſp.*21. ubi ſic aſſerit. Dico Reges, & Principes ſæculares ratione ſui muneris, & officii non habere jus convocandi Epiſcopos, & eis præcipiēdi ut hoc, vel illud faciant, quia de jure divino ſunt exempti à Principum ſæcularium juriſdictione; poſſunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Epiſcopos, eoſque vocare, ut ad ſe veniant, non tamquam Epiſcopos, ſed tamquam Proceres, quia opus illis habeant, non tamen præcipiendo, & multò minus ſub minis, & pœnis. Ita ille. Nec obſtat Reges ab aliquib. Juriſcon-

ſultis vocari Patronos in Cathedralibus Eccleſiis; nomen enim *Patroni* ab ipſis uſurpatur pro defenſoribus, & protectoribus Eccleſiarum; non tamen hinc licet inferre ipſis poteſtatem authoritative convocandi Eccleſiaſticos communicatam fuiſſe. Vide etiam noviſſimè Bonacinam *tom.3.diſp. 1. quæſt.16. ſect.1. punct.5. n.13.*

3. Unde ex his infertur, quàm malè aſſerant aliqui poſſe Reges expellere à Regno Epiſcopos inobedientes mandatis regiis; ſed contra hanc ſententiam nos fuſius diximus *in tr.1. p.1. de immun. Eccleſ. reſ.17.* nunc tantùm adducam verba Joannis de Hevia *in Curia Philippica, part.3. §.3. n.30.* ubi ſic ait. (Aunque parece que el Clerigo que turba la Republica, y paz, puede ſer echado del Reyno, por el Rey, y ſu Conſejo por eſtar à ſu cuenta el procurar eſta paz, eſto el peligroſo, y no ſe admite ſegon Gregorio Lopez.) Sed hoc eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam non ſolum Theologi, ſed etiam ipſimet Reges ore proprio confeſſi ſunt.

(Quæ hic ait ſupra Reſ. 14. & Reſol. 23. §. Verùm ad medium, & infrà in Reſ. 32. & 126 §. 7. & ſeqq. & in tom. 7. tr. 6. Reſ. 24.)

4. Audiant igitur neoterici Juriſconſulti Concordatum Reginæ D. Eleonoræ, quod affert doctus Juriſconſultus Hiſpanus Joannes Dionyſius Portocarrero *in allegat. pro jurisdictione DD. Inquiſ. cum miniſtris Regiis folio mihi 61.* ubi ſic aſſerit, Abyſſus abyſſum invocat, (Llegaron à declarar al Iquiſidor por Banido, y mandarlo ſalit de Reyno, y occupar las temporalidades, como ſi por ſemejante procedimiento no ſe incurrieſſen en las penas, y cenſuras de la Bulla in Cœna Domini cap.17. Ni podian ignorar la Concordia de la Señora Reyna Doña Leonora, donde ſe dize. Super eò verò, quod conqueritur, quod perſonæ Eccleſiaſticæ eiiciantur, ſeu banniantur à Regno concordatum eſt, *quòd illud ſi unquam factum eſt, malè factum eſt, cùm evidenter ſit contra libertatem Eccleſiaſticam*] & eſt concordatum, quòd Dominus Rex declaret, quòd in poſterum nunquam fiat.

(Et profecto in hoc §. Audiant igitur, infrà in Reſ. 36 §. 2. prope finem à verſ. Et eandem, ſed lege eam per totam.)

5. Hæc ſunt verba Concordiæ, in quibus amice lector audiſti ex ore Regis, quòd eiicere Eccleſiaſticos viros è Regno, eſt evidenter contra libertatem Eccleſiaſticam; ſed faxit Deus, ut non ſint aliqui contrarium Regibus conſulentes; at væ væ illis, unde non eſt audiendus noviſſimè Salgado *de protect. Reg. tom.1. par.2. cap.2. à nu.273. uſque ad num.280.*

RESOL. XXVII.

An Reges poſſint detinere Epiſcopos pro gubernatione alicujus Regni, ſeu conſilii?

Et an dicti excuſentur à reſidentia in dicto caſu?

Et difficultas eſt, an hoc efficere poſſint Reges ex privilegio aliquo à Romano Pontifice obtento?

Et an ſi ſupradicta privilegia verè exiſtant modò ſint revocata.

Et an in hoc non poſſit Summus Pontifex diſpenſare, ſi non adſit neceſſitas publica, & bonum commune, & an reſidentia Epiſcopi ſit aliàs de jure divino. Ex part.3. tract.1. Reſ.5.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Bobadilla *in pol. com.1. lib.2. cap.18. n.99.* ubi ſic aſſerit. (Si el Clerigo tomaſſe officio del Rey de Preſidente, ò Conſejero, ò Oydor, ò en otra manera, lo qual es licito, y puede el Rey detener à los Eccleſiaſticos para ello, y ſe excuſan por eſtà razon de no reſidir en las Igleſias.)

2. Sed propria authoritate id poſſe efficere Reges falſum eſt, nullam enim in dictos Eccleſiaſticos juriſdictionem habent; difficultas eſt, an hoc efficere poſſint ex privilegio aliquo à Romano Pontifice obtento; Affirmativè reſpondet Joan. Selua *de benef. part.4. quæſt.6* Cevallos *in communibus qu.585. num.7.* Petrus Gregorius *de benef. c.7. nu.9.* Boerius *dec.17.* Rebuffus *in Concordatis tit. de collat. §.1. ver. reſidentia*, ubi docent Reges, ac Principes habere privilegia à Sede Apoſtolica, ut Epiſcopi, & alii Clerici, qui illis inſerviunt in aliquo officio, ſeu ſervitio non teneantur reſidere, & poſſint percipere fructus beneficiorum.

3. Verùm ſupradicta privilegia, ſi verè extarent, eſſe modò revocata, putat Garſias Doctor Hiſpanus *in tract. de benef. tom.1. part.3. c.2. num.390.* ſic aſſerens. Exiſtentes in ſervitio, aut officiis Regis, ſeu Principis non excuſantur à reſidentia, nec poſſunt percipere fructus in abſentia; nam in jure non eſt tale privilegium, quidquid teneant aliqui; & ſi aliquod privilegium fuit eis conceſſum, revocatum eſt jam per Concilium Tridentinum, & Bullam Pii IV. Ita ille.

4. Sed quicquid ſit de ſupradicta revocatione, ego puto cum Sanctarello *var. reſol. p.1. q.3. n.5.* talia privilegia intelligenda eſſe, quando abſque alicujus Epiſcopi præſentia Regnum, ſeu illud officium commodè non poſſit adminiſtrari; in tali enim caſu Papa poteſt dare licentiam Epiſcopo, ut propter bonum commune Regni abſit à ſua Eccleſia, & ſic intelligendus eſt Rodriquez *in ſumm. tom. 1. c. 275. num.3.* Unde advertant Reges, & Epiſcopi, nam in hoc faxit Deus, ut ſæpius non errent, quia ſi illa Regna, & officia per laicos poſſint aliàs æquè commodè adminiſtrari, tunc Reges, & Epiſcopi non poſſunt aliquo privilegio ad hoc à Romano Pontifice conceſſo uti; nam in hoc caſu Romanus Pontifex non poteſt diſpenſare, cùm non adſit neceſſitas publica, & bonum commune; & reſidentia aliàs ſit de jure divino, ut docet Leſſius *lib.2. cap.34. dub. 29. num.153.* Azorius *tom.2. lib.7. cap.4. quæſt.1.* Valentia *tom.3. diſput.10. quæſt. 39. punct. 5.* Comitolus *in reſponſ. mor. lib.1. quæſt 59.* Tannerus *in 2.2. D. Thomæ diſp.4. quæſt. 6. dub.7. num.181.* Sanchez *de matr. lib.8. diſp.6. num. 5.* ergo, &c.

(Sup. hoc & ſeqq. in hoc §. locò in to. 3. tract. 1. Reſ. 30.)

(Sup. hoc ibidem.)

5. Ex his apparet quantum expediret Epiſcopis non acceptare officia in Regiis Tribunalibus, quia ratio de ovibus Deo reddenda eſt, & expediens eſſet valdè Regibus Epiſcopos in his officiis minimè occupare, quia alii ſufficientes invenientur; ſed claudam hanc reſolutionem cum verbis Joannis Sancii Doctoris Hiſpani *in ſuis ſelectis diſp.47. n. 26.* ſic aſſerentis. Proh dolor! arbitrantur aliqui ſe Chriſti Vicarium agere poſſe, & Cæſaris, nimis diſtans eſſe paſtorem ovium, & ſedere judicem cauſarum civilium, nullus ignorat; Neminem poſſe duobus dominis ſervire Chriſtus eſt teſtatus. Emittat Deus lucem Cæſari, ut velit excludere à ſuis Aulis Prætoriis, & Tribunalibus Eccleſiaſticos; & tractent fabrilia fabri. Ita Sancius.

6. Vide etiam ex Juriſconſultis Hiſpanis doctum Barboſam *de poteſt. Epiſc. part.3. allegat.53. num.17.* ubi ſic ait: In Cura Regum, & aliorum ſæcularium Principum fungentes munere, & officio Regii Præſidis, vel Confeſſarii, vel Conſiliarii, aut Proregis non eximuntur à reſidentia ſuorum Epiſcopatuum, niſi ea ſit hominum penuria, ut alii ſatis idonei minimè reperiantur, qui hæc præſtent obſequia, nec in hoc Cæſaris facultas, de qua *in Auth. quom. opor. Epiſ. collat.1. & in Auth. de ſanct. Epiſc. collat.9.* aliquam vim habet. Ita Barboſa, & ego, unde qui habent aures audiendi, audiant.

RESOL. XXVIII.

An Reges poſſint expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè electus eſt?

Et an ita facientes incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex part. 4. tract.1. Reſ.76.

§. 1. Affirmativè reſpondet Bobadilla *in polit. tom.1. lib. 2. cap.18. num.65.* ubi ſic ait. [Podra el Rey echar del Obiſpado el Obiſpo promovido por ſimonia, ſeun lo eſcrive y funda Chaſſaneo) *in catal. gloriæ mundi part. 5. conſiderat. 24. num.142.*

2. Sed hæc opinio eſt falſa, cùm tam reſpectu cauſæ, quæ ſpiritualis eſt, quàm reſpectu perſonæ, quæ Eccleſiaſtica eſt, illius cognitio ſpectet ad Summum Pontificem, & ideò Reges hanc Bobadillæ ſententiam ſequentes certum eſt in cenſuras Bullæ Cœnæ incurrere, & ita docet Megalius *in 3. p. lib.3. c.11. num.18.*

RESOL. XXIX.

An Epiſcopi feudatarii Regum debeant prius obedire Regi, quàm Papæ, ſeu Metropolitano?

Et an Prælati feuda à Rege tenentes teneantur in bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundùm feudorum conditionem?

Et an Rex poſſit præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, ut cum ipſo eant ad bellum. Ex part.3. tr.1. Reſ.6.

§. 1. Affirmativè reſpondet Olibanus *de jure Fiſci c. 10. num.6.* & Carolus Degraſſalius *Regalium Franciæ lib.2. jur.13.* ubi auſi ſunt dicere, quòd Epiſcopus feuda tenens à Rege, prius debet obedire Regi, quàm Papæ; ſed illi Authores cautè legendi ſunt, nam paſſim multa aſſerunt adverſus Eccleſiaſticam immunitatem.

2. Ideò contrariam ſententiam docet Martha *de juriſdict. part. 4. cent. 1. caſ. 18. numer. 22.* qui etiam *numer. 13.* firmat idem dicendum eſſe, ſi Metropolitanus Epiſcopum vocaret; nam in tali caſu Epiſcopus tenetur obedire magis ſuo Metropolitano, quàm Regi etiam directo domino feudi; quia majus vinculum eſt ſpirituale, quàm temporale, *cap. ſolitæ, de maior. & obedient.* nec obſtat juramentum fidelitatis directo domino factum, quia ſemper intelligitur excepta authoritas ſui Superioris.

3. No-

3. Notandum eſt etiam dictum Degraſſalium *ubi ſuprà in jure* 14. & Olibanum *de jure Fiſci cap.*8.*nu.*2. adnotare quòd Prælati feuda à Rege tenentes, tenentur in bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundùm feudorum conditionem.

4. Sed tu circa hanc quæſtionem vide Martham *ubi ſuprà num.*26. *& caſ.*12. *num.*18. vide etiam Intrigliolum *de feudis quæſt.*30.*num.*24. & Petrum de Gregorio *tract. de conceſſ. feudi part.*8. *quæſt.*2. *verſ. tertiò limito*. Unde ex his apparet falſam eſſe ſententiam Mancelot. *in ſuo templo judicum lib.* 1. *cap.*2. *de Rege*, §.3. *numer.*9. in fine, aſſerentis, poſſe Regem præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, ut cum ipſo eant ad bellum; quod antea docuerat etiam Petrus Antibolus *de muneribus part.*3. *num.* 97. *tom.* 12. *tractatum fol.* 28. *col.*2.

RESOL. XXX.

An collatio Epiſcopatuum, & aliorum beneficiorum poſſit à Principe laico præſcriptione acquiri?

Et notatur, quod, ut conſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitima, & præſcripta? Ex par.3. tr.1. Reſ.65.

Sup. his ſupra in Reſ. 2. §. ult. ſed lege eam per totam.

§. 1. NEgativè Reſpondeo cum Cardinali Tuſcho *tom.* 4. *concluſ.*452. *nu.*28. ubi ſic ait, licèt ex privilegio poſſit per Papam concedi collatio beneficiorum laico; non tamen poteſt conſuetudine, neque præſcriptione acquiri etiam per tempus immemorabile; quia laici ſunt incapaces. Ita ille, cujus opinionem Probus *in addit. ad Joannem Monachum cap.* 2. *de præbend. num.* 7. *&* 8. *in* 6. aſſerit eſſe communem, vide etiam Zabarellam *conſ.*57. *ſub num.* 2. & Doctores quos citat, & ſequitur Silva *de beneficiis par.*2. *qu.* 23. *num.*16.

2. Pro cujus ſententiæ explicatione notandum eſt, quòd ut conſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitimè præſcripta; conſuetudo autem præſcribi non poteſt, quoties ſubjectum eſt incapax illius rei, quæ per conſuetudinem induci prætenditur, ut notat Panormitanus, & Felinus *in c. cauſam, de præſcript. & in capit.*4. *de conſuetud.* Decianus *in tract. crim. tom.*1. *lib.*4. *cap.*9. *num.*14. & alii communiter, cùm ergo laici incapaces ſint juriſdictionis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, ex *cap. cauſam, de præſcript. & c. ſolitæ, de major. & obedient.* ſequitur ipſos non poſſe hanc juriſdictionem per conſuetudinem acquirere; ex quibus clarè apparet non poſsè prætextu conſuetudinis judices laicos ſe tueri, & excuſari, & ideò optimè Cardinalis Tuſchus *ubi ſuprà tom.*4. *concluſ.*452. *num.*44. aſſeruit, omnes caſus, qui prout atteſtantur Doctores ex conſuetudine alicujus Regni, vel provinciæ, ſunt contra jus commune, & ſic ſuper eis non poteſt fieri fundamentum, niſi quia ſic de facto ſervatur: unde talis conſuetudo etiam immemorabilis, vel præſcriptio immemorabilis non valet. Ita ille, & ego.

3. Ut igitur Reges Epiſcopatus, & beneficia conferant, ad hoc requiritur privilegium, nec ſuffragatur ulla conſuetudo, aut præſcriptio, etiamſi eſſet immemorabilis cum perpetua tolerantia Papæ; cùm enim verſemur in his, quæ non ſunt quæſibilia ſine Principis conceſſione, tolerantia de nihilo inſervit; hæc enim non eſt tolerantia, ſed ſimplex conniventia, ſeu patientia, quæ nuſquam inducit diſpenſationem in his quæ ſunt contra juris diſpoſitionem, ut eſt text. *in cap. cùm jamdudum, de præbendis, & ibi gloſſa*, ea ſiquidem conniventia incidit ad evitanda dumtaxat ſcandala, quæ poſſent committi in auferendo hujuſmodi abuſus, ut tradunt Doctores *in cap.*2. *de præben.* Quippe crimen publicum diſſimulare dupliciter contingit, uno modo ipſum actum criminoſum non prohibendo, cùm prohiberi poſſit, ut hæc Eccleſia Romana non ſuſtinet, nec diſſimulat; imò prohibet in canonibus ſuprà citatis; altero tranſgreſſorem talis prohibitionis non puniendò, & hoc modo Eccleſia diſſimulat aliqua propter difficultatem correctionis, ut benè advertit Turrecremata *in can. ſingula*, *num.*8. *diſt.* 89. multa enim tolerantur, quæ ſi in judicium deducerentur, exigente juſtitia non tolerarentur, ut dicit textus ſuprà allegatus *in cap. jamdudum de præben.* & hæc omnia docet Lotherius *tom.* 1. *de re beneficiaria*, *lib.*1. *quæſt.*6. *num.* 39. *&* 41. Hinc ſi Rex noſter, vel alii Reges hodie conferunt Epiſcopatus, & alia beneficia, hoc ex privilegio Romani Pontificis procedere dicendum videtur, unde extante tali privilegio non dicuntur, dicto modo loquendo, Reges conferre dicta beneficia: ſed Papa mediante miniſterio Regum, atque ita collatio non reputatur Regia, aut alterius Principis, ſed merè Apoſtolica, & ideo omnia ſupradicta firmavit Rota in una Aquinenſis Monaſterii die 26. Januarii 1601. coram Illuſtriſſimo Seraphino, & tenet Riccius *in praxi tom.*4. *reſol.* 137. qui per extenſum ponit dictam ſacræ Rotæ Romanæ deciſionem, quam omninò vide.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 2. prope finem, & in Reſ. 10. & 12. §. verum & infra in reſ. 17. § Ad certium curſum, ſed cum alio Authore, & in Reſ. 41. & 110. in fine.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 7. §. 1 curſim ante medium.

RESOL. XXXI.

An Reges poſſint ſe intromittere, quando ab aliquo Epiſcopo non ſervatur aliquod Decretum Concilii Tridentini? Ex part. 1. tract.2. Reſ.102. aliàs 101.

Quod hoc lege infrà decisionem reſ. 10

§. 1. AFfirmativè reſpondet, loquens de Rege Hiſpaniarum, Bobadill. *in polit. tom.*1. *lib.*2. *c.*18. *num.* 194. & Cevall. *tract. de cognit. per viam viol. p.*1. *gloſſ.*6. *n.*62. *& p.*2. *q.*3. *n.*9. *& q.*99. *num.*16. ubi ſic aſſerit: (En nueſtra Eſpaña ſe pratica, que el Rey nueſtro Señor, y ſu Real Conſejo, ſeu Juez competente, para que ſe guarde el Concilio Tridentino.)

2. Sed iſtam practicam non ſolùm Theologi, ſed etiam Juriſconſulti minimè admittunt: unde Pereira *in tractat. de man. reg. part.*1. *c.*8. *num.*11. ſic ait: (Reſpuenda eſt illa praxis, quæ maximè invaluit pluribus ſententiis Senatus corroborata, quòd ad regium Tribunal ſupplicare liceat, quoties aliquod Concilii Tridentini decretum ab Epiſcopo non obſervatur; quaſi Reges ſint Concilii Protectores: hoc enim repugnat ipſi Concil. *ſeſſ.*21. *de reform. cap.*3. nec his caſibus violentia ineſt, cui occurri per ſæcularem debeat.) Ita ille; & ego. Quando igitur Epiſcopus non obſervat aliquod Concilii Decretum recurrendum eſt ad Archiepiſcopum, & non ad Regem.

RESOL. XXXII.

An reſidentia Epiſcoporum pertineat ad principes ſæculares?

Ne item Epiſcopi Eccleſiarum bona diſſipent, ne decimas fructuum præter quam conſuetas exigant, & alia ſimilia faciant, &c. Ex part.3. tract.1. Reſ.42.

§. 1. AFfirmativè reſpondent aliqui, & ſic aſſerit Ortiz *in ſumma cap.*6. *num.*3. (Pueden los Reyes hazer que los Obiſpos y Curas reſidan.) Sed contrariam ſententiam omninò tenendam eſſe puto cum Fillincio *tom.*2. *tr.*28. *p.*2. *c.*9. *n.*136. & Azorio *p.*2. *lib.*11. *c.*7. ubi ſic ait: Si quæras an Regum ſit prohibere, vel curare, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis ultra tempus canonico jure conſtitutum, ne item Eccleſiarum bona diſſipent, nec decimas fructuum, præterquam conſuetas, exigant, &c. Reſpondeo hæc, & alia ſimilia Regum non eſſe, quia laici in Clericos poteſtatem, & juriſdictionem non habent, & poſſunt monere Romanum Pontificem, ut curet diſciplinam Eccleſiaſticam ab Epiſcopis ſervari. Sic Azorius, & Filliucius.

Pro decimis infrà in Reſol. 136. & in alia §. ejus not.

RESOL. XXXIII.

An Principes, ſeu Miniſtri Regii faciendo literas hortatorias ad Epiſcopos, ut ab aliqua mala determinatione deſiſtant, ut eſt in uſu in Regno Neapolitano, faciant contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidant in cenſuras Bullæ? Ex part. 1. tract.2. Reſ.55. aliàs 54.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Coriolanus *in Bull. Cœnæ excomm.*16. ubi ſic habet: (Hortatoriæ hic non comprehendantur: eſt autem hortatoria, litera amicabilis ſi Epiſcopus aliquid contra laicum impertinenter faciens ab officialibus ſæcularibus hortatur, ut deſiſtat à faciendo talia.) idem etiam docet Megal. *in* 3. *p. lib.*3. *c.*19. *n.* 6. quia verba exortatoria ſolum conſilium important, & neceſſitatem non inducunt; niſi tamen in his literis Princeps precatoriis verbis uteretur, & non tantùm exortatoriis; nam in tali caſu res eſſet multum ſcrupuloſa: nam preces Principum mandato æquiparantur.

RESOL. XXXIV.

An Miniſtri Regii poſſint detinere in Cancellariis Bullas Apoſtolicas ad Examinandum, & executioni mandandum? Ex part. 1. tr.2. Reſ.13. aliàs 12.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infrà in Reſ. 47. §. Igitur ad medium, ſed lege eam per totam, & alias ejus ſecundum & ex reſ. 91. § Et ideò in fine.

§. 1. AFfirmativè reſpondent Juriſconſulti, & præcipuè Cevallos *in tractat. de cognitione per viam viol. in Prolog. n.*157. *gloſſa* 6. *n.*6. *& Gloſſa* 7. *n.*33. Joan. de Hevia *in Curia Philipp. p.*1. §.5. *nu.*5. Seſſe *de inhibitionib. juſt. Arag. c.*8. §.3. *n.*83. *&* 88. Cenedus *in quæſt. canonicis*, *quæſt.*45. *num.*21. *& ſequent.* Flores de Mena, Covarruvias & alii: & ex Theologis hanc ſententiam videtur approbare Malderus, Epiſcopus Antuerpienſis, *in* 2. 2. *quæſt.*5. *art.*10. *dub.*8. *in fine*, ubi ſic

ſic ait: (Non videtur improbabile, quod Covaruvias *pract. qq. cap.35.* accuratè tradidit, ex Papæ conſenſu præſcriptione, uſu immemorabili, & evidenti ſpiritualis reginimi utilitate; Tribunalia regia in quibuſdam regnis ritè ita practicare, ut ſine ſua permiſſione, & conſenſu nequeant quædam Apoſtolica mandata executioni mandari.) Ita ille. Sed hæc magis abſolutè docuit Rodriguez *in Addit. ad §.9. Bullæ Cruciatæ, fol. mihi 159.* ſic aſſerens: (Dudaſe mas, ſi los Reyes, Principes, y Oydores de los Conſejos Reales, deteniendo las letras apoſtolicas, quedan deſcomulgados por la Bulla de la Cena: y reſpondo que no, porque el Juez Eccleſiaſtico no los tiene por deſcomulgados; ni ſu Santidad, ſabiendo que lo hazen de ordinario, los declara por tales, ni el pueblo Chriſtiano los evita.) Hieronymus Llamas *in inſtruct. Confeſſ. p.1.c.7.§.19.* ſic ait: (Eſt advertendum, quòd ab immemorabili Reges Hiſpaniæ examinant literas Apoſtolicas, ſic gratiæ, ſicut juſtitiæ, cum omni reverentia, & ſubjectione, ſolùm ne doloſæ, ſuſpectæve ſint, vel furtivæ, & ſubreptitiæ: & hoc cedit in obſequium Apoſtolicæ Sedis: & ſi ii limites non exceduntur, hoc non damnant Summi Pontifices, neque cenſuris vetant; ſecus ſi malitioſè, & cauteloſè id fiat, in favorem unius, & damnum alterius.) Et ex Jacobo de Graffiis *in deciſ. p.1. lib.4. c.10. n.120.* videntur adeſſe concordata inter Pontificem, & Regem noſtrum ſuper hoc: nam ita loquitur: (Conſideratis, viſiſque literis de hac re à Papa Regi Philippo miſſis, & è contra, cenſeo non eſſe condemnandos, nec incurrere excommunicationem Regios Magiſtratus, expedientes Regium Exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apoſtolica deciſum fuerit. Caveant autem miniſtri Regis, cujus mens ſanctiſſima eſt, in non inferendo præjudicium ſanctæ Sedi Apoſtolicæ; neque divexent negotiatores in non expediendo Regium Exequatur.) Ita de Graffiis. Vide etiam Henriquez *lib.4. c.12. n.6. in Gloſſ, lit. Q.* & Joan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.1. c.6. art.2. dub.2. concl.1.*

2. Sed, his non obſtantibus, communiter Theologi docent, nullo modo ſuſtineri poſſe uſum retinendi, & examinandi literas Apoſtolicas per laicam poteſtatem: unde quia Zerola *in praxi, p.1. ver. Literæ Apoſtolicæ*, affirmativam ſententiam docebat in editione facta Lugduni; ex permiſſione Magiſtri Sacri Palatii, in loco citato fuerunt appoſita in margine hæc verba: *Cautè lege: nam ſunt hæc contra authoritatem Apoſtolicam, & juriſdictionem Eccleſiaſticam.* Et ideò hanc ſecundam opinionem mordicus tenet Filliucius *tom.1. tract.16. c.8. n.129. & ſeq.* Reginaldus *tom.1. lib.9. c.22. nu.338.* Azor. *part.1. lib.5. c.14. q.4.* Altherius *de cenſuris, tom.1. diſp. 15. c.2. fol. mihi 664. col.2.* Bonacina *de leg. diſp.2. q.20. punct.1. §.1. n.15.* Peſantius *tract. de immunit. Eccl. diſp.17. n.3.* Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.2. cap.13. q.5.* Acoſta *in Expoſ. Bull. Cruciat. q.96. per totum*, Souſa *in Expoſ. Bull. Cœn. c. 13. diſp. 76. con.1. n.2.4. & 9.* & alii. Et probatur ex verbis Bullæ, ibi: *Capi & retineri faciunt.* Et ibi: *Qui impediunt, & prohibent ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examinari, executioni mandari.* Non tamen negant hi Doctores, litteras Apoſtolicas recognoſci quidem poſſe, & diſcuti, cùm dubitatur de earum ſubretione, aut falſitate, ſed hoc ad Eccleſiaſticum Judicem pertinet, & non ad ſæcularem. Hæc igitur cauſa diſcuti debet apud Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Nuntios Apoſtolicos, qui ad Provincias, & Regna mittuntur; & non apud profanos Magiſtratus, qui juris, & poteſtatis Eccleſiaſticæ incapaces ſunt. Sed circa præſentem quæſtionem, vide omninò Acoſta, *ubi ſuprà.*

RESOL. XXXV.

An ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam recognoſcere, & detinere Bullas Pontificias in Regiis Cancellariis? Ex part. 5. tract.1. Reſ.12.

§. 1. Inter doctos Juriſconſultos Hiſpanos (ferax enim ſemper doctorum hominum Hiſpania) noviſſimè floruit eruditus Joannes de Caſtillo Sotomajor, qui *tom.7. de Tertiis, cap.41. num.184.* circa præſentem quæſtionem negativam ſententiam docet, & nominatim contra me inſurgit, nixus auctoritate aliquorum Canonum, videlicet *c. 2. §.20. & 27. de reſcriptis, c. ſi motu proprio, de præbend. & c. fin. de filiis, presbyter. in 6.*

Quæ hic eſt Ref. antecedens, & in aliis ejus notat.

2. Sed his non obſtantibus, ego contrariam ſententiam docui *in 1. part. tract.2. reſ.12.* Verùm quia, ut dixi adverſum me acriter colluctatur Sotomajor; ideò iterum defenſionis cauſa affirmativam ſententiam ſtabilire cogor. Dico igitur, quòd poteſtas recognoſcendi, & examinandi litteras Apoſtolicas, utrùm ſint veræ, aut falſæ, ſubreptitiæ, aut legitimæ, eſt pura, & merè Eccleſiaſtica ex ipſo objecto, Et ideò in ſolas perſonas Eccleſiaſticas cadit, id eſt, in Legatos, Nuntios, Patriarchas, Archiepiſcopos, &c. non autem in laicos quoſcumque. Et quemadmodum laici etiam principes non poſſunt ſe intromittere ullo modo in judicandis, aut diſponendis aliis rebus Eccleſiaſticis, *cap. benè quidem. diſp.96. & c. decernimus, de judiciis*, & ſpecialiter in recognoſcendis, aut examinandis ſententiis & cenſuris, ſed illas tenentur ſtatim acceptare, & exequi, & præbere Epiſcopis pro illarum executione etiam auxilium brachii ſæcularis, ut patet ex Trident. *ſeſſ.25. cap.5. de Regul.* Ita nec poſſunt ſe intromittere in recognoſcendis literis Apoſtolicis, & cùm hujuſmodi facultatis Eccleſiaſticæ, qua laici ſunt, ſint plenè incapaces, ſequitur ut nulla, quamvis longiſſima, præſcriptione poſſint illam præſcribere, cùm præſcriptio tribuat jus in ſubjecto capaci, non autem tribuat ipſam capacitatem, ſi non invenit.

3. Sed dices, cùm cuilibet datum ſit ſe defendere, & illæſum ſervare, & Rex jus habeat ex privilegio à Pontifice conceſſo, ut nemini externo beneficium aut penſio Eccleſiaſtica concedatur, illiſque compertum ſit hoc jus ſæpè ſubreptitiis literis derogari, jure ipſo naturali videtur illis conceſſum poſſe hoc damnum, & injuriam præcavere. Neque contra voluntatem Pontificis videntur procedere, ſed potius ſe illi conformare; non enim credendum eſt Pontificem velle ſubreptitias litteras effectum habere. Et quidem ſi certò conſtaret de ſubreptione, clarum eſt nullam eſſe obligationem obediendi, nullumq; peccatum committi in impedienda illarum exequutione. Sed quia, antequam per Regios Conſiliarios examinetur, id non conſtat, licèt ſæpè contingat ſubreptitias reperiri, ea de cauſa dubium non leve eſt, an ob defenſionem proprii juris Regii Conſiliarii hanc examinationem poſſint præſtare, non enim videtur eſſe locus defenſioni, niſi prius conſtet de injuria. Item ut docet Caſtrus Palaus *tom.2. tract.12. diſp. un. punct.8. num.10.* vel illa injuria eſt notoria ex ſe, vel ſolùm ex declaratione Regii Tribunalis, ex ſe notoria eſſe non poteſt, nam quouſque literæ non examinentur, non poteſt conſtare de earum ſubreptione, & falſitate. Ex declaratione Regii Tribunalis conſtare non poteſt, tum quia nemini datum eſt jus ſibi dicere in cauſa propria; tum, quia illa declaratio eſt ab incompetenti judice, nempe ſæculari in materia Eccleſiaſtica; tum, quia ad præmittendam hanc declarationem debebat jam de injuria conſtare, cùm in hac declaratione juriſdictio Eccleſiaſtica uſurpetur: ergo, &c.

Sup. hoc infra in Ref. 10. §. 2. ſed lege etiam §. 1. & alias Ref. à §§ ejus prima notat.

4. Hinc Pontifex in Bulla Cœnæ omnia maturo judicio conſiderans omneſque prævidens rationes, quæ pro contraria parte facere poſſunt, nihilominus illas omnes exprimens, illiſque non obſtantibus, ut videre eſt in eadem Bulla, maximè ad illa verba, *etiam prætextu violentiæ, ſeu, ut ajunt, ad nos informandos* excommunicat omnes, & quaſcumque perſonas, quæ quocumque prætextu retardaverint in ſuis Cancellariis Bullas Apoſtolicas. Confirmantur ſupradicta ex ſequenti Pontificio diplomate, quod invenies apud Azevedum *tom.1. lib.3. tit.6. leg.37.*

5. Alexander Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Inter curas multiplices: quæ nobis ex Apoſtolatus officio incumbere dignoſcuntur, illam libenter amplectimur, per quam animarum periculis, & ſcandalis valet obviari pro ut in Domino conſpicimus ſalubriter expedire. Cùm itaque, ſi ſicut chariſſimus in Chriſto filius noſter Ferdinandus Rex, & chariſſima in Chriſto filia noſtra Elizabeth Regina Caſtellæ, & Legionis, & Aragonum Illuſtres, Nobis nuper per dilectum filium Nobilem virum Didacum Lupi de Haro Militem Regni Galiciæ Gubernatorē per eos ad nos, pro præſtanda nobis obedientia Oratorem deſtinatum exponi fecerunt, quòd in prædictis Regnis, atque aliis dominiis, diverſæ perſonæ litteras fictitias & ſimulatas Indulgentiarū oſtendere non verentur, animas Chriſti fidelium multipliciter decipientes, & illudentes, ut ſub falſis illuſionibus hujuſmodi à Chriſti fidelibus pecunias valeant extorquere, Nos attendentes præmiſſa eſſe mali exempli fomenta, ac volentes prout tenemur, hujuſmodi ſcandalis, & periculis obviare authoritate Apoſtolica tenore præſentium omnes, & ſingulas Indulgentias conceſſas, & concedendas in poſterum ſuſpendimus, & ſuſpenſas eſſe decernimus, donec per loci Ordinarium in cujus civitate, & Diœceſi pro tempore publicabuntur prius, & deinde per Noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ prædictæ Nuntium in partibus illis tunc exiſtentem, ac Capellanum majorem eorundem Regis, & Reginæ conſilio exiſtentes per eos ad id deputandos benè, & diligenter an ſint veræ literæ Apoſtolicæ, viſæ, & inſpectæ fuerint. Quòd ſi compertum fuerit per eos literas ipſas omni prorſus falſitatis carere ſuſpicione ac veras literas Apoſtolicas eſſe, tunc liberè per illos ad quos juxta earudem litterarum tenorē ſpectat poſſint publicari, &c.

Dat.

Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnat. 1043. 6. Kalend. Auguſti.

6. Unde in legibus Recopilationum, teſte Lara *in compen. Trium Gratiarum lib. 2. fol. 133.* ſic habetur [Mandamos que ningun perſona de qualquier eſtado que ſea no pueda publicar por eſcrito, ni por pregones, ni palabra, ni de otra manera Bulas, Gracias Indulgencias, Jubileos, ne otras facultades que ſuelen ſer concedidas por los Pontifices à Igreſias, Monaſterios, Hoſpidales, y otros Lugares, ſinque primero conforme à la Bula del Papa Alexandro ſean examinadas por el Prelado de la Dioceſis en donde ſe huviere de hazer la publicacion y que no ſe puedan publicar, ſi no deſpues de ſer examinadas por ordinario. Sean tambien examinadas, y approvadas por la perſona, ò perſonas por Nos nombrada en eſta Corte en virtu de la dicha Bula de ſu Santidad. Ita ibi. Patet igitur ex ſupradicta Bulla non poſſe Reges jure proprio, ut vult Sotomajor, & alii adverſarii, litteras Apoſtolicas recognoſcere, ſed ſi hoc facere volunt ad evitanda inconvenientia in ſuis Regnis, petere debent licentiam à Summo Pontifice, ut fecit Catholicus Ferdinandus Rex, cui Pontifex, ut viſum eſt in dicta Bulla, & fatetur ipſe Rex, conceſſit poſſe ipſum deputare perſonas ad examinandas, & recognoſcendas litteras Apoſtolicas Indulgentiarum.

7. Nec textus contra me à Sotomajore adducti faciunt pro ſua ſententia. Nam fateor ſummum Pontificem nolle ſua reſcripta, ſi veritati non nitantur, executioni mandari: ſed non ex hoc ſequitur illa à laicis examinari poſſe. Quamobrem ſi dubitetur de validitate litterarum Apoſtolicarum, vel etiam de illarum invaliditate conſtet, laici judices de hoc opponere poſſunt coram Eccleſiaſtico judice, cujus eſt Apoſtolicas litteras examinare, diſcutere, & recognoſcere; vel etiam Summo Pontifici ſupplicationem exhibere, modò ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur. Imò ſi detur caſus, ut aditus ad judicem Eccleſiaſticum non pateat, vel ipſe nollet declarare ſubreptionem litterarum, & periculum ſit in mora gravis damni, ſi litteræ Apoſtolicæ ſubreptitiæ executioni mandentur, poſſe Principem laicum illarum executionem impedire, & interim hac de re cum humilitate certiorem facere Summum Pontificem, tradit Bonac. *in Bulla Cœn. diſp. 1. q. 14. punct. 2. n. 20.* Praxim igitur, de qua loquimur, & defendit Sotomajor, dicendum eſt imponere maximum gravamen Bullis Pontificiis, dum non poſſunt in partibus dari executioni ſine examine, & approbatione Cancellariæ, per quod Summus Pontifex, ut patet expreſsè in Bulla Cœnæ; reputat Eccleſiaſticæ juriſdictioni violentiam inferri; & ideò adverſus contravenientes cenſuras fulminat: etſi in Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. c. 20.* Pontifex hortetur Reges ac Principes, ne permittant Eccleſiaſticos à judicibus ſæcularibus in aliquo gravari. Jam autem maximè gravantur perſonæ Eccleſiaſticæ, ſi proceſſus citationum, ac cauſarum beneficialium à judicibus laicis examinantur, cùm coram ipſis ex eo litigare cogantur ergo, &c.

8. Verùm poſt hæc ſcripta inveni omnia ſupradicta non ſolùm à cit. DD. ſed etiam confirmata eſſe à Rutilio Benzonio *diſp. 2. de Interd. Pauli V. cap. 7. f. d. 133.* qui noſtram ſententiam acriter docet, & quia codex rarus eſt, ponam hic per extenſum ejus verba, ſic enim ait: [Non me fugit Covarruviam *pract. qq. cap. 10. & 36.* & Driedonem ab eo citatum, defendere nonnullas leges Principum ſæcularium, ſtatuentes in defenſionem juriſpatronatus Principum ne litteræ Apoſtolicæ executioni mandentur ſine conſenſu eorum. Non enim hæ leges juſtæ ſunt, ſi fiant ſine participatione, & nutu Papæ: nec locum habent, quando Papa expreſsè derogat juripatronatus laicorum, hoc enim ſi velit facere, poteſt, nec injuriam, vel vim laicis infert, cùm ſuo jure utatur, licèt re ipſa Papa hujuſmodi laicorum juripatronatus raro derogare intendat. Sic S. Pius V. expreſsè decrevit *in Bulla Cœnæ ann. 1586.* Ratio autem cur nulla laica poteſtate etiam Regia litteræ Apoſtolicæ impediri poſſint, eſt, quoniam poteſtas ſæcularium Principum eſt civilis, & non ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, quæ cùm illi dominetur, & præſit, ab ea, cùm ſit inferior, nequaquam impediri, interpretari, vel diſcuti poteſt. Illud autem remedium tamquam licitum pro laicis adinventum eſt, ut opponant de ſubreptione talium litterarum apud judicem Eccleſiaſticum, vel etiam quando Papa expreſsè derogat juripatronatus coram judice competente Eccleſiaſtico, ſervato tamen juris ordine ad ipſum Romanum Pontificem reverenter appellent, & libellos ſupplices ei offerant, ne litteræ Pontificiæ exequantur, dummodo id faciant, opera & miniſterio judicum Eccleſiaſticorum, & poſteà verè appellationem juxta mentem S. Pii V. proſequantur. An verò litteræ Apoſtolicæ caſus ſpirituales continentes poſſint à Principibus ſæcularibus recognoſci, & diſcuti, ſintne falſæ, vel ſubreptitiæ, quæri poſſet: & quidquid dicat Covarruvias *loco cit.* certiſſimè dicendum eſt, hanc recognitionem jure communi, tantùm ad judices Eccleſiaſticos pertinere, non autem laicos, niſi ſolo privilegio Sedis Apoſtolicæ, cujus tenorem docere tenentur.] Huc uſque Benzonius, & ideò Caſtr. Palaus *ubi ſuprà*, & alii, quos ego retuli *in part. 4. tract. 11. reſ. 9.* docent Regem noſtrum ex Concordatis, & privilegio Summi Pontificis Bullas ejus examinare. Sed Sotomajor & aliqui juniores Juriſconſulti aſſerunt hoc de iure Regibus competere, quod Theologi mordicus negant, & revera negandum eſt. Alii verò excuſant examinationem litterarum Apoſtolicarum ex tacito conſenſu, & præſumpta mente Summi Pontificis. Sed contra illos vide noviſſimè Blondum *de cenſ. diſp. 5. artic. 26. n. 3.* & omnes expoſitores Bullæ Cœnæ, aſſerentes Summum Pontificem in ea ſingulis annis reclamare, & tollere quamcumque patientiam, tolerantiam, & conſenſum circa præſentem caſum.

Sup. hoc inf. in ref. 105. & in alia ejus nimm. not.

Quæ hic eſt infr. reſ 47. §. igitur, à medio uſque in finem dictæ reſ.

R E S O L. XXXVI.

An Miniſtri Regii poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per viam violentiæ, ut vulgo dicitur?

Et an ſi Religioſus per appellationem vel alia via intra ordinem poteſt vitare vim ſibi injuſtè illatam, incidat in cenſuras Bullæ Cœnæ, vel alterius, ſi ad judices ſæculares recurrat?

Et quid è contra, ſi non poſſit vitare vim, &c. Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 14. alias 13.

§. 1. Affirmativè reſpondent Juriſperiti: & ita docet Salgado *in tract. de protect. regia, tom. 1. part. 1. cap. 1. & ſeq.* Pereira *tract. de manu regia, par. 1. cap. 4. q. 7.* Cevallos *in tract. ſuper hac materia edito, & præcipuè in gloſſ. 6. num. 56.* ubi tenet hanc cognitionem non fundari in privilegio Pontificis, neque in eius tolerantia: ſed in iure regali, cuius officium eſt vim tollere. Idem etiam docet Segura *in direct. Judic. Eccleſ. part. 2. c. 13. n. 52. & 53.* Caſtill. *in tr. de leg. regia*, §. 20. *num. 83.* Avendanus *in c. Prætorum part. 1. cap. 1. num. 13.* Azevedus *tom. 1. lib. 1. l. 2. tit. 6. Recop.* Seſſe *de inhibit. juſt. Arag. cap. 8. §. 3. & part. 2. deciſ. Epiſt. ad Regem*, Cenedus *in qq. canonicis, quæſt. 45. per totam*, Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 139.* Joan. de Hevia *in Curia Philippica, part. 1. §. 5. numer. 34.* Graſſ. *de eff. Cleric. eff. 1. nu. 300.* & alii.

Sup. hoc in duobus reſol. ſeqq. & ſup. in reſ. 16. & item, & inf. lege doctrinam reſ. 39. & late in deciſione poſita in pag. 495 hujus ſui tom.

2. Neque talem viſum, & cognitionem audent improbare doctiſſimi Theologi, ut Rodriquez *in ſumma tom. 1. cap. 155. num. 8.* Joan. Valerius *in differentiis utriuſque fori var. peccatum, differ. 3. nu. 2.* S. Joan. de la Cruz *in Direct. conſcient. part. 1. præcep. 8. quæſt. 3. artic. 1. dub. 3. concl. 3. & de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 6. artic. 2. dub. 2. concl. 1.* Hieronymus Llamas *in Inſtruct. Confeſſ. part. 1. cap. 7. §. 19.* Henriquez *lib. 14. cap. 12. num. 6. & lib. 3. cap. 16. num. 4. in Gloſſ. litt. A*, noviſſimè Anguiano *tractat. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 95.* cum aliis. Et addunt pro hac firmanda ſententia *cap. Regum 23. quæſt. 5.* ubi habetur, quòd regium eſt, per vim oppreſſos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac injurias repellere, & *cap. filiis, vel nepotibus 17. quæſt. 7.* Judices verò hanc vim repellentes, aſſerunt, id non efficere per vim iuriſdictionis, ſed per viam iuſtæ defenſionis.

3. Sed hanc opinionem exploſſam eſſe, video communiter à Theologis; & ideò illam reprobant Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. nu. 30.* Layman. *in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 4. n. 4.* Azorius *part. 1. lib. 5. c. 12. & 14.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 22. nu. 341.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 14. quæſt. 9.* Bonacina *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 10.* Altherius *de cenſuris, tom. 1. diſ. 15. lib. 5. cap. 3. fol. mihi 669. col. 2.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 8. & 10.* Joan. de Malderiaga *tract. de Senat. cap. 39.* Sayrus *de cenſuris, lib. 3. cap. 18. num. 6.* Corolianus *in Bulla Cœnæ, excommunic. 14. fol. mihi 927.* Idem etiam docet noviſſimè ex Hiſpanis Juriſconſultis doctus Barboſ. *in collect. lib. 1. decret. tit. 2. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. num. 1.* & alii. Et ratio eſt: quia Clericus coram Epiſcopo, & Epiſcopus coram Archiepiſcopo conveniri debet, *ex cap. ſacro de ſent. excommunic. & c. ad reprimendum, de officio Ordinar.* Archiepiſcopus convenitur coram Primate *ex c. antiqua de privileg.* Primas coram Romano Pontifice, vel coram Legato Summi Pontificis ad eam Provinciam miſſo. Et ideò oppreſſus à Prælato inferiore poteſt recurrere ad ſuperiorem, non verò adire laicale Tribunal; maximè, quia Canones interdicunt ab Eccleſiaſticis Judicibus ad laicos appellare ut habetur *in c. qualiter, & quando, de judiciis, & cap. ſi quis Clericum, & cap. Clericum 11. q. 1.* Cæteras rationes videbis apud citatos Doctores.

4. Sed ego in controverſia tam gravi, puto non eſſe recedendum ab hac ſententia Theologorum, quamvis non videa-

videatur ſpernenda aliquorum obſervatio, qui putent, tunc aliquem, cui violentia infertur, poſſe adire Judicem laicum, quando ad talem vim reprimendam, Judex Eccleſiaſticus non adeſſet ſeu, ſi adeſſet, nolle reprimere. Et ita docent, non ſolùm Juriſconſulti, ſed etiam doctiſſimi Theologi, & in primis Epiſcopus Antuerpienſis: Joannes Malderus *in part. 2. q. 96. art. 4. fol. mihi* 407. qui etiam addit, poſſe in tali caſu Judicem laicum inſpicere Acta ad eum finem, ut conſtet de Injuria facta in negatione appellationis: quia, qui poteſt defendere, poteſt etiam illa, ſine quibus defenſio fieri non poteſt. Adde, quòd inſpectio Actorum per ſe non eſt actus iuriſdictionis: nam arbitrantes ea inſpicere poſſunt. Et ita hanc ſententiam docet etiam Portell. *in addit. ad dubia regul. in fine Operis, verb. appellare, num.* 3. ubi ſic aſſerit: [Religioſus, ſi per appellationem, vel alia via intra ordinem, poteſt vitare vim ſibi injuſtè illatam, incurres cenſuras, ſi ad Judices ſæculares recurrat. Si verò neque ſit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior, ad quem poſſet recurrere, longè diſtet, ita ut non poſſit illum adire inſtante gravamine, vel etiam cœpto, & ſic injuſtè illato, arbitrio boni viri; tunc credo, poſſe Religioſum, vel Clericum recurrere ad Principem ſæcularem, qualis eſt Rex, non tamquam appellantem ad Judicem competentem; ſed ſolùm ut ſibi ſuccurrat in illo gravamine iniuſto, tollendo vim ſibi factam modo, quo licitè poteſt imperando, ſcilicèt, vel ſuadendo Prælato, ut vel abſtineat à vi iniuſta, vel det locum appellationi, vel Judices novos aſſignet. Et per hoc Religioſus recurrens ad Principem ſæcularem cum prædictis circumſtantiis, nullam cenſuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret. Ita Portel. cuius ſententiam ſequutus eſt etiam doctus Souſa ex Dominicanorum familia *in Bull. Cœnæ, cap. 15. diſp. 78. n. 2. & ſeq.* ubi probat, non Judices laicos vim auferre, niſi prius Eccleſiaſtici Judices ſuperiores ad eos, qui violentiam inferunt, ſuccurrere requiſiti nollnt; quando tamen omni medio ordinario præmiſſo non eſt alia via repellendi vim à Judice Eccleſiaſtico factam, vel quando periculum eſt in mora, licitum eſt Judici ſæculari cauſam Eccleſiaſticam ad ſe advocare, & violentiam auferre.

Sup. hoc inſp. in ref. 18. in fine.

5. Ex quibus apparet, vix aut numquam, moraliter occurrere caſu iuſtæ defenſionis in hac materia pro Judice laico, ut rectè notaverunt Azorius, Bonacina, & alii. Et multò minus, tam facilè occurrere, ut quidam Juriſconſulti volunt. Deinde apparet, non rectè dici in hac materia ab aliquibus Juriſconſultis, quòd etiam tunc, quando adiri poteſt per eum, qui ſe gravatum exiſtimat à Judice Eccleſiaſtico alius Judex Eccleſiaſticus ſuperior, poſſit nihilominus authoritatem ſuam interponere Judex laicus, qui in caſu iſto adhuc locus ſit præventioni. Reſtat modò reſpondere ad Canones, quos pro prima ſententia afferebant Juriſconſulti; & hoc in ſequenti reſolutione faciemus.

Quæ hic eſt inf. ref. 19. & in aliis eius auc.

RESOL. XXXVII.

An ſit licitum judicibus ſæcularibus per viam violentiæ cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas?

Et an Summus Pontifex, & alii hanc praxim approbent, vel ſaltem ex conſuetudine immemorabili, vel conjuncta cum fama privilegii?

Et notatur, quod ſi prò facto Prælati, & judicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio probabilis inter doctores, qui cùm licitè poſſit illam ſequi, revera nunc nullam vim, aut injuriam faciat ſubdito ſi illam ſequatur, ac proinde non poterit recurrere tamquam vi oppreſſus ad judicem ſæcularem, etiamſi opinio pro ſubdito ſit probabilior? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 13.

Sup. hoc in ref. præcedēti & in ref. ſeq. ſup in ref 16. § Item, & inf. lege doctrinam ref. 39.

§. 1. ANgor actum agere: nam *in par. 1. tract. 1. reſol 13. & alibi* de hac quæſtione egi; ſed compellor hoc facere defenſionis cauſa, nam noviſſimè contra me negativam ſententiam docentem inſurgit Caſtillo Soto major *to. 7. de Tertiis, c. 41. nu.* 180. Sed docto Hiſpano recentiori præter alios DD. *ubi ſup.* à me relatos alios non minus doctos, & neotericos Hiſpanos opponam, & hi ſunt, me citato, Barb. *de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 39. §. 2. num.* 185. & Caſtrus Palaus *to. 2. diſp. unic. punct. 12. num.* 5. Nam ad veritatem ſententiæ Sotomajoris, neceſſarium eſſet claram adeſſe violentiam, quod tamen non contingit; non enim judices ſæculares ſciunt Prælatum violentiam facere ſubdito litiganti, negando appellationem, terminos approbatorios, &c. quouſque proceſſum examinant, & acta cognoſcunt. Ergo prius uſurpant cognitionem cauſæ ſpiritualis, quàm illis de violentia conſtet. Ergo non titulo defenſionis procedere poſſunt. Item, qui titulo defenſionis procedit, facto ipſo violentiam repellit, non veritatis indagatione, quia defenſio non eſt juriſdictionis actus in ſubditum, ſed exequutio juris à natura conceſſi cuilibet homini, ut alterum defendat: at judices ſæculares cauſas ad ſe advocando, non facto violentiam repellunt, ſi aliqua ineſt; ergo illis non licèt hoc modo Clericum defendere. Item, Eccleſiaſticis judicibus non eſt conceſſum laicum querelantem de ſuo judice ad judicium vocare, quia nemini datum eſt, alienam juriſdictionem uſurpare, & in alienis cauſis ſe immiſcere, ergo ſæcularibus judicibus hoc datum eſſe non poteſt: minorem enim poteſtatem habent judices ſæculares ad corrigendos defectus judicum Eccleſiaſticorum; quàm è contra. Hæc omnia Caſtrus Palaus, quæ infra magis confirmabo.

2. Deinde iſtos appellantes, quos *oppreſſos* vocant adverſarii, vel ſua poſſeſſione, v. g. ſpoliantur, vel turbantur in eadem. Primo caſu ordinarium habent remedium intra annum, ut ante omnem contentionem reſtituantur, *cap.* 1. *de reſtit. ſpol.* poſſeſſorium quoque remedium ordinarium competit, *l. 1. ff. de vi & vi arm.* Inſuper, & ſecundò caſu, remedium quoque ordinarium competit, *§. retinendæ, §. ſed interdicto, Inſtit. de interd.* ergo cùm ſi, è uno, ſivè altero modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, quare iniquè concedendum eſt extraordinarium, quale eſt de quo loquimur, contra *l. in cauſa, ff. de minoribus*, ibi, *Non debet ei tribui extraordinarium.* Sed urget Caſtillo, Sotomajor, & alii adverſarii. Primò ſupradicta eſſe vera, quando judices laici procederent judicialiter, ſecus autem ut eſt in caſu noſtro, extrajudicialiter, & per modum tantùm nudæ defenſionis, & protectionis oppreſſorum, prout ius commune hoc ex officio Regibus competere tradit, *c. Regum 23. q. 5.* & colligitur ex *c. filiis, vel nepotibus 16. q. 7.*

3. Reſpondeo quòd una via ſi prohibetur, altera permitti non debet, ſaltem dum ſimilis in utraque parte reperitur ratio, ex *reg. cùm quid, de reg. juris in 6.* ſed recurſus ad ſæcularia tribunalia prohibetur ex ſententia adverſariorum, via iuriſdictionis ordinariæ; ergo etiam prohibetur per viam extraordinariæ cognitionis, & defenſionis, cùm ſimilis ratio in utraque reperiatur. Et licèt adverſarii afferant in tali cognitione nullum actum iuriſdictionis exerceri, hoc non eſt verum, quia, quæ Princeps facit prætextu violentiæ, facit ex proprio officio, iu ſententia corum; quæ autem pertinent ad officium Principis, ſunt actus iuriſdictionis, in hoc enim diſtinguitur officium Principis ab officio perſonæ privatæ: ergo, &c. Deinde iuriſdictio dicta eſt à iure dicendo ex *l. 1. §. damus, ff. de ſuſpectis tut.* ſed iudices, ad quos in Hiſpania ſit recurſus, ius dicunt; nam vident acta, proceſſus, & ferunt ſententiam, teſte Cevallos *gloſſ. 6. §. 1.* & poſtquam cognoverunt appellantem non habuiſſe iuſtam appellandi cauſam, condemnant ipſum in expenſis, & damnis alteri illati, cogunt iudicem Eccleſiaſticum ad acceptandam appellationem, imò ipſum condemnant in expenſis, ut fatetur Cevallos *gloſſ. 8. nu.* 11. Seſſe *de inhibit. c. 8. §. 3.* Guttierrez *in q. pract. lib. 2. qu.* 29. & alii. Sed clarum eſt iſtos eſſe actus iudiciales, & iuriſdictionales, ut optimè obſervat Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 5. c. 37. n.* 34. & alii, ergo, &c. Ad *c. Regum*, reſpondendum eſt illud procedere quoad laicos ſubditos, falſum enim eſt Principem cognoſcendo cauſas Eccleſiaſticorum per viam violentiæ, facere id, ad quod per dictum caput tenetur ex officio, nam ex officio tenetur ſolùm ſuſcipere, & cognoſcere cauſas ſubditorum, non verò extraneorum; Eccleſiaſtici verò non ſunt ſubditi Principi laico, ſed Eccleſiaſtico: ex *c. Eccleſia, de conſtit.* & contrarium faciendo facit contra proprium officium. Principis enim officium eſt quieti, & bono publico conſulere, & ſuum cuique tribuere, dum autem Princeps laicus in cauſis Eccleſiaſticis ſe ingerit, Eccleſiaſticam juriſdictionem uſurpat, & Eccleſiæ libertatem violat: ergo contra proprium officium facit. Ad *c. filiis, vel nepotibus*, reſpondent aliqui, quòd ſolùm ibi dicitur ut patronus Eccleſiæ, ſi viderit bona Eccleſiæ inferioribus Clericis defraudari, moneat Epiſcopum, ſi ab ipſo Epiſcopo, moneat Metropolitanum, ſi à Metropolitano, Regiis auribus intimare non differat, quod non debet intelligi, ut Rex iuriſdictione utatur in Metropolitanum, ſed ut auctoritate ſua illum moneat, vel ſi non ſatis eſt, implorato Pontifice, illius authoritate illum cohibeat. Interim verò facto, & potentia impediat ne Eccleſia in bonis ſuis damnum patiatur. Ita Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 34. n.* 38. & alii. Sed ego puto cum pluribus Doctoribus, quos alibi ad ſatietatem adduxi, dictum *cap. filiis, vel nepotibus*, fuiſſe poſtea per *cap. qualiter, & quando de judiciis*, abrogatum. Unde miror quare Sotomajor me non concludenter ſatisfeciſſe ad auctoritatem dicti textus.

Alibi reſol. quæ hic eſt inf. 39 per totam & ſignanter ſup. hoc in ei us §. ult.

4. Urget ſecundò Sotomaior, & adverſarii, quia iure naturæ, & divino licitum eſt vim vi repellere, & innocentem tueri, *l. vi vim, ff. de juſt. & jure.* Ergo ſi iudex Eccleſiaſticus vim inferat, poterit ſæcularis iudex innocentem ad ſe confugientem tueri, eiuſque appellationem admittere. Reſpon-

deo

deo cum gloſſa *in l.cit.vi vim*, licitum eſſe vim vi repellere, dum vis injuſtè infertur ab aliquo privato, non autem ab eo, cui ſubditi ſumus, ut patet ex *l. l.injuriarum*, *§.1. ff. de injur. & ex l.qui reſtituere, ff.de rei vendicat.* ſi igitur judex non ſupremus vim inferat ſervato juris ordine, ad Superiorem appellatio interponatur. Sed ſi judex ſupremus iniquè vexet, nullum ſupereſt remedium, niſi ut pœna æquo, & patienti animo ſufferatur, ut faciunt laici oppreſſi à iudicibus ſuis. In quo caſu, ſi laicus de ſuo iudice ſæculari conqueratur, quòd illi, inferat vim, negando appellationem, vel quid ſimile, equidem non patienter ferret iudex ſæcularis, ut Eccleſiaſticus ſe intromittat, & auctoritatem ſuam interponat, acta cauſæ poſtulando ſub præcepto, vel cenſura ad examinandum, vel iudicandum, an iudex ſæcularis vim fecerit, necne? Neque ſæculares iudices illam vocabunt defenſionem in iudice Eccleſiaſtico, ſed ſuæ iuriſdictionis uſurpationem. Ergo eodem iure ipſi iudices ſæculares reſpectu Eccleſiaſticorum cenſeri debent, imò maiori, quia maiorem poteſtatem habet Judex Eccleſiaſticus ſupra laicum, quàm è converſo. Prælatus enim Eccleſiaſticus poteſt iudicare de peccatis omnium ſuarum ovium, iuxta *cap. novit. de judiciis, & cap.ex tenore, de foro compet. & cap. ſi quis de potentibus 24.q.3* Et munus defendendi innocentes, de quo loquimur, magis incumbit Prælatis Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus Magiſtratibus, ut docet gloſſa *in d.cap.Regum*, & colligi poteſt ex multis decretis 87. *diſt.* Sed reſpondeo ſecundò ad argumentum, quòd non eſt non eſt licitum vim vi repellere, niſi cum duplici conditione. Prima eſt ut certò conſtet de iniuria illata, nam ſi dubium ſit, præſumendum eſt in favorem Superioris Eccleſiaſtici: tum, quia in facto Superioris non præſumitur delictum, tum, quia, iudices laici, dum ipſis certò non conſtat de iniuria alteri illata à iudice Eccleſiaſtico periculo ſe exponunt inferendi iniuriam Superiori Eccleſiaſtico, ipſumque privandi iure, quod habet in ſibi ſubditum. Sed iſta conditio quaſi ſemper deeſt, nam iudices laici, dum in cauſis Eccleſiaſticis appellationem admittunt, ipſis certo non conſtat de iniuria à iudice Eccleſiaſtico illata, quod ex ipſo facto manifeſtè apparet, cùm appellationem admittant, ſeque interponant ut examinent, an vis inferatur, necne, ergo, &c. Secunda conditio, ut licitum ſit vim vi repellere, eſt, ut ſervetur moderamen inculpatæ tutelæ: moderamen autem inculpatę tutelæ non ſervatur dum laicus, ad Eccleſiaſticos, aut Eccleſiaſticus ad laicos iudices recurrit, & appellationem interponit: ergo, &c. Probo minorem primò, quia non ſervatur moderamen inculpatæ tutelæ quoties invaſus habet aliam viam evadendi ab invaſione, & iniuſta vexatione abſque maiori, vel æquali damno, quàm vim inferendo, ut patet in materia de homicidio patrato ad neceſſariam ſui defenſionem; ſed in noſtro caſu invaſo competit alia ratio evadendi abſque maiori, vel æquali damno; poteſt enim recurſum ad Eccleſiaſticum iudicem habere, & in defectu unius Superioris Eccleſiaſtici alium adire, iuxta ſacrorum Canonum diſpoſitionem, ut etiam in foro ſæculari, uſu, & praxi litigantium receptum eſt, ergo, &c. Deinde licitum eſt vim vi repellere, quoties id fieri poteſt ſine graviori damno communi; ſed in caſu noſtro etiamſi pars appellans moleſtias, expenſas, &c. pateretur, ut ſupponit Sotomaior, gravius damnum commune ſequitur adeundo ſæculares iudices, nam Eccleſiaſtica iuriſdictio violatur, & perturbatio in iudices ſequitur, & ſicut innocens non poteſt aggreſſorem occidere, quoties ex morte aggreſſoris grave damnum Reipublicæ ſequitur, ita neque licitum erit ſæculares iudices adire, quoties libertati Eccleſiaſticæ grave damnum inde infertur, neque iudices laici poſſunt ex eadem ratione oppreſſum ad ſe ipſos recurrentem tueri, ergo, &c. Nec obſtat dicere in tali caſu libertatem Eccleſiaſticam non lædi, cùm laici judices actus juriſdictionales non exerceant, ſed ſolius innocentis protectionem extrajudicialiter, & per viam extraordinariæ cognitionis ſuſcipiant. Nam reſpondeo hoc verbis aſſeri, ſed reipſa contrarium fieri, ut conſtat ex ſupradictis. Et revera ſi in tali caſu libertas Eccleſiaſtica non læderetur, Summus Pontifex, Collegium Cardinalium, aliique Primates Eccleſiæ, & ſacra Rota Romana, ut patebit in fine hujus tractatus, non deteſtarentur hanc praxim tuendi innocentes vi oppreſſos, ſed laudibus efferrent, commendarent, & approbarent. An autem ſummus Pontifex, & alii hanc praxim approbent, conſulant adverſarii Bullam Cœnæ, vel potius, quia ab ipſis verba hujus aliter exponuntur, rogent Summum Pontificem ut ipſos de ſua mente certiores facere dignetur, ut violandæ libertatis Eccleſiaſticæ periculum evitent.

5. Et tamdem urget tertiò Sotomajor, & alii adverſarii, hanc praxim ſuſtinendam eſſe. Primò ex conſuetudine immemorabili, quæ licèt non poſſit tollere omnem exemptionem Clericorum, poteſt tamen in aliquo caſu particulari, ut eſſet in caſu noſtro de tollenda vi. Secundò, quia eſt conſuetudo conjuncta cum fama privilegii, quæ vaga, & incerta etiam ſufficit. Tertiò, quia talis conſuetudo eſt mixta laicorum, & Clericorum. Et tamdem Summus Pontifex hanc praxim ſcit, & tolerat; ergo tacitè conſentit.

6. Reſpondeo ad primum, conſuetudinem immemorialem etiam in caſu particulari, non valere contra libertatem Eccleſiaſticam, ut ego ſatis probavi *in par.4. tr. 1. reſol. 1. & infrà* in hoc tractatu latius probabo, & patet ex *c. Clericis, de judiciis*, & aliis juribus tam clarè; ut neſciam quo pacto hæc opinio poſſit ſuſtineri cùm in dictis ſacris Canonibus Summi Pontifices apertè damnent conſuetudinem particularem circa aliquem tantùm caſum, tendentem contra immunitatem Eccleſiaſticam. Vide infrà *reſ.*21,

Quæ hic eſt ſup. reſ. 11. 8.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 2. §. 8. Sed dato, & non conceſſo.

7. Ad ſecundum reſpondeo cum Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.34.nu.17.* illam doctrinam non eſſe veram, ſed tunc eſſe admittendam, quando, cum conſuetudine immemoriali conjungeret, ut conſtans fama, & traditio, æquè antiqua, & immemorialis, quod præceſſerit privilegium, & talis traditio integrè probaretur. Sed hoc non accidit in caſu noſtro, ergo, &c. quod apertè confirmatur, nam Cevallos mordicus ſuſtinet non adeſſe, neque adfuiſſe tale privilegium.

8. Ad tertium reſpondeo cum ſapientiſſimo Valboa de Magro viejo *in cap.1.de foro compet. n.6.* tunc conſuetudinem Clericorum, & laicorum mixtam obligare Clericos; quando dicta conſuetudo non præjudicat ſacris Canonibus, vel ab ipſis non fuerit reprobata, quæ non accidunt in caſu noſtro ergo, &c. Vide omninò *infrà in reſol.22. & in par. 4. tr.1. reſol.66.* ubi adduxi Suarez. Et tamdem ad id, quod aſſeritur, adeſſe in hoc caſu tolerantiam Pontificiam, & tacitum conſenſum, reſpondeo quod eſſet videndum an talis tolerantia ſit approbativa, vel tantùm permiſſiva ad vitanda majora mala, & inconvenientia. Ita deciſio Rotæ *in antiquis* 10. *de conſuet.* & Surdus *conſ.*301. & alii penes me *in p. 4. tract.1.reſ.1.* quibus adde Cocheir *in vind.libert. Eccleſ.par.2. cap. 3. num.* 8. aſſerunt in hoc caſu Pontificem non ſolùm tacitè non conſentire, ſed potius ſingulis annis apertè reclamare in Bulla Cœnæ, & quo pacto quis dici poteſt tacitè tolerare, ſi ſingulis annis expreſsè reclamat, ut ſupra dictum eſt. Ergo, &c. Et hæc dicta ſufficiant defenſionis, cauſa adverſus ea quæ contra me ex doctiſſimo Salgado edidit ubi ſuprà, non minus doctus Sotomajor. Unde ex his patet etiam reſponſio ad ea, quæ noviſſimè adducit eruditiſſimus Torreblanca *in Pract. jur. ſpir. lib. 15. cap.* 10. *per totum*.

Sup. hoc inf. in reſ. 193. & in aliis eius annot.

Quæ hic ſunt reſ. 2 & 74 & in aliis earum annot.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 12 & in aliis poſitis in annot. eius §. Verum.

9. Non deſinam tamen hìc adnotare cum Baldello *in diſp.Theolog.tom.1 lib.5.diſp.40.num.13.* & aliis, quòd ſi pro facto Prælati, & judicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio probabilis inter Doctores, quia cùm licitè poſſit illam ſequi, revera, tunc nullam vim, aut injuriam facit ſubdito, ſi illam ſequatur, ac proinde non poterit recurrere tamquam vi oppreſſus ad judicem ſæcularem, nec in tali caſu poterit eſſe defenſio, ſed erit manifeſta injuria, & offenſio, ſi repellatur ab illa ſequenda. Et hæc opinio contra Salgadum procedit, etiamſi opinio pro ſubdito ſit probabilior, nam ut alibi diximus probabiliter, poteſt judex ferre ſententiam ſecundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori, neque de hoc in ſyndicatu ſecundùm Sancium poteſt puniri. Ergo, &c.

Sup hoc in eo. 8. tr. 1. reſ. 13.

Alibi in eo. 8. tr. 1. reſ. 20. & 21. & in aliis earum primitum annot. & in aliis poſitis in annot. §. ult. reſ. hujus.

RESOL. XXXVIII.

An ſit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia? Et infertur incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Religioſum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, ut vim ſibi illatam à ſuo Superiore tantum tollat. Ex par.3.tract.1.Reſ.53.

§.1. DE hac quæſtione egi in alio tract. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 13. & pro parte affirmativa adduxi plures Doctores, quibus nunc addo Avilam *de cenſuris part.* 2. *cap.7.diſput.2.dub.5.* Morlam *in emporio juris tit. 2. quæſt.* 14. *num.4.* Quintana Dueñam *Eccleſiaſt.lib.1.cap.9. num.* 14. Rodriquez *de annuis reddit.lib.1.cap.17.num.6.* Parladorum *rer. quotidian.lib.3. differ. 9. §. 4. num.* 24. Suarez de Paz. *in praxi tom.2.part.1.cap.9.quæſt.1.num.34.* Simancam *inſt. Cath.to.45. num.35.* Guttierez *practar.qq.lib.1.quæſt.20.num.1. & de jur. confir.part.1.cap.2.num.26.* Garſiam *de nobil. gloſſa* 1. *num.* 25 Covarruviam *pract.qq.cap.35.num.3.* Mexiam *in leg. Regiam Toleti de los terminos in 2.fundam.part.2.num.* 47. Velaſcum *conſ.*100. & hanc ſententiam tenent etiam DD. Itali, ut Fuſcus *de viſit.lib.2.cap.23.num.5.* & ex Dominicanorum familia Michael Zanardus *in directorio Theol.part.3.cap.31.fol. mihi* 197. ubi ait, Judex Eccleſiaſticus poteſt apud Principem

Sup. hoc in duabus præcedentibus reſ. & ſup. in reſ. 16. §. item, & lege infra doctrinam reſ. ſeq.

cipem laicum denunciari, ſi alicui etiam ſubdito violentiam inferat, in quo caſu poteſt Princeps laicus reprimere vim cuicumque factam.

2. Sed, his non obſtantibus, non eſt recedendum à negativa ſententia Theologorum, quos in dicta reſol. adduxi, nec valet dicere, quòd licet vim vi repellere, & competit Regibus liberare vi oppreſſos de manu calumniatoris. Ergo, &c. nam reſpondeo licitum eſſe vim vi repellere, quando vis eſt clara, & manifeſta, nam ſi eſt dubia, ſemper pro Superiore præſumendum eſt. Ergo in caſu noſtro injuſtam vim infert Prælato Eccleſiaſtico judex laicus, privando illum jure ſuo, quod habet in caſu dubio. Quòd autem vis in noſtro caſu ſit dubia, ut patet ex ipſo facto, nam judex ſæcularis examinat, an facta ſit vis, necne. Ergo non ſupponit certam, & evidentem violentiam; cæteras rationes videbis noviſſimè apud Bonacinam *in expoſitione Bull. Cœnæ to. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4.* §. 4. qui reſpondet ad omnia argumenta, quæ adducit Cevallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ*, & Salgado *de protectione Regia*. Ex his infertur contra Portel, & Hieronymum Rodriquez *in compendio quæſtionum regularium reſol. 10. nu. 14.* incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ Religioſum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, ut vim ſibi illatam à ſuo Superiore tantùm tollat: ut faciat judex alios Superiores aſſignare pro ſola vi tollenda.

Sup. hoc ſuprà in reſ. 38. §. penult. ad medium.

R E S O L. XXXIX.

An aliquis Princeps habeat à Pontifice privilegium in cauſis violentiæ arcendæ? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 64.

Sup. hoc ſuprà in reſol. 7. §. 1. curſim, ante medium, ſed lege etiam latam doctrinam reſol. 36. 37. & 38.

§. 1. HOc privilegium habere Regem noſtrum Hiſpaniarum docet Bañes *in 2. 2. q. 67. art. 1.* Julius Clarus *lib. 5. §. ult. q. 36. num. 26.* Menochius *de retinenda poſſeſſione remed. 3. num. 354.* & Cardinalis Bellarminus *in tract. de Summo Pontifice contra Berclajum c. 35. col. 7. ver. addebat*, & Suarez *de immun. lib. 4. c. 34. n. 43.*

2. Sed noviſſimè Cevallos *tract. de cognitione per viam violentiæ gloſſ. 6.* aſſerit Regem Hiſpaniarum non habere tale privilegium, ſed ex alia ratione hoc efficere, ita pulchrè obſervat Bonacina *in Bull. Cœnæ tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4.* §. 1. *n.* 17. dum praxim tribunalis [de la fuerza] tueri, & à peccato, & cenſura excuſare conatur, excuſationis cauſam affert, negando Regem Hiſpaniarum, vel ipſius miniſtros ac magiſtratus hoc facere ex privilegio, vel ex conſuetudine privilegio innixa. Ita Bonacin. *ubi ſuprà nu.* 3. aſſerit Principes privilegium à Summo Pontifice habentes excuſari ab excommunicatione Bullæ Cœnæ advocando cauſas ſpirituales ad ſua tribunalia, *modo privilegii formam ſervent, & modò privilegium revocatum non ſit*, juxta ea, quæ ipſe inferius docet.

R E S O L. XL.

An advocatio cauſarum ſpiritualium ad laica Tribunalia vetita ſit, ſub cenſura Bullæ Cœnæ. ſi cauſæ advocantur à judicibus Sedis Apoſtolicæ.

Et quid dicendum, ſi judices Eccleſiaſtici negligentes ſint in hujuſmodi cauſis cognoſcendis? Ex part. 3. tractat. 1. Reſolut. 55.

§. 1. AFfirmativè reſpondent Alterius, & Ugolinus, quos citat, & ſequitur Bonacina *in Bull. Cœnæ tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 1. n.* 7. quia Bulla, utitur his verbis: *ab auditoribus commiſſariis noſtris aliiſque judicibus Eccleſiaſticis*; ubi notanda eſt illa particula, *aliis*, quæ eſt repetitiva, & relativa ſimilium, ex *cap. ſedes, de reſcript. & l. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis.*

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo; & puto dictam advocationem vetitam eſſe, etiamſi cauſæ ſpirituales advocentur ab aliis judicibus Eccleſiaſticis, & hanc ſententiam tenent Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. nu.* 250. Souſa *in Bull. Cœn. cap. 15. nu.* 1. Duraudus *can. 14. q. 7. n.* 1. & alii, & ad argumentum contrarium reſpondet illam particulam non ſemper eſſe repetitivam ſimilium, ut patet *in l. ſi fundum ſub conditione, §. ſi liberetus, ff. de legatis* 1.

3. Notandum eſt etiam hic obiter contra Covarruviam *pract. qq. cap.* 35. Menochium *de recup. poſſeſſ. remedio 3. nu.* 356. Diaz *in pract. crim. cap.* 102. Cevallos, & alios, advocationem cauſarum ſpiritualium ad laica Tribunalia vetitam eſſe, etiamſi judices Eccleſiaſtici negligentes ſint in hujuſmodi cauſis cognoſcendis, vide Reginald. *tom. 1. lib. 9. cap. 22. n.* 338. Martam *de juriſd. part. 4. cap.* 146. Duarenum *ubi ſupr. q. 8. n.* 1. & alios communiter; nec valet dicere quòd *in cap. filiis 16. q. 7. cap. ſi quis cum clerico 11. quæſt. 1. cap. adminiſtratores, cap. Principes* 23. quo conceditur reclamatio ad Principem in cauſa Eccleſiaſtica, nam reſpondeo per illos textus poſſe Principem laicum admonere Eccleſiaſticum de iniquè adminiſtrata juſtitia, non autem poſſe advocare ad ſe cauſam Eccleſiaſticam, vel dic, ut ego alibi adnotavi, illos canones abrogatos eſſe in Bulla Cœnæ, & *in cap. qualiter, de judiciis.*

Sup. hoc infrà in reſ. 59. & in aliis ejus ſecundùm ann.

Alibi in reſol. not. præteriti, & ſequente in ejus §. ult.

R E S O L. XLI.

Utrum judices laici advocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas excuſentur ex tolerantia Summi Pontificis? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 56.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Coriolanus *in Bull. Cœnæ ad finem*, & alii quos citat Cevallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ, gloſſa B, n.* 42.

2. Sed noviſſimè contrariam ſententiam docet Bonac. *in Bull. Cœn. tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4.* §. 1. *art.* 5. quia ſimplex tolerantia, ſaltem dum ſuperior commodè obſtare non poteſt, privilegium non inducit, ex *cap. cùm jam dudum, de præben.* tum, quia nulla adeſt tolerantia, cùm Summi Pontifices in Bullis Cœnæ Domini excludant omnes prætextus. Vide Alterium *de cenſ. lib. 5. diſp. 15. c. 2. col. 5. ver. animadvertit*, Duardum *in Bull. Cœn. can. 15. q. 13. num.* 11. Filliucium *tom. 3. tract. 16. c. 16. c. 10. n.* 256. & alios, quos ego alibi citavi *in tract. 1. de immun. Eccleſ.*

Sup. hoc ſuprà in reſ. 2. poſt finem, & in reſ. 10. & 11. curſim, & in reſ. 10 §. ult. & in reſol. 37. §. Ad tertium curſim ad medium. & infra reſ. 39 breviter in fine.

R E S O L. XLII.

An appellationes, quæ dicuntur tuitivæ, rectè, à judicibus laicis in cauſis Eccleſiaſticis concedantur? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 103. aliàs 102.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Humada *l. 3. gloſſ. 4. tit. 13. part. 2.* Azevedus *lib. 1. recop. tit. 6. l. 2.* & lactiſſimè Pereira *in tract. de man. reg. cap. 22. per tot.* cum multis aliis.

2. Sed cùm hanc ſententiam doceret etiam Ulvaldus *in prima editione Candelabri aurei in explicatione Bullæ Cœnæ*, fuit dictum Candelabrum propter multa ſuſpenſum, & prohibitum, & poſteà ſine ſupradicta opinione, & multis aliis, denuò conceſſum, & typis excuſum. Unde apparet, ſupradictam ſententiam Romæ non eſſe receptam: & illam reprobare videtur Concilium Tridentinum in iſtis verbis; [Nefas autem ſit ſæculari cuilibet Magiſtratui, prohibere Eccleſiaſtico Judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, ſub prætextu, quòd contenta in præſenti decreto non ſint obſervata, cùm non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.] Ita Concilium *in ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.*

3. Quando verò, & quomòdo concedantur ſupradictæ chartæ vel Appellationes tuitivæ, apparet ex illa Ordinatione regni Luſitaniæ, quam affert Pereira *ubi ſuprà* ſic aſſerens: [Jubemus, quòd quando aliqua proferetur ſententia à Judice Eccleſ. contra Cler. vel contra laicum, qui ſit ſuæ juriſdict. ſi ipſe Clericus, vel laicus appellaverit ad Romanam Curiam, cum, vel in eo caſu, in quo appellare poſſunt, & antequam appellationis tempus finiatur, imploraverit chartam, ne pendente appellatione contra ipſum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pœnæ exigantur excommunicatis impoſitæ: Volumus, ut eorum cuilibet dicta charta tuitiva concedatur, qua per ſcripturam publicam doceant, quòd appellarunt, & ſuas appellationes proſequantur, quamvis nullatenus receptæ ſint: ita enim ab antiquo fieri conſuevit; ut tales chartæ tuitivæ per Senatores Palatii expedirentur.] Sic habet ordinatio Luſitana. Dicendum eſt tamen, dictas chartas, ut vocant, tuitivas non eſſe concedendas, quia offendunt Eccleſiaſticam libertatem: & in caſu, in quo conceduntur ſupradictæ appellationes, poteſt Clericus, vel laicus oppreſſus, recurrere pro remedio obtinendo ad Judicem Eccleſiaſticum competentem, ut Canones jubent; & non ad Judices ſæculares incompetentes, quod prohibent. Sed ad alia deveniamus.

RE-

R E S O L. XLIII.

An privilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum Principi laico revocari poſſit, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali privilegio innixam obſervatum fuerit?

Et an prædicta privilegia, ſi fuerint conceſſa in remunerationem, & in vim contractus, non ſint revocanda ſine juſta cauſa?

Et deducitur Imperatores, & alios Principes laicos non poſſe privilegia Eccleſiæ conceſſa revocare. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 57.

Sup. contentis in hac reſ. ſup. in reſ 4. §. 7. 8. 9. 11. 12 & inf. in reſ. 111. §. 2.

§. 1. VIdetur prima facie reſpondendum, quòd non: nam Imperatores, aliique Principes laici non poſſunt privilegia Eccleſiæ conceſſa revocare, ut probat Panormitanus *in c. ſuper el, 2. de appellat. num. 4.* Suarez *de immun. lib. 4. c. 30.* & alii. Ergo neque Papa revocare poteſt privilegia Principibus conceſſa; par enim videtur ratio, ut æqualitas ſervetur.

2. His tamen non obſtantibus, contrarium omninò aſſerendum eſt: dico igitur cum Bonacina *in Bull. Cœn. tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n. 6.* privilegium Principibus conceſſum à Papa revocari poſſe, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali privilegio innixam obſervatum fuerit. Probatur primò, quia privilegium ſubdito conceſſum, ut communis Doctorum fuerit opinio, revocari poteſt. Sed privilegium conceſſum Imperatori, vel Regi, eſt privilegium ſubdito conceſſum, cùm Chriſtus generaliter dixerit Petro, & conſequenter ejus ſucceſſoribus, *Paſce oves meas.* Ergo, &c. Probatur ſecundò, quia hujuſmodi privilegia ſunt odioſa, utpotè libertati Eccleſiaſticæ contraria. Ergo ſtrictè explicanda ſunt; itaut conceſſa cenſeantur illo modo, quo libertati minùs præjudicent, & conſequenter revocari poſſunt. Adde quòd hæc cenſenda eſt juriſdictio delegata, quæ revocari poteſt. Vide Suarez *de immun. lib. 4. c. 34. num. 27.* Tuſchum *tom. 5. ver. libertas Eccleſiaſtica, concl. 342.* & alios.

Sup. his ſupra in reſ. 7. & 13. & infr. in reſ. 115. §. 7. ad medium, &c.

3. Nota tamen ſupradicta privilegia ſi fuerint conceſſa in remunerationem, & in vim contractus, non eſſe revocanda ſine juſta cauſa; verùm juſta cauſa concurrente non ſolùm poteſt, ſed etiam tenetur aliquando revocare, & à fortiori hoc verum erit, ſi Pontifex aliquid aliud in compenſationem concedat. Ad argumentum verò ſuperius adductum patet reſponſio ex dictis, vel neganda eſt conſequentia, & ſuppono omnia bona Eccleſiaſtica jure divino libera, & immunia eſſe à poteſtate laica; cùm autem privilegium Eccleſiæ conceſſum, ab eaque acceptatum inter bona Eccleſiæ connumeretur, ſequitur Principem laicum non poſſe privilegium Eccleſiæ conceſſum revocare; alioquin poteſtatem haberet ſuper bona Eccleſiaſtica. Privilegium verò laicis conceſſum ab Eccleſia non fit liberum, & immune à poteſtate Eccleſiaſtica, & conſequenter ab Eccleſia revocari poteſt vide etiam DD. quos citavi alibi *in tract. de immun. Eccleſ.*

Sup. hoc ſuprà in §. 1. hujus reſ. & in reſol. poſt. ſeq.

Alibi in reſol. quæ hic eſt ſupra 4.

R E S O L. XLIV.

An judex laicus conſuetudinem inducens, vel alia introducta utens contra libertatem Eccleſiaſticam incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et an dicti judices ſæculares incurrant in ſupradictam excommunicationem Bullæ Cœnæ ſi ſciant ſervari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant? Ex part. 3. tr. 1. Reſol. 58.

Quamvis non plenè ſup. hoc lege tamen in fine ſuſ. in reſ 116. doctrinam §. 5 Procedit. & ſequentes in fine dicti § & alterius reſ. ejus not.

§. 1. NOn incurrere in cenſuram Bullæ, ſed in cenſuram latam *in cap. noverit, de ſent. excomm.* putat Suarez *de cenſ. diſp. 21. ſect. 2. num. 86.* Duardus *in Bull. Cœn. can. 15. q. 13. nu. 4.* Reginald. *tom. 1. lib. 9. cap. 23. nu. 361.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 268.* & alii, quia Bulla loquitur de ſtatutis, & decretis, non autem de conſuetudinibus. Ergo, &c.

2. Verùm non deſunt Doctores aſſerentes judices laicos in tali caſu incidere in cenſuram Bullæ Cœnæ, & ita docet Sayrus *de cenſ. lib. 3. c. 19. num. 10.* Souſa *cap. 16. diſp. 80. num. 6.* Coriolanus, & alii, unde videant miniſtri laicalis juriſdictionis, quid faciant.

3. Nota etiam hìc obiter quòd Navarrus *cap. 23. nu. 119.* & Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 364. ſub finem, & n. 359. ſub finem*, tenent, quòd judices laici incurrunt in excommunicationem Bullæ, ſi ſciant ſervari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant, licèt aliqui Doctores contrarium ſentiant quia cenſura lata ob poſitivam actionem, non incurritur ob omiſſionem.

R E S O L. XLV.

An judex laicus excuſetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipſius tranſgreſſores lata prætextu, quod non ſit in ſua Provincia acceptata?

Et an Epiſcopi ſatisfaciant publicando Bullam Cœnæ in civitate, in qua degunt, vel teneantur etiam extra Urbem in Eccleſiis ſuæ juriſdictionis publicare ſaltem per alios?

Et an excuſentur à dicta publicatione ob minas, & metum Principum? &c. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 54.

§. 1. AD hoc dubium negativè reſpondet Martinus Bonacina *in Bull. Cœn. tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 3. §. 5. num. 2.* qui ait, etiam ſi ab aliquibus Doctoribus concedatur legem non ſolùm ſæcularem verùm etiam Eccleſiaſticam non obligare, ubi acceptata non eſt; id tamen fallit ubi conſtat ſuperiorem velle independenter ab acceptatione obligare. Sed Summus Pontifex vult independenter ab acceptatione Bullæ obligare. Ergo, &c. Minor probatur, quia Summus Pontifex in Bulla excludit omnem prætextum, & prætenſionem; tum, quia à viris fide dignis accepi, nonnullos Pontifices de hac re interrogatos reſpondiſſe, contrariam ſententiam, quæ in legibus Pontificiis acceptationem requirit explodendam, & reijciendam eſſe. Ergo Bulla Cœnæ independenter ab acceptatione obligat. Ita Bonacina, quidquid aſſerant DD. quos ego citavi, & reprobavi *in tract. de legib. reſ. 1.* in ſecunda editione.

Sup. hoc in to. 6. tr. 1. reſ. 13. § Unde & ex doctrina reſol. 33 § alt & ſup in tract. 5. to. reſ 116 §. Sed quid prope fin. & in § legitur in fin & latè inf. & reſ 145. §. 2. & ſeq.

2. Nota tamen hìc obiter, quòd licèt Alterius aſſerat Epiſcopos ſatisfacere publicando Bullam Cœnæ in civitate in qua degunt, attamen Bonacin. *ubi ſupra, quæſt. 22. punct. 6. num. 8.* probabilius cenſet teneri etiam extra urbem in Eccleſiis ſuæ juriſdictionis, ſubditis, publicare ſaltem per alios, ſi ita expedire judicaverint. Excuſantur tamen abſolutè à dicta publicatione, ut notat Sayrus *de cenſ. lib. 3. cap. 25. num. 12.* ob minas, ſeu metum Principum, quod tamen intellige ſi metus gravis ſit, & non in odium fidei, ſeu Religionis incuſſum.

Sup. hoc in to. 6. tr. 1. reſ. 34. 15. & 16.

R E S O L. XLVI.

An Epiſcopi poſſint excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios?

Et quid de Inquiſitoribus non ſolùm in Sicilia, ſed in aliis Regnis? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 9.

§. 1. AFfirmativè reſpondet ex multis juribus Altherius *de cenſuris, tom. 1. diſput. 10. lib. 3. cap. 5. fol. 37. col. 2.* Fagundez *præcept. 2. lib. 1. cap. 3. num. 21.* licèt regulariter propter quamdam reverentiam id minimè ab Epiſcopis efficiatur; ſed optimè quidem, & juſtiſſimè excommunicarentur, ſi ſceleris pondus, & qualitas id poſtularet.

2. Non reticeam tamen Avilam *de cenſuris part. 1. cap. 4. diſp. unica, dub. 4.* & Bonacinam *de cenſuris, diſput. 1. punct. 4. num. 15.* docere de jure novo, & privilegio à Summo Pontifice obtento Reges, & Imperatores non poſſe ab Epiſcopis excommunicari, & noviſſimè docet etiam hanc ſententiam Layman *in Theolog. mor. lib. 4. tract. 6. cap. 10. num. 4.* Barboſa *in collect. to. 4. part. 1. Decreti diſtinct. 96. cap. duo ſunt*, & alii penes ipſos.

3. Sed, his non obſtantibus diſcedo ab opinione Caroli Degraſſalii *lib. 2. Regalium Franciæ, jure 9.* Joannis Ferrant. *de juribus Regni Franciæ, privileg. 6* Paponii *de jur. Franc. lib. 5. tit. 4. arreſt. 9.* aſſerentium, ſupradictum privilegium eſſe extendendum ad Regios Officiarios, & Conſiliarios, & hoc pacto actu exercitii juriſdictionis temporalis, nam puto Conſiliarios Regios poſſe ab Epiſcopis excommunicari, quia tale privilegium eſt perſonale propter Regum, & Imperatorum reverentiam: & ita noviſſimè docet Joannes Dionyſius Portocarrero *in alleg. pro juriſd. Inquiſitorum*, ubi *num. 52.* ſic aſſerit. Non obſtante [que ſean Virrey, y miniſtros Reales y aunque lo fueran en mayor Tribunal, pueden ſer ligados con cenſuras de qualquier Juez Eccleſiaſtico, cuya juriſdicion turbaren, & aunque ſea delegado, y ſemejantes perſonas no eſten contenidas en ſu delegacion.] Ita ille, qui pro hac ſententia citat plures Doctores, & hanc poteſtatem habere etiam Dominos Inquiſitores, non eſt dubitandum, ut probat ſupradictus Portocarrero *n. 46. & 47.* & patet ex Concordatis cum Inquiſitione hujus Regni Siciliæ apud Paramum *de orig. Inquiſ. lib. 8. tit. 2. cap. 11. num. 24.* ubi ſic aſſerit Rex. Item in memoratis caſibus, & cauſis civilibus, criminalibus, & mixtis ſpectantibus ad juriſdictionem

Sup. hac poteſtate & doctrina ſeq. in to. 5. tr. 12. lege reſ. 83 & aliam reſ. & §. ejus primum not.

nem

nem officialium, & locum tenentium, atque familiarium ſancti Officii, poſſunt Inquiſitores per cenſuras procedere adverſus quaſcumque perſonas judices, & magiſtratus, qui contrajerint, ac perturbaverint illorum juriſdictionem [lo qual (ait Portocarrero) no es conceſſion particular, echa en favor de los Inquiſitores de Sicilia, porque ſi ellos no tuviera facultad de fulminar cenſuras, no pudiera darſela ſu Mageſtad y aſſi es declaracion de que la tiene, y ſiendolo, es general,] & ſolidè totum hoc probat, quod antea etiam docuerat Narbona *in 3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloſſ. 22. per tot.* non eſt igitur dubitandum poſſe Epiſcopos excommunicare miniſtros Regios perturbantes eorum juriſdictionem.

Sup. hoc in reſ. ſeq. & in alia ß ejuſ-ſecunda not. 4. Unde non eſt audiendus noſter D. Franciſcus Anton. Coſta, vir quidem doctus, in quodam conſilio nuper ſeparatim impreſſo, & dato Meſſanæ die 26. Julii 1619. contrarium docens, ex quadam Pragmatica nominata *la Cathalana*; In qua habetur quòd Epiſcopi non procedant ad cenſuras contra Officiarios Regios inconſulto Rege, ſeu Prorege; & advertat Lector quod dictum conſilium *à n. 10. uſque ad nu. 27.* reprobatur à nobis *in tract. 2. par. 1. de immun. Eccleſ. reſol. 13.* ea verò quæ adducit *à num. 28. uſque ad n. 34.* reprobantur *in reſ. 13. & 67.* quæ adducit *nu. 37. & 38.* refelluntur *in reſ. 17.* & ſciat author hujus conſilii, quòd in Regno Valentiæ Conſiliarii Regii, ut patet ex Maderiaga *in tract. de Senatu c. 39. §. 2.* noluerunt admittere cognitionem per viam violentiæ, & tamen ipſe in hoc ipſo Conſilio tentat aperire januam, ut admittatur in Regno Siciliæ: rectè igitur Anton. de Ballis *in expoſit. dictæ Pragmaticæ, nuncupatæ la Cathalana*, aſſerit ſupradictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam.

Reſ. citatæ in hoc textu hic ſunt ſup. 38. 13. & 14.

RESOL. XLVII.

An poſſit Princeps prohibere, ut inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis non promulgentur, priuſquam ipſi offerantur, ut de ejus facultate publicentur? Ex p. 4. tract. 1. Reſ. 9.

Ad fulciendam doctrinam hujus reſ. lege ſup. doctrinam reſ. 14. & 15 & ſignanter ſup. hoc in 98. nu. 11. ſeq.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Pereira *de manu Regia par. 2. cap. 65.* qui ait, *num. 5.* in executione talium litterarum, quibus ſæculares Magiſtratus inhibentur, ineſſe violentiam, & publicarum functionum perturbationem, ſi iniuſtè fiant, ratione cujus juſtiſſimè tales inhibitoriæ ad ipſum Regem deferri debent, ut ipſe, qui pro communi utilitate creatus extitit, ſua manu Regia licentiam Eccleſiaſticorum compeſcat, ut ſe intra ſuos limites contineant. Ita ille, & quod valdè miror, Rodriquez *in addit. ad Bull. Cruciatæ §. 9. num. 87.* ſic ait; [Puede el Principe ſecular prohibir à los Obiſpos, y ſus Vicarios que no deſcomulguen à ſus vaſſallos ſin que primero mueſtren la cauſa que tienen para lo hazer.] Unde vides amice Lector, quomodo ex prætenſa violentia conantur ſe ingerere judices laici in cauſis Eccleſiaſticis, quaſi tales non haberent ſuperiores competentes ad eorum licentiam compeſcendam, ſi adeſſet. Fruſtrà itaque per hos Sum. Pontifex conſtituit Metropolitanos, & Nuncios in ſingulis Regnis, & ideò in caſu occurrenti Epiſcopi ſi vellent inhibere aliquos judices, talis exequutio dependeret à Regio beneplacito.

Quæ hic eſt reſ. antecedenti in §. ult. & inf. in reſ. ſeq. §. etiam ult. 2. Igitur contrariam ſententiam in caſu propoſito tenendam eſſe puto, docui *in 3. part. tract. 1. reſol. 9.* contra Antonium Coſtam *conſ. 1. per totum*, in ſimili caſu loquentem de Pragmatica, nuncupata in hoc Regno Siciliæ *la Cathalane*, quam cum Antonio de Ballis firmavi eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, & ad rationem quam adducit Pereira, quòd litteræ Pontificiæ non exequuntur ſine Regio *Exequatur*, remitto me ad ea, quæ dicit Acoſta *in Bulla Cruciatæ, q. 96. per tot.* & dicunt DD. quos citavi *in par. 1. tract. 2. reſ. 12.*

Quæ hic eſt ſup. reſ. 14. & in aliis ejus not. & inf. in reſ. 91 Et ideò in fine. Noſtrum verò Sereniſſ. Regem hoc efficere ex privilegio Pontificis tradit Bañes *in 2. 2. q. 67. art. 1. dub. 2. concluſ. 5.* & Caſtrus Palaus *in opere morali, tom. 2. diſput. unica, punct. 9. num. 10.* vel ex Concordatis cum eodem Sum. Pontifice, ut teſtatur Jacobus de Graſſis *in deciſ. aur. part. 2. lib. 4. capit. 10. num. 120.* addit tamen hæc verba. Caveant miniſtri Regis, cuius mens ſanctiſſima eſt, in non inferendo præjudicium ſanctæ Sedi Apoſtolicæ, neque divexent negotiatores in non expediendo Regium *Exequatur*. Sic ille.

3. Notandum eſt tamen hic obiter, quòd ſuppoſito tali privilegio, vel dictis Concordatis de quibus teſtantur citati authores, Regium *Exequatur* conceditur tantùm inter reſcripta privata, vel obtenta inter partes, vel ad inſtantiam alicujus non autem in legibus generalibus, & ſtatutis univerſalibus, prout ſunt Bullæ, & Extravagantes Pontificiæ, ut optimè obſervat Rao *in reſponſionib. ad dubia circa immunit. Eccleſ. fol. mihi 32.* nam ſi dictæ Bullæ executoriis indigerent, univerſalis Eccleſiæ regimen in præceps rueret, & huc uſque, ait ille; nulla invenitur Bulla, & conſtitutio generalis Summi Pontificis, executoriis mandata: unde apparet, quàm male quidam aſſerebat Bullam Gregorii XIV. de immunitate Eccleſiarum in hoc Regno Siciliæ non valere, quia in illa Regium *Exequatur* non invenitur.

RESOL. XLVIII.

An laicus poſſit incidenter cognoſcere nullitatem cenſurarum, & ordinare, ut ſæculares, & Eccleſiaſtici illas non obſervent: & quod tollantur Cedulones à portis Eccleſiarum?

Et docetur, quod ſi incidit quæſtio ſpiritualis coram judice ſæculari, remittere tenetur Eccleſiaſtico terminandam; neque poteſt præcipere ut infrà certum tempus illam expediat.

Et an Princeps laicus poſſit interdicere, ſeu inhibere Epiſcopis, ſeu eorum Vicariis, ne quemquam excommunicent, niſi prius excommunicationis cauſa oſtendatur? Ex part. 4. tractat. 1. Reſol. 98.

§. 1. Gabriel Pereria *de manu Regia cap. 7. num. 12.* affirmativam ſententiam tenet, quam poſteà acriter defendit, & tutatur Franciſcus Miravete *in informat. lingua Hiſpanica conſcripta, pro juriſdict. Regia artic. 10. & ſeq.* quia judex laicus incidenter poteſt cognoſcere de validitate vel nullitate ſpiritualium, quæ ex ipſis actis ſummariè, de plano, & ſine altiori diſcuſſione poteſt colligi, & ideò judex ſæcularis cognoſcere poteſt de quocumque articulo ſpirituali incidenti in cauſa principali, de qua ipſe cognoſcit quando res eſt notoria, & evidens. Igitur in caſu poſito judex non cognoſcit de nullitate cenſurarum principaliter, ſed per modum cauſæ, & incidentes, & pro hac ſententia faciunt DD. quos citat Octavianus Cacheran. *in deciſ. Pedemont. 116.* vide etiam Barboſam *in l. Titia, num. 34. & 52. ff. de reſolut. matrim.* Seſſe *de inhibit. cap. 10. §. 1. num. 4. & ſeq.* cum Ramirez *de lege Regia §. 27. à num. 11.* Sup. hoc lege doctr. num. 11. 39.

2. Sed contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto, quia, ut rectè probat Abbas *in cap. Eccleſia S. Mariæ n. 2.* & ibi Decius *nu. 46.* quos citat, & ſequitur Piaſecius *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 4. art. 3. num. 16.* judex laicus non poteſt cognoſcere cauſam ad forum Eccleſiaſticum ſpectantem, neque incidenter, unde Innocent. Panormitanus, & Antonius de Butrio *in cap. tuam, de ordin. cognit.* docent, quòd ſi incidit quæſtio ſpiritualis coram ſæculari judice, remittere tenetur Eccleſiaſtico terminandam, neque poteſt præcipere, ut infra certum tempus, illam expediat, ut cum multis firmat Genuenſis *in praxi Archiepiſcop. cap. 77. nu. 2.* Igitur in cauſis ſpiritualibus etiam incidenter, nullatenus judex ſæcularis poteſt ſe intromittere; vide *cap. decernimus, cap. quanto, de judic. cap. lator, cap. cauſam quæ, qui fil. ſint legit.* & gloſſam *in cap. ſi judex laicus, de ſentent. excommunic. in 6.* & ita hanc ſententiam, nempè non poſſe judicem ſæcularem neque incidenter cognoſcere de nullitate cenſurarum, docet Marta *de juriſdict. par. 3. cap. 16. n. 4. & ſeq.* Et ex Doctoribus Hiſpanis hanc etiam opinionem contra Miravetem *ubi ſuprà* tuetur Matthias Beyetola *in allegat. pro juriſdict. ſancti officii art. 7. n. 36. & ſeq.* & Anton. Atrianus *in diſcurſu juridico pro juriſdictione ſancti officii art. 2. num. 148. & ſeq.* ubi firmat, & probat has concluſiones. Sup. hoc inf. in reſ. 308 §. ult. in fin.

3. Prima, [que los Jvezes ſeculares ni principaliter ni incidenter pueden conocer de la nulidad de las cenſuras, antes bien el querer pretender eſſo es coſa nefaria ſegun el Decreto del S. Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. c. 3.* Secunda por eſſa razon los Ivezes ſeculares que mandan ſo color de nulidad que no ſe guarden algunas cenſuras fulminadas por los Ivezes Eccleſiaſticos incurren en ſentencia de deſcomunio ipſo jure, y en las cenſuras de la Bula *Cœnæ Domini*, ut patet ex *Clem. gravis*, ubi ſcribentes *de ſentent. excommun. & in Bull. Cœn. excommun. 16.* Tertia los Ivezes ſeculares ò otras qualeſquieres perſonas legas que ſin tener autoridad, como no la tienen, ſo preteſto de nulidad de las cenſuras ò de otro qualquiera, mandan à los Prelados y Curas y otras perſonas Eccleſiaſticas que no las publiquen, obedeſcan, ni guarden, ſon, y hande ſer viſtos menoſpreciar las; y por el conſiguiente ſentir mal dellas, y finalmente de primo ad ultimum ſe hazen ſoſpechoſos en la fe,] quæ omnia dictus Atrianus *ubi ſuprà* ſatis, ut dixi, firmat, & probat. Unde rectè hanc opinionem ſubſcripſere Theologi, & Juriſtæ doctiſſimi Cæſarauguſtæ *die 3. Januarii anno 1614.* in quodam voto manuſcripto quod penes me habeo: non eſt igitur de hac opinione dubitandum, quidquid aſſerat Pereira, & Miravete *loc. cit.* Vide etiam Morla *in empor. juris p. 1. tit. 2. n. 133.* ubi firmat non poſſe judicem laicum cognoſcere de validitate, vel nullitate cenſurarum.

4. Ad

4. Ad id verò quod adverſarii aſſerunt, judicem laicum in caſu propoſito cognoſcere de nullitate cenſurarum, incidenter reſpondeo cum Morla *ubi ſuprà num.* 134. Joanne de Vanchel *in cap. ut inquiſitionis; concluſ.* 4. *de hæret. in* 6. judicem laicum non poſſe neque incidenter cognoſcere de negotio ſpirituali ratione incapacitatis, ut patet ex *cap. tuam, de ordin. cognit. & in cap. lator, & cap. cauſam quæ, el* 2. *qui filii ſint legit.* quod aliqui extendunt etiam, quando quæſtio verſatur circa factum, quia ex facto jus oritur, ut patet ex *l. ſi ex plagis*, §. *in clivo capitelino, ff. ad leg. Aquiliam*, & ſic non poteſt dari quæſtio facti, qui non ſit juris, cùm una ab alia ſeparari non poſſit: unde ratione connexitatis, etiam quæſtio facti agitanda videtur coram Eccleſiaſtico, argumento *cap. quanto, de judiciis*, ut in caſu ſimili notavit Bartolus *in l. ſolent, num.* 13. *de alim. & cibar. legat.* Vide Doctores quos refert Meneſes *in l.* 1. *Cod. de jur. & fact. ignorantia, num.* 57. Romanus *in l. Titia, num.* 5. *ff. ſolut. matrim.* & Fulgoſius *conſ.* 133.

5. Nota etiam quòd poſt hæc ſcripta, inveni noſtram ſententiam docet Jo. Dionyſium Portocarrero *in allegat. pro juriſdict. S. Officii, num.* 97. ubi ſic ait. Poſtremò in profundo malorum deventum eſt, [publicaron un Edicto en que teniendo las cenſuras por nulas, y llamandolas aſſi, mandaron à todas las perſonas Eccleſiaſticas à quien tocava ſu publicacion, que no las guarden ni publiquen y poniendolo ellos en execucion no ſe quiſieſeron tener por excomulgados. Eſte hecho ha ſido calificado por los calificadores del Conſejo declarandolo por injurioſo, y eſcandaloſo, y ſoſpechoſo, y que ſapit errorem, y deverſe recorger el Edicto como tal, porque los Miniſtros Reales procedieron de hecho ſin juriſdicion, pues ſiendo la materia de cenſuras meramente Eccleſiaſtica non pudieron conozer de ſu valor perſonas ſeglares, y ſiendo los Iuezes ſeglares inferiores de los Eccleſiaſticos no pueden conozer del valor, de le qua ellos hazen.] Ita Protocarrero, qui latè ex ſacris Canonibus, & rationibus hanc ſententiam probat unde de illa non eſt dubitandum, ut ſuperiùs dictum eſt.

6. Ex his obiter adverte eſſe reprobandam ſententiam Corſeti *tract. de poteſt. Reg. part.* 4. *num.* 8. Senatus Pedemont. *deciſ.* 30. *num.* 15. & aliorum, aſſerentium poſſe Principem laicum interdicere, ſeu inhibere Epiſcopis, & eorum Vicariis ne quemquam excommunicent, niſi prius excommunicationis cauſa oſtendatur. Sed hæc opinio eſt contra Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. ex quo etiam reprobatur Covarr. *pract. quæſt.* 35. *num.* 4. Sed de hac quæſtione *ſuprà* ſatis dictum eſt.

Sup. hoc in reſ. præterita, & in alia; reſ. & §. ejus ſecunda not.

RESOL. XLIX.

An Clerici dici poſſint, & ſint re vera Vaſſalli Principis?
Et an Principes laici poſſint privilegia perſonis Eccleſiaſticis conceſſa auferre? Ex par. 5. tract. 1. Reſ. 19.

§. 1. HAnc quæſtionem ad partes copioſè pertractat Alvarus Valaſc. *tom.* 1. *conſult.* 100. *nu.* 2. ubi affirmativam ſententiam tenet, quia vaſſallus eſt nomen generis comprehendens ſub ſe ſuas ſpecies etiam qualificatas, & ſic tam vaſſallos laicos, quàm Clericos; quia licèt Clericus vaſſalus ſit vaſſallus qualificatus, non ideò deſinit eſſe vaſſallus: ſicut nomen Chriſtianus tam comprehendit Chriſtianos laicos, quàm Clericos. Deinde Clerici ita cives ſunt, ſicut laici, ex *l. aſſumptio, ff. ad municip.* & ex *l. cives, C. de incolis*, ergo ſi cives ſunt, erunt, & vaſſalli. Et tamdem licèt Clerici ſint exempti, non tamen reperiuntur in jure exempti, niſi in quatuor caſibus. Primò quoad forum, *cap. placuit, cap. inolita* 11. *quæſt.* 2. Secundò, quoad capturam, ex *cap.* 2. *de foro compet.* Tertiò, quoad tributa, *cap. quamquam, de conſ. in* 6. Quartò, quoad regimen, *cap. benè quidem, diſt.* 96. ergo quoad cætera manent vaſſalli, & hanc ſententiam præter Valaſcum tenet etiam Rodriquez *in ſumm. tom.* 4. *cap.* 168. *nu.* 1. & Souſa *ubi infrà*.

Sup. hoc quæſtio recitanter inf. in reſ. 91. §. 9. ad med. vel. Et ideò, & in §. 1 ad medium, & in reſ. 109. ex doctrina, §. Quæro curſim in ejus penultima.

2. Verùm, his non obſtantibus, negativam ſententiam docet Martha *de juriſd. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 188. ubi ſic ait, Eccleſiaſtici nullo modo dici poſſunt vaſſalli Regis, nam ſi nihil recognoſcant temporalium à Rege, licet ſint cives ſicut laici, tamen à poteſtate Principum ſæcularium ſunt exempti *cap. ſi Imperat. diſt.* 96. *cap. nimis*, & ibi Abbas *de jurejurand.* Ergo ut tales non poſſunt dici vaſſalli Regis. Si verò recognoſcunt feuda, nec poſſunt dici vaſſalli, indecorum enim eſſet ſi Summus Pontifex, vel Imperator recognoſcerent feuda ab alio Principe; ut illius vaſſalli dicerentur; ſic de cæteris Eccleſiaſticis, quia quatenus Deo ſacrati ſunt Principibus ſæcularibus ſuperiores, ac patres, & magiſtri laicorum cenſentur, atque quibuſcumque laicis præſunt, ut patet ex *c. quis dubitet, diſt.* 96. *cap. ſolita, de major. & obed. & cap. ſi Imperator, diſt.* 96. ergo Principibus laicis ſubjecti eſſe non debent, *c. cùm inferior, de major. & obed.* Hucuſque Marta, qui alias pro hac ſententia adducit rationes. Et ſi aliquis opinionem ejus ſequeretur poſſet dicere multum ad praxim conducere, Nam Doctores quærunt, an Principes laici poſſint privilegia perſonis Eccleſiaſticis conceſſa auferre? & negativè reſpondent communiter, quia privilegium conceſſum non ſubditis, (ut ego probavi *in* 4. *part. tract.* 1. *reſ.* 82. & docet Baldellus *tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 35. *n.* 17.) non poteſt amplius revocari.

Quæ hic eſt inf. reſ. 196 ſignanter in §. Igitur, & ſeq. & in aliis ejus not.

3. Sed ad hoc reſpondet Souſa *in Bull. Cœnæ, c.* 16. *diſp.* 84. *nu.* 9. quòd licèt Eccleſiaſtici non ſint ſubditi ſæcularibus Principibus quoad juriſdictionem, ſunt tamen eorum vaſſalli, quod ſufficit, ut privilegium eis conceſſum revocari poſſit, ſi juſta cauſa adſit. Sic ille. Verùm fallitur per aliàs rationes, quas ego alibi adduxi, quibus aliquis poſſet addere authoritatem Martæ aſſerentis, ut viſum eſt, Eccleſiaſticos non eſſe vaſſallos Principis ſæcularis.

Alibi ſup. in reſ. 4. & in aliis ejus not. & in reſ. 24 §. 2.

4. In Reſolut. XIX. *in ſin. reſolut.* ubi, *Eccleſiaſticos non eſſe vaſſallos Principis ſæcularis*, deletis iis, quæ ſequuntur, ponantur iſta: Sed quidquid ſit de hac opinione, nam Salas *de empt. dub.* 9. *num.* 3. & alii, aſſerunt Clericos eſſe vaſſallos Regum, ego, ut dixi, ex aliis rationibus ſententiam Souſæ reprobandam eſſe puto.

RESOL. L.

An Reges, ut executores Concilii Tridentini poſſint compellere Clericos, ut illud obſervent?
Et an Reges, ut executores Concilii poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum? Ex part. 4. Tractat. 1. Reſolut. 75.

§. 1. AFfirmativam ſententiam his diebus quidam Juriſconſultus mordicus ſuſtinebat, & adducebat Bobadillam *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *num.* 194. ubi ſic ait. (Quando por los Prelados, ò Clericos ſe haze ò intenta algo contra lo diſpueſto por el Concilio Tridentino entonzes el ſupremo Conſejo manda librar proviſion reael para la execucion, y obſervancia del, y acuerdome ave practicado eſto algunas vezes en eſpecial ſiendo corregidor en la ciaudad de Soria contra Don Ivan de Caſtilla Vicario della queriendo empedir al Maeſtro Fray Antonio de Quenedo Prior de San Auguſtin, que no predicaſſe el dia de los Reyes en la Ygleſia de N. Señora la Mayor ſobre que ſe cauſara eſcandalo, ſi y no aſſiſtiera à que ſe guardara el decreto del Concilio, que manda, que ens las ſieſtas principales ſe perdique y declare el ſancto Evangelio en las Ygleſias, y aſſi ſe predico.) Ita Bobadilla, & poſt illum, quod valde miror, Rodriquez *in ſumm. to.* 2. *cap.* 66. *num.* 40. Sed hæc opinio mihi non placet, & illam alibi reprobavi: nam ſi Reges ſunt executores Concilii, id intelligendum eſt quoad laicos ſubditos, non autem quoad Eccleſiaſticos, in quos nullam habent, nec exercere poſſunt juriſdictionem. Si igitur in aliquo caſu Concilium in eorum Regnis non obſervetur à laicis, compellant obſervari: ſi autem ab Eccleſiaſticis non obſervetur, ut Reges Catholici, & zelantes certiorenr de hoc Epiſcopos, Archiepiſcopos, Nuntios, & ſi opus erit ſcribant ad Summum Pontificem ad nos enim ſpectant compellere ad Eccleſiaſticos, ut decreta Concilii obſervent, & non ad Reges, de quorum juriſdictione Eccleſiaſtici exempti ſunt; & ideò hanc ſententiam tenet Melchior Lotherius *de re benefic. tom.* 1. *lib.* 11. *quæſt.* 11. *num.* 81. adverſus Cevallos, qui aſſerebat reges, ut executores Concilii Tridentini poſſe compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum.

Alibi in reſol. quæ hic eſt ſup. 31.

Sup. hoc magis latè in reſ. ſeq.

RESOL. LI.

An laici Magiſtratus poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 8.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Cevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ part.* 2. *quæſt.* 99. *num.* 12. Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 135. vide etiam Pereira *de manu Regia c.* 18. *nu.* 5. Degraſſalium *lib.* 2. *Regalium Franciæ, jure* 6. & alios penes ipſos.

Sup. hoc cum eod. Cevallos, & Lother. hic clarius, curſim in fine præcedentis Reſ.

Sed negativam ſententiam omninò tenendam eſſe puto: quam noviſſimè docet doctus Lotherius *tom.* 1. *de benef. lib.* 1. *quæſt.* 11. *num.* 81. nam concedo, quòd Eccleſiaſtici tenentur ad reparationem Eccleſiarum, ſed nego ad id poſſe illos compellere judices laicos, nam in tali caſu ſi hoc efficerent, alienam exercerent juriſdictionem. Et ita hanc ſententiam docet etiam Marta *de juriſd. par.* 2. *cap.* 48. *nu.* 15. Ratio verò, quam adducit Cevallos, eſt (ut optimè notat

Lotho-

Lotherius) nimis frigida, nempe Reges eſſe executores, & protectores Concilii Tridentini, nam ex hoc non ſequitur poſſe exercere juriſdictionem in Eccleſiaſticos exemptos.

R E S O L. LII.

An Judex laicus poſſit eijcere à Regno Clericum ſeditioſum, & perturbantem Rempublicam? Ex part.4.tract.1.Reſ.81.

Sup. hoc ſuprà in reſ.24.& in reſ.25.§. Verum.& in reſ.26.§. Unde,& inf.in reſ.316.§.7.& ſeqq.& in tom.7.tr.6.reſ.31.

§.1. Affirmativè reſpondent Doctores quos citat, & ſequitur Caſtill. Ramirez *tractat. de lege Regia*, §.27.*num*.15.*in gloſſa littera G*, quibus adde Franciſcum Pradillam *in ſumma de todas las leyes, part.2.cap.8.num*.4. & Bobadillam *in polit.tom.1.lib.2.cap.18.num*.112. ubi ſic ait. (Si algun Clerigo fueſſe ſeditioſo, y reboltoſo, que turbaſſe la paz de la Republica, podriale el corregidor mandarle ſalir de la Juriſdicion por algun tiempo, aunque fueſſe Clerigo de Miſſa, y condenarle en las temporalidades.) Ita ille, & poſt illum Marius Giurba *conſil.crim*.48.*num*,16. & Anton. de Ballis *in tract. var. lib.4.pragm.1.tit.10.num*.44. Unde Fuſchus *de viſitatione lib.2.cap.20.num*.25. refert quòd Dux de Alcala Regni Neapolitani Prorex, quemdam Equitem Sancti Joannis Hieroſolymitani, qui continuò erat ſeditioſus, & turbabat civitatem, conſtito de exceſſibus continuis, mandavit eijci à territorio Regio ſub prætextu, quòd Rex poſſit, ut quem velit, maneat in domo ſua. Et ideò Rodriquez *in additionibus ad Bullam Cruc*.§.9.*nu*.84. ſic ait. (Quando un Clerigo ordenado de ordenes ſagros turba la Republica y paz que ha da tener, en eſte caſo el Rey y ſu ſupremo Conſejo à cuya cuenta eſta la conſervacion deſta paz puede caſtigar al dicho Clerigo echandolo fuera del Reyno.) Ita ille. Sed adverſus hanc ſententiam meritò inſurgit Megalius *in 3. part. lib. 3.cap.11.num*.34. *juncto num*.14. quia Clerici, & Eccleſiaſtici omnes de jure divino habent ut liberè poſſint in qualibet mundi parte habitare, & Eccleſiaſtica officia exercere; dixit enim illis Dominus in perſonam Apoſtolorum Marc.16. *Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium omni creaturæ*; & uſus Eccleſiæ habet, ut Eccleſiaſtici omnes, qui voto Religionis non ſunt adſtricti, cum ſola licentia, & litteris commendatitiis ſuorum Ordinariorum liberè ubique incedant, & inhabitent, & ad divina celebranda, & Sacramenta miniſtranda admittantur, juxta decretum ſacri Concil. Trident.*ſeſſ.23.cap.16.de reform.* ergo ſicut non poteſt maritum tamquam paterfamilias expellere è domo uxorem inobedientem, & pernicioſam, ex eo quòd ex matrimonii vinculo habet illa jus cohabitandi una cum marito, ita nec poteſt Rex tamquam paterfamilias expellere è dominio ſuo Eccleſiaſticos inobedientes, & pernicioſos, cùm de jure divino habeant ut libere poſſint ubilibet habitare.

2. Et prætereà in clauſula Bullæ Cœnæ excommunicantur quomodolibet mulctantes perſonas Eccleſiaſticas, necnon executores, & ſubexecutores hujus banni; ergo ex quacumque cauſa hoc faciant excommunicatione hac ligantur. Recurrendum eſt igitur à Regibus, & Miniſtris eorum ad proprios judices Eccleſiaſticorum eveniente caſu, & ab illis, qui in eo juriſdictionem exercere poſſunt; ſunt Eccleſiaſtici in exilium eijciendi, non quidem ſimpliciter, ſed cauſa cognita, quia aliàs injuſtitiam committerent condemnando pœna exilii reum non auditum, & circa hoc vide optimam deciſionem Friderici Imperator. *in tit.1.§.ſi Clericus, de pace tenenda, in uſib.feud.* ubi determinat coram ſuo Epiſcopo conveniendum, & adducendum eſſe Clericum pacis violatorem, & ab eodem puniendum. Imò non excuſarem ab hac cenſura Prælatos illos, qui ad inſtantiam, & requiſitionem Principum ſæcularium oretenus, & cauſa non cognita præciperent alicui Eccleſiaſtico aut illum cogerent, ut è finibus ſuæ diœceſis diſcederet, quia talis eſt Principis voluntas, & mea, nam cùm hujuſmodi præceptum, ſeu preces fiant ad inſtantiam Principis ſæcularis, ſunt quodammodo executores, maximè quia tunc hoc non faciunt tamquam Epiſcopi, ſed ut privati, unde, & ipſi excommunicationem incurrerent, ut tenet expreſſè Marta *de juriſd.p.4.centur.2.caſ*.140. *n*.8. & hæc omnia docet Megalius *loco cit.* Sed circa præſentem quæſtionem ne omittas videre ſupra me ipſum *in 1.part. tr.2.reſ.15.& 3.p.tr.1.reſ.27.* Unde non eſt audiendus noviſſimè Franciſcus Miravete *in informat.pro juriſdict. Regia art.22.fol.69.* ubi aſſerit Eccleſiaſticos turbatores pacis expelli poſſe à Regnis: nam in his caſibus recurrendum eſt ad eorum Superiores Eccleſiaſticos, ut ego ſatisfirmavi *in locis citatis*.

Quæ hic ſunt reſ.14. & 26.& in aliis earum primarum notat.

R E S O L. LIII.

An perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ commiſerunt crimen læſæ Majeſtatis, per Principes ſæculares, & eorum judices puniri poſſint? Ex p.1.tract.2.Reſ.20.aliàs 19.

Sup. hoc in reſ.ſeq.& infrà in reſ.317.& in to.6.tr.9.reſ.74.§.Quem ad medium,& §.Nec etiam.

§.1. Affirmativè videtur reſpondendum ex Conſtitutione Regni Neapolis de Perſonis, qua cavetur, quòd ſi Clericus commiſerit aliquod delictum, debet judicari, & condemnari per ſuum Epiſcopum, & non per Judicem ſæcularem; excepto, ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem: & ibi Gloſſa dicit, ſi eſſet crimen læſæ Majeſtatis. Deinde in multis partibus vi conſuetudinis vigentis Clerici rebelles à Judice ſæculari puniuntur. Et hanc opinionem docet etiam noviſſimè Caſtillus Ramirez *in tr. de lege regia*, §.27.*nu*.11. qui in Gloſſa *littera D*, citat multos alios.

2. Sed hæc ſententia non poteſt ſuſtineri, & contrarium communiter docent Theologi, & Juriſperiti, ut Vigianius *tractat. de immunit. Eccleſ. diſput.2.concl*.2. Belletus *in diſquiſ.cler.part.1.tit.3.* §.1. *num*.4. ubi pro hac ſententia citat tredecim doctores. Idem docet Peſantius *tractat.de immunit.Eccleſ.diſp*.13, Zanardus *in direct. Confeſſ.tom.3.cap*.50. Valenzuela *in defenſione cenſ.Pauli V. part.4.num*.70. & ita noviſſimè anno 1600. ut notavit Genuenſis *in praxi, cap.72. per totum*, in caſu quodam atrociſſimæ rebellionis cujuſdam Religioſi, qui aliquas terras Regni Neapolitani in manus Turcarum tradere volebat, declaravit Clemens VIII. nam cùm Fiſcus allegaret, pro tali delicto quemdam Clericum Neapolitanum olim fuiſſe decapitatum dictum fuit malè judicatum. Et dicta cauſa fuit à dicto Summo Pontifice commiſſa Nuncio Neapolitano, dato adjuncto alio Conſiliario Clerico; tamen, ut in illo judicio interveniret, tamquam delegatus à Sede Apoſtolica. Et ideò aſſerit Genuenſis: [Hæc diſputatio in hoc Regno finem accepit, ut cognitio talis criminis pertineat ad Eccleſiaſticum, niſi cauſa delegetur à Summo Pontifice, quæ delegatio facta à Clemente VIII. demonſtravit, apud Judices laicos, circa tale crimen, nullam extare juriſdictionem.] Unde cautè legendus eſt Ramirez *ubi ſuprà*.

Sup. hoc infrà in reſ.161.§.Signanter,§.His ſuppoſitis,ſed lege eam per totum,& non pigebit.

3. Ad argumenta in contrarium reſpondeo, illam Conſtitutionem nullius fuiſſe roboris: quia Princeps laicus nullam habet juriſdictionem Eccleſiaſticos; & ideò non poteſt condere legem, quòd Clerici committentes crimen læſæ majeſtatis judicentur à Judice laico. Ad conſuetudinem verò allegatam reſpondeo, eſſe corruptelam, nec vis ulla præſcriptionis, & longæ conſuetudinis jus dare poteſt Judici laico: quia in laicum poteſtas Eccleſiaſtica cadere non poteſt, *ut ſuprà* probatum eſt. Ergo, &c. Sed circa præſentem quæſtionem vide etiam Cabed. *part*. 2. *deciſ*. 83.

Sup. in reſol. quæ hic ſunt 5.7.& 9.

R E S O L. LIV.

An Clericus, qui commiſit crimen læſæ Majeſtatis ſit puniendus à judice ſæculari abſque prævia degradatione judicis Eccleſiaſtici? Ex p.3.tract.1.Reſ.30.

§.1. Affirmativè reſpondent aliqui Juriſconſulti, unde Joann.de Hevia *in Curia Philippica p*.3.§.2.*num*.13. ſi aſſerit. [El Clerigo conſpirando contra el Rey, ò contra el Reyno excitando tumultos, y moviendo gente armada contra ſu perſona, ò ſtado, puede ſer caſtigado por el Juez ſeglar, ſin que proceda actual degradacion ni entrego hecho del por Eccleſiaſtico, y aſſi ſe ha praticado en diverſos Reynos, como los affirma y dize Paris de Puteo, y lo trae Guillermo Benedicto, y dize ſe comun propoſito.] Ita Hevia.

2. Ego hanc ſententiam ex declaratione Clem.VIII. ſatis impugnavi *in tract.1.part.1.de immun.Eccleſ.reſol*.19. ubi plures Doctores adduxi, quibus nunc addo Salzedum *in pract. crim.Bernard.Diaz.c*.119.*littera B*, Azorium *p.1.lib.5.cap.13. q.8.in fin.* Duardum *in Bull.Cœn.lib.2.can.15.q.11.nu*.31. Maynard. *de privil.Eccl.p.2. art.17.nu*.6. & Tamburinum *de jure Abbatum tom.1.diſp.25.n*.16.

Quæ hic eſt reſol. antecedens, & latè inf.in reſ.317.& in to.6 tr.9.reſolut.74.§.Quemadmodum,& §.Nec etiam.

Sed non gravabor hic apponere quod notat Antonius Bovius *in reſponſione contra N.p.4.arg.10.fol.mihi* 75. ubi ſic ait. [Nel 1520. fù fatta in Spagna una congiura contro l' Imperatore Carlo V. e la Regina ſua madre, nella quale erano molti Eccleſiaſtici. L'Imperatore e la Regina mandarono fuori una Pragmatica in Bormez, la quale riferiſce il Molina Hiſp.Primog.lib.4.c.11. che ſi procedeſſe contra à i congiurati, ma le perſone Eccleſiaſtice remiſero à ſuoi Prelati, & al Papa. In Inghilterra riferiſce il Cardinal Polo

lib.3.

lib.3. de immunitate Eccleſiæ, che un certo Sacerdote ſollevò il Regno contro Henrico VII. onde ne ſeguì guerra, è morte di migliaia di perſone, è pure ſe ben caſtigò gli altri complici, Conſignò queſto Sacerdore da caſtigare à ſuoi Giudici Eccleſiaſtici. E ſe qualche Rè per offeſa Maeſtà, ò ſotto tal proteſto hà poſto mano nei Sacerdoti, ò Prelati di Santa Chieſa, hà fatto quello che non potea, è non dovea, è gliene ſtato dato da Dio il caſtigo, con infelice morte, & eſtinſione della caſa ſua.] Ita Bovius.

RESOL. LV.

An Clericus propter crimen læſæ Majeſtatis ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus? Ex p.3.tr.1.Reſ.16.

§.1. AD quæſtionem propoſitam affirmativè reſpondet Joannes de Hevia *in Curia Philippica part.* 3.§. à *num.*23. qui agit de caſu noſtro in terminis. Vide etiam Romanum *conſil.*36. Albertinum *in cap.*1.*de hæret. lib.* 6. *quæſt.*11.*&* 13. & DD. quos ego ipſe citavi *in tract.* 1. *part.* 1. *de immun. Eccl. reſol.* 129. aſſerentes propter gravitatem criminis, etiamſi in iure expreſſum non ſit, Clericum tradendum eſſe curiæ ſæculari, quamvis non proponatur incorrigibilis.

Quæ hic reſt. inf. in reſ. 161. ſignanter in §. Sedt, & ſeq. & latè in reſ. 318. §.5. & ſeq. & in tom. 2. tr. 3. reſol. 70 §. Verum, ſed lege eam totam, & non pig bit.

2. Sed ibi contrariam ſententiam tenui cum multis DD. quibus nunc addo Burbatium *lib.*3. *conſil.* 22. Curtium *conſil.* 154. & noviſſimè ex neotericis in terminis caſus noſtri de crimine læſæ Maieſtatis docet etiam hanc ſententiam doctus Barboſa *in collect. tom.* 4. *p.*2.*cauſa* 22.*q.* 5. *cap. ſi quis laicus, num.*2. ubi *nu.*4.*&* 5. probat *ſupradictum c. ſi quis laicus,* non facere contra nos, neque etiam *cap. ſi quis ſacerdotum* 11.*q.*1. & concludit mordicus clericum pro crimine læſæ Maieſtatis minimè degradandum eſſe. Et hoc etiam docuerat antea Ignatius de Salzedo *in practic. crimin. Bernardi Diaz cap.*119.*littera C.*

RESOL. LVI.

An Eccleſiaſticus uſurpans juriſdictionem ſæcularem, aut alia Regalia poſſit à judice laico bonis temporalibus privari?

Et latè diſcutitur, quod Clerici in patrimonialibus eiſdem privilegiis, & exemptionibus gaudent, & contra ea facientes incurrere in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex par.4. tr.1. Reſ.77.

§.1. AFfirmativam ſententiam docet Bobadilla *in polit. tom.*1.*lib.*2.*cap.*18.*num.*60. ubi ſic ait.]Si los Prelados ò ſus Ivezes ò qualquier otros Eccleſiaſticos uſurpaſſen la juriſdicion Real ò otras Regalias, ſon avidos por eſtraños deſtos Reynos, y pierden las temporalidades, en lo qual por el ben governo y politicamente, y con conſideracion tienen mano los Ivez ſeglares.] Sic ille: & ante illum Garſias *de Hiſpan. nobil. gloſſ.* 9. *num.* 32. Borrell. *de præſtantia Regis Cathol. cap.*71.*num.* 45. Peguera *in pract. crimin. cap.*24.*num.*7.*& ſeq.* Seſſe *de inhibit. cap.* 8.§.3 *nu.*100. Olibanus *de jure fiſci cap.* 12. *num.* 13. *cum ſeq.* Bayetola *in allegat. pro juriſd. ſancti Officii, art.* 5. *num.* 127. Micavete *in inform. pro juriſdict. Regia art.*12. Et, quòd magis miror, Laurentius Oſorius Canonicus Eccleſiæ Compoſtell. en ſu Piſia de Roſas *lib.* 4. *in præludio* §. 2. & hanc ſententiam docent etiam Doctores, quos citat, & ſequitur Calliſtus Ramirez *tract. de lege Regia* §.27.*n.*15.*in gloſſa littera F*, & Franciſcus Pradilla *en ſumma de todas las leyes, part.*2.*c.*8.*n.*4.

2. Sed hæc Megalius *in* 3.*p. lib.*3.*c.*11.*n.* 12. præſumit fieri cum expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia, alioquin eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam, nam quamvis ex doctrina Innocentii *in c. cum olim, el* 1. *de reſtitut. ſpoliat. & in cap. dilectus, de pœn.* competat Ordinario juriſdictio in extraneos impedientes ſuam juriſdictionem, par *cap.*1.*de offic. delegat.* tamen procedere hoc non poteſt, quoad ordinarios judices ſæculares contra Prælatos Eccleſiaſticos, cùm non liceat inferiori ſuperiorem judicare, & punire. Ita ille, & ante illum docuit hanc ſententiam Duardus *in Bulla Cœna lib.*2. *cap.*17.*q.*5. ubi probat cum Martha *juriſd. p.* 4. *caſ.* 101. non eſſe licitum poteſtati ſæculari, cujus juriſdictio uſurpatur ab Eccleſiaſticis, eorum bona, ac fructus ſequeſtrare, aut; quod magis eſt, occupare, etiamſi bona ſint ex patrimonialibus: nam Clerici in patrimonialibus eiſdem privilegiis, & exemptionibus gaudent, quibus earum potiuntur perſonæ. Vide etiam Bonacinam *in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *q.*18. *punct.*3.*n.*12. ubi docet, quòd juriſdictio ſæcularis ab Eccleſiaſticis uſurpata non confert jus laicis uſurpandi, & occupandi bona Eccleſiaſticorum ad ſervandam æqualitatem in judiciis; & ita hanc ſententiam docuere aliqui Theologi, & Juriſconſulti Hiſpani, ſubſcripti in quodam voto, quod penes me habeo, ſub die 30. Januar. an. 1614. Cæſarauguſtæ, ubi probant non poſſe judices laicos occupare temporalitates Eccleſiaſticorum. Sic enim aſſerunt. [No puede eſte Ivez occupar las temporalidades à los Eccleſiaſticos, porque eſta prohibido en la Bula] *in Cœna Domini*, ibi, *quive redditus, & proventus ad quaſcumque perſonas Eccleſiaſticas pertinentes uſurpant. Uſurpare* autem idem eſt, quod occupare, ut docent Cajetanus, & habetur *in Clement.*1.*ver. uſurpare, y aſſi lo entiende* Ugolino *c.* 17. declarando eſtas palabras de la Bula Cœnæ. Item en la miſma Bula ſe diſe, etiam in quavis occaſione, ſine Romani Pontificis, ſeu aliorum ad id legitimam authoritatem, & facultatem habentium expreſſa licentia ſequeſtrant, &c. [Luego ſi eſte Ivez ſeglar non puede ſequeſtrar los bienes de los Eccleſiaſticos menos podia ocuparlos, porque mas es occupar, y uſurpar dicos bienes, quæ ſequeſtrarles, y mas haziendolo con authoridad y perſona publica, es cierto haver incurrido en las penas de la Bula *in Cœna Domini*.] Ita, ut dixi, habetur in dicto reſponſo ſubſcripto à Magiſtro Joan. de Aldovera, y Monſalve, Magiſtro Philippo Hernandez, Ludovico Serra, Fray Antonio Bielſa, Magiſtro Dominico de Altaba, Doctore Joanne Pardos, & Magiſtro Stephano Bertiz. Et tamdem non deſinam hic apponere verba Joannis Dionyſii Portocarrero *in allegat. pro juriſdictione Domin. Inquiſitorum num.*96.*fol. mihi* 61. ſic aſſerentis. [Llegaron declarar al Inquiſidor por banito y mandarlo ſalir del Reyno, y ocupar las temporalidades, como ſi por ſemejante procedimiento no ſe incurrieſſe en las cenſuras de la Bula *in Cœna Domini*.] Sic ille. Vide etiam Cochier *in vindic. libertat. Eccleſ. p.*1.*cap.*28.*nu.*28. & Martham *de juriſd. cent.*2.*caſ.*101.

Sup. hoc lege §. ult hujus reſol. & alias multas ejus not. ſeq. & ſignanter ſuprà vide ex reſ. 16. §. Audiam.

Sup. hoc inf. in reſ. 70. ad medium & in reſ. 257 & reſ. 1·6. § Reſtat, & in reſol 257 & in to. 6. tr. 9. reſ. 65. § Deinde, & in to. 7. tr. 6. reſ. 31 §. 1 in fine, & §. ult. poſt medium.

Sup. hoc & ſeq in hac §. ſup. ea reſ. 16. lege §. Audiant, & ſeq. ſed vide eam per totam, & ſi placet etiam alias ejus primas not.

3. Et tamdem omnia ſupradicta confirmantur ex authoritate doctiſſimi Thomæ Sanchez *in opuſc. tom.*1. *lib.*3. *c. unic. dub.*31.*num.*2. ubi tamquam certum firmat judicem ſæcularem non ſolùm non poſſe procedere contra perſonam Clerici, ſed nec etiam contra res Clerici, quia bona acceſſoria ſunt perſonæ, quod etiam probavit *lib.*2.*cap.*4. *dub.* 55. *n.*2. *&* 31. Cùm igitur laici non habeant authoritatem in perſonas Clericorum, quomodo poſſunt illam habere in eorum bonis, occupando illa, cùm bona, ut dictum eſt, Clericorum gaudeant privilegio perſonæ: unde *in Clem.* 1. *de vita, & honeſtate Cleric.* habetur, quòd Clerici gaudent privilegio clericali, non ſolùm in perſonis, ſed etiam in rebus.

Sup. hoc in reſ ſeq eadem propè finem, & inf. in reſ 61. etiam propè finem, & in reſ. 66. § 2. & lin 1. & in aliis multis ejus annot.

RESOL. LVII.

An Clerici in Sacris, vel Beneficiati, qui condignè non puniuntur in foro Eccleſiaſtico, poſſint à Rege privari bonis ab ipſo Rege obtentis? Ex p.4. tr.1. Reſ.4.

§.1. AFfirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia par.* 1. *cap.*48.*nu.*3. & non per viam juriſdictionis, ſed per viam œconomicæ gubernationis, ut flagitioſos à ſe, & à ſua domo arceat, inſurgens in hoc, in favorem legis Canonicæ, flagitioſis hominibus non ſufficienter punitis, illam pœnam addendo, quòd priventur omnibus bonis, quæ ab ipſo Principe habent: unde ſub tali conditione cenſentur talia bona conceſſa, ſicque adveniente conditione ſine ulla injuria adimuntur.

2. Sed hæc opinio fundata in aliquo privilegio Pontificio ſuſtinetur, ſecus verò minimè; & authoritatem Suarez, quam pro ſe adducit Pereira, reſpondeo eſſe diſparem rationem in feudo, & in aliis criminibus. Deinde cùm certum ſit, quòd ex conceſſione facta Eccleſiæ nihil concedenti cenſeatur reſervatum, quod etiam procedit in dubio, ut docet Barbatia *in cap. verum, de foro compet. nu.* 69. Felinus, Tuſcus, & alii, quos citat Cochier *de libert. Eccleſ. part.*1.*cap.*31.*num.*21. quæro à Pereira, unde pateat Reges dediſſe bona Eccleſiis cum tali conditione? Dicendum eſt igitur quòd bona conceſſa Clericis efficiuntur ſtatim Eccleſiaſtica, & gaudent eodem privilegio, quo gaudet perſona Clerici, ut habetur *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* & aſſerunt Doctores communiter. Vide Layman *in Theolog. mor. lib.*4.*tract.*9.*c.*6.*n.*8. ubi probat, bona Clericorum ex titulo ſpirituali acquiſita, eſſe prorſus immunia à juriſdictione ſæculari. Vide etiam Jo. Cochier. *de libert. Eccleſ. p.*1.*cap.*18.*n.*20.

Sup. hoc in reſ. præcedenti §. ult. & in reſ. 66. §. 2 & lin. 1. & in aliis multis ejus primis not.

RESOL. LVIII.

An judex laicus poſſit punire Clericum in defectu juſtitiæ Eccleſiaſticæ? Ex part.4.tract.1. Reſ.80.

Sup. hoc in duabus ſequal. ſeqq. & ſup. in reſol.16 § Ad authoritatem.

§.1. AFfirmativam ſententiam docet Bobadilla *in polit. tom.1.lib.2.c.18.nu.91. in fine*, ubi docet Clericum falſa teſtificantem coram judice ſæculari, vel falſam ſcripturam præſentantem, non poſſe puniri à judice, laico, niſi in defectum juſtitiæ Eccleſiaſticæ; & *nu.93.* idem aſſerit in aliis caſibus. Vide etiam Eſcobar *de ratiocin.c.7.n.33.* Morla *in empor.jur.tit.2.q.14.n.4.& 5.* & alios, quos citat, & ſequitur Menoc. *de retin.poſſ.remed.3.n.254.*

2. Sed hæc opinio eſt falſiſſima, quia numquam licitum eſt judicibus ſæcularibus negligentiam Eccleſiaſticorum judicum ſupplere, cùm inferiorem habeant juriſdictionem, & ipſis obſequendi maneat neceſſitas, non auctoritas imperandi, & hoc expreſsè definitum *in cap.qualiter, & quando, de judiciis*, ubi prohibetur omninò, ne ob defectum juſtitiæ Clerici trahantur ad tribunalia ſæcularium. Vide Martham *part.4.cent.2.caſ.146.* & Canoniſtas communiter, necnon noviſſimè Martinum Bonacinam *in Bull.Cœnæ diſp.1.quæſt.15. punct.4.§.4.num.10.* Guazzinum *tract.de defenſ. reorum tom.1. defenſ.1.cap.28.num.9.* Gratianum *in diſceptat. forenſ. tom.2. cap.138.n.72.& ſeq.* Alvarez *de privileg. pauperum, quæſt.50. num.11.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.cap.14.* nec obſtat *cap.filiis 16.quæſt.7.* ubi dicitur, quòd ſi Prælatus ſit negligens, implorari poſſe Regem, nam ut diximus *in 1.part. tract.2.reſol.14.* dictum cap. fuit correctum per *cap. qualiter, & quando*, vel in illo caſu ſpeciali dicitur adiri poſſe Regem, non tamquam judicem, ſed tamquam protectorem, & defenſorem, ut roget, & moneat Prælatum, & interim bona tueatur, donec Pontifex conſuli poſſit. Ita Bonacina, & Suarez *ubi ſuprà*, & ne prætermittas videre meipſum *par.3. tract.1. reſol.25.*

Quæ hanc ſequitur.

Quæ hic eſt inf. reſ.60.

RESOL. LIX.

Quomodo ſit explicandus textus in cap. filiis, & Nepotibus, 17.q.7. Ex p.1.tr.2. Reſ.15. aliàs 14.

Sup. hoc ſup. in reſ.16.§.Ad authoritatem, & in reſ. 11.§. ult. poſt med. & lege doctiſſimam reſ.16.17. & 40.ſignanter §. ejus ult.

§.1. EX intelligentia iſtius Canonis pendet reſolutio quæſtionum circa libertatem Eccleſiaſticam; & contra illam, aliqui Juriſconſulti iſtum Canonem audacter, & temerariè adducunt, interpretantes, & putantes, per iſtum textum negligentiam Epiſcopi, ſeu alterius Prælati Eccleſiaſtici, ſuppleri poſſe per Judicem ſæcularem, ut malè ſentit Olibanus *de jure fiſci, c.13.n.31.* cum Gloſſa, & alii.

2. Ideò dictum *cap.filiis, vel nepotibus*, reſpondeo intelligendum eſſe in caſibus, quibus juriſpatronatus collatio, atque inſtitutio ex privilegio Summi Pontificis ſpectat ad Regem: & ſecundùm iſtum intellectum, qui congruentius videtur aptari poſſe illi litteræ, primò adeundus eſſet Epiſcopus; deinde Rex in ſubſidium. Extra hunc intellectum, credo nullo modo adeundum eſſe Regem, cùm non liceat apponere manus in meſſem alienam, & prætextu boni turbare juriſdictionem Eccleſiaſticam, & ſic incidere in excommunicationem. Ita Martha *de juriſd.p.4.centur.2.caſu 43.num.4.* & Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.4.conſ.14.q.8.nu.8.* qui adducit alias duas interpretationes, nempè, ex vigore dicti capituli, tunc eſſe recurrendum ad Regem, pro reparatione Eccleſiæ juriſpatronatus, cùm per Eccleſiaſticum Judicem ipſius Rector cogi non poteſt, ut *in c.peſſimus 11.q.1.cap. non licuit, diſp.17.* vel cùm Judex Eccleſiaſticus deeſt; ne propter diſtantiam ab urbe Roma, Eccleſia ruat, pendente proviſione facienda per Romanum Pontificem.

3. Vel ſecundò reſpondetur, ſupradictum capitulum non eſſe intelligendum, quòd in defectu Eccleſiaſticorum, Princeps ſæcularis poſſit cauſas Eccleſiaſticas ad ſe advocare: ſed, ut moneat Superiorem Eccleſiaſticum de neglecta, vel inique adminiſtrata juſtitia, vel ut faciat inſtantiam alteri Superiori, pro illius Correctione. Ita Chriſtophorus de Anguiano *in tract. de legib. tom.1. lib.2. contr. 17. num.93.* Peſantius *tract. de immunit. Eccleſ. diſp.2. num.1.* Alterius *de cenſuris, tom.1. diſp.16. lib.5. cap.1. fol. mihi 686. col.2.* qui citat Butrium, Abbatem, Imolam, & Doctores infrà citandos.

Sup. comento in hac, & ſeq. §. in reſ præterita o &. in aliis ejus prìmum not.

4. Tertiò reſpondetur, & hæc eſt vera reſponſio, hoc jus fuiſſe ſublatum, & abrogatum ab Innocentio III. *cap. qualiter, & quando, de judiciis*. Et ita docet Coriolanus *in Bull.Cœn.excommun.14.fol.926.* Filliucius *tom.1.tract.16.c.10. num.263.* Bonacina *de legib.diſp.10. q.1. punct.1.§.1. num.12.* Salas *de legib.q.96.tract.14.diſp.14. tract.19. num.109.* Peſantius *de immunit. Eccleſ. diſp.16.* Azorius *part.1. lib.5. cap.14. q.2. ad finem*, Duardus *in Bull.Cœn.lib.2.can.14.quæſt.8.num.8.* Gloſſa, Joan.Andreas, Abbas, & alii penes ipſos. Et prædictos *cap.qualiter, & quando*, etiam dicendum eſt cum Duardo fuiſſe correctum, & ſublatum *cap.ſi quis cum clerico, & §. ſi quis autem pecuniaria*.

Sup. hoc ſup. in hac § Reſpondeo, quod ſit 11.

RESOL. LX.

An negligentia judicis Eccleſiaſtici in adminiſtranda juſtitia poſſit ſuppleri per judicem ſæcularem, vel è contra?
Et an judex Eccleſiaſticus poſſit cenſuris compellere judicem ſæcularem, ut ſuo munere fungatur? Ex part.3. tractat.1. Reſol.25.

§.1. AFfirmativè reſpondent aliqui Juriſconſulti, ut Guliel.de Benedictis *in c.Raynutius, ver.& uxorem, deciſ.2.nu.31.* Igneus *in l.neceſſarios §.non aliàs, num.603.ff. ad Syllanianum*, Caſſaneus *in conſuet.Burgun. rubr.1.§.5.nu.61. verſ.undecimò fallit*, & Olibanus *de jure fiſci c.13.num.31.* qui citat Covarruviam, & alios, & adducit pro hac ſententia *cap.filiis, vel nepotibus 16.q.7.*

Sup. hoc in duab. præced. reſ. & ſup. in reſ. 16 §. Ad authoritatem, & in reſ. 40.§. ult.

2. Hæc ſententia eſt falſa, & prorſus reijcienda, & illam refellunt Peſantius *tract.de immun.Eccl.diſp.16.* Bonac. *de legibus 10.q.2.punct.1.§.12.* Azorius *part.1.lib.5.cap.4.quæſt.2.* Tamburinus *de jure Abbatum tom.1.diſp.15.quæſt.19.num.22.* Layman *in theol.moral.lib.4.tract.9.cap.4.* Anguianus *de legibus tom.1.lib.2.contr.17.nu.84.85.& 86.* & alii penes ipſos. Dicendum eſt igitur, quòd etiamſi Prælati fuerint negligentes in imponendis clericis, & cauſis hujuſmodi cognoſcendis, eorum negligentia non obſtante non permittitur judicibus laicis de cauſis ad Eccleſiam pertinentibus poſſe judicare; & ratio eſt, quia Clerici ſunt exempti à laica poteſtate; *& in cap.qualiter, & quando, de judiciis, c.ſi quis clericum, c.placuit, c.Chriſtianus, c.licèt ex ſuſcepto, & c.clericum, 11.q.1.* decernitur, & prohibetur ne defectu juſtitiæ trahantur ad judicium ſæculare.

3. Sed è contra, data negligentia judicis ſæcularis poteſt Eccleſiaſticus procedere contra laicos in caſibus in quibus aliàs non poſſet, Eccleſia enim in quolibet exceſſu notorio judicare poteſt, quando judex ſæcularis eſt negligens, ut ſi requiſitus non exigat juſtitiam. Imò poterit judex Eccleſiaſticus cenſuris compellere judicem ſæcularem, ut ſuo munere fungatur, nam ad commune bonum ſpectat; & ad pacem fidelium, ut ad judicem Eccleſiaſticum poſſit haberi recurſus, ſaltem eo titulo, ut peccata publica corrigantur. Et ita docent Doctores quos ſequitur, & citat ad ſatietatem Barboſa *in collect.tom.1.lib.2.tit.2.c.10.num.2.* Reſtat modò reſpondere *cap.filiis, vel nepotibus*, de quo nos plura diximus *reſ.14. tract.1. de immun.* dico nunc breviter, quòd ſolùm ibi ſtatuitur, ut Epiſcopo negligente, vel renuente, ad Regem cauſa deferatur, non ut ipſe Rex cauſam judicet, ſed ut moneat reverenter ſuperiorem; vel dicendum eſt hoc jus fuiſſe ſublatum ab Innocentio III. *in cap. qualiter, & quando de judiciis*.

Quæ hic eſt reſol. antecedens.

RESOL. LXI.

An judex laicus poſſit punire Clericum pœna pecuniaria, quia reverentiæ ſigna illi non exhibuerit, vel quia coram ipſo deliquerit? Ex p.1.tr.2.Reſ.26. aliàs 25.

§.1. AFfirmativè reſpondet Pereira *tract.de manu Regia, p.1.c.7.n.42.* Bobadilla *in polit.tom.1.lib.2.c.18.n.89.* ubi ſic ait: [Si el Clerigo cometieſſe delito, ò deſacato contra los miniſtros de la Juſticia ſeglar, ò en ſu preſencia, podranle prender para remitirle, porque la juriſdicion real non quede iluſoria, y menoſpreciada, como quiera que ay algunos Clerigos poco corteſes, y otros tan atrevidos, que ſe precian de no reſpetar à la Juſticia ſeglar, y de paſſar delante del corregidor, ò de ſu teniente eſtando en el Tribunal, y fuera del ſin hazerles corteſia: loqual hecho de malicia es bien refrenar cuerdamente con alguna multa, y pena pecuniaria.] Ita Bobadillo. Sed contra illum, & meritò inſurgit noſter Megala *in 3.p.lib.3.n.35.c.11.* advertendo, priorem caſum Bobadillæ habere tantùm locum, quando talis captura eſſet ſimpliciter neceſſaria ad propriam, vel aliorum defenſionem: alterum verò caſum habere contra ſe determinationes Bullæ Cœnæ. Et miror equidem: quomodo Bobadilla, & alii ſint ita faciles ad condemnandos Clericos in bonis, & pecunia, quaſi dicta bona non habeant privilegium, quod habet Clerici perſona, & tamen Canones ſtatuunt, ut exempta perſona Clerici non poſſit in rebus moleſtari, *cap.unico, de Cleric. conjug. num.5.* qui reddit rationem, ne per unam viam concedatur, quod per aliam denegatur: & ita docet Genuenſis *in praxi, cap.8.num.5.* Layman

Sup. hoc ſup. in reſol. 56 §. ult. & in reſ. 57. §. ult. & inf. in reſ. 66. §.2. à lin. 2. & in aliis multis ejus not.

in Theol.

in Theol. mor. lib.4. tract. 9. cap.4. num. 13. *& cap.*5. *num.*1. & Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.*13. Sed ad alia transeamus.

RESOL. LXII.

An judex ſæcularis proceſſans occultè Eccleſiaſticum in cauſa criminali, cum intentione poſteà proceſſum præſentandi Prælato, faciat contra libertatem Eccleſiaſticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 53. alias 52.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. ſed leg. ... & ... alteri Reſ. ...

§. 1. NEgativè reſpondet Graſſius *in deciſ. par.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 136. ſed iſte Author, *ut ſuprà* notavimus, multa docet, non admittenda in his materiis Eccleſiaſticæ libertatis.

2. Et ideò contrarium aſſerendum eſt, nempè, in excommunicationem incidere Judicem ſæcularem, qui ſecretò Eccleſiaſticos proceſſaret, etiamſi animum haberet præſentandi talem proceſſum Summo Pontifici, vel alio Prælato. Et ita docent Filliucius *tom.* 1. *tr.* 16. *cap.* 11. *n.* 312. & Souſa *in Bull. Cœnæ, cap.* 20. *diſp.* 95. *concl.* 2. *n.* 3. qui *n.* 2 hanc ſententiam limitat dicendo: [Quando (hæc ſunt eius verba) non eſt aditus ad Prælatum, qui juridicè ſe informare poſſit de facto criminali alicujus Eccleſiaſtici, & in eo continuatur, & eſt periculum in mora; poteſt Judex ſæcularis informationem facere ut Prelato præſentet, non verò in aliis caſibus. Quando verò in aliquo facto criminali Eccleſiaſtici, & ſæculares ſimul convenerunt; eatenus Judex ſæcularis poterit circa Eccleſiaſticos, teſtium dicta recipere, quatenus ad id procedendum, contra laicos neceſſarium fuerit, aliàs ab hac cenſura illum non excuſarem; ſed informationem talem verbaliter, ut Prælato denuntiet, non verò judicialiter accipere exiſtimo non prohiberi hoc loco.] Ita Souſa, quæ ſunt valdè notanda à judicibus, laicis. Ad argumentum verò, quod adducit Craſſius reſpondetur, quòd licèt capere informationem propriè, & in rigore loquendo, non ſit proceſſare; eſt tamen quomodolibet in cauſis Eccleſiaſticorum criminalibus ſe intromittere; quod eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſufficit ad incurrendam excommunicationem.

RESOL. LXIII.

An judex laicus incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ, ſi occultè proceſſat Clericum, animo præſentandi proceſſum Summo Pontifici, vel judici Eccleſiaſtico? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 52.

Quæ hic eſt Reſol. antecedens, ſed vide infrà ex Reſol. 396. doctrinam ...

§. 1. IN *tr.* 1. *de immun. Eccleſ. reſ.* 52. pro negativa ſententia adduxi Graſſium, cui nunc addo, & Duardum *in Bull. Cœn. can.* 15. *q.* 5. *n.* 2. quia abſque citatione non dicitur quis proceſſare, ſed judex laicus, qui occultè proceſſat clericum, illum non citat. Ergo, &c.

2. At his non obſtantibus, ego puto in dictam excommunicationem incidere judicem ſæcularem, qui ſecretò Eccleſiaſticos proceſſaret, etiamſi animum haberet talem proceſſum Summo Pontifici, vel alio Prelato præſentandi. Et ita hanc ſententiam docet noviſſimè Bonacina *in Bull. cœn. t.* 3. *diſ.* 1. *q.* 20 *punct.* 1. *n.* 7. quia intentio præſentandi proceſſum judici Eccleſiaſtico non confert juriſdictionem ad informationem contra Eccleſiaſticos accipiendam. Nota tamen, quòd Riccius *in praxi tom.* 4. *reſolu.* 460. *n.* 5. tenet primam opinionem, quando non eſſet aditus ad Prelatum, qui juridicè ſe informare poſſet de facto criminali alicujus Eccleſiaſtici, & in eo continuaret, & eſſet periculum in mora. Sed ego non puto recedendum eſſe à noſtra ſententia, quia tales caſus ſunt metaphiſici, & moraliter vix poſſunt accidere.

RESOL. LXIV.

Quamvis non ſatis clare ſup. hac prima difficultate hujus tituli, lege tamen ſupra doctrinam Reſ. 44. & inf. Reſ. 326 § 5 præcedit, & ſignanter in fin. Sup. hoc infrà ex doctrinam reſ. 739 ſignanter prope fin.

An judex laicus ex conſuetudine poſſit judicare in criminalibus Clericos in Minoribus conſtitutos?
Et quid etiam de conſtitutis in prima Tonſura?
Et an in Hiſpania Clerici Minores non gaudeant exemptione gabellarum ex conſuetudine?
Et an Epiſcopi non poſſint publicare edictum ut Clerici in Minoribus debeant aſſumere ſacros ordines; ſub pæna privationis habitus?
Et an ita declaraverit Sacra Congregatio? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 10.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Pereir. *de manu regia p.* 2. *c.* 77. *n.* 2. ubi ſic ait; circa Clericos in minoribus poteſt judex ſæcularis juriſdictionem in criminal. acquirere ex conſuetudine. Ita ille, & hoc etiã docet *in c.* 26. *n.* 10.

2. Sed hæc opinio eſt contra Canones, per quos apparet Clericos in minoribus, etiam in prima tonſura, conſtitutos, integrè, & planè gaudere privilegio clericali, ſicuti Clericos in Sacris conſtitutos, ut patet *in cap.* 2. *de foro compet. & in c. cùm non ab homine, de judiciis*, ibi, *Clericos cujuſcumque Ordinis*, & iterùm, *Clericos in quocumque Ordine conſtitutos*, & ratio eſt clara, nam privilegium fori, in criminalibus etiam, ut eſt à jure divino, ita gaudent Clerici in Sacris conſtituti, ac Clerici in minoribus, ut probat Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 10. *per totum*, ergo ſicuti judex laicus ex conſuetudine non poteſt in criminalibus cognoſcere Clericos in Sacris, ita etiam non poteſt cognoſcere Clericos in minoribus. Unde idem Suarez *loco cit. cap.* 26. *numer.* 16. licèt aſſerat in Hiſpania Clericos minores non gaudere exemptione gabellarum ex conſuetudine; tamen addit, ut hoc licitum ſit, oportet, ut conſtet talem conſuetudinem eſſe à Pontifice approbatam, alioquin illam reprobat; unde ſi ſola conſuetudo, ſine approbatione Summi Pontificis, non valet contra Clericos, quoad exemptionem gabellarum, quantò magis non valebit contra Pereiram quoad privilegium fori in criminalibus, unde *in cap. Clerici, de judiciis* dicitur, cùm Canone generaliter tradant, ut de omni crimine Clericus debeat coram Eccleſiaſtico judice conveniri, non debet in hac parte Canonibus ex aliqua conſuetudine præjudicium generari, & *in cap. cùm terra, de electione*, damnatur quædam conſuetudo, quia in gravamen, & perniciem Eccleſiaſticæ libertatis redundabat, & idem docet *cap. ad noſtram, & cap. cùm inter, de conſuet.* ut notat *gloſſa ultimâ in dicto cap. Clerici, de judiciis*. Vide etiam *Authent. Caſſa, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ideò Honorius III. *in cap. noverit, de ſentent. excommunic.* excommunicat omnes, qui conſuetudines introductas contra Eccleſiaſticam libertatem ſervari fecerint; & ita tenet DD. quos citavi *in p* 1. *tract.* 2. *reſ.* 4. quibus nunc addo Vigianium *in immun. Eccleſ. diſp.* 2. *concluſ.* 4. & Antonium Bovium *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. p.* 5. *ad argum.* 11. *fol.* 79. ubi ſic ait. [In queſta materia d' immunità Eccleſiaſtica i ſacri Canoni hanno reprobata ogni contraria conſuetudine, come il Lateranenſe alla ſeſſ. 10. & tutti i Sommi Pontefici nella Bolla Cœna Domini, e perciò non valere alcuna conſuetudine contra la libertà Eccleſiaſtica dicono i Dottori con la Gloſa ſopra il *cap. clerici de judiciis*. E Tiberio Deciano *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 10. *& ſeq.* prova queſta verità, e vi pone molte eſtenſioni, e trà l'altre che non vaglia tal conſuetudine, anchor che il Papa l'haveſſe ſaputo, & non haveſſe detto coſa alcuna.] Ita ille, quæ quidem ultima verba ſunt multum notanda; & hanc opinionem in terminis contra Pereiram circa Clericos minores firmat Io. Franciſcus Fagnanus *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol.* 117. & 118. ex Concil. Tridentino *cap.* 6. *ſeſſ.* 23. *juncto capit.* 20. *ſeſſ.* 25. & ex aliis rationibus, & in terminis etiam contra Pereiram docet hanc ſententiam Duardus *in Bull. Cœn. lib* 2. *can.* 19. *quæſtion.* 7. *numer.* 1. *& ſeq.* Notandum eſt etiam hic obiter, Epiſcopum non poſſe publicare edictum, ut Clerici in minoribus debeant aſſumere ſacros Ordines ſub pœna privationis habitus. Ita declaravit Sacra Congregatio *in una Mazarienſi die* 16. *Decembris* 1630. teſte Sellio *in ſelect. canon. capit.* 19. *num.* 4. & Barboſa *in collect. Doctorum ſuper Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *num.* 4.

Sup. hoc ibid. ante medium § ... non præter. ita.

Sup. hoc ibid. § ... paulo poſt ... & ... in Reſ. 119 & ...

Quæ hic eſt ſupra Reſ. & ... aliis ... primo & ſecundo ...

RESOL. LXV.

An judex laicus poſſit punire clericum aſſaſſinum notorium.
Idem eſt dicendum de clerico incorrigibili, aut ſodomita notorio?
Ex p. 1. tract. 2. Reſ. 52. alias 51.

Sup. hoc inf. in Reſolu. 128. § Hinc, & § 9. ſeq.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Jacob. de Graſſ. *in ſuis deciſ. part.* 1. *lib.* 4. *capit.* 18. *num.* 15. ſed iſte Author *in ſuis commentariis ſuper Bullam Cœn.* latas opiniones docet adverſus Eccleſiaſticam immunitatem. Et ideò contrariam ſententiam docet Bonacina *de legibus diſ.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 4. *n.* 8. Ambroſinus *de immun. Eccleſ. cap.* 17. *num.* 10. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 11. *num.* 63. Martha *de juriſd. p.* 4. *cont.* 3. *caſ.* 129 *num.* 17 Maſtrillus *tom.* 3. *deciſ.* 288. *n.* 28. Bellettus *in diſquiſ. cler. p.* 1 *tit.* 3. §. 7. *n.* 6. Marius Antonius *lib.* 3. *reſol.* 2. *n.* 9. Salzedus *in pract. crim. Diaz c.* 98. *lit. B.* Cevallos *tr. de cognit. per viam violent. p.* 2. *q.* 102. *n.* 6. & *q.* 87. *n.* 4. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 10 *q.* 4. *n.* 35. & alii; quidquid in contrarium aſſerant aliqui Juriſperiti, ut noſter D. Carolus de Graſſis *de effect. Cler. eff.* 1. *n.* 668. & Petrus de Cenedo *in col.* 37. *n.* 11. & alii penes ipſos, quorum ſententiam, ſed immeritò, probabilem vocat Gambac. *de immun. Eccl. lib.* 7. *c.* 14. *n.* 13 & illum ſequitur Molina *to.* 4. *tr.* 3. *diſ.* 25. *n.* 6. & *diſ.* 49. *n.* 20.

2. Dico igitur contra Graſſium, & ſupradictos Juriſtas, Clericum aſſaſſinii reum non ſubjici poteſtati ſæculari; niſi

G 2 poſt

poſt ſententiam criminis declaratoriam, quam ferre debet Judex Eccleſiaſticus: & Judicem ſæcularem aliter facientem, certum eſt in excomunicationem Bullæ Cœnæ incurrere. Et idem dicendum eſt * de Clerico incorigibili: nam non amittit privilegium fori abſque alia declaratione, & depoſitione; ſed requiritur ſententia Judicis Eccleſiaſtici, qui illum brachio ſæculari tradat. Et hoc habetur *in c. cùm non ab homine de judiciis*. Et ita docet Suarez *de cenſuris, diſp.* 22.*ſect.*1.*n.*9.Coninch.*de Sacram.diſ.*14.*dub.*15.*n.*19.Saytus *de cenſ.lib.*3.*c.*19.*n.*5.& alii apud Ambroſinum *de immun.c.* 17.*n.*28.& habetur expreſsè in quadam Bulla Clemen.VIII. dat. Rom.18. Decembr. 1591.

* Sup. hoc inf. in R. 118 §. 4. Secundus, ad med. v. ſed merito. Sed lege cum 2 princ. & alias ejus poſtea annot.

3. Hoc etiam militat, & idem dicendum eſt, in Clerico ſodomita notorio: quia illum non poteſt punire Judex laicus, niſi præcedat declaratio Judicis Eccleſiaſtici, quidquid in contrarium aſſerat Garſias *de nobil. gloſſ.*9.*n.*19. ubi cautè legendus eſt: nam in illa Gloſſa multas opiniones affert contra immunitatem Eccleſiaſticam. Sed noſtram ſententiam tenet, & docet Duardus *in Bull.Can.lib.*2.*can.*15.*q.*11.*num.*61. Cevallos *tract.de cognit.per viam violentiæ, p.*2.*quæſt.*97.*nu.*4. Martha *de juriſd.part.*2 *cap* 16.*n.*4. Bobadilla *in polit tom.*1. *lib.*2.*c.*18.*n.*59. Megala *in* 3. *part.lib.*3.*c.*11.*n.*11. & iterùm Cevallos *ubi ſuprà, q.*43.*n.*6. ubi ſic aſſerit: [Hoc vidimus in facti contingentia in quodam Clerico alienigena, qui in Mantua Carpentana non ſolùm committebat ig ns, & patiens, illud nefandum ſodomiæ crimen; ſed etiam contrahebat matrimonia inter Maſculos, mutato ordine naturæ. Et licèt illud delictum fuerit graviſſimum, & numquam auditum; Clericus tamen ille, poſt degradationem, fuit traditus Curiæ ſæculari.] Ita ille.

Sup. contentio in not. §. ult. in ex doct. R. § 2 & 3.

R E S O L. LXVI.

An Clericus falſum teſtimonium dicens coram judice laico ab eo puniri poſſit?

Et an verò ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio, poſſit judex laicus per viam exceptionis cognoſcere de crimine Clerici, Ex part. 1. tract.2.Reſ.110.aliàs 109.

S. in hoc in R. ſeq § 1. & inf. R. 121. in fine, & in alt. §. Clerum not.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet, circa ejus bona; non autem circa perſonam, Guillelmus Benedictus *in c.Raynutius, verſ. & uxorem, dec.*2.*n.*142. Chaſſaneus *in conſuet. Burgundiæ, rub.*1.*§.*5.*n.*8. Franciſ.Marc.*p.*1.*dec.* 251.*n.*1. Lancellot.*de attentat p.*2.*cap.*15.*num.*97. & ex veteribus Angelus *l quoties, in fine, C.de judiciis*, & Federicus de ſenis *conſ.*88.& alii, quos retulit Julius Clar.*in pract. crim. quæſt.*38. *num.* 14. & Angujano *ubi infrà, lib.*3. *contr.* 22.*num.*7.

2. Sed abſolutè dicendum eſt, neque in perſona, neque in bonis, in tali caſu poſſe Judicem ſæcularem Clericum punire: & ita docet Cevallos *in tract. de cognit. per viam violent. p.*2.*q.*67. Afflictus *deciſ* 230. Gutierrez *pr. qq.lib.*1.*q.*24.*v.ſic quæro*. Fachineus *lib.*9.*controverſ.cap.*27. Salzedo *in pract.criminal. Bernard.Diaz, cap.*63.& ex noſtris P. Duardus *in ſuis comment.in Bull.Can.l.*2.*can.*15.*quæſt.*11.*n* 34. Nullus enim Clericus puniri poteſt à Judice laico *ex cap.ſi diligenti, de foro competenti, c.*1.*de Clericis conjug.& ex authent.ſtatuimus, C.de Epiſ.& Cler.*

Sup. his bonis in doct. Reſ. præc. ſinor & ſup in R 56. & in R 57 § ult. ad med. & in R 61. pro ... in R 64 § ult. & in R 70. & 97. § ... in R ... § ... in R. ... & in R. ... § ult. ... in R. ... & ... ad med. v. ... ſequ.

3. An verò ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio, poſſit Iudex laicus per viam exceptionis cognoſcere de crimine Clerici, negat Hoſtienſis *in cap.verùm, de foro comp.* & Joann.Andr.*in c. at ſi Cler.,in princ.n.*21.ſed affirmat, Gutierr.*pract.q.*24.*n.*2. Julius Clar.*§.ult.q.*38.*n.*14. & alii, quos citat, & ſequitur Chriſtophor. Angujano *in tr. de legib. tom*1. *lib.*3.*contr.*28.*n.*11.

R E S O L. LXVII.

An laicus deponens falſum coram judice Eccleſiaſtico poſſit ab eo puniri?

Et quid è contra, ſi Clericus deponat falſum apud judicem ſæcularem? Ex p.3.tr.1.Reſ.60.

Sup hoc in R. præc. & inf. in R. ... in R. ... & in Reſ. 268 §. unic.

§. 1. Videtur prima facie quoad primum negativè reſpondendum; quia ſi clericus deponat falſum coram Judice Laico, non poteſt ab eo puniri, neque etiam in bonis, ut de communi teſtantur, Cevallos *tract. de cognit.per viam violentiæ p.* 2. *quæſt.*74. *numer.* 7. Gutierrez *pract. qq. lib.* 1. *quæſt.* 42. Cabedo *deciſ.* 87. Fachineus *lib.*9. *contr.c.*27. Layman. *in Theol. mor. lib.*4. *tract.*9.*cap.*4. *num.*9.& alii. Si igitur judex ſæcularis non poteſt procedere contra clericum perjurium, qui coram eo depoſuit falſum, neque poterit Eccleſiaſticus contra laicum; adde quod teſtis falſus efficitur de juriſdictione illius judicis, coram quo depoſuit.

2. His tamen non obſtantibus affirmativa ſententia vera eſt, quam tuetur Covar. *pract.qq.c.*12.*n.*8. Afflictus *dec.*219. Capella Toloſana *deciſ.* 179. Franchius *deciſ.* 149. & alii: ratio diſcriminis eſt, quia judex Eccleſiaſticus habet juriſdictionem in laicum ratione perjurii, & ſic poteſt contra eum procedere; at verò judex ſæcularis non habet juriſdictionem contra clericum, qui coram eo teſtimonium falſum dixit, & per conſequens non poterit eum punire, neque etiam in bonis, ut alibi contra aliquos Doctores Gallos indiximus.

3. Sed ut clericus de falſa depoſitione facta coram laico poſſit puniri per ſuum judicem competentem, extat pulchra quæſtio apud Aloyſium Riccium *part.*4.*dec.*81.*per totam* lege illum, & non pigebit.

Alibi in ... Reſ. not. ... & inf. in Reſ. ... §. ult. ...

R E S O L. LXVIII.

An Princeps ſæcularis poſſit punire Clericum delinquentem, ratione Officii ſibi ab ipſomet Principe conceſſi?

Et explanatur, quòd non ſolum perſonæ Clericorum, ſed eorum bona ſunt exempta à juriſdictione laicali? Ex p.1.tr.2.Reſ.19. alias 18.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Borell. *de præſt. Reg. cathæ.c.*71.*n.*34. Angujano *de leg.lib.*2.*contr.* 21.*n.*58.& 59. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4.*c.*34.*nu.*26. Layman.*in Theol.mor.lib.*4.*tr.*9.*cap.*4.*n.*3. Cenedo *in Collect.* ... *can.p.*1.*collect.*37.*n.*16 qui citat Doctores. Idem docet Bobadilla *in Polit.to.*1.*lib.*2.*c.*18.*n.*99. & Cevalos *tr.de cogn. per viam violentiæ, p.* 2. *q.* 65. *n.* 14. ubi ſic aſſerit: (Quando algum Eccleſiaſtico delinque en el oficio, que tomò come ſi ex Medico, Boticario, ò Abogado, ò tutor, ò curador de algun mamor, ò tiene oficio de ſu Magſtad Preſidente de hazienda, ò Conſejero, y delinque en el, ò vende el Clerigo con medidas falſas ſu mercanderia, yen otros caſos ſemejantes, porque entonces, ratione officii poteſt puniri in bonis, & Judex ſæcularis eſt competens.) Ita Cevallos, qui citat multos alios.

Sup. hoc in R 71 §. in fin. & in R 76 § ... Nec obſtat. Et ſup. ... Quando ... ſun ... in R. ſeq. & in alio §. ejus ... not.

2. Sed contrarium aſſerendum eſt: & ita docent communiter Theologi, ut Megala *in* 3.*p lib.*3.*c.*11.*num.*56.& 36. Bonacina *de l.diſp.*10.*q.*2.*punct.*1.*§.*2.*n.*24. Ambroſin *de immu. Eccl.c* 20.*n.*54. Duardus *in Bull.Cæ.lib.*2.*can.*15.*q.*21.*n.*273. ubi ſic ait: [Clericus trahi non poteſt ad forum ſæculare etiam ratione officii ſibi conceſſi à principe ſæculari, ſi in eo delinquat, nec etiam ratione cujuſcumque artificii, ſi quam artem exerceat, quæ Conſules habeat, ac Primates, apud quos illius artificii juriſdictio reſideat.] Ita ille. Et hanc ſententiam docet etiam Eraſmus Cochier *de juriſdict. tom.*2.*p.*3. *q.ult.n.*1.& 2. Zanardus *in direct. Confeſſ. tomo* 3. *c.*50.*fol.*285.*in fin.* D. Carolus de Graſſis *de effect. Cler.eff.*1. *n.*82 aſſerens in hoc regno ita fuiſſe obſervatum in cauſa cujuſdam Equitis Hieroſolymitani, qui officium Capitaneatus exercuit in civitate Calatagironis, alia vice in Patrimonio.

Sup. hoc in duab prior ... & in eiſd. §§. Et ſup. bonu contentis in ... ult. ſup. in R. 66. & in ... ult. not.

3. Nec valet dicere, quod non punitur in perſona, ſed in bonis, quia reſpondeo, quòd non ſolum perſonæ Clericorum, ſed eorum bona ſunt exempta à juriſdictione laicali; & ideò idem Duardus *n.* 31. invehitur in quoſdam Judices, qui puniunt Clericos pœna pecuniaria, & pro pœna corporali eos ad Epiſcopos remittunt; quia dicta bona Clericorum ſequuntur privilegium perſonæ, ut idem notavit *n.* 52. Genuenſis *in praxi, c.*8.*n.*5. Souſa *in Bulla Can. c.*20. *diſp.*95. *n.*4.& ideò Abbas *in c.qualiter, de judiciis n.*8. ita aſſeruit; [Certum eſt, quòd ſi perſona exempta eſt; ergo etiam res.] Unde noſtram ſententiam docet Juriſconſultus Martha *de juriſd.p.*4.*cent.*2.*caſ.*127.*n.*5. Vide etiam Riccium *in praxi* 2. 2.*reſol.*413.*n.*2.& Barboſam *in collect.tom.*1. *lib.*3.*tit.* 50.*c.*2. *n*4. Franciſc.Marc.*part.*3. *dec.*479. *nu.*3.& 5. Caballum *reſol. crim.caſ.*64.& alios.

R E S O L. LXIX.

An judex laicus poſſit punire Clericum delinquentem in officio ſæculari? Ex p.4.tr.1.Reſ.39.

§. 1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 48. *numero* 4. ubi aſſerit, quòd Clericus delinquens in officio à Principe punitur, idem docet Eſcobar *tract. de ratiocin. cap.*7.*n.*7.& alii, quos ego adduxi *in part.*1.*tractat.*2.*reſolut.*16.

2. Sed ego ibi cum multis Doctoribus contrariam ſententiam docui, quam noviſſimè, me citato, tenet Paulus Squillante *de priv.Cler.c.*7.*dub.*3.*n.*87.& iterùm Bonacina *in Bull. Cœn.diſ.*1.*quæſt.*16.*punct.*5.*num.*17 ubi ſic ait. Nota judicem laicum vinculo excommunicationis irretiri, trahendo Cleri-

Quæ hic eſt R. anteced. & inſ. in Reſ. ... §. 2. ad med.

Clericum ad ſuum tribunal, etiam ſi eum trahere intendat prætextu officiorum ſæcularium, quæ Clericus exercet. Ratio eſt; tum, quia Bulla univerſaliter loquitur, & ſolùm excipit caſus in jure expreſſos: exceptio autem firmat regulam in caſibus non exceptis; tum quia licèt Clericus nequeat officia ſæcularia ſine Superioris diſpenſatione ſuſcipere *c. Sacerdos, ne Cleric. vel monach.* nihilominus privilegium clericale retinet, & exemptus eſt à laica poteſtate, *ex cap. final. de vita, & honeſt. Clericorum*. Quamobrem Clericus qui officium tutoris, vel curatoris, vel adminiſtratoris bonorum exercuit, & in eo deliquit, non poteſt in judicium à laico ad reddendam rationem vocari; quamvis enim delinquat aſſumendo hujuſmodi officium, non tamen amittit fori privilegium. Ita Bonacina. Quod procedit, etiam ſi in tali caſu Clericus puniretur à Judice ſæculari pœna pecuniaria, ut præter alios noviſſimè tenet Sanchez *in conſiliis tom. 1. lib. 3. c. unico, dub. 21. n. 11.*

Sup. hoc ſup. in reſ. 66. & in multis aliis ejus alt. not.

3. Notandum eſt etiam, quòd ſtando in prima ſententia, illa limitanda venit, ut ſi ibi compilato proceſſu apparuerit Clericus ipſe debitor, & in officio deliquiſſe, ſint judicis ſæcularis partes, non illum ad ſolvendum condemnare, ſed ſimpliciter declarare quantitatem, in qua debitor apparet; qua declaratione facta adeundus eſt judex Eccleſiaſticus pro illius exequutione; & ita docet Antonius de Marinis *quotidian. reſol. cap. 53. n. 15.* nam, ut ſæpius dictum, & probatum eſt, exequutio ſententiæ contra Clericum in caſibus permiſſis, non ad ipſum judicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat.

Sup. hoc inf. in reſol. 81. & in aliis ejus annot.

RESOL. LXX.

An Clericus poſſit ſe ſubjicere juriſdictioni Regali quoad bona patrimonialia? Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 29.

§. 1. Hoc cogitandum relinquit Azevedus *recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 11. num. 16.* Sed tu abſolutè, & ſine ulla hæſitatione negativam ſententiam tene, nam bona patrimonialia clericorum gaudent privilegio exemptionis, ut latè probat Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. nu. 3.* & Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 9.* & ego *in tr. de Parlamento reſ. 22.* Sed Clerici non poſſunt exemptioni privilegii renuntiare, ut ego ipſe ſatis probavi *tr. 2. part. 1. de immun. Eccl. reſ. 3.* Ergo, &c.

Sup. diffic. hujus in noſtris reſ. 65. & Deinde poſt medium, ſup. hoc infrà in reſ. 56 paulò poſt initium, & ſ. & in aliis ejus not. prim. & ſecundo. Quæ hic eſt ſup. reſ. 3. &c.

RESOL. LXXI.

An Clericus poſſit ſe ſubjicere judici ſæculari, ut arbitro?
Et in dicto caſu, ſi Clericus nolit ſtare ſententiæ, an judex laicus non poſſit illum per ſe cogere? Ex part. 1. tractat. 2. Reſ. 107. aliàs 106.

§. 1. Diximus *ſuprà*, Clericos non poſſe exemptioni renuntiare, ut à Judice poſſint validè judicari, etiam in civilibus, ut patet *ex cap. 41. inolita 11. quæſt. 1. & cap. placuit 42. ibidem, & cap. ſi diligenti 12. extra, de foro compet.*

Sup. hoc reſ. quæ hic eſt ſup. 3. &c.

2. At his non obſtantibus, poteſt Clericus in civilibus ſe ſubjicere Judici ſæculari, ut arbitro. Sed in tali caſu notandum eſt, quòd ſi dictus Clericus nolit ſtare ſententiæ, non poteſt Judex laicus illum per ſe cogere. Et ita docet Leſſius *lib. 2. c. 29. dub. 6. n. 52.* & noviſſimè poſt illum Adamus Tanner. *in 2. 2. D. Th. diſp. 4. q. 4. dub. 1. n. 29.* & alii.

Sup. hoc inf. in reſ. 81. & in aliis ejus not.

RESOL. LXXII.

An judex laicus poſſit compellere Clericum ad reſtituendum depoſitum, quoties ſe obligavit reſtituere in tribunali judicis ſæcularis? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 22. aliàs 21.

§. 1. Affirmativam ſententiam docent non pauci Juriſconſulti, ut Gutierrez *de tutelis, p. 3. cap. 1. num. 9.* Joann. de Hevia *in Curia Philippica, part. 1. §. 5. n. 23.* Salgado *de protectione regia, tom. 2. part. 4. cap. 14. num. 105.* Borrellus *de præſtan. Regis Cathol. cap. 71. num. 240.* Mexia *in pragmatic. taxæ panis, concluſ. 5. num. 35.* cum aliis citatis à D. Carolo de Graſſis *de effect. Cler. effect. 1. num. 855.* & noviſſimè Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 130.* ubi ſic ait: [Si el Clerigo fueſſe depoſitario de alguna coſa de voluntad de la parte, ò por mandado del Ivez ſeglar, podra ſer compelido por el à la reſtitucion del depoſito, no por tela, y orden de juyzio, ni por pena criminal, ſi no executivamente por toma de biene.] Ita ille.

Sup. hoc inf. in reſ. 30. ... cure ſim ad medium & magis latè in reſ. 82. 9. ad medium, & ex doctrina reſ. 83. & in aliis ejus not. & in reſ. 6 & 9. reſol. 23. & Eodem modo, & 6 Nec ſuſtinet.

2. Sed hæc ſententia non admittitur à ſapientiſſimo Juriſconſulto Surdo *lib. 3. conſ. 396. n. 33.* Belletto *in diſquiſ. p. 1. tit. 3. n. 3.* Bonacina *de legibus diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 26.* Ambroſino *de immunit. Eccleſ. cap. 20. num. 53.* & à noſtro P. Duardo *in Bulla Cœnæ, lib. 2. can. 15. quæſt. 11. num. 36.* ubi docet, Clericos deputatos depoſitarios, non poſſe per Judices laicos compelli ad reſtitutionem depoſiti, vel ſequeſtri. Et Juriſconſulti, Cevallos *tract. de cognitione per viam violentiæ, p. 2. quæſt. 76. num. 16.* & Martha *de juriſd. p. 4. cent. 2. caſ. 104. nu. 9.* admittunt, ſententiam contrariam Bobadillæ, & aliorum, quoad cognitionem non autem quoad executionem; & ideò putant, poſſe Judicem laicum declarare Clericum debere depoſitum reſtituere; ſed non poſſe exequtionem hujus ſententiæ, ad reſtituendum depoſitum, contra Clericum exercere; ſed hoc à Judice Eccleſiaſtico faciendum eſſe affirmant.

Sup. hoc ſup. quamvis i. reſ. not. præced. & in aliis ejus not.

RESOL. LXXIII.

An Clericus poſſit reconveniri coram judice laico de re, quæ non habet connexitatem cum petitione?
Et notatur in multis aliis caſibus Clericum coram judice laico reconveniri non poſſe.
Etiamque docetur, licet quòd Clericus poſſit à laico reconveniri, & teneatur ſtare ſententiæ, nihilominus ſequuta ſententia, non poterit à laico judice cogi ad ſolvendum? Ex p. 4. tract. 1. Reſ. 65.

§. 1. Affirmativam ſententiam defendere videtur Vivius *deciſ. 49. num. 6. tom. 1.* ſed contrarium omninò tenendum eſt, per ea, quæ aſſerunt Antonius Ripol. *de juriſd. omn. judic. cap. 1. num. 125.* & Antonius Theſaurus *lib. 1. quæſt. forenſ. quæſt. 98.* Undè ſi Clericus petat à laico centum ex cauſa mutui, & ille reconveniat Clericum, & petat commodatum hoc caſu cùm diverſæ ſint cauſæ, dividendæ erunt, & Clericus ratione reconventionis erit adjudicem Eccleſiaſticum remittendus.

2. Notandum eſt hic obiter etiam in multis aliis caſibus Clericum coram judice laico reconveniri non poſſe, nempè ſi reconventio oriatur ex cauſa criminali, etiam ſi civiliter fuerit intentata, vel ſi ſit reconventio de re ſpirituali, vel connexa ſpirituali, vel propter quam Clericus poſſit incarcerari, vel ſi lis contra Clericum fuerit affectatè procurata per laicum ſub ſpe, & intentione reconveniendi Clericum. Vide citatos Doctores.

3. Notandum eſt etiam ſecundò, quòd licèt Clericus poſſit à laico reconveniri, tamen iſta reconventio debet fieri in principio litis, vel ſtatim poſt conteſtationem litis, cùm enim cauſæ conventionis, & reconventionis ſimul tractandæ ſint, neceſſe eſt reconventionem fieri ante litis conteſtationem, vel in ipſa conteſtatione, vel ſtatim poſt litis conteſtationem. Ita Bonac. *ubi infrà*, cum multis aliis contra Carolum de Graſſis *effect. 1. n. 763.* & alios.

4. Notandum eſt etiam tertiò quòd licèt Clericus poſſit à laico reconveniri, & teneatur ſtare ſententiæ, nihilominus ſecuta ſententia non poterit à laico judice cogi ad ſolvendum, quia coactio ſupponit juriſdictionem: judex autem laicus non habet juriſdictionem in Clericum præciſa occaſione reconventionis, ergo, &c. & ita docet Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 4. §. 6. nu. 8.* & alii penes ipſum, quibus adde Duardum *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 11. num. 66.*

Sup. hoc inf. in reſol. 81. & in aliis ejus not.

RESOL. LXXIV.

An Clericus ſit conveniendus in Curia ſæculari pro debitis Regalibus? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 66.

§. 1. Affirmativè reſpondet Antonius Ripol. *de juriſdict. omn. judic. cap. 1. num. 17. & 182.* ubi ſic ait: Clericus ratione ſolutionis cenſus, qui Domino Regi eſt ſolvendus convenitur in curia ſæculari, & non obſtante quòd firmaverit jus in curia Eccleſiaſtica, ſolet declarari non eſſe locum firmæ juris in dicta curia Eccleſiaſtica factæ, & non ſolùm Dominus Rex attrahit ad ſuum forum perſonas Eccleſiaſticas quæ ſibi ſolvunt annuas præſtationes, & debita, verùm etiam, & arrendatores jurium Regiorum habent eamdem prærogativam trahendi perſonas Eccleſiaſticas ad judicium ſæculare. Ita ille, & alii.

Hæc reſ. citatur ſup. in § ... cat ad lin 22. & 1. reſ. 17 in v. Ad tertium, ad lin 7. quamvis videatur non facere ad eam.

2. Sed ego invenio apud ſacros Canones ſimpliciter, & abſolutè Clericos etiam in cauſis civilibus exemptos eſſe à judice ſæculari in quocumque negotio, & ideò *in cap. nullus Clericus 11. quæſt. 1.* dicitur, Omne negotium Clericorum in Epiſcopi ſui, &c. Ergo ſi Summus Pontifex aſſerit, quòd omne negotium Clerici agendum eſt coram Epiſcopo, agendum erit coram illo etiam negotium Clerici debitoris Regis; & in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20.* ſic habetur, Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum

quomodolibet pertinentes, corā ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur; ſed cauſa Clerici debitoris Regis pertinet ad forum Eccleſiaſticum, cùm Clericus in civilibus gaudeat privilegio fori, ut patet *in c. nullus Epiſcopus*, ibi, *neque pro civili cauſa*, &c. ergo dicta cauſa per Tridentinum cognoſcenda erit coram locorum ordinariis. Deinde iura declarant cauſas in quibus Clerici pro civilibus poſſunt conveniri coram iudice ſæculari, ut patet ex *c. tranſmiſſa*, & *c. verùm, de foro compet.* Sed inter dictas cauſas non invenitur cauſa Clerici debitoris Regis: ergo, &c. At his non obſtantibus aſſerunt aliqui bona regalia, quando conceduntur Clericis, ſub hac conditione concessa cenſentur; nam talis conditio non eſt per ſe mala, & voluntariè potuit apponi: & ideò ſervanda erit, ex *c. verùm de foro compet.* & ex *cap. verùm, de condic. appoſ.* & ibi Doctores, & quia hanc opinionem admittit Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.c.14.n.13.* non audeo illam improbare.

R E S O L. LXXV.

An Clericus in feudalibus poſſit conveniri coram judice laico? Ex p.3.tr.1. Reſ.59.

§.1. AFfirmativè reſpondet Suarez *de immunit. lib.4.c.14. num.12.* Duardus *in Bull. Cœn. can.15. quæſt.11.n.68.* D. Antoninus *par.3. tit.9. cap.2. §.3.* Surdus *lib.3. conſ.396.* Martha *de juriſd. part.4. caſ.89. nu.5.* Ambroſinus *de immun. cap.20. nu.56.* Bajardus in Clarum *lib.4. §. feudum, quæſt.90. num.8.* & alii, quia in tali caſu non ſubijcitur judicio domini feudi tamquam perſona Eccleſiaſtica, ſed tamquam Dux, Marchio, &c.

2. Sed hoc verum eſſe exiſtimat Paulus Squillante *de privileg. cler. cap.7. dub.14. num.105.* & alii penes ipſum, quando clericus pro feudo coram ſæculari convenitur intentando petitionem, & ſic quando de proprietate ſola agitur; ſecus autem ſi judicio poſſeſſorio impetitur: nam tunc cauſa poſſeſſoris eſt agitanda coram Eccleſiaſtico judice, licèt contrarium aſſerat Bonacina *in Bull. Cœnæ tom.3. diſput.1. quæſt.16. ſect.1. punct.6. num.6.* & aliter judicatum fuiſse referat Joannes Baptiſta del Thoro *in compen. deciſ. Neapol. ver. cler. fol.93.*

R E S O L. LXXVI.

An Clericus, ſi conveniatur pro evictione, conveniendus ſit coram judice Eccleſiaſtico? Ex p.3.tr.1. Reſ.22.

§.1. AD hanc quæſtionem ſic reſpondeo cum Tamburino *de jure Abbatum tom.1. diſp.15. q.19. num.25.* ubi ſic aſſerit: Si Clericus, qui vendidit agrum, conveniatur pro evictione, debet conveniri coram judice Eccleſiaſtico: ſi verò lis mota fuerit contra laicum, qui rem à Clerico emit, & Clericus reſiſtat defenſioni emptoris, tunc non poteſt per Clericum cauſa trahi ad tribunal Eccleſiaſticum; quia agitur contra laicum, non contra Clericum, qui judicio ſuo nomine non aſſiſtit, ſed nomine, & pro defenſione emptoris. Ita ille.

Sup. hoc iterum in reſ. ſeq.

2. Sed præſentem quæſtionem fuſius tractant Cevallos *de cognitione per viam violentiæ par.2. q.45.* & alii penes ipſum, quibus addo Molinam *de juſt. tom.2. tract.2. diſ.380. num.55.* Jo. de Hevia *in Curia Philippica part.1. §.5. num.20.* Martham *de juriſd. part.4. cent.1. caſ.34.* Bobadillam *in polit. tom.1. lib.2. c.18. num.169.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.3. cap.5. §.1.* Caldas Pereira *de empt. cap.31. num.84.* Girondam *de gabellis p.4. §.15.* & alios.

R E S O L. LXXVII.

An Clericus ab emptore interpellatus, teneatur eum defendere coram judice ſæculari? Ex part.4. tract.1. Reſ.25.

Sup. hoc in reſ. præterita.

§.1. AFfirmativè reſpondet Auferius *ad Capellam Tholoſanam deciſ.360. num.2.* Covarruvias *pract. qq. c.8. num.3.* Fachinæus *lib.2. controverſ. cap.37.* Gail. *lib.1. obſerv.37. num.7.* & alii, quos citat, & ſequitur Cevallos *tract. de cognit. per viam violent. part.2. quæſt.23. num.24.* Nam in tali caſu Clericus dum ad judicium accedit, ut emptorem defendat, reus neceſſarius nunquam efficitur, ita ut comparere neceſſe habeat, cùm lis contra ipſum non inſtituatur, & ſententia ferenda ſit contra reum principalem, & Clericus aſſiſtens liti propter proprium intereſſe non reus eſt propriè, licèt forum, & partes rei ſequi teneatur: ergo, &c.

2. Verùm contrariam ſententiam docet Martha *de juriſd. p.4. centur.1. caſ.35. num.21.* & ita fuiſſe ſæpiſſimè judicatum obſervant Maranta *in ſpeculo par.3. diſt.11. num.78.* Capycius *deciſ.167. nu.7.* Grammaticus *dec.21.* & alii quos citat Squillante *de privil. Cleric. cap.7. dubit.3. nu.80.* Dicendum eſt igitur Eccleſiaſticos venditores laudatos in actores, & defenſores debere remitti ad ſuum judicem competentem; Clericus enim non poteſt conſentire in laicum judicem, ut patet *in c. ſi diligenti, de foro compet.* & revera in tali caſu conſentiret, nam citatur à judice laico ad defenſionem cauſæ, & vocatur, & notificatur ut illam defendat, ſub prætextu quòd tenetur ad evictionem, unde neceſſitate coactus ad judicium accedit, quæ omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, & opinio contraria tunc eſſet admittenda, quando Clericus venditor denuntiatus canonicè coram judice Eccleſiaſtico de ejus licentia vellet defendere emptorem coram judice laico.

R E S O L. LXXVIII.

An Clerici ex vi ſtatuti laicalis poſſint conveniri pro jure congrui, vel laicos convenire?

Et an Clerici ligentur ſtatuto laicorum de cauſis compromittendis inter affines, ita ut ipſi poſſint alios compellere, & compelli ad compromittendum?

Et explanatur, quod ſtatuta laicorum proſunt Clericis licèt eis non æquè noceant; unde Clerici poſſunt uti ſtatutis, & conſuetudinibus laicorum quatenus concernunt eorum favorem, non autem è contra? Ex p.3.tr.1. Reſ.43.

§.1. ALiqui utrumque affirmant, vide Giurbam *dec.25. nu.10.* aliqui verò utrumque negant, vide Riccium *p.8. dec.180. n.3.* Sup. hoc inf. in reſ.139. §.1.

2. Sed mihi placet opinio ſapientiſſimi Surdi *lib.1. conſ.2. num.14.* & aliorum aſſerentium, jus congrui, ſeu retractus non habere locum in clericis paſſivè, ſed activè tantùm, & ideò poſſunt Clerici agere jure congrui contra laicos, non autem laici contra clericos; & ratio eſt, quia ſtatuta laicorum proſunt clericis, licèt eis non æquè noceant, unde clerici poſſunt, uti ſtatutis, & conſuetudinibus laicorum, quatenus concernunt eorum favorem, non autem è contra, ut optimè notat Bald. *lib.1. conſ.3.* Cravet. *lib.3. conſ.441. num.6.* & Molfeſ. *in conſuet. Neapol. tom.1. p.2. q.7. nu.41.* & *tom.2. conſ.23. n.7.* Franchus *deciſ.285. num.5.* Abbas *in cap. conſtitutus, num.4. de in integ. reſtit. n.5.* Gloſſa *in cap. novit. verſ. quicumque, de judiciis* Honded. *lib.2. conſ.20. nu.2.* Flaminius de Rubeis *lib.1. conſ.2. n.26. & 27.* & alii.

Sup. hoc inf. in reſ.108. §. ult. in fi. & in reſ.109. §.3. in princ. & inf. in tr.2 reſ. 6.9. §. 2. ad medium, & ſignanter à verſ. Hinc ſentiunt

3. Scio circa præſentem quæſtionem Carol. de Graſſis *de effect. cler. eff. num.388.* multos caſus diſtinguere, ſed tu abſolutè noſtram ſententiam tene. Sicut etiam tenendam eſſe puto in alia ſimili quæſtione, v.g. an Clerici ligentur ſtatuto laicorum de cauſis compromittendis inter affines, ita ut ipſi poſſint alios compellere, & compelli ad compromittendum; nam reſpondeo clericos nequaquam ligari prædicto ſtatuto paſſivè, ſed tantùm activè, & ſic non poſſe cogi ad compromittendum; quamvis poſſint alios cogere, & ratio eſt, ut diximus, quia clerici gaudent privilegiis laicorum ſtatutariis pro ſe non autem contra ſe; & ita hanc ſententiam docent plures DD. quos citat, & ſequitur dictus de Graſſis *loco citato num.414.* quidquid in contrarium aſſerat Riccius *in collect. dec. p.1. collect.171.* Capycius *dec.66. n.1. & 5.* Borellus *de compromiſ. §.1. gloſſ.3. n.24.* Thorus *in compend. dec. Neap. verſ. Clericus*, & alii.

R E S O L. LXXIX.

An judex laicus poſſit judicare cauſam Clericorum, qui hæredes ſunt alicujus ſæcularis, & cauſa ante ejus mortem coram ſe incœpta?

Et an inſtantia cœpta contra clericum coram judice Eccleſiaſtico debeat continuari contra laicum hæredem Clerici coram eodem judice? Ex p.1. tr.2. Reſ.25. aliàs 24.

§.1. AFfirmativè communiter reſpondent, & tenent Doctores, quos citat, & ſequitur D. Carol. de Graſſis *de effect. cler. eff. n.282.* quibus ego addo Joan. de Hevia *in Curia Philipp. p.1. §.5. num.20.* Caſtillo *p.1. dec.2.* Coriolanum *in Bull. Cœn. excomm.16. fol. mihi 945.* Megalam *in 3. p. lib.3. cap.10. n.59.* Graffium *in dec. p.1 lib.4. c.18. n.128.* Rodriquez *in ſumm. noviſſima, to.1. c.126. n.15.* Cevallos *tr. de cognit. per viam viol. p.2. q.40. nu.9.* qui citat plures Juriſconſultos, & Reginald. *tom.1. lib.9. c.23. n.352.* ubi ſic ait: (Clericus ratione hæreditatis, quam accipit à laico, ſubijcitur foro ſæculari: & ideò omnes lites, quæ inceptæ fuerint vivente laico defuncto, ipſe Clericus hæres coram eodem ſæculari Judice proſequi debet. Aliæ autem lites circa bona defuncti, vel actiones, venire debent ad Judicem Eccleſiaſticum.) Ita ille.

Sup. hoc in duabus reſol. ſeq.

2. Sed

2. Sed non deſunt Doctores, qui contrariam ſententiam docent, ut Bonac. *de leg. diſp.* 10. *q.* 2. *p.* 1. §. 1. *n.* 25. & Ambroſinus *de immun. Eccl. c.* 20. *num.* 45. qui aſſerunt; quod Clericus hæres laici non tenetur coram Judice ſæculari proſequi litem jam cœptam contra laicum, cui ſeceſſit; ſed denuò erit ſuper eadem re, vel actione, coram Eccleſiaſtico conveniendus. Et ratio eſt: quia militat eadem ratio emptionis, vel ſi lis ſit incepta, vel non. Et ſequeretur ex contraria ſententia magnum inconveniens; nempe, quòd ſequuta ſententia condemnatoria contra Clericum hæredem laici, iſta ſententia ſerviret de vento, poſtquam exequi non poſſet, niſi per Judicem Eccleſiaſticum, qui, cùm non ſubjaceat eidem Principi, cui ſubeſt Judex laicus, non teneretur dictam ſententiam exequi. Vide etiam Marc. Antonium *lib.* 1. *reſ.* 49. *nu.* 2. ubi probat ex multis, quòd inſtantia inchoata coram Judice ſæculari contra laicum defunctum, cui ſucceſſit hæres Clericus, non continuatur in Clericum, qui debet propterea, conveniri coram Eccleſiaſtico: & hæc ſententia mihi placet. Notandum eſt etiam, quòd prima ſententia limitatur à DD. citatis multipliciter, ut patet ex Graſſo *ubi ſup. nu.* 290. *& ſeq.* & ſecundùm illam inſtantia cœpta contra Clericum coram Judice Eccleſiaſtico, debet continuari contra laicum hæredem Clerici coram, eodem Judice. Sic docet Riccius *p.* 4. *dec.* 118, *per totam*.

RESOL. LXXX.

An Clericus ſuccedens in bonis laici, ſit propter illa bona vocandus in judicium coram judice laico, ante quem jam cauſa incœpta erat?

Et an Clericus, qui coram judice laico recepit depoſitum, poſſit à judice laico ad illud reddendum cogi?

Et an Clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe comparens, teneatur ſtare ſententiæ à judice laico lata?

Et an laicus effectus Clericus in civilibus debeat reſpondere in judicio, ubi prius citatus eſt? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 31.

§. 1. Affirmativam ſententiam docent Doctores, quos citavi *in tr.* 2. *p.* 1. *de immun. Eccleſ. reſ.* 24. Sed ibi adduxi alios negativam opinionem docentes, quibus nunc addo Alther. *de cenſ. tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 16. *cap.* 1. *col.* 12. *& ſeq. caſ.* 3. Bonacina *in Bull. Cœn. to.* 3. *diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 5. *n.* 18. Tambur. *de jur. Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 19. *nu.* 27. ubi etiam *n.* 28. *&* 29. notat, quòd Clericus, qui coram judice laico recepit depoſitum, non poteſt à laico judice ad illud reddendum cogi, & Clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe comparcat, non, tenetur ſtare ſententiæ à judice laico datæ. Et hæc omnia noviſſimè me ipſum citans tenet Paulus Squillante *de privil. cler. c.* 7. *dub.* 3. *n.* 58. 75. *&* 82.

Quæ hic eſt in antecedenti, & in reſ. ſeq.

Sup. hoc latè ſeq. in reſ. 72. & inf. in reſ. 81. §. 2. poſt medium, &c.

2. Notandum eſt tamen hìc à fortiori, non eſſe tenendam opinionem Gab. Pereira *tract. de manu Regia in concordatis Regis Alfonſi III. art.* 4. *n.* 38. Barboſæ *in l. ſi quis poſteàquam, ff. de judiciis, n.* 203. & aliorum aſſerentium de jure eſſe, ut laicus effectus clericus in civilibus reſpondeat in judicio ubi prius citatus eſt. Sed tu tene contrariam ſententiam cum Martha *de juriſd. cent.* 1. *caſ.* 34. *n.* 14.

Sup. contenta in hoc § ult. inf. in reſ. 106.

RESOL. LXXXI.

An Eccleſiaſticus hæres laici defuncti in ſæculari judicio conveniri poſſit?

Et ſi Eccleſiaſticus Clericus ſuccedens laico poſſidet rem ſpecialiter hypothecatam, an ratione hypothecæ poſſit conveniri coram judice ſæculari? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 21.

§. 1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia, p.* 2. *c.* 30. *num.* 6. quia Clericus hæres laici in propoſito proponitur ſucceſſor laici defuncti, cui nullum privilegium competebat, cumque ſucceſſoris privilegium non ad præterita trahi poſſit, ſed ad ea, quæ ſubſequuntur, inde fit, quòd Clericus ſucceſſor laici litem proſequi tenetur, ubi defunctus, cui ipſe ſucceſſit, citatus proponitur.

2. Sed ſententiam negativam tenendam eſſe puto cum Doctoribus, quos ego ipſe citavi *in* 1. *par. tr.* 2. *reſ.* 2. cui nunc addo iterùm Bonacinam *in Bulla Cœn. diſp.* 1. *qu.* 16. *punct.* 5. *n.* 18. qui citat Felinum, Abbatem, Imolam, & Rotam Rom. Idem Duardus *in Bull. Cœn. can.* 15. *n.* 3. Altherius *de cenſ. lib.* 5. *diſp.* 16. *c.* 1. *col.* 12. *& ſeq. caſ.* 3. Belletus *p.* 1. *diſquiſit. Cleric. fol.* 274. *nu.* 6. Molfeſius *in conſuet. Neapolis. p.* 2. *q.* 8. & cumm ultis aliis, me etiam citato, Paulus Squillante *de privileg. Cleric. c.* 7. *nu.* 58. qui optimam adducit rationem penes ipſum videndam, præter illam, quam ego in citata reſolutione adduxi; cui nunc aliam addo, quia cùm Clericus non poſſet coram laico conveniri, ſi lis nondum inchoata fuiſſet, ut concedunt adverſarii: ergo neque conveniri poterit lite inchoata. Probo conſequentiam, quia præventio laici judicis

Quæ hic eſt ſup. reſol. 79. & in reſ. 80.

non tribuit ei poteſtatem, neque poteſt tribuere adverſus Clericum, nec poteſt derogare poteſtati Eccleſiaſticæ.

3. Notandum eſt etiam hic obiter à fortiori quòd ſi Clericus ſuccedens laico, poſſidet rem ſpecialiter hypothecatam, ratione hypothecæ non poteſt conveniri coram judice ſæculari. Ita docet Antonius de Ripol. *de juriſd. omn. judic. cap.* 1. *num,* 192.

Sup. hoc inf. in reſ. 89.

RESOL. LXXXII.

An judex laicus poſſit facere realem executionem ſententiæ à ſe latæ, contra Clericum in caſibus, in quibus ſibi à jure cognitio permiſſa eſt.

Et alia circa hoc inſeruntur in corpore hujus Reſolutionis. Ex par. 3. tr. 1. Reſ. 4.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Salgdado *de poteſt. Reg. tom.* 1. *p.* 4. *c.* 14. *nu.* 96. & alii penes ipſum, quia eodem modo, quo cognitio cauſæ pertinet ad ſæcularem, ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere.

Sup. hoc in reſ. ſeq & in aliis ejus not.

2. At hæc ſententia prorſus eſt reijcienda, & negativam ſuſtinent DD. quos adduxi *in* 1. *tract. de immun. reſ.* 21. unde bene advertit Bellet. *in diſquiſ. Cler. tit. de favore Clericorum reali*, §. 3. *n.* 3. cum aliis, quòd ſi Clericus in cauſa reconventionis condemnaretur à judice ſæculari, tunc executio ſententiæ fiet, non per judicem ſæcularem, ſed per judicem Eccleſiaſticum, & ideò contra Salgadum *ubi ſuprà, num.* 90. *&* 91. dato, & non conceſſo, quòd judex ſæcularis poſſit ordinare depoſitum, & ſequeſtrum eſſe à Clerico per ipſum electo reſtituendum, tamen executionem ſupradictæ ſententiæ eſſe à iudice Eccleſiaſtico faciendam omnino aſſerendum eſſe cenſeo, & docent communiter DD.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 72. & inf. in reſ. ſeq. &c.

3. Ex his etiam apparet non eſſe audiendum Urſillum *in add. ad dec.* 331. *Afflict.* & noſtrum Giurbam virum amiciſſimum, & doctum aſſerentes rem litigioſam in Clericum lite pendente alienatam, poſſe ab eo avocari per judicem ſæcularem, & in eum directò fieri executionem ſententiæ latæ ab eodem judice. Et ita docet adverſus dictos DD. Vincentius de Franchis *dec.* 549. *n.* 11. cum aliis.

Sup. hoc latè in reſ. not præteritam, & ſup. in reſ. 80 § 1. curſim ad medium, & in tr. 6 tr. 9 reſ 74 0. eodem modo, & § Ne: ſufficit.

4. Facit etiam pro doctrina præſentis reſolutionis, id quod notat Genuenſis *in praxi Archiep. c.* 11. & Martha *de juriſd. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 104. *n.* 9. *& caſ.* 123. *n.* 4. *& par.* 1. *cap.* 50. *n.* 54. unde cautè circa ſupradicta legendus eſt noſter Don Carolus de Graſſis *de effect. cler. effect.* 1. *à n.* 791. Guillelmus de Benedictis *in cap. Raynutius, verſ. & uxorem dec.* 2. *nu.* 147. Trentacinq. *qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 79. cautè etiam legendus eſt Barboſa *in l. ſi quis poſteaquam, ff. de judiciis, n.* 165. ubi *ex l. quadam, de juriſd. omn. jud.* docet, quòd judex, qui eſt competens ad condemnandum, eſt etiam competens ad exequendum. Sed tu tene noſtram ſententiam.

RESOL. LXXXIII.

An judex laicus poſſit exequi ſuam ſententiam contra bona Clericorum in caſibus, de quibus in judicio ſæculari actum eſt? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 3.

§. 1. Hoc eſſe licitum de jure communi docet Pereira *de manu Regia p.* 2. *c.* 51. *nu.* 1. ubi ſic ait: Si Clericus in judicio ſæculari contra ſe ſententiam reportaverit mandato eiuſdem iudicis ſæcularis in eius bonis fiat executio; quod de iure communi comprobatur. Sic ille.

2. Sed hoc de iure communi eſſe illicitum probavi *in p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 21. *& p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 4. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Bonacinam *in Bull. Cœnæ diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 4. §. 6. *n.* 8. & Paulum Squillante *de privil. Cleric. c.* 7. *dub.* 3. *n.* 74. ubi ſic aſſerit. Eſt advertendum, quòd licèt in caſibus de iure permiſſis, & ubi viget conſuetudo, reconveniatur Clericus apud iudicem laicum: attamen ſi Clericus reconventus condemnetur ab ipſo laico, non poteſt exequi, nec in rebus Clerici reconventi, ſed ad iudicem Eccleſiaſticum pertinet exequutio ad inſtantiam iudicis laici. Ita ille, qui ex Genuenſi notat, quòd in curia Archiepiſcopali Neapolitana in caſu prædicto ſervatur, quòd viſa ſententia, & proceſſu iudicis ſæcularis mandat curia exequutionem fieri contra Clericum, & ita hanc ſententiam tenet Imola, & Butrius *in c. paſtorali, de foro compet.* Marianus Socinus *in c.* 1. *de munus pet.* & me citato, noviſſimè Anton. de Marinis *reſ. quotid. c.* 53. *n.* 15. *&* 16. qui citat Lupum, & Graſſum.

Reſ. 1. citata in hoc text hic eſt ſup. reſ. 72. in fin. Secunda verò hic eſt antecedens, & ſup. hoc ſup. in fin. reſ. 69. & in reſ. 71 § ult. & in reſ. 80 §. 1. in fine & inf. in calc. 104. § ult.

R E S O L. LXXXIV.

An ſi adſit clauſula de non alienando, poſſit fieri executio per ſæcularem judicem in prædio ſpecialiter obligatio à laico, etſi Clericus illud poſſideat? Ex p.3. tr.1. Reſ. 49.

§.1. Affirmativè reſpondent docti Juriſconſulti Parladorus, & Avendanus, hìc *de exequendis mandatis part.1. cap.1. num.33.* ille *rer. quot. lib. 2. cap. fin. 1. part. 1. §. 1. nu. 11. in fine.*

2. Sed adverſus Juriſconſultos Hiſpanos, alium Hiſpanum Juriſconſultum opponamus; is eſt Alfonſus de Villadiego *in politica* [En los libelos en lo executivo *num.* 24. ubi ſic ait. El cenſo que tuviere eſta clauſula, tiene aparejada excucion derechamente contra el tercero poſſeydor de la coſa hypothecada, y aſſi ſe ha determinado muchas vezes en los tribunales Superiores, en tanto que aunque la coſa aſſi hypothecada paſſa à poder de algun clerigo, ò otra perſona Eccleſiaſtica puede ſer executada la coſa hypotechada; loqual ſe entiende, y na lugar pidiendoſe tal execucion ante el jvez Eccleſiaſtico, y no ante el ſeglar, el qual no podrà executar el contrato contro el clerigo; porque aunque la venta, y enegacion en eſte caſo contra el pacto fue nulla, però en effeto ya paſsò en al clerigo la poſſeſſion de la coſa hypothecada, de laqual no puede el clerigo ſer deſpojado por el Ivez ſeglar, ni citarle como es neceſſario para la venta, y remate de los tales bienes, y aſſie deve hazer, ò citar hazer las cauſas con el deudor principal, y lo que à qui reſvelvo en eſto, es los mas ſeguro, y lo que ſe pratica y deve guardar in judicando, & conſulendo, & contraria opinio falſa eſt, & eam Romanæ Curiæ confeſſum numquam admiſiſſe audio.] Ita Villadiego, unde peſſimè olim quidam Juriſconſultus affirmativam ſententiam ſuſtinere volebat.

R E S O L. LXXXV.

An judex laicus poſſit etiam citare Clericum creditorem in confectione alicujus inventarii? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 21. aliàs 20.

§.1. Hic caſus eſt practicabilis: quia in confectione inventarii citandi ſunt omnes creditores, & legatarii, de quorum præjudicio agitur. Aliqui igitur reſpondent, poſſe Judicem ſæcularem in tali facto, per edictum vel ſpecialiter citare Clericum creditorem, dum non expreſsè citetur ad comparendum, ſed cum illa conditione, & qualitate: *Si ſua putaverit intereſſe.* Et ratio eſt: nam talis citatio non eſt vera, & ſimplex citatio; ſed potiùs monitio, ut compareat, ſi voluerit; que de jure non ſupponit juriſdictionem, & ſuperioritatem; & ſic non arctat citatum ad neceſſariò comparendum. Et ita docent communiter Juriſconſulti, quos citat, & ſequitur Cevallos *tractat. de cognit. per viam violentiæ, part.2. q.78. num.3. & ſeq.* Joan. de Hevia *in Curia Philipp. part.1. §.5. num.31.* Gironda *de gabellis, p.4. §.1. nu.18.* & alii.

2. Sed contrariam ſententiam docet Duardus *in Bulla Cœna, lib.2. canon. 14. quæſt. 11. num.50.* ubi ſic aſſerit: [Eccleſiaſtici non poſſunt tradi ad Curias ſæculares pro confectione inventarii. Hinc hæres, cùm vult hæreditatem adire cum beneficio legis, & inventarii, quamvis ſuper illius confectione citandi ſint omnes creditores, & legatarii; nihilominus ſi Clerici ſunt, non poſſunt citari per Judicem ſæcularem illius loci, ubi bona hæreditaria ſunt, vel ubi hæres domicilium habet; ſed debent moneri per Judicem Eccleſiaſticum: quia Clerici non poſſunt compelli ad comparendum coram Judice laico vigore generalis edicti: *Si ſua putaverint intereſſe*, quoniam iſtæ citationes edictionales à jure communi ſunt exorbitantes.) Ita Duardus: quòd antea docuerat Martha *de juriſd. p.4. centur.1. caſu 38. num.* 8. Et idem docet Bonacina *de legibus, diſp.*10. *quæſt.2. punct.1. §.1. num.* 27. Ambroſinus *de immun. Eccleſiaſt. cap.22. n.73.* & alii.

R E S O L. LXXXVI.

An judex laicus poſſit citare Clericum ad exhibenda jura ſua coram eo, quando ejus debitor petiit dilationem ex conſenſu majoris partis creditorum, vel ſi velit beneficium ceſſionis bonorum obtinere? Ex part.1. tract.2. Reſ.23. aliàs 22.

Sup. hoc in to. 2. tr. 9. ref. 70. § Et pari, & §. penult.

§.1. Hic caſus frequenter in praxi poteſt accidere; & ideò dicam hìc, quid ſentiunt Doctores. Affirmativam hanc ſententiam docet Cevallos *tract. de cognitione per vim violentiæ, p.2. q.72. num.3.* Afflictus *deciſ. 280. nu.7.* & ex noſtris regnicolis Maſtrillus *dec. 79. n.5.* cum aliis. Et ratio eſt: quia in tali caſu Clericus non convenitur ut reus, ſed provocatur ut actor, ad comparendum, & docendum de ſuo jure: neque in tali caſu præjudicatur juriſdictioni Eccleſiaſticæ, neque fit in damnum, & præjudicium Cleri, ſed in ejus utilitatem: nam, ſi reliqui creditores recuperent ſua debita, & ipſe non compareat, & oſtendat ſua debita, remanet ſine debito, & tenetur poſteà litigare contra cæteros creditores intentando revocatoriam coram Judice laico.

2. At his non obſtantibus, contrariam ſententiàm docet noſter P. Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. can.13. q.11. nu.53.* ubi ſic ait: [Debitor laicus, petens admitti ad miſerabile beneficium ceſſionis bonorum, vel ad remiſſionem partis ſuorum creditorum, non poteſt trahere Clericum ad forum ſæculare: ſed debet adire Judicem Eccleſiaſticum: niſi debitor detineretur in carceribus ad inſtantiam Clerici creditoris: nam tunc per viam reconventionis poteſt petere contra Clericum admitti ad beneficium ceſſionis.] Ita Duardus. Et ita etiam anteà docuerat Martha *de juriſdict. part.4. cen.2. caſ.23. n.9. & ſeq.*

R E S O L. LXXXVII.

An judex laicus poſſit cogere Clericum, qui ſpoliavit laicum ſua poſſeſſione, ad illam reſtituendam? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 74.

§.1. Affirmativè reſpondet Bobadilla *in Politic. tom. 1. lib.2. c.18. n.193.* ubi ſic ait. [Quando algun Clerigo huvieſſe deſpojado de poſſeſion algun lego podria el corregidor reſtituyrle en ella pro via de defenſa eſtrajudicial citando generalmente à los intereſſados, y aſſi ſe guarda en el Reyno de Napoles.] Ita ille, & ante illum Maranta *in pract. p.4. diſt.11. n.63.*

2. Sed contrariam opinionem tenendam eſſe puto, quam tuetur Paulus Squillante *de privileg. Cleri cor. cap.7. dub.1. nu. 73.* Matth. de Afflictis *dec.* 85. Carolus de Graſſis *de effectibus Cleric. effect. 1. nu.* 1035. quia Clericus, qui ſpoliavit, ſi eſt à poſſeſſione eijciendus, debet expelli authoritate judicis, & ſic tamquam reus, debetque hoc fieri per judicem Eccleſiaſticum, qui eſt competens ipſius Clerici, & non per judicem laicum.

R E S O L. LXXXVIII.

An ſæculares Magiſtratus poſſint cogere Clericos, ut triticum vendant, ſi neceſſitas adſit? Ex part.1. tractat.2. Reſol.9. aliàs 8.

§.1. Affirmativè reſpondent Juriſconſulti, & quod magis miror, ex Theologis Ortiz *in ſumm. c. 4. nu.9.* & Joannes Salas *in tract. de empt. & vendit. dub. 9. num.2.* ubi in fine aſſerit, quòd non oportet in tali caſu recurrere ad Judices Eccleſiaſticos. Vide etiam Valerum *in differentiis utriuſque fori, verb. Clericus, differ.3. n.3.*

2. Sed contrariam ſententiam, amplectendam eſſe prorſus judico *ex cap. non minus, & cap. adverſus, de immunit. Eccleſ. cap. quamquam, de cenſib. in 6. & ex Bulla Cœna, can.* 12. Ideò in tali caſu puto recurrendum eſſe ad Superiorem Eccleſiaſticum, niſi fames, aut neceſſitas urgeant, & periculum ſit in mora: nam in tali caſu Judex laicus poterit frumentum ſequeſtrare, & ab horreis Clericorum extrahere, & vendere, non vi juriſdictionis, ſed ob inſtans periculum de facto juris. Unde non eſt audiendus Joan. de Hevia *in Curia Philippica, p.3. §.3. num.* 10. & Bobadilla *in polit. tom. 2. lib.3. c.3. n.13.* ubi ſic aſſerit: (En eſtas ocaſiones hize ſacar el trigo ſobrado, no ſolo de caſa de ſeglares, pero de Canonigos, y Clericos, y aun de las Yglesias, y de los Obiſpos, que lo grangean y venden à precios, y por modos injuſtos, como quiera, que pueden los Eccleſiaſticos ſer compelidos à vender el trigo, que les ſobra, para la proviſion de la Republica.)

3. At fallitur hìc Author; nam, licèt Clerici ita facientes peccent, juri naturali contravenientes: quia tamen ad ſupradicta tenentur non vi coactiva, ſed directiva; ideò per miniſtros Eccleſiaſticos, & non laicos, ad id faciendum compellendi ſunt: quia ſæculares nullam poteſtatem habent in Clericos: neque publica neceſſitas, ſeu utilitas juriſdictionem illis præbet: & ideò tempore penuriæ non poſsunt per illos compelli vendere frumenta, & alia ad victum neceſsaria, & ad non excedendum pretium legale dictarum rerum venalium: ſed ad id compellendi ſunt per Judices Eccleſiaſticos, niſi in caſu, de quo ſuprà. Vide Duardum *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. q.17. n.45.* Belletum *in diſquiſ. cler. p. 1. tit.5. §.2. num.9.*

*num.*9. Madium *tract. de ſacris Ordinibus, cap.*14. *n.*38. & ex noſtris. P. Molfeſium *in ſumma, tom.*2. *tr.*12. *c.*5. *n.*85. qui impugnat Salas, *ubi ſuprà*, & alios.

R E S O L. LXXXIX.

An judex laicus tempore careſtiæ poſſit compellere Clericos, ut vendant frumenta, vel ad aliquid faciendum tempore peſtis? Et an poſſit Clericos conjugatos adſtringere ad ſupra dicta? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 87.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Villadiego *in polit. cap.*5. *nu.* 90. ubi ſic ait. (En tiempo de neceſidad de pan podra el corregidor tomar el trigo que ſobrare à las Ygleſias, monaſterios, y Obiſpos, y Clerigos, aunque ſea contra ſu voluntad pagandoſelo à la taſſa.) Sic ille.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & inf. in Reſ. 114. ex doctrina §. Sed Inſtabis adverſus hæc, & ſeq. Sed lege eam per tot. & in fin. §. dicendum eſt.

2. Sed ego hanc ſententiam reprobavi *in part.*1. *tract.*2. *reſol.*8. & nunc iterum reprobo cum Caballo *cent.* 1. *caſ.*9. *num.*10. Antonio de Ripol. *variar. reſolut. cap.*11. *de empt. & vendit. num.*91. & Sebaſt. Guazzino *de defenſione reorum tom.* 2. *defenſ.*20. *cap.*9. *num.*10. ubi poſt multa ſic concludit. In omnem caſum non poſſunt cogi perſonæ Eccleſiaſticæ ad aliquid faciendum, vel non faciendum tempore careſtiæ, vel peſtis, per judices laicos, ſed per eorum judices Eccleſiaſticos, nec poſſunt puniri pœna comminata à laico, ſed alia arbitraria. Ita Guazzinus. Ratio eſt clara, quia publica neceſſitas, quando periculum non eſt in mora, non poteſt dare juriſdictionem laicò ſuper Clericos, & Eccleſiaſticos, & ita anno 1606. ut notat Eliſæus Danza *in pugna DD. cap.*3. *de qualitate officialium, num.*14. tempore maximæ penuriæ in Regno Neapolitano judices laici obtinuerunt licentiam à Nuntio Summi Pontificis compellendi Eccleſiaſticos ad frumentum revelandum, & vendendum.

3. Unde obiter non deſinam hic adnotare, Capitaneos, qui mittuntur per Regnum à Proregibus pro revelatione frumentorum, non poſſe neque Clericos conjugatos adſtringere ad dictam revelationem faciendam; ſed hoc fieri debet à Vicariis foraneis ex ordine Epiſcoporum: Unde apponam hic per extenſum epiſtolam Cardinalis Oroſchi Archiepiſcopi Panormitani, ubi ſic ait. (Magnifico Signore. Habbiamo viſta la voſtra riſpoſta alla lettera che ſi decernio in queſta Corte Arciveſcovale, alla quale vi dicemmo, che noſtra intentione non è, eſimere, è liberare alli Clericj conjugati di quelle coſe che ſi fanno per bene della Republica, come è queſta del revelo delli fromenti, ma quando alcuni di queſti Chierici nô foſſero obedienti, voi altri laici nô potere conſtringerli per eſſere della Giuriſditione Eccleſiaſtica, laquale pretende à noi conſervala juxta la diſpoſitione de i ſacri canoni, è ſon certo che il Signor Don Franceſco de Prado ſara contento che ſi conſervi così la Giuriſditione Eccleſiaſtica in queſta terra, come è conſervata nelle altre terre della noſtra dioceſe, e coſi comandai hieri, che ſi faceſſe un altra lettera contra di noi altri più aggravata. E così mi e parſo hora ſcrivere al Reverendo mio Vicario Foraneo dandoci comiſſione ſpeciale, che poſſa conſtringere ad oſſervare detto bando à detti Clerici conjugati; così circa il paſſato, come per l'avvenire non penſo per condannarli in la pena che haverano incorſi per il paſſato. Per la qual coſa non mancherete reſtituirli li frumenti, che havete pigliato à detti Clerici; percioche com'ho detto non ſete giudici competenti. N.S. voſtre magnifiche perſone guardi in ſuo ſanto ſervitio di Caſtronovo il di 6. Novembre 1560. Ad ogni ordine voſtro.) F. Archiepiſcopus Panormitanus. A tergo, (Al magnifico Signore Giovannoto Siſcar Locotenente di Capitano in Caccamo.) Hanc epiſtolam originalem ego vidi, & legi in libro MS. Regiæ Monarchiæ poſt *fol.*1530. qui conſervatur in Officio Regii Protonotarii, ubi etiam invenies aliàs ſcripturas, in quibus dictus Archiepiſcopus officiales laicos pro hac re excommunicavit; & licèt ibi inveniatur litera Viceregia Joannis de Vega ſub die 17. Septembris, 14. Indictionis, 1555. ubi aſſerit non ſolùm Clericos conjugatos, ſed etiam alios Eccleſiaſticos cogi poſſe ab officialibus laicis in tali caſu, tamen hoc eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, per ea, quæ ſuperius dicta ſunt, & communiter aſſerunt DD. Et ideò præter Doctores citatos rectè docuit Philibertus Marchinus *de bello divino. ſeu tractat. de peſte, p.*4. *cap.*2. *n.*1. *& ſeq.* cum Marta *de juriſdict. part.*4. *centur.*1. *caſ.*74. & alios Principes laicos tempore peſtis non poſſe Clericos coercere ad obſervanda eorum banna pro bono publico, & pro tuenda ſanitate edita, ſed debent Epiſcopum pro executione prædictorum rogare; & ita declaravit noviſſimè ſacra Cardinal. Congregatio facto verbo cum Sanctiſſimo ſub die 21. Januarii 1631. Unde Epiſcopi tempore peſtis, ſi rectè id judicent bono publico expedire, vel omnem ſuam poteſtatem in Eccleſiaſticos quantum ad arcendam ab urbe peſtem, & ad conſervandam ſanitatem pertinet, ipſi magiſtratui ſæculari delegare debent; vel Eccleſiaſticam perſonam aſſeſſorem laicalibus ſanitati præſidentibus miſceant, qui juriſdictionem in Clericos exercebit.

Sup. hoc infra in Reſ. 246. & vide alias ejus poſt.

R E S O L. XC.

An Eccleſiaſtici ſint exempti à legibus civilibus, quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non pugnant?
Et ideò ſi Clerici vendant frumentum ultra pretium à Republica taxatum, an peccent mortaliter ſicut laici, & teneantur ad reſtitutionem?
Et in dicto caſu an poſſit propter tranſgreſſionem judex laicus eos punire? Ex par. 1. tr. 2. Reſ. 8.

Sup. prima diffic. hujus tituli in duabus Reſ. ſeq. & in aliis earum primariâ notationum.

§. 1. AFfirmativam ſententiam mordicus ſuſtinet M. Antonius Genuenſis *in praxi, cap.*74. *per tot.* Sed communis Theologorum, & Juriſperitorum ſententia contrarium docet; nempe, Clericos neque jure divino, neque umano eſſe exemptos aliis legibus civilibus, quæ non ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam: & ideò, ſi Clerici vendunt frumenta ultra pretium juſtè à Republica ſtatutum, & peccant mortaliter, ſicut laici, & tenentur ad reſtitutionem, ut docet Sylveſter *ver. lex. quæſt.*15. Salonius *tom.*2. *in* 2. 2. *q.*77. *art.*1. *contr.*10. Angelus *eodem ver. num.*9. Ledeſma *in ſumma, tom.*2. *tract.*8. *cap.*32. *difficult.*4. Molina *tom.*2. *tr.* 1. *diſp.*31. *n.*15. Sotus *de juſt. lib.*1. *q.*7. *art.*7. *concl.*1. & alii, quos citat. & ſequitur Salgado *tract. de cognit. per viam violentiæ, in Prolog. num.*30. Peirinus *de privileg. Minimorum, to.* 1. *conſt. Julii II.* §. 33. *num.*151. Et ideò tenentur obedire legibus Principum ſæcularium taxantibus pretia cenſuum, ut notat Avendaño *tract. de cenſ. Hiſp. cap.*33. *num.*10. Laſſarte *de decim. vendit. cap.*10. *num.*3. Mexia *in Prag. taxæ panis, concl.*5. *num.*39. *in fine*, Salas *de empt. & vendit. dub.*9. *num.*2. *in fin.* & alii.

Super hoc morali peccato infra in reſ. 91. §. ult. & in Reſ. 92. §. Ex ideo & in reſ. 114. §. ult. & in to. 6. tr. 1. lege doctrinam R. 51.

2. Sed difficultas eſt, an Clerici teneantur dictis legibus directè: nam affirmativè reſpondent Sotus, Victoria, Medina, & alii, quos citat, & ſequitur Salas *de legib. diſp.*14. *ſect.*8. *num.*94. *&* 104. Sed contraria ſententia videtur mihi probabilior cum Tannero *p.*2. *diſp.*5. *q.*6. *dub.*2. *n.*3. Vaſquez *in parc.*2. *tom.*2. *diſp.*167. *c.*4. Azorio *p.*1. *lib.*5. *cap.*12. *quæſt.*3. *& p.*2. *lib.*9. *c.*7. *quæſt.*8. 9. *&* 15. Peſant. *tr. de immun. Eccl. diſp.* 4. & alii.

3. Dico igitur, Clericos non teneri directè legibus ſæcularibus; ſed ex ratione naturali dictante, ſervandas eſſe leges ſæculares propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus ejuſdem Reipublicæ. Tenentur igitur Clerici ſervare leges Principum ſæcularium, non vi coercitiva, ſed vi directiva. Ita etiam docet Vigianius *tra. de imm. Eccl. diſp.*2. *concl.*5. & Villalobos *in ſumm. tom.*1. *tract.*2. *dub.*31. *num.*1. Portel. *in dubiis regul. ver. lex. num.*2. Filliucius *tom.*2. *tract.* 35. *cap.*4. *num.*94. Fauſtus *in ſpeculo Confeſſ. diſp.*6. *q.*44. *num.*3. Barboſa *in Collect. lib.*1. *Decret. tit.*2. *cap. Eccleſ.*8. *Mariæ, de conſtit. num.*4. Et ratio noſtræ ſententiæ eſt: quia nemo tenetur directè legibus ejus, qui in ipſum non habet juriſdictionem, ut docet D. Thomas *in p.*2. *q.*96. *art.*5. & conſtat *ex l. fin. ff. de juriſdict. omnium Judicum.* Sed Principes non habent in Clericos juriſdictionem, ut determinat Innocentius III. *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. & cap. placuit.* 16. *q. & cap. ſæculares de foro compet. in* 6. Ergo. Et hanc ſententiam etiam docuit Cardinalis Bellarminus *in reſponſione ad Epiſtolam incerti Authoris pro defenſione Venetorum, contra cenſuras Pauli V.* ubi *fol.*6. ſic aſſerit: (E vero, che li Eccleſiaſtici hanno da oſſervare quelle leggi civili che non ſono contrarie all' Eccleſiaſtiche, e ſono neceſſarie per il comercio, che hanno li Eccleſiaſtici con i ſeculari: tuttavia à queſta oſſervanza delle leggi de i Principi ſeculari ſono gli Eccleſiaſtici obligati, quanto alla direttione, non quanto alla forza, cioè vi rationis, non vi legis.) Ita ille.

Super hæc vi infra in Reſ. 91. §. 1. poſt medium, & in reſ. 91. §. Quod autem, & in Reſ. 94. §. Suppono, & in reſ. 96. §. Sed hæc & in Reſ. 98. §. ultim. ad medium, & in Reſ. 99. paulo poſt initium, & in Reſ. 114. §. Cum igitur & in to. 6. tr. 1. lege doctrinam Reſ. 51.

4. Sed notandum eſt primò, quòd etiam ſtando in prima opinione affirmativa, quòd Clerici tenentur directè legibus ſæcularium; non ſequitur, quòd poſſit propter tranſgreſſionem laicus illos punire, ut benè notat Salas, *ut ſup. num.*104. *in fin.* & alii. Secundò, cùm Vaſquez, *loco citato* Judicem Eccleſiaſticum non debere, quamvis poſſet Clericis violantibus leges civiles, eandem pœnam infligere, quæ laicis ſtatuta eſt, etiam ſi cum eorum ſtatu illa pœna non pugnet. Et rationem adducit Salas *ſect.*10. *num.*112. *in fine*: quia decet cum Clericis mitiùs agere ob conſervationem ſtatus Eccleſiaſtici: & ita uſu ſervari videmus, etiam in pœnis ſtatutis pro violatione legum naturalium. Ex his omnibus apparet, quòd cautè legendus ſit Vincentius de Franco *p.*2. *dec.*9. aſſerens, Clericos non eſſe omninò exemptos à legi-

Sup. hoc infra in Reſ. 91. & 94. §. Suppono in fine, & in Reſ. 96. recenter in fin. & in Reſ. 100. §. ultim. & in Reſol. 117. §. etiam ult.

legibus civilibus, quatenus ſpectant ad tranquillitatem Reipublicę, ut adverſus illum notavit Marius Antonius *lib.1.reſ.95.num.7.*

R E S O L. XCI.

An Clerici ſubiiciantur legibus Principum ſæcularium, quæ ſpectant ad Reipublicæ gubernationem, & pacem nec cum ſacris Canonibus, & ſtatu Clericorum pugnant?

Et notatur Clericos non peccare mortaliter, ſi dictas leges Principum ſæcularium non obſervant, ſecluſo ſcandalo. Ex part. 1. tr.19. Reſ.12.

Sup. hoc in Reſ. præterita & in Reſ. ſeq. & omnibus aliis ejus primo not.

§. 1. AD hanc quæſtionem reſpondet Lorca *in p.2. tom.2. tract. de legib. diſp.25. memb.4.* ubi ſic ait: (Eſt dubium, utrùm Clerici obligentur legibus civilibus, ſola æquitate naturali, ratione conformitatis cum aliis hominibus; an ipſa vi, & efficacitate legum? mihi apparet probabilius, obligari ſecundo modo: quoniam, licèt quoad alia exempti ſunt; quoad leges non videntur exempti: quare non ſolùm virtuti directivæ, ut aliqui opinantur; ſed virtuti etiam coactivæ ſubiiciuntur: quamvis hæc coactio, punitio, & executio legum fieri non debeat per Principes ſæculares; ſed per Principes Eccleſiaſticos: per eos autem compelli debent ad legum civilium obſervationem.) Ita Lorca.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. 1. & in Reſ. ſeq. §. 6. & in aliis eorum annotation.

2. Sed hæc ſententia eſt ſingularis: ideò non tenenda. Sed dicendum eſt cum communi Theologorum ſententia, ut nos firmavimus *in tract. de immunit. Eccleſ.* quòd Clerici legibus civilibus, reſpicientibus bonum commune, & non repugnantibus Eccleſiæ libertati, teneantur tantùm ex vi directiva, non autem ex vi legis: imò aliqui & probabiliter, docent, Clericos non teneri directè legibus ſæcularibus; ſed ex ratione naturali dictante, ſervandas eſſe leges ſæculares propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus ejuſdem Reipublicæ, quæ illis legibus directè ſubiiciuntur: ſicut Princeps non obligatur directè ſuis legibus, ſed indirectè: quia ratio naturalis dictat, ut oneribus, quæ ſubditis imponit, ipſe quoque ſe ſubiiciat, Et hanc ſententiam docet Layman *in Theol. mor. tract.4. cap.13. num.7.* Azorius *part.1. lib.5. cap.12. quæſt.3. & part.2. lib.7. c.7. &* 15. & alii.

Sup. hoc peccare mortali in Reſ. præterita a lin. 8 & Ver. & peccant mortaliter & ſin aliis ejus not.

3. Non reticebo tamen, quòd aliqui inferunt, ſecluſo ſcandalo Clericos non peccare mortaliter, ſi dictas leges Principum ſæcularium non obſervent: & ita docet Martinus Bonacina *tract. de legib. diſp.1. q.1. punct.6. num.53.* ubi ſic aſſerit; (Utrùm Clerici graviter peccent tranſgrediendo leges civiles, conſtat, ex ſupradictis non graviter peccare, poſito, quod directè non teneantur legibus civilibus.) Idem docuit Joan. de Salas *de legib. diſp.14. ſect.10. n.11. in fin.* ubi ita ait: (Si verum eſſet quod Clerici non obligentur directè, legibus civilibus, ſecluſo ſcandalo; non peccarent mortaliter eas violando.) ita ille, qui *ſuprà ſect.8. n.103.* ſententiam iſtam aſſerentem, Clericos non directè, ſed indirectè legibus ſæcularibus teneri, tamquam probabilem admittit, & ad argumenta contraria reſpondet.

R E S O L. XCII.

An Clerici ſubiiciantur vi directiva legibus Principum ſæcularium?

Et notatur, quod ſecluſo ſcandalo Eccleſiaſtici non peccant mortaliter dictas leges non obſervando. Ex part.7. tr.10. & Miſc. 1. Reſ.2.

Alibi in duabus præcedentibus Reſ. & infra in Reſ. 94 §. Suppono & §. ult. & in Reſ. 96. §. Sed hac & in reſ. 98 §. ultim. ad medium, & in Reſ 99. Paulo poſt initium & in Reſ. 101. §. Sed, & in Reſ. 114 §. Et reſpondeo, & in tom.6. tr. 1. lege doctrina Reſ.18.

§. 1. ALibi hanc quæſtionem curſim more meo pertractavi, ſed fuſius de illa nunc erit ſermo, ut me defendam adverſus Petrum Gonzalez de Salzedo, qui noviſſimè nominatim contra me invehitur, & negativam ſententiam tenet *in tract. de lege Politica, lib.1. c.4. n.51. & ſeq.* nam, ita ille, congruum eſt, ut quatenus Cives ſunt Clerici illius Reipublicæ; coactivè, & directè illis laicis legibus teneantur, ſicut & exteri Cives; & cùm aliæ leges non exiſtant ad vitam dirigendam ſecundùm fœlicitatem politicam, teneantur his. Nec poſſunt ab hac obligatione ſeparari à cæteris Laicis, cùm unum corpus conficiant in illa Republica perfectum ex parte totius Communitatis, præcipuè cum lex Eccleſiaſtica non exiſtat, nec poſſit; diſponens in materia civili: aliàs ſine legibus, exiſterent Clerici, quod nequaquam dicendum eſt: ſed fatendum cum Suario *de leg. lib.3. cap.34. n.11.* quòd directè, & coactivè his legibus Clerici adſtringuntur. Ita Gonzales.

2. Sed, bona ejus venia, falſo citat Suarez pro ſententia ſua, nam mordicus negativam tenet. Et ideò apponam hic per extenſum ejus verba, ut videant lectores, quo pacto potuit ipſe aſſerere Suarez docere Clericos coactivè, & directè legibus ſæcularibus adſtringi, Suarez ergo in loco citato poſtquam aliqua argumenta pro ſententia Gonzalez adduxiſſet, ſic poſteà aſſerit: ſed hæc ſententia non eſt ſimpliciter admittenda. Primò, quia multi Canones ſine limitatione, & univerſaliter dicunt, laico pro Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis nullam eſſe poteſtatem tributam. At poteſtas obligandi in coſcientia per ſuas leges aliqua, & magna poteſtas eſt; ergo neque illa relicta eſt laicis Principibus in Eccleſiaſticas perſonas. Secundò, quia ſi Rex poſſet ſua lege directè, & ex vi ſuæ poteſtatis obligare Clericos ſuis legibus, eadem ratione poſſet earum tranſgreſſores punire, quod nullus concedet. Sequela probatur, quia teſte Ariſt. poteſtas directiva inefficax eſt ſine coactiva, & ideò, vel eſt una, & eadem utrumque actum comprehendens tamquam finem, & medium, vel moraliter non ſeparantur. Et confirmatur, quia ſaltem poſſet legiſlator civilis obligare judicem Eccleſiaſticum, ut Clericum ſuæ legis tranſgreſſorem puniat tali pœna eadem lege civili deſignata, quia hoc etiam poteſt reduci ad vim directivam, ut pertinens ad bonum commune civitatis, & pacem civium: conſequens autem admittendum non eſt, ut infrà dicam. Tertiò eſt moralis, & practica ratio, quia Princeps, & judices temporales valde affectant: & extendunt juriſdictionem in Clericos, & ideò ſi dicantur habere propriam, & veram juriſdictionem in Clericos ad obligandos eos ſuis legibus, facilè illam extendent, vel ad coactionem aliquam tranſgreſſorum talium legum, vel ad plures leges, quàm ſtatui Clericorum conveniat. Ergo non eſt veriſimile Eccleſiam reliquiſſe, ſeu permiſiſſe laicis ſimilem in Clericos poteſtatem. Adde hæreticos, & ſchiſmaticos hujus temporis in odium Pontificis, & ſtatus Eccleſiaſtici vehementer defendere; & exaggerare hanc poteſtatem temporalis Principis in Clericos, ideòque, ut omnem occaſionem illis auferamus, longiuſque ab eis diſcedamus; ſatius eſſe omnem Eccleſiaſticarum perſonarum obligationem ad poteſtatem Eccleſiaſticam revocare. Et hæc omnia docet Suarez, *ubi ſuprà*, videant modò Lectores, ſi ſententiam Gonzalez, docuerit.

3. Dicendum eſt igitur Primò, Clericos non teneri directè ſervare leges Civiles, ſed indirectè ex ratione naturali dictante ſervandas eſſe leges ſæculares propter conformitatem cum perſonis ſæcularibus ejuſdem Reipublicæ. Probatur prima pars aſſertionis, ex inferius dicendis, quia nemo tenetur legibus ejus, qui in ipſum non habet juriſdictionem.

4. Secunda pars aſſertionis probatur, nam poſita lege civili obligante omnes de communitate, lege naturali ad eam ſervandam obligari etiam perſonas Eccleſiaſticas, tamquam partes ejuſdem communitatis, non ſecus ac dicendum, de legiſlatore cujus lege poſita obligante omnes de communitate, lege naturali ad eandem ſervandam obligari ipſummet legiſlatorem: cùm non minus diſſentaneum ſit rationi, caput diſcrepare à ſuis membris, quàm membra à ſuo capite. Pari modo non minus diſſentaneum rationi eſt, unam partem communitatis diſcrepare à reliquo corpore, quàm caput à membris, aut membra à capite: ſed perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt pars civilis ejuſdem communitatis: ergo rationi diſſonum eſt, poſita lege obligante omnes, ipſos diſcrepare à reliquis; poſitam legem non ſervando: Ergo virtute legis naturalis obligantur illam ſervare. Ergo non directè, ut vult Gonzalez, ſed indirectè modo explicato.

5. Vel melius dicendum eſt Secundò. Ideò Eccleſiaſticas perſonas obligari ad ſervandas leges civiles, quæ pro omnibus feruntur, nec ſunt repugnantes Eccleſiaſticæ immunitati, quia hæ ipſæ leges acceptantur, & approbantur, ab Eccleſiaſticis Prælatis, quibus ipſe perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt ſubjectæ. Quo fit, ut eo ipſo, quod talis lex ſit per poteſtatem civilem ſufficienter promulgata, & à tota, vel majori parte ſæcularis Communitatis acceptata, cenſeatur etiam acceptata, & approbata à Summo Pontifice pro omnibus perſonis Eccleſiaſticis, quoad vim directivam tantùm; ac proindè omnes perſonas Eccleſiaſticas, quoad vim directivam directè obligari ab hujuſmodi lege, ut acceptata, & approbata à Summo Pontifice, ſupremo ſuperiore omnium Eccleſiaſticorum. Hanc rationem aſſignat Decius *in capit. Eccleſia ſancta Maria*, quam cum aliis ſequitur Suarez *loco prænotato n.13.*

6. Quod autem hujuſmodi leges civiles in jure Canonico ſint tantùm acceptatæ, & approbatæ quoad vim directivam, non autem quoad vim coactivam, conſtat tum ex praxi univerſali Eccleſiæ, ſecundùm quam nunquam perſonæ Eccleſiaſticæ coguntur à Judicibus civilibus, ſed ab Eccleſiaſticis ad pœnam pro legis tranſgreſſione incurſam

Sup. hac vi coactiva, ſup. in Reſ. 90. §. Dico igitur, & in Reſ. 91. §. 1 poſt medium & infra.

ſub-

ſubeundam. Tum quia id expreſsè teſtantur Canones, dum Eccleſiaſticas perſonas eximunt à foro, & tribunali ſæculari. Tum quia ipſa Eccleſiaſtica poteſtas id facere potuit, & ex alia parte valde conveniens, & expediens fuit, ut perſonæ Eccleſiaſticæ, quoad vim coactivam civilium legum eximerentur, & quoad eam tantùm ſubiicerentur ſuis propriis ſuperioribus, ut & dignitas Eccleſiaſtici ſervaretur, & Eccleſiaſticæ perſonæ melius à ſuis ſuperioribus, quam ab aliis judicarentur.

7. Itaque ex ſupradictis apparet, indirectè quidem, & non directè (ut vult Gonzalez) Clericos ſubiici legibus Principum, quia nemo tenetur directè legibus ejus, qui in ipſum exercere juriſdictionem non poteſt, ut docet D. Tho. *in part. 2. quæſt. 96. art. 5.* & conſtat *ex l. fin. ff. de juriſd. omn. jud.* Sed Princeps politicus non habet in Clericos juriſdictionem, ut patet ex *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* ubi Innocentius III. ait. Nos attendentes, quod laicis etiam religioſis ſuper Eccleſiaſticis perſonis & Eccleſiis nulla ſit attributa facultas imperandi. Et Eugenius III. in Synodo Rhemenſi relata, *c. decernimus, de jud.* laicis Eccleſiaſtica negotia tractare, maximè quæ ſpiritualia ſunt, interdicitur & *cap. placuit 16. q. 7.* laicis ſtatuendi in Eccleſia omnis aufertur facultas; & *in cap. ſeculares, de for. comp. in 6.* Bonifac. VIII. nullam ſæcularibus judicibus contra perſonas Eccleſiaſticas juriſdictionem competere affirmat. Et Leo X. ſacro approbante Concilio Lateranenſi, *ſeſſ. 9.* in Bulla incipiente *Supernæ diſpoſitionis arbitrio*, &c. de reformatione Curiæ, & aliorum differens ſic ait. Et cum à jure tam divino, quam humano laicis nulla poteſtas in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, &c. Et *auth. ſtatuimus, C. de Epiſc. & Cler.* inquit, Federicus Imperator, ut nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione, vel civili trahere ad judicium ſæculare præſumat, contra Conſtitutiones imperiales, & Canonicas ſanctiones. Et Honorius III. *cap. ſuper ſpecula de privileg.* ait Eccleſiam ſæcularium legum non reſpicere famulatum, quæ æquitatis & Juſtitiæ veſtigia imitatur.

8. Adde quod forum ſortiri, & ſtatutis, ſeu legibus fori ligari, à pari procedunt, ut ait Decius, *cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de Conſt. num. 18.* & alii ab eo relati, & Sylveſt. & Aldobrandinus *in addit. ad Decium verbo apparet*. Clerici autem non ſunt de foro Principum ſæcularium; ſed Eccleſiæ, *cap. 2. de foro compet. cap. cùm non ab homine, de Judic. c. Clericum, & cap. nullus 11. quæſt. 1.* ergo eorum legibus non ligantur.

9. Sed, ut videat Gonzalez, quantum cum ipſo liberales ſumus, ſciat non deeſſe Doctores aſſerentes, nullo modo Clericos eſſe ſubjectos legibus Prinicpum; Et ita tenet Navarr. *lib. 1. Conſ. de conſt. conſil. 3. num. 4.* ubi loquens de lege civili prohibente extractionem equorum extra regnum: etiamſi, inquit, eſſet favorabilis, non obligaret eos (nempe Clericos) attento quod loquitur per verba præceptiva, vel prohibitiva quoniam etiam ſecundùm receptiorem ſententiam, lex ſæcularis, etiam favorabilis; & generaliter loquens, non includit Clericos, ſi prohibendo, vel præcipiendo loquatur, ut poſt alios tradit Deci. Hæc Navarrus. Eandem ſententiam ſequitur Azorius *lib. 5. Moralium Inſt. c. 12. quæſt. 1.* ubi nemini, inquit, dubium eſt Clericos eſſe à civilibus Principum conſtitutionibus exemptos, & liberos; quam fuſius explicat *infra q. 3.* Nec etiam deſeram hic apponere verba ſapientiſſ. Hulrici Hunnii, poſtquam Lutheraniſmum abjuravit, *in Encyclop. juris par. 1. tit. 2. cap. 3. n. 15.* ſic aſſerentis: Exiſtimo Clericos magiſtratus ſæcularis, cujus intra ditionem, ac territorium degunt, & commorantur, legibus non obligari, cum certiſſimum, ac prorſus indubitatum ſit, illos demum legibus magiſtratus ſæcularis obligari, qui ipſius ſubſunt juriſdictioni, Andr. Gail. *lib. 2. obſer. part. pract. 124. nu. 9.* Jo. Pet. Surd. *deciſ. Mantua. 129. num. 16.* Ludoph. Scharderus *in jur. feud. part. 7. cap. 5. nu. 7.* Daniel Mollerus *lib. 1. ſemeſt. cap. 29.* Conſtat verò plus ſatis, Clericos non eſſe ſæcularis magiſtratus juriſdictioni ſubjectos, ſed non ſolùm per ſacros Canones, *cap. ſi diligenti, extrav. de for. comp.* Sed etiam per leges, & conſtitutiones Cæſareas eadem exemptos eſſe, *Novel. 83. in præfat. & cap. 1.* Cui certè eſt conſequens, quod Clerici ſæcularis magiſtratus legibus penitus non obſtringantur Hucuſque Hunnius. Et ideò non deſunt multi negantes Principè ſæcularem eſſe caput Clericorum etiam in politicis, & civilibus, niſi æquivocè, ut oculus mortuus, de quo Ariſt. 4. *meteor. cap. 12. ſeu ult.* ait non eſſe oculum propriè, ſed æquivocè, ſeu analogicè, quia jam non habet in illos juriſdictionem, ut antea, nec illi ſunt ei jam ſubjecti, ſed per clericatum à legibus ejus ſoluti ſunt, unde nec partes ſunt Reip. civiles. Etiam aliqui mordicus putant, quod non videtur contra rationem eſſe in communitate aliquas perſonas privilegiatas, quæ propter ſingularia merita, & virtutes à lege communi exemptæ ſint, ergo neque erit contra rationem, ut perſonæ Eccleſiaſticæ ſingulari privilegio fundato in earum virtutæ, & meritis exemptæ ſint à communi lege. Antecedens conſtat: nam alioqui nullum poſſet Princeps per ſpeciale privilegium à communi lege eximere. Confirm. nã retractatio dictat, ad bonum commune promovendum præmianda eſſe merita, & virtutes virorum optimè de Rep. meritorum: Et ea maximè præmiantur per hujuſmodi ſpecialia privilegia, & exemptiones à lege communi. Ergo tantum abeſt ut adverſetur rationi, ut potius ſit rationi conforme, ut perſonæ Eccleſiaſticæ, tamquam de Chriſtiana Rep. optimè meritæ, ob continuam earum apud Deum pro fideli populo interceſſionem, ſint à communi lege, qua cæteri ſeculares aſtringuntur exemptæ. Nec eſt eadem ratio de legiſlatore: nam cùm legiſlator non habeat ſuperiorem ſe, à quo juridicè dirigi poſſit, uti poſſunt Eccleſiaſticæ perſonæ per ſuos proprios ſuperiores; cùmque nemo in propria cauſa poſſit eſſe judex ſui, difficilius poterit legiſlator ſecum ipſe, quàm cum aliis, in lege diſpenſare.

10. Et ideò ex his omnibus inferunt perſonas Eccleſiaſticas non teneri ſub peccato mortali leges civiles ſervare, ſecluſo ſcandalo, & ita tamquam probabilem hac ſententiam docuit noviſſimè in Hiſpania Pater Caſpenſis *in ſuo curſu Theo. to. 1. tr. 13. de leg. diſ. 4. ſect. 2. n. 15.* Sed ego puto non eſſe recedendum à ſententia, modò, ut ſuprà explicata, quam quidẽ impugnavit, ſed non expugnavit Gonzal. *in §. 1.* cui hunc titulum appoſuit. Defenditur hæc doctrina è Diana noviſſimè contra hanc concluſionem ſcribentẽ; nec ego, ut ipſe aſſerit *in meis reſ. part. 5. tract. 1. reſolut. 19.* docui, ut legentibus patebit, Clericos non eſſe vaſſallos Principum tẽporalium, ſed tantùm *in d. reſol.* adduxi pugnantes ſententias, referendo Valaſcum, & Martham; meam opinionem non aperui, unde apertè ſubjunxi illa verba, *ſed quidquid ſit de hoc*, &c. Ergo malè Gonzalez docet abſolutè me ſententiam Martæ qui docuit Clericos non eſſe vaſſallos Principum, etiam docuiſſe, ſed bona ejus venia iſte Auctor ſæpius me citat pro ſententiis, quas non teneo; unde *lib. 2. cap. 7. n. 31.* aſſerit me docere *in part. 1. tract. 2. reſol. 6.* privilegia Regibus conceſſa Bullam Cœnæ non revocare, ſed ego ibi, ut legentibus patebit, hoc non aſſero, ſed tantùm auctores pro utraque ſententia adduco, & meam opinionem non promo. Item *lib. 2. cap. 13. num. 43.* aſſerit me immemorem mei approbare praxim retinendi litteras Apoſtolicas *in part. 1. tract. 2. reſol. 12.* ſed me in dicto loco talem praxim non approbare patet legentibus, & ſatis probavi *in diſcept. Apologet. de Retentione Bullarum*, contra Salgadum *reſ. 3. in fine*.

11. Ad id verò quod Gonzalez, *ubi ſuprà num. 21.* aſſerit, poſſe Judices laicos Clericos in Rempubl. debacchantes, ſecundum leges, & earum pœnas coercere, præſertim ſi Judex Eccleſiaſticus deceſſit, & citat plures Doctores, & inter illos meipſum *in p. 1. tra. 2. reſ. 7. & 17.* Reſp. quod debebat dicere me locis cit. obſervaſſe cum Salas *de legib. tract. 14. diſp. 14. ſect. 9. num. 111.* dictos caſus eſſe metaphyſicos, & vix in praxi accidere poſſe; unde Doctores à Gonzalez, & à me citati loquuntur, quando periculum eſſet in mora adeundi Summ. Pontif. vel alios ſuperiores Eccleſiaſt. & Clericorum libertas in manifeſtam cederet ſæcularis Reip. perniciem; tunc aſſerunt dicti Doctores, poſſe Principes laicos non auctoritativè & juriſdictionaliter, ſed vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ per viam naturalis defenſionis Rempub. à Clericis tueri, & ſervare indemnem. Malè igitur Gonzalez *ubi ſuprà* in his caſibus, ut dixi metaphyſicis, tribuit Judicibus laicis ex vi legum auctoritatem coercitivam in Clericos, nam hoc nunquam dixerunt Doctores ab ipſo citati, & præſertim ego ipſe, iis enim caſibus non dicuntur Laici Clericos punire vi legum civilium, ſed per viam juſtæ defenſionis impedire, ne quid agant contra leges, ſed ut dixi, hi caſus vix moraliter accidere poſſunt. Et hęc dicta ſufficiant in mei defenſionem adverſus ea, quæ nominatim contra me noviſſimè docuit ſupradictus Gonzalez, vir aliàs, ſatis quidem doctus, & eruditus.

RESOL. XCIII.

An ſi judex Eccleſiaſticus non condemnet Clericum in pœnam legis laicalis, poſſit illum judex laicus condemnare? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 29.

§. 1. AD hoc dubium reſpondet Ludovicus Mexia *in pragm. taxæ panis concl. 5. n. 71. & ſeq.* ubi ſic ait: Pœna pragmaticæ inferenda eſt quoad Clericos per judices Eccleſiaſticos, & non à judice laico, niſi quando judex Ec-

Margin notes (left column): Sup. hoc infra in Reſ. 198. §. 3. & in Reſ. 109. §. A dde & in Reſ 1. 10. §. 1. ad medium & in aliis §§. poſitis in anno. t. Reſ. 1. hujus not. — Sup. hoc ſupra in Reſ. 49. & in alio §. & in prima not.

Margin notes (right column): Sup. hoc ſupra in Reſ. 90 14 lia. 1 & verſ. & peccent mortaliter, & in aliis ejus annot. — Quæ hic eſt ſupra Reſ. 49. — Quæ hic eſt ſupra Reſ. 7. in ejus §. & in aliis ejus annot. — Quæ hic eſt in Reſ. 11. & in aliis ejus annot. — Quæ hic ſunt Reſ. 10. & 14. & lege ſupra in Reſ. 15. §. Verum.

Eccleſiaſticus requiſitus dictam pœnam Clericos infligere recuſaret, aut negligens eſſet, pluſue debito differret, vel ſi levem pœnam imponeret, nam tunc judex ſæcularis poſſet ſe intromittere, & uſque ad debitam pragmaticæ pœnam ſupplere. Hæc Mexia.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 90. in ejus §. ult. & infra in reſ. ſeq. §. Suppono primò, & in Reſ. 96. reſitanter in fin. & in Reſ. 100. §. ult. & in Reſ. 117. §. etiam ult.

2. Quæ quidem omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, nam, ut ego docui *part. 1. tract. 2. reſol. 7.* ex Vaſquez & Salas, judex Eccleſiaſticus non debet Clericos violantibus leges civiles eandem pœnam infligere, quæ laicis ſtatuta eſt. Imò Surdus *conſil. 301. num. 30.* docet in tali caſu judicem Eccleſiaſticum non debere eos punire pœna temporali, ſi lex Eccleſiaſtica non acceſſit. Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt Eccleſiaſticos mitiori pœna plectendos eſſe. Adde quòd negligentia, vel injuſtitia judicis Eccleſiaſtici non præbet authoritatem judicibus laicis, ut poſſint exercere juriſdictionem in Clericos, ſicuti facerent, ſi illos damnarent ad pœnam legis laicalis, licèt eſſet lata propter publicam utilitatem; ergo explodenda eſt ſupradicta opinio Mexiæ.

RESOL. XCIV.

An Clerici poſſint vendere vinum ad minutum, & de aliquibus ſtatutis quoad hanc materiam contra immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 52.

Sup. hoc infra in §. Reſtat modo diſcutere, & in §. Reſtat modo reſpondere hujus Reſ. & infra in Reſ. ſeq. & in tom. 6. tr. 3. Reſ. 128.

§. 1. RESpondeo ex communi ſententia DD. Clericos poſſe vendere per famulos ſuos vinum & ſimilia, tam ex patrimonialibus, quàm beneficialibus, non ſolùm in menſura magna, & ut dicitur, ad groſſum, ſed etiam ad menſuras minutas, neque ad hoc dicitur negotiari. Ita *gloſſa 1. in cap. negotiatorem, 88. diſput.* Abbas *in cap. 2. num. 1. de cleric. vel monach.* Geminianus & Francus *in cap. unic. de vita & honeſt. Cler. in 6.* Bertachinus *tract. de gabellis part. 2. q. 7.* Roland. *vol. 4. conſ. 71. num. 9.* & alii, quos affert, & ſequitur Belletus *in diſquiſ. Cler. tit. 1. §. 21. num. 15.* Genuenſ. *in praxi Arciep. capit. 62. numer. 7.* Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſum. Quarantæ, ver. vectigal.* Squillante *de privil. Cler. cap. 8. num. 38.* & Barboſa *part. 2. allegat. 13.* Martha *p. 4. caſ. 3. num. 13.* & alii. Difficultas eſt, an ſi aliquis judex laicus ſtatueret, ut venditores vini debeant præſtare fidejuſſionem ad ſolvendas pœnas, & in hoc caſu interrogatus includeret etiam venditores vini Clericorum, vel ſi præciperet venditores vini non poſſe illud vendere niſi in quarta domo diſtante ab Eccleſia, quæritur an hæc ſtatuta ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam? & affirmativam ſententiam teneo.

Sup. hoc infra in Reſ. 100. §. quarto.

2. Verum, ut veritas eluceſcat, ſuppono primò, quòd dicitur ſtatutum contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſive indirectè, ſive directè id fiat, ex *c. ſtatut. de hære. in 6.* ſive expreſsè, ſive tacitè, ex *cap. Clericis §. nos igitur, de immunit. Eccleſ. in 6.* & etiamſi non loquatur de perſonis Eccleſiaſticis; & ita docet Valenzuela *in defenſ. cenſ. Pauli V. part. 3. nu. 123.* Maynardus *de privileg. Eccleſ. art. 22. numer. 20. & 70.* Mandellus *vol. 2. conſil. 8. n. 3.* Martha *de juriſdict. part. 4. cent. 1. caſ. 62. n. 9.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 19. num. 2.* Fagnanus *in tract. de validitate cenſ. Pauli V. part. 3. fol. 59.* Guevara *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert. 1. §. 5. num. 36.* & Surdus *conſil. 301. num. 77.* & alii.

Sup. hoc quod hic ſupponitur uſque ad verſ. ſeq. ſup. in Reſ. 90. 91. & 92. & in aliis poſtea in annotat. hujus ult. Reſ. 92. & hic infra in §. ult. hujus Reſ.

3. Suppono ſecundò Clericos non eſſe exemptos à legibus civilibus quatenus cum libertate Eccleſiaſtica non repugnant, ut ſunt leges circa pretia rerum, menſuras vendendi, & ſimilia, & ideò Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 2. diffic. 31. num. 1.* ſic ait. (Los Eccleſiaſticos todos, eſtan obligados à las leyes civiles que pertenecen a buena governacion y paz de la Republica, come ſon la taſſa del trigo y otras coſas ſemejantes, el fundamiento deſta concluſion es que los tales tambien ſon vecinos como los demas y aunque ſe an eſentos de la juriſdicion, no lo han de ſer en las demas coſas que les pertenecen como à miembros de la Republica, mas ha ſe de advertir que los Eccleſiaſticos no eſt an ſujetos à las dichas leyes quoad vim coactivam ſi no ſolo quoad vim directivam, porque eſta obligacion no nace de obendiencia que devan à los ſeglares como à Superiores: ſino porque de derecho natural ſe deven conformar con los demas; pues ſon tambien miembros de la meſma Republica. De lo qual ſe infiere que no eſtan obligados à las penas que las tales leyes les ponen: porque ſi las penas ſon ipſo facto no les pueden obligar porque no ſon de Superior y ſe les ha de poner el Juez, que no ſe les ha de poner el Juez ſeglar, que los Eccleſiaſticos que delinquen contra las leyes ſeglares ſi no à ſu Juez Eccleſiaſtico, el qual no eſtarà obligado à poner la meſma pena de la ley ſino que podra poner pena arbitraria qual convenga; y ſele pareciere conveniente, podra poner la meſma que la ley pone.)

Ita ille, & ego ipſe *part. 1. tract. 2. reſol. 7.* & me citato, noviſſimè Paulus Squillante *de privileg. Cler. cap. 8. num. 89.* & Doctores communiter, quos ego *in dicta reſol.* citavi: ubi cum Vaſquez, & Salas docui judicem Eccleſiaſticum non debere Clericis violantibus leges civiles eandem pœnam infligere, quæ laicis ſtatuta eſt. Imò Surdus *conſil. 301. nu. 38.* qui citat Sotum, putat in tali caſu judicem Eccleſiaſticum non debere eos punire pœna temporali, ſi lex Eccleſiaſtica non acceſſit. Unde Navarrus *cap. 33. num. 88.* & alii aſſerunt quòd in his caſibus benefaceret judex Eccleſiaſticus, ſi ſæculares judices ſuis editis juvaret, & tunc Eccleſiaſtici poſſent puniri pœna temporali.

4. His ſuppoſitis, aſſero bannum emanatum eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam; quod unico argumento ita evidenter probo. Clerici licèt teneantur obſervare leges juſtas laicorum, tamen non tenentur ad pœnas impoſitas contravenientibus ſupradictis legibus: ſed per dictum bannum indirectè Clerici coguntur ſolvere dictas pœnas, ergo bannum eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Major propoſitio hujus argumenti ſatis *ſuprà* probata eſt. Minor verò clarè patet, quia ſtante dicto banno venditores vini debent fidejuſſionem præbere ad ſolvendas pœnas, ſi ad illas damnandi ſunt; ergo ſi Clerici vinum vendere volunt, numquam venditores laicos invenient, ſi prius non ſervent eos indemnes de omnibus pœnis, quæ ex venditione dicti vini erunt ſolvendæ, & ſic Clericus indirectè erit obnoxius ſolutioni pœnæ impoſitæ lege laicali vel imponendæ, à judice laico, ad quam nullo jure tenebatur. Nec valet dicere, quòd hoc procedit etiam cum laico domino vini; nam reſpondeo in hoc banno laicis non fieri injuriam, neque injuſtitiam, quia ipſi de jure in omni eventu tenentur ad pœnam impoſitam, vel imponendam à judice laico; ſecus autem eſt, ut probavimus, in Clericis. Unde apparet intentionem ſtatuentium in hac ordinatione aliam non fuiſſe, quàm indirectè pœnam à Clericis, exigere, quam directè non poterant, cùm niſi executientibus non pateat Clericos ex hoc banno minimè poſſe in poſterum venditores vini invenire, niſi velint pro dictis venditoribus Clerici ipſi in caſibus contingentibus pœnas à judice laico damnatas ſolvere, & ideò apertè apparet, ut dixi *ſupr.* dictum bannum indirectè lædere immunitatem Eccleſiaſticam, licèt loquatur cum laicis. Sed ſtatutum non attenditur cum quo loquatur, ſed in quem ſermonis effectus dirigatur. Unde licèt aliquod ſtatutum quoad verba nõ videretur infringere libertatem Eccleſiaſticam, cùm præcipiat ſubditis, ut apparet in caſu noſtro; tamen quoad mentem eſt contra libertatem Eccleſiaſticam faciendo fraudem de perſona ad perſonam, ut optimè notat Gloſſa *in cap. final. de immunitate Eccleſ. in 6. ver. libertatis*, & ibi Joan. Andreas, Ancharanus & Geminianus *num. 1.* & idem Ancharanus *conſil. 115. num. 7.* Abbas *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitut. num. 17. & 31.* Alba *conſil. 8. num. 23. cum ſeq. & ſub num. 20.* & alii, quos citat & ſequitur Ugolinus *in reſponſ. ad Juriſconſult. Gymnaſii Patavini cap. 6. num. 8.* Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libertate Eccleſ. num. 14.* & Maynardus *de privileg. Eccleſ. art. 22. num. 67.* & ideò aſſervit P. Suarez quòd dum diſponitur circa Perſonas laicas, & ordinatur gravamen ad Clericos, ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita ille ad Regem Angliæ *lib. 4. cap. 33. num. 6.* ſed hoc accidit in caſu noſtro: ergo, &c.

Sup. ſequentes hic in hoc §. infra in Reſ. 131. §. Jam reſtat.

5. Secundò probatur, hoc ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia quando per aliquod ſtatutum laici non poſſunt habere liberam contractationem & commercium cum Clericis, libertas Eccleſiaſtica arctatur, & adſtringitur. Nam Eccleſia habet liberam facultatem, ut laici poſſint libere cum ea contrahere & commercium habere. Sed in noſtro caſu laici non libere poſſunt contrahere cum Clericis, nam arctantur, ut ſi velint vinum eorum vendere, præſtent prius fidejuſſionem: ergo clarum eſt ex hoc capite ſtatutum iſtud eſſe etiam contra libertatem Eccleſiaſticam. Cùm igitur Clerici de jure communi poſſint contrahere libere cum laicis quibuſcumque, nec venditores eorum vinum de jure communi tenentur aliquam fidejuſſionem ſolvere; ergo ſi ſtatutum hoc addat, dicitur contra libertatem Eccleſiæ, cui datum eſt, ut contrahat cum quocumque, nec contrahens cum ea gravetur aliquo onere. Dicant ergo Clerici, Tolle ſtatutum, & ſi venditores vini tenentur fidejuſſionem præſtare, compelle eos ad præſtandum, ſin minus, ne jus noſtrum auferas libere contrahendi cum omnibus, ſine aliquo onere, noſtra enim intereſt habere venditores vini ſine obligatione præſtandi fidejuſſionem, quod evidenter patet: nam ex iſto ſtatuto Clerici, ut ſæpius dictum eſt, non invenient in poſterum venditores vini, quis enim præſtabit dictam fidejuſſionem.

Sup. hoc ibid. §. Confirmatur (noſtra opinio).

6. Di-

6. Dicendum igitur abſolutè, quòd onus, quod non poteſt imponi Clericis, non poteſt imponi contrahentibus cum eis, & hæc omnia ſupradicta docet Laderchius *conſil.* 103. *num.* 5. & 9. Mandelus *conſil.* 8. *nu.* 16. 17. & 18. Aponte *in reſp. de cenſ. Pauli V. fol. mihi* 82. & alii penes ipſos, quæ valdè notanda ſunt ad adducendam potiſſimam rationem: quare gabella impoſita ſuper emptore ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, non tantùm eo, quia per onus gabellæ vilius venderent Clerici res ſuas, ſed quia, ut dictum eſt, de jure poſſunt contrahere cum laicis; liberè, & ſine aliqua conditione, & onere, nec ementes ab eis tenentur ſolvere gabellam, ergo ſi ſtatutum hoc addat, lędit libertatem Eccleſiæ, cui competit contrahere cum quocumque, nec contrahens cum ea quicquam ſolvere; quod eſt valdè notandum contra illos, qui putant gabellam poſitam ſuper emptore non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quando pretium rei eſt impoſitum à lege, quod conſiſtendo in indiviſibili non poterit à contrahentibus alterari, & ſic Clerici non vilius vendent res ſuas, quia dato, & non conceſſo, quòd ita evenit, dico adhuc gabellam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia oneratur laicus cum quo Eccleſia de jure ſine ullo onere antea poterat contrahere, quod non parum ei expediebat, & utile erat, quod à fortiori in caſu noſtro accidit, nam, ut dictum eſt prius, Clerici inveniebant venditores vini ſine ulla difficultate, imò rogati, quia nullum onus erat eis impoſitum; nunc verò ex iſto ſtatuto manifeſtum eſt, quòd non invenient propter onus eis impoſitum de fidejuſſione præſtanda: vide ergo, quæſo, ſi ex hoc læditur libertas Eccleſiaſtica?

7. Reſtat modò diſcutere ſecundum punctum, nempe venditores vini non poſſe illud vendere, niſi in quarta domo ab Eccleſia diſtante; & hoc etiam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam patet, quia ſtatutum prohibens, vel præcipiens perſonis Eccleſiaſticis id, quod eis nec divino, nec humano jure præceptum, vel prohibitum eſt, erit contra libertatem Eccleſiaſticam, ut docet Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. nu.* 72. & 73. quem citat & ſequitur Zecchius *de republ. Eccleſ. tit. de Clericis fol. mihi* 410. Laderchius *conſ.* 103. *num.* 1. Annibaldus *in addit. ad Mandellum, conſil.* 8. *lit. H.* Souſa *in Bull. Cæn cap.* 16. *diſ.* 43. *concl.* 3. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 9. *§. ſic etiam*, Filliucius *tom.* 1. *tractat.* 16. *cap.* 10. *num.* 270 *§. tertio ead.* Reginaldus *to.* 1. *lib.* 9. *cap.* 23. *num.* 358. *§. tenendum eſt tertiò* Duardus *in Bull. Cæn, lib.* 2. *conſil* 15. *quæſt* 19. *num.* 1. & alii; Sed de jure communi non eſt prohibitum Clericis vendere vinum in taberna poſita in domibus Eccleſiæ, imò hoc facere eis concedunt, Geminianus, & Franchus *in cap. unic. de vita & honeſt. Cler. in* 6. Lambertinus *de jure patronat. lib.* 2. *part.* 1. *art.* 26. *quæſt.* 9. *num.* 4 Genuenſis *in praxi Archiep. cap.* 62. *num.* 7. & Proſper Auguſtin. *in addit. ad ſum. Quarantę ver. vectigal.* & tamen per hoc bannum arctantur vendere illud in alio loco cum intereſſe: ergo hoc bannum erit contra libertatem Eccleſiaſticam, quia cum eorum detrimento imponitur Clericis onus, quod de jure eis non eſt impoſitum. Nec valet dicere, quòd intereſſe Eccleſiaſticorum in hoc ſervando ſtatuto erit modicum, nam reſpondeo, quòd ſive magna, ſive modica ſit læſio Eccleſiæ, non ſuſtinetur. Ita collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. num.* 40 Surdus *vol.* 3. *conſil.* 338. *num.* 20. & 27. Lupus *de libert. Eccleſ. part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 2. Adde, quòd Bonacina *in Bul a Cænæ diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 2. *num.* 11. aſſerit, ſtatutum, quo decernitur, ut Clerici etiam teneantur aliquam formam, vel aliud onus ſervare, in contractu venditionis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Sed hoc accidit in caſu noſtro, nam præſcribitur Clericis forma vendendi eorum vinum, nempe in quarta domo diſtante ab Eccleſia, cum onere locandi dictam tabernam; ergo hoc bannum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

Sup. hoc infrà in Reſ. 114 §. Hoc igitur, & in Reſ. 117. §. Sed his, poſt medium.

Sup. hoc infrà in §. Reſtat modò reſpondere, & in alia ejus not.

8. Deinde ſtatutum, quo Eccleſiaſtici efficiuntur pejoris conditionis, quàm laici, eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Ita DD. citati, & Guevara *in propugn. libert. Eccleſiaſt. aſſert.* 1. *§.* 9. *num.* 42. Valenzuela *in diſenſ. cenſ. Pauli V. part.* 3. *num.* 168. Riccius *in praxi tom.* 3. *reſolut.* 207. *num.* 7. cum Megala *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 10. *quæſt.* 1. *num.* 51. & alii communiter. Sed ex hoc banno Eccleſiaſtici efficiuntur pejoris conditionis, quàm laici; ergo. Probo minorem, quia Regularibus, v. g. ex hoc banno ſemper opus erit conducere tabernas alienas ad vendendum vinum, cùm præcipiatur in ipſo banno vendi in quarta domo diſtante ab Eccleſia, quod laicis non accidet, ſed in propria domo ſine conductione aliæ apothecę ſuum vinum venale ſemper habebunt, cùm non habitent in Eccleſiis ut Regulares. Unde manifeſtè apparet hoc bannum contra Regulares promulgatum fuiſſe, & in hoc eſſe pejoris conditionis, quàm laici. Deinde multum intereſt habere tabernam vini conjunctam cum propria domo, ut ipſimet laici confitentur, quod Beneficium Eccleſiaſtici ex hoc banno non habebunt, ſed ſolum laicis, & tamen jura clamant eſſe magis Clericis favendum, quàm laicis. *l. ſint perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. funer.* ergo, &c.

Sup. hoc infrà in Reſ. 100 §. Quæro quando, & in Reſol. 3. §. Tertiò, & lege etiam §. ult. & aliam Reſolutionis not.

9. Reſtat modò reſpondere ad aliqua argumenta, quæ adverſus ſupradicta adduci poſſunt. Primò, quòd iſta ſtatuta diriguntur ad venditorès vini laicos ſubjectos Principibus ſæcularibus. Reſpondeo, quòd cùm ſit conceſſum Clericis vendere vinum non per ſe, ſed per ſuos famulos, ut tradit Genuenſis *in praxi Archiepiſ. cap.* 62. *nu.* 7. Proſper de Auguſtin. *in addit. ad ſum. Quarantæ ve. vectigal.* Squillante *de privileg. Cleric. cap.* 8. *num.* 38. & alii, quidquid diſponitur circa tales, redundant in damnum Clericorum, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & cenſetur diſpoſitum contra Clericos, ut patet apud Surdum *conſil.* 301. *num.* 74. & alios DD. communiter. Unde licèt hoc ſtatutum cum laicis loquatur, effectus ſermonis dirigitur in Clericos, quòd ſupra probavimus: & diximus eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, & tradunt etiam Pariſius *conſil.* 27. *vol* 2. *num.* 63. Reminaldus ſenior *conſil.* 268. *num.* 32. *volum.* 2. & Laderchius *conſil.* 103. *num.* 9. Nam Clerici non inveniendo famulos propter onus fidejuſſionis præſtandę erunt adſtricti, vel vinum non vendere, vel dicto famulos indemnes ſervare. Unde cùm laici directè pœnas à Clericis exigere priùs minimè poterant, per hoc ſtatutum indirectè illas exigent. Adde his omnibus, quòd, ut ſuprà ſatis probatum eſt: eo ipſo quòd contrahentes cum Clericis gravantur aliquo onere, læditur libertas Eccleſiaſtica, ſed hoc accidit in caſu noſtro: ergo, &c.

Sup hoc ſupra in §. 1. & §. Reſtat modo diſcutere, hujus Reſol. & in Reſ. 114 & in tom. 6. tr. 1 Reſ. 1. 2.

10. Secundò non valet dicere, quòd quando ſtatutum non prohibet abſolutè ſervitium fieri Clericis, ſed permittit cum certa forma, & modo, ut eſt in caſu noſtro, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut docet Natta *lib.* 2. *conſil.* 280. *numer.* 4. & ideò ſtatutum, ut cuſtodes animalium ſolvant pœnam pro damno dato, ligat etiam cuſtodes animalium Clericorum, ut docet Maccabrunus *conſil.* 18. *numer.* 17. Nam reſpondeo, quòd opinio Nattæ non eſt amplectenda, & illam in ſpecie reprobat Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, effect.* 2. *num.* 359. quia per indirectum lædit Clericos, ut apertè apparet in caſu noſtro. Adde quod *ſuprà* ſatis probatum eſt, quòd eo ipſo, quod laici contrahentes cum clericis gravantur aliquo onere, læditur Eccleſiaſtica immunitas, maximè quando tale onus redundat in damnum Clericorum, ut eſt in caſu noſtro: ergo, &c. Ad exemplum autem de cuſtodibus animalium dico, quòd procedit, quando dominus paſcuorum, antequam intraſſent animalia Clericorum, expreſsè prohibuiſſet cuſtodes, nam tunc intrantes poſt prohibitionem in ſpecie tenerentur, per text. *in l. divus, ff. de ſervit. ruſticor. prædior.* ſecus autem ſi prohibuiſſet in genere per banni emanationem, ut efficitur in caſu noſtro: quoniam famuli, & coloni Eccleſię non alligantur ſtatutis, & edictis laicorum, ſive ſpecialiter, ſive generaliter de illis diſponant, & ita docet noſter doctus P. Duardus *in Bulla Cænæ lib.* 2. *conſil.* 15. *quæſt.* 27. *num.* 6. Marth. *de juriſdict. part.* 4. *caſ.* 8 *num.* 14. Surdus *conſil.* 301. *numer.* 74. & alii.

11. Tertiò jam ſuprà probatum eſt, Eccleſiaſticos, ſi non vi coactiva, ſaltem directiva, teneri ſervare leges latas propter bonum commune: ſed iſtud ſtatutum tale eſt; ergo vi directiva obligavit Eccleſiaſticos. Reſpondeo hanc doctrinam eſſe veram, quando dicta ſtatuta, ſeu leges editæ in bonum publicum, neque directè, neque indirectè lædunt libertatem Eccleſiaſticam, vel aliqua jura Clericorum, quod non accidit in caſu noſtro, ut *ſuprà* ſatis probatum eſt. Ita D. Franc. Aponte *in reſponſ. de cenſ. Pauli V fol mihi* 75. Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſiaſt.* contra Venetos *num.* 24. Molina *de juſtitia, & jure tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 31. *numer.* 15. Squillante *de priv. leg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *n.* 94. & hæc dicta ſufficiant circa hanc quæſtionem. Salvo ſemper, &c.

Supra in §. Suppono hujus & in aliis annot. 1. præcitatiſ.

RESOL. XCV.

An ſi in aliqua terra Baronis vendantur comeſtibilia tantum in ejus taberna, vulgò dicta Zagato, *poſſint adhuc Clerici aperire tabernas, & vendere vinum, nivem, & alia recollecta in eorum prædiis?*

Et an poſſit Baro introducere in quadam terra de novo à ſe ædificata tabernam dictam Zagato, *vaſſalis reclamantibus; & an ita facientes incurrant in cenſuram Canonis quinti Bullæ Cænæ?*

Idem eſſe dicendum de Communitatibus, ſeu Univerſitatibus Civitatum, & locorum &c. Ex p. 5. tr. 1. Reſ. 20.

§. 1.

§.1. NEgativam ſententiam docuerunt his diebus aliqui Juriſconſulti, ſed immeritò, quia de jure, ut obſervat Aponte *in reſponſal. ſup. cenſ. Veneta fol. mihi* 85. & alii communiter, Clerici poſſunt habere liberam contractationem cum laicis; & ideò in individuo caſus noſtri poſſunt de jure aperire tabernas ad vendendas ex ſuis prædiis collectas, ut ex Geminiano, & Franco, & aliis tradidi in *p*.4.*tract.*1.*reſ.*52. ergo non obſtante, quòd in dictis terris res vendantur per unum tabernarium Baronis, poſſint adhuc Clerici in eorum tabernis res ſuas vendere, quia Baro non poteſt eis arctare privilegium quod de Jure habent, alioquin incurret in cenſuras Bullæ Cœnæ. Hinc cum multis Doctoribus ego *in part.*1.*tr.*2.*reſ.*68.& 69. quibus nunc addo Beltranum de Guevara *in propugnaculo immun. Eccl.* §.3.*aſſer.* 1.*n.*11. docui ſtatutum prohibens adduci vinum ad vendendum extra civitatem, vel ne in civitatem ad vendendum introducatur, non comprendere Clericos, quia ubique ipſi poſſunt de jure res ſuas vendere. Adde quod prohibitio, ne vendatur niſi in taberna Baronis, ſeu in Zagato, non tendit ad utilitatem publicam, & æquè concernentem Clericos ac laicos, ergo Clericos non poteſt comprendere. Imo dicendum eſt ex Maſtrillo *de magiſtr.lib.*4 *cap.*18.*num.*55. & amiciſſimo Novario *de gravam. vaſall. tom.* 1. *gravam.* 74. Barones gravare vaſſalos, ſi faciunt penes unam tabernam vendere vinum, oleum, carnem, &c. niſi tamen ex conſuetudine acquiſiviſſent tale jus quare, ut optimè obſervat Novarius *numer.*3. in principio hujuſmodi prohibitionum intenti ſtare debent vaſſalli, nec ſufferre illas, ſed contradicere, & facere actus contrarios ut ſe in poſſeſſione libertatis manuteneant, & Barones excludant, quia alias ſibi præjudicant, dant jus ad favorem Baronum ex eorum acquieſcentia, unde ego olim reſpondi non potuiſſe quendam Baronem introducere in quadam terra de novo à ſe ædificata tabernam dictam Zagato, vaſſalis reclamantibus.

Sup. hoc infra in Ref. 213 §. Unde ea hic inferuntur à fortiori.

Quæ hic eſt Ref. concernens, & in alia Ref. & § ejus prima not.

Quæ hic ſunt infra Ref. 212 & 213. & 1 Ref. ... & ſeq.

2. Nec deſinam hic adnotare non deeſſe Doctores abſolutè aſſerentes ſupradictos dominos, ſeu univerſitates, qui hoc faciunt in ſuis terris, incurrere in cenſuras Canonis quinti Bullæ Cœnæ, quia hæc eſt ſpecies cujuſdam vectigalis. Et ideò Gambarupti *de caſ. cap.*5. *in Bull. Cœn. nu.*7. ſic ait: Nec communitates, ſive univerſitates civitatum, & locorum, quæ prohibent vendi panem, ſal, & hujuſmodi, niſi à propoſito illius Officii ab ipſis deputato, qui Præpoſitus ſolvit tale quid conventum ipſis communitatibus, hæ communitates, inquam, non effugiunt hanc excommunicationem, quod intellige de communitatibus non habentibus jus, ſeu privilegium ſic faciendi. Ita ille cui adde Coriolanum *in explicat. Bullæ Cœn. excomm.*5. Graffium *in deciſ. tom.*1.*lib.*4 *cap.*8 *num* 79. Durdum *in Bull Cœnæ, lib.* 12.*can.*5 *q.*2 *concl.*3 *num.*6. ex Butrio *in cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignif. num.*15. licèt contrarium docuerit Filliucius *tom.*1.*tract.*16.*cap.*5. *num.* 110. ubi ſic ait: Imponentes domos panis, vini, carnis, aliarumque rerum venalium, hoc eſt domini terrarum, vel communitates conſtituentes determinatas domus & loca, in quibus ſolis ea vendantur, unde venditores ejuſmodi multum lucrentur, non videntur comprehendi ſub hac cenſura; quia ejuſmodi impoſitio non revocatur ad impoſitionem gabellarum, ſed potius monopolii. Sic Filliucius. Sed quicquid ſit de hoc, ex ſupradictis apparet dictas tabernas, ſeu Zagata etiam in ordine ad laicos non benè olere, & de illis malè ſentire Doctores; quomodo igitur dici poteſt poſſe præjudicare Clericis.

RESOL. XCVI.

An Clerico vendenti vinum, frumentum, & c. ultra taxam à Principe impoſitam, poſſit juſtitia ſæcularis dicta victualia ei in pœnam tollere, ut à lege ſtatutum eſt?

Et an Clerici non teneantur ad pœnam, ad quam laici tenentur, ſi dicta victualia vendant ultra juſtum pretium, etiamſi Princeps expreſſerit ut ea pœna afficiantur etiam Clerici?

Et an dicti Clerici in prædictis caſibus poſſint puniri ab Epiſcopis mitiori tamen pœna? Ex part.1. tract.2. Reſol.72. aliàs 71.

§.1. AFfirmativè reſpondet Bobadilla *in Polit. tom.*1.*lib.* 2.*c.*18.*n.*122. ubi ſic aſſerit: [Si el Clerigo vendieſſe el trigo, ò el pan conzido, ò el vino, fruta, ò otros mantenimientos, à mas de la taſſa, y por ello ſegun la ley, ò ordenanza lo tuvieſſe perdido, podrà la Juſticia ſeqſtrar ò marcelo, por aver caydo en comiſſo, y applicarlo conforme à la ley.] Ita ille.

Sup. hoc in Ref. ... & infra ... curſim in §. ...

2. Sed hæc opinio eſt prorſus eliminanda: nam verùm eſt, ut *ſuprà* diximus; quòd Clerici teneantur ſervare legem taxantem pretia rerum. Et ita docet Salonius *tom.*2.*in* 2.2. *queſt.*77.*art.*1.*contr.*10. Molina *tom.*1.*tract.*1.*diſp.*31.*nu.*13. Sotus *de juſt.lib.*1.*q.*6 *art.*7. Navar. *de Man. cap.*23.*num.*887. & alii. Sed ad id non tenentur ex vi coactiva, ſed directiva: non tenentur ex vi legis, quatenus civilis eſt; nam non habet jus in Clericos; ſed, quia ex vi juris naturalis tenentur vendere res ſuas, juſto pretio. Sed, juſtum pretium eſt illud, quod taxatur à lege. Ergo, &c.

Sup. in Ref. quæ hic eſt ſupra 90 & in aliis multis ejus prima, ſecunda & tertia annotat.

3. Ex his ſequitur contra Bobadillam, Clericos non teneri ad pœnam, ad quam laici tenentur ſi dicta victualia venderent ultra juſtum pretium. Sed audiamus Azorium *p.* 1.*lib.*5.*cap* 13.*q.*4. de hac re differentem: [Clericus (ait) ſuum vinum vel frumentum cogitur jure naturali, non civili Principis lege tantidem vendere, laicus verò eodem pretio vendere, non ſolùm naturali, ſed etiam civili jure compellitur. Et hinc eſt, ut ſi Principis lege pœna ſit ſtatuta in eos, qui pluris venderent, ejus pœnæ laicus ſit reus, non Clericus. Quod ſi Princeps eſpreſſerit, ut ea pœna afficiantur etiam Clerici, qui pluris vendiderint, nihil valet ex ea parte lex, quia pœnam ſtatuit in eos, à quibus eam exigere, & ſumere non poteſt.] Ita Azorius.

Sup. hoc infra in Ref. ſeq. & in aliis ejus prima not.

4. Idem docet Peſantius *tract. de immunit. diſput.*4.*in fin.* Nec ego intelligere poſſum diſtinctionem Bobadillæ, inter res, quæ pluris venduntur, & ex ordinatione legis cadunt in commiſſum, & alias pœnas a lege impoſitas: nam illa prior eſt etiam pœna à lege conſtituta, ad quam Clericus non tenetur; nec Judex laicus ex carentia juriſdictionis poteſt illam exigere: ergo dicendum, quod in tali caſu Clerici ſunt exempti, & liberi ab incurſione dictarum pœnarum legis, quam Princeps promulgavit; verùm poſſunt puniri ab Epiſcopis, mitiori tamen pœna, ut *ſuprà in alia Reſolutionis* notavimus.

Sup. in Ref. quæ hic eſt etiam ſupra ... in ejus §. ult. & in aliis ejus notat.

RESOL. XCVII.

An judex, laicus poſſit exigere pœnas impoſitas à lege, ſi Clerici illam tranſgrediantur & res venditæ cecidiſſent in commiſſum?

Et notatur Clericos pro damno, & noxa data à ſuis animalibus non poſſe conveniri coram judice ſæculari, neque teneri ad pœnas impoſitas.

Et advertitur ædilem non poſſe Clericum compellere, ut domum ruinoſam deſtruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, ubi ipſi degunt, pœnas pecuniarias extorquere. Ex part.4.tract.2.Reſ.8.

§.1. AFfirmativam ſententiam docent aliqui juniores Juriſconſulti, ut alibi notavimus; quibus iterum addo Pereiram *de manu Regia part.*2.*cap.*39 *num.*15. quando pœna impoſita à lege, exigenda eſt de plano, quaſi in commiſſum ceciderit: unde ait ille. Si Clericus frumentum, vel oleum publicè expoſuit venditioni, excedens taxam præfinitam ab Ædilibus, ſi frumentum amiſſionem incurrit, ex ſtatuto capi poteſt, quaſi in commiſſum cecidiſſet, & hanc ſententiam [quod vehementer doleo] tenet etiam Caſtrus Palaus *in opere morali to.*1. *tr.*4. *diſp* 1.*punct* 14.§.6.*n.* 9. ubi ita aſſerit. Si pœna exigenda eſt de plano abſque alia controverſia judiciali, qualiter ſolent judices exigere ob ſolam declarationem nuntiorum, qui ſignati ſunt ad has pœnas; ſeu contributiones exigendas, tunc licitè videtur poſſe ſæculares judices illam ab Eccleſiaſticis exigere; quod ſi ſolvere noluerint, poterunt ii ab illis aliqua in pignus accipere ſolutioni præſtandæ, quia hæc non tamen in pœnam violatæ legis accipiuntur, quàm in reparationem damni dati, ſeu in contributionem debitam. Ita Palaus. Sed magis amplè. & minus benè loquitur in hac re Samuel Lublinus *in ſummula caſuum conſcient. ver. Bulla Cœn. caſ.*17. ubi ſic ait. Conſtituit Rex cum Senatoribus in ſuis Comitiis juſtum pretium frumenti, ſimul obligans ad pœnam ſubditos, ſi majori pretio præſumerent vendere, interim clericus contra hanc pragmaticam carius vendit, cujus bona judex, vel magiſtratus ex officio ſequeſtrat, numquid talis cenſuram incurret? Dicendum quòd leges taxantes pretium rebus, non ſolum obligant ſæculares, verùm etiam Clericos, quoties illas vendiderint, proindè licèt Clerici non ſint ſubjecti legibus civilibus, ſubduntur tamen legi naturali & divinæ: quæ præcipit ne res alio pretio, quàm juſto vendantur, ergo præfatus judex frumentum Clerici ſequeſtrans non incurrit cenſuram. Oppones, igitur per te Clerici tranſgreſſores legum civilium ſunt puniendi? Reſpondeo in perſonis nequaquam puniendi, ſed ſolùm in rebus & bonis temporalibus. Hæc Lublinus. Sed hæc omnia ſunt directè contra immunitatem Eccleſiaſticam, & contra opinionem

Alibi in Reſol. præterita ſignanter in §. ... & ſeq. & infra in Ref. ... curſim in §. Sed.

Lu-

Lubilini, Theologo quidem indignam, oppono Theologorum omnium communem opinionem, & pro nunc contra illum ſatis ſit adducere ex eadem illuſtri Dominicana familia Antonium Sanſam *in Bull. Cœn. cap.20. diſp.95. num.4.* ubi probat, quòd ſicut judex laicus non poteſt in realibus Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal trahere; ita neque etiam ſequeſtrare: nam ſi perſona Eccleſiaſtica eſt exempta; ergo & res ejus. Vide me ipſum *in part.1. tract.2. reſ.*41. Ad ſententiam verò Caſtri Palai, quæ etiam eſt contra communem Theologorum, oppono ex eadem Societate Jeſu P.Suarez *de legib. lib.3. cap.34. num.*17. ubi tenet, quòd major coactio efficitur, quando abſque alia controverſia judiciali exigitur pœna impoſita à lege, ut eſt in caſu quem docet Palaus & Pereira, à quibus peto: Res illæ, quas malè vendunt Clerici, quo jure cadunt in commiſſum? certè non ex alio capite, quàm ex lege prohibente; ergo etiam hæc eſt pœna, ad quam Clericos indubitatum eſt non teneri, ergo, &c. Vide etiam me ipſum *ubi ſuprà reſolut.* 15. 71. & 76.

Quæ hic eſt infra Reſ.168. §. Unde & in aliis multis ejus primæ no.

2. Nota etiam hic obiter contra Pereiram *loc. cit. n.8.9. &* 11. Clericos pro damno & noxa data à ſuis animalibus non poſſe conveniri coram judice ſæculari, neque teneri ad pœnas impoſitas, ut patet ex dictis.

Quæ hic ſunt Reſ. 102.95 & 98

3. Nota etiam ſecundò contra Pereiram *ubi ſuprà nu.*17. ædilem non poſſe Clericum compellere, ut domum ruinoſam deſtruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis ubi ipſi degunt, pœnas pecuniarias extorquere, num hæc compulſio facienda eſt per judicem Eccleſiaſticum, ut nos *locis citatis* ſatis firmavimus, & docet Molina *de juſtit. tract.2. diſp.672. n.5.* nunquam enim laici habent juriſdictionem ad cogendos Clericos, ut in caſu ſimili notat Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. cap.16. num.6.* & ita noviſſimè hanc ſententiam docet Thomas Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib.2. cap.4. dub.56. n.9. &*.11. ubi in dictis & ſimilibus caſibus putat Clericos per judicem Eccleſiaſticum debere cogi.

Sup. hoc in Reſ. 101 & 103. & in aliis §. earum not. Sup. hoc infra in Reſ. 134. §. paulo poſt initium, & lege aliam Reſol. ejus primam not. & etiam ſecundam.

RESOL. XCVIII.

An Clericus, qui falſa menſura triticum, & vinum, vel oleum vendidit, poſſit puniri à judice ſæculari? Ex part. 1. tr. 2. Reſ.77. aliàs 76.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 101. §. 1. in fine, & ſeqq.

§. 1. Affirmativè reſpondet Chaſſaneus *conſuet. Burgund. rubr.1. §.5. n.90.* Petrus Cenedo *in collect. jur. can. p.1. collect.37. num.*18. & Ludovicus Mexia *in prag. taxa panis, concl.5. n.29.* cum aliis Juriſconſultis.

2. Sed ex dictis contrarium prorſus aſſerendum eſt: nam, ut firmat Auguſtinus Vigianius *tract. de immun. Eccleſ. diſp.2. concluſ.5.* Vaſquez *in p.2. tom.2. diſp.167. cap.4. numer.29. &* 30. Salas *de legibus, diſp.14. ſect.9. num.*106. Barboſa *in collect. tom.1. lib.3. decret. tit.17. cap. ut menſuræ de empt. & vendit. nu.3.* qui citat Martham, & alii Theologi communiter; Clerici legum civilium violatores, minimè puniri poſſunt à politico Magiſtratu. Et licèt, ut *ſuperius* diximus, teneantur obedire legibus civilibus in his rebus, quæ ſpectant ad regimen civitatis, & ſacris Canonibus ac clericali officio nõ repugnant: tamen ad hoc tenentur, non directè, ſed indirectè; non vi legis, ſed vi rationis, & ideò non poſſunt à Judice ſæculari, ſi illas tranſgrediuntur, aliquo pacto puniri, ſed ad Judicem Eccleſiaſticum recurrendum eſt. Vide etiam Filliucium *tom. 2. tract. 35. cap. 9. numer.* 94. & Bartholomeum à S. Fauſto *in ſpecul. Confeſſ. diſp.6. qu.44. num.3.*

Superius in Reſ. quæ hic eſt ſupra poſt & in omnibus aliis ejus primæ, ſecundæ & tertiæ annotationis.

RESOL. XCIX.

An Clerici, ſi fraudem efficiant quoad pondera, & menſuras, vel quoad pretium rerum venalium poſſint puniri in mulctis pecuniariis impoſitis à lege per judicem laicum;

Et an Principes laici authoritate propria non poſſint ſtatuere, ne ad beneficia advenæ aſſumantur; nec poſſint præcipere ut poſſeſſio benefici non apprehendatur ſine eorum licentia, & conſenſu, aut Gubernatoris, vel Præſidis? Ex part.5. tract.1. Reſol.6.

Sup. hoc in Reſ. præteritis & inf. in Reſ. 101. §. 3. in fine & ſeq.

§. 1. Affirmativam ſententiam contra me docet Cutellius *ad leg. Jacobi, cap.58. not.71. in fi. & cap.6. not. 75. num.3. & ad leg. Feder. capit.116. 105. num.3.* Quia ait ille, nullus forus, nullave exemptio in his, quæ communi bono conſtituta ſunt ad ſocietatem humanam incolumen ſervandam, proficere debet, prout eſt cura ne cibaria falſis menſuris, vel corrupta ſubſtantia venundentur, convenit enim ei, qui in univerſum his ſervandis incumbit, exemptos quoque ad id compellat. Ita ille, ergo per Cutellium, Clerici tenentur ſervare leges tendentes ad bonum publicum, etiam vi coactiva, ideò ut ipſe loquitur, exempti dictas leges non ſervantes per judicem laicum, mulctis pecuniariis compelli poſſunt illas ſervare. Sed hæc doctrina eſt contra communem Canoniſtarum & Theologorum ſententiam, ut ſanè probavi ex multis *in 1. par. tract.2. reſ.8. & par. 4. tr.1. reſ.52.* quibus addo Bellettum *in diſquiſ. Cler. par.2. §. 50. n.7.* & me citato Squillantem *de privil. Cler. cap.7. num. 94. & cap.8. num.39.* & Baldellum *tom.1. lib.1. diſput.37. nu. 16.* Malderum *in 2. par. quæſt.96. art.5.* Fagnagnum *de cenſ. Pauli V. part.3. fol. mihi 72.* Vigianum *de immunit. Eccleſ. diſput.2. concluſ.5.* Maynardum *de Privileg. Eccleſ. cap.7. §. 6.* Sed audiamus Monteſinum inſignem Theologum Illuſtriſſimæ Academiæ Complutenſis, ſic aſſerentem *in p.2. D.Thom. diſput.13. quæſt.14. difficult.3. num.*200. & 201. Manet difficultas, an ſubiiciantur Clerici legibus ſæcularibus quæ ſpectant ad politicum regimen, quibus nulla injuria irrogatur dignitati Clericorum? ut quibus taxantur pretia rerum venialium, aut quibus præcipitur uſus ſericus, &c. Dico primò, Clerici ſubjiciuntur hujuſmodi legibus ſæcularibus. Dico ſecundò, non tamen ſubjiciuntur Clerici hujuſmodi legibus, quantum ad vim coactivam. Sed poteſt hoc benè & malè intelligi. Nam ſi intelligatur ita, quòd Clerici tranſgreſſores iſtarum legum omninò ſint impunes, falſum eſt, & abſurdum: ſi autem intelligatur ita, quòd non debeant puniri per judices ſæculares, verum eſt intentum in propoſito: non enim decet, quòd Clericus, aut Epiſcopus ſubjiciatur judici ſæculari; atque adeò ſi Clerici, aut Epiſcopi ſint tranſgreſſores iſtarum legum, puniri debent, & licèt puniri poſſint pœna taxata per ipſam legem, tamen executio pœnæ non debet fieri per judicem ſæcularem, ſed Eccleſiaſticum. Ita Monteſinus. Sed ego puto (licèt hæc diſſenſio non faciat pro opinione Cutellii) contra Monteſinum, Clericos non incurrere pœnas lege civili ſtatutas: & ita docet Vaſq. *in 2. part. tom.2. diſp.167. cap.4. num.29.* ubi ſic aſſerit: Eccleſiaſtici verè non ſunt ſubditi Principibus, cùm ab eis puniri minimè poſſint, ergo id, quod lege Principum præcipitur, non ratione obedientiæ & ſubjectionis; ſed, ut conſonent toti Reipublicæ, facere debent; alioqui ſi obedire deberent tamquam inferiores ſequeretur eos etiam incurrere pœnas lege ipſa ſtatutas. Impoſſibile enim videtur aliquem ſubditum eſſe alteri, & ei parere jure obedientiæ, nihilominus ab eo non poſſe propter tranſgreſſionem puniri. Etenim hac ratione diximus Principem debere ſuas leges ſervare, non jure obedientiæ, ut inferiores, ſed tantùm ut reliquo cum corpore rectè conveniat. Porrò Clericos non incurrere pœnas lege civili ſtatutas, Doctores ingenuè fatentur: ratio verò manifeſta eſt. Nam Clerici, & exemptæ perſonæ ſub Eccleſiæ juriſdictione, non autem ſub juriſdictione Principis ſæcularis conſtitutæ ſunt: ergo, &c. Ita Vaſques. Videat modò Cutellius utrùm ſua, an mea ſit amplectenda ſententia; & ſurduſnè ſit ad ea, quæ docet Surdus *conſil.301. n.31.* & Doctores citati, qui multas rationes pro hac opinione adducunt, quibus hanc adde, nam pœna licèt pecuniaria, tamen ex delicto oritur, ut patet, *l.1. ff. ſi quadrup.* ibi, Noxia autem eſt ipſum delictum, *& ex §.1. Inſtitut. de noxal. & ex l. Quintus, & ſeq. ff. ad leg. Aquil. & ex cap. ſi læſerit, de injur.* ergo ſi admittenda eſſet doctrina adverſariorum, ſequeretur quòd Clericus poſſet in ſæculari judicio conveniri civiliter ex perſonali actione, quæ deſcendat ex delicto, quod dicere eſt abſurdum. Et ideò meritò noviſſimè docet Baldellus *in Theol. moral. lib.5. diſput.39. num.15.* quòd ſi poſſint laici punire Clericos pœna pecuniaria, verè Clerici eſſent ſub poteſtate laicorum, & conſequenter poſſent puniri pœna corporali. Vide etiam Merollam *tom.2. cap.3. difficult* 2. *numer.*608. Igitur ex his etiam apparet, non poſſe * judices laicos ſumere à Clericis res venales quæ contra legem ab ipſis venduntur, vel extrahuntur à civitate ſub colore, quòd dictæ res eo ipſo cadant in commiſſum, & ideò non benè Cutellius *ad l. Martini cap. 41. not.42. num.4.* dixit, quòd ubi pro apportandis rebus aliquid deperditur, exempti etiam Clericalis ordinis teneantur, quod ſi tenuerint, cogi in bonis à laico judice poſſunt nam hæc omnia habent rationem pœnæ, ut manifeſtè patet: ergo laici non poſſunt in Clericos illam pœnam infligere: & quæro à Cutellio, qua ratione res illæ cadant in commiſſum? certè non ex alio, capite, niſi à lege prohibente ergo ad id non tenentur Clerici, quia non tenentur, nec ſunt obnoxii pœnis à lege laicali impoſitis; recognoſce me ipſum *in part.1. tract.2. reſolut.71.* Nec his omnibus obſtat, *cap. ex literis de vita & honeſtate Clericorum*, quod adducit Cutellius in ſui favorem, nam ibi ſumus Pontifex, ut legenti patet, & aſſerunt omnes expoſitores, loquitur de Clerico negotiatore, qui ſubiacet judici laico, ut ab eo puniri poſſit in rebus negotiationis: non eſt ergo caſus ille ex-

Sup. hoc infra in Reſ. 90 § Dico & in aliis ejus notis. Quæ hic ſunt ſupra Reſ. 95 & 91. & in Reſ. 97. & in aliis ejus primæ not.

* Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infra in Reſ. 114. §. Secundo infertur, & in aliis earum annotationũ.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 96. & in aliis ejus primæ annot.

extendendus ad alios caſus, in quibus Clerici poteſtati ſæculari minimè ſubjiciuntur.

2. Et hæc dicta ſufficiant defenſionis cauſa circa objectiones, quas contra me edidit noviſſimè Marius Cutellius *in ſuo Codice legum Sicularum*, nam ea, quæ aſſerit *in fine dicti libri cap.67. not.70. num.9.* non indigent reſponſione. Ego enim fateor convenire, ut beneficia exteris minimè conferautur, & hoc ſatis probavi *in 1.par. tract.3. de Parlamento reſ.6.* Sed ex hoc non ſequitur, quòd Principes laici authoritate propria poſſint ſtatuere, ne ad beneficia advenæ aſſumantur, & hoc nego in illa reſolutione à Cutellio citata, & negat noviſſimè Caſtrus Palaus *tom 2. tract.12. diſp. un. punct.8. num.9.* quia nemini à ſummo Pontifice, vel ab illo authoritatem habenti, datum eſt de rebus ſpiritualibus diſponere. Sed materia beneficiorum ſpiritualis eſt: ergo, &c. Deinde jus præſentandi ad beneficia nullus laicus habere poteſt, niſi ei fuerit à Pontifice conceſſum; ergo multò minus habere poterit jus excludendi à Pontifice præſentatos, niſi à Pontifice hæc excluſio concedatur; & ideò ex Felino docet noviſſimè Baldellus *tom.1. lib.5. diſp.36. n.14.* quòd Principes non poſſunt præcipere, ut poſſeſſio beneficii non apprehendatur ſine eorum licentia, & conſenſu, aut Gubernatoris, vel Præſidis.

Quæ nunc invenietur in 10. p. tr.6. Reſ.17. §. 1. Sed ſignanter ſuper hoc infra in Reſ. 304.

Sup. hoc infra in Reſ. 103 & in alio §. ejus primo annot.

RESOL. C.

An judex laicus, ſive ejus miniſter inveniens Eccleſiaſticos exportantes pecuniam, frumentum, & equos, &c. à Regno contra legem, poſſit talia auferre ſine fractione libertatis Eccleſiaſticæ, & timore excommunicationis?

Et obſervatur Clericos etiam à judicibus Eccleſiaſticis non eſſe puniendos pœna legibus civilibus conſtituta, etiamſi cum eorum ſtatu non pugnet? Ex p.1.tr.2. Reſ.16. aliàs 15.

§. 1. POſſe in tali caſu laicos miniſtros illas res auferre docet Joan. de Hevia *in Curia Philippica, par.3.§. 3. num.11.* Bobadilla *in Polit. tom.1. lib.2. cap.18. num. 117.* ubi ſic ait: (Si algunos Prelados, ò Clerigos ſacaſſen deſtos Reynos moneda, podran los corregidores tomarſela, y por la miſma razon otras qualeſquier coſas vedadas, aſſi por leyes como por ordenanzas como ſeria tambien el pan, ò vino, ò otras vittuallas, que ſacan fuera de la juriſdicion, que ſe pierden ipſo facto, y caen en commiſſo, bien aſſi como à los Clerigos ſe les toman, y quitan las armas por la paz, y quietitud comun, aſſi tambien eſtas coſas que ſon vedadas por el bien univerſal de Clericos, y legos.) Ita Bobadill. Sed contra illum merito inſurgit noſter Megal. *in 3. part. lib.3. cap.11. num.36.* Et ratio eſt: quia Clerici non poſſunt comprehendi ſub tali ſtatuto, & ordinatione, ut communiter docent DD. & præſertim Alter. *de cenſur. tom. 1. diſp.16. lib.5. in fin.* Bartholom. à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ. diſput.33. qu.20.* Valer. *in differentiis utriuſque fori, verſ. Clericus, differ.3. num.4.* & Azor. *par.3. lib.5. cap.19. qu.13.* Nec valet dicere cum Bobadill. hoc ſtatutum reſpicere bonum commune, tam laicorum, quàm Clericorum: nam reſpondetur cum Azorio, quòd licèt reſpiciat bonum commune; non tamen ex æquo reſpicit Clericos, & laicos: ideò exempti ſunt Clerici; nec ſub tali ſtatuto poſſunt comprehendi. Ad caſum verò ſimilem, quem adducit de ſpoliatione armorum, reſpondeo, illam ſententiam communiter non eſſe receptam. Adde, quòd eſt diſpar ratio inter utrumque caſum: nam in caſu armorum probabiliter timetur damnum tertii, & perturbatio Reipublicæ, & ita per modum defenſionis, & non punitionis à judice laico auferuntur: in hoc verò caſu non timetur damnum innocentis; ſed ſolùm ſequitur bonum commune, ad quod, ut dictum eſt, Clerici non tenentur, Ergo, &c.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. ult. & infra in Reſ. 117 § Unde in fin. & in Reſ. 314 § Secundo in crit. & in 11. p. in Reſ. 90. §. 1. inter medium, & finem, § verſ. Igitur ex ait.

2. Deinde, ut *ſuprà* obſervatum eſt ex Vaſquez *in p.2. to. 2. diſput.167. cap.4.* & Salas *de legib. diſp.14. ſecti.10. num.112.* clericos, etiam à Judicibus Eccleſiaſticis non eſſe puniendos pœna legibus civilibus conſtituta, etiamſi cum eorum ſtatu non pugnet; nam lex civilis pœnam ordinariam aſſignans, non potuit clericos ad eam obligare, non enim habent laici poteſtatem, ſaltem coercitivam, & punitivam, in ordine ad Clericos: & licèt Clerici teneantur vi directiva obedire ſtatutis Principum juſtis, & in bonum commune ordinatis; non tamen poſſunt puniri ex tranſgreſſione à Judice laico, neque ad pœnam ullam ex vi talium ſtatutorum tenentur. Ergo, &c.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt ſupra 90 § ult. & in Reſ. 91 § 2 & in Reſ. 94. § Suppono, & in Reſ. 96 recitantur in fine. & infra in Reſ. 117. § ult.

RESOL. CI.

An Clerici tranſgreſſores legum poſſint puniri à judice laico pœna pecuniaria à lege conſtituta?

Et an ſi Miniſter laicus auferret annonam, quam Clericus contra legem latam aſportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Eccleſiaſticam? Ex p.3. tr.1. Reſ.41.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docent aliqui Juriſconſulti, ut Rebuff. *tom.2. conſtit. Gall. tit. de mercat. min. vend. in rubr. gloſſ.13. num.1.* & alii, quos citat, & ſequitur Camillus Portel. *in ſum. deciſ. tit.43. de foro compet. num.34. & 35.* quibus ego addo Villadiegum *in inſtit. Polit. cap.5. §.20. num.66.* ubi ſic aſſerit, agens de judice ſæculari, (Puede quittar à los Clerigos las armas defenſivas aunque ſean las permetidas à los legos, ſin que pueda el Juez Eccleſiaſtico apremiar al ſeglar que las buelua, y reſtituya y concurriendo con el traer armas alguna culpa, puede ſer preſo para remitirle à ſu Juez, y aun condemnarle en las penas pecuniarias, quæ diſponem las leyes, & *in num.86.* ſic ait, Y lo miſmo ſi le hallare cazando ò peſcando en lugar. ò tiempo vedado, quitandoles lo perros, y armandyos, y las armas y condenarlos en las penas de la ley: y los perdigones que hallare en ſus caſas quetarſelos, averigando primero que los tengan para cacar, porque puede ſer que los tenga para recreacion del canto. Et tandem *in n.90.* ita ait: Y ſi uſaſſa de peſo, ò medidas falſas en el trigo, ò mercaderias que vendieſſe, puede ſer caſtigado por el Juez ſeglar en las penas pecuniarias.)

Sup. ſeq. uſq. verſ. Y ſi uſaſſe hujus §. infra in Reſ. 136. per totam, & pro parte in Reſ. 117. 118. & 139.

Sup. hoc in Reſ. ult. not. ſeq. & in alio ejus not. primo.

2. Sed hæc omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, ut tenent DD. quos citavi *in tract.2. par.1. reſ.70. 71. & 76.* quibus nunc addo Taunerum *in p.2. D.Thomæ, diſp.3. q. 6. dub.2. n.26.* Malderum etiam *in p.2. D.Thomæ, quæ.96. art.5. §. de Eccleſiaſticis*, Becanum *in ſumma Theol. tom.1. tr.3. c.6. q.11. n.2.* & ratio eſt clara, quia infligere pœnam impoſitam à lege etiamſi ſit pecuniaria, eſt actus juriſdictionis; ſed laicus nullo pacto poteſt exercere juriſdictionem in Clericos. Ergo, &c.

Quæ hic ſunt ſupra Reſ. 90. 96. & 98. & in illis earum primarum annotationum.

3. Hinc infertur contra Naldum *in ſumma ver. Clericus n. 23.* Menochium *tom.8. conſ.800. num.56.* Salzedum *in addit. ad pract. crim. Diaz. cap.66. §. quamvis ab hac*, & alios; quòd ſi miniſter laicus auferret annonam, quam Clericus contra legem latam aſportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem, & frangeret libertatem Eccleſiaſticam, talis enim actio habet rationem pœnæ, & re vera pœna eſt, quam laicus in Clericum exemptum exercere minimè poteſt. Ergo, &c. vide me ipſum *in reſ.15. tract.2. p.1. de imm. Eccleſ.*

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in e. illis ejus primo not.

RESOL. CII.

An judex laicus poſſit procedere contra animalia, & pecora Clericorum, & Religioſorum, quæ in alienis paſcuis reperta fuerunt? Ex part.1. tr.2. Reſ.81. aliàs 80.

§. 1. HAnc quæſtionem tractant, inter multos Gutt. *Pract. qq. lib.1. q.4. nu.2.* & Ceval. *in tr. de cognit. per viam viol. p.2. q.11. n.44.* & diſtinguunt; nam aut Judex ſæcularis procedit contra perſonam Clericorum, & Religioſorum, pro executione pœnæ ſtatuti, & ordinationi, vel contra ipſa pecora, quæ fuerunt reperta, in paſcuis alienis, & prohibitis. In primo caſu non poteſt: ſecus autem in ſecundo, quando ſcilicet, procedit contra pecora. Et ita fuiſſe deciſum in Regali Cancellaria Pinciana, & eſſe de ſtylo Curiarum ſæcularium, teſtantur. Idem etiam docet Hevia *in Cur. Philipp. p.3. §.17. n.13.*

Sup. hoc & Reſ. ſeqq. & ſup. in Reſ. 97. curſim in §. Nota & infra in Reſ. 270. § ult.

2. Sed ego circa præſentem diſtinctionem ſemper magnam habui difficultatem, & noviſſimè illam improbat Barboſa *in collect. tom.1. lib.1. tit.2. cap.10. nu.6.* ubi ſic ait: (Statuta laicorum, penarum condemnationem, & exactionem imponentia adverſus eos, quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel in paſtibus vetitis fuerunt inventa non ligant Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas: quia indiſtinctè ſæcularibus prohibetur, Clericos diſtringere, aut condemnare, *c.2. de for. comp.* tum, quia cauſa, quamvis ſua natura merè temporalis ſit ratione perſonæ Clerici, contra quem movetur, manet Eccleſiaſtica, quidquid contrarium reſoluant aliqui. Idque ſuadere conantur ex eo: quia quando onus impoſitum eſt rei poteſt ſæcularis jubere, ut executio fiat, in re, quæ in ſuo territorio, & juriſdictione eſt, non habito reſpectu, an perſona, cujus res eſt pertineat ad ſuum forum, vel juriſdictionem. Confirmatur hæc ratio: quia hoc pacto perſona Clerici non condemnatur à Judice

ſæcu-

ſæculari, nec ejus ſtatuto ligatur: quia in perſonam Clerici nulla dirigitur executio; ſed onus reale rei impoſitum à Clerico exigitur, ſicut aliud quodcumque tributum reale. Sed ratio hæc non evincit, omninò oporteat ſententiam ferri, & condemnationem pœnarum fieri in perſonam: quia animalia minimè ſunt capacia, quòd conveniantur, vel condemnentur, *arg. cap. 2.* ubi rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit, *hoc tit. c. mulier. verſ. quæritur 15. q. 5.* ibi: *Nec ullo modo capax legis ſit*, Bonus text. *in l. 1. poſt princ. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur*: ergo fundamentum prædictum contrariæ opinionis ſecundùm juris rigorem, ſtare non poteſt.) Ita Barboſa, licèt ut *ſuprà* diximus contrariam ſententiam multi doceant.

R E S O L. CIII.

An ſi animalia Clericorum inferant damnum, poſſint per judicem ſæcularem capi, & damnum factum exigi? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 72.

§. 1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 39. num. 8. 9. & 11.* ubi in tali caſu docet contra Clericorum animalia plenam fidem facere miniſtros ſæculares, quibus illud officium incumbit, & mordicus hanc ſententiam tuentur ut plurimum Juriſconſulti.

2 Sed ego *in 1. part. tract. 2. reſol. 80.* multum de hac ſententia dubitavi, & nunc illam abſolutè reprobo cum Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 3. cap. unic. dub. 31. numer. 2.* ubi mordicus docet negativam ſententiam, quia judex ſæcularis non poteſt procedere neque contra perſonam Clerici, neque contra res Clerici, quia bona acceſſoria ſunt perſonæ, & pro hac ſententia citat Gregorium Lopez *part. 7. tit. 16. leg. 24. verb. el ganado*: ubi dicit Clericos per ſuum judicem Eccleſiaſticum damnandos eſſe, quando eorum animalia damnificant; & Caſtillo *in leg. 70. Tauri, numer. 18.* dicit, quod Clerici in his caſibus ſi contraveniant puniuntur pœnis ſtatutis per judicem Eccleſiaſticum, & ideò ab hac ſententia non puto recedendum.

(Quæ hic eſt R. antecedens, & ſup. in Reſ. 97. curſim §. pen. & latè ſu. Reſ. 170. § ult.)

R E S O L. CIV.

An Notarius effectus Clericus ſit puniendus à judice laico pro falſitate, quando erat laicus?
Sed difficultas eſt, quid faciendum, ſi talis Clericus conficeret acta, & inſtrumenta? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 84.

§. 1 Negativè reſpondeo cum Maſtril. *in dec. 156.* quem citat, & ſequitur Guazzinus *de defenſ. reorum tom. 2. defenſ. 20. cap. 9. num. 1.* & Carolus de Graſſis *de effect. lib. Cleric. effect. 8. num. 15.* ubi firmat fuiſſe deciſum. Notarium effectum Clericum non poſſe cognoſci à judice laico pro falſitate commiſſa tempore, quo erat laicus; ſed difficultas eſt, quid faciendum, ſi talis Clericus conficeret acta, & inſtrumenta? Maſtrillus *loc. cit.* reſpondet ei trinam monitionem faciendam eſſe ut abſtineat, verùm de hoc, & meritò, dubitat Jo: Dominicus Taſſone *in pragm. de antifato verb. 9. obſer. 3. n. 12.* quia Clerici ſunt penitus exempti à juriſdictione laicali, ideò in tali caſu contra Maſtrillum dicendum eſſe puto, quòd judex laicus requirere debet Epiſcopum, ut eum à tali exercitio prohibeat.

R E S O L. CV.

An inſtrumentum incuſari poſſit coram judice laico contra debitorem, qui poſt obligationem Clericus effectus eſt? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 23.

§. 1. In tali caſu reſpondet Franchus *deciſ. 656.* procedendum eſſe contra Clericum quoad bona, ſecus autem quoad perſonam. Ratio eſt, quia judex ſæcularis eſt competens in actione reali inter laicum actorem, & Clericum conventum, & ita etiam tenet Fabius de Anna, *lib. 2. conſ. 140. n. 2.* qui citat Soccinum, Surdum, & alios.

2 Verùm contrariam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto. Dico igitur, quòd ſi Clericus ſe obligaſſet per publicum inſtrumentum guarentigiatum tempore quo erat laicus, ſi poſteà efficiatur Clericus, pro exequutione ipſius inſtrumenti non poteſt conveniri coram judice laico, ſed conveniendus eſt coram Eccleſiaſtico, & ita ex multis docet Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus, effect. 1. n. 1251.* Genuenſis *in praxi c. 16. nu. 2.* quibus adde noviſſimè Antonium de Marinis *reſolut. quotidianar. cap. 189. nu. 8.* ubi teſtatur ita fuiſſe deciſum in ſacro Conſilio Neapolitano anno 1625. & ſubdit hæc verba. Hæc deciſio quamvis contra clientem, mihi, melius demum re conſiderata, admodum placuit, tamquam favens Eccleſiæ libertati, jurique magis conſona, & tuta, ita ut amplius ab ea non recederem; & licèt Doctores *ſuprà* per me relati oppoſitum firmaverint, nulla eis hac in re adhibenda fides, cùm eorum opinio nullo nitatur fundamento, ac proindè eam penitus abolendam eſſe arbitramur. Hæc ille.

R E S O L. CVI.

An ſi quis effectus Clericus poſtquam lis contra eum coram judice ſæculari mota eſt, poſſit apponere declinatoriam pro remiſſione ad judicem Eccleſiaſticum? Ex par. 4. tr. 1. Reſ. 38.

§. 1. Negativam ſententiam docet noſter D. Carolus de Graſſis *tract. de effect. Cleric. effect. 1. num. 1239.* ubi ſic ait: Quando quis efficitur Clericus poſt inceptam cauſam coram judice ſæculari, non impedit quin cauſa prius inchoata proſequatur coram eodem judice, & citat pro hac ſententia plures Doctores, quibus adde Surdum *dec. 110 n. 3.* Riccium *part. 4. deciſ. 218. nu. 3.* & Squillantem *de privileg. Cler. cap. 7. dub. 3. n. 59.* qui malè pro hac ſententia me citat. Verùm contrariam opinionem, ut nimirum Clericus effectus poſt litem contra ipſum in foro ſæculari motam ſtatim à judicis ſæcularis juriſdictione eximatur, tam in cauſa civili, quàm in criminali, firmavit Genuenſis *in praxi cap. 8. num. 5.* & noviſſimè hanc ſententiam docet etiam Antonius de Marinis *in quotidian. reſol. cap. 54. num. 8.* & rationem adducunt; nam ſi confugiens ad Eccleſiam poſt delictum animo magiſtratum ſæcularem fraudandi, Eccleſiaſtica gaudet Immunitate quamvis ſit laicus, & ad tempus in ea moretur, multò magis gaudere debet, qui perſonam ejus per Ordinum ſuſceptionem Deo conſecrat, ut illi perpetuò famuletur.

(Sup. hoc ſupra in R. 80. §. ult.)

2 Notandum eſt tamen, quòd ſi aliqui ſtare vellent in prima opinione, illam multis modis limitat Carolus de Graſſis *ubi ſuprà*, & Antonius de Marinis rectè aſſerit procedere, quouſque lis per ſententiam terminetur: ubi autem poſt ſententiæ prolationem de exequutione venit tractandum, illis concernentia ſunt ad Judicem Eccleſiaſticum remittenda, neque in hoc aliter ſentiendum eſt.

(Sup. contenta in hoc §. latè ſup. in R. 80. & in aliis ejus not.)

R E S O L. CVII.

An laicus relegatus per certum tempus, infra quod efficitur Clericus, & rumpit exilium ſit à judice laico pro dicta fractura cognoſcendus?
Et an ſiquis fuerit bannitus tempore, quo erat laicus, & banno durante efficitur Clericus, utique liberetur à juriſdictione laicali? Ex par. 4. tr. 1. Reſ. 38.

§. 1. Negativè reſpondeo, ſed hoc ad judicem Eccleſiaſticum ſpectat, quia agitur de novo delicto facto in ſtatu, quo delinquens effectus eſt exemptus, & ita tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Antonius de Marinis *reſ. quotidian. 189. nu. 2.* Riccius *part. 3. deciſ. 302.* & Squillante *de privil. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 107.* qui etiam addit, quòd ſi quis fuerit bannitus tempore quo erat laicus, & banno durante efficitur Clericus, quòd utique liberabitur à juriſdictione laicali. Vide Franchum *deciſ. 209. & 384.*

(Sup. hoc in R. ſeq. §. 2. curſim ante medium.)

R E S O L. CVIII.

An Clericus relegatus à judice Eccleſiaſtico, ſi durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, poſſit pro dicta fractura à judice Eccleſiaſtico puniri, & duplicari pœna?
Et quid è contra?
Idem dicendum eſt, ſi Clericus committat delictum tempore Clericatus, & poſt delictum ducat uxorem? Ex par. 1. tract. 2. Reſ. 119. aliàs 118.

§. 1. Hanc quæſtionem tangit breviter doctus Juriſconſultus Barboſa *in Remiſſ. ad ordinat. Regn. Luſitan. lib. 5. tit. 139. num. 153.* & negativam ſententiam tenuit Vincentius de Franchis *in dec. 395.*

2 Sed mihi ſententia affirmativa ſummoperè placet, in quam videtur inclinare Barboſa, & abſolutè tenet Epiſcopus Genuenſis *in praxi Archiepiſc. Neapol. cap. 8. n. 3.* qui teſtatur de obſervantia illius Curiæ, & adducit multos canones, & rationes: qui etiam *in nu. 2.* optimè etiam docuit, quòd Clericus, qui dum eſſet laicus, fuit relegatus à Judice laico, & pendente relegatione, aſſumpſit clericatum non poteſt puniri à Judice laico de fractura prædicta; ſed ab Eccleſiaſtico puniendus eſt. Idem dicendum erit, ſi Clericus com-

(Sup. hoc in R. præcedenti.)

committat delictum tempore clericatus, & poſt delictum ducat uxorem: nam adhuc erit puniendus à Judice Eccleſiaſtico. Hæc omnia Genuenſis, & poſt illum Madius *in tract. de ſacram. ordin. cap. 13. n. 44.*

R E S O L. CIX.

An judex laicus poſſit punire Clericos, qui ſine habitu, & tonſura immiſcent ſe in delictis graviſſimis?

Et notatur, quod ad privandum Clericum privilegio fori, ad hoc, ut dicatur ſe in enormitatibus immiſcere, requiruntur aliqua, quæ in calce hujus Reſolutionis explanantur. Ex par. 2. tract. 2. Reſ. 24. aliàs 23.

§. 1. AFfirmativè reſpondent aliqui Juriſconſulti: putant enim Clericum facinoroſum, qui dimiſſo habitu clericali immiſcet ſe enormitatibus, fori privilegium amittere, & conveniri, & puniri poſſe per Judicem ſæcularem. Ita inter multos docet Joan. de Hevia *in Curia Philippica p. 3. n. 30.* Ricc. *in praxi, to. 2. reſ. 172. n. 2.* Bobadilla *in polit. to. 1. lib. 2. c. 18. n. 95.* ubi ſic ait: (Si el Clerigo, dexado el habito, y tonſura clerical por un años, ò mas, cometieſſe delitos enormes, y crueles, como ſerian homicidos, hurtos ſacrilegos, adulterios, falſos teſtimonios, ò violencias publicas, y ſe mezclaſſe en otras torpedades deteſtables, y perſeveraſſe en ellas viviendo ſvelto, y diſſolutamenta; entonces el Clerigo, ora ſea en ordenes menores conſtituido, ora en mayores, pierde el privilegio del canon y del fuero: y podra el corregidor, ſin encorrir en eſcommunication, y ſin que proceda amoneſtacion, ſecreſtarle ſus bienes, prenderle, y atormentale, y ſin degradacion caſtigarle en pena de muerte.) Ita ille, qui *in Gloſſ. lit. B*, adducit plures Doctores ita ſentientes, & præcipuè Alex. de Nevo, *conſ. 59.* Verùm eſt; quòd poſteà *in nu. 96.* limitat hanc ſententiam, quando delictum commiſſum adeò eſſet Reipublicæ perniciosum, ut pium ſit illud punire.

2 Sed hæc ſententia, quoad Clericos in ſacris conſtitutos eſt prorſus exterminanda à Tribunalibus; & contra Bobadillam inſtant ferè omnes Doctores; & Theologi. Ideò dicendum eſt, ſupradictum Clericum non poſſe à judice ſæculari puniri, niſi antea præceſſerit trina monitio; aliàs à ſuo judice Eccleſiaſtico eſt puniendus etiamſi perpetraſſet quomodolibet atrociſſimum delictum. Et ita docet Cevallos *tr. de cognitione per viam violentiæ, p. 1. q. 76. n. 6. & ſeq.* qui citat plurimos Juriſconſultos. Idem docet Bellettus *in diſq. cler. p. 1. tit. 3. §. 7. n. 3.* & alii penes ipſum, Ex noſtris hanc ſententiam adverſus Bobadillam defendit Megala *3. p. lib. 3. c. 11. q. 1. nu. 31. & 32.* Ex Societate Jeſu Filliuc. *to. 1. tr. 16. c. 11. n. 314.* cum aliis, Et ratio deſumitur *ex cap. in audientia 25. de ſent. excomm.* ibi: (Hujuſmodi Clerici, ſi à Prælato tertiò commoniti militaria noluerint arma deponere, de privilegio Clericorum ſubſidium aliquod habere non poſſint.) Et *in c. fin. de vit. & honeſt. Cler.* ſic habetur: (Mandamus, quatenus ſi tales tertiò à te commoniti, ab hujuſmodi non reſipuerint, ſed prætermiſſis divinis officiis, negotiationibus inſtiterint ſupradictis; cùm eo facto privilegium abjiciant clericale.) Ex quibus clarè apparet, clericum; ante trinam monitionem non eſſe privandum privilegio fori, nec Curiæ ſæculari tradendum. Et hanc ſententiam præter DD. citatos tenet amicus heu! quondam noſter, D. Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff. 1. n. 898.* Martha *de juriſd. p. 5. 4. cent. 2. caſ. 135.* Barboſa *in collect. to. 2. lib. 5. tit. 39. c. 25. n. 2.* Ambroſinus *de immun. Eccl. c. 17. n. 16.* Bonac. *de leg. diſt. 10. q. 2. p. 1. §. 4. n. 6.* & alii penes ipſos. Nec obſtat *c. perpendimus, de ſent. excom.* nam ibi Summus Pontifex, ut communiter tenent Doctores, non agit de privilegio fori, ſed de privilegio canonis, ut notat Coninch *de Sacr. diſp. 14. dub. 15. nu. 160.* Bonacina, Ambroſinus, Barboſa, & alii penes ipſos. Nec Obſtat etiam adverſus noſtram principalem concluſionem, quòd Decian. *lib. 2. conſ. 82. nu. 9.* efferat bullam Pauli III. anno 1542. qua conceditur licentia Judicibus ſæcularibus, procedendi contra Clericos in atrociſſimis delictis: nam reſpondeo cum Cevallos *tr. de cognitione per viam violentiæ, p. 2. q. 102. n. 4.* dictam Bullam nõ extare. Notandum eſt etiam, quòd ad privandum Clericum privilegio fori, ad hoc, ut dicatur ſe in enormitatibus immiſcere requiritur primò, ut incedat ſine habitu, & tonſura. Secundò, non ſufficit unum delictum; ſed plura requiruntur. Tertiò, neceſſe eſt, ut in enormitatibus comprehendatur: comprehenſus autem dicitur, ſi in flagranti fuerit captus; vel ſi ipſe, antequam opponat de privilegio clericali, delictum fateatur, ſeu de eo legitimè convictus, vel, ſi crimen ſit adeò notorium de facto, ut nullus ſit inficiationi locus. Et ita docet doctus Barboſa *in collect. to. 2. lib. 5. tit. 9. c. 1. n. 2. 3. & 4.* quæ ſunt valdè notanda. Vide etiam eundem Barboſam *ibid. t. 33. c. 27. per tot.* Sed de hac quæſtione vide inf. *in R. ſeqq.*

R E S O L. CX.

An ſint aliqui caſus, in quibus Principes ſæculares poſſint pœnis coercere Clericos?

Et an ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſit Princeps ſæcularis facto, & vi reſiſtere illis, & impedire executionem talium mandatorum? Ex par. 1. tract. 2. Reſ. 7.

§. 1. AFfirmativè reſpondet ex Victoria, & Soto Antonius Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 2. c. 6. §. 1. n. 4.* & Ludovicus Molina *de juſt. & jure, to. 1. tr. 2. diſput. 31. n. 10.* ubi ſic aſſerit: (Obſervant Victoria, & Sotus, ſi Clericorum libertas in manifeſtam cederet ſæcularis Reipublicæ perniciem, Clericis impunè vacantibus in laicorum cædes, Summique Pontifices admoniti adhibere nollent remedium, poſſe equidem Principes ſæculares ſuis ſubditis conſulere, nihil immunitate, & privilegio Clericorum impediente. Ratio eſt: quoniam Reſpublica civilis eſt ſibi ipſi ſufficiens. Quo circa, quemadmodum propria authoritate poteſt ſe ipſam defendere, & ſervare indemnem à quacumque Republica alia ſæculari, ſic etiam ab Eccleſiaſticis. Meritò autem admonent, poteſtatem hanc eſſe apud Principem; non verò apud Judices, & Magiſtratus: & idcircò nefas illis eſſe propria authoritate agere contra Eccleſiæ libertatem, aut Clericos capiendo, vel malefactores extrahendo de Eccleſiis, vel aliqua alia ratione leges tranſgrediendo; tametſi vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ ſuos ab Eccleſiaſticis tutari, ac defendere poſſint.) (Ita Molina, & Gulielmus Benedictus *in c. Raynucius, ver. uxorem, n. 454.* Auſterius *de poteſt. ſæcul. perſonas, reg. 2.* Navarrus *in c. cùm contingat, de reſcrip. remed. 3. ver. 1.* Simanchas *de cath. inſtit. c. 42. nu. 32.* Sed meritò advertit Salas *de leg. q. 94. tr. 14. diſ. 14. ſect. 9. n. 111* quòd caſus iſti ſunt metaphyſici, & moraliter contingere non poſſunt: quia Clerici, & Epiſcopi non habent tantam poteſtatem in Rempublicam: ſicut, & alius caſus, quem ponit Victoria *in relect. de poteſt. Papæ,* metaphyſicus etiam videtur ubi aſſerit, quòd ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſet Princeps ſæcularis facto, & vi reſiſtere illis, & impedire, executionem talium mandatorum, Ita Victoria. Sed certè modum exceſſiſſe aliqua ex parte videtur, ut contra illum notavit Azor. *p. 1. lib. 5. c. 14. q. 5.*

R E S O L. CXI.

An judex ſæcularis poſſit capere Eccleſiaſticos, & Religioſos impedientes, & reſiſtentes juriſdictioni laicali, nec non illos punire pœna pecuniaria? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 79.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 84.* ubi ſic ait. (Si algun Clerigo, ò Religioſo impedieſſe la Juriſdicion ſeglar, ò la reſiſtieſſe, quitando a los miniſtros de Juſticia que no prendan à alguno, ò forcando para quæ ſuelten al preſo en los dichos caſos podra el corregidor y ſus miniſtros prender a los Clerigos, ò Religioſos para remitirlos a los Jvez, y podra tambien mulctarlos en penas pecuniarias en ſus bienes.) Ita ille, & poſt illum Villadiego *polit. cap. 5. n. 77.*

2 Sed quoad capturam exiſtimat Megalius *in 3. par. lib. 3. cap. 11. numer. 23.* hoc procedere quando aliàs laicam juriſdictionem defendere non poſſent, tunc enim hoc liceret ratione juſtæ defenſionis: ſed extra hunc caſum, illam nullo modo licitam eſſe putat cùm prohibeatur expreſsè in Bulla Cœnæ; ſed de hoc alibi à nobis actum eſt. Quoad punitionem verò nullo modo hoc procedere poſſe docet, nam quo jure laici poſſunt punire Clericos, etiamſi pœna ſit pecuniaria, & in bonis, cùm eorum bona gaudeant, ut ſæpius dictum eſt, privilegio perſonæ. Et ita hanc ſententiam docet Sanchez *in conſil. tom. 1. lib. 3. cap. unic. dub. 13. nu. 2.* ubi firmat judicem ſæcularem non poſſe procedere non ſolùm contra perſonam, ſed nec etiam contra res Clerici, quia bona acceſſoria ſunt perſonæ, unde *dub. 21. num. 11.* damnat judices laicos punientes Clericos delinquentes in officio ſæculari pœna pecuniaria. Adde, quòd ſimiles pœnæ ſæpiús applicantur fiſco ſaltem pro aliqua parte, & quando pœna pecuniaria eſt fiſco applicanda, cauſa dicitur criminalis, juxta gloſſam *in l. 3. ff. de ſepul. viol. & ibi* Bartolus. Sed per Bullam Cœnæ nullo modo poſſunt laici cauſam criminalem Eccleſiaſticorum cognoſcere; ergo, &c. Ex his apparet, non eſſe audiendos aliquos Juriſconſultos aſſerentes in multis caſibus Clericos à judice laico poſſe puniri in bonis, & pœna pecuniaria: nam, ut ſæpius dictum eſt, ſi perſona Clerici eſt exempta, erunt exempta ejus bona, & ſicut importat juriſdictionem punire Clericos in perſona, ſic etiam importat juriſdictionem illos punire pœna pecuniaria. Undè malè

aſſe-

aſſeruit idem Bobadilla *ubi ſuprà nu.*143. Eccleſiaſticum delinquentem in judicio ſæculari, ab eodem judice puniri poſſe pœna pecuniaria, & in bonis, & ita optimè illum reprobat Megalius *loco cit. num.* 38.

Sup. hoc ſupra in R. 66. & 67. & inf. R. 182. §. Unde.

R E S O L. CXII.

An in aliquo caſu Clericus poſſit capi à miniſtro laico?
Et notatur judicem laicum non poſſe detinere Clericum, de quo ſupra, captum in ſuis carceribus per ſpatium viginti horarum, ſi breviori tempore poſſit illum judici Eccleſiaſtico remittere? Ex p. 5. tr. 1. Reſ. 22.

Sup. hoc in R. præterita, & in aliis ejus [illegible].

§. 1 VT ſi v. g. in flagranti delicto fuerit inventus, vel ſi probabiliter præſumatur ad delinquendum incedere, vel etiam poſt delictum commiſſum ad effectum præſentandi illum Prelato Eccleſiaſtico. Et affirmativè reſpondet Suarez *contra Regem Angliæ lib.*4.*c.* 34.*n.*15. Scaccia *de judic. lib.*1. *cap.*11.*num.*9. Farinacius *q.*8. *n.*122. Clarus *in pract. q.* 28.*n.*6. & alii. Et hoc non titulo juriſdictionis, ut conſtat ex *c. cum non ab homine, de judic.* & *cap. ſi verò, de ſent. excomm.* & *cap. ſi Clericus, de foro compet.* Sed ex tacita voluntate Prælatorum, vel quia tunc à jure cenſetur cuilibet data talis poteſtas, ex *l. raptores, C. de Epiſc.* & *Cler.*

2 Sed hæc doctrina ita abſolutè prolata mihi non placet, ſed illâ approbo concurrentibus tribus conditionibus. Prima, ut præſumatur fuga, niſi Clericus tunc capiatur. Secunda, ut non potuerit à proprio Prelato impetrari mandatum. Tertia, ut ſtatim judici proprio remittatur, videlicet infra ſpatium viginti horarum, & ita docet Caſtrus Palaus *tom.*2.*tract.*12 *in diſp. unic. punct.* 6.*num.*14. qui tamen exiſtimat judicem laicum non poſſe detinere Clericum de quo ſupra, captum in ſuis carceribus per ſpatium viginti horarum, ſi breviori tempore poſſe illum Eccleſiaſtico Prælato remittere, quia aliàs neque Superior Eccleſiaſticus præſumitur conſentire, neque ſæcularis judex cauſam habebit Clericum detinendi ergo, &c.

Sup. hoc inf. R. not. ſeq. Sup. hoc in R. ſeqq. §. ult. ad med. & infra in R. 115. § ult. & in to. 7. tr. 7. R. 29 § Sed omnia ante med.

R E S O L. CXIII.

An judex laicus poſſit in aliquibus capere Clericum, & detinere in carceribus ultra viginti horas?
Imò, neque eo tempore detinere eum poſſit, ſi breviori illum judici Eccleſiaſtico remittere poſſit?
Et in caſibus conceſſis, ſi laicus officialis capiens Clericum non præſentet ſtatim ſuo judici, an incidant in excommunicationem &c. Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 85.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Villadiego *in polit. cap.*5.*num.*60. (Si fueſſe el delicto tan grave, ò eſcandaloſo, que convenieſſe dar cuenta al Coſejo, ò al Rey; que entonces es arbitrario el tiempo que le deve detener conforme à la calidad del negocio y circumſtancias del.) Ita ille, & ante illum Garſias *de hiſp. nobilit. gloſſ.*9.*n.*39.

Sup. hoc inf. in R. 115. §. 2. circa fin. in fine, & in aliis annot. ult. dictæ Reſ.

2 Sed, ut verum fatear, res iſta eſt periculoſa, quia delictum grave, & ſcandaloſum non præbet authoritatem judicibus laicis detinendi Clericos carceratos ultra tempus quo de jure in aliquibus tantùm caſibus detinere poſſunt, & ideò Belletus *in diſquiſ. Cler. part.*1.*tit.*3.§.*num.*2. Laurentius Oſorius *cenſu Pina de Roſas lib.* 4. §. 3. & Naldus *in ſum. ver. Bull. Cœnæ n.*58. & Guazzinus *de defenſionibus reorum tom.* 1. *lib.*1.*defenſ.*1. *cap.*2. *n.*5. notant, quòd laicus in caſibus, in quibus poteſt capere Clericum, non poteſt ipſum in carceribus retinere ultra viginti horas, & ita etiam tradit gloſſa *in l. capite*, & *ibi* Bartolus, *de adult.* Panormitanus *in cap. cum non ab homine*, *n.*11. *de judiciis*, & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Farinacius *q.*8.*nu.*118. Unde Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.*1.*n.*557. & Scaccia *de jud. Can. to.* 1 *lib.*1.*c.*39.*n.*14. aſſerunt, quòd in caſibus, conceſſis ſi laicus officialis capiens Clericum non præſentet ſtatim ſuo judici, incidit in excommunicationem, & Campanili *in diver. jur. can. rub.*4.*n.*26. & Barboſa *in collect. to.*2.*l.*5.*tit.*39.*c.*35.*n.*5. *in fine*, docent laicos in caſibus, quibus poſſunt capere clericos, debere illos ſtatim judicibus Eccleſiaſticis conſignare, nec ad id faciendum concedunt ſpatium viginti horarum, ex rationibus, quas ipſi adducunt, unde ut dixi, negotium videtur periculoſum; attendant ergo miniſtri laicalis juriſdictionis in caſibus contingentibus quid faciant, & adverſus illos vide omninò Guazzinum *ubi ſuprà*, & noviſſimè doctum Caſtrum Palaum *in opere morali tom.*1.*diſput. unica*, *punct.*6.*n.*14. ubi abſolutè docet in caſibus permiſſis non poſſe judicem laicum detinere clericum in ſuis carceribus ultra viginti horas: imò docet neque eo tempore detinere poſſe, ſi breviori poteſt illum judici Eccleſiatico remittere.

Sup. hoc ſi quis capit Clericum & retinet ex juſta cauſa quæ pœna puniendus ſit, lege infr. in tr. 7. R. 64. §. 1 [illegible] Sup. hoc, & ſeqq. In hoc §t in R. not. huj. R. in ejus § ult. & in Reſ. præteritis § ult. poſt med. & in to. 7. tr. 7 R 19. §. Sed omnia ante med. ibi: Et quidem.

R E S O L. CXIV.

An judex laicus, & ejus miniſter poſſit capere perſonam Eccleſiaſticam in flagranti crimine, & ducere illam ſine injuria ad ſuum Eccleſiaſticum Superiorem: Ex par. 1. tract. 2. Reſ. 11. aliàs 10.

§. 1. NEgativè reſpondet Megala *in p.*3.*c.*11.*nu.*7. Marth. *de juriſdict. p.*4.*cent.*1.*caſ.*42.*n.*17. & Souſa *in Bulla Cœnæ*, *cap.*16.*diſp.*82.*n.*8. cum aliis. Et ratio eſt: quia non eſt textus, in jure canonico, qui declaret, poſſe laicum Judicem in hoc caſu Clericum comprehendere, etiam ut ad Prælatum ſuum ducat, niſi de ipſius Prælati licentia, & in contrarium ſunt jura abſolutè prohibentia, ne Clericus à laico Judice comprehendatur: ergo, &c.

Sup. hoc ſupra in R. 25 §. Sed dices, & in R. 110 § 1 & ſeqq. & in R. 110 & infr. in R. ſeq.

2 Sed non deſunt Doctores, qui contrarium aſſerant: & hi ſunt: Peregrinus *de immun. Eccleſ. cap.*16.*num.*37. Gomez *var. tom.*3.*cap.*4.*numer.*3. Avendamus *de exequ. mand. part.*1. *cap.*22. *num.* 2. Olibanus *de jure fiſci*, *cap.* 14. *num.* 104. Borrellus *de præſt. Regis Cathol. cap.* 71. *num.*185. Duardus ex noſtris, *in Bulla Cœnæ*, *lib.*2. *can.*19. *q.*7. *num.*2. Cenedo *in qq. can. quæſt.*4. *num.* 14. Ortiz *in ſumm. cap.*4. *num.* 9. Pereira *in tract. de manu regia cap.*10. *num.*6. Salgado *de protect. regia*, *tom.*2. *part.*2. *cap.*4. *num.*13. Bonacina *de legib. diſput.*10. *quæſt.* 2. *punct.*1. §. 1. *num.*12. Coriolanus *in Bulla Cœnæ*, *excommu.* 19. *fol. mini* 955. Graſſius *in deciſ. part.*1. *lib.* 4. *cap.*18. *numer.* 152. Navarrus *in Manual. cap.*27.*num.*83. Belletus *in diſquiſ. cler. part.*1.*titul.*3. §. 11. *numer.* 1. qui pro hac ſententia citat Felinum, Decium, Joan. Andream, Baldum, Clarum, & alios, vide etiam Homobonum *de Exam. Eccl. part.*2. *tract.* 11.*cap.*4.*q.*4. *ſuppoſ.*3. & Piaſecium *in praxi Epiſ. p.*2.*cap.*4.*art.* 3.*num.*13.

3 At ego amplector hanc ſententiam in caſibus, & cum limitationibus, quas adducit Campanili *in diverſ. jur. rubr.* 4.*numer.*26. & noviſſimè Barboſa *in ſuis collectan. tom.*2.*lib.*5. *tit.*39.*c.*55.*num.*5. *in fin.*

R E S O L. CXV.

Quid ſentiendum, ſi non in flagranti crimine, ſed noctu cum armis prohibitis, vel mutato habitu Clericus inventus ſit, an in tali caſu Clericus comprehendi poſſit?
Et an judex ſæcularis jure defenſionis ſuæ, aut alterius innocentis, licite comprehendat Clericum non ſolùm in actuali aggreſſione crimine patrando, præveniendo illud, ſed etiam in crimine patrato, ne fugiat, ut præſentetur ſuo Superiori?
Et an judices laici poſſint detinere Clericum in ſuis carceribus ſpatio 20. horarum?
Imò, ſi cum poſſint incontinenti, non tradant Clericum judici Eccleſiaſtico, an incidant in excommunicationem? Ex par. 1. tr. 2. Reſ. 12. aliàs 11.

§. 1. NOn poſſe etiam in tali caſu Clericum comprehendi, putat Megala *in* 3.*p. lib.*3.*cap.*11.*nu.*7. Et ratio eſt validiſſima: quia in Bulla Cœnæ excommunicantur Magiſtratus, & quomodolibet ſe interponentes circa capturam Clericorum, niſi hoc faciant cum expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ: & cùm natura exceptionis ſit firmare regulam in omnibus aliis caſibus non exceptis: ergo capientes Clericos ſine tali expreſſa licentia, ſupradicta cenſura involvuntur, Et dictam licentiam accedere dicas, quando fit cum licentia proprii Prælati, ut idem Megala docet.

2 Sed his non obſtantibus, multi Doctores contrariam ſententiam probant, ut Belletus *in diſquiſ. cler. p.*1.*tit.*2. §. 2. *n.*37. & *tit.*3. §. 11.*nu.*1. Genuenſis *in praxi*, *c.*27.*n.*8. Bobadilla *in polit. lib.*2.*c.*18.*n.*50. Et ex Theologis docet hoc etiam Souſa *in Bull. Cœn. c.*16.*diſp.*82.*n.*9. ubi ſic ait: (Non condemnarem comprehendentem Eccleſiaſticum noctu cum armis prohibitis, & præſertim mutato habitu, eò quòd Judex in tali caſu utilitati, ac tranquilitati Reipublicæ conſulit: plus enim poteſt Reſpublica, quam quælibet particularis perſona: cùm ergo particularis perſona poſſit in flagranti delicto defendere innocentem, poteſt illud idem, & Reſpublica, etiam prævidendo, & anticipando tumultus, & occaſiones, quibus ipſa perturbari poteſt.) Ita Souſa, & ex eademmet Dominicanorum familia Pater S. Joan. de la Cruz *in direct. conſc. p.*1. *præcept.*8.*q.*3.*art.*1.*dub.*3.*concl.*3. ubi ſic aſſerit: (Judex ſæcularis jure defenſionis ſuæ, aut alterius innocentis licite comprehendit Clericum, non ſolùm in actuali aggreſſione, & crimine patrando, præveniendo illud; ſed etiam in crimine patrato, ne fugiat, ut præſentetur ſuo Superiori; dum non excedat in hoc, impingẽdo pugnum nolenti ſe capi, & duci quietè, aut offerenti fidejuſſionem præ-

Sup. hoc in R. præterita, & in aliis ejus ann.

ſentandi ſe ſuo Prælato, niſi immanitas delicti, aut alia juſta cauſa petat illum debere capi.) Sic ille. Idem etiam docet Bañez *in 2.2. q.67. art.1. dub.2. concl. 5.* & Lorca *in part.2. tom.2. tr. de legib. diſp.25. membr.4.* Adverte tamen cum Megala, *ubi ſupra numer.* 10. qui tandem probabilem vocat ſententiam hujus, & ſuperioris reſolutionis, non poſſe Judices laicos detinere Clericum, in ſuis carceribus ultra ſpatium vigiuti horarum.

Sup. hoc & ſeq. in hac R. ſup. in R. 111. § ult. poſt med. in R. ... Reſ. 19. §.

3 At his non obſtantibus, Campanili *in diverſ. jur. rub.4. num.7.* non admittit hoc ſpatium viginti horarum; ſed putat, ſtatim Clericum recto tramite ad Judicem Eccleſiaſticum deducendum eſſe. Et fuſius probat hanc ſententiam noviſſimè Barboſa *in ſuis collect. tom.1. lib.3. tit.1. cap.2. num.7.* ubi docet, Judicem laicum in excommunicationem incurrere, ſi cùm poſſit, incontinenti non tradat Clericum Judici Eccleſiaſtico.

RESOL. CXVI.

An miniſter laicalis poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis, & privare abſque metu excommunicationis, & maximè tempore noctis?

Et an compelli poſſit à judice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere?

Et an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario volenti eum capere?

Et an Clericus exercens prohibitam venationem, vel piſcationem poſſit ſpoliari à judice ſæculari, vel ſuis miniſtris avibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis? Ex par. 1. tract. 2. Reſ. 10. alias 9.

Sup. hoc ſup. in R. 101. §. 1. in princ. ... & in ... Reſ.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Covarruvias *pract. qq. cap.33. nu.7.* Azevedus *tom.1. lib.1. tit.3. leg.9. n.3.* Borellus *de præſtant. Reg. Cath. cap.71. num.45.* Duenn. *Reg. 15.* Plaza *de delictis, l.1. cap.8. numer.9.* Ant. Gomez *in leg. 45. Taur. n.48.* Jul. Clar. *in pract. crim. q.36. n.26. & q.82. ſtat.6. nu.1.* Cenedo *in collect. jur. can. ... collect.38. num.17.* Morla *in empor. jur. part.1. tit.1. q.16. nu.17.* Bobadill. *in Polit. tom.1. lib.2. cap.18. n.71.* Ludovicus Mexia *in prag. taxa panis, conſ.5. n.58.* Jo: Hevia *in Curia Philippica, part.3. §.3. num.9.* Ubi aſſerunt, Clericum arma prohibita portantem, à miniſtris laicæ juriſdictionis armis his expoliari poſſe, & privari, abſque metu ex communicationis; & maximè tempore noctis; ut vult Cevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q.54. nu.17.* Nec compelli poſſe à Judice Eccleſiaſtico arma illa reſtituere, cùm ita ſe habeat conſuetudo, & tacita Eccleſiaſticorum permiſſio.

Sup. hoc in R. 2. ... & in eam §. & verſ. & in fin. hujus Reſ.

2 Sed, quod magis miror, non deſunt præſtantiſſimi Theologi, qui hanc ſententiam defendunt, ut Rodriquez *in ſumm. tom.2. c.237. num.13.* S. Joan. de la Cruz *in direct. conſcient. part.1. præcep.8. q.3. art.1. dub.1. concl.3.* Bannez *in 2.2. q.67. art.1. dub.2. concluſ.5.* Graffius *in dec. par.1. lib.4. cap.18. numer.158.* Coriolanus *in Bull. Cœn. excomm.20. fol. mihi 956.* Ortiz *in ſumm. cap.4. num.9. & cap.7. num.1.* Petrus Lorca *in part.2. tom.2. tr. de legib. diſp. 25. membr.4. fo. mihi 486.* & Vaſquez etiam *in p.2. tom.2. diſp.167. c.4. nu.31.* qui duo ultimi aſſerunt, in tali caſu miniſtros regios, auferendo arma Clericis, non inducere pœnam legis, ſed efficere, ut lex ſervetur, & impedire transgreſſionem legis. At falluntur viri docti: nam ut benè obſervat, contra Vaſquez, Salas *de legib. quæſt.96. tract.14. diſp.14. ſect.9. num.106.* non ſpectat ad Judices ſæculares, propria authoritate efficere, ut leges civiles à Clericis obſerventur, cùm nullam in eos juriſdictionem habeant. Ideò puto omninò dicendum, minimè poſſe miniſtros laicalis juriſdictionis, Clericos armis prohibitis ſpoliare: quia Clerici ad obſervanda ſtatuta laicorum non ſunt cogendi per Judicem Eccleſiaſticum; undè non poterunt per laicum armis ſpoliari: tantùm ad obviandum delictum, poterunt duci ad Epiſcopum, ut inferius dicendum eſt; & in Epiſcopi poteſtate erit diſpenſare de armis. Et ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in ſuis coll. tom.1. lib.3. tit.1. cap.2. num.6. & tom.2. lib.5. tit.39. cap.25. nu.4.* quibus ego addo Madium *tract. de ſacris Ordinib. cap.14. nu.21.* Bonacinam *de legibus diſp.10. q.2. punct.1. §.1. num.2.* Duardum *in Bull. Cœn. lib.2. can.12. quæſt.11. nu.92.* Belletum *in diſquiſ. cler. par.1. tit.2. §.2. num.38.* Martham *de jur. par.4. cent.1. caſ.7. num.20.* Megalam *in 3. part. lib.3. cap.11. num.20.* Genuenſem *in praxi, cap.74. num.6.* & Riccium *part.3. dec. 299. per totam*, ubi quærit an Clericus ferens arma poſſit reſiſtere cum armis birruario laico, volenti eum capere, & reſpondet affirmativè.

Sup. hoc ſup. in R. 101. §. 1. verſ. Ylo melmo, & inf. in R. ſeq. §. Unde.

3 Ex his ſequitur, eſſe reiiciendos, Villalobos *in ſumma tom.2. tract.10. difficul.16. num.2.* Ledeſmam *in ſumma tom. 2. tractat.8. cap.9. concluſ.33.* Salſedum *addit. ad Diaz cap.68.* Morlam *in empor. jur. part.1. tit.1. q.16. & ſeq.* Cened. *in collect. jur. part.1. collect.37. num.19.* aſſerentes, Clericum exercentem prohibitam venationem, vel piſcationem, poſſe ſpoliari à Judice ſæculari, vel ſuis miniſtris, avibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis. Vide etiam, circa præſentem quæſtionem, Anguianum *tract. de leg. lib.2. contr.15. nu.31.* qui ex parte nobiſcum ſentit, aſſerens nullo pacto eſſe ſuſtinendam ſententiam illorum DD. aſſerentium, arma Clericorum poſſe per ſæculares Judices capientibus adjudicari.

Sup. hoc in princ. hujus R. & in aliis ejus prima not.

RESOL. CXVII.

An miniſter laicus poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis?

Et an judex laicus poſſit ſpoliare Clericum exercentem venationem, aut piſcationem prohibitam, avibus, vel canibus, aut aliis inſtrumentis.

Et an miniſter laicalis poſſit tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, vel auferre annonam à Clericis?

Et an judex Eccleſiaſticus teneatur punire Clericos pœnis ſtatutis à lege laicorum? Ex par. 3. tr. 1. Reſ. 28.

§.1. Affirmativam ſententiam docent Naldus *in ſumma ver. Clericus, num.23.* Caballus *centur.1. caſ.9. nu. 13.* Ignatio Salſedo *in tract. crim. cap. 66. §. quamvis ab hac opinione*, Villadiego *in polit. §.20. nu.66.* vide etiam Peguera *dec.56. numer. 14.15. & 17.* Afflict. *in prælud. conſt. Neapol. q.7. num.2.* Pereira *tr. de manu Regia in Concordatis Joannis I. art. 15. num.118.* & alios quos citavi *in tr.1. part.2. de immun. reſ. 9.* & citat doctus Rodericus Acugna Archiepiſcopus Bracharenſis *in commen. ad Decretum Gratiani part.1. diſt.31. cap. 8. num.2.*

Sup. hoc in R. præt. & in Reſ. ſeq. §. 1. & in R. 1. poſt ſeq & ſup. in R. 101. §. 1. curſim in principio, verſ. Parde.

2 Sed ibi meritò contrariam ſententiam tenui, & nunc teneo eum Suarez *in defenſ. fidei lib.4. qu.34. num.14.* etiamſi armorum uſus tamquam Reipublicæ perniciofus, ita prohibitus ſit, ut neque domi retinere conceſſum ſit quidquid in hoc cum Vaſquez diſſentiat Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract.9. cap.4. num.7.* & ratio, eſt quia armorum ſpoliatio, & amiſsio violentiam continet, & rationem pœnæ habet, quam ſæcularis judex propria authoritate, & ſine ulla expreſſa, aut tacita commiſſione in Clericos exercere non poteſt. Ergo, &c.

3 Unde ex his infertur contra Ortiz *in ſumma cap. 4. nu. 9.* Proſperum Rendellam *tr. de paſcuis p. 1. cap. 13.* Villadiegum *in polit. cap.5. §.20. num. 84. & 86.* Bobadillam *ubi ſuprà num.119.* Azevedum *recopil. lib.7. tit.8. leg.3. in fine*, Joann. de Hevia *in Curia Philippica part. 3. §.3. num.11.* & alios non poſſe judicem laicum ſpoliare Clericum exercentem venationem, aut piſcationem prohibitam avibus, vel canibus, vel aliis inſtrumentis; & ideò etiam non eſt audiendus Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. cap.18. num.121.* ubi, ſed malè, aſſerit, poſſe miniſtros laicalis juriſdictionis tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis, neque eſt audiendus Naldus *ubi ſuprà, in ſumma verb. Clericus, num. 23.* non benè aſſerens poſſe miniſtrum ſæcularem auferre annonam à Clericis; nam hæc omnia habent rationem pœnæ, quam non poteſt laicus in Clericum exercere; ut ego ipſe ſatis probavi *in dicto tract.2. p.1. de immun. Eccleſ. reſol.15.*

Sup. hoc in R. præt. §. ult. in princ. & in alia verſ. ejus prima not.

4 Nota hìc obiter, quòd Tamburinus *de jure Abbatum tom.1. diſp.15. q.19. num.30.* docet, quòd judex Eccleſiaſticus non tenetur punire Clericos pœnis ſtatutis à lege laicorum quod etiam notavit Bonacina *de legibus q.2. diſput.10. punct. 1. §. 1. numer. 29.* Ignazius Salzedus *in pract. crim. cap.56. §.4. minimè*, & nos alibi.

Quæ hìc eſt ſup. R. 100. &c. Et pro contento in hoc § ult. ibidem, in ejus ſult. & in aliis que not.

RESOL. CXVIII.

An valida ſit lex, quæ permittit Magiſtratibus ſæcularibus, ut arma horis prohibitis Clericis capiant;

Et in tali caſu, an judex ſæcularis poſſit damnare Clericum ad pœnam pecuniariam à lege impoſitam? Ex par. 4. tr. 1. Reſ. 19.

§.1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap.43. num.2.* ubi ſic ait: Receptiſsima eſt opinio poſſe legem ſecularem ita ſtatuere, & vigore illius poſſe talia arma capi ſine metu excommunicationis, quia omnibus armorum uſus prohibitus eſt, tam laicis, quàm Clericis: unde fit, quòd cùm arma attento jure Canonico, Clericis prohibeantur rectè poteſt lex civilis adjuvando juris Canonici prohibitionem pœnas addere. Facit deinde, quia hæc lex lata generaliter ob publicam utilitatem Clericos illigat. Ita ille.

2 Sed ego hanc ſententiam *in part. 1. tractat. 2. reſolut. 9.* ſatis reprobavi, & ad rationes Pereiræ reſpondeo, quòd licet

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 116. & in Reſ. 117. & infr. in R. ſeqq. & ſup. in Reſ. 101 §. 1. curſim in princ. verſ. Pœnde.

licèt lex lata generaliter ob publicam utilitatem, liget etiam Clericos, hoc tamen intelligendum eſt vi directiva, non coactiva, itaut poſſit privari authoritate propria armis, nec valet dicere, quòd arma non tolluntur in pœnam transgreſſionis legis, ſed potius, ne Clericus proſequatur in legis violationem, nam hæc reſponſio admittenda foret, ut obſervat Caſtrus Palaus *tom. 1. tr. 3. diſp. 1. punct. 14. §. 6. num. 9.* ſi Clerico poſteà redderentur arma, ſed ipſa tolluntur, & applicantur fiſcó Regio, vel birruariis: ergo in pœnam delicti commiſſi: undè jam puniuntur Clerici à ſæcularibus judicibus. Et licèt arma portare prohibitum ſit Clericis à Jure Canonico, non tamen ex hoc ſequitur poſſe illos ex hac legis tranſgreſſione à judice laico puniri, ſed ab Eccleſiaſtico, undè ad evitanda ſcandala ſolent aliqui Epiſcopi, (quod approbat Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 1. quæſt. 16. punct. 6. num. 27.*) dare facultatem birruariis laicis; ut ſi noctu inveniant Clericos cum armis prohibitis, illos capiant, & ad eos deducant, & ſic evitentur ſcandala, & conſulatur bono publico, ſine tamen diminutione immunitatis Eccleſiaſticæ. Nec valet dicere, quòd arma in tali caſu cadunt in commiſſum, nec capiuntur cum aliqua controverſia judiciali: ergo, &c. Nam reſpondeo, hanc eſſe ſpeculationem chimericam, nam, ut ſupradictum eſt, ſemper hoc procedit ex pœna appoſita in ipſa lege, ſed Clerici non tenentur niſi condemnati à judice Eccleſiaſtico ad pœnam impoſitam à lege, etiamſi ſit lata in bonum publicum: ergo injuſtè armis ſpoliantur à judice laico.

Alibi ſupra in R. 101. in fine § 1. & § ſeq. & in aliis poſitis in eod. dicto §. 1.

3 Hinc à fortiori explodenda eſt opinio Redigni, quam in puncto juris veriorem exiſtimat Pereira, aſſerentis in tali caſu judicem ſæcularem poſſe damnare Clericum ad pœnam pecuniariam impoſitam à lege: ſed hæc opinio eſt contra communem, & ſacros Canones, ut alibi probatum eſt; ergo, &c.

RESOL. CXIX.

An Miniſtris laicalis juriſdictionis liceat auferre Clericis arma prohibita? Ex p. 5. tr. 1. Reſ. 4.

Quæ omnes R. hic citatæ ſunt prox. ſeq. & in alio §. & verſ. earum primo ſitu enunc.

§. 1. DE hac quæſtione egi *in 1. par. tract. 2. reſ. 9. & p. 3. tr. 1. reſ. 28. & p. 4. tr. 1. reſ. 19.* ſed noviſſimè Cutellius *ad leg. Federici cap. 15. nor. 17. n. 2.* contra me, negativam ſententiam docentem, ſic loquitur. Non poſſum ejus doctrinæ non indignari, hominis alioqui conſiderati, qui cùm Regis noſtri vaſſallus ſit nullum uſque huc omiſit lapidem, quem adverſus Regem non projecerit, deliteſcentes opiniones in medium proferens. Ita ille.

2 Sed quid effalis, mi Cuttelli? numquid ego ſum ex progenie Semei, qui tulit lapides contra David 2. *Reg. 16.* ergo Pater Suarez, Pater Azorius, Pater Caſtrus Palaus, Sebaſtianus Acoſta, Jacobus Sahagun, Valboa de Magrovieio, Auguſtinus Barboſa, & alii docti Juriſconſulti, & Theologi Hiſpani, qui ſcripſerunt contra Tribunal de la fuerca, & Regium exequatur, vel alias ſententias, tenuerunt in favorem libertatis Eccleſiaſticæ, projecerunt lapides in Regem? ſi ita res eſſet? tu quidem, ſicut Judæi Stephanum jam lapidibus ſummum Pontificem obruiſſes. Verùm ut ad rem veniamus, dico, non poſſe laicos ſpoliare Clericum armis prohibitis, quia ſi id faciunt per uſum juriſdictionis, vel alicualis punitionis, clarum eſt hoc eſſe illicitum; ſi vero per modum juſtæ defenſionis ad tollendam occaſionem rixę, vel periculum perturbationis civitatis, tunc non auferuntur in pœnam: ergo non erit licitum ex vi talis facti omninò ſpoliare Clericum armis, privando illum dominio eorum, quia nullus apparet juſtus titulus, quo id fieri poſſit. Igitur tantùm, debent pro illa occaſione auferri, ut poſteà ei, vel ſuo Superiori reddantur; & ideò dum huic argumento non ſatisfaciunt adverſarii, ſemper ego huic ſententiæ adhæream. Alias verò rationes pro hac firmanda ſententia adducit Martha *de juriſdiction. part. 4. cenſ. 1. caſ. 7.* qui reſpondet ad conſuetudines aliquorum Regnorum, quas adducit Cuttellius. Vide etiam Doctores à me *ubi ſuprà* citatos, qui plures ſunt, nec perfunctoriè, ut vult Cuttellius: de hac quæſtione loquuntur. Adde, quòd magis ratione, quam Doctorum multitudine nitendum ſit. Et poſt hæc ſcripta inveni ſupradictam ſententiam me citato, docere etiam doctum, & amiciſſimum Auguſtinum Barboſam *de jure Eccleſ. lib. 2. cap. 4. n. 140.* Merollam *tom. 2. diſp. 4. c. 3. difficul. 2. n. 608.* & Baldellum *tom. 1. lib. 5. diſp. 57. num. 8.* ubi ex pluribus firmant Clericos non poſſe per laicos armis ſpoliari. Unde ex his patet reſponſio ad ea, quæ in favorem contrariæ ſententiæ adducit Joannes de Boa in *Apol. de jur. Princip. quæſt. 2. nu. 70.* qui pro ſua firmanda ſententia, hanc etiam rationem adducit, videlicet, quia prohibitio judicis laici fertur ſuper arma ipſa, quæ clericali tonſura non gaudent: an poteſt dici res magis ridicula? ſed iſte Auctor meritò in noſtro indice Hiſpano fuit inter Auctores prohibitus annumeratus.

RESOL. CXX.

An ad declinandum forum judicis ſæcularis ſufficiat poſſeſſio Clericatus?

Et an Clericus, qui in re aliqua in Trid. ſeſſ. 23. c. 6. præſcripta defecit, ob idque foro laicali ſubjicitur, non ſolum à judice laico, ſed etiam à judice Eccleſiaſtico poſſit puniri, atque judicari?

Et an prima Tonſura unius teſtimonio probetur? Ex par. 3. tr. 1. Reſ. 48.

§. 1. NEgativam ſententiam mordicus tenet Ignatius de Salzedo *in pract. Bernardi Diaz c. 62. n. 18.* & Carolus de Graſſis *de effectibus cler. in præludiis, nu. 226.* cum aliis penes ipſum.

2 Sed ego contrariam ſententiam tenendam eſſe puto cum Belletto *in diſquiſ. clèr. p. 1. tit. de favore cleric. perſon. §. 14. n. 13.* & Maſcardo *de probat. vol. 1. concl. 302. nu. 14.* Boerio *dec. 171. n. 13.* Maſullo *in addit. ad Capyc. dec. 171. n. 6.* Aufrerio *in addit. ad Capell. Tholoſ. dec. 117.* & aliis: unde miror, falſam hanc ſententiam vocari à Salzedo, eſt enim probabiliſſima, & in praxi, ut ait Maſcardus, obſervatur. Sed licèt ſtando in prima opinione poſſeſſio clericatus non probet clericatum, attamen operatur, ut transferat onus probandi contrarium in judicem laicum, ut ipſemet Carol. de Graſ. *ubi ſuprà* ex multis adnotavit, quod eſt valde mente tenendum pro caſibus occurrentibus.

3 Notandum eſt tamen hic obiter unum, de quo olim quidam Juriſconſultus non prudenter dubitabat nempe, quòd Clericus, qui in re aliqua in Trid. *ſeſſ. 23. c. 6.* præſcripta deficit, ob idque foro laicali ſubjicitur, non ſolùm à judice laico, ſed à judice Eccleſiaſtico poteſt puniri, atque judicari. Et ita ex ſacra Cardinalium Congregatione determinat Bonac. *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 15. 4. n. 19.*

4 Nota etiam hic, quòd prima tonſura unius teſtimonio probatur, ſecundum Petrum Rebuffum *tit. de forma lit. tonſura, n. 24.* & Matthæum de Afflictis *in conſtit. Neapolit. tit. 3. n. 12.* licèt Covarr. *pract. qq. c. 33. n. 3.* cum aliis diſſentiat.

RESOL. CXXI.

An Clericus, qui aliquando dimittit habitum, & Tonſuram, amittat privilegium fori, & judex laicus poſſit illum punire?

Et an verò requiratur trina monitio, ut Clericus incedens ſine habitu, & Tonſura perdat privilegium fori? Ex p. 3. tr. 2. Reſ. 34. aliàs 33.

§. 1. REſpondeo negativè; & ut amittat ſupradictum privilegium, opus eſt tanta perſeverantia in dimiſſione habitus, ut publicè æſtimetur, ut laicus. Ita Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quar. verſ. Habitus cler.* Layman *in Theol. moral. lib. 4. tr. 9. cap. 6. num. 2. aſſer. 1.* Suarez *de cenſ. diſp. 22. ſect. 1. num. 11.* Bonac. *de legib. diſp. 10. q. 2. p. 1. §. 4. num. 14.* ubi aſſerit Sacram Cardinalium Congregationem declaraſſe, Clericum, qui dimiſſo clericali habitu homicidium commiſerat, & ſine clericali habitu à laica poteſtate captus fuerat remittendum eſſe ad forum Eccleſiaſticum, quia non præſumitur dimiſiſſe habitum animo illum deferendi, ſed, ut commodius delictum perpetraret: quod eſt valde notandum: & hoc etiam notavit Capiblancus *in tract. de offic. Barr. prag. 8. p. 3. n. 34.*

Sup. hoc ſupra leg. doct. Reſ. 109. & infra in R. ſeq. & in R. 2 poſt ſeq. §. 1. ad med. & in §. ult. not. ſeq.

2 An verò requiratur trina monitio, ut Clericus incedens ſine habitu, & tonſura perdat privilegium fori: Reſpondeo, quòd de jure antiquo requirebatur, ut patet *ex cap. finali de vita, & honeſt. Cleric.* Sed hodie de jure novo Concil. Tridentini non requiritur, nam dictum Concilium loquitur cum dictione, *niſi*, quæ excipit *juxta leg. actione, C. de actu.* & Decium *in c. ſi pro debilitate, ff. de offic. de leg.* & ita docent Mar. Ant. *lib. 3. reſ. 48. n. 7.* & Ric. *p. 4. dec. 154. nu. 4.* qui teſtantur ita fuiſſe declaratum à Sacra Cardinalium Congregatione: & ita tenet Bellet. *in diſquiſ. cler. par. 1. tit. 3. §. 8. n. 6.* & alii.

Sup. hoc ſup. in R. 109. § [illegible] lege, paulo poſt in ſinem, & inf. in R. [illegible] Ab hic, & in R. 318 § 4 paulo poſt § illius verſ. Nam §. & in 10. 3. tr. 1. Reſ. 61. §. Tertio.

RESOL. CXXII.

An Clericus in Minoribus, ut gaudeat privilegio fori opus ſit, ut tempore delicti, vel ſaltem capturæ reperiatur in Tonſura, & habitu?

Et an, ſi aliquis Clericus dimiſiſſet habitum Clericalem, & illum reaſſumeret, etiam ſine licentia Epiſcopi, gaudeat privilegio fori, etiamſi in Synodo hoc prohibitum eſſet fieri?

Et an privilegio fori gaudeat Clericus incedens in habitu, & Tonſura, & per paucas vices in Choro, & Proceſſionibus interfuit, quamvis de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ non inſerviat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat? Ex par. 4. tract. 1. Reſ. 18.

§. 1. PEreira *de manu Regia, part. 2. cap. 26. num. 5.* adverſus aliquos Doctores aſſerentes, quod neceſſarium ſit ut tempore criminis commiſſi in habitu, & tonſura delinquens incedat, quia ad gaudendum foro delicti tempus inſpicitur, ut colligitur ex *l. 1. ff. de pœn.* tamen ipſe conſiderans, quòd ſæpè dicta ſine habitu, & tonſura committuntur, & delinquentes reaſſumunt habitum, ut foro gaudeant, putat ut ſufficeret ſi tempore capturæ in tonſura, & clericalibus veſtibus induti reperiantur. Ita ille.

2 Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto. Dico igitur cum Paulo Squillante *de privil. Cleric. cap. 7. dub. 1. nu. 10.* quòd carens tonſura, vel habitu clericali tempore delicti, vel capturæ, non amittit privilegium fori ſi alias erat ſolitus deferre, & ita deciſum fuiſſe in ſacro Conſilio Neapolitano teſtatur, quod etiam ante ipſum docuerat Regens Tapia *in conſtit. Regni de perſonis, numer. 57.* Riccius *in praxi, tom. 1. reſolut. 530. num. 6.* Graſſus *de effect. Cleric. effect. 1. num. 910.* Genuenſis *in praxi cap. 38. num. 6. in fine*, Antonius de Marinis *reſolut. quotid. cap. 50. nu. 3.* & alii; & ego ipſe hæc omnia docui *in part. 1. tract. 2. reſol. 33.* ubi ex Bonacina, & Capiblanco adduxi pro hac ſententia declarationes Cardinalium. Unde, ut dixi. Clericus etiamſi, dimiſſo habitu, delictum commiſerit, & etiam ſine habitu à judice laico fuerit captus, ſi aliàs in tonſura, & habitu à judice laico fuerit captus, ſi aliàs in tonſura, & habitu inceſſerit, remittendus eſt ad judicem Eccleſiaſticum.

Quæ hic eſt R. anteced. Sed lege etiã alias ejus anp. & ex R. ſeq. §. 2. ad medium. Sup. hoc in ſin. in R. 249.

3 Notandum eſt hic obiter, quòd ſi aliquis Clericus dimiſiſſet habitum clericalem, & illum reaſſumeret, etiam ſine licentia Epiſcopi, gauderet privilegio fori, etiamſi in Synodo hoc fieri prohibitum eſſet Clericis. Ita Squillante *de privileg. Cler. cap. 6. dub. 1. num. 19.* Riccius *part. 2. deciſ. 167.* & alii.

4 Nota ſecundò, quod fori privilegio gaudet Clericus incedens in habitu, & tonſura deſcriptus in Catalogo Clericorum, qui in Synodo diœceſana obedientiam præſtitit Ordinario, & per paucas vices in choro, & proceſſionibus interfuit, attentis circumſtantiis, quamvis alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi non inſerviat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat, ita determinavit ſacra Congregatio Concilii *in Nullius... die 28. Martii anno 1682.*

Sup. hoc in ſin. in R. 125. §. 1. in R. 126. §. 1. lit. 2.

RESOL. CXXIII.

An Clericus gaudeat privilegio fori, & ſit à laica juriſdictione exemptus, ſi tantum deferat habitum, & non Tonſuram: vel è contra?

Et an Clericus gaudeat privilegio fori ſi tempore capturæ inveniatur ſine veſtibus Clericalibus, dummodò tempore delicti illas geſtaverit? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 33. aliàs 32.

§. 1. NEgativè reſpondent Belletus *in diſquiſ. cler. par. 1. tit. 3. §. 8. nu. 7.* & Riccius *part. 4. deciſ. 154. nu. 8.* qui notant, ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem. Et ratio eſt: quia Concilium Tridentinum loquitur copulativè, nempe, ut Clerici deferant habitum, & tonſuram, & alicui Eccleſiæ deſerviant.

Sup. hoc in Reſ. 153.

2 Non reticebo tamen Marium Antonium Maceratenſem, Vicarium Generalem Cardinalis Borromæi, contrarium aſſerere *in ſuis variis reſolutionibus lib. 3. reſ. 48. n. 5.* ubi tenet, Clericum inventum ſine habitu, ſed cum tonſura, vel cum habitu, & ſine tonſura, gaudere privilegio fori. Et Capiblancus *de offic. Bar. pag. 8. cap. 3. nu. 28.* putat, dimiſſionem tonſuræ non eſſe tantæ ſolemnitatis, ſi cætera concurrant: & citat Barboſam. Notandum eſt etiam contra Guttierrez *qq. can. lib. 1. c. 12. n. 9.* Mexiam *in prag. taxæ panis, concluſ. 1. n. 31.* & alios, Clericum gaudere privilegio fori ſi tempore capturæ inveniatur ſine veſtibus clericatus, dummodò tempore delicti illas geſtaverit. Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem anno 1586. notavit Marius Antonius *ubi ſuprà lib. 3. reſ. 48. n. 7.* & docet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. diſp. 46. nu. 10.* qui multos alios citat. Et ratio eſt: quia ad gaudendum privilegio fori, non attenditur, niſi tempus commiſſi delicti: parum ergo refert, ſi tempore capturæ Clericus ſine habitu inveniatur; ſi tamen tempore, quo commiſit delictum illum geſtaverit.

Quoad hoc lege ſupra doctr. §. 1. Reſ. 123 & in R. 142. §. 1. & 2. &c.

RESOL. CXXIV.

An Clericus incedens in habitu, ſi omittat portare Tonſuram, perdat privilegia fori? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 93.

§. 1. AFfirmativè videtur reſpondendum ex Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 6.* ubi ſtatuitur, quòd ut privilegio fori potiri poſſint Clerici in minoribus, debent deferre habitum, & tonſuram, & ita docet Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 12. num. 19.* Riccius *tom. 4. dec. 154.* Belletus *in diſquiſ. Cleric. p. 1. tit. de favore Clericorum perſonali, §. 8. nu. 7.* & alii penes Barboſam *loco cit.* quibus adde Gavantum *in enchirid. Epiſc. ver. fori privilegium, n. 8.*

hodie gravitia.

2 Sed contrariam ſententiam docet Marius Antoninus *variar. reſol. lib. 3. reſol. 48. n. 9. & 10.* Capiblancus *de officio Baronum to. 1. pragm. 8. p. 3. n. 29.* & Eliſæus Danza *in pugna DD. c. 1. de Clericis, n. 15.* ubi aſſerunt, quòd dicti Clerici, ſi neglexerint portare tonſuram, non amittunt privilegium fori, quia tonſura non eſt tantæ ſolemnitatis. Vide etiam Scacciam *de judiciis to. 1. lib. 1. c. 11. n. 9.* & Farinacium *q. 8. nu. 65.* aſſerentes in Clericis non conjugatis, ut gaudeant privilegio fori, ſufficere alterum iſtorum, ſc. ut deferant habitum, vel deferant tonſuram. Et ad verba Concil. Tridentini reſpondet Marius Antoninus *ubi ſuprà*, quòd licèt loquatur per copulam &, quæ requirit concurſum copulatorum; tamen *in cap. ſi judex, de ſentent. excommun. in 6.* legitur copula &, circa dictam delationem, ut legitur in Concil. Trident. & tamen de jure communi ſufficit delatio alterius, & Concil. Trident. *in dicto loco* non videtur inducere correctionem juris communis: ergo, &c. Undè ego hujus dubii reſolutionem remitto ad ſacram Congregationem.

RESOL. CXXV.

An Clericus, ut gaudeat privilegio fori, debeat portare non ſolum pallium, ſed etiam togam uſque ad talos? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 91.

§. 1. AFfirmativam ſententiam tenebat in facti contingentia quidam Juriſconſultus, & adducebat Bullam Sixti V. & hoc etiam docet Moſcoſus *de majeſt. milit. Eccleſiæ, lib. 1. part. 2. cap. 2.* Venerus *in exam. Epiſcop. lib. 5. cap. 5. num. 2.* ubi aſſerunt tunicam Clericorum eſſe debere nigram & talarem, & hanc ſententiam docet etiam Cæpolla *conſ. 11. num. 30.*

Sup. hoc in R. ſeq. & curſim in hac Reſ. 1. poſt ſeq.

2 Sed ego tunc contrariam ſententiam docui cum Joanne Maria Novario *in novo jure Pontificio concluſ. 117. nu. 6.* ubi ſic ait: Dicendum eſt Clericum in habitu, & tonſura incedere, quando fert pallium talare, licèt toga non tangat genu, & conſequenter debet privilegio fori frui, tamquam ſatisfaciens diſpoſitioni Concilii Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 6.* ubi cautum eſt Clericos in minoribus teneri deferre habitum, & tonſuram. Ita ille. Vide etiam Antonium de Ballis *tr. var. lib. 5. pragmat. 1. tit. 10. nu. 53.* & hanc ſententiam in terminis dictæ Bullæ Sixti V. quam ille Juriſconſultus afferebat, tenet Garcias *de beneficiis to. 2. par. 7. cap. 1. nu. 23.* & alii penes ipſum, aſſerentes Clericis non eſſe neceſſarium portare duas veſtes longas, ſed quòd una ſufficiet, vel tunica, vel pallium. Verùm circa præſentem quæſtionem communem doctrinam adducit Farinacius *q. 8. num. 69.* Scaccia *de judiciis tom. 1. lib. 1. c. 11. n. 84.*

RESOL. CXXVI.

Clericus qualem habitum deferre debeat, ut gaudeat privilegio fori?

Et ſi controvertatur, an habitus, cum quo inventus eſt Clericus, ſit Clericalis, an inquam, hac habitus cognitio ad Eccleſiaſticum pertineat; & dum hæc coram judice Eccleſiaſtico pendent, debeat judex laicus ſuperſedere, & aliter faciens immunitatem Eccleſiaſticam infringat? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 63.

§. 1. REſpondeo Clericos circa habitum ſe locorum conſuetudini accomodare, ut tradit Ambroſinus *de immun. c. 23. num. 13.* ego verò abſolutè loquendo, illum privilegio fori gaudere arbitror, qui eo utitur veſtium genere, ut ſi à populo videatur, clericus judicetur; ſi autem controvertatur, an habitus cum quo inventus eſt clericus, ſit clericalis, hanc habitus cognitionem ad Eccleſiaſticum judicem pertinere, quidquid aliqui afferant, & peſſime in praxim deducunt aliqui judices, nixi authoritate Jul. Clar. *lib. 5. q. 36 n. 11.* & Maſc. *concl. 961. nu. 4.* & advertat judex laicus, quòd dum hæc coram judice Eccleſiaſtico pendent, debet ſuperſede-

Sup. hoc in R. prox. & breviter in fine Ref. ſeq.

Sup. hoc in R. ſeq. & in aliis ejus primæ annotationis. Alibi in R. ſeq. §. ult. ad lin. 2.

ſedere, ut nos alibi etiam docuimus, & aliter faciens immunitatem Eccleſiaſticam infringit, licèt nonnulli apud Carolum de Graſſis *de effectibus clericatus, effect. 1. n. 1257. & ſeq.* oppoſitum ſentire videantur, ſed malè; quia fieri poteſt, ut in tali caſu judex laicus exerceat juriſdictionem in perſonam exemptam, & quia ſequeretur eluſoriam eſſe cognitionem judicis Eccleſiaſtici, & hæc omnia docet, & probat Bonacina *in Bull. Cœn. tom. 3. diſp. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 6. n. 30. 31. & 32.* cum aliis communiter.

RESOL. CXXVII.

Utrùm judex laicus poſſit in caſu contingenti cognoſcere de Clericatu, vel habitu?

Et an ſi Clericus captus incedat in habitu laicali, an tunc poſſit detineri per judicem ſæcularem, donec judex Eccleſiaſticus ferat declarationem; & dum pendet talis cognitio, judex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in cauſa delicti?

Et quid, ſi in dicto caſu fama eſſet publica, & notoria, quod ille eſſet Clericus, quamvis inventus ſit in habitu laicali an in tali caſu ſtatim remittendus ſit ad judicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem Clericatus?

Et quæ autem veſtes cenſendæ ſint Clericales in Clericis primæ Tonſuræ, & initiatis minoribus Ordinibus? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 28. aliàs 27.

Sup hoc quoad habitum in R. præt. curſim ad lin 6 & infr. in tribus R. ſeqq. & quoad cognitionem de Clericatu in Reſ. ſeq. & ſuperius in tr. 1. R. 130. §. 1 poſt med.

§. 1. Multi Regii ad Judicem ſæcularem ſpectare hanc cognitionem contendunt: & ſic olim malè obſervabatur in noſtra Sicilia, & hodie obſervatur multis in locis. Et ita docent Borell. *de preſt. Reg. Cath. c. 76. nu. 308.* Guido Papa *q. 138.* Grat. *diſcept. forenſ. p. 1. c. 190. nu. 30.* & alii apud Cevall. *tr. de cognit. per viam violentiæ, in Proœm. c. 8. n. 39*

2 Sed abſolutè contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto *ex cap. ſi Judex laicus, de ſent. excomm. in 6.* Et ita docent communiter Doctores Covarr. *pract. qq. c. 33.* Zerola *in prati Epiſc. part. 1. verſ. Clericus nu. 3.* Salzedus *in pract. crim.* Diaz *cap. 62. nu. 14.* Maris Antonius *lib. 3. reſ. 42.* S. Joan. de la Cruz *in direct. conſcient. p. 2. de Sacram. Ordinis, queſt. 5. dub. 8. concl. 1.* Molina *de juſtit. tom. 4. tr. 3. diſp. 49. nu. 6. & 11.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. cap. 7. nu. 6.* Cevallos *ubi ſupr. tract. de cognitione,* &c. *part. 2. quæſt. 44. num. 1.* Itaque coram Judice Eccleſiaſtico de clericatu, & habitu habenda eſt diſcuſſio, & cognitio; citatis tamen Judice, & Fiſco ſæcularis Curiæ: & poſtquam Judex Eccleſiaſticus, declaravit N. Clericum gaudere privilegio fori, petenda eſt remiſſio cum intimatione dictæ declarationis *juxta cap. Judex cit.* quæ quidem remiſſio à Judice ſæculari debet fieri ſine Clerici dedecore, ut obſervat Marinus Antoninus *ubi ſuprà n. 2.* & infrà certum terminum, nempe, viginti horarum; aliàs ſæcularis Judex dictum Clericum non remittens, ultra prædictum tempus *ex d. cap. Judex* in excommunicationem incurreret.

3 Nota verò, quòd ſi captus incedebat in habitu laicali, tunc poteſt detineri per Judicem ſæcularem, donec Judex Eccleſiaſticus ferat declarationem: & dum pendet talis cognitio, Judex ſæcularis debet ſuperſedere à progreſſu in caſu delicti. Nota etiam, quòd ſi Clericus fuerit comprehenſus in habitu laicali, & fama eſſet publica, & notoria, quòd ille eſſet Clericus; utique in tali caſu remittendus eſt ſtatim ad Judicem Eccleſiaſticum, & ante cognitionem clericatus. Quomodo autem probetur clericatus, vide Bellettum *in diſquiſ. cler. p. 1. tit. 3. §. 14. n. 10.* Quæ autem veſtes cenſendæ ſint clericales, in Clericis primæ tonſuræ, & initiatis minoribus Ordinibus, vidè Bonac. *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. nu. 17.* Covar. *pract. qq. c. 31. n. 7.* & Jul. Clar. *lib. 5. ſent. 15. ult. q. 36. n. 13.* cum aliis, Ambroſ. *de immun. Eccl. c. 23.*

Sup. hoc in R. not. prim. poſt medium.

Sup. hoc in duab. præced. Reſ. in princ.

RESOL. CXXVIII.

An judex laicus poſſit cognoſcere de Clericatu, vel de habitu? Ex par. 3. tr. 1. Reſ. 15.

§. 1. Affirmativè mordicus reſpondent aliqui, & ita obſervatur in Luſitania, teſte Valaſco *tom. 1. alleg. 44. nu. 10. & 12.* in Gallia teſte Rebuffo *ad l. Gallia tom. 1. tit. de literis obligat. art. 11. gloſſa 3. n. 15.* in Hiſpania, teſte Covarruvia *pract. qq. c. 33. nu. 1.* & in Regno Neapolitano, teſte Borello *in ſum. omnium dec. tit. 44. de cit. n. 425.* & ratio eſt, quia hujuſmodi quæſtio facti eſt, & in facto conſiſtit, cujus cognitio ab omni juris ſpiritualis cognitione remota eſt; & ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenent Salgado *de protect. Regia tom. 2. p. 4. c. 14. n. 81. 82. & 85.* Pereira *tract. de manu regia in concordatis D. Joan. 1. art. 9. n. 183. & in concord. 1. Regis D. Dinis art. 13. num. 62.* Rupelanus *lib. 4. inſtit. forenſ.* Francus *dec. 329. n. 9.* & alii.

Sup hoc quoad habitum ſup. in R. 116. ad lin. verſ. an habitus, & in R. 117 & inf. in duab. R. ſeqq. & quoad cognitionem de Clericatu in Reſ. 1. hujus not. & ſuperius in tr. 1. Reſ. 130 §. 1. circum poſt medium.

2 Sed ego *in tract. 1. part. 1. reſol. 27. de immunitate Eccleſ.* contrariam ſententiam tenui, nec aliter tenendum eſt, & contrarium facientes in excommunicationem incurrunt & hoc determinatum à Bonif. VIII. *in cap. judex, de ſent. excom. in 6.* & hanc ſententiam tenent DD. quos citat, & ſequitur doctus Barboſa *ubi infra num. 2.* quibus ego addo Cenedum *in qq. Canon. q. 4. n. 32.* Belletum *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. de favore clericorum perſonali §. 14. num. 4.* D. Carolum de Graſſis *de effectibus Cleric. effect. 1. n. 1162.* Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 106.* Maſtrillum *part. 2. deciſ. 113. numer. 16.* Martham *de juriſdict. par. 2. c. 31. nu. 16.* Narbonam *in 3. p. recopil. lib. 4. tit. 1. l. 20. gloſſ. 33. n. 16.* præter illos, quos adduxi *in d. reſ. 27.*

3 Ad contrariam verò obſervantiam, & praxim illorum Regnorum, quàm adducunt DD. citati, reſpondet Barboſa *in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 11. c. 11. nu. 3.* id tribuendum alicui ſpeciali Summi Pontificis privilegio, quod ſi adeſt videant illi ad quos ſpectat.

Quæ hic e antecedent.

RESOL. CXXIX.

An judex laicus poſſit cognoſcere, utrùm Clericus veſte Clericali amictus ſit, ut gaudeat privilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 10.

§. 1. Aliqui Juriſconſulti affirmativè reſpondent, & noviſſimè inter illos ita fuiſſe judicatum teſtatur Paponius *lib. 1. tit. 5. arreſt. 4.* ubi ſic aſſerit. Judex laicus cognoſcere de proprietate tonſuræ non poteſt, & tamen cognoſcere poteſt utrùm veſtes, quibus Clericus veſtitus reperitur, convenientes ſint, an adverſæ ejus profeſſioni; hujuſmodi quippe cognitio ſæcularis eſt, prout fuit judicatum *arreſt.* 1384. Ita ille.

Sup. hoc & R. ſeq. & ſup. in R. 116. ad lin. 6 ver. an habitus, & in Reſ. 127. & 128.

2 Sed hæc opinio eſt contra communem, ut docet Bellettus *diſquiſ. cler. tit. 3. §. 14. nu. 4.* & noviſſimè illam refellit Barboſa *in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 11. cap. 12. n. 2.* citans Farinac. *in praxi crim. q. 8. n. 34.* & patet ex *c. ſi judex de ſent. excomm. in 6.* ſed de hac quæſtione vide me ipſum *in reſ. 27. tr. 2. p. 1.* Nec valet dicere, quòd in aliquibus Regnis ita à judicibus laicis obſervatur, nam reſpondetur forſitan id facere ex privileglo Summi Pontificis.

RESOL. CXXX.

An cognitio de habitu Clericali ſpectet ad judicem laicum? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 5.

§. 1. Affirmativam ſententiam præter DD. quos adduxi *in part. 1. tract. 2. reſol. 27. & p. 3. tract. 1. reſol. 15.* tenet noviſſimè iterum Pereyra *de manu Regia part. 2. c. 44. n. 3.* putant enim per *cap. ſi judex, de ſentent. excomm. in 6.* non eſſe licitum laicis cognoſcere quæſtionem juris circa Clericos; ſecus, quoad quæſtionem facti, ut eſt cognitio de habitu clericali; & addit Pereira *de bigamia, de tonſura, & aliis conditionibus requiſitis à Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 6.* Vide etiam noviſſimè Joannem Honorium *in compend. juris Canonici lib. 3. tit. 1. n. 16.* qui etiam hanc ſententiam tenet.

Sup. hoc ſupra in Ref. 126. ad lin 6 & ver. an habitus, & in R. 127. 128. & ſeq.

2 Sed ego *locis citans* contrarium docui, & nunc iterum doceo, præter Doctores, quos *ubi ſuprà* citavi, tenet hanc opinionem Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 19. queſt. 8. numer. 19.* Molina *de juſt. tract. 3. diſp. 49. num. 11.* Gavantus *in enchiridio Epiſc. ver. fori privilegium, n. 32.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 1. numer. 16.* Caſtrus Palaus *in opere morali tom. 2. diſp. unica, punct. 4. nu. n. 7.* Melchior Lotherius *de re beneficiaria lib. 3. quæſt. 36. n. 69.* Scaccia *de judiciis lib. 1. cap. 11. n. 8.* Menochius *de præſumption. lib. 6. q. 76. num. 341.* Genuenſis *in praxi c. 38. num. 6. in fine,* Ambroſinus *de immunit. Eccleſ. cap. 23. num. 15.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 1. quæſt. 15. ſect. 1. punct. 6. numer. 31.* Rolandus a Valle *lib. 1. conſ. 4. numer. 33.* Suarez de Paz *in praxi tom. 2. prel. 2. num. 9.* Navarrus *in cap. novit. de judic. notab. 66. num. 44.* Gratianus *in diſceptation. forenſ. tom. 1. cap. 190. nu. 15.* & alii penes ipſos. Nam ſi cognitio, an ſit Clericus, per dictum *c. ſi judex,* ſpectet ad judicem Eccleſiaſticum, non video cur cognitio de habitu non ſpectet ad eumdem, cùm utraque cognitio tendat ad idem. Et licèt ſit controverſia de facto, eſt tamen de quodam facto ſpirituali, ſcilicet Ordinis, ad ipſumque pertinens. Item in jure Canonico ſtatuitur Clericum fori privilegio gaudere, ſi habitũ & tonſuram deferat. Ergo ad judicem Eccleſiaſticum pertinet, & non ad ſæcularem, decidere, quis dicatur tonſuram, & habitum deferre. Deinde ad Epiſcopum pertinet habitum à Clericis deferendum præſcribere; ergo ad eumdem etiam ſpectat cognoſcere an habitus ſit clericalis. Unde affirmativam ſententiam falſam eſſe, & ſacris Canonibus contrariã, docuit Paramus *in reſp. 1. pro juriſdict. ſancti officii, c. 4. n. 2.* &

Franciſcus *q.8.nu.34.* & ideò noſtram opinionem non ſolùm tenuit ſacra Rota Romana *dec.202.de ſent.excommun.in noviſ;* ſed illam determinavit ſacra Eminentiſſimorum Cardinalium Congregatio *die 11. Julii anno* 1595. Unde neſcio quomodo adverſarii affirmativam ſententiam tueantur, cùm eorum opinio ſit contra communem Doctorum opinionem, contra ſacram Rotam Romanam, & contra ſacram congregationem Cardinalium.

R E S O L. CXXXI.

An judex laicus poſſit punire Clericum, qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum patratum, intentione ſubtrahendi ſe à ſæculari poteſtate?

Et notatur in tali caſu non poſſe judicem laicum talem Clericum ordinatum in fraudem punire quoad pœnam corporalem, ſed tantum quoad pœnam pecuniariam, & confiſcationem bonorum, quamvis hoc non careat difficultate, quia exempta perſona non poteſt in rebus moleſtari. Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 27. aliàs 26.

Sup. hoc in R. ſeq. & infr. ex dicta R. 165. §. 1. & in aliis R. ejus notat.

§. 1. AFfirmativam ſententiam communiter docent Doctores ut Molin. *de juſt.tom.4.tract.3.diſput.49.numer.21.* & alii penes Ambroſinum *de immun. Eccleſ. cap. 19. num.5.* Menochium *de præſumpt.lib.6.q.76.num.35.* Guttierrez *pract.q.lib.1.q.5.* Cevallos *tr.de cogit.per viam viol.p.2.q.44.num.7.*

2 Sed non reticebo, contrariam ſententiam docere Bonacinam *de legib.diſp.10.q.2.punct.1.§.1.nu.16.* & Epiſcopum Iſernienſem M.Anton.Genuenſem *in pr.c.8.nu.5.* ubi ſic ait: (Verior mihi ſemper viſa fuit illa opinio, quòd Judex ſæcularis non poteſt procedere, nec in cauſa criminali, nec in cauſa civili, contra laicum conventum, poſtea effectum Clericum: quoniam ſi confugiens ad Eccleſiam poſt delictum animo fraudandi Curiam ſæcularem, gaudet immunitate, quamvis remaneat laicus, & ad tempus in ea moretur; multò magis gaudere debet, qui perſonam ſuam per ordinis ſuſceptionem Deo conſecrat, ut illi perpetuò famuletur.) Ita ille: quod etiam probat ex text. *in l.qui cum uno, §.reus ff.de re milit.* ubi videtur caſus expreſſus: nam reus capitalis criminis accuſatus, ſi efficiatur miles, non remittitur; ſed à Judice militiæ judicandus eſt: multò magis id procedere dicendum erit in effecto milite cœleſti. Facit etiam Concilium Tridentinum *c.4.ſeſſ.23. de reform.* dum prohibet Epiſcopis ordinare illos, qui fraude, ut fugiant judicium ſæculare, Ordines ſuſcipiunt: quæ quidem prohibitio fruſtrà fuiſſet facta, ſi fraus illos à laica poteſtate non eximeret. Neque obſtat, quòd ſi talis ſententia eſſet vera, multi in perniciem Reipublicæ, & ejus fraudem, ut evitarent pœnam ultimi ſupplicii, ordinarentur: nam reſpondeo, quòd ſatis à ſacris Canonibus fuit proviſum, & præcipuè à ſacro Concilio Tridentino, ut Epiſcopi prædictos non ordinent, niſi ſubtiliter ſcrutando mores, & vitam: & in ſpecie præcipit non ordinari eos, qui ſæculare judicium fugiendi omnia, & fraude, ordinari veniunt.

3 Notandum eſt verò, quòd ſtando in prima ſententia, DD. citati aſſerunt, non poſſe judicem laicum talem Clericum ordinatum in fraudem punire, quoad pœnam corporalem; ſed tantum ad pœnam pecuniariam; confiſcationem bonorum. Ita Bellettus *in diſquiſ.cler.p.1.tit.3.§.4.n.3.* qui citat octodecim Doctores, Petrus Cenedo *in collect.jur.can.p.1.collect.3.nu.13.* & alii penes ipſum, Molina *tr.3.diſp.49.n.22.* & Bonacina *ubi ſuprà*. Sed hoc etiam diſplicet Genuenſi loco citato: quia, ut *ſuprà* etiam ſæpè dictum eſt, Canones determinant in ſpecie, ut exempta perſona Clerici, non poſſit in rebus moleſtari, ne per unam viam concedatur, quod per aliam denegatur. Et ita habetur *in cap. unic. de cleric. conjug. in 6.* Sed circa præſentem quæſtionem vide etiam Layman *in Theol. mor. lib.4.tr.9.c.4.num.13.& ſeq.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.c.15.num.17.* refellentes quandam ſententiam Covarr. & Julii Clari.

Sup. in R. quæ hic eſt ſup. 66. & in aliis ejus annot. ult.

R E S O L. CXXXII.

An qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum animo ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, gaudeat privilegio fori?

Et ſi quis dicat ſe ſuſcepiſſe habitum Clericalem ex vi voti, an ipſius juramento ſtandum ſit? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 67.

Quæ hic eſt R. antecedens, & in alio §. ejus primam annot.

§. 1. DE hac quæſtione olim mihi magna controverſia fuit cum quodam ſupremo miniſtro Regio, & affirmativam ſententiam ipſe docui *in tract.de immun. Eccleſ. reſ.26.* & nunc iterum doceo, quia dici poteſt iſtum uti jure ſuo, aſſumendo ſtatum clericalem, qui licèt illum aſſumpſerit hac intentione, non videtur privati ipſo facto privilegio clericali, licèt fortaſſe dignus ſit, qui tali privilegio privetur, & ita hanc ſententiam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.4.c.15.n.17.* & iterum Bonac. *in Bull.Cœn.to.3.diſp.1.q.16.ſect.1.part.5.nu.9.* quidquid etiam in contrarium aſſerant DD. quos citavi *in d.reſ.* quibus nunc addo Zerolam *ver. Clericus n.6.* Julium Clarum *q.36.nu.38.* & ejus additionatorem *ibid.lit.G*, & alios penes ipſos. Sed ſi aliquis vellet ſtare in opinione negativa, dicendum eſt in negantem incumbere onus probandi ſtatum clericalem aſſumptum fuiſſe per fraudem; quomodo autem id probetur, vide Maſcardum *tom.2.concl.15.* Gabrielem *in comm.opin.tit.de præſump.concl.13.num.2.* Ambroſinum *de immu. cap. 19.* Duardum *in Bull. Cœn.lib.2.can.15.quæſt.11.* Marthæum *de jur.par.4.caſ.176.* & alios penes ipſos.

2 Si autem quis dicat ſe ſuſcepiſſe habitum clericalem ex vi voti, an ipſius juramento ſtandum ſit, negat Farinacius *tit.de Inquiſ.quæſt.8.numer.114.* & alii; ſed affirmat Decianus; & alii penes Ambroſinum 11. quibus ego addo Hieronymum Rodriquez *in compen.q.quæſt.Regul.reſolut.101.numer.9.*

R E S O L. CXXXIII.

In Diœceſi volentes ad Ordines promoveri prius adſcribuntur Eccleſiæ Cathedrali, & per annum geſtant habitum Clericalem inſerviendo eidem Eccleſiæ, prout faciunt Clerici jam ordinati: quæritur, an in dicto anno gaudeant privilegio fori?

Et an omnes ſervientes Eccleſiis, gaudeant privilegio fori, maximè Scholares addiſcentes, & ſervientes Eccleſiæ? Ex part. 6. tr. 1. Reſ. 36.

§. 1. NEgativè reſpondet Bonacina *to.2.diſp.10.q.2.§.2.n.2.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.ca.29.num.9* Sup. hoc in Reſ. ſeq.
Gambacurta *de immun.lib.7.cap.1.nu.7.* Reginald. *to.1.lib.9.n.354.* & alii. Probat Bonacina hanc ſententiam. Primo, quia tales non gaudent privilegio Canonis, ergo neque gaudere debent privilegio fori. Secundò quia in Concilio Tridentino non ſolùm, ut quis gaudeat privilegio fori; præſcribitur ei delatio habitus, ſed etiam tonſuræ. Tertiò, quia ſupradicti non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ.

2 Verùm ego affirmativæ ſententiæ tamquam magis Eccleſiæ favorabili libenter adhæreo, quam tuetur Decianus, quem citant, & ſequuntur Ambroſinus *de immun. cap.22.n.6.* & Farinac. *in Praxi Crim.q.8.nu.5.* quibus ego addo Bellettum *in diſquiſit. Cleric. tit. de favore Cleric. perſonali §.2.nu.2.* Barboſam *de jur.Eccleſ.lib.1.c.3.§.2.n.52.* & alios penes ipſos aſſerentes privilegium fori extendendum eſſe ad ſervientes Eccleſiis. Et probant hanc ſententiam *ex cap.2. de foro compet.* ubi ſic habetur. Nullus judicum neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum ullum, aut minores Eccleſiæ ſine permiſſu Pontificis per ſe diſtringere, aut condemnare præſumat. Ubi gloſſ. per minores Eccleſiæ intelligit ſervientes deputatos ad ejus obſequium.

3 Nec obſtat dicere cum Gambacurta, & Reginaldo ubi ſuprà, quòd text. *in dicto cap. 2.* intelligendus eſt de illis, qui ſunt perpetuò adſtricti ſervitio Eccleſiæ: nam hoc gratis dicitur: cùm enim inſervientes Eccleſiæ privilegio fori decorentur, non in gratiam propriæ perſonæ, ſed in gratiam ipſius Eccleſiæ, ut patet *ex dicto cap.de for.compet.& ex cap. Eccleſiarum ſervos 12. quæſt. 1.* Sequitur, quòd qualitas perpetuitatis non poſſit eſſe conſiderabilis, ut ſine illa inſervientes non debeant gaudere immunitatibus: pro tempore enim, quo inſerviunt famuli temporales, eodem modò inſerviunt reſpectu illius temporis, quo perpetui reſpectu perpetuitatis: neque enim perpetuitas imprimit characterem prout Clericatus, cujus ratione non poſſint perpetui conveniri coram judice Laico: ſed ideò conveniri non poſſunt, quia Eccleſiæ inſerviunt, quæ qualitas ſervitii ita cadit in temporario, prout in perpetuo. Cùm igitur ſervire non importet neceſſariò actum perpetuum, cùm ad tempus quis poſſit inſervire; & reſpectu illius temporis eadem ſit utilitas Eccleſiæ, pro qua inductum fuit privilegium, ratione ſervi temporarii, quæ eſt ratione ſervi perpetui: Ergo cùm, ut Eccleſia ſervitium conſequatur, dum effectualiter famulus inſervit, non ſit neceſſe, ut addictio ſit perpetua, in conſequens perneceſſe ſequitur, quòd exemptio, quæ eſt conceſſa intuitu ſervitii Eccleſiæ, non ſit conceſſa intuitu perpetuitatis: & ſic quòd perpetuitas, vel temporalitas non poteſt aliquid importare, ut ex ea concludatur exemptio. Et ita hanc ſententiam Gambacurtæ, & Reginaldi de ſervis perpetuis, & temporariis optimè refellit Hiſpania Narbona *in recopilat.par.3.lib.4.tit.1.leg.10.Gloſſ.1.n.27.* & alii.

4 Nec

4. Nec ſecundò obſtat dicere cum Suarez *nu.* 11. textum *in dicto cap.* 2. intelligendum eſſe de ſervientibus Eccleſiæ non omninò Laicis, ſed habentibus ſaltem primam tonſuram, nam hoc etiam gratis dicitur. Et miror alioquin virum doctiſſimum hæc dixiſſe, nam ante Concilium Tridentinum omnis Clericus etiam primæ tonſuræ ſine ſervitio Eccleſiæ gaudebat privilegio fori, ut latè, & doctè more ſuo probat Thomas Vallaſcus Luſitanus *tom.* 1. *alleg.* 10. *n.* 12. *&* 13. Ergo nullum privilegium haberent ſervientes Eccleſiis virtute *d. cap.* 2. *de foro compet.* Sed, ut vult Suarez, Clerici eſſe deberent: nam Clerici etiam non deſerviendo Eccleſiæ tunc, ut dictum eſt, privilegio fori gaudebant.

5. Dicendum eſt igitur abſolutè ſervientes Eccleſiis gaudere privilegio fori, & maximè in caſu noſtro, cùm deſerviant in habitu Clericali, & in ordine, ut ad Minores promoveantur. Unde hanc ſententiam videtur ſatis firmare Siculus noſter Barbat. *in dicto c.* 2. *de foro compet. n.* 29. ubi ſic ait. In Gloſſa quæritur, quid comprehendatur appellatione minorum Eccleſiæ, qui non poſſunt diſtringi, aut condemnari à judice Laico. Reſpondet, quod ſunt ſcholares, vel ſervientes Eccleſiæ deputati ad ejus obſequium, quia illi eodem privilegio gaudere debent 12. *quæſt.* 2. *cap. Eccleſiarum ſervos*: habuit fortè reſpectum ad quaſdam Eccleſias, maximè in Alemania, ubi ſunt ſcholares addiſcentes, & ſervientes Eccleſiæ: ſimile habetur *in c.* 1. *de celebrat. Miſſar.* Veniunt etiam ſervientes ipſi Eccleſiæ, ſi ad obſequium ejus deputati ſunt, & ſic non ſufficit ſervire Eccleſiæ, ſed oportet deputatum eſſe ad ejus obſequium. Vidi ego ſæpenumero fornarium meum ſervientem Eccleſiæ in Miſſa, ut propter hoc non gaudeat privilegio Eccleſiæ, quia ad illud ſervitium non eſt deputatus. Sed Vicentius videtur intelligere in junioribus deputatis Eccleſiæ obſequio, ut adveniente ætate promoveantur ad Ordines. Huc uſque Barbatia, cujus ultima verba mirificè faciunt pro caſu noſtro, & ea quoque quæ addit poſteà *n.* 33.

6. Reſtat modò reſpondere ad argumenta Bonacinæ in principio poſita. Et ad primum, quòd iſti Eccleſiæ ſervientes non gaudent privilegio Canonis; ergo neque gaudere debent privilegio fori. Reſpondeo negando conſequentiam, nam familia Laica Epiſcopi, ut iteratis vicibus declaravit Sacra Congregatio; & ego ſatis firmavi ex communi Doctorum ſententia in Apologetica diſceptatione contra Moſcoſum *reſolut.* 2. gaudet privilegio fori, & tamen non gaudet privilegio Canonis. Valet quidem argumentum, ut obſervat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 29. *num.* 7. Layman *lib.* 3. *tract.* 9. *cap.* 7. *num.* 1. & me citato Ambroſius Machin. *ubi infrà art.* 4. *num.* 37. valet inquam, argumentum, gaudet quis privilegio Canonis ergo gaudebit privilegio fori, ſed non è converſo.

(Quæ hic eſt inf. in tr. 8. R. 11. § 1. §. 3. poſt med. à verſ. Ao familia Epiſc. & ſeq. & in R. not ſeq. & aliis caſum annot.)

(Quæ hic eſt infr. in tr. 8 R. & in Reſ. §. & verſ. ant. prim. & int. in Reſ. 183. & in contr. aliis ejus loc.)

7. Ad ſecundùm. Quòd ex Concilio Tridentino, ut quis gaudeat privilegio fori, debet non ſolùm geſtare habitum, ſed tonſuram. Reſpondeo, quòd Concilium, ut legentibus patet, loquitur de privilegio fori, quo debent gaudere Clerici, ut Clerici, non de privilegio, quod aliis competit ex alio capite. Et ideò Concilium aſſerit, Nullus Clericus prima tonſura initiatus, &c. Unde Stephanus Bauny Auctor parum favens Eccleſiaſticæ immunitati, licèt alioquin vir doctus, & eruditus in Theolog. Moral. *tom.* 1. *tractat.* 11. *quæſt.* 37. & alii quos ad ſatietatem adduxi *in dict. diſceptatione Apologetica, reſolut.* 8. mordicus hanc ſententiam tenent.

8. Ad tertium argumentum, quòd dicti ſervientes non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ; Reſpondeo hoc eſſe verum, ſed non ſequitur. Ergo non gaudent privilegio fori, quia, ut dictum eſt, hoc privilegium illi non datur à ſacris Canonibus intuitu perſonarum, ſed ratione ſolius utilitatis Eccleſiæ: ſicut ſervientes Epiſcopis non ſunt perſonę Eccleſiaſticæ, & tamen gaudent privilegio fori. Unde non deſinam hìc apponere verba Ambroſii Machin. *in allegat. pro juriſd. Ordinum militarium articul.* 6. *num.* 58. ubi ſic ait. [Muy differente razon es de los Clerigos à los de la familia del Obiſpo que gozan del fuero, y no del Canon: porque el fundamento de gozarle no es el miſmo pues ne ſe les da como à perſonas Eccleſiaſticas, ſi no come a familiares del Obiſpo, à quien el derecho le da.] Hæc ille; quæ individualiter deſerviunt pro caſu noſtro; & pro reſponſione ad omnia argumenta Bonacinæ. Contra quem etiam facit * caſus uxoris Clerici conjugati, ut me citato docet noviſſimè Merolla *tom.* 3 *diſp.* 6. *cap.* 3. *num.* 52. & ego addo, uxores Equitum Divi Jacobi Alcantaræ, & Calatravæ; quas certum eſt non gaudere privilegio Canonis, neque eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & tamen gaudent privilegio fori: ut inter alios noviſſimè ſolidè probat eruditus Franciſcus de Amaia *in Cod. lib.* 20. *titul.* 39. *num.* 12. *& ſeq.* Ergo idem dicendum eſt de ſervientibus Eccleſiis, qui licet non gaudeant privilegio Canonis, neque ſint perſonæ Eccleſiaſticæ non ex hoc ſequitur contra Bonacinam non poſſe gaudere privilegio fori, & maximè in caſu noſtro, ubi tales incedunt cum habitu Clericali, & ſerviunt Eccleſiis intuitu ſuſcipiendi ordines minores. Et ita ſtando in terminis juris communis ego probabiliter ſentio, ſalvo ſemper aliorum doctorum virorum meliori judicio & Sacræ Congregationis immunitatis oraculo.

(* Sup. contrario in hoc verſ. cum eiſdẽ authoribus, & aliis infr. in R. 156 §. Propter 1 & in aliis ejus an & pro privilegio Canonis melius lo t 5. tr. 1 R. 41 §. Sed an.)

RESOL. CXXXIV.

An Clerici inſervientes verè adſtricti alicui Eccleſiæ, licet primã tonſuram non habeant gaudeant privilegio fori?

Et explanatur, quod quamvis Clerici, qui dicuntur, Salvatici, *non gaudent privilegio Canonis, neque exemptione gabellarum, tamen gaudeant privilegio fori?* Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 69.

§. 1. Negativè reſpondet Bonacin. *in Bull. Cœn.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 16. *punct.* 3. *num.* 7. quia talis clericus non gaudet privilegio canonis; ergo neque gaudet privilegio fori, & hanc ſententiam videtur innuere Reginald. *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 23. *nu.* 355. cæteras rationes videbis apud Bonacinam.

(Sup. hoc in R. præter. & pro privilegio Canonis lege §. pot. ſeq.)

2. Sed, his non obſtantibus, non deſunt Doctores poſt Concilium Tridentinum ſcribentes, qui aſſerunt dictos clericos privilegio fori gaudere, & ita tenet Bellettus *in diſquiſ. cler. part.* 1. *tit. de favore clericorum perſonal.* §. 2. *num.* 2. Ambroſinus *de immun. cap.* 22. *num.* 6. & Decianus *in tract. crim. to.* 1. *lib.* 4. *c.* 8. *n.* 2. & ad argumentum quod adducit Bonacina *ubi ſuprà* poſſet aliquis reſpondere; quod clerici, qui dicuntur *ſalvatici* non gaudent privilegio canonis, neque exemptione gabellarum, & tamen gaudent privilegio fori, ut declaravit ſacra Cardinalium Congregatio 10. Kalendas Junii 1632. cujus verba affert Paulus Squillante *de privil. cler. cap.* 7. *dub.* 2. *n.* 4. & Navarius *de elect. fori q.* 52. *ſub n.* 13. *ſect.* 2. in ultima impreſſione Neapolitana, ſed circa ſupradictos clericos ſalvaticos multas quæſtiones ſuſcitat noviſſimè Aloyſius Riccius *in praxi fori Eccleſ. tom.* 4. *reſ.* 223. *uſque ad reſ.* 231. lege illum, & non pigebit.

(Sup hoc privilegio Canonis in to. 5. tr. 1 R. 9. § ult.)

RESOL. CXXXV.

An Clericus incedens cum habitu, & Tonſura ſed non deſerviens alicui Eccleſiæ, gaudeat privilegio fori?

Et notatur, quod licentia Epiſcopi deſerviendi in certa Eccleſia ſufficit, ut obtineatur oretenus, ſed non ſufficit ſervitium in temporalibus, ſed in ſpiritualibus, & ſufficit, ſi ſervitium præbeatur alteri Eccleſiæ, quam illi, in qua mandavit Epiſcopus, etiam ſi ſerviat Capellæ exiſtenti in Eccleſia, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio eſſet aſſignata.

Et alia circa hoc in textu hujus Reſolutionis explanantur; & tandem quæritur obiter, an percutiens Clericum non deferentem habitum, & tonſuram incurrat in excommunicationem Canonis. Si quis, *&c.* Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 35. aliàs 34.

§. 1. Affirmativè reſpondet Mar. Antonin. *lib.* 3. *reſolut.* 48. *num.* 14. Sed negativam ſententiam docet Bonacina *de legib. diſp.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 4. *num.* 10. *&* 15. Ambroſinus *de immunitat. Eccleſ. cap.* 17. *num.* 13. Menoch. *num.* 10. *conſil.* 912. *num.* 27. *& alii.* Et ratio eſt: quia, *ut ſupra*, diximus, Concilium loquitur copulativè, videlicet, Clericus deferat habitum, & tonſuram, & alicui Eccleſiæ deſerviat.

(Sup. hoc in R. ſeq. & inf. lege doctr. R. 140. per totam, & ſignanter in §.)

2. Notandum eſt tamen, quod dicta licentia Epiſcopi deſerviendi in certa Eccleſia, ſufficit, ut obtineatur oretenus; nec ſufficit, ut bis, vel ter talis Clericus deſerviat: quia verba Concilii requirunt actum perſeverativum. Verùm tamen eſt, quòd verba Concilii non ſunt intelligenda ita literaliter, & rigidè, id eſt, pro omni tempore; ſed pro majori parte ipſius. Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem teſtatur Riccius *p.* 4. *deciſ.* 154. *n.* 5. Capiblanc. *in in tract. de offic. Bar. pagin.* 8. *p.* 3. *n.* 30. cum Gratiano *in diſcept. tom.* 3. *c.* 440. *n.* 6. Unde ſi aliquo impedimento fuerit dictum ſervitium interpellatum gaudebit utique Clericus privilegio fori: & ſufficit, ſi ante menſem, quo perpetratum fuit delictum, inveniatur dictum ſervitium præſtitiſſe, licet Concilium loquatur de præſenti, ibi: *Inſervit*, & ibi: *Verſetur*, nam dicta verba intelligenda ſunt moraliter; Et tamdem nota, quòd ſupradicta verba intelligenda ſunt de ſervitio ſpirituali, & non ſufficit ſervitium in temporalibus, & aliqui addunt, non ſufficere ſervitium, ſi præbeatur alteri Eccleſiæ, quàm illi, in qua mandavit Epiſcopus.

(Sup. hoc in R. ſeq. § 2. ad medium, & propè fin. ver. Unde.)

3. Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam docet Capiblanchus *ubi ſup. num.* 33. & Riccius *part.* 4. *deciſ.* 111. *num.* 5. ubi ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem teſtantur. Et ita conſuluiſſe noſtrum doctiſſimum Aponte, notavit Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quaranta, verb. habitum Clericorum*, quòd aſſerit, etiam procedere, ſi dictus Clericus deſerviret Capellæ exiſtenti in Eccleſia, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum, pro Oratorio eſſet aſſignata. Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem obſervat Riccius *part.* 4. *deciſ.* 254. *num.* 2.

4. Sed hæc dicta ſufficiant circa exemptionem Clericorum in minoribus à juriſdictione laicali, & intelligentiam verborum Concilii Tridentini, circa quæ hoc unum addam hîc Concilium loqui tantùm de privilegio fori, & non Canonis: & ideò percutiens Clericum non deferentem habitum, & tonſuram, incurrit in excommunicationem Canonis, *ſi quis*. Et ait declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem, teſtatur Gonzalez *in regul. Cancell. Gloſſ.* 5. §. 5. *n.* 7. & docet Belletus *in diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit.* 3. §. 8. *n.* 59. Unde cautè legendi ſunt Azeved, *de exeq. mand. p.* 1. *c.* 22. *n.* 12. & Menoch. *lib.* 6. *de præſumpt.* 76. *n.* 12. aſſerentes, non incurrere in excommunicationem illum, qui percutit Clericum repertum in habitu laicali. Sed ad alias circa immunitatem Eccleſiaſticam quæſtiones deveniamus.

Sup. hoc in t. 5 ... R. 42 & in alia 1. not.

RESOL. CXXXVI.

An Clericus in Minoribus amittat privilegium fori, ſi non deſerviat Eccleſiæ ad certum miniſterium, ex Epiſcopi mandato?

Et an ſufficiat, quod Clericus inſerviat in Divinis etiam alteri Eccleſiæ, quam illi, cui fuit per Epiſcopum adſcriptus?

Et quid, ſi deſerviat alicui Eccleſiæ etiam ſi hoc non faciat de mandato Epiſcopi? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 2.

§. 1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia p.* 2. *cap.* 26. *n.* 7. ubi ſic ait. An autem affixatio, vel deputatio facta in ipſiſmet chartis Ordinum, dum dicit, eumque ſuæ parochiæ affiximus, ſufficiat? dubitatum eſt in Senatu, & non ſine fundamento, videtur enim quod in caſu requiratur ſpecialis Epiſcopi affixatio ad certum miniſterium in Eccleſia obeundum, non verò generalis, ſicque judicavimus viſa forma ſacri Concilii. Sic ille.

2. Sed negativa ſententia vera eſt, ut praxis demonſtrat, & ideò DD. quos ego citavi *in part.* 1. *tr.* 2. *reſol.* 34. aſſerunt abſolutè, Clericos minores gaudere privilegio fori, ſi deſerviunt alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, nec ullam faciunt mentionem de affixatione ſpeciali ad certum miniſterium: quod manifeſtius apparet ex illa doctrina, quòd Clericus ſi deſerviat alicui Eccleſiæ, etiamſi hoc non faciat ex mandato Epiſcopi, gaudet privilegio fori, & ita tenet, & obſervat determinaſſe Sacram Cardinalium Congregationem *die* 29. *Junii* 1628. Seſtius *in ſelect. can. cap.* 18. *n.* 22. Idem etiam teſtatur Franciſc. Capiblanc. *de offic. Baron. pragm.* 8. *p.* 3. *n.* 32. Riccius *p.* 4. *dec.* 111. *n.* 5. Marius Antonin. *var. reſ. lib.* 3. *reſ.* 48. Riciullus *de jure perſonarum* &c. *lib.* 7. *c.* 6. *n.* 15. Quaranta *in ſum. Bull. ver. habitus clericalis*, & Novarius *in jure Pontificio tit. de foro compet. concl.* 6. aliàs 92. *nu.* 5. ubi ſic ait. Sufficit quòd Clericus inſerviat divinis etiam alteri Eccleſiæ, quàm illi cui fuit per Epiſcopum adſcriptus, ut declaravit Sacra Cardinalium Congregatio, & deciſum refert Riccius *in curia Archiep. Neapol.* inferens ex hoc hodiè adſcriptionem in Eccleſia de mandato Epiſcopi non eſſe neceſſariam, ſed ſufficere quòd realiter fiat ſervitium, in divinis; & meritò quidem, cum ad id Concilium habuerit mentem, & ita obtinui in magna curia Vicariæ in favorem Clerici Dominici Port, probato ſervitio in divinis, licèt non fuiſſet aſſignatum à ſuo Epiſcopo; hæc Novarius, quæ à fortiori militant adverſus ſententiam Pereiræ. Unde non eſt audiendus Barb. *de poteſt. Epiſc. par.* 2. *alleg.* 12. *n.* 14. Bonac. *in Bull. Cœn. diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 6. *n.* 34. & Carol. de Graſſis *effect.* 1. *n.* 1170. aſſerentes Clericum inſervientem alteri Eccleſiæ, quàm illi, cui Epiſcopus inſervire præcepit, non gaudere privilegio fori nam contrarium, ut dixi, declaravit Sacra Cardinalium Congregatio, quam, me etiam citato, adducit noviſſimè Anton. de Marinis *quotidian. reſol. c.* 58. *n.* 12. & Paulus Squillante *de privil. c.* 7. *dub.* 1. *n.* 13. & ideò contra Pereiram non eſt ab hac ſententia recedendum, quam denique mutans opinionem, etiam me citato, tenet Barb. *de jure Pontificio lib.* 1. *c.* 29. §. 2. *n.* 35.

Quam hic eſt R. patet ... ſecunda parte ... 1. not.

Sup. hoc in R. ... §. ult. in fi.

Sup. hoc inferius in hac ipſamet Reſ. à verſ. Vide, & in alia Reſ. ejus not. Et pro adſcriptione cõventù in hoc tomo in Reſ. ſeq. in princ. §. ult.

Sup. hoc ſuperius med. ho... §. verſ. ſufficit, & in Reſ. ... §. 1. in fi. & ſeq.

RESOL. CXXXVII.

An Clericus deſerviens Eccleſiæ ex licentia obtenta à vicario Epiſcopi, gaudeat privilegio fori?

Et an adſcriptio in Eccleſia hodiè non ſit neceſſaria de mandato Epiſcopi, ſed ſufficiat, quod realiter fiat, ſervitium in divinis?

Ex quo infertur Clericum in Minoribus Conſtitutum & habitum, & tonſuram deferentem, & Eccleſiæ deſervientem non tamen de mandato Epiſcopi gaudere privilegio fori? Ex part. 9. tract. 6. & Miſc. 1. Reſ. 6.

§. 1. Nova, curioſa, & practicabilis quæſtio, & ad illam negativè reſpondet Regens D. Franciſcus de Vico *in legib. & Pragmaticis Regnis Sardiniæ, tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 13. *n.* 8. ubi ſic ait: [Quæro, an licentia, de qua, *in d. c. Nullus*. Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. ab alio, quàm Epiſcopo dari poſſit Clericis ad effectum ſtudendi, vel inſerviendi alicui Eccleſiæ: & dic, quòd non, *ex infrà* notandis. Primò quia, ex eodem Concil. apparet, fuiſſe hanc cognitionem Epiſcopo delegatam, & conſequenter, non poteſt in ea ſe intromittere illius Vicarius, ex notatis à Federico de Sen. *in conſ.* 130. *in fin. verſ. Poteſt dici*.

2. Secundò, quia, quoties alicui aliquid committitur, debet per nominatum in commiſſione, & non per alium exequi. Ita Bald. *in conſ.* 123. *in fin. lib.* 5. & cùm conceſſio hujuſmodi licentiæ ſit Epiſcopo commiſſa, non debet ab alio exequi ex doctrina Bald. *ubi ſuprà*: quod multò fortius procedit in caſu præſenti, in quo videtur electa induſtria Epiſcopi, & non ſui Vicarii, nec alterius miniſtri. Felinus *in cap. fin.* §. *Eſt autem, num.* 4. tum maximè, quia ſumus in executione facti, Berous *in cap. Quoniam*, Abbas *in fin. de offic. delegat.* in quo datur forma, quòd licentia ſit Epiſcopi, quæ nullatenus omitti poteſt, per notata à Maſeard. *verb. Electa perſona induſtria, concl.* 594. *num.* 1. 5. & 6. ut communiter DD.

3. Tandem, quia in diſpoſitione *d. c. Nullus*, fuit præcipuè habita ratio dignitatis Epiſcopalis, & ubicumque fundatur actus in nomine appellativo, in favorem illius tantùm factus intelligitur, *l. Turpia*, §. *fin.* & *l. Servus, fin. ff. de legat.* 1. *l. Annua*, §. *Attia, ff. de annuis legat.* Signorol. *conſ.* 90. *col.* 6. *poſt medium*, Cravet. ubi plures *in conſ.* 507. *n.* 10. Vide Menoch. *de arbitr. lib.* 4. *concl.* 121.] Hucuſque Regens de Vico, cujus ſententiam ante ipſum docuerat Petrus de Urries *in otio æſtivo, part.* 2. *num.* 363. ubi ita aſſerit: & ad ſuprapoſitam reſolutionem redeundo, illam ex ſuperioribus ampliabis. Primò, ut ſcilicet procedat, etiamſi adſcriptio ad Eccleſiam facta fuerit per Vicarium Epiſcopi: quoniam, nec adhuc eo caſu cenſebitur adimpletum dictum requiſitum. Et ratio eſt: quia, cùm textus *in cap.* 6. Concil. Trident. inducat formam, *ut ſuprà* reſolutum eſt, non dicetur adimpleta per æquipollens, id eſt, per mandatum, ſeu adſcriptionem Vicarii, cum ſit certum in jure, quòd forma legis non poteſt per æquipollens ad impleri, Gloſſ. *verb. Tertiò in Clement.* 1. *de vit. & honeſt. Cleric.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 21. *n.* 11. Boer. *deciſ.* 1. *num.* 44. cum aliis adductis per Medic. ut refertur *tom.* 1. *reg. iur. lib.* 1. *verb. Æquippollens non ſufficit*, Ludovicus Molina *de Hiſpan. primogen. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 37. Joan. Gutier. *in repet. l. Nemo poteſt num.* 114. *ff. de leg.* 1. Guillem. Benedict. *d. verb. in eodem teſtam. num.* 7. Ovid. de Amic. *de jure emphyt. quæſt.* 1. *num.* 2. Gaball. *Milleloq.* 375. *part.* Eſcobar. *de ratiocin. c.* 33. *num.* 12. & ſic adſcriptio ad Eccleſiam, in ſupradicta ſpecie, neceſſariò eſt facienda per ipſum Epiſcopum. Ita Urries.

Sup. hoc in eo. 7. tit. ... Reſ. unica §. 1.

4. Sed ego affirmativam ſententiam teneo: nam appellatione Epiſcopi venit Vicarius: & patet ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform.* ubi, cùm voluit Vicarium excludere, expreſſit dicens: *Eis tantùm non eorum Vicariis, ſit permiſſum.* item, in eodem Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform.* dicitur, ſolos Epiſcopos poſſe concedere litteras excomũnicationis, pro rebus ablatis: & tamen id poſſe Vicarios generales, ac nomine Epiſcoporum comprehendi certum eſt. Et hanc opinionem tenent Suar. *tom.* 5. *in* 3. *part. diſp.* 7. *ſect.* 3. *n.* 10. Sanch. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 29. *n.* 16. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 5. Garzias *de benef. part.* 5. *cap.* 8. *num.* 52. Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. tom.* 1. & alii.

5. Confirmantur ſupradicta à fortiori, ex doctrina Riccii *part.* 4. *deciſ.* 111. *num.* 5. & aliorum aſſerentium, adſcriptionem in Eccleſia hodie non eſſe neceſſariam de mandato Epiſcopi; ſed ſufficere, quòd realiter fiat ſervitium in divinis. Et ideò, teſte Barboſa *in Concilium Tridentinum, ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *num.* 32. Sacra Congregatio declaravit *in una Valentina*, 29. *Junii* 1628. Clericum in minoribus conſtitutum Eccleſiæ deſervientem non

Sup. hac adſcriptione in R. ... poſt med.

non tamen ex mandato Epiſcopi, habitum, & tonſuram deferentem, gaudere privilegio fori. Quod etiam, me citato, docet Garzias *in tractat. 1. difficult. 3. punct. 1. num. 10.*

Sup. hoc ibid. in diſſicult. quæ lo poſt init.

RESOL. CXXXVIII.

An Clerici Minores, ut gaudeant privilegio fori debeant in Dominicis diebus cum ſuperpeliceo Divinis intereſſe, Ex p.4.tr. 1. Reſ. 88.

§. 1. HÆc quæſtio à nobis poſita eſt per quamdam pragmaticam hujus Regni, quam citat & ſequitur Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, cent. 1. quæſt. 65. num. 29.* in qua ſtatuitur, ut Clerici volentes gaudere privilegio clericali, debeatur per Regnum perſeveranter incedere cum clericali habitu & tonſura, atque divinis officiis quibuslibet diebus Dominicis, & feſtivis, horis congruis, cum ſuperpeliceo perſonaliter intereſſe.

2. Sed quòd Clericus, ut gaudeat privilegio fori debeat ſervire ſingulis diebus Dominicis, & feſtivis, cum ſuperpeliceo divinis Officiis, falſum eſt. Nam Concil. Tridentinum *ſeſſ. 23. c. 6.* ſtatuens ut Clerici debeant deſervire alicui Eccleſiæ, non eſt intelligendum ita liberaliter & rigidè id eſt, pro omni tempore, ſed pro majori parte ipſius, ut ex ſacra Cardinalium Congregatione ego adnotavi *in 1. part. tract. 2. reſol. 34.* & docet Riccius *part. 4. dec. 154. num. 5.* Gratianus *in diſcept. foren. tom. 3. c. 440. n. 6.* Maſtrillum *tom. 1. decis. 113. n. 13.* & alii. Nec obſtat pragmatica hujus Regni: nam adverſus illam inſurgit noviſſimè Sebaſtianus Guazzinus *de defenſionibus reorum, tom. 2. defenſ. 20. cap. 9. num. 35.* vide etiam Alexandrum Trentacinquum *conſ. 12. n. 75. volum. 2.* Tritum eſt enim Clericos non poſſe ligari pragmatica judicis laici; & licèt Anton. de Ballis *in tract. variar. lib. 5. pragm. 1. tit. 10. n. 5.* aſſerat, quòd iſta pragmatica tanquam coadiuvativa diſpoſitionis juris communis; licèt ſit facta à laico, ſuſtineri poteſt; tamen quidquid ſit de hac doctrina, aſſero dictam pragmaticam imponere onus Clericis, quod jus commune illis non impoſuit, ut probatum eſt: ergo non poteſt ligare Clericos, & ideò ex defectu juriſdictionis nullam eſſe dicendum eſt.

Quæ hic & ſup. R. 131. §. 2. paulo poſt initium, & in R. 132. § als.

RESOL. CXXXIX.

An Clerici in Minoribus, obſervantes requiſita Concilii Tridentini, gaudeant omnibus privilegiis, quibus gaudent Clerici in ſacris conſtituti.

Et docetur omnes conſuetudines trahendi Clericos coram judice laico etiam in civilibus eſſe reprobatas in Concil. Trid. & aliis juribus, Ex part. 4. tractat. 1. Reſ. 20.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 33. num. 2.* ubi ſic ait. Clerici in minoribus, ſeculares reputantur in omnibus, niſi in cauſis criminalibus, in quibus ſuo gaudent foro, & ideò nihil mirum eſt, ut compellantur incendiis occurrere perſonaliter ac cęteri laici: & *infra in fine numeri*, ſic etiam ait. Circa Clericos in minoribus minus erit dubii, ut à Principe ſæculari compelli poſſint, cum legibus ſæcularibus ſubſint, excepto caſu, quo foro gaudeant ad criminalia.

2. Sed ego neſcio, quo pacto hæc dici poſſint, cùm Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. c. 6.* aſſerat abſolutè, & ſine ulla diſtinctione ſupradictos Clericos cum aliquibus requiſitis gaudere privilegio fori, ergo etiam in civilibus. Imò ſi non obſervent dicta requiſita in Concilio poſita, gaudeant privilegio Canonis, & ſecundùm veriorem, & communiorem ſententiam exemptione gabellarum, quæ omnia ſatis à nobis probata ſunt *in part. 1. tract. 2. reſol. 36.* & ideo hanc ſententiam ut certam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 26. n. 3.* & ex *cap. 3. de foro compet. & cap. cùm non ab homine de judiciis*; unde *num. 5.* ſic aſſerit. Omnia, quæ hactenus de generalitate exemptionis tam in criminalibus, & civilibus judiciis, quam in legibus etiam civilibus, & tributis diximus, ad omnes Clericos cujuſcumque Ordinis in ſtatu clericali perſeverantis, æqualiter applicanda ſunt, quia jura quoad hanc partem nihil inter eos diſcernunt. Ita ille, & ante illum Comitolus *in reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 54.* ubi loquens de Clerico primæ tonſuræ ſic ait: Privilegia, quæ Clericus ex prima tonſura nanciſcitur, hæc ſunt. Primum, quòd in religioſam Domini ſortem cooptari certum eſt, atque ex laicis, & profanis perſonas fieri ſacras. Secundum, quod Sacerdotii, ſeu beneficii Eccleſiaſtici capaces evadunt. Tertium, quòd Eccleſiæ juriſdictionis participes ſunt, id eſt, poteſtatis excommunicandi, interdicendi, ſuſpendendi. Quartum, quòd in eos imperium, & jus Magiſtratus ſæcularis non habet, quod privilegium dicitur fori. Quintum, quòd nemo iis violentas manus poteſt adferre, quin in cenſuram incidat excommunicationis. Sextum eſt privilegium immunitatis ſuorum bonorum omnium, ſive illa jure patrimonii, ſive beneficii Eccleſiaſtici, poſſideant. Hæc omnia Comitolus, & Doctores communiter, & ideò (vide, quæſo, ſi rectè dicat Pereira) Clericus in minoribus conſtitutos ſæculares reputari in omnibus: niſi in cauſis criminalibus, & ſi judices ſæculares poſſint illos compellere ſicut laicos ad occurrendum incendiis, vel ad ſeparandum rixantes, vel ad delinquentem capiendum. Dicendum eſt igitur Clericos minores obſervantes, requiſita Concilii Trident. gaudere omnibus privilegiis quibus gaudent Clerici in Sacris Conſtituti. Sed ſi aliquis dicat quòd hæc opinio Pereiræ procedit ratione conſuetudinis, jam hoc *ſuprà* reprobatum eſt: unde nunc addam tantùm Peregrinum *de immunitate Eccleſ. cap. 2. n. 24.* ubi docet omnes conſuetudines trahendi Clericos, etiam in civilibus, coram judice laico, eſſe reprobatas à Concilio Tridentino, & aliis juribus. Si autem cum dicta conſuetudine adſit conſenſus, & tolerantia approbativa Summi Pontificis, videant illi, ad quos ſpectat; dixi *approbativa* quia ſimplex tolerantia non ſufficit, per ea quæ *ſuprà* adduximus & facit textus D. Thomæ *in 1. 2. quæſt. 97. art. 3. ad 3.* quem ſapienter ponderat Ludovicus Majeratius *in ſumm. tom. 1. tr. de legibus diſp. 5. ſect. 11. in fin.*

Quæ hic & in R. 160. & in aliis e. us not.

Sup. hoc ſup. in Rei 6. 6. 2. in prin.

Sup. in R. noſt. prox. & ſeq.

Sup. in R. quæ hic eſt etiam ſup. 11. & in aliis ejus not.

RESOL. CXL.

An judex laicus poſſit punire Clericos in Minoribus conſtitutos?

Et adducuntur, & explanantur omnia, quæ determinavit Concilium Trident. ſeſſ. 23. cap. 6. ut quis gaudeat privilegio fori.

Et tandem quæritur, utrum Clericus habens beneficium ſed non deferens habitum, & Tonſuram, nec alicui Eccleſiæ deſerviens, gaudeat privilegio fori? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 29. aliàs 28.

§. 1. QUando tales Clerici ſubjiciantur Judicibus laicis, determinavit ſancta Synodus Tridentina, ita loquens *in ſeſſ. 23. c. 6.* [Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, fori privilegio gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schóla, ſeu univerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur.] Ita Concilium: cujus verba noviſſimè à Juriſconſulto Hiſpano Torreblanca *lib. 3. de Magia, cap. 9. n. 40.* contra communem fuerunt expoſita, non de omnibus Clericis minorum Ordinum; ſed de his tantùm, qui ante decimumquartum ætatis annum verſantur, de quibus in præcedentibus verbis fit mentio; vel de incorrigibilibus, & facinoroſis, & qui ſe immiſcent ſæcularibus: nam ii diſpoſitioni cauſam dederunt. Sed licèt hæc expoſitio ſit ingenioſa; eſt in contrarium communis DD. ſententia: & ideò circa prædicta verba, multa ſcitu digna: non ſolùm Theologi, ſed etiam Juriſconſulti notarunt. Quorum libros quia forſitan multi non habent; in gratiam Confeſſariorum, ex induſtria, & non ſine labore, quæ in illis diſperſa hinc inde inveniuntur, hic ſimul colligere conabor, reſolutoriè, & breviter more noſtro, ideò.

2. Quæritur primò, utrùm Clericus habens beneficium, ſed non deferens habitum, & tonſuram, nec alicui Eccleſiæ deſerviens, gaudeat privilegio fori? Reſpondeo, quod Suarez, *de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. n. 11.* & Ambroſinus *de immun. c. 13.* videntur docere, quod Clericus beneficiatus non gaudeat, niſi alicui Eccleſiæ deſerviat. Sed hoc eſt contra mentem Concilii; nam in citatis verbis duos modos diſtinxit: unum abſolutè, ſi Clericus primæ tonſuræ habeat beneficium: alium, ſi tonſuram, & habitum clericalem deferat, & alicubi Eccleſiæ deſerviat, & ſit verba Concilii alternativè procedunt. Et ita tenet Rodriq. *in ſumma, to. 1. c. 155. concl. 2.* Azevedus *lib. 1. leg. 1. tit. 4. n. 9.* Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 120. in Gloſſa litera E*, noſter Franciſcus Aponte *lib. 1. cenſ. 24.* Gutier. *pract. qq. lib. 1. q. 7.* Marius Antoninus *lib. 3. reſ. 48. n. 22.* Cevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, in Proæm. c. 8. n. 14. & p. 2. q. 44. n. 3.* Bonac. *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. nu. 10.* Hi omnes aſſerunt, ut Clericus gaudeat privilegio fori, ſufficere, ut habeat tantùm beneficium, ſervitium verò Eccleſiæ, *ut infrà* patebit, eſt neceſſarium in Clerico incedente cum habitu & tonſura. Vide Riccium *part. 4. deciſ. 357. num. 1.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

Infrà in Reſ. quæ hic eſt ſupra 155. & in alia ubi pel- me not.

RE-

RESOL. CXLI.

An Clericus in Minoribus, ſi habeat beneficium, & non deferat habitum, & Tonſuram, gaudeat privilegio fori; Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 89.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto. centur. 1. q. 65. n. 23.* ubi invehitur contra Farinacium, & aſſerit hanc opinionem docere Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 6* Sed omnino fallitur: nam affirmativa ſententia quam tenent communiter Doctores, fundatur in Concilio Tridentino, ubi ponit particulam, *aut*, quæ disjungit, ſic enim aſſerit. Is fori privilegio non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum, &c. Et ita hanc opinionem præter Farinacium docet, me citato Paulus Squillante *de privil. Cleric. cap. 7. dub. 1. num. 23.* Hevia *in curia Philippica part. 3. §. 1. n. 3.* Bobadilla *in polit. to. 1. lib. 2. c. 18. n. 102.* Cenedus *in 49. canon. q. 4. n. 23.* Novarius *in novo jure Pontificio concluſ. 117. n. 6.* & Salzedo *in pract. crim. Bernardi Diaz. c. 62. n. 9.* ubi ſic ait. Si Clericus prima tonſura initiatus beneficium Eccleſiaſticum obtinuerit, quamvis non deferat veſtes clericales; gaudere debet privilegio fori Eccleſiaſtici, ut conſtat ex Concil. Trident. Sic ille. Unde non eſt audiendus Burgius. Sup. hoc in R. proxima §. Quæritur.

RESOL. CXLII.

An ſi dictus Clericus habeat tantum titulum & collationem beneficii, non autem poſſeſſionem gaudeat privilegio fori, & ſit à juriſdictione laica exemptus?

Et an hoc etiam procedat in Clerico poſſidente beneficium, ſed ſine redditibus? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 30. aliàs 29.

§. 1. NEgativè reſpondet, ex Theologis Lopez *par. 1. cap. 186.* & ex Juriſtis Julius Clarus *lib. 5. §. fin. q. 36. n. 21.* & alii.

2. Sed contrarium aſſerendum eſt cum Anaſtas Germonio *lib. 3. cap. 15. n. 59.* Gigante *de penſionibus, c. 94. n. 11.* & ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem, notavit Pariſius *de reſign. benef. lib. 7. q. 1. n. 47.* Et ratio eſt: quia per ſolam collationem, & titulum beneficii, etiam ſine ejus poſſeſſione, quis dicitur beneficium habere, ut docet Romanus *con. 350.* Covar. *lib. 1. var. cap. 16.* Vide etiam Bonacinam *de legibus, diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 12.* ubi ex profeſſo probat hanc ſententiam, quæ quidem ſententia procedit etiam in Clerico poſſidente quidem beneficium, ſed ſine redditibus; quia habet titulum beneficii: & hoc ſolùm requirit Concilium hic; & beneficium ſine redditibus aſſignatur in favorem alterius: & Epiſcopi titulares faciunt omnia, quæ ſolent facere cæteri Epiſcopi: & tamen ex ſuis Epiſcopatibus nullos redditus percipiunt. Ergo, &c. Et ita docet noſter D. Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff. 1. n. 1224.*

RESOL. CXLIII.

An Clericus, qui habet penſionem tantum ſuper aliquo beneficio, gaudeat tamquam beneficiatus privilegio fori, ita ut exemptus ſit à juriſdictione ſæculari?

Et quid, ſi incedit in habitu, & Tonſura? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 31. alias 30.

§. 1. NOn gaudere reſpondet Azevedus *tom. 1. lib. 1. leg. 1. tit. 4. n. 5. Recopil.* Gonzalez *ad reg. 8. cancell. gloſſ. 5. §. 5. n. 7.* & Carol. de Graſſis *de eff. cler. eff. 1. n. 1198.* Bonacina *de leg. diſp. 10. q. 2. punct. 1. n. 11.* Flaminius *de reſignat. benef. lib. 1. q. 11. n. 70. & lib. 2. q. 15. n. 15.* qui cum Gonzales aſſerit ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem 19. Junii 1586. his verbis: *Cui reſervata fuit penſio, ſi non incedit in habitu, & tonſura, non gaudeat privilegio fori.*

2. Sed contrariam ſententiam docet Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. c. 26. n. 9.* Zerola *in praxi Epiſc. verb. Clericus, §. 2. ver. ex hac doctrina* Laſarte *de decim. vend. cap. 19. n. 24.* Rodriq. *in ſumm. tom. 1. c. 155. n. 12.* & Salzedus *in pract. crim. Diaz. cap. 64. num. 10.* ubi ita conſulit in Academia Complutenſi anno 1584. & ita judicatum fuiſſe in Supremo Concilio Regis, teſtatur. Adde etiam, quòd Armandariz *in addit. ad Recop. leg. Navar. lib. 2. tract. 19. de foro compet. num. 5. & 7.* teſtatur, ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem.

3. At Belletus *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. 3. §. 8. num. 11.* & alii conantur concordare ſupradictas ſententias, aſſerunt enim, quod prima opinio loquitur in caſu, quo penſio non excedit ſummam ſexaginta ducatorum auri de camera, ut Bulla Sixti V. quæ incipit, *Paſtoralis*, ſub anno 1589. Marcus verò Antonius Cucchus *lib. 5. tit. 8. num. 17.* aliter concordat: dicit enim ſi Clericus habeat penſionem loco tituli beneficii, reputatur beneficiarius, & per conſequens gaudebit privilegio fori: ſecus autem, minimè gaudebit. Vide etiam Cevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q. 62. num. 31.*

RESOL. CXLIV.

An Capellanus, cui cappella in perpetuum, vel in titulum fuerit à Papa, vel Epiſcopo aſſignata gaudeat privilegio fori?

Et quid dicendum, ſi habeat cappellaniam, vel beneficium, vulgariter dictum, ſervitium Miſſarum.

Et quid ſi clericus habeat Præſtimonium, ſeu Fratranſiam, ſi dictum Præſtimonium poſſideat in titulum perpetuum, & aliquod ſpirituale annexum habeat, Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 32. aliàs 31.

§. 1. REſpondeo affirmativè: nam beneficium Eccleſiaſticum, dicta Capellania judicatur. Et ita docet Azorius *part. 2. lib. 10. c. 3. q. 5.* Navar. *de horis can. cap. 20. n. 17.* Salſedus *in pract. crim. Diaz c. 64. n. 12.* & alii. Secus autem, ſi habeat Cappellaniam, ſeu beneficium vulgariter dictum, *ſervitium Miſſarum*: quoniam tales capellaniæ non dantur in titulum, nec in perpetuum, ſed ſunt amovibiles; nec veniunt appellatione beneficii, ut notavit Azevedus *tom. 1. lib. 1. leg. 1. tit. 4. n. 7. Recopil.* & alii. Et ita etiam gaudere privilegio fori dicendum eſt, ſi Clericus habeat præſtimonium, ſeu fratranſiam: ſi dictum tamen præſtimonium poſſideat in titulum perpetuum, & aliquòd ſpirituale annexum habeat: nam cum iſtis conditionibus præſtimonia pro beneficiis habentur. Et ita probat Azevedus *ubi ſupr.* Menochius *conſ. 201. num. 56.* Pariſius *de reſignat. benef. lib. 1. quæſt. 1. ex n. 124.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 2. num. 11.* Garzias *de benef. tom. 1. part. 1. cap. 2. n. 117.* Bonac. *de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 11.* & alii.

RESOL. CXLV.

An habens Coadjutoriam à Papa conceſſam gaudeat privilegio fori.

Et quid de Clerico, qui beneficium obtinet, quod obtinere non poterat, puta, quia illegitimus, irregularis, vel ſi ordinatus eſt cum falſis Dimiſſoriis, vel ſine illis.

Et quid, ſi ordinatus fuerit ante legitimam ætatem, vel per ſimoniam, Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 62.

§. 1. REſpondeo affirmativè, quia talis dictam coadjutoriam habens beneficiatus appellatur, & ita tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 12. num. 4.*

2. Notandum eſt etiam hìc obiter, quòd ſi Clericus obtineat beneficium, quod non poterat obtinere, quia illegitimus, vel irregularis, & de facto reperitur in poſſeſſione beneficii, gaudet adhuc privilegio fori, & ita fuiſſe deciſum M. C. Vicariæ Neapolitanæ teſtatur Francus *dec. 189.* & tenent DD. quos citat Joa. Baptiſta de Thoro *in compen. dec. Neapol. ver. clericus. fol. 94.*

3. Nota etiam, quòd licèt olim clericus in minoribus conſtitutus à non ſuo Epiſcopo ſine literis dimiſſoriis, vel cū falſis, poſſet gaudere privilegio fori, ut notant DD. quos citat Squillante *de privil. cler. cap. 7. dub. 2. num. 29.* Hodie tamen per conſtitutionem Urbani VIII. datam Romæ 11. Decembris 1624. taliter ordinatus minimè privilegio fori gaudebit; ordinatum verò ante legitimam ætatem gaudere dicto privilegio fori tradit Carolus de Graſſis *de eff. cler. effect. 1. num. 666.* ſicut etiam ordinatum per ſimoniam. Sup. contento in hoc §. in Ref. ſeq.

RESOL. CXLVI.

An ordinatus ante legitimam ætatem, vel extra tempora, &c. gaudeat privilegio fori?

Et quid de eo, qui ordinatus fuit ſine dimiſſoriis, aut cum falſis.

Et quid eſt ſentiendum de Clerico ordinato per ſymoniam, vel ab Epiſcopo impedito ordines faciendi, v. g. excomūnicato ſuſpenſo, interdicto, &c. an gaudeat ſupradicto privilegio fori, Ex p. 4. tract. 1. Reſ. 26.

Sup. contentis in hac Reſol. dempta ultim. diffic. ex duabus poſitis in § ult. hujus Ref. in Ref. prox. §. ult.

§. 1. NEgativam ſententiam tenent Bernardus Diaz, Rolandus & Chaſſaneus, quos citat Pereira *de Manu Regia part. 2. cap. 26. n. 18.* quibus adde Vaſquez *alleg. 45 num. 20.*

2. Sed

2 Sed contraria eſt vera, quam cum multis tuetur noviſſimè Paulus Squillante *de privileg.Cleric.cap.7.dub.3.num.29.* quia talis eſt vere ordinatus, & ei impreſſus fuit character. Notandum eſt tamen, quòd licèt hanc ſententiam olim probabiliter docuerint de Clerico Ordinato à non ſuo Epiſcopo ſine literis dimiſſorialibus, vel cum falſis, multi DD. hodie tamen ex conſtit.S.D.N.Urbani VII. *die 11.Decembris 1624.* taliter ordinati non gaudent privilegio fori. Undè affirmativa ſententia, quam tenet Barboſa *de poteſtate Epiſc. part.2.alleg.8.n.18.*& alii penes ipſum, probabilis erat ante dictum decretum Urbani VIII. nunc verò non eſt admittenda.

3 Notandum eſt etiam hìc obiter Clericum ordinatum per ſimoniam, vel ab Epiſcopo, qui erat impeditus Ordines conferre aliquo juris impedimento, nempe excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, &c. gaudere privilegio fori.

RESOL. CXLVII.

An qui beneficium habens delinquit, & poſtea matrimonium contrahit, ſit à judice laico puniendus?
Idem eſt dicendum de Clerico conjugato, qui poſt commiſſum delictum tempore, quo omnia requiſita habebat, ut fori privilegio gauderet, effectus eſt bigamus iniens aliud matrimonium? Ex par. 1. tr. 1. Reſ. 6.

§.1. AFfirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia par. 2. cap.42.num.8.* quia omne delictum de ſe temporale eſt, ſolùmque ratione perſonæ ad hoc, vel illud judicium ſpectat: unde cum privilegium perſonæ attendi debeat, quando judicium incipit, *ex l. cum quædam puella ff.de juriſd.omn.judic.*& ex *cap.penult.de foro compet.* planè ſit eo tempore Clericus nullum habet privilegium, nulla ratio, ob quam ad judicium Eccleſiaſticum remitti debeat.

2 Sed ego contrariam ſententiam doceo per ea, quæ adduxi *in 3. part. tract. 1.* * *reſol. 34.* & ita hanc ſententiam docet etiam Bajardus *in addition. ad Jul. Clar. quæſt. 36. num.46.* ubi ſic ait. Si Clericus commiſit delictum tempore quo erit Clericus, & poſtea uxorem duxit, debet puniri ab Epiſcopo, & non à judice laico, ut judicatum fuit per Sacrum Concilium Neapolitanum. ita ille? & ante illum Franchus *de deciſ. 417. num. 4. volum. 2.* apud quem videbis rationes fundantes noſtram ſententiam, & noviſſimè hanc ſententiam, me citato, docet etiam Squillante *de privileg. cleric. cap.7. num.110. & 38.* ubi citat Gratianum *in diſcept.forenſ.cap.224.*& Barboſam *de poteſt.Epiſc.part.2. allegat.12.num.6.* quibus ego addo Sanchez *ubi infrà*, & Bonacinam *in Bull.Cœn.diſp.1.q.16.ſect.1.punct. 3.n.14.*& Gavantum *in enchir.Epiſc.ver.feri privil.n.31.*

*Quæ hic eſt inf.Reſ 150. & ſup.ex doct.R. 108. prope finē à verſ.idem dicendum, & lege etiam Reſ. 106.ſeq.

Sup hoc inf. in R.149. & lege etiam doct.R. & verſ. annot. præmiſſa.

3 Idem eſt de Clerico conjugato, qui poſt commiſſum delictum tempore quo omnia requiſita habebat ut fori privilegio gauderet, effectus ſit bigamus iniens aliud matrimonium, nam in tali caſu gaudebit privilegio fori, cùm in his caſibus ad tempus commiſſi delicti ſpectetur. Vide Doctores citatos, & Riccium *p.5.collect.1864.* quibus noviſſimè adde Sanchez *in opuſc.tom.2.lib.6.c.1.dub.3.n.2.*quæ quidem omnia confirmantur ex declaratione Sacræ Congregationis immunitatis *in Nullius Garepoli die 9.Septembris 1631.* ubi determinatur, quòd fori privilegio gaudet laicus pro tempore, quo fuit Clericus.

RESOL. CXLVIII.

An Clericus conjugatus cum unica, & virgine veſtes Clericales, & Tonſuram deponens, ſi poſtea illas reaſſumat, gaudeat privilegio fori? Ex part. 1. tractat. 2. Reſ. 80. aliàs 79.

Sup.hoc ſup.in R.133.§.pen.

§.1. NEgativè reſpondent aliqui Juriſconſulti ex neotericis. Hoc etiam docet Avendaño *de exequend. mandatis Reg.lib.1.c.32.n.15.*

2 Sed contrariam ſententiam amplectendam omninò eſſe judico. Et ita docet M.Antonius Cucchus *in inſtitut. lib. 3. tit.9.n.67.* ubi ita aſſerit: (Si Clericus conjugatus, qui clericales veſtes inducere non ſolebat, eas tamdem cum tonſura aſſumpſerit, privilegio fori potietur.) Vide etiam Barboſam *in l.Titia 35.n.33.ff.de ſolut.matr.*Clarum *lib.5.receptarum §.fin.q.36.n.15.*& alios.

RESOL. CXLIX.

An Clericus ſolutus in Minoribus tempore delicti, ſi poſtea viduam ducat ex bigamia amittat privilegium fori.
Et an ſit bigamus, ita ut amittat privilegium fori, ſi quis fœminam prius à ſe cognitam ducat poſtea in uxorem Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 27.

§.1. DE hoc caſu olim interrogatus fui, & negativam ſententiam docui cum Pereira *de manu Regia par. 2. cap. 26. num. 17.* ubi ſic aſſerit. Quid dicendum, quando, bigamia contracta ſit poſt delictum an inducat privilegii amiſſionem: prout ſi quis erat ſolutus in minoribus tempore delicti, & poſtea viduam duxit, an obſtet bigamia. Videtur, quòd ſic, quia tempore capturæ reperitur bigamus, & devenit res ad caſum, à quo non potuit incipere; obſtat tamen, quòd habilitas perſonæ circa privilegium, ſolùm conſideratur tempore delicti commiſſi, illa enim poſt delictum non nocet: unde is, tamquam Clericus ſolutus, remittetur, attento delicti tempore. Ita Pereira; cui adde Alex.*conſ.149.n.9.lib.5.*& alios communiter.

Sup hoc ſupra in Reſ. 147.§. ult.

2 Notandum eſt tamen hic non eſſe bigamum, ita ut amittat privilegium fori, ſi quis fœminam prius à ſe cognitam ducat poſtea in uxorem, quidquid aliqui aſſerant, quia talis non poteſt dici ducere virginem: ſed tu ne recedas à noſtra ſententia, quia talis viri caro non eſt diviſa, nec poteſt cenſeri diviſa ratione uxoris, quæ alteri fuerit permixta, nec adverſus hanc ſententiam procedunt canones *curandum, & percipimus, diſt. 34.* quia poſſunt explicari, quòd per virginem intelligatur non ab alio corrupta, & ea, quæ fictione juris in eo caſu virgo reputatur; videri poteſt gloſſa *in cap.2.de bigamis, ver. diviſis.* Et ita hanc opinionem tenet Joan.Præpoſitus *in 3.part. quæſt.5.de irregular. dub.17. num. 134.* Unde ſi talis ſumat Ordines minores, gaudebit privilegio fori tamquam Clericus conjugatus, & non bigamus.

Sup.hoc privilegio fori in to. 6 tr.7. R.10 §. Confirmatur.

RESOL. CL.

An judex laicus poſſit cognoſcere, ſi Clericus ſit bigamus? Ex part.4. tract. 1. Reſ.71.

§.1. AFfirmativam ſententiam docet Pereira *in manu Regia, part.2.cap.24.num.3.* ubi ſic ait. Si quæſtio ſit ſuper bigamia, laicus judex erit competens.

2 Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto ex *cap. ſi judex laicus, de ſentent. excommunicat. in 6.* & ita tenet Alexander *conſil.149. volum.6.* Unde Nicolaus Harpsfeldius *in hiſtoria Anglicana, ſæcul.13.cap.9.*notat, quòd inter alios abuſus, & injuſtitias contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam, quæ tempore Eduardi Regis efficiebantur in illo Regno, una hæc erat, quòd laici cognitionem bigamiæ ad ſe rapiebant. Ita ille. Unde noſtram ſententiam adverſus judicem laicum docet noviſſimè Gabriel Lotherius *de re beneficiaria, lib.3.q.36.nu.73.* unde non eſt audiendus Pereira, vir alioquin doctiſſimus.

RESOL. CLI.

An Miniſter laicalis juriſdictionis poſſit exercere juriſdictionem circa Clericos conjugatos non in criminalibus, ſed in civilibus?
Et an Clericus negotiator, ſi ter non fuerit monitus non ſubjaceat ſtatutis laicorum?
Et an omnis negotiatio, quæ aliis Clericis prohibita eſt, etiam conjugatis prohibita cenſeri debeat? Ex part. 1. tract. 2. Reſ.51. aliàs 50.

§.1. AFfirmativè reſpondet Covarruvias *practic. qq. cap. 31.num.7.*Barboſa *de poteſt.Epiſc.part.2.allegat.12. n.25.*Cenedo *in qq.canonicis, q.4.n.18.& 19.*Guttierrez *pract. qq.lib.1.q.5.n.3.* Azevedus *tom.1.lib.1.leg.2.tit.4.Recop.*Sanch. *de matr.tom.2.lib.7.diſp.46.nu.22.* Megala *in 3.part. lib.3. cap. 10.nu.40.* & Coriolan.*in Bulla Cœna, excommun.16.fol.mihi 945.* Layman *ubi infrà*, cum aliis. Probatur hoc ex *cap. unico, de Cler. conjug. in 6.* ubi ſolùm conceditur Clericis conjugatis privilegium Canonis, & fori, in cæteris autem minimè. Et licèt textus loquatur etiam de cauſis civilibus, intelligendus eſt, quoad capturam perſonæ non autem ſi merè civiliter contra bona, ſine carceratione agatur; ut fuit reſolutum *in Capell. Tholoſana deciſ. 184.* & apud Guidum Papam *deciſ.13.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq.

2 Sed mihi contraria ſententia videtur probabilior.

Dico

Dico igitur, Clericum conjugatum, ſi contraxit cum virgine, & tonſuram, & habitum clericalem geſtet, & alicui Eccleſiæ deſerviat, gaudere privilegio fori, non ſolùm in criminalibus, ſed etiam in civilibus, & ante judicem Eccleſiaſticum eſſe conveniendum, ut patet *ex cap. 2. de foro compet. & cap. unic. de Cleric. conjug.* ubi habetur, neque ab ipſis ſæcularibus Judicibus eos debere perſonaliter, vel etiam pecunialiter nullatenus condemnari. Ubi pondera verbum illud, *nullatenus*, quod totum negat, & univerſaliter juriſdictionem Judicis ſæcularis excludit. Et dato, quòd hìc caſus eſſet * dubius in jure, potius pro juriſdictione Eccleſiaſtica judicandum eſt, quam pro juriſdictione laicali. Et ita docuit quidam Regius, is eſt Cevallos *in tr. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q. 73. nu. 4.* adverſus alios Juriſtas. Et ex noſtris docet etiam hanc ſententiam Duardus *in Bull. Cœnæ, lib. 2. can. q. 4. concl. 3. nu. 12.* Riccius *in ſuis deciſionibus par. 4. deciſ. 320. n. 5. & collect. 308.* & noviſſimè ex Juriſtis Martha *de Juriſd. p. 1. centur. 2. caſ. 159. n. 5.* Vide etiam Zanardum *in director. Confeſſ. par. 1. de Sacr. Matrim. cap. 23. q. 24.* & alii apud Cevallos. Notandum eſt etiam cum noſtro D. Carolo de Graſſis *de eff. Cler. eff. 2. n. 118.* & aliis, Clericorum negotiatorem, ſi ter non fuerit monitus, non ſubjacere ſtatutis laicorum: & Layman notavit, quòd omnis negotiatio, quæ aliis Clericis prohibita eſt, etiam conjugatis prohibita cenſeri debet. Ita ille *in Theol. moral. lib. 4. tr. 9. c. 8. n. 5.* & Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. c. 28. n. 9.* cum aliis, quidquid in contrarium afferat Clar. *§. fin. q. 30. n. 12.*

*Sup hoc infr. in R. 127 in fi. e. & in R. 187 ... poſt med. in Ref. 197. 198. & 118. ... ante med. &c.

Sup hoc latè infr. in R. 165. 166 & 167.

R E S O L. CLII.

An Clerici conjugati gaudeant privilegio fori etiam in civilibus?

Et Clericus conjugatus poſt dimiſſum habitum, & tonſuram ſi pro delicto aliquo in curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde reaſſumpto habitu, & tonſura Eccleſiæ deſerviat, an poſſit à judice laico propter delictum in carcerem conjici, ut perſonaliter adſtringi?

Et quid, ſi Clericus conjugatus pro crimine capiatur, incedens ſine habitu, & tonſura, & deinde è carcere fugiens habitum, & tonſuram reaſſumat; &c. Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 78.

§. 1. NEgativam ſententiam tenet noviſſimè Pereira *de manu Regia part. 2. c. 26. n. 10.* & Ludovicus Correa *relect. de immunit. Eccleſ. part. 2. num. 33.* ubi ſic ait. Clerici conjugati, quantumvis adimpleant omnes conditiones, non ſunt exempti à judicio ſæculari, in cauſis merè civilibus, nec obſtat textus *in c. unico*, ibi, *aut civiliter ad judicium ſæculare*, ubi dicitur, quòd Clerici conjugati etiam in cauſis civilibus à judicio ſæculari eximuntur, nam rejecta multorum ſcribentium reſolutione *in d. c. unic.* reſpondeo verbum illud *civiliter* intelligi, ita ut Clerici hujuſmodi eximantur à ſæculari judicio in cauſis criminalibus, quamvis civiliter motis. Ita ille, & alii, quos citat, & ſequitur Antonius de Ballis *in tr. var. lib. 5. tit. 10. nu. 18.* Eliſæus Danza *in pugna Doctorum cap. unic. de Clericis conjugatis, n. 13.* Capiblancus *de offic. Baronum to. 1. prag. 8. p. 3. n. 52.*

2 Sed ego *in 1. part. tract. 2. reſol. 50.* meritò affirmativam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Speculatorem *in tit. de compet. judic. addit. §. 1. n. 24.* Francum *in c. unic. de conjugat. in 6.* Cœpollam *conſ. crim. 10.* Mandoſium *in addit. ad Lapum allegat. 40. & 118.* & Camillum Borellum *in ſpeculo Principum rubr. 11. §. videamus, in princ. lit. A*, quos citat, & ſequitur Riccius *p. 3. deciſ. 170. nu. 1.* & ita hanc affirmativam ſententiam noviſſimè, me citato, tenet etiam Paulus Squillante *de privileg. Cleric. cap. 7. dub. 2. nu. 27.* & Antonius de Marinis *quotidian. reſolut. cap. 58. numer. 2.* ex Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 6. de reformat.* & ex aliis juribus, quæ ego ipſe *ubi ſuprà* adduxi, & hanc opinionem tenet etiam Gavantus *in enchirid. Epiſc. ver. Clericus numer. 84.* quæ præſertim procedit in Regno Neapolitano, ut ipſemet teſtatur ex declaratione ſacræ Congregationis 27. *Februarii* 1530.

Quæ hìc eſt Reſ. anteced.

3 Notandum eſt, etiam hìc obiter, quòd ſacra Cardinalium Congregatio cenſuit Clericum conjugatum, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram clericalem pro debito aliquo in Curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde reaſſumpto habitu, & tonſura (modò non in fraudem) Eccleſiæ inſerviat juxta decretum Concilii *ubi ſuprà*, non poſſe à judice laico propter id delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter aſtringi, & ad hæc facit *cap. ſi judex laicus, de ſentent. excommunic. in 6.* Et licèt Cabedo *part. 1. deciſ. 58. numer. 8.* doceat, quòd ſi Clericus conjugatus pro crimine capiatur, incedens ſine habitu, & tonſura, & deindè è carcere fugiens, habitum, & tonſuram reaſſumat, & in ea iterum capiatur, non gaudet privilegio fori, *in c. ex parte, de privileg.* tamen hæc opinio diſplicet Barboſæ *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 12. num. 29.*

R E S O L. CLIII.

An Græcus, qui poſt contractum matrimonium, initiatus eſt minoribus ordinibus, gaudeat privilegio fori?

Et docetur Clericos in Minoribus conjugatos orientales, quos Græcos appellamus, gaudere privilegio Canonis, & fori, etiam ſi Eccleſiæ non deſerviant? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 26.

§. 1. CAſus hìc ardenter his diebus fuit inter viros doctos agitatus, & videtur prima facie negativè reſpondendum, ex *c. cùm olim, de Cler. conjug.* in illis verbis, *juxta ritum Græcorum uxorem duxerit, in minoribus Ordinibus conſtitutus*, & paulò infra, *Quoniam Orientales in minoribus contrahunt*, & ideò gloſ. *in c. quæſitum, de pœn. & remiſ.* ſic ait. *Presbyteri Græci, qui utuntur matrimonio in minoribus Ordinibus contracto*, &c. unde Joan. Honorius *in comp. jur. Can. lib. 3. tit. 2. num. 6.* ita aſſerit. In Orientali Eccleſia Clerici in minoribus conſtituti, contrahunt matrimonia, & in ſuperioribus Ordinibus utuntur matrimonio contracto. Hæc ille, cui adde Belletum *in diſquiſ. p. 1. tit. de diſcipl. Cler. §. 9. num. 4.* & tandem in terminis Venerus *in exam. Epiſc. lib. 3. c. 32. num. 3.* ita ait. Quid prius Clerici Græci ſumunt; Ordines, an uxores? Reſpondeo, prius quatuor Ordines, & poſt uxores. Sed in caſu de quo loquimur, reus prius contraxit matimonium, & poſtea Ordines minores accepit, ergo. Confirmatur hæc ratio authoritate Marcelli Vulpe *in praxi, cap. 40. num. 10.* aſſerentis, quod laicus poſt contractum matrimonium cum unica, & virgine non poteſt initiari prima Tonſura, & effici Clericus conjugatus, ut gaudeat privilegio fori. At hoc accidit in caſu noſtro: ergo, &c.

2 Verùm ego affirmativæ ſententiæ adhærendum eſſe puto, pro qua firmanda dico cum Azorio *part. 1. lib. 5. cap. 11. quæſt. 7.* & Baldello *in Theol. mor. lib. 5. diſp. 41. num. 2.* quòd poſt ſeparationem Eccleſiæ Orientalis ab Occidentali, & poſt translatum Imperium à Græcis ad Germanos ſub Leone III. communiter Clerici Orientales, & Græci non tenentur legibus Pontificiis, quæ de novo emanant pro Eccleſiaſticis, quia intentio Pontificis non ſe extendit ad illos, ut manifeſtè colligitur. Nam cùm in pluribus diſcrepent à Latinis, nullus tamen ex Pontificibus eos reprehendit, & damnat, etiam quando ſunt inter Latinos. Ex quibus Azorius, & Baldellus obſervant dictos Græcos, etiam conjugatos, poſſe promoveri ad Ordines, ergo etiam ad minores, cùm loquantur abſolutè, & ſine ulla diſtinctione. Nec aſſignari poteſt ratio quare ſit licitum Græcis initiari poſt conjugium ſacris Ordinibus, & non minoribus: ut perperam voluit Venerus, & infrà magis patebit. Unde Squillante *de privil. Cler. cap. 8. numer. 11.* & Quaranta *in ſumma Bull. verb. Græcorum ritus, in princ.* ſic aſſerunt: Sacerdotes Græci utuntur legitimo matrimonio contracto in laicali habitu, vel dum erant in minoribus: ergo Græci poſſunt Ordines minores ſuſcipere, non ſolùm ante, ſed etiam poſt matrimonium contractum; alioquin non dixiſſet Quaranta, & Squillante, quòd poſſunt uti matrimonio in habitu laicali contracto. Quod manifeſtè etiam probatur, quia minorem incompatibilitatem habent Ordines minores cum conjugio, quam Ordines ſacri, cùm iſtis, ut patet, annexum ſit caſtitatis votum, ergo ſi Græci poſt conjugium poſſunt ſacros Ordines ſuſcipere, ut docet Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſp. 248. num. 2.* Fauſtus *Theſ. relig. lib. 7. q. 9.* & alii communiter; à fortiori dicendum eſt minoribus etiam initiari poſſe; cui enim conceditur majus, & minus concedi videtur ex *l. filius, §. fin. ff. de donat. l. Marcellus, ff. de donat. cauſ. mort. l. non debet, ff. de reg. jur.* & ex *cap. ex parte, de decimis*; unde cui licèt, quòd eſt plus, licèt etiam, quod eſt minus, ex *cap. licèt, de regul. jur. in 6.* Et ideò Doctores, qui abſolutè docuerunt Græcos poſt conjugium poſſe aſcendere ad ſacros non limitarunt ſuam ſententiam, niſi Ordines minores fuerint ab ipſis aſſumpti ante initum matrimonium; nec ulla ratio apparet quare talis limitatio apponenda foret, eſſet enim limitatio ridicula, & impertinens; nam aſſumptio Ordinum minorum ante conjugium, nullam ei tollit deformitatem, quoad ſuſcipiendos Ordines ſacros, ut patet: & probatur in Clericis conjugatis Latinis, qui non obſtante, quòd ſumpſerint Ordines minores ante conjugium non poſſunt tamen ad Sacros aſcendere; quia uſus matrimonii etiam poſt minores Ordines ſuſcepti eſt indecens cum ſacris Ordinibus, & ideo

à jure

à jure Latinis prohibitus: qui quidem cùm Græcis licitus ſit,& permiſſus,ſequitur ſacros Ordines,ipſos poſſe ſuſcipere, non ſolum ſi minores Ordines ante Matrimonium ſumpſerint, ſed etiam poſtea. Quod apertè confirmatur ex praxi, ut teſtantur fides ſubſcriptę ab eorum Archipresbyteris, quibus apparet Græcos initiari minoribus Ordinibus & ante, & poſt ſuſceptum matrimonium. Sed uſus eſt optimus interpres privilegiorum, ut notat Salas loquens in quodam caſu de Clericis Græcis *diſp.14. ſect.5. num.64.* & patet ex *cap.cùm dilectus, de conſt.l.minim. ff.de legibus, & l ſi de interpretatione, eodem tit.* ergo, &c. Dicendum eſt igitur reum, de quo loquimur, non eſſe privilegio fori privandum. Et ideò Paulus Squillante *de privileg.Cleric.capit.6. num.20.* loquens individualiter in puncto caſus noſtri, de Clerico Græco in minoribus, qui matrimonium contraxit in habitu laicali, docet gaudere privilegio Canonis, ſed qui gaudet privilegio Canonis, gaudet privilegio fori, ut tenet Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.29.num.7.* Layman. *in Theol.mor.lib.4.tr.9.c.7.n.1.* & me citato, doctiſſimus Ambroſius Marchin. Archiepiſcopus Calaguritanus *in reſol. pro juriſd Ordinum militarium, art.4.n.37.* ergo, &c. vide etiam Carolum de Graſſis, *effect.1.num.8a.* & iterum Squillante *c.7.n 16.* aſſerentes ex Camillo de Curis, Clericos conjugatos Orientales, quos Græcos appellamus; gaudere privilegio fori, etiamſi Eccleſiæ non deſerviant, ju ta diſpoſitionem Concilii Tridentini. Nec te terreat hoc ultimum, nam ut rectè obſervat Baldellus *ubi ſuprà* Græci non tenentur ad leges conditas in Conciliis generalibus pro Eccleſiaſticis poſt factam ſeparationem, ut eſt Concilium Tridentinum.

Sup. hoc in textu 1. tr.1. Reſ.30. 1. Nec obſtat citato ad medium, ver. Quod cōfirmatur, & in aliis ejus not.

Et ſup. hoc privilegio canonis Clerici Græci in minoribus in Reſ. huius not. & pro cō eque. tia deducta in hoc textu ſum eidem DD. inf. in Reſ. 161. e. Notaetiis 110 pr ſicem. &c & pro privilegio fori in to. 5. tr. 1. Reſ. 41. ſ.1. & 2.

3. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria ſuperius adducta, & ad *cap. olim*, reſpondeo Græcos non poſſe uti matrimonio in ſacris Ordinibus contracto, ut patet *ex canone 6.Trullano*, & obſervat Acugno *in Decretum Gratiani part. 1.diſtinct.31.c.12. num.4.* Sanchez *de matrim. tom.2.lib.7.diſp.28.n.4.* Tannerus *tom.4.diſp.7.q.4.dub.2.nu.40.* Ochagavia *de ſacram.Ordinis,tract.unico,q.10.n.5.* Pontius *de matrim.lib.7.capitul.23. numer.15.* Hurtado *de ſacramen. Ordinis, diffic.24.& 25.* Peſantius *in addit.ad 3.part.q.40.diſ.3.concl.3.* Layman. *lib.3.tract.9.cap.11.n.9.* Præpoſitus *in 3. p.D.Thomæ,de ſacram.Ordinis quæſt.uni.dub.21.n.209.* & alii communiter. Undè dum in citato *cap.cùm olim*, & penes gloſſam, Honorium, & Bellettum, dicitur Orientales Clericos uti matrimonio in minoribus Ordinibus contracto, hoc inquam, non dicitur, quia non poſſunt poſt initiatum matrimonium ordines minores ſumere, ut ſupra ſatis probatum eſt ex praxi, & authoritate Doctorum, ſed quia matrimonio in minoribus Ordinibus inito, ut quidem poſſunt, & ad ſacros Ordines aſcendere, non autem matrimonio, ut dictum eſt, in ſacris Ordinibus contracto; nec obſtat anctoritas Veneri, nam ex ſupradictis ſatis labefactata remanet, & Abbas, quem ipſe pro ſe adducit, nihil de hac re loquitur, ut legenti patebit.

4. Ad doctrinam verò Marcelli Vulpe, reſpondeo ipſum loqui de Clerico Latino. & ideò eſt diſparratio, Latinus enim cùm non poſſit conjugatus Ordines ſacros ſuſcipere, præſumitur minoribus Ordinibus initiari, poſt conjugium in fraudem laicalis juriſdictionis, ut ei non ſubjiciatur, & ideò rectè à Summo Pontifice prohibetur non ordinari. Quę quidem præſumptio non militat in Clerico Græco, qui poſt initum matrimonium ſi ſumat Ordines minores, poteſt quandocumque voluerit adhuc ſacros Ordines recipere, & uti matrimonio contracto. Vel melius reſpondendum eſt uno verbo, ex doctrina Baldelli, & Azorii, & aliorum, prohibitiones Pontificias quoad Latinos, non extendi ad Græcos ex mente ipſorum Pontificum, non quia Græci non ſint Romanæ Eccleſiæ ſubditi. Undè ex his apparet non eſſe denegandum privilegium fori ſupradicto Clerico, de quo eſt quæſtio.

R E S O L. CLIV.

An uxor Clerici Græci, vel Latini in Minoribus conſtituti gaudeat privilegio fori in caſu, quo ejus vir gaudet?

Et an ſupradicta uxor gaudeat privilegio fori etiam mortuo viro, donec alteri nubat?

Et an uxores viduæ Equitum D.Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. etiã gaudeant exemptione gabellarum? Ex p.3.tr.1.r.45.

Sup. de his primis diffic. poſitis in titulo huius Reſ. in Reſ. ſeq. & in Reſ.1. poſt ſeq. §. 2 & inferius in tr. 8. Reſ. 3. ad medium.

§.1. NEgative reſpondet Bonacina *de l.diſp.1.q.3.punct. 8.§.2.n.9.* & ante illum Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.diſp.47.n.3.* cum aliis penes ipſum, putant enim hoc privilegium eſſe perſonale ratione ordinum, ſicut, & Religioſis ratione religionis.

2. Sed mihi contraria ſententia placet, quam tuentur Doctores, quos citant, & ſequuntur Paulus Squillante *tract. de privil.cler.c.7.dub.2.n.34.* Belletus *in diſquiſ.cler.part.1.tit. de favore clericor. reali §.1. n. 24.* Carolus de Graſſis *de effect. cler.effect.1.n.155.* & ratio eſt, quia uxor ratione matrimonii ſortitur forum viri, ex *l.cum quædam ff. de juriſ.omnium jud.* undè in diſpoſitione quavis ſtricta, & conceſſa viro, cenſetur quoque uxori concedi, ex gloſſa *in cap.admonete, ver.part.33. p.2.* & hanc ſententiam probabilem eſſe concedit ipſemet Sanchez *ubi ſuprà*, & illam abſolutè tenent, præter Doctores citatos, ex Juriſconſultis Hiſpanis Aviles *in c.prætorum præmio gloſſ.1.numer.28* & Perez *lib.1.tit.3.l.1 fol.57.§. uxor etiam Clerici*, ubi plus addit, nempe hoc privilegio gaudere talem uxorem etiam mortuo viro, donec alteri nubat, quod etiam placuit Belletto *loco cit.n.25.* quia dum vidualis vita durat, cenſetur in priori matrimonio eſſe, vide *l.filiis §.1.ff.ad municip.* & Soccinum ſeniorem *conſ.12. numer.28. volum.1.* & omnia ſupradicta videtur confirmare Barboſam *de poteſtat. Epiſcop.part.2.allegat.13. numer.14.* ubi ex multis probat, uxores viduas Equitum D. Jacobi, Alcantaræ, etiam gaudere exemptione gabellarum, quod eſt valde notandum.

diom, à v. Et hanc, & ib ex re. 1. vide § iec valet ante medium, à ver. ſic etiam & in t.1. tr.1. ex Re. 13. § ied an ad lin. 10.

Et pro hoc privil. uxor. mortuo viro in fine Reſ. ſeq. & in Reſ. 1. poſt ſeq. §. Probatur tertio, maximè in 4 e, & infra in Reſ. 157 & procontento ad tin. ſ. ante find huiuſ Reſ. ibid. & in Reſ. 156. § ult.

R E S O L. CLV.

An uxores Clericorum conjugatorum gaudeant privilegio fori?

Et an non ſolum vivente viro, ſed etiam mortuo, durante viduitate; ita ut uxor Clerici, quę commiſit homicidium vivo marito, vel durante viduitate, debeat conveniri coram Epiſcopo, non autem coram judice ſæculari? Ex p.4. tract.1.Reſ.41.

§.1. COntra Bonacinam, & Sanchez, quibus nunc addo Antonium de Marinis *quotidianarum reſolut.c.58. n.11.* Caſtrum Palaum *tom.2.diſp.unica,de immun.Eccl.punct. 2.n.10.* & Jo. Andream *in c.unic de Cler conjug.in 6.* docui affirmativam ſententiam *in part.3.tr.1.reſol.45.* quam ſcio cuidam Juriſperito diſplicuiſſe, ſed immeritò; & ideò iterùm illam doceo. Undè, præter Squillante, & Belletum & de Graſſis *ubi ſuprà* citatos, tenet noviſſimè hanc ſententiam Ludovicus Correa *in relect.ad cap inter alia, de immunit.Eccleſ. part.2.n.33.* ubi ſic ait. Probabile eſt quòd uxores Clericorum eodem gaudeant foro, & probatur noſtra reſolutio ex *gloſſa prima in cap.eos, 32.diſt.& cap.2.11.quæſt.1.* confirmat hæc jura Abbas *in cap.2.de foro compet. num.9.* Felinus *ibid.n.5.* nec non jure civili, ſecundum quod dicitur uxores ſequi forum mariti; *in l.fin.C.de incolis*, ubi eſpreſsè hoc probatur. Ergo ſi uxores foro mariti adhærent, non eſt cur hoc deficiat in Clericorum uxoribus. Ita ille, & Sanchez, qui docuit contrariam ſententiam docet etiam hanc noſtram *in opuſc to.2.lib.6.c.1.dub.3.n.2.* ubi ſic ait. * Uxor Clerici conjugati gaudet etiam fori privilegio, & hoc non tantùm vivo marito, ſed etiam eo mortuo, durante viduitate, quare uxor Clerici, quę homicidium commiſit vivo marito, vel durante viduitate, debet conveniri coram Epiſcopo, non autem coram judice ſæculari. Ita Sanchez, qui citat, Hoſtienſem, Imolam Panormitanum, Montaluum & alios.

Quæ hic eſt Reſ. ante, & in aliis ejus not. & pro hac quæſtion.

* Sup. hoc in Reſ. præterita poſt medium § 1. à ver. ubi plus addit & in Reſ. ſeq. §. Probatur tertio, propè ſinem & inf. Reſ. 157.

R E S O L. CLVI.

An uxores Equitum D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. gaudeant privilegio fori?

Et an dictæ uxores. gaudeant ſupradicto privilegio fori etiam mortuo viro donec alteri nubant?

Et quid dicendum eſt mortuo viro, ſi in viduitate permaneant, de exemptione gabellarum, quòd idem dicendum eſt de uxore Clerici conjugati, & Sacerdotis Græci?

Et an, ſi in dicto caſu gabellas defraudent, non ſit illis deneganda abſolutio ſacramentalis? Ex part.6.tract.8.Miſ. 3.Reſ.6.

§.1. SUppone ex his quę alibi ſępius firmavit, dictos Equites vel eſſe verè Religioſos, vel ſaltem eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & ideò gaudere privilegio fori; hoc ſuppoſito, quod negari non poteſt, ad poſitam quæſtionem affirmativè reſpondeo, & ideò aſſero eorum uxores eodem fori privilegio gaudere.

2. Probatur primo, quia uxor Clerici conjugati & Sacerdotis Gręci gaudet privilegio fori, ſecundum opinionem probabiliorem, ut me citato docet Merolla *tom.3.diſp.6.c.3. n.52.* cum aliis 23. Doctoribus, quibus ego addo noviſſimè Amajam *in Codicem l.10.tit.39.n.10.* & Fagund. *de juſt.lib.5 c.11.n.28.* Ergo & eodem privilegio gaudere debent uxores Equitum D.Jacobi, &c.

Sup. hoc in duobus præcedentibus Reſ. & in aliis earũ primorum notationum pro hac & cõ eodem Merolla, & Amaja tantum hic citatis ſup. in reſ. 131. § ult. ad med.

3. Se-

3. Secundò probatur *ex leg.ult.lib.*10. *Codic.tit.*39. in qua Imperatores Valentious, Theodoſius, & Arcadius ſic aſſerant. Mulieres honore maritorum erigimus,& genere nobilitamus,& forum ex eorum perſona ſtatuimus. Sed cum ex habitu militari oriatur qualitas honorifica,ſequitur ex hoonore etiam affici eorum uxores,& forum ex viro ſortiri,etiamſi illud jus ſit perſoonaliſſimum.

4. Probatur tertiò ex *leg.penult.*ubi gloſſa *C.de Fabr l.*11. ubi dicitur,quod uxor Fabricienſis gaudet eodem privilegio fori,quo gaudet vir. Idem etiam probatur *ex l. ne ad diverſa Co l.de ſilentiar.lib.*12. ubi ſtatuitur,quod uxor ſilentiarii gaudeat eodem privilegio fori, quo ſilentiarius, & Gloſſa *ibi* allegat alia jura concordantia, & tamen ſilentiarii officium non poterat convenire mulieribus,nam erat officium palatinum, agendo excubias in Palatio, & adſtamen ad ejus limina. Unde non valet dicere,quod mulier,cùm non ſit capax Ordiois militaris; non poteſt ſortiri forum viri,nam ſufficit quod ſi capax honoris, quo fulget maritus, à quo accipit omnia,quæ ex illo honore proveniunt,ut viſum eſt in uxore ſilentiarii. Et ideò privilegium perſooale manumiſſoris,ne in jus vocaretur, ejus uxori communicatur *in leg.*1.*Cod de in jus vocan.*& uxor Conſulis, cujus officium perſonale erat, claritate mariti fruebatur,ut patet *in Auth.de conſul.c.*2. Rectè igitur ex dictis concludendum eſt uxores Equitum D. Jacobi, Alcantaræ,& Calatravæ gaudere privilegio fori, & eſſe exemptas à juriſdictione judicis ſæcularis:& ideò ex ſupradictis, aliis rationibus noſtram ſententiam in terminis, ut dici ſolent terminantibus tenet noviſſimè numquam ſatis laudatus Franciſcus Amaja *in ſuis eruditis commentariis ſuper Codicem lib.*10.*tit.*39. *n.*16.*& ſeq.* Qui etiam rectè obſervat *n.*24. privilegium ſupradictum non deperdi mortuo marito, ſed etiam io memoriam priſtioi matrimonii perdurare,ſi tales viduæ honeſtè vixerint: unde aliqui, ut Perez *lib.*1.*t.*3. *leg.*1.*folio* 57.*verſ uxor.etiam Clerici*, Belletus *in diſq.Cler. tit.de favore Clericorum reali §.*1.*n.*24, *& ſeq.* cum aliis, & ego alibi, docent uxores Clericorum etiam mortuis viris gaudere privilegio fori, dooec alteri nubant; quia cum vidu illis vita durat,cenſetur in priori matrimonio eſſe *ex leg. filii §.*1 *ff.ad municip.*

§ 4. hoc in ... ibi & in ... alias ejus ... hujus not.

A ibi in duabus præcedentibus ... & in ... fin ... hujus Ref. l.q.

5. Sed quid dicendum de exemptione gabellarum, negativam ſententiam docet noviſſimè Ægidius Trullenc.*in Decalogum tom.*2.*lib.*8.*c.*12 *dub.*5.*n* 27. & aliis, quia putat uxores dictorum Equitum non gaudere privilegiis maritorum,cum dicta privilegia ſint perſonalia,ſed hanc rationem ſuprà jam refutavimus, & latius refellit Amaja loco citato: ideò dicendum eſt, ut alibi adnotavi, uxores dictorum Equitum eſſe exemptas à ſolutione gabellarum etiam poſt mortem viri, dum alteri non nubant, & honeſtè vixerint,ſicut idem dicendum eſt de uxore Clerici conjugati, & Sacerdotis Græci, & Ira me citato tenet ooviſſimè Facund. *de juſt.& contract.lib.*5 *cap.*11. *num.*18. Et omnia ſupradicta probabilia eſſe fateotur ipſimet adverſarii, ut Sanchez *de matrim. lib.*7.*diſp.* 47. *numer.*1. qui poſtea ſe retractavit *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 6. *capit.* 1. *dub.* 3. *numer.* 2. & abſolutè noſtram ſententiam docuit, unde ex his ſequitur non eſſe denegandam abſolutionem viduę, olim uxori Equitis D. Jacobi, aut Calatravæ, ſeu Alcantaræ, ſi gabellas defraudet.

Alibi in eſſ. ... hic eſt ... & in ... lege Reſ. ... ſeq.

RESOL. CLVII.

An uxor Clerici conjugati, vel Sacerdotis Græci, vel Equitis D. Jacobi, Alcantaræ, Calatrava, &c. durante viduitate, gaudeat privilegio fori, & exemptione gabellarum?

Et explanatur, quod viduę, & pupilli profeſſorum, Doctorum, Medicorum, ſtudioſorum, ipſiſque inſervientium, Parentum, maritorumque prædefunctorum gaudent immunitatis commoditate, id eſt privilegio fori? Ex p.8.tr.7.& Miſc Reſ.23.

§.1. AFfirmativam ſententiam docui *in part.*6. *tract.*8. *reſol.*6. Scio hanc ſententiam aliquibus Iuriſconſultis non placuiſſe;quia forſitan eſt in favorem immunitatis Eccleſiaſticæ: nam alioquin ipſi ſunt acerrimi defenſores, ut eorum uxores gaudeant ſuis privilegiis. Reſpondeo igitur iterum ad caſum propoſitum affirmativè, ex his quæ in citata reſolutione docui, & per ea,quæ docent duo ſapientiſſimi viri; Hunnius & Beſoldus, inclytæ nationis Germanicę ornamentum, qui divinis illuſtrati poſt Luteraniſmum abiuratum ad fidem Catholicam, & Romanam Eccleſiam redierunt. Sic itaque aſſerit Chriſtophorus Beſoldus *in diſſertatione de ſtudioſis, Magiſtris, Licentiatis, & Doctoribus cap.*2. Quamvis itidem privilegiatis perſonis,immunitates tantùm conceſſę cenſeantur, quoad vivunt, *l.Archiatros, in fin C.de metal.lib.*12. Nihilominus tamen viduæ, & pupilli Profeſſorum,Doctorum, & ſtudioſorum,ipſiſque ioſervientium, parentum, maritorumque prædefunctorum gaudent immunitatis commoditate, quod docet Coninc. *conſ.*15. & aſſerit quoque Hunius *c.* 1.*q.* 4. In genere enim, vidua privilegium habet prædefuncti mariti. Et vidua dum eſt in viduitate, nomen uxorium, & dignitatem retinet præmortui viri, *l fœminæ, ff.de Senator.l.mulier, Cod.de dignitat. lib.*12. adeò ut ex ſtupro in perſonam ejus commiſſo, injuria fieri etiam mortuo viro intelligatur,gloſſ.*in l. fideicommiſſum, Cod de fideicomiſſ.*& *ibi* Bartolus notat, in ſpecie; eum,qui offenditur ex adulterio, matrimonio durante, offendi itidem ex ſtupro durante viduitate, ad quod eſt ſimilis gloſſa *in ſororem Codicis de his,quibus ut indign.* Facitque optimè id, quod dicitur, viduam ſtuprum committentem amittere dotem, non ſecus,ac ſi adulterium committeret io vita mariti. Quod ſpecialiter in argumentum ad hoc præſens noſtrum ſcitum, adducit Petr. de Ravenen. *in tit.*5. *quibus mod feud.amitt.§.*1. ac quoque Oſaſc. Cacheraous *dec. Pedemont.*77.

* Quæ hic eſt Reſo antecedē. §. Probatur tertio, ad medium à v. Rectè igi. & v. Quia etiam & ſup. prop. ſequen. 34. & etiam propoſitum, & pro exemptione gabellarum, in v. ... §. ultim. & in fine ... E ... ſer vitutibus.

cōtemnis in hoc ... & famulis Doctorum, ſtudioſorum, &c. infr. ... ſtitutione ... illa, 7. uſque in finem, & inf. in ... Probatur tertio, & pro Parentibus ... not. ult. hujus Reſ.

2. Sicque non ſecus ac domino vivente, pudoris jura, vaſſalus in perſona viduæ domini ſui, ſacra,& illibata ſervabit; & ſtupri reatum, ac pœnam, iſto, non minus,quàm adulterii io caſu incurrit, commiſſique crimen, & pœnam haud evadit, cum nempè eamdem mortuo domino reverentiam debet perſolvere, quàm vivo, Ardizo *cap.* 83. faciunt tradita Anton. Bornini *in tractat.de cavalcata,& vaſſalorum ſervitiis, part.* 2. *capit.* 5. *§.* 1. licèt poſt alios diſſentiat Gothofred. Antonius *diſputat.feud.*11. *theſaut.* 5.*lit.B*.

3. Quò itidem confert, quòd Joano. Baptiſta Aſinius *tract.de execut.§.*1.*cap.*52. *n.pen.& ult.* ex Guidone Papa refert (ubi quęrit, quid dicendum ſit de viduis quondam uxoribus Conſiliariorum Parlamenti,& Auditorum Camerę Computorum Delphinatus, & aliorum Nobilium; an in oneribus, & ſubſidiis Delphinatus contribuere teneantur; Et tandem concludit, durante viduitate, cum plebeis, & aliis ignobilibus contribuere eas non debere,nec cogi poſſe, dummodò in viduitate caſtè,& honeſtè vivant, per text. *in l.quæ adulterium, in fin.C.de adult.*Et ita inquit fuiſſe conſultum à Dominis illius Parlamenti, in Camera Concilil. Confirmatque hanc concluſionem Capic.*deciſ.*129.*num.*8 *&* 9.& Roland.à Valle *conſ.*86.*numer.*8.*vol.*2.*& conſil.*15.*numer.*15. *vol.*3. qui inquit: Reginam Galliæ, dum eſt in viduitate, Reginam vocari, & uti,ac frui omnibus privilegiis, quibus Rex ipſe, dum vivebat: utebatur,& fruebatur; per ea, quæ voluit Baldus *in l.voluntas, Cod.de fideicommiſſ.*& latè perſequitur Tiraquell. *in tract. de legib. connub. de leg.* 15. *per tot.*& præſertim *num.*53.*& in tractat.Ceſſante cauſa, part.*1. *num.*107. concludens, id etiam in privilegiis exorbitantius locum habere.

4. Ac licet ex parte diſſentiat Eraſmus à Cochier *in tr. de juriſd.in exempt.q.*29. non tamen hoc impedire ſententiā noſtram jam debet. Plerumque enim in fundationibus,ut in noſtrate jam ſuprà allegata,non ſolùm Magiſtris, & ſtudioſis,ſed & nominatim uxoribus,liberiſque eorum,immunitates conceduntur. Cùm autem eæ, ex ipſo privilegio, in perſonis uxorum ſint radicatę: ideò non niſi cum illis, & quandiu non aliorum uxores nominari poſſunt, emoriuntur: ut & *in l.quoties. Cod.de privileg.ſcolar.* textum habemus expreſſum, quòd immunitates, privilegia,& prærogativę, quæ perſonis privilegiariis iodultæ,atque conceſſæ ſunt, earundem quoque viduis ſimpliciter ſiot attribuendę, ita ut diſputatiooi ulteriori,altercationique non debeat eſſe locus. Nec dici poteſt, quemadmodum immunitas ſervis, & famulis Doctorum data à domino morte ſublato, vel miſterio finito, ſimul etiam expirat; ita hoc quoque de uxoribus, liberiſque dicendum eſſe:nam manent liberi, & viduæ, quaſi in familia defuncti, ab eoque habent denominationem, & multis modis inter eos, demortuumque vinculum durat. Abſurdum eſt dicere; quòd oihil neque ad aliquod tempus poſterorum res, ad parentes, alioſque pertineant, dicente Ariſtotele *libr.* 1. *Ethic. capit* 11. Quod de ſervis, & famulis dici nequit. Hucuſque Beſoldus.

5 Sed audiamus Hulricum Hunnium *comment. Auth. Habita,C.ne filius pro patre,de privil.ſtudioſorum,cap.*1.*q.*6.ubi ſic aſſerit. Tertium privilegium Profeſſoribus,ac ſtudioſis tributum, eſt privilegium fori; ut nempè peculiares ſuos, ac privilegiatos judices habeant, nec ad alium ſub graviſſima pœna trahi queant. Atqui uxor ſequitur forum mariti *l.*19. *ff.de juriſdict.cap. exigere, extr. de judic.* Igitur uxor ſcolaris, vel Profeſſoris gaudet privilegio ſui mariti, hoc etiam docet Matthias Stephaous *de juriſdict. lib.*3.*par.*2.*cap.*10.*n.*29.*& ſeq.*

5 ... hoc pri. in ... doct. ... in diver. ... 6.9.2.& in fine Nono accedit... ſed leg. eam ... & non ... gebit.

6. Non

6. Non reſiſtit *primò* quòd ſi privilegia ſint perſonalia, perſonam non egrediantur, nec aliis communicentur, Reſp. Nam cùm privilegia mariti communicantur uxori, non poteſt dici ea egredi perſonam cui ſunt conceſſa, cùm uxor ſit una perſona cum marito; ut proinde in hoc caſu privilegium non extendatur extra perſonam privilegiati, ſed in ea perſona pleniorem interpretationem accipiat, juxta *leg. pen. ff. de conſtit. Princip.*

7. Sed prolixiori refutatione hæc opinio non indigere videtur, cùm moribus, ſtatutis, & praxi omnium Academiarum hodie ſit exploſa, & ſatis refellitur ex *l. 2. §. 8. C. de Epiſ. & Cler.* ubi prærogativę Clericorum tribuuntur eorum uxoribus & liberis: & *in l. Medicos, C. de Profeſſ.* privilegia Medicis tributa, dicuntur etiam ipſorum liberis & uxoribus cõpetere, Idem igitur de privilegiis Profeſſorum, & ſtudioſorum dicendum, quòd communicentur uxoribus, & liberis illorum. Hæc omnia Hunnius, qui poſteà firmat hæc privilegia comptere uxoribus poſt mortem viri, durante tantùm eorum viduitate, quia ait ipſe *in l. 2. fin. Cod. de Epiſcop. & Cler.* ſancit Conſtantinus Imperator, prærogativas Clericorum, etiam conjugibus, & liberis eorum competere, ita ut, à muneribus ſemper immunes perſeverent, quæ verba clariſſimè ſignificant, quòd etiam poſt mortem maritorum & patruum ab oneribus liberi permaneant, iiſdemque gaudeant immunitatibus, quibus antea, cùm adhuc in vivis eſſent mariti. Idem ergo de Profeſſorum & ſtudioſorum, aliorumque Academicorum viduis & liberis dicendum, quia à ſtudioſo ad Clericum bonum, & validum argumentum ducitur.

Pro his liberis in Ref. ſeq. & in alia ejus not. Sed ne deferas inſt. in tr. 8. ex Ref. 7. legere ad verſ. Et hæc mediū uſque ad verſ. Ergo Et pro uxore ibi unde ex Ref. 13. §. Hec valet ane ce medium, à verſ. Sic etiam & hic ſuprà lege doctrinam Ref. 154 & aliarū ejus primū annot.

8. Pro hac ſententia inſuper facit expreſſus textus *in l. 3. C. de privil. ſcholar.* ubi non ſolùm ſcholaribus, ſed eorum quoque uxoribus immunitates conceduntur, ſive adhuc viverent earum mariti, ſive poſt mortem eorum in viduitate conſtitutæ ſint.

9. Et quòd vidua honorem, dignitatem & forum, nec non domicilium privilegiaque mariti retineat, ſatis perſpicuè videtur evincere, *l. 8. ff. de Senatoribus, l. 22. §. vidua, ff. ad municipalem.* Ita Hunnius; qui doctè ut ſolet reſpondet ad omnia argumenta, quæ in contrarium adducuntur. Ex quibus omnibus apparet me rectè exiſtimaſſe & docuiſſe *ubi ſuprà* uxores Clericorum, & Sacerdotum Græcorum, & Equitum D. Jacobi Alcantaræ, & Calatravæ, Monteſæ, &c. gaudere privilegio fori & exemptione gabellarum, quia eorum mariti his privilegiis fruebantur; licèt Eminentiſſimo Cardinali de Lugo *de Juſt. tom. 2. diſp. 36. ſect. 7. num.* 14. hoc nimium videatur quoad uxores Equitum; ſed tu ne deſeras noſtram ſententiam.

10. Vide etiam ad confirmationem ſupradictorum Matthiam Stephanum *de juriſd. lib. 3. part. 2. c. 10. num. 29. & ſeq.* Baumeiſterum *de juriſdict. d. lib. 2. cap. 18. & ſeq.* PecKium *de teſt. conjug. lib. 4. c. 35. n. 6.* quibus adde poſt hæc ſcripta viſum Gaſparem ClocKium *in tract. Nomicopolitico, de contribut. c. 15. à n. 32. uſque ad n. 40.*

R E S O L. CLVIII.

An filii Clericorum gaudeant privilegio fori, ita ut judex laicus illos non poſſit punire?

Et an etiam gaudeant exemptione gabellarum?

Et an doctrina hujus Reſolutionis intelligatur tantùm de filiis legitimis, & vivente Patre? Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 7.

§. 1. GAudere privilegio fori, nec illos judices laicos poſſe punire, docet Doctiſſimus Juriſconſultus Decianus *in tract. crim. lib. 4. c. 9. n. 49.* quia ait ille, pater, & filius reputatur una, & eadem perſona, *l. fin. C. de impuber.* Et filius dicitur perſona corporis patris, *l. cum ſcimus, §. fin. Cod. de agric. & cenſ. lib.* 10. ideò excluſa perſona patris, cenſetur excluſa perſona filii, & in exiſtimatione communi, pater, & filius reputantur pro uno capite, & ſic ſufficit ut alter ipſorum regiſtret bona: hæc omnia Decian. quem poſteà ſequitur Carol. de Graſſis *de effect. cler. effect. 1. n. 189.* & Joan. Maria Novarius *in q. forenſib. p. 1. q. 98. n. 2.* & hanc ſententiam poſt hæc ſcripta invenio docere etiam Paulum Squillante *de priv. cler. cap. 7. dub. 2. n. 35.* qui etiam *c. 8. dub. 1. n. 13.* docet filios Clericorum gaudere exemptione gabellarum: quæ omnia ſunt valde notanda.

Sup. hoc in Ref. præterita, §. Sed prolixiori, & in Ref. 154.

2. Sed adverte hanc opinionem eſſe veram in filiis legitimis, & vivente patre; nam patre mortuo, etſi filii ſint legitimi, minimè privilegio fori gaudebunt, & judicem laicum illos punire poſſe dicendum eſt.

R E S O L. CLIX.

An filii Clericorum gaudeant privilegio fori Eccleſiaſtici?

Et an Clerici ligentur ſtatuto laicorum, edito ſuper jure, quod vocant congrui?

Et an Clericus emphyteuta ſit conveniendus coram judice laico ad ſolutionem laudemii, vel coram Eccleſiaſtico? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 111.

§. 1. PRo affirmativa ſententia *in 3. part. tract. 1. reſol. 7.* adduxi plures Doctores, ſed ſcio hanc ſententiam diſplicuiſſe cuidam miniſtro Regio, viro doctiſſimo & amiciſſimo; immeritò quidem, nam illā præter Doctores *ubi ſup.* citatos tenet noviſſimè Auguſtinus Barb. *de jure Pontificio, l. 1. c. 39. §. 2. num. 62.* ubi etiam teſtatur ſacram Cardinalium Congregationem *die 18. Martii* 1631. noſtram ſententiam declaraſſe, nempe Clerici filium legitimum ante Clericatum ſuſceptum gaudere privilegio fori durante vita ejus patris.

Quæ hic eſt Ref. antecedens & in alio §. ejus not.

2. Notandum eſt etiam hìc obiter ſupradicto miniſtro Regio diſplicuiſſe aliam ſententiam, quam docui *in dicta 3. p. tr. 1. reſ. 43.* nempè Clericos non ligari ſtatuto laicorum edito ſuper jure, quod vocant congrui; ſed ego illam iterùm doceo, cùm ita deciſum ſit à ſacra Rota *in Romana domo de Scapuciis 19. Januar.* 1611. coram Illuſtriſs. Domino meo Coccino, viro doctiſſimo, & publico bono nato, quam deciſionem affert Marcheſanus *de commiſſ. p. 1. cap. de commiſſ. appell. in poſſeſſ. ſalv. §. 2. deciſ.* 8. Dicendum eſt igitur nullatenus laicum validè poſſe quidquam ſtatuere circa utile dominium emphyteutæ Eccleſiæ; quidquid in contrarium aſſerat Valaſcus *de jure emphyteut. quæſt. 17. n. 12. &* 14. Gratianus *diſcept. forenſ. c. 460. n. 26.* & alii.

Quæ hic eſt ſup. Ref. 78.

3. Et tamdem nota etiam hìc contra Chaſſaneum *in conſuet. Burgund. rubr. 11. §. 1. verſ. lors, n. 9.* quòd Clericus emphyteuta non eſt conveniendus coram judice laico ad ſolutionem laudemii, ſed coram Eccleſiaſtico. Ita Maurus Burgius *de laudemio part. 3. inſpect. 1. n. 4.* & Amadæus à Ponte *eod. tract. q. fin. n. 5.*

R E S O L. CLX.

An familia Clericorum gaudeat privilegio fori?

Et an ſervi perpetui Clericorum, etiam ſi ſint Mauri, Turcæ, & à Catholica Eccleſia alieni, gaudeant tamen hoc privilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 47.

§. 1. SI loquimur de ſervis perpetuis, ut mancipiis, non dubito, quin gaudeant privilegio fori, & ita docent Doctores, quos ad ſatietatem citant, & ſequuntur Bellet. *in diſquiſ. cler. p. 1. tit. de favore clericorum reali, §. 1. n. 12.* Carol. de Graſſis *de effect. cler. eff. 1 n.* 149. & Menoch. *de arbitr. cent. ult. caſu 562. n. 3.* & ratio eſt, quia tales ſervi habentur tamquam pars patrimonii, & ſubſtantiæ dominorum.

Sup. contentis in hoc § infrà in § ult. hujus Ref. & in alia eju not.

2. Difficultas eſt de ſervis clericorum temporalibus, & conductoris; negant DD. citati, quibus adde Cened. *in qq. canon. q. 4. n. 26.* Jul. Clar. *in pract. crim. lib. 5. § fin. c. 35. n. 17.* Octav. Uulp. *tract. de libert. Eccl. p. 3. n. 24.* Capyc. *dec. 12. nu. 2. in fin.* Gutier. *pract. qq. lib. 1. q. 4. n. 2.* Grat. *deciſ. 233. n. 3.* Covarruviam *pract. q. c. 35. n. 2.* Borellum *in ſumma dec. tit. 43. de foro compet. n. 143.* & alios penes ipſos.

Sup. hoc in Ref. ſeq. §. 1. curſim, in fin. & inferius in tr. 3. Ref. 3. §. ult.

3. Non deſunt tamen contrarium ſentientes, & præter 12 Doctores, quos citat Menochius *ubi ſuprà de arbitr. caſ. 562. num. 7.* noviſſimè ex Juriſconſultis Hiſpanis docet hanc ſententiam doctus Narbona *in 3. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloſſ. 1. num. 27.* ubi ſic ait. Licèt nonnulli affirment, id ſolum intelligendum eſſe in mancipiis, & famulis perpetuis Clericorum, & Eccleſiarum, ſecus tamen in famulis non perpetuis, ſed temporalibus, conductitiis, vel mercenariis, annua, menſtrua, vel diurna mercede ſervientibus, ad quos non extendi privilegium dominorum exiſtimant. Id tamen non omnino tutum crederem, imò in puncto juris verius exiſtimarem, hos quamvis ſervi perpetui non ſint, ſed ad tempus pretio, aut mercede conducti, dominorum privilegiis participes futuros; cùm famulis nõ propter ipſos, ſed propter dominorum perſonas privilegia conceſſa reperiantur. Quo fit ut nulla diſcriminis ratio habeatur inter ſervum perpetuum, vel temporalem, cùm negari non poſſit, quin reſpectu illius temporis, ſervi, aut famuli, ut quid acceſſorium ad dominos ipſorum habeantur; ita ut ſine eis ſtare nequeant, qua ratione meritò ad eos privilegia protrahi debent, ex *c. quanto, de privilegiis, & c. licèt, eod. titul. in* 6. Ita Narbona, cujus ſententia multo fortius erit vera, ſi clerici gravi aliquo incommodo arbitrio judicis men-

menſurando afficiantur, eo quòd ſervi, aut famuli ipſorum, vel cæteri de familia, foro, vel alio privilegio non fruantur, ut ſi ſervitium, vel obſequium ab ipſis, qui domeſticam curam, vel bonorum adminiſtrationem gerunt, præſtandum impediri, cum dominorum damno, & detrimento contingat, & in hoc caſu Narbonæ, & aliorum DD. affirmativam ſententiam, tenet etiam Gratian. *diſcept. forenſ. tom.2. c.340. n.4. & 5.* Paul. Squill. *de privil. cler. c.7. dub.2. n.57.* Menoch. *ubi ſup. n.12.* & Carol. de Graſſ. *n.150.*

Sup. hoc ſuprà in §. 1 hujus Reſ. & in Reſ. ſeq. 4. Notandum eſt etiam hic, quod ſervi clericorum perpetui, etiamſi ſint Mauri, Turcæ, & à Catholica Eccleſia alieni, gaudent tamen hoc privilegio fori. Et ita docet Paramus *in defenſ. juriſd. Sancti Officii, cap.14. num.47.* & Narbona *ubi ſuprà in 3. part. recopil. lib.4. tit.1. leg.20. gloſſ.1. num.34.* vide etiam Crotum *lib.3. conſ.363. num.19.* & Angelum *in l. utimur, ff. de Sepulchro violato, & in l.1. ff. ad leg. Juliam Majeſtatis.*

RESOL. CLXI.

An ſervi Clericorum gaudeant privilegio fori?

Et an doctrina hujus quæſtionis debeat accipi de famulis profeſſorum, & ſtudioſorum quotidianis, neceſſariis, perpetuis, & propriis; & quid de familia laica Epiſcoporum? Ex part. 7. tract.7. Reſ.72. alias 61.

Sup. hoc in § 1 & ult. preced. Reſ. §. 1. NOn loquor de ſervis venditiis, nam de illis nullus ſermo in hoc Tractatu, ſed de perpetuis, & hos privilegio fori gaudere docent Caravita *Ritu 46. num. 27.* Menoch. *de arbitr. cent.6. caſ.562. nu.3.* Theſaurus *deciſ. 22.* & alii quos citat Squillante *de privil. Cler. cap.7. num.57.* & Carolus de Graſſis *de effect. Clericar. effect.1. num. 149.* Vide etiam circa præſentem materiam Hulricum Hunnium, *in Comm. de Privileg. ſtudioſorum, cap.3. quæſt.5.* ubi probat ſervos gaudere privilegio fori, quo gaudent ſcholares Domini, & ideò ſic ait: Famulos atque miniſtros profeſſorum ac ſtudioſorum, quamdiu in miniſterio illorum ſunt, iiſdem, quibus Heri, gaudere Privilegiis, certi videtur, & expediti eſſe juris; Tum quia *in l.3. Cod. de ſcholar. lib.13.* expreſsè ſcholarium ſervis idem tribuitur privilegium, quod ipſis ſcholaribus: Tum quia quod uni conceditur Privilegium id quoque cæteris conceſſum, & indultum intelligitur, ſine quibus hic privilegio ſuo commodè frui non poteſt, *arg. leg. 2 ff. de juriſdict.* Atque ſtudioſi & profeſſores, quibus conceditur, ut ſecurè ad ea loca proficiſcantur, ubi ſtudia litterarum exercentur, ibique ſine injuria habitent, atque verſentur, non poſſunt hoc frui beneficio, niſi idem quoque ſuæ familiæ, ſi quam habuerint tribuatur: Igitur Imperator Fridericus, concedens profeſſoribus & ſtudioſis, ut ſecurè, & tutò habitent, permittere quoque cenſetur, ut non ſoli, ſed cum illis, cum quibus habitandum eſt, & ſine quibus honeſtè vel commodè habitare non poſſunt, habitet: Tum quia Clericis tributa privilegia conceſſa ad familiam quoque Clericorum extenduntur *leg.2. Cod. de Epiſc. & Cler.*

Sup. his ſuprà ex doctrina R. 137 §. 1. eaſdem ad medium, verſ. Nihilominus, & magis infr. in tr. 8 Reſ. 3 §. Probatur tertiò.

Sup. hoc in Reſ. præterita à §. 1. uſque ad §. ult. & in alio §. poſito in ann. dicti §. 1.

2. Cæterùm hoc ipſum hanc recipit interpretationem, quòd referri debeat ad eos famulos, & ſervos, quos uſus ſui cauſa circa ſe habent, eo in loco, ubi commorantur *leg.203. de verb. ſignific.*

3. Hinc itaque conſtare videtur quòd privilegiis profeſſorum, & ſtudioſorum omnibus immunitatibus gaudeant quoque eorumdem famuli & ſervi, quos nempè ſua in familia habent, quod etiam ad fori Privilegium extendendum exiſtimo, ſic, ut non oppidano, ſed academico magiſtratui ſubſint: Quamquam nonnullis in Academiis famuli ſtudioſorum, niſi immatriculati privilegio fori non gaudeant, quod in Gallia obſervari ſcribit Rebuffus, de jure communi ſecundùm prædicta ſecus eſſe opinor.

4. Deinde prædicta accipi debent de famulis profeſſorum & ſtudioſorum, quotidianis, neceſſariis, perpetuis & propriis, qui ſcilicet operam ſuam profeſſoribus, & ſtudioſis, ita addixerunt; ut ad eorum juſſum adſint, iiſque ſerviant, & velut acceſſio illorum ſint. Hucuſque Hunnius, cujus opinio non ſolùm deſervit pro præſenti quæſtione, ſed etiam pro familia laica Epiſcoporum.

Super hoc ſ. familia laica Epiſcoporum latè infra in Reſ. 180. &c.

RESOL. CLXII.

An Religioſus profeſſus, qui miſcuit ſe in criminibus enormibus, amiſerit privilegium fori, ita ut ſine metu cenſurarum poſſit illum judex laicus punire?

Et ſupponitur Religioſum profeſſum numquam perdere privilegium fori, etiamſi apoſtataret à Religione, habitumque dimitteret, &c.

Et explanatur, quæ ſunt neceſſaria, ut Religioſus, & Clericus perdant privilegium fori?

Et an in dicto caſu Religioſus à ſuo Superiore ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, quod idem dicendum eſt de Clericis? Ex part.1. tractat. 2. Reſol. 130. alias 129.

§. 1. SUppono primò, Religioſum profeſſum numquam perdere privilegium fori, etiamſi apoſtataret à Religione, habitumque dimitteret, niſi in caſibus, quibus illo privilegiò privantur Clerici, in ſacris conſtituti, propter delicta in aliquo canone expreſſa. Ita DD. communiter. Vide Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.9. c.6. n.5.* Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.1. c.3. per tot.*

2. Suppono ſecundò profeſſum Religionis approbatæ æqualem eſſe initiato Ordinibus ſacris quoad privilegium fori: eſt enim mancipatus ſervitio Eccleſiæ, & Religionis, & addictus divino obſequio; nec amplius ad ſæcularem ſtatum redire poteſt. Ita Navar. *de privil. conſ.25. n.3.* Rodriquez *tom.2. q.2. art.5.* Scacceia *de judic. tom.1. c.1. n.82.* Silveſt. *verb. excom.6. n.7.* & alii.

3. His ſuppoſitis, poſſet aliquis reſpondere ad dubitationem propoſitam affirmativè. Primò, ex authoritate *cap. perpendimus, de ſent. excom.* Secundò, *ex c.1. de apoſt.* Tertiò, *cap. ex parte de privil.* Et ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *de inquiſit. q.8. num.54.* & Jul. Clarus *in pract. crim. lib.5. q.26. n.23.* quibus ego addo Silveſtrum *verb. excommun.6. num.7.* Cajetanum *in ſumma verb. excommunic. c.11. not.7.* Coriolanum *in expoſ. Bull. Cœn. excommunic. 19. caſ.3.* Molinam *tom.4. tractat.3. diſp.49. num.21.* Reginald. *tom.2. lib.19. cap. ult. ſect.1. n.79.* Graffium *in deciſ. aur. par.1. lib.4. c.20. n.551.* Bobad. *in polit. tom.1. lib.2. c.18. n.95.* Hevia *in Curia Philippica, part.3. §.3. num.30.* Scaccia *de judic. to.1. c.11. n.79.* & Ricc. *in praxi tom.1. reſ.172. n.2.* ubi aſſerit, quòd in Regno utriuſque Siciliæ, ad inſtantiam Imperatoris Caroli V. Summus Pontifex Clemens VII. pro bono regimine conceſſit, ne abſque trina monitione procedi poſſit contra Clericos incedentes ſine habitu, & tonſura, ac ſe immiſcentes ſævis, & enormibus.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 53. & in to. 5. tr. 2. ex Reſol. 37. leges §. 1. ad medium, & quia privilegium fori eſt indultum à jure divino.

4. At his minimè ſuffragantibus, contrariam ſententiam prorſus amplectendam eſſe exiſtimo. Dico igitur, ſupradictum N. Religioſum gaudere privilegio fori, eo quòd non fuerit monitus. Et ita in terminis caſus noſtri docet ſapientiſſimus ſenex Navar. *de privileg. conſ.25. per totum*, loquens de quodam Religioſo profeſſo, non autem ſacris Ordinibus initiato, qui plurima, & enormiſſima delicta perpetraverat. Idem etiam docent communiter Theologi, ut S. Jo. de la Cruz *in direct. conſcient. part.2. de Sacram. ordin. dub.8. concl.4.* ex Societate JESU Comitol. *in reſpon. moral. lib. 1. q.96. num.3.* Filliuc. *tom.1. tr.16. cap.1 1. n.314.* ex noſtra Religione Megala *in 3. p. lib.3. cap.11. num.30. 31. & 32.* Franciſcus Aponte *conſ.24. n.4.* ubi ex Butrio, & aliis, ſic aſſerit: (Sunt neceſſaria ad hoc, ut clericale privilegium, quoad forum, perdatur, primò, quòd non incedat in habitu. Secundò, quòd immiſceat ſe enormibus. Tertiò, quòd in illis frequentaverit. Quartò, quòd in illis ſit deprehenſus. Quintò, quòd ſit monitus, Sextò, quòd poſt monitionem fuerit incorrigibilis.) Ita etiam docet Rodriquez *tom.2. quæſt.2. art.5.* Bonacin. *de legib. diſp.10. q.2. punct.1. §.1. nu.5.* Angelus *in verb. Clericus 10. n.1.* Tabiena *verb. excommunicatio 5. n.25.* ubi carpens Silveſtrum, ſic ait: [Quidam dicunt, quòd opinio, quæ dicit, quòd perdit privilegium fori, eſt practicanda: ſed, me degente Bononiæ, practicata eſt opinio contraria, toto approbante ſtudio.) Nec deſunt pro hac ſententia doctiſſimi Juriſconſulti: nam præter Abbatem, Joan. Andr. & alios quos adducit Farinac. *ubi ſuprà*, illam mordicus tenet Cevallos *tr. de cognit. por viam viol. p.2. q.75. per totam* Anguiano *de legibus lib.2. contr. num.19. 21. & 24.* Albertinus *in cap. quamquam de Hæret. quæſt.14. num.11.* Alexander de Imola *lib.1. conſ.8.* Salſedo *in annot. ad pract. crim. Bernardi Diaz, cap.141.* Bellettus *in diſquiſ. cler. p.1. tit. 3. §.7. n.3.* Barboſa *in collect. tom.2. lib.5. tit.39. c.25. nu.2.* Ambroſinus *de immun. Eccl. c.17. n.16.* Fachineus *in controver. lib. 9. cap.28.* Triviſanus *lib.2. dec.48. n.117.* & alii penes ipſos. Vide etiam Zipeum *in novo jure pontificio, lib.2. tit. de foro compet. n.36.* & ratio eſt clara, & expreſſa habetur *in c. in audientiam, & in c. contingit, de ſent. excomm.* ubi Summus Pontifex determinat, quòd non præcedente trina monitione, Clericus non amittit privilegium fori. Quæ doctrina eſt ita vera, ut Clericus etiam incorrigibilis non amittat privilegium fori, niſi prius ter fuerit monitus, ut ex multis probat Altherius *de cenſuris tom.1. diſp.1. lib.2. c.6. fol. mihi 183.* Vide etiam pro hac ſententia Decretalem Bonifacii Octavi *Si Judex laicus, de ſent. excomm. in 6.*

Sup. contentis ab hinc uſque ad § Ad privilegium, hujus Reſ. ſuprà in Reſ. 109. per tot. & in al. ejus primam ann. not.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 189. §. ſed hæc & in Reſ. 11. § ult. & infr. in Reſ. 138 § 4. paulo poſt init. verſ. Nam ſi & in § 8. & in to. 5. tr. 1 ea late dat Reſ. 6. § tertiò licet, & legis ver ult. annot prima hujus Reſ.

5. Nec

5. Nec faciunt pro contraria ſententia Canones adducti; nam dicendum eſt, ut jura juribus concordemus, Canones illos intelligendos eſſe: quando præceſſit trina monitio, cùm alia jura clament, ut notatum eſt; Clericos non amittere privilegium fori, niſi præcedente monitione. Ergo, &c. Et ita reſpondet noſter Megala *ubi ſupra in 3. part. lib. 2. cap. 11. num. 31.* & Ambroſinus *de immun. c. 17. num. 16.* cum aliis. Unde Albertinus *ubi ſuprà in c. quamquam de Hæret. q. 14. num. 11.* Joan Lupus *tra. de libertate Eccleſ. n. 2 q. 9.* Altherius *de cenſ. tom. 1. diſput. 1 lib. 2. capitul. 6. fol. 185. col. 1.* putant in caſu, *cap. perpendimus* præceſſiſſe monitionem. Nec valet dicere cum Vicentio de Franchis *deciſ. 463. num. 15.* & aliis, quod in noſtro caſu idem operatur diuturnitas temporis, quod trina monitio: nam reſpondetur, quod jura non diſtinguunt, ſed abſolutè aſſerunt neceſſariam eſſe monitionem. Et Doctores pro noſtra ſententia adducti loquuntur de Clericis in enormitatibus inveteratis: & ita intelligunt illa jura; prout realiter, & ſine tali diſtinctione intelligenda ſunt.

6. Vel poſſet aliquis reſpondere *ad cap. perpendimus*, quod loquitur de privilegio Canonis; & non fori: & ita præter DD. citatos reſpondet Coninch. *de Sacr. diſp. 14. dub. 15. nu. 160.* & Suarez *ubi infrà, & de cenſ. ris, diſp. 22. ſect. 1. cap. 13.* & patet ex contextu litteræ: nam in d. cap. narratur, quemdam Comitem curaſſe ſuſpendi Presbyterum, qui abjecto habitu ſeditionem fecerat; diciturque illius Interfectores non mittendos quidem pro abſolutione ad Pontificem, quia ſcilicet, non erant excommunicati, injungendam tamen iis eſſe pœnitentiam; quia: ſcilicet, peccaverant uſurpando juriſdictionem in non ſubjectum. Si autem talis Sacerdos amiſiſſet privilegium fori, fuiſſet ſubjectus illi Comiti & merito ſuſpenſus, atque ita ejus interfectores non peccaſſent. Undè, ut diximus, clarè patet, quod in hoc Canone Summus Pontifex loquitur de privilegio Canonis, & non fori. Vel dicendum eſt cum Angujano *tractat. de legib. libr. 2. contreverſ. numer. 29.* quod in caſu particulari *dicti c. perpendimus*, periculum erat in mora; quod non accidit in caſu noſtro. Ergo, &c.

7. *Ad cap. 1. de Apoſtatis*, reſpondeo cum Suarez, *ubi infrà*, quod loquitur de Clericis minoribus. Vel melius dicendum eſt, quod in hoc textu non dubitatur de juriſdictione Eccleſiaſtica; ſed an Clericus perdat privilegium clericale ſine ulla monitione. Et huic dubitationi reſpondet Pontifex; *Eum per cenſuram eccleſiaſticam non præcipimus liberari*; & ſic non vult Pontifex ei ſuccerrere, ut liberetur. Et aſſignat rationem; quia indignum eſt, eis ab Eccleſia ſubveniri, per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari; & ſic non dicitur in eo textu, an ii, qui talem Clericum comprehendunt; & manus violentas in eum iniiciunt, excommunicationem incurrant; ſed, quod non deceat tales Clericos juvare. Neque ex hoc bene ſequitur, permitti Judicibus ſæcularibus facultatem eos apprehendendi, tamquam exutos omni privilegio clericali. Ratio autem dubitandi erat; quia adhuc Clericus retinebat privilegium clericale, ex eo, quia ter monitus non fuit. Et ita reſpondet ad verbum Cevallos *tract. de cognit. per viam viol. part. 2 quæſt. 75. numer. 15.* & ante illum Fachineus, *ubi ſupra in contr. lib. 8. cap. 29.* Unde noſter P. Megala aſſeruit *in 3. p. lib. 3. c. 11. q. 1. n. 31. dictum c. 1. de Apoſtat.* non probare, Judices laicos poſſe punire prædictos Clericos Apoſtatas; ſed tantùm non præcipere Judicibus Eccleſiaſticis, ut per novas cenſuras cogant Judices ſæculares, qui hujuſmodi Clericos retinent, ad illos dimittendos. Unde fit, ut in hoc caſu poſſint Epiſcopi, ſi volunt cogere, laicos per cenſuram Eccleſiaſticam, ut hujuſmodi Clericos captos ad ſua Tribunalia remittant; hoc tamen facere non tenentur, ſed quamvis Epiſcopi taceant, nullum tamen Jus laici acquirunt, ad puniendos prædictos Clericos, cùm ab hoc de illorum foro non efficiantur. Ita noſter Megala.

8. *Ad c. ex parte, de privilegiis*, multipliciter reſpondent Doctores apud Barboſam *in collect. tom. 2. lib. 5. titul. 33. capit. 27. nu. 3.* Sed mihi placet reſponſio Patris Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. capit. 27. num. 15.* Butrii *d. c. ex parte*, Covarruviæ, & aliorum, quòd *dictum c.* loquitur de Clericis minoribus, ut *cap. unicum. de vita, & honeſt. Cleric. & clem. 1. eodem tit.* vel dicendum eſt cum Abbate *in d. cap. perdendimus, num. 8.* Covar. *pract. qq cap. 42. num. 2.* quia dictæ conſtitutiones pœnales ſiunt; ideò non habent ad alium caſum extendi; & cùm ſint caſus particulares, non eſt trahenda illatio ad alios caſus etiam majores, ut rectè notat Alterius *de cenſuris tom. 2. diſputat. 1 lib. 2. cap. 6 fol. 184. col. 2. §. hoc autem*; *& fol. 184. col. 2. §. reſpondeo*, & Fachineus *ubi ſuprà, lib. 9. contro. c. 18. in ſine.*

9. Ad privilegium verò Clem. VII. in contrarium adductum, reſpondeo, quòd firmat noſtram ſententiam; nam ex illo apparet, non poſſe ſine monitionibus Principes Clericos facinoroſos punire. Sed an dictum privilegium ſit verum, neſcio; & an ſit revocatum per Bullam Cœnæ, remitto me ad Patres Theologos Religionis ſervorum *in defenſ. cenſur. Pauli V. c. 8. num. 19.* Joan. Beltramum de Guevara *in propugnat. Eccleſ. libertatis §. 17. n. 43. aſſer. 1.* Sayrum *de cenſuris, lib. 3. c. 25. num. 10.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 3. §. 5. q. 1. n. 1.* Maynardum *de privileg. Eccl. p. 2. art. 18. num. 10.* Barbo'am *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 2. cap. 10. numer. 25.* & alios. Adde quod, licèt tale privilegium non eſſet revocatum; tamen nihil operatur in caſu noſtro; nam hoc privilegium, ut patet ex ipſius contextu apud Martham *de juriſd. p. 2. c 32. num. 38.* loquitur de Clericis minoribus; non autem de Religioſis profeſſis; qui, *ut ſup* notavimus: æquiparantur initiatis ſacris Ordinibus. Undè ex his omnibus manifeſtè apparet, ſupradictum Religioſum gaudere privilegio fori, nec poſſe illum ullo pacto Judicem laicum, ſine incurſu cenſurarum punire. Undè ex ipſiſmet adverſariis Clarus, & Farinacius cum formidine, & cum proteſtatione correctionis Romanæ Eccleſiæ contrariam ſententiam docent; & Caballus licèt cùm Farinacio, & aliis ſtet adverſus noſtram ſententiam; tamen *ubi ſuprà caſ. 70. num. 22.* tandem in hæc verba prorupit [Non caret (ait) dubitatione opinio per Franchis firmata, quod tali privilegio privatus ſit Clericus, quando plura commiſerit delicta, in ejus perſeveraverit; nam multi non modicæ autoritatis contrarium tenent, & adhuc monitionem neceſſariam dicunt, ut ex *ſuperius* allegatis apparet; & negari non poteſt, quin in dubiis amplectenda ſit opinio, quæ favet Religioni, & Eccleſiaſticæ libertati.] ita Cabal. Puto igitur, in caſu occurenti conſulendum eſſe Summum Pontificem; & obſecro Dominos Judices, ut legant doctiſſimum Patrem Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 27. n. 24. & 25.*

Sup. hoc infra in Reſol. 30. & lud. a. cater in eiuſ Reſ. & §§. ejus oot.

10. Sed aliquis forſitam inſtabat dicendo, quod ſaltem à ſuperiori ſupradictus Religioſus ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus; nam propter humicidia, & alia crimina qualificata eſſe Clericos degradandos, & curiæ ſæculari tradendos docent plures Doctores, quos citat, & ſequitur Farinac. *ubi ſup.* quibus ego addo Aldrete *de diſciplina religioſa tuenda, lib. 4. c. 15. n. 4.* Molin. *de juſt. tom. 5. tr. 3. diſp. 49. num. 18.* Avilam *de cenſuris, part. 4. diſp. unic. dub. 3. concl. 5.* Gambacurtam *de immun. Eccl. lib. 7. cap. 14. nu. 12.* Delrium *in diſ. mag. lib. 5 ſect. 16.* Altherium *de cenſuris, tom. 1. diſpu. 1. lib. 2. c. 6. fol. 186. col. 1.* Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 18. dubit. 14.* Ambroſinum *de immun. Eccleſiæ, c. 17. num. 40.* Belletum *in diſq. cler. p. 1. tit. 3. §. 10. nu. 6.* Barboſam *de poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 110. n. 13.* & alios.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 55. & latè infrà in r. 238. §. 5. & ſeq. & la. o. 2. tr. 3. ex doctrl. et. 79. per tot. & ſingulariter §. Verum.

11. Reſpondeo, quod aliqui docent Clericum non eſſe degradandum, niſi in caſibus, exceptis, videlicet, hæreſis, falſi commiſſi in Litteris Apoſtolicis, & conſpirationis in proprium Epiſcopum; & ita tenent Aretinus, Albertinus, & Decius, qui reſpondent ad omnia argumenta Abbatis; & alii penes Aldrete, & Farinacium locis citatis. Idem ex neotericis docuit Covarru. *lib. 2. var. cap. 20. nu. 7.* Fachineus *ubi ſup. in contr. lib. 8. capit. 30.* Souſa *in Bull. Cœn. capit. 16. diſp. 82. nu 2.* Julius Clarus *in pract. crim. lib. 5. q. 36. nu. 36.* Modius *de ſacris ordinibus, c. 32. n. 7.* Alterius *de cenſ. tom. 2. diſput. 2. c. 2. §. 7.* & alii Undè ſtante contrarietate dictarum opinionum, exiſtimo, dictam degradationem minimè à ſuperiori regulari faciendam eſſe, nec dictum Religioſum Curiæ ſæculari tradendum, niſi prius conſulto Romano Pontifice ut volunt ipſimet adverſarii, Farinacius *ubi ſuprà de inquiſ. q. 8. num. 81.* & Felicianus Epiſcopus Scalenſis, *tractatus de cenſ. c. 14.* & Albertinus *in cap. quamquam, de hæreticis, in 6. q. 11. num. 45.* ſic aſſerit: [Epiſcopus debet conſulere Summum Pontificem, quando delictum eſt enorme; quod eſt notandum contra multos miſeros Epiſcopos, qui Clericum captum pro enormi delicto ſine conſultatione Papę degradant; traduot Curię ſęculari.] Sic ille; & ita Florentiæ conſuluerunt Pontificem in caſu Clerici banniti, apud Cabal. *ubi ſupr. caſ. 60. n. 23.* Papiæ in caſu Clerici aſſaſſini, apud Maceratenſem *var. lib. 3. reſ. 2.* & Hiſpali in caſu quorumdam Religioſorum, qui ſuum provincialem occiderunt, apud Bernard. Diaz *in pract. cri. c. 97.* Undè non aſſentior ſententiæ Delrii *in diſq. mag. lib. 5 ſect. 16.* Et hæc ſatis dixiſſe ſit circa præſentem quęſtionem, quam ſubſcripſerunt manu propria, viri doctiſſimi ex Societate JESV, P. Joan. Hieron. Soptanis Præfectus ſtudiorum in Romano Collegio, P. Gregor. Pogius, Pœnitentiarius Sanctiſſim. Dom. N. ad S. Petrum: ex noſtra Religione P. D. Alexander Peregrinus P. D. Thomas Pellicionius, P. D. Marcellus Megala, & P. D. Thomas Afflicto.

R E S O L. CLXIII.

An Novitii in Religione Clericorum regularium, tempore hoſpitii, gaudeant privilegio Canonis, & privilegio fori?

Et an Novitius cum licentia Patris Generalis acceptatus in noſtra Religione ante pubertatis annum, ſit propriè Novitius itaut gaudeat privilegio Canonis, & fori?

Et an impuberes admiſſi ad religionem ante annos pubertatis gaudeant privilegio Canonis, & per conſequens etiam privilegio fori?

Et an ſupradicti Novitii hoſpites gaudere etiam debeant privilegio exemptionis gabellarum, ſi aliqua bona poſſideant

Et an Clerici conjugati, & laici ſervientes Epiſcopis, licèt gaudeant privilegio fori, non tamen gaudeant privilegio gabellarum?

Et an illi, qui aſſumpto aliquo habitu Religioſo adhibentur ad ſervitia, & obſequia Monialium & ad petendum pro ipſis eleemoſinam, gaudeant privilegio Canonis? Ex p.6.tr.8.& Miſc. 3.Reſ.7.

Sup. hoc ſupr. In 1 reſ. 107. § Sed hic & infr. in Reſol. 161 curſim in duob alt eius lin. quam ibi ſit pro Novitiis in aliis Religionibus.

§.1. Negativè reſpondet Paſqualigus *deciſ.* 424. *num.*2. *& ſeq.* quia tales non ſunt Deo dicati, quia adhuc laici, & ſolùm habent externum habitum Religionis, & proinde vocantur hoſpites ad ſignificandum nondum eſſe admiſſos ad formalem habitum Religionis, & eodem pacto ſe habent, ac ſi quilibet Laicus veſtiret veſtes, quibus utuntur Religioſi. Ita ille.

2. Sed libenter in viro amiciſſimo hanc ſententiam non improbarem ſi anſam non præberet Epiſcopis, imò judicibus Laicis in doctos noſtros hoſpites juriſdictionem exercere, nam totum hoc ſequeretur ex doctrina Paſqualigi, cùm aſſerat ſupradictos ſe habere tamquam Laicos, & ideò privilegio Canonis non gaudere. Verùm hæc omnia rejicienda eſſe puto; dico igitur ſupradictos gaudere privilegio fori, & illos verberantes incurrere in cenſuram Canonis *ſi quis ſuadente*. Et ratio eſt, quia eo ipſo quod aliquis receptus eſt in noſtra Religione more ſolito, licèt ſit intra tempus Hoſpitii, tamen mancipatus eſt obſequiis Religionis, & vivit ſub obedientia Prælati, veſtitus, eadem veſte religioſa, ut cæteri, & facit omnes obſervantias regulares, & contraveniendo in illis punitur, gaudetque omnibus privilegiis Religionis, ita ut Superiores cum ipſo tempore hoſpitii utantur omnibus facultatibus quibus uti ſolent cum aliis Novitiis; & præſertim circa Sacramenta Ordinis, Pœnitentiæ, ut patet ex praxi. Quis igitur ex his audeat negare ſupradictos hoſpites non eſſe perſonas Eccleſiaſticas, & in via ad Religionem, & partecipare ſecundùm aliquem modum de ſtatu Religionis, ita ut ſecundùm illam participationem ſint Deo dicati, & dicantur largo modo Novitii, & ſub eorum nomine comprehendantur, ita ut ſi aliquis in eos manus iniiciat, incidat in cenſuram Canonis.

3. Probatur manifeſtè hæc opinio, nam ut docet Sanch. *in ſumma tom.2.lib.5.cap.4. num.*24. & Bonacina *diſput.* 2. *de excomm. quæſt.*4. *punct.*3. *num.*7. Impuberes admiſſi ad Religionem ante annos pubertatis, & non ſunt propriè Novitii, nihilominus largo modo vocantur Novitii, & gaudent privilegio Canonis ergo etiam gaudere debent Hoſpites noſtri, de quibus loquimur; & ideò individualiter pro caſu noſtro P. Peregrinus *in conſtitut.par.*2.*cap.*5.*litera R,* §.6. ſic ait. Dubitari poteſt an Novitius cum licentia Patris Generalis acceptatus in noſtra Religione ante pubertatis annum ſit propriè Novitius, ita ut gaudeat privilegio Canonis. Reſpondeo quòd largè dicitur Novitius, tamen cum valeat ingreſſus, gaudebit etiam privilegio Canonis conceſſo Novitiis. Ita ille, qui, ut vides ex ſolo legitimo ingreſſu in noſtram Religionem concedit impuberibus privilegium Canonis. Ergo, &c.

4. Nota etiam quod poſt hæc ſcripta inveni ſupradictam ſententiam docere etiam Ambroſinum Marchinum Archiepiſcopum Calaguritanum *in Reſolutione pro Ordin. militaribus art.*6.*numer.*58. ubi ſic ait. [Aunque el admittidò à la Religion ante annos pubertatis non ſea propriamente novicio, goza del privilegio del Canon. concedido à los Novicios; y ſe reputa Por Eccleſiaſtico y como parte imperfecta, y adhærente à la Religion por la miſma razon ha de gozar del privilegio del fuero.] Ita ille. Quæ quidem omnia à fortiori procedunt Clerici in noſtris hoſpitibus. Ergo, &c. Adde quòd, ſi ſecundùm Bordonum *in Conſiliis Regularibus reſolut.*28.*n.*19. & Bonacinam *diſp.*2.*de excomm.q.*4.*punct.*3. *num.* 10. Illi qui aſſumpto aliquo habitu religioſo adhibentur ad ſervitia & obſequia Monialium, & ad petendam pro ipſis eleemoſinam gaudent privilegio Canonis; quantò magis eo gaudere debent Hoſpites noſtræ Religionis, ex rationibus ſuperius dictis. Dicendum eſt igitur illo non ſolùm gaudere privilegio Canonis, ſed etiam fori, quod probatur ex doctrina quam tenet P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.*4. *c.* 29. *num.*7. Layman. *lib.*4.*tractat.*9. *cap.*7. *num.*1. & me citato Marchinus *ubi ſuprà art.*4. *num.*37. aſſereutes, quod qui gaudet privilegio Canonis, debet etiam gaudere privilegio fori.

Sup. hoc cum eodem Sonecl. pro Privilegio fori, Infra in Ref. 176. c. 1 in fin. & pro privil. Canonis optimum.

recitantur in t. 3. tr. 2. Reſ 19. § Notandum eſt. Et pro conſequentia conſtat in fine huius §. Nota cum eiſdē DD ſup. in Reſ. 153. §. Verum, prope finem.

5. Sed difficultas eſt, an ſupradicti Novitii hoſpites gaudere etiam debent privilegio exemptionis gabellarum, ſi aliqua bona poſſiderent; & quidam vir doctus licèt mordicus mecum teneret ſupradictos gaudere, ut viſum eſt, privilegio fori, & Canonis, tamen quoad privilegium exemptionis gabellarum, valde dubitabat, quia ajebat ipſe, bona ſupradictorum non pertinent ullo pacto ad Religionem. Sed ſi hęc ratio eſſet admittenda contra noſtros Hoſpites, procederet etiam abſolutè quoad omnes alios Novitios, nam eorum bona non pertinent ad Religionem, cum ſit penes ipſos eorum dominium, & ipſi illa vendunt, donant, &c. Sed cum hoc non obſtante, communiter aſſerant Doctores, ut alibi ſæpius ſatis probavi, & probat noviſſimè Palaus *tom.*3.*tract.*16.*diſp.*1.*punct.*11.*num.*9. & me citato, Trullench *in Decalog.to.*2.*lib.*7.*cap.*12.*dub.*5.*num.*26. nempè Novitios gaudere exemptione gabellarum, ita etiam gaudere noſtros hoſpites dicendum eſt, qui largo modo etiam dicuntur Novitii & ſunt perſonę Eccleſiaſticæ. Ergo, ut tales cum gaudeant privilegio fori, & Canonis, debent etiam gaudere privilegio exemptionis gabellarum. Nec obſtat dicere; quod ex diverſis non ſit illatio, *leg. Papinian.ff.de minor.* Et ideò Clerici conjugati, & Laici ſervientes Epiſcopis, licèt gaudeant privilegio fori, non tamen gaudent privilegio gabellarum. Nam reſpondeo cum Ambroſio Marchino *ubi ſup.* quod quando fundamentum concedendi hæc privilegia eſt idem tunc benè valet illatio; ſed in noſtro caſu fundamentum concedendi dictis hoſpitibus privilegium eſt, quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticę, & comprehenduntur ſub nomine Novitiorum: ergo ſequitur gaudere his tribus privilegiis fori, Canonis, & exemptionis gabellarum, quia ſunt inter ſe connexa; niſi in caſu quod iura illa dividerent, & limitarent ut eſt in caſu Clericorum conjugatorum: & ad caſum de familiaribus Laicis Epiſcopi; reſpondeo privilegium non eſſe idem; nam non conceditur eis quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ſed quia ſunt familiares Epiſcopi, qui de jure habent familiam armatam, & exemptam. Ad argumentum verò quod Hoſpites retineant dominium ſuorum bonorum, reſpondeo quod hoc non impedit quin dicta bona ſint bona perſonarum Eccleſiaſticarum.

Alibi ſæpius in Reſ. quam hic eſt infra Reſo. 163. & in aliis eius primæ annot.

Sup. his trib. privilegiis in Reſ. not. præteritam per tot.

R E S O L. CLXIV.

An Novitius ob delictum ab eo ante Religionis ingreſſum commiſſum, ſit à judice laico puniendus, etiam ſi hoc in fraudem fecerit?

Et an in hoc eventu ad ſummum poſſit prædictus Novitius puniri à judice ſæculari in pecunia, & bonis, non autem in corpore? Ex part.3.tr.1.Reſ.33.

Sup hoc in Reſ. ſeq. & doctrinam Reſol. not. ſeq.

§.1. Hanc quæſtionem ex Neotericis latè tractat Bartholomęus de Vecchis *in praxi Novitiorum diſpu.* 12. *per totam*, ubi *num.* 11. ſic aſſerit. In eo caſu in quo ingreſſus in Religionem factus fuit cum fraude, licèt talis criminoſus juxta Sixti V. conſtitutionem omnibus habitibus Religionis ſpoliari, punirique debeat à judice ſęculari, ac ſi Religionem ingreſſus non eſſet; attamen quia hanc conſtitutionem in hac parte moderatus fuit Clemens VIII. ingreſſus Religionis dicitur validior ad hoc, ut Novitius privilegio fori gaudeat inſtar clerici, qui ſtatum clericalem cum fraude aſſumpſit. Et ideò quemadmodum hic clericus puniri nequit à judice ſæculari corporaliter ſed ſolùm in pecunia, & bonis, ita ut idem judex ſæcularis ſit judex tantùm cauſæ, non autem Perſonæ, ut docent communiter Iuriſtę. Ita eodem prorſus modo Novitius in hoc eventu ad ſummum puniri poteſt à judice ſęculari in pecunia, & bonis, non autem in corpore.

Pro Clerico ſup. in reſ. 131. & 132. & in hac Reſolut. not. præteritam.

2. Dixi *ad ſummum*, quia eſt etiam ſatis probabile nequaquam poſſe puniri Novitium in pecunia, & bonis à judice ſęculari, etiam ſi cum fraude veniat ad Religionem, prout latè doctèque probat Martha *de juriſd. par.*4.*cent.*2.*caſ.*121.*à nu.* 22.*uſque ad finem*; qui in ingrediente Religionem non admittit præfatam diſtinctionem, an ſcilicet ſit cum fraude ingreſſus, necne; ſed ſuſtinet cognoſci, judicarique debere in omni eventu, per Judicem Eccleſiaſticum. Ita etiam obſervari debet quidquid in contrarium docet Bonac. *de legib. diſp.*10.*q.*2.*punct.*1.§.6.*n.*6. qui citat Molin.

RE-

RESOL. CLXV.

An judex laicus poſſit punire aliquem, qui poſt diffamationem, & inquiſitionem homicidii ingreſſus eſt Religionem?

Et in prædicto caſu, an talis Novitius puniri poſſit tantum in pecunia, & bonis à judice ſæculari, non autem in corpore, etiam ſi cùm fraude ingreſſus ſit Religionem? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 95.

Sup. hoc in Reſ. præterita, ſed lege etiam doctrinam reſ. not. ſeq.

§. 1. DE hoc caſu controverſia mihi fuit cum quodam Juriſconſulto, qui in facti contingentia adducebat pro parte affirmativa Bullam Sixti V. & quòd delinquens in tali caſu præſumatur habitum Religionis in fraudem ſuſcepiſſe.

2. Verùm ego negativam ſententiam teneo, quam in terminis docet Homobonus *in conſult. moral. vol. 1. prel. 8. part. 2. reſp. 190.* & ante illum Bartholom. de Vecchis *in praxi novit. diſp. 11. dub. 12. num. 11.* ubi rectè probat, in ſupradicto caſu Novitium ad ſummum puniri poſſe à judice ſæculari in pecunia, & bonis, non autem in corpore, etiamſi cum fraude ingreſſus ſit Religionem. Imò Martha *de juriſd. part. 4. cent. 2. caſ. 121. à nu. 22.* latè probat dictum Novitium etiam neque in pecunia, & bonis, poſſe puniri à judice ſæculari, quod ego alibi de Clerico ſatis probavi. Ad Bullam verò Sixti V. aſſero jam moderatam fuiſſe à Clem. VIII. ut notant ſupracitati Doctores Ergo, &c.

Alibi in Ref. quæ hic eſt ſup. 131 §. ult. ad medium, & in aliis ejus ſeqq.

RESOL. CLXVI.

An Novitius, habitu Religionis dimiſſo, poſſit à judice ſæculari puniri ob delictum tempore Noviſiatus commiſſum?

Idem dicendum eſt de Religioſis emiſſis ex Societate Jeſu, ſi uxorem ducant, vel liberi in ſæculo maneant.

Et notatur non poſſe Novitium cogi à Prælato Religionis ad luendam pœnam delicto ſuo condignam, etiam ſi re integra, id eſt ante cœptum judicium diſcedere velit à Religione?

Et de delicto cujuſdam Clerici, qui ſtatu Clericali dimiſſo, uxorem duxerat? Ex part. 3. tractat. 1. Reſ. 34.

§. 1. MOlina Theologus *de juſt. tom. 4. tr. 3. diſp. 49. num. 24.* affirmativam ſententiam docet, & idem dicendum eſſe de Religioſis emiſſis à Societate JESU teſtatur, ſic enim ait. Quando ejuſmodi verè Religioſi noſtræ Societatis non profeſſi delicta committerent, ob quæ digni eſſent pœna gravi, judicarenturque Societate indigni, integrum eſt ſuperioribus juxta noſtræ Societatis privilegia in meliorem ejuſdem Societatis conſervationem eos à Societate dimittere, vota illis relaxando, & tunc judices tribunalis ſæcularis, ad quos pertinere inciperent, punire eos poſſe puto juxta delicta, (dum erant Religioſi) commiſſa, ita Molina, & hanc ſententiam de Novitiis loquens tenet etiam Joannes de Hevia *in Curia Philippica part. 3. §. 1. nu. 12.* qui citat Bobadillam, & noviſſimè Bartholomæus de Vecchis *in praxi noviſiorum diſp. 11. num. 6.* aſſerens. Si è monaſterio diſcedat Novitius recuſans ob delictum commiſſum judicio Prælati ſe ſubiicere, puniri poteſt à judice ſæculari, quia in eo caſu non habetur pro Religioſo, quod intelligendum eſt dummodo Novitius nullo ordine inſignitus ſit. Ita ille, & aliqui Juriſconſulti, quibus omnibus accedit noviſſimè Peregrinus *in commen. ad noſtras conſtit. part. 2. cap. 5. littera R, §. 1.*

Sup. his ſup in Ref 147. § 1. & 3. & in aliis ejus primis not: & lege etiam doctrinam Ref. ejus ſecundæ not.

2. Sed tu prorſus negativam ſententiam tene, quàm tuetur Bonacina *de legibus diſp. 10. quæſt. 2. punct. 2. §. 2. num. 5.* qui citat Sayrum, Abbatem, Clarum, & alios. Et idem etiam docet noviſſimè Paulus Layman. *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 8. num. 5.* ubi ſic ait Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ ſtatum mutabilem habent, quem fermè arbitratu ſuo abiicere poſſunt, eo depoſito, clericalibus privilegiis ſpoliantur, ut Clerici in minoribus conſtituti, & Religionum novitii, præterquam quòd ob crimina in ſtatu Eccleſiaſtico commiſſa, poſt ejus mutationem non à ſæculari, ſed Eccleſiaſtico magiſtratu conveniri, ac puniri debeant, quia tempus delicti ſuſcipiendum eſt. Sic ille. Et ita in Concilio Neapolitano, teſte Grammatico *deciſ. 10. num. 3.* deciſum fuit circa delictum cujuſdam Clerici, qui ſtatu clericali dimiſſo uxorem duxerat.

3. Dicendum eſt igitur, Novitium poſtquam religionem deſeruit non poſſe puniri à judice laico propter delictum perpetratum tempore novitiatus, & idem contra Molinam dicendum eſt de Religioſis emiſſis ex Societate JESU, ſi uxorem ducant, vel liberi in ſæculo maneant, nam illos non poſſe judicari à poteſtate laica propter delicta in religione perpetrata exiſtimo,

4. Notandum eſt etiam hic obiter contra Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 5. cap. 16. n. 8.* non poſſe Novitium cogi à Prælato religionis ad luendum pœnam delicto ſuo condignam, etiamſi re integra: id eſt, ante cœptum judicium diſcedere vellet à Religione, & ita docet Bartholomæus de Vecchis *ubi ſuprà in praxi Novit. diſp. 11. n. 5.* & alii.

RESOL. CLXVII.

An Equites Novitii D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ S. Joannis, &c. gaudeant privilegio fori?

Et quid de ipſis Equitibus jam profeſſis D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c.

Et an idem dicendum ſit de Militibus Monteſæ, S. Stephani, & S. Lazari & ſecus autem dicendum ſit de Equitibus aurei velleris. S. Michaelis, Anuntiationis, B. Mariæ Virginis, & de Militibus Garreriorum, & illis vulgo dictis de la Banda, *de omnibus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate erectis?*

Et quid de exemptione gabellarum ſupradictorum Equitum Novitiorum. Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 36.

§. 1. NEgativam ſententiam docet noſter Marius Giurba *in conſiliis criminal. conſ. 77. num. 21.* ubi aſſerit dictos Equites quamdiu profeſſi non ſunt, minimè privilegio fori gaudere, quia non ſunt verè Religioſi, & in hoc ponit differentiam inter Equites D. Joannis, & hos, quia illi etiam novitii gaudent privilegio fori, hi autem minimè, & hanc ſententiam ante illum docuerat Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 19. num. 16.* Maſtrillus *deciſ. 190. num. 166.* Villadiego *in polit. cap. 5. §. 20. num. 112. & 114.* Cenedus *in q. Canon. q. 4. num. 40.* Rodriquez *in qq. regul. tom. 2. quæſt. 62. art. 14.* & alii. Sup. hoc in Reſ. ſeq.

2. Sed hos milites eſſe vere Religioſos; ſatis ego probavi *in part. 1. tract. 2. reſ. 49.* & ideò etiam docui novitios dictarum Religionum gaudere privilegio fori, & exemptione gabellarum, quam ſententiam, etiam quoad novitios, adverſus Giurbam nominatim tenet Novarius *in tract. noviſſimo de pract. fori ſect. 2. quæſt. 66. num. 29.* & Riccius *in praxi tom. 4. reſolut. 181. num. 2.* Idem docet Valenzuela *tom. 1. conſil. 95. num. 53.* Didacus la Mota *de confirmatione Ordinis D. Jacobi lib. 2. cap. 2. §. 8. num. 28.* doctus Scipio Rovitus *conſil. 96.* Barboſa pater & filius, hic *tract. de poteſtate Epiſcopi part. 2. allegat. 12. num. 45.* ille *in remiſſion. ad ordinat. Luſitan. lib. 2. tit. 12. §. 2. num. 2.* ubi affirmat, ita judicatum eſſe in Regio Senatu Portugalliæ, & ſic etiam fuiſſe deciſum in ſacra Rota Romana, & in Congregatione Eminentiſſimorum Cardinalium teſtatur Riccius *ubi ſuprà* Dicendum eſt igitur, Equites D. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ gaudere privilegio fori, non ſolùm emiſſa profeſſione, ſed etiam tempore novitiatus.

Quæ hic eſt infra Reſ. 262. à lin. 5. & pro exemptione gabellarum in dicta Reſ. in princ & in fi. & in Reſ. 171. in fine, & in Reſ. 172. § ult. & tom. 7. tr. 5. Reſ. 34 §. ult.

3. Nota etiam quòd Riccius & Novarius *loc. cit.* & alii id quod aſſerunt de Equitibus D. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ dicendum affirmant, & meritò; de militibus Monteſæ, ſancti Stephani, ſancti Lazari, ſecus autem dicendum eſt de Equitibus aurei Velleris, ſancti Michaelis, Annuntiationis B. Virginis, & de militibus Garreriorum, & de illis vulgò dictis *de la Banda*, & de omnibus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate erectis.

Sup. contentis in hoc §. in Reſ. ſeq. §. 2. à lin. 10. & lege infrà ex Reſ. 171 §. An verò, & ſeq. & Reſ. 172. §

RESOL. CLXVIII.

An Novitii D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, & præſertim D. Joan. gaudeant privilegio fori?

Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur an Prælati Religioſorum ex juſta cauſa poſſint differre profeſſionem Novitii apti. Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 18.

§. 1. HIs diebus in facti contingentia accidit caſus hic de quo interrogatus fui, & negativam ſententiam tenet Maſtrillus *deciſ. 190. num. 166.* ubi ſic ait. An miles hujuſmodi Ordinum, qui adhuc profeſſionem non fecerit, gaudeat privilegio fori? Dico quod non, ſecundùm Socinum *in cap. propoſuiſti, de foro competenti*, & Boſſium *eod. tit. num. 144.* & ita aliàs vidimus practicatum in Regno. Ita ille. Cui adde Villadiego *in Polit. cap. 5. §. 20. n. 112. & 114.* Bobadillam *in Polit. tom. 2. lib. 2. cap. 19. num. 16. & ſeq.* Rodriquez *in qq. reg. tom. 2. q. 62. art. 14.* & Hieronymum Cenedo *de paupert. Religioſa, dub. 50. n. 20.* ibi, (Lo qual ſe entiende ſi delinquen deſpues de profeſſos.)

Alibi in Reſ. præterita.

2. Sed ego affirmativam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, quam alibi docui, & me citato docet noviſſimè Illuſtr. & amantiſs. Dominus meus Ambroſius Marchin. Archiep.

Archiep. Calaguritanus *in reſol. pro Novitiis dictorum Ordinum*, ubi *in fine*, ſic aſſerit. (De todo lo qual conſta que todos los Novitios de todas las tres dichas Ordenes Militares ſin differenzia ni diſtinction alguna en todos, y qualeſquier delictos ſin excepzio alguua dellos gozan del privilegio del fuero, y lo miſmo ſe ha de deſir de los * de Monteſa y de todas las demas Religiones militares: que tuvierem la miſma forma de los tres votos, y conſtituziones confirmadas por la Sede Apoſtolica.) Ita ſapientiſſimus ille vir, cui addevidendum eruditum, & doctum Thom. Carlevalium *de judiciis, l.1. tit.1. quæſt.6. ſect.3. à num.239. uſque ad num.445.* qui reſpondet ad ea, quæ aſſerit Bobad. & ratio eſt, quia ſicut Novitii Religionum Regularium gaudent privilegio fori ante emiſſam profeſſionem, ſic etiam Novitii harum Religionum Militarium, nam, ut probat amiciſſimus & doctus Novarius *tom.1. qq. forenſ. cap.24.* valet argumentum de ſtatu Regularium ad ſtatum, & Religionem Religioſorum Militarium; & ita declaraſſe ſacram Congregationem Cardinalium, teſtatur Riccius *in praxi tom.4. reſ.249. num.3.* quæ quidem omnia procedunt, à fortiori in Novitiis Religionis D. Joan. Unde neſcio quomodo aliqui auſi ſunt ſine timore cenſurarũ Bullæ Cęnæ conſulere potuiſſe Principem laicum quemdam Novitium dictę Religionis carcerare, cum ſupradicta Religio ſit, ut aliæ Religiones Regularium, & diſſolvat matrimonium ratum, & non conſummatũm, & contrarium aſſerere eſſet cenſura dignum: ergo, &c. Et ideò non eſt attendenda contraria conſuetudo ſi adeſſet, etenim eſſet contra immunitatem Eccleſiaſticam à ſacris Canonibus & Bulla Cœnæ ſingulis annis reprobata.

Sup. hoc in Reſ. præterita, § ult. & lege etiam aliam Reſ. & §§. ejus no. 41.

3. Nec valet dicere, quòd ſupradicti Equites aliquando multos annos remanent in Novitiatu: nam hoc non tollit eis privilegium fori, ut probat Marchinus *ubi ſuprà* adi illum & non pigebit, acutè enim & doctè, ut ſemper ſolet, materiam hanc pertractat. Et pro Regularibus obſervat ex Rodriquez & Sanchez. (que pueden los Superiores por juſta cauſa diferir la profeſſion de los Novitios apros, y aſſi confirmaſe de hombres doctiſſimos de la Univerſidad de Salamanca, ſe dilato en la Orden de San Franciſco la profeſſion de un Novitio haſta que cumplio los veyente annos, por que a quella edad era neceſſaria para diiſponer de unos bienes.) Ita ille quod eſt valde notandum, & ego olim conſului. Unde ex his, & per ea, quæ latè adducit Marchinus, & Carlevalius, ſatis remanet confutata doctrina Petri de Urriez *in Æſtivo otio p.2. n.109.* quem merito inter auctores prohibitos annumeravit ſacra Congregatio Indicis *in decreto edito die 4. Februarii 1627.*

Sup. hoc pro Regularib. in to.7. tr.1. Reſ. 176. § ult. ſed lege eam per tot.

R E S O L. CLXIX.

An judex laicus poſſit civiliter, ſeu criminaliter cognoſcere cauſas adverſus Equites D. Jacobi, Alcantara, Calatrva, &c.

Et An dicti equites gaudeant privilegio Canonis, & fori? Ex par.1. tract.2. Reſ.73. aliàs 72.

§.1. AFfirmativè reſpondent, qui opinantur, dictos Equites non eſſe verè Religioſos, quorum ſententiam *ſuprà* refutavimus.

2. Et ideò aſſerendum eſt ſupradictos eſſe verè Religioſos, & gaudere privilegio fori, ſicut gaudent cæteri mendicantes: & eorum Judices Conſervatores poſſunt excommunicationem fulminare adverſus judices laicos qui illos cognoſcere volunt. Et ita docet doctiſſimus Mota *de confir. od. D. Jacobi, lib.2. cap.1.* §.9. ex Bullis Pontificiis Alexandri III. & aliorum. Idem docuit Franciſcus Molina, & Michael Carranca prętantiſſimi Theologi apud eumdem Motam *lib. 2. cap.2. §.32. num.31. & 43.* Et noviſſimè hanc ſententiam amplexus eſt Cevallos *tract. de cognit. per viam viol. p.2. q.149. num.23.* ubi ita pluries fuiſſe judicatum in Hiſpania, teſtatur Maſtrillus verò *tom.3. deciſ.280. n.165.* adducit litteram Regiam, datam die 10. Januarii, 1609. ubi ſtatuitur, hujuſmodi Milites in cauſis criminalibus, & mixtis gaudere privilegio fori; cauſas verò civiles terminari debere juxta ſtylum, & conſuetudinem loci. Sed pro omnimoda exemptione fori dictorum Militum, facit doctrina Layman. *in Theol. mor. lib.4. tr.9. cap.7. num.1.* & Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 3. cap.29. num.7.* aſſerentium, gaudentes privilegio canonis, gaudere privilegio fori. Sed dicti Milites D. Jacobi, Calatravæ, &c. gaudent privilegio canonis, ut ex multis notat Bonacina *de cenſuris, diſput.4. quæſt.4. punct.1. num. 7.* Filliucius *tom.1. tract.15. cap.1. quæſt.4. num.14.* Marius Antoninus *var. reſol. lib.1. cap.112. caſ.63.* Carolus de Graſſis *de effect. cler. effect.9. num.131.* Navarrus *conſ.11. de Regul.* Giptius *de caſ. reſer. cap.3. num.15.* & alii. Ergo debent gaudere privilegio fori; quia aliter in jure non eſt determinatum, ut de Clericis minoribus, qui gaudent privilegio canonis, ſed non fori, ſi conditiones Concilii Tridentini non obſervant.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt inter 262 & in aliis multis ejus not. poſitis ad lit. p.

Sup. hoc ib. to. 2. tr.1. Reſ.49. & 50.

R E S O L. CLXX.

An Fratres D. Joannis, qui portant mediam Crucem albam gaudeant privilegio fori, & gabellarum? Ex part. 3. tractat. 1. Reſ. 51.

§. 1. NEgativè reſpondet Bobadilla *in politica tom.1. lib. 2. can.18. num.233.* ſic ait. (Los Confrayles de la Orden de ſan Juan de Rodas, que traen media Cruz blanca, ò un Tao blanco, que ſon ſeglares, y viven ſin regla y con ſus bienes y habito, y ſe caſan, no gozan del privilegio del fuerò, y eſſencion de tributos.)

2. Non deſinam tamen hìc adnotare, noviſſimè Epiſcopum Viciequenſem Aloyſium Riccium *in praxi tom.4. reſol. 177. num.3.* affirmativam ſententiam docere, putat enim dictos Fratres remitti debere ad magnum Magiſtrum eorum ordinarium ſuperiorem, cùm ſufficiat, quòd militent ſub dicta Religione, & ideò tamquam alii debent quoque fori privilegio gaudere.

R E S O L. CLXXI.

An Milites D. Joannis gaudeant privilegio fori?

Et ſi dicti Equites D. Joannis exerceant officia ſæcularia, & in illis delinquant, an poſſint puniri à judice laico?

Et an verò idem dicendum ſit de Equitibus S. Stephani & S. Lazari?

Et quid de quibuslibet aliis Religionibus Militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati, & à ſancta Sede Apoſtolica approbatis?

Et quid ſentiendum eſt de exemptione gabellarum? Ex part.4. tract.1. Reſ.86.

§. 1. SUpervacanea videtur hæc quæſtio, & tamen non defuit Villadiego *in polic. c.5. n.112.* qui hæc ſcripſit. (Es competente el Jues ſeglar contra los caballeros de la orden militar de ſan Juan en las cauſas civiles, y en las que delinquieren en officios ſeglares de Regidores, corregidores, y en los delittos graves.) Sic ille.

2. Sed immeritò quidem: nam extra controverſiam eſt quòd in omnibus delictis, licèt gravibus, & atrocibus, ſupradicti milites gaudent privilegio fori, cùm ſint verè Religioſi. Unde Principes in dictos juriſdictionem exercentes contraveniunt Bullæ Cœnæ, & incurrunt in excommunicationem. Vide Barboſam *de poteſt. Epiſc. part.2. allegat.12. num.45.* Paulum Squillante *de privileg. Cleric. cap.7. num.46.* & noviſſimè Guazzinum *de defenſ. reorum tom.1. defenſ.1. cap.2. num.5.* Joan. Marium Novarium *de elect. fori ſect.2. quæſt.69. per totum*, & ideò ſi dicti Equites D. Joannis exerceant officia ſæcularia, & in illis delinquant non poſſunt puniri à judice laico, ut probat Bellet. *in diſquiſ. Cleric. part.1. tit.3. §.1. num.16.* Caballus *centur.1. caſ. 64.* Narbona *in recopil. leg. Hiſpan. leg.20. gloſſ.20. n.34.* & ego ipſe alibi.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 68 § 1. in fine, &c.

3. An verò idem dicendum ſit de Equitibus S. Stephani & S. Lazari, negativè reſpondet Eliſæus Danza *in pugna DD. cap.1. de qualitate officialium, num.82.* ubi ſic ait. Quòd verò ad duorum Stephani, & Lazari Equites; quia in eorum privilegiis non habent *Exequatur*, & ſic in illis militiæ Jeſu Chriſti in Luſitania; iſti S. Stephani à Duce Florentiæ, & in eorum delictis iſti milites Luſitaniæ S. Stephani, & S. Lazari à judicibus ſæcularibus cognoſcuntur, & fori declinatoriam non opponunt. Sic ille.

Alibi ibidem Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

4. Sed ego *in 3. part. tr.1. reſol.61.* docui ſupradictos Equites gaudere privilegio fori, & adduxi multos Doctores, quibus nunc addo Novarium *de electione fori, in editione noviſſima, ſect.2. q.69. n.33.* Bonacinam *de cenſ. diſp.2. quæſt.4. punct. 4. n.9.* & Joannem Sancium *in ſelectis, diſp.49. num.13.* ubi ſic ait. Verè Religioſos eſſe Equites Chriſti, & de Aris in Luſitania, & Monteſæ in Aragonia, & S. Stephani in magno Ducatu Florentiæ, probabiliter arbitror, cùm hi etiam milites profeſſionem trium votorum in manibus Prælatorum emittant, non aliter, ac milites S. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ, præter Equites S. Stephani, qui votum caſtitatis, obedientiæ, & charitatis emittunt, & non paupertatis, ut ex Bulla Pii IV. ad fundationem conceſſa *anno* 1560. Coſmo de Medicis Florentiæ magno Duci conſtat, quam ego vidi. Et idem judico de quibuslibet aliis Religionibus militaribus tria vota emittentibus in manibus Prælati, & à Sede Apoſtolica approbatis. Hæc Sancius. Vide Caball. *centur. 2. caſ. 225.* & Vivianum *tract. de*

Quam nunc hanc ſequuntur & nu præcer. multas legere alios §§. ejus primæ not.

jure-

jurepatronat. p.2. lib.6. cap.2. num.19. qui ponit Bullas exemptionis dictorum Equitum; unde ex his apparet non eſſe audiendum Villadiego *in polit. cap.5. num. 116. & 117.* aſſerentem privilegia dictorum Equitum eſſe tantùm localia, nam cùm ſint verè Religioſi, ut patet ex Bullis Pontificiis, eorum privilegium eſt abſolutum, & eo gaudere debent ut Religioſi in omnibus mundi partibus, ut de Equitibus D. Joannis, D. Jacobi, Alcantaræ & Calatravæ, &c. dicendum etiam eſt. Unde ex his rectè docuit Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part.2. allegat. 13. num. 14.* cum Navarro ſupradictos milites S. Stephani gaudere exemptione gabellarum.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. ult. & in aliis ejus annot.

RESOL. CLXXII.

An Milites S. Stephani, & S. Lazari gaudeant privilegio fori?

Et an dicti Equites, etiam noviſſimi gaudeant exemptione gabellarum? Ex part.3. tract.1. Reſ.61.

Super hoc in Reſ. præterita §. An verò, & ſeq. & vide doctr. §. ultim. Reſ. 167 & ex Reſ. 163. § Sed ego à lin. 10.

§. 1. CArolus de Graſſis *de effect. Clericatus, effect. 1. num. 115.* teſtatur quòd in hoc Regno Siciliæ dicti milites non gaudent privilegio fori, & idem procedere in Regno Neapolitano teſtatur Imbrianus *in tr. de Judice, &c. p. ult. num.25.* quia non habent Regium *exequatur* in ſuis privilegiis.

2. Sed quidquid ſit de hac praxi, ego puto dictos milites gaudere privilegio fori, quia connumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas, & profitentur religionem approbatam à Summo Pontifice, & ita docet Bonacina *in Bull. Cœn. tom.3. diſp.1. q.16. punct.3. num.16.* Navar. *conſ.12. de regular.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. p.2. allegat.12. nu.45.* & noviſſimè Aloyſius Riccius *in praxi tom.4. reſolut.76. num.3.* loquens de Religione ſancti Lazari, aſſeruit eſſe veram religionem, & gaudere privilegio canonis, & quòd Pius IV. confirmando anno 1565. privilegia dictæ religionis, exemit ipſam in omnibus caſibus, in quibus eſt exempta religio ſancti Joannis Hieroſolymitani, & etiam Marius Antoninus *lib.2. de reſol.112. caſ.63.* docet dictam religionem ſancti Lazari eſſe veram religionem.

3. Notandum eſt tamen hìc obiter dictos Equites etiam noviſſimos gaudere exemptione gabellarum, ſicut alibi diximus de novitiis D. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ; quidquid in contrarium aſſerant noſtri Regnicolæ, Maſtrillus *p.3. deciſ.290. num.166.* & Giurba *in conſil. crim. conſ. 77. num.21.* ſed noſtrâm ſententiam noviſſimè tenet Riccius *ubi ſuprà in praxi tom.4. reſol.249. n.2.* ubi citat Novarium *tom.1. qq. cap.42.*

Supra hoc quod equites profeſſos in §. Reſ 3. not. præter & pro Alibi, poſito in lin. 3. hujus §. in tom. 7. tr. 3. Reſ 54. & pro Equitib. etiam Novitiis ſup. in Reſ. 167. §. Sed &c.

RESOL. CLXXIII.

An Rectores Hoſpitalium gaudeant privilegio fori? Ex p.3. tr. 1. Reſ. 66.

Sup. hoc infra in Reſ. 307. curſim in fin.

§. 1. AFfirmativè reſpondent DD. quos citat Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus effect. 1. num. 118.* ſi promittunt in manibus Epiſcopi caſtè vivere, & portant aliquod ſignum ſuper veſtimentum; ſecus autem dicit Abbas *in cap.2. num.11. de foro competen.* ſi iſti hoſpitalarii utuntur conjugio, & habent, & retinent proprium, & ſunt laici.

2. At his non obſtantibus, Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.2. alleg.12. num.40.* & Vallaſcus *conſ.105. num.3.* aſſerunt ſimpliciter hoſpitalarios Prælati authoritate deputatos ad aliquod hoſpitale erectum authoritate Epiſcopi gaudere privilegio fori. Sed de hoc dubio vide Decianum *in tr. crim. to. 1. lib.4. cap.9. num.39.* Duardum *in Bull. Cœnæ lib. 2. can.15. q.9.* & alios.

RESOL. LCXXIV.

An eremitæ gaudeant privilegio fori?

Et quid de Eremitis profugis, qui non ſubſunt alicui Superiori Eccleſiaſtico? Ex part.4. tract.1. Reſ.35.

§. 1. REſpondeo affirmativè, ſi edito voto paupertatis, vel alia ſuſcepta obligatione apud Prælatum Eccleſiaſticum, vel Epiſcopum Ordini, vel Eccleſiæ alicui ſpeciatim addicti ſint: ſecus autem dicendum eſt de Eremitis profugis, qui non ſubſunt alicui ſuperiori Eccleſiaſtico, & ita docet Antonius de Marinis *in reſolut. quotid. cap. 114. n.8.* Martha *de juriſdict. part.4. cent.2. caſ.213. num.4. 5. & 6.* Squillante *de privil. Cler. cap.7. dub.1. num.44.* Layman *in Theol. moral. lib.1. tractat.5. part. 2. cap.5. num.4.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part. 2. alleg.12. num. 43.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt.6. num.2.* Idem etiam docet Coninch *de Sacrament. diſput. 14. dub. 15. num. 164.* & noviſſimè Bonacina *in Bulla Cœnæ diſput. 1. quæſt. 16. sect. 1. punct.3. num. 18.* ubi ex Duardo extendit privilegium fori non ſolùm ad Eremitas, qui in communitate vivunt in aliqua Congregratione ſub aliquo Prælato ex tacita, vel expreſſa Pontificis authoritate, quamvis non faciant profeſſionem ſed etiam ad Eremitas, qui *ut ſuprà* diximus, peculiarem vivendi modum tenent, habitum religioſum deferentes, alicui ſacra loco ex obligatione ſervientes, ſub obedientia Epiſcopi, vel alterius Prælati, quidquid aliqui in contrarium aſſerant.

RESOL. CLXXV.

An Tertiariæ D. Franciſci, ſeu Bizocche, *vel* Beatæ, *ut vocant, gaudeant privilegio fori, & poſſint conſequi legatum pro Monachatu?*

Et quid de privilegio Canonis?

Et an viri Tertii Ordinis D. Franciſci, aliique ſimiles, ſi collegi aliter vivant, ſeu cum clauſtralibus habitent, gaudeant privilegio fori? Ex p.1. tr.2. Reſ.85, alias 84.

§. 1. GAudete, ſi in communitatibus vivant, putavit Barboſa *de poteſt. Epiſc. p.2. allegat.12. num.41.* & alii penes ipſum. Difficultas verò eſt, ſi non collegialiter vivant, ſed in propriis domibus. Negativam ſententiam docuit Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff.1. num.93.* & præter illos, quos ipſe citat, mordicus docet hanc ſententiam Ceval. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, p.2. q.61.* ubi *n.24.* aſſerit, quòd etiamſi collegialiter ſupradicti Fratres vivant, non gaudent privilegio fori ex determinatione Leonis X. Et ſic non eſt amplius de hoc dubitandum, cùm cauſa ſit judicio Eccleſiæ deciſa. Ita ille.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. ult. in princ. & in to. 7 tr. 1. Reſ. 151 § ult. poſt medium, à verſ. Vide.

2. Sed fallitur: nam, ut benè notant Poncius, *ubi infrà*, & Joan. Baptiſta Confertus *in collect. privil. tit.23. c.14. in fine*, poſteà ſupradictus Pontifex per aliam ſuam Conſtitutionem in ſpecie illud Breve derogavit, & deinde Paulus IV. Gregor. XIII. & Sixtus V. in eorum literis, dictorum privilegiorum confirmatoriis, ejuſdem Concilii Lateran. Decretis derogarunt. Ergo non benè aſſerit Cevallos, hanc ſententiam eſſe ab Eccleſia deciſam, & ideò multi contrariam opinionem tuentur, nempè, ſupradictas mulieres, quamvis poſſint contrahere matrimonium; tamen interim, donec religioſè vivant, gaudere privilegio fori, & canonis, ſicut Clerici in minoribus: & Novitii poſſunt contrahere matrimonium: & tamen fori privilegio gaudent. Et in favorem dictarum mulierum tertii Ordinis D. Franciſci, noviſſimè ex Felino, & aliis docet Gratianus *in diſcept. tom.3. cap.413. num.38.* & ex Theologis Rodriquez *in qq. regular. tom.2. q.65. art.5.*

Sup. hoc privilegio canonis in Reſ. 2. not. præteritæ §. ult. in princ.

2. Sed quid egò ſentiam, dicam breviter. Igitur, ſi viri hujus Ordinis collegaliter vivant, & mulieres, ſi vitam virginalem ſimpliciter, expreſsèque voverint, etiamſi habitent in propriis domibus, puto privilegio fori gaudere. Et ita docet Baſilius Poncius *de impen. matr. cauſ.27. cap.19. §.5.* Portell. *in dubiis regular. ver. Tertiarii, num.7.* Piaſecius *in praxi Epiſc. noviſſima, p.2. cap.3. art.7. nu.11.* & Cherubinus *in compen. d. Bullar. tom.1. conſt.22. Leonis X. Schol.2.* ex declaratione Illuſtriſs. Cardinalium ita aſſerentium: (Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Interpretum conſulta reſpondit, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, alioſque ſimiles, ita demum Ordinis, cujus tertiæ Regulæ habitum aſſumpſerunt, privilegiis potiri, & ab Ordinarii juriſdictione exemptos eſſe, ſi viri collegialiter vivant, ſeu cum Clauſtralibus habitent, & mulieres virginalem, ſeu cœlibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cavetur Conſtitutione Concilii Lateranen. ſub Leone X. quæ habetur *ſeſſ.11. in fin.* Hoc autem voto mulierum, alia duo, ſcilicet, paupertatis, obedientiæ nequaquam includi. Quinimò hujuſmodi mulieres, ſi vitam virginalem, aut cælibem ſimpliciter, expreſsèque voverint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut propriis domibus, vel ſeorſum habitantes, ſupradictis privilegiis ordinis, cujus tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarii juriſdictione frui debere, quemadmodum idem Leo poſteà declaravit. Conſtitutione edita die prima Martii, anno 1518. Quòd ſi Fratres, Sororeſque tertii Ordinis, quid amplius prætendant vigore conſuetudinis, poſſe jus ſuum proſequi in judicio ordinario Hier. Card. Pamphilius.

Sup hoc etiam curſim in to. 7. tr. 1 Reſ. 51 ad lin. 1.

3. Ex his apparet, me his diebus probabiliter reſpondiſſe Gubernatorib. Montis Pietatis, ſupradictas mulieres Tertiarias, ſi habuerint requiſita expreſſa in dicto reſponſo

Sup. his mulierib. in fin. ſeq. & in to. 7. tr. 1. Reſ. 151. & in alio §. ejus not.

Cardinalium: conſequi poſſe legatum relictum pro Monachatu; licèt contrarium doceat noſter Franciſcus del Caſtillo *lib.1. deciſ.88.n.2.* & Aloyſius Riccius *part.4. collect. 1051.* Et ratio noſtræ ſententiæ deſumpta eſt ex §. *ſed hoc præſenti Authen. de ſanct. Epiſc. coll.9.* Nec obſtat Bartolus *in leg. commodiſſimè ff. de lib. & poſth.* quia loquitur de ingreſſu Monaſterii, non autem de ſimplici Monachatu. Et ita fuiſſe deciſum apud Rectores Orphanarum, & in Curia Archiepiſcopali Panormitana, teſtatur Caſtillo, *ubi ſuprà*, licèt, ut diximus, ipſe contrarium ſentiat. Idem etiam fuiſſe deciſum apud Rectores S. Barbaræ, & Montis Pietatis, mihi conſtat. Et ita etiam tenuit P. Joſeph Raguſa Societatis JESU, in quodam Conſilio in favorem Monachatus dictarum mulierum. Vide etiam Souſam *in tr. de Tertiariis.*

RESOL. CLXXVI.

An oblati viventes in aliquo Monaſterio gaudeant privilegio fori?

Et an illi homines, qui aſſumpto habitu Religioſo adhibentur ad ſervitia, & obſequia Monialium ad petendas pro ipſis Eleemoſynas gaudeant privilegio fori?

Et an mulieres Tertiariæ, vulgò dictæ Bizocche, *gaudeant privilegio fori, & exemptione gabellarum, & cùm requiſitis conditionibus poſſint conſequi legatum relictum pro Monachatu, non obſtante, quod vivant in propriis domibus?* Ex part.4. tract.1. Reſ.31.

§. 1. Affirmativè reſpondeo, & ita determinaſſe ſacram Cardinalium Congregationem *die 26. Januar. anno 1606.* Teſtatur Marta *de juriſd. part.4. cent.2. caſ.113. n.37.* Idem etiam docet Duardus *in Bulla Cœn. lib.2. can.15. quæſt.7. concluſ.3.* Squillante *de privileg. Cleric. cap.7. dub.1. num. 3.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi part.2. alleg.12. num.39.* Riccius *part. 2. deciſ.88.* Graſſus *de effect. Cleric. effect. 1. num. 96.* & alii; quos citat & ſequitur Antonius de Marinis *reſol. quotidian. cap. 114. num. 6.* qui docet *num.7.* quòd hi ut gaudeant privilegio fori, has conditiones debent habere. Prima, quòd alicui Religioni probatæ eorum perſonam per legitimam & expreſſam dedicationem obtulerint, & dicaverint. Secunda, quòd fiat oblatio, nulla bonorum reſervatione, aut eorum uſusfructus facta, ita ut in oblationis inſtanti omnia ad monaſterium transferantur. Tertia, quòd in eorum domibus, & cum uxoribus non commorentur. Quarta, quòd perpetuò ſtent & ſerviant Religioni. Quinta, quòd modo debito Religionis portent habitum à ſæcularibus evidentius diſtinguentem. Ita ille. Obſervat etiam dictos oblatos quoad delicta ante oblationem commiſſa gaudere privilegio fori, ſi abſque fraude ſe & ſua monaſterio obtulerint, quòd ſi fraus ſubſit, poſſunt à judice laico puniri pœna pecuniaria, non autem corporali. Ita ſacra Congregatio, teſte Aldano *in compend. Canon. reſolut. tit. 10. num. 15.* Non deſinam hic adnotare doctrinam Martin. Bonacinæ *in Bulla Cœn. diſput.1. quæſt.16. ſect. 1. punct.3. num. 18.* aſſerentis illos homines, qui aſſumpto habitu religioſo adhibentur ad ſervitia & obſequia Monialium, ad petendas pro ipſis eleemoſynas gaudere privilegio fori.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 163. ex doctrina ſic Nicola, ſignanter ad medium.

2. Notandum eſt etiam obiter me ſatis firmaſſe *in part. 2. tractat. 2. reſolut.84.* mulieres tertiarias, vulgò dictæ *Bizocche*, cum conditionibus ibi expreſſis gaudere privilegio fori, & exemptione gabellarum, & hanc ſententiam docet noviſſimè, me citato, Paulus Squillante *de privil. Cleric. cap.7. dub.1. num.42.* & Antonius de Marinis *ubi ſuprà num.11.* & Novarius *de electione fori, in editione noviſſima, ſect.1. quæſt.66. num.13.* qui etiam *num.16.* me citato, firmat dictas tertiarias cum requiſitis conditionibus, id eſt, ſi caſtam, & cœlibem vitam agant, ex voto caſtitatis emiſſo in manus Superioris Religionis poſſe conſequi legatum relictum pro Monachatu, non obſtante quòd vivant in propriis domibus.

Quæ hic eſt Reſ. anteced. ſed pro privilegio fori tantum, & non pro exemptione gabellarum, & in alios §. ejus not. 1.

Sup. hoc in Reſ præterita, §. ult. & in to. 7. tr.1. Reſ.51. & in alio §. ejus annot.

RESOL. CLXXVII.

An Confraternitates laicorum gaudeant privilegio fori, ita ut Epiſcopis ſint ſubjectæ?

Et quid, ſi in eis opera charitatis, & pietatis, & exercitia ſpiritualia exerceant, quod idem dicendum eſt à fortiori de Hoſpitalibus?

Et an bona ſupra dictarum Confraternitatum poſſint alienari ſine aſſenſu Apoſtolico? Ex part.4. tract.1. Reſ.37.

§. 1. Negativam ſententiam docet Aponte *vol.1. conſil. 18.* ubi probat confraternitates & Collegia, quæ per laicos reguntur, dici ſæcularia, & licet denominentur ſub nomine alicujus Sancti, vel Eccleſiæ, minimè dicuntur religioſa, & Epiſcopo ſubjecta. Idem docet Vivius *in addit. ad deciſion. 517. n.40.* & Gabriel *in ſuis commun. opin. concluſ.1.* Tamen quando in dictis confraternitatibus exercentur opera charitatis, & pietatis, & exercitia ſpiritualia, puta, quia ſunt ibi deſtinata aliqua bona in alimoniam pauperum, vel infirmorum, aut in redemptionem captivorum, pauperumque nuptias, & alia hujuſmodi, exiſtimo eſſe loca pia. Nec obſtat quòd non fuerint erecta authoritate Epiſcopi, nam ex exercitio operum charitatis, & pietatis negari nequit, quin non debeant appellari pia, nec enim neceſſe eſt, quòd locus ſit pius ſed ſufficit, quòd in eo opera pietatis exerceantur; quia hoc privilegium non datur loco, ſed cauſæ, & ideò bona ſupradictarum confraternitatum non poſſunt alienari ſine aſſenſu Apoſtolico? unde hanc affirmativam ſententiam ex multis aliis rationibus docet Novarius *tract. de elect. fori, ſect. 2. quæſt.56. num.8.* Riccius *in praxi tom.3. reſol. 142.* Peregrinus *de immun. cap.4. numer. 64.* & alii penes ipſos, aſſerentes dictas confraternitates eſſe loca pia. Unde infert Novarius *num.13.* quòd ubi tales confraternitates ſunt adaptatæ ad pias exercendas cauſas, deberi reſtitutionem in integrum, etſi authoritate Epiſcoporum non ſint fundata, ſufficit enim ut in eis charitatis opera exerceantur. Vide etiam Barboſam *de poteſtate Epiſcopi, part.3. allegat.71. num.38.* quæ omnia à fortiori procedunt in Hoſpitalibus, licèt non fuerint erecta authoritate Epiſcopi, ut firmat idem Novarius *cap.54. per totum*, & alii penes ipſum.

Sup. hoc ſuprà in Reſ.173.

RESOL. CLXXVIII.

An judex laicus poſſit dirimere controverſias ortas inter Confraternitates in aliqua proceſſione? Ex part.3. tr.1. Reſ.70.

§. 1. Affirmativè reſpondet noſter D. Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus eff.1. num.613.* ubi ſic ait, quoad locum incedendi in proceſſionibus, ut ſi debet incedere in quarto, vel in quinto loco, in talibus namque controverſiis eſt judex Illuſtriſſimus Senatus hujus Urbis, qui ſummariè, & abſque viſione ſcripturarum, ſolet cauſas iſtas terminare, & cognita differentia ſtatim cauſam terminat; quando autem eſt differentia an aliquis ſit benè, vel malè cancellatus à Societatibus, & confraternitatibus, vel ſit recipiendus, vel non, vel an ſit canonicè quis electus ad gubernium, & adminiſtrationem, tales, & ſimiles controverſiæ dirimuntur per Archiepiſcopum, vel ſuum Vicarium. Ita illa.

2. Sed obſervat Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.2. alleg.78. n.40.* quòd quamvis hæc Caroli de Graſſis ſententia circa primum membrum videri poſſit tolerabilis, quando agitur de judicio poſſeſſorio, tamen extra illud non eſt admittenda, ſed potius dicendum eſt ad judicem Eccleſiaſticum dictas controverſias pertinere dirimere, quæ eſſent inter dictas laicorum confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid ſimile. Sic Barboſa.

RESOL. CLXXIX.

An ſint exempti ab onere hoſpitandi Patres, & fratres Clericorum, dum una ſimul habitant?

Et notatur Magiſtratus ſæculares non poſſe hoſpitari facere Milites in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum, quamvis laicis locatis? Ex part.4. tr.1. Reſ.32.

§. 1. Clericos cogi non poſſe ad hoſpitandum, patet ex *l.1. C. de Epiſc. & Cler.* & *ibi* gloſſa cum DD. communiter. Sed difficultas eſt, an hoc privilegium extendatur ad patres & fratres, & nepotes habitantes cum ipſis Clericis in indiviſo? Affirmativam ſententiam docet Antonius de Marinis *reſolut. quotid. cap.167. num.4.* ſi Clerici ſint in Sacris conſtituti; ſecus autem ſi eſſent Clerici minores. Paulus verò Squillante *de privileg. Cleric. cap.9. num. 4.* cum noſtro Molfeſio *in ſum. tom.2. tractat. 12. cap. 22. num. 166.* putat hoc privilegium laicos parentes Clericorum cum illis commorantes habere tantùm in ordine ad hoſpitandum, ſcilicet ne cogantur milites hoſpitari, ne Clericus inde ſuſtineat incommoda; tenentur tamen contribuere in pecunia.

2. Verum Riccius *part.3. reſol.28. num.1. & 2.* Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect.3. nu.122.* & alii penes ipſum docent, immunitatem hoſpitandi conceſſam Clericis extendi ad patres, & fratres, ſi habitant in domo communi, quia privilegium alicui conceſſum extenditur ad ejus ſocios, & in ſpecie, quod ſocius conſequatur immunitatē ab oneribus conceſ-

conceſſam ſuo conſocio, docet gloſſa *in l. fin. Cod. de muner.* & Surdus latè *conſil. 301. num.* 8. ubi docet, quòd immunitas conceſſa Doctoribus extenditur ad eorum fratres: ſed fratres, & patres, &c. Clericorum cum ipſis in una domo commorantes, etiamſi ſolùm ſolverent pecuniam, ut voluit Molfeſius, & Squillante non gauderent in hoc caſu privilegio quo gaudent Clerici parentes, ergo, &c. Deinde Doctores abſolutè, & ſine ulla diſtinctione aſſerunt, privilegium non hoſpitandi conceſſum Clericis, extendi ad eorum patres, & fratres: ergo videtur non eſſe reſtringendum tantùm ad Clericos Sacris initiatos, & non ad Clericos in minoribus conſtitutos, neque dicendum eſt teneri contribuere in pecunia.

5. Notandum eſt etiam hic obiter ſacram Congregationem Epiſc. & Regul. *in una Novarienſi die 9. Junii anno* 1617. declaraſſe, milites hoſpitari facere non poſſe magiſtratus ſæculares in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum, quamvis laicis locatis, cùm per indirectum in bonorum Eccleſiaſticorum præjudicium redundet.

RESOL. CLXXX.

An Epiſcopus poſſit cognoſcere de delicto admiſſo à laico Officiali ſuo?

Et ſi aliquis judex ſæcularis vellet cognoſcere delicta ſupradicti Officialis, an poſſit Epiſcopus illum excommunicationis nexu vincire?

Et an Carcerarii, Fiſcales, Commiſſarii, Magiſtri, Notarii, lictores, &c. Epiſcopi, etiam ſi ſint laici, gaudeant privilegio fori? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 12.

Sup. hoc in reſ. ſeq. §. ult. & in reſ. 1. poſt ſeq. § 1. ad lin. 6. & inf. in reſ. 181 à §. 1. uſque ad § ult. & inferius in tr. 8. reſol. 1. verſ. Secundo, & latè in reſ. 6. à lin. 5.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Paponius *de jure Franc. lib. 1. tit. 4. areſt.* 8. ubi ſic aſſerit, Judex Eccleſiaſticus de delicto admiſſo a Commentarienſi ſuo, ideſt, eo qui carceribus ejus præpoſitus eſt, eo quòd cuſtodiam dimiſerit, ſeu evadere fecerit aliquem, vel quòd delictum circa cuſtodiam admiſerit, non poteſt cognoſcere, ſed à judice ſuo laico puniendus eſt. Idem iudicatum eſt de Procuratore officii iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, de quo ſi laicus ſit, iudex Eccleſiaſticus nullam habet cognitionem, etſi de re agatur, quæ ad ipſum officium ſui Procuratoris ſpectat; Epiſcopus enim ne laicorum officialium opera utatur cavere debet, neque enim in eos agendo ullam iuriſdictionem admittere ſibi poteſt, & ita iudicatum fuiſſe bis in Curia Pariſienſi teſtatur Paponius.

Sup. his in reſolutionibus not. præteritis.

2. Sed hæc opinio refellitur ex multis rationibus, quas adducit Riccius *in praxi tom. 1. reſ. 471. per totam*, ubi quærit, an Epiſcopus poſſit magiſtrum actorem laicum ſuæ Curiæ punire? & affirmativè reſpondet; dicendum eſt igitur Carcerarios, Fiſcales, Commiſſarios, Magiſtros, Notarios, lictores, &c. etiamſi ſint laici, gaudere privilegio fori Eccleſiaſtici, & eorum omnia delicta Eccleſiaſticum, non autem iudicem laicum cognoſcere, & punire poſſe, & ita etiam docet Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat.* 107. *num.* 11. *& ſequent.* cum aliis Doctoribus communiter penes ipſum. Undè, ſi aliquis iudex ſæcularis vellet cognoſcere delicta ſupradictorum, poſſet Epiſcopus illum excommunicationis nexu vincire. Rationes horum omnium invenies apud Barboſam, & Riccium *ubi ſupr.*

Sup. hoc ſiguenter in §. 1 & 2. reſ. ſeq.

RESOL. CLXXXI.

An Epiſcopi poſſint excommunicare judice laicos, qui volunt cognoſcere delicta ſuorum famulorum?

Et an Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum poſſint tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licèt laica, an gaudeat eo privilegio, ſicut ipſi Clerici gaudent. Ex p. 1. tract. 2. Reſ. 98. alias 97.

Sup. hoc lege doctrinam reſ. ſeqq. & alias ejus primo not. & ſiguenter in fine reſ. præteritæ à verſ. Unde.

§. 1. NEgativam ſententiam docuit noviſſimè Gabriel Pereira *in tract. de man. regia, part. 1. c. 19. num.* 13. ubi aſſerit, quòd, licèt de jure communi competeret Epiſcopis privilegium pro tota familia; attamen ex jure novo Concilii Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 6.* contrarium tenendum eſſe affirmat, quia Concilium ibi ſtatuit, privilegium clericalem neminem juvare, niſi beneficium habet, vel Eccleſiæ ſit affixus, vel clericalem deferens habitum in ordine ad majores ordines, in univerſitate, vel Collegio degat.

2. Sed miror, doctiſſimum Virum hæc cogitaſſe, & typis mandaſſe: nam Concilium loquitur de Clericis; non autem de aliis, qui ex alio capite, privilegio fori, & Eccleſiaſtico gaudere poſſunt: & ideò poſt Concilium Tridentinum noſtram ſententiam, & meritò, docent Doctores, quos citat, & ſequitur Bellett. *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. de favore cleric. reali, §. 1. num. 13. & ſeq.* Idem etiam docent Riccius *in praxi, part. 1. reſol. 473. num. 2.* Marius Antoninus *variar. lib. 3. reſol. 14. à num. 1.* Campanili *in diverſ. jur. canon. rubr. 12. cap. 13. num.* 88. & noviſſimè Barboſ. *de poteſt. Epiſc. part. 3. allegat. 107. num. 1. & ſeq.* Madius *in tract. de ſacris Ordinib. cap. 14. num.* 46. Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part. 1. cap. 11. num.* 19. Zerola *in praxi Epiſc. part. 1. verb. Epiſcopus, num.* 11.

3. Dicendum eſt igitur, etiam poſt Concilium Tridentinum, Epiſcopos poſſe tenere familiam armatam, quæ quidem familia, licèt laica, gaudebit eodem privilegio fori, ſicut ipſi Clerici gaudent. Vide Narbon. *in 3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. l. 20. gloſſ. 22. num.* 4. Cened. *in quæſt. can. 4. num.* 26. Gratianum *deciſ. Marchiæ 233. num.* 1. Martham *de juriſdict. part. 4. caſ. 111. num.* 3. & alios communiter. Undè apparet, ſententiam Pereiræ pugnare cum omnibus recentioribus, non ſolùm Theologis, ſed etiam Juriſconſultis.

Pro familia armata conrenta in hoc §. lege doctrinam reſ. præteritæ, & ſeq. §. 2. à lin. 6 & reſ. 1. poſt ſeq. à princip. uſque ad §. ult. & inferius in tr. 8. ex reſ. 1. verſ. Secundo, & latè in reſ. 5. à lin. 3. &c.

RESOL. CLXXXII.

An familia laica Epiſcoporum gaudeat privilegio fori?

Et quid de Notariis, Fiſcali, Actuariis, Scribis, &c. Curiæ Epiſcoporum in omnibus delictis etiam commiſſis extra Officium, an debeant gaudere privilegio fori? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 30.

Sup. hoc lege doctrinam præcedentis reſ. §. 1 & 2 ſiguenter in reſ. ſeq. § ult. & ſup. ex reſ. 113. §. Refſat, & ſeq. & inferius in tr. 8 reſ. 1. §. 1. poſt medium, à verſ. An famil. & in reſ. 8. à lin. 6. & in aliis eorum annotationum.

§. 1. AFfirmativam ſententiam tenet ex veteribus Canoniſtis *in cap. fin. de offic. Archid.* Hoſtienſ. *num.* 15. Jo. Andreas *num.* 15. Butrius *num.* 2. & Panormitanus *in cap. 2. num. 6. de foro compet.* & alii quos citat Antonius de Marinis *reſolut. quotidian. cap. 117. num.* 1. Mauritus Alzedus *in praxi Epiſc. par. 1. cap. 12. n. 77.* & Barboſa *de poteſtate Epiſc. p. 3. allegat. 107. n. 1. & 9.* nec de hoc hodie poteſt dubitari, cum ita declaraverit ſacra Cardinalium Congregatio *die 7. Junii anno* 1595. teſte Gavanto *in enchirid. Epiſc. ver. familiaris Epiſcopi, nu. 2.* & hanc ſententiam noviſſimè ex *dicto c. fin. de offic. Archidiaconi*, tenet Hermanus Stamm. *de ſervitute perſonali lib. 2. c. 7. n. 6.*

2. Cùm igitur hæc opinio firmata ſit tot Doctorum authoritate, aliqui miniſtri laicalis juriſdictionis invenerunt quamdam diſtinctionem, & aſſerunt, quòd aut ſunt familiares commenſales, vel conductitii, & mercede ſervientes Epiſcopis, qui domeſticis ſervitutis mancipantur, & iſtos putant gaudere privilegio fori. Vel ſunt Officiales qui inſerviunt Epiſcopo in ejus curia, & juriſdictione, & iſti ſi ſunt laici, gaudent tantùm in delictis perpetratis ſub prætextu officii, ſecus autem in delictis communibus, ſed hæc diſtinctio non eſt admittenda, quia officiales, & ſervientes curiæ, ſunt verè familiares, & de familia dicuntur: ergo debent gaudere privilegio fori, quo gaudet familia Epiſcopi. Unde *cap. fin. de offic. Archidiac.* in quo fundatur hæc exemptio, indiſtinctè, & ſimpliciter abſque diſtinctione perſonarum, & delictorum loquitur, ut legenti patet. Ergo officiales tamquam familiares abſolutè, & ſine ulla diſtinctione gaudebunt privilegio fori; & ridiculum eſſet ſtabularium, ſeu cocum Epiſcopi gaudere in omnibus privilegio fori, non autem ejus Magiſtrum, Notarium, &c. & ideò contrariam ſententiam eſſe contra ſacros Canones teſtatur ex Paulo V. Cardinalis Gallus *in quadam epiſtola dat. Romæ die 2. Martii* 1611. ubi inter alia ſic habetur. [E perchè ſi è avvertito che in detta hortatoria è una clauſula nella quale ſi dichiara, che gli officiali è familiari del Veſcovo quando ſono laici non devono godere del privilegio del foro Eccleſiaſtico ne delitti communi ma ſolo in quelli che ſono commeſſi ſotto proteſto dell'officio, ne meno devono godere della eſſentione delle gabelle e datii regii, eſſendone trattato con il Signore, ſua Santità ha comandato che ſi ſcriva, che ſi rivochi detta clauſula eſſendo manifeſtamente contraria alla diſpoſitione dei ſacri canoni, e della ragione commune, e pregiudiciale alla juriſdictione Eccleſiaſtica.) Sic ibi. Igitur omnes Notarios, Actuarios, ſcribas, &c. curiæ Epiſcoporum in omnibus delictis, etiam commiſſis extra officium, debent gaudere privilegio fori, & ita tenent Riccius, & Barboſa, quos citavi *in par. 3. tract. 1. reſ. 12.* quibus nunc addo Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina *in Bulla Cœn. diſp. 1. quæſt. 16. punct. 3. num. 7.* Squillante *de privileg. Clericor. c. 7. nu.* 54. & Antonium de Marinis *reſ. quotidian. cap. 117. num. 2.* Alzedum *in praxi Epiſc. p. 1. c. 12. nu. 77.* Gavantum *in enchirid. Epiſc. ver. forum Epiſcopale, num.* 31. & Gratianum *deciſ. 233. & diſcept. forenſ. 2. cap.* 340. Sententiam verò Pereiræ, quòd familia laica Epiſcopi non gaudet privilegio fori de jure novo Concil. Trident. jam refutavi *in p. 1. tr. 2. reſol. 97.* licèt illam etiam teneat Cevallos *tract. de*

Sup. his Officialibus in reſ. not. ſeq.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 1. poſt præteritam, & inf. in reſol. ſeq. à princip. uſque ad §. ul. & inferius in tr. 8. reſ. 1. §. Secundo, & latè in reſ 6 & lege etiam ibi reſ. 7 & ceterol. cita: in fine hujus § hic eſt antecedens.

cognit.

cognit. per viam vid. par. 2. q. 580. n. 10. ſed, pace doctorum virorum, non eſt digna reſponſione.

4. Notandum eſt etiam, quòd poſt hæc ſcripta inveni apud Sellium *in ſelect. canon. c. 18. n. 25.* ſacram Congregationem *in una Sorana die 25. Aprilis* 1614. declaraſſe Bariſſellum Epiſcopi, cùm ſit de illius familia armata, fori privilegio gaudere, & die 15. Aprilis 1615. declaravit, illum non poſſe, nec de jure debere, per laicum judicem captari. Et idem Sellius *nu. 26.* eamdem Sac. Congregationem die 11. Decembris 1616. declaraſſe Fiſcalem Epiſcopi tamquam ipſius familiarem fori privilegio gaudere, & ad perſonalia civitatis munia non teneri, quod de Notario Epiſcopi eadem Sacra Congregatio declaravit die 6. Auguſti 1602.

RESOL. CLXXXIII.

An miniſtri Curiæ Epiſcoporum gaudeant privilegio fori in delictis extra officium commiſſis?

Et explanatur laicos familiares Epiſcoporum gaudere privilegio fori, quamvis non habeant requiſita Concilii Trid. ſeſſ. 23. cap. 6. Ex p. 5. tr. 1. Reſ. 1.

Sup. hoc in reſ. 20. & ſeq.

§. 1. Negativam ſententiam docet Cutellius *in Codice legum Sicularum Martini Regis poſt cap. 21. in concord. Inquiſ. cap. 2. n. 10. & ſeq. & in Patrocinio Regiæ juriſd. nu. 201.* ubi tamen pro affirmativa adducit plures Doctores, omnes excuſans, quare hanc tenuerint ſententiam, & aliquos, quia videlicet erant Eccleſiaſtici viri, ſolùm in me, qui tamen Eccleſiaſticus etiam ſum, ſolùm inquam, in me, convertit ferrum, in me acuit iram, & contra me ſolum invehitur, hoc pulchro elogio condecorans: Pater Diana præcipitanter non ſolùm hanc ſed multas reprobas opiniones ſtabilire conatus eſt, in hac juriſdictionali materia, quæ ignorantibus ſcandali, ſapientibus riſus occaſionem præbent, ac in univerſum in præjudicialibus Regiæ poteſtatis Miniſtrorum, quibus curæ hæc eſt non vulgari, ſomnolentiam, omiſſionem, ac conniventiam demonſtrant. Ita ille. Vidiſti, Lector benevole, modeſtiam nominis? Poteras, ò Cutelli, utique me refellere, ſed urbanè, ut ego feci cum Gambacurta, & Pereira, ſed ſine probris, ſine indignatione. Quorſum hæc? Non enim ego adeò ſum indocili ingenio, & infrunito, ut ad mutandam in melius ſententiam, egeam plagis, & fuſtibus. Igitur per te ſomnolentiam, imò conniventiam contra Regiam juriſdictionem demonſtrarunt non ſolùm Miniſtri hujus Regni Siciliæ, ſed etiam Regni Aragoniæ, ubi approbante Domino D. Ferdinando Borgia Prorege meritiſſimo, opera mea Cæſarauguſtæ anno 1632. edita fuerunt, & directa Doctiſſimo, & Illuſtriſſimo D. Auguſtino de Villanova, Juſtitiæ ſummo Præſidi. Per te etiam ſomnolenti fuerunt vigilantiſſimi, & ſapientiſſimi Senatores ſupremi Conſilii Caſtellæ, qui Madriti permiſerunt opera mea noviſſimè hoc anno 1637. typis mandari. Mira res, quòd tu ſolus pro tuitione Regiæ juriſdictionis oculatus ſis Argus, cæteri autem cæcutientes talpæ. Sed revera qua ratione Miniſtri Regis poterant libros meos typis non permittere mandari, ſi omnes ſententias, quas pro libertate Eccleſiaſtica ego doceo, ante me Suarez, Azorius, Caſtrus Palaus, & alii plures Theologi, & Juriſconſulti etiam Hiſpani docuerunt. Si ergo illis hoc permiſſum fuit, quare mihi denegandum erat? Ridicula ſimul, & injuſta res eſſet originale intactum relinqui, & exemplar deleri. Danda eſt ſcriptoribus libertas, ut unuſquiſque abundet in ſuo ſenſu, dummodò tamen opiniones probabiles doceat. Hinc ſi ego meis in operibus aliquam non attuli opinionem, quin priùs, ut dixi, à doctiſſimis Theologis, & juriſperitis non fuerit validiſſimis rationibus corroborata, quo pacto, mi, Cutelli potes aſſerere, ſententias meas fuiſſe præcipitanter dictatas? Quæ quidem etiamſi riſum, ut tu dicis, doctis hominibus præbuiſſent, utique Reſolutiones meæ (ut aliquorum Codices, tractatus, & Deciſiones) quaſi quædam mulieres delicatæ in primo partu perijſſent, & cum tineis, platris, fuliginibus, & pulvere penes Librariorum armaria quietè commorarentur: ſed ad Dei gloriam, à quo omne bonum, labores hoſce meos per ſpatium annorum novem à quo primam lucem aſpexere, decies iterum lucem novam aſpexiſſe vidimus. Etenim de illis in Italia, Gallia, Hannonia, & Hiſpania decem editiones uſque adhuc factas eſſe conſpicimus. Eſt ne hoc, mi Cutelli, riſum, ut aſſeris, an plauſum à doctis hominibus habere? Poteras igitur ex his de paupere Patre Diana Siculo, & qui te in nihilo unquam offendit, ſi non cum multis ſcriptoribus, atque etiam Juriſcontis aliquid boni ſentire, ſaltem cum ipſo, ut par erat, magis modeſte te habere.

2. Sed omnia tibi condonando, ad rem veniamus. Dico igitur ad quæſtionem propoſitam in titulo hujus Reſolunis, affirmativè reſpondendum eſſe, cùm ita determinatum ſit à ſacra Congregatione, facto verbo cum Sanctiſſimo, ut apparet per Epiſtolam, quam per extenſum ponit Raus *in dubiis de immunitate Eccleſiaſt. fol. mihi 94.* & ego cum aliis Declarationibus dictæ ſacræ Congregationis adduxi *in part. 4. tract. 1. reſol. 30.* & præter Barboſam, Riccium, Gratianum, Gavantum, Squillantem, Marinum, Bonacinam, & Alzedum quos, ibi citavi, tenet etiam affirmativam ſententiam Aponte *deciſ. 36.* Aurelius Auguſtinus *in conſ.* quod ponit Barboſa *in jure Eccleſiaſtico lib. 1. cap. 39. §. 14. & ſeq.* Guazzinus *in defenſ. reorum tom. 1. defenſ. 20. c. 9. nu. 24.* Martha *de juriſd. part. 4. cent. 20. caſ. 3. num. 2.* Genuenſis *in praxi cap. 9. num. 4.* Maceratenſis *lib. 1. reſol. 75.* ex Doctoribus Hiſpanis Alphonſus Narbona *in recopilat. lib. 4. tit. 1. lib. 20. gloſſ. 22. num. 9.* & ex noſtris Regnicolis Simeon Raus *loco citato*, ubi multos adducit caſus, in quibus magna Curia hujus Regni remiſit Epiſcopis aliquos officiarios laicos proſequutos de criminibus extra officium commiſſis. Et Marius Giurba *conſ. 70. num. 20.* ponit etiam alium caſum, in quo officiarius laicus de crimine extra officium commiſſo à magna Regia Curia fuit Epiſcopo remiſſus, gaudendo immunitate Eccleſiæ; & tamdem Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, cent. 1. quæſt. 63. num. 81.* ubi etiam teſtatur ita ſervari in M.C.V. Regni Neapolis. Et rectè quidem, nam jura, quæ privilegium fori tribuunt Epiſcoporum familiaribus, indiſtinctè, abſolutè, & abſque ulla diſtinctione perſonarum, & delictorum loquuntur, ut patet ex text. *cap. fin. de offic. Archidiaconi*, ut notat Imola *in cap. 2. de foro competen.* quem refert Capyc. *deciſ. 12. num. 2. circa medium*. Sed dicti officiarii includuntur ſub familia Epiſcopi: ut probant latè ſuprà citati Doctores, & præſertim Raus: ergo, &c. Hoc non ſolùm ex jure Canonico probatur, verùm etiam ex jure civili, in quo patet officiales gaudere privilegio fori, cujus ſunt officiales, textus eſt *in l. ſacris, Cod. de proximi ſacr. ſcrin.* ubi ſcrinia, ſcilicet Secretarii, vel Archivarii, cæterique, qui in ſcrinis militant, & in Epiſtolarum, Libellorum, ſacrarumque Imperatoris diſpoſitionum memoriam ac cuſtodiam inſerviunt, privilegio fori Imperiales non ſolùm ipſimet, ſed eorum familiæ gaudent, ita ut non poſſint cognoſci ab Ordinariis locorum, ſed conveniri debeant coram Magiſtro Officiorum ipſiuſmet ſacri Palatii, his verbis: in ſacris ſcriniis militantes, & parentes, atque uxores, eorumque liberos ex ſententia ſuæ Celſitudinis crimiuales, & civiles intentiones agentium excipere jubemus, inſuper, & colonos; ſeu adſcriptitios, & ſervos eorum. Ex quibus quilibet, quòd officiales ſcriniarii gaudent privilegio; ut familiares ſacri Palatii. Et notandum primò quòd officiales ſunt verè familiares: Secundò quòd gaudent privilegio fori in criminalibus, & civilibus, abſque limitatione: non enim dicit textus, quòd gaudeant in delictis ſub prætextu officii, & non in delictis communibus, ſed indiſtinctè in omnibus cauſis; imò voluit Imperator quòd etiam ſubſtituti ſcrinio gauderent eodem privilegio, ut extat in tex. *ſup. cit. C. de prox. ſacr. ſcrin.* quintò magis familia, & officiales Epiſcopi? confirmatur ſupradicta ſententia: nam ſi ſumenda eſſet interpretatio, quòd familiaris tunc tamdem utitur privilegio fori, ſi deliquerit in officio, duplex ſequeretur inconveniens, quòd aliqui familiares, in quibus non poſſet cadere delictum, eo quia nullum habent officium, excluderentur à privilegio fori, & quòd familiares viri nobiles minus eſſent privilegiati, quàm mercenarii, & infimæ conditionis homines deputati ad certum ſervitium, quòd non eſt admittendum, cùm ex favore ſpeciali concedatur diſtinctè privilegium fori familiaribus Epiſcopi, tam in cauſis civilibus, quàm criminalibus. Deinde dum admittitur facultas in Epiſcopo cognoſcendi, & puniendi delicta ſuorum familiarium commiſſa in officio, prout competit ex eductis, non exinde excluditur conceſſio animadvertendi in familiares extra officium delinquentes: nàm, dum officialis delinquit in officii ſui exercitio, non ſortitur forum ratione loci, in quo reperitur, ſed ratione officii, & juriſdictionis, ita ut tunc non conſideretur ut homo vaſſallus, ſed ut officialis, ut docet Caravita *in dicta reſolut. 49. num. 13. & 14.* Hinc fit quoad alia crimina extra officium remanere in ſuo robore privilegium, quod habet judex Eccleſiaſticus, puniendi familiares. Et hæc omnia docet Narbona, qui optimè refellit rationes Vulpelli, & Auguſtinus, qui reſpondet etiam ad argumenta Antonii Theſauri. Et poſt hæc ſcripta inveni hanc ſententiam docere etiam Malderum *in 2. 2. D. Thom. de juſt. & jure, tr. 6. c. 1. dub. 8. diſtinct. 6. in fine*, Zipæum *in jure Pontific. lib. 2. tit. de foro compet. num. 47.* & Belletum *in diſquiſ. Cler. part. 1. tit. de favore Cler. reali 91. num. 21. & 22.* & licèt ibi apponat particulam *præſertim*;

Quæ hic eſt reſ. antecedens, in §. 2. & 3. & ſup. in reſ. 180. §. 2. & in reſ. 181. §. ultim. & in ejus initio §. reſ. 1. verſ. Secundò, & latè in reſ. 6. a lin.

sed

ſed nihil obſtat: nam hæc dictio, ut optimè obſervat Natta *tom.3.conſ.590. num.4.* Caſſiodorus *deciſ.4.num.8.* Cenedo *ſing.83.num.2.* & alii, denotat idem juris eſſe in caſu contrario. Et ideò Doctores viginti ſuſtinent noſtram ſententiam in terminis, ut dici ſolet terminantibus. Sed non egemus, Doctorum auctoritate, ubi adeſt clara, & expreſſa declaratio ſacræ Congregationis, ut ſuprà notatum eſt, aſſerentis contrariam ſententiam, eſſe manifeſtè contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & juris communis, & multò præjudicialem juriſdictioni Eccleſiaſticæ, cui quidem declarationi ſtandum eſt neceſſariò, cum fuerit emanata facto verbo, cum Summo Pontifice Paulo V. & de ejus ordine.

Ideò non gravabor hìc apponere per extenſum litteras Eminentiſſimi Cardinalis Galli, tenoris ſequentis.

Illuſtre.e molto Reverendo Monſignor come fratello. E piacciuto à N.S. che V.S. difenda l'immunità Eccleſiaſtica circa li ſuoi officiali, non eſſendoci dubio, che quella competa alla famiglia del Veſcovo etiamdio laica, e che ſotto il detto nome ſi comprendano ancora gli officiali, maſſime quelli che ſono neceſſarii al governo del Tribunale, ſi come ſono Fiſcali, Notarii, Nuncii, Sbirri, cuſtodi di carceri, e ſimili: tanto più havendo ancora la conſuetudine per lei ſi com'ella avviſa potrà adunque continuare ſcrivendo di mano in mano quello che ſeguirà acciò ſecondo l'occorrenza ſe le poſſano ancora dar i remedii opportuni, per fine Iddio li conſoli. Da Roma li 16. d'Aprile 1611.

Di V.S. come fratello il Cardinale Gallo.

Illuſtre e molto Reverendo Monſignor come fratello. La ſacra Congregazione ha veduto quanto V.S. ha ſcritto con la ſua delli 16. di Gennaro proſſimo paſſato, e quanto all' Hortatoria mandatali dal Sig. Vicerè per occaſione d'haver'ella ſcommunicato il Capitano, & altri Sbirri di coteſta Città, ch'eſtraſſero un delinquente dalla Chieſa dove s'era ritirato, ſibbene vede ch'in queſto ceſſa ogni moleſtia, già ch'ella avviſa eſſere ſtato conſignato à lei il detto carcerato, nondimeno perch'in detta Hortatoria, è quella clauſula così pregiudiciale, nella quale ſi dichiara eſpreſſamente che gli officiali, è famigliari di V.S. che ſono laici, non devono godere dell'immunita del foro nelli delitti communi, ma ſolo in quelli, che commettono ſotto preteſto dell'officio, hanno queſti miei Illuſtriſſimi Signori ordinato che ſi ſcriva, come s'è fatto al Sign. N. che revochi la detta Hortatoria, del che è parſo bene far conſapevole à V.S. avviſi poi quanto ſeguirà, è trattanto dovrà ſpedire quanto prima la cauſa del prigione conſignatoli, conforme à i termini della Bolla di Gregorio XIV. Da Roma li 2. di Marzo 1611.

Di V.S. come fratello il Gardinale Gallo.

Illuſtriſſimo e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo il Veſcovo di Lipari ha mandato alla ſacra Congregazione una Hortatoria ſpeditali contra di V.S. Illuſtriſſima, ad iſtanza delli Deputati di quell'Iſola, per havere ſcommunicato il Capitano, è Sbirri, che havevano eſtratto un delinquente dalla Chieſa di quell'Iſola, è ſe bene avviſa eſſerli poi ſtato conſignato il detto prigione, acciò poſſi conoſcere ſe deve godere, ò no dell'immunità Eccleſiaſtica, nondimeno per che sè avvertito ch'in detta Hortatoria è una clauſula, nella quale ſi dichiara eſpreſſamente, che gli Officiali, è famigliari del Veſcovo, quando ſono laici, non devono godere del privilegio del foro Eccleſiaſtico, nei delitti communi, ma ſolo in quelli che ſono commeſſi ſotto preteſto dell'officio: eſſendoſene trattato con N.S. ſua Santità ha comandato che ſi ſcriva à V.S. Illuſtriſſima, che ſi contenti di revocare la detta Hortatoria, non potendoſi credere, che detta clauſula vi ſia ſtata poſta di ſua ſaputa, eſſendo manifeſtamente contraria alle diſpoſitioni di ſacri Canoni, è della ragione commune, è così pregiudiciale alla giuriſdizione Eccleſiaſtica, di cui ſi ſtima che la ſua bontà, è pietà ſarà ſempre partialiſſima Protetrice, ſi degnerà perciò darci il remedio che biſogna, & io in tanto le bacio humiliſſimamente le mani. Di Roma li 2. Marzo 1611.

Di V.S. Illuſtriſſima ſervitore il Cardinale Gallo.

2. Et hoc etiam antea ſæpiùs ſacra Congregatio declaraverat, nã 25. Aprilis 1614. dum fuiſſet proceſſum contra Capitaneum, vel Bariſellum Epiſcopi Sorani per Viceducem civitatis Soræ, ordinavit de mandato Sanctiſſimi, attento quòd Bariſellus eſt de familia armata Epiſcopi, & ideò non poteſt de jure per laicum capturari, ordinavit, inquam, Auditori Cameræ, ut capturam, & acta nulla declararet. Rurſus petente Epiſcopo Vaiſonenſi, an Fiſcalis, & Judex Camerarius deberent uti privilegio fori, & immunitate ab oneribus perſonalibus? ſacra Congregatio ſub die Decembris 1614. reſpondit, officiales prædictos uti familiares Epiſcopi fori privilegio gaudere, & ad perſonalia civitatis munia ſubeunda non teneri. Et tamdem mandavit Epiſcopo Ortunenſi die 9. Auguſti 1602. ne ſuſpenderet cenſuras latas contra Gubernatorem Lanciani, niſi priùs relaxato è carceribus ejus Notario Regiis Hortatoriis, ac aliis quibuſcumque non obſtantibus.

4. Unde ex ſupradictis apparet, quàm cautè ſit legendus Caravita *ritu 45. num.24.* ubi docet Officiarios laicos Epiſcoporum non gaudere privilegio fori, non ſolùm in delictis communibus, ſed etiam in delictis commiſſis in officio. Sed noſtra ſententia abſolutè tenenda eſt, quam præter Doctores citatos tenet poſt hæc ſcripta viſus, Joannes Baptiſta Ciarlinius *in contr.forenſ. cap.20.n.24. & 25.*

5. Et tamdem pro coronide hujus reſolutionis nota refellendam eſſe opinionem Cutellii *in patrocin. reg.jur.cap.1. num.21.* aſſerentis laicos familiares Epiſcoporum non gaudere privilegio fori, quia non habent requiſita Concilii Trident. *ſeſſ.23.c.6.* Vide contra illum noviſſimè eruditum Hiſpanum Torreblanca *in tract.ſpir.lib.13.cap.6.num.56.* & Cenedum *in qq.can.q.4.nu.26.* præter alios Doctores, quos citavi contra Cevallos, & Pereiram *in p.1.tr.2.reſ.97. & in p.4.tr.1.reſ.30.* Quæ hic ſunt t.ſ.181. & 182.

RESOL. CLXXXIV.

An familia laica Epiſcopi Titularis, vel aliorum Prælatorum habentium territorium, & jura Epiſcopalia poteſtate juriſdictionis, ut eſt in Sicilia Archimandrita Meſſanenſis, gaudeat privilegio fori?

Et in caſu occurrenti an pro delicto punienda ſit ſupradicta familia Epiſcopi Titularis ab ordinario loci, & non ab ipſo Epiſcopo Titulari? Ex p.5.tr.1.Reſ.25.

§.1. NOn invenies apud plures hæc dubia pertractata, & ideò quoad primum affirmativè reſpondendum eſt; quia Epiſcopi titulares retinent Epiſcopalem dignitatem, ut patet. Sed in Epiſcopalis dignitatis privilegium familia Epiſcopi gaudet privilegio fori ergo, & ita determinavit ſacra Congregatio *ſub die 3. Januarii 1620.* in verbis, ſacra Congregatio Cardinalium controverſiis juriſdictionalibus præpoſitorum, cenſuit familiares etiam Epiſcopi titularis gaudere debere privilegio fori, ita tamen ut conveniri debeant, & ſint puniendi ab Ordinario loci ubi degunt, non ab ipſo Epiſcopo, ſeu Archiepiſcopo titularis Octavius Cardinalis Bandinus. Et hanc declarationem affert, & ſequitur Joannes Baptiſta Ciarlinius *contr.forenſ. c.20.nu.19.* ubi etiam teſtatur Sereniſſimum Ducem Mantuæ *ſub die 6. Aprilis 1629.* remiſiſſe ad Epiſcopum Regienſem familiarem Archiepiſcopi titularis qui tormentum bellicum contra quemdam exploſerat. Quoad ſecundum dubium, etiam affirmativam ſententiam docet idem Ciarlinius *ubi ſuprà à nu. 26. uſque ad nu. 31.* quia cùm tales Prælati in ſua Diœceſi plenam habeant Epiſcoporum juriſdictionem, ab illiſque ſola conſecratione differant, & diœceſani appellatione comprehendantur, & ipſi expediant, quæ propria Epiſcoporum ſunt circa juriſdictionem, non videtur eis denegandum idem privilegium, quod non fundatur in poteſtate Ordinis, ſed potius digninatis, unde ipſi Ordinarii vocantur; quæ omnia à fortiori procedunt in noſtro Archimandrita Meſſanenſi. Vide dictum Ciarlinium, qui omnia juribus comprobat. Et hæc duo dubia præſentis reſolutionis, deſervient pro Illuſtriſſimo D. Didaco Richiſens Carthaginenſi Archiepiſcopo, & Meſſanenſi Archimandrita, majorum bonorum digniſſimo. Ad ea verò, quæ Cutellius ſcripſit *in patrocinio Regiæ jur.p.2.n.195. & ſeq.* eſſe contra declarationes ſacræ Congregationis, patet *in reſ.1. hujus Tractatus.*

Sup. hoc ſupra in tr. 1. reſ. 16. §. Tertiò, & hoc à infr. in tr. 8. reſol 4. ad illa 4 verſic. Quam etiam.

Quæ his eſt tr. antecedens

RESOL. CLXXXV.

An familia Vicarii Epiſcopi, gaudeat privilegio fori? Ex par. 3. tract. 1. Reſ. 46.

§.1. SAtis alibi firmatum eſt familiam Epiſcopi gaudere privilegio fori; nunc videndum eſt, an hoc privilegium extendatur ad familiam ejus Vicarii, & affirmativè reſpondeo cum Joan. Antonio de Nigris *in Clem. unica, de vit. & honeſt.cler.* Squillante *de privileg.cler.c.7.dub.2.n.45.* Novario *de elect.fori, q.36. ſect.2.* & Aloyſio Riccio Epiſcopo Vici Equenſi *in praxi tom.1.reſ.471.n.6.*

RE-

R E S O L. CLXXXVI.

An judices laici poſſint præſcribere numerum ſatellitum Epiſcoporum, vulgo dictorum Alarii? Ex p.1.tr.1.Reſ.100.

§.1. NEgativè reſpondeo, & ideò, teſte Gavanto *in enchirid. Epiſc. ver. forum Epiſcopale, num.* 36. & Barboſa *de jure Pontificio lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 75. Sacra Cardinalium Congregatione die 14. Aprilis anno 1615. decrevit, quòd Epiſcopus poteſt habere tot ſatellites, quot voluerit. Unde tempore Philippi Regis Franciæ, cùm miniſtri Regii contra Prælatos illius Regni inſtarent, quòd dicti Prælati magna haberent multitudinem officialium, tunc Cardini. Petrus Bertrandus *in* 2. *Reſponſ. ad articulos laicorum, nu.*7. ſic reſpondet *fol. mihi* 272. Tam de ratione, quam de jure, & conſuetudine quilibet Prælatus in quacumque parte ſuæ diœceſis poteſt habere officiales ſuos, & alias perſonas ad juriſdictionem Eccleſiaſticam exercendam: quilibet enim dominus temporalis ubicumque in terra ſua poteſt habere gentes, & juſtitiarios ſuos, & eadem ratione, & ſpiritualis judex. Sed ſi tales Commiſſarii abuſi fuerint in aliquo ſeu etiam abutantur, parati erunt Prælati tales abuſus corrigere, & apponere remedium opportunum; vel ſi alicubi ſit talium commiſſariorum nimia multitudo, ipſi de ſufficienti numero providebunt. Ita Bertrandus. Unde ex his apparet non poſſe Principes laicos determinare numerum ſatellitum Epiſcoporum pro quacumque civitate, & ſi de illis eſſet nimia multitudo, inſtent, & rogent Epiſcopos ut ipſi de ſufficienti numero provideant, qui quidem juſtis petitionibus Principum debent acquieſcere. Et ita poſt hæc ſcripta inveni hanc ſententiam docere Venerũ *in examine Epiſc. lib.*4. *cap.*12. *num.*5. ubi ſic ait: Si fuerit controverſia, vel querela inter judicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum, propter multitudinem miniſtrorum, quis debet determinare numerum certum? Reſpondeo judex Eccleſiaſticus ſuperior; nam judex laicus, etiamſi ſit Prorex, non poteſt cognoſcere cauſam Eccleſiaſticam Epiſcopi, vel Vicarii, aliàs incidit in excommunicationem latam a jure, bene tamen poteſt obſervare, ut talis numerus reformetur repræſentando damna, & incommoda. Ita Venerus.

R E S O L. CLXXXVII.

An offendentes curſorem, ſeu alium Miniſtrum Epiſcopi, non in executione officii, ſed ex odio, & inimicitia privata ſint puniendi, ab Eccleſiaſtico, vel à judice ſæculari?

Et an ſaltem hic caſus ſit mixti fori?

Et in exemplum adducuntur alii diverſi caſus pro praxi. Ex p.6.tract.8.& Miſc. 3. Reſ.3.

§.1. CAſus in facti contingentia noviſſimè accidit, de quo magnam controverſiam ſcio extitiſſe, quid ego ſentiam more meo breviter exponam. Dico igitur, tale delictum privativè ad Eccleſiaſticum ſpectare poſſe ſuaderi, quia juriſdictioni Judicis habentis perſonam ſubjectam, delinquens in illam, ſubijcitur, unde parum refert ſi perſona ſubjecta offendatur intuitu officii vel ex odio privato. Ergo, &c.

Quæris quo plenè ſup. hoc lege tamen latè doctrinam ... 286. & 287.

2. Sed ego de hoc caſu interrogatus ab eruditiſſimo, & numquam ſatis laudato Domino meo Merlino Sacræ Rotæ Decano libenter ejus voto mihi exhibito tunc adhæſi: & ideò aſſero hoc delictum ut ſuprà expoſitum, eſſe delictum mixti fori, & ita ſi judex Laicus præveniat, non poſſe judicem Eccleſiaſticum illum inhibere. Probatur hæc opinio reijciendo argumenta ſuperius poſita. Et primò: Quia offendens vel injurians Clericum, quem certum eſt eſſe perſonam ſubjectam Judici Eccleſiaſtico, magis quam officialem Curiæ Epiſcopalis, tamen hoc non obſtante poteſt puniri à judice Laico, ſi præveniat. Ergo à fortiori offendens Officialem Epiſcopi, licèt ſit perſona Epiſcopi ſubjecta puniri poteſt à Judice Laico, ſicuti ut dictum eſt puniret offendentem Clericum.

3. Nec valet dicere antecedens eſſe falſum, nam Gloſ. *in Auth. Item nulla, Cod. de Epiſc. verb. ab Eccleſ.* Bartol. *leg.*1. *num.*244. *de ſumma Trinit.* Maranta *in ſpeculo part.*6. *nu.*141. & alii aſſerunt, in tali caſu punitionem offendentis Clericum, ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum pertinere. Non inquam valet hoc dicere, nam bene perſpecta generalitate textus *in cap.*2. *de foro competen.* dicendum eſt tale crimen eſſe mixti fori, ut rectè obſervat inter alios Hiſpanus Valboa de Magrovejo in Lectionibus Salmaticenſibus *ſuper dict.* §. 4. *num.* 34. Martha *de juriſdict. part.* 2. *cap.* 27. *num.*6. & alii quos citat, & ſequitur Cartharius *dec.*6. *criminali num.* 2. Non eſt igitur admittendum argumentum contrarium: videlicet perſona officialis Epiſcopi eſt ei ſubjecta; ergo illam offendens non poteſt puniri à Judice Laico, ſed ſubijcitur juriſdictioni Epiſcopi privativè, nam Clericus eſt perſona etiam Epiſcopo ſubjecta, & tamen, ut dictum eſt, ſi à Laico offendatur, poteſt Laicus à ſæculari judice puniri, ſi præveniat.

4. Probatur ſecundò noſtra ſententia, quia eſt diſpar ratio quando quis offendit officialem Epiſcopi in executione ſui officii, & quando hoc facit ex odio, & privata inimicitia, & ideò in primo caſu concedo cognitionem talis delicti privativè ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum, non autem in ſecundo caſu. Adeſſe verò magnam differentiam inter utrumque caſum, confirmatur variis exemplis. Et primò, in offendente Conſiliarium Principis, qui licèt incurrat in crimen læſæ majeſtatis, ut tradit Rolandus *conſ.*88. *num.*2. *lib.*2. Decianus *conſ.*18. *num.*317. *vol.*1. Peregrinus *de jur. fiſci lib.*4. *tit.* 5. *num.* 27. Doctores communiter *in leg. quiſquis. Cod. ad leg. Jul.* Tamen hoc intelligendum eſt, ſi intuitu, & contemplatione Officii illum offendat, ſecus autem ſi hoc fiat ex odio, & inimicitia particulari, ut optimè obſervat Fabius de Anna *conſ.*67. *num.*2. *volum.*1. Hondedeus *conſ.* 105. & 108. *lib.*1. Capicius *deciſ.* 130. Sforza Oddus *conſ.* 88. & alii. Et ideò notat Vincentius de Franchis *deciſ.* 326. Caballus *reſ. crimin. caſ.* 148. *num.* 5. Rovitus *in Pragm. de Exulibus num.* 4. quod Indultum excipiens offenſam factam in perſonam Officialis, locum ſibi vindicat, ſi talis offenſa proveniat intuitu, & contemplatione officii, non autem ſi facta fuerit ex odio, & inimicitia privata. Secundò offendens Miniſtros S. Officii non intuitu ipſius, & in executione officii, ſed ex odio particulari non includitur in pœnis Bullæ Pii V. *Si de protegendis*, ut optimè docet Carena *in tract. de modo procedendi in S. Officio tit.*10. §.6. *num.*23. Et tandem tertiò Bulla Cœnæ non afficit eos, qui ad Romanam Curiam veniunt, ſi illos offendant, non ut venientes ad Apoſtolicam Sedem, ſed ut inimicos particulares. Ita Duardus *in Bull. Cœnæ lib.*2. *can.*9. *qu.*32. & alii communiter. Sic igitur in caſu noſtro neceſſariò conſtituenda eſt differentia inter caſum, quando Miniſter Epiſcopi offenditur ut talis, & intuitu, & executione officii, & quando offenditur ut perſona particularis ex odio privato; nam in iſto caſu læditur tantùm perſona ipſius paſſi. In primò verò non ſolùm læditur perſona offenſi, ſed etiam juriſdictio perſonæ cujus ipſe Miniſter eſt, & ordinem exercet. Ergo rectè privativè in hoc ſecundo caſu punitivo delinquentis ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, cujus auctoritas, dignitas, & juriſdictio læſa remanſit. Unde hìc intrat Regula, quod turbans Juriſdictionem Judicis, punitur ab illo judice cujus juriſdictio turbata eſt, etiamſi alias eſſet judex incompetens quantò magis, & in caſu noſtro. Ita Menochius *conſ.* 230. *nu.* 82. & *ſeq. lib.* 2. Eugenius *conſil.* 32. & alii. Ideò dicendum eſt non procedere argumenta contraria ſuperiùs adducta, quæ quidem admittimus in caſu, quo judex Eccleſiaſticus inciperet judicium contra offendentem ſuum officialem ex inimicitia privata, nam ut dictum eſt tale delictum eſt mixti fori, unde ſi judex Eccleſiaſticus præveniat, judex Laicus non poteſt amplius ſe intromittere; pro quo mirificè facit Gloſſa, perpetuò menti tenenda, *in cap.*1. *de pœnis, in* 6. aſſerit Epiſcopum poſſe punire injurantes propriam familiam, etiam quod juriſdictionem non impediant, & in terminis huius caſus iuſtè contra laicum proceſſit Sperellus tamquam Epiſcopi Vicarius, ut patet in ſuis eruditis Deciſionibus *deciſ.*86.

5. Scio virum doctum, & mihi amiciſſimum huic ſententiæ non adhærere, mordicus aſſerentem in tali caſu cognitionem talis criminis privativè ſpectare ad judicem Eccleſiaſticum, ſed ut dixi ſalvo meliori iudicio, ego puto eſſe caſum mixti fori; neque in hoc exiſtimo parum favere Eccleſiaſticæ libertati; nam Segura Davolos *in Direct. Judicum Eccleſ. part.*2. *cap.* 6. *num.* 10. docet quod judex Eccleſiaſticus eſt judex competens, ſi injuria illata ſit ejus familiæ, tamquam officiali, ſecus autem ſi illata fuerit tamquam privatæ perſonæ, & Cartharius *deciſ. Crimin.*96. *n.*30. 33. & 34. aſſerit Laicos offendentes executores Curiæ Epiſcopalis etiam in exercitio officii poſſe puniri à iudice Laico ſi præveniat: unde putat talem caſum eſſe mixti fori contra Farinacium *conſ.*234. *nu.*3. Sed Segura prorſus eſt refellendus, & ego puto contra Cartharium cum Farinacio, & Domino meo Merlino cognitionem in hoc caſu ſpectare privativè ad judicem Eccleſiaſticum, ex rationibus ſuperius adductis.

R E S O L. CLXXXVIII.

An Epiſcopi poſſint viſitare Hoſpitalia, etiamſi à Patrono in ipſius fundatione aliter cautum ſit, & maximè conſentiente ipſo Epiſcopo?

Et quid in caſu negligentiæ, ſi fundator, aut teſtator alios executores non ſubſtituerit? Ex part.1.tractat.2.Reſolu.84. aliàs 83.

§.1. RESpondeo negativè; nam, licèt DD. communiter aſſerant, poſſe Epiſcopum viſitare Hoſpitalia: eſto, ſi teſtator prohibuiſſet, ne ſe Epiſcopus intromitteret, ut docet Duardus *in expoſ. Bull. Cæn. lib.2. can.15. q.7. n.*10. Ugol. *de poteſt. Epiſcop. capit.*24. §.1. *num* 3. Cochier *de poteſt. ord. in exemptos*, p.4. q.53. Zerola *in praxi Epiſcop. par.*1. *verſ. Hoſpit. num.*2. Martha *de jur. part.*4. *cent.*2. *caſ.*88. *numer.*14. & *caſ.*113. *num.*31. Fuſchus *de viſit. lib.*2. *cap.*22. *numer.*7. & 8. Vide etiam Riccium *p.4. deciſ.*209. *per totam*, cum multis aliis.

2. Tamen iſta opinio eſt limitanda, ut non procedat, quando Epiſcopus in ipſa fundatione conſenſit, ut rectè obſervarunt doctiſſimi Juriſconſulti, Perez de Lara *de Anniverſ. & Capell. lib.*2. *c.*1. *n.*48. Guttierez *in repet. in l. nemo poteſt, ff. de legat.*1. *nu* 451. *juncto conſ.*1. *n.*1. & Gonzalez *ſup.*8. *Reg. Cancell. gl.*5. *nu.*41. qui citat Rochum de Curte, Abbatem, Felinum, & Lambertinum.

3. Et ratio eſt: quia, licèt Epiſcopus non poſſit conſentire in præjudicium, & derogationem juris acquiſiti Epiſcopatui: poteſt tamen juri quærendo præjudicare. Et licèt ſupradicta limitatio non admittatur à Federico de ſenis *conſil.* 247. & aliis; attamen poſt Concilium Trident. *ſeſſ.*22. *c.*8. & 9. meo judicio non eſt dubitandum; nam, ut notat, *ubi ſupr.* Gonzalez *num.* 48. cùm Eccleſiæ, & loca pia fundari nequeant ſine conſenſu Epiſcopi, præſuponendo Concilium validam fundationem: diſponit, quòd clauſula, & conditio, expreſsè appoſita, quòd Ordinarius non ſe intromittat, eſt ſervanda. Ergo Concilium intellexit, quòd ſi Epiſcopus in fundatione conſentiat, non poſſit poſtea locum pium viſitare, & ita poſſit in jure quærendo Epiſcopatui præjudicare.

4. Sed, quidquid ſit de hac quæſtione, etiamſi Epiſcopus non conſentiat, dummodò Fundator in Fundatione Epiſcopum à viſitatione excluſerit, puto non poſſe Hoſpitale illud viſitare. Et ita declaravit Sacra Cardinalium Congregatio, ut notat Armend. *in addit. ad leg. Navar. lib.*1. *tit.*6. *leg.*5. §.2. *num.*66. in hæc verba; [Si in fundatione Hoſpitalis ſit dictum, quòd Ordinarius non poſſit ſe intromittere in ejus viſitatione, non poterit illud viſitare.] Stante dicta declaratione in una Abulenſi ita fuit deciſum per Sacram Rotam Romanam, ut patet apud Farinacium *tom.*1. *part.* 2. *dec.*33. Vide etiam Ricc. *in collectan.*1227. & 1228. Et ita ſentiunt DD. communiter, Azevedus *t.*2. *lib.*4. *tit.*1. *l.*10. *n.*29. Muta *dec.*28. *nu.*29. Carolus de Graſſis *tr. de effect. cler. effect.*1. *n.*610. & Garzia *de benef. t.*1. *p.*1. *c.*2. *n* 98. & 104. ubi aſſerit, ita noviſſimè declaraſſe S. D. N. Paulum V. die 7. Aprilis 1626. in cauſa Abulenſi, pro Comite de Oropeſa, contra Epiſcopum, ut in ejus Brevi ſub anuulo Piſcatoris.

5. Unde per dictas declarationes apparet primò, reprobandam eſſe ſententiam Zerolæ, qui *in praxi Epiſcop. part.*1. *verbo Hoſpit. num.*3. putavit Concilium Tridentinum, *ubi ſuprà*, loqui tantùm in caſu viſionis computorum, non autem in caſu viſitationis: nam Congregatio Cardinalium extendit verba Concilii, non ſolùm ad viſionem computorum, ſed etiam ad viſitationem.

6. Secundò, reprobatur etiam ſententia Alexandri Monetæ, qui *in tract. de commut. ult. volunt. cap.*10. *concl.*7. *numer.* 478. aſſeruit, quòd Concilium loquitur ſolùm de adminiſtratoribus ſabricæ alicujus Eccleſiæ. Sed fallitur: nam illa verba Concilii. *Niſi ſecus in inſtitutione*, intelliguntur etiam habere locum in viſitatione, & caſu viſionis computorum alicujus Hoſpitalis, ut advertit Guttierez *can. qq. lib.*1. *cap.* 55. *n.*29. quem ſequitur Rodriquez *in ſumm. to.*3. *cap.*198. *nu.* 4. & patet ex verbis declarationis Cardinalium, quæ *ſuprà* adduximus. Nec minus fallitur hic Author, dum aſſerit, quòd quando teſtator excludit Ordinarium à viſitatione, intelligendum eſt, cùm agitur de immutanda principali diſpoſitione defuncti, non autem præciſè exequenda. Sed hoc gratis dictum, nam in caſibus, in quibus fuerunt factæ dictæ declarationes clarum eſt, quod Epiſcopi non intendebant viſitare illa Hoſpitalia ad immutandas Fundatorum, & teſtatorum voluntates; ſed ad exequendas. Et hoc non obſtante, reſponderunt Domini Cardinales abſolutè, & ſine ulla diſtinctione, quòd ſi in fundatione dictum ſit, quòd ordinarius non poſſit ſe intromittere in ejus viſitatione, non poteſt illud viſitare.

6. Tertiò exploditur Auguſtinus Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.*3. *alleg.*75. *numer.*9. qui docet, ſupradictas declarationes Cardinalium intelligendas eſſe de Hoſpitalibus, quæ à laicis reguntur, quaſi merè laicalia, & in quibus piæ diſpoſitiones non adſunt; vel de loco pio, hoſpitalitatis cauſa privatim inſtituto, intra ipſiuſmet inſtituentis ædes intercluſo, ita ut ab extra, ſi quod opus ſit ſpiritualitatis vocetur. Sed miror, Barboſam, aliàs virum doctum, ſic leviter in hac materia loqui: nam declarationes Cardinalium loquuntur de Hoſpitalibus omnibus in communi, & abſolutè, & ſine ulla diſtinctione, & in quibus piæ diſpoſitiones adſunt, & erectæ ſunt Capellæ, cum onere Miſſarum, ut patet in illa declaratione facta in cauſa Hoſpitalis de Holmedo civitatis Abulenſis, & in multis alis.

9. Quartò, non valet dicere, quòd declarationes Cardinalium loquuntur de Epiſcopo, qui vult viſitare aliquod hoſpitale, ut Epiſcopus; non autem, ut Apoſtolicæ Sedis Delegatus, vigore Concilii Tridentini *ſeſſ.*13. *c.* 8. Et pro hac opinione faciunt ea, quæ adducit Marius Antonius *var. reſol. lib.*1. *reſ.*66. *nu.*4. Sed hæc reſponſio eſt ridicula; nam Cardinales fuerunt interrogati in ordine ad dictum Decretum Concilii, & ipſi de dicto Decreto loquentes reſponderunt. Et ratio, per quam adſtricti fueruut ad faciendas illas declarationes, nempe, ut ſervetur forma in fundatione appoſita; non ſolùm militat, ſi Epiſcopus velit viſitare hoſpitale, ut Epiſcopus; ſed etiam, ut Delegatus Apoſtolicus. Et ita in caſibus occurentibus, pro quibus emanaruot dictæ declarationes, Epiſcopi ſe abſtinuerunt à viſitatione hoſpitalium, & aliorum locorum piorum, & in quorum fundatione cautum erat, ne Epiſcopi ſe intromitterent.

8. Et tandem pro complemento hujus quæſtionis licèt Garzias, *ubi ſuprà*, *de benef. tom.*1. *capit.*2. *numer.*98. cum aliis aſſerit, dictas declarationes non eſſe intelligendas in caſu negligentiæ; nam Fundator, ſeu teſtator, non poteſt prohibere, ne Epiſcopus ſe intromittat circa implementum, & executionem eorum, quæ ad pias cauſas relinquuntur, ut *ex capit. ſua nobis*, §.1. *de teſtam.* probat Bobadilla *in polit. lib.*2. *cap.*17. *num.*102. Suarez *in praxi tom.*2. *præl.*2. *n.*44. Sarmiento *lib.*1. *ſelect. cap.*11. *à nu.*14. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*28. *principali*, *nu.*20. & alii: tamen quidquid ſit de hac opinione, notandum eſt, quòd ſi eſſet amplectenda, limitanda foret, ut non procederet, quando in caſu negligentiæ fundator, ſeu teſtator, alios executores ſubſtituerit, ut rectè notant Aufrerius *in Apoſt. deciſ.* 112. *Capella Tholoſana*, & Alexander, *ubi ſuprà de commut. ult. volunt. capit.*10. *concluſ.*7. *numer.*475. cum Covarruvia *in capit. ſua nobis*, *de teſtam. num.*2. & Matienzo *lib.*5. *tit.*4. *leg.*7. *gloſſ.*2. *n.*2. *fol.*220. & *leg.*14. *gloſſ.*1. *numer.*45. *fol.*137. tunc enim excluditur Epiſcopus, donec ſubſtituti conſtituantur in negligentia. Et ita etiam docet Perez *de Anniver. lib.*2. *capitul.*9. *num.*26. Et hæc dicta ſufficiant circa preſentem ſatis difficilem quæſtionem.

10. Hoc unum addam, & multum notandum quòd licèt Concilium Tridentinum *in ſeſſ.*22. annullet omnia privilegia exemptionis, Hoſpitalibus conceſſa in illis verbis *cap.*8. *Etiamſi exemptionum privilegio ſint munita*: tamen hæc verba intelligenda ſunt de privilegiis extra, & non in ipſa fundatione conceſſis. Et ita declaravit Sacra Congegatio, exponens ſupradictum locum Concilii, in hæc verba; [Si loca pia, in eorum fundatione exempta facta fuiſſent ab Ordinario, per hoc decretum nihil eſt eis derogatum.] Hanc declarationem ego inveni in ſchedis meis, deſumptam olim ex Farinacio.

R E S O L. CLXXXIX.

An Epiſcopus poſſit viſitare Hoſpitalia, & Confraternitates quoad decentiam Divini cultus, etiam ſi exiſtant ſub protectione Regum?

Et explanatur, quod licèt Epiſcopus non viſitet Capellas particulares, & exemptas, tamen poteſt inquirere, an decenter ibi Sacra miniſtrentur. Ex p.1. tr.2. Reſ.101. alias 100.

§.1. TAles Confraternitates, & Hoſpitalia nullo pacto in omnibus ab Epiſcopis viſitari poſſe, docent ex Concilio Tridentino communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. p.*3. *allegat.*75. *numer.*16. quibus ego addo Piaſecium *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.*6. *art.*5. *n.* 11. Azevedum *tom.*5. *lib.*8. *tit.*14. *l.*13. *num.*9. & Ugolin. *de poteſt. Epiſc. c.*24. §.1. *n.*3.

2. His tamen non obſtantibus, poſſe Epiſcopos in dictis locis viſitare divinum cultum, & ornamenta, docuit

Ga-

Gabriel Pereira *in tract. de man.regia, part.2.cap.17.nu.12.* ubi ſic aſſerit: In his Confraternitatibus de Regum protectione poſſunt Prælati viſitare decentiam divini cultus, & ornamentorum *ex reg.cap. 2 in fine, de cuſtod. Euchar.& per totum titulum de Relig. & vener. Sanct.* Unde Abbas *in c. u t. de cenſ.* & plures, quos citat Pariſius *conſ.*34. inquiunt, quod licèt Epiſcopus non viſitet Capellas particulares, & exemptas, tamen poteſt inquirere, an decenter ibi ſacra miniſtrētur. Nec obſtat Concil. Trident. *ſeſſ.22.cap.*8. quia procedit circa opera, quæ illis in locis exercentur, & circa petendas rationes eorum, quæ ibi expenduntur; non autem de viſitatione circa cultum divinum, quæ ad Epiſcopum neceſſariò, & privativè ſpectat; quia res ſpiritualis eſt, & Eccleſiaſtica, & debet intelligi, ut Ordinarii non viſitent in his, quę ſub protectione Regum comprehenduntur non verò de divinis, in quibus Reges juriſdictionem non habent, ſtylus tamen aliter obſervat, Viderint, qui aliter judicant. Ita Pereira.

R E S O L. CXC.

An juriſdictio temporalis Archiepiſcopi Montis Regalis ſit à Rege Guilielmo II. ita ei conceſſa, ut omnem Superioritatem à ſe abdicaverit, & poſſit ab illo exerceri per Gubernatorem Eccleſiaſticum? Ex p.7.tr.10. & Miſc.1.Reſ.4.

§.1. SUppono conceſſionem juriſdictionis temporalis factam à Guilielmo II. Eccleſiæ Montis Regalis non eſſe feudalem, ſed puram, & liberam donationem, quod patet primò; quia in dicta conceſſione nulla invenitur mentio de feudo, nec de aliquo ſervitio, nec de ullo præſtito juramento fidelitatis. Ita Menoch. *conſ.1.num.28. & 31. & conſ.191.nu.17.* & 18. & alii. Imò in d. privilegio habentur hæc verba: *ut ea* (loquitur de rebus conceſſis) *omni futuro tempore in perpetuum liberè, & abſque omni ſervitio teneat & poſſideat.* Sic ibi. Adde quòd licèt in dubio omnis præſumptio ſit capienda ad excludendam donationem, etiamſi actus redderetur nullus ex *l ſi non ſortem, §.ſi falsò, ff.de cond.indeb. & ibi* Bart. Zaſius *in l.1.denique, numer.13.ff.de verb.obligat.* Tamen ex quo facta fuit Eccleſiæ, magis præſumitur donatio libera, quàm conceſſio feudalis, ut docet Menoch. *ubi ſuprà*, Cephal. *conſ.369.nu.73.* Roland. *lib.1.conſ.85.num.*18. quibus adde duos doctiſſ. Neotericos Jo. Baptiſtam Spadam *in conſil.crimin. Farinacii tom.3.conſil.*198.*numer.*28. & Jo. Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticę part.1. capitol.17, num.17.*

2. Secundò probatur hanc conceſſionem non eſſe datam in feudum ex illis verbis privilegii, ibi. *Perpetuò concedimus* Etenim hoc verbum importat puram, & liberam donationem, ut tradit Joannes Solorzanus *de Indiarum jure libro tertio, capite primo, num.*44. Cephalus *dicto conſil.*369.*numer.5. & ſequent.* Rolandus *lib.1.conſil. quinquageſimo, nu.25.& lib.2.conſil.102.nu.*12. & alii etiam, quos citat & ſequitur Spada *ubi ſuprà numer.* 26. & Cochier *num.* 18. Probatur hoc etiam aliis verbis in dicta conceſſione appoſitis; ubi Rex aſſerit dictam conceſſionem ex ſua liberalitate feciſſe; quęq uidem verba etiam puram, & liberam donationem ſignificant, ut obſervat Cochier *loco cit.cap.19. num.11. & 23.* cum Oldrado *conſil* 159.*numer.*3. Cephalo *conſil.*369.*numer.*49. Burſato *lib.1.conſil.45.num.*2. Jaſon *in leg.ſi conſortem §.libertus num.8. de condit.indeb.& in leg.& hoc jure, quinquageſimoquarto, ff.de juſtit.& jur.* & aliis. Et hanc ſententiam ex noſtris Regnicolis docet Guilielmus de perno *conſ.*5. ubi ex pluribus probat conceſſionem Gulielmi II. factam Eccleſiæ Montis Regalis eſſe liberam donationem,

3. Hoc ſuppoſito [quòd etiam *infrà* magis patebit] videlicet hanc conceſſionem juriſdictionis factam à Guilielmo Rege Abbati, & Eccleſiæ Montis Regalis non eſſe infeudatam, ſed eſſe puram, & liberam donationem; ſequitur ipſum Regem Gulielmum voluiſſe a ſe abdicare, & de facto abdicaſſe omnem ſuperioritatem, & aliud dominium, & in Eccleſiam transtuliſſe. Et ita ex pluribus Doctoribus ſolidè probat doctus Joannes Spada Fiſcus Camerę Apoſtolicę, *ubi ſuprà, inter Concilia criminalia Farinacii tom.3.conſ.*198.*per totum*, Et Joannes Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticę p.1.cap.20. per totum*, & alii penes ipſos. Nam non poteſt aſſignari ſolida differentia, cur Princeps laicus non poſſit, aut non abdicare velit à ſe iuriſdictionem ſupremam quando liberè donat Eccleſię Romanę: ut optimè præter Cochier & Spadam probat Mandellus *de Abba. lib. 1. conſil. 62.numer.15.& 16.& conſ.64.num.*83. Nam ex parte donatis utraque donatio fit à Principe laico, in cujus præjudicium facienda eſt interpretatio ex *leg.finali, de conſtit.Princip.* Cephalo *conſ.*369 *num.*73. & aliis infrà. Deinde, quæ donantur Eccleſiæ inferiori, cenſentur donata eſſe Eccleſiæ Romanæ, ut probat Cochier *ubi ſuprà cap.16.num 6.* Spada *nu.* 11. & Mandellus *conſ.62.n.15.* quia omnes Eccleſię ſunt una Eccleſia, & membra univerſalis Eccleſiæ, *ex leg. penultima, §.una verò, de ſumm.Trin.* Felino *capitel quæ in Eccleſiarum, numer.74.de conſtit.* Lapo *Allegat.*92. Tuſcho *tom.4.concl.*40. *num.*8. & ideò bona ſingularum Eccleſiarum cenſentur bona Eccleſiæ Romanæ, ut docet Spada *loco citato*, cùm ergo in bonis, quæ donantur liberè Eccleſię inferiori, militet eadem ratio, quæ militat in bonis donatis Eccleſiæ Romanæ, ſequitur quòd in eis militare debeat eadem diſpoſitio, ut nulla ſuperioritas in eis reſervata ſit. Cæteras rationes videbis penes Spadam, Cochier, & Mandellum *loc.cit.* & ideò hanc ſententiam in terminis caſus noſtri docet Guilielmus de perno *dict. conſ.* 5. ubi loquens de hac donatione facta à Guilielmo II. Eccleſię Montis Regalis, aſſerit de illa philoſophandum eſſe, quemadmodum de donatione Conſtantini Imperat. facta Eccleſię Romanæ.

5. Sed adverſus ſupradicta dices primo, quod in conceſſione juriſdictionis ſupremæ ſemper ſuperioris authoritas cenſetur excepta, & reſervata, cum inhæreat ejus oſſibus ut tradit Tapia *ad rubr. ff. de Conſtit. Princ.cap.2. num.*15. Bobadilla *in Polit.lib.2.cap.16.num.*83. Salgado *tom.1.p.1.cap.2. num.*37. Sotomajor *de Tertiis, tom.7.cap* 40. *num.*6. & alii. Undè Peregrinus *tom.1.conſ.1.num.*9. & Cacheranus *conſ.*3. *num.*6. & alii penes ipſos negativam ſeotentiam contra ea, quæ *ſuprà* docuimus, mordicus tenuerant aſſerentes in donatione facta Eccleſiæ inferiori, Principes laicos non abdicare à ſe ſupremam juriſdictionem, & altum dominium; ſicut in donatione facta Eccleſię Romanæ; Et etiam quoad hanc auſus eſt negare Tomas Michael *in Conclusionibus Theoricę Practicis de juriſdiction. Theſaur.* 25. *littera B.*

5. Sed reſpondeo diſtinguendo; nam vel donatio juriſdictionis conceditur perſonis laicis, & tunc dico veram eſſe doctrinam ſupradictam; quod Princeps ſemper cenſetur ſibi reſervare ſupremam juriſdictionem: vel conceſſio, ſeu donatio juriſdictionis efficitur Eccleſię etiam inferiori, & tunc Princeps cenſetur à ſe abdicare etiam altum dominium per ea, quæ ſuperius dicta ſunt. Quibus nunc addo diſparitatem rationis, quia in primo caſu laici remanerent Acephali per tradita ab Abbate *in cap.non liceat num.16.de Praſcription. & ibi* Felinus *num.10.& 11.* quod non militat in donatione facta Eccleſiæ, non enim poſſunt remanere Acephalæ, cùm ſubſint ſuis ſuperioribus Eccleſiaſticis, & Sedi Apoſtolicę, ut tradit Felinus *ubi ſuprà*, cui adde Cochier *cap.20.num.*4. & Spadam *ubi ſuprà, numer.*18. & Mandellum *conſil.62.numer.10. & 12.& numer.35. & 36.* Et licèt contrariam ſententiam, ut dixi, teneat Peregrinus, Cacheranus, & alii, aſſerentes ſupremam juriſdictionem ſemper reſervari in donati one facta Eccleſiæ inferiori, non ſunt tamen audiendi, quia pro dicta ſententia 13. Doctores tantùm adducuntur, ſed pro ſententia quam ego doceo Doctores 42. citat Joannes Baptiſtam Spada *in d. conſil.*98. quibus ad. de Joannem Cochier *ubi ſuprà in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ, part. 1. cap. 20.* undè hanc ſententiam tamquam magis communem, & magis veram, & Eccleſiæ faventem omninò amplectendam eſſe exiſtimo, ſatis enim firmat Martha *de jur.part.4.cen.2.caſ.*164. Barbosa *de juriſdict. Eccleſiaſtica lib.3.cap.13.num.*35. Valeazuela *in Monitorio Pauli V.part.1. num.*43. Bellettus *in Diſquiſitione Clericorum, part.1.titulo de Exemptione Clericorum à ſtatutis. §.4.nu.3.* & alii, quos ego citavi *in part.1. tract.2. reſ.*65. in diverſis opinionibus illam ſequendam eſſe, quæ ſavet Eccleſiæ, & ejus juriſdictioni, etiamſi contraria eſſet communis; ut docet Souſa *in Bull.Cœnæ, cap.14.diſp.176.nu.5.* quantò magis procedere dicendum eſt in caſu noſtro ſupradictam doctrinam, cùm communis opinio ſtet pro Eccleſia.

Quæ hic eſt Infra reſ. 201. & ſupra in reſ. 362 §. Ad privilegium, curſim in fin, & infra in Reſ. 393. In fine, & in r. 307. §. igitur, & in Reſ. 214. §. 2 poſt medium & ſup. in tr. 1. in Reſ 41. §. 2. prope fin. a v. Et hanc. & in Reſ. 128. §. ul. & in Reſ 137. § Sed ne in fine, & infra in t. 1. Reſ. 12. §. 3. ad medium verſ. quod durum eſt, & inferius in tr. 8. Reſ. 4. §. Sed ſi ſupra, & in tr. 0. tr. 7. Reſ 214. §. igitur ad medium.

6. Dices ſecundò. Quòd in privilegio, de quo loquimur, non præbetur Abbati territorium cum mero, & mixto imperio; ſed tantum efficitur Iuſtitiarius, ergo debet ſubeſſe magno Iuſtitiario, & à fortiori ipſi Regi; quod eſt argumentum adductum à Capicio *dec.47.num.*14. Sed reſpondeo, in verbis dicti privilegii concedi terriorium cum mero & mixto Imperio, non ſolum quia Abbas creatur Iuſtitiarius, ſed etiam quia in dicto privilegio per liberam donationem, ut probatum eſt, conceduntur Eccleſię illę terræ, caſtra, & villę; ergo territorium & iuriſdictio cum mero, & mixto imperio conceduntur, ut cum Dyno firmat Perno *conſ.5.* quibus adde Bartolum *in leg.1.§. cum urbem de Offic.Praſect.Urb.n.5.& 9.& in leg.1. num.16. de juriſdictione omn judic.& in leg.ſi quando num.9. Cod.de bon.vacan. libr.* 10. Oldradum *conſ.*252. Lucam de Penna *in dicta leg. ſi quando n. 14.Cod.de bon.vacan. & in l.1.num.* 18. *de privil. Scol.lib.*12. Antharanum *in cap.prætereà de offic.deleg.* Felinum *in cap Rodulphus de Reſcript.& in cap.quod ſedes*, ubi Alciatus *nu.*87. *de*

de offic. ordin. Suarez *alleg. 7. num. 8.* & alios quos adducit & ſequitur Joann. Vicentius de Anna *alleg. 52. num. 1. & ſequen.* Secundò additur cum omnibus tenimentis & pertinentiis; in quibus verbis, licèt aliiqui aſſerant, quod etiam concedantur Regaliæ, ut docet Menochius *conſ. 504. num. 49.* & Bruchman *ad Rubric. Quæ ſint Regalia cap. 5. num. 42. & 54.* & alii. Tamen quicquid ſit de hoc certum eſt appellatione Pertinentiarum venire juriſdictionem & imperium tam merum quàm mixtum, ut rectè probat Henricus Bocerus *tract. de juriſdict. cap. 8. num. 24.* VVeſembec. *par. 2. conſil. 78. num. 7.* Periſius *conſi. 9. num. 16. & 20. vol. 1.* Tertiò adduntur etiam hæc verba: *Et quidquid eſt in Demanio, & Demanium quidem liberè.* Quæ quidem verba, ut obſervat Gulielmus de Perno *dicto conſ. 5.* important ea, quæ ſunt juris Regii, & quæ ſunt appropriata ipſi Principi. Demania enim ſunt illa, quæ reſervata ſunt & retenta per Principes in poteſtate, & ſub dominio non donata, ſeu conceſſa aliis. Vide dictum de Perno, qui fusè & doctè ad corroborandam noſtram ſententiam explicat ſupradicta verba Privilegii Gulielmi ſecundi. Notandum eſt etiam hic cum Spada *ubi ſuprà n. 33.* in difficultate, de qua loquimur, Doctores non conſiderare, an fuerint conceſſa Regalia, ſed ſolùm conſiderare, an fuerint facta libera donatio Caſtri, Terræ, &c. Et tunc concluduntur, quòd ſi donatio eſt facta etiam Eccleſiæ inferiori; quòd tunc Princeps Laicus cenſetur à ſe ſupremam juriſdictionem abdicaſſe: ſed totum hoc accidit in caſu noſtro. Ergo, &c.

7. Adde, quòd ſi Rex Gulielmus Magno Juſtitiario, ut vult Capicius *ubi infrà*, vel ſibi aliquam ſuperioritatem voluiſſet reſervare; illam aut expreſsè reſervaſſet; aut in feudum talem juriſdictionem conceſſiſſet: quod cùm, ut docet Spada, *ubi ſuprà num. 14. & 33.* non fecerit, dicendum eſt illam ſibi noluiſſe reſervare, neque reſervaſſe, ex *leg. quicquid adſtrigenda, ff. de verb. oblig.* Unde in dubio in ipſius præjudicium interpretatio facienda eſt, nam donationem factam Eccleſiæ à Principe Laico in ejus præjudicium interpretandam eſſe tradit Kochier *cap. 32. num. 3.* cum Gratiano *in Diſceptatione tom. 1. cap. 154. num. 35.* Rolando *conſil. 8. num. 18. lib. 1.* Cephalo *conſil. 369. n. 73.* & aliis. Hinc VVameſius *conſil. 144. n. 7. de appell.* Eraſmus Kochier *de juriſd. tom. 1. part. 1. quæſt. 85.* dixerunt quòd in dubio præſumendum eſt bona Eccleſiæ conceſſa eſſe purè, ſimpliciter & pleno jure, nulla etiam concedenti cognitione reſervata: & ideò Felinus *in cap. ſolitæ de major. & obedient.* cum Joann. Kochier *ubi ſuprà cap. 31. num. 22.* tradunt in dubio cenſeri juriſdictionem conceſſam Eccleſiæ totaliter. Sed nos ſumus in claris, ut patet ex verbis privilegii *ſuprà* conſideratis: vel ſaltem dato & non conceſſo, ſumus in dubio, ut patet ex ipſomet Capicio *loco citato.* Ergo, &c.

8. Verùm omnia ſupradicta non ſolùm probantur ex jure, vel ratione privilegii dicti Gulielmi II. ut viſum eſt; ſed etiam ex legitima præſcriptione, jura enim Principi ſunt præſcriptibilia, docet Alberic. *in leg. imperium col. 12. ff. de juriſd. om. judic.* & Joan. Kochier *cap. 31. num. 5.* Unde Sixtinus Regnerus *de Regal. lib. 1. cap. 4. numer. 136. & ſequent.* ex multis firmat Regalia acquiri & præſcriptione & conſuetudine, & præſcriptionem procedere contra Imperium docet ex Baldo Mandellus de Alba *conſ. 64. num. 91.* etiam de his, quæ ſunt reſervata in ſignum ſuperioritatis, vel præeminentiæ: ubi adducit plures alios DD. qui loquuntur de præſcriptione non ſolùm cum titulo, ſed etiam ſine titulo. Nec valet dicere, quòd jus ſupremi domini nullo tempore præſcribi poteſt ex *leg. competit*; ubi gloſſ. & Doct. & *Cod. de præſcript.* & Jaſon. *conſ. 113. vol. 1.* cum Zazio *lib. 2. conſ. 16. num. 42.* Roſſenthal. *de feud. cap. 5. concluſione 16. num. 1. in gloſſ. lit. A,* Baldo *in leg. imperium, ff. de juriſd. omn. jud.* & aliis. Nam reſpondeo contrariam ſententiam veriorem eſſe, quam docet Felinus poſt Abbatem *in cap. cum non liceat, num. 10. de præſcript.* & fatentur ipſimet Adverſarii, ut Cacheranus *conſ. 3. num. 16.* quibus etiam adde Doctores, quos citat & ſequitur Sixtinus Regnerus *de Regal. lib. 1. cap. 4. n. 143.* Confirmantur ſupra dicta etiam ex Doctoribus, quos citat & ſequitur Paramus *in reſponſ. 1. pro juriſdictione Sancti officii in præfatione num. 8. & in reſponſ. 2. n. 83.* ſic aſſerens: (Quando no huviera eſta immemoriali, nos baſtera la coſtumbre præſcrita por eſpacio di 30. ò 40. años y aun de diez: quia conſuetudo tribuit juriſdictionem, merum, & mixtum imperium.) Sic ille ex multis Doctoribus.

9. Nec valet etiam dicere, poſſeſſionem in corporalibus, cujuſmodi etiam ſunt Regalia, non dari ſine ſcientia. Adverſarii, & per conſequens præſcriptiones, & conſuetudines ex *leg. fin. ff. de ſervit. l. 1. §. fin. ff. de ſervit. ruſtic. prædior. leg. ſi à te emero, ff. de ſervit. vin.* ut docet Menochius *de arbit. lib. 2. cent. 2. caſ. 161, nu. 4.* & in individuo caſus noſtri docet Cochier *de vendic. libertatis Eccleſiaſticæ, p. 1. c. 26. num. 31.* Cui ego addo Alexandrum *conſil. 16. nu. 19.* Oldràdum *conſ. 254. num. 4.* Salicetum *in leg. vectigalia num. 5. & 6. Cod. de nov. vectigal. inſtit. non poſſ.*, Abbatem *in cap. cùm Eccleſia Sutrina, num. 67. de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Soccinum *in cap. cùm contingat, num. 13. de foro competenti.* Non valet, inquam, hoc dicere: nam verius eſt præſcriptiones & conſuetudines validas eſſe ſine ſcientia & patientia adverſarii, cùm habeant vim ſpecialis conceſſionis ac legis, ac titulum certum pariant, ex *leg. hoc jure, ff. ductus aquæ, ff. de aqu. quotid. & æſtiv.* & ex *cap. 1. de præſcript. in 6.* & ex Doctoribus, quos citat & ſequitur Sixtinus Regnerus *de Regal. cap. 4. n. 150.* Sed in noſtro caſu non adeſt difficultas: nam non ſolùm adeſt ſcientia Principis, ſed etiam approbatio. Etenim Philippus II. per Epiſtolam datam Bruxellæ die decima octava Martii 1558. executioni mandatam Meſſanæ, anno 1559. die vigeſima Aprilis, non ſolùm confirmat privilegia Eccleſiæ Montis Regalis conceſſa, ſed etiam conſuetudines & uſus.

10. Igitur ex ſupradictis remanet ſatis probatum juriſdictionem temporalem, quam exercent Domini Archiepiſcopi Montis Regalis, non fuiſſe eis conceſſam in modum feudi, ſed purè & ſimpliciter donatam, & in eis totalitèr ſine ulla reſervatione tranſitatam, tamquam donationem factã Eccleſiæ. Unde patet reſponſio ad ea, quæ noviſſimè adducit Marius Cutellius *in Cl. Sicul. Jacobi Regis cap. 37. not. 50. num. 3.* negans Archiepiſcopos Montis Regalis, & Epiſcopos Pactenſes pro juriſdictione temporali exercenda, poſſe conſtituere Gubernatores laicos: non enim ut vult Cutellius, opus eſt, ut talis Gubernator ſit ſubditus Regi: nam eo ipſo quòd Rex Gulielmus dictam juriſdictionem modo quo ſuprà explicatum eſt, Eccleſiæ & Abbati tranſtulerit, & à ſe omnem ſuperioritatem abdicaverit, ſequitur poſſe Dominos Archiepiſcopos illam, vel per ſeipſos tantùm, vel per Gubernatorem Laicum, ſeu Eccleſiaſticum exercere: ut de facto per curricula tot annorum ferunt. Et ideò dicendum eſt illos non ſolùm vigore privilegii, ſed etiam hoc facere vigore immemorialis præſcriptionis, & conſuetudinis; ut certum eſt: quòd quidquid poteſt privilegio concedi, poteſt etiam præſcriptione acquiri, ut docet Jaſon *in leg. Imperium, ff. de juriſdictione omnium Judicum,* Mandellus *conſ. 64. num. 8.* & ſatis probatum eſt *ubi ſuprà in reſponſ. ad tertium argumentum,* evidentiſque juris eſt, quòd conſuetudo & privilegium purificantur ex *cap. conſequenter 9. quæſt. 3. cap. quia diſtinct. 64.* & docet Innocentius *in capite novit, de judic. & ibi* Gloſſ. *verb. conſuetudinem,* cum Cochier *cap. 26. nu. 27.* & aliis communiter. Unde aſſeritur ab omnibus conſuetudinem tribuere juriſdictionem non habenti, ut patet ex *l. Viros, C. de diverſ. offic. lib. 12.* & ex *cap. irrefragabili, §. exceſſus de offic. Ordin. cap. dilecti, de Arbitris, cap. Romana, de Appellation. in 6. cap. cum quidam, de except.* & docent innumeri penes Portocarrero *in competen. juriſd. Sancti Officii, n. 27.* Narbonam *in recop. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloſſ. 22. num. 27.* VVameſ. *cent. 1. conſ. 16. n. 4.* Bobadill. *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 70.* & Martha *de juriſdict. part. 4. centur. 2. caſ. 101. n. 3.* Igitur cùm clarè conſtet Dominos Archiepiſcopos Montis Regalis ex curriculo tantorum annorum pro adminiſtrã da juriſdictione temporali creaſſe Gubernatores Eccleſiaſticos, dicendum eſt eis hoc competere non ſolùm vigore privilegii, ſed etiam ex legitima præſcriptione, & conſuetudine ſcita, & approbata ab ipſo Rege, *ut ſuprà* dictum eſt. Et licèt contraria opinio eſſet tenenda, nempe in conceſſione facta Eccleſiæ inferiori non cenſeri abdicatam ſupremam juriſdictionem, hoc ad ſummum, ut notat Aponte *deciſ. 2. n. 20.* Maſtrillus *de Magiſt. tom. 1. lib. 3. cap. 8. num. 30. & 34.* Suarez de Paz, *in practica tom. 2. par. 5. cap. unico, nu. 4.* Scaccia *de appell. lib. 3. cap. 2. quæſt. 8. num. 96.* & alii procederet quoad appellationem, non autem ut in Archiepiſcopatu ſit apponendus Gubernator Laicus, vult Cutellius. Et ideò Emin. Coſmus Cardinal. de Torres heu quondam amantiſſimus Dominus meus, cùm epiſtolam hortatoriam à M.R.C. olim accepiſſet, per aliam epiſtolam omnia à me ſuperius dicta confirmavit: pluraque alia notatione digna addidit, Unde viſum eſt mihi in gratiam futurorum illam hic per extenſum apponerè.

(Illuſtr. & Eccllent. Signor. Hò riceuuto una lettera di V. E. e ſua Regia Gran Corte ſotto la data del primo del corrente, con la quale m'eſſorta, che per non pregiudicare alla giuriſdittione reale mi voglia contentare di non far amminiſtrare la giuriſditione temporale di queſta mia Chieſa da perſona Eccleſiaſtica, ma Laica, convenendo così al ſervitio di S.M. In riſpoſta della quale dico à V. E. che mi diſpiace di non poter in ciò conformarmi col ſenſo ſuo, come farò ſempre in tutte quelle coſe, che dipenderanno dalla mia volontà, e non ſaranno pregiudiciali alla giuriſdittione di queſta mia Chieſa, & à ſuoi privileggi, come è la pre-

ſen-

ſente. Et acciò che V.E. ſia à pieno informata, ſappia che Guilielmo II. nominato il buono Rè di Sicilia, doppo di havere fondata la Chieſa Monreale, e dotatala di molti beni temporali, Città, Caſtelli, Terre, villagi, diede molti privileggi, eſſentioni, immunità, e tutte quelle libertà, che dalla liberalità reale può partire, donandoli tutto quello, ch'è in Demanio, e ſervitio del Rè, & il Demanio libero; & havendo li transferito il mero e miſto Imperio di d. Città Caſtelli, Terre, & villagi, non in feudo, ma in libero e diretto dominio, expreſſamente volſe e dichiarò che l'Abbate di d. Chieſa, non oſtante che foſſe perſona Eccleſiaſtica, e Regolare, e non ſubditto alla giuriſdittione reale amminiſtraſſe il detto mero e miſto Imperio, e che non foſſe in modo alcuno veſſato, e moleſtato da officiali Regii nell'amminiſtratione di d. mero e miſto imperio, come ſi legge nel privilegio della donatione che ne fece alla Beatiſſima Vergine: e commandò che da neſſuno foſſero ſminuite, ò in deteriore conditione mutate le gratie, privilegi, eſſentioni, immunità, & libertà da lui conceſſe in favore di d. Chieſa per le ſeguenti parole: *Nec aliquando alicui liceat de his, quæ auctoritate noſtra ſibi fuerint indulta, aliquid infringere, aut evacuare, vel in deteriorem ipſius Monaſterii conditionem ſub aliqua ſpecie commutare; ſed ſuis ſemper ſubnixa viribus, & libertate perſeverent, ſicut apparuerint noſtra liberalitate conceſſa*. E tutti li ſuddetti privileggi ſono ſtati Confirmati dalli Rè ſucceſſori ſino à Filippo II. di glorioſa memoria, il quale per una ſua lettera data in Bruxelles à 18. di Marzo del 1558. confirmò non ſolo li privileggi conceſſi à detta Chieſa, ma ancora le conſuetudini, & uſi, de quali era in poſſeſſo detta Chieſa, e la ſudetta lettera fu eauſa cognita con la R.G.C. dal Viccrè Duca di Medina Cœli l'anno 1559. eſſecutori in Meſſina à 20. d'Aprile 2. Indict. e ad inſtanza e petizione delli medeſimi Rè, che li conceſſero, furono confirmati da Aleſſandro III. Lucio III. Clemente III. è Paulo III. Sommi Pontifici e con Cenſure Eccleſiaſtiche commandata l'oſſervanza di eſſi, e lettere Apoſtoliche di Sommi Pontefici ſono ſtate eſſecutoriate in queſto Regno dalli Miniſtri di S.M. in conformità de quali privileggi li Abbati, & Arciveſcovi tanto per ſe ſteſſi, quanto per mezzo de ſuoi Gouern. Eccleſiaſtici, come ſecolari hanno ſempre amminiſtrata la Giuriſdittione di queſta mia Chieſa, e ſono ſempre ſtati in queſta quiete, e ſpecifica poſſeſſione come V.E. vedrà dalla quì accluſa fede; che le mando, ſenza che mai ci ſia ſtato fatto intorno à ciò difficultà alcuna, e l'iſteſſo hò oſſervato inſino al preſente giorno: Onde mi giova ſperare dalla rettitudine di V.E. che non permetterà di tentare novità tale in pregiudicio delli privileggi, immunità, & libertà di queſta mia Chieſa, tanto più che in eſſa non vi puto eſſere coſa contraria alla Giuriſditione Reale, eſſendo la medeſima Chieſa del Patronato di S.M. & eſsercitandoviſi ogni giuriſditione per la ſua real preſentatione à V.E. che eſſendoſi diſcuſſa molte volte l'iſteſsa materia in altre parti, & queſto Regno ancora, ſempre è ſtata riſoluta à favore de gli Eccleſiaſtici, come V.E. vedrà dall'accluſa copia di lettera ſcritta al Veſcovo di Patti, e come ſeguì alcuni anni ſono trà il Veſcovo di Novarra, & il Governatore di Milano per le Terre dell'Iſola d'Orta, che poſſiede quella Chieſa, & ultimamente nel Pontificato di Clemente VIII. trà il Veſcovo di Ceneda e la Republica di Venezia, che fece il medeſimo tentativo. E così ſpero che riconoſciute e conſiderate tutte le ſopradette ragioni reſterà V.E. ſervita ordinare, che ſi revochi la detta lettera; di che per l'obligo che tengo d'aſſiſtere alla conſervatione delli privileggi e libertà di queſta Chieſa, ne ſupplico inſtantemente à V.E. e frà tanto per fine li bacio le mani. Monreale li 15. d'Agoſto 1637. Di V.E. Partialiſſimo ſervitore. Il Cardinale de Torres.]

11. Epiſtola verò ſcripta ad Epiſcopum Pactenſem; de qua teſtatur Eminentiſſimus Antiſtes, emanavit ab Eminentiſſimo Cardinali ab Auria, cum hoc Regnum ſe liciter viee Regis regeret. Et ſic habet [Philippus &c. Conſiliarii devote, Per voſtre lettere delli 12. del paſsato mi è avviſato quello che per due noſtre lettere v'havemo eſsortato circa il deputare nell'officio di Governatore della Terra di Librizzi perſona ſecolare, e che à queſta S. Chieſa fù anticamente conceſsa la ſudetta, & altre Terre del Conte Ruggero, e che havendo tutti li voſtri Predeceſsori amminiſtrato per ſpatio di 500. anni indifferentemente in eſsa giuſtitia temporale tanto per ſe ſteſſi, quanto per mezzo di loro Governatori, coſì Eccleſiaſtici, come ſecolari, havete continuato à fare l'iſteſso voi ancora, come meglio per dette lettere ſi contiene, delli quali fattone relatione per R.G.C. providimo il dorſo di quelle à 16. del preſente, Reſpondeatur prout convenit. In riſpoſta delle quali vi diciamo, che poſſiate liberamente ſeguire l'amminiſtratione della giuſtitia di detta Terra tanto per voi ſteſso, quanto per mezzo di voſtri Governatori coſì Eccleſiaſtici come ſecolari dell'iſteſso modo, che li voſtri Predeceſsori hanno fatto, & voi havete continuato à fare, che quando occorrerà coſa di difficoltà, vi eſortaremo. Datum Panormi die 21. Julii 1616. Il Cardin. Doria V. P. V. Zopetta, V. Caſtillio, V. Maſtrilli, V. Sicomus F.P.] Unde licèt Cutellius verè aſſerat fuiſse ſcriptam Epiſtolam Hortatoriam Epiſcopo Pactenſi anno 1616. ne in Terra Librizzii Gubernatorem Eccleſiaſticum conſtitueret, debebat tamen addere, quòd M.R.C. poſtquam rationes in favorem dicti Epiſcopi maturè conſideravit, poſteà ei reſcripſit, ut patet ex ſuprà ſcripta Epiſtola, quòd liberè, ſicut alii Epiſcopi Prædeceſsores fecerant, poſſint conſtituere in dicta Terra non ſolùm Laicum ſed etiam Eccleſiaſticum Gubernatorem. Et ita ego ſentio, Salvo ſemper, &c.

RESOL. CXCI.

An quando Clericus inſtituit heredem alium Clericum vel laicus condidit teſtamentum ad pias cauſas, poſſit judex Eccleſiaſticus dicta teſtamenta publicare. Ex part. 1. tr. 100. alias 99.

§. 1. NEgativè reſpondet Barboſa *in leg. Hæres abſens, ff. de judiciis, num. 189.* & Pereira *in tract. de manu regia, par. 1. cap. 16. num. 18.* ubi pro affirmativa ſententia, citat Molinam Theologum.

Sup. hoc in to. 6. tr. 8. reſ. 19. §. 2. pro, è nonem, à verſ. ubicumque igitur uſque in fin. dict. reſ.

2. Sed ego ſententiam affirmativam, contra Pereiram cum Molina amplectendam eſſe puto, & illam cum Juriſconſultis neotericis docet Guttierrez *pract. qq. lib. 2. quæſt. 49. num. 5. 6. & 7.* & Joann. de Hevia *in Curia Philippica, part.... §.... num. 26.* ubi ſic aſſerit: [La inſinuacion, y publicacion del teſtamento, ò donacion, en que el Clerigo inſtituye por heredero, ò dona à otro Clerigo, aunque no ſea para cauſas pias, ò inſtituye, ò done à ellas, y el inventario, que ſe hiziere, ſe ha da hazer ante el Ivez Eccleſiaſtico, como, alegando otros, lo trae Tello Hernandez, de que ſe ſigue lo miſmo ſe ha de dezir en eſta ſucceſſion ab inteſtato.] Ita ille. Dicendum eſt igitur, in dictis caſibus publicationem teſtamenti ſpectare etiam ad Judicem Eccleſiaſticum.

Sup. hoc inventario lege doctrinam reſ. ſeq. & alteriùs ejus annot.

RESOL. CXCII.

An mortuo Epiſcopo inventarium pro ſpolio poſſit fieri à judice laico? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 110.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Guttierrez *in pract. qq. lib. 2. quæſt. 49. num. 3.* Cabedo *deciſ. 83.* & Cevallos *de cognit. per viam violent. part. 2. quæſt. 78. num. 13.* ubi ſic ait. [De aqui ſe ſaca la practica de inventariar los corrigidores la hazienda de los Obiſpos, y Arzopiſpos y ſi eſto ſe les impediere que ſe ſaque la ordinaria por via de fuerza del Conſejo Real, adonde ſe manda alzar las cenſuras, y ſe remite la cauſa al Ivez ſeglar, para effecto de pagar las deudas de criados y otras coſas tocantes al buen governo.] Sic ille.

Supra hoc in to. 6. tr. 9. reſ. 66. & lege doctrinam prorſus ſequentem reſ. præterita, à verſ. Y el inventario, que ſe hiziere.

2. Sed tale inventarium à judice Eccleſiaſtico faciendum eſſe exiſtimo cum Martha *de juridict. part. 4. caſ. 122. num. 15.* & Franc. Mareo *in Delphin. deciſ. 105. part. 1.* Ratio eſt clara, quia tam mortui, quàm ſucceſſores dictorum bonorum ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, nam in tali eaſu ex morte, verbi gratia alicujus Epiſcopi, vel ad dicta bona ſuccedunt Epiſcopi eligendi, vel Eccleſia, vel Camera Apoſtolica, quæ quidem omnes ſunt perſonæ prorſus exemptæ à jurisdictione laicorum. Ergo neſcio quomodo in tali caſu inventarium ſupradictorum bonorum poſſit fieri à judice laico, qui nullam habet in dictas perſonas, nec in eorum bona juriſdictionem. Et ita hanc ſententiam poſt hæc ſcripta inveni docere noviſſimè ex Doctoribus Hiſpanis Auguſtinum Barboſam *de jure Pontificio lib. 1. c. 8. nu. 88.*

RESOL. CXCIII.

An judex laicus poſſit cognoſcere in caſu hæreſis, ſi agatur de quæſtione facti?

Et an judices laici non poſſint cognoſcere de crimine, Sortilegii, quando hæreſim continet? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 2.

§. 1.

Sup. hoc in Reſ. ſeq & infra in Reſ. 136. l. ge doctrinam §. 2. quæ la poſt initium, & in to. 5. tr. 12. Reſ. 3 in fine.

§. 1. Affirmativè reſpondet Gabriel Pereira *tract. de manu Regia in concordat. D. Joannis 1. art. 1. num. 175.* Cevallos *tract. de cognis. per viam violentia, part. 2. q. 56. n. 38.* cum aliis.

2. Sed tu contrarium omninò tene, ex authoritate *cap. ut inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. lib. 6.* & ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, & ita hanc ſententiam docent Doctores veteres magni nominis, ut Felinus *in cap. cum ſit, n. 1. de foro competen.* Alexander *in l. Titia, num. 13. ff. ſoluto matrimonio.* Idem etiam docet doctus Simancha *Inſtit. Cathol. 36. in principio,* & Decius *in cap. 2. n. 24. de judic. in fine,* vide etiam *ſuprà in reſ. 77.* Doctores quos citat, & ſequitur Sanctarellus *in tract. de hæreſi, cap. 10. dub. 4. num. 22.* & noviſſimè hanc ſententiam docet Tuſchus *tom. 4. verſ. Judex Eccleſiaſticus, concluſ. 446. n. 4.* & Barboſa *in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 18. n. 9.* qui citat alium Barboſam, unde non eſt audiendus Pereira, & Cevallos *ubi ſuprà.* Nota etiam hic obiter à fortiori contra Gregorium de Valentia *tom. 4. diſput. 6. q. 13. punct. 4.* judices laicos non poſſe cognoſcere de crimine ſortilegii, quando hæreſim continet, & ita tenet Farinacius *de hæreſi, q. 18. §. 4. n. 101.* & ego *in tr. de officio & poteſt. Inquiſitorum.*

* Quæ hic eſt infra Ref. 109. quamvis ſibi non eſt appoſitus talis Sanctarellus.

Sup. hoc in to. 5. tr. 10 Ref. 101. & ibi in tr. 11. Ref. 10. §. 1.

RESOL. CXCIV.

An judex laicus poſſit cognoſcere de crimine hæreſis? quando agitur de quæſtione facti? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 58.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet noviſſimè Sereph. Freitas *in 3. edit. de Confeſſar. ſolit. quæſt. 5. num. 86.* quia quæſtio facti criminis hæreſeos non eſt magis ſpiritualis, quàm quæſtio facti aliorum ſpiritualium, de quibus ſæcularis cognoſcit, prout eſt beneficialibus cauſa & matrimonialis, & ſimiles; de quibus multa exempla invenies apud Pereiram *de manu Regia par. 2. cap. 59. num. 16. cap. 29. num. 4. cap. 63. n. 18. & 19. cap. 74. n. 4. c. 43. n. 4. c. 44. n. 14. & cap. 52. n. 41.* & confirmatur, quia cognitio de quæſtione facti non eſt propriè cognitio de crimine.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in aliis ejus pluries not.

2. Sed hanc opinionem ego reprobavi cum multis DD. *in part. 3. tract. 1. reſ. 2.* & nunc iterum reprobo cum Barboſa *in l. Titia 55. ff. ſoluto matrim. num. 83. num. 2.* & Moura de Inſul. *ſect. 3. cap. 1. num. 34.* dico enim quòd licèt judices ſæculares de crimine hæreſis olim poterant cognoſcere, ut patet ex *§. ſi verò, in Authent. de ſanctiſſ. Epiſc. & ex l. 1. §. final. Cod. de ſumma Trinit. & l. quicumque, §. ult. Cod. de hæret.* Verùm hoc illis prohibetur jure Canonico ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda: ut patet *in cap. ex inquiſitionis officio, §. prohibemus, de hæret. in 6.* ubi ſic habetur, Prohibemus quoque diſtrictius Poteſtatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumque Officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine, cùm merè ſit Eccleſiaſticum, quoquo modo cognoſcant & judicent. In quibus verbis notandum eſt illud verbum *quoquo modo*, quod omnem ſpeciem cognitionis excludit, eſt enim dictio generalis omnia comprehendens: ut patet *in l. 1. ver. quoquo modo, ff. de teſtam. milit.* juncta gloſſa *ff. de fideicommiſſ.* & advertit Ruinus *conſil. 98. n. 21. vol. 2.* Rolandus *conſil. 80. num. 37. vol. 3.* Cephalus *conſ. 58. n. 17. vol. 1.* & alii, & ideò noviſſimè Pereira *de manu Regia par. 2. c. 65. n. 24.* licèt pro affirmativa ſententia aliquas rationes adduceret, tandem aſſerit quòd ſi contingat judices ſæculares ſe in his caſibus velle immiſcere, poſſint à judicibus Eccleſiaſticis inhiberi, ne procedant, & ita dicendum eſt cum Barboſa *ubi ſuprà*, quòd de cauſa hæreſis ſæcularis cognoſcere non poteſt, etiam quæſtio ad ſolum factum pertineat.

RESOL. CXCV.

An judex laicus poſſit punire Apoſtatas?
Et explanatur, quod in conflictu opinionum illa magis eſt amplectenda, quæ favet Eccleſiæ? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 12.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 11. Reſ. 3. in fine.

§. 1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 74. num. 3.* quando quæſtio verſatur circa factum ſimplex, an quis fuerit Apoſtata, & fidem omninò dimiſerit; quia quæſtio facti hujus criminis non eſt magis ſpiritualis, quàm quælibet quæſtio facti matrimonii, vel ſimilium, de quibus judex laicus cognoſcit: ergo, &c.

2. Sed hæc opinio prorſus non eſt tenenda: nam Apoſtaſia non eſt peccatum ſpecie diſtinctum ab hæreſi, ut docet Bannez *in 2. 2. quæſt. 12. art. 1.* Valentia *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 11. punct. 1.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 21. quæſt. 3.* Cajetanus *in 2. 2. quæſt. 10. art. 1.* Caſtrus *lib. 1. de juſta hæretic. punit. c. 7.* Pegna *in direct. inquiſ. part. 2. comment. 74.* Becanus *in 2. 2. diſp. 17. dub. 1.* & alii communiter. Sed judex laicus non poteſt ſe ingerere ad cognoſcendum de hæreſi, etiam ſi agatur de quæſtione facti, ut ego probavi *in 3. part. tr. 1. reſ. 2.* & dicam inferius. Ergo neque de quæſtione facti Apoſtaſiæ. Undè apparet quàm latè in his materiis juriſdictionalibus procedant hodie quidam recentiores: nam non ſolùm conantur ingredi in aulas Epiſcoporum, ſed etiam in ſecreto tribunali Inquiſitorum.

Quæ nunc eſt prima Reſ. poſt præteritã.

3. Notandum eſt hic obiter, ipſum Pereiram *num. 5. in fine*, aſſerere ſuam ſententiam repugnare communi opinioni, ſed illam ſequi poſſe, quia Reges non tenentur ſequi communes opiniones, ſed probabilem. Verùm ego puto hanc ſententiam non eſſe probabilem, cùm ſit contra *cap. ut inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. in 6.* ubi abſolutè in cauſa hæreſis prohibetur laicis ſe ingerere, & ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; & ita docent Doctores quos citavi *in dicta reſol.* Sed quoad electionem opinionum in caſibus ſimilibus, Reges obſervent conſilium alterius ſenatoris, & non Pereiræ; is eſt doctus & pius Valenzuela *in defenſ. monitorii Pauli V. part. 1. numer. 45.* ubi docet, quòd in conflictu opinionum illa magis eſt amplectenda, quæ favet Eccleſiæ.

Sup. hoc infra in Reſol. ... & in multis aliis ejus ann.

RESOL. CXCVI.

An Reges poſſint ſtatuere, ut Familiares S. Inquiſitionis non gaudeant privilegio fori in aliquo delicto ſine conſenſu DD. Inquiſitorum?
Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur differentia inter privilegium conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ, & privilegium conceſſum ab Eccleſia Principibus laicis; nam hoc revocari poteſt tamquam privilegium conceſſum ſubditis, illud autem minimè, quod eſt valde notandum.
Et ideò privilegium cognoſcendi cauſas Clericorum conceſſum Principibus revocari poteſt, etiam ſi per conſuetudinem immemorabilem tali privilegio innixam obſervatum fuerit?
Et contra non poteſt Princeps condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum privilegium continebat? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 82.

§. 1. Reſpondeo negativè, quia juriſdictio quam habent Inquiſitores in ſuos familiares, eſt Eccleſiaſtica, vel dato, & non conceſſo quòd ſit Regia, jam per unionem & incorporationem cum Eccleſiaſtica juriſdictione ipſa etiam Eccleſiaſtica effecta eſt. Deinde addunt aliqui quòd dicta exemptio etiamſi procederet à Rege, quia fuit data propter benemerita, & publicum bonum, nempe pro ſervitiis, in quibus occupantur familiares pro officio ſanctæ Inquiſitionis, effecta eſt irrevocabilis: & ideò hanc ſententiam docet Jo. Dionyſius Portocarrerus *in allegat. pro juriſdictione S. Inquiſit. num. 44.* & quia codex rarus eſt, & non facilè invenitur, ponam ejus verba. Sic iraque aſſerit: (En las concordias que ſe han tomado con la inquiſizion ſobre eſtas cauſas, ha ſido tan neceſſario el conſentimiento de los Señores Inquiſitores Generales, y de ſu Conſejo, que ſin el, no pudieron tener fuerça porque ſi las dichas eſenciones y Juriſdicione proceden de la autoridad Apoſtolica, nadie puede diſponer ſobre ella) quacumque præditus poteſtate, cui obſequendi manet neceſſitas, non authoritas imperandi, ad notata *in cap. decernimus, de judiciis, cap. Eccleſia Sancta Mariæ, de conſtitut.* Seſſe *tom. 2. deciſ. in epiſt. Reg. numer. 52.* (Mayormente que aunque las eſenciones fueran original, y principalmente concedidas por los Reyes havendolo ſido à perſonas benemeritas y en premio de ſu occupacion en ſervicio del ſanto officio y beneficio publico ſon irrevocables.) Baldus *in l. quæ ex rationibus, notabil. 3. C. de leg.* Curt. junior *conſ. 144. n. 4.* Decius *conſ. 186. n. 4.* Romanus *conſ. 436. num. 14.* Gonzalez *in reg. S. Cancellar. gloſſ. 18. n. 23.* (Y mucho mas ſiendo en favor de la Yglesia, Martha 4. *part. centur. 1. caſ. 52. n. 17.* y otros. Sic Portocarrero. Vide etiam Narbonam *in 3. part. recopilat. lib. 4. tit. 1. leg. 18. gloſſ. 22. num. 21.* docentem etiam hanc ſententiam, necnon & Paramum *in reſponſ. 2. pro juriſdictione S. Officii, num. 149. & 154.* qui probat hanc opinionem eſſe veram, non obſtante concordia anno 1581. ubi videtur, Regem ſibi reſervaſſe poteſtatem hanc de qua loquimur.

Sup. doctrina contenta in hoc & ſeqq. §. ſup. in Reſ. 4. 13. & 41. in principio, & in fine, & in Reſ. 49. §. 2. in fine, & ſeqq. & infra in Reſ. ſeq. & late in Reſol. 315. à Principio, & inferius in tr. 14. Reſ. 3. §. Nec obſtat, circa medium.

2. Igitur dato, & non conceſſo, quòd juriſdictio Inquiſitorum in familiares procedat ex facultate Regia; tamen cùm ſit privilegium conceſſum non ſubdito amplius nõ poteſt revocari, per ea, quæ adducit Baſilius Pontius *de matrimonio lib. 8. cap. 29. §. 2. num. 12.* Suarez *de legibus lib. 8. cap. 37. num. 2.* & alii communiter *in cap. novit, de judiciis.* Unde infertur hanc eſſe differentiam inter privilegium conceſſum à Principibus laicis Eccleſiæ, & privilegium con-

conceſſum ab Eccleſia Principibus laicis: nam hoc revocari poteſt tamquam privilegium conceſſum ſubdito, illud autem minimè. Hinc rectè Bonacina *in Bulla Cœn. diſp.1.q.15.punct.4.§.1.num.6.*& alii docent privilegium cognoſcendi cauſas Clericorum Principibus conceſſum revocari poſſe, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem tali privilegium innixam obſervatum fuerit; quia privilegium ſubdito conceſſum revocari poſſe, communis eſt Doctorum opinio. Sed privilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum eſt ſubdito, etiamſi conceſſum ſit Imperatori, vel Regi, Papa enim eſt illis ſuperior, cùm Chriſtus generaliter dixerit Petro, & conſequenter ejus ſucceſſoribus, *Paſce oves meas*: ergo, &c. Vide Suar. contra Regem Angliæ, *lib.4.c.34.n.27.*& Cardin. Tuſchum *tom.5.ver. libertas Eccleſiaſtica, concl.342.*

3. Deindè confirmatur noſtra ſententia ex doctrina Azorii *part.1.lib.5.cap.13.quaeſt.5.* Peſantii *tract. de immunit. Eccl. diſp.9.* Filliucii *tom.1.tract.16.cap.10.num.269.* Alterii *de cenſuris tom.1.diſp.16.lib.5.cap.6.*& aliorum, quos ego ipſe adduxi *in part.1.tract.2.reſol.60.* aſſerentes contra nonnullos, non poſſe Principem condere ſtatutum abrogans aliud ſtatutum ſuum, quod Clericorum privilegium continebat, quia privilegium conceſſum, poſtquam ratum habetur ab eo, in quem collatum eſt, tranſit in jus: ergo Princeps laicus, potuit à principio privilegium Clericis non concedere, ſed ſemel conceſſum non poteſt amplius revocare, ut habetur ex Felino *cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtit. n.124.* Sed hæc omnia accidunt in caſu noſtro, quia hoc privilegium conceſſum eſt Clericis, & Tribunali Eccleſiaſtico ſanctiſſimæ Inquiſitionis; ergo &c.

[Margin: Q. ... nunc hanc ...]

4. Facit etiam, quòd ſupradictum privilegium fuit conceſſum propter benemerita, & ſervitia facta Tribunali ſancti Officii ad bonum publicum; ergo eſt privilegium remuneratorium, quod tranſivit in vim contractus, & factum eſt irrevocabile, per ea, quæ tradit Bayetola *in allegat. pro juriſdictione ſancti Officii art.5.nu.91.* Cochier *de libertate Eccleſiaſtica p.1.cap.30.nu.10.* Rolandus à Valle *volum.3.conſ.13.n.30.* Grammaticus *deciſ.66.n.24.* Oſaſcus *deciſ.159.n.28.* Surdus *conſ.140.n.38.* Aponte *conſil.60.n.22.*& alii communiter: ergo, &c.

[Margin: Quoad hanc inſ. ex Reſ. 213 l.g. ... §.3. & 4.]

RESOL. CXCVII.

An ſi Princeps conderet ſtatutum abrogans aliud ſtatutum, quod Clericorum privilegium continebat, peccet contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & taliter faciens incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et advertitur ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, quando eſt contra libertatem unius Eccleſiæ tantùm? Ex p.1. tract.2. Reſ.61. aliàs 60.

[Margin: Sup. hoc in Reſ. præterita, § item ... Sed ad ... R. lege ... R & §§. ... R. quæ eſt appoſita in §. Igitur dicta Reſ.]

§.1. NEgativam ſententiam docet Souſa *in Bull. Cœn. cap.16.diſp.84.concl.5.n.6.* Duardus etiam *in Bulla Cœn. lib.2.can.15.q.27.n.16.* Villalobos *in ſumma, tom.1. tract. 17. dub.21.num.24.*& alii, dummodò, ut *in alia Reſ. ſuprà*, diximus, hujuſmodi privilegium non fuerit confirmatum per Summum Pontificem: putant enim hi Doctores, privilegia particularia hujus, vel illius Eccleſiæ Religiònis vel perſonæ, directè non pertinere ad immunitatem Eccleſiaſticam, & poſſe revocari. Et ratio eſt: quia lex ad libitum ſtatuentis, præſertim quando ſponte facta eſt, & adeſt juſta cauſa, revocari poteſt: ergo, & privilegium Eccleſiæ conceſſum: nam, qui eſt cauſa juris, poteſt etiam eſſe cauſa revocationis illius; quod ſine injuria tertii fit, cùm adeſt cauſa. Et cùm per revocationem illius, quod prius conceſſum fuerat, aliquid reducitur ad jus, quod prius competebat antiquitus, conqueri non poteſt, qui ex tali revocatione damnum patitur, ut docet Gloſſa *in leg. ſi unus, §. pactum ne peteat, verb. quod in ſpecie, ff. de pactis*: ergo, &c.

2. His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto, quam ex Theologis docet Azorius *part.1.lib.5.c.3.q.5.* Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommunicat.15.fol. mihi 935.* Peſantius *tract. de immunit. Eccleſ. diſp. 9.*& ex Juriſperitis Martha *de juriſd. p.4. cent.1.caſ.62.num.6.* Altherius *tom.1.diſput.16 lib.5.cap.6.fol.703.col.2.* qui citat Felinum *in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.124. de conſtituc.*& copioſè noſter D. Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff.2.n.14.& 23.* Filliucius *tom.1.tract.16.cap.10.n.469.* qui citat Sayrum, & Silveſtrum, & alii. Et ratio eſt: quia privilegium conceſſum, poſtquam ratum habetur ab eo, in quem collatum eſt tranſit in jus: ergo laicus potuit à principio privilegium Clericis non concedere; ſed ſemel conceſſum non poterit amplius revocare, ut habetur ex Felino *in c. Eccleſia S. Mariæ, n.124. de conſtit.*

3. Deindè, privilegium conceſſum alicui non ſubdito, revocari non poteſt; ut habetur *in c. novit, de judiciis*, & notat Abbas *in c. inter alia nu. 19. de immun. Eccleſ.*& alii. Sed Clerici non ſunt ſubditi ſæcularibus: Ergo privilegium illis conceſſum, amplius auferri non poteſt, & aliter facientes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent: quod in verbis Bullæ determinatum videtur, ibi *Quarumcumque Eccleſiarum juribus quomodolibet præjudicatur*. Item ſemper indirectè per ſtatutum contra particularem Eccleſiam præjudicatur cęteris generaliter. Ergo, &c. Et ita, ſtante hac opinione, ſi erat ſtatutum antiquum laicorum, ut ſingulis annis certo die cujuſdam menſis, cuidam Collegio Clericorũ, vel Monaſterio Regularium, erogarentur certę eleemoſynę ſed deindè efficerent aliud ſtatutum, ne in poſterum ea eleemoſyna pręberetur; ſecundum hanc poſteriorem ſententiam, tale ſtatutum eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Genuenſem *in pract. Eccleſ. triennario 17.q.480.n.2.* qui contra aliquos probat ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, quando eſt contra libertatem unius Eccleſiæ tantùm.

RESOL. CXCVIII.

An ſtatuta laicorum etiam favorabilia Clericis ſint valida?

Et an ſtatuta, & leges Principum ſæcularium etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta, & quæ privilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligent Clericos?

Et notatur, quod quando Clerici, & Eccleſia in aliquo ſtatuto non nominantur, poſſint cogi ſtatuentes declarare, quod non comprehenduntur Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ. Ex p.3. tr.1. Reſ.13.

§.1. REſpondeo negativè ex defectu poteſtatis, & Juriſdictiònis, & habetur *in c. Eccleſia Sancta Mariæ, de conſtit.*& *ibi* Abbas *n.10.* Felinus *num.80.* vide etiam Beroum *vol.1.conſil.31.num.22.& 24.* Riminaldum ſeniorem *volum.2. conſil.218.num.8.* Oddum *conſil.44.num.13.* Menochium *vol.3. conſ.291.n.25.*& alios penes ipſos. Si tamen aliqua lex Principis eſſet merè privilegiata rerum Eccleſiaſticarum ſivè Clericorum, tunc valeret, etiam quòd laici nullam habeant ſuperioritatem in ſpiritualibus, nam non ſubdito privilegium concedi poteſt, dummodò tamen talis lex non contineat præceptum, vel neceſſitatem, quia etiam quòd Eccleſiæ eſſet favorabilis, & privilegiata, tamen propter pręceptum, & neceſſitatem, quam imponeret clericis, non valeret, ſed ſecus, ſi reſolveretur in vim conſilii, ſeu privilegii. Vide Surdum *vol.1.conſ.2.nu.19.*& *vol.3.conſ.301.n.13.& 24.* Hondedeum *vol.1.conſ.3.n.11.& vol.2.conſ.20.nu.17.*& alios, quos ipſi citant.

[Margin: Sup. hoc ſuprà in Reſ. 91. §. Sed ut, circa in princip.,& & infrà in reſ. 209 §. Addo, & in Reſ. 210. §. 2 ad medium, & in Reſ. 314. §.6.& infrà in tr. 3. Reſ. 13. §. 2. & in alio §. earum ſanctionum.]

2. Notandum eſt etiam hic obiter, (& in hoc multi errant,) ſtatuta, & leges Principum ſæcularium etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta, & quæ privilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligare Clericos, quia in ſtatuente non ſufficit juſta cauſa, ſed requiritur juriſdictio; nam neceſſitas, ſeu bonum commune, vel juſta cauſa, numquam tribuunt juriſdictionem laicis in Clericos. Vide Menochium *vol.4.conſ.291.nu.25.* Surdum *vol.1. conſil.2.num.33.& vol.3.conſ.301.num.11.& 28.*& alios penes ipſos.

[Margin: Sup. hoc & contenta in hoc §. conſule infra in R. 210 §.1. poſt med. à verſ. neceſſitas, &c.]

3. Nota etiam quòd quando Clerici, & Eccleſia in aliquo ſtatuto non nominantur, poſſunt cogi ſtatuentes declarare, quòd non comprehendantur Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ, ut docet Joannes Bertran. de Guevara *in propugnaculo libert. Eccleſ. aſſert.2.§.2.n.63.* Ancharanus *n.1.* Geminianus *n.4.* Francus *nu.2. in c. finali de immunit. Eccl. in 6.* D. Antoninus *part.3.tit.12.§.5.*& alii quos citant, & ſequuntur Maynardus *de privileg. Eccleſ. p.1. art.22.nu.31.*& Surdus *volum.3.conſ.301.n.45.*

[Margin: Sup. contenta in hoc § alibi in reſ. ſeq. & infrà in reſ. 182 §. Dicendum poſt med. verſ. Unde &c.]

RESOL. CXCIX.

Quid facere debeat Epiſcopus, dum judices laici edunt aliquod ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part.3. tr.1. Reſ.68.

§.1. SI dubium ſit an illud ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſetur, & damnum Eccleſiis, vel clericis, inferat, cogere poteſt conditorem ad declarandum expreſsè tali ſtatuto clericos, & Eccleſias non comprehendi. Si verò, perſpicuè conſtet illud ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, præcipere debet conditori, & ipſis ad quos pertinet, ut illud omninò tollant, & ſi hoc ipſi minimè efficere volunt, debet ipſe authoritate ſua tollere, & declarare hujuſmodi ſtatutum, legem, actum, pragmaticam, aut aliam ordinationem eſſe irritam, & invalidam. Vide Felinum *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ, numer. 145. de conſtit.*

[Margin: Sup. hoc in reſ. præterito § ult. & infrà in reſ. 182 §. Dicendum poſt med. verſ. Unde, & infrà in tr. 3 lege §.1 reſ. 21. &c.]

Althe-

Altherium *lib.5.diſp.16.cap.6.dub.54.* Sayrum *de cenſ. lib.3.c.34.n.17.*& alios.

RESOL. CC.

Quando ſtatuta laicorum ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam?

Et pro praxi explanantur quinque caſus præter alios jam diſcuſſos in aliis Reſolutionibus in hoc ipſomet tractatu, & novo Ordine? Ex part.4.tract.1.Reſ.55.

Sup. hoc primo infra in R. 208 § ult. poſt medium, & in R. 209. § ſed leve, & magis infrà in ref. 211. & 214 § Confirmantur & in Ref. 182. § 2. ante med & in Ref. 194 § 2.

§. 1. PRimò, quando Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticę prohibentur, aut impediuntur uti rebus, aut facultatibus à jure communi ſibi conceſſis. Ita Felinus *in c. Eccleſia S.Mariæ, de conſtit.n.111.*& *ibi* Imola, & Butrius. Alexander *lib.1.conſil.121. & lib.2. conſil.208.* Tuſchus *tom.5. concl.342.num.13.19.& 137.*& probatur ex *d.c. Eccleſia S.Mariæ, 4.de priv.cap.fin.de immun.Eccl.in 6.*

2. Secundò, quando diminuuntur, vel tolluntur privilegia, Eccleſiis, & Clericis conceſſa à Deo, Summis Pontificibus, aut aliis Principibus ſæcularibus. Ita Cynus, & Salicetus *in Authent.caſſa, & irrita*, Baldus *in l.cunctos populos*, Imola *in cap.novit de judiciis, num.2.*Abbas *n.2.* Alexander *lib.1.conſ.209.n.3.*

Sup. hoc tertio infrà in R. 205 § 1. ad medium, Supe hoc ſup. in R. 94 § Deinde, etc.

3. Tertiò, quando Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ efficiuntur timidiores. Ita Angelus de Peruſio *in l.1.§. quæ oneranda, ff.quarum rerum*, & Barth.*ibi* cum DD.*in c.Eccleſia*, & Cardinalis Tuſchus *tom.5.concluſ.342.n.39.*

4. Quartò, quando Clerici efficerentur deterioris conditionis quàm laici. Ita Felinus *in dicto cap.Eccleſia, n.111.* Pechius *de amortizat.cap.6.* Zabarella *in cap.pervenit, de immunit.n.3.*& Probatur ex *c.quanto, de privil.*& ex *cap.fin. de immunit.Eccleſ.in 6.*

Sup. hoc in tot. not præcedent per tot. & ſignanter à medio § 5. & ſeqq.

5. Et quintò, illa ſtatuta ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ ſunt apta afferre Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis ſemper incommodum: ut notat Felinus *in d.cap. Eccleſia, num.69.* etiamſi indirectè noceant Eccleſiis, quamvis diſpoſitio, & ſtatutum non diſponat ſuper quibus Eccleſia haberet ſpecialia privilegia, ut patet ex *cap.quanto 26. de privilegiis*, & probat Felinus *ubi ſuprà num.* 104. & Tuſchus *num.*140.

6. Sunt etiam præter prædicta, aliqua ſtatuta contra immunitatem, de quibus *ſuprà* dictum eſt, undè infertur cum Angelo de Peruſio *conſ.*48. Felino *in d.cap.Eccleſia, nu.*148. Lapo *allegat.92.*& Pechio *de amortizat.c.6.* quàm periculoſa ſit hæc materia ſtatutorum, ne lædant immunitatem Eccleſiaſticam: unde advertant Confeſſarii, ut ab hujuſmodi ſtatutis ferendis pœnitentes deterreant.

RESOL. CCI.

Sup. hoc prima d. hujus reſol. ſup. in Ref. 182. § Ad privilegium in fine, & in R. 190 § Sed propter in fin. & in fin. reſ. 193 & inf. in ref. 207 § Igitur, & in R. 213 § 1. poſt med & ſup. in tr. 1. Ref. 41 § 2 circa fin. et in Ref. 115 § ult. et in Ref. 138 § Sed ne, in fin et infra in tr. 3 R. ſ. 13. § 1. ad med. et inferius in tr. 8 Ref. 4. § ſed ſicut in to. 6. tr. 7 Ref. 119 §. Igitur.

Quando ſumus in dubiis, an aliquod ſtatutum ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, an debeamus opinionem, quæ favet Eccleſiæ, amplecti, Ex p.1.tr.2.Reſ.66.aliàs 65.

§. 1. REſpondeo affirmativè: quod eſt valdè notandum; quia quotidianum. Et ratio eſt: quia in dubio tenenda eſt opinio, quæ favet Eccleſiæ, ut patet *ex c. fin. de ſent.& re judicata, & ex l.ſunt perſonæ, de relig.& ſumpt. funer.* Idem docet ex veteribus Felinus *in c.1.n.104. de conſt.* Jaſon *in l.filiusfam.§.Divi. n.82.& in repet.n.110.ff.de leg. 1.* Decian.*lib.3.conſ.80.n.22.* Hondedeus *lib.1.conſ.3.n.24.* noviſſimè Bellett.*in diſquiſ.cler.p.1.tit.6.§.4. nu.13.*& Maynardus *de privil.Eccl.contra Venetos, p.2.art.22.n.6*1

RESOL. CCII.

An principes ſtatuentes, ne in eorum ſtatu poſſint ædificari de novo Eccleſiæ, & Monaſteria ſine eorum licentia, derogent Immunitati Eccleſiaſticæ?

Et an Conſtantinus Imperator conceſſerit facultatem, ut Eccleſiæ per totum Orbem poſſint ædificari? Ex part.1. tract.2.Reſol.62.aliàs 61.

Sup. hoc in ref. ſeqq.

§.1. SEptem argumenta pro parte negativa adducit Anton.Bovius *in reſponſ.pro cenſuris Pauli V. contra Venetos*, quæ poſteà ſolide evertit, & impugnat, probans, tale ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Idem etiam docet Ugolin. *in reſponſ. ad Juriſc. Gymnaijs Patavini contra Venetos, c.6.§.1.2.3.4.& 5.* Collegium Bononienſe *pro liber.Eccleſ.contra Venetos, n.43.* Philip.Maynard. *de priv. Eccl.contra Venetos, p.2.art.24.per totum*, Bellet.*in diſq.cler.p.1.tit.6.§.1.nu.20.* Duard.*in Bull.Cœn.lib.2.can.15.q.19.n.98.* Aloyſius *in praxi tom.3.reſ.207.nu.7.* Patres Theologi Religionis ſervorum *in defenſ.conſ.Pauli V.* Joan.Franc.Fagnau.*in tr. de juſt.cenſ.ejuſdem Pauli V.part.2.fol.26.* Ferdinand.de Baſtidia *in Antidoto contra Paulum Venetum, part.2. argum.10.& ſequent.* Valenzuela *in defenſ.Monit.Pauli V. part.2.num.28.& ſeq.* Lupus *tract.de libert.Eccleſ.qu.4.nu.7.*& Paulus Comitol. *in tr.de apolog.contra Venetos c.1.n.17.* qui hoc probat ex multis, & præcipuè *ex diſt.1.de conſecratione*, & in particulari *ex can.de locorum, Gelaſij Papæ: ex can. Eccleſiæ, Nicolai Papæ: ex cap.nemo Concilii Aurelianenſis: & ex decretalibus ſub titulo, de Eccleſ.ædific. vel reparandis*, & maximè *ex Decret. finali*, & ex illa, quæ incipit, *Ad audientiam*, & ex illa Bonifacii VIII. quæ incipit, *Auctoritate de privileg. in 6.* patet hoc etiam *ex auth.de Eccleſ.tit.per totam, & auth.ut null. fabric. orat. & hoc.* Et licèt à Valente, Theodoſio, & Arcadio Imperatoribus fuerit prohibitum, Eccleſias ædificari ſine Principis licentia, ut patet *ex l. nemo, C. de relig.& ſumpt.funerum*, hoc tamen Imperatores illi effecerunt de facto, & propterea totum hoc fuit poſteà revocatum à Juſtiniano *in l.ſancimus, §.ſiquidem, C.de Epiſc.& Cleric.& in dicta authent.ut null.fabr.&c.*

2. Sed audiamus de hac re differentem Cardinalem Baronium in ſua Parænesi ad Rempublicam Venetam, quæ tale ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam fecerat, & propterea à Paul.V.excommunicata, ubi fol.15.ſic aſſerit: Exagitamini inſuper literis Apoſtolicis: per vos ſtatutum. Ne quis Eccleſias, Monaſteria, atq; alias religioſas Domos Venetiis, & ubiq; locorum Dominio veſtro ſubjectorum ſine veſtra ſpeciali licentia fundet, & erigat. Quàm autem contra jus, faſque id præſumpſeritis, quæ dicturi ſumus, vos commonebunt. Nàm illa occidentalis Imperii culmina auguſtiſſima æquè, & robore militari potentia, ſimulque doctrina rerum ſacrarum conſpicua, Carolus, & Ludovicus, cum faterentur ſuper Eccleſias nullum ſibi vendicandum eſſe dominium, verè legitimi laudati ſunt Imperatores, ut qui lege ſcripta profeſſi ſunt non tantum in Eccleſiarum conſtructione aliquod jus non eſſe cōceſſum Imperatoribus, ſed neq: abſq; Epiſcopi licentia domi ſuæ Oratorii conſtruēdi habere aliquam facultatem, quod probè cognitum, pragmatica ſanctione ita relinquere voluere teſtatum his verbis. [Placuit nobis, ſicut ab Epiſcopis, & reliquis Sacerdotibus, ac Dei ſervis admoniti fuimus) ne Capellæ in noſtro Palatio, vel alibi ſine permiſſu Epiſcopi, in cujus eſt parochia, fiant. (Si igitur nec Capellam unam, & in ſuo Palatio ædificandi abſque licentia Epiſcopi, tanti Imperatores facultatem ſe habere teſtati ſunt, quomodo ędificandi Eccleſias, & alia religioſa loca dandi licentiam, vel negandi, vos ita vobis arrogatis authoritatem?] ita Cardinalis Baronius, qui ex aliis exemplis probat; tale ſtatutum infringere Eccleſiaſticam libertatem.

3. His omnibus addendum eſt, quòd Conſtantinus Imperator conceſſit facultatem, ut Eccleſiæ per totum orbem poſſint ædificari, ut patet *in c.futuram*, 12. *q.1.* Ergo non poſſunt Principes, etiam aliàs abſoluti, & imperio non ſubjecti, revocare privilegia ab imperio Eccleſię conceſſa: nam, ut notat Fillincius *tom.1.tr.16.c.10.n.270.*& aliis penes Valenzuelam *ubi ſuprà in defenſ. Mon.Pauli V.par.2.n.36.* ſtatuta, quæ reſtringunt privilegia conceſſa toti Eccleſiæ à Deo, Papa, vel Imperatore, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam. Quod etiam notavit Maynardus *privileg.Eccleſiæ, par.2.art.22.n.95.& art.23.n.24.*

RESOL. CCIII.

An edictum, ſeu ſtatutum de non ædificandis Monaſteriis, ſeu habendis cœtibus Religioſorum ſine licentia Principis, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex p.1. tract.2. Reſ. 129. aliàs 128.

§.1. POſſet aliquis reſpondere, quòd non: quia per decretum hoc conſulitur aliis Monaſteriis, jam erectis, ne ſcilicet, alimenta eis deſint ob aliorum ædificationem, & multitudinem, & ne prætextu boni, & quæſito pietatis colore, pernicioſæ ſocietates ineantur. Sup. hoc in reſ. præterita.

2. Sed tale ſtatutum eſſe contra Eccleſiaſticam immunitatem, docent Doctores, ut Ugolinus *in reſponſ. ad Juriſconſ.Gymnaſii Patavini, cap.6.§.5.nu.2.* Valenzuela *in defenſ. Pauli V.part.2.per totum.* Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert.Eccl.numer.43.*& alii: quia hoc eſt juriſdictionem Eccleſiaſticam uſurpare: & ideò inter alias cauſas, ob quas licentia Prælatorum requiritur, dum Monaſteria, & novæ Religiones in Civitates introducuntur, hæc eſt, ut videant, ac perſpiciant, undè, & quomodo dicti Regulares ſuſtentari poſſint: non enim permittitur eorum ædificatio, ſi non habent, undè ſuſtententur. Hæc omnia igitur

Quæ hic eſt Reſ. antece. dens. ſpectat ad Eccleſiaſticos, & non ad Principes laicos conſiderare. Vide *ſuprà in reſ.62.*

RESOL. CCIV.

An Principes poſſint ſtatuere, ne beneficia Eccleſiaſtica exteris conferantur?

Et infertur non eſſe liberum Magiſtratibus, & judicibus ſæcularibus litteras Pontificias reijcere, quarum authoritate beneficia exteris conferuntur, & aliqua curſim explanantur valdè notanda, & ſcitu digna.

Et an poſſit Romanus Pontifex juri patronatus laicorum derogare, ſi velit? Ex p.3.tr.1.Reſ.26.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. ult. & ſup. in Reſ. 59 §. ult. & in 1 m 7. & 6. ex Reſ. 17. lege §. 1. §. 1. REſpondeo negativè cum Taburino *de jure Abbatum tom.1.diſp.15.quæſt.19.num.21.* & aliis, *ubi infra*; & ſi in Regno Portugalliæ, & Caſtellæ, Navarræ, Aragoniæ, & in Regno Franciæ exteri non admittuntur ad beneficia, totum hoc procedit ex conſenſu, & privilegiis Summorum Pontificum multis Regibus conceſſis, ut notat Barboſa *in collect.tom.1.lib.1.tit.5.cap.4.n.7.& ſeq.* & Reginaldus *in praxi tom.2.lib.30.tr.3.c.11.n.160.*

Sup. hoc ſup. in Reſ. 15. §. Sed dices. 2. Ex his ſequitur, optimè docet, & advertit Alexander Peſant. *tract.de immunit.Eccleſ. diſp.17.* Bonacina *de legibus diſput.10.q.2.punct.1.§.1.nu.13.* & Azorius *p.1. lib.5.c.14. q.3.* non eſſe liberum Magiſtratibus, & judicibus ſæcularibus litteras Pontificias reijcere, quarum authoritate beneficia exteris conferantur, ſed licitum erit opponere de ſubreptione talium litterarum apud judicem Eccleſiaſticum. Imò ſi in litteris exprimatur derogatio jurispatronatus, licitum eſt appellare ad ſummum Pontificem, & ſupplices libellos offerre; & interim litterarum Apoſtolicarum executionem impedire, modo id efficiant opera judicum Eccleſiaſticorum, & ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur: nam ſententia communis eſt poſſe Romanũ Pontificem juri patronatus laicorum derogare, ſi velit; ac proinde ſi velit, non inferre injuriam, neque vim laicis, quia utitur jure ſuo, & ſolùm id jus adimit laico, quod habuit ab Eccleſia non adempto ſibi revocandi jure. Undè quando Papa, non obſtante ſupplicatione, & appellatione Principum, expreſsè juri patronatus deroget, debent profani judices obedire, etiamſi Principes nollent, & non obſtantibus eorum legibus.

RESOL. CCV.

An ſtatuta, in quibus cavetur, ne quis poſſeſſionem apprehendat alicujus Eccleſiæ, vel beneficii ſine facultate Principis, vel ſuorum Miniſtrorum, ſint contra libertatem Eccleſiaſticam?

Et an hæc non procedant in Regibus, qui ex privilegio Summi Pontificis habent collationem, &c. ut in eorum Regnis nullus extraneus beneficium poſſit obtinere? Ex p.1.tract.2.Reſ.63. aliàs 62.

Sup. hoc ſupr. in Reſ. 17 §. Verum, & in fine reſ.39. §.1. REſpondeo affirmativè cum Canoniſtis, & Theologis, qui communiter reprobant *conſ.23.* Angel. & Camillum *in diverſ.jur.p.2.cap.2.num.137.* Ita docet ex veteribus Abbas *lib.1.conſ.83.* Felinus *in cap.Eccleſ. Sanctæ Mariæ, de conſt.num.96.* & ex neotericis Ugol. *in Bull.Cœn.p.2.c.13. ver.4.Quive illa,nu.2.* Laderchius *conſ.103. num.4.* Alterius *de cenſur. tom.1. diſp.16. lib.5. cap.5.fol. mihi 699. col.1.* & Alexander Peſantius *tract. de immunitat. Eccleſ. diſp.10.* cum Azorio. Et ratio eſt: quia Eccleſia habet jus immittendi Clericos in poſſeſſionem beneficiorum, & Clerici ex iſto ſtatuto redduntur timidiores, & laici in ſtatuendo audaciores. Sup hoc ſupra in reſ. 200. §. Tertio quando. Unde notat Altherius *ubi ſuprà, cap.6. fol.704. col.2.* quòd ſi poſſeſſio beneficii à Clerico legitimè capiatur, nec teſtes, nec Notarius, qui interfuerunt, incurrunt ullam pœnam dicti ſtatuti: quia quando ſtatutum invalidum eſt, pœna in eo appoſita non ligat, *ex Auth. Caſſan. C. de ſacr. Eccl. & c.noverit, de ſent. excommun.* Imò ita ſtatuentes ſunt excommunicati.

Sup. hoc in reſ. præterita, §. 1. & lege etiam doctrinã reſ. & §§. ejus annot. 2. Limitatur ſupradicta ſententia à Duardo *in Bull.Cœn. lib.2.can.15.quæſt.11.num.59.* & Martha *de juriſdict. part.4. cent.1.caſ.46.num.8.& 14.* non procedere in Regibus, qui ex privilegio Romani Pontificis habent collationem beneficiorum vel privilegium, ut in eorum Regnis nullus exterus beneficium poſſit obtinere, ut habet Rex noſter.

RESOL. CCVI.

An judex, & Miniſter Regius poſſint cognoſcere cauſam, cum agitur, v.g. ut Petrus Clericus recuperet Eccleſiæ poſſeſſionem, à qua eſt ejectus per vim, vel retineat beneficii poſſeſſionem, in qua ab alio turbatur?

Neque ob receptam conſuetudinem hæc cauſa ad judices ſæculares pertinere poteſt, neque poteſt adduci tolerantia Pontificis? Ex part.1.tr.2.Reſ.67. aliàs 66.

§. 1. QVidquid in contrarium afferant Doctores, quos refert Covaruvias *practicarum quæſtionum.cap.35. num.1.* negativè reſpondendum eſt. Et ita docet Sup. hoc in reſol. ſeqq. & lege etiam alium §. ejus primæ not. Peſan. *in tract. de immun. Eccleſ. diſp.15.* Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. quæſt.19.n.47. & ſeq.* Azor. *part.1. lib.5. cap.14. quæſt.1.* Et ratio deſumitur ex authoritate *clement.1.de cauſ. poſſeſſ. & clement.1. de ſequeſt. poſſ.* ubi cauſa de beneficio, ſive jure petitorio, ſive poſſeſſorio, ſpiritualis cenſetur. Neque ob receptam conſuetudinem, hanc cauſam ad Judices laicos pertinere poſſe, contra Chriſtophor. de Anguian. *in tract. de leg. tom.1. lib.2. contr.19. num.30.* Covarruviam, & Matthæum de Afflictis *deciſ.24.* teſtantem de uſu Regni Neapolitani, notat Peſant. & Azor. quia per conſuetudinem Judex laicus non poteſt ſibi vendicare ea, quæ ſunt Eccleſiaſtici juris, ut *ſuprà* ſatis probatum, & fusè probat Carolus de Graſſis *de eff.cler.eff.1.n.372. uſque ad nu.387.* neque poteſt adduci tolerantia Sum. Pontificis: nam, quidquid aliqui afferant, quotannis in Bulla Cœnæ omnes iſtas conſuetudines, tamquam corruptelas, damnare Summ. Pontifices apparet. Ergo &c.

RESOL. CCVII.

An judex laicus poſſit cognoſcere de cauſa poſſeſſoria beneficii, ſi agatur inter duos Clericos, vel quando reus eſt Clericus?

Et an judex laicus, ſi pro ſua juriſdictione habeat opinionem probabilem, ſed excommunicatur, ab Epiſcopo, vel declaratur incidiſſe in excommunicationem latam à jure, ſtante probabilitate contraria, ſit verè excommunicatus & teneatur ei obedire?

Et an in conflictu opinionum illa ſequenda ſit, quæ favet Eccleſiæ.

Et quando eſt dubium, an, ſtatutum ſit, vel non ſit contra Immuniiatem Eccleſiæ an prius conſulendus ſit Summus Pontifex?

Et tandem docetur, quod quando eſt controverſia inter judicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum, an ſua ſit juriſdictio, judex Eccleſiaſticus tamquam dignior de hoc debet cognoſcere? Ex part.5. tract.1. Reſ.23.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Seſſe *de inhibit. cap. 8.§.3.num.16. & ſeq.* Bobadill. *in Polit. tom.1.lib.2.* Sup. hoc in reſ. præterita, & juſta in reſ. 130. S. ſ. per tot. *cap.17.num.153.* Cevallos *in tract. de cognit.per viam violent. part.2. quæſt.65.* Torreblanca *de Magia, lib.3.cap.26.num.2.* Garſias *de Nobil. gloſſ.9. num.48.* Avend. *de exequ. mandat. part.1.cap.1.num.32.* Palaez *tract. de major. part.3. quæſt. 11. num.11.* Valaſcus *conſil.93.n.3.* Cabedus *part.2. deciſ.31.n.3.* Mandez à Caſtro *in praxi Eccleſ. Luſit. lib.2. cap. 4. num. 14.* Gail. *lib.1. obſerv.28. num.2.* Mynſingerus *cent.2. obſerv.67.* Degraſſalius *in Regal.Franc.lib.2. jur.7.* Guidus Papa *deciſ.85. num.2.* Theſaurus *deciſ.82.* Afflictus *deciſ.24.* Igneus *in l. neceſſarios,§.non aliàs,ff.ad S.C.Syllan. nu.466. & ſequen.* & alii penes Guttierr. *pract.qq. lib.2. q.20. & qq.Canon.lib.1. cap.34. nu.16.* Probatur hæc opinio primò ex conſuetudine & praxi plurimorum Regnorum. Secundò, quia poſſeſſio magis eſt facti, quàm juris, *cap. cùm noſtris, de conceſſ. praben.* Sed de facto cognoſcit laicus, *c. decernimus, de ſent. excomm. in 6.* ergo, &c. Tertiò adducuntur pro hac ſententia *cap. ult. de jud. & cap. petimus, eod. tit.* Et ideò *gloſ.1. in c. literas, de juram.calum. & ver. cum juram.cap. cùm dilectus, de elect.* aſſerit cauſam poſſeſſionis beneficiariæ eſſe temporalem & profanam.

2. Sed his non obſtantibus, contrariam ſententiam tenendam eſſe puto: nam poſſeſſio beneficii cauſa eſt Eccleſiaſtica. Nam beneficium Eccleſiaſticum nunquam ſine Canonica inſtitutione obtineri poteſt, *cap. ex frequentibus, de juſtit.c.1.de eo, qui mittitur in poſſeſſionem in 6.* ideò ut agens interdicto: *Unde vi*, de titulo docere debet, ut docent Doctores *in cap. in literis, de reſtit. ſpoliat.* ergo &c. Deinde probatur hæc opinio irrefragabili argumento, nam ad redimendam in beneficio vexationem, ut ex pecunia non committatur ſimonia, & titulum, & poſſeſſionem habere neceſſe eſt, *cap. dilectus el 1. de ſimonia*, quòd ſi titulum quis habeat, poſſeſſionem tamen litigioſam pecunia redemerit, ſimo-

ſimoniam utique committit, ut docet *gl.1.in cap. dicimus el* 3.16.*qu.*7.Abb.*num.*8.Ananias *in* 4.*in d.cap.dilectus*. Simonia tamen committitur dumtaxat in ſpiritualibus, & illis annexis, *cap.qui ſtudet* 1. *quaſt.* 1. *quia Clerici*, *de jurepatron.* Ergo clarè apparet cauſam poſſeſſionis beneficiariæ propriè, & purè Eccleſiaſticam eſſe: unde judex laicus incapax eſt. Et hæc omnia docent duo lumina inclytæ Academiæ Salmanticenſis. Valboa de Magrovejo, & Sahagun de Villa Sante *in cap.decernimus, de judiciis*, ille *n.*95. hic *n.*184. Et hanc opinionem communiter docent Theologi, ut Azorius *tom.*1.*lib.*5.*cap.*14.*quaſt.*1. Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.*12. *diſp.unic.p.*7.*n.*4. Baldell. *in diſp.Theol.tom.*1.*lib.*5.*diſp.*29.*n.*2. Peſantius *tr.de immun.Eccleſ. diſp.*15. quibus ex Juriſconſultis adde etiam Martham *de juriſ.p.*4.*cent.*1.*caſ.*34. Marium Antoninum *lib.* 1. *reſ.* 91. Monetam *de decimis cap.*1.*num.*11. Garſiam *de beneſ.par.*1.*c.*2.*nu.*50. Guttierrez *can. qq.lib.*1.*cap.* 34.*n.* 26. & alios penes ipſos. Vide etiam deciſionem ſacræ Rotæ Romanæ coram Peña die 1. Decembris 1595. in fine hujus Tractatus appoſitam.

3. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria; & ad primum de conſuetudinibus Regnorum reſpondeo approbandas eſſe, ut docet Caſtr.Palaus ſi aliquo ſpeciali privilegio à Sede Apoſtolica conceſſo muniantur, quod Regi Gallorum conceſſum eſſe à Leone X. die 17. Novemb. 1513. teſtatur Boerius *dec.* 69. *nu.* 23. Gulielmus Benedictus *in cap. Raynutius, vir.& uxorem dec.*2.*n.*89. *& ſeq.* cum Oſaſco *deciſ.* 116. Ad ſecundum argumentum reſpondeo quod eſto poſſeſſio ſit in apprehenſione, cauſa tamen apprehendendi, ad jus, & titulum pertinet; ſed judex laicus juris directè incapax eſt, imò neque de facto cognoſcit, niſi exiſtente ſubjecto, & cùm is deficiat, cognoſcere non poterit. Ad tertium argumentum reſpondeo quòd *cap.fin.de judiciis*, non de dignitate Eccleſiaſtica, ſed ſæculari ejuſque juriſdictione tractat, & non inter Clericos, ut patet in illis verbis, *Tempus regiminis elabatur*: ergo non beneficii. Ad *cap. petimus*, reſpondeo quòd ibi non cognoſcit laicus, ſed Eccleſiaſticus, qui auxilium judicis ſæcularis implorat. Ad gloſſam reſpondeo communiter improbari ex rationibus allatis.

4. Non deſinam tamen hìc adnotare, Valboam *ubi ſuprà* noſtram ſententiam, ut diximus, docere, in vera tamen, & judiciali cognitione, ſecus autem in extraordinaria, & extrajudiciali, quæ fit per viam violentiæ; ſed hanc ego etiam non admitto, per ea, quæ ſuperiùs in reſolutione contra Sotum Majorem dicta ſunt. Et nota quòd Jacobus Sahagun de Villa Sante *loc.cit.n.*188. teſtatur in Regno Hiſpaniarum, ubi tot ſunt ſuprema Regis tribunalia de poſſeſſorio recuperandæ, vel retinendæ in beneficiis, Conſiliarios cauſas non admittere. Ita ille: quod an hodie obſervetur neſcio.

Sup hoc cum eodem Villalobos hic citato in 10.5.tr.1. id. in ſignan... in fin. & in reſ 11. & in alia eorum not.

5. Et tamdem quærendum eſt hìc obiter, an judex laicus ſi pro ſua juriſdictione habet opinionem probabilem, ſed excommunicetur ab Epiſcopo, vel declaretur incidiſſe in excommunicationem latam, & inflictam à jure ſtante probabilitate contraria, ſit verè excommunicatus, & teneatur illi obedire? & reſpondeo affirmativè cum Villalobos *in ſum.tom.*1.*tract.*16.*diffic.*11.*num.*7. ubi ſic ait. [Adviertaſe que de todos eſtos caſos para que ſe diga, que la cenſura es nula, ha de ſer manifeſta ſu nulidad, que en duda ſe ha da preſumir por el Ivez, que eſtà en poſſeſſion de mandar conforme à quella regula que dize; In dubio melior eſt conditio poſſidentis. Y ſi el Ivez pone cenſura ſiguiendo opinion problabe, ligarà, aunque ſegun otra ſentencia ſea nula, y no puede el ſubdito hazer contra ella, aunque ſea de opinion contraria, que no puede en eſte caſo ſeguir ſu opinion, porque como la ſentencia es en realidad de verdad es valida, obliga, y ſu opinion no es practicamente verdadera.] Ita ille, quod eſt valdè notandum à judicibus laicis, qui etiam illud unum valdè ab ipſis conſiderari, videlicet calamitates, bella, fames, peſtilentias, & alia id generis in Regnis evenire ex ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam. Teſtis hujuſce veritatis ſit Baſilius Imperator Nicephori Phocæ ſucceſſor, qui contra ejuſdem Nicephori ſtatutum in hæc verba ſancivit. Divinitus conſtituta majeſtas noſtra, cùm à Monachis, quorum teſtata, pietas atque virtus eſt, & ab aliis multis cognoverit legem à Domino Nicephoro, qui ad imperium pervenit, de Eccleſiis Dei, Religioſiſque omnibus latam, tum præſentium malorum, tum univerſalis hujus everſionis, atque confuſionis cauſam, & radicem extitiſſe. Nam ex quo lex illa robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum uſque diem vitæ noſtræ contigit, ſed potius contrario nullum omninò genus calamitatis intermiſit, ſtatuit per auream hanc Bullam, cui ſubſcripſit, indicatam ab hoc præſenti die ceſſare debere ac deinceps irritam, nulliuſque momenti manere conditis ante illam legibus, tam de Eccleſiis, quàm de Religioſis domibus, vim roburque ſuum obtinentibus. Hactenus Baſilius Imperator, ut patet apud Berſamonem *in Lomocanone Phocii*, & Leunclavium *tom.*1.*lib.*2.*jur. Orient.*

6. Nec deſinam hìc apponere id quod notat Illuſtriſſimus, & doctiſſimus Archiepiſcopus Bracharenſis Acugna *in Decret.Gratiani, cap. ſi gens Anglorum, num.*5. *diſt.*56. Barboſa *de jur.Eccleſ.lib.*1.*cap.*39.§.2.*nu.*200. Franciſc.Longus *in Breviar.Chronol.anno Domini* 704. Cochier *in vindiciis libert.Eccleſ.p.*1.*c.*33.*num.* 23. & ante illos Cardin.Baron. *anno Chriſti* 701. nempe, olim Deum florentiſſimum Regnum Hiſpaniæ Mahometanis, & Mauris tradidiſſe, non quia in fide (ſemper enim Hiſpani fideles) ſed quia in juriſdictione à ſancta Sede Apoſtolica defecerat. *Unde intelligant Principes* (ſubdit Baronius) *quàm malè ſibi, ſuiſque Regnis conſulant, qui Eccleſia jura tollere, vel imminuere conantur*, quod ipſum repetit rurſus aliis locis *anno* 1100.*n.*34. Item 1104.*nu.*.14.& 1148.*n.*47. ubi oſtendit Principes opprimendo Eccleſiaſticam juriſdictionem Regnorum ſuorum interitum, & amiſſionem accerſere.

7. Igitur Principum Conſiliarii ſi deſiderant regna ſtabilire, & ab eis calamitates arcere, conſulant Reges, ut imitentur Baſilium, nihilque contra libertatem Eccleſiaſticam conſtituant, ſed ſi qua conſtituta ſunt, abrogent omninò, & in conflictu opinionum illam ſequantur, quæ magis favet Eccleſiæ ut tradunt Doctores, quos citavi *in par.* 1. *tract.*2. *reſol.*65. Imò Antonius Souſa *in Bull.Cœn.cap.*14.*diſp.*76.*n.*5. docuit, quod opinio communis non eſt attendenda, quando altera contraria favet juriſdictioni Eccleſiaſticæ. Undè Sanchez *in opuſc.tom.*1.*lib.*2.*cap.*4.*dub.*15.*num.*31. Baldellus *tom.*1 *lib.*5.*diſp.*39.*nu.*1.& Suarez *contra Regem Angliæ*, *c.* 34. *num.*4. docuerunt in hac materia obſervandum ut in favorem Religionis, & conſequenter in favorem exemptionis amplietur potius, quàm reſtringatur Eccleſiaſtica immunitas. Et ideò Jaſon *in l.filiusfamilias*, §. *Divi*, *ff.de leg.* 1. *nu.*82. aſſerit, in dubiis opinionibus conſulendo, & judicando eam eſſe tenendam, quæ favet Eccleſiæ, ex *cap.fin.de ſent.& re judic.* & ex *l.ſunt perſonæ, ff.de relig.& ſumpt.funer.* & ita etiam docuit ſacra Rota *in una Veneta cenſ. anno* 1606. quam penes me impreſſam habeo, *fol.*25. Vel ſaltem quando, v.g. eſt dubium, an ſtatutum ſit, vel non ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, conſulatur prius Summus Pontifex, ut docet Bernardus Juſtus *in defenſ.libert.Eccleſ.fol.*27. quod etiam docuit Carolus Imperator adductus à Granado *in cap.memoriam* 19. *diſt.* in his verbis. Uſquequo per epiſtolam, aut per idoneos ſuæ partis Legatos Apoſtolicam interpellet ſublimitatem, ut potiſſimum ſua ſancta legatione dignetur decernere, & quid in talibus ſancta Romana lex ſtatuit definire, & is corrigatur, & cæteris modus imponatur. Ecce quid faciendum ſit in caſibus dubiis, nempe ad Summum Pontificem recurrere. Et clarum eſt, quòd quando adeſt controverſia inter judicem laicum, & Eccleſiaſticum, an ſua ſit juriſdictio, judex Eccleſiaſticus tamquam dignior de hoc debet cognoſcere, ut ex Sanchez, & aliis notavi *in par.*4.*tract.*1.*reſol.*64. quibus nunc addo Narbonam *in recopil. leg.* 20. *gloſſ.*23. *num.* 17. Paramum *in reſponſ.* 1. *pro juriſdict. S.Officii*, *c.*4.*num.*1. & Lælium Baglione *in defenſ.lib. Eccleſ. par.*2.*propoſ.*16.*fol.*53. ubi ſic ait: (E chiaro che quando foſſe in dubio ſe la giuriſdittione ſia dell'Eccleſiaſtico ò del laico, che deveſi al Eccleſiaſtico come quello che è più che puo cognoſcere il fatto.) Sic ille.

Quæ hic eſt ſup.reſ. 201. & in reſ. 161. §. Ad privilegium, in fin. & in reſ. 190 §. Sed pro, in fin. & hanc reſ 195. & inf in reſ. 214. §. 1. poſt medium, & ſupra in tr. reſ. 42. § 2 prope finem. ... Et hanc & in reſ 18. §. ult. & in reſ 118. § Sed ne in fin. & inf in tr. 3. reſ. 11. §. 1. ad med. & inferius in tr. 8 reſ. 2. §. Sed ſi ... & in tom. 6 tr 7. reſ. ... § igitur, ad med.

Quæ hic eſt inf. reſ. 197. & in reſ. 198. & 187. §. 2. ad med. & in reſ. 319. §. 9. ante med. verſ. Et tandem, & aliis §§ earum not. tationum

R E S O L. CCVIII.

An ſi Princeps ſtatuat, ne ſuis privilegiis potiantur ii, qui ſubditi non ſunt, fiat contra immunitatem Eccleſiaſticam, & Clerici illis non poſſint uti.

Et deciditur, quod ſtatutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea quæ de jure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. Ex par.1.tr.2. Reſ. 60. aliàs 59.

§.1. NOn eſſe ſtatutum contra immunitatem Eccleſiaſticam putavit D. Carolus de Graſſis *de effectib. cler.effect.*1.*nu.*26. Azorius *p.*1. *lib.* 5. *cap.*23. qui citat Bartolum, & Felinum *in cap. Eccleſia S.Mariæ*, & ideò Clericos hujuſmodi privilegio non gaudere. Et rationem adducit: quia Princeps in tali ſtatuto nullam facit mentionem de Clericis, & ideò non eſt invalidum defectu juriſdictionis. Deinde, aliud eſt, beneficium, vel privilegium non concedere; aliud verò derogare: nam hoc, quod eſt concedere, abſque ulla injuria alterius fit, adimere verò, tollere, aut ex parte minuere, ſine injuria, & damno minimè contingit. Ergo, &c.

2. Sed ego de hoc caſu interrogatus à Sereniſſ. Principe Philiberto, reſpondi affirmativè, & adduxi noſtrum P. Duard. qui *in comment.in Bull.Cœn.lib.*2.*can.*15.*q.*19.*num.*41.

contra Azorium in ſpecie loquens, hanc ſententiam docet, Et ratio eſt: quia, ut *in ſuperiori Reſol.* dictum eſt, ſtatutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea, quæ de jure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut notat Filliucius *tom.1.tract.16.qu.16. cap.10.q.8.nu.271.* Riccius *in praxi tom.2.reſ.207.n.8.* Mandellus de Alba *lib.1.conſ. 8.nu.3.* 10. cum aliis. Sed in noſtro caſu denegatur Clericis privilegium, quod de jure communi illis competit. Ergo, &c. Probo minorem. Nam de jure communi Clerici poſſunt gaudere, & uti beneficio ſtatutorum, & privilegiorum alicui Univerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum, ut patet *ex c. conſtit. de reſtit. in integr.* ut notavit Duard. *ubi ſup.n.11.14.31.33.40.& 41.* Ergo, &c. Et ita ſecundùm hanc ſententiam tunc fuit determinatum.

Quæ ſunt hoc ſequentur § ... ad med.

Sup. hoc in ref. ... & in eodem §. ... ad med. & infra ... ad med.

R E S O L. CCIX.

Quædam civitates habent privilegium, ut qui ad eas confluunt habitationis cauſa, non poſſint per quinquennium ab eorum creditoribus conſtringi: quæritur, an ſi Princeps in cauſa particulari ſtatuat per publicam ſcripturam, ne aliqui debitores, inter quos nominat quendam Sacerdotem, poſſint dicto privilegio frui, an inquam, hoc ſtatutum ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam?

Et ſupponitur primo de jure communi Clericos poſſe gaudere, & uti beneficio ſtatutorum privilegiorum alicui Univerſitati, vel certo generi perſonarum.

Secundo, quod ſtatutum, per quod tolluntur clericis ea, quæ de jure communi illis competunt, eſt contra libertatem Eccleſiæ.

Et pro firmanda doctrina ſupradictæ difficultatis alia etiam curſim valdè notanda explanantur? Ex part.1.tr.2. Reſ.59. alias 58.

§.1. DE hoc caſu interrogatus fui in cauſa Dominorum de N. & pro ſtatuto, & validitate actus, adſunt multa argumenta.

Primò: Quando Princeps ex juſta cauſa revocat privilegium Clericis, vel Eccleſiæ conceſſum, non facit contra libertatem Eccleſiaſticam, dummodò non ſit receptum à Summo Pontifice; ſed hoc, imò minus, accidit in caſu noſtro: ergo, &c. Minor patet. Major probatur ex authoritate Fulgoſii *in l.ſi quis Curialis C. de Epiſc. & Cler.* & aliorum Juriſconſultorum: & ex Theologis mordicus ſuſtinet hanc ſententiam Joſeph Souſa *in Bull.Cœn.cap.16.diſp.84.concl.5. nu.6.* Et Decius *in conſ.83.n.4.& conſ.275.n.3.* aſſeruit, valere Principis ſtatutum, per quod Clericis, & Eccleſiæ denegantur beneficia, & privilegia aliorum ſtatutorum.

2. Secundò Princeps in caſu noſtro non revocat, ſed declarat primam conceſſionem privilegii non fuiſſe ad ſimilem eventum extenſam: nam, ſi docti, & ſimiles creditores inter quos adeſt Clericus, gauderent; vergeret hoc in detrimentum Regis, & Regni; & ideò talis caſus ex natura rei non intelligitur incluſus in prima conceſſione; quia privilegium generaliter inductum non includit caſum, publicæ utilitati contrarium, ut ex multis notat doctus Mexia *in pragm.taxæ panis, concl.4.num.20.* Azevedus *lib.6.leg.1.tit.1. num.25.recopil.* & noviſſimè Gironda *in tract.de privileg.q.70. num.334.*

3. Tertiò: Tunc aliquod ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, quando Clerici ex illo efficiuntur deterioris conditionis, quàm laici, ut probat Riccius *in praxi, tom.3.reſol.207.num.7.* & Megala *in 3.p.lib.3.c.10.q.1.nu.51.* & alii communiter. Sed in noſtro caſu Clericus non efficitur deterioris conditionis, quàm laicus: nam privilegium utrique negatur. Ergo, &c.

Sup. hoc fupr. in ref. 91 §. De- inde ... in ref. 100 §. Quarto quando.

4. Quartò: Statutum contra libertatem politici convictus, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut fert ſententia Cajetani *in ſumm.c.31.* & Navarri *c.27.nu.11.* Sed hoc ſtatutum Principis reſpicit tantùm libertatem politicam, nempe, perſonam dicti Clerici; non quatenus Clericus eſt; ſed ut perſona politica, & vaſſallus. Ergo non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

Sup. hoc in ref. ... & in aliis ejus not. ... alt.

5. Sed his non obſtantibus, tunc ego, ut dixi, interrogatus de hoc caſu contrarium cenſui: & conſulentes poſteà mihi dixerunt, ita etiam ſenſiſſe P. Joſephum de Auguſtino Societatis Jeſu, virum mihi amiciſſimum, & doctiſſimum. Et primò, ſuppono, de jure communi Clericum poſſe gaudere, & uti beneficio ſtatutorum, & privilegiorum alicui Univerſitati, vel certo generi perſonarum conceſſorum, ut patet, *ex cap.conſtitutus, de reſtit.in integr.* & notavit noſter P. Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.2.can.15.qu.19.n.11.13. 31.33.40.& 41.* Secundò notandum eſt quòd ſtatutum, per quod tolluntur Clericis ea, quæ de jure communi illis competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut docent Decius, & Felinus *in cap.Eccleſia S. Mariæ, de conſt.* hic *in numer.69.* ille *in num.8.* Mandell. de Alba *lib.1.conſ.8.n.3.& 10. conſil.164.nu.13.* & ex Theologis Filliucius *tom.1.tr.16.c.10. num.271.* & Megala *in 3.p.lib.3.c.10.q.1.num.56.* cum aliis communiter.

Sup. hoc in ref. præcedenti propè finem, à verſ. Nam de jure & in aliis ejus alt. not. Et pro ſecundo notando conſequenter ad ... ibidem ... & ſup. in ref. 200 § 1. & ... in reſol. 211 & 294. ... Conſer.

Sup. hoc ... & ſeqq. & in ref. 182 §. 18 verſ. ſupponendum, & in reſol. 296 §. ſed hoc.

6. His verò ſuppoſitis, ſic argumentor: Statutum, quod aufert alicui Clerico ea, quæ de jure communi ſibi competunt, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: ſed in noſtro caſu denegatur Clerico privilegium, quod ſibi de jure communi competit, ut *ſuprà* probatum eſt: ergo tale ſtatutum erit contra libertatem Eccleſiaſticam. Nec valet dicere, quòd in noſtro caſu, etiam laici non gaudent, ut apparet ex lectura ſtatuti: ergo neque debet gaudere Clericus, quia ceſſat ratio noſtri argumenti. Nam reſpondeo, quod hoc eſſet verum, ſi Princeps per dictum actum, & ſtatutum generaliter denegaret in poſterum omnibus laicis tale privilegium, ſed cùm denegat tantùm aliquibus, manet adhuc jus, & urget ratio noſtræ argumentationis.

7. Deinde, & hoc eſt maximum argumentum, Princeps in iſto actu utitur verbis imperativis, dicens, *mandavit, & mandat:* quod quidem verbum præſupponit juriſdictionem; nam inducit præceptum, ut inter multos notat Salas *de legibus, diſp.10.ſect.9.num.35.* Bonacina etiam *de legibus, diſp.1.quæſt.1.punct.7.§.4.nu.7.* Vaſquez, Sanchez, & aliis penes ipſos. Sed Princeps non habet juriſdictionem in Clericos. Ergo nullus erit actus, & contra Canonem 15. Bulla Cœnæ, ubi prohibetur Principibus, condere ſtatuta, & ordinationes ex quacumque cauſa contra Clericos.

8. Adde, quòd Princeps in iſta ordinatione facit ſpecificam mentionem de Clerico: ſed ſtatuta laicorum, etiam Clericis favorabilia, ſi de illis mentionem faciant, ſunt nulla, contra libertatem Eccleſiaſticam, ut ex communi ſententia Doctorum notat Alexander *lib.2.conſ.211.num.2. & 6.* Surdus *lib.2.conſ.391.num.13.* Oddo *lib.1.conſ.44.num.3.* Cioffus *lib.1.conſ.84.* Plotus *conſ.93.num.2.* Cavalcanus *lib.3. deciſ.33.nu.16.* Decius *in cap. quæ Eccleſiarum de conſtit.nu.38.* & alii. Ergo nullum erit ſtatutum, de quo loquimur, ex defectu poteſtatis, qua caret Princeps in nominando Clericum.

Sup. hoc ſupra in ref 92. § Sed ... in privilegio, & in reſol. 198. §. 1. & infra in reſ. ſeq. § 2. & in reſ. 310 §. 6. & inferius ... ref. 11. §. ult. & in reſol. 15. §. 2.

9. Reſtat modò reſpondere ad argumenta in principio poſita. Ad primum dico, doctrinam illam non procedere in caſu noſtro, ubi revocatur Clerico privilegium, quod ei competit de jure communi, ut *ſuprà* probatum eſt; ſed procedere in caſu, quo ſtatutum denegaret aliquibus Clericis beneficium proprium, ut v.g. poſſet Princeps revocare per ſtatutum eleemoſynam ſingulis annis faciendam Eccleſiæ, vel Clericis, per alterum prius ſtatutum diſpoſitam. Sed quia hæc opinio, ut *infrà* videbimus, mihi non placet, ideò reſpondetur ad argumentum, negando abſolutè illam ſententiam, ut de facto negavit Martha *de juriſdict.p.4. cent.1.caſ.52.nu.6.& ſeq.* & præter Doctores, quos ipſe citat, refellunt etiam hanc opinionem Altherius *de cenſuris, tom.1.lib.5.diſp.16.dub.1.* Fabius de Anna *lib.1.conſ.87.nu.4.* M.Antonius Genuenſis *in Pract.Eccleſ.Tricen.6.qu.15.num.1.* Azorius *p.1.lib.5.c.13.q.5.* cum aliis.

10. Ad ſecundum reſpondeo, Principem non declaraſſe, ſed ſtatuere, & ordinare, utendo verbis præceptivis, & nominando Clericum in ſpecie, quæ omnia ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, & Bullam Cœnæ Domini: ſecus autem, ſi generaliter declararet ſimiles debitores non gaudere, nec fuiſſe incluſos in privilegio civitatis Agrigentinæ, non nominando Clericos.

11. Ad tertium reſpondetur, quòd in noſtro caſu Clericus efficitur deterioris conditionis, quàm laici, non quidem prænominati in tali ſtatuto, ſed in aliis. Et ratio eſt: quia iſte actus non revocat generaliter privilegium illius civitatis pro omnibus laicis, ſed pro aliquibus, ut dictum eſt: & ſicut multi laici ante hoc decretum pro ſimili cauſa (ut mihi aſſerunt) uſi ſunt tali privilegio, ſic, & in poſterum utentur: quia, ut diximus, revocatio talis privilegii minimè generica, ſed ſpecifica eſt. Deinde in hoc ſtatuto maximè Clericus efficitur deterioris conditionis, quàm laicus: quia poteſt quidem Princeps ratione juriſdictionis in ſuis ordinationibus facere ſpecificam mentionem de laicis; non autem de Clericis; quod factum in iſto ſtatuto apparet: ergo, &c.

12. Et tandem ad quartum reſpondetur, falſam eſſe illam ſententiam Cajetani, ut *ſuprà* probatum eſt: nam ex illa ſequeretur, poſſe Principes ſtatuere, ne Clerici quid emant, aut vendant; ne alterius operas conducant; ne apud aliquos faciant molere ſuum triticum, aut panem coquere; ne tranſeant per pontem, ne habitent in aliqua Civitate; & ſimilia: quæ omnia abſurdiſſima eſſe ſatis apparet. Ita Reginaldus *tom.1.lib.9.c.24.ſect.2.n.358.* & alii.

Sup. hoc in ſ. ref. 115. Sed ... defenſa ... pro legere §. Tertio ... ref. & §§. ... annot.

RE-

RESOL. CCX.

An ſtatutum, quando fundatur in publica utilitate, etiamſi faciat mentionem de Clericis, ſit invalidum, & lædat immunitatem Eccleſiaſticam?

Et an ſtatuta laicorum, etiamſi ſint Clericis favorabilia, ſi de illis mentionem faciant, ſint nulla, & contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex p.4.tr.1.Reſ.14.

Sup. hoc in reſol. præcitis §. Quarto, & ſupra in reſol. 198. ſignanter in §. 2. & infra in re 9. reſ. 35. §. Sed ad rem, & ſeqq. & in aliis ubi not. hujus reſ.

§.1. NEgativè reſpondet Pereira *de manu Regia part.2. cap.67.num.* 11. ubi ſic ait. Nec obſtat quòd in hac lege de Eccleſiis mentio fit, quo caſu cenſetur in ejus odium, & ſuccedit reg. *in cap.fin.de immun.Eccleſ.in 6.* quia utique illud procedit in dubio, quando conſtat de publica utilitate, & illa communis opinio, quæ habet legem civilem non valere facta mentione Clericorum, non procedit quando talis lex fundatur in ratione naturali, & quæ publicæ conveniat utilitati. Ita ille. Et *c.38.n.32.* ita etiam aſſerit. Dicendum eſt quòd laicorum ſtatuta generalia, quæ gubernationem reſpiciunt, etiamſi Clericorum mentionem faciant, non ob id nulla ſunt ſi rationabilia, & juri non contraria exiſtant, imò valent, & ipſos tamquam cives ligant. Hæc ille, & idem aſſerit *in c.39.n.6.*

2. Sed ſi hæc opinio eſſet vera, omnes Principes poſſent impunè in ſuis ordinationibus, & legibus nominare Clericos: nam omnis lex publicatur ad bonum commune, & propter publicam utilitatem, aliter lex eſſet injuſta, unde affirmativam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto, cum communi ſententia Theologorum, Canoniſtarum, & Juriſtarum, per *cap.fin.de rebus Eccleſ.non alien.* & per *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit.* & docent Doctores, quos citat, & ſequitur Bertran.de Guevara *in propugn.lib.Eccleſ.aſſert.1. §.6.num.55.& 58.* Surdus *conſil.301.num.11.& conſ.560.n.11.* Aponte *in reſponſ.pro cenſ.pen.fol.71.& ſeq.* Maynardus *de privileg.Eccleſ.part.2.art.22.num.46.* & hæc opinio eſt ita vera, ut etiamſi ſtatuta laicorum ſint Clericis favorabilia, ſi de illis mentionem faciant ſunt nulla; & contra libertatem Eccleſiaſticam, & ita tenet Surdus *vol.2.conſil.301.n.13.* Cavalcanus *lib.3.deciſ.33.num.16.* Plotus *conſil.93.num.2.* Cioffus *lib.1.conſ.81.num.84.* & alii communiter. Vide etiam Layman *in Theol.moral.lib.1.tract.4.cap.13.num.1.* Suarez *de legib.lib.3.cap.34.num.13.* & contra Regem Angliæ *lib.4.c.16. num.7.* & alios penes ipſos. Undè opinio Pereiræ eſt contra communem, & prorſus non admittenda. Neceſſitas enim publica non tribuit juriſdictionem laico, ut ſtatuat contra non ſubditos, ut probat Baldus *in l.cunctos populos, n.30.C.de ſumma Trinit.* Decius *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit.num.7.* & Felinus *num.18.* & alii: undè ſi opinio Pereiræ eſſet vera, omnes leges contentæ in corpore juris ligarent Clericos, nam omnes reſpiciunt publicam utilitatem; ut optimè obſervat Fagnanus *in reſponſ. pro cenſuris Pauli V. fol.mihi 65.* Guevara *ubi ſuprà*, & alii communiter, cum Anaſtaſio Germonio *in aſſer.lib. Eccleſ.cap.7. fol.81.* & Collegio Bononienſi *in Reſponſ.pro libert.Eccleſ.nu.20.* & Bariola *conſ. 38.*

Sup. hoc in reſ. ver. ... §. Adde & in ... ejus ...

Sup hoc inf. ex doctrina §. Verum, reſ.314. Sed lege eam per tot. & ſi placet etiam alias & §§. omnium ejus annotationum, & ſup. ex reſ. 198. §. Notandum eſt, & infra ex reſ. 314 §. 6. & ...

RESOL. CCXI.

An ſtatutum, ſi tollat Clericis ea, quæ tamquam civibus ſibi competunt, ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 4. tr.2.Reſ.15.

Sup. hoc ſupra in reſ. 200 §. 2. & in reſ. 208. § ult. ante medium, & in reſ. ... Sed his ... medium, & inf. in reſ. 314. § Confirmatur, & ſeqq. & in reſ. 181. § 2. ante medium & verſ. Supponendū, & in reſ. 93 §. Sed hæc.

§.1. NEgativè reſpondet Pereira *de manu Regia, part.2. cap.67.n.15.* dummodò tale ſtatutum non fuerit factum in odium Eccleſiaſticorum; quare ubi odium non detur, ſed ſub ratione boni publici ſtatuatur, licèt in aliquo minuetur civilis ſocietas, vel libertas Clericorum, non ideò ſtatutum deſinet valere, cùm non libertati Eccleſiaſticæ, ſed civili obviet. Ita ille, qui reſpondet ad *cap.finale, de immunit.Eccleſ.in 6.* aſſerens Pontificem illud ſtatutum reprobaſſe ex præſumptio odio: ſecus autem, quando non ex prava intentione, ſed propter publicam utilitatem tale ſtatutum promulgatum ſit. Ergo, &c.

2. Sed hæc opinio eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia Eccleſiaſtici ob hujuſmodi ſtatuta timidiores fiunt, tum quia libertas Eccleſiaſtica conſiſtit in facultate faciendi quidquid fieri licet, Eccleſiaſtici autem non poſſunt quidquid ab eis fieri licet, dum magiſtratus hujuſmodi ſtatuta, vel decreta edunt: ergo, &c. Deinde licèt talia jura communia civibus, non debeantur Clericis, quia Clerici ſunt; debentur tamen ipſis ut civibus, etiamſi ſtatum diverſum habeant à laicis, imò quia Clerici ſunt, ideò illis novo, & majori titulo debetur, ne his communibus juribus priventur, quia propter ſtatum clericalem non amittunt jura communia civium, & alioqui ratione ſtatus majori honore, & reverentia digni ſunt: ergo ad immunitatem naturali jure debitam Clericis pertinet ut his juribus non priventur. Adde quòd Summ. Pontifex *in Bull. Cœn.* abſolutè loquitur de libertate Eccleſiaſtici, qua videlicet gaudent perſonæ Eccleſiaſticæ, etiamſi verſetur circa rem communem laicis, & Eccleſiaſticis, cum quia Summ. Pontifex conſulere intendit Eccleſiaſticis perſonis ne à ſæcularibus magiſtratibus vexentur: grave autem damnum Eccleſiaſtici paterentur, ſi laici eos impunè vexare poſſent in iis, quæ ad convictum politicum ſpectant: ergo, &c. & hæc omnia docet Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.1.q.16.ſect.2.punct.2.num:* 4. Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. cap.22.num.19.* Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect. 2.quæſt.44.num.358.& ſeq.* Duardus *in Bulla Cœn.can.15.q.19.nu.83.* & alii penes ipſos, & penes me alibi. Ad id verò quod aſſerit Pereira, nempè tale ſtatutum eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, quando efficeretur ex odio. Reſpondeo cum docto Juriſconſulto Hiſpano Jo.Bertran.de Guevara *in propugn. libert. Eccleſ.aſſer.1.§.6.n.10.& 11.* quòd libertas, & immunitas Eccleſiaſticorum non dependent ex bono, vel malo animo ſtatuentium, ſed ex natura rei, & ex privilegiis, quæ illis abſolutè competunt de jure divino, & humano: & ſi opinio Pereiræ eſſet vera, omnes laici efficerent talia ſtatuta, aſſerendo ſe illa non efficere ex odio. Non eſt igitur talis opinio admittenda, undè præter Doctores citatos communiter illam refellunt omnes Canoniſtæ *in cap. final. de immun. Eccleſ.in 6.* Nec obſtat dicere cum Pereira *n.16.* quòd *in dicto cap.fin.* continetur prohibitio abſoluta, & generalis: ſecus autem in noſtro caſu, in quo prohibitio eſt particularis; nam reſpondeo cum Guevara *ubi ſuprà nu.33.* eamdem eſſe rationem prohibitionis, & valere argumentum de toto ad partem, ex *l.quæ de tota, ff.de rei vindicat.* & plus, & minus non differunt ſpecie, *l.fina.ff.de fundo inſtructo.* Ad aliud verò argumentum Pereiæ, ſuper verbo *præſumatur*, quod poſitum eſt *in dict.cap.final.* reſpondet idem Guevara *à n.67. uſque ad n.76.* & Maynardus *de privileg.Eccleſ.part.2. art. 23. num. 25.*

Aliàs in reſ. & §§. not. præcitatis.

RESOL. CCXII.

An ſtatuta prohibentia extractionem annonæ, videlicet vini, frumenti, bladi, leguminum, & hujuſmodi extra territorium, deferri, ut conſervetur abundantia in Civitate, comprehendant Clericos extrahentes hujuſmodi bona, vel fructus à ſuis prædiis collectos? Ex p.1.tr.1.Reſ.69. aliàs 68.

§.1. AFfirmativè reſpondent Menochius *tom.8, conſ.* 800. *num.30.* & ex Hiſpanis Mexia *in prag. taxæ panis, concl.5.* Avilez *in cap.17.præter gloſ.1.ver.buenas, num.12.* Pereira *tract.de manu regia, par.1.in concordatis Regis Sebaſtiani concord.291.* Cum aliis Juriſperitis.

Sup. hoc in reſ. ... & in reſ. ... poſt ſeq. §. ... & ſeq. & ſup. in reſ. 93. §. 1. circa ante medium.

2. Sed contrarium omninò aſſerendum eſt, cum Azorio *p.3.lib.5.cap.19.q.13.* Bartholomæo à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ.diſp.33.q.20.* Belletto *diſquiſ.cler.p.1.tit.6.§.3. nu.1.* Martha *de juriſd.p.4.cap.83.num.1.* Grammat. *deciſ. 100. num. 15.* Burſato *lib.1.conſ.42.num.28.* Joan.de Amico *conſ. 18. nu. 17.* Bajardo *in addit.ad Jul.Clar.§.fin.q.82.nu. 87.* Rolando *lib.4. conſ.61.nu.22.* & aliis.

3. Nec valet dicere, quòd ad publicam, & communem utilitatem ſpectat, ut ſupradicta extra territorium non extrahantur: nam reſpondetur, licèt ſit bonum commune; non tamen ex æquo reſpicit Clericos, ut laicos: & ideò Clerici ſunt exempti. Ad authoritatem Menochii reſpondeo, licèt ipſe doctiſſimus equidem Juriſconſultus fuerit; tamen in illo conſilio cautè legendus eſt: nam multa dicit non ferenda contra libertatem Eccleſiaſticam. Unde meritò Carol.de Graſſis *de effect.cler.eff.2.n.240.* ſic aſſeruit: [Cavendum eſt à conſilio 800. Menochii: nam in multis libris deletum eſt; quia eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.] Ita ille. Idem dicendum omninò eſt de conſ. 100. ejuſdem Authoris, adverſus quæ ſcripſit tunc ſapientiſſimus Surdus *conſ.* 301. quod omninò videatur. Et etiam in hoc cautè legendus Bobadilla *in Polit.tom.1.lib.2.cap.18.nu. 117.* quem *ſuprà* refutavimus.

RESOL. CCXIII.

An ſtatuta prohibentia introduci in Civitatem vinum recollectum, vel aliud extra territorium comprehendant Clericos? Ex p.1.tr.2.Reſ.70. aliàs 69.

§.1. AFfirmativam ſententiam docuit Mexia *ſuper pragm.taxæ panis, conſ.5. nu.17.* Morla *in empor. jur. p.1.tit.1.q.16.n.19.* & alii.

Sup. hoc in reſ. præcitata, & in reſ. ſeq. & ſup in reſ. 93. §. 1. circa ante medium.

2. Sed non ſunt audiendi: & ita contrarium docet Bellettus *in diſq.cler.p.1.tit.6.§.3.nu.3.* Baldus *lib.2.conſ.198.verſ. non obſtat*, Martha *de juriſd.p.4.centur.1.caſ.2.num.* 10. & 13. Ripa *tract.de peſte,tit.de remed.ad conſer.ubertatem, num.*122. Grammaticus *deciſ.*100.*nu.*15.& 16. Joan.de Amico *conſ.* 18. *in fine*, & Menoc.*lib,*8.*conſ.* 800.*n.*30. cum aliis. Et ratio eſt: quia tale ſtatutum non reſpicit publicam utilitatem: ſed privatam, illorum civium, qui habent vineas, & prædia in territorio: ſed Clerici non tenentur, quando ſtatutum latum eſt propter publicam utilitatem, ſi talis utilitas non repiciat æquè principaliter Clericos, ut laicos, ergo, multò magis non obligabit, ſi reſpiciat tantùm utilitatem aliquorum, ut eſt in caſu, de quo loquimur. Undè non approbo conſuetudinem hujus urbis ſi adhuc tamen obſervatur, in quam non poſſunt introire vina recollecta extra territorium, ſi Clericos comprehendat: nam, ut diximus, non includuntur, neque poſſunt includi in tali ſtatuto. Et etiam noſtram ſententiam præter Doctores citatos docet Burſatus *lib.1.conſ.42.num.18.& conſ.93.num.26.* & Covar. *in cap.poſſeſſor.p.2.§.4.n.8.de reg.jur.in 6.*

RESOL. CCXIV.

An ſtatutum ne extrahatur vel introducatur in Civitatem vinum, frumentum, &c. comprehendat Clericos?

Et doctrina hujus Reſolutionis eſt valdè notanda, quia ex ea multi caſus ex ſuprà dictis, & ſequentibus doctè, & latè referuntur, & explanantur circa immunitatem Eccleſiaſticam.

Et tandem quæritur, an Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſæcularium non obſervent? Ex part. 6. tract. 8. & Miſc.3. Reſ.4.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Joan.Ruiz de Laguna vir quidem doctus, & ſupremi Conſilii Italiæ Fiſcus, in Allegatione lingua Hiſpana conſcripta, & edita Matriti die 16.Maii anno 1638. qui *in art.2.num.*52. nominatim contra me negativam ſententiam tenentem invehitur. [Como, ait ille, en todas las demas coſas, que tocan à la juriſdicion ſecular.] Sed in hoc puto me rectè geſſiſſe: nam in conflictu opinionum illa eſt amplectenda, quæ favet Eccleſiæ, ut optimè obſervant Doctores in ſuperioribus Diſceptationibus adducti, & docet noviſſimè Caſpenſis in curſu Theologico *tr.* 11. *diſp.* 4. *ſect.*3. *num.* 15. & ante illum omninò videndus Boerius Epo *in quæſtionibus Heroicis lib.* 3. *comm.in c.4.non minus n.*38.& 39.

Sup. hoc ſupra in reſ. 201. & 207 ſ. ſigitur, & in multis aliis earum an not.

2. Sed ad quæſitum deveniendo ipſe Laguna adhæret affirmativæ ſententiæ: quia hæc ſtatuta reſpiciunt utilitatem, & bonum publicum Civitatis; & Clerici ſunt pars populi, & veniunt appellatione Civium. Ergo, &c. Ego verò iterum opinionem negativam teneo, quam præter Doctores, quos citavi *par.1.tract.2.in reſ.* 60. & 70. tenet etiam inter Neotericos Juriſconſultos Hiſpanos doctus Joannes Beltrain de Guevara *in propugnaculo libertatis Eccleſiaſticæ, aſſert.*1.§.3. *num.*11. Sperellus *deciſ.*12.*num.*45. Carpanus *ad ſtatuta Mediolanenſ. in Præludio nu.* 103. Montanarus *in Pragmaticis, de Adminiſtratione Civitatis, n.*86. & 87. Genuenſis *in praxi cap.* 74.*nu.*4. & noviſſimè me citato Ciarlinus *in controver.forenſ. lib.1.cap.*31.*per totum*.

Quæ hic ſunt ſ. proſeq. in reſ. 212. & 213. & in alio §. earum notat.

3. Verùm pro firmanda noſtra ſententia certum eſt ſtatuta Laicorum non comprehendere Clericos: quia in ipſis deficit unum ex requiſitis ad ferendas leges validas, quæ explicat S. Thomas 1.2.*q.*96.*ar.*4. quem refert, & ſequitur Felinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ n.*39.*de conſtitutionib.* Videlicet, ut in ordine ad bonum commune, quod feratur ſecundùm æqualitatem proportionis; & præcipuè quòd in Legiſlatore ſit authoritas: ita ut lex non excedat poteſtatem ferentis; nec immeritò, quoniam in unoquoqe actu ad illius validitatem neceſſaria eſt legitima poteſtas *cap. cùm ſuper, de offic.de leg.cùm te*, ubi Bald. *n.2.Cod.de donation.ante nupt.* Decius *conſil.*198.*num.*3. & poteſtatis defectus ſemper, & indiſtinctè nullitatem producit, Abbas *in cap.final.num.3.de rebus Eccleſ.non alienand.* Decius *in cap.Eccleſia S. Mariæ nu.* 89. & 90. *de conſtitut.* Barbatia *conſil.*14.*num.*2.*lib.*1. Socinus *conſilio* 56.*num.*1.*lib.*1. Surdus *conſil.*2.*num.*33.*lib.*1. & *conſil.*101. *num.*15. & *lib.* 3. Quæ tamen poteſtas in Eccleſia, & Eccleſiaſticas perſonas Laicis non eſt attributa, *c.benè quidem 96. diſtinct.cap.Laicis 16.quæſt.7. cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit.c.cum Laicis, de rebus Eccleſ.non alien.* ut ibi notat Hoſtienſis *num.* 10. Panormit. *num.* 3. & Franciſcus Cardinalis Zabarella *in capite perpendimus num.*13.*verſ.his attentis, de ſentent. excommunic.* & Barbatia *in rubr. de reb. Eccleſ. non alienan.* Soccinus *conſil.*14. *num.*1. & *conſil.*71.*nu.* 10.*nu.* 15. *lib.*4. Jacobus Mandellus *lib.1.conſil.*8. *num.* 8. Et cùm ſtatuere ſit actus juriſdictionis, Bartolus *in leg.omnes populi n.3.ff. de juſt.& jur.* ubi Jaſon. *num.*22. & Romanus *conſ.*218.*num.*2. & alii. Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra in reſ. 210. §.1. poſt medium, verſ. Neceſſitas, & intra in reſ. 234. §.6.

4. Undè ex his inferunt Doctores, quòd quando ſtatutum eſt generale prohibens alienationem immobilium indiſtinctè in non ſubditos, nulla facta mentione de Eccleſia, vel Eccleſiaſticis perſonis, in quibus terminis licèt reſpectu Laicorum ſit validum juxta communem opinionem, de qua teſtatur Albericus *tract.de ſtat.p.2.qu.2.num.*10. & Curtius ſenior *conſil.*27.*num.*8. & Jaſon *in dict.§.Divi in 2. lectura num.* 106. & in Ripa *num.* 74. nihilominus tale ſtatutum generale non comprehendit Eccleſias, neque Eccleſiaſticas perſonas ex defectu poteſtatis, & voluntatis, quæ à poteſtate regulatur, & ſi eas ſtatuentes intenderent comprehendere, eſſet omninò invalidum juxta veriorem, magiſque receptam ſententiam: quam profitentur Canoniſtæ *in cap.final.de immunit.Eccleſ.lib.*6. ubi Joannes Andrea *num.*1. & *ſeq.verſ.vidi dubitari*, & Ancharanus *num.* 1. & Geminianus *num.* 1. & 3. & Franchus *num.* 2. Antonius de Butrio *in cap.tua nuper, per illum textum nu.* 3. & 4.*de decim.* Panormitan. *in cap.à nobis il primo, nu.*4. & 5. & ibi Marianus Socinus *n.7.de ſentent.excommunic.* & Panormitan. *in cap. relatum il primo num.* 5. *de teſtam.* Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, quæſt.9.num.89. ubi de communi, de conſtitut.* Quam ſententiam profeſſus olim Oldradus, quem refert, & ſequitur Bartolus *in dicta leg. filiusfamilias, §.Divi, num.* 11. & 12.*ff. de legat.*1. & Crotus *num.* 80. & Ripa *num.* 81. *verſ. ſecunda concluſio*: ubi affirmavit hanc eſſe communem opinionem tam legiſtarum, quàm Canoniſtarum, Jaſon. *in d.§.Divi, in prima lectura, num.*72. ubi dicit eam tenere Albericum, Angelum, Florianum, Imolam, Raphaelem, & Alexandrum; & ſic neminem ſcribentium diſcrepare à ſententia Bartoli. Et idem Jaſon ibidem *nu.*82. addit judicando, & conſulendo tenendam eſſe Bartoli ſententiam, quam etiam tuetur, & commune aſſerit Ruinus *à num.* 92. *uſque ad num.* 95. Crotus *num.*80. Rippa *num.*81. Marianus Socinus *nu.*166. & idem videtur ſentire Ambroſius de Opizionibus dicens ſanctius eſſe tenere hanc partem. Idem Bartolus *in leg.final.* 18.*Cod.de ſacroſanct. Eccleſ.* Joannes Baptiſta de Sancto Severino, *in leg.omnes populi, num.98.verſ.ex prædictis, ff. de juſtit. & jur.* Joannes de Platea *in leg.in his num.1.ver. nota, Cod. de præb.& reb.navicular. lib.* 1. Albericus de Roſate *tract. de ſtatut.part.2.quæſt.2.num.* 5. & 7. & *ſeq.* Caſſanæus *in conſuetud. Burgund.Rub.9.§.10.num.*49. Bertracchinus *de Epiſcop.par.4. lib.4.quæſt.45.num.*147. Julius Clarus *in pract. crimin. qu.* 82. §. *ſtatutum* 5. *num.* 2. *verſ. Sed quæro*, Fabianus de Monte, *tract.de empt. & vend.quæſt.3.præcip.num.* 45. *verſ. Sed non valeret*, Petrus Jacobus *in pract. in Rubr. de ſucceſſione Regni Franciæ fol.77.pag.2.col.1.in principio, verſ. ad primum dico*, Angelus *conſil.*83.*num.*3. Paulus de Caſtro *conſ.* 89.*nu.* 1. *lib.*2. Curtius ſenior *conſ.*62.*num.* 7. *verſ. non obſtat ſtatutum Mediolani*, Idem *conſilio* 72. *numer.* 13. *verſ. ſecundò reſpondeo*, Marianus Socinus *conſil.*76.*num.* 30. *lib.* 3. dicens in dubio non eſſe recedendum ab opinione Bartoli, & communi, Hippolytus Riminaldus *conſilio* 15.*num.*85.*lib.* 1. latè Mandellus *conſil.*8.*lib.*1. Everardus *conſil.*30.*num.*16. & *conſ.* 239.*num.*18. & 19. Plotus *conſil.*19.*nu.*11. & 12. dicens etiam communem, Lapus *allegat.*92. Abbas *conſil.*27.*num.*1.*lib.*1. Cardinalis *conſ.*66.*nu.*2. Calderinus *inter conſilia Ancharani conſ.* 12. idem Ancharanus *conſ.* 155. Antonius de Butrio *conſ.*40. Navarrus *conſ.4.num.*6. atteſtans quoque de communi, *tit.de conſtitut.lib.*1. Surdus *conſ.*301.*nu.*12. & *nu.*70.*lib.*3. & alii penes ipſos, quibus etiam adde Doctores, quos noviſſimè citat, & ſequitur Cyriacus *in controv. foren.lib.*3. *contr.*530.*nu.*58.

Sup. hoc infr. in tr. 5. reſ. 6. in aliis eius prima annot.

5. Hujus autem ſententiæ firma, & conſtans ratio eſt; quia diſpoſitio ſtatuti generalis non trahitur ad ea, quæ non poſſunt fieri in ſpecie. Joannes Monachus *in cap.ut animarum, num.2.verſ.& eſt ratio, de conſtit.lib.*6. Crotus *in dicto §. Divi num.* 80. quoniam generalis diſpoſitio non comprehendit, quæ ſpecialiter non venirent, *leg. obligatione generali, ff.de pignor.* nec ſub generalitate verborum venit illicitum, *leg.ſi pater, ff.de iis quæ in fraud. credi. cap. veniens, de jurejuran.* nec venit injuſtum, *cap.ſuper quibuſdam in fin. de verbor.ſignificat.* Unde Baldus *in capite cùm veniſſent num.6.de eo, qui mittitur in poſſeſſionem* affirmavit ſtatutũ laicorum ſivè activum, ſivè paſſivum non includere Clericos: quia ſi generaliter diſpoſuit, non faciens mentionem expreſſam de Clericis, debet intelligi ſecundùm jus: ſi verò eos exprimit, & ſi verbis eos comprehendat, non poteſt tamen re ipſa: idem Baldus *conſilio* 300. *num.* 4. *lib.* 1. clarus loquutus concludit ſtatutum generale Laicorum non comprehendere Clericos, tam ex defectu poteſtatis quàm voluntatis: quia cùm hoc ſit impoſſibile ſtatuentibus, non debet ad id eorum voluntas extendi; cùm impoſſibilium nulla ſit diſpoſitio, *leg.confeſſionibus, ff.de interrogat. actionib.* tum quia nemo

vide-

videtur manum imponere ad ſibi illicita, & impoſſibilia, *leg. miles*, §. *ream*, ubi Angelus *ff. ad leg. Juliam de Adulter.* & Ancharanus *in Repetitione cap. 1. num. 29. de conſtitut.* tum quia in dubio non præſumitur voluiſſe in ſua diſpoſitione comprehendere ea, de quibus expreſsè diſponere non poteſt, *leg. Lucius* §. *ultim. ff. ad Municipal. cap. à nobis il primò, de ſentent. excomm.*

Sup. hoc ſuprà In Reſ. 90 §. Dico igitur, & in multis aliis ejus not. quæ ſunt in ſeptem primis Reſol. not. ſeq. in diverſis caſû §§.

6. Cùm igitur ex omnibus ſupradictis ſatis probatum ſit ſtatuta Laicorum non comprehendere Clericos quoad vim coactivam: ut noviſſimè in ſpecie determinavit Sacra Rota in Romana Donationis die 23. Junii 1634. coram bon. mem. Coccino, idcircò male ſenſerunt aliqui poſſe Miniſtros Laicos tempore penuriæ compellere Clericos ad vendendum frumentum: ſed hoc debet fieri, niſi periculum ſit in mora, ab Epiſcopis. neceſſitas enim publica non præbet auctoritatem Laicis ſupra Clericos, Difficultas igitur eſt, ſi Clerici comprehendantur in his ſtatutis, ſaltem quoad vim directivam.

Sup. hoc ſuprà In Reſ. 90. 91. 92. & 94. §. Suppono, & §. ult. & in Reſ. 96. §. ult. & in Reſ. 98. §. 3. & in Reſ. 69. paulo poſt initium & in Reſ. 101. §. Sed, & communis DD. hic citatis in Reſ. 117. §. Reſtat modo, & in nu. 6 tr. 1 de ſolicitinam R. 32.

7. Et reſpondeo negativè in caſu ſtatuti de quo loquimur: nam tunc ſtatuta lata propter bonum publicum & publicã neceſſitatem ligant Clericos quoad vim directivam: quando neque directè, neque indirectè lædunt immunitatem Eccleſiaſticam. Aliter enim omnes Clerici quoad vim directivam tenerentur ad omnes leges Juſtiniani, & aliorum: nam ſemper leges pro communi bono, & publica neceſſitate editæ ſunt, & ſine hoc non eſſent leges juſtæ. Et ita docet Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 8. nu. 92. & 93.* Baldellus *lib. 5. diſp. 33. n. 14.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 1. quæſt. 16. ſect. 2. punct. 2. n. 12.* Aponte *in reſponſ. ſuper Cenſuras Pauli V. fol. 15.* Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libert. Eccleſiaſt. num. 24.* Molin. *de juſtit. tom. 1. tract. 2. diſp. 31. num. 15.* Squillante *de privileg. Clericorum cap. 7. dub. 3. num. 94.* & alii aſſerentes Eccleſiaſticos teneri ex vi directiva ad ſervandas leges Principum ſæcularium quoties Eccleſiaſticæ libertati aliquo modo non repugnant, neque ſunt præjudiciales eorum immunitati, Undè hæc propoſitio à multis Juriſtis acclamata: Clerici tenentur obſervare leges propter bonum commune latas; non eſt vera abſolutè intellecta; ſed intelligenda eſt, quando non violant eorum immunitatem.

8. Hoc igitur ſuppoſito, ſic argumentor. Leges latæ propter bonum publicum obligant Clericos quoad vim directivam, quando immunitatem Eccleſiaſticam non frangunt: ſed ſtatuta, ne extrahatur, vel introducatur annona in Civitate, lædunt immunitatem Eccleſiaſticam, ergo quoad vim directivam in illis non comprehenduntur Clerici. Probo minorem, videlicet, hæc ſtatuta frangere immunitatem Clericorum. Nam ſtatutum prohibens, vel præcipiens Clericis id quod eis nec divino, nec humano jure prohibitum, vel præceptum eſt, violat immunitatem Eccleſiaſticam, ut docet Souſa *in Bull. Cœn. cap. 16. diſp. 84. concl. 3.* Alderanus Maſcardus *de Interpret. ſtatut. concluſ. 1. n. 88.* Fillincius *tom. 1. tr. 16. c. 10. n. 270. §. Tertiò ea*, Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 23. nu. 358. §. tenendum eſt tertiò*, Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 19. n. 1.* Laderchius *conſ. 103. nu. 1.* Annibaldus *in addit. ad Mandellum lib. 1. conſ. 8. lit. H.* Sayrus *de cenſur. lib. 3. c. 19. nu. 9. §. Sic etiam*, Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 1. q. 16. ſect. punct. 2. n. 51.* & alii.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 94. § Reſtat modo … ſuprà, & inf. in Reſ. 117. §. Sed his.

9. Sed neque de jure divino, neque humano prohibetur Clericis vendere res ſuas ubicumque voluerint; imò hoc eſt eis conceſſum, jura enim concedunt cuilibet licere vendere & emere nec illis impedimentum præſtari poſſe ut ex Sacra Rota notat Novarius *de Gravaminib. vaſſall. tom. 1. gravam. 62. n. 2. & ex text. in leg. libertas negotiationis ff. de Jurepatron.* & ex aliis juribus & Doctoribus, quos affert, & ſequitur Montanarus *in Pragmat. de Adminiſtr. Civit. n. 87. & 88.* Menochius *conſ. 626. n. 14. vol. 7.* Sperellus *deciſ. 12. num. 40. & deciſ. 13. n. 6.* Ergo ſtatutum prohibens Clericis extrahere vel introducere venditionis cauſa res ſuas, immunitatem Eccleſiaſticam lædere dicendum eſt: prohibet enim illis, ut dictum eſt, id quod à nullo jure prohibitum habent, imò conceſſum, niſi in peculiari, & raro uſu, ut infrà videbimus.

Sup. hoc ſuprà In Reſ. 100. §. 3 & in Reſ. 108. §. ult. ante medium, & in Reſ. 109 § Sed his, poſt med. & magis latè In Reſ. 111. & inf. in Reſ. 183 §. 1. ante med. a verſ Supponendum, & in Reſ 191 §. Ad hæc.

10. Confirmantur ſupradicta ex auctoritate aliorum Doctorum aſſerentium ſtatuta Laicorum, quæ tollunt Clericis id quod de jure communi eis competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; ut patet *ex text. in cap. fin. de immunit. Eccleſ. lib. 6.* Ubi Bonifacius VIII. in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ eſſe declaravit ſtatuta Laicorum prohibentia ſubditis ſuis; ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quidquam vendant aut emant aliquid ab eiſdem. Cùm enim iſti contractus emptionis & venditionis liciti ſint de jure communi, & unicuique permiſſi, ſicut etiam permiſſum eſt, ut homines alia obſequia mutuò ſibi exhibeant, graviter læditur Eccleſiaſtica libertas, cùm iſta perſonis Eccleſiaſticis interdicuntur. Et tantò gravius eſt gravamen, & præjudicium Ordini Clericali illatum, quando difficilius tolluntur, quæ jure communi competunt, quam quæ jure ſpeciali, *Auth. de non alienan. reb. Eccleſ. §. quia non veriſimile. leg. ejus milites, §. militia miſſus ff. de milit. teſtam.* Qua ratione motus hanc ſententiam tenuit Felinus *in dicto cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, n. 69. verſ. tertia fuit opinio, de conſtit.* ubi Decius *n. 7. verſ. ſecundò quando auferunt. ea*, poſt Antonium de Butrio, conſultò dixit, magis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam ea, quæ tollunt juris communis beneficium, quam quæ privilegium auferunt, Baldus *conſ. 300. incip. ſtatuto cavetur, n. 4. lib. 1.* Socinus *conſ. 56. num. 2. lib. 1.* Alciatus *conſ. 30. incip. verbis ſtatuti, n. 6. lib. 2.* & alios pro hac ſententia allegat Covarruvias *in Regul. poſſeſſ. part. 2. §. 4. n. 8. verſ. Ex qua conſtitutione*, ubi expendit textum *in dicto cap. fin. de imm. Eccleſ. lib. 6.* Everardus *conſ. 239. incip. Ultra longi lateque deducta n. 18.* Matthæus Afflictus *in conſtitut. Neapol. Rubr. 21. de ſucceſſ. cum frat. n. 4.* Jaſon *in l. filius familias, §. Divi, in prima lectura, num. 74. ff. de legat. 1.* Petrus PecKius *tract. de Amortizatione, c. 6. num. 1.* Grammaticus *deciſ. 100. num. 13.* Seraphinus *tract. de privileg. juram. privil. 77. num. 23.* Jacobus Mandellus *conſ. 8. n. 3.* quorum doctrina Sacris Romanorum Pontificum Conſtitutionibus eſt conformis: nam Cæleſtinus III. *in cap. cùm terra, de elect.* in perniciem & gravamen Eccleſiaſticæ libertatis eſſe dixit Electionem contra ordinem & diſpoſitionem juris communis celebratam. Similiter Alexander IV. *in cap. 1. de immunit. Eccleſ. in 6.* graviter arguit Magigratus ſæculares qui libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam lædere ac minuere molientes, Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas coarctare nitebantur, ut ratione bonorum, quæ acquiſiverant tributa perſolverent, vel bona acquiſita extra manum ſuam ponerent, Iſta enim expreſsè ſunt contra Juris communis regulas & receptas diſpoſitiones. Quamobrem ſic ſtatuentes ipſo jure ſunt excommunicati, *d. c. fin. de immun. Eccleſ. lib. 6.* ut notant communiter Canoniſtæ, Joannes Andreas *n. 3.* Ancharanus *n. 1.* Philippus Francus *ante n. 1.* & Geminianus *n. 4.* quam excommunicationis ſententiam contra talia ſtatuta edentes jam antea tulerat Honorius IV. *in c. noverit, §. item excommunicamus, & in c. gravem, de ſent. excommunicat.*

11. Hanc etiam ſententiam nempè ſtatuta, quæ tollunt Clericis id quod eis competit de jure communi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, docet etiam Riminaldus, Alexander, Malvaſia, & Hondedeus: quos citat & ſequitur Philippus Maynardus *de privileg. Eccleſ. part. 1. tit. 1. num. 24.* quibus ego addo Chartarium *deciſ. 46. n. 38. & deciſ. 54. n. 28.* Caſtillum Sotomajorem *tom. 3. de tertiis, cap. 9. n. 6.* Badellum *lib. 5. q. 36. n. 21.* Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ, par. 2. c. 11. n. 6.* Et noviſſimè hoc determinavit Sacra Rota Romana in una Salmonenſi die 7. menſis Junii anno 1627. coram Duran. *deciſ. 91. num. 10. & 11. tom. 1.* Et magis noviſſimè in Hydruntina pecuniaria die 26. Junii 1641. coram Domino meo Merlino, viro eruditiſſimo, & numquam ſatis laudato. Sup. hoc in Reſ. not. præcitata.

12. Hoc igitur ſuppoſito ſic argumentor. Statuta, quæ Clericis auferunt aliquid, quod eis de jure communi conceditur, lædunt immunitatem: ſed ſtatuta, de quibus loquimur, tollunt Clericis id quod eis competit de jure communi; ut patet ex juribus, quæ affert Novarius *ubi ſuprà*, & Fabianus de Monte *tract. de Empt. q. 3. princip. num. 1.* Molfeſ. *in ſumma tom. 2. tract. 12. cap. 5. n. 47. & 119.* & alii. Undè Menochius *conſ. 626. num. 14. vol. 7.* & Sperellus *deciſ. 12. nu. 41.* aſſerunt de jure communi licitam eſſe tranſportationem rei propriæ ad omnia loca: & idem Sperellus *n. 45.* & Carpanus *de ſtatut. Mediolanenſ. in Prælud. num. 583.* hoc exemplificant, ſi denegaretur introductio v. g. vini nati extra territorium: quod non minus competit de jure communi, quam ipſa extractio. Et quidem libertas Eccleſiaſtica hoc Clericis præbet, ut habeant facultatem faciendi, quod eis placet, niſi lege prohibeatur; ut *ex leg. libertas, ff. de ſtat. homin.* & docet in terminis Cochier *de libert. Eccleſiaſt. part. 2. cap. 11. num. 6.* Catticus *in Allegatione pro Eccleſia, fol. 218. §. tertiò probatur*, Sperellus *deciſ. 12. n. 42.* & Bonacina *in Bullam Cœnæ diſp. 2. quæſt. 16. ſect. 2. punct. 2. num. 4.* & Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 358.* Ergo ſupradicta ſtatuta eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam omninò dicendum erit.

13. Sed inſtabis adverſus hæc: quia ex doctrina ſuperius adducta ſequeretur Clericos, neque vi directiva teneri non extrahere frumentum tempore neceſſitatis, quando in Civitate adeſſet magna penuria, & ſic de aliis rebus concernentibus annonam. Reſpondeo, quòd ſtatuta reſpicientia extractionem, vel introductionem annonæ aliquando concernunt tantum aliquorum utilitatem, ut v. g. Statutum alicujus Civitatis, ne introducatur vinum ab exteris: reſpicit enim utilitatem dominorum vinearum in ejus territorio exiſten-

Sup. hoc in Reſolutionis hac poſitis in ſer. ro §. Sed ad quæſitum hujus Reſ.

exiſtentium. & in hoc caſu minimè dubitandum eſt Clericos in illo minimè incluſos eſſe, ut ego ubi ſuprà adnotavi, & notat etiam in ſpecie Alexander Sperellus *deciſ.13. num.* 10. Aliquando verò reſpiciunt publicam utilitatem non ſolum in ordine ad abundantiam; ſed in ordine ad neceſſitatem & penuriam annonæ: & tunc docet Decianus *lib.3.conſ.* 51.*n.*31. tale ſtatutum Clericos ligare; quando illa neceſſitas & penuria aliter evitari non poteſt, niſi etiam Eccleſiaſtici concurrant. Unde in tali caſu, docet Martha *p.4.art.* 1.*caſu* 1.*n.*48. *juncto caſu* 2.*n.*5. *&* 10. Ciarlinius *in controverſ.forenſib.lib.*1.*cap.*31.*num.*10. & alii, quod Clerici tenentur obſervare illa ſtatuta in ſubſidium *ex text. in cap. non minus de immunit. Eccleſ. & cap.*1. *eodem titul. in* 6. cum Doctoribus communiter. Sed quid in tali caſu faciendum ſit, & quo jure tunc teneantur Eccleſiaſtici ſervare ſtatutum, & non extrahere annonam, docent ex Juriſconſultis Surdus *conſ.*301. & Sperellus *deciſ.* 13. egregiè diſſerentes contra Menochium *conſil.*800. & Gabrielem *conſil.*37.

14. Dicendum eſt igitur, quòd tempore penuriæ Clerici non vi edicti Magiſtratus Laici, ſed vi rationis naturalis, & ex debito charitatis abſtinere tenentur ab extractione frumenti, cæterorumque victualium, tamquam pars Reipublicæ, quæ in tali neceſſitate cum toto concordare debet: & in hoc ſenſu intelligendi ſunt Doctores aſſerentes Clericos vi directiva ſub prohibitione legum ſæcularium comprehendi. Vide Vaſquez *in part.*2. *tom.*2. *diſp.* 167.*cap.*4.*n.*24. & alios. Et ideò ad proſpiciendum bono communi conſulo Epiſcopis tempore penuriæ, alteriuſve neceſſitatis coadjuvare ſuis edictis Principum ſæcularium proclamata, ut notat ſupra Surdus *n.*39. Sperellus *deciſ.*12.*n.*58. Quod quidem fecit Sanctus Carolus Borromæus prohibens ne oriza ſeminaretur, & pluries ordinavit Sacra Congregatio: & ita ſignanter reſcripſit Nuntio Neapolitano ſub die 3. Septemb. 1591. & 13. Auguſti 1593. Et Epiſcopo Parmenſi de anno 1599. Vide ea, quæ ego ipſe adnotavi *in p.*4. *tr.*1. *reſol.*87.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 89. & in alia Reſ. ejus annot.

15. Unde ex his infertur à fortiori, quòd, ſi in aliqua civitate adeſſet ſtatutum, ut aliqui, tantùm vendant frumentum, vinum, &c. Et hoc quia ex dicto Monopolio Civitas lucraretur magnam pecuniarum ſummam, largiendam poſtea ad manutentionem alicujus Hoſpitalis, vel Monaſterii Monialium, aut ad ſublevandas ipſius Civitatis neceſſitates, vel redditus conſervandos. Ex his inquam infertur hoc ſtatuto non obſtante poſſe Clericos aperire tabernas, & vendere ſuum vinum, frumentum, &c. Et ratio eſt clara, quia, ut in terminis caſus noſtri obſervat Azorius *part.*3. *lib.*5.*c.* 19.*q.*13. Fauſtus *de contract.diſp.*33.*q.*20. & alii, publica utilitas, quæ ex hoc ſtatuto intenditur, non reſpicit Clericos principaliter, ſed ſolùm ſecundario, ut ſunt membra Communitatis: ſecus autem eſſet, ſi illa ſumma pecuniarum expenderetur à Civitate pro opere aliquo æquè primario in utilitatem Laicorum & Clericorum faciendo. Et ideò contra Lagunam, *ubi ſuprà art.*1.*num.*11. dicendum eſt Clericos non teneri contribuere ad reparationem fontium, pontium, &c. teneri autem ad reparationem aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum & Laicorum inundet, cum debitis tamen requiſitis; de quibus in facti contingentia vide me ipſum *in part.*1. *tract.*3. *reſolut.*22. Et miror Lagunam pro ſua firmanda ſententia adducere *leg. ad inſtructiones Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* cùm talis lex non ſolùm fuerit correcta per Pontificem *in cap. non minus, & cap. adverſus, de immunit. Eccleſ.* Sed etiam per Imperatores, ut patet *in Authent. item nulla Communitas C. de Epiſc. & Cler.* Unde ex omnibus ſupradictis, corruunt ea, quæ in toto *art.*1. dictæ Allegationis conatus eſt habilire Laguna.

Sup. hoc ſuprà ex doctrina R. 88.

Quæ nunc invenitur in to. 3. tr. 6. Reſ. 33. & infrà in Reſ. 149. §. 11. & in Reſ. 333 & 334 in fine, & lege etiam doctrinam Reſ. 336. & 337. &c.

16. Dicere autem cum ipſo dicta ſtatuta non infringere libertatem Eccleſiaſticam: quia non efficiuntur animo eam præjudicandi, ſed propter bonum commune. Reſpondeo hoc prorſus non eſſe admittendum ex his quæ ego adduxi *in tract.*2. *reſol.*83. & noviſſimè adducit Baldelius *lib.*5. *diſp.*36. *n.*13. & antea Suarez *contra Regem Angliæ lib.*4.*c.*33. *num.*12. Læſio enim immunitatis non pendet ex bono vel malo animo ſtatuentium: & ſic ſi judex Laicus ex prava intentione nocendi Eccleſiaſticis legem ferret, ſi illa per ſe loquendo non eſſet apta illis nocere, non læderet immunitatem, neque incurreret cenſuras. Igitur attendendum eſt ad ipſam legem & ſtatutum, an directè vel indirectè libertatem Eccleſiaſticam infringat.

Quæ hic eſt inf. Reſ. 140. §. ad medium, & in Reſ. 241. § etiam ad medium.

17. Et tamdem pro Coronide hujus reſolutionis, ſi aliquis dicat cum Laguna *art.*2.*n.*45. noſtram ſententiam ſaltem non eſſe admittendam, quando Clericus introduceret in locum aliquem, vinum, frumentum, &c. ut ibi carius vendat: nam in tali caſu adeſſet negotiatio Clericis prohibita, ut docet Graſſus ab ipſo citatus. Reſpondeo in tali caſu minimè adeſſe negotiationem, ut nominatim contra Graſſum meritò docent Sperellus *deciſ.*94. *num.*8. *& ſequent.* cum Bonacina *tom.*3. *in Bull.Cœn.diſp.*1.*q.*19.*punct.*3.*n.*6. Et ego ſatis firmavi *in part.*5.*tract.*1.*reſol.*27. cum Souſa *in Bull.Cœn.c.*19. *diſp.*92.*concluſ.*1. *num.*4. & aliis. Et ratio eſt, quia, ut notat Pereira *de Manu Regia part.*2. *cap.*24. *num.*34. Cevallos *tract. de cognit. per viam violent. part.*2. *quæſt.*64.*n.*21. Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.*12. *diſp.unic. punct.*9. *num.*16. Tannerus *tom.*3. *diſp.*4.*quæſt.*7. *dub.*2.*num.*69. Turrianus *tom.*2. *in* 2.2. *diſp.*59. *dub.*2. *num.*1. & alii: non omnis negotiatio lucrativa eſt interdicta Clericis; ſed illa tantùm: quando res ipſa non meliorata cariori pretio vendenda eſt, quàm empta fuit. Ex quo patet falſitas opinionis Caroli de Graſſis: nam Clericus fructus ſuos, ut alibi carius vendantur, aſportans, non dicitur negotiator; & ideò ad gabellam minimè tenetur. Vide omnino Marcabrunum *conſil.*18.*n.*241. *& ſeq.* & noviſſimè Fagundez *de juſtit. lib.*5.*c.*37.*n.*13.

Quæ hic eſt infrà Reſ. 356. & lege etiam doctrinam aliarum Reſ. ejus primæ, & ſecundæ ann. Et pro hac melioratione infrà ſin Reſ. 356. §. Et ad magis, &c. & pro Alibi contento in hoc textu ibidem, in principio, &c.

18. Ex ſupradictis verò duo Corollaria valdè à judicibus Laicis notanda ſunt. Et primò malè illos facere, dum vexant famulos, colonos, vel Miniſtros alios Clericorum, qui de eorum mandato in Civitatem vinum, frumentum, vel aliquid aliud introducunt vel extrahunt: hoc enim indirectè eſt contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam: & ita in terminis docet Ciarlinius *in controverſ. forenſib. lib.* 1.*c.*31. *in fin.* & Sperellus *deciſ.*12. *num.*61, *& deciſ.*4.*n.*7. qui teſtatur ita paſſim reſpondere Sacram Congregationem immunitatis. Et ratio eſt clara; quia operarii ad nihil tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re, quæ de ſui natura non ſapit delictum, ex Gloſſ. *in leg. in rem.* §. *ſignum ff. de rei vendic.* quam ſequuntur omnes teſte Decio *in leg. velle*, & ibi Cagnolus *num.*11. *de regul.jur.* Deinde in tali caſu miniſtri Clericorum nullum jus habent in re, & ideò judicium non ſubſtantiatur in eis; ſed in Clericis, quorum negotium gerebant. Ergo cauſa pertinet ad forum Eccleſiaſticum, per ea, quæ adducit Sperellus locis citatis: adi illum & non pigebit.

19. Secundò infertur ex ſupradictis malè etiam facere judices Laicos auferentes annonam Clericorum, quæ extrahitur vel introducitur in Civitatem contra eorum proclamata: ut ego ſæpius firmavi, & præcipuè contra Cutellinm *in part.*5. *tract.*1. *reſol.*6. & docet etiam Sperellus, *ubi ſuprà deciſ.*12.*n.*59. nam talis retentio habet rationem pœnæ, ergo illam contra Clericos nullo pacto judices Laici infligere poſſunt. Deinde ſicut Laici nullam habent juriſdictionem in perſonas Clericorum; ita neque in eorum bona; bona enim ſequuntur perſonam. Et ideò ego olim reſpondi Ædilem Civitatis non potuiſſe vinum, quòd Clericus recollectum ex ejus prædio per alium in taberna vendebat, quia malum erat, in via publica vendere: ſed in tali caſu debebat ad judicem Eccleſiaſticum recurrere, & interim Laico venditori ordinare, ne vinum illud venale haberet.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 99. §. 3. inter medium, & finem, à ſuerſ. Igitur & ſignanter in ſeſol. 100. & 101 §. ult & in Reſ. 117 §. Unde curſus in fine.

20. Atque hæc defenſionis cauſa dicta eſſe volo circa ea, quæ contra me in ſua Allegatione adnotavit Laguna: undè ex his omnibus etiam refellendus venit noviſſimè Baptiſta Fragoſo *in Regimine Chriſtianæ Reipublicæ part.*1.*lib.*7.*diſp.*19 *n.*48. ubi tenet poſſe Decuriones Civitatum edere ſtatuta in quibus prohibetur, ne in oppida vinum forenſe inferatur, vel ex oppido ne extrahatur, aſſeritque, in dictis ſtatutis Clericos comprehendi, quod omnino negandum eſt, ut ex ſupradictis apparet.

21. Et tamdem pro coronide hujus Reſolutionis in gratiam curioſorum non deſinam hic obiter adnotare, noviſſimè Franciſcum Caſpenſem Doctorem Hiſpanum docere Clericos tranſgredientes leges civiles non peccare mortaliter, ſic enim aſſerit in curſu Theologico *tom.*1. *tract.* 13. *de legibus diſput.*4. *ſection.*2.*n.*15. An verò Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſæcularium non obſervent; probabile eſt non peccare mortaliter, quia Clerici non tenentur directè legibus civilibus, quia nullus eſt directè ſubditus legibus illius, qui non habet juriſdictionem in ipſum, Princeps autem Laicus non habet juriſdictionem in Clericos: ergo ſecluſo ſcandalo mortaliter non peccant. Ita ille, qui pro hac ſententia citat Bonacinam & Salas, quos ego adduxeram *in part.*1. *tract.*10. *reſol.*12. Verùm alii Doctores tenent Clericos legibus civilibus teneri eadem obligatione ac tenentur Laici, excluſa tamen coactione: quia non apparet unde minuatur eis obligatio ſi ſemel ponamus legibus illis aſtringi. Vide Caſtrum Palaum *to.*1.*tract.*3. *diſp.*1. *pun.* 24.§.6.*n.*2. Joannem Præpoſitum *in part.*2.*D.Thom.q.*95.*diſp.* 4.*dub.*3.*n.*7. & alios.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 90 §. ad medium, & in Reſ. 91. §. ult. & in Reſ. 92 §. Et ideo, &c.

RE-

RESOL. CCXV.

An Principes poſſint ſtatuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua ſeruitia & obſequia, an ita ſtatuentes incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 54. aliàs 53.

Sup. hoc cum eiſdem Cajetano & Reginaldo pro affirmativa, & negativa ſententia hic appoſita ſuprà in Reſ. 109 §. & lege hic §. Tertio, & alias Reſ. ejus annot.

§. 1. ITa facientes non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putavit Cajetanus *in ſumma, verb. excommunicatio, c. 31.* Novarrus *in Manuali, c. 27. num. 119.* Et hanc ſententiam noviſſimè probabilem vocat Filliucius *to. 1. tr. 16. c. 10. n. 271.* & illam abſolutè etiam docet Pereira *de manu regia, prælud. 3. n. 7.* & Anguiano *in tract. de legibus, to. 1. lib. 2. contr. 15. n. 39. & ſeq.*

2. Sed ego falſam exiſtimo. Dico igitur, Principes iſta ſtatuentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidere: quia tale ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut habetur *in c. eos, de immunit. Eccl. in 6.* his verbis. (In eos, qui temporale dominium obtinentes ſuis ſubditis, ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quidquam vendant, molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant, aliquando interdicunt, cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur, eo ipſo excommunicationis ſententiam decernimus.) Ita textus. Et ita docent communiter omnes Theologi, ut Suarez *de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2. n. 93.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 24. n. 358.* Gambacurta *tractat. de caſ. reſervat. c. 10. num. 10.* Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommun. 15. fol. mihi 937.* Filliucius *ubi ſup.* & alii.

3. Nec valet dicere, quòd talia ſtatuta ſint potius contra libertatem politici convictus, quàm contra Eccleſiaſticam libertatem: nam reſpondetur primò: Saltem indirectè ſupradicta ſtatuta ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam: ſed in Bulla excommunicantur etiam, qui indirectè aliquid ſtatuunt contra dictam libertatem: ergo, &c. Secundò: Durius eſt, & incommodius vexantur Clerici in his, quæ pertinent ad politicum convictum, quàm in aliis, quæ pertinent ad Eccleſiam, ut Eccleſia eſt: ergo &c. Tertiò: Eſt contra libertatem Eccleſiaſticam denegare Clericis ea, quæ de jure communi illis competunt: ſed jure communi quilibet alteri obſequia prædicta præſtare poteſt: ergo, &c. Et ideo noſtra ſententia omninò tenenda eſt.

RESOL. CCXVI.

An ſtatutum laicorum prohibens generaliter librorum impreſſionem abſque eorum licentia comprehendat Clericos?
Et an Epiſcopi poſſint hoc ſtatuere? Ex part. 4. tractat. 1. Reſ. 60.

§. 1. VIdetur affirmativè reſpondendum, quia Epiſcopi ordinant, ne quis libros imprimere audeat ſine illorum licentia qua ſane ordinatione non ſolùm ſæculares, ſed etiam Regulares exempti comprehenduntur. Ergo & Princeps ſæcularis poterit idem ſtatuere, obligando non ſolùm laicos, ſed etiam Clericos exemptos, ut conſervetur æqualitas, juxta textum *in leg. fin. Cod. de fruct. & lit. expenſ.*

2. At his non obſtantibus, Aloyſius Bariola *conſil. 34. per totum* contrariam ſententiam tenet, quia ſtatutum vires acquirit à poteſtate ſtatuentium, ex *l. final. ff. de juriſdict. omn. judic. & cap. à nobis, de ſentent. excommunic.* Sed ſæculares ſuprà Eccleſiaſticos nullam habent facultatem, *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* ergo, &c. Deinde ſi Clericus in ſummam D. Thom. vel in Bullam Cœnæ librum imprimere vellet, ſi Poteſtas ſæcularis velit in vim ſui ſtatuti facultatem illum imprimendi concedere, id aliud non erit, quàm in cauſis ſpiritualibus & Eccleſiaſticis ad ipſius forum non modò indirectè, ſed directè trahere. Sed hoc eſt contra Canonem 15. Bullæ Cœnæ. Ergo, &c.

3. Ad argumentum verò reſpondetur Epiſcopos poſſe id ſtatuere ad finem ſpiritualem Clericos & ſæculares propriæ diœceſis ligando, ex Concilio Lateranenſi *ſeſſ. 10. tum ex Trid. ſeſſ. 4.* tum ex Bullis Apoſtolicis & decretis Cardinalium, unde non eſt attendenda ratio inæqualitatis. Adde quòd in tali caſu Epiſcopi habent poteſtatem ligandi laicos, non autem è contra laici ligandi Clericos, etiamſi tale ſtatutum feratur ob bonum publicum, quia utilitas publica non confert juriſdictionem Principi laico in perſonas Eccleſiaſticas. Et hæc omnia docet Bariola *ubi ſuprà* qui reſpondet ad alia argumenta contraria, & adducit pro hac firmanda ſententia, multas alias rationes: tu adi illum, & non pigebit.

RESOL. CCXVII.

An Pragmatica ſuper Cartam. vulgo dictam Papel ſellado, *violet Immunitatem Eccleſiaſticam?*
Et pro roboranda doctrina hujus quæſtionis aliquæ aliæ diverſæ difficultates pro Immunitate Eccleſiaſtica diſcutiuntur? Ex part. 6. tract. 8. & Miſc. 3. Reſol. 1.

§. 1. DE hoc caſu conſultus fui anno 1638. ab Excellentiſſimo Principe Paternionis tunc in Regno Siciliæ Prorege meritiſſimo, & ei reſponſum dedi taxationem ſupradicti papyri ſignati, nomine tantùm Regaliam, ſed revera Gabellam exiſtimandam eſſe. Unde, ad ſublevandas Regis urgentes neceſſitates, in Parlamento, ſeu Comitiis Regni imponendam neceſſarium dixi, excluſis tamen ab ejus ſolutione Eccleſiaſticis, ſed pro negativa ſententia aliqua adduci poſſunt argumenta, quę hic ex propria penu, Doctorum auctoritate ſtabilire conabor, ut veritas noſtræ ſententiæ, poſtea magis eluceſcat.

2. Probatur igitur primò opinio negativa; quia Clerici ſunt cives, & pars Reipublicæ, ut habetur *in cap. cum nullus, de temporibus ordinand.* & docet Bart. *in leg. 1. ad municip.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 2. difficult. 31. num. 1.* & alii. Ergo ſunt adſtricti ſervare leges latas pro bono publico, ut probat Caſtillo Sotomajor *de tertiis, tom. 7. c. 8. n. 21.* & alii, ſed talis eſt lex, de qua loquimur: nam Papyrum ſignatum efficitur ad conſervandam legalitatem Scripturarum, & ad falſitates evitandas. Ergo, &c.

3. Secundò, quia impreſſio Regii ſigili ſuper Chartam eſt Regalia: ergo in caſu noſtro charta ſignata effecta eſt res propria Regis: unde poteſt illam vendere, & ejus pretium taxare. Et ſicut Clerici, ut notat Avendaño *de cenſ. cap. 32. num. 10.* Laſarte *de Decima, cap. 10. num. 3.* Mexia *in Pragmat. Tax. Pan. concl. 5. n. 39.* Salas *de empt. dub. 9. num. 2.* & alii communiter, tenentur ſolvere pretium rerum venalium à Principe taxatarum: ita tenebuntur ſolvere pretium dictæ chartæ ſignatæ, quam ut rem propriam Princeps vendit cum Regio ſigillo.

4. Tertiò, certum eſt, quòd ex juſta cauſa Rex poteſt alteri concedere venditionem aliquarum mercium, ut tradit Azorius *tom. 3. l. 8. cap. 28.* Filliucius *tom. 2. tract. 35. cap. 8. n. 223.* Molfeſius *in ſumma tom. 2. tract. 12. cap. 5. num. 113.* & alii communiter: ergo dicendum eſt poſſe privativè reſervare ſibi venditionem papyri ſignati, per ea, quæ adducit Molina *de juſtit. tom. 2. tract. 2. diſp. 345. num. 3.* Et ideò in Hiſpania multæ merces dicuntur vulgo *Eſtancats* & pertinent ad Regem, ut ſal, piper, chartæ pictæ, &c. Unde non deſinam hic apponere verba Ariſtotelis *lib. 1. Polit. cap. 11.* ſic aſſerentis. Quare, & nonnullæ Civitates hanc ſibi viam ad pecuniam parandam, cùm ejus indigent, muniunt: aſſequuntur enim, ut ſingularem rerum venalium vendendarum facultatem ſolæ habeant. Ita ille. Hinc Gaſparus Klokius *tr. Nomico-politico, de contribut. cap. 1. num. 117.* & Chriſtophorus Beſoldus *in diſcurſ. Politic. de Ærario, cap. 4. num. 15.* obſervant, quòd Rex Galliæ non patitur, quemquam Regni ſui ſalem vendere: ſic & in caſu noſtro, ut dictum eſt, potuit Rex privativè ſibi reſervare venditionem chartæ ſignatæ. Sup. hoc infrà in §. 11. & in alio ejus not.

4. Quartò, Clerici in aliquibus locis ſolvunt jus tractę ex rebus, quas extrahunt extra Regnum ratione Regaliæ, quæ competit Regi ex Portu, ut docet Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect. 2. nu. 294.* Ergo & in caſu noſtro ſolvenda erit quantitas taxæ pro papyro ſignato, tamquam fructus ex Regalia proveniens.

6. Sed his minimè ſuffragantibus, puto ſupradictam Pragmaticam Papyri ſignati, ſi comprehendat Clericos, infringere libertatem Eccleſiaſticam. Quod patet primò ex verbis Bullæ Cœnæ, in qua Pontifices *in Canon. 15.* dant pro infectis, & anathematizant omnes ordinationes & conſtitutiones: unde libertas Eccleſiaſtica directè, vel indirectè, vel alio quovis modo reſtringitur: ſed in caſu, de quo loquimur ſaltem indirectè libertas Eccleſiaſtica læditur, & reſtringitur. Ergo, &c. Probo minorem: nam libertas Eccleſiaſtica hoc Clericis præbet, ut habeant facultatem faciendi quod eis placet, niſi illicitum ſit, ut patet *ex leg. libertas, ff. de ſtatu hominum,* & docet Cochier *de libert. Eccleſiaſt. p. 2. c. 15. n. 6.* Gattiecus *in allegat. pro Eccleſia, fol. 208. §. Tertiò, probatur.* Sperellus *deciſ. 12. num. 42.* Bonacina *in Bullam Cœnæ. diſp. 1. q. 16. ſect. 2. punct. 2. num. 14.* Reginald. *tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 358.* & alii. Sed per pragmaticam, de qua loquitur, Papyri ſignati, Clerici non poſſunt amplius facere id, quòd prius liberè eis facere permiſſum erat; nam non poſſunt amplius non in judicio uti chartis Papyraceis, & alia inſtrumẽta efficere, niſi Papyrus ſit regio ſigillo ſignata: ergo clarè appa-

apparet dictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, cùm illam lædat, ac reſtringat: etenim Clerici per illam non poſſunt deinde illud facere, quod anteà impunè, & licitè faciebant. Confirmantur ſupradicta; nam ordinationes, Pragmaticæ, & ſtatuta prohibentes vel præcipientes Clericis id quod eis, nec divino, nec humano jure prohibitum, vel præceptum eſt, violant immunitatem Eccleſiaſticam, ut docet Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. n.72. & 73.* Quem citat & ſequitur Humada *in ſcholio ad Gregorium Lopez leg.3. tit.2. part.1. gloſſ.6. num.3. fol.28. col.4.* Zecchius *de Republ. Chriſt. tit. de Clericis fol. mihi* 410. Souſa *in Bull. Cœnæ, cap.16. diſp.84. concl.2.* Alderanus Maſcardus *de interpret. ſtatut. concl.1. n.*88. Filliuc. *tom.1. tract.16. cap.10. n.270. §. tertiò ea* Reginaldus *tom.1. lib.9. cap.23. n.358. §. tenendum eſt tertiò,* Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. quæſt.19. num.1.* Laderchius *conſ.103. n.1.* Annibaldus *in additionib. ad Mandellum lib.1. conſ.8. litter. H,* Sayrus *de cenſur. lib.3. can.10. nu.9. § Sic etiam,* Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.1. q.6. ſect.2. punct.2. num.51.* & alii. Sed nullo jure prohibitum eſt Clericis, ne inſtrumenta conficiant, neque in judio utantur alia charta, qua uſque adhuc omnes liberè, licitè, & impunè uſi ſunt: ergo hanc Pragmaticam prohibentem ne Clerici utantur alia charta in judiciis, quam ſignata ſigillo Regis eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam dicendum eſt, cùm prohibeat Clericis id quod eis nec divino, nec humano jure prohibitum eſt.

Sup. hoc ſequ. in Reſ. 94. §. Reſſ. modo dicitur, & in Reſ. 14. § illoc ſequ.

7. Probatur ſecundò. Non ſolùm de jure humano, ſed etiam de jure divino Clericos eſſe exemptos à ſolutione Gabellarum ex multis juribus & Doctoribus firmavit noviſſimè Sacra Rota in Albanenſi Gabellæ, die 28. Junii 1630. coram Domino meo Merlino, nunc meritiſſimo Decano, & in Barchinonenſi exemptionis die 28. Junii 1636. coram bon. mem. Coccino; & ego ſatis probavi *in part.5. tract.1. reſolut.*21. Sed ex ſumptione Papyri ſignati Clerici ſolverent gabellam: ergo neceſſariò ſequitur ſupradictam Pragmaticam dictam Papyrum ſtatuentem violare libertatem Eccleſiaſticam. Minor argumenti, in quo adeſt difficultas examinanda erit; nam adverſarii putant, ut ſupra dictum eſt, hanc non eſſe gabellam, ſed Regaliam, quæ etiam Clericos includit. Sed hoc purum figmentum eſſe puto, & chimericam ſpeculationem, ut docent: nam Klochius *in tr. Nomico-Politico de contribution. cap.3. n.*288. Cabedo *part.2. deciſ.42. num.4.* & alii, etiam Gabellæ dicuntur Regaliæ, ſub quo Regaliarum nomine comprehenduntur etiam Angariæ, & Parangariæ, ut obſervat Sixtinus *de Regal. lib.2. cap.13.* Cujacius *in leg. ult. Cod. de Fabricenſ. lib.*11. Hotomanus *in Lexico feudali ver. Angaria,* Godelinus *de jure noviſſimo lib.5. cap.3.* Lidemanus *in exercitat. feudal. cap.3. num.57.* Alfarus *de officio fiſcalis Gloſſ.20. §.12. n.471.* Et tamen, ut certum eſt, non ex hoc ſequitur Clericos ad illas teneri. Adde quod multæ aliæ exactiones provenientes ex Regaliis impoſitis, dicuntur etiam gabellæ à Doctoribus. Et ideò licèt ſalinæ ſint de Regalibus, tamen redditus ex ipſis fiſco provenientes inter vectigalia ab Ulpiano numerantur *in leg. inter publica §. ult. ff. de verbor. ſignification.* ut notat Bulengerus *de Imperator. Rom. lib.9. cap.21.* Jacobus Bonitius *in tract. de ærario lib.5. cap.4.* Chriſtophorus Beſoldus *in diſcur. Polit. de ærario cap.4. nu.13.* Gaſporus Klochius *tract. Nomico-Politico de contribut. cap.1. n.116.* Bodinus *de Republica lib.1. cap.10. num.170.* Undè Titus Livius *lib. Decad.3. de Bello Perſico,* ſic aſſeruit, Vectigal etiam novum ex ſalaria annona ſtatuerunt. Item Piſcariæ de Regalibus, ut tradit Decius *conſil.196. num.1.* Cabedo *part.2. deciſ.54.* Sixtinus *de Regalibus lib.2. cap.18. num.12.* & tamen eorum redditus vectigalia vocantur à Bucero *de Regalibus cap.3. num.141.* Alberico Gentili *in Commentar. ad tit. de verb. ſignificat. leg. inter publica fol.49.* & Dominico Arumæo *in diſcurſ. Academ. vol.2. diſcurſ.15. n.65.* qui notat in dicta *leg. inter publica,* vectigalia piſcaria ab Ulpiano vocari. Item Ripatica ſunt de Regalibus, ut tradit Bucerus, *ubi ſuprà n.154.* & Arumæus *n.93.* qui tamen eorum proventus vectigalia vocat: quod etiam fecit Maſtrillus *de Magiſtrat. lib.3. cap.10. num.291.* Et tamdem licèt Portus connumerentur inter Regalia, tamen eorum proventus, qui ad Regem ſpectant, gabellæ nominantur, ut loquitur Arumæus *ubi ſuprà volum.1. diſcurſ.30. cap.3. num.44.* & alii, quos citat, & ſequitur noviſſimè Solorzanus *de Indiarum jure tom.2. lib.1. c.1. num.32. & ſequent.* cui etiam adde Alfarum *de officio fiſcalis, Gloſſa 20. §.2. num.16. & 18.* & clarius *§.8. n.114.* & patet in *dicta leg. inter publica §. final. ff. de verbor. ſignific.* ubi Proventus ex Portu inter fiſci vectigalia apponuntur: & dicitur vectigal Portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio *in leg. Cod. de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum *lib.13.* & ideo Portorium & vectigal idem ſunt, ut patet *in leg. cùm & plures, §. vehiculum ff. locati.* Et Tullius *in orat. pro Manilio* ſic habet; Neque ex Portu, neque ex Decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſervari poteſt. Unde infrà in reſponſione ad quartum argumentum probabitur jus Tractæ, quod ſolvitur ex extractione aliquarum mercium ex Portu, eſſe gabellam, & ad illam Clericos non teneri, niſi merces negotiationis cauſa extraherent. Undè ad confirmationem ſupradictorum Althuſius in Politica *c.12. n.16.* docuit quod omne id ex quo cenſum fiſcus accipit vectigal dicitur, ut ait ille vectigal portus ſalinarum, metallorum, piſcariorum, &c. quod idem docuit Arumæus *de jure publico vol.2. diſcurſ.20. n.6.* & Beſoldus *Politico juridica de jurib. Majeſtatis, cap.7. n.8.* & Henning. Arniſæus *de jur. Majeſtatis, lib.3. cap.5. n.3. 4. & ſeq.*

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 2. & infra in Reſ. 1.6. §.4.

8. Sed hæc omnia magis verificantur in charta ſignata de qua loquimur, quam quidem nomine Regaliam, ſed revera gabellam eſſe apertè patet; quia ejus taxatio eſt tam magna, & immoderata, cùm ſolvantur pro unica charta aliquando ſex Tareni, ut meritò nomen pretii non mereatur: ergo clarè apparet habere rationem tributi: ſicut antiquitus extabat *vectigal Chartiacum,* ex quo ſolvebant duos folles Officialibus pro chartis, ut ex Zonara obſervat Bulengerus *de Imperat. Roman. lib.9. c.79.* follis autem, id eſt obolus, ut vertit Iſaacus Caſaubonus *exercit.16. ad Baronium,* erat genus quoddam pecuniæ. Nec valet dicere, quòd ſicut Princeps poteſt valori naturali, & intrinſeco monetæ alium majorem extrinſecum addere, & ſibi applicare pro publica neceſſitate ſublevanda: ita, & in caſu noſtro licèt pretium Papyri ſignati ſit excedens, & improportionatum, potuit Rex illud augere preſſus tam urgentibus bellorum neceſſitatibus. Non valet, inquam hoc dicere: nam reſpondeo, quod ſi in caſu noſtro augmentum pretii Papyri ſignati ſumitur, ut aſſerunt adverſarii, eo pacto, quo Princeps accipit augmentum extrinſecum monetæ; ergo revera gabellam eſſe dicendum eſt. Probo conſequentiam, nam Princeps, ut obſervat Cabedo *part.2. deciſ.25. n.7.* Sixtinus *de Regal. lib.2. cap.7. n.5. & ſequent.* Joannes Kitzolinus *tract. de re monetaria claſ.5. q.1. n.34.* & alii, tunc poteſt augere vel minuere valorem monetæ, quando adeſt neceſſitas publica, cui populus tenetur ſubvenire, & marſupium Principis evacuatum eſt; & tunc augmentum monetæ habere rationem gabellæ tradit Mariana *de inſtit. Reg. lib.3. cap.8.* Baſilius Pontius *variarum diſputationum, Relect.1. de augmento monetæ p.5. propoſ.4. fol.514. col.1. & fol.516. col.1.* & ideò Bonitius *tr. de ærario, lib.6. cap.6.* mutationem monetæ poſuit ſub Titulo de Vectigalibus extraordinariis. Sed certum eſt Clericos non teneri ad onera, & tributa pro ſublevandis neceſſitatibus publicis, niſi cum certis conditionibus diſpoſitis à Concilio Lateranenſi, quæ habentur *in cap. non minus, & cap. adverſus, de immunit. Eccleſ.* de quibus ego ipſe multa diſſerui *in part.4. tract.1. reſol.11.* Ergo, &c. Confirmantur ſupradicta ex eo quòd Paulus Layman *in Theol. moral. lib.3. tract.3. p.1. c.5. n.7.* & alii, loquentes de mutatione monetarum ob publicam neceſſitatem, ſupponunt non ſolum talem mutationem eſſe gabellam; ſed addunt non habere requiſita juſti tributi, & continere in ſe multa inconvenientia: Ergo ex ſupradictis apparet parum conferre argumentum de augmento pretii monetæ ad augmentum pretii papyri ſignati, imo noſtram ſententiam potius confirmare videtur.

Quæ hic eſt inf. Reſ. 148. & in Reſ. 317. in fine.

9. Et tamdem probatur tertiò, noſtra ſententia quod eſt valdè notandum, quia Pragmatica, de qua loquimur, non videtur lata propter bonum publicum ad evitandas falſitates inſtrumentorum, ut ab adverſariis ſupponitur: ergo Clerici non tenentur illam obſervare. Probo antecedens: nam non obſtante ſupradicta Pragmatica hodie inſtrumenta poſſunt falſificari, ut antea: nam ſoluto pretio chartæ bullatæ, ſigillum illud Regium non efficit, ut aliquis, ſi velit, non poſſit illa charta ſignata aliquod inſtrumentum Notarii, vel aliquod mandatum judicis cum falſa ſubſcriptione efficere: & certum eſt, quod non relinquet hoc facere, quia tenetur ſolvere pretium chartæ ſignatæ: ergo manifeſtè apparet, quòd hæc charta ſignata deſervit tantùm ad exigendum ejus pretium pro ſolvendis neceſſitatibus Regis, non autem ad conſervandam legalitatem ſcripturarum, & ad falſitates evitandas: nam Reſpublica hodiè manet ſubjecta etiam fraudibus, ut prius ante chartam ſignatam ſubjecta erat. Unde ex his patet revera gabellam eſſe, & ideò ad illam ſolvendam Clericos non teneri.

10. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria: ex quorum ſolutione magis firmabitur noſtra opinio. Reſpondeo igitur ad primum argumentum, tunc leges, & ſtatuta propter bonum publicum ligare Clericos: quando neque directè, neque indirectè Eccleſiaſticam immunitatem lædunt, ut docet Salas *de legib. diſp.14. ſect.8. num.92. & 93.* Baldellus *lib.5. diſput.33. nu.14.* Bonacina *in Bullam Cœnæ, diſp.1. q.16. ſect.2. punct.2. num.12.* Aponte *in Reſponſione ſuper cenſuræ Pauli V.*

Sup. hoc cum eiſdem authoribus hic citatis ſuprà in Reſ. 114. §. Et reſpondeo, & in aliis ejus not.

Pauli V. fol. 15. Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libertate Eccleſiaſtica num.* 2. Molina *de juſtic. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 31. *num.* 15. Squillante *de Privileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 94. & alii: ſed in noſtro caſu dictam Pragmaticam lædere immunitatem Eccleſiaſticam ſuprà ſatis jam probatum eſt. Ergo, &c.

11. Ad ſecundum argumentum patet reſponſio ex dictis: nam taxatio chartæ ſignatæ, de qua loquimur, eſt ita in ratione pretii exceſſiva, ut limites juſtitiæ omnino excedat: & ideò potius onus gabellæ dicendum, quàm pretium rei: Nec valet dicere cum Petro Navarra *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 331. & Antonio Fabro *de variis numm. debit. ſolut. cap.* 1. *num.* 62. quòd ſicut impreſſio ſigni publici valorem monetæ intrinſecum auget: ita & in noſtro caſu ſigillum Regium augeat pretium Papyri ſignati: nam reſpondeo cum Layman *lib.* 3. *tr.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. Joanne Kitzolio *tract. de jure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 1. *n.* 37. & aliis penes ipſum, publicum ſignum in moneta augere ejus valorem tantùm in modico, ſed in caſu noſtro ſigillum Regium valorem chartæ ſignatæ unius grani auget uſque ad Tarenos ſex: ergo tale augmentum injuſtum eſſe neceſſariò dicendum erit. Et ſi dicas juſtificari, quia ſumitur propter publicas neceſſitates ſublevandas. Reſpondeo, ideò nomen tributi, ſeu oneris, vel exactionis ſubterfugere non poſſe, ergo illud ſolvere Clerici non tenentur.

12. Ad tertium argumentum, quod rex poteſt aliquando vel ipſe facere, vel aliis concedere monopolium circa aliquas merces. Reſpondeo primò aliquos hæc monopolia abſolutè tamquam illicita damnare. Ita Cajetanus *in* 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 1. Sotus *de juſt. lib.* 6. *quæſt.* 3. *art.* 2. Silveſter *verb. emptio, quæſt.* 28. Conradus *de contractib. diſput.* 51. *propè fin.* Rebellius *part.* 2. *lib.* 9. *quæſt.* 7. *num.* 5. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 7. *num.* 42. & alii. Reſpondeo ſecundò. Monopolia magis probabiliter aliquos concedere, ſi juſtum pretium vendendis mercibus imponatur, ut tenent Joannes Wigers *de juſtit. in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 5. *dub.* 11. *num.* 63. Bonacina *de contractibus, diſput.* 3. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 9. & alii: ſed hoc tamen non admittunt in mercibus uſu frequentibus, ut eſt in caſu noſtro: & maximè ego addo, quando ex illis onus imponeretur Clericis cum violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, ut accidit ex charta ſignata. Ergo, &c. Adde quod non benè affertur ab Adverſariis exemplum chartarum pictarum, piperis, &c. quia has merces nemo cogitur emere, ut obſervat Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 1. *num.* 149. Reginaldus *in praxi com.* 2. *lib.* 25. *cap.* 22. *num.* 327. & alii: & ideò nemo gravatur ex earum pretio, niſi qui ſponte vult: quod quidem non accidit in caſu papyri ſignati, cujus emptio, omnibus tam neceſſaria eſt. Ergo, &c.

Sup. hac in 10. p. tr. c. Reſ. 63. §. ult.

13. Ad quartum argumentum. Quod in aliquibus locis Clerici ſolvunt jus tractæ, quando extrahunt à portu aliquas merces. Reſpondeo talem conſuetudinem improbandam eſſe, ſicut illam improbat Ciarlinius *in controverſiis forenſib. cap.* 31. *n.* 15. & 16. nominatim refellens Carolum de Graſſis, quia Clerici non tenentur, ut dictum eſt ſupra, ſolvere gabellas. Et licèt portus ſint de Regalibus, tamen id quod imponitur ratione extractionis alicujus mercis à portu gabellam eſſe, ſuprà etiam probatum eſt: & ideò illam Clerici ſolvere non tenentur, ut præter Ciarlinium docet etiam Souſa *in Bullam Cœna, cap.* 19. *diſp.* 92. *concluſ.* 1. *num.* 4. Laurentius Oroſius *in sù Pina de Roſa s lib.* 4. *cap.* 2. *fol. mihi* 380. & alii. Ergo, &c.

14. Nota tamen quòd poſt hæc ſcripta pervenerunt ad manus meas erudita Commentaria Sapientiſſimi Patris Magiſtri Arauio ex inclita Religione Dominicana Doctoris Hiſpani, & Sacræ Theologiæ Profeſſoris in celebri Academia Salmanticenſi, qui *in* 2. 2. *D. Thomæ, quæſt.* 97. *diſp.* 3. *ſect.* 5. latè, & ſolidè, ut ſolet, probat noſtram ſententiam firmans ex multis aliis rationibus Pragmaticam vulgò dictam *Papel ſellado*, eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, adi illum, & non pigebit.

R E S O L. CCXVIII.

An Principes, ſi per aliqua ſtatuta diſponant de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſint excommunicati? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 65. aliàs 64.

§. 1. HIc caſus agitatus, & diſcuſſus fuit tempore Excellentiſs. Proregis D. Franciſci de Caſtro, & tunc reſpondi cum Felino *in cap. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtitut. num.* 112. & alios, diſtinguendo: Vel in ſimili ſtatuto Princeps diſponit de his, quæ ſpectant ad Clerum, vel cultum divinum, aut ad animarum ſalutem, putà de numero Miſſarum, de candelis, de eleemoſyna Clericorum & de eorum numero, vel Religioſorum, qui debent comitari funus, & ſimilibus. Et in hoc caſu ſtatutum eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam. Sed ſi Princeps in ſtatuto prohiberet abuſus circa pompam funeris, ut de veſtibus lugubribus, de pannis nigri coloris, ne cubicula parentur pannis nigris, & de aliis externis ſolemnitatibus, quæ nullam habent relationem ad cultum divinum, & ex quibus nihil utilitatis minuitur Eccleſiis, aut Clericis, neque aliquid detrimenti patitur cultus divinus, vel Eccleſia; tunc ejuſmodi ſtatutum eſſet validum, nec aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam contineret. Et ita ex neotericis docet Alterius *de cenſ. com.* 1. *diſput.* 16. *lib.* 5. *c.* 6. *fol.* 704. *col.* 2. Reginaldus *in praxi, tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 360. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 19. *num.* 7. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 10. *q.* 3. *n.* 54. Carol. de Graſſis *de eff. cler. eff.* 2. *n.* 467. Marth. *de juriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 54. Naldus *in ſumm. verb. ſtatutum, n.* 2. & alii.

2. Ex his apparet, non eſſe admittendam ſententiam Cajetani *in ſumm. verb. excomm. cap.* 31. Navarr. *in man. cap.* 27. *num.* 120. Graffii *in deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. num. 135. Souſæ *in Bull. Cœn. cap.* 19. *diſt.* 94. *concl.* 2. *num.* 3. Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 3. aſſerentium, poſſe Principes in ſuis ſtatutis, Clericis moderari ſumptus ceræ, & candelarum: uam ſi intelligunt de cera, & candelis, quæ in Eccleſia, & apud funus comitantes remanent, hoc ſtatutum eſſet invalidum: quia ex illo impediretur eleemoſyna, & minueretur aliqua utilitas Eccleſiæ, & Clericis, ſeu Religioni. Et ita docent Doctores citati, quibus adde doctiſſimum Tabienam *verb. excomm. G. caſ.* 20. *n.* 5. *fol. mihi* 672. qui notat, tale ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam: nam indirectè prohibet liberam facultatem dandi eleemoſynam Clericis, & Eccleſiis.

3. Undè non benè dixerunt Souſa, & Graffius, *ubi ſup.* quòd numerus candelarum ordinetur ad pompam, & temporalem honorem defuncti; nam ut benè notat Tabiena, dictæ candelæ, quæ remanent apud Eccleſiam, & Clericos, non ſolùm deſerviunt ad honorem defuncti, ſed etiam ad eleemoſynam Eccleſiæ, & Clericorum, ſeu Religioſorum.

4. Idem, quod diximus de cereis, & candelis, dicendum eſt de culcitris, quæ apponuntur ſuper corpus defuncti; quidquid in contrarium aſſerant Duardus, & Martha: nam de illis nihil poteſt ſtatuere Princeps laicus, cum remaneant apud Eccleſiam; & ex illis poſtea aliquando, efficiuntur paramenta pro ornamento altarium, vel veſtes ſacerdotales, vel ſaltem remanent pro ejus ornamento, nam, ut hic, & in civitate Neapolitana vidimus, in diebus feſtivis Eccleſiæ integræ de illis ornantur, & ſic non dubito, dictas culcitras non ſolùm deſervire pro honore temporali defunctorum; ſed etiam pro eleemoſyna Eccleſiarum, ubi defunctus ſepelitur. Et ita Silveſter *verb. immun.* 5. *num.* 10. *verſ. ſtat. quæſt.* 2. *ver.* 8. ait prædicta ſtatuta eſſe licita laicis, quatenus diſponunt in his, quæ non applicantur Eccleſiis: ſed dictæ culcitræ, & de quibus loquimur, Eccleſiis applicantur: ergo &c. Ita etiam Paludan. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. ubi ſic aſſerit: (Videtur eſſe contra Eccleſiaſticam libertatem, ſtatuendo, quòd ſuper mortuum non ſit, niſi talis pannus, vel tot cerei, & hujuſmodi, quia liberæ Eccleſiæ etiam liberas oblationes habere debent.) An verò, quod dictum eſt de culcitris, dicendum ſit de extructione ſepulturæ, negant Duardus, & Martha: ſed affirmat D. Carol. de Graſſis *de effect. cler. eff.* 2. *num.* 493. unde tempore, ut dixi, Excellent. Comitis de Lemos, Proregis meritiſſimi hujus Regni, nihil circa hoc innovatum eſt. Scio, Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 16. *qu.* 10. *nu.* 273. vocare opinionem Cajetani probabilem, licèt ipſe noſtram ſententiam teneat; tamen in praxi talem opinionem admittendam eſſe minimè exiſtimo. Sed ad alia deveniamus.

R E S O L. CCXIX.

An lex ſeu ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem non confecto inventario, teneatur ultra vires hæreditatis, comprehendat Clericos?

Et an idem, quod de Clericis dictum eſt in ſupradicto caſu, dicendum ſit de Eccleſia, vel Monaſteriis. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 71. aliàs 70.

§. 1. AFfirmativè reſpondent aliqui; etiamſi Clericus fuiſſet inſtitutus hæres amore Dei. Ita Morla *in empor. jur. tit.* 1. *q.* 16. *n.* 11. & alii, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff.* 2. *n.* 252.

2. Sed ego contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto,

apparet dictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, cùm illam lædat, ac reſtringat: etenim Clerici per illam non poſſunt deinde illud facere, quod anteà impunè, & licitè faciebant. Confirmantur ſupradicta;nam ordinationes, Pragmaticæ, & ſtatuta prohibentes vel præcipientes Clericis id quod eis, nec divino, nec humano jure prohibitum, vel præceptum eſt,violant immunitatem Eccleſiaſticam,ut docet Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. n.72. & 73.* Quem citat & ſequitur Humada *in ſcholio ad Gregorium Lopez leg.3. tit.2. part.1. gloſſ.6. num.3. fol.28. col.4.* Zecchius *de Republ. Chriſt. tit. de Clericis fol. mihi* 410. Souſa *in Bull. Cœnæ, cap.16. diſp.84. concl.2.* Alderanus Maſcardus *de interpret. ſtatut. concl.1. n.*88. Filliuc. *tom.1. tract.16. cap.10. n.270. §. tertiò ea* Reginaldus *tom.1. lib.9. cap. 23. n. 358. §. tenendum eſt tertiò*, Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. quæſt.19. num.1.* Laderchius *conſ.*103. *n.*1. Annibaldus *in additionib. ad Mandellum lib.1. conſ.8. litter. H*, Sayrus *de cenſur. lib.3. can.10. nu. 9. §. Sic etiam*, Bonacina *in Bull. Cœn. diſp.1. q.6. ſect.2. punct. 2. num.*51. & alii. Sed nullo jure prohibitum eſt Clericis, ne inſtrumenta conficiant, neque in judio utantur alia charta, qua uſque adhuc omnes liberè, licitè, & impunè uſi ſunt: ergo hanc Pragmaticam prohibentem ne Clerici utantur alia charta in judiciis, quam ſignata ſigillo Regis eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam dicendum eſt, cùm prohibeat Clericis id quod eis nec divino, nec humano jure prohibitum eſt.

Sup. hoc ſum à in Reſ. 94. §. Reſtat modo diſcuter, & in Reſ. 214. §. Hoc igitur.

7. Probatur ſecundò. Non ſolùm de jure humano, ſed etiam de jure divino Clericos eſſe exemptos à ſolutione Gabellarum ex multis juribus & Doctoribus firmavit noviſſimè Sacra Rota in Albanenſi Gabellæ, die 28. Juni 1630. coram Domino meo Merlino, nunc meritiſſimo Decano, & in Barchi nonenſi exemptionis die 28. Junii *1636.* coram bon. mem. Coccino; & ego ſatis probavi *in part.5. tract.1. reſolut.* 21. Sed ex ſumptione Papyri ſignati Clerici ſolverent gabellam: ergo neceſſariò ſequitur ſupradictam Pragmaticam dictam Papyrum ſtatuentem violare libertatem Eccleſiaſticam. Minor argumenti, in quo adeſt difficultas examinanda erit; nam adverſarii putant, ut ſupra dictum eſt, hanc non eſſe gabellam, ſed Regaliam, quæ etiam Clericos includit. Sed hoc purum figmentum eſſe puto, & chimericam ſpeculationem, ut docent: nam Klochius *in tr. Nomico-Politico de contribution. cap.3. n.*288. Cabedo *part.2. deciſ.42. num.*4. & alii, etiam Gabellæ dicuntur Regaliæ, ſub quo Regaliarum nomine comprehenduntur etiam Angariæ, & Parangariæ, ut obſervat Sixtinus *de Regal. lib.2. cap.*13. Cujacius *in leg. ult. Cod. de Fabricenſ. lib.*11. Hotomanus *in Lexico feudali ver. Angaria*, Godelinus *de jure noviſſimo lib.5. cap.3.* Lidemanus *in exercitat. feudal. cap.3. num.57.* Alfarus *de officio fiſcalis Gloſſ.*20. §.12. *n.*471. Et tamen, ut certum eſt, non ex hoc ſequitur Clericos ad illas teneri. Adde quod multæ aliæ exactiones provenientes ex Regaliis impoſitis, dicuntur etiam gabellæ à Doctoribus. Et ideò licèt ſalinæ ſint de Regalibus, tamen redditus ex ipſis fiſco provenientes inter vectigalia ab Ulpiano numerantur *in leg. inter publica §. ult. ff. de verbor. ſignificatien.* ut notat Bulengerus *de Imperator. Rom. lib.9. cap.*21. Jacobus Bonitius *in tract. de ærario lib.5. cap.* 4. Chriſtophorus Beſoldus *in diſcur. Polit. de ærario cap.4. nu.* 13. Gaſporus Klochius *tract. Nomico-Politico de contribut. cap. 1. n.116.* Bodinus *de Republica lib.1. cap.* 10. *num.*170. Undè Titus Livius *lib. Decad.3. de Bello Perſico*, ſic aſſeruit, Vectigal etiam novum ex ſalaria annona ſtatuerunt. Item Piſcariæ de Regalibus, ut tradit Decius *conſil.196. num.1.* Cabedo *part.2. deciſ.*54. Sixtinus *de Regalibus lib.2. cap.18. num.*12. & tamen eorum redditus vectigalia vocantur à Bucero *de Regalibus cap.3. num.*141. Alberico Gentili *in Commentar. ad tit. de verb. ſignificat. leg. inter publica fol.*49. & Dominico Arumæo *in diſcurſ. Academ. vol.2. diſcurſ.15. n.65.* qui notat in dicta *leg. inter publica*, vectigalia piſcaria ab Ulpiano vocari. Item Ripatica ſunt de Regalibus, ut tradit Bucerus, *ubi ſuprà n.*154. & Arumæus *n.93.* qui tamen eorum proventus vectigalia vocat: quod etiam fecit Maſtrillus *de Magiſtrat. lib. 3. cap.10. num.*291. Et tamdem licèt Portus connumerentur inter Regalia, tamen eorum proventus, qui ad Regem ſpectant, gabellæ nominantur, ut loquitur Arumæus *ubi ſuprà volum.1. diſcurſ.30. cap.3. num.*44. & alii, quos citat, & ſequitur noviſſime Solorzanus *de Indiarum jure tom.2. lib.1. c. 1. num.32. & ſequent.* cui etiam adde Alfarum *de officio fiſcalis, Gloſſa* 20. §.2. *num.16. &* 18. & clarius §.8. *n.*114. & patet in *dicta leg. inter publica §. final. ff. de verbor. ſignific.* ubi Proventus ex Portu inter fiſci vectigalia apponuntur: & dicitur vectigal Portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio *in leg. Cod. de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum *lib.13.* & ideo Portorium & vectigal idem ſunt, ut patet *in leg. cùm & plures, §. vehiculum ff. locati*. Et Tullius *in orat. pro Manilio* ſic habet; Neque ex Portu, neque ex Decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſervari poteſt. Unde infrà in reſponſione ad quartum argumentum probabitur jus Tractæ, quod ſolvitur ex extractione aliquarum mercium ex Portu, eſſe gabellam, & ad illam Clericos non teneri, niſi merces negotiationis cauſa extraherent. Undè ad confirmationem ſupradictorum Althuſius in Politica *c.12. n.16.* docuit quod omne id ex quo cenſum fiſcus accipit vectigal dicitur, ut ait ille vectigal portus ſalinarum, metallorum, piſcariorum, &c. quod idem docuit Arumæus *de jure publico vol.2. diſcurſ.*20. *n.6.* & Beſoldus *Politico juridica de jurib. Majeſtatis, cap.7. n.8.* & Henning. Arniſæus *de jur. Majeſtatis, lib.3. cap.5. n.3. 4. & ſeq.*

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 2. & infra in Reſ. 156. §. 4.

8. Sed hæc omnia magis verificantur in charta ſignata de qua loquimur, quam quidem nomine Regaliam, ſed revera gabellam eſſe apertè patet; quia ejus taxatio eſt tam magna, & immoderata, cùm ſolvantur pro unica charta aliquando ſex Tareni, ut meritò nomen pretii non mereatur: ergo clarè apparet habere rationem tributi: ſicut antiquitus extabat *vectigal Chartiacum*, ex quo ſolvebant duos folles Officialibus pro chartis, ut ex Zonara obſervat Bulengerus *de Imperat. Roman. lib 9. c.79.* follis autem, id, eſt obolus, ut vertit Iſaaeus Caſaubonus *exercit.16. ad Baronium*, erat genus quoddam pecuniæ. Nec valet dicere, quòd ſicut Princeps poteſt valori naturali, & intrinſeco monetæ alium majorem extrinſecum addere, & ſibi applicare pro publica neceſſitate ſublevanda: ita, & in caſu noſtro licèt pretium Papyri ſignati ſit excedens, & improportionatum, potuit Rex illud augere preſſus tam urgentibus bellorum neceſſitatibus. Non valet, inquam hoc dicere: nam reſpondeo, quod ſi in caſu noſtro augmentum pretii Papyri ſignati ſumitur, ut aſſerunt adverſarii, eo pacto, quo Princeps accipit augmentum extrinſecum monetæ: ergo revera gabellam eſſe dicendum eſt. Probo conſequentiam, nam Princeps, ut obſervat Cabedo *part.2. deciſ.25. n.7.* Sixtinus *de Regal. lib.2. cap.7. n.5. & ſequent.* Joannes Kitzolinus *tract. de re monetaria claſ.5. q.1. n.34.* & alii, tunc poteſt augere vel minuere valorem monetæ, quando adeſt neceſſitas publica, cui populus tenetur ſubvenire, & marſupium Principis evacuatum eſt: & tunc augmentum monetæ habere rationem gabellæ tradit Mariana *de inſtit. Reg. lib.3. cap.*8. Baſilius Pontius *variarum diſputationum, Relect.1. de augmento monetæ p.5. propoſ.4. fol.514. col.1. & fol.516. col.1.* & ideò Bonitius *tr. de ærario, lib.6. cap.6.* mutationem monetæ poſuit ſub Titulo de Vectigalibus extraordinariis. Sed certum eſt Clericos non teneri ad onera, & tributa pro ſublevandis neceſſitatibus publicis, niſi cum certis conditionibus diſpoſitis à Concilio Lateranenſi, quæ habentur *in cap. non minus, & cap. adverſus, de immunit. Eccleſ.* de quibus ego ipſe multa diſſerui *in part.4. tract.1. reſol.*11. Ergo, &c. Confirmantur ſupradicta ex eo quòd Paulus Layman *in Theol. moral. lib.3. tract.3. p.1. c.5. n.7.* & alii, loquentes de mutatione monetarum ob publicam neceſſitatem, ſupponunt non ſolum talem mutationem eſſe gabellam; ſed addunt non habere requiſita juſti tributi, & continere in ſe multa inconvenientia: Ergo ex ſupradictis apparet parum conferre argumentum de augmento pretii monetæ ad augmentum pretii papyri ſignati, imo noſtram ſententiam potius confirmare videtur.

Quæ hic eſt inf. Reſ. 148. & in Reſ 317. in princ.

9. Et tamdem probatur tertiò, noſtra ſententia quod eſt valdè notandum, quia Pragmatica, de qua loquimur, non videtur lata propter bonum publicum ad evitandas falſitates inſtrumentorum, ut ab adverſariis ſupponitur: ergo Clerici non tenentur illam obſervare. Probo antecedens: nam non obſtante ſupradicta Pragmatica hodie inſtrumenta poſſunt falſificari, ut antea: nam ſoluto pretio chartæ bullatæ, ſigillum illud Regium non efficit, ut aliquis, ſi velit, non poſſit illa charta ſignata aliquod inſtrumentum Notarii, vel aliquod mandatum judicis cum falſa ſubſcriptione efficere: & certum eſt, quod non relinquet hoc facere, quia tenetur ſolvere pretium chartæ ſignatæ: ergo manifeſtè apparet, quòd hæc charta ſignata deſervit tantùm ad exigendum ejus pretium pro ſolvendis neceſſitatibus Regis, non autem ad conſervandam legalitatem ſcripturarum, & ad falſitates evitandas: nam Reſpublica hodiè manet ſubjecta etiam fraudibus, ut prius ante chartam ſignatam ſubjecta erat. Unde ex his patet revera gabellam eſſe, & ideò ad illam ſolvendam Clericos non teneri.

10. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria: ex quorum ſolutione magis firmabitur noſtra opinio. Reſpondeo igitur ad primum argumentum, tunc leges, & ſtatuta propter bonum publicum ligare Clericos: quando neque directè, neque indirectè Eccleſiaſticam immunitatem lædunt, ut docet Salas *de legib. diſp.14. ſect.8. num.92. & 93.* Baldellus *lib.5. diſput.33. nu.14.* Bonacina *in Bullam Cœnæ, diſp.1. q.16. ſect.2. punct.2. num.12.* Aponte *in Reſponſione ſuper cenſuras*

Sup. hoc cum eiſdem authoribus hic citatis ſuprà in Reſ. 212. §. Et reſpondeo, & in aliis ejus loc.

Pauli V.

Pauli V. fol. 15. Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libertate Eccleſiaſtica num.* 2. Molina *de juſtit. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 31. *num.* 15. Squillante *de Privileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 94. &alii: ſed in noſtro caſu dictam Pragmaticam lædere immunitatem Eccleſiaſticam ſuprà ſatis jam probatum eſt. Ergo, &c.

11. Ad ſecundum argumentum patet reſponſio ex dictis: nam taxatio chartæ ſignatæ, de qua loquimur, eſt ita in ratione pretii exceſſiva, ut limites juſtitiæ omnino excedat: & ideò potius onus gabellæ dicendum, quàm pretium rei: Nec valet dicere cum Petro Navarra *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 331. & Antonio Fabro *de variis numm. debit. ſolut. cap.* 1. *num.* 62. quòd ſicut impreſſio ſigni publici valorem monetæ intrinſecum auget: ita & in noſtro caſu ſigillum Regium augeat pretium Papyri ſignati: nam reſpondeo cum Layman *lib.* 3. *tr.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. Joanne Kitzolio *tract. de jure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 1. *n.* 37. & aliis penes ipſum, publicum ſignum in moneta augere ejus valorem tantùm in modico, ſed in caſu noſtro ſigillum Regium valorem chartæ ſignatæ unius grani auget uſque ad Tarenos ſex: ergo tale augmentum injuſtum eſſe neceſſariò dicendum erit. Et ſi dicas juſtificari, quia ſumitur propter publicas neceſſitates ſublevandas. Reſpondeo, ideò nomen tributi, ſeu oneris, vel exactionis ſubterfugere non poſſe, ergo illud ſolvere Clerici non tenentur.

Sup. hac in ſo. 9 tr. 4. Reſ. 63. ſ. ole.

12. Ad tertium argumentum, quod rex poteſt aliquando vel ipſe facere, vel aliis concedere monopolium circa aliquas merces. Reſpondeo primò aliquos hæc monopolia abſolutè tamquam illicita damnare. Ita Cajetanus *in* 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 1. Sotus *de juſt. lib.* 6. *quæſt.* 3. *art.* 2. Silveſter *verb. emptio, quæſt.* 28. Conradus *de contract. lib. diſput.* 51. *propè fin.* Rebellius *part.* 2. *lib.* 9. *quæſt.* 7. *num.* 5. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 7. *num.* 42. & alii. Reſpondeo ſecundò. Monopolia magis probabiliter aliquos concedere, ſi juſtum pretium vendendis mercibus imponatur, ut tenent Joannes Vvigers *de juſtit. in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 5. *dub.* 11. *num.* 63. Bonacina *de contractibus, diſput.* 3. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 9. & alii: ſed hoc tamen non admittunt in mercibus uſu frequentibus, ut eſt in caſu noſtro: & maximè ego addo, quando ex illis onus imponeretur Clericis cum violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, ut accidit ex charta ſignata. Ergo, &c. Adde quod non benè affertur ab Adverſariis exemplum chartarum pictarum, piperis, &c. quia has merces nemo cogitur emere, ut obſervat Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 1. *num.* 149. Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 25. *cap.* 22. *num.* 327. & alii: & ideò nemo gravatur ex earum pretio, niſi qui ſponte vult: quod quidem non accidit in caſu papyri ſignati, cujus emptio, omnibus tam neceſſaria eſt. Ergo, &c.

13. Ad quartum argumentum. Quod in aliquibus locis Clerici ſolvunt jus tractæ, quando extrahunt à portu aliquas merces. Reſpondeo talem conſuetudinem improbandam eſſe, ſicut illam improbat Ciarlinius *in controverſiis forenſib. cap.* 31. *n.* 15. *&* 16. nominatim refellens Carolum de Graſſis, quia Clerici non tenentur, ut dictum eſt ſupra, ſolvere gabellas. Et licèt portus ſint de Regalibus, tamen id quod imponitur ratione extractionis alicujus mercis à portu gabellam eſſe, ſuprà etiam probatum eſt: & ideò illam Clerici ſolvere non tenentur, ut præter Ciarlinium docet etiam Souſa *in Bullam Cœnæ, cap.* 19. *diſp.* 92. *concluſ.* 1. *num.* 4. Laurentius Oroſius *in sù Pina de Roſas, lib.* 4. *cap.* 2. *fol. mihi* 380. & alii. Ergo, &c.

14. Nota tamen quòd poſt hæc ſcripta pervenerunt ad manus meas erudita Commentaria Sapientiſſimi Patris Magiſtri Arauio ex inclita Religione Dominicana Doctoris Hiſpani, & Sacræ Theologiæ Profeſſoris in celebri Academia Salmanticenſi, qui *in* 1. 2. *D. Thoma, quæſt.* 97. *diſp.* 3. *ſect.* 5. latè, & ſolidè, ut ſolet, probat noſtram ſententiam firmans ex multis aliis rationibus Pragmaticam vulgò dictam *Papel ſellado*, eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, adi illum, & non pigebit.

R E S O L. CCXVIII.

An Principes, ſi per aliqua ſtatuta diſponant de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſint excommunicati? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 65. aliàs 64.

§. 1. HIc caſus agitatus, & diſcuſſus fuit tempore Excellentiſs. Proregis D. Franciſci de Caſtro, & tunc reſpondi cum Felino *in cap. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtitut. num.* 112. & alios, diſtinguendo: Vel in ſimili ſtatuto Princeps diſponit de his, quæ ſpectant ad Clerum, vel cultum divinum, aut ad animarum ſalutem, putà de numero Miſſarum, de candelis, de eleemoſyna Clericorum & de eorum numero, vel Religioſorum, qui debent comitari funus, & ſimilibus. Et in hoc caſu ſtatutum eſſet contra libertam Eccleſiaſticam. Sed ſi Princeps in ſtatuto prohiberet abuſus circa pompam funeris, ut de veſtibus lugubribus, de pannis nigri coloris, ne cubicula parentur pannis nigris, & de aliis externis ſolemnitatibus, quæ nullam habent relationem ad cultum divinum, & ex quibus nihil utilitatis minuitur Eccleſiis, aut Clericis, neque aliquid detrimenti patitur cultus divinus, vel Eccleſia; tunc ejuſmodi ſtatutum eſſet validum, nec aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam contineret. Et ita ex neotericis docet Alterius *de cenſ. tom.* 1. *diſput.* 16. *lib.* 5. *c.* 6. *fol.* 704. *col.* 2. Reginaldus *in praxi, tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 360. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 19. *num.* 7. Megala *in* 3. *p. lib.* 3. *c.* 10. *q.* 3. *n.* 54. Carol. de Graſſis *de eff. cler. eff.* 2. *n.* 467. Marth. *de juriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 54. Naldus *in ſumm. verb. ſtatutum, n.* 2. & alii.

2. Ex his apparet, non eſſe admittendam ſententiam Cajetani *in ſumm. verb. excomm. cap.* 31. Navarr. *in man. cap.* 27. *num.* 120. Graſſii *in deciſ. p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. num. 135. Souſæ *in Bull. Cœn. cap.* 19. *diſt.* 94. *concl.* 2. *num.* 3. Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 3. aſſerentium, poſſe Principes in ſuis ſtatutis, Clericis moderari ſumptus ceræ, & candelarum: uam ſi intelligunt de cera, & candelis, quæ in Eccleſia, & apud funus comitantes remanent, hoc ſtatutum eſſet invalidum: quia ex illo impediretur eleemoſyna, & minueretur aliqua utilitas Eccleſiæ, & Clericis, ſeu Religioni. Et ita docent Doctores citati, quibus adde doctiſſimum Tabienam *verb. excomm. G. caſ.* 20. *n.* 5. *fol. mihi* 672. qui notat, tale ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam: nam indirectè prohibet liberam facultatem dandi eleemoſynam Clericis, & Eccleſiis.

3. Undè non benè dixerunt Souſa, & Graſſius, *ubi ſup.* quòd numerus candelarum ordinetur ad pompam, & temporalem honorem defuncti; nam ut benè notat Tabiena, dictæ candelæ, quæ remanent apud Eccleſiam, & Clericos, non ſolùm deſerviunt ad honorem defuncti, ſed etiam ad eleemoſynam Eccleſiæ, & Clericorum, ſeu Religioſorum.

4. Idem, quod diximus de cereis, & candelis, dicendum eſt de culcitris, quæ apponuntur ſuper corpus defuncti; quidquid in contrarium aſſerant Duardus, & Martha: nam de illis nihil poteſt ſtatuere Princeps laicus, cum remaneant apud Eccleſiam; & ex illis poſtea aliquando, efficiuntur paramenta pro ornamento altarium, vel veſtes ſacerdotales, vel ſaltem remanent pro ejus ornamento, nam, ut hic, & in civitate Neapolitana vidimus, in diebus feſtivis Eccleſiæ integræ de illis ornantur, & ſic non dubito, dictas culcitras non ſolùm deſervire pro honore temporali defunctorum; ſed etiam pro eleemoſyna Eccleſiarum, ubi defunctus ſepelitur. Et ita Silveſter *verb. immun.* 5. *num.* 10. *verſ. ſtat. quæſt.* 2. *ver.* 8. ait prædicta ſtatuta eſſe licita laicis, quatenus diſponunt in his, quæ non applicantur Eccleſiis: ſed dictæ culcitræ, & de quibus loquimur, Eccleſiis applicantur: ergo &c. Ita etiam Paludan. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. ubi ſic aſſerit: (Videtur eſſe contra Eccleſiaſticam libertatem, ſtatuendo, quòd ſuper mortuum non ſit, niſi talis pannus, vel tot cerei, & hujuſmodi, quia liberæ Eccleſiæ etiam liberas oblationes habere debent.) An verò, quod dictum eſt de culcitris, dicendum ſit de extructione ſepulturæ, negant Duardus, & Martha: ſed affirmat D. Carol. de Graſſis *de effect. cler. eff.* 2. *num.* 493. unde tempore, ut dixi, Excellent. Comitis de Lemos, Proregis meritiſſimi hujus Regni, nihil circa hoc innovatum eſt. Scio, Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 16. *qu.* 10. *nu.* 273. vocare opinionem Cajetani probabilem, licèt ipſe noſtram ſententiam teneat; tamen in praxi talem opinionem admittendam eſſe minimè exiſtimo. Sed ad alia deveniamus.

R E S O L. CCXIX.

An lex ſeu ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem non confecto inventario, teneatur ultra vires hæreditatis, comprehendat Clericos?

Et an idem, quod de Clericis dictum eſt in ſupradicto caſu, dicendum ſit de Eccleſia, vel Monaſteriis. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 71. aliàs 70.

§. 1. AFfirmativè reſpondent aliqui; etiamſi Clericus fuiſſet inſtitutus hæres amore Dei. Ita Morla *in empor. jur. tit.* 1. *q.* 16. *n.* 11. & alii, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff.* 2. *n.* 252.

2. Sed ego contrariam ſententiam amplectendam eſſe.

puto,

puto, quam docet noſter P. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 17. num. 8.* ubi ſic ait: (Eccleſiaſtici hæredes inſtituti, non conficientes inventarium, non tenentur ultra vires hæreditatis inſolidum omnibus creditoribus hæreditariis juxta text. *in l. ſi re bonis, & l. fin. 15. cùm igitur, C. de jur. delib.* & citat Joan. Andream. Idem etiam ex neotericis docet Martha *de juriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 75. num. 5.* qui *num. 12.* optimam rationem adducit pro hac ſententia; nempe talem legem non comprehendere Clericos ex defectu juriſdictionis. Adi illum, & non pigebit: Notandum eſt tamen, quòd etiam ſtando in prima opinione, illa non procederet, cùm Eccleſia, vel Monaſterium inſtituitur hæres: nam licèt non confecerint inventarium, non propterea tenentur ultra vires hæreditatis. Ita de Graſſis *ubi ſup. n. 253.* & Morla *n. 12. in fin.* Abbas, & Felinus *in c. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtit.* hìc *num. 66.* ille *n. 13.* cum aliis.

RESOL. CCXX.

An ſtatutum, ut quis, qui nondum habet jus in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, Dominus ſit, ſi non ingrediatur Religionem, ſin verò amittat, an inquam tale ſtatutum ſit illicitum, & contra Immunitatem Eccleſiaſticam?

Et an ſi legentur ducenta ſi nubat, & centum ſi Religionem ingrediatur, debeantur ducenta Religionem ingredienti? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 125. aliàs 124.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

§. 1. NEgativè reſpondet Bartholus *in leg. final, C. de pactis, n. 6.* Sed contrariam ſententiam meritò docet Dec. *in c. in præſentia de probat. num. 52.* & noviſſimè Baſilius Pontius *de matrim. lib. 3. c. 8. n. 25.* ubi ſic aſſerit: (Statutum, quo decerneretur, ut is, qui nondum habet jus in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, dominus ſit, ſi in ſæculari convictu permaneat: eorumdem autem non liberum dominium nanciſcatur ſi religionem ingrediatur; nequaquam licitum eſt: libertati enim Eccleſiaſticæ adverſari videtur: ac proinde tenentur ejus Authores excommunicatione, quæ eſt in Bulla Cœnæ.) Ita Pontius.

Sup. hoc in to. ... Reſ. 42.

2. Ex quibus inferendum eſt, non eſſe admittendas illas conditiones, quas aliqui in eorum teſtamentis apponunt, videlicet, *Do lego, ſi Relig. non ingred. ſed in ſæculo perm.* Quidquid in contrarium aſſerat Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. diſp. 34. n. 11.* quem meritò Pontius *ubi ſup. n. 20.* ſolidè, ut ſemper ſolet, impugnat. Et ego etiam puto contra eumdem Sanch. *n. 12.* Molinam *tom. 1. tract. 2. diſp. 207. à nu. 13.* & alios, ſi legentur ducenta ſi nubat; centum verò ſi Religionem ingrediatur, deberi ducenta religionem ingredienti. Ita Leſſius *lib. 2. c. 18. dub. 15.* Comitolus *in Reſp. mor. lib. q. 7.* & alii. Sed de hac quæſtione nos fuſius alibi.

Alibi in Reſ. quæ hic ſunt in tom. 6. tr. 8. Reſ. 41. §. ſexto, & in Reſ. 42. §. ult.

RESOL. CCXXI.

An Princeps poſſit leges condere circa matrimonium?

Et quid circa acceſſoria matrimonii?

Et an circa alia accidentalia, vel acceſſoria poſſit ferre leges, v. g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationem inter virum, & uxorem, & ſponſalitium largitatem, & ſimilia? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 128. aliàs 127.

§. 1. POſſe quidem, quantum ex ſe eſt, attamen eam poteſtatem ſibi reſervaſſe Pontifices, putat Sanchez *tom. 2. lib. 7. diſp. 3. n. 2.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & verum & hæc in alii. Reſ. ejus not.

2. At contrariam ſententiam docet Baſilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 2. num. 3.* nempe, ex ſe non poſſe Principes legem aliquam conſtituere circa matrimonia: quòd enim materia hujus Sacramenti contractus ſit, non ſatis eſt, ut poſſit Princeps ſæcularis leges condere ad ſubſtantiam matrimonii directè, vel indirectè pertinentes, cùm ex eo, quòd ea materia per Chriſtum ſacra facta eſt, jam extra juriſdictionem, & poteſtatem ſæcularem ſit.

Sup. hoc cum eodem Pontio infra in Reſ. 236. poſt med. & in Reſ. 240. §. 4. ante med.

3. Ex his infert idem Pontius *n. 4.* neque circa acceſſoria matrimonii poſſe Principem ſæcularem, ex defectu poteſtatis, legem ferre, ſi eo acceſſorio impeditur principale; poſſe tamen circa alia accidentalia, vel acceſſoria, quæ non pertinent ad ejus ſubſtantiam, neque ex ſe impediunt principale, ut verbi gratia, ferre leges circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & uxorem & ſponſalitiam largitatem, & ſimilia. Vide etiam Riccium *part. .. deciſ. 178.* & Bellettum *in diſquiſ. part. 1. tit. de exemptione Clericorum à ſtatutis ſæcularium, §. 4. n. 43. & 44.* ubi latè diſſerunt, an Principes poſſint ſtatuere aliquid contra matrimonii libertatem: Sed de hoc *ſuprà* etiam ſatis dictum eſt.

Sup. in tribus Reſol. primis, ac ſeq.

RESOL. CCXXII.

An Principes laici poſſint ſtatuere impedimenta dirimentia matrimonium?

Et difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſervatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet?

Et an ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum dirimens? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 16.

§. 1. AD hanc quæſtionem reſpondet noviſſimè Cæleſtinus *in compen. Theol. moral. tract. 2. cap. 31. num. 1.* ubi ſic ait: Principes fideles ſi præciſè eorum poteſtas ſpectetur, poſſunt ex juſta cauſa ſtatuere impedimenta matrimonium dirimentia reſpectu ſuorum ſubditorum tam fidelium, quàm infidelium in terris ſuis degentium. Ita D. Thom. *in 4. diſtinct. 34. quæſt. 1. art. 1. ad 4.* Et Becanus *de Sacrament. cap. 49. q. 3.* ubi tamen rectè notat hanc poteſtatem impediri poſſe à Pontifice reſpectu ſubditorum fidelium, non autem infidelium, quia Pontifex reſervavit ſibi cauſas matrimoniales, ut patet ex *gloſſ. fin. cap. ſi quis ingenuus 2. quæſt. 2.* Quia verò ſtatutum hoc eſt poſitivum humanum, & potuit à primæva ſua publicatione non recipi in aliquibus Provinciis, & Regnis, vel ſi receptum fuit, potuit per non uſum abrogari. Hinc fit, ut ſi in aliquo Regno & Provincia edicto cautum eſſet, ne quis contraheret matrimonium parentibus renitentibus, vel etiam ipſomet Principe, ſub pœna nullitatis matrimonii, edictum hujuſmodi ſervandum eſſet. Et ſi quis contra formam in illo contentam celebraret matrimonialem contractum, irritus, caſſus, & nullus omnino foret, prædicti ſtatuti virtute, modò tamen ſit longo uſu confirmatum, & ab immemorabili tempore ad abrogandam legem aliquam Eccleſiaſticam requiſito, ac ſufficienti receptum. Ita Cæleſtin. *loc. cit.*

2. Verùm ego ſentio, ut alibi curſim adnotavi cum Baſilio Pontio *de matrim. lib. 6. cap. 1. & 2.* Principem ſæcularem ex vi ſuæ juriſdictionis & officii non poſſe ſtatuere impedimenta dirimentia, quia matrimonium, quamvis ex ſe contractus quidam ſit ſubjectus etiam Principi ſæculari, tamen per Chriſti inſtitutionem elevatum eſt ad rationem Sacramenti, itaque res ſacra eſt. Ergo non ſubditur ex eo tempore, poteſtati Principis ſæcularis, etiam fidelis, quòd enim materia hujus Sacramenti contractus ſit, non ſatis eſt ut poſſit Princeps ſæcularis leges condere, cùm ex quo ea materia per Chriſtum ſacra facta eſt, jam extra ejus juriſdictionem, & poteſtatem ſit; ſicut licèt homo ante ordinationem ſit materia ſubjecta juriſdictioni ſæculari, & ſimiliter bona, & prædia, tamen poſt ordinationem, vel poſtquam donatione ſacra, vel Eccleſiaſtica facta ſunt, extrahuntur à dominio ſæcularis Principis: & nullam neque in perſonas, neque in bona juriſdictionem habet. Sic ergo & in noſtro caſu dicendum eſt, poſtquam matrimonio acceſſit ratio Sacramenti. Et ita præter Pontium hanc ſententiam docet Covarruvias, & alii, quos citat & ſequitur Doctiſſimus & amiciſſimus Pater Gaſpar Hurtadus *de matrimon. diſput. 12. difficult. 12. num. 7.* Dicendum eſt igitur, quia contractus matrimonii in baptizatis ex inſtitutione Chriſti deſinit eſſe civilis & ſæcularis utpote factus ſacer, & Sacramentum: ergo deſinit eſſe ſubditus poteſtati civili, ſeu ſæculari, quam ſolum habet Princeps ſæcularis.

Alibi in Reſ. præterita §. 1. & 2. & infra in Reſ. 240. §. 1.

3. Notandum eſt tamen quod licèt Coninch *de Sacrament. diſput. 30. dub. 1.* Filliucius *tom. 1. tract. 10. cap. 1. num. 4.* Tannerus *tom. 4. diſp. 38. quæſt. 4. dub. 1. nu. 16. & 17.* Gamachæus *in 3. part. D. Thom. de ſacram. matrim.* Ochagavia *de Sacram. tract. 3. de matrimon. quæſt. 32. num. 3.* Kelliſonius *in 3. part. tom. 2. quæſt. 50. art. unic. dub. unic.* Turrianus *in ſum. part. 2. c. 109. dub. 5. concl. 1.* Sylvius *in 3. p. qu. 50. art. unic. concl. 6.* Ludòvicus de San Juan *de ſacram. matr. quæſt. 6. art. 1. dub. 1. concluſ. 2.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 1. quæſt. 1.* Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 7. diſput. 3.* Mercerus *de Sacram. in ſupplem. quæſt. 50. verſ. quæritur ſecundo.* Bonacina *de matrim. 3. punct. 1. num. 5.* Rebellius *part. 2. lib. 3. quæſt. 1.* Corneio *in 3. p. tract. 6. de imped. matrim. diſput. 7. dub. 3.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 4. diffic. 1. n. 3. & 4.* cum aliis, doceant Principes ex natura ſuæ poteſtatis, *ut ſuprà* dixit Cæleſtinus, & Becanus, poſſe quidem impedimenta matrimonii apponere, tamen aſſerunt uſum hujus poteſtatis eis interdictum fuiſſe ab Eccleſia, & Summis Pontificibus reſervatum. Ratio verò quare Eccleſia hoc ſibi reſervari potuerit, ex eo oſtendi poteſt, quia Reſpublica temporalis eſt quodammodo ſubjecta Reipublicæ ſpirituali, & poteſtas tem-

temporalis ſpirituali poteſtati, in his ſaltem, quæ cum ſpiritualibus conjuncta ſunt, & ad finem ſpiritualem, ſeu ſupernaturalem ordinantur. Ergo poteſtas ſpiritualis poteſt ex juſtis cauſis moderari poteſtatem ſæcularem circa res prædictas.

4. Sed difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus de facto apponeret aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſervatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet, quamvis ipſe peccaret faciendo contra reſervationem ab Eccleſia factam Et videtur quòd ſic, quia per talem reſervationem non videtur ab eo ablata poteſtas, ſed ſolùm uſus illius verùm reſpondendum eſt negativè, quia taliter eſt interdictus Principibus ſæcularibus hujuſmodi uſus; ut ab eis in contrarium facta ipſo jure irrita, & nulla ſint. Neque in hoc audiendus eſt Petrus Sotus *lect.4. de matrim.* oppoſitum docens, ut in ſpecie tenet Cornejo *ubi ſuprà*.

5. Unde diſplicet mihi id, quod noſtris temporibus circa præſentem quæſtionem docuit Joannes Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. q.7. de imped. matrim. dub.1. num.1. circa finem*, ubi ſic ait: Princeps ſæcularis juxta quoſdam poteſt impedimenta matrimonii conſtituere reſpectu fidelium ſibi ſubjectorum, cùm Eccleſia non videatur poſſe reſtringere ejus poteſtatem quippe qui non ſit Eccleſiæ ſubjectus. Ita ille, qui reprobando hanc ſententiam, videtur tamquam probabilem admittere opinionem Petri Soto, quam omnes Doctores citati tamquam falſam, & improbabilem refellunt, & maxime illi, qui mecum ſentiunt Principes laicos etiam ex vi ſuæ juriſdictionis non poſſe fidelibus ſubditis impedimenta matrimonii apponere, quod non ſolùm docuere recentiores citati, ſed etiam veteres, ut D. Bonaventura *in 4. diſt.42. art.2. q.2.* Richardus *art.2. quæſt.2.* & Paludanus *q.1. art.2.* Et hæc olim Romæ anno 1634. adnotaveram, cùm ibi inter viros doctos, occaſione cujuſdam matrimonii magni Dynaſtæ quæſtio hæc ardenter agitaretur. An verò ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum dirimens, agit Cornejo *in 3. part. tract.6. de imped. matr. diſp.7. dub.4. per totum*, & alii DD. ſuperius à me citati.

Pro hac ſent. Præpoſiti lege infra ex Reſ. 310. §. 12.

Sup. hoc ibid. §. 54.

RESOL. CCXXIII.

An valeat ſtatutum, in quo cavetur, ne filia, vel filius poſſit contrahere ſine conſenſu Patris, alias cadat ab hæreditate?

Et ex doctrina hujus Reſolutionis aliqua alia circa hoc inferuntur, & explanantur valdè notanda, & menti tenenda.

Et etiam quæritur, an ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius Civitatis infringat Eccleſiaſticam libertatem?

Et an Pater incurrat excommunicationem Concilii, ſi injuſtè impediat matrimonium filiorum?

Et an Teſtator poſſit diſponere, ut ſua filia nubat de conſilio alicujus? Ex part.1. tract.2. Reſ.75. aliàs 74.

Sup. hoc infra in Reſ. 224. & 226. prope fin. & in Reſ. 341. §.1. ante med.

§. 1. Aliqui affirmativam ſententiam docuerunt: & ita ex Soto docet Ledeſma *in ſum. tom.2. in Addit. ad Mart. cap.7. concl.5. fol. mihi 57.* ubi defendit legem quamdam Hiſpaniæ ita decernentem, ubi ſic ait. (Eſta ſentencia tiene el Padre Maeſtro Soto, y otros Dottores. La razon es, porque el caſarſe ſin la voluntad de los padres, es contra la ley natural, y es pecado, que perturba la paz de la Republica, como ſe vee la experiencia. Luego juſtamente las leyes puedem caſtigar el tal pecado.) Ita ille. Et idem ex neotericis tradit Cancer. *p.1. c.24. num.4. & p.3. cap.11. num.4.* & teſtatur, in ſenatu Regio Cathaloniæ ita fuiſſe judicatum, 1. Octobr. 1605. Vide etiam Menchac. *tract. de ſucceſſ. creat. §.10. n.628.* & Lup. *in repet. cap. per verba, not.3. §.3. nu.9. de donat. inter vir. & uxor.*

Sup. hoc in R. ſ. 1 not. præterita.

2. Sed meritò adverſus dictam legem inſurgunt etiam Doctores Hiſpani, ut Covarru. *ſuper 4. decr. p.2. cap.3. §.8. n.5.6. & 7.* & noviſſimè Franciſcus Molinus *de ritu nupt. lib.2. differ.7. num.14.* Veracruz *in ſpecul. conjug. p.3. art.10. concl.3. tract.2.* Corduba *in tr. caſ. conſcien. q.171.* Navarrus *in Manuali, cap.14. num.15.* Molina *de primog. lib.2. cap.16. n.6.* Guttierrez *pract. quæſt. lib.2. q.1. num.2.* Matienzo *in leg.1. tit.1. gloſſ. 4. num.2. lib.5.* & alii penes ipſos. Et ratio eſt: quia diſponet de ſpiritualibus; & ideò eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: & ita etiam Ludov. Mor. *conſ.97. num.8.* ubi multos adducit Martin. Uran. *lib.1. conſ.4. num.34.* Rauſner. *lib.1. conſ.10.* & alii. Undè ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius civitatis, infringit Eccleſiaſticam libertatem, & non eſt validum. Ita Ludov. Mor. *conſ.96. n.9.* & alii. Vide Catolum de Graſſis *de effect. cleric. eff.2. num.81. & ſeq.* & noviſſimè Bellettum *in diſquiſ. cler.*

Sup. hoc infra in reſ. 225.

par.... tit.6. §.4. num.43. ubi ſic ait. (Neque vim legum habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu, etſi Principes eas tulerint ad honeſtatem perſuadendam, quæ conſiſtit in exigendo parentum conſenſu ab ipſis filiis ad conjugalem contractum; non tamen habent vim, cùm id ſpectet ad Summ. Pontificem: laici etenim nihil poſſunt ſtatuere, quod matrimonii liberum conſenſum impediat, etiam circa accidentia ipſi matrimonio.) Ita ille, qui adducit novem Doctores pro hac ſententia: undè de illa non eſt dubitandum, ut ex aliis juribus, & rationibus probat Martha *de juriſd. part.4. cent.1. caſ.80. n.5.* ubi *n.11.* notat, hoc procedere, ſi in ſtatuto requiritur conſenſus de neceſſitate: ſecus autem ſi de conſilio: quia ſi teſtator poteſt diſponere, ut ejus filia nubat de conſilio alicujus: ergo, & id poterit induci per ſtatutum.

3. Notandum eſt etiam, quòd in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap.9.* ſic habetur: (Præcipit Synodus omnibus, cujuſcumque gradus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant ne quovis modo, directè, vel indirectè, ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.) Ex quibus verbis videant miniſtri laici, ne ſtatuendo aliquid circa matrimonia, incurrant in dictam excommunicationem: in quam minimè incurrerent Reges, & Imperatores, ſi talia ſtatuta efficerent, quia oportet illos exprimere, ut alibi expreſſit Concilium *ſeſſ.... cap.11. de reform.* & in Bulla Cœnæ, ut notat Henriquez *lib.11. cap.6. num.6. in Gloſſa, litt. G.* & Guttierez *tract. de matr. cap.79. num.12.* Neque etiam talem excommunicationem incurreret pater; ſi injuſtè impediret matrimonia filiorum: quidquid in contrarium aſſerat Martha *ubi ſup. de juriſd. p.4. cent.1. caſ.71. n.23.* Et ita docet Sanchez *de matrim. tom.1. lib.4. diſp.22. n.8.* Navarrus *in ſum. c.27. num.150.* Molina *tract.2. diſp.176.* Henriquez, & Guttierez, *ubi ſuprà*, cum aliis. Ex his omnibus apparet, patrem non debere, neque poſſe in foro conſcientiæ exhæredare filiam, etiam ſtantibus his legibus, ſi nupſerit contra ejus voluntatem; nec poſſe Confeſſarium abſolvere patrem in articulo mortis, niſi prius revocet teſtamentum ubi eam exhæredavit.

Sup. hoc in to. 2. 16 ref. 38. §. Notandum eſt, in fine.

4. Poſt hæc ſcripta invenio Joan. Valerum *in ſuis differentiis utriuſque fori, verb. matrimonium, differ.1.* hanc quæſtionem tractare, & nobiſcum ſentire. Unde miror, Rebellium *p.2. lib.2. p.14. ſect. ult.29.* contrarium docere: quia tales leges tantùm per accidens derogant libertati Eccleſiaſticæ: ergo non ſunt injuſtæ, & invaliæ, ut docet Cajetanus *in ſum. verb. excomm. caſ.31. & 37.* Navar. *c.21. n.120.*

5. Sed hanc ſententiam Navarri, & Cajetani *ſuprà* refutavimus; ergo non eſt audiendus Rebellius. Ad illud verò, quod aſſerit Ledeſma, quòd dictæ leges ſint latæ propter bonum commune, ut conſervetur pax, & concordia inter cives; reſpondeo, quòd utilitas publica, & bonum commune non confert juriſdictionem laicis. Ut poſſint ſtatuere aliquid in detrimentum libertatis Eccleſiaſticæ, ut notant communiter Doctores, tam Theologi, quàm Juriſconſulti: ſed hoc accideret in caſu noſtro: Ergo, &c.

RESOL. CCXXIV.

An Princeps ſæcularis poſſit ferre aliquam legem adverſus filios contra juſtam parentum voluntatem nubentes? Ex part.1. tr.2. Reſ.105. aliàs 104.

§. 1. Affirmativam ſententiam docent non pauci Juriſconſulti; & inter Theologos illam docet Molina *de juſt. tom.1. tract.2. diſp.176. à num.24.* & Rebell. *de obligat. juſtit. part.2. quæſt.14. ſect.3.* quos noviſſimè ſequitur Pontius *de Sacr. matr. lib.2. c.1. §.3. num.29.* & ex Juriſtis neotericis Cancer. *lib.3. var. c.11. n.4.* & Angujano *in tract. de legib. to.1. lib.2. contr.13. n.15. & 30.*

Sup. hoc in reſ. præterita, & infra in fine reſ. 226. & 341. §. 1. ad medium, & iterum poſt §. 11.

2. Sed meritò ſupradictam ſententiam non admittit Bellet. *in diſquiſ. clar. p.1. tit. de exemptionib. cleric. à ſtatut. ſæcul. §.5. n.43. qui citat* 8. Doctores, quibus ego addo ex Theologis Sanchez *de matr. to.1. lib.4. diſp.25. num.2.* & Vaſquez *in 3. p. tom.4. diſp.4. de matr. cap.2. num.24.* Dicendum eſt igitur, ſupradictas leges eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam: & licèt filii non benè agant, ſi nubant ſine parentum licentia, attamen non eſt ferenda lex, quæ eos exhæredari à parentibus permittat, ſi velint: & hoc etiamſi ſupradicti filii indignè nuberent, obſervat Sanch. *nu.3.* Vide citatos Doctores. Et ratio eſt: quia jus canonicum omnimodam in matrimonio libertatem poſcit: & ideò reiicit pœnam in ſponſalibus poſitam, *cap. gemma de ſponſalib.* Sed propter pœnam exhæredationis, vel aliam valde minuitur dicta libertas, Ergo dictæ leges erunt contra jus canonicum, & ſunt

ſunt ab illo correctæ. Et ideò Valerus *in diff. utriuſque fori, verb. matr. diff. 1. num. 2. & ſeq.* ſupradictas leges, tamquam improbas, in foro conſcientiæ damnat, & reprobat, ſicut etiam damnarunt Doctores, quos citat Molinus *de ritu nupt. lib. 2. diſſ. 7. num. 57.* Nec obſtat contra ſupradicta, lex quædam, quæ obſervatur in Regno Cathaloniæ: nam hoc pertinet ad factum; & in Regno illo leges conduntur in Comitiis generalibus, non ſolum à laicis, ſed etiam ab Epiſcopis, & aliis Eccleſiaſticis. Ergo, ut ait Molinus *ubi ſup.* juſtificantur ſupradictæ leges ex ſcientia, & tolerantia Romani Pontificis. Sed de hac ſcientia, & tolerantia dictum eſt *ſuprà* ad alia igitur procedamus.

Sup. hoc in Ref. ... in hac §. 1. &

RESOL. CCXXV.

An ſtatutum diſponens mulierem extra territorium nubentem cum ſua familia privandam fore hereditate, etſi ei ſit quæſita, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 57. aliàs 56.

Sup. hoc ſupr. in Reſ. 141. §. ... medium, ... unde Ra... tium.

§. 1. SI in hoc Siciliæ Regno tale ſtatutum adeſſet, non pauci illud frangerent. Sed ad rem. Multi hoc ſtatutum valere opinati ſunt: & ita docet Baldus *in leg. ſi mater, C. de ſuis, & legit. her.* idem Baldus *lib. 1. conſ. 357. & in c. conſului, num. 6. de offic. deleg.* Socinus, & Jaſon *in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. poſſeſſ.* Alexander *lib. 2. conſ. 251. num. 2.* Ruinus *lib. 3. conſ. 49.* & alii. Et ratio eſt: quia hujuſmodi ſtatuta facta ſunt in bonum Reipublicæ, ad eam replendam liberis, & ut etiam plures ſint in ea, qui gabellas ſolvant, & onera ſuſtineant. Sed contrariam ſententiam omninò amplectendam eſſe puto: quia matrimonia libera eſſe debent ab omni coactione, *ex leg. Titia, ff. de verborum oblig.* Unde & in terminis hujus quæſtionis non valere ſimilia ſtatuta, etiamſi colorem quemdam publicæ utilitatis præſeferant, docet Panormitanus *in cap. 1. de ſponſ.* Decius poſt Felinum *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 36. de conſtit.* & hanc opinionem communem eſſe teſtatur Gabriel *lib. 2. conſ. 12. num. 9.* & illam noviſſimè docuit Molina *de ritu nuptiarum, lib. 2. diſſ. 7. n. 26.* & poſt illum Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 1. cap. 1. num. 7.*

RESOL. CCXXVI.

An Princeps laicus poſſit imponere pœnas, ne matrimonia inter conſanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam impetrata à Pontifice diſpenſatione?

Et an circa acceſſorium matrimonii poſſit Princeps ſæcularis leges ferre, aut pœnas imponere matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu?

Et infertur, quod judices laici poſſunt pœnas imponere contra non obſervantes dies feſtos, verum ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laborandi in die feſto, non poſſunt propterea judices laici illum punire, ut tranſgreſſorem Feſtorum, ſtante dicta licentia Epiſcopi? Ex part. 5. tract. 1. Reſol. 17.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Cutellius *in Cod. leg. Sicul. ad legem Federic. cap. 83. not. 88. num. 2.*

2. Sed hæc opinio mihi non placet, ut patet ex Decreto Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 9. de reformat. matrimon.* in quo ſub anathemate interdicitur Principibus ſæcularibus ne directè, vel indirectè matrimonii libertatem impediant. Sed quis nõ videt quòd per ſupradictas pœnas impediretur matrimonii libertas, nam contrahentes non valentes ex paupertate ſolvere pœnas à judice laico impoſita, & per Cutelium adhuc obligantes, etiam poſt obtentam diſpenſationem à Pontifice, utique retraherentur ab ineundo matrimonio. Ergo, &c. Deinde matrimonium initum poſt obtentam diſpenſationem a Pontifice inter conſanguineos eſt licitum, quomodo igitur poteſt puniri per judicem laicum, etenim pœna non eſt danda ſine culpa. Confirmantur hæc omnia ex doctrina, quam affert Barboſa *in Collectan. Doctor. ad Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 12. num. 11.* ubi docet quòd judices laici poſſunt pœnas imponere contra non obſervantes dies feſtos; verùm ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laboranti in die feſto, non poſſunt propterea dicti judices laici illum punire, ut tranſgreſſorem feſtorum, ſtante licentia obtenta ab Epiſcopo, & ita ait fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione die 9. Novembris 1619. Facit etiam pro hac ſententia doctrina Baſilii Pontii *de matrim. lib. 6. cap. 2. num. 4.* ubi docet, neque circa acceſſorium matrimonii poſſe principem ſæcularem, ex defectu poteſtatis leges ferre, ſi eo acceſſorio impeditur principale, & licèt poſteà Pontius addat leges laicorum, quæ pœnis conſtitutis adjuvant prohibitiones Eccleſiaſticas circa matrimonium eſſe validas, tamen hoc intelligendum eſt, ut diximus, ſi adhuc perſiſtant Eccleſiaſticæ prohibitiones, ſed in caſu, de quo amplius non adeſt prohibitio Eccleſiaſtica. Ergo, &c. Et ideò ex his docet Bellettus *in diſquiſ. Cler. part. 1. tit. de exempt. Cler. à ſtat. ſæculari, §. 4. num. 47.* quod vim legum non habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu, nam etſi Princeps eas tulerit ad honeſtatem perſuadendam, quæ conſiſtit in exigendo parentum conſenſu ab ipſis filiis ad conjugalem contractum, non tamen habent vim, cùm id ſpectet ad Summum Pontificem: laici enim, ut dictum eſt, nihil poſſunt ſtatuere quod matrimonii liberum conſenſum impediat, etiam circa accidentia ipſi matrimonio.

Sup. hoc infra in Reſ. ... (left margin)

Sup. hoc cum eodem Pontio ſupra in Reſ. ... §. ult. & infra in Reſ. 140 §. 4.

Sup. hoc ſupr. in Reſ. 223. & 224. & infrà in Reſ. 143. §. 3. & 11.

RESOL. CCXXVII.

An laicus ſit judex competens, quando agitur de poſſeſſorio matrimonii? Ex part. 1. tractat. 2. Reſol. 56. aliàs 55.

§. 1. AGitur de poſſeſſorio, v. g. inter virum, & uxorem; & vir innititur poſſeſſione adverſus mulierem, quæ propria authoritate divertit, vel è contra quæritur, an Judex laicus ſit competens in hoc caſu? Affirmativam ſententiam ex neotericis Juriſconſultis docet Theſaurus *deciſ. 117.* & ita fuiſſe deciſum in Senatu Pedemontano teſtatur. Sed malè, & contra juriſdictionem Eccleſiaſticam: nam matrimonialis poſſeſſoria admixtam habet cauſam ſpiritualitatis ſimul, & titulum: & Judex laicus certum eſt, quòd poteſt cognoſcere de poſſeſſoriis rerum Eccleſiaſticarum, quando per titulum juſtificari debent: unde poſſeſſorii cauſa mixtam habens cauſam ſpiritualitatis, ad ſolos Judices Eccleſiaſticos pertinet. Et ita in terminis hæc omnia probat noviſſimè Franciſcus Molinus *tract. de ritu nupt. lib. 2. differ. 10. n. 19. & ſeq.* Adi illum, & non pigebit.

Sup. hoc infrà in Reſ. 179. §. Quartò poſſeſſorium, & in Reſ. 244 ... per tot. & ſ... §. ult.

RESOL. CCXXVIII.

An judex Eccleſiaſticus ſit competens in cauſis ſponſalium?

Et quid, ſi juramento firmata ſint, vel an ſaltem ſint miſti fori? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 131. aliàs 130.

§. 1. REſpondeo affirmativè. Ita docet Marius Antoninus Maceratenſis *lib. 1. reſolut. 79. n. 8.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 31. cap. 36. num. 36. n. 268.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. diſp. 69. num. 19.* Undè ſecundùm Marium Antoninum, *ubi ſuprà*, non ſunt audiendi, Gloſſa *in cap. non eſt, in ver. uxores*, & ibi Abbas *nu. 3. & 6. de ſponſal.* Covaruvias *de ſpon. part. 2. cap. 7. num. 3.* & alii aſſerentes, Judicem ſæcularem poſſe compellere partes, ad obſervanda ſponſalia: ſed Sanchez *loc. cit. diſp. 29. num. 9.* docet, Judicem utriuſque fori competentem eſſe ad ſponſaliorum coactionem dummodò de ipſorum valore nihil agatur: Quo caſu, ſolus Judex Eccleſiaſticus eſt competens. Sed, dum ſponſalia certa ſunt, poteſt Judex ſæcularis, ut dictum eſt, ad ea compellere, licèt juramento firmata ſint. Vide Abbatem *in cap. ex litteris, el 2. de ſponſ. n. 4.* Roſellam *ver. ſponſalia, n. 3.* Brunellum *de ſponſal. concl. 16. num. 6.* & alios.

Sup. hoc infrà in Reſ. 241 per tot.

RESOL. CCXXIX.

Ad quem judicem ſpectat ſpiritualem, vel ſæcularem, pendente lite ſuper matrimonio, vel in ſponſalitiis, ſequeſtrare puellam, cauſa explorandi voluntatem? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 132. aliàs 131.

§. 1. AD judicem tantùm Eccleſiaſticum, hoc ſpectare, tradunt communiter Doctores *ex cap. cùm locum, de ſponſ.* Et ita hanc ſententiam docet Genuenſis *in praxi cap. 14.* Ragueius *in lucerna Parochorum, de matr. quæſt. 96. & 128.* Vide etiam Gutierrez *de matr. cap. 37.* & ideò eùm ad Epiſcopum ſpectet, judicare de libertate conſenſus puellæ, poterit etiam judicare de loco tuto, per quem pervenitur ad dictam libertatem conſenſus, ex regula *l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procur.* unde non valebit, laico Judici ſe offerre velle tradere puellam in loco, ubi vult ipſe Judex Eccleſiaſticus. Et ſi intervenerit caſus, ut ad tollendam ſuſpicionẽ coactionis neceſſe ſit extra civitatem puellam extrahi, tunc equidem ipſa ſponſa ex authoritate Judicis Eccleſiaſtici adducetur. Caſus autẽ eſſe poteſt, ſi timeatur præſentia Principis, vel alicujus potentis: & ita in facti con-

Sup. hoc in Reſ. ſeq. ... doctrina ... quod ſecundum ... uſque in finem dictæ Reſ. & infra in Reſ. 241 per tot.

contingentia eveniſſe Mediolani teſtatur Riccius *in praxi to. 1. reſ. 216. n. 3.* & notarunt etiam Genuenſis *ubi ſup. cap. 14. nu. 4.* & Raguciu*s q. 128. n. 2.*

R E S O L. CCXXX.

De ſequeſtrando Novitio à Religione, vel puella pendente lite matrimonii, ut eorum voluntas cognoſcatur.

Et docetur poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum Novitium, depoſitandumvè, niſi illis ex parte Religionis vis fieret manifeſta, & extra hunc caſum judices ſæculares, ſi id tentarent, graviſſimè peccarent, & excommunicationem Trid. ſeſſ. 25. cap. 18. de Regul. ipſo facto impoſitam incurrerent?

Et quid eſt dicendum, ſi id ex authoritate Eccleſiaſtica Summi Pontificis, vel Nuntii Apoſtolici fiat?

Et quid de ſecundo caſu, an judex ſæcularis poſſit ſe intromittere, & ſequeſtrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias, &c. Ex part. 11. tract. 3. & Miſcell. 3. Reſ. 20.

§. 1. QUoad primum aſſero cum Fagundez *in Decalog. tom. 2. lib. 3. cap. 31. num. 11.* dupliciter poſſe extrahi novitium à Religione.

2 Primò à poteſtate publica ad inſtantiam conſanguineorum, vel parentum, & tunc deponitur, ſeu depoſitatur novitius in aliqua Religioſorum domo, vel ſæcularis magnæ virtutis, & confidentiæ, ut examinetur de voluntate, & vocatione, ad quod examen Novitius non accedit ſponte, & voluntariè ſed ex imperio poteſtatis publicæ; voluntariè enim, & ſponte ipſe poterit Religionem deſerere, ſi voluerit: ad id enim novitiatus tempus ſtatutum eſt, ut videat, an ſibi Religio conveniat: & ut Religio experimentum faciat an ille ſibi ſit utilis. In hoc ergo examine duo ſunt communiter recepta.

3 Verùm eſt, Poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum novitium, depoſitandumve, niſi illi ex parte Religionis vis fieret manifeſta, & verò ſi extra hunc caſum miniſtri ſæculares id tentarent, graviſſimè peccarent, & vim inferrent Religioni uſurpando juriſdictionem Eccleſiaſticam, impediendoque injuſtè novitium, vel exponendo illum ſine cauſa juſta, & legitima periculo perdendi Religionem, & excommunicationem Concilii Tridentini *Seſſ. 25. cap. 18. de Regularibus* ipſo facto impoſitam iis, qui ſine juſta cauſa perſonam aliquam retrahunt à Religione incurrent, ſi fuerit fœmina, non maſculina ipſa perſona, quæ extrahitur, vel tali periculo exponitur, de qua re ſupra egimus, *num. 7.*

4 Alterum eſt quando id fit ex auctoritate Eccleſiaſtica Summi Pontificis, vel Nuntii Apoſtolici, & tunc ut licitè fiat, debere dari, & præcedere ſufficientem cauſam ab ipſo prius examinatam, & approbatam, v. g. ſi ei prius conſtet ingreſſum non fuiſſe legitimum ex aliquo defectu, vel novitium fuiſſe deceptum, aut leviter motum; probatio verò hujus cauſæ incumbit parentibus novitii, vel aliis, qui illius egreſſum requirunt, undè ſi fiat ſine cauſa juſta, vel ſine ſufficienti examine cauſæ, erit illa diſpoſitio, & extractio illicita, & peccaminoſa, quia fieret moralis violentia Religioni, & quia exponeretur novitius gravi periculo Religionis deſerendæ, ut optimè notat Rebellius *1. part. libr. 5. quæſtion. 15. in fine*, & Molina *tom. 4. tractat. 4. diſputat. 51. concluſ. 1. §. ſecunda verò pars*, non tamen incurretur excommunicatio in Concilio Tridentino impoſita ipſo facto iis, qui quovis modo ſine juſta cauſa impediunt Religionis ingreſſum, niſi perſona, quæ ſic impeditur, ſit fœmina: quia Concilium loquitur duntaxat de impedientibus fœminas, quæ excommunicatio, cùm ſit pœna, non eſt extendenda ad perſonas maſculinas, *ut numero 7. diximus*, imò affirmat Rebellius allegatus, & optimè, teneri Prælatos Religionis ex officio, prædictos novitios in eo caſu defendere, quantùm licitè poterint. Caveant igitur ex dictis, judices laici non ſe intromittere in tali caſu, niſi vis illata novitio ſit manifeſta, & judices Eccleſiaſtici non ad ſimplicem quærelam parentum, ſed cauſa ſufficienti examinata prius, & probata, novitios extrahant in loco tertio pro eorum voluntate cognoſcenda.

5 Quoad ſecundum punctum, ſic aſſerit Genuenſis *in praxi Archiepiſcop.* Romæ impreſſa anno 1609. apud Jacobum Maſcardum *capit. 15.* Sed an judex ſæcularis poſſit ſe intromittere, & ſequeſtrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias? Et veritas, eſt quòd ſi matrimonium eſt jam contractum, & movetur quæſtio ſuper eo ex aliqua cauſa, cùm quæſtio ſit merè ſpiritualis, non poteſt judex laicus aliquo modo ſe intromittere *d. capitul. tuam*, & ſic procedit *capitul. cum locum*, ſi verò non eſt contractum

Sup. hoc in R. præteritis, & lege doctrinam alteritis Ref. quas annot.

matrimonium, nec pendet lis coram Eccleſiaſtico, poterit judex laicus ex officio ſequeſtrare puellam, ne illi inferatur violentia, cùm Reipublicæ interſit ſcandala, & violentias tollere. Textus *eſt in l. prima Cod. de nupt. ubi nota b.* Bald. Benè verum eſt, quod poſtquam judex laicus ſequeſtraverit puellam, poterit etiam Epiſcopus, ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi, ponere eam in alio loco, & explorare ejus voluntatem: Nam ad ipſum præcipuè pertinet providere, ne matrimonia fiant coacta, ut ſupra dixi, & aliàs non concedere licentiam contrahendi.

Verum ego obſervo, quod ſupradicta verba non inveniuntur impreſſa in ultima editione dictæ praxis directa ad Cardinalem Biſciam, & edita Romæ apud eumdem Maſcardum anno 1630.

6 Undè ex his apparet, primam ſententiam Genuenſis non placuiſſe poſtea cenſoribus Romanis, & quidem hanc poteſtatem in tali caſu, non ſolùm Epiſcopo, ſed etiam judici laico competere, tradit Emanuel Themudo *in deciſionibus Olyſiponenſibus tom. deciſ. 238. numer. 1.* ubi ſic ait: Hæc cauſa deducta fuit in judicium, Vicarius Generalis dubitare cæpit, quid in cauſa agere deberet, cui reſpondi præ nimia inter me, & ipſum amicitia, quod quando timetur perſuaſio ad contrahendum, ipſam ſequeſtrari poſſe puellam in domo tuta, & honeſta etiam ex officio, quinimmò etiam judex ſæcularis orphanorum, & multò melius Rex in hoc caſu poteſt manus apponere, ut in effectu vulnerata jam cauſa evenit, & bona inventariata; qui citat Covarruviam, Azevedum, Avendañum, Riccium, & alios.

7. Omninò tamen certum eſt, quod pendente lite ſuper matrimonio, videlicet ſuper electione viri inter concurrentes in unam puellam, nè illi inferatur violentia, & ejus conſenſus ſit liber.

8 Itaque quod in tali caſu poteſt Epiſcopus puellam ſequeſtrare ad finem explorandi voluntate, & locus tutus in hoc propoſito decreto judicis aſſignatus, poterit eſſe, vel Monaſterium, vel domus paterna cum matre, & patre, fratre, & aliis ſororibus nubilibus, & cùm hi aderint, non erit reponenda in Monaſterio, ut tradit deciſum per Rotam Graſſis in una de divortiis, ſed ſi timeatur injuſta perſuaſio per dictos conſanguineos, non erit ibi reponenda, ut in una Romana deciſum fuit coram Blanchetto 1565. Sed in hoc multum valebit Officium Judicis, ut eam non reponat in loco ſuſpecto.

9 Et ſi intervenerit caſus, ut ad tollendam ſuſpectionem coactionis, neceſſe ſit extra Oppidum, vel Civitatem puellam extrahi, ſi tutè id fieri poteſt, tunc communibus expenſis, ſcilicet ſponſi, & ſponſæ, ipſa ſponſa adducetur, Caſus autem poſſet eſſe, ſi timeatur præſentia Principis, vel alicujus Potentis.

Et ita præter Doctores citatos tenet Ragucius *in Lucerna Parochi de matrimonio quæſtion. 128.* Et in caſu contingenti judex Eccleſiaſticus non deſerat videre Guttierrez *de matrimon. capitul. 27.* & ſecundum ejus doctrinam ſe gerere.

R E S O L. CCXXXI.

An de cauſa dotis principaliter, & non incidenter intentata poſſit judex Eccleſiaſticus inter laicos cognoſcere?

Et quid, quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi? Ex par. 1. tr. 2. Reſ. 117. aliàs 116.

§. 1. DOctores pro negativa, & affirmativa ſententia uſque ad ſatietatem adducit Cenedo *in canonicis quæſtionibus, quæſtion. 37. per totam*, & Cevallos *tractat. de cognit. per viam violent. part. 2. quæſt. 13. per tot.* Joan. de Hevia *in Curia Philippica part. 1. §. 1. numer. 9.* & ipſi negativam ſententiam ſequuntur, quam veriorem exiſtimant noviſſimè Auguſtinus Barboſa *in ſuis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 21. cap. 5. num. 3.* & Chriſtoph. de Anguiano *in tr. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 13. num. 17.*

2 Sed, quidquid ſit de hoc certum eſt, quòd quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi, tunc non Judex ſæcularis; ſed Judex Eccleſiaſticus erit competens contra laicum: etiam principaliter, & ad inſtantiam partis. Et ita docent Bobadilla *in polit. to. 1. lib. 2. c. 17. num. 10. in fine, & in Gloſſa littera C.* Guttierrez *pract. qq. lib. 1. q. 44. num. 10. & lib. 3. q. 29. num. 30.* Cenedo *num. 7.* Cevallos *num. 4. ubi ſuprà*, & alii.

RESOL. CCXXXII.

An Principes, ſeu miniſtri laici poſſint ſtatuere irritando aliqua juramenta, quæ in certis contractibus apponuntur, ut ſuper matrimonio, decimis, & ſimilibus? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 74. aliàs 73.

Quoad hoc in Reſ not. ſeq. & Inf in R. 180. § Confirmatur, & magis latè in R. 182 §. ... & §. Sed adhuc, & ſeqq & in fine alterius R. earum annot.

§. 1. Affirmativè videtur reſpondendum: & ita in Luſitania *jure regio nova Recopil. l. 4. tit. 73.* irritantur omnia juramenta, quæ in contractibus, & promiſſionibus apponuntur. Sed negativa ſententia prorſus ſuſtinenda eſt: quia lex lata à Principe ſæculari nihil poteſt circa juramentum, cum negotium merè ſpirituale ſit, ut *ſuprà*, de matrimonio, decimis, & ſimilibus. Et præter Doctores, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff. 2. num. 81.* docent hanc ſententiam Duardus *in Bull. Cœn. lib. 5. can. 15. quæſt. 19. num. 56.* & pius, & doctus Juriſconſultus Martha *de juriſ. par. 4. centur. 1. caſ. 82. numer. 18.* qui contrariam ſententiam falſam vocat: & reverà eſt: & multos alios citat, quidquid ſit de illa lege Luſitaniæ, quam conatur defendere Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tract. 1. lib. 3. cap. 7. numer. 17.* ubi putat, Reges illam legem conſtituiſſe, ex privilegio Summi Pontificis, quod licet modò non extet, ſufficit extare illius famam tempore immemorabili per effectum, & uſum privilegii probatam. Dicendum eſt igitur, quòd quoties ſtatutum facit mentionem de juramento, etiamſi hoc efficeret propter bonum finem, & bonum commune: eſt contra juriſdictionem Eccleſiaſticam. Undè, ſi ſtatutum præciperet, ne minores, & mulieres poſſint contrahere, non ſervata certa ſolemnitate, & contractus aliter factus ſit nullus, præſumptus, & ſimulatus, atque præſumendum minores dolo inductos ad contrahendum, etiamſi juraverint, non valet: quia diſponit de juramento per indirectum, imò, & de directo, cùm faciat expreſſam mentionem de juramento. Poſſet tamen dictum ſtatutum ſuſtineri, concurrentibus duobus, de quibus Martha *ubi ſuprà num. 28.* Sed de hac quæſtione vide infra.

Infrà in R. quæ hic eſt 235.

RESOL. CCXXXIII.

An Princeps ſæcularis poſſit relaxare obligationem juramenti præſtiti?

Et an ſaltem, ſi non poſſit propriè juramenta relaxare, poſſit tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui juratur, concedere poteſt? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 215. aliàs 114.

Sup. hoc Inf. in Reſ 235. antè medium, ſed lege eum à principio.

§. 1. Affirmativè reſpondent aliqui, quos refert Covarruvias *in relect. de juram. part. 1. §. 3. numer. 10.* & ex recentioribus Theologis docet etiam hanc ſententiam Molina *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 249. verſ. dixi deinde*, & cum aliqua formidine Raphael de la Torre *in 2. 2. tom. 2. q. 89. art. 9. dub. 5.* Vide etiam Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 3. cap. 11. num. 10.*

2 Sed contrariam ſententiam omninò affirmandam eſſe cenſeo: & ita docet Ledeſma *in ſumm. tom. 2. tract. 11. cap. 4. dub. 3.* ubi ſic aſſerit: (El Principe ſeglar no tiene authoridad para relaxar los juramentos de ſus ſubditos, ni para quitar ſu effetto. Eſta concluſion es comun entre los Theologos. La razon es porque el juramento pertenece derechamente à la virtud de la Religion, y ſu vinculo es coſa eſpiritual, y en orden à las coſas eſpirituales no tienen authoridad los Principes ſeglares) Hanc ſententiam etiam tenuit Barboſa *in l. 1. p. 1. n. 77. ff. ſolut. matrim.* & Jo: Guttierr. *in auth. Sacram. pub. n. 46. C. ſi adverſ. vendit.* Azevedus *in Recopil. tom. 1. lib. 5. leg. 11. n. 3.* & alii.

3 Verùm eſt, quod aliqui notant, quòd licet Princeps ſæcularis non poſſit propriè juramenta relaxare; poteſt tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui juratur, concedere poteſt. Et ita docet Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 3. c. 22. n. 15.*

RESOL. CCXXXIV.

An judex ſæcularis poſſit cogere laicos ad condonandam obligationem juramenti metu, aut injuria extorti?

Et an quando judex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam judex Eccleſiaſticus? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 116. aliàs 115.

§. 1. Dubius manet Felinus *cap. cùm ſit generale: num. 7. de foro compet.* an poſſit Judex laicus: ſed affirmativam ſententiam docent Azorius *tom. 1. lib. 11. cap. 9. q. 6. in fin.* Avendaño *in cap. prætorum, p. 2. c. 27. nu. 15.* Molina Theologus *de juſt. tom. 2. tr. 2. diſp. 149. verſ. aliud accipe.* Aſſlictus *dec. Neapol. 263. n. 3.* Guttierrez *authen. Sacram. puberum, num. 160. C. ſi adverſùs vendit.* & alii.

2 Verùm hæc opinio limitanda eſt: nam, quando conſtat de recipientis turpitudine, tenentur ipſum relaxare, ſi verò dubium adeſt, ſolus Judex Eccleſiaſticus erit competens, non autem laicus. Ita Tabiena *verb. jurare q. 20. nu. 21.* Aſſlictus, & Molina *ubi ſuprà*, Abbas *in c. 2. de jurejur. num. 3. & ibidem.* Alexander de Novo *num. 3.* cum aliis. Et quando res, circa quam præſtitum eſt juramentum, alioquin pertinet ad forum ſæculare: nam, ſi ad ipſum non ſpectat, non poteſt Judex laicus de tali juramento cognoſcere, ex Molina *loco citato*.

3 Notandum eſt etiam, quòd quando Judex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam Judex Eccleſiaſticus: & ideò jurans poteſt relinquendo Judicem laicum, adire Judicem Eccleſiaſticum, ut compellat creditorem remittere hujuſmodi juramento Ita habetur *in cap. 2. de jurejur.* & ita docet ibi Abbas *n. 3.* Alexander de Novo *nu. 8.* & Covarr. *var. lib. 1. c. 4. n. 5.* Sed ad alia tranſeamus.

RESOL. CCXXXV.

An Principes ſæculares non tantum poſſint reſiſtere juramento, ita ut prohibeant, ne fiat, ſed etiam poſſint impedire effectum illius, ita ut ſi fiat, nullatenus ſequatur obligatio?

Et quid circa hoc in Regno Cathaloniæ, & de ordinatione Luſitana prohibente apponi juramentum in ullo contractu?

Et an non ſolum judex laicus ad obſervationem juramenti ſuper contractu; vel ſimili negotio interpoſiti, laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam judex Eccleſiaſticus, ita ut in tali caſu materia juramenti ſit mixta?

Et an illæ leges irritantes contractum ſolum propter adjectionem juramenti ſint ſaltem indirectè contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 114. aliàs 113.

§. 1. Affirmativam ſententiam docent noviſſimè Pereira *de manu regia, capit. 19. per tot.* & alii penes ipſum, quibus ego addo ex Theologis Molinam *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 147. numer. 13.* Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 3. cap. 22. numer. 10. & 11.* Vaſquez *de teſtam. cap. 3. dub. 2.* Pontium *de matrim. libr. 12. capit. 8. §. 5. numer. 39.* & Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 3. cap. 11. num. 9.* Sed adversùs Theologos pugnant in hac quæſtione præſtantiſſimi Juriſconſulti, ut Martha *de juriſdict. part. 4. cent. 1. caſ. 62.* & noviſſimè Molinus *de ritu nupt. lib. 1. compar. 19. numer. 60.* qui excuſat hujuſmodi ſtatutum in Regno Cathaloniæ; quia leges municipales in illo Regno conduntur in Comitiis generalibus, non ſolùm à laicis, ſed ab Eccleſiaſticis. Et Joan. Valerus *in differentiis utriuſque fori, verb. Juramentum different. 9.* reprobat quandam ordinationem Luſitanam, prohibentem apponi juramentum in ullo contractu, eò quòd fuerit lata non favore publico, nec in bonum publicum; ſed favore tantum regio, & favore ejus juriſdictionis; ne videlicet, ratione juramenti, contrahentes traherentur ad forum Eccleſiaſticum, *juxta cap. novit. de judiciis.* Et dato, & non conceſſo, quòd opinio contraria eſſet vera; tamen, ut benè obſervant Alexander *lib. 1. conſ. 59. numer. 9.* Covarruvias *in capit. quamvis pactum, part. 2. §. 1. numer. 8.* Barboſa *in leg. 1. §. 1. numer. 70. & 71. ff. ſolut. matrim.* Parladorius *rer. quotid. lib. 2. capit. 4.* Valerus *ubi ſuprà*, & alii, poſſunt Principes reſiſtere juramento, & prohibere, ne fiat, non tamen poſſunt ita impedire, ut ſi juramentum efficiatur, nulla ſequatur obligatio: ideò in tali caſu contra Sanchez, & alios, juramentum eſt obſervandum, donec relaxet Epiſcopus. Et ita hanc ſententiam ex Theologis docet P. Suarez *de Relig. tom. 2. tract. 5. lib. 2. cap. 38. num. 15.* ubi ſic aſſerit: (Ad leges aliquorum Regnorum reſpondetur, in illis nullum eſſe verbum de irritatione juramenti: nam talis irritatio, etiamſi directè fieri poſſet, non poſſet fieri per legem civilem, cùm ſit extra forum ejus. Solùm ergo irritantur ibi contractus civiles, quando juramentum eis additur. Et tunc, licet ex contractibus nõ naſcatur obligatio ratione illarum legum, juramentum per ſe obligabit ad id, de quo factum eſt, quodque ſine peccato fieri poteſt: hoc enim non poteſt impedire lex civilis, ſtante tali conditione, ut illis juramentis revera ſtat, non obſtantibus illis legibus: nam, ſi juramentum eſt de non contraveniendo illis contractibus, quantumvis nullis, licitè ſervari poteſt: ſervandum ergo eſt. Non carent tamen difficultate illæ leges, irritantes contractum ſolum propter adjectionem juramenti: nam videntur, ſaltem indirectè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, licèt lex Caſtellæ expreſsè id neget, & in ea dicatur, ita poſt diligentem inquiſitionem judicatum eſſe. Sed hoc examinare, ad rem præſentem non ſpectat.) Ita Suarez.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 233.

Sup. hoc ſupra in R. 232 ... in Reſ 180 §. Confirmatur, & magis latè in R. 182 §. ... & §. Sed adhuc, & in fine alterius Res. earum annot. & ... ? ... à verſ ...

Ex quibus verbis apparet, quòd vir doctiſſimus valdè dubitavit de ſupradictis, legibus, an ſint contra Eccleſiaſticam immunitatem: ideò Principes ex illis abſtineant: nam efficerent contra libertatem Eccleſiæ, ut nos *ſuprà in Reſ. 65.* diximus, & nunc dicemus. Non reticebo tamen, pro coronide hujus Reſolutionis, Layman *in Theol. moral. lib. 4. tr. 3. c. 11. n. 10.* adnotare, quòd non ſolum Judex laicus, ad obſervationem juramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti, laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam Judex Eccleſiaſticus, ſicuti habetur *in cap. ult. de foro compet. in 6.* ubi Doctores adnotant, quòd juramentum non mutat forum, ſed addit forum ſoro. Senſus eſt, ſi contractus, v. g. juramento confirmatus ſit, poteſt quidem jurans ratione contractus politici, coram ſæculari Judice conveniri, ut is totam litem definiat: ſed poteſt etiam conveniri coram Judice Eccleſiaſtico, ratione interpoſiti juramenti, cujus obligatio per ſe ad forum Eccleſiaſticum ſpectat: quare in tali caſu materia juramenti mixta eſt.

RESOL. CCXXXVI.

An judex Eccleſiaſticus ſit competens non ſolum quoad relaxationem juramenti, ſed etiam ad effectum agendi, ut præſtita relaxatione annullet, & reſcindat ipſum contractum?

Et quid, ſi cauſa agatur cum hæredibus jurantis? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 120. aliàs 119.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Guttierrez *de jurament. confirmat. p. 3. cap. 12. num. 6.* Decius, Covarruvias, & alii penes ipſum.

2 Sed affirmativam opinionem amplectendam eſſe exiſtimo; & præter DD. quos citat, & ſequitur Suarez de Paz *in praxi, tom. 1. prælud. 2. n. 39.* tenet etiam hanc ſententiam ex Hiſpanis Juriſconſultis Joan. de Hevia *in Curia Philippica, p. 1. §. 5. num. 16.* ubi ſic ait: (Quando ſe pide eſta relaxacion, ad effectum agendi, ſe puede pedir juramento juntamente con ella en el libelo, y peticion que ſe pide la nulidad, y reciſion del contrato jurado ante el Eccleſiaſtico, y conocerſe por el della, aunque ſea entre legos, y contra ellos, porque por razon del juramento es ſu Juez, y aſſi la cauſa del contrato jurado, aunque ſea contra legos, eſt mixti fori de entrambos fueros Eccleſiaſtico, y ſeglar, tratandoſe con el lego jurante, que hizo el juramento, mas no ſi ſe trata con ſus heredos, ò ſucceſſores que entonces; ſiendo legos no puede conocer della el Eccleſiaſtico, porque no paſſo à ellos, quanto à eſto, y el periuro el juramento, aunque ſi quanto à la confirmacion del contrato, y fuerca, quæ por el ſe le dio.) Ita ille, & ante illum Antonius Comez *tom. 2. var. c. 12. num. 22.*

RESOL. CCXXXVII.

An Principes imponentes gabellas, licet juſtas ſuper bona Eccleſiaſticorum, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel tantum incurrant in aliam excommunicationem Papalem, à qua, ſatisfacta parte, per Bullam Cruciatæ abſolvi poſſint? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 48. aliàs 47.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Graffius *in deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 18. nu. 84.* Filliuc. *tom. 1. tract. 16. c. 5. nu. 105.* Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 17. dub. 20. num. 18.* Altherius *tom. 1. diſp. 6. lib. 5. cap. 4. fol. mihi 507.* Souſa *in Bulla Cœnæ, cap. 6. diſp. 41. concl. 3. num 3.* & Salonius *tom. 2. in 2. 2. quæſt. 78. art. 5. contr. 2.* ubi ait: (Qui juſtas, & quas à ſæcularibus exigere poſſunt, à Clericis gabellas exigunt, non incidunt in Bullam Cœnæ; ſed in aliam tantùm excommunicationem Papalem, qua percutiuntur *in cap. quamquam,* & aliis, à qua, ſatisfacta parte, per Bullam Cruciatæ abſolui poſſunt.) Ita Salonius. Et hoc priùs docuerat Navarrus *in Manuali, cap. 27. num. 61.* cùm enim ſemel Bulla Cœnæ excommunicet eos, qui novas gabellas, ad id poteſtatem non habentes, imponunt, ut patet ex clauſula 5. & poſteà clauſula 17. excommunicet omnes, qui gabellas imponunt, aut exigunt impoſitas à perſonis Eccleſiaſticis, aut ex eorum, vel Eccleſiarum bonis, putat ipſe Navarrus priori non excommunicari eos, qui Eccleſiaſticos gravant gabellis, modò illicitæ non ſint reſpectu laicorum; poſteriori verò non excommunicari eos, qui eas exigunt ratione bonorum patrimonialium à Clericis, cùm reſtringatur cenſura ad redditus Eccleſiaſticos.

2 Sed in hoc poſteriori fallitur bonus ſenex: nam imponentes gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum, excommunicantur *in illo canone 17.* Bullæ, ut *ſuprà* probatum
Sup. in R. quæ hic eſt inf. 237 eſt. Quoad excommunicationem verò canonis S. probabiliter opinatur cum Doctoribus *ſuprà* citatis, licet contrariam ſententiam probabiliorem eſſe putem, cum noſtro Megala *in 3. p. lib. 3. c. 4. n. 14.* Suarez, Gabriele, D. Antonino, Angelo, Tabiena, apud Filliucium, *ubi ſup.* & Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 5. q. 6. nu. 15.* ubi ex multis probat, Principes imponentes gabellas, licet juſtas, ſuper bona Eccleſiaſticorum, incurrere in cenſuram Canonis S. Bullæ Cœnæ. Et ratio eſt: quia excommunicatio in illo Canone fertur contra eos, qui imponunt gabellas, niſi in caſibus à jure permiſſis: ſed jus non permittit imponere gabellas ſuper bona Clericorum: ergo illas imponentes incurrunt in hanc cenſuram. Cæteras verò rationes videbis apud Duardum. Sed, quia circa præſentem immunitatem Eccleſiaſticorum à gabellis multa notavimus in quodam occurrenti caſu, de quo conſultus fui ab Illuſtriſs. Senatu hujus Urbis Panormi ideò in gratiam Confeſſariorum, non pigebit hìc ponere ea, quæ tunc hinc inde pro indaganda veritate collegi.

RESOL. CCXXXVIII.

An aliqua Civitas, vel Princeps poſſint exigere tributa à Clericis, quia per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum eſt? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 97. aliàs 96.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Gabriel Pereira *in tract. de manu regia, p. 1. c. 10. nu. 2.* Vide etiam Pau- Sup. hoc in Reſ. ſeq.
lum de Caſtro *in conſ. 423.*

2 Sed hæc ſententia prorſus eſt abjicienda: nam, ut in caſu ſimili docet noſter doctiſſimus P. Megala *in conſ. 72. n. 4.* Bulla Cœnæ Domini non ſolùm tulit quaſcumque conſuetudines, etiam immemorabiles; ſed etiam continet clauſulam irritantem, quæ deſtruit, & inficit titulum, & poſſeſſionem. Et ita citans alios DD. aſſerit Megala decreviſſe Romanam Rotam die 10. Decembris 1598.

RESOL. CCXXXIX.

An Principes laici conſuetudine poſſint acquirere jus collectandi Eccleſiaſticos?

Et an colore talis prætextus liberentur à cenſura excommunicationis, & reſtitutionis debito? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 101.

§. 1. REſpondetur, quòd ſecundùm opinionem communem Canoniſtarum, & Juriſperitorum, ſi bona Clericorum, & Eccleſiæ jure divino exempta ſunt, & hæc libertas eodem jure inducta ſit, conſuetudo non poteſt eam tollere, quia in ea, quæ ſunt juris divini, conſuetudo ſuam non exercet vim. Si autem hæc exemptio non eſt juris divini, ſed poſitivi, adhuc reſpondendum eſt conſuetudinem non valere, & injuſtam eſſe, qua uſurpatur poteſtas à laicis collectandi, & gravandi Clericos, & quo diturnior, eo eſt damnabilior. Nam conſuetudo cui lex reſiſtit eam improbando, non valet. Felinus *in capit. accedentes, de præſcript. poſt colum. 4. fallent. 3.* qui etiam alios allegat. Panormitanus *in cap. cùm ex officii, eodem titulo.* Franciſcus Baldus *de præſcript. in 5. part. quinta principalis, quæſt. 9. prope finem.* Nec mirum, cùm hæc conſuetudo dicatur irrationabilis, quam jura improbant, per multa jura allegata à gloſſa *in cap. fin. de conſuet. & ibidem.* Doctores. Sed utrumque jus improbat conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, & eam non valere vult, quæ Eccleſiis, earumque miniſtris inducit gravamen, *cap. 1. de conſuet.* arg. *cap. quamquam, de conſuet. in 6. & cap. 1. de jurejurand. eodem lib. & capit. & ſi pignorationes, de injuriis, ibid. & in Authent. Caſſa. Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Caſſa, & irrita (ait) eſſe denuntiari per totam Italiam præcipit omnia ſtatuta, & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, &c. & de cætero ſimilia attentata ipſo jure nulla eſſe decernit. Hæc ibi. Undè Doctores communiter concludunt, ſtatuta, & conſuetudines contra libertatem. Eccleſiaſticam non valere, & nullius eſſe roboris. His accedit, quod Navarrus *in manuali cap. 27. numer. 72.* declarat, quòd cenſuræ Bullæ Cœnæ includunt omnes, etiam Imperatores, & Reges, & univerſitates, & quòd nulla conſuetudo, etiam immemorabilis, nec præſcriptio quælibet longiſſima contra eas prodeſt. Non ergo ſæculares titulo conſuetudinis poſſunt inducere exactiones, & gravamina contra Eccleſias, & Clericos, nec colore talis prætextus liberantur à cenſura excommunicationis, & reſtitutionis debito. Quare mirandum, quòd aliquando naſuti, & qui gloriantur de aliquali ſcientia, velint ſua facta in his excuſare prætextu conſuetudinis, quam rectiùs corruptelam, & abuſum nominarent, & verendum jure, ut etiam Navarrus *capit. 17. numer. 203.* obſervat, ne Deus omnipotens in dies magis magiſque iratus Conſultores Principum de prædictis

Sup. hac in Reſolutionis ſint poſita in fine ſed ad quaſtiones ſubjeſt. Reſ.

exiſtentium. & in hoc caſu minimè dubitandum eſt Clericos in illo minimè incluſos eſſe, ut ego ubi ſuprà adnotavi, & notat etiam in ſpecie Alexander Sperellus *deciſ.13. num.* 10. Aliquando verò reſpiciunt publicam utilitatem non ſolum in ordine ad abundantiam; ſed in ordine ad neceſſitatem & penuriam annonæ: & tunc docet Decianus *lib.3.conſ.* 51.*n.*31. tale ſtatutum Clericos ligare; quando illa neceſſitas & penuria aliter evitari non poteſt, niſi etiam Eccleſiaſtici concurrant. Unde in tali caſu, docet Martha *p.4.art.* 1.*caſu* 1.*n.*48. *juncto caſu* 2.*n.*5. *&* 10. Ciarlinius *in controverſ.forenſib.lib.*1.*cap.*31.*num.*10.& alii, quod Clerici tenentur obſervare illa ſtatuta in ſubſidium *ex text. in cap. non minus de immunit. Eccleſ. & cap.*1.*eodem titul. in* 6. cum Doctoribus communiter. Sed quid in tali caſu faciendum ſit, & quo jure tunc teneantur Eccleſiaſtici ſervare ſtatutum,& non extrahere annonam, docent ex Juriſconſultis Surdus *conſ.*301.& Sperellus *deciſ.* 13. egregiè differentes contra Menochium *conſil.*800. & Gabrielem *conſil.*37.

14. Dicendum eſt igitur, quòd tempore penuriæ Clerici non vi edicti Magiſtratus Laici, ſed vi rationis naturalis,& ex debito charitatis abſtinere tenentur ab extractione frumenti, cæterorumque victualium, tamquam pars Reipublicæ, quæ in tali neceſſitate cum toto concordare debet: & in hoc ſenſu intelligendi ſunt Doctores aſſerentes Clericos vi directiva ſub prohibitione legum ſæcularium comprehendi. Vide Vaſquez *in part.*2. *tom.*2. *diſp.*167.*cap.*4.*n.*24.& alios. Et ideò ad proſpiciendum bono communi conſulo Epiſcopis tempore penuriæ, alteriuſue neceſſitatis coadjuvare ſuis edictis Principum ſæcularium proclamata, ut notat ſuprà Surdus *n.*39. Sperellus *deciſ.*12.*n.*58. Quod quidem fecit Sanctus Carolus Borromæus prohibens ne oriza ſeminaretur, & pluries ordinavit Sacra Congregatio: & ita ſignanter reſcripſit Nuntio Neapolitano ſub die 3. Septemb. 1591.& 13. Auguſti 1593. Et Epiſcopo Parmenſi de anno 1599. Vide ea, quæ ego ipſe adnotavi *in p.*4. *tr.*1. *reſol.*87.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 19. & in alia Reſ. ejus annot.

15. Unde ex his infertur à fortiori, quòd, ſi in aliqua civitate adeſſet ſtatutum, ut aliqui, tantùm vendant frumentum, vinum, &c. Et hoc quia ex dicto Monopolio Civitas lucraretur magnam pecuniarum ſummam, largiendam poſtea ad manutentionem alicujus Hoſpitalis, vel Monaſterii Monialium, aut ad ſublevandas ipſius Civitatis neceſſitates, vel redditus conſervandos. Ex his inquam infertur hoc ſtatuto non obſtante poſſe Clericos aperire tabernas, & vendere ſuum vinum, frumentum, &c. Et ratio eſt clara, quia, ut in terminis caſus noſtri obſervat Azorius *part.*3. *lib.*5.*c.* 19.*q.*13. Fauſtus *de contract.diſp.*33.*q.*20. & alii, publica utilitas, quæ ex hoc ſtatuto intenditur, non reſpicit Clericos principaliter, ſed ſolùm ſecundario, ut ſunt membra Communitatis: ſecus autem eſſet, ſi illa ſumma pecuniarum expenderetur à Civitate pro opere aliquo æque primario in utilitatem Laicorum & Clericorum faciendo. Et ideò contra Lagunam, *ubi ſuprà art.*1.*num.*11. dicendum eſt Clericos non teneri contribuere ad reparationem fontium, pontium,&c. teneri autem ad reparationem aggerum; ne flumen vicinos agros Clericorum & Laicorum inundet, cum debitis tamen requiſitis; de quibus in facti contingentia vide me ipſum *in part.*1. *tract.*3. *reſolut.*22. Et miror Lagunam pro ſua firmanda ſententia adducere *leg. ad inſtructiones Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* cùm talis lex non ſolùm fuerit correcta per Pontificem *in cap. non minus, & cap. adverſus, de immunit. Eccleſ.* Sed etiam per Imperatores, ut patet *in Authent. item nulla Communitas C. de Epiſc. & Cler.* Unde ex omnibus ſupradictis, corruunt ea, quæ in toto *art.*1. dictæ Allegationis conatus eſt habilire Laguna.

Sup. hoc ſuprà ex doctrina R. 99.

Quæ nunc invenitur in to. 2. in 6. Reſ. 11. & infrà in Reſ. 140. §. & in Reſ. 152 & 154 in fine, & lege etiam doctrinam Reſ. 156. & 157. &c.

16. Dicere autem cum ipſo dicta ſtatuta non infringere libertatem Eccleſiaſticam: quia non efficiuntur animo eam præjudicandi, ſed propter bonum commune. Reſpondeo hoc prorſus non eſſe admittendum ex his quæ ego adduxi *in tract.*2. *reſol.*63. & noviſſimè adducit Baldellus *lib.*5. *diſp.*36. *n.*13. & antea Suarez *contra Regem Angliæ lib.*4.*c.*33. *num.*12. Læſio enim immunitatis non pendet ex bono vel malo animo ſtatuentium: & ſic ſi judex Laicus ex prava intentione nocendi Eccleſiaſticis legem ferret, ſi illa per ſe loquendo non eſſet apta illis nocere, non læderet immunitatem, neque incurreret cenſuras. Igitur attendendum eſt ad ipſam legem & ſtatutum, an directè vel indirectè libertatem Eccleſiaſticam infringat.

Quæ hic eſt inf. Reſ. 140. §. ad medium, & in Reſ. 141. § etiam ad medium.

17. Et tamdem pro Coronide hujus reſolutionis, ſi aliquis dicat cum Laguna *art.*2.*n.*45. noſtram ſententiam ſaltem non eſſe admittendam, quando Clericus introduceret in locum aliquem, vinum, frumentum,&c. ut ibi carius vendat: nam in tali caſu adeſſet negotiatio Clericis prohibita, ut docet Graſſus ab ipſo citatus. Reſpondeo in tali caſu minimè adeſſe negotiationem, ut nominatim contra Graſſum meritò docent Sperellus *deciſ.*94. *num.*8. *& ſequent.* cum Bonacina *tom.*3. *in Bull.Cœn.diſp.*1.*q.*19.*punct.*3.*n.*6. Et ego ſatis firmavi *in part.*5. *tract.*1.*reſol.*27. cum Souſa *in Bull.Cœn.c.*19. *diſp.*92. *concluſ.*1. *num.*4. & aliis. Et ratio eſt, quia, ut notat Pereira *de Manu Regia part.*2. *cap.*24. *num.*34. Cevallos *tract. de cognit. per viam violent. part.*2. *quæſt.*64.*n.*21. Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.*12. *diſp.unic. punct.*9. *num.*16. Tannetus *tom.*3. *diſp.*4.*quæſt.*7. *dub.*2. *num.*69. Turrianus *tom.*2. *in* 2. 2. *diſp.*59. *dub.*2. *num.*1. & alii: non omnis negotiatio lucraliva eſt interdicta Clericis; ſed illa tantùm: quando res ipſa non meliorata cariori pretio vendenda eſt, quàm empta fuit. Ex quo patet falſitas opinionis Caroli de Graſſis: nam Clericus fructus ſuos, ut alibi carius vendantur, aſportans, non dicitur negotiator; & ideò ad gabellam minimè tenetur. Vide omnino Marcabrunum *conſil.*18. *n.*241. *& ſeq.* & noviſſimè Fagundez *de juſtit. lib.*5. *c.*37.*n.*13.

Quæ hic eſt infrà Reſ. 156. & lege etiam doctrinam illarum Reſ. ejus primam, & ſecundam ann. Et pro hac melioratione infrà ſin Reſ. 156. §. Et ad magis, &c. & pro Alibi contexto in hoc textu ibidem, in princip., &c.

18. Ex ſupradictis verò duo Corollaria valdè à judicibus Laicis notanda ſunt. Et primò malè illos facere, dum vexant famulos, colonos, vel Miniſtros alios Clericorum, qui de eorum mandato in Civitatem vinum, frumentum, vel aliquid aliud introducunt vel extrahunt: hoc enim indirectè eſt contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam: & ita in terminis docet Ciarlinius *in controverſ. forenſib. lib.* 1.*c.*31. *in fin.* & Sperellus *deciſ.*12. *num.*61. *& deciſ.*4.*n.*7. qui teſtatur ita paſſim reſpondere Sacram Congregationem Immunitatis. Et ratio eſt clara; quia operarii ad nihil tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re, quæ de ſui natura non ſapit delictum, ex Gloſſ. *in leg. in rem. §. ſignum ff. de rei vendic.* quam ſequuntur omnes teſte Decio *in leg. velle*, & ibi Cagnolus *num.*11. *de regul.jur.* Deinde in tali caſu miniſtri Clericorum nullum jus habent in re, & ideò judicium non ſubſtantiatur in eis; ſed in Clericis, quorum negotium gerebant. Ergo cauſa pertinet ad forum Eccleſiaſticum, per ea, quæ adducit Sperellus locis citatis: adi illum & non pigebit.

19. Secundò infertur ex ſupradictis malè etiam facere judices Laicos auferentes annonam Clericorum, quæ extrahitur vel introducitur in Civitatem contra eorum proclamata: ut ego ſæpius firmavi, & præcipuè contra Cutellinm *in part.*5. *tract.*1. *reſol.*6. & docet etiam Sperellus, *ubi ſuprà deciſ.*12.*n.*59. nam talis retentio habet rationem pœnæ, ergo illam contra Clericos nullo pacto judices Laici infligere poſſunt. Deinde ſicut Laici nullam habent juriſdictionem in perſonas Clericorum; ita neque in eorum bona; bona enim ſequuntur perſonam. Et ideò ego olim reſpondi Ædilem Civitatis non potuiſſe vinum, quòd Clericus recollectum ex ejus prædio per alium in taberna vendebat, quia malum erat, in via publica vendere: ſed in tali caſu debebat ad judicem Eccleſiaſticum recurrere, & interim Laico venditori ordinare, ne vinum illud venale haberet.

Quæ hic eſt ſup. Reſ. 99. §. Inter mediam, & ſequent, & ſignanter & ſignanter in reſ. 100. & 101. §. alt. & in Reſ. 117. §. Unde cuſtm in fine.

20. Atque hæc defenſionis cauſa dicta eſſe volo circa ea, quæ contra me in ſua Allegatione adnotavit Laguna: undè ex his omnibus etiam refellendus venit noviſſimè Baptiſta Fragoſo *in Regimine Chriſtianæ Reipublicæ part.*1.*lib.*7.*diſp.*19 *n.*48. ubi tenet poſſe Decuriones Civitatum edere ſtatuta in quibus prohibetur, ne in oppida vinum forenſe inferatur, vel ex oppido ne extrahatur, aſſeritque, in dictis ſtatutis Clericos comprehendi, quod omnino negandum eſt, ut ex ſupradictis apparet.

21. Et tamdem pro coronide hujus Reſolutionis in gratiam curioſorum non deſinam hic obiter adnotare, noviſſimè Franciſcum Caſpenſem Doctorem Hiſpanum docere Clericos tranſgredientes leges civiles non peccare mortaliter, ſic enim aſſerit in curſu Theologico *tom.*1. *tract.*13. *de legibus diſput.*4. *ſection.*2. *n.*15. An verò Clerici peccent mortaliter, ſi leges Principum ſæcularium non obſervent; probabile eſt non peccare mortaliter, quia Clerici non tenentur directè legibus civilibus, quia nullus eſt directè ſubditus legibus illius, qui non habet juriſdictionem in ipſum, Princeps autem Laicus non habet juriſdictionem in Clericos: ergo ſecluſo ſcandalo mortaliter non peccant. Ita ille, qui pro hac ſententia citat Bonacinam & Salas, quos ego adduxeram *in part.*1. *tract.*10. *reſol.*12. Verùm alii Doctores tenent Clericos legibus civilibus teneri eadem obligatione ac tenentur Laici, excluſa tamen coactione: quia non apparet unde minuatur eis obligatio ſi ſemel ponamus legibus illis aſtringi. Vide Caſtrum Palaum *to.*1. *tract.*3. *diſp.*1. *pun.* 24.§.6. *n.*2. Joannem Præpoſitum *in part.*2. *D.Thom.q.*95. *diſp.* 4. *dub.*3 *n.*7. & alios.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 90. §. ad medium, & in Reſ. 91. §. ult. & in Reſ. 92. §. Et ideo, &c.

RE-

RESOL. CCXV.

An Principes poſſint ſtatuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua ſervitia & obſequia, an ita ſtatuentes incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part.1.tract.2.Reſ.54. aliàs 53.

Sup. hoc cum eiſdem Cajetano & Reginaldo pro affirmativa, & negativa ſententia hic appoſitis ſuprà in Reſ. 109 §. & lege hic §. Tertiò, & alias Reſ. ejus annot.

§. 1. ITa facientes non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putavit Cajetanus *in ſumma, verb. excommunicatio, c.31.* Novarrus *in Manuali, c.27. num.119.* Et hanc ſententiam noviſſimè probabilem vocat Filliucius *to.1.tr.16.c.10.n.271.* & illam abſolutè etiam docet Pereira *de manu regia, prælud.3.n.7.* & Anguiano *in tract. de legibus, to.1. lib.2.contr.15.n.39. & ſeq.*

2. Sed ego falſam exiſtimo. Dico igitur, Principes iſta ſtatuentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidere: quia tale ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut habetur *in c. eos, de immunit. Eccl. in 6.* his verbis. (In eos, qui temporale dominium obtinentes ſuis ſubditis, ne Prælatis, aut Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quidquam vendant, molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant, aliquando interdicunt, cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur, eo ipſo excommunicationis ſententiam decernimus.) Ita textus. Et ita docent communiter omnes Theologi, ut Suarez *de cenſuris, diſp.21. ſect.2.n.93.* Reginaldus *tom.1. lib.9.c.24.n.358.* Gambacurta *tractat. de caſ. reſervat. c.10. num.10.* Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommun.15.fol.mihi 937.* Filliucius *ubi ſup.* & alii.

3. Nec valet dicere, quòd talia ſtatuta ſint potius contra libertatem politici convictus, quàm contra Eccleſiaſticam libertatem: nam reſpondetur primò: Saltem indirectè ſupradicta ſtatuta ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam: ſed in Bulla excommunicantur etiam, qui indirectè aliquid ſtatuunt contra dictam libertatem: ergo, &c. Secundò: Durius eſt, & incommodius vexantur Clerici in his, quæ pertinent ad politicum convictum, quàm in aliis, quæ pertinent ad Eccleſiam, ut Eccleſia eſt: ergo &c. Tertiò: Eſt contra libertatem Eccleſiaſticam denegare Clericis ea, quæ de jure communi illis competunt: ſed jure communi quilibet alteri obſequia prædicta præſtare poteſt: ergo, &c. Et ideo noſtra ſententia omninò tenenda eſt.

RESOL. CCXVI.

An ſtatutum laicorum prohibens generaliter librorum impreſſionem abſque eorum licentia comprehendat Clericos?

Et an Epiſcopi poſſint hoc ſtatuere? Ex part. 4. tractat. 1. Reſ.60.

§. 1. VIdetur affirmativè reſpondendum, quia Epiſcopi ordinant, ne quis libros imprimere audeat ſine illorum licentia qua ſane ordinatione non ſolùm ſæculares, ſed etiam Regulares exempti comprehenduntur. Ergo & Princeps ſæcularis poterit idem ſtatuere, obligando non ſolùm laicos, ſed etiam Clericos exemptos, ut conſervetur æqualitas, juxta textum *in leg. fin. Cod. de fruct. & lit. expenſ.*

2. At his non obſtantibus, Aloyſius Bariola *conſil.34. per totum* contrariam ſententiam tenet, quia ſtatutum vires acquirit à poteſtate ſtatuentium, ex *l. final. ff. de juriſdict. omn. judic. & cap. à nobis, de ſentent. excommunic.* Sed ſæculares ſuprà Eccleſiaſticos nullam habent facultatem, *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* ergo, &c. Deinde ſi Clericus in ſummam D. Thom. vel in Bullam Cœnæ librum imprimere vellet, ſi Poteſtas ſæcularis velit in vim ſui ſtatuti facultatem illum imprimendi concedere, id aliud non erit, quàm in cauſis ſpiritualibus & Eccleſiaſticis ad ipſius forum non modò indirectè, ſed directè trahere. Sed hoc eſt contra Canonem 15. Bullæ Cœnæ. Ergo, &c.

3. Ad argumentum verò reſpondetur Epiſcopos poſſe id ſtatuere ad finem ſpiritualem Clericos & ſæculares propriæ diœceſis ligando, ex Concilio Lateranenſi *ſeſſ.10. tum ex Trid. ſeſſ.4.* tum ex Bullis Apoſtolicis & decretis Cardinalium, unde non eſt attendenda ratio inæqualitatis. Adde quòd in tali caſu Epiſcopi habent poteſtatem ligandi laicos, non autem è contra laici ligandi Clericos, etiamſi tale ſtatutum feratur ob bonum publicum, quia utilitas publica non confert juriſdictionem Principi laico in perſonas Eccleſiaſticas. Et hæc omnia docet Bariola *ubi ſuprà* qui reſpondet ad alia argumenta contraria, & adducit pro hac firmanda ſententia, multas alias rationes: tu adi illum, & non pigebit.

RESOL. CCXVII.

An Pragmatica ſuper Cartam. vulgo dictam Papel ſellado, *violet Immunitatem Eccleſiaſticam?*

Et pro roboranda doctrina hujus quæſtionis aliquæ alia diverſæ difficultates pro Immunitate Eccleſiaſtica diſcutiuntur? Ex part.6. tract.8. & Miſc.3. Reſol.1.

§. 1. DE hoc caſu conſultus fui anno 1638. ab Excellentiſſimo Principe Paternionis tunc in Regno Siciliæ Prorege meritiſſimo, & ei reſponſum dedi taxationem ſupradicti papyri ſignati, nominè tantùm Regaliam, ſed revera Gabellam exiſtimandam eſſe. Unde, ad ſublevandas Regis urgentes neceſſitates, in Parlamento, ſeu Comitiis Regni imponendam neceſſarium dixi, excluſis tamen ab ejus ſolutione Eccleſiaſticis, ſed pro negativa ſententia aliqua adduci poſſunt argumenta, quę hic ex propria penu, Doctorum auctoritate ſtabilire conabor, ut veritas noſtræ ſententiæ, poſtea magis eluceſcat.

2. Probatur igitur primò opinio negativa; quia Clerici ſunt cives, & pars Reipublicæ, ut habetur *in cap. cum nullus, de temporibus ordinand.* & docet Bart. *in leg.1. ad municip.* Villalobos *in ſumma tom.1. tract.2. difficult.31. num.1.* & alii. Ergo ſunt adſtricti ſervare leges latas pro bono publico, ut probat Caſtillo Sotomajor *de tertiis, tom.7. c.8.n.21.* & alii, ſed talis eſt lex, de qua loquimur: nam Papyrum ſignatum efficitur ad conſervandam legalitatem Scripturarum, & ad falſitates evitandas. Ergo, &c.

3. Secundò, quia impreſſio Regii ſigili ſuper Chartam eſt Regalia: ergo in caſu noſtro charta ſignata effecta eſt res propria Regis: unde poteſt illam vendere, & ejus pretium taxare. Et ſicut Clerici, ut notat Avendaño *de cenſ. cap.32. num.10.* Laſarte *de Decima, cap.10. num.3.* Mexia *in Pragmat. Tax. Pan. concl.5.n.39.* Salas *de empt. dub.9. num.2.* & alii communiter, tenentur ſolvere pretium rerum venalium à Principe taxatarum: ita tenebuntur ſolvere pretium dictæ chartæ ſignatæ, quam ut rem propriam Princeps vendit cum Regio ſigillo.

4. Tertiò, certum eſt, quòd ex juſta cauſa Rex poteſt alteri concedere venditionem aliquarum mercium, ut tradit Azorius *tom.3.l.8.cap.28.* Filliucius *tom.2. tract.35. cap.8. n.223.* Molſeſius *in ſumma tom.2. tract.12. cap.5. num.113.* & alii communiter: ergo dicendum eſt poſſe privativè reſervare ſibi venditionem papyri ſignati, per ea, quæ adducit Molina *de juſtit. tom.2. tract.2. diſp.345. num.3.* Et ideò in Hiſpania multæ merces dicuntur vulgo *Eſtancats* & pertinent ad Regem, ut ſal, piper, chartæ pictæ, &c. Unde non deſinam hic apponere verba Ariſtotelis *lib.1. Polit. cap.11.* ſic aſſerentis. Quare, & nonnullæ Civitates hanc ſibi viam ad pecuniam parandam, cùm ejus indigent, muniunt: aſſequuntur enim, ut ſingularem rerum venalium vendendarum facultatem ſolæ habeant. Ita ille. Hinc Gaſparus Klokius *tr. Nomico-politico, de contribut. cap.1. num.117.* & Chriſtophorus Beſoldus *in diſcurſ. Politic. de Ærario, cap.4. num.15.* obſervant, quòd Rex Galliæ non patitur, quemquam Regni ſui ſalem vendere: ſic & in caſu noſtro, ut dictum eſt, potuit Rex privativè ſibi reſervare venditionem chartæ ſignatæ. Sup. hoc infrà in §. 11. & in alio ejus not.

4. Quartò, Clerici in aliquibus locis ſolvunt jus tractę ex rebus, quas extrahunt extra Regnum ratione Regaliæ, quæ competit Regi ex Portu, ut docet Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect.2. nu.294.* Ergo & in caſu noſtro ſolvenda erit quantitas taxæ pro papyro ſignato, tamquam fructus ex Regalia proveniens.

6. Sed his minimè ſuffragantibus, puto ſupradictam Pragmaticam Papyri ſignati, ſi comprehendat Clericos, infringere libertatem Eccleſiaſticam. Quod patet primò ex verbis Bullæ Cœnæ, in qua Pontifices *in Canon.15.* dant pro infectis, & anathematizant omnes ordinationes & conſtitutiones: unde libertas Eccleſiaſtica directè, vel indirectè, vel alio quovis modo reſtringitur: ſed in caſu, de quo loquimur ſaltem indirectè libertas Eccleſiaſtica læditur, & reſtringitur, Ergo, &c. Probo minorem: nam libertas Eccleſiaſtica hoc Clericis præbet, ut habeant facultatem faciendi quod eis placet, niſi illicitum ſit, ut patet *ex leg. libertas, ff. de ſtatu hominum,* & docet Cochier *de libert. Eccleſiaſt. p.2. c.15. n.6.* Gattieus *in allegat. pro Eccleſia, fol.208. §. Tertiò, probatur.* Sperellus *deciſ.12. num.42.* Bonacina *in Bullam Cœnæ. diſp.1. q.16. ſect.2. punct.2. num.14.* Reginald. *tom.1. lib.9. cap.23. num.358.* & alii. Sed per pragmaticam, de qua loquitur, Papyri ſignati, Clerici non poſſunt amplius facere id, quòd prius liberè eis facere permiſſum erat; nam non poſſunt amplius non in judicio uti chartis Papyraceis, & alia inſtrumẽta efficere, niſi Papyrus ſit regio ſigillo ſignata: ergo clarè appa-

apparet dictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, cùm illam lædat, ac reſtringat: etenim Clerici per illam non poſſunt deinde illud facere, quod anteà impunè, & licitè faciebant. Confirmantur ſupradicta; nam ordinationes, Pragmaticæ, & ſtatuta prohibentes vel præcipientes Clericis id quod eis, nec divino, nec humano jure prohibitum, vel præceptum eſt, violant immunitatem Eccleſiaſticam, ut docet Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. n. 72. & 73.* Quem citat & ſequitur Humada *in ſcholio ad Gregorium Lopez leg. 3. tit. 2. part. 1. gloſſ. 6. num. 3. fol. 28. col. 4.* Zecchius *de Republ. Chriſt. tit. de Clericis fol. mihi* 410. Souſa *in Bull. Cœnæ, cap. 16. diſp. 84. concl. 2.* Alderanus Maſcardus *de interpret. ſtatut. concl. 1. n. 88.* Filliuc. *tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 270. §. tertiò ea* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. cap. 23. n. 358. §. tenendum eſt tertiò*, Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 19. num. 1.* Laderchius *conſ. 103. n. 1.* Annibaldus *in additionib. ad Mandellum lib. 1. conſ. 8. litter. H*, Sayrus *de cenſur. lib. 3. can. 10. nu. 9. §. Sic etiam*, Bonacina *in Bull. Cœn. diſp. 1. q. 6. ſect. 2. punct. 2. num. 51.* & alii. Sed nullo jure prohibitum eſt Clericis, ne inſtrumenta conficiant, neque in judio utantur alia charta, qua uſque adhuc omnes liberè, licitè, & impunè uſi ſunt: ergo hanc Pragmaticam prohibentem ne Clerici utantur alia charta in judiciis, quam ſignata ſigillo Regis eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam dicendum eſt, cùm prohibeat Clericis id quod eis nec divino, nec humano jure prohibitum eſt.

Sup. hoc ſupr. in Reſ. 94. §. Reſtat modo diſcuter, & in Reſ. 3. 4. § Hoc igitur.

7. Probatur ſecundò. Non ſolùm de jure humano. ſed etiam de jure divino Clericos eſſe exemptos à ſolutione Gabellarum ex multis juribus & Doctoribus firmavit noviſſimè Sacra Rota in Albanenſi Gabellæ, die 28. Juni 1630. coram Domino meo Merlino, nunc meritiſſimo Decano, & in Barchinonenſi exemptionis die 28. Junii 1636. coram bon. mem. Coccino; & ego ſatis probavi *in part. 5. tract. 1. reſolut. 21.* Sed ex ſumptione Papyri ſignati Clerici ſoluerent gabellam: ergo neceſſariò ſequitur ſupradictam Pragmaticam dictam Papyrum ſtatuentem violare libertatem Eccleſiaſticam. Minor argumenti, in quo adeſt difficulas examinanda erit; nam adverſarii putant, ut ſupra dictum eſt, hanc non eſſe gabellam, ſed Regaliam, quæ etiam Clericos includit. Sed hoc purum figmentum eſſe puto, & chimericam ſpeculationem, ut docent: nam Klochius *in tr. Nomico-Politico de contribution. cap. 3. n. 288.* Cabedo *part. 2. deciſ. 42. num. 4.* & alii, etiam Gabellæ dicuntur Regaliæ, ſub quo Regaliarum nomine comprehenduntur etiam Angariæ, & Parangariæ, ut obſervat Sixtinus *de Regal. lib. 2. cap. 13.* Cujacius *in leg. ult. Cod. de Fabricenſ. lib. 11.* Hotomanus *in Lexico feudali ver. Angaria*, Godelinus *de jure noviſſimo lib. 5. cap. 3.* Lidemanus *in exercitat. feudal. cap. 3. num. 57.* Alfarus *de officio fiſcalis Gloſſ. 20. §. 12. n. 471.* Et tamen, ut certum eſt, non ex hoc ſequitur Clericos ad illas teneri. Adde quod multæ aliæ exactiones provenientes ex Regaliis impoſitis, dicuntur etiam gabellæ à Doctoribus. Et ideò licèt ſalinæ ſint de Regalibus, tamen redditus ex ipſis fiſco provenientes inter vectigalia ab Ulpiano numerantur *in leg. inter publica §. ult. ff. de verbor. ſignification.* ut notat Bulengerus *de Imperator. Rom. lib. 9. cap. 21.* Jacobus Bonitius *in tract. de ærario lib. 5. cap. 4.* Chriſtophorus Beſoldus *in diſcur. Polit. de ærario cap. 4. nu. 13.* Gaſporus Klochius *tract. Nomico-Politico de contribut. cap. 1. n. 116.* Bodinus *de Reipublica lib. 1. cap. 10. num. 170.* Undè Titus Livius *lib. Decad. 3. de Bello Perſico*, ſic aſſeruit, Vectigal etiam novum ex ſalaria annona ſtatuerunt. Item Piſcariæ de Regalibus, ut tradit Decius *conſil. 196. num. 1.* Cabedo *part. 2. deciſ. 54.* Sixtinus *de Regalibus lib. 2. cap. 18. num. 12.* & tamen eorum redditus vectigalia vocantur à Bucero *de Regalibus cap. 3. num. 141.* Alberico Gentili *in Commentar. ad tit. de verb. ſignificat. leg. inter publica fol. 49.* & Dominico Arumæo *in diſcurſ. Academ. vol. 2. diſcurſ. 15. n. 65.* qui notat in dicta *leg. inter publica*, vectigalia piſcaria ab Ulpiano vocari. Item Ripatica ſunt de Regalibus, ut tradit Bucerus, *ubi ſuprà n. 154.* & Arumæus *n. 93.* qui tamen eorum proventus vectigalia vocat: quod etiam fecit Maſtrillus *de Magiſtrat. lib. 3. cap. 10. num. 291.* Et tamdem licèt Portus connumerentur inter Regalia, tamen eorum proventus, qui ad Regem ſpectant, gabellæ nominantur, ut loquitur Arumæus *ubi ſuprà volum. 1. diſcurſ. 30. cap. 3. num. 44.* & alii, quos citat, & ſequitur noviſſime Solorzanus *de Indiarum jure tom. 2. lib. 1. c. 1. num. 32. & ſequent.* cui etiam adde Alfarum *de officio fiſcalis, Gloſſa 20. §. 2. num. 16. & 18.* & clarius *§. 8. n. 114.* & patet in *dicta leg. inter publica §. final. ff. de verbor. ſignific.* ubi Proventus ex Portu inter fiſci vectigalia apponuntur: & dicitur vectigal Portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio *in leg. Cod. de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum *lib. 13.* & ideo Portorium & vectigal idem ſunt, ut patet *in leg. cùm & plures, §. vehiculum ff. locati.* Et Tullius *in orat. pro Manilio* ſic habet; Neque ex Portu, neque ex Decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſervari poteſt. Unde infrà in reſponſione ad quartum argumentum probabitur jus Tractæ, quod ſolvitur ex extractione aliquarum mercium ex Portu, eſſe gabellam, & ad illam Clericos non teneri, niſi merces negotiationis cauſa extraherent. Undè ad confirmationem ſupradictorum Althuſius in Politica *c. 12. n. 16.* docuit quod omne id ex quo cenſum fiſcus accipit vectigal dicitur, ut ait ille vectigal portus ſalinarum, metallorum, piſcariorum, &c. quod idem docuit Arumæus *de jure publico vol. 2. diſcurſ. 20. n. 6.* & Beſoldus *Politico juridica de jurib. Majeſtatis, cap. 7. n. 8.* & Henning. Arniſæus *de jur. Majeſtatis, lib. 3. cap. 5. n. 3. 4. & ſeq.*

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 3. & infra in Reſ. 1. 6. § 3.

8. Sed hæc omnia magis verificantur in charta ſignata de qua loquimur, quam quidem nomine Regaliam, ſed revera gabellam eſſe apertè patet; quia ejus taxatio eſt tam magna, & immoderata, cùm ſolvantur pro unica charta aliquando ſex Tareni, ut meritò nomen pretii non mereatur: ergo clarè apparet habere rationem tributi: ſicut antiquitus extabat *vectigal Chartiacum*, ex quo ſolvebant duos folles Officialibus pro chartis, ut ex Zonara obſervat Bulengerus *de Imperat. Roman. lib 9. c. 79.* follis autem, id, eſt obolus, ut vertit Iſaacus Caſaubonus *exercit. 16. ad Baronium*, erat genus quoddam pecuniæ. Nec valet dicere, quòd ſicut Princeps poteſt valori naturali, & intrinſeco monetæ alium majorem extrinſecum addere, & ſibi applicare pro publica neceſſitate ſublevanda: ita, & in caſu noſtro licèt pretium Papyri ſignati ſit excedens, & improportionatum, potuit Rex illud augere preſſus tam urgentibus bellorum neceſſitatibus. Non valet, inquam hoc dicere: nam reſpondeo, quod ſi in caſu noſtro augmentum pretii Papyri ſignati ſumitur, ut aſſeruut adverſarii, eo pacto, quo Princeps accipit augmentum extrinſecum monetæ: ergo revera gabellam eſſe dicendum eſt. Probo conſequentiam, nam Princeps, ut obſervat Cabedo *part. 2. deciſ. 25. n. 7.* Sixtinus *de Regal. lib. 2. cap. 7. n. 5. & ſequent.* Joannes Kitzolinus *tract. de re monetaria claſ. 5. q. 1. n. 34.* & alii, tunc poteſt augere vel minuere valorem monetæ, quando adeſt neceſſitas publica, cui populus tenetur ſubvenire, & marſupium Principis evacuatum eſt: & tunc augmentum monetæ habere rationem gabellæ tradit Mariana *de inſtit. Reg. lib. 3. cap. 8.* Baſilius Pontius *variarum diſputationum, Relect. 1. de augmento monetæ p. 5. propoſ. 4. fol. 514. col. 1. & fol. 516. col. 1.* & ideò Bonitius *tr. de ærario, lib. 6. cap. 6.* mutationem monetæ poſuit ſub Titulo de Vectigalibus extraordinariis. Sed certum eſt Clericos non teneri ad onera, & tributa pro ſublevandis neceſſitatibus publicis, niſi cum certis conditionibus diſpoſitis à Concilio Lateranenſi, quæ habentur *in cap. non minus, & cap. adverſus, de immunit. Eccleſ.* de quibus ego ipſe multa diſſerui *in part. 4. tract. 1. reſol. 11.* Ergo, &c. Confirmantur ſupradicta ex eo quòd Paulus Layman *in Theol. moral. lib. 3. tract. 3. p. 1. c. 5. n. 7.* & alii, loquentes de mutatione monetarum ob publicam neceſſitatem, ſupponunt non ſolum talem mutationem eſſe gabellam; ſed addunt non habere requiſita juſti tributi, & continere in ſe multa inconvenientia: Ergo ex ſupradictis apparet parum conferre argumentum de augmento pretii monetæ ad augmentum pretii papyri ſignati, imo noſtram ſententiam potius confirmare videtur.

Quæ hic eſt inf. Reſ. 148. & in Reſ. 117. in princ.

9. Et tamdem probatur tertiò, noſtra ſententia quod eſt valdè notandum, quia Pragmatica, de qua loquimur, non videtur lata propter bonum publicum ad evitandas falſitates inſtrumentorum, ut ab adverſariis ſupponitur: ergo Clerici non tenentur illam obſervare. Probo antecedens: nam non obſtante ſupradicta Pragmatica hodie inſtrumenta poſſunt falſificari, ut antea: nam ſoluto pretio chartæ bullatæ, ſigillum illud Regium non efficit, ut aliquis, ſi velit, non poſſit illa charta ſignata aliquod inſtrumentum Notarii, vel aliquod mandatum judicis cum falſa ſubſcriptione efficere: & certum eſt, quod non relinquet hoc facere, quia tenetur ſolvere pretium chartæ ſignatæ: ergo manifeſtè apparet, quòd hæc charta ſignata deſervit tantùm ad exigendum ejus pretium pro ſolvendis neceſſitatibus Regis, non autem ad conſervandam legalitatem ſcripturarum, & ad falſitates evitandas: nam Reſpublica hodiè manet ſubjecta etiam fraudibus, ut prius ante chartam ſignatam ſubjecta erat. Unde ex his patet revera gabellam eſſe, & ideò ad illam ſolvendam Clericos non teneri.

10. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria: ex quorum ſolutione magis firmabitur noſtra opinio. Reſpondeo igitur ad primum argumentum, tunc leges, & ſtatuta propter bonum publicum ligare Clericos: quando neque directè, neque indirectè Eccleſiaſticam immunitatem lædunt, ut docet Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 8. num. 92. & 93.* Baldellus *lib. 5. diſput. 33. nu. 14.* Bonacina *in Bullam Cœnæ, diſp. 1. q. 16. ſect. 2. punct. 2. num. 12.* Aponte *in Reſponſione ſuper cenſuras Pauli V.*

Sup. hoc eiſdem authoribus hic citatis ſuprà in Reſ. 114. §. Et reſpondeo, & in aliis ejus not.

Pauli V. fol.15. Collegium Bononienſe *in Reſponſ. pro libertate Eccleſiaſtica num.2.* Molina *de juſtit. tom.1. tract.2. diſput.31. num.15.* Squillante *de Privileg. Cleric. cap.7. dub.3. num.94.* & alii: ſed in noſtro caſu dictam Pragmaticam lædere immunitatem Eccleſiaſticam ſuprà ſatis jam probatum eſt. Ergo, &c.

11. Ad ſecundum argumentum patet reſponſio ex dictis: nam taxatio chartæ ſignatæ, de qua loquimur, eſt ita in ratione pretii exceſſiva, ut limites juſtitiæ omnino excedat: & ideò potius onus gabellæ dicendum, quàm pretium rei: Nec valet dicere cum Petro Navarra *lib.3. cap.1. num.331.* & Antonio Fabro *de variis numm. debit. ſolut. cap.1. num.62.* quòd ſicut impreſſio ſigni publici valorem monetæ intrinſecum auget: ita & in noſtro caſu ſigillum Regium augeat pretium Papyri ſignati: nam reſpondeo cum Layman *lib.3. tr. 3. pars.1. cap.5. num.4.* Joanne Kitzolio *tract. de jure monet. claſ.5. quæſt.1. n.37.* & aliis penes ipſum, publicum ſignum in moneta augere ejus valorem tantùm in modico, ſed in caſu noſtro ſigillum Regium valorem chartæ ſignatæ unius grani auget uſque ad Tarenos ſex: ergo tale augmentum injuſtum eſſe neceſſariò dicendum erit. Et ſi dicas juſtificari, quia ſumitur propter publicas neceſſitates ſublevandas. Reſpondeo, ideò nomen tributi, ſeu oneris, vel exactionis ſubterfugere non poſſe, ergo illud ſolvere Clerici non tenentur.

12. Ad tertium argumentum, quod rex poteſt aliquando vel ipſe facere, vel aliis concedere monopolium circa aliquas merces. Reſpondeo primò aliquos hæc monopolia abſolutè tamquam illicita damnare. Ita Cajetanus *in 2. 2. quæſt.77. art.1.* Sotus *de juſt. lib.6. quæſt.3. art.2.* Silveſter *verb. emptio, quæſt.28.* Conradus *de contract. lib. diſput.51. propè fin.* Rebellius *part.2. lib.9. quæſt.7. num.5.* Layman *lib.3. tract.4. cap.17. §.7. num.42.* & alii. Reſpondeo ſecundò. Monopolia magis probabiliter aliquos concedere, ſi juſtum pretium vendendis mercibus imponatur, ut tenent Joannes Vvigers *de juſtit. in 2.2. tract.5. cap.5. dub.11. num.63.* Bonacina *de contractibus, diſput.3. quæſt. 2. punct.5. num. 9.* & alii: ſed hoc tamen non admittunt in mercibus uſu frequentibus, ut eſt in caſu noſtro: & maximè ego addo, quando ex illis onus imponeretur Clericis cum violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, ut accidit ex charta ſignata. Ergo, &c. Adde quod non benè affertur ab Adverſariis exemplum chartarum pictarum, piperis, &c. quia has merces nemo cogitur emere, ut obſervat Leſſius *lib.2. cap. 21. dub. 1. num.* 149. Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 25. cap. 22. num.327.* & alii: & ideò nemo gravatur ex earum pretio, niſi qui ſponte vult: quod quidem non accidit in caſu papyri ſignati, cujus emptio, omnibus tam neceſſaria eſt. Ergo, &c.

Sup. hac in ſe, e tr. 2. Reſ.65. §.ult.

13. Ad quartum argumentum. Quod in aliquibus locis Clerici ſolvunt jus tractæ, quando extrahunt à portu aliquas merces. Reſpondeo talem conſuetudinem improbandam eſſe, ſicut illam improbat Ciarlinius *in controverſiis forenſib. cap.31. n.15. & 16.* nominatim refellens Carolum de Graſſis, quia Clerici non tenentur, ut dictum eſt ſupra, ſolvere gabellas. Et licèt portus ſint de Regalibus, tamen id quod imponitur ratione extractionis alicujus mercis à portu gabellam eſſe, ſuprà etiam probatum eſt: & ideò illam Clerici ſolvere non tenentur, ut præter Ciarlinium docet etiam Souſa *in Bullam Cœnæ, cap.19. diſp.92. concluſ.1. num.4.* Laurentius Oroſius *in sù Pina de Roſa, lib.4. cap.2. fol. mihi* 380. & alii. Ergo, &c.

14. Nota tamen quòd poſt hæc ſcripta pervenerunt ad manus meas erudita Commentaria Sapientiſſimi Patris Magiſtri Arauio ex inclita Religione Dominicana Doctoris Hiſpani, & Sacræ Theologiæ Profeſſoris in celebri Academia Salmanticenſi, qui *in 1. 2. D. Thomæ, quæſt. 97. diſp.3. ſect.5.* latè, & ſolidè, ut ſolet, probat noſtram ſententiam firmans ex multis aliis rationibus Pragmaticam vulgò dictam *Papel ſellado*, eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, adi illum, & non pigebit.

R E S O L. CCXVIII.

An Principes, ſi per aliqua ſtatuta diſponant de his, quæ ad funera, & exequias pertinent, efficiant contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſint excommunicati? Ex part.1. tract.2. Reſ.65. aliàs 64.

§. 1. HIc caſus agitatus, & diſcuſſus fuit tempore Excellentiſs. Proregis D. Franciſci de Caſtro, & tunc reſpondi cum Felino *in cap. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtitut. num.112.* & alios, diſtinguendo: Vel in ſimili ſtatuto Princeps diſponit de his, quæ ſpectant ad Clerum, vel cultum divinum, aut ad animarum ſalutem, putà de numero Miſſarum, de candelis, de eleemoſyna Clericorum & de eorum numero, vel Religioſorum, qui debent comitari funus, & ſimilibus. Et in hoc caſu ſtatutum eſſet contra libertam Eccleſiaſticam. Sed ſi Princeps in ſtatuto prohiberet abuſus circa pompam funeris, ut de veſtibus lugubribus, de pannis nigri coloris, ne cubicula parentur pannis nigris, & de aliis externis ſolemnitatibus, quæ nullam habent relationem ad cultum divinum, & ex quibus nihil utilitatis minuitur Eccleſiis, aut Clericis, neque aliquid detrimenti patitur cultus divinus, vel Eccleſia; tunc ejuſmodi ſtatutum eſſet validum, nec aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam contineret. Et ita ex neotericis docet Alterius *de cenſ. tom. 1. diſput.16. lib.5. c.6. fol.704. col.2.* Reginaldus *in praxi, tom.1 lib.5. cap.23. num.360.* Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can.15. q. 19. num.7.* Megala *in 3. p. lib.3. c.10. q.3. n.54.* Carol. de Graſſis *de eff. cler. eff.2. n.467.* Marth. *de juriſd. p.4. cent.1. caſ.54.* Naldus *in ſumm. verb. ſtatutum, n.2.* & alii.

2. Ex his apparet, non eſſe admittendam ſententiam Cajetani *in ſumm. verb. excomm. cap.31.* Navarr. *in man. cap. 27. num.* 120. Graffii *in deciſ. p.1. lib.4. cap.* 18. num. 135. Souſæ *in Bull. Cœn. cap. 19. diſt. 94. concl. 2. num.* 3. Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.9. cap.9. num.3.* aſſerentium, poſſe Principes in ſuis ſtatutis, Clericis moderari ſumptus ceræ, & candelarum: uam ſi intelligunt de cera, & candelis, quæ in Eccleſia, & apud funus comitantes remanent, hoc ſtatutum eſſet invalidum: quia ex illo impediretur eleemoſyna, & minueretur aliqua utilitas Eccleſiæ, & Clericis, ſeu Religioni. Et ita docent Doctores citati, quibus adde doctiſſimum Tabienam *verb. excomm. G. caſ.20. n.5. fol. mihi 672.* qui notat, tale ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam: nam indirectè prohibet liberam facultatem dandi eleemoſynam Clericis, & Eccleſiis.

3. Undè non benè dixerunt Souſa, & Graffius, *ubi ſup.* quòd numerus candelarum ordinetur ad pompam, & temporalem honorem defuncti; nam ut benè notat Tabiena, dictæ candelæ, quæ remanent apud Eccleſiam, & Clericos, non ſolùm deſerviunt ad honorem defuncti, ſed etiam ad eleemoſynam Eccleſiæ, & Clericorum, ſeu Religioſorum.

4. Idem, quod diximus de cereis, & candelis, dicendum eſt de culcitris, quæ apponuntur ſuper corpus defuncti; quidquid in contrarium aſſerant Duardus, & Martha: nam de illis nihil poteſt ſtatuere Princeps laicus, cum remaneant apud Eccleſiam; & ex illis poſtea aliquando, efficiuntur paramenta pro ornamento altarium, vel veſtes ſacerdotales, vel ſaltem remanent pro ejus ornamento, nam, ut hic, & in civitate Neapolitana vidimus, in diebus feſtivis Eccleſiæ integræ de illis ornantur, & ſic non dubito, dictas culcitras non ſolùm deſervire pro honore temporali defunctorum; ſed etiam pro eleemoſyna Eccleſiarum, ubi defunctus ſepelitur. Et ita Silveſter *verb. immun.5. num.10. verſ. ſtat. quæſt.2. ver.8.* ait prædicta ſtatuta eſſe licita laicis, quatenus diſponunt in his, quæ non applicantur Eccleſiis: ſed dictæ culcitræ, & de quibus loquimur, Eccleſiis applicantur: ergo &c. Ita etiam Paludan. *in 4. diſt.18. quæſt. 3. art.3.* ubi ſic aſſerit: (Videtur eſſe contra Eccleſiaſticam libertatem, ſtatuendo, quòd ſuper mortuum non ſit, niſi talis pannus, vel tot cerei, & hujuſmodi, quia liberæ Eccleſiæ etiam liberas oblationes habere debent.) An verò, quod dictum eſt de culcitris, dicendum ſit de extructione ſepulturæ, negant Duardus, & Martha: ſed affirmat D. Carol. de Graſſis *de effect. clar. eff.2. num.493.* unde tempore, ut dixi, Excellent. Comitis de Lemos, Proregis meritiſſimi hujus Regni, nihil circa hoc innovatum eſt. Scio, Filliuc. *tom.1. tr.16. qu.10. nu.273.* vocare opinionem Cajetani probabilem, licèt ipſe noſtram ſententiam teneat; tamen in praxi talem opinionem admittendam eſſe minimè exiſtimo. Sed ad alia deveniamus.

R E S O L. CCXIX.

An lex ſeu ſtatutum, quod aliquis adiens hæreditatem non confecto inventario, teneatur ultra vires hæreditatis, comprehendat Clericos?

Et an idem, quod de Clericis dictum eſt in ſupradicto caſu, dicendum ſit de Eccleſia, vel Monaſteriis. Ex part.1. tract.2. Reſ.71. aliàs 70.

§. 1. AFfirmativè reſpondent aliqui; etiamſi Clericus fuiſſet inſtitutus hæres amore Dei. Ita Morla *in empor. jur. tit.1. q.16. n.11.* & alii, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de eff. cler. eff.2. n.252.*

2. Sed ego contrariam ſententiam amplectendam eſſe

puto,

puto, quam docet noſter P. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 17. num. 8.* ubi ſic ait: (Eccleſiaſtici hæredes inſtituti, non conficientes inventarium, non tenentur ultra vires hæreditatis inſolidum omnibus creditoribus hæreditatiis juxta text. *in l. ſi te bonis, & l. fin. 15. cùm igitur, C. de jur. delib.* & citat Joan. Andream. Idem etiam ex neotericis docet Martha *de juriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 75. num. 5.* qui *num. 12.* optimam rationem adducit pro hac ſententia; nempe talem legem non comprehendere Clericos ex defectu juriſdictionis. Adi illum, & non pigebit. Notandum eſt tamen, quòd etiam ſtando in prima opinione, illa non procederet, cùm Eccleſia, vel Monaſterium inſtituitur hæres: nam licèt non confecerint inventarium, non propterea tenentur ultra vires hæreditatis. Ita de Graſſis *ubi ſup. n. 253.* & Morla *n. 12. in fin.* Abbas, & Felinus *in c. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtit.* hic *num. 66.* ille *n. 13.* cum aliis.

R E S O L. CCXX.

An ſtatutum, ut quis, qui nondum habet jus in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, Dominus ſit, ſi non ingrediatur Religionem, ſin verò amittat, an inquam tale ſtatutum ſit illicitum, & contra immunitatem Eccleſiaſticam?

Et an ſi legentur ducenta ſi nubat, & centum ſi Religionem ingrediatur, debeantur ducenta Religionem ingredienti? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 125. aliàs 124.

Sup. hoc in Reſ. nec. ſeq.

§. 1. NEgativè reſpondet Bartholus *in leg. final, C. de pactis, n. 6.* Sed contrariam ſententiam meritò docet Dec. *in c. in præſentia de probat. num. 52.* & noviſſimè Baſilius Pontius *de matrim. lib. 3. c. 8. n. 25.* ubi ſic aſſerit: (Statutum, quo decerneretur, ut is, qui nondum habet jus in re bonorum, quæ poſſeſſurus eſt, dominus ſit, ſi in ſæculari convictu permaneat: eorumdem autem non liberum dominium nanciſcatur ſi religionem ingrediatur; nequaquam licitum eſt: libertati enim Eccleſiaſticæ adverſari videtur: ac proinde tenentur ejus Authores excommunicatione, quæ eſt in Bulla Cœnæ.) Ita Pontius.

Sup. hoc in 2. [illegible]

2. Ex quibus inferendum eſt, non eſſe admittendas illas conditiones, quas aliqui in eorum teſtamentis apponunt, videlicet, *Do lego, ſi Relig. non ingred. ſed in ſæculo perm.* Quidquid in contrarium aſſerat Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 1. diſp. 34. n. 11.* quem meritò Pontius *ubi ſup. n. 20.* ſolidè, ut ſemper ſolet, impugnat. Et ego etiam puto contra eumdem Sanch. *n. 12.* Molinam *tom. 1. tract. 2. diſp. 207. à nu. 13.* & alios, ſi legentur ducenta ſi nubat; centum verò ſi Religionem ingrediatur, deberi ducenta religionem ingredienti. Ita Leſſius *lib. 2. c. 18. dub. 15.* Comitolus *in Reſp. mor. lib. 9. 7.* & alii. Sed de hac quæſtione nos fuſius alibi.

A. ubi in Reſ. quæ hic ſunt in tomo 6. tr. 8. Reſ. 41. §. ſexto, & in Reſ. 42. §. ult.

R E S O L. CCXXI.

An Princeps poſſit leges condere circa matrimonium?

Et quid circa acceſſoria matrimonii?

Et an circa alia accidentalia, vel acceſſoria poſſit ferre leges, v. g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationem inter virum, & uxorem, & ſponſalitium largitatem, & ſimilia? Ex part. 2. tr. 2. Reſ. 128. aliàs 127.

§. 1. POſſe quidem, quantum ex ſe eſt, attamen eam poteſtatem ſibi reſervaſſe Pontifices, putat Sanchez *tom. 2. lib. 7. diſp. 3. n. 2.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & Veram & hæc in aliis Reſ. ejus not.

2. At contrariam ſententiam docet Baſilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 2. num. 3.* nempe, ex ſe non poſſe Principes legem aliquam conſtituere circa matrimonia: quòd enim materia hujus Sacramenti contractus ſit, non ſatis eſt, ut poſſit Princeps ſæcularis leges condere ad ſubſtantiam matrimonii directè, vel indirectè pertinentes, cùm ex eo, quòd ea materia per Chriſtum ſacra facta eſt, jam extra juriſdictionem, & poteſtatem ſæcularem ſit.

Sup. hoc cum eodem Pontio infra in Reſ. 336. poſt med. & in Reſ. 340. §. 4. ante med.

3. Ex his infert idem Pontius *n. 4.* neque circa acceſſoria matrimonii poſſe Principem ſæcularem, ex defectu poteſtatis, legem ferre, ſi eo acceſſorio impeditur principale; poſſe tamen circa alia accidentalia, vel acceſſoria, quæ non pertinent ad ejus ſubſtantiam, neque ex ſe impediunt principale, ut verbi gratia, ferre leges circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & uxorem & ſponſalitiam largitatem, & ſimilia. Vide etiam Ricciun *part. de ciſ. 178.* & Bellettum *in diſquiſ. part. 1. tit. de exemptione Clericorum à ſtatutis ſæcularium, §. 4. n. 43. & 44.* ubi latè diſſerunt, an Principes poſſint ſtatuere aliquid contra matrimonii libertatem: Sed de hoc *ſuprà* etiam ſatis dictum eſt.

Sup. in talibus Reſol. primis, & ſeq.

R E S O L. CCXXII.

An Principes laici poſſint ſtatuere impedimenta dirimentia matrimonium?

Et difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſervatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet?

Et an ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum dirimens? Ex part. 5. tract. 1. Reſ. 16.

§. 1. AD hanc quæſtionem reſpondet noviſſimè Cæleſtinus *in compen. Theol. moral. tract. 2. cap. 31. num. 1.* ubi ſic ait: Principes fideles ſi præciſè eorum poteſtas ſpectetur, poſſunt ex juſta cauſa ſtatuere impedimenta matrimonium dirimentia reſpectu ſuorum ſubditorum tam fidelium, quàm infidelium in terris ſuis degentium. Ita D. Thom. *in 4. diſtinct. 34. quæſt. 1. art. 1. ad 4.* Et Becanus *de Sacrament. cap. 49. q. 3.* ubi tamen rectè notat hanc poteſtatem impediri poſſe à Pontifice reſpectu ſubditorum fidelium, non autem infidelium, quia Pontifex reſervavit ſibi cauſas matrimoniales, ut patet ex *gloſſ. fin. cap. ſi quis ingenuus 2. quæſt. 2.* Quia verò ſtatutum hoc eſt poſitivum humanum, & potuit à primæva ſua publicatione non recipi in aliquibus Provinciis, & Regnis, vel ſi receptum fuit, potuit per non uſum abrogari. Hinc fit, ut ſi in aliquo Regno & Provincia edicto cautum eſſet, ne quis contraheret matrimonium parentibus renitentibus, vel etiam ipſomet Principe, ſub pœna nullitatis matrimonii, edictum hujuſmodi ſervandum eſſet. Et ſi quis contra formam in illo contentam celebraret matrimonialem contractum, irritus, caſſus, & nullus omnino foret, prædicti ſtatuti virtute, modò tamen ſit longo uſu confirmatum, & ab immemorabili tempore ad abrogandam legem aliquam Eccleſiaſticam requiſito, ac ſufficienti receptum. Ita Cæleſtin. *loc. cit.*

2. Verùm ego ſentio, ut alibi curſim adnotavi cum Baſilio Pontio *de matrim. lib. 6. cap. 1. & 2.* Principem ſæcularem ex vi ſuæ juriſdictionis & officii non poſſe ſtatuere impedimenta dirimentia, quia matrimonium, quamvis ex ſe contractus quidam ſit ſubjectus etiam Principi ſæculari, tamen per Chriſti inſtitutionem elevatum eſt ad rationem Sacramenti, itaque res ſacra eſt. Ergo non ſubditur ex eo tempore, poteſtati Principis ſæcularis, etiam fidelis, quòd enim materia hujus Sacramenti contractus ſit, non ſatis eſt ut poſſit Princeps ſæcularis leges condere, cùm ex quo ea materia per Chriſtum ſacra facta eſt, jam extra ejus juriſdictionem, & poteſtatem ſit; ſicut licèt homo ante ordinationem ſit materia ſubjecta juriſdictioni ſæculari, & ſimiliter bona, & prædia, tamen poſt ordinationem, vel poſtquam donatione ſacra, vel Eccleſiaſtica facta ſunt, extrahuntur à dominio ſæcularis Principis: & nullam neque in perſonas, neque in bona juriſdictionem habet. Sic ergo & in noſtro caſu dicendum eſt, poſtquam matrimonio acceſſit ratio Sacramenti. Et ita præter Pontium hanc ſententiam docet Covarruvias, & alii, quos citat & ſequitur Doctiſſimus & amiciſſimus Pater Gaſpar Hurtadus *de matrimon. diſput. 12. difficult. 12. num. 7.* Dicendum eſt igitur, quia contractus matrimonii in baptizatis ex inſtitutione Chriſti deſinit eſſe civilis & ſæcularis utpote factus ſacer, & Sacramentum: ergo deſinit eſſe ſubditus poteſtati civili, ſeu ſæculari, quam ſolum habet Princeps ſæcularis.

[illegible] in Reſ. [illegible] §. & [illegible] Reſ. 340. & 341.

3. Notandum eſt tamen quod licèt Coninch *de Sacrament. diſput. 30. dub. 1.* Filliucius *tom. 1. tract. 10. cap. 1. num. 4.* Tannerus *tom. 4. diſp. 38. quæſt. 4. dub. 1. nu. 16. & 17.* Gamachæus *in 3. part. D. Thom. de ſacram. matrim.* Ochagavia *de Sacram. tract. 3. de matrimon. quæſt. 32. num. 3.* Kelliſonius *in 3. part. tom. 2. quæſt. 50. art. unic. dub. unic.* Turrianus *in ſum. part. 2. c. 109. dub. 5. concl. 1.* Sylvius *in 3. p. qu. 50. art. unic. concl. 6.* Ludovicus de San Juan *de ſacram. matr. quæſt. 6. art. 1. dub. 1. concluſ. 2.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 1. quæſt. 1.* Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 7. diſput. 3.* Mercerus *de Sacram. in ſupplem. quæſt. 50. verſ. quæritur ſecundo.* Bonacina *de matrim. 3. punct. 1. num. 5.* Rebellius *part. 2. lib. 3. quæſt. 1.* Corneio *in 3. p. tract. 6. de imped. matrim. diſput. 7. dub. 3.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 4. diffic. 1. n. 3. & 4.* cum aliis, doceant Principes ex natura ſuæ poteſtatis, *ut ſuprà* dixit Cæleſtinus, & Becanus, poſſe quidem impedimenta matrimonii apponere, tamen aſſerunt uſum hujus poteſtatis eis interdictum fuiſſe ab Eccleſia, & Summis Pontificibus reſervatum. Ratio verò quare Eccleſia hoc ſibi reſervari potuerit, ex eo oſtendi poteſt, quia Reſpublica temporalis eſt quodammodo ſubjecta Reipublicæ ſpirituali, & poteſtas tem-

temporalis ſpirituali poteſtati, in his ſaltem, quæ cum ſpiritualibus conjuncta ſunt, & ad finem ſpiritualem, ſeu ſupernaturalem ordinantur. Ergo poteſtas ſpiritualis poteſt ex juſtis cauſis moderari poteſtatem ſæcularem circa res prædictas.

4. Sed difficultas eſt, an ſi Princeps Chriſtianus de facto apponeret aliquod impedimentum dirimens, non obſtante hac reſervatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum eſſet, quamvis ipſe peccaret faciendo contra reſervationem ab Eccleſia factam. Et videtur quòd ſic, quia per talem reſervationem non videtur ab eo ablata poteſtas, ſed ſolùm uſus illius verùm reſpondendum eſt negativè, quia taliter eſt interdictus Principibus ſæcularibus hujuſmodi uſus; ut ab eis in contrarium facta ipſo jure irrita, & nulla ſint. Neque in hoc audiendus eſt Petrus Sotus *lect.*4. *de matrim.* oppoſitum docens, ut in ſpecie tenet Cornejo *ubi ſuprà*.

Vide hac ſent. Præpoſiti lege infrà ex Reſ. 340. §. 13.

Sup. hoc ibid. §. 54.

5. Unde diſplicet mihi id, quod noſtris temporibus circa præſentem quæſtionem docuit Joannes Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thom. q.*7. *de imped. matrim. dub.*1. *num.*1. *circa finem*, ubi ſic ait: Princeps ſæcularis juxta quoſdam poteſt impedimenta matrimonii conſtituere reſpectu fidelium ſibi ſubjectorum, cùm Eccleſia non videatur poſſe reſtringere ejus poteſtatem quippe qui non ſit Eccleſiæ ſubjectus. Ita ille, qui reprobando hanc ſententiam, videtur tamquam probabilem admittere opinionem Petri Soto, quam omnes Doctores citati tamquam falſam, & improbabilem refellunt, & maximè illi, qui mecum ſentiunt Principes laicos etiam ex vi ſuæ juriſdictionis non poſſe fidelibus ſubditis impedimenta matrimonii apponere, quod non ſolùm docuere recentiores citati, ſed etiam veteres, ut D. Bonaventura *in* 4. *diſt.*42. *art.*2. *q.*2. Richardus *art.*2. *quæſt.*2. & Paludanus *q.*1. *art.*2. Et hæc olim Romæ anno 1634. adnotaveram, cùm ibi inter viros doctos, occaſione cujuſdam matrimonii magni Dynaſtæ quæſtio hæc ardenter agitaretur. An verò ſola conſuetudine poſſit introduci impedimentum dirimens, agit Cornejo *in* 3. *part. tract.*6. *de imped. matr. diſp.*7. *dub.*4. *per totum*, & alii DD. ſuperius à me citati.

RESOL. CCXXIII.

An valeat ſtatutum, in quo cavetur, ne filia, vel filius poſſit contrahere ſine conſenſu Patris, alias cadat ab hæreditate?

Et ex doctrina hujus Reſolutionis aliqua alia circa hoc inferuntur, & explanantur valdè notanda, & menti tenenda.

Et etiam quæritur, an ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius Civitatis infringat Eccleſiaſticam libertatem?

Et an Pater incurrat excommunicationem Concilii, ſi injuſtè impediat matrimonium filiorum?

Et an Teſtator poſſit diſponere, ut ſua filia nubat de conſilio alicujus? Ex part.1. tract.2. Reſ.75. aliàs 74.

Sup. hoc infra in Reſ. 214 & 216. prope fin. & in Reſ. 143. §. 3. ante med.

§. 1. Aliqui affirmativam ſententiam docuerunt: & ita ex Soto docet Ledeſma *in ſum. tom.*2. *in Addit. ad Mart. cap.*7. *concl.*5. *fol. mihi* 57. ubi defendit legem quamdam Hiſpaniæ ita decernentem, ubi ſic ait. (Eſta ſentencia tiene el Padre Maeſtro Soto, y otros Dottores. La razon es, porque el caſarſe ſin la voluntad de los padres, es contra la ley natural, y es pecado, que perturba la paz de la Republica, como ſe vee la experiencia. Luego juſtamente las leyes puedem caſtigar el tal pecado.) Ita ille. Et idem ex neotericis tradit Cancer. *p.*1. *c.*24. *num.*4. & *p.*3. *cap.*1. *num.*4. & teſtatur, in ſenatu Regio Cathaloniæ ita fuiſſe judicatum, 1. Octobr. 1605. Vide etiam Menchae. *tract. de ſucceſſ. creat.* §. 10. *n.*628. & Lup. *in repet. cap. per verba, not.*3. §. 3. *nu.*9. *de donat. inter vir. & uxor.*

Sup. hoc in Reſ. 1 not. præterita.

2. Sed meritò adverſus dictam legem inſurgunt etiam Doctores Hiſpani, ut Covarru. *ſuper* 4. *decr. p.*2. *cap.*3. §. 8. *n.*5.6. & 7. & noviſſimè Franciſcus Molinus *de ritu nupt. lib.*2. *differ.*7. *num.*14. Veracruz *in ſpecul. conjug. p.*3. *art.*10. *concl.*3. *tract.*2. Corduba *in tr. caſ. conſcien. q.*171. Navarrus *in Manuali, cap.*14. *num.*15. Molina *de primog. lib.*2. *cap.*16. *n.*6. Guttierrez *pract. quæſt. lib.*2. *q.*1. *num.*2. Matienzo *in leg.*1. *tit.*1. *gloſſ.*4. *num.*2. *lib.*5. & alii penes ipſos. Et ratio eſt: quia diſponet de ſpiritualibus; & ideò eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: & ita etiam Ludov. Mor. *conſ.*97. *num.*8. ubi multos adducit Martin. Uran. *lib.*1. *conſ.*4. *num.*34. Rauſner. *lib.*1. *conſ.*10. & alii. Undè ſtatutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius civitatis, infringit Eccleſiaſticam libertatem, & non eſt validum. Ita Ludov. Mor. *conſ.*96. *n.*9. & alii. Vide Carolum de Graſſis *de effect. cleric. eff.*2. *num.*81. & *ſeq.* & noviſſimè Bellettum *in diſquiſ. cler. par.*... *tit.*6. §. 4. *num.*43. ubi ſic ait. (Neque vim legum habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu, etſi Principes eas tulerint ad honeſtatem perſuadendam, quæ conſiſtit in exigendo parentum conſenſu ab ipſis filiis ad conjugalem contractum; non tamen habent vim, cùm id ſpectet ad Summ. Pontificem: laici etenim nihil poſſunt ſtatuere, quod matrimonii liberum conſenſum impediat, etiam circa accidentia ipſi matrimonio.) Ita ille, qui adducit novem Doctores pro hac ſententia: undè de illa non eſt dubitandum, ut ex aliis juribus, & rationibus probat Martha *de juriſd. part.*4. *cent.*1. *caſ.*80. *n.*5. ubi *n.*11. notat, hoc procedere, ſi in ſtatuto requiritur conſenſus de neceſſitate: ſecus autem ſi de conſilio: quia ſi teſtator poteſt diſponere, ut ejus filia nubat de conſilio alicujus: ergo, & id poterit induci per ſtatutum.

Sup. hoc infra in reſ. 215.

3. Notandum eſt etiam, quòd in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.*9. ſic habetur: (Præcipit Synodus omnibus, cujuſcumque gradus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant ne quovis modo, directè, vel indirectè, ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.) Ex quibus verbis videant miniſtri laici, ne ſtatuendo aliquid circa matrimonia, incurrant in dictam excommunicationem: in quam minimè incurrerent Reges, & Imperatores, ſi talia ſtatuta efficerent, quia oportet illos exprimere, ut alibi expreſſit Concilium *ſeſſ.*... *cap.*11. *de reform.* & in Bulla Cœnæ, ut notat Henriquez *lib.*11. *cap.*6. *num.*6. *in Gloſſa, litt. G.* & Guttierez *tract. de matr. cap.*79. *num.*12. Neque etiam talem excommunicationem incurreret pater; ſi injuſtè impediret matrimonia filiorum: quidquid in contrarium aſſerat Martha *ubi ſup. de juriſd. p.*4. *cent.*1. *caſ.*71. *n.*23. Et ita docet Sanchez *de matrim. tom.*1. *lib.*4. *diſp.*22. *n.*8. Navarrus *in ſum. c.*27. *num.*150. Molina *tract.*2. *diſp.*176. Henriquez, & Guttierez, *ubi ſuprà*, cum aliis. Ex his omnibus apparet, patrem non debere, neque poſſe in foro conſcientiæ exhæredare filiam, etiam ſtantibus his legibus, ſi nupſerit contra ejus voluntatem; nec poſſe Confeſſarium abſolvere patrem in articulo mortis, niſi prius revocet teſtamentum ubi eam exhæredavit.

Sup. hoc in to. 2. 16 reſ. 18. § Notandum eſt, in fine.

4. Poſt hæc ſcripta invenio Joan. Valerum *in ſuis differentiis utriuſque fori, verb. matrimonium, differ.*1. hanc quæſtionem tractare, & nobiſcum ſentire. Unde miror, Rebellium *p.*2. *lib.*2. *p.*14. *ſect. ult.*29. contrarium docere: quia tales leges tantùm per accidens derogant libertati Eccleſiaſticæ: ergo non ſunt injuſtæ, & invalidæ, ut docet Cajetanus *in ſum. verb. excomm. caſ.*31. & 37. Navar. *c.*21. *n.*120.

5. Sed hanc ſententiam Navarri, & Cajetani *ſuprà* refutavimus; ergo non eſt audiendus Rebellius. Ad illud verò, quod aſſerit Ledeſma, quòd dictæ leges ſunt latæ propter bonum commune, ut conſervetur pax, & concordia inter cives; reſpondeo, quòd utilitas publica, & bonum commune non confert juriſdictionem laicis. Ut poſſint ſtatuere aliquid in detrimentum libertatis Eccleſiaſticæ, ut notant communiter Doctores, tam Theologi, quàm Juriſconſulti: ſed hoc accideret in caſu noſtro: Ergo, &c.

RESOL. CCXXIV.

An Princeps ſæcularis poſſit ferre aliquam legem adverſus filios contra juſtam parentum voluntatem nubentes? Ex part.1. tr.2. Reſ.105. aliàs 104.

Sup. hoc in reſ. præterita, & infrà in fine reſ. 226. & 141. §. 3. ante medium, & ſignanter §. 11.

§. 1. Affirmativam ſententiam docent non pauci Juriſconſulti; & inter Theologos illam docet Molina *de juſt. tom.*1. *tract.*2. *diſp.*176. *à num.*24. & Rebell. *de obligat. inſtit. part.*2. *quæſt.*14. *ſect.*3. quos noviſſimè ſequitur Pontius *de Sacr. matr. lib.*2. *c.*1. §. 3. *num.*29. & ex Juriſtis neotericis Cancer. *lib.*3. *var. c.*11. *n.*4. & Angujano *in tract. de legib. to.*1. *lib.*2. *contr.*13. *n.*15. & 30.

2. Sed meritò ſupradictam ſententiam non admittit Bellet. *in diſquiſ. clar. p.*1. *tit. de exemptionib. cleric. à ſtatut. ſæcul.* §. 5. *n.*43. *qui citat* 8. Doctores, quibus ego addo ex Theologis Sanchez *de matr. to.*1. *lib.*4. *diſp.*25. *num.*2. & Vaſquez *in* 3. *p. tom.*4. *diſp.*4. *de matr. cap.*2. *num.*24. Dicendum eſt igitur, ſupradictas leges eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam: & licèt filii non benè agant, ſi nubant ſine parentum licentia, attamen non eſt ferenda lex, quæ eos exhæredari à parentibus permittat, ſi velint: & hoc etiam ſi ſupradicti filii indignè nuberent, obſervat Sanch. *nu.*3. Vide citatos Doctores. Et ratio eſt: quia jus canonicum omnimodam in matrimonio libertatem poſcit: & ideò reiicit pœnam in ſponſalibus poſitam, *cap. gemma de ſponſalib.* Sed propter pœnam exhæredationis, vel aliam valde minuitur dicta libertas. Ergo dictæ leges erunt contra jus canonicum, & ſunt

ſunt ab illo correctæ. Et ideò Valerus *in diff. utriuſque fori, verb. macr. diff. 1. num. 2. & ſeq.* ſupradictas leges, tamquam improbas, in foro conſcientiæ damnat, & reprobat, ſicut etiam damnarunt Doctores, quos citat Molinus *de ritu nupt. lib. 2. diſſ. 7. num. 57.* Nec obſtat contra ſupradicta, lex quædam, quæ obſervatur in Regno Cathaloniæ: nam hoc pertinet ad factum; & in Regno illo leges conduntur in Comitiis generalibus, non ſolum à laicis, ſed etiam ab Epiſcopis, & aliis Eccleſiaſticis. Ergo, ut ait Molinus *ubi ſup.* juſtificantur ſupradictæ leges ex ſcientia, & tolerantia Romani Pontificis. Sed de hac ſcientia, & tolerantia dictum eſt *ſuprà* ad alia igitur procedamus.

Sup. hoc in Ref. præcenti in hac ʃ. 1. 2.

R E S O L. CCXXV.

An ſtatutum diſponens mulierem extra territorium nubentem cum ſua familia privandam fore hæreditate, etſi ei ſit quæſita, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 57. aliàs 56.

Sup. hoc ſupr. in Ref. 221. ʃ. ante medium, verſ. unde ita dicitum.

§. 1. SI in hoc Siciliæ Regno tale ſtatutum adeſſet, non pauci illud frangerent. Sed ad rem. Multi hoc ſtatutum valere opinati ſunt: & ita docet Baldus *in leg. ſi mater, C. de ſuis, & legit. hær.* idem Baldus *lib. 1. conſ. 357. & in c. conſului, num. 6. de offic. deleg.* Socinus, & Jaſon *in l. 1. §. veteres, ff. de acquir. poſſeſſ.* Alexander *lib. 2. conſ. 251. num. 2.* Ruinus *lib. 3. conſ. 49.* & alii. Et ratio eſt: quia hujuſmodi ſtatuta facta ſunt in bonum Reipublicæ, ad eam replendam liberis, & ut etiam plures ſint in ea, qui gabellas ſolvant, & onera ſuſtineant. Sed contrariam ſententiam omninò amplectendam eſſe puto: quia matrimonia libera eſſe debent ab omni coactione, *ex leg. Titia, ff. de verborum oblig.* Unde & in terminis hujus quæſtionis non valere ſimilia ſtatuta, etiamſi colorem quemdam publicæ utilitatis præſeferant, docet Panormitanus *in cap. 1. de ſponſ.* Decius poſt Felinum *in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 36. de conſtit.* & hanc opinionem communem eſſe teſtatur Gabriel *lib. 2. conſ. 12. num. 9.* & illam noviſſimè docuit Molina *de ritu nuptiarum, lib. 2. diſſ. 7. n. 26.* & poſt illum Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 1. cap. 1. num. 7.*

R E S O L. CCXXVI.

An Princeps laicus poſſit imponere pœnas, ne matrimonia inter conſanguineos contrahantur, & illas exigere, etiam impetrata à Pontifice diſpenſatione?

Et an circa acceſſorium matrimonii poſſit Princeps ſæcularis leges ferre, aut pœnas imponere matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu?

Et infertur, quod judices laici poſſunt pœnas imponere contra non obſervantes dies feſtos, verum ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laboranti in die feſto, non poſſunt propterea judices laici illum punire, ut transgreſſorem Feſtorum, ſtante dicta licentia Epiſcopi? Ex part. 5. tract. 1. Reſol. 17.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Cutellius *in Cod. leg. Sicul. ad legem Federic. cap. 83. not. 88. num. 2.*

2. Sed hæc opinio mihi non placet, ut patet ex Decreto Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 9. de reformat. matrimon.* in quo ſub anathemate interdicitur Principibus ſæcularibus ne directè, vel indirectè matrimonii libertatem impediant. Sed quis nõ videt quòd per ſupradictas pœnas impediretur matrimonii libertas, nam contrahentes non valentes ex paupertate ſolvere pœnas à judice laico impoſita, & per Cutelium adhuc obligantes, etiam poſt obtentam diſpenſationem à Pontifice, utique retraherentur ab ineundo matrimonio. Ergo, &c. Deinde matrimonium initum poſt obtentam diſpenſationem a Pontifice inter conſanguineos eſt licitum, quomodo igitur poteſt puniri per judicem laicum, etenim pœna non eſt danda ſine culpa. Confirmantur hæc omnia ex doctrina, quam affert Barboſa *in Collectan. Doctor. ad Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 12. num. 11.* ubi docet quòd judices laici poſſunt pœnas imponere contra non obſervantes dies feſtos; verùm ſi Epiſcopus dederit licentiam alicui laboranti in die feſto, non poſſunt propterea dicti judices laici illum punire, ut transgreſſorem feſtorum, ſtante licentia obtenta ab Epiſcopo, & ita ait fuiſſe deciſum à ſacra Congregatione die 9. Novembris 1619. Facit etiam pro hac ſententia doctrina Baſilii Pontii *de matrim. lib. 6. cap. 2. num. 4.* ubi docet, neque circa acceſſorium matrimonii poſſe principem ſæcularem, ex defectu poteſtatis leges ferre, ſi eo acceſſorio impeditur principale, & licèt poſteà Pontius addat leges laicorum, quæ pœnis conſtitutis adjuvant prohibitiones Eccleſiaſticas circa matrimonium eſſe validas, tamen hoc intelligendum eſt, ut diximus, ſi adhuc perſiſtant Eccleſiaſticæ prohibitiones, ſed in caſu, de quo amplius non adeſt prohibitio Eccleſiaſtica. Ergo, &c. Et ideò ex his docet Bellettus *in diſquiſ. Cler. part. 1. tit. de exempt. Cler. à ſtat. ſæculari*, §. 4. *num. 47.* quod vim legum non habent leges, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus ſine parentum conſenſu, nam etſi Princeps eas tulerit ad honeſtatem perſuadendam, quæ conſiſtit in exigendo parentum conſenſu ab ipſis filiis ad conjugalem contractum, non tamen habent vim, cùm id ſpectet ad Summum Pontificem: laici enim, ut dictum eſt, nihil poſſunt ſtatuere quod matrimonii liberum conſenſum impediat, etiam circa accidentia ipſi matrimonio.

Sup. hoc infra in Rel. 341. §. 1.

Sup. hoc cum eodem Pontio ſupra in Ref. 22. ʃ. ult. & infra in Ref. 14? ʃ. 6.

Sup. hoc ſupr. in Ref. 223. & 224 & infra in Ref. 343. ʃ. 3. & 11.

R E S O L. CCXXVII.

An laicus ſit judex competens, quando agitur de poſſeſſorio matrimonii? Ex part. 1. tractat. 2. Reſol. 56. aliàs 55.

§. 1. AGitur de poſſeſſorio, v. g. inter virum, & uxorem; & vir innititur poſſeſſione adverſus mulierem, quæ propria authoritate divertit, vel è contra quæritur, an Judex laicus ſit competens in hoc caſu? Affirmativam ſententiam ex neotericis Juriſconſultis docet Theſaurus *deciſ. 117.* & ita fuiſſe deciſum in Senatu Pedemontano teſtatur. Sed malè, & contra juriſdictionem Eccleſiaſticam: nam matrimonialis poſſeſſoria admixtam habet cauſam ſpiritualitatis ſimul, & titulum: & Judex laicus certum eſt, quòd poteſt cognoſcere de poſſeſſoriis rerum Eccleſiaſticarum, quando per titulum juſtificari debent: unde poſſeſſorii cauſa mixtam habens cauſam ſpiritualitatis, ad ſolos Judices Eccleſiaſticos pertinet. Et ita in terminis hæc omnia probat noviſſimè Franciſcus Molinus *tract. de ritu nupt. lib. 2. differ. 10. n. 19. & ſeq.* Adi illum, & non pigebit.

Sup. hoc infra in Ref. 279. ʃ. Quartò poſſeſſorium. & in Ref. 344. late per tot. & ſignanter ʃ. ult.

R E S O L. CCXXVIII.

An judex Eccleſiaſticus ſit competens in cauſis ſponſalium?

Et quid, ſi juramento firmata ſint, vel an ſaltem ſint miſti fori? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 131. aliàs 130.

§. 1. REſpondeo affirmativè. Ita docet Marius Antoninus Maceratenſis *lib. 1. reſolut. 79. n. 8.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 31. cap. 36. num. 36. n. 268.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. diſp. 69. num. 19.* Undè ſecundùm Marium Antoninum, *ubi ſuprà*, non ſunt audiendi, Gloſſa *in cap. non eſt, in ver. uxore*, & ibi Abbas *nu. 3. & 6. de ſponſal.* Covaruvias *de ſpon. part. 2. cap. 7. num. 3.* & alii aſſerentes, Judicem ſæcularem poſſe compellere partes, ad obſervanda ſponſalia: ſed Sanchez *loc. cit. diſp. 29. num. 9.* docet, Judicem utriuſque fori competentem eſſe ad ſponſaliorum coactionem dummodò de ipſorum valore nihil agatur: Quo caſu, ſolus Judex Eccleſiaſticus eſt competens. Sed, dum ſponſalia certa ſunt, poteſt Judex ſæcularis, ut dictum eſt, ad ea compellere, licèt juramento firmata ſint. Vide Abbatem *in cap. ex literis, el 2. de ſponſ. n. 4.* Roſellam *ver. ſponſalia, n. 3.* Brunellum *de ſponſal. concl. 16. num. 6.* & alios.

Sup. hoc infra in Ref. 341. per tot.

R E S O L. CCXXIX.

Ad quem judicem ſpectat ſpiritualem, vel ſæcularem, pendente lite ſuper matrimonio, vel in ſponſalitiis, ſequeſtrare puellam, cauſa explorandi voluntatem? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 132. aliàs 131.

§. 1. AD judicem tantùm Eccleſiaſticum, hoc ſpectare, tradunt communiter Doctores *ex cap. cùm locum, de ſponſ.* Et ita hanc ſententiam docet Genuenſis *in praxi cap. 14.* Ragucius *in lucerna Parochorum, de matr. quæſt. 96. & 128.* Vide etiam Guttierez *de matr. cap. 37.* & ideò cùm ad Epiſcopum ſpectet, judicare de libertate conſenſus puellæ, poterit etiam judicare de loco tuto, per quem pervenitur ad dictam libertatem conſenſus, ex regula *l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procur.* unde non valebit, laico Judici ſe offerre velle tradere puellam in loco, ubi vult ipſe Judex Eccleſiaſticus. Et ſi intervenerit caſus, ut ad tollendam ſuſpicionẽ coactionis neceſſe ſit extra civitatem puellam extrahi, tunc equidem ipſa ſponſa ex authoritate Judicis Eccleſiaſtici adducetur. Caſus antè eſſe poteſt, ſi timeatur præſentia Principis, vel alicujus potentis: & ita in facti con-

Sup. hoc in Ref. ſeq. ex ejus doctrina, à ʃ. quod ſecundum uſque in finem dict. Ref. & infra in Ref. 341. per tot.

contingentia eveniſſe Mediolani teſtatur Riccius *in praxi to. 1. reſ. 216. n. 3.* & notarunt etiam Genuenſis *ubi ſup. cap. 14. nu. 4.* & Ragucius *q. 128. n. 2.*

R E S O L. CCXXX.

De ſequeſtrando Novitio à Religione, vel puella pendente lite matrimonii, ut eorum voluntas cognoſcatur.

Et docetur poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum Novitium, depoſitandumvè, niſi illis ex parte Religionis vis fieret manifeſta, & extra hunc caſum judices ſæculares, ſi id tentarent, graviſſimè peccarent, & excommunicationem Trid. ſeſſ. 25. cap. 18. de Regul. ipſo facto impoſitam incurrerent?

Et quid eſt dicendum, ſi id ex authoritate Eccleſiaſtica Summi Pontificis, vel Nuntii Apoſtolici fiat?

Et quid de ſecundo caſu, an judex ſæcularis poſſit ſe intromittere, & ſequeſtrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias, &c. Ex part. 11. tract. 3. & Miſcell. 3. Reſ. 20.

§. 1. QUoad primum aſſero cum Fagundez *in Decalog. tom. 2. lib. 3. cap. 31. num. 11.* dupliciter poſſe extrahi novitium à Religione.

2 Primò à poteſtate publica ad inſtantiam conſanguineorum, vel parentum, & tunc deponitur, ſeu depoſitatur novitius in aliqua Religioſorum domo, vel ſæcularis magnæ virtutis, & confidentiæ, ut examinetur de voluntate, & vocatione, ad quod examen Novitius non accedit ſpontè, & voluntariè ſed ex imperio poteſtatis publicæ; voluntariè enim, & ſpontè ipſe poterit Religionem deſerero, ſi voluerit: ad id enim novitiatus tempus ſtatutum eſt, ut videat, an ſibi Religio conveniat: & ut Religio experimentum faciat an ille ſibi ſit utilis. In hoc ergo examine duo ſunt communiter recepta.

3 Verùm eſt, Poteſtatem ſæcularem non poſſe cogere Religionem ad ita exponendum novitium, depoſitandumve, niſi illi ex parte Religionis vis fieret manifeſta, & verò ſi extra hunc caſum miniſtri ſæculares id tentarent, graviſſimè peccarent, & vim inferrent Religioni uſurpando juriſdictionem Eccleſiaſticam, impediendoque injuſtè novitium, vel exponeudo illum ſine cauſa juſta, & legitima periculo perdendi Religionem, & excommunicationem Concilii Tridentini *Seſſ. 25. cap. 18. de Regularibus* ipſo facto impoſitam iis, qui ſine juſta cauſa perſonam aliquam retrahunt à Religione incurrent, ſi fuerit fœmina, non maſculina ipſa perſona, quæ extrahitur, vel tali periculo exponitur, de qua re ſupra egimus, *num. 7.*

4 Alterum eſt quando id fit ex auctoritate Eccleſiaſtica Summi Pontificis, vel Nuntii Apoſtolici, & tunc ut licitè fiat, debere dari, & præcedere ſufficientem cauſam ab ipſo prius examinatam, & approbatam, v. g. ſi ei prius conſtet ingreſſum non fuiſſe legitimum ex aliquo defectu, vel novitium fuiſſe deceptum, aut leviter motum; probatio verò hujus cauſæ incumbit parentibus novitii, vel aliis, qui illius egreſſum requirunt, undè ſi fiat ſine cauſa juſta, vel ſine ſufficienti examine cauſæ, erit illa diſpoſitio, & extractio illicita, & peccaminoſa, quia fieret moralis violentia Religioni, & quia exponeretur novitius gravi periculo Religionis deſerendæ, ut optimè notat Rebellius 1. *part. libr. 5. quæſtion. 15. in fine*, & Molina *tom. 4. tractat. 4. diſputat. 51. concluſ. 1. §. ſecunda verò pars*, non tamen incurretur excommunicatio in Concilio Tridentino impoſita ipſo facto iis, qui quovis modo ſine juſta cauſa impediunt Religionis ingreſſum, niſi perſona, quæ ſic impeditur, ſit fœmina: quia Concilium loquitur dumtaxat de impedientibus fœminas, quæ excommunicatio, cùm ſit pœna, non eſt extendenda ad perſonas maſculinas, *ut numero 7. diximus*, imò affirmat Rebellius allegatus, & optimè, teneri Prælatos Religionis ex officio, prædictos novitios in eo caſu defendere, quantùm licitè poterint. Caveant igitur ex dictis, judices laici non ſe intromittere in tali caſu, niſi vis illata novitio ſit manifeſta, & judices Eccleſiaſtici non ad ſimplicem quærelam parentum, ſed cauſa ſufficienti examinata prius, & probata, novitios extrahant in loco tertio pro eorum voluntate cognoſcenda.

5 Quoad ſecundum punctum, ſic aſſerit Genuenſis *in praxi Archiepiſcop.* Romæ impreſſa anno 1609. apud Jacobum Maſcardum *capit. 15.* Sed an judex ſæcularis poſſit ſe intromittere, & ſequeſtrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias? Et veritas, eſt quòd ſi matrimonium eſt jam contractum, & movetur quæſtio ſuper eo ex aliqua cauſa, cùm quæſtio ſit merè ſpiritualis, non poteſt judex laicus aliquo modo ſe intromittere *d. capitul. tuam*, & ſic procedit *capitul. tum locum*, ſi verò non eſt contractum

Rag. hoc in R. præterita, & lege doctrinam alterius Reſ. [illegible]

matrimonium, nec pendet lis coram Eccleſiaſtico, poterit judex laicus ex officio ſequeſtrare puellam, ne illi inferatur violentia, cùm Reipublicæ interſit ſcandala, & violentias tollere. Textus *eſt in l. prima Cod. de nupt. ubi notab.* Bald. Benè verum eſt, quod poſtquam judex laicus ſequeſtraverit puellam, poterit etiam Epiſcopus, ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi, ponere eam in alio loco, & explorare ejus voluntatem: Nam ad ipſum præcipuè pertinet providere, ne matrimonia fiut coacta, ut ſupra dixi, & aliàs non concedere licentiam contrahendi.

Verum ego obſervo, quod ſupradicta verba non inveniuntur impreſſa in ultima editione dictæ praxis directa ad Cardinalem Biſciam, & edita Romæ apud eumdem Maſcardum anno 1630.

6 Undè ex his apparet, primam ſententiam Genuenſis non placuiſſe poſtea cenſoribus Romanis, & quidem hanc poteſtatem in tali caſu, non ſolùm Epiſcopo, ſed etiam judici laico competere, tradit Emanuel Themudo *in deciſionibus Olyſiponenſibus tom. decis. 238. numer. 1.* ubi ſic ait: Hæc cauſa deducta fuit in judicium, Vicarius Generalis dubitare cæpit, quid in cauſa agere deberet, cui reſpondi præ nimia inter me, & ipſum amicitia, quod quando timetur perſuaſio ad contrahendum, ipſam ſequeſtrari poſſe puellam in domo tuta, & honeſta etiam ex officio, quinimmò etiam judex ſæcularis orphanorum, & multò melius Rex in hoc caſu poteſt manus apponere, ut in effectu vulnerata jam cauſa evenit, & bona inventariata; qui citat Covarruviam, Azevedum, Avendañum, Riccium, & alios.

7. Omninò tamen certum eſt, quod pendente lite ſuper matrimonio, videlicet ſuper electione viri inter concurrentes in unam puellam, nè illi inferatur violentia, & ejus conſenſus ſit liber.

8 Itaque quod in tali caſu poteſt Epiſcopus puellam ſequeſtrare ad finem explorandi voluntate, & locus tutus in hoc propoſito decreto judicis aſſignatus, poterit eſſe, vel Monaſterium, vel domus paterna cum matre, & patre, fratre, & aliis ſororibus nubilibus, & cùm hi aderint, non erit reponenda in Monaſterio, ut tradit deciſum per Rotam Graſſis in una de divortiis, ſed ſi timeatur injuſta perſuaſio per dictos conſanguineos, non erit ibi reponenda, ut in una Romana deciſum fuit coram Blanchetto 1565. Sed in hoc multum valebit Officium Judicis, ut eam non reponat in loco ſuſpecto.

9 Et ſi intervenerit caſus, ut ad tollendam ſuſpectionem coactionis, neceſſe ſit extra Oppidum, vel Civitatem puellam extrahi, ſi tutè id fieri poteſt, tunc communibus expenſis, ſcilicet ſponſi, & ſponſæ, ipſa ſponſa adducetur. Caſus autem poſſet eſſe, ſi timeatur præſentia Principis, vel alicujus Potentis.

Et ita præter Doctores citatos tenet Ragucius *in Lucerna Parochi de matrimonio quæſtion.* 128. Et in caſu contingenti judex Eccleſiaſticus non deſerat videre Guttierrez *de matrimon. capitul.* 27. & ſecundum ejus doctrinam ſe gerere.

R E S O L. CCXXXI.

An de cauſa dotis principaliter, & non incidenter intentata poſſit judex Eccleſiaſticus inter laicos cognoſcere?

Et quid, quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi? Ex par. 1. tr. 2. Reſ. 117. aliàs 116.

§. 1. DOctores pro negativa, & affirmativa ſententia uſque ad ſatietatem adducit Cenedo *in canonicis quæſtionibus, quæſtion. 37. per totam*, & Cevallos *tractat. de cognit. per viam violent. part. 2. quæſt. 13. per tot.* Joan. de Hevia *in Curia Philippica part. 1. §. 1. numer. 9.* & ipſi negativam ſententiam ſequuntur, quam veriorem exiſtimant noviſſimè Auguſtinus Barboſa *in ſuis collect. tom. 1. lib. 3. tit. 21. cap. 5. num. 3.* & Chriſtoph. de Anguiano *in tr. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 13. num. 17.*

2 Sed, quidquid ſit de hoc certum eſt, quòd quando dos in teſtamento relicta eſt puellæ pauperi, tunc non Judex ſæcularis; ſed Judex Eccleſiaſticus erit competens contra laicum: etiam principaliter, & ad inſtantiam partis. Et ita docent Bobadilla *in polit. to. 1. lib. 2. c. 27. num. 10. in fine, & in Gloſſa littera C.* Guttierrez *pract. qq. lib. 1. q. 44. num. 10. & lib. 3. q. 29. num. 20.* Cenedo *num. 7.* Cevallos *num. 4. ubi ſuprà*, & alii.

RESOL. CCXXXII.

An Principes, ſeu miniſtri laici poſſint ſtatuere irritando aliqua juramenta, quæ in certis contractibus apponuntur, ut ſuper matrimonio, decimis, & ſimilibus? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 74. aliàs 73.

Quoad hoc in Reſ. not. ſeq. & inf. in R. 180. §. Confirmatur, & magis latè in R. 182 §. 1. & §. Sed reſtat, & ſeqq. & in fine alterius R. earum annot.

§. 1. AFfirmativè videtur reſpondendum: & ita in Luſitania *jure regio nova Recopil. l. 4. tit. 73.* irritantur omnia juramenta, quæ in contractibus, & promiſſionibus apponuntur. Sed negativa ſententia prorſus ſuſtinenda eſt: quia lex lata à Principe ſæculari nihil poteſt circa juramentum, cum negotium merè ſpirituale ſit, ut *ſuprà*, de matrimonio, decimis, & ſimilibus. Et præter Doctores, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff. 2. num. 81.* docent hanc ſententiam Duardus *in Bull. Cœn. lib. 5. can. 15. quæſt. 19. num. 56.* & pius, & doctus Juriſconſultus Martha *de juriſ. par. 4. centur. 1. caſ. 82. numer.* 18. qui contrariam ſententiam falſam vocat: & reverà eſt: & multos alios citat, quidquid ſit de illa lege Luſitaniæ, quam conatur defendere Fagundez *de Præcept. Eccleſ. tract. 1. lib. 3. cap. 7 numer. 17.* ubi putat, Reges illam legem conſtituiſſe, ex privilegio Summi Pontificis, quod licet modò non extet, ſufficit extare illius famam tempore immemorabili per effectum, & uſum privilegii probatam. Dicendum eſt igitur, quòd quoties ſtatutum facit mentionem de juramento, etiamſi hoc efficeret propter bonum finem, & bonum commune: eſt contra juriſdictionem Eccleſiaſticam. Undè, ſi ſtatutum præciperet, ne minores, & mulieres poſſint contrahere, non ſervata certa ſolemnitate, & contractus aliter factus ſit nullus, preſumptus, & ſimulatus, atque præſumendum minores dolo inductos ad contrahendum, etiamſi juraverint, non valet: quia diſponit de juramento per indirectum, imò, & de directo, cùm faciat expreſſam mentionem de juramento. Poſſet tamen dictum ſtatutum ſuſtineri, concurrentibus duobus, de quibus Martha *ubi ſuprà num.* 28. Sed de hac quæſtione vide infra. (Infrà in R. quæ hic eſt 235.)

RESOL. CCXXXIII.

An Princeps ſæcularis poſſit relaxare obligationem juramenti præſtiti?

Et an ſaltem, ſi non poſſit propriè juramenta relaxare, poſſit tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui juratur, concedere poteſt? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 215. aliàs 114.

Sup. hoc inf. in Reſ. 235. ante medium, ſed lege totā à principio.

§. 1. AFfirmativè reſpondent aliqui, quos refert Covarruvias *in relect. de juram. part. 1. §. 3. numer. 10.* & ex recentioribus Theologis docet etiam hanc ſententiam Molina *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 249. verſ. dixi deinde*, & cum aliqua formidine Raphael de la Torre *in 2. 2. tom. 2. q. 89. art. 9. dub. 5.* Vide etiam Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 3. cap. 11. num. 10.*

2 Sed contrariam ſententiam omninò affirmandam eſſe cenſeo: & ita docet Ledeſma *in ſumm. tom. 2. tractat. 11. cap. 4. dub. 3.* ubi ſic aſſerit: (El Principe ſeglar no tiene authoridad para relaxar los juramentos de ſus ſubditos, ni para quitar ſu effetto. Eſta concluſion es comun entre los Theologos. La razon es porque el juramento pertenece derechamente à la virtud de la Religion, y ſu vinculo es coſa eſpiritual, y en orden à las coſas eſpirituales no tienen authoridad los Principes ſeglares) Hanc ſententium etiam tenuit Barboſa *in l. 1. p. 1. n. 77. ff. ſolut. matrim.* & Jo: Guttierr. *in auth. Sacram. pub. n. 46. C. ſi adverſ. vendit.* Azevedus *in Recopil. tom. 1. lib. 5 leg. 11. n. 3.* & alii.

3 Verùm eſt, quod aliqui notant, quòd licet Princeps ſæcularis non poſſit propriè juramenta relaxare; poteſt tamen condonare, & remittere obligationem, quam pars ipſa, cui juratur, concedere poteſt. Et ita docet Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 3. c. 22. n. 15.*

RESOL. CCXXXIV.

An judex ſæcularis poſſit cogere laicos ad condonandam obligationem juramenti metu, aut injuria extorti?

Et an quando judex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam judex Eccleſiaſticus? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 116. aliàs 115.

§. 1. DUbius manet Felinus *cap. cùm ſit generale: num. 7. de foro compet.* an poſſit Judex laicus: ſed affirmativam ſententiam docent Azorius *tom. 1 lib. 11. cap. 9. q. 6. in fin.* Avendaño *in cap. prætorum, p. 2. c. 27. nu. 15.* Molina Theologus *de juſt. tom. 2. tr. 2. diſp. 149. verſ. aliud accipe.* Afflictus *dec. Neapol. 263. n. 3.* Guttierrez *authen. Sacram. puberum, num. 160. C. ſi adverſùs vendit.* & alii.

2 Verùm hæc opinio limitanda eſt: nam, quando conſtat de recipientis turpitudine, tenentur ipſum relaxare, ſi verò dubium adeſt, ſolus Judex Eccleſiaſticus erit competens, non autem laicus. Ita Tabiena *verb. jurare q. 20. nu. 21.* Afflictus, & Molina *ubi ſuprà*, Abbas *in c. 2. de jurejur. num. 3.* & *ibidem.* Alexander de Novo *num. 3.* cum aliis. Et quando res, circa quam præſtitum eſt juramentum, alioquin pertinet ad forum ſæculare: nam, ſi ad ipſum non ſpectat, non poteſt Judex laicus de tali juramento cognoſcere, ex Molina *loco citato.*

3 Notandum eſt etiam, quòd quando Judex laicus poteſt hoc efficere, poterit etiam Judex Eccleſiaſticus: & ideò jurans poteſt relinquendo Judicem laicum, adire Judicem Eccleſiaſticum, ut compellat creditorem remittere hujuſmodi juramento Ita habetur *in cap. 2. de jurejur.* & ita docet ibi Abbas *n. 3.* Alexander de Novo *nu. 8.* & Covarr. *var. lib. 1. c. 4. n. 5.* Sed ad alia tranſeamus.

RESOL. CCXXXV.

An Principes ſæculares non tantum poſſint reſiſtere juramento, ita ut prohibeant, ne fiat, ſed etiam poſſint impedire effectum illius, ita ut ſi fiat, nullatenus ſequatur obligatio?

Et quid circa hoc in Regno Cathaloniæ, & de ordinatione Luſitana prohibente apponi juramentum in ullo contractu?

Et an non ſolum judex laicus ad obſervationem juramenti ſuper contractu; vel ſimili negotio interpoſiti, laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam judex Eccleſiaſticus, ita ut in tali caſu materia juramenti ſit mixta?

Et an illæ leges irritantes contractum ſolum propter adjectionem juramenti ſint ſaltem indirectè contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 114. aliàs 113.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docent noviſſimè Pereira *de manu regia, capit. 19. per tot.* & alii penes ipſum, quibus ego addo ex Theologis Molinam *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 147. numer. 13.* Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 3. cap. 22. numer. 10. & 11.* Vaſquez *de teſtam. cap. 3. dub. 2.* Pontium *de matrim. libr. 12. capit. 8. §. 5 numer. 39.* & Layman *in Theol. moral. lib. 4. tract. 3. cap. 11. num. 9.* Sed adversùs Theologos pugnant in hac quæſtione præſtantiſſimi Juriſconſulti, ut Martha *de juriſdict. part. 4. cent. 1. caſ. 62.* & noviſſimè Molinus *de ritu nupt. lib. 1. compar. 19. numer. 60.* qui excuſat hujuſmodi ſtatutum in Regno Cathaloniæ; quia leges municipales in illo Regno conduntur in Comitiis generalibus, non ſolùm à laicis, ſed ab Eccleſiaſticis. Et Joan. Valerus *in differentiis utriuſque fori, verb. Juramentum differunt. 9.* reprobat quandam ordinationem Luſitanam, prohibentem apponi juramentum in ullo contractu, eò quòd fuerit lata non favore publico, nec in bonum publicum; ſed favore tantum regio, & favore ejus juriſdictionis; ne videlicet, ratione juramenti, contrahentes traherentur ad forum Eccleſiaſticum, *juxta cap. novit. de judiciis.* Et dato, & non conceſſo, quòd opinio contraria eſſet vera; tamen, ut benè obſervant Alexander *lib. 1. conſ. 59. numer. 9.* Covarruvias *in capit. quamvis pactum, part. 2. §. 1. numer. 8.* Barboſa *in leg. 1. §. 1. numer. 70. & 71. ff. ſolut. matrim.* Parladorius *rer. quotid. lib. 2. capit. 4.* Valerus *ubi ſuprà*, & alii, poſſunt Principes reſiſtere juramento, & prohibere, ne fiat, non tamen poſſunt ita impedire, ut ſi juramentum efficiatur, nulla ſequatur obligatio: ideò in tali caſu contra Sanchez, & alios, juramentum eſt obſervandum, donec relaxet Epiſcopus. Et ita hanc ſententiam ex Theologis docet P. Suarez *de Relig. tom. 2. tract. 5 lib. 2. cap. 38. num. 15.* ubi ſic aſſerit: (Ad leges aliquorum Regnorum reſpondetur, in illis nullum eſſe verbum de irritatione juramenti: nam talis irritatio, etiamſi directè fieri poſſet, non poſſet fieri per legem civilem, cùm ſit extra forum ejus. Solùm ergo irritantur ibi contractus civiles, quando juramentum eis additur. Et tunc, licet ex contractibus nō naſcatur obligatio ratione illarum legum, juramentum per ſe obligabit ad id, de quo factum eſt, quodque ſine peccato fieri poteſt: hoc enim non poteſt impedire lex civilis, ſtante tali conditione, ut illis juramentis reverà ſtat, non obſtantibus illis legibus: nam, ſi juramentum eſt de non contraveniendo illis contractibus, quantumvis nullis, licitè ſervari poteſt: ſervandum ergo eſt. Non carent tamen difficultate illæ leges, irritantes contractum ſolum propter adjectionem juramenti: nam videntur, ſaltem indirectè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, licèt lex Caſtellæ expreſsè id neget, & in ea dicatur, ita poſt diligentem inquiſitionem judicatum eſſe. Sed hoc examinare, ad rem præſentem non ſpectat.) Ita Suarez.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 232.

Sup. hoc ſuprà in R. 232 & inf. in Reſ. 180. §. Confirmatur, & magis latè in R. 182. §. 1. & §. Sed reſtat, & in fine alterius Reſ. earum annot. & infrà in 11. § R. 3 prope finem à verſ. Ad id.

Ex

Ex quibus verbis apparet, quòd vir doctiſſimus valdè dubitavit de ſupradictis, legibus, an ſint contra Eccleſiaſticam immunitatem: ideò Principes ex illis abſtineant: nam efficerent contra libertatem Eccleſiæ, ut nos *ſuprà in Reſ. 65.* diximus, & nunc dicemus. Non reticebo tamen, pro coronide hujus Reſolutionis, Layman *in Theol. moral. lib. 4. tr. 3. c. 11. n. 10.* adnotare, quòd non ſolum Judex laicus, ad obſervationem juramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti, laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam Judex Eccleſiaſticus, ſicuti habetur *in cap. ult. de foro compet. in 6.* ubi Doctores adnotant, quòd juramentum non mutat forum, ſed addit forum foro. Senſus eſt, ſi contractus, v. g. juramento confirmatus ſit, poteſt quidem jurans ratione contractus politici, coram ſæculari Judice conveniri, ut is totam litem definiat: ſed poteſt etiam conveniri coram Judice Eccleſiaſtico, ratione interpoſiti juramenti, cujus obligatio per ſe ad forum Eccleſiaſticum ſpectat: quare in tali caſu materia juramenti mixta eſt.

R E S O L. CCXXXVI.

An judex Eccleſiaſticus ſit competens non ſolum quoad relaxationem juramenti, ſed etiam ad effectum agendi, ut præſtita relaxatione annullet, & reſcindat ipſum contractum?

Et quid, ſi cauſa agatur cum hæredibus jurantis? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 120. aliàs 119.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Guttierrez *de jurament. confirmat. p. 3. cap. 12. num. 6.* Decius, Covarruvias, & alii penes ipſum.

2 Sed affirmativam opinionem amplectendam eſſe exiſtimo; & præter DD. quos citat, & ſequitur Suarez de Paz *in praxi, tom. 1. prælud. 2. n. 39.* tenet etiam hanc ſententiam ex Hiſpanis Juriſconſultis Joan. de Hevia *in Curia Philippica, p. 1. §. 5. num. 16.* ubi ſic ait: (Quando ſe pide eſta relaxacion, ad effectum agendi, ſe puede pedir juramento juntamente con ella en el libelo, y peticion que ſe pide la nulidad, y reciſion del contrato jurado ante el Eccleſiaſtico, y conocerſe por el della, aunque ſea entre legos, y contra ellos, porque por razon del juramento es ſu Jvez, y aſſi la cauſa del contrato jurado, aunque ſea contra legos, eſt mixti fori de entrambos fueros Eccleſiaſtico, y ſeglar, tratandoſe con el lego jurante, que hizo el juramento, mas no ſi ſe trata con ſus heredos, ò ſucceſſores que entonces; ſiendo legos no puede conocer della el Eccleſiaſtico, porque no paſſo à ellos, quanto à eſto, y el periuro el juramento, aunque ſi quanto à la confirmacion del contrato, y fuerca, quæ por el ſe le dio.) Ita ille, & ante illum Antonius Comez *tom. 2. var. c. 12. num. 22.*

R E S O L. CCXXXVII.

An Principes imponentes gabellas, licet juſtas ſuper bona Eccleſiaſticorum, incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel tantum incurrant in aliam excommunicationem Papalem, à qua, ſatisfacta parte, per Bullam Cruciatæ abſolvi poſſint? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 48. aliàs 47.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Graffius *in deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 18. nu. 84.* Filliuc. *tom. 1. tract. 16. c. 5. nu. 105.* Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 17. dub. 20. num. 18.* Altherius *tom. 1. diſp. 6. lib. 5. cap. 4. fol. mihi 507.* Souſa *in Bulla Cœnæ, cap. 6. diſp. 41. concl. 3. num 3.* & Salonius *tom. 2. in 2. 2. quæſt. 78. art. 5. contr. 2.* ubi ait: (Qui juſtas, & quas à ſæcularibus exigere poſſunt, à Clericis gabellas exigunt, non incidunt in Bullam Cœnæ; ſed in aliam tantùm excommunicationem Papalem, qua percutiuntur *in cap. quamquam,* & aliis, à qua, ſatisfacta parte, per Bullam Cruciatæ abſolui poſſunt.) Ita Salonius. Et hoc priùs docuerat Navarrus *in Manuali, cap. 27. nu. n. 61.* cùm enim ſemel Bulla Cœnæ excommunicet eos, qui novas gabellas, ad id poteſtatem non habentes, imponunt, ut patet ex clauſula 5. & poſteà clauſula 17. excommunicet omnes, qui gabellas imponunt, aut exigunt impoſitas à perſonis Eccleſiaſticis, aut ex eorum, vel Eccleſiarum bonis, putat ipſe Navarrus priori non excommunicari eos, qui Eccleſiaſticos gravant gabellis, modò illicitæ non ſint reſpectu laicorum; poſteriori verò non excommunicari eos, qui eas exigunt ratione bonorum patrimonialium à Clericis, cùm reſtringatur cenſura ad redditus Eccleſiaſticos.

2 Sed in hoc poſteriori fallitur bonus ſenex: nam imponentes gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum, excommunicantur *in illo canone 17.* Bullæ, ut *ſuprà* probatum eſt. Quoad excommunicationem verò canonis S. probabiliter opinatur cum Doctoribus *ſuprà* citatis, licet contrariam ſententiam probabiliorem eſſe putem, cum noſtro Megala *in 3. p. lib. 3. c. 4. n. 14.* Suarez, Gabriele, D. Antonino, Angelo, Tabiena, apud Filliucium, *ubi ſup.* & Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 5. q. 6. nu. 15.* ubi ex multis probat, Principes imponentes gabellas, licet juſtas, ſuper bona Eccleſiaſticorum, incurrere in cenſuram Canonis S. Bullæ Cœnæ. Et ratio eſt: quia excommunicatio in illo Canone fertur contra eos, qui imponunt gabellas, niſi in caſibus à jure permiſſis: ſed jus non permittit imponere gabellas ſuper bona Clericorum: ergo illas imponentes incurrunt in hanc cenſuram. Cæteras verò rationes videbis apud Duardum. Sed, quia circa præſentem immunitatem Eccleſiaſticorum à gabellis multa notavimus in quodam occurrenti caſu, de quo conſultus fui ab Illuſtriſs. Senatu hujus Urbis Panormi ideò in gratiam Confeſſariorum, non pigebit hìc ponere ea, quæ tunc hinc inde pro indaganda veritate collegi.

Sup. in R. quæ hic eſt inf. 237

R E S O L. CCXXXVIII.

An aliqua Civitas, vel Princeps poſſint exigere tributa à Clericis, quia per conſuetudinem immemorabilem ita ſemper factum eſt? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 97. aliàs 96.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Gabriel Pereira *in tract. de manuregia, p. 1. c. 10. nu. 2.* Vide etiam Paulum de Caſtro *in conſ. 423.* (Sup. hoc in Reſ. ſeq.)

2 Sed hæc ſententia prorſus eſt abjicienda: nam, ut in caſu ſimili docet noſter doctiſſimus P. Megala *in conſ. 72. n. 4.* Bulla Cœnæ Domini non ſolùm tulit quaſcumque conſuetudines, etiam immemorabiles; ſed etiam continet clauſulam irritantem, quæ deſtruit, & inficit titulum, & poſſeſſionem. Et ita citans alios DD. aſſerit Megala decreviſſe Romanam Rotam die 10. Decembris 1598.

R E S O L. CCXXXIX.

An Principes laici conſuetudine poſſint acquirere jus collectandi Eccleſiaſticos?

Et an colore talis prætextus liberentur à cenſura excommunicationis, & reſtitutionis debito? Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 101.

§. 1. REſpondetur, quòd ſecundùm opinionem communem Canoniſtarum, & Juriſperitorum, ſi bona Clericorum, & Eccleſiæ jure divino exempta ſunt, & hæc libertas eodem jure inducta ſit, conſuetudo non poteſt eam tollere, quia in ea, quæ ſunt juris divini, conſuetudo ſuam non exercet vim. Si autem hæc exemptio non eſt juris divini, ſed poſitivi, adhuc reſpondendum eſt conſuetudinem non valere, & injuſtam eſſe, qua uſurpatur poteſtas à laicis collectandi, & gravandi Clericos, & quo diturnior, eo eſt damnabilior. Nam conſuetudo cui lex reſiſtit eam improbando, non valet. Felinus *in capit. accedentes, de præſcript. poſt colum. 4. fallent. 3.* qui etiam alios allegat. Panormitanus *in cap. cùm ex officii, eodem titulo.* Franciſcus Baldus *de præſcript. in 5. part. quinta, principalis, quæſt. 9. prope finem.* Nec mirum, cùm hæc conſuetudo dicatur irrationabilis, quam jura improbant, per multa jura allegata à gloſſa *in cap. fin. de conſuet. & ibidem.* Doctores. Sed utrumque jus improbat conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, & eam non valere vult, quæ Eccleſiis, earumque miniſtris inducit gravamen, *cap. 1. de conſuet.* arg. *cap. quamquam, de conſuet. in 6. & cap. 1. de jurejurand. eodem lib. & capit. & ſi pignorationes, de injuriis, ibid. & in Authent. Caſſa. Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Caſſa, & irrita (ait) eſſe denuntiari per totam Italiam præcipit omnia ſtatuta, & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, &c. & de cætero ſimilia attentata ipſo jure nulla eſſe decernit. Hæc ibi. Undè Doctores communiter concludunt, ſtatuta, & conſuetudines contra libertatem. Eccleſiaſticam non valere, & nullius eſſe roboris. His accedit, quod Navarrus *in manuali cap. 27. numer. 72.* declarat, quòd cenſuræ Bullæ Cœnæ includunt omnes, etiam Imperatores, & Reges, & univerſitates, & quòd nulla conſuetudo, etiam immemorabilis, nec præſcriptio quælibet longiſſima contra eas prodeſt. Non ergo ſæculares titulo conſuetudinis poſſunt inducere exactiones, & gravamina contra Eccleſias, & Clericos, nec colore talis prætextus liberantur à cenſura excommunicationis, & reſtitutionis debito. Quare mirandum, quòd aliquando naſuti, & qui gloriantur de aliquali ſcientia, velint ſua facta in his excuſare prætextu conſuetudinis, quam rectiùs corruptelam, & abuſum nominarent, & verendum jure, ut etiam Navarrus *capit. 27. numer. 203.* obſervat, ne Deus omnipotens in dies magis magiſque iratus Conſultores Principum de prædictis

Canonibus parum curantes, & Principes nimium illis credentes graviſſimè tandem caſtiget. Et hæc omnia ſupradicta docet doctus Binsfeldius *in comment. de injuris, & damno dato, capit.7.concl.12.dub.3.* Vide me ipſum *part.1.tractat. 2.reſol.96.*

Qua hic eſt R. antecedens.

Unde ex his apparet quam male, & contra ſacros Canones loquutum fuiſſe circa præſentem quæſtionem Nicodemum de Florentia *in ſpeculo Confeſſar. cap.73.*

RESOL. CCXL.

An quædam doctrina Sylveſtri de gabella ſolvenda à Clericis ſuper carne, vino, &c. ſit vera?

Et an laici poſſint aperire tabernas in quibus ſine onere vectigalis confluere poſſint Clerici? Ex par. 1. tract. 2. Reſ.83. aliàs 82.

Sup. hoc in R. ſeq. & infra in Reſ.244.

§.1. IN *verb.immunitas, part.....num.22.* Sylveſter ſic aſſerit: (Poſito, quòd propter debita, aut aliud Conſules gabellam ponant ſuper carne, aut vino, & hujuſmodi, quam Eccleſiæ ſolvunt indirectè, cùm emant cariùs; diſtinguendum eſt: nam, ſi eam ponunt propter abuſum, & exceſſum eorum, ſcilicet, quem fecerunt; ſic non licitè ponunt, ſed ſolvant de ſuo; ſi verò ponunt propter communem utilitatem, tam Clericorum, quàm laicorum; ſic licet eis. Si verò propter utilitatem laicorum principaliter; Clericorum verò indirectè, & à remotis, putà quia Civium proſperitas in Eccleſiam, & Eccleſiaſticarum perſonarum utilitatem redundat; iterum diſtinguitur: nam, aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo non poſſunt; & ſic non licet, aut non faciunt eo animo; quia, etſi non eſſent Eccleſiaſticæ perſonæ, adhuc eam imponerent; & ſic licet eis. (Ita ille: & ante illum Angelus *in verb. immunitas, numer. 42.* Idem docet Henriquez *lib.10.c.15.n.5.& in Gloſſa, lit.O* Paulus de Caſtro *conſ.443. lib.2.* Octavianus Vulpellius *de libert.Eccleſ. p.2. num.51.* Lopez *in inſtruct. p.1.cap. 40.* Vide etiam Malderum *in 2.2.tract.5.c.6.dub.11.in fine.*

Sup. hoc ſupra in R. 234 §.Dicere autem, & in Reſ 1. no. præter. §.1. ad medium.

2 Sed falluntur equidem, & cautè legendi ſunt: nam ut *ſuprà* probatum eſt, Eccleſiaſtici non tenentur ſolvere gabellam, quæ principaliter concernit laicorum utilitatem, & ſecundariò Clericorum. Et ridiculum eſt dicere, quod dicti Authores aſſerunt, Clericos tunc non teneri ad ſolutionem dictæ gabellæ, quando extorquetur ex animo accipiendi dictas pecunias ab Eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo laici non poſſent; ſecus autem, ſi non eo animo: nam reſpondetur, exemptionem Clericorum non deponere ex bono, vel malo animo imponentium gabellas, ſed ex privilegio, quod ex jure divino, & humano habent non ſolvendi illas: & ſi talis opinio eſſet vera, ſemper laici imponerent gabellas abſque illo malo animo; & ſic Clerici ſemper illas ſolverent. Dicendum eſt igitur Clericos exemptos eſſe à dicto onere gabellarum ſuper carne, vino, ſerico, &c.

3 Et ideò Rodriquez *in ſumm. tom.2. cap.74. numer.14.* ita ait: (Ni deſto ſe pueden quexar los Clerigos, pues pueden comprar eſtas coſas en ſus carnicerias, y tavernillas, y oficinas, particularmente deputadas para ellos, donde comodamente las pueden tener. Verdad es, que donde comodamente no pueden aver eſtas oficinas particulares, tenia por muy ſoſpechoſas las dichas impoſiciones reſpecto de los Eccleſiaſticos.) Sic ille. Et abſolutè, tamquam falſam, hanc opinionem Angeli, & Sylveſtri refellit ex noſtris P. Megala *in part.2.lib.2.cap.16.quæſt.9. num.106.* & Guttierrez *in tract. de gabellis, q.92.num.60.* Sed, an in dicto caſu poſſint laici aperire tabernas, in quibus ſine onere vectigalis confluere poſſint Clerici, reſpondent Rodriquez, & Henriquez, *ubi ſuprà* affirmativè; quibus etiam adde Ledeſma *in ſumm.tom.2.tract.7.cap.2.concl.27.* Sed hoc difficultate non caret. Vide *ſuprà concl.44.*

Sup. hoc in R. 2. not ſeq. §. ult. ad med.

Qua hic eſt infra R. 243. Sed magis ad rem in R. 214.

RESOL. CCXLI.

An tributum ſit injuſtum, eo quod indirectè graventur Clerici, v. g. ſuper carnibus, pane, vino, oleo, &c. Ex part.4. tract.4. & Miſc. Reſ.174.

Sup. hoc in R. præterita, & infr. in R. 244.

§.1. NEgativè reſpondet Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib. 2. c. 4.dub.55.numer.40.* ubi ſic ait. Impoſitionem factam ſæcularibus arietes vendentibus in macello, quod vocant Buſtro, quòd ſcilicet ex ſingulorum arietum pretio duos ſolvant argenteos, non eſſe illicitam, licet inde reſultet, quòd Eccleſiaſtici cariùs emant. Probatur, quia non eſt injuſtum tributum, eò quòd indirectè graventur Clerici, nam ex alcavala: & vectigalibus, i. paſajes, quæ mercatores ex mercibus ſolvunt, quas, ab uno loco in alium tranſvehunt, & vendunt, ſequitur, quòd Clericis cariùs ſtent merces illæ, & non ob id ſunt injuſta vectigalia illa. Inſuper hanc ſententiam teneut aliqui Doctores qui proponunt hunc caſum, an poſſit imponi tributum ſuper carnibus, vino, &c. indiſtinctè ſine exceptione Eccleſiaſticorum, & objiciunt videri non eſſe licitum, quia inde indirectè gravantur Clerici, cùm hæc cariùs emant, & poſita hac objectione, reſpondent, quòd ſi faciunt animo injuriandi Clericis, & extorquendi pecunias, quas alio modo extorquere nequeunt, eſt illicitum; ſi verò non hoc animo, quia licet non eſſent Clerici, adhuc imponerent, nec imponunt magis ſuper his, quæ ſæpius emuntur à Clericis, eſt licitum, nec poſſunt conqueri Clerici. Sic reſpondent Sylveſter *ver. immunitas 1.q.6.in fine.* Lopez *par.1.inſtruct.c.190.* Aſtenſis *lib. 6.ſumm.tit.30.* Angelus *ver. immunitas, n.42.* Et in hoc caſu conſtat non malo animo injuriandi Clero impoſitum eſſe tributum, quia licèt non eſſent Clerici, impoſuiſſent, & non magis impoſuerunt in his, quæ ſæpiùs emuntur à Clericis; & ſic tenuerunt docti recentiores Magiſtri. Ita Sanchez.

Sup. hoc in R. 2.not. præt.§. 1 poſt medium & ſupra in R. 234 §. Dicere autem.

2 Sed hæc doctrina ſtante Bulla Cœnæ ibi directè, vel indirectè mihi non placet, & Doctores quos pro ſua firmanda ſententia adducit Sanchez, ego reprobavi *in 1.part, tract.7.reſolut.82.*

Qua hic eſt R. antecedens.

RESOL. CCXLII.

An emens victualia pro filio Clerico, vel Capellano ſua familia, teneatur ſolvere gabellas?

Et additur, quod in tali caſu Patres poſſunt donationem facere filiis de tota illa ſumma, quam expenſuri ſunt pro illis, & poſtea eorum nomine illam expendere in eorum ſervitium. Ex p.4. tr.4. & Miſc. Reſ.175.

§.1. AFfirmativè reſpondet Thom. Sanchez *in opuſc. tom. 1.lib.2.cap.4.dub.54.nu.2.* quia dominium eorum, quæ conſumuntur, non eſt Clerici, ſed patris, vel domini ſæcularis, ſicut Clericus, qui ſuſtentat plures famulos ſæculares; non tenetur ſolvere gabellam pro parte quam famuli conſumunt. ſic docti recentiores. Ita Sanchez.

2 Sed contrariam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, & ita communiter obſervatur, & præſertim in noſtro Regno Siciliæ, ubi ſupradicti ſunt immunes à gabellis pro victualiis emptis in ſuſtentationem Clericorum, quia Clericus eſt ab omni exactione immunis pro ea parte, quam ipſe conſumit, nec valet dicere eum Sanchez, quòd dominium eorum, quæ conſumuntur, non eſt Clerici, nam reſpondeo, quòd ſufficit, quòd illa victualia emantur pro Clericis, eaque ipſi conſumant, & ita ſentiunt plures Magiſtri Societatis Jeſu, & aliarum Religionum de hoc caſu à me conſulti. Adde, quod in tali caſu patres poſſunt donationem facere filiis de tota illa ſumma quam expenſuri ſunt pro illis, & poſtea eorum nomine illam in eorum ſervitium expendere, & ſic ceſſaret ratio Sanchez.

RESOL. CCXLIII.

An licitè Senatus Panormitanus, & alia Reſpublica exigant gabellas ab Eccleſiaſticis cum animo reſtituendi eas in fine anni? Ex p.1. tr.2. Reſ.45. aliàs 44.

§.1. AD hanc quæſtionem negativè reſpondent viri docti, Duardus *in Bull.Cœn.lib.2.can.18.quæſt.15.nu. 3.* & Alterius *de cenſ.to.1.diſp.19.lib.5.cap.3.fol. mihi 734.* ubi ſic aſſerit: (Notandum eſt, non excuſari ab hac cenſura, qui exigunt, vel mandant exigi hujuſmodi gabellas à Clericis, animo reſtituendi in fine anni; quamvis profiteantur hunc modum ſervare, cauſa evitandi fraudes publicanorum exigentium gabellas. Et ratio eſt: quia cogunt anteà ad ſolvendum: & hoc eſt magnum onus, & incommodum Clericis.) Ita Alterius. Quocircà addit Duardus: (Qui ſupradicto animo hæc onera à Clericis exigunt, ſi volunt effugere hujus cenſuræ vinculum, in fine anni curent ipſis Clericis reſtituere aliquid plus, ſuprà id, quod exegerunt in recompenſationem dicti incommodi, & intereſſe.)

2 At, his non obſtantibus, puto ſine ullo ſcrupulo noſtram Civitatem hanc conſuetudinem obſervare; nempè in fine anni pro victualibus ſolvere Clericis, ut vulgò dicitur, *loſcaciato*; quia totum hoc factum fuit, & efficitur ex concordatis factis cum Epiſcopis conſentientibus, & volentibus ipſis Clericis; non autem renuntiantibus privilegio, ſed ſuſtinentibus ejus effectum: differri in tempus, quod proximè ſit magis opportunum ſine ullo onere, & intereſſe.

RESOL. CCXLIV.

An ſi Princeps, vel aliqua Reſpublica propter aliquam juſtam cauſam auxerit tantillum pretium carnis, vini, olei, &c. ut illud plus convertatur in illam cauſam, non quidem in gravamen Clericorum faciens principaliter, ſed generaliter in gravamen omnium, incurrant in excommunicationem Bullæ, ſi talem gabellam à Clericis exigant; vel in tali caſu an aperienda ſit alia taberna, in quam ſine tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. juſto pretio? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 46. aliàs 45.

Sup. hoc ſupra in Reſol. 240. & 141.

§. 1. NEgativè reſpondendum videtur ex Angelo *verb. immunitas, numer.* 42. & ex Silveſtro *eodem verb.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 22. quem ſequitur Coriolanus *in Bulla Cœnæ excommunic.* 18. *fol. mihi* 949. Lopez *in inſtruct. p.* 2. *cap.* 40. *fol. mihi* 127. & facit Henriquez *lib.* 5. *cap.* 15. *numero* 5. quem poſteà ſequutus eſt Malderus *in* 2. 2. *tractat.* 5. *capitul.* 6. *dub.* 11. *in fin.* ubi ſic ait: [Eſt licita contributio à laicis impoſita, quando in valdè modico gravat Clerum, & ipſe Clerus ſine magna moleſtia eximi non poteſt, utpotè ſi gravamen vino ſit impoſitum, quod ex communi laicis taberna accipere velit.] Et ita etiam hanc ſententiam ex Juriſperitis tenet Paulus de Caſt. *l.* 2. *conſ.* 323. Vide etiam Roſellam *verb. pedagium, num.* 17. Richardum *quodlib.* 2. *q.* 30. & Aſtenſem *in ſumm. lib.* 2. *tit.* 30. *art.* 4.

2. Sed, his non obſtantibus, contrariam prorſus ſententiam amplectendam eſſe puto. Dico igitur, talem impoſitionem, quoad Clericos, eſſe illicitam, & taliter facientes incidere in excommunicationem: quia in Bulla Cœnæ non ſolùm excommunicantur, qui directè imponunt gabellas Clericis; ſed etiam indirectè. Nec valet dicere, quòd talis gabella non ſit poſita principaliter in gravamen Clericorum: ſed generaliter in gravamen omnium: nam ita ſecundariò indirectè Eccleſiaſtici gravantur, quos indirectè, ut diximus, per Bullam gravare prohibitum eſt. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud noſtrum Megalam, qui doctè, ut ſemper ſolet, hanc ſententiam ſuſtinet, & defendit *in part.* 2. *lib.* 2. *capit.* 17. *quæſt.* 6. *num.* 107. & idem docet Alterius *tom.* 1. *diſput.* 19. *lib.* 5. *capit.* 6. *fol. mihi* 740. *col.* 2.

3. Neque obſtat, quòd dicta gabella ſit poſita ex juſta cauſa, v. g. ob communem Clericorum, & laicorum utilitatem: nam reſpondetur, hoc efficiendum eſſe cum conſenſu Clericorum, *ut ſuprà* probatum eſt. Hinc ipſemet Henriquez *loco citato, in Gloſſa, littera P.* voluit aliam tabernam aperiendam eſſe, in quam abſque tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. juſto pretio. Sed hoc etiam non caret difficultate: nam Clerici ſunt liberi, ut poſſint emere victualia in omnibus locis, abſque onere alicujus gabellæ: ergo non ſunt coarctandi, ut emant in tali loco.

Sup. in R. quæ hic eſt inf. 246. &c. Et pro taberna contenta in hoc tex. ſupra, in hac reſ. 249.

RESOL. CCXLV.

An ſi Princeps laicus, juſtè ſtatuendo pretium legitimum vini, vult poſtea ſuper emptore laico gabellam, quæ extra pretium legale juſtum dandum venditori, debeat ipſe emptor tribuere pro bono, & neceſſitate publica, quæritur, an talis gabella ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 49. aliàs 48.

§. 1. PRo parte negativa arguitur primò: tunc impoſitio gabellæ eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, quando directè, vel indirectè læditur ipſa Eccleſia: ſed in noſtro caſu Eccleſia non læditur, neque per indirectum: ergo. &c. Probatur minor: nam tunc Eccleſia dicitur læſa indirectè, quando emptores rerum Eccleſiaſticarum nimis gavareotur, & magis quàm emptores laicorum: ſed hoc non accidit in caſu noſtro: ergo, &c. Et ita in ſpecie docet Feder. de Senis *conſ.* 111. *n.* 10. & Felinus, *in c. Eccl. S. Mariæ, de conſtit. n.* 99.

2. Dices: Læditur indirectè Eccleſia in hoc caſu: quia, propter onus gabellæ, ſentiet in vendendo vinum ſuum, aliquod damnum? Reſpondeo, hoc non poſſe facilè evenire: nam, ideò Princeps ponit pretium legale vino; quod quidem pretium conſiſtit in indiviſibili mathematico, neque poteſt alterari ab ementibus, & ſic Eccleſia ſemper habebit juſtum pretium rerum ſuarum: & ſi aliquod dandum forſitan in hoc adveniret, eſſet per accidens, & ſecundariò, quod non eſt conſiderabile. Et ita in terminis docet Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 6. *caſ.* 256. *numer.* 46. Valaſcus *de jūriſd. emphyt quæſt.* 17. *numer.* 5. & Molina *de juſt. tom.* 3. *tractat.* 2. *diſput.* 663. *numer.* 5. *in fine*, ubi ſic aſſerit: [Exemptio Eccleſiaſticorum, & Eccleſiarum, ſolùm eſt, ut ipſi non ſolvant tributum ex ſuis rebus: non vero, ut alii non ſolvant tributum ex rebus, quæ emptione, aut permutatione ad ipſos ſunt perventuræ; eſto per accidens ſequatur, quòd cariùs, ob ea tributa ad ipſos perveniant.] Hæc Molina. Ita etiam Henriquez *in ſumma lib.* 10. *cap.* 15. *num.* 6. *Gloſſa, littera V.* & Rodriquez *in ſumm. tom.* 4. *c.* 166. *num.* 7. & hæc ſunt ejus verba: [Los ſeglares vendiendo à los Ecclebaſticos, ò Regulares algo, obligacion tienen de pagar alcavala, aunque por eſto los dichos Eccleſiaſticos, y Regulares las dichas coſas por mas alto precio compren, ni por eſto es quebrantada ſu immunidad Eccleſiaſtica.] Et hanc doctrinam docuerat Mexia *in pag. taxæ panis, co cl.* 5. *num.* 39. & Laſſarte *de decim. vendit. cap.* 19. *num.* 10. vide etiam Rodriq. *qq. regul. tom.* 3. *q.* 74. *art.* 7.

4. Secundò arguitur: Gabella reverà non eſt pars pretii, ſed tantùm nomine, ut obſervant Megala *in part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17. *quæſt.* 6. *num.* 108. Alvarus Valaſcus *tom.* 1. *conſil.* 70. *num.* 14. Parlador. *rer. quot. lib.* 1. *c.* 3. *§.* 1. *numer.* 21. *in fine*. Gratian. *in diſcept. tom.* 2. *capit.* 258. *num.* 42. Caſtillo *lib.* 2. *dec.* 227. *num.* 12. Comitolus *in reſponſ. mor. lib.* 4. *q.* 39. *num.* 3. & alii. Ergo poteſt ſeparari à pretio. Nec venditor juſtè ex iſta ſeparatione conqueri poteſt, nam cùm gabella non ſit pars pretii, ad illum non poteſt pertinere, & ſine gabella jam ipſe obtinet juſtum pretium rei ſuę. Ergo, &c. Et, ut rectè notant Felicianus *de cenſ. lib.* 2. *c.* 1. *n* 14. Azevedus *tom.* 6. *lib.* 9. *tit.* 17. *leg* 1. *num.* 81. Avendaſius *de cenſ. Hiſpan. cap.* 28. *n.* 3. ubi ex onere gabellæ, adjecto emptioni, & venditioni, nihil commodi actu percipiunt emptor, aut vend tor, id non habetur loco pretii: nam tunc onus gabellæ, pars pretii eſſe dicitur, quando ineſt rei, quando aliquid commodi ex eo pervenit ad emptorem, vel venditorem. Vide etiam Guttierez *de Gabellis, q.* 67.

4. Tertiò, argumentantur pro iſta ſententia, ex authoritate Doctorum, qui illam tuentur, & ſunt Boerius *dec.* 213. *n.* 19. Burſatus *li.* 1. *conſ.* 42. *n.* 14. Alexander *de jur. fiſci, lib.* 1. *reſ.* 5. *n.* 7. Purpuratus *conſ.* 189. *n* 7. & 8. Tiraquellus *de retract. conſanguin. §.* 1. *gloſſ.* 13. *n.* 12. & alii quamplures. Hi omnes aſſerunt, gabellam impoſitam ſuper emptore rerum Eccleſiaſticarum eſſe licitam.

5. At, his non obſtantibus, non deſunt Doctores pro contraria ſententia, aſſerentes, talem gabellam eſſe injuſtam, & contra Eccleſiaſticam immunitatem. Et ita docet Gratianus *in diſcept. forenſ. tom.* 2. *capit.* 190. *per totum*. Menochius *lib.* 1. *conſ.* 136. Laderchius *conſ.* 103. *à numer.* 8. *uſque ad numer.* 15. Riccius *in praxi, tom.* 2. *reſolut.* 187. *num.* 2. & *reſol.* 183. *per tot.* Surdus *conſ.* 305. *num.* 80. Homobonus *de exam Eccl. tr.* 2. *tract.* 9. *cap.* 1. *quæſt.* 1. & Zerola *in praxi Epiſc. p.* 1. *verb. gabellam. quæſt.* 4. ubi probat, talem gabellam indirectè latam eſſe contra Clericos: ait enim: [In quibuſdam locis Regni, ratione velaminis alicujus Univerſitatis laici imponunt gabellam ſuper ſerico, vel vino, vel aliquo hujuſmodi, & volunt, ut ſolvantur duo carleni, vel quid ſimile pro libra, vel dolio, & quia vident, ſe non poſſe adſtringere perſonas Eccleſiaſticas vendentes, ſtatuunt, ut ſolvant ementes: & non vident, quòd indirectè iſta gabella cadit ſuper perſonas Eccleſiaſticas; etſi dicant, non Clericos, ſed ementes ſolvere: nam propter onus gabellæ ſolvendum, viliùs emunt.] Ita ille.

6. Secundò ita argumentatur Laderchius, *ubi ſup.* Ementes à Clericis de jure communi non tenentur ſolvere gabellas: ergo ſi ſtatutum hoc addat, dicitur contra libertatem Eccleſiaſticam. Probatur conſequentia: nam illud ſtatutum, quod coarctat Clericos, & adimit id, quod communi jure eis permiſſum eſt, dicitur violare libertatem Eccleſiaſticam: aut Clerici ſecundùm jus civile, & canonicum, poſſunt liberè contrahere cum laicis quibuſcunque, nec illi tenentur ſolvere gabellam: ergo, ſi ſtatutum hoc addat, ut dixi, erit contra Eccleſiaſticam libertatem. Et ſic ſubdit Laderchius: [Dicat Eccleſia; Tolle ſtatutum, & ſi emptores tenentur ad gabellam, compellet, ſin minùs, ne mihi jus meum auferas, intereſt enim mea habere emptores immunes.]

7. Tertiò, lex, & Magiſtratus, ſeu communis prudentum exiſtimatio, in impoſitione juſti pretii alicujus rei, multas circumſtantias, tam intrinſecas, quàm extrinſecas conſiderat, & præcipuè onus gabellæ, inter illas, reſpicit. Ita Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 8. *num.* 68. & ſic, ait Molina *tom.* 3. *tractat.* 2. *diſp.* 678. *nu.* 6. tota latitudo pretii franci, & alcavalę, eſt pretium juſtum rei: ergo gabella eſt pars pretii, ut ipſemet Molina aſſerit etiam *in diſputat.* 668. *nu* 1. *in fin.* Malder. *in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 5. *in fin.* Bonac. *de Contract. diſp.* 2. *q.* 9. *punct.* 1. *nu.* 4. Vaſquez *opuſ. de reſtit. c.* 6. *§.* 2. *dub.* 9. *num.* 52. Turrian. *tom.* 2 *in* 2. 2. *diſp.* 46. *dub.* 8. *num.* 9. qui citat Molina in alio loco *ſuprà* non adducto. Molfeſ. *in ſumma tom.* 2.

*tom,2.tract.12.cap.22.num.*123. Laſſarte *de decim.vendit.cap.*15.*nu.*19. Paul.de Caſtr.*conſ.*433.*num.*2.& alii. Cùm igitur gabella ſit pars pretii, ſemper involvitur in pretio, nec poteſt ab illo ſeparari: ergo juſtum pretium alicujus rei dicitur, tam pretium francum, quàm ipſa gabella. Undè licèt Clerici non ſolvant vectigal ratione rei vendendæ debitam; poſſunt tamen rem illam vendere pretio ordinario, & non minore; quia in ipſo involvitur gabella, ut apparet ex Leſſio, *ubi ſuprà lib.2.c.33.dub.*8.*n.*68.

8. Hæ ſunt contrariæ ſententiæ ſuper poſitam quæſtionem, quas conatur concordare Bellett. *in diſquiſ. cler. p.*1. *tit.de exemptionib.Clericor.*§.8.*n.*2. cum illa celebri diſtinctione Baldi *conſil.*31. quam poſteà amplexi ſunt Roland.à Valle *lib.*4.*conſil.*61.*nu.*18. Riminald.*lib.6.conſ.*724.*num.*49.& 50. Surdus *conſ.*127. *num.*66. & alii. Aut onus gabellæ eſt annexum contractui, ut ſi, ver.gr. ponatur ſtatutum, quòd ſolvantur duo ſolidi pro quolibet dolio vini, quod emitur, vel venditur; hæc gabella immediatè reſpicit contractum, ut eſſet in caſu noſtro, & lædit emptorem, & venditorem immunem: nam propter onus gabellæ vel cariùs, vel viliùs emet, ſeu vendet. Aut onus gabellæ adjicitur actui ſeparato ab ipſo contractu, ut ſi ſtatutum dicat, quòd qui vult exportare dolium vini ex civitate, ſolvat gabellam, tunc hæc gabellæ ſolutio non reſpicit immediatè contractum ipſum, ſed actum exportationis, qui nil commune habet cum ipſa Eccleſia, ſeu immuni. Hac ſuppoſita diſtinctione ait Bellettus, primam ſententiam negativam *ſup.* poſitam, eſſe amplectendam, quando onus gabellæ adjicitur actui ſeparato ab ipſo contractu; ſecundam verò ſententiam affirmativam eſſe veram, quando onus gabellæ eſt annexum ipſi contractui. Et hæc olim, circa præſentem quæſtionem in caſu propoſito, ut dixi, à Senatu Panormitano collegeram, pro ſublevando labore Theologorum, qui conſulendi erant: & quia res viſa eſt difficilis, & periculoſa, Senatus non poſuit dictam gabellam.

R E S O L. CCXLVI.

An Princeps, ſeu alius Superior laicus ſine conſenſu Cleri poſſit imponere gabellas ſuper ejus bona ex aliqua publica neceſſitate, ut peſtis? &c. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 41. aliàs 40.

§. 1. HÆc quæſtio fuit diſcuſſa anno præterito, quando Illuſtr. Senatus Panormitanus impoſuit aliqua vectigalia pro expenſis factis, tempore morbi contagioſi, qui civitatem hanc miſerrimè afflixit. Et reſpondi negativè: quia obligatio totius populi non ſufficit ad obligandum Clerum: & cùm ageretur de utilitate utrorumque, neceſſe erat utrorumque intervenire conſenſum. Et ita in terminis reſolvit hunc caſum Rodriq. *in ſumma, tom.* 2. *cap.*75.*n.*13. Petr. Ledeſma *in ſumma, tom.2.tract.7.cap.2.concluſ.*27. *fol.mihi* 205. S. Joan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.*1.*pracept.*7.*q.*6.*art.*4.*dub.*1.*concl.*1.*fol.*98. Azorius *p.*3.*lib.*5. *cap.*19.*q.*11. & Lopez *in inſtruct. part.* 2. *cap.*40. agens de peſte graſſante olim Hiſpali. Idem docet Silveſter *verb. immunitas, qu.*2. Alterius *de cenſur.tom.*1.*diſput.*16.*lib.*5. *cap.*6. *dub.*15. Salonius *tom.*2 *in* 2.2.*q.*78.*art.*5.*contr.*1. Bellettus *in diſquiſ. cleric.part.*1.*tit.*5.§.2.*n.*6. & alii penes ipſos: ubi aſſerunt, quòd quando neceſſitas publica concernit de directo, & principaliter æquè utilitatem Eccleſiaſticorum, & laicorum tunc debent Eccleſiaſtici contribuere, non tamen ad deliberationem ſolius populi; ſed oportet, quòd Clerus, & populus ſimul conveniant, & deliberent: quia, quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Et ſi in tali caſu Clerus, ſine legitima cauſa, nollet conſentire; poſſent laici implorare auxilium Superioris Eccleſiaſtici, ut compelleret Clericos.

Sup. hoc infra in Reſ. 253. & in aliis ejus proxime not. & ſeq. enter ſupra in Reſol. 19. §. ult. propè fin. Sed advertere quid in iſto caſu ſit faciendum, infra in Reſ. 248. exceſſive 9 ejus per poſt med. & in Reſ. tel. per tot. & Reſ. 317.

2. Sed notandum eſt, quòd in hoc caſu non habet locum diſpoſitio *cap.adverſus* de conſultatione Romani Pontificis, nam contributio in iſto caſu non fit ſolùm propter utilitatem publicam; ſed ob privatam utilitatem Clericorum: & *d.c. adverſus*, tractat in caſu ubi agitur de utilitate publica. Et ita docet Tab. *verb. excommunicatio*, 5.*caſ.*18.*num.*4. Silveſter *verb.immunitas*, *q.*5.*n.*20. Angel. *eod. verb.n.*37. Layman *in Theol.mor.lib.*4.*tract.*9.*c.*6.*num.*7. Molina *de juſtit. tomo* 3. *diſp.*672.*num.*5.*concl.*3. Megala *in part.*3.*lib.*2.*cap.*17. *quaſt.*6.*num.*121.& *conſ.*72.*num.*18. Ledeſma, Rodriquez, Lopez, & S. Joan. de la Cruz, *ubi ſuprà*. Et ſecundùm hæc, quæ dicta ſunt, intelligendus eſt Bobadill. *in Polit. tom.*1. *lib.*2. *c.*18.*n.*291. ubi ait: [En la ſiſa, ò repartimiento; que ſe è hecha para guardar el pueblo de peſte, en lo qual por ſer para coſa commun aſſi à Clerigos, como à legos, deven contribuir los Eccleſiaſticos.] Et idem docet Garſias *de nobilitat. Hiſpan.Gloſ.*9.*num.*53. cum aliis, quorum opinio admittenda eſt, præcedentibus iis, quæ *ſuprà* narrata ſunt: nam ſolus populus, vel Princeps, ſine convocatione, & conſenſu Cleri, hoc minimè efficere poteſt, *ut ſuprà* probavimus.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſol. 1 poſt ſeq. §. Verum inter princip. & med. & inſ. in Reſ. 25. & 317 & in to. 7. ...

R E S O L. CCXLVII.

An in caſu, quo collectæ, ſeu gabellæ juſtæ Clericis imponuntur, poſſint imponi, inconſulto Romano Pontifice?
Et an dictæ gabellæ, ſi excedant octavam partem valoris rei, ſint injuſtæ? Ex p.1.tr.2.Reſ.133. aliàs 132.

§. 1. DE primo dubio hujus quæſtionis egi *ſup. in reſ.* 41. & cum aliquibus DD. ſententiam affirmativam tenui, quibus nunc addo Hippol. de Marſiliis *in pract.* §. *aggredior, num.*63. Guilielm. Benedict. *in relect. cap Raynutius, verb.& uxorem, deciſ.*5.*num.*470. Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.*2.*c.*390.*num.*19. Giroc. *de locat.p.*4.*de collectis, num.*37. & alios adductos per Decian. *vol.*2.*conſ.*51.*n.*61. Hi omnes aſſerunt, in tali caſu ſufficere conſenſum Epiſcopi cum interventu Cleri: quia tunc neceſſitas æquè primariò reſpicit utilitatem laicorum, & Clericorum.

Quæ hic eſt Reſ. antece. dens in ejus t. Sed & in aliis ejus not.

2. Non reticebo tamen, quòd aliqui hanc opinionem intelligendam eſſe exiſtimant, quando tanta adeſſet neceſſitas, quòd ſine periculo, aut ſcandalo ad Summum Pontificem recurri non poſſit: quia in tali caſu ſufficient Epiſcopi, & Clericorum conſenſus; aliter minimè. Et ita tenent decem Doctores, quos citat, & ſequitur noviſſimè doctus Narbona *in* 3.*part.recopil.lib.*2.*tit.*4.*leg.*57.*gloſſa unica nu.*24. quibus ego addo Peirinum *in privileg. Minimor. tom.* 1. *Conſtit.*2.*Julii* 2.§.33.*num.*141. Vide etiam Medin. *de reſt. q.*15. Gig. *de penſ.q.*90.*in fine*. Guttierez *qq.pract.lib.*1.*q* 3. *per tot.* Azevedum *in l.*11.*tit.*3 *lib.*1.*numer.*7. Lopez *part.*1.*tit.*6.*lib.*54.*verſ.ſon.tenudos*. Avilez *in c.*23. *Pratorum, Gloſſa, de Ordin,n.*7.& alios.

Sup. contente in hoc § in reſol. ſeq. § verum, ante med. & infra in r. 317 §. 6 & in to. 7 tr. 6 reſ. 11 § Sed hæc.

3. Quoad ſecundum dubium, reſpondeo, aliquos dubitaſſe de juſtitia gabellæ, quando excedit octavam partem valoris rei, ex authoritate *l. ex præſtatione, C.de vectigalib.* Et ita videtur docere Regem Corſettus, vir doctiſſimus, *in propugnaculo vectigalis ſerici, fol.mihi* 21.

4. Sed Jacobus de Graffiis *in ſuis dec part.*1.2. *cap.*126.*nu.*37. non obſtante dicta lege, docet hodie non poſſe dari certam regulam, nec aſſignari certum terminum, quando gabella ſit exceſſiva: & ideò totum remittit arbitrio boni viri, attenta neceſſitate, cauſa, tempore, & loco. Ita Graffius. Ego verò puto abſolutè, ſi gabella ex aliis circumſtantiis ſit juſta, non obſtare ſupradictam legem: quia leges poſitæ *ſub titul.de vectigal.* obligant tantùm in Regnis nunc ſubditis Imperatori. Ita Suarez *de legib.lib.*5.*cap.*16.*n.*5. & 8. Vide etiam Megalam *in p.*2.*lib.*2.*c.*17.*q.*5.*num.*71.& alios. Sed quicquid ſit de hoc.

5. Exiſtimo, ſupradictam legem eſſe per contrariam conſuetudinem abrogatam: & ita in caſu *l.univerſi.ſub eodem tit. de vectigal.* docuit Azorius *p.*3.*lib.*5. *cap.*21. non eſſe conſuetudinem damnandam, ubicumque ea extiterit, ſolvendi collectas, vel gabellas, etiam ex rebus, ad uſus proprios neceſſariis; quia non ſunt illæ gabellæ prohibitæ jure naturali, ſed ſolùm civili, quod poteſt conſuetudine abrogari. Sed totum hoc accidit in caſu noſtro. Ergo. Vide etiam Malder. *in* 2.2.*tract.*5.*c.*6.*dub.*5. *in fine*. Layman *in Theolog. mor.lib.*3.*tract.*3 *ſect.*5.*p.*1.*cap.*3. *nu.*3. Fauſtum *in ſpecul.Confeſſ.diſput.*33.*qu.*22.*num.*5. Tannerus *in* 2.2.*diſp.*4. *qu.*6. *dub.*12.*n.*345 Joan. de la Cruz *in direct.conſcient.p.*1.*pracept.*7.*art.*3.*dub.*1.*concl.*1. Duard. *in Bull.Can.lib.*2.*can.*5.*quaſt.*5.*nu.*6. Graff. *deciſ.part.*1.*lib.*4.*c.*18.*num.*82.& alios. Et ita ex multis aliis juribus, & rationibus, à Pat. Alexandro Nevola, & P. Cæſaræ Boſeo, Societatis JESU, viris doctiſſimis, & amiciſſimis, cum aliis præſtantiſſimis Juriſconſultis, etiam me præſente, & conſulente, fuerunt ad inſtantiam Illuſtriſs. Senatus hujus Urbis, approbatæ multæ gabellæ, quæ in hac noſtra Civitate excedunt in magna ſumma, octavam partem valoris rei.

R E S O L. CCXLVIII.

De conditionibus, quas requirit Cap. Non minus, & Cap. Adverſus de Immunitate Eccl. *ut Clerici poſſint collectari in communibus utilitatibus, vel neceſſitatibus?* Ex part.5. tr. 1. Reſ.11.

§. 1. CAſus eſt practicabilis, & de illo in ſpecie tractat ſacra Rota Romana *in una Brunduſina Gabella die* 13. *Februarii* 1604. *coram Pegna*, ejus magiſtralem deciſionem noviſſimè impreſſam invenies apud poſthumas Farinacii *tomo* 2. *deciſ.*42. quam in facti contingentia omninò videbis. Ego verò in hac reſolutione circa præſentem caſum non

Sup. hoc ſupra in reſ. 317. §. Sed hoc certè ala, propè fin. & infra in Reſ. 317. in princ.

non incurioſas pertractabo difficultates. Cùm igitur Clerici ut poſſint inter alias collectari, requiratur inter alias conditiones, ut facultates laicorum non ſufficiant, ut adſit conſenſus Epiſcopi, & Cleri, & ut præcedat licentia Pontificis.

Sup. hoc in R. duarum annot. ſeqq. & infrà in R. 330. & 337. & in to. 7. tr. 6. Reſ. 33. §. Sed hæc.

2 Quæro primò, an in tali caſu inconſulto Summo Pontifice ſufficiat ad validitatem actus conſenſus Epiſcopi, & Cleri, & in affirmativam ſententiam tenet Suarez *lib. 4. de immun. cap. 25. num. 17.* ubi ſic ait: Exiſtimo ſi Epiſcopus, & Clerus conſentiant inconſulto Summo Pontifice, licèt malè faciant, & puniri poſſint, nihilominus factum tenere, quia *in cap. adverſus*, non additur verbum irritans conſenſum eorum, & alioqui habebant jure ordinario poteſtatem ad illum conſenſum præſtandum. Ita ille, & poſt illum Bonacina *in Bulla Cœnæ, diſput. 1. quæſt. 19. punct. 3. §. 3. num. 16.* Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 13. quæſt. 8.* ibi, *vel ſaltem Epiſcopi*.

3 Verùm ego contrariæ ſententię adhæreo. Dico igitur, quòd ſi Pontifex conſuli poteſt, non poſſe abſque illius conſenſu Clericos ad tributa, vel alias exactiones obligari, quia, ut patet *in cap. adverſus*, ad hanc obligationem inducendam requiritur Pontificis conſenſus, propter imprudentiam quorumdam, ergo ſi non adſit talis conſenſus, ceſſat conditio neceſſaria ad obligationem, & conſequenter ipſa obligatio, & non ſervata forma conceſſionis corruit actus, undè non erit neceſſarium decretum irritans. Et ita hanc opinionem docet Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 12. diſput. unic. punct. 9. numer. 7.* & Marchinus *de peſte, part. 4. cap. 4. numer. 14.* & nota hìc conſenſum Pontificis eſſe requirendum, etiam quando neceſſitas, vel utilitas publica concernit æquè principaliter Clericos, ac laicos, non obſtantibus, quæ dixi *in part. 1. tract. 2. reſolut. 40.* nam ſunt intelligenda in caſu, quo periculum eſſet in mora, ſecus autem ſi Summus Pontifex conſuli poteſt, ego ipſe notavi *in dict. tractat. 2. reſolut. 132.* & nunc me ipſum magis declaro. Sed Doctores pro utraque ſententia præter à me citatos *ubi ſuprà* multos alios adducit Marchinus *de peſte, part. 4. c. 4.* & Caſtillo *de Tertiis, tom. 7. cap. 9. à nu. 32. cum ſequent.* ubi tamen concludunt eſſe petendam licentiam à Summo Pontifice, quod etiam ante ipſos latè adnotaverat Guttierez *de Gabellis quæſt. 92.* per totam omnino videndum, & ita determinavit ſacra Rota Romana *in una Leodienſi Gabellæ die 19. Martii 1604.* coram Attebatenſ. & habetur *in deciſ. noviſ.* Farinacii *tom. 1. deciſ. 72. num. 2.* & ideò civitas Florentina *anno 1600.* teſte Martha *de juriſdict. part. 4. cent. 1. caſ. 1. numer. 52.* impetravit à Clement. VIII. Bullam pro imponenda collecta Clericis ad reparandum flumen Arni, cùm penè omnia Clericorum bona erant prope dictum flumen, & anno 1634. noſtra civitas Panormitana pro expenſis factis tempore peſtis impetravit à Sanctiſſimo D. N. Urbano VIII. Bullam datam Romæ die 26. Auguſti, cujus vigore Clerici fuerunt incluſi per aliquot annos in collecta poſita ſuper vino in introitu portæ civitatis. Simile etiam Breve conceſſit idem Urbanus VIII. pro Ducatu Mediolanenſi die 10. Maii 1624. & ante illum pro Etruria Gregor. XV. die 23. Febr. 1622. Unde, ut dixi, non exiſtimo admittendam eſſe in praxi contrariam ſententiam aſſerentem in tali caſu, quando videlicet collecta imponenda proximè, & immediatè concernit etiam Clericos, non eſſe requirendum conſenſum Pontificis, niſi, ut dixi, periculum eſſet in mora, nam tunc clarum eſt Epiſcopi, & Cleri conſenſum ſufficere, tunc enim adeſt Summi Pontificis præſumpta voluntas. Verum advertant Principes laici, & ſimul Epiſcopi, quòd hæc neceſſitas, ut imponatur gabella inconſulto Pontifice; poteſt contingere in exactione, quæ ad unum actum, vel ad breve tempus ſit, nam ſi longiori tempore ſit duratura, licèt, ut dictum eſt, in caſu neceſſitatis poſſit inchoari inconſulto Pontifice, ut longiori tamen tempore protrahatur, neceſſariò conſulendus erit. Igitur poteſt contingere ad imponendum tributum non poſſe conſenſum Pontificis poſtulari, ſtante urgente neceſſitate, & ad illius commutationem, cùm id fieri poteſt, omninò conſulendus eſt. Ita Suarez, & Caſtrus Palaus *ubi ſuprà*.

Qua hic eſt ſup. Reſ. 436. §. Sed &c.

Qua hic eſt R. anteced. etiam pro mora contenta in hoc tomo, in ejus §. 2 & inte. in R. 337. §. 4.

Sup. hoc & ſeqq. in hoc §. infr. ad literam in R. 330. ſaltem in princ. & in R. 337. §. 6. ante mediam.

4 Quæro ſecundò, quando dicitur, ut Collecta Clericis imponatur, neceſſarium eſſe conſenſum Epiſcopi, & Cleri, quid ſub nomine *Cleri* intelligatur? & ſolum Capitulum intelligi tenet Suarez *de immunitat. lib. 4. cap. 26. numer. 16.* & Caſtrus Palaus *tom. 2. tractat. 12. diſput. unic. punct. 9. numer. 8.* quia Capitulum ſub nomine *Cleri* ſæpius intelligitur, & regulariter à toto Clero commiſſa eſt poteſtas Capitulo Eccleſiæ Cathedralis decidendi negotia, quæ ad totum Clerum pertinent. Sed ſub nomine *Cleri* non eſſe intelligendum ſolum Capitulum, ſed Clerum totius Diœceſis, vel ſaltem alia Capitula ejuſdem Urbis, ſi in illa adſunt, & Vicarios foraneos, tradiderunt Barboſa *in Collect. ad jus Cannonic. tom. 2. lib. 3. tit. 49. numer. 7.* Bellettus *in diſquiſ. Cler. part. 1. tit. de exempt. Cler. & eorum bon. §. 2. numer. 5.* Megala *in part. 2. lib. 2. cap. 17. quæſt. 6. numer. 124.* Bonacina *in Bulla Cœn. diſput. 1. quæſt. 19. punct. 3. §. 3. numer. 16.* & Marchinus *de peſte, part. 4. cap. 4. numer. 11.* ubi ſic ait: Nomine *Cleri* non ſolùm intelligitur Epiſcopus cum Capitulo ſuæ Cathedralis, ut explicat Suar. ſed etiam vocanda eſſent alia Capitula ejuſdem Urbis, & ex Diœceſi ſaltem Vicarii foranei, & ita in facti contingentia ann. 1624. practicatum fuit Novariæ, & Mediolani, dum Eccleſiaſtici ad munitiones urbis Novariæ: & aliorum locorum Mediolanenſis Ducatus ex Decreto Urban. VIII. cogerentur. Ita Marchinus; unde in facti contingentia puto non eſſe amplectendam ſententiam Suarez, maximè quia contra illam ſtat Sacra Rota Romana *ubi ſuprà* apud poſthumas Farinacii *tom. 2. deciſ. 42. nu. ner. 7.* ubi ſic aſſerit: Quartò requiritur, quod ad onus hujuſmodi imponendum vocetur, & conſentiat Clerus, nec ſufficeret Epiſcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, *cap. cùm omnes, de conſtitut. & cap. quod omnes, de regul. jur. in 6.* & probatur *in cap. adverſus*, ibi: *Verùm ſi quando fortè Epiſcopus ſimul cum Clericis*. Hæc Sacra Rota. Undè apparet, quam cautè in his materiis ſit procedendum.

5 Quæro tertiò, quando cenſeantur facultates laicorum non ſufficere; ut Clerici poſſint collectari? Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 12. diſput. unic. punct. 9. num. 9.* docet, tunc cenſeri laicorum facultates non ſuppetere, quoties non ſuppetunt facultates communes civitatis. Si enim de ſingulorum civium facultatibus hoc intelligendum eſſet, raro, vel numquam Clerici obligati eſſent ad collectas, tum, quia raro facultates civium ita exhauſtæ ſunt, ut ad hæc opera neceſſaria non ſuppetant: tum quia ferè erit impoſſibile Prælatis Eccleſiaſticis inveſtigare an facultates ſingulorum laicorum ſufficiant, dicendum ergo eſt facultates communes eſſe attendendas. Ita Palaus.

Sup. hoc in R. ſeq. & in to. 7. tr. 6. Reſ. 33. §. Sed hæc.

6 Sed in his verbis nimis laxè in favorem laicorum loquitur vir doctus, ideò putò in ſimilibus caſibus, & ad facultates communes, & ad ſingulares attendendum eſſe, quod evidenter probo ex Bulla Urbani VIII. conceſſa pro Ducatu Mediolanenſi, quam per extenſum ponit Marchinus *de Peſte, part. 4. cap. 4. poſt numer. 28.* ubi Pontifex ſic loquitur: Cùm autem ſicut eadem expoſitio ſubjungebat in muniendis civitatibus, & locis prædictis ingenti pecuniarum vi opus, ærariumque ipſius Philippi Regis valde exhauſtum, & attritum ſit, ex munitioneque hujuſmodi totius ſtatus, ac tam Cleri, quàm populi ſecuritati proſpiciatur, communitatum verò, ac Univerſitatum, & hominum ejuſdem ſtatus propter eorum inopiam ad totam impenſam neceſsariam ſupportandam facultates non ſuppetant, niſi Clerus, & Eccleſiaſtici quoque eò aliquid conferant, &c. In quibus verbis clarè apparet non ſolùm facultates communes, ſed etiam particulares attendendas eſſe, & ideò Pontifex poſt illa verba, *communitatum, & univerſitatum*, ſub junxit, *& hominum ejuſdem ſtatus*, &c. Et ideò Martha *de juriſdict. part. 4. cent. 1. caſ. 1. n. 49.* aſſerit tunc Clericos teneri ad collectas in publicis neceſſitatibus, quando facultates Communitatis, & laicorum non ſufficiunt. Nec Suarez, quem ſequitur Marchinus *ubi ſuprà num. 20.* ita abſolutè ut Palaus loquutus eſt, nam voluit tunc facultates laicorum non ſufficere, quando moraliter conſtet communia bona non ſufficere, & ſingulos non poſſe ſine magno gravamine ſuis ſolis ſumptib. tale opus perficere. Et ſi opinio Caſtri Palai eſſet admittenda, ferè ſemper Clerici tenerentur ſolvere collectas, nam civitates numquam in communi ita divites ſunt, ut ex communibus redditibus publicæ neceſſitati, vel utilitati providere poſſint. Adde, quòd ex opinione Caſtri Palai privilegium Clericorum remanet irritum, nam etiam laici, quando bona civitatis ſufficiunt, non tenentur ad collectas, ut docet Megala *in p. 2. lib. 2. cap. 17. quæſt. 6. n. 123.* ergo pari paſſu procederent laici, ac Clerici in ſolvendis collectis, & ejuſdem eſſent conditionis, ſed hoc dicere, ut patet, eſt abſurdum: ergo. Dicendum eſt igitur cum Megala *ubi ſuprà* tunc facultates laicorum non ſufficere, ut Clerici in ſubſidium ad collectas teneantur, quando laici per gabellam imponendam cogerentur ſe eis privare, quæ quotannis illis neceſſaria eſſent ad vivendum ſecundùm convenientiam ſui ſtatus.

7 Sed notandum eſt hic aliquos docere excuſſionem hanc bonorum, ſi laicorum ſuppetant facultates, eſſe faciendam tantùm in communibus neceſſitatibus, & utilitatibus, quæ principaliter ipſos laicos reſpiciunt, & remotè, & per conſequentiam clericos, ſecus autem quando collectæ imponuntur pro neceſſitatibus æquè reſpicientibus Clericos, ac laicos, nam in hoc caſu Clerici non minùs, quàm laici pro repa-

reparatione damni imminentis contribuere tenentur, & ita in ſpecie notavit Ancharanus *in dict. cap. non minus*, Menochius *conſ.*800.*nu.*9. Cevallos *tom.*4.*com. contra tom. quæſt.* 899.*unm.* 162.*& ſeq.* & alii penes ipſos. Non deſunt tamen Doctores contrarium ſentientes, nempe etiam in caſibus, in quibus collecta poneretur pro neceſſitate æquè reſpiciente Clericos, ac laicos adhuc prius excuſſionem faciendam eſſe, ſi laicorum ſuppetant facultates; ita ut ſi eis damnum ſufficienter reparari poſſit, ad bonam Eccleſiarum, & Clericorum non recurratur; ſin verò aliter ſe habet, ad bona Clericorum pro collectis deveniendum erit, & ita tenet Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 19. *diſp.*92. *nnmer.*2. Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.*2.*cap.*390. *num.*19. Martha *de Jnriſd. part.*4. *cont.* 1. *caſ.* 1. & alii, & ego, ut verum fatear, video Summos Pontifices huic ſententiæ adhærere, nam Urban. VIII. conceſſit in Bulla ſupra cit. Clericos Panormitanos poſſe collectari pro expenſis factis tempore peſtis in ſubſidium, ſuppoſito videlicet, quòd facultates laicorum non ſuppeterent, ut ei narratum fuit, & ideò poſteà ſubjunxit loquendo cum Archiepiſc. Panormitano hæc verba: *Injungimus ut conſtito tibi de narratis*, &c. Hoc etiam patet in Bulla Clement. VIII. conceſſa Florentinis pro neceſſitate concernente æquè principaliter Clericos, ac laicos, nempe pro reparatione fluminis Arni devaſtantis poſſeſſiones tam Clericorum, quàm laicorum, & tamen Summus Pontifex *in dicta Bull.* concedit Eccleſias, & Eccleſiaſticos teneri in ſubſidium, & propterea mandavit Nuntio Florentino, ut diſcuſſis prius bonis laicorum, ſi non ſufficerent condemnaret prædictos Eccleſiaſticos ad contribuendum, teſte Souſa, & Martha *ubi ſuprà*.

Sup. hoc ſup. lege doctr. R. ... & R. ejus primam not.

Sup. hoc inf. in R. 254. lege §. ult. prope fin. & ſup. in Reſ. 134. §. 15. prope fin. Verſ. tempori autem.

3 Notandum eſt etiam hìc obiter, Dominos Epiſcopos non debere ſtatim licentiam Pontificum executioni mandare, niſi viſis videndis, nam in dictis licentiis, & Bullis Pontificiis ponuntur hæc, aut ſimilia verba, *ſtantib. præmiſſis, Conſtito tibi de narratis*, &c. quæ quidem, aut ſimilia verba, ut advertit Marchinus *ubi ſupr. de peſte, part.*4. *cap.*4. *num.*20. videntur requirere aliquam cognitionem judicialem narratorum, & cum in dictis Bullis dicatur *vocato Clero*, &c. ex dictis verbis videtur, etiam dicendum, ut obſervat idem Marchinus, non ſolùm habendam eſſe narratorum judicialem cognitionem, ſed etiam habendam eſſe audita parte, nempe Clero, & aliis, de quorum intereſſe agitur. Et nota etiam, quòd exactio contributionis in dictis caſibus per Eccleſiaſticos perſolvenda, per perſonas ſimiliter Eccleſiaſticas tantùm ab Epiſcopis deputandas efficienda erit, ut habetur in Bulla Urbani VIII. conceſſa pro Ducatu Mediolanenſi, ibi, *Volnmus autem*, &c. quod etiam patet ex his, quæ adducit Guttierez *de Gabellis quæſt.* 92. *num.*65.

Sup. hoc late inf. in R. 337. §. Et ideò, & ſeqq. & inf. in Reſ. 250. §. 3. curſim in hoc.

RESOL. CCXLIX.

Quando laicorum facultates non ſufficere cenſendum ſit, ad hoc ut Clerici cum conſenſu Epiſcopi, & conſulto Romano Pontifice contribuere in aliquibus caſibus teneantur?

Et ſupponitur Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros Civitatis, & ſimilia? Ex par. 1. tr. 2. Reſ. 134. aliàs 133.

§. 1. **H**Anc quæſtionem non inveniens apud multos Authores: ideò ſupponendum eſt, Clericos non teneri ad tributa, quæ imponuntur ad reficiendas vias, pontes, fontes, aut muros civitatis, & ſimilia, ad communem uſum civium, & etiam Clericorum neceſſaria; niſi in ſubſidium, nempe, quando deficerent facultates laicorum. Hoc ſuppoſito, Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*25. *num.*15. putat, verba illa, *Ubi laicorum non ſuppetunt facultates*, quæ habentur *in cap. non minus, & in cap. adverſus, de immun.* intelligenda eſſe, non de facultatibus ſingulorum civium, ſed de facultatibus communibus Reipublicæ. Et ita etiam docet Narbona 3.*p. Recopil. lib.*3. *tit.*4. *l.* 57. *Gloſſa unica, num.*21.

Sup. hoc, quod hic ſupponitur infra in R. 251. & in alia ejus primam not. Et pro contento à ver. Hoc ſuppoſito, hujus § in Reſ. prìm. §. Quæro tertiò, & in to. 9. tr. 6. Reſ. 33. §. Sed hæc.

2 Sed Megala *in p.*2. *lib.*2. *cap.*17. *quæſt.*6. *numer.*123. magis amplè in favorem Clericorum de hac re loquitur; ſic enim aſſerit: (Tunc facultates laicorum non ſufficere cenſendum eſt, quando conſiderata proportione inter neceſſitatem, vel utilitatem pro qua gabella imponitur, & civium facultates, quæ ad ſolvendam gabellam non ſufficiunt; niſi cives cogantur ſe eis privare, quæ quotannis illis neceſſaria ſunt ad vivendum ſecundùm convenientiam ſui ſtatus, quem, ut Reipublicæ ſubveniant, minuere non tenentur: ac ideò eorum tunc facultates ad ſolvendas gabellas non ſufficere cenſendum erit. Et de facultatibus particularium civium loquor: nam, ſi civitas in communi dives eſt, ut ex communibus reditibus cummuni neceſſitati, vel utilitati commodè providere poſſit; tunc nec ab ipſis ſæcularibus gabellæ exigendæ ſunt, niſi ex conſuetudine legitimè præſcripta hoc introductum eſſet.) Ita Megala, ex cujus ſententia ſequitur, quàm raro Clerici teneantur, pro ſupradictis gabellis contribuere: nam difficulter poteſt accidere caſus, in quo bona propria omnium, & ſingulorum civium, ad hujuſmodi opera efficienda non ſufficiant.

RESOL. CCL.

An Clerici teneantur ſolvere gabellas, ſi Epiſcopus, & Clerus conſenſerunt, inconſulto Summo Pontifice?

Et quid dicendum, ſi Princeps impetret Bullam à Summo Pontifice; an tunc neceſſarium ſit ſervare formam Cap. Non minus de Immunitate Eccleſ. Ex part. 5. tractat. 1. Reſol. 15.

§. 1. **S**Uppono per ea, quæ alibi notavi, Clericos teneri ad collectas poſitas pro communibus neceſſitatibus, concurrentibus aliquibus conditionibus, & præſertim ſi adſit conſenſus Epiſcopi, & Cleri, & conſulatur Summus Pontifex: ſed difficultas eſt an inconſulto Summo Pontifice ſufficiat Epiſcopi, & Cleri conſenſus? Et affirmativam ſententiam tenet Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib.* 2. *cap.* 25. *numer.* 17. ubi ſic ait: Exiſtimo ſi Epiſcopus, & Clerus conſentiant inconſulto Summo Pontifice, licèt malefaciant, & puniri poſſint, nihilominus factum tenere, quia *in cap. adverſus* non additur verbum irritans conſenſum eorum, & alioqui habebant jure ordinario poteſtatem ad illum conſenſum præſtandum. Ita ille.

Alibi §. Reſ. hic eſt ſup. 148 & in alias ejus primam not. Et pro diffic. contenta à lin. 5. hujus tex. ſup. in Reſ. 146. §. ult. & in Reſ. 147. à §. 1. & in R. 148. §. Quæro primò, & inf. in R. 337. & in to. 7. tr. 6. R. 33. § Sed hæc. Et pro contento in hoc § Verùm contraria inf. in R. 337. § Et ideò, & ſeq. & in alio §. ejus not.

2 Verùm contraria opinio mihi placet. Dico igitur, quòd ſi Summus Pontifex conſuli poteſt, non poſſe abſque illius conſenſu Clericos ad tributa, vel alias exactiones obligari, quia, ut patet *in cap. adverſus*, ad hanc obligationem inducendam requiritur Pontificis conſenſus propter imprudentiam quorumdam Ergo ſi non adſit talis conſenſus, ceſſat conditio neceſſaria ad obligationem, & conſequenter ipſa obligatio, & ideò non erat neceſſarium decretum irritans. Et docet Caſtrus Palaus *tom.*2. *tract.* 12. *diſp. unic. punct.*9. *num.*7. qui etiam *num.*8. rectè notat conſenſum Epiſcopi, & Cleri in tali caſu ita requiri, ut unum ſine altero non ſufficiat, quia utriuſque judicium æquanimiter expoſtulatur *in cap. non minus*, ibi, *Niſi Epiſcopus, & Clerus tantam neceſſitatem, vel utilitatem aſpexerint*, &c. *& in cap. adverſus*, ibi, *Verùm ſi quando Epiſcopus ſimul cum Clericis tantam neceſſitatem, vel utilitatem perſpexerint*, &c. Nota tamen noſtram ſententiam veram eſſe in caſu, quo Summus Pontifex conſuli poteſt; nam ſi periculum eſſet in mora; unde id fieri non poſſit, clarum eſt Epiſcopi, & Cleri conſenſum ſufficere, quia tunc adeſt Summi Pontificis præſumpta voluntas. Sed quid dicendum ſi Princeps impetret Bullam à ſummo Pontifice, an neceſſarium ſit ſervare formam dicti *cap. non minus, de immunit. Eccleſ.* vide Valboam de Magrovieio in his, quæ ſcripſit ad Regem nomine Decani, & Capituli Eccleſiæ Salmaticenſis *concl.* 12. *nu.* 147. *& ſeq.* ubi affirmativæ ſententiæ adhæret.

3 Verùm advertant Principes laici, & Epiſcopi, quòd hæc neceſſitas, ut imponatur gabella inconſulto Summo Pontifice, poteſt contingere in exactione, quæ ad unum actum, vel ad breve tempus fit; nam ſi longiori tempore ſit duratura, licèt, ut dictum eſt, in caſu neceſſitatis poſſit inchoari inconſulto Summo Pontifice, ut longiori tamen tempore protrahatur neceſſariò conſulendus erit. Igitur poteſt contingere ad imponendum tributum non poſſe conſenſum Pontificis poſtulari ſtante urgente neceſſitate, & ad illius continuationem, cùm id fieri poteſt, omninò conſulendus eſt. Ita Suarez, & Caſtrus Palaus *ubi ſuprà*. Et ad omnia ſupradicta ſtabilienda non deſinam hìc apponere verba Concilii Lateranenſis ſub Leone X. *anno* 1521. *ſeſſ.* 9. *ſub finem*, §. *& cùm à jure tam divino*, &c. ubi ſic habetur. Innovamus omnes Apoſtolicas ſanctiones in favorem libertatis Eccleſiaſticæ contra ejus violatores quomodolibet editas, & cùm in Lateranenſi pariter, ac Conciliis generalibus ſub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne Reges, Principes, Duces, Comites, Barones, Reſpublicæ, aliique Pontentatus quicumque Regnis, Provinciis, ac terris quoquomodo præſidentes, collectas, decimas, & alia hujuſmodi onera Clericis, Prælatis, & aliis quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis imponant, exigantque, neve à ſponte etiam dantibus, & conſentientibus recipiant, atque in præmiſſis auxilium favorem, vel conſilium palam, vel occulte præſtantes in excommunicationis latæ ſententiæ pœnam eo ipſo incidant. Et ipſæ quoque Reſpublicæ, ac communitates, & univerſitates circa

Sup. hoc ſupra ad literam in Reſ. 148. § Verùm, prope finem, & inf. in Reſ. 337. §. 6. ante med.

hoc quomodolibet delinquentes Eccleſiaſtico eo ipſo ſubjiciantur interdicto. Prçlati etiam prçmiſſis abſque expreſſa Romani Pontificis licentia ultrò conſentientes, excommunicationis, & depoſitionis pœnam ipſo facto incurrant, ſtatuimus, & ordinamus, ut de cçtero talia præſumentes, & ſi [ut præfertur] qualificati fuerint; ultra ſupradictas pœnas, quas contraveniendo ipſo facto incurrere volumus, innovamus, quòd ad omnes actus legitimos inhabiles, & inteſtabiles habeantur. Hæc in dicto Concilio Lateranenſi, quæ utinam aliqui conſidarent, & ut par eſt; timerent. Sed circa materiam præſentis reſolutionis, vide infrà in Magiſtrali deciſione Rotæ coram Penna *in una Brunduſina, Gabellæ, die* 13. *Februarii* 1064.

De iſto hoc [illegible] hujus [illegible]

R E S O L. CCLI.

An Eccleſiaſtici teneantur ſolvere gabellas impoſitas pro primo introitu Regis in Civitatem ? Ex part. 3. tractat. 1. Reſolut. 11.

§. 1. AFfirmativè reſpondet noviſſimè Paponius *l.* 5. *tit.* 11. *arreſt.* 15. ubi ſic aſſerit: Judicatum fuit in Curia Pariſienſi menſe Aprilis 1595. adverſus Clerum Trecenſem, qui depulſus fuit ab oppoſitione facta adverſus adſcriptionem collationis impenſarum factarum ab incolis prçdictæ civitatis Trecenſis, cum Rex Henricus IV. eam primum ſolemniter ingrederetur anno 1595. decretumque fuit Eccleſiaſticos cogendos captis pignoribus, ſeu bonis temporalibus ipſorum. Ita ille, & Remigius de Gom. *tr. de charitativo ſubſidio q.* 59. *num.* 13.

2. Sed contrariam ſententiam omninò amplectendam eſſe puto, cum communi conſenſu Theologorum, & ita docet in terminis Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *q.* 11. & ex Juriſconſultis noſter D. Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff.* 3. *n.* 264. Alvarez *in ſpeculo Pontif. cap.* 25. Aloyſius de Leo *in l. placet num.* 1, *Cod. de ſacr. Eccleſ.* qui omnes aſſerunt text. dictæ leg. *placet*, eſſe correctum per Authen. *item nulla communit. eod. tit.* & ratio eſt, quia licèt ſupradicta gabella ſit impoſita propter publicam neceſſitatem, tamen dicta neceſſitas publica ſolis laicis eſt communis, & tantùm indirectè, ac remotè, ad clericos quoque pertinet, in quo caſu ipſi non tenentur ad contributiones, ut ſatis probatum eſt *ſuprà in tractat. de immunitate Eccleſiaſtica part.* 1. *in* * *reſolut* 40. & docet inter multos Leſſius *lib.* 2. *capit.* 33. *dubio* 3. *numer.* 24. & 25.

* Quæ hic ſup. reſol. [illegible] in [illegible] not.

R E S O L. CCLII.

Utrùm Clerici teneantur ad gabellam, quæ impoſita eſt pro manutenendo exercitu in partibus inimicorum, ut totius confinia Regni conſerventur ? Ex part. 1. tractat 2. Reſol. 79. aliàs 78.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Henriquez *lib.* 10. *capit.* 15. *dub.* 5. *in gloſſa lit. Q*, ubi ſic aſſerit: [Anno 1690, conſulti Salmaticenſes Juriſperiti, Moya, Solis Didacus, Henriquez, Sahagun, Bernal, & ex Theologis Magiſter Guevara, Bannez, & plerique alii, admittunt, juſtè compelli Clerum per Epiſcopum, contribuere pro ingenti pecunia, quam Regna, & Senatores urbis promiſerant Regi pro adjuvandis Catholicis contra Hæreticos Gallos, & ut totiùs conſervarentur confinia Hiſpaniæ.] Ita Henriquez.

Sup. hoc inf. in r. [illegible] per tot. ſed. [illegible] ref. ejus [illegible] not.

2. Sed contrariam ſententiam docet Carolus de Graſſis *de effect. cler. eff.* 3. *num.* 243. ubi putat, quòd tunc Clerici tenentur contribuere, quando utilitas, ſive neceſſitas principaliter, & immediatè, & non mediatè, & in remotis tangit illos, ut ait ipſe, quando Princeps vellet imponere gabellam, ſeu collectam pro manutendo exercitu, & faciendo bellum in partibus inimicis, ne inimicus accederet ad ſuas civitates; licèt ex iſto actu civitas, cui imponitur gabella, conſequatur utilitatem; quòd propter tale bellum hoſtes non poſſunt moleſtare civitatem. Ita ille. Et hæc opinio contra Henriquez eſt omninò tenenda, ut nos *ſuprà* etiam firmavimus.

R E S O L. CCLIII.

An Princeps laicus poſſit imponere gabellas ſuper bona Eccleſiaſticorum propter reparationem pontium, murorum, viarum; &c.

Et an Clerici teneantur ad contributionem, ut oppidum, quod Rex vendere parat, ſe redimat ? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 39. alias 38.

§. 1. AFfirmativè reſpondent aliqui Juriſconſulti ex auctoritate leg. *Ad inſtructiones itinerum, pontiumque, etiam divinas domus, & venerabiles Eccleſias, libenter adſcribimus*. Et præter Juriſtas, quos adducit Borellus *de præſt. Reg. Cathol. c.* 62. *nu.* 48. Salgado *de protectione regia*, *p.* 3. *c.* 5. *nu.* 9. & nos adduximus *in tract. de Parlament.* docet hanc ſententiam ex Theologis Vivaldus *in Candelabro aureo ſuper Bullam Cœn. caſu* 18. *n.* 4. Henriq. *in ſumma*, *lib.* 10. *cap.* 15. *n.* 5. ubi *in Gloſſ. lit.* L. aſſerit, jus civile in hoc non eſſe correctum; ſed declarare jus canonicum, & mentem Pontificis.

Sup. hoc in r. [illegible] Ref. [illegible] & ſup. in Ref. 214 [illegible] poſt medium, & in Ref. 236 & infra in ref. 116. & ipſe etiam doctrinam ref. not. ſeq. & in Ref. 249 [illegible] in prin.

2. Sed hæc opinio exploditur communiter à Theologis, quos citavi dicto tract. quibus nunc addo Homobonum *de examin. Eccl. p.* 2. *tr.* 11. *c.* 6. *q.* 9. *ſuppoſ.* 2. Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 9. *n.* 6. S. Joann. de la Cruz *in director. conſcient. p.* 1. *præcept.* 7. *qu.* 7. *art.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 1. Auguſtinum Barboſam *in ſuis conſiliis poſt Flores direct. Inquiſ. conſ.* 2. Salon. *tom.* 2. *in* 2. 2. *qu.* 78. *art.* 5. *contr.* 5. Souſam *in Bull. Cœn c.* 19. *diſp.* 92. *nu.* 6. Bellettum *in diſquiſ. cleric. p.* 1. *tit.* 5. §. 2. *nu.* 12. Portel. *in addit. ad dubia regularia*, *verb. tributum*, *n.* 5. & 8. Alterium *de cenſ. tom.* 1. *diſp.* 9. *lib.* 6. *c.* 6. *dub.* 8.

3. Ad Argumentum verò deſumptum ex leg. *Ad inſtructiones*, reſpondeo cum Leſſio *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *nu.* 25. cùm ſit contra immunitatem Eccleſiarum, vim non habere, & fuiſſe correctam à jure canonico, ut notat Gloſſa *in cap. generaliter*, *verſ. Novarum*, & *verſ. Collationibus*, 6. *quæſt.* 1. Et contrarium etiam poſteà docuiſſe ipſos Imperatores in jure novo civili, *ex authent. item nulla communitas*, *Cod. de Epiſc. & Cleric.* tenet Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæſt.* 10. & Portell. *in addit. ad dubia regularia*, *verb. Tributum*, *num.* 11. qui citat textum *in leg. placet*, *de ſacroſ. Eccl. & leg.* 2. *C. de Epiſc. & Cler.*

4. Sed, quidquid ſit de hoc, in ordine ad jus civile, certum eſt ex jure canonico, Clericos non teneri ad dictas contributiones, ut apparet *in cap. non minus*, & *in cap. adverſus*, *de immunit. Eccleſ. & ex canone Bullæ Cœnç*. Ex his omnibus apparet, cautè legendum eſſe Henriquez, *ubi ſuprà*, qui etiam *in pen. Gloſſa*, *lit. L.* aſſerit per ſententiam Senatus Regij declaratum eſſe, teneri Clerum ad diſtributionem, ut oppidum, quod Rex vendere parabat, ſe redimat: quod etiam poſteà docuit Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 286.

Sup. hoc in ref. 4 not. [illegible] & ſi [illegible] in Ref. 117. §. ult.

5. Sed hæc ſententia mihi diſplicet: nam id bonum non æquè principaliter, primariò, directè concernit Clericos, ſed laicos: & ideò Clerici non tenentur ad contributionem ſupradictam: quia, ut obſervant contra ſententiam Henriquez, & aliquorum Juriſconſultorum, omnes Theologi, & ex ipſamet Societate Leſſius, Molina, & alii à me citati *in tractat. de Parlam.* quando bonum commune, & publicum non tangit principaliter Clericos ſed ſecundariò, ut eſt in caſu ſupradicto. Et in reparatione viarum, turrium, murorum, &c. Clerici non tenentur contribuere, licèt contrarium docuerit Henriquez, & ideò non ſequendus, ut *ſuprà* probatum eſt.

R E S O L. CCLIV.

An Clerici teneantur, & poſſint per judices ſæculares cogi ad reparandam viam ante domos ſuas ?

Et quid, ſi graculi, aut vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcantur in vineis, & meſſibus alicujus Clerici, vel pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet ? Ex part. 1. tractat. 2. Reſolution. 76. aliàs 75.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Petrus de Cenedo *in collect. juris can. part.* 1. *collect.* 47. *num.* 4. Humada *in l.* 54. *titul.* 7. *part.* 1. *gloſſ.* 2. *num.* 18. Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 32. *gloſſ. unica*, *num.* 80. Ludovicus Mexia *in pract. taxæ panis*, *concl.* 5. *num.* 70. ubi ait, Clericos, Eccleſiaſticaſque perſonas cogi poſſe per ſæcularem poteſtatem reparare viam ante domum, & itineris pertinentia ſua mandare facere ſuis expenſis; quod eſt notandum in praxi, circa ordinationes Hiſpalenſes. [Para que no echen aga ſuzia por las cales, ni otras immundicias.] Et ad mandata Præfecti urbis Hiſpalenſis pro mundandis per vicinos viarum ſuis pertinentiis, ut ab his munditiis Clerici etiam non excuſentur, nec à pœnis, & mulcta effundentium amurcam per vias publicas, quod jam vidi practicari. Ita ille, & alii Juriſconſulti.

Sup. hoc ſupra in Ref. 97. § ul tim & infra ea doctr. Ref. 310.

2. Sed hæc omnia ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, ut in caſu ſimili adverſus Henriquez *lib.* 10. *cap.* 15. §. 7. *in Gloſſa lit. C*, rectè notavit Vivaldus *in candelabro ſuper Bull. Cœn. caſ.* 18. *num.* 9. Et ita aſſerit Ludovicus Molina *de juſtit. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 261. *num.* 6. Si vicini omnes contri-

buant

buant ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante januas ipſorum; tunc etiam Eccleſiaſtici, qui ibi habent domum, tenentur ſimiliter contribuere. Sed in tali eventu non poſſunt ſæculares, per ſe ipſos compellere Eccleſiaſticos, ut contribuant, ſi Eccleſiaſtici renuant; ſed id efficere debent per Epiſcopum, aut per alium legitimum Judicem Eccleſiaſticum. Idem etiam docet Layman *de Theol. moral. lib.4. tr. 9.c.6. nu.7.* Falſum eſt etiam, quòd tenentur ad pœnam effundentium amurcam, & ſimilia per vias publicas: nam Clerici non ſubduntur pœnis impoſitis à ſæculari poteſtate, ex defectu juriſdictionis. Et horum omnium ratio jam *ſuprà* ſæpius explanata eſt.

3. Nec etiam mihi placet doctrina illa, quam adducit dictus Mexia *loc. cit. nu.44.* nempe, quòd ſi graculi, aut vermes, vel locuſtæ, ſeu bruchi naſcuntur in vineis, & meſſibus alicujus Clerici, per ſtatutum cogi poteſt cum aliis, in quorum vineis, & meſſibus reperiuntur hujuſmodi animalia, ut ſuis expenſis eas capiat, & occidat: quo in caſu, quantumcumque privilegiati, ne & alii inficiantur, poſſunt cogi etiam de facto, ut ſuis expenſis, id faciant: & ita ſe vidiſſe practicari teſtatur: non, inquam, hæc doctrina mihi placet, & illam reprobat Molina, *ubi ſuprà*: nam in tali caſu Eccleſiaſtici, licèt teneantur, debent tamen ad id compelli per Judicem Eccleſiaſticum, & non per ſæculares. Et exempla quæ adducit Mexia ad confirmandam ſententiam, non faciunt ad rem: quia in illis caſibus adeſt neceſſitas, nec aliter fieri poteſt, neque tempus concedit adire Eccleſiaſticum ſuperiorem. Ergo, &c. Et ita etiam docet in ſimilibus caſibus Joan. Salas *de legib diſput.13. ſect.9. & ſect.11. num.114.* ubi ſic ait: (Quando contributio facienda eſt æquè primariò in utilitatem Clericorum, ac laicorum, v.g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet, non poteſt tamen tunc per ſe poteſtas laica Clericos recuſantes compellere; ſed per Eccleſiaſticam. Quòd ſi id commodè fieri non poſſet, putant quidam, non eſſe omninò improbandam realem executionem: quia in tali caſu præſumi poteſt ratihabitio, ſeu tacita licentia Summi Pontificis. Sed tutius cenſet Leſſius, & ego omnino neceſſarium, ut hæc expreſsè ad tales caſus per Principes petatur.) Hæc Salas.

Sup. hec ſupra lege ex Reſol. 258. § penult. in fine, & aliiſ § 8 verſ. ejus canot.

R E S O L. CCLV.

An Principes poſſint imponere gabellas ſuper bona patrimonialia Clericorum? Ex p.1.tr.2.Reſ.40 alias 39.

Supra hoc ſup. Reſ. 56 § Sed hæc inter principium, & medium, & Reſ. 70 & ſignanter inſra in R ſeq. § Reſtat, & in reſ 1. poſt ſeq. & in t 9. tr. 9. R. 33 § 1 in fine, & § olt. poſt medium, & in to 6 tr 9 Reſ. 66 § Denique per tot.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet ex Juriſconſultis neotericis Bobadilla *in polit. tom.1. lib.2. cap.18. n. 160.* qui *in Gloſſa, litera F,* citat pro hac ſententia quamplurimos Juriſtas, & cum limitatione, ut hoc non intelligatur, quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinati ſunt.

2. Sed communi calculo Theologorum, hæc doctrina, tamquam ſacris Canonibus contraria, meritò exploſa eſt: & illam reprobant Homobonus *de exam. Eccleſ. p.2. tract.11. c.6.q.9.* Riccius *p.2. dec.299. num 3* Silveſter *verb. immunitas, 1. nu.6.* Duardus *in Bull. Can. lib.2. can.18. q.5. nu.4.* Layman *in Theol. mor lib.4. tr.9. c.6. n.9.* Leſſius *lib.2. cap.33. dub.3. num. 19.* Azorius *p.3. lib.5. c.19. q.7.* Reginaldus *tom.1. lib.9. cap.25. n.379.* Filliucius *tom.1. tr.16. c.11. n.297.* Molina *tom.3. tract. 2. diſp.671. n.2.* Molfeſius *in ſumma, tom.2. tr.12. c.22. n.166.* Alterius *de cenſ. tom.2. diſp.19. lib.5. c. 6. dub.2.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.24. & 25.* Coriolanus *in Bull. Cœn. ex. com 18.* Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſumm. Quaranta, verb. vectigal.* Megala *in p.2. lib.2. c.17. q.6. nu.14.* Salonius *tom. 2. in 2.2. quæſt.78. artic.4. controv 2. numer.1.* Sayrus *de cenſur. lib. 3. capitul.22. numer.9.* Bartholom. à S. Fauſto *in ſpec. Confeſſ. diſputat.23. quæſt.13. numer.2.* Bellett. *in diſquiſ. cler. part.1. tit.5. §.5. numer.1.* & Authores veteres penes ipſos.

3 Probatur hæc ſententia *ex c. 1. de immunit. Eccleſ. cap. quamquam, de cenſ. in 6.* & præcipuè *ex canon. Bullæ Cœnæ,* in illis verbis: *Imponentes decimas,* &c. *perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum bonis.* Ubi dictio illa, *eorum,* contradiſtinguitur contra alteram dictionem ſequentem *Eccleſiarum*: & ideò non niſi de bonis patrimonialibus, & propriis Clericorum, & aliis, quæ ad Eccleſiam non pertinent, intelligi poteſt.

R E S O L. CCLVI.

An Clerici teneantur ſolvere vectigal in extractione frumenti, vini, & ſimilium, quæ ex bonis patrimonialibus collegerunt, ut alibi conducendo cariùs vendant?

Et infertur illam eſſe negotiationem Clericis prohibitam tantùm quæ debitum tributi habeat annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione priùs facta, ſecus ſi lucrum non ex emptione, ſed aliunde proveniat.

Et latè explanatur Principes ſæculares non poſſe ſuper bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere? Ex part.5 tract.1. Reſ.27.

Sup. hac ſup. in reſ.63. § Sed hæc & in r 90. & 214. § Et ſic, & 11. & ſignanter in fin. & in Reſ. 215. & in aliis ejus not. & inf. in r ſeq. § 1.2. & 3.

§. 1. Affirmativè reſpondet Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus, effect.3. num.178.* ubi ſic ait: Ampliatur iſta fallentia, ut procedat in Clerico, qui vellet fructus recollectos in propriis prædiis, vel Eccleſiaſticis alio exportare cauſa lucri faciendi, & ut carius ibi illos vendat, quia etiam iſto caſu tenetur ſolvere vectigal, uti negotiator. Sic ille. Poteſt etiam hæc opinio probari ex doctrina Melchioris Phœbi *tom.1. dec.19. num.4.* Palatii *in rep. capit. per veſtras §.39. num.11. extra de donat.* Azevedi *lib.2. tit.1. l. 2. num.28.* & aliorum, quos citat, & ſequitur Ramirez *in legem regiam, §. 36. nu.6. in gloſſ. littera I,* aſſerentium Clericos quoad bona patrimonialia reputari ut laicos, Et ideò in ſpecie Bobadilla *in Polit. tom.1. lib.2. cap.18. num.260.* & Doctores, quos citat in gloſſa *lit. F.* docent Principes ſæculares poſſe ſupra bona Clericorum patrimonialia gabellas imponere, quod etiam docuit Navar. *in Manual. cap. 27. numero 118.*

2. Sed his non obſtantibus, opinionem ſupradictam Caroli de Graſſis omninò refellendam eſſe puto, & ideò in caſu, de quo loquimur, Clericum non teneri aliquid ſolvere, docuit ex Dominicanorum familia doctus Antonius Souſa *in Bulla Cœnæ, cap. 19. diſp.92. conſ.1. num.4.* ubi ſic ait: Negotiatio lucrativa dicenda non eſt in caſu, quo Eccleſiaſticus bona ſua mittit ad locum, ubi plùs valent. Undè ex ſaccharo, & aliis, in quibus Rex Epiſcopis, & Clericis ultramarinis ſtipendium ſolvit, tributum exigi non licet, quando illa venditionis cauſa ad hoc regnum aſportantur: quia, propriè loquendo, hoc non eſt negotiari. Ita ille. Et nominatim contra Carolum de Graſſis hanc ſententiam docuit etiam noviſſimè Martinus Bonacina *tom. 3. in Bulla Cœnæ, diſ. 1. quæſt. 19. punct.3. §. 3. num. 6.* ubi ſic habet: Ille non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex ſuo agro colligit, vendit, ſive in eodem loco vendat, ſive alio transferenda curet, ubi cariùs vendere poſſit; nullus enim negotiari cenſetur vendendo res ex propriis bonis Eccleſiaſticis, vel patrimonialibus collectas. Hæc Bonacina. Et tandem hanc ſententiam docere Laurentium Oſorium *en ſu Pinna de roſas, lib.4. cap.2. fol. mihi 380.* patet ex his verbis. [Quando el Clerigo negocia con ſus biens, no pierde el privilegio, aunque los lieve al puerto, ò a otra parte à vender por via de negociacion, de los quales no deve alcavala, ni ſe la deven pedir, ſo pena de caer en la cenſura de la Igleſia.] Ita ille.

3. Et ad magis labefactandam opinionem Caroli de Graſſis ſupponendum eſt, præſertim cum Cevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, p.2. qu.64. num.21.* & Pereira *de manu regia, p.2. c.24. num.34.* Auctoribus non benè effectis erga Clericos, & immunitatem Eccleſiaſticam, non omnem negotiationem lucrativam eſſe interdictam Clericis, ſed illam tantùm, quando res ipſa non meliorata cariori pretio vendenda eſt, quàm empta fuit. Et ita etiam docet Molina *de juſtitia, tom.2. tr.2. diſp.342.* Leſſius *lib.2. cap.21. dub.1. nu.4. & ſeq.* Bellettus *in diſquiſ. p.1. de diſciplina Clericali, §.21. n.7. & ſeq.* Alterius *de cenſ. t.1. diſ.19. lib.5. c.6. dub.7.* Duardus *in Bullam Cœnæ, lib.2. can 28. q.8. num.14. & ſeq.* Malderus *de juſtit. tr.5. cap.2. dub.4.* Silvius *in 2.2. D. Thomæ, q.77. artic. 4. ad 6.* Tannerus *to 3. diſp.4. q.7. dub.2. n.69.* Turrianus *in 2. 2. tom.5. diſp.59. dub.2. n.1. & ſeq.* Rebellius *p.2. lib.9. q. ultim. ſect.1. & 2.* Riccius *in praxi, to.1. reſ.317.* Martha *de juriſdict. p.4. caſ.3. nu.9. & 10.* Fauſtus *in ſpeculo Confeſſ. diſp.33. qu.17.* Barboſa *in Collect. in jus Canon. tom.2 lib.3. tit.50. c.6. n.3.* Et tandem Caſtrus Palaus *tom.2. tr ctat.21. diſp. unica, punct.9. n. 16.* ſic aſſerit. Reſpondeo illam eſſe negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributi habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta, ſecus ſi lucrum non ex emptione formaliter, ſed aliundè proveniat, & ſic negotiator non es ſi vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficii, aut ex poſſeſſionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non ſunt fructus exemptionis, ſed tuarum poſſeſſionum. Ita Palaus.

Sup. hac negot. lucrativa, & meliorata ſup. in Reſ 214. § Et tandè t per tot & inf in r 364. § 2 & in to. 6. tr 3. Ref 187. § 1 à illa 3. & in § 3. prope fi. nem v. Et tandem & in r. 188 § Item illa mutatio, & pro negot lucrativa, ſed tr non meliorata, cur ſim in r. 1. & 2. hujus not. & melios cum multis DD. in r. 4. § Reſpondeo, ante medium, à v. Ovia illa tantum, & à t. 6. tr. 1. r. 279.

4. Ea

4. Ex quibus ſatis apparet ſalſitas opinionis Caroli de Graſſis: nam Clericus fructus recollectos ex ſuis bonis, ut cariùs vendantur, aliò aſportans: non dicitur, ut ipſe perperam ſupponit, negotiator. Ergo non tenetur ſolvere gabellam, & aliter facientem clarum eſt violare libertatem Eccleſiaſticam, & in cenſuras Bullę Cœnæ incidere.

5. Nec valet dicere id, quod exigitur in caſu, de quo loquimur, à Clericis non eſſe gabellam, ſed regaliam debitam Regi; portus enim, ut patet, annumerantur inter Regum regalia. Reſpondeo, quòd licèt portus ſit Regis regalia, non ſequitur ex hoc, quod in illo exigitur, non eſſe gabellam; & ideò gabella à DD. nominatur. Poteram hoc probare ex verbis Sixtini Regneri *de Regalib. lib. 2. cap. 5. nu.* 10. Henninhi Armaſæi *de jure Majeſtat. lib. 3. cap. 4. nu.* 3. Dominici Ammęi *de jure publico vol. 3. diſcur. 15. numer.* 58. Sed quia ſunt Auctores damnati, non merentur hunc honorem; ideò apponam hìc tantùm verba Montani *de Regalibus, verb. Portus num.* 2. ubi ſic ait: Hoc vectigal portus duplex eſt, alterum vocatur anchoragii, alterum verò jus exituræ, quod ſolvitur ex his, quæ extrahuntur à portu cauſa mercimonii. Sic ille. Undè *in l. inter publica, §. finali, ff. de verb. ſignific.* proventus ex Portu inter fiſci vectigalia numerantur, & dicitur vectigal portus, & alio nomine Portorium, de quo fit mentio *in l. 3. C. de vectigal.* & de quo etiam fit mentio inter vectigalia, quæ Nero abrogare volebat apud Tacitum *lib.* 13. & M. Tullius *in orat. pro Manlio*, ſic aſſerit; Neque ex portu, neq; ex decumis, neque ex ſcriptura vectigal conſervari poteſt. Et Symmacus *lib. 5. Epiſtolarum* vocat quadrageſimæ, quinquageſimæque portorium, vel vectigal; & ideò portorium, & vectigal idem ſunt, ut patet, ex *l. cum in plures, §. vehiculum, ff. de locat.* ubi vectigal, quod in tranſitu alicujus pontis ſumitur, nominatur portorium. Et tandem doctiſſimus, & amiciſſimus Regens de Napoli *in allegat. contra Meſſan.* proventum ſolvendum ex extractione ſerici è portu Meſſanæ vectigal vocavit, ut patet *in tit. dictæ allegationis, & intus fol.* 21. 24. 28. & 29. Cùm igitur ex dictis, ut ſatis probatum eſt, portorium, ſive ut vulgò dicitur, extractio, ſeu jus tractarum ſit gabella, ſequitur neceſſariò Clericos ad illam non teneri, ergo, &c.

9. Reſtat modò reſpondere ad ea, quæ ſuprà in favorem opinionis Caroli de Graſſis adducta ſunt. Dico igitur, quòd gloſſa *in cap. ſimiliter* 16. *q.* 1. tenet bona patrimonialia Clericorum gaudere eodem privilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum; & licèt aliqui hoc admittant in caſibus tantùm à jure expreſſis, certum, & inconcuſſum tamen eſt, quòd ſicut non poſſunt collectari res Eccleſiæ, ita nec bona Clericorum patrimonialia, ut ego ipſe adversùs politicum Bobadillam docui cum 19. Auctoribus, *in part. 1. tractat. 2. reſolut.* 39. quibus nunc addo Gregorium Lopez, Rovitum, & Conſtantinum, quos citat, & ſequitur Antonius de Marinis *quotid. reſolut. cap. 37. nu.* 9. Idem docet Marta *de juriſd. par.* 4. *cent. 1. caſ. 49. num.* 9. Et penes ipſum Joan. Antonius de Nigris, Archidaconus, Baldus, Afflictus, Geminianus, & Buonius. Et tandem hanc ſententiam tenet etiam Imola, Riminaldus junior, & Ripa, quos citat, & ſequitur Tamburinus *de jure Abbatum tom. 1. diſp. 15. quæſt.* 10. *n.* 3. Barboſa *de jure Eccleſ. lib. 1. c. 39. §. 5. n.* 6. Baldellus *lib. 5. diſputat.* 34. *num.* 2. Ciarlinius *contr. for. cap. 31. num.* 7. Guilenzonius *conſil.* 53. Caſtillo, Sotomajor *de Tertiis tom. 7. cap. 9. num.* 18. Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 12. diſput. unica punct. 9. num.* 2. me citato; Palaus Squillante *de privileg. Cler. cap. 8. num.* 34. Undè noviſſimè hanc ſententiam canonizavit ſacra. Rota Romana *in una Albanenſis gabellæ die* 28. *Junii* 1630. coram Merlino, ubi ſic habetur: Bona patrimonia Clericorum etiam laicalia ſunt immunia ab omnibus laicalibus ob dignitatem perſonarum, quæ dignitas perſonę influit immunitatem in ipſa bona; illa enim adhęrent perſonę Clerici, nec perſona dici poteſt plenè, & perfectè exempta, niſi etiam illius bona exempta ſint. Ita Abbas, Decius Felinus, & alii Canoniſtæ communiter *in c. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ*. Baldus *in l.* 2. *C. de Epiſc. & Cler.* & alios refert, & ſequitur Suarez *l. 4. c.* 25. *n. 4. & ſeq.* Huc uſque ſacra Rota, cujus deciſionem penes me impreſſam habeo ex munere dicti Illuſtriſſimi Merlini domini mei amantiſſimi, & admirabilis eruditionis viri. Cùm igitur hęc opinio ſit communis inter Theologos Canoniſtas, & Juriſtas, neſcio, quo pacto aliqui his diebus contrariam auſi ſint adducere, ſine timore cenſurarum Bullæ Cœnæ, ut inter alios obſervat Riccius *in praxi tom. 4. reſol.* 93. *nu.* 2. Et ad auctoritatem Navarri reſpondeo, ut obſervat Faſtus *in ſpecul. Confeſſar. diſputat. 33. quæſt. 13. numer.* 2. eſſe ſibi contrarium, nam *in cap. 17. n.* 202. ait, eos, qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi jubent, incurrere cenſuras Bullæ Cœnæ, etſi id, quod vehunt, important, vel aſportant, ſit de eorum patrimoniis. Undè ex his omnibus patet Clericos eſſe exemptos à ſolutione vectigalis, quod ſolvitur pro extractione frumenti, vini, &c. intra Regnum Siciliæ, neque aliter ſentiendum eſſe puto.

Cum hic eſt R. anteced. & 1. alias Reſ. ejus not. & inf. in 1. ſeq.

7. Sed adverſùs ſupradicta, dicet aliquis obſtare conſuetudinem in hoc Regno, de quo teſtatur Carolus de Graſſis *effect. 2. num.* 294. aſſerens, ab illo non poſſe extrahi blada, ac cætera comeſtibilia ſine licentia Proregis, & ſolutione dritti, ſeu extractionis, licèt tales res fuiſſent productæ, & recollectę in prædiis Eccleſiaſticis, & Clericorum; & Clerici contravenientes tali ſtatuto aſſerit non poſſe puniri per Principes ſæculares, ſed per ſuos ſuperiores, ergo ſi Clerici per extractionem ſuorum bonorum extra Regnum ſolvunt gabellam, ſeu jus tractæ, dicendum eſt etiam eamdem gabellam ſolvendam eſſe in extractione infra Regnum, contra id, quod ſuperiùs firmatum eſt, nam in utroque caſu militat eadem ratio, ut patet, & ideò debet eſſe eadem juris diſpoſitio, ex *l. illud. ff. ad leg. Aquil.* ex *l. illud, C. de ſacroſ. Eccl. l. ſi poſtulaverit. §. 2. ff. ad leg. Jul. de adult.* & aliis juribus.

8. Reſpondeo, quòd conſuetudo etiam Immemorabilis, quæ præjudicat aliquo modo libertati Eccleſiaſticæ, non valet, nec admitti debet, etiamſi ſit conſuetudo mixta laicorum, & Clericorum, quia Clerici etiam volentes non poſſunt ſe ſubmittere juriſdictioni laicali, undè non eſt vis facienda in tali practica. Et ita in terminis, ut dici ſolet, terminantibus nominatim contra Graſſum, & contra conſuetudinem hujus Regni, firmat, & docet hanc ſententiam Joannes Baptiſta Ciarlinius *in controverſ. forenſ. cap. 31. num.* 15. & 16.

Sup hoc mixta conſuet. inf. la Reſ. 295. & & in aliis ejus not.

RESOL. CCLVII.

An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, ſive patrimonialia ſint, ſive ipſis donata, aut empta, aut quovis alio titulo quæſita ſint?

Et an Clerici teneantur ſolvere gabellas impoſitas ſuper bona laicorum ad ipſos poſtea aliquo titulo ſupervenientia? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 43. alias 42.

§. 1. Hic caſus ponitur maximè pro Regno Neapolitano, ubi de jure ejus municipali Clerici non gaudent immunitate collectarum in bonis donatis, ut notat, nec improbat Riccius *par. 4. collect.* 901.

2. Sed non poſſe Principes hoc efficere, docet noſter P. Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 18. quæſt. 6. numer. 1. & ſeq.* & patet ex verbis Bullæ, ibi: *Imponentes decimas*, &c. *perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum bonis*. Ex quibus verbis bona Clericorum eximuntur ab oneribus hujuſmodi: & cùm textus Bullę generaliter loquatur de bonis Eccleſiaſticorum, non debemus illum reſtringere; ſed generaliter ut loquitur, intelligere de quibuſcunque eorum bonis, ſive patrimonialia ſint, ſive donata, ſive empta, aut quovis alio titulo quæſita. Et ita etiam hanc ſententiam docet Barboſa *in ſuis collect. tom. 1. lib. 3. titul. 49. numer.* 4. Filliucius *tom. 1. tractat. 16. capit. 11. numer* 298. Reginaldus *tom. 1. lib.* 9. *cap. 25. numer.* 377. Alterius *tom. 1. diſput. 19. lib. 4. capit.* 2. *fol. mihi* 307. *col.* 2. Leſſius *lib. 2. cap. 3. dub. 3. num.* 16. & alii, qui non ſolùm docet, ut *ſuprà* probatum eſt, bona patrimonialia Clericorum eſſe exempta, ſed etiam alia, alio quovis titulo quæſita.

Sup hoc ſupra lege Diſtinct Reſ. 2. 7.

3. Ex his igitur apparet, cenſura Canonis 17. Bullę Cœnæ innodari omnes illos, qui imponunt collectas, decimas, tributum, ſive gabellam cujuſcumque generis ſuper omnia Clericorum bona, ſive ſint patrimonialia, ſive acquiſita ex teſtamento, donatione, emptione, aut quovis alio titulo: & ideò conſuetudo Regni Neapolitani videtur improbanda.

Sup in reſ. quæ hic eſt a 3. & in aliis ejus not.

4. Non reticebo tamen, aliquos Doctores illam approbare, ut Coriolanum *in Bull. Cœnæ, excommun. 18. fol. mihi* 951. & Proſperum de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quaranta, verb. vectigal. fol. mihi* 632. Sed an probabiliter, videant viri docti, & judicent. Duardus *ubi ſuprà nu.* 12. talem conſuetudinem improbat, & aſſerit, quòd ſi in Regno Neapolitano non adeſt privilegium Pontificis id concedentis, illam conſuetudinem, ſeu Conſtitutionem imponendi gabellas ſuper bona Clericorum donata, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & nullam prorſus retinere firmitatem. Sed, an Clericus teneatur ſolvere gabellas impoſitas ſuper bona laicorum, ad ipſum poſtea aliquo titulo; de quibus *ſuprà*, pervenientia; reſpondeo diſtinguendo: vel illa bona habebant annexam aliquam gabellam, vel collectam certam perpetuam; & invariabilem, nimirum ut ex eis quotannis ſolvatur certa penſio in perpetuum: vel illa bona erant ſolùm obligata ad Collectas, obligatione indeterminata, & variabili ad tempus, nimirum, ad ſolvendas collectas pro varietate temporum, & neceſſitatum occurren-

Sup hoc in R. ſeq. & in to. 6. t. 9. reſ. 65. 6. Acced. t.

rentium. In primo caſu tenentur Clerici ſolvere ſupradi-cta onera: ſecundò minimè. Et ita docet Filliucius *tom.1. tr.16.c.11.num.294.* Azorius *p.3.lib.5.cap.19.qu.8.* Duardus *in Bull.Cœnæ, lib.2.can.18.q.6.n.6.* Megala *in p.2.lib.2.capit. 17.q.6.n.98.& 103.* Alterius *tom.1.diſp.19.lib.5.c.6 fol.mibi 730.* Proſper de Auguſtino *in addit.ad Summam Quarenta, verb vectigal.* Souſa *in Bulla Cœnæ, c.19.diſp.92.n.5.* Molſeſius *in ſumm. tom.2.tract.12. c.22.n.167.& 168.* Turrianus *tom.2.in 2.2.diſp.43.dub.3.n.13.* Molina *tom.3.tr.2.diſp.672.* & alii. Vide etiam Layman *in Theol.mor.lib.4.tr.9.c.6.num.5.* Malderum *in 2.2.tr.5. cap.6.dub.9.* & Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.c.20.*

RESOL. CCLVIII.

An Clerici teneantur ſolvere collectam certam, & invariabilem impoſitam per ſtatutum ſuper aliqua bona priuſquam ad eos perveniſſent?

Et an prædia omnia ſint obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis? Ex p.3.tr.1.Reſ.17.

D.-p hic eſt R. præced. & ult. paulo poſt initium & in to. 3.tr.9.R.66.§. Accedit.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Barboſa *in collect. to.1.lib.3.tit.49.c.5.nu.5.* & ego ipſe cum multis aliis *in part.1. de Immunit.Eccleſiaſt.reſolut.42.* nunc autem exiſtimo contrariam ſententiam eſſe etiam probabilem: quam tuentur DD. quos citat, & ſequitur D. Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, eff.3.à n.162.* uſque *ad nu.176.* quibus ego addo doctiſſimum Juriſconſultum Hiſpanum Joannem Bertran. de Guevara *in propugnac. liber. Eccleſ.aſſert. 1.§.6.nu.27.* ubi ſic aſſerit. Non poteſt ſuſtineri opinio Bartoli etiam ſi onus impoſitum ſit invariabile, & certum, & in certa quantitate; quia collecta eſt onus, quod perſonis imponitur ſecundùm quantitatem poſſeſſionum, & rerum, ita quòd collectæ ſint onera mixta, ex *l.reſcripto, §.finali.de muner. & honor.* & ita collecta quantum ad obligationem eſt onus perſonale, & quantum ad quantitatem eſt reale; ac proinde quando imponitur onus à ſtatuto ſuper rebus certum, & invariabile, id cenſetur fieri in fraudem Eccleſiaſticorum: & ita eſt eadem ratio, ac ſi eſſet onus variabile, & incertum, quidquid contradicant alii diſtinguendo, an onera certa, & firma, & invariabilia ſint, an verò incerta, & variabilia.

2. Nec enim hæc diſtinctio admittenda eſt, quando per ſtatutum onus ſolvendum imponitur in futurum, aliter ſi fiat per ſpecialem contractum Principis, vel contrahentium. Ita Guevara, & ante illum Cardinalis Albanus *in tr. de immunit.Eccleſ.* qui omninò videndus eſt, & habetur *in to.13.tractatuum p.2.* Hoc etiam docet Alexander Peſantius *tract. de immunit.Eccleſ diſp.7.* ubi ſic ait. Quando onera ſunt perpetua, & certa, & rebus impoſita, major eſt difficultas; ſed ſi generalitati ſacrorum Canonum ſtandum ſit, idem dicendi eſt, quod de ſecundo caſu, & ego, ut tutas reddam Principum, & Magiſtratuum ſæcularium conſcientias, non poſſem, tuta conſcientia, aliud ſuadere, quam ut cum talia onera imponenda, vel impoſito jam exigenda ſunt, non aliter fiat, quàm conſulto, & concedente Romano Pontifice. Sic Peſantius, quæ omnia intelligenda ſunt, ut notat Graſſis *ubi ſuprà*, etiam ſi bona patrimonialia Clerici reperiantur in extimo deſcripta; nam non tranſeunt in clericos cum onere ſuo, licèt tale onus eſſet reale, perpetuum, & durabile.

3. Ex his patet refellendum eſſe Joannem Driedonem *de libertate Chriſtiana lib.2.cap.3.* aſſerentem, quòd prædia omnia ſint obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis, & imponendis; & cum hoc onere tranſire in Eccleſiam; ſed hæc opinio eſt falſa, & Theologo indigna.

RESOL. CCLIX.

An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis in Minoribus conſtitutis?

Et quid, ſi adſit conſuetudo in contrarium?

Et quid de Clericis primæ Tonſuræ? Ex part.1.tractat.2.Reſ. 36.alias 35.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 63.§.2. paulo poſt init. & in r.119.§.1. et iſ paulo poſt init. & inf. i. do ſecundam Reſol. ſeq.

§.1. De Clericis primæ tonſuræ affirmativè reſpondet Angles *in 4.tom.2.de reſtit. vectig.diffic.5.* Laſſarte *de decim.vendit.c.19.n.21.* Guttier. *pract.qq.lib.1.p.8.* Ledeſma *in ſumma to.2.tr.17.c.2.concl.27.* & S.Joann. de la Cruz *in direct.conſtient.p.1.præcep.7.art.3.concl.1.*

2. Sed ſtando in jure communi, contrariam ſententiam prorſus amplectendam eſſe puto; nam omnes Clerici, etiam primæ tonſuræ, gaudent exemptione gabellarum; ut notat Molina *tom.3.tract.2.diſp.270.num.5.* Malderus, Leſſius, & alii, *ubi infra*; & colligitur *ex c. fin.de vita, & honeſt.cler.ex c.quamquam, de cenſibus, & ex l.Presbyteros, C.de Epiſ.& Cler.*

Dixi ſtando in jure communi: nam in aliquibus Regnis, Clerici in minoribus conſtituti, ſi actu beneficium non habent, non ſunt exempti ab onere gabellarum, ut notant Aragon in *2.2.q.62.art.3.* Bobadilla *in Polit.tom.1.lib.2.c.18.n 163. & 283.* Joan.de Hevia *in tr.de commerc.lib.1.c.14.n.9.* Flores de Mena *lib.2.q.21.n.199.* Felicianus *de cenſ.lib.2.c.ult.n.13.* Gironda *de gabellis, p.7.n.7.* Rodriquez *in ſumma, tom.1.cap.75. concl.14.* S. Ioa. de la Cruz *in direct.conſcient.par.5.præcept.7. q.7.art.3.dub.1.concl.1.* & alii penes ipſos. Et hoc ſtante conſuetudine, à Romano Pontifice ſcita, & approbata, ut obſervant Vaſquez *opuſ.de reſtit.c.6.§.1.n.33.* Leſſius *l.3.c.33.dub. 5.n.30.* Malderus *in 2.2.tract.5.c.6.dub.8.* Molina *tom.3.tr.2. diſp.270.n.5.* Turrianus *in 2.2.tom 2.diſ.44.dub.4.n.12.* Salas *de legib.q.96.tr.15 ſect.11.n.121.*

3. Sed hanc conſuetudinem, & Doctorum opinionem refellit ex Theologis Hiſpanis Garzias *de beneficiis, t.1.p.2. cap.3.à n.1.uſque ad 10.* & ex noſtris P. Megala *in p.2.lib.2. cap.17.qu.6.n.101.* Quicquid igitur ſit de hoc, certum eſt talem conſuetudinem non extare in hoc Regno Siciliæ: & ideò Clericos minores etiam primæ tonſuræ, gaudere exemptione gabellarum; & qui vectigalia ab illis exigerent, vel imponerent, in excommunicationem Bullæ Cœnæ inciderent.

RESOL. CCLX.

An Princeps ſæcularis poſſit imponere, & exigere gabellas à Clericis non habentibus requiſita Concilii Trid.ſeſſ.23.cap.6.de quibus ſupra dictum eſt? Ex p.1.tr.2.Reſ.37.alias 36.

§.1. Etiam ſecluſa conſuetudine in contrarium, de qua in ſuperiori reſolutione affirmativam ſententiam docent non ignobiles Authores, ut Homobon. *de exam.Eccleſ.p.1.tr.7.c.9.q.120.* Layman *in Theolog moral.lib.4.tract.9. cap.6.n.3.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.cap.27.num.14.* Azorius *p.3.lib.5.c.19.q.6.* Filliucius *tom.1.t.16.c.11.n.298.* Reginaldus *tom.1.lib 9.c.25.num.376.* Corolianus *in Expoſ. Bull.Cœn.extomm.18.fol mihi 949.* Alterius *de cenſur.tom.1. diſp.19.lib.5.cap.6.dub.10.* Barboſa *in collect.tom.1.lib.3.titul. 49 cap.7.num.7.* Cevallos *tract.de cognit. per viam violentiæ, in proæm.c.7.n.22.* ubi ſic aſſerit: Clericus, ſi non obſervat requiſita Concilii Tridentini, non poteſt dici exemptus à tributis, niſi ſit Juriſdictioni Eccleſiæ ſubjectus: & ſic, cùm Clerici in minoribus non gaudeant privilegio fori ex defectu dictarum conditionum; conſequenter non gaudent immunitate à tributis, & gabellis.) Ita ille. Et ſecundùm hanc opinionem, ut Clericus ſit exemptus à gabellis, debet incedere, non ſolùm in habitu, & tonſura; ſed etiam deſervire alicui Eccleſiæ, de mandato Epiſcopi: nam has conditiones requirit Concilium Tridentinum, ut ſuprà ſatis explicatum eſt. Et ita etiam docet noſter P.Molſeſ. *in ſumma, tom.1.tractat.1.cap.10.num.65.& tom.2.tr.12. c.22.nu. 162.* Hæc opinio eſt probabilis cum Graff. *part.1.lib.2.c.125. num.21.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 6.§.c. paulo poſt init. & in r.199.§.1. etiſ paulo poſt init. & l.etiam doct.R.259.

2. Sed non minus probabilem, contrariam eſſe ſentio, quam ſæpius in praxi conſului: nam dicti Clerici de jure communi ſunt exempti à ſolutione gabellarum: Nec obſtat jus novum Concilii Tridentini: nam loquitur tantùm de privilegio fori, & tantùm reſtringit illis hoc privilegium; immunitas verò à tributis non pendet à privilegio fori, & poteſt habere rationem omninò diverſam, nam & laicis quibuſdam ſine privilegio fori conceditur. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam docet Leſſius *lib.2.c.33. dub.4.nu.39.* Molina *to.3.tr.2.diſp.279.nu.5.* Malderus *in 2.2.tr.5.cap.6.dub.8.* Garzias *de beneficiis, tom.1.cap.3.part.2.num.5.in fine.* Et ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem, apparet apud Comitolum *in reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 20.* ubi habetur epiſtola tenoris ſequentis, directa ad eumdem Comitolum.

3. [Molto Reverendo Padre, ſono ſtati altre volte conſiderati, e reſoluti nella Congregatione del Concilio i dubii, che mi ſcrive la R. V. Quanto al primo, è ſtato deciſo, che, chi non hà beneficio, ò non camina con habito, è tonſura, ſenza altra monitione, viene eſcluſo del privilegio del foro. Quanto al ſecondo, la Congregatione hà ſentito, che i Chierici maucando nelle coſe contenute *nel c.6.ſeſſ.23.* non godono il privilegio del foro, non per queſto s'intendono privati del privilegio *del can.ſi quis ſuadente diabolo.* Da queſta ne ſegue la riſolutione al terzo queſito. Perche non togliendo il Concilio (notentur hæc verba) ſe non il privilegio del foro, tutti quegl'altri privilegii, che competono à Chierici, rimangono nella diſpoſitione della raggione commune. Con che imaginandomi, &c. Di Roma il di 21. di Agoſto 1581. Di V. R. come fratello amorevoliſſimo, Antonio Cardinale Caraffa.]

4. Ex

4 Ex his apparet, ſupradictos Clericos gaudere immunitate gabellarum, quia, ut diximus, & docuit Sacra Congregatio, hoc teſtante ſupradicto Cardinali, Concilium tollit Clericis privilegium fori; non autem alia privilegia, quæ illis competunt de jure communi, & diligenter enumerat idem Comitolus *lib.1.q.54.num.2.* Et poſt hæc ſcripta inveni, hanc opinionem docere etiam Juriſconſultum Hiſpanum Torreblancam *in defenſione, lib. de Magia, c.6.num.96.* ubi ſic aſſerit: (El Clerigo de corona *exemptus eſt ab exactionibus, & contributionibus, tam realibus, quàm perſonalibus tributorum, petitorum, gabellarum, & munerum temporalium.* Porque cerca deſto el Concilio Tridentino, nò tratò nada, y aſſi; lo dexò à la diſpoſicion del derecho comun, en que eſta mandado, que goze de todos los privilegios de los Clerigos, y aſſi lo reſolve noviſſimamente la Congregacion de los Señores Cardinales deputados por la Sede Apoſtolica la interpretacion del Concilio *in dicta ſeſſ.23.cap.6.*) Ita Torreblanca, unde de hoc non eſt amplius dubitandum à ſcrupuloſis.

RESOL. CCLXI.

An princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Clericorum, qui habitum Clericalem aſſumpſerunt, ſine intentione Clericandi, ſed tantùm in fraudem collectarum? Ex p.1. tr.2. Reſ.44. aliàs 43.

§.1. Videtur reſpondendum affirmativè, & dictos Principes, ita facientes, non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putavit Coriolanus *in expoſ. dictæ Bullæ, excomm.18.fol. mihi* 950. & Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam Quaranta, verb. vectigal.* ex authoritate *legis, qui ſub prætextu, C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

2 Sed meritò noſter P. Duardus *in Bulla Cœn.lib.2.can.*18. *q.7.num.2.* contrarium docet, nempe; Clericos incedentes cum habitu, & tonſura, & divinis deſervientes, etiamſi habitum ipſum aſſumpſerint in fraudem gabellarum, gaudere dicta exemptione. Et ratio eſt; quia ſupradicti Clerici, etiamſi non habeant animum permanendi in clericatu, hic, & nunc verè Clerici ſunt: ergo gaudent exemptione gabellarum; & ideò illas ab illis exigentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent. Quæ ita vera eſſe exiſtimo, ut putem contra Duard. *num.5.* eos etiamſi Eccleſiæ alicui non deſervirent, adhuc gaudere gabellarum exemptione: nam, ut *ſuprà* probatum eſt; ut Clerici ſint immunes à ſolvendis gabellis, non eſt neceſſarium, ut habeant conditiones requiſitas à Concilio Tridentino: nam Concilium in illo loco loquitur tantùm de privilegio fori, & nihil tangit de aliis Clericorum privilegiis. Ergo, &c.

Sup. in R. quæ hic eſt antecéd.

RESOL. CCLXII.

An Princeps poſſit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. & adhuc Novitiis?

Et ex doctrina hujus quæſtionis infertur dictos Equites eſſe verè Religioſos, & poſſe confiteri cum Sacerdote non approbato ab Ordinario, ſicut poſſunt alii Regulares, quod eſt valdè notandum. Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 50. aliàs 42.

§.1. Affirmativè reſpondet Bobadilla *in polit. tom.1 lib.2. cap.18.n.264.* nam putat, dictos Equites eſſe tantùm immunes à gabellis, quoad bona commendarum. Ita etiam ſentiunt alii Juriſperiti, & Theologi, qui tenent, dictos Equites non eſſe verè Religioſos, ut præter Doctores, quos citat Sanchez, *ubi infrà* docent S. Jo: de la Cruz *de ſtat. Relig. lib.1.c.2.dub.3.concl.2.* Petrus de Ledeſma *in ſumma, to.2.tr.10.c.8.dub.2.concl.2.* Emmanuel Sà *verb. Religio, num.41.* Burgos de Paz *conſil.17.num.2.& 3.* Natta *lib.3.conſil.* 508. & 509. Graffius *to.1. lib.3.conſil.11.de Regul.* Valentia *to.* 3.*diſp.10.q.4.punct.12.* Moneta *de conſer. judic. c.10.num.*389. Molfeſius *in ſumma, tom.1.tr.6.c.2.n.*30. & alii.

Sup. prima diſſic. hujus tituli ſup. in R. 167. Sed hoc, & in fin. R. 171. & in R. 172. §. ult. & in to. 7. tr. 3. R. 34. §. ult.

Sup. hoc in to. 7. tr. 1. R. 34. §. 1. & ibi in tr. 1. R. 99. §. 1. & in aliis ejus tot. & curſim in R. 100. & ſic ſup. in R. 167. breviter in §. 1. & in reſ. 169. curſim in pr. & in to. 3. tr. 7. reſ. 34. §. Adde, & in reſ. 35. §. 1. prope finem, & in reſ. 36. §. Nec valet ante med. & finem. verſ. reſpondeo, & in aliis ejus not.

2 Sed contrariam ſententiam amplectendam eſſe puto; nempe, hos Equites eſſe verè Religioſos. Ita Sanchez *in ſumma, tom.1.lib.4.c.16.nu.11.* ubi citat pro hac ſententia octo Doctores, quibus ego addo alios, quos citat Garzias *de benef. tom.1.p.1.cap.4.num.15.* & Hieronymum de Cenedo *tract. de pauper. relig. dub.60.num.12. & ſeq.* & Baſilium Pontium *in tract. de impedim. matr. cauſa 27.q.2.§.4.* ubi ſic aſſerit: (Dictos Equites eſſe verè, & ſubſtantialiter Religioſos, adeò certum exiſtimo, ut oppoſitum judicium nimis licentioſè dictum, ne dicam gravius, cùm pleno ore literæ Pontificiæ illos appellent Religioſos, & etiam cum caſtitate conjugali, vera Religio conſtare poſſit; eò quòd, ſicut in paupertate latitudo eſt: ita etiam in caſtitate, quæ eſt materia voti.) Ita Pontius cum aliis Theologis, quorum vota circa præſentem quæſtionem adducit Mota *de confir. nat. ordin. D. Jacobi, lib.2.cap.2.§.29. per totum*, ubi *num.*4. Michael de Carranza probans dictos Equites eſſe verè Religioſos, ſic ait: (Confirmaſe tambien por la practica deſte Reyno de Valentia, donde vemos, que ſon exemptos de ſiſas, y impoſiciones, que no pagan los Eccleſiaſticos, y Regulares, y los ſeglares las pagan, y eſtos Cavalleros de Santiago, Calatrava, Alcantara, y Monteſa, come he dicho, no los pagan.) Ita ille. Et doctiſſimus Sancius *in ſuis practicis diſputationib.* ita tenet, dictos Equites eſſe verè Religioſos; & docet, illos poſſe confiteri cum Sacerdote ſæculari non approbato ab Ordinario; ſicut poſſunt alii Regulares. Sic ille *in diſp.49.n.11.& 13.* quod eſt valdè notandum, quia novum. Et Flores de Mena *lib.2.q.21.nu.205.* docet etiam, dictos Equites non eſſe collectandos, & eſſe immunes à gabellis: quia, dato, & non conceſſo, quòd non ſint verè Religioſi, ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ, & largo modo Religioſi. Undè ex his, me conſulente, in cauſa D. Aloyſii Maſtrantoni, & D. Joannis de Giocœni Illuſtriſs. Senatus Panormitanus conceſſit exemptionem gabellarum ſupradictis Equitibus, qui erant adhuc Novitii.

Sup. hoc quod hic docetur, in to. 7. tr. 1. R. 87. in fin. & in R. 97. §. 1. & in R. 70. §. 2. & in R. 100. & in to. 1. tr. 1. Reſ. 31. §. Quoad ſecundum, & ſeq. & in to. 3. tr. 2. R. 12. §. 2. ante med. & in to. 1. tr. 1. R. 19. §. ult. & in R. 79. §. Ex quib. ante med. verſ. Et tandè.

RESOL. CCLXIII.

An Princeps poſſit imponere gabellas ſuper bona Novitiorum?

Et an dicti Novitii gaudeant privilegio Canonis, & fori? Ex par. 1. tract. 2. Reſ. 38. aliàs 37.

§.1. Affirmativè videtur reſpondendum ex Molfeſio *in ſumma, tom.2. tract.12.c.22.n.162.* ubi docet, Regulares profeſſos eſſe exemptos à gabellis: ergo videtur excludere Novitios: quia non ſunt Regulares profeſſi. Sed non credo, virum doctum, & pium hanc ſententiam docere, ſed ſub nomine Regularium profeſſorum, Novitios etiam incluſit: nam in favorabilibus, ſub nomine Religioſorum includuntur. Igitur ſoli Parladorius *rer. quotidianar. lib.1.cap.13.§.1.n.21. in 2. edit.* & Ignatius Laſſare Doctor Hiſpanus, docuerunt hanc affirmativam ſententiam *in tract. de decim. vendit. c.9.n.50. fol. mihi* 189.

Sup. hoc lege docte. prin. et ſignanter in fine, & ſeq. ex reſ. 135. §. Sed diffic. & ex reſ. 167. §. Sed hoc, & lin. 2. & alia. tom. c. & 96. ejus not.

2 Sed adverſus illos, & meritò inſurgit Molina *tom.3.tr.2.diſp.671.n.2.* Malderus *in 2.2.tr.1.c.6.dub.*8. Turrianus *in 2.2. tom.2.diſp.44.dub.4.num.*12. Bartholomæus à S. Fauſto *in ſpeculo Confeſſ. diſput.33.q.14.num.2.* & noviſſimè Barboſa *in collect. tom.1. lib.3. tit.49. cap.7. num.*11. Sanchez *in ſumma, tom.2.lib.6.cap.10.nu.*16. Et probatur hæc opinio duplici ratione: quia Novitii verè ſunt de familia Monaſterii, & pars communitatis iſtius Religionis, quæ exempta eſt. Deinde, receptiſſimus uſus habet, ut tributum merè perſonale Novitius non ſolvat: quia verè perſona ejus habetur Eccleſiaſtica. Itaque meritò, qui agnoſcitur pro Eccleſiaſtico, etiam in patrimonialibus bonis, inſtar reliquorum Eccleſiaſticorum exemptus habendus erit. Et ita hanc ſententiam non ſolùm Theologi omnes ſequuntur, ſed etiam peritiſſimi Juriſconſulti, ut Graſs. *de effectibus cleric. effect.* 3.*num.*131. qui citat Abbatem, Bartholum, Ripam, & alios. Idem etiam docuit Flores de Mena *in ſuis variis qq. lib.2.quæſt.21.§.4.nu.198.fol. mihi* 270. & anteà docuerat Bertacchinus *tract. de gabellis, part.7. principali, num.*56. Nec valet dicere cum Laſſarte, *ubi ſuprà*, quòd Novitius non ſit verè Religioſus, & tranſire poſſit ad ſæculum: quia etiam Acolytus ad ſæculum, relicto officio Eccleſiaſtico, tranſire poteſt, & tamen gaudet exemptione gabellarum. Sufficit igitur, ut Novitius in Religionem ſit admiſſus: quia, ut diximus, pars eſt communitatis Religionis, quæ verè eſt communitas perſonarum Eccleſiaſticarum, eſtque is Novitius in via, ut perfectè, & indiſſolubiliter uniatur eidem communitati, ac proindè eo ipſo reputatur perſona Eccleſiaſtica, & gaudet privilegio canonis, & exemptione gabellarum.

Sup. his in R. 2. not. prim. & pro parte in alio §. ejus cunot.

RESOL. CCLXIV.

An Clericus, vel Religioſus conducens agros alienos teneantur ſolvere gabellam ex fructibus inde perceptis?

Et an poſſit uti negotiatione artificioſa, ideſt qua res arte mutatur, & ſic venditur, ut emere jumenta, ut nutrita, & meliorata vendant cum lucro, item oves emere, & nutrire, ex quibus vendant caſeos, & agnos, vel quodcumque genus rei, quod noverint ſua arte meliorandum, &c. Ex part.6. tractat. 7. & Miſc. 2. Reſ. 11.

§.1.

§.1. AFfirmativè reſpondet Bonacina *tom.2. diſp.2. de reſtitut.q.9.punct.2.nu.4.* ubi ſic ait: Clerici non tenentur ad ſolvenda vectigalia emendo vinum, & panem ad ſui vel familiæ ſuſtentationem. Idem dicendum ſi vendant fructus perceptos ex propriis agris: ſecus ſi quis eos percepit ex alieno agro, quem conduxit per operarios, ut fructus inde perceptos venderet: hoc enim eſt genus negotiationis vetitum Clericis. Ita Bonacina, qui citat Leſſium, & Molinam, cum Quaranta.

Sup hoc in to. 4 tr 3 R. 187 §. 2 paulo poſt initiū, & paulo ante finem, & lege doctr. §. nor ſeq. & a. liarum ejus annot. & ex illis a plin doctr. pro ista quæſt. vel eam diſtin. g.

Et pro contrario in hoc §. vide ſup. in Reſ. 266 §. Et ad magis, & cum diſtinctione in omnibus aliis ejus annot.

2 Sed non deſinam hic adnotare contrariam ſententiam tamquam probabilem admittere Ægidium Trulleneh. *in Decalogum, to.2.lib.7.cap.12.dub.5.num.14.* quia in rigore talis Clericus non poteſt dici negotiator: & ideò idem Trulleneh. *loc.cit.cap.20.dub.19.num.8.* ſic ait. Nota Clericis tantùm prohiberi negotiationem, proprie dictam, quæ dicitur lucrativa. Undè poſſunt uti negotiatione artificioſa, id eſt, qua res arte mutatur, & ſic venditur: quia hoc potius eſt artificium, quàm negotiatio. Undè licèt Clerico emere jumenta, ut nutrita, & meliorata vendat cum lucro, ſecluſo tamen ſcandalo. Item oves emere, ac nutrire, ex quibus vendat caſeos, agnos, &c. Denique poterit Clericus emere quodcumque genus rei, quod noverit ſua arte meliorandum, ut illam in melius mutatam carius, & cum lucro vendat. Item, & agrum conducere, & per operarios colere, & fructus vendere: hoc namque non eſt negotiatio. Ita Trullench. Sed videtur non eſſe diſcedendum à prima ſententia, quam noviſſimè tenet Joannes Vvigers *de juſtitia & jure in 2.2.tr.5.c.5.dub.3.nu.7.* quia licèt, ut ait ille, hoc non ſit propriè negotiari, tamen expreſsè eſt Clericis interdictum, ut patet *ex cauſ.21.q.3.can.1.n.3.*

RESOL. CCLXV.

An Clericus negotiator ſtatim ante trinam monitionem teneatur ſolvere gabellas, & Princeps laicus illas ab illo poſſit licitè exigere? Ex part. 1. tractat. 2. Reſolut. 47. aliàs 46.

§.1. AFfirmativè reſpondent communiter. Ita Malder. *in 2.2.tractat.5.cap.6.dub.9.* Portel. *in dubiis Regul. verb.tributum, num.5.* Joan. de Hevia *tract.de commerc.lib.1. cap.14.nu. 10.* Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſumm. Quaranta, verb.vectigal.* Turrianus *tom.2.in 2.2.diſp.44.dub 4.n. 12.* & alii.

Sup. hoc in duabus R. ſeq. & ſup. in R. 131 curſim in fine.

2 Non deſunt tamen Doctores contrarium ſentientes, videlicet, quòd Clerici negotiatores non tenentur ſolvere gabellas, niſi ter prius fuerint moniti, ut deſiſtant à negotiatione. Ita docet Lopez *inſtruct. p. 2. cap. 41.* Souſa *in Bull.Cœn.cap.19.diſp.92.n.3.in fin.* Rodriq. *in ſumm.tom,2.cap. 75.num.11.* & Petrus de Ledeſma *in ſumm.tom.2.tract.17.cap. 2.concluſ.17.* ubi ſic aſſerit: (Adviertese, que los Ecclesiaſticos, que tratan, y negocian, no eſtan obligados à pagarlos, antes que les amoneſten tres vezes, que no ſean negociantes, y tratantes.) Et probat hanc ſententiam, ex authoritate *ex literis de vita, & honeſtate Cleric.* Et ita etiam docet Molfeſius *in ſumm. tom.2.tr.12.c.22.n.173.* Leſſius *lib.2. c.33.dub.3.nu.23.* S.Jo: de la Cruz *in direct.conſc.part.1.precep. 7.art.3.dub.1.concl.1.* & Reginaldus *tom.1.lib.9.cap.25.nu.379. in fine.*

3 Aliqui verò concordant ſupradictas ſententias, & aſſerunt, utramque eſſe veram, nempe, Clericum ſtatim ex cauſa negotiationis amittere privilegium exemptionis, & hac immunitate non eſſe privatum, niſi poſt trinam monitionem: nam, quantum ad ipſas res, quas defert occaſione negotiationis, eo ipſo caret exemptione, abſque ulla monitione, pro quibus ſi exigitur gabella, & pedagium, nulla incurritur excommunicatio: & ſic procedit prima opinio *ſuperius* poſita. Quantum verò ad alia omnia bona ſua, & perſonam, non amittit ſimpliciter privilegium immunitatis, niſi poſt tertiam monitionem, ſi deſiſtere nolit: & ita procedit ſecunda opinio.

4 Hanc ſententiam, cum tali diſtinctione, docet Altherius *de cenſ.tom.1. diſp.19.lib.5.cap.6.quæſt.3.fol.mihi 743. col.1.* Molina *tom.1.diſput.147.concluſ.5.* & Duardus *in Bul.a Cœna lib.2.canon.18.quæſt.8.num.9.* Et circa præſentem quæſtionem vide etiam Cevallos *tract. de cognit.per viam violentiæ, part.2.quæſt.69.per totam,* Guttierez *de gabellis, lib.7. quæſt.94.per tot.* & Martha *de juriſdict. part.4. cent.1.caſ.3.nu. 2. & ſeq.* cum aliis.

RESOL. CCLXVI.

An Clericus negotiator ſine trina monitione teneatur ſolvere gabellam?

Et an dicta, vel alia gabella à Clerico debita poſſit peti coram judice laico?

Et an poſt trinam monitionem Clericus negotiator, non perdat exemptionis Immunitatem quoad bona Eccleſiaſtica? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 44.

§.1. ADutramque quæſtionem negativè reſpondi *in p. 1. tract.2.** *reſol.40.* & *41.* & nunc iterum reſpondeo: & ita præter DD. *ibi* citatos Julius Ferrettus *de gabellis nu. 572.* Bertachinus *de gabellis part.3. num. 2.* Comitolus *lib.5.q. 53.n.3.* Jo: Franciſcus Suarez *in enchiridio caſuum conſc.lib.4. ver. tributum, §.clericus non tenetur,* Parladorus *lib. 1. rerum quotidian.cap.3.* & Ignatius de Salzedo *in pract.crim.c.55* apertè docent Clericum non teneri gabellam ex commerciis, & rebus de quibus negotiatur ſolvere, niſi ter monitus non deſiſtat a negotiatione.

*Prima R. citata in hoc textu hic eſt antecedens, Secunda verò eſt infra 268. & in Reſ. 267 & ſupra in R. 131. curſim in fine.

2 Quod autem dicta gabella, quando illam, vel aliam Clericus tenetur ſolvere non ſit petenda coram judice laico ſed Eccleſiaſtico, docent Baldus *in l.de his, Cod. de Epiſc.& Cler.* Abbas *in cap. qualiter, de judiciis in fine,* Rolandus à Valle *vol.4.conſ.71.n.25.* & alii, quos citat, & ſequitur Salzedus *ubi ſuprà,* quibus ego addo noviſſimè Paulum Squillante *de privilegiis cler.c.8.dub.1.n.33.* qui citat Bertachinum Nattam, Carolum de Graſſis, Surdum, Molfeſium, & me ipſum, quidquid in contrarium aſſerant Salgado, Mexia, & Laſſarte, quos adduxi *in dicta reſ.41.* quibus nunc addo Tiraquel. *lib.1.de retr.c.32.gloſſ.1.num.81.* Aufrerium *in Clem.1.de offic.ordin.fol.4.reg.2.* & Guliel. de Benedictis *in cap. Raynutius, ver.& uxor.nomine Adelaſiam nu. 322. de teſtam.* Sed tu abſolutè tene, quòd gabella à Clerico debita, petenda ſit coram judice Eccleſiaſtico.

Quæ hic eſt infr. R. 268.

3 Poſt hæc ſcripta inveni Cevalos *tr. de cognit. per viam violentiæ part.1.q.74.nu.7.* & Guttierez *de gabellis lib.7.q.94.* docere etiam gabellam per negotiationem debitam à Clerico, peti poſſe coram judice ſæculari, & in tali caſu judicem ſæcularem poſſe procedere contra bona clerici, ſed his non obſtantibus, ne diſcedas ab opinione negativa, & vide omninò dictam meam *reſ.41.*

4 Notandum eſt tamen hic obiter contra Roſellam *ver. excommunicat.2.n.3.* Angelum *ver.clericus nu.3.* & alios, ut perdat Clericus negotiator immunitatem gabellarum requiri tres monitiones, & non ſufficere unam, quæ inſtar trium ſit, & ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur doctus Acugna Archiepiſcopus Bracharenſ. *in Decretum Gratiani p.1.diſt.88.c.2.num.6.*

5 Nota etiam contra Layman *in Theol. mor. lib.4.tr.9.cap. 6.num. 9.* quòd etiam poſt trinam monitionem Clericus negotiator non perdit exemptionis immunitatem, quoad bona Eccleſiaſtica, & ita docet Comitolus *lib. 1.q. 53. num.4.* Acugna *ubi ſuprà nu.7.* & Doctus Barboſa *in collect, tom.1.lib. 3.tit.1.cap.16.n.4.*

RESOL. CCLXVII.

An Clericus negotiator, ſi ter non fuerit monitus, amittat privilegium non ſolvendi gabellas?

Et Explanatur, quod ſi Clericus in judicio pulſaretur, plura allegare poſſet, quæ eum à culpa relevarent; & pro excuſatione Clericorum, qui forſitan negotiarentur, & aliqua alia in calce hujus Reſolutionis circa hoc invenientur? Ex p.4. tr. 1. Reſ.28.

§.1. NEgativam ſententiam bis docui, quam aliqui Juriſconſulti nimis laxam exiſtimarunt, ſed immeritò, cùm ſit probabiliſſima, & præter Doctores, quos alibi ad ſatietatem adduxi, adducam nunc non Theologum, ſed Juriſtam in his materiis circa Clericos non parum rigidum, is eſt Gabriel Pereira *de manu Regia part.2.cap.24. num.35.* ubi ſic ait: illud omittendum non eſt, quòd ut has pœnas incurrant Clerici negotiatores, requiritur, quòd ter moniti ſint. Ita ille. Ubi pro hac ſententia citat Decianum, Graſſium, Boſſium, Capycium, Rodoanum, Imolam, & alios, quibus ego addo noviſſimè Homobonum de Bonis *in conſultat. caſ. conſcient. p.2. reſp. 111.* ubi ſic ait. Quidquid ſit de peccato, reſtitutionis obligationi obnoxius non eſt Clericus negotiator, nec vectigalia ſolvere tenetur, antequam ter ab Epiſcopo ſit admonitus, cùm ante admonitionem immunitatis privilegium non amittat. Sic ille, & alii penes ipſum.

Bis in duabus præced. Reſ. & ſup. in R. 131. breviter in hac

2 Non deſinam etiam hic adnotare id quod idem Pereira

n.36.

*nu.*26. adducit pro excuſatione Clericorum, qui forſitan negotiarentur, ſic enim ait. Si Clericus in judicio pulſaretur, plura allegare poteſt; quæ eum à culpa relevarent, veluti negotiari potuiſſe ob tenues redditus, quibus familiam alere non poterat, vel quòd ex induſtria propria (rebus melioratis, vel immutatis) lucra negotiationis ſibi provenerunt inſuper ſe habere patrimonialia, quorum ſeparatio fieri debet. Item quòd majorem partem bonorum negotiationi non expoſuit; vel ſi omnia bona, hæc tamen non per ſe, ſed per amicos, & interpoſitas perſonas negotiationi expoſuit, & ideò in his caſibus docet Pereira Clericum minimè dici poſſe negotiatorem, ut privilegio non gaudeat; ſed aliqua ex his nimis laxa ſunt.

RESOL. CCLXVIII.

An ſuperior laicus, quando Clerici tenentur ſolvere gabellas, poſſit illos ad ſolvendum compellere?

Et ex doctrina hujus difficultatis infertur, an judex ſæcularis poſſit punire Clericum non in perſona quidem, ſed in bonis ſi falſum depoſuerit coram eo? Ex part. 1. tractat. 2. Reſ. 42. alias 41.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 266. §. Quod.

§. 1. Affirmativè reſpondet Salgado, *ubi infrà*, Mexia *in pragm. tax. panis, concl. 5. nu.* 23. Laſſarte *de gabellis, c.* 19. *n.* 84. & alii cum Coriolan. *in Bull. Cœn. excomm.* 16. *fol. mihi* 945. ubi ait, poſſe Clericos coram Judice ſæculari conveniri in cenſibus, & tributis: nam videntur potius res eorum, tamquam affectatæ, conveniri, quam perſonæ. Aliqui Juriſconſulti admittunt etiam hanc ſententiam, dummodò Judex laicus procedat contra bona, & non contra perſonam Clerici.

2. Sed contrariam ſententiam, & meritò docet Anguiano *in tractat. de legib. tom. 2. lib. 1. contr.* 15. *num.* 14. *& ſeq.* Bartholomæus à S. Fauſto *in ſpeculo confeſſ. diſp.* 33. *q.* 21. ubi docet, quòd, quando Clerici nolunt ſolvere collectam, ſeu aliam contributionem, quam tenentur ſolvere, Judices Eccleſiaſtici debent illos ad ſolvendum compellere, & non ſæculares. Nec valet dicere, quod adeſt conſuetudo in contrarium quia dicta conſuetudo eſt corruptela, & reprobata per Canones. Et licèt in tali caſu Judex laicus non exerceat juriſdictionem in perſonam Clerici, ſed ſolùm in rem temporalem ejus: tamen, quando onus eſt perſonale; quod ſolvitur ex rebus, eſt ratione perſonæ; unde, ſicut perſona Clerici eſt privilegiata; ita etiam, & res Clerici privilegiata erit: quia onus imponitur ratione perſonæ.

3. Adde, quòd, ut ſæpius *ſuprà* dictum eſt, ego non poſſum intelligere hanc diſtinctionem Juriſconſultorum, quam affert Ramirez *in tractat. de lege regia*, §. 27. *num.* 12. & alii penes ipſum *in Gloſſa*, *lit. F.* cum Salgado *de protect. regia, part.* 4. *cap.* 14. *n.* 100. *col.* 2. nempe, non poſſe Judices laicos punire Clericos in perſona, ſed poſſe in eorum bonis: nam eo ipſo, quod perſona Clerici exempta eſt à laicali juriſdictione, exempta ſunt etiam ejus bona; nam, ut benè notat Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.* 4. *cap.* 24. *n.* 11. bona ſemper adhærent perſonæ ipſius Clerici, & ideò tunc dicitur perſona perfectè, & integrè exempta, quando etiam ejus bona exempta ſunt. Neque facit ad rem, quod bona Clericorum ſint temporalia, & quod reſpiciunt Clericum, non ut Clericum; ſed ut Dominum temporalem, vel civem: quia ille non tantùm exemptus eſt, ut Clericus, ſed etiam ut civis, & ſimpliciter ejus perſona & conſequenter etiam ea, quæ illi acceſſoria ſunt. Ita Suarez Et *in cap. unico, de Cleric. conjug. in* 6. ſtatuitur, quod perſona Clerici non poſſit in rebus moleſtari, ne per unam viam concedatur, quod per aliam denegatur.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 264. §. 2. & in Reſ. 67. §. Alio in fine, & in Reſ. 68. §. ubi & in Reſ. 69. § 2. curſim in no. & in 101. §. 2. paulo poſt initium, & in Reſ. 130. & in aliis earum ſunt.

4. Undè non ſunt audiendi, Angelus *in l. quoties in fin. C. de judiciis*, Federicus de Senis *conſ.* 88. Lancellot. *de attent.* 2. *c.* 15. *n.* 67. Aufrerius *de repet. clem.* 2. *de Offic. Ord. n.* 81. Guillelmus de Benedictis *in c. Raynunt. verb. & uxorem, deciſ.* 2. *n.* 142. Caſſaneus *dec.* 215. *n.* 1. *p.* 1. aſſerentes, poſſe Judicem ſæcularem punire Clericum, non in perſona quidem, ſed in bonis, ſi falſum depoſuerit coram eo; licet aliqui Doctores Juriſtæ exiſtiment, in tali caſu ſupradictum Clericum non ſolùm in bonis, ſed etiam in perſona à Judice laico puniri poſſe.

Sup. hoc & generaliter in duabus primis Reſol. annot. præcedentibus, & ſupra in fine Reſ. 122.

5. Sed hæc opinio eſt falſa; & illa reprobant ex ipſiſmet Juriſconſultis Afflictus *dec.* 230. Farinac. *tit. de Inquiſ. q.* 8. *n.* 26. Fachineus *lib.* 9. *controv. c.* 25. Surdus *conſ.* 396. *nu.* 27. Decianus *in tract. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 22. & noviſſime Martha *de juriſd. p.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 138. *n.* 9. *in fin.* cum aliis.

RESOL. CCLXIX.

An judex laicus poſſit exigere gabellas à colonis partiariis Religioſorum?

Et quid, ſi prædicti coloni Religioſorum fructus collectos deferant de loco ad locum, aut alienent?

Et an coloni, ſeu affictatores prædiorum Eccleſiaſticorum non tenentur ſolvere gabellam vulgò dictum Di luxiuri? Ex p. 3. tract. 1. Reſ. 19.

§. 1. Affirmativè non pauci reſpondent, ſed mihi placet opinio Abbatis *lib.* 1. *conſil.* 9. *num.* 2. *ver. ad ſecund. & in c. ex parte, il* 1. *nu.* 4. *&* 5. *de decim.* & aliorum quos adducit Menochius *l.* 2. *de arbitr. caſ.* 562. *num.* 46. & ita hanc ſententiam docet noviſſimè Tamburinus *de Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 21. *n.* 9. ubi ſic aſſerit. Notandum quod privilegia hæc exemptionis è gabellis, datiis, &c. cùm ſint realia; tranſeunt ad colonos eorundem Regularium, quia eorum bona & prædia privilegiata ſunt, & exempta ab onere ſolvendi gabellas, & ſimilia. Ita ille.

2. Idem etiam docet ex neotericis Peirinus *ſuper privileg. Minim. tom.* 1. *conſtit.* 2. *Julii II.* §. 33. *nu.* 142. Et hoc patet ex Bulla Pii V. in qua Summ. Pontifex eximit Fratres, Monachos, Moniales, ac alias Regulares perſonas eorumque Monaſteria, Cœnobia, Conventus, Eccleſias, Capellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, poſſeſſiones, prædia, agros & bona, nec non laboratores, colonos, arrendatarios, affictuarios, ac geſtores ſuorum negotiorum ab omnibus exactionibus, tam urbanis quàm ruſticis, nec non datiis, gabellis, pedagiis, veſtigalibus, collectis, impoſitionibus, oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tam realibus; quam perſonalibus, meris, & mixtis, etiam ſubſidio triennali, & augumento, ac focularibus, equorum taxis, militumque hoſpitiis, &c. tam impoſitis, quàm imponendis. Et hoc maxime procederet, quando colonus à principio fuiſſet pactus cum Eccleſia, quod vellet etiam immunitatem conſequi pro parte ſibi competente, ut docet Marcabrun. *conſ.* 18. *nu.* 39. Menoch. *ubi ſuprà de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 562. *nu.* 56. & alii.

3. Illud tamen in hac quæſtione concedi poteſt dictos colonos Religioſorum teneri ſolvere gabellam ex fructibus collectis, ſi eoſdem deferant de loco ad locum, aut alienent, tunc enim ſunt bona laicorum, & non pertinent, neque indirectè ad Eccleſiaſticos. Ita Filliuc. *tom.* 1. *tractat.* 16. *c.* 11. *num.* 302.

4. Notandum eſt etiam hic obiter à fortiori colonos ſeu affictatores prædiorum Eccleſiaſticorum non teneri ſolvere gabellam vulgò dictam di luxiuri; quia quando dicti gabelloti taxant, & pretiant dictam gabellam, fructus non eſt ſeparatus à ſolo Eccleſiaſtico immuni à gabella; ergo, & ideò Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, eff.* 3. *nu.* 90. ſic aſſerit: In facti contingentia in hac urbe Panormi fuit deciſum pro emptoribus fructuum pendentium cujuſdam viridarii Religionis Melitenſis contra gabellotos, qui prætendebant jus gabellæ ab ipſis emptoribus, & hoc quia fructus non erant ſeparati à ſolo tempore venditionis, Ita ille.

RESOL. CCLXX.

An conſervatores Religioſorum poſſint procedere contra eorum debitores laicos?

Et an his Conſervatoribus concedatur poſſe cognoſcere de manifeſtis injuriis, & violentiis factis adverſus Religioſos?

Et an poſſint Regulares eligere Conſervatorem, qui defendat ſua animalia, ſeu pecora damnum facientia in agris alienis, & an hæc cauſa pertineat ad Conſervatorem, & non ad judicem ſæcularem? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 20.

§. 1. Negative reſpondat Cevall. *tr. de cognit. per viam violentiæ, par.* 2. *quæſt.* 20. *num.* 16. Guttierez *qq. practic. lib.* 3. *q.* 9. *num.* 8. Cabedo *diverſ. lib.* 3. *cap.* 18. *numer.* 4. Fuſch. *de viſit. lib.* 2. *c.* 23. *num.* 5. & alii; quia exactio debiti requirit ſtrepitum, & figuram judicii, & ſic non poteſt hæc cauſa agitari coram judicibus Conſervatoribus, quia non poſſunt habere tribunal erectum, ſecundùm deciſionem Concilii Tridentini, & ſic nullo modo poſſunt cognoſcere de cauſis civilibus; niſi aliter fuerit in literis conſervatoriis definitum. Hæc Cevallos, qui contrariam ſententiam falſam putat.

2. Sed contrariam ſententiam docet Portel *in dubiis Regul. ver. Conſervat. num.* 7. Rodriquez *qq. Can. tom.* 1. *quæſt.* 65. *artic.* 12. Guido Papa *quæſt.* 18. *n.* 3. & S. Joannes de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 5. *concluſ.* 2. ubi ſic aſſerit; Con-

Conſervator Religioſorum poteſt procedere contra debitores ex cauſa civili, etiam laicos. Patet primo, quia *in cap. fin. de offic. de leg.* conceditur his Conſervatoribus poſſe cognoſcere de manifeſtis injuriis, & violentiis, ubi injuria non tantùm ſumitur pro contumelia, vel convicio (quicquid dicat Guttierrez) ſed pro omni quod fit contra jus, & infert damnum monaſterio. Ita ille, qui multas alias adducit rationes. Et ideò noviſſimè hanc etiam ſententiam docet doctus Hieronymus Rodriquez *in compend. qq. Regular. reſol.* 33. *num.* 12. & 22.

Quod hoc ege ſup. doct. ſ. ſen R. 97 & X. 10. § 103.

3 Notandum eſt etiam hic obiter poſſe Regulares eligere conſervatorem, qui defendat ſua animalia, ſeu pecora damnum facientia in agris alienis, & hæc cauſa pertinet ad conſervatorem, & non ad judicem ſecularem. Ita Portel. *ubi ſup. n.* 9. & Rodriquez *art.* 14.

RESOL. CCLXXI.

An judex laicus poſſit judicare in cauſa decimarum, vel ſit cauſa mixti fori? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 90. aliàs 89.

§ 1. De hac quæſtione, & ſequentibus tractat Cevall. *de cogn. per viam viol. p. 2. q. 25. per tot.*

2 Sed, quia in aliquibus mihi diſplicet, ideò aſſero, quòd quæſtio juris circa decimas pertinet ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum, ut ſi, v. g. ad quandam Eccleſiam pertineat jus decimarum, & ſitne aliquis privilegiatum, quo titulo percipiantur, item de modo decimandi, de tempore, &c. Si autem quæſtio ſit facti, Judex etiam laicus competens erit, & eſt mixti fori, ut ſi, v. g. talis percepit, vel ſolvit, ſeu etiam percipiat, vel ſolvat decimas, ad effectum quoque, ut is, de quo non dubitat, an jure ſolvere debeat decimas, eas ſolvere Eccleſiæ, ejuſque exactori cogatur, vel quia agatur contra tertium detentorem fructuum decimandorum: item, ſi agatur de reſtitutione illarum, quando furto auferuntur, aut venduntur, aut in alios, uſus temporales convertuntur, &c. Et ita docet Fagund. *Præcep. 5. l.* 3. *cap.* 5. *num.* 1. & 2. & alii penes ipſum, quibus ego addo Monetam *de decim. c. 8. q. 1. n.* 1. & 5. Guttierr. *de juram. confirm. p. 1. cap. 2. n.* 35. Germon. *de ſacr. immun. lib. 3. c. 19. nu.* 84. & 99. & alios.

3 Non reticebo tamen, contrarium ſentire Homobon. *de Exam. Eccleſ. p. 4. tr. 8. c. 8 q.* 24. & Azor. *part. 1. lib. 7. c.* 36. *quæſt.* 5. ubi docent, etiam quando quæſtio eſt facti, ſolùm Eccleſiaſticum eſſe Judicem competentem circa decimas; ex Bal. Fulgoſ. Cap. Gem. Fachin. & aliis, qui aſſerunt, cauſam ſpiritualium, cùm etiam quæſtio eſt facti Eccleſiaſtici Judicis eſſe. Sed circa præſentem quæſtionem, & alias ſequentes de decimis, vide omninò Tannerum *in 2. 2. diſt. 5. q. 3. dub. 2, n.* 40.

RESOL. CCLXXII.

An judex laicus poſſit ſimul cum Judice Eccleſiaſtico cauſam decimarum cognoſcere ſaltem titulo compromiſſi?

Et quid quando de poſſeſſorio decimãdi agitur, an judex Eccleſiaſticus, vel laicus debeat cognoſcere? Ex part 1. tract. 2. Reſ. 93. aliàs 92.

§. 1. Negativè reſpondendum eſt; & ita docet Bonacina *tract. de legib. diſp ult. qu. 5. punct. 6. num.* 1. & alii penes ipſum.

Sup. hoc infra ſeq. Reſ. 276 aliàs R. & eccl. ejus not.

2 An verò de poſſeſſorio decimandi Judex Eccleſiaſticus, vel laicus cognoſcat, vide Doctores, quos citat Barb. *in collect. tom. 1. lib. 3 tit. 30. c. 25. num.* 3. Mihi verò placet opinio affirmativa; hoc ad judicem Eccleſiaſticum pertinere ex pacto, quod docet Moneta *de decim. c. 8. q. 1. nu.* 19. & *ſeq.*

RESOL. CCLXXIII.

An laicus conductor decimarum ſit conveniendus coram judice laico, vel ſit cauſa mixti fori? Ex part. 1. tractat. 2. Reſ. 94. aliàs 93.

§. 1. Affirmativè reſpondet Covarruvias *practic. q. c.* 35. *num.* 2 & Guttierez, etiam *pract. qq. lib. 3. qu.* 27. *n.* 10. Sed Germonius *de ſacror. immun. lib. 3. cap. 19. n.* 97. docet, non ſolùm Judicem laicum, ſed & Eccleſiaſticum in tali caſu cognoſcere.

2 Mihi verò magis placet opinio Azorii *p. 1. lib. 7. cap.* 36. *q.* 6. aſſerentis, hanc cauſam ſolùm coram Judice Eccleſiaſtico tractandam eſſe: quia ortum habet ex jure decimarum quòd jus Eccleſiaſticum, ac ſpirituale eſt; non autem civile, & profanum; ſententiam tamen Germonii quam etiam ſequitur Monet. *de decimis, q. 8. c. 1. num.* 17. eſt probabilis: opinionem verò Covarruviæ minimè ſequendam eſſe exiſtimo.

RESOL. CCLXXIV.

An quando decimæ ſunt ſæcularibus in feudum data, cognitio pertineat ad judicem ſæcularem?

Et an hæc cognitio decimarum ſit cauſa mixti fori, ita ut non ſolùm judex laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus poſſit cauſam definire, Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 91. aliàs 90.

§. 1. Affirmativè reſpondet Covarruvias *practic. qq. c.* 35. *num.* 2. Rebuſſus *tract. de decimis quæſt.* 10. *n.* 39. & alii penes ipſos.

Sup. hoc in R. ſeq. & inf. in R. 279. §. Tertia cauſa.

2. Sed meritò ſupradictam ſententiam refellit Azorius *p. 1. lib. 7. cap 26. quæſt.* 3. Facundez *Præcept. 5. lib. 3. cap. 5. nu.* 5. & alii penes ipſos. Et ratio eſt: quia feudum ipſum adhuc ex jure decimarum oritur, quod eſt Eccleſiaſticum: neque privilegium percipiendi decimas extendi debet ad cognitionem cauſæ, niſi id exprimatur. Ad authoritatem verò Covarruviæ & Rebuffi; reſpondeo cum Suarez *de relig. tom. 1. lib. 3. de divino cultu, c. 38. n.* 16 illos, & alios, quos ipſi referunt, eſſe cautè legendos: quia plus, quàm oportet, inclinant in favorem ſæcularium Principum.

3. Notandum eſt tamen cum Moneta *de decimis, c. 8. q.* 1. *n. 15. circa finem,* quòd ſi opinio Covarruviæ, & aliorum eſſet vera tamen adhuc poſſet non ſolùm laicus, ſed etiam Judex Eccleſiaſticus decimarum cauſam definire: quia non cenſetur Summus Pontifex, aut Eccleſia, jus decimandi laicis concedentes, eiuſdem juris cognitionem, aliàs ſibi de jure competentem, niſi aliud contrarium appareat, à ſe in dubio abdicare voluiſſe. Eſſet igitur in tali caſu cognitio decimarum, cauſa mixti fori: quod ego non approbo: quia, ut diximus, talis cognitio ſpectat ſolùm ad Judicem Eccleſiaſticum modo, quo *ſupra.*

RESOL. CCLXXV.

An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel aliis ſæcularibus collata, earum exactio, & lites pertineant ad judicem Eccleſiaſticum?

Et quid circa hoc in aliis quatuor caſibus in fine hujus Reſolutionis deciſi? Ex p. 3. tr. 1. Reſ. 50.

§. 1. Ad judicem laicum ſpectare tennerunt Joannes Rupel. *l. 1 forenſ. inſtit.* 25. Guilielm. de Benedict. *ad c. Raynutius, de teſtam. verb. ſi abſque,* Caſtaneus in *conſ. Burgund. §. 6. n.* 350. & Covarr. *pract. qq. c. 35. n.* 2.

Quæ hic eſt R. antecedens, & inf. in R. 279. cùm in §. Tertia cauſa.

2 Sed hanc ſententiam ego impugnavi *in alio tr. de immun. Eccleſ. reſ.* 91. & nunc iterum impugno; quia licèt decimæ ſint in feudum datæ, nihilominus ipſum feudum ex jure decimarum oritur, ſed jus decimarum Eccleſiaſticum eſt. Ergo &c. Cedo tamen prædictis Doctoribus, quòd ſi decimæ authoritate Romani Pontificis in Principes tranſlatæ ſunt contractu permutationis; videlicet qua ipſi Principes eas realia, vel majoris æſtimationis, vel pretii, & utilitatis vel æqualis compenſant, in hoc, inquam, caſu, cauſa decimarum ſpectat ad judicem laicum; quia ratione permutationis legitimæ factæ, Principi debentur decimæ, & Eccleſia ſuum jus integrum retinet in re, cum qua decimã permutavit, & ſeparat in quam fuit decima ſubrogata. Et hæc omnia docet Raphael de la Torre *in 2. 2. D. Thoma, tom. 2. q. 87. diſp 8. n.* 4. ubi etiam *n.* 5. negat cauſam decimarum ſpectare ad judicem laicum in his caſibus. Primò, quando laici coguntur à clericis ſolvere decimam contra præſcriptionem, vel conſuetudinem, cujus initium non extat; Secundò, quando quæſtio eſt facti, non juris, puta an Petrus ſolverit decimas debitas; vel non; ſitne ſolvenda potius à Petro, quàm à Paulo, etiam quando agitur contra quempiam propter decimas furto ſublatas, vel retentas. Tertiò, quando laicus conductor decimæ init cum clerico pactum, ut coram civili judice conveniri poſſit. Quartò quando cauſa agitur contra laicos fures de fructibus decimæ ſolvendis, reddendiſve, non de ipſo decimarum jure ſervando, & tuendo. Et in his etiam caſibus cauſam decimarum contra Covaruviam ſpectare ad judicem Eccleſiaſticum tenet etiam noviſſimè Adamus Tannerus *in 2. 2. D Thom. diſp. 5. q. 3. dub. 2. n.* 40.

Sup. hoc 1. in R. ſeq. & in alia ejus ann.

RESOL. CCLXXVI.

An judex laicus poſſit cognoſcere de cauſis decimarum, ſi Clerici illas petant à laicis, qui præſcriptione, & conſuetudine immemorabili eas nunquam ſoliti ſunt perſolvere? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 92. aliàs 91.

§. 1.

Sup hoc in R. prox. §. Sed ad med. curſum in verſ. 1. & ſuq. in R. 1 3. ubi breviter poſt med. & et R. 272 §. 3.

§. 1. ALiqui affirmativè reſpondent, undè aſſerunt, in tali caſu licitè ipſos laicos cauſam iſtius litis ad forum ſæculare deducere: & ita docet Covarr. *pract.qq.c.* 35. *num.* 2. *var. reſolut. lib.*1.*c.*17.*n.*19. & alii.

2 Sed negativam ſententiam prorſus affirmandam eſſe cenſeo cum Fagundez *Præſcript.*5 *lib.*2.*c.*5.*n.*8. Azorio *p.* 1. *lib.*7.*cap.*36.*quæſt.*4.& aliis, Quòd ſi aliqui Principes ſententiam Covarruvias in praxi obſervant, dicendum eſt, illos hoc efficere ex aliquo privilegio Summorum Pontificum. Sed an revera ita ſit, ipſi videant.

R E S O L. CCLXXVII.

An colonus laicus Religioſorum pro ſua portione colonica teneatur ſolvere decimas?

Et quid dicendum eſt de privilegio exemptionis decimarū conceſſo Societati JESU à Gregor. XIII. de quo gaudet noſtra Religio?

Et advertitur, quòd ſi in aliqua Provincia Moniales, Regulares, & eorum coloni ſolvant decimas, hoc forſitan eveniet, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod Breve Pontificium revocatorium dictorum privilegiorum ſecus minimè tenentur? Ex part. 3. tract. 1. Reſ. 23.

Sup. in R. quæ hic eſt 269. Sed pro prima diſſe. tituli hujus Reſol. ſignanter in t. §. 15 à R. 230.

§. 1. SUprà dictum eſt de gabellis, nunc dicemus de decimis. Affirmativam ſententiam notat Tamburinus *de jure Abbatam, tom.* 1. *diſp.* 15. *qu.*18. *num.* 32. docere Rotam in una Placentina 17. Decembris 1584. coram Blanchetto, quam deciſionem refert, & ſequitur Seraphinus *dec.*227.*n.*2. Idem dictum eſt ab eadem Rota in una Pampilonen. 15. Decembris 1615. coram Coccino. Et ratio eſt, quia privilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia. Ergò non tranſeunt ad colonos, vel arrendatarios.

2 Sed contrariam ſententiam ego teneo cum docto Juriſconſulto Menochio *lib.*1 *conſ.*276. *num.*6.& multis aliis penes ipſum, quia dicta privilegia cenſentur realia, & non perſonalia: Ergo tranſeunt ad colonos. Probatur major, quia privilegium conceſſum Eccleſiæ, civitati, & aliis perſonis quæ nunquam moriuntur, reale cenſetur, ut docet Gloſſa *in l. forma*, §. *quamquam*, *ff. de cenſibus*, & alii, Ergo. Et ita noviſſimè docet etiam hanc ſententiam Peirinus *in privil. Minim.tom.*1.*conſtit.*2.*Julii II.* §.31.*n.*132. ubi ſic aſſerit. Nota quòd non ſolùm domus, & prædia noſtra ſunt exempta à ſolutione decimarum, ſed etiam coloni, qui conducunt agros noſtros, ſive conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur coloni partiari, ſive ut quotannis certam partem nobis tribuant in omnem eventum, & reliquum ſibi acquirant, nam privilegium eſt reale, & privilegium reale jure communi tranſit ad colonos. Ita ille, & alii penes ipſum.

3 Vide etiam Henriquez *lib.* 7. *cap.*27.*num.*8.& *in gloſſ. lit. H.* ubi ponit eximium privilegium de exemptione decimarum conceſſum Societati Jeſu à Gregor. XIII. quo etiam gaudet noſtra Religio, & addit, quòd hæc cauſa fuit pluries agitata, apud Eccleſiaſtica Tribunalia Romæ, & in Hiſpania, & ſemper pronuntiatum fuit in favorem Regularium & colonorum. Advertat tamen lector, quòd ſi in aliqua Provincia Moniales Regulares, & eorum coloni ſolvunt decimas, hoc forſitan evenit, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod breve Pontificium revocatorium dictorum privilegiorum. Vide Portel *in dubiis Regular.ver. Decima n.*3.& Fagund.*p.*5.*lib.*2.*c.*4.*n.*3. Undè praxis unius Regni non eſt extendenda ad alia Regna; remanet igitur ſatis firmatum colonos partiarios Religioſorum non teneri ſolvere decimas, ut ſuprà dictum eſt de gabellis.

R E S O L. CCLXXVIII.

Utrùm Emphyteuta Eccleſiæ teneatur ad tributa?

Et an doctrina de Emphyteuta non procedat in cenſuario, neque circa Emphyteutam redimibilem. Ex part. 4. tract. 1. Reſ. 24.

1 Sup. hoc emphyteuta in R. 103. curſim 106. 3.

§. 1. EGimus ſuprà de colonis, tunc dicendum eſt de emphyteuta. Sententiam affirmativam docent Avendagnus *de exequ.man.lib.*2.*cap.*14.*num.*33. Valaſcus *de jure emphyt quæſt.*17.*num.*11.& *ſeq.* Garocius *de locato, qu.*25. *num.*34.35.& 43. Rolandus *lib.*4.*conſ.* 61. *num.*14. & 15. & alii. Et ratio eſt, quia cùm emphyteuta ſit ſæcularis, & obnoxius gabellis, & collectis, tenetur eas ſolvere, etiam pro re emphyteutica Eccleſiæ; nam mutata perſona mutatur qualitas rei.

2 Sed contrariam ſententiam ego exiſtimo probabilem eſſe, ex traditis per DD. quos citat; & ſequitur ex Juriſconſultis neotericis Hiſpanus doctus Felicianus de Solis *tract. de cenſ. tom.*2.*in addit. lib.*1.*in præfat.n.*1.& *ſeq.* ubi aſſerit ita ſæpiùs deciſum fuiſſe Compluti pro Collegio D. Ildefonſi, & pro Monialibus ſanctæ Claræ; & ita ait Rectorem Academiæ excommunicationis mucrone emphyteutica Collegii bona defendere, ac liberare à quacumque impoſitione, idque vidi frequentiſſimè obſervatum, ut ait idem Felicianus *ibid. num.*3.*in fine.* Vide etiam circa præſentem quæſtionem conſilium ſecundum poſitum *in tom.* 12. *tractatuum fol.* 99. *col.* 3.

3 Sed hæc doctrina de emphyteuta non procedit in cenſuario, neque circa emphyteutam redimibilem, ſi enim Eccleſia, vel perſona privilegiata domum, agrum, vel vineam concederet in cenſum emphyteuticum redimibilem, debitor cenſus, prædiique poſſeſſor nō gauderet privilegio; quoniam in hac forma conventionis nullum dominium remaneret penes Eccleſiam, vel perſonam privilegiatam, ſed ſolum jus recipiendi penſionem annuam. Et ita docet Felicianus *ubi ſuprà*, & *tom.*1 *lib.*1. *c.* 10.*n.*5. & 15.

R E S O L. CCLXXIX.

An judex Eccleſiaſticus ſit competens ad cognoſcendū laicum pro re, quam in Emphyteuſim tenet ab Eccleſia.

Et apponuntur quinque concluſiones pro Immunitate Eccleſiaſtica, quæ in quadam Deciſione Sacra Rota Romanæ ex ſacris Canonibus, & Doctoribus firmantur?

Et tandem quæritur, an judex laicus non ſit competens ad cognoſcendum Clericum pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cū cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum ſit ad judicem Eccleſiaſticum? Ex par. 4. tr. 1. Reſ. 56.

§. 1. DE hac re alibi dictum eſt, & affirmativam ſententiam docui, quam noviſſimè tenuit ſacra Rota Rom. die 28. Maii 1631. coram Illuſtriſſimo & Doctiſſimo Merlino, Domino meo amantiſſimo, cujus deciſionem ponit per extenſum Antonius de Marinis *quotid.reſol.c.*207.*n.* 4.& *ſeq.*& quia in dicta deciſ. firmantur multæ concluſiones pro immunitate Eccleſiaſtica ex ſacris Canonibus, & Doctoribus, non gravabor illas hic apponere. — Alibi in Reſ. quæ hic eſt 280. §. 1. ante medium, verſ. Igitur, & in R. 280. §. unde Secta.

2. Prima, licèt juſpatronatus laicorum non ſit propriè ſpirituale, attamen quia eſt annexum ſpiritualitati, ideò ſuper illo judicat ſolùm judex Eccleſiaſticus.

3. Secunda, poſſeſſio rei ſpiritualis licèt ſi merè temporalis & laicalis, attamen etiam de poſſeſſione ſolùm cognoſcit judex Eccleſiaſticus, quemadmodum de ipſa proprietate, non autem laicus, cùm qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat.

4. Tertia, cauſa decimarum licèt in feudum datarum ſæcularibus diſcutienda eſt coram judice Eccleſiaſtico; licèt enim dominium hujuſmodi decimarum ſcilicet fructuum illorum, omninò ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſæculare, tamen quia oritur, & dependet à juri ſpirituali & Eccleſiaſtico, non poteſt judex laicus de illis cognoſcere. — Sup. hoc ſup. in Reſ. 274. & 275.

5. Quarta, poſſeſſorium matrimonii quamvis agatur inter perſonas merè laicas, tamen quia habet admixtam cauſam, & titulum ſpiritualitatis, definiendum eſt à judice Eccleſiaſtico. — Sup. hoc ſup. in R. 127. & latè in Reſ. ejus not.

6. Quinta, ratione connexitatis dominii utilis cum directo emphyteutas Eccleſiæ non teneri ad collectas & onera realia per ſtatuta laicorum ſuper rebus & bonis impoſita, cenſuerunt graviſſimi authores, & hæc omnia, ut dixi firmantur in dicti deciſ. ſacræ Rotæ ex jure, & authoritate Doctorum, quam in caſibus occurrentibus omninò videndam eſſe puto. — Sup hoc in R. prox.

7. Notandum eſt etiam hic obiter cum D. Antonio de Marinis *ubi ſuprà cap.* 206. *per totum*, judicem laicum non eſſe competentem ad cogendum Clericum pro reſtitutione pecuniæ illi liberatæ cum cautione de reſtituendo, dum creditor anterior comparuerit, ſed in tali caſu adeundum eſſe judicem Eccleſiaſticum, omninò dicendum eſt.

R E S O L. CCLXXX.

An Clericus poſſit convenire laicum coram judice Eccleſiaſtico pro rebus non ſolùm Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus.

Et diſcutitur quomodo, & quando actor debet ſequi forum rei.

Et quæritur, an poſſit fieri ſtatutum, ut reus ſequatur forum actoris?

Et an Emphyteuta Eccleſiæ poſſit conveniri coram Epiſcopo pro ſolutione penſionis?

Et an laicus poſſit conveniri coram Epiſcopo, ut ſolvat laudemium?

Et an in contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, apponi poſſit juramentum? Ex par. 5. tract. 1. Reſ. 7.

Sup. hoc in Reſ. n. 1. ſeq.

§. 1. VIdetur negativè reſpondendum, qua actor ſequi debet forum rei, ex *leg. in criminali, C. de jur. omn. jud.* & ex aliis pluribus deductis ab utroque Barboſa, Auguſtino, & Simeone, hoc in locis communibus *lit. A, n. 29.* illo in axiomatibus juris *axiom. 10. n. 1.* Sed pro rebus Eccleſiæ & Eccleſiaſticorum laicum reum, conveniendum eſſe coram Eccleſiaſtico docet Oſaſcus *deciſ. 37. n. 7.* & Valboa *in lect. Salmat. ad text. cap. ſi Clericus laicum, num. 9.* ubi ſic ait: Communiter obtinuit ſententia inter juris Pontificii interpretes, quòd hoc privilegium habeat Eccleſia, cum agitur de rebus Eccleſiæ, aut Clerici, ſive actione perſonali, ſive reali adversùs laicum, poterit illum convenire, ſive coram ſæculari, ſive coram Eccleſiaſtico, ubi voluerit, ita ut in electione actoris ſit, quem voluerit eligere judicem; ſi verò actione merè perſonali agatur, v. g. ex locato ad mercedem, in qua rei Eccleſiæ reſtitutio non veniat, tunc coram ſæculari conveniendus eſt laicus. Et ideò Joan. de Hevia *in Curia Philipica part. 1. §. 5. nu. 10.* ſic aſſerit: [Pertenecen al fuero Eccleſiaſtico las cauſas que ſe tratan ſobre bienes y coſas de Igleſias, aun que ſea contra legos reos.] Hæc ille.

Sup. hoc in R. ſeq. & in R. ... & ſeq. §. Cōfirmatur, & in ... R. ... §. ... tandem & ſeq.

2 Verùm ego puto Clericum poſſe convenire laicum coram judice Eccleſiaſtico, non ſolùm pro rebus Eccleſiæ, ſed etiam pro fructibus, & ita docet Innocent. & Abbas *in d. c. ſi Clericus laicum, de foro compet.* ubi firmant Clericum poſſe convenire laicum coram judice Eccleſiæ, vel ſuis ſive agat actione reali, ſive perſonali, veluti ex legato, vel locato, moventur ex eo, quòd et ſi fructus præbendæ non ſint quid ſpirituale, ut rectè notat Felinus *in cap. cauſam de præſcript.* cùm tamen à re Eccleſiæ dependeant, idem de illis judicatur, quod de re Eccleſiæ, *cap. ſi annum, de judic. lib. 6.* & ibidem Felin. & Ancharanus *cap. Epiſcopi 17. quæſt. 1. in cap. quia nos, de teſtamentis*, ubi Epiſcopus non poteſt teſtari de fructibus ex agris Eccleſiæ perceptis, & ſic dicunt noſtri text. regulam evidenter ſuccedere, & facit text. *in c. poſtulaſti, de homicidio.* Hanc etiam ſententiam docet Belletus *in diſquiſit. Cler. part. 1. tit. de favore Cler. reali §. 5. n. 2. & ſequent.* Maceraten. *lib. 1. reſol. 49. n. 9.* Gabriel *conſil. 37. n. 10.* Vulpius *in praxi fori Eccleſ. cap. 27. num. 5.* Gratianus *tom. 2. cap. 238. num. 17.* & alii penes ipſos multas rationes adducentes pro hac firmanda ſententia. Sed non deſinam hìc apponere verba Antonii Rippol. *var. reſolut. cap. 1. de juriſd. omn. judic. num. 236.* ſic aſſerentis: Non ſolùm ipſi Clerici habent privilegium trahendi ad ſuum forum Eccleſiaſticum ſuos cenſualiſtas & reddituarios, verùm etiam & arrendatores prædictorum fructuum, quia arrendatores fructuum Eccleſiaſticorum habent idem privilegium, & ita fuit declaratum per Illuſtrem & Adm. Reverendiſſimum Epiſcopum & Cancellarium Caſſador. die 17. Martii 1567. in cauſa contentionis ortæ inter Curiam Eccleſiaſticam Barcinone, & ſecularem Regentis Vicariam ejuſdem in cauſa in Curia Eccleſiaſtica cœpta ad inſtantiam Jo. Benedicti Gatell, mercatoris arrendatoris fructuum, & emolumentorum Sacriſtiæ Majoris Sedis Barcinone contra Grabrielem Beſora Ortolanū ſuper ſolutione decimæ cujuſdam petiæ terræ, quam dictus Beſora conductam habebat à Jacobo Ginabreda, & recuſando dictus Beſora ſolvere, firmavit jus dicto Gatell, tamquam arrendatori in Curia Regentis Vicariæ Barcinone, & firmata contentione inter dictas Curias, fuit cum dicta ſententia declaratum non eſſe locum firmæ juris factæ in Curia ſæculari, ſed dictam cauſam in Curia Eccleſiaſtica tractandam. Similis contentio fuit per eumdem declarata die 16. Februar. 1570.

Sup. hoc infra in R. 182. §. 10 & ſeq. & in alliis ejus ... & in fine §. ejus 1. ann.

3. Confirmatur noſtra ſententia contra adverſarios ex legibus Regni Caſtellæ *lib. 4. novæ collect. tit. 1. leg. 11. & 12.* in quibus ſancitum eſt ut in obligationibus, & contractibus non apponatur juramentum, ne contrahentes ſuper re merè profana, ratione juramenti ſe ſubmitterent judici Eccleſiaſtico, tamen, ut obſervat Molina *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſput. 149. num. 15.* in dictis legibus permittitur, ut in contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, apponi poſſit juramentum, & ideò apponam hìc verba Joannis de Hevia *in Curia Philippica p. 1. §. 5. n. 23.*

Sup. hoc in R. not. preced. §. Et tandem.

ubi ſic ait: [Por derecho real eſta prohibido al lego renunciar el fuero ſecular ſuyo, ni ſometterſe a Eccleſiaſtico en cauſa mere profanas, y à los eſcrivaños ſemejantes ſumiſſione, porque por ellas ſe ſomete à el, y defrauda la juriſdicion ſecular, y por lo miſmo ſe prohibe à ellos en las dichas cauſas mere profanas hazer contractos jurados auoque lo uno y el otro ſe puede hazer ſobre rentas, y bienes de Igleſias, Monaſterios, Prelados, y Clerigos por razon de ellas.] Sic ille.

4 Undè Sacra Rota Romana die 28. Maii 1631. coram Illuſtriſſimo & amātiſſimo Domino meo Merlino determinavit emphyteutam Eccleſiæ poſſe conveniri coram Epiſcopo pro ſolutione penſionis, quam deciſionem affert, & ſequitur amiciſſimus Antonius de Marinis *quotid. reſol. cap. 207. numer. 4.* Hinc docuit Burgius *tract. de Laudemio part. 3. inſpect. 1. nu. 6. & ſeq.* quòd laicus poteſt conveniri coram Epiſcopo, ut ſolvat laudemium. Et tandem ad omnia ſupradicta llabilienda ponam hic per extenſum reſcriptum Alſōſi Regis datum in civitate Gajetę die 24. Auguſti anno 1436. tenoris ſequentis:

Sup. hoc in Reſ. ſeq. § ult. ad medium, & in Reſ. præterita § 1.

5 [Alfonſus, &c. Viceregi, & Nobilibus ejuſdem Regni Siciliæ, Magiſtro Juſtitiario; & judicibus Magnæ Regiæ Curiæ, necnon Capitaneo, Prætori, judicibus juratis, cæteriſque Officiallbus urbis Panormi, ad quos præſentes pervenerint, aut pertineant quomodolibet infraſcripta pręſentibus, & futuris Regiis Conſiliariis, familiaribus dilectis ſalutem. Cùm Sereniſſimus Dominus noſter Rex prędictus ad ſupplicationem ſuæ Majeſtati porrectam per Reverendiſſimum in Chriſto Patrē N. de Tudiſchis Archiepiſcopum Panormitanum providerit, & mandaverit ſub hac forma: Alfonſus Dei gratia, &c. Nobilibus. Viceregi, Magiſtro Juſtitiario, judicibus Magnæ noſtræ Curiæ Regni Siciliæ ultra Pharum: necnon Prætori, Capitaneo, judicibus juratis, & Officialibus quibuſcumque felicis urbis Panormi Regni ejuſdem, ad quos præſentes pervenerint, ſeu quomodolibet ſpectare noſcantur, eorumque Officialium loca tenentibus, præſentibus & futuris, Conſiliariis, familiaribus, & fidelibus noſtris dilectis ſalutem & dilect. Nuper Noſtræ Majeſtati porrecta ſupplicatio per Reverendiſſimum Conſiliarium & Oratorem Noſtrum N. de Tudiſchis Archiepiſcopum Paanormitanum continebat: Cùm de jure communi fuerit & ſit, quòd ſæculares perſonæ obligatæ Eccleſiis, Clericis, & ſpiritualibus perſonis ratione bonorum eorum, poſſint coram judicibus ſpiritualibus conveniri & per aliquos Officiales noſtros in urbe prædicta huic juri contraventum ſit, nolendo, neque permittendo, ut hi, qui ſunt præmiſſa ratione Eccleſiis, Clericis, & ſpiritualibus perſonis, & ſignanter juriſdictioni Archiepiſcopatus jam dicti obligati pro juribus & bonis ſuis conſentire, ut per Officiales prædicti Reverendi Archiepiſcopi conſtringantur, non advertentes ad ſpirituales cenſuras, & alias pęnas, quæ contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ, ſeu contra turbatores, ne cauſæ de jure antiqua conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, introducantur à ure prędictæ dignoſcuntur, dignaremur ſuper præmiſſis de noſtrę Majeſtatis auxilio eidem ſubvenire. Nos itaque attendentes præmiſſas ſupplicationes fore & eſſe juſtas, & rationi conſonas, licèt alias vobis ſcripſerimus, & tradidiſſerimus in mandatis, quòd in juriſdictionem præfati Reverendi Archiepiſcopi tam quoad ſæculares cujuſcunque conditionis, quàm ad Eccleſiaſticas perſonas nullo modo vos intromittere deberetis; vobis tamen de certa noſtra ſcientia, & expreſsè ad abundantiorem cautelam dicimus, & præcipiendo mandamus, quatenus viſis præſentibus, omnes, & quaſcumque perſonas obligatas, & obnoxias Eccleſiis, Clericis, & perſonis ſpiritualibus ratione bonorum ſuorum, & jurium prædictorum per ſpeciales Officiales ipſius Reverendi Archiepiſcopi compelli, & conſtringi juſtitia mediante ſinatis, & permittatis, & non contraveniatis, ſeu aliquem venire permittatis, ſi nobis ſervire cupitis, cùm ſit juſtitia exigente exigendum duximus. Nos enim eidem Archiepiſcopo & ejus Curiæ ad abundantiorem cautelam, cuique veſtrum, contradictione non obſtante, damus, & concedimus plenam poteſtatem per juris remedia contra prędictos & alios, qui de jure, vel antiqua conſuetudine in foro Eccleſiaſtico reſpondere tenentur, procedendi, cognoſcendi, & decidendi, ac definita per eos debitæ exequutioni mandandi jubemus. Datum in civitate Gajetæ die 24. Auguſti anno à Nativitate Domini Mccccxxxvi. *Rex Alfonſus* Ea propter vobis & veſtrum cuilibet dicimus, & mandamus de noſtra certa ſcientia, & expreſsè, quatenus Regiam proviſionem præinſertam juxta ſui ſeriem, & tenorem eidē Reverendo Panormitano Archiepiſcopo, ejuſque ſpiritualibus Officialibus, & Curiæ teneatis firmiter, & obſerveris ac teneri, & inviolabiliter obſervari faciatis, per quos decet, dubio & contradictione quibuſcumque remotis. Datum in urbe Panormi die 5. Octobr. anno à Nativ. Domini Mccccxxxvi. *Regerius de Paruta, Baptiſta de Planamone.* Domini Viceregec mandarunt mihi Benedicto de Piſano. Ex Regia Cancellaria Regni Siciliæ extracta eſt præſens copia, fol. 69. & ex Regio Officio Protonotarii fol. 14.]

6 Igi-

6. Igitur ex omnibus ſupradictis apparet non ſolum ex ſacris Canonibus, & doctorum conſenſu, ſed etiam ex ore ipſius Regis, ſæculares obligatos Eccleſiis, Clericis, & ſpiritualibus perſonis ratione bonorũ eorum coram judicibus Eccleſiaſticis conveniri poſſe, & debere; & ideò quia Miniſtri Regii de hoc Abbatem Panormitanum tunc noſtrum Archiepiſcopum contra jus inquietabant. Alphonſus Rex in illos per ſupradictum Decretum invehitur, in quo id quod de jure Eccleſiaſticis competebat, præcepit ut eis inviolabiliter ſervetur. Et ideò tanti Regis veſtigiis inhærendo; habent in hoc caſu, & ſimilibus Principes laici præclarum exemplum Eccleſiaſticam libertatem, ut par eſt tuendi. Unde ex ſupradictis hactenus deductis infertur noſtrã opinionem procedere contra Valboam & Oſaſcum *ubi ſuprà*, etiamſi agatur actione ex locatio ad mercedem, nam ſi laicus poteſt conveniri coram Eccleſiaſtico, ſive actione reali, ſive perſonali ut ex legato, & locato, *ut ſuprà* ex Innocent. & Abbate probatum eſt. Idem dicendum eſt ſi agatur ex locato ad mercedem, quia actio ex locato ad mercedẽ eſt perſonalis, ut tradit Felinus *in cap. ſi Clericus laicũ, de foro compet. n. 4.* & ita hanc ſententiã docet Bellettus *in diſquiſ. Cler. p. 1. tit. de favore Cleric. reali*, §. 5. n. 19.

7. Reſtat modò reſpondere ad argumentum contrarium nempe actorem ſequi debere forum rei, ad quod poſſet aliquis reſpondere, illam regulam pati exceptionem. Sed aliter reſpondit Valboa *in lect. Salmatic. ad text. in cap. ſi Clericus laicum, de foro compet. n. 6.* exiſtimat enim quòd inter duo juris principia ferè contraria medium rectè à Pontifice electum eſt, & conſtitutum. Alterum eſt actorem ſequi forum rei, alterũ verò Clerici bona patrimonialia fori privilegio gaudere: medium ergo eſt, quando laicus probabiliter negare poteſt rem eſſe Eccleſiæ, vel Clerici, tunc enim cognitio pertinet ad ſæcularem, ſervata illa regula, quòd actor forũ rei ſequi tenetur, id enim denotat text. *cap. ſi Clericus*, ibi, *Rex proprias eſſe aſſeverat*; aſſeverare enim eſt cõſtanter, & veroſimiliter affirmare, ut notatur *in l. quod aſſeverat, C. de probationibus*, ſic Anton. & Cardinalis *num. 9.* Imola & Abbas *n. 13.* Alexand. de Nevo, & Felinus *in principio*, Oſaſcus *l. 2. ff. ſi in jus vocatus*, Abbas *lib. 1. var. cap. 4. num. 3.* Menochius *de re recuper rem. 5. nu. 21.* prudens ergo judex arbitrabitur, an laici negatio probabilis ſit, vel non: nam ſi res veroſimiliter temporalis eſt, pertinebit ad laici judicis cognitionem; ſi verò Eccleſiaſtica, ad Eccleſiaſticum, ſic procedit text. *d. cap. ſi Clericus laicum*, cujus praxis propriè obſervatur in ſpecie text. *in cap. final. de judiciis.* Cùm enim ibidẽ laici à Religioſis convenirentur ſuper quodã Officio ſeculari, quod laici ad ſe pertinere aſſerebant coram judice ſæculari, propoſita fuit conventio à Monaſterio, quoniam cùm laici probabiliter negaſſent ex eo, quod officium illud ſæculare eſſet, debuit Monaſterium forum rei, ſequi, ex textu noſtro, & hæc omnia docet Valboa *loc. cit.* Unde Rippol. *in var. reſolut. cap. 1. de juriſdict. omn. jud. num. 238.* Ex his advertat Advocatus, qui tuetur cauſam in Curia Eccleſiaſtica, quòd curet ante omnia juſtificare laicum ſolitum eſſe ſolvere Clerico id, quod petitur, quia cùm ratione poſſeſſionis competat juriſdictio judici Eccleſiaſtico in laicum, debet qualitas hæc tribuens juriſdictionem, probari ante omnia, & de ea conſtare. Ita Rippol. Ex quibus omnibus patet reſponſio ad argumentum pro negativa ſententia adductum.

8. Non deſinam tamen hic in gratiã curioſorum libertatis Eccleſiaſticæ obſervare potuiſſe Eccleſiam privilegium; quod Clericis rei competit, extendere ad Clericos actores, non ſolùm in caſu, de quo ſuperius loquuti ſumus: ſed etiam in omnibus aliis, ita, ut non tenerentur ſequi forum rei provocati laici, ſed illum traherent ad forum Eccleſiaſticum, & ideò in facti contingentia frequenter Pontifices ſolent concedere reſcripta, & privilegia Clericis, ut in quacumque cauſa, etiam agendo contra laicum, ad forũ Eccleſiæ illum venire compellant. Unde (& hoc à nemine obſervatum video) prorſus refellenda venit, ſeu potius delenda, gloſſa *in cap. ſi Clericus laicum, de foro competen. ver. de conſuet.* Nec in contrarium poſſet quis adducere Bartolũ *in l. 2. ff. de juriſd. omn. jud.* ubi proponit quæſtionem, an fieri poſſit ſtatutum, ut reus ſequatur forum actoris? & reſpondet, Principem pro ſubditis poſſe tale ſtatutum facere, non tamen poſſe pro ſubditis alienæ juriſdictionis; ergo cum laicus in temporalibus non ſit ſubditus juriſdictionis Eccleſiaſticæ, non poterit Pontifex illum compellere, quando reus eſt, ut veniat ad judicem Eccleſiaſticum. Sed reſpondetur quòd hæc Bartoli doctrina retorqueri poteſt pro noſtra ſententia: ſi enim princeps laicus poteſt inter ſubditos privilegium dare, ut reus forum actoris ſequatur, poterit etiam Pontifex idem privilegiũ Clericis concedere reſpectu aliorum fidelium, neque obſtat quòd fideles laici non ſint directè in temporalibus Pontifici ſubditi, nã ſufficit quòd ſubdantur indirectè, ſuppoſito quòd ſpiritualis poteſtas ſufficit ad diſponendũ circa temporalia, quando id exigit finis ſpiritualis, & ideò quoties Pontifex hujuſmodi privilegia ſpecialiter aliquibus concedit, non uſurpat juriſdictionem tẽporalem, ſed ſua poteſtate ſuperiori utitur, neque etiam reus cogitur comparere coram judice alieno, ſed ab uno judice in alium transfertur cauſa per Pontificẽ habentem legitimam poteſtatem. Et hæc omnia docet, & probat inter doctos Juriſconſultos Hiſpanos, doctiſſ. Valboa de Magrovejo *in lection. Salmat. tom. 2. ad text. cap. 2. de judiciis, à n. 50. uſque ad num. 55.*

RESOL. CCLXXXI.

An laicus ratione fructum Prebendæ ſibi locatæ, debeat conveniri coram judice Eccleſiaſtico?

Et an pro bonis, & fructibus Eccleſiæ poſſit laicus conveniri corã judice Eccleſiaſtico, Ex par. 4. tr. 1. Reſ. 24.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Martha *de juriſdict. part. 2. c. 30. num. 5.* ubi ſic ait. Laicus ratione fructuum præbendæ ſibi locatæ conveniri debet coram judice Eccleſiaſtico, nec poteſt remiſſionem petere ad judicem ſæcularem, ex Abbate *in cap. ſi Clericus laicum, 1. not. col. 4. de foro competent.* ubi habetur quòd Clericus poteſt convenire laicum pro rebus Eccleſiæ coram judice Eccleſiaſtico, & pro rebus ſuis, ſive agat actione reali, ſive perſonali. Ita Martha. Sup. hoc in R. prec. & in R. ſeqq. §. Confirmatur, ante med. & verſ. Adde & in eo. citat. R. 165. lege docte. §. Et tandem.

2. Et ex perſonali actione agi poſſe in judicio Eccleſiæ contra laicum, docet Valaſcus *de jure emphyt. quæſtion. 39. numer. 14.* licèt contrarium ſentiat Guttierez *pract. qq. lib. 3. quæſt. 26. numer. 10.* qui tamen concedit, tunc hoc ſervari poſſe quando probetur ſic de conſuetudine eſſe illius loci.

2. Non reticeam tamen Hoſtienſem & Innocentium *in cap. cùm ſit generale, de foro competent.* & *ibi* Butrium *num. 9.* Marianum Socinum *num. 15.* Felinum *num. 4.* docere, quòd Eccleſia laicum ad ſuum forum trahere nequit, niſi quando propoſuerit qualitates furti, vel violentiæ: ſed tu cogita, ſi hæc doctrina valeat circa caſum propoſitum: nam dum Eccleſiæ non ſolvitur penſio tempore ſtatuto, contra legem contractus, adeſt injuſta & violenta occupatio, & ſuccedit doctrina Innocentii & aliorum. Igitur quando emphyteuta penſiones denegat, & non ſoluit, Eccleſiã privat jure ſuo, eique violentiam facit. Ergo corã judice Eccleſiaſtico conveniri poteſt, & debet. Et pro confirmatione ſupradictorum omninò vide Maceratenſem *variar. reſol. lib. 1. reſol. 48. per totam*, ubi ex multis probat, quòd pro bonis, & fructibus Eccleſiæ poteſt laicus conveniri coram judice Eccleſiaſtico, & præſertim ſi contrahentes laici renuntiaſſent fori privilegio, & judici Eccleſiaſtico ſe ſubmiſiſſent, quod prohibere non poteſt Princeps ſæcularis, & ſi hoc prohiberet per aliquam conſtitutionem, talis conſtitutio non valeret, uti contra juriſdictionem, & libertatem Eccleſiaſticam, ut rectè obſervat Maceratenſis *ubi ſuprà num. 24.* quicquid in contrarium aſſerat Oſaſcus *deciſ. 78. numer. 19. &* alii. Sup. hoc in R. 1. not. prec. §. unde ſacro, & ſup. in R. 279. § 1. R. in §. R. 1. ona prec. ſup. hoc in R. prec. §. Confirmatur, & in R. ſeq. § & ſeq. & in aliis eorum ann.

RESOL. CCLXXXII.

An ne laici conductores bonorum Eccleſiaſticorum poſſint conveniri coram judice Eccleſiaſtico, licitum ſit condere Pragmaticam prohibentem laicis prorogationem juriſdictionis alienæ?

Et an dictæ leges prohibeant juramentũ apponi in contractibus, ne ratione ipſius prorogetur juriſdictio Eccleſiaſtica, ſit etiam contra Immunitatem Eccleſiaſticã, & illas ſtatuentes incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et notatur, quod de jure communi competit Epiſcopis ratione juramenti convenire laicos in Curia Eccleſiaſtica.

Et ſupponitur, quod ſtatuta laicorum, quæ tollunt Clericis illa, quæ de jure communi illis competunt, eſſe contra libertatẽ Eccleſiaſticam, & aliqua alia ſupponuntur, & explanantur, & tandem quæritur, an Clerici poſſint convenire laicos coram judice Eccleſiaſtico pro rebus Eccleſiæ, vel ſuis; ſive agatur actione reali, ſive perſonali, ſive ex legato, ſive ex locato, Ex p. 4. tract. 1. Reſ. 8.

§. 1. VIdetur affirmativè reſpondendum, & ideò in Regno Portugalliæ & Caſtellæ adſunt leges, in quibus prohibetur, ut in contractibus non apponatur juramentum, ne ratione ipſius prorogetur juriſdictio judicis Eccleſiaſtici: quas leges defendunt Joſeph. Seſſe *de inhib. cap. 9. §. 3.* Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 35. num. 2.* Petrus Sup. hoc ſup. R. 180. §. Confirmatur, & in fine R. 181. & in R. 215. poſt med. lege verſ. Non carent, & aliis R. & §§. ejus not.

Barboſa *in l.1. art. 3. num.139. ff. de judicis*, Oſaſcus *dec. 32. num.7. & deciſ. 78. num. 19.* Gama *deciſ. 247. num. 2.* Cabedo *tom.1. deciſ.32.n.2.* Caravalius *de judicis lib.1.tit.5.nu. 1121.* Guilielmus Bened. *in cap. Raynutius ver. & uxorem, deciſ.2. num. 53. de teſtam.* & alii penes ipſos quibus adde Molinam *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſput. 149.num.15.* Rebellium *part. 2. lib. 16. q. 2.num.9.* & Valboa de Magrevejo *in prælect. Salmat. tom.1. c. 3. de judiciis num. 163.* Et hanc ſententiam in terminis docet Angujanus *de legibus lib. 3. controv. 22. per totam*.

Quæ hic eſt R. antecedens in fine.

2. Sed his non obſtantibus, ego *in 4. part. tract. 1. reſolut.* 34. contrariam ſententiam docui cum Mario Antonino *var. lib.1 reſolut.48.num.24.* Verùm quia ibi more meo breviter, & reſolutoriè hanc tetigi quæſtionem, viſum eſt mihi per extenſum illam probare. Dico igitur præter Maceratenſem citatum, hanc ſententiam docere Bellettum *in diſquiſ. Cleric. tit. de favore Cler. perſon.* §. 2. *num. 26.* ubi docet laicum poſſe prorogare jurisdictionem in Epiſcopum, neque ab ejus Superiore poſſe inhiberi. Idem tenet Martha *p. 4. cent. 1. caſ.92. num.2.* quibus adde Riccium *part. 2. deciſ. 211. nu. 5.* & Genuenſem *in praxi Epiſc. cap. 12. num. 2.* prædictum ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & illud ferentes incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ; & ut hæc opinio etiam rationibus fulciatur. Supponendum eſt primò ſtatuta laicorum, quæ tollunt Clericis id, quod eis competit de jure communi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, ut patet ex *cap. cùm terra, de elect.* & *ibi* Imola & Butrius, & docent etiam *in cap. Eccleſia S. Mariæ*, Decius *num.* 3. & Felinus *num.69. de conſtit.* Hanc etiam ſententiam docet Alexander, Riminaldus, Malvaſia, Oddus, & Hondedeus, quos citat, & ſequitur Philiphus Maynardus *de privil. Eccleſ. pars. 1. art. 1. num.24.* quibus ego addo Caſtillum Sotomajorem *tom. 3. de Tertiis, cap.9. num.6.* Aponte *in reſp. pro cenſura Veneta, fol. mihi* 71. Laderchium *conſ.* 103. *n.* 8. Germonium *de libert. Eccleſ. cap. 5. §. 5.* Mandellum *vol. 1. conſ. 164. nu.13.* Fagnan *in reſponſ. ex validitate cenſuræ Pauli V. part.3. fol. mihi* 58. Torrium *in Apolog. pro libert. Eccleſ. fol. mihi* 23. Valenzuelam *in defenſ. monit. part.1. numer. 55.* Bertran. de Guevara *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert.1. §.5. num.25.* Collegium Bononienſem *in reſp. pro libert. Eccleſ. n.17.* & alii penes ipſos, quibus omnibus adde ſacram Rotam Romanam *in una Corrigien. ſi die 16. Februar. ann. 1589. coram Gipſio, & in una Maſſafrenſi die 21. Junii anno 1591. coram Pamphilio, & in una Cryptæ ferratæ die 16. Januarii 1604. coram Millino*, & tandem noviſſimè *in una Veneta cenſur.* quam penes me impreſſam habeo, *fol. 4.*

Sup. hoc latè ſup. in R. 268. § ultim. ante ... & in Reſ. 269. §. Sed his, poſtmod & magis latè in R. 211 & 214. §. Confirmatur, & ſeq. & infr. in R. 294. §. Sed hæc.

3. Supponendum ſecundò, laicos poſſe prorogare juriſdictionem judicis Eccleſiaſtici, ut patet ex *l. ſi qui ex conſenſu, & l. Epiſcopale, C. de Epiſc. audien.* & docent communiter Juriſconſulti, (nam ex induſtria nolo Theologum ullum citare,) ut Calderinus, Federicus de Senis, VVameſius, Tuſchus & alii, quos citat, & ſequitur Joannes à Cochier *in vindicis libertatis Eccleſiaſticæ p.1. c.66. n. 5. & 10.* quibus ego addo Baldum, Jacobinum, Lapium, Maſullum, Vivium, & Capyciù, quos citat & ſequitur Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect.1. n.75.* quibus etiam adde Narbonam *lib. 2. tit. 4. leg. 59. gloſſ.1. n.9.* Madium *de ſacram. Ord. cap. 13. n. 23.* Boerium *deciſ.69. n.5.* Nattam *tom.2. conſ.413. n. 4.* & Novarium, *de elect. fori ſect.3. q.13. n.25.* Imò ego addo cum Petro Barboſa *ubi ſuprà* ex Menochio *vol. 4. conſ. 322. n. 20.* non ſolùm ex jure civili, ut viſum eſt *in d. l. ſi qui, & l. Epiſcopale*, laicum poſſe prorogare juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed etiam ex jure Canonico in text. *cap. ſignificaſti, de foro compet.* Nam cùm ibi Pontifex proponat regulam, quod quilibet poteſt prorogare juriſdictionem alterius judicis, & ab hac regula excipiat Clericum, qui non poteſt prorogare juriſdictionem judicis Eccleſiaſtici, ſequitur hoc fieri poſſe à laico.

4. His ſuppoſitis, ſequitur negativam ſententiam quam *ſuprà* docuimus probari irrefragabili argumento. Nam ſtatutum, quod tollit Clericis id, quod eis jus commune concedit, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut patet in primo ſuppoſito: ſed Clericis de jure civilis & Canonico competit ut laici poſſint eorum juriſdictionem prorogare, ut viſum eſt in ſecundo ſuppoſito: ergo neceſſariò ſequitur ſtatutum laicis hoc prohibens eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quod procedit etiamſi in illa re, qua de jure competit Clericis, participarent, ut eſt in caſu noſtro, etiam laici. Ita optimè obſervat & docet Joannes Bertran. de Guevara *in propugn. libert. Eccl. aſſer.1. §.6. n.61.* & alii.

Sup hoc ſup. in R. 94 §. 3. Præterea.

5. Confirmatur noſtra opinio ex his, quæ docent Aponte *in reſponſ. ſuper cenſura Veneta, fol.85.* & Laderch. *conſ.* 103. quòd Eccleſia habet facultatem hanc, ut laici poſſint liberè cum ea contrahere, & quoties arctatur eis hæc libertas: eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam: ſed per ſtatutum, de quo loquimur, imponitur aliquod onus laicis, quod prius non habebant, & eis arctatur libertas, undè non poſſint libere ut prius cum Eccleſia contrahere, propagando videlicet ejus juriſdictionem: ergo tale ſtatutum erit invalidù, & contra libertatem Eccleſiaſticam. Adde quòd ſecundùm Innocent. & Abbatem *in cap. ſi Clericus, de foro compet.* & Gratianum *in diſceptat. forenſ. tom.2. cap.238. num.17.* poſſunt Clerici convenire laicos coram Eccleſiaſtico pro rebus Eccleſiæ, vel ſuis, ſive agatur actione reali, ſive perſonali, vel ex legato, vel locato, & patet etiam ex *cap. ſi annum, de judiciis in 6.* & ibi Ancharanus. Franeus, Philippus, & Archidiaconus cum Gloſſa *verb. dependentibus*, quibus adde *cap. Epiſcopum, 17. qu. 1. & Gloſſam c. quia nos, de teſtam.* & facit text. *in c. poſtulaſti, de homicidio*, & ſuprà ſatis probavi. Si igitur in his caſibus & ſimilibus laici non poſſent prorogare per ſtatutum hoc eis prohibens juriſdictionem judicù Eccleſiaſticorum, tolleretur utique eis id, quod habent ex jure communi; ergo tale ſtatutum eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam.

Sup. hoc in R. not. ſeq.

Sup. in duobus præcedentibus R. & in t. 6. tr. 1. R. 163 in §. Et tandem, & ſeq.

6. Sed reſtat modò reſpondere ad argumentum deſumptum ex legibus Hiſpaniarum prohibentibus apponi juramenta in contractibus, ne prorogetur juriſdictio Epiſcoporum. Dico igitur quòd dictas leges non admittunt aliqui Theologi, quia juramentum directè pertinet ad virtutem Religionis, & ejus vinculum eſt res ſpiritualis excedens poteſtatem ſæcularē, & ideò circa illud non poſſunt ullo modo Principes laici diſponere, ut ego ipſe probavi *in 1. p. tr.2. reſ.73.* cum Martha, & Duardo.

7. Adde, & hoc eſt valdè notandum, quòd de jure communi competit etiā Epiſcopis ratione juramenti convenire laicos in Curia Eccleſiaſtica, ut patet ex *cap. novit, de judiciis, & cap. fin. de foro compet. in 6.* & docet Rippol. *de jur. omn. judic. cap. 1. num.266.* & alii communiter: ergo ſi Principis laici ſtatutum prohiberet juramenta in aliquo contractu præſtare, utique auferret judicibus Eccleſiaſticis illam auctoritatem, quam Canones ex contractibus juratis eis tribuerunt. Eſſet igitur tale ſtatutù ſaltem indirectè contra libertatem Eccleſiaſticam. Undè ex his corrueret ſpeculatio, quam apponunt Doctores in principio hujus reſolutionis citati, pro defenſione legum Caſtellæ, & ideò dictas leges inter Juriſconſultos Hiſpanos doctiſſimus Sahagun de Villaſante *in cap. decernimus, de judiciis, numer.* 126. ex D. Thom. nullas eſſe docet tamquā Eccleſiæ poteſtati contrarias. Et ita etiam docet Martha *de juriſd. p.4. cent. 1. caſ.72.* Mareſcottus *lib. 1. var. c. 62. à nu.* 10. & Seraphinus *de juram. privileg. 76. n.* 18.

Quæ hic eſt ſup. in R. 132. & in aliis poſitis in annot. 1. hujus R. in an. ult. R. not. ſeq.

Sup. hoc ſup. in R. 133. prope finē, & in aliis citatis ult. not.

8. Hinc circa præſentem quæſtionem invenio doctiſſimi Suarez ingenium ita hæſitaſſe, ut dubius remanſerit, & ideò *de Relig. tom.2. lib.2. cap.38. nu.15.* ſic aſſerit: Non carent difficultate leges illæ irritantes contractum ſolùm propter adjectionem juramenti, nam videntur ſaltem indirectè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, licèt lex Caſtellæ expreſsè id neget. Ita Suarez. Nec valet dicere cum Valboa, Seſſe, & aliis, hoc principes non efficere ad æmulationem juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed ad ſuam juriſdictionem tuendam, nam in omnibus ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam hac reſponſione poſſent laici ſe tueri, quod abſurdiſſimum eſſe nemo negabit. Undè Fagundez *præc. 1. lib.3. cap.7. num. 17.* & Alvarez Valaſcus *tom. 1. conſ. 99. num.3.* putavit dictas leges in regnis Hiſpaniarum fuiſſe latas ex privilegio ſummi Pontificis, quod cùm non adſit in caſu noſtro, apparet non poſſe Pragmaticam, de qua loquimur, publicari. Sed dato quòd Principes poſſint aliqua ſtatuere circa juramenta in contractibus apponenda, non deſinam tamen hic adnotare ea, quæ docet Bonacina *in Bulla Cœnæ, diſput.1. quæſt.26. ſect.2. punct. 2. num. 26.* ubi poſtquam firmaſſet poſſe Principes ad evitanda perjuria, quæ paſſim fiunt ſtatuere, ne juramenta in celebratione contractuum adhibeantur, hoc tamen limitandum cenſet, modò id fiat ſine præjudicio libertatis Eccleſiaſticæ. Quamobrem ſi Princeps prohibeat juramentum contractui apponi, ne accuſæ temporales prætextu vitandi perjuria ad forum Eccleſiaſticum deducantur, à culpa non excuſatur, quia libertatem Eccleſiaſticam ſaltem indirectè offendit. Ita Bonacina, cui conſentit etiam Molina *tom.2. tract. 2. diſput. 261. num. 13. in fine.* Undè apparet ex his quàm periculoſa res ſit publicatio ſimilium ſtatutorum.

9. Et tandem advertendum eſt, quòd dictæ leges, quæ pro juſtificatione præſentis Pragmaticæ adducũtur, non faciunt ad rem, imò contra dictam Pragmaticam adduci poſſunt. Nam dictæ leges licet prohibeant juramentum apponi in contractibus, ne ratione ipſius prorogetur juriſdictio Eccleſiaſtica, tamen, ut advertit Joannes de Hevia *in Curia Philippica par.1. §.5. num. 33.* Azevedus *in recopil. lib.4. tit. 1. lib.11. in fine*, Guttierrez *in Authent. Sacram. puber. C. ſi adverſus venditionē, n.157.* & Molina Theologus *de Juſt. tom.1. tr.2.*

Sup. contenta in hoc § ſup. in R. 180. § Confirmatur, ad med. & in aliis not. 1. hujus R.

diſp.

diſp. 149. num. 15. permittunt in contractibus, quibus laici conducunt redditus Eccleſiarum & Eccleſiaſticorum, apponi poſſe juramentum. Et ideò ex dictis legibus concedit Valboa *in lection Salmat. ad text. 1. & 2. de foro compet. nu.* 10. poſſe conductores decimarum apud judicem Eccleſiaſticum conveniri, quoties in cōtractibus conductionis juriſdictioni Eccleſiæ ſe ſubmiſerunt, quod antea docuerat Covarr. *pract. qq. ca.35.n.*2.& docet Caſtr. Palaus *tom. 2. tr. 10. punct. 15. n. 9.* Facundez *5. precept. lib. 3. c. 5. n. 11.* & ex Doctoribus Italis Gratianus *to. 2. c. 238. nu.* 18. Unde cùm Doctores in principio hujus reſolutionis citati, & ſupradictæ leges loquantur de contrahentibus ſuper re merè profana, non poſſunt in exemplum adduci, ut liceat edere Pragmaticam, ex qua amplius laici conductores rerum Eccleſiaſticarum non poſſint prorogare juriſdictionem Eccleſiaſticam Epiſcopi.

10. Dicendum eſt igitur dictam Pragmaticā nullam eſſe, tamquā Eccleſiæ libertati contrariam: illamque ſtatuentes incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ; nec ſufficit quòd publicetur ſine aliqua mentione Eccleſiaſticorum, nā non eſt conſiderandum cum quo quis loquatur, ſed in quem voluntatis dirigatur intentio, ex *l. cùm pater, §. donationis, ff. de legatis 3.* Et ideo licèt taliter ſtatuentes quoad verba non videantur infringere libertatē Eccleſiaſticam, faciendo tamen fraudem, quantum ad mentem, Eccleſiæ libertatem violant, ac proinde cenſendi ſunt, ac ſi expreſsè Eccleſiam nominarent, & ita ſemper docuit ſacra Rota Romana, & ſignanter *in una Maſſafrenſi corā Pamphiliodie 21. Junii 1591. & in una Crypta Ferrata coram Millino die 16. Jannuar. anno* 1604. & docent communiter Doctores, quos ego ad ſatietatem adduxi *4. part. tr. 1. reſol. 52. verſ. his ſuppoſitis*, quibus addo Valaſcum *tom. 1. conſ. 99. n. 2.* Undè in tali caſu ſtatuentes poſſe cogi per cenſuras ad declarandum eorum edictum, neque Eccleſiam, neque Clericos ligare determinavit ſacra Congregatio *Immun. die 7. Decembr. ann.* 1632. & ſacra Rota Romana *in una Veneta cenſur. anno 1606. fol. mihi 6.* & docent Geminianus *in c. final. de imm. Eccleſ. in 6. nu. 4.* & Francus *n. 2.* Felinus *in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ n. 81. de conſtit.* Ancharan. *conſ. 155.* Hyeronymus Gabriel *vol. 2. conſ. 37. num. 3.* & alii.

Sup. hoc in R. noſ. ſeq. §. His ſuppoſitis ad med. à verſ. Sed ſtatu. um.

Quæ hic eſt ſup. R. 91 §. His ſuppoſitis ad med. Expro- ſequenti inhoc §. à verſ. Unde in tali caſu, ſup. in R. 198. §. ul. & in R. 4 ; 9. &c.

11. Sed cum his temporibus videam tam amarè ferre laicos ad tribunal Epiſcopum trahi, viſum eſt mihi pro illis hic adnotare, quantum detulerit Epiſcopali foro Carolus ille vere Magnus, ut patet ex ejus conſtitutione, quam ex *cap. novit, de judiciis*, & aliis refert Card. Baronius *tom. 9. Annal. anno Chriſti* 801. his verbis: Quicumque litem habens, ſive poſſeſſor, ſive petitor fuerit, vel initio litis, vel decurſis temporū curriculis, ſi judicium elegerit ſacroſanctæ legis Antiſtitis, illico ſine aliqua dubitatione, etiamſi alia pars refragetur, ad Epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium dirigatur. Omnes itaque cauſæ, quæ vel Prætorio jure, vel civili tractantur, Epiſcoporum ſententiis terminatæ, perpetuo ſtabilitatis jure firmentur. Nec liceat ulterius tractari negotium, quòd Epiſcoporum ſententia deciderit, &c. Hæc audiant, & erubeſcant illi (inquit Baronius) qui his penitus adverſarias leges ſtatuunt, & contraria edicta proponunt, timoribus exagitantes populos, novis adinventionibus inhibentes quacumque occaſione prætenſa via indirecta procurant ne laici ipſi attingant limen Eccleſiaſtici fori. Timeo, timeo, inquit, iſtis, ne quando ſi iſta facere perſeverat (quod abſit) Deus tandem vindex exurgens virga furoris ferrea ſecundùm illud Davidicum, tamquam vas figuli confringat eos, unde & ob imminens quod adſtat periculum æquè cum eodem ipſo ex alto corde vociferor, *Nunc Reges intelligite, & erudimini qui judicatis terram?* & exemplo diſcite Caroli Magni regna & Imperia propagare, atque firmiter ſtabilire. Huc uſque Baronius. Igitur olim Epiſcopis dabatur juriſdictio, quæ eis de jure non competebat, nunc verò faxit Deus, quòd ab eis non tollatur juriſdictio, quo eis de jure competit, ut exclamat Baronius.

RESOL. CCLXXXIII.

An judex Eccleſiaſticus ſit judex cōpetens quādo agitur de dando Tutore Clerico minori, aut mente capto?

Et notatur, quod ſi clericus minor litigat tamquam actor coram judice ſæculari, poſſit idem judex ſæcularis dare ei curatorem ad litem.

Et an inventariū bonorum clerici mortui qui filios minores reliquit, pertineat ad judicem laicum illud facere, Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 95. aliàs 94.

§. 1. Negativè reſpondet Auferius *in Clem. 1. de officio ord. reg. 4. fallen. 25.* quia datio tutoris, ſeu curatoris, reſpicit patrimonium Clerici; ſed Judex laicus poteſt ſe intromittere in bona patrimonialia Clerici: ergo, &c.

2. Sed iſte author eſt cautè legendus: nam multa aſſerit non favorabilia, & abſurda contra immunitatem Eccleſiaſticam. Dico igitur, dandum eſſe tutorem vel curatorem Clerico minori per Judicem Eccleſiaſticum: & idem dicendum eſt de Clerico mente capto. Et ita in terminis docet Georgius de Cabedo *p. 1. deciſ. 80. n. 2.* Angujanus *de legibus, tom. 1. lib. 2. contr. 23. n. 69.* & Belletus *in diſq. cler. p. 1. tit. de favore Clericorū perſonali, §. 6. n. 15.* qui notant, quòd ſi Clericus minor litigat tamquam actor coram Judice ſæculari, poteſt idē Judex ſęcularis dare ei curatorem ad litem: quia dictus curator datur rebus, & non perſonæ. Notandum eſt etiam, quod idem Cabedo *in ſequenti dec.* 81. obſervat, quoad inventariū bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit ad Judicem laicum pupillorū pertinere illud facere quæ quidem ſunt valdè adnotanda, quia multū quotidiana.

RESOL. CCLXXXIV.

An judex Eccleſiaſticus poſſit acquirere juriſdictionē in laicos ex conſuetudine, vel præſcriptione, & non è converſo?

Et an valeat conſuetudo, ut laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico conveniri? Ex part. 4. tract. 2. Reſ. 53.

§. 1. Affirmativè reſpondeo per ea, quæ adducunt cōmuniter Doctores *in cap. cū contingat, de foro compet. cap. licèt ex ſuſcepto, eodem tit. & l. 3. C. de emancip. liber.* Idem etiam docet Cardinalis Tuſchus *tom. 5. concluſ. 545. n. 9.* Jaſon & Zaſius *in l. more, ff. de juriſdict. omn. judic.* & Mynſingerus *conſil.* 17. aſſerentes merum & mixtum imperium præſcribi poſſe, adeò ut judex Eccleſiaſticus juriſdictionem ſæcularem facilè præſcribere poſſit, licèt non è converſo, ex *cap. ſignificaverunt*, ubi Aretinus *in 2. notab.* & Felinus *n. 3. de judic.* ejuſmodique juriſdictio per præſcriptionem acquiſita non cumulativè, ſed privativè cenſetur adepta, perindè atque ſi contractu eſſet acquiſita, cū preſcriptio æquipararetur pacto, ſive contractui, & hæc omnia docet Joannes Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſiaſticæ part. 1. cap. 30. nu. 7. & cap. 26. numer. 1. & 2.* ubi etiam *num. 2.* docet valere conſuetudinem; ut laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico conveniri, ex *cap. ſi Clericus laicum, cap. licèt ex ſuſcepto, de foro compet.* Franchus *in cap. ſi duabus, §. denique, numer. 3. de appellat.* & aliis. Nec adverſus ſupradicta admittenda eſt limitatio aliorum aſſerentium tunc eſſe vera, quando datur ſcientia Principis, adeò ut non ſufficiat ſcientia officialium, ut tradit Caſtaldus *tract. de imper. quæſt. 54. num. 20.* Capycius *deciſ.* 57. Petra *de fideicommiſſ. quæſt. 12. num. 298.* Decius *conſil. 307. num. 9.* & alii: nam reſpondetur id verum eſſe reſpectu ſubditorū & vaſſallorum, qui adverſus ſuperiorem præſcribere non poſſunt, non autem reſpectu Eccleſiaſticorum, per ea, quæ adducit Abbas, Felinus, & alii, *in cap. cum nobis, de præſcript. & in cap. per venerabilem, qui filii ſint legitimi*: & ita docet idem Cochier *ubi ſuprà c. 3. num. 3.*

RESOL. CCLXXXV.

An judex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere inter laicos de alimentis filio ſpurio debitis, vel an cognitio hujus cauſæ ſit mixti fori?

Et notatur, an ſub nomine alimentorum veniant cibaria, veſtes, potus, habitatio, medicinæ, lectus, & alia hujuſmodi, ſine quibus vita tranſigi non poteſt?

Sed difficultas eſt, an alimenta præſtanda ſint filio ſpurio, attentis, & conſideratis divitiis paternis, & ejus qualitate, & dignitate?

Id etiam, quod dictum eſt de Parentibus circa filios dicendum eſt de filiis circa Parentes, Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 86. aliàs 85.

§. 1. Negativam ſententiam docuit Ceval. *tr. de cogn. per viam violentiæ, p. 2. q. 53. num. 5.* qui citat Theſaurum *dec. 221. nu. 4.*

2. Sed contrariam ſententiam prorſus amplectendā eſſe puto: nam cognitionem hujus cauſæ eſſe mixti fori, docuit ex Theologis Societatis Jeſu, noviſſimè Sanctarellus *var. reſol. part. 1. q. 34. num. 2.* qui citat Laram, & Barboſam, quibus ego addo Surdum *de alimentis, tit. 8. privil. 6. n. 6.* & à fortiori Covarruviam *de ſponſal. p. 2. c. 9. §. 6. nu. 6.* Molinam *de primog. lib. 2. c. 15. n. 76.* Aretinum *conſ. 48. n. 5.* & alios. Vide etiam Belletum *in diſquiſ. cler. par. 1. tit. de favore Clericorum reali, §. 5. num. 69.* Igitur in electione filii ſpurii erit, petere

alimenta coram Judice Eccleſiaſtico, vel laico: unde rejecta manet opinio Cevalli, Theſauri, & aliorum.

3. Notandum eſt tamen pro Judice Eccleſiaſtico in præſenti caſu, quòd ſub nomine alimentorum veniunt cibaria, veſtes, potus habitatio, medicinæ, lectus, & alia hujuſmodi, ſine quibus vita tranſigi non poteſt, ut ex pluribus notavit ſupradictus Sanctarellus, *ubi ſuprà qu.37. per totam*.

4. Sed difficultas eſt, an alimenta præſtanda ſint filio ſpurio, attentis, & conſideratis divitiis paternis & ejus qualitate, & dignitate? Negativam ſententiam docet Lara, Palatius, Gamma, Rebellius, & alii apud Barboſam *in collect. tom.3. lib.4. tit.7. c.5. n.12.*

5. Sed ipſe meritò affirmativam ſententiam tenet: & ita docet Francus *deciſ.283. num.18. & 19.* Molina *de juſt. tract. 2. diſp.168*, Leſſius *lib.2. cap.19. nu.67.* cum aliis apud Barboſam quibus adde Sanctarellum *loco citato, var. reſ. p.1. qu.31. num.20.* Azorium *par.2. lib.2. c.3. qu.3.* & noſtrum Megalam *in p.2. lib.2. cap.2. q. num.4.* qui ut ſemper ſolet, doctè hanc quæſtionem pertractat. Id verò, quod diximus de parentibus circa filios, dicendum eſt de filiis circa parentes, ut notant decem Doctores apud Barboſam *ubi ſuprà n.9.* qui *n.11.* cum multis aliis limitat ſupradicta, ſi ſpuri de ſua arte, vel operibus, aut aliunde commodè vivere poſſunt. Et ita ex Theologis docuit etiam Henriq. *lib.11. c.19. n.2. & in Gloſſa, lit. N.* ubi alios citat.

RESOL. CCLXXXVI.

An judex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere laicum ſimul delinquentem cum Clerico. Ex p.3. tr.1. Reſ.1.

Sup. hoc in R. ſeq. & ſup. in R.187. per tot. quamvis ejus doct. in aliquo differat ab iſta ſequenter in ejus §. Nec valet.

§. 1. Negativam ſententiam docent Cevallos *tr. de cognic. per viam violentiæ, parc.2. q.69. n.7.* Guttierrez *pract. qq. lib.1. quæſt.6.* Mexia *ſuper Pragm. taxæ panis, concl. 5. nu.74.* Bonacina *tom.3. in Bulla Cœn. diſp.2. q.16. punct.5. n.20.* Franc. *deciſ.113 n.7.* Covar. *pract. qq. lib.1. c.3.* Molina *de juſt. & jure, tom.4. tr.3. diſp.49. n.24.* Villadiego *in Politic. c.5. §.20. n.45.* probant hanc opinionem Bonacina & Molina *ex l. ſi quis uxori, ff. de furtis*.

2. Sed affirmativam ſententiam docent Doctores, quos citat & ſequitur Martha *de juriſd. par.4. cent.2. caſ.119. nu.1.* Quibus addo Maynardū *de privilegiis Eccleſiæ p.1. art.17. nu.10.* Duardum *in Bull. Cœn. can.17. q.11. num.48.* Bollettum *in diſq. Cleric. p.1. tit. de favore Clericorum perſonali, §.16. nu.1.* Ambroſinum *tr. de immun. Eccl. c.20. nu.9.* & noviſſimè Tamburinum *de jure Abbatum, tom.1. diſp.15. q.19. n.31.* & Layman *in Theol. moral. lib.4. tr.9. c.4. n.10.* ubi ſic aſſerit, ſi plures ſimul delinquant; omnes ab eodem judice judicandos eſſe; quare cùm Eccleſiaſticus judex dignior ſit laico, ad ipſum pertinebit in hoc caſu reum judicare. Ita ille. Et dato quòd commodè uterque judex ſuum juriſdictionarium punire poſſet, tamen abſurditas non removetur, quæ de facili dari poteſt, ſi diverſæ, & forſitan contrariæ ſententiæ ferantur, ita ut Eccleſiaſticus puniret Clericum, laicus verò abſolveret, cùm tamen tam laicus, quàm Clericus ab eodē delicto inquirerent, & probationes æquales contra omnes adſint: alias verò rationes videbis apud citatos DD. vide etiam Ludovicum *dec. Lucen. 26. n.10. p.1.* & Decian. *lib.4. cap.19. n.44.*

3. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Molinæ & aliorum. Dico igitur non obſtare *l. ſi uxori*, nam, ut benè obſervat Ambroſinus, cùm uxor de furto non teneatur pro rebus ſubtractis viro, ſi alius, qui ei opem præſtitit in furando, hanc immunitatem haberet, utique impunitus evaderet, & ideò non mirum, ſi privilegio uxoris non gaudeat. Et ita ſecundùm noſtram ſententiam fuiſſe determinatū anno 1591. per Sacram Cardinalium Congregationem teſtatur Scaccia in caſu cujuſdam Clerici, & laici, qui erant inquiſiti de violentia illata cujudam mulieri, nā omnes fuerant remiſſi ad judicem Eccleſiaſticum.

RESOL. CCLXXXVII.

An ſi laicus delinquat ſimul cum Clerico, poſſit puniri à judice Eccleſiaſtico, maximè ſi præveniat, Ex part.4. tract.1. Reſol.7.

Quæ hic eſt R. antecedens, & lege doct. alteriùs Ref. & §. ejus ann.

§. 1. Negativè reſpondent Pereira *de manu Regia p.2. c.41. num.3.* & alii penes ipſum, quibus ego addo, præter Doctores quos citavi *in 3. parc. tract.1. reſol.1.* Urſillū *in addit. ad Afflictum deciſ.223. num.7.* Aymonem *conſil.232. lib.2.* Rupelium *in forenſ. inſtit. lib.3. cap.11.* Oſaſcum *deciſ. Pedemon.103 num.10.* & facit pro hac ſententia textus *in l. ſi quis uxori, ff. de furtis*, ubi in delictis ſocius criminis non gaudet privilegio ſocii. Et ita hanc opinionem tenet noviſſimè Novarius *de elect. fori, ſect.3. quæſt.1. num.28.* & alii penes ipſum, quibus etiam adde Thomam Sanchez *in opuſc. to.2. lib.3. cap. unico, dub.30. num.5.* & Caſtrum Palaum *tom.2. diſp. unica, punct.6. n.11.*

2. Sed ego in dicta reſol. contrarium docui, & nunc iterum doceo cum docto Juriſconſulto Joan. Franciſco Fagnano *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. parc.3. fol. mihi 85.* maximè in caſu, quo judex Eccleſiaſticus præveniret in captura, & ita in ſpecie tenet Farinacius *q.8. num.151. in fin.* & Bajardus *in addic. ad Clarum quæſt.36. num.50.* ubi ſic ait. Licèt uſus magis receptum eſſe videatur, quòd laicus cū Clerico inſimul delinquens poſſit à ſæculari judice puniri, non tamen à Doctoribus hanc opinionem tenentibus negatur, quin poſſit etiam à judice Eccleſiaſtico, ſi in captura præveniat. Ita ille. Et quia in dicta reſolutione adduxi Scacciam teſtantem hanc ſententiam affirmativam fuiſſe determinatam à ſacra Cardinalium Congregatione, & non citavi locum, viſum eſt modò illum adducere. Tenet igitur Scaccia hanc ſententiam *in lib.1. de judice cauſarum*, &c. *cap.11. num.24.* ubi poſtquam adduxit Doctores negativam ſententiam docentes, & teſtantes de conſuetudine, ipſe tamen ſic aſſerit. Tamen quicquid iſti dixerint, ego vidi iſtam opinionem ſervari ex decreto ſacræ Cōgregationis, quæ de anno præterito 1591. die 10. Decembris reſcripſit Domino Pompejo de Amatis, tunc temporis Commiſſario civitatis Tuſculanæ, ut tam Clericos, quàm laicos inquiſitos de violentia illata cuidam mulieri remittet ad judicem Eccleſiaſticum. Sic ille. Et meritò, quidem, nam magis dignum trahit ad ſe minus dignū, ut patet *in cap. per tuas, de arbitr. capitul. quanto, de jud. & in l. ſi communem, ff. quemadmodum ſervit amic. & in l. cum, qui ædis, ff. de uſucap.* & quia cauſæ continentia dividenda non eſt, ex *l. nulli, C. de judic.* & ex *cap.1. de cauſ. poſſeſſ. & proprietac.* Et hanc ſentētiam tenet etiam Marianus Soccinus *in cap.2. num.30. de mutuis petition. & conſil.12. num.19. vol.1.* & vidiſſe in practica ita fuiſſe obtentum teſtatur Bartholomæus Soccinus *in l. cùm ſenatus, num.11. ff. de rebus dub.* & ſequitur Felinus *in cap.1. num.7. de præſumpt.* Pariſius *conſ.154. num.1. vol.4.* Riminaldus junior *in l. imperium, num.83. de juriſdict. omnium judic. & conſil.220. num.22. & 30. vol.2. conſil.261. num.43. vol.3.* Cardinalis Albanus *conſil.13. num.6.* & alii. Unde non eſt audiendus M. Anton. Cucchus *in inſt. major. lib.3. tit.9. num.6.* & notandum eſt etiam hic obiter cum Scaccia *loc. cit.* quòd licèt adverſus noſtram ſententiam videatur facere Bulla Pii IV. die 26. Maii ann. 1569. tamen dicta Bulla fuit correcta; & redacta ad terminos juris communis & ſacri Conc. Trident. per aliam Bullam S. Pii V. die 20. Junii anno 1566.

Sup. hoc ſup. inf. R.151. §. ult. ad med. & in fi. R.20. & inf. in R.107. 298. & 128 §.9 verſ. Et tandem, & interius in tr. 8. R.9 § ultim. poſt med. verſ. Nō eſt igitur.

RESOL. CCLXXXVIII.

An ſæcularis delinquens in Eccleſia poſſit à judice Eccleſiaſtico puniri, quia is, qui in Eccleſia deliquit, ſacrilegium commiſit quod eſt crimen mixti fori, Ex part.3. tractat.1. Reſ.67.

§. 1. Negativè reſpondet noviſſimè Antonius Ripol. *de juriſd. omn. jud. cap.1. nu m.170.* ubi ſic ait. Si judex Eccleſiaſticus habet juriſdictionem, & territorium in rebus ſæcularium poterit cognoſcere de delictis commiſſis intra Eccleſiam per ſæculares: ſi autem talem juriſdictionem non habet, non poterit, quia ad dominum habentē omnem juriſdictionem & imperium in oppido, pertinet cognitio & punitio delinquentis intra Eccleſiam. Ita ille, qui citat Olibanum *de jure fiſci, c.11. à n.7.*

2. Sed his non obſtantibus, etiamſi delictum in Eccleſia commiſſum non ſit Eccleſiaſticum, ſed ſæculare, & à laicis patratum, adhuc exiſtimo ratione loci, in quo eſt commiſſum, ſortiri naturam mixti fori, & ideò in tali caſu puto ſæcularem judicem & Eccleſiaſticum procedere poſſe, datur enim locus præventioni: unde is delinquentem punire poteſt, qui in captura prævenit. Ratio eſt, quia is, qui in Eccleſia delinquit, ſacrilegium committit, quod eſt crimen mixti fori, ergo, &c. & ſic patet reſponſio ad rationem quam Ripol adducebat: & ita hanc ſententiam docet Farinacius *in append. de immunit. Eccleſ. cap.16. num.236.* & alii penes ipſum.

Sup. hoc in R. ſeq. & ſup. in tr.1. Ref.37. §. ult.

RESOL. CCLXXXIX.

An judex Eccleſiaſticus poſſit punire laicū, qui crimen ſacrilegii commiſit?

Et an hæc cauſa ſit mixti fori, & detur locus præventioni.

Et an hoc etiam conveniat non ſolùm in rebus Eccleſiæ, ſed etiam

in

in rebus Clericorum, ita ut laici eorum invaſores coram judice Eccleſiaſtico debeant conveniri?

Et an laicus coram judice Eccleſiaſtico poſſit conveniri, ſi verba injurioſa adverſus Clericum emiſit. Ex part. 1. tractat, 2. Reſ. 82. aliàs 81.

Sup. hoc in R. prox. & ſup. in tr. 1. R. 57 §. ult.

§. 1. HAnc quæſtionem pertractat noviſſimè Cevallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. q. 59. per coram*, & alii penes ipſum, aſſerentes aliqua, quæ mihi minimè placent.

2 Ideò abſolutè aſſero eum Barboſa *in ſuis collect. tom. 2. lib. 5. tit. 23. c. 2. n. 9.* & aliis, ſacrilegium eſſe mixti fori: ita ut non minus, ſed equè principaliter de eo adverſus laicum cognoſcere poſſet Eccleſiaſticus judex, atque ſæcularis, & inter eos locus ſit præventioni, *juxta cap. de foro comp. & in c. cum ſit generale, de pœnis, in 6.* Unde idem Barboſa *n. 54.* aſſerit, tenendam eſſe ſententiam eorum, qui docent eſſe mixti fori, & ad Eccleſiaſticum Judicem trahi poſſe, non ſolùm invaſores rerum Eccleſiaſticarum, quando per vim eas occupant; verùm etiam omnes alios, qui in negotiis cum Eccleſia geſtis, ejus rebus præjudicant quoquo modo, per fraudem, ſcilicet, vel aliter contra juſtitiam. Quod confirmatur ex alia communi reſolutione Doctorum aſſerentium, Eccleſiam læſam in contractu, de cujus nullitate, vel exceptione agitur pet in integrum reſtitutionem, laicos coram Eccleſiaſtico Judice poſſe conveniri. Notandum eſt etiam, quod ſupradicta ſententia non ſolùm procedit in rebus Eccleſiæ, ſed etiam in rebus Clericorum; ita ut laici earum invaſores, coram Eccleſiaſtico Judice conveniri, & coerceri valeant: quicquid in contratium aſſerant Barboſius, Decianus, Pereira, & alii, putantes minimè res Clericorum potiri privilegio rerum Eccleſiaſticarum, neque propter violentiam eis illatam, poſſe laicos trahi ad Eccleſiaſticum Judicem: quæ ſunt omnia notanda, ut obſervat doctè Barboſa *loc. cit.*

Sup. hoc ſupra in tr. 1. R. 57. §. ult. & lege poſt R. 1. not prox.

3 Et pro fine hujus Reſol. obſervandum eſt, etiam malè Cevallos *ubi ſuprà num* 17. docere, laicum non poſſe conveniri coram judice Eccleſiaſtico, ſi verba injurioſa adverſus Clericum emiſit: nam contrarium docent DD. & inter Hiſpanos ipſos Joan. de Hevia *in Curia Philiph. par. 3. §. 2. n. 6.* ubi ſic aſſerit: [Conoce tambien ex Juez Eccleſiaſtico contra legos, que injurian à los Clerigos, y perſonas Eccleſiaſticas, aunque tambien lo puede hazer el ſeglar.]

RESOL. CCXC.

An judex Eccleſiaſticus poſſit punire adulterum, vel hoc crimen ſit mixti fori Ex par. 4. tr. 1. Reſ. 16.

Sup. hoc in R. ſeq.

§. 1. NEgativam ſententiam tenet Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 56. n. 11.* quia crimen adulterii ſæculare eſt, ratione materiæ, & perſonarum? Abſurdum ergo videtur aſſerere quòd ad punitionem criminis ſæcularis Eccleſia cognoſcere poſſit, aliàs enim illud idem de furto & homicidio deberet admitti, quo nihil abſurdius dici poteſt; nam Eccleſia in adulterio & ſimilibus ſolùm ad correctionem ſe intromittere debet, propter peccatum ratione ſpiritualis finis, non verò ut vindicet, quia punitio ſubditi ad ſæculares magiſtratus ſpectat. Ita ille.

2 Sed hæc opinio eſt contra communem opinionem Doctorum, & præcipuè Canoniſtarum *in cap. gaudemus, de divertiis*, Covarruviæ *part. 2. cap. 7. §. 7. num. ult.* Abbatis *in c. tua, numer. 6. de procurat. & in cap. cùm ſit, de foro competent. num. 24.* Layman *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 2. num. 5.* & aliorum aſſerentium adulterium eſſe crimen mixti fori, tum quia per adulterium peccatur contra matrimonium, quod eſt unum de Sacramentis Eccleſiæ, & ſic aliquo modo peccatur contra Eccleſiam. Quæ ratio eſt cur etiam ſacrilegia in Eccleſiaſtico foro puniantur, quinimò adulteriū continet in ſe ſacrilegiū, ut aſſerit Imperator *in l. quamvis, C. de adulteriis*: ergo, &c. & ideò præter Doctores citatos hanc ſententiam docet Bellettus *in diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de favore Clericorum reali, §. 5. n. 63.* ubi citat Felinum, Archidiaconum, Clarum, & alios.

RESOL. CCXCI.

Quando judex laicus, & Eccleſiaſticus poſſint cognoſcere de crimine adulterii?

Et an de adultero ad pœnam ſanguinis imponendam ſolus judex ſæculari ſit competens, & quoad alias pœnas ſit cauſa mixti fori & ideò detur locus præventioni.

Idem dicendum eſt, ſi de divortio, & amiſſione dotis agatur, vel an in cauſa divortii ſolus judex Eccleſiaſticus ſit competens?

Et an, ſi de ſola ſeparatione conjugum ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentū agatur, ſolus judex Eccleſiaſticus ſit competens?

Et quid, quando quæſtio mota eſt de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ; Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 87. aliàs 86.

§. 1. DE quæſtione agunt Ioan. de Hevia *in Curia Philippica, quæſt. 3. §. 2. num. 20.* Covar. *de ſponſ. part. 2. cap. 7. §. 7. num. 12.* Pereira *in l. ſi curatorem, verſ. laſis nu. 22.* Suarez de Paz *in praxi tom. 1. prel. 2. num. 32.* Miranda *in ord. judic. tom. 1. quæſt. 1. art. 5. concl. 7.* Martha *de juriſdict. par. 2. c. 19.* Vicentius de Franco *deciſ. 312.* Cevallos *de cognit. per vim violentiæ, p. 2. quæſt. 8.* Riccius *part. 5. collect. 2076.* Farin. *in praxi crim. p. 3. q. 99. n. 112. & p. 5. q. 141. n. 12.* Azor. *p. 2. lib. 3. c. 53. q. 2.* & alii.

Sup. hoc in R. prox.

2 Dico igitur, quòd de adulterio ad pœnam ſanguinis imponendam, ſolus judex ſæcularis eſt competens, quoad alias verò pœnas eſt mixti fori, & ideò datur locus præventioni. In cauſa verò divortii Judex Eccleſiaſticus ſolus eſt competens, ad cognoſcendum de adulterio. Ita D. D. citati, quibus adde Germonium *de ſacror. immun. lib. 3. c. 12. n. 58.* & Miranda *de ordine judiciali, q. 1. art. 5. concl. 6.* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 10. diſp. 8. nu. 15.* ubi refellit Decium *in conſ. 212. n. 2.* & alios aſſerentes, quòd ſi ſimul agatur de divortio, & amiſſione dotis, talis cognitio eſt mixti fori.

3 Imò, etſi de ſola conjugum ſeparatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, ſolus Judex Eccleſiaſticus eſt competens: quidquid in contrarium aſſerat Rupellatus *forenſ. inſtit. Galliæ, lib. 1. c. 25.* Et ſi quando ageretur de divortio coram Judice Eccleſiaſtico; quæſtio alimentorum, & dotis amittendæ, tamquam ei acceſſoriæ, pertinet ad eundem, ſecus autem, dum cauſa principalis verteretur de dote. nam talem cognitionem pertinere ad ſolum Judicem laicum, exiſtimandum puto.

4 Ex his autem infert Sanchez *n. 17.* quod quæſtione mota de alimentis præſtandis adulteræ à viro ſeparatæ coram judice ſæculari, vitoque excipienti de ſufficienti cauſa divortii, debet ſæcularis Judex liti ſuperſedere, donec Eccleſiaſticus divortii quæſtionem dirimat. Ita ille, & alii: quę omnia pro praxi ſunt valdè adnotanda. Sed circa prædicta, & multa alia, in ordine ad præſentem materiam, vide Barboſ. *de poteſt Epiſc. p. 3. allegat. 84. per tot.*

RESOL. CCXCII.

An judex Eccleſiaſticus poſſit punire laicos concubinarios?

Et an concubinatus ſit crimen mixti fori? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 88. aliàs 87

§. 1. REſpondeo affirmativè, ut clarè patet ex Concil. Trident. *ſeſſ. 24. c. 8.* Advertendum eſt tamen, quòd dictum Concilium non tollit alias pœnas a jure communi vel ſtatutis ſynodalibus, contra concubinarios inflictas, nec alium modum procedendi contra eoſdem, inducit niſi velit Ordinarius eos excommunicare; quia tunc forma *d. c. 8.* ſervanda eſt. Et ita fuiſſe deciſum à Sacra Cardinalium Congregatione teſtatur Armendariz *in Recop. leg. Navarr. lib. 5. tit. 3. leg. unic. de adulter. n. 9.* & poſt illum Barboſ. *in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 35. c. 1. n. 3.* qui *n. 4.* doctè, ut ſemper ſolet.

2 Ex his infert, poſſe Epiſcopum in prima admonitione pęna pecuniaria concubinatium punire, quia ut tenuit eadem Sacta Cōgregatio, trina monitio tunc neceſſaria eſt inter concubinarios, quando contra eos vult ferre ſententiam excommunicationis: non verò ſi pœnis pecuniariis, vel aliis puniri illos velit Epiſcopus; quia in tali caſu non requiritur ſolemnitas, de qua loquitur Concilium *in illoc. 8* & ita noviſſimè docuit etiam Pereira *de manu regia, p. 1. c. 8. n. 24.* licèt contrarium, ſed non benè, videatur docere Riccius *in praxi, p. 1. reſ. 319. n. 3.* contra quendam Epiſcopum hujus regni: ſed poſtea ſe retractavit, & noſtram ſententiam docuit *in ſuis deciſionibus. p. 4. dec. 41. n. 9.* Notandum eſt tamen, quod concubinatus eſt etiam crimen mixti fori. Ita Azor. *p. 2. lib. 3. c. 53. q. 2.* & alii.

Sup. hoc notando late in Reſ. ſeq.

RESOL. CCXCIII.

An concubinatus ſit delictum mixti fori, ita ut ſi præveniatur, poſſit puniri à judice laico?

Ex quo infertur, an Miniſtri laici poſſint prohibere, ne miniſtri Curiæ Epiſcopalis viſitent loca, & domos meretricum. Ex p. 5. tract. 1. Reſ. 10.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Azor. *tom. 2. lib. 3. c. 53. qu. 2.* Venerus *in exam. Epiſcop. lib. 3. cap. 27. n. 66* Belletus *in diſquiſ. Cleric. tit. de favore Clericorum reali*,

Sup. hoc cum Azorio tenui certim in fine prox. Reſ.

§.4.*n.* 52. Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 53. & alii, & ratio eſſe poteſt, quia ut obſervat Valboa de Magrovejo *in c. cùm ſit generale, de foro compet. num.* 18. delictum quod prohibet lex Canonica & civilis, eſt mixti fori, ſed tale eſt delictum concubinatus: ergo, &c. Pro hac opinione à Belletto citatur etiā Farinacius & Clarus, ſed pro illa non faciunt. Verùm alii contrariam ſententiam tenent, quam tuetur Abbas *in c. cùm ſit gener. de foro compet.* ubi refert Goffredum Doctorem antiquum ſic tenuiſſe. Idem docet Marcellus Vulpe *in Praxi fori Eccl. c.* 41. *n.* 51. Bermondus *in tit. de pub. concub. ver. penitus arcere, ſed fol. mihi* 304. Anton. Cucchus *in Inſtit. lib.* 2. *tit.* 6. *nu.* 101. Jo: Honorius *in Declarat. lib.* 5. *tit.* 16. Marcellus Megalius *in Promptuario ver. cauſa ſpiritualis, n.* 10. & *ver. concub. n.* 10. ubi ſic ait: Concubinariorum etiam laicorū punitio ad ſolos judices Eccleſiaſticos pertinet, quia concubinatus Cæſareis legibus nullis pœnis plectitur, ut poſt Doctores, quos citat & ſequitur Emmanuel Suarez. *Theſ. recept. ſent. lit. C. ver. Concub. n.* 166. Sic ille. Undè patet reſponſio ad arg. pro contraria ſententia adductum, & ideò non deſinam hic apponere verba Julii Clari *in Pract. lib.* 4. *§. fornicatio num.* 6. ubi ſic aſſerit: In primis quæro, numquid concubinatus ſit à jure prohibitus? Reſp. hæc quæſtio de jure Canonico nullam habet difficultatem, nam omnis coitus præter matrimonialem, eſt prohibitus in foro conſcientiæ ſecundùm Canones, ut tenet gloſ. *in Clem. ut noſtrum, in ver. non eſt, deberet.* quam ſequuntur omnes, ut dicitur Caccialup. *in repet. legum, l. ſi qua illuſtris, num.* 30. *in fine, Cod. ad S.C. Orfician.* Sed de jure civili magna fuit altercatio inter ſcribentes, nam aliqui tenuerunt, quòd jure civili coitus cum concubina non ſit improbatus, & hanc opinionem dicit eſſe communem Alexand. *in l. ex facto, §. ſi quis rogatus num.* 13. *ff. ad S.C. Treb.* quem refert. Jo. Garc. *in rubr. C. de ſecund. nupt. in* 28. *pœna, ver. ex qua concluſ.* & *in l.* 1. *in textualibus, num.* 37. *eodem tit.* & Bermon. *in conub. fol.* 391. *n.* 2. Socin. *in l. cum avus, poſt n.* 65. *verſ. mag. tamen ff. de cond.* & *demonſt.* Contrariam autem ſententiam, ſcilicet quòd imò concubinatus ſit hodie reprobatus etiam à jure civili, dicit communiter teneri Alexand. ſibi contrarius, *conſilio* 59. *num.* 3. *in fin. lib.* 4. Felin. *in cap. cùm ſit generale, numer.* 13. *de foro compet.* Ripa *in leg. fin. num.* 37. *in fine, Cod. de revoc. donat.* Didacus *ſuprà* 4. *Decret. in prima parte, cap.* 3. *fol.* 5. prout illum refert Nunnius de los Corregidones *fol.* 223. *num.* 1. *in fine.* Ego certè ſuſpicor in puncto juris veriorem eſſe opinionē, quòd concubinatus non ſit de jure civili prohibitus, atque ita videmus ſervari de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, quia judices ſæculares regulariter hoc crimen non puniunt, niſi quatenus requiſiti ab Eccleſiaſticis brachium ſuum impartiuntur, ut dixi *infrà hoc eodem libro, §. fin. quæſtione trigeſima ſeptima, verſ. quæro etiam.* Propterea ego ab hac ſententia in judicando non recederem. Huc uſque Jul. Clarus Videant igitur aliqui, ſi ſine ratione poſſent Epiſcopi aſſerere, delictum concubinatus ad ſolos illos ſpectare. Vide etiam obſervationes doctrinales Concilii Tridentini inventas in Bibliotheca Card. Bellarmini *ſeſſione vigeſima quarta, de Reformat. matrimon. cap.* 8. *littera A,* Sed quicquid ſit de hoc, ex his tamen infertur eſſe refellendum Pereira *de manu Regia, tom.* 2. *cap.* 34. *nu.* 11. ubi ſic ait: Mente tenendum eſt, quòd concubinarii ſæculares in duobus tantū caſibus ordinariè & præcedente accuſatione poſſunt puniri. Primus eſt quàndo concubinarius ter monitus Inſurdeſcit in peccato, & excommunicatus per annum perſiſtit ex *cap. rurſus,* 11. *q.* 3. *capite cùm contumacia, de hæret. lib.* 6 Secundus eſt, quando concubinæ pariter ter monitæ non reſipiſcunt, atque his duobus caſibus rectè Prælati criminales proceſſus contra laicos inſtituunt, in aliis verò minimè. Sic ille.

2 Sed hæc prorſus ſunt reſicienda ex Declarationibus ſacræ Congregationis, ut videre eſt in ſupradicto loco Concilii Trident. Cardin. Bellarm. ubi una declaratio ſic ait: ita admonitio contra concubinarios requiritur, quando ſunt excommunicandi; ſed ſi judex vult eos mulctare pecuniis, non requiruntur hæ ſolemnitates, & ubi eſt conſuetudo in matrimonio procedendi, poterit illam ſervare. Altera verò declaratio ità aſſerit: Judices ſæculares non poſſunt inhibere judici Eccleſiaſtico, ut ſervet formam trinarum admonitionum. Et die 23. Junii 1629. ſic etiam ſtatuit. Epiſcopus poteſt contra concubinarios nullis præcedentibus monitionibus procedere, quando non procedit ad cenſuras. Et ideò contra Luſitanum duos alios doctiſſimos Luſitanos apponam Auguſtinum Barboſam, & Thomām Valaſcum, hic *in alleg. c.* 34. *num.* 11. & 12. *in collect. Doct. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 14. *de Reform. matr. cap.* 8. *num.* 4. & 5. aſſerentes trinam monitionem tunc eſſe neceſſariam inter concubinarios, quando in eos vult ferri ſententiam excommunicationis: ſi verò pœnis pecuniariis, vel aliis mulctari eos velit Epiſcopus, non requiri, iſtam ſolemnitatem. Unde poteſt Epiſcopus in prima admonitione pœna pecuniaria concubinarium punire. Et ita teſtantur fuiſſe deciſum Portugalliæ in ſupremo Regii Palatii Senatu, cùm hoc altercaretur inter Officialem Epiſcopi Portugallenſis, & judicem Regiæ coronæ Senatus ejuſdem civitatis: & ideò hanc ſententiam præter Barboſam, & Valaſcum, docet etiam Venerus *in exam. Epiſ. lib.* 4. *c.* 27. *n.* 68. Ita Belletus *in diſquiſ. Cler. part.* 2. *§.* 3. *num.* 5. & Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſc. ver. Concubinarius num.* 4. ubi ita ait: Judex Eccleſiaſticus in concubinarios poteſt aliis pœnis, & viis, quàm in Trident. *cap.* 8. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* ſtatutis procedere, nam per illud decretum non tolluntur aliæ pœnæ à jure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios ſtatutæ. Ita ille, qui etiam teſtatur, ita declaraſſe, ut viſum eſt ſuprà ſacram Congreg. Concilii. Non eſt igitur audiendus Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *verb. Concubinarii, §. ad primum videtur,* Grilenzonius *conſ.* 79. *num.* 2. & Riccius *in praxi tom.* 1. *reſolut.* 319. Poteſt enim, ut dictum eſt, Epiſcopus damnare laicum concubinarium in pecunia, exilio, recluſione, vel aliis pœnis, ſine quo procedat trina monitio. Unde in Synodo Diœc. III. Emin. Domini mei Card. ab Auria, me etiam interveniente tamquam examinatore ſynodali, *par.* 5. *c.* 2. *nu.* 8. poſt aliqua ſic ſtatutum fuit: Quamobrem hoc ſynodali decreto ſtatuitur, ut nemini cujuſcumque ſtatus, dignitatis, & conditionis fuerit, nullo obtentu, nec unquam tempore liceat in propria, vel aliena domo concubinas alere, aut retinere, qui ſecus fuerint, annuo carcere, & unciis xxv. mulctentur, quæ pecunia in pios uſus Archiepiſcopi judicio conferetur: quòd ſi contigerit hujuſmodi homines excommunicatione feriendos eſſe, id utique fiet juxta formam à ſancta Tridentina Synodo præfinitam. Hæc ibi. Unde ex ſupradictis manifeſtè apparet, non poſſe miniſtros laicos prohibere ne Miniſtri Curiæ Epiſcopalis viſitent loca & domos meretricum: nam licèt concubinatus non ſit delictum merè Eccleſiaſticum, ut volunt aliqui, ſaltem eſt delictum mixti fori, ergo neceſſariò ſequitur poſſe Miniſtros Eccleſiaſticos meretricum domus inviſere.

RESOL. CCXCIV.

An judex laicus poſſit ſtatuere, ne concubinæ teneantur pro furtis ab ipſis concubinis factis, etiam ſi hoc extendat ad concubinas Clericorum?

Et infertur, quod lex, vel ſtatutum, ſi tollat Clericis id, quod de jure communi ei competit, eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part. 4. tract. 2. Reſ. 11.

§.1. Affirmativè reſpondet Pereira *de manu Regia par.* 2. *cap.* 75. *num.* 1. Ratio eſt, quia talis lex deteſtari intendit concubinatum, illum à ſua Republica penitus exterminare, unde hac prohibitione deterriti concubinarii reſipiſcant, licèt per accidens ſit ut exinde concubinæ furandi licentiam arripiant impunè, quod lex non intendit, nec legi tribuendum eſt peccatum, quod ſubditus ex ſua malitia occaſione legis aliàs juſte accipit ex ſe ipſa. Et hæc lex eſt communis tam laicis, quàm Clericis: ergo, &c. Ita Pereira *loc. cit.*

Sup. hoc ſup. in R. 160. § 6. & in R. 208. § ult ad med. & in R. 109 § ſed his poſt med. & in Reſ 211. & 214 § Confirmatur, & ſeq. & in R. 183. § ante med. verſ. Supponendū.

2 Sed hæc opinio mihi non placet: nam, ut docet Bertran. de Guevara *in propugn. Eccleſ. aſſert.* 1. *§.* 5. *n.* 25. Aponte *in reſpon. pro conſ. Pauli V. fol. mihi* 71. doctus, & nunquam ſatis laudatus Præſes Valenzuela *in defenſ. monitorii Pauli V. p.* 1. *num.* 55. Maynardus *de privileg. Eccleſ. part.* 1. *art.* 1. *numer.* 24. Butrius *in capite cum terra, de elect. num.* 6. Felinus *in capite Eccleſia S. Mariæ num.* 69. Imola *num.* 11. Decius *num.* 3. *de conſtit.* & alii penes ipſos, lex, ſeu ſtatutum ſi tollat Clericis id, quod de jure communi eis competebat, eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam: ſed de jure communi competit omnibus actio furti, quæ per hanc legem Clericis denegatur: ergo, &c. Nec valet dicere cum Pereira, quòd iſta lex etiam hanc actionem furti denegat laicis, & quòd fertur propter bonum commune: nam ſi hoc axioma eſſet verum, omnes leges comprehenderent Clericos, quia feruntur propter publicam utilitatem, & ſunt generales: ſed publica utilitas non confert juriſdictionem laicis, ut poſſint ſtatuere aliquid præjudiciale Eccleſiaſticis, ut patet ex ſacris Canonibus, & communi DD. ſententia, & tradit Surdus *vol.* 3. *conſ.* 302. & *volum.* 1. *conſ.* 2. Angelus *verb. immunitas, n.* 37. Martha *p.* 4. *centur.* 1. *caſ.* 1. & alii.

RESOL. CCXCV.

An conſuetudines laicorum & Clericorum mixtæ ſint validæ, etiamſi ſint contra libertatem Eccleſiaſticam, Ex p.4.tr. 1. Reſol. 69.

Sup. hoc ſup. in R. 1 §. Sed dicet, & ſequenter ad med. & in R. 31. §. ult. & in R. 17. § pen. & in R. 255. curſum in §. ult. & inf. in R. 353. §. ult. & in t. 6. tr. 2. R. 31. §. 1. à princ. & in t. 4. tr. 6. R. 39. §. 2. à fin. 6.

§. 1. Videtur affirmativè reſpondendum, per ea, quæ adducunt Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. numer.* 28. Maynardus *de privileg. Eccleſ. part.* 2. *artic.* 22. *numer.* 88. Surdus *conſil.* 2. *volum.* 2. Tiraquellus *de retrallat. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 8. *numer.* 173. qui hoc pacto defendunt quandam conſuetudinem, ut monaſteria non ſuccedant, de qua conſuetudine teſtatur Peregrinus *in tractatu variar. libro ſexto, numero ſeptuageſimo ſeptimo*, Gulielmus de Benedictis *in capite Raynucius, verb. & uxorem, ducenteſimo vigeſimo quinto, de teſtamen.* Boerius *dec.* 754. *n.* 7. Rebuffus *conſ.* 173. *n.* 11. & 12. & hoc etiam ſervari Ferrariæ teſtatur Riminaldus *conſ.* 85. *n.* 28.

2. Sed P. Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 32. *num.* 19. docet, quòd cum dicitur conſuetudo mixta, poſſe operari in rebus, vel perſonis Eccleſiaſticis, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præjudicat ſacris Canonibus; vel ſi præjudicat, in illam Pontifex conſentiat, ſaltem tacitè, unde res eſt periculoſa, & ideo ubi vigent tales conſuetudines, videant illi, ad quos ſpectat an habeant ſupradictas conditiones.

RESOL. CCXCVI.

An judex Eccleſiaſticus poſſit incidenter cognoſcere de rebus temporalibus, ſeu prophanis, & è contra judices laici de rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 111. aliàs 110.

Sup. hoc ſupra legendo R. 48.

§. 1. Difficilis eſt iſta quæſtio, & non ſemel in praxi occurrens ad quam Chriſtophorus de Anguiano *in tractat. de legib. tom.* 1. *lib.* 21. *controver.* 22. *numer.* 21. & 25. duabus concluſionibus reſpondet, quarum prior ſic habet:

[Laici Magiſtratus de rebus Eccleſiaſticis omnimodo prohibentur cognoſcere, & ſuper eis, neque principaliter, neque incidenter judicare poſſunt.

2. Secunda concluſio: Prælati, ſive judices Eccleſiaſtici, licet non magis poſſint cognoſcere de cauſis profanis inter ſæculares, quam laici, reſpectu cauſarum Eccleſiaſticarum; nihilominus tamen, quia ſolummodò incompetentes ſunt, non incapaces erga tales cauſas, ſi eas contingat incidere, rectè poterunt per incidentiam ſæcularem juriſdictionem in laicos exercere.] Ita ille. Ratio igitur, quare laicus non poteſt, etiam incidenter, cognoſcere cauſam Eccleſiaſticam, eſt, quia non ſolùm circa illam eſt Judex incompetens, ſed etiam incapax; Eccleſiaſticus verò poteſt incidenter de cauſa profana cognoſcere, quia eſt quidem Judex incompetens, ſed non incapax.

Sup. hoc ſum mario, cognitione, lege ſup. dict. Reſ. 63. & 65.

3. Et hæc omnia intelligenda ſunt circa Judices, laicos, ut non poſſint cognoſcere cauſam Eccleſiaſticam, non ſolùm ordinariam cognitionem exercendo; ſed etiam neque ſummariè. Et ratio eſt quia, quotieſcunque Judex aliquis prohibitus eſt, vel incompetens in negotio ordinario, ſeu plenario, pariter etiam prohibitus cenſeri debet in ſummaria cognitione juxta duas Clementinas, ſi rectè intelligantur; unam incipientem, *Sæpe. de verb. ſignific.* alteram verò ſecundam in ordine *ſub titul. de Jud.* Et ita docet, ex multis aliis rationibus; ſupracitatus Anguiano, vir nunquam ſatis laudatus, quidquid in contrarium afferant Menochius *de retinen. poſſeſſ. rem.* 3. *numer.* 336. & Guttierrez *canonicar. qq. lib.* 1. *cap.* 34. *numer.* 46. inferentes ex eorum ſententia unum abſurdum, ſcilicet, poſſe Judicem laicum, in cauſa ſummaria ſuper poſſeſſorio, v. g. ſi ageretur de concedenda reſtitutione ei, qui ſuo beneficio ſpoliatus fuit, incidenter cognoſcere de titulo beneficii, tanquam de re neceſſaria ad definiendum ſuper reſtitutione: quæ omnia ex ſupradictis neganda ſunt.

RESOL. CCXCVII.

An Eccleſiaſticus ſit judex, quando agitur quæſtio, cujus juriſdictio ſit, Ex part. 3. tract. 1. Reſol. 64.

Sup. hoc in R. ſeq. & ſup. in R. 150. §. ult. ad med. & in ſeq. R. 307. & in R. 387. §. 2. poſt med. & inf. in R. 338. §. 2. ante

§. 1. Reſpondeo affirmativè cum Sanchez *in opuſc. to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 42. *num.* 2. & *dub.* 55. *num.* 3. 1. Gutierez *practic. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 2. & Jo. Franciſco Fagnano *in reſponſ. pro cenſuris Pauli V. p.* 4. *fol.* 121. ubi ſic ait. Horum omnium articulorum definitione non ad ſæcularem judicem, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat, nam ubi quæſtio incidit cujus ſit juriſdictio, judex major cognoſcit, ut patet *im cap. ſi judex, de ſent. excommunic. in* 6. & docet Ripa *in cap. decernimus, poſt n.* 4. *de judic.* Alexander *conſ.* 8. *col.* 3. *lib.* 1. Felinus & Decius *in cap. paſtoralis, in princ. de reſcript.* Covarruvias, qui teſtatur ita in Hiſpania ſervari, *cap.* 33. *pract. quæſt. n.* 1. & alii.

med. verſ. Et tandem, & inferius in tr. 8. R. 9. §. ultim. poſt med. verſ. Non eſt.

RESOL. CCXCVIII

Cùm tam pro judice Eccleſiaſtico, quam pro judice laico ſint rationes probabiles circa eorum juriſdictionem, an definienda ſit quæſtio per judicem Eccleſiaſticum.

Et explanatur, quod quando duo judices ſunt ordinarii, vel delegati, & pro utroque ſunt rationes probabiles circa eorum juriſdictionem, an eligere debeant arbitros.

Et quid, ſi unus ſit judex ordinarius, & alius delegatus, Ex p. 7. tr. 10. & Miſc. 1. Reſ. 5.

§. 1. In tali caſu (attendas quæſo) eligendos eſſe judices Arbitros tenuit Gabriel Vaſquez *in Apologia Manuſcripta pro juriſdict. Eccleſiaſt. diſp.* 2. *capit. quinto*, de qua mentionem facit Joan. Antonius Saura *in Voto Platonis, de Primis inſtantiis, fol.* 54. & Petrus Gonzalez *de lege Politica, lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *n.* 10. & *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 54. Et quia ego illam penes me habeo, ponam hic per extenſum ejus verba, ſic itaque aſſerit. Quòd ſi uſurpatio juriſdictionis manifeſtè injuſta non eſſet, eo quòd ex utraque parte eſſent rationes probabiles, quæ utramque etiam probabilem redderent, exiſtimo contentionem de uſurpata juriſdictione inter judicē Eccleſiaſticum, & ſæcularem, *à neutro illorum contra alium aut ſententia probata, aut vi aliqua dirimendam eſſe*; ut etiā *in prima ſecundæ diſputatione* 64. *capite* 4. fusè probavi, litē utrimq; probabilem inter ſupremos Principes, à neutro illorum contra alium, aut ſententia prolata; aut armis dirimi poſſe, eadem omniuò ratio. Etenim cum judex Eccleſiaſticus ſæculari: & ſæcularis Eccleſiaſtico per ſe ſubjectus non ſit, etiamſi unus in alterum ſententiam proferret, alter ad obediendū ei nullo prorſus jure teneretur; ac proinde, neque vi aliqua ad parendum ſententiæ adigi, aut tanquam inobediens puniri poſſet. Jus autem defenſionis, quo injuriam ab altero illatam unicuique vi etiam propulſare conceſſum eſt, in eo caſu locum non haberet: nam judex; qui ductus probabili opinione uſurparet ſibi aliquā juriſdictionem contra alterum, nullam illi faceret injuriam. Porrò ratione contrariarū opinionum hoc bellum non eſſe juſtū, nec poſſe ex utraque parte geri, uberiùs, *loco citato* demonſtravimus. Quocirca, quemadmodum cum Reges probabilibus ſolū rationibus inter ſe contendunt de re aliqua, nullus eorum per ſe ullo modo, talem contentionem ſententia, aut armis dirimere poteſt; ſed alterius judicio uterque ſtare debet: ita etiam judices Eccleſiaſtici, & ſæculares in caſu dicto alterius judicio litem dirimere debent, & illius judicio litem acquieſcere, facere. Eſt tamen diſcrimen, quòd cùm Reges probabiliter ſolū contendunt inter ſe de Regno alio, aut de ſtatu in Regno alterius alicujus Regis per ſe, & ex natura rei ſtare debent judicio Regni, de quo contendūt; aut judicio Regis, in cujus Regno ſtatus ille, de quo inter eos eſt controverſia, poſitus eſt: ac proinde ſi unus Rex contra alium contendat de ſtatu, qui eſt in Regno illius, judicio ejus parere debet: ad arbitros autem judices non niſi in eo caſu, in quo juſta eſſet ſuſpicio de Regno, aut Rege quorum judicio directè, & per ſe, lis dirimenda erat, confugiendum eſt, ut ibidem *diximus: at verò judex ſæcularis, & Eccleſiaſticus probabiliter de juriſdictione aliqua inter ſe cōtēdētes, arbitros judices neceſſario eligere debent; cū nullus alius jure cōſtitutus, ſit, ad quē litē hujuſmodi dirimere pertineat, ut manifeſtè patet.* Hucuſque P. Vaſquez, ſed lapſus eſt vir doctiſſimus, unde ejus ſententia prorſus eſt rejicienda.

Sup. hoc in R. prox. & in ea tertia illa qu not.

2. Dicendū eſt igitur in diſſenſione inter judicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem circa juriſdictionem ad quem ipſorum pertineat, definitionem ſpectare ad judicem Eccleſiaſticum. Primò, quia materia talis judicii Eccleſiaſtica eſt. Secundò ob majorem judicis dignitatem, & auctoritatem. Tertiò, quia ita definitur *in c. ſi judex laicus, de ſentent. excommu. in* 6. Et ita communiter tenent Doctores, teſte 1. Covar. *in pract. qq. c.* 33. *n.* 1.

2. Felinus,
3. Decius,
4. Ripa,
5. Alexander,
6. Guttierrez,
7. Fagundez penes me ipſum *in p.* 4. *tract.* 1. *ref.* 64. quibus nunc addo.
8. Narbonam, *in Recopil. l.* 20. *Gl.* 27 *n.* 17.

Quæ hic eſt antecedens, & in omnibus aliis ejus ann.

2. Pa-

9. Paramum, *in Reſponſ. prima pro juriſdict. S. Officii, cap. 4. numer.* 1.
10. Lælium Baglione, *in Defenſ. liber Ecleſ. part.* 2. *propoſ.* 16. *fol.* 53.
11. Belletum. *in Diſquiſq. Cler. part.* 1. *titul. de favor. Cler. perſ.* §. 14. *n.* 3.
12. Martham, *de Juriſdiction. par. quarta, cent.* 2. *caſu* 145. *numer.* 10.
13. Sperellum, *Dec.* 24. *num.* 59.
14. Decianum, *tract. crimin. tomo ſecundo, libr.* 6. *capite.* 36. *numer.* 12.
15. Oſaſcum, *Dec.* 103. *numer.* 4.
16. Lancellotum, *de Attentat. part. ſecunda, capite* 20. *in Pract..... num.* 78.
17. Carolum de Graſſis. *de Effect. Cler. Effect.* 1. *num.* 1261. *& ſeq.*
18. Bonacinam, *tomo ſecundo, diſputatione* 10. *quæſt.* 2. *pun.* 1. §. 4. *num.* 9.
19. Layman, *libro quarto, tractatu nono, capite ſeptimo, numero* 6.
20. Barboſam, *de jur. Eccleſiaſt. libro primo, capite* 39, §. 4. *numer.* 19.
21. Boſſium, *in Practica Criminal. titulo de foro compet, num,* 153.
22. Maſeardum, *de Probat. concl.* 689. *num.* 7. *& ſeq.*
23. Jaſonem, *in l. ex quacumque num.* 19. *ff. ſi quis in jus vocatur.*

Sed audiamus verba aliquorum Doctorum.

24. Suarez, *contra Regem. Angliæ. lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 2. In eaſu autem dubio, An talis perſona pro Eccleſiaſtiea habenda ſit, necne; vel an gaudeat privilegio Clericali ad quem judicem laicum, vel Eccleſiaſticum talis cauſæ recognitio pertineat, tractant Juriſperiti. Vera reſolutio eſt pertinere ad Judicem Eccleſiaſticum, quia materia illius judicii, Eccleſiaſtica eſt.

25. Joannes Dicaſtillus, *de juſt. & jur. lib.* 2. *tom.* 1. *diſput.* 4. *dub.* 19. *num.* 367. oborta diſſenſione inter Eccleſiaſticum, & ſæcularem Judicem, circa juriſdictionem ad quem ipſorum pertineat definitio; pertinet ad Eccleſiaſticum judicem ob majorem ejus auctoritatem.

26. Sanchez *in Opuſc.* 10. 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 31. Ubi contingit quæſtio inter Judicem Eccleſiaſticum & ſæcularem de juriſdictione; Judex Eccleſiaſticus propter ſuam majorem auctoritatem cognoſcit an ſua ſit juriſdictio.

3. Et tandem non deſeram hic apponere verba doctiſſimi Juriſconſulti Hieronymi Portoles *in ſcholiis ad Molinũ. tomo primo poſt* §. *Clericus, tit ulo de la Competencia de juriſdicione, fol.* 1. *num. nono*, ubi ſic ait: Quarta concluſio ſit, ubi competentia ſuper juriſdictione vertitur inter Judicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem; Judex Eccleſiaſticus, tanquam major, & tanquam is, qui majori dignitate præfulget, cognoſcere debet, an ſua ſit juriſdictio, & an in ea cauſa Judex competens exiſtat, nec arbitros eligere tenetur. Ita Portoles, qui citat etiam pro hac ſententia Butrium, Angelũ, & Socinum, & aſſerit eſſe communem inter Doctores, quibus omnibus etiam adde Tannerum *in Defenſ. libert. Eccleſ. libro* 2. *cap.* 8.

4. Nec valet dicere, quòd quando duo Judices ordinarii, vel delegati contendunt de juriſdictione. Arbitros eligere debent, ut tradit Angel. *in leg. ſecunda*, Caſtrenſis *n.* 8. Jaſon, *num. vigeſimo ſeptimo*. Soccinus *num. trigeſimoprimo. Dig. ſi quis in jus vocatus non ivrit.* Butr. *in capite cæterum, nu. nono, de judiciis, &* Doctores infrà citandi. Non inquam valet hoc dicere, imò facit pro caſu noſtro, nam dicti Judices pares dignitate ſunt, nec alter alterum compellere poteſt, cùm par in parem non habeat imperium, ex *capite Innotuit de elect.* & docet Bocerus, *Tractatu de Juriſdictione, capite tertio, num. ſexageſimo.* Quando igitur inter ipſos oritur competentia circa juriſdictionẽ Arbitros eligere tenentur. Sed Judex Laicus, & Judex Eccleſiaſticus non ſunt pares, ſed Eccleſiaſticus eſt major Judice laico; ut tradit Suarez contra Regem Angliæ *libro quarto, capite decimoquinto, num. vigeſimo, & vigeſimo primo*. Ergo, ut dignior, ipſe ſolus cognoſcit, an ſua ſit juriſdictio, nec poteſt compelli ad eligendum Arbitros, ut perperam voluit Vaſquez. Quod confirmatur; nam quando ſunt duo Judices, unus ordinarius & alter delegatus, & oritur inter illos competentia juriſdictionis, aſſerunt Doctores, Arbitros non eſſe eligendos quia cùm delegatus major ſit ordinario, ut patet ex *capite Sanè, de offic. deleg.* ipſe delegatus cognoſcere debet, an juriſdictio ſua ſit, nec Arbitros eligere tenetur; ut inter alios docet Innocentius *in capite Paſtoralis, numer. ſeptimo*, Bellamera, *numer. primo, quæſtione ſecunda*, Felinus, *num. quarto*, Decius, *numero ſexto & ſeptimo, de Reſcript.* Sic & in caſu de quo loquimur, cùm Judex Eccleſiaſticus, ut patet, ſit dignior Judice laico, non poteſt compelli, ut Arbitros eligat, ſed tanquam major ipſe pronunciabit, an ſua ſit juriſdictio.

5. Nec ſupradictis obſtat, quòd Carolus primus Rex Aragoniæ 1328. conſtituerit, quòd quando inter judicem Eccleſiaſticum & Laicum oriretur difficultas In Regno Aragoniæ, tunc uterque Arbitros eligere deberet, & in caſu diſcordiæ, Cancellarius intra aliquos dies rem determinaret, excluſa omni appellatione. Non inquam, hæc obſtant. Primo, quia, ut aliqui reſpondent, illud ſtatutum fuit factum cum conſenſu Prælatorum. Regni; ſed hoc mihi non placet, nam Eccleſiaſtici, & Prælati non poſſunt aliquid ſtatuere in diminutionem Eccleſiaſticæ libertatis, & contra jus commune, ut de ſe patet. Secundò poteſt dici, quod tale ſtatutum in Regno Aragoniæ forſitan factum fuerit ex conſenſu approbativo Pontificis, vel ex ejus privilegio, ſin autem res non caret difficultate, maximè quod in dicto ſtatuto à ſententia Cancellarii non datur recurſus, neque appellatio; Et tamen certum eſt, quòd per aliquod ſtatutum, appellatio ad Papam tolli nequit, ut docet Baldus *volumine, tertio, conſ.* 86. Barbatia *volumine* 3, *conſ.* 44. Abbas *c. ùm ſit Romana, num.* 14. *& cap. Paſtoralis de appellat.* Gozadinus *conſ.* 101. *numer.* 15. *&* 19. Rolandus *volum.* 1. *conſ.* 29. *numer.* 5.

6. Sed quidquid ſit de tali ſtatuto; quod cùm ſit jus municipalem illius Regni, noſtræ non officit ſententiæ, dicendum eſt ex hactenus adductis patere reſponſionem ad argumentum adductũ pro contraria ſententia à Patre Vaſquez, nempe ſicuti inter ſupremos Principes, quando adeſt aliqua controverſia à nemro illorum contra alium ſententia proferri poteſt, ſed eligendi ſunt judices arbitri: ſic & in noſtro caſu, cum Judex ſæcularis per ſe, Eccleſiaſtico non ſit ſubjectus: Ergo unus in alterum ſententiam ferre non poteſt, Reſpondeo, quidquid ſit de doctrina, quoad ſupremos Principes inter ſe litigantes, nam multi diſcrepant à ſententia Vaſquez, aſſero non bene In caſu de quo loquimur ab ipſo eam afferri, nam illi Principes ſunt abſoluti, neque unus alteri ſubeſt in illa cauſa: ſed in noſtro caſu dicendum eſt contra Vaſquez, judicem laicum eſſe ſubditum judici Eccleſiaſtico, & ejus judicio, & ſententiæ acquieſcere debere. Quod apertè probatur, nam, ut optimè obſervat Suarez, & Farinacius, *ubi ſuprà*, materia immunitatis Eccleſiaſticæ eſt ſpiritualis, ergo neceſſariò ſequitur, judicem ſæcularem in hac lite, ratione materiæ ſubditum eſſe judici Eccleſiaſtico, ad quem de materia ſpirituali, ex jure determinare ſpectat: Unde miror quomodo potuerit dicere Pater Vaſquez in noſtro caſu nullum Judicem à jure conſtitutum fuiſſe: nam ut diximus, cùm materia immunitatis ſit Eccleſiaſtica, de jure Judex Eccleſiaſticus intrat ad eam cognoſcendam, & determinandam. Adde quod in hoc caſu contra Vaſquez habemus in ſpecie judicem in jure expreſſum, qui eſt ipſe Epiſcopus, ut patet. *in capite ſi judex laicus, de ſententia excommunicat. in* 6. Nec valet dicere pro Vaſquez, quòd nemo in propria cauſa judicet, & ex *cap. primo & ſecundo, diſtinct. quarta, quæſtione quarta*, cum Maldero *de Juſtitia tractatu ſexto, capite primo dubio ſexto*, & aliis. Quod quidem nimis durum videtur judicibus laicis in caſu de quo loquimur, Ergo, &c. Non inquam valet hoc dicere, nam, ut optimè reſpondet Caſtrus Palaus, *tomo ſecundo, tractatu ur. decimo, diſputatione unica, puncto decimotertio num. ſeptimo*, in noſtro caſu non dicitur Epiſcopus in propria cauſa jus dicere, ſed in cauſa communi, & Eccleſiæ, quod nullum eſt inconveniens, ut ſit judex, ſicut ex multis probat ad ſatietatem Marius Antoninus *variarum Relationũ libro primo reſolutione* 48. & Bellettus *in diſquiſ. Cler. titulo de exempt. Cleric. à ſtatutis ſecularium*, §. *primo, num.* 36. & patet ex textu cum gloſſa, *in capite ſi quis* 4. *quæſtione ſeptima, capite quia prædia*, 12. *quæſtione ſecunda, & capite Dilecto, de ſententia excommunicationis in ſexto.* ergo, &c. Confirmantur ſupradicta ex *lege ſi quis ex aliena, Digeſt. de judiciis*, & per ea, quæ optimè obſervat Georgius Vvrechtus, *tr. de juriſd. lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 16.

7. Reſtat igitur ſatis labefactata opinio Patris Vaſquez, licet aliàs ſit vir ſapientiſſimus, cujus ſententia, ſi in praxi eſſet admittenda, væ væ immunitati Eccleſiaſticæ, propter incõvenientia, quæ ex ipſa ſequerentur in caſibus ferè quotidianis. Primò, quia judices Laici in omni caſu dicerent habere pro ſe rationes probabiles, & eſſe eligendos Arbitros. Secundò, in electione dictorum Arbitrorum nunquam convenirent. Tertiò, peto à Patre Vaſquez, dicti Arbitri eligendi, eſſe ne deberent ſæculares, an Eccleſiaſtici. Si aſſerit ſeculares, quomodo poterunt judicare de materia

teria

Digitized by Google

teria ſpirituali; Et ideo hoc rectè negavit gloſſa, *in capite legitima, de appellat. in 6.* & alii quos citat Bellamera *in capite Paſtoralis, ante numerum primum*, & Imola *numer.* 18. *de Reſcript.* Si aſſerit eligendos eſſe Arbitros Eccleſiaſticos, quare non erunt judicibus Laicis ſuſpecti, ut Epiſcopus, Deinde, ſi dicti Arbitri non conveniant, quid faciendum; eritne conſtituendus Tertius; Et ſi daremus Arbitros convenire, non deſunt Doctores aſſerentes à declaratione Arbitrorum ſuper competentia juriſdictionis appellari poſſe ad Summum Pontificem, ex textu *in capite ab Arbitris, de officio Delegat. in 6.* ut in ſpecie notat Abbas *in capite Paſtoralis, Reſcript. num.* 1. *&* 5. Imola *num.* 2. *&* 9. Bellamera *num.* 5. Felinus *num.* 10. Decius *num.* 4. *&* 23. *cum* aliis. Agnoſce ſcopulos, & difficultates in ſententia Patris Vaſquez; Non eſt igitur recedendum ab opinione communi, quam ſuprà contra illum ſatis firmavimus, & quam docent etiam ferè omnes Doctores Societatis.

RESOL. CCXCIX.

An judex Eccleſiaſticus teneatur in cauſis Eccleſiaſtici, aut miſti fori præbere proceſſus judicibus ſæcularibus, à quibus auxilium petit? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 109. aliàs 108.

§.1. Affirmativam ſententiam docet Baldus *in l. in criminali, C. de juriſdictione*, Bartholus *in l. Magiſtratib. ff. eodem, & in l. Divus, de cuſtodia reorum*, cum Roland. à Valle *lib. 1. conſ. 37. num. 5. & 7.* & aliis penes ipſum, & apud Barboſam *de poteſt Epiſc. par. 3. allegat.* 108. *n.* 27. & Cenedum *in canonicis qq. q.* 36. *n.* 13.

2 Sed falluntur equidem, & ideò meritò contrariam ſententiam noviſſimè docuit Moneta *de judicibus conſer. c.* 8. *nu.* 261. *&* 262. Segura *in direttor. Jud. Eccleſ. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 33. Chriſtoporus Anguiano *in ſuo doctiſſimo tr. de legib. lib.* 3. *contr.* 3 1. *num.* 7. *& ſeq.* ubi ex profeſſo ex ſolidis rationibus, & ex communi Canoniſtarum ſententia probat, ſæcularem Judicem requiſitum per Ordinarium, vel Delegatum Eccleſiaſticum, petere non poſſe, ſe inſtrui velle ex actis coram tali Eccleſiaſtico requirente, factis, num ritè, rectéque proceſſum fuerit; ſed ſtatim teneri impertiri brachium ſuum, etiamſi proceſſus ſibi non oſtendatur, cujus copiam petere non poteſt, neque differre exequutionem brachii petiti, nec directè, neque indirectè ſe intromittere, utpote ad quem nuda, & pura duntaxat ſpectet executio. Et hæc opinio adverſus Mirandam *de ordine judiciario, tom.* 1. *q.* 5. *art.* 1. *concluſ.* 1. Azevedum *in recopil. lib.* 4. *tit.* 1. *leg.* 15. *n.* 4. & alios, non ſolùm tenenda eſt, quando Judex Eccleſiaſticus procedit in cauſis Eccleſiaſticis, ſed etiam in cauſis mixti fori, ut tradunt Doctores citati.

RESOL. CCC.

An Ordinarius, vel judex delegatus debeat neceſſario præmittere cenſuras, ante quàm imploret pro ſua ſententia exequenda brachium ſæculare?

Et ſi judex ſecularis non vult brachium ſuum præſtare, an poſſit ad id cogi pœna excommunicationis; Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 121. aliàs 120.

§.1. Affirmativè reſpondet Covarruvias *practic. qq. cap.* 10. *num.* 1. Franciſcus Molinus *in tract. de brachio ſæculari, lib.* 1. *cap.* 3. & alii quamplures Juriſconſulti apud Monetam *ubi ſuprà*. Et rationem adducunt *ex c. cum non ab homine de jud.* ubi mandatur Eccleſiaſticis Judicibus, ut procedant per cenſuras contra reos: & ſi non proficiant, cùm non habeant ampliùs, quid faciant, invocent brachium ſæculare.

2 At hæc opinio non eſt tenenda: & illam noviſſimè impugnat Joann. Petrus Moneta *in tr. de Judicibus conſer. cap.* 8. *n.* 268. Segura *in Direttor. Judicum Eccleſ. par.* 2. *cap.* 13. *num.* 33. & alii penes ipſos. Et ratio eſt: quia omnia jura, cùm de invocatione brachii ſæcularis agunt, loquuntur per hæc verba: *Si neceſſe fuerit, ſi opus fuerit.* Unde *ad c.* 1. *de officio ordin. & cap. dilecto de ſent. excomm. in 6. & ad cap. cùm ab homine*, reſpondetur, quòd procedit in proprio caſu: vel meliùs dicendum eſt, quòd fuit correctum per poſteriora jura, & noviſſimè per Concilium Trident. *ſeſſ.* 15. *cap.* 5. *de regul. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform.* Ita Moneta, & alii. Notandum eſt etiam pro hac materia, quòd ſi Judex ſæcularis non vult brachiū ſuum præſtare Eccleſiaſtico, poteſt ad id cogi pœna excommunicationis, ut notant Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect. to.* 2. *lib.* 5. *tit.* 26. *c.* 2. *n.* 8. Vide etiam Sanctarellum *tr. de hereſi cap.* 6. *dub.* 4. *num.* 23.

RESOL. CCCI.

An judex Eccleſiaſticus in criminibus miſti fori poſſit laicos ſine auxilio brachii ſæcularis in carcerem detrudere?

Et in tali caſu an dicti criminoſi non in Regiis carceribus, ſed in Eccleſiaſticis reponendi ſint? Ex part. 1. tract. 2. Reſ. 89. aliàs 88.

§.1. Non poſſe, excepto caſu hæreſim, putavit noviſſime Salgado *de protectione regia, com.* 1. *par.* 2. *cap.* 4. *n.* 36. *& ſeq.* cum Anguiano *tr. de legibus, lib.* 3. *contr.* 30. *per totum*, & Bobadilla *in polic. to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 167. Julio Claro *in pract. crim. q.* 47. *n.* 8. & aliis penes Barboſam *de poteſt Epiſcop. p.* 3. *allegat.* 107. *n.* 8. qui aſſerunt Epiſcopos non poſſe procedere contra laicos aliis pœnis, quàm cenſuris Eccleſiaſticis. Sup. hoc in Reſ. ſeq.

2 Sed hanc ſententiam optimè refellit Barboſa *loco citato*, & ex Theologis Azorius *part.* 2. *lib.* 3. *capit.* 53. *quaſt.* 3. & aliis communiter. Notandum eſt etiam, contra dictum Bobadillam, *ubi ſuprà. num.* 187. in tali caſu, dictos criminoſos, non in regis carceribus, ſed in Eccleſiaſticis reponendos eſſe, ut tradit Segura *in direct. Judic. p.* 2. *cap.* 13. *n.* 44. & alii.

RESOL. CCCII.

An Epiſcopi poſſint capere laicos per propriam familiā ſine invocatione brachii ſæcularis?

Et an poſſit Epiſcopus habere familiam armatam, fiſcum, carcerem, & proprios executores, &c. & ideo quod Epiſcopus habeat pro territorio totam ſuam Diœceſim? Ex part. 4. tr. 1. Reſol. 17.

§.1. Negativè reſpondet Pereira *de manu regia part.* 2. *capit.* 57. *numer.* 1. *&* 5. *deciſ.* 117. quia judex Eccleſiaſticus non habet territorium, ex Cyno & Baldo *in l. Epiſcopale, numer.* 2. *C. de Epiſc. aud.* Undè quando Eccleſiaſticus de cauſis laicorum criminalibus, vel civilibus cognoſcit, debet requirere judicem territorii rei, ut illum capiat, ne videatur extra ſuum territorium jus dicere, cum hoc ſibi nec lege aliqua canonica, nec civili conceſſum reperiatur, imò contrarium *in dicta l. Epiſcopale*, & ſuadetur ex *cap. quoniam, de offic. ordin.* ubi auxilium implorandum ſtatuitur, nec aliud probat textus *in cap. cum ſit generale, de foro compet.* & licet decidat ſacrilegos puniendos, non tamen decidit per quem capi debeant, quia hoc à jure petendum eſt; quare ex hoc textu nullum efficax deducitur argumentum. Ita Pereira. Sup. hoc in R. prim.

2 Sed adverſùs illum affirmativam ſententiam tenendam eſſe puto. Dico igitur Epiſcopum habere territorium, & in eo uti poſſe juriſdictione contentioſa, tenendo familiam armatam, fiſcum, & carcerem, ut probat textus *in cap. omnes baſilicæ* 16. *quaſt.* 7. ubi cùm dicitur Eccleſias eſſe in poteſtate ejus Epiſcopi, in cujus territorio poſitæ, patet Epiſcopum habere territorium; patet hoc etiam *in cap. ut animarum, de conſtit. in 6.* & ideò hanc ſententiam docet Jo. Andreas *in cap. cùm contingat, de foro compet. numer.* 3. & Franchus *in cap. final. eodem titul. num.* 13. Gloſſa *in cap. contra idolorum* 26. *quaſt.* 5. Felinus *in cap. cum ſit generale, num.* 20. *de foro compet.* Marius Anton. *var. reſoluc. lib.* 3. *reſolut.* 14. *numer.* 1. *& ſeq.* Campanili *in diver. jur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 86. *& ſeq.* Belletus *diſquiſ. Cleric. part.* 1. *tit. de favore Cleric. reali*, §. 1. *num.* 18. Pegna *in direct. inquiſ. part.* 3. *comment.* 116. Franciſcus Leo *in theſ. fori Eccleſ. part.* 1. *cap.* 9. *à num.* 19. *& par.* 2. *cap.* 16. *num.* 16. & alii penes ipſos. Sup. hoc ſup. in R. 16 § 2. 3 ... ex R. 63. dott. §. 3. & 3. & ex R. 64 §. 3. in ... & ex Reſ. 115 ... Reſ. 116. § Nec ...

3 Deinde diœceſis, & territorium ſunt idem, ut tradit Panormitanus *conſ.* 82. *num.* 7. *lib.* 1. & Alexander *conſ.* 248. & juriſdictio ordinaria ſubſiſtere non poteſt ſine territorio, ut tradit Boerius *dec.* 227. & ideo territorio adhereret docuerunt Bartolus, & Angelus *in l. fin. C. ubi & apud quem*, Pariſius *vol.* 4. *conſ.* 16. *num.* 21.

4 Cum igitur Epiſcopi juriſdictionē habeant cum territorio, ſequitur habere fiſcum, carcerem, & familiam armatam, per quam capere poſſint delinquentes; nam conceſſa juriſdictione omnia licent, quæ ad illam tuendam & exercendam ſunt neceſſaria, ex *l.* 9. *ff. de juriſdict. omnium judic.* & per ea quæ adducit Eraſmus à Cochier *de juriſd. ordin. par.* 2. *q.* 118. *n.* 18. *&* 19. Sup. hoc inf. in ... & in alio verſ. ejus ... Reſol. ... verſ. ...

5 Et omnia ſupradicta probantur ex ſacris Canonibus, ut ex *cap. Epiſcopus, de officio ordin. in 6.* & ex *capit. Clericos, de ſent. excommunic. eodem lib.* in quibus conceditur Epiſcopis carcer; ergo debet habere cuſtodes carcerum, & familiam, ut eſt textus *in Clem.* 1. *§. ſanè, de hæretic.* unde & mini-

miniſtros, qui reos capiant, & ad carceres ducant, quod clarè apparet *in cap. contra idolorum*, & ibi gloſſa 26. *quæſt. 5. & in cap. aſcendendum*, 16. *quæſt.* 4. *& in cap. 2. de adult.* in quibus juribus Epiſcopus poteſt laicos capere, & corporaliter carcerare. Nec poteſt dici eſſe ſpeciale in caſibus dictorum jurium, quia non poteſt reddi ratio ſpecialitatis, nec valet dicere quòd *in dicto cap. aſcendendum*, non exprimuntur laici, quia dum loquitur de ſacrilegis, indefinitè loquitur, etiam de laicis ſi fuerint ſacrilegi, qui poſſunt animadverti ab Eccleſiaſtico judice. Et tandem in Concil. Trident *ſeſſ. 25. de refor. c. 3.* tribuitur Epiſcopis juriſdictio contra quoſcunque etiam laicos per mulctas pecuniarias; ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam. In quibus verbis duo notanda ſunt, primò quòd Epiſcopus poteſt tenere familiam armatam, & proprios executores. Secundò quòd prędicta familia non ſolùm deſerviet contra Clericos, verùm etiam contra laicos.

6 Nec valet dicere, quòd Epiſcopi habent cenſuras, & poſſunt uti bracchio ſęculari, quia hæc conceſſio non eſt eis tributa in diminutionem juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed in majorem favorem, ſcilicet ut non ſolum ſuos habeat proprios executores, verùm etiam, ſi opus fuerit, omnes miniſtros curiæ ſæcularis, qui deſervire tenentur curiæ Eccleſiaſticæ, ut patet *in cap. Princeps*, 23. *quæſt. 5. cap. 1. & cap. quoniam, extrà de officio judic. ordin.* abſurdum enim eſſet judicium habere, & poſſe præcipere, ſed executores mandatorum, & præceptorum a curia ſæculari mendicare. Adde quòd invocatio brachii ſæcularis eſt juris remedium extraordinarium, & ſubſidiarium, quo non debet uti Epiſcopus, niſi in ſubſidium experto jam ordinario, ex gloſſa *in verb. remediis, Clement. 2. de relig. dom.* & ad hoc eſt textus *in cap. 1. de ſtatu regular. & in cap. 2. de Cleric. excomm. miniſtr.* & hoc firmant DD. *in cap. cùm non ab homine, de judic.* Hoſtienſis, Ancharanus, Zabarella, Felinus, Decius & alii.

7 Probatur etiam hæc opinio a Franciſco Leone *in theſauro fori Eccleſ. part. 1. cap. 9. numer.* 19. & aliis, unico & evidenti argumento, quia cùm plura crimina ſint mixti fori, per gloſſam *in cap. cùm ſit generale, de foro compet.* Undè in his delictis datur locus præventioni, per *l. ſi quis poſtea*, & ibi Doctores, *ff. de judic.* in qua præventione non conſideratur ſolùm ſola inquiſitio & citatio verbalis, ut notat Boſſius *tit. de foro compet. num.* 130. ſed etiam attenditur, quis prævenerit in citatione reali, adeò quòd judex capturę prævenisse dicatur, cùm realis verbali præponderet. Si Epiſcopis non liceret ad hunc effectum familiam armatam habere, proculdubio eſſet aperta via fraudibus, in iis quæ ſunt mixti fori exercendi juriſdictionem Eccleſiaſticam, quia judex laicus, ſi ſciret cauſam capturæ, ſemper curaret ipſe præcurrere & capere ut præveniret, & ſic numquam daretur locus præventioni judicis Eccleſiaſticis, cùm ipſe numquam perſonaliter capere poſſet, & ideo requirentibus officialibus Eccleſiaſticis familiã armatam à magiſtratibus ſæcularibus contra laicos, vel curarent ſcire cauſam capturæ, de illa cognoſcere, aut fingere poſſent præventionem: ergo, &c. Unde ſatis manet firmata noſtra ſententia adversùs Pereirã & alios, quos citavi & reprobavi ego ipſe *in part. 1. tract. 2. reſol.* 88. Quæ hic eſt R. antecedens.

RESOL. CCCIII.

An ſemel punitus in foro Eccleſiæ poſſit iterum pro eadem culpa à judice ſæculari puniri etiam ad exceſſum pœnæ?

Et quid è converſo, ſi delictum eſt mixti fori, an inſufficienter à judice ſæculari punitum, poſſit iterum à judice Eccleſiaſtico puniri? Ex parte 1. tractat. 2. Reſolut. 108. aliàs 107.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docent multi Juriſconſulti, quos citat, & ſequitur Cenedo *in canoniſtis qq. quæſt. 36. num* 25. & Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. numer. 94. in Gloſſa lit. D.* & in caſu ſimili Pereira *tractat. de manu regia, part. 1. cap. 10. num.* 12. Madius *in tract. de ſacris Ord. capit. 15. numer.* 6. & ex Theologis Adamus Tannerus *in 2. 2. diſput. 4. quæſt. 4. dub. 4. numer.* 93. & Miranda *in lib. de ordine judic. tom. 1. quæſt. 1. art. 7. concl.* 4. Guttierrez *canon. qq. lib. 1. cap. 12. numer.* 15. cum aliis, ex authoritate *cap. felicis, §. per hoc de pœnis, in 6.* Et hanc ſententiam, cum aliqua limitatione, tenet etiam Sigiſmundus Scaccia *de judic. cauſ. lib. 1. cap. 12. num.* 91. & Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. cap. 2. n. 6.* Sup. hoc in R. ſeq.

2 Sed contrariam ſententiam prorſus amplectendam eſſe judico, quam noviſſimè ex multis Doctoribus, & validiſſimis rationibus probat Juriſconſultus Chriſtophorus de Anguiano *in ſuo tract. de legib. lib. 3. contr. 32. numer. 7. & ſeq.* quia ſimilis ratio eſt in judice Eccleſiaſtico, circa cauſas mixti fori, quæ adeſt in quolibet Judice, qui ſpeciali ratione judicat de ſubdito alterius territorii: ſed accuſatus in foro delicti non poteſt reaccuſari in foro domicilii; quamvis diverſa ſit pœna, ut manifeſtum eſt: & probat textus *in l. Senatus, ff. de accuſat.* Ergo laicus ſemel accuſatus de crimine mixti fori in judicio Eccleſiaſtico, non poterit iterum accuſari fori ſæculari, Alias rationes adducit hic Autor, quas penes ipſum invenies, qui etiam reſpondet ad omnia argumenta contrariæ ſententiæ.

3 Notandum eſt tamen, quòd Auctores primæ ſententiæ, ut Tannerus, qui citat etiam Delrium, aſſerunt è converſo, quòd ſi delictum ſit mixti fori, & inſufficienter ſit à Judice ſæculari punitum, poteſt iterum à judice Eccleſiaſtico puniri.

RESOL. CCCIV.

An in criminibus mixti fori, quis in Eccleſiaſtico punitus mitiori pœna, poſſit in foro ſæculari pro exceſſu pœnæ puniri? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 61.

§. 1. AFfirmativam ſententiam noviſſimè tenet iterum Pereira *de manu Regia par. 2. cap. 56. num.* 47. ubi ſic ait, Non prętermittam dubium eſſe, an crimen mixti fori ſemel in uno foro punitum, poſſit in altero foro pro exceſſu pœnæ puniri? Et poſſe dicit eleganter Abbas poſt Jo. Andream *in cap. tua, de procurat.* ubi Alciatus *num.* 134. & alii, obſtat tamen *cap. 2. de except. in 6.* ubi data de præventione: videtur iterum antiquam cauſam ſuſcitari non poſſe, niſi dicas regulam dictam procedere, quando ęqualis eſt pœna in utroque foro, propter regulam *l. cum quæritur, de except. rei judic.* quia ſi major eſt pœna, ceſſat dicti cap. ratio. Ita ille. Sup. hoc in R. præc.

2 Sed adversùs doctum Luſitanum alium non minus doctum opponam, & is eſt Seraphinus Freitas *in novis addit. ad tract. de Confeſſar. ſolicitan. quæſt. 3. num.* 48. ubi ſic ait Verius eſt etiam in cauſa mixti fori punitum mitiori pœna ab Eccleſiaſtico non poſſe iterum in ſæculari puniri ad integrãdam, pęnamve diverſam, & vice verſa, juxta *cap. ultim. de except. in 6.* ubi ſententia judicis Eccleſiaſtici ſub cenſuris in foro ſęculari obſervari jubetur tenet gloſſa *ver. adiicimus, in cap. felicis, de pœnis in 6.* quam ibi ſequuntur Dominicus & Peruſinus *num.* 3. Hoſtien. & Anton. *in cap. tua, de procurat.* Imola & Anania *num.* 6. Beroas *numer.* 23. *in cap. de his, accuſat.* Bartolus *in l. ſenatus ff. de accuſat.* & eſt opinio communis Canoniſtarum ex Abbate *in cap. tua*, pro quibus facit regula *d. cap. de his, & d. l. ſenatus*, quam praxis approbat & textus *in d. cap. ult.* Sic videmus in reis nefandi criminis, quod mixti fori eſt inter ſæcularem, & Inquiſitorem in Luſitania & in Aragonia, quidquid contrarium teneat altera opinio ex Covarruvia & aliorum, quibus non favent *dict. cap. felicis, cap. 2. de maledicis, l. placet. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quia ultra quòd in ſuis ſpeciebus procedunt, non decidunt reum ſemel punitum in uno judicio competente poſſe ab alio majoribus pœnis puniri, ut bene Aretinus *in d. cap. de his*, Berous *num.* 13. quidquid repugnet Gomez *to. 3. cap. 1. num. 40. concluſ.* 4. Tunc autem poteſt quis ad diverſa fora trahi ſuper eodem crimine, quando ob varios reſpectus crimen eſt utriuſque fori, ut docet Felinus *num.* 13. & ab eo citati *in cap. de his, de accuſat.* & Navarrus *in cap. novit. notab. 6. num.* 70. & poſterior opinio Covarruvię & aliorum in hunc ſenſum accipi & defendi poteſt, & forſitan hoc intendit quando punitio tendit ad diverſa, quæ diverſitas conſiſtit in diverſis pœnis, tribunalibus, aut judicibus, ſed in diverſis reſpectibus, & hæc omnia docet Freitas *loc. cit.* & hanc ſententiam ego ipſe etiam alibi docui *in par. 1. tract. 2. r.* 107. unde immeritò hanc opinionem improbabilem vocavit his diebus quidam Juriſconſultus, cùm probabiliſſimam eſſe omnino dicendum ſit. Quæ hic eſt R. antecedens.

RESOL. CCCV.

Coram quo facienda ſit appellatio, quando cauſa fuit deciſa per duos judices, unum laicum, & alium Eccleſiaſticum; Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 54.

§. 1. REſpondeo faciendam eſſe corã judice Eccleſiaſtico, quia dignior trahit ad ſe minus dignum, & cum in dicta appellatione agatur de actu ipſorum judicum arbitrorum, quorum judex non poteſt eſſe laicus, dicendum eſt appellationem interponendam eſſe coram Eccleſiaſtico; & ita docet Felinus *in c. 1. de præſc. n. 6.* Ambroſinus *de immun. c. 20. n. 6.* Bonacina *in Bulla Cœn. diſp. 1. q. 16. punct. 5. n.* 20. quidquid in contrarium afferat Covar. *l. 2. var. cap.* 22.

RE-

RESOL. CCCVI.

An ſi vidua, pupilli, vel alia perſona pauperes fuerint oppreſſæ, tunc etiam nulla data negligentia judicis ſæcularis, poſſint adverſarios ſuos ad judicem Eccleſiaſticum trahere, & in illo foro convenire; Ex part. 1. tractat. 2. Reſol. 118. aliàs 117.

Sup. hoc in R. 303.

§. 1. NEgativam ſententiam ſuſtinet Covarruvias *practic. quæſtionum capite ſexto, numero primo*, & ita mordicùs, ut affirmativam ſententiam ridiculam appellet.

2 Verùm ego non ridiculam, ſed veram exiſtimo, & Covarruviæ opinionem falſam puto, ut etiam illam noviſſimè exiſtimat Anguian. *in tractat. de legib. tom. 1. lib. 3. contr. 22. numer.* 48. & alii penes ipſum, ex multis juribus, quæ affert, & præcipuè *per cap. ex parte, de foro compet.* ubi cauſa viduæ Reginæ bonis ſuis ſpoliatæ, in foro Eccleſiaſtico fuit agitata. Vide etiam textum *in cap. ſuper quibuſdam, §. ultim. de verb. ſignific. & in capit. ſignificantib. de officio delegati*, quibus juribus minimè ſatisfacit Covarruvias, nec quiſquam poterit ſatisfacere, quid indiſtinctè probent, atque convincant, etiam non data Judicum ſæcularium negligentia, poſſe perſonas habitu, & actu miſerabiles, adverſarios ſuos ad forum Eccleſiaſticum trahere. Scio praxim in contrarium eſſe: ſed ego loquor, quid ſentiendum de jure: jus autem, ut viſum eſt, noſtram ſententiam aptè docet. Ergo, &c. Vide etiam Tanner. *in 2. 2. diſp. 4. q. 4. dub. 1. n. 31.*

Sup. hoc pro mutis, ſurdis, & cæcis in t. 8. 15. R. 10.

RESOL. CCCVII.

Utrum pauperes, & miſerabiles perſonæ poſſint laicum coram judice Eccleſiaſtico convenire?

Et notatur, quod ſi pupillus, vel vidua eſſent divites, non gaudeant privilegio trahendi laicos ad tribunal Eccleſiaſticum? Ex par. 4. tract. 1. Reſ. 90.

Sup. hoc in R. præc. & pro miſerabilibus mutis, ſurdis, & cæcis in t. 8. 15. 9. R. 19.

§. 1. AFfirmativam ſententiam omnino tenendam eſſe puto, ex textu expreſſo *in cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat.* ibi, *Item viduis, pupillis, orphanis, & miſerabilibus perſonis teneari in judicio Eccleſiaſtico reſpondere*, &c. Idem probatur ex Panormitano & Butrio *in cap. per veſtras, de donatione inter virum & uxorem*, facit etiam textus *in c. ſi quis de potentibus 21. o. ſi quis Romipetas 23. cap. illi qui 25. in ordine, 24. quæſt. 3.* & ita docent ſcribentes *in cap. ſignificantibus, de offic. & poteſtate judic. delegat. & in cap. ex tenore, de foro competent.* & hanc tuentur ſententiam Palacius Rubeos *in repet. capit. per veſtras, §. 1. numer. 5.* & alii, quos citat & ſequitur noviſſimè Gabriel Alvarez *tract. de privileg. pauperr. quæſt. 52. num. 13.* quibus adde Scacciam *de judiciis to. 1. lib. 1. cap. 12. numero 17.* Cenedum *in quæſt. canonic. quæſt. 14. num. 4.* Undè pro ſibi relictis alimentis poſſe pauperem adverſarium laicum ad judicem Eccleſiaſticũ trahere, docet Bartolus, Imola, Geminianus, & alii, quos adducit Petrus Surdus *de aliment. titul. 8. privileg. 9. num. 2.* & in quavis alia cauſa idem dicendum eſt, cùm miſerabilibus ac pauperibus, abſque alicujus cauſæ præfinitione conceſſum ſit privilegium *in dicto cap. ſuper quibuſdam*, aliiſque juribus relatis. Unde immeritò quidam Juriſconſultus nolebat olim hanc ſententiam admittere, & inconvenientius ipſe aſſerebat; nam multæ cauſæ laicorum ad Eccleſiaſtica tribunalia, ſtante hac opinione, deferri poſſunt; ſed, ut dixi, immeritò hoc aſſerebat: nam, ut viſum eſt, ſacri Canones hæc determinant, & concedunt, quibus omnino ſtandum eſſe nemo Catholicus ambiget.

2 Notandum eſt tamen pro intelligentia *dicti capit. ſuper quibuſdam*, quòd ſi pupillus, vel vidua eſſent divites, non gaudent privilegio trahendi laicos ad tribunal Eccleſiaſticum. Ita Doctores citati.

RESOL. CCCVIII.

An judex Eccleſiaſticus poſſit præcipere judici ſæculari ſub pœna excommunicationis, quod ſuperſedeat in executione cõtractus donec decidatur, an ſit uſurarius, nec ne?

Et an judex Eccleſiaſticus, ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur; poſſit opponere exceptionem illam, & præfigere tempus & terminum peremptorium, intra quem probare teneatur? & quid è converſo, &c. Ex part. 3. tractat. 1. Reſ. 18.

§. 1. NEgativè reſpondet Cevallos *in tractat. de cognitione per viam violentiæ part.*, *quæſt. 96. numer. 12.* Angelus *in l. 4. §. condemnatum ff. de re judicata*. Imola & Ripa *ibidem*, & Rodericus Suarez *in l. poſt. rem judicatam, ver. circa judicem, numer. 15. 16. & 17. ff. de re judicata*, & Barbatius *volum. 2. conſil. 45. numer.* 10. docentes, quòd licet exceptio uſuræ ſapiat ſpiritualitatem, tamen non poteſt opponi ad impediendam exequutionem inſtrumenti.

2 Sed ego contrariam ſententiam teneo ex *capit. lator, qui filii ſint legitimi*, & ideò pendente cauſa natalium coram Eccleſiaſtico non poteſt ſæcularis judex in cauſa principali hæreditatis procedere, ut rectè notat Coraſius *miſcellan. lib. 8. cap. 5.* & alii. Undè in terminis noſtram ſententiam tenent DD. quos citat, & ſequitur Guttierrez *de juram. confirm. part. 1. cap. 2. à numer.* 11. ubi ſic aſſerit. His non obſtantibus videtur non eſſe veram Angeli opinionem & ſequacium, & potiùs tenendam eſſe contrariam, imò quòd judex ſæcularis ſupradicto caſu, conſtito ſibi de litis pendentia vertentis coram Eccleſiaſtico ſuper cauſam uſurariã ejuſdem contractus, quem exequitur, maximè ſi à judice Eccleſiaſtico Inhibeatur, ne ultrà procedat ſuper exequutionem ſub pœna excommunicationis, quouſque decidatur cauſa uſuraria, teneatur obedire, & debeat ſuperſedere in executione, quia cùm exceptio hæc ſit præjudicialis executioni, omninò non debet ſuper ea ampliùs procedi, quia aliàs judicium Eccleſiaſticum redetur illuſorium, Ita Guttierrez, & ante illum Alexander *in l. 4. §. condemnatum, num. 37. de re judicata*, quidquid in contrarium aſſerat Cevallos *ubi ſupra*, cujus ſententiam omnino refellendam eſſe puto, ſi judex Eccleſiaſticus præveniret in cognitione uſuræ illius contractus, ut optimè notat Marta *de juriſdict. part. 2. capite 45. numero 15. & 20.* cum aliis.

Sup. hoc è converſo ſup. in R. 48. § Sed contrariiſ, ad med. cuſum in corſ. neque poteſt.

3 Notandum eſt etiam hic obiter cum Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 4. titul. 17. cap. 5. num. 4. & 5.* & aliis penes ipſum, quòd judex Eccleſiaſticus, ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur, poteſt opponere exceptionem illam, & præfigere terminum, peremptorium, intra quem probare teneatur, non poteſt tamen è converſo, judex ſæcularis, qui, verb. grat. de cauſa principali hæreditatis cognoſcit, præfigere partibus terminum, intra quem cauſa incidens ſpiritualis terminetur coram Eccleſiaſtico ad quem remittit, quia judici Eccleſiaſtico, qui in ſpiritualibus ſuperior eſt, legem imponere non poteſt.

RESOL. CCCIX.

An judex laicus poſſit cognoſcere crimen uſuræ? ſive de jure, ſive de facto quæratur, vel ſit crimen miſti fori; Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 78. aliàs 77.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Tannerus *in 2. 2. diſput. 4. quæſt. 4. dub. 1. numer. 35.* Salas *tract. de empt. dub. 45. numer. 1. & 2.* cum Emmanuele Sà *verb. uſura, numer. 1.* & noviſſimè Joannes de Hevia *in ſuo labyrint. commer. lib. 2. cap. 1. numer. 37.* ubi ſic aſſerit: (Del delitto de la uſura non ſolo puede conocer el Iuez Eccleſiaſtico, ſino tambien el ſeglar, por ſer mixti fori. Y procedere no ſolo en quanto à la queſtion del hecho, ſi ſe cometio, ò no, la uſura, ſi non tambien en quanto à la queſtion del derecho, ſi el contrato es uſurario, ò no.) Idem etiam docuit *in Curia Philippica, part. 3. §. 9. num. 27.* & ante illum Rodericus *de ann. reddit. lib. 3. q. 3. num. 122.* cum multis aliis Juriſconſultis.

Sup. hoc in R. ſeq.

2 Sed meritò contrariam ſententiam tenuit Salonius *in 2. 2. tom. 2. quæſt. 78. art. 3. contr. ult.* ubi ita ait: (Verior, & communior DD. tam Theologorum, quàm Canoniſtarum ſententia docet, ubi fuerit apertum, contractum aliquem uſurarium eſſe, hujuſmodi delictum eſſe mixti fori, ita ut ſit locus præventioni; poſſeque hujus delicti reum, ubi non vertitur in dubium, illum commiſiſſe uſuram, tam ex mandato Judicis Eccleſiaſtici, quàm ſæcularis, compelli ad reſtitutionem uſurarum, ſi quas acceperit, & ratione illius delicti puniri. Ubi res verò dubia fuerit, & anceps, utrumque pertinet ad Eccleſiaſticum Judicem, & declarare, an contractus ille in judicium Eccleſiæ tanquam ſuſpectus de uſura vocatus uſurarius ſit, & reum, ſi in labem iniquitatis uſurariæ inciderit, ad reſtitutionem compellere, & punire. Quæ omnia communi uſu Tribunalium Eccleſiaſtici, & ſæcularis obſervantur.) Ita Salonius, cujus ſententiam amplexi ſunt etiam Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract..... capit. 2. num. 8. & 9.* Azorius *part. 2. lib. 3. cap. 53. quæſt. 2.* Raguçius *in lucerna Parochorum, titul. de Reſtit. quæſt. 219.* Michael de Palatio *lib. 4. contract. cap. ultim.* Cardinalis Tuſchus *tom. 8. §. uſura*

ra, concl. 357. numer. 19. Clarus §. fin. quæſt. 37. Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 23. cap. 9. ſect. 1. num. 93. in fine, & Bonacina de contr. diſp. 3. quæſt. 3. punct. ultim. numer. 2. Martha de juriſdict. part. 2. cap. 7. nu. 11. ita aſſerens. (Alia cauſa eſt, cur uſura dicatur crimen Eccleſiaſticum, nempe, quòd, licet dum de punitione agitur, & quæſtio eſt facti, pertinet potius ad laicum, quam ad Eccleſiaſticum Judicem, quando tamen quæſtio eſt juris, hoc eſt, quando inquiritur, num contractus ſit uſurarius, propriè pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum de ea cognoſcere.] Ita ille. Et hanc ſententiam docuit etiam ex Panormitano Sylveſt. ver. uſura, 9. in princ. Scaccia tract. de commer. §. 7. gloſſ. 5. numer. 81. ubi, ita ait: Concludo ex horum omnium caſuum diſtinctione, & reſolutione, quod cognitio, an contractus ſit uſurarius, pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, & non ad ſæcularem, ut notavit Cardin. Turrecremata in capit. quid dicam, ſub numer. 5. verb. ad tertium, 14. quæſtion. 4.] Ita Scaccia. Vide etiam Bobadillam in Polit. to. 1. lib. 2. c. 17. num. 40.

R E S O L. CCCX.

Ad quod forum pertineat crimen uſurarium?
Et an hac cauſa ſit mixti fori, Ex part. 9. tractat. 9. & Miſc. 4. Reſol. 15.

Sup. hoc in R. princ.

§. 1. AD hoc dubium ſic reſpondet noviſſimè Pater Vvadignus *tractat. de Contract. diſputat.* 14. §. 2. Poſtquam Romani Pontifices tam multa conſtituiſſent contra uſurarios, opinati ſunt plerique Canoniſtę, hoc crimen eſſe fori Eccleſiaſtici, & non ſæcularis. Sed Covarruvias *lib. 3. var. capit. 3.* efficaciter probat hoc crimen ex natura ſua eſſe mere ſæculare, ſicut eſt homicidium, furtum, & ſimilia. Addit autem propter rationem *dub. præced* deductam, Eccleſiam prudenter ad ſe traxiſſe, quando Principes ſæculares videbantur exiſtimare uſuras moderatas eſſe licitas, ſed poſtquam omnes ubique Principes Chriſtiani ſuis legibus vetuerant uſuras ſub ſevera pœna, ceſſare cauſam prohibendi Principibus hujus criminis cognitionem, ſive faciendi illud fori Eccleſiaſtici, Canoniſtas autem, qui ſenſerunt eſſe fori Eccleſiaſtici, ad illud tempus reſpexiſſe, quo non erant prohibitæ ſerio à Regibus, & ſupremis Principibus, nec punitæ uſuræ à Republica, & ideò ex natura rei ſpectat cognitio criminis uſurarum ad Laicum Judicem. Covarruvias ſupra, Sylveſter *verb. uſura 9.* Molina *diſputatione 333.* Probatur, quia eſt crimen merè ſæculare ſicut homicidium, fraus, aut injuſtitia commiſſa in venditionibus, & contractib. nec eſt ratio, cur Laicus, qui poteſt cognoſcere, an Titius injuſtè agat non reddendo pretium, aut vendendo carius; non poſſit cognoſcere an injuſtè pactus ſit de Auctario reddendo ultra ſortem, quia utrumque eſt jure naturę vetitum, & neutrum eſt ſpirituale, vel ſpirituali annexum. Secundò, eſt penè generalis praxis, ut uſuræ à Principibus ſæcularibus, & cognoſcantur, & caſtigentur aliis pœnis, quas in ſuis legibus deſignarent. In Bohemia, & in Germania obſervavi, quoad Pœnas non ſpirituales, non ſe immiſcere huic cognitioni Eccleſiaſticos judices inter Laicos. Et Gailius *lib. 2. obſervat. 4. 5. & 7.* in Imperio id ſervari animadvertit. Et Joannes Baptiſta Lupus *in tractatu de uſur. ad finem*, dicit opinionem veriſſimam, & in praxi receptam, maximè Florentiæ, De Civitatibus multis Italiæ teſtis eſt Menochius *de arbitrio judicis caſu 398. numer.* 44. & alii de aliis locis, Tertiò Principes ſæculares, quando crimini non merè ſpirituali conſtituerunt pœnam ſuo fiſco præſertim applicandam (ut factum eſt in prohibitione uſurarum) non permittunt ad Judices Eccleſiaſticos devolvi cauſam. Undè tandem concludo, quando non agitur de pœnis Eccleſiaſticis incurrendis, Judicem Laicum hìc ſe interponere: quando verò controverſia eſt de ſepultura Eccleſiaſticas & ſimilibus, quæ ad ſolam Eccleſiam ſpectant, judicem Laicum non ſe debere interponere. Hucuſque Vvadingus.

2 Sed hæc opinio eſt prorſus reiicienda, & de directo pugnat contra Eccleſiaſticam immunitatem. Dico igitur, quòd licet crimen uſurarum pertinere ad ſolùm judicium Eccleſiaſticum aſſerat Gloſſa *in Summ.* 11. *quæſtion.* 1. & Gloſſa 1. *de offic. ordin.* & Gloſſa *in Clement.* 2. *verb. Uſura*, *de judic.* Secundùm quam Laicus non eſt judex competens, nec diſſentit. Jul. §. *ultim. quæſt.* 37. *numer.* 2. *verſic. Quæro igitur*: pręſertim quando eſt Quæſtio juris ſuper uſura, puta quando requiritur ſit ne contractus uſurarius, licet quando uſuræ repetuntur credat laicum eſſe Judicem competentem, juxta Bald. *in l. Quoties, circa fin. Cod. de Judic.* quamvis abſolutè Bald. ſibi parum conſtans dicat *in dict. l. Quoties, colum.* 2. *verſic. Tu dic*, eſſe hoc crimen uſuræ merè Eccleſiaſticum, *& in conſilio* 445. *in fine*, *vol.* 3. Bartol. *in l. Titia*, *numer.* 7. *ff. ſolut. matrim.* Corn. *conſ.* 227. viſo proceſſu, *volum.* 3. Laurent. de Rodulph. *tract. de uſuras quæſtion.* 114. & ſecundum hanc partem non poteſt judex Laicus de hoc crimine inquirere, ſecundum Joan. Andr. *in capit. Peccatum, column. 8. & 9. de regul. jur. libr. 6.* Bald. *in l. Improbum*, *verſic. Credo gloſſam verum dicere*, *C. ex quib. cauſ. infam. irrogetur*. Tamen ego puto his non obſtantibus eſſe crimen mixti fori, quando agitur de queſtione facti; ſi verò agatur de quæſtione juris pertinere ad ſolùm judicem Eccleſiaſticum. Et ita docet contra Covarruviam nominatim Joſeph. Vela *in capit. 1. de offic. ordin. part. 1. numer.* 71. Michael Algia *de exibendis auxiliis fundam.* 17. Fragoſo *de Repub. Chriſt. tom. 1. lib. 2. diſputat.* 4. §. 11. Valboa *in cap. cum ſit generale ſucceſſ. leg. de foro compet.* §. 3. Martha *de ſucceſſ. leg. part. 2. capit. 7.* Anſaldus *de jur. part. 2. titul. 9. capit.* 12. & alii communiter; unde reprobandus eſt, ut dixi, Vvadingus *loco citato*. Sicut reprobandi ſunt etiam, ut optimè advertit Vela *ubi ſupra*, aliqui aſſerentes crimen uſurarum eſſe mixti fori in ordine ad Judicem Laicum, etiamſi agatur de quæſtione juris.

3 Nota tamen, quòd quando dicitur crimen uſurarum cum agitur de quæſtione juris, pertinere ad Eccleſiaſticum, intelligendum eſſe de jure obſcuro, & opinionibus, obruto argumento textus, & quod ibi Gloſſa, & Doctores notant, *in capit. cum dilectus*, 8. *de conſuetudine*, non verò de jure claro, quo videlicet apertè fuerit contractus, ut uſurarius damnatus: nam cum id jus evitari nequeat, ex regula *l. ornamentorum 37. aliàs 39. ff. de auro, & argento legato*; in hoc ſanè caſu etiam ſæcularis judex mixtam cum Eccleſiaſtico juriſdictionem habet ad cognoſcendum, & judicandum de contractu ſecundum illud Jus, circa cujus intellectum nihil novi videtur agere, ſed ipſum per ſe certum, ac exploratu detegere, argumento legis hæredes palam 21. *ff. de teſtamentis*, *l. adeo 7. §. Videtur*, *ff. de acquirendo rerum dominio.* Id quod ſæcularibus judicibus prohibitum non eſt, ut probat Peguera *deciſ. 30. crimin. n.* 23. Et ita ex multis docet Vela, & Agia *locis citatis*. Sed ego de hoc alibi. Alibi in Reſ. princ.

R E S O L. CCCXI.

An Principes ſæculares poſſint ex juxta cauſa dare Judæis poſitivam licentiam exercendi uſuras abſque Pontificis authoritate; Ex parte 9. tractato 9. & Miſcellan. 4. Reſolution 14.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Navarrus, *conſil.* 33. & 34. de Uſuris, & noviſſimè Pater Vvadingus *tract. de Contr. diſput. 5. dub. 13. numer.* 1. Probatur ratione, quam affert. Navarrus ſuprà, permittere uſuras non eſt intrinſecè malum; alioquin Romanus Pontifex, nec in ſuo Statu poſſet eas permittere, nec aliis dare facultatem permittendi: ergo tantum obſtat prohibitio Eccleſiæ, vel quod ſit contra Canonem. Sed ad Canones, benè reſpondet Campegius, *quæſtion. 49. in tractat. de Dote*, & breviter dici poteſt Canones non obligare Principes ſupremos, cum magno Reipublicæ incommodo, Si ergo Princeps advertat magnam eſſe in ſuo Regno neceſſitatem mutui, illudque non poſſe aliter haberi, quam permiſſione uſurarum, poteſt quantum judicaverit neceſſarium hac in parte permittere, ſicuti tolerat meretrices ad conſervandā matronarum, & Virginum caſtitatem: nec in hac re poteſt per Eccleſiam impediri, ut diximus *diſputat. 3. dub.* 4. §. 2. *numer.* 6. cum de fide hæreticis ſervanda egimus. Secundo eſt illa Praxis generalis per totum penè Orbem. De Italia teſtatur Campegius ſuprà, de toto Imperio Romano res eſt certiſſima, quia ubique pene Judæi tolerantur cum exercitio uſurarum. In Polonia ſunt eorum multa millia: in ditionibus Regis Hiſpaniæ in quibus non ſunt Judæi Chriſtianus aliquis à Principe Supremo accipit poteſtatem fœnebrem menſam habendi publicè. In Belgio obſervavi, quòd quamprimū erigitur in aliqua Civitate Mons pietatis, cogatur Uſurarius abire; quia non eſt Reipublicæ neceſſarius, cum mutuationi Mons ſufficiat. Ita Vvadingus.

Sup. hoc infra ... R. 1. ad med. & in R. 3. ante med.

2 Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo. Unde Addit. ad dictum Conſil. 33. Navarri meritò contra illum inſurgit: & aſſerit negativam ſententiam eſſe communem, quam cum dicta Additione tenet Malderus *in 2. 2. D. Thomæ*, *tractat. 5. capit. 3. dub. 24. concluſ. 7.* Cardinalis de Lugo, *tom. 2. de Juſt. diſput. 25. ſect. 11. numer. 219. & 220.* Vvigers *de Juſtit. tractat. 5. capit. 6. dub. 23. numer.* 111. ubi

ſic

ſic ait: Si in aliquibus locis judicetur valdè neceſſarium propter multorum graves indigentias, unde majora mala timeantur, permittere uſuras; & uſurarii, qui fœnus exercere parati ſunt, non velint tamen mutuare, niſi permittatur ipſis actio contra mutuatarios, qui negarent ſolvere uſuras permiſſas, ac niſi in his negetur actio ad repetendas ſolutas, unde Magiſtratus quaſi neceſſitetur ad faciendam ejuſmodi permiſſionem uſurarii, ut poſſit ſuccurrere neceſſitatibus ſubditorum, & avertere graviora pericula à communitate: non foret contra Jus naturæ, ſi Magiſtratus, juxta ſua promiſſa, tunc concederet Uſurariis actionem, & vergeret mutuatarios ad ſolutionem, & non concederet eis actionem repetendi. Quamvis interim uſurariis talia permittere, & actionem concedere, & ſic compellere mutuatarios, videatur fore contra Jus Canonicum. Quòd autem non ſit contra Jus naturæ, probatur, quia Pontifex, ut teſtatur Navarrus *conſil. 33.* de Uſuris cogit Chriſtianos in ſtatu Eccleſiaſtico Romæ, Anconæ, & Avenione ad ſolvendum Judæis uſuras permiſſas; ergo ex rationabilibus cauſis concedere actionem uſurariis ad exigendas uſuras permiſſas, ſive de quibus conventum eſt, & ad illas ſolvendas compellere, non debet cenſeri eſſe contra Jus naturæ: neque enim dicendum, quòd ibi in illo facto erret & peccet contra jus naturæ. Quare neque Princeps ſæcularis ſic faciendo peccabit contra Jus naturæ: quamvis, ut id licitè faciat, verius ſit, quòd debeat accedere Pontificiis diſpenſatio propter Jus Canonicum. Ita ille, cui adde, præter Doctores citatos, Sylveſtrum *verb. uſura, 9. quæſtion. 22.* & omninò videndum Marquardum de Suſannis, *in tractat. de Judæis, part. 1. capit. 11. numero* 11. ubi plures Juriſconſultos pro hac ſententia adducit.

RESOL. CCCXII.

An judex ſæcularis poſſit punire laicum ſub prætextu ejus prohibitionis, etiamſi habeat licentiam ab Epiſcopo in diebus feſtis laborandi? Ex part. 4. tr. 1. Reſ. 94.

Sup. hoc ſup. in R. 136. ad med. §. 1. NEgativè reſpondendū eſt, & ita declaravit ſacra Cardinalium Congregatio ſub his verbis. Cùm Officiales Curiæ ſæcularis Mutinæ prætendant, neminem poſſe in diebus feſtis vacare operibus ſervilibus, etiam de licentia Epiſcopi, niſi eorum quoque licentiam obtineat, & laborantes abſque eorum licentia incidere in pœnas ab eis, contra non obſervantes dies feſtos, ſtatutas. Epiſcopus petit ut declaretur, ad quem ſpectet hujuſmodi licentiam concedere; & an ſi ipſe prævia neceſſitatis approbatione aliquibus illam conceſſerit, poſſint prædicti Officiales eos punire? Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trid. interpretum cenſuit hujuſmodi licentiam concedendi juxta ſacrorum Canonum præſcriptum, ad Epiſcopos tantùm pertinere, non autem ad miniſtros ſæculares, atque eos, qui diebus feſtis prævia Epiſcopi licentia operibus ſervilibus vacaverint, nequaquam poſſe à judicibus laicis quoquo modo multari, aut puniri, Robertus Cardin. Ubaldinus, & hanc declarationem adducit Megalius *conſil. 97. numero 2.* & Homobonus de Bonis *in exam. Eccleſ. part. 3. tract. 15. capit. 7. quæſt. 17. reſol. 3.* qui alios Doctores adducit pro hac firmanda ſententia, quam iterum docuit noviſſimè *in conſult. caſ. conſcient. volum. 1. part. 2. prac. 3. reſponſ. 32.*

RESOL. CCCXIII.

An Princeps laicus poſſit legitimare filium Clerici, ſi ipſe filius ſit Clericus?

Et quid ſi filius Clerici ſit laicus? Ex part. 1. tract. 2. Reſol. 112. aliàs 111.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Covarr. *2. part. de ſponſal. capit. 8. §. 8. numer. 19.* qui citat ad propoſitum Joan. Andream, & Lambertinum. Et ratio eſt, quia poſſunt laici Clericis privilegia concedere *ex cap. novit. de judiciis*. Ergo privilegium legitimationis poteſt Princeps ſæcularis Clerico communicare: & licet Clerici, ſæculari juriſdictioni ſubjecti non ſint, & Princeps in illos poteſtatem non habeat; tamen ſupradicta legitimatio in effectu non tam reſpicit ipſius Clerici legitimandi perſonam, quàm bona ipſa, quæ ſupponuntur ſita intra territorium Principis legitimantis.

2. At, his non obſtantibus, contrariam ſententiam amplectendam eſſe exiſtimo, cum Baſilio Pontio *de matrimon. libr. 11. capit. 6. numer. 9.* & Angujano *tract. de legib. tom. 1. lib. 2. controv. 23. numer. 65.* quia ſupradicta legitimatio eſt actus juriſdictionis: ſed Clericos à ſæculari poteſtate exemptos eſſe ex ſe patet: ergo, &c. Adde, quòd non ſolùm perſonæ, ſed etiam bona Clericorum ſunt exempta: ergo non poteſt Princeps ſæcularis, etiam ex hoc capite, Clericum legitimare. Undè patet reſponſio ad argumenta contrariæ ſententiæ. Ad primum reſpondetur, quòd procederet, ſi in tali legitimatione ageretur tantùm de utilitate Clerici & non de ejus præjudicio, ut eſt in caſu noſtro, per juriſdictionem incompetentem in illum exercendam, &c. Et noſtra opinio eſt admodum vera, ut aliqui doceant, etiamſi filius Clerici ſit laicus, non poſſe Principem ſæcularem illum legitimare. Et ita fuiſſe deciſum anno, 1562. in Senatu Pariſienſi, teſtatur Petr. de Gregor. *lib. 10. Syntag. cap. 4.* Unde Azorius *tom. 2. lib. 2. capit. 15. quæſt. ultim.* aſſerit, tutius eſſe ab utroque Principe legitimationem poſtulare.

RESOL. CCCXIV.

An Prælati Summo Pontifice inferiores delegare poſſint indiſtinctè laicis cauſas Eccleſiaſticas?

Et ſupponitur poſſe Summum Pontificem, ſi viderit expedire, juriſdictionem ſpiritualem laicis exercendam committere ad tractandas cauſas non ſolum civiles, & criminales, ſed etiam ſpirituales? Ex part. 1. tr. 2. Reſ. 113. aliàs 112.

§. 1. CLarum eſt, poſſe Summum Pontificem, ſi viderit expedire, juriſdictionem ſpiritualem laicis exercendam committere, ad tractandas cauſas, non ſolùm civiles & criminales; ſed etiam ſpirituales, ut tradunt Navarrus *in Manual. cap. 27. num. 6.* Aufrerius *de poteſt. ſecul. reg. 4. fallent. 3.* & alii. Sup. contento in hoc §. 1. in to. 6. tr. 1. ex doct. R. 10 §. Verùm poſt med. lege verſ. ſicut & poteſt de potentia abſoluta, & in t. 3. tr. 1. ex doct. Reſ. 73 ſignanter §. Notandum. Et pro contento in §. Difficultas, hujus Reſ. ibid. §. Et hoc.

2. Difficultas conſiſtit, an idem dicendum ſit de Epiſcopis. Et diſtinguendo communiter reſpondent: nam, vel cauſæ ſpectantes ad Eccleſiaſticam juriſdictionem ſunt cauſæ merè civiles, & pecuniariæ, vel ſunt ſpirituales: primas cauſas Epiſcopus poteſt laicis delegare, ſecundas minimè. Et hæc opinio in praxi communiter obſervatur, & obſervanda eſt, licet de jure noviſſimè Angujanus *in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 25. n. 4.* ſolidè & perdoctè, ut ſemper ſolet, contrarium doceat.

RESOL. CCCXV.

An Legatus natus poſſit exercere juriſdictionem in Regulares exemptos? Ex p. 1. tr. 2. Reſ. 17. aliàs 16.

§. 1. REſpondeo negativè: nam Legatus à latere poteſt talem juriſdictionem exercere in exemptos. Et ita docet Gloſſ. *in cap. 1. de off. Legati, in verb. univerſos*, & ibi noſter Abbas, Panormitanus *numero* 8. qui hanc ſententiam probat *ex capit. ſi Abbatem. de elect. in 6. & ex cap. 2. de verb. ſignificat.* Et ita docet etiam Villadiego *in tract. de legato, qu. 7. n. 20.* & ex neotericis tenet etiam hanc ſententiam Eraſmus de Cochier *in tr. de juriſdict. in exemptos, part. 2. quæſt. 2. per totam, & quæſt. 50. num. 6. & par. 4. quæſt. 26. num. 2.* cum aliis. Quinam verò ſint Legati nati, vide Henriquez *lib. 10. cap. 28. n. 3.* Hambacurtam *de immunitat. Eccleſ. lib. 10. c. 8. num. 19.* & alios.

Sequentes Reſolutiones viſum eſt mihi dividi non poſſe ideo ſequitur.

APO-

APOLOGETICA DISCEPTATIO,
DE
OMNIMODA CLERICORUM EXEMPTIONE ejuſque origine contra P. Michaelem Rabardeum.

RESOL. CCCXVI.

Summatim exponitur, quid ſentiat P. Rabardeus circa Immunitatem Eccleſiaſticam, Ex p. 7. tr. 1. Reſ. 1.

§. 1. ANno præterito 1641. in lucem emiſſus fuit libellus ſic inſcriptus. Michaelis Rabardei *Optatus Gallus, de cavendo Schiſmate*, &c. *benigna manu ſectus*. Hic Auctor *in ſect.* 2. per totam ex profeſſo pertractat materiam Immunitatis perſonarum, & bonorum Eccleſiaſticorum. Et docet Primo, Immunitatem circa perſonas Eccleſiaſticorum eſſe de jure poſitivo Imperatorum, & ex eorum benignitate, & privilegio conceſſam. Secundò non eſſe conceſſam ab Imperatoribus abſolutè, & plenè, ſed tantùm in quibuſdam cauſis, & caſibus. Tertiò; poſſe Principes illam modificare, & reſtringere. Quartò, Eccleſiaſticos eſſe ſubditos dominationi, & legibus Principum; ſecluſis quibuſdam cauſis, & caſibus, in quibus ex eorum privilegio exempti ſunt. Quintò, delicta pro quibus Clerici ad forum ſæculare potrahi poſſunt, eſſe illa, quorum coercitio, & punitio ſpectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conſervandam, proindeque legibus publicis, & certis pœnis adjunctis ſunt prohibita, ſive communia ſint & mixta, ſive privilegiata lege civili, novo quaſi privilegio, contra libertatem Clericis datam, convaleſcente. Sextò; In dictis criminibus, non ſolùm Clericos, ſed etiam Epiſcopos ipſo facto privatos eſſe privilegio Clericali, & fori, neque aliam ſententiam depoſitionis, ſeu degradationis eſſe neceſſariam, & præſertim Parricidas, Falſarios, viarum prædatores, & ſimiles, ſtatim, poſſe judicari, & damnari à Magiſtratibus Laicis. Septimò Pontifices non potuiſſe eximere Clericos à juriſdictione Principum ſæcularium ipſis non conſentientibus. Octavò; conſuetudinem licet non poſſit tollere totam Immunitatem Eccleſiaſticorum, poſſe tamen in quibuſdam caſibus, illam reſtringere, & limitare.

2. Et hæc omnia Pater Rabardeus *in dicta ſect.* 2. probat ex Jure civili; unde ſic ait, *numer.* 2. *in fine*. Multæ ſunt leges Imperiales in Codice Juſtinianeo, ſeu Authenticis, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & noviſſimè in Codice Ordinationum, ſub nomine Ludovici XIII. Regis in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Privilegia venerabilium Clericorum, & ſanctarum Eccleſiarum, undè comprobatur opinio de libertatibus eorundè auctoritate Imperatorum, & Regum acquiſitis. Ita ille. Et poſtea, *numer.* 6. adducit multas alias leges Imperatorias ad ſuam opinionem comprobandam. Quam etiam confirmat, *numer.* 7. *& ſequ.* multis exemplis: ut Salamonis 3. *Reg.* 2. qui Abiathar Sacerdotem propter crimen Majeſtati regiæ contrarium, non ſolum exilio mulctavit, ſed etiam morte mulctare potuiſſe oſtendit; undè ſubdit: Illis temporibus Sacerdotes etiam majores, in iis, quæ pertinent adCivile regimen non fuiſſe liberos à poteſtate, ſeu juriſdictione Regum, & Principumtemporalium. Probat hoc etiam adducens aliud exemplum de Joas Rege Juda 2. *Paral.* 24. & ex aliis exemplis Chriſtianorum Imperatorum. Et hæc eſt opinio Rabardei quoad exemptionem Eccleſiaſticorum, circa perſonas: quam à fortiori poſtea *in ſect.* 3. *per totam*, tenet, quoad eorum bona, aſſerit enim: Eccleſiaſticos in bonis eſſe exemptos ex Privilegio Imperatorum & hanc exemptionem non fuiſſe omnimodam, & abſolutam, Probat hoc ex quibuſdam legibus Imperialibus; ut ex *leg. Neminem. Codic. de ſacroſ. Eccleſ.* & ex *leg. ad inſtructionem eodem tit.* & ex aliis juribus, Quod etiam confirmat ex exemplis ſacræ Scripturæ. Sed cùm hæc omnia lædant & penitus evertant Eccleſiaſticam Immunitatem; ideo viſum eſt mihi pro ejus tuitione, & principiis Theologicis, & Jure Pontificio illa ſigillatim, & fundamentaliter impugnare, reſpondendo ad omnia argumenta Rabardei; qui etiam *in ſect.* 5. *& in Defenſione Legum Connubialium*, firmat poſſe Principes conſtituere impedimenta dirimentia Matrimonii, quod omnino reprobandum eſſe ſatis etiam firmabo ex communi ſententia Doctorũ, & præſertim illuſtrium ſacræ Theologiæ Profeſſorum, præclariſſimi Muſæi Sorbonici.

3. Proteſtor tamen, me, in hac Diſceptatione ſententiam, ſeu *ſomnium Optati Galli de Schiſmate Eccleſiæ Gall.* minimè approbare, neque contra Concordata, ſeu Privilegia aliquorum Principum (ſi revera extent, & revocata non ſint) inſurgere: ſed tantùm opiniones Patris Rabardei refellere, quatenus multa docet contra Eccleſiaſticam Immunitatem, dum probat eſſe licita, vel de Jure communi, vel de conſuetudine. Et quidem debebat P. Rabardeus inhærere veſtigiis ſapientiſſimorum virorum ſuæ Societatis, Suarez, Azorii, Layman, Comitoli, Tanneri, Dicaſtilli, & Baldelli, qui *in Theol. moral. lib.* 4. *diſput.* 33 *num.* 3. optimè, ſic ait. Cum Hæretici, & Schiſmatici in odium Pontificis, & ſtatus Eccleſiaſtici maximè impugnent exemptionem Clericorum à poteſtate Laicorum, & ipſi Principes, & Judices Laici maximè illam extenuent, optimum, & rationabiliſſimum eſt, ut contraria ratione Theologus, quantùm poteſt, illam defendat, & tueatur. Ita ille. Sed ſanum ejus conſilium minimè àP. Rabardeo amplexatum fuiſſe, ſatis *infra* patebit; Undè ex induſtria, ſemper cum Scriptoribus Societatis, conabor illum impugnare; ut videant Lectores; opiniones P. Rabardei; adverſari, directè, ſententiis communiter receptis, inter Doctores ſuæ Præſtantiſſimæ Religionis. Et ut verum fatear, quæſtio, hæc de exemptione Clericorum gratis, & voluntariè ab ipſo videtur ſuſcepta, cùm ad refellendum Optatum Gallum minimè neceſſaria eſſet, ut patet ex libro in ſimili materia compoſito à doctiſſimo Iſaacio Haberto, *de conſenſu Monarchiæ, & Hierarhiæ*, cui adde Sulpicium Mandrinium in ſua Chimera excisa.

RESOL. CCCXVII.

An Immunitas Eccleſiaſtica ſit de jure divino?
Et affirmativè adverſus P. Rabardeum probatur ex locis Sacræ Scripturæ? Ex part. 2. tractat. 1. Reſol. 2.

§. 1. IMmunitatem Eccleſiaſticã eſſe de Jure humano tenet Rabardeus, *ſect.* 2. *fol.* 16. *& ſequ.* Primò, ex auctoritate Covarruvias *lib.* 1. *variar. capit.* 31. Innocenti Papæ *capit.* 2. *de major. & obedient.* & D. Thomæ, *leg.* 1. *ad Rom. capit.* 13. Petri de Ferraria, Molinei, Alciati, & Medinæ. Secundò, probat ſuam ſententiam ex aliquibus legibus Imperatorum in quibus exemptio Clericis donatur. Ergo, infert Rabardeus, exemptio Clericorum eſt de jure humano; videlicet ex benignitate & largitate Principum ſæcularium. *Sup. hoc ſupra in R. 1. & 2. §. Non deſinam, & ſuperius in tr. 1. R. 2. §. Verum, & ſeqq. & hoc inf. in quinq. R. hanc ſeqq.*

2. Sed prorſus dicendum eſſe puto, immunitatem Eccleſiaſticam, quoad perſonas, & bona, eſſe de jure Divino. Probatur ex *capit.* 47. *Geneſ.* ubi Joſeph., cùm totam Ægypti terram Regi obligaſſet, & tributariam, ſive vectigalem feciſſet, Sacerdotum terram excepit, quam voluit eſſe liberam. Et 1. *Eſdræ* 7. Excepti ſunt Sacerdotes & Levitæ à lege ſolvendi tributa Regi Perſarum. Dominus etiam Levitas, Templi Miniſterio dedicatos, à reliquis tribubus ſequeſtravit, & Aaroni, atque filiis ejus ſubjecit; ſicut legimus *in capit.* 3. *Numer.* Quòd locutus eſt Dominus ad Moyſen, verſ. 10. *Dabis dono Levitas Aaron, filiis ejus, quibus traditi ſunt à filiis Iſrael. Aaron autem, & filios ejus conſtitues ſuper cultum Sacerdotii*. Et infrà Num. 45. *Eruntque Levitæ mei, Ego Dominus*. Et cap. 8. Numeror. *Statueſque Levitas in conſpectu Aaron, & filiorum ejus, & conſecrabis oblatos Domino, ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael, ut ſint mei, & poſtea ingredientur Tabernaculum fœderis, ut ſerviant mihi, ſicque purificabis, & conſecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono dati ſunt mihi à filiis Iſrael*. Ex quibus locis ſatis manifeſtè colligitur: Levitas non alteri, quàm Aaroni, & ſucceſſoribus ejus Sacerdotibus ſubjectos fuiſſe. Bona autem, & poſſeſſiones Sacerdotum, ac Levitarum fuiſſe ab exactionibus immunes, Colligitur ex *capit.* 30. *Exod. verſ.* 12. *junctis capit.* 1. *verſ.* 47. *Num.* Quibus locis ſignificatur, Levitas, & à tributo, & à militia immunes fuiſſe. Item ex *cap.* 18. *Num.* ubi habetur à reliquis Tribubus Iſrael, decimas pen-

den-

dendas fuiſſe Sacerdotibus, atque Levitis. Ipſos quoque Levitas ſecundas decimas, ſive decimas decimarum Aaroni, & Sacerdotibus ejus ſolviſſe ſicuti explicat Joſephus *lib.4. antiquit. cap.4.* Denique, idem colligitur ex *eod. cap. 18. Numer.20. juncto capit.35.* quibus ſignificatur Aaroni, & filiis ejus, atque Levitis non fuiſſe partem aſſignatam in diviſione terræ promiſſionis, ſicuti reliquis Tribubus; ſed poſtea ex Tribubus, pro ſingularum facultate, fuiſſe urbes, & poſſeſſiones deſignatas pro Tribu Levitica, ut hæc eſſet quaſi pars, & poſſeſſio à filiis Iſrael Deo oblata, & Miniſtris ejus.

3. Item exemptionem à tributis, Chriſtus, *Matth. 17.* inprimis ſibi tanquam filio naturali Regis omnium Regum Terrenorum, tùm verò etiam ſecundùm quandam participationem B. Petro competere ſignificavit. Reges Terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum à filiis ſuis, an ab alienis? At ille (Petrus) dixit, ab alienis. Dixit illi Jeſus. Ergo liberi ſunt filii: ut autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare &c. Ex quo facto Diſcipuli reliqui collegerunt B. Petrum ipſis omnibus à Chriſto prælatum fuiſſe ſicuti S. Hieron. ibi, & S. Chryſoſt. *hom.59. in Math.* Origenes *in Cap.18. Math. hom.5.* annotaverunt: Tametſi verò Chriſtus hoc loco privilegium exemptionis præcipue B. Petro, tanquam Vicario ſuo communicaverit; debet tamen id, etiam reliquis Eccleſiaſticis perſonis accomodari, quatenus ex Chriſti, ac Dei ſervitio peculiariter dedicatæ, e familia ejus eſſe cenſentur, à ſæcularium poteſtatum Juriſdictione, atque Imperio immunes. Et tandem *in Pſalm.114.* dicitur *Nolite tangere chriſtos meos.* hoc eſt unctos meos; At Clerici tales ſunt. Ergo &c.

4. Sed ad hæc loca Sacræ Scripturæ non deſinunt Adverſarii reſpondere, at parum ſolidè, ut videri poteſt apud Auguſtinum Vigianum *de Eccleſ. Immun. diſput.4. Concl.2.* Bozzium *de Jure ſtatus lib.4. capit.3. & ſeq.* & Azorium *tom. 1. libr.5. capit.12. quæſtion.1.* Qui omnes adverſariorum reſponſiones ſatis convellunt: ſed ipſi adhuc urgent aſſerendo, quod tantum abeſt quòd ex ſacris Scripturis noſtra opinio poſſit probari: ut in his contrarium appareat, nempe Clericos eſſe Principibus Laicis ſubjectos. Et ſic D. Paulus *Act. 25.* cùm videret cauſam ſuam ab iis, qui de genere erant Sacerdotali, iniquè tractari, ad Cæſaris Tribunal provocavit, dixitque ſe ab eo judicari oportere. Denique ipſe D. Paulus *ad Romanos* 13. dixit. *Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit,* & hoc utique propter Dei ordinationem, ubi Gloſſa. *Omnis anima, nullus excipitur, nec excluditur.* Additque Chryſoſtomus, *Omnis homo, ſive ſit Evangeliſta, ſive Propheta, ſive Apoſtolus ſive quis tandem ſit.* Cum paulò ante dixiſſet. *Iſta imperantur omnibus, & Sacerdotibus & Monachis, non ſolùm ſæcularibus.* Ergo ex his Scripturæ locis apparet Eccleſiaſticos, ut & Laicos omnes ſubditos fuiſſe Principibus ſæcularibus.

5. Verùm hæc parum obſtant, & ſunt argumenta deſumpta ex penu Marſiliano, quæ etiam adducit Henningus Ariſæus damnatæ memoriæ Auctor *de exempt. cler. cap. 3. num. 3.* Igitur ad factum D. Pauli ad Cæſarem appellantis: Reſpondeo; Quod cùm prædicaret Paulus in Hieruſalem, & ad inſtantiam Judæorum Tribunus juſſiſſet, eum verberari: ut *in Act. Apoſt. capit. 22.* Aſtanti Centurioni, dicit Paulus, ut ſe adjuvaret, hominem Romanum, & indemnatum licet vobis flagellare: ideſt, de nullo reatu ordine judicario convictum: ut exponit Cardin. Turrecrem. *in cap. ſi in adjutorium, num.6. diſt.10.* Et cum poſtea Feſtus ad inſtantiam Judæorum vellet tranſmittere Paulum vinctum Hieroſolyma, ubi Judæi vel etiam in via eum occidere volebant, dixit Paulus, *ad Tribunal Cæſaris ſto, & ad Cæſarem appello:* ut *in Actib. Apoſtol. c.25.* Ex iſtis tamen non probatur, Clericos eſſe ſubjectos juriſdictioni temporali, ex eo, quòd Paulus uſus fuerit lege Imperiali, quòd ut Civis Romanus, non condemnatus, non poſſet flagellari; ſed potiùs probatur pro obſequio veritatis, & defenſionis licitum eſſe Clericos in Eccleſiaſticis negotiis, uti legibus, & judicio Principum, licet eis non ligetur. Eſt text. *in terminis in cap. ſi in adjutorium:* ubi Card. Turrecrem. *num.3. verſ. Sed ſecundo modo, & num.5. 10. diſtinct.* Et idem ibi tenet Gemini verſ. *oppono quòd exemplum.* Auguſtus Triumphus *de poteſt. Eccleſ. q.6. art.8. verſ. ad primum.* Ergo.

6. Reſpondeo ſecundo; Quod quamvis D. Paulus exemptus fuerit à juriſdictione Cæſaris; nihilominus tamen coactum fuiſſe Cæſarem appellare, cùm neque illius, neque D. Petri, alteriuſve Eccleſiaſtici exemptio nota eſſet, ac proterea, & fidei Chriſtianæ, & propriæ cauſæ malè conſuluiſſet Paulus, ſi Cæſaris Tribunal recuſaſſet. Et ideò noviſſimè doctus Pater Franciſcus del Caſtillo *in 3. ſentent. to. 2. diſput.16. de poteſtate Papæ, quæſt.12. numer.7.* aſſeruit, quòd D. Paulus voluit judicari à Judice Laico de facto, & non de jure quod etiam docet Gretſerus *in controverſ. pro Belarmino, tom.2. lib.2. capit.29.* & Remundus Rufus Iurisctor Gallus *in defenſ. contra Molinæum fol.589.* Neque hæc reſponſio infert injuriam D. Paulo, perinde ac ſi illius animi magnitudini contraria ſit, non magis quàm inferatur injuria Chriſto, cùm dicitur eum ad vitandum ſcandalum juſſiſſe, ut pro ſe, & Petro tributum ſolveretur, non fuit autem minore animo, aut conſilio Chriſtus quàm fuerit D. Paulus, neque minore libertate cum populis, & cum Principibus locutus fuit Chriſtus, quam locutus fuerit D. Paulus. Ergo, &c. Unde ex his refellendus venit noviſſimè Petrus Gonzalez, *de lege Politica, lib.1. cap.3. n.20.*

7. Ad auctoritatem verò D. Pauli aſſerentis, *ad Rom.13. Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit.* Cardinalis Bellarminus *in Reſponſ. ad duos libellos, fol.8.* ſic aſſerit (L'autorità di S. Paolo al *cap.13.* della Epiſtola alli Romani, parla della poteſtà in univerſale, ed inſegna, che è Divina ordinatione, che il ſuddito obediſca al Superiore, ma non inſegna che il Principe ſecolare habia le tali, ò le tali perſone per ſuddite, per ragione divina immediatamente. Ed è veriſſimo, che ogni poteſtà è da Dio, ma alcuna è da Dio immediatamente, come fù quella di Moiſe, e di Aron, & oggi è quella del Papa: alcuna è da Dio mediante la ſucceſſione, ò elettione, ò altro titolo humano. E à quel Teſtimonio di S. Gio: Chriſoſtomo, ſopra S. Paolo, riſpondo che quel Santo, non dice, che li Sacerdoti, e Monachi ſono obligati per l'autorità di S. Paolo obedire à Principi ſecolari: ma alli ſuoi Superiori, qualunque ſi ſiano. Se bene anco è vero che li Eccleſiaſtici hanno da oſſervare quelle leggi Civili, che non ſono contrarie alle Eccleſiaſtiche, e ſono neceſſarie per il commercio, che hanno li Eccleſiaſtici con i Laici: perche, come ſcrive Papa Nicolo all' Imperatore, nel corſo delle coſe temporali. la Chieſa ſi ſerve delle leggi Imperiali, tuttavia à queſta oſſervanza delle leggi de' Principi ſecolari, ſono li Eccleſiaſtici obligati quanto alla direttione, non quanto alla forza; cioè, vi rationis, non vi legis.) Ita Bellarminus.

8. Sed de interpretatione horum verborum D. Pauli, videndus eſt omnino egregiè illa pertactans Paulus Comitolus *in reſp. mor. lib.1. quæſt.93. num.25.* Benzonius *diſput. de immunit. Eccleſ. fol.52.* Gretſerus ad Theologos Venetos, *lib.3. conſider.4.* Barberius *in confutatione Magiſtri Fulgentii, part.4. num.32. & 33.* Servantius *in defenſ. immunit. Eccleſ. propoſ.5. ad 8. argum.* & Ambroſ. Vigianus *de Eccleſ. immunit. diſput.4. ad 1. argum.* ubi probant textum D. Pauli non eſſe ſolùm intelligendum de Principibus Laicis, quòd perperam nonnulli ſenſerunt.

9. Verùm, aſſerunt aliqui, dato, & non conceſſo, quòd in ſacris Scripturis clarè non appareret Clericos eſſe exemptos à Laicali juriſdictione, adhuc putant dicendum eſse eorum exemptionem de jure divino emanaſse. Probant hoc, nam multa tam de verbis, quàm de factis Domini, fuerunt omiſsa ab Evangeliſtis; ut *Joan. cap.20.* Quæ poſtea ab Apoſtolis verbo, vel facto expreſsa ſunt: *cap. cùm Martha. §. Sanè, de celebrat. Miſſ.* Et Paul. *ad Theſal. 2. c.2.* inquit: *Tenete traditiones, quas accepiſtis, ſive per ſermonem, ſive per Epiſtolam noſtram:* Et multa etiam fuerunt omiſsa ab Apoſtolis, quæ reliquerunt exequenda, & ordinanda ſuis ſucceſsoribus, Cardin. Turrecr. *in cap. cùm ad verum, num.4. verſ. ad quintum reſpondetur 96. diſt.* Alvar. *de planctu Eccleſiæ, lib.1. cap.59. col.8. verſ. Sed licèt Chriſtus.* Ideò cum Summi Pontifices ſucceſsores Petri hoc expreſserint, eis credendum eſt, etiamſi in aliquo loco veteris, vel novi Teſtamenti non legeretur.

10. Cùm igitur Pontifices, & Concilia dixerint, hanc exemptionem eſse de jure Divino, ut infrà ſatis probabimus, eorum determinationi neceſsariò, acquieſcendum erit. Itaque ex his concludunt, quòd etiamſi nullus ex ſacris Scripturis locus proferri poſset, in quo Divinum jus, de quo agimus, ſcriptum eſset, non propterea ſequeretur, probari non poſse, Clericos Divino jure exemptos eſse; quia ex traditione omnium ſæculorum, & Conciliorum determinatione, hanc exemptionem de jure Divino proceſſiſse, probari poſse contendunt. Et ita docet Bernardus Juſtus *in defenſ. libert. Eccleſ. fol.31. & 32.* Angelus Sermarinus *in confutat. 2. tractatuum, propoſ.5. fol.16.* Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.2. can.5. quæſt.18. num.51. & 52.* Jo Petrazzan. *in reſp. ad libell. Theolog. innominat. propoſ.5. §.8.* Joan. Filoteus *in reſp. ad Epiſtol. Theolog. innom. fol.38.* Julius Roſſus, *in reſp. ad M. Antonium Cappellum, part.3. cap.16.* & omninò videndus ex digniſſima Religione Dominicana Gregorius Servantius *in defenſ. immun. Eccleſ. propoſ.5. fol. 58.* Quibus adde ex Societate Granadum *in 4. part. contr. 9. tractat. 4. diſputat. 4. ſect. 1. numer. 16.* quem omnino Pat. Rabardeus recognoſcat, cùm ſit doctiſſimus

ſuæ Religionis Theologus; & ſolidè noſtram confirmet ſententiam.

RESOL. CCCXVIII.

Probatur noſtra ſententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum Canonum. Ex par.7.tr.1. Reſ.3.

§.1. JUs Divinum Eccleſiaſticæ immunitatis apertè invenitur expreſſum in Conciliis generalibus, & ſacris Canonibus. Etenim in Synodo Romana quarta ſub Symmacho Papa, *Can. 3.* ita dicitur; Cavendum ne exempla remaneant præſumendi quibuslibet Laicis, quamvis Religioſis, vel Potentibus, in quacumque Civitate quolibet modo aliquid decernere de Eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſsè à Deo commiſſa cura docetur, ut habetur *tom.2. Concil. edition. novæ*, Bonifacius Papa VIII. *in cap. quanquam de cenſibus*, expreſsè aſſerit, Eccleſias, Eccleſiaſticaſque perſonas, ac res ipſarum, non ſolùm jure humano, quinimò & Divino, à ſæcularium perſonarum exactionibus eſſe immunes. Et Joannes Papa VIII. *in Can. ſi Imperator 96. diſtinct.* Non à legibus publicis inquit, non à poteſtatibus ſæculi, ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Chriſtianæ Religionis Clericos & Sacerdotes, veluti ordinari, & diſcuti, recipique de errore remeantes. Imperatores Chriſtiani ſubdere debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus non præferre. In generali Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. *c.43.* dicitur; Nimis de jure Divino eos Laicos uſurpare, qui viros Eccleſiaſticos, nihil temporale detinentes ab eis ad præſtandum ſibi fidelitatis juramenta compellunt. In Concilio generali Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.9.* dicitur: Cum à jure tam Divino, quam humano Laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, innovamus omnes, & ſingulas conſtitutiones, fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. quæ incipit; Felicis: & Clem. V. quæ incipit; *Si quis ſuadente*. Necnon quaſcunque alias Apoſtolicas ſanctiones, in favorem libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores quomodolibet editas, &c. In Concilio Colonienſi, *par.9. c.20.* dicitur immunitas Eccleſiaſtica, vetuſtiſſima res eſt, jure pariter Divino, & humano introducta, &c. In Conc. Trid. *ſeſſ.25. c.20. de reformat.* dicitur; Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtituta, &c.

2. Item Clemens Romanus ſynchronus Apoſtolorum. *Epiſt.1. de judiciis Eccleſiaſticis* ex D. Petri Apoſtoli traditione, aſſerit; Divinis legibus repugnare, ut majores à minoribus judicentur. Dionyſius Areopagita. *Epiſt.8. ad Demophilum Monachum*, clarè aſſerit, Ordinem à Deo conſtitutum perverti, ſi quis inferior Sacerdotem judicare præſumat. Epiſcopi Regni Galliæ in Epiſtola, quam è Caſtro Cariſſiaco ad tuendam Eccleſiæ libertatem, ſcripſerunt ad Ludovicum Regem, Privilegia Eccleſiis conceſſa divinitus conſtituta aſſerunt. Et tandem audiant Principes, ſi Conſtantinus Magnus Imperator, noſtræ ſententiæ adhæſerit, is enim in Concilio Nicæno; ut habetur *in c. continua 11. qu.1.* Et obſervat Ruffinus *lib.10. Hiſt. Eccleſ. c.2.* Ita Epiſcopos allocutus eſt: Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque judicandi, & ideò nos à vobis rectè judicamur. Vos autem non poteſtis ab hominibus judicari; propter quòd Dei ſolius inter vos expectate judicium, & veſtra jurgia quæcunque ſunt ad illud Divinum reſervetur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis Dii, & conveniens non eſt, ut homo judicet Deos, Ita Conſtantinus. Rectè igitur Gelaſius Papa *in c. Sylveſter 11. q.1.* cùm videret immunitatem Eccleſiaſticam læſam fuiſſe in perſonis aliquorum Clericorum, dixit, hoc factum fuiſſe contra leges Divinas, & publicas. Et Eugenius Pontifex ſcribens ad Franciſcum Foſcari Ducem Venetiarum dixit, omnia Divina, & humana jura diſponere, Miniſtros, & Sacerdotes Dei ab oneribus, & exactionibus immunes eſſe debere, ſicut fuerunt apud Patres veteris legis. Ita in Epiſtola, quam penes me impreſſam habeo. Dicamus itaque cum D. Gregorio *in 7. Pſalm. Pœnitent. Pſalm.5. verſ.9.* Quod, Eccleſiam Salvator noſter voluit eſſe liberam. Ergo non ſub Principibus ſæcularibus: ut vult Rabardeus.

3. Verùm adverſarii cùm maximè premantur ſupradictis auctoritatibus ſe contorquent, & eas, ut ita dicam, ad torturam trahunt, aſſerunt enim: Cùm Pontifices, & Concilia dicunt Eccleſiaſticam exemptionem eſſe juris Divini, id intelligendum eſſe dumtaxat de cauſis ſpiritualibus. Sed hæc reſponſio adductis teſtimoniis accommodari nullo modo poteſt. Nam Symmachus Papa, loquitur expreſsè de Eccleſiaſticis facultatibus; Bonifacius Papa, de exactionibus Civilibus; Joann. Papa, univerſim loquitur de Judiciis Clericorum; Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. de juriſdictione in Civilibus; Concilium Lateranenſe, ſub Leone X. univerſim de omni poteſtate Laicorum; Concilium Colonienſe, ut ex adjunctis manifeſtum eſt, ſpeciatim de immunitate à tributis, & juriſdictione Principum; Concilium Tridentinum tum univerſim itidem de Eccleſiaſtica immunitate loquitur; tum ſpeciatim de illis ejus partibus, quas frequentius à Principum ſæcularium Miniſtris violari contingit; ut ex textu patet. Eodem modo loquuntur cæteri, quos adduximus.

4. Secundò reſpondent aliqui, eſſe juris Divini, mediatè, & remotè. Quod ego ſic intelligo, non ipſam exemptionem actualem, eſſe juris Divini, ſed poteſtatem eam conſtituendi, quam habet Summus Pontifex, utique immediatè à Deo. Sed hæc reſponſio repugnat verbis Canonum, qui ipſam exemptionem, non poteſtatem eximendi tantùm, Divini juris eſſe docent. Peculiariter notentur hìc verba Concilii Tridentini, à quo immunitas hæc (utique actualis) Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtituta dicitur. Et ſi actualis exemptio non eſt juris Divini, quomodo Pontifex Symmachus ait; ſolis Sacerdotibus à Deo commiſſam poteſtatem diſponendi de Eccleſiaſticis facultatibus? Quomodo Concilium Lateraneſe ſub Leone X. pronunciat, nec jure humano, nec jure Divino, ullam Laicis poteſtatem eſſe tributam in Eccleſiaſticas perſonas? Nam ſi hæc exemptio fuit primùm conſtituta à Pontifice, certè Laici ante hanc conſtitutionem habebant poteſtam in Eccleſiaſticos.

5. Tertiò, reſpondent aliqui, per jus Divinum intelligi jus Canonicum. Sed, & hæc reſponſio primùm no ſervat proprietatem verbi juris Divinis, conſtat enim, jus Canonicum propriè non eſſe jus Divinum. Deinde non poteſt pleriſque teſtimoniis accommodari, utpotè quæ hac vocula, *jus Divinum*, non utuntur. Peculiariter autem repugnat Concilio Tridentino, quòd vel ob hanc ipſam fortaſsè cauſam, abſtinens ab eadem vocula, dixit, immunitatem Eccleſiaſticam, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam eſſe. Ubi vides, Dei ordinationem à Canonibus, & Conſtitutionibus Eccleſiæ apertè diſtinctam: Et ideò rectè ſacra Rota *in Albanen. Gabellæ die 28. Junii 1630. coram Merlino* obſervavit in dictis verbis Concilii, deluſam remanere callidam aliquorum interpretationem, qui, ut diximus, putarunt verba, de quibus *in cap. Quamquam*, ibi de jure Divino, & humano, intelligi poſſe de jure poſitivo, ſcilicet Canonico, & Civili. Quo circa etiam dici non poteſt, catenus ſolùm hanc exemptionem eſſe Divini juris, quatenus à Deo per Eccleſiam eſt conſtituta; hoc enim nihil aliud eſt dicere, quàm Eccleſiam, poteſtate divinitus acceptam, immunitatem hanc ſanxiſſe; cùm tamen, ut etiam ſupra diximus, Canones, & Patres plus dicant.

6. Aut, ſi ſenſus ſit hujus dicti, Eccleſiam neceſſitate quadam Divini præcepti compulſam, hanc exemptionem conſtituiſſe, idipſum eſt, quod maximè volumus, nempe ab ipſo Deo immediatè præceptum eſſe datum, de Eccleſiaſtica immunitate ſancienda, ſeu quod idem, Deum per ſe ipſum, priùs etiam, quàm ab Eccleſia hac de re ullus Canon eſſet conſtitutus, voluiſſe, ut Eccleſiaſtici eſſent exempti.

7. Addo tamen, etſi id, quòd hæc nobis reſponſio largitur, reſpondendum minimè ſit, tamen iis ipſis argumentis, quibus hoc dictum probari poteſt, æque etiam probari, Eccleſiaſticos fuiſſe re ipſa ab ipſo Deo exemptos: cùm præſertim Canones adeo diſert dicantè, nullam unquam Laicis in perſonas, & res Eccleſiaſticas fuiſſe conceſſam poteſtatem, quod hæc ſententia proprietatem verborum retinendo, tueri non poteſt, quandiu concedit, fuiſſe tempus (nempe ante conſtitutos Canones) quo Eccleſiaſtici fuerint Laicis ſubiecti. Quocirca ſic argumentor. Aut ſuppetebant ex ipſa rei natura urgentes cauſæ, cur Deus vellet Eccleſiaſticos, ita eſſe exemptos, aut non. Si ſuppetebant, ergo eo ipſo turpe erat Clericos à Laicis judicari, &c. Nec ulla ratio erat, cur non ſtatim ipſa Dei voluntate eſſent efficaciter exempti. Si non ſuppetebant, unde probatur ergo, Deum immediato ſuo præcepto voluiſſe, ut Eccleſia Clericos eximeret? Unde ex his venit refellendus Author damnatæ memoriæ Henningus Armiſæus *de exempt. Cler. cap.3. num.4.*

RESOL. CCCXIX.

Probatur noſtra ſententia rationibus? Ex part.7. tractat.1. Reſol.4.

§.1. RAtiones pro firmanda noſtra ſententia contra Rabardeum non, ex alio adducam, quam ex Stephano Baunio Doctore Gallo, & Societatis, *in Theol. mor. p.1. tract.*

tract.11.q.36. ad quem P. Rabardeum remitto; Et quidem indignum ac turpe eſſet, ut, qui homines ſpirituales, & ſacri, judicium dare debent in ſæculares, atque eos errantes coercere, ii à ſæcularibus, hoc eſt Parentes à filiis judicarentur, & punirentur: quo nihil à recta ratione, & divina lege cogitari poteſt diſiunctius. Tum, ſi Apoſtolus 1. *Cor. cap.6.* acriter objurgavit primos Evangelicæ Eccleſiæ Chriſtianos, quòd apud Ethnicos judices cauſas diſceptarent, cùm poſſent ſibi è cœtu fidelium deligere, à quibus illæ cognoſcerentur; qua ratione tuliſſet Apòſtolus, ut ſacrorum Miniſtrorum cauſæ, non apud ſacros Jûdices, ſed profanos agerentur.

2. Quod confirmatur ex *cap. duo ſunt, diſt.96.* ex quo apparet, Sacerdotem, ex vi ſui ſtatus eſſe ſuperiorem Laico, ſed ex natura rei inferior, debet honorem ſuperiori: Ergo, & Laicus Clerico. Contra hunc autem honorem Clericis debitum ſit, ſi in judicium ſæculare vocentur, & ex natura rei id redundat in vilipendium, & ignominiam Eccleſiaſticæ dignitatis, & præbet occaſionem vulgari populo contemnendi Clerum: Ergo, ex talium perſonarum ſtatu ex natura rei ſequitur talis exemptio. Quam rationem optimè declarant, & confirmant verba Concilii Gallicani Matiſcon.2. *c.9.* ubi improbans violentias ſæcularium judicum contra Clericos, rationem hanc ſubdit. Nefas eſt enim, ut illius manibus Epiſcopus, aut juſſione de Eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat, & cui invocato nomine Domini ad ſaluationem corporis, animæque, Euchariſtiam ſæpè porrexit. Ponderandum eſt enim quod ad probandum id eſſe nefas, non poſitivam legem, ſed dignitatem Sacerdotalem, & rationem in illa fundatam adducit, Secundò, confirmatur, quia contra rationem eſt, ut inferior judicet ſuperiorem; *capite cùm inferior, & capite ſolitæ de majoris. & obedient.* Et ideò nulla conſuetudine introduci poteſt, ut inferior acquirat juriſdictionem in ſuperiorem, ut Doctores colligunt ex *cap. inferior diſtinct.21.* Eſt, ergo naturali rationi contrarium, ut Laicus inferior, Sacerdotem ſe ſuperiorem judicet. Quod rectè confirmant verba Gregorii VII. *lib 8. epiſt.21.* quæ retulit Gratian. *diſt.95. c.9.* ait enim. Quis dubitet, Sacerdotes Chriſti Regum, & Principum, omniumque fidelium Patres, & Magiſtros cenſeri. Nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur, ſi filius Patrem, Diſcipulus Magiſtrum ſibi conetur ſubjugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubiicere: à quo credit, non ſolùm in Terra, ſed etiam in Cœlis ſe ligari poſſe, & ſolvi? Hucuſque D. Gregorius: Ergo &c.

3. Unde rectè aſſervit Adamus Tannerus, *in defenſ. Eccl. libert. lib.1. cap.18.* Quòd ſi ſpiritualis & Eccleſiaſtica poteſtas ex ipſo fine, actibus: & objectis ſuis, adeòque omni modo eſt ſuperior, & excellentior poteſtate Civili, quod nemo niſi hæreticus negabit; debet ergo, ſi id verum eſt, ejuſmodi Eccleſiaſticæ poteſtatis uſus, & executio, à poteſtate Civili ejuſque uſu non impediri; impediretur autem, imò penitus enervaretur omnis propemodum uſus & executio Eccleſiaſticæ poteſtatis, ſi hujus Miniſtri eſſent ſubditi poteſtati Civili. Ergo, Eccleſiaſticæ poteſtatis adminiſtatores, ex ipſa rei natura quaſi vendicant ſibi hanc exemptionem à foro, & poteſtate Civili, ſeu ſæculari; adeòque jure quodam naturali, non humano tantùm, ſunt ab eadem poteſtate exempti.

4. In hac argumentatione ſolius probatione minori opus eſt, qua diximus, uſum, & executionem Eccleſiaſticæ poteſtatis, magnopere enervatum iri, ſi ejus adminiſtri ſubiiciantur poteſtati ſæculari. Quod ita nunc breviter probatur. Nam actus præcipui Eccleſiaſticæ poteſtatis ſunt, doctrinam ſalutarem proponere, vitia arguere, virtutum officia commendare, & ſi opus ſit, imperare; Item peccantes corrigere, contumaces plectere, abſolvere pœnitentes, obſtinatos ligare. Hæc autem efficaciter, cum dignitate, & authoritate, præſtari non poſſent erga Laicos, ſi Eccleſiæ Miniſtri ipſis Laicis ſubderentur. Tum quia aut ob timorem Laicæ poteſtatis, ſæpius ab Eccleſiaſticis, aut omitterentur penitus, aut non niſi languidè præſtarentur. Aut quia etiam pro viribus pręſtita, facilè à Laicis contemnerentur, ſeu velut à ſubditis facta, ſeu ſcandalo in adverſam trahente partem. Quòd facilè credet, qui & ipſam corruptam hominis naturam, & mores temporum perpendet.

5. Atque hoc eſt, quòd Conſtantinus Imperator indicavit, cùm diceret apud Ruffinum lib.1. Hiſt. cap.2. *Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit, de nobis quoque judicandi, & ideò nos à vobis rectè judicamur, vos autem non poteſtis ab hominibus judicari.* Hoc etiam eſt, quòd idem Conſtantinus tantam erga Sacerdotes, & Epiſcopos obſervantiam ingeneravit, ut diceret apud Theodoretum lib.1. c,11. *Sacerdotum vitia non ſunt populo aperienda, ne inde ille cauſa offendiculi arrepta, licenter peccare aggrediatur.* Quin etiam eum hoc quoque adiecisse memorant: *Si ſuis oculis Epiſcopum alienæ uxori ſtuprum inferre fortè videret, facinus illud nefandum ſuo paludamento ſe obtecturum, ne facinoris aſpectus eos, qui idipſum cernerent, ulla ex parte læderet.* Ita Cònſtantinus. Penitus igitur à ratione alienum eſſe quis non videt, ut ovis Paſtorem, filius Patrem, minor majorem eſto culpabilis ſit, judicet, & puniat. Ergo, &c.

RESOL. CCCXX.

Probatur noſtra ſententia ex Doctorum authoritate? Ex p.7. tract.1. Reſ.5.

§. 1. ASſero igitur noſtram ſententiam, ut rectè obſervat Cabedo *part.2. deciſ.83. num.*10. eſſe communem inter Theologos, & Canoniſtas. Et ideò illam tenent præter Doctores à me citatos *in part.1. tract.2. reſol.1.* Stephanus VVeims *ad conſtitut. per Concil. Trident. innovatas conſtitut.9. n.7.* Ludovicus Paramus *in confutat. decret. venet. c.2. art.4. num.5.* Stephanus Barberius, contra Magiſtrum Fulgentium, *part.4. num.1. & ſeq.* Angelus Sermarinus *in confutat.2. tractat. propoſ.1.* Alciatus *in cap. cùm non ab homine, de judiciis.* Sylveſter. *verb. Clericus, nu.5. & verb. immunitas, 1. quæſt.4.* Angelus, *verb. Clericus, num.14. & verb. immunitas, n.33. ver.11.* Tabiena, *ver. Clericus, n.5.* Driedonus, *de liber. Chriſt. lib.1. cap.9.* Joannes Bacconius *in 4. quæſt.11. prol. art.4.* Almainus *tract. de poteſt. Ecclèſ. cap.8.* Torreblanca *in pract. jur. ſpir. lib.15. cap.2. à nu.1.* Guttierez *in leg. nemo poteſt. de legat.1. à num.106.* Farinac. *tom.2. quæſt.8. à num.1.* Donſpergerus *de except. adult. part.1. ſect.2. cap.5. num.160.* Gloriotius *reſponſ.13. num.4.* Correa *de immunit. Eccleſ. part. 2. n.40.* Grilenzonius *conſil.53. num. 16.* Ambroſinus *de immunit. et. cap.16. num.4.* Squillante *de Privileg. Cler. cap. 8. num.1.* Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. regul. reſol.63. num.2.* Larrea *in allegat. Fiſcal. part.1. allegat.27. numer.25.* Gloſſa *in cap. ſi Imperator in verb. & diſcut.96. diſtinct. & in cap. quamquam, in verb. ipſarum, de cenſibus, in 6.* Idem probat Innoc. *in cap.2. ſub num.1.* ubi Hoſtien. *num.5.* Bald. *num.3.* Anchar. *ſub num.3. verſ. quærit ipſe* Cardinal. Zabarel. *ſub num.1. verſ. quæro, quia hic dicitur,* Anton. de Butr. *num.9.* Abb. *num.1.* ubi banc opinionem ſibi magis placere atteſtatur, Imol. *num.5.* & Felin. *num.1. & 2. & de majori. & obedient.* Oldrad. *in conſ.83. an Epiſcopus, ſub num.5.* Bald. *in Auth. ſtatuimus in princ.* inquit, iſtam eſſe ipſam veritatem, *C. de Epiſcop. & Cler.* Card. Zabarel. veriorem dicit *in repet. cap. perpendimus, ſub num.5. verſ. ſed Privilegium immunitatis.* Et *verſ. Ego autem dico verius, ſub num.6. verſ. Secundam partem de ſentent. excommunic.* Marian. Socin. *in cap. noverit. ſub num.4. de ſentent. excommunic.* Geminian. *in cap. ſuſcipitis, verſ. nota ultimò 10. diſtinct.* Romanus *in ſing.419. quid eſt contra, & in l. ſi verò, §. de viro in 7. fallen. num.19. verſ. ad idem rectè inducitur, ff. ſolut. matrim.* Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, num.6.* Felin. *num.6.* & ibi Dec. *ſub num.5. verſ. & iſta libertas de conſtitut.* eamdem opinionem tenet Cardinal. Turrecrem. *in cap. ſi Imperator. num.1. verſ. in oppoſitum eſt 96. diſtinct.* Petrus à Montè Venetus, & Epiſcop. Brixien. *de Primatu Papæ, & Majeſtatis Imperatoris, qu.1. n.1. cum ſeq.* Joan. Ecchius *in Enchirid. locorum communium contra Lutherum, ſub rub. de immunit. & divitiis Eccleſiæ, verſ. nolite tangere cum 2. ſeq.* Alex. *conſil.8. videtur ſuper primo, nu.1. vol.1.* Dec. *in cap. cùm non ab homine, n.2. de juditiis,* Jaſ. *in l. eſt receptum, n.3. ff. de juriſdict. omnium judic.* Hieronym. Gigas *de crim. læſæ Majeſtat. lib.1. ſub rub. quis de crimine læſæ Majeſtat. cognoſ. poſſit, num.15.* Vantius *de nullit. ſub rub. de nullitat. ex defect. juriſdict. num.101.* Villalob. *in ſuis communib. opinion.* communem dicit *in verb. Clericus, num.96.* Bertran. *in conſ.182. pro feliciori, num.1. in 2. part. vol.1.* Alphon. Alvarez *in Theſaur. Chriſtian. Religion. cap.35. de immunitat. Eccleſiaſt. n.1.* Marc. Ant. Cucch. *in inſtit. Canon. lib.3. tit.9. de Privileg. Clericor. num.11.* Stephan. Coſte *in repetition. cap. ſi judex Laicus, n.9. in fin. & n.11. in fin. ſentent. excommun. in 6.* Natta *conſ.495. de duobus, n.13. cum plur. ſeq. vol.3.* Arnal. Alberti *in repet. cap. Quoniam quæſt.11. ſub num.78. cum ſequ.* Et *quæſt.15. nu.6. de Hæret. in 6.* Grammat. *in deciſ.29.* Rolan. *in conſ.4. in cauſa Inquiſitionis, n.7. vol.1. & in conſ.12. prima etenim, n.44. volum.2.* Navarr. *in relectis, cap. novit. in 6. nota, ſub num.6. de judiciis,* Pariſius *de reſign. benef. lib.8. qu.9. n.3. cum.3. ſequent.* Camillus Borellus *ad Petrum Bellugam de ſpeculo Principum, §. videndum rub.11. ſub num.12. verſ. probemus.* Vivius *in ſuis communibus opinio in verb. Clerici à poteſtate.* communem inquit Clar. *in fin. qu.36. in princ.* Decian. *in tract. crim. lib.4. c.9. n.1. & ſub n.4. ante fin.* Riminald. Jun. *in repetitio cap. quæ in Eccleſiarum, ſub num.54. de conſtitutio.* Surd. *in conſ.301. cui primùm, num.16. & 52. cum 4.* ſe-

Quæ hic eſt ſup. R. eadem 1. & in aliis ejus primæ not.

ſequent, ubi etiam reprobat Molinam diſſentientem *volu*.3. Cardin. Tuſchus *in concluſ.*585. *in verb. Clericus, num*.45. *volum*.1. ubi conſiderat, illud præceptum, *Nolite tangere christos meos*, eſſe præceptum negativum; quod obligat ſemper, & ad ſemper; Cardin. Turrecrem. *in cap. ſi perſaverit, num*. 132. *quæſt*.1. Ant. Burgos, *in cap. quæ in Eccleſiarum numer*. 196. *de conſtitution*. Et tandem, exemptionem Clericorum eſſe de jure Divino, determinavit Oraculum Sacræ Rotæ Romanæ, ut patet *in deciſ*.10. *in antiquis titul. de conſuet*. Et noviſſimè *in una Albanenſi Canonicatus, die* 23. *Januarii* 1633 coram doctiſſimo bon. mem. Merlino Decano, cujus Magiſtralem deciſionem invenies inter illa appoſitas *in fine mea* 5. *part*.

Deciſio hæc invenies ut ? infra in fine hujus to 9. ad p.g. 150.

2. Nec deſunt Theologi recentiores, pro noſtra firmanda ſententia, & alios ex induſtria relinquendo, adducam tantum contra P. Rabardeum Theologos ſuæ nunquam ſatis laudatæ Religionis; Itaque immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de jure Divino tradunt Suarez contra Regem Angliæ *lib*. 4. *cap*.8. *& ſeq*. Azorius *part*.1. *lib*.5. *cap*.12. Layman *lib*.4. *tr*. 9. *ca*.8. *num*.1. Bellarminus meliùs ſapiens *de exempt. Clericorum, cap*.1. Stephanus Bauny, *ubi inf*. noviſſimè me citato Eminentiſſimus non ſolùm dignitate, ſed etiam doctrina Cardinalis de Lugo, *de juſtit. & jure tom*.2. *diſput*.36. *ſect*.7. *num*.10. Item me citato Dicaſtillus, *de juſtit. lib*.2. *tract*.1. *diſp*.5. *dub*.8. *num*.138. Granadus *in* 3. *part. D. Thomæ, contr*. 9. *tract*.4. *diſp*.4. *ſect*.2. *num*.16. Filliucius *tom*. 1. *tract*.16. *cap*.11. *num*.316. *& tom*.2. *tract*.25. *cap. ult. num*. 427. Comitolus *in reſpon. mor. lib*.1. *quæſt*.93. Gretſerus *contra Theologos Venetos, lib*.3. *conſiderat*. 1. *& ſeq*. Ferdinandus Baſtidia *in Antidoto contra Paulum Venetum, part*.2. *num*.59. *& ſeq*. Quibus omnibus adde omnino videndum Adamum Tannerum *in Apolog. de immunit. Eccleſ. lib*.1. *cap*.17. ubi ita mordicus firmat noſtram ſententiam, ut contrariam improbabilem putet. Imò Angelus Maria Sermarinus *in confutat*. 2. *tractatuum propoſ*.5. *fol*.133. tanquam ſuſpectam damnat, & ad minus temerariam eſſe docet Joannes Pedrezzanus *ad libellum Italicum, propoſ*.5. §.8. *fol*.85.

3. Sed quicquid ſit de his cenſuris, quorum judicium eſto penes Sanctam Sedem, ſolum P. Rabardei in mentem veniat, exemptionem Clericorum eſſe de jure Divino, olim tenuiſſe Senatum Pariſienſem, ut teſtatur Fagnanus *in reſpon. pro cenſuris Pauli V. fol*.8. Laurent. Ortiz *in tract. de Politica, & immunit. Eccleſ. par*.2. *fol*.163. & ex ſcriptoribus Gallis tenet ſententiam hanc Rebuffus *in Concor. Rubric. ult. ad Proæſt*. Aufrerius *in Clem*.1. *de Offic. Ordin. q*.1. *fol*.82. Joannes de Terra Rubea *in Opere contra Rebelles tr*.3. *art*.5. *concl*.18. & noviſſimè ex Societate Jeſu Stephanus Baunius *in Theolog. mor. p*.1. *tr*.11. *q*.36. & *p*.2. *tr*.6. *diſp*.7. *de Bulla Cœnæ, q*.1. *c*.3. *n*. 15. & *tr*.1. *q*.4. §. *Dico ſecundò*.

RESOL. CCCXXI.

Reſpondetur ad argumenta P. Rabardei? Ex part.7. tract.1. Reſ.6.

§. 1. PAter Rabardeus in favorem ſuæ ſententia nempe immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de jure humano adducit Covaruviam; ſed iſte Doctor caute legendus eſt in materiis juriſdictionalibus, & ideò Tannerus *in defenſ. liber. Eccl. lib*.2. *c*.16. ſic ait. Covarruviam in his, quæ ad doctrinam de libertate Eccleſiaſtica pertinent nonnunquam liberius locutum, & minus ad ſacros Canones fuiſſe attentum. Quod etiam obſervavit Cardinalis Bellarminus, *in Reſponſ. ad Epiſtolam cujuſdam Theologi*, ubi ita aſſerit. (Et ſe il Covarruvia dice il contrario, noi habbiamo à credere più alle ſcritture, ed à Santi Padri, che al Covarruvia, il quale in materia di juriſdittione, ſi è moſtrato ſempre troppo partiale.) Vide etiam alios Doctores quos etiam citavi *in part*.1. *tract*. 2. *reſol*.4. & quos me tamen non citato adducit P. Delbene *in tract. de Comitiis dub*. 17. *ſect*.3. *n*.4. cui quidem Auctori multum debeo, nam *in dicto tr*. omnibus meis opinionibus quas in materia Parlamentorum, & defenſionis immunitatis Eccleſiaſticæ olim docueram cum Doctoribus à me advocatis perpetuò adhæret.

Quæ hic eſt ſup. Reſ.9. ſi ... propoſitionem à verb. Ad authoritatem ... ſenſu, ſed pro doctrina hujus Reſ. lege ſupra Reſ. ... & alias ejus prima annot.

2. Ad auctoritatem verò Innocentii Papæ reſpondeo, nihil obſtare, ut rectè notat Bellarminus *de exempt. Cleric. c*.1. *in fine*, ubi ſic ait: His addi poteſt Innocentius IV. Pontifex, quamvis, non ut Pontifex, ſed ut Doctor particularis de hac re ſcripſerit. In commentario enim ad *c*.2. *de majori*. *& obedien*. poſteaquam docuerat. Clericos exemptos fuiſſe a poteſtate Laicorum per Summum Pontificem, Imperatore cōſentiente, addit, hanc non eſſe plenam exemptionem, & ideò dicendum eſſe, Clericos ab ipſo Deo fuiſſe exemptos. Hoc teſtimonium Innocentii ea de cauſa addendum putavi, quoniam Covarruvias, *in lib. pract. quæſt. c*.31. Scribit prædictum Pontificem in loco à nobis citato affirmaſſe, exemptionem Clericorum non eſſe juris Divini, quòd falſum eſſe verba citata palam oſtendunt, & ante nos in hanc eandem ſententiam Innocentium allegavit Panormitanus *in c. Nimis, de jurejurando*. Ita Bellarminus, cui etiam adde Tannerum *in Apolog. de immun. Eccl. lib*.1. *c*.17. & Fagnanum *de juſtitia Cenſurarum Pauli V. fol*.8. aſſerit Innocentium eſſe allegandum pro noſtra ſententia, quod etiam obſervat Duardus *in Bull. Cœnæ, lib*.2. *Can*.15. *q*.18. *n*.6. Azorius, *par*.2. *lib*.4. *cap*.12. *q*.1. Michael de Molino *in Reper. For. Reg. Aragon. litera C, ver. Clericus, n*.84. male igitur P. Rabardeus pro ſua ſententia Innocentium adducit.

3. Ad auctoritatem D. Thomæ quam etiam Rabardeus in ſui favorem adducit, aſſero, neque obſtare, ut rectè obſervavit Tannerus loco citato; nam Sanctus Doctor *lect*. 1. *c*.13. *ad Rom*. de tributo Principibus præſtando, agens, ſic aſſerit. Ab hoc tamen debito liberi ſunt Clerici ex privilegio Principum; quod quidem æquitatem naturalem habet. Unde etiam apud Gentiles liberi erant à Tributis, illi, qui vacabant rebus divinis, &c. Etenim S. Thomas præterquam quod ex inſtituto de hac re non agit, aſſerit quidem, ejuſmodi immunitatem à Tributis conceſſam eſſe Privilegiis Principum; quod veriſſimum eſt: ſed non negat, eam etiam jure Divino, & naturali deberi; imò verò id apertè indicat *ibid*. iis verbis; quod æquitatem naturalem habet, &c. Et ita etiam reſpondet ad auctoritatem D. Thomæ Philippus Maynardus *de privil. Eccl. part*.2. *art*.35. *n*.16. Angelus Sermarinus *in confutatione duorum tractat, propoſ*.1. *fol*.31. & Joannes Antonius Bovius *in reſponſ. ad conſiderat. Pauli Servitæ, p*.4. *argum*.1. Imò addit D. Thomam *lib*.3. *de Regim. Principum, cap*.10. aſſerere exemptionem Clericorum eſſe de jure Divino, quod etiam ex dicto loco D. Thomæ confirmat Stephanus Barberius *in confutat. contra M. Fulgentium p*.4. *n*.8.

4. Ad auctoritatem Ferrarienſis & Molinei, reſpondeo potuiſſe quidem P. Rabardeum illos nō adducere quis enim neſcit fuiſſe parum pios, imò juratos Hoſtes in Eccleſiaſticam Hierarchiam, & ejus libertatem, eorumque opera in Indice librorum prohibitorum appoſita. Contra Petrum de Ferrara videat P. Rabardeus quid aſſerat Rebuffus *in Concord. Rubrica de Protectione*, §. *nec obſtat*, ubi vocat eum adulatorem Imperatoris, & mendacem. Contra verò Carolum videat Bullam Clem. VIII. editam contra ejus Opera die 21. Auguſti 1602. in qua eorum lectio ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ac etiam ſuſpicionis hæreſi interdicitur; & in cenſura dictorum Operum eodem anno edita præcipitur in quibuſcumque libris, ubi ejus nomen citatum inveniretur, delendum eſſe; faxit tamen Deus, verum fuiſſe id, quod teſtatur Raynaudus de Monitoriis, paulò ante ejus mortem, ab erroribus reſipuiſſe.

5. Ad auctoritatem Alciati, reſpondeo ipſum *in cap. cùm non ab homine, n*.2. de judiciis: docere exemptionem Clericorum eſſe de jure Divino, unde pro noſtra ſententia illum adducit Burſatus *vol*.1. *conſ*.42. *n*.2. Torreblanca *in pract. jur. ſpir. lib*.15. *cap*.2. *n*.18. Sermarinus *in confut*. 2. *tractat. propoſ*.1. & alii. Et ideò videat P. Rabardeus quomodo pro ſua ſententia poterit illum referre. Ad auctoritatem Medinæ, reſpondeo, ipſum non bene percepiſſe originem Eccleſiaſticæ immunitatis, & ideò inter alia non veretur aſſerere ante tempora Juſtiniani exemptionem Clericorum non adfuiſſe, quod etiam docuit Pſeudotheologus Paulus Servita. Sed hoc eſſe manifeſtum errorem, non ſolùm contra Concilia generalia, ſed etiam leges Imperatorum rectè obſervavit Valboa *in lectio Salmatic. to*.2. *ac t*.1. *de judiciis, n*. 36. Pedrazzanus *in reſponſ. ad Theolog. innominat. propoſ*. 1. §.10. & alii, ut *in ſeq. reſol*. patebit. Scio alios Doctores, non citatos à P. Rabardeo, ejus docere ſententiam, licet ſine illationibus ab ipſo tam malè deductis, verùm contraria ſententia communis eſt ut ſuprà apparet.

RESOL. CCCXXII.

Expenditur locus D. Gregorii à P. Rabardeo adductus? Ex p.7. tr.1. Reſ.7.

§. 1. NOn deſinam tamen etiam hìc adnotare non bené pro ſua firmanda ſententia P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Gregorii Papæ, ſic enim *fol*.17. aſſerit; Gregorius Papa primus Mauritium Imperatorem admonet; ſic illum debere Sacerdotibus dominari, ut debitam illis reverentiam impendat: quibus verbis comprobatur Sacerdotes in Civilibus ſubjectos eſſe dominationi, & juriſdictioni Principum ſæcularium, niſi aliqui ipſorum gratia, ſeu privilegio liberentur. Ita P. Rabardeus. Sed ſi dicta verba D. Gregorii, quæ invenies *in Epiſt*. 31. *lib*.4. ſubjectionem, ut perperam vult Rabardeus importarent, ſequeretur etiam

etiam Pontifices Imperatoribus ſubjectos fuiſſe; nam ut obſervat Cardin. Bellarminus *lib.2. de Romano Pontif. capit.* 28. in dictis verbis, de ſe ipſo, Gregorius loquitur, & inter eos ſe numerat, quibus affirmat Imperatorem dominari: At hoc aſſerere impium eſt, ut hæreticè ex ſupracitatis verbis D. Gregorii malè intellectis conatus eſt firmare Calbinus, *lib.4. Inſtit. cap.*11. §.12. & noſtris temporibus M. Antonius Capellus ante ſuum reditum à ſciſmate ad unitatè Romanæ Eccleſiæ; Ergo firmiter negandum eſt cum Bellarmino contra Patrem Rabardeum, D. Gregorium in illis verbis ad Mauritium Imperatorem ſcripſiſſe, juriſdictionem nullam Eccleſiaſticos per ſe ex natura rei deſignare nam ſi D. Gregorius aſſerit Imperatorem debere, reverentiam Sacerdotibus exhibere, hoc certè, ait Bellarminus, inferioris eſt, non ſuperioris. Igitur recognoſcat Pater Rabardeus ex ſua Societate eruditiſſimum Gretſerum *in Controverſiis, pro defenſione Bellarmini, tom.2. lib.8. cap.*28. ubi docet D. Gregorium illa verba ad Mauritium ſcripſiſſe ex humilitate, non autem ita humiliter ſine cauſa, tunc Imperatore loquutum fuiſſe: quia, (ait Gretſerus) eo tempore Imperator Dominium temporale in Urbem Romanam obtinebat, & Gregorius ejus ope, & amicitia vehementer indigebat, ut tam ipſe, quam Eccleſiaſtici, & bona temporalia Eccleſiæ ſuæ, & populus Romanus à Longobardorum gladiis, & furore defenderentur, & neceſſitate ac violentia cogente, poteſt is qui alteri ſubiectus non eſt, eum appellare ſuum Dominum, & ſe profiteri ſervum, idque majoris mali effugiendi intuitu; quod à S. Gregorio factum eſt, qui Romanam Eccleſiam in ſummum diſcrimen conieciſſet, ſi jus ſuum, & Eccleſiaſticorum proſequi, nec à Chriſtiana humilitate rebus afflictis remedium poſtulare voluiſſet. Nam illo tempore Mauritius Imperator nimis tyrannicè Romanam divexabat Eccleſiam. Itaque ſi dicta verba Gregorii ſubiectionem deſignarent; debebat P. Rabardeus aſſerere, Pontificem neceſſitate ita exigente ſubieciſſe ſe & Sacerdotes Imperatori de facto, & non de jure; ſicut Chriſtus ſe ſubiecit Pilato, ne ſi jus ſuum ſtrictè proſequi vellet, Eccleſiæ naviculam in majores ſcopulos impelleret ac illideret. Et tandem ne deſerat P. Rabardeus videre celeberrimum Cardinalem Baronium *tom.8. anno* 593. qui contra Novatores adducentes verba Gregorii quaſi ſubiicientis, ut ipſi cum P. Rabardeo malè putant, Imperatori Sacerdotium, defendit Sanctum Pontificem, & quare ſic loquutus fuerit demonſtrat, & adducit locum ejuſdem Gregorii *Pſalm.4. Pœnit.* in quo firmiter aſſeverat non habendum eſſe Mauritium inter Imperatores dum adverſùm Dei Sacerdotes regiam poteſtatem exercet, & ideò comparavit illum cum Nerone, & Diocletiano, igitur ſecundùm D. Gregorium, Sacerdotes ſubdebantur Mauritio Imperatori; quemadmodum ait Baronius Chriſtus Redemptor noſter fatebatur ſe ſubditum poteſtati Pilati, & ſicut itidem dixit iis, qui ipſum neci tradere ſatagebant; Quæ omnia poſt Baronium obſervavit etiam Jacobus Gretſerus *contra Treologos Venetos lib.3. conſ.*1. Videat modò P. Rabardeus an debuerit ex mente D. Greg. *loc.cit.* aſſerere Sacerdotes, & Clericos ſubjectos fuiſſe dominationi, & juriſdictioni Regum, & ſummorū Principum ſæcularium.

R E S O L. CCCXXIII.

Explicantur leges Imperatoris, quas P. Rabardeus adducit, & quod non ſint inſtitutoria, ſed ſubſidiaria, & declarativa diſcutiuntur? Ex part.7. tr.1. Reſ.8.

§.1. Et tandem ad auctoritatem legum Imperatorum, quas aſſert P. Rabardeus, reſpondeo; quòd ipſe non benè ex ipſis infert, immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de jure humano; nam non rectè argumentatur, Imperatores conceſſerunt aliqua Privilegia Clericis pro corū exemptione. Ergo talis exemptio eſt de jure humano: Nam neganda eſt talis conſequentia. Undè cùm Pſeudotheologus Paulus Servita anno 1606. hoc ipſiſſimum argumentum, quod aſſert P. Rabardeus adduxiſſet, ſic aſſerendo. (Si trovano molte leggi, nelle quali ſi ſtabiliſce la liberta Eccleſiaſtica, fatte da gl' Imperatori antichi, non può dunque dubitarſi, che queſta eſentione ſia de jure Divino, ma de jure umano, fundato in dette leggi.) Audiat modò, P. Rabardeus, quo pacto Ferdinandus de Baſtidia Theologus ſuæ Religionis, reſpondeat, in Antidoto ad Paulum Venetum, *part.2. argum.*57. (Con queſto argumento potrebbe provar fra Paolo, che non è de jure Divino, il credere Iddio Trino; ed Uno. ma de jure humano. Peroche ſe ſi trovano leggi, che prohibiſcono à i ſecolari il non giudicare de i delitti de' Chierici, ſtà anco regiſtrato nel Codice un titolo intiero, de ſumma Trinitate; & fide Catholica, ed un altro, de Epiſcopis, & Clericis, del quale ſi tratta del riſpetto dovuto à veſcovi, e molt'altre coſe, che ſono de jure Divino, Molte leggi ſono nei Digeſti, circa la ſoggetione di Vaſſalli al Principe loro: ma non però di qui s'inferiſce, che l'obligo che anno i Vaſſali ſecolari d'obedire al Principe loro, non ſia de jure Divino, ma humano fondato in dette leggi. Prohibiſcono le leggi humane l'adulterio, il furto, ma non perciò la prohibitione di queſti peccati è ſolo de jure humano, perche molte volte è neceſſario ſi faccino leggi humane, che obblighino all'oſſervanza di coſe, che ſono de jure Divino. L'eſentione de' Chierici ancorche foſſe de jure Divino, à quel tempo i ſecolari non glie la haverebbono laſciato godere, prima che gli Imperatori non l'aveſſero ſtabilita con le loro leggi, e così fù neceſſario farle più d'una volta. Non deve ciò parer maraviglia, per che non erano in quel tempo le coſe della fede, e giuriſdittione Eccleſiaſtica, così ſtimate, e praticate come adeſſo: e non dimeno vediamo, che acciò ſi conſervi hoggi dì agli Eccleſiaſtici tale eſentione, ſono neceſſarie leggi, e Dio voglia, che baſtino. Hieri ſi celebrò un Concilio Tridentino, e definì, che queſta eſentione, è ordinatione Divina: e pure non baſta, perche pretendano violarla in N. Che maraviglia è dunque, che biſognaſſero leggi d'Imperatori anticamente, acciò ſi guardaſſe ne' loro ſtati! Si che concludo eſſer coſa ridicola il pretendere di provare, che una coſa non è de jure Divino perche le leggi humane, la ſtabiliſcano, e trattano di eſſa. Et in queſto modo l'argomenro di fra Paolo cavato da dette leggi per provar, che l'eſentione dei Sacerdoti non è de jure Divino, non hà ſpezie d'apparenza, ne più forza per il ſuo intento, che un filo ben ſottile di tela di ragno.) Hucuſque Baſtidia.

2. Dicendum eſt igitur contra P. Rabardeum, leges Imperatorias, quas ipſe adducit non fuiſſe inſtitutorias, ſed ſubſidiarias, & declarativas, & ita optime obſervat, & docet etiam ex ſua Societate P. Gretſerus *ad Theologos Venetos, lib.2. conſider.*8. ubi in individuo reſpondens ad argumentum Rabardei ita aſſerit. Nil novi legibus ſuis Conſtantinus, & alii Imperatores ſanxerunt; ſed quod Eccleſiaſticis jure Divino conceſſum erat, legibus latis declararunt; & de integro auctoritate etiam imperiali ſtabilierunt. Hæc ille. Cui adde Servantium *in defenſ. libert. Eccleſ. propoſ.5. ad 9. argum.* Bovium *in reſponſ. ad Paulum Servitam part.4. ad 8. argum.* & Martinum Magerum *de Advocatia armata cap.17. numer.*190. Surdum *conſil.*399. *num.*19. *vol.*3. Belletum *in diſquiſ. Cler. part.1. tit. de favore Cler. perſonali*, §.1. *num.*25. ubi citat Abbatem, Felinum, Barbatium, & Alexandrum de Nevo.

Sup. hæc extenſum, ſed cum Deciſione Rotæ Romanæ, ſup. in Reſ. 2. prope finem, & infra in fine § 1. poſt ſeq. hujus reſ. & in Reſol. hanc ſeq. & ſuperius in tr. 1. Reſ. 2. 6. Neque obſtat id prope finem.

3. Undè Philippus Maynardus *de privil. Eccleſ. part.2. art.12. num.*13. ſic ait: Licet Imperator prohibuerit, Clericum trahi coram judice Laico, non tamen dicitur conſtituiſſe novum Privilegium, ſed dicitur receſſiſſe ab errore veterum legum, quia nunquam à principio Clerici fuerunt ſub juriſdictione Laicali, ut inquit Bald. *in Auth. ſtatuimus in princip. C. de Epiſc. & Cler.* Alexand. *in conſil.8. videtur ſuper primo, num.1. volum.*1. Bertran. *in conſ.182. prima etenim, num.36. volumine* 2.

4. Quinimò etiam, quòd Papa exemerit Clericos à poteſtate judicis Laici, tamen illius exemptiones, & prohibitiones ſunt potius declaratoriæ, quàm de novo promulgatoriæ, cum & antea, à tali ſubiectione fuerint immunes; ut inquit Gl. *in cap. ſi Imperator. in verb. & diſput.96. diſtinct.* Cardinal. Alb. *de poteſtate Papæ in 3. part. num.*51. Felin. *in cap.2. n.1. de majorit, & obedient.* Villalob. *in ſuis communibus opinion. in verb. Clericus num.*69. Stephan. Affir. *in Clem. ut Clericorum, num.59. de offic. ordin.* Arnal. Albert. *in repet. cap. quoniam contra, quæſt.11. ſub n.79. de Hæret. in 6.* Roland. *conſ.4. in cauſa Inquiſitionis, n.7. volum.*1. Riminald. Jun. *in cap. quæ in Eccleſiarum, ſub num.54. ante fin. de conſtit.* Illuſtriſſ. Cardin. Tuſchus, *in concluſ.385. in verb. Clerici, n.2. vol.*1. Si ergo Papa, & Imperator, non dederunt jus, & privilegium novum Clericis, nō poteſt argui ex legibus ab eis promulgatis, quod fuerit privilegium novum, & ideo quod Clerici ſint de jure humano exempti à juriſdictione Laicorum. Ita Maynardus. Malè itaque, ut diximus infert Rabardeus, Imperatores conceſſerunt Clericis Privilegia, quoad eorum exemptionem circa perſonas, & bona. Ergo eorum exemptio eſt de jure humano; nam hanc conſequentiam nō eſſe admittendam præter Doctores citatos tenet ex Societate Pater Comitolus *in reſponſ. mor. lib.1. q.93.* omnino videndus. Patet igitur ex omnibus, in ſuperioribus reſolutionibus firmatis, immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de jure Divino. Et leges Imperatorias, quas P. Rabardeus adducit, propriè non fuiſſe conceſſivas, & inſtitutorias, ſed ſubſidiarias, executivas, & adjutorias; ut præter Doctores citatos, & noviſſimè determinavit Oraculum Sacræ Rotæ

Sup. hic ſupra in § 1. hujus Reſ. & in aliis ejus annotat.

Rom. *Albenſi Gabella die 28. Junii* 1630. coram heu quondam Domino meo Decan. *& in ſeq. reſolut.* etiam probabitur.

5. Unde claudam probationem hujus opinionis auctorite Chriſtophori Beſoldi, qui ex hæretico factus Catholicus, in Synopſi Politicæ Doctrinę editionis Ingolſtadienſis, *lib.1. cap.2.nu.*8. ſic aſſerit. Hucuſque pertinent illæ quæſtiones, An Politicus Magiſtratus punire poſſit Clericos, & Religioſos graviorum præſertim criminum reos; Et affirmativam ſententiam aliqui tuentur. Sed magis eſt, ut dicamus exemptionem Clericorum juris eſſe Divini, unde & Eccleſiam, ejuſque perſonas, in, non verò, de Territorio eſſe, nec ideo à Magiſtratu Civili puniri poſſe. Ita Beſoldus, ſe retractans de opinione, quam, dum eſſet hæreticus, *in Diſſertatione Politica Juridica, de Majeſtate in gener. ſect.2.cap.2. n.1.* cum impio Molineo, & Aruiſæo, docuerat: nempe exemptionem Clericorum non eſſe de jure Divino, ſed humano, ex Privilegiis Principum.

RESOL. CCCXXIV.

Dato, & non conceſſo, quod Immunitas Eccleſiaſtica non ſit de jure divino, quæritur, an primariò ortum habuerit à jure poſitivo Imperatorum?

Et explanatur leges Imperatorum largientes Immunitatem Clericis non eſſe inſtitutorias, & conceſſorias, ſed declarativas, ſubſidiarias, adiutrices, & executivas? Ex part.7. tra.1. Reſol.9. aliàs 7.

§. 1. SAtis *ſuprà* probatum eſt, exemptionem Clericorum, eſſe de jure Divino; ſed quia, nolo in hoc, tam acriter inſurgere contra P. Rabardeum; concedendo, ex hypotheſi, hac ſententiam non eſſe veram; Difficultas eſt, an dicta exemptio, primario originem traxerit, à Privilegiis Imperatorum, & affirmative reſpondet Rabardeus, *ſect.2. per totum*, & *numer.2. fol.*18. ubi ſic ait. Multæ ſunt leges Imperiales in Codice Juſtinianeo, & inter Novellas in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Privilegia Clericorum, & Eccleſiarum, undè comprobatur illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum, & Principum acquiſitis. Ita ille. Et per totam dictam ſectionem ſecundam.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 3.

2. Sed prorſus hæc opinio eſt reicienda. Primò, quia doto, & non conceſſo immunitatem Eccleſiaſticam non eſſe de jure Divino, tamen Concilia, & Pontifices primario ante omnes leges Imperatorias illam inſtituerunt; quod apertè probatur. Nam ego obſervo, anno 387. Valentinianum: & Theodoſium leges condidiſſe circa exemptionem Clericorum, ut patet ex *cap. continuat.* 11. *quæſtion.*1. Poſtea, anno 453. Martianum *in leg. cum Clericis*, *de Epiſc. & Cler.* Leonem & Authemium, anno 466. *in leg. Omnes*, *Cod. de Epiſc. & Cler.* Juſtinianum, anno 530. *Multis in locis in Authent. & conſtitut.* 79. 83. 123. & tandem Carolum Magnum, anno 800. ut patet *in lib.6. Capitular. c.*105. Sed ante hos omnes Imperatores Summi Pontifices, & Concilia jam decreverant exemptionem Eccleſiaſticorum à foro Laicali, Ergo, dictam exemptionem à Pontificibus primariò, & non à Principibus Laicis proceſſiſſe dicendum neceſſariò apparet. Minorem propoſitionem latius probabo. Aſſero igitur Anno 823. In Concilio Moguntino *c.*4. ſic haberi; De Clericis adeuntibus Imperatorem hoc placet omnibus modis obſervare, quòd de eis in ſacris Canonibus conſtitutum eſt. Anno 640. In Concilio Toletano IV. *c.*46. legitur, Id conſtituit Sacrum Concilium, ut omnes Clerici pro officio Religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes, ut liberi Deo ſerviant, nullaque præpediti neceſſitate ab Eccleſiaſticis Officiis retrahantur. Anno 614. In Concilio Altiſſiodorenſi, *c.*35. Non licet Presbytero aut Diacono, vel cuiquam Clericorum de qualibet cauſa Clericum ſuum ad Judicem ſæcularem trahere Anno 589. In Concilio Toletano III. *cap.*13. Inolita præſumptio uſque adeò illicitis auſibus aditum patefecit, ut Clerici Conclericos ſuos, relicto Pontifice ſuo, ad judicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus, ut hoc de cœtero non præſumant. Si quis hoc præſumpſerit facere, & cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus. Anno 576. In Concilio Matiſconenſi 1. *cap.*7. Nullus Clericus de qualibet cauſa extra diſcuſſionem Epiſcopi ſui à ſæculari Judice injuriam patiatur. Et *c.* 8. Nullus Clericus ad Judicem ſæcularem quemcunq; alium Patrem de Clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocunque loco præſumat. Sed omne negotium Clericorum, aut in Epiſcopi ſui, aut in Presbyteri, aut Archidiaconi præſentia finiatur. Anno 537. In Concilio Aurelianenſi III. *capit.* 31. Clericus cujus libet gradus, ſine Pontificis ſui permiſſu, nullum ad ſæculare judicium præſumat attrahere; Neque Laico, inconſulto Sacerdote, Clericum in ſæculare judicium liceat exhibere. Anno 517. In Concilio Epaunenſi, *capit.* 11. Clerici, ſine ordinatione ſui Epiſcopi, adire, vel interpellare publicum judicium non præſumant. Anno. 506. In Concilio Agathenſi, *c.*32. Clericus nec quemquam præſumat apud ſæcularem Judicem, Epiſcopo non permittente pulſare. Sed, ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, nec proponat, nec audeat Criminale negotium in judicio ſæculari proponere. Si quis verò ſæcularium per calumniam Eccleſiam, aut Clerum fugitare tentaverit, & convictus fuerit, ab Eccleſiæ liminibus, & à Catholicorum communione (niſi dignè pœnituerit) coerceatur. Anno 502. In Concilio Romano IV. ſub Symmacho Papa, *cap.*3. Non licet Laicos ſtatuendi in Eccleſia. Præter Papam Romanum, habere aliquam poteſtatem, cui obſequendi manet neceſſitas: non auctoritas imperandi. Anno 483. In Concilio Chalcedonenſi: *Act.* 15. *cap.*9. Si quis Clericus adversùs Clericum habet negotium, non deſerat proprium Epiſcopum, & ad ſæcularia percurrat judicia. Si quis verò contra hæc fecerit, Canonum ſubiaceat correctionibus. Anno 460. In Concilio Venetico, *capit.*9. Clerico niſi ex permiſſu Epiſcopi ſui; ſervorum ſuorum ſæcularia adire Judicia non liceat anno 410. In Concilio Melevitano, *cap.*19. Placuit ut quicunque ab Imperatore cognitionem Judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur. Anno 397. In Concilio Carthaginienſi III. *capit.*9. Item placuit, quiſquis Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cùm in Eccleſia ei crimine fuerit intentatum, vel Civilis cauſa commota, ſi derelicto Eccleſiaſtico Judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat. Anno 340. In Concilio Antiocheno, *cap.* 12. Si quis à proprio Epiſcopo depoſitus, Preſbyter; vel Diaconus, aut etiamſi in Synodo quilibet Epiſcopus fuerit exauctoratus; moleſtiam Imperialibus auribus inferre non præſumat; ſed ad majorem Epiſcoporum Synodum ſe ſe convertat. Anno 325. In Concilio Romano III. ſub Sylueſtro Papa, *cap.* 16. Si qui Clericus in Curiam introjerit, anathema ſuſcipiat, numquam rediens ad matrem Eccleſiam.

3. Sed audiamus poſt Concilia Summos Pontifices. Adrianus I. anno 772. apud Gratianum XI. *quæſt.*1. ſic ait: Clericus, ſive Laicus ſi crimine, aut lite pulſatus fuerit, non alibi, quàm in foro ſuo provocatus audiatur. Idem aſſeruit Gregorius Magnus anno 590. *lib.3. Epiſt.*26. *lib.*4. *Epiſtol.*75. *lib.*5. *Epiſt.*25. *lib.*9. *Epiſt.*31. *& lib.*11. *Epiſt.*5. Idem dicit anno 555. Pelagius I. ut habetur *in cap. Experientiæ* 11. *quæſt.* 1. Idem Gelaſius I. anno 492. *in Epiſtol. ad Anaſtaſium Imperatorem.* Idem Leo I. anno 449. *in Epiſtol.* 96. *ad Epiſcopum Thraciæ*. Bonifacius I. anno 420. *in Epiſtola ad Honorium Auguſtum*. Et tandem, anno 296. Marcellinus *in Epiſt.* 2. ſic ait Clericum cujuslibet Ordinis, abſque Pontificis ſui permiſſu, n[illegible] præſumat ad ſæculare judicium attrahere, nec Laico quemlibet Clericum liceat accuſare. Cajus *in Epiſtola ad Felicem*, anno 183. Nemo unquam Epiſcopum apud Judices ſæculares, aut alios Clericos accuſare præſumat.

4. Itaque ex his omnibus apparet ante latas leges Imperiales Summos Pontifices inſtituiſſe exemptionem Clericorum à Laicali juriſdictione, non ſolùm ante Carolum Magnum, ſed etiam ante Juſtinianum, Theodoſium, & Conſtantinum, quòd etiam magis patebit ex auctoritate Concilii Romani I. *cap.*4. ubi ſic habetur, Nulli omnino Clerico liceat cauſam quamlibet in publico examinare, nec ullum Clericum ante Judicem Laicum ſtare. Sic ibi. Quòd Concilium celebratum fuit anno 320. & anno 68. Clemens Romanus *in Epiſtol.* ſic aſſeruit. Si qui ex fratribus negotia habent inter ſe, inter cognitores ſæculi non judicentur, ſed apud Presbyteros Eccleſiæ quicquid illud eſt dirimatur, Ita ille.

5. Sed audiat P. Rabardeus Paulum Comitolum acutiſſimum Societatis Theologum *in reſponſ. moral. lib.1. quæſt.*93. ſic aſſerentem: Graviter erravit Scotus *in 4. ſentent. diſtinct.* 13. *q.*2. qui, Privilegium exemptionis à foro Laico in cauſæ ſanguinis, ait, Eccleſiæ datum eſſe à Conſtantino. Ex Epiſtolis namque decretalibus primorum Pontificum Romanorum; eorumdemque Martyrum, qui multos annos Chriſtianos Imperatores præcucurrerunt, planiſſimum ſit, Clericorum cauſas à Laicorum Tribunalibus ſecluſas eſſe: nec unquam licuiſſe, niſi apud Epiſcopos Eccleſiaſticoſque Judices, eas actitari, ac judicari. Hoc primùm ſanxit B. Petrus, primus Chriſti Vicarius, ut auctor eſt Clemens Romanus in ſua 1. Epiſtola decretali. Hoc reliqui Apoſtoli ſtatuerunt, hoc Anacletus, qui anno octogeſimo poſt Chriſtum natum: hoc Alexander 1. qui anno 109. Pontificatum

gеſſit:

geſſit: hoc Cajus: hoc Marcellinus: hoc Gelaſius: hoc alii multi ante tempora Chriſtianorum Imperatorum decreverunt. Quin etiam D. Petrus, eodem Clemente teſte tulit, ut cuilibet oppreſſo Chriſtiano jus liberum eſſet ad Sacerdotum judicium provocandi nec cuiquam fas eſſet, eorum repudiare ſententiam: quòd ipſum poſtea in ſua prima decretali juſſit, confirmavitque Anacletus. Atque has leges inter Chriſtianos valere voluerunt, quo tempore in eos ab Ethnicis Imperatoribus, & Regibus crudeliter ſæviebatur. Hucuſque Comitolus. Et ex eadem Societate Stephanus Fagundez, *in Decal. to.2. lib.8. c.43. n.18.* apertè docuit exemptionem Clericorum ſi dicatur eſſe de jure poſitivo introductam eſſe à jure Pontificio, & non per leges Imperiales. Et Fragoſus, *p.1. lib.1. diſput.4. n.308.* aſſerit Clericos exemptos eſſe Pontificio Privilegio.

6. Merito igitur Valboa de Magrovejo *in lect. Salmat. to. 2. ad capit.2. de judiciis, num.35.* Maynardus *de Privileg. Eccleſ. part.2. art.12. nu.12. & 63.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.11. num.7.* & alii, obſervarunt antiquiores Pontifices, etiam tempore infidelium Imperatorum prohibuiſſe Clericos à Laicis judicari, ut patet ex *cap. relatum 11. qu.1.* Ergo clarè apparet contra Rabardeum hanc exemptionem, ſi non ex jure Divino, ſaltem primariò ex jure Pontificio, & non Imperatorio originem traxiſſe. Unde Petrus de Urries Doctor parum favens Eccleſiæ immunitati *ad Ritum 235. M. C. R. V. part.1. prel.2. num.53.* ſic ait. In ſumma igitur, certum eſt; Clericos in ſpiritualibus, temporalibus, & prophanis exemptos eſſe à juriſdictione ſæculari; hujuſmodi autem exemptionem, quoad cauſas temporales, & prophanas fuiſſe à jure Pontificio introductam, communis opinio eſt. Ita ille. Hinc optimè notavit Riminaldus Junior. *in c. quæ in Eccleſiarum, ſub n.54. de conſt.* in primævo ſtatu Eccleſiæ, Clericos non fuiſſe ſuppoſitos, juriſdictioni Laicorum.

7. Et tandem confirmantur ſupradicta ex his, quæ fuſius adducit Raymundus Rufus Doctor Gallius *in Apol. contra Molineum edita Pariſiis 1553. fol.587. & ſeqq.* ubi probat Clericos in primitiva Eccleſia antequam Imperatores eſſent Chriſtiani ſemper ab Epiſcopis judicatos fuiſſe, quòd probat & apertè patet ex verbis D. Pauli, Epiſt. 1. ad Timoth. *cap.5. Adverſus Presbyteros accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus, vel tribus teſtibus.* Ubi Joannes Lorinus, *in Commentariis*, ſic ait: Præſcribit hic Timotheo Epiſcopo, quomodo ſe gerere debeat in diiudicandis cauſis forenſibus, undè patet Epiſcopos tunc fuiſſe Judices. Et Adamus Tannerus *in Defenſ. libert. Eccleſ. lib.1. cap.14.* ita aſſerit. Ipſemet Apoſtolus, non alium Sacerdotem, quàm Epiſcopum fuiſſe Judicem apartè indicat, cùm ad Timotheum Epiſcopum ſcribens, *Epiſt.1. capit.5.* ait. *Adverſus Presbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus vel tribus.* Ubi quæſtionem de Judice Sacerdotum, velut liquidam ſupponens, de forma ſolummodò ipſius judicii tradenda ſolicitus eſt, nempe ut Epiſcopus talis, & tantus, non niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus contra Presbyterum procedere auſit. Ita Tannerus, Cui conſonat Jacobus Gretſerus *in Conſiderationibus contra Theolog. Penetos, lib.2. conſ.8. in fine*, ubi inſurgens contra fratrem Capellum, qui aſſeverat, in primitiva Eccleſia non fuiſſe diſtinctionem fori Civilis: & Eccleſiaſtici; quod etiam ante docuerat tetra illa peſtis Eccleſiæ Marſilius de Padua *in ſuo Defenſore pacis, p.1.* Et noviſſimè hujus farinæ homines Conradus Rittherſuſius *in Differ. juris Civilis, & Canonici, lib.7. c.2.* & alii, inſurgens inquam Gretſerus contra hanc opinionem, ſic ait: Tempore primitivæ Eccleſiæ demonſtrat Sanctus Paulus, quòd Epiſcopus habeat ſuum Tribunal, & judicet ſuos ſubditos Eccleſiaſticos, ut ex verbis, *c.5. Epiſt.1. ad Timoth. Epiſcopum Epheſinum* apparet; *Adverſus presbyterum*, &c.

8. Idem etiam ex dictis D. Pauli, docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.4. cap.13. num.10.* Quibus omnibus adde Valboam de Magrovejo *in lect. Salmat. tom.2. ad capit.2. de judiciis numer.39.* ubi ita loquitur: Etiam tempore Apoſtolorum Privilegium hoc in uſu fuit, ut deducitur ex Paulo *1. ad Tim.5.* ibi: *Adverſus Presbyterum accuſationem ne recipias, niſi ſub duobus, vel tribus teſtibus*: Quæ verba ſupponunt, tunc fuiſſe Epiſcopale Tribunal: cœpit ergo Eccleſia eo tempore, eo modo, quo potuit Clericos à ſæcularium juriſdictione eripere: Hæc Valboa. Clarè itaque ex dictis verbis D. Pauli contra P. Rabardeum dicendum eſt, exemptionem Clericorum non ſumpſiſſe originem à conceſſione Imperatorum Chriſtianorũ; vel proceſſiſſe, ut reor à jure Divino vel inſtitutam fuiſſe à D. Petro, ut tradit Comitolus *lib.1. quæſt.93.* ex auctoritate ſibi tradita à Chriſto Domino in illis verbis: Paſce oves meas, Ex quibus ex pacto, ut *in infrà* videbitur poterat clericos eximere à poteſtate ſæculari. Nec valet dicere, quòd tunc Principes erant Ethnici: Ergo tunc Eccleſia non poterat in illos ullam juriſdictionem exercere; nam reſpondeo cum Suarez *lib.4. c. 11. num.16.* etiam tempore Imperatorum infidelium potuiſſe, & poſſe nunc Eccleſiam eximere Eccleſiaſticos ab eorum juriſdictione.

9. Dicendum eſt igitur, ut ſuprà probavimus: leges Imperatorum largientes, immunitatem Clericis, non eſſe inſtitutorias. & conceſſorias, ſed declarativas, ſubſidiarias, executivas, ut rectè obſervat Gloſſa, perpetuò menti tenenda, *in cap. ſi Imperator, diſt.96.* Teſte Navarro *in c. Novit. de Judiciis notab.6. num.30.* Quod confirmatur ex Novella 111. Valentiniani, apposita in Codice Theodoſiano, in qua Imperator perenni ſanctione decernit, quòd omnibus pro lege ſit, quidquid ſanxerit Apoſtolicæ Sedis auctoritas. Quæ quidem conſtitutio certum eſt, ut non eo ſenſu ſit accipienda, ut rectè obſervat Marca *de libert. Eccleſ. Gallicana, lib.1. cap.8. num.4.* ac ſi tunc primum legisferendæ authoritas Pontifici eſſet conceſſa, cum tantùm eo reſcripto fota ſit, & confirmata: Hinc Joannes Turrecremata *in Summa Eccleſ. lib.2. cap.42.* loquens de quadam lege Conſtantini, ſic ait. Ad probationem dicimus, quòd Conſtantinus non inſtituit legem illam de præeminentia Apoſtolicæ Sedis, & obedientia ei ab omnibus danda, quaſi jus ex auctoritate de novo concedendo: quoniam antequam Conſtantinus eſſet, Romanus Pontifex primatum habuit in Eccleſia Dei ex collatione Chriſti facta B. Petro, ſicut ſuperius eſt oſtenſum. Sed bene Conſtantinus fidei fervore, & Eccleſiæ Romanæ amore reverentiali incenſus Divinam ordinationem de primatu Romani Pontificis, & de obedientia ab omnibus fidelibus illi præſtanda executus eſt promulgando illam, ut nullus per ignorantiam ſe excuſaret, & præcipiendo illam obſervari, ut nullus malitia ſe Romani Pontificis obedientiæ ſubiicere recuſaret: ita quòd magis fuit promulgator, ſive executor Divinæ ordinationis, quam conditor novæ legis. Ita Turrecrem. Sic & in caſu noſtro: Licet in multis legibus Imperatorum ſtatuatur, quòd Clerici ſint exempti à Juriſdictione ſæculari, non ſequitur ex hoc, ut perperam infert, P. Rabardeus, talem exemptionem illos conceſſiſſe, ſed tantùm fotam ab illis, & confirmatam fuiſſe. Non erant igitur illæ leges conceſſoriæ, ſed ſubſidiariæ, adjutrices, & declarativæ, ut optime de omnibus legibus Imperatoriis, quoad exemptionem Clericorum, docuimus *ſupra* cum multis Doctoribus, & ſacra Rota, quibus adde Comitolum *in tractat. Apologet. cap.5. membr.3. fol.144.* & Bernardum Inſtum *in Defenſ. libert. Eccleſ. fol.30.* Ergo fruſtra citatas leges à P. Rabardeo pro ſua firmanda ſententia adductas fuiſſe, dicendum eſt, ut latius infra etiam probabo. Ad id verò quòd aſſerit *fol.29.* & 30. non eſſe credibile, Eccleſiaſticum Judicem privaſſe olim Laicum Magiſtratum ſua dignitate propter violatam Eccleſiaſticam libertatem: videat lector Thomam Bozium *de jure ſtatus lib.5. c.1. circa finem*, ubi exemplum memorabile contra Rabardeum inveniet.

Sup. in Reſ. præcedenti à §. Secundo & in aliis ejus not.

Sup. in Reſ. not. præcedent.

RESOL. CCCXXV.

An ſi Immunitas Eccleſiaſtica eſſet primariè ex conceſſione Imperatorum, non poſſint Principes adhuc illam reſtringere, & limitare?

Et notatur; quòd licet Principes non poſſint amplius tollere, vel limitare privilegium conceſſum Eccleſiaſticis circa eorũ exemtionem; tamen Summi Pontifices poſſunt tollere, ſeu limitare privilegium aliquod ſi extaret, conceſſum Principibus judicandi Clericos etiam per concordata.

Et deciditur, quod privilegium conceſſum Eccleſiis eſt remuneratorium, & ideò non poteſt revocari etiam propter ingratitudinem; etiamque cum hoc privilegium ſit conceſſum non ſubditis, tranſit in contractum, & ideò non eſt revocabile. Ex part.7. tr.1. Reſ.10. aliàs 8.

§. 1. Affirmativè videtur reſpondendum ex verbis ſæpius adductis à P. Rabardeo, ubi ſupra, *in ſect. 2. numer.2. fol.18.* ſic aſſerente. Multæ ſunt leges Imperiales *in Codic.* Juſtiniano, & inter Novellas, tum etiam in Capitularibus libris Caroli Magni, & noviſſimè in Codice Ordinationum ſub nomine Ludovici XIII. Regis, in lucem edito, in quibus proponuntur, continentur, confirmantur, modificantur, & reſtringuntur Privilegia Venerabilium Clericorum, & Sanctarum Eccleſiarum. Unde comprobatur etiam illa opinio de libertatibus eorundem auctoritate Imperatorum, Regum, & Summorum Principum acquiſitis; Ita ille.

2. Verùm explodenda eſt hæc opinio: Nam dato, & non conceſſo, quòd Primariò Principes conceſſerint Clericorum exemptionem, tamen hoc Privilegium eſſet irro-

Sup. hæc ſupra in Reſ. 4. & in reſ. 13. §. ſed hæc, & in reſ. 48. in principio, & in fine & in reſ 49. §. Verum prope finem, & ſeq. & in reſ. 196. §. ſeliter, & ex dictis reſ. 197 & inferius & ar 14. in reſ. 3 cuſtum'in §. Nec obſtat. Et pro contento in § 3. & 4. hujus reſ. lege ſupr. dictis in §. ult. reſ. 190.

vocabile: tum quia non eſt illis conceſſum, ſed toti Eccleſiæ, & quod ſemel Eccleſiæ conceſſum eſt, ut optimè docet Salonius *in 2. 2. q. 67. art. 1. contr. 1. concl.* & alii, etiam ex conſenſu ſæcularium non poteſt revocari ab ipſis, habet enim Eccleſia jus acquiſitum, & poſſeſſorium; ſicut hæreditates, redditus, & bona temporalia Eccleſiæ conceſſa donatione Regum collata ſunt, at poſtquam ſemel ipſi conceſſa ſunt, habet in illa Eccleſia jus acquiſitum, nec à Principibus repeti, aut revocari poſſunt.

3. Secundò, quia hoc privilegium eſt remuneratorium, conceſſum Eccleſiis, ad remuneranda beneficia ſpiritualia, quæ Regna ab ipſis percipiunt, & ideò non poteſt revocari, etiam propter ingratitudinem, ut docet Oſaſcus, *Deciſione Pedemontana 139. numer. 28.* Tiraquellus *in lege, ſi unquam verbo, Donatione largitus, num. 13. C. de revocandis donationibus*, cum latè adductis à Rolando de Valle, *conſil. 5. n. 12. & conſ. 98. lib. 2. & conſ. 76. n. 15. lib. 2. & conſil. 13. n. 61. lib. 3.* & à Carolo Tapia *in final. de conſtitution. Principum 2. part. cap. 7. num. 42.* Quibus adde Acacium *de Privileg. Jur. Civilis, lib. 3. cap. 8. n. 1.* Klocchium, *in tractat. Nomicopolitico, de contribut. cap. 16. ſect. 1. n. 180.* Molinum, *tr. de. Homagio tit. 9. n. 110.* & ex Theologis Sanchez, Suarez, Pontium, quos citat & ſequitur Caſtrus Palaus, *to. 1. tr. 3. diſp. 4. punct. 31. §. 2. nu. 4.* Adde quòd tale Privilegium principaliter fuit conceſſum ad Dei honorem, & Orbis Chriſtianus à quo Principes habent auctoritatem conſenſit in hanc exemptionem, undè non eſt in Principum poteſtate illam revocare, ſeu minuere, vel limitarè, ut rectè obſervat ex multis Sanchez, *in opuſc. to. 1. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 2.*

4. Tertiò reſpondetur, quòd cum hoc privilegium ſit conceſſum non ſubditis, tranſit in contractum, & ideò non eſt revocabile, juxta regulam legis. *Sicut ab initio Cod. de actionibus, & obligationibus.* Et tradunt Doctores *in dicta l. fin. C. de legibus, è conſtitutionibus Principum.* Et in terminis de Privilegiis conceſſis Eccleſiis per Imperatores, & Principes, quod non ſint revocabilia, tradit Gloſſ. in Regula; Decet conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum. *De regulis juris in 6. in principio; verbo, decet conceſſum verſiculo, ex hac regula.* Et eſt communiter approbata, ibi, per omnes Canoniſtas & Legiſtas; *in dicta l. final.* Et ita ex Innoc. *num. 6.* notat Abbas *in cap. Novit. num. 23.* & Felin. *num. 9. de judic.* Abbas *in cap. ſuggeſtum, num. 6. de Decim.* Imol. *in c. final. num. 35. de ſolut.* Lapp. *allegat. 100. num. 4.* Roman. *Conſ. 147. num. 5.* Abbas, *conſ. 32. & 45. lib. 1.* Cardin. *Conſil. 147. num. 5.* Paul. Caſtrenſ. *Conſ. 156.* Barbat. *Conſil. 2. lib. 4.* Dec. *conſ. 407. numer. 18.* Gozadin. *conſ. 5. nu. 11.* Purpur. *conſ. 580. num. 27.* Ripa *reſponſ. 12. numer. 11. de diverſ. reſcript.* Affiict. *deciſ. 361. numer. 9.* Roderic. Suar. *allegat. 28. num. 14.* Rimin. Sen. *conſ. 462. numer. 1.* Alex. *conſ. 101. numer. 4.* Lofferd. *conſ. 38. numer. 27.* Alfonſ. Montal. *ſuper ll. fori, l. 8. tit. 12. lib. 3. verb. No puede toller, col. 3. verſ.* item *not. Quod Privilegium* Boſſ. *de Princip. num. 15.* quibus omnibus adde PecKhium, *tractat. de jure ſiſtendi, cap. 12. num. 5.* Et notat quòd quando Princeps non poteſt revocare Privilegium, neque poteſt illud minuere; ut patet ex *leg. quod de bonis, §. finali, ff. ad l. falcid.* & ex *leg. ſi optio ff. qui, & à quibus de pallis*, utrumque enim tollere, & minuere pendet à beadem poteſtate, ut ex Surdo *conſ. 419. poſt. num. 45.* docet Manlius, *tr. de Homagio, tit. 9. n. 113.*

5. Nec obſtat, Imperatores ſæpiùs talia Privilegia revocaſſe, ut conſtat ex Gratiano, *in cap. Omnes §. hac ſi quis 11. quæſt. 1. leg. ſi quis Curialis, C. de Epiſcopis & Clericis, l. neminem, C. de ſacroſanctis Eccleſ. auth. quas actiones. C. eodem, & ex l. 19. C. de Epiſcopis, & Clericis, in C. Theodoſiano*, Reſpondet enim Felinus, *in c. Eccleſia de conſtitutionibus*, quòd in dictis juribus narratur factum, non tamen dicitur jure factum fuiſſe, & ita ad text. *in d. l. ſi quis Curialis*, reſpondetur etiam quòd licet ibi proponatur Imperatorem quoddam Privilegium revocaſſe, illud tamen de jure revocare non potuit, & id etiam reſpondendu eſt ad alias leges antiquas quoniam Imperatores in principio non ſatis cognoſcebant vim Eccleſiaſticæ immunitatis. Et ita docet Valboa *in capit. de foro compet. numer. 11.* Sed quia debitur ſum P. Rabardeo, ut adducam ſemper aliquem ex ſua Societate, audiat igitur P. Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 30. num. 11.* ubi ſic ait. Non ſolùm non poteſt hoc privilegium fori, per poteſtatem Civilem integrè revocari, verùm etiam, neque ex parte diminui, vel limitari, aut reſtringi. Imò, nec reſtrictè declarari cum legis auctoritate poteſt virtute ſolius Civilis poteſtatis. Hoc totum ſequitur evidenter ex rationibus, & diſcurſibus factis, quia circa bona, & jura Eccleſiaſtica, nulla eſt Laicis tributa poteſtas; Ergo ſimiliter circa privilegium Eccleſiaſticū, vel juriſdictionē ſemel in Eccleſiam tranſlatam, nihil poteſt ſæcularis poteſtas. Ergo nec diminuere, nec reſtringere, nec legem aliquam, quæ in præjudicium illius cedat, ferre poteſt. Et ſimiliter poteſt hìc illud principium applicari, quòd nullus etiam ſi ſit Rex ſupremus, poteſt minuere vel aliquid diſponere de Privilegiis vel juribus alterius Regis, vel cujuſcunque perſonæ non ſubditæ, à quocunque, vel quocunque juſto titulo illa habuerit, ac poſſideat, Ergo majori ratione, non poſſunt Principes temporales circa privilegium fori aliquid diſponere, quod in illius præjudicium cedat. Talis autem eſt cujuſcumque legis editio, privilegii conceſſio, juriſdictionis delegatio, ſeu commiſſio, aut executionis juſſio; quibus Eccleſiaſtica libertas minuatur, aut reſtringatur, & ideò omnes hujuſmodi actiones, vel diſpoſitiones, non ſolùm illicitæ, ſed etiam irritæ ſunt, & inanes, quia ſine legitima poteſtate fiunt. Et ideò, ut tales declarantur, In Authentica Caſſa, *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* & *c. Noverit, & capit. Gravem, de ſentent. excommunic.* & aliis multis, ſub titulis *de immunit, Eccleſiar. de foro comp. & de judiciis.* Hucuſque P. Suarez, qui pro hac ſententia citat Sotum, Molinam, Medinam, & Palatium, etiamſi aliàs exiſtimaverint exemptionem Clericorum ex donatione Principum incepiſſe; Quibus adde etiam ex Societate Amicum *tom. 5. de juſt. diſp. 9. ſect. 5. num. 140.* Gaſparem Hurtado *de juſt. & jure diſp. 14. difficul. 13.* Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 11. num. 121.* Cardinalem de Lugo *de juſt. to. 1. diſp. 36. ſect. 7. n. 101.* Leſſium, *lib. 2. cap. 33. dub. 4. n. 35.* Azorium *par. 1. lib. 5. c. 13. quæſt. 5.* & Baldellum *in Theol. moral. lib. 5. diſp. 35. n. 17.* vide etiam Abbatem, *in cap. ſuper to. 2. num. 4. de appellat.* & Felinum, *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ, num. 97. de conſtit, & in cap. Novit. de judiciis, n. 6.*

6. Hinc diſplicet mihi quod aſſerit eruditus Torreblanca *in pract. jur. ſpirit. lib. 15. cap. 2. num. 14.* Quòd ſi exemptio Clericorum originem duxiſſet ex donatione Imperatorum, ab ipſis poſſet removeri, quia omnis res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem poteſt removeri. Sed hæc regula, tantùm habet locum in his, quæ pendent in fieri, & conſervari à cauſa; at in caſu noſtro exemptio licet fuiſſet conceſſa à Principibus Laicis, poſtquam data fuit, & acceptata ab Eccleſia non amplius pendet ab eorum voluntate, quia ad altiorem ordinem rerum evecta eſt. Accedit quòd effectus ille per potentiorem voluntatem confirmatus eſt, & ideò per ſolam ſæcularis Principis voluntatem amplius revocari, neque limitari poteſt, abſque conſenſu Pontificis. Male igitur dixit Torreblanca, quòd ſi immunitas Eccleſiaſticorum originem habuiſſet à Principibus Laicis, illam poſſunt limitare, & removere; undè in hoc cautè legendus eſt, licet ipſe optimè nobiſcum ſentiat exemptionem Clericorum eſſe de jure Divino.

7. Notandum eſt tamen hìc, quòd licet, ut probatum eſt, Principes non poſſint ampliùs tollere vel limitare privilegium conceſſum Eccleſiaſticis circa eorum exemptionem; tamen Summi Pontifices, poſſent tollere, ſeu limitare privilegium aliquod, ſi extaret conceſſum Principibus judicandi Clericos etiam per concordata, ut ex multis probavi *in part. 5. tract. 1. reſolut. 14.* Quibus nunc addo Guiniparum *de jur. Pon. defenſ. qu. 5. cap. 2. n. 6.* & Bonacinam, *de legibus diſp. 1. quæſt. 3. punct. 8. §. 3. n. 10.* ubi firmant, Papam, qui alieni Regi privilegium conceſſerat per concordiam, aut alia occaſione, poſſe hujuſmodi privilegium licitè, & validè revocare, juſta exiſtente revocandi cauſa, ſi verò non adeſt legitima cauſa revocandi, validè quidem revocat: ſed non licitè; Quòd validè revocet, patet, quia ſemper gaudet Pontificia authoritate, quam immediatè à Chriſto obtinet, nec illam à ſe abdicare poteſt; Et ratio eſt, quia eſt maxima differentia inter Papam, & Principem ſæcularem, cui Privilegium per contractum, vel concordiam conceſſum fuit, quòd Princeps retrocedere non poteſt à concordatis. Pontifice diſſentiente, cùm teneatur ſtare contractui: at Papa valide, & licitè retrocedit, dummodo tamen juſta, & honeſta ſubſit cauſa retrocedendi, ex ſuprà tacta ratione, quia videlicet auctoritatem à Chriſto obtinuit, ſeque illa privarè non potuit; Et tandem afferam hic verba P. Dicaſtilli *de juſt. & jure lib. 2. tract. 1. diſput. 4. dub. 18. n. 327. & 329.* ubi ſic ait. Laicus judex poteſt judicare, & punire Clericos ex privilegio Papæ, eſt enim hæc poteſtas delegabilis. Hoc autem privilegium, à Summo Pontifice conceſſum, non eſt irrevocabile., quinimmò revocari poteſt, & expedit; Et quidem quòd poſſit, probatur, Primò: quia res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, Secundò, quia judicium ceſſat prohibente illo, qui judicandi facultatē conceſſerat, *c. ſuggeſtum, de Decimis.* Tertiò, quia quamvis privilegium conceſſum nō ſubdito, aut per modum contractus, niſi ſubſiſtente cauſa juſta, revocari non poſſit, ſi tamen privilegium nimiū præjudicium, vel afferre incipiat, vel immineat conſiderabile periculum afferendi, aut privilegiarius, illo abutatur, aut privilegium ſit ex his, quæ juriſdictionem con-

Quæ hic eſt ſup Reſ. 13. & in aliis reſol. ejus velim nor. & ſi vacat etiò lege alias reſ. & §§ ejus ſecundæ & tertiæ annot. & doctrina replebexis.

Sup. hic ſupra in reſol. 41. §. Nota, & aliis ejus primam not. & in to 6. tr. 1. reſol. 54. curſim in §. Unde ex his.

cernunt, revocari poteſt. Ita Dicaſtillus. Et hoc ultimum eſt valdè notandum, quod Papa poſſit revocare privilegia juriſdictionalia, & ita ex multis docet Grammaticus *deciſ. 46.n.2.* Has, & alias cauſas ex quibus licitè poſſunt Pontifices revocare privilegia Principibus conceſſa, enumerat etiam Adam. Tannerus *in defenſ. Eccl.lib.lib.2.cap.17.* omninò videndus.

8. Denique, pro coronide hujus Reſolutionis, non deſinam etiam adnotare omnia ſupradicta docere P.Suar. contra Regem Angliæ, *lib.4.cap.34.num.34.* cujus verba, hic per extenſum non gravabor apponere, ſic itaque aſſerit, Per nullum contractum poteſt Pontifex à ſe abdicare ſupremam poteſtatem ſpiritualem quam habet, ad diſponendum ea, quæ ad convenientem Eccleſiæ gubernationem pertinent, & ideò licèt ſine cauſa non poſſit à concordata recedere, ſi tamen poſteà mutatis rebus, vel melius perſpectis concordatam Eccleſiæ nocivam, aut non convenientem eſſe intellexerit, poteſt, revocando illam ab ea recedere, compenſando alteri parti damnum, ſi quod fortaſſe ratione pacti præcedentis patiatur. Sic enim Rex temporalis, poteſt privilegium ſubdito ſuo conceſſum, etiamſi in vim pacti transierit revocare, dummodò, & ad commune bonum Regni expediat, & ſubdito reſtituat, vel recompenſet, quod ille in pacto præcedente ex parte ſua contulerat; ut in materia de privilegiis, latius traditum eſt. Quæ generalis doctrina ſpeciali ratione locum habet in hac materia exemptionis, tum quia, ut dicebam, quidquid in ea remittitur ex parte Eccleſiæ, ordinariè liberaliter ſine compenſatione conceditur; tum maximè, quia in exemptione magis eſt attendendum bonum commune ſtatus Clericalis, quàm ulla conventio cum temporali Principe facta, quia neceſſe eſt, ut ſemper habeat illam conditionem tacitè incluſam dummodò in præjudicium, aut vexationem, vel vilipendium ſtatus Clericalis non cedat, aut aliquando ſequatur ex concordia. Intercedente ergo ſimili cauſa poterit revocari, ſine illa verò non poterit, ſaltem licitè: ſi tamen fiat, exiſtimo factum tenere propter ſupremam ſpiritualem poteſtatem Papæ quæ in ſe minui non poteſt. Hucuſque P. Suarez.

Sup. hoc in Ref. not. præcipue.

9. Si igitur, ut ſatis probatum eſt Principes non poſſunt modificare, reſtringere, aut limitare immunitatem Eccleſiaſticam etiamſi originem ex eorum largitate habuiſſet, fruſtra, & malè P.Rabardeus adducit leges Juſtiniani, & aliorum talem immunitatem reſtringentes, & modificantes; Nam illas eſſe nullas, & invalidas, ex ſupradictis manifeſtè patet. Et ita Bellarminus *in reſponſ.ad duos libellos fol.55.* aſſerit hanc doctrinam P.Rabardei eſſe falſam, & reprobatam etiam ab Auctoribus, qui docuerunt immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de jure poſitivo Imperatorum; ut patet ex Leſſio, Molina, & aliis communiter, quibus adde noviſſimè P.Gonzalez *de lege Politica, lib.3.cap.3.num.12.* Unde claudam hanc reſolutionem verbis Jo. Antonii de Saura *in voto Platonis, de examine Propoſitionum, cap.9.* ubi ſic ait. Principibus licere revocare prærogativas, immunitatis, & privilegia Eccleſiæ conceſſa, ſi damnum aliquod ex continuatione, & conſervatione eorumdem privilegiorum ſæculari politicæ contigat, doctrina eſt pernicioſiſſima. Ita ille, & ego. Et nota idem eſſe limitare, ac tollere, ut ſuprà ex Manlio probatum eſt.

RESOL. CCCXXVI.

An immunitas Eccleſiaſtica extendatur ad omnia delicta? Ex p.7.tr.1.Reſ.11.aliàs 9.

Quoad hoc lege duas primas Ref. hanc ſequentes, ſignanter ſecundam, & alias earum annot.

§.1. NEgativè reſpondet Rabardeus, *ſect. 1. num. 2. & 3.fol.16.* ibi: in quibuſdam cauſis fuiſſe conceſſam. Et *fol.19.* Niſi illi in quibuſdam caſibus, & cauſis. Imò *fol.18.* aſſerit, Clericos naturali, an communi jure gentium in his, quæ pertinent ad commodum, & tranquillam Regnorum gubernationem ſubditos eſſe Regibus, & Principibus ſæcularibus, quorum tamen gratia, ſeu privilegio ex æquitate, & pietate, quo liberius Deo ſerviant à tributorum penſitatione, & aliis quibuſdam communibus oneribus liberati ſunt; inter quæ connumeratur exemptio à foro Iudicum, & Magiſtratuum ſæcularium, pro quibuſdam cauſis Civilibus, & levioribus delictis. Ita Rabardeus. Undè *fol.28.* aſſerit, Clericos Parricidas, Falſarios, & aliis gravibus criminalibus infamatos, à Judicibus Laicis, abſque degradatione, puniri.

2. Sed hæc ſententia pugnat directè contra Sacros Canones, & Concilia generalia; ut patet apertè *in cap. cùm non ab homine, de Judiciis*, ibi: *ſivè in furto, ſivè in homicidio, ſivè in perjurio, ſivè in alio crimine*, &c. Et *in c. At ſi Clerici, eodem tit.* prius abſolutè dicitur, Clericos non ſolùm non poſſe pro crimine à judice ſæculari condemnari, verùm etiam acta coram tali judice, etiamſi in eis Clericus convictus ſit vel confeſſus, nihil ei nocere. Et ex illo textu, cum §. *ſequenti*, conſtat, tam majora, quàm minora Clericorum ad Eccleſiaſticum judicem pertinere. Et *in c. Clerici*, dicitur, Sacros Canones imitari leges generaliter ſtatuentes, ut de omni crimine Clericus debeat coram Eccleſiaſtico judice conveniri. Denique in communi jure nulla talis exceptio invenitur, neque etiam conſuetudine introduci poteſt, quæ legis vim habeat, ut expreſsè dicitur *in dicto capit. Clerici*, Ergo non poteſt talis exceptio cum fundamento affirmari.

3. Hanc etiam ſententiam probant ſacra Concilia, & præcipuè Lateranenſe ſub Leone X. dum ait. Laicis nullam in Eccleſiaſticas perſonas, poteſtatem attributam eſſe, idque jure tam Divino, quàm humano. Ita ibi. Si nulla Laicis: Ergo neque Imperatoribus, & Regibus, ſi nulla: ergo integrè, & perfectè Clerici exempti ſunt. In Concilio Antiſiodorenſi, *cap.35.* ſic habetur. Non licèt Presbytero, aut Diacono, vel cuicumque Clericorum, de qualibet cauſa Conclericum ſuum ad judicem ſæcularem trahere. Si ergo Concilia determinant in qualibet cauſa Clericos eſſe exemptos à foro ſæculari quomodo Rabardeus poteſt aſſerere Clericos eſſe liberos à foro Judicum, & Magiſtratuum ſæcularium pro quibuſdam cauſis civilibus, & levioribus delictis, non autem in delictis, ut ipſe loquitur, *nu.4. in fine fol.26.* quorum coercitio, & punitio ſpectat ad pacem, & tranquillitatem publicam conſervandam, proindeque legibus publicis, & certis pœnis adjunctis ſint prohibita, ſivè communia ſint, ſivè mixta, ſivè privilegiata, lege civili, novo quaſi privilegio contra libertatem Clericis datam, convaleſcente; quæ omnia apertè pugnant contra ſacros Canones, ut viſum eſt, & ſacra Concilia aſſerentia exemptionem Clericorum eſſe integram, & abſolutam à foro judicum ſæcularium. Quod etiam confirmatur contra P.Rabardeum ex Conciliis Gallicanis, ut patet in Concilio Turonenſi, *cap.41.* & in Concilio Matiſconenſe 1. *cap.7.* in quibus Patres concedunt facultatem Judicibus Laicis, ut poſſint judicare aliqua delicta enormia Clericorum, licèt poſteà Concilium Matiſconenſe II. hanc facultatem revocaverit. Ergo ex dictis Conciliis Gallicanis apparet, contra P.Rabardeum, judices Laicos non poſſe Clericos punire, etiamſi eorum delicta eſſent enormia; Quod Reges Hiſpaniarum declaraverunt, & confirmarunt in ſuis legibus, ut patet *in 1.p.leg.61.tit.*

4. Probatur hęc opinio ratione, Nam ſi de Clericis poſſet Judex Laicus in aliquibus criminibus cognoſcere, vel eſſet propter eorum levitatem, vel gravitatem: non primum; Nam leviora peccata facilius poſſunt per Eccleſiaſticum Judicem puniri, graviora verò Clericorum eo magis à Laicis tractanda non ſunt; imò neque cognoſci ſi fieri poſſet, & poſſunt ſufficienter per judices Eccleſiaſticos puniri.

5. Procedit ergo regula adeò generaliter, ut neque etiam per modum reconventionis Clericus in criminalibus vocari poſſit ad judicium ſæculare, idque denotant verba Text. *in d.cap.Qualiter, & quando de judiciis in illis verbis:* Omninò prohibemus: Quæ omnem omninò caſum comprehendunt. Et hanc ſententiam tenet Valboa de Magrovejo, *in lectionib.Salmaticenſibus, tom.2.ad cap.de judiciis, nu.69.& ſeq.* Et ante illum Gretſer. *in Conſiderationib. contra Theologos Venetos, lib.2.conſider.12.* Dicaſtillus, *lib.2.de juſt.tr.1. diſp. 4.dub.9.nu.151.* Thomas Vallaſcus *in Allegat.tom.1. Allegat. 15.num.4.* plures Doctores adducens, Gambacurta, *de immun.lib.7.capit.14.num.2.* Bonacina *tom.2.diſp.10.qu.2.punct. 1.§.1.num.5.* Maynardus *de Privileg.Eccleſ.part.2.art.17.nu.5.* Farinacius *in Praxi, qu.8.num.27.* Suarez *contra Regem Angliæ lib.4.c.15.n.9.* Carthanius *in deciſionib.criminal.deciſ.66.n. 61.* & alii communiter, firmantes regulam generalem nempe Clericum non poſſe puniri à judice Laico pro quocumque graviſſimo crimine, & acerbiſſimo. Undè ſciat P.Rabardeus, anno 1632. quendam Miniſtrum Regium, cùm allegationem Granatæ Typis excuſſiſſet, defendens conſuetudinem judicandi Clericos in quibuſdam delictis enormibus, à propria dignitate detruſum, ſanctæ Inquiſitionis cenſuram ſubiiſſe: ut teſtatur Torreblanca *in Practicabilibus jur.ſpir.lib.15.c.4.n.7.*

Super hac conſuetudine ſup. in R. 44. & 64.

6. Reſtat modò reſpondere ad argumenta Rabardei, quæ in ſententiæ ſuæ confirmationem adducit; Et dum ait. Ex Panormitano in multis caſibus Clericos privatos eſſe privilegio fori. Concedo. Quia Canones id ſpecialiter permittunt cum circumſtantiis neceſſariis, & in dictis ſacris Canonibus expreſſis. Sed neſcio quomodo ex hoc poſſit inferre Rabardeus Principes poſſe juriſdictionem in Clericos exercere in aliis delictis, quæ ipſe ex legibus Imperatorum enu-

enumerat, licèt enormiſſima ſint, cum in ſacris Canonibus minimè talia delicta inveniantur excepta. Sed in trutina appendamus dictas leges Imperatorias, quas Rabardeus in ſcenam producit: Et primò *in fol.* 30. ex Codice Theodoſiano, & Juſtiniano adducit legem, ex qua apparet, quod judices Laici in Clericos hæreticos, & apoſtatas animadvertere; ſed hoc eſt falſum. Nam Clerici hæretici, & apoſtatæ, & ratione delicti, utpotè ſpiritualis, ſunt omninò exempti à foro laicali. Undè notandum eſt, quod licèt olim Imperatores, circa hæreſim, leges condiderint; ut patet ex §. *Si verò crimen in Authen. de ſanctiſſimis Epiſcopis*, Et ex *l.* 1. §. *fin. C. de ſumma Trinit.* Et *l. Quicumque*, §. *ultimo*, *C. de Hæreticis*. Verùm hoc illis prohibetur Iure Canonico ſub pęna excommunicationis ipſo facto incurrenda; ut patet ex *cap. Ut inquiſitionis Officium*, §. *Prohibemus de Hæretic. in 6.* ubi dicitur: Prohibemus quoque diſtinctius, poteſtatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumque Officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine, cùm merè ſit Eccleſiaſticum, quoquomodo cognoſcant, vel judicent. Idem patet ex Conſtitutione Julii Tertii; licèt à diverſis apud Pennam inter literas Apoſtolicas, ubi excommunicatio reſervatur Papæ; Et aſſerunt etiam Simanchas, *Cathol. inſtit. tit.* 36. *num.* 1. Caſtr. *lib.* 1. *de juſta Hæret. punit. capit.* 23. Clarus *in pract. crim.* §. *Hæreſis*, *num.* 4. Scaccia *tract. de judic. cauſarum*, *c.* 15. *nu.* 2. & non ſolùm illis interdicitur cognoſcere de crimine Hæreſis principaliter, ſed etiam incidenter ex *dicto cap. ut inquiſitionis officium*, §. *prohibemus*, *verb. Quoquomodo*, Pariſ. *lib.* 4. *conſil.* 2. *num.* 107. Nec Principes ſæculares de crimine Hæreſis poſſunt aliquid ſtatuere ex Pariſio *num.* 104. Boſſio *tit. de Hæreticis*, *nu.* 13. & 14. & patet ex *c. ſtatutum Civitatis*, *cap. Accuſatus*, §. *Sacerdotes de Hæret. in 6.* & *cap. ult. de immunit. Eccleſ.* & *cap. Noverit, de ſent. excommun.* & *cap. ut Inquiſitionis*, *in princip. de Hæret. in 6.* & *c. Quæ in Eccleſiarum, de conſtitutionibus*, cùm crimen Hæreſis ſit merè Eccleſiaſticum: Et Ideò Principes ſæculares nihil de illo poſſunt ſtatuere, ſed pertinet ad judices Eccleſiaſticos. Fruſtra igitur P. Rabardeus, *fol.* 24. adducit Authenticam, *ut Clerici*, Juſtiniani Imperatoris, ut patet ex dictis: neque ſpectat ad Præſides Provinciæ. Non tamen propterea negamus, quòd Principes ſęculares non poſſint aliis pænis etiam punire Hæreticos laicos, præter eas, quæ jure Canonico imponuntur, dummodò non ſint illis contrariæ: Nam poſſe alias pœnas imponere, affirmant Penna *in Director. Inquiſ. p.* 3. *q.* 86. *commun.* 135. Declan. *in tract. crim. lib.* 5. *capit.* 25. *nu.* 2. Et ſi hoc ultimum vellet tantùm Rabardeus, libenter illi concederemus. Undè Cæſar Carena *in praxi S. Officii*, *p.* 2. *titul.* 3. §. 4. *num.* 13. fatetur, Imperatores contra Hæreticos, & Apoſtatas varias legibus ſuis pœnas conſtituiſſe; ſed addit: Leges illas latas fuiſſe ab Imperatoribus, non uti judicibus, ſed uti protectoribus Eccleſię. Vide Caſtrum Palaum *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 8. *punct.* 14. *n.* 3. Et ne deſerat P. Rabardeus recognoſcere Andream Duvallium *tract. de Rom. Pont. par.* 3. *qu.* 2. ubi explicat, quo jure Imperatores olim in Hæreticos animadvertiſſent.

Quoad hoc l. g. ... doctrinam Reſol. 194. & 196. & in tom. 5. tract. Reſ. 3. in fin.

7. Adducit, Secundò, Rabardeus *ibidem* Leges Arcadii, & Honorii, in quibus ipſi propter aliqua crimina mandant Cęſario, & Eutichiano, ut Clericos reos ex civitatibus pellant extores. Sed hoc principibus non eſſe licitum, ego ſæpiùs firmavi, ut patet *in p.* 2. *tract.* 2. *reſol.* 18. & *part.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 5. Verùm hic non gravabor apponere auctoritatem ſcriptoribus Galli ex Societate. Audiat igitur Rabardeus, quid ſentiat Stephanus Baunius *in Theol. mor. p.* 1. *tract.* 11. *qu.* 37. *dub.* 11. ubi ſic ait: Dico laico Principi, permiſſum non eſſe delinquentes Clericos exilio plectere, aut emiſſione è Regno. Ratio eſt, quò pœna exilii imponenda ſit à ſuperiore delinquentis, non ab alio, cùm enim Principi diſceſſionem è Regno imperanti, reum obſequi oporteat, nec obſequia noſtra alteri ſint, quam ſuperiori debita, conſequens eſt in eo poteſtatem, ac juriſdictionem exigi, qui ejectum civem ex urbe, ob peccata, ableget in exilium. Sed ea carent in Clericos Laici; ergo, &c.

Quæ hic ſunt ſup. Reſ. 24. & 25. & in Reſol. 65. Unde, & in Reſ. 52. & in tom. 7. tr. 4. Reſ. 14.

8. Deindè quam indecorum eſt, ac turpe, ut qui homines judicium dare debent, in ſæculares, ii ab iſtis, hoc eſt parentes, à filiis judicentur, ac puniantur? quo quid poteſt eſſe à recta ratione disjunctius? accideret id verò ſi Principi laico, aut ejus Magiſtratui fas eſſet capitis pœna, aut exilii animadvertere in Clericos. Maneat ergo, quod in concluſione poſitum, authoritate præſtantiſſimorum hominum firmatum, Clericos ſacros eſſe; ut in vita, & fortunis, ſic in domo ſoloque patrio, lædi non poſſe ſine crimine, quare nec ad illud commutandum exilio cogi poſſe. Objicies, debent Clerici, ut cives, parere Principi in re juſta, quæque ad commune bonum pertinet: ergo, & puniri pęna ab eo contra delinquentes poſita, ſi quid eos admittere contigerit, quo ejus bono, commodiſque adverſetur. Neganda eſt conſequentia: cauſa eſt; quod ad primum princeps poteſtate ſit præditus ſufficienti, & idonea, non ad alterum, eo quod ſint Clerici ab ejus poteſtate coercitiva exempti, per Pontificum privilegia, Alexandri III. *in cap.* & *ſi Clerici* 4. & Luc. III. *in cap. Clerici*, 8. *de judiciis*. Objicies ſecundò. Si expelli Regno Clerici nequeunt à Principe, per viam juriſdictionis contentioſæ, & judicialis, (ut ajunt) quid impedit hunc in eos animadvertere, ut ſolent patres in filios, Domini in ſervos? at in jure Dominorum eſt; ac patrum, filios, ac ſervos, quamlibet Clericos exturbare domo, ſi pacem ejus, ac tranquilitatem violent, aut quidpiam aliud ſimile peccent, quo eorum in ſe juſtam offenſionem ſubeant: ergo, & Principi ſimiliter licebit Clericos immorigeros, aut peccati convictos, Regno extrudere, & ad exulandum cogere. Major eſt neganda, quod enim Clerici, qui operas ſuas locant alteri, ab eo poſſint manumitti, filii à patre paterna domo excludi, cauſa eſt hæc; inter plurimas non ultima, quod jus non habeant commorandi, Clericus apud Dominum, qui ſibi cum ad rerum ſuarum curam delegit, filius apud patrem, niſi quandiu, & quanto tempore eis erit placitum, quod in Epiſcopis, & Clericis non habet locum, reſpectu Principum, cùm enim ab eis, eorumque opera, non adhibeantur in Eccleſia ad ejus miniſteria, ſed à Papa, qui eos Beneficiis, ac Animarum Curæ præficit, jus habent ex retinendi, ac in iis commorandi, ſi volent, dum vivent; quare à Principibus iis exui, aut ab eis expelli non poſſunt, utpotè conſtituti à Papa ad eorum regimen, cujus voluntati adverſari illi, nec poſſunt, nec debent. Hucuſque Pater Baunius.

9. Notandum eſt tamen hic obiter pro ſententia P. Rabarbei non facere Doctores aliquos Hiſpanos, aſſerentes, in Hiſpania eſſe in praxi expulſionem Clericorum, & Epiſcoporum turbantium juriſdictionem Regiam. Nam Doctores Hiſpani aſſerunt, Principes hoc efficere non poſſe authoritativè, & per viam juriſdictionis contentioſæ, ut perperam vult P. Rabardeus, ſed defenſivè, per viam juriſdictionis œconomicæ, licèt ego cum Baunio, & aliis hanc diſtinctionem chimericam exiſtimem; quidquid noviſſimè nominatim contra me aſſerant Petrus Gonzalez *de lege Politica*, *lib.* 1. *c.* 10. & Dominus meus Larrea *in Allegat. fiſcal. part.* 1. *allegat.* 64. *n.* 16. & parum modeſtè Salgadus *de retent. Bull. part.* 1. *cap.* 3. §. 7. *numer.* 68. quibus adde Solorzanum *de Indiarum jure*, *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 34. & *ſeq.* Quorum ſententia noſtris temporibus reprobata fuit in cauſa D. Antonii Nuſco Epiſcopi Algarenſis; Et ideò ſacra Cardinalium Congregatio ad id ſpecialiter deputata per ſanctiſſimum D. N. Urbanum VIII. die 9. Aprilis 1641. & die 1. Octobris eodem anno, declaravit miniſtros Regios Regni Sardiniæ violaſſe libertatem Eccleſiaſticam, & in cenſuras incidiſſe, occupando temporalitates dicti Epiſcopi, & illum è Regno expellendo. Undè poſteà, anno 1642. die 11. Junii ſacra Congregatio Indicis in decreto particulari publicavit, & appoſuit inter Authores prohitos Joan. Lopez de Babylo, qui ex principiis, & rationibus adductis, *ubi ſuprà* à Petro Gonzalez, & aliis Doctoribus Hiſpaniæ, conatus eſt defendere in quadam allegatione Miniſtros Regni Sardiniæ potuiſſe expellere è Regno, & occupare temporalitates ſupradicti Epiſcopi. Videat modò P. Rabardeus, à fortiori, ſi poterat, vel debebat docere, Principibus Laicis competere iuriſdictionem, & auctoritatem expellendi Epiſcopos, & Eccleſiaſticos è Regnis, in quibuſdam delictis.

Sup. hoc in Reſ. 69. not. penultim.

Sup hoc ſupra in R. 32. Paulo poſt initium, à lin. 10 & in R. 26. §. Audiant.

RESOL. CCCXXVII.

An Clericus propter crimen læſæ Majeſtatis ſubjiciatur ſæculari Magiſtratui?

Et an ſi Clericus feudum à ſæculari teneret, poſſit ratione delicti etiam criminis læſæ Majeſtatis perſonaliter diſtringi?

Et quid de Clericis perduellibus? Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 12. aliàs 10.

§. 1. Affirmativè reſpondet Rabard. *ſect.* 2. *num.* 8. *fol.* 42. ubi ſic ait: Ludovicus XIII. erga Sanctam Sedem obſervantiam percommodè nuper oſtendit, accidit, enim quòd cùm nonnulli Epiſcopi Franciæ, de machinata contra Regem, & communem Regni tranquillitatem rebellione accuſati fuiſſent; Rex qui Maiorum ſuorum exemplo, poterat illos pro crimine læſæ Maieſtatis, lege regia in ius vocare, literas à Sanctiſſimo Dom. N. Urbano Papa VIII. poſtulavit ad alios ſapientiſſimos Epiſcopos datas, quòd mallet ab his, quàm à Magiſtratibus, & iudicibus Laicis, ſua auctoritate hanc cauſam examinari, & iudicari. Et *n.* 6. *fol.* 34

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq.

fol. 34. ſic ait. Cùm agitur de crimine læſæ Majeſtatis Rex decernit quoſcumque, nullo excepto cujuſcumque ſtatus, qualitatis, conditionis, vel dignitatis exiſtant, qui noverint alios quidpiam conſpirare, machinari, vel attentare contra Regem, Reginas, aut filios Regum; contra ſtatum, & publicam quietem; debere hoc deferre quamprimum ad Regem, vel Magiſtratus Regios in principiis, in quibus exiſtunt, alioquin illos, ut principes, & primos auctores criminis eſſe puniendos, quod de ultimo mortis ſupplicio debet intelligi. Judex verò Eccleſiaſticus non poteſt hanc pœnam judicio ſuo decernere adverſus Clericos hujus criminis auctores vel conſcios; Itaque reſtat hanc cauſam apud Regios Magiſtratus dijudicandam. Ita Rabardeus.

2. Sed reſolutionem hujus quæſtionis, aliqui putant pendere ex illa, An Clericus rebellis in ſuum Principem dicatur committere crimen læſæ Majeſtatis.

3. Sed ut verum fatear, difficultas hæc videtur mihi impertinens ad noſtrum quæſitum; nam etiam dato, quòd Clericus dicatur committere crimen læſæ Majeſtatis, adhuc tamen dicendum eſt, non ex hoc ſubjici juriſdictioni Principis laici, ut per illum ratione talis delicti puniri poſſit, ut perperam voluit Rabardeus: quia nullus textus in jure Canonico apparet ex quo Principibus laicis tribuatur in hoc crimine, contra Clerios aliqua juriſdictio, ſed *ſuprà* ſatis probatum eſt patet ex *cap. cùm non ab homine de judiciis, & aliis juribus*, Clericus Principis laici juriſdictioni, & punitioni minimè ſubjectus eſt etiam pro quocumque acerbiſſimo, & enormiſſimo crimine. Ergo neque in crimine læſæ Majeſtatis. Et ita hanc ſententiam firmat ex multis Farinacius *q.* 8. *num.* 28. *& ſeq.* Bernardus Juſtus *in Defenſ. libert. Eccleſ. fol.* 30. Martinus Magerus *de Advocatia armata cap.* 17. *num.* 186. *&* 187. Caſtaldus *de Imperatore quæſt.* 101. *num.* 10. Solorzanus *de Indiarum jure tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 10. Valenzuela *contra Venetos part.* 4. *à num.* 101. Torreblanca *in Pract. jur. Eccleſ. lib.* 15. *cap.* 4. *num.* 2. Thomas Michael *in Concluſionibus Theorico Practicis, de juriſdict. concl.* 95. *littera B*, Stephanus Barberius *in confutationibus contra M. Fulgentium, par.* 4. *nu.* 65. *&* 66. Maynardus, *de privileg. Eccleſ. p.* 2. *art.* 17. *n.* 6. Martha *de juriſd. part.* 4. *Centur.* 2. *caſ.* 133. *per totum*, Beltran. de Guevarra *in Propugnaculo immun. Eccl. aſſert.* 1. §. 7. *num.* 6. & alii penes ipſos, quibus adde Doctores, quos citavi *in p.* 1. *tr.* 2. *reſ.* 19. ſed audiat Rabardeus, virum doctum ex ſua Societate, & is eſt P. Baſtidia *in Antid. contra Paul. Venet. p.* 2. *num.* 58. Nam cùm iſte Pſeudotheologus argumentaretur. [Nel delitto di leſa Maeſtà, i Principi caſtigano ſempre i Chierici; dunque non ſono i Chierici eſenti, de jure Divino] ſic reſpondet Baſtidia. [Non penſo riſponder à queſto argomento concitar à fra Paolo una moltitudine de Canoniſti, che trattando i termini, tal queſtione, e reſolvono il contrario; & con graviſſimi fondamenti provano, che ne anche in tal ſorte de delitti poſſono i Principi caſtigar i Chierici. Baſtarebbe per confonderlo, e provar la falſità di queſta ſua univerſale propoſitione, ridurre à memoria l'attioni del Rè Filippo ſecondo, del quale ſappiamo tutti, che dimandò ſpecial breve da ſua Santità per caſtigar gli Eccleſiaſtici partecipanti nella ribellione di Portogallo. E nell'attione tanto publica in Spagna del Paſticciero di Magiſtal, che volſe fingerſi il Rè Sebaſtiano, non permiſe ſua Maeſtà, che ſi procedeſſe contra le perſone Eccleſiaſtiche, che vi tennero mano, da altro Giudice, che Eccleſiaſtico, eletto per queſt'effetto dal Nunzio di ſua Santità. Et nella ribellione, che gl'anni addietro ſi ſcorſe in Catanzaro, non procedette il Giudice ſecolare contro gl' Eccleſiaſtici complici della congiura, perche volle ſua Maeſtà Cattolica imitar in queſto, come fa nell'altre coſe l'eſſempio di ſuo Padre. Onde Fra Paolo ſuppone il falſo, mentre dice che in queſti caſi, ſempre i Principi hanno proceduto contra gli Eccleſiaſtici di propria autorità ſenza aſpettar conceſſione, e facoltà del Papa.] Ita ille. Cui adde ex eadem Societate doctum P. Dicaſtillo *de juſtit. lib.* 2. *tr.* 1. *diſp.* 4. *dub.* 9. *nu.* 151. ubi ſic ait: Non poteſt judicialiter, & auctoritativè interrogari, examinari, judicari, vel puniri Clericus à laica poteſtate, Maſtigratu, Prætore, Principe, Rege, &c. quantumvis gravia ſint, & enormia delicta, ut hærens, proditio patriæ, Blaſphemia, falſæ monetæ cuſio, &c. De his enim examinare, judicare, & punire, ſupponit poteſtatem in reum Clericum, quam ſæculares non habent erga exemptum à ſua poteſtate, interim dum manet exemptus. Sic Dicaſtillus.

Cum hic eſt ... & in ... & 10. ... Quemadmodum, &c. Nec etiam, & vide etiam doctrinam, ... tis caſ.

4. Nec deleram hic apponere alia exempla, quæ adducit Horatius Capponius *ad Rempublicam Venetam p.* 2. *cap.* 7. Et quia Codex difficillimè invenitur, ponam hic per extenſum verba, quæ, ut ſpero. Lectoribus gratiſſima erunt, non autem P. Rabardeo; Sic autem aſſerit: [Havrete potuto ſentire, ò potrete chiarirvi dal voſtro Colonello Pier Conte, com'egli conduſſe il Veſcovo c'ne è hoggi di Nepi, mandato à Raugia da Clemente VIII. per Commiſſario contro quella Republica, perche havea fatto morir un frate per eceeſſi enormi, & due Preti, i quali pretendeva Rei di leſa Maeſtà, & non oſtante che detta Republica pretenda eſſere, e ſuprema, e più antica, e che per provar d'haverne havuta giuriſdittione allegaſſe anch'eſſa molte di queſte medeſime ragioni; con tutto ciò havrete anche potuto ſapere, che oltre all'haver laſciato, che il Commiſſario Apoſtolico diſotterraſſe i Cadaveri per riconoſcergli, & per più d' un Meſe fabricaſſe il Proceſſo contro di eſſa, & haver mandato Ambaſciatore à Roma, dove furon lungamente diſputate le pretenſioni, che didero in ſcrittura, finalmente ſi riduſſe detta Republica con molta generoſità, à mandar nuovi Ambaſciatori, à ſupplicar di aſſolutione e l'ottenne, & adempì le penitenze impoſtegli. Si come ancora havrà ſentito il voſtro Senato, & lo potrete facilmente riſcontrar dal voſtro Ambaſciatore in Corte Ceſarea come ſendovi capitato l'anno paſſato l'Arciveſcovo di Terno in Grecia, e forſe per tirar avanti alcuni machinamenti, che quella Maeſtà pretendeva, che egli contro li ſtati ſuoi haveſſe orditi in Moſcovia, ed havendolo però fatto imprigionare, e facendone doglienza il Nunzio per parte di N. Signore, finalmente S. Maeſtà lo conſegnò, al detto Nunzio, come ſuo Giudice, quantumque foſſe Greco, & ſciſmatico. Et ſe direte, & detta Maeſtà l'ha fatto per non contravenire al ſolito giuramento Imperiale, vi potrò replicare, e non negherete, che come Rè di Boemia, & d'Ungheria, non haveſſe potuto pretender la medeſima autorità da Iddio, che pretende la voſtra Republica. Ma non dovrà il voſtro Senato rimorderſi à pretendure maggior auttorità da Iddio, che non habbia queſto ſi gran Rè Cattolico ne ſuoi Regni di Spagna? & pur vi havrà dato avviſo quel voſtro Ambaſciatore, come à gli Eccleſiaſtici complici in queſti preſenti ſi gravi ecceſſi contro la Maeſtà ſua, del Preſidente Ramirez di Prato, & del Segretario Franchezza, ſono di già ſtati dati Giudici Eccleſiaſtici dello ſteſſo Cardinal Mellino, come Nunzio Apoſtolico. Et potrete ancor haver ſaputo, ò riſcontrar da' medeſimi voſtri Ambaſciatori; come quando quel Calavreſe già carcerato in Venezia, & per che ſi ſingeva il Rè di Portogallo, fù dappoi condotto prigione da Italia in Siviglia, nella cui Dioceſi fattoſi il Proceſſo, & trovativi complici alcuni Eccleſiaſtici Portogheſi, il Cardinale Ginnaſio all'hora Nunzio in Spagna, deputò loro per Giudice un Dottore, e Canonico di Siviglia, il quale finalmente giudicò, che ſi doveſſe dare al braccio ſecolare; ſi come quel Canonico d'Evora nobiliſſimo, ritenuto prigione quà in Caſtel S. Angelo per la medeſima cauſa, fù rimeſſo da Papa Clemente al medeſimo Nunzio Ginnaſio. E il medeſimo Cardinal Ginnaſio, come Nunzio, e ad iſtanza del medeſimo Rè, caſtigò altri Religioſi, che havean trattato contro ſua Maeſtà. Et querelandoſi un Alcalde, che inſieme con altri della Corte del Rè, alcuni Monaci dell'Ordine di S. Benedetto in Sahagum haveſſero fatto molto grand'oltraggio, il medeſimo Cardinale ad iſtanza del Conſiglio Reale, ne commeſſe la cauſa ad un Canonico d'Avila ſuo ſuccollettore, la cui ſentenza ingiuſta, perche anche privava il Monaſterio di ſue giuriſdittioni, lo ſteſſo Cardinale nell'iſtanza dell'appellatione venne à rivocare, & aſſolvere i Monaci. E circa dieci anni ſono in tempo della glor. mem. di Filippo II. Eſſendoſi un Diego di Spinoſa, che era ſtato Paſticciero figurato, & finto il Rè di Portogallo, & fomentato per tale da un fra Michele Agoſtiniano, famoſo litterato, & che era ſtato tre volte Provinciale di Portogallo, il quale trattò anche di maritarlo con Donn'Anna figliuola D. Gio: d'Auſtria, della quale egli era Confeſſore; il Patriarca Gaetano all'hora Nunzio in Spagna, commeſſe la contro al fratre, al Licentiato Vares, ch'è hora Maeſtro di Scola di Salamanca, dal quale giuſtificatoſi il delitto fù conſegnato poi alla Corte ſecolare, & inſieme col Paſticciero appiccato. E potrete pur ancora da voſtri Ambaſciatori alla Corte di Savoja haver ſaputo; come quel valoroſo Principe, havendo, pochi anni ſono, fatto carcerare il paſſato Veſcovo di Vercelli per cagioni, le quali quell'Altezza pretendeva molti gravi, non oſtante che allegaſſe d'haverlo fatto con intentione di conſegnarlo, ſi come avvenne poi à Papa Clemente, perche non ordinaſſe quanto richiedeſſe la giuſtizia: Nondimeno reſtando capace quel Principe d'eſſer però caduto in Cenſure; con ſomma pietà, e magnanimità Chriſtiana, ne dimandò, e ottenne l'aſſolutione. Et non ſi sà che Henrico III. per la morte data al Cardinale di Suiſa, ben che pretendeſſe per cagion di leſa Maeſtà, mandò il Veſcovo d'Humans à Papa Siſto, per ſcuſarſi, & domandar l'aſſolutione della ſcommunica incorſa, & ne mandò anche

poi

poi procura ſpeciale, & eſſendoſi finalmente i ſuoi Ambaſciatori ridotti à ſcrivere che per poter ottenerla, e moſtrar vera penitenza, biſognava che S. Maeſtà liberaſſe di prigione il Cardinale di Borbone, e l'Arciveſcovo di Lione, ò che almeno li conſegnaſſe al Cardinal Moroſino Legato Apoſtolico per dover conoſcer la cauſa loro; Haverete ſaputo ancora, e ci è quà la relatione mandata à quel Pontefice, fermata da tanti Principi, & altri gran Perſonaggi, i quali ſi trovorno preſenti alla morte, che poco doppo ſeguì di quel Rè, che detta Maeſtà domandava perdono al detto Pontefice di quei falli ſuoi.) Hucuſque Capponius Epiſcopus Carpentoratenſis.

5. Manet igitur inconcuſſum violare Principes immunitatem Eccleſiaſticam, ſi Clericos propter crimen læſæ Majeſtatis puniant; Et hanc ſententiam præter Doctores citatos tenet ex Scriptoribus Gallis Joannes de Terra Rubea, *contra rebelles ſuorum Regum, tract. 3. art. 5. Concluſ. 17.* ubi docet, Quod quamvis perſonæ Eccleſiaſticæ committerent crimen læſæ Majeſtatis contra Principes, non tamen puniendæ eſſent per eos. Quòd ſi aliqui fecerunt, teſte Julio Claro *lib. 5. §. læſæ Maieſtatis, num. 7.* & Boſſio *tit. de crimin. læſæ Majeſtatis, nu. 87.* proceſſerunt de facto, & non de jure: Contra quos inſurgit noviſſimè Farinacius *quæſt. 8. num. 31.* adducere autem, ut facit P. Rabard. pro firmanda contraria ſententia, leges aliquorum Regnorum, per quas procedunt contra Clericos ribelles, hoc eſt adducere inconveniens. Principes enim laici nihil poſſunt ſtatuere contra libertatem Eccleſiaſticam, & licèt, dato, & non conceſſo, quod immunitas Clericorum non eſſet à jure Divino, ſed proceſſiſſe ex eorum privilegiis, amplius ipſi non potuerunt, nec poſſunt circa dictam immunitatem aliquid innovare, nec illam moderare, aut reſtringere, ut ſupra probatum eſt. Unde Cabedo *p. 2. dec. 83. nu. 2.* docuit? Quod leges Principum ſæcularium in quibus crimen læſæ Majeſtatis punitur, non poſſunt comprehendere, nec ligare Clericos, juxta notata *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ, de conſtit. & cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien.* Hinc rectè Martha, *de juriſd. part. 4. Centur. 2. caſ. 133. nu. 28.* ſic aſſerit. Licèt in Regno Neapolis ſit Conſtitutio, quæ incipit: De perſonis, per quam diſponitur, quod ſemper Clericus delinquens in quocumque delicto, debeat agnoſci, & judicari per ſuum Epiſcopum, excepto ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen; quia tunc debet judicari per Judices ſæculares ipſius Regis: Tamen illa Conſtitutio eſt contra omnia jura; Primò ex defectu juriſdictionis, contra *cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit.* Item contra Authen. *Statuimus, C. de Epiſc. & Cler.* per quam Auth. Andr. ibi, xpreſsè tenet Conſtitutionem non valere: Et ſcribit Bald. *in cap. ſi Clericus de pace tenenda.* Denique quia conventum fuit inter Carolum I. & Eccleſiam Romanam in inveſtitura Regni, quod Rex nullam habeat juriſdictionem in Clericos, niſi ratione feudi; ut teſtatur Andreas, in ſuo Repertorio poſito poſt Conſtitutiones Regni: *in ver. Clericus ſi fuerit criminaliter.* Et Afflict. *in d. Conſtitut. de perſonis, num. 2. in fin.* Et licèt Clarus *in d. §. Læſæ Maieſtatis, ver. Hinc infertur, in fin.* Et *in §. finali quæſt. 36. verſ. Quæro numquid*, dicat, quod in hoc caſu Principes ſæculares de facto ſervant contrarium: Tamen adſunt remedia Eccleſiaſtica, & Epiſcopi, niſi fuerint negligentes, potuerunt eis uti, monendo, declarando excommunicatos, & tamdem ſubijciendo loca interdicto, & poſſunt etiam feudis privari, ſi qua tenent ab Eccleſia, *d. Auth. Statuimus*, & *cap. Gravem, de ſent. excommun.* Et ſi propter negligentiam Epiſcopi fuerint per Judicem laicum puniti, credo, quod Epiſcopus etiam inciderit in eamdem excommunicationem. Ita Martha, undè prorſus corruit opinio Rabardei. Et caveant Principes illam in praxim deducere, ſed in facti contingentia imitentur Chriſtianiſſimum Regem Ludovicum XIII. Galliæ Regem, qui ad Sedem Apoſtolicam recurſum habuit ut patet *ex Bulla Urbani VIII. data in Arce Gandulphi die 8. Octobris 1632.*

6. Notandum eſt etiam hìc obiter, omnia ſupradicta ita eſſe vera, quod neque Clericus, ſi feudum à ſæculari teneret, poſſet ratione delicti, etiam criminis læſæ Majeſtatis, perſonaliter diſtringi, cum Dominus ratione delicti, non habeat in Clericum Vaſſallum perſonalem diſtrictionem, Abb. *in d. cap. Verum, num. 17. 23.* & *24.* ubi poſt Jo: Andr. dicit hanc opinionem eſſe veriorem, & tutiorem, Et *ibidem* Barbat. *de for. compet.* Bald. *in cap. Dilectis, num. 10. de appell.* DD. *in Clem. 1. de Offic. Ordin. & in Clem. Paſtoralis, de re judic.* Joan. Andr. *in cap. unic.* ubi etiam Gemin. *de Cler. conjug. in 6.* Nec ubi Clericus Vaſſallus privandus venit propter proditionem factam, ſeu læſam Majeſtatem poteſt Dominus feudi, ſeu Judex ſæcularis cognoſcere directè, neque indirectè, neque in conſequentiam, puta civiliter de crimine ad privationem feudi procedendo, ſed ſolùm Judex Ordinarius Eccleſiaſticus ipſius Clerici; hoc facere poterit, Innoc. *in cap. non minus, num. 4. de immun. Eccleſ.* & *in d. cap. Verùm*, ubi poſt eum dicit Abb. *num. 17.* & Hoſtien. *num. 2.* Soccin. Sen. *in cap. in tranſmiſſa, in quæſt. 1. & 3. principalis membri de for. comp. & conſ. 12. nu. 12. & vol. 1.* Hoſtienſ. *in tit. de feud. §. fin.* Roland. *d. conſil. 4. num. 35. volum. 1.* Bero. *conſil. 82. num. 11. & 12. vol. 1.* Clar. *in §. fin. quæſt. 36. num. 23.* Menoch. *de recuperand. poſſ. remed. 3. num. 421. & 477.* Surd. *conſil. 338. num. 23. volum. 3.* Roderic. *quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 62. art. 10.* Azor. *inſtitut. moral part. 3. lib. 10. cap. 19. quæſt. 9. & 10.* & in eventu quo à ſententia per hujuſmodi judicem Eccleſiaſticum lata appellaretur, non ad Judicem Laicum feudalem, ſed ad Judicem Eccleſiaſticum Superiorem, Bero. *d. conſ. 82. n. 13.* Quæ omnia adnotat Bellettus *in diſquiſ. Cler. p. 1. tit. 3. §. 1. n. 11.*

7. Igitur ex omnibus ſupradictis clarè patet, malè P. Rabardeum Principibus laicis juriſdictionem præbuiſſe in Clericos perduelles: Quòd cum ipſo perperam fecerunt Hæretici noſtri temporis, ut Hunnus *in reſolut. ad Treutlerum, vol. 2. diſput. 32. Theſ. 1. quæſt. 5.* & Beſoldus *in Polit. lib. 1. cap. 2. nu. 19. & ſeq.* antequam Lutheraniſmum abjuraſſent: Quibus adde Paurmeiſterum *de juriſd. lib. 2. cap. 9. num. 102.* Scipionem Gentilem *de juriſdict. lib. 2. cap. 14.* Joachim Stephanum *de juriſd. lib. 4. cap. 2.* Theunerum *in Diſſer. de crimine læſæ Majeſtatis, Theſ. 6.* Paræum *in Commen. ad Epiſt. D. Pauli ad Romanos cap. 13. dub. 1. & 2.* Harpprechtum, *Commen. ad Inſtit. tom. 4. tit. de publicis judic. §. 3. num. 38.* Anonymum Juriſconſultum Vveſtphaliæ *in Diſſertat. Juridico Politica, de jure Principatus, concluſ. 49.* Vintherum *in Diſſerat. Politico Juridica de Repub. concl. 97.* Bocer. *de crim. læſæ Majeſtatis c. 1. n. 16.* Et alios ejuſdem farinæ homines; Videat P. Rabard. cum quibus commilitonibus pugnet adverſus omnes Theologos, Canoniſtas, & Juriſtas, & contra Doctores ſuæ digniſſimæ, & doctiſſimæ Religionis. Sup. hoc quo ad Epiſcopos infra in reſol. 312. §. 5.

RESOL. CCCXXVIII.

An Clerici in graviſſimis delictis, & criminibus priventur omni privilegio fori ante aliam ſententiam depoſitionis, vel degradationis judiciis Eccleſiaſtici?

Et an Clericus incorrigibilis amittat privilegium fori ante judicis Eccleſiaſtici declarationem?

Difficultas tamen eſt, an Clericus pro enormiſſimo crimine ſit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus abſque eo, quod non ſit incorrigibilis?

Et quid de Clerico etiam in Sacris conſtituto, qui dimiſſis Tonſura, & veſtibus Clericalibus, variis, & enormibus delictis ſe immiſcuit?

Et an Clericus aſſaſſinus non poſſit à judice laico puniri, nec ſubjici ejus juriſdictioni, niſi prius conſtet de qualitate aſſaſſinii, & præceſſerit ſententia declaratoria judicis Eccleſiaſtici?

Et in §. nono hujus reſolutionis explanatur, quod quando naſcitur inter judicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem diſſenſio, ad quem ipſorum juriſdictio pertineat: definitio pertinet ad Eccleſiaſticum? Ex p. 7. tr. 1. Reſ. 13. aliàs 11.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Rabardeus *ſect. 2. num. 5. fol. 27.* ubi ſic ait: Hanc ſententiam approbat vir doctiſſimus id jure benè peritus Nicolaus Boerius *in deciſionibus Burdegalenſibus*, ubi ex ſenſu aliorum Doctorum, probat, Clericos in multis caſibus privatos eſſe privilegio fori, ſique poſſe à Magiſtratibus laicis puniri, quod ſæpius factum narrat in Curia Pariſienſi, & Burdegalenſi, & hoc in Epiſcopis quoque obſervari poſſe admonet, & probat ex Decreto Pontificio; Quæ fuit etiam ſententia Franciſci Curtii, in ſuis Conſiliis, & Gloſſatoris, *in cap. 1. de homicidio in 6.* Nam cùm Innocentius Papa IV. ſacri approbatione Concilii Generalis Lugdunenſis conſtituat, ut quicumque Princeps, Prælatus, ſeu quævis alia Eccleſiaſtica perſona, ſæculariſve, quempiam Chriſtianorum per aſſaſſinos occidi fecerit; vel etiam mandaverit (quamquam mors ſequuta non fuerit) excommunicationis, & depoſitionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat ſententiam ipſo facto. Itaut poſtquam conſtiterit, probabilibus argumentis, aliquem ſcelus commiſiſſe, ſeu diffidationis adverſus eum ſententia requiratur. Ex hac ſententia, & Decreto Pontificio, Panormitanus, Boerius, & alii Doctores quos citant, ſapientiſſimè colligunt, pro hoc, & aliis ſimilibus graviſſimis criminibus damnabilibus, & damnoſis, ut loquitur Innocentius Papa III. Clericos omnes etiam Epiſcopos, vel alia quavis dignitate Prælationis inſignes, ipſo facto privatos eſſe privilegio Clericali, & fori, neque aliam ſententiam depoſitionis, ſeu degradationis, eſſe neceſſariam, & præſertim in caſu propoſito de cæde Chriſtiani hominis, per Aſſaſſinos procurata, ut com- Sup. hoc in reſ. not. ſeq. per tot. & lege ſupra doctrinam reſ. 309. & aliorum reſ. & §§. ejus annotationum, & ad fulciendam doctrinam hujus reſ. vide duas preced. reſ. & infra ad medium §. 4. hujus reſ.

pre-

prehendantur, judicentur, & damnentur, à Magiſtratibus laicis. Ita Rabardeus. Et *paulò infrà* aſſerit: Clericos Parricidas, viarum Prædatores, falſarios, & alios gravibus criminibus infamatos à Judicibus Laicis, etiam ante præviam degradationem ab Epiſcopo factam, ultimo Capitis ſupplicio, poſſe damnari.

2. Sed omnia hæc ſunt directè contra Sacros Canones,& Eccleſiaſticam libertatem. Dico igitur contra Rabardeum quod Clericus ante degradationem Privilegium Clericale non amittit. Ut ergo Judex ſæcularis propter quodcumque etiam atrociſſimum crimen poſſit de Clerico cognoſcere, neceſſe eſt Clericum prius degradatum eſſe, ut in ſpecie notant ex Societate Jeſu Baunius *in Theolog. mor. p.2. tr.6. diſp.7. de Bulla Cœn. quæſt.1. cap.3. nu.19.* Et Dicaſtillus *de juſtit. lib.2. tr.1. diſp.4. dub.9. num.152.* Quibus adde Valboam de Magrovejo *in Lectionibus Salmat. tom.2. ad c.4. de Judiciis, nu. 57.* Farinacium *quæſt. 8. num.74.* qui citat Scacciam, Decianum, Covarruviam, & alios. Idem docet Ludovicus Paramus *in Confutat. Decret. Venet. c.4. art. 4. num.17.* Bonacina *tom.2. diſput. 10. q.2. punct.1. §.1. n.5.* Torreblanca *in Pract. cap. Juris ſpiritual. lib.15. cap.4. num.11.* Gambacurta *de immunit. lib.7. cap.15. n.2.* Magerus *de Advocatia armata, cap.17. n.181.* Guazzinus *defenſ. 39. cap. 1. num. 10.* Et hanc ſententiam tenent etiam ipſimet Hæretici. Et ideò Conrados Rittherſuſius *in Novellas Juſtiniani, part.1. cap.6. num.76.* ſic ait: Semper Cenſura Eccleſiaſticæ degradationis præcedere debet in Clerico, ut poſſit à ſæculari Magiſtratu debita pœna affici; ratio eſt, ne ſi abſque degradatione puniretur ipſa quodammodo Religio violata exiſtimaretur. Ita Rittherſuſius, cui adde Thomam Michaelem *de juriſdict. concluſ.5.* ubi ita aſſerit. In Clericos Curiæ ſæcularis nullorum criminum prætextu juriſdictio eſt, niſi ab Eccleſiaſtico Judice prius degradati, & illi traditi fuerint. Ita ille, licèt hæreticus. Nec aliter ſine errore manifeſto dici poteſt: nam hoc clarè in multis locis ſtatuerunt Summi Pontifices, ut habetur *in cap. Cùm non ab homine, de judic. cap. Novimus, de verb. ſignific. cap. de falſariorum de crim. falſ. & cap. de abolendam, de Hæreticis.*

3. Hæc tamen regula Generalis limitatur in duobus caſibus, in quibus Judex ſæcularis, abſque alia ſolemni degradatione in Criminalibus poteſt de Clerico cognoſcere, quaſi verè per Eccleſiaſticum Judicem brachio ſæculari traditus ſit: Primus caſus eſt in crimine aſſaſſinii ſi propter quod jure Pontificio conſtitutum eſt Clericum etiam in ſacris, abſque ulla degradatione poſſe per judicem ſæcularem puniri; Textus eſt celebris *in c.1. de homicidio, lib.6.* ubi probatur Clericum Aſſaſſinum ipſo facto, abſque alia ſententia depoſitum eſſe, & ab Eccleſiaſtico Privilegio excluſum; Ad cujus Textus explicationem ſciendum eſt Aſſaſſinos dici, qui conducti pretio homines occidunt; ut ibidem explicant Vamquelius, Imola, & Ancharanus, qui communiter conſtitutionem illam intelligunt in omnibus, qui quemcumque Chriſtianum occidi jubent per homicidas pecunia conductos, etiam ſi Chriſtiani ſint: ſequuntur Bartolus *in l. non ſolum §. ſi mandato, num.14. ff. de injuriis.* Et *in l. Cicero, ff. de pœnis*, Baldus, & Salicetus *in l. non ideò minus, Cod. de accuſationibus*, Angelus *in l. qui ſepulchra, C. de ſepulchro violato* Hippolytus *in l. unic. num.103. C. de Raptu Virginum*, Quorum ſententia conſuetudine, & communis, & recepta eſt, ut copioſè notat Maſchardus *de probationibus, tom. 1. concluſ. 137. 138.*

[margin: S. p. hoc etiam ... aſſaſſinio ſupra in reſol. 63. & hic infra §. 10.]

4. Secundus caſus eſt, in quo Clericus etiam in ſacris conſtitutus, abſque alia degradatione puniri poterit per Judicem ſæcularem, videlicet, quando verè incorrigibilis eſt; Textus eſt *in c. Cùm nō ab homine, de judiciis*, juxta communem interpretationem, quam probant Imola, Cardinalis, & Joannes Andreas, quorum opinionem uti receptam ſequitur Covarruvias in Practicis *cap.32. n.2.* Ad hoc enim, quòd Clericus incorrigibilis cenſeatur, multa deſiderantur, quæ referuntur *in d. c. Cùm non ab homine*; Nam ſi præceſſerit poſt depoſitionis ſententiam trina monitio, juſtiſſimè Clericus incorrigibilis, & contumax privilegium fori amittit, etiam degradatione non ſequuta. Non deſinam tamen adnotare Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 12. diſp. unica, punct. 6. nu.8.* ex Farinacio docere degradationem non eſſe neceſſariam in Clerico minori incorrigibili, ſecus autem in Clerico conſtituto in ſacris: Sed magis difficultas eſt, an Clericus incorrigibilis, amittat privilegium fori, ante Judicis declarationem. Affirmant communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Petrus de Urries *ad Ritum 235. M.R.V. part.2. num. 167.* Quibus ego addo Scacciam *tom.1. lib.1. cap. 11. num.55.* & Farinacium *quæſt.8. num.51.* ſed mihi magis placet opinio Valboæ de Magrovejo *in lection. Salmat. tom.2. ad c.2. de judiciis, num.124.* Suarez *de Cenſ. diſp.22. ſect. 1. num.9.* Caſtri Palai *tom.2. tract.12. diſp. unica, punct.6. num.8.* Coninch. *de Sacram. diſp.14. dub.15. num.159.* Dicaſtilli *de juſt. & jure, lib.2. tract.1. diſp.4. dub.19. nu.354.* & aliorum aſſerentium neceſſariam eſſe declarationem Judicis Eccleſiaſtici ſuper incorrigibilitate Clerici; Tum quia hæc incorrigibilitas privat Clericum privilegio, & ſæculari Judici ſubdit: ſed nullus afficitur pœna, etiam ipſo jure lata niſi delictum declaretur. Ergo. Tum etiam, quia hæc incorrigibilitas tribuit juriſdictionem, ſed qualitas tribuens juriſdictionem probanda prius eſt. Ergo. Adde quod Judices Eccleſiaſtici raro procedunt contra Clericos delinquentes per viam incorrigibilitatis obſervando formam *dicti cap. cùm non ab homine*: nec integrè perficiunt ejus ſolemnitates, ut ſæculari Judici pateat aditus procedendi contra illum, abſque alia declaratione.

[margin: Sup. hoc ſupra in reſ. 161. latè §. At his, in hoc uſque ad §. pen. & in aliis not. 3. dicti §.]

[margin: Sup. hac incorrigibilitate ſupra in reſ. 63. §. Dico, ad medium, & in aliis not. 1. hujus reſ.]

5. Sed ut ſatis probatum eſt, licèt Judex Laicus non poſſit punire Clericos, exceptis caſibus, de quibus *ſuprà* ante ſententiam degradationis, quicquid aſſerat Rabardeus; Difficultas tamen eſt, an Clericus pro enormiſſimo crimine ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, abſque eo quòd non ſit incorrigibilis. Aliqui Doctores affirmativæ ſententiæ adhærent, quorum nomina invenies apud Julium Carthar. *dec. Crimin. 66. n. 1.* & Farinac. *q.8. n.80.* Verùm ego puto non eſſe recedendum à negativa ſententia, quam efficaciter probat Decius *in cap. Cùm non ab homine*, præſupponendo primum dictum diſpoſitionis dicti Canonis loqui in omni crimine, licèt attrociſſimo; ut illa verba demonſtrant, & probatur per pronomen *quibuſcumque*, ibi poſitum, quod ampliat, & extendit generalitatem diſpoſitionis, *l. Qui autem, §. fin. ff. de conſtit. pec. verſ. Quibuſcumque verbis, cap. quia pleriſque, de Offic. ordinar. lib. 6.* & latè ſcribunt Decian. *reſp. 35. num.23. vol.3.* Pronomen *quibuſcumque*, comprehendere omnem ſignificationem verbi cui adjicitur, etiamſi ſit impropriiſſima, Bald. *in l.1. q. 34. ff. de rerum diviſ.* Decius *conſ. 599. n.2.* & dicit Bart. *in leg. Generali, §. Uxori, ff. de uſufruct. leg.* Quod verba, Quicumque, & ſimilia operantur, & ampliant ſignificatum verbi, cui adjunguntur, ut etiam extendatur ad latiſſimum ſignificatum; cujus doctrinam commendat Cardinal. Alex. *in cap. ſi Romanorum, diſp. 19.* & Alexand. atque Aretin. *in l. 1. de legat. 1.* dicunt verba generalia, & univerſalia recipere reſtrictionem ab aliis juribus, aliter ſicut generaliter loquuntur, ita generaliter intelligenda ſunt. Ex pronomine igitur, quibuſcumque, ibi poſito, conſtat comprehendi ſub ejus diſpoſitione omne delictum, quantumcumque attrociſſimum. Deinde text. dicit, deponendum eſſe à Judice Eccleſiaſtico. Deinde ſubdit, quòd ſi depoſitus incorrigibilis fuerit, &c. Quæ verba ſecundum Dec. referenda ſunt ad præcedentia, ut not. *in l. Julianus, ff. de hered. inſtit.* Ergo, & ipſa incorrigibilitas conſideranda eſt in quolibet crimine quantumcumque attrociſſimo. Hanc Decii inductionem ſequutus eſt Berous *ibid. n.181.* dicens: Benè ſciviſſe Pontificem multa eſſe delictorum genera gravia, & graviſſima, ut omnia comprehenderet, uſum fuiſſe illis verbis univerſalibus. Altera poteſt eſſe illius text. inductio ad hanc opinionem comprobandam; Nam cùm dixerit, ſi depoſitus, incorrigibilis fuerit, & in profundum malorum veniens, contempſerit: Subdit, ne poſſit eſſe plurimorum perditio, per ſæcularem comprimendus eſt poteſtatem, ita quòd ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Dictio, ita quòd, habet vim taxationis, Alex. *in l. legata inutiliter, de legat. 1.* Ruin. *in conſil. 1. num. 12. vol.4.* Hippolyt. Riminald. *in conſil. 482. nu.78.* & regulariter proferri debet ad declarandum, & limitandum, Gabriel. *in conſil. 111. num. 24. volum. 1.* & dicuntur addere modum, & ſpeciem rei diſpoſitæ, *l. cùm tale, & l. Titio, in princ. & §. Titio, ff. de condit. & demonſtrat.* Faſſol. *in deciſ. Rotæ antiquioribus, cauſa 11. dub.31. num.2.* & ſicut exilii pœna non eſt mors, ita verba illa, vel alia legitima pœna inferatur, debent intelligi circa mortem, & ſic ſimilis, Gloſſ. *in l. ſi fugitivi, Cod. de ſerv. fugit.* Decian. *reſpnſ. 55. num. 7. vol.3.* Sed pœna Exilii vel ſimilis à Judice Laico imponi non debet pro delicto atrociſſimo. Ergo concludendum eſt, illas irrogandas eſſe ſolùm ratione incorrigibilitatis; non igitur ſola depoſitio, ſed mixta cum incorribilitate, ſunt cauſa tradendi Clericum criminoſum, juriſdictioni Laicorum. Secundò confirmatur ex text. *in cap. de liguribus, 23. q.9.* ubi Romanus Pontifex contra Rebelles Sedis Apoſtolicæ, & Schiſmaticos ceſſante incorrigibilitate, pœnam tantùm excommunicationis imponit; Et tamen, Rebelles Sedis Apoſtolicæ incurrunt crimen læſæ Majeſtatis, ut eſt Gloſ. Bartol. *in tit. qui ſint Rebelles, in verb. rebellando.* Tertiò corroboratur ex textu *in capit. Tuæ de pœn.* ubi Innoc. III. reſcripſit, Clericos in Latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehenſos à ſuis Ordinibus degradandos, & in actis Monaſteriis, ad pœnitentiam peragendam detrudendos fore. Quartò probatur ex text. Quem adhuc à nemine in hanc ſententiam expenſum legi *in Clem. 1. in princ. de pœn.* ubi Clemens

[margin: Sup. hoc ſup. in reſol. 55 & in reſ. 164 §. Sed & in ... ex lata doctrina reſ. 79 ſignanter in §. Verum.]

mens V. adverſus eos, qui ceperint, banniverint, percuſſeriutve, aut interfecerint Epiſcopum multas, graveſque pœnas conſtituit: Nec tamen ſtatuit Clericum hujus Sacrilegii reum, eſſe degradandum, Curiæque ſæculari tradendum, quamvis crimen hoc graviſſimum judicetur.

6. Neque huic textui repugnat text. *in cap. ſi quis Sacerdotem, 11. quaſt. 1.* ubi ſtatutum eſt, quòd ſi quis Sacerdotum, reliquorumve Clericorum Epiſcopo ſuo inobediens fuerit, aut ei paraverit inſidias, contumeliave, aut calumniam, vel convicia intulerit, & convinci poſſit, depoſitus, Curiæ ſæculari tradatur. Quoniam text. ille intelligitur habere locum; quando Clericus eſt incorrigibilis, ex ſententia Gloſ. *in d. cap. ſi quis Sacerdotum, in verb. mox, in cap. ſi qui ſunt, in verb. vituperatores, 2. quaſt. 7. in cap. Novimus in verb. tradatur de verb. ſignific. & in d. cap. cum non ab homine, de judic.* Et hanc ſententiam docent Doctores, quos citat, & ſequitur Chartarius *d. deciſ. crimin. 66. n. 48*, Fachineus *contr. Juris lib. 9. cap. 29. per totum*, Martha de juriſ. *part. 4. contr. 2. caſ. 130. n. 4.* & ſequitur Scaccia *de judiciis* &c. *lib. 1. cap. 11. n. 60. & ſeq.* & alii. Quibus adde Tobiam Paumeiſter auctorem damnatum, & nimis infenſum Eccleſiaſticæ immunitate *lib. 2. de juriſdict. cap. 9. nu.* 101. ubi ſic ait: Clericus in delictis quamtumvis atrociſſimis non poteſt deponi, ac degradari, niſi ſit incorrigibilis. Ita ille. Igitur in delictis atrociſſimis Clericorum, & non exceptuatis, de quibus *ſuprà* dictum eſt, caveant Epiſcopi illos degradare, & Curiæ ſæculari tradere, ſed in caſu contingenti conſulant ſummum Pontificem, ut optimè obſervat Epiſcopus Scalenſis *tract. de irregularitate cap. 14.* Farinacius *quaſt. 8. nu. 81.* & alii: vide me ipſum *in p. 1. tr. 2. reſ. 129.*

Quæ hic eſt ſup. reſol. 162. §. Sed.

7. Ex his patet non eſſe admittendam ſententiam aliquorum aſſerentium, quòd Clericus etiam in ſacris conſtitutus, qui dimiſſis tonſura, & veſtibus clericalibus, variis, & enormibus delictis ſe immiſcuit, ipſo jure privilegio clericali etiam fori deſtitutus eſt, ita ut abſque aliqua degradatione poterit per Judicem ſæcularem puniri, quod procedit quando adeò hujuſmodi criminibus deditus eſt, ut ſcelerum miniſter cenſeatur; adeò ut hoc in caſu trina monitio non deſideretur, quæ aliàs jure communi neceſſaria eſt: Ita Gloſſa *in cap. ex parte de privilegiis*, Hoſtienſis, & Butrius *in cap. Perpendimus*, per illum text. *de ſententia excommunicationis*. Aufrerius *in Clementina 1. de Officio Ordinarii, regula 1. fall. 19.* & exponendo text. *in cap. fin. de vita, & honeſtate Clericorum*, ubi Clerici negotiatores amittunt privilegium Clericale; text. *in cap. 1. de Apoſtatis*. Quam ſententiam in praxi receptam teſtantur relati à Covarruvia *ubi ſuprà*, & *in cap. unico, lib. 6. de vita, & honeſtate*, ubi Clerici ſcurræ omne privilegium Clericale amittunt, & à judice ſæculari puniendi ſunt.

8. Sed non immeritò à multis hæc nimis ſevera judicatur opinio, quod Clericus, ex eo quod dimiſſis veſtibus, & tonſura ſe multis involvat criminibus, abſque aliqua monitione privetur fori privilegio; Et ita Ancharanus *in cap. 1. de Apoſtatis*, ſcribit illius Canonis deciſionem ſervandam eſſe, ut hujuſmodi Clericus ſolum amittat Canonis privilegium, non fori, juxta mentem Panormitani, & Cardinalis *in dict. cap. Perpendimus*; Ita Alex. *conſil. 8. lib. 1. nu. 2.* Socinus *conſil. 12. lib. 1.* Sylveſter *in ſum. verb. Cler. 3. §. 9.* Neque obſtat dict. *cap. unico, de vità, & honeſtate Clericorum, lib. 6.* nam cùm illa conſtitutio ſit pœnalis ad alios caſus non debet extendi, juxta vulgares juris regulas. Et hanc ſententiam ego teneo, quam tenet etiam noviſſimè ex Societate Jeſu Dicaſtillus *lib. 2. de juſtit. tract. 1. diſp. 4. dub. 9. nu. 154.* cui adde Torreblancam *in pract. jur. ſpir. lib. 15. cap. 4. nu. 18. & ſeq.* Valboam de Magrovejo *in lect. Salmat. tom. 2. ad cap. 9. de judiciis, num. 3.* & alios, quos citat, & ſequitur Cartharius *dec. crim. 58. num. 30.* Et dato, & non conceſſo, quod contraria opinio eſſe tenenda, tamen neceſſarium eſſet, ut per ſententiam Judicis Eccleſiaſtici notum eſſet Clericum enormibus ſe immiſcere, & ſine habitu, & tonſura incedere, aut cum habitu, & tonſura incedentem monitum ter eſſe, ne enormia committat, aliàs Judex ſæcularis judicare, & punire illum non poterit. Quia qualitas tribuens juriſdictionem prius probanda eſt, *l. 2. §. ſed ſi dubitet*, & *l. ſi quis aliena, ff. de jud.* Et tradit Abbas *cap. ſi Clericus Laicus, de foro comp.* Quæ probatio non à Judice ſæculari (qui nullam ante probationem juriſdictionem habet) ſed ab Eccleſiaſtico, cui Clericus ſubjicitur, facienda eſt. Præterea quia abſque degradatione (excepto uno vel altero caſu) nullus Clericus à Judice ſæculari punitur, ſed degradatio fieri non poteſt, niſi præcedat criminis ſufficiens probatio, & declaratoria ſententia illius. Ergo antequam Judex ſæcularis judicet, & puniat Clericum enormia committentem, debet à Judice Eccleſiaſtico ſic eſſe declaratum. Et ideò ſæcularis Magiſtratus, ſi ſententiam ferat contra Clericum non expectata Judicis Eccleſiaſtici declaratione, contempſiſſe turbaſſeque dicitur illius juriſdictionem, quò fit, ut ſententiam excommunicationis ratione violatæ juriſdictionis incurriſſe jure optimo dici poſſit, *cap. Quoniam*, & *cap. fin. de immun. Eccleſ. lib. 6.* & ita in ſpecie Collegium Paduanum egregiè reſpondit *in conſ. 1. poſt nu. 11. verſ. Adhuc dicendum videtur, & n. ſeqq. inter conſil. crim. diverſ. in magnis, tom. 1.* ubi hac ratione conſuluit, non ſolum Prætorem, qui quemdam Clericum juſſu Concilii Judicum Quadraginta Reipublicæ Venetæ, non præcedente declaratione Epiſcopi, ſuſpendi fecerat, verùm etiam ejus Miniſtros excommunicationis ſententiam incurriſſe, Videas Cartharium *ubi ſupr.* & Caſtrum Palaum *tom. 2. tract. 12. diſp. unica punct. 6. num. 5.* Igitur ex omnibus ſupradictis apparet contra P. Rabardeum, Clericos facinoroſos in delictis quomodocumque graviſſimis, exceptis illis de quibus *ſuperius* dictum eſt, non poſſe ante degradationem à Judicibus laicis puniri.

Sup. hoc ſupra in § 1 hujus reſ. & in reſ. 65 (margin note; partly illegible)

9. Non deſinam tamen hic etiam adnotare quod licet P. Rabardeo concedamus Clericum Aſſaſſinum, non eſſe degradandum, tamen doctrina ejus eſt nimis trunca, & manca; Nam dicendum eſt Aſſaſſinum non poſſe à judice laico puniri, nec ſubjici ejus juriſdictioni, niſi prius conſtet de qualitate Aſſaſſinii, & præceſſerit ſententia declaratoria Judicis Eccleſiaſtici: unde rectè docuit Cardinalis Albanus, *conſ. 13.* & Farinacius *q. 8. n. 85.* Quod non poteſt Clericus uti Aſſaſſinus à Judice laico puniri, niſi poſtquam uti Aſſaſſinus fuerit ab Eccleſiaſtico Judice bannitus, diffidatus, & condemnatus: Nam qualitas, quæ juriſdictionem deſert, ante omnia diſcuti, & probari debet, tum quia ſic decernitur *in cap. ſi Judex, de ſentent. excommunic. in 6.* Tum quia aliquem exemptum eſſe, eſt res ſpiritualis, res autem ſpiritualis ad Judicem Eccleſiaſticum ſpectat: Et tamdem quando naſcitur inter Judicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem diſſenſio, ad quem ipſorum Juriſdictio pertineat, definitio pertinet ad Eccleſiaſticum, ob majorem ipſius auctoritatem, *c. ſi judex cit.* Ergo, &c. Et hanc ſententiam tenet ex Societate me citato P. Theſaurus *in praxi de pœnis, par. 2. verb. Aſſaſſinium, cap. 1. num. 7.* P. Dicaſtillus *lib. 2. de juſt. & jure, tract. 1. diſp. 4. dub. 20. num. 356.* Molina *tom. 2. tract. 12. diſp. unica, punct. 6. num. 3.* Idem docet Barberius *in Confutat. Magiſtri Fulgentii, part. 4. num. 52.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. par. 3. Allegat. 110. num. 13.* Joannes Andreas *in cap. 1.* ubi etiam Geminianus *de homicidio in 6.* Alexander *conſ. 166. n. 5. vol. 7.* Rolandus à Valle *volum. 1. conſ. 24. nu. 62.* Scaccia *de judic. lib. 1. c. 11. num. 70.* & alii, quos citat, & ſequitur Bellett. *in diſquiſ. Cler. part. 1. tit. 3. §. 7. num. 6.* & patet ex Bulla Clement. VIII. quæ incipit, *Æqua, & circumſpecta*, data Romæ die 18. Decembr. anno 1595. Et licèt Clarus, & Capycius apud Martham *de juriſd. part. 4. Cent. 2. caſ. 129. num. 17.* aſſerat contrarium obſervari apud ſuos, tamen, ut optimè obſervant, idem Martha, Scaccia *de judiciis, lib. 1. cap. 11. n. 70.* Farinacius *quaſt. 8. num. 86.* & alii: hæc obſervantia non potuit præjudicium afferre ordini Eccleſiaſtico, aliter eſſet contra libertatem Eccleſiæ. Undè refellendus venit Petrus de Urries *ad Rit. 235. M. R. V. par. 2. num. 182.*

Sup. hoc ſupra in reſ. 131 §. ult. ad med. & in reſ. 102 prope fin. & in reſol. 187. 3. 1. poſt med. & in reſ. 197. & 198. & inferius in tr. 8. reſol. 9. §. ult. poſt medium à verſ. Non eſt igitur.

10. Nec obſtat, quòd Judex laicus procedat contra Clericum aſſaſſinum, abſque degradatione, qua ratione motus fuit, Decian. *in conſ. 82. volum. 2.* ad probandum hanc declaratoriam Judicis Eccleſiaſtici non requiri. Quia utrumque poteſt ſtare, & judicem laicum procedere contra Clericum Aſſaſſinum abſque degradatione, ex indulto Papæ, adnotata per Gloſſ. *in cap. laicis, 17. quaſt. 7.* & Card. *in cap. Perpendimus, num. 6. & 7. de ſentent. excom.* Quæ degradatio in cæteris delictis atrocioribus per Clericum patratis requiritur, cum Judici æculari puniendus traditur; Atque ipſum Judicem ſæcularem non poſſe procedere ad executionem dictæ pœnæ, niſi prius facta declaratione per Eccleſiaſticum, aliàs ſequeretur, quòd Clericus ex ſola imputatione Aſſaſſinii amitteret privilegium Clericatus, quod non reperitur diſpoſitum, & eſt contra omnes juris regulas, debet enim plenè de eo conſtare, ut Aſſaſſinii pœnæ exequi poſſint, ut dixi. Et ideò contra Grammaticum, & Capycium, quibus ſed immeritò adhæret Farinac. *q. 8. num. 86.* dicendum eſt cum Martha *ubi ſuprà num. 21.* Guazzino *defenſ. 39. cap. 1. num. 10.* & aliis penes ipſos, de qualitate Aſſaſſinii Clericorum non poſſe cognoſcere Judicem Laicum, etiam quando delictum Aſſaſſinii eſſet notorium: Dicendum eſt igitur, abſolutè, declarationem aſſaſſinii pertinere ad Judicem Eccleſiaſticum; unde, ſi ſæcularis Judex pævenitſet aliquo modo, poſſet Judex Eccleſiaſticus, uti remediis Eccleſiaſticis, & illum cenſuris cogere ad deſiſtendum. Et tamdem claudam hanc reſolutionem verbis ſapientiſſimi Chriſtophori Beſoldi; qui prius hæreticus, ſed poſteà Catholicus factus, in ſynopſi Doctrinæ Politicæ editionis In-

Ingolſtadienſis, *lib. 1. cap. 2. num. 9.* ait: Clericos à Magiſtratu Civili puniri non poſſe, niſi degradatos, eique à Clericis traditos. Malè itaque P. Rabardeus docuit Clericos gravibus criminibus infamatos, etiam ante præviam degradationem ab Epiſcopo factam poſſe à judicibus Laicis ſupplicio damnari. Quòd non ſolùm improbant Sacri Canones ut ſuprà probatum eſt, ſed etiam Juſtinianus Imperator *in Novella 83.* ut optimè obſervat inter alios Bellarminus *in Reſponſ. ad Epiſtolam cujuſdam Theolog. fol. 12.*

R E S O L. CCCXXIX.

An Summi Pontifices potuerint exemptionem Clericorum concedere, invitis Principibus laicis? Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 14. aliàs 12.

Sup hoc ſuprà in reſ. 1. §. 1 tenitam et in ſine, & in reſ. 2. § 2 in ſine.

§. 1. NEgativè reſpondet Rabardeus *ſect. 2. num. 3. fol. 22.* ubi ſic ait. Minus acutè meo judicio conſiderarunt illi Doctores, qui ex his abſolutè probant jure Pontificio ſimpliciter abſque permiſſu, vel conſenſu Regum, & Summorum Principum ſæcularium, hanc libertatem à foro, & judicio ſæcularium Magiſtratuum Clericis datam, & ſtabilitam fuiſſe. Inter quos Dominicus Sotus audet dicere. Quamvis Clerici, neque in ſuis perſonis, neque in ſuis bonis eſſent jure Divino liberi, quòd prius probaverat, nihilominus Papam potuiſſe, inconſultis Principibus, & debuiſſe illos ab eorum exactionibus, & foro excipere, cui quidem exemptioni Principes contravenire nequeant. Ita ille.

2. Sed hanc opinionem, prorſus reprobandam eſſe exiſtimo, tamquam contrariam, & adverſantem auctoritati, & poteſtati Pontificiæ à Chriſto Domino D. Petro, & ejus ſucceſſoribus traditæ, & angor, P. Rabardeum illam docuiſſe, quam non auſi ſunt docere, ipſimet ſcriptores laici, parum faventes immunitati Eccleſiaſticæ; ut Pereira, Salgadus, Cevallos, Urries, Gonzalez, & alii. Sed ſolùm hanc ſententiam docuerunt noſtris temporibus cum Patre Rabardeo, illa tetra peſtis Eccleſiæ Pſeudo Theologus Paulus Servita, & damnatæ memoriæ Auctor Henningus Arniſæus, *in Comment. Polit. de Exempt. Clericorum diſp. 3. num.* 8. Dico igitur potuiſſe ſummos Pontifices, invitis Principibus exemptionem Clericis conferre, ejuſque obſervantiam Principibus ſæcularibus præcipere, & ad conſentiendum eos cogere. Probatur primò, ex illis Decretis, quibus obſervantia hujus immunitatis ſub cenſuris ipſis etiam Principibus temporalibus præcipitur, ut conſtat ex *c. ult. de rebus Eccleſ. non alienand.* & *cap. Quamquam de cenſib. in 6. & ferè toto titulo de immunit. Eccleſiarum, in decretalibus, & ſexto*, & ex Bulla Cœnæ Domini tot annis, à tot Pontificibus repetita; Nam in ea per varios articulos, & latis graviſſimis cenſuris etiam contra Principes, & Reges temporales hanc libertatem Eccleſiaſticam defendunt.

3. Probatur Secundò, ex poteſtate data Petro ad gubernandam Eccleſiam, & ad ligandum, & ſolvendum in omnibus, quæ ad bonum Religionis Chriſtianæ, & conveniens Eccleſiæ regimen neceſſariæ fuerint. Nam hæc exemptio per ſe loquendo, & quaſi ex natura rei, eſt valdè neceſſaria Religioni Chriſtianæ, ut res Eccleſiaſticæ, & Divinus cultus debita veneratione tractentur: ergo propter hunc finem data eſt Petro, & Pontifici poteſtas ad ſolvendum, ſeu eximendum Clericos à poteſtate Civili, & ad ligandum ipſam poteſtatem Civilem, ut perſonis Eccleſiaſticis hanc immunitatem cuſtodiat. Conſequentia hæc evidens eſt ex dictis alibi de poteſtate Pontificis circa Temporalia in ordine ad ſpiritualem finem, ibi enim oſtenſum eſt hanc poteſtatem eſſe Divinam, & ſupernaturalem, ac ſubinde per ſe ſufficientem, ut in ſua materia efficaciter operari poſſit non expecto ſubditorum conſenſu, etiam ſi ſint Temporales Principes, ſed illos ad conſentiendum obligando, & ſi neceſſarium fuerit, cogendo, Et quidem negare hanc poteſtatem Summi Pontificis indirectam in Temporalibus eſt opinio digna graviſſima Cenſura. Vide me ipſum *in part. 1. tract. 2. reſol. 121.* ubi plures Doctores adduco, quibus nunc adde D. Thomam *lib. 3 de Regim. Princip. & in 2. 2. q. 10.* D. Bonaventuram *lib. de Hier. Eccleſ. part. 2. cap. 1.* Alexandrum de Ales *3. part. quæſt. 40. num. 5. & p. 4. quæſt.* 10. Ugonem de Sancto Victore *lib. 2. de Sacram. p. 2. cap.* 4. Vvaldenſem *lib. 2. Doctrinæ Fidei, art. 3. cap. 7.* Driedonem *lib. 2. de liber. Chriſt. cap. 2.* Henricum de Gandavo *Quodlibeto 6. quæſt.* 23. Cajetanum *in Apolog. cap. 13.* Sanderum *lib. 2. cap. 4.* Cordubam *lib. 1. qu. 57.* & omninò videndum Durandum, cœlebrem Galliæ Doctorem *in libr. de Origine ſeditionis, quæſt. 3. ad 3. argum.* Itaque omnes Doctores Catholici conveniunt quidem in hoc, quod Summus Pontifex habeat in temporalibus, ſecundariam, & indirectam poteſtatem. Antecedens autem, ſatis declaratum, & probatum relinquitur ex præcedentibus.

Alibi in reſ. 1. 5. & 6. nec. ſeq.

Quæ hic eſt ſup. reſ. 17. & inferius in tr. 25 reſ 7. 8. & 9. per totas, & in tr 11. ex reſol. Unica, §. Sed diſplicitet, & in tr. 8, reſ. 7. in principio.

Nam ſi hæc exemptio eſt propriè, & completè de jure Divino poſitivo, vel naturali, clarum eſt poſſe, & debere Pontificem cogere Chriſtianos Principes ad illud jus obſervandum. Si verò ad minimum eſt hæc immunitas valdè propinqua juri naturali, & valdè conſentanea juri Divino, & conſentioni omnium gentium, ut omnes Doctores ſine diſſenſione fatentur, & præcipuè ex Societate Jeſu Leſſius, Molina, Baldellus, Caſtrus Palaus, & alii ſupra. Ergo negari non poteſt, quin hæc exemptio ex natura rei ſit ita neceſſaria Religioni, & Cultui Divino, ut ſine illa convenienter adminiſtrari non poſſit.

4. Probatur tertiò, Eccleſia per ſe loquendo, majus utique, & evidentius jus habet eximendi fideles à Dominio Principis Chriſtiani, quam à dominio Principis Etnici, ſed Eccleſia jus habet certis de cauſis fideles à dominio Principis etiam Ethnici eximendi. Ergo multò majus jus habet eximendi eoſdem à dominio, & juriſdictione Principis Chriſtiani, ſi pares cauſæ ſuppetant. Conſequentia patet. Prior propoſitio eſt evidens. Quia ſine dubio cæteris paribus, quiſque facilius aliquid ſtatuere poteſt circa perſonam ſibi ſubjectam, quàm non ſubjectam, Principes autem Chriſtiani, hoc ipſo quod Chriſtiani ſunt filii Eccleſiæ, adeòque ſpirituali poteſtati Eccleſiæ, cùm Principes infideles eidem ſubditi non ſint, ut patet ex illo S. Pauli, *1. Corinth. 5.* Quid mihi de his, qui foris ſunt judicare? Minor probatur ex S. Thom. *in 2. 2. q. 50. art.* 10. ubi docet; hoc ipſo quidem dumtaxat, quòd ſubditi alicujus Principis Ethnici ad finem convertantur, non liberari, vel abſolvi à poteſtate, & dominio ejuſdem Ethnici Principis, attamen Eccleſiam jus ejuſmodi ſubditos converſos ad finem eximendi ab ejuſdem Principis poteſtate. Poteſt tamen, inquit, juſtè per ſententiam, vel ordinationem Eccleſiæ, authoritatem Dei habentis; tale jus dominii, vel prælationis tolli, quia Infideles meritò ſuæ Infidelitatis merentur poteſtatem amittere ſuprà fideles, qui transferuntur in filios Dei, Quæ ratio non ita intelligenda eſt, quaſi Eccleſia per modum pœnæ Ethnicis Principibus, qui alioqui in temporalibus Eccleſiæ ſubjecti non ſunt, ejuſmodi diminutionem irrogare poſſit [illegible]oc enim eſt contra communem, & certam ejuſdem S. Tho[illegible]ſententiam, *ibidem art.* 8. traditam, quæ ſtatuit, In id[illegible] qui fidem numquam ſuſceperunt, non poſſe ſol[illegible] ob infidelitatem ab Eccleſia, Principibuſque Chriſtianis puniri, vel ad fidem ullatenus cogi; ſed ſenſus eſt, ex ipſa natura rei, Infidelitatem Principis temporalis, non benè cum ſubjectione eorum ſubditorum, qui ad fidem convertuntur, cohærere; ac proindè cùm ratio non ſit, cur fides poteſtati Infidelis Domini cedere debeat; hanc potius per Eccleſiam poſſe, quoad ejuſmodi ſubditos enervari.

5. Rationes verò, cur poteſtas infidelis Domini in ſubditos fideles, non benè cum eorumdem ſubditorum fide cohæreat, jam ſuperius attulerat S. Thomas his verbis: Illi, qui ſubjiciuntur aliorum juriſdictioni, immutari poſſunt ab eis, quibus ſubſunt, ut ſequantur eorum imperium, niſi illi, qui ſubſunt, fuerint magnæ virtutis. Secunda, quia, infideles, inquit S. Doctor, contemnunt fidem, ſi fidelium defectus cognoſcant. Nonne hæ rationes rectè applicatæ, æquè pugnant, quominus res, & perſonæ Eccleſiaſticæ abſque diſcrimine laicæ poteſtati ſæcularium Principum ſubjiciantur? Ita planè videtur. Primò enim cederet talis ſubjectio in periculum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & in detrimentum Religionis. Facilè enim Principes ſi quid fortè contra fidem, & bonos mores machinarentur, Eccleſiaſticos quoque ipſos in commercium ſuæ improbitatis adducerent, ſi iis alioqui de jure ſubjicerentur. Secundò, ſi ab oneribus, & temporali juriſdictione exempti non eſſent, quam facilè foret laicis, præſertim ſi ut ſæpè accidit, malè erga Clericos eſſent affecti, qualibet occaſione captata, eos ad judicia, & negotia ſæcularia pertrahere; in iiſque pro libito agitatos à ſpiritualium rerum cura, & ſtudio avocare; contra mandatum S. Pauli prohibentis, ne quis militans Deo implicet ſe negotiis ſæcularibus. Certè vel ob hanc etiam cauſam prohibuit Juſtinianus, ne Clerici in Civilibus eſſent judicio ſæculari ſubjecti. Ego, &c.

6. Et ideò hanc ſententiam docent etiam illi, qui negant cum Rabardeo exemptionem Clericorum procedere à jure Divino. Itaque victoria *relect. 1. de poteſtat. Eccleſia, nu. 9.* hanc quintam concluſionem ſtatuit: Dato quod perſonæ Eccleſiaſticæ non exemptæ eſſent jure Divino, aut Cæſareo, Summus Pontifex potuit eas eximere à poteſtate Civili. Idque *ibidem*, ipſe egregiè probat. Nam hoc eſt conveniens, inquit, imò videtur neceſſarium ad adminiſtrationem rerum ſpiritualium, quod perſonæ Eccleſiaſticæ ſint exemptæ à judicio Civili. Et ut ſupra dictum eſt, Reſpublica Ec- Eccleſiaſtica eſt perfecta, & ſufficiens: Ergo in ea eſt poteſtas

ad

ad ferendas leges convenientes adminiſtrationi Eccleſiæ: Ergo ſi exemptio Clericorum eſt conveniens, poteſt ferre leges de tali exemptione. Quod autem ſit neceſſaria talis exemptio, patet. Cætera, quæ fuſius à Victoria adducta ſunt omitto.

7. Idem etiam docet Covarruvias, quem pro ſua ſententia adduxerat Rabardeus; Unde Angelus Sermarinus *in conſut. 2. tractatuum, propoſ. 5. fol.* 125. ſic ait; Covarruvias etſi ſemper Regiæ poteſtatis fuerit propugnator, in hac tamen re, licèt dicat exemptionem Clericorum non eſſe de jure Divino, verumtamen docet, Papam potuiſſe, ac debuiſſe eximere perſonas, & bona Clericorum à Regia poteſtate, quod probat latiſſimè per Canones, Leges Civiles, & Doctores.

8. Sotum verò jam Rabardeus adducit, quibus adde Innocentium à Rabardeo, in favorem ſuæ ſententiæ allatum: Nam *in cap. 2. de major. & obedient.* proponens quæſtionem, quis exemit Clericos, prius dicit, quod Papa, conſentiente Imperatore, poſtea, quod exempti ſint à Deo; & tandem ait, vel dic, quod Papa, etiam ſine conſenſu Imperatoris eos potuit eximere à juriſdictione Imperatoris per ſuas conſtitutiones, quia cùm Clerici ſpirituales ſint, & ex toto corpus ſuum, & animam dederint in ſervitium, & ſortem Chriſti, per conſequens Papæ judicio, & conſtitutionibus ſubſunt. Eadem eſt communis ſententia Canoniſtarum, *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. & in cap. 2. de majorit. & obed.* & idem tenet Alvarus Pelagius, *lib. 1. de Planct. Eccleſ. cap. 44. in fine* referens, & ad litteram ſequens ſententiam Innocentii. Idem Driedo, *lib. 1. de libert. Chriſtian. cap. 9.*

9. Idem etiam docet Leſſius *lib. 2. cap. 33. dub. 2.* Baldellus *in Theolog. mor. tom. 1. lib. 5. diſp. 35. nu.* 10. Molina *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 31.* Valentia, *tom. 3. diſp. 9. quæſt. 5. punct. 4.* Caſtrus Paulus, *tom. 2. tract. 12. diſp. uni. 0 punct. 1. num. 5.* Salas, *de Legibus, diſp. 14. ſect. 11. num.* 121. omnes ex Societate, quibus adde Bañez *in 2. 2. quæſt. 67. art. 1. concluſ. 3.* Salonium *ibid. contr. 1. concluſ. 5.* & hi tenent exemptionem Clericorum non eſſe de jure Divino, & tamen contra Rabardeum aſſerunt, potuiſſe Summos Pontifices illam inſtituere, invitis Principibus: Quod etiam docet præter citatos ex Societate P. Dicaſtillo, *lib. de juſtit. tract. 20. diſp. 4. dub. 6. nu.* 110. Bellarminus *contra Barclajum, cap. 34.* Henriquez, *lib. 7. c. 24.* Azorius, *part. 3. dub. 5. cap. 19. quæſt. 2.* & noviſſimè Eminentiſſimus amantiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo *de juſt. & jure tom. 2. diſp. 36. ſect. 7. num.* 101. Tannerus *in Apol. de immun. Eccleſ. lib. 1. cap.* 19. Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 11. num. 5. & ſeq.* Comitolus *in reſp. moral. lib. 1. q. 93.* Idem tenet Valboa de Magrovejo *in lection. Salmat. tom. 2. ad cap. 2. de judiciis num. 34. & in cap. 1. de foro comp. num. 6.* Tamburinus, *de jure Abbatum, tom. 5. diſp. 15. quæſt. 20. num. 7.* Beltranus de Guevara *in Propugnaculo libert. Eccleſ. Aſſer. 1. §. 7. num.* 35. Philippus Maynardus, *de Privileg. Eccleſ. par. 2. art. 16. per totum.* Adolphus Seulkenius *in Apolog. pro Card. Bellarmino, cap. 5. num.* 71. Gregorius Servantius, *in defenſ. immun. Eccleſ. propoſ. 5. fol.* 50. Petrus Gonzalez *de leg. Politica, lib. 5. cap. 3. num.* 8. Petrus de Urries, *ad Ritum* 235. *M. R. V. part. 5. prel. 2. num.* 53. & 54. Alphonſus de Leone, *de Offic. & poteſt. Confeſſ. Recollect.* 11. *num.* 704. Germonius, *de Sacr. immunit. lib. 3. cap. 15. num.* 37. Navarr. *in cap. Novit, de judiciis notab.* 6. Joannes Pedrezzanus, *in Reſponſ. ad Venetos propoſ. 4. §.* 11. Fagnanus, *de juſt. cenſ. Pauli V. part. 1. fol.* 11. Germonius, *in Aſſert. liber. Eccleſ. cap. 4. §.* 14. Lælius Baglione, *in Apolog. contra Paulum Venetum, propoſ.* 12. & alii penes ipſos. Unde miror valdè, quomodo P. Rabardeus potuerit contrariam ſententiam tenere, & illis uti verbis, quæ bilem movent, quod Sotus auſus ſit affirmativam docere. Et ideò, ut *ſuprà* notavi, ipſimet Scriptores laici hanc poteſtatem Summo Pontifici tribuerunt, quod tamen tam audacter negat P. Rabardeus, ex cujus doctrina ſequeretur Summos Pontifices in ordine ad bonum Eccleſiæ non habere poteſtatem indirectam in temporalibus. Undè ſententiam P. Rabardei, in puncto refellunt, ex Doctoribus Gallis, Aufrerius *de Offic. ordinar. quæſt. 1. num. 1. fol.* 81. & *n. 4. fol.* 83. & Rebuffus *in Rubrica de poteſt. concordat. §. Nec obſtat*; aſſerentes, quod etiam ſi de jure Divino Clerici non eſſent exempti, tamen per Papam potuiſſent eximi, etiam ſine conſenſu Principum.

RESOL. CCCXXX.

Reſpondetur ad exemplum Salomonis cum Abiathar Sacerdote, quod affert P. Rabardeus. Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 15., aliàs 13.

§. 1. AD ſuam comprobandam ſententiam, nempè quòd exemplo Clericorum non ſit de jure Divino, ſed humano, & quòd Principes laici in gravioribus delictis poſſint punire Clericos, adducit P. Rabard. *l. 2. nu. 7. fol. 36.* exemplum Salomonis, & ita aſſerit. Notiſſimum eſt illud Salomonis Regis ſapientiſſimi factum, & judicium, qui priuſquam depravatum fuiſſet cor illius in amorem alienigenarum fœminarum, ſed in principio regni ſui, ſtatim poſt obitum Davidis Patris ſui, Abiathar Sacerdotem ejuſdem Davidis ab officio, & gradu ſuo depoſitum, quaſi exulem miſit in domum ſuam in Anathoth, pro conſpiratione, vivente Davide, prius facta cum Adonia: Et quidem vir mortis es, hoc eſt morte dignus (inquit Rex) quia partim pro ſimili, vel eodem crimine Joab Princeps exercitus Davidis, & ipſe Adonias frater Salomonis occiſi fuerunt; ſed hodie te non interficiam, quia portaſti arcam Domini coram Davide patre meo, & ſuſtinuiſti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus. Ejecit ergo Salamon Abiathar, ut non eſſet Sacerdos Domini. Ex qua objurgatione Salomonis adverſus eumdem Abiathar, manifeſtum ſit, Salomonem Regem, qui admirabilem ſapientiam à Deo acceperat, verè, & rectè cenſuiſſe ſe poſſe juſtè, non ſolùm exilio, quod præſtitit, ſed etiam mortis ſupplicio animadvertere adverſus Abiathar Sacerdotem Domini, & ſic delictum ejus, quod crimen fuit Majeſtati Regiæ contrarium, caſtigare; illi tamen vitam donavit pro famulatu, & fideli ſervitio quondam ab eo Davidi patri ipſius, in magnis neceſſitatibus ſuis, præſtito. Undè conſtat illis temporibus Sacerdotes etiam majores, in iis, quæ pertinent ad Civile regimen, non fuiſſe liberos à poteſtate, ſeu juriſdictione Regum, & Principum Temporalium. Ita Rabardeus.

2. Sed diſplicet mihi P. Rabardeum hoc factum Salomonis pro ſua confirmanda ſententia adduxiſſe: Nam hoc exemplo Clericos ſubditos eſſe ſæculari Magiſtratui conatus eſt demonſtrare Huſſus hæreticus *lib. contra occultos Adverſarios*, qui cùm verè docerent etiam veteris Teſtamenti Sacerdotes, quamtumvis ſceleratos non fuiſſe per ſæcularem Magiſtratum punitos, Huſſus his verbis reſpondet: Verè iſte Adverſarius aſſumit univerſalem negativam, ad quam probandam requiritur, ut totum in memoria retineret, & revolveret Teſtamentum; ſed quia non revolvit, ideò datur ſibi inſtantia, id eſt de Mathan Sacerdotem, quem propter Idololatriam interfecit Populus, ante Aras Baal 2. *Paralipp.* 23. Item Salomon Rex à Deo conſtitutus, & ſapientiſſimus depoſuit Summum Pontificem à Sacerdotio, & expulit eum, ut patet 3. *Reg.* 2. Hæc Huſſus, & *libro de bonis temporalibus auferendis*, ſic ait: Rex Salomon Sapientiſſimus ſecundum ſapientiam à Deo ſibi datam, exercuit ſuam juriſdictionem in Sacerdotem, deponendo eum de Sacerdotio, & imponendo loco ſui Sadoch Sacerdotem; hoc autem fuit majus, quàm auferre temporalia, ſi ergo in lege Chriſti Epiſcopus ſimiliter contra Regni hæredem excederet, volens aliquem in Regem præficere, cur non haberet Rex, vel hæres, poteſtatem auferendi temporalia ab ipſo taliter delinquente. Ita Huſſus.

3. Sed adverſus illum, & P. Rabardeum dicendum eſt factum hoc Salomonis non probare Principes poſſe exercere juriſdictionem in Perſonas Eccleſiaſticas. Nam primò reſpondetur cum Franciſco à S. Clara *in Apologia Epiſcoporum, cap. 7. fol.* 313. ubi ſic ait: Ad illud factum Salomonis in depoſitione Abiathar, non aliud fecit, quàm quod Reges nunc practicant, qui judicant de Poſſeſſorio in beneficialibus, praxi etiam hujus vidi in Flandria ſub Rege Catholico: Occurrebat quidem caſus in Anglia ſub Alexandro III. circa legitimationem nonnullorum puerorum; cui etiam annexa fuit alia Quæſtio de legitima fundorum poſſeſſione, &c. Summus Pont. diſtinguebat inter hos duos caſus, finalem deciſionem prioris commiſit Epiſcopo Londinenſi, & Wigornienſi, ad alium ſic reſpondit. Nos attendentes quòd ad Regem pertinet, non ad Eccleſiam de talibus poſſeſſionibus judicare, ne videamur juri Regis Anglorum detrahere; qui ipſarum judicium ad ſe aſſerit pertinere, mandamus quatenus Regi poſſeſſionem judicium relinquentes de cauſa principali cognoſcatis, &c. Sic eſt in rebus hujus qualitatis, fieri debet diſtinctio, & ſeparatio cauſarum Civilium à Spiritualibus, jus poſſeſſionis eſt quid civile, licèt perſonæ poſſidentes ſint Eccleſiaſticæ, primum Principes, & Reges ſibi vendicant, ſecundum ad Eccleſiam pertinet, ſic

Salo-

Salomon ſolùm declarabat, quod jus poſſeſſionis ad antiquos hæredes alterius familiæ pertinebat, & hoc ſpeciali Dei mandato, nec aliter ſummovit Abiathar ab officio, & ſubrogavit illi Sadoch. Hucuſque S. Clara. Sed ejus reſponſio mihi non placet, per ea, quæ ego docui *in p.5. tr. 1. reſ. 23.* ubi ex multis rationibus, & Doctoribus firmavi Judices Laicos non poſſe judicare de poſſeſſorio in beneficialibus: Ideò.

4 Reſpondetur ſecundò cum Bozzio *de temporali Eccleſiæ Monarchia lib.5.c.16.* Theologis Religionis Servorum *Defenſ. Cenſ. Pauli V. cap.8. ad 3. argum.* Gregorio Servantio *in Defenſ. immunit. Propoſ.5. fol.62.* Paulo Donato *in tr. de modo eligendi Miniſtros Eccl. c.6.* Turrecrem. *in Summa Eccl. lib.2.c.96.* Sermarino *in Confutat. 2. tract. propoſit. 5. fol. 122.* Comitolo *in tract. Apolog. c.5. memb.3. n.21.* Duardo *in Bull. Cœnæ, lib.2. Can.15. q.18. nu.31.* Gretſero *in Conſiderationibus contra Theologos Venetos, lib.2. conſ.1.* Puerono *de Regul. Ariſtocratia to.2.c.12.n.55.* Maynardo *de Privil. Eccl. p.2. concl.2.* Belletto *in diſquiſ. Cler. p.1. tit.3. §.1. n.30.* Bellarmino *lib.2. de Rom. Pont. cap.29.* & aliis, Salomonem non ut Regem, ſed ut Prophetam, & Divinæ juſtitiæ executorem, depoſuiſſe Abiathar Sacerdotem altero ſubſtituto: Nam in ſacro textu dicitur Salomonem amoviſſe Abiathar, ut impleretur ſermo Domini; ſed ut hujus reſponſionis vis percipiatur: animadverto *1. Reg. c.2.* Deum prædixiſſe multa mala, quæ eventura erant domui ſummi Sacerdotis Heli; Primum filios ejus Ophni, & Phinees eadem die morituros eſſe; *Hoc autem erit tibi ſignum, quod venturum eſt duobus filiis Ophni, & Phinees: In die una morientur ambo.* Quòd paulò poſt evenit vivente Heli: Etenim Arcam Dei ferentes in bello occiſi ſunt, ibidem, cap.4. *Et Arca Dei capta eſt, duo quoque filii Heli mortui ſunt Ophni, & Phinees.* Alterum, pleroſque ex ejus domo, cùm perveniſſent ad virilem ætatem caſuros eſſe; *Et pars magna domus tuæ morietur, cùm ad virilem ætatem venerit:* quòd completum eſt, cùm Saul occidendos juſſit coram ſe octoginta quinque Sacerdotes, & tunc omnes incolæ Civitatis Nobe occiſi ſunt: ibidem cap. 22. *Converſuſque Doeg Idumæus irruit in Sacerdotes, & trucidavit in die illa octoginta quinque viros veſtitos Ephod lineo. Nobe autem Civitatem Sacerdotum percuſſit in ore gladii, viros, & mulieres,* &c. Tertium, Domum ejus Summo Sacerdotio privandam; *Præcidam brachium tuum, & brachium domus Patris tui, ut non ſit ſenex in domo tua,* ideſt Summus Sacerdos. Quòd evenit, cum Abiathar Sacerdote dignitate à Salomone privatus fuit: poſt ipſum enim nullus fuit Sacerdos in domo Heli. Quæ cum ita ſint, quis non agnoſcit ea, quæ ſemel, aut iterum Divina voluntate ſic annuente commiſſa ſunt, in legem deducenda non eſſe? Ergo, &c.

5 Reſpondetur tertiò, demus (quòd tamen probari non poteſt) Salomonem in ſubmovendo Sacerdote, uſum eſſe poteſtate regia: quid quæſo hinc efficitur contra nos? Nihil ſanè, niſi priùs conſtet, legitimè ea uſum eſſe. Hoc autem, nec in Scripturis ſacris diſertè exprimitur, nec ex iis evidenter deduci poteſt. Aliud enim eſt, factum alicujus recenſeri; aliud probari, ſeu commendari. Legimus quidem in Scriptura, Raziam gladio, & præcipitio ſe ipſum occidiſſe. Legimus à Saule Sacerdotes Domini; ab Abimelech ſeptuaginta fratres; ab Athalia, ſemen regium, ab aliis alios interfectos eſſe. At non legimus, hæc omnia juſtè, & legitimè contigiſſe. Idem dico de Salomone, legimus ab eo depoſitum eſſe Abiathar Sacerdotem. At non legimus, rectè, & legitimè id factum eſſe; Vel ergo probandum eſt à P. Rabardeo factum eſſe legitimè, vel nihil concludit. Videat P. Rabardeus ex ſua Religione Martinum Becanum *in Manuali contr. lib.5.c.19.n.39. & ſeq.* neque enim quicquid faciunt Principes, jure faciunt, ut obſervat Acacius *de privilegiis, lib.3.c.6.n.19.* Undè ex omnibus ſupradictis, refellenda veniunt ea, quæ docet noviſſimè Petrus Gonzalez *de lege Politica, lib.1.c.10.n.54. & ſeqq.* & Solorzanus *de Indiarum jure to.2. lib.3.c.27.n.45. & ſeq.*

R E S O L. CCCXXXI.

Refellitur aliud exemplum Joas Regis. Ex par.7. tract.1. Reſ.16. aliàs 14.

§.1. AD exemplum Joas Regis cum Levitis, quod etiam affert Rabardeus. Reſpondeo hoc exemplum cum facto Salomonis, de quo diximus adduxiſſe etiam Pſeudo Theologum Paulum Servitam, qui docens poſſe Principes Laicos punire Sacerdotes. Sic argumentatur: (Nella vecchia legge i Rè hanno commandato, giudicato, e punito li Sacerdoti, non ſolo i Rè cattivi, e mediocri, mà i Rè Santiſſimi, e Piiſſimi; David, Salomone, Joas, Ezechia, e Joſia. Ita ille. Videat P. Rabardeus à quibus viris argumenta pro ſua ſententia mutetur. Sed Bovius *in reſponſ. ad dictum Paulum Servitam, part.2. argum.60.* ſic ait: (Se come apporta i Rè, così notaſse le attioni loro, nelle quali fonda il ſuo argomento, saprei à che riſpondere. Mà David, e Ezechia io non ritrovo, che abbiano punito, ò giudicato alcun Sacerdote, onde da' fatto loro poſsa argomentare ſimile Poteſtà ne' Principi della nuova legge. Joſia nel 4. de' Rè à cap.23. uccise molti Sacerdoti, mà Sacerdoti de gl'Idoli, e non del vero Dio, e non sò vedere, à che propoſito s'induca Joſia, e queſto ſuo fatto, ſe non fuſſe forſi (il che non credo) ſtata tanto grande l'inavertenza di queſt' huomo, che dicendo il Teſto, *Sacerdotes excelſorum*, aveſſe inteſo i ſupremi Sacerdoti del Tempio di Dio. Salomone depoſe Abiathar Sacerdote, che aveva coſpirato con Adonia. Et a queſto riſponde il Turrecremata, che ciò fece Salomone per ſpeciale rivelazione, e commiſſione di Dio: e lo accennano le parole del Teſto, che ſono queſte: *Eiecit, igitur, Salomon Abiathar, ut non eſſet Sacerdos Domini, & impleretur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper domum Heli in Silo.* Mà chi potrà tolerare l'ardire di queſt' huomo, che ponga Joas trà gli Rè Santiſſimi, e Piiſſimi, e in lui alleghi eſempio di giudizio legitimamente eſercitato contra i Sacerdoti? Queſto Rè è deſcritto nella Scrittura per empio, Idolatra, e crudeliſſimo Tiranno, il quale fece uccidere Zacharia figlio di Jojada Sacerdote, perche della ſua Idolatria lo ripreſe; e queſto fatto fù conoſciuto tanto iniquo, che in vendeta di queſto fù da ſuoi proprii ſervi ucciſo nel letto, e privato della ſepoltura Regia.) Ita ille: Cui adde Stephanum Valentinum *lib. de poteſtate Romani Pontificis, cap.11.*

2 Sed factum Joas Regis nihil contra nos obſtat; & illud defendit Dominicus Pueronus *de regular. Ariſtocr. to.2. c.12. n.57.* ubi ſic ait: Factum Joas Regis perperam eſt oppoſitum nobis: etenim cùm res eſset de negligentia Levitarum circa præceptum Moyſis, prius Rex Pontificem monuit, ut quod ſuum erat ipſe illos cogeret ad implendum debitum; ſic namque legitur: *Vocavitque Rex Jojadam Principem, & dixit ei: Quare tibi non fuit curæ, ut cogeres Levitas* (non ergo Regis erat coactiva in ipſos poteſtas) *inferre de Juda, & de Jeruſalem pecuniam, quæ conſtituta eſt à Moyſe ſervo Domini:* (neque Rex ipſe ſui executionem curabat præcepti) *ut inferret eam omnis multitudo filiorum Iſrael in Tabernaculum teſtimonii? 2. Paral.24.* Quis prohibeat, imò quis non commendet laicos Dominos, quibus curæ ſit ſacræ rei progreſſus, & qui ſatagant hanc provehere; Sed aliud eſt, ut *cap. præcedenti* attigimus, ſacrorum ſibi aſſumere Præſulatum: aliud ſupina incuria eadem prorſus negligere, & nolle incumbere, ut Divinus cultus in Republica per deputatos viros diligenter ſervetur. Joas in negotio illo pecuniarum propria authoritate ſolus nihil diſpoſuit, comite uſus eſt ſemper Summo Pontifice Jojada, ut refertur eodem Paralip. *Et congregata eſt infinita pecunia, quam dederunt Rex, & Jojada his qui præerant operibus domus Domini.* Et rurſus: *Cumque compleſſent omnia opera detulerunt coram Rege, & Jojada reliquam partem pecuniæ.* Imò 3. *Reg.* 12. Solus Jojada (dicitur (gazophylacium unum talis, &c. Ecce quomodo Rex Pontifici dumtaxat inſtiterit, & deſtiterit, ut recolligeretur pecunia, in templi reparationem ſumenda. Ita Pueronus. Unde idemmet Rabardeus fatetur *fol.* 33. Joas Regem approbante Joada Pontifice rapinam ſacrilegam Levitarum repreſſiſſe; ſi ergo cum approbatione Pontificis hoc fecit nullam in eos jure regio juriſdictionem exercuit; ad quid ergo P. Rabardeus hoc exemplum adducit?

3 Adde quod etiamſi concederemus in lege veteri Reges in Sacerdotem juriſdictionem exercuiſse, non ſequeretur, ut rectè obſervat Duvallius *tr. de Summo Pontif. part.3. q.1.* Noſtros Sacerdotes ſubjectos eſse Principibus. Nam maxima eſt differentia inter Sacerdotes antiquæ legis, & novæ legis: ſacerdotium enim veteris legis erat carnale, & ſuccedebat, & continuabatur per carnalem propagationem, quamvis eſset ordinatum ad Divinum cultum, & figuram ſpiritualis ſacerdotii novi Teſtamenti, ideò ex illa parte in qua carnale erat, & terrenum, poterat eſse ſubjectum regali poteſtati, & in veteri teſtamento ſumma poteſtas erat terrena, & terrena erat promiſſio, ſed in novo Teſtamento eſt ſpirituale Sacerdotium, & promiſſio ſpiritualium; unde meritò Sacerdotes novæ legis non ſunt Regibus ſuppoſiti, ut firmat Card. Turrecrem. *in ſumma de Eccleſia, lib.2.c.96. ver. uſque ad quartam, de Sacerdotio,* Alvar. *de planctu Eccleſiæ lib.1.c.59. verſ. ad id, quod obiicitur quartò;* & alii: Ergo, &c.

R E S O L. CCCXXXII.

Rejicitur argumentum P. Rabardei deſumptum ex authoritate Boerii, & Curtii, & ex cap. 1. de Homicidio in *6.*

Et dicitur, quod neque Clerici, neque Epiſcopi in graviſſimis criminibus privantur privilegio fori?

Imò, quod neque propter crimen perduellionis, neque propter hæreſim Epiſcopus poſſit ab Inquiſitoribus citari, vel puniri, ſed hæc cauſa Papæ reſervatur? Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 17. aliàs 15.

§.1. Reſtat etiam reſpondere ad argumentum Patris Rabardei deductum ex auctoritate Boerii, & Curtii, quos pro ſe adducit; Et reſpondeo ipſum debuiſſe potius adhærere communi ſententiæ Theologorum, & Juriſconſultorum; quàm Boerio, & Curtio, quos clarè patet nimis infenſos fuiſſe in ſuis operibus Eccleſiaſticæ libertati, & immunitati; Undè gravi correctione, & cenſura digni ſunt: Et ideò non deſeram hic apponere pro curioſis verba Joannis Antonii Saura *in voto Platonis de examine propoſitionum, cap.9.* ubi ſic ait: Graviter coerceri debet licentia opinantium in his materiis, quando receptas Eccleſiæ conſuetudines, aut leges torquent, & invertunt cum damno libertatis, & poteſtatis Eccleſiaſticæ callidis, & ſubtilibus rationibus illam infringentes. Propterea index Concilii Tridentini prohibuit Guilielmi OKami Dialogos, & opus nonaginta dierum, & Antonium de Roſellis, ex quorum latibulis, veluti ex equo Trojano, prodiere quæcumque ſubtiliter excogitata ſunt ad illudendum, & eludendum immunitates, & juriſdictiones Eccleſiæ. Ne hoc armarium contra exemptiones Eccleſiaſticas, è fidelium manibus elaberetur, iterum excuſæ ſint illæ OKami doctrinæ ſub alio nomine, & titulo, ideſt: *Somnii Viridarii auctore Achilino Philoteo*, Aliàs: *Viridarii Somnium de poteſtate Papæ, & Principum ſæcularium.* Aliàs: *Dialogus inter Clericum, & militem.* Supplantavit, & præcipitavit opus hoc plures Juriſconſultos. Nam ex eo multa expreſsè deſumpſere, Stephanus Aufrerius, Nicolaus Boerius, Joannes Nevizanus, Benedictus Curtius, Franciſcus Duarenus, Jacobus Cujacius, Petrus Faber, Petrus Pitheus, Franciſcus Hothomanus, Guilielmus Ranchinus, & innumeri. Alii ſuppreſſo nomine, & opere, ejus clauſulas, opinioneſque ſuis voluminibus inſeruerunt, ut Socinus *conſ. 164. & conſ.* 120. Fulgoſius *conſ. 61.* Franciſcus de Curte *conſ. 73.* Aymo Cravetta *conſ. 241. n. 20.* Hucuſque Saura. Non debeat igitur P. Rabardeus ex turbidis Boerii, & Curtii lacunis aquas haurire, ſed ex puris fontibus Sacrorum Canonum, & Doctorum, ac piorum Theologorum, Juriſconſultorum, præſertim ſuæ Religionis.

2 Ad textum verò *cap. 1. de homicidio, in 6.* quem pro ſua firmanda ſententia profert P. Rabard. *fol. 27.* Reſpondeo, quod loquitur tantum de crimine Aſſaſſinii. Ergo male ab ipſo extenditur ad alia crimina, licèt graviſſima, ut ſine prævia degradatione Judicis Eccleſiaſtici, poſſint à Judice Laico puniri; Lex enim pœnalis, & correctoria loquens in uno caſu, non eſt extendenda ad ſimile, etiam ſi ſubſit eadem ratio, ut ex multis probat Barboſa *Axiomate 197. n. 6.* & in materia odioſa, utpotè contra libertatem Eccleſiaſticã non eſt facienda extenſio, ut optimè obſervat Bonacina *to. 2. diſp. 10. quæſt. 2. punct. 1. §. 4. n. 5.* Et licèt aliqui Doctores penes Farinacium *q. 8. num. 81.* ſenſerint in graviſſimis delictis Clericos nulla expectata incorrigibilitate Curiæ ſæculari tradendos eſſe, attamen non aſſerunt, ut perperam vult P. Rabardeus ipſo facto eſſe privatos privilegio Clericali, neque neceſſariam non eſſe præviam degradationem, & ideò eorum opinio ſi eſſet admittenda, procederet prævia Judicis Eccleſiaſtici degradatione, imò prius obtenta Summi Pontificis licentia, ut optimè obſervat Farinacius *loc. cit.* & ex multis exemplis latè probat Felicianus Epiſcopus Scalenſis *tract. de depoſ. & degradat. cap. 14. per tot.* ubi teſtatur Pariſiis anno 1530. conſenſu Clement. VII. pro homicidio qualificato fuiſſe prius degradatum quẽdam Sacerdotem ab Epiſcopo Civitatis Domino Franciſco Poncher, & poſtea Curiæ ſæculari traditum; Ergo contra P. Rabardeum inconcuſſa firmanda eſt concluſio, in delictis graviſſimis Clericos ipſo facto non amittere privilegium fori, nec poſſe puniri à Judice Laico abſque prævia degradatione Judicis Eccleſiaſtici obtenta prius licentia à Sede Apoſtolica, ut Florentiæ in caſu Clerici banniti factum fuit, teſte Caballo *caſ. 60. n. 23.* Hiſpali in caſu N. N. qui ſuum Provincialem occiderunt, teſte Bernardo Diaz *in pract. crim. cap. 97.* Imò Papiæ, *in caſu Clerici Aſſaſſini*, teſte Antonino Materanenſi *variar. lib. 3. reſol. 2.*

Sup. hæc lege ... & ejus extenſione, latiſſimè in to. 6. tr. 1. R. 79. & in multis aliis ejus tomis.

4 Et tandem ex omnibus ſupradictis à fortiori apparet quàm acriter contra P. Rabardeum ſit inſurgendum aſſerentem *in fol. 27.* non ſolum Clericos, ſed etiam Epiſcopos in graviſſimis criminibus ipſo facto eſſe privatos privilegio Clericali, & fori, abſque prævia depoſitione, vel degradatione.

4 Sed hæc opinio eſt contra leges Imperatorum, ut patet *in leg. ult. C. Theodoſ. de Epiſcop. jud.* & habetur *in cap. Continua 11. q. 1.* Eſt contra ſacros Canones, ut patet *in cap. ſi quis Epiſc. criminaliter 6. q. 4. cap. Accuſatus, cap. Quamvis*, & *cap. Multum ſtupeo 3. q. 6. c. 1. de translat. Epiſc. c. ut debitus, de appell.* & *cap. Majores de Baptiſ.* Et tandem eſt contra decreta Conciliorum, ut patet ex Conc. Venerico in Gallia celebrato, *cap. 9.* In Concilio Trident. *ſeſſ. 24. c. 5. de reformat.* determinatur omnes cauſas Criminales graviores contra Epiſcopos à ſolo Papa cognoſcendas, & terminandas eſſe.

5 Hoc ſuppoſito reſpondeat mihi P. Rabardeus, quænam crimina graviſſima damnabilia, & damnoſa ut ipſe loquitur, magis eſſe poſſunt, quam crimina læſæ Majeſtatis humanæ, & divinæ? Et tamen Epiſcopus propter crimen perduellionis, non ſolum condemnari, ſed minimè citari poteſt ad perſonaliter comparendum per quoſcumque Judices Ordinarios, aut Delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, niſi de expreſſa, ac ſpeciali commiſſione Papæ ſignata, ut habetur in Conſt. 10. Pii IV. appoſita *in tr. 2. Bull.* quæ incipit: *In ſuprema militantis Eccleſ.* de anno 1560. Et notat optimè Gonzalez *in Regul. S. Cancell. Gloſſ. 41. nu. 5.* & poſt illum Eraſmus à Cochier *de juriſd. Ordin. in exemptos, part. 1. q. 41.* Imò nec propter hæreſim Epiſcopus poteſt ab Inquiſitoribus citari, vel puniri, ſed etiam hæc cauſa Papæ reſervatur, ut ſtatuit Pius IV. *in dict. Bull.* & Trident. *ubi ſuprà*, & docet Molina *de juſtit. tract. 5. diſput. 29. nu. 19.* Acugna *tr. de Confeſſ. ſolicit. q. 12. n. 6. & ſeq.* Sanchez de Matrim. *lib. 8. diſp. 2. n. 11.* Farinacius *de Hæreſi q. 186. n. 113.* Pegna *in Direct. part. 3. com. 76.* Simancha *de Cathol. inſtit. cap. 25. nu. 7.* & alii.

Sup. hoc quoad Clericos ſup. in R. 317. §. ult.

Sup. hoc in to. 3. tr. 10 R. 1. & ibi in tr. 2. Reſ. 93.

6 Quæ omnia ita vera ſunt, ut hodie, neque Concilium Provinciale poſſit formare proceſſum in cauſis criminalibus atrocioribus contra Epiſcopum ad effectum tranſmittendi illum ad S. Pontificem, ut refert Riccius *in Praxi p. 4. reſ. 491. & in deciſ. Cur. Archiep. Neapol. p. 4. deciſ. 142.* Videat modò ex his P. Rabardeus, quo pacto potuerit aſſerere Judices laicos poſſe Epiſcopos punire in gravioribus delictis, etiam ante præviam degradationem.

7 Confirmantur ſupradicta ex privilegio fori, Epiſcopis magis quàm aliis Clericis, imò, & Sacerdotibus competente, quia in Epiſcopis conſiderari poteſt poteſtas Ordinis, in qua Apoſtolis æquales ſunt, & Superiores Sacerdotibus; Et ideò ex hoc Titulo aliqua major ratio in ordine ad Privilegium fori in ipſis conſideratur, quàm in aliis Clericis, & Sacerdotibus, nempe ex munere paſtorali.

8 Dicendum eſt igitur poſt Apoſtolos habuiſſe Epiſcopos à Chriſto Domino privilegium fori ſæcularis; & rectè quidem, Nam cùm Epiſcopi ſint Patres Principum ſæcularium, & ſimpliciter illis ſuperiores, indignum quidem erat, & indecens ab eis judicari, & puniri. Et hæc omnia docet Valboa de Magrovejo *in lectionib. Salmaticenſ. tom. 2. ad cap. 1. de judiciis*, & Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 10. n. 6.*

9 Conſideret modò ex his P. Rabardeus, ſi Epiſcopi ex quocumque graviſſimo crimine ſint judicio, & punitioni Laicorum ſubjiciendi; Quod non ſolum de Epiſcopis, ſed etiam de Clericis, ut ſuprà probatum eſt negandum eſſe puto, hi enim in quibuſcumque graviſſimis criminibus ſunt à Judice ſæculari exempti. Nam crimen Aſſaſſinii, *in cap. de homicidio in 6.* eſt exemptum à Pontifice in particulari, ut notant communiter Doctores; undè non includitur in Regula generali, prohibente Judicibus laicis punire, & judicare clericos in quibuſcumque enormiſſimis criminibus. Ergo malè P. Rabardeus juriſdictionem, quam Pontifex concedit Judicibus laicis, ſpecialiter in Clericos committentes crimen Aſſaſſinii ipſe extendit ad alia crimina licèt graviſſima, hoc enim ſine manifeſto errore dici non poteſt; & adverſus P. Rabardeum alium Doctorem non adducam, niſi Stephanum Bannium ſcriptorem Gallum, & ex Societate *in Theol. moral. part. 2. diſput. 3. tr. 6. de Bulla Cœn. quæſt. 1. cap. 3. numer. 19.* ubi poteſtatem adimit Magiſtratibus laicis judicandi clericos, niſi in crimine Aſſaſſinii ſpecialiter eis conceſſi.

R E S O L. CCCXXXIII.

Impugnatur argumentum P. Rabardei ex caſibus privilegiatis Galliæ.

Et an dicta privilegia Pontificia Regibus Galliæ, Hiſpaniæ, vel aliis Principibus conceſſa, judicandi Clericos in aliquibus delictis, ſint modò per Bullam Cœnæ revocata. Ex part.7. tr.1. Reſ.18. aliàs 16.

Sup. hoc ſup. in R. 9. in princ.

§.1. ALiud argumentum affert P. Rabard. *fol.* 29. pro ſua firmanda ſententia, deſumptum ex uſu Regni Galliæ, in quo Magiſtratus ſæculares judicant Clericos in quibuſdam delictis. Reſpondeo, quòd licet talis uſus acriter improbetur ex Italis à Felino *in cap.2.num.1.de Major. & Obedien.* Martha *part.4.Caſ.134.n.4.* Belletto *in Diſquiſ. Clerical.part.1.tit.2.§.3.n.1.* Surdo *Conſ.301.n.54.* Deciano *lib.4. cap.9.n.*10. ex Hiſpanis Torreblanca *in Practit ab. ſpir. lib.15. cap. 4. nu.* 4. ex Germanis ab Andrea Magero *de Advocat. armata cap. 17. num.* 189. Et ex ipſimet Gallis à Guidone Papa *quæſt.77.n.3.* & à Petro Jacobo *in tit.de condit.ex lege Juſtis, de Action. §. Quadruplici, col. 2. verſ. hodie in multis.* Licèt inquam talis uſus judicandi clericos in Gallia improbetur à ſupradictis Doctoribus, tamen juſtificant, & licitum eſſe, aſſerant aliqui, ex Privilegio Pontificio: Ergo ex hoc apparet, Clericos eſſe de jure Divino exemptos à poteſtate ſæculari, & gaudere Privilegio fori etiam in delictis graviſſimis, contra Rabardeum; Undè non gravabor hic apponere verba Fredinandi de Baſtidia Societatis Jeſu *in Antidoto ad Conſiderationes Pauli Veneti, part.2. n.64.* cùm enim Paulus Servita, ſic argumentaretur. (In Francia ſi diſtinguono i delitti communi, e privilegiati, e quei ſoli, ſi rimettono à gli Eccleſiaſtici, e queſti ſono giudicati da ſecolari, dunque i Chierici non ſono eſenti per jus Divino.) Ad hoc argumentum, ſic reſpondet Baſtidia Societatis Theologus.) Il contrario mi pare, che ſecondo la legge di buona Logica doveva Frà Paolo inferire: perche, ſe de delitti, che in Francia chiamano privilegiati, tocca à Giudici ſecolari il giudicare, è ſegno, che ciò fanno per Privilegio, che però ſono chiamati privilegiati. E ſe i Giudici ſecolari giudicano queſti delitti per Privilegio, và per terra l'argomento di Frà Paolo, perche l'eſſer à ſecolari neceſſario il Privilegio per giudicare i delitti de gli Eccleſiaſtici, evidentemente moſtra, che queſti non ſono ſuggetti à ſecolari per jus Divino. Non sò ſe ſi poſſa replicare à queſta ragione, poi che ſarebbe un ſpropoſito grande, dire, che queſti delitti, ſi chiamano privilegiati, perche il Privilegio dato da Principi à gli Eccleſiaſtici non ſi ſtende ad eſſi: eſſendo che per queſta cauſa dourebbono più toſto chiamarſi delitti non privilegiati, già che ſi procede in eſſi contra i Chierici, come ſe non haveſſero Privilegio alcuno. Queſto tutto ſi fonda nel nome di delitto privilegiato, mà la realtà è, che il Rè Chriſtianiſſimo hà molti Privilegi dalla Sede Apoſtolica: e nel concordato, che chiamano in Francia, ſono molte coſe, dalle quali non può Frà Paolo argomentare, mentre non moſtrarà un ſimile accordo.) Ita ille: Cui adde Fagnanum *de juſtitia Cenſurarum Pauli V.p.4.fol.*105. Torrium *in Apologia ad Gallofrancum, fol.*46. Thomam Vallaſcum *in Allegat.10.1. Allegat.15.n.7.* Stephanum Barberium *in confutatione contra Fulgentium Servitam, p.4.n.64.* & Jo: Antonium Bovium *in Reſponſione contra Paulum Servitam, part.4.ad argument.*10. Qui citat Clarum, Ripam, Salzedum, & alios; Quibus etiam addendi ſunt ex Societate Jeſu Tannerus *in defenſ. Eccleſ.liber.lib.2.c.*18. Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.c.34.n.*26. & Bellarminus *tract. de poteſt. Pontificis, cap.* 35. ubi ſic ait: Addebat Barclajus, eſſe quædam delicta gravia, quæ privilegiata dicuntur in Gallia, Summis Principibus reſervata. Sed hoc argumentum in ipſum Auctorem retorqueri poteſt: Illa enim non dicuntur privilegiata, quia Princeps ipſe ſibi reſervaverit, quando Privilegium exemptionis Clericis conceſſit, ut Barclajus exiſtimat: Sed dicuntur privilegiata, quia Privilegio Sedis Apoſtolicæ indultum eſt Regibus Francorum, ut ea delicta cognoſcere poſſint, Ita Bellarminus; & ex Doctoribus Gallis Andreas Duvallius *de Romano Pontifice, part.3.q.3.* Undè corruunt ea, quæ docuit hæreticus Arniſæus, *de exemp.Cleric.c.3.n.12.*

Sup. hoc ſup. in R. 6. & in R. 7. §. 2. & in R. 3. §. ult. & in R. 9. §. ult. & in R. 11. & 13. ex doct. §. 2. à medio, & in R. 42. & 91. §. Et ideo propoſitionem. verſ. unde lib. 2. & in Reſ. 335. §. 7. & ſeq.

2 Sed an dicta Privilegia Pontificia Regibus Galliæ, Hiſpaniæ, vel aliis Principibus conceſſa judicandi Clericos in aliquibus delictis, ſint modò per Bullam Cœnæ revocata; Affirmat Belletus *in diſquiſit.Cler.par.1.tit.3.§.3.num.*1. cui etiam adde Petrum Binsfeldium, *in Comment. de Injuriis, & damno dato, cap.7.concl.*13. Vaſquez *in Apologia Manuſcripta pro immun. Eccleſ. diſp.* 1. *c.*2. Jo: Antonium Saura *in voto Platonis de Primis Inſtantiis, fol.*48. §.1. & alios quos ego adduxi, *in par.1.tract.2.reſ.6.*

3 Verùm uſum talium Privilegiorum Regis Galliæ, non audet damnare Navarrus cum Bellarmino, & Suarez *locis citatis*, & non eſſe revocata neceſſariò ſupponunt Baſtidia, Fagnanus, Bovius, Torrius, & Valaſcus, & Barberius *locis citatis*. Quibus adde Thomam del Bene qui *in tract. de Parlam.* cum Doctoribus à me citatis *in dicta reſol.6.* nec tamen non citato ut ſui moris eſt hanc ſententiam tenet. Vide etiam Bannez, *in 2.2.q.61.art.1. dub.2. concl.6.* Azorium, *part.1.lib.5.cap.14.q.4.* Caſtrum Palaum *tom.1. tract.12. diſp. unica punct.9.n.14.* S. Jo: de la Cruz, *in direct.conſcient.part.1. præcep.8.q.3.art.1.concl.1.* Peſantium *tractat. de immun.Eccleſ. diſp.3.* Tannerum *in defenſ.liber.Eccleſ. lib.2.cap.*18. Et magis clarè Malderum *in part.2.D.Thomæ, quæſt.9.art.4.fol.*407. & Filliucium *tom.1.tract.16.cap.11.n.*258. Stephanum Baunium *in Theolog.moral.par.1.tract.12.q.31. circa finem*, & S. Petrum de Marca *de lib.Eccl.Gallicanæ, tom.1.lib.3.cap.*10. Sed noviſſimè idem Baunius *in part.2.tract.6.diſp.7.de Bulla Cœnæ, q.1. cap.2.n.14.* Magis cautè de his Privilegis loquitur, & an ſint revocata, Sapientioribus definiendum relinquit. Et ut verum fatear, me torquent verba appoſita in Bulla Cœnæ, adeò ſunt generalia; Sed nolo judicium meum proferre; pro nunc tantùm aſſero, utramque ſententiam habere pro ſe defenſores, ut notavit etiam Baldellus *lib.5. diſp.40. nu.*11. Undè ejus reſolutionem Sanctæ Sedi remitto, ut fecit Bellarminus, & Suarez.

4 Dicendum eſt igitur contra Rabardeum, ex omnibus ſupradictis Clericos eſſe exemptos a juriſdictione Principum in omnibus delictis, etiam atrocioribus, niſi privilegium Principes habeant à Summis Pontificibus, revera conceſſum, & non revocatum, judicandi aliqua Clericorum delicta, & licet in Sacris Canonibus cum certis circumſtantiis inveniantur aliqua delicta exceptuata, in quibus Clerici amittunt Privilegium fori, non rectè ex hoc infert Rabardeus, Principes habere juriſdictionem in Clericos, quoad aliqua delicta; Nam ut rectè obſervat Scot. *in 4. diſtinct.13.q.2.* Baſtidia *in Antid.contra Paulum Venetum, par.2. nu.66.* Greg. Servantius *in defenſ.immunit.Eccleſ.propoſ.1.fol.* 22. & alii: In dictis caſibus Judices Eccleſiaſtici ſunt illi, qui exercent juriſdictionem in Clericos, & ſententiam ferunt: Judices verò Laici ſunt tantum executores pœnæ: Ergo, &c. Et dato, quòd in dictis caſibus Laici Clericos judicarent hoc efficiunt ex poteſtate Pontificis eis conceſſa, & tamquam Judices Delegati; ut docet Gretſerus *contra Theologos Venetos lib. 2. conſid.* 13. Thomas Vallaſcus *in Alleg. var.tom.1.Alleg.15.n.29.* Decianus, *tom.1. lib.4.cap.9.nu.66.* Stephanus Barberius *in confutat.contra M.Fulgentium, part. 4. num.71. & 72.* Theologi Religionis Servitarum, *contra Paulum Venetum cap.*8. Ergo.

5 Male igitur ex his omnibus apparet Rabardeum *in citata ſect.2. num.*4. aliquas diſtinctiones adduxiſſe inter delicta Clericorum, & aliqua poſſe à Judicibus Laicis judicari, alia non; Nam ut ſuprà obſervatum eſt Clerici in omnibus delictis gaudent Privilegio Pontificio eis conceſſo. Fatemur quidem Juſtinianum Novella 82. cum Rabardeo, quoad delicta Clericorum diſtinctione uſum eſſe: nam quando crimina Eccleſiaſtica ſunt, ut error in fide, ſacrilegia, & ſimilia. Tunc, ait, Clericum non poſſe niſi ad forum Eccleſiaſticum deferri; Quando verò crimina Civilia ſunt, de his ſtatuit judicium, etiam in perſonis Clericorum ad ſæculares Judices pertinere; id tamen procedere denotat, ſi prius ab Epiſcopo Sacerdotali Dignitate ſpoliatus ſit, & ibid. ſupponit Gloſſa ſententiam condemnatoriam Epiſcopi præcedere debere; fatetur tamen abſolutoriam ſententiam à Judice ſæculari proferri poſſe. Poſtea verò idem Juſtinianus *in auth.de Sanctiſſimis Epiſcopis, cap.*21. hoc limitavit, fecitque hæc crimina Clericorum mixti fori, ut locus eſſet præventioni, & antea ſtatutum fuerat ab Imperatore Valente, *in l.23.de Epiſcopis, & Clericis in C.Theodoſiano.*

6 Sed hæ omnes leges, non ſolùm revocatæ ſunt per Conſtitutionem Friderici, ut *in dict. Authent. ſtatuimus*, advertit Gloſſa, ſed etiam per alia multa Decreta Canonica, imò principio fuerunt invalida, quaſi contra jus Divinum, & jus Canonicum, & etiam contra antiquorum Imperatorum conceſſiones, ut conſtat ex Conſtantino *in l.7. C.de Epiſcopis, & Clericis.* Undè Aſcanius Torrius *in Apolog. pro libert. Eccleſ. ad Gallofrancum, fol.* 40. acriter invehitur in dictam Juſtiniani Novellam, quam P. Rabardeus adducit, & illam eſſe nullam, & invalidam ſignanter obſervat, & docet ex Societate Layman *lib.4.tr.9.cap.3.n.2.*

RESOL. CCCXXXIV.

Expenduntur exempla Chriſtianorum Principum à P. Rabardeo adducta, & eorum leges? Ex part. 7. tract. 1. Reſ. 19. aliàs 17.

§. 1. AD alia verò exempla Imperatorum, quæ Rabardeus *fol.* 38. *& ſeq.* refert, ut demonſtret illos juriſdictionem exercuiſſe in perſonas Eccleſiaſticas? Reſpondeo, ſupponendo cum Suarez *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 17. Epiſcopos, tempore Conſtantini, & aliorum Imperatorum, aliquando elegiſſe ipſos voluntariè in Judices Arbitros, quia tunc non erat eis prohibitum, & ita intelligenda ſunt verba illa Conſtantini, quę refert Euſebius *in ejus vita*, *lib.* 2. *capit.* 66. Meque, & communem veſtræ mutuæ diſſenſionis Arbitrum, tamquam paucis moderatorem, non ſine cauſa adhibeo. Quæ verba ſuperioritatem minimè induunt, ut rectè obſervat Julius Ruffus *in Reſponſ. ad M. A. Capellum, cap.* 20. Sed Imperator efficiebat ipſis Epiſcopis conſentientibus. Et ideò idem Suarez *ubi ſuprà*, *cap.* 14. *num.* 21. notat aliquando Imperatores Prælatos judicaſſe ipſis petentibus, & conſentientibus, ut diſſidia inter illos orta facilius componerentur.

2 Ad factum verò Conſtantini adductum à Rabardeo *fol.* 38. *&* 39. circa Cecilianum, minimè approbandum eſſe cenſeo; Quia omnia ab eo geſta fuerunt tamquam à Judice incompetente; miror P. Rabardeum adducere auctoritatem D. Auguſtini; undè non deſeram hic apponere verba Julii Roſſi, *in Reſponſ. ad M. A. Capellum*, *cap.* 131. ubi ſic ait: (Santo Agoſtino non approva il giudizio di Conſtantino nella cauſa di Ceciliano, come fatto da Giudice competente, mà come contenente ſentenza giuſta, conforme à quello, che richiedeva la ragione; e rinfaccia à Donatiſti, che avendo eſſi eletto per Giudice l'Imperatore, da lui erano ſtati condennati.) Ita ille. Cui adde Cardinalem Bellarminum *contra duos libellos Pauli Servitæ*, *fol.* 24. & ante illum Paulum Donatum *in tract. de modo eligendi Miniſtros Eccleſiæ*, *cap.* 6. Undè Cardinalis Baronius, tom. 3. anno 313. aſſeruit Conſtantinum invitum Judices contra Cecilianum dediſſe, & cùm ipſe adhuc in fide rudis eſſet judiciorum Eccleſiaſticorum ordinem ignoraſſe. Hinc piiſſimus Imperator teſte Auguſtino *Epiſt.* 162. à SS. Epiſcopis veniam petere voluit, quod in Ceciliani cauſa ſe interpoſuerit ex Donatiſtarum importunis precibus. Videat modò P. Rabardeus ſi hoc factum Conſtantini adducere debebat.

3 Ad exempla verò Theodoſii, quæ affert P. Rabardeus, reſpondeo: Ea omnia Theodoſium feciſſe, vel de facto, vel ex authoritate Cœleſtini Papæ, ideò Julius Roſſus, *ubi ſupr. cap.* 21. ubi ſic ait: (Se Teodoſio, e Valentiniano, nel Concilio Efeſino, nelle loro lettere moſtrano più autorità di quella, che loro convenga, ò è uſurpatione, de facto, come in alcune altre coſe fecero, ò ne aveano il Conſenſo di Celeſtino Papa.) Ita ille. Et quidem, P. Rabardeus, poterat non adducere exempla Theodoſii Junioris per ea, quæ adducit ex ſua Societate Gretſerus *contra Theologos Venetos lib.* 2. *conſid.* 5. & etiam optimè obſervat And. Duvallius, de Romano Pontifice, *part.* 4. *quæſt.* 2. dictus Imperator, in Concilio Epheſino 2. in pleriſque deliquit contra Summi Pontificis voluntatem, & contra rectam rationem. Et factum Neſtorii à P. Rabardeo adductum, bilem quidem movet: nam antequam in exilium Theodoſius illum mitteret, jam priùs à Concilio depoſitum, & damnatam fuiſſe certum eſt, ut in ipſis Actis Concilii habetur, & patet ex Socrate *Hiſt. Eccl. lib.* 7. *cap.* 33. & ex Theodoreto *in Epiſt.* 1. *ad Sperandum*. Undè noviſſimè Joannes Horatius Scoglius *in Hiſt. Eccleſ. lib.* 5. *art.* 431. aſſerit, Theodoſium Imperatorem animadvertendo in Neſtorium Decreta Concilii Epheſini executioni demandaſſe. Adde, quòd malè Pater Rabardeus ex facto aliquo particulari Imperatorum infert Eccleſiaſticos fuiſſe illis ſubjectos; & miror, quod etiam pro ſe non adduxerit factum Juſtiniani, qui, ut narrat Liberatus in Breviario *cap.* 23. judicavit Paulum Epiſcopum Alexandrinum de crimine homicidii coram ipſo accuſatum; poterat etiam adducere plura alia exempla, de quibus conqueritur Nicolaus I. *Epiſt.* 2. *ad Michaelem Imperatorem*, ut habetur *tom.* 3. *Conciliorum*: Igitur omnia exempla ſuperius à P. Rabardeo adducta, & alia ſimilia, quæ adduci poſſunt, dicendum eſt proceſſiſſe S. Pontificibus conſentientibus, ut optimè obſervat Jacobus Gretſerus, *in Conſut. contra Theologos Venetos lib.* 2. *conſid.* 8. *conſid.* 13. *conſid.* 5. omninò videndus. Vel dicendum eſt cum Suarez *lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 115. & Bovio *in Reſponſ. ad Paulum Servitam*, *part.* 4. *ad* 8. *argum.* narrari aliqua facta Imperatorum contra immunitatem Eccleſiaſticam, non tamen oſtendi jure eſſe facta, non igitur in illis debebat P. Rabardeus ſe fundare.

4 Ad leges verò Imperatorias, quas refert, & in quibus fundat ſuam opinionem P. Rabardeus, *n.* 2. *fol.* 18. ex Codice, & Novellis Juſtiniani, *& n.* 6. *fol.* 30. ex Theodoſiano, & aliis adverſus Clericos multa ſtatuentibus. Reſpondeo cum Valboa de Magrovejo *in Lection. Salmaticenſ. com.* 2. *ad cap.* 1. *de Judiciis*, *nu.* 45. Juſtiniani leges, nullius eſſe momenti, cùm nullam habuerit poteſtatem condendi leges ad juriſdictionem Eccleſiaſticam pertinentes: Imò Juſtinianus nondum ſatis perſpectam habuit vim, & originem Eccleſiaſticę libertatis, & ideò multa circa illam per errorem, & ſine legitima poteſtate diſpoſuit. Undè Dominicus Anſoſſius, *de Sacrar. Reliquiar. cultu*, §. 2. *n.* 41. ſic ait: Non immeritò dixit extra dentes Julius Clarus *in* §. *Emphyteuſis*, *q.* 28. *n.* 6. ab omnibus Doctoribus, nemine diſcrepante, concludi; quibus, & ipſe adſtipulatur totus titulus Codicis *de Sacr. Eccl. & de Epiſc. & Cler.* ubi Juſtinianus diſponit circa perſonas, & res Eccleſiaſticas eſſe nullas, tamquam ab Imperatore nullam in his poteſtatem habente. Ita ille. Cui adde Julium Roſſum *in reſp. ad M. A. Capellum*, *p.* 2. *c.* 38. Moditium *in* §. *Lex eſt*, *dub.* 22. *n.* 2. Adamum Tannerum *in Apol. de immun. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 13. Bellarmin. *in tract. de poteſt. Pontificis, contra Barclajum. cap.* 34. Servant. *in defenſ. immun. Eccleſ. propoſ.* 1. *fol.* 18. Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.* 1. *c.* 164. *n.* 12. Gretſerum *contra Theol. Venetos*, *lib.* 2. *conſid.* 13. Fagnan. *de Juſt. cenſ. Pauli V. p.* 4. *fol.* 16. & Beltran. de Guevara *in propugn. liber. Eccl. Aſſer.* 1. §. 7. *n.* 24. docentes, quòd ſi quæ leges à Juſtiniano, & aliis Imperatoribus editæ ſunt, quæ libertati Eccleſiaſticæ præjudicant, fuiſſe, & eſſe nullius valoris, & proceſſiſſe de facto in injuriam Eccleſiæ.

5 Dicendum eſt igitur, quòd non valet dicere Imperatores leges condiderunt de rebus, & perſonis Eccleſiaſticis: Ergo, &c. Nam reſpondeo negando conſequentiam. Et ideò, quòd leges ff. & Cod. & Auth. non poſſint expreſsè arctare Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas, & eorum Miniſtros, cùm Imperator ſuper illis jus ſtatuendi non habeat, niſi Papa eas approbaverit, firmat Cabed. *in conſ.* 2. *ſtat. Peruſino, ſub n.* 3. *verſ. ratio, quia lege de cenſ.* Joan. Andr. *in cap. non minus*, ubi Abb. *ſub n.* 18. *verſ. Undè apertiſſimè, de immun. Eccleſ.* Archid. *in c. Quo jure*, *nu.* 18. *diſt.* 8. & idem Abb. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *n.* 14. *&* 15. ubi Felin. *ſub n.* 40. *verſ. recipit autem prædicta*, *& ibi* Anton. de Burg. *nu.* 194. *cum ſeq. de conſt.* Beron. *in conſ.* 31. *Conſultatio hæc*, *n.* 22. *vol.* 1.

6 Quinimò etiam leges, vel ſtatuta expreſsè ſuper perſonis, & Bonis Eccleſiaſticis facta à Principibus Laicis non valent, niſi à Summo Pontifice ſint confirmata, etiamſi tales leges, & ſtatuta tenderent ad commodum Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum ex defectu poteſtatis, & juriſdictionis in Imperatore, ſive ſtatuente; ex text. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *de conſtitut.* Jo: Andr. *in cap. Non minus*, ubi Abb. *ſub nu.* 20. *de immunit. Eccleſ.* idem Felin. *nu.* 80. *prima eſt*, *de conſtit.* Bero. *in conſ.* 31. *Conſultatio hæc*, *num.* 22. & de communi atteſtatur, *nu.* 24. *vol.* 1. Riminald. Sen. *conſ.* 218. *Quia in facto*, *nu.* 8. *vol.* 2. Becc. *conſ.* 3. *eam doctè*, *nu.* 60. Odd. *conſ.* 44. *præſupponitur*, *n.* 13. Menoch. loquens in terminis alterius legis Venetæ, *in conſ.* 291. *cum ſingul. n.* 25. *vol.* 3. Surd. *in conſ.* 2. *dubium eſt*, *n.* 15. *vol.* 1. *& conſ.* 301. *cui primum*, *n.* 14. *&* 24. *vol.* 3. Card. Tuſchus *in concl.* 12. *in verb. Eccleſia*, *num.* 18. *& in concl.* 13. *nu.* 29. *vol.* 3. Imò etiamſi ex cauſa licita, & honeſta, leges, & ſtatuta Principum Laicorum facta fuiſſent, & Privilegia Eccleſiæ non læderent, adhuc non ligant Clericos, & Eccleſiam, Hoſtien. *in c. Quæ in Eccleſiarum*, *n.* 11. ubi Abb. *antiquus*, *n.* 1. Cardinal. Zabarel. *ſub nu.* 7. *de conſtit.* Menoch. *in d. conſil.* 291. *n.* 25. *vol.* 3. Sud. *in d. conſ.* 2. *n.* 33. *vol.* 1. *& conſil.* 391. *nu.* 11. *&* 28. *vol.* 1. ubi reddunt rationem, quia non ſufficit juſta cauſa; ſed poteſtas etiam in ſtatuente requiritur. Fruſtra igitur à P. Rabardeo afferuntur leges Juſtiniani, & aliorum Imperatorum, quia, ut nullæ, & invalidæ reprobandæ ſunt, & ideò nullius roboris eſſe neceſſariò fatendum erit. Et ita ex Doctoribus Societatis præter Gretſerum, Tannerum, & Bellarminum *ſuprà* citatos, tenet etiam Laym. *lib.* 4. *tr.* 9. *cap.* 3. *n.* 2. aſſerens leges Juſtinianeas in Codice, & Novellis eſſe nullas, & invalidas ex defectu juriſdictionis.

Sup. contentu in hoc ꝟ ſupra in R. 198. §. 1. & 2. & in aliis ejus primo, & ſecundo ann.

Sup. hoc ibid.

7 Vel ſecundò contra Rabardeum dicunt aliqui, quòd Conſtantinopolitani Imperatores, tametſi leges, edicta publica, quoad res, & perſonas Eccleſiaſticas aliquando evulgabant, non tamen pro ſuo arbitrio de Eccleſiæ ſtatu ordinarunt, ſed ex Pontificis, & Epiſcoporum auctoritate, atque ſententia, quòd ex factis Conſtantini, Theodoſii, Marciani, Juſtiniani, & aliorum Imperatorum conſtat, ut rectè obſervarunt Stephanus Valent. *lib. de poteſtate coactiva Romani Pontificis*, *cap.* 11. *in fine*, & Hurtadus de Mendoza

de

de Fide, *vol.* 1. *diſp.* 34. *ſect.* 9. §. 100. Et ne deſerat P. Rabardeus, videre omninò Cardinalem Baronium *tom.* 7. *anno* 528. quibus etiam adde Dominicum Anſoſſium *de Sacris Reliquiis*, §. 2. *num.* 38. & Julium Roſſum *in Reſponſ. ad M. A. Capellum part.* 2. *cap.* 38.

8 Et quia P. Rabardeus ſæpiùs citat pro ſua firmanda ſententia leges Capitularii Caroli Magni; reſpondet Jo: Beltran. de Guevara *in propugn. Immun. Eccleſ. part.* 2. *Aſſert.* 1. *n.* 23. dictas leges, ſecluſa approbatione Summi Pontificis, fuiſſe, & eſſe invalidas. Et ideò optimè Andreas Duvallius *tract. de poteſtate Pontif. part.* 3. *quæſt.* 2. obſervat fuiſſe latas cum authoritate, & conſenſu Sedis Apoſtolicæ. Undè aſſerit Gretſer. *contra Theologos Venetos*, *lib.* 2. *conſid.* 11. Leges Caroli Magni, & aliorum Regum, qui in volumine Francicarum Legum extant nihil contra Eccleſiaſticam immunitatem continere, quia non niſi aſſentientibus, & adjuvantibus Epiſcopis, latæ, & rogatæ ſunt; & videat P. Rabardeus *cap.* 33. & 34. *lib.* 5. dicti Capitularii, ubi Carolus Sacerdotum judicium ad Leonem Pontificem remittit, & *lib.* 7. *cap.* 205. Judicio Epiſcoporum definienda relinquit; ut notavit Baronius *to.* 9. *anno* 806. & Tanner. *in defenſ. immun. Eccl. lib.* 1. *cap.* 9. non ergo faciunt pro ſententia P. Rabardei leges Capitularii ab ipſo advocatæ. Vide etiam Barberium contra M. Fulgentium *p.* 2. *n.* 69. & 70. & *p.* 3. *n.* 29. Concludendum eſt igitur abſolutè, contra P. Rabardeum, leges Imperatorum ab ipſo adductas, ſecluſa approbatione Eccleſiaſticorum, & SS. Pontificum, eſſe, & fuiſſe nullas, & invalidas; & ita ſtatuit Oraculum Sacræ Rotæ Rom. *in una Oſcienſi Canon. die* 1. *Decembris* 1595. *coram Pegna*.

9 Undè apparet, quàm futile, & ruinoſum fuerit fundamentum, ſuper quo extruxit ſuum ædificium P. Rabardeus, nempe ſuper leges editas ab Imperatoribus Juſtiniano, Theodoſio, & aliis, ex quarum auctoritate etiam Hæretici noſtri temporis tribuerunt Principibus Laicis juriſdictionem in Clericos, ut perperam docent Chriſtianus Kiebental *in Collegio Politico*, *exercit.* 13. *q.* 3. Conradus Ritterſuſius, *in Novell. Juſtin. p.* 2. *c.* 3. *n.* 12. Joannes Althuſiens *in Politica*, *cap.* 28. *n.* 28. Thodorum Keinfingk *tr. de Regim. ſæculari*, & *Eccleſiaſtico*, *lib.* 1. *claſ.* 2. *c.* 6. *n.* 16. Henricus Hœnonius *in diſp. Polit. diſp.* 3. *nu.* 43. Reinardus Koning *in Theatro Politico*, *part.* 2. *cap.* 9. *numer.* 3. & *ſeqq.* Henningus Armiſæus *de jure Majeſtat. lib.* 2. *cap.* 6. *numer.* 11. Thomas Michael *de juriſdict. concl.* 10. *littera B*, Fineſeſta Kus *de jure Patronatus cap.* 4. *num.* 108. & antequam Luteraniſmum abjuraſſent, Goldaſtus, & Beſoldus, ille paſſim *in omnibus ſuis operibus*; hic *in Diſſertatione Politica Juridica*, *de Majeſtate ſect.* 2. *cap.* 2. *num.* 6. Non benè igitur P. Rabardeus ex auctoritate Legum aliquorum Imperatorum ſuam ſtabilire ſententiam conatus eſt.

R E S O L. CCCXXXV.

An conſuetudo poſſit tribuere juriſdictionem judicibus laicis in Clericos, ſaltem in aliquibus caſibus? Ex part. 7. tract. 1. Reſol. 20. aliàs 18.

Sup. hoc ſupra lege doct. R. 11, & ſi placet, alias ejus ſupra & in to. 4 tr. 6. Reſ. 19. § 2. i ſin. 6.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Rabardeus, *ſect.* 2. *num.* 7. *fol.* 17. 33. & 41. ubi ſic ait: Hanc etiam conſuetudinem validam reputat, & probat Covarruvias, & in practicis Quæſtion. Quòd cùm immunitas, & exemptio Clericorum a juriſdictione Magiſtratuum, & Judicum Laicorum, ſit tantùm juris humani, & poſitivi: licèt non poſſit integrè auferri, vel ita reſtringi, & limitari, ut inde maxima Clericis, & Ordini Eccleſiaſtico injuria fiat, graviſſimumque immineat præjudicium, ex eo quod Miniſtri Dei paſſim ad forum ſæculare trahantur inviti: opinatur tamen, aliquot in caſibus, poſſe per conſuetudinem legitimè præſcriptam exemptionem iſtam reſtringi, ac limitari, quæ procedat, & firmetur tacito conſenſu Clericorum ſimul, & Laicorum. Ita ille.

2 Sed prorſus dicendum eſt Laicos in vim cujuſcumque conſuetudinis poteſtatem in Clericos habere non poſſe. Probatur primò ex Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. Ibi enim Concilium attendens Laicis in Clericos, & perſonas, ac bona Eccleſiaſtica tributam facultatem non eſſe, atque tam Apoſtolicæ Sedis honori, quàm perſonarum Eccleſiaſticarum quieto, & proſpero ſtatui temeritati eorum, qui ſibi tribuunt, quæ juris non ſunt, non ſine damnanda pernicie derogari, innovatis omnibus, & ſingulis conſtitutionibus, quæ contra efficientes ſtatuta Eccleſiaſticæ libertati obnoxia, atque ad ea auxilium, conſilium, vel favorem præſtantes hactenus emanaverant, his demum verbis rem totam perſtringit. Et cùm ea nedum juri contraria, ſed etiam Eccleſiaſticæ libertati opprobroſa ſint quamplurimum, & adverſa; ut de officio nobis credito dignam Deo poſſimus reddere rationem, affectibus, & monitis paternis Imperatorem, Reges, Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & quoſcumque alios alterius cujuſcumque nobilitatis, præeminentiæ, potentiæ, ſeu poteſtatis, excellentiæ, vel dignitatis exiſtentes attentè hortamur in Domino, eiſdem in virtute ſanctæ obedientiæ mandantes, ut ipſi conſtitutiones prædictas obſervent, & faciant à ſuis ſubjectis inviolabiliter obſervari. Quacumque conſuetudine contraria non obſtante, ſi divinam offenſam Sedis Apoſtolicæ, & debitam vitare voluerint ultionem.

3 Secundò, ex Lucio III. Romano Pontifice *ad Strigonienſem Archiepiſcopum*, *cap. Clerici*, *de jud.* cujus verba hæc ſunt: Cùm Imperator dicat, quòd leges non dedignantur ſacros Canones imitari, in quibus generaliter traditur, ut de omni crimine Clericos debeat coram Eccleſiaſtico Judice conveniri, non debet in hac parte Canonibus ex aliqua conſuetudine præjudicium generari. Ubi rectè advertunt Panorm. *num.* 6. & Dec. *num.* 6. Quòd de cauſis criminalibus dicitur, ex Doctorum ſententia, etiam in Civilibus habere locum.

4 Prætereà ex Honorio III. ad Epiſcopum Bononienſem, qui anathemati ſubjici, quicumque hujuſmodi conſuetudinem ſervari curaverint, *cap. Noverit*, *de ſentent. excom.* Excommunicamus, inquit, omnes hæreticos, utriuſque ſexus, quocumque nomine cenſeantur, fautores, & receptores eorum; necnon, & qui de cætero ſervari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem; niſi ea de capitularibus ſuis infra duos menſes poſt hujuſmodi publicationem ſententiæ fecerint amoveri.

5 Quartò ex Bulla, quæ die Cœnæ Domini ſingulis annis legi conſuevit, qua cautum eſt non obſtare conſuetudines etiam immemoriales, ac præſcriptiones quantumcumque longiſſimas; Quæ una, ſi aliud non haberemus, ſatis eſſet ad inſtitutum probandum; quis enim non videt tot Summos Pontifices ea mente fuiſſe, ut nefariam omnem conſuetudinem abolerent?

6 Quintò ex *cap. Qualiter*, & *Quando*, *de Jud.* ubi Innocentius III. omninò prohibet, ne Clerici trahantur à laicis ad ſæculare judicium: quomodo loquendi ſublata eſt inferioribus facultas omnis diſpenſandi, ſive per ſtatutum, ſive per conſuetudinem, Præp. *in cap. Si quis cum Clerico* 11. *q.* 5. Felin. *in eod. cap. Qualiter*, *prope fin.* Alex. *conſ.* 8. *ſub n.* 1.

7 Poſtremò cùm talis conſuetudo ſit contra id, quod ex jure, vel privilegio Clericis datum eſt, ſive à Deo, ſive à Summis Pontificibus, & Imperatoribus, ut *ſuprà* oſtendimus, etiam erit contra Eccleſiaſticam libertatem, notat hoc, ſpeciatim Sald. *in cap. Clerici*, *C. de jur.* Butr. *nu.* 11. Panorm. *n.* 6. Bart. & Bald. *in Conſtitut. Frider. caſſa*, & *irrita*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & colligitur ex doctrina Innocent. *in d. cap. Noverit*, *de ſent. excommun.* quem omnes ibi ſequuntur. Ex his perſpicuum eſt laicos vi cujuſque conſuetudinis nullam in Clericos poteſtatem habere poſſe.

8 Nec valet, quod afferri ſolet, conſuetudinem ſcilicet longiſſimi temporis decurſu firmatam Privilegii vim habere, & ei æquiparari, *l. hoc jure*, *ver. ductus aquæ*, *ff. de aqua quotidiana*, & *æſtiva*: nam in duobus caſibus plus privilegium poſſe, quàm conſuetudinem, etiam tamdiu continuatam, ut initii memoria non extet, tradunt Doctores. Unus eſt, ubi aliquis non eſt capax poteſtatis, & juris, Jo: Andr. & Dominic. *in cap.* 2. *de præb. in* 6. Innoc. 1. *de Apoſtaſia*, Ant. *in repetit. cap. pervenit*, *de Cenſibus*, Abb. *in cap. ſuper quibuſdam*, *de verb. ſignif.* & *in cap. Novit*, *de jud.* & *in c. Quandò*, *de conſuet.* Bal. *in l. ſi ſolemnibus*, *C. de fide inſtrum.* & *in c. cùm contingat*, *de foro comp.* Fel. *in c. Dilecto*, *de preben.* Alter caſus, cùm à jure ſcripto improbatur conſuetudo, *c. cùm ſatis*, *de offic. Archid.* Jo: Andr. *in cap.* 1. *de Clerico ægrotante*, *in* 6. Quare cùm ea apertè damnetur ut viſum eſt, non poterit in hujuſmodi re locum privilegii obtinere.

9 Verum objicitur. Summus Pontifex ſcit alicubi vigere hujuſmodi conſuetudinem, & tolerat; ergo tacitè illi aſſentit: Quare ſaltem in hoc caſu Magiſtratus, & Judices Civiles, poſſunt Clericorum cauſas jure cognoſcere, & definire. Reſpondeo negatione antecedentis: Primum, quia certum non eſt ſcire ſummos Pontifices quæcumque à Magiſtratibus laicis in toto Chriſtiano orbe agantur.

10 Deinde, quia cùm reſciverint, de his injuriis ſæpiſſimè cum Principibus conqueſti ſunt, & quotidie reclamant, prohibent, ac ſententias ferunt in laicos, qui hanc ſibi juriſdictionem uſurpant. Prætereà, cùm quotannis die Cœnæ Domini publicè excommunicent, & anathematizent Magiſtratus, & Judices ſæculares, qui ad ſua Tribunalia perſonas Eccleſiaſticas trahunt, vel trahi faciunt, vel procurãt directè, vel indirectè, quovis quæſito colore; necnon qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quæ-

quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quavis cauſa, & quæſito colore, ac etiam prætextu cujuſvis conſuetudinis, aut privilegii, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis, & ordinatis uſi fuerint, undè libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modo reſtringitur, ſeu Romanæ ſedis, ac quarumcumque Eccleſiarum juribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præjudicatur; perſuaſiſſimum cuique eſſe debet ſummos Pontifices hanc conſuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & conſequenter, neque expreſsè, nec tacitè aſſentiri. Quibus omnibus adde Bullam S. D. N. Urbani VIII. editam ſub die 5. Junii anno 1641. & publicatam die 14. Auguſti ejuſdem anni, ſuper præſervatione jurium ſedis Apoſtolicæ à quibuſcumque præjudicialibus, ut optimè obſervavit noviſſimè amiciſſimus, & doctus Antonius Lælius *in obſer. ad tr. de Indiarum jure Joannis Solorzani, fol.* 73. in qua Bulla Pontifex reprobat quaſcumque conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, etiam cum fama privilegii. Et hæc omnia ſatis etiam à nobis probata ſunt, *in Apologetica diſceptatione contra Salgadum, reſ.* 14. Ex quibus corruunt ea, quæ noviſſimè docuit Stephanus Baunius *in Theol. mor. p.* 1. *tr.* 11. *q.* 31.

Sup. hoc in to. 4. tr. 8. R. 33. in fine, ſed lege eum per tot. & 31 ac ejus ſecundam not.

11 Verùm inſtabit Rabardeus ex auctoritate Covarruvias hanc doctrinam procedere, quando conſuetudo tolleret integrè exemptionem Clericorum, ſecus autem, ſi in aliquibus tantum caſibus; ſed ſi hæc opinio eſſet amittenda, corrueret prorſus immunitas Eccleſiaſtica. Nam in nullo Regno conſuetudo tolleret integram Clericorum immunitatem. Poterat igitur Rabardeus, imò deberet relinquere Covarruviam Juriſconſultum, & adhærere Theologis præſertim ſuæ Societatis, Suarez, Tannero, Baldello, Filliucio, & aliis, quos citavi *in Apolog. diſcept. de immun. Eccleſ. contra Petrum Sarpum, in par.* 6. *tr.* 1. *reſ.* 29. & in alia contra Salgadum *ubi ſuprà*. Quibus noviſſimè addendus eſt Stephanus Fagundez *in Decalogum to.* 2. *lib.* 8. *cap.* 43. *num.* 20. & 21. & Layman *lib.* 4. *tr.* 9. *cap.* 10. *nu.* 1. ubi individualiter impugnant Covarruviam, quem etiam nominatim refellit Sacra Rota, *in cauſa Barcinonenſis exemptionis die* 20. *Junii* 1636. coram heu quondam Domino meo Coccino, cujus Deciſionem invenies *in fine mea* 6. Partis*.

De hic eſt ſuperius in tr. 3. Reſ. 116. & in aliis cius ſecundæ not.

**Quam invenies in fine to. 3. & ibi eſt de ſuſo ſtima.*

12 Dicendum eſt igitur contra P. Rabardeum, omnem conſuetudinem, ſive generalem, ſive particularem contrariam libertati Eccleſiaſticæ eſſe irrationabilem, & in jure reprobatam, ac ſubindè non poſſe Privilegio immunitatis aliqua ex parte derogare. Hæc eſt ſententia communiter recepta à Theologis, & Juriſperitis in locis allegatis, & apertè colligitur ex Decretis Sacrorum Conciliorum, & Canonum. Non enim loquuntur de conſuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum, vel in tota materia ejus, vel in omnibus criminibus, vel omnibus cauſis Civilibus, vel alia ſimili magna parte exemptionis; quia numquam tales conſuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam intentatæ, neque hoc Authores Canonum ignorabant. Loquuntur ergo de particularibus, ut attentè legenti Textus ipſos conſtabit. Et ſpecialiter notari poteſt lectio integra, *cap. Clerici de judiciis*, ſic enim habet: *Clerici maximè in Criminalibus cauſis in nullo caſu poſſunt in aliquo, quàm ab Eccleſiaſtico Judice condemnari, etiam ſi conſuetudo Regia habeat, ut fratres à Judicibus ſæcularibus judicentur*. Ubi conſtat, particularem conſuetudinem non potuiſſe univerſali Privilegio ex parte derogare; eadem autem eſt ratio de aliis ſimilibus, quia etiam in illa particulari conſuetudine poſſet ratio aliqua honeſtatis conſiderari. Et hoc maximè confirmant variæ prohibitiones, quæ in Bulla Cœnæ quotannis fiunt omnium ferè actuum, per quos hujuſmodi particulares conſuetudines introduci poſſunt, & renovantur jura tales actus, & conſuetudines reprobantia. Et Bulla noviſſima Urbani VIII. paulò ante citata, in qua reprobantur omnes conſuetudines contra Eccleſiaſticam immunitatem. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis penes me ipſum *in citata Apologia contra Petrum Sarpum*; Undè ex his omnibus noviſſimè refellendus venit Petrus Gonzalez de Salzedo *lib.* 1. *de lege Politica, c.* 7. §. 1. *n.* 150. & cautè legendus Domſpergerus *de exempt. Adult. p.* 1. *ſect.* 2. *c.* 5. *n.* 77. aſſerens Laicos conſtitutos in poſſeſſione judicandi Clericos tuendos, & conſervandos eſſe; Nam ut dictum eſt, & docet Rebuffus Doct. Gallus *in Concord. Rubrica ult. de poteſt. §. Tertiò infertur*. Nulla immemorialis conſuetudo valet, ut Clerici coram judicibus ſæcularibus conveniantur.

Sup. hoc ſup. in R. 2. O. ſed illo, & ſigna. ... ad medium, & in Reſ. 13 §. ult. & in R. 37. ... in § penult. & in Reſ.

13 Nec obſtat dicere cum P. Rabardeo ſaltem conſuetudinem mixtam ex Clericis, & Laicis, poſſe in aliquo caſu particulari immunitatem tollere, vel reſtringere; Nam hoc etiam eſt falſum, & negandum. Quia conſenſus Clericorum nihil poteſt ibi operari: nam eſt quædam privata renuntiatio Privilegii, quæ ut diximus, nulla eſt; & nullius efficaciæ, ideòque ad introducendam conſuetudinem valere non poteſt, ut rectè notavit Felinus, cum Paulo de Caſtro *conſ.* 149. Secundò, quia tali conſenſui Clericorum numquam aſſiſtit voluntas expreſſa, vel tacita Pontificis, ſine qua non poteſt voluntas Clericorum, quantocumque tempore operetur juri Pontificio derogare; ergo neque illa conſuetudo mixta, poteſt habere hunc effectum. Antecedens quoad utramque partem in Superioribus declaratum, & probatum eſt. Conſequentia verò eſt evidens, quia id, quod additur ex parte Clericorum illi conſuetudini mixtæ, nullum valorem, vel efficaciam eidem addere poteſt. Quocirca cùm dicitur conſuetudo mixta poſſe operari in rebus, vel perſonis Eccleſiaſticis, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præjudicat Sacris Canonibus, vel ſi præjudicet in illam Pontifex conſentit, ſaltem tacitè, in præſenti autem materia neceſſarius eſſe expreſſus conſenſus, ut *ſuprà* dixi. Tum quia ipſi Pontifices ita voluerunt, & declararunt, tum etiam quia in hac materia non poteſt præſumi tacitus conſenſus, quia, & eſt valdè odioſa Pontificibus, & quia vix poſſet talis conſenſus tacitus ſine majori cognitione cauſæ prudenter, & licitè dari, quoties autem conſenſus non eſſet prudens, & honeſtus in Principe, non præſumitur: Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam in terminis tenent ex Societate Jeſu Fagundez *in Decalogum, to.* 2. *lib.* 8. *cap.* 43. *nu.* 23. ubi ſic ait: Cætera verò adducta à Covarruvia ad confirmandá ſuam opinionem, qua tenet per conſuetudinem legitimè præſcriptam introductam ex tacito conſenſu Clericorum, poſſe ex aliqua parte tolli exemptionem illorum, dummodò tamen ex hujuſmodi conſuetudine, maxima Clericis, & Ordini Eccleſiaſtico injuria non fiat, & inferatur damnum paci, & tranquillitati Miniſtrorum Dei, non egent aliqua reſponſione, quia non loquuntur de conſuetudine reprobata per leges. Ita ille. Idem etiam docet Suarez contra Regem Angliæ, *lib.* 4. *c.* 32. *n.* 19. Et Valboa de Magrovejo *in cap. Quoſ Clericis, de foro competen. n.* 6. & *ſeq.* undè refellendus venit Petrus de Urrles, *ad Ritum* 233. *M. C. V. part.* 1. *nu.* 99. Sed ipſe meritò à Sacr. Congreg. Indicis fuit inter Auctores prohibitos annumeratus. Et hæc dicta ſufficiant contra ea, quæ docuit Pater Rabardeus, quoad exemptionem Clericorum circa perſonas: Nunc aliqua explicanda ſunt quoad exemptionem circa bona.

358. breviter, in ſult. & in R. 295. & in to. 6. tr. 2. R. 23 §. 2. à principio, & in to. 4. tr. 6. R. 59. §. 2. à lin. 7.

RESOL. CCCXXXVI.

An Clerici teneantur ad ſubſidium patriæ, & ad onera communia?

Et explanatur exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxiſſe à jure Divino, vel ſaltem ex jure Pontificio ante Conſtitutiones, & leges Imperatorias? Ex par. 7. *tract.* 1. *Reſ.* 21, *aliàs* 19.

§. 1. Affirmativè reſpondet P. Rabardeus, *ſect.* 3. *nu.* 4. *fol.* 56. ubi ſic ait: Recogitet Adverſarius, nos in altera ſectione probaſſe, exemptionem, & privilegia Clerici ab oneribus publicis, & Civilibus, pro bonorum ſuorum maximè temporalium poſſeſſione ab Imperatoribus, Regibus, & Summis Principibus data fuiſſe; Quæ ſic intelligenda ſunt, ut juſtitiam aliorum non impediant, ut generaliter de quibuſcumque privilegiis ſignificavit Cœleſtinus Papa III. multòque minus, quando jure naturali, quòd rectè rationis judicio definitur, contraria eſſe viderentur. In quorum interpretatione mens, & prudens intentio concedentis ſemper eſt ex æquitate conſideranda. Manifeſtum autem videtur Reges, aut Principes, numquam voluiſſe, neque debuiſſe tam plenam, & integram libertatem Clericis in ſuis Regnis impertiri, ut ſe, ac ſucceſſores ſuos privarent jure naturali, vel gentium ipſius convenientè petêdi ab his aliquod ſubſidium in magna Regni, & Reipublicæ neceſſitate, quo illam adverſus ingruentes hoſtes defenderent. Et paulo poſt *fol.* 57. ſic aſſerit: Perpendat reſcriptum Theodoſii junioris, & Valentiniani piiſſimorum Imperatorum, quod ſine noxa, vel ſuſpicione ſchiſmatis Juſtinianus in ſuo Codice, ſciente, neque contradicente Summo Pontifice, inferendum commendavit. Nam in illo neminem ab angariis, vel perangariis, ſeu quolibet munere excuſari præcipiunt, cùm ad feliciſſimam, inquiunt expeditionem numinis noſtri omnium Provincialium per loca, qua iter arripimus, debeant ſolita nobis miniſteria exhiberi; licèt ad ſacroſanctas Eccleſias poſſeſſiones pertineant. Et tandem *fol.* 59. Honorius, & Theodoſius junior voluerunt. Ad inſtructionem itinerum, pontiumque etiam divinas domos, & venerabiles Eccleſias obligari. Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius Senior A. A. A. Ad portus, & Aquæductus, & murorum inſtaurationem, ſive extructionem omnes certatim, ſacta operarum colla-

Sup. hoc ſup. in R. 246 & 149. decenter in §. 2. & in Reſ. 251 252. 253. & 254 & in aliis ... annot. & infra in Reſ. ſeq. lege ejus §. ult & ſi placet etiam à principio dictæ Reſol.

tione, inſtare debere conſtituerunt, nec aliquam ab hujuſmodi conſortio dignitatis privilegiis excuſari. Quòd etiam nunc obſervandum cenſent multi Doctores Theologi, & in utroque jureperiti, quos citat, & ſequitur, Pater Henriquez *in Summa Theolog. Moralis*, ubi etiam refert Reverendiſſimum Patrem Dominicum Bañez, illuſtris Ordinis Sancti Dominici Theologum inſignem, & multos alios A.D. 1590. dixiſſe; juſtè per Epiſcopos compulſos fuiſſe Clericos & Sacerdotes Hiſpanos (de conſenſu, vel permiſſione Summi Pontificis nulla fit mentio) ut contribuerent pro ingenti pecuniæ ſumma, quam Regna, Senatores promiſerant Philippo II. Hiſpaniarum Regi, pro adjuvandis Catholicis adverſus hereticos Gallos & ut ſecutius, atque firmius confinia Hiſpaniæ conſervarentur. Hæc omnia P. Rabardeus.

Sup. hoc ſup. in R. 1 &c. ibi Dico igitur, uſque ad §. Sed dato, & in Reſ. ... circa in §. Ygoba n. 2. 2 Sed ego puto exemptionem Clericorum quoad eorum bona fluxiſſe à jure Divino, & ſufficiat hic pro mille Doctoribus adducere Oraculum Sacr. Rotæ Romanæ, *in una Barcinonen. exemptionis die* 21. *Junii* 1636. coram Coccino, & antea in illa celebri deciſione *Albenſis Gabellæ die* 28. *Junii* 1630. coram Merlino, in qua latè ex authoritate Sacræ Scripturæ, Sacrorum Canonum, & Conciliorum, & ex communi ſententia Canoniſtarum, & Theologorum, probatur, bona Clericorum jure Divino eſſe exempta ab oneribus Principum laicorum; Quam opinionem noviſſimè docet ex Societate Jeſu doctus Pater Dicaſtillus *de Juſtit. & jure, lib.* 2. *tract.* 20. *diſput.* 4. *dub.* 6. *num.* 109. & alii adducti *ſuprà in reſ.* 5.

Quæ hic eſt ſup. in Reſ.

3 Verùm dato & non conceſſo hanc immunitatem originem non traxiſſe à jure Divino, exiſtimo contra Patrē Rabardeum extitiſſe in Eccleſia Dei ſaltem ex jure Pontificio ante Conſtitutiones, & leges Imperatorias, Nam in Codice Juſtinianeo, & Theodoſiano non invenitur lex concedens hoc in Privilegium Clericis ante Conſtitutionē Friderici, ut obſervat Suarez: Et tamen certum eſt ante tempora Friderici ad fuiſſe in Eccleſia Dei hanc exemptionem, ut manifeſtè patet ex Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. quod fere centum annis præceſſit, & ex alio Lateranenſi ſub Innocentio III. poſtea celebrato, *cap. non minus, & cap. adverſus de immun. Eccl.* Atque ex eiſdem Decretis colligitur hoc jus non fuiſſe in illis inchoatum, ſed antiquus eſſe, & in illis Conciliis ſub gravioribus Cenſuris, & Declarationibus fuiſſe confirmatum. Undè licèt fortè non inveniatur antiquum Decretum expreſsè; & in ſpecie hanc exemptionem bonorum Eccleſiaſticorum ſtabiliens, ex hoc ipſo probabiliter conjectamus, non tam jure Pontificio ſcripto, traditione, & præceptis Prelatorum fuiſſe obſervatam in Eccleſia hanc immunitatem ex quo inceperunt Pontifices expeditam & liberam habere ſuam poteſtatem Eccleſiaſtica bona adminiſtrandi, id eſt, poſtquam impedimentum Ethnicorum Imperatorum ſublatum fuit. Ergo; &c. Et ita hanc ſententiam docet Pater Suarez *contra Regem Angliæ lib.* 4. *cap.* 21. *n.* 9. cui adde Valboam de Magroveio *in lectionibus Salmaticenſibus, tom* 2. *ad c.* 2. *de judic is, num.* 112. Et Cardinalem Baronium *anno Chriſti* 387. *à nu.* 13. Ergo contra Patrem Rabardeum dicendum eſt, etiam ſi exemptio bonorum Eccleſiaſticorum non fuiſſet à jure Divino, non proceſſiſſe primario ex benignitate, & privilegio Imperatorum, ſed ex Conſtitutione Pontificum.

4 Nec ſupradictis obſtat, *cap. ſi tributum* 11. *quæſt.* 1. ubi ſic habetur. Si Tributum petit Imperator non negamus, agri Eccleſiæ ſolvunt Tributum: *& in cap. Tributum* 23. *q.* 8. De exterioribus, quæ palam cunctis apparet Eccleſia Tributum redditu. Et verbum, reddit, denotat debitum Juſtitiæ. Non inquam hoc obſtant, nam ad *cap. Tributum* 11. *q.* 1. omiſſis variis Gloſſarum explicationibus, rectè reſpondet Baronius, *ubi ſuprà* dicens: verba illa dicta fuiſſe ab Ambroſio permittendo potius, quàm probando, factum afferendo, non verò jus confitendo. Eo enim tempore, cùm puer eſſet Valentinianus, Mater ejus Juſtina gubernabat, quæ cùm eſſet Arriana Tributum aliquando ab Eccleſiis exegit, & prudenter cenſuit Ambroſius illis reſiſtendum non eſſe ad vitanda mala, & pericula imminentia, ut longiori ſermone ipſe Ambroſius ibidem declarat, concludens his verbis, *Imperatori non dono, ſed non nego:* Potuit enim Ambroſius facilius tolerare Tributorum exactionem, quàm uſurpationem bonorum Eccleſiæ, & eodem modo intelligendus eſt Text. *in cap. Convenior.* 23. *q.* 8.

5 Ad Textum verò *in dicto cap. Tributum* 23. *qu.* 8. refertur Cardinalis Albanus in tractatu de immunitate Eccleſiaſtica, eodem modo dicens. Urbanum, de facto fuiſſe loquutum, non de jure aſſerens perſolvendum eſſe tributum ab Eccleſia ſpontè ad majora mala vitanda, non tamen ex debito Juſtitiæ, idque probat ex illis verbis, pro pace, & quiete: Hæc tamen interpretatio non placet: nam ex verbis Textus apertè colligitur Urbanum nō dixiſſe Tributum eſſe ſolvendum ad vitanda majora mala, ſed potius ſolvendum eſſe Imperatoribus propter officium, & obligationem, quam habent tuendi Eccleſiam: quare alii Textum illum intelligunt, de ſolis bonis, quæ ad Eccleſiam pervenerunt cum onere Tributi, quòd etiam eſt improbabile; Nam Textus expreſſè loquitur de vero Tributo, quod Imperatori ſolvitur, ratione publici muneris, quod Eccleſia nunquam ſolvere debuit. Quare textum *in dict. cap. Tributum*, relatum eſſe à Gratiano ad Urbanum Papam, conjectamus ergo fuiſſe Urbani I. quamvis non conſtet, quis fuerit ille Urbanus. Credimus enim, Urbanum Primum, loquutum fuiſſe juxta morem illius temporis quādo Imperatores erant Gentiles, & Idolatræ, & Eccleſia nondum ſibi libertatem ad hujuſmodi Tributis vindicaverat. Sed aliam explanationem hujus Textus ne deſeras videre apud Carolum Epiſcopum Navarienſem *in cap. Convenior.* 23. *quæſt.* 8. *num.* 6. penes Gatticum *in allegat. pro Eccleſ. fol.* 173.

6 Verùm etiam dato, & non conceſſo, hanc exemptionem bonorum Eccleſiaſticorum primariò ab Imperatoribus largitam fuiſſe, immeritò dixit Pater Rabardeus, Principes plenam, & integram non conceſſiſſe, ſed pro ſucceſſoribus reſervaſſe poteſtatē petendi ſubſidia in magna Regni & Reipublicæ neceſſitate. Sed hoc negandum eſt; nam ut obſervat Kochier *in vindiciis libert. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 9. VVameſius *tom.* 1. *conſ.* 174. *num.* 7. & alii in dubio conceſſio facta Eccleſiæ cenſetur facta purè, & abſolutè, & pleno jure ſine ulla reſervatione. Deindeut ex Henriquez *l.* 10. *c.* 15. obſervat Joannes VVigers *in* 2. 2. *Divi Thomæ, de Juſt. & jure, tract.* 7. *c.* 2. *dub.* 6. *num.* 22. Etiamſi Principes quando conceſſerunt hanc immunitatem Clericis, excepiſſent cæteros caſus, quibus voluiſſent Clericos contribuere, tamen exceptionem illam non valituram contra illimitatam exēptionem conſtitutam per Canones: & ſequitur eodem hoc fundamento quod Principes ſeculares, etſi vellent, non poſſint tamen nunc Clericos ſubiicere oneribus ſolvendi Vectigalia, & Tributa, quandoquidem per altiorem poteſtatem jam exiſtunt exempti. Jura autem Canonica integram, & illimitatam hanc exemptionem Clericis conceſſiſſe, niſi in quibuſdam caſibus in illis expreſſis; patet *ex cap. Non minus, & cap. Adverſus, de immunit. Eccleſ. cap. Quamquam, de cenſibus, in* 6. *cap. Tributum, & cap. Secundum* 23. *quæſt.* 8. *cap Benè quidem diſtinct.* 96. *cap. Eccleſ. de conſtit. cap.* 1. *& cap. Clericis, de immunit. Eccleſ. in* 6. *Clementina præſenti, de cenſibus, cap. Noverint, de ſentent. excommunic.* Quibus adde Concilium Romanum III. ſub Symmacho Papa; ubi ſic habetur. A Laicis quamvis Religioſis nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur unquam attributa facultas. Ergo, &c. Recognoſce Sanchez *tom.* 10. *opuſc. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *n.* 2.

7 Reſtat modò reſpondere ad leges Theodoſi, & Honorii, quas pro ſua firmanda ſententia adduxit P. Rabardeus, & *ad leg. ad inſtructionem*, & alias. Reſpondeo cum Doctoribus, quos citat, & ſequitur ſapientiſſimus Sabagum de Villa Sante *in cap. Decernimus de judiciis, num.* 25. *&* 27. fuiſſe abrogatas, per leges ſubſequentes, tam Canonicas, quàm Imperiales, imò à principio nullas fuiſſe; ut etiam probat Ortiz *Politic. Eccleſ. p.* 3. *fol.* 320.

8 Idem etiam docent ex Societate Jeſu P. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 6. Dicaſtillus *de Iuſt. & jure lib.* 2. *tract.* 20. *diſput.* 4. *num.* 99. Molina *tom.* 3. *tract.* 2. *diſput*, 172. *nu.* 4. Salas *de Legibus diſp.* 14. *ſect.* 11. *num* 115. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 25. Sed audiat Rabardeus P. Baldellum, virum doctum etiam ex ſua Societate, *in Theolog. mor. lib.* 5. *diſput.* 34. *num.* 10. ſic aſſerentem: Parum fecit ex Jure Civili, lex *ad inſtructionem, G. de Sacroſan. Eccleſ.* ubi dicitur, quòd ad inſtructionem itinerum, & pontium, etiam venerabiles Domus, ſeu Eccleſiæ tenentur: & lex *ad portus, C. de oper. publ.* ubi dicitur ab ædificatione, & reparatione murorum, neminem eſſe excuſandum privilegio dignitatis. Et *lex Neminem, C. Sacroſ. Eccleſ.* quòd Eccleſiæ non ſunt immunes à muneribus debitis propter adventum Principis. Nam contra eſt Panormitan. *in c. Non minus, nu.* 16. *de immun. Eccleſiæ, & conſil.* 3. *nu.* 2. *cit.* ubi etiam citat. Joan. Andr. *in idem cap. Nō minus*. Quia hæc, & ſimilia, non potuerunt Imperatores ſtatuere in præjudicium Eccleſiæ, & abſolutè nullius ſunt roboris, cùm fuerint ſæpius correcta per Jus Canonicum, *c. Non, minus, &c. Adverſus, de immun. Eccl.* Et ſepius alibi; ut etiam notat Sylv. *verb. immunitas, §.* 16. imò & per Jus ipſum Civile: *Authent. Item, nulla Communitas. C. de Epiſc. & Cler.* ut notat Bartol. *apud Panorm. conſ.* 3. *num.* 2. *cit.* Siquidem ibi generaliter prohibetur, ne quis audeat ab Eccleſiis exigere Collectas, Exactiones, Angarias, vel Perangarias. Ita Baldellus.

9 Et tandem non deſeram hic apponere verba Maximiliani

liani Fauſt. *de Ærario, Clauſ.* 17. *conſil.* 44. ubi ſic ait Privilegia porrò immunitatis ab omnibus oneribus, Talliis, exactionibus, imò à refectionibus itinerum, viarum, murorum conceſſa ſunt Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, ut docuimus antea, ex jure Divino, & Pontificio, per *cap. Non minus, cap. Adverſus, de immun. Eccleſ.* 1. *cap. Quamquam. c. Clericis, eod. tit. in* 6. *Clem. fin. eodem tit. & alibi*: Atque etiam tractatur nominatim *in d. cap. Non minus, de exemptione, à contributione foſſatorum, & aliorum communium negotiorum Reipublic.* Quare & illa *l. ad inſtructionem*, & ſimiles, quæ volunt contribuere debere bona Eccleſiæ ad murorum, & itinerum refectionem, ad traductionem exercitus, angarias, & ſimilia non ſordida, ut dicunt munera, ſunt abrogata; tum quia, ut ſæpè dixi, Reges, Imperatores, & alii Principes, non poſſunt imponere legem Eccleſiaſticis perſonis, aut rebus, *cap. Eccleſ. S. Mariæ, c. Quæ in Eccleſiarum. de conſtit.* Tum etiam, quia per Novellam Friderici poſtremam, expreſsè hoc videtur prohibitum, ut contra libertatem, & privilegia Eccleſiæ: *Auth. Item nulla communitas, C. de Epiſc. & Cler.* Et ita nominatim ſe reſpondiſſe, & conſuluiſſe, & juxta conſilium ſuum judicatum fuiſſe, tradit Panormit. *ad cap. Non minus, num.* 17. *&* 18. *de immun. Eccleſ. & conſilio* 3. *vel* 1. *incipiente: Super caſu contra legem ad inſtructionem*. Neque aliter conſulti tutò poſſe ait, cùm ſumma ſit ratio, quę pro Religione facit, *l. ſunt perſonæ de religion. & ſumpt. funer.* P. Sed & non recipi dictam *l. Ad inſtructionem*, Gloſſ. *ibi* notat & Gloſſ. *ad Can. generaliter, §. Nonarum* 10. *quæſt.* 1. Joann. Andr. Panorm. *ad d. cap. Non minus*. Hucuſque Fauſt. Fruſtra igitur Patrem Rabardeum pro ſua firmanda ſententia Imperatorias leges adducere dicendum eſt, quia à principio fuerunt nullæ, & poſteà à ſummis Pontificibus revocatæ, imò & per leges Imperatorias, ut patet ex *Auth. Item nulla communitas*, ut in ſpecie obſervat Carolus Epiſcopus Novarienſis, *in cap. Convenior* 23. *q.* 8. *n.* 15. apud Gatticum, *in Allegat. pro Eccleſ. fol.* 184. ubi probat dictam Conſtitutionem Imperatorum ſuſtuliſſe *l. ad inſtructiones, leg. Jubemus, leg. Neminem, Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* & ſi quæ ſunt ſimiles, quod etiam docet Eminētiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo *t.* 2. *de Juſt. diſp.* 36. *ſect.* 8. *n.* 124.

RESOL. CCCXXVII.

An in aliquo caſu teneantur Clerici ferre ſubſidium pro communi, & mixta Reipublicæ utilitate, inconſulto Summo Pontifice?

Pro prima difficultate huius tituli ſuprà in R. 145 §. ult. & in R. 247. §. 1 & 2 & in R. 248. §. 2. & 3. & in R. 250. §. 1 & 3. & in alio §. earum ſummationum. Sup. in R. eſ. prim.

Nec tenentur Clerici ad ſolutionem gabellæ impoſitæ pro Phyſico, & Chirurgo, & Ludi Magiſtro, &c. Ex part. 7. tr. 1. Reſ. 22. aliàs 20.

§. 1. Reſpondeo, quòd licèt Clerici ſint exempti, ut ſuprà probatum eſt, ab oneribus, & vectigalibus laicorum, tamen non ita auſterè, & amarè propoſitionem hanc accipiendam eſſe exiſtimo, ut Eccleſia aliquando Reipublicæ neceſſitatibus ſuccurrere, obligata non ſit, certis concurrentibus, conditionibus, quas magiſtraliter ex ſacris Canonibus, & Doctoribus explicat ſacra Rota, in nunquam ſatis laudata deciſione Brundufinæ Gabellæ, die 13. Februarii anno 1604. coram Pegna, & de quibus ego ipſe *in part.* 5. *tract.* 1. *reſ.* 11. Igitur quando Laicorum non ſufficiunt facultates ad ſuccurrendum communi, & publicæ neceſſitati, pot. ſt etiam aliqua contributio imponi Eccleſiaſticis. Ad hoc tamen olim requirebatur conſenſus Epiſcopi, & Clerici, ut ex *cap. Hoc minus, de immunit. Eccleſ.* Nunc verò neceſſarius eſt conſenſus Summi Pontificis, ut patet, ex Bulla Cœnæ: & olim etiam patebat per Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. Undè non ſunt admittenda exempla, quæ Rabardeus, *ubi ſuprà fol.* 60. adducit, aſſerens in Hiſpania tempore Philippi II. pro adjuvandis Catholicis adverſus Hæreticos, Gallos. Clericos ſine permiſſione & conſilio ſummi Pontificis impulſos fuiſſe ad contribuendum ſubſidium Laicis: & *fol.* 66. *&* 67. adducit aliqua exempla, etiam ab Hiſpanis petita. Hoc inquam non eſt admittendum, quia legibus, & non exemplis eſt judicandum. Imòque ad Hiſpanos, ego invenio Sahagum de Villaſante, *in cap. Decernimus de Judiciis, num.* 36. *&* 38. contrarium, contra Rabardeum, docere: Sic enim ait: Apparet apertè toto errare Cœlo opinantes in his cauſis non eſſe neceſſariam Pontificis conſultationem: Quo jure, cum in Hiſpania Regibus Catholicis, ergo eorum Ærario in comprimendis Hæreticis, & eorum, & Turcarum incurſionibus reſiſtendis penè ex hauſto Eccleſia in ſubſidium conſultat. Non aliter tamen Rex Catholicus ſubſidio potitur, quàm ſi à Pontifice, quarta, & Decima concedatur vulgò ſubſidio, eſcuſado. Ita Sahagum.

Quæ hic eſt ſup. R. 248. per totam, & lege omnes alias quas ann.

2 Quòd manifeſtè etiam apparet ex Comitiis Generàlibus celebratis anno 1538. in quibus Prælati Hiſpaniarum licèt conſenſerint dandum eſſe ſubſidium petitum à Carolo V. Imperatore, tamen teſte Aria Montalto, in reſponſo juris de contributione Eccleſiaſticorum, *num.* 192. ſequentem appoſuerunt conditionem. [Y porque para eſto es meneſter licencia, y mandado de ſu ſantidad ſuplican à ſu Mageſtad mande tratar el deſpacho que para la ſeguridad de ſus conſciencias ſe requirere, y an ſi ſon contentos en el medio de la dicha ſiſa,] Videat modò Pater Rabardeus, ſi Prælati Hiſpaniarum, & Reges Hiſpaniæ, præbeant, & accipiant ſubſidium inconſulto Summo Pontifice, & ſine ejus licentia.

Et ideò non deſinam etiam hic apponere verba doctiſſimi Valboæ de Magroveio in ſcriptura ad Regem nomine Decani & Capituli Eccleſiæ Salmanticenſis, *Concl.* 12. *num.* 147. ubi ſic ait: (y no ſe hà dezir que la conſulta de eſtado Eccleſiaſtico no es neceſſaria, aviendo conceſſion Apoſtolica: porque louno, y lo otro es meneſter, la conceſſion para que ſe pueda imponer el tributo; la conſulta del Clero, paraque el impetrante la tenga con ſegura conſciencia; ut expreſsè probat Textus, in d. cap. Pontifex conſultatur, cujus intereſt communibus utilitatibus providere: no mas de porque por los menos conſultado el Clero, eſtà VVeſtra Mageſtad ſeguro de que la gracia de ſu ſantidad no es ganada ſurrepticiamente y eſto es lo que VVeſtra Mageſtad deve hazer en conſciencia, ſi quiere valerſe de las rentas Eccleſiaſticas: juntar el eſtado Eccleſiaſtico, conferirlo con el, y viſtas las neceſſidadas, y otras circumſtançias, que el dicho eſtado vea, como mejor podra ſoccorrer, à VVeſtra Mageſtad, y deſpues de todo eſto, acudir à ſu ſantidad: pero ſi ſe haze al reves, que ſin que al eſtado Eccleſiaſtico ſepa, ni entienda nada ganar VVeſtro Breve del Papa, no dexa ſegura ſu conſciencia, ni puede con ſeguiridad uſar del dicho Breve como luego diremos. Ne ſin preceder eſtas formas juridicas, podra VVeſtra Mageſtrad proceder à la execucion deſtos arbitrios en las rentas Eccleſiaſticas: porque ha de ſer conſentiente Clero, & conſulto Papa.) Ita Valboa. Unde ſatis remanet contra P. Rabardeum probatum Reges noſtros Hiſpaniarum numquam ſubſidium ex bonis Eccleſiaſticorum petere, & accipere, niſi conſentientibus Eccleſiaſticis, & obtenta S. Pontificis licentia; per ea, quæ latè differit Panormitanus *lib.* 2. *conſil.* 2. & Guttierrez *pract. qq. lib.* 1. *quæſt.* 3. & alii penes ipſos.

Sup. hoc ſuprà in Reſ. 218. §. ult. ad med. & in R. 250. § 2. in fine.

3 Hinc pro Regno Siciliæ præter conſenſum Eccleſiaſticorum Rex noſter obtinuit licentiam à S. P. N. Urbano VIII. die 16. Auguſti 1634. imponendi Gabellam Clericis pro expenſis factis tempore Peſtis in Civitate Panormitana: Et aliam ſimiliter licentiam obtinuit ab eodē Pontifice pro ſtatu Mediolanenſi, die 10. Maii 1624. Et contra P. Rabardeum Maximilianus Fauſt. *de Ærario Clauſ.* 17. *conſil.* 4. refert multa alia exempla, & præcipuè Maximiliani I. & Caroli V. Imperatorum petentium licentiā ab Alexandro VI. & Paulo III. obtinendi ſubſidium ab Eccleſiaſticis pro Bello contra Turcas, & Hęreticos; prout fecit Emanuel Rex Luſitaniç, Leonis X. pro Bello contra Mauritanos. Idem teſtatur de Duce Ferrariç Alciatus *conſil.* 165. *nu.* 12. de Duce Florentiæ Martha *de juriſ. p.* 4. *Cent.* 1. *caſ.* 1. *n.* 12. *& Republica Veneta*, Bombus *lib.* 5. *Hiſtor.*

4 Nec obſtat ſupradictis, Clauſulam de conſultando S. Pontifice, ut etiam obſervat Rabardeus, *fol.* 62. appoſitam fuiſſe propter imprudentiam quorundam, qui nimium liberales, & promptiores exiſterent in his ſubſidiis, de Ærario Eccleſiaſtico conferendis. Ergo, quando neceſſitas eſt vera, & notoria, non erit opus conſultatione Pontificia. Non inquam obſtat hoc dicere: Nam obſervat Suarez *lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 18. quòd licèt conditio hæc in præſumptione fundaretur, ut indicant illa verba: Propter imprudentiam quorundam, & ideò ubi fuerit evidens Juſtitia, & ratio contributionis, & conſenſus ſit debitus ſecundum prudentiam; non obligare legem illam, quòad hanc conditionem. Quia præſumptio cedit veritati, & conſequenter ceſſat etiam lex in præſumptione fundata. Reſpondendum eſt, ait Suarez, negando aſſumptum, quia illa lex revera non ſupponit rem præſumptam in qua fundetur, ſed ſolùm morale periculum & occaſionem frequentis mali, & nocumenti. Hoc autem ſatis eſt, ut lex univerſaliter feratur & obliget etiā in particulari caſu, licèt in eo negativè ceſſet finis, ſeu ratio legis, Ergo, &c. Sed melius dici poteſt rationem Textus *in d. c. Non minus*, ut conſulatur Sum. Pontifex deſumendam eſſe ex illis verbis: Cujus intereſt communibus utilitatibus providere, &c. Quia Pontifex eſt Pater communis totius Orbis. Ergo, &c.

Nec etiam obſtat ex *d. cap. Non minus*, colligi prohibitionem eſſe, cum pro neceſſitatibus merè Laicorum imponuntur onera, ut patet *ibi*: Iſti verò onera ſua, &c. & *ibi*.

Quæ-

Quælibet ſibi arbitrentur agenda,&c. Secus igitur ubi onus venit imponendum pro communi neceſſitate Clericorũ, & Laicorum, Tunc enim d. cap. *Non minùs*, & d. cap. *Adverſus*, non habent locum. Ita Pet. de Anchar. *in d. capit. Non minùs, in fine*, & *in capit. 1. numer. 5. extr. de immun. Eccleſ. in 6.* ſenſit, & placet Andr. Barb. *in d. conſil. 1, col. 20. & 33. vol. 3.*

5. Confirmatur, quia Summus Pontifex *in d. capit. Non minus*, disertè ait. Quocirca ſub Anathematis diſtrictione fieri de cætero [talia prohibemus, &c. Talia inquit, hoc eſt, universa Laicorum onera imponi Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, eaſque ad extremam inopiam redigi, fieri prohibemus: Quod & Lucæ de Penna *in d. l. 2. colum. 2. in princip. Codic. de quibus numer.* rectè viſum eſt. Ergo quando onera ſunt mixta, & reſpiciunt Laicos, & clericos, non eſt recurrendum pro licentia ad Pontificem. Sed hæc omnia ſunt falſa, *& cap. Non minùs & capit. adverſùs* loquuntur de communi neceſſitate, & noviſſimè Bulla Cœnæ abſolutè, & ſine ulla diſtinctione aſſerit Clericos non teneri ad ullas contributiones niſi obtenta licentia Summi Pontificis; & Cenſuras fulminat. Ergo ? Et quidem ut rectè obſervat Ortiz *de Politia immun. Eccleſ. part. 3. fol. 322.* Maximilianus Fauſt. *de Aerario claſſ. 17. Conſ. 42.* & alii, cùm immunitas toti Clero, & in favorem ordinis fuerit conceſſa, à ſingularibus Clericis, etiam in ſui præjudicium, renunciari non poteſt, ex *c. ſi diligenti de foro competent.* Ergo requiritur neceſſariò conſenſus Pontificius. Et ita in terminis de caſu in quo Clerici tenerentur præbere ſubſidium Regni pro neceſſitate Belli, docet Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 56. n. 36.* eſſe neceſſarium, ut priùs obtineatur licentia Pontificis, quod etiam docet Fragoſus, Maynardus, Tamburinus, & alii, *ubi infrà*, quibus adde ex Doctoribus Gallis Stephanum Baunium *in Theol. moral. part. 1. tract. 11. qu. 33.* & ideò Antonius Borrinius *in tr. de Cavalcata, ſeu ſervitiis Vaſſallorum par. 3. cap. 6.* obſervat, quòd tempore Belli Sereniſſimus Dux Sabaudiæ Carolus Emanuel, habuit ab Eccleſiaſticis ſubſidia certo modo ad id adhibita ex Brevi & mandato particulari Summi Pontificis.

Sup. hoc Supra in Ref. 147 §. 2. in Ref. 148. §. Verum ante medium, à verſ. nam ſunt intelligenda.

6. Concedo tamen Patri Rabardeo hanc conſultationem Summi Pontificis non eſſe neceſſariam; quando periculum eſset in mora; ut in caſibus, ait Fragoſus *de Regim. Reipub. part. 1. lib. 2. diſp. 4. numer. 334.* Baunius *ubi ſuprà*. Maynardus, *de privileg. Eccleſ. part. 2. articulo 23. numer. 30. & 31.* & Tamburinus, *de jure Abbatum tom. 1. diſp. 15. quæſt. 20. numer. 5.* inopinati & improviſi belli, vel incurſionis hoſtium, qui prævideri nequeunt, & quia celeritatem expoſtulant, & non patiuntur moram; concedo, inquam, in tali caſu poſse ſubſidium peti à Clericis, & Epiſcopis ſine conſultatione Pontificia, Sed hæc doctrina limitanda eſt, quòd non fecit Pater Rabardeus, ſi neceſſitas non contingat in exactione, quæ ad unum actum, vel ad breve tempus ſit, cùm enim longiori tempore ſit duratura, licèt in caſu neceſſitatis poſſit inchoari, inconſulto Summo Pontifice, conſulendus poſteà venit, ut longiori tempore protrahatur, quia poteſt, quò ad hanc partem lex impleri. Et ita doctrinam Patris Rabardei optimè limitavit Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 26. num. 18.* & Caſtrus Palaus, *tom. 2. tractat. 12. diſp. unica punct. 9. numer. 7.* & Eminentiſſimus Card. de Lugo, *de juſt. tom. 2. diſput. 36. ſect. 8. num. 147.* Et ideò ex his patet, quàm difficiliter poſſit accidere caſus, in quo conſultatio Summi Pontificis pro ſubſidio Clericorum obtinendo, non ſit neceſſaria, vel communiter anteà vel ſaltem poſteà. Preſſi igitur Principes bellorum neceſſitatibus ad Summum recurrant Pontificem, nec audeant ſine ipſius facultate tributa Eccleſiis imponere: undè eis adducam verba incomparabilis viri Cardinalis Baronii *tom. 4. anno 387.* ubi ſic ait. *Vides non niſi Apoſtatas atque hæreticos Imperatores exegiſſe ab agris Eccleſiæ cenſum, hac ex parte Pharaone Ægypti Rege deteriores. Cum aliqui Catholici Principes in ditandis Eccleſiis redditibus munificentiſſimi ſemper extiterint Qui ſi quando neceſſitate ingruentium bellorum preſſi indiguerint accipere ab Eccleſiis id perquam ſubmiſſo animo à Romano Pontifice expetere conſueverunt, & ab illo paterna charitatis affectu pro facultate præſtari, cujus rei innumera ſunt exempla.* Ita Baronius.

Sup. hoc in Ref. ult. not. præteritum, & in eodem § prope finem. & ſuprà in Ref. 150. §. ult. in principio.

7. Nec etiam deſinam hic apponere ea, quæ cum Rege Hiſpano loquens, olim docuit ſapientiſſimus Valboa de Magrovejo nomine Decani, & Capituli Eccleſiæ Salmanticenſis, *concl. 11. num. 136. & ſeq.* [Todos los Principes Chriſtianos (ait) en los mayores aprietos, y trabajos ſiempre han tenido por unico remedio acudir à Dios, haziendole ricas promeſſas, y enriqueciendo con ellas ſus templos, y miniſtros: y aſſi lo han hecho ſiempre los Reyes de Caſtilla, y no parece conviente, que en tiempo que ſe avia Vueſtra Maeſtad de deſnudar para dar à Dios, y aplacar ſu yra, ſe trate de quitarle lo que es ya ſuxo, y ſe tome por remedio de la neceſſidad lo que ſiempre ha ſido ruyna, y deſtrucion de los Reynos. Y communemente los trabajos del Rey D. Alonſo el Sabio todos los antiquos Hiſtoriadores atribujen à las Tertias que tomò. Ganvino *en los Anales de Francia. lib. 1. en la vida de Lotario*, dize, que apretado con los gaſtos de la guerra, trato con los Obiſpos, y de ſu conſentimento, que le dieſſen las tercias de ſus rentas Eccleſiaſticas, y ſolo el Arcobiſpo de Tours, ſelo contradixo, amenacandole, que ſi no deſiſtia de à quella demanda, Dios le quitaria el Reyno, y eſte temor le hizo deſiſtir de ſu propoſito. *De Carlos hijo de Pipino, que murior el anno de 741. reſiere Gaguino, lib. 3. que eſtando muy gaſtado con las guerras de Inſideles el, y toda la Nobleca de Francia, conſintiendo los Obiſpos, tomo de los diezmos para pagar la gente haziendo ſolemne juramento de bolverlo à pagar, ſi dios le dieſſe vida, y con todo eſto dixi San Eutherio Obiſpo Aurelianenſe, que una noche avia viſto el alma de Carlos en el Inſierno por eſte Sacrilegio:* y lo refiere Antonino, 2. *part. tract.* 14. *cap. 2.* §. 3. y el miſmo Gaguino *lib. 6.* en *la vida del Rey Luys*, que llamaron el Gordo, que murio el anno de 1137. refiere, que porfiando eſte Rey en aprovecharſe de las rentas Eccleſiaſticas, le dixo San Bernardo, que eſta profia le coſtaria la vida de ſu hijo: y aſſi fue, que ſe le matò un Caballo de una cayda, que dio con el en el campo. Aun Polibio dize que deſpues que Pompejo moſtro poca reverencia à los Templos, no le ſuccedio nada bien: pues major la ha de temer Vueſtra Maeſtad: *pues es comun opinion de los hiſtoriadores de Eſpana, que al primer ſubſidio, que Carlos V. pidio à las Igleſias, ſe lo perdio una requiſſima ormada, que venia de las Indias, y quando la pidio Philippo II. ſe le perdieron las Galeras en la Xerradura, y quando vendio con Breve de Gregorio XIII. los lugares de la Igleſia, ſe le perdio la Goleta · y deſto tenemos mil exemplos, y quica, oy ſe han perdido las Naos de la Flota, y no paracen los Galeones, per otro tanto.*] Hucuſque Valboa.

8. Nec deſinam hic adnotare quod Sancius I. Aragonum Rex (ut obſervat Hieronymus Zurita, *lib. 1. Annalium, cap. 23.* & Stephanus Valentinus, *lib. de poteſt. Summi Pontiſ. capit. 2.*) quamvis auctoritate Alexandri II. & Gregorii VII. Eccleſiæ redditus in publica Bulla conſumpſiſſet, illis præſertim temporibus ubi pro aris & focis contra Mauros pugnabatur, veritus fortaſſe ne Chriſtus Eccleſiæ caput, regia licentia offenderetur anno 1081. Ante altare Divi Vincentii in oppido Rode, publicam pœnitentiam egit, quòd decimas, & Eccleſiæ redditus in dictos uſus tranſtuliſſet.

9. Et tandem non deſinam hìc obiter etiam obſervare, non benè Rabardeum cũ Henriquez ſentire Clerum teneri ad contributionem, ut oppidum, quod Rex vendere volebat, ſe redimeret, dando Regi hanc pecuniæ ſummam, pro qua oppidum alteri Principi, vel Domino vendere cogitabat; Quia talis redemptio, tam utilis, & commoda videbatur Clericis, quam aliis Civibus Laicis. Quia hoc eſt falſum: talis enim neceſſitas, licet ſit publica, tamen non tangit Clericos principaliter, ſed ſolùm ſecundariò, ut ſunt membra Communitatis, alioquin nimis anguſtum, & prope nullum eſſet in oneribus publicis privilegium Clericorũ igitur quando neceſſitas eſt publica, ſolis tamen Laicis eſt communis, licet indirectè, ac remotè ad Clericos quoque pertinent. Ita Leſſius, *lib. 2. cap. 33. dub. 3. numer. 25.* Azorius *part. 3. lib. 5. cap. 19. quæſt. 11.* Recognoſce me ipſum refellentem Henriquez, *num. 1. part..... tractat. 2. Reſol. 38.* Unde a fortiori non aſſentior P. Baunio *in Theol. moral. part. 1. tractat. 11. quæſt. 33.* aſſerenti Clericos teneri contribuere ad apparatum, & pompam, qua Reges in urbem invehuntur; Ita Sanchez, *in opuſc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 23.* & me citato Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 7. cap. 12. dub. 5. num. 24.* Neque Menochio *conſ. 800. num. 26.* & Gaſpare Klockio. *Tract. Nomicopolitico, de contribut. cap. 12. num. 227.* aſſerentibus Clericos teneri ad impenſas Academiæ publicæ Principis ſæcularis. Et ideò Sacra Congregatio Epiſcoporum die 2. Auguſti 1619. declaravit Clericos non teneri ad ſolutionem Gabellæ impoſitæ pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro.

Quæ hic eſt ſup. Ref. 151. §. Sed quid quid, & in Ref. 131.

Sup. his in ref. præterita per totũ & ſi placet lege doctrinam aliarum Ref. eius primæ annot.

R E S O L. CCCXXXVIII.

An Decretum Bonifacii VIII. in capit. Clericis de Immunitate Eccleſ. in *6. hodie perſiſtat?*

Sed difficultas eſt de Regibus Galliæ ſtante privilegio Bonifacii VIII. conceſſo Philippo pulchro, ut non expectato Epiſcoporum conſenſu, poſſint, urgente neceſſitate, imponere onera Eccleſiaſticis, & an tale privilegium ſit in uſu? Ex pa. 7. tractat. 1. Reſol. 23. aliàs 21.

§. 1. Ne-

§. 1. NEgativam ſententiam docet P. Rabardeus, *ſect. 3. num. 5. fol. 61.* aſſerens, dictam conſtitutionem Bonifacii fuiſſe poſtea abrogatam à Benedicto XI. *in Extravag. quod olim, de immun. Eccleſ.* & poſtea à Clemente V. *in Clem. Quoniam. eodem. titul.* Et ita revera eſt, licet Benedictus reſtrinxerit ſolùm Conſtitutionem Bonifacii, ad exigentes tantùm. Sed Clemens illam prorſus revocavit, non ſolùm quoad Clericos ſponte ſolventes, ſed etiam quoad Principes exigentes, ut obſervat Gloſſa, *in dict. capit. Clericis*.

2. Sed hæc opinio Rabardei non eſt admittenda; nam licet Benedictus, & Clemens Pontifices revocaverint, ut dictum eſt Decretum Bonifacii, tamen Leo X. in Concilio Lateranenſi illud renovavit, anno 1521. *ſeſſ. 9. ſub finem*, §. *Et cùm à jure tam Divino*, &c. ubi hæc verba habentur: Innovamus omnes Apoſtolicas Sanctiones in favorem libertatis Eccleſiaſticę cõtra ejus violatores quomodolibet editas: & cùm in Lateranenſi, pariter ac Conciliis generalibus ſub excommunicationis pœna prohibitum fuerit, ne Reges, & Principes, Duces, Comites, Barones, Reipublicæ, & alii Potentatus quicumque Regnis, Provinciis, Civitatibus, ac Terris quomodo Præſidentes, Collectas, Decimas, & alia hujuſmodi onera Clericis, Prælatis, & aliis quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis imponant, exigantque, neve à ſponte etiam dantibus, & conſentientibus recipiant: atq; in præmiſſis auxilium, favorem, vel conſilium, palam, vel occulte præſtantes, in excommunicationis latæ ſententiæ pœnam eo ipſo incidant: & ipſæ quoque Reipublicæ, ac Communitates & Univerſitates circa hoc quomodolibet delinquentes, Eccleſiaſtico eo ipſo ſubjiciantur interdicto: Prælati etiam præmiſſis abſque expreſſa Romani Pontificis licentia ultrò conſentientes excommunicationis, & depoſitionis pœnam ipſo facto incurrant, ſtatuimus, & ordinamus, ut de cætero talia præſumentes etſi (ut præfertur) qualificati fuerint, ultra ſupradictas pœnas, quas contraveniendo ipſo facto incurrere volumus, innovamus, quòd ad omnes actus legitimos, inhabiles, & inteſtabiles habeantur. Hæc ibi. Et ſingulis annis idem efficitur in Bulla Cœnæ.

3. Audiat igitur P. Rabardeus acutiſſimũ ſuæ Religionis Theologum, & reconditæ eruditionis virum P. Comitolum, *in reſponſ. mor. lib. 1. quæſt. 95.* ſic aſſerentem: Egenti Civitati, vel Principi à Clerico ſubveniri æquiſſimum eſt: verùm id non aſſentiente Romano Pontifice, fieri non debere planum eſt ex interpretatione Innocentii, Oſtienſis, Jo. Andr. *in capit. Non minus, de immun. ſuarum explanationum num. 9.* & Panormitani *in idem c. num. 4.* & Butrii *in cap. Pervenit, eodem tit. num. 6.* & Ancharani *in cap. Qui nonnulli, de immun. lib. 6. numer. 5.* qui hanc, ait, Canoniſtarum eſſe ſententiam: Quod ipſum ſeveris legibus ab Romanis Pontificibus ſancitum eſt, ab Innocentio III. *in cap. Adverſus, de immun.* cùm is præeſſet Lateranenſi generali Concilio, à Bonifacio VIII. *in cap. Clericis, de immun. lib. 6.* à Benedicto XI. *in Extravag. quod olim, de immun.* à Clemente V. *in Concilio generali Vienenſi, capit. 1. eod. tit.* à Leone X. *in Concilio generali Lateranenſi, ſeſſ. 9. in Conſtitutione, cujus eſt initium Supernæ diſpoſitionis*, ab aliis Romanis Pontificibus, *in Bulla Cœnæ, Canon. 18.*

4. Et quamvis Bonifacii VIII. Conſtitutio revocata fuerit à Clemente V. *in Concilio Viennenſi*, nihilominus à Leone X. *in Concil. generali Lateranenſi, ſeſſ. 9.* reſtituta fuit: in quo Concilio cunctæ Bonifacii VIII. Conſtitutiones ad libertatem Eccleſiaſticam pertinentes renovantur: & quod in ſua Decretali ſancivit Bonifacius, eiſdem verbis, & ſententiis ſancivit Leo X. Et quidquid Concilium Lateranenſe noviſſimum de libertate Eccleſiaſtica decretavit, confirmant, atque innovant cum omnibus Cenſuris poſteriores Pontifices in Bulla Cœnæ, *Can. 18.* ut illud item planum ſit; Bonifacii Decretum quemadmodũ etiam Cardinalis Toletus teſtis eſt *in ſua ſumma, in tractat. de caſibus in Bulla Cœnæ reſervatis, excommunicatione 9.* Atque hi omnes Superiores Pontifices excommunicatione latæ ſententiæ Romano Pontifici reſervata animadvertunt in eos omnes, qui præſtationem, ſolutionemve aliquam imponunt Eccleſiaſticis perſonis, ſine Romani Pontificis aſſenſu; etiãſi recipiant à ſponte dantibus. Sed tamen non credit Toletus cenſura irretiri eos, qui ſponte ſolvunt, quos tamen irretiebat Bonifacius In hac enim parte, neque in Bulla Cœnæ, neque in Concilio Lateranenſi apparet innovatum eſſe. Ergo, &c. Vide etiam eundem Comitolum, *lib. 4. q. 36. n. 4.*

5. Et hanc ſententiam præter Comitolum tenet ex eadem Societate Stephanus Bannius, *in Theolog. moral. tract. 11. qu. 37. §. Dico tertiò*, Idem tenet etiam Bellettus, *in Diſquiſ. Cler. parte 1. titul. 5. §. 2. num. 11.* ubi docet in Bulla Cœnæ renovatum eſſe Decretum Bonifacii VIII. Idem etiam docet Tamburinus *de jure Abbatum, tom. 1. diſp. 15. quæſt. 21. numer. 25.* Et omnino videndus Marchinus *de peſte, par. 4. cap. 3. numer. 33. & ſeqq.* cum Carolo Epiſcopo Navarienſi *in cap. Convenior. 23. quæſt. 8. numer. 14.* apud Gatticum *in allegat. pro Eccleſ. fol. 183.* Et quod magis notandum eſt Epiſcopus Alexander Sperellus vir amiciſſimus in ſuis doctis Deciſionibus Fori Eccleſiaſtici *dec. 37. num 83.* teſtatur ita ſenſiſſe Sacr. Congregationem immunitatis, id etiam approbante Sanctiſſimo Domino Noſtro. Non obſtante, igitur quod Benedictus XI. & Clemens V. revocaverint olim Bonifacianam conſtitutionem, hodie tamen, ut probatum eſt, Clerici non poſſunt ſubſidium ferre, nec Reges illud accipere, niſi ex licentia Summi Pontificis, quia Leo X. & Bulla Cœnæ, Bonifacii Decretum denuò approbarunt & renovarunt: Ergo, &c.

6. Sed hæc omnia licet procedant, quò ad alios Principes, difficultas eſt de Regibus Galliæ, ſtante Privilegio Bonifaci VIII. conceſſo Philippo Pulchro, ut non expectato Epiſcoporum conſenſu poſſint, urgente neceſſitate imponere onera Eccleſiaſticis; Negant Rabardeus, Habert, Mandrinius, Guilielmus de Benedictis, Tholoſanus, Feraldus Doctores Galli, qui faciunt adhuc mentionem de uſu talis Privilegii; De quo etiam teſtantur Doctores Hiſpani, Sanchez *in opuſcul. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. numer. 30.* & Mexia *in Pragm. Taxæ panis, concluſ. 5. numer. 64.* quibus adde Maximilianum Fauſt. *de Aerario Claſſ. 17. conſil. 44.* Sed uſum talis Privilegii nominatim acriter impugnat noviſſimè Joannes Arias Maldonatus *in ſuo Juris Reſponſo de Contributione Eccleſiaſticorum urgente neceſſitate, numer. 111.* & ante illum Chaſſaneus Doct. Gallus omnino videndus *in Conſuet. Burgun. tit. de Juſtitiis, §. 4. n. 34. & 35. fol. 134. & 135.* nimis dubitavit de uſu talis Privilegii, & *num. 28.* obſervat, quòd anno 1522. Eccleſia Gallicana hoc oppoſuit Franciſco I. Eccleſiis Regni Tributum imponente, Undè videtur res ſatis ſcrupuloſa maximè propter Concilium Lateranenſe, & Bullam Cœnæ: *Sed ego nolo judicium meum proferre, & Apoſtolicæ Sedi determinationem remitto, ut ſuprà feci de aliis Privilegiis Regibus conceſſis.* Sufficiat tantum mihi in hac Reſolutione probaſſe contra P. Rabardeum *cap. Clericis de immunitate Eccleſiaſtica*, non obſtante revocatione Martini, Quintini, & Benedicti undecimi hodie adhuc perſiſtere, & obligare, Ita ut ſecluſo aliquo privilegio verè conceſſo, & non revocato, non poſſint Principes exigere ſubſidia & onera ab Eccleſiaſticis, inconſulto Summo Pontifice.

RESOL. CCCXXXIX.

An Principes poſſint prohibere, ne Annatæ ex ſuis Regnis Summo Pontifici ſolvantur, ſine eorum conſenſu? Ex par. 7. tract. 1. Reſ. 24. aliàs 22.

§. 1. AFfirmativè reſpondet P. Rabardeus *ſect. 4 num. 7. fol. 91.* Quia (ait ille) cum ſub Regis protectione conſtituta ſint omnia bona temporalia ſubditorum ſuorum, etiam Eccleſiarum, & Clericorum, neceſſum eſt illum conſentire Exationibus, vel Tributis præter Jus commune jam in ſuo Regno ab antiquo tempore receptum, imponendis. Commentator Pragmaticæ Sanctionis refert ex Annalibus noſtris Sanctum Ludovicũ IX. Franciæ Regem, & alios Reges maximè Catholicos vetuiſſe hujuſmodi Annatas, & alias exactiones de Beneficiis, in ſuo Regno exigendas. Ita Rabardeus.

2. Sed ego puto, ſecluſo tamen aliquo Privilegio Regibus à S. Pontifice conceſſo, quod revocatum non ſit, contrarium omnino dicendum eſſe: Nam aliqui docent Annatas Summo Pontifici deberi, Divino jure, aut ſaltem, ex jure Divino ſcripto originem traxiſſe, ut ex Echio, & Ferdinando Cordubenſi obſervat Azorius, *tom. 2. lib. 7. c. 12. q. 1.* & alii. Si ergo ſolutio Annatarum competit Pontificibus de jure Divino, quomodo in illis ſolvendis poſſint ſe Principes ſæculares immiſcere?

3. Deinde, ſi Annatæ Pontificibus, non debentur jure Divino, debentur tamen illis ad eorum, & Curiæ ſuſtentationem; poteſt quidem Pontifex decimas, fructuum etiam, que aliis debentur Laicis concedere. *capit. A nobis de dec. cap. Adrianus LXIII. cap. In Synodo XVI. quæſt. 2.* ſicut pleriſque conceſſit. Poteſt Statuto, Conſuetudine, aut Privilegio induci, ut primi Anni fructus, & quandoque duorum, aut trium, fabricæ, Epiſcopo, aut ad alium quempiam uſum reſerventur, idque præcipuè Rom. Pontificis auctoritate. *Si propter tua debita, de reſcript. libr. 6. & in Extravagan. Joan. XXII.* Quæ incipit: *Suſcepti*: & non potuerunt medii fructus primi Anni Summo Sacerdoti reſervari? Poteſt Pater corripere filium ſibi alimenta negantem, & ad ea præſtanda compellere, *l. Qui filios, Cod. Quæ res pign. oblig.* poſ-

reſ. & *l.1.* & *11.Cod.de Patr. qui fil.diſtr.ipſos etiam vendendo.* Et non poterit ſpiritualis Pater, cui non minùs obſequii debemus, quàm carnali, quotam partem fructuum Eccleſiaſticorum pro ſuis neceſſitatibus reſervare.

4. Quòd ſi quis diceret; non tenentur filii Patribus theſaurizare, ſed Pater filiis, *ſecunda Corint.c.12.* nec etiam neceſſitatis tempore. Habet Eccleſia Romana propriam Diœceſim, cujus Sacerdoti ſun tenentur Epiſcopo ſubvenire: habet Eccleſia amplum temporale Dominium: hujus ſubditi ſun ſubveniant Domino: non graventur alii, qui ſuis Dominis, & ſuis Epiſcopis providere tenentur? ne multiplici prægraventur onere. Reſpondebimus, non teneri filios Patribus theſaurizare: teneri tamen Patri ſubvenire, cũ eget, ſic Roman. Pontifici omnium Parenti, & Paſtori; pro qua ſubventione adinventæ ſunt Annatæ.

5. Quòd verò Romanus Pontifex propriam habet Diœceſim: habet quidem propriam, quæ ſcilicet alterius non ſit, ſed non propriam, quæ Romanis finibus coarctetur, Cùm enim ſit univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, univerſus orbis ſua eſt Diœceſis. *Per principalem, cap. Cuncta per Mundum 9. qu. 3.* nec minori onere gravantur Eccleſiæ ſubditi, quòd aliis teneantur ſubvenire Principibus. Quandoquidem, & præter Annatas, quæ cum aliis communes ſunt; ad ea tenentur Pontifici vectigalia, quę & aliis ſuis Principibus contribuunt, Confirmantur ſupradicta, quod licet Dominium Bonorum Monaſteriorum, ſeu Eccleſiarum ſit penes eorum Communitates excipimus Cappucinos & Minores de obſervantia, ut tradit Gaſparus Hurtado, *de juſtit. & jure, diſp. 2. diffic. 19.* Petrus à S. Joſepho, *in Idea Theolog. Moral. lib. 4. capit. 9. Reſol 3.* Cajetan. *in 2. 2. quæſt. 43 num. 105. art. 8. colum. de redditib. capit. 23.* & alii; tamen dicendum eſt, ut rectè obſervat Trullench, *in Decalogum tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 5. n. 1.* Non eſſe ita abſolutum, & independens, ſicut ſæcularium. Et ideò S. Pontifex, cum ſit Adminiſtrator omnium Bonorum Eccleſiaſticorum, poteſt ex aliqua juſta cauſa dicta Bona illis tollere, & alicui donare relictis ad victum neceſſariis, ut docent communiter Doctores, Trullench, *ubi ſupra;* Dicaſtillus, *de Juſtit. & jure, libro 2. tractat. 2. diſput. 1. dub. 8. num. 100.* Leſſius, *lib. 2. cap. 4. dub. 5. numer. 19. & 20.* Molina, *tom. 1. tractat. 2. diſput. 29. concl. 2.* Cajetanus, *loco cit.* & alii. Itaque potuit Pontifex Annatas ad ſui, & Curiæ ſuſtentationem ex bonis Eccleſiaſticorum conſtituere, & exigere, nec ullo pacto poſſunt Reges in his ſe immiſcere, cum Dominium, ſeu potiùs Adminiſtratio bonorum Eccleſiaſticorum ad Summum Pontificem pertineat; qui ex hac ratione, ſi poteſt ex juſta cauſa interdum bona Eccleſiaſtica Principibus Laicis concedere: ut tradit Trullench., *in Decalog, tom. 2. libro 7. cap. 2. dub. 6. numer. 12.* Et ideò Regibus Hiſpaniæ, & Galliæ Decimas conceſſit, ut obſervat Caſtillo Sotomajor *de Tertiis, cap. 10. numer. 6.* & Valboa de Magrovejo *lect. Salmat. tom. 1. ad cap. Cauſam de præſcriptione n. 12. & 13.* Quantò magis ſibi ipſi poterit Pontifex bonorum Eccleſiaſticorum fructus applicare. Itaque dicendum eſt, quòd quando Annatarum exactio videtur Principibus nimium Regnis ſuis oneroſa, tunc ejus exactionem nec debent, nec poſſunt prohibere, ſed ad Summum Pontificem, pro moderatione dictæ Annatæ humiliter recurrant.

6. Ad exemplum verò quòd P. Rabardeus adducit de S. Ludovico IX. Rege Gallo, non reſpondebo, niſi verbis Bellarmini, dignitate, doctrina, & ſanctitate Eminentiſſimi, *in Apologia contra Regem Angliæ, cap. 6.* ubi ſic ait. Addit poſtea Sanctum Ludovicum Regem publica pragmatica ſanctione omnes Curiæ Papalis exactiones intra Regnum ſuum prohibuiſſe; & citat ad marginem, ex areſtis Senatus Pariſienſis. Ego verò legi quidem apud Nicolaum Gallum inter alias Sancti Ludovici Ordinationes, hæc verba: Item exactiones, & onera graviſſima per curiam Romanam Eccleſiæ Regni noſtri impoſita, vel Impoſitas, quibus Regnum noſtrum miſerabiliter depauperatum exiſtit, ſive etiam imponendas, aut imponenda, levari, aut colligi nullatènus volumus, niſi pro rationabili, pia, & urgentiſſima inevitabili neceſſitate: & de ſpontaneo expreſſo Conſenſu noſtro, & ipſarum Eccleſiarum Regni noſtri. Et fortaſſe hæc eadem verba habentur in areſto Senatus Parienſis, quòd mihi notum non eſt. Cæterum legi Pragmaticam Sanctionem ejuſdem Sancti Ludovici, quæ habetur ad finem Tomi Sexti Bibliothecæ Sanctorum Patrum editæ Pariſiis, anno 1589. ubi habentur eędem Ordinationes, demptis verbis ſupraſcriptis, quæ videntur poſtea addita in odium Eccleſiæ Romanæ.

7. Legi etiam ſimiles ordinationes, tum apud Paulum Æmilium, tum apud Robertum Guaguinum, in vita Sancti Ludovici, & verba illa à Nicolao recitata non reperio: Sed contra potiùs legi apud eoſdem Auctores Sanctum Ludovicum Romanæ Eccleſię, Pontificibus Innocentio IV. Alexandro IV. Urbano IV. & Clementi IV. quorum temporibus vixit, fuiſſe addictum & obedientem. Nam Innocentio IV. in Concilio Lugdunenſi excommunicanti, & deponenti Imperatorem Fridericum, aſſerit Sanctus Ludovicus, atque, ut verbis Aemilii utar: *Se vireſque Regni ſui, ac Conſilium Sacroſanctæ poteſtati tuendæ paratum eſſe profeſſus. Innocentii cauſæ dignitatem roburque addidit.* Et infrà *interea Francus* (Sanctus Ludovicus) *auctoritate nominis Franci tegens Pontificem, ſacram inſuper militiam, in barbaram Religionẽ profeſſus erat.* Denique in vita Sancti Ludovici, quæ extat apud Laurentium Surium, à Confeſſario ejus, ut creditur ſcripta, inter alia monita, quæ Sanctus moriens filio ſuo, Regnique hæredi dedit; hæc verba habentur: *Semper ſis addictus, & devotus Romanæ Eccleſiæ, ejus Pontifici, haud ſecus, atque ſpirituali Patri te morigerum præbeas.* Hucuſque Bellarminus.

8 Et licet Martinus V. in Concilio Conſtantienſi, *ſeſſ. 43.* aſſerat ſe nullatenus Annatas in aliquo Regno impoſiturum, niſi de conſilio Prælatorum ejuſdem regni: Neſcio quomodo P. Rabardeus *fol. 93.* poſſit hoc Decretum extendere ad Principes laicos; qui ſub nomine Epiſcoporum nec debent, neque poſſunt includi, & cum talis conceſſio ſit quædam ſpecies privilegii, ſequitur non eſſe extendendum de perſona ad perſonam, ſecundum regulam Juris.

9 Nec deſinam hic obiter adnotare P. Rabardeum, *fol. 77. & 91.* ſentire Annatas ortum habuiſſe tempore Joannis XXII. & Reges Franciæ primum id juris ſummo Pontifici conceſſiſſe. Ita ille. Sed contrarium docet Thomas Campegius Epiſcopus Feltreuſis *in opuſcul. de Annatarum inſtitutione, & earum defenſione, fol. 170.* ubi ſic ait: Annatarum inſtitutionem, ſi ad jus Divinum referre nolumus, ut ſint Decimę Decimarum Summo Sacerdoti debitæ, eam tamen non adeò novam aſſerimus, ut Joanni XXII. quod plerique faciunt, tribuamus: quandoquidem illarum inſtitutionem Viennen. Concilium receperit, quod habitum fuit anno MCCCXI. & Oſtien. ac Joan. Andreas, qui Joann. XXII. tempora præceſſere, de his mentionem fecerunt. Defenſionem autem Annatarum contra Duarenum, quem ſequuntur ejuſdem farinæ homines Tobias Pauxmeſter, *de juriſd. lib. 2. cap. 3. num. 37. & ſequ.* & Theodorus Keingkingk, *de regim. ſæcul. & Eccleſ. libr. 3. Claſſ 1. capit. 8. numer. 25.* invenies apud Fillluc. *tom. 1. tract. 41. cap. 6. num. 54.*

R E S O L. CCCXL.

An Principes laici quoad ſuos ſubditos poſſint inducere impedimenta dirimentia matrimonium?

Et late diſcutitur, quomodo intelligenda ſit illa quæſtio, an authoritas unius Doctoris viri docti, & pii faciat opinionem probabilem?

Et aſſeritur ſingularem unius Doctoris ſententiam ſi ſuſtineat valorem matrimonii, eſſe præferendam communi opinioni? Ex p 7. tr. 1. Reſ. 25, aliàs 23.

§. 1. AFfirmativè reſpondet P. Rabard, *ſect. 5. per totam.* Probat hoc *in num. 2.* Quia Matrimoniũ eſt contractus verè Civilis, non minus quam alii, & conſequenter ſimiliter poteſtati politicè ſubjectus eſt. Sicut igitur ſupradicti ex juſta cauſa poſſunt aliquos (v. g. prodigos, & pupillos) reddere inhabiles ad illos contractus, ita etiam ad hunc: quia eadem eſt planè ratio. Sup. hoc ſup. in R. … alliis ejus pr mu not. & inf. lege doctè Reſ. 141.

Nec refert, quod Matrimonium ſit Sacramentum: quia ideò non deſinit eſſe verè contractus Civilis, & hac ratione ſubditus poteſtati politicæ. Quare, & ſi poteſtas politica directè nihil poſſit ſtatuere circa Sacramenta: poteſt tamen indirectè, impediendo valorem contractus, quem Matrimonium eſſentialiter involuit, Sicut & ſi lex Eccleſiaſtica non poſſit directè impedire poteſtatem Ordinis: poteſt tamen id facere indirectè, ſubtrahendo nimirum Sacerdoti juriſdictionem ad abſolutionem neceſſariam. Imò nec poteſtas Eccleſiaſtica poteſt alia ratione irritare hoc Sacramentum, quàm irritando indirectè contractum. Ergo, &c.

2 Deinde probat P. Rabardeus ſuam ſententiam, *numer. 3. & 4.* ex aliquibus Legibus Honorii, Theodóſii junioris, Valeriani, Galeni, & aliorum Imperatorum, apertè declarantium, nuptias contra aliquarum Legum ſuarum præſcriptum celebratas, non eſſe firmas & validas, neque poſtea continuatione, vel temporis longitudine convaleſcere.

3 Sed omnino negativam ſententiam contra P. Rabardeum tenendam eſſe exiſtimo; Dico igitur, poſtquam ad rationem Sacramenti elevatus eſt contractus Matrimonii; ſolius

ſolius Eccleſiaſtici juris eſt impedimenta conſtituere. Et quidem in Eccleſia eſſe poteſtatem conſtituendi impedimenta, definitum eſt in Concilio Tridentino, *ſeſſ*. 24. *cap*. 4. Si quis dixerit Eccleſiam non poſſe conſtituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in eis conſtituendis anathema ſit. Et ante Tridentinum in concilio provinciali Senonenſi, ſub Clemente VII. *in decretis fidei*, *cap*. 17. inter errores damnatos refertur iſte: Eccleſia non potuit illegitimare aliquas perſonas, ſic quod non poſſint contrahere Matrimonium, Conſtat etiam ex perpetuo uſu Eccleſiæ, quæ toties impedimenta conſtituit.

4 Quod autem inter Chriſtianos ea poteſtas reſideat tantum penes Eccleſiam conſtat in primis. Quia cauſa Matrimonii, quoad ea, quæ neceſſariò reſpiciunt rationem contractus, aut ex illa proximè ſequuntur, Eccleſiaſtica eſt, *cap. tuam, de ordine cognitionum*, ibi, utpote, quæ ad forum Eccleſiaſticum pertinet, definitur à Concilio Tridentino, *ſeſſ*. 24. *capit*. 12. Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectare ad judices Eccleſiaſticos, anathema ſit; De quo latè Bellarminus, *lib*. 1. *de Matrim. cap*. 32. & ex antiquis, Paludanus, *in* 4. *diſtinct*. 26. *quæſt*. 3. *art*. 3. Tum etiam quia apud Chriſtianos ratio matrimonii à ratione Sacramenti, quoad judicia, inſeparabilis eſt. Quare ad illud forum ſpectat contractus iſte, ad quod ſpectat de Sacramentorum rebus, & doctrinę cognitio. Dixi ea, quæ neceſſario reſpiciunt, aut ſequuntur ex iſta ratione Sacramenti, aut contractus, veluti firmitas illius, perſonarum legitimatio, prolis conditio legitima, vel illegitima, & divortium. Nam cauſa dotis, & hæreditatis, & aliæ hujuſmodi ſæculares ſua ratione ſunt & ſæculari judicio relinquuntur: Sunt enim iſti contractui extrinſecæ, licet aliquando incidenter ab Eccleſia etiam decerni ſoleant. Sequitur ex his non poſſe Principes ſæculares fideles legem aliquam ſtatuere ad ſubſtantiam Matrimonii directè, vel indirectè pertinentem, quæ vim habeat niſi ab Eccleſia tacitè, vel expreſsè probetur, ex defectu poteſtatis: Et ratio eſt. Quia Matrimonium quamvis ex ſe contractus quidem ſit ſubjectus etiam Principi ſæculari, attamen per Chriſti inſtitutionem elevatum eſt ad rationem Sacramenti, itaque res ſacra eſt. Ergo non ſubditur ex eo tempore poteſtati Principis ſæcularis etiam fidelis Quòd enim materia hujus Sacramenti contractus ſit, non ſatis eſt, ut poſſit Princeps ſæcularis leges condere cùm ex quo ea materia per Chriſtum ſacra facta eſt, jam extra ejus juriſdictionem, & poteſtatem ſit. Sicut lic t homo ante ordinationem ſit materia ſubjecta juriſdictioni ſæculari & ſimiliter bona illius, & prædia: attamen poſt ordinationem, vel poſtquam donatione, ſacra, vel Eccleſiaſtica facta ſunt, extrahuntur à dominio ſæcularis Principis, & nullam neque in perſonas, neque in bona juriſdictionem habet. Sic ergo, & in noſtro caſu dicendum eſt, poſtquam Matrimonio acceſſit ratio Sacramenti Ergo. &c.

Sup. hoc ſup. in ¶. 11. §. ult. & in Relat. poſt medium utrumque neceſſariam.

5 Et hec omnia docet ex Societate Jeſu Vaſquez, *in* 3. *par. to*. 4. *diſp*. 3. *de Matrim. cap*. 5. *n*. 67. & Hurtadus, *de Sacram. Matrim. diſp*. 12. *difficult*. 12. *nu*. 7. Quibus adde Pontium, *de Matrim. lib*. 6. *cap*. 1. *n*. 9. *& cap*. 2. *n*. 3. & Averſam, *de Sacram. Ordinis, & Matrim. quæſt*. 9. *ſect*. 2. aſſerentes ex inſtitutione ipſa Sacramenti Matrimonii fuiſſe hanc poteſtatem Principibus ſublatam.

6 Sed dato, & non conceſſo, quòd Principes ſæculares ex genere, & natura ſuæ poteſtatis impedimenta Matrimonii fidelibus ſibi ſubditis poſſint imponere, ut docuerunt plures Doctores, quos *infrà* adducam, tamen hoc non obſtante aſſerunt uſum hujus poteſtatis ab Eccleſia fuiſſe eis interdictum: ut patet ex perpetua ejus praxi, & habetur ex *c. tuam, de ordine cognit*. ubi dicitur, cauſas matrimoniales ad ſolius Eccleſiæ forum pertinere; imò ad ſolos Epiſcopos, & non ad inferiores Prælatos, ut patet *in Cap. Accedentibus, de exceſ. prælat* Et confirmatur hoc ex celebri Textu, *in capit*. 1. *de ſponſal*. ubi quidam Francigena, fœminam Saxonem duxerat, & cauſatus non eſſe ſuam, quòd adverſus Francorum legem inierit Matrimonium, & proindè fuerit nullum, tranſiit ad alias nuptias, & tamen ibi Pontifex decidit prius Matrimonium, non obſtante ea lege fuiſſe validum, quia explanans hunc textum aſſerit Averſa, *de ſacram. matrimonii quæſt*. 9 *ſect*. 3. Lex illa erat Principis Laici, qui in hac re nullam habebat poteſtatem. Quod etiam notarunt Doctores, quos citat, & ſequitur Marthà, *de juriſd. part*. 4. *Cent*. 1. *caſ*. 60. *num*. 3. Idem probatur ex *cap. Euphemium* 2. *quæſt*. 3. ubi habetur non effici infames ex lege Civili tranſeuntes ad ſecundas nuptias, cùm ait textus ibi ex D. Gregorio *lib*. 4. *epiſt*. 50. Matrimonia hodie negantur jure poli, & non fori. Et ideò Valentia, *tom*. 4. *diſp*. 10. *quæſt*. 5. *punct*. 1. ſic ait: Non ſolùm Eccleſiaſtica auctoritas, ſed etiam Politica, ſeu Civilis poſſet Matrimonio impedimenta apponere, quatenus eſt contractus quidam ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicæ Civilis, ut bene docet Divus Thomas: *in* 4. *diſtinct*. 34. *quæſt*. 1. *art*. 1. *ad quartum*. Et Ruardus Tapper, *in ſuis Controverſiis, art*. 20. Et accuratiùs probat Franciſcus Victoria, *in Relect. de matrim. part*. 2. *ſect*. 1. Nam etiam in Magiſtratu politico, oportet auctoritatem eſſe tantam, ut poſſit propter Civile bonum Reipub. varias ordinationes, in contractibus, qui ad id bonum ordinantur, requirere; ſicut facile deduci poteſt ex probatione primæ noſtræ aſſertionis, applicando illam quoque ad Magiſtratum civilem. Nihilominus tamen, quia contractus Matrimonii propter annexam rationem Sacramenti, & finem ſpiritualem, quem in Republica Chriſtiana reſpicit, magis eſt, ſpiritualis, quàm politicus; Eccleſiaſtica auctoritas limitavit in hoc genere auctoritatem Magiſtratus Civilis, tanquam ſuperior illa, ita ut nulla lex Civilis de impedimentis Matrimonii lata; ullum habeat robur, niſi per Eccleſiaſticam etiam legem idem ſtatuatur, ut rectè docet D. Thomas, *in* 4. *diſtinct*. 42. *quæſt*. 2. *art*. 2. *ad* 4. Et latiùs oſtendit Victor. *loco citato*, poſt Paludanum *in* 4. *diſt*. 26. *quæſt*. 3. *art*. 3. *concluſ*. 2. qui ad id confirmandum citat. *cap. Eccleſia Sancta Mariæ, extra de conſt*. ubi ſanè generatim habetur, ut nullum ſtatutum Laicorum in rebus Eccleſiaſticis ſit ullius firmitatis, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum. Cauſa autem matrimonialis ſimpliciter, & abſolutè eſt Eccleſiaſtica, propter rationem dictam. Huculque Valentia, & Doctores *infrà* citandi.

7. Et licet ex ſupradictis teſtibus non appareat, (ut aliqui volunt, quod ego nego) poteſtatem inducendi impedimenta matrimonialia Eccleſiam ſibi reſervaſse, præſupponitur tamen ex traditione Eccleſiæ, & uſu perpetuo. Concilium Tridentinum *ſeſſ*. 24. *cap*. 1. decidit clandeſtina Matrimonia non eſſe irrita, quandiu Eccleſia, illa irrita non fecerit; non ergo Principes, ut rectè obſervat Zipeus *in Conſult. Canon. lib*. 3. *titul. de ſponſ. & matrim. Conſ*. 11. Igitur dicendum eſt firmiter non eſſe integrum hodie Principi ſeculari fideli diſponere aliquid circa Matrimonia ſubditorum impedienda, vel diſſolvenda, quoniam Pontifices ſibi hanc poteſtatem reſervarunt; & meritò quidem· nam cùm Matrimonii contractus hodie limites naturæ excedat, & ad eſſe ſupernaturale Sacramenti elevatus ſit: dedecet ut tanti Sacramenti diſpoſitio ad Principes ſeculares pertineat. Undè, vel ex ſui natura, vel ex reſervatione Eccleſiæ, inconcuſſum remanet, ut non poſſint Principes fideles conſtituere impedimenta Matrimonii dirimentia. Et ita firmavit communis ſchola Theologorum, & Canoniſtarum.

8. Atque ideò docent hanc ſententiam 28. Doctores, quos citat Sanchez *li*. 7. *diſp*. 3. *num*. 1. *&* 3. inter quos eſt D. Thomas: unde miror quo pacto P. Rabardeus in aliquibus locis. ut *fol*. 103. poſſit illud ad ſuam ſententiam firmandam adducere, cùm directè illam Sanctus Doctor refellat, ut patebit *infra* ex ejus verbis, ſed ſupradictis Authoribus à Sanchez adductis: Ego addo.

29. Sanchez ipſum,
30. Averſam, *de Sacramento matr. q*. 9. *ſect*. 2.
31. Pontium, *de matr. li*. 6. *cap*. 1. *&* 2.
32. Vaſquez, *in* 3 *par. to*. 4. *diſp*. 3. *de matr. c*. 5. *& in par*. 2. *to*. 2. *diſp*. 163. *c*. 1. *n*. 2.
33. Valentiam, *to*. 4. *diſp*. 10. *q*. 5. *punct*. 1.
34. Hurtadum, *de Sacr. matr. diſp*. 12. *diff*. 12.
35. Coninch, *de Sacram. diſp*. 30. *dub*. 1. *n*. 6.
36. Filliucium, *to*. 1. *tract*. 10. *cap*. 1. *n*. 4.
37. Tannerum, *tom*. 4. *diſp*. 38. *quæſt*. 4. *dub*. 1. *numer*. 16. *&* 17.
38. Ochagaviam, *de Sacram. matrim. tractat*...... *quæſt*. 31. *numer*. 3.
39. Salas, *de Legibus*, *diſp*. 9 *ſect*. 5. *nu*. 50.
40. Chamerotam, *de Sacr. tract*. 12. *cap*. 5. *dub*. 1.
41. Kelliſonium, *in* 3. *part. tom*. 2. *quæſtion*. 50. *artic. unico, dub. unic*.
42. Turrianum, *in ſumma*, *part*. 2. *capit*. 109. *dub*. 5. *concluſione* 1.
43. Frагoſum, *de Regim. Reipub. tom*. 1. *part*. 1. *lib* 2. *diſp*. 4. *num*. 299.
44. Julium Chartarium, *dec*. 36. *nu*. 12.
45. Silvium, *in* 3. *part. quæſt*. 50. *artic. unico*, *concluſione* 6.
46. Ludovicum de S. Juan, *de Sacramento Matrim. quæſt*. 6. *art*. 1. *dub*. 1.
47. Joann. Baptiſtam Ciarlinium, *lib*. 1. *controv. capit*. 104. *numer*. 28.
48. Layman, *lib*. 5. *tract*. 10. *p*. 4. *c*. 1. *q*. 1.
49. Mercerum, *de Sacrament. in ſupplem. quæſtion*. 50. *verb. quæritur* 2.
50. Bonacinam, *de Matr. q*. 3. *punct*. 1. *n*. 5.
51. Cornejo, *in* 3. *part. tract*. 6. *de impedim. matrim. diſp*. 7. *dub*. 3.

52. Vil-

52. Villalobos, *in ſumma*, *tom. 1. tractat. 14. difficult, 11. num. 3. & 4.*
53. Becanum, *de Sacram. cap. 49. quæſt. 2.*
54. Joannem Machadum, *de perfecto Confeſſ. to. 1. lib. 3. p. 1. tr. 5. docum. 1. n. 4.*
55. Vvigers, *in 3. p. D. Thomæ, q. 50. art. unic.*
56. Zipæum. *in Conſultationib. Canonicis, lib. 3. tit. de ſponſ. Conſ. 2.*
57. Eſtium, *in 4. ſent. diſt. 34. §. 1.*
58. Moure, *in exam. Theolog. Moral. part. 3. capit. 17. §. 1. numer. 3.*
59. & 60. Quibus omnibus adde Boſſium *de Matrimon. capit. 1. 9. 37. numer. 96. & capit. 11. §. 14. num. 209.* & Caſpenſem in curſu Theolog. *tom. 1. tract. 26. diſp. 9. ſect. 1. num. 4.*

Et ex Doctoribus Gallis.

61. Baunium, *in Theolog. Moral. part. 1. tractat 11. quæſt. ult. aſſer. 3.*
62. Petrum à Sancto Joſeph, *in Idea Theol. Sacram. cap. 38. reſol. 8.*
6. Joannem Petit., *in parte Sacramentali ſuæ Theologiæ univerſalis, tract. 8. lect. 3.* cujus verba non gravabor hic apponere, ſic itaque aſſerit: Authoritas politica, & civilis, poteſt etiam talia impedimenta Matrimonio apponere, quatenus eſt contractus quidem ordinatus ad bonum etiam commune Reipublicæ civilis: ſicut enim ex juſta cauſa poteſt aliquos (verbi gratia, prodigos, & pupillos) reddere Inhabiles ad alios contractus, ita etiam ad hunc, quia eadem planè eſt ratio. Nec refert, quòd Matrimonium ſit Sacramentum, quia, ideò non deſinit verè eſſe contractus civilis, & hac ratione ſubditus poteſtati politicæ. Attamen quia contractus Matrimonii propter annexam rationem Sacramenti, magis eſt cenſendus ſpiritualis, quàm politicus, Eccleſiaſtica authoritas limitavit, & reſtrinxit, in hoc genere auctoritatem Magiſtratus civilis; ita ut nulla lex civilis de impedimẽtis matrimonii lata, & promulgata ullum habeat robur, niſi per Eccleſiaſticam legem idem ſtatuitur. Ita Petit. Et hi tres ultimi DD. ut dixi, ſunt Galli, & eorum Codices fuerunt approbati à doctiſſimis Theologis Facultatis Pariſienſis, inter quos invenio digniſſimum Pereyret.

9 Sed piaculum exiſtimarem ſi non adducerem contra P. Rabardeum, alium Doctorem Gallum, & ſapientiſſimum Theologum, ac lumen clariſſimum inclyti hujus Muſæi Sorbonici; & is eſt Philippus Gamacheus, qui omnia à nobis ſuperiùs dicta, doctè, & ſolidè confirmat; & ideò ſic ait, *in ſuum. Theolog. tom. 3. de Sacram. Matrim. cap. 15.* Poſſunt Reges & Principes laici ſimpliciter, abſolutè loquendo præſcribere Chriſtianis ſibi ſubjectis quædam impedimenta Matrimonii, prout opus fuerit ad bonum Communitatis, & ad Regni tranquilitatem, quia contractus Matrimonii eſt etiã politicus. *Non tamen poſſunt iſta impedimenta irritum facere Matrimonium, poſitis rebus, ut ſunt poſt Eccleſiæ prohibitionem, ac definitionem, niſi priùs eadem impedimenta fuerint ad eundem finem recepta, per Eccleſiam, ſimilique Eccleſiaſtica lege confirmata.* Probaturque *ex cap. Eccleſ. Sanctę Mariæ, de Conſt.* ubi definitur ſtatuta Laicorum in rebus ad Eccleſiæ judicium ſpectantibus nullius eſſe firmitatis, niſi prius ab Eccleſia apprubata fuerint. Etenim Matrimonium inter Chriſtianos eſt formaliter, & eſſentialiter aliquid Eccleſiaſticum propter adjunctam, & inſeparabilem rationem ſacramenti; Ita ut non ſit verum Matrimonium, quin ſimul ſit verum ſacramentum, atque de Sacramentis agere eſt ſolius Eccleſiæ, peſſimè etiam ceſſit Principibus, quando ſacris ſe immiſcere voluerunt.

10 Probatur rurſus aſſertio exemplo Chriſti, qui licèt noluiſſet, *Luc. 12.* ferre judicium de hæreditate inter fratres; tamen, *Matth. 15.* & *Marc. 10.* interrogatus de cauſa Divortii, & Repudii, non jam remiſit Quæſtionem ad Judices Politicos, ſed eam ſolvit ex tempore? nec ſolùm ſolvit, ſed novam inſuper legem condidit, ac Repudium abrogavit. D. quoque Paulus 1. *ad Cor. 7.* eamdem Eccleſiæ authoritatem circa Matrimonia evidenter declarat, *His qui Matrimonio juncti ſunt præcipio, non ego, ſed Dominus:* ac paulo poſt. *Cæteris ego dico, non Dominus,* Ac proinde *nequeunt laici Principes impedimenta ſtatuere hodie, quibus dirimantur Matrimonia Chriſtianorum, cùm nempè Eccleſia ſolemnibus Decretis id reſervarit; & Chriſtus hanc ei dederit reſervandi poteſtatem, ſed ſolum proprio jure ſtatuere poſſunt de matrimoniis quatenùs opus fuerit ad ſtatum Politicum, & ſervandam inter ſubditos tranquillitatem: exempli cauſa: de dotibus, de jure ſucceſſionis, de mutua donatione inter conjuges, de ſpuriis, & illegitimis.* Sup. his caſibus in R. noc. pent. *Poſſunt etiam ſtatuere, ut Matrimonium contrahatur abſque conſenſu Parentum, & ante hanc, vel illam ætatem, & per pactum clandeſtinum &c. Taleſque eorum leges verè obligant in conſcientia quando nihil admiſcetur contra rectam rationem, aut definitionem Eccleſiæ: ſed interim non habent vim dirimendi, ita ut Matrimonia reddantur invalida, niſi Eccleſiæ approbatio, & auctoritas acceſſerit.* Hucuſque Philippus Gamacheus.

11. Videat modò Pater Rabardeus, quid ſentiant præſtantiſſimi Profeſſores Sorbonici de ſua opinione, & videat quo pacto ſe poſſit opponere torrenti Doctorum, & omnibus ſuæ Societatis Scriptoribus, Sed ipſe aſſerit pro ſe habere auctoritatem Petri de Soto, & auctoritatem unius Doctoris viri docti, & pii, facere opinionem, probabilem, ut docet Caſtrus Paulus, *tom. 1. diſput. 2. punct. 1. num. 12.* Merolla *tom. 1. diſput. 3. capit. 4. dub. 1. numer. 4.* Filliucius *tom. 2. tractat. 21. cap. 4. numer. 134.* Nicolaus Moſcicenſis *in Tyrocinio S. Artis pænitentiariæ part. 3. cap. 2.* Leone *de poteſt. confeſſ. Recollec. 2. num. 30.* Villalobos *in Summa, tom. 1. tr. 1. dif. 7. numer. 3.* & alii, quos citat & ſequitur Sanchez *in Summa, tom 1. lib. 1. cap. 9. numer. 7.* & Petrus à S. Joſepho *in Idea Morali, lib. 1. cap. 3. Reſol. 4.* Reſpondeo; quod tunc Sup. hoc in to. 8. tr. 1 R. 14 & in t 5 11 9 R. 8. 3. 1. ad fin. 5. & in tu 7 11. 1. R 249 § 1 ante med à verſ. Sed cum auctoritas, & in 2 tr. 2. R. 85. § Videtur, in fine, & ibi in tr 4 R. 1 paulo poſt inlegium, verſ. Reſpondeo. authoritas viri docti, & pii facit opinionem probabilem, quando caſus eſt novus, numquam ab aliis diſputatus, ſecus in caſu à multis aliis ventilato, & pluribus rationibus, ac Doctoribus munito, tunc enim non eſt acquieſcendum unius Doctoris dicto, obſtantibus aliis multis, & rationibus, & ſic eſt intelligendus D. Thomas, cùm dixit; poſſe aliquem acquieſcere dicto ſolius Magiſtri in caſu ſcilicet nunquam aliàs ventilato; cujus novi caſus ipſe Magiſter reſolutionem colligit ex dictis ab aliis. Ita docet Portel. *in dubiis Regular. verbo, Opinio eligenda, num. 4.*

12. Vel reſpondeo ſecundò, & meliùs, quòd licèt aliqui aſſerant dictum unius Doctoris facere opinionem probabilem contra communem: Hoc tamen procedit, ut rectè obſervat Navarrus, *in Manuali, capit. 27, numer. 285.* Angelus Mari a Sermarinus *in confutatione 2. tractatum, Propoſ. 5. fol. 133.* & alii; Quando ratio, quam ipſe adducit eſt manifeſta, & ideo ab aliis ſoluta non fuerit ſufficienter, procedit itaque quando Doctor ex nova aliqua, & manifeſta ratione ab ipſo excogitata ſolverit argumenta, & fundamenta ſententiæ communis, & quando poſtea Doctores non reſponderunt ad rationes ab ipſo adductas contra ſententiam communem; quòd non accidit in caſu noſtro: Nam neque Soto confutavit, neque potuit confutare rationes, & principia ſententiæ communis, quam nos *ſuprà* docuimus; & omnes Doctores, qui poſt illum ſcripſerunt acriter ſuam opinionem inſectati ſunt, & ſua principia, & argumenta penitus convulſerunt. Ergo non poteſt opinio unius Soti aliquam in ſe retinere probabilitatem, Undè non deſeram hic apponere verba Joannis Saura *in voto Platonis Prælud. 9.* ſic aſſerentis: Inſignis alicujus Theologi auctoritas probabile facit argumentum, quod intelligendum eſt de ſententia negativè ſingularis Doctoris, cui cæteri non contradicunt, nec aſſentiuntur, qui de ea non egerunt, ſi autem ſit ſingularis contrariè, quam cæteri omnes reijciunt, parum probabilitatis affert ex vi ſolius Auctoritatis, niſi efficaci fulciatur ratione. Ita ille, adde noviſſimè Joannem Caramuelem, non ſolùm Moralis, & Scholaſticæ Theologiæ ſed etiam politioris literaturæ ornatiſſimum, *in Regulam D. Benedicti, diſp. 9. nu. 55.* ubi aſſerit: Quòd licèt Author magnæ famæ faciat opinionem probabilem; etiamſi ſit contra omnes; fallit hoc tamen, dum poſteri contrarium ſentiunt, nam publicata ejus ratione nimis debilem judicaverunt; nam tunc opinio illa cenſenda eſt improbabilis.

13. Et ideo dixit Martinus Breſſerus, *de conſcientia, lib. 3. cap. 2. numer. 30. & 31.* tunc opinionem unius Doctoris adverſus communem, tanquam probabilem admittendam eſſe, quando ab aliis non reijciatur, preſertim à recentioribus, qui omnia ejus argumenta ſupponuntur examinaſſe: ſed hoc accidit in quæſtione de qua loquimur, nam omnes recentiores rationes Soti expenderunt, & ejus opinionem, & rationes improbarunt, ut fecit Baſilius Pontius, *de Matr. lib. 6. cap. 2. numer. 6.* & alii, *ubi ſupra*. Ergo non poteſt opinio Soti eſſe probabilis, cum ab aliis, qui poſt ipſum ſcripſerunt, reijciatur. Itaque axioma illud, quod opinionem probabilem reddit: unius pii, & docti auctoritas limitanda eſt dummodo ab aliis communiter, qui poſtea ſcripſerunt, non refellatur. Nota tamen hic quod P. Rabardeus pro ſua firmanda ſententia adducit Joannem Præpoſitum *in 3. part. q. 7. dub. 1.* ſed malè, nam hic Auctor nobiſcum ſentit, ut patet etiam *in q. 3. dub. 5. n. 58.* ſolus igitur Petrus de Soto ſentit cum P. Rabardeo. Sup. hoc lege ſupra §. ult. Reſ. 223.

14. Dicendum eſt igitur ex mea ſententia cum Vaſquez. Pontio, Hurtado, & aliis etiam ſpectata ſui natura, & quantum in ſe eſt, Principes Chriſtianos non poſſe impedimenta matrimonii conſtituere, vel ſaltem ſecundùm alio-

rum

rum opinionem, hoc eis prohibitum fuiſſe ab Eccleſia; Quod ita verum eſſe puto, ut exiſtimem probabiliter contra Sanchez & Coninch. *locis citatis*, fideles ſubjectos Principibus Ethnicis non aſtringi impedimentis Matrimonii dirimentibus, juxta ritum, ac leges eorum civiles, cùm non excedat poteſtatem indirectam Eccleſiæ, omnes ubique terrarum degentes Chriſtianos eximere à legibus civilibus, & ſubjicere Eccleſiaſticis, quòd attinet ad Matrimonii validitatem, aut invaliditatem; quippe cùm plurimum propter Sacramenti dignitatem interſit in hac re uniformitatẽ inter omnes Chriſtianos exiſtere. Et hanc ſententiam tenent ex Societate Tannerus *de matrim. Theſ.* 137. & Layman, *l.5.tr.* 10.*par.*4.*cap.*1.*n.*3.

Sup. hoc in R. & §. ... prius.

Et tandem non deſeram hic Lectoribus in mentem adducere, doctrinam plurimorum, quos citat & ſequitur Villalobos *in Summa, tom.* 1. *tract.*1. *diffic.*7.*num.*3. Caſtrus Palaus *tom.*1.*diſput.*2. *punct.* 1. *num.* 12. Sanchez *de Matrim. libr.* 1. *diſput.* 18. *num.* 2 Sperellus *dec.* 94. *numer.* 24. Menoch. *de præſump. lib.*2.*præſum.*71.*numer.*30. Boſſius *de matrimonio cap.* 3. *numer.*234. Barboſa *in collectan.tom.*1.*lib.*2.*tit.*20. *cap.* 47. *numer.*8. & Molinus *de Ritu nuptiarum lib.*1.*compar.*17. *num.* 15. aſſerentes, ſingularem unius Doctoris ſententiam, ſi ſuſtineat valorem Matrimonii eſſe præferendam communi opinioni. Et tamen P. Rabardeus (mira res) cum communiter Doct. aſſerant matrimonium contractum in caſu de quo loquimur eſſe validum; & ſolùm id Petrus Sotus neget, ut ſuprà viſum eſt, hoc non obſtante ipſe vult relinquere opinionem communem DD. & ſequi ſententiam unius Petri de Soto, valorem matrimonii impugnantis, & deſtruentis.

Sup. hoc latè in t. ... R. 115. & in aliis ... & in ... R. 34. §. ult.

R E S O L. CCCXLI.

Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilii Tridentini de cognitione cauſarum matrimonialium? Ex p.7.tract.1.Reſ. 26. aliàs 24.

Sup. hoc ſup. in R. 237. 238 ... §. ...

§. 1 Cauſas Matrimoniales eſſe per Epiſcopos decidendas, breviter tactum eſt *in ſuperiori Reſolutione*, & apertè, patet *in capit.* 1. 33. *quæſt.*2. *cap. Multorum*.35. *quæſt.* 6. *capit.* 1. & *cap. non debet, de conſanguin. & affin. capit. Auditis, de præſcript. cap. Accedentibus de Exceſſ. Prælat. capit. Prælatum, cap. Lator, qui filii ſint legitimi, cap. tuam, de ordin. cognit. cap. Commiſſum, cap. Requiſivit. cap. ex litteris de ſponſ.* Et tandem in Concilio Tridentino, *ſeſſ.*24.*can ult.* ſic habetur Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectare ad Judices Eccleſiaſticos, anathema ſit.

2. Sed hoc decretum Concilii P. Rabardeus, *fol.* 112. & *ſeq.* aſſerit intelligendum eſſe contra Hæreticos docentes cauſa matrimoniales ad Judices Eccleſiaſticos non ſpectare, qui negant matrimonium eſſe rem ſacram: non autem ex illo deducendum eſſe Judices Laicos non poſſe recognoſcere cauſas matrimoniales, quarum intelligentia pendet ex Legibus, edictis, & ordinationibus Regiis latis circa Matrimonium, quatenus eſt contractus Civilis.

3. Sed hæc opinio prorſus eſt reijcienda, nam plures Hæretici etiam concedunt cauſas matrimoniales eſſe tractandas coram Judicibus Eccleſiaſticis, quatenùs Matrimonium eſt res ſacra; aſſerunt tamen, quod hoc non obſtante, quatenus Matrimonium eſt contractus, ejus cauſæ ſimul pertinent etiam ad Judices Laicos, quod quidem eſt falſum. Et ideò Joannes Harpprechtus *in Juſtiniani inſtitut.tom.*1.*tit.de Patria Poteſtate*, §. 230. *numer.*28. ſic ait. Cum itaque eo modò delibatis appareat hunc matrimonialem contractum ſuo reſpectu quaſi mixtum eſſe, quatenus enim ad ſocietatem humanam ſpectat, Civilis eſt ut & reliqua hominum inter ſe commercia, quatenùs verò Deus expreſsè dicitur intervenire, & conjuges copulare; quatenùs item conſcientiæ caſus concernit; omninò Divinus eſt, & Eccleſiaſticus) optimo ſanè conſilio in rebus publicis præclarè conſtitutis, receptum, ſancitumque arbitror, debere Conſiſtoria in quibus de cauſis Matrimonialibus ſtatuitur, conſtare partim ex perſonis Eccleſiaſticis, partim Politicis. Quemadmodum & in hoc inclyto Ducatu Wirtembergico laudabiliter, prudenterque cautum eſt, ut cauſis Matrimonialib. dijudicandis, ac decidendis duo Theologi, duo item Juriſconſulti, & inſuper tres alii Conſiliarii Politici adhibeantur. Ita perperam Hæreticus ille cui adde ejuſdem farinæ homines Frider. Mindanum *de proceſſ lib.*1.*cap.*10.*num.*2.& 3. Sigiſ. Fichelraud. *tract.de Jure Patron.cap.*4.*numer.*16.& alios penes ipſum. Ergo Concilium Tridentinum dicendum eſt contra Hæreticos determinaſſe abſolutè, & ſine ulla diſtinctione, ut patet, cauſas matrimoniales pertinere ad Judices Eccleſiaſticos, non ſolùm, quatenùs Matrimonium eſt Sacramentum, ſed quatenus eſt etiam contractus Civilis; quia ut ſuprà ſatis probatum eſt ex Gamacheo, & aliis Doctoribus Sorbonicis cum communi ſententia omnium Theologorum, Canoniſtarum, & Juriſconſultorum, licet Matrimonium, quatenus eſt contractus naturalis ad Civilem Poteſtatem ſpectet, tamen propter elevationem ad eſſe ſacramentale in rem ſacram tranſivit; ergo ejus cauſæ non poſſunt aliquo pacto etiam pertinere ad Judices Laicos, ſed abſolutè, & ſine ulla diſtinctione apud Judicem Eccleſiaſticum determinandę ſunt, ut firmavit Concilium Tridentinum, & docent communiter Doctores. Undè more ſuo Hęreticus Harpprechtus, *ubi ſuprà numer.* 63. invehitur in Summos Pontifices, qui cauſas Matrimoniales, ad ſolos Judices Eccleſiaſticos tranſtulerint, non obſtante quòd Matrimonium ſit contractus Civilis.

Sup. in Reſ. præt.

4 Confirmantur ſupradicta contra P. Rabardeum: Nam quod una via denegatur, altera permitti non debet ex *leg. nec per ſe Cod. de hæred. inſtit.* & docent Doctores, quos citat, & ſequitur amantiſſimus Dominus meus Larrea, *in dec. Granat. part.*2.*deciſ.* 67.*numer.* 13. Ergo dicendum eſt Principes Laicos, quoad ſubſtantialia Matrimonii nihil decernere poſſe, etiam conſiderando Matrimonium ut contractum Civilem, ne eis una via permittatur, quod altera denegatur; alioquin futilis eſſet prohibitio Canonum, & Concilii Tridentini; quòd Laici nullam habeant juriſdictionem in cauſis Matrimonialibus, quia ipſi ſemper reſponderent, in cauſis Matrimonialibus pertinentibus etiam ad ſubſtantiam Matrimonii ſe immiſcere, non quatenus Matrimonium eſt Sacramentum, ſed quatenus eſt contractus Civilis, ut fieri poſſe malè prætendunt Hæretici. Ergo: &c.

5 Hinc Doctores communiter aſſerunt. Quæſtiones juris, & circa ſubſtantialia Matrimonii, privatè ſpectare ad Judicium Eccleſiaſticum; Quòd fatentur etiam illi, qui infenſi ſunt Pontificiæ auctoritati, & Eccleſiæ immunitati, ut Theodorus Reinkingk, *tractat. de Reg. ſæcul. & Eccleſ. l.* 3. *Claſſ.*1.*cap.*10.*numer.*20. *& ſequ.* Thomas Michael, *in concluſionibus Theoricè Practicis, de juriſdictione, concluſ.* 41. & Henricus Bocerus, *tract. de juriſdictione, cap.* 3.*num.*44. Sed ut fatetur ipſe Bocerus, *num.* 45. *&* 51. Farinacius *in Praxi Crim.q.*8.*n.*150. Præpoſitus, *in* 3. *par.q.*3.*dub.*5.*n.* 27. Zipæus *in jure novo. Pontificio, lib.*2.*tit. de foro competen. n.*9. alii communiter. Quæſtiones de impedimentis Matrimonii & de ejus validitate, vel invaliditate, & ſi fuerit legitimè vel illegitimè contracta, ſunt Quæſtiones juris, & non facti, quia ſpectant ad ſubſtantiam, & eſſentiam Matrimonii, Ergo neceſſariò eorum cognitionem privativè ad Judices Eccleſiaſticos ſpectare dicendum eſt, quicquid aſſerat Pater Rabardeus: unde rectè Bocerus *ubi ſuprà numer.*47. abſolutè aſſeruit, omnem de Matrimonio, vel contrahendo, vel diſtrahendo Quæſtionem ad Eccleſiaſticum pertinere Judicem.

6 Et ideò licet aliqui Doctores aſſerant cauſam meram poſſeſſoriam beneficiorum, decimarum, oblationum, &c. tanquam aliquid ſæculare, & quid facti, poſſe cognoſci à Judice laico, quod ego nego, hoc tamen non audent dicere de poſſeſſorio Matrimonii: undè apponam hic verba Barboſæ *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *Allegat.* 84. *numer.* 14. ubi ſic ait. Non obſtat argumentatio noſtrorum, qua parificant cauſam poſſeſſoriam matrimonialem cum cæteris poſſeſſoriis beneficiorum, vel aliarum rerum Eccleſiæ, quia ratione ſpiritualitatis propter Sacramentum excedit cætera omnia ſpiritualia, beneficia, decimas, oblationes, & his ſimilia, de quibus ubi de poſſeſſione mera agitur, affirmant ferè omnes Judices laicos cognoſcere poſſe, undè non rectè argumentum de his ad matrimoniales cauſas deducitur. Ita ille. Qui plures adducit Doctores pro hac firmanda ſententia, quam noviſſimè canonizavit Oraculum Sacræ Rotæ, coram heu quondam amiciſſimo Merlino Decano *in Ravennat. Emphyteuſis, die* 28. *Maii* 1631. Dicendum eſt igitur contra P. Rabardeum cauſas Matrimoniales, de quibus loquimus pertinere ad Epiſcopos, & Judices Eccleſiaſticos abſolutè, & ſine ulla diſtinctione.

Sup. hoc in R. ... huius Reſ.

R E S O L. CCCXLII.

Reſpondetur ad alia argumenta P. Rabardei? Ex p.7.tr.1.Reſ. 27. aliàs 25.

§. 1. Probat P. Rabardeus, ut viſum eſt ſuprà ſuam ſententiam, quòd poſſint Principes impedimenta dirimentia conſtituere, quia Matrimonium per ſe, tanquam contractus Civilis, ita dependere debebat à legibus ſæcularium Principum, ſicut alii humani contractus, & actus ſpectantes ad humanum commercium: poterant ergo ſæculares Principes condere leges, & ſtatuere certas conditiones, & conſtituere certa impedimenta circa Matrimonium contra-

Sup. in R. ... 140. & in aliis ...

trahendum: impedimenta inquim etiam dirimentia, ita ut Matrimonium cum iis contractum eſſet nullum, & irritum.

2. Sed huic argumento ex ſupradictis patet reſponſio, nam contractus Matrimonii eo ipſo, quò ſecundum Chriſti inſtitutionem factus fuit ſacer, à ſæculari foro exemptus fuit; ſicut ædes, vaſa, veſtes, hoc ipſo à fidelibus, ad pium uſum, ſive Miniſterium ſacrum oblata, & ab Eccleſiæ Prælato acceptata, & dedicata ſunt, à ſæcularium poteſtatum diſpoſitione, juriſdictione, & exactione eximuntur: Et ſicut etiam accidit in ipſis Clericis. Igitur ex hoc quòd contractus Matrimonii alioqui Civilis, facta eſt res taliter ſacra, ut habeat veram Sacramenti rationem, dici debet translatum fuiſſe in ſolius Eccleſiæ poteſtatem, ad quam ſpectat de Sacramentorum diſpoſitione, & adminiſtratione decernere. Et Pontificia reſervatione hoc Principibus interdictum fuiſſe ex Superioribus dictis jam conſtat. Ideò dicendum eſt quoad Matrimonium etiam quatenus eſt contractus non poſſe legem civilem ſtatuere aliquid circa ejus ſubſtantialia, vel minuentia ejus libertatem: repugnat enim, ac reſiſtit jus Canonicum ad quod pertinet principaliter de Matrimonio diſponere, cùm dignus quod in ipſo eſt ſit eſſe Sacramentum, & per conſequens rem ſpiritualem, ac ſic trahit ad ſe minùs dignum, ſcilicet eſſe contractum.

3. Ex his etiam patet reſponſio ad aliud argumentum P. Rabardei deſumptum ex multis legibus Imperatorum Arcadii, Honorii, Theodoſii, & aliorum, in quibus Matrimonia contra eorum leges, inita, irrita eſſe declararunt. Nam dicendum eſt, nullas Civilium Magiſtratuum leges, circa contractum Matrimonii, validas eſſe, niſi probentur ab Eccleſia. Conſtat ex *capite cùm ſecundùm Apoſtolum*, *de Secundis nuptiis*, ubi ea lex Cæſarum, quæ infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus, abrogatur. In iis, inquit, ſæculares leges non dedignantur Eccleſiaſticas imitari, & *cap. Quædam lex 35. quæſt. 2.* reiicitur à Gregorio primo lex Honorii, & Juſtiniani Imperatorum, quæ decernebat valida Matrimonia inter Conſobrinos cujuſmodi multa alia reperies in jure Civili; Quæ poſtea fuerunt correcta à jure Canonico ut ſigillatim obſervat Conradus Rittherſuſius, *in Differentiis Juris Civilis, & Cano. libro 11. capit. 21 & ſequ.* & Emericus à Rosback, *de comparat. Jur. Civilis, & Canonici, titul. 4. num. 7. & ſequ.* Licet ut hoſtes Romanæ Eccleſiæ in Summos Pontifices inſurgant, dictum jus Civile corrigentes.

4. Rectè igitur ex his omnibus Barſilius Pontius, *de Matrim. lib. 6. cap. 2. num. 1.* & auctores ſupracitati; docuerunt quamlibet legem latam à ſæculari Principe circa eſſentialia Matrimonii, etiam ſi non reprobetur ab Eccleſia nullam eſſe, & tunc cenſendam validam, quando ab ipſa approbetur; & ideò Fagnanus *de Juſt. Monit. Pauli V. fol. 37.* rectè obſervavit leges oppoſitas ab Imperatoribus in Corpore Digeſtorum circa Matrimonii valorem eſſe invalidas, & non ſervandas. Unde, quia P. Rabardeus maximè ſe fundat in legibus Imperatorum appoſitis in Codice, ſtatuentibus, circa nullitatem Matrimonii, quas, & ſimiles, ab aliis Principibus factas, firmat, & validas eſſe omnino putat, nec egere, ut à Summis Pontificibus approbentur, ut aſſerit præſertim *in fol. 263.* Ideò non deſeram hic per extenſum apponere verba aliquorum Doctorum: & in primis agmen ducat omnium Magiſter D. Thomas, undè neſcio quomodo adversùs tantum virum poſſit ſe opponere P. Rabardeus; ſic enim ait *in 4. diſtin. 42. quæſtion. 2. artic. 2. ad 4.* Prohibitio legis humanæ; non ſufficeret ad impedimentum Matrimonii, *niſi interveniret auctoritas Eccleſiæ, quæ idem etiam interdicit.*

D. Bonaventura etiam *in 4. diſt. 42. q. 2. ad 2.* Ad illud quod obiicitur, quòd matrimonium regitur jure Poli, & non fori, jam patet reſponſio, *quia Eccleſia tale impedimentum ſua conſtitutione, & approbatione fecit eſſe validum, alioquin non poſſet impedire.*

Paludanus *in 4. diſt. 42. q. 1. art. 2. concl. 7.* Sciendum quòd cognatio & affinitas legalis impedit, & dirimit Matrimonium *non quia ſic eſt de jure Civili, ſed quia approbatum eſt de jure Canonico.*

Gloſſa finalis, *in cap. ſi quis ingenuus 29 quæſt. 2. 2.* dicit lex, quòd ſi filia Senatoris contrahit cum liberto non tenet Matrimonium, *leg. filiam, ff. de ſenat.* Sed *illud ſecundum leges non tenet, ſed ſecundum Canones tenet*, quia Matrimonia jure Poli reguntur.

Sylveſter *ver. matrimonium. 80. quæſtion. 8. dicto 1.* Cognatio legalis eſt quædam proximitas proveniens ex adoptione, intellige perfecta, quæ eſt arrogatio, & imperfecta, quæ eſt ſimplex adoptio. *Intelligentiam, quod vigorem habet iſta cognatio ab inſtitutione Eccleſiæ, & non à lege Civili ſolum quæ non ſufficeret.*

Tabiena *ver. Impedimentum. 6. numer. 1.* Legibus humanis prohibitum eſt inter tales Matrimonium contrahi, & talis prohibitio eſt per Eccleſiam approbata & *inde habet quod legalis cognatio Matrimonium impedit.*

Dominus. Sotus, *in 4. diſtinct. 42. quæſtion. 2. artic. 2. ad 2.* Etſi cognatio hæc jure gentium, & Civili ſit introducta, *quòd tamen ſit Matrimonii impedimentum Eccleſiaſtica auctoritas facit.*

Petrus de Ledeſma, *de Matrimonio, qu. 50. artic. 2. dub. 1. concl. 2.* Quamvis olim per jus Cæſareum, aut plura fuerint, aut pauciora impedimenta Matrimonii, nunc per jus Canonicum omnia revocata ſunt, niſi quæ conſtituuntur per illud, *& ſi quid vellent Reges de eis diffinire, nihil fecerunt, quoniam reſtricta eſt illorum Poteſtas.*

Covarruvias, *in 4. Decret. 2. part. 6. cap. 6. §. 10. n. 16.* Illud autem planum eſt ſolum Romanum Pontificem poſſe ſtatuere circa Matrimonia contrahenda, vel prohibenda, neque id ad ſæculares Judices pertinere, Text. *in cap. tuam, de ord. cognit. cap. 1. de ſponſ. cap. fide rapto* Abbas & Felin. *in d. cap. 1.* idem Abb. *in cap primo, de cognat. lad.*, Felin *in cap. Eccleſia, de conſtit. num. 72.* Vinc. Hercula, *quæſt. 3. gloſſa optima, in cap. 1. in fine 30. quæſt. 3.* dicens, inter tutorem, & Pupillam contractum Matrimonium validum eſſe, etiam ſi lex Civilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc Matrimonium vetitum non ſit: quam Gl. notabilem eſſe exiſtimat Alex. *in l. ſi filius à parte ff. de lib. & Poſth. §. fin.* Hinc etiam conſtat à Laicis etiam ſummis Principibus non poſſe lege prohiberi Matrimonium cum alienigenis, vel cũ certo hominum genere & hoc ipſum paſſim noſtrates fatentur, qui leges Civiles aliquot Matrimonia prohibentes, improbas refellunt. Nec in hoc libet latius inſiſtere, cùm id lippis, ac tonſoribus, ut ajunt, notum ſit. Sed quod Covarruvias ait, ita clarum eſſet, ut pateat lippis, & tonſoribus, nunc P. Rabardeus obſcuriſſimum conatur facere, & contrarium audet defendere.

R E S O L. CCCXLIII.

Confirmantur ſuperius dicta, & matrimonium contractum inter filios familias ſine conſenſu Parentum, non obſtantibus prohibitionibus Principum, validum eſſe contra P. Rabardeum probatur.

Et quæritur, an Principes poſſint ſtatuere ſub pœna exhæredationis, ne filii contrahant, invitis Parentibus? Ex part. 7. tr. 1. Reſol. 28. aliàs 26.

§. 1. DIcta, & ſimilia Matrimonia eſſe nulla ſi contrahantur cũ impedimento dirimente appoſito per leges Principis laici, defendit Rabardeus, *ubi ſupra ſect. 5. per totam*; & præſertim, *numer. 7. & ſeq.* Quia ipſe putat poſſe illos hoc ſtatuere: ſed *ſupra* jam ſatis hanc doctrinam reprobatam eſſe exiſtimo, nunc tamen adverſus illum individualiter pro his caſibus adducam aliquos Doctores, & primus ſit Pater Stephanus Baunius, qui non obſtantibus legibus Henrici II. & Henrici III. Regum Franciæ annullantibus Matrimonia ſine conſenſu Parentum in ita; ſic aſſerit *in Theolog. moral. part. 1. tractat. 12. quæſtion. ultim. Aſſert. 4. fol. 747.* Valere ut ante eſt dictum à filiis ſine Parentum conſenſu conjugium, habent Beja, *part. 1. caſ. 18.* contra Scriptores quoſdam Gallos, qui cùm viderent conſenſum Parentum, ut diximus antea ab Henrico II. lege publicata anno 1556. ab Henrico item III. alia promulgato anno 1585. ad valorem Matrimonii filiorum exigi, cenſuere, cùm hic deficit, Matrimonium quoque deficere, eique vim nullam eſſe. Sup. in R. quæ hic eſt.

2. Hanc noſtram aſſertionem probant Romani Pontifices, ratioque ipſa: In primis 27. *cauſa 2. can. ſufficiat*, ſufficiat, inquit Nicolaus, *ad conſult. Bulgarorum, capit. 3.* ſecundum leges, ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur. Lucius autem ejus nominis III. *in titul. de raptoribus, cap. cum cauſa 6.* ait: Raptorem dici non poſſe, qui habuit mulieris aſſenſum, & poſtea prius eam deſponſavit, quam cognovit licet parentes, reclamarent. His teſtimoniis addenda ratio.

3. Prima quòd in his, quæ ſunt naturalia, homo hominis poteſtati non ſit obnoxius, cùm in his pari omnes utantur jure, pari omnes fruantur libertate, ſolique Deo pareant: ſed Matrimonium eſt de his, quæ ad naturam pertinent, in qua tam liber eſt filius, quam pater, cùm ſe ipſo poſtea futurus ſit genitor: igitur non tenentur liberi parentibus obedire in contrahendo Matrimonio, Secunda, poteſt filius non modò inſcio, ſed etiam reclamante patre, Deo ſe per votum ſolemne Religionis dedere, conſecrare, addicere: ergo & dare fœminæ per conjugium. Probatur conſequentia reſpectu obedientiæ patri debitæ, plus eſt vo- Sup. hoc ſupra in R. 223 224. & 226. circam in fine & aliquid in R. not. ſeq. in ejus §. 1.

vere

verè Deo Religionem, quàm uxorem ducere, cùm Religio magis à poteſtate parentis, ejuſque obſequio ſubducat filium quàm Matrimonium; ſed poteſt primum ſine patris conſenſu, Ergo; & ſecundum, Minor probatur: in his quæ ſunt proprii juris, & quibus unus alteri non ſubeſt, obligare ſe quilibet poteſt independenter ab alio ſed filius in electione ſtatus, ſui eſt juris, nam ubi attigit annum 14. in his, quæ ad propriam perſonam ſpectant, non pendet ab alio, ſe ergo tunc poteſt pro libito obligare Deo in religione, ergo & eodem jure patre irrequiſito, aſtringere ſe fœminæ Matrimonio, ut facere Tobias junior, & Eſau, quod cuique etiam permiſſum eſſe, habetur *in Trident. ſeſſ.* 24. *capit.* 1.

4. At verò ſi Parentũ conſenſus eſſet neceſſarius, ſequeretur, eos filiis conjuges dare poſſe ſibi parum gratas, & ſæpè etiam exoſas, ac graves, quæ eis ſui odium imprimerent veriùs quàm amorem, nec à fœdis amoribus abſtraherent, aut fornicandi periculo, cùm ad eam acceſſus non ſit facilis, quæ non diligitur. Hæc dicit P. Baunius, qui poſtea, etiam addit: Probabile eſt non modo jure Canonico, ſed nec Civili conſenſum patris ad Matrimonii validitatẽ eſſe neceſſariam: ita Soarius *part.* 2. *Sponſal.* Guibertus Coſtanus, *in ſuis Memorialibus*, Probatur, ſi naturalis ratio; patris conſenſu in nuptiis expoſceret, nulla eſſet inter filium in poteſtate patris adhuc poſitum, & emancipatum differentia, ſed depoſitum in uno valeret in aliquo quoque, cùm lex naturalis mutationem neſciat, & ideò jure Civili abrogari nequit, aut, tolli, nec proinde emancipatione: id autem aſſerere quid eſt aliud quàm rationi, experientiæque vim facere, Ad argumentum allatum in initio, dicendum eſt primò, leges Civiles, quæ ſunt Canonicis contrariæ, ſervandas non eſſe. Secundò, eas contrario uſu Galliæ, abrogatas eſſe, imò nec videri, receptas unquam fuiſſe, Tertiò, cùm laudabile, ſit, ac honeſtum, Reipublicæ autem maximè fructuoſum, filios, filiaſque de nuptiis contrahendis ſine parentum conſenſu conſilia non capere, Reges optimos, illa ſua lege hoc dumtaxat voluiſſe, ut Matrimonium parentibus inſciis contractum ratum non eſſet quoad impunitatem. Hucuſque P. Baunius *loco citato*, quem relictis aliis, adduxi per extenſum, cùm ſit Doctor Gallus, & ex Societate, cui addendus eſt Petrus à S. Joſeph etiam Doctor Gallus *in Idea Theol. Sacram. cap.* 38. *reſ.* 8.

5. Nec obſtat ſupradictis id, quod obſervat Pater Rabardeus, *fol.* 235. ex D. Baſilio; & alias Patribus, qui videntur approbare leges Imperatorias annullantes Matrimoniũ filiorum familiæ ſine parentum conſenſu initum; nam certum eſt tempore D. Baſilii non fuiſſe Canonem, aut Decretum Eccleſiaſticum, quo Conjugia filiorum familias facta ſine voluntate, aut conſenſu patris, nulla, & invalida declarentur. Ergo infert P. Rabardeus, neceſſum eſt dicere S. Baſilium cenſuiſſe leges Imperiales hoc ipſum prohibentes ſatis efficaces fuiſſe, ut irrita, & nulla declararentur.

6. Sed reſpondeo primò cum Boſſio *tractat. de contract. Matrim. capit.* 11. §. 6. *numer.* 66. & Joanne Præpoſito *in* 3. *parte D. Thomæ, quæſt.* 3. *de Sacram. Matrim. dub.* 3. *numer.* 32. ex Patribus ſolùm oſtendi decenter requiri conſenſum parentum; & talia Matrimonia eſſe prohibita, non invalida: Et hoc pacto etiam exponit legis Imperatorias adductas à P. Rabardeo, Angelus Boſſius, *ubi ſupra numer.* 65. *in fine*, ex Pontio, & Covarruvias; aſſerit enim hujuſmodi leges, & conſtitutiones exigentes conſenſum parentum ad Matrimonium filiorum familias intelligi de honeſtate, non quod velint matrimonium ſine parentum conſenſu contractum, eſſe nullum; quod etiam dicendum eſt, de quibuſdam ſacris Canonibus, ut ſunt, *capit. Non omnis*, *capit. Honorantur, capit. fin.* 32. *quæſtion.* 2. *capit. Noſtrates, cap. Aliter* 30. *quæſt.* 5. Et ſi qui alii ſunt; dicendum inquam eſt hos Canones, SS. Patres, licet videantur poſtulare conſenſum parentum ad filiorum familias, maximè fœminarum Matrimonium, loquutos tamen fuiſſe, & intelligendos eſſe; non quod neceſſitatem, & valorem Matrimonii, ſed quoad honeſtatem, Et ſic Textus *in cap. de deſponſat. impub.* & ſi quæ alia ſunt jura innuentia filios debere adimplere ſponſalia à parentibus promiſſa expo nenda ſunt, non de præcepti, ſed honeſtatis debito, & itambunc Textum exponit Gloſſa, & ibi Joan. Andr. *nu.* 8. Zabarella, *num.* 4. Prepoſitus, *num.* 4. Abbas, *numer.* 7. Ancharanus, *num.* 4. Butrius, *nu.* 4. Boich. *n.* 4. & Alexander de Nevo, *n.* 13.

Sup. hoc late in 1. 2. 1. 6. R. 38 & lege dicte alterius R. jus, num. 1.

7. Confirmantur hæc omnia: nam ut ſuprà tetigimus, Matrimonium eſt contractus juris naturalis: ſeu originem habens à jure naturali nobis innato, *leg.* 1. *& Inſtit. de jur. natur. in princip.* quibus in textibus diſponitur Matrimonium eſſe de jure naturali; naturale enim eſt inquit Juſtinianus *loco cit. Inſtitut.* quod natura omnis animantia docuit; nam jus iſtud non humani generis tantùm proprium eſt, ſed omnium animalium, quæ in cœlo, quæ in terra, quæ in mari naſcuntur. Hinc deſcendit maris atque fœminæ conjunctio, quam nos Matrimonium appellamus. Sed jure Divino in his quæ ſunt juris naturę; homo homini non tenetur obedire, ſed ſoli Deo, ut docet omnium magiſter Divus Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 104. *art.* 5. *in corpore*, ubi exemplificat in his, quæ ad naturam corporis pertinent, ſcilicet ad corporis ſuſtentationem, & generationem; Ergo concludit D. Thomas, nec ſervi Dominis, nec filii parentibus; & à fortiori dico ega contra P. Rabardeum, nec vaſsalli Principibus, circa Matrimonium contrahendum ſubjicitur. Igitur Sancti Patres, ut dictum eſt, ſi aliquando videntur approbare leges Civiles de contrahendo Matrimonia exigentes parentum conſenſum, intelligendi ſunt de debito congruentiæ, & honeſtatis, non neceſſitatis.

8. Vel reſpondeo ſecundò ad P. Rabardeum, non eſſe ita certum primis Eccleſiæ temporibus matrimonia filiorum familiæ, ſine conſenſu parentum inita, valida fuiſse; imò aliqui aſſerunt fuiſſe nulla, ut patet ex Evariſti Decreto, *in cap. Aliter.* 30. *quæſt.* 5. Quod latè probat Baſilius Pontius, *de Matrim. libro* 2. *cap.* 1. *numer.* 5. qui etiam, *numer.* 12. obſervat: & etiam cum ipſo docet Averſa, *de Sacram. Matrim. ſect.* 9. *quæſtion.* 3. Sanchez, *libr.* 7. *diſput.* 1. *numer.* 9. & alii Epiſcopos olim in ſuis Eccleſiis impedimenta Matrimonii dirimentia conſtituiſſe, prout expedire judicabant. Ergo non valet argumentum P. Rabardei, quòd D. Baſilius approbavit legem Juſtinianeam, quia forſitan tunc per Epiſcopos illud impedimentum in matrimonio filiorum familiæ erat impoſitum. Sed poſtea, ut viſum eſt Pontifices hoc abrogaſse dicendum eſt. Et quidem optimo, nam ut verum fatear, duriſſimum videtur per legem Eccleſiaſticam univerſim irritari matrimonia ſine parentũ conſenſu inita, ex rationibus quas adducit Joannes Præpoſitus, *in* 3 *part. D. Thomæ, quæſt.* 3. *de Sacram. Matrim. dub.* 3. *num.* 28. omnino videndus; quantò magis id dicendum videtur de lege politica, & laica.

9. Undè ex his omnibus refellendus venit damnatæ memoriæ auctor Conradus Rittherſuſius, *in differe. tiis juris Civilis, & Canonici, lib.* 1. *c.* 3. Vvrmilerus *in controverſ. jur. lib.* 1 *tit.* 10. *contr.* 5. Georgius Accacius, *de privil. Parentum, & liberorum, privil.* 6. *c.* 6. *& ſeq.* Chriſtianus Kiebentbal, *in Collegio politico exercit.* 2. *quæſt.* 14. Harpprechtus, *in Inſtit. Juſtin. tom.* 2. *titul. de Nuptiis in princip. à numer.* 46. *uſque ad numer.* 147. Gentilis, *lib.* 4. *de Nuptiis, cap.* 8. Hilligerus, *in Donellum enucleatum, tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 20. *lit. Q.* Corruſius. *lib.* 1. *Miſcellan. cap.* 17. *num.* 6. *& ſeq.* Bocerus, *claſſ.* 1. *diſput.* 9. *theſ.* 8. Arniſæus, *de jure Connub. c.* 3. *ſect.* 10. & antequam Lutheraniſmum abjuraſſent Beſoldus. *Diſcur. de nuptiis, capit.* 9. *num.* 1. & Hunnius, *lib.* 1. *var. Reſol. jur. Civilis tract.* 3. *quæſtion.* 18. cum aliis ejuſdem farinæ hominibus aſſerentibus pro validitate matrimonii, parentum conſenſum, non obſtante Concilio Tridentino, eſſe neceſſarium; Quam doctrinam damnandam eſſe, ex communi Gallorum Theologorum ſententia teſtatur noviſſimè eruditus Iſaacius Habert, *de conſenſu Hierarchiæ, & Monarchiæ. l.* 6. *fol.* 52. ubi etiam teſtatur in Gallia, nunquam ex edictis Regis fuiſſe prohibitum matrimonium abſque conſenſu parentum initum, ſub pœna nullitatis, contra id, quod aſſerit P. Rabardeus, *in ſect.* 5. *numer.* 8. *in fine, folio* 124.

10. Neque etiam ferendus eſt P. Rabardeus dum audet dicere *folio* 122. Decretum Concilii Tridentini, *ſeſſ.* 24. *capit.* 1. *de Reformat.* circa validitatem Matrimonii filiorum familias, abſque Parentum ad mores tantùm, & ideò dictum Decretum non obligare niſi fuerit uſu receptum. Sed prorſus cavendum eſt ab hac Doctrina: nam ea quæ Concilia Generalia determinant circa validitatem, vel nullitatem alicujus Sacramenti illa non ad mores, ſed ad doctrinam, & veritatem pertinere omninò dicendum eſt, ac propterea ſtatim omnes obligare, neque ab acceptatione ulla populorum dependere, quicquid de aliis legibus Pontificiis ſentiant aliqui, Et quidem, quo pacto hoc Decretum Concilii poteſt pertinere ad mores, non potiùs ad veritatem, & doctrinam ſtante Calvini errore, *l.* 4. *Inſtitut. capit.* 19. *§.* 37. Rittherſuſii & aliorum Hæreticorum, *ubi ſuprà* aſſerentium ad valorem Matrimonii conſenſus Parentum requiri; Quorum ſententia ex hoc Decreto Concilii reprobata venit ut in ſpecie notat Bellarminus, *lib.* 1. *de Matrim. c.* 19. Joan. Præpoſitus, *in* 3. *parte quæſt.* 3. *de Matrim. dub.* 3. *numer.* 24. *&* 26. & alii communiter.

11. Sed hic curſim tangenda eſt illa Quæſtio; An Principes poſſint ſtatuere ſub pęna exhæredationis ne filii contrahant invitis Parentibus, Affirmat P. Rabardeus, *fol.* 123. & ante illum Sotus *in* 4. *diſt.* 29. *q.* 1. *art.* 4. *ad* 4. Molina *de Juſt. tom.* 1.

Sup. hoc ſupra in R. 222 224. & 226. In ſine & aliquin Rat. not. prim.

tom.1.tract.2.diſp.176. Salonius *in 2.2. quæſt. 62. in Præludio quæſt.5.art.5.* Rubellius *lib.2.quæſt.14. ſect. ultim.* Pontius *de Matrim.lib.2.c.1.* §. 3. loquentes de quibuſdam Hiſpaniæ legibus tribuentibus Parentibus facultatẽ exhæredandi filios, abſq; eorum conſenſu nubentes, & hanc ſententiam etiam docet Stephanus Baunius *in Theol.Mor. p.1.tr.12. q.ult. aſſer. 3.fol.746.* loquens de legibus Galliæ,& mordicus illam tenet Acacius *tract.de Privilegiis Parentum, Privil.6.c.1.n.5.& ſeq.*

12. Sed Doctores quos citat, & ſequitur Sanchez *de Matrim. tom. 1.lib. 4. diſp.25. num. 2.* negativæ ſententiæ adhærent, quam communem eſſe teſtatur ipſe Molina *ubi ſuprà*, & noviſſimè illam tenet me citato Joannes Machado *de Perfecto Confeſſ.tom.2.lib.6.part.7.tract.6.docum.19.nu.6.* Raphael Averſa *de Sacram.Matrim. quæſt.3. ſect....* Quibus adde ſapientiſſimum Vaſquez *diſput.4.de Matrim.num.24.* Bonacinam *tom.2.diſput.6. quæſt.unica, punct. 6.§.3.num.5.& ſeq.* Trullench *in Decalogum tom.1.lib.4.c....dub.3.nu.16.* Aſſerunt igitur hi Doctores, tales leges Hiſpanas, & alias, alibi extantes, attento jure Canonico, non valere, eſſeque ex illo correctas, vel corrigendas. Undè ego hanc ſententiam negativam prorſus teneo, quia Matrimonia debent eſſe libera, & ideò vinculo pœnæ impediri non poſſe, neque conſtringi exiſtimo, *ex cap.Gemma de ſponſ.* & docet Cyriacus *controv.343.num.12.part.2.* Giovagnonus *conſ.17.n.2.3.& 4.lib.1.* & Surdus *de Aliment. tit. 1.quæſt.6.num.7.* De jure autem Canonico non requiritur conſenſus Patris ad nuptias filii, *c.ult.* ubi Gloſ. *32.q.2.cap.13.* cauſa ubi Gloſ. *de rapt.& Doctores in c. 1. de ſponſ.* quibus adde Guttierrez *in pract.qq. lib.2.quæſt.1.num.30.* Tuſchum *concl.133.num.48.* Menoch. *de arbitr.lib.2.caſ.453.num.8.* Surdum, & Cyriacum, *ubi ſuprà*. Hinc nullæ, & invalidæ erunt leges Principum ſæcularium prohibentes quòd Puella, ſeu Puer, nequeat Matrimonium contrahere ſine conſenſu Patris, ſub certa pœna, & præſertim exhæredationis, quia jus Canonicum requirit plenam libertatem ad contrahendas nuptias, ob id irritat pœnam ſponſalibus adjectam ab eo, qui reſilierit à ſponſalibus, cùm autem metus exhæredationis libertatem Matrimonii minuat, dicendum eſt jus Civile contractum fuiſſe à jure Canonico, ex quo hodie non poteſt filia exhæredari, ſi invitis Parentibus nubat, & ideò præter Doctores citatos tenent hanc ſententiam Filliuc. *tom.1.tract.10.part.1.cap.4. nu.132.* Henriquez *lib.11.c.6. num.2.* Ciarlinius *contr. forenſ. tom.1.cap. 104.num.28.* Molfeſius *in Conſult. Neapolit. tom.1. conſ.12.num.37.* Covarruvias *in Epith. de ſponſ.p. 1. cap.3.§.8. nu.6.* Maſtrillius *deciſ.163.n.10.& ſeq.* Mantica *de conject.ult. volunt. lib.11.tit.18.num. 17.* Martha *de juriſd. part.4.caſ.70. nu.3.& ſeq.* Alderanus Maſcard. *de interpretat. ſtat. concl.1. n.174.& ſeq.* Gratianus *diſcept.633.num.19.& ſeq.* Undè in caſu contingenti, ut advertit Ciarlinius, *ubi ſup.nu.32.33.& 35.* Judex Eccleſiaſticus debet ſe intromittere ne pœna à Principe Laico impoſita à partibus exigatur, & inhibere Judici Laico, ne hoc permittat: Et ita ſentiunt Abbas *in cap.1,num.9.* & Felinus *num. 13.de ſponſ.* & Martha *d. cap. 70.num.24.* Ad rationes verò in favorem ſententiæ P. Rabardei, optimè reſpondet Sanchez *tom.1.lib.4.diſp.25.nu. 4.* & alii locis citatis. Nolo tamen contra illam nimis acriter inſurgere, nam omni probabilitate deſtitutam eſſe, aliqui non exiſtimant.

RESOL. CCCXLIV.

Probatur contra P.Rabardeum matrimonia inter Raptores, & matrimonia conſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu contracta eſſe valida? Ex p.7.tr.1.Reſ.29.aliàs 27.

§.1. POſſe Principes imponere impedimentum dirimens, ne Raptores inter ſe contrahant, tenet P.Rabardeus, *ſect.3.* & aſſerit; poſſe Principes æquius, & ſalubrius exiſtimare circa tale Matrimonium, id quod antiquo tempore determinavit lex Juſtiniani Imperatoris *in C.de Rapt. nupt.* Sed mirum eſt, quòd ſecundùm Rabardeum apud Principes plus valere poſſit lex Imperatoria, quàm Concilia, & leges Pontificiæ. Sed ipſis neceſſarium eſt, ut legem Juſtinianeam reſpuant; & Sacros Canones ſequantur, cùm ut ſuprà probatum eſt, lex Juſtiniani fuerit à S.Pontificibus correcta.

Sup.hoc in to. 2.tr.6. reſ.132. & 133. perto-tam.& ſignanter,§ ult.

2. Sciendum eſt igitur, à primis Eccleſiæ temporibus uſque ad Tridentinum, ut plurimum obſervata lege, Raptum non alia ratione fuiſſe impedimentum Eccleſiaſticum, niſi quatenus, vel quandiu conſenſus raptæ deerat. Cumque conſenſus jure naturali ad Matrimonium requiratur, exinde efficitur, non alia ratione diremiſſe Matrimonium, niſi quia vis illata, ac conſenſus coactus dirimit Matrimonium. Atque adeò jure naturali dirempta Matrimonia per Raptum, ſi enim Puella etiam in poteſtate Raptoris conſiſtens, & quandocumque conſentiret, tenebat Matrimonium. Id conſtat ex *Apoſtolorum, Can. 66.* quo non aliam permittitur ducere, niſi Raptam etiam ſi pauper ſit; Et colligitur ex Aurelianenſi 1.*Can.4.* ubi indicatur Matrimonium cum Raptore valere, ſi puella Raptori conſenſerit, quamvis reſtitui Patri jubeatur, & Raptor ille addici in ſervitutem, aut pretio ſe redimere. Idem colligo ex Concilio Meldenſi *c.64.* quibus inſinuatur valere Matrimonium etiam in poteſtate Raptorum, & *c.65.* ubi præcipitur, ut ſi qui Raptores nondum nupſiſſent Raptis tempore illius Conſtitutionis, ſeparentur, & Patri filiæ reſtituerentur primum, & poſteà nuberent de conſenſu partium. Idem indicat Nicolaus 5.*Epiſt.30.* Innoc.II. idem apertiſſimè ſtatuit *cap.fin. de Raptorib.* Id quod uſque ad Tridentinum pro lege univerſali fuit. Quòd quidem poſteà ut patet ex *ſeſſ.24.cap.6.* ſic decernit. Irritum eſſe Matrimonium, quamdiu Rapta in poteſtate Raptoris fuerit, ſecus tamen ſi ab eo ſeparata, & in loco tuto, ac libero conſtituta, ei nubere voluit.

3. Videat modò P. Rabardeus, ſi Principes debeant, & poſſint relinquere determinationes Pontificum, & Conciliorum, & ſequi legem Juſtinianeam ab ipſis correctam. Undè pro hoc impedimento Raptus, & ſimilibus audiat Rabardeus præter Doctores ubi ſuprà citatos, quid aſſerat doctus, & eruditus Franciſc.Zipæus *in ſuis Conſiderationib.Canonicis*, omnia à nobis ſuperius dicta confirmans; ſic itaque aſſerit, *lib.3.tit. de ſponſ.& Matr. conſ.* 11. Matrimonia hodie reguntur jure Poli, non jure fori, nec irrita fiunt quæcumque Eccleſia irrita non facit; nec Principum Chriſtianorum eſt ſtatuere impedimenta Matrimonia Chriſtianorum dirimentia, cùm fuerit ab Eccleſia hæc auctoritas interciſa, & ſibi reſervata. Undè quamvis *in l.unic.C.de Rapt.virg.* improbatum eſſet Matrimonium Raptæ, cum Raptore; tamen *d. c. fin.10.de Rapt.* id eſt permiſſum: multiſque aliis per leges Civiles nuptias contrahere fuit vetitum, per Canones fuit permiſſum, v.g. *l.16.33.d.de rit.nupt.C.de interd.Matrimonio inter Pupillam,& Tutorem, ſeu Curatorem, liberoſq; eorum, C.ſi quacumque præditus poteſtate, vel ad eum pertinentes ad ſuppoſitarum juriſdictioni ſuæ aſpirare tentaverint nuptias.* Et per *l.67. D.de jure dot.l.7.de agnoſ.libert.* contractum inter liberum, & ancillam Matrimonium pro nullo habetur: cui, & conformis citatur vetus lex Salica *in libro Legum Salicarum, tit.14.* §.11. ne inter liberas, ſerviles q; perſonas Matrimonia ineantur. Quæ tamen Eccleſia abrogavit omnia, & in contrarium etiam ſervorum conjugia rata eſſe declaravit *d. c. 2. de conjug.ſervor.*

4. Jure meritoque ex eo argumento quo utitur Urbanus III.& Innocent.III. *in c.penult.& ult.10.de ſecund.nupt.* quod in Quæſtionibus Matrimonialibus ſæculares leges non dedignentur Sacros Canones imitari, iiſque cedere: ut propter authoritatem D. Pauli ſoluta à lege viri in Domino nubat, cui voluerit: conceſſa ergo ab Apoſtolo rectè utitur poteſtate, quiſquis Matrimonium contrahit, quod nulla Apoſtolica Decreta interdicunt: ſi per illius licentiam, & authoritatem, etiam infamia legalis nubentis intra annum luctus aboletur, *d.c.penult.& ult.* Sic *& in c. Quod ſuper his X. de conſanguinit.* non obſtante conſuetudine, canon ſervatur vetans conjunctiones ibi narratas: & refert Synodus Romana ſub Zacharia *c.15.* Quomodo Germaniæ Archiepiſcopi, & Reges Provinciæ petierint Apoſtolica præcepta, qualiter eis liceat Conjugia copulare, & Cabilonenſis ſub Carolo *c. 28.* de affinitate, inquit, propinquitatum, & in quibus gradibus Matrimonia conjungenda ſint, ad Canones recurramus: idemque de reliquis impedimentorum generibus eſt judicium. Huc uſque Zipæus.

5. Undè eadem ratio procedit, ſi Principes ferrent legem ſtatuentem Matrimonia ſuorum Conſanguineorum, validè non contrahi ſine eorum conſenſu: ad quam ſententiam labefactandam ſic ex Conc.Trid, argumentor. In *ſeſſ.24.* ſic habetur. Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectare ad Judices Eccleſiaſticos, anathema ſit. Ergo illicitè Principes conderent leges quoad ſubſtantiam matrimonii, ut v.g. Principes Regii ſanguinis nulliter ſine eorum conſenſu contrahere poſſint, nam mitterent falcem in meſſem alienam. Secundò *in ſeſſ.24. cap.9.* ſic habetur: Cùm maximè nefarium ſit matrimonii libertatem violare, præcipit ſancta Synodus omnibus cujuſcumque gradus, & conditionis exiſtant ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant, ne quovis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant, quominus liberè matrimonium contrahant. Ergo injuſtè Principes per ſua ſtatuta coarctant voluntatem, ne eorum Conſanguinei poſſint contrahere ſine eorum licentia, & conſenſu. Tertiò *in ſeſſ.24.c.1.* ſic habetur: Damnandi ſunt prout de facto ſancta Synodus damnat, qui falsò affirmant matrimonia à filiis familias ſine conſenſu parentum contracta irrita eſſe, & parentes ea ratione irritare poſſe. Ergo quomodo non erunt valida matrimonia Conſangui-

ſanguineorum Principum ſine eorum conſenſu inita, & quo pacto Principes poſſunt illa prohibere?

6. Et ideò Franciſcus Zipæus, *ubi ſuprà*, ſic ait: Quoad regiam autem, principalemque poteſtatem, ea, ut omnes ſubditos complectitur, ita multo magis ſanguinis regii ſobolem; ſed ut in illis ad matrimonii nullitatem non pertinet, ita nec in hac eo extenditur ex Conſil. Trident. *cap. 9. ſeſſ. 24. de Reform. & c. nullus 36. quæſt. 6.* Ita Zipæus, qui poſteà latè confirmat hanc ſententiam multis rationibus, & exemplis, & ad exempla contraria adducta à P. Rabardeo eruditè reſpondet, ideò omninò illum videbis.

7. Et tandem confirmantur ſupradicta, quia ſuppono Principes ſanguinis Regii eſſe minus ſubjectos Regi, quàm filios parentibus, & ſervos Dominis, in his quæ juris naturalis ſunt, quales ſecundum omnes cenſentur contractus matrimoniales; ſed cōtractus Matrimoniales ſervorum, & filiorum, non ita pendere à voluntate parentum, & Dominorum, ut ſi contra, vel ſine eorum conſenſu fiant, invalidi habeantur, jam ſupra firmis rationibus negatum eſt, juxta determinationes ſacrorum Canonum, & Conciliorum generalium: Ergo, &c. Cùm igitur nemo poſſit diſponere, niſi de quibus dominium habet, Pater autem dominium libertatis filiorum non habet, nec Dominus ſervorum, & multo magis Rex libertatis Principum ſanguinis Regii in his, quæ ad ſtatum vitæ pertinent, efficitur ut nec Principes, poſſint decernere conditiones dirimentes contractus Civiles matrimoniales dictorum Principum: alioquin cùm parentes, & Domini multo plus juris habent in filios, & in ſervos, à fortiori poſſent, & ipſi ſtatuere conditiones dirimentes contractus Civiles matrimoniales filiorum, & ſervorum, quo nihil inſanius. Ergo, &c.

8. Et licèt matrimonium ut ſacramentum ſupponat contractum civilem eſſe validum; non tamen ob id Principes directè juriſdictionem ſuper illum habent: non enim omnia civilia indiſcriminatim ſubjiciuntur Principibus; imò cauſæ Civiles Religioſorum de jure Divino, Eccleſiaſtico, & Imperiali Epiſcopis, non Principibus ſubduntur; quantò minus civilis contractus matrimonii, maximè poſteà quàm à Salvatore ad incomparabilem majorem ſpiritualitatem ſacramentalem evectus eſt: porrò Civile aliquando idem eſt, quod non ſacrum; & hoc pacto contractus matrimonii, ut contra ſacramentum diſtinguitur, Civilis dici poteſt: aliquando Civile dicitur ſolùm, quod ex legibus Civilibus introductum, & dependens eſt; & hoc pacto contractus matrimonii non Civilis, ſed naturalis jure dicendus eſt; quoniam non ex legibus Civilibus, ſed ex lege naturæ ſoli Deo ſubjectæ, procedit. Princeps igitur poteſt in omnia Civilia ſuorum ſubditorum legalia, ſeu ex legibus Civilibus introducta, non autem in omnia Civilia abſolutè; imò Civilia Religioſorum Epiſcopis omni jure ſervantur: à fortiori Civilia matrimonialia, evecta ad altiſſimam ſpiritualitatem ſacramentalem, multò magis reſervabuntur Deo matrimonii, & ſacramentorum omnium inſtitutori, & ejus Vicario in terris Pontifici Summo; ob id in contractum matrimonialem, nec quoad Civilitatem jam ſacramentatam, nec quoad ſacramentalitatem ipſam quidpiam poteſt Princeps, aut ſuo aſſenſu firmare, aut ſuo diſſenſu invalidare. Iterùm igitur ex omnibus ſupradictis ſtatuenda eſt concluſio contra P. Rabardeum, Principes Chriſtianos ex genere, & natura ſuæ poteſtatis, non poſſe leges condere, annullantes ſubditorū matrimonia, vel ſaltem hoc eſſe eis prohibitum ab Eccleſia, cùm talem poteſtatem ſibi reſervaverit.

9. Non deſinam tamen hic obiter animadvertere, quod adverſus omnia ſupradicta, & in favorem P. Rabardei, non obſtat conſuetudo Regni Franciæ, quæ fertur non permittere Principibus ſanguinis matrimonia inire abſque Regis aſſenſu; non inquam talis conſuetudo obſtat, quia Antiſtites illius Regni, de hac difficultate conſulti, talem conſuetudinem non damnarunt, ſtante quod eſſet approbata ab Eccleſia, ut patet ex Salerno viro docto, & amiciſſimo poſt hæc ſcripta viſo *in diſcept. de hac mater.* §. 1. licèt ipſe poſteà neget, adeſſe circa talem conſuetudinem, Eccleſiæ approbationem; *ſed quia ego nolo nunc hanc difficultatem pertractare.* Ideò ſolùm aſſero talem conſuetudinem Regni Galliæ, ſuppoſito quod eſſet ab Eccleſia approbata, P. Rabardeo non favere, nam ipſe contendit probare Principes à parte rei, & ex ſui natura ſecluſa omni approbatione Pontificia, poſſe etiam nunc impedimenta matrimonii dirimentia conſtituere; quod falſum eſſe, ego conſtanter affirmo: Ergo.

10. Verùm quia adverſus ſuperius dicta in defenſionem immunitatis Eccleſiæ plures ſe tuentur aſſerentes leges alias Pontificias, quoad dictam materiam non fuiſſe in aliquibus Regnis promulgata, nec uſu receptas; plus etiam favere videtur P. Rabardeus *fol. 116.* ex auctoritate Gratiani, quem *infrà* nos explicabimus: ideò viſum eſt mihi pro coronide hujus Diſceptationis hanc materiam breviter enucleare; nam de illa copioſam meditor tractationem.

RESOL. CCCXLV.

De publicatione, acceptatione, & contrario uſu legum Pontificiarum, præſertim in materia immunitatis Eccleſiaſticæ?

Et quæritur, an judices laici trahentes ad ſua Tribunalia perſonas Eccleſiaſticas extra caſus à jure permiſſos, poſſint in noſtro Sacro Tribunali à Fidei Quæſitoribus examinari, & puniri?

Et quid de ſcriptoribus id fieri poſſe docentibus? Ex p. 7. tract. 1. Reſol. 30. aliàs 28.

§. 1. Dico primò, Conſtitutiones Pontificiæ, ut omnes obligent ſufficit ut tantùm publicentur Romæ, & non in ſingulis Diœceſibus, niſi Pontifex aliud ſignificet, quia ex natura rei, talis publicatio ſufficit, ut per ſe patet, Et quamvis Pontifices hactenus voluerint, ut jus Imperatorium locum habeat in judiciis cauſarum, ubi nihil de jure Canonico ſtatutum eſt, tamen circa modum promulgandi ſuas leges nihil tale ſtatuerunt. Igitur Pontifex non tenetur ſervare modum publicationis Juris Civilis in ſuis Decretis, quia legibus non arctatur, neque Authenticam, ut factæ novæ conſtitutiones, &c. invenitur ſe acceptaſſe: Ergo quoties ſuam Conſtitutionem Romæ promulgat, neque mandat alibi publicari; ſed illa promulgatione contentus eſt, intendit omnes Chriſti fideles obligare: Ergo de facto obligabuntur, quia adeſt quidquid neceſſarium eſt ad legem. Quod confirmatur; quia plura Decreta Juris Canonici, Decreti, Decretalium Sixti, Clementinarum, Extravagantium, Concilii Tridentini, non ſunt in multis Provinciis promulgata. Idem Bulla Cœnæ, Romæ tantum ſolet publicari, & tamen arctat omnes Chriſti fideles. Regulæ item Cancellariæ Romæ publicantur, & ſecundum illas cauſæ ex toto orbe deciduntur, quod juſtum non eſſet, ſi illæ leges non obligarent. Ergo non eſt neceſſaria publicatio, in qualibet provincia inducenda: Accedit, quod quando Pontifices nolunt leges ſuas ubiq; obligare, niſi in ſingulis Provinciis publicentur, ſolent id exprimere, ut patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.* & ex *c. Cùm infirmitas, de pæn. & remiſſ.* & ex multis Conſtitutionibus Sixti V. Ergo quando non exprimunt ubique obligant, licèt aliqui ab earum obſervantia excuſentur, qui invincibiliter eas ignorant: Item è contrario interdum extendunt tempus, pro quo volunt differri obligationem legis etiam poſt publicationem, ſic Pius IV. voluit, ut Decreta Concilii Tridentini non obligarent, niſi poſt tres menſes à publicatione: Ergo ſupponunt Pontifices promulgationem Romæ factam ſufficere, quia ſi aliæ particulares ſpectandæ eſſent, illa temporis dilatio neceſſaria non eſſet. Et hanc ſententiam tenent Doctores *in ſequenti Aſſertione* citandi, quibus adde Azorium *tom. 1. lib. 5. c. 3. q. 3.* Salas *de legibus, diſp. 12. ſect. 7. nu. 10.* Suarez *lib. 4. c. 15. n. 3.* Pontium *de Matrim. lib. 5. c. 7. n. 2.* Filliucium, *tom. 2. tract. 21. cap. 11. num. 397.* & Peſantium *in part. 2. D. Thom. q. 108. art. 4. diſp. 5.* qui addit, quod alias Principes ſæculares impedire poſſent, ne Bullæ Pontificiæ, in ſuis Regnis promulgarentur.

Supra hoc in to. 6. tr. 1. reſ. 10. 11. 13. §. 1. uſque ad lin. 7. & in fin. reſol. 14 & in to. 7. tr. 1. reſ. 272. ad fin. 9. & in §. Nec obſtant & reclrativè in alio §. ejuſ annot.

Sup. hoc in to. 6 tr. 1 reſ. 10. 1. & 13. &c. in primo ante medium §. Hi.

2. Dico ſecundò, Conſtitutiones Pontificiæ, ut obligent, non pendent ab acceptatione populi. Probatur, quia Summus Pontifex non accepit poteſtatem à populo, ſed immediatè à Deo: Ergo non requiritur acceptatio, & conſenſus populi ex eo capite. Quòd populus Pontifici contulerit hujuſmodi poteſtatem condendi leges dependenter à ſua acceptatione. Neque ſolidè dici poteſt eam collatam fuiſſe à Chriſto ſub hac conditione, quia poteſtas D. Petro collata non eſt hac in parte reſtricta. Nec ex natura rei requiritur hæc acceptatio, quia ut lex vim ſuam obtineat, ſufficiat ut participet totam eſſentiam, & rationem legis, ſed ad eſſentiam legis non requiritur conſenſus populi: Ergo. Probo minorem; nam ea, quæ ad legis eſſentiam pertinent, quantum eſt ex parte cauſæ efficientis proveniunt ex Legiſlatore. Probatur ſecundò. Quia vis obligativa legis effectivè provenit ab eo, qui legem condit; ſed ſubditi non condunt legem; Ergo. Deinde *ad Rom. 13.* dicitur: Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit; Ergo non eſt ejus legem acceptare, vel reſpuere, quia non conſiſtit cum tali ſubjectione, ut populus poſſit non acceptare legem. Confirmatur, lege legitimè promulgata, poteſt Legiſlator etiam gravibus pœnis, v. g. populum Cenſuris adigere ad obſervationē legis: Ergo conſenſus ejus quo legem acceptet, non eſt neceſſarius ut lex vim ſuam obtineat. Probo conſequentiam; nā ſi ex rei natura id requireretur injuſtè punirentur illi, qui legē nō admitterent, Et tamdem Chriſtus *Matt. 16.* promiſit Petro

Sup. hoc in to. 6 tr. 1 reſ. 55. & in aliis ejus annot. & hic ſup. in reſ. 41. & lege reſ. & 99. ejus primum annot.

Petro ejuſque ſucceſſoribus Claves Regni Cœlorum, ita addens: Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis; neque hanc, aut ſimilem reſtrictionem appoſuit, ſi populus leges tuas acceptare voluerit; ſed & *Luc.* 10. generaliter dixit Apoſtolis. Qui vos audit, me audit, qui vos ſpernit, me ſpernit. Et Apoſtolicum, & naturale præceptum eſt, quod *ad Hebr.* 13. ſic exprimitur; Obedite præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis, in quibus verbis, neque dicitur, neque ſubintelligitur, Obedite, ſi vultis leges, & mandata eorum acceptate, Ergo leges, & Conſtitutiones præſertim Pontificiæ abſolutè obligant ſubitos ad eis obtemperandum, independenter ab eorum acceptatione.

3. Nec obſtat id quod aſſerit Gratianus, *c.In iſtis*, *diſt.* 4. Leges inſtituuntur cùm promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur: nam reſpondeo, dicta verba pro noſtra ſententia facere, ſi enim leges inſtituuntur, cùm promulgantur, non eſt opus acceptatione, ut vim obligandi habeant: nec facit quidquam quod dicitur, firmantur leges cum moribus utentium approbantur, quoniam ex eo non ſequitur, leges non habere vim ante acceptationem, ſed ſolùm oſtenditur habere tunc ſuam vim fortius radicatam, ac firmatam. Et ideò omnia ſuperius dicta docet magis communis opinio Doctorum, *in* 1.2.*Divi Thomæ*, ut Aravlo, *q.97.diſp.3.ſect.2.diff.3.* Sylvius, *qu.96. art.4. quæritur* 4. Hackerus, *q.90.diſp.3.* Puteanus, *q.95.art.3.dub.un.concl.2.* Granadus, *contr.7.tr.3.p.1.diſp.7.n.3.* Vaſquez *diſp.56. cap.5.n.36.* Malderus *quæſt.90.art.3.dub.2.* Lorca *tom.2.diſp.20.* Tannerus *diſp.5.q.5.dub.3.* Præpoſitus, *q.95.dub.9. num.29.* Monteſinus *to.2.diſp.20.q.4.diff.3.n.96.* Peſant. *q.108.art.4. diſp.5.* Averſa *q.95.ſect.4.* Fragoſus *de reg.reip.p.1.lib.1.diſp.3.n.258.* Petr. à S.Joſeph *in Idea Theol. mor.lib.1.c.1.reſ.5.* Petr. Gonzal. *de leg.Polit.lib.2.c.5.n.29.& lib.5.c.7.§.1.num.128.* Duard. *in Bull. Cœn.lib.3.§.1.q.1.n.17.* Molfeſ. *in ſum.tom.1.tract.9.cap.8.n.38.* Filliuc. *tom.1.tract.21.cap.11.n.397.* Sayrus *in clavi reg. lib.3. cap.5.n.7.* Villalob. *in ſum.com.1.tract.2.dub.12.nu.5.* Suarez *de leg.lib.4.cap.15.n.2.* Salas *diſp.12.ſect.2.nu.10.* Azor. *part.1. lib.5.cap.5.quæſt.3.* Ghetius *in theſ. anim. com.3. & ver. lex, cap.1.q.3.* & alii penes ipſos: quibus adde noviſſimè me citato Caſpenſem *in curſ.Theol.tract.13.diſp.1.ſect.4. nu.53.* & etiam me citato Machadum *de perf. Confeſſ.com.2. lib.3.p.4. tract.3. docum.2.num.4.* & quod penes me inſtar omnium eſt oraculum S.Rotæ Rom. *in magiſt.deciſ.Majorit.indult.die* 11. *Aprilis* 1639. coram Merlino Decano Et *in Meſſanen. Decanatus die* 27.*Maii* 1641. coram Reverendiſſimo Dunozet Decano. In quibus Deciſionib. ſtatuitur, Leges Pontific. obligare independenter à populi acceptatione. Quod adeò verum exiſtimat Amicus *tom.5.diſp.1.ſect.5.n.75.* ut contrariam ſententiam probabilem eſſe non putet.

4. Dico tertiò; dato, quod opinio contraria eſſet probabilis, nempè Conſtitutiones Pontif. quoad obligationem pendere ab acceptatione populi, tamen non procederet, quando Pontifex in lege contrarium expreſſiſſet: nam in tali caſu, nec deeſt poteſtas, nec voluntas: ergo renuente populo leges Pontif. obligabunt, & idem dicendum de eorum publicatione, & de contrario uſu: nam licet adverſus leges Pontif. poſſit allegari non uſus, & contraria obſervantia, tamen quando S.Pont. ſuam voluntatem aliter declaraſſet, non tolleretur lex per non uſum. Ita Molfeſius *in ſum.1. tr.9.c.8.n.51.* Joan. Præpoſ. *in p.2.D.Thom.q.95. diſp.1. dub.9. num.29.* Caſtrus Palaus *tom.1.tract.3. diſp.1. punct.12. num.1.* Tanner. *in Apol.de imm.Eccleſ.lib.2.cap.15.* & alii, *ubi ſup.*

5. Dico quartò, Dicere S. Pontificem non poſſe condere legem aliquam independenter à populo, vel à contrario uſu, eſt propoſitio contra fidem. Ita Suarez *de leg.lib.4.c.16. n.2.* quem ſequitur Villalobos, *t.1.tr.2.diffic.16.num.1.* ubi ſic ait: (Para que la ley obligue no es neceſſario que el pueblo la reciva con el uſo, eſta concluſion es muy cierta, porque de otra manera fuera ſer ſuperior el pueblo al Principe, y hablando de las Leyes de Papa es de fey conſta por la palabras de Chriſto: *Quodcumque ligaveris, & Paſce oves meas,* las quales dixo ſin condicion ninguna de ſi el pueblo las aceptaſſe, ò nò.) Sic ille. Unde Adamus Tanner. *in Apolog. de immun. Eccleſ.lib.2. cap.15.* aſſeruit hanc propoſitionem à Doctore Catholico negari non poſſe. Et ideò communiter aſſerunt DD. tamquam certum, poſſe Pontificem obligare fideles ad obſervantiam Legis à ſe latæ, quamvis populus contradicit. Ita ex Caſtro; Valentia, Vaſquez, Salas, & aliis, docet Palaus *tom.1.tr.3. diſp.1.punct.13.nu.1.* & Joan. Præpoſitus *in part.2.q.95. diſp.1.dub.9. nu.29.* Quibus adde Calpenſem *in Curſu Theologico, tract.13. diſp.1. ſect.5.num.62.* Hinc, qui aſſerunt Leges Pontificias non obligare, niſi acceptentur à populo, hoc dicunt, ſupponendo Pontifices ſuas leges ferre cum hac conditione, non quia abſolutè promulgare leges non poſſint independenter à populo; ex Navarro, Driedone, & aliis docet Stephanus Baunius, *Theol. Moralis to.2.diſp.3 tr.2.q.19.*

6. Dico quintò, Leges, Canones, & aliæ Conſtitutiones Pontificiæ in materia immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, quoad perſonas, bona, & loca fuerint latæ à Summis Pontificibus independenter ab acceptatione populi, & ab uſu contrario; Ergo in omni opinione Doctorum dici non poteſt, quòd non obligabunt niſi acceptentur, vel ſi uſu receptæ fuerint, poſſe poſteà per contrariam conſuetudinem abrogari. Conſequentia patet, & ſi quis illam negaret, eſſet S.Officio denuntiandus: nam teneret S.Pontificem non poſſe ferre leges, niſi dependenter à populo, contra id quod firmavimus *ſupra in Aſſert.3.& 4.* Reſtat igitur ut probemus majorem propoſitionem, quam docet Molfeſius *in ſumma com.1.tr.9.c.8.n.51.* Bonacina *tom.3.diſp.1.quæſt.13.pun.4.§.1. num.2.* latè Adamus Tannerus *in Apol.de immun. Eccleſ.lib.2. cap.15.* & alii. Et probatur manifeſtè; Primò, quia ait Bonacina *loco citato*, in Bulla Cœnæ excluduntur omnes prætenſiones, & prætextus. Secundò, quia, ut docet idem Bonacina *tom.2.diſp.1.quæſt.1.punct.4.num.29.* tunc Legiſlator dicitur ferre legem independenter à populo, quando in lege apponit clauſulam, & decretum irritans: nam per illud enervatur omnis non uſus, vel contrarius uſus, ut docuit ſæpius ſacra Rota, & ſignanter *in citata Deciſione Domini Merlini, & in alia Treverenſis Abbatiæ S.Maximi, die* 20. *Novembris* 1624. coram Coccino, & patet ex *cap.Quod ſuper his, de conſanguit. & affinit. & cap. Super eo, de cognat. ſpir.* & tenent communiter Doctores, quos plena manu, & ad ſatietatem adducit Remigius Scophra, *in ſolution. quæſtion.Moralium, quæſt.32. art.2.* & omninò videndus in caſu noſtro Chartarius *deciſ.46.nu.76.deciſ.47.nu.19.& deciſ.93. num.21.* Quibus omnibus adde noviſſimè doctum, & amiciſſimum Dominum meum Larrea, *in allegat.Fiſcal.part.1. allegat.12.num.13.* ſed in Bulla Cœnæ Pontifices appoſuerunt clauſulam, decretum irritans: Ergo. Tertiò, quia non ſolùm in Bulla Cœnæ, ſed in aliis ſacris Canonibus omnes conſuetudines contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam tamquam corruptelæ damnantur, & prævaricationes, ut patet *in cap.ultimo de conſuetud. cap.Clerici, de Judiciis, cap. Quamquam, de Cenſ.in 6. cap. Noverit, de ſentent.excommunic.cap.3.diſp.8.* Ergo clarè apparet vim hujuſmodi Legum in arbitrio acceptantium à Summis Pontificibus minimè conſtitutam fuiſſe. Quartò, probatur ex perpetua, & vigente praxi Eccleſiæ Romanæ, quæ apertè oſtendit Leges ad Eccleſiaſticam libertatem pertinentes numquam ferri ſi, & quatenus à populo acceptentur, ſed abſoluta auctoritate, & voluntate independenter: Nam Summi Pontifices, quando aliquid contra Eccleſiæ libertatem attentatur à Principibus Laicis, vel eorum Miniſtris, ut notiſſimum eſt conqueruntur, & conclamant, atque ſingulis quibuſque annis damnant, & improbant, fulminando Bullam Cœnæ. Undè ex his, ut clarius hæc veritas eluceſcat noviſſimè aliorum Pontificum veſtigiis inhærendo Sanctiſſimus Dominus Noſter Urbanus VIII. feliciter regnans, in Bulla, *Romanus*, &c. data ſub die 5. Junii 1641. & publicata, die 14. Auguſti eodem anno verbis rotundis, ut qui habet aures audiendi audiat, damnavit, & improbavit omnia præjudicialia facta, & facienda contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, *etiam ſub prætextu quod Bullæ, ſeu Conſtitutiones Pontificiæ non fuerint publicatæ, vel uſu receptæ, aut contrario uſu, etiam decennali, & quantumlibet longiſſimo, ut prætenditur, abrogatæ.* Quid apertius dici poteſt? Et ideò, neſcio quomodo ſub hoc prætextu amplius ſe tueri poſſint infringentes in aliquo immunitatem Eccleſiaſticam: nam de poteſtate Pontificis, credo quòd Catholici non dubitent, de voluntate verò, jam modò *in dicta Bulla Pontificia* apertè conſtat: Ergo.

7. Et tamdem pro coronide hujus diſceptationis non deſeram hic dubium apponere: An ſcilicet judices Laici trahentes, ad ſua Tribunalia Perſonas Eccleſiaſticas extra caſus à jure permiſſos poſſint in noſtro Sacro Tribunali à Fidei Quæſitoribus examinari, & puniri; & quid de ſcriptoribus, id à laicis fieri poſſe, docentibus. Solùm referam ſententiam Doctorum, quos his diebus congreſſi, rogatus à doctiſſimo, & amiciſſimo Sanctæ Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis Aſſeſſore Franciſco de Albicis majoribus honoribus digniſſimo, Et affirmativam ſententiam tenet Bartholomæus Salonius *in 2.2. D.Thomæ, quæſt.67. art.1.contr.1.concluſ.3.* ubi ſic ait. Principes, vel Judices, qui contra jura Canonica, & Civilia trahunt Eccleſiaſticos ad ſua Tribunalia ſunt ſuſpecti de hæreſi Lutherana, poteſtque contra eos juſtè Officium Sanctæ Inquiſitionis procedere. Patet, qui convenit cum Hæreticis in factis, in quibus illi proteſtantur ſuas hæreſes, eſt vehementer ſuſpe-

ſuſpectus de illa hæreſi, ut qui comedit ſine ulla infirmitate carnes die veneris eſt ſuſpectus de hæreſi Lutherana, & qui communicaret ſub utraque ſpecie eſſet maximè ſuſpectus de hæreſi Boemorum, quia talia facta proteſtantur illas hæreſes. Sed Hæretici negantes juriſdictionem, & immunitatem Eccleſiaſticam docent à Judice ſæculari eſſe judicandos: Ergo Judex ſæcularis ſi ita facit manifeſtè convenit cum Hæreticis in facto, quo proteſtantur ipſi ſuas hæreſes, & eſſet de ſimili hæreſi maximè ſuſpectus, & ab Inquiſitoribus examinandus. Ita Salonius. Et ante illum celeberrimæ famæ Theologus Dominicus Bañes, etiam *in 2.2.q.67. art.1.concluſ.4.* ſic aſſerens: Ex dictis ſequitur ſuſpectos eſſe meritò de hæreſi Lutherana ſæculares Judices, qui Clericos contra ſua privilegia comprehendunt, vel ad ſua Tribunalia trahunt. Probatur, quia facto ipſo confirmant, quod error Lutheranus aſſerit, ſcilicet Clericos ſubditos eſſe Principibus ſæcularibus? Quemadmodum, ſi quis imaginem conculcaret, vehementer eſſet ſuſpectus de hæreſi Lutherana, quæ aſſerit, Imagines non eſſe colendas. Hæc Bañez. Unde ex his Julianus Thomaſius Sacræ Rotæ Auditor apud Bellamerum *conſ.40.num.35. ver. Imò quodammodo*; docuit inquiri poſſe contra Judicem ſæcularem violantem juriſdictionem Eccleſiæ tamquam contra ſuſpectum de Fide. Et poſt hæc ſcripta inveni hanc ſententiam docere etiam Beltranum de Guevara *in propugnat.libert.Eccleſ.aſſert.2.§.2. nu.21.* cum Bozio *de jur.nat.& divino libert. Eccleſ.lib.5.c.15.* Et Sacræ Rotæ Auditores *pro cauſa Veneta, anno 1606. in Aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ, circa finem*, hæc verba pronuntiarunt. Animadvertere debent Doctores cujuſcumque notæ ſint, & qualitatis, dum contra Sacros Canones (eos ſæpè pravè interpretando, & detorquendo) Eccleſiaſticæ detrahunt immunitati, & libertati, ſuſpectos ſe reddere, quòd male de ea ſentiant, & tacitè vel expreſsè cum illis conſentiant, quos jam Eccleſia propterea meritò condemnavit. Ita ibi nominatim ſubſcripti omnes Rotæ Auditores. Hinc obſervat Franciſcus Torreblanca, *ut ſup.* notavimus *in Practicabilib.jur.ſpiritualis lib.15.cap.4. num.7.* quòd annos 1632. cum Granatæ quidam Miniſter laicus Allegationem Typis evulgaſſet contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, & in qua defendebat quamdam conſuetudinem trahendi Clericos in quibuſdam criminibus ad ſæcularia tribunalia fuiſſe à propria dignitate detruſum, & Sancti Officii Cenſuram ſubijſſe. Et hæc eſt ſententia Doctorum circa propoſitum dubium, quorum opinio quando in Praxi ſit deducenda, remittendum videtur prudenti arbitrio DD. Inquiſitorum, qui matura diſcuſſione conſiderabunt, qualitates perſonarum, circumſtantias temporum, frequentiam delicti, rationes contrarias, &c. Imò ego puto ab eis nihil prorſus agendum, niſi prius conſulta Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis; & in Regni Hiſpaniarum, noſtro ſummo Fidei Quæſitore.

Nota Lector, quòd noviſſimè Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis, aliqua ſuperius à me, contra Patrem Rabardeum tantùm doctrinaliter impugnata, & inſuper plura alia, variis Cenſuris Theologicis meritò qualificavit, & damnavit: & ſuper ejus librum nigrum Theta impoſuit; ut patet ex Decreto dictæ Sacræ Congregationis emanato feria quarta die 18. Martii 1643. & in locis publicis affixo die 20. Aprilis ejuſdem Anni.

In indice primo hujus Tom.9. Vide Appendicem ad hunc Tract. 2. Ubi reperies alias multas Quæſt. mixtas, & diſperſas per alios Tom. Tract. & Reſ. quæ ſimul pertinent ad hunc Tract. 2. de Immunitate Eccleſiaſtica.

TRACTATUS TERTIUS,

S E U

APOLOGETICA DISCEPTATIO,

De Statuto prohibente alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas.

RESOLUTIO PRIMA.

An ſtatutum mandans bona Eccleſiæ relicta infra certum tempus vendi ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? Ex par.1.tr.2. Reſ.64. aliàs 63.

Sup. hoc in reſ. ſeq. & in aliis ſequentes.

§.1. Affirmativè reſpondet Hoſtienſis *in cap.fin. num.11. ver. in mortuariis, de rebus Eccleſ. non alienand.* Archidiaconus *in cap. Romana, nu.13. ver. Non tamen quoad alienat. de appellat.* & ex neotericis Surdus *lib.1.conſ.2.n.20. & ſeq.* & Philippus Maynardus *de privil. Eccleſ. par.2.art.22. num.44.*

RESOL. II.

An ſtatutum, quod infra tantum tempus Eccleſia teneatur vendere res ſibi relictas, ſit validum? Ex part. 5. tract.1. Reſol. 3.

Sup. hoc in reſ. præcedenti, & inf. in reſ.14 & 18. vel pro iſta materia lege fere omnes reſ. hujus tractat. & ſignanter vide doctrinam §.1. ... hujus num.

§.1. HOc ſtatutum edidit olim Federicus Rex, quod & ſimilia contra me conatur defendere Cutellius, *ad leg. dicti Federici, cap. 24. not. 26. per totam, & capit.85. nu.90.* tenet omnia ſtatuta Federici eſſe conformia ſacris Canonibus, & per conſequens ſupradictum, de quo loquimur.

2. Sed dicendum omninò ſtatutum hoc Federici eſſe contra ſacros Canones, & ſuper illud debebat quidem Cutellius nigrum præfigere Theta, & notis non illuſtrare, ſed tantum adverte eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; exemplo Eminentiſſimi Juriſconſulti Matthæi de Afflicto, qui in Commentariis Conſtitutionum Regni Neapolitani, cùm ventum eſſet ad conſtitutionem ſimilem, quam ibi etiam Federicus ſtatuerat *lib. 3. conſtitut. 26. num. 12.* ſic aſſerit: Hæc conſtitutio nihil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum prohibere, quòd non relinquantur res ſtabiles Eccleſiæ inter vivos dicit poſteà: Nolo hic ſervare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia iſta conſtitutio tota eſt correcta per cap. Regis Caroli II. quod incipit, *Item voluimus*, & decem dicit: & ſic non ſervatur iſta conſtitutio, quod Eccleſia debet vendere intra annum: ita Afflictus, & poſt illum Anton. Bovius *in reſponſ. ad Paul. Servitam, part.3. argument.10.fol.44.* ubi ſic ait, [La legge ch'in Sicilia ſtatui Federico, fù revocata da Carlo II. per eſſer contra la libertà Eccleſiaſtica,] & Theologi Religioni Servorum *in defenſ. cenſur. Paul.V. cap. 7. numer. 27. fol.142.* ſic aſſerunt. (Federico fece tal legge in Sicilia, ma come ingiuſta fù revocata dal Rè Carlo II.) & idem obſervant etiam Fagnanus *de juſtitia monitorii Pauli V. fol. 82.* & Aponte *in reſponſ. pro cenſura Veneta, fol. 104.* Et tamdem doctus Hiſpanus Joannes Beltran. de Guevara *in Prop. libertat. Eccleſ. §. 6. aſſert. 1. num. 20.* ſic ait: Nec etiam obſtat alia lex Regni Siciliæ, quæ alienationes rerum ſtabilium fieri prohibet in Eccleſiis, nam ea lex revocata fuit à Carolo II. ut conſtat ex *lib. conſtit. ex cap. ver. Siciliæ, in cap. Caroli II. incip. Item ſtatuimus quod poſſeſſiones*, ſatiſque eſſe arbitratus eſt, ſi bona immobilia cum onere ſuo ad Eccleſiam tranſirent, juxta *l. pen. Cod. de exactor. tribut. lib. 10.* & iuxta doctrinam Bartoli *l. reſcripto, §. 1. num. 5. de mun. & honor.* & omnes hæ conſtitutiones à Federico II. & Carolo IV. tamquam contra libertatem Eccleſiaſticam revocatæ fuerunt, ut conſtat *in authent. Caſſa, & irrita, Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* & habetur copioſus *in tom.3. Concil. ad fin. Conſtantienſis Concil.* & tradit Joan: Imbertus Rupell. *foren. inſt. lib. 4. cap. 6.* Petrus Pechius *de amortizat. cap. 6. num. 1.* Ita Guevara. Videat modò Cutellius

lius, ſi in notis hujus ſtatuti Federici debebat de novo ſuſcitare opinionem de immobilibus Eccleſiæ non relinquendis, quam contra Paulum Servitam Paulus V. *in Decreto edito 17. Auguſt. 1606.* damnavit, cum communi ſententia Legiſtarum, Canoniſtarum, & Theologorum. Non poſſunt igitur, ut perperam loquitur Cutellius, hæc ſtatuta juſtitiam præſeferre. Nec dici poteſt illa eſſe invalida, quando prohiberent alienationem omnium bonorum in Eccleſiam, non autem tantùm bonorum immobilium: hoc, inquam, dicere eſt chimæricum, & falſum. Nam Paulus V. Canones, & Doctores, & ipſe Rex Carolus II. quando damnarunt hæc ſtatuta, ut patet, non illa damnarunt, quia prohibebant alienationem generalem omnium bonorum, ſed tantùm particularem immobilium in Eccleſiam: Ergo.

3. Ad id verò quod Cutellius aſſerit pro tuendis ſupra dictis ſtatutis, nempè interdictum eſſe Levitis, & Sacerdotibus poſſidere immobilia, adducens aliqua Scripturæ loca Reſpondeo, quod ideò dicitur in Scriptura Levitas aliquid non poſſidere, quia omnia titulo eleemoſynæ habebant, non autem, ut aliis, per ſortem; ſed non ſequitur ex hoc non habuiſſe, nec poſſediſſe bona immobilia, ut latè probat noviſſimè contra Lutherum, & Spalantenſem, doctus Nicolaus le Maiſtre, Socius Sorbonicus *de ſacro Patrimonio, lib. 1. cap. 10. per tot.* & patet ex *cap. 25. Levit.* in quo dicitur, Levitas habere ædes, quæ in urbibus ſunt, & cum cæteræ domus redimi non poſſent, niſi exacto Jubilæo, Levitarum domus quovis tempore redemptioni patebant. Aedes Levitarum quæ in urbibus ſunt, ſemper poſſunt redimi, & ſi redemptæ non fuerint in Jubilæo revertentur ad dominos, quia domus urbium Levitarum ſunt pro poſſeſſionibus inter filios Iſrael. Cùm ergo Levitæ domus, & urbes alienare poſſent, cùm emendi vendendique libertatem obtinerent, ſignum eſt eos urbes poſſediſſe, atque obtinuiſſe, non tantum ratione uſusfructus, ſed etiam titulo dominii. Et ideò, ſi Levitæ, & Sacerdotes bona immobilia non poſſiderent, Jeremias *cap. 32.* in Anathoth urbe Sacerdotali, agrum non emiſſet, ut rectè obſervat Sancius in Ezech. *cap. 44. verſ. 28. num. 59.* Vide etiam eruditum Becanum *in Analogia veteris Eccleſiæ cap. 7. q. 6. n. 3.* ubi ex 40. civitatibus obſervat 13. datas eſſe Sacerdotibus, reliquas Levitis. Undè *num. 17.* ſic ait: Ex dictis colligi poteſt, quam divites fuerint Sacerdotes in veteri Teſtamento præ aliis omnibus. Nam primò accipiebant decimas à 12. tribubus Iſrael. Ubi notandum eſt præter tribum Levi fuiſſe duodecim tribus filiorum Iſrael, nempè tribum Ruben, Simeon, Juda, Zabulon, Iſſachar, Dan, Gad, Aſer, Nephthali, Ephraim, Manaſſe, Beniamin. Igitur ſingulæ hæ tribus dividebant ſua bona in decem partes, & unam dabant tribui Levi, reliquis novem ſibi reſervatis, quo fit, ut tribus Levi multo fuerit ditior, quàm cæteræ. Nam ſingulæ cæterarum habebant tantum novem partes, tribus autem Levi duodecim. Præter has decimas, quæ communes erant omnibus in tribu Levi, Sacerdotes iterùm accipiebant decimas decimarum à Levitis, & ſic non ſolùm erant ditiores, quàm homines aliarum tribuum, ſed etiam quam Levitæ. Deinde accedebant primitiæ, primogenita, oblationes, quæ ſi omnia computentur, in magnum theſaurum excreſcere neceſſe erat redditus, & poſſeſſiones Sacerdotum. Hucuſque Becanus. Videat modò Cutellius, ſi hodie Eccleſiaſtici ſint ditiores laicis, ut olim erant Sacerdotes, & Levitæ. Et poſthæc ſcripta inveni hanc ſententiam de Levitis docere etiam Valenzuelam *in defenſ. cenſ. Pauli V. p. 3. n. 97.*

4. Sed devenìendo in ſpecie ad particulare ſtatutum poſitum in titulo hujus reſolutionis, dico eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & ideò conſtitutionem dicti Federici, in qua etiam tale ſtatutum continebatur, totam poſteà Carolus II. ut viſum eſt, revocavit. Undè *ubi ſuprà* Afflictus dixit: Non ſervatur iſta conſtitutio quod Eccleſia debet vendere intra annum. Pro qua veritate confirmanda ſatis erit adducere determinationem ſacræ Rotæ Romanæ, quæ in una Veneta cenſurarum, quam penes me impreſſam habeo *fol. 21.* ſic habet: Quod verò attinet ad illum articulum particularem, ut Eccleſia intra certum tempus, verbi gratia, unius vel duorum, vel duodecim annorum bona immobilia vendere laicis teneatur, illum expreſsè condemnavit Alexander IV. *in cap. 1. §. fin. de immunitate Eccleſiaſtica lib. 6.* in hæc verba: Nec etiam liceat illud ipſas Eccleſias, vel perſonas ad diſtrahendum, vel alienandum, aut extra manum ſuam ponendum, jam acquiſita, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus coarctare. Hæc ibi. Et ideò non valere ſtatutum laicorum contrarium diſponens, notaverunt *ibidem* Geminianus *num. 5. verſ. Nota quod laici*, Francus *num. 5.* Decius *in capite Eccleſia S. Mariæ, num. 192. verſ. 8. non valet ſtatutum, de conſtit.* & Baldus *in Authent. hoc jus porrect. num. 18. verſ. Et propterea non valet, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* ubi agit contra ſtatutum Senatus quo cavebatur, ut Hoſpitale S. Mariæ teneretur vendere poſſeſſiones. Idem tenuit Hoſtienſis *in cap. cum laicis, num. 5. ſup. verbo de alienatione, de rebus Eccleſ. non alienand.* Archidiac. *in cap. Romana, num. 23. in verbo conſuetudine, de appellat. lib. 6.* Hucuſque ſacra Rota, ubi paulò poſt *fol. 24.* hæc addit: Cùm in hac materia ſacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum divina reſponſa, quæ clara ſunt, ſervari debeant, non oportet admodum ſollicitè quærere, cur aliquis juris civilis potiſſimùm Interpretes contrarium conſuluerint, & anxiè laborare, ut eorum reſponſis ſingulariter reſpondeatur; cùm notum ſit eos ſæpè, vel lucri cupiditate, vel ſtudio adulandi Principibus laicis, vel ſacrorum Canonum imperitia, ſic in tranſverſum actos, ut in luce clara ſponte cæcutire voluerint. Sed hoc non obſtante, reſpondet poſteà ad omnes rationes, vide etiam Theologos Relig. Servorum *in defenſ. cenſ. Pauli V. cap. 7. fol. 110.* ubi hoc ſtatutum Federici eſſe contra ſacros Canones demonſtrant; quod etiam docuit Bernardus Giuſti *in defenſ. libert. Eccleſ. fol. 19.* plures adducens Doctores, quibus adde Maynardum *de privileg. Eccleſ. part. 2. art. 22. num. 44.* & Surdum *volum. 1. conſ. 2. num. 20.* Remanet igitur ſatis firmata noſtra ſententia, nempè ſtatutum hoc Federici eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam. Ad id verò, quod Cutellius aſſerit, compeſcendam eſſe nimiam cupiditatem Eccleſiaſticorum, in acquirendis ſuperfluis, unde etiam ad dictas leges Federici *cap. 3. not. 4. num. 4.* putat in Comitiis generalibus dictis Parlamento exemptis modum in quærendo adhibendum eſſe, ne futuris in ævis quæſitorum parte aliqua eos privare opus ſit, neve nimiæ pietatis ſtudio poſteris, ut impii videantur, materiam relinquant, & quod fuit ad levandam neceſſitatem ſtatutum, propter copiam in cauſam luxus convertatur. Ita ille. Ad id, inquam, reſpondendum eſt eo modo quo reſponderunt Theologi Religionis Servorum ad Paulum Servitam exagerantem hæc omnia, quæ Cutellius nunc exagerat, ſic enim aſſerunt *in defenſ. cenſ. Pauli V. c. 7. fol. 103.* (Ne giuſta è la querela che tutto al fine paſſerà nella Chieſa. Poiche molte coſe ſono, le quali non ci paſſano ne paſſeranno giamai. Vi ſono i feudi, e i fideicommiſſi che gl' uni è gl'altri rimangono perpetuamente nelle famiglie, Vi ſono i beni de i Principi, i quali ſi ritengono per mantenimento del Principato. Oltre à ciò vi ſono, e vi ſaranno ſempre (merce della malizia humana) huomini avari dalle cui mani ſcarſe non è pericolo ch'eſca un denaro, nò che i beni ſtabili. Vi ſono prodighi, e diſſipatori, i quali diſpenſano le facoltà in prendere ſuoi piaceri, poco ricordevoli delle Chieſe è Monaſterii, e altri vi ſono ch'attendono alle pompe, e grandezze, & à ſpendere il loro in ogni altra coſa fuor che in honor di Dio e delle Chieſe. Il mondo ſempre hebbe, & havrà ſi fatta gente. Per il che non è pericolo, che la Chieſa di tutti i beni s'impadroniſca giamai. S'aggiunge appreſſo che la viciſſitudine de i tempi tal'hora apporta che per qualche accidente quello che è della Chieſa, ſia dal ſecolo uſurpato. Quante coſe hoggidì ſono godute etiamdio da Principi, le quali erano prima della Chieſa? Non ſi ſcende al particolare, perche non è intendimento d'offendere, ma di defendere. Ma come ſi può meglio dimonſtrare la debolezza di queſta raggione (ch'è l'Achille de i laici) quanto conſiderare tanti ſecoli andati da che la Chieſa fa acquiſti? Ha già tanti, e tanti centinaja d'anni che ſi laſciano facoltà alla Chieſa? non già com'à tempi d'hoggi un poco di fondo, di cenſo, di legati, ma le Città, & i ſtati intieri, nondimeno ſi veggono e Cittadini, e Principi, e Nobili, ed ignobili in tanto numero poſſedere ampliſſime ricchezze, abondantiſſimi beni, e mantenerſi nelle grandezze, e ſplendidezze loro. Non s'è ancora veduto il mo ndo rovinare, ne tanti diſordini, e diſorbitanze che ſi dicono.) Ita ſupradicti Theologi. Vide etiam Ugolinum *in reſp. ad Juriſconſ. Pat. c. 6. nu. 3. & ſeq.* Torrium *in Apol. pro libert. Eccleſ. fol. mihi 26.* Julium Boſſium *in reſpenſ. ad M. Antonium Capellum, part. 4. cap. 6. fol. 174.* Bernardum Juſtum *in defenſ. lib. Eccleſ. fol. mihi 27.* & tandem Collegium Bononienſ. *in conſ. pro lib. Eccleſ. n. 31. & 32.* ubi ſic ait. Utilitas publica ne laici nimis onerentur collectis, præferri non debet privatæ Clericorum, nam ut bona apud Eccleſiaſticos maneant, reſpicit publicam utilitatem, maximè ſi ad Eccleſias, quæ utilitas præfertur publicæ profanæ, & Clerici ſi non gravantur collectis, quibus tamen quandoque gravantur, ſaltem gravantur pluribus aliis oneribus Eccleſiaſticis directis ad bonum ſpirituale laicorum, & quo magis divitiæ creſcunt, magis etiam creſcit eleemoſynarum onus, & cura multiplicandi numerum Religioſorum. Ita venerandum illud Juriſconſultorum Collegium, cui adde Vigianum *de immunitate Eccleſiaſtic. diſputatione 3. folio 53.* ita aſſerentem: Sed quoniam laici falsò queri ſolent de Eccle-

Eccleſiaſticis, quaſi de profuſiſſimis, ut dicunt ſimplicium largitionibus, Eccleſiarum cenſus nimium creverint. Audiant quæſo Concilii Pariſienſis ſub Ludovico, & Lothario Imperatore celebrati verè aurea verba, quæ ſi quiſque ſecum animo revolvens diligenter perpenderet, ceſſarent profectò tam injuſtæ, tàm indignæ querelæ. Ita enim *lib.1.cap.18.* traditum eſt. Ceſſet ergo ambitio, quæ dicere ſolet, nimis rerum habere Eccleſiam Chriſti, & perpendet, quia quantæcumque ſint res Eccleſiæ, ſi eo modo, quo diſpenſandæ ſunt, diſpenſentur, nimiæ non ſunt, & paulò poſt: Mira namque res, ambitio mundialis ſatis non habet, & Eccleſia Chriſti nimium habet? Hucuſque Vigianus ex ſacro illo Concilio. Sed ſciat Cutellius hodie ferè omnes exemptos non ſolum ſuperflua, ſed etiam neque neceſſaria habere. Audiat quæsò Paulum Comitolum virum doctum ex Societate JESU *in Apol. pro monitorio Pauli V. cap.3. num. 6.* [Tanto lontano e dal vero che alle perſone ſacre è Religioſe avanzi la roba, quanto il contrario è conteſtatiſſimo con evidente calcolo è ſenſata experienza. Il calcolo è tale. Facciaſi un cumulo di tutti i beni della Chieſa, e ſi repartano in parti ugali, è in tante quante ſono le perſone che di quelle devono vivere, ti dico ch'à moltiſſime è à moltiſſime perſone mancheria il neceſſario vitto è veſtito. Oltre che in queſto calcolo non vi potrà eſſere forma alcuna di giuſtitia diſtributiva, perche tanto toccherà all'infimo Cherico, come à gran Prelati, à quali per ogni riſpetto, maggiorata ſi deve ch'à quelli che non ſono di ſimil grado. L'eſperienza ſenſata è, che levata una ò due Religioni meno numeroſe come à dire la Benedittina, è la Certoſina, tutti non hanno da vivere, che per queſto è ſtata poco à poco introdotta la proprietà in tante Congregationi di Regolari così d'huomini, come di donne, perche in commune non avevano, ne hanno da mantenerſi. E di queſto diſordine caggione ſono i ſecolari, che con le loro entrate non danno vitto ne veſtito commune, ſe bene in parte potrebbono eſſere ſollevate molte Congregationi di Regolari con quel ch'alcuni altri di Chieſa hanno di ſoverchio. Ma con tutto ciò moltiſſimi Religioſi è Religioſe reſterebbono in biſogno per laſciar in dietro innumerabili Preti è Chierici ſparſi per le Provincie della Chriſtianità, i quali neſſuna parte havrebbono di detto ſollevamento. Da queſta ſenſata prova ogn'uno vedrà quanto falſo ſia ciò che Frà Paolo dice nel libro delle conſiderationi, che gli Eccleſiaſtici hanno venticinque volte tanto di quanto ſi dovrebbono contentare.] Ita Comitolus cui etiam adde Laurentium Ortiz *de immunitate Eccleſ. part.3. conſid.4. fol.313.* Ex his igitur apparet ſupradictum ſtatutum, de quo in hac Reſolutione locuti ſumus, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; debebat igitur Cutellius talia ſtatuta refellere, & deteſtari doctrinam Signoroli, & aliorum, quam adducit, jam à communi ſchola Canoniſtarum, & Theologorum acriter reprobatam, neque debebat timere ruinam Regnorum ex legatis, & eleemoſinis, quas laici Eccleſiaſticis relinquunt.

RESOL. III.

An ſit licita lex prohibens, ne bona vulgo dicta Realengo, *transferantur in Eccleſias, vulgò* à Manomorta, *ſine licentia Regis?* Ex p.1.tr.2. Ref. 104. aliàs 103.

Sup. hoc in duabus reſol. ſeq. & in aliis earum not.

§.1. HÆc lex poſita eſt in quibuſdam Regnis, illam defendit noviſſimè Olibanus *in tract. de jure fiſci, c.7. nu.32.* quia ait ipſe: (Omnia bona Regni à principio ſunt de Realengo, & ſunt Regis, & ipſe potuit legem in eis ponere, ne ſine licentia ſua transfirent in Eccleſiam.)

Sup. in reſol. quæ hic ſunt 1. & 7.

2. Sed dictam legem eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, docent non ſolùm Theologi; ſed inter Hiſpanos Juriſconſultos doctus Joann. Valeurs *in ſuis differentiis utriuſque fori, verb. Bona, different.3. per totam*, Adi illum, & non pigebit. Unde etiam *ſuprà*.

RESOL. IV.

An leges Amortizationis *ſint contra Immunitatem Eccleſiaſticam?* Ex part.3.tr.1.Reſ.14.

Quæ hic eſt ſet. anteced. & in ret ſeq. & int. in reſol. 9 eaſdem in §. ule & latè in ſet 18 §. Ad ex molum, Regni Galliæ, & 1. ſet. 1. & vide etiam doctrinam reſ. 8.

§.1. DE hac quæſtione egi *in tr. 1. reſ.* 103. & non placuit opinio mea aliquibus Juriſconſultis, qui adducebant Arnolſum Ruzeum, Petrum, Pechium, Carolum Degraſſalium, & Chopinum, defendentes legem Amortizationis extantem apud Gallos, qua bona habilia prohibentur alienari in manum mortuam abſque Principis licentia, & certa pecunia ſoluta.

2. Sed ego iterum puto ſupradictam legem eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, & pro hac ſententia, nunc non adducam Theologos, ſed Juriſconſultos, & inter illos Joannem Bertran. de Guevara, qui fuit Viſitator Generalis pro Rege noſtro in Regno Neapolitano, & poſtea Præſes Supræmi Concilii Italiæ, & Archiepiſcopus Compoſtellanus, igitur vir doctiſſimus *in propugnaculo libert. Eccleſ. aſſert. 1. §.6. num.21.* ſic aſſerit, Amortizationis leges de quibus in primo argumento contrario, nil obſtant; eas enim nonnulli (& malè) defendere conantur, eo quòd agant bonis de quærendis, non de quæſitis. Alii aſſerunt, & deterius, ut eſt Belluga *rubr.13.§.veniamus, num. 30. & 31.* quia à principio omnia fuerunt Regis, & meritò Rex in traditione rei propriæ potuit apponere legem Amortizationis; ſed hoc non poteſt ſuſtineri, quia Princeps non fuit dominus omnium bonorum ſui Regni, ſed quoad protectionem, & juriſdictionem, ut *in l. benè à Zenone*, ubi Gloſſa recepta, *C. de quadr. praſcr.* nam Princeps à populo poteſtatem habet, *§. ſed quod Principi placuit, de jure nat.* Alii (& melius) ut *ibi* per Bellugam *nu.37.* dicunt quod hæ leges Amortizationis ſunt mixtæ laicorum, & Clericorum latæ in comitiis curiatis omnium ſtatuum. Alii (& rectius) ut Pechius, id totum tribuunt ſcientiæ, & patientiæ Pontificum. Ita Guevara, qui etiam ſubdit *in n.22.* quòd lex amortizationis lata Joanne II. in Regno Caſtellæ, fuit poſteà revocata à Catholico, & ſapientiſſimo Rege Philippo II.

3. Et ex his patet reſponſio ad rationem Olibani, quem adduximus *in dicta reſol.* 103. pro contraria ſententia. Dicendum eſt igitur cum Valenzuola *in defenſ. cenſ. part. 3. nu. 202.* quòd ſi in aliquo Regno viget lex amortizationis, illam licitè obſervari, quia adeſt privilegium Summi Pontificis, vel ejus tolerantia, ſecus autem erit contra immunitatem Eccleſiaſticam.

RESOL. V.

An leges Amortizationis *ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam?* Ex patt.4.tract.1.Reſ.57.

§.1. DE hac materia tractatum eſt *in p.1.tr.2.reſ.103. & in 3.p.tr.1.reſ.14.* ubi damnavi ſupradictas leges; in quibus bona ſtabilia prohibentur alienari in manum mortuam abſque Principis licentia, & certa pecunia ſoluta. Quæ hic ſunt proximè præteritæ, & in aliis poſitis in annot. præcedentis reſ.

2. Sed quia cum quodam Juriſconſulto olim mihi fuit magna controverſia ſuper hac quæſtione, præter Doctores quos *in dictis locis* adduxi, nunc alios adducam. Et ideò Thelogi Religionis ſeruorum *in defenſor. cenſurar. Pauli V. capite 7. ad argument.8.* ſic aſſerunt. (Il coſtume dell'amortizatione douunque ſi uſi è corruttela, e perciò non può ſervire per raggione, e per prova.) Jo: Franciſcus Fagnanus *in reſponſ. pro cenſ. Paul. V. fol. mihi 82.* amortizationem Eccleſiaſticæ libertati adverſam eſſe, nulloque jure defendi, ait ſuſtineri poſſe arbitror. Et noviſſimè hanc opinionem tenet Jo: Cochier *in vindiciis libertatis Eccleſ. p.1. cap. 11. per tot.* ubi *n.6.* obſerat Carolum II. Siciliæ Regem ſimilem legem revocaſſe, ſatiſque eſſe arbitratus eſt, ſi bona immobilia cum onere ſuo ad Eccleſiam tranſirent, & ratio noſtræ ſententiæ eſt, quia Conſtantinus Magnus liberum cuique decedenti fecerit arbitrium Eccleſiis, quæ velit relinquendi, ut patet ex *l.1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* vide etiam *c.1. & c. fin. de immunit. Eccleſ. in 6.* Bart. Alex. Ruin. Jaſonem, & alios *in l. 11. de ſacr. Eccleſ.* cæteras rationes adducit Cochier *loc. cit.*

3. Dicendum eſt igitur quòd libertas Eccleſiaſtica, violatur ob neceſſitatem pendentis amortizationis, quòd verum eſſe puto ſtando in jure communi; ſecus autem ſi hoc efficeretur in aliquo Regno ex privilegio Summi Pontificis, vel ex tolerantia approbativa, quæ quidem ſi adſint, videbunt illi, ad quos ſpectet.

RESOL. VI.

An ſtatutum prohibens alienationem bonorum in non ſubditos ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam?

Et explanatur perſonas exemptas in odioſis, & oneroſis non venire in appellatione univerſitatis, populi, & territorii: venire tamen in favorabilibus, & hæc diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos, qui cum ſint pars Republicæ, veniunt in appellatione populi in favorabilibus, ſecus autem in odioſis? Ex part.4.tract.1.reſol. 70.

§.1. VIdetur negativè reſpondendum, quia hoc ſtatutum, ne liceat alienare in non ſubditos, non cenſetur inferre non ſubditis injuriam: cù à Juriſperitis communiter validum judicetur; ergo nec perſonæ Eccleſiaſticæ exemptæ ſibi illatam injuriam, nec prohibitionem conqueri poſſunt, cùm exempti exteris æquiparentur, ex Jo: And. *in c. conſtit. in 6.* Sup. hoc latè in duabus reſ. ſeqq & ſup. lege doctrinam reſ. 4 & aliarum reſ. & §. eius annot. & ſuperius in tr. 2. Vide ſex reſ. 114 §. undecim hic.

2. His

2. His tamen non obſtantibus, tale ſtatutum non comprehendere Clericos, & ſi comprehendat eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam dicendum eſt, quia perſonæ Eccleſiaſticæ magis exemptæ ſunt à poteſtate Principis ſæcularis, quàm alienigenæ ſæculares, nam hi conſentiendo poſſunt prorogare juriſdictionem judicis laici, *ex l. 1. C. de juriſdict. omn. judic.* illæ autem minimè, ut patet *in cap. ſi diligenti de foro compet.* Ergo magis læduntur ſi lege laica obligentur, quàm alienigenæ. Deinde magnum eſt diſcrimen inter exemptos etiam in territorio, vel diœceſi exiſtentes, & alios exiſtentes extra territorium, vel diœceſim: nam illi etſi non ſint de diœceſi, ſunt tamen in diœceſi, hi tamen neq; ſunt in diœceſi, neque de diœceſi, quod etiam eodem modo dicendum eſt quoad territorium, ut patet ex Felino *in cap. grave, num. 2. de officio ordin.* Hinc ſentiunt Doctores perſonas exemptas in odioſis & oneroſis non venire appellatione univerſitatis, populi, & territorii, venire tamen in favorabilibus, ut docet Felinus & Paulus de Caſtro *in cap. Rodulphus, num. 34. de reſcript.* Eademque diſtinctio adhibenda eſt quoad Clericos, qui cum ſint pars reipublicæ, ex *l. 1. §. hujus ſtudii, ff. juſtit. & jur.* veniunt appellatione populi in favorabilibus, ſecus autem in odioſis, ut notat Abbas *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, & Felinus *ibidem nu. 74.* Decius *n. 10. de conſtit.* Meritò igitur aſſeruit Riminaldus *conſ. 11. nu. 101. vol. 2.* in hac materia fallax eſſe argumentum de exteris ad Clericos: unde ex his omnibus patet reſponſio ad argumentum pro negativa ſententia adductum, & hæc omnia docet Joannes Franciſcus Fagnanus *in reſpon. pro cenſuris Pauli V. p. 3. fol. 75.* & Philippus Maynardùs *de priv. Eccl. p. 2. art. 22. n. 21. & ſeq.* cum aliis penes ipſum.

Sup. hoc ſatis latè in tr. 1. Reſ. 78. § 2. ad medium, verſ. unde Clerici, & in aliis ejus not.

3. Notandum eſt etiam hic obiter quòd licet Princeps poſſit ſuis ſubditis prohibere immobilium alienationem, ex *l. ſi in emptione, §. omnium, ff. de contrahend. emp.* & ex *l. de pollicitationibus, in fine, ff. de pollicit.* tamen talis prohibitio non procedit in præjudicium Clericorum, & Eccleſiarum, tunc enim non valebit, ex *cap. fin. de immunitate Eccleſ. in 6.* Vide Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libertate Eccleſiaſt. num. 14.* Ugolinum *in reſponſ. ad Juriſconſult. Gymnaſii Patavini, capit. 6. num. 8. & ſeq.* cum Maynardo *loco citato, numer. 67.* Nam licet dictum ſtatutum quoad verba non videatur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis; tamen quoad mentem eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, faciendo fraudem de perſona ad perſonam, per ea, quæ adducit Surdus *volum. 3. conſil. 301. num. 76.*

R E S O L. VII.

An ſit contra libertatem Eccleſiaſticam condere ſtatutum, ut immobilia non alienentur extraneis, prohibendo expreſſe ut non alienentur in perſonas Eccleſiaſticas?

Et notatur in tali caſu poſſe Epiſcopos cogere ſtatuentes, ut declarent illud ſtatutum non debere extendi ad Clericos? Ex par. 1. tr. 2. Reſ. 58. aliàs 57.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſ. prætérita & leg. etiam alias Reſ. & §. ejus prima not.

§. 1. NEgativè reſpondent aliqui, ut Molina, quod valdè miror, *de juſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 140. nu. 18.* & alii quamplures Juriſconſulti, quos affert, & ſequitur noviſſimè Chriſtophor. de Anguiano *in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 15. num. 33. & ſeq.* & tales ſtatuentes non incurrere in excommunicationem Bullæ putavit Jacobus de Graffiis *in ſuis dec. par. 2. lib. 4. cap. 18. n. 33.* ubi hæc verba aſſeruit; (in ſtatuto cavetur, quòd nullus ſubditus poteſtati Mediolani poſſit alienare rem immobilem in non ſubditum niſi ſolvat tantùm pro libra, expreſsè prohibendo, ne poſſit alienare in perſonam Eccleſiaſticam; dico, quòd tale ſtatutum eſt juridicum, & non improbandum, nec cenſendum contra libertatem Eccleſiæ: quia eſt conditum favore publici, & communis boni, & ſubditorum, ut eis ſalva immobilia, & territoria conſerventur.) Ita ille.

2. Sed talis opinio eſt contra communem, & veram ſententiam omnium Theologorum, & Juriſconſultorum, quam inter alios docet Comitolus *in tractat. Apolog. capit. 1. num. 28. fol. mihi 26.* Bovius *in reſponſ. ad M. Paulum, par. 3. fol. mihi 33.* Colleg. Bonon. *in reſponſ. pro libert. Eccleſiaſtica, num. 18. & ſeq.* Ugolinus *in reſponſ. ad Juriſc. Gymnaſii Patavini, c. 6. §. 1. & ſeq.* Vigianius *tract. de immunit. Eccl. diſput. 3. concl. 2.* Barboſa *in coll. ad lib. 1. Decret. tit. 2. cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. num. 22. num. 1.* Franc. Fagnan. *in tract. de juſt. cenſ. Pauli V. part. 3. fol. 42.* Genuenſis *in pract. Eccleſ. tricenario 13. qu. 379. n. 5.* Duardus *in Bulla Cœn. lib. 2. can. 15. q. 19. nu. 83.* Filliucius *tom. 1. tr. 16. c. 10, num. 272.* Reginaldus *in praxi to. 1 lib. 9. c. 23. n. 359.* Suar. *contra Regem Angliæ* Martha *de juriſdict. part. 4. cent. 1. caſ. 6. num. 16.* Bellettus *in diſquiſ. cler. p. 1, titul. 4. §. 4. num. 1. & 4.* ubi citat quamplures Doctores, Surdus *lib. 3. conſ. 301. num. 67.* Maynardus *de privileg. Eccleſ. contra Venetos, p. 2. art. 22. n. 67. & ſeq.* & alii.

3. Et ratio eſt, quia tale ſtatutum prohibet Eccleſiaſticis quod nec naturali, nec divino jure prohibitum eſt: imò, id humano jure conceſſum eſt, ut patet *ex leg. generali, & leg. jubemus, de ſacroſ. Eccleſ.* ubi conceditur; ut Eccleſiaſticis liberè legari, & donari poſſint à laicis eorum bona, tam inter vivos, quàm inter mortuos. Et hoc facere prohibentes damnantur expreſsè *in cap. eos, de immun. Eccleſ. in 6.* Et hoc maximè procederet, ſi ſtatutum expreſsè prohiberet, ne fiat alienatio in Eccleſias, ut ex multis notat Bellet. *ubi ſup. num. 4.* Et etiamſi talis mentio Eccleſiaſticorum non adeſſet, ſed tantùm laici, & ſubditi nominarentur; adhuc tale ſtatutum Clericos non comprehenderet, nec illis præjudicaret: nam, ut benè notat Maynardus *ubi ſupr. num. 68.* licèt dictum ſtatutum, quoad verba, non videretur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis; tamen quoad mentem, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, faciendo fraudem de perſonam ad perſonam. Et in ſimilibus non tantùm inſpicitur, cum quo ſtatuens loquatur; ſed in quem effectum ſermo conferatur.

4. Adde, quòd nulla diſpoſitio generalis comprehendit caſus, vel perſonas in ſpecie privilegiatas; & ſub generali diſpoſitione non comprehenditur id, quod in ſpecie diſponi non poteſt, *ex leg. Lucius, §. pen. ad municip.* Unde ut *ſuprà* dixi, valdè miror, Graffium, virum Eccleſiaſticum, doctum, & pium, contrarium dixiſſe. Et ideò, ſpeciatim loquendo de illo ſtatuto Mediolanenſi, obſervat Maynardus *ubi ſupr.* cum Menoch. *lib. 9. conſ. 878. num. 10. in fin.* Senatum Mediolanenſem conſueviſſe ſervare, ut illud ſtatutum Clericos non comprehendat.

Sup. in § 1. hujus Reſ.

5. Notandum eſt verò, quòd, licèt Coriolan. *expoſit. Bull. Cœnæ, excommun. 25. fol. mihi 958.* aſſerat, ſtatutum, quòd non alienentur bona immobilia in extraneos, non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tamen docet, in tali caſu poſſe Epiſcopos cogere ita ſtatuentes, ut declarent, illud ſtatutum non debere extendi ad Clericos. Vide Surdum *lib. 3. conſ. 301. num. 45.*

Sup. hoc infra in 2 ſol. 2. §. unde, & in 4. § Philippus Francus, &c.

R E S O L. VIII.

An valeat ſtatutum ſæculare, quo cavetur, ne bona immobilia tranſferantur in Eccleſiaſticas perſonas ſine Regia facultate? Ex p. 4. tr. 1. Reſ. 13.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Reſ. & in aliis earum primarum annotat.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet Pereira *de manu Regia p. 2, cap. 67. n. 9. & ſeq.* ratione publicæ utilitatis, cùm oporteat bona illa retineri & conſervari pro defenſione Reipublicæ, & pro ſubeundis tributis, quæ Eccleſiaſticis perſonis nequeunt imponi. Deinde hoc pactum dominus directus in conceſſione emphyteuſis licitè apponere poteſt: ergo & Reſpublica, & tandem, quia in tali ſtatuto tollitur Clericis ſolùm id, quod tanquam civibus illis competit; ergo non erit contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ ſolùm verſatur in his, quæ Clericis, vel Eccleſiis competunt, quatenus tales ſunt, non autem quatenus cives.

2. Verùm mihi diſplicet his temporibus hanc opinionem typis mandatam fuiſſe à viro tam docto, ut revera Pereira eſt, cùm fuerit reprobata à SS. Domino noſtro Paulo V. & Paulus Servita cum rationibus adductis à Pereira ſimile ſtatutum impoſitum defendebat, ut patet apud Julium Roſſo *in reſponſ. ad N. Anton. Capellum part. 4. cap. 1. & ſeq.* Valenzuelam *in defenſ. cenſ. Pauli V. part. 3.* Beriran. de Guevarra *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert. 2. §. 6.* Theologos Religionis Servitæ *in defen. cenſ. Pauli V. cap. 7.* Maynardum *de privileg. cler. p. 2. art. 22. num. 52.* Antonium Bovium *in reſpons. ad Paulum Servitam part. 3.* Fagnanum *de juſt. cenſ. Pauli V. par. 3.* Anaſtaſium Germonium *in aſſert. immunit. Eccl. cap. 7.* Ugolinum *in reſpon. ad Juriſconſ. Gymnaſii Patavini cap. 6.* reſpondentes ad argumenta, quæ Paulus Servita, & noviſſimè Pereira pro tali ſtatuto adducunt; & cùm Paulus Servita adduceret pro defenſione hujus ſententiæ ſtatutum Regni Portugalliæ, de quo loquitur Pereira, ſupradicti authores reſpondent ſtatutum Portugalliæ juſtificari ex privilegio Pontificis, & Concordatis, & tamen Pereira, his non obſtantibus, vult illud defendere in terminis juris communis, quod minimè admittendum eſt, cùm ſit apertè contra immunitatem Eccleſiaſticam.

3. Sed non gravabor hic apponere verba aliquorum Doctorum ex ſupradictis, & ideo Antonius Bovius *ubi ſuprà ad argum. 10. fol. mihi 42.* ſic aſſerit. (In Portogallo vi ſono ſimili leggi, ma fatte di concordia co'l Clero e di conſenſo del Papa. Veggaſi Franceſco Celio nel trattato de immunitate Eccleſiaſtica nel fine, che riferiſce trà l'altre leggi che havea fatto Alfonſo III. ancora queſta, e racconta

che perciò ne fù ſcommunicato da Honorio III. e tutto il Regno interdetto, ſinche poi ne fu aſſoluto e ſi fecero d' accordo con queſti Eccleſiaſtici alcuni articoli che furono dal Papa approbati, e dice queſto Autore d' aver egli ſteſſo veduto le Bolle Apoſtoliche, e dice il luogo dove ſi conſervano.) Julius Roſſo *loco citat. ad argum.* 27. ſic ait. (In Francia ſe fu fatta tal legge, fu fatta co'l conſentimento della ſancta Sede ſi come anche ne Regni di Portogallo.) Fagnanus *ubi ſupra fol. mihi* 81. ſic ait, Legem verò Regni Luſitaniæ cum ſanct. memor. Clemens IV. compertam habuiſſet, ad Regem protinus literas dedit, ut correctione non expectata eam revocaret. Imò Franciſc. Cœlius *tractat. de immunit. Eccleſ.* ſcriptum reliquit, Regem Alphonſum ſimilem in dicto Regno legem condidiſſe, ac proptereà ab Honorio III. fuiſſe excommunicatum, ac Regnum interjectum, poſteaque ipſum abſolutum initis cum Clero conventionibus, quas ait fuiſſe poſteà à Summo Pontifice approbatas, ſeque Apoſtolicum ejus vidiſſe diploma. Ita Fagnanus, & Anaſtaſius Germonius *in aſſert. libert. Eccleſ. capit. 7. fol. mihi* 73. cum Collegio Bononienſi *in reſponſ. pro libertat. Eccleſ. numer.* 39. Igitur in Pontificio diplomate debebat Pereira legem illam Luſitanam fundare, & non in jure communi: fundamenta vero noſtræ ſententiæ videbis apud citatos Doctores, quæ ex ſacris Canonibus, & apertis rationibus illam acerrimè defendunt; nec aliter poteſt ſuſtineri. Vide omnes Canoniſtas *in capit. de immunit. Eccleſ. in* 6. Dicendum eſt igitur, tale ſtatutum eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, quia in illo ſunt nominatim Clerici & Eccleſiæ, ut *in ſeq. reſol.* videbimus; tum etiam, quia ſi non eſſent nominati, diſponeret ſuper pertinentibus ad juriſdictionem Eccleſiaſticam, ac etiam, quia forma non poteſt impleri ſine magna difficultate, ideo præter citatos Doctores, & præcipuè Maynardum *de privil. Eccleſ. part. 2. artic. 22. numer.* 61. *& ſeq.* Collegium Bononienſe *in reſpon. pro libert. Eccleſ. numero* 13. & 14. Aponte *in reſpon. pro cenſ. Veneta fol.* 83. *& ſeq.* 93. *uſque ad* 98. hanc ſententiam reprobat Zabarella, quem citat, & ſequitur Corneus *volum. 3. conſil. 64. numer.* 4. Lapus *allegat. 92. numer.* 7. & ibi Mandoſius Felinus *in capit. Eccleſia S. Mariæ de conſtit. numer.* 86. Sylveſtr. *ver. immunitas* 2. *numer.* 5. Laderchius *conſ. 103. numer. 1. 2. & ſeq.* cum aliis communiter. Igitur dum ſuperioris licentia requiritur, ab eo omnis pendet contractatio, & ſic nullo modo libera; ergo eſt contra libertatem Eccleſiæ.

Quæ hic eſt ſup. in tract. 2. Reſ. 10

RESOL. IX.

An ſtatutum, ſeu lex prohibens ne bona ſtabilia alienentur in Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas ſit licitum? Ex par. 6. tr. 3. Reſ. 1.

§. 1. Cum pars quinta mearum Reſolutionum Moralium ex editione Lugdunenſi penes Laurentium Durando hoc anno 1639. iterum poſt quatuor menſes excuſſa fuiſſet Venetiis apud Franciſcum Babam, poſt Reſolutionem tertiam, Tractatus primi fuit ab Auctore Anonymo appoſita quædam additio, in qua contra me inſurgens ad propoſitam quæſtionem affirmativè reſpondet, nixus auctoritate Ricardi de Saliceto, Barbatij, Baldi, Molinæ, & aliorum.

Sup. hoc late infra in reſ. 15

2. Poſſet hæc opinio probari. Primò, quia ſimilia ſtatuta conceduntur intuitu boni communis, & ob publicam utilitatem: ergo comprehendunt etiam Clericos, qui illa ſervare tenentur; ut ex multis tradit Caſtillo, Sotomajor *de Tertiis, to. 7. cap. 8. n. 25.* & Moſcoſo *in allegat. pro civitate Panormit. art. 1. num.* 13.

Sup. hoc infra in Reſ. 16. § 1. & 2.

3. Secundò, quia ſicut ex pacto, & ex teſtamento poſſunt convenire privati pro eorum intereſſe, ne bona in Eccleſias alienentur, ex *leg. fin. Codic. de pact. inter emption. & vendition.* Ita & Princeps pro jure ſui univerſalis dominii, & intereſſe Reipublicæ idem poterit conſtituere: nam de pacto ad ſtatutum valet argumentum, ex *l. fin. C. de fidejuſſ.*

Sup. hoc in Reſ. not. præteritæ § Adverſium, & ſeqq.

4. Tertiò, quia validum eſt ſtatutum, quod ingrediens Monaſterium non ſuccedat, teſte Bartolo in *l. fin. num. 6. C. de pactis.*

Sup. hoc quarto infr. in reſ. 17. &c.

5. Quartò, quia aliud eſt ſtatuere ſuper bona Eccleſiis acquiſita, aliud ſuper bonis acquirendis, ſeu non acquiſitis: ſuper quibus licitum eſt Principibus ſtatuere, ex Baldo *in capit. quæ in Eccleſiarum, numer. 8. de conſtitut.* & aliis.

Sup. hoc quinto infra in reſ. 18 § 1. 2. & 3. Sup. contentis in hoc § Sexto

6. Quintò, quia ex frequenti tranſlatione bonorum in Eccleſias ita minuuntur vires Reipublicæ, ut in brevi timendum ſit, ne tuendo imperio non ſufficiant.

7. Sextò, & in hoc argumento maximè ſe fundat noſter Lucifugus Additionator: quia ita ſervatur in Regno Galliæ, ubi Clerici non poſſunt acquirere bona immobilia abſque amortizatione, & diſpenſatione Principis. Idem in Regno portugalliæ. Idem in Dominio veneto; cum hac tamen moderatione, ut infra biennium bona donata, vel teſtamento relicta tenentur Eccleſiaſtici ponere extra manum, & alienare. Et tandem obſervat idem ſervari in Brabantia, & Germania.

In Reſol. not. præteritæ § Ad textum, uſque in finem Reſol. & infra in Reſ. 19.

RESOL. X.

Proponuntur fundamenta pro negativa ſententia.

Et deducitur, an dictum ſtatutum ſit contra ſacros Canones, & illud promulgantes, & obſervantes ſint violatores libertatis Eccleſiaſticæ, & incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex p. 6. tr. 3. Reſ. 2.

§. 1. Sed his minimè ſuffragantibus dictum ſtatutum eſſe contra Sacros Canones; & illud promulgantes, & obſervatores eſſe violatores libertatis Eccleſiaſticæ, & in cenſuras Cœnæ incidere omninò dicendum eſt. Probatur primò, quia ſtatutum prohibens Eccleſiis, & piis cauſis, perſoniſque Eccleſiaſticis, id quod eis competit ex privilegio dato, vel a Romanis Pontificibus, vel ab Imperatoribus, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: ſed ſtatutum de quo loquimur eſt tale; ergo, &c. Major patet ex communi Doctorum ſententia; ita docet Hoſtienſis *in cap. final. de reb. Eccleſ. non alienand.* Innocentius *in cap. noverit, num. 2. verſ. his igitur, de ſentent. excommunicat.* & ibi Joann. Andreas *num.* 2. Panormitanus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. numer.* 23. & ibi Felinus *numer.* 69. Decius *numer.* 6. Bartolus *in l. filius familias, §. Divi i l 2. num. 12. ff. de legat. 1. & in l. cunctos populos, num. 29. C. de ſumma Trinitat.* Baldus *in l. privilegia, nu. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Lucas de Peña *in l. 21. numer. 5. C. de navib. non excuſ. lib.* 11. Cagnolus *in l. final. C. de pactis, num.* 186. Bertrandus *lib. 1. conſil. 50. n.* 2. Joannes Lupus *tract. de libert. Eccleſ. part. 2. quæſt. 10. num. 12. & 16.* Lapus *alleg. 92. num. 2. in fin.* Grammaticus *dec. 100. num.* 13. & alii.

Sup. hoc infra in Reſ. 11 § 1. ad medium.

2. Quod autem hoc ſtatutum (ut in minore argumenti ſupponitur) tollat privilegium conceſſum Eccleſiæ, & Clericis à Deo, à jure Canonico, & Civili, probatur. Et jure quidem divino: quia Deus, (cujus intuitu donatur Eccleſiis, & qui rerum omnium verus eſt, & proprius Dominus, ex *l. adeò, §. cùm quis, ff. de acquirend. rer. domin.* & apud quem eſt verum dominium ſuper omnem Creaturam, cùm ſit creator omnium, ut explicat Petrus Cardinalis Bertrandus *tract. de origin. juriſdict. quæſt. 4. num.* 13.) omnia in uſum hominum conceſſit, *l. in pecudum, ff. de uſur. l. 2. ff. de ſtat. homin.* idem Bertrandus *præcitato loco, num. 17. verſ. & ſic reſervato*; cùm ab hac Dei liberali conceſſione Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ non reperiantur exceptæ, neceſſe eſt fateri, eas hoc quoque Dei beneficio ex divina conceſſione, & largitione proveniente uti debere.

3. Jure etiam Canonico particulariter Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ privilegiatæ reperiuntur, *c. futuram Eccleſiam, & cap. videntes 12. quæſt.* 1. ubi Urbanus Papa idoneam rationem reddit; cur oportuerit Eccleſiis prædia donare, & ſemel donata inviolabiliter retinere: quia videlicet plus utilitatis conferri poterat fidelibus, ſi hæreditates, & agros, quos priùs vendebant, traderent ipſis Eccleſiis habendos, ut ex fructibus eorum fidelibus provideretur, quàm ſi ſolum pretium conſignarent.

4. De jure civili exploratum eſt, licere unicuique relinquere Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis quantum bonorum etiam immobilium optaverit *l. 1. & l. generali, & l. jubemus la 2. & l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quod adeò verum eſt, ut frequentia extent antiquitatis exempla: undè conſtat invitari ſolitos fideles ad dandum Eccleſiis, & Principes ſæculares latis legibus conſtituiſſe, ut collata, æterna firmitate roborarentur: nam omiſſis cæteris *lib. 3. Legum Uviſigothorum, tit. 1. l. 1.* ſic conſtitutum extat. Quæcumque res Sanctis Dei Baſilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium cognationes collatæ reperiuntur, votivè, ac potentialiter pro certo cenſemus, ut in earum jure, irrevocabili modo, legum æternitate firmentur. Hæc ibi. Ergo, cum hoc ſtatutum prohibeatur Clericis, id quod eis de jure divino, Canonico & Civili competit, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam dicendum eſt.

RE-

R E S O L. XI.

Fundamentum ſecundum.

Et infertur poſſe judices Eccleſiaſticos cogere laicos ita ſtatuentes, ut declarent, quod in hujuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia.

Et docetur, quod ſtatuta laicorum quamvis favorabilia non ligant Clericos, neque Eccleſiam? Ex part. 6. tract. 3. Reſol. 3.

§. 1. PRobatur ſecundò: Quia communis Doctorum opinio eſt, quòd ſtatutum Laicorum prohibens alienationem bonorum in forenſes & non ſubditos, non comprehendat Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas; & quatenus comprehenderet, non valeat, quia eſſet contra Eccleſiaſticam libertatem: ita quòd ex defectu voluntatis Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ non comprehendantur in ſtatuto; quia non præſumitur ſtatuentes voluiſſe in generali diſpoſitione comprehendere perſonas, de quibus etiamſi voluiſſent, in ſpecie diſponere non potuiſſent: & quatenus etiam illas comprehendiſſent, ſtatutum non valeat ex defectu poteſtatis; ita tenuit Oldradus in quadam ſua diſputatione, quam refert & ſequitur Bartolus *in l. filius familias, §. Divi, num. 12.* ubi Angelus *num. 4.* Floria *de Sancto Petro, num. 11. cum ſeq.* Fulgoſius *ſub numer. 6. verſ. quid autem ſi ſtatutum,* Alexander *n. 11. & 12.* & Jaſon dicit magis communem *n. 72. cum ſeq.* ubi licèt poſteà dicat contrariam opinionem veriorem, & diſputando defendi poſſe; tamen *num. 82.* ait: quòd durum, & difficile eſſet obtinere contra opinionem Bartoli, ac propterea opinionem Bartoli conſulendo, & judicando eſſe tenendam; quæ eſt magis communis, & favet Eccleſiæ, & idem dicit *in Repetit. dicti §. Divi, num. 107. & 110.* Ripa communem dicit *num. 81.* Claud. Seyſſel *nu. 27.* Ferdinandus Loazes *nu. 82.* & latius Socinus junior, ubi atteſtatur de communi *num. 166. cum ſeq.* & Joan. Crotus *n. 88. ff. de legat. 1.* Et ratio eſt, quia Principes Laici poſſunt condere leges de his, quæ ſunt eorum juriſdictionis; non autem poſſunt terminos eorum juriſdictionis excedere; & probatur ex *cap. ſi Imperator 96. diſtin.* dum loquendo de Imperatore inquit, ſi eſt Catholicus, & filius Eccleſiæ, & non Præſul: & ſubdit; habet privilegia ſuæ poteſtatis, quæ in adminiſtrandis legibus Eccleſiaſticis divinitus conſequtus eſt: poſteà ſubjungit; & ejus beneficiis non ingratus contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nihil uſurpet. Quòd ergo Principes Laici poſſint legem condere, procedit dummodò non tangat Clericos, & Eccleſias, ac eorum bona; & non lædant immunitatem Eccleſiaſticam per ea, quæ ſuperius dicta ſunt, & latè tradit Sarpus *in conſil. 301. Cui primum, verſ. ut non movet, vol. 3.* aliàs ſi vellent ligare Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, non eſſet juſta lex, ſed diceretur injuſta, & non valeret, & omnia ſupradicta magis fuſius à me probata ſunt in Apologia contra Luganam.

Sup. hoc latiſſimè ſupra in tr. 1. Reſ. 4. §. 1. circa m. à verſ. Et hanc, & in Reſ. 126. §. ult. & in Reſol. 128. §. Sed ac in fine, & in tr. 2. Reſol. 162. §. Ad privilegium curſim in fine, & in Reſol. 190. Reſpondeo, propè finem, & in Reſ. 195. in fine, & in Reſol. 201. & 107. §. Igitur, & in Reſ. 214. §. 1. poſt medium, & hic interiùs in tr. 8. Reſ. 4. §. Sed ſileo, & in to. 6. tr. 7 Reſ. 119. §. Igitur ad medium.

2. Nec obſtat dicere, quòd Princeps prohibet in ſupradicto ſtatuto alienationem bonorum ſuis ſubditis, quibus poteſt hoc prohibere, ut patet ex *l. ſi in emptionem, §. communium, ff. de contrahend. empt.* & ex *l. de pollicitat. in fin. ff. de pollicitat. not. l. ſi ita quis, §. ea lege, ff. de verbor. obligat.* Nam reſpondetur, quòd licèt dictum ſtatutum quoad verba non videretur infringere Eccleſiaſticam libertatem, cùm præcipiat ſubditis: tamen quoad mentem eſt contra libertatem Eccleſiaſticam faciendo fraudem de perſona ad perſonam: ita Gloſſ. *in c. finali, de immun. Eccleſ. in 6. verb. libertatis,* ubi Jo. Andreas, Ancharanus *ſub num. 1.* & Geminianus *num. 1.* Collegium Bononienſe inter Conſilia Ancharani *conſil. 13. Super dubio, in med.* Ancharanus *conſil. 155.* optimis rationibus *ſub num. 7.* Angelus *in l. filiusfamilias, §. Divi, num. 4.* ubi Floria *num. 22. ff. de legat. 1.* Ancharanus *in repetit. cap. Canonum ſtatuta, ſub num. 175. verſ. præterea iſte, de conſtit.* Abbas *in repetit. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 27. & 31. de conſtitut.* Socinus ſenior *in conſil. 56. viſo decreto, num. 2. in fin. vol. 1. & in conſil. 14. circa dubia, n. 1. verſ. nam, ad hoc reſpondeo, vol. 4.* Albanus *conſil. 8. Pro reſolut. num. 13. verſ. Sed his non obſtantibus, cum ſed & ſub num. 20.* Riminald. junior *in conſil. 15. in præſenti cauſa, num. 92. vol. 1.* Surdus *conſil. 301. Cui primum num. 76. vol. 3.* Et Laicorum ſtatuta ſicut non poſſunt directè, ita nec etiam indirectè afficere perſonam Clerici, & Eccleſias, propter defectum poteſtatis; non inſpicitur enim cum quo quis loquatur; ſed in quem effectus ſermonis confeRatur. Gaſpar. de Cald. inter conſilia Ancharani *conſil. 12. ſuper caſu, num. 3. & in repetit. cap. Canonum ſtatuta, num. 174. verſ. præterea iſto, de conſtitut. & in cap. final. ſub num. 1. in 3. notab. de immunit. Eccleſ. in 6.* Abbas *in Repetit. cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 31. verſ. item licèt verba ſtatuti, de conſtit.* Pariſius *in conſil. 27. Notula, num. 63. vol. 2.* Riminaldus ſenior *in conſil. 267. Viſa facti naratione, num. 32. cum ſeq. vol. 2.* Laderch. *conſil. 103. Ut quæſt. nu. 9.* Et quòd ſtatutum Laicorum nec directè, nec indirectè poſſit judicare Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis, & non valeat, probavi ſuprà auctoritate multorum, quibus addo Felinum *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtic. num. 89. verſ. quibus non obſtantibus,* ubi dicit communem, & Surdum *in conſil. 301. Cui primum, n. 77. vol. 3.* ſic habere.

3. Undè ex ſupradictis inferunt Doctores poſſe judices Eccleſiaſticos cogere Laicos ita ſtatuentes, ut declarent, quòd in hujuſmodi ſtatutis non comprehenduntur Clerici, neque Eccleſia. Et ita docet ex Theologis Paludanus *in 4. diſt. 18. quæſt. 3. art. 3. caſ. 14.* Tedeſchina *in 2. p. 4. quæſt. 26. art. 2. §. 23.* D. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 18.* Toletus *in ſumma, lib. 1. cap. 27. verſ. adverte ſimiliter,* Sayrus *in Clavi Regia, lib. 3. cap. 34. num. 17.* Ex Canoniſtis Joan. Andreas *in cap. eos qui, de immunit. Eccleſ. in 6. num. 4.* Ancharanus *nu. 1. & conſ. 135. num. 9. in fine,* Geminianus *num. 4.* Francus *num. 2. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* ubi Felinus *nu. 75. 86. & 107.* Butrius *in cap. 1. de conſuetud. & conſil. 40. num. 2.* Cardinalis *in cap. perpendimus, de ſentent. excommunic. nu. 13. & conſil. 144. num. 2.* ubi allegat. textum *in cap. ſtatutum, de hæret. in 6.* Ex Summiſtis Aſtenſis *part. 2. lib. 7. tit. 2. caſ. 43.* Sylveſter *verb. excommunicatio 9. num. 50.* Angelus *eod. verb. 7. caſ. 26. n. 1.* Roſella *eod. verb. 33. n. 3.* & alii.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 7. curſim, §. ult. & infra in Reſ. 14. §. Philippus Francus, ad medium ſup. in tract. 1. lege Reſ. 99.

4. Quæ quidem omnia ſupradicta ita vera ſunt, ut ſtatuta Laicorum, quamvis favorabilia, non ligent Clericos, neque Eccleſias; niſi à Papa fuerint expreſsè approbata: ut patet ex *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit.* ubi communiter notant Canoniſtæ *in cap. cùm venìſſent, de eo, qui mittitur in poſſeſſionem, num. 6.* Matheſilanus *ſingul. 118.* Matthæus de Afflictis *tract. de jur. Protomiſ. num. 8.* Joannes Nevizanus *conſ. 39. num. 5.* & alii: Ergo, &c.

Sup. hoc infra in Reſ. 15. §. 1. in principio, & in aliis dus not.

R E S O L. XII.

Fundamentum tertium.

Et curſim docetur, quod ita ſtatuentes ſunt ipſo jure excommunicati? Ex part. 6. tract. 3. Reſ. 4.

§. 1. PRobatur tertiò in terminis, ut dici ſolet, terminantibus: quia ſtatutum expreſsè diſponens, quòd non poſſit vendi, donari, vel relinqui Eccleſiis, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ut patet ex *cap. final. de immunit. Eccleſ. in 6.* Et ſtatuentes ſunt ipſo jure excommunicati, ut firmat *ibi* Ancharanus *num. 1. verſ. præterea ſi expreſsè,* Geminianus *num. 4.* Abbas *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 22.* & *ibi* Imola *num 11.* Riminaldus *vol. 1. conſil. 15. nu. 87.* & alii.

Supra hoc ſupra in Reſ. 10. §. in principio.

2. Nec obſtat dicere, quod textus *in d. cap. final.* præſumat ſolùm eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam propter illa verba: *cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur,* quia cùm lex ſeu canon præſumat in fraudem factam prohibionem, & ſuper præſumpto diſponat, dicitur, & præſumptio juris, & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, ut *in cap. is qui fidem,* ubi gloſſ. *in verb. contra præſumptionem, de ſponſalibus,* Baldus *in l. ſive poſſidetis, num. 6. Cod. de probationib.* Romanus *in conſil. 350. in caſu propoſita conſultationis, num. 58. in fine,* Alexander *in conſil. 91. in cauſa inter Antonium, nu. 9. vol. 6.* Felinus *in cap. quanto num. 3. de præſumpt. in præludiis, in 2. part. nu. 5. & 6.* Gabriel *in conſil. 31. in ſpecie propoſita, num. 22. vol. 1.* & alii.

3. Neque etiam obſtat, quòd aliqui aſſerunt, dictum ſtatutum non auferre in totum, & generaliter facultatem acquirendi: ſed in certo caſu, nempe reſpectu bonorum ſtabilium, & ut prohibitio de non acquirendo ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, neceſſe eſt, quòd ſit generalis, & quòd de Clericis, & Eccleſiis fiat expreſsè, & ita conantur effugere difficultatem textus *in cap. final. de immunit. Eccleſ. lib. 6.* Et hoc aſſumptum probant exemplis adductis à Doctoribus, quod augetur per ſtatutum legitimorum filiorum, quod tunc non poteſt Eccleſiæ relinqui in præjudicium legitimæ auctæ filiorum ex Federico *conſil. 85.* Loazes *§. Divi,* Abbas *conſil. 63. lib. 1.* Franchus *deciſ. 411. num. 4.* Et in prohibitione ne arma vendantur non ſubditis: & in exemplo, ne eiſdem prædia in confinio poſita vendantur, & in alio exemplo, de domo alicujus particularis deſtinata ad uſum publicum, quòd non vendantur non ſubdito.

Circa iſtud argumentum advertendum eſt quòd ejus major propoſitio eſt falſa, & eam reprehendunt Felinus *in dict. cap. Eccleſia, num. 118.* & Franch. *in cap. final. col. 2. in fin.*

4. Secundò, quòd ſit falſa probatur: nam cùm jura præcipiant libertatem, & juriſdictionem Eccleſiaſticam eſſe in-

intactam, & immunem; nihil refert, lædantur in toto vel in parte; cùm eadem ſit ratio prohibitionis, & valeat argumentum de toto quoad partem *l. quæ de toto, ff. de rei vendicat.* & rurſus quia plus & minus non differunt ſpecie, *l. final. ff. de fund. inſtruct.* navis parua, aut magna non ſunt diverſæ ſpeciei, & quando lex conſtituit certum pretium rei, etiamſi læſio contingat in parte, vel in toto, nihil refert, ut docet Baldus *l. 2. C. de reſcind. vendit.*

5. Tertiò, quia ita defecit juriſdictio, quando ſtatutum diſponit & prohibet in caſu certo: ſicut quando prohibet generaliter, utroque caſu læditur juriſdictio Eccleſiaſtica.

6. Denique contra hanc opinionem expendo textum *in cap. quæ in Eccleſiarum*; ubi ſtatutum Laicorum non erat generale; nec in totum prohibebat acquiſitionem fieri in Eccleſiam; ſed tantùm quoad dominium utile rerum Emphytheoticarum Eccleſiæ & Clericorum, & in certo & raro caſu, quando dominus utilis pateretur paupertatem. Secundò per textum *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ*, ubi ſtatutum Laicorum non prohibet generaliter; ſed in caſu particulari, videlicet, quando res eſſet litigioſa, & tamen non comprehendit Eccleſiam. Tertiò; ex *cap. quanto, de privileg.* ubi prohibitio non erat generalis, nec prohibebat, quòd Eccleſia poſſet acquirere; ſed tantùm in caſu ſpeciali, puta ex furnis & molendinis: & tamen reprobatur illa prohibitio. Quintò expenditur deciſio Bonifacii VIII. *d. cap. finali, de immunit. Eccleſ. lib. 6.* ibi, *quicumque vendant aut emant*, ubi utitur disjunctiva ibi, vendant, aut emant; ad cujus veritatem ſufficit, quòd una pars ſit vera, *l. ſi heredi plures, ff. de condition. inſtitution.* ibi, *ſi disjunctim*, & in *l. cùm pupillus 78. §. disjunctivo modo, ff. de conditionib. & demonſtrat.* ibi, *alteram deficiſſe non oberit*. Ergo, &c.

RESOL. XIII.

Fundamentum quartum, Ex part. 6. tract. 3. Reſ. 5.

§. 1. PRobatur quartò ex auctoritate Pontificum & Conciliorum. Nam Innocentius Papa III. Sardicenſ. & Sidonienſ. Epiſcopis, & Archidiacono Davalienſ. mandavit, ut conſtitutionem Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris, ut nullus poſſet de ſuis poſſeſſionibus in vita, vel ultimo teſtamento aliquid Eccleſiis elargiri, frivolam & inanem, & nullo modo ſervandam decernerent.

2. Idem Innocentius III. quarto nonas Decembris Pontificatus ſui anno 14. Regibus ordinavit, ut ſuos Officiales compeſcerent, qui poſtpoſito zelo Dei Laicos in ægritudine laborantes præpediebant, ne de terris, vel ſuis hæreditatibus aliquid in eleemoſynam alicui largirentur.

3. Grogorius Papa IX. ad Epiſcopum Burgenſem, & Decanum Calaguritanum litteras dedit, quibus mandabat, ut Regem Caſtellæ diligentius monerent, & indicere procurarent, ut revocaret ſtatuta & præcepta quædam, quibus cum magno detrimento Eccleſię Calaguritane ordinaverat, ne quis de cætero donare aut vendere præſumeret aliquas poſſeſſiones Eccleſiæ Cathedrali, aut Monaſteriis, aut aliis ejuſdem Diœceſis piis locis.

4. Alexander Papa hujus nominis Quartus, cùm intellexiſſet nonnullos Magiſtratus temporalem juriſdictionem exercentes, prætextu bonorum Eccleſiis acquiſitorum, eiſdem Eccleſiis imponere collectas, & tallias, & compellere, niſi ſolverent, ut bona ſic quæſita extra manum ſuam ponerent: & inſuper de legatis, quæ Eccleſiis & piis locis relinquebantur, certam quantitatem, vel portionem deducere, per generalem conſtitutionem mandavit, ut iſta omnia gravamina tollerentur, & judices ſæculares, niſi deſiſterent, pœna excommunicationis plecterentur. Hæc Alexandri conſtitutio recenſetur *in capit. 1. de immunit. Eccleſ. lib. 6.*

5. Clemens IV. ubi ſimilia ſtatuta vigere intellexit conſtanter revocari curavit: nam ad Regem Portugaliæ anno ſui Pontificatus quarto literas ſcripſit, quibus requirebat, & affectu paterno rogabat, ne correctionis neceſſitatem expectaret: ſed protinus per ſeipſum, quod erat ſibi decentius, prætenſas quaſdam conſuetudines revocaret, quibus Epiſcopis & perſonis Eccleſiaſticis prohibeatur, ne aliquas poſſeſſiones emerent, etiamſi Emphyteuticæ non forent, vel feudales.

6. Martinus Papa IV. ſtatutum Reginorum contra Eccleſiaſticam libertatem, ne quis perſonis Eccleſiaſticis vel Eccleſiis vendere poſſet aliquid vel donare, invalidum fuiſſe, & non teneri Clerum ad illud obſervandum declaravit, & per cenſuras excommunicationis & interdicti, & pœnam feudorum privationis Reginos compulit, ut ſtatutum illud de ſuis chartulariis prorſus abraderent.

7. Concilia generalia ex omnium Provinciarum & Regnorum Catholicorum Epiſcopis & Prælatis congregata, hoc ipſum decretum in ſpecie damnaverunt, & omiſſis cæteris. Concilium generale Lateranenſe ſub Innocentio III. Romæ habitum anno 1215. *cap. 44. relatum in cap. cùm Laicis, de reb. Eccleſ. non alien.* per cenſuram Eccleſiaſticam Principes Laicos admonendos decrevit, ut ab hujuſmodi præſumptionibus abſtinerent, & ſimilia ſtatuta invalida eſſe decrevit; nam verba illa Concilii (non ſolùm de alienatione fundorum, & aliarum poſſeſſionum Eccleſiaſticarum.) Hoſtienſis *in d. cap. cum Laicis, num. 5. ſuper verb. de alienatione*, interpretatur de alienatione facienda infra annum & diem: tales enim conſtitutiones, potius deſtitutiones, jam tunc Principes Laici edere præſumebant, quas Generale Concilium damnavit.

8. Concilium Conſtantienſe, cùm eumdem articulum de Eccleſiaſtica libertate tractaret, ſtatutum hoc, de quo agitur, retulit in hæc verba, & pariter condemnavit: utpotè quòd nulla bona temporalia in vim, & poteſtatem Eccleſiaſticam transferantur. Hactenus Concilium. In confirmatione conſtitutionum Federici II. & Caroli IV. quæ habetur in fine Concilii Conſtantienſis *pag. 923. n. 3.* Conciliorum generalium ex editione Colonenſi anno 1567.

9. Concilium generale Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ. 10. in princip.* in literis incipient. *Regimini univerſalis Eccleſiæ*, quas ſacro approbante Concilio, Leo X. publicavit, conſtitutiones pro libertate Eccleſiaſtica, & contra ejus violatores confirmavit, & in ſpecie hoc ſtatutum his verbis condemnaſſe videtur: aut aliàs de illis pro illorum libito voluntatis diſponendum, & feuda, ac bona Eccleſiaſtica in Emphyteuſim concedendum, aut aliàs vendendum temerè compellentes. Hactenus Concilium.

10. Concilium denique Tridentinum *ſeſſ. 25. de Reform. c. 20.* in quo omnes Sacros Canones, & omnia Concilia generalia, & alias Apoſtolicas ſanctiones in favorem Eccleſiaſticarum perſonarum, & contra ejus violatores editas innovavit, & exactè ab omnibus obſervari debere mandavit, hoc ipſum decretum proculdubio etiam reprobavit. Ergo, &c.

RESOL. XIV.

Fundamentum quintum? Ex part. 6. tractat. 3. Reſ. 7.

§. 1. PRobatur quintò ex auctoritate Doctorum aſſerentium ſtatuta Laicorum non ligare Clericos, & eſſe invalida, ſi faciunt mentionem de Clericis, & Eccleſiis, ut eſt iſtud, de quo loquitur, prohibens alienationem ſtabilium in illos, & ita docet Albericus *tr. de ſtatut. part. 2. q. 2. num. 20. & multis ſeqq.* ubi *num. 60.* affirmat leges & ſtatuta Laicorum prohibentia alienationes bonorum in non ſubditos, non ligare Clericos, cùm leges etiam ad favorem Eccleſiarum conditæ, non ſumant robur, niſi fuerint per Eccleſiam approbatæ.

Paulus de Caſtro *conſil. 89.* incip. *Poſſet quis dicere, lib. 2. n. 1* ubi dicit tale ſtatutum non valere tamquam factum contra Eccleſiaſticam libertatem.

Alexander *conſil. 210. n. 1. & conſil. 21 t. n. 3. vol. 2.*

Antonius de Butrio *conſ. 40.* incip. *Statuto Civitatis*, ubi nullam dubitationem habere dicit, quòd Eccleſia non ligatur ſtatutis Laicorum, neque in genere, neque in ſpecie, & conſequenter non valere illud, de quo ibi agebat Butrius, quo populus caverat, ut de piis legatis, duo ſolida pro libra ſolverentur.

Curtius ſenior *conſil. 62* incip. *Primo aſpectu, verſ. non obſtat ſtatutum Mediolani.* Idem Curtius *conſil. 72.* incip. *Magnifice vir, n. 13. verſ. ſecundo reſpondeo*, ubi ſine hæſitatione affirmat non valere ſtatutum contra jus commune in præjudicium Eccleſiarum, nec comprehendere Monaſteria, nec perſonas Eccleſiaſticas, & allegat jura, & Doctores.

Bartholomæus Socinus *conſil. 14.* incip. *Circa dubia data, num. 1. lib. 4.* ubi ait communem eſſe opinionem Canoniſtarum contra Bartolum, quòd ſtatutum Laicorum non ligat Clericos contrahentes; ſeu contractus Clericorum; quia lex inferior à Principe quantumcumque etiam favorabilis, non ligat actus Clericorum *cap. Eccleſia Sancta Mariæ, de conſtitut.*

Idem Socinus *conſil. 7 t.* incip. *Circa præſentem conſultationem, eod. lib. 4. num. 10. verſ. tamen ut dicit*: ubi pariter affirmat ſtatutum quantumcumq; generaliter loquens, licèt bonum, & honeſtum videatur, non includere Clericos, quia def-

deficit auctoritas in ſtatuente, *cap. final. de rebus Eccleſ. non alienand.*

Marianus Socinus *conſ.76.* incip. *Stant pluribus inſtrumentis, n.30. lib.3.* ubi hanc vocat communem opinionem contra Signorolum de Homodeis *conſ.21. & in cap. noverit, n.17. de ſentent. excomm.*

Malvaſia *conſ.80. n.26.*

Joannes Nevizanus *conſ.39.* incip. *Quod poſſit cogi, num.* 10. licèt in aliquibus caſibus contradicat.

Ripa *conſ.2. c.2. n.5. lib.2.*

Rolandus à Valle *conſ.22.* incip. *Quod magnificus Dominus, n.19. verſ.7. & ult.*

Uulpius *conſ.23. n.16. vol.2.*

Petrus Ancharanus *conſ.155.* incip. *Optimis rationibus.*

Gaſpar Calderinum *conſ.12. inter conſilia Ancharani,* incip. *Super caſu prædicto,* ubi *n.3.* verè dixit, illa ſtatuta Laicorum non valere, quæ directè, vel indirectè tendunt in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis.

Nicolaus Everardus *conſ.30.* incip. *In materia quæſtionis, num.26. & multis ſeqq. uſque ad finem* ubi loquitur de quadam conſtitutione Philippina.

Idem *conſ.42.* incip. *Viſis & benè diſcuſſis.*

Idem *conſ.239.* incip. *Ultra longè, latèque deducta,* ubi *nu.* 17. loquitur de conſtitutione Philippina, affirmat Monaſterium poſſe acquirere; & retinere bona etiam feudalia ex titulo emptionis, aut donationis, & ſucceſſionis, & *n.18.* addit Principem Laicum non poſſe hoc Eccleſiis tollere ſine metu communicationis.

Menochius *conſ.878. n.10. vol.9.*

Jacobus Mandellus *conſ.8.* incip. *Pro reſolutione*, ubi latiſſimè.

Jacobus Ungatrellus *in addit. ad ſummam Angelicam, verb. excommunicatio 7. caſ.36. lit.F.*

Jaſon *conſ.161.* incip. *Circa primum articulum, n.15. lib.2.*

Boſſius *in Praxi criminal. tit. de Principe, num.339. & tit. de pœnis, num.43.*

Angelus de Ubaldis *conſ.48.* incip. *Quidam Franciſcus, num.3.*

Joannes Baptiſta Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part.1. cap.14. num.38. & 39.*

Joannes Petrus Surdus *conſ.301,* incip. *Cui primum, nu.12. & ſeq. & n.78. & ſeq.*

Riminaldus ſenior *conſ.146. n.28. vol.2.*

Joan. Baptiſta Plotus *conſ.19.* incip. *Caſus ſuper quo, n.11. & 12. & ſeq.* ubi *num.12. in fine*, dicit, hanc eſſe communem opinionem.

Hondedeus *conſ.3. n.15. & 22. vol.1.*

Baldus *conſ.132.* incip. *Caſus quidam vocatus, lib.3.* ubi affirmat, quòd ſtante ſtatuto, quòd quis non poſſet alienare rem immobilem in perſonam, quæ non ſolvit collectas, ſi quis legaverit alicui Monaſterio, ſeu pio loco rem immobilem ſolitam ſolvere collectas, Monaſterium ſeu pium locum non comprehendi ſub tali ſtatuto.

Idem cenſuit idem Baldus *in l. final. n.17. C. de ſacroſ. Eccleſ. verb. extra gloſſam,* ubi quaſi revocando ſententiam, quam alibi aſſeverat affirmavit, quòd licèt aliàs dixerit, illud ſtatutum non valere, non tamen includit Eccleſiam, & ſubdit iſtam eſſe veritatem.

Hippolytus Riminaldus *conſ.15. incip. In præſenti cauſa, n.85. verſ. quibus tamen*, ubi ait, hæc decreta prohibentia alienationem bonorum immobilium in non ſubditos, non includere Clericos, nec Eccleſias.

Eandem ſententiam profitentur communis Juris Civilis intetpretes *in l. filiusfamilias, ff. de legat.1.* ubi Bartolus *n.1. verſ. ſecundum dubium eſt*, cenſuit, contra libertatem Eccleſiæ eſſe ſtatutum prohibens alienationem bonorum immobilium fieri in Eccleſias, vel Monaſteria.

Idem Bartolus ſibi conſentiens eamdem ſententiam amplexus fuit *in l. final. n.18. ex hoc concludo, C. de ſacroſ. Eccleſiis, & in l... C. de contrahend. empt. & in l. fin. C. de exactoribus, lib.10.*

Bartolus *præcitato loco, in d. §. Divi, num.11.* hujus ſententiæ auctorem dixit Oldradum, qui eam quæſtionem diſputavit.

Angelus de Peruſio *in d. l. filiusfam. ff. de legat.1. §. Divus Servus, l.2. num.4.* Bartolum, & Oldradum, ſequutus idem ſtatutum, quòd res non poſſit alienari in Clericum reprobavit, affirmans hodie id eſſe deciſum per caſum *in cap. ult. de immunit. Eccl. lib.6.*

Et Jaſon *in d. §. Divi, in prima lectura, n.72. verſ. tu adverte*, affirmavit Bartoli deciſionem eſſe communem, quia pro ea eſt textus formalis *in cap. final. de immun. Eccleſ. lib.6.* Idem Jaſon *ibid. n.82. & 83.* pronuntiavit eam ſententiam eſſe magis communem.

Joannes etiam Crottus *in dict. §. Divi, num.80. verſ. ſecunda ſit concluſio*. Similiter dixit hanc eſſe communem opinionem per textum *in capit. final. de reb. Eccleſ. non alienand. lib.6.*

Joannes Franciſcus Ripa *in eodem §. Divi, n.81. verſ. ſecunda concluſio*, eamdem ſententiam dixit eſſe communem Legiſtarum *ibi*, & Canoniſtarum *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut.* ubique conformiter profitentium, ſtatutum prohibens alienationem in perſonas non ſubjectas, non valere in præjudicium Eccleſiarum, nec Monaſteriorum.

Cum ſupradictis aſſeruntur aſſentire plures alii *in d. §. Divi*, quibus præterea accedunt.

Julius Clarus *in practica Criminali quæſt. 82. §. ſtatutum 5. num.2. verſ. Sed quæro* qui eamdem opinionem vocat communem.

Horatius Carpanus *in Capitul. Medíolanenſ. incip. Collegiis Nov. conſtit. de pœnis ſuper verb. huic domino non ſubditam, nu. 150. verſ. non mitic. pariter, & verſ. camen communis eſt in contrarium*, eamdem opinionem agnoſcit eſſe communem.

Joannes de Platea *in l. his, num.1. verſ. nota ex principio, C. de prædiis & rebus Navicular. lib.11.* cujus verba ſunt: non autem valeret ſtatutum, quòd non poſſit vendi Eccleſiis.

Idem *in l.1. n.2. circa finem, verſ. & per hanc legem, Cod. non licet habitatoribus Metrocomiæ, eod. lib.11.*

Gabriel Sayran *ad Matheſilanum, ſing.110. n.33.*

Fabianus de Monte *tract. de empt. & vend.3. part. princip. n.45. verſ. ſed non valeret*: ubi concludendo contra Signorolum de Homodeis, tenet ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiæ, per textum expreſſum *in cap. finali, de rebus Eccl. non alienand. lib.6.*

Riminaldus junior *conſ.15. n.65. vol.1.*

Joannes Jacobus de Canibus *tract. de Repreſaliis, p.2. num.* 10. ubi dicit: Tamen non ſunt licita, in quantum prohibent alienationem & venditionem perſonis Eccleſiaſticis: quia hoc eſſet per indirectum diminuere eorum privilegia, & ideò non valent.

Michael Craſſus *in ſuis communibus, lib.2. verb. ſtatutum, quæſt. 12.*

Hippolytus Bonacoſſa *in communibus opinionibus criminalibus, in verb. ſtatutum, §. ſtatutum prohibens rem immobilem*. Dixit ſtatutum non valere, & hanc eſſe communem opinionem.

Riminaldus ſenior *conſ.246. n.28. & ſeq. vol.2.*

Andreas Tiraquellus *ad leges Connubiales, gloſſ. 8. ſuper verb. de ſon Mary, n.172.*

Michael Graſſus *lib.2. commun. opin. in verb. ſtatutum, quæſt. 12.*

Joannes Bertachinus *tract. de Epiſcopis, p.4. lib.4. q.45. num. 147. verſic. quæro etiam an prohibitus alienare*: ubi dicit ſe in ardua quæſtione ita conſuluiſſe.

D. Antoninus *in ſumma, p.3. tit.24. c.18.*

Tabiena *in ſumma, verb. excomm.5. caſ.20. nu.5. ad 4. argumentum.*

Burſatus *conſ.93. n.23. lib.1.*

Joannes Andreas *num.1. verſ. vidi dubitari, & num.2. cum ſeq.*

Summa Roſella *verb. excomm.33. n.3.*

Archidiaconus *in cap. Romana, de appellat. lib.6. in verb. conſuetudine*: ubi ait non valere conſuetudinem, vel ſtatutum, quod Eccleſia ſibi rem in teſtamento relictam teneatur alienare intra annum, vel aliud ſimile: pro quo allegat Canones *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. & in cap. cum Laicis, de rebus Eccl. non alienand.* & conſequenter perperam pro contraria ſententia Archidiaconum allegavit Lucas de Penna *in l. jubemus, n.4. C. de navib. non excuſ. lib.11.* & Petrus Peckius *tr. de amortizatione bonorum, c.6. verſ. adverte tamen, circa finem.*

Petrus de Ancharano *quæſt.1. verſ. quæro*, poſt Joannem Andream, *& verſ. præterea ſi expreſſè hoc ſtatuiſſet.*

Et *ibid.* Geminianus *n.3. verſ. Sed pone.*

Philippus Francus *ibid. nu.2.* qui licèt propter conſilium Federici de Senis 76. quod incipit: *Talis caſus eſt. Statuto*, tantiſper dubitare videatur: nihilominus tamen poſteà *verſ. cogita tamen*, non recedit à ſupradicta ſententia Joan. Andreæ: quinimò ſtatim *in verſ. & ultra etiam*, addit Francus, poſſe judices Eccleſiaſticos cogere ſtatuentes ad declarandum prædicta ſtatuta generaliter prohibentia alienationem in non ſubditum, non comprehendere contractus cum Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis celebrandos. Sup. hoc ſup. in Reſ.7. §. ult. in Reſol. 11. §. Unde, &c.

Felinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. quæſt.9. nu.89. verſ. & ita eſt*, hanc dicit communem eſſe opinionem.

Panormitanus *conſil.83.* incipit. *Præſens dubium, lib.1.* Idem *in cap. relatum il primo n.5. verſ. item non valet ſtatutum Laicorum, de teſtament. & in cap. à nobis, notab.3. n.5. verſ. idem dicendum eſt, de ſentent. excommunic.*

Car-

Cardinalis Zabarella *conſil. 66.* incip. *In dubio præmiſſo num. 2.*

Joannes Monachus *in cap. ut animarum, n. 3.* & *ibi* Probus *n. 6. de conſtit. in 6.*

Sylveſter *verb. excommunicatio, §. 9. n. 30.*

Comitolus, Bovius, Collegium Bononienſe, Ugolinus, Vigianius Barboſa Fagnanus, Genuenſis, Duardus, Filliucius Reginaldus, Martha, & Bellettus: quos citavi *in p. 1. tr. 2. reſ. 57.* quibus omnibus adde Campegium *in opuſc. de officio Principis in Eccleſ. n. 32.* (Quæ hic eſt ſupra Reſ. 7.)

Videant modò Lectores, qua fronte auſus ſit dicere noſter Additionator, ſuam ſententiam docere ſaniorem Juriſconſultorum catervam.

Undè ex ſuprà dictis, & infrà dicendis magis firmata remanent ea, quæ ego adnotavi contra Cutellium *in part. 5. tr. 1. reſ. 3.* (Quæ hic eſt ſup. Reſ. 1. & 1 g. etiam, alias Reſ ejus primo not.)

R E S O L. XV.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta contraria.

Et deducitur, quod lex civilis, licèt in locum publicum ſtatuatur, non debet de Eccleſia, & de Clericis diſponere, etiamſi diſpoſitio favorabilis ſit.

Et infertur, quod bona Clericorum gaudent privilegio Immunitatis.

Et quod Magiſtratus Regii non poſſunt punire Epiſcopos, & Clericos in temporalibus? Ex part. 6. tract. 3. Reſ. 7.

(Sup. hoc ſup. in ſolut. 9 §. Poſtea.) §. 1. Reſtat modò reſpondere ad argumenta pro ſententia Anonymi in principio adducta: ex quibus magis firmata remanebit noſtra ſententia. Ad primum igitur argumentum, quòd tale ſtatutum tendit, & eſt conditum favore boni publici, & ad utilitatem Reipublicæ.

(Sup. hoc ſupra in Reſ. 6. ult. & ſup. ejus in tr. 1. Reſol. 93. §. Sed certum in principio, & in Reſ. 98 & ſeq. & Reſ. 210. § 1. ad medium, & in Reſ. 311. §. 6.) 2. Reſpondeo, quòd lex Civilis licèt in bonum publicum ſtatuta, non debet de Eccleſia, & de Clericis expreſsè diſponere, etiamſi diſpoſitio favorabilis ſit, ut habetur *in cap. Eccleſia S. Mariæ de conſt.* & *in cap. cum Laicis, de reb. Eccleſ. non alien.* & *ibi* Butrius, & Abbas cum Imola *in c. Clericis, de for. comp.* Maximè ſi Clericis, & Eccleſiis aliquid prohibeat; nam ex forma ipſius prohibitionis colligitur intentio diſponentis, idque fieri in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ, ut obſervat Cardinalis *in cap. perpendimus, de ſent. excommun. n. 13.* Felinus *in dict. cap. Eccleſia, num. 15.* Et quia Rex non poteſt inducere inhabilitatem in Eccleſiam, & Clerum non ſibi ſubditum, ut *in l. 1. §. fin. de tutor. & curator.* ubi eis tantum permittitur, qui ſunt ejuſdem Provinciæ, & ibi domicilium habent, & *in l. pupillorum, eod. tit.* & docuit Baldus, & Bartolus *in l. cunctos populos*, dum agunt de ſtatuto, quòd ne minor triginta annis poſſit obligari, quia non comprehendit minorem forenſem contrahentem in loco ſtatuti ſuper bonis ibi ſitis, nam bona ſequuntur perſonam; ideòque Clericorum bona gaudent privilegio immunitatis, ut tradit Gloſſ. *verſ. perſonis, in d. cap. Eccleſia*, cum adductis à Mandello, *conſ. 387. n. 5.* nam, ut inquit Abbas *in d. cap. Eccleſia*, ſi bona Clericorum & Eccleſiarum ſubiicerentur legibus ſæcularibus, eorum ratione per indirectum Clerici ſubiicerentur foro ſæculari, & ad eum traherentur. Quod etiam præter Abbatem docuit Felinus *n. 10.* & Decius *n. 38.* etiamſi Laici in rebus Eccleſiaſticis haberent utile dominium, ut *in c. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut.* cum adductis à Tiraquello *de retractu lignag. §. 1. gloſſ. 13. num. 3. & 8.* & hæc omnia docet Bertran. de Guevara *in propug. de immunitat. Eccleſ. aſſer. 1. §. 6. n. 56.* (Sup. hoc ſup. in ſ. 1 Reſ. 6. § 1 alin. 1 & in multis aliis ejus ann.)

(Supra hoc in aliquibus Reſol ex aſſignatis in annot. præcedentibus hujus Reſ.) 3. Undè ex his numquam potui intelligere doctrinam Bobadillæ, & aliquorum recentiorum aſſerentium, poſſe Regios Magiſtratus punire Epiſcopos, & Clericos, ut ipſi aſſerunt, in temporalibus: nam cùm, ut dictum eſt, bona ſequantur perſonam, neſcio quo pacto poſſint temporalitates Eccleſiaſticorum tollere, niſi exercendo in eos juriſdictionem contra Sacros Canones, & Concilia. Vide omninò Surdum *conſil. 301. n. 65.* Et cùm jus multandi connexum ſit & complicatum cum juriſdictione, ut firmavit Sacra Rota in deciſionibus collectis à Paulo Rubeo in Burgenſi Juris præſidendi die 9. Decembris 1633. coram doctiſſimo Domino meo Merlino *dec. 753. n. 8. & ſeq.* ſequitur, quòd ſi judices Laici poſſent mulctare Clericos in temporalitatibus, haberent in illos juriſdictionem: ſed hoc dicere eſt abſurdum. Ergo, &c.

(Sup. hoc publica utilitate ſup. in eodem Reſ. [illegible] alias ejus præcedentibus annot. & ſi. [illegible] etiam doctrinam §. ejus) 4. Sed ad rem noſtram redeundo, dicendum eſt, publicam utilitatem non operari validitatem ſtatuti, de quo loquimur; cùm non concurrat poteſtas in ſtatuente: & ideò quamquam ſtatutum eſſet bonum, & æquum, & publicæ utilitati faveret, ceſſante tamen poteſtate, non eſt validum, ex Baldo ſibi contrario *in l. cunctos populos, C. de ſumma Trinit. n. 50.* & in propoſito Felinus *in d. cap. Eccleſia, n. 89.* & expreſsè Crottus *in §. Divi. num. 80.* dixit, quòd licèt ſtatutum emanaverit ad publicam utilitatem; non tamen proptereà debet Eccleſiaſticas perſonas comprehendere; cùm ſuper eas Laici nullam habeant juriſdictionem: quod etiam notavit Ruinus *num. 92.* & alii communiter contra Signorolum. (Ult. annot. quia melius ad rem conſtat in hoc §.)

5. Dicendum eſt igitur, quod publica utilitas, & publicum bonum non præbet juriſdictionem Laicis, ut poſſint ſtatuere circa Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas; ut patet ex *cap. benè quidem, diſt. 96. c. quæ in Eccleſiarum, cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtitut. cap. ut ſi Cleric. cap. qualiter, de judic. cap. 2. de for. compet. cap. continua 11. q. 1. cap. non minus, cap. adverſus, de immun. Eccleſ. cap. quamquam, de cenſur. in 6. cap. Clericis, fin. de immun. Eccleſ. in 6. & in Extravag. 1. eod. tit.* Non eſt ergo bona conſequentia. Neceſſitas publica exigit, ut ita fiat: ergo Princeps contra Clerios ſtatuere poteſt: nam ut dictum eſt, neceſſitas non tribuit juriſdictionem. Et cùm ſemper ſit neceſſaria cauſa publica in condenda lege ampliaret poteſtatem, & juriſdictionem Legislatoris contra non ſubditos; quod nullo modo eſt dicendum: undè injuſta erit lex, etiamſi habeat æquitatem, ſi modò deficiat poteſtas Legislatoris: ut his, qui jura profitentur, notum eſt, & ut inquit Suarez *de cenſ. diſp. 4. ſect. 6. num. 5.* quòd lex iniqua, & nulla eſt, quando deficit juriſdictio; quia actus ſine potentia eſſe non poteſt, etiamſi materia ſit æqua, erit tamen lex iniqua ratione uſurpatæ juriſdictionis: utilitas namque, ſive neceſſitas in alienatione rei Eccleſiaſticæ, vel minoris, non tribuit juriſdictionem tutori vel adminiſtratori; ſed decreto legitimi judicis opus eſt, ut *in l. 1. ff. de rebus eorum, & in l. magis puto, §. ne paſſim, & §. ſi æs alienum, eod. tit.* & in alienatione rei Eccleſiaſticæ, tradit Gloſſ. *in ſumma 12. q. 2.* & habetur *in cap. ſine exceptione, eadem cauſ. & quæſt. & in cap. tua nuper, de his quæ fiunt de Prælat.* cum adductis à Tiraquello *de legib. criminalibus, gloſſ. 8. num. 57.* Rodoanus *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 20. n. 19.* Et ita huic argumento reſpondet Joannes Crottus *in repetit. §. Divi, num. 80.* quòd neceſſitas publica non tribuit juriſdictionem Laicis ad ſtatuendum, Felinus *d. cap. Eccleſia, n. 11.* idem prorſus aſſeverat.

6. Ad id verò, quod aſſeritur Clericos teneri ad obſervationem ſtatutorum ex publica utilitate, & communi bono. Reſpondeo hoc eſſe verum, quando non lædunt immunitatem Eccleſiaſticam: ut ego ſatis probavi pluribus in locis ſed ſtatutum, de quo loquimur, tale eſt. Ergo &c.

R E S O L. XVI.

Reſponſio ad ſecundum, & tertium argumentum? Ex p. 6. tr. 3. Reſ. 8.

§. 1. Ad ſecundum argumentum, quòd ſicut ex pacto & ex teſtamento, poſſunt convenire privati pro intereſſe, ne bona in Eccleſias alienentur. Ita & Princeps per ſtatutum pro bono, & intereſſe Reipublicæ. (Sup. hoc ſup. in Reſ. 9. §. Secundò quia & in § Tertiò quia, & in 10. 3. tract. 10. ex conſequentia late doctrinam Reſol. 147. ſignanter in §. alt paulò poſt init.)

2. Reſpondeo primò argumentum de pacto ad ſtatutum non procedere, quando militat diverſa ratio Felinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, ſub n. 89. verſ. nec ſemper procedit argumentum, de conſtitut.* Everardus *in locis Legalibus, in loco à pacto ad legem & ſtatutum, n. 6. verſ. hoc tamen dixi*, Surdus *in conſ. 2. n. 8. volum. 1.* Sed in re propria quilibet eſt moderator & arbiter *l. in re mandata, C. mandati*: nec domini rerum propriarum reperiuntur prohibiti, quò minùs poſſint diſponere, quòd eorum bona non tranſeant in Eccleſiam: imò diſponentes de rebus ſuis in Eccleſiam poſſunt omne onus reale apponere, *cap. verum, de condit. appoſit.* Et cùm non reperiatur expreſsè contrarium diſpoſitum, illi ſtari debet, Gloſſ. *in d. cap. verum, in verb. debeat revocari, in fin.* Sed ſecus eſt in Principe, qui vult prohibere bona à ſubditis non vendi, vel donari, aut Eccleſiæ relinqui, ex preſsè enim reperitur Eccleſia privilegiata, ut quilibet ei donare poſſit, *l. illud, C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſicut etiam, quòd ei relinqui poſſit, *l. 1. C. eod.* Et quòd ei, & Clericis vendi poſſit, *l. fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* cum aliis ſuprà adductis: quinimò expreſsè prohibitum eſt fieri ſtatuta contraria prædicta privilegiis, *cap. fin. de immun. Eccleſ. in 6.* meritò de uno caſu ad alium argui non poteſt.

3. Secundò reſpondetur pactum eſſe voluntarium, & de rebus paciſcentis tantùm procedit; ſed ſtatutum eſſe neceſſarium, & generale quoad bona immobilia omnium: undè quia per ſtatutum ſaltem per indirectum impeditur alienatio efficaciùs, quam per pactum, ideò argumentum de pacto ad ſtatutum non valet, Ripa *in l. filiusfamilias, §. Divi, ſub num. 82. verſ. nam pactum, ff. de legat. 1.*

4. Ad tertium argumentum: quòd validum eſt ſtatutum diſponens Monaſterium ingredientem non ſuccedere. Reſpon- (Supra hoc in Reſol. 1 not. præterita, §. Tertiò.)

pondeo contrariam opinionem contra Bartolum eſſe communem, quam ſequitur Jaſon *in l. final, C. de pactis, nu.25.* Decius *num.28.* Cagnolus *num.105.* Paulus de Caſtro *in l. ſi quis ad quod, num.8. ff. de juriſdict. omn. judic.* Ripa *in l. exacte, §. ſi quis rogatus, num.39. ff. ad Trebell.* Paſſethus *conſil.30. & 31.* & ita determinavit Sacra Rota in un Aſſiſienſi bonorum die 31. Maii 1606. coram Marcomontio. Non eſt igitur verùm valida eſſe ſtatuta, quòd bona ingredientium non tranſeant in Monaſterium, quia reſpondetur ſtatuta prædicta non valere, quando per ea ingrediens Religionem inhabilitatur ad ſucceſſionem Abbas *in repetit. cap. Eccleſia S. Mariæ, n.35. verſ. ſtatutum circa jam ingreſſum, de conſtitutionibus.*

4. Sed pro dilucidatione veritatis ad individua deveniendo. Pone, quòd ſtatutum excludat fœminas à ſucceſſione ab inteſtato ſtantibus maſculis, quæritur an excludat filias Moniales, & diſtinguitur; Aut ſtatutum generaliter modo, quo ſuprà, loquitur, & perſona, de cujus ſucceſſione tractatur, non erit religioſa tempore conditi ſtatuti, & tunc cùm tranſeat in Monaſterium, cùm illa impotentia ſuccedendi, ligatur tali ſtatuto etiam facta Monacha, cùm per ingreſſum non efficiatur deterioris conditionis. Socinus ſenior *conſil.81. in præſenti conſult. n.5. vol.1. & in conſil.230. Viſo teſtam. ſub num.8. verſ. tertiò, & ult. vol.2.* Ruinus *conſil. 45. Præſuppoſita donatione, n.15. vol.1.* Socinus junior dixit magis veram & communem *in conſil.25. pro vera, n.11. vol.3.* Pariſius atteſtatur de communi, & in judicando, & conſulendo ab ea non eſſe recedendum, *conſil.40. ſi jus commune, num.16. & 24. vol.3.* Laurent. de Palatiis.... *quòd ſtantibus maſculis ſub num.100. verſ. ſi verò ſtatut.* Hondedeus *conſ.11. verſ. ſtatutum, Caſſianum num.37.* poſt infinitos ab eo relatos *vol.2.*

5. Aut ſtatutum non loquitur generaliter, ſed ſpecificè, ut puta, quia excludat mulieres Religioſos: & tale ſtatutum non valet; ſive loquatur de ingreſſa, ſive de ingrediente: Ancharanus *in conſil.108. in paucis verbis, num.1. & 2.* Abbas *in cap. quòd Cleric. n.40. de for. compet.* Felinus poſt alios *in cap. in præſentiarum, num.38. de probat. in cap. Eccleſia. S. Mariæ, n.78.* ubi Decius dicit magis communem *num.49. de conſtitut.* idem Abbas *in conſil.111. in cauſa Catharinæ, ſub. n.4. verſ. venio nunc ad ſecundam, vol.2.* Alexander *in conſ.138. Viſo themate, num.13.* dicit magis communem *volum.2.* Socinus ſenior teſtatur de communi *in conſil.81. in præſenti conſultatione, num.5. verſ. circa primum caſum, volum.1.* & de magis communi *in conſil.241. circa primam difficultatem, ſub num.2. verſ. ſecundo eſt volum.2.* Matheſ. *ſingul.144. nota mirabile*, Brun.... *quòd ſtantibus maſculis, art.6. quæſt.2. num.35.* Ruinus *in conſil.104. Pulchra eſt, n.10. vol.1.* Ancharanus junior. *in quæſt. familiar.20. teſtatur, n.6. part.3.* Rolandus *in conſil.35. Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Princeps, num.26. vol.3.* Si ergò ſtatuta ex adverſo allegata ſunt generalia, includunt etiam Moniales, cùm ipſæ ingreſſæ ſint Monaſterium cum illa impotentia ſuccedendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingreſſum: ſi verò ſtatuta ſint ſpecifica, non valent.

R E S O L. XVII.

Reſponſio ad quartum argumentum? Ex part.6. tr.3. Reſ.9.

Sup. hoc ſup. in Reſol. 9. §. Quarto quia, & ſuperius in tr.2. Reſ. 16. §. Tertio.

§. 1. AD quartum argumentum, quòd aliud ſit ſtatuere ſuper bona Eccleſiis acquiſita, aliud ſuper bonis quærendis, ſuper quæ licitum eſt Principi condere ſtatuta.

2. Reſpondeo primò. Sacros Canones de hac materia abſolute, & ſine ulla diſtinctione loqui, videlicet, tam reſpectu bonorum acquiſitorum, quàm acquirendorum, ut patet *in c. benè quid 96. diſt. & in c. Eccl. S. Mariæ, de conſtitut. & in c. de rebus Eccl. non alienand.* Et in ſpecie, quòd iſta diſtinctio de bonis Eccleſiis acquiſitis, vel acquirendis non ſubſiſtat; probatur ex textu *in cap. ea enim 10. quæſt.2. deſumptus ex l. jubemus, §.1. ver. ea enim, C. de ſacroſan. Eccleſ.* quem ponderat Cardinalis Albanus *tract. de immunit. n.12.* & Mandellus *conſil.8. nu.20.* approbantes prædictam diſtinctionem, aſſerendo immunitatem Eccleſiaſticam fuiſſe conceſſam pro bonis acquiſitis, & acquirendis.

3. Reſpondeo ſecundò prædictam diſtinctionem apertè pugnare cum definitione Eccleſiæ *in cap.1. de immun. Eccleſ. in 6.* ubi Alexander V. prohibet Laicis tallias, collectas, ſeu exactiones quaſcumque Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis imponere, vel exigere ab eiſdem pro bonis quibuſcumque hactenus acquiſitis, vel impoſterum acquirendis. Et ratio hujus deciſionis eſt, quia privilegia, quocumque titulo Eccleſiis conceſſa, non ſolùm competunt pro bonis tunc acquiſitis, ſed etiam extenduntur ad ea, quæ poſtea ad Eccleſiam perventura ſunt, ut patet *in d. l. jubemus, §.1. C. de ſacroſanct. Eccl. & c. ea enim 10. qu.10.* & id operatur favor animæ, & privilegium piæ cauſæ.

4. Nec valet dicere, quòd Prælatus in acquirendis poſſit Eccleſiæ præjudicare, ut tenet Federicus de Senis *conſ.9.* & videtur communis opinio, ut dicit Jaſon *in l. leg. n.15. & 16. ff. de leg.1.* Nam reſpondetur, non eſſe veram hanc concluſionem, quòd Prælatus in acquirendis, poſſit Eccleſiæ præjudicare: cùm Baldus ipſe contrariam tenuerit opinionem *in l. contra juris, 1. §.1. ff. de pact.* & Ancharanus *in cap. ut ſupra, num.6.* ubi Imola *num.16. de reb. Eccleſ. non alien.* & alii, quos refert Alexander *in l. leg. circa finem, numer. 2. verſ. & iſta eſt, ff. de legat.1.* ubi hanc opinionem vocat magis communem.

Sed quicquid ſit de hoc, certum eſt in noſtro caſu recurrendum non eſſe ad iſtas controverſas opiniones; cùm ſit clarè determinatum *in d. c.1. §. fin. de immun. Eccleſ. n.6.* ut ſuprà viſum eſt.

5. Nec etiam obſtat, quòd Baldus *conſil.11. num.3. inter conſil. Ancharani*, & Mandoſius *in addit. ad Lupum, allegat. 52. in verb. ſic ſtatuere*, & alii tenuerint, quòd per ſtatutum Laicorum præjudicari poſſit Eccleſiæ, ſeu perſonis Eccleſiaſticis in quærendis bonis, ſi Laici id non faciant malo animo: quoniam reſpondetur conſiderari debere affectum, non animum; nam cujus finis malus eſt ejus præordinario præſumitur doloſa: & ſic etiam præſumptivè includitur malus animus, ut notat Cravetta *conſ.15. n.4.* per text. *in l. ſi quis adulterit, C. de adulter.* Undè ſtatuendo circa acquirenda, & ordinando ne Eccleſia acquirere poſſit contra textum *in d. cap.1. de immun. Eccl.* malus animus, & mala intentio, & dolus præſumitur in ſtatuente. Ergo. &c.

R E S O L. XVIII.

Reſponſio ad quintum, & ſextum argumentum? Ex part.6. tr.3. Reſ.10.

§. 1. AD quintum argumentum. Quòd ex frequentia bonorum ſtabilium in perſonas Eccleſiaſticas, Laici in dies penitus depauperantur, & vires Reipublicæ ita in dies minuuntur ut brevi timendum ſit ne tuendo imperio non ſufficiant; quod in detrimentum nedum Laicorum, verùm etiam Eccleſiaſticorum, qui ſub eorum defenſione, & tutela tranquilli divino cultui inſerviunt, vergeret.

Sup. hoc ſup. in Reſol. 9. §. Quinto quia.

2. Reſpondeo primò: quòd ego in hoc argumento agnoſco Huſſium: tetram illam peſtem Eccleſiæ: nam in libro de ablatione bonorum temporalium à Clericis, ſic ait. Cùm quotidie poſſeſſiones accreſcunt Clero, & decreſcunt Baronibus Militibus, & aliis ſæcularibus, poteſt evenire de facili, quòd tota poſſeſſio ad Clericos Regni Bohemiæ devolvatur, & pluſquam quarta pars Regni ad Clericos devoluta eſt. Ita ille. Vidiſti à quo penu mutatum ſit ſupradictum argumentum, & ex quibus lacunis aquas hauriant adverſarii? Reſpondeo ſecundò quòd non adeſt periculum, ut propter alienationem bonorum ſtabilium in Eccleſias, Reſpublicæ in illo ſtatu deveniant: quod patet ab experientia tantorum annorum. Et ſi Principes ratione adducta in argumento in hoc ſe gravatos ſentiant, recurrant; ut rectè obſervat Hoſtienſis *in c. cum Laicis, n.10. de reb. Eccleſ. non alien.* & alii, recurrant inquam, ad Summum Pontificem, & non de facto leges condant contra immunitatem Eccleſiaſticam. Sed adverſarii non tantùm ad pecunias, ut benè docet Jacobus Gretſerus *in conſiderationibus ad Theologos Venetos, l.3. conſil. fol.311.* oculos nimis politicè reflectere, ſed ad altiora oculos attollere deberent, & pro certo ſtatuere, licèt fiſco aliquid decedat, per hoc quòd bona immobilia Deo, & Eccleſiæ dedicantur, & conſecrantur; aliud tamen longè præſtantius, & ad pulſandos hoſtes multò efficacius accederet, divinum cœleſtem opem, divinumque ſubſidium ſemper proclive, & promptum. Quis Chriſtianus abnuat Deum nequaquam pati, ut liberalitas Laicorum in Eccleſias immenſam ſuam beneficentiam ſuperet, dum cultus ejus propagatur, & amplificatur, neque enim fruſtrà ſe coli ſinit Deus.

3. Sed non deſinam hìc adnotare id quòd eruditè obſervat Adamus Tannerus *in defenſ. libert. Eccleſ. lib.1. cap.15. fol. 151.* hanc quantumcumque bonorum Eccleſiaſticorum copiam ab adverſariis amplificatam multum abeſſe ab ea bonorum parte, quam in Civitate optimè conſtituta Ariſtoteles voluit divino cultui eſſe addictam: ita enim ſcribit *lib.7. polit. c.10.* Præterea in ſacrificii cultuque Deorum ſumptus communes eſſe totius Civitatis. Eſt igitur neceſſarium in duas partes regionem dividere, aliam publicam, aliam privatorum. Utraque illarum partium rurſus dividenda eſt: illius namque partis, quam publicam debere eſſe diximus, una pars Deorum cultui deputanda eſt, altera verò ad com-

meſſa-

meſſationum impenſam. Rurſus verò privatis pars una ad proprias neceſſitates eſt deputanda, altera verò ad Civitatem. Sic Ariſtoteles. In quibus verbis apparet, ut notat Tannerus quartam partem ſoli deſtinari cultui ſacro; & nihilominus Sacerdotibus ut privatis ſuam partem relinqui. Verùm pro reſponſione ſupradicti argumenti, ne deſeras etiam recognoſcere me ipſum *in cit. reſ.3. tr.1. p.5.*

Qui hic eſt ſupra Reſ. 3. 4. Ad ſextum argumentum ex auctoritate Doctorum, & ab exemplis; in quo maximè ſe fundat Anonymus Additionator. Reſpondeo quòd Signorolus communiter ab omnibus Juriſconſultis, Canoniſtis, atque Theologis reprobatur, ut *ſuprà* ſatis viſum eſt. Adde quod ipſe agit de ſtatuto generali diſponente, nulla facta mentione ſpecifica de Clericis, & Eccleſiis, licèt etiam in caſu ſtatutum ex ſe invalidum ſit; & ideò opinionem ſupradicti Signoroli; in favorem ſtatuti Mediolanenſis ipſe Senatus non ſequitur ut ex Carpano obſervat Menochius *conſil.878. num.10. in fine, volum.9.* Baldum verò eſſe ſibi contrarium patet ex *conſ.132. lib.3.* Imol. *in l. finali, C. de ſacroſanct. Eccleſiis*, cantavit palinodiam de doctrina, quam docuit *in cap. quæ Eccleſiarum, num.8. de conſtitutionibus, & in capite Clericis, num.2. de judiciis.* De Barbatia dicam id, quod aſſerit Rodericus Suarez *in l... tit... De las garancias del Marido, y de la Muger, lib.3. fori, n.44.* ubi coſulit judicibus, ut non ante oculos, imò poſt terga ſemper opiniones ejus relinquant: vanæ enim ſunt cogitationes hominis; volens ſingularis demonſtrari vitio inconſtantiæ & inanis gloriæ, profert in ſua lectura infinita, quæ conſcientiæ & famæ ſuæ conſultius fuerat illa tacuiſſe. Ita ille. Et Felinus *in cap. cæterum num.10. de reſcript.* aſſerit Barbatiam deſiderio impugnandi communes opiniones deliraſſe. Adde quòd tamquam varius, & inconſtans pro hac ſententia non eſt allegandus: nam *in cap. cùm Laicis, de reb. Eccleſ. non alienand. num.9. & 10.* aſſerit ponderandum illum textum deſtruentem dictum Baldi *in cap. quæ in Eccleſ. de conſtit. & in cap. Cleric. de judic.* ubi dixit valere ſtatutum Laicorum diſponens, quòd in Clericum non poſſit alienari res immobilis, quia contra Baldum videtur hic caſus. Ita *ibi* Barbatia. De Patre Molina, non poteſt negari virum fuiſſe doctiſſimum, ſed Surdus *conſ.301. n.56.* aſſerit aliquando fuiſſe halluenatū, dum ſæcularibus Principibus vult gratus fieri. Ita ille. Sed quid immoramur reſpondendo particulariter ad aliquos paucos Doctores, quos Anonymus affert; cùm communis opinio ſit in contrarium, & nulla ſit auctoritas Doctorum, ubi adſint in contrarium Sacri Canones, & determinationes Summorū Pontificum.

5. Ad exempla verò, quæ ipſe adducit. Reſpondeo non eſſe exemplis judicandum, ſed videndum quid de jure tenendum ſit: verùm ad omnia, quæ Anonymus afferr, ſigillatim reſpondeo. Et ad primum, quòd in Dominio Veneto hoc ſtatutum ſit in viridi obſervantia, cum hac tamen conditione, quòd quoad bona donata, vel teſtamento relicta; teneatur Eccleſia infra biennium exponere extra manum. Reſpondeo quòd ſupradicta conditio, ut infra biennium teneatur Eccleſia ponere extra manum immobilia ſibi relicta, non juſtificat hoc ſtatutum, ut docet Speculator *tit. de locato, §. num aliqua, num.142. verſ. centeſimo decimo ſexto, in fin.* Archidiaconus *in cap. Romana, verb. conſuetudine, de appellat. in 6.* ubi affirmat non valere conſuetudinem, vel ſtatutum, quòd Eccleſia ſibi rem ex teſtamento relictam, teneatur alienare intra annum, vel aliud ſimile: pro quo allegat Canones *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. & in c. cùm Laicus, de reb. Eccleſ. non alienand.* Quinimò hanc conditionem damnavit Alexander IV. tamquam contra libertatem Eccleſiaſticam *in cap.1. de immun. Eccl. in 6.* clariſſimis verbis; quos ego adduxi *in dicta reſ.5.* cui Anonymus additionem appoſuit: quod expreſsè eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam notaverunt etiam Joan. Andreas *in cap. final. nu.2. de immun. Eccl. in 6.* Abbas *in c. relatum, num.5. de teſtam.* Ancharanus *conſil.61. nu.2. & conſ.155. n.6.* cum aliis communiter: Ergo, &c.

Sup. hoc ſup. in Reſ 9 §. ult. & in Reſ.4 & 5 & lege etiam aliam Reſ. ... & infra vide ... Reſ. ſeq. 6. Adde exemplum Regni Galliæ, in quo adeſt jus amortizationis: Reſpondeo: quòd Petrus Jacobus Doctor Gallus *in Pract. tit. de ſucceſſione Regni Franciæ, fol.76. pag.2. col.4. in vetuſta impreſſione, vel fol.120. pag.2. col.4. in recentiori editione Lugudunenſi, anno 1535. verſ. non igitur credant*, invehitur in Reges, & Conſiliarios, qui hoc amortizationis genus Clericis & Eccleſiis contra ſacros Canones imponere audent, & Reges in dictam amortizationem conſentientes aſſerit teneri eam reſtituere, & damna reſarcire in foro conſcientiæ, in foro civili, & in foro Eccleſiaſtico, & obligari ad judicandum contra ſe, vel ad conſtituendum aliquem judicem, cui ſe ſubjiciant. Addit Doctores Juris Canonici, & Civilis, & Magiſtros in Theologia debiliter loqui, & in ſcholis, & alibi conniventibus oculis pertranſire, & Conſiliarios Regios expalliare timentes diſplicere Regi, ſi dicant veritatem. Reſpondet etiam rationibus & argumentis, quibus jus amortizationis defenditur docetque eſſe fallacia, & periculis plena, & ex preſsè contra ſacros Canones; & propterea Confeſſores, & Religioſos debere conſulere Regibus, ne irritent Deum contra ſe in adinventionibus ſuis. Hæc omnia Petrus Jacobus. Cæterum quidquid fuerit de tali conſuetudine, & an obſervata fuerit in Regno Galliæ, certum eſt his temporibus conſuetudine iſta non gravari amplius ſtatum Eccleſiaſticum per conſtitutiones Henrici II. Caroli IX. Henrici III. & Henrici IV. vetantes, ne Clerus bona recens quæſita extra manum ſuam ponat, aut pro illis amortizandis quidquam ſolvere compellatur: Et parlamenta illius Regni approbant acquiſitiones rerum ſtabilium per Clerum factas. Vide Annæum Robertum *lib.2. rerum judicatarum, cap.21.* Adde quòd aliqui defendunt legem Amortizationis in Gallia ex ratione particulari, quam videbis apud Torrium *in Apologia pro libertate Eccleſiaſtica, ad Gallum Francum, fol.14.* Antonium Bovium *in reſponſ. ad conſiderationes Pauli Servitæ, p.3. ad quartum argumentum, fol.44.* Paponium *lib.1. cap.5. n.5.* & alios. Quæ quidem ratio non procedit communiter in aliis Regnis: Ergo, &c. Sed quia ſuprà audivimus Gallum contra jus amortizationis loquentem, audiamus & Hiſpanum: Et is erit Joannes Beltran. de Guevara *in propugn. liber. Eccleſiaſt. aſſer.1. §.6. n.22.* ubi ſic ait: Fuit & aliquando apud nos in Regno Caſtellæ lex amortizationis à Rege Joanne II. lata Pintiæ anno 1442. ſcripta in libro ordinationum Regum Catholicorum *l.7. tit.9. lib.5. Ordinat. Veter. Reg. Cathol.* ubi cautum erat, ne quis alienaret bona immoblilia in exemptos à Regia juriſdictione: Quòd ſi alienaverit rem immobilem, quinta pars valoris rei Regi daretur, quam impoſuit ſuper ipſis rebus; ita ut cum hoc onere tranſeant ad quoſcumque, juxta doctrinam Bartoli *in l. reſcripto, §. de mun.* Quæ lex meritò à Catholico, & à ſapientiſſimo Rege, ac Domino Noſtro Philippo II. (cujus animam in pace apud Deum requieſcere credimus) non fuit recopilata in nova recollectione Legum noſtrarum ejus juſſu edita; Imo fuit indè ſublata, ac proindè correcta, juxta proœmium illius collectionis; in qua habemus aliam legem, quæ eſt *l.3. tit.3. lib.1.* quæ prohibeat leges fieri contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita Guevara. Vide me ipſum *in part.4. tract.1. reſol 57.* ubi multos alios Doctores adduco aſſerentes leges Amortizationis eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quibus adde Adamum Dannerum *in defenſ. Eccleſ. libert. lib.2. c.17. fol.435.* Quæ hic eſt ſup. Reſ.3.

RESOL. XIX.

Continuatur reſponſio ad ſextum argumentum? Ex part.6. tr.6. Reſ.11.

§. 1. AD exemplum verò Regni Portugalliæ, in quo Anonymus aſſerit ſimilem legem adeſſe. Reſpondentem bona ſtabilia in Eccleſias alienari poſſe. Reſpondeo, ut conſtat ex Regeſtis Innocentii II. Honorii III. Innocentii IV. Clementis IV. Gregorii X. Martini IV. & Nicolai IV. Reges Portugalliæ Sanctius, & Alfonſus III. & Dionyſius quaſdam pravas conſuetudines & leges contra Eccleſiaſticam libertatem in eo Regno introductas moniti ſunt abolere. Sed quia hoc facere diſtulerant. Alfonſus, & Dionyſius excommunicati fuerunt, & Regnum interdicto ſuppoſitum. Et tandem Rex Dionyſius precibus Prælatorum Regni Portugalliæ à Nicolao Papa IV. fuit abſolutus, cùm à Gregorio X. fuiſſet excommunicatus ad quem effectum fuit habitum publicum conſiſtorium, in quo Regis Dionyſii Oratores præſtiterunt juramentum in animam Regis de parendo mandatis Eccleſiæ, ut patet ex literis Nicolai IV. datis Romæ apud Sanctam Mariam Majorem X. Calendas Aprilis Pontificatus ſui 1 r. id eſt, anno Domini 1290. Omnes quoque Portugallenſes fuerant à vinculo; quo tenebantur ſoluti. Sup. hoc ſup. in Reſ 9 §. ult. in Reſol. ... lege à §. Ad ſextum, uſque in finem dictæ Reſ. & ſupra vide doctrinam Reſ. 4. & Reſ. ejus annot.

2. Scio aliquos Doctores hanc legem in dicto Regno Portugalliæ adhuc juſtificare ex privilegio, & concordato obtento à Summo Pontifice: quod ſi re vera extet, videant illi ad quos ſpectat: nam Doctiſſimus, & Amantiſſimus Dominus meus Franciſcus Albici S. Officii Aſſeſſor in quodam reſponſo firmat tale privilegium, ſeu concordatum non extare, & certè qui privilegium ſe dicit habere tenetur illud in authentica forma demonſtrare, ut patet ex *cap.1. de fid. inſtrum.* & ex *c. porro, de privileg. ibi* Abba, Decius & alii, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect. tom.2. lib.5. tit.33. c.3. n.5.* Rota Romana in una Oſcenſi Canonicatus die 1. Decembris anno 1595. coram Pegna, & docet noviſſimè Joannes Antonius de Sanra in voto Platonis de primis inſtantiis, & aliis recurſibus §.1. *fol.48. col.2.* quibus adde Peſantium *tract. de immun. Eccleſ. diſp.3. n.2.* ubi ſic aſſerit: Dico eſſe videndum, Supra hoc ſupra ... Reſ. ... §. A ... quæſtiō ... verſ. Adde quod & in aliis verſ. ejus not.

an

an verè is habeat privilegium, qui dicitur habere; & ipſius eſſe illud oſtendere; quando ſtat inſtantia; item fuerit ne unquam derogatum. Ita ille.

3. Non deſinam tamen hic adnotare, quòd etiam ſuppoſita juſtitia dictæ legis in Regno Portugalliæ, adhuc aliqui aſſerunt licitum eſſe inſtituere Capellas, & Oratoria, & Anniverſaria Miſſarum in Eccleſiis Regularium; unde Anaſtaſius Germonius *in aſſertione libertatis Eccleſiaſticæ, cap.7. fol.* 75. ſic aſſerit. Hac quoque lege minus obſtante, aliud Religioſis adinventum eſt remedium, quo immobilia qualiacumque ſint, ipſis acquiri poſſint impune. Uſu etenim receptum eſt, unicuique privato licere in Eccleſiis Regularium Oratoria, ſeu Capellas inſtituere, vel certum Miſſarum anno quolibet recitandarum numerum, pro quibus verè poteſt bona ſtabilia relinquere; & hoc titulo à Regularibus, & Monaſteriis juſtè acquiruntur, & retinentur; quia cum aliter fieret, experientia compertú eſt hujuſmodi obligationes parvo temporis intervallo evanuiſſe in maximum piarum mentium detrimentum. Ita Germonius *loc. cit.*

Sup. hoc ſupra in Reſ. 5. §. ult. in fine. 4. Ad exemplum Regis Odoardi, qui etiam condidit legem, ne immobilia Eccleſiis relinquerentur in Regno Angliæ, Reſpondeo cum Ferdinando de Baſtidia in Antidoto ad conſiderationem Pauli Servitæ *in reſp. ad arg.* 47. *fol.* 125. ſtante iniquitate hujus Regis, ipſoſmet Anglos in regno ſeditionem excitaſſe cum periculo Regis, qui tandem dictam legem ſuſtulit: & quia Codex Baſtidiæ rarus eſt, ponam hìc ejus verba. (La legge che fece Odoardo. lo poſe in eſtremo pericolo della ſua rovina: perche queſto Eccesſo cagionò ne' ſudditi una manifeſta Rebellione; onde fù forzato a ſuo mal grado rinovaſſe la legge fatta.) Unde apparet ipſoſmet Laicos cognoviſſe injuſtitiam talis legis, quæ iram Dei contra Regnum excitare poterat. Unde Theologi Servitæ *in defenſ. cenſ. Paul. V. c.7. fol.* 142. ſic aſſerunt. (Odoardo Rè d'Inghiltera fece tale legge ma non poteva farla, perciò malamente la fece.) Idem etiam docet Antonius Bovius *in reſpon. ad conſiderationes Pauli Serv. p.3. ad* 10. *argumentum, fol.* 42.

Sup. hoc etiam ibidem, in lin. ult. 5. Ad exemplum de quibuſdam ſtatutis Germaniæ quòd affertur ex Gail. Reſpondeo dictum Gail. dixiſſe prius eſſe communem opinionem, ut hæc ſtatuta non afficiant Clericos; poſteà ſubdit in Germania obſervari contrarium. Itaque ſi communis opinio habetur pro veritate juris, juxta notata *in c. innitaris, de conſt.* Ergo, quod in contrarium ſervatur, eſt de facto; quod allegare eſt inconvenientia, de quibus conqueritur Papa *in cap. Clericis, de immunitat. Eccleſ. in 6.* dicens: quòd nonnulli Eccleſiarum Prælati, & Eccleſiaſticæ perſonæ trepidantes, ubi trepidandum non eſt, tranſitoriam pacem quærentes, plus timentes majeſtatem temporalem offendere, quàm æternam, abuſibus præjudicantibus libertati Eccleſiaſticæ non tam temerariè, quàm improvidè acquieſcunt.

6. Sed ad dicta exempla Germaniæ & Saxoniæ, quæ adducit Anonymus, Reſpondeo cum Antonio Bovio *in reſp. ad conſiderat. Pauli Servita, p.3. ad* 10. *argumentum, fol.* 42. & 46. ubi ſi ait. (Di Carlo Magno non hò mai letto, che in Saſſonia vi foſſe tale legge, mà ſe la fece, s'hà da tenere per fermo la faceſſe di conſenſo de' Veſcovi; eſſendo che eſſo non promulgava manco le leggi Civili ſenza il Conſiglio de' Veſcovi, come ſi può vedere nelle Prefationi delle ſue Capitolari. E ſe in alcun ſtato di Germania vi furono ſimili leggi, furono rinovate da Federico II. e da Carlo IV. Imperatori, ed in ſpecie queſta, di cui trattiamo. E fù ſtatuto che ſe l'avvenire alcuno la tornaſſe à fare, foſſero ipſo jure nulle. E queſte conſtitutioni Imperiali ſono reſcritte, e confermate dal Concilio Conſtantienſe. Negli altri Regni di Spagna, non è vero che vi ſia ſimile legge. E vero che Ferdinando terzo fece una ſimile legge contra le Monache di San Domenico di Madrid; mà non ſi toſto fù ammonito dal Papa Gregorio IX. con un ſuo Breve, che la rivocò, come riferiſce Ferdinando del Caſtillo nell'hiſtoria del Dominicano *lib.1. c.41.* Similmente è vero, che i Procuratori delli Regni di Spagna hanno procurato, e con Carlo V. e con Filippo II. che ſi provedeſſe di fare queſta legge, allegando molte ragioni, danni, ed inconvenienti: però non ſi ſono mai queſti Religioſiſſimi Principi arrogato di poterla fare, ne preſo ardire di farla, fù loro fatta inſtanza di queſta legge nelle Corti fatte in Valladolid nell'anno 1523. alla petitione 45. E nelle Corti di Segovia nell'ann. 1592. alla petitione 61. e nelle Corti di Madrid dell'anno 1534. alla petitione 9. In quelle di Valladolid nell'anno 1548. petitione 126. E finalmente in quella di Madrid 1579. che finirono l'anno 1582. nella petitione 18. Con tanta iſtanza moleſtati ed importunati queſti Principi, non però mai fecero tale legge, ne diſſero di poterla fare: ma ſempre riſpoſero, che haverebbero procurato col Papa, che commandaſſe ſi faceſſe, e la confermaſſe.) Hucuſque Bovius.

Sed quid moror in refellendis exemplis, quæ Anonymus in ſua additione contra noſtram ſententiam adducit; cùm non quod factum ſit, ſed quid fieri debeat ſpectandum ſit: *ex leg. ſed licet, ff. de offic. Præſid. & ex cap. cùm cauſam, de elect.* neque exempla niſi bona ſequenda ſunt, ut tradit Aulus Gellius *lib.10. Noctium Atticarum, cap.19.*

Et hæc dicta ſufficient circa præſentem quæſtionem, quam defenſionis cauſa coactus ſum fuſius explicare, & quia cum in prima impreſſione dictæ 5. partis fuerit appoſita Additio ſimpliciter ſine additamento reviſoris; aliqui putaverunt me ſententiam mutaſſe, & illius fuiſſe Auctorem, & non noſtrum Anonymum cui in mentem reducam verba D. Hieronymi *Epiſt.2. a Nepot.* ſimilem legem, quam ipſe defendit, deteſtantis, & ſic aſſerentis: *Sacerdotes Idolorum, aurigæ & ſcorta, hæreditates, c. ſolis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur.* Ita ille.

RESOL. XX.

An ſtatutum, ſive lex invalidans donationem omnium bonorum factam à Patre filio Clerico, ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? Ex part.3. tract.1. Reſ.3.

§. 1. NEgativè reſpondet Azevedus *tom.3. lib.5. tit.10. l. 11. n.18. recopil.* & Matienzo etiam *in l.11. tit.10. lib.5. gloſſ.5. n.3.* & Vaſquez *opuſc. de reſtit. c.6. §.1. dub.2. nu.* 34. ubi ſic aſſerit. Notandum quòd *lib.11. tit.10. lib.5. recopilat.* efficitur nulla ipſo jure donatio facta à parentibus omnium bonorum alicui filio exempto utpotè Clerico, quia præſumitur, quòd fiat in fraudem tributi Regii, & exiſtimo in conſcientia eſſe nullam donationem, nec id eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Ita Vaſquez.

2. Sed multi contrariam ſententiam docent per ea, quæ adduximus *infra in reſol.* 14. & putant non poſſe legem Civilem hanc præſumptionem inducere, ut alienatio facta in Eccleſiam, fieri videatur in fraudem Fiſci, vel tributorum, & ob id eſſe validam docent; & ego puto contra Vaſquez, etiamſi opinio negativa eſſet ſequenda, talem donationem ſi non fieret in fraudem tributorum eſſe validam, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro externo, & ideò Juriſconſultus Flores de Mena *var. qq. lib.2. quæſt.21. §.2. n.73.* ſic aſſeruit. Si abſque ulla fraude; & in caſibus à jure permiſſis aliquis feciſset donationem omnium bonorum, vel majoris partis, & hoc probaretur, quòd tunc etiam deberet liberari; nam illa lex non impedit homini libero liberam adminiſtrationem rerum ſuarum modo licito, & in caſibus à jure permiſſis, nec irritat ipſo jure dictam donationem, ſed ſolùm præſumit fraudolentam, & eam annullat ipſo jure ad effectum procedendi, & non ad alium. Quod amplius apparet, quia lex illa dat licentiam donatori allegandi de ſuo jure; ad quid ergo ſerviret illa licentia, ſi donatio ſemper, & quacumque via eſset nulla, quia tali exiſtenti, quidquid allegaſset, vel ab illo, vel ab ipſius bonis poſset Fiſcus ſua tributa exigere. Undè apertè concludendum eſt præſumptionem in illa lege. non eſse juris, & de jure; quia poteſt probari contrarium, ſed ſolùm juris, ac proindè eſse nullitatem præſumptam, & revocabilem comperta veritate, & non veram. Ita ille. Notandum eſt etiam quòd dicta præſumptio non procedit ex ſola donatione, niſi cum donatione alia ſuſpicio, & judicium appareret.

TRACTATUS QUARTUS, DE ADORATIONE,

Qua Summum Pontificem Catholici venerantur.

RESOLUTIO PRIMA.

An ſit licita adoratio, quam Chriſti fideles Summo Pontifici præbent?

Et negativa ſententia Hæreticorum affertur? Ex p.11. tract. addit.1. Reſ. etiam 1.

Reſponſiones ad argumenta Hæreticorum poſita in toto textu hujus Reſ. invenies infra à Reſol. 27. usque ad Reſ. 30. hujus tractatus.

§. 1. HÆretici hoſtes infenſi Romani Pontificis prorſus variis ſcommatibus, & dicteriis adorationem Pontificiam impetunt, ac lacerant; & ideò Thodorus Reinhingh. *in tract. de regim. ſæcul. & Eccleſiaſt. lib. 1. clauſ. 2. c. 4. num. 55.* ſic ait: Pontifices ſe profitentur ſervos ſervorum verbotenus, re ipſa tamen volunt eſſe domini dominantium, & habere jus Regis Regum, Jaſon *in l. reſcripta, Cod. de pac. imper. offer.* unde Jacob. Fab. *in præf. inſtit.* Ergo Papa in verbis ſe dicit ſervum ſervorum, de facto tamen ſe adorari permittit. An non hoc eſt, humilitatis veſtes, in ſuperbiæ, & ambitionis ſtolam convertere? Huc pertinet, quod veriſſimè ſimul, ac vetuſtiſſimè dixit Cornel. Agrip. omnium admirabilium admirationem hoc vincit, quòd noſtri Sacerdotes iiſdem mediis ſe Cœlum poſſe aſcendere putant, quibus olim Lucifer Cœlo decidit, ut refert Meiſner *de regim. Eccl. concl.* 143. Gregorium Magnum primum ſe ſervum ſervorum Dei appellaſſe, & Conſtantinopolitano Patriarchæ univerſalis Epiſcopi titulum decreto abrogaſſe. Quæ verò hujus aſſumpti tituli cauſa me latet: id tamen ex hiſtoria ſacra occurrit, quod Noe deſcribens filium ſuum Cham maledicendo imprecatur, quòd futurus ſit ſervus ſervorum fratribus ſuis *Geneſ. 9. v. 25.* Hæc ille virulenter contra Pontificé evomuit, & alii ejuſdem farinæ homines probant hanc ſententiam. Primò exemplo D. Petri; nam ut ſcribit S. Lucas *Act.* 10. Factum eſt cùm introiſſet Petrus, obujus ei venit Cornelius, & procidens ad pedes ejus adoravit, ſed ſtatim Petrus hanc adorationem recuſavit; ſubdit enim ibi S. Luca. Petrus autem elevavit eum, dicens: ſurge, & ego ipſe homo ſum: Ergo aſſerunt hæretici, ex hoc facto apparet damnandam eſſe Pontificum exorbitantiam, qui honorem, quem ſibi D. Petrus admittere recuſavit, ipſi ab omnibus ad ſe accedentibus exigunt, & requirunt. Hinc notant Hiſtorici ſuperbiam Heliogabili; unde Lamprid *in Alex. Imper.* ait: Ipſe ſe adorare vetuit, cùm eam cœpiſſet Heliogabalus more Perſarum: & Eutrop. *l. 9. de Diocl.* Adorari ſe juſſit, cùm autem eum cuncti ſalutarent. Rectè itaque Paulus, & Barnabas à Lycaonibus recuſarunt adorari. *Act.* 10. & Angelus non permiſit Joanni, ut ad ſuos pedes procumberet, quia ejus fuiſſe conſervum aſſerebat, *Apocalyp.* 10. & Mardochæus noluit genuflectere Aman, *Eſter 3. & 13.* & tamen Pontifex, qui ſervus ſervorum nominatur, egregium adorationis cultum non ſolùm non reſpuit, ſed etiam exigit, & admittit. Hæc, & alia ſimilia evomunt hæretici contra Romanos Pontifices more ſolito: Et maximè convitiis afficiunt morem illum Pontificis, qui cùm à fidelibus genuflexis adoratur, porrigit eis pedem Cruce ſignatum, undè nebulones exclamant, Imperatores, & Reges portant Crucem ſuper eorum capita, & diademath; Pontifex verò Romanus portat illam in pedibus, & ideò Papirius Maſſon. *l. 9. de Epiſcop. Urbis*: adducit verba Jacobi Fabri ſuper Inſtitutum Juſtiniani ſic aſſerentis; Papa in verbis ſe dicit ſervum ſervorum ſe nominando; de facto tamen ſe adorari permittit, quod Angelus in Apocalypſi refugit. Videtur autem id dicere quaſi damnans conſuetudinem, moremque eorum, qui dimiſſiſſimè procumbunt ad pedes Pontificios, ut ſignum Crucis in ſuperficie ſerici calcei intentù deoſculentur: qui mos an ſit antiquiſſimus neſcio; nondum enim omnia legi, ſed hoc ſcio, conſuetudinem illam Ciſalpinis populis minus probari, quàm Italicæ genti, ad hujus generis obſequia: & demiſſiones natæ, illamque conſtitutionem Imperatorum Theodoſii, & Valentiniani, quam Eudoxio Præfecto prætorio ſcribunt, non erit, opinor, ſupervacuum, atque inutile huic loco intexere *ex lib. 2. Codicis Juſtinian.* ſeu Pontifices volent ea teneri, ſeu nolent; paria enim ſunt in calceo Crucem geſtare, atque humi eam pingere. Cùm ſit nobis cura diligens per omnia ſuperni Numinis Religionem tueri, ſignum Salvatoris Chriſti nemini licere vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculpere, vel pingere, ſed quocumque reperitur, tolli, graviſſima pœna mulctando eos, qui contrarium ſtatutis noſtris tentaverint, ſpecialiter imperamus. Dat. 12. Kal. Jun. Herio, & Aradabri Coſs. Hæc Papirius, quæ quidem valdè miror, Catholicum ſcriptorem dixiſse, & illa acriter non impugnaſse.

RESOL. II.

Ad ſupradictos errores repellendos ſupponitur, quanam ſit adoratio, quomodo diſtinguatur, & actus, per quos exercetur, explicantur? Ex part. 11. tract. 1. addit. 2. Reſ. etiam 2.

§. 1. SEd ad ipſos repellendos ſuppono ea, quæ doctè, ut ſemper ſolet, obſervat Leſſius *de juſt. lib. 2. cap. 38. dub. 1. nu. 4.* ubi ſic ait: Adoratio propriè nihil eſt aliud, quàm honor externo corporis geſtu exhibitus, ut genuflexione, capitis apertione, inclinatione, oſculo manus, & pedum, corporis in terram proſtratione, &c. his enim, & ſimilibus modis alios honoramus, teſtamur enim noſtram ſubmiſſionem, & alterius excellentiam. Itaque adoratio propriè conſiſtit in externo illo geſtu, quatenus eſt ſignum internæ æſtimationis, reverentiæ, & ſubmiſionis erga alterum. & conſequenter illius quoque excellentiæ.

2. Notandum eſt etiam, omnem externam adorationem ſecundùm ſe eſse diaphoram, & poſse tam creaturis, quàm Deo exhiberi, nam genuflexio, & totius corporis in terram proſtratio (quæ ſummæ videntur adorationes) etiam hominibus exhiberi ſolent: ut ſcripturis patet *Geneſ. 43. & 50. 3. Reg. 1. 4.* & *Reg. 4. Act.* 10. Itaque à ſola intentione pendet, quod per hæc, iſta, vel illa honoris ſpecies deferatur; ſi enim exerna illa ſubmiſſionis nota intendas te alteri ſubmittere tamquam Deo, & teſtari ejus divinitatem, erit cultus latriæ; ſi ut amico Dei, erit duliæ; ſi ut viro ſapienti, potenti, erit obſervantia politica. Unde idem actus externus, quatenus ſucceſſivè poteſt procedere à diverſa intentione, & accipi, ut ſignum diverſæ excellentiæ in honoratis, & diverſæ exiſtimationis reverentiæ, & ſubmiſſionis in honorante, poteſt ſucceſſivè eſſe actus latriæ, duliæ, & obſervantiæ politicæ.

3. Dicendum eſt itaque quòd nomen adorationis commune eſt cultui exhibito Deo, Angelis, & hominibus ut ex Scriptura ſacra conſtat, *Deuter. n. 6. & Matth. 4.* Nomen adorationis pro cultu tantùm Deo exhibitum uſurpatur: At *Gen. 19.* applicatur ad Angelorum cultum; vidit enim Loth duos Angelos, ſurrexit, & ivit obviam iis, adoravitque pronus in terram. Sed *3. Reg. 3. & alibi*, ſæpè accipitur adoratio pro reverentia hominibus facta.

4. Definitur adoratio in genere, ut ſit ſubmiſſio, & recognitio excellentiæ perſonæ adoratæ ex affectu illa ſic recognoſcendi, ſic omnes DD. *ex Damaſcor. 1. de imag. propè ab initio; & orat.* Poteſt ergo hæc adoratio Deo, & creaturis fieri, quia, in Deo, & creaturis excellentia reperitur adoratione digna. Si adoratio fiat Deo, erit ſubmiſſio Deo tamquam ſupremo Principi, & infinitè perfecto, ex affectu illum ſic recognoſcendi. At ſi adoratio homini, vel Angelo fiat, erit ſubmiſſio proveniens ex recognitione creatæ excellentiæ. Quapropter cùm creata excellentia, & increata omninò diverſa ſint, adoratio creatæ excelſentiæ, & increatæ omninò differunt, Undè ſancti ad eam diſtinctionem variis nominibus utuntur, & adorationem Dei vocant latriam, & adorationem Sanctorum duliam; eam verò, quæ B. Virgini fit, hyperduliam. quia intra latitudinem creatæ excellentiæ omnium eſt excellentiſſima.

5. Notum eſt etiam, quòd præter ſupradictam diſtinctionem

nem adorationis, alia eſt communis diſtinctio adorationis abſolutæ, & reſpectivæ. Adoratio abſoluta eſt illa, qua quis alteri ſe ſubmittit ob excellentiam illius, quæ adoratio ſoli creaturæ rationali, & intellectuali convenire poteſt, quia ſola illa capax eſt virtutis, ſanctitatis, dominii, &c. quæ qualitates conſtituentes objectum dignum adoratione, ſolaque illa includere ſubmiſſionem poteſt. Reſpectiva adoratio eſt, quæ fit alteri non propter excellentiam in illo reſidentem, ſed propter reſpectum, quem habet aliundè, & ratione cujus judicatur honore dignus: hæc igitur rebus inanimatis convenire poteſt, quia non ſiſtit in illis, ſed tranſit, & refertur ad perſonas, ad quas illæ res inanimatæ reſpiciunt, ut contingit in adoratione Imaginum; ſic Suarez *tom. 1. in par. 3. diſp. 51. ſect. 2. in fin.* Azor. *1. part. l. 9. cap. 5. qu. 4.* Bonac. *tom. 2. diſp. 3. de ador. punct. 1. in fin.* Vaſquez *de ador. diſp. 3. c. 3. in princ.* & hæc omnia docent Suar. *in 3. p. tom. 1. diſp. 51. ſect. 2. tom. 2.* Caſtrus Palaus *tract.* 8. *diſp. 1. punct. 1.* Vaſquez *de ador. diſp. 3. cap. 3.* Becan. *de juſt. c.* 84. & communiter Theologi, Baldellus *tom. 2. l. 3. diſp. 2.* Malder. *de juſt. tr. 10. c. 5. dub. 3.* Vvig. *de juſt. tr. 3. cap. 3. dub. 1.*

RESOL. III.

Contra Hæreticos Summum Pontificem ſemper in Eccleſia fuiſſe adoratum genuflexione, pedum oſculatione, &c. demonſtratur Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. 3.

§. 1. HIs ſuppoſitis aſſero contra Hæreticos, licitè Summum Pontificem genuflexione, & oſculatione pedum in Eccleſia ſemper adoratum fuiſſe propter excellentiam ejus dignitatis: adoratio enim eo modo ut *ſuprà* diximus, non ſolum Deo, ſed etiam creaturis viventibus competit: Quod Chriſti fideles intendunt facere, quando pedes Rom. Pontificis oſculantur: undè Magiſt. Raphael de la Torr. inſignis Theologus Dominicanus *in 2. 2. D. Thom. to. 2. qu. 84. art. 5. diſp. 5. num. 26.* ſic ait: Ex omnibus dictis in hoc diſcurſu colligimus, oſculari quempiam ad adorationem pertinere: ſimiliter eſſe adorandi genus oſculari ſanctorum oſſa, ac reliquias, veſtes ſacras, calices, Sacerdotum manus, Summi Pontificis pedes, & ad adorationem Religioſam pertinuiſſe olim, & modò etiam in Eccleſia Chriſti obſervari. Ita ille.

2. Adducam aliqua exempla, quæ contra hæreticos hunc morem adorandi Pontificem genibus flexis, ejuſque pedes oſculando, ſemper in Eccleſia apud fideles extitiſſe manifeſtè demonſtrant. Et primò apud Surium *tom. 5. die 3. Maij* habetur: Oſtium aperiens Quirinus (ſic verbatim acta ferunt) Sanctum vidit Alexandrum; itaque procidens ad pedes ejus; Et *infrà*: Fecit ita Quirinus, & oſculatus pedes S. Alexandri dixit, &c.

3. Secundò Baronius *ſub anno Chriſti* 294. hæc aſſerit: Rediens verò Claudius domum, cùm hæc omnia Præpedignæ uxori nuntiaſſet, illa cum diù ante de fide Chriſtiana ſectanda conſilium iniiſſet, ſed viri impietate perterrita deſtitiſſet, audita viri tanta facta à Deo mutatione, repentè ad Cajum Papam ſe contulit; ad pedeſque procidens, eoſque ex more (ut acta habent) exoſculata, æquè ſe ad fidem recipi poſtulavit. Aderat cum eo & Suſanna, quæ eam amanter ſuſcepit. Ubi potiſſimum verba illa perpendi debent, *eoſque ex more exoſculata*. Ex his ſiquidem fit perſpectum, conſtantem jam olim antea fuiſſe morem eorum, qui ad Romani Pontificis præſentiam accedebant, aliquid gratiæ petituri, acclines, & pronos ejuſdem advolui pedibus, eoſque cum oſculis venerari.

4. Tertiò probatur *ex epiſt. Oriental. Epiſcop. ad Symmach. Papam ann.* 512. directa pro ipſorum in gratiam Apoſtolicæ Sedis ſuſceptione. In hac enim ſic venerandi, ad ſupplices, ipſum ad Symmachum Papam eloquuntur: Feſtina in auxilium noſtrum, ſciens ſanctiſſimè (ſicut in principio dictum eſt) quia non opus habent ſani medico, ſed malè habentes. Quod ſi parva exiſteret ægritudo, nos forſitan ad ſpiritualem noſtrū medicum curreremus, quarenus & paſſiones bonorum medicorum, ideſt glorioſorum Chriſti diſcipulorum, veſtrorumque Doctorum, & ſancta adoraremus tua veſtigia, & prævaricationis medicinam, & delicti remiſſionem de tuo ſancto ore ſuſciperemus.

5. Quartò, Anaſtaſius Bibliothecarius *in elect. Leonis IV.* quę facta eſt anno 847. eundem ei cultum ex avito more fuiſſe exhibitum non modò à Clero, ſed & à ſacris proceribus, qui tum adfuerunt. Tunc omnes pergentes (inquit) cum gaudio, multaque aviditatis lætitia ad Eccleſiam, in qua degebat beatorum quatuor Coronatorum, eum coactum, invitumque exinde abſtrahentes cum hymnis, laudibuſque præcipuis ad Lateran. Patriarchiū perduxerunt, qui morem conſervantes antiquum omnes (ejus) oſculati ſunt pedes.

6. Et tandem non deſeram hìc apponere ea, quæ narrat Paulus AEmilius *in ſua hiſt. de geſtis Franc.* loquens de Pipino Rege, & Stephano III. Papa; ſic enim inquit: Pontifici in Galliam venienti, officii cauſa ampliſſimus, ac nobiliſſimus quiſque ad primos fines occurrere Principes comitatus Carolo adoleſcentulo, cui ſua virtus, felicitaſque magni poſteà nomen indidit. Et Pipinus tertius à Cariſiaco oppido obviàm progreſſus, pedes, ut ferunt, exoſculatus, coercere non potuit, quin in equo ſalientem ipſe pedibus ad frænum proſecuturus, in regiam deduceret.

Et Alcuinus, ut vult Caniſius *tom. 6. antiquæ lectionis*; in quodam poemate loquens de Carolo Magno, ſic cecinit:

Exemplo properans Carolus venèratus adorat,
Pontificem, &c.

7. Quintò, patet exemplo Philippi Regis cum filio Ludovico; ſic enim refert Sugerius *in lib. de vita ejuſdem Ludov. cognomento Groſſi*; occurrit itaque ei ibidem Rex Philippus, & Dominus Ludovicus gratanter, & votivè amore Dei majeſtatem regiam pedibus ejus incurvantes; quemadmodum conſueverunt ad ſepulchrum piſcatoris Petri Reges ſubmiſſo diademate inclinari; quos Dominus Papa manu erigens tamquam devotiſſimos Apoſtolorum filios ante ſe reſidere fecit. De Ludovico verò Rege ſic aſſerit Sugerius: Ut autem uſque S. Benedictum ſuper Ligerim deſcendit, Dominus Rex cum Regina, & filiis occurrens, nobilem, & diademate ſæpius coronatum verticem, tamquam ad ſepulchrum Petri inclinans, pedibus ejus procumbit, catholicum affectum, & devoti ſervitii affectum ei, & Eccleſiæ promittit, Cujus exemplo & Rex Angliæ Henricus ei Carnotum occurrens, devotiſſimè pedibus ejus proſtratus, votivam ſui, ſuorumque in terra ſua ſuſceptionem; & obedientiæ filialis promittit plenitudinem, &c.

Et ne in aliena vitula arare videar, hęc, & alia plura exempla invenies apud eruditiſſimum Andream Sauſſay Gallum *in append. de oſcul. ped. Summi Pont. art. 3. per tot.* poſt ſuam Encyclopediam Epiſcopalem impreſſam.

8. Quod ante ipſum hoc etiam variis exemplis firmaverat Joſeph Steph. Epiſc. Vaſtenſis Hiſpan. *in lib. de oſcul. ped. Rom. Pontif. cap. 17. per tot.* Et omnia ab ipſis *ſuperius* dicta paucis complectens ſic aſſerit Cornel. à Lapide *Iſai. cap. 49. verſ. 23.* Juſtinus Imperator veniente Jo. Pontifice Conſtantinopolim, cum tota urbe illi obviam proceſſit, & ad pedes ejus procubuit, detrahenſque ſibi inſignia Auguſtalia, procidenſque ſuppliciter petiit, ut illis rurſum ipſum adornaret. Juſtinianus Imper. Niceæ ad Conſtantini Pontif. pedes procubuit, eoſque eſt oſculatus. Idem fecit Carolus Magn. Romæ anno Chriſti 774. & ejus avus Pipinus Steph. II. Pont. venienti in Franciam anno Chriſti 754. Idem fecit Ludov. Pius Caroli filius Sergio II. Pontif. anno Chriſti 844. Ita ille, cui etiam adde Thom. Boz. *de ſignis Eccleſ. tom. 2. ſigno* 86.

9. Et tandem ad confirmationem ſupradictorum non deſeram hìc apponere verba Innoc. III. *qui lib. 2. Myſter. Miſſæ cap. 27.* cum hanc oſculandi pedum conſuetudinem hujus facti exemplo, & imitatione deduxiſſet; ita ait: Subdiaconus, vel Diaconus non manus, ſed pedes Romani Pontificis oſculatur, ut Summo Pontifici ſummam exhibeat reverentiam, & eum illius oſtendat eſſe Vicarium, cujus pedes oſculatur mulier illa, quæ erat in civitate peccatrix; Adorandum eſt enim ſcabellum pedum ejus, quoniam ſanctum eſt, cujus pedes tenentes mulieres reſurgentem à mortuis adoraverunt: Et *l. 2. myſter. Miſſæ cap.* 30. aliam haud ferè diſſimilem hujus rei cauſam adduxit his verbis: Quod autem Subdiaconus cum Aeolytho ad Epiſcopum accedit, illud inſinuat, quòd Joannes cum audiſſet in vinculis opera Chriſti, duos ex diſcipulis ſuis miſit. Quia verò dextra Domini facit virtutem, ideò Subdiaconus oſculatur dexteram; quia verò per viſa miracula cognovit hunc eſſe, de quo Magiſter prædixerat, qui poſt me venit ante me factus eſt, cujus non ſum dignus corrigiam calceamenti ſolvere, pronus ad pedes calceamentum Romani Pontificis oſculatur.

10. Hanc verò conſuetudinem vetuſtiſſimam fuiſſe ex ordine Romano ante Gelaſium Papam conſcripto, & edito, apertè, & palam confirmari poteſt. Nam in ordine proceſſionis ita conſtituitur: Diaconus oſculans pedes Pontificis, petitaque benedictione venit ante Altare. In ordine verò qualiter Miſſa celebratur: deindè Diaconus oſculatur pedes Pontificis, & tacitè dicit Pontifex, Dominus ſit in corde tuo. Et in ordine, qui in aliis Eccleſiis ſervari debet, ita habetur: Accedit Archidiaconus, & genuflexo ante Epiſcopum, tangat veſtimenta ejus, præbens ſe ad pedem, revertatur, & paulò poſt accedat Diaconus, & adorato altari, genuflexus ante Epiſcopum, accipiat benedictionem, & præbens ſe ad pedes ejus, & exibente manum Epiſcopo, eam oſculatur; ita quòd in aliis Eccleſiis Diaconus ſe promptum ad pedem Epiſcopi oſculandum præbeat neceſſe eſt, cum tantum

tùm manum oſculari debeat, in Eccleſia verò Romana, ubi Apoſtolica viget auctoritas, pedem venerari oportet: Et tamen claudam hanc reſolutionem eum verbis Jo. Lorini *in Act. Apoſt. cap.* 10. *v.* 25. ſic aſſerentis: Exploratiſſimum eſt, hunc oſculi pedum Pontificis honorem, Pontifici detuliſſe ex Imperatoribus Juſtinianum ſeniorem, Juſtinianũ II. Federicum I. (ſi ad oſculum pedum non eſt ante admiſſus, quam officio fungi more majorum compelleretur, Conſtantini præſertim Magni exemplo) & poſteriores deinceps omnes, ut omittantur Reges Pipinus, Carolus Magnus, & tam multi alii, ſed & inter privilegia Romani Pontificis Gregorius VII. ſanctitate conſpicuus nono loco illud recenſuit, quòd ſolius Papæ pedes omnes Principes deoſculentur.

11. Jam inde etiam ferè ab Innocentii III. tempore, communi Principum omnium uſu litteræ præſcriptæ ad Pontificem in ſalutatione, pedum exoſculationem continent. Trita eſt quoque illa adjurandi, & obſecrandi venerabilem perſonam formula, *per veſtigia tua*. Habent ita acta perantiqua Suſannæ Martyris, Præpedignam Caij de more pedes oſculatam. Hæc omnia Lorinus.

RESOL. IV.

Supradicta adoratio Pontificis non ſolùm perpetuo uſu, ut viſum eſt, ſed etiam ratione nititur, exemplo videlicet Epiſcoporum? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 4.

§. 1. PRobatur evidenter, nam ſubditi tenentur genuflectere coram Epiſcopo, ut habetur *in cæremoniali Epiſc. l.* 1. *cap.* 2. ibi: Et ſibi occurrentes ſubditos, qui genuflectere debent, *in lib.* 2. *cap.* 8. Et facit; quòd principibus excelſis hæc genuflexionis reverentia tribuitur, Jo. de Platea *in l. Decur. cap. de ſilent. l.* 12. Jo. de Montaigne *de auth. conſ. par. tract. de ord. conſiſt. Regis num.* 48. Laudenſis *de Principib. q.* 173. Caſſaneus *in catal. par.* 5. *conſ.* 33. Lancellot. *in templo l.* 2. *c.* 1. §. 3. *&* §. 1. Aviles *in cap. prætor.* Gloſſ. *A cada uno de vos ſalud y gracia num.* 2. Quòd Epiſcopus ſit Princeps ſæcularis, & temporalis, Agia *de exhib. auxil. fundam.* 19. & quod excelſus ſit, & habeat excelſum honoris faſtigium Rodoanus *de ſimon. cap.* 18. *num.* 4. Ergo coram eo genuflectere debent tam Principes, quàm ſubditi, & magnam ei exhibere reverentiam, conſuluit Jo. Cephal. *com.* 1. *conſil.* 1. *num.* 35.

2. Hinc olim Chriſti fideles pedes Epiſcoporum deoſculabantur, ut factum fuit S. Epiphanio, teſte D. Hieron. *ep.* 61. *ad Pammach.* ubi ſic loquitur. Nonne, cùm ad eum (Epiphanium) omnis ætatis, & ſexus turba conflueret, offerens parvulos, pedes deoſculans, fimbrias vellens: cumque non poſſet promovere gradum, ſed in uno loco vix fluctus vendantis populi ſuſtineret, &c. Sic etiam ad pedes S. Martini procidiſſe Imperatorem Valentinianum Fortunatus *lib.* 3. *in ejuſdem S. Confeſſ. vita* his verſibus meminit:

Hinc celer exiliit rapiens ſe Cæſar, & ardens
Martini genua amplectens, pedibuſque voluntas: & infrà,
Imperiale caput, Sancti ad veſtigia ſubdens.

Leo Caſtrus *Iſai. c.* 49. *v.* 23. In vetutiſſimo (ait codice Ordinis S. Benedicti reperi, olim Reges Hiſpaniæ, cùm adirent Epiſcoporum Synodum, procumbere ſolitos toto corpore ad terram ante ipſos Epiſcopos, terram oſculari; neque prius attollere ſe humo, quàm è ſuis illi ſedibus ſurgerent, & Reges eorum pedibus circumfuſos brachiis attollerent, & in ſella regia pro dignitate collocarent.

3. De Francis habes Clotharium Regem, qui ad pedes Sancti Lupi Senonenſis Epiſcopi ſupplex accidit.

4. De Longobardis ad Aribone IV. Epiſcopo Frighingenſi ſcriptum eſt, Regem Longobardorum è Regia ſella deſcendiſſe, & ad pedes Corbiniani Epiſcopi ſe advolviſſe.

5. Hinc S. Auguſt. *ſer.* 18. *de verb. Apoſt.* ad Eccleſiam, ait: Curris, Epiſcopum videre deſideras, ad ejus pedes volutaris. Et S. Ambroſius *lib. de dignit. Sacerd. cap.* 2. Regum, ait, colla, & Principum ſubmittuntur genibus Sacerdotum, & exoſculatis eorum dexteris, orationibus eorum ſe credunt communiri.

6. Hinc Suidas ſic inducit Leontium alloquentem Euſebiam Conſtantii Imperatoris uxorem, rogantem ut ſe viſeret. Si me, inquit, vis ad te venire, ſervato mihi reverentiam Epiſcopis convenientem, ut ingrediar quidem ego, tu autem mox è celſo tuo ſolio deſcendens, cum pudore mihi occurras, deindè ſedeam quidem ego, tu autem ſtes reverenter, nec ſedeas donec ſigno jubeam: Si his parere vis, viſam te, ſin minus, ſcito te non obtenturam, ut nos honorem Epiſcopis debitum prodamus, & in divinum Sacerdotum jus ſimus injurij. Hæc ille ad hæreticam Imperatricem.

7. Et hanc adorationem largitam fuiſſe dictis Antiſtitibus non ſolum obtentu ſanctitatis, ſed etiam ratione dignitatis probat Andreas Sauſay *ubi ſup. cap.* 4. & patet ex his, quæ adducit Joſeph. Steph. *loc. cit.* 12. *per tot.* Et ideò ratione eorum miniſterij, & gradus, hanc venerationem Epiſcopis deberi docent Theologi, ut Tanner. Leſſ. Baldell. & alii, *ubi ſup.* Ergo ut optimè obſervat Jo. Lorin. *in Act. Apoſtol. cap.* 10. *v.* 25. Ex Bzovio, & Card. Baron. à fortiori, & à minori ad majus dicendum eſt Summo Pont. competere, qui à Leone *ſer.* 2. *de ſua aſſumpt.* vocatur primus omnium Epiſcoporum, & ab Arnob. *in præl.* 138. Epiſcopus Epiſcoporum, & à Sixto I. *epiſt.* 2. & Victor. I. *epiſt.* 1. Epiſcopus Eccleſiæ univerſalis.

8. Quod magis confirmatur, nam ſi talis cultus in rigore etiam Sacerdotibus competere poteſt, ut tradit Vaſq. *in* 3. *p. tom.* 1. *diſp.* 98. *c.* 1. *n.* 5. Suarez *d.* 52. *ſect.* 3. §. *Reſpondetur*, & alii: Unde Tertull. *lib. de pœnit. c.* 2. dixit Plerumque jejuniis preces alere, immiſcere, lacrymari, & mugire dies, noctéſque ad Dominum, Presbyteris advolui, & charis Dei adgeniculari: cujus ritus etiam Epiſtola S. Dionyſii *ad Demophilum* mentionem facit.

9. Si inquam licitè tali ritu Sacerdotes poſſunt venerari, quantò magis dicendum eſt contra hæreticos ritè, & licitè hodie à fidelibus venerari Pontificem, quem ſuo *ſer. de Cathreda S. Petri* vocat Sacerdotem magnum: & Fagund. *l.* 4. *cap.* 3. Sacerdotem primum inter Chriſtianos Sacerdotes. Unde ex his agnoſce, amice lector, frontem, & impudentiam hæreticorum, qui non verentur auferre Summo Pontifici, quod Epiſcopis, imò presbyteris concedere deberent. Obſerva tamen quòd licèt *ſuperius* dicta de Epiſcopis, & Sacerdotibus ſint vera, hodie tamen communiter non practicantur, ex reverentia (ut credo) Summi Pontificis: cui ſemper ritus genuflectendi, & oſculandi pedes inviolabiliter à Chriſti fidelibus obſervatur. Claudam hanc reſolutionem auctoritate Joſeph. Heb. qui *l.* 11. *antiq. cap.* 8. refert, Alexandrum Magnum adoraſſe Jaddum Pontificem Judæorum: ergo quantò magis contra hæreticos dicendum eſt, licitè, & meritò adorare fideles Summum Pontificem ſucceſſorem Petri, qui longè diſtat, & excellentior eſt Pontifice veteris teſtamenti, ut ex multis probat eruditus Martinus Becanus *l.* 3. *opuſc.* 7. *de Pontifice veteris teſtam. cap.* 9.

RESOL. V.

Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuiſſe demonſtratur.

Et de differentia adorationis politicæ, & ſacræ agitur. Ex part. 11. tr. addit. 1. Reſ. etiam 5.

§. 1. ESſe duplicem adorationem, politicam, & ſacram tradunt Theologi, ut Baldel. *tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 12. *num.* 9. Vaſq. *in* 3. *par. tom.* 1. *diſp.* 98. *cap.* 1. *nu.* 3. *cum ſeq.* & Leſſius *de juſt. l.* 2. *cap.* 46. *dub.* 3. *n.* 18. ubi ſic ait: Obſervantia politica eſt, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis eſt qua coluntur Principes.

2. Hac adoratione fuerunt olim Imperatores, & Reges venerati, & ſic 3. *Reg. cap.* 1. dicitur: Inclinavit, ſe Betſabeæ, & adoravit Regem: & *ibid.* Cumque introiſſet Natan in conſpectu Regis, & adoraſſet eum pronus in terram. Vide *cap.* 4. *l.* 4. *Reg. & cap.* 10. *Act.* & cum Regibus Perſarum nemo loqui poterat, niſi proſtratus in terram veſtigia pedum regiorum exoſcularetur, teſte Xenophonte *lib.* 8. & Plutarcho *in Alcib.*

3. Hic etiam mos fuit apud Romanos; de Cajo, Othone, Caligula, Nerone, Adriano, Antonino probat Jo. Lorinus *in Act. Apoſt. c.* 10. *v.* 24. Et licèt antiqui Scriptores videantur hanc Principum adorationem damnare, tamen interpretandi ſunt, illam non damnare abſolutè, ſed in aliquo caſu, v. g. ratione adulationis ſubditorum, vel ſuperbiæ Principum. Unde ex hoc dixit Martialis *l.* 10.

Ad Parthos procul ite pileatos,
Et turpes humileſque ſupliceſque,
Pictorum ſolia baſiate Regum.

Agnoſce ſubditorum adorantium fœdam adulationem. Vis videre factum inſolens Principis adorati; audi Dionem *lib. Penult. Primum Cæſaris* (Caligula) *ſe adorari inſtituit ut Deum*: quod & de Diocletiano referunt Aurelius Vict. *part.* 2. *num.* 39. & Caſſiod. *num.* 1040. Vide Rhodig. *ant. lect. lib.* 22. *cap.* 33. Igitur adoratio Principum politica, ut ſic, non eſt damnanda, & in ſpecie circa Imperatores, & Reges ex ſacra ſcriptura approbat Jo. Vvigers *de juſt. tr.* 8. *cap.* 7. *n.* 3. & alij. Unde Joſeph Auguſtinus, *ubi ſup. c.* 1. ſic ait: Mos igitur communi populorum conſenſione, omnium quoque ætate comprobatus, tyrannidis nota condemnari non poteſt:

cùm

eùm illum dux natu à defendat: Quod longa exemplum ſerie & graviſſimorum hominum fide, & auctoritate perſpicitur. Et tandem poſteà ſic concludit; ergo quis non videt hanc conſuetudinem populorum conſenſione comprobatam, quaſi naturæ auctoritate defendi? Quis non ſentit tantam adverſus Principes fuiſſe hominum propenſionem, ut niſi illos tamquam publicos parentes ſummo ſtudio venerarentur, aliquid de eorum ſumma dignitate detrahi, aut imminui exiſtimarent? Quamobrem licèt aliquis Imperatoria majeſtate inſolenter abuſus, temerè ſe Deum jactaverit, aut incredibili armatus audacia, oſculum pedum tamquam divinum honorem ſibi arrogaverit: ejus quidem improbitas, & dementia culpanda eſt; non tamen improbanda populi conſuetudo, quæ cum omnium conſenſione, & auctoritate recipitur, quaſi naturæ vocibus comprobatur, ut vix ab ea homines audeant recedere.

4. Si itaque olim adoratio politica largiebatur Imperatoribus, & Regibus, quantò magis ut obſervat Joan. Lorinus *in act. Apoſtol. verſ.* 24. contra Joann. Cuſpinianum, dicendum eſt largiendam eſſe adorationem ſacram ſummo Pontifici, qui ut caput Eccleſiæ, & Prochriſtus eſt ſuper omnes Imperatores, & Reges; Unde Ladiſlaus Rex Ungariæ *orat. ad Nicol. V.* apud Cochlæam *lib.* 11. *hiſt. Huſſitarum*, & Petr. Dam. *opuſc.* 23. *cap.* 1. vocant Pontificem Regem Regum, & Imperatorum Principem. Quod etiam dixit Epiſcopus Pataræ *apud Libertatum in Breviar. c.* 22. vocando Pontificem pluſquam omnes Reges, qui meritò hoc recognoſcentes, ut ſuprà viſum eſt, ad ejus pedes procumbunt, & oſculantur, & reverenter adorant, & alia honoris, & venerationis ſigna demonſtrant, ut patet in pluribus exemplis: ſed duo tantùm hic adducam.

5. Primum ponit Anaſtaſ. *in vita Steph. IV.* ubi ſic ait: Furaldus Abbas, & Rothardus dux directi à præfato Pipino excellentiſſimo Francorum Rege, petierunt eumdem Sanct. Pontificem ad ſuum progredi Regem. Quem, & magno honore cum omnibus, qui cum eo erant ad eum deduxerunt. Audiens verò idem Rex ejuſdem Beatiſſ. Pontificis adventum, nimis feſtinanter in ejus advenit occurſum una cum conjuge; filiis etiam, & primatibus; & ferè ad centum millia; filium ſuum nomine Carolum in occurſum ipſius coangelici Papæ direxit, cum aliquibus ex ſuis optimatibus. Ipſeque in palatio ſuo, in loco, qui vocatur *Ponticone*, ad ferè trium millium ſpatium deſcendens de equo, cum magna humilitate terræ proſtratus unà cum ſua conjuge, filios, & optimatibus eumdem Sanctiſſ. Papam ſuſcepit. Cui, & vice ſtratoris uſque ad aliquantum locum juxta ejus ſellarem properavit. Ita ille.

6. Alterum exemplum adducam ex Genebr. *in Chronograph. l.* 4. *ſub anno* 1180. qui ſic aſſatur: Ad ejus pedes (ait) procubuit Federicus Imperator petens abſolutionem excommunicationis. Ferunt Ludovicum Francorum, & Henricum II. Angliæ Reges pedites ei inſervuiſſe ſtratoris officio, ac læva, dexteraque frenum equi ipſius tenentes, eum per Toſiacum urbem magna cum pompa deduxiſſe. Cujus pudere eos non debuit; nam, & magnus ille Conſtantinus longè potentior, & ſanctior prius id honoris Silveſtro Chriſti Vicario exhibuit. Hæc Genebr.

Undè ex his Antonius Ongaro vates non infimæ notæ, & quem Roma in ſinu ſuo per multos annos dulciter canentem audivit, loquens de Clem. VIII. Pontifice hæc ſcripſit.

In trono augusto, ove suo merto il pone.
Etiam fortuna il gran Clemente hor siede,
Indi dà leggi all' universo, e vede.
Sotto le piante sue scettri, e corone.

RESOL. VI.

Probatur etiam adoratio Pontificia ex more apud Veteres, qui ad aliquid impetrandum pedibus obvoluebantur, & præſertim filij ſupplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant, de offenſis veniam petendo.

Et notatur Summum Pontificem ſæpius vocari Patrem communem? Ex part. 11. tractat. addit. 1. Reſ. etiam 6.

§. 1. PRius dictum confirmatur ex verbis Apuleij *lib.* 6. *met.* non multò poſt princ. Tunc Pſyche ad pedes ejus advoluta, & uberi fletu rigans, Deæ veſtigia, humumque verrens crinibus ſuis, multijugis precibus editis veniam poſtulabat. Et huc quoque reſpicit illud Ciceronis *in or. ad pop. & Equites Rom.* antequam iret in exilium: Oro atque obſecro, quibus ſigillatim ſæpè ſupplex ad pedes jacui, ut eum, qui ſinguli ſtratum, atque obſeſſum ſublevaſtis. Et apud Curtium *lib.* 3. Mater, & uxor Darij provolutæ ad pedes Alexandri, orant, ut ſibi liceat patrio ritu Darium ſepelire, quem rebantur in acie cecidiſſe, Cæſ. *lib.* 2. *bell. civ.* de Maſſilienſibus loquens: Univerſi, ait, ſe ad pedes projiciunt, orant, &c.

2. Et hunc morem maximè filios erga patres effeciſſe, apud veteres patet, ad quem reſpexit Plin. *lib.* 9. *ep.* 21. ubi ſic ait: Libertus tuus, cui ſuccenſere te dixeras, venit ad me, advolutuſque pedibus meis, tamquam tuis hæſit; flevit multum, multumque rogavit, multum etiam tacuit, in ſumma fecit mihi fidem penitentiæ. Sed magis clarius Sidonius Apollin. *lib.* 4. *ep.* 25. Deus bone, inquit, quàm lætus orietur tibi dies, mihi nuncius animus, ille, cum paternis pedibus affuſus, ex illo ore læſo, ore terribili, convitium expectans oſculum exceperis: Quod contigit in filio prodigo Evangel. *Luc.* 15.

3. Notandum verò Summum Pontificem ſæpius vocari patrem communem: Ita vocavit illum Petrus Cluniacenſis *l.* 4. *cap.* 24. Acta S. Lutgardis *lib.* 2. cùm de more Innocen. III. Michael Paleologus *epiſt. ad Greg.* X.

4. Unde eadem proportione modò Rom. Civitas per Pontificem dici poteſt Mater communis, aut patria communis, quo olim nomine dictam ratione imperij politici conſtat ex multis Symmachi locis, quæ Jureſus notavit ad *lib.* 5. *epiſt.* 74. Unam eſſe cunctarum gentium in toto orbe patriam, dixit Plin. *l.* 3. *cap.* 5. Totius orbis civitatem unicam vocat Sidonius *l.* 8. *ep.* 6. Negatque Caſſiodorus eam ulli poſſe dici alienam. Quia ſcilicet communis erat omnium patria, humanumque genus communi nomine fovit matris, non Dominæ ritu, ut Claudianus cecinit *libro* 3. *de laud. Stilic.* Ad eum ergo modum proportionaliter nunc Romana Urbs per Pontificem communis patria, & ipſe Pontifex communis Pater meritò denominatur. Et ideò hoc ſpeciali elogio D. Auguſtinus *epiſt.* 162. vocavit Melchiadem Papam patrem Chriſtianæ plebis.

5. Itaque, ex his ſuppoſitis, optimè infert pius, & eruditus Andreas Sauſſay *cap.* 4. Quid mirum, ſi ad Sedis Apoſtolicæ Pontificem accedentes Chriſtiani ejus ad pedes advolvantur, eoſque præ filiali reverentia colant, amplexentur, oſculentur: maximè cùm ejus vices teneat, qui ſuo loco Petrum inter homines eſſe voluit, cùm ſuas ei juſſit paſcere oves, ſic enim ait Ambroſius in ultimum Lucæ: Ipſum ſui erga eas amoris Vicarium conſtituit; cui etiam cùm dederit claves Regni Cœlorum, animas ligandi & abſolvendi Pontificum tradiderit: jure meritoque omnes, qui ſe peccatorum norunt nexibus obſtrictos, caput inclinant, genua flectunt, ſacris affunduntur veſtigiis, eaque devotis lambunt oſculis, veniam ut quàm ſupplices petunt, ab ipſo cœleſti diſpenſatore valeant promereri. Ita ille.

6. Quòd adeò humaniter hoc patris officium Pontifices Romani tamquam patres communes erga fideles eorum filios exercent, ut occaſione Jubilæi anni Sancti, Joſeph Stephanus *ubi ſuprà cap.* 11. *in fine* ita teſtetur: Vidi uno die Greg. XIII. Pontificem Maximum decem millia hominum ad pedum oſcula benigniſſimè admiſiſſe, tanta animi lenitate, ut ab omnibus præ gaudio vim maximam lacrymarum excuteret. Hæc Stephanus.

RESOL. VII.

Aliqua loca Sacræ Scripturæ afferuntur in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuiſſe demonſtratur? Ex p. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 7.

§. 1. NOn ſolùm, ut viſum eſt, adoratio Pontificia nititur conſuetudine, & rationibus, ſed etiam teſtimonio ſacrorum oraculorum, & in primis nobilis eſt locus ille Iſaiæ Prophetæ *cap.* 49. *v.* 25. ſic enim ait: Et erunt Reges nutritij tui, & Reginæ nutrices tuæ, vultu in terram demiſſo adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent, Et ſcies, quia ego Dominus, ſuper quo non confundentur qui expectant eum: quæ verba explanans Cornel. à Lapide doctus Scholiaſtes ſacræ Scripturæ ita aſſerit: In verbo *lingent*, eſt hyperbole, & auxeſis, ſignificans ſummam demiſſionem, & venerationem. Lingent ergo, ideſt oſculabuntur, tum ut ſupplices, tum ut à te victi; ſic *Pſal.* 71. dicitur, coram illo procident Æthiopes, & inimici ejus terram lingent. Ita videmus Reges oſculari pedes Eccleſiæ in Pontifice, qui Eccleſiæ eſt caput. Ne ergo fremant ad hoc oſculum hæretici, cùm Iſaias idipſum hic prædixerit, de eoque tam Regibus, quàm Eccleſiæ ſit congratulatus. Sicut enim, qui Viceregem valdè colit, & honorat, Regem ipſum valdè colit, & honorat: Sic qui Pontificem colit, Chriſtum colit, qui Pontificatum, quaſi ſui Vicarium, ſummumque in Eccleſia Magiſtratum inſtitui. Ex adverſo qui

qui Pontificem ſpernit, Chriſtum, Chriſtique ordinationem ſpernit: ipſe enim dixit: Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit. Prædicit gloriam Eccleſiæ, quam habitura erat ſub Conſtantino, & deinceps; nam ante cum fuit in continua perſecutione. Unde mirum non eſt hunc honorem non habuiſſe, nec admiſiſſe S. Petrum, Paulum, alioſque Apoſtolos, uti perperam objectat Calvinus. Huc uſque Corn. à Lapide.

2. Eſt etiam alter locus ejuſdem Prophetæ Iſaiæ *cap.* 60. *v.* 14. Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt, & adorabunt veſtigia pedum tuorum: quæ verba verificata eſſe in B. Silveſtro Pontifice Otho Friſingenſis, *l.*4. in prologo teſtatus eſt his verbis: Ut cognoſcamus non fortuitis caſibus, ſed Dei profundiſſimis, ac juſtiſſimis judiciis id factum; vide pridie latitantem, ad quemlibet infimæ conditionis virum, fugientem, in brevi tantæ auctoritatis fieri, ut Regibus imperet, de Regibus judicet. Vide tantæ à ſæculo venerationis haberi, ut veniant curvi, veſtigiaque pedum ejus in ſolio ſedentis adorent orbis domini. Ita Otho, cui adde magis genericè loquentem Corn. à Lapide, qui expendens ſupradictum locum Iſaiæ ſic affatur; patet hoc impleri in Rom. Pontifice, qui eſt caput Eccleſiæ. Fruſtrà ergo indignantur hæretici ad oſcula pedum Papæ, cum ea prædixerit, & promiſerit Iſaias. Ita Reges Viſigothorum, Francorum, Anglorum, Normannorum, Longobardorum, Germanorum, & aliarum gentium, qui ſæpiùs vexarunt Eccleſiam, & Pontificem, Romam venerunt, ut ibi adorarent veſtigia pedum ejus, qui ſe ſervum ſervorum Dei vocat, cumque ſit caput, pedum ſibi nomen aſſumpſit, humillimum ſcilicet ſervum ſe profeſſus. Hæc Cornelius.

3. Et tandem alium locum ſacræ Scripturæ pro adoratione Pontificia adducit eruditus Jo. Lorinus, nempè verba *Pſal.* 59. *v.* 10. In Idumæam extendam calceamentum meum, ubi ſic ait: Nec ineptè calceamenti extenſio in Idumæam denotare poſſit ſupplicem exoſculationem pedum Chriſti, & Vicarij ejus Summi Pontif. Ita ille, qui etiam in Acta Apoſt. *cap.* 10. *v.* 25. ſic aſſerit, Petrum in quolibet Rom. Pontifice agnoſcentes; imò & Chriſtum ipſum, cujus vices in terris gerit, ad illius pedes exoſculandos proni advolvimur: & meritò uſurpamus illud de ipſo, quod eſt in Deuteronomio: *In dextera illius ignea lex: dilexit populos: omnes Sancti in manu illius ſunt; & qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina illius.*

4. Et hoc anse Lorinum invenio obſervatum à *Joſepho Stephano ubi ſup. capit.* 10. ſic aſſerente: Cùm Romanus Pontifex omnes homines Chriſti auctoritate perſunctus, legem Dei ut Magiſter, & Legiſlator edoceat; controverſiaſque omnes ut Judex diſſolvat, ſtatus excellentia omnibus præſit; In fide, & Religione aberrantes fratres inſtituat, atque confirmet: meritò ad ejus pedes exoſculandos accedimus, ut religionis, & fidei diſciplina imbuamur. Quod ea *Deuteronomio cap.*33. ſatis liquidò conſtare arbitror. In dextera ejus ignea lex, dilexit populos, omnes Sancti in manu illius ſunt, & qui appropinquat pedibus ejus accipit de doctrina illius. Lex ignea Evangelium dicitur, quod cùm Dominus evulgaret, magnum pietatis incendium excitatum eſt, nulla Imperatorum improbitate reſtinctum. Ardens quoque charitatis lumen effulſit, quod in hanc Urbem, ejuſque Paſtorem omnium ora, animoſque convertit, cùm ab eo ſit Chriſtianæ Religionis exordium, pietatis fundamentum, & tandem fides per univerſum orbem, Urbi ſubjectum nuncietur. Quamobrem meritò ad Pontificis noſtri pedes provolvimur, non tam ut hoc humili pietatis voto, ejus ſummam dignitatem, atque excellentiam indicemus, quàm quòd etiam dum ejus pedibus obvolvimur, certiſſimis fidei, & religionis inſtrumentis imbuamur. Hæc Stephanus.

Nec deſeram hìc adnotare, Andream de Sauſſay *loc. cit. cap.*4. illa verba Joannis *Apocal.*3. Ecce dabo illos, ut veniant, & adorent ante pedes tuos, & ſcient, quia ego dilexi te: de adoratione Pontificia explicare.

RESOL. VIII.

An licitum ſit præter genuflexionem, & pedum oſculationem adorare Pontificem pectoris tunſione? Ex par. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 8.

§. I. CUm quidam Concivis meus ex noſtra Religione, vir ſatis pius prima vice vidiſſet Summum Pontificem ſuper humeros geſtari cum Thiara in capite, tanta devotione, & reverentia erga illum affectus fuit, ut cœperit, iteratis vicibus, pectus ſuum obtundere. Tunc dubitavi, an ex condicto ſic adorare Pontificem eſſet licitum, & in rigore, ac ſpeculativè loquendo, adhæſi ſententiæ affirmativæ. Nam, ut obſervat Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſt.*84. *art.*2. *diſp.*5. *num.* 1. & alij, ex placito, & intentione ſigna adorationis pendent, & certum eorum numerum deſignare impoſſibile eſſet, tamen ipſe aliqua ſigna externa particularia adducit, & inter illa tunſionem pectoris apponit, *ubi ſup. n.*27. Fuit itaque pectoris tunſio cæremonia Judæorum, ut conſtat *Lucæ* 18. de Publicano percutiente pectus ſuum, & dicente: Deus propitius eſto mihi peccatori: & *Lucæ* 23. Aliqui, qui aſtiterunt crucifixioni in die Paraſceves, revertebantur percutientes pectora ſua. Et exemplo Publicani à Chriſto laudati, poſteà Chriſtiani hoc ritu in ſuis præcationibus uſi ſunt, cujus meminit Tertull. *lib.*7. *adverſus Marcionem cap.*18. Cyprianus *in oratione Dominica de Publicano*, inquit, percutiebat pectus, & peccata intus incluſa, quaſi ea excluſurus. Greg. Nazianz. *orat.*15. *in plagam grandinis*: & D. Hieronymus *in vita Hilarionis* ait: Pectus pugnis percutiebant, quaſi cogitationes cæde manus poſſet excludere, & idem Hieronymus grandi ſilice ſolebat ferire pectus. D. Auguſtinus *enarrat.*2. *in Pſalm.* 31. *& ſuper Pſalm.* 146. Tu dirige cor tuum non potes; tu frange, ille dirigat; quomodo tamen franges? quomodo tamen conteres? confitendo, puniendo peccata tua: quid aliud ſignificat pectorum tunſio, niſi fortè putamus oſſa noſtra peccaſſe, aliquid cædimus, & tundimus pectus? ſed ſignificamus nos conterere, ut à Domino dirigatur. Maximus Taurinenſis Epiſcopus *hom.* 13. *de Quadrageſima*: Rectè contundes manibus pectus: ſi omnem indè furorem malignę voluntatis excuſſeris. Nicolaus Primus *in reſponſis ad conſulta Bulgarorum capit.* 54. Hinc etiam pectus percutimus, ſignantes videlicet, quod nequiter egimus diſplicere nobis, ac ideò antequam Deus feriat, id nos in nobis ipſis ferire, & antequam ultio extrema veniat. Ita Torre.

2. Cùm ergo pectoris tunſio (ut Raphael de la Torre ex *ſuperius* dictis aſſerit) ſit modus adorationis externus, non video cur aliquis adorando Pontificem genuflexione, & pedum oſculatione, non poſſit etiam adhibere tunſionem pectoris, eſt enim ſignum agnoſcentis peccata, ac petentis eorum remiſſionem, quæ quidem à nemine magis, quàm à Summo Pontifice petenda videtur, cui Chriſtus in perſona Petri dixit: Quemcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutus & in Cœlis.

Verùm quia, hic modus adorandi Pontificem non eſt in uſu, & forſitan admirationem aſtantibus induceret, ideò ab illa videtur abſtinendum.

RESOL. IX.

Probatur adorationem non ſolum oſculatione pedum, Pontificibus præberi, ſed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in orationibus publicis audiuntur. Ex part. 11. tr. addit. 1. Reſ. etiam 9.

§. I. INclinationem, & apertionem capitis eſſe actum externum obſervantiæ, & adorationis ſive politicæ, ſive ſacræ tradit Leſſius *de juſt. lib.*2. *capite* 37. *dub.* 1. *num.*5. Joannes Vvigers *tract.*8. *cap.* 3. *dub.* 1. *num.*3. & Adamus Tannerus *tom.*3. *diſput.* 5. *quæſt.*2. *dub.* 1. *numer.* 13. ubi ſic ait: Scriptura in pluribus locis indicat adorationem, quandoque ſine procumbentis geſtu ſola genuum, aut capitis inflexione, etiam à ſtantibus fuiſſe peractam; *Geneſ.* 24. *v.*26. Servus Abrahæ Inclinavit ſe, & adoravit Dominum. *Geneſ.*33. Ancillæ Jacob; & filij earum incurvati ſunt. Acceſſit quoque Lia cum pueris ſuis, & cùm ſimiliter adoraſſent, extremi Joſeph, & Rachel adoraverunt. *Gen.* 37. *v.*7. Putabam nos ligare manipulos in agro, & quaſi conſurgere manipulum meum, & ſtare, veſtroſque manipulos circumſtantes adorare manipulum meum. *Exod.*12. *verſ.* 27. Incurvatus populus adoravit; 3. *Reg.*1. *v.*16. Inclinavit ſe Bethſabee, & adoravit Regem.

2. Et hunc adorationis modum refert etiam D. Thomas in 2. 2. *quæſtione* 84. *art.* 2. *ad* 2. eumdemque tradit Benedictus Pererius *in Geneſim capite* 33. *numero* 2. addens etiam iſtum, qui ad præcedentem revocari poteſt, & fiebat per incurvationem corporis, inclinando ſcilicet caput cum modica corporis demiſſione. Et utrique adſtipulatur præſens inter homines conſuetudo. Et ideò *in Concilio Moguntino* §. 2. & refert Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 1. *diſput.* 8. *capite* 10. *numero* 127. ſic habetur: Et codicem oculis perluſtrans, cum quis ad venerabile, & tremendum nomen Jeſu devenerit, caput aperit, inclinatur. Et tandem hunc modum adorandi etiam apud veteres extitiſſe obſervo in Alexandro ab Alexandro *l.*2. *cap.*19. ubi ſic ait:

Apud

Apud exteros verò Cyro perſarum Regi adorandi cultum primum delatum comperimus, cui proximum Diis immortalibus honorem decrevere. Quod mox Indi, & poſteri Reges exequi magno ſtudio curaverunt: Id, quod Octavius Auguſtus, & Alexander Severus præcipuè deteſtati ſunt. Nam ſi quis inter ſalutandum flexiſſet caput, aut aſſentaretur blandus, foras detrudi, atque exigi juſſere. Ita ille. Et ante illum Suetonius, & Lampridius in vitis dictorum Imperatorum, ex quibus verbis clarè apparet, inclinationem capitis ad adorationem pertinere: & detectio capitis apud veteres quidem Romanos, Europeoſque noſtrates, honoris, ſeu reverentiæ nota eſt, ut videre eſt apud Lipſium *in amphiteatro capit.* 19. & 20. & *l.* 1. *Electorum cap.* 23.

3. His ſuppoſitis, aſſero (quod probavimus) adorationem ſacram, quæ reducitur ad Duliam, pertinere ad viventes ratione alicujus dignitatis, aut miniſterij, quæ inveniri majora non poſſunt, quàm in Summo Pontifice; cùm ſit Prochriſtus, & Propetrus in terra, & ideò etiam inclinatione capitis quando auditur in Miſſa, vel in orationibus publicis ab omnibus, humiliter veneratur, & adoratur: unde in rubricis Miſſalis ſic dicitur *cap.* 5. *nu.* 1. de *orat.* Cùm nominatur Jeſus, caput verſus Crucem inclinat: quod etiam facit cùm nominatur in epiſtola. Et ſimiliter ubicumque nominatur nomen Beatæ Mariæ, vel Sanctorum, de quibus dicitur Miſſa, vel fit commemoratio: Item in oratione pro Papa quando nominatur, ſemper caput inclinat. Hæc ibi.

4. Itaque ſicut per adorationem latriæ adoratur inclinando caput nomen Jeſu, & Hyperduliæ nomen Beatæ Virginis, & per adorationem Duliæ poſſunt adorari inclinatione capitis nomina Sanctorum exiſtentium in Cœlo; ſicut adorantur quando nominantur in Miſſa, ſic & etiam nomina hominum viventium ratione excellentis dignitatis, ut Summi Pontificatus; nam ut *ſuperius* probatum eſt, & probat ſignanter D. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 84. *art.* 1. ex mente D. Auguſtini 10. *de Civitate cap.* 4. Adorationem etiam ſolere exhiberi licitè quibuſdam excellentibus creaturis. *Geneſ.* 18. Abraham adoravit Angelos 3. *Reg.* 3. Nathan Propheta adoravit David; & alibi ſæpè fit mentio talis adorationis ex parte objecti, id eſt ex parte excellentiæ rei adoratæ in adorationem, qua veneramur Deum, & pertinet ad latriam, & adorationem, qua veneramur creaturas excellentes, & pertinet ad duliam.

5. Si itaque ut etiam notat Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 8. *diſp.* 3. Fundamentum adorationis eſt dignitas Perſonæ, quænam major dignitas in orbe exiſtit dignitate Summi Pontificis? Ergo ritè, & licitè per aperitionem, & inclinationem capitis ejus nomen adoratur.

6. Probatur noſtra opinio auctoritate Ariſtotelis *lib.* 1. *elenchorum cap.* 1. quia, inquit, fieri non poteſt, ut res ipſas referentes, diſputemus, nominibus utimur pro ipſis rebus, tamquam ſignis; & quod accidit in omnibus, in rebus quoque arbitramur accidere: quemadmodum ii; qui calculis ſupputant, &c. Si ergo nomina ſubſtituimus loco rerum, & accipimus pro ipſis rebus, & tamquam vicaria rerum; etiam nomina Pontificum ſubſtituimus, & accipimus pro Pontificibus, & ideò illa adoratio, quæ poteſt adhiberi perſonis ſignificatis per nomina, poteſt extendi ad ipſa nomina tamquam ad ſigna vicaria perſonarum. Et quamvis ſæpè in ſcriptura per figuram metonymiam, nomini tribuantur quæ conveniunt rei, aut perſonæ ſignificatæ per nomen; ut quando dicitur *Actorum* 4. Non eſt aliud nomen datum ſub cœlo, in quo nos oporteat ſalvos fieri; & *ad Rom.* 10. Quicumque invocaverit nomen Domini ſalvus erit: & *Joann.* 1. Dedit poteſtatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus: ut benè notat Vaſquez *diſput.* 108. *cap.* 11. *cit. num.* 107. *pag.* 784. hoc ipſum tamen clarè oſtendit id, quod contendimus, tantam eſſe conjunctionem nominis cum re, & perſona ſignificata, ut ſumatur pro illa ipſa, & pro illa ſubſtituatur, ac proinde quod adoratio, & cultus latriæ, quæ debetur perſonæ, poſſit derivari, & extendi ratione illius etiam ad nomen.

7. Et licèt de nominibus Chriſti, & Dei neget Sotus *l.* 2. *de juſtitia q.* 4. *art.* 2. *in fin. pag.* 124. & Corduben. *l.* 1. *quæſt.* 5. *dub.* 1. §. *Idem objectum pag.* 71. & *dub.* 4. *in reſponſ. ad primam confirmationem* 7. *argumenti pag.* 83. *col.* 2. quod ſint adoranda, ſicut adorantur Imagines; quia ſolùm implicitè, & confusè repræſentant Chriſtum, & Deum, & ſolùm ad placitum, & ex noſtra inſtitutione ducunt nos in illorum memoriam; non autem quòd habeant ullam veram attributionem, aut pertinentiam ad res ipſas ſignificatas; & quod auditis, & lectis hujuſmodi nominibus caput aperiamus, aut genuflectamus, non eſt quia adoremus ipſa nomina, ſed ſolùm quia adoramus ipſas perſonas ſignificatas, & remoratas per nomina. Sed oppoſitum aliqui aſſerunt, & tenendum putant; probatur, quia licèt res inanimata non ſit adoranda ſecundùm ſe, cùm in ſe non habeat excellentiam, ob quam adoratur, tamen ſi ſpectetur ut ſubrogata in locum rei adorandæ, poteſt adorari: ſicut adoſacris inferatlar cum prototypo: tum quia ſi quis nominibus ratur exemp ignominiam, peccat contra Religionem: ergo ex præcepto Religionis nominibus ſacris tribuendus eſt honor: ergo nomina ſacra adoranda ſunt. Et hæc omnia latè probat ex Suarez, Vaſquez, & aliis Pater Baldelli *in Theol. mor. tom.* 2. *l.* 3. *diſp.* 8. *numer.* 5. loquens de adoratione nominis Chriſti, & Beatæ Virginis, quæ quidem procedunt ſervata proportione, & eo modo, quo fieri poteſt in adorationem nominis Pontificum.

RESOL. X.

Quare Eminentiſſimi Cardinales ordinariè non genuflectunt ad occurſum Pontificis, nec ejus pedes oſculantur.

Et de oſculatione circa manus Pontificis aliqua curioſa obſervantur. Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 10.

§. 1. AD difficultatem ſic reſpondet Joſeph Stephanus in ſæpius *citato l. de oſculatione pedum Romani Pontificis cap.* 19. ubi ſic ait: Hæc tamen exempla veterem Eccleſiæ diſciplinam à nobis copioſè demonſtratam minimè evertunt, aut infirmant; cùm perfecti viri qui virtutibus plurimum pollent, vel Eccleſiæ gubernationi inſiſtunt, & invigilant, non ſemper ad pedes jacere, ſed quandoque ad Chriſti caput accedere dicantur à Beato Cyrillo Alexandrino in *lib.* 1. *in Leviticum* his ferè verbis: Ex tribus fœminis, quæ Chriſtum contigerunt triplex Eccleſiæ ſtatus deducitur, nam quæ fimbriam veſtimenti tremebunda tetigerat, incipientium: quæ caput Chriſti unguento perunxerat, perfectorum ſtatum expreſſit. Et fortaſsè non abſurdè Cardinalium conſuetudo multis ab hinc annis conſtantiſſimè ſervata, ex hoc ſanctiſſimi Patris teſtimonio defendi poteſt. Qui poſt unam, vel alteram pedum oſculationem, quam Pontifici Maximo in ejus electione deferunt tantùm, deindè manus, vel os inter Miſſarum ſolemnia, cùm ad ea celebranda conveniunt, oſculantur. Enimverò in his ampliſſimis Patribus perfectorum ſtatus conſiſtit, fides noſtra ſtabilitur, & totius Eccleſiæ fundamenta firmantur, cùm ſuper eos totius orbis cura ſit poſita. Ne igitur abſurdum eſſet, eos, in quibus Pontificale oſtium, cœleſtiſque janua obvoluitur, ſemper ſupplicum more jacere, aut humiliationem pedum deferre (quod ab incipientibus, & Catechumenis fieri ſolitum in Eccleſia docet Origenes *in cap.* 15. *Matthæi*, & Auguſtinus *de fide*, & *ſymbolo*) meritò Patres relicta pedum oſculatione, caput Pontifici demittere inclinare cervices, corpus reverentiæ cauſa inflectere, atque incurvare ſunt ſoliti, ut illud oraculum firmiſſimum foret, ſub quo curvantur, qui portant orbem. Hucuſque Epiſcopus Veſtanus.

2. Et poſt illum Joannes Lorinus *in Acta Apoſtolorum cap.* 10. *v.* 25. ſic aſſerit: Hoc tempore Cardinales, ac multis retrò annis poſt unam, aut alteram pedum Pontificis oſculationem in ipſius electione, deferunt ei manus tantùm, vel os inter Miſſarum ſolemnia, cùm ad oſculum admittuntur; ſunt enim Pontificis, ac Eccleſiæ totius primarij Conſiliarij, ac veluti cardines, ſuper quos Deus poſuit orbem. Ita ille.

3. Sed hic notandum eſt, quòd licèt Domini Cardinales non adorant ita ſæpius Pontificem genuflexione, & pedum oſculatione; adorant tamen illum oſculo manus, ut ante Miſſam in Capella Papali ſemper ab ipſis efficitur, ut *ſuprà* notatum eſt. Probatur, oſculum manus adorationem ſignificat, ut eruditè probat ſapientiſſimus Magiſter Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ tomo* 2. *quæſtione* 48. *diſputatione* 5. *artic.* 2. *numer.* 22. ubi ſic ait: Supereſt, ut de reverentiæ, & adorationis oſculo, quod præſentis inſtituti eſt, nonnihil dicamus; advertentes oſculis ab antiquiſſimis temporibus ſolere ſignificari affectum, & recognitionem ſubmiſſionis, reverentiæ, aut gratitudinis: quòd ad adorationem externam pertinere, ex definitione à nobis allata de adoratione clarum eſt: fuiſſeque in uſu vetuſtiſſimo, & ferè cum ipſa natura ortum hujuſcemodi adorandi modum teſtantur ſacri authores, & profani: Cicero *orat.* 5. *contra Verrem* ait: Agrigenti, quod oppidum eſt in Sicilia, æneum fuiſſe Herculis ſimulachrum, quod os, atque mentum detrita haberet, propter frequentiam ſcilicet eorum, qui eo venerationis gratia oſculaturi accederent. Et Prudentius cùm cultus, & adorationis rationem deſcriberet, quo antiqui Solem proſequebantur, inter cætera dixit: Eos, equis quoque, qui

Solis currum traherent pedes fuiſſe oſculatos. Et de manuum oſculatione multa ſtatim. Nunc autem adorandi modum per oſcula frequentiorem fuiſſe apud Hebræos, patet ex multis ſacræ Scripturæ locis, *Eſther* 5. Regina oſculando ſummitatem ſceptri Regis Aſſueri Regem adoravit. Et Sunamitis ſimiliter apprehendit pedes Eliſæi, nimirum hos oſculatura in reverentiæ ſignum, *quarto Regum* 4. Et Rex Nabuchodonoſor perterritus ſapientia Danielis cecidit in faciem ſuam, oſculaturus, nempè, ejus pedes, *Danielis* 2. Eamdem adorationem præſtitiſſe Alexandrum Lado Sacerdoti Magno Hæbreorum narrat Joſephus *lib.* 21. *capit.* 18. & *Luc.* 7. *de Magdalena*, & 8. *de Jairo Actorum* 10. *de Cornelio*. Denique oſcula ad Religionem, & adorationem maximè apud Hebræos pertinere, vel ex eo colligere licèt, quod verbum oſculandi Hebræum Naſak, ad adorationem refertur ſæpiſſimè, *Pſal.* 2. ubi vulgata habet: Apprehendite diſciplinam, ponitur verbum præfatum NaſaK, quo promiſcuè utuntur Hebræi pro oſculari, & adorare. Hieronymus vertit: Adorare purè: quam verſionem defendit in Apologia contra Ruffinum. *Septuaginta*, & alij: Oſculamini filium, in quo fit alluſio ad veterem adorandi modum per oſcula, ut Hieronymus adnotavit: & *Oſea* 13. ubi nos legimus: Vitulos adorant. Pagninus, Regia, Tigurina legunt: Oſculantur vitulos: & Hieronymus ait, ſic vertiſſe Aquilam: & *Geneſ.* 41. illud quod Pharao de Joſepho dixit: Ad tui oris imperium cunctus populus obediet: legit Regia: Super os tuum oſculabitur omnis populus. Hoc nempè ſigno, te illorum eſſe Dominum oſtendentes; Ecce non ſolùm apud Hebræos, verùm apud Ægyptios, qui ſe omnium antiquiſſimos jactabant, mos erat oſculis ſubmiſſionem, ac reverentiam erga aliquem profiteri, quod ad adorationem pertinere certò certius eſt. Præcipuè autem hujuſcemodi adorationis modus in oſculo manuum exercebatur, ut patet 3. *Reg.* 19. *Job.* 31. & Apulejo *Apolog.* 1. *lib.* 4. *de aſino aureo*; *Minutio in Octav.* & *ex Plinio citandis*. Hæc omnia Magiſter Torre,

4. Quæ quidem ſatis oſtendunt, Eminentiſſimos Cardinales dum ad oſculum manus Pontificis admittuntur, ſigno illo exteriori, (ut alij genuflexione, & pedum oſculatione) nempè oſculo manus, Summum Pontificem venerari, ac adorare; Vide Joannem Vvigers *de juſt. tract.* 6. *cap.* 3. *dub.* 1. *num.* 1. qui etiam docet, manus exoſculationem eſſe ſignum adorationis.

RESOL. XI.

Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis ad Latriam ne, vel ad Duliam?

Et opinio Caramuelis affertur. Ex part. 11. tractat. addit. Reſ. etiam 11.

§. 1. Satis itaque *ſuperius* probatum eſt ex orationibus, & perpetuo uſu Eccleſiæ, licitè Pontificem à Chriſti fidelibus adorari, nunc videndum eſt, ad quam adorationem reducenda ſit adoratio Pontificis, & ad hoc dubium ſic noviſſimè reſpondet doctiſſimus, & amiciſſimus Abbas Joannes Caramuel *de Hierarchia Eccleſiaſtica lib.* 1. *diſp.* 60. *numer.* 680. ubi ſic ait: Si Deus ſolus eſt adorandus, quomodo Summus Pontifex adorari præcipitur? & ſi iſte adorari debet, aut poteſt, ceſſat lex illa, quæ creaturas adorari interdicit.

2. Reſpondeo, adorationem eſſe duplicem, Latriæ, & Duliæ: illamque Deo deberi, iſtam verò dicere reverentiam, & cultum, qui hominibus competere queat. Addo utramque deberi Pontifici Summo, ſed diverſimodè conſiderato. Poteſt enim conſiderari ut quod, poteſt ut quo, & conſideratur priori modo, quando ut perſona; & poſteriori, quando ut imago, umbra, quando ut Pro Chriſtus; quando ut Pro Deus hoc eſt Chriſti Vicarius. Profectò Duliæ cultum nemo Patri optimo Maximo negare audebit, qui ſciat in tabulis divinis legem eſſe, quæ parentes honorari præcipiat. Hic cultus debetur Pontifici conſiderato ut quòd, quatenus enim homo eſt homo ſacer, homo ſummus, & cæteris univerſis prælatus. At ſi conſideretur ut quo, ut Vicarius Chriſti, ut via ad terminum, ubi ceſſet errandi periculum, Latriæ cultum requiret, eo ſenſu, quo cæteræ imagines Chriſti, cultum inquam, qui non terminetur ad lapides, ad ligna, non ad carnem, aut ſanguinem, ſed ad Chriſtum. Doctrina eſt clara; & ne obtorqueri queat ab invido poſui illa verba, ubi ceſſet errandi periculum: ſi enim ſcandalum aut proprium, aut alienum, aut aliqua injuria Deo, aut ſiniſtra aliqua explicatio hujus cultus prævideretur, deberet omninò intermitti. Ne ergò in re magni momenti erremus, hæc ſubjungo: Eſt ob oculos Chriſti ſanguis (hoc eſt totus Chriſtus) in aureo Calice, Actum latriæ religio poſtulat, & elicio. Quem ergo adoro? Calicemne? Si Calicem, aurum adoro, quòd non eſt Deus: ego non ſum Theolatra, ſed Chryſolatra, adeòque Idolatra. Debeo igitur adorare ut quod, & tamquam latriæ terminum Chriſtum, qui continetur à calice: non Calicem, qui continet Chriſtum; nam illa ſolus, & non iſte eſt Deus. At eùm dico eſſe Chriſtum in Calice, Calicem conſidero ut quo, Chriſtum ut quod, illum ut medium, iſtum ut finem; illum ut viam, iſtum ut terminum, & adorabundus per Calicem ad Chriſtum venio. Hoc ſenſu adorantur imagines, nam Deus eſt, quod imago docet, ſed non Deus ipſa. Et quia multæ ſunt remotæ, & aliæ proximæ, ideò multæ remotius, & aliæ proximius coluntur. Creaturæ remotiſſimæ imagines Creatoris ſunt, & cùm illum in eis adoro, ad ejus notitiam ab illis, & per illas conducor, illum adoro ut quod, iſtas ut quo. Deindè Dei Patris, & Spiritus ſancti pingimus hieroglyphica, & ſymbola: non enim imagines poſſumus; quæ enim purè ſpiritualia, corporeis coloribus nequeunt imaginari, Chriſtus ut Deus, & homo eſt; ejuſque imagines, quia proprius Deum repræſentat, proprius coli dicuntur. Deindè Crux eſt ſignum viſibile, & nomen Jeſu ſignum audibile, quo Chriſtus proximè repræſentatur, & coram eis jubetur, ut omne genuflectatur, Cœleſtium, terreſtrium, & Infernorum; ſed cui? ligno, an aeri? neutri; Cruces enim plerumque fiunt è ligno, voces ſemper aere, & interim non ligno, non aeri Cœlitum, aut Terricolarum, aut Dæmonum genua flectuntur, ſed ipſi Chriſto. Jubet Apoſtolus nomen Jeſu adorari, & rationem ſubjungit, quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris; non enim hæret in ſignis, & ſymbolis, ſed per hæc (ligna, & voces) ad Deum venit. Et quia inter alias imagines Prorex eſt Regis imago intelligibilis, cultu, quo cæteræ materiales Regis ex digniore motivo honorari debebit. Ergo idem dici debebit pro Chriſto; quo enim ſenſu eſt intelligibilis imago Chriſti, eo debebit coli ſicut cæteræ imagines. Huc uſque Caramuel.

RESOL. XII.

Refertur circa eamdem difficultatem opinio Tanneri. Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 12.

§. 1. Inclyta Religio Societatis Jeſu ferè ſemper fuit, & erit doctorum virorum ferax, ac inter ejus præſtantiſſimos Theologos floruit Adamus Tannerus natione Germanus; Is itaque difficultatem præſentem pertractans, ſic aſſerit *tom.* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 2. *dub.* 2. *num.* 60. Sanctorum cultus ſacer in genere quintuplex diſtingui poteſt. Declaratur aſſertio. Primus enim ille eſt, quo coluntur ſolùm impropriè; eo quod Deus in illis colatur, velut in ſua creatura, & imagine: qui utitur latriæ cultus eſt. Et tametſi hic cultus, ut in aliis rebus creatis per ſe, & ex ſua natura non eſt illicitus, moraliter tamen, & regulariter erga ſanctos non eſt adhibendus, ut ſpeciatim de B. Virgine dictum *aſſer. præced.*

2. Secundus cultus, quo coluntur ipſi, velut templa, ſervi, filij, amici, & domeſtici Dei ob excellentiam Dei increatam; qui cultus reſpectivus eſt, & ex veriori ſententia, quamvis vera, & perfecta latria non ſit, ſed ea multò inferior, ad ipſam Religionis virtutem pertinere, ut docet etiam Leſſius *lib.* 2. *cap.* 36. *dub.* 2. *numer.* 15. & dictum *in ſimili aſſert.* 3. quidquid Vaſquez *lib.* 1. *de ador. nu.* 166. neget, cum cultum ad virtutem Religionis pertinere.

3. Tertius cultus eſt, quo coluntur ob intrinſecam, & abſolutam excellentiam gratiæ, & donorum ſpiritualium: qui cultus propriè ad duliæ virtutem pertinet, à Religione diſtinctam, juxta communiorem, quia habet rationem colendi diverſam à latria.

4. Quartus quo coluntur velut capaces ejuſmodi donorum, & ad ea divinitus deſtinata: quæ dignitas ſanctis cum impiis communis eſt: & erga hos, quàm illos majori ratione uſurpabilis: cùm in illis inveniatur excellentior ratio colendi, non autem in impiis. Atque cultus habitu à priori non differt: cùm primaria ratio colendi ſit eadem.

5. Quintus cultus eſt, quo coluntur ob officia, ſeu munera ſacra, quæ juxta divinam ordinationem in Eccleſia obeunt: ut Sacerdotis, Epiſcopi, Vicarij Chriſti, &c.

6. Et in his rurſum diſtinctione videtur opus. Nam uti Legatus Regis (quod rectè notavit Bellarminus *lib.* 2. *de cult. imagin. capit.* 20.) dupliciter coli ſolet; Primò quidem perindè ac ſi Rex ipſe eſſet, honore plane regio: quod tunc præcipuè uſu venit, cùm Legatus ſui Regis nomine matrimonium contrahit, aut poſſeſſionem accipit; De-

Deinde juxta propriam dignitatem Legati à regia velu·i derivatam, cultu quodam inferiori: ita in propoſito, Vicarius Chriſti duplici poteſt honore coli. Primò per ſimplicem mentis apprehenſionem, agnoſcendo quodammodò in illo Chriſtum, cujus perſonam, & munus ſuſtinet: & hoc modo eodem cultu, quo Chriſtus ut homo colitur, adorari poſſet: ita quidem ut talis cultus propriè, ac per ſe ad Chriſtum, per accidens verò ſolum, & relativè ad Vicarium tenderet: quod tamen honoris genus exiſtimo conſuetum non eſſe: ſecundò juxta propriam dignitatem Vicarij à Chriſti dignitate, quam ut homo, & ſupremus Eccleſiæ moderator habet derivatam, honore quodam inferiori: quem ipſum tamen ad eum habitum pertinere cenſeo, quo Chriſtus idem, ut homo colitur, ut paulò antea *num.* 50. eſt dictum. Hæc omnia aſſerit Tannerus, *loco citato*.

R E S O L. XIII.

Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet, quod Pontifex, adoratur adoratione Hyperduliæ. Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 13.

§. 1. Hyperduliam ad Beatiſſimam Virginem pertinere tradunt communiter Doctores, & quidem ſi conſideretur in Beatiſſima Virgine excellentia intrinſeca, quam habet ex maternitate, & ex gratia, & ſanctitate, qua maximè præſtat aliis omnibus tam Angelis, quàm hominibus, veriſſimè aſſerit Sanctus Thomas *3. par. queſtion. 25. dub. 5. & 2. 2. quæſt.* 101. *art.* 4. *ad* 2. quòd illi debetur hyperdulia, id eſt dulia, & ſervitus eminentior, quàm communiter debeatur aliis Sanctis, vel (ſi liceat ita loqui) ſuperſervitus: quia enim nulli puræ creaturæ per ſe, & intrinſecè poteſt deberi latria, & excellentia intrinſeca Virginis per maternitatem & ſanctitatem ita in ſe eſt aliquid creatum, ut tamen ſingulariter excellat omnibus aliis excellentiis creatis: ita illi eſt exhibendus cultus ſuperior ad omnes alios, qui poſſunt exhiberi puris creaturis, & hic eſt cultus hyperduliæ. Et quamvis hoc nomen apud veteres Patres non ſit uſitatum; rectè tamen illud excogitarunt Scholaſtici ad ſignificandam hanc eminentiam cultus, ut notat Vaſquez *to. 2. in 3. parte, diſputat. 99. ſect. 1. num.* 2. Nec de vocabulis eſt laborandum, quando conſtat de rebus ipſis ſignificatis per vocabula, ut notat S. Auguſtinus *libr. de Geneſi ad lit. cap.* 4. & apud Suarez *in defenſ. fidei lib. 2. cap. 7. n. 4.*

2. Et quamvis communiter apud fideles hæ duæ excellentiæ maternitatis, & ſanctitatis, quæ ſunt in Virgine, quodammodò confundatur, & dum illam communiter concipiuntur, & adorant ut Dei Matrem, ſimul conciplant, & adorent ut abſolutè ſanctiſſimam, & glorioſiſſimam ſupra omnes alios, & maternitatem intelligant non quaſi præciſè, & ſolum formaliter pro ipſa relatione, & fundamento illius proxima; quod eſt genuiſſe: ſed ſimul cum aliis, quæ continet quaſi virtute, & in radice, & actualiter ex illa manant, & eſt eminentiſſima ſanctitas: ſi tamen ab invicem diſtinguantur diverſæ rationis erit hyperdulia, vel ſuperſervitus, aut eminens dulia, quæ debetur unicuique per ſe; ut enim benè explicat Suarez *tom. 2. in 3. part. diſputat. 22. ſect. 3. §. Tertio*; hyperdulia ratione ſolius gratiæ, & ſanctitatis erit ejuſdem ſpeciei cum dulia, quæ communiter tribuitur Sanctis. Et ſicut gratia, & ſanctitas Virginis eſt ejuſdem ſpeciei cum gratia, & Sanctitate Sanctorum, & ſolum differt ſecundum exceſſum, & eminentiam gradus; ita & cultus, & veneratio, quæ utriſque debetur ratione illius; ſiquidem excellentia, quæ ſolum attenditur ſecundum quantitatem gradum non diverſificat ſpeciem, ut notat S. Thomas *in 3. diſtinct. 9. queſtion. 2. art. 2. ad* 4. Et quemadmodum cultus Virginis abſolutè, & ſimpliciter, & reſpectu omnium, & quaſi protonomaſticè appellatur hyperdulia; quia Virgo ſimpliciter eminet omnibus in ſanctitate; ita & cultus unius Sancti poteſt dici hyperdulia ſecundum quid, & in ordine ſolum ad aliquem alium, cui ſupereminet in excellentia gratiæ; ut verbi gratia ſi comparetur cultus S. Joannis Baptiſtæ, aut S. Petri cum cultu infantuli, qui ſit mortuus cum ſolo Baptiſmo, & ſolum habeat gratiam baptiſmalem, & gloriam illi correſpondentem, ut ſubdit *ibid.* Suarius.

3. Et qua ratione omnis cultus Sanctorum poteſt abſolutè appellari hyperdulia, ſi comparetur cum dulia communiter dicta, prout eſt ſervitus, ex qua ſervus quicumque exhibet reverentiam ſuo Domino, ut patet ex S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 103. *art.* 4. Unde & Palud. *in 3. diſt. 9. quæſt. 2. art.* 1. cultum Sanctorum quorumcumque abſolute appellat hyperduliam, & ipſe S. Thomas *art. 4. cit. ad* 2. hyperduliam

ait eſſe omnem illam, qua exhibetur homini reverentia propter affinitatem, & conjunctionem ad Deum: qualem certè habent omnes Sancti per gratiam, & gloriam; eadem ratione cultus unius Sancti majoris poteſt appellari hyperdulia, ſi comparetur cum cultu alterius Sancti minoris: & hæc eadem eminentia ſanctitatis, quæ eſt in uno ſupra alium, non ſolum poſtulat ex parte noſtri majorem exiſtimationem de uno, quàm de alio, & voluntatem exhibendi illi majorem honorem, prout res, & occaſio tulerit, ſed etiam poſtulat majorem appretiationem ex eodem Suario *ibidem*, & ex illa prælationem unius ad alium, ſi forte uterque non poſſit ſimul coli, & honorari pro dignitate. Et hoc modo etiam Eccleſia ſecundum ritus ſacrorum officiorum Sanctos aliquos ſolum honorat officio ſimplici, & alios ſemiduplici, aut duplici, primæ claſſis, & majore, &c. ut de Apoſtolis, Euangeliſtis: & Doctoribus ſtatuitur à Bonifacio VIII. *cap. unico, de Reliq. & venerat. Sanctorum in* 6. & ſi plures occurrant, aut concurrant eodem die unum alteri præfert, & unum transfert ad unum, aut plures dies, non autem alterum. Cætera autem ad Hyperduliam propriè cognoſcendam, videbis etiam apud citatos Doctores, quibus adde Baldellum *in Theol. mor. tom. 2. lib. 3. diſput.* 10. *nu.* 12. *cum ſeqq.*

4. His ſuppoſitis, aſſero, Patrem Raynaudum *in ſuo Monaſtico Pontificio ſubnotat. 3. fruct.* 1. reducere cultum Pontificium ad hyperduliam; ſic enim aſſerit: Porrò ſpectatata ſublimi Pontificis, dignitate, quæ eſt venerationis Pontifici debitæ fundamentum, addendum eſt non qualemcumque cultum ei eſſe impendendum, ſed ſupra communem ordinem cultus Religioſi Sanctis tributi, itaut cùm Sanctis exhibeatur cultus duliæ, ſpectata ſola eorum ſanctitate, Pontifici tamen debeatur cultus hyperduliæ: Nam ejus conjunctio cum Chriſto quoad fundamentum reverentiæ eſt longè altior, quidquid ſit de ſanctitate perſonali. Sicut Beata Virgo, quia habet excellentiam ſpecie diverſam ab ea, quæ fundatur in gratia, nempè maternitatem, colitur adoratione ſuperiore, quàm ſit ea, quæ fundatur in ſola gratia ſanctificante, ut rectè ſtatuit Suarez 1. 2. 3. *part. diſput. 22. ſect.* 3. qui anceps eſt, an cultus ille ſit Religionis ſtrictè ſumptæ, à qua oritur Dei, & Chriſti adoratio, an verò oriatur à ſpeciali habitu, ob ſpecialem Virginis dignitatem cultus prædicti fundatricem. Quod ſecundum circa B. Virginem, mihi placet, & ob paritatem rationis idem ſtatuto in præſenti circa cultum impenſum Vicario Chriſti. Hucuſque Raynaudus.

R E S O L. XIV.

Opinio authoris, & aliorum adducitur, nempe adorationem Pontificis reducendam eſſe ad adorationem Duliæ? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 14.

§. 1. Omnes opiniones *ſuperius* allatas exiſtimo ſatis probabiles, ſed ego magis adhæreo opinioni Doctorum aſſerentium adorationem Pontificiam eſſe ad adorationem Duliæ reducendam. Et ita tenet Leſſius *de juſt. lib. 2. capite 26. dubitat. 3. num.* 18. *cum ſeq.* ubi ſic ait: Multæ ſunt obſervantiæ ſpecies, ſicut & multæ dignitatum, & excellentiarum; Illæ tamen magis interna æſtimatione, & affectu reverentiæ diſtinguuntur, quam operare externo, ut patet ex dictis *cap. 36. dub.* 2. Idem enim opus externum, ut procedit à diverſo affectu interno, & ad teſtandam diverſam excellentiam ordinatur, eſt diverſæ ſpeciei moralis, & diverſæ virtutis.

2. Primò igitur dividi poteſt obſervantia in politicam, & religioſam, politica eſt, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert: talis eſt qua coluntur Principes, Magiſtratus, & alii dignitate ſæculari conſpicui: item magiſtri à diſcipulis, domini à ſervis, patroni à clientibus.

3. Religioſa eſt, quæ ob dignitatem, vel perfectionem cum Religione conjunctam, vel divinum numen reſpicientem cultum exhibet; ut quando quis honoratur ut Sacerdos, ut Propheta, ut Sanctus, ut Beatus. Dicitur Religioſa, non quia actus ejus eſt à virtute Religionis, ſed quia ipſi Religioni affinis, & cum ea conjunctus.

4. Hæc rurſus duplex eſt: alia enim eſt naturalis, qualis fuiſſet in ſtatu nudæ naturæ, & modò eſſe poteſt ubi Sacerdotium, & cultus divinus ſola ratione naturali vel conſtat, vel æſtimatur. Alia ſupernaturalis, quæ ob miniſterium ſupernaturale, vel ob aliquam excellentiam ſupernaturalem cultum defert; talis eſt, qua honorantur Sacerdotes, Epiſcopi, Pontifices, & alii Eccleſiæ Miniſtri, & Religioſi: ſi tamen eorum dignitas apprehendatur, & æſtimetur, ut oportet. Cùm enim hæc non ſit

Q 4 po-

politica, ſed ſupernaturalis, & ad Deum ſpecialem ordinem habeat, neceſſe etiam eſt, ut æſtimatio interna affectus, reverentiæ, animique ſubmiſſio ſit alterius rationis, quàm in cultu politico; & conſequenter externus quoque cultus, quo hanc ſubmiſſionem noſtram, & illorum excellentiam teſtamur, induit alterius virtutis rationem; ſignum enim accipit ſpeciem ex ordine ad rem ſignatam. Multum ergo falluntur hæretici, cum putant homines in hac vita non poſſe, niſi cultu politico coli; etſi externa nota ſubmiſſionis politico cultui, accommodetur.

5. Supernaturalis obſervantia dividitur in duliam, & hyperduliam. Dulia dicitur, quæ cultum exhibet Beatis ob ſanctitatem, vel beatitudinis ſtatum; eamdem puto etiam extendi ad viatores, quando ob ſanctitatem, vel dignitatem ſupernaturalem honorantur; ſanctitas enim hujus vitæ, & futuræ, eſt ejuſdem ordinis, etſi ibi ſit perfectior. Hactenus Leſſius, qui ut vidiſti, adorationem, qua Summum Pontificem veneramur, ad adorationem Duliæ reducit, quia non ſolum Beatis in Cœlo, ſed etiam viatoribus adhuc in terra exhiberi poteſt.

6. Sed audiamus Patrem Nicolaum Baldellum *in Theol. mor. tom. 2. lib. 3. diſp. 117. num. 9.* ita loquentem, & noſtram ſententiam confirmantem; Rectè (ait) poteſt dici, quòd hic habitus ſe extendit ad cultum Sanctorum non modò poſt mortem, & dum regnant in Cœlo, ſed etiam dum vivunt, & ſunt in humanis; eſt enim etiam ſanctitas in hac vita ejuſdem rationis cum ſanctitate in alia, ejuſque cultus, & veneratio ſimul proficiſcitur ex eodem dictamine fidei, & ex eodem affectu Religionis, & pietatis.

7. Et propter has rationes, quòd ſe extendat hæc eadem virtus, etiam ad cultum, qui aliquibus exhibetur ſpecialiter propter aliqua dona, aut poteſtates, aut prærogativas ſupernaturales, ut, quando honoratur, v. g. Summus Pontifex, quia eſt Vicarius Chriſti, vel aliquis alius, quia eſt Sacerdos, vel Propheta, vel Euangelicus, & Apoſtolicus Prædicator, &c. exhibentur enim ſine dubio hi omnes honores ex ſola fide, & ex affectu Religionis; & ideò ad illos benè poteſt ſe extendere virtus duliæ, cum hic etiam cultus non ſit ſolum civilis, ſed Religioſus, & ſacer. Et quemadmodum res ſacræ, quæ ordinantur aliquomodo ad Euchariſtiam, & ad Chriſtum, adorantur ex eadem virtute latriæ, ex qua adoratur ipſa Euchariſtia, & Chriſtus; ita & Sacerdotes, & Prædicatores, & Prophetæ in quantum ſunt Miniſtri, & inſtrumenta ſanctitatis, rectè poſſunt adorari dulia. Ita Baldellus. Et ideò noſtram ſententiam ſequitur Anton. Mazaronius *tract. de adorat. & oſcul. pedum Pontificis c. 1.* ubi teſtatur de communi ſententia Doctorum aſſerentium, adorationem Pontificiam pertinere ad duliam. Dico igitur latriam, & hyperduliam ad Deum, & Beatam Virginem ſpectare; duliam verò non ſolum Sanctis in Cœlo exiſtentibus, ſed etiam viatoribus adhibetur; & hoc non ſolum propter eminentem ſanctitatem, ſed etiam propter dignitatem, gradum, miniſterium, ut quidem efficitur in Summo Pontifice.

R E S O L. XV.

Brevis digreſſio de geſtatione Pontificis ſuper humeros, & cum Regno in capite, quod vulgo Chamaurus *appellatur.* Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 15.

§. 1. PRæſertim Pontificem reverenter adoramus, cùm in quibuſdam diebus ſolemnioribus procedit ad Capellam geſtatus ſuper humeros cum tiara in capite, de quibus in gratiam Lectorum hîc pauca perattingam, & de levatione ſuper humeros, aſſero de hoc more agere Barboſam *de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 2. n. 90.* & ex illo Machadus *de perfect. Confeſſ. tom. 2. lib. 4. part. 7. tract. 4. docum. 18. numer. 3.* ubi ſic ait: [Es tambien privilegio del Pontifice, aunque no de Derecho, ſino de coſtumbre, y devocion de los fieles, que ſea llevado publicamente, y con ſolennidad en ombros dellos: i que todos grandes y pequeños ſin exceptuarſe los Emperadores, Reyes, y Monarcas del mundo en reconocimiento de ſu grandeza, y ſuma podeſtad le beſen los pies de rodillas, proteſtando con eſta humilde, y piadoſa accion la obediencia, y ſugecion, que todos dauen à las ſede Apoſtolica y ſus Pontifices.

2. Unde ex his Joſeph Stephanus *in tractatulo de hac materia* ad Antonium Cardinalem Caraffam, poſt multa ſic aſſerit: Conſtat igitur Pontificem Maximum à ſellariis, (ideſt lecticariis hominibus) per Urbem in ſellari (ideſt in ſella curuli inſigni) delatum fuiſſe; & ab ea deſcendentem obviis manibus (ut ait ordo Romanus) exceptum. Quod multorum Pontificum exemplis apertè demonſtrari poteſt. Nam Stephanus II. ut refert Platina, & Franciſcus Joannetus *capite 90.* humeris in Baſilicam Conſtantinam, & inde Lateranam delatus eſt, & Hadrianus II. in Lateranenſem Eccleſiam à Clero, & proceribus deportatus, ut habetur *diſt. 63. c....* Cùm Hadrianus II. ad Romanum Pontificatum ab Eccleſia Dei genitricis Dominæ noſtræ, quæ dicitur ad Præſepe traheretur ad Lateranenſe Patriarchatum: certatim à Clero, & proceribus & plebe deportatus eſt.

3. Leo etiam VIII. cùm Summmus, & univerſalis Papa Romanæ Eccleſiæ tertiò fuiſſet acclamatus ad Lateranenſe Palatium ſecundum conſuetudinem cum laudibus ducitur, ut ait Luitprandus *lib. 6. cap. 11.* Et certo tempore in Eccleſia ſancti Petri ad ſummum Sacerdotium ſacta conſecratione attollitur Gregorius IX. auroque circumtectus ad Lateranum ducitur.

4. Quod planè cuiquam mirum videri non debet, cùm ab Iſaia hæc Pontificum celebris geſtatio prædicta jam fuerit *cap. 49.* & aſſerens filios tuos in ulnis, & filias ſuper humeros portabunt; ea quidem cauſa, quia in magno pretio à mundi Principibus futuri erant Eccleſiæ Præſides; nec aliquod honoris; ſtudij, officiique genus ab illis prætermiſſum, quòd Eccleſiæ magiſtratibus conſonum videretur. Accedit huc, ideò Pontificem in altum deferri oportere, ut populum, oveſque Chriſti ſibi creditas circumſpicere, eiſque fauſta precatione benedicere, & populi rurſum illum in ſublimi loco præſidentem commodè ſpectare, & ex vultu paſtorem poſſent agnoſcere: ut inde proteſtationem fidei conciperent maximam, quoties aſpicerent Chriſti Vicarium, & Petri, in eo quaſi throno gloriæ ſucceſſorem. Hucuſque Stephanus.

5. Et quidem hic mos apud veteres extitiſſe patet ex Herodiano *lib. 7.* ita aſſerente: Erat puer quidam infans ex Gordiani filiis natus, nomen avi referens, hunc ſubmiſſis quibuſdam, afferri ad ſe juſſerunt, qui cùm domi ludibundum offendiſſent, impoſitum in humeros per mediam ferebant multitudinem, plebi oſtentantes, ac nepotulum Gordiani dictitantes, vocanteſque eum nominatim, populo acclamante, & conſpergente puerum frondibus. Hinc Cornelius Tacitus *lib. 7.* aſſeruit: Impoſitoſque ſcuto more gentis, & ſuſtinentium humeris vibratus, Dux eligitur; de cujus quidem more, lege Pithoeum *lib. 2. adverſariorum cap. 6.* & Principes olim ſuccollari, & geſtari humeris, patet *in Othone apud Sueton. in ejus vita cap. 6.* & quidem pietatem Chriſtianorum, & majeſtatem Pontificis, quando egreditur ad celebrandum in magnis feſtivitatibus invenio graphice deſcriptam in illis Virgilii *lib. 4. Georg.*

Illum admirantur, & omnes
Circumſtant fremitu denſo, ſtipantque frequentes,
Et ſæpe attollunt humeris....

6. Quoad geſtationem verò Regni in capite, quod Pontifex in illis diebus gerit, libet huc adducere verba Patris Raynaudi *in Onomaſtico Pontificio ſub notat. 3. fruct. 1.* ita eruditè loquentis; Eam verò tamquam luculentum Hieroglyphicum exprimit Pontificia tiara, ſeu mitra, ac Regnum. Ita vocant textum è tribus coronis, quarum, quæ media eſt, cumulat eam, quæ imò loco ponitur; ſicut ipſa media cumulatur à tertia, & ſumma. Julius Bullengerus *l. de veſtimentis ſacris cap. 4.* ex Innocentio III. mitram, & Regnum, ſeu coronam diſcriminat; ſed Paſchaſius *l. 9. de coronis, cap. 14.* duo illa in Pontificio Regno necti docet, & multus eſt in exquirendis variis rationibus ſtructivè triplici corona ornamenti: quod diffusè quoque proſequutus eſt Antonius Mazzaronius *tr. de tribus coronis Pontificis Maximi, cap. 3.* Ratio triplicis illius coronæ Pontificiæ, quam profert Vvolfangus Lazius *l. 2. comment. Reip. Rom. cap. 3.* minimè omnium placet. Ait, triplicem eſſe Romani Pontificis coronam, quia ſub Patriarchatu ſuo habet Italiam, Illyricum, & Africam. Hæc ratio eſt inſufficientiſſima. Nam Romanus Pontifex eſt Patriarcha Oecumenicus, nec illis dumtaxat tribus Provinciis ſummo ſpirituali jure præeſt, ſed tribus univerſi orbis partibus; ut proindè debuerit Lazius rationem potius petere ex ſubjectis Pontifici tribus, hoc eſt omnibus planè Chriſtianis. Quod ſi rationem habere placeat illius diſtributionis regionum, quia indulſit aliis Patriarchiis immediatam rectionem quarundam regionum ſalvis ſibi ſemper excubiis, quas ei poteſtas Petri inabdicabiliter committit; ne ſic quidem ad ternarium Provinciarum arctanda eſt immediata ejus rectio. Nam Patriarchatui Romano ſubſunt multò plures Provinciæ, quàm tres enumeratæ, ut Germania, & totus Septentrio, Gallia, Britannia major, major Hiſpania, quarum regionum quælibet potentior eſt, quàm Italia. Itaque Pontifex non jam ternas, ſed ſeptenas, vel octonas, aut etiam plures geſtare coronas deberet, ſi Lazij ratio eſſet idonea. Probabiliora ſunt, quæ Ceſar Coſta *l. 1. variar. ambiguitatum cap. 1.* in hanc rem profert,

fert, ex tripartito Chriſti Regno, Vicariæ Romani Pontificis præfecturæ ſpirituali obnoxio, tribus tituli Crucis idiomatibus expreſſo, ut Sanctus Chryſoſtomus *in cap. 19. Joan.* philoſophatur. Item ex triplici corona Pontificibus debita, quarum unam habeant ut Summi Sacerdotes, aliam ex Conſtantini Magni donatione, tertiam ex munere Clodovei Regis Francorum, ut Anaſtaſius *in Hormiſda* memorat, Mazzaronius *c. illo 3.* huc advocat mulierem Ægyptiam tribus regiis coronis decoram, ut exhiberetur fuiſſe filiam, uxorem, ac matrem Regis, quod refert ex Pierio *lib. 41. hierogl. V.* Annulus, aptatque ad Eccleſiam Vicarij Chriſti filiam, & ſponſam, ac matrem. Addit etiam tres coronas Lunę Reginæ ex Ludovico Cœlio *lib. 1. cap. 19.* Subtilius, & accuratius philoſophatus eſt in hanc rem Carolus Paſchalius *dicto cap. 14.* Sed mihi appoſitè philoſophaturus videbor, ſi dixero, triforme hoc culmen Pontifici competere, ut præcelſæ ejus majeſtatis, ad cœleſtia, terrena, & inferna pertinentis, hieroglyphicum luculentum. Nam, & in terris arbiter pro Chriſto ſedet: & quidquid reſolvit in terris arbitrio, erit ſolutum ſuper Cæli radium: & pro animabus reatus temporarii reliquatricibus ignes emendatarios ſuſtinentibus, litrum ex Chriſti fiſco ſibi commiſſo poteſt annumerare. Quid quod vel ipſa ſola in ſuperſtites fideles poteſtas, tam protenſa, ut nullum non comprehendat; tam fundata, ut nulla vi, nullis portarum Inferni motibus diſiici unquam potuerit; tam nobilis, ut quod nulla alia magnorum, qui ſunt in terra juriſdictio habet, ſola ſit ſupernaturalis, omnibus denique eximiæ, & præcellentiſſimæ Monarchiæ prærogativis conſpicua, triformi illo coronarum textu, perfectam fidelium omnium ſub hujus ſpiritualis poteſtatis jura ſubjectionem inſinuante, meritiſſime expreſſa eſt; Et hæc omnia docet Raynardus *ubi ſuprà*.

7. De hac corona mentionem facit Innocentius III. *ſer. 3. de coronatione Pontificis*, Eccleſia ſponſa non nupſit vacua (loquitur de ſe ipſo) ſed dotem mihi tribuit abſque pretio pretioſam ſpiritualium plenitudinem, & latitudinem temporalium; magnitudinem, & multitudinem utrorumque. In ſignum ſpiritualium contulit mihi mitram) loquitur enim de ſe Innocentius Papa) in ſignum temporalium, dedit mihi coronam, mitram pro Sacerdotio, coronam pro Regno illius me conſtituens in Vicarium, qui habet in veſtimento, & fœmore ſuo ſcriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

Sed agè nunc de Mitra, & Regia Corona aliquid dicamus, ut quantum Eccleſiaſticis moribus hæc ornamenta accommodata videantur, breviter explicemus.

8. Mitra igitur apud Suidam capitis redimiculum dicitur, *& l. 28. ff. de auro, & argent. legat.* ut explicat Briſſonius. Apud Euſebium *lib. 2. cap. 1.* ſive lamina nominatur, qua Jacobus frater Domini ornatus eſt quamprimum ab Apoſtolis in Epiſcopum Hieroſolymitanum fuit conſecratus. Quod planè ornamenti genus licet ab Aaron, & ejus filiis originem duxerit, poſteà tamen in Eccleſiam translatum eſt, ut eo omnes omnium ferè nationum Epiſcopi uterentur. Polycrates Epheſinus laminam geſtavit, ut ait Euſebius *lib. 3. c. 31.* cum Epheſi ſacerdotio fungeretur. Alii quoque Pontifices omnia ferè Sacerdotum veterum ornamenta, talarem tunicam, ſtolam, ſeu cœleſtem gloriæ coronam, hoc eſt mitram apud Euſebium *lib. 10. cap. 4.* geſtabant, ut ornatiores, & inſigniores apparerent, & de iis plura Amalarius, Rabbanus, & alii graviſſimi authores docuerunt.

9. Sed hæc quidem, quæ de mitra dicuntur, multorum hominum conſenſione recepta, ac comprobata ſunt: quæ verò de Regno, ſeu Regni corona explicari debent, nonnullis ſunt tenebris involuta, quæ pro ingenii tenuitate, diſſolvam.

10. Sed non deſerunt alii edicere, hoc ornamenti genus è Conſtantino Magno originem duxiſſe, ut ex actis B. Silveſtri colligitur. Quam ſententiam omnes Pontifices amplectuntur, ut Leo IX. *epiſt. adverſus præſumptionem Michaelis cap. 13.* & Innocentius III. *ſerm. 1. de B. Silveſtro* confirmavit: Conſtantinus ſecedens Byzantium coronam capitis ſui voluit B. Silveſtro conferre, ſed ipſe pro reverentia clericalis coronæ, vel utilitatis cauſa noluit eam portare. Verum tamen pro diademate Regio, utitur aurifrigio circulari: & paulò poſt, Romanus itaque Pontifex in ſignum Imperii utitur Regno, & in ſignum Pontificii utitur mitra; ſed mitra ſemper, & ubique utitur, quia Pontificalis auctoritas eſt prior, & dignior, & diffuſior, quàm Imperialis.

11. Et hanc ſententiam tenet Joſeph Stephanus *in lib. de coronat. Romani Pontificis*, qui plura etiam circa hanc materiam adducit: Hoc unum ego addam, ad hunc morem alluſiſſe Joannem *in Apoc. 14. v. 14.* dum ait: Et ecce ſuper nubem candidam ſedentem ſimilem Filio hominis, habentem in capite ſuo coronam auream: quæ quidem verba Cornelius à Lapide exponens, obſervat, Aureolum per hunc Angelum accepiſſe Stephanum Papam: ſed magis genericè dixit Iſaias *cap. 61. ver. 10.* Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me veſtimentis ſalutis & indumento juſtitiæ circumdedit me, quaſi ſponſum decoratum corona; Summus enim Pontifex ſponſus Eccleſiæ vocatur à Concilio Generali Lugdunenſi, adducto *in c. ubi periculum, de elect. in 6. & ibidem c. Quoniam de immunit.* Turrecremata *lib. 3. ſummæ Eccleſiæ à c. 27. uſque ad 31. cum aliis*, ergo meritò dicendum eſt, quod de illo aſſerit Propheta corona decoratum fuiſſe. Undè Cornelius à Lapide exponens locum ſupradictum Iſaiæ, noſtram ſententiam confirmare videtur; ſic enim ait. Porrò alludit ad veſtes, & ornatum Pontificis *Exod. 28.* qui mirus erat uti, & apud Chriſtianos eſt. Ita Cornelius.

12. Sed hic obiter deteſtanda veniunt verba inſani Hotomanni contra Bullam Sixti V. *cap. 2.* ſic debacchantis, vocare Romanum pontificem ſponſum Eccleſiæ, eſſe blaſphemiam qua nulla unquam ex Erebo prodierit capitalior, aut deteſtabilior, cùm id ſit Pontificem ſtatuere procum Reginæ, & Regi Regum cornua appingere. Ita ille. O lingua præſcindenda! ò manus detrucanda! ſic hæreticus. Nonnè Chriſtus eſt Caput Eccleſiæ verè quidem: nam de ipſo dixit Paulus: Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ; & tamen Pontifex dicitur etiam Eccleſiæ caput, ut vocavit illum Concilium Chalcedonenſe *epiſt. ad Sanctum Leonem*, & exponit Gabriel *lect. 3. in can. à littera F, uſque ad litteram G*, Quarè ergò non poſſumus vocare, & Chriſtum, & Pontificem ſponſum Eccleſiæ decoratum quidem corona. Itaque quando illum ſic vocamus, neque Reginæ procum, neque Chriſto rivalem inducimus, qui Chriſtum, & unum, & ſolum primarium Eccleſiæ ſponſum novimus, cujus non Patris ſemine cœleſti ſatos, & in ſpem æternæ hæreditatis ab eo ſolo obventuræ, progenitos gratulamur. Scut tamen alios ſuos titulos Chriſtus, qua eſt erga genus noſtrum benignitate, cum pleriſque puris hominibus communes eſſe voluit, ac nominatim, qua erga Romanum Pontificem Vicarium ſuum eſt gratia, pleroſque titulorum ſibi principaliter propriorum, illi communicare dignatus eſt (vocatur enim Chriſto ipſo auctore paſtor ovilis, & Eccleſiæ caput, utique viſibile, ac Chriſto per omnia ſubordinatum) ita ut de ſponſi Eccleſiæ titulo eidem Pontifici attributo philoſophemur citra Chriſti injuriam, imò cum ſummo ejus honore, & ſummæ erga nos providentiæ ſuſpectione.

13. Itaque contra Hotomanum, & alios hæreticos, rectè vocatur Pontifex ſponſus Eccleſiæ, & corona decoratus, ut dixit *ſuprà* Iſaias, ac non ſolùm una, ſed tribus, ut portat in ſua ſacra tiara; ſed quare tribus? Audiſti antea ingenioſam expoſitionem Raynaudi, audi, & aliam Joſephi Stephani *ubi ſuprà*. Meritò ait: triplicem coronam capiti aptavit Pontifex Maximus, ut ſe aliis Regibus gloria, auctoritate, ac rebus geſtis ſuperiorem oſtenderet. Ita ille.

14. Hinc modeſtè dicendum eſt, loquutum fuiſſe Symmachum Papam *in Apolog. ad Anaſtaſium Imperatorem*, dum dixit: Conferamus honorem Imperatoris cum honore Pontificis; inter quos tantùm diſtat, quantum quod ille curam rerum humanarum gerit, iſte divinarum. Tu Imperator, à Pontifice baptiſmum accipis, Sacramenta ſumis, orationem poſcis, benedictionem ſperas, pœnitentiam rogas. Poſtremò tu humana adminiſtras, ille tibi divina diſpenſat. Itaque ut non dicam ſuperior, certè æqualis honor eſt. Nec te putes mundi pompa præcellere, quia quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. Modeſtè dixi loquutum fuiſſe Symmachum; nam non æquari tantum, ſed longè anteferri oportuit ſpirituale Imperium ſupremum, cuicumque temporali. Et ideò S. Bernardus loquens cum Eugenio *lib. 2. de conſider. cap. 1.* dicit: Parem ſuper terram non habes. Et Michael Imperator apud *Sangallenſem l. 1. de rebus Caroli Magni cap. 28.* Ille papa Regnum habet per ſe, & noſtro præſtantius. Et quidem principatus inferior, qualis in unoquoque Epiſcopo cernitur, ut tradit Rodericus Epiſcopus Zamorenſis *lib. 2. ſpecul. vitæ humanæ cap. 1.* Chryſoſtomus *lib. 3. de Sacerdot. in initio, & homil. 5. de verbis Iſaiæ:* Vidi Dominum in initio. Clemens Romanus *lib. 2. conſtit. cap. 34.* & alii, improportionabiliter, & inadæquabiliter ſuperat Imperium quodcumque terrenum. Ideoque nuſquam legimus eo honore affectos Imperatores, quo affectum legimus ſupremum ſpiritualem Principem, Romanum Pontificem, revenientium ab ejus conſpectu, & dignatorum beata ejus præſentia, pedibus figantur oſcula, & veſtium parte rapiantur, ac pro reliquiis aſſerventur, Quod facere Æthiopas, ſuis Roma revenientibus, ſcribit *ad Eugenium Papam anno 1441.* Nicodemus Abbas Vicarius Patriarchæ Æthiopici,

pici, Jacobum Navarrum, ex quo Sanderus, *lib.6.* Monach. *num.* 1122.

15. Meritò igitur Pontifex tribus coronis ornatur, ut obſervat Stephanus *ubi ſuprà*, ſtante ejus auctoritate ſuper omnes Reges, undè Damianus vocavit illum Regem Regum, & Principem Imperatorum, quia ejus verba ſunt pulchra, ponam illa per extenſum; reſpondet enim ad quæſitum, quare Pontifices celeri morte defunguntur, ita ut non attingant dies Petri, ſic itaque ait *opuſ.* 23. *c.* 1: Videtur nobis, quia idcircò hoc cœleſtis judicii ordo diſponit, ut humano generi metum mortis incutiat, quam deſpicienda ſit temporis vitæ gloria, in ipſo principatu evidenter oſtendas, quatenus dum præcipuus hominum, tam auguſti temporis compendio moritur; tremefactus quiſque ad præſtolandum ſui obitus cuſtodiam provocetur; dum cacumen, aut verticem ſuum tam facilè corruiſſe conſiderat, flatu concuſſa formidinis, in ſuis undique ramuſculis contremiſcat. Addit poſteà Damianus, Deum id potius aſſequi morte Pontificis, quam morte Regum, & Imperatorum: Quia (ait ille) cùm unus omni mundo Papa præſideat, Reges autem plurimos ſua cujuſque Regni meta concludat, quilibet Imperator ad Papæ veſtigia corruit, tanquam Rex Regum, & princeps Imperatorum, cunctos in carne viventes honores, ac dignitate præcellit. Undè quolibet Rege defuncto, adminiſtratione ejus, Regnum tantummodo, cui præerat, deſtituitur. Cùm verò Sedis Apoſtolicæ Pontifex moritur, univerſus tanquam communi Patre mundus orbatur: Quid enim Africa de Regibus Aſiæ, aut quid Æthiopia de Principibus ſentit Heſperiæ? Nam ſive moriantur, ſive vivant qui procul à re remoti ſunt, utrumque indifferenter ignorant. Papa verò quia ſolus eſt omnium Eccleſiarum univerſalis Epiſcopus, cùm luce privatur, mors ejus per ampla terrarum Regna diffunditur. Et ſicut Sol, quia ſolus lucet, ſi eclypſim fortè ſuſtineat, præſtò neceſſe eſt, ut tenebras totus ubique mundus incurrat, ſic Papa cùm ex hac vita recedit, illicò quia unus in mundo eſt, longinqua Regnorum ſpatia mortis ejus fama percurrit, & conſequens eſt, ut quos tam ſublimis, ſingulariſque perſonæ caſus obturbat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis viſceribus expaveſcant. Hæc omnia eloquens Damianus, ex quibus apparet amplitudinem Romani Pontificis, & quomodo (ut viſum eſt) à Damiano vocetur Rex Regum, & Princeps Imperatorum; non eſt igitur mirum, ſi ipſi una tantum, Summus verò Pontifex tribus coronis decoretur, & adoratione ab ipſimet Regibus, & Imperatoribus, & univerſo orbe humiliter veneretur, *ut ſuperius* ſatis probatum eſt.

RESOL. XVI.

An ſi aliquis Pontifex, (quod Deus avertat,) eſſet impius, ſcandaloſus, &c. ſit adhuc modo, quo ſupra, à fidelibus adorandus? Ex p.11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 16.

§.1. Satis igitur ex *ſuperius dictis* firmatum remanet ex uſu perpetuo Eccleſiæ, & ex rationibus; ritè à Chriſti fidelibus Pontifici adorationem exhibitam ad Duliam pertinere: quam quidem adhibendam eſſe etiam Pontificibus (quod Deus avertat) malis, & ſcandaloſis, omnino tenendum eſt. Nam dicta adoratio præbetur Pontifici ratione miniſterii, & dignitatis ſed dignitas Pontificia manet adhuc in Pontifice impio, & ſcandaloſo. Ergo ratione illius miniſterij, & dignitatis adorandus etiam venit. Et ideò Joannes Caramuel *ubi ſupra de Hierar. Eccleſ. lib.* 1. *diſp.* 60. *n.* 580. poſtquam declaravit quomodo adoratio competat Pontifici, ſubdit poſteà, talem adorationem non impedire fragilitatem humanæ naturæ, & imperfectiones perſonales (nam & Summi Pontifices homines ſunt, nec omnes à ſinceritate laudantur) ſi enim è ligno putrido, & vermium dentibus terebrato formes crucem: imò (quod ſine horrore vix pronunciem) ſi e Caini, aut Judæ, aut cujuſcumque alius hominis damnati cineribus liquorum conficias quo Crucem † præſentem efformes, non obſtante indignitate materiæ, adorabo iſtam crucem, non ſecus ac Euchariſtiam, quam Hæreticus projecit in ſtercora; quoniam a materia præſcindit mea devotio, figuram reſpicit, & illam adorat ut quo, & per figuram tanquam per viam progrediens, ad Chriſtum pervenit, quem adorat ut quod. Ergo imago intelligibilis eſt Chriſti Summus Pontifex, & licet (quod Deus avertat) non ſit bonus, cultuque dignus. Ita Caramuel; cui adde Theophilum Raynaud. *in Onomaſt. Pont. ſubject.* 3. *fruct.* 6. Ex quibus ſequitur, quòd nullus Pontifex poteſt deponi à Papatu propter quæcumque crimina horrenda, & ſcandaloſa; ſecluſo delicto hæreſis; & ita tradit Jacobus Granado *in* 2.2. *D.Th. contr.* 1. *tr.* 7. *diſp.* 2. *ſect.* 4. *num.* 20. & communiter ſchola Theologorum. Scio Turrecrematam *l.* 4. *part.* 2. *c.* 37. adducere ſententiam cujuſdam Marſilij, aſſerentis, quòd ſi Papa ſit incorrigibilis deponi etiam poſſit propter alia crimina præter hæreſim, quam etiam ſententiam videtur inſinuare Gloſſa *cap. ſi Papa* 40. *diſt.* & tenent hæretici noſtri temporis, quos refert Bellarminus *l.* 2. *c.* 26.

2. Certiſſima tamen eſt concluſio, & abſque errore negari non poteſt, quod Papa propter nullum aliud crimen præter hæreſim poſſit deponi, quod præter Doctores *cit.* doctè, ut ſemper ſolet, firmat Magiſter Jo. de S. Th. *in* 2.2. *D. Th. diſp.* 8. *art.* 3. *fol.* 736. & apertè colligitur iſta concluſio *ex c. Si Papa* 40. *diſt. c. Oves* 2. *q.* 7. ubi dicitur Papam à nemine judicari, niſi ſit devius à fide, & Patres Concilij Sinueſſenſis clara voce dixerunt Marcellino: Tu teipſum judica) quia viderunt illum reſipuiſſe (quia prima ſedes à nemine judicatur. Et *in Concilio Rom. ſub Silveſtro* dicitur: Papa nec à Regibus, nec ab Eccleſia, nec à toto Clero, neque à populo judicatur. Et idem docuit Nicolaus Papa *in epiſt. ad Michaelem Imperatorem*, idemque habetur *in Concil. Rom. ſub Sixto III. & in epiſt. Conſil. Calcedonenſis ad Martianum, & Valentinianum Imperatores; & in epiſt. ejuſdem Concilii ad Leonem Papam, quæ habetur actione tertia*, damnatur Dioſcorus, eo quòd in quodam conciliabulo voluerit ferre ſententiam contra ipſum Leonem Papam, cùm Papa à nemine debeat judicari.

3. Et ratione probatur hæc opinio, quia Romanus Pontifex eſt caput Eccleſiæ, ergo non poteſt judicari à tota Eccleſia, quia eſt inferior; neque à jure; quia auctor illi eſt æqualis: nec denique ab Imperatore (ut dicuntur hæretici noſtri temporis) quandoquidem ſæcularis poteſtas etiam ſi Imperatoris ſit, inferior multò eſt, quam ſpiritualis, quæ reſidet in Papa, unde *in Conſil. Milevit. can.* 19. prohibentur cauſæ Clericorum deferri ad Reges, vel Imperatores, vel ad judices ſæculares, quare Conſtantinus Magnus *in Conſil. Nicen.* (ut refert Ruffinus *l.* 10. *c.* 13.) noluit audire, neque judicare cauſas Epiſcoporum; & Baſilius Imperator *in or. quam habuit in fine VIII. Synodi* apertè hanc veritatem eſt confeſſus.

4. Nec obſtat dicere cum hæreticis, multa adeſſe exempla, in quibus Judices ſæculares cauſas cognoverunt Eccleſiaſticorum. Imò cum Pilatus dixiſſet Chriſto, neſcis quia poteſtatem habeo, &c. Chriſtus reſpondit *Jo.* 19. Non haberes poteſtatem adverſus me ullam, niſi tibi datum eſſet deſuper: Et Paulus *Act.* 22. dixit: Ad tribunal Cæſaris ſto, ubi oportet me judicari; Cæſarem appello; ergo ſi Pilatus reſpectu Chriſti habuit poteſtatem, & Cæſar reſpectu Pauli, multò magis judices ſæculares reſpectu Summi Pontificis. Reſpondetur ad primum exemplum, Pilatum fuiſſe judicem de facto, non tamen de jure reſpectu Chriſti; nam ſicut Chriſtu patienter voluit ſuſtinere mortem, & crucifigi, ita voluit ſimiliter ab homine judicari, ſicut *Matth.* 27. voluit ſolvere tributum Cæſari, quod de jure non debebat: Illa autem verba, quæ Chriſtus dixit Pilato: Niſi tibi datum eſſet deſuper, permiſſivè intelligenda ſunt ſecundùm Chryſoſtomum, & Cyrillum *in hunc locum*. Qua etiam ratione eodem capite intelliguntur illa verba Chriſti: Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. Ubi non de poteſtate juriſdictionis; ſed permiſſionis eſt ſermo.

5. Ad ſecundum reſpondeo, quòd Paulus judicari voluit à Judice Cæſaris non de jure, ſed de facto: unde Rom. Pontifices non ſunt de jure ſubditi Imperatoribus, licèt de facto miſſi ſunt plures in exilium, ut Liberius à Coſtantino, Silverius à Theodora, imò & depoſiti fuerint. Hæc omnia docet Franciſ. de Caſtill. *in* 3. *ſent. to.* 2. *diſp.* 16. *q.* 12. qui poſteà *n.* 9. contra ſe objicit, quod in alijs communitatibus proviſum eſt remedium contra Principes criminoſos, & incorrigibiles, ut deponantur; ergo idem etiam poteſt fieri in Eccleſia reſpectu Romani Pontificis; aliàs Chriſtus non ſufficienter providiſſet ſuæ Accleſiæ. Reſpondetur eſſe diverſam rationem, quoniam Principes aliarum Communitatum recipiunt poteſtatem, & juriſdictionem ab ipſis, & ita propter tyrannidem, &c. poſſunt ab eiſdem deponi. At verò Romanus Pontifex non ab Eccleſia, ſed à Chriſto accipit poteſtatem, & ita ab illa deponi nequit, niſi in caſu hæreſis, quod ipſum jus Divinum oſtendit, dum dixit: hæreticum hominem devita. Ad id autem, quod dicitur, quòd Chriſtus non ſufficienter providiſſet ſuæ Eccleſiæ. Reſpondet Monteſinus cum Cajet. *c.* 27. *ad* 5. & cum D.Th. *in* 4. *diſt.* 19. *q.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 3. *ad* 2. quòd Romanus Pontifex immediatè eſt ſub providentia Dei, ad quem pertinet, aut non permittere, quòd cadat in prædicta crimina, vel quòd ſi cadat corrigatur, aut ſi non, quòd tollatur è medio. Ad Eccleſiam autem pertinet Deum orare, ut hæc præſtet, & ſuos monere filios, ut agant pœnitentiam ſuorum peccatorum, propter quæ ſola Deus permitteret regnare malos Prælatos. Hucuſque Caſtillo.

5. Et

6. Et ideò rectè noviſſimè Eminentiſſimi Domini mei Cardinales *in Sacr. Congr. Indicis* impoſuerunt nigrum theta ſuper deciſiones Uliſiponenſes Emanuelis Themudo Luſitani, tam *in part.* 1. *deciſ.* 71. *n.* 14. aſſerebat cum Decio *conſ.* 151. *n.* 6. Pontificem poſſe accuſari, aut judicari in crimine ſcandaloſo, & licèt dictus Themudo poſteà ſe correxit in quibuſdam foliis impreſſis, & directis ad Eminentiſs. Dominum meum Cardinalem Coccinum, quos penes me habeo; tamen in ipſis dicit aliqua, quæ etiam cenſura, & correctione indigent.

RESOL. XVII.

Reſpondetur ad argumenta Hæreticorum ſuperius in Reſolutione prima appoſita, & adducitur ratio, quare D. Petrus reſpuit adorationem Cornelii? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 17.

§. 1. Supereſt modò reſpondere ad argumenta, quæ contra licitam adorationem, qua Catholici Summos Pontifices venerantur, petulanter hæretici adducunt. Et primò aſſerunt, quòd *Act.* 10. D. Petrus reſpuit adorari à Cornelio, & tamen hodie Pontifices honorem, quem Petrus recuſavit cum magna exorbitantia non verentur admittere. Reſpondeo, hoc Petrum effeciſſe, quia Cornelius aliud aliquid divinum de illo cogitabat, ut obſervat D. Hier. *l. contra Vigilant.* & ideò ne erraret, noluit ejus adorationem admittere; quod patet ex ipſius verbis, ait enim Lucas: Petrus verò elevavit eum, dicens, & ego ipſe homo ſum. Undè ex ſacræ ſcripturæ contextu poterant hæretici obſervare, prius Cornelium occurriſſe, deinde ſtratum ad pedes, tum ab Apoſtolo ſublevatum, ut illi ex animo errorem eriperet, quo ſibi perſuaſerat Petrum Deum eſſe. Ergo ipſi ruenti ad pedes non obſtitit Petrus, ſed per errorem, honorem, qui Deo debetur, ſibi deferenti obſtitit, ac erexit humo, dicens: Surge, ne feceris, & ego ipſe homo ſum.

2. Eodem pacto reſpondendum eſt ad alia exempla in contrarium adducta; undè Caſtrus Palaus *to.* 2. *tr.* 8. *diſput.* 2. *nu.* 2. ſic ait: Quod ſi urgeas hanc inferiorem adorationem noluiſſe ſanctos viros aliis præſtare, nec ſibi permittere, ut conſtat ex *Eſther.* 3. 13. ubi Mardochæus noluit genuflectere Aman; & Petrus prohibuit Cornelium ſe adorare volentem *Act.* 10. & Paulus, & Barnabas recuſarunt à Lycaonibus adorari *Act.* 10. & quidem Angelus prohibuit Joannem, ne ſeipſum adoraret. Ergo convenientem non eſſe hominibus, & Angelis adorationem. Facilis eſt horum ſolutio. Mardochæus enim noluit genuflectere Aman, ne videretur homini, honorem Deo debitum deferre; erat enim mos Judæis, nullum alium præter Deum continuò honorare genuflexione, ut tradit Azor. *l.* 9. *cap.* 10. *q.* 3. Aman ergo non ſemel, aut iterum poſtulabat hunc honorem, ſed continuò: noluit ergo Mardochæus ſic continuò honorare, ne ſcandalum præberet, & ne divinum cultum ad hominem transferre videretur. Petrus verò ex modeſtia honorem alioquin ſibi convenientem recuſavit. Paulus item, & Barnabas adorationem illam recuſarunt; quia Lycaones tanquam Ethnici, & Gentiles, adorationem Deo debitam illis præſtare volebant. Angelus autem adorationem Joannis recuſavit, tum ex urbanitate, tum ut indicaret, quanti ab Angelis humana natura poſt Verbi aſſumptionem æſtimabatur: & præcipuè quanti Sacerdotes, Apoſtoli, & Deo chariſſimi æſtimari debeant. Huſque Palaus; cui adde Tannerum *to.* 4. *diſp.* 5. *q.* 2. *dub.* 1. *n.* 20. Pereiram *in Geneſ. tom.* 3. *cap.* 17. *n.* 7. Jo. Lorinum *in Act. Apoſt. c.* 20. *v.* 2. Alanium Copum *Dial.* 3. *cap.* 7. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 11. *punct.* 5. & ante omnes omnium Magiſtrum D. Th. *in* 2. 2. *q.* 84. *ad* 1. ubi ita aſſerit; Secundum reverentiam quæ creaturæ excellenti debetur, Nathan adoravit David, ſecundum autem reverentiam, quæ debetur Deo, Mardochæus noluit adorare Aman timens ne honorem Dei transferret ad hominem, ut dicitur *Eſther.* c. 13. Et ſimiliter ſecundum reverentiam debitam creaturæ excellenti, Abraham adoravit Angelos, & etiam Joſue, ut legitur *Joſue* 5. quamvis poſſit intelligi, quòd adoraverint adoratione latriæ Deum, qui in perſona Angeli apparebat, & loquebatur. Secundum autem reverentiam, quæ debetur Deo, prohibitus eſt Joannes Angelum adorare, *Apoc. ult.* tum ad oſtendendam dignitatem hominis, quam adeptus eſt per Chriſtum, ut Angelis æquetur: undè ibi ſubditur: Conſervus tuus ſum, & fratrum tuorum etiam ad excludendam idololatriæ occaſionem; undè ſubditur: Deum adora. Ita D. Th. quibus adde ex SS. Patribus D. Athanaſium *ſer.* 3. *contra Arianos*, & D. Auguſt. *l.* 2. *contra Fauſtum c.* 21.

3. Rectè itaque exemplo Cornelij Centurionis, Pontifices ut ſucceſſores D. Petri adoramus, & ideò Cornelius à Lapide explanans locum *Apoc. cap.* 10. *v.* 25. ſic aſſerit, Exemplo Cornelij fideles adorant Pontificem eumque genuflexi oſculo pedis venerantur, quod notent hæretici. Ita ille, &c.

RESOL. XVIII.

Quare Pontifex vocat ſervum ſervorum Dei contra Theodorum Reinghingh, demonſtratur? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 18.

§. 1. Superius *in reſ.* 1. adduximus Theodorum Reinghingh contra dictum titulum impetentem, quod etiam fecit Leonardus Vvaramundus *lib. pro cauſa Colonienſi*, ubi loquens de Gregorio XIII. qui in quodam Brevi vocabatur ſervus ſervorum Dei, ſic impiè aſſerit: Gregorius jus illud divinum abdicat, cùm ſe ſe nominat ſervum ſervorum Dei; nam iſta appellatione ſpiritus Dei numquam in ſcripturis uſus eſſet, niſi ut maledictiſſimam abjectionem demonſtraret, cùm apud Moyſen, inquit: Maledictus Chanaam, ſervus ſervorum erit fratribus ſuis. Ita ille.

2. Sed quis eſt, qui abſque offenſione audiat Vvaramundum tam inſulsè, ne dicam malignè, ac lividè jam ratiocinantem; ſic ſcilicet virum in differendi facultate peritiſſimum (talem enim ſe non ſemel profitetur) palam eſt, argumentari. Chanaam ſervus ſervorum fratribus ſuis maledictus eſt: Gregorius ergo ſervus ſervorum Dei maledictus eſt: Pulchra nimirum collectio, & Vvaramundo digna. At certè mirum eſt, cur illi in mentem non venerit, quam interſit inter ſervum ſervorum fratribus Chanaam, & ſervum ſervorum Dei. Illud (ut ſacra teſtatur hiſtoria) in delicti pœnam impij filij poſteritati imprecatus eſt Noemus, maledictiſſimam, uti ait, abjectionem demonſtrans, hoc autem tanquam auguſtiſſimum elogium, atque illuſtriſſimum ſtemma, uſurparunt ſancti viri, habuerunt Apoſtoli; quinimò Salvator ipſe noſter ceu clariſſimo appoſito, illo inſigniri non recuſavit. Sed deſeramus Vvaramundum Calviniſtam, & reſpondeamus ad Theodorum Lutheranum.

3. Dico igitur hunc titulum eſſe antiquiſſimum, audi Damaſum I. qui quidem ante annum ducenteſimum vigeſimum ſuprà milleſimum *in epiſt. ad Steph. Archiep.* & tria Africana Concilia, illo uſus eſt, Damaſus (inquit) ſervus ſervorum Dei, atque per gratiam ejus Epiſcopus Sanctæ Catholicæ Urbis Romæ. D. Auguſtinus ejuſdem ferè ſæculi ſcriptor, ad Vitalem Carthaginenſem, Auguſtinus, ait, ſervus ſervorum Dei, idem ad Probam viduam Auguſtinus Epiſcopus ſervus Chriſti, ſervorumque Chriſti famulus, Probæ in Domino Dominorum ſalutem, &c. B. Fulgentius Afer Ruſpenſ. Epiſcopus, qui ſub Anaſtaſio vixit, ad Gallam de ſtatu viduali, Dominæ verò illuſtri, & in Chriſti timore venerabili filiæ Gallæ ſervorum Chriſti famulus. Idem ad Probam, ad Venantiam, ad Eugippium Abbatem, ad Theodorum Senatorem hoc titulo perpetuò utitur; Paulinus Aquileuſis Præſul adverſus Felicem Urgelitanum, & Eliphandum Toletan. Scribens; Quapropter (ait) ego Paulinus licèt indignus peccator, omniumque ſervorum Domini ultimus ſervus. Demum poſt hoc Gregorius ille verè Magnus hujus nominis primus ad reprimendam (ut auctor eſt Joan. Diac.) Cyriaci, & Jaonn. Conſtantinop. inſolentiam, inſigne iſtud cognomen maximè habuit peculiare, illud deinceps reliqui Romani Pontifices frequentius uſurparunt. Nec enim ut ex Damaſo docuimus, ab ipſo Gregor. I. titulus iſte incepit primum, eſtque veriſſimum quod Euſeb. Emiſ. (ſi modò is Euſebius cenſendus ſit) ducentis quinquaginta annis antiquior Gregorio, ſic ait *in homil. Dom. xxj. poſt Pentec.* Romanus Epiſcopus Epiſcoporum omnium maximus, ſervus ſervorum Dei in ſuis epiſtolis ſe eſſe ſcribit, ſed & Bonifacius Epiſc. & ultimo loco domeſticus teſtis accedat, qui Gregor. II. & III. Pontificibus in Germania veſtra verbum ſalutis prædicavit, & gentem illam ſedentem adhuc in tenebris illuminavit, ad Zacchariam Rom. Pontificem ſcribens ſervum ſervorum Dei ſe vocat. Hæc itaque nobiliſſima appellatio, quæ, & rationibus, & exemplis comprobata eſt hactenus, ita jam Roman. Pontificibus uſu venit, ut continua, divinaque conſuetudine, ac ſtylo firmata, inter ſolemnia Bullarum Apoſtolicarum verba meritò annumeretur. Si enim Pontificium reſcriptum illa careat falſitatis ſuſpicionem minimè declinabit; ut verè docent omnes Canonici juris Interpretes: tam eſt peculiare, & proprium Pontifici Romano Maximo, & ſummo, ſervum ſervorum Dei appellari.

4. Verum ad confirmationem ſupradictorum non deſeram hic apponere verba doctiſſimi, & amiciſſimi P. Theophili Raynaudi *in ſuo Onomaſt. Pontificio lit. S. ver. Servus ſervorum Dei*, qui ita aſſerit: Arrogantiam Joannis Jejunatoris Conſtantinopolitani Patriarchæ, qui ſuperbum nomen Patriarchæ, Oecumenici, ſive univerſalis aſſumpſerat, modeſtiæ inſigni

inſigni ſpecimine contundere volens S.Gregorius, ut ſcribit Jo.Diaconus *lib.2. de vita capite* 1.& Anonym. apud Henricum Caſiſium *tom.6. antiquæ lect.* necnon Alvarus Pelagius *l. 2. de planctu Eccleſiæ c.13.* Itemque Archidiaconus, & Joan. Andreas *ad proœm.6. Decretal* & Jo. de Anania *ad proœm. 1. Decretal.* ac Genebardus *in Chronico anno 604.* aliique paſſim *de antiqu. Eccleſ.* dimiſſo eo ſplendido titulo, quem uſurpare jure poterat, in ſenſu non excludente particulares Epiſcopos, cœpit uſurpare titulum ſervi ſervorum Dei. Imitatione fortè Damaſi, qui ſe ita inſcripſerat, reſcribens Stephano Carthaginenſi, & tribus Conciliis Africanis. Exemplo Sanctiſs. Gregorii omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non jam obiter ut Damaſus fecerat imitatione ab aliis non expreſſus, ſed tanra conſtantia, ut reſcriptum, quod eo titulo careat, habeatur adulterinum, ut ſcripſit Jo. de Anania *ad proœm.l.1. Decretal.* Et quamquam ab eodem S. Gregorio informatus S.Auguſt. Angliæ Apoſtolus, inſcribebat ſe ipſe quoque ſervus ſervorum Dei, ut ejus acta, id quod etiam ſæpè facit Deſiderius Caturcenſis *in epiſt.* & eumdem ſibi titulum adſcribit Diedericus Aletenſis *ep.31. inter Gerberti epiſt.* nec non S. Jo.Eleemoſynarius *in ſuo teſt.* & S.Aug. *in inſcript.epiſt.*121.quorum veſtigiis inſtitiſſe videtur S.Bonifacius *epiſt. ad Eidrad. Abb.* conſtatque omnes re ipſa poſſe, ac debere præferre, quod continetur hoc titulo. Tamen uſus invaluit, ut in actu ſignato nemo ſervorum Dei ſervum ſe appellet, præter Rom. Pontificem, qui, ut ait Gerſo *lect.3. de vita ſpirit.* non ficta humilitate, ſed metaphyſica, & morali, ac theologica veritate ſervum ſe omnium nominat. Conſentaneè ad Origenem *hom.6.in Iſai.* & S.Hieron. *in epitaph. Nepotiani*, qui docet, Epiſcopos ad ſerviendum, non ad dominandum aſſumi, quod maximè valet de Epiſcopo Epiſcoporum. Explodendus verò eſt Caſtaldus *lib.de Imperat. q.43. in fine*, ubi cum Jo. Fabro ait: Papam per jocum ſe vocare ſervum ſervorum Dei. Hoc falſo dicitur, nam ex animo, & verè S. Gregorius eum loquendi modum induxit, & uſurpant ſucceſſores. Sicque impletum videmus quod Chriſtus prædixerat; Qui ſe exaltat humiliabitur. Undè ſcitè, Gloſſa *cap. quoties 1. quæſt.7.*

Roma tibi quondam ſuberant Domini Dominorum;
Servorum ſervi, nunc ſibi ſunt Domini.

Hæc omnia Raynaudus, & ante ipſum Georgius Polacchus *in Comment. ad Bullam Urbani VIII. de Jubilæo anni ſancti ſect.3.* & Gonzalez Ponce de Leon contra Vvramundum *cap.2. per tot.*

5. Vide etiam ad ornatum tituli, quo Summi Pontifices utuntur, ea, quæ eruditè obſervat Michael Muclerus *de Monarchia Eccleſ. tom. 1. par.2. l.2. c.9. per tot.* Undè ex his patet, quàm immeritò contra dictum titulum, & Summos Pontifices eo utentes Theodorus, & Vvaramundus, & alij hæretici conſurrexerint.

R E S O L. XIX.

Quare Summus Pontifex non ſolum calceamento Cruce ſignato, ſed etiam colore rubeo utatur? Ex part. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 19.

§. 1. Obſervat Auguſtinus Barboſa *de jure Eccleſ. lib. 1. c. 2. n.90.* quòd Pontifex ſemper, & ubique laneis, & candidis veſtibus utatur, juxta illud *Eccleſ. 9.* Omni tempore veſtimenta tua ſint candida: & ego obſervo pro caſu noſtro, Sacerdotes veteres uſos fuiſſe calceamentis candidis: & ideò Appian. *l.5. de bell. civ.* de M.Antonio ita ſcribit: Calceamenra candida, qualia Athenienſium, & Alexandrinorum Sacerdotes (quos Phæcaſios appellant) deferre conſueverunt, ſibi aſſumpſit. Et de hujuſmodi Sacerdotibus, & calceorum ab illis denominatorum meminit Seneca *l.7. de benef. cap.21.* Pythagoricus, inquit, quidam emit à Sutore Phæcaſia, & Juvenal. *ſat.*

Phæcaſianorum vetera ornamenta Deorum.

Quare igitur Pontifex cùm alias, ut plurimum, candidis veſtimentis, tamen calceamentis utatur coloris rubei?

2. Reſpondeo, quòd S.Leo IX. *epiſt.1. quæ eſt ad Michaelem, & Leonem*, demonſtrat Pontificatum Romanum eſſe Regale Sacerdotium, etiam ſpectata terrena dominatione; ideoque notat Ponrificem à Conſtautino Magno donatum inſignibus Imperialibus, & *c.38.* (ſucceſſores S.Petri jam in terris retinere ſpecialem dignitatem terreni, cæleſtiſque Regni) monetque Græcos, ne invideant. Inter ea porrò Regiæ poteſtatis inſignia, quæ à Conſtantino collata Rom. Pontifici prodit S.Leo, calceos purpureos diſertè recenſet Balſamon. Erant enim calcei purpurei nota cultus principalis, juxta ea, quæ haber Baſilius Imper. *in capitibus ad Leonem filium cap.63.* & juxta illud Corippi *lib.2.*

Purpureo ſuræ reſonant fulgente cothurno.
Cruraque puniceis induxit regia vinclis
Parthica Campano dederant quæ tergora fuco,
Qui ſolet edomitos victor calcare Tyrannos
Romanus Princeps, & barbara colla domare,
Sanguineis prælata roſis, laudata rubore,
Lectaque pro ſacris tactu molliſſima plantis,
Auguſtis ſolis hoc cultu competit uti,
Sub quorum eſt pedibus Regum cruor.

3. Procopium Imperio inhiantem, ad calceos uſque purpuratum exhibet Ammian. *lib. 26.* Rubra talaria cum pyramide margaritis diſtincta, in cujus ſummitate lapis purpureus reſulgebat, fuiſſe Regum inſignia ait Greg. Logothera *in Chron.Conſtant.* Patriarcha Conſtantinop. referente Curopalate *in hiſtor. Iſaaci Comneni*, purpureos calceos ſibi deberi indè confirmabat, quod inter Sacerdotium, & Regnum nihil intereſſe diceret, vel admodum parum. Alia dabit Balduinus *lib.de calceo c.10.* Debetur ergo multo magis Romano Pontifici: inter cujus Pontificium, & quodcumque Regnum tantum diſtat, quantum inter humana, & ſupernaturalia. Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis Romani, apparet eum meritò accenſeri Regibus. Quamquam pie, & ſapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adjunxerunt. Et hæc omnia, ut ſemper ſolet, eruditè obſervat Pater Theophilus Raynaudus *in Onomaſtico Pontificio littera R, ver. Rex.*

4. Sed ego in calceamentis rubeis Pontificis, myſticam ſignificationem agnoſco, volunt itaque Pontifices in illis demonſtrare Chriſti fidelibus ad eorum genua procumbentibus, & pedes oſculantibus, volunt, inquam, eis demonſtrare ſe eſſe redemptos purpureo Chriſti cruore, & tunc adorare Pontificem caput viſibile Eccleſiæ, quam Chriſtus acquiſivit ſanguine ſuo, ut ait Lucas *Act.20.* & ad ejus imperium, de quo *in ſuperiori reſol.* diximus calceamentum eſſe ſymbolum, & figuram, Chriſtum per crucem perveniſſe, ut aſſerit D. Paulus *ad Philip. ep.2.*

5. Unde ex his, ut dixi, meritò Pontifices fidelibus eos adorantibus præbent ad oſculandum pedem calceo ſigno crucis, & ſimul rubeo colore ornatum. Hinc appoſitè, & eleganter pro caſu noſtro Epiſcopus Joſeph. Steph. exponit de calceamentis Papæ verba illa *Pſal.67.* Ut intingatur pes tuus in ſanguine, accipe ejus verba *cap.* 18. Quare omnia (ait) cum à paſſione Chriſti habeant firmitatem, non abs re Pontifices ut hanc myſticam intelligentiam ſignificare viderentur, crucem pedibus impreſſerunt; juxta illud *Pſal.* Ut intingatur pes tuus in ſanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo. Tunc enim pedes ſanguine tinguntur, cùm cruce Chriſti decorantur; tunc linguæ canum ipſomet ſanguine imbuuntur, cùm hæretici, more canum veſtigiis ſummi Sacerdotis obvoluti pedes lambunt, & ſandaliis impreſſam crucem oſculantur.

6. Qui mos uſque adeò vetus, & firmus eſt habitus, ut nuſquam Romanum Pontificem depictum, aut marmore expreſſum, aut ære ductu videas, quin etiam præter infulam, & Sacerdotii ornamenta, crucem pedibus appictam cernas: ut ex imaginibus venerandæ vetuſtatis, quæ in Baſilicis Laurentiana, & Vaticana multis abhinc annis depictæ ſunt, conſtat. Ita ille. Cujus verba ideò notanda ſunt, quia Petrus Molineus Calviniſta *in libro*, quem inſcripſit *de Monarchia temporali Romani Pontificis* Londini edito, hàc regulam conſtituit. Non excedere annos ſexcentos, vel ad minus quingentos mera eſt novitas, cùm de Eccleſia, vel doctrina, vel diſciplina agitur. Intendit enim perfidus hæreticus omnia ea, quæ à Romanis Pontificibus præſertim recentioribus intra hoc tempus peracta, vel determinata ſunt deſtruere, & eorum auctoritatem minuere, ac tollere. Sed in noſtro caſu omnia etiam tempore Sancti Silveſtri, & aliorum veterum Pontificum obſervabantur, ut infra patebit.

R E S O L. XX.

Reſpondetur ad ſcommata Joannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos Cruce ſignatos; & oſtenditur humilitatis cauſa, & ad honorem Crucis ritum hunc à tempore S.Silveſtri fuiſſe introductum? Ex par. 11. tract. addit. 1. Reſ. etiam 20.

§. 1. Agnoſce; ait S.Auguſt. *in pſal.54. v.1.* gloriam crucis ipſius; jam in fronte Regum crux illa fixa eſt, cui inimici inſultaverunt. Et tamen (obgarrit Fabrus cum pluribus Hæreticis) illam Pontifex deijcit ad pedes, & fœdo ritu calceis infigit. Dico igitur morem iſtum a S. Silveſtro Papa incepiſſe, & poſtea illum ſecuti ſunt alii Pontifices, ut ex vetuſtis imaginibus apertiſſimè probat Angelus Rocca *in obſervationibus ſuper imagines S.Greg. & parentum ejus*, à Joan. Diacono conſcriptas, & poſt illum Benedictus Balduin. *lib. de calceo c.27.* quibus adde Andream de Sauſſay *de deoſculat.*

pedum

pidum Pontif. c.2. per tot. ubi firmat, ſignum crucis ſcandaliis, ſeu calceamentis Pontificum Romanorum priſco ex more inſertum fuiſſe. Unde *in Cæremoniali Rom. lib. 1. c. 6.* ſic habetur: Inducitur electus (ſcilicet Pontifex) Papali habitu, toga ſcilicet lanea, caligis rubeis, & ſandaliis rubeis aurea cruce ſignatis: Nec adverſus hunc morem objiciant hæretici cum Fabro Imperatorum exempla crucem gerentium in manu pro ſceptro, in capite pro corona. Ab his enim pietate Papa ſe vinci non patitur; à quo potius quanto honore crux habenda eſſet edocerentur. Nihil magis ſiquidem in ornatu Pontificis eſt, quod effulgeat. Crux ei pro baculo eſt, ac virga paſtorali. Crucem in tiaræ ſuæ faſtigio pro exquiſitiori gemma præfert. Hanc pallio Papali ante, & retrò, ac circumquaque acu intextam geſtat ſuper humeros, ſuper pectus; pendulamque aliam habet, quæ à ſinu ſuo ſuper cor deſinit. A capite igitur ad pedes uſque cruce inſignitus eſt: hocque ornatu totus ejus decoratur apparatus, ut ſic cum Apoſtolo gentium illuminatore palam profiteatur, ſe tantummodò gloriari in cruce Domini ſui, *Gal. 6. v. 14.*

2. Quam etiam ſandalijs ſeu calceamentis fixerunt, ut Chriſti fideles eorum genibus advoluti, & ad eorum proſtrati pedes, deoſculenter non tam eorum pedes, quàm Chriſti triumphalem ſignum adorent, & D. Petri ſimul pro ipſius Domini clarificatione Crucifixi ſacra veſtigia clavis confixa venerentur. Itaque cùm primum Pontifices agnoſcerent, univerſos paſſim Chriſtianos pietatis, & honoris ergo ad ſuorum pedum oſcula proruere, ut à ſe honorem illum, ad Chriſti Domini gloriam transferrent, Crucem, quæ præcipuum eſt gloriæ ejus monumentum, calceis ſuis adtexi curaverunt. Sic enim factum, ut Chriſtiani homines, cùm honorem, quem Pontifici per pedum ejus oſcula habentes ibant delatum, cruce in ipſius calceis perſpecta in Chriſtum præſertim referrent: atque adeò ipſum ore contingere, impreſſiſque labiis ſuaviari viderentur.

3. Hæc ratio, qua maximè Summorum Pontificum humilitas, atque Religio commendatur, ab Angelo Rocca, & Benedicto Balduino fuit antehac obſervata: ſed hoc cum diſcrimine: quòd Balduinus, ut à ſe profectam illam aſſignat: Rocca ſe à Joſepho Stephano, cujus etiam profert ipſa verba, apertè mutuatam profitetur. Quæ cùm veriſſima, ac efficaciſſima ſit, evadit utique conſectaneum; quam antiquus ſit ritus deoſculandi pedes Rom. Pontificis. Si enim ideò crux poſita fuit in ſacris ejus calceis, ut quæ oſcula eis à fidelibus reverentiæ cauſa inſigebantur, ad Chriſtum, cum toto honore, qui ex pio hoc obſequio dimanabat, velut ad authorem Pontificiæ dignitatis, ac primarium Religionis objectum, & ſummum, ac æternum Pontificem in Papa ipſius Vicario repræſentatum, Chriſtiani intelligerent à ſe (ut ab ipſo Papa) referenda eſſe: Et hæc omnia docet Andreas Sauſſay *ubi ſuprà, c. 5.* & Stephanus *cap. 18.* Undè ex hac cæremonia Pontificum humilitas commendari debet, qui cùm omnes populos communi voto, ut docuimus, ad ſuos pedes adorandos propenſos agnoſcerent, Cruci Chriſti oſculationem potius, quàm ſibi ipſis tantum honorem deferri maluerunt, ut omnes Chriſtianos benignè ad oſcula pedum exciperent.

4. Itaque ut expreſſam Chriſti imaginem referrent, ut Salvatoris paſſionem in hominum memoriam redigerent, Crucem ſandaliis affixerunt, ut Chriſtiani homines eos honores, quos debitos, ut neceſſarios Pontifici deferebant, cruce perſpecta alacrius exhiberent.

5. Itaque ritum, quem Pontifices obſervant utendi calceis cruce ſignatis contra Fabrum, & alios Novatores, humilitatis cauſa à Summis Pontificibus introductum fuiſſe dicendum eſt.

6. Sed non erit extra rem myſticas ſignificationes adducere, quare Pontifices calceamenta crucis ſigno adornent. Suppono igitur, veteres aliquando gemmis, & margaritis calceos ornaſſe, undè Plinius *lib. 9. cap. 35.* Neque enim (inquit) geſtare margaritas, niſi calcent, ac per uniones etiam ambulent, ſatis eſt. Hinc puellæ Sionitides Regiam ſacræ ſponſæ dignitatem ex calceamentorum ornatu adſtruunt *Cant. 7. cap.* Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, filia Principis. Et ideò *Iſai. 3. verſic. 18.* aſſeritur: In die illa auferet Dominus ornamenta calceamentorum.

7. Verum magis pro caſu noſtro obſervo, olim Imperatores cùm à populis adorabantur, calceamenta gemmis ornare ſolebant, ut obſervant Alexander ab Alex. *Gen. dier. lib. 5. c. 18.* Eutropius *lib. 1. de geſtis Roman. 10. c. 19.* Lampridius *in Chron.* Caſſiodorus *in Conſulibus Rom.* Euſeb. *in vita Eliogabali, & in vita Alexandri Severi*, cum Seneca *lib. 2. de beneſ. c. 12.* verum hodiè Pontifices non gemmis, & margaritis ut Imperatores faciebant, ſed pretioſo Crucis ſigno pluſquam gemmis, & margaritis à C[illegible]is æſtimando, calceamenta ſua adornant.

8. Aliam myſticam interpretationem adducam, Lectoribus (ut reor) non ingratam; ſuppono igitur calceamenta eſſe Regnum typum, & ſymbolum dominii, & Imperij, probant hoc Hieronymus Pradus, & Cornelius à Lapide in illis verbis *Ezech. 16. verb. 10.* Calceavi te hyacinthis; undè David Idumæam ſubjugaturus, dixit *Pſalm. 59. 10.* In Idumæam extendam calceamentum meum: & *Pſal. 107.* Secundum *lectionem Nebiſenſ.* Super Reges terræ proijciam calceamentum meum; & ideò Jo. Lorinus explanans iſta verba, ſic ait: Extenſio, aut immiſſio, aut projectio calceamenti, ſive ſuper colla hominum, ſive ſuper eorum regionem, denotat ſubigere, ac in poteſtatem redigere, ſubjugare, poſſeſſionem inire. Ita ille. Clarè igitur apparet calceamentum eſſe typum Regni, & Imperii; Quod magis confirmatur ex verbis *Ezech. 24.* Corona tua circumligata ſit, & calceamenta erunt in pedibus tuis. Quàm mira copulatio eſt iſta calcementorum cum corona! quia, ut diximus, calceamenta figura ſunt imperii, & Regni.

9. Hoc ſuppoſito, ecce myſterium, quare Pontifex geſtet in pede ſignum crucis, cum Chriſtus perveniſſet ad Regnum Eccleſiæ mediante cruce, ut ipſamet canit: Regnavit à ligno Deus; Undè hoc *Iſa. c. 9. ver. 6.* prædixit in illis verbis: Et factus eſt principatus ſuper humerum ejus; ſecundum expoſitionem communem Patrum, quos affert hìc Leo Caſtrus, & ſentiunt ipſi Hebræi, teſte Galatino *lib. 9. c. 19.* Sequitur ex his rectè Pontificem in calceamentis, quæ, ut dictum eſt ſymbolum ſunt Imperii, ſignum crucis infigere, ad demonſtrandum, Regnum Eccleſiæ, de quo ipſe eſt viſibile caput, mediante, cruce, prius per Chriſtum obtentum fuiſſe, & poſtea mediante cruce, per D. Petrum, ad ipſum Pontificem eorum Vicarium, & ſucceſſorem perveniſſe.

10. Et ego quidem, (dum genuflexi ante Pontificis pedes cruce ſignatos exiſtimus) cogito ipſum nobis aſſerere, Vultis, ne pedes veſtri commoveantur? *Pſal. 37.* Vultis, ut pedes veſtri dirigantur in viam pacis? *Luc. 1.* Vultis pedes veſtros perficere in ſemitis Domini? *Pſal. 16.* Vultis, ut ipſe Dominus cuſtodiat introitum, & exitum pedum veſtrorum? *Pſ. 120.* Amplectimini crucem, tribulationes videlicet, & mortificationes; quia hæc ſunt via Regia, quæ ducit ad Cœlum; & poſteà dum ejus calceamentum ornatum cruce actu oſculamur; cogito Pontificem nobis dicere: Non habemus hìc civitatem permanentem, ſed futuram inquirimus, Paulus *ad Hebr. 13.* Si vultis ſuper hanc civitatem calceamentum extendere (ut locutus eſt David *ubi ſuprà*, id eſt dominium, & poſſeſſionem illius habere) amplectimini crucem exemplo Salvatoris, de quo dicitur, quod oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? *Luc. 24.* Regnum enim cœlorum vim patitur? *Matth. 11.* Et ideò per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei? *Act. 14.* Itaque ex his myſticis interpretationibus patet appoſitè Pontificem calceos cruce ſignatos geſtare.

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem tractatum, quæ omia Sanctiſſimo D. N. humiliter corrigenda ſubmitto; præmiſſa prius Adoratione Pontificia; ideò procumbens, & pronus in terra ejus pedes oſculando, in deteſtationem omnium hæreticorum, ingenti animi ſubmiſſione ipſum venerabundus, adoro.

TRA-

TRACTATUS QUINTUS,

DE

INFALLIBILITATE

Decretorum Romani Pontificis extra Concilium.

RESOLUTIO PRIMA.

An Papa poſſit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium Generale?

Et ſententia affirmativa aliquorum adducitur? Ex part. 11. tract. addit. 2. Ref. etiam 1.

§. 1. SApientiſſimus Dominus Noſter Innocentius Decimus nunc feliciter regnans noviſſimè promulgavit Conſtitutionem quandam datam Romæ pridie Kalend. Jun. 1653. contra Cornelium Janſenium Epiſcopum Iprenſem, & quoſdam alios Janſeniſtas, in qua ad inſtantiam plurimorum Galliæ Epiſcoporum petentium declarationem quinque propoſitionum, illas declaravit, & damnavit tanquam hæreticas, ut videre eſt in dicta Bulla poſita *in fine tomi quinti*, noſtrorum operum. Sed eruditiſſimus Petrus de Marca Archiepiſcopus Toloſanus teſtatus eſt mihi per epiſtolam datam Pariſiis die 19. Julii 1653. aliquos Janſeniſtas occaſione dictæ Bullæ auſos fuiſſe aſſerere, Pontificem extra Concilium non poſſe determinare aliquid circa fidem, quod etiam auſi ſunt dicere tempore fel. mem. Urbani VIII. ut patet apud doctiſſimum Caramuelem *in Theologia fundamentali, fundament. 4. n. 169.* Propoſitio ardenti cauterio inurenda. Unde ego ad compeſcendam eorum audaciam, & temeritatem illam in hoc Tractatu labefactare conabor, infallibilitatem Romani Pontificis extra Concilium ſecundum Catholicam veritatem ſtabiliendo. Hoc enim debeo Apoſtolorum Principi Petro patrono, ac interceſſori meo, qui in ſuo ſucceſſore adhuc regnat, & loquitur; nec non Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, ac Sanctiſſimo D. N. Innocentio, quorum humillimus, ac indignus miniſter exiſto.

Sup. contento in hoc §. infrà in Ref. ſeq. per totam Sed lege etiam Ref. 4. hujus tract.

2. Itaque ad propoſitam quæſtionem, reſpondeo, olim quoſdam docuiſſe, quòd quamvis Romanus Pontifex cum Concilio Generali errare non poſſit in definiendo, tamen ſi ſeorſum definiat, poſſit errare; & hanc ſententiam tenent Adrianus *in 4. ſententiarum in materia de Sacram. Confirm. art. 3. ad ſecundum principale*, Caſtro *lib. 1. contra hæreſes c. 2.* & latius *c. 8.* Gerſon. *tract. de poteſt. Eccleſ.* Almainus *in 3. diſt. 24. q. 5. dub. 6.* & alii.

Sup. hoc primò contento in hoc § infrà in Ref. 3. in §. 1. reſponſionem invenies.

3. Probatur hæc opinio, primò, quia non legitur in Evangelio, quòd conceſſum ſit hoc privilegium Petro, aut ejus ſucceſſoribus, ſicut legitur, conceſſum fuiſſe toti Eccleſiæ, quæ repræſentatur per Concilium Generale *Joan. 14.* Alium Paraclytum dabo vobis, ut maneat vobiſcum in æternum, & ita Eccleſia dicitur columna veritatis. Unde *Actor. 15.* cùm orta eſſet controverſia de legalibus, non ad Petrum, ſed ad Concilium Apoſtolorum ſimul cum Petro delata eſt, ut definitur.

Sup. contento in hoc §. ſolutionem invenies in Reſol. not. præcitata in § Ad ſecundum, & ſeq.

4. Probatur ſecundò, quoniam ad definiendum aliquid de fide debet præcedere ſufficiens diligentia, quam certum eſt fieri in Concilio Generali, ſed non ita certum, quod fiat à ſolo Papa ſeorſum. Deinde aliàs fruſtrà congregaretur Concilium Generale ad definiendum aliquid de fide. Unde *in Epiſtola Concilij Africani ad Celeſtinum Papam* dicitur majoris roboris eſſe, quæ à multis, quàm quæ ab uno Epiſcopo decernuntur. Deinde etiamſi Papa non poſſit errare dum definit aliquid, quod ſit de fide, & de neceſſitate ab omnibus explicitè credendum, tamen ſi definiat aliquid, quod non eſt ex neceſſitate ab omnibus credendum, non videtur inconveniens, quod quantum ad hoc poſſit errare.

Sup. contento in hoc §. reſponſio eſt ibi. in § Ad tertium, & ſequen.

5. Probatur tertiò, qui repugnat definitioni Romani Pontificis, non eſt hæreticus: ergo ſignum eſt non eſſe ejus judicio adhærendum tanquam certo, & infallibili. Antecedens probatur *ex B. Cypriano*, qui acriter repugnavit Stephano Pontifici definienti, quod ab hæreticis baptizati, non eſſent rebaptizandi. Imò S. Auguſt. *lib. 2. de Baptiſmo c. 7. & ſeq.* clarè docet varias ea de re fuiſſe tum ſententias Catholicorum, & quidem ſine crimine, quamdiu nulla extabat Concilii univerſalis definitio.

6. Probatur quartò, Pontifex ſi hæreticus ſit, poteſt velle Eccleſiam errore maculare, & ad hanc maculam imponendam definitione uti. Ergo ejus definitio non eſt infallibilis veritatis. Et confirmo, ſi hoc tempore, quo Pontifex occulta hæreſi infectus ſit, ſuboriretur aliqua dubitatio de rebus ad fidem pertinentibus, quid obſtare poteſt, quominus tunc Pontifex errorem firmet, & pro veritate credendum fidelibus proponat? Poterit ergo Pontifex errare.

Sup. hoc quinto reſponſionem invenies ibi. 1. in §. Ad quintum.

7. Et tamdem probatur quintò, quia plura ſunt ſcripta Doctorum à Pontifice approbata, quæ tamen non ſunt omninò vera. Ergo Pontifex errare poteſt. Antecedens probatur *ex cap. Sancta Romana 15. diſt.* ubi à Gelaſio Papa approbantur ſcripta Cypriani, Chryſoſtomi, Greg. Nazianzeni, Baſilij, & Ambroſij: atqui in his ſcriptis plura quæ veritatem non attingunt, continentur. Nam cùm illis temporibus non erat de omnibus elucidata veritas, & ex alia parte non erant ſcriptores Canonici; meritò potuerunt errare, ut rectè expendit Cano *lib. 7. de locis c. 3. concluſ. 2.*

Sup. hoc quinto in Concluſionem reperies ibid. in §. Ad quintum.

RESOL. II.

Opinio negativa firmatur, nempe Decreta Pontificis eſſe infallibilia, etiam emanata extra Concilium? Ex part. 11. tractat. addit. 2. Ref. etiam 2.

§. 1. VErum, his non obſtantibus, negativam ſententiam à Catholicis tenendam eſſe exiſtimo, & illam tuetur D. Thomas 2. 2. *q. 8. art. 10. & infra q. 11. art. 2. ad 3. & 4. contra gent. c. 79. & in opuſc. 1. contra errores Græcor. cap. 33. & à cap. 65. uſque ad 70.* tenent expoſitores D. Thomæ, Bannez, & Aragonius *ad iſtum art. 10.* Valentia §. 40. & 45. Bellarm. *lib. 4. cap. 3. tract. 2. de authoritate Papæ cap. 9.* Turrecremata *lib. 2. cap. 109.* Oſius *lib. 2. contra Brenum cap. 18.* Driedo *lib. 4. de dogmatibus cap. 3. part. 3.* Vvaldenſis *lib. 2. fidei cap. 47.* & 48. Echius *tractatu de primatu Petri*, Soto *in apolog. pro ſua confeſs. fidei cap. 83.* Victoria *relectione de poteſtate Eccleſiæ*, Rhophenſis *art. 28. contra Lutherum*, Arriaga *in curſu Theolog. tom. 5. diſput. 9. ſect. 4. num. 22.* Amicus *in curſu Theolog. tom. 4. diſp. 7. ſect. 1. n. 23.* Caramuel *in Theol. fundamentali, fundam. 8. n. 169.* Suarez, Malderus, Vvigers, Caſtillo, Tannerus, Granadus, Canus, Fragoſus, Stapletonius, *ubi infrà*, quibus adde Turrianum *in 2. 2. diſput. 16. dub. 1.* Pontium *in curſu Theolog. diſput. 28. quæſt. 2. concluſione 9. num. 13.* Silvium *in controverſ. libro 4. quæſt. 2. art. 8.* & noviſſimè Brunum Chaſſaing *de privil. Regul. part. 1. tract. 1. c. 1. propoſ. 2.* cum Andrea Duvallio *tract. de Romano Pontifice part. 2. quæſt. 1.* aſſerentes, quod Pontifex dum definit aliquid de fide, etiamſi ſeorſum, & ſine Concilio definiat, errare non poteſt. Iſta concluſio videtur mihi definita à Leone X. *in Bulla contra articulos Lutheri*, ubi inter alios articulos ipſius damnat. 28. in quo dicebat, Papam errare poſſe in definiendo, &c. eumdem errorem tenuit Petrus Oſomenſis damnatus *in Concil. Complut. confirmat. per Sixtum IV.* denique *in diſp. de Concil.* dictum eſt multos errores hæreticorum, quos Eccleſia damnat condemnatos eſſe per ſententiam Romanorum Pontificum extra Concilium, qualis eſt error Pelagianorum, Priſcillianiſtarum, &c.

Quoad hoc loco 3. tr. 2. ex citata Ref. 47. ſignanter à §. Decim, & ſeq.

2. Probatur iſta noſtra concluſio potiſſimè ex verbis Chriſti ad Petrum *Luc. 22.* Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos. Quibus verbis duo privilegia data ſunt Petro, & ejus ſucceſſoribus propter orationem Chriſti. Primum, ut non deficiat fides Petri: Secundum, ut confirmet fratres in fide, quorum utrumque, aut quodlibet ſeorſum non poſſet præſtare Petrus, aut Romanus Pontifex ejus ſucceſſor, ſi poſſet errare in definiendo, &c. quia tunc jam deficeret fides Petri in Eccleſia, & non poſſet confirmare fratres in fide.

3. Deindè probatur manifeſtè, eo quod Concilia Provincialia, eo ipſo quod à Papa approbentur, cenſentur

eſſe

eſſe infallibilis veritatis, ut oſtenditur *ex Milevitano, & Arauſicano, & aliis*; ergo etiam ſine Provinciali Concilio erit infallibilis regula. Patet; nam ſi ſemel Generale, quod videtur repræſentare totam Eccleſiam non requiritur, certè nec Provinciale; quia hoc non habet ullam infallibilitatem, Ergo: Adde, quod ſi in Eccleſia eſt talis infallibilitas, debet eſſe in ejus capite: quale Pontifex; nam cùm frequentes ſæpè fuerint difficultates circa fidem, non expediebat ullo modo ea à ſola tota Eccleſia ſimul juncta poſſe decidi: ea enim convocatio in tot occaſionibus moraliter eſſet impoſſibilis, ergo debuit eſſe una perſona, quæ ſine difficultate ſaltem per litteras conveniri poſſet: qualis eſt Summus Pontifex, qui alioquin ſupremam in totam Eccleſiam habet juriſdictionem.

4. Hinc Eugenius III. *in canonizatione Sancti Henrici*, quæ habetur *in Bullario tom.* 1. ſupponens ordinariè canonizationem ſolere fieri in Concilio, addit hæc: Auctoritate tamen Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ omnium Conciliorum firmamentum eſt ad eam canonizationem, &c. Ubi ponderandum à Pontifice doceri duo: primum Concilia non habere firmitatem, niſi quam accipiunt à Pontifice Romano; Undè infertur, ea ante approbationem Pontificis non eſſe de fide. Secundò pondero, ipſum Pontificem *ib.* ſentire eam auctoritatem, quæ Concilijs dat firmitatem, poſſe extra Concilia totam ſuam firmitatem habere: unde intulit, ſe etiam extra Concilium poſſe ad canonizationem procedere.

5. Et tandem omnia *ſuperius* confirmantur, quia plurimi Pontifices varios errores abſque ullo Generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio à tota Eccleſia acceptata fuit, ut patet ex primis trecentis annis, in quibus nulla unquam Concilia Generalia propter ingruentes perſecutiones coacta leguntur, cùm tamen multæ in fide quæſtiones toto hoc tempore feliciter ſopitæ, & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant adverſarij hos errores pro hæreſibus habitos non fuiſſe, donec his Pontificum definitionibus Conciliorum Generalium calculus accederet; falſum enim eſt omnibus quotquot fuerunt erroribus à Sede Apoſtolica damnatis, & qui jam pro hæreſibus in Eccleſia haberentur ſemper acceſſiſſe Concilj cujuſdam Generalis condemnationem: quod enim quæſo, Concilium Generale Pelagianos damnavit, ut ipſi pro hæreticis in Eccleſia haberentur, certè, ut ex Proſpero præmonuimus poſt decreta Concilij Africani à Zoſimo Papa approbata, ſtatim toto orbe pro hæreticis habiti ſunt ipſi Pelagiani, quod etiam Novatianos condemnavit, qui jam tempore Cypriani inter hæreticos cenſebantur, & Nycenum Concilium omnium Oecumenicorum primum centum viginti quinque annis ex Baronio *tom.* 2. *&* 3. præceſſerunt. Cherintus jam Apoſtolorum tempore, & paulò poſt, Appelliani, Valentiniani, Marcioniſtæ, tamquam hæretici in Eccleſia denigrati ſunt, & contra eorum hæreſes Irenæus, & Tertullianus, & alij calamum acuerunt, quod quæſo, Concilium Generale tunc celebratum fuit, ut ipſi pro hæreticis per totam Eccleſiam haberentur.

6. Itaque dicendum eſt, quòd non expediebat Eccleſiæ, propter quam hæc poteſtas data eſt Pontifici, ut illi daretur quaſi alligata, & dependens à Concilio Generalis: ergo veriſimile non eſt ita fuiſſe datam; ac ſubindè poterit Pontifex ſine tali Concilio veritatem definire ſine periculo erroris. Antecedens oſtenditur primò, quia difficillimum eſt Concilium Generale congregare, & ordinariè fieri non poteſt ſine magno labore, & diſpendio Eccleſiæ, & aliquando poteſt eſſe moraliter impoſſibile, propter perſecutiones, bella, vel alia impedimenta. Aliunde verò poteſt ſæpè inſtare neceſſitas damnandi novam inſurgentem hæreſim, vel declarandi veritatem aliquam neceſſariam, quę ad dubium revocatur: ergo oportuit Summum Pontificem habere hanc poteſtatem independentem à Concilio Generali. Secundò, quia ita erat utilius ad majorem Eccleſię unitatem; quia niſi caput Eccleſiæ haberet in omnibus ſuperiorem poteſtatem, facilè poſſent oriri ſchiſmata. Tertiò, numquam legimus, hanc poteſtatem datam eſſe Pontifici dependenter à Concilio, ſed potius è converſo datam eſſe concilio dependenter à Papa; unde ratione illius habet infallibilitatem; & ideò ante confirmationem ejus non habet dictam auctoritatem; Ergo Pontifex per ſe habet illam; undè de facto ſolent Concilia Generalia illius ſequi judicium, ut videre licet *in Epheſino primò, & Calcedonenſi, & in Nyceno ſecundo*. Et videri etiam poteſt Innoc. I. *epiſt.* 26. & Gregorius *lib.* 4. *epiſt.* 32. & Gelaſius *in epiſt. ad Fauſtum*.

7. Unde ex *ſuperius dictis* Andreas Duvallius Profeſſor Sorbonicus *tract. de Pontifice part.* 2. *quæſt.* 1. ſic ait: Abſolutè certum eſt Summum Pontificem neque in fide, neque in moribus ex cathedra decernendis errare poſſe, ſtatimque à ſua canonica electione infallibilitatis privilegio à Chriſto donari. Laudabilis in Academia Pariſienſi viget conſuetudo, qua Baccalaurei de quæſtionibus Theologicis ſolemniter reſponſuri, proteſtationes præmittunt, ſe nolle quidquam contra decreta Sanctæ Matris Eccleſiæ, necnon Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ, aſſerere, aut defendere, & ſi quid in æſtu diſputationis adverſus ejuſmodi decreta illis exciderit, vel ignorantiæ, vel immemoriæ, vel linguæ præcipitio attribuendum velle. Ita ille. Cui adde alium Doctorem Gallum Joannem de Ject. *in tract. de auctor. Pont. l.* 2. *per totum*: contra Simonem Vigorium aſſerentem infallibilitatem non competere Pontifici, niſi à Concilio Generali.

RESOL. III.

Reſpondetur ad argumenta pro affirmativa ſententia ab adverſarijs excogitata, ac ſuperius poſita? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 3.

§. 1. *Supra in reſ.* 1. aliqua argumenta adduximus, quæ ſententiam affirmativam videbantur ſtabilire. Ideò ad primum reſpondeo, quod in Evangelio ſicuti toti Eccleſiæ promiſſa eſt aſſiſtentia Spiritus Sancti, *Joan.* 14. ſic Petro, & ejus ſucceſſoribus, *Luca* 22. & ita ſicut tota Eccleſia errare non poteſt, ſic nec Petri ſucceſſor in definiendo. Ad id autem quod dicitur *ex Actor.* 15. dico quòd licèt ſolus Petrus auctoritate ordinaria poſſet definire quæſtionem de legalibus. Imò ſolus Paulus, aut Jacobus juriſdictione delegata, ut optimè vidit Bellarminus *lib.* 4. *c.* 17. *ad ſecundum* tamen placuit eam definire in Concilio, ubi de illa re fuit facta magna inquiſitio. Quæ hic eſt etiam ſupra Ref. 1. In ejus §. Probatur hæc.

2. Ad ſecundum argumentum reſpondetur primò non eſſe timendum, quòd Papa definiat aliquid, ſive in Concilio, ſive extra Concilium abſque ſufficienti diligentia, quoniam qui promiſit Petro, & ſucceſſoribus ejus aſſiſtentiam Spiritus Sancti, ad definiendum, promiſit media, ideſt inquiſitionem veritatis, & quod faciet illam diligentiam, quæ ſufficiat, ſicut ſi promitteret Deus ubertatem ſegetum, promitteret etiam curam Agricolarum circa cultum terræ. Secundò, non eſt alligatus Romanus Pontifex, ut faciat iſtam ſufficientem diligentiam in Concilio, vel extra Concilium, quia utroque modo poteſt conſulere viros doctos, & inquirere antequam definiat. Sup. hoc in Ref. præcedenti noc in ejus § Probatur ſecundo.

3. Ad id autem, quod dicebatur in argumento, ſi hoc ita eſt, fruſtra eſt congregare Concilia. Reſpondetur negando conſequentiam, quoniam cùm ad definiendum aliquid debeat præcedere inquiſitio, & conſultatio, optimè fit in Concilio per diligentiam Patrum, qui ibi ſunt congregati. Et declaratur magis, quia id, quod definitur tanquam de fide inquiritur in ſcriptura, & in traditionibus, &c. optimè autem in Concilio fit iſta inquiſitio per Patres totius Eccleſiæ. Accedit ad hoc, quòd hac ratione Patres ſi aliquando diſſentiunt, melius uniuntur, & unuſquiſque illorum cognoſcit quid in ſua Diœceſi debeat proponere credendum ſuis ſubditis.

4. Ad tertium argumentum reſpondeo negando antecedens: Ad ejus probationem reſpondetur, Stephanum quidem Pontificem tum verbis, tum ſcriptis inſtitiſſe, ut antiqua Eccleſiæ conſuetudo de non rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati fuerant, inviolabiliter ſervaretur; imò etiam hoc ipſum præcepiſſe, quemadmodum liquet *ex Epiſt. Cypriani* 74. *quæ eſt ad Pompejum*: numquam tamen definivit velut rem fide tenendam. Et propterea, quamvis Cyprianus non ſine culpa repugnaverit Stephano Papæ, ejuſque præcepto non obedierit, eum tamen immunem fuiſſe ab hæreſi diximus 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. partim quia non erat pertinax, ut pote paratus acquieſcere definitioni Eccleſiæ: unde numquam ſe ab alijs, qui contra ſentiebant, ſeparavit; partim, quia nihil adhuc erat ab Eccleſia determinatum ac definitum, ſed conſuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc ſola opponebatur inducere volentibus novitatem, ait August. *l.* 2. *de baptiſmo c.* 9. Si autem extitiſſet aliqua definitio, non ſola conſuetudo fuiſſet oppoſita, ſed ipſa definitio fuiſſet allegata. Sup. hoc ib. §. Probatur tertio.

5. Neque his obſtat, quòd (ipſe Cypriano teſte *dicta epiſt.* 74.) Stephanus Papa cenſeret excommunicandos eſſe eos, qui docerent rebaptizandos illos, qui fuerant baptizati ab hæreticis: quia numquam illos excommunicavit; neque vel eos à ſua, vel ſeipſum ab eorum communione ſeparavit, ſed in eadem ſemper unitate Eccleſiæ ipſos habuit, ac cum eis permanſit.

6. Ad confirmationem reſpondetur: Propterea fuiſſe diverſas ſine peccato ſententias Catholicorum tempore Cypriani, quia Summus Pontifex Stephanus nō voluit rem velut ad fidei dogma pertinentem, determinare ſine Concilio

Gene-

Generali, ſed tantum voluit, ac præcepit antiquam conſuetudinem ſervari.

Sup. hoc ib. §. Probatur quarò.

7. Ad quartum argumentum de Pontifice in hæreſim lapſo, reſpondeo; ſi ejus hæreſis Eccleſiæ manifeſta eſt, facilè liberabitur ab illo, quia tunc non agnoſcit illum ut paſtorem, ſed ut lupum ovile volentem deſtruere. At ſi hæreſis non ſit in Eccleſia nota, ſed forte ſub aliqua controverſia verſetur, ipſeque ex malitia, vel ignorantia vellet Eccleſiam inficere, nequaquam poſſet, quia antequam id præſtaret, Deus illum è vita eriperet, aut alia via impediret definitionem, aut tandem faceret, ut verum pronuntiaret: Quæ omnia neceſſariò ſequuntur via ordinaria ex promiſſione facta Eccleſiæ, non defuturum in ea ſpiritum veritatis.

Sup. hoc ib. §. Et tandem.

8. Ad quintum argumentum de approbatione Pontificia ſcriptorum Baſilij, Chriſoſtomi, Nazianzeni, &c. Reſpondeo Pontificem non approbaſſe omnia illorum dicta vera eſſe, & tanquam vera eſſe habenda; quia non erant Canoci ſcriptores, ſed declaravit eos benè ſcripſiſſe; hoc eſt bona intentione, & zelo, qua cum intentione ſtare optimè poteſt per ignorantiam non attigiſſe aliquando veritate. Et hæc omnia docet Caſtillo, Sylvius, Caſtrus Palaus, & alij, *ubi infra*. Remanet igitur ſatis firmata noſtra ſententia ex rationibus pro ea aductis, & ex ſolutionibus ad argumenta adverſariorum.

R E S O L. IV.

Quanam cenſura Theologica inurenda ſit hæc propoſitio? Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent Infallibilitatem, & ideò poſſe errare? Ex part. 11. tr. addit. 2. Reſ. etiam 4.

§. 1. IAm ſatis *ſupra* probatum eſt, Pontifices etiam extra Concilium Generale poſſe determinare aliquid de fide, & hoc infallibiliter; nunc videndum eſt contraria ſententia Almaini Gerſonis, & aliorum, qua cenſura ſit inurenda; & in hoc eſt difficultas inter Catholicos; undè ego diligenter, & cum ingenti labore aliorum ſententias à me collectas in proſcenium adducam. Dico igitur primò, ſententiam, quam *ſuperius* impugnavimus vocari ſolùm improbabilem à duobus Doctoribus Lovanienſibus Maldero *in 2. 2. D. Thomæ quæſt.* 10. *art.* 1. & Joannem Vvigers etiam *in 2. 2. qu.* 10. *art.* 1. *tr. de Pontifice dub.* 5. *n.* 177. ubi ſic ait: Pontificis judicium in quæſtionibus fidei determinandis, non tantum cum Concilio Generali, ſed etiam quandocumque ex cathedra loquitur, & Eccleſiam totam docet cum obligatione ad ita credendum, & docendum, eſt prorſus certum, & infallibile. Eſt hæc aſſertio non tantum contra hæreticos, ſed etiam contra Catholicos nonnullos, ut contra Gerſonem, & Almainum *de poteſtate Eccleſiæ*, contra Alphonſum à Caſtro *lib.* 1. *c.* 2. *& quartò adverſus hæreſes*. Adrianum *in 4. quæſt. de confirmatione ad ſecundum principale circa finem*. Tenetur communiter ab alijs Catholicis, ita ut oppoſita ſententia habeatur improbabilis. Ita Vvigers. Sed ego admiror modeſtiam horum Doctorum, & puto eorum cenſuram cenſurandam eſſe.

2. Dico ſecundò, aliquos aſſerere, ſupradictam ſententiam eſſe temerariam. Ita Stapletonius *contr.* 3. *quæſt.* 4. alij verò putant eſſe erroneam, Franciſcus del Caſtillo *lib.* 3. *ſent. tom.* 2. *diſp.* 16. *q.* 6. *nu.* 4. Aragonius *in 2. 2. D. Thomæ tract. de Pontifice quæſt.* 1. *art.* 10. Fragoſus *de Repub. to.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 1. §. 3. *num.* 25. & alij, Bellarminus verò *de Romano Pontifice lib.* 4. *cap.* 3. & Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 4. *dub.* 6. *numer.* 250. addunt eſſe hæreſi proximam. Vide etiam Granadum *in 2. 2. contr.* 1. *tract.* 7. *diſp.* 2. *ſect.* 2. *num.* 8. qui citat Melchiorem Canum.

3. Sed ego puto noſtram ſententiam eſſe de fide, & contrariam hæreticam, & ita docet pijſſimus, & ſapientiſſimus Pater Suarez *de fide diſput.* 5. *ſect.* 8. *num.* 4. & Pitigianus *in 3. ſent. tom.* 2. *diſp.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 4. *concluſ.* 2. Quibus adde Gregorium de Valentia *tom.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 4. ubi dicit contrarium ſentientes errare in fide graviſſimè; & Bañes *in 2. 2. quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. aſſerit, tanquam Apoſtolicam traditionem eſſe tenendam. Et noſtram ſententiam ad fidem pertinere cum Suarez, & alijs, ex valido fundamento probat, & tenet etiam Amicus *in cur. Theolog. to.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 33. ſic itaque aſſerit: Quotieſcumque in aliqua propoſitione expreſsè revelata continetur alia implicitè, non ſolùm expreſsè revelata, ſed etiam implicitè contenta pertinet ad eamdem fidem, non quidem ut deducta, ſed ut explicita. Atqui in hac propoſitione expreſsè revelata: Petrus etiam extra Concilium Generale definiens res fidei habet infallibilem auctoritatem à Chriſto, virtute continetur hæc: Quiſque legitimus Petri Succeſſor etiam extra Concilium Generale res fidei definiens habet infallibilem auctoritatem: ergo etiam hæc, non ut deducta, ſed ut explicita pertinebit ad eamdem fidem, ad quā pertinet major expreſsè revelata; Major propoſitio expreſsè habetur in ſacris oraculis, in quibus omnes promiſſiones à Chriſto factæ Petro, ut Rectori, & Paſtori univerſalis Eccleſiæ factæ non ſunt ſingulari, & individuæ perſonæ ipſius. Minor evidenter deducitur ex fine, propter quem talem authoritatem Chriſtus contulit Petro, ut eam nimirum perpetuaret in Eccleſia, in cujus emolumentum illam Petro contulit. Ita Amicus.

4. Et quidem veritas Catholica noſtræ ſententiæ præter rationes *ſuperius* adductas, etiam patet ex conſenſu, & traditione Eccleſiæ; nam in primis, ut dicebam, Pontifices à principio hanc poteſtatem in ſe agnoverunt, & illa uſi ſunt, & non eſt veriſimile illam uſurpaſſe, tum propter eorum multitudinem, & magnam ſanctitatem; tum propter conſenſionem, & obedientiam Eccleſiæ. Deinde ipſamet Concilia Generalia approbata hanc in Pontifice poteſtatem recognoſcunt, ut patet ex Concilio Viennnenſi *in Clement. unica de ſumma Trinit.* & ex Concilio Florent. *ſeſſ.* 25. *in fine*, & ex Lateranenſi ſub Leone X. qui articulum 24. Lutheri hanc veritatem negantis, tamquam hæreticum damnavit.

5. Item, *ut ſupra* diximus; Concilia Provincialia à Pontificibus confirmata recipiuntur ab Eccleſia tanquam regula fidei infallibilis, ut patet *ex Concilio Milevitano, & Arauſicano, & ex multis Toletanis, & Carthaginenſibus, & præcipuè de Romanis, ſeu Lateranenſibus*, de quibus ita ſentiunt omnes Catholici Doctores: Ergo ſignum eſt, Pontificem ſine Concilio Generali poſſe aliquid de fide conſtituere, & conſequenter ſine concilio Provinciali; nam eſt eadem, vel major ratio, quia poteſt alio modo ſufficientem diligentiam adhibere.

6. Et confirmatur, quia Concilia Generalia quantumcumque ſint numeroſa, ſi ſine Romano Pontifice celebrentur, poſſunt in rebus fidei errare; imò & in illis erraſſe inveniuntur; Ergo illorum authoritas non requiritur, ut Pontifex poſſit infallibiliter definire res fidei; infallibilitas enim judicii non eſt in Concilio Epiſcoporum, vel in cœtu conſiliariorum, ſed in eo, cui Chriſtus dixit: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et poſteà: Paſce oves meas, hoc eſt in Petro, Petrique ſucceſſore legitimo. Hinc enim eſt, quòd Canones Conciliorum quantumcumque Generalium non habentur rati, & firmi, niſi Summi Pontificis auctoritate fuerint confirmati. Sacroſancta Romana Eccleſia jus, & auctoritatem ſacris Canonibus impertitur; ſed non eis alligatur, ut legitur 25. *quæſt.* 1. *cap. Ideò* §. *Si ergo*, communia Concilia (ait Paſchalis *cap. Significaſti, tit. de electione.*) per Romani Pontificis auctoritatem, & facta ſunt, & robur acceperunt. Hinc quoque eſt, quod laudabilis, & antiqua habet conſuetudo, ut PP. in Conciliis congregati, decretorum ſuorum confirmationem petant à Rom. Pontifice.

7. Ergo, hoc ſuppoſito, ſic argumentor: Definitiones Conciliorum non ſunt habendæ tamquam de fide, niſi prius confirmentur à Papa; ergo ſi Papa poteſt errare in ſuis definitionibus, ſequitur definitiones Conciliorum etiam confirmatorum non eſſe de fide, conſequens eſt hæreticum, ergo & antecedens.

8. Undè ex his omnibus noviſſimè doctiſſimus Caramuel firmiter noſtram ſententiam tenet cum profeſſoribus Salmanticenſibus ab ipſo conſultis de cenſura contrariæ ſententiæ: ſic itaque aſſerit *in Theologia fundamentali fundam.* 4. *num.* 169. *fol.* 81. Quæcumque à Pontifice ex cathedra ſunt definita, credendaque toti orbi Chriſtiano propoſita, dicuntur definita ab Eccleſia.

9. Sed quid eſt loqui Pontificem ex cathedra? An idem, quod loqui in Generali Synodo? An ne extra Generale Concilium habet definiendi articulos fidei poteſtatem? Negabant Lovanii nonnulli, qui cenſebantur docti, ut meliore colore reijcerent Urbani VIII. Bullam, quæ doctrinam Cornelij Janſenij condemnabat. Conſului Salmaticenſes meos, & recepi ſingularum poſitionum cenſuras; ſed quia, quæ in Janſenio carpuntur, multæ ſunt, nec omnes huc ſpectantes, ponam unam, quæ poterit noſtro intento prodeſſe.

10. Quæſtio erat: An Summus Pontifex extra Concilium ſit magiſter Eccleſiæ? An poſſit condemnare aliquam propoſitionem, vel aliam, ut fidei dogma tradere? quam Salmanticenſes ſic reſolvunt.

11. Dico tam conſtans eſſe inter Catholicos: hæc omnia poſſe Pontificē Romanum extra Concilium cumque Eccleſiæ univerſalem Doctorem, & Magiſtrum Eccleſiæ eſſe, ut certa fide id tenendum dicat Suarez *de fide diſp.* 5. *ſect.* 8. *n.* 4. Idem communis fidelium Doctorum conſenſus probat, dum

ea

ea omnia, quæ à Pontificibus extra Concilium Eccleſiæ credenda proponuntur, certa fide credenda fidelibus proponant, & prædicent.

Fr. Alphonſus Perez.

Subſcripſit Salmanticæ in S. Bernardi Collegio die 20. Maii, anno 1642.

Fr. Angelus Manrique.

Et eodem loco, die, menſe, & anno.

Fr. Petrus Guiedo.

Et in veræ Crucis Collegio, ordinis B. Virginis Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum Civitatis Salmanticenſis die 21. Maii, anno 1642.

Fr. Petrus Merino.

Et in eodem Collegio veræ Crucis poſtridiè.

Fr. Gaſper de los Reyes.

Et in Salmanticenſi Conventu S. Auguſtini die 22. ejuſdem menſis ſubſcripſerunt.

Fr. Joannes de Avilar.

Fr. Gaſpar de Oviedo.

Et in eadem Univerſitate in Conventu Sanctiſſimæ Trinitatis die 24. Maii eodem anno.

Fr. Antonius de Ledeſma.

Fr. Joſeph Romanus.

Et ibidem in Collegio Societatis Jeſu die 26. ejuſdem menſis eandem reſolutionem ſua ſubſcriptione firmarunt.

Idelphonſus del Cavo.

Martinus de Eſparza.

Et ex Doctoribus ſæcularibus conſultus fuit ſubſcripſitque etiam Salmanticæ die 28. Menſis Junii eodem anno 1642.

Magiſter Don. Joann. Joaniz de Echalaz.

Et hæc omnia invenies apud Caramuel. *ubi ſuprà*. Dicendum eſt igitur cum Suarez, & aliis ſupradictis Theologis certa fide tenendum, poſse Pontificem extra Concilium determinare aliquid ab Eccleſia credendum, & ideò contrarium aſſerere eſse hæreticum, vel ad minus, ut alii volunt, erroneum, & hæreſi proximum, Sicque ſtando in noſtra ſententia ſequeretur, Almainum, Aliacenſem, & Gerſonam, & alios fuiſse hæreticos.

12. Sed reſpondeo negando conſequentiam nam ipſi ſuam ſententiam non defenderunt cum pertinacia, quæ hæreſim conſtituit. & hæreticam facit; Nota tamen in re Pontificia Aliacenſem, Gerſonium, & Almainum non eſſe tantæ authoritatis; quia tempore ſchiſmatum floruerunt, & ſcripſerunt: duo priores, quando tres ſe pro Pontificibus gerebant, poſtremus verò, nempè Almainus tempore Julii Secundi, & Conciliabuli Turonenſis, quo Gallia ſub Ludovico XII. à Sede Apoſtolica defecerat.

R E S O L. V.

An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra ſint Infallibilia, etiam non adhibito Concilio Cardinalium, vel Theologorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 5.

Suprà hac quæſtione infrà in 7. doctrinam Reſ. 3.

§. 1. Difficilis, & curioſa quæſtio, & cum Pontificem etiam extra Concilium determinando aliquid ex Cathedra non poſſe errare latè jam oſtenſum ſit nunc pro curioſis inquiro, ſi data hypotheſi, vel per poſſibile, vel per impoſſibile, ſi ex Cathedra determinaret aliquid, non adhibito conſilio Cardinalium, vel Theologorum decreta illa ſint infallibilia.

2. Et negativam ſententiam tenet ex inclyta Dominicanorum familia Magiſter Gravina *in controverſiis tom. 2. part. 2 art. 9. fol.* 144. & Epiſcopus Aravio *in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 1. de Pontifice art. 10. dubitat. 5. num. 14.* Propter tria, tum quia præceptum eſt non temerè audiendi ad cauſas graviores, ſcilicet fidei, ac Religionis Chriſtianæ definiendas; ſi autem eas ſine prævia conſultatione definiendi infallibiliter haberet Pontifex auctoritatem, non temerè auderet ſine illa; ergo: tum etiam quia Deus ſecundùm ordinariam legem dat finem, & media neceſſaria ad finem, dat quoque formam dependentem à propriis diſpoſitionibus; ſed iſtæ præviæ conſultationes ſunt media, ac diſpoſitiones ad veritatem definiendam ſecundùm ordinariam legem, qua Deus voluit Eccleſiam gubernari, ergo contulit Pontificibus poteſtatem definiendi dependenter ab illis. Tum denique quoniam Summi Pontifices, etſi ſint ſucceſſores Petri in authoritate paſtorali docendi, aut definiendi, non tamen in modo habendi illam: quia non ſunt Apoſtoli, vel Miniſtri accipientes revelationes immediatè à Deo, ſed mediantibus ſtudio, labore, ac Doctorum, & regularum fidei conſultatione; igitur ſine illis non aderit infallibilis revelatio veri.

3. Et hanc ſententiam tenet etiam Pater Bordonus *in tribun. cap. 5. quæſt. 25. num. 110.* ubi ſic ait: An Papæ de facto procedendi ad definiendum controverſiam fidei ſine conſultatione credendum ſit, & definitum pro fide habendum? Reſpondetur negativè, quia non procedit ut Papa, & ut Judex ſupremus, ſed potius tamquam perſona privata, ſeu ut Doctor ſuam proferens ſententiam; ergo ejus ſententia, cùm ſit privati hominis, & non Legislatoris, non obligat ad credendum ex præcepto fidei. Confirmatur, quia huic ſententiæ poteſt ſubeſſe falſum; cùm non nitatur aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui Summo Pontifici tunc aſſiſtit, quando procedit legitimè cum debitis circumſtantiis. Ita ille.

4. Sed hoc dubium pertractat, & ad illud reſpondet Granado *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1, tract. 7. diſput. 2. ſect. 2. nu. 13.* ſic aſſerens: Obiicies, ut Pontifex non decipiatur in iis, quæ definit, oportet conſulat, viros doctos, & maturè ſe gerat in tanto negotio, ſed poteſt ſine conſilio, & matura conſideratione aliquid definire; ergo poteſt etiam errare. Reſpondet Valentia §. 40. *object. 6.* ſive Pontifex conſulat viros doctos, & prudenter ſe gerat, ſive non, errare non poſſe, quia ad Dei providentiam ſpectat non permittere, ut in definitione decipiatur, licèt ipſe peccare poſſit; eò quòd debitam diligentiam non adhibeat. Sed mihi hæc ſolutio diſplicet, primò, quia ſi verum eſſet, Pontificem rectè definire; quamvis diligentiam non adhiberet, non peccaret, nec imprudenter ſe gereret nullum conſulendo; nam prædictum conſilium ſolùm requiritur ad indagandam veritatem, & ne ſubrepat error ob immaturam definitionem, ſi autem ſine illa errare non poſſet, nulli periculo ſe exponeret Pontifex, ac proindè non peccaret neminem conſulendo. Secundò quia Divina providentia ſuaviter omnia diſponit ac proindè licet aſſiſtat Pontifici, ut non decipiatur, aſſiſtentia tamen accomodata eſt humano definiendi modo; non ergo excludit, ſed poſtulat potiùs conſilium, & debitam diligentiam. Meliùs ergo Canus *lib. 5. cap. 5. ad 2.* & Bañez *in brevi Comment. dub. 2. ad 3.* reſpondent, in eo ipſo, quod Deus aſſiſtat Pontifici, ne decipiatur, aſſiſtere etiam, ut debitam diligentiam adhibeat, & ex certitudine illius primi inferri certitudinem iſtius ſecundi. Et ſi roget aliquis: An iſta propoſitio conditionata veritatem habeat: ſi Pontifex aliquid definiret abſque debito examine, poſſet errare? Ergo ſanè eam abſolutè non concederem, ſed cum hypoteſis ſit impoſſibilis, dicerem ex illa inferri utrumque contradictorium, ſcilicet poſſe errare, & non poſſe errare, ſicut enim ſi quis roget, an ſi homo eſſet equus, eſſet irrationalis, reſpondendum foret utrumque inferri ex illa hypotheſi impoſſibili; ſcilicet eſſe irrationalem, quia id eſt eſſentia equi, & non eſſe irrationalem, quia id eſt contra naturam hominis; Ita in propoſito ſi Pontifex per impoſſibile definiret, non adhibita diligentia, errare poſſet, quia immaturè definit, & non poſſet, quia Deus illi ſemper aſſiſtit. Hucuſque Granadus, cui adde Amicum *in curſu Theol. tom. 5. diſput. 7. ſect. 1. num. 30.*

5. Verùm ſententiam affirmativam Gregorii de Valentia admittunt aliqui, tanquam probabilem, & illam ſequitur, & ſuſtinet Joannes Vvigres *in 2. 2. D. Thomæ tract. de Pontifice quæſt. 1. art. 10. num.* 189. ubi poſt multa concludit, quod licet ſi contingeret Pontificem ex Cathedra determinare quæſtionem aliquam per ſe ſolum; non idcircò illa definitio habenda eſſet temeraria, aut imprudens; ſed potiùs præſupponendum, quòd non requireret ampliorem indaginem, vel quòd peculiari inſtructione, & inſtinctu Spiritus Sancti Pontifex ſic ſapienter proceſſerit, & rem definierit. Ita ille.

6. Idem docet Caſtrus Palaus *to. 1. tr. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 2. n. 12.* ubi ſic ait: Argumentum adductum, quo probatur Pontificem errare poſſe in propoſitione fidei, deſumptum erat ex diligentia, & inquiſitione, quam facere Pontifex videtur obligatus in rebus fidei definiendis; cui argumento dupliciter reſpondemus; Primò, affirmando non eſse neceſſariam hanc diligentiam, ut Pontifex certò, & infallibiliter definiat; ſed ſolum eſſe neceſſarium, ut prudenter, & abſq; peccato ad definiendum procedat; ſicuti ad diſpenſationem concedendam debet cauſam inveſtigare; non quia neceſſaria talis inveſtigatio ſit ad diſpenſationis valorem: ſed quia eſt neceſſaria ad rectum, & convenientem illius juriſdictionis uſum, ſic in præſenti: Quare ſi de facto ad definitionem procederet Pontifex, omiſſa debita diligentia, dicendum eſt definiturum infallibiliter veritatem. Sic Valent. 2... *diſput. 2. quæſt. 1. punct. 7. quæſt. 6. §. hoc accedit. pag.* 235. Quod videtur probari ex promiſſione facta Petro, ejuſque

ſucceſſoribus, ne ejus fides deficiat, cùm talis promiſſio non limitata, nec conditionata fuerit ſi diligentiam adhiberet.

7. At dicit Bañez 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. §. *ad* 4. *pag.* 115. Si tota certitudo, & infallibilitas pendet ex aſſiſtentia Divini Spiritus, neque ad hanc aſſiſtentiam habendam prærequiritur humana inquiſitio, cur hæc expoſtulatur? Neque enim dici poteſt temerariè, & imprudenter Pontifex procedere, cum illam omittit, ſiquidem non omittit aliqua, ex quibus recta, & infallibilis definitio pendeat. Adde omittendo hanc diligentiam humanam, videtur magis fidere in divina aſſiſtentia, & fidelibus denotare non humano ingenio, ſed divino inſtinctu veritates fidei inveſtigandas eſse. Ergo vel eſt neceſsaria ad definiendum, vel nullo modo requiritur; ſed facile reſpondetur præcipi à Deo hanc humanam diligentiam adhiberi, quia vult, ut homines faciant quantum eſt in ſe ad veritatem inveſtigandam, hoc enim ad rectum Eccleſiæ regimen videtur pertinere. Cùm enim Pontifex non nova fidei dogmata Eccleſiæ debeat proponere; ſed jam Eccleſiæ propoſita, abſcondita tamen in lucem producere, debet pro ſubjecta materia diligentiam adhibere, quodque præſtitit D. Petrus, cùm ceſsationem Circumciſionis, & aliarum cæremoniarum definivit *Act.* 15. Quando autem aliquis defectus intercedit in tali diligentia adhibenda, illa non obſtante, protegit Deus ſuam Eccleſiam, & ab errore liberat impediendo Pontificem, ne definiat, vel ſi definiat, ut verum pronunciet. Ita Caſtr. Palaus.

8. Et hanc ſententiam docet Franciſcus del Caſtillo *in lib.* 3. *ſent. tom.* 2. *diſp.* 16. *ſect.* 6. *num.* 21. Si per impoſſibile aſſerit, Papa ſive in Concilio, ſive extra Concilium definiret, non facta ſufficienti diligentia, peccaret quidem, & temerè ageret tamen non erraret in definiendo propter manutenentiam Dei, & aſſiſtentiam Spiritus Sancti. Itaque quamvis præcedens inquiſitio requiratur, ut conditio, tamen ratio formalis ad non errandum in definiendo eſt aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui non eſt alligatus conditioni præfatæ. Sic ille. Cui etiam adde Ludovicum Caſpenſem *in cur. Theolog. tom.* 2. *tr.* 15. *diſp.* 2. *ſect.* 7. *n.* 68. de facto (aſserit) Pontifex ad definitionem procedat, omiſsa hac debita diligentia, definiet infallibiliter veritatem, hoc enim non obſtante, protegit Deus ſuam Eccleſiam, & ab errore liberat, impediendo Pontificem ne definiat, vel ſi definiat, ut verum pronuntiet, ſic enim promiſsum fuit Petro, ejuſque ſucceſsoribus, ne ejus fides deficiat; quæ promiſſio non videtur conditionata, ſi diligentiam adhiberet. Hæc Caſp.

9. Et hanc ſententiam tanquam probabilem admittit etiam Adamus Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 4. *dub.* 6. *n.* 158. qui benè notat, ut dogmata à Pontificibus ſtatuta ſint certò, & de fide vera, unum è duobus, certiſſimum quoque neceſse eſt, nempè vel Deum non permiſsurum veros Pontifices temerè aliquid definire, ut volunt Canus, Bañez, & Granad. *ſuprà*, vel ſi permittit, eum certiſſimè manutenturum Pontifices, ne errent, ut tradit Valentia, & alii à nobis citati.

10. Itaque cùm hominum judicia ſint varia, & quod aliqui ſufficere dicunt, alii inſufficiens eſse autument; ſi Deus infallibilitatem articulorum fidei ab Eccleſia decernendorum, dependentet à ſufficienti examine, & conſultatione promiſiſset, prædictum finem non conſequeretur; ſi quidem ſi Deus non ſe obligavit ad impediendum temerarias definitiones, vel ſi eas permiſiſset, ad manutenendum Pontifices, ne errarent, quilibet dubitare poſset, an in hac, vel illa determinatione Pontifex præmiſso ſufficienti examine proceſſiſset: quare ut prædicta dubitatio penitus tollatur, & articuli fidei prorsùs indubitatæ veritatis ſint, dicendum eſt, vel Deum nullatenùs permiſsurum præfatas determinationes; vel ſi permittit, non paſsurum ut in eis deflectatur à veritate.

Et tandem hanc etiam opinionem noviſſimè latè confirmat P. Ambroſius de Pinaloſa *in ſuis eruditis Vindiciis Deiparæ Virginis diſp.* 12. *cap.* 1. §. 1. *num.* 6. *cum ſeqq.* ubi validiſſimis rationibus illam roborat, & reſpondet ad argumenta contraria.

11. Claudam hanc reſolutionem cum verbis doctiſſimis Patris Suarez *de fide diſp.* 5. *ſect.* 8. *n.* 11. ſic aſſerentis: In ſecundo argumento poſtulatur, quam diligentiam debeat Pontifex adhibere ad definiendum, quando Concilium Generale non congregat; Ad quod breviter reſpondeo, aliquam ſine dubio eſſe neceſſariam quia Deus non vult, ut homines temere judicent vel gubernent: quanta verò futura ſit, nullo jure, ſaltem Divino definitum eſt, ſed prudentiæ ipſius Pontificis relinquitur. Solet autem quæri, quid ſit futurum, ſi Pontifex ſine præmiſsa diligentia definiat? Aliqui dicunt, poſſe tunc Pontificem errare, & Eccleſiam poſſe tunc non aſſentiri; ſed hoc periculoſum eſt; quia Eccleſiæ non poterit conſtare, an Pontifex adhibuerit ſufficientem diligentiam, nec ne; vel relinquetur ſingulorum arbitrio, ut judicent, an diligentia ſufficiens fuerit? & ideò meliùs, ut exiſtimo, reſpondetur, non admittendo caſum: nam Spiritus Sanctus, qui regit Eccleſiam non permittet Pontificem tam imprudenter definire, & ideò quoties abſolutè definit, credendum eſt, ſufficientem diligentiam præmiſiſſe. Ita Suarez, & ego.

12. Sed quia hæc opinio uſque adhuc in Eccleſia ex Divina providentia à Pontificibus, nec practicata fuit; nec practicabitur; ideò ad aliam quæſtionem tranſeamus. Lege poſt hæc ſcripta viſum P. Paludanum *in Apologia Conſtitut. Urbani VIII. contra Janſenium cap.* 11. *per tot.*

RESOL. VI.

Ad confirmationem eorum, quæ pro noſtra ſententia ſuperius adducta ſunt, proponitur quæſtio: An ſit omnino de Fide, v. g. hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, & verum Petri ſucceſſorem? Ex part. 11. tract. addit. 2. Ref. etiam 6.

§. 1. HÆc quæſtio eſt quidem neceſſaria pro confirmanda noſtra ſententia, quòd decreta Pontificis extra Concilium ſint infallibilia; nam aliquis poſſet ſic arguere, non eſt de fide hunc Pontificem eſſe verum Pontificem: ergo numquam ejus determinationes erunt de fide. Probatur antecedens, quia non eſt de fide, neque aliter omninò certiſſimè conſtat ipſum verè eſſe baptizatum, adeòque nec an capax ſit dignitatis Epiſcopalis; ſequela probatur; quando enim dubitare poſſumus de antecedente, etiam de conſequente poſſumus dubitare.

2. Itaque cùm ſaltem non ſit de fide hunc Pontificem electum verum eſſe Petri ſucceſſorem; ſiquidem non eſt de fide certum eſſe baptizatum, aut nullum in ejus electione defectum ſubſtantialem habitum eſſe. Ergo non poterit eſſe de fide certum, errare non poſſe, quia impotentia errandi annexa eſt (ut dixit) vero Chriſti Vicario, non ſimulato. Et confirmari poteſt exemplo Euchariſtiæ; licèt enim de fide ſit in Hoſtia ritè conſecrata adeſse corpus Chriſti; non tamen de fide eſt in hac numero Hoſtia adeſse, quia non eſt de fide conſecrantem eſſe Sacerdotem baptizatum, habentemque intentionem conſecrandi, ſolum enim id creditur morali certitudine. Ergo ſimiliter eſto verum ſit, & de fide certum, verum Chriſti Vicarium, & Petri ſucceſſorem errare non poſſe in rebus fidei proponendis, at non videtur eſſe de fide certum, hunc numero errare non poſſe; quia non videtur eſſe de fide certum, eſſe verum Pontificem.

3. Sed reſpondendo ad quæſitum immediatè: Prima opinio aſserit, non eſſe de fide, Innocentium, v. gr. Decimum verè feliciter regnantem eſſe verum Pontificem; & ita tenet Bañez *in* 2. 2. *D. Th. q.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. *ad* 2. ubi affirmat hanc propoſitionem. Hic Pontifex numero eſt verus Papa. eſſe ſolùm certam certitudine morali, cui ſpeculativè poteſt ſubeſse falſum. Probatur primò, quia non eſt de fide nunc electum in Pontificem eſse baptizatum. Ergo neque eſſe verum Pontificem. Secundò poteſt definire res fidei, & univerſalem Eccleſiam regere, quin ſit verus Pontifex, ſufficit enim, ſi ut talis exiſtimetur, & reputetur; ſi enim Prætori incapaci confert Reſpublica juriſdictionem, quando ut legitimus exiſtimatur. ne ex actibus nullis gravia inconvenientia ſequantur. Quare idem non dicemus in Pontifice incapaci, qui ut legitimus reputatur, conferre illi Chriſtum omnem juriſdictionem, & auctoritatem, ſicuti ſi verè Pontifex eſſet. Idem tenet Cajetanus *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 3. *ad* 4. Caſtrus *adverſùs hæreſes lib.* 1. *cap.* 9. & plures alii.

4. Sed affirmativæ ſententiæ ego adhæreo, pro qua ſuppono Summum Pontificem poſse conſiderari, quando eligitur, & adoratur illegitimè, cum ſuſpicione illegitimitatis: in hoc ſenſu non eſt quæſtio, quia dum eſt probabile fundamentum de illegitimitate Pontificis, non poteſt fide Divina credi eum eſſe ſucceſſorem Petri, quia fides Divina non poteſt exerceri, quando eſt locus hæſitationi prudenti, ut ſæpius oſtendi; probabile autem fundamentum occaſionem præbet hæſitationi prudenti: Quapropter non quieſcit Eccleſia, antequam eruto omni dubitandi fundamento, tollantur ſchiſmatum occaſiones.

5. Alio modo conſideratur Pontifex, quando tam legitimè eligitur, & adoratur, ut tota Eccleſia illum ſuſcipiat, ut nunc Dominus noſter Innocentius X. ſine ullo controverſiæ veſtigio tenet Chriſtianæ Reipublicæ clavum, claveſque Petri; eſt igitur quæſtio utrum credendum ſit fide Divina Innocentium X. & alios Pontifices pacificè ſuſceptos eſſe legitimos ſucceſſores Petri; Et ut dixi, puto credendum eſſe fide divina omnes, & ſingulos ejuſmodi

Ponti-

Pontifices eſſe legitimos ſucceſſores Petri. Hæc concluſio non invenietur expreſſa in authoribus antiquis, quia fortè de illa nunquam dubitaverunt, eam ſupponentes.

6. Illa tamen tenent ex Neotericis Cardinalis Lugo *de fide diſp.5. ſect.13.§.5. num.316.* Suarez *de fide diſput.5. ſect.8. num.12.* Oviedo *de fide contr.4.punct.7. num.86.* Hurtado de Mendoza *de fide diſp.37. ſect.3. cum ſeq.* Arriaga *in cur. Theol. tom.5. diſp.7. ſect.8. num.50. cum ſeq.* Tannerus *tom.3. diſp. 1. q.1. dub.5. n.146.* Caſtrus Palaus *tom.1. tr.4. diſp.1. punct.5. §.2. num.9. cum ſeqq.* Amicus *in cur. Theol. to.3. diſp.6. ſect.5. n.152.* Gerund. *de Epiſcopo, tom.2. lib.5. diſp.3. n.56.* Comitolus *reſp. lib.1. q.99.* Valentia *tom.3. diſp.1. q.1. punct.7. in qu.5. §.39.* omnes ex Societate Jeſu, qui intrepidè hanc ſententiam pro Summis Pontificibus ſuſtinent. Quibus adde Sylvium *in controverſiis fidei lib.4. q.2. art.8.* Pueronum *de Reg. Ariſtocratia tom.2, cap.8. per tot.* Verricelli *in qq. mor. tr.8. q.24. n.7.* Poneium *in cur. Theol. diſp.28. q.1. concl.9. num.14.* & ex Dominicanorum familia ſapientiſſimum Joannem de Sancto. Thoma *in 2.2. q.1. diſp.8. art.2. per tot.* Adrianum, & Petrum de Vvalemburch *in examine princip. fidei part.2. contr.7. num.50.* Joannem Poncium *in cur. Theol. diſp.28. q.1. concl.9. num.13. & 14.* Bordonum *in ſacro tribunali cap.5. q.6. nu.16.* Bonacinam *de cenſ. diſp.1. q.2. punct.1. num.9.*

7. Et huic ſententiæ magnum robur dedit Clem. VIII. qui, teſte Puente Hurtado *ubi ſup.* carceravit nonnullos Doctores, qui tunc oppoſitum cenſuerunt, eoſque jubens adire Romam, rationem reddituros illius ſententiæ.

8. Probatur hæc opinio primò, quia *in Bulla Martini V. apud Concilium Conſtantienſe* diſponitur, ut hæretici ad Eccleſiam redeuntes credant Papam canonicè electum, qui pro tempore fuerit (expreſſo ejus nomine) eſſe ſucceſſorem Petri; &c. Ergo ſupponit Concilium nunc determinatè de moderno, v.g. Innocentio X. expreſſo ejus nomine debere credi eſſe Petri ſucceſſorem; Secundò, quia multa Concilia determinatè agnoverunt pro tali eum; qui tunc præerat, non eſt autem major ratio de uno, quàm de altero. Tertiò, quia ſi non conſtat de fide fuiſſe verum Papam Pium IV. neque conſtabit Concilium Tridentinum eſſe validum, quia à Papa Concilium accipit totam ſuam vim. Id autem eſt fere hæreticum.

9. Et tandem, quia alioquin quidquid de Judice controverſiarum in Eccleſia, ut certum de fide creditur, eſſet planè ridiculum; quomodo enim debeo credere de fide dari Judicem talem, ſi non poſſum ex fide dicere quis ille ſit? Ad quid enim, quæſo, deſerviret pro praxi talis aſſenſus de ejus quaſi vaga Judicis exiſtentia? Sanè non teneremur ex fide adire Papam in eis controverſiis: quia quilibet diceret, fides ſolùm docet me teneri adire Judicem controverſiarum; at non dicit mihi, illum eſſe Joannem Baptiſtam Pamphilium, ſeu Innocentium X. Ergo non teneor ex fide illum adire, aut decidenti credere.

10. Deinde probatur, quia omnis propoſitio de fide poteſt inferri ex duplici præmiſſa de fide, vel ut aliis placet, altera de fide, altera cognita lumine naturali; ſed iſta propoſitio Papa definiens non poteſt errare, eſt certa de fide. Ergo poteſt inferri ex duplici præmiſſa modo dicto; quod tamen nulla ratione fieri poteſt, ut patebit diſcurrenti, niſi propoſitio iſta ſit de fide.

11. Hic Pontifex definiens eſt verus Papa; nam in quocumque ſyllogiſmo inferatur concluſio illa, Papa definiens non poteſt errare, debet aſſumi, ut minor, hic Pontifex definiens eſt verus Papa, quæ cùm non ſit nota lumine naturali, neceſſariò debet eſſe de fide, aliàs concluſio non eſſet de fide.

12. Huic argumento reſpondet Bañez *loc. cit.* non requiri, ut concluſio aliqua de fide inferatur, utramque præmiſſam de fide eſſe, vel unam de fide, & alteram evidentem; ſed ſufficere unam eſſe de fide, & alteram moraliter certam; quia tunc concluſio non ſequitur ex illa propoſitione moraliter certa, tanquam ex cauſa, ſed tanquam ex conditione ſine qua non, ſive applicante. Et exemplo Prædicatoris illuſtrat, qui ſi ritè tibi proponat doctrinam Evangelicam, teneris fide divina veritatibus propoſitis aſſentiri, cùm tamen non ſit fide divina certum, hunc Prædicatorem eſſe infallibilis veritatis.

13. Sed hæc ſolutio facillimo negotio præluditur, argumento ducto ab inconvenienti: ſi enim vera eſſet, ſequeretur hanc propoſitionem eſſe de fide: ſub hac numero Hoſtia conſecrata eſt Corpus Chriſti, quia revera infertur per evidentem conſequentiam ex una de fide; qualis eſt iſta: In omni Hoſtia debitè conſecrata eſt Corpus Chriſti, & inſuper infertur tanquam ex conditione, & ut applicante ex altera certa moraliter, ſcilicet hæc Hoſtia eſt debitè conſecrata; ergo ſub hac Hoſtia eſt Corpus Chriſti, erit propoſitio de fide? Idem argumentum formari poteſt de his propoſitionibus. Hic parvulus baptizatus recipit gratiam; Iſte, qui ordinatur eſt Sacerdos, & ſic de aliis ſimilibus, quas compertum eſt apud omnes non eſſe de fide, cùm poſſit illis ſubeſſe falſum ex defectu intentionis baptizantis, ordinantis, & conſecrantis. Neque exemplum de Prædicatore obſtat, quia licèt Prædicator aliis in rebus non ſit infallibilis veritatis: at prout hic, & nunc prædicat credere debes infallibilis veritatis eſſe; ſiquidem obligaris ejus dictis fide divina aſſentiri.

14. Et ita noſtra ſententia videtur eſſe ſententiam Auguſtini *t.6. in epiſt. contra poteſt. Donat. & t.2. epiſt.115.* Irenæi *l.3. cap.3.* Baſilii, Ambroſii, Hieronymi, quos refert Bañez *2.2. quæſt.1. art.10. de authorit. Papæ ad 5.* Favent Sacra Concilia; nam VI. Synodus nominatim reſpicit Agathonem, confitendo illum verum Pontificem, Concilium Chalcedonenſe Leonem, Concilium Milevitanum Innocent. III. ac tandem *in cap. de libellis diſt.20.* approbatur tanquam veri, & legitimi Pontifices Silverius, Zozimus, Innocentius, & alii.

RESOL. VII.

Reſpondetur ad argumentum contrariæ ſententiæ. Ex part.11. tract. addit.2. Reſol.7.

§.1. AD argumentum, quod neque ex Scriptura, neque ex traditione, neque ex definitione conſtare poteſt hunc eſſe legitimum Pontificem; ergo non eſt de fide eum eſſe talem.

2. Et ad illud, quod docet Bañez *ubi ſup.* non eſſe de fide hunc hominem eſſe baptizatum: non enim conſtat de voluntate baptizantis. neque eſt de fide eum eſſe legitimè Sacerdotem, quia non conſtat ex fide voluntate conferentis, aut recipientis Ordines; ergo non poteſt conſtare ex fide eum eſſe Pontificem.

3. Reſpondetur negando antecedens; conſtat enim hunc eſſe legitimum Pontificem ex illis Scripturæ teſtimoniis; quibus ſolet Petri confirmari primatus; quia illa eſt promiſſio univerſalis, qua immediatè continentur omnes legitimi ſucceſſores Petri, quos Deus ſigillatim vidit, & de illis loquutus eſt; & qui nobis noſcendi erant per evidentiam moralem ex legitima illorum electione, & acceptatione pacifica. Quemadmodum quando Deus revelavit omnem hominem conceptum iri in peccato originali, loquutus eſt Deus immediatè de Petro, & Paulo, quos Deus clarè cognovit, & à nobis erant cognoſcendi per evidentiam phyſicam ortam ex ſenſibus, & quemadmodum cognito Petro, & cognita univerſali revelatione de conceptione omnis hominis in peccato, video ex ſola apprehenſione terminorum Deum loqui de Petro, & Paulo: Ita viſa promiſſione univerſali Dei de omnibus ſucceſſoribus Petri, & viſa evidenter legitima electione, & approbatione Pontificis; video hunc eſſe legitimum ſucceſſorem Petri, & de ipſo loquutum eſſe Chriſtum.

4. Reſpondetur ſecundò diſtinguendo antecedens; ſi enim intelligatur de revelatione, qua hæc propoſitio, Innocentius X. eſt verus Pontifex illis terminis fuerit revelata; verum eſt, ſed conſequentia non eſt bona: poteſt enim aliquid eſſe fidei, quod etſi non ſit in ſe, vel in ſuis terminis expreſsè revelatum, habetur tamen, & cognoſcitur ex revelatione, ſicut hæc propoſitio: Petrus, Paulus, Joannes, & alii ſingulares homines, qui modò via generationis ordinaria naſcuntur, concepti ſunt in peccato originali, & ſunt mortis neceſſitati obnoxii, fide certa eſt, quamvis non ſit in illis terminis revelatæ, eò quòd ſit revelata in ſua univerſali, ex qua per inductionem quamdam deducitur nimirum in hac, omnes in Adam peccaverunt; Item in illis; Per peccatum mors: quis eſt homo, qui vivet, & non videbit mortem? ſtatutum eſt hominibus ſemel mori.

5. Similiter autem eſt in propoſito: nam prædicta propoſitio, de qua nunc diſſeritur, licèt expreſsè revelata non fuerit in ſuis terminis, eſt tamen revelata in ſua univerſali, qua continetur, & ex qua per quamdam inductionem deducitur, nimirum in iſta, omnes Petri ſucceſſores in Romana Sede, ſunt Vicarii Chriſti, & veri Pontifices Summi. Ex hac enim inductione quadam conſequitur: & hunc, & illum ſingularem hominem, qui à Eccleſia Catholica eſt electus, receptus, & aſſumptus in Summum Pontificem (ejuſmodi hodie eſt Innocentius X.) verè eſſe Summum Pontificem.

6. Ad argumentum Bañeſii reſpondeo, licet illa propoſitio: hic homo, qui dicitur Innocentius X. eſt homo virilis ſexus, vel eſt baptizatus, conſiderata ſecundùm ſe, non ſit certa, prout tamen ſubſtat divinæ revelationi abſolutè, certa eſt; ita ut juxtà hanc conſiderationem nec poſſit,

nec potuerit eſſe falſa, quæ reſponſio in B. Thoma fundatur, quatenus 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 2. ſcribit, quòd Deum non incarnari ſecundùm ſe conſideratum fuit poſſibile, etiam poſt tempus Abrahæ, ſed ſecundùm quod cadit ſub præſcientia Divina, habet quamdam neceſſitatem Infallibilitatis, ut in *prima* dictum eſt (ſcilicet 1. *part.* q. 14. *art.* 13. *&* 15.) & hoc modo cadit ſub fide: Unde prout cadit ſub fide non poteſt eſſe falſum. Loquimur namque de hac propoſitione: Innocentius X. eſt legitimus Pontifex, prout cadit ſub divinam præſcientiam, & revelationem dicimuſque quod ſic ſpectata, ſit ex fide certa. Undè quòd ipſe ſit ſexus virilis, ac etiam quod ritè baptizatus fuerit, omninò certi ſumus, & quidem ex fide propter revelationem, ex qua cognoſcimus, quòd ipſe ſit Summus Pontifex. Quia enim fide Catholica credimus eum, quem Eccleſia recipit, & habet pro Summo Pontifice (qui modò non alius eſt, niſi Innocentius X.) eſſe verum Chriſti Vicarium, & legitimum Pontificem Summum, neceſſaria conſecutione ſequitur, quòd ſit maſculus, quòd baptizatus, quoque id omne habeat, ſine quo Pontificia dignitas nequit conſiſtere. Providentiæ enim Divinæ eſt, quæ, nec vult, nec poteſt Eccleſiam fallere, ut Chriſti Vicarius, quem ſuo gregi vult eſſe præpoſitum, nulla re careat, quam neceſſariò expoſcit poteſtas, quam gerit, & munus quod debet exequi.

7. Itaque dicendum eſt ſpectare ad ſpecialem providentiam Dei in Eccleſiam non permittere eligi, & admitti pacificè eum, qui non poſſit eſſe legitimè Pontifex. Quare ex evidenti cognitione legitimæ electionis, & acceptionis pacificæ colligimus certò eum hominem nullo carere ex requiſitis ad Pontificatum, eique Deum contuliſſe Pontificium Sancti Petri. Itaque ex applicatione per ſe nota, deducimus actum fidei, quo credimus illi ſucceſſori Petri collatam ipſius Petri poteſtatem quemadmodum ex evidenti cognitione Petri colligimus ejus conceptionem in peccato. Quæ afferuntur de privato Sacerdote non urgent: quia non promiſit Deus eam ſpecialem providentiam in hos caſus privatos, quia res eſt levioris momenti, & quæ abſque præjudicio fidei poteſt contingere, ſecùs autem electio Pſeudo Pontificis.

8. Ad id verò, quod dicitur, quòd qui recederet à moderno Summo Pontifice, eſſet quidem ſchiſmaticus, & non hæreticus; ergo non eſt de fide, quòd ipſe ſit Summus Pontifex, quia recedere ab aliquo dogmate ad fidem pertinente eſt hæreſis, & non ſolùm ſchiſma.

9. Reſpondeo, quòd licet ſchiſma, & hæreſis differant ratione formali, non eſt neceſſe, ut omnis ſchiſmaticus ſit hæreticus, ne quidem is, qui à Summi Pontificis obedientia recedit: ſi qui tamen recederet cum errore intellectus, quo non crederet eum, quem Eccleſia pro Summo Pontifice recepit, ac retinet, eſſe Summum Pontificem, verè eſſet hæreticus, poſito quòd ſupra dicta propoſitio certò, & manifeſtè pertineret ad fidem.

Et omnia *ſuperiùs* dicta docent Hurtadus de Mendoza, Sylvius, Arriaga, & alii Doctores, *ubi ſuprà*, pro noſtra ſententia adducti contra Bañez, Cajetanum, & alios.

Alia argumenta, quæ contra noſtram ſententiam adduci poſſunt, invenies ſoluta penès citatos Authores, & ex *ſuperiùs* adductis, patet etiam ſolutio ad argumenta in contrarium adducta à Caramuele *in ſua ſevera diſputandi methodo part.* 2. *fol.* 59.

RESOL. VIII.

An ſtando in opinione, quod non ſit de Fide hunc numero Innocentium X. *eſſe verum Pontificem, an inquam, ejus Decreta circa res Fidei, haberent Infallibilitatem?* Ex part. 11. tr. addit. 2. Reſ. etiam 8.

§. 1. RESpondeo, quòd ſtando etiam in opinione illorum Doctorum, aſſerentium non eſſe de fide hunc Pontificem eſſe verè Pontificem, non ex hoc ſequeretur decreta ab ipſo facta non eſſe infallibilia. Ita præter Bañez *ubi ſuprà*, tenet Malderus Epiſcopus Antuerpienſis: & olim profeſſor publicus in Inclyta Academia Lovanienſi *in* 2. 2. *D. Th.* q. 1. *art.* 10. *diſp.* 5. *in fine*, ubi ſic ait: Ut enim ſit fidei id, quod Papa determinat, non requiritur, ut ſit fidei Divinæ, hunc qui determinat, eſſe verum Pontificem, ſed ſufficit hoc eſſe certiſſimum. Eſt autem certiſſimum eum, quem univerſa Eccleſia pro Pontifice recepit eſſe verum Pontificem. Hoc enim ad providentiam Dei pertinet impedire, ne in ejuſmodi judicio fallatur Eccleſia. Fruſtrà ergo novi homines blaſphemi quidam Apoſtatæ dubium movent de legitima electione Pontificum hujus ævi; quos ſibi adverſos experti ſunt. Ab Eccleſia Catholica recepti extra hujus calumniæ aleam ſunt; ſufficere autem, quòd omninò certum ſit, etiamſi non fuerit fidei: probo: Quia certitudo fidei pendet ex veracitate Dei id dicentis, quod creditur; Papa autem non facit novos articulos fidei, ſed ſolùm proponit, Deum aliquando hoc, aut illud dixiſſe. Dictum eſt *ſuprà* in illis, quæ concurrunt ad propoſitionem, & credibilitatem fidei, non eſſe exigendam certitudinem per omnia æqualem certitudini fidei, ſed ſufficere credibilitatem fieri evidentem per ejuſmodi argumenta; quò fallere quidem non poſſint, non tamen fide Divina credantur. Hoc enim ſufficit non ſolùm ad infallibilitatem fidei, ſed etiam obligationem; itaut non credens, hæreſeos, aut infidelitatis peccatum incurrat. Ita Malderus.

2. Hoc etiam docet Epiſcopus Aravio Dominicanus, & in celeberrima Academia Salmanticenſi Theologiæ Profeſſor *in* 2. 2. *Divi Thomæ quæſt.* 7. *dub.* 2. *num.* 4. ubi format contra ſe hoc argumentum: Per fidem aſſentimur veritatibus definitis à Summo Pontifice, in quantum ab illo ſunt definitæ, ergo: Si de ejus poteſtate non haberemus certitudinem fidei, nec illam haberemus de veritatibus ab illo definitis: ſiquidem nequit eſſe major certitudo de definito, quàm de definiente, cùm illa innitatur huic.

3. Sed poſteà reſpondens ad hoc argumentum, ſic ait: Ex eo quòd fides, & certitudo Divina, quæ habetur de veritatibus definitis à Summo Pontifice, ut à capite Eccleſiæ non innititur illi, ut rationi formali, & regulæ principali, niſi dumtaxat, ut inſtrumento, per quod prima veritas, quæ eſt regula principalis, & ratio formalis objecti fidei, loquitur, & revelat, vel ut conditioni, & regulæ quoad nos, ſine qua Divina revelatio de hujuſmodi veritatibus definitis nobis non communicaretur, nec applicaretur: quemadmodum autem poteſt in naturalibus, & artificialibus effectus perfectione, & nobilitate excedere inſtrumentum, atque conditionem: Ita & in noſtro caſu poteſt certitudo veritatum definitarum excedere inſtrumentum, & conditionem quoad certitudinem, quæ de ipſis habetur, qua ratione etiam in intellectualibus, in quo genere ſunt aſſenſus concluſionis ſcientificæ præſtantior eſt diſpoſitione ſyllogiſtica in modo, & figura, à qua tamen per ſe, ut à conditione dependet. Igitur quamvis de veritate, & electione legitima capitis definientis tantùm habeatur certitudo theologica, optimè poteſt de rebus definitis haberi formalis certitudo Divinæ fidei: ac proindè ex hoc capite non convincitur eandem, vel æqualem de veritate capitis in ſingulari, atque de veritate rei ab ipſo definitæ fore habendam certitudinem. Hucuſque Aravio. Et ut ſcriptoribus Dominicanis Auctores Jeſuitas adjungamus, hanc ſententiam ex Bellarmino docet Oviedo *de fide controv.* 4. *punct.* 7. *num.* 87. Fr. Joannes Pontius *in cur. Theol. diſp.* 28. *quæſt.* 1. *concl.* 9. *num.* 13.

4. Itaque dicendum eſt, quòd res propoſita eſſet fide divina certa, eſto proponens non ſit divina, ſed humana dumtaxat fide certus, conſtat primò exemplis; nam primò, quod hoc ſit legitimum Concilium à legitimo capite congregatum, ſola fide humana conſtat; non enim nobis immediatè applicatur per ipſam Pontificis definitionem, ſed id tantùm habetur per teſtimonium Eccleſiæ, quæ illud acceptet, ut legitimum Concilium, quod teſtimonium non excedit fidem humanam, & tamen fide divina tenemur credere, quæ de orthodoxa fide hoc Concilium docet.

5. Secundò, quod hæc ſcriptura ſit declarata ut canonica, nobis non conſtat immediatè teſtimonio Pontificis definientis, & declarantis hanc eſſe canonicam ſcripturam, ſed ſolo teſtimonio hominum, qui illam ut talem acceptant: cùm tamen fide divina teneamur credere, illam eſſe canonicam, & quidquid in ea continetur à Deo revelatum.

6. Tertiò tenemur fide divina credere Chriſtiana Religionis myſteria eſſe vera, & à Deo revelata, cùm tamen ſigna, quibus illa nobis proponuntur, ut evidenter credibilia, quòd ſint à Deo revelata, non credamus fide Divina, ſed humana. Ergo pari modo poſſumus fide divina credere, quæ hic Pontifex nobis credenda proponit, eſto eadem fide divina non credamus ipſum eſſe verum Pontificem.

7. Cùm igitur Pontifex ſolùm ſe habeat ut proponens res fidei, ad hoc, ut res ab ipſo propoſitæ ſint fide Divina credendæ neceſſum non eſt, ut ipſe etiam fide Divina credatur, quòd ſit verus Pontifex, ſed ſufficit, ſi tantùm credatur fide humana, quia nimirùm cum iis ſignis Pontificiæ authoritatis rem credendam proponit, ut moraliter ſit certum quòd ipſe ſit verus Pontifex; nam tunc res propoſita credenda eſt fide divina, & tamen ipſe credi poteſt fide tantùm humana.

8. Nam poſſum fide Divina eſſe certus, quòd hoc ſit legitimum Concilium, quòd hæc ſit canonica ſcriptura, quòd hæc ſit Apoſtolica traditio, etiamſi eadem fide divina non

ſim

ſim certus quòd proponens ſit legitimus Pontifex, ſed ſufficit ſi tantùm ſim certus fide humana.

Et hæc doctrina eſt valdè notanda, quia apud paucos authores invenies.

RESOL. IX.

An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra habeant Infallibilitatem? Ex part, 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 9.

§. 1. Libet mihi reſpondere cum verbis Jacobi Granadi *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1. tract. 7. diſp... ſect. 1. nu. 3.* ubi docet duo conſideranda eſſe in decreto Pontificis, etiam quando ſe gerit, ut caput Eccleſiæ. Unum eſt potiſſimum negotium quod definitur, ſeu res ipſa quam explicandam, & decernendam aſſumit: Alterum eſt ratio aut authoritas ad illius rei confirmationem obiter adducta, ſeu aliquid, quod obiter ex propria ſententia aſſeverat. Et quidem in hoc ſecundo non repugnat errare Pontificem, quia cùm non ſit id, de quo agitur, & quod contendit proponere Eccleſiæ, non eſt unde ſufficienter probetur illi aſſiſtere Spiritum Sanctum, ne in ejuſmodi negotiis decipiatur. Unde Nicolaus Papa *in cap. à quodam Judæo, de conſecrat. diſt. 4.* cum potiſſimùm interrogaretur, an Baptiſmus à Judæo collatus eſſet validus, rectèque reſpondiſſet affirmanter, obiter dixit Baptiſmum in nomine Chriſti collatum valere, quod tamen falſum eſt, nam ſine Trinitatis invocatione verus Baptiſmus conferri non poteſt; Imò nunquam collatus eſt, ut in materia de Baptiſmo latè probabitur.

2. Sed Doctori Hiſpano Gallum adjungamus ſic itaque aſſerit Joannes Bagotius *in Apologetico fidei tom. 1. lib. 4. cap. 2. num. 7.* Quarta, & ultima conditio eſt, ut ſecundùm menſuram myſteria, ſeu ſecreta Dei revelata diſpenſet, & definiat, quantum videlicet exigit neceſſitas fidei. & controverſia de qua agitur. De hac Melchior Canus citatus *lib. 6. c. 8.* monet: in decretis, definitionibuſque Eccleſiæ duo diſtingui oportere. Aliud continet concluſiones, aliud continet probationes concluſionum, atque in illis concluſionibus, Judicem controverſiarum errare non poſſe, in rationibus errare poſſe. Mea ratio eſt, quia in probationibus non tam ſuſtinet perſonam Judicis, quàm Doctoris conſilium dantis, aut diſceptantis, ut eſt autem diſceptator non habet illam infallibilitatem, quam habet, quatenus eſt Judex, ut oſtendam poſtea. Hinc diligenter animadvertendum eſt quid in Conciliis definiatur, & ſub qua verborum forma, an ut doctrina in Eccleſia recepta, an verò ut ipſius fidei doctrina. Hujus rei exemplum Canus *lib. 5. cap. 6.* affert ex Tridentino *ſeſſ. 13. can. 11.* in quo anathematizatur, qui dixerit ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum. At poſtea ſtatuit; atque declarat Sancta Synodus neceſſariò præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, & eo ipſo excommunicat, ſi quis contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit. Cùm autem tunc Synodo interfuerit Melchior Canus, teſtatur non fuiſſe Concilii mentem, eodem modo utramque illam partem definire: nec tanquam doctrinam fidei propoſitam eſſe iſtam confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem. Et *in cap. 7. ejuſdem ſeſſionis,* de hac eadem neceſſitate loquens Synodus, ait; Eccleſiaſticam conſuetudinem declarare, eam qua dicitur, ut probet ſeipſum homo, probationem neceſſariam eſſe ad hanc Sacramentalem confeſſionem, quam ſcripturæ interpretationem non ita de fide eſſe aſſerit, ſicut *c. 1. ejuſdem ſeſſionis* tranſubſtantiationem colligit ex verbis, quibus Sanctiſſimum Sacramentum conficitur; ait enim ea verba hanc propriam, & apertiſſimam ſignificationem præſeferre, ſecundum quam à Patribus intellecta ſunt. Hucuſque Bagotius. Rectè itaque ex Bellarmino ait Amicus *in cur. Theol. tom. 7. diſp. 13. ſect. 2. n. 22.* non omnia, quæ habentur in Concil. & Sacris Canon. pertinere ad fidem, ſed tantum ea, quæ directè definiuntur, non autem ea, quæ obiter afferuntur ad meliùs explicandum rem definitam.

3. Undè ex his Canus *lib. 5. cap. 1. §. Illud idem damus,* Granadus *ubi ſupra.* Valentia *tom. 3. diſp. 1. punct. 7. §. 39.* & alii aſſerunt non omnia, quæ ſunt in decretalibus, eſſe de fide; & ideò Bagotius *ubi ſupra ſect. 1.* ſic ait: Si nonnulli Pontifices, ut inter cæteros Innocentius III. à nonnullis aut perſonis, aut Eccleſiis privatis interrogatus de pleriſque quæſtionibus reſpondit, quid ſentiret, exiſtimandum non eſt eas omnes reſponſiones eſſe fidei deciſiones, ut notavit Melchior Canus *tom. 5. de locis theol. cap. 5.* ubi ait, non ſtatim dogma fidei credendum eſſe, quidquid juris Canonici volumine continetur, & pleraque in decretalibus epiſtolis haberi, quæ fidei Catholicæ decreta non ſunt, atque nominatim, quæ reſponſa dantur ad privatas perſonas, aut Eccleſias non eſſe neceſſariò exiſtimanda dogmata fidei. Hæc enim cùm non unam, aut aliquas Eccleſias particulares, ſed totam Eccleſiam Catholicam ſpectent, omnes fideles ex æquo obligant, & quæ de eis decreta fiunt verbis ejuſmodi concipi oportet, ut ad totam Eccleſiam dirigantur. Cave tamen exiſtimes hæc Summorum Pontificum reſponſa Theologo minoris ponderis haberi poſſe, cùm enim Summus Pontifex in iis doctrinam Eccleſiæ Catholicæ communem, aut certè in Romana vulgò, & communiter receptam tradere ſe, & docere dicat, ſitque authoritatis ſingularis Romana Eccleſia, reliquarum mater, & traditionum antiquarum cuſtos fideliſſima, ut dictum eſt *ſuperiùs* temerarius ſanè is erit, qui tantam authoritatem neglexerit. Hæc ita ille.

4. Sed licèt hæc doctrina vera ſit, puto tamen cum Turriano *in 2. 2. D. Thomæ diſp. 16. dub. 2.* falſam eſſe ſententiam Medinæ, qui admittit declarationes Pontificum in decretalibus poſſe eſſe falſas, in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adeò cogitur fateri poſſe aliquid revera inhoneſtum ut honeſtum proponere toti Eccleſiæ; nimirum verum eſt, Cajetanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita ſentire de poteſtate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent. Nec minus deceptus eſt Canus, qui ut *infrà* dicam, putavit poſſe Pontificem errare in approbatione Religionis.

RESOL. X.

An Pontifex poſſit errare in aſſignandis cenſuris propoſitionum præter hæreticas? Ex part. 11. tra. addit. 1. Reſ. etiam 10.

§. 1. Suppono ſolere aliquando Pontifices, & Eccleſiam non ſolùm propoſitionem, vel aſſertionem aliquam reprobare, aut prohibere; ſed etiam cenſuræ gradum determinare, dicendo illam eſſe hæreticam, vel erroneam, vel piarum aurium offenſivam, &c. in quo caſu quærunt aliqui: An Eccleſiæ judicium circa gradum cenſuræ certum ſit, & infallibile? Et quidem non eſt dubium quando Eccleſia determinat, & declarat aliquam propoſitionem eſſe hæreticam; nam tunc implicitè declarat contradictoriam eſſe de fide; non poteſt autem Eccleſia aberrare, proponendo nobis aliquid ut de fide, quod non ſit revera de fide, alioquin tota noſtra fides nutaret, quæ fundatur ſupra fundamentum Apoſtolorum, & Eccleſiæ, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.

De aliis autem cenſuris poteſt eſſe major difficultas.

2. Hoc ſuppoſito, quæro, videlicet: An quando Pontifex definit aliquam propoſitionem eſſe temerariam, erroneam, ſcandaloſam, &c. ſit hæreticum pertinaciter negare illam eſſe talem: An verò ſolum ſit temerarium, erroneum, & ſcandaloſum, &c.

3. Aliqui affirmant eſſe hæreticum id negare, quia Pontifici revelatur id quod definit ac proindè qui pertinaciter negat quod Pontifex definit, negat objectum revelatum, & in hæreſim incidit.

4. Sed ad propoſitam quæſtionem ſic reſpondet Turrianus *in 2. 2. tom. 1. diſp. 55. dub. 5.* Conſtat ſæpè Pontificem Summum damnare aliquam propoſitionem, ut hæreticam; aut tanquam erroneam, vel temerariam, aliquando declarat propoſitionem eſſe de fide, interdum opinionem eſſe probabilem: Vocamus ergo in quæſtionem, an in his cenſuris aſſignandis poſſit Eccleſia errare, conſtat autem ex dictis *ad q. 1.* Pontificem non poſſe errare in definitionibus fidei, quærimus ergo, an poſſit errare aſſignans alias cenſuras?

5. Mihi ſanè valdè certum eſt, Pontificem non poſſe errare in his cenſuris; nam certum eſt in definiendis fidei veritatibus non poſſe errare, ut dixi: aſſignare verò has cenſuras pertinet ad veritates fidei; ergo; nullo modo admittendum eſt poſſe errare. Et explicatur, quia cùm declarat aliquam propoſitionem eſſe erroneam, planè definitio pertinet proximè ad fidei veritates, quia propoſitio erronea eſt contraria concluſioni deductæ evidenter ex principiis fidei: ergo non poſſet Pontifex errare in hac cenſura, niſi errans aliquo modo circa fidei veritates, & idem judicium eſt, ſi declaret aliquam propoſitionem eſſe proximam errori, vel ſapientem hæreſim.

6. Deinde in aliis cenſuris, propoſitionum, quæ non ita proximè videntur pertinere ad doctrinam fidei, ut cùm dicitur aliqua propoſitio temeraria, etiam dicendum eſt errare non poſſe Pontificem, quia pertinet ad doctrinam, & veri-

veritatem rerum Religionis Chriſtianæ, quòd ſi in hoc poſſet errare, non eſſet omninò certa definitio circa veritatem fidei, quia poſſet contingere, ut damnaret aliquam propoſitionem ut temerariam, quæ eſſet magis conſentanea principiis fidei, quam contraria, quod nullo modo eſt admittendum, & ita exiſtimo eſſe errorem aſſerere in his cenſuris poſſe Pontificem errare. Ita Turrianus.

7. Et quidem Coninch *de actib. ſupernat. diſp.*8. *dub.*8. *num.*135. docet eum, qui negat prædictas cenſuras aſſerere aliquid, ex quo per evidentem conſequentiam deducitur hæreſis, & Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide diſp.*20. *num.*109. aſſerit, tale aſſertum fore erroneum, & errori proximum, quod antea dixerat Bañez *in* 2. 2. *D. Thom. q.*10. *art.*2.

8. Verùm Malderus in 2. 2. *D. Thom. q.*11. *art.*2. *membr.*5. diſtinguendum putat; dicit enim revelatum quidem eſſe à Deo Eccleſiam non poſſe errare in definitionibus circa doctrinam, adeoque, qui hoc negaret cum pertinacia, fore hæreticum; ſi autem ipſe affirmaret propoſitionem, quam Eccleſia cenſuit eſſe temerariam non eſſe temerariam, ſed veram; niſi ſimul dicat Eccleſiam errare in hujuſmodi cenſura, non erit hæreticus, ſed incurret in errorem hæreſi proximum. Si enim hæc propoſitio non ſit temeraria, ſequitur aliquid contra fidem, nimirum, Eccleſiam errare in definitionibus circa doctrinam. Itaque diſtinguendum eſt. Vel enim qui negat hanc propoſitionem eſſe temerariam, ſolùm intendit dicere, eam eſſe veram, & ſic non erit hæreticus, etiamſi noverit Eccleſiam determinaſſe, quòd ſit temeraria: poteſt enim fieri, ut non niſi probabile putet Eccleſiam in talibus non poſſe errare, aut ut noverit quidem Eccleſiam hoc damnaſſe tanquam temerarium, & credat quidquid ut temerarium damnat Eccleſia eſſe revera tale; ſed non pertractet illa ſimul ad concludendum hoc eſſe verè temerarium. Vel intendit ſuſtinere pertinaciter Eccleſiam errare in cenſura iſtius propoſitionis, & erit hæreticus.

9. Et hanc Malderi ſententiam docet etiam Pater Oviedo *de fide contr.*4. *punct.*9. *n.*124. aſſerit enim poſſe pertinaciter negare cenſuram ab Eccleſia illatam, quin judicet Eccleſiam poſſe errare, ac proinde ex hoc capite fore hæreticum, qui illam negaret non præciſè, quia negaret cenſuram, quia hanc non definit Pontifex ut revelatam, ſed quia negaret ſpecialem aſſiſtentiam Spiritus Sancti, vi cujus Pontifici nunquam errare permittet, & contra hanc aſſiſtentiam aſſereret, Pontificem de facto erraſſe.

10. Et ſic intelligendus eſt Cardinalis Lugo, & Coninch *ubi ſuprà*. Itaque ſecundum Oviedo dicendum eſt, Pontificem definientem propoſitionem aliquam eſſe erroneam, non inniti immediatè revelationi, quia illi ſit revelatum, talem propoſitionem eſſe erroneam (idem intellige de quacumque alia cenſura) quia Eccleſia, quando damnat, hanc propoſitionem, ut erroneam, aut temeriam, non intendit definire cenſuram ut revelatam, ſed conſtituere propoſitionem in determinato certitudinis gradu, quem explicat, dum oppoſitum eſſe erroneum, aut temerarium declarat; unde cenſura quaſi ſecundario imponitur; & id: quod primariò definitur, eſt doctrina illa, cujus oppoſitæ innititur cenſura circa quam nullà recepit revelationem Pontifex, aliàs eam de fide ſua definitione conſtitueret, & oppoſitam hæreſis cenſura notaret, & non ſolùm erroris, aut temeritatis, ut facit in propoſitionibus, de quibus modò agimus.

11. Sed his ſuppoſitis, quid dicendum de aliqua cenſura, qua Pontifex judicat aliquam propoſitionem eſſe probabilem, ut olim definivit Clemens *Clement. unic. de ſumm. Trinit.* in qua approbat ut probabiliorem opinionem aſſerentium in Baptiſmo infundi parvulis habitus virtutum theologicarum, de qua materia alibi diximus; & legi poteſt P. Vaſquez 1. 2. *diſt.*86. difficultas autem eſt, an poſſit Pontifex in hoc errare.

12. Dico quòd Turrianus *in* 2. 2. *tom.*1. *diſp.*55. *dub.*5. exiſtimat Pontificem in hac cenſura aſſignanda non poſſe errare, poſſet enim hoc vergere in detrimentum fidei, quia opinionem, quam Pontifex approbat, ut probabilem, vel probabiliorem tota Eccleſia debet, ut talem amplecti, & ex illa ad alia diſcurrere, unde poſſet contingere circa res fidei gravis error.

13. Reſtat verò explicare: An poſſit Pontifex opinionem falſam approbare, ut probabiliorem? Quæſtionis cauſa eſt, quia abſolutè loquendo non repugnat aliquam opinionem eſſe probabiliorem, & reipſa eſſe falſam: Ergo poterit Pontifex veriſſimè decernere aliquam opinionem eſſe probabiliorem, & non errare etiam ſi aliàs opinio illa ſit falſa.

14. Nihilominus exiſtimo non poſſe Pontificem errare circa veritatem propoſitionis, quam declarat eſſe probabiliorem: loquimur enim ſemper in materia, quæ poſſit ad mores, vel fidem pertinere, licèt res non ſit de fide, nam ſi in hoc poſſet Pontifex errare, magnum detrimentum poſſet ſequi in Eccleſia: omnes enim amplecterentur, & defenderent eam opinionem, & putarent veram, & ejus probabilitas in dies creſceret, ac proinde tota Eccleſia falleretur, quod nulla ratione admittendum eſt. Vide Turrianum *ubi ſupra*.

15. Verùm circa præſentem difficultatem, & omnia *ſuperiùs* dicta, ne deſeras etiam videre ſcientia, & dignitate Eminentiſſimum Dominum meum Joannem de Lugo *ubi ſuprà de fide, diſp.*10. *ſect.*3. *num.*115. *cum ſeq.* ubi latè, & doctè, ut ſemper ſolet, totam materiam pertractat, cui etiam adde Ferdinandum de Salazar *de concept. cap.*43. §. 1. & 4. Sed ad confirmationem omnium ſupradictorum faciunt ea, quæ obſervat P. Paludanus *in Apol. conſtit. Urban. cap.*10. *per tot.* Vide *ipſum*, & non pigebit.

RESOL. XI.

Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus aſſiſtat Pontifici, quando aliquid de Fide determinat? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 11.

§. 1. Difficultas eſt: An Pontifex quatenùs gaudens authoritate divina, & quatenus Spiritu Sancto regitur, conſtituat objectum formale fidei, quia per eum nobis loquitur Deus, ſicut per Prophetas loquutus eſt, & ita quando Eccleſia aliquid definit, illud poſſemus credere fide Divina independenter ab alia revelatione præexiſtente, quia Eccleſiam definire hunc articulum, ſit Deum revelare talem articulum per ſuam Eccleſiam, tanquam per organum Spiritus Sancti, vel an definitio Eccleſiæ, cum aliquid proponit fide Divina credendum, illud ſupponat jam revelatum, ita ut Eccleſia, ſeu Pontifex definiens tantùm ſit infallibilis regula, applicans objectum jam revelatum, non tamen ſit inſtrumentum, ſeu organum, medio quo Deus loquatur, aut revelet, quod antea revelatum non erat?

Et primum modum defendit Suar. *de fide diſp.*3. *ſect.*11. *n.*8. Puente Hurtadus *de fide vol.*1. *diſ.*37. §. 18. *cum ſeqq.* Turrianus *in* 2. 2. *to.*1. *diſp.*23. *dub.*5. & alii. Secundùm verò modum approbant, & defendunt Molina *p.*1. *art.*2. *diſp.*1. & 2. Valentia *diſp.*1. *q.*1. *pun.*6. *reſponſione ad tertium* Gaſpar Hurtadus *diſp.*2. *diff.*4. *verſ. ad Inductionem in fine*. Tannerus *q.*1. *dub.*7. *in fine*, Malderus 2. 2. *q.*1. *in commentario articulorum* 6. 7. 8. 9. Lorca *diſp.*28. *n.*8. & 15. Pro eadem ſententia refert Valentia, Vualdenſem, Canum, & Alph. de Caſtro.

2. Et hæc opinio mihi magis placet; dico igitur, quòd quando Pontifex definit aliquid pro tota Eccleſia, Deus illi non revelat immediatè objecta definienda, quod fieri poſſe non repugnat, & docent Authores citati, ſed tantùm illi aſſiſtit, ne erret in definitionibus tradendis aliis ad regimen Eccleſiæ ſpectantibus, quod ſine nova revelatione Pontifici facta fieri poteſt. Et ita hanc ſententiam docet etiam Arriaga *in Cur. Theolog. tom.*5. *diſp.*9. *ſect.*5. *num.* 30. Tannerus *tom.*3. *diſp.*1. *quæſt.*1. *dub.*7. *num.*217.

3. Undè circa præſentem quæſtionem libet mihi ea, quæ Franciſcus Oviedo dixit, hìc apponere; ſic itaque aſſerit *de fide controverſ.*5. *punct.*1. *num.*127. Statuimus Pontificem non accipere novam revelationem, cùm aliquid definit, nec Deum illi loqui, nec fidelibus medio illo. Ex alia parte aſſerimus, quod catholicè neceſſariò tenendum eſt, Pontificem non poſſe errare, & illi Spiritum Sanctum ſpecialiter aſſiſtere in rebus fidei definiendis; Videndum modo eſt, quæ ſit hæc Spiritus Sancti aſſiſtentia, ratione cujus Pontificis definitiones non poſſint errori ſubjacere P. Tanner. *p.*1. *dub.*7. *n.*237. aſſerit hanc Spiritus Sancti aſſiſtentiam ne Pontifex, aut Eccleſia erret in rebus fidei proponendis per ſe non requirere poſitivam inſpirationem, ſeu loquutionem Divinam ipſi Eccleſiæ factam, ſed contentam eſſe quovis auxilio Dei, etiam merè negativo; quo fiet, ut Eccleſia in his rebus non poſſit errare. Coninch *diſp.*9. *dub.*4. *n.*61. explicat differentiam, quæ eſt inter Eccleſiam proponentem fidei myſteria, & ſcripturam, qua Deus loquitur, & revelat eadem myſteria apto quodam exemplo. Supponatur (inquit) Superiorem alicujus Religionis, in illius conſtitutionibus, & inſtituto verſatiſſimum habere duos ſubditos, quorum quilibet ſuarum conſtitutionum commentariolum ſcribit, ita tamen, ut unus id faciat juſſu, & nomine Superioris, & ſub nomine Superioris in lucem detur, quia multa, quæ novit ſubditum ignorare ſuggerat, aut etiam dictet, in aliis eum illuminet, clariùs ea ipſi explicando, & in omnibus ei aſſiſtat, ita ut nec in minimo eum errare permittat: alter verò ſubditus ſuum commentariolum proprio nomine ſcribat, Superiori tamen

ſen-

ſemper ei aſſiſtente, ne illo erret providente, ac quædam ei occulta explicante, Commentarii in eo convenient, quòd uterque ob authoritatem illius Superioris credatur omni errore vocare, differunt tamen ex eo quòd ſi error alicujus deprehenderetur in commentario nomine Superioris ſcripto, & edito, error iſte Superiori tanquam authori imputaretur, ſi verò ſimilis error in alio commentario deprehenderetur, non Superiori, ſed ſubdito tanquam Authori, imputaretur, & Superiori, tanquam non rectè dirigenti, & gubernanti ſubditum, ſeu tanquam permittenti errorem, quem propter ſpecialem curam erga ſubditum tenebatur vitare. Rem uno verbo accipe: Scriptura Canonicus ſcriptor non loquitur proprio nomine, ſed nomine Dei; ſe enim habet ſcriptor Canonicus, ſicuti amanuenſis, qui alicujus Doctoris ſtudia ab ipſo audita characteribus exprimit in charta; ea enim ſcripta non dicuntur amanvenſis, ſed Doctoris, qui ea dictavit; Eccleſia autem ſuo nomine ſcribit, aut loquitur, Deo tamen auſcultante, qui nihil ab ea ſcribi permittet, quod verum non ſit, & multa illi obſcura inſpirat, non ut ea nomine Dei proferat, ſed illa à Deo inſtituta, ipſa nomine ſuo fidelibus proponat. Neque ea, quæ Deus Eccleſiæ inſpirat, ſunt per modum loquutionis, aut revelationis Dei loquentis, ſed tantùm immittendo cogitationes, quibus Pontifex, aut Generale Concilium veritatem deprehendit, quam proprio nomine fidelibus proponit, ea tamen ratione, ut ſi id, quod proponit verum eſſe à Deo non cognoſceretur, nullo modo permitteret ab Eccleſia proponi.

4. Concludo ergo aſſiſtentiam Spiritus Sancti reſpectu Eccleſiæ includere ut benè Tannerus auxilium extrinſecum, quo non permittit Deus aliquid non verum ab ipſa proponi, & concurſum denegat ad definiendum objectum falſum: quòd per ſe ſufficeret, ne Eccleſia erraret. Addo tamen, quia nonnulla Eccleſia proponit obſcura, & valdè difficilia, quæ nulla induſtria humana poſſent comparari, ut horum notitiam habeat, eam inſpirare mediis illuſtrationibus, & ſanctis cogitationibus, quibus intellectus Pontificis veritates aſſequatur, ſuprà quas poteſt cadere definitio.

5. Nec obſtat dicere, quòd in definitionibus Eccleſiæ Pontifex, & Patres Concilii ſcribunt, viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis: Ergo Spiritus Sanctus loquitur per Eccleſiam tanquam per inſtrumentum, cui immediatè revelat ea, quæ Pontifices, & Concilia definiunt, tanquam de fide revelata fuiſſe immediatè à Deo, non ipſi Pontifici definienti, ſed Apoſtolis, aut Canonicis ſcriptoribus, Et ideò de his optimè dicitur viſa fuiſſe Spiritui Sancto, quia ab illo immediatè fuere revelata; Reliqua autem, quæ definiuntur, non ut actu fidei certa, ſed alia certitudine huic proxima poſſunt etiam diei Spiritui Sancto viſa, quia Spiritus Sanctus ea permittit ab Eccleſia definiri, nullo modo id permiſſurus, ſi vera non eſſent.

Et circa præſentem quæſtionem vide etiam Magiſtrum Gravinam *in controverſiis fidei to.4.q.2.art.13. per tot.fol.*151.

R E S O L. XII.

Ad ornatum materiæ inquiritur: An Papa, ut perſona privata, poſſit errare in Fide, & de facto erraverit? Ex part.11. tract. addit.2. Reſ. etiam 12.

§.1. Affirmativam ſententiam tenet Melchior Canus *lib.6. cap. ult. ad* 11. Turrecremata *lib.2. cap.* 112. *ad* 7. *& lib.4. part.2. cap.16.* Caietan. *tr.*1. *&* 2. *de authoritate Papæ*, Valent. §.41. *in argumentis*, Bañez *dub.2. de authoritate Papæ, concl.*1. quibus adde Caſtr. Palaum *tom.*1. *tr.4. diſp.*1. *punct.6.* §.1. *n.6.* Turrianum *in* 2. 2. *diſput.* 16. *dub.* 1. Franciſcum del Caſtillo *in lib.3. ſentent. tom.2. diſp.16. q.*10. *num.3.* quod intelligit non ſolùm de errore invincibili, ſed etiam culpabili: Colligitur *ex cap. Si Papa*, 40. *diſt.* ubi dicitur, Papam à nemine judicari, niſi ſit devius à fide. Idem docuit Innocentius *ſerm.7. de conſecratione Romani Pontificis*. Colligitur *ex VI. & VII. Synodo Generali*, ubi damnatur Honorius Papa tanquam hæreticus. Quamvis enim dicat Bellarminus VI. Synodum judicaſſe ſecundùm allegata, & probata, & erraſſe in eo, quod pendet ex facto, tamen ad minus colligitur veram eſſe doctrinam noſtræ concluſionis, quòd Papa poſſit errare ut perſona privata.

2. Efficaciùs fit hoc argumentum de Liberio Papa, qui depoſitus fuit propter hæreſim, nam quamvis aliqui dicant, ipſum ſolum defeciſſe exteriùs, & non erraſſe interiùs in fide, tamen ad minùs colligitur quòd Eccleſia ſenſerit ipſum in fide errare potuiſſe.

3. Et ratione probatur, non magis eſt Pontifex confirmatus in fide, ut perſona privata, quàm in ſpe, & charitate; ergo ſicut poteſt amittere ſpem, & charitatem, ita poteſt amittere ut perſona privata fidem. Neque obſtat ſi dicas, quod Chriſtus dixit Petro: Non deficies fides tua. Reſpondetur enim, quòd loquitur illi tanquam ad perſonam publicam, quæ ut talis habere queat ſucceſſorem, non ut perſonam privatam, quia in hoc ſucceſſorem habere nequit, ergo illud: Non deficiet fides tua, non intelligitur de Romano Pontifice, ut perſona privata; imò ex hoc fit argumentum pro noſtra ſententia, quam ex multis exemplis probat Palaus, *ubi ſuprà*, ex quibus conſtat, plures Pontifices in hæreſim lapſos eſſe, ut de Victore V. Marcellino, Liberio, Honorio, Anaſtaſio II. & aliis tradunt *ſuprà* relati Doctores; nam de Victore tradit Euſebius *lib.5. hiſtor. Eccl. cap. penult.* fuiſſe hæreticum. Idem conſtat de Marcellino thus offerente Idolis. Neque dici poteſt non dereliquiſſe fidem; undè non conſtat mente non conſenſiſſe. De Liberio id affirmat Hieronymus *in chronicis*, de Anaſtaſio refert Gratianus *cap. Anaſtaſius* 19. *diſt.* De Honorio verò conſtat *ex epiſtola Adriani relata in VIII. Synodo act.7. & ex epiſtola Agathonis relata in VI. Synodo act.4.*

4. His tamen non obſtantibus, ego etiam puto cum Joanne Vvigers *in* 2. 2. *D. Thom. tract. de Pont. quæſt.*1. *art.*10. *dub.* 6. *n.*207. & docet Fragoſus *de Republ. tom.2. lib.*1. *diſput.*1. §. 2. *n.*32. quòd piè ac probabiliter credi poteſt, non poſſe Rom. Pontificem, etiam ut privatam perſonam fieri abſolutè hæreticum.

5. Probatur primò, quia hoc videtur Divinæ providentiæ, quæ attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter, magis conſentaneum, ut quem conſtituit ad Eccleſiam ſuam in ſana doctrina erudiendam, & confirmandam, ſic quoque ei aſſiſtat, & dirigat, ut nunquam permitteret illum pertinaci aſſenſu mentis adhærere doctrinæ alienæ, & damnatæ, quia violentum eſt aliter animo ſentire in tantis negotiis, & aliter voce alios ex authoritate docere.

6. Probatur ſecundò quia hactenus non eſt quiſquam Pontificum repertus, de quo manifeſtè, & certò conſtet, quod in hæreſim ipſe prolapſus fuerit.

7. Deindè ſequeretur alioquin, quòd Summus Pontifex poſſet hæreſim definire, quòd prorsùs negandum eſt, poſſet enim definire conformiter ſuo privato judicio; cùm non ſit putandum Spiritum Sanctum per immediatam revelationem illi aſſiſtere.

8. Et ita hanc ſententiam præter Vvigers tenet Pighius *lib.4. Eccleſ. Hierar. cap.*8. Bellarm. *de Pont. lib.4. cap.6.* qui limitat, dicens, quòd circa ea, quæ ſemel ſunt definita ab Eccleſia tanquam de fide Papa errare non poſſit, & non poteſt eſſe pertinax, aut hæreticus; circa ea verò, quæ nondum ſunt definita fatetur, quòd errare poſſit; undè *c.4.* dicit erraſſe *Joan.22.* dicendo, animas juſtorum non videre Deum uſque in diem judicii: Sed poſt hæc ſcripta inveni Magiſtrum Gravinam *in controv. tom.4. part.2. art.5. fol.*112. hanc ſententiam admittere tanquam piam, & probabilem, & poſteà aſſerit, quòd ſi ſpectetur perſona Pontificis phyſicæ prolabi poteſt in errorem; ſin autem moraliter, probabile eſt non poſſe deficere ex ſuavi Dei providentia.

9. Et probat hoc pacto, quòd potentia phyſica diſtinguitur à morali: Phyſica enim eſt, quæ ſecundum vires ſuas; præciſè ſumpta, poteſt in actum exire, quamvis non exeat, moralis non ſolùm dicit, quod poteſt quis facere, ſuppoſitis difficultatibus occurrere ſolitis, non omninò impedientibus, ſed maximè retardantibus, quæ cùm occurrunt, conſtituunt potentiam moralem, quæ ex ipſo eventu accipit complementum, vel iterum illud etiam dicimus fieri poſſe ſimpliciter, quod ex potentia aliqua, vel aliquo jure poſſumus, vel illud eſſe non poſſe, quod convenienter fieri non poteſt: ſi ergo ſpectetur potentia phyſica intellectus Papæ ut ſingularis perſona poteſt errare in fide, moraliter verò impotentiam moralem habet ex adjunctis impedimentis, & ex ipſo eventu, impotentia apparet, quia ex experientia, ut oſtendetur, nullus ſedit Pontifex in Cathedra, qui de errore accuſatus, vel de hæreſi denotatus ſit.

10. Itaque ſpectata natura potentiæ phyſicæ, intellectus Pontificis, &c. poteſt in hæreſim labi, tamen ex impediente Deo, ob decorem Eccleſiæ, ut dictum eſt, & ex eventu probatum, numquam factum eſt, neque fiet, ut ullus hæretica labe pollutus in Cathedra Petri ſedeat; vel unquam ſit ſeſſurus. Vel etiam ſi abſolutè ex conditione humanæ naturæ id fieri poſſe, non ſit ſimpmpliciter impoſſibile, nullo modo fieri poſſe dicendum eſt, ut id contingat quod convenienter, & decenter non fiet, ut explicatum eſt.

11. Undè patet, potuiſſe Melchiorem Canum *lib.6. de locis cap.*8. hanc ſententiam non reprehendere, imò potiùs tanquam probabilem admittere, quia redundat in honorem Sedis Apoſtolicæ ex præſervatione cujuſcumque erroris in ſeden-

inſigni ſpecimine contundere volens S.Gregorius,ut ſcribit Jo.Diaconus *lib.2. de vita capite* 1.& Anonym. apud Henricum Caſiſium *tom.6. antiquæ lect.* necnon Alvarus Pelagius *l. 2. de planctu Eccleſiæ c.13.* Itemque Archidiaconus, & Joan. Andreas *ad proœm.6. Decretal* & Jo. de Anania *ad proœm. 1. Decretal.* ac Genebardus *in Chronico anno* 604. aliique paſſim *de antiqu. Eccleſ.* dimiſſo eo ſplendido titulo, quem uſurpare jure poterat, in ſenſu non excludente particulares Epiſcopos, cœpit uſurpare titulum ſervi ſervorum Dei. Imitatione fortè Damaſi, qui ſe ita inſcripſerat, reſcribens Stephano Carthaginenſi, & tribus Conciliis Africanis. Exemplo Sanctiſs. Gregorii omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non jam obiter ut Damaſus fecerat imitatione ab aliis non expreſſus, ſed tanta conſtantia, ut reſcriptum, quod eo titulo careat, habeatur adulterinum, ut ſcripſit Jo. de Anania *ad proœm.l.1. Decretal.* Et quamquam ab eodem S. Gregorio informatus S.Auguſt.Angliæ Apoſtolus, inſcribebat ſe ipſe quoque ſervus ſervorum Dei,ut ejus acta, id quod etiam ſæpè facit Deſiderius Caturcenſis *in epiſt.* & eumdem ſibi titulum adſcribit Diedericus Aletenſis *ep.31. inter Gerberti epiſt.* nec non S.Jo.Eleemoſynarius *in ſue teſt.* & S.Aug. *in inſcript.epiſt.*121.quorum veſtigiis inſtitiſſe videtur S.Bonifacius *epiſt. ad Fidrad. Abb.* conſtatque omnes reipſa poſſe, ac debere præferre, quod continetur hoc titulo. Tamen uſus invaluit, ut in actu ſignato nemo ſervorum Dei ſervum ſe appellet, præter Rom. Pontificem, qui,ut ait Gerſo *lect.3. de vita ſpirit.* non ficta humilitate, ſed metaphyſica,& morali,ac theologica veritate ſervum ſe omnium nominat. Conſentaneè ad Origenem *hom.6.in Iſai.*& S.Hieron. *in epitaph. Nepotiani*, qui docet, Epiſcopos ad ſerviendum, non ad dominandum aſſumi, quod maximè valet de Epiſcopo Epiſcoporum. Explodendus verò eſt Caſtaldus *lib.de Imperat.q.43.in fine*, ubi cum Jo. Fabro ait: Papam per jocum ſe vocare ſervum ſervorum Dei. Hoc falſò dicitur, nam ex animo,& verè S. Gregorius eum loquendi modum induxit, & uſurpant ſucceſſores. Sicque impletum videmus quod Chriſtus prædixerat; Qui ſe exaltat humiliabitur. Undè ſcitè, Gloſſa *cap. quoties 1. quæſt.7.*

Roma tibi quondam ſuberant Domini Dominorum;
Servorum ſervi, nunc tibi ſunt Domini.

Hæc omnia Raynaudus, & ante ipſum Georgius Polacchus *in Comment. ad Bullam Urbani VIII. de Jubilæo anni ſancti ſect.3.* & Gonzalez Ponce de Leon contra Vvramundum *cap.2. per tot.*

5. Vide etiam ad ornatum tituli, quo Summi Pontifices utuntur, ea, quæ eruditè obſervat Michael Muclerus *de Monarchia Eccleſ. tom.1.par.2.l.2.c.9.per tot.* Undè ex his patet, quàm immeritò contra dictum titulum, & Summos Pontifices eo utentes Theodorus, & Vvaramundus, & alij hæretici conſurrexerint.

RESOL. XIX.

Quare Summus Pontifex non ſolum calceamento Cruce ſignato, ſed etiam colore rubeo utatur? Ex part. 11. tract. addit. 1.Reſ. etiam 19.

§. 1. Obſervat Auguſtinus Barboſa *de jure Eccleſ. lib. 1. c. 2.n.90.* quòd Pontifex ſemper, & ubique laneis, & candidis veſtibus utatur, juxta illud *Eccleſ. 9.* Omni tempore veſtimenta tua ſint candida: & ego obſervo pro caſu noſtro, Sacerdotes veteres uſos fuiſſe calceamentis candidis: & ideò Appian. *l.5. de bell. civ.* de M.Antonio ita ſcribit: Calceamenta candida, qualia Athenienſium, & Alexandrinorum Sacerdotes (quos Phæcaſios appellant) deferre conſueverunt, ſibi aſſumpſit. Et de hujuſmodi Sacerdotibus, & calceorum ab illis denominatorum meminit Seneca *l.7. de benef. cap.21.* Pythagoricus, inquit, quidam emit à Sutore Phæcaſia, & Juvenal. *ſat.*

Phæcaſianorum vetera ornamenta Deorum.

Quare igitur Pontifex cùm alias, ut plurimum, candidis veſtimentis, tamen calceamentis utatur coloris rubei?

2. Reſpondeo,quòd S.Leo IX. *epiſt.1.quæ eſt ad Michaelem, & Leonem*, demonſtrat Pontificatum Romanum eſſe Regale Sacerdotium, etiam ſpectata terrena dominatione; ideoque notat Pontificem à Conſtantino Magno donatum inſignibus Imperialibus, & *c.38.* (ſucceſſores S.Petri jam in terris retinere ſpecialem dignitatem terreni, cæleſtiſque Regni) moneique Græcos, ne invideant. Inter ea porrò Regiæ poteſtatis inſignia, quæ à Conſtantino collata Rom. Pontifici prodit S.Leo,calceos purpureos diſertè recenſet Balſamon. Erant enim calcei purpurei nota cultus principalis, juxta ea, quæ habet Baſilius Imper. *in capitibus ad Leonem filium cap.63.* & juxta illud Corippi *lib.2.*

Purpureo ſura reſonant fulgente cothurno.
Cruraque puniceis induxit regia vinclis
Parthica Campano dederant quæ tergora fuco,
Qui ſolet edomitos victor calcare Tyrannos
Romanus Princeps, & barbara colla domare,
Sanguineis prælata roſis, laudata rubore,
Lectaque pro ſacris tactu molliſſima plantis,
Auguſtis ſolis hoc cultu competit uti,
Sub quorum eſt pedibus Regum cruor.

3. Procopium Imperio inhiantem, ad calceos uſque purpuratum exhibet Ammian. *lib.26.* Rubra talaria cum pyramide margaritis diſtincta, in cujus ſummitate lapis purpureus refulgebat, fuiſſe Regum inſignia ait Greg. Logothera *in Chron.Conſtant.* Patriarcha Conſtantinop. teſerente Curopalate *in hiſtor. Iſaaci Comneni*, purpureos calceos ſibi deberi indè confirmabat, quod inter Sacerdotium, & Regnum nihil intereſſe diceret, vel admodum parum. Alia dabit Balduinus *lib.de calceo c.10.* Debetur ergo multo magis Romano Pontifici: Inter cujus Pontificium,& quodcumque Regnum tantum diſtat,quantum inter humana,& ſupernaturalia.Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis Romani, apparet eum meritò accenſeri Regibus.Quamquam pie,& ſapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adjunxerunt. Et hæc omnia, ut ſemper ſolet, eruditè obſervat Pater Theophilus Raynaudus *in Onomaſtico Pontificio littera R, ver. Rex.*

4. Sed ego in calceamentis rubeis Pontificis, myſticam ſignificationem agnoſco, volunt itaque Pontifices in illis demonſtrare Chriſti fidelibus ad eorum genua procumbentibus, & pedes oſculantibus, volunt, inquam, eis demonſtrare ſe eſſe redemptos purpureo Chriſti cruore, & tunc adorare Pontificem caput viſibile Eccleſiæ, quam Chriſtus acquiſivit ſanguine ſuo, ut ait Lucas *Act.20.* & ad ejus imperium, de quo *in ſuperiori reſol.* diximus calceamentum eſſe ſymbolum, & figuram, Chriſtum per crucem perveniſſe, ut aſſerit D. Paulus *ad Philip. ep.2.*

5. Unde ex his, ut dixi, meritò Pontifices fidelibus eos adorantibus præbent ad oſculandum pedem calceo ſigno crucis, & ſimul rubeo colore ornatum. Hinc appoſitè, & eleganter pro caſu noſtro Epiſcopus Joſeph. Steph. exponit de calceamentis Papæ verba illa *Pſal.67.* Ut intingatur pes tuus in ſanguine, accipe ejus verba *cap.18.* Quare omnia (ait) cum à paſſione Chriſti habeant firmitatem, non abs re Pontifices ut hanc myſticam intelligentiam ſignificare viderentur, crucem pedibus impreſſerunt; juxta illud *Pſal.* Ut intingatur pes tuus in ſanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo. Tunc enim pedes ſanguine tinguntur, cùm cruce Chriſti decorantur; tunc linguæ canum ipſomet ſanguine imbuuntur, cùm hæretici, more canum veſtigiis ſummi Sacerdotis obvoluti pedes lambunt, & ſandaliis impreſſam crucem oſculantur.

6. Qui mos uſque adeò vetus, & firmus eſt habitus, ut nuſquam Romanum Pontificem depictum, aut marmore expreſſum, aut ære ductu videas, quin etiam præter infulam, & Sacerdotii ornamenta, crucem pedibus appictam cernas: ut ex imaginibus venerandæ vetuſtatis,quæ in Baſilicis Laurentiana,& Vaticana multis abhinc annis depictæ ſunt,conſtat. Ita ille. Cujus verba ideò notanda ſunt, quia Petrus Molineus Calviniſta *in libro*, quem inſcripſit *de Monarchia temporali Romani Pontificis* Londini edito,hanc regulam conſtituit. Non excedere annos ſexcentos, vel ad minus quingentos mera eſt novitas, cùm de Eccleſia, vel doctrina, vel diſciplina agitur. Intendit enim perfidus hæreticus omnia ea, quæ à Romanis Pontificibus præſertim recentioribus intra hoc tempus peracta, vel determinata ſunt deſtruere, & eorum auctoritatem minuere, ac tollere. Sed in noſtro caſu omnia etiam tempore Sancti Silveſtri, & aliorum veterum Pontificum obſervabantur, ut infra patebit.

RESOL. XX.

Reſpondetur ad ſcommata Joannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos Cruce ſignatos; & oſtenditur humilitatis cauſa,& ad honorem Crucis ritum hunc à tempore S.Silveſtri fuiſſe introductum? Ex par.11. tract.addit.1.Reſ.etiam 20.

§. 1. Agnoſce; ait S.Auguſt. *in pſal.54.v.1.* gloriam crucis ipſius; jam in fronte Regum crux illa fixa eſt, cui inimici inſultaverunt. Et tamen(obgarrit Fabrus cum pluribus Hæreticis) illam Pontifex deijcit ad pedes, & fœdo ritu calceis infigit. Dico igitur morem iſtum à S. Silveſtro Papa incepiſſe, & poſtea illum ſecuti ſunt alii Pontifices,ut ex vetuſtis imaginibus apertiſſimè probat Angelus Rocca *in obſervationibus ſuper imagines S.Greg.& parentum ejus*, à Joan. Diacono conſcriptas, & poſt illum Benedictus Balduin. *lib. de calceo c.27.* quibus adde Andream de Sauſſay *de deoſculat.*

pedum

pedum Pontiſ. c.2. per tot. ubi firmat, ſignum crucis ſcandaliis, ſeu calceamentis Pontificum Romanorum priſco ex more inſertum fuiſſe. Unde *in Cæremoniali Rom. lib.1. c.6.* ſic habetur: Inducitur electus (ſcilicet Pontiſex) Papali habitu, toga ſcilicet lanea, caligis rubeis, & ſandaliis rubeis aurea cruce ſignatis: Nec adverſus hunc morem objiciant hæretici cum Fabro Imperatorum exempla crucem gerentium in manu pro ſceptro, in capite pro corona. Ab his enim pietate Papa ſe vinci non patitur; à quo potius quanto honore crux habenda eſſet edocerentur. Nihil magis ſiquidem in ornatu Pontificis eſt, quod effulgeat. Crux ei pro baculo eſt, ac virga paſtorali. Crucem in tiaræ ſuæ faſtigio pro exquiſitiori gemma præfert. Hanc pallio Papali ante, & retrò, ac circumquaque acu intextam geſtat ſuper humeros, ſuper pectus; pendulamque aliam habet, quæ à ſinu ſuo ſuper cor defluit. A capite igitur ad pedes uſque cruce inſignitus eſt: hocque ornatu totus ejus decoratur apparatus, ut ſic cum Apoſtolo gentium illuminatore palam profiteatur, ſe tantummodò gloriari in cruce Domini ſui, *Gal.6. v.14.*

2. Quam etiam ſandalijs ſeu calceamentis fixerunt, ut Chriſti fideles eorum genibus advoluti, & ad eorum proſtrati pedes, deoſculenter non tam eorum pedes, quàm Chriſti triumphalem ſignum adorent, & D. Petri ſimul pro ipſius Domini clarificatione Crucifixi ſacra veſtigia clavis confixa venerentur. Itaque cùm primum Pontifices agnoſcerent, univerſos paſſim Chriſtianos pietatis, & honoris ergo ad ſuorum pedum oſcula proruere, ut à ſe honorem illum, ad Chriſti Domini gloriam transferrent, Crucem, quæ præcipuum eſt gloriæ ejus monumentum, calceis ſuis adtexi curaverunt. Sic enim factum, ut Chriſtiani homines, cùm honorem, quem Pontifici per pedum ejus oſcula habentes ibant delatum, cruce in ipſius calceis perſpecta in Chriſtum præſertim referrent: atque adeò ipſum ore contingere, impreſſiſque labiis ſuaviari viderentur.

3. Hæc ratio, qua maximè Summorum Pontificum humilitas, atque Religio commendatur, ab Angelo Rocca, & Benedicto Balduino fuit antehac obſervata: ſed hoc cum diſcrimine: quòd Balduinus, ut à ſe profectam illam aſſignat: Rocca ſe à Joſepho Stephano, cujus etiam profert ipſa verba, apertè mutuatam profitetur. Quæ cùm veriſſima, ac efficaciſſima ſit, evadit utique conſectaneum; quam antiquus ſit ritus deoſculandi pedes Rom. Pontificis. Si enim ideò crux poſita fuit in ſacris ejus calceis, ut quæ oſcula eis à fidelibus reverentiæ cauſa infigebantur, ad Chriſtum, cum toto honore, qui ex pio hoc obſequio dimanabat, velut ad authorem Pontificiæ dignitatis, ac primarium Religionis objectum, & ſummum, ac æternum Pontificem in Papa ipſius Vicario repræſentatum, Chriſtiani intelligerent à ſe (ut ab ipſo Papa) referenda eſſe: Et hæc omnia docet Andreas Sauſſay *ubi ſuprà, c.5.* & Stephanus *cap.18.* Undè ex hac cæremonia Pontificum humilitas commendari debet, qui cùm omnes populos communi voto, ut docuimus, ad ſuos pedes adorandos propenſos agnoſcerent, Cruci Chriſti oſculationem potius, quàm ſibi ipſis tantum honorem deferri maluerunt, ut omnes Chriſtianos benignè ad oſcula pedum exciperent.

4. Itaque ut expreſſam Chriſti imaginem referrent, ut Salvatoris paſſionem in hominum memoriam redigerent, Crucem ſandaliis affixerunt, ut Chriſtiani homines eos honores, quos debitos, ut neceſſarios Pontifici deferebant, cruce perſpecta alacrius exhiberent.

5. Itaque ritum, quem Pontifices obſervant utendi calceis cruce ſignatis contra Fabrum, & alios Novatores, humilitatis cauſa à Summis Pontificibus introductum fuiſſe dicendum eſt.

6. Sed non erit extra rem myſticas ſignificationes adducere, quare Pontifices calceamenta crucis ſigno adornent. Suppono igitur, veteres aliquando gemmis, & margaritis calceos ornaſſe, undè Plinius *lib.9. cap.35.* Neque enim (inquit) geſtare margaritas, niſi calcent, ac per uniones etiam ambulent, ſatis eſt. Hinc puellæ Sionitides Regiam ſacræ ſponſæ dignitatem ex calceamentorum ornatu adſtruunt *Cànt.7. cap.* Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, filia Principis. Et ideò *Iſai.3. verſic.18.* aſſeritur: In die illa auferet Dominus ornamenta calceamentorum.

7. Verum magis pro caſu noſtro obſervo, olim Imperatores cùm à populis adorabantur, calceamenta gemmis ornare ſolebant, ut obſervant Alexander ab Alex. *Gen. dier. lib.5. c.18.* Eutropius *lib.1. de geſtis Raman. 10. c. 19.* Lampridius *in Chron.* Caſſiodorus *in Conſulibus Rom.* Euſeb. *in vita Elıogabali, & in vita Alexandri Severi*, cum Seneca *lib.2. de benef. c.12.* verum hodiè Pontifices non gemmis, & margaritis ut Imperatores faciebant, ſed pretioſo Crucis ſigno pluſquam gemmis, & margaritis à C[illegible]jis æſtimando, calceamenta ſua adornant.

8. Aliam myſticam interpretationem adducam, Lectoribus (ut reor) non ingratam; ſuppono igitur calceamenta eſſe Regum typum, & ſymbolum dominii, & Imperij, probant hoc Hieronymus Pradus, & Cornelius à Lapide in illis verbis *Ezech.16. verb.10.* Calceavi te hyacinthis; undè David Idumæam ſubjugaturus, dixit *Pſalm.59.* 10. In Idumæam extendam calceamentum meum: & *Pſal.107.* Secundum *lectionem Nebiſenſ.* Super Reges terræ projiciam calceamentum meum; & ideò Jo. Lorinus explanans iſta verba, ſic ait: Extenſio, aut immiſſio, aut projectio calceamenti, ſive ſuper colla hominum, ſive ſuper eorum regionem, denotat ſubigere, ac in poteſtatem redigere, ſubjugare, poſſeſſionem inire. Ita ille. Clarè igitur apparet calceamentum eſſe typum Regni, & Imperii; Quod magis confirmatur ex verbis *Ezech.24.* Corona tua circumligata ſit, & calceamenta erunt in pedibus tuis. Quàm mira copulatio eſt iſta calcementorum cum corona! quia, ut diximus, calceamenta figura ſunt imperii, & Regni.

9. Hoc ſuppoſito, ecce myſterium, quare Pontifex geſtet in pede ſignum crucis, cum Chriſtus perveniſſet ad Regnum Eccleſiæ mediante cruce, ut ipſamet canit: Regnavit à ligno Deus; Undè hoc *Iſa. c.9. ver.6.* prædixit in illis verbis: Et factus eſt principatus ſuper humerum ejus; ſecundum expoſitionem communem Patrum, quos affert hìc Leo Caſtrus, & ſentiunt ipſi Hebræi, teſte Galatino *lib.9. c.19.* Sequitur ex his rectè Pontificem in calceamentis, quæ, ut dictum eſt ſymbolum ſunt Imperii, ſignum crucis infigere, ad demonſtrandum, Regnum Eccleſiæ, de quo ipſe eſt viſibile caput, mediante, cruce, prius per Chriſtum obtentum fuiſſe, & poſtea mediante cruce, per D. Petrum, ad ipſum Pontificem eorum Vicarium, & ſucceſſorem perveniſſe.

10. Et ego quidem, (dum genuflexi ante Pontificis pedes cruce ſignatos exiſtimus) cogito ipſum nobis aſſerere, Vultis, ne pedes veſtri commoveantur? *Pſal.37.* Vultis, ut pedes veſtri dirigantur in viam pacis? *Luc.1.* Vultis pedes veſtros perficere in ſemitis Domini? *Pſal.16.* Vultis, ut ipſe Dominus cuſtodiat introitum, & exitum pedum veſtrorum? *Pſ.120.* Amplectimini crucem, tribulationes videlicet, & mortificationes; quia hæc ſunt via Regia, quæ ducit ad Cœlum; & poſteà dum ejus calceamentum ornatum cruce actu oſculamur; cogito Pontificem nobis dicere: Non habemus hìc civitatem permanentem, ſed futuram inquirimus, Paulus *ad Hebr.13.* Si vultis ſuper hanc civitatem calceamentum extendere (ut locutus eſt David *ubi ſuprà*, id eſt dominium, & poſſeſſionem illius habere) amplectimini crucem exemplo Salvatoris, de quo dicitur, quod oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? *Luc.24.* Regnum enim cœlorum vim patitur? *Matth.11.* Et ideò per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei? *Act.14.* Itaque ex his myſticis interpretationibus patet appoſitè Pontificem calceos cruce ſignatos geſtare.

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem tractatum, quæ omia Sanctiſſimo D. N. humiliter corrigenda ſubmitto; præmiſſa prius Adoratione Pontificia; ideò procumbens, & pronus in terra ejus pedes oſculando, in deteſtationem omnium hæreticorum, ingenti animi ſubmiſſione ipſum venerabundus, adoro.

TRA-

TRACTATUS QUINTUS,

DE

INFALLIBILITATE

Decretorum Romani Pontificis extra Concilium.

RESOLUTIO PRIMA.

An Papa poſſit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium Generale?

Et ſententia affirmativa aliquorum adducitur? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 1.

§. 1. SApientiſſimus Dominus Noſter Innocentius Decimus nunc feliciter regnans noviſſimè promulgavit Conſtitutionem quandam datam Romæ pridie Kalend. Jun. 1653. contra Cornelium Janſenium Epiſcopum Ipreſenſem, & quoſdam alios Janſeniſtas, in qua ad inſtantiam plurimorum Galliæ Epiſcoporum petentium declarationem quinque propoſitionum, illas declaravit, & damnavit tanquam hæreticas, ut videre eſt in dicta Bulla poſita *in fine tomi quinti*, noſtrorum operum. Sed eruditiſſimus Petrus de Marca Archiepiſcopus Toloſanus teſtatus eſt mihi per epiſtolam datam Pariſiis die 19. Julii 1653. aliquos Janſeniſtas occaſione dictæ Bullæ auſos fuiſſe aſſerere, Pontificem extra Concilium non poſſe determinare aliquid circa fidem, quod etiam auſi ſunt dicere tempore fel. mem. Urbani VIII. ut patet apud doctiſſimum Caramuelem *in Theologia fundamentali, fundament. 4. n. 169.* Propoſitio ardenti cauterio inurenda. Unde ego ad compeſcendam eorum audaciam, & temeritatem illam in hoc Tractatu labefactare conabor, infallibilitatem Romani Pontificis extra Concilium ſecundum Catholicam veritatem ſtabiliendo. Hoc enim debeo Apoſtolorum Principi Petro patrono, ac interceſſori meo, qui in ſuo ſucceſſore adhuc regnat, & loquitur; nec non Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, ac Sanctiſſimo D. N. Innocentio, quorum humillimus, ac indignus miniſter exiſto.

Sup. contento in hoc §. infrà in Reſ. ſeq. per totam. Sed lege etiam Reſ. 4. hujus tract.

2. Itaque ad propoſitam quæſtionem, reſpondeo, olim quoſdam docuiſſe, quòd quamvis Romanus Pontifex cum Concilio Generali errare non poſſit in definiendo, tamen ſi ſeorſum definiat, poſſit errare; & hanc ſententiam tenent Adrianus *in 4. ſententiarum in materia de Sacram. Confirm. art. 3. ad ſecundum principale*, Caſtro *lib. 1. contra hæreſes c. 2.* & latius *c. 8.* Gerſon. *tract. de poteſt. Eccleſ.* Almainus *in 3. diſt. 24. q. 5. dub. 6.* & alii.

Sup. hoc primò contentum in hoc §. infrà in Reſ. 2. in §. 2. reſponſionem invenies.

3. Probatur hæc opinio, primò, quia non legitur in Evangelio, quòd conceſſum ſit hoc privilegium Petro, aut ejus ſucceſſoribus, ſicut legitur, conceſſum fuiſſe toti Eccleſiæ, quæ repræſentatur per Concilium Generale *Joan. 14.* Alium Paraclytum dabo vobis, ut maneat vobiſcum in æternum, & ita Eccleſia dicitur columna veritatis. Unde *Actor. 15.* cùm orta eſſet controverſia de legalibus, non ad Petrum, ſed ad Concilium Apoſtolorum ſimul cum Petro delata eſt, ut definitur.

Sup. contento in hoc §. ſolutionem invenies in Reſol. nos. praecitata in § Ad ſecundum, & ſeq.

4. Probatur ſecundò, quoniam ad definiendum aliquid de fide debet præcedere ſufficiens diligentia, quam certum eſt fieri in Concilio Generali, ſed non ita certum, quod fiat à ſolo Papa ſeorſum. Deinde aliàs fruſtrà congregaretur Concilium Generale ad definiendum aliquid de fide. Unde *in Epiſtola Concilij Africani ad Celeſtinum Papam* dicitur majoris roboris eſſe, quæ à multis, quàm quæ ab uno Epiſcopo decernuntur. Deinde etiamſi Papa non poſſit errare dum definit aliquid, quod ſit de fide, & de neceſſitate ab omnibus explicitè credendum, tamen ſi definiat aliquid, quod non eſt ex neceſſitate ab omnibus credendum, non videtur inconveniens, quod quantum ad hoc poſſit errare.

Sup. contento in hoc §. reſponſionem ibi in § Ad tertium, & ſequen.

5. Probatur tertiò, qui repugnat definitioni Romani Pontificis, non eſt hæreticus: ergo ſignum eſt non eſſe ejus judicio adhærendum tanquam certo, & infallibili. Antecedens probatur *ex B. Cypriano*, qui acriter repugnavit Stephano Pontifici definienti, quod ab hæreticis baptizati, non eſſent rebaptizandi. Imò S. Auguſt. *lib. 2. de Baptiſmo c. 7. & ſeq.* clarè docet varias ea de re fuiſſe tum ſententias Catholicorum, & quidem ſine crimine, quamdiu nulla extabat Concilii univerſalis definitio.

6. Probatur quartò, Pontifex ſi hæreticus ſit, poteſt velle Eccleſiam errore maculare, & ad hanc maculam imponendam definitione uti. Ergo ejus definitio non eſt infallibilis veritatis. Et confirmo, ſi hoc tempore, quo Pontifex occulta hæreſi infectus ſit, ſuboriretur aliqua dubitatio de rebus ad fidem pertinentibus, quid obſtare poteſt, quominus tunc Pontifex errorem firmet, & pro veritate credendum fidelibus proponat? Poterit ergo Pontifex errare.

Sup. hoc quarto reſponſionem invenies ibi l. in §. Ad quintum.

7. Et tamdem probatur quintò, quia plura ſunt ſcripta Doctorum à Pontifice approbata, quæ tamen non ſunt omninò vera. Ergo Pontifex errare poteſt. Antecedens probatur *ex cap. Sancta Romana 15. diſt.* ubi à Gelaſio Papa approbantur ſcripta Cypriani, Chryſoſtomi, Greg. Nazianzeni, Baſilij, & Ambroſij: atqui in his ſcriptis plura quæ veritatem non attingunt, continentur. Nam cùm illis temporibus non erat de omnibus elucidata veritas, & ex alia parte non erant ſcriptores Canonici; meritò potuerunt errare, ut rectè expendit Cano *lib. 7. de locis c. 3. concluſ. 2.*

Sup. hoc quinto Concluſionem reperies ibid. in §. Ad quintum.

RESOL. II.

Opinio negativa firmatur, nempe Decreta Pontificis eſſe infallibilia, etiam emanata extra Concilium? Ex part. 11. tractat. addit. 2. Reſ. etiam 2.

§. 1. VErum, his non obſtantibus, negativam ſententiam à Catholicis tenendam eſſe exiſtimo, & illam tuetur D. Thomas *2. 2. q. 8. art. 10. & infra q. 11. art. 2. ad 3. & 4. contra gent. c. 79. & in opuſc. 1. contra errores Græcor. cap. 33. & à cap. 65. uſque ad 70.* tenent expoſitores D. Thomæ, Bannez, & Aragonius *ad iſtum art. 10.* Valentia §. 40. & 45. Bellarm. *lib. 4. cap. 3. tract. 2. de authoritate Papæ cap. 9.* Turrecremata *lib. 2. cap. 109.* Oſius *lib. 2. contra Brenum cap. 18.* Driedo *lib. 4. de dogmatibus cap. 3. part. 3.* Vualdenſis *lib. 2. fidei cap. 47.* & 48. Echius *tractatu de primatu Petri*, Soto *in apolog. pro ſua confeſſ. fidei cap. 83.* Victoria *relectione de poteſtate Eccleſiæ*, Rhophenſis *art. 28. contra Lutherum*, Arriaga *in curſu Theolog. tom. 5. diſput. 9. ſect. 4. num. 22.* Amicus *in curſu Theolog. tom. 4. diſp. 7. ſect. 1. n. 23.* Caramuel *in Theol. fundamentali, fundam. 8. n. 169.* Suarez, Malderus, Vvigers, Caſtillo, Tannerus, Granadus, Canus, Fragoſus, Stapletonius, *ubi infrà*, quibus adde Turrianum *in 2. 2. diſput. 16. dub. 1.* Pontium *in curſu Theolog. diſput. 28. quæſt. 2. concluſione 9. num. 13.* Silvium *in controverſ. libro 4. quæſt. 2. art. 8.* & noviſſimè Brunum Chaſſaing *de privil. Regul. part. 1. tract. 1. c. 1. propoſ. 2.* cum Andrea Duvallio *tract. de Romano Pontifice part. 2. quæſt. 1.* aſſerentes, quod Pontifex dum definit aliquid de fide, etiamſi ſeorſum, & ſine Concilio definiat, errare non poteſt. Iſta concluſio videtur mihi definita à Leone X. *in Bulla contra articulos Lutheri*, ubi inter alios articulos ipſius damnat. 28. in quo dicebat, Papam errare poſſe in definiendo, &c. eumdem errorem tenuit Petrus Oſcomenſis damnatus *in Concil. Complut. confirmat. per Sixtum IV.* denique *in diſp. de Concil.* dictum eſt multos errores hæreticorum, quos Eccleſia damnat condemnatos eſſe per ſententiam Romanorum Pontificum extra Concilium, qualis eſt error Pelagianorum, Priſcillianiſtarum, &c.

Quod hoc in §. 1. ... ſignanter à ... Decim, & ſeq.

2. Probatur iſta noſtra concluſio potiſſimè ex verbis Chriſti ad Petrum *Luc. 22.* Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos. Quibus verbis duo privilegia data ſunt Petro, & ejus ſucceſſoribus propter orationem Chriſti. Primum, ut non deficiat fides Petri: Secundum, ut confirmet fratres in fide, quorum utrumque, aut quodlibet ſeorſum non poſſet præſtare Petrus, aut Romanus Pontifex ejus ſucceſſor, ſi poſſet errare in definiendo, &c. quia tunc jam deficeret fides Petri in Eccleſia, & non poſſet confirmare fratres in fide.

3. Deindè probatur manifeſtè, eo quod Concilia Provincialia, eo ipſo quod à Papa approbentur, cenſentur

eſſe

eſſe infallibilis veritatis, ut oſtenditur *ex Milevitano, & Arauſicano, & aliis*; ergo etiam ſine Provinciali Concilio erit infallibilis regula. Patet; nam ſi ſemel Generale, quod videtur repræſentare totam Eccleſiam non requiritur, certè nec Provinciale; quia hoc non habet ullam infallibilitatem, Ergo: Adde, quod ſi in Eccleſia eſt talis infallibilitas, debet eſſe in ejus capite: quale Pontifex; nam cùm frequentes ſæpè fuerint difficultates circa fidem, non expediebat ullo modo ea à ſola tota Eccleſia ſimul juncta poſſe decidi: ea enim convocatio in tot occaſionibus moraliter eſſet impoſſibilis, ergo debuit eſſe una perſona, quæ ſine difficultate ſaltem per litteras conveniri poſſet: qualis eſt Summus Pontifex, qui alioquin ſupremam in totam Eccleſiam habet juriſdictionem.

4. Hinc Eugenius III. *in canonizatione Sancti Henrici*, quæ habetur *in Bullario tom.* 1. ſupponens ordinariè canonizationem ſolere fieri in Concilio, addit hæc: Auctoritate tamen Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ omnium Conciliorum firmamentum eſt ad eam canonizationem, &c. Ubi ponderandum à Pontifice doceri duo: primum Concilia non habere firmitatem, niſi quam accipiunt à Pontifice Romano; Undè infertur, ea ante approbationem Pontificis non eſſe de fide. Secundò pondero, ipſum Pontificem *ib.* ſentire eam auctoritatem, quæ Concilijs dat firmitatem, poſſe extra Concilia totam ſuam firmitatem habere: unde intulit, ſe etiam extra Concilium poſſe ad canonizationem procedere.

5. Et tandem omnia *ſuperius* confirmantur, quia plurimi Pontifices varios errores abſque ullo Generali Concilio condemnarunt, quorum condemnatio à tota Eccleſia acceptata fuit, ut patet ex primis trecentis annis, in quibus nulla unquam Concilia Generalia propter ingruentes perſecutiones coacta leguntur, cùm tamen multæ in fide quæſtiones toto hoc tempore feliciter ſopitæ, & determinatæ fuerint per Pontificum definitiones. Nec dicant adverſarij hos errores pro hæreſibus habitos non fuiſſe, donec his Pontificum definitionibus Conciliorum Generalium calculus accederet; falſum enim eſt omnibus quotquot fuerunt erroribus à Sede Apoſtolica damnatis, & qui jam pro hæreſibus in Eccleſia haberentur ſemper acceſſiſſe Concilj cujuſdam Generalis condemnationem: quod enim quæſo, Concilium Generale Pelagianos damnavit, ut ipſi pro hæreticis in Eccleſia haberentur, certè, ut ex Proſpero præmonuimus poſt decreta Concilij Africani à Zoſimo Papa approbata, ſtatim toto orbe pro hæreticis habiti ſunt ipſi Pelagiani, quod etiam Novatianos condemnavit, qui jam tempore Cypriani inter hæreticos cenſebantur, & Nycenum Concilium omnium Oecumenicorum primum centum viginti quinque annis ex Baronio *tom.* 2. *&* 3. præceſſerunt. Cherintus jam Apoſtolorum tempore, & paulò poſt, Appelliani, Valentiniani, Marcioniſtæ, tamquam hæretici in Eccleſia denigrati ſunt, & contra eorum hæreſes Irenæus, & Tertullianus, & alij calamum acuerunt, quod quæſo, Concilium Generale tunc celebratum fuit, ut ipſi pro hæreticis per totam Eccleſiam haberentur.

6. Itaque dicendum eſt, quòd non expediebat Eccleſiæ, propter quam hæc poteſtas data eſt Pontifici, ut illi daretur quaſi alligata, & dependens à Concilio Generalis: ergo veriſimile non eſt ita fuiſſe datam; ac ſubindè poterit Pontifex ſine tali Concilio veritatem definire ſine periculo erroris. Antecedens oſtenditur primò, quia difficillimum eſt Concilium Generale congregare, & ordinariè fieri non poteſt ſine magno labore, & diſpendio Eccleſiæ, & aliquando poteſt eſſe moraliter impoſſibile, propter perſecutiones, bella, vel alia impedimenta. Aliundè verò poteſt ſæpè inſtare neceſſitas damnandi novam inſurgentem hæreſim, vel declarandi veritatem aliquam neceſſariam, quę ad dubium revocatur: ergo oportuit Summum Pontificem habere hanc poteſtatem independentem à Concilio Generali. Secundò, quia ita erat utilius ad majorem Eccleſię unitatem; quia niſi caput Eccleſiæ haberet in omnibus ſuperiorem poteſtatem, facilè poſſent oriri ſchiſmata. Tertiò, numquam legimus, hanc poteſtatem datam eſſe Pontifici dependenter à Concilio, ſed potius è converſo datam eſſe concilio dependenter à Papa; unde ratione illius habet infallibilitatem; & ideò ante confirmationem ejus non habet dictam auctoritatem; Ergo Pontifex per ſe habet illam; undè de facto ſolent Concilia Generalia illius ſequi judicium, ut videre licet *in Epheſino primò, & Calcedonenſi, & in Nyceno ſecundo*. Et videri etiam poteſt Innoc. I. *epiſt.* 26. & Gregorius *lib.* 4. *epiſt.* 32. & Gelaſius *in epiſt. ad Fauſtum*.

7. Unde ex *ſuperius dictis* Andreas Duvallius Profeſſor Sorbonicus *tract. de Pontifice part.* 2. *quæſt.* 1. ſic ait: Abſolutè certum eſt Summum Pontificem neque in fide, neque in moribus ex cathedra decernendis errare poſſe, ſtatimque à ſua canonica electione infallibilitatis privilegio à Chriſto donari. Laudabilis in Academia Pariſienſi viget conſuetudo, qua Baccalaurei de quęſtionibus Theologicis ſolemniter reſponſuri, proteſtationes præmittunt, ſe nolle quidquam contra decreta Sanctæ Matris Eccleſiæ, necnon Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ, aſſerere, aut defendere, & ſi quid in æſtu diſputationis adverſus ejuſmodi decreta illis exciderit, vel ignorantiæ, vel immemoriæ, vel linguæ præcipitio attribuendum velle. Ita ille. Cui adde alium Doctorem Gallum Joannem de Ject. *in tract. de auctor. Pont. l.* 2. *per totum*: contra Simonem Vigorium aſſerentem infallibilitatem non competere Pontifici, niſi à Concilio Generali.

RESOL. III.

Reſpondetur ad argumenta pro affirmativa ſententia ab adverſarijs excogitata, ac ſuperius poſita? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 3.

§. 1. S*Upra in reſ.* 1. aliqua argumenta adduximus, quæ ſententiam affirmativam videbantur ſtabilire. Ideò ad primum reſpondeo, quod in Evangelio ſicuti toti Eccleſiæ promiſſa eſt aſſiſtentia Spiritus Sancti, *Joan.* 14. ſic Petro, & ejus ſucceſſoribus, *Luca* 22. & ita ſicut tota Eccleſia errare non poteſt, ſic nec Petri ſucceſſor in definiendo. Ad id autem quod dicitur *ex Actor.* 15. dico quòd licèt ſolus Petrus auctoritate ordinaria poſſet definire quæſtionem de legalibus. Imò ſolus Paulus, aut Jacobus juriſdictione delegata, ut optimè vidit Bellarminus *lib.* 4. *c.* 17. *ad ſecundum* tamen placuit eam definire in Concilio, ubi de illa re fuit facta magna inquiſitio. Quæ hic eſt etiam ſupra Reſ. 1. in ejus §. Probatur hæc.

2. Ad ſecundum argumentum reſpondetur primò non eſſe timendum, quòd Papa definiat aliquid, ſive in Concilio, ſive extra Concilium abſque ſufficienti diligentia, quoniam qui promiſit Petro, & ſucceſſoribus ejus aſſiſtentiam Spiritus Sancti, ad definiendum, promiſit media, ideſt inquiſitionem veritatis, & quod faciet illam diligentiam, quæ ſufficiat, ſicut ſi promitteret Deus ubertatem ſegetum, promitteret etiam curam Agricolarum circa cultum terræ. Secundò, non eſt alligatus Romanus Pontifex, ut faciat iſtam ſufficientem diligentiam in Concilio, vel extra Concilium, quia utroque modo poteſt conſulere viros doctos, & inquirere antequam definiat. Sup. hoc in Reſ. præcedenti in hoc in ejus §. Probatur ſecundo.

3. Ad id autem, quod dicebatur in argumento, ſi hoc ita eſt, fruſtra eſt congregare Concilia. Reſpondetur negando conſequentiam, quoniam cùm ad definiendum aliquid debeat præcedere inquiſitio, & conſultatio, optimè fit in Concilio per diligentiam Patrum, qui ibi ſunt congregati. Et declaratur magis, quia id, quod definitur tanquam de fide inquiritur in ſcriptura, & in traditionibus, &c. optimè autem in Concilio fit iſta inquiſitio per Patres totius Eccleſiæ. Accedit ad hoc, quòd hac ratione Patres ſi aliquando diſſentiunt, melius uniuntur, & unuſquiſque illorum cognoſcit quid in ſua Diœceſi debeat proponere credendum ſuis ſubditis.

4. Ad tertium argumentum reſpondeo negando antecedens: Ad ejus probationem reſpondetur, Stephanum quidem Pontificem tum verbis, tum ſcriptis inſtitiſſe, ut antiqua Eccleſiæ conſuetudo de non rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati fuerant, inviolabiliter ſervaretur; imò etiam hoc ipſum præcepiſſe, quemadmodum liquet *ex Epiſt. Cypriani* 74. *quæ eſt ad Pompejum*: numquam tamen definivit velut rem fide tenendam. Et propterea, quamvis Cyprianus non ſine culpa repugnaverit Stephano Papæ, ejuſque præcepto non obedierit, eum tamen immunem fuiſſe ab hęreſi diximus 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. partim quia non erat pertinax, ut pote paratus acquieſcere definitioni Eccleſiæ: unde numquam ſe ab alijs, qui contra ſentiebant, ſeparavit; partim, quia nihil adhuc erat ab Eccleſia determinatum ac definitum, ſed conſuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc ſola opponebatur inducere volentibus novitatem, ait August. *l.* 2. *de baptiſmo c.* 9. Si autem extitiſſet aliqua definitio, non ſola conſuetudo fuiſſet oppoſita, ſed ipſa definitio fuiſſet allegata. Sup. hoc ib. §. Probatur tertio.

5. Neque his obſtat, quòd (ipſe Cypriano teſte *dicta epiſt.* 74.) Stephanus Papa cenſeret excommunicandos eſſe eos, qui docerent rebaptizandos illos, qui fuerant baptizati ab hæreticis: quia numquam illos excommunicavit; neque vel eos à ſua, vel ſeipſum ab eorum communione ſeparavit, ſed in eadem ſemper unitate Eccleſiæ ipſos habuit, ac cum eis permanſit.

6. Ad confirmationem reſpondetur: Propterea fuiſſe diverſas ſine peccato ſententias Catholicorum tempore Cypriani, quia Summus Pontifex Stephanus nõ voluit rem velut ad fidei dogma pertinentem, determinare ſine Concilio Gene-

Generali, ſed tantum voluit, ac præcepit antiquam conſuetudinem ſervari.

Sup. hoc ib. §. Probatur quandò.

7. Ad quartum argumentum de Pontifice in hæreſim lapſo, reſpondeo; ſi ejus hæreſis Eccleſię manifeſta eſt, facilè liberabitur ab illo, quia tunc non agnoſcit illum ut paſtorem, ſed ut lupum ovile volentem deſtruere. At ſi hæreſis non ſit in Eccleſia nota, ſed forte ſub aliqua controverſia verſetur, ipſeque ex malitia, vel ignorantia vellet Eccleſiam inficere, nequaquam poſſet, quia antequam id præſtaret, Deus illum è vita eriperet, aut alia via impediret definitionem, aut tandem faceret, ut verum pronuntiaret: Quæ omnia neceſſariò ſequuntur via ordinaria ex promiſſione facta Eccleſiæ, non defuturum in ea ſpiritum veritatis.

Sup. hoc ib. §. Et tandem.

8. Ad quinrum argumentum de approbatione Pontificia ſcriptorum Baſilij, Chriſoſtomi, Nazianzeni, &c. Reſpondeo Pontificem non approbaſſe omnia illorum dicta vera eſſe, & tanquam vera eſſe habenda; quia non erant Canoci ſcriptores, ſed declaravit eos benè ſcripſiſſe; hoc eſt bona intentione, & zelo, qua cum intentione ſtare optimè poteſt per ignorantiam non attigiſſe aliquando veritate. Et hæc omnia docet Caſtillo, Sylvius, Caſtrus Palaus, & alij, *ubi infra*. Remanet igitur ſatis firmata noſtra ſententia ex rationibus pro ea adductis, & ex ſolutionibus ad argumenta adverſariorum.

R E S O L. IV.

Quanam cenſura Theologica inurenda ſit hæc propoſitio? Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent Infallibilitatem, & ideò poſſe errare? Ex part. 11. tr. addit. 2. Reſ. etiam 4.

§. 1. IAm ſatis *ſupra* probatum eſt, Pontifices etiam extra Concilium Generale poſſe determinare aliquid de fide, & hoc infallibiliter; nunc videndum eſt contraria ſententia Almaini Gerſonis, & aliorum, qua cenſura ſit inurenda; & in hoc eſt difficultas inter Catholicos; undè ego diligenter, & cum ingenti labore aliorum ſententias à me collectas in proſcenium adducam. Dico igitur primò, ſententiam, quam *ſuperius* impugnavimus vocari ſolùm improbabilem à duobus Doctoribus Lovanienſibus Maldero *in 2. 2. D. Thomæ quæſt.* 10. *art.* 1. & Joannem Vvigers etiam *in 2. 2. qu.* 10. *art.* 1. *tr. de Pontifice dub.* 5. *n.* 177. ubi ſic ait: Pontificis judicium in quæſtionibus fidei determinandis, non tantum cum Concilio Generali, ſed etiam quandocumque ex cathedra loquitur, & Eccleſiam totam docet cum obligatione ad ita credendum, & docendum, eſt prorſus certum, & infallibile. Eſt hæc aſſertio non tantum contra hæreticos, ſed etiam contra Catholicos nonnullos, ut contra Gerſonem, & Almainum *de poteſtate Eccleſiæ*, contra Alphonſum à Caſtro *lib.* 1. *c.* 2. *& quartò adverſus hæreſes*. Adrianum *in* 4. *quæſt. de confirmatione ad ſecundum principale circa finem*. Tenetur communiter ab alijs Catholicis, ita ut oppoſita ſententia habeatur improbabilis. Ita Vvigers. Sed ego admiror modeſtiam horum Doctorum, & puto eorum cenſuram cenſurandam eſſe.

2. Dico ſecundò, aliquos aſſerere, ſupradictam ſententiam eſſe temerariam. Ita Stapletonius *contr.* 3. *quæſt.* 4. alij verò putant eſſe erroneam, Franciſcus del Caſtillo *lib.* 3. *ſent. tom.* 2. *diſp.* 16. *q.* 6. *nu.* 4. Aragonius *in 2. 2. D. Thomæ tract. de Pontifice quæſt.* 1. *art.* 10. Fragoſus *de Repub. to.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 1. §. 3. *num.* 25. & alij, Bellarminus verò *de Romano Pontifice lib.* 4. *cap.* 3. & Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 4. *dub.* 6. *numer.* 250. addunt eſſe hæreſi proximam. Vide etiam Granadum *in 2. 2. contr.* 1. *tract.* 7. *diſp.* 2. *ſect.* 2. *num.* 8. qui citat Melchiorem Canum.

3. Sed ego puto noſtram ſententiam eſſe de fide, & contrariam hæreticam, & ita docet pijſſimus, & ſapientiſſimus Pater Suarez *de fide diſput.* 5. *ſect.* 8. *num.* 4. & Pitigianus *in* 3. *ſentent. tom.* 2. *diſp.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 4. *concluſ.* 2. Quibus adde Gregorium de Valentia *tom.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 4. ubi dicit contrarium ſentientes errare in fide graviſſimè; & Bañes *in 2. 2. quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. aſſerit, tanquam Apoſtolicam traditionem eſſe tenendam. Et noſtram ſententiam ad fidem pertinere cum Suarez, & alijs, ex valido fundamento probat, & tenet etiam Amicus *in cur. Theolog. to.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 33. ſic itaque aſſerit: Quotieſcumque in aliqua propoſitione expreſsè revelata continetur alia implicitè, non ſolùm expreſsè revelata, ſed etiam implicitè contenta pertinet ad eamdem fidem, non quidem ut deducta, ſed ut explicita. Atqui in hac propoſitione expreſsè revelata: Petrus etiam extra Concilium Generale definiens res fidei habet infallibilem auctoritatem à Chriſto, virtute continetur hęc: Quiſque legitimus Petri Succeſſor etiam extra Concilium Generale res fidei definiens habet infallibilem auctoritatem: ergo etiam hæc, non ut deducta, ſed ut explicita pertinebit ad eamdem fidem, ad quā pertinet major expreſsè revelata; Major propoſitio expreſsè habetur in ſacris oraculis, in quibus omnes promiſſiones à Chriſto factæ Petro, ut Rectori, & Paſtori univerſalis Eccleſiæ factæ non ſunt ſingulari, & individuæ perſonæ ipſius. Minor evidenter deducitur ex fine, propter quem talem authoritatem Chriſtus contulit Petro, ut eam nimirum perpetuaret in Eccleſia, in cujus emolumentum illam Petro contulit. Ita Amicus.

4. Et quidem veritas Catholica noſtræ ſententiæ præter rationes *ſuperius* adductas, etiam patet ex conſenſu, & traditione Eccleſiæ; nam in primis, ut dicebam, Pontifices à principio hanc poteſtatem in ſe agnoverunt, & illa uſi ſunt, & non eſt veriſimile illam uſurpaſſe, tum propter eorum multitudinem, & magnam ſanctitatem; tum propter conſenſionem, & obedientiam Eccleſiæ. Deinde ipſamet Concilia Generalia approbata hanc in Pontifice poteſtatem recognoſcunt, ut patet ex Concilio Viennnenſi *in Clement. unica de ſumma Trinit.* & ex Concilio Florent. *ſeſſ.* 25. *in fine*, & ex Lateranenſi ſub Leone X. qui articulum 24. Lutheri hanc veritatem negantis, tamquam hæreticum damnavit.

5. Item, *ut ſupra* diximus; Concilia Provincialia à Pontificibus confirmata recipiuntur ab Eccleſia tanquam regula fidei infallibilis, ut patet *ex Concilio Milevitano, & Arauſicano, & ex multis Toletanis, & Carthaginenſibus, & præcipuè de Romanis, ſeu Lateranenſibus*, de quibus ita ſentiunt omnes Catholici Doctores: Ergo ſignum eſt, Pontificem ſine Concilio Generali poſſe aliquid de fide conſtituere, & conſequenter ſine concilio Provinciali; nam eſt eadem, vel major ratio, quia poteſt alio modo ſufficientem diligentiam adhibere.

6. Et confirmatur, quia Concilia Generalia quantumcumque ſint numeroſa, ſi ſine Romano Pontifice celebrentur, poſſunt in rebus fidei errare; imò & in illis erraſſe inveniuntur; Ergo illorum authoritas non requiritur, ut Pontifex poſſit infallibiliter definire res fidei; infallibilitas enim judicii non eſt in Concilio Epiſcoporum, vel in cœtu conſiliariorum, ſed in eo, cui Chriſtus dixit: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et poſteà: Paſce oves meas, hoc eſt in Petro, Petrique ſucceſſore legitimo. Hinc enim eſt, quòd Canones Conciliorum quantumcumque Generalium non habentur rati, & firmi, niſi Summi Pontificis auctoritate fuerint confirmati. Sacroſancta Romana Eccleſia jus, & auctoritatem ſacris Canonibus impertitur; ſed non eis alligatur, ut legitur 25. *quæſt.* 1. *cap. Ideò* §. *Si ergo*, communia Concilia (ait Paſchalis *cap. Significaſti, tit. de electione.*) per Romani Pontificis auctoritatem, & facta ſunt, & robur acceperunt. Hinc quoque eſt, quod laudabilis, & antiqua habet conſuetudo, ut PP. in Conciliis congregati, decretorum ſuorum confirmationem petant à Rom. Pontifice.

7. Ergo, hoc ſuppoſito, ſic argumentor: Definitiones Conciliorum non ſunt habendæ tamquam de fide, niſi prius confirmentur à Papa; ergo ſi Papa poteſt errare in ſuis definitionibus, ſequitur definitiones Conciliorum etiam confirmatorum non eſſe de fide, conſequens eſt hæreticum, ergo & antecedens.

8. Undè ex his omnibus noviſſimè doctiſſimus Caramuel firmiter noſtram ſententiam tenet cum profeſſoribus Salmanticenſibus ab ipſo conſultis de cenſura contrariæ ſententiæ: ſic itaque aſſerit *in Thelogia fundamentali fundam.* 4. *num.* 169. *fol.* 81. Quæcumque à Pontifice ex cathedra ſunt definita, credendaque toti orbi Chriſtiano propoſita, dicuntur definita ab Eccleſia.

9. Sed quid eſt loqui Pontificem ex cathedra? An idem, quod loqui in Generali Synodo? An ne extra Generale Concilium habet definiendi articulos fidei poteſtatem? Negabant Lovanii nonnulli, qui cenſebantur docti, ut meliore colore reijcerent Urbani VIII. Bullam, quæ doctrinam Cornelij Janſenij condemnabat. Conſului Salmaticenſes meos, & recepi ſingularum poſitionum cenſuras; ſed quia, quæ in Janſenio carpuntur, innitæ ſunt, nec omnes huc ſpectantes, ponam unam, quæ poterit noſtro intento prodeſſe.

10. Quæſtio erat: An Summus Pontifex extra Concilium ſit magiſter Eccleſiæ? An poſſit condemnare aliquam propoſitionem, vel aliam, ut fidei dogma tradere? quam Salmanticenſes ſic reſolvunt.

11. Dico tam conſtans eſſe inter Catholicos: hæc omnia poſſe Pontificē Romanum extra Concilium eumque Eccleſiæ univerſalem Doctorem, & Magiſtrum Eccleſiæ eſſe, ut certa fide id tenendum dicat Suarez *de fide diſp.* 5. *ſect.* 8. *n.* 4. Idem communis fidelium Doctorum conſenſus probat, dum

ea

ea omnia, quæ à Pontificibus extra Concilium Eccleſiæ credenda proponuntur, certa fide credenda fidelibus proponant, & prædicent.

Fr. Alphonſus Perez.

Subſcripſit Salmanticæ in S. Bernardi Collegio die 20. Maii, anno 1642.

Fr. Angelus Manrique.

Et eodem loco, die, menſe, & anno.

Fr. Petrus Guiedo.

Et in veræ Crucis Collegio, ordinis B. Virginis Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum Civitatis Salmanticenſis die 21. Maii, anno 1642.

Fr. Petrus Merino.

Et in eodem Collegio veræ Crucis poſtridiè.

Fr. Gaſper de los Reyes.

Et in Salmanticenſi Conventu S. Auguſtini die 22. ejuſdem menſis ſubſcripſerunt.

Fr. Joannes de Avilar.

Fr. Gaſpar de Oviedo.

Et in eadem Univerſitate in Conventu Sanctiſſimæ Trinitatis die 24. Maii eodem anno.

Fr. Antonius de Ledeſma.

Fr. Joſeph Romanus.

Et ibidem in Collegio Societatis Jeſu die 26. ejuſdem menſis eamdem reſolutionem ſua ſubſcriptione firmarunt.

Idelphonſus del Cavo.

Martinus de Eſparza.

Et ex Doctoribus ſæcularibus conſultus fuit ſubſcripſitque etiam Salmanticæ die 18. Menſis Junii eodem anno 1642.

Magiſter Don. Joann. Joaniz de Echalaz.

Et hæc omnia invenies apud Caramuel. *ubi ſuprà*. Dicendum eſt igitur cum Suarez, & aliis ſupradictis Theologis certa fide tenendum, poſse Pontificem extra Concilium determinare aliquid ab Eccleſia credendum, & ideò contrarium aſſerere eſse hæreticum, vel ad minus, ut alii volunt, erroneum, & hæreſi proximum, Sicque ſtando in noſtra ſententia ſequeretur, Almainum, Aliacenſem, & Gerſonam, & alios fuiſse hæreticos.

12. Sed reſpondeo negando conſequentiam nam ipſi ſuam ſententiam non defenderunt cum pertinacia, quæ hæreſim conſtituit. & hæreticam facit; Nota tamen in re Pontificia Aliacenſem, Gerſonium, & Almainum non eſſe tantæ authoritatis; quia tempore ſchiſmatum floruerunt, & ſcripſerunt: duo priores, quando tres ſe pro Pontificibus gerebant, poſtremus verò, nempè Almainus tempore Julii Secundi, & Conciliabuli Turonenſis, quo Gallia ſub Ludovico XII. à Sede Apoſtolica defecerat.

R E S O L. V.

An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra ſint Infallibilia, etiam non adhibito Concilio Cardinalium, vel Theologorum?
Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 5.

Suprà hac quæſtio, infrà in tr. 7. doctrinam Reſ. 3.

§. 1. **D**Ifficilis, & curioſa quæſtio, & cum Pontificem etiam extra Concilium determinando aliquid ex Cathedra non poſſe errare latè jam oſtenſum ſit nunc pro curioſis inquiro, ſi data hypotheſi, vel per poſſibile, vel per impoſſibile, ſi ex Cathedra determinaret aliquid, non adhibito conſilio Cardinalium, vel Theologorum decreta illa ſint infallibilia.

2. Et negativam ſententiam tenet ex inclyta Dominicanorum familia Magiſter Gravina *in controverſiis tom. 2. part. 2 art. 9. fol.* 144. & Epiſcopus Aravlo *in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 1. de Pontifice art. 10. dubitat. 5. num.* 14. Propter tria, tum quia præceptum eſt non temerè audiendi ad cauſas graviores, ſcilicet fidei, ac Religionis Chriſtianæ definiendas; ſi autem eas ſine prævia conſultatione definiendi infallibiliter haberet Pontifex auctoritatem, non temerè auderet ſine illa; ergo: tum etiam quia Deus ſecundùm ordinariam legem dat finem, & media neceſſaria ad finem, dat quoque formam dependentem à propriis diſpoſitionibus; ſed iſtæ præviæ conſultationes ſunt media, ac diſpoſitiones ad veritatem definiendam ſecundùm ordinariam legem, qua Deus voluit Eccleſiam gubernari, ergo contulit Pontificibus poteſtatem definiendi dependenter ab illis. Tum denique quoniam Summi Pontifices, etſi ſint ſucceſſores Petri in authoritate paſtorali docendi, aut definiendi, non tamen in modo habendi illam: quia non ſunt Apoſtoli, vel Miniſtri accipientes revelationes immediatè à Deo, ſed mediantibus ſtudio, labore, ac Doctorum, & regularum fidei conſultatione; igitur ſine illis non aderit infallibilis revelatio veri.

3. Et hanc ſententiam tenet etiam Pater Bordonus *in tribun. cap. 5. quæſt. 25. num.* 110. ubi ſic ait: An Papæ de facto procedendi ad definiendum controverſiam fidei ſine conſultatione credendum ſit, & definitum pro fide habendum? Reſpondetur negativè, quia non procedit ut Papa, & ut Judex ſupremus, ſed potius tamquam perſona privata, ſeu ut Doctor ſuam proferens ſententiam; ergo ejus ſententia, cùm ſit privati hominis, & non Legiſlatoris, non obligat ad credendum ex præcepto fidei. Confirmatur, quia huic ſententiæ poteſt ſubeſſe falſum; cùm non nitatur aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui Summo Pontifici tunc aſſiſtit, quando procedit legitimè cum debitis circumſtantiis. Ita ille.

4. Sed hoc dubium pertractat, & ad illud reſpondet Granado *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1, tract. 7. diſput. 2. ſect. 2. nu.* 13. ſic aſſerens: Obiicies, ut Pontifex non decipiatur in iis, quæ definit, oportet conſulat, viros doctos, & maturè ſe gerat in tanto negotio, ſed poteſt ſine conſilio, & matura conſideratione aliquid definire; ergo poteſt etiam errare. Reſpondet Valentia §. 40. *object. 6.* ſive Pontifex conſulat viros doctos, & prudenter ſe gerat, ſive non, errare non poſſe, quia ad Dei providentiam ſpectat non permittere, ut in definitione decipiatur, licèt ipſe peccare poſſit; eò quòd debitam diligentiam non adhibeat, Sed mihi hæc ſolutio diſplicet, primò, quia ſi verum eſſet, Pontificem rectè definire; quamvis diligentiam non adhiberet, non peccaret, nec imprudenter ſe gereret nullum conſulendo; nam prædictum conſilium ſolùm requiritur ad indagandam veritatem, & ne ſubrepat error ob immaturam definitionem, ſi autem ſine illa errare non poſſet, nulli periculo ſe exponeret Pontifex, ac proindè non peccaret neminem conſulendo. Secundò quia Divina providentia ſuaviter omnia diſponit ac proindè licet aſſiſtat Pontifici, ut non decipiatur, aſſiſtentia tamen accomodata eſt humano definiendi modo; non ergo excludit, ſed poſtulat potiùs conſilium, & debitam diligentiam. Meliùs ergo Canus *lib. 5. cap. 5. ad* 2. & Bañez *in brevi Comment. dub. 2. ad* 3. reſpondent, in eo ipſo, quod Deus aſſiſtat Pontifici, ne decipiatur, aſſiſtere etiam, ut debitam diligentiam adhibeat, & ex certitudine illius primi inferri certitudinem iſtius ſecundi. Et ſi roget aliquis: An iſta propoſitio conditionata veritatem habeat: ſi Pontifex aliquid definiret abſque debito examine, poſſet errare? Ergo ſanè eam abſolutè non concederem, ſed cum hypoteſis ſit impoſſibilis, dicerem ex illa inferri utrumque contradictorium, ſcilicet poſſe errare, & non poſſe errare, ſicut enim ſi quis roget, an ſi homo eſſet equus, eſſet Irrationalis, reſpondendum foret utrumque inferri ex illa hypotheſi impoſſibili; ſcilicet eſſe irrationalem, quia id eſt eſſentia equi, & non eſſe irrationalem, quia id eſt contra naturam hominis; Ita in propoſito ſi Pontifex per impoſſibile definiret, non adhibita diligentia, errare poſſet, quia immaturè definit, & non poſſet, quia Deus illi ſemper aſſiſtit. Hucuſque Granadus, cui adde Amicum *in curſu Theol. tom. 5. diſput. 7. ſect. 1. num.* 30.

5. Verùm ſententiam affirmativam Gregorii de Valentia admittunt aliqui, tanquam probabilem, & illam ſequitur, & ſuſtinet Joannes Vvigres *in 2. 2. D. Thomæ tract. de Pontifice quæſt. 1. art. 10. num.* 189. ubi poſt multa concludit, quod licet ſi contingeret Pontificem ex Cathedra determinare quæſtionem aliquam per ſe ſolum; non ideircò illa definitio habenda eſſet temeraria, aut imprudens; ſed potiùs præſupponendum, quòd non requireret ampliorem indaginem, vel quòd peculiari inſtructione, & inſtinctu Spiritus Sancti Pontifex ſic ſapienter proceſſerit, & rem definierit. Ita ille.

6. Idem docet Caſtrus Palaus *to. 1. tr. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 2. n.* 12. ubi ſic ait: Argumentum adductum, quo probatur Pontificem errare poſſe in propoſitione fidei, deſumptum erat ex diligentia, & inquiſitione, quam facere Pontifex videtur obligatus in rebus fidei definiendis; cui argumento dupliciter reſpondemus; Primò, affirmando non eſse neceſſariam hanc diligentiam, ut Pontifex certò, & infallibiliter definiat; ſed ſolum eſſe neceſſarium, ut prudenter, & abſq; peccato ad definiendum procedat; ſicuti ad diſpenſationem concedendam debet cauſam inveſtigare; non quia neceſſaria talis inveſtigatio ſit ad diſpenſationis valorem: ſed quia eſt neceſſaria ad rectum, & convenientem illius juriſdictionis uſum, ſic in præſenti: Quare ſi de facto ad definitionem procederet Pontifex, omiſſa debita diligentia, dicendum eſt definiturum infallibiliter veritatem. Sic Valent. 2... *diſput. 2. quæſt. 1. punct. 7. quæſt. 6. §. hoc accedit. pag.* 235. Quod videtur probari ex promiſſione facta Petro, ejuſque ſuc-

ſucceſſoribus, ne ejus fides deficiat, cùm talis promiſſio non limitata, nec conditionata fuerit ſi diligentiam adhiberet.

7. At dicit Bañez 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. §. *ad* 4. *pag.* 115. Si tota certitudo, & infallibilitas pendet ex aſſiſtentia Divini Spiritus, neque ad hanc aſſiſtentiam habendam prærequiritur humana inquiſitio, cur hæc expoſtulatur? Neque enim dici poteſt temerariè, & imprudenter Pontifex procedere, cum illam omittit, ſiquidem non omittit aliqua, ex quibus recta, & infallibilis definitio pendeat. Adde omittendo hanc diligentiam humanam, videtur magis fidere in divina aſſiſtentia, & fidelibus denotare non humano ingenio, ſed divino inſtinctu veritates fidei inveſtigandas eſse. Ergo vel eſt neceſſaria ad definiendum, vel nullo modo requiritur; ſed facile reſpondetur præcipi à Deo hanc humanam diligentiam adhiberi, quia vult, ut homines faciant quantum eſt in ſe ad veritatem inveſtigandam, hoc enim ad rectum Eccleſiæ regimen videtur pertinere. Cùm enim Pontifex non nova fidei dogmata Eccleſiæ debeat proponere; ſed jam Eccleſiæ propoſita, abſcondita tamen in lucem producere, debet pro ſubjecta materia diligentiam adhibere, quodque præſtitit D. Petrus, cùm ceſſationem Circumciſionis, & aliarum cæremoniarum definivit *Act.* 15. Quando autem aliquis defectus intercedit in tali diligentia adhibenda, illa non obſtante, protegit Deus ſuam Eccleſiam, & ab errore liberat impediendo Pontificem, ne definiat, vel ſi definiat, ut verum pronunciet. Ita Caſtr. Palaus.

8. Et hanc ſententiam docet Franciſcus del Caſtillo *in lib.* 3. *ſent. tom.* 2. *diſp.* 16. *ſect.* 6. *num.* 21. Si per impoſſibile aſſerit, Papa ſive in Concilio, ſive extra Concilium definiret, non facta ſufficienti diligentia, peccaret quidem, & temerè ageret tamen non erraret in definiendo propter manutenentiam Dei, & aſſiſtentiam Spiritus Sancti. Itaque quamvis præcedens inquiſitio requiratur, ut conditio, tamen ratio formalis ad non errandum in definiendo eſt aſſiſtentia Spiritus Sancti, qui non eſt alligatus conditioni præfatæ. Sic ille. Cui etiam adde Ludovicum Caſpenſem *in cu. Theolog. tom.* 2. *tr.* 15. *diſp.* 2. *ſect.* 7. *n.* 68. de facto (aſſerit) Pontifex ad definitionem procedat, omiſſa hac debita diligentia, definiet infallibiliter veritatem, hoc enim non obſtante, protegit Deus ſuam Eccleſiam, & ab errore liberat, impediendo Pontificem ne definiat, vel ſi definiat, ut verum pronuntiet, ſic enim promiſſum fuit Petro, ejuſque ſucceſſoribus, ne ejus fides deficiat; quæ promiſſio non videtur conditionata, ſi diligentiam adhiberet. Hæc Caſp.

9. Et hanc ſententiam tanquam probabilem admittit etiam Adamus Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 4. *dub.* 6. *n.* 158. qui benè notat, ut dogmata à Pontificibus ſtatuta ſint certò, & de fide vera, unum è duobus, certiſſimum quoque neceſſe eſt, nempè vel Deum non permiſſurum veros Pontifices temerè aliquid definire, ut volunt Canus, Bañez, & Granad. *ſuprà*, vel ſi permittit, eum certiſſimè manutenturum Pontifices, ne errent, ut tradit Valentia, & alii à nobis citati.

10. Itaque cùm hominum judicia ſint varia, & quod aliqui ſufficere dicunt, alii inſufficiens eſse autumant; ſi Deus infallibilitatem articulorum fidei ab Eccleſia decernendorum, dependenter à ſufficienti examine, & conſultatione promiſiſset, prædictum finem non conſequeretur; ſi quidem ſi Deus non ſe obligavit ad impediendum temerarias definitiones, vel ſi eas permiſiſset, ad manutenendum Pontifices, ne errarent, quilibet dubitare poſset, an in hac, vel illa determinatione Pontifex præmiſso ſufficienti examine proceſſiſset: quare ut prædicta dubitatio penitus tollatur, & articuli fidei prorſùs indubitatæ veritatis ſint, dicendum eſt, vel Deum nullatenùs permiſſurum præfatas determinationes; vel ſi permittit, non paſsurum ut in eis deflectatur à veritate.

Et tandem hanc etiam opinionem noviſſimè latè confirmat P. Ambroſius de Pinaloſa *in ſuis eruditis Vindiciis Deiparæ Virginis diſp.* 12. *cap.* 1. §. 1. *num.* 6. *cum ſeqq.* ubi validiſſimis rationibus illam roborat, & reſpondet ad argumenta contraria.

11. Claudam hanc reſolutionem cum verbis doctiſſimis Patris Suarez *de fide diſp.* 5. *ſect.* 8. *n.* 11. ſic aſſerentis: In ſecundo argumento poſtulatur, quam diligentiam debeat Pontifex adhibere ad definiendum, quando Concilium Generale non congregat; Ad quod breviter reſpondeo, aliquam ſine dubio eſſe neceſſariam quia Deus non vult, ut homines temere judicent vel gubernent: *quanta verò futura ſit*, nullo jure, ſaltem Divino definitum eſt, ſed prudentiæ ipſius Pontificis relinquitur. Solet autem quæri, quid ſit futurum, ſi Pontifex ſine præmiſſa diligentia definiat? Aliqui dicunt, poſſe tunc Pontificem errare, & Eccleſiam poſſe tunc non aſſentiri; ſed hoc periculoſum eſt; quia Eccleſiæ non poterit conſtare, an Pontifex adhibuerit ſufficientem diligentiam, nec ne; vel relinquetur ſingulorum arbitrio, ut judicent, an diligentia ſufficiens fuerit? & ideò meliùs, ut exiſtimo, reſpondetur, non admittendo caſum: nam Spiritus Sanctus, qui regit Eccleſiam non permittet Pontificem tam imprudenter definire, & ideò quoties abſolutè definit, credendum eſt, ſufficientem diligentiam præmiſiſſe. Ita Suarez, & ego.

12. Sed quia hæc opinio uſque adhuc in Eccleſia ex Divina providentia à Pontificibus, nec practicata fuit; nec practicabitur; ideò ad aliam quæſtionem tranſeamus. Lege poſt hæc ſcripta viſum P. Paludanum *in Apologia Conſtitut. Urbani VIII. contra Janſenium cap.* 11. *per tot.*

RESOL. VI.

Ad confirmationem eorum, quæ pro noſtra ſententia ſuperius adducta ſunt, proponitur quæſtio: An ſit omnino de Fide, v. g. hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, & verum Petri ſucceſſorem? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 6.

§. 1. HÆc quæſtio eſt quidem neceſſaria pro confirmanda noſtra ſententia, quòd decreta Pontificis extra Concilium ſint infallibilia; nam aliquis poſſet ſic arguere, non eſt de fide hunc Pontificem eſſe verum Pontificem: ergo numquam ejus determinationes erunt de fide. Probatur antecedens, quia non eſt de fide, neque aliter omninò certiſſimè conſtat ipſum verè eſſe baptizatum, adeòque nec an capax ſit dignitatis Epiſcopalis; ſequela probatur; quando enim dubitare poſſumus de antecedente, etiam de conſequente poſſumus dubitare.

2. Itaque cùm ſaltem non ſit de fide hunc Pontificem electum verum eſſe Petri ſucceſſorem; ſiquidem non eſt de fide certum eſſe baptizatum, aut nullum in ejus electione defectum ſubſtantialem habitum eſſe. Ergo non poterit eſſe de fide certum, errare non poſſe, quia impotentia errandi annexa eſt (ut dixit) vero Chriſti Vicario, non ſimulato. Et confirmari poteſt exemplo Euchariſtiæ; licèt enim de fide ſit in Hoſtia ritè conſecrata adeſse corpus Chriſti; non tamen de fide eſt in hac numero Hoſtia adeſse, quia non eſt de fide conſecrantem eſſe Sacerdotem baptizatum, habentemque intentionem conſecrandi, ſolùm enim id creditur morali certitudine. Ergo ſimiliter eſto verum ſit, & de fide certum, verum Chriſti Vicarium, & Petri ſucceſſorem errare non poſſe in rebus fidei proponendis, at non videtur eſſe de fide certum, hunc numero errare non poſſe; quia non videtur eſſe de fide certum, eſſe verum Pontificem.

3. Sed reſpondendo ad quæſitum immediatè: Prima opinio aſserit, non eſſe de fide, Innocentium, v. gr. Decimum verè feliciter regnantem eſse verum Pontificem; & ita tenet Bañez *in* 2. 2. *D. Th. q.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. *ad* 2. ubi affirmat hanc propoſitionem. Hic Pontifex numero eſt verus Papa. eſſe ſolùm certam certitudine morali, cui ſpeculativè poteſt ſubeſse falſum. Probatur primò, quia non eſt de fide nunc electum in Pontificem eſse baptizatum. Ergo neque eſſe verum Pontificem. Secundò poteſt definire res fidei, & univerſalem Eccleſiam regere, quin ſit verus Pontifex, ſufficit enim, ſi ut talis exiſtimetur, & reputetur; ſi enim Prætori incapaci confert Reſpublica juriſdictionem, quando ut legitimus exiſtimatur. ne ex actibus nullis gravia inconvenientia ſequantur. Quare idem non dicemus in Pontifice incapaci, qui ut legitimus reputatur, conſerre illi Chriſtum omnem juriſdictionum, & auctoritatem, ſicuti ſi verè Pontifex eſſet. Idem tenet Cajetanus *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 3. *ad* 4. Caſtrus *adverſùs hæreſes lib.* 1. *cap.* 9. & plures alii.

4. Sed affirmativæ ſententiæ ego adhæreo, pro qua ſuppono Summum Pontificem poſse conſiderari, quando eligitur, & adoratur illegitimè, vel cum ſuſpicione illegitimitatis: in hoc ſenſu non eſt quæſtio, quia dum eſt probabile fundamentum de illegitimitate Pontificis, non poteſt fide Divina credi eum eſſe ſucceſſorem Petri, quia fides Divina non poteſt exerceri, quando eſt locus hæſitationi prudenti, ut ſæpius oſtendi; probabile autem fundamentum occaſionem præbet hæſitationi prudenti: Quapropter non quieſcit Eccleſia, antequam eruto omni dubitandi fundamento, tollantur ſchiſmatum occaſiones.

5. Alio modo conſideratur Pontifex, quando tam legitimè eligitur, & adoratur, ut tota Eccleſia illum ſuſcipiat, ut nunc Dominus noſter Innocentius X. ſine ullo controverſiæ veſtigio tenet Chriſtianæ Reipublicæ clavum, claveſque Petri: eſt igitur quæſtio utrum credendum ſit fide Divina Innocentium X. & alios Pontifices pacificè ſuſceptos eſſe legitimos ſucceſſores Petri; Et ut dixi, puto credendum eſſe fide divina omnes, & ſingulos ejuſmodi

Ponti-

Pontifices eſſe legitimos ſucceſſores Petri. Hæc concluſio non invenietur expreſſa in authoribus antiquis, quia fortè de illa nunquam dubitaverunt, eam ſupponentes.

6. Illa tamen tenent ex Neotericis Cardinalis Lugo *de fide diſp.5. ſect.13.§.5. num.316.* Suarez *de fide diſput.5. ſect.8. num.12.* Oviedo *de fide contr.4.punct.7. num.86.* Hurtado de Mendoza *de fide diſp.37. ſect.3. cum ſeq.* Arriaga *in cur. Theol. tom.5. diſp.7. ſect.8. num.50. cum ſeq.* Tannerus *tom.3. diſp. 1. q.1. dub.5. n.146.* Caſtrus Palaus *tom.1. tr.4. diſp.1. punct.5. §.2. num.9. cum ſeqq.* Amicus *in cur. Theol. to.3. diſp.6. ſect.5. n.152.* Gerund. *de Epiſcopo, tom.2. lib.5. diſp.3. n.56.* Comitolus *reſp. lib.1. q.99.* Valentia *tom.3. diſp.1. q.1. punct.7. in qu.5. §.39.* omnes ex Societate Jeſu, qui intrepidè hanc ſententiam pro Summis Pontificibus ſuſtinent. Quibus adde Sylvium *in controverſiis fidei lib.4. q.2. art.8.* Pueronum *de Reg. Ariſtocratia tom.2. cap.8. per tot.* Verricelli *in qq. mor. tr.8. q.24. n.7.* Poncium *in cur. Theol. diſp.28. q.1. concl.9. num.14.* & ex Dominicanorum familia ſapientiſſimum Joannem de Sancto. Thoma *in 2.2. q.1. diſp.8. art.2. per tot.* Adrianum, & Petrum de Vvalemburch *in examine princip. fidei part.2. contr.7. num.50.* Joannem Poncium *in cur. Theol. diſp.28. q.1. concl.9. num.13. & 14.* Bordonum *in ſacro tribunali cap.5. q.6. nu.16.* Bonacinam *de cenſ. diſp.1. q.2. punct.1. num.9.*

7. Et huic ſententiæ magnum robur dedit Clem. VIII. qui, teſte Puente Hurtado *ubi ſup.* carceravit nonnullos Doctores, qui tunc oppoſitum cenſuerunt, eoſque jubens adire Romam, rationem reddituros illius ſententiæ.

8. Probatur hæc opinio primò, quia *in Bulla Martini V. apud Concilium Conſtantienſe* diſponitur, ut hæretici ad Eccleſiam redeuntes credant Papam canonicè electum, qui pro tempore fuerit (expreſſo ejus nomine) eſſe ſucceſſorem Petri; &c. Ergo ſupponit Concilium nunc determinatè de moderno, v.g. Innocentio X. expreſſo ejus nomine debere credi eſse Petri ſucceſſorem; Secundò, quia multa Concilia determinatè agnoverunt pro tali eum; qui tunc præerat, non eſt autem major ratio de uno, quàm de altero. Tertiò, quia ſi non conſtat de fide fuiſſe verum Papam Pium IV. neque conſtabit Concilium Tridentinum eſſe validum, quia à Papa Concilium accipit totam ſuam vim. Id autem eſt fere hæreticum.

9. Et tandem, quia alioquin quidquid de Judice controverſiarum in Eccleſia, ut certum de fide creditur, eſſet planè ridiculum; quomodo enim debeo credere de fide dari Judicem talem, ſi non poſſum ex fide dicere quis ille ſit? Ad quid enim, quæſò, deſerviret pro praxi talis aſſenſus de ejus quaſi vaga Judicis exiſtentia? Sanè non teneremur ex fide adire Papam in eis controverſiis: quia quilibet diceret, fides ſolùm docet me teneri adire Judicem controverſiarum; at non dicit mihi, illum eſſe Joannem Baptiſtam Pamphilium, ſeu Innocentium X. Ergo non teneor ex fide illum adire, aut decidenti credere.

10. Deinde probatur, quia omnis propoſitio de fide poteſt inferri ex duplici præmiſſa de fide, vel ut aliis placet, altera de fide, altera cognita lumine naturali; ſed iſta propoſitio Papa definiens non poteſt errare, eſt certa de fide. Ergo poteſt inferri ex duplici præmiſſa modo dicto; quod tamen nulla ratione fieri poteſt, ut patebit diſcurrenti, niſi propoſitio iſta ſit de fide.

11. Hic Pontifex definiens eſt verus Papa; nam in quocumque ſyllogiſmo inferatur concluſio illa, Papa definiens non poteſt errare, debet aſſumi, ut minor, hic Pontifex definiens eſt verus Papa, quæ cùm non ſit nota lumine naturali, neceſſariò debet eſſe de fide, aliàs concluſio non eſſet de fide.

12. Huic argumento reſpondet Bañez *loc. cit.* non requiri, ut concluſio aliqua de fide inferatur, utramque præmiſſam de fide eſſe, vel unam de fide, & alteram evidentem; ſed ſufficere unam eſſe de fide, & alteram moraliter certam; quia tunc concluſio non ſequitur ex illa propoſitione moraliter certa, tanquam ex cauſa, ſed tanquam ex conditione ſine qua non, ſive applicante. Et exemplo Prædicatoris illuſtrat, qui ſi ritè tibi proponat doctrinam Evangelicam, teneris fide divina veritatibus propoſitis aſſentiri, cùm tamen non ſit fide divina certum, hunc Prædicatorem eſſe infallibilis veritatis,

13. Sed hæc ſolutio facillimo negotio præcluditur, argumento ducto ab inconvenienti: ſi enim vera eſſet, ſequeretur hanc propoſitionem eſſe de fide: ſub hac numero Hoſtia conſecrata eſt Corpus Chriſti, quia revera infertur per evidentem conſequentiam ex una de fide; qualis eſt iſta: In omni Hoſtia debitè conſecrata eſt Corpus Chriſti, & inſuper infertur tanquam ex conditione, & ut applicante ex altera certa moraliter, ſcilicet hæc Hoſtia eſt debitè conſecrata; ergo ſub hac Hoſtia eſt Corpus Chriſti, erit propoſitio de fide? Idem argumentum formari poteſt de his propoſitionibus. Hic parvulus baptizatus recipit gratiam; Iſte, qui ordinatur eſt Sacerdos, & ſic de aliis ſimilibus, quas compertum eſt apud omnes non eſſe de fide, cùm poſſit illis ſubeſſe falſum ex defectu intentionis baptizantis, ordinantis, & conſecrantis. Neque exemplum de Prædicatore obſtat, quia licèt Prædicator aliis in rebus non ſit infallibilis veritatis: at prout hic, & nunc prædicat credere debes infallibilis veritatis eſſe; ſiquidem obligaris ejus dictis fide divina aſſentiri.

14. Et ita noſtra ſententia videtur eſſe ſententiam Auguſtini *t.6. in epiſt. contra poteſt. Donat. & t.2. epiſt.115.* Irenæi *l.3. cap.3.* Baſilii, Ambroſii, Hieronymi, quos refert Bañez *2.2. quæſt.1. art.10. de authorit. Papæ ad 5.* Favent Sacra Concilia; nam VI. Synodus nominatim reſpicit Agathonem, confitendo illum verum Pontificem, Concilium Chalcedonenſe Leonem, Concilium Milevitanum Innocent. III. ac tandem *in cap. de libellis diſt.20.* approbatur tanquam veri, & legitimi Pontifices Silverius, Zozimus, Innocentius, & alii,

R E S O L. VII.

Reſpondetur ad argumentum contrariæ ſententiæ. Ex part.11. tract. addit.2. Reſol.7.

§.1. AD argumentum, quod neque ex Scriptura, neque ex traditione, neque ex definitione conſtare poteſt hunc eſſe legitimum Pontificem; ergo non eſt de fide eum eſse talem.

2. Et ad illud, quod docet Bañez *ubi ſup.* non eſse de fide hunc hominem eſse baptizatum: non enim conſtat de voluntate baptixantis. neque eſt de fide eum eſse legitimè Sacerdotem, quia non conſtat ex fide voluntate conferentis, aut recipientis Ordines; ergo non poteſt conſtare ex fide eum eſse Pontificem.

3. Reſpondetur negando antecedens; conſtat enim hunc eſse legitimum Pontificem ex illis Scripturæ teſtimoniis; quibus ſolet Petri confirmari primatus; quia illa eſt promiſſio univerſalis, qua immediatè continentur omnes legitimi ſucceſsores Petri, quos Deus ſigillatim vidit, & de illis loquutus eſt; & qui nobis noſcendi erant per evidentiam moralem ex legitima illorum electione, & acceptatione pacifica. Quemadmodum quando Deus revelavit omnem hominem conceptum iri in peccato originali, loquutus eſt Deus immediatè de Petro, & Paulo, quos Deus clarè cognovit, & à nobis erant cognoſcendi per evidentiam phyſicam ortam ex ſenſibus, & quemadmodum cognito Petro, & cognita univerſali revelatione de conceptione omnis hominis in peccato, video ex ſola apprehenſione terminorum Deum loqui de Petro, & Paulo: Ita viſa promiſſione univerſali Dei de omnibus ſucceſsoribus Petri, & viſa evidenter legitima electione, & approbatione Pontificis; video hunc eſse legitimum ſucceſsorem Petri, & de ipſo loquutum eſse Chriſtum.

4. Reſpondetur ſecundò diſtinguendo antecedens; ſi enim intelligatur de revelatione, qua hæc propoſitio, Innocentius X. eſt verus Pontifex illis terminis fuerit revelata; verum eſt, ſed conſequentia non eſt bona: poteſt enim aliquid eſse fidei, quod etſi non ſit in ſe, vel in ſuis terminis expreſsè revelatum, habetur tamen, & cognoſcitur ex revelatione, ſicut hæc propoſitio: Petrus, Paulus, Ioannes, & alii ſingulares homines, qui modò via generationis ordinaria naſcuntur, concepti ſunt in peccato originali, & ſunt mortis neceſſitati obnoxii, fide certa eſt, quamvis non ſit in illis terminis revelatæ, eò quòd ſit revelata in ſua univerſali, ex qua per inductionem quamdam deducitur nimirum in hac, omnes in Adam peccaverunt; Item in illis; Per peccatum mors: quis eſt homo, qui vivet, & non videbit mortem? ſtatutum eſt hominibus ſemel mori.

5. Similiter autem eſt in propoſito: nam prædicta propoſitio, de qua nunc diſseritur, licèt expreſsè revelata non fuerit in ſuis terminis, eſt tamen revelata in ſua univerſali, qua continetur, & ex qua per quamdam inductionem deducitur, nimirum in iſta, omnes Petri ſucceſsores in Romana Sede, ſunt Vicarii Chriſti, & veri Pontifices Summi. Ex hac enim inductione quadam conſequitur: & hunc, & illum ſingularem hominem, qui ab Eccleſia Catholica eſt electus, receptus, & aſsumptus in Summum Pontificem (ejuſmodi hodie eſt Innocentius X.) verè eſse Summum Pontificem.

6. Ad argumentum Baheſii reſpondeo, licet illa propoſitio: hic homo, qui dicitur Innocentius X. eſt homo virilis ſexus, vel eſt baptizatus, conſiderata ſecundùm ſe, non ſit certa, prout tamen ſubſtat divinæ revelationi abſolutè, certa eſt; ita ut juxtà hanc conſiderationem nec poſſit,

nec potuerit eſſe falſa, quæ reſponſio in B. Thoma fundatur, quatenus 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 2. ſcribit, quòd Deum non incarnari ſecundùm ſe conſideratum fuit poſſibile, etiam poſt tempus Abrahæ, ſed ſecundùm quod cadit ſub præſcientia Divina, habet quamdam neceſſitatem infallibilitatis, ut in *prima* dictum eſt (ſcilicet 1. *part.* q. 14. *art.* 13. & 15.) & hoc modo cadit ſub fide: Unde prout cadit ſub fide non poteſt eſſe falſum. Loquimur namque de hac propoſitione: Innocentius X. eſt legitimus Pontifex, prout cadit ſub divinam præſcientiam, & revelationem dicimuſque quod ſic ſpectata, ſit ex fide certa. Undè quòd ipſe ſit ſexus virilis, ac etiam quod ritè baptizatus fuerit, omninò certi ſumus, & quidem ex fide propter revelationem, ex qua cognoſcimus, quòd ipſe ſit Summus Pontifex. Quia enim fide Catholica credimus eum, quem Eccleſia recipit, & habet pro Summo Pontifice (qui modò non alius eſt, niſi Innocentius X.) eſſe verum Chriſti Vicarium, & legitimum Pontificem Summum, neceſſaria conſecutione ſequitur, quòd ſit maſculus, quòd baptizatus, quoque id omne habeat, ſine quo Pontificia dignitas nequit conſiſtere. Providentiæ enim Divinæ eſt, quæ nec vult, nec poteſt Eccleſiam fallere, ut Chriſti Vicarius, quem ſuo gregi vult eſſe præpoſitum, nulla re careat, quam neceſſariò expoſcit poteſtas, quam gerit, & munus quod debet exequi.

7. Itaque dicendum eſt ſpectare ad ſpecialem providentiam Dei in Eccleſiam non permittere eligi, & admitti pacificè eum, qui non poſſit eſſe legitimè Pontifex. Quare ex evidenti cognitione legitimæ electionis, & acceptionis pacificæ colligimus certò eum hominem nullo carere ex requiſitis ad Pontificatum, eique Deum contuliſſe Pontificium Sancti Petri. Itaque ex applicatione per ſe nota, deducimus actum fidei, quo credimus illi ſucceſſori Petri collatam ipſius Petri poteſtatem quemadmodum ex evidenti cognitione Petri colligimus ejus conceptionem in peccato. Quæ afferuntur de privato Sacerdote non urgent: quia non promiſit Deus eam ſpecialem providentiam in hos caſus privatos, quia res eſt levioris momenti, & quæ abſque præjudicio fidei poteſt contingere, ſecùs autem electio Pſeudo Pontificis.

8. Ad id verò, quod dicitur, quòd qui recederet à moderno Summo Pontifice, eſſet quidem ſchiſmaticus, & non hæreticus; ergo non eſt de fide, quòd ipſe ſit Summus Pontifex, quia recedere ab aliquo dogmate ad fidem pertinente eſt hæreſis, & non ſolùm ſchiſma.

9. Reſpondeo, quòd licet ſchiſma, & hæreſis differant ratione formali, non eſt neceſſe, ut omnis ſchiſmaticus ſit hæreticus, ne quidem is, qui à Summi Pontificis obedientia recedit: ſi qui tamen recederet cum errore intellectus, quo non crederet eum, quem Eccleſia pro Summo Pontifice recepit, ac retinet, eſſe Summum Pontificem, verè eſſet hæreticus, poſito quòd ſupra dicta propoſitio certò, & manifeſtè pertineret ad fidem.

Et omnia *ſuperiùs* dicta docent Hurtadus de Mendoza, Sylvius, Arriaga, & alii Doctores, *ubi ſuprà*, pro noſtra ſententia adducti contra Bañez, Cajetanum, & alios.

Alia argumenta, quæ contra noſtram ſententiam adduci poſſunt, invenies ſoluta penès citatos Authores, & ex *ſuperiùs* adductis, patet etiam ſolutio ad argumenta in contrarium adducta à Caramuele *in ſua ſevera diſputandi methodo part.* 2. *fol.* 59.

RESOL. VIII.

An ſtando in opinione, quod non ſit de Fide hunc numero Innocentium X. eſſe verum Pontificem, an inquam, ejus Decreta circa res Fidei, habeant Infallibilitatem? Ex part. 11. tr. addit. 2. Reſ. etiam 8.

§. 1. RESpondeo, quòd ſtando etiam in opinione illorum Doctorum, aſſerentium non eſſe de fide hunc Pontificem eſſe verè Pontificem, non ex hoc ſequeretur decreta ab ipſo facta non eſſe infallibilia. Ita præter Bañez *ubi ſuprà*, tenet Malderus Epiſcopus Antuerpienſis: & olim profeſſor publicus in Inclyta Academia Lovanienſi *in* 2. 2. *D. Th.* q. 1. *art.* 10. *diſp.* 5. *in fine*, ubi ſic ait: Ut enim ſit fidei id, quod Papa determinat, non requiritur, ut ſit fidei Divinæ, hunc qui determinat, eſſe verum Pontificem, ſed ſufficit hoc eſſe certiſſimum. Eſt autem certiſſimum eum, quem univerſa Eccleſia pro Pontifice recepit eſſe verum Pontificem. Hoc enim ad providentiam Dei pertinet impedire, ne in ejuſmodi judicio fallatur Eccleſia. Fruſtrà ergo novi homines blaſphemi quidam Apoſtatæ dubium movent de legitima electione Pontificum hujus ævi; quos ſibi adverſos experti ſunt. Ab Eccleſia Catholica recepti extra hujus calumniæ aleam ſunt; ſufficere autem, quòd omninò certum ſit, etiamſi non fuerit fidei: probo: Quia certitudo fidei pendet ex veracitate Dei id dicentis, quod creditur; Papa autem non facit novos articulos fidei, ſed ſolùm proponit, Deum aliquando hoc, aut illud dixiſſe. Dictum eſt *ſuprà* in illis, quæ concurrunt ad propoſitionem, & credibilitatem fidei, non eſſe exigendam certitudinem per omnia æqualem certitudini fidei, ſed ſufficere credibilitatem fieri evidentem per ejuſmodi argumenta; quò fallere quidem non poſſint, non tamen fide Divina credantur. Hoc enim ſufficit non ſolùm ad infallibilitatem fidei, ſed etiam obligationem; itaut non credens, hæreſeos, aut infidelitatis peccatum incurrat. Ita Malderus.

2. Hoc etiam docet Epiſcopus Aravio Dominicanus, & in celeberrima Academia Salmanticenſi Theologiæ Profeſſor *in* 2. 2. *Divi Thomæ quæſt.* 7. *dub.* 2. *num.* 4. ubi format contra ſe hoc argumentum: Per fidem aſſentimur veritatibus definitis à Summo Pontifice, in quantum ab illo ſint definitæ, ergo: Si de ejus poteſtate non haberemus certitudinem fidei, nec illam haberemus de veritatibus ab illo definitis: ſiquidem nequit eſſe major certitudo de definito, quàm de definiente, cùm illa innitatur huic.

3. Sed poſteà reſpondens ad hoc argumentum, ſic ait: Ex eo quòd fides, & certitudo Divina, quæ habetur de veritatibus definitis à Summo Pontifice, ut à capite Eccleſiæ non innititur illi, ut rationi formali, & regulæ principali, niſi dumtaxat, ut inſtrumento, per quod prima veritas, quæ eſt regula principalis, & ratio formalis objecti fidei loquitur, & revelat, vel ut conditioni, & regulæ quoad nos, ſine qua Divina revelatio de hujuſmodi veritatibus definitis nobis non communicaretur, nec applicaretur: quemadmodum autem poteſt in naturalibus, & artificialibus effectus perfectione, & nobilitate excedere inſtrumentum, atque conditionem: Ita & in noſtro caſu poteſt certitudo veritatum definitarum excedere inſtrumentum, & conditionem quoad certitudinem, quæ de ipſis habetur, qua ratione etiam in intellectualibus, in quo genere ſunt aſſenſus concluſionis ſcientificæ præſtantior eſt diſpoſitione ſyllogiſtica in modo, & figura, à qua tamen per ſe, ut à conditione dependet. Igitur quamvis de veritate, & electione legitima capitis definientis tantùm habeatur certitudo theologica, optimè poteſt de rebus definitis haberi formalis certitudo Divinæ fidei: ac proindè ex hoc capite non convincitur eandem, vel æqualem de veritate capitis in ſingulari, atque de veritate rei ab ipſo definitæ fore habendam certitudinem. Hucuſque Aravio. Et ut ſcriptoribus Dominicanis Auctores Jeſuitas adjungamus, hanc ſententiam ex Bellarmino docet Oviedo *de fide controv.* 4. *punct.* 7. *num.* 87. Fr. Joannes Pontius *in cur. Theol. diſp.* 28. *quæſt.* 1. *concl.* 9. *num.* 13.

4. Itaque dicendum eſt, quòd res propoſita eſſet fide divina certa, eſto proponens non ſit divina, ſed humana dumtaxat fide certus, conſtat primò exemplis; nam primò, quod hoc ſit legitimum Concilium à legitimo capite congregatum, ſola fide humana conſtat; non enim nobis immediatè applicatur per ipſam Pontificis definitionem, ſed id tantùm habetur per teſtimonium Eccleſiæ, quæ illud acceptet, ut legitimum Concilium, quod teſtimonium non excedit fidem humanam, & tamen fide divina tenemur credere, quæ de orthodoxa fide hoc Concilium docet.

5. Secundò, quod hæc ſcriptura ſit declarata ut canonica, nobis non conſtat immediatè teſtimonio Pontificis definientis, & declarantis hanc eſſe canonicam ſcripturam, ſed ſolo teſtimonio hominum, qui illam ut talem acceptant: cùm tamen fide divina teneamur credere, illam eſſe canonicam, & quidquid in ea continetur à Deo revelatum.

6. Tertiò tenemur fide divina credere Chriſtiana Religionis myſteria eſſe vera, & à Deo revelata, cùm tamen ſigna, quibus illa nobis proponuntur, ut evidenter credibilia, quòd ſint à Deo revelata, non credamus fide Divina, ſed humana. Ergo pari modo poſſumus fide divina credere, quæ hic Pontifex nobis credenda proponit, eſto eadem fide divina non credamus ipſum eſſe verum Pontificem.

7. Cùm igitur Pontifex ſolùm ſe habeat ut proponens res fidei, ad hoc, ut res ab ipſo propoſitæ ſint fide Divina credendæ neceſſum non eſt, ut ipſe etiam fide Divina credatur, quòd ſit verus Pontifex, ſed ſufficit, ſi tantùm credatur fide humana, quia nimirùm cum iis ſignis Pontificiæ authoritatis rem credendam proponit, ut moraliter ſit certum quòd ipſe ſit verus Pontifex; nam tunc res propoſita credenda eſt fide divina, & tamen ipſe credi poteſt fide tantùm humana.

8. Nam poſſum fide Divina eſſe certus, quòd hoc ſit legitimum Concilium, quòd hæc ſit canonica ſcriptura, quòd hæc ſit Apoſtolica traditio, etiamſi eadem fide divina non ſim

ſim certus quòd proponens ſit legitimus Pontifex, ſed ſufficit ſi tantùm ſim certus fide humana.

Et hæc doctrina eſt valdè notanda, quia apud paucos authores invenies.

RESOL. IX.

An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra habeant Infallibilitatem? Ex part, 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 9.

§. 1. Libet mihi reſpondere cum verbis Jacobi Granadi *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1. tract. 7. diſp... ſect. 1. nu. 3.* ubi docet duo conſideranda eſſe in decreto Pontificis, etiam quando ſe gerit, ut caput Eccleſiæ. Unum eſt potiſſimum negotium quod definitur, ſeu res ipſa quam explicandam, & decernendam aſſumit: Alterum eſt ratio aut authoritas ad illius rei confirmationem obiter adducta, ſeu aliquid, quod obiter ex propria ſententia aſſeverat. Et quidem in hoc ſecundo non repugnat errare Pontificem, quia cùm non ſit id, de quo agitur, & quod contendit proponere Eccleſiæ, non eſt unde ſufficienter probetur illi aſſiſtere Spiritum Sanctum, ne in ejuſmodi negotiis decipiatur. Unde Nicolaus Papa *in cap. à quodam Judæo, de conſecrat. diſt. 4.* cum potiſſimùm interrogaretur, an Baptiſmus à Judæo collatus eſſet validus, rectèque reſpondiſſet affirmanter, obiter dixit Baptiſmum in nomine Chriſti collatum valere, quod tamen falſum eſt, nam ſine Trinitatis invocatione verus Baptiſmus conferri non poteſt; Imò nunquam collatus eſt, ut in materia de Baptiſmo latè probabitur.

2. Sed Doctori Hiſpano Gallum adjungamus ſic itaque aſſerit Joannes Bagotius *in Apologetico fidei tom. 1. lib. 4. cap. 2. num. 7.* Quarta, & ultima conditio eſt, ut ſecundùm menſuram myſteria, ſeu ſecreta Dei revelata diſpenſet, & definiat, quantum videlicet exigit neceſſitas fidei. & controverſia de qua agitur. De hac Melchior Canus citatus *lib. 6. c. 8.* monet: in decretis, definitionibuſque Eccleſiæ duo diſtingui oportere. Aliud continet concluſiones, aliud continet probationes concluſionum, atque in illis concluſionibus, Judicem controverſiarum errare non poſſe, in rationibus errare poſſe. Mea ratio eſt, quia in probationibus non tam ſuſtinet perſonam Judicis, quàm Doctoris conſilium dantis, aut diſceptantis, ut eſt autem diſceptator non habet illam infallibilitatem, quam habet, quatenus eſt Judex, ut oſtendam poſtea. Hinc diligenter animadvertendum eſt quid in Conciliis definiatur, & ſub qua verborum forma, an ut doctrina in Eccleſia recepta, an verò ut ipſius fidei doctrina. Hujus rei exemplum Canus *lib. 5. cap. 6.* affert ex Tridentino *ſeſſ. 13. can. 11.* in quo anathematizatur, qui dixerit ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum. At poſtea ſtatuit; atque declarat Sancta Synodus neceſſariò præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, & eo ipſo excommunicat, ſi quis contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit. Cùm autem tunc Synodo interfuerit Melchior Canus, teſtatur non fuiſſe Concilii mentem, eodem modo utramque illam partem definire: nec tanquam doctrinam fidei propoſitam eſſe iſtam confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem. Et *in cap. 7. ejuſdem ſeſſionis*, de hac eadem neceſſitate loquens Synodus, ait; Eccleſiaſticam conſuetudinem declarare, eam qua dicitur, ut probet ſeipſum homo, probationem neceſſariam eſſe ad hanc Sacramentalem confeſſionem, quam ſcripturæ interpretationem non ita de fide eſſe aſſerit, ſicut *c. 1. ejuſdem ſeſſionis* tranſubſtantiationem colligit ex verbis, quibus Sanctiſſimum Sacramentum conficitur; ait enim ea verba hanc propriam, & apertiſſimam ſignificationem præſeferre, ſecundum quam à Patribus intellecta ſunt. Hucuſque Bagotius. Rectè itaque ex Bellarmino ait Amicus *in cur. Theol. tom. 7. diſp. 13. ſect. 2. n. 22.* non omnia, quæ habentur in Concil. & Sacris Canon. pertinere ad fidem, ſed tantum ea, quæ directè definiuntur, non autem ea, quæ obiter aſſeruntur ad meliùs explicandum rem definitam.

3. Undè ex his Canus *lib. 5. cap. 1. §. Illud idem damus*, Granadus *ubi ſupra*. Valentia *tom. 3. diſp. 1. punct. 7. §. 39.* & alii aſſerunt non omnia, quæ ſunt in decretalibus, eſſe de fide; & ideò Bagotius *ubi ſupra ſect. 1.* ſic ait: Si nonnulli Pontifices, ut inter cæteros Innocentius III. à nonnullis aut perſonis, aut Eccleſiis privatis interrogatus de pleriſque quæſtionibus reſpondit, quid ſentiret, exiſtimandum non eſt eas omnes reſponſiones eſſe fidei deciſiones, ut notavit Melchior Canus *tom. 5. de locis theol. cap. 5.* ubi ait, non ſtatim dogma fidei credendum eſſe, quidquid juris Canonici volumine continetur, & pleraque in decretalibus epiſtolis haberi, quæ fidei Catholicæ decreta non ſunt, atque nominatim, quæ reſponſa dantur ad privatas perſonas, aut Eccleſias non eſſe neceſſariò exiſtimanda dogmata fidei. Hæc enim cùm non unam, aut aliquas Eccleſias particulares, ſed totam Eccleſiam Catholicam ſpectent, omnes fideles ex æquo obligant, & quæ de eis decreta fiunt verbis ejuſmodi concipi oportet, ut ad totam Eccleſiam dirigantur. Cave tamen exiſtimes hæc Summorum Pontificum reſponſa Theologo minoris ponderis haberi poſſe, cùm enim Summus Pontifex in iis doctrinam Eccleſiæ Catholicæ communem, aut certè in Romana vulgò, & communiter receptam tradere ſe, & docere dicat, ſitque authoritatis ſingularis Romana Eccleſia, reliquarum mater, & traditionum antiquarum cuſtos fideliſſima, ut dictum eſt *ſuperiùs* temerarius ſanè is erit, qui tantam authoritatem neglexerit. Hæc ita ille.

4. Sed licèt hæc doctrina vera ſit, puto tamen cum Turriano *in 2. 2. D. Thomæ diſp. 16. dub. 2.* falſam eſſe ſententiam Medinæ, qui admittit declarationes Pontificum in decretalibus poſſe eſſe falſas, in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adeò cogitur fateri poſſe aliquid revera inhoneſtum ut honeſtum proponere toti Eccleſiæ; nimirum verum eſt, Cajetanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita ſentire de poteſtate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent. Nec minus deceptus eſt Canus, qui ut *infrà* dicam, putavit poſſe Pontificem errare in approbatione Religionis.

RESOL. X.

An Pontifex poſſit errare in aſſignandis cenſuris propoſitionum præter hæreticas? Ex part. 11. tra. addit. 1. Reſ. etiam 10.

§. 1. Suppono ſolere aliquando Pontifices, & Eccleſiam non ſolùm propoſitionem, vel aſſertionem aliquam reprobare, aut prohibere; ſed etiam cenſuræ gradum determinare, dicendo illam eſſe hæreticam, vel erroneam, vel piarum aurium offenſivam, &c. in quo caſu quærunt aliqui: An Eccleſiæ judicium circa gradum cenſuræ certum ſit, & infallibile? Et quidem non eſt dubium quando Eccleſia determinat, & declarat aliquam propoſitionem eſſe hæreticam; nam tunc implicitè declarat contradictoriam eſſe de fide; non poteſt autem Eccleſia aberrare, proponendo nobis aliquid ut de fide, quod non ſit revera de fide, alioquin tota noſtra fides nutaret, quæ fundatur ſupra fundamentum Apoſtolorum, & Eccleſiæ, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.

De aliis autem cenſuris poteſt eſſe major difficultas.

2. Hoc ſuppoſito, quæro, videlicet: An quando Pontifex definit aliquam propoſitionem eſſe temerariam, erroneam, ſcandaloſam, &c. ſit hæreticum pertinaciter negare illam eſſe talem: An verò ſolum ſit temerarium, erroneum, & ſcandaloſum, &c.

3. Aliqui affirmant eſſe hæreticum id negare, quia Pontifici revelatur id quod definit ac proinde qui pertinaciter negat quod Pontifex definit, negat objectum revelatum, & in hæreſim incidit.

4. Sed ad propoſitam quæſtionem ſic reſpondet Turrianus *in 2. 2. tom. 1. diſp. 55. dub. 5.* Conſtat ſæpè Pontificem Summum damnare aliquam propoſitionem, ut hæreticam; aut tanquam erroneam, vel temerariam, aliquando declarat propoſitionem eſſe de fide, interdum opinionem eſſe probabilem: Vocamus ergo in quæſtionem, an in his cenſuris aſſignandis poſſit Eccleſia errare, conſtat autem ex dictis *ad q. 1.* Pontificem non poſſe errare in definitionibus fidei, quærimus ergo, an poſſit errare aſſignans alias cenſuras?

5. Mihi ſanè valdè certum eſt, Pontificem non poſſe errare in his cenſuris; nam certum eſt in definiendis fidei veritatibus non poſſe errare, ut dixi: aſſignare verò has cenſuras pertinet ad veritates fidei; ergo; nullo modo admittendum eſt poſſe errare. Et explicatur. quia cùm declarat aliquam propoſitionem eſſe erroneam, planè definitio pertinet proximè ad fidei veritates, quia propoſitio erronea eſt contraria concluſioni deductæ evidenter ex principiis fidei: ergo non poſſet Pontifex errare in hac cenſura, niſi errans aliquo modo circa fidei veritates, & idem judicium eſt, ſi declaret aliquam propoſitionem eſſe proximam errori, vel ſapientem hæreſim.

6. Deinde in aliis cenſuris, propoſitionum, quæ non ita proximè videntur pertinere ad doctrinam fidei, ut cùm dicitur aliqua propoſitio temeraria, etiam dicendum eſt errare non poſſe Pontificem, quia pertinet ad doctrinam, &

veritatem rerum Religionis Chriſtianæ, quòd ſi in hoc poſſet errare, non eſset omninò certa definitio circa veritatem fidei, quia poſset contingere, ut damnaret aliquam propoſitionem ut temerariam, quæ eſset magis conſentanea principiis fidei, quam contraria, quod nullo modo eſt admittendum, & ita exiſtimo eſse errorem aſserere in his cenſuris poſse Pontificem errare. Ita Turrianus.

7. Et quidem Coninch *de allib. ſupernat. diſp.*8. *dub.*8. *num.*135. docet eum, qui negat prædictas cenſuras aſserere aliquid, ex quo per evidenrem conſequentiam deducitur hæreſis, & Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide diſp.*20. *num.* 109. aſserit, tale aſsertum fore erroneum, & errori proximum, quod antea dixerat Bañez *in* 2. 2. *D. Thom.q.* 10. *art.*2.

8. Verùm Malderus in 2. 2. *D. Thom.q.*11. *art.*2. *membr.*5. diſtinguendum putat; dicit enim revelatum quidem eſse à Deo Eccleſiam non poſse errare in definitionibus circa doctrinam, adeoque, qui hoc negarer cum pertinacia, fore hæreticum; ſi autem ipſe affirmaret propoſitionem, quam Eccleſia cenſuit eſse temerariam non eſse temerariam, ſed veram; niſi ſimul dicat Eccleſiam errare in hujuſmodi cenſura, non erir hæreticus, ſed incurret in errorem hæteſi proximum. Si enim hæc propoſitio non ſit temeraria, ſequitur aliquid contra fidem, nimirum, Eccleſiam errare in definitionibus circa doctrinam. Itaque diſtinguendum eſt. Vel enim qui negat hanc propoſitionem eſse temerariam, ſolùm intendit dicere, eam eſse veram, & ſic non erit hæreticus, etiamſi noverit Eccleſiam determinaſse, quòd ſit temeraria: poteſt enim fieri, ut non niſi probabile putet Eccleſiam in talibus non poſse errare, aut ut noverit quidem Eccleſiam hoc damnaſse tanquam temerarium, & credat quidquid ut temerarium damuat Eccleſia eſse revera tale; ſed non pertracter illa ſimul ad concludendum hoc eſſe verè temerarium. Vel intendit ſuſtinere pertinaciter Eccleſiam errare in cenſura iſtius propoſitionis, & erit hæreticus.

9. Et hanc Malderi ſenrentiam docet etiam Pater Oviedo *de fide contr.*4. *punct.*9. *n.*124. aſserit enim poſse pertinaciter negare cenſuram ab Eccleſia illatam, quin judicet Eccleſiam poſse errare, ac proinde ex hoc capite fore hæreticum, qui illam negaret non præciſè, quia negaret cenſuram, quia hanc non definit Pontifex ut revelatam, ſed quia negaret ſpecialem aſſiſtentiam Spiritus Sancti, vi cujus Pontifici nunquam errare permitter, & contra hanc aſſiſtentiam aſsereret, Pontificem de facto erraſse.

10. Et ſic intelligendus eſt Cardinalis Lugo, & Coninch *ubi ſuprà*. Itaque ſecundum Oviedo dicendum eſt, Pontificem definientem propoſitionem aliquam eſse erroneam, non inniti immediatè revelationi, quia illi ſit revelatum, talem propoſitionem eſse erroneam (idem intellige de quacumque alia cenſura) quia Eccleſia, quandò damnat, hanc propoſitionem, ut erroneam, aut temeriam, non intendit definire cenſuram ut revelatam, ſed conſtituere propoſitionem in determinato certitudinis gradu, quem explicat, dum oppoſitum eſſe erroneum, aut temerarium declarat; unde cenſura quaſi ſecundario imponitur; & id: quod primariò definitur, eſt doctrina illa, cujus oppoſitæ inuritur cenſura circa quam nullà recepit revelationem Pontifex, aliàs eam de fide ſua definitione conſtitueret, & oppoſitam hæreſis cenſura notaret, & non ſolùm erroris, aut temeritatis, ut facit in propoſitionibus, de quibus modò agimus,

11. Sed his ſuppoſitis, quid dicendum de aliqua cenſura, qua Pontifex judicat aliquam propoſitionem eſſe probabilem, ut olim definivit Clemens *Clement. unic. de ſumm. Trinit.* in qua approbat ut probabiliorem opinionem aſſerentium in Baptiſmo infundi parvulis habitus virtutum theologicarum, de qua materia alibi diximus; & legi poteſt P. Vaſquez 1. 2. *diſt.*86. difficultas autem eſt, an poſſit Pontifex in hoc errare.

12. Dico quòd Turrianus *in* 2. 2. *tom.*1. *diſp.*55. *dub.*5. exiſtimat Pontificem in hac cenſura aſſignanda non poſſe errare, poſſet enim hoc vergere in detrimentum fidei, quia opinionem, quam Pontifex approbat, ut probabilem, vel probabiliorem tota Eccleſia debet, ut talem amplecti, & ex illa ad alia diſcurrere, unde poſſet contingere circa res fidei gravis error.

13. Reſtat verò explicare: An poſſit Pontifex opinionem falſam approbare, ut probabiliorem? Quæſtionis cauſa eſt, quia abſolutè loquendo non repugnat aliquam opinionem eſſe probabiliorem, & reipſa eſſe falſam: Ergo poterit Pontifex veriſſimè decernere aliquam opinionem eſſe probabiliorem, & non errare etiam ſi aliàs opinio illa ſit falſa.

14. Nihilominus exiſtimo non poſſe Pontificem errare circa veritatem propoſitionis, quam declarat eſſe probabiliorem: loquimur enim ſemper in materia, quæ poſſit ad mores, vel fidem pertinere, licèt res non ſit de fide, nam ſi in hoc poſſet Pontifex errare, magnum detrimentum poſſet ſequi in Eccleſia: omnes enim amplecterentur, & defenderent eam opinionem, & putarent veram, & ejus probabilitas in dies creſceret, ac proinde tota Eccleſia falleretur, quod nulla ratione admittendum eſt. Vide Turrianum *ubi ſupra*.

15. Verùm circa præſentem difficultatem, & omnia *ſuperiùs* dicta, ne deſeras etiam videre ſcientia, & dignitate Eminentiſſimum Dominum meum Joannem de Lugo *ubi ſuprà de fide, diſp.*10. *ſect.*3. *num.*115. *cum ſeq.* ubi latè, & doctè, ut ſemper ſolet, totam materiam pertractat, cui etiam adde Ferdinandum de Salazar *de concept. cap.*43. §. 1. & 4. Sed ad confirmationem omnium ſupradictorum faciunt ea, quæ obſervat P. Paludanus *in Apol. conſtit. Urban. cap.*10. *per tot.* Vide *ipſum*, & non pigebit.

RESOL. XI.

Exponitur modus, quo Spiritus Sanctus aſſiſtat Pontifici, quando aliquid de Fide determinat? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 11.

§. 1. Difficultas eſt: An Pontifex quatenùs gaudens authoritate divina, & quatenus Spiritu Sancto regitur, conſtituat objectum formale fidei, quia per eum nobis loquitur Deus, ſicut per Prophetas loquutus eſt, & ita quando Eccleſia aliquid definit, illud poſſemus credere fide Divina independenter ab alia revelatione præexiſtente, quia Eccleſiam definire hunc articulum, ſit Deum revelare talem articulum per ſuam Eccleſiam, tanquam per oganum Spiritus Sancti, vel an definitio Eccleſiæ, cum aliquid proponit fide Divina credendum, illud ſupponat jam revelatum, ita ut Eccleſia, ſeu Pontifex definiens tantùm ſit infallibilis regula, applicans objectum jam revelatum, non tamen ſit inſtrumentum, ſeu organum, medio quo Deus loquatur, aut revelet, quod antea revelatum non erat?

Et primum modum defendit Suar. *de fide diſp.*3. *ſect.*11. *n.*8. Puente Hurtadus *de fide vol.*1. *diſ.*37. §. 18. *cum ſeqq.* Turrianus *in* 2. 2. *to.*1. *diſp.*23. *dub.*5. & alii. Secundùm verò modum approbant, & defendunt Molina *p.*1. *art.*2. *diſp.*1. & 2. Valentia *diſp.*1. *q.*1. *pun.*6. *reſponſione ad tertium* Gaſpar Hurtadus *diſp.*2. *diff.*4. *verſ. ad Inductionem in fine*. Tannerus *q.*1. *dub.*7. *in fine*, Malderus 2. 2. *q.*1. *in commentario articulorum* 6. 7. 8. 9. Lorca *diſp.*28. *n.*8. & 15. Pro eadem ſententia refert Valentia, Vualdenſem, Canum, & Alph. de Caſtro.

2. Et hæc opinio mihi magis placet; dico igitur, quòd quando Pontifex definit aliquid pro tota Eccleſia, Deus illi non revelat immediate objecta definienda, quod fieri poſſe non repugnar, & docent Authores citati, ſed tantùm illi aſſiſtit, ne erret in definitionibus tradendis aliis ad regimen Eccleſiæ ſpectantibus, quod ſine nova revelatione Pontifici facta fieri poteſt. Et ita hanc ſententiam docet etiam Arriaga *in Cur. Theolog. tom.*5. *diſp.*9. *ſect.*5. *num.* 30. Tannerus *tom.*3. *diſp.*1. *quæſt.*1. *dub.*7. *num.*217.

3. Undè circa præſentem quæſtionem libet mihi ea, quæ Franciſcus Oviedo dixit, hic apponere; ſic itaque aſſerit *de fide controverſ.*5. *punct.*1. *num.*127. Statuimus Pontificem non accipere novam revelationem, cùm aliquid definit, nec Deum illi loqui, nec fidelibus medio illo. Ex alia parte aſſerimus, quod catholicè neceſſariò tenendum eſt, Pontificem non poſſe errare, & illi Spiritum Sanctum ſpecialiter aſſiſtere in rebus fidei definiendis; Videndum modo eſt, quæ ſit hæc Spiritus Sancti aſſiſtentia, ratione cujus Pontificis definitiones non poſſint errori ſubjacere P. Tanner. *p.*1. *dub.*7. *n.*237. aſſerit hanc Spiritus Sancti aſſiſtentiam ne Pontifex, aut Eccleſia erret in rebus fidei proponendis per ſe non requirere poſitivam inſpirationem, ſeu loquutionem Divinam ipſi Eccleſiæ factam, ſed contentam eſſe quovis auxilio Dei, etiam merè negativo; quo fiet, ut Eccleſia in his rebus non poſſit errare. Coninch *diſp.*9. *dub.*4. *n.*61. explicat differentiam, quæ eſt inter Eccleſiam proponentem fidei myſteria, & ſcripturam, qua Deus loquitur, & revelat eadem myſteria apto quodam exemplo. Supponatur (inquit) Superiorem alicujus Religionis, in illius conſtitutionibus, & inſtituto verſatiſſimum habere duos ſubditos, quorum quilibet ſuarum conſtitutionum commentariolum ſcribit, ita tamen, ut unus id faciat juſſu, & nomine Superioris, & ſub nomine Superioris in lucem detur, quia multa, quæ novit ſubditum ignorare ſuggerat, aut etiam dictet, in aliis eum illuminet, clariùs ea ipſi explicando, & in omnibus ei aſſiſtat, ita ut nec in minimo eum errare permittat: alter verò ſubditus ſuum commentariolum proprio nomine ſcribat, Superiori tamen ſen-

ſemper ei aſſiſtente, ne illo erret providente, ac quædam ei occulta explicante, Commentarii in eo conveniunt, quòd uterque ob authoritatem illius Superioris credatur omni errore vocare, different tamen ex eo quòd ſi error alicuis deprehenderetur in commentario nomine Superioris ſcripto, & edito, error iſte Superiori tanquam authori imputaretur, ſi verò ſimilis error in alio commentario deprehenderetur, non Superiori, ſed ſubdito tanquam Authori, imputaretur, & Superiori, tanquam non rectè dirigenti, & gubernanti ſubditum, ſeu tanquam permittenti errorem, quem propter ſpecialem curam erga ſubditum tenebatur vitare. Rem uno verbo accipe: Scriptura Canonicus ſcriptor non loquitur proprio nomine, ſed nomine Dei; ſic enim habet ſcriptor Canonicus, ſicuti amanuenſis, qui alicujus Doctoris ſtudia ab ipſo audita characteribus exprimit in charta; ea enim ſcripta non dicuntur amanuenſis, ſed Doctoris, qui ea dictavit; Eccleſia autem ſuo nomine ſcribit, aut loquitur, Deo tamen auſcultante, qui nihil ab ea ſcribi permittet, quod verum non ſit, & multa illi obſcura inſpirat, non ut ea nomine Dei proferat, ſed illa à Deo inſtituta, ipſa nomine ſuo fidelibus proponat. Neque ea, quæ Deus Eccleſiæ inſpirat, ſunt per modum loquutionis, aut revelationis Dei loquentis, ſed tantùm immittendo cogitationes, quibus Pontifex, aut Generale Concilium veritatem deprehendit, quam proprio nomine fidelibus proponit, ea tamen ratione, ut ſi id, quod proponit verum eſſe à Deo non cognoſceretur, nullo modo permitteret ab Eccleſia proponi.

4. Concludo ergo aſſiſtentiam Spiritus Sancti reſpectu Eccleſiæ includere ut benè Tannerus auxilium extrinſecum, quo non permittit Deus aliquid non verum ab ipſa proponi, & concurſum denegat ad definiendum objectum falſum: quòd per ſe ſufficeret, ne Eccleſia erraret. Addo tamen, quia nonnulla Eccleſia proponit obſcura, & valdè difficilia, quæ nulla induſtria humana poſſent comparari, ut horum notitiam habeat, eam inſpirare mediis illuſtrationibus, & ſanctis cogitationibus, quibus intellectus Pontificis veritates aſſequatur, ſuprà quas poteſt cadere definitio.

5. Nec obſtat dicere, quòd in definitionibus Eccleſiæ Pontifex, & Patres Concilii ſcribunt, viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis: Ergo Spiritus Sanctus loquitur per Eccleſiam tanquam per inſtrumentum, cui immediatè revelat ea, quæ Pontifices, & Concilia definiunt, tanquam de fide revelata fuiſſe immediatè à Deo, non ipſi Pontifici definienti, ſed Apoſtolis, aut Canonicis ſcriptoribus, Et ideò de his optimè dicitur viſa fuiſſe Spiritui Sancto, quia ab illo immediatè fuere revelata; Reliqua autem, quæ definiuntur, non ut actu fidei certa, ſed alia certitudine huic proxima poſſunt etiam dici Spiritui Sancto viſa, quia Spiritus Sanctus ea permittit ab Eccleſia definiri, nullo modo id permiſſurus, ſi vera non eſſent.

Et circa præſentem quæſtionem vide etiam Magiſtrum Gravinam *in controverſiis fidei to.4.q.2.art.13. per tot. fol.151.*

R E S O L. XII.

Ad ornatum materiæ inquiritur: An Papa, ut perſona privata, poſſit errare in Fide, & de facto erraverit? Ex part.11. tract. addit.2. Reſ. etiam 12.

§.1. Affirmativam ſententiam tenet Melchior Canus *lib.6. cap. ult. ad 11.* Turrecremata *lib.2. cap. 112. ad 7. & lib.4. part.2. cap.16.* Caietan. *tr.1. & 2. de auctoritate Papæ*, Valent. §.41. *in argumentis*, Bañez *dub.2. de authoritate Papæ, concl.1.* quibus adde Caſtr. Palaum *tom.1. tr.4. diſp.1. punct.6. §.1. n.6.* Turrianum *in 2. 2. diſput. 16. dub. 1.* Franciſcum del Caſtillo *in lib.3. ſentent. tom.2. diſp.16. q.10. num.3.* quod intelligit non ſolùm de errore invincibili, ſed etiam culpabili: Colligitur *ex cap. Si Papa*, 40. *diſt.* ubi dicitur, Papam à nemine judicari, niſi ſit devius à fide. Idem docuit Innocentius *ſerm.7. de conſecratione Romani Pontificis*. Colligitur *ex VI. & VII. Synodo Generali*, ubi damnatur Honorius Papa tanquam hæreticus. Quamvis enim dicat Bellarminus VI. Synodum judicaſſe ſecundùm allegata, & probata, & erraſſe in eo, quod pendet ex facto, tamen ad minus colligitur veram eſſe doctrinam noſtræ concluſionis, quòd Papa poſſit errare ut perſona privata.

2. Efficaciùs fit hoc argumentum de Liberio Papa, qui depoſitus fuit propter hæreſim, nam quamvis aliqui dicant, ipſum ſolum defeciſſe exteriùs, & non erraſſe interiùs in fide, tamen ad minùs colligitur quòd Eccleſia ſenſerit ipſum in fide errare potuiſſe.

3. Et ratione probatur, non magis eſt Pontifex confirmatus in fide, ut perſona privata, quàm in ſpe, & charitate; ergo ſicut poteſt amittere ſpem, & charitatem, ita poteſt amittere ut perſona privata fidem. Neque obſtat ſi dicas, quod Chriſtus dixit Petro: Non deficies fides tua. Reſpondetur enim, quòd loquitur illi tanquam ad perſonam publicam, quæ ut talis habere queat ſucceſſorem, non ut perſonam privatam, quia in hoc ſucceſſorem habere nequit, ergo illud: Non deficiet fides tua, non intelligitur de Romano Pontifice, ut perſona privata; imò ex hoc fit argumentum pro noſtra ſententia, quam ex multis exemplis probat Palaus, *ubi ſuprà*, ex quibus conſtat, plures Pontifices in hæreſim lapſos eſſe, ut de Victore V. Marcellino, Liberio, Honorio, Anaſtaſio II. & aliis tradunt *ſuprà* relati Doctores; nam de Victore tradit Euſebius *lib.5. hiſtor. Eccl. cap. penult.* fuiſſe hæreticum. Idem conſtat de Marcellino thus offerente Idolis. Neque dici poteſt non dereliquiſſe fidem; undè non conſtat mente non conſenſiſſe. De Liberio id affirmat Hieronymus *in chronicis*, de Anaſtaſio refert Gratianus *cap. Anaſtaſius 19. diſt.* De Honorio verò conſtat *ex epiſtola Adriani relata in VIII. Synodo act.7. & ex epiſtola Agathonis relata in VI. Synodo act.4.*

4. His tamen non obſtantibus, ego etiam puto cum Joanne Vvigers *in 2. 2. D. Thom. tract. de Pont. quæſt. 1. art. 10. dub. 6. n.207.* & docet Fragoſus *de Republ. tom.2. lib.1. diſput.1. §. 2. n.32.* quòd piè ac probabiliter credi poteſt, non poſſe Rom. Pontificem, etiam ut privatam perſonam fieri abſolutè hæreticum.

5. Probatur primò, quia hoc videtur Divinæ providentiæ, quæ attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter, magis conſentaneum, ut quem conſtituit ad Eccleſiam ſuam in ſana doctrina erudiendam, & confirmandam, ſic quoque ei aſſiſtat, & dirigat, ut nunquam permitteret illum pertinaci aſſenſu mentis adhærere doctrinæ alienæ, & damnatæ, quia violentum eſt aliter animo ſentire in tantis negotiis, & aliter voce alios ex authoritate docere.

6. Probatur ſecundò quia hactenus non eſt quiſquam Pontificum repertus, de quo manifeſtè, & certò conſtet, quod in hæreſim ipſe prolapſus fuerit.

7. Deindè ſequeretur alioquin, quòd Summus Pontifex poſſet hæreſim definire, quòd prorsùs negandum eſt, poſſet enim definire conformiter ſuo privato judicio; cùm non ſit putandum Spiritum Sanctum per immediatam revelationem illi aſſiſtere.

8. Et ita hanc ſententiam præter Vvigers tenet Pighius *lib.4. Eccleſ. Hierar. cap.8.* Bellarm. *de Pont. lib.4. cap.6.* qui limitat, dicens, quòd circa ea, quæ ſemel ſunt definita ab Eccleſia tanquam de fide Papa errare non poſſit, & non poteſt eſſe pertinax, aut hæreticus; circa ea verò, quæ nondum ſunt definita fatetur, quòd errare poſſit; undè *c.4.* dicit erraſſe *Joan.22.* dicendo, animas juſtorum non videre Deum uſque in diem judicii: Sed poſt hæc ſcripta inveni Magiſtrum Gravinam *in controv. tom.4. part.2. art.5. fol.112.* hanc ſententiam admittere tanquam piam, & probabilem, & poſteà aſſerit, quòd ſi ſpectetur perſona Pontificis phyſicæ prolabi poteſt in errorem; ſin autem moraliter, probabile eſt non poſſe deficere ex ſuavi Dei providentia.

9. Et probat hoc pacto, quòd potentia phyſica diſtinguitur à morali: Phyſica enim eſt, quæ ſecundum vires ſuas præciſè ſumpta, poteſt in actum exire, quamvis non exeat, moralis non ſolùm dicit, quod poteſt quis facere, ſuppoſitis difficultatibus occurrere ſolitis, non omninò impedientibus, ſed maximè retardantibus, quæ cùm occurrunt, conſtituunt potentiam moralem, quæ ex ipſo eventu accipit complementum, vel iterum illud etiam dicimus fieri poſſe ſimpliciter, quod ex potentia aliqua, vel aliquo jure poſſumus, vel illud eſſe non poſſe, quod convenienter fieri non poteſt: ſi ergo ſpectetur potentia phyſica intellectus Papæ ut ſingularis perſona poteſt errare in fide, moraliter verò impotentiam moralem habet ex adjunctis impedimentis, & ex ipſo eventu, impotentia apparet, quia ex experientia, ut oſtendetur, nullus ſedit Pontifex in Cathedra, qui de errore accuſatus, vel de hæreſi denotatus ſit.

10. Itaque ſpectata natura potentiæ phyſicæ, intellectus Pontificis, &c. poteſt in hæreſim labi, tamen ex impediente Deo, ob decorem Eccleſiæ, ut dictum eſt, & ex eventu probatum, numquam factum eſt, neque fiet, ut ullus hæretica labe pollutus in Cathedra Petri ſedeat; vel unquam ſit ſeſſurus. Vel etiam ſi abſolutè ex conditione humanæ naturæ id fieri poſſe, non ſit ſimpmpliciter impoſſibile, nullo modo fieri poſſe dicendum eſt, ut id contingat quod convenienter, & decenter non fiet, ut explicatum eſt.

11. Undè patet, potuiſſe Melchiorem Canum *lib.6. de locis cap.8.* hanc ſententiam non reprehendere, imò potiùs tanquam probabilem admittere, quia redundat in honorem Sedis Apoſtolicæ ex præſervatione cujuſcumque erroris in ſeden-

ſedente in illa Sede, ubi ſicut poſuit infallibilitatem in officio, ut decens erat, voluit extendere indefectibilitatis donum ad perſonas.

12. Rectè itaque dixit Theodor. *in epiſt. ad Renatum Presbyterum*, qui id ſentire videtur; ſic ergo dicit: Tenet enim ſancta iſta Sedes gubernacula regendarum cuncti Orbis Eccleſiarum, cùm propter aliarum, quia ſemper hæretici fœtoris expers manſit, nec ullus unquam, qui contrarium ſentiret in ea ſedit, quin potiùs Apoſtolicam gratiam puram cuſtodivit, quare quæ ab iſto veſtro Tribunali proficiſcentur, qualiacumque erunt judicii veſtri integritate confiſi amplectemur.

13. Diligenter perpendenda verba Theodoreti; duo enim dicit: Sedem Apoſtolicam fuiſſe ſemper expertem hæretici fœtoris, & nullum in ea ſedentem contrarium ſenſiſſe. Ubi clara eſt diſtinctio Sedis, quod pertinet ad officium, à ſedente, quod pertinet ad perſonam, & tam officium, quàm perſona ab erroris periculo eximuntur, ex quo duplici funiculo ad ejuſmodi Tribunal fiducialiter recurrit Theodoretus, ubi incorruptum judicium exercetur, nedum ex parte officii, ſed & in officio conſtituti, id eſt nedum ex prædictæ Sedis Apoſtolicæ, ſed ſedentis in eadem.

14. Et licèt illud privilegium non errandi, etiam perſonale fuit in Petro, quod certa fide aſſerendum eſt neceſſariò: ad ſucceſſores verò ſecundùm quandam decentiam tranſmiſſum, non improbabiliter dicitur.

15. Ad exempla verò, Honorii, Liberii, & aliorum Pontificum allata à Caſtro Palao, & aliis pro contraria ſententia, optimè, & ſigillatim reſpondet Franciſc. Sylvius *in Controverſiis fidei lib. 4. quæſt. 2. art. 12.* Magiſter Gravina etiam *controv. tom. 4. par. 2. art. 5. ubi à fol. 114. uſque ad fol. 140.* liberat omnes Pontifices, quos aliqui in hæreſim, ut perſonas privatas lapſos eſſe tradiderunt, adi ſupradictos Authores, & non pigebit.

16. Sed quidquid ſit de hac quæſtione, certum eſt inter Catholicos, Summum Pontificem loquentem ex Cathedra, etiam extra Concilium non poſſe errare in determinationibus fidei. & aſſerere contrarium, non ſolùm eſſet erronum, ſed etiam hæreticum, ut ſatis probatum eſt in hoc Tractatu.

A P P E N D I X
Ad Superiorem Tractatum,
De Infallibilitate Decretorum Summi Pontificis circa mores.
R E S O L. XIII.

An Pontifex poſſit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 13.

§. 1. Diximus *ſuprà* Summi Pontificis auctoritatem eſſe quidem infallibilem in dubiis fidei quæſtionibus definiendis. At verò ſupereſt difficultas, an pariter etiam ſit infallibilis in decretis morum? & Authores adducti *in reſol. 1.* ut Almainus, Gerſon, & alii negativè reſpondent, vel quia talis error non videtur damnoſus Eccleſiæ: ſiquidem Eccleſia non peccat illum amplectendo. Deindè Petro, & ejus ſucceſſoribus promiſſa eſt firmitas fidei, morum autem honeſtas non videtur promiſſa. Ergo in hac poterit eſſe error; ſecùs in rebus fidei.

2. Confirmatur, quia Alexander III. cùm tractaret de teſtamentis, decernit non eſſe vera teſtamenta, niſi ad tres teſtes reſtricta, cùm celebrantur, & aliàs facta reſcindenda, cùm tamen contrarium apud multas Catholicas nationes ſervetur, ut ſeptem vallari teſtibus ea opus ſit, ut valeant.

3. Sed & Innocentius I. *epiſt. 22. ad Ruſum*, qui viduas in uxores acceperunt, ſtatuit non debere fieri Sacerdotes, & hanc ordinationem præceptum vocat Divinæ legi ſubnixum: at illud non fuit, niſi præceptum cæremoniale. Ergo, &c. Gregorius quoque I. decrevit *epiſt. ad Aug. Cantuar.* & Gregor. III. *ad Bonifac. Epiſc.* docuit, ſi mulier ob infirmitatem debitum reddere noluerit, licere viro alteram ducere, & habetur *in cap. Laudabilem, de conver. infidel.*

4. Verùm his non obſtantibus, dicendum eſt de fide eſſe, non poſſe Pontificem ſtatuere aliquid ab univerſali Eccleſia obſervandum, quod legi divinæ, vel naturali contrarium ſit. Probo primò, quia de fide eſt Pontificem errare non poſſe in paſcendis ovibus, ſed oves non ſolùm doctrina fidei, ſed morum inſtitutis paſcuntur; Ergo de fide eſt in his inſtitutis errare non poſſe. Secundò de fide eſt in Eccleſia deficere non poſſe ſpiritum veritatis; ſed ſi Pontifex obſervandum præciperet legi divinæ contrarium, jam ſpiritus veritatis in Eccleſia deficeret. Ergo, Tertiò, de fide eſt, Pontificem in rebus fidei non poſſe errorem docere, ſed ex eo, quòd præciperet aliquid obſervandum contrarium legi divinæ, errorem doceret, quia doceret credere hoc eſſe obſervandum, quòd eſt error in fide. Ergo.

5. Itaque dicendum eſt, quòd ſi poſſet Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad ſalutem neceſſariis errare, poſſet tota Eccleſia in negotio ſalutis errare: nequit autem tota Eccleſia in negotio ſalutis errare. Ergo nequit Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad ſalutem neceſſariis errare. Minor clara eſt, alioquin non verificaretur illa promiſſio Chriſti; Et portæ Inferi non prævalebunt adverſus eam. Nam ſive errare poſſet falſitate doctrinæ, ſive malitia, & iniquitate morum, verè contra eam prævalere poſſent Inferorum portæ: ſequela probatur, nam ex præcepto Chriſti tenetur tota Eccleſia obedire Summo Pontifici præcipienti, vel prohibenti ad ſalutem neceſſaria. Igitur ſi poſſet Summus Pontifex in hujuſmodi præceptis errare, tota Eccleſia errare poſſet. Confirmatur, ſi poſſet Summus Pontifex in præcipiendis rebus ad ſalutem neceſſariis errare, poſſet etiam errare in rebus ad fidem ſpectantibus; nam eadem ſcriptura ſacra docet, vitia eſſe turpia, & vitanda; virtutes contra honeſtas, & amplectendas: Si autem Summus Pontifex, aut vitium aliquod præciperet, aut virtutem prohiberet, contra ipſam divinam ſcripturam doceret; vitium eſſe honeſtum, & amplectendum; virtutem contra eſſe turpem, & vitandam, cùm non poſſit vitium præcipere, niſi ſub ratione boni, & honeſti; nec virtutem prohibere, niſi ſub ratione mali, & turpis.

6. Quod ſi lex, & conſtitutio pro una Provincia, vel Diœceſi feratur; etſi aliqui Doctores ſentiant errare poſſe Pontificem, quia tunc munus Pontificis gerere non videtur; eò quòd univerſalem Eccleſiam non aſtringat: at credo de fide eſſe, nec tunc poſſe. Sic docet Bañez 2. 2. *quæſt. 1. art. 10. dub. 6. concl. 4.* Et ratio videtur manifeſta, primò, quia Pontifex, quatenus ſupremus eſt Paſtor, legem ſtatuit obligantem aliquam provinciam; quia ſecundùm hanc rationem non ſolùm regimen totius Eccleſiæ illi commiſſum eſt; ſed etiam cujuslibet Provinciæ. Si ergo reſpectu totius Eccleſiæ errare non poteſt, quia illius eſt ſuprema regula veritatis, cùm etiam reſpectu cujuslibet Provinciæ, ſit eadem regula, efficitur ſanè errare nullo modo poſſe. Secundò, ſi admittas errare poſſe Pontificem in ſtatutis ſpecialibus præcipiendo inquam; obſervari ab aliqua Provincia, quæ contraria ſunt legi divinæ, ſeu naturali; videris admittere errare poſſe circa totam Eccleſiam; nam Eccleſia univerſalis ſufficiens habet fundamentum ad credendum ſic ordinatum, & præceptum bonum eſſe, & ſervandum ab illa Provincia, ſed tale judicium erroneum eſt. Ergo cogitur ex errore ſpeciali Pontificis Eccleſia univerſalis errare, quod non eſt dicendum.

7. Non nihil difficultatis eſſe poſſet de legibus, aut decretis morum, quæ ſunt de rebus aliàs indifferentibus, quæ ſcilicet neque ſunt juris naturæ, aut juris divini, Sed reſpondetur, quòd neque in his legibus errare poſſit, ut ſi præcipiat jejunium in adventu, aut communionem Euchariſtiæ in tribus anni temporibus; in his enim errare nequit, ſi quidem Eccleſia tenetur obedire tanquam ſuo paſtori, & quia non præcipit rem inhoneſtam, aut prohibet rem bonam; undè eo ipſo, quod ſtatuit hujuſmodi legem ſive de re, quæ prius erat ſub conſilio, ut in exemplis adductis; ſive de alia re quovis alio modo indifferenti: nihil aliud facit, quàm conſtituere in materia virtutis actum, quem præcipit.

8. Neque obſtat, quòd unus Romanus Pontifex ex ejuſmodi legibus poſſit mutare, quod alius ſtatuit: reſpondedetur; Ita eſt, tamen neuter erravit, ſed pro diverſitate temporum lex, quam modò Pontifex judicat eſſe convenientem, poſteà poterit judicare non convenientem, & ita poterit mutare.

Et hæc omnia docent Canus *lib. 5. de locis Theologicis cap. 5. quæſt. poſtrema, concl.* 1. Bañes 2. 2. *qu. 1. art. 10. in brevioribus comment. dub. 6.* Bellarm. *lib. 4. de Romano Pontifice, c. 5.* Valentia *de objecto fidei diſp. 1. qu. 1. punct. 7.* §. 40. Malderus *dub. 6.* Suarez *diſp. 5. ſect. 8.* Turrianus *diſp. 16. dub. 2.* Sylvius *lib. 4. de controv. quæſt. 2. art. 3.* & recentiores omnes.

9. Undè

9. Undè noſtra concluſio, nempè Papam non poſſe errare definiendo aliquid circa mores fuit definita à Mart. V. *in Concilio Generali Conſtantienſi in Bulla, quæ incipit: Inter cunctas Paſtoralis curæ, quæ habetur poſt ultimam ſeſſionem Concilii*, ubi poſt damnatos errores Vvicleffi, & Joannis Huſs. præcipit, omnes de hæreſi ſuſpectos interrogari inter alios articulos utrum credant, quòd illud, quod ſacrum Concilium Conſtantienſe, univerſalem Eccleſiam repræſentans, approbavit, & approbat in favorem fidei, & ſalutem animarum, quod hoc eſt ab univerſis Chriſti fidelibus approbandum, & tenendum; & quod condemnavit, & condemnat eſſe fidei, & bonis moribus contrarium, hoc ab eiſdem eſſe tenendum pro condemnato, credendum, & aſſerendum. *Et infra*: Item utrum credant, quòd conſuetudo communicandi perſonas laicales ſub ſpecie panis tantùm ab Eccleſia univerſali obſervata, & per ſacrum Concilium Conſtantiæ approbata, ſit ſervanda, ſic quod non liceat eam reprobare aut pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppoſitum præmiſſorum tanquam hæretici, vel ſapientes hæreſim ſint arcendi, & puniendi: Quæ conſuetudo, ut patet, ad mores tantùm ſpectat. Ergo, &c.

Vide etiam D. Antoninum *part.3. tit.12. cap.8.* §. 2. ubi ait: Pontificem in præcipiendo errare non poſſe, eſſe de fide.

R E S O L. XIV.

Reſpondetur ad argumenta in contrarium adducta? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 14.

§. 1. AD argumenta verò *in principio ſuperioris reſolutionis* in contrarium propoſita, reſpondeo, quòd licèt concedamus, Eccleſiam obediendo iis legibus, & pravis inſtitutis non peccaturam; at negari non poteſt pernicioſo errore maculari, à quo Chriſtus Dominus voluit Eccleſiam liberare; tum cùm promiſit ejus fidem non defuturam; tum cùm Petro, & ejus ſucceſſoribus imperavit oves ſuas paſcere ſalubri doctrina, & rectis morum inſtitutis.

2. Ad auctoritatem verò Alexandi III. reſpondetur, non dixiſſe Pontificem eſſe alienum à Divina lege condere ea teſtamenta pluribus, quam tribus vallata teſtibus: Vel dicendum non omnibus eam legem demandaſſe, ſed ſuæ temporalitati ſubjectis vaſſallis, ut potiùs ſit lex municipalis, quàm derogatio civilium legum. Vel ſi univerſaliter lata ſit pro omnibus, intelligatur de teſtamentis ad pias cauſas.

3. Ad auctoritatem Innocentii noluit Pontifex Eccleſiaſticam legem probare quaſi à cæremoniali lege Moyſi neceſſariò dependentem, ſed quantum ad moralitatem quandam, & decentiam, vel quantum ad figuram, ut ſervaretur illud in nova lege. quod in ſuo prototypo præceſſerat in veteri lege.

4. Ad auctoritatem Cœleſtini: illa ſententia non reperitur in decreto Cœleſtini, & ſi id dixit, ex ſua privata ſententia id dixit, non enim de hac quæſtione, ſed de alia interrogabatur Cœleſtinus, & Innocentius III. id ſignificare videtur, dum dicit: illi viſum eſſe ſic ſentire, non dicit ſic determinaſſe. Nec obſtat dicere, quòd ſæpè contingit; ut quod unus Pontifex ſtatuit obſervandum, ſubſequens abroget: ergo vel præcedens errat, vel ſubſequens.

5. Nam reſpondeo, negando conſquentiam, quia id, quod tunc eſt ſalutare populo, poteſt alio tempore propter diverſas circumſtantias deſinere eſſe expediens: ſicut lex, ut Gentiles recenter ad Chriſtianam Religionem converſi abſtinerent à ſanguine, & ſuffocato. *Act.15.* Erat pro tempore illo conveniens, ne alioquin Gentiles horrori eſſent Judæis, ſicque impediretur adunatio Judæorum, & Gentilium in unum populum Chriſtianum, poſtquam verò ceſſavit iſta ratio, lex illa fuit abrogata.

6. Nota verò hìc obiter cum Suarez *de fide diſp.5. ſect.8. n.7.* Vvigers *in 2. 2. D. Thomæ tract. de Pontif. quæſt.1. artic.10. n.192.* Quod licèt certum ſit, ut probavimus, Pontificem non poſſe errare in præceptis, ſeu rebus moralibus, quas tradit, vel approbat pro univerſa Eccleſia. Hoc intelligendum quantum ad ſubſtantiam, ſeu quantum ad honeſtatem morum: Nam quoad circumſtantiam. vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut nimias pœnas, non eſt inconveniens, aliquando committere aliquem humanum defectum, quia hæc non eſt contra Eccleſiæ ſanctitatem: approbare autem turpia pro honeſtis, vel è converſo damnare honeſta tanquam iniqua, repugnat veritati, & ſanctitati Eccleſiæ; & ideò in eis etiam non poteſt errare Pontifex.

7. Deinde etiam obſerva cum Dicaſtillo *ubi ſup. num.8.* circa noſtram concluſionem principalem, non comprehendi ſub illa leges, quas ſtatuunt Romani Pontifices ad civile regimen in terris, ſibi quantum ad temporalia ſubjectis, v. gr. leges taxantes pretia rerum venalium. Similiter non comprehenduntur ſub eadem concluſione judicia Romanorum Pontificum, quæ pendent ex facto, v. gr. quòd iſte Epiſcopus ſit deponendus, & alius ſit reſtituendus. Verum eſt, quod in his utriſque duobus præſumendum eſt pro capite.

8. Itaque dicendum eſt, Pontificem poſſe errare in his, quæ ſunt facti. ſeu in judicio rerum geſtarum, quia judicium illud pendet ex hominum teſtimoniis, quæ ſunt incerta. Undè quando aliquis uxore una occultè ducta; etiam publicè ducit, & Pontifez jubet, ut illa priore relicta, huic ſecundæ adhæreat, eique debitum conjugale reddat: Vel quando quis unicam quidem duxit, ſed cum qua eſt occultum impedimentum jure naturæ dirimens, & Judex præcipit, ut eam habeat pro legitima conjuge; ipſe errat errore facti, quamvis non errore juris, aut fidei, quo proindè pertinet reſcriptum Innocentii *cap. à nobis 2. tit. de ſent. excommunicationis*: Judicium Dei veritati, quæ non fallit nec fallitur, innititur, judicium autem Eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpè contingit & falli, propter quod contingit interdum, ut qui ligatus, & qui liber eſt apud Deum; Eccleſiaſtica ſit ſententia innodatus, ſimiliterque reſcriptum Alexandri III. *cap. Si quando, tit. de reſcriptis*; ubi Pontifex dicens: Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes; Ita ſubijcit qualitatem negotii, pro quo ſcribitur. diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum reverenter adhibeas, aut per litteras tuas quare adimplere non poſſis rationabilem cauſam prætendas, quia patienter ſuſtinuimus; ſi non feceris, quòd prava nobis fuerat inſinuatione ſuggeſtum.

9. At in his, quæ ſunt per ſe bona, vel per ſe mala, vel quæ concernunt mores ad ſalutem neceſſarios, nequaquam errare poteſt Pontifex, illa ut Pontifex præſcribendo alicui Eccleſiæ, vel Congregationi, quia talis error eſt pernicioſus, & præjudicaret fidei. Et de his ſalva fide; non eſt dubitandum.

10. Verùm non deſinam etiam hìc adnotare quod adhuc Melchior Canus *lib.5. cap.5. §. Sed an ſit hæreticum*, non audet hæreſis notam inurere aſſerentibus, poſſe errare Eccleſiam in aliqua mala conſuetudine circa rem, quæ non ſit ad ſalutem neceſſaria, quia non propterea erraret in fide.

11. Sed adversùs illum meritò inſurgit Jacobus Granadus *in 2. 2. D. Thomæ controv. 1. tract. 7. diſp. 1. ſect. 2. n. 11.* & ad omnium ſupradictorum confirmationem, dico, quòd in determinationibus Pontificum duo conſiderari poſſunt.

12. Primò ipſam ſubſtantiam, ſeu materiam præcepti ſecundùm ſe, ut nempè illicitum non ſit, quod præcipitur, neque ad ſalutem neceſſarium, quod prohibetur. Et in hac re ex omnium Catholicorum ſententia errare non magis poteſt Pontifex, quàm ſi eam formaliter definiret. Tenetur enim non minus tota Eccleſia talibus præceptis ſe conformare ſaltem cùm de iniquitate præcepti apertè non conſtat; quàm ſi aliquid propriè definiret.

13. Secundò conſiderari poſſunt in ejuſmodi præceptis circumſtantiæ non rei præceptæ, ſed ipſius præcepti, videlicet tempus, modus, quo præceptum fertur, &c. Et in his indefinitè loquendo communiter omnes fatentur, Pontificem aliquando per imprudentiam errare poſſe, non commodo videlicet tempore, & modo rem alioqui per ſe bonam præcipiendo, aut nimis multis legibus, & excommunicationibus, ac cenſuris Eccleſiam onerando, ut in ſpecie notavit etiam Bañez *hic quæſt.1. art.10. dub.8. poſt concluſ.* quemquam in particulari. & ubi res dubia eſt, non eſt ovium paſtorem judicare, ſed ſimpliciter obtemperare. De qua re plura Caſtro *lib.5. de juſt. hæreticorum punit. cap.6.* & Bellarm. *lib.4. de Pont. cap.5.*

R E-

RESOL. XV.

An in Canonizatione Sanctorum Papa poſſit errare? Ex p. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 15.

§. 1. Videtur affirmativè reſpondendum: Primò, quia quicumque innititur medio fallibili, poteſt errare: ſed Pontifex in canonizatione Sanctorum innititur medio fallibili, utpotè teſtimoniis hominum: Ergo in illa poteſt errare.

2. Confirmatur quia Eccleſia non proponit novum articulum fidelibus credendum, qui Apoſtolis, canoniciſque Scripturis propoſitus non ſit, ſed nullibi eſt propoſitum, Auguſtinum, Franciſcum, Dominicum, Ignatium in Cœlis eſſe: Ergo cùm Eccleſia id ipſum proponit, non proponit tamquam fidei articulum, ſed tamquam veritatem omninò certam moraliter, & cui fides humana meritò adhiberi debeat.

3. Probatur ſecundò, quia ex Auguſtino dicitur, multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in gehenna: & conformiter *cap. Audivimus, de reliquiis, & vener. Sanct.* Pontifex dicit quemdam in ebrietate occiſum prò Sancto coli. Et *in Martyrol. Uſuardi 21. Junii* cum Sanctis numeratur Euſebius Cæſarienſis, quem tamen conſtat fuiſſe Arianum, quem & Sanctus Hieronymus *l. 2. adverſus Rufin. cap. 4.* vocat Arianorum Principem.

4. Verùm omninò tenendum eſt, Papam non poſſe errare in canonizatione Sanctorum: Probatur, nam ſi poſſet Pontifex in hoc errare, poſſet tota Eccleſia errare; nam tota Eccleſia tenetur obedire Pontifici in hujuſmodi decreto ſervando; igitur ſi poſſet in hoc Pontifex errare, tota Eccleſia errare poſſet. Hoc autem eſt contra illam promiſſionem à Chriſto Eccleſiæ factam *Joannis 16.* Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

5. Confirmantur ſupradicta, quia quando Pontifex aliquem Sanctum canonizat, interdum ſic loquitur, authoritate Domini noſtri Jeſu Chriſti, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ac noſtram, Catharinam Senenſem in cœleſtem Jeruſalem fuiſſe receptam; & æternæ gloriæ corona donatam, de fratrum noſtrorum conſilio declaramus, eamque tamquam ſanctam publice, privateque colendam eſſe decernimus, & definimus, ut Pius II. *in Bulla Canon. S. Catharinæ Senenſ.* interdum ſic: Auctoritate, &c. decernimus, & definimus bonæ memoriæ Franciſcum de Paula ejuſdem Ord. Minimorum inſtitutorem in cœleſti Jeruſalem inter Beatorum choros jam receptum, æternæque gloriæ condonatum fuiſſe, &c. ut Leo X. *in Bulla 38.* Aliàs hoc modo, decrevimus, ac definivimus bonæ mem. Hiacycinthum Polonum Ord. Fratrum Prædicatorum ſanctum eſſe, ut Clemens VIII. *in Bulla 27.* aut ſic Beatam Franciſcam Romanam, &c. ſanctam eſſe definimus ut Paulus V. *in Bul. 45. aliàs 28.* quo modo idem Pontifex *in Bull. 67. aliàs 43.* de Carolo Borromæo, loquitur, Sanctum eſſe definivimus. Non videtur autem, quòd Summi Pontifices talibus formulis abſolutam definitionem in re totam Eccleſiam concernente continentibus uterentur, niſi exiſtimarent, ſe omninò certos eſſe, ac per conſequens nullum ſubeſſe erroris periculum.

6. Deinde probatur ab inconvenienti, quia ſi eſſet falſum judicium Papæ in canonizandis Sanctis, defraudarentur ipſi canonizati à fructu ſuffragiorum, & ſacrificiorum Eccleſiæ; nam ut ait Auguſtinus *de verbis Apoſtoli*: & refertur *cap. Cùm Martha §. 3. de celebrat. Miſſarum*, injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre, quia eodem modo injuriam facit Sancto canonizato, qui orat pro illo. Similiter defraudadarentur fideles, qui invocant Sanctos canonizatos, quòd ſi animæ illorum eſſent in inferno, peterent maledictionem pro benedictione.

7. Et tamdem non licet dubitare, quòd Sanctus canonizatus ſit invocandus, & honorandus à fidelibus; ergo neque licet dubitare, quòd ejus anima ſit beata, conſequentia patet, quia ſi publicè invocatur, & honoratur Sanctus ejus anima beata eſt; neque enim animæ damnatorum honorantur. Antecedens verò probatur primò ex Auguſtino *epiſtola 118.* In ſolemnitate, inquit, inſaniæ eſt dubitare de eo, quod facit Eccleſia. Sed Eccleſia invocat, & honorat Sanctum canonizatum, ergo, &c. Bernardus *epiſt. 174. ad Canonicos Lugdunenſes*, loquens *de feſtivitate Sanctorum*, ait: Ego quod accepi ab Eccleſia, id teneò. Denique ratione probatur. Romanus Pontifex paſtor univerſalis Eccleſiæ præcipit invocare, & honorare Sanctum canonizatum: Ergo non licet dubitare, quòd ſit honorandus, & invocandus.

RESOL. XVI.

Reſpondetur ad argumenta contraria. Ex tract. addit. 2. Reſol. etiam 16.

§. 1. Ad argumenta verò *in principio ſuperioris reſolutionis* adducta, ad primum reſpondeo, illud benè concludere de homine privato, privatam ſolùm, naturalemque notitiam habente. Ita namque illud Apoſtoli accipiendum eſt: Quis hominum ſcit, quæ ſunt hominis; niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt? Verùm ſicut in ea ſententia non excluditur Deus: dicitur enim, quis hominum ſcit: Ita nec amici ejus excludi debent, quibus ipſe ſecreta ſua revelat, quando, & quibus vult: Juxta quod *eodem capite 2. ad Corinth.* ait Apoſtolus: Nobis autem revelavit Deus per Spiritum ſuum. Quoniam ergo Pontifex in canonizatione Sanctorum non procedit ſecundùm ſolam naturalem notitiam, ſed attendit divina teſtimonia, quæ ſunt, vita ſancta, mores, & miracula per eorum merita, vel invocationem facta, ac inſuper particulariter à Spiritu Sancto dirigitur; unde B. Thomas *quodlib. 9. art. 16.* reſpondet, quòd Pontifex poteſt certificari de ſtatu alicujus per inquiſitionem vitæ, & atteſtationem miraculorum, & præcipuè per inſtinctum Spiritus Sancti, qui omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei; Ideò Pontifex non poteſt in iſto errare.

2. Itaque argumentum procedit, ſi Pontifex non præſervaretur ab errore: Divina autem Providentia præſervat Pontificem, ne in Sanctorum canonizatione per infallibile teſtimonium hominum fallatur. Et quamvis fieri poſſit, ut non omnia, quæ de vita alicujus narrantur, vera ſint, aut certa; unde, & contingit correctionem in hiſtoriis fieri, certum tamen eſt vera eſſe, quæ ad canonizationem ſufficiunt? Ideoque ipſa canonizatio vera eſt, ac certa.

3. Undè dicendum eſt, aſſerentem Pontificem in canonizatione Sanctorum poſſe errare, non eſſe tamquam hæreticum abſolutè damnandum: quia non affirmat aliquid quod contrarium ſit his, quæ Eccleſia recipit tamquam de fide certa abſque ulla controverſia Doctorum. Videmus namque Canum, Bañez, & alios *in principio* relatos ſentire de fide non eſſe, Pontificem errare non poſſe: Ergo Eccleſia non defendit tamquam de fide certum ſine ulla controverſia. Quocirca ea majori probabilitate, & certitudine, quam exiſtimamus de fide eſſe Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non poſſe, ea affirmandum eſt, hæreticum eſſe qui negaret.

4. Et quidem credendum eſt, Pontificem in canonizatione Sanctorum uti teſtimonio humano, non ut motivo credendi, ſed ut conditione explicante teſtimonium divinum in ſacris Scripturis univerſaliter revelatum de omnibus, qui in gratia Dei moriuntur. Adde hujuſmodi teſtimonium eſſe publicum, cui ex ſpeciali providentia Deus aſſiſtere tenetur, ne ſi illud falſum ſit, tota Eccleſia errare poſſit. Confirmatur, nam etiam in hac, vel illa ſcriptura canonica proponenda, in hac, vel illa traditione Apoſtolica declaranda, utitur Pontifex, ut conditione explicante, publico teſtimonio humano Eccleſiæ.

5. Ad ſecundum argumentum, non obeſt quod ex Auguſtino ſolet objici: Multa corpora honorantur in terris, quorum animæ torquentur in infernis: Etenim Bellarminus dicit ſe in Auguſtino non potuiſſe talia verba invenire, habent præterà facilem explicationem, vel ut de corporibus, quæ fortè per errorem ſunt ſuppoſita loco corporum veri Sancti, vel de corporibus Principum, & Magnatum aliquorum, quem ſplendidiſſimis ſepulchris habentur in veneratione, & tamen multorum ex illis animæ ſunt in Inferno: vel fortè de eis, quæ apud multos habent nomen ſanctitatis: Huſſium enim Huſſitæ colunt, ut Martyrem, Lutherum ſui venerantur ut Sanctum, &c. vel certè inter Catholicos aliqui in hoc, aut illo privato loco cenſentur Sancti, qui reverà non fuere, ſed peccatores; ad quorum canonizationem numquam Deus Papam permittet accedere.

6. Itaque negandum eam ſententiam in Auguſtino reperiri. Quamquam non negemus impios poſſe ſepulchris honorari, aut aliquos poſſe particulariter ab aliquibus tamquam Sanctos coli, qui Sancti non ſunt, ſicut contingit erga illum, de quo loquebatur Pontifex *in cap. Audivimus*, qui ſine Rom. Pontificis conſenſu colebatur; neque negamus, quin tales poſſint in Martyrologium intrudi; ſicut intruſus fuit Euſebius Cæſarienſis pro Euſebio Samoſateno, ut docet Baronius *ad 21. Junii*, quomodo, & quemdam Marcum Arethuſium Arianum *in Græcorum Menol.* fuiſ-

Digitized by Google

ſt intruſum idem oſtendit 29. *Martii*. Sed negamus aliquem ejuſmodi poſſe toti Eccleſiæ Sanctum proponi, & canonizari ab eo, cujus eſt, Sanctos canonizare, ideſt à Romano Pontifice.

RESOL. XVII.

An Papa poſſit errare in Beatificatione Sanctorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 17.

§.1. SUppono, quòd differt canonizatio à beatificatione, quòd canonizatio eſt per modum definitionis, & ultimæ ſententiæ à Pontifice latæ de ſanctitate, & gloria canonizati toti Eccleſiæ propoſiti. Beatificatio verò eſt indulgentia, ſeu conceſſio Pontificis facta alicui Provinciæ, vel Religioni, ut poſſit aliquis defunctus Beatus appellari, eique cultus aliquis exhiberi, quæ beatificatio ſolet eſſe via ad canonizationem. Colligitur hoc diſcrimen ex forma ipſa, qua Pontifices utuntur in Bullis canonizationis, & beatificationis. Nam in Bullis canonizationis utuntur verbis: Definimus, decernimus, mandamus, ut apparet in Bulla Sancti Franciſci de Paula; quæ à Surio refertur *in ejus vita; & in Bulla Sanctæ Thereſiæ edita à Gregorio XV.* Thereſiam inquit, virginem de Abula, de cujus vitæ ſanctitate, fidei ſinceritate, & miraculorum excellentia planè conſtabat, & conſtat, ac ſanctam eſſe definimus, decernimus, & adſcribimus, illamque univerſos Chriſti fideles tamquam veram ſanctam honorare, & venerari mandavimus, & mandamus, ſtatuentes, ut ab univerſali Eccleſia in ejus honorem Eccleſiæ, & altaria, in quibus ſacrificia Deo offerantur, ædificari, & conſecrari, & ſingulis annis die 5. Octobris, quo ad Cœleſtem gloriam tranſlata eſt, ejus officium, ut de ſancta Virgine ad præſcriptum Romani Breviarii celebrari poſſit.

2. In Bulla verò beatificationis uti ſolent verbis: Concedimus, indulgemus, &c. ut conſtat *ex Bulla beatificationis B. Franciſci Borgiæ Societatis Jeſu, edita ab Urbano VIII.* Nos inquit, ſupplicationibus inclinati de Cardinalium ſacris ritibus præpoſitorum conſilio, ut Dei ſervus Franciſcus Borgia Beatus nuncupari, deque eo ab omnibus dictæ Societatis Jeſu Religioſis ubique exiſtentibus, necnon in ditionibus familiæ, illorum de Borgia ab omnibus Sacerdotibus tam ſæcularibus, quàm Regularibus Kalendis Octobris, ipſo nempè die ſui obitus, Miſſa celebrari, ac Officium de communi Confeſſorum non Pontificum recitari, juxta rubricas Miſſalis, & Breviarii Romani reſpectivè, liberè, & licitè valeant Apoſtolica authoritate tenore præſentium perpetuò concedimus, & indulgemus.

3. Hoc ſuppoſito, alicui videbitur, Pontificem in beatificatione Sanctorum errare poſſe, etiamſi in canonizatione liber ab errore ſit; quia ex hoc errore non ſequitur, univerſalem Eccleſiam errare, ſiquidem non proponitur univerſali Sanctus ille colendus.

4. Sed contrarium omninò tenendum eſt, quia etſi non proponatur talis beatificatus colendus toti Eccleſiæ, proponitur tamen alicui Regno, vel ordini. In his autem, vel ſimilibus decretis, etſi non reſpiciant univerſalem Dei Eccleſiam, non poteſt eſſe error, etſi reſpiciatur ſola una Provincia, vel Regnum, vel Religio; undè etiamſi probetur nova Religio à Sede Apoſtolica, nec in his error accidet, & ab omnibus id indubiè tenendum eſt.

5. Confirmatur, quia talis propoſitio facta particulari Ordini, vel Regno, eſt res etiam pertinens ad Religionem, & cultum. Ergo nullus intervenire poteſt error, ſicut nec in decretis morum. Tandem à ſimili; nam ex errore in canonizando, ſequuntur magna incommoda, quæ ſequerentur etiam ſi non eſſet infallibilis, & certa ipſa beatificatio. Accedit, quòd Pontifex non poteſt errare pernicioſè condendo aliquam legem; etiam illam ferat pro particulari Eccleſia, ut rectè monſtrat noſter Bañez *in hoc caſu 2.2. quæſt. 1. art. 3. dub. 6.*

6. Deinde ad talem declarationem Pontifex utitur gravi examine, ne ſe Deus permittat errare. Secundò, quia etiam implicitè videtur definire, ſeu ſaltem ſupponere, eum eſſe in Cœlo. Tertiò, quia licèt Divinum officium, ſacrumque non concedatur omnibus pro tali Beato; tamen omnibus jam in Eccleſia licet ſe illius precibus etiam publicè commendare, eumque Beatum vocare, & ipſo tali reputate, non eſt autem credibile, Deum permiſſurum in re tam gravi, totam errare Eccleſiam: Ergo omninò certum debet eſſe, Papam non poſſe in beatificatione errare.

7. Deinde Doctores loquentes de canonizatione, & affirmantes Pontificem errare non poſſe, nihil de beatificatione ſcripſerunt; ergo ſignum erat ſub canonizatione voluiſſe beatificationem comprehendere. Secundò, Pontifex beatificans Sanctum aliquo Miſſæ ſacrificio, hoc eſt, concedens, ut aliquod Miſſæ ſacrificium in illius honorem celebretur, toti Eccleſiæ venerandum proponit, quia nomine totius Eccleſiæ ſacrificium offertur: Ipſaque tota Eccleſia medio illo Miniſtro, & ſacrificio ab illo oblato ſanctum illum veneratur: ſed in his, quæ pertinent ad cultum univerſalis Eccleſiæ, errare non poteſt Pontifex. Ergo, & ex his patet ſolutio rationis dubitandi. Negamus enim non ſequi univerſalem Eccleſiam errare, ſi erret Pontifex in beatificatione. Nam licèt à Pontifice non proponatur venerandus per univerſalis Eccleſiæ miniſtros proponitur tamen venerandus ab univerſali Eccleſia per ſpeciales aliquos miniſtros, & hoc ſufficit, ut Eccleſia ipſa errare dicatur.

8. Dicendum eſt itaque, Pontificem non poſſe in hujuſmodi beatificatione errare, ſic nimirum, ut illum declaret eſſe beatum, atque ut talem honorandum, qui Beatus non ſit, quoniam etſi beatificatio ſolùm ſit particularis canonizatio, & cultus in ea permiſſus reſtringatur, continet tamen declarationem beatitudinis, & gloriæ ejus, qui beatificatur. Quòd autem ejuſmodi declaratio poſſit eſſe falſa, magnum eſſet inconveniens, quia hoc cederet in vilipendium Eccleſiæ, & in contemptum poteſtatis Summi Pontificis.

9. Adde, quòd ſi poſſet fieri, quòd is non ſit Beatus, quem Pontifex Beatum declararet; dum vult eum honorare, ipſum beatificando, noceret illi; impediret enim, ne pro illo fierent ſuffragia, & conſequenter ne à pœnis purgatorii citò liberaretur. Sicut enim injuria eſt pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari, ut loquitur Auguſt. *ſerm. 17. de verbis Apoſtoli*: Ita pro aliis, quos cum Chriſto regnare tenet Eccleſia; nemo prudenter orabit, ut à pœnis purgatorii liberentur, juxta Innocentium III. *cap. Cùm Marthæ, tit. de celebratione Miſſarum.*

RESOL. XVIII.

Qua certitudine tenendum eſt Papam non poſſe errare in canonizatione Sanctorum.

Et eſſe de Fide probatur. Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſol. etiam 18.

§.1. REſpondeo, quòd aliquorum ſententia fuit, poſſe Pontificem quoad canonizationem errare; & multò magis quoad beatificationem. Eſt Cajetani *tom. 1. opuſc. tract. 15. de indulgentiis, ad Julium Mediceum cap. 8. ad ult.* Melchioris Cani *lib. 5. cap. 5. quæſt. 5.*

2. Hæc opinio prorsùs eſt reprobanda; undè meritò P. Arriaga *in curſ. Theolog. tom. 3. diſp. 9. ſect. 5. num. 3 1.* miratus eſt valdè Cajetan. qui non ſolùm negat eſſe de fide, Papam non poſſe errare, ſed abſolutè docet, eum poſſe errare: Sed hanc doctrinam cenſet hoc tempore ad minimum eſſe erroneam, & temerariam.

3. Exploſa itaque hac opinione, alia docet Pontificem neque in canonizatione, neque in beatificatione errare poſſe: id tamen divina fide certum non eſſe. Ita Baſies 2. 2. *in brevioribus in comment. dub. 7. concl. 2.* Malderus *dub. 6. propoſit. 4.* Suarez *diſp. 5. ſect. ult. num. 8.*

4. Quibus adde doctiſſimum Magiſtrum Joannem de S. Thoma *in 2. 2. D. Thomæ diſp. 9. art. 2. fol. 267.* & ex Societate Jeſu Granadum *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1. tract. 7. diſp. 3. ſect. 2. num. 24.* & Franciſcum de Caſtillo *in lib. 5. ſent. tom. 2. diſp. 16. quæſt. 8. nu. 25.* qui tamen *num. 23.* aſſeruerat temerarium impium, ſcandaloſum, atque quodammodò ſapit hæreſim, negare eſſe beatam animam Sancti canonizati.

5. Et probat ſingula; nam quòd ſit temerarium, eſt manifeſtum, quia eſt contra torrentem omnium fidelium in materia gravi; quia omnes verbo, & opere fatentur ſanctitatem, & beatitudinem animæ illius, qui à Romano Pontifice eſt canonizatus. Quòd ſit impium, patet, quia eſt contra Religionem, & cultum Sancti canonizati. Quòd ſit ſcandaloſum, probatur; nam quis non ſcandalizabitur audiens Vvicleph dicentem animas Beati Auguſtini, Benedicti, & Bernardi eſſe damnatas, propter quod ipſe, & ejus ſententia (quantum ad hoc, non ut hæretica ſed ut offenſiva piarum aurium, ſicut, & aliæ ipſius propoſitiones) damnatur *in Concil. Conſtantienſi ſeſſ. 8.* Quòd ſit ſuſpectus de hæreſi apparet; nam quodam modo illam ſapit ſententia, quæ negat hanc beatitudinem, quia videtur negare vel authoritatem in Papa ad Sanctos canonizandos, vel quòd Sancti non ſunt digni tali honore.

6. Sed mihi magis placet opinio aliorum aſſerentium eſſe de fide, Pontificem errare non poſſe in canonizatione San-

Sanctorum, & ita tenet Valentia *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 7. §. 40.* Turrianus *in 2. 2. tom. 1. diſp. 17. dub. 6.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 4. diſput. 1. punct. 5. §. 4. num. 2.* Verricelli *in quæſt. moral. tract. 8. quæſt. 25. num. 2.* Amicus *in curſu Theologiæ, ubi infrà num. 13.* Arriaga *tom. 5. diſp. 9. ſect. 5. num. 28.* & alii, firmantes, Papam in canonizationibus non ſolùm errare non poſſe, ſed id eſſe de fide.

7. Rationes verò pro hac ſententia videbis apud Authores citatos, qui etiam reſpondent ad omnia argumenta, quæ in contrarium poſſent adduci. Verùm circa præſentem difficultatem ne deſeras recognoſcere doctiſſimum Magiſtrum Gravinam *in controverſiis tom. 4. part. 2. fol. 361.*

RESOL. XIX.

An eadem certitudinem de Fide ſit tenendum Papam non poſſe errare circa beatificationem Sanctorum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 19.

§. 1. Affirmativam ſententiam tenet Caſtrus Paulus *to. 1. tract. 4. diſp. 5. punct. 5. §. 5. num. 4.* Megalius *verb. Canonizatio, num. 1.* & ex ipſis noviſſimè Pater Verricelli *in qq. moral. tract. 8. quæſt. 5. num. 3.* Itaque dicendum videtur de fide eſſe Pontificem non poſſe errare in canonizatione, neque in beatificatione. Probant, quia ex errore utriuſque eadem ſequerentur abſurda, & incommoda, & ad utrumque actum præcedit inquiſitio vitæ, & ſanctitatis, & miraculorum beatificandi, vel canonizandi. Quòd autem ſit major, vel minor, non videtur inferre in uno actu majorem certitudinem, quàm in alio, ſiquidem utraque inquiſitio debet eſſe prudens, & gravis.

2. Secundò, quia ſicut pertinet ad Religionem, quòd aliquis proponatur colendus toti Eccleſiæ ut Sanctus. Et circa materiam Religionis non poteſt Pontifex errare, ita quòd proponatur certæ Provinciæ, aut Religioni, eſt res pertinens ad Religionem, & ita oportet, ut non poſſit errare, ſicut neque circa decreta morum. Et hanc docuerunt non pauci viri docti in Italia, & Hiſpania.

3. Verùm licèt hæc opinio ſit ſatis probabilis, tamen ego magis adhæreo negativæ ſententiæ, quam tuetur Amicus *in curſ. Theol. tom. 4. diſp. 7. ſect. 4. num. 98.* ubi ſic ait: Non eſt de fide Pontificem errare non poſſe in beatificatione, prout beatificatio condiſtinguitur à canonizatione: eſt tamen ita certum, ut oppoſitum ſit ad minimum temerarium, ſcandaloſum, & errori proximum. Prior pars facilè probatur. Etenim ſi eſſet de fide, beatificatum eſſe in Cœlis, in eo canonizando Pontifex non ulteriùs procederet, majorem diligentiam, novumque examen inſtituendo de ſanctitate canonizandi: quia quòd eſt de fide certum, non eget ulteriori certitudine, Atqui Pontifex poſt beatificationem, ſi ad canonizationem procedat, non eſt contentus priore examine, & diligentia pro beatificatione facta, ſed inſtruit novum examen, novamque diligentiam, idque non ad externam dumtaxat ſolemnitatem, & pompam, ſed ad majorem certitudinem de ſanctitate canonizandi habendam, ut praxis, & ſtylus curiæ docet.

4. Poſterior pars conſtat, quia cùm beatificatio ſit potiſſimum medium ad canonizationem; eſt enim via ad illam, ut Pontifices in Bullis beatificationis declarant, temerarium eſſet, & errori proximum negare beatificatum eſſe in Cœlis. Nam licèt illum Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Provinciæ, vel Religioni, quouſque ad ejus canonizationem veniatur.

5. Objicies. Omnes honores, & cultus, qui exhibentur canonizatis, exhiberi poſſunt Beatificis, ergo eadem certitudine certum eſt, Beatificatum eſſe in Cœlis, ac canonizatum. Reſpondeo primò negando conſequentiam canonizatis exhibentur ut debiti, & à Pontifice authoritate Apoſtolica definiti: Beatificatis verò ſolùm ut permiſſi. Reſpondeo ſecundò negando antecedens; nam canonizatis in eorum cultum, & honorem erigi poſſunt templa, ab omnibus ſacrum offerri, & officium recitari, Beatificatis verò nec Templa erigi poſſunt, nec ab omnibus ſacrum offerri, & officium recitari, niſi dumtaxat ab iis, quibus in Bulla expreſsè conceditur. Solùm enim Beatificatis erigi poſſunt altaria, & quidem ab iis tantùm, quibus conceditur poſſe ſacrum offerri, non autem ab aliis, quibus non permittitur ſacrum offerri. Præterea ſacrum, & officium de canonizato poteſt cum octava celebrari, non autem de beatificato, niſi de expreſſa licentia Pontificis. Idem dicendum de ſacro votivo; cùm non poſſint alii honores, & cultus beatificatis exhiberi, quàm qui in Bulla ipſa Beatificationis exprimuntur. Nam hoc ipſo, quòd tales honores, & cultus reſtringuntur ad certam Religionem, certumque locum, cenſentur etiam reſtringi ad certum genus honoris, & cultus nempè ad illud; quod in Bulla exprimitur. Licet autem beatificatis altaria erigi ab iis, quibus conceditur in ipſorum honorem, ſacrum offerri, quia hic honor eſt intrinſecè connexus cum ipſo cultu ſacrificii, cùm nequeat niſi in altari ſacrificium offerri. Eadem eſt ratio de imagine cum radiis pingenda, vel ſculpenda etiam publicè. Huc uſque Pater Amicus.

6. Hanc etiam ſententiam docet Arriaga *in curſu Theol. tom. 5. diſp. 9. ſect. 6.* & ſupponit, quòd beatificatio prout de facto, & in uſu, eſt quædam licentia datam per Bullam à Summo Pontifice, ut aliqua perſona in aliqua determinata Provincia, Epiſcopatu, aut Religione coli poſſit, ut exiſtens in Cœlo: conceditur autem ea, præmiſſo diligenti examine vitæ, & miraculorum, aut audita ſententia Cardinalium Congregationis rituum, imò etiam Auditorum, ſeu Juriſtarum Rotæ. Undè has differentias inter eam, & canonizationem obſervo.

7. Prima, & principalis, quòd non utitur Pontifex verbo ullo directè declarante, aut definiente talem Sanctum eſſe in gloria: ſolùm dat licentiam ut colatur: eſtò ibi implicitè videatur ſupponere omninò illum in gloria eſſe, quia non poſſunt tales honores exhiberi niſi homini Beato, ſeu Deo fruenti.

8. Secunda differentia eſt, quòd beatificatio non eſt ultimum judicium Eccleſiæ in cauſa ſanctitatis perſonæ: ſed proceditur deinde ad novum examen, teſtes, miracula, &c. antequam ad canonizationem veniatur, quæ eſt judicium ultimum, poſt quod nihil amplius diſcutitur.

9. Tertia differentia eſt, quòd Beatificatio eſſe ſolet limitata, ut dixi, ad unam provinciam, &c. at canonizatio extendit ſe ad totam omninò Eccleſiam, ut omnes de eo celebrare, &c. recitare etiam Divinum Officium poſſint; nam ſcilicèt teneantur ex Bulla S. Pii V. orare juxta Breviarii Rubricas: ſi tamen quis velit ex devotione duo Officia orare, poterit ſine dubio de eo Sancto: at neque hoc modo licet omnibus de ſolùm Beatificato orare.

10. Quarta differentia, quæ tamen videtur eſſe accidentaria: eſt major ſolemnitas canonizationis præ Beatificatione: hæc enim ſine ulla planè fit, illa verò cum maxima pompa, & cum conſenſu univerſali Cardinalium, & Prælatorum, præmiſſis precibus, & quæſito à Cardinalibus omnibus, aliiſque conſenſu. Hæ ſunt differentiæ inter Beatificationem, canonizationemque; ex quibus breviter, & ſolidè deducitur, quid ſic dicendum quoad infallibilitatem Beatificationis.

11. His ſuppoſitis ab Arriaga, poſteà ſic aſſerit: Non videtur eſſe de fide, Papam non poſſe errare in Beatificatione. Hæc eſt valdè communis inter recentiores, qui de beatificatione egerunt: & ſuadetur meo judicio ferè evidenter ex ſecunda differentia *ſuprà* poſita: etenim ſi fide certum eſſet Beatificatum eſſe in Cœlo, gratis, imò in injuriam certitudinem fidei inquireretur: deinde in vitam ejus, & nova teſtimonia exigerentur ad probandum eum eſſe in Cœlo ſicut ſi fierent jam ad declarandum ſanctum Petrum eſſe Beatum: ergo ſupponitur res adhuc non eſſe omninò certa certitudine fidei. Idem ſecundò probatur ex prima differentia, quia cùm Pontifex non utatur in Beatificatione ullo verbo denotante definitionem (ex quo maximè *ſuperiùs* argumentati ſumus pro certitudine canonizationis) ceſſare videtur præcipuum argumentum ejus infallibilitatis de fide. Tertiò ex tertia differentia ſuadetur; nam cùm non permittatur cultus ejus Sancti pro univerſali Eccleſia, ſed ſolùm pro una aliqua Provincia, nec ſit de fide, unam aut alteram Provinciam, aut Religionem errare non poſſe: ideò etiam non deſumitur inde tam efficax argumentum pro ea certitudine, quàm pro canonizatione. Quartò denique idem probo ex quarta differentia, quia illa ipſa major ſolemnitas preces illæ communes, aſſenſus ille quaſi totius Eccleſiæ, quæ in canonizatione reperitur, eſt quædam diſpoſitio ad hoc, ut Deus Papam errare non permittat: eſtque quaſi generalis Eccleſiæ conſenſus, perinde ac ſi in Concilio univerſali cum Papæ approbatione decideretur veritas aliqua. Hæc autem omnia ceſſant in Beatificatione: ergo ceſſat unum ex maximis fundamentis pro hac certitudine fidei. Et hæc omnia docet Arriaga *ubi ſuprà.*

12. Et tandem huic ſententiæ adhæret Turrianus *in 2. 2. tom. 5. diſp. 17. dub. 6.* qui tamen optimè, & verè obſervat, in quo omnes conveniunt eſſe temerarium, & ſcandaloſum, & impium aſſerere Pontificem poſſe errare in Beatificatione Sanctorum. Temerarium quidem, quia ſentiret contra communem ſenſum non ſolùm Doctorum, ſed etiam omnium fidelium. Item ſine idoneo argumento judicaret Pontificem errare in re tam gravi, & ad quàm ſemper præcedunt

duat tot diligentiæ, & inquiſitiones prudentes.

13. Deinde in hac materia eſſet ſcandaloſum, ex qua poteſt oriri aliquod ſcandalum in animas fidelium, ut dicemus *ſuo lo'o ad quæſtionem primam*. Et certè non poſſet non poni obſtaculum pietati fidelium, ſi audirent aliquem dicentem, Pontificem erraſſe in beatificatione alicujus Sancti.

14. Impium autem dicitur, quia eſt contra Chriſtianam Religionem, & cultum Sanctis debitum. Et ideò S. Thomas *quodlibeto illo, 6. art. ultimo*, dixit piè credendum eſſe, Pontificem non errare in Sanctorum canonizatione. Deinde ſicut Bañez, & alii dicunt, ſapere hæreſim aſſerere Pontificem errare poſſe in canonizatione, quia videtur velle negare poteſtatem canonizandi; ita qui diceret Pontificem poſſe errare in Beatificatione, eſſet ſuſpectus de hæreſi, quia videretur velle negare poteſtatem eſſe in Pontifice ad beatificandum hominem aliquem. Ita Turrianus, & ego.

RESOL. XX.

An præciſè ex vi ſolius Beatificationis, quòd anima Beatificati ſit in gloria, remaneat tantùm intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis, Ex part. 11, tract. addit. 2. Reſ. etiam 20.

§. 1. AFfirmativam ſententiam (attendas quæſo amice Lector) contra Turrianum ſuſtinet noviſſimè doctiſſimus Magiſter Joan. de S. Th. *in 2. 2. D. Thom. diſp. 9. art. 2. fol. 770.* ubi ſic ait: Torres tenet, quòd eſſet impium, ſcandaloſum, & temerarium dicere, quòd Pontifex poſſet errare in beatificatione, aut quòd anima Beatificati non eſſet in gloria, eſſe tamen magis temerarium, & magis ſcandaloſum id affirmare de canonizato, ita ſolùm certitudo canonizati, & beatificati differunt penes magis, & minus intra eandem ſpeciem.

2. Nihilominus ſuppoſita ſententia *ſup.* probata, quòd Beatificatio non ſit judicium de ſanctitate alicujus, ſed ſolùm permiſſio, ut poſſit publicè coli, & venerari. Exiſtimo Pontificem practicè errare non poſſe in tali beatificatione; ita quòd eſſet temerarius, & ſcandaloſus, qui talem celebrationem negaret, aut talem cultum non eſſe exhibendum. Speculativè autem circa veritatem Sanctitatis talis perſonæ exiſtimo, quòd ex vi ſolius beatificationis, id non excedit latitudinem certitudinis moralis, & probabilitatis maximæ, ita quòd oppoſitum non eſſet cenſura dignum. Et dico ex vi beatificationis præciſè quia ex alio capite, v. g. ſi accedat aſſenſus totius Eccleſiæ, aut majoris partis fidelium, multitudo miraculorum facta in confirmationem ejus ſanctitatis, & hoc longo tempore ſit continuatum, ex hac parte fiet longè certius, & qui negaret ſanctitatem talis perſonæ cum his circumſtantiis, eſſet cenſura temeritatis dignus.

3. Ratio, quæ me præcipuè movet, ea eſt, quia, ut Eccleſia publicè celebret feſtum de aliquo tamquam de Sancto, ſufficit probabilitas, & moralis certitudo ſanctitatis ejus, non verò requiritur judicium, & ſententia canonica, ut patet manifeſtè in celebratione feſti Conceptionis Beatæ Virginis, quod Eccleſia cælebrat: & tamen ipſamet Eccleſia præcipit, ne poſſit ulla cenſura notari opinio aſſerens fuiſſe conceptam in peccato originali; ut Eccleſia habeat judicium practicum certum de celebratione alicujus Sancti, non requiritur, quòd habeat etiam judicium ſpeculativum certum de ſanctitate, ſed ſufficit moralis certitudo, aut opinio. Item etiam videmus, quòd in materia Religionis ſæpè utitur Eccleſia ſolùm opinione probabili, ut patet in diſpenſatione voti ſolemnis, & in diſpenſatione matrimonii rati non conſummati: ſicut autem votum pertinet ad virtutem Religionis, ita etiam veneratio Sanctorum (*ut ſup.* declaravimus) ergo permiſſio, ſeu diſpenſatio, ut aliquis veneretur pro Sancto, non requirit majorem certitudinem, quàm moralem de ejus ſanctitate.

4. Ad hæc D. Thomas *3. part. quæſt. 27. art. 2. ad 2.* ex eo, quòd Eccleſia Rom. ſuo tempore toleraret celebrationem feſti Conceptionis, dicit eam conſuetudinem non eſſe totaliter reprobandam, nec aliquid amplius infert ex tolerantia talis celebrationis; ſed beatificatio eſt conceſſio celebrationis de aliquo Sancto cum tolerantia Sedis Apoſtolicæ: ergo ex vi præciſæ beatificationis non infertur, niſi quòd talis conſuetudo non ſit reprobanda, non verò quòd ſit omninò certum, quòd perſona beatificata ſit in gloria, taliter quòd oppoſitum ſit cenſurabile. Et denique veneratio, quæ exhibetur beatificatis aliquando fuit permiſſa fieri ab Epiſcopis in Eccleſia, & tunc certum eſt, quòd ad venerationem exhibendam alicui ſufficiebat moralis certitudo, nam Epiſcopi non poterant definire de fide, aut certum reddere, quòd illi eſſent in gloria: ergo de ſe talis beatificatio non petit niſi moralem certitudinem de alicujus gloria; imò in rigore loquendo, permiſſio celebrandi de aliquo poteſt ſtare cum certitudine, quòd non ſit adhuc in gloria, dummodò conſtat eſſe Sanctum, ſicut permittit Eccleſia, quòd celebretur de Elia in Ordine Carmelitarum, quem tamen conſtat nondum eſſe beatum. Aliud eſt ergo celebrationem de aliquo permittere, aliud judicare, & habere pro infallibili, quòd ſit in gloria. Hucuſque Joannes de S. Thoma.

5. Sed ego prorſus puto non eſſe diſcedendum à ſententia Turriani, qui abſque ulla diſtinctione loquitur, ſicut loquuti ſunt Doctores, qui poſt illum ſcripſerunt, & ideò ejus ſententiam docet etiam Franciſcus Del Caſtillo Ordinis S. Franciſci ex Regulari Obſervantia *in l. 3. ſent. tom. 2. diſp. 16. quæſt. 8. num. 33.* ſic aſſerens: Sed inquires qua cenſura dignus ſit, qui negaret animam Sancti beatificati eſſe beatam? Reſpondetur cum Monteſino, quòd etiam id negare eſſet impium, & temerarium; nam intra idem genus propoſitionis damnabilis, poteſt una eſſe magis temeraria, quàm alia, & magis piarum aurium offenſiva; ſic magis impium, & temerarium eſſet negare beatitudinem animæ Sancti canonizati; ſed non ideò deſineret eſſe temerarium, & impium hanc negare animæ beatificati. Ita ille. Cui adde ſapientiſſimum Patrem Rodericum Arriaga *in curſ. Theolog. tom. 5. diſp. 9. ſect. 6. nu. 55.* Franci cum Sylvium *in contr. lib. 4. quæſt. 2. art. 15.* Patrem Amicum *in curſ. Theol. tom. 5 diſp. 7. ſect. 4. num. 99.* ubi ſic ait: Cùm Beatificatio ſit potiſſimum medium ad canonizationem; eſt enim via ad illam: ut Pontifices in Bullis beatificationis declarant; temerarium eſſet, & errori proximum negare beatificatum eſſe in Cœlis; nam licèt illud Pontifex non definiat, eum tamen colendum proponit alicui Provinciæ, vel Religioni quouſque ad ejus canonizationem veniatur. Ita ille. Cui etiam adde noſtrum doctum Patrem Verricelli *in qq. moral. tract. 8. quæſt. 25. num. 3.* adhærentem Turriano, & probantem ſanctitatem Beatificati non remanere intra latitudinem certitudinis moralis, & hoc negare eſſet temerarium, ſcandaloſum, &c.

6. Itaque dicendum eſt cum Arriaga, quòd Pontifex videtur implicitè definire, vel ſaltem ſupponere beatum eſſe in Cœlo. Et ideò omnes Catholici, eo ipſo quòd aliquis ſit beatificatus, nullatenus de illius ſanctitate dubitant, licèt hæc ſanctitas talis perſonæ beatificæ non ſit certa de fide, ſicut etiam non pertinet ſecundùm aliquos directè ad fidem, quod ſit beata anima Sancti canonizati, tamen hoc negare eſſet magis impium, & temerarium, quàm ſi negaretur de anima beatificati. Undè Trullench *in Decal. tom. 1. cap. 9. dub. 5. nu. 5.* ſic aſſeruit: Eſt impium, temerarium, & ſcandaloſum negare Sanctum beatificatum eſſe in gloria, & ſimiliter negare Sanctum canonizatum eſſe in gloria, ſed hoc magis temerarium, magis ſcandaloſum, & magis impium propter majorem diligentiam inquiſitiones, & probationes, quæ fiunt ante canonizationem, quàm ſit diligentia, inquiſitio, & probatio, quæ fiunt ante beatificationem. Undè ſit quando aliquis ſemel beatificatur à Summo Pontifice, nullus in toto orbe terrarum poteſt ſine temeritate dubitare de gloria illius Sancti. Ita ille. Qui *num. 3.* rectè obſervat quod per canonizationem, & beatificationem cognoſcitur hominem defunctum eſſe in gloria, per canonizationem quidem in forma declarativa, & pronunciativa, per beatificationem in forma indultiva, & conceſſiva.

7. Ex quibus omnibus apparet contra Joan. de S. Thoma ex vi beatificationis ſanctitatem beatificati non remanere, ut ipſe putat intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis; unde contra ipſum contrarium aſſerere dicendum eſt eſſe cenſura dignum.

8. Reſtat modò reſpondere ad argumentum de feſtivitate Conceptionis B. Virginis, quod adducit à S. Thom. Dico igitur in iſto caſu Pontifices apertè, & claris verbis in ſuis Bullis relinquere certitudinem illius feſtivitatis intra limites probabilitatis. Sed in noſtro caſu, ut probant Doctores à nobis citatis, contrarium apparet; nam per decreta beatificationis, ſaltem implicitè, & inchoativè determinatur ſanctitas perſonæ beatificatæ. Ergo contra Joan. à S. Thoma dicendum eſt ſanctitatem, & gloriam beatificati non remanere intra latitudinem probabilitatis, ac certitudinis moralis; undè ſequitur neminem etiam ex vi tantùm beatificationis poſſe dubitare de gloria, & ſanctitate ejus, quem Pontifex beatificavit

RE-

RESOL. XXI.

Dubium incidens: An poſito, quod Pontifex concedat aliquibus determinatis perſonis, & ſub determinato aliquo ritu venerari Sanctum Beatificatum, poſſint alii omnes licitè uti tali conceſſione?

Et an liceat transferre diem S. Beatificati, qui deſignatur pro celebratione? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 21.

Sic. hoc in to. 2. & ... 8c. 81 & 81. & in to. 3. 6. reſol. 92. & 5. 2.

§. 1. AFfirmativam ſententiam nominatim contra me docet doctus Pater Thomas Tamburinus *opuſc. de ſacrific. Miſſæ lib. 2. cap. 6. §. 8. num. 15.* quia, ait ille, cùm una Miſſa ejuſdem ſit valoris, & dignitatis ac aliæ quælibet, ſtatim atque Pontifex declarat talem Beatum dignum eſſe una Miſſa, quæ dicatur ab una determinata perſona, declarat illum eſſe dignum omnibus cæteris Miſſis à quocumque, & quomodocumque celebrandis. Si igitur remanet ſic dignus declaratus, non eſt undè quilibet Sacerdos impediatur illum per ſuas Miſſas venerari, nec venerabitur ſine Sedis Apoſtolicæ authoritate; hæc enim ibi intercedit per illam declarationem, qua dignus Miſſa declaratus eſt Beatus. Hinc infert poſſe quemlibet ejus imaginem adorare, adorandam in Altari conſtituere, publicis proceſſionibus circumferre (adde, & ejus collectam) ſeu commemorationem facere in Miſſa, infra annum. Ratio eſt, quia hi cultus longè inferiores ſunt Miſſa; quare ſi hunc Pontifex concedit, concedit, & illos. Ita Tamburinus, qui citat Fagundez à me alibi adductum, quibus nunc addo Quintanadveñam *tom. 1. tract. 6. ſingul. 5. num. 2. cum ſeq.*

Ubi in bulla ... reſ. aut loco pro hic ... author. præter ... hic Fagundez adductum;

6. Verùm ego non recedo à ſententia negativa, quam olim docui, & præter Granadum, Turrianum, Gavantum à me alibi adductos, noſtram ſententiam ſuſtinet Pater Amicus *in curſu Theol. tom. 5. diſp. 7. ſect. 4. num.* 100. ubi ſic ait: Canonizatis in eorum cultum, & honorem erigi poſſunt templa, ab omnibus ſacrum offerri, & officium recitari: Beatificatis verò nec templa erigi poſſunt, nec ab omnibus ſacrum offerri, & officium recitari, niſi dumtaxat ab iis, quibus in Bulla expreſsè conceditur. Solùm enim beatificatis erigi poſſunt altaria, & quidem ab iis tantùm, quibus conceditur poſse ſacrum offerri, non autem ab aliis, quibus non permittitur ſacrum offerri. Præterea ſacrum, & Officium de canonizato poteſt cum octava celebrari, non autem de Beatificato, niſi de expreſsa licentia Pontificis. Idem dicendum de ſacro votivo, cùm non poſſint alij honores, & cultus Beatificatis exhiberi, quàm qui in Bulla beatificationis exprimuntur. Nam hoc ipſo, quòd tales honores, & cultus reſtringuntur ad certam Religionem, certumque locum, cenſentur etiam reſtringi ad certum genus honoris, & cultus, nempè ad illud, quod in Bulla exprimitur. Licèt autem Beatificatis Altaria erigi ab iis, quibus conceditur, in ipſorum honorem, ſacrum offerri, quia hic honor eſt intrinſecè connexus cum ipſo cultu ſacrificij. Eadem eſt ratio de imagine cum radiis pingenda; vel ſculpenda etiam publicè. Ita Amicus. Et etiam contra Tamburrinum *de commemoratione in Miſſa*, idem ſentit Pellizzarius *in man. Regul. to. 2. tr. 8. c. 2. n. 126.* & contra Palaum nominatim inſurgit doctus Pater Antonius de Eſcobar *in Theol. moral. edit. ult. tr. 1. exam. 22. c. 4. n. 42.* Vide etiam & me citato, Trullench *in Decal. to. 2. lib. 1. c. 9. dub. 3. n. 9. & 11.*

Sup. hoc & contento in ... ſeq. Item hujus ... in tom. 2 tr. 3. reſ. 92 & 3 poſt medium & verſ. Nota etiam, & ibi in ... 6. reſ. ... Sed quæritur, & curſim in aliis ejus annot.]

3. Sed audiamus Mag. Joan. de S. Tho. *in 1. 2. D. Th. diſp. 9. art. 1. fol. 772.* ſic aſſerentem: An Beatificato poſſint omnes deferre cultum Religionis ſaltem in eo, in quo non prohibetur per litteras Beatificationis, licèt expreſsè non concedatur? Supponimus in conceſſione beatificationis aliquando cum reſtrictione concedi licentiam hujuſmodi, vel cum reſtrictione loci, ut ſcilicet in tali Eccleſia, vel tali Religione, aut provincia celebretur: vel cum reſtrictione temporis, ut ſcilicet tali die, aut diebus celebrari poſſit, vel cum reſtrictione perſonarum, ut ſcilicet à talibus perſonis poſſit celebrari: vel cum reſtrictione cultus, ut ſcilicet talis cultus poſſit exhiberi, & non amplius. Et loquimur de cultu publico, qualis eſt, qui Beatificatis defertur. Supponimus etiam nullam eſſe difficultatem, ſi reſtrictio fiat cum expreſsa prohibitione, ut ſi concedatur licentia celebrandi de aliquo tali die, aut à talibus perſonis, cum prohibitione, ne alio die, aut ab aliis perſonis id fiat: Sed ſolùm procedit difficultas, quando conceditur facultas cum aliqua reſtrictione, v. g. celebrandi tali die, vel à talibus perſonis, & nihil prohibetur circa alias perſonas, vel alios dies.

4. Dico ergo, quòd in tali caſu ſolùm licet eo modo, & illo cultu publicè venerari talem Sanctum, ſicut à Pontifice conceditur: reliqua verò etſi ibi expreſsè hoc prohibeantur, non poſſunt licitè eis exhiberi. Et fundamentum ſumitur ex prohibitione juris communis facta Alexandro Tertio *in cap. Audivimus ſæpè citat.* quòd non liceat ſine authoritate Rom. Pont. aliquem venerari pro Sancto: ergo in eo ad quod talis authoritas non ſe extendit, ſed reſtringitur, non licet venerationem exhibere, quia quidquid amplius fit, ſine authoritate Romani Pontificis fit.

5. Nec obſtat, quòd facta Beatificatione ſupponitur talem hominem eſſe in gloria, & ſic poteſt ei deferri cultus.

6. Non, inquam, obſtat, quia cultus publicus non ſolùm requirit, quòd homo ſit in gloria, ſed etiam judicium, aut licentiam Eccleſiæ, quæ quoad hoc eſt reſtricta.

7. Unde ſequitur, quòd ſi reſtrictio ſit circa diem, ut ſi concedatur à Pontifice, quòd certo die poſſit celebrari de aliquo Sancto, non poteſt facta celebratione alio die, etiam per modum devotionis, & Miſſæ votivæ de eo celebrari. Et præter fundamentum poſitum extat reſponſio Sacræ Congregationis Cardinalium, qui conſulti, an liceret Miſſam votivam de Sancto non canonizato celebrare? Reſpondit, non licere: Miſſa autem votiva celebratur extra proprium diem.

8. Sequitur præterea, quòd ſi conceditur beatificatio pro Religioſis certæ Religionis, aut pro hominibus certæ Provinciæ, ut quòd Sacerdotes talis Religionis poſſint de illo Sancto celebrare, nullis aliis Sacerdotibus id licet. Undè nec etiam ad cantandum ſolemniter Miſſam poteſt alius Sacerdos ſubrogari, quia in tali licentia ſtandum eſt præcisè verbis, conceſſionis, ſine qua non licet deferre illum cultum publicum alicui perſonæ ex prohibitione juris communis, quæ ſolùm intelligitur quantum ſonat licentia, & conceſſio; & non amplius. Si autem concedatur reſtrictio ex parte loci, ſed non ex parte perſonarum, ut quòd tali die in Eccleſia tali liceat celebrare Miſſam de tali Sancto, videtur quòd omnes Sacerdotes poſſint ibi celebrare, cùm ſit licentia ſine reſtrictione perſonarum, & ubi jus non reſtringit, nos reſtringere non debemus, præſertim in favorabilibus. Hucuſque Joannes de S. Thoma.

9. Sed in poſterum ſententiam Caſtri Palai, Tamburini, & aliorum non poſſe amplius ſuſtineri patet ex decreto SS. D. N. Innoc. X. nunc feliciter regnantis; nam cùm in Sacra Congregat. Rituum delatæ eſſent ſupradictæ ſententiæ exponentes Brevia Pontificia pro cultu Beatificatorum conceſſa violenter, & contra ipſorum verba, & mentem Sacræ Congregationis SS. D. N. ut dixi, condidit decretum tenoris ſequentis,

Sacrorum Rituum Congregatio die 5. Octobris 1652. cenſuit, & declaravit, ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro placuerit, non potuiſſe, nec poſſe tam ſæculares, quàm Regulares, cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, excedere limites verbales Indultorum Sedis Apoſtolicæ, ſuper Beatificationibus præſertim in celebratione Miſſarum, & Offitii cum octavis, niſi hoc expreſsè Sedes Apoſtolica eis indulſerit; Et facta relatione per me Cardinalem Cornelium Epiſcopum Albanenſem, die 16. Decembris 1652. Sanctitas ſua approbavit, & fit, ut præmittitur ſervari mandavit.

F. Epiſcopus Albanenſ. Card. Cornelius.

Loco ✠ ſigilli.

Bernardinus Roccius Sacr. Rit. Congr. Secr.

Romæ ex Typograph. R. Cam. Apoſt. 1652.

Itaque ex verbis ſupradicti Decreti corruunt ea omnia, quæ Tamburinus, Palaus, & aliqui recentiores circa dubia *ſuperiùs* poſita ſcripſerunt.

10. Sed oritur difficultas, an liceat transferre diem Sancti Beatificati, qui deſignatur pro celebratione, vel ſi ex ignorantia, aut negligentia omittatur celebratio illa die, poſſit alio die celebrari. Et aliqui cenſent id non licere, quia cùm iſta facultas ſuppoſita prohibitione juris communis ſit quaſi diſpenſatio, & privilegium, Privilegium autem ſit ſtricti juris, non operatur ultra formam ſuæ conceſſionis, quare ſi deſignat diem, in quo poſſit celebrari, tranſacto illo die ceſſat permiſſio, & licentia celebrandi.

11. Verùm oppoſitum probabile videtur Joanni de Sancto Tho. *ubi ſup.* quia conceſſio celebrandi illo die, ſi aliud non explicatur intelligenda eſt juxta communes rubricas, quòd celebretur tali die, ſi non ſit impedimentum, aliàs transferri poſſit; præſertim quia intentio conceſsionis primò, & per ſe hoc videtur reſpicere, quòd ſolùm uno die celebretur; ſiquidem Congregatio quando cenſet non licere Miſſam votivam celebrare de Sancto non canonizato,

zato, ſupponit proprium diem ſemper ſaluum manere, ita quòd celebrato die proprio, ſeu feſtivitate propria, per modum voti, aut devotionis non liceat celebrare. Circa ipſum autem diem proprium, quòd poſſit, vel non poſſit transferre, nihil decrevit: Undè cùm ſavores ſint amplian- di, celebratio diei proprii non eſt intelligenda ita reſtrictè, quòd debeat eſſe propria ſecundùm computum menſis, quaſi mathematicè, ſed propriè ſecundùm modum celebrationis Eccleſiæ, quòd impedito die, cenſetur adhuc proprius dies eſſe illa, in quam primò transſerri poteſt. Tutius tamen eſſet in hac parte conſulere Congregationem, quia res eſt magni momenti, & expoſita periculo, ne celebretur tali die in quo non licet ſine authoritate Papæ. Ita Joannes à S. Thoma, qui ſi modò ſcripſiſset poſt dictum Decretum Innocentii X. credo, quòd non tutius, ſed neceſſariò dixiſſet recurrendum eſſe ad Summ. Pontificem. Obſervat etiam idem Joannés de S. Thom. *loc. cit.* quòd ex uſu, & praxi communi videmus aliqua ſpecialia ſigna cultus publici exhiberi Beatificatis, quorum non fit expreſsa mentio in decreto beatificationis; nam ſolent deferri eorum imagines, aut Reliquiæ in ſolemni proceſſione, & in Templo, aut altari collocari, & cum lumine pingi, &c. Quare iſta damnanda non ſunt, etſi in decreto non exprimantur, quia videntur quaſi connexa cum celebratione Miſſæ, & recitatione Officii; ſi enim in eorum honorem ſacrificium, & officium Deo offertur, per ſe eſt connexum, quòd in Templo, & in Altari, ubi tale ſacrificium, & Officium, dicitur, ſpeciali ſigno honoris ejus imago collocetur, in cujus honorem talis publicus cultus exhibetur. Hæc ille. Quæ quidem ut verum fatear, etiam difficultatem haberent, ſtantibus verbis ſupradicti decreti. Non deſeram tamen hìc adnotare aliquos preſſos ſupradicto decreto, quod quidem ſatis urget, aſſerere vel non fuiſſe legitimè promulgatum, vel non fuiſſe uſu receptum, vel non tollere praxim, & conſuetudines communiter in aliqua provincia receptas; ſed ego has reſponſiones ſuis authoribus libenter relinquo: Ipſi videant, & de illis rationem reddant, ſi fortè vocentur à Sacra Congregatione: Mihi verò bonum erit Romanis oraculis reverenter, ut facio adhærere.

RESOL. XXII.

An ſi quis eſſet delatus in S. Officio, quod dixiſſet Papam poſſe errare in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum, ſit ei imponenda abjuratio de formali?

Et advertitur eſſe magnum diſcrimen inter hanc propoſitionem: non eſt de Fide Urbanum VIII. eſſe verum Pontificem; & illam. Urbanus VIII. non eſt verus Pontifex.

Et notatur, quòd eſt puniendus in Tribunali S. Inquiſitionis, ſi quis diceret, quòd Beatus Franciſcus de Borgia, & B. Cajetanus non ſunt in Cœlo, ſecus ſi diceret: ego non teneor credere B. Borgiam, & B. Cajetanum eſſe in gloria.

Et quid, ſi diceret, ego non teneor credere B. Ignatium, vel alium quemlibet Sanctum Canonizatum eſſe in gloria? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 22.

§. 1. VIdetur affirmativè reſpondendum, quia abjuratio de formali injungitur, ut patet aſſerenti propoſitionem contra fidem, ſed eſt de fide, ut probatum eſt, Papam non poſſe errare in canonizatione Sanctorum; ergo contrarium aſſerens de formali abjurare debet. Reſpondeo hanc doctrinam procedere, quando omninò certum eſt propoſitionem illam eſſe de fide. Sed in propoſito noſtro caſu, non eſt ita certa, ut de illa non ſit controverſia inter Doctores, & aliqui contrarium ſentiant.

2. Ergo ſupradictus reus, licèt poſſit ab Inquiſitore puniri, non eſt tamen ei imponenda abjuratio de formali, ſed tantùm de vehementi, quia ſtante diverſitate opinionum, non eſt abſolutè hæreticus, ſed ſuſpectus de hæreſi.

3. Et ita docet Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 4. num. 3.* ubi ſic ait: Concedo affirmantem poſſe errare Pontificem in canonizatione Sanctorum, non eſſe tanquam hæreticum abſolutè damnandum; quia non affirmat aliquid, quod contrarium ſit his, quæ Eccleſia recipit, tanquam de fide certa abſque ulla controverſia Doctorum. Videmus namque Canum, Bañez, & alios *in principio* relatos ſentire de fide non eſſe, Pontificem errare non poſſe. Ergo Eccleſia non defendit tanquam de fide certum ſine ulla controverſia quocirca ea majori probabilitate, & certitudine, qua exiſtimamus de fide eſſe, Pontificem in canonizatione Sanctorum errare non poſse, ea, affirmandum eſt, hæreticum eſse, qui negaret.

4. Et ideò Jacobus Granado *in 2. 2. D. Thomæ contr. 1. tract. 7. diſp. 23. sect. 3. num. 24.* dicit, qui negat, Pontificem non poſſe errare in canonizatione Sanctorum dignus eſſet quidem quòd tanquam de fide aliquantulum ſuſpectus puniretur.

5. Notent Domini Inquiſitores, & eorum Conſultores, quòd non dixit eſſe puniendum tanquam hæreticum, ſed tanquam de hæreſi ſuſpectum. Ergo non erit ei imponenda abjuratio de formali, ſed de vehementi.

6. Rectè itaque dixit Franciſcus de Caſtillo *in 4. ſentent. tom. 1. diſp. 16. quæſt. 8. part. 4. num. 24.* aſſerentem, Papam poſſe errare in canonizatione Sanctorum, quòd non ſolùm graviter peccat contra Religionem; ſed quodammodò contra virtutem fidei, & ideò puniendum venit à fidei cenſoribus, qui non ſolùm puniunt hæreticos, ſed etiam aſſertores propoſitionum damnabilium, qualis eſt temeraria, ſcandaloſa, ſapiens hæreſim, &c. Ita ille.

7. Et hæc omnia applicanda ſunt in omni alio caſu ſimili quoad præſentem materiam.

Sed adverte cum Caſtro Palao *ubi ſup. §. 2. num. 11.* eſſe magnum diſcrimen inter hanc propoſitionem: Non eſt de fide Urbanum VIII. eſſe verum Pontificem, & illam: Urban. VIII. non eſt verus Pontifex: nam affirmare hanc ſecundam propoſitionem, ſcilicet Urban. VIII. non eſt verus Pontifex, eſt propoſitio in primis temeraria, ut potè ſine ullo prorsùs fundamento aſſerta, & communi fidelium conſenſui repugnans. Eſt etiam ſcandaloſa, quippe quæ anſam præbet ſchiſmaticis ad perſeverandum in ſeparatione ab hoc capite Eccleſiæ Romanæ; & hæreticis etiam ad deridendum fideles, quòd venerentur tanquam verum caput, quod revera eſt fictè caput; imò & Catholicis, ut non aſſentiantur definitis ab hoc Pontifice, ſiquidem non eſt verus Pontifex: ac tandem affirmans ſupradictam propoſitionem erit ſuſpectus de hæreſi, & tanquam hæreticus puniri deberet: ut benè notavit Bañez *in 2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 2. §. Nihilominus*. Quia negans hunc eſse Pontificem poſt univerſalem Eccleſiæ acceptationem, videtur planè negare in Eccleſia eſſe poteſtatem eligendi verum Pontificem, legitimumque ſucceſſorem Petri: Quare dicendum eſse reor adeò certum eſse Urbanum VIII. v. g. eſse verum Papam, ut etiam ſi id non eſſet de fide, multò certiùs eſset, quàm eſt in hac Hoſtia conſecrata eſse Corpus Chriſti, quia moraliter loquendo faciliùs potuit intervenire defectus in conſecratione Hoſtiæ propter Sacerdotis oblivionem, malitiam, ſeu defectum intentionis, vel poteſtatis, quam in eo, quod Eccleſia univerſalis acceptet hunc pro vero Pontifice, cùm tamen non ſit. Illa tamen propoſitio, quòd ſcilicet de fide ſit hunc Pontificem eſse verum Pontificem, mihi certiſſima eſt: non tamen audeo contrariam aliqua gravi nota inurere, ſi quidem tot, tam graveſque Doctores illam defenſerunt. Hucuſque Palaus.

8. Nota etiam hìc obiter, quòd eſſet puniendus in noſtro ſacro Tribunali, ſi quis diceret Beatus Franciſcus Borgia, vel Beatus Cajetanus non ſunt in Cœlo; nam ſic dicendo poſitivè, diſsentiret à ſenſu Pontificis: ſecus autem ſi diceret. Ego non teneor credere, Beatum Borgiam, & Beatum Cajetanum eſse in gloria, quia ad hoc credendum non adſtringitur per Bullam Beatificationis.

9. Non autem hoc eſset admittendum, ſi diceret. Ego non teneor credere, Sanctum Ignatium eſse in gloria; nam ad id credendum adſtringitur per Bullam canonizationis, tanquam ultimum judicium ſuæ Sanctitatis.

10. Et hæc omnia docet Adamus Tannerus *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 4. dub. 7. n. 292.* ubi ſic ait: Canonizatio differt à beatificatione, non ſolùm quòd hæc aliquando permittat cultum talis Sancti ſolùm alicui parti Eccleſiæ, puta certæ Religioni, aut Epiſcopatui, ſed etiam quia hæc univerſim ſolùm permittit, ut talis habeatur Sanctus, non autem adhoc credendum obligat, canonizatio autem planè obligat, ut is pro Sancto habeatur, & colatur. Ita ille. Quod eſt valdè notandum, & docet etiam Caſtr. Pal. *tom. 1. tract. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 5. n. 8. in fine*, & Ægidius Trullenc. *in Decalog. tom. 1. lib. 1. c. 9. dub. 6. num. 10.*

RESOL. XXIII.

An Papa poſſit errare in approbatione Religionum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 23.

§. 1. MElchior Canus *lib. 5. de locis cap. 5.* ait, quòd Ordines Religioſos probare, vel refellere non pertinet ad ea, in quibus Summus Pontifex errare nequit: idque confirmat.

2. Primò ex Concilio Lateranenſi, ubi Innocentius III.

cap.

cap. Nemia, *tit. de Religioſis domibus*, advertit nimiam Religionum multitudinem valdè Eccleſiæ Chriſti incommodare.

5. Secundò, quia Gregorius X. *in Conc. Lugdunenſi* (quod refertur *in l. 3. tit. 17.*) ait, quòd importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorſit, & quoſdam Ordines etiam per Sedem Apoſtolicam probatos abolet.

4. Tertiò, quia Cœleſtinus V. approbavit Ordinem, Fratricellorum, quem Joannes XXII. reprobat *in ſuis extravag. tit. 7.* Sed & quoſdam alios Religionum Ordines à Pontificibus extinctos fuiſſe, non eſt dubium.

5. Petrus verò de Aragon. §. *ult. de poteſtate Papæ* limitat hanc ſententiam, dum ait, Papam non poſſe errare in approbatione Regulæ, aut legum alicujus Religionis, quantum ad ſubſtantiam, benè tamen quantum ad circumſtantias, judicando ſcilicet, quòd hic, & nunc ſit conveniens aliquam Regulam approbare, cùm tamen hic, & nunc id non fuerit conveniens, limitat deinde Bañez, quòd licèt non poſſit errare quantum ad approbationem Regulæ, benè tamen quantum ad multitudinem Religionum, approbando ſcilicet plures, quàm conveniens ſit, & probat *dub. 8. concl. 5.* ex Innocentio III. *in Concilio Lateranenſi* refertur *cap. ult. de Religioſis domibus*, & ex Gregorio X. *cap. ult. eodem tit. in 6.* qui damnat multitudinem Religionum in Eccleſia, quoniam multitudo parit confuſionem.

6. Sed his non obſtantibus, firmandum eſt, Pontificem non poſſe errare in approbatione Religionum; undè meritò contra Canum inſurgit ex Dominicanorum familia Jo: de S. Thoma *in 2.2. D. Thomæ diſp. 9. art. 3. fol. 777. col. 1.* Probatur concluſio, quia in decretis morum Romanus Pontifex non poteſt errare, ut patet *ex dictis*; ſed in approbatione alicujus Regulæ ſpecialis non approbat aliquam legem improbam, aut aliquod ſtatutum iniquum, contrarium legi naturali, aut Divinæ, ſed potiùs conforme obſervationi Conciliorum Evangelii. Ergo, &c.

7. Dicendum eſt itaque, quòd approbatio Religionum eſt magna pars materiæ moralis; oportet enim, ut Eccleſia habeat ſecuritatem, & certitudinem non tantùm in præceptis, ſed etiam in conſiliis, & in via perfectionis. Item quia approbare Religionem eſt quaſi canonizare tale inſtitutum, ut ſanctum: ergo ad providentiam Spiritus Sancti ſpectat, ut in hoc non permittat errare Eccleſiam; quam ſpecialiter regit. Erraret autem Eccleſia, ſi Pontifex poſſet errare: Ergo credendum non eſt, id accidere poſſe.

8. Verùm difficultas eſt: An ſecundùm leges prudentiæ errare poſſit Pontifex approbando aliquam Religionem, cujus inſtitutum, licèt malum non ſit, neque contrarium perfectioni Evangelicæ; eſt tamen minus conveniens Eccleſiæ, vel quia nimis durum, vel laxum ſit; vel quia ex illo ſequitur confuſio aliqua in Eccleſia, & fervoris ſpiritualis in aliis Religionibus diminutio.

9. Et affirmativam ſententiam tenet Bañez *in 2.2. quæſt. 1. art. 10. dub. 8. concl. 5.* Movetur primò, quia Innocentius III. *in cap. ult. de Religioſis*, & Gregorius X. *in cap. 1. eod. tit. in 6.* prohibent firmiter novarum Religionum inſtitutionem, ne nimia Religionum diverſitas gravem in Eccleſia Dei confuſionem inducat. Sentit ergo Pontifex tunc temporis non eſſe conveniens novam Religionem inſtituere. Ergo ſi de facto illam approbaret, rem inconvenientem Eccleſiæ videretur facere. Secundò ſæpè approbatas Religiones Pontifex reformavit, vel diſſolvit. Ergo ſenſit Eccleſiæ Dei non convenire, ut exiſterent; nam ideò diſſolvit, quia non judicantur convenientes. Ergo ante diſſolutionem inconvenientes erant. Sed non obſtante hac inconvenientia approbabantur, & Pontifex obligabat univerſam Eccleſiam autem, quæ illi aliquo modo inconveniens eſt; quia ex alio capite habet convenientiam. Tertiò negari non poteſt poſſe Pontificem leges rerum agendarum, & quæ neceſſariæ non ſunt ad ſalutem ita multiplicare, ut earum multiplicatio rectæ Eccleſiæ gubernationi inconveniens ſit. Ergo ſimiliter poterit Religiones ita multiplicare, ut earum multiplicatio confuſionem inducat, & regimini Eccleſiæ præjudicet.

Et ita hanc ſententiam præter Bañez tenet etiam Palaus *tom. 2. tract. 4. diſp. 5. punct. 5. §. 6. num. 4.* Suarez *de fide diſp. 5. ſect. 8. num. 9.* Arriaga *in curſ. Theol. tom. 5. d. 9. ſect. 6. num. 36.* Tannerus *tom. 3. diſp. 5. quæſt. 4. dub. 7. nu. 285.* Sylvius *in contr. l. 4. q. 2. art. 16.*

10. Sed aliqui abſolutè tenent cum Franciſco del Caſtillo *in 4. ſent. tom. 2. diſp. 16. quæſt. 9. num. 9.* Valent. *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 7. §. 41.* & aliis, quòd neque errare poteſt Papa approbando Religionem, quantum ad circumſtantias, taliter, ut approbet, quòd hic, & nunc eſt inconveniens, neque oppoſitum dicere, vacat temeritate. Hanc concluſionem tenuit Doctor Monteſinus *in manuſcriptis*; & probatur primò ratione generali, quia ſemper præſumendum eſt pro capite, quando non apparet manifeſtus error: cùm ergo conſtet ex ſecunda concluſione, Papam non poſſe errare in approbatione alicujus, Religionis, ſtatuendo aliquid contrarium juri naturali, aut divino, conſequens eſt, quòd neque poſſit dici ipſum errare quantum ad hoc, quod eſt approbare, quòd hic, & nunc eſt diſconveniens.

11. Secundò ſpecialiter probatur de Romano Pontifice, quia habet aſſiſtentiam Spiritus Sancti in his, quæ pertinent ad regimen univerſalis Eccleſiæ, ſed approbatio Religionum etiam quantum ad circumſtantias, & quantum ad modum pertinet ad regimen univerſalis Eccleſiæ. Ergo, &c.

12. Undè ex his ſequitur neque dici debere Romanum Pontificem errare in approbatione Religionum, quantum ad multitudinem. Sic teneo contra Bañez, ubi Monteſinus *ubi ſuprà* dicit, quòd audacter nimis id affirmatur, & probat argumento, quo utitur Bañez pro ſua ſententia, quia ſi Romani Pontifices *ſupra* relati decreverunt, deinceps nullam fundari Religionē ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, quoniam erant tunc temporis multi Religioſi, taliter, quòd multitudo pareret confuſionem: Ergo dicendum eſt, quòd Papa approbante, non poſſit eſſe hoc inconveniens in Eccleſia, ut ſint tam multæ Religiones approbatæ, quòd multitudo pariat confuſionem. Undè non eſt timendum, quòd Papa in approbandis Religionibus imprudenter ſe gerat, ſicut neque in condendis legibus, quæ ad univerſalem pertinent Eccleſiam.

13. Nota tamen, quòd licèt opinio Bañez, Sylvii, & aliorum ſit ſatis probabilis, verùm tamen ipſimet exiſtimant non poſſe dici de facto, vel erraſſe Pontificem imprudenter aliquam Religionem approbando, vel aliquam earum, quæ per ipſum approbatæ ſunt, eſſe inutilem abſque magna temeritate; cùm temerarium ſit de eo, quod Pontifex palam probat, diverſum ferre judicium, cumque Paſtoris præſertim Summi ſententia ſuſpicienda ſit, non ſiniſtrè interpretanda.

RESOL. XXIV.

Reſpondetur ad argumenta contraria adducta à Melchiore Cano. Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 24.

§. 1. Fateor Melchiorem Canum ex inclyto Ordine Dominicano fuiſſe virum ſapientiſſimum, & acutiſſimi ingenii, ſed circa præſentem difficultatem meritò ab omnibus Theologis rejicitur, undè adversùs illum Arriaga *in curſu Theol. tom. 5. diſp. 9. ſect. 6. num. 36.* ſic ait: Vehementer miror, Canum admiſiſſe in approbando Ordinem Religioſum, errorem cadere poſſe in Pontificem, per quod ſanè, & ſuæ propriè Religioni vehementer nocuit; ſi enim inde potuit ipſe, aliuſve dubitare, an Pontifex erraſſet in Sancti Franciſci Ordinis, v. g. approbatione, potuere eodem modo, & alii dubitare, an non in confirmatione Ordinis Sancti Dominici erratum fuiſſet. Non ergo debemus ullo modo talem veritatem in dubium vertere. Ita ille.

2. Undè ad argumenta Cani *ſup.* adducta reſpondent Caſtillo, Sylvius, & alii *ubi ſuprà*. Dico igitur cum ipſis ad primum ex authoritate Innoc. III. non haberi, quod ipſe advertit nimiam Religionum ab Eccleſia, ſeu ab ejus capite approbatarum multitudinem Eccleſiæ incommodare, quia prohibet quidem, ne quis de cætero novam Religionem inveniat, idque ne nimia Religionum diverſitas gravem in Eccleſiam Dei confuſionem inducat, ſed iſta prohibitio ſic intelligi debet, ut nullus inveniat novam Religionem, quam ſine approbatione Pontificis induat, & executioni mandet: Alioquin contra iſtam prohibitionem feciſſent Sancti Franciſcus de Paula, Ignatius Lojola, & alii, qui poſt Innocentii III. tempora novas Religiones à Sede Apoſtolica probatas, & confirmatas induxerunt, id, quod nemo orthodoxus dicere audebit.

3. Ad ſecundum reſpondetur, Gregorium manifeſtè loqui de multiplicatione Religionum à Sede Apoſtolica non probatarum, quando dicit, quòd importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorſit.

4. Quod autem attinet ad id quod ſumitur quoſdam Ordines etiam per Sedem Apoſtolicam probatos, fuiſſe poſteà abolitos; ſeu extinctos: Reſpondetur id traditæ doctrinæ nihil penitus obſtare. Succeſſu enim temporis, vel ob malitiam inhabitantium, vel propter circumſtantiam temporum, vel propter aliquid hujuſmodi, contingit, quòd

Reli-

Religiones, quæ ab initio erant Eccleſiæ utiles; fiant inutiles, ideoque mereantur extingui. Et propterea quando in ſimili caſu ſucceſſor Pontifex extinguit Ordinem à Prædeceſſore probatum, non arguit illum prædeceſſorem erraſſe; ſed tantum variatas eſſe circumſtantias, ob quod id, quod antea prudenter fuit approbatum, poſteà etiam prudenter aboleatur.

5. Et ex his reſponſio ad tertium haberi poteſt. Quibus tamen addendum videtur non liquere, quod Cæleſtinus V. approbaverit Ordinem, & ſtatum Fratticellorum. Prætendebant quidem ipſi ſe ab eo privilegium, & approbationem habere; ſed prætendebant ſolum, non autem probabant. Bonifacius autem VIII. ei ſuccedens ex certis, & rationabilibus cauſis omnia à Cæleſtino conceſſa, quæ per ipſum Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitus vacuavit: illud autem privilegium non invenitur per Bonifacium approbatum, ut dicitur *Extravag. Jo. 22. tit. 7.* Et hinc eſt, quod Joannes ſtatum illum non admiſerit, præſertim cùm deprehenderit ipſos habere errores, quos Cæleſtino Pontificatum regere occultaverant. Error autem perſonarum non facit ſtatum, in quo verſantur eſſe malum, & ſi merito poſſit eſſe cauſa ſtatum alioquin ex ſe bonum extinguendi.

6. Itaque ad ea, quæ dicit Canus reſpondendum eſt nos non negare Religionem approbatam ab uno Romano Pont. poſſe extingui authoritate alterius, imò, & ejuſdem pro diverſis temporibus; nam quòd hîc, & nunc prudenter judicatur conveniens pro alio tempore, poteſt etiam prudenter judicari diſconveniens, ex quo capite oritur mutatio legum quæ ſunt de jure poſitivo; quod judicium diverſum poteſt oriri ex incuria, aut malitia Religioſorũ Religionis aliàs approbatæ, aut ex eo, quod aliquid agant, vel tollant Religioſi de ſua regula, ratione cujus reddãtur leges minus utiles, aut fortè contrariæ ad obſervationem ſtatus perfectionis, vel denique ex nimietate peccatorum ipſorum Religioſorum.

7. Unde ex his non pugnat, quo minus aliquæ Religiones, alioqui, & ex ſe, & pro eo etiam tempore, quo approbatæ fuerant, Eccleſiæ utiles, ſucceſſu temporis, vel ob malitiam inhabitantium in ea, vel propter circumſtantias temporum, & ſtatum Eccleſiæ mutatum, inutiles fieri, ac proinde etiam abrogari poſſint, quod enim legibus, id etiam Religionibus quoad hoc accidere poteſt, ut omnes fatentur: Idque ſolum probant exempla, quæ Canus *loc. cit.* affert, quamvis fortè non omnia ſufficienti auctoritate, ac fide nitantur.

R E S O L. XXV.

Qua certitudine credendum eſt Papam, non poſſe errare in approbatione Religionum? Ex part. 11. tractat. addit. 2. Reſol. etiam 25.

§. 1. Reſpondeo hanc concluſionem eſſe de fide; Ita docet Amicus *in curſ. theol. tom. 4. diſp. 7. ſect. 3. n. 79.* Franciſcus del Caſtillo *in 3. ſent. tom. 3. diſp. 16. quæſt. 9. nu. 8. in fine*, Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 4. diſput. 1. punct. 5. §. 6. n. 6.* ubi ſic ait: Cum Pontifex Religionem aliquam approbat, approbat vitæ aliquod inſtitutum ſub voto paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, tanquam aptiſſimum, & Euangelio nimis conforme ad ſalutem conſequendam, hoc autem inſtitutum, & continet finem aliquem ad divinam gloriam, & ſalutem æternam pertinentem, & inſuper media aliqua, quibus hic finis obtineri poteſt: Dicendum ergo exiſtimo de fide eſſe, non poſſe Pontificem in approbatione hujus finis, & mediorum, quæ ſibi proponuntur, errare; itaut approbet tanquam conſentaneum Euangelicæ perfectioni quod verè conſetaneum non ſit. Ita ille.

2. Undè ex omnibus *ſuperius* dictis ſequitur, Pontificem non potuiſſe errare in approbando inſtitutum noſtræ Religionis Clericorum regularium Theatinorum vivendi abſque redditibus, nec petendi directè, vel indirectè eleemoſynas, ſed ex ſpontè oblatis vivere, & qui contrarium diceret, ſevera cenſura dignus eſſet ex rationibus *ſuperius* adductis.

3. Ex quibus infert etiam Pater Amicus, *ubi ſup. num. 83.* ad finem pertinere, quod Gregorius XIII. *in Bulla*: *Quanto fructuoſius, edita anno 1582. Calendis Febr.* declaravit eſſe verè, & propriè Religioſos, eos, qui in ipſa Societate admiſſi biennio probationis peracto, tria vota ſimplicia emittunt, non minus, quam ſi in Profeſſorum numerum adſcripti eſſent.

4. Quam doctrinam ſequuntur multi docti Theologi. Et ratio eſt, quoniam hoc ſpectat ad ſubſtantiam noſtræ Religionis; ſpectat enim ad peculiarem quemdam gradum noſtræ Religionis conſtantem ex ſcholaſticis approbatis, qui in noſtra Religione ſubſtantialis eſt. Quare ſicut non potuit Pontifex in reliquis gradibus ejuſdem Religionis approbandis errare; ita neque in hoc, cum ex omnibus gradibus conſtet ſubſtantialis perfectio noſtræ Religionis. Ita Amicus; quod etiam docuit ex eadem Religione Pater Turrianus *in 2. 2. D. Thomæ diſp. 16. dub. 2.* Sed circa præſentem quæſtionem ne deſeras videre Joannem de Sancto Thomas *in 2. 2. diſp. 9. art. 2. fol. 776.* ubi firmat Pontificem errare non poſſe in approbatione alicujus Religionis, & qui oppoſitum diceret ad minus tamquam temerarius, & ſcandaloſus, & errori proximus haberetur, & reſpondet poſteà ad argumenta Cajetani, & Soti.

R E S O L. XXVI.

An Pontifex poſſit errare approbando, vel reprobando aliquem contractum, & agitùr de Monte pietatis?

Idem poteſt quæri de aliquo actu, an ſit Simoniacus, vel non;

Et etiam quæritur, an Pontifex habeat infallibile judicium de propoſitionum philoſophicarum probabilitate? Ex part. 11. tract. addit. 2. Reſ. etiam 26.

§. 1. Idem poteſt quæri de aliquo actu: An ſit peccatum ſimoniæ, vel non? & quidem Cajetanus *tom. 2. opuſculorum tr. 6.* Sotus *6. de juſt. quæſt. 1. art. 6.* agentes de Monte pietatis, putarunt definitionem Leonis X. *in Conc. Lateranenſi*, §. 10. qua definit, eum montem nõ eſſe uſurarium, ad fidem non pertinere, quia exiſtimant naturas contractuum potius eſſe explicandas à Philoſophis moralibus: & licèt de quadã definitione in ſpecie loquantur, ſed videntur ſupponere univerſalem doctrinam: ſi enim in explicanda natura unius contractus uſurarii errare poteſt, poterit in aliis, omneſque ſimiles definitiones poterunt in dubium revocari.

2. Sed omninò contrariam ſententiam tenent communiter Theologi: & ideò Malderus *in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 1. art. 10. diſp. 6. propoſ. 5.* ſic aſſerit: Non poteſt Pontifex errare, quando toti Eccleſiæ ex Cathedra declarat aliquem contractum eſſe licitum, aut illicitum, & uſurarium. Hoc enim ſanctitas Eccleſiæ poſtulat, ut non profiteatur bonum, malum, aut malum, bonum, profiteretur autem, ſi caput ejus ita præſcriberet. Ita ille.

3. Et quidem id ſpectat ad authoritatem Pontificis, quia cum ſit Summus Paſtor, habere debuit infallibilem poteſtatem ſalubriter paſcendi oves Chriſti; valdè autem diminuta foret ejus poteſtas, ſi non ſe extenderet ad hujuſmodi leges declarandas. Nec refert, quod earum dilatatio proximè pendeat ex natura talium legum, & ex philoſophia morali, non ex ſcriptura ſacra, nam ea Pontifex non definit, quatenus veritates Philoſophicæ ſunt, ſed quatenus ſunt præcepta morum; ad ſalutem neceſſaria, ad quæ definienda habere debet infallibilem aſſiſtentiam Spiritus ſancti, ne definiat, & declaret, quod contrarium eſt ſaluti hominum. Confirmatur; nam etiam Clemens V. *in Concil. Vienenſi* declaravit, animam rationalem eſſe veram corporis formam, quæ veritas proximè ex Philoſophia pendet, quia tamen dirigitur ad doctrinam fidei, potuit, & de facto fuit à Pontifice authenticè definita, adeò ut hæreticus ſit cenſendus, qui contrarium docet, atque ex his ſolutum manet fundamentum Soti.

4. Vide etiam Turrianum *tom. 1. diſp. 16. dub. 2.* Bellarm. *lib. 4. c. 10.* Bañes *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 6.* Undè P. Molina *lib. 2. de juſt. diſp. 325.* agens de citata definitione Leonis; meritò reprehendit doctrinam Soti, & Cajetani, & ferè videtur ſenſus Eccleſiæ; recipit enim Eccleſia has definitiones tanquam omninò certas, & indubitatæ veritatis. Et ratio hujus doctrinæ eſſe debet, quia eſſet contra ſanctitatem Eccleſiæ, ſi Pontifex poſſet injuſtum natura ſua contractum proponere ut rem juſtam, quæ res cum ad mores pertineat, magni momenti eſt, neque eſſet à Chriſto ſufficienter proviſum, ſi Eccleſiæ caput hoc modo errare poſſet, quod non eſt ullo modo concedendum, & certè cum veritas iſtarum rerum valde ſit neceſſaria, neceſſarium etiam fuit, ut in earum declaratione Pontifex errare non poſſet.

5. Vide etiam Verricelli *in quæſt. moral. to. 1. tr. 8. q. 25. n. 9.* aſſerentem, quòd Mons Pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide eſt, quòd ſit juſtus. Ita rectè Navarrus *comment. de uſuris n. 59.* Sotum, & Cajetanum graviter reprehendit Immodeſtiæ, & irreverentiæ erga Sedem Apoſtolicam, & Concilia Generalia, diſplicet mihi, viros tam doctos ſugillare, ſed neceſſarium eſt in re tam gravi: Et quidem contra Cajetanum, & Sotum inſurgit ex Dominicanorum familia Magiſter Joannes de S. Thoma *in 2. 2. q. 1. diſp. 9. art. 3. fol. 777.* vir quidem ſapientiſſimus.

6. Dico igitur contra ſupradictos omninò certũ eſſe Montes pietatis, & laudabiles, & ab omni labe uſuræ immunes eſſe. Probatur authoritate Concilii Generalis Lateranenſis ſub

ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. ubi Pontifex, re maturè diſcuſſa, & collatis utriuſque partis rationibus, tandem ſacro Concilio approbante definit montes, in quibus pro miniſtrorum impenſis, & ſola montium indemnitate aliquid moderatum ultra ſortem accipitur eſſe laudabiles, & meritorios, & Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. & ſæpè ante inter pia loca Montes pietatis numerat, & Doctores communiter conſentiunt, Sotus *reſp. Cajet*, qui Concilio interfuit, ſcripſiſſe poſt Concilium contra Montes, & tamen à nullo fuiſſe reprehenſum. Deindè aſſerere originalem Bullam habere aliquam limitationem, quam non habet decretum, quod circumfertur: Sed Sotus errat graviter. Primò enim non ſcripſit Cajet. poſt Concilium, ſed ſeptemdecim annis ante hanc definitionem, ut patet legenti, & Acta Concilii, & finem opuſculi Cajetani. Secundò non interfuit tanquam Cardinalis, ſed tanquam Magiſter Ordinis, poſteà enim factus eſt Cardinalis. Tertiò, hanc, quã citamus definitionem, approbavit Cajetanus, quia ſuffragium rogatus annuit; cùm enim ſinguli fuiſſent nominatim interrogati, nemo contradixit præter Archiepiſcopũ Tranenſem 4. *in iſto opuſc*, non agit de definitione facta à Cõcilio (quæ, ut dixi 17. annis poſt illud opuſculum eſt edita) ſed Bulla aliqua Pontificis alicujus præcedentis, quæ continebat approbationem montium. Undè Sotus non ſubſiſtit. Inſiſtendum ergo eſt definitioni generalis Concilii (quæ etiã ad montes poſtea erigendos extenditur) ut ibi declarat Pontifex: fundamentum eſt, quod habeat jus ſervandi ſe indemnem; atqui moderatum illud, quod datur, eſt ad indemnitatem montium, & ad compenſandas obligationes, & contra, quæ ſubeunt mutantes in gratiam communitatis.

7. Dices cum Cajetano, & Soto *locis ſuprà citatis* pignus datur in utilitatem ſolius mutuantis, & ſecuritatem debiti acquirendi ſuo tempore: ergo illi ſoli incumbit cura illud cuſtodiendi. Ergo injuſtum eſt exigere à pauperibus pro hoc labore ſalarium, ſicut quando aliquis de commodato ob ipſius ſolius utilitatem, cõmodatarius debet facere ſumptus, qui ſunt neceſſarii ad conſervandam rem commodatam, non verò commodator. Reſpondetur primò falſum aſſumi, quia ſecundum jura creditor habet actionem contrariam pignoratitiam contra debitorem ad recuperandũ omnes ſumptus neceſſarios, quos fecit in conſervando pignore, *l. ſi neceſſarias, ff. de pignorat. act.* Imò etiã & utiles *l. impenſæ, ff. de verb. ſignific.* Undè ſi pignori des mihi equum, debes ſolvere expenſas factas non ſolum in alimenta equi, ſed etiam in famulum, qui cuſtodit equum, ut habet Barthol. *l. in Interdum, qui potiores in pignore*, Ergo ſtando in jure communi, debentur præfectis montium omnes expenſæ neceſſariæ, & utiles factæ in conſervatione pignorum, & per conſequens famuli, quibus illa cura incumbit debent ali à mutuatariis.

8. Obſervandum verò eſt cum Turriano *loc. cit.* eodem modo, ac de uſurario contractu loquendum eſſe, cum Pontifex declarat aliquam conventionem eſſe ſimoniacam, & de vitio ſimoniæ in ſpecie loquitur Bañez *ſuprà*, & planè ſentiunt Doctores, qui docent Pontificem non poſſe proponere toti Eccleſiæ, ut honeſtum aliquid, quod reverà peccatum eſt, quod maximè decet ſanctitatem Eccleſiæ. Et idem judicium eſt, quando Pontifex declarat ex aliquo peccato non oriri obligationem reſtituendi, ſicut de ſimonia mentali docuit Gregorius *cap. fin. de ſimonia*, ut multi putant; & ideò falsò Bartholomæus Medina *in ſumm. l.* 2. §. 21. *c.* 14. dixit, Pontificem ibi ſecutum eſſe opinionem probabilem, ſed contrariam eſſe probabiliorem, nempè mentalem ſimoniam obligare ad reſtitutionem. Sup. hoc in 13. ſ. tr. 7. Reſ. 12. & ultim. & in Reſ. 21. per tot. & in aliis eius ſecundæ not.

9. Falſa eſt igitur ſententia Medinæ, quæ admittit declarationes Pontificum in decretalibus poſſe eſſe falſas in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent, atque adeò cogitur fateri poſſe aliquid reverà inhoneſtum, ut honeſtum proponere toti Eccleſiæ, mirum verò eſt Cajetanum, Sotum, & Medinam viros doctos, & pios ita ſentire de poteſtate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent.

10. Nec obſtat contra *ſuperius* dicta authoritas Melchioris Cani *l.* 5. *art.* 5. ubi docet, poſſe Pontificem in judicio circa perſonas privatas, & Eccleſias particulares errare præcipiendo, vel prohibendo aliquid, quod rationi, & Evangelio contrarium eſt, & adhibet exemplũ de illo, qui occultè una uxore habita, alteram publicè ducit, in quo caſu præcipit Eccleſia, ut priore relicta, poſteriorem accipiat, Nec inquã, hæc obſtant; nam reſpondeo cum Amico *ubi ſup*, ad exemplum adductũ, vel negandum eſt poſſe Pontificem in tali caſu, ſi conſtet de legitimo matrimonio cum priori uxore, cogere virum, ut relicta priori poſteriorem accipiat, vel certè declarat tunc Pontifex prius matrimonium, præſertim ubi Concilium Trident. receptum eſt, non fuiſſe validum defectu publicitatis in contractu matrimoniali requiſitæ. Quanquam poſſet in hoc Pontifex errare, cum pendeat ex facto, an nimirum prius matrimonium fuerit validum. Licèt ſemper in hujuſmodi caſibus ſtandum ſit judicio Pontificis,

11. Sed hic obiter quæro, an Pontifex habeat infallibile judicium de propoſitionum philoſophicarum probabilitate? Reſpondeo, non videtur de talibus Pontificem debere judicare, niſi interſit fidei ejuſmodi propoſitionem probabilem haberi: quo modo Clemens V. *in Concilio Viennenſi* definivit erroneum eſſe, ſi quis dixerit animam rationalem non eſſe formam corporis humani per ſe, & eſſentialem, & Leo X. *in Concilio Lateranenſi* præcipit philoſophis, ut pro poſſe Chriſtianam fidem contra philoſophorum argumenta adſtruant. Ubi acta habent, Cajetanum interrogatum reſpondiſſe, ſibi eam partem Bullæ non placere, qua præcipitur Philoſophis, ut publicè ſuadendo doceant veritatem fidei. Verum rectè poterat ſtatui, ut ſaltem contraria philoſophorum argumenta ſolvendo, quæ omnia ſolubilia ſunt Philoſophiæ Profeſſores propugnent dogmata fidei. Et hæc omnia docet Malderus *in* 2. 2. *D. Th. q.* 1. *art.* 10. *diſp.* 6. *prop.* 6.

An clauſis oculis ſtandum ſit Decretis Pontificiis? Ex par. 11. *tract.* 1. *Reſol.* 15. *Quæ nunc invenietur tom.* 6. *tract.* 1. *Reſ.* 27.

TRACTATUS SEXTUS.

DE

POTESTATE PONTIFICIS

Eligendi ſibi Succeſſorem.

RESOLUTIO PRIMA.

An Pontifex poſſit ſibi eligere ſucceſſorem?
Et affirmativa ſententia proponitur? Ex part. 10. tract. 5. Reſ. etiam 1.

§. 1. POſſe Pontificem, abſolutè loquendo, & in rigore eligere ſibi Succeſſorem, docuit hac noſtra tempeſtate ingeniorum Phœnix Gabriel Vaſquez *in* 3. *part. to.* 3. *diſp.* 244. *c.* 3. *n.* 26. ubi ſic ait. Poſtremò de electione Summi Pontificis Romani dicamus; de qua; cum certum ſit, ab ipſis Summis Pontificibus eſſe modum electionis præſcriptum, & Cardinalibus commiſſum, manifeſtè conſequitur hoc jus primario in ipſo Summo Pontifice eſſe, ut ipſe eligere ſibi poſſit ſucceſſorem: ſicut Petrus elegit ſibi Clementem, teſte Joanne III, in Epiſtola unica, quæ eſt ad Germaniæ, & Galliæ Epiſcopos, *cap. primò*, Nam, ſi non poſſet Sum. Pont. Succeſſorem ſibi eligere, neque etiam ſua lege poſitiva aliis præſcribere poſſet modum electionis, ſicut reverà præſcripſit, & Cardinalibus tribuit. Contra verò, qui poteſtatem à Deo habet præſcribendi modum electionis aliis, & eum immutandi, prout expedire judicaverit; cur etiam non habebit, Succeſſorem ſibi eligendi? Et quidem Beatum Petrum elegiſſe Clementem, ut ſibi ſuccederet, negare non poſſumus: cùm id expreſsè teſtetur Joan. 3. in prædicta epiſtola; nam Linus, & Cletus non ſucceſſerunt Petro in Romano Pontificatu; ſed ipſo vivente abſolutè ordinati ſunt Epiſcopi, hoc eſt ſine ulla Eccleſia, ut Petri Coadjutores eſſent; ſicut *diſp.* 241. *cap.* 1. diximus. Et idem *Joannes III.* ſcribit: nullum autem fundamentum habemus, ut aſſeramus, hoc fuiſſe Petro ex peculiari privilegio conceſſum, ut ſibi ſucceſſorem poſſet eligere Scio quidem viros peritos aliquos oppoſitam ſententiam ſecutos fuiſſe, ut Antoninum, & Panormitanum *in cap. Licet de electione*; eò quòd effectus hujus

hujus electionis referatur ad tempus, quo jam non eſt Papa, & ideò videatur nulla, cùm tunc jam non ſit Papa, cujus authoritate id fieri debet: quod etiam docuit Silveſt. in Summa, *verb. excommunicatione 9. n. 2.* Verum hæc ratio mihi non probatur; nam ſicut Pōtifex tribuit aliis facultatem, ut poſt mortem ſuam ſucceſſorem eligere poſſint; cur etiam ipſe in vita ſua non poſſet ipſum ita deſignare, ut jus ſucceſſionis haberet; præterea hanc poteſtatem potuiſſe illi Deum tribuere, nemo dubitare poteſt: cumque legamus, Petrum elegiſſe Clementem ſibi Succeſſorem; dubitare etiam non debemus, aliis etiam Pontificibus hanc poteſtatē reipſa Deum tribuiſſe. Cæterùm, quamvis dicamus, jure divino hanc poteſtatem eligendi Pontifici Romano conceſſam fuiſſe, non proinde aſſerimus hunc eſſe magis convenientem modum electionis, aut ſemper Pontificem eo uti poſſe ſine peccato: nam poteſtas à Deo ita conceſſa eſt, ut ſi hoc modo electio magis expedire judicetur, fiat, ſin minus, aliis committatur, & præſcribatur modus illius, & hìc modus, ut plurimum magis conveniens eſt. Hucuſque Vaſquez.

2. Sed poſt Jeſuitam, Dominicanum loquentem audiamus, & is erit ſapientiſſimus Magiſter Victoria *in Relect. und. de poteſt. Eccl. q. 2. prop. 10. n. 2. 3.* B. Petrus (ait) potuit eligere & deſignare ſibi Succeſſorem; qui defuncto Petro, ſine alia electione eſſet Summ. Pont. Hæc propoſitio non recipitur à Theologis recentioribus, quòd ſint Pontificiæ dignitati aliquanto infeſtiores, quàm deceret, alioqui Pii, & Chriſtiani Scriptores. Sed probatur primò ex facto Petri, qui (ſi fides habenda eſt narrantibus) Clementem vivens ipſe Pontificem nominavit; ut habetur 8. *q. 1. c. ſi Petrus*; ex authoritate Joannis ſcilicet Tertii, qui fuit temporibus Juſtiniani.

3. Item probatur manifeſto, & invicto argumento: nam, ut probatum ſuprà eſt, poterat ferre legem de electione Succeſſoris; ſed potuiſſet ferre legem, ut vivens Pontifex eligeret Succeſſorem; imò illa lex videtur futura convenientiſſima ad tollenda Schiſmata, & ambitiones: ſicut apud Romanos durante adhuc Magiſtratu Conſulum deſignabantur futuri Conſules, quare ergo non ita potuit fieri de Summo Pontifice? Item potuit ferre legem, ut Epiſcopus vivens nominaret ſibi Succeſſorem; quare non potuit de Summo Pontifice? Sequitur conſequenter, quod tantumdem potuit facere quilibet Succeſſor Petri. Patet, quia habuit eamdem poteſtatem. Hæc Magiſter Victoria.

4. Probari poteſt hæc opinio: nam ad Papam ſpectat definire modum, quo ſibi ſuccedatur: Sed unus eorum eſt, ut anteceſſor Succeſſorem nominet; qui neque includit repugnantiam, nec apertam præ ſe fert indecentiam; ergo, &c. Confirmatur, quoniam Papa ſtatuere valet, ut eo vivente eligatur Succeſſor eo modo, quo Imperator eligitur. Valet præterea hanc nominandi Pontificis prærogativam uni perſonæ concedere: ut Oſtienſi Epiſcopo, ut eligat ſibi ſucceſſorem *cap. petiit 7. q. 1. & 8. q. 1.* non ſemel; ergo, & ipſe idem poterit efficere: cur enim non ſibi tribuat quod aliis poteſt? Denique oſtendimus Petrum id egiſſe: neque conſtat permotum fuiſſe ſingulari privilegio aut revelatione: fecit ergo ex ordinaria poteſtate.

5. Nec obſtat dicere cum Cardinali Turrecremata, ut infrà, Petrum non elegiſſe Clementem, qui ſibi ſuccederet, ſed ſolum nominaſſe illum, ut poſtea eligeretur, & ita revera Clemens non fuit ſecundus Pontifex à Petro, ſed Linus, & Cletus, ut patet ex *can. Miſſa*, & ex Iren. *lib. 3. cap. 3.* non fuit ergo Clemens à Petro electus.

6. Reſpondeo, opinionem Turrecrematæ non eſſe admittendam; cùm ſit contra Tertullianum *de præſcriptionibus*, Hieronymum *lib. 1.* in Jovinianum, *& in c. 52.* Iſaiæ, Ruffinum *in præfatione Relectionum, & in invectiva contra Hieronymum*; Joan. III. Papam *in Epiſt. ad Epiſc. Germaniæ*, Anacletum *ep. 1.* Damaſum *in vita Petri, & contra c. ſi Petrus, &c. unde* 8. *q. 1.* Vide ex Scholaſticis Pitigianum *in 3. ſent. to. 2. diſp. 25. qu. 2. art. 3. concl. 2.* Itaque dicendum eſt, vel Clementem fuiſſe quidem à Petro electum; ſed ſtatim verò poſt mortem ipſius Petri renuntiaſſe ac noluiſſe ſuccedere: quod videtur ſentire Epiphanius *ſer. 27.* & docet Bellarm. *de Rom. Pontif. l. 2. c. 5.* & Baron. *tom. 1. ann. 60. à n. 35.* vel dicendum de facto Clementem ſucceſſiſſe Petro. Ita Patres citati.

7. Linus ergo extitit coadjutor Petri eo vivente, Romanamque Eccleſiam gubernabat eo abſente, ipſoque ante Petrum defuncto, Cletus in eodem munere ſuffectus eſt; tandem verò mortuo Petro, Clementis ejus Succeſſoris Cletus itidem, quandiu vixit Coadjutor fuit, ob idque hi duo inter Epiſcopos Romanos numerantur. Vide Turrianum *l. 4. contra Cent. c. 10.* & Suarez *ubi infrà num. 8.* & ita hanc affirmativam ſententiam præter Vaſquez, & Victoriam adductos à recentioribus firmat Andr. Duvall. *de poteſt. Pontificis par. 3. q. 6.* Martinus Bonac. *tract. de elect. Pontificis qu. 6. puncto 4. propoſ. 2. n. 3. 5. 8.* & alii.

RESOL. II.

Opinio negativa affertur, videlicet non poſſe Papam ſibi Succeſſorem conſtituere? Ex part. 10. tr. 5. Reſ. etiam 2.

§. 1. His tamen non obſtantibus, ſecunda opinio negat Pontificem poſſe ſibi eligere Succeſſorem. Et illam tenet Cardinalis Jacobatius *de Concil. lib. 5. art. 22. n. 2. & l. 8. art. 18.* Cardinalis Albanus *lib. de Cardinalatu, q. 32.* Cardin. Turrecremata *in Summa Eccl. l. 2. c. 51.* Cardin. Cajetanus *tom. 1. opuſc. tr. 3. in Apolog. de comparatione authoritatis Papæ cum authoritate Concilii part. 2. c. 22.* & alii quos citat, & ſequitur Reverendiſs. P. M. Vincentius Candidus Sacri Palatii Magiſter digniſſimus *in peculiari diſquiſitione de hac q. impreſſa in fin. to. 2. ſuorum operum fol. 342.* Idem docet pater Comitolus *in Reſp. moral. lib. quæſt. 98.* Azorius *in Summa to. 2. lib. 4. c. 5. q. 3.* Turrianus *in 2. 2. to. 2. diſp. 15. dub. 3.* Michael Tarrade *in amplitudine beneficiaria diſp. 1. & diſp. 5. q. 2. num. 18.* Villadiego *de Card. q. 5. n. 19.* Mancinus *in diſq. cens. 2. cap. 177.* Acugna *in Decretum Gratiani p. 1. diſt. 79. cap. 10. n. 1.* Laudenſis *de Card. q. 20. & 39.* Lavorius *Var. to. 1. tit. 4. cap. 43. n. 33.* Armacanus *lib. 1. c. 15. & 19.* Paludanus *de Rep. Eccl. cap. 7.* Tiraquel. *de Jure conſt. par. 3. limit. 2. nu. 4.* Alphonſ. Mendoza *in QQ. Quodlibeticis q. 4.* Rodulphus Cupers *tr. de Eccleſia, art. 2. nu. 23. fol. 251.* & alii.

2. Probatur hæc opinio à Cajetano ex illa propoſitione Ariſtotelis *de ſomno & vigil.* dicentis: *Ejus eſt potentia, cujus eſt actus*; ſed electionis Papæ actus, ſimpliciter, & abſolutè non eſt Papæ: ergo poteſtas electiva Papæ non convenit formaliter Papæ. Major patet ex Ariſtotele. Minor probatur: electio Papæ eſt actus factivus, quantum ex ſe, tunc Papæ: quod eſt dicere, quod per actum electionis pro illo tempore, quo eligitur Papa, efficitur Papa ille, qui eligitur: ergo repugnat ei, quòd præſupponat pro tunc Papam. Patet conſequentia, quia quod fit, non eſt, ſi enim eſset, non fieret. Tunc ultra; ergo elector præſupponitur ſecundum naturam rei electioni, & eſt ſimul tempore cum electione. Tunc ultra: Ergo actus electionis Papæ non eſt Papæ; quia electio Papæ eſt actus Electoris Papæ.

3. Deinde Turrecremata alias addit rationes; tranſlato nempè ſacerdotio legali, oportuiſse formam etiā aſsumendæ perſonæ ad Sacerdotium transferri. In Sacerdotio legali vim habebat ſucceſſio originis, & carnis; debebant enim Sacerdotes eſse ex ſtirpe Aaron *Exod. c. 28.* Decuit ergo, inquit, Turrecremata, ut hujuſmodi forma, translato Sacerdotio, transferretur in aliam, ut jam non per carnis originem, ſed per electionem aſsumptio fieret perſonæ ad Pontificatum. Hæc eſt illius prima ratio.

4. Sumit ſecundam ex ſpiritualitate Sacerdotii Evangelici, cujus ſummus Principatus non carni, ſed vitæ, & ſpiritui debetur. Tertiam univerſitate Sacerdotii, quod ad omnes tribus, & nationes pertinere poteſt, ac pertinet. Quartam ex qualitate vitæ, & ſanctimonia, quæ requiritur in maximo Sacerdote; quæ ſanctitas minus periclitatur, difficiliuſque perit ſi Sacerdotium ſummum non origine, ſed electione mandetur. Quintam ex periculo fortuito, quod accidere poſset, ſi ſucceſſione originis Pontifex eligeretur. Sextam ex utilitate populi Chriſtiani, cui Pontifex maximus præficitur. Septimam ex ratione naturali: quia nullus videtur juſtè præeſse multitudini, niſi ex ejus conſenſu; ita à Chriſto, ait, Eccleſiæ poteſtatem permiſsam eſse ſibi creandi Pontifices. Unde ſubjungit Turrecremata, de jure naturali, & quaſi divino videtur eſse, quòd Papa non faciat ſibi ſucceſsorem, nec poſt mortem, nec poſt reſignationem. Et paulo poſt; ſic ergo patet, quod tam juri divino, quàm naturali conſonum videtur, quod ex electione, (cùm hodiè ſunt Cardinales, ut *in c. In nomine Domini diſt. 23. & 79. c. 1.*) fiat Papa, ſive aſſumatur ſummus Pontifex.

5. Et hanc ultimam rationem nimis approbat Azorius *loco cit.* ubi ſic ait. Exiſtimo dicendum, id quidem jure divino, & Chriſti inſtitutione non eſse interdictum; nuſquam enim id in Sacris litteris legimus vetitum, aut improbatum: nec enim arbitror, tantummodo jus Canonicum prohibere, quominus Romanus Pontifex Succeſsorē nominet, & creet, nam ſi id ſolummodo jus Canonicum prohiberet; poſsent illud Romani Pontifices abrogare: ſed ipſo jure naturali videtur eſse cautum, ne id ulla ratione fiat: nam eo ipſo, quo Chriſtus Petrum ſuum Vicarium creavit, & voluit in eadem poteſtate Romanum Pontificem ſuccedere: liberum Eccleſiæ reliquit, ut hoc, aut alio modo Pontifex eligeretur. Hac tamen libera poteſtate à Chriſto relicta, conſequitur ut ipſa naturalis ratio præcipiat, ne Romanus Pontifex Succeſsorem eligat; cum illa dictet, innumera penes mala in Eccleſiam oritura, ſi Papa id fecerit.

6. Quare, etiamſi aliquis Romanus Pontifex ſibi Succeſſorem creaſſet; nihil ſanè feciſſet: nam poſt ejus obitum Eccleſia nequaquam permiſiſſet: Generalis enim totius Reip. Chriſtianæ, pax, & tranquillitas perturbaretur; ac proinde alium in demortui Pontificis locum Eccleſia ſubrogaret, teſte Gomez *q.1. in regula de Inſir. reſig.* Hæc Azorius. Et hanc ſententiam eſſe communem inter Doctores teſtatur Panormitanus *in capite licèt de vitanda, de elect. nu.2.* Sic aſſerens: Non tamen Papa poteſt eligere ſibi ſucceſſorem, ut notat Gloſſ. *in cap. Apoſtolica* §. *His omnibus* 8. *quæſt.* 1. & ſequitur Jo.Andr, hic & Archid. *i. cap. tranſitus diſt.79.* & tenetur hoc dictum communiter per Doctores. Et eſt ratio, quia effectus hujuſmodi electionis refertur ad tempus, in quo non eſt futurus Papa *leg. qui de juriſd. omn. jud.* Hæc ille.

R E S O L. III.

Sententia media inter affirmativam, & negativam ſententiam ſuperius adductam proponitur.

Et curſim infertur, an ex diſpenſatione poſſit Epiſcopus Succeſſorem ſibi eligere?

Et an poſſit Pontifex adhuc vivens renuntiare Papatum, & alium Papam loco ſui eligere, id eſt, exiſtens Papa an poſſit alium deſignare?

Et advertitur non poſſe Papam prius renuntiare Papatui, & deinde alium eligere? Ex part. 10. tractat. 5. Reſol. etiam 3.

§. 1. VIdiſti, amice Lector, circa præſentem quæſt. inter ſe pugnantes ſententias; nunc tertiam opinionem mediam inter ſupradictas afferam, & eſt Patris Suar. *de fide, ſpe & charit. diſp.* 10. *ſect.5. n.16.* ubi admittendo ſupradictas opiniones tanquam probabiles, tamen addit: Ego nec ſimpliciter concederem dictam poteſtatem Pontifici, nec negarem ſimpliciter: poteſt ergo Papa ordinare modum electionis, juſtum tamen, & utilem Eccleſiæ, quique non ſit in deſtructionem ejus, ſed in ædificationem: quare ſi tentaret prædictum eligendi modum, tanquam ordinarium præſcribere, valeret is minimè, neque eſſet obſervandus: quia planè vergeret in perniciem Eccleſiæ, unde apertam contineret injuſtitiam attamen ſi in raro caſu urgente aperta Eccleſiæ neceſſitate, id faceret, juſtè faceret, legitimaque Poteſtate uteretur, ut arbitror. Et rationes pro Victoria factæ probant. Ita Suarez.

2. Sed magis latè hanc ſententiam probat doctiſſimus Pater Franciſcus Amicus *in curſu Theol. tom.4. diſp.6. ſect.6. nu.* 204. *& ſeq.* ubi firmat, quod poſſet Sum. Pontif. ſibi ſucceſſorem poſt mortem deſignare, iſque ſic deſignatus, validè electus foret; modo, talis electio apertam non contineat injuſtitiam: quod tunc eſſet, ut declarat Gloſſa *in c. ſi tranſitus diſp.79.* quando Pontifex hoc faceret, quaſi ex teſtamento dignitatis ſuæ hæredem ſubſtitueret. Nam tunc invalida eſſet electio, tanquam uſurpati juris non ſui: cùm Pontifex hanc poteſtatem non habeat ut hæreditariam cum jure de illa diſponendi quomodocumque, ſed in utilitatem dumtaxat, & emolumentum Eccleſiæ.

3. Aſſertionem ſic explicatam, probat, primò ex præcit. *cap. ſi tranſitus*; in quo videtur ſupponi, poſſe Pontificem futurum Succeſſorem nominare: ſic enim habet: Si tranſitus Papæ inopinatus evenerit, ut de ſui electione ſucceſſoris, ante decernere non poſſit &c. nam etſi hoc caput nonnulli explicent de electione ſucceſſoris, non quem in ipſe Pont. immediatè, & per ſeipſum deſignet, ſed mediantibus Electoribus, cum quibus ante mortẽ de futuro ſucceſſore ab ipſis eligendo deliberet; nulla tamen ratio cogit ad illud ſic intelligendum. Præterea ſi poteſt illum per Electores à ſe deſignatos eligere; cur non poſſet ipſemet illum eligere? cùm ſit ſupra Electores, qui poteſtatem eligendi habent ab ipſo Papa, qui electores pro futuro Pontifice determinare poteſt.

4. Dices, ideò non poſſe præſentem Papam, futurum eligere; quia mortuo eligente, non amplios obligat ejus electio, quæ in vita eligentis non habuit effectum.

5. Sed contra; nam undè conſtat mortuo Papa eligente, ejus electionem non amplius obligare? Potuit enim Chriſtus hanc poteſtatem ſuo Vicario concedere; & aliunde non conſtat illam ei non conceſſiſſe.

6. Probatur igitur aſſertio ſecunda ipſo facto Petri, qui vivens ſucceſſorem ſibi elegit Clementem; ut ipſemet & Clemens teſtatur *Ep. 1. ad Jacob. Fratrem Domini, circa initium*; & Joannes III. *in Ep. unica ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopes*, & habetur *cap. ſi Petrus* 8. *q.* 2. ubi dicitur, Petrum Pontificiam poteſtatem tradidiſſe ſucceſſori ſuo. Quo modo eligendi, aliqui apud Suarez *diſp.10. ſect.4. n.8.* uſos fuiſſe, putant, Linum & Cletum.

7. Dices, aut Clemens electus fuit à Petro peculiari inſtinctu Spiritu S. qui modus non eſt in exemplum trahendus; vel certè electus fuit à Petro non immediatè, ſed mediantibus Electorib. quos Petrus ipſe conſtituit ſicut dicitur Pontifex eligere futurum Papam per Electores à ſe conſtitutos. Sed contra primò, nam unde conſtat, hoc Petrum feciſſe peculiari inſtinctu Spiritus S. & non ex ordinaria poteſtate ſibi à Chriſto communicata? Contra ſecundò, Quoniam (ut rectè notat Cajetan. *tom. 1. opuſc. tr.3. in Apol. de comparatione authoritatis Papæ cum authoritate Concilii part.2. cap.22. ad 5.*) talis explicatio eſt contra textum, In quo legitur, Tradente ſibi Petro; non autem ordinante.

8. Probatur tertia Aſſertio poſita, quia nullum extat jus divinum oppoſitum prohibens; humanum autem poſitivum non ſufficit, cùm Pontifex plenam poteſtatem habeat ſuprà omne jus humanum poſitivum: & ſuam poteſtatem habeat non ab Eccleſia, ſed à Deo.

9. Dices: Hoc jus divinum colligi ex duobus capitibus *Epiſc.8. q.1.* in quibus ſtatuitur, non licere Epiſcopo ſucceſſorem ſibi eligere. Sed contrà, nam manifeſtè ibi agitur de jure Eccleſiaſt. quod fuit in Antiocheno Concil. determinatũ. Et conſtat, quia ex diſpenſatione Papæ poteſt Epiſcopus Succeſſorem ſibi eligere; ut notat ibi Gloſſa, & expreſſè habetur *c. petiſti q.1.* ubi Pontifex Zachar. concedit Archiepiſcopo Moguntino, ut ſibi ſucceſſorem poſt mortem eligat.

10. Nec obſtat dicere cum Doctoribus negativæ ſententiæ, quòd non fuit expediens, ut talis poteſtas concederetur Pontifici ob multa incommoda, quæ ex tali electione naſci poſſent. Unde efficax Argumentum ſumunt ex eo, quòd nullius Pontifex hactenus tali modo uſus ſit. Nam ratio tantum probat, hujuſmodi electionem irritam fore in caſu in quo apertam contineret injuſtitiam. Alias enim in maximũ bonum Eccleſiæ interdum cederet, ſi præſens Pontifex, prævidens futura ſchiſmata ex futuri Pontificis electione, ipſemet ſucceſſorem deſignaret. Cæterum, quòd nullus Pontifex hactenus hoc modo eligendi uſus ſit; id fortè accidit, vel propter probabilitatem contrariæ ſententiæ; propter quam meritò nullus voluit futuri Pontificis electionem dubio exponere: multa enim ſpeculativè judicãtur vera; quæ tamen, ut redigantur in praxim, non ſemper cenſentur tuta: tum ne daretur occaſio, ut Pontifices hoc jure uterentur ut proprio & hæreditario; qui eſſet peſſimus poteſtatis abuſus.

11. Addit etiam Amicus, quòd poſſet Pontifex adhuc vivens renuntiare Papatui, & alium Papam loco ſui eligere. Hæc aſſertio ſequitur ex præcedente: nam ſi poteſt Pontifex, naturali morte in Papatu defunctus, ipſe ſucceſſorẽ ſibi eligere, cur non poterit adhuc vivens, renuntiato Papatu, alium in Sedem Petri deſignare? Nam quod poſſit ſpontè Papatum renuntiare, maximè accedente conſenſu Eccleſiæ, ab omnib. conceditur: idque peculiari ſtatuto definivit Cæleſtinus V. qui, & ipſe Papatui renuntiavit: *ut de renunt. cap.* 1. refert Bonifac. VIII. qui tunc temporis erat unus è Cardinalibus, ut ipſemet teſtatur. Quod autem ipſe eligere poſſit Papam, probatur; quia modus eligendi Papam eſt de jure poſitivo, pendens à poteſtate Romani Pontificis; ergo poſſet hunc modum ſtatuere, ac ſervare.

12. Advertendum tamen eſt, non poſſe Papam prius renuntiare Papatui, & deinde alium eligere; quia, renuntiato Papatu, non haberet amplius poteſtatem mutandi modum præſcriptum ab alio Papa. Sed exiſtens Papa poteſt alium deſignare; per quam deſignationem ſimul, & alter eligeretur, & ipſe deſineret eſſe Papa: ita ut electio unius, eſſet renuntiatio, & depoſitio alterius; ut nec ſimul tempore eſſent duo Summi Pont. nec daretur tempus, in quo nullus eſſet in tali caſu Pontifex; ſed quando unus deſineret, alter inciperet.

13. Neque huic noſtræ aſſertioni obſtat, quod, cùm Cæleſtinus III. gravi morbo laborans renuntiare vellet Papatui, & Cardinalẽ Jo. de S. Paulo, tit. S. Priſcæ, ſui ipſius loco eligi cuperet; Cardinales noluerint, aſſerentes inauditum eſſe in Eccleſia Dei, ut ſummus Pont. ſe ipſum deponat: nam hoc, factum non eſt ante Cæleſtinum V. ante quem nullum præceſſerat exemplum, quod ſumm. Pont. ſe ipſum ſpontè è Papatu deponeret. Hucuſque Pater Amicus, ubi ſuprà.

R E S O L. IV.

Authoris ſententia, & de ſupradictis opinionibus judicium breviter profertur.

Et docetur Pontificem Adjutorem cum futura ſucceſſione adſciſcere non poſſe? Ex part. 10. tr. 5. Reſ. etiam 4.

§. 1. ET hæ ſunt opiniones Doctorum, circa præſentem quæſt. Quid ego ſentiam, dicam breviter. Ideò aſſero, quòd ſecundæ ſententiæ negativæ libenter adhæreo, non ſolum propter rationes, quas in ſui favorem adducunt

com-

communiter DD. ſed primò propter relationem Conſiſtorialem, quam DD. citati non obſervant, & de qua mentionem faciunt Joan.Bapt. Caſal. *de veterib. ſacris Chriſtian. ritib. c.79. in fine*, & Andr.Victorel. *in addit. ad Ciac.in vit. Papæ Pii IV.* his verb. Anno 1565. die 18. Cardinales in Conſiſtorio alloquens, ætatem ſuam ſenio confectam in occaſum quaſi præcipitem ferri, narrans; adjecit, ſcire ſe, quæri à Juriſconſultis, an Romanus Pontifex ſibi ſucceſſorem deligere queat: & ſub Paulo IV. agitatam quæſt. An idem Pontifex adjutorem cum futura ſucceſſione adſciſcere poſſit. Et quamvis nonnulli, Decius in primis, id affirmet; eam tamen ſententiam Pius, ut falſam, reijciendam cenſuit: volebat que declarare, & ſi opus fuiſſet, ſtatuere Pontificem, Cardinalibus etiam aſſentientibus, id facere non poſſe. Major Cardinalium numerus decretum faciendum, judicavit. Gambara dixit, declaratum olim à Pont. in Conſiſtorio, & decreto firmatum, hoc à Pont. effici non poſſe: quare, ajebat, videndum, quibus verbis conſtitutio facienda. Pius, auditis ſententiis, decretum inutile non futurum aſſeruit; ſeque declaraturum, Pontificem non poſſe ſucceſſorem adjutoremvè cum futura ſucceſſione ſibi eligere. Hæc ibi.

2. Secundò moveor ad negativam ſententiam magis tenendam; quia, cùm Bonifacius II. tentaverit ordinare ſibi ſucceſſorem, Vigilium Diaconum; facta tamen iterum Synodo, ipſemet Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt Majeſtatis: quod ſibi ſucceſſorem conſtituiſſet, & decretum ſua ſcriptione munitum, in præſentia omnium Sacerdotum, & Cleri; & Senatus, incendio conſumpſit; ut refert Card. Baron. *tom.7. ann.531.* ubi inter alia hæc dicit: Sed & quam Deo ipſi diſplicuerit illud, manifeſtum eſt; cùm, ad aliorum exemplum, eundem Bonifacium citò ex hac vita ſubſtraxit. Hæc Card. Baro, & Gonz. de Illeſcas *in his Pontific. in vita ejuſdem Bonifacii*.

3. Quæ omnia magis firmantur ex verbis S. Sylverii Pontificis & Mart. in epiſt. quæ habetur *tom.2. Conc. ad Vigil.* qui factione Beliſarii, eumdem S. Sylveſtrum Sede expulerat, & in illam fuerat intruſus; dum ſic ait; Quia contra jura Canonica temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacii Papæ ipſo vivente, deſignari conabaris, niſi tibi ampliſſimi Senatus obviaſſet Juſtitia; tunc providentia Paſtorali, ac Pontificali authoritate tua execranda jam debuerant auſpicia detruncari; ſed dum parvum vulnus in te neglectum eſt; inſanabile crevit apoſtema. Hæc S. Martyr.

4. His tamen non obſtantibus, diſplicet mihi id; quod aſſerit Paulus Grylandus Dominicanus *in deciſionib. fidei Cathol. verſ. Papa n.17.* Nempe eſſe propoſitionem temerariam, aſſerere, Pontificem poſſe ſibi eligere Succeſſorem. Nam ut verum fatear, hic Author aliquando nimis audacter ſe gerit in cenſurandis opinionibus, & debebat conſiderare iſtam propoſitionem, quam ut temerariam damnat, docuiſſe ornamentum ſuæ Religionis, Magiſtrum Victoriam, & ſapientiſſimum Vaſquez, præter multos alios viros doctos. Et licet Pius IV. in cit. decret. Conſiſtoriali vocet hanc opinionem falſam, tamen aliquis poſſet dicere de illo non conſtare autenticè, & declarationem illam Pontificis in lucem non prodiiſſe: ideò non obſtante, quod ego firmiter teneam, non poſſe Pontificem Succeſſorem ſibi eligere; tamen puto ſententiam affirmativam Magiſtri Victoriæ non poſſe aliqua cenſura inuri donec aliter ab Apoſtolica Sede determinatum fuerit; & Pater Suar. *ubi ſup.* probabilem illam vocat: & à fortiori idem dicendum erit de ipſius ſententia, & Patris Amici, licet mihi non placeat; & ideò illam impugnat ex eadem Societate Turrian. *in 2.2. D.Th. tom. 1. diſp. 15. dub.3.* non enim ille caſus peculiaris neceſſitatis poteſt moraliter contingere; & ideò non fuit neceſſaria talis poteſtas. Concludendum eſt igitur abſolutè, Pont. non poſſe ſibi eligere Succeſſorem.

5. Nota verò, quod poſt hæc ſcripta, inveni ſententiam affirmativam, quam ſuprà impugnavimus, docere etiam Martin.Ledeſ. ex inclyto Ordine Dominicano, præſtantiſſimum Theologum, *qui in 2. Quarti, qu.20. art.4. concl. 10. fol. mihi 312. col.4.* ſic ait: Beatus Petrus potuit eligere, & deſignare ſibi Succeſſorem, qui defuncto Petro ſine alia electione eſſet ſummus Pontifex. Hæc concluſio non recipitur ab aliquibus Theologis recentioribus, eò quod ſint Pontificiæ Dignitati aliquantum inſenſiores, quam deceret, alioqui, pii, & Chriſtiani Scriptores, qui ſi fides adhibenda eſt vera narrantibus, Clementem ipſe vivens in Pontificem nominavit, ut habetur 8. *q.1. c.* Si Petrus ex authoritate Joan.III. qui fuit temporibus Juſtiniani. Præterea poterat ferre legem de electione Succeſſoris: ergo potuiſſet ferre legem, quod vivens Pontifex eligeret Succeſſorem, imò illa lex videtur futura convenientiſſima ad tollendum Schiſmata, & ambitiones: ſicut apud Romanos, & durante adhuc Magiſtratu conſulum, deſignabantur futuri Conſules: ergo ita potuit fieri de ſummo Pontifice. Præterea potuit ferre legem, quod Epiſcopus quicumque vivens nominaret ſibi Succeſſorem, quare non poſſet etiam de Summo Pontifice; unde ſequitur, quod idem potuit facere quilibet Succeſſor Petri, cum quilibet ſucceſſor habeat eandem poteſtatem, quam Petrus habuit. Ita Ledeſm. qui, ut vides, Victoriæ verba ad verbum tranſcripſit. Sed ejus argumenta ſuperius rejecta ſunt: Et ut verum fatear, parum modeſte dixit, Authores qui noſtram ſententiam tenent, eſſe Pontificiæ dignitati inſenſos; nam tales eſſent plures Doctores ex ſua Religione, & præſertim R. Magiſter Candidus, qui ut dixi, mordicus noſtræ ſententiæ adhæſit. Non eſt igitur ullo pacto circa præſentem quæſt. ab opinione negativa recedendum.

In Tract.5. De Poteſtate Papæ eligendi ſibi Succeſſorem, in fine Reſol. quartæ, hæc apponantur.

§. 1. VErum poſt hæc jam impreſſa inveni circa præſentem difficultatem noviſſimè Patrem Arriagam *in Cur. Theolog. tom.5. diſp.7. ſect.7. n.* 47. hæc aſſerere. Dicò ſecundò, valdè probabile eſſe, poſſe Papam deſignare ſibi Succeſſorem; nam id Petrum feciſſe deſignando Clementem eſt ferè communis ſenſus: eſto multi dicant, Clementem renuntiaſſe, & non niſi poſt Linum, & Cletum, ſucceſſiſſe. Pater tamen Suarez probabilius putat, hos duos non veros Papas, ſed Coadjutores Petri fuiſſe. Quidquid verò de eo facto ſit, certè cum Papa poſſit deſignare Electores. Imò id uni perſonæ committere, nec aliundè conſtat, negatam ei eſſe poteſtatem deſignandi Succeſſorem, non eſt cur ei non concedatur: quia quodammodo plus eſt committere uni alteri eam deſignationem, quàm immediatè per ſe præſtare: nam ipſe cenſetur melius perſonas noſcere, & magis proviſurus Eccleſiæ, habiturus etiam præſumitur majorem conſiderationem in deſignanda perſona, quàm haberet alter elector ab ipſo deſignatus. Dices primò. Fieret inde quaſi hæreditarius Papatus. Reſpondeo: eodem modo fieri poſſe, ſi deſignet unum tantum Electorem, quia ille poteſt eſſe Nepos, aut ſanguineus, & poteſt ſe ipſum nominare, vel alium conſanguineum, & tamen certum eſt poſſe, ſi velit, uni tantum dare eam vim electivam. Reſpondeo ſecundò, Deum, qui curam habet ſuæ Eccleſię ſuaviter poſſe id impedire mille modis. Ob hanc tamen objectionem putat P.Suarez, univerſaliter Papam non habere eam poteſtatem, ſed ſolum in aliquibus caſibus. Ego tamen cenſeo, vel univerſaliter ei negandum, vel univerſaliter concedendum. Quòd etiam docet P. Torres *ſuprà*; nam ſi ſemel licitè, & validè poteſt, quando datur aliqua urgens ratio, certè validè etiam faciet, eſto illicitè, licet non detur talis ratio: quia ſimiles poteſtates non ſolent à Deo concedi cum ea reſtrictione, ut ſolum quando eſt juſta cauſa, valeant: ut patet in poteſtate Sacerdotis ad conſecrandum validè, in poteſtate ipſius Papæ ad conſtituendos Epiſcopos: poteſt enim etiam indigniſſimos validè eligere, ordinare, &c. Et denique ſi ex natura rei; eo quod ipſi tota Eccleſia ſit tradita, ſequatur ea vis eligendi, ſemper eam habebit; ſi verò inde non ſequitur, non eſt fundamentum, ut dicamus in hoc, vel illo caſu, non verò in omnibus, eam habere. Hæc omnia Pater Arriaga.

TRACTATUS SEPTIMUS
DE
POTESTATE, ET PRIVILEGIIS
S.R.E. Cardinalium, atque de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclavis.

RESOLUTIO PRIMA.

An Dignitas Cardinalium ſit prima poſt Pontificatum? Ubi plura de eorum præſtantia enumerantur? Ex part. 5. tract. 2. Reſol. 1.

§. 1. BEllum aggredior, ſine tamen ſanguine, cum quodam neoterico Hiſpano, viro alioquin docto; & is eſt Mauritius Alzedo *in ſua praxi Epiſc.* ſive *de excellentia Epiſcopatus*, *part. 1. cap.8. num. 33.* ubi docet, quòd Epiſcopatus eſt prima dignitas poſt Papatum, & in Eccleſia ſecundum locum obtinet, quia in primo loco eſt Papatus, & in ſecundo Epiſcopatus. Ita ille. Unde *nu. 36.* infert, quòd ſi alioqui Epiſcopi commenſales continui fuerint alicujus Cardinalis, non poteſt dici quòd ejus familiares ſint; quia eo majores ſunt, quod eſt ſingulare contra Epiſcopos commenſales Cardinalium, qui dicunt *el Cardenal mi Senor*. Ita ille.

2. Probari poteſt hæc ſententia, quia apud ſacros Canones paſſim legitur nullum in Eccleſia Dei majorem Epiſcopali ordine reperiri, ut notatur *in c. quoties 1. quæſt. 8. & in cap. antiqua, de privil.* & conſtat ex Dionyſio *lib.5. de Eccleſ. Hierarch.* ob idque Romanus Pontifex ſe Epiſcopum appellet, juxta Gloſſam *ver. Epiſcopus, Proœmio*, ibi. *Epiſcoposque fratres* cæteros verò filios nominet, *cap. quàm gravi prima diſtinct.* Deinde quod in Concilio Charthagin. IV. & in Conciliis Romanis Epiſcopi præcedebant Cardinales in Sede Concilii, & actibus plurimis: conſtat autem ex ordine ſedendi majoritatem dignitatis oſtendi, juxta textum *in cap. ultim. diſtin. 93.* Vide etiam *cap. ante omnia*, & ibi Gloſſam 40. *diſt.* Confirmatur hæc opinio ab Alzedo ex *epiſt. 19. D. Aug.* ubi ſic ait: Quamquam enim ſecundum honorum vocabula, quæ jam Eccleſiæ uſus obtinuit. Epiſcopatus presbyterio major ſit, tamen in multis rebus Auguſtinus Hieronymo minor eſt. Ex quibus verbis apparet quòd licet Auguſtinus Hieronymum venerabatur, id non erat, quia major eſſet in dignitate, ſed in ſanctitate.

3. Verum his non obſtantibus, dicendum eſt, quòd Cardinalitia dignitate nulla major eſt in Eccleſia Dei poſt Pontificatum maximum. Nam ſi gradum Cardinalatus ſpectes, non datur propinquior ipſi Papę, cùm ſint Cardinales membra, & pars corporis illius: dicitur enim Cardinalis ſpecialis filius Eccleſiæ Catholicæ, *cap. Felicis*, §. *ult. de pœn. in 6.* cum ipſo Summo Pontifice unum corpus myſticum Cardinales conficiunt, quamvis enim Papa quatenus repræſentat Chriſtum, cujus vices gerit, ſit caput univerſalis Eccleſiæ, & ſinguli fideles membra in genere: eſt tamen ſpeciale caput Cardinalium, & ipſi ejus membra ſpecialia reſpectu aliorum: quod corpus ſic adeò eſt compactum, ut Papa, qui eſt caput, nullatenus ab his exigat juramentum obedientiæ & fidelitatis, cùm ſint ſibi inviſcerati. Ita Hoſtien. *in cap. antiqua, ſub num.5. verſ. Sed quæ poteſt eſſe ratio, extra de privileg.* quem ſequitur Præpoſitus *in dict. can. quamquam, ſub n.13. verſ.3. part.2. q.7.* jurant enim dumtaxat ſe honorem, & auctoritatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ipſiuſque Papæ conſervaturos, aucturos, & promoturos ut latè Paleottus *par. 1. quæſt. 5. verſ. quod eo magis*, adeò quòd inter Papam, & Cardinales non ſimplex unitas, verum etiam quædam identitas conſiſtat, ut optimè conſiderat Joa. Andreas *in cap. requiſiſti, num. 12. ad fin. verſ. imò, & quaſi, de teſtam.* Jacobatius *de Concil. dict. lib. 1. ſub. num. 172. verſ. ad quod eſt*. Rodericus Zamoren. Epiſc. *in ſpecul. vitæ humanæ part. 2. cap. 8.* ubi quòd propterea quidquid favet, vel nocet Sedi Apoſtolicæ, continuò favere, vel nocere intelligatur ſingulis Cardinalibus, & è contra: quod etiam ſenſit Præpoſitus *in præallegat. Can. quamquam, num. 7.* Dico igitur ex dictis quòd ſicut Presbyter Ordinis poteſtate eſt Archidiacono ſuperior, juriſdictione tamen, adminiſtratione, & honoris dignitate ſolet eſſe inferior, & Presbyter, qui eſt Epiſcopus electus, & confirmatus, nondum tamen conſecratus, eſt Presbytero juriſdictione ſuperior, quamvis Ordinis poteſtate par; ita etiam Cardinalis eſt Epiſcopo adminiſtratione ſuperior, ſed inferior Ordinis poteſtate. Et ita hanc ſententiam docet Vaſquez *in 3. par. to.3. diſp. 262. c. 5.* Bellarm. *to. 1. lib. 1. de Clericis cap. 16.* §. *Quantum ad 3.* Aug. de Ancona *in ſumma de Eccleſiæ poteſtate q. 102. art. 2.* Sanchez *in opuſc. to.2. lib.7. c.1. dub. 10. n.8.* Moneta *de judic. conſert. c.5. n.37.* Hermoſilla *in addit. ad Lopez gloſſ. 2. prol. P. V. num. 49.* Rouſſel. *in Hiſtor. Pont. juriſd. lib. 2. c. 10. n. 17.* Lodovicus à Cruce *in Bulla Cruc. diſp. 1. cap. 2. dub. 22. n. 15.* Lotherius *de Benefic. tom. 1. q. 8. n. 57.* Palatius *in 4. ſent. diſt. 24. diſput. 2.* Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 1. quæſt. 9.* Sebaſtianus Cæſar *de Eccleſ. Hierarch. diſp. 2.* §. *3. per totum*, Fernandez *in exam. Theol. moral. par. 3. cap. 11. num. 6.* §. *4.* Laudenſis *tract. de Card. q. 61.* Cephalus *lib. 1. conſ. 1. n. 50.* Manfredus *de Cardinal. c. 6.* Tuſchus *tom. 1. concl. 100. num. 1.* Platus *de Cardinal. cap. 3.* Lancellotus *in Templo lib. 2. cap. 2. de Cardinal.* §. *3.* & alii communiter. Undè apparet eſſe reijciendum Decianum *de probat. lib. 2. cap. 26. n. 141.* ubi docet. Cardinales præferri aliis Patriarchis, exceptis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Jeroſolymitano, hoc enim eſt falſum, nam etiam his præferuntur, ut ipſimet hæretici concedunt, & ita docet Vuolfius apud Dominicum Arumæum *in diſc. Acad. de jure publ. vol. 2. diſc. 30. theſi 5. litt. C*,

Sup. hoc juramento infr. in Ref. 21.

Sup. hoc in Rel. not. præterita, & infr. in Ref. 17. §. Verum, curſim in fine, & in Ref. 29. ad medium, verſ. Nam Cardinales, & in Ref. 35 paulo poſt initium Verſ. Hinc.

4. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contraria. Dico igitur Canones in contrarium adductos intelligendos eſſe quoad poteſtatem Ordinis, & in hoc Epiſcopus eſt major Cardinali, non autem quoad dignitatem, & juriſdictionem, & regimen Eccleſię univerſalis, quam Cardinales cum ſummo Pontifice regunt, illiuſque negotia tractant; undè quia ille, qui majoribus præeſt negotiis, de jure dignior reputatur, juxta textum *in cap. per ſingulas 2. in ordine 9. quæſt. 3. Authent. de defenſ. civitatem*, §. *Nos igitur*, ideò abſolutè Doctores dicunt Cardinalatus dignitatem Epiſcopali majorem eſſe. Ad authoritatem quam affert Alzedus Divi Auguſtini, dico quòd illam pro hac ſententia adduxerat Calvinus *lib. 4. Inſtitut. c.7.* §. *3.* Sed non facit ad rem. Nam reſpondetur Epiſcopatum quidem presbyterio majorem eſſe, & ita Presbyterum Cardinalem ratione presbyterij non eſſe præferendum Epiſcopo, ſed ideò tantum, quia Cardinalis Romanus eſt, & Cardinalis Romanus non Cardinali, ratione dicta, dignior eſt, quare & inter ipſos Romanos Cardinales Epiſcopus Cardinalis præcedit Presbyterum, & Presbyter Cardinalis Diaconum. Deinde ait Vaſquez *c.6. n.37.* Hieronymum non fuiſſe Presbyterum Cardinalem Romanum. Sed prima ratio amplectenda eſt.

5. Ad ſecundum argumentum reſpondeo verum quidem eſſe olim Epiſcopos præceſſiſſe Cardinales in Conciliis, tamen ordinem hunc fuiſſe mutatum, Cardinaleſque cœpiſſe præcedere Epiſcopos etiam in Sede Concilii, & Epiſcopatū gradum eſſe ad Cardinalatum, conſtat Concilio Nicæno, Epheſino, Calcedonenſi VI. VII. & VIII. Synodo Generali, ubi Presbyteri Cardinales ſederunt ante Epiſcopos, idque etiā obtinuit uſus in Conciliis, cujus rei duplex ratio, & origo aſſignatur à Bellarmino *dicto loco*. Una quòd ad ſolos Cardinales devoluta ſit electio Summi Pontificis, cum antea ad omnes pertineret, altera verò & magis propria quòd cum antea Cardinales neque ſoli, neque primarii eſſent Cōſiliarii Pontificis, primis enim ſexcentis, vel octingentis annis Pontifices ad judicanda graviora negotia cogebant Concilia Nationalia Epiſcoporū Italiæ, in quibus aderant non ſolum Cardinales, ſed etiā Epiſcopi, & hi Cardinalibus anteponerentur, cùm tunc Epiſcopi æquè, vel magis adjuvarent Pontificem in regenda Eccleſia, quàm Cardinales. Verum quia ſupradicta quoad amplitudinē Cardinalitiæ dignitatis

miri-

mirificè confirmantur, ex Epiſtola Eugenij Papæ IV. viſum eſt mihi hìc illam per extenſum apponere; ſic enim aſſerit.

* § 6. ſequen. in hac Epiſtola infr. in Reſ. 17.

6. * Eugenius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Venerabili viro magno Henrico Archiepiſcopo Cantuarienſi, &c. Non mediocri dolore afficimur, cùm inter fratres noſtros Epiſcopos, ſeu alios Eccleſiaſticos diſſidij aliquid exortum eſſe percipimus, tum propter malum, quod inde in populis exemplum provenit, tum quia contẽptus, & detractionis præbetur occaſio. Proinde non parum audiſſe diſplicuit diſſenſionem illam, quam cum dilecto filio noſtro Joanne Sanctæ Balbinæ Presbitero Cardinali nuper tua fraternitas habuit, cum nova, & inſolita res ipſa ſit, quæ nunc attentatur. In primis autem admiramur ſatis cum per 14. annos, & amplius cum dilecto filio noſtro Henrico titulo Sancti Euſebij Presbytero Cardinali in ſedendo, & inferendis votis ſine altercatione vixeris, & nullam ſuper hoc ſecum prorſus habueris diſceptatione, quid cauſæ ſit, quòd nunc primum in contentionem venias cum ipſo Joanne Cardinali eadem prædito dignitate. Nec quidem generis Regij erga ipſum Henricum ratio prætendi poteſt; quoniam, & antequam Cardinalatus ipſam foret dignitatem adeptus dumtaxat exiſtens Vintonienſis Epiſcopus, & voce, & loco tibi cedebat, poſtea autem quam in Cardinalem per felicis recordationis Martinum prædeceſſorem noſtrum aſſumptus eſt, jure tibi, & alijs antepoſitus fuit, & nunc anteponitur. Quod ſi ſola Cardinalatus dignitas hanc in alio prælationem operata eſt cur in iſto itidẽ non efficiet? cum tamen in ipſe Archiepiſcopus, ille Epiſcopalem obtineat dignitatem, & illius Eccleſiæ tuæ ſit ſuffraganea, iſtius verò nullo jure ſubjecta. Illud autem de te nobis placuit ac laudamus; quòd in tuæ proteſtationis fine ſub his verbis addidiſti, quòd ſcilicet per præmiſſa, aut aliquid per te factum, aut dictum, & habitum, ſeu faciendum, dicendum, vel habendum, non intendis ſacroſanctam Romanam Eccleſiam Matrem tuam, ſeu juramentum tuum eidem præſtitum, aut venerabilem cœtum ejuſdem Eccleſiæ Cardinalium, aliquemque eorum in aliquo offendere, aut eiſdem, aut alicui honori, privilegio, prærogativæ, ſeu dignitati, præeminentiæ, aut alicui alteri juri eorum in aliquo derogare, ſeu juramento tuo in aliquo contra ire, ſed quod eandem ſacroſanctam Romanam Eccleſiam cum honoribus ſuis omnibus, privilegiis, prærogativis, dignitatibus, præeminentijs, gratijs, & alijs juribus ſuis quibuſcumque cum omni reverẽtia, tenebris ac defendens, & ab alijs manuteneri ac defendi procurabis. Per hoc planè innuere videris, ſi hoc ſit Romanæ Eccleſiæ Cardinalium jus, ut reliquos antecedant Eccleſiæ gradus; quòd nolis in lite mota perſiſtere, imò Apoſtolicę Sedis ſtare judicio, cujus inter alia privilegia, quæ manutenere, & defendere proteſtaris, hoc etiam eſt, ut de quibuſcumque ambiguis quæſtionibus, quæ in Dei Eccleſia accidunt, valeat judicare, & ſua authoritate finem imponere, quamquam longè fuiſſet decentius ante motam controverſiam Sedem Apoſtolicam conſulere. Quantum autem hæc Cardinalatus dignitas ſit ſublimis, & alijs excellentior, & ita hactenus in Eccleſia reputata, ſi ejus officium ac ſanctorum Patrum ſtatuta, & conſuetudinem tam apud hanc Sedem, quam Generalia Conſilia ſemper obſervatam ſciveris diligẽter ſcrutari, facilè tibi innoteſcet. Quippe etſi hujus dignitatis nomẽ, quod modò in uſu eſt, ab initio primitivæ Eccleſiæ non ita expreſſum fuit, officium, tamen ipſum à Beato Petro ejuſque ſucceſſoribus inſtitutum evidenter invenies. Imò, ut inquit Innocentius III. ex veteri Teſtamento juſſu Dei traxit originem, aſſerit enim id quod *Deuter.* 27. dicitur, ut pro difficultate, & ambiguitate judicij accedatur ad Sacerdotes Levitici generis, & judicem, qui fuerit illo tempore, & obediatur ipſorum judicio, qui præſunt loco, quem Dominus elegerit, de Summo Pontifice intelligendum eſſe, & Fratribus ejus, id eſt, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui ei jure Levitico in executione ſacerdotalis officij coadjutores exiſtunt. Itaque, & ab exordio Eccleſiæ, ſicut, & hodie Summis Pontificibus in regenda, gubernandaque univerſali Eccleſia aſſiſtebat, & ut ex Concilio Stephani Papæ colligitur, dicentis: Oportebat ut hæc ſacroſancta Domina noſtra Romana Eccleſia, juxta quod à Beato Petro eiſque ſucceſſoribus inſtitutum eſt ritè ordinaretur, & in Apoſtolatus culmine unus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis conſecraretur, &c. datur manifeſtè intelligi hos Fratres noſtros, qui inter Cardinales locantur, tempore B. Petri extitiſſe. In confinio autem Nicæni Concilij Beatus Silveſter (qui cepit Eccleſiam regere anno Incarnationis Dominicæ CCXXX. vel circiter) in Synodo generali congregationis præſidens, hos coadiutores ſuos nuncupavit Cardinales, & magno admodum privilegio inſignivit, quale nullus Patriarcharum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in Canonibus habere reperitur, ut videlicet ſine plurima teſtium multitudine damnari non debeant. Nec ſine myſterio triplex ordo in Fratrum noſtrorum Collegio à ſanctis noſtris prædeceſſoribus inſtitutus eſt. Nam cum Summus Pontifex vices Dei gerat in terris, decuit quemadmodum Moyſi præceptum fuit, ut omnia ad exemplum faceret, ſicut ei oſtenſum erat in monte, quod ad inſtar illius cœleſtis Hierarchiæ in hac noſtra Eccleſia tres conſtituerentur ordines aſſiſtentium Papæ, qui purgantium, illuminantium, & proficientium fungerentur officio, veluti ſunt Diaconi, Presbyteri, & Epiſcopi Cardinales, decuit etiam cum Summus Pontifex Chriſti repræſentet perſonam, ut quemadmodum Chriſto converſanti in terris aſſiſtebant Apoſtoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apoſtolicum repræſentans coram Papa aſſiſteret, reliqui verò Epiſcopi ubique diffusè Apoſtolos repręſentant ad prędicandum per Orbem miſſos. Ipſos prętereа Cardinales pro honoris ac dignitatis eminentia partem ſui corporis Summi Pontifices appellant. Ex quo ſine ulla dubitatione oſtenditur poſt caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, contigua ſui corporis membra, qui ſunt Fratres ejus Cardinales, præ cæteris Eccleſiæ membris ac partibus honorari debere, adeò quidem ut ſacris Canonibus ſancitum ſit eos, qui in Cardinalem injecerint manus violentas, aut fugarint; aut inſecuti fuerint, ſeu ad hoc dederint conſilium, vel favorem, criminis læſæ Majeſtatis reos maximis, & multiplicibus pœnis eſſe plectendos, ſi ipſius Apoſtolici throni violaverint Majeſtatem, quod in ipſos, qui Patriarchas, Archiepiſcopos, vel Epiſcopos offenderint, ſtatutum minimè reperitur, ut evidenter hinc liqueat tanto ampliorem cenſeri dignitatem, quanto plures, ſevérioreſque illam offendentibus infligũtur pœnæ. Sunt etiam, & in ſignum præeminentiæ ipſis Fratribus noſtris præ alijs Eccleſiæ Prælatis, & ſimiliter cùm Legati de noſtro Latere deſtinantur, præ alijs Legatis multa, ac magna per Canones attributa privilegia, quæ tibi nota eſſe non dubitamus. Hinc etiam conſtat cur à latere Apoſtolico mitti eis ſolis, & non alijs appropriatur Legatis. Sed, & ille noviſſimus Conſtantinus Imperator animadvertens ad quàm magnum ac publicum univerſalis Eccleſiæ officium ipſi Fratres noſtri vocati eſſent, ſic inquit. Volumus etiam deinde ſui ordinis Reverendiſſimos Clericos Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſervientes ſingulos habere illud ſanctum culmen potentiæ, & excellentiæ, cujus ſanctiſſimus noſter Senatus videtur gloria adornari in Patritios Conſules fieri, quos certè Patritios Conſules ſecundum leges, ut in ſumma dignitate conſtitutos Imperator Patres ſibi elegit, & loco Patrum a ſe honorari affirmat. Quòd verò hæc dignitas tanto honore præfulgeat, nec tuę fraternitati, ne cuipiã alteri moleſtum eſſe debet, quoniam, ut ſancta atteſtãtur Patres omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, Cathedrales, aliaſque dignitates Romana fundavit Eccleſia, ſicutque licuit uni Eccleſiæ amplam, alij ampliorem, & alij ampliſſimam, pro ut expedire judicavit tradidit poteſtatem, omnes enim tanquam unius arboris rami ab una eademque radice, & ut diverſi aquarum rivuli ab eodem fonte prodierunt, licet unus alio copioſior, atque uberior. Itaque ſi juſtis ex cauſis, & Spiritus ſancti inſtinctu (quo hanc Sedem regi credendum eſt) Romana Eccleſia Venerabilium Cardinalium cętum ad cœleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem conditum, & tanquam ſui corporis partem his privilegijs, & honoribus illuſtrare decrevit, nec tua Eccleſia, cui per Apoſtolicam Sedem præfectus es, nec quiſquam alius Eccleſiæ gradus ab eodem ſimiliter Apoſtolico throno originaliter inſtitutus (quæ omnia de ipſorum Fratrum noſtrorum conſilio acta ſunt) ullam ſuccenſendi, aut conquerendi cauſam habet, ne illud adducamus Evangelicum verbum: Amice non facio tibi injuriam numquid mihi non licet de meo facere, quod volo, & ſicut tu vis, ut privilegijs Eccleſiæ tuæ ab hac Sede conceſſi aliæ deferant Eccleſiæ inferiores; ita eadem ratione par eſt, ut ab eadem Sede huic cœtui inſtituto tu ſimiliter deferas, & reverentiam præſtes. Multum etiam movere te debet diuturna per Chriſtianum populum ubique ſervata conſuetudo, quæ etiamſi cætera deeſſent, ex quo tam vetuſta eſt, ut ejus initij memoria non extet in contrarium pro conſtituto jure habẽda foret, præſertim quando ſciente, & approbante Summo Põtifice, non quidem uno, ſed tot, quot unquam habuit Eccleſia, id actum eſſe ignoſcitur, in omnibus enim nationibus, ac Regnis, & in Anglia ut memoravimus, hactenus: hujuſmodi præeminentiæ Cardinalibus delatus eſt honor, qui quidem non tam ipſis, quàm nobis (cùm noſtra ſint membra) attribui cenſendus eſt. Nec minus his Eccleſiæ Romanæ conſuetudo, (quæ caput, magiſter, & magiſtra eſt reliquarum Eccleſiarum) id ipſum tibi perſuadeat, qua ſemper, nullo unquam contradicẽte, in cunctis actibus quibuſcumque Prælati præhonorati ſunt. Idem in antiquis gene-

generalibus Concilijs, præſertim in duobus Lugdunenſibus, in uno præſidente Innocentio IV. in altero Gregor. X. (quorum adhuc extant acta) uſitatum fuit) de quibus etiam apud Regnum Angliæ non pauci adhuc ſuperſunt teſtes) obſervatum eſſe palam eſt, abſentibus etiam Summis Pontificibus. Idem, & nunc nobis præſidentibus in hoc ſacro Oecumenico ſervatur Florentino Concilio. His quoque illud accedat, quòd in ſententijs, & decretis tam hujus ſanctæ Sedis, quàm generalium Conciliorum, cùm de dignitatibus nominatim fit mentio, illa clauſula adijci ſolet, Non obſtante ſi Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, ſeu alia quacumque præfulgeat dignitate, per quod ex ordine nominandi, quæ ſit major, luculenter apparet. Nec cauſetur quiſpiam, quòd Ordo Epiſcopalis presbyterio major ſit, quoniam in ejuſmodi prælationibus officium ac dignitas, ſive juriſdictio præponderat Ordini, quemadmodum jure cautum eſt, ut Archidiaconus non Præsbyter ſuæ juriſdictionis obtentu Archipresbytero præferatur, ſimili modo Diaconus, vel Subdiaconus aliuſve Clericus noſter, aut alicujus Metropolitani Vicarius, ſeu locum tenens in Synodo, & alibi alios quocumque ordine majores etiam Epiſcopos antecedit, propter illius juriſdictionem, quam exercet, & perſonam, quam repreſentat. Sic, & electus ad Eccleſiam Cathedralem, & confirmatus quamquam nondum conſecratus, ratione juriſdictionis cunctis in ſua diœceſi præeminet. Quis ergo jam dubitarit eum, qui talia jura, & Canones condidit, & talem alijs tribuit poteſtatem, poſſe eandem cum vult, & majorem ſuis membris tribuere? Si quis fortè objecerit prioris dignitatis potius eſſe rationem habendam, quam Cardinalatus de novo collati, cùm in regijs tractatibus ac Parlamentis, quilibet ut ſuæ Eccleſiæ Prælatus, non ut Cardinalis interſit. Huic objectioni evidens reſpondet ratio, nam cùm perſonæ ſint Eccleſiaſticæ, ſicut ſtatuta, ac privilegia ſuarum Eccleſiarum in his actibus ſervant, multo magis Romanæ Eccleſiæ, cui vinculo obedientiæ aſtricti ſunt, privilegia, & ſtatuta ſervare tenentur, quibus nec ipſæ perſonæ Eccleſiaſticæ, nec alij quicumque tanquam inferiores derogare quomodolibet poſſunt. Cùm igitur viri Eccleſiaſtici ad actus publicos, vel privatos vocantur, eum ſuis qualitatibus, ac prærogativis ab Eccleſia inſtitutis admitti debent. Nam, & contra honeſtatem publicam, & univerſalis Eccleſiaſticæ diſciplinæ vergeret, ſi in quovis actu Diaconus Presbyterum, vel Presbyter Epiſcopum, aut Epiſcopus Patriarcham præcederet. Præterea in Canonibus ſcriptum eſt, unumquemque in Collegio; vel Capitulo juxta ſuæ receptionis tempus honorandum eſſe, & quod ſi poſteà aliquis admittatur Presbyter, cæteris tempore anterioribus præponatur, qui Presbyteri non ſunt, quod ſi in Ordine majori ſit, hoc etiam multò amplius in dignitate, ſeu juriſdictione, quæ in his actibus major eſt Ordine, ſervandum eſt, ut ſuprà de Archidiacono, & Archipresbytero dictum eſt. Quod ſi in poſt receptis locum habet, eadem ratione in iis, qui prius, ſi qua de nova eis obveniat dignitas. Hoc enim rationi conſentaneum eſt, ut dignius minus dignum ad ſe trahat, & res à potentiori, & nobiliori denominetur. Quod in ipſis Cardinalibus evidenter ſervatur, qui licèt certarum Eccleſiarum, dū ad Cardinalatum aſſumuntur, Epiſcopi ſint, nihilominus eos non Epiſcopos, ſed Presbyteros S. Rom. Eccleſiæ Cardinales Sedes Apoſtolica appellat, Quinimo ſi eis ſuas priores Eccleſias in titulo dimittat, non amplius ſub nomine Eccleſiarum, ſed tituli Cardinalatus ſcribit, quaſi ad majorem dignitatem, & juriſdictionem aſſumpſerit, alioquin non aſcendiſſe, ſed deſcendiſſe, non honorari, ſed dehonorari viderentur. Quis etiam non videat Cardinalatus dignitatem Archiepiſcopali eſſe majorem dignitate? quia cùm illa privatæ unius patriæ præſit utilitati, iſta publicè totius populi Chriſtiani, illa unam dumtaxat regit Eccleſiam; iſta cum Sede Apoſtolica univerſas, & cùm à nemine, niſi ſolo Papa judicentur Cardinales, ipſi, & Patriarchas, & Archiepiſcopos, & reliquos Eccleſiæ gradus cum Summo Pontifice judicant; quorum officio nomen ipſum conſonat optimè, Nam ſicut ſuper cardinem volvitur oſtium domus, ita ſuper hos Sedes Apoſtolica (totius Eccleſiæ oſtium) quieſcit, & ſuſtentatur. Nullum denique pro tua intentione proponis Eccleſiæ Romanæ privilegium, quis enim alius huic juri poſitivo, & univerſalis Eccleſiæ obſervantiæ atque Apoſtolicæ conceſſioni (præſertim quæ Apoſtolici trhoni membrorumque ejus præeminentiā concernit) contrarium privilegium dandi ullam omnino habet facultatem? Neque etiam conſuetudine ulla tuam cauſam tuetis, quamquam ſi qua prætenderetur præter Apoſtolicæ Sedis conſenſum, & approbationem inefficax prorſus cenſenda eſſet (ut proximè de privilegio dictum eſt) atque irrationabilis, quia per eam dignitas confunderetur ſuperiorum Magiſtratuum, turbationemque pareret in quolibet Reipublicæ ſtatu. Nam juxta Canones univerſos non poſſet alia ratione ſubſiſtere, niſi eam hujuſmodi magnus differentiæ ordo ſervaret Eccleſiaſticus, quia confunderetur ordo ſi cuique ſua dignitas non ſervaretur. Quamvis, ut prædictum eſt, ex frequentibus actibus 40. annorum ſpatio uſitatis contraria potius in Regno Angliæ conſuetudo firmata ſit. Hortamur itaque te Venerabilis Frater, & volumus ut prædictis rationibus noſtris, ac Prædeceſſorum noſtrorum ordinationi, atque Eccleſiæ univerſalis obſervantiæ penitus acquieſcas, ſicut pro tua prudentia, & devotione, quam ad Romanam Eccleſiam, & Nos, ſemper habuiſti, te facturum ſperamus. In reliquis verò ſive tuam Eccleſiam, ſive perſonam concernentibus, quæ nec rationi, aut honeſtati derogent pro magna, qua te omni tempore complexi ſumus, ac complectimur charitate, nos ſemper propitios experieris. Datum Florentiæ, &c.

RESOL. II.

An Cardinalatus ſit Ordo, & an Papa poſſit illum extinguere?

Ex quo etiam infertur, an Pontifex poſſit extinguere Patriarchas, & Archiepiſcopos.

Et an Cardinalatus ſit de jure divino, vel tantum de jure Pontificio inſtitutus? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 2.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Fernandez *in exam. Teolog. moral. part. 3. cap.* 11. §. 4. *numer.* 6. Ledeſma *in* 2. 2. *part.* 4. *q.* 22. *art.* 6. Sotus *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 4. Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 10. *n.* 2. Palacius *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 3. & alij aſſerentes Cardinalatum non eſſe Ordinem, nec Sacramentum, quia nullo modo ordinatur ad Euchariſtiam, nec confert gratiam, & ideò Cardinalatus, ut inter alios docet Baldellus *tom.* 1. *lib.* 5. *diſput.* 7. *numer.* 11. Suarez *de legibus lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 5. Azorius *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *quæſt.* 3. Bonacina *tract. de elect. Summi Pontificis, diſputat.* 1. *quæſt.* 1 *punct.* 1. §. 3. non eſt jure divino, ſed jure Pontificio inſtitutus, quia non habetur locus in ſacris literis, ubi ſit inſtitutus, nec habetur traditio de hoc. Undè inferunt Palacius, & Sanchez, poſſe Pontificem extinguere Cardinales ſicut etiam poteſt extinguere Patriarchas, & Archiepiſcopos, quia poteſt in jure humano diſpenſare, & ita etiam docet Moneta *de commutat. ult. voluntat. cap.* 12. *num.* 78. Barbatius *conſ.* 1. *numer.* 14. & Azorius *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *quæſt.* 3.

Sup. hoc lo. to. 4. tr 8. ex Reſ 4. lege §. 1

Quamvis non plenè ſup. hoc lege tamen ſ. not. præteritam & ſi placet vide ejus Reſol. per totam.

2. Non deſinam tamen hìc adnotare Matthiam Ugonium *de Concilijs, fol.* 59. *col.* 3. §. 4. Borellum *in ſumma omnium deciſionum tit.* 5. *num.* 8. Manfredum *tract. de Cardinal. quæſt.* 105. Lancellottum *in templo jud. lib.* 2. *cap.* 2. §. 1. Villadiego *de Cardinal. quæſt.* 1. Jacobatium *de Concil. lib.* 1. *art.* 12. Oieda *de beneficijs in præfat. numer.* 5. Turrecramatam *lib.* 1. *de Eccleſia cap.* 80. *nu.* 1. Auguſtinum Triumphum *tract. de poteſt. Eccleſiæ quæſt.* 102. D. Antoninum *part.* 4. *tit.* 21. *cap.* 1. & 2. Laudenſem *tract. de Cardinal. quæſt.* 1. *numer.* 7. & Albanum fusè *tractat. de Cardinal. quæſt.* 5. docere Cardinalatum eſſe de jure divino. Et hanc opinionem colligunt ex *cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi* §. *rationibus*, ubi Pontifex ait ſuos Fratres, quos ſic vocat ipſos Cardinales, in Levitici generis Sacerdotibus fuiſſe adumbratos: & deducitur etiam ex *c. fundamenta, de elect. in* 6. §. *deres*, 1. Deinde, quia Cardinales videntur 72. Chriſti Domini diſcipulis ſucceſſiſſe, qui fuere duodecim Apoſtolorum adjutores, ſicut Cardinales ſunt Romano Pontifici à conſilijs. Accedit quod dicitur 1. Regum 2. *Domini ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbē.* Eugen. IV. *in epiſt. ad Epiſ. Cantuar. ubi ſuprà cit.* ait Apoſtolos Chriſto Domino aſſidentes figuram retuliſſe Cardinalium, qui Romano Pontifici adſtant. Apoſtolos verò in totum terrarum orbem miſſos ad Evangelium annuntiandum, typum, & ſimilitudinem tenuiſſe Epiſcoporum, qui ſunt per Provincias diſtributi. Et ita ex his non poſſe Summum Pontificem extinguere cœtum Cardinalium, docuit ex neotericis Cucchus *in inſtitut. Canon. lib.* 2. *tit.* 4. *numer.* 52. Lancellotus *in templo jud. lib.* 2. *cap.* 2. *de Cardinal.* §. 3. *num.* 27. Manfredus *de Cardin. deciſ.* 112. Jodochus Larichius *in Theſaur. Theol. ver. Cardinalis* §. 10. ubi ſic ait: Cardinalatus ordinem ſummus Pontifex non poteſt extinguere, quoniam juris divini eſt, præfiguratus in Sacerdotibus Levitici generis, ad quos ſimul, & judicem difficilia, atque ambigua judicia referebantur, *Deuter.* 17. & ſumma Eccleſiæ neceſſitas ita expoſtulat, ut in præcedentibus declaratum eſt: & ſi quoque nomen, & ſplendor dignitatis ab eis auferri poſſint, tamē officij ipſorū poteſtas ab Eccleſia nullatenus excludi debet, ac poteſt. Ut enim Deus olim Moyſi juxit ſeptuaginta viros, eiſq; de ſpiritu ipſius dedit, ut ſuſtentarēt cum eo onus populi, ne ipſe ſolus gravaretur; ita Summo Pontifici ad ſuſtentandum onus

onus univerſalis Eccleſiæ neceſſarii ſunt Cardinales, id eſt, viri ſapientes, ſeu alio nomine vocentur. Ita Lorichius. Et hæc ſunt placita Doctorum circa præſentem quæſtionem, licèt prima ſententia ſit communiter recepta, & tenenda.

R E S O L. III.

An Pontifex poſſit ardua Eccleſiæ ſine conſilio Cardinalium definire? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 4.

Sup. hoc ſup. in tr. 5 lege deciſionem Reſ. 5. & ſi placet lege ibi aliquas anteriores & poſteriores Reſ. & non pigebit.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Archidiaconus *in cap. ſicut quidam* 25. *q.* 1. *& in cap. cum redemptor* 12. *qu.* 2. Cardinalis *in conſ.* 150. *& in c. perpendimus, de ſent. excomm. & in cap. licèt, de elect.* Monachus & Dominicus *in cap. ſuper eo, de hæret. in* 6. & hanc opinionem eſſe potiorem dixit Ripa *rubrica de conſtitut. nu.* 20. & quam plures alii, quos refert Laudenſis *de Cardinal. q.* 45. & Albanus *de Cardinal. qu.* 39. & Barbatia *vol.* 4. *conſ.* 40. aſſerit Collegium Cardinalium quaſi poſſeſſionem habere, ne ſine eorum conſenſu ardua negotia expediat Summus Pontifex, cujuſmodi ſunt creare Cardinales, Epiſcopos transferre, generalem legem promulgare, feuda magna concedere, Legatum à latere mittere, bellum indicere, alienare res pretioſas Eccleſiæ, & ſimilia. Probant hanc opinionem ex *cap. per venerabilem, verſ. rationibus, qui filij ſint legitimi:* ubi Romanus Pontifex videtur aſſerere Cardinales inſimul eſſe conjudices cum Romano Pontifice; quemadmodum in Deut. Sacerdotes Levitici erant cum ſupremo judice, atque ita eumdem Pontificem ſine illis Eccleſiæ negotia expedire non poſſe. Deindè quia videtur Cardinales hodie Apoſtolorum vice fungi, quos parem poteſtatem cum Petro habuiſſe probat text. *in cap. in novo,* ibi, *pari conſortio* 21. *diſtinct.* ac ſubinde etiam illos quoque cum Pontifice circa Eccleſiæ negotia habere poteſtatem. Tandemque aſſerunt aliqua de hac re exempla, nempe Benedictum XI. ſuſpendiſſe ſtatuta, quæ Bonifacius ſine Cardinalibus Marchianis confirmaverat.

2. Sed, his non obſtantibus, contrariæ ſententiæ communiter adhærent Doctores, nempe Romanum ſummumque Pontificem Eccleſiæ negotia ſine Cardinalium conſilio expedire poſſe, neque ad hoc de neceſſitate aſtringi, cùm ſupremam & univerſalem ſuper omnes ſolus à Chriſto Domino acceperit poteſtatem, *Joan.* 21. ipſeque ſolus illius plenitudinem habeat, & exerceat, ut probat eleganter text. *in cap. multum* 2. *quæſt.* 6. *cap. cùm ex eo, de pœnit. & remiſſ.* cum mille aliis vulgaribus, quæ quidem poteſtatis plenitudo maxima ex parte offenderetur, ſi non poſſet ardua ſine Cardinalibus tractare, & definire. Accedit quòd jura paſſim proclamant, majora Eccleſiæ negotia ad Sedem Apoſtolicam eſſe referenda, *cap. rogamus, cap. quoties* 24. *quæſt.* 1. *cap. dudum* 3. *quæſt.* 4. *cap. majores, de Baptiſmo.* Hanc autem Sedem Apoſtolicam ſolum tenere Romanum Pontificem, probat text. *in cap. hæc eſt fides* 24. *quæſt.* 1. Vide Paulum de Caſtro *in l.* 1. *n.* 5. *ff. de legibus,* Panormitanum *in cap.* 2. *num.* 3. *de. Cler, non reſident.* & doctum Juriſconſultum Valenzuela *in Mon. Pauli V. p.* 6. *n.* 97. & 98. cum Morla *in empor. jur. part.* 1. *tit.* 1. *q.* 3. *n.* 13. qui latè hanc diſcutit quæſtionem.

3. Verum licèt hæc opinio ſit tenenda, fatendum tamen neceſſariò erit, convenientiſſimum eſſe Pontificem in arduis negotiis Cardinalium conſilium adhibere, atque ita ad hoc de honeſtate adſtringi, ita enim loquitur text. *in cap. fundamenta, §. decet, de elect. lib.* 6. Dum inquit, *Decet Romanum Pontificem per Fratres ſuos S. R. E. Cardinales libera habere conſilia;* conſtat etiam Petrum duas claves accepiſſe, ut per alteram poteſtas, per alteram verò decentia indicaretur, ut habetur *in ſum.* 20. *diſt.* Et ideò Malderus *in part.* 2. *quæſt.* 95. *art.* 1. *fol.* 379. ſic ait: Papa in rigore non dependet à Cardinalibus in legibus ferendis, habet tamen hoc ex Dei aſſiſtentia, ut temerè non proponat leges univerſales, fidem, aut mores concernentes Eccleſiæ univerſali, ſed quia media ordinaria maximè adhibenda ſunt, ut ſine judicio, & conſilio nihil fiat, ſecundum monitionem Sapientis *Eccl.* 32. *&* 33. congruit, ut Cardinales in conſilium adhibeat tamquam conſultores, non tamquam legum collatores. Ita ille. Vide etiam doctiſſimum Valenzuelam *de Monitorio Paul. V. part.* 6. *numer.* 97. *& ſeq.* Vide etiam Manfredum *de Card, diſt.* 237. & Paleotum *de ſacro Conſiſt. par.* 1. *quæſt.* 3.

R E S O L. IV.

De qua natione aſſumendi ſint Cardinales? Ex part. 5. tractat. 2. Reſ. 18.

§. 1. ELigendi ſunt ex omni natione, ut tradit Sixtus V. *in conſt. Poſtquam, ann.* 1586. Moſconius *de majeſt. milit. Eccl. lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 5. Mandoſius *conſ.* 55. *num.* 22. Laudenſis *in deciſ. Piſanis deciſ.* 35. *num.* 188. Barboſa *de jure Pontif. lib.* 1. *cap.* 3 *num.* 13. Rouſſell *in hiſt. Pont. jur. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 20. & ideò Cucchus *in inſtit. can. lib.* 2. *tit.* 4. *nu.* 112. ſic ait: Cardinales ex omni lingua, & natione eligi æquum, & uſitatum eſt, & unaquæque natio ſuum habeat in Curia Patrem tutelarem, qui eùm poſſit deſideria ſua, & negotia conferre, & ab eo præſidium præſentius ſumere, veluti linguæ, & morum, & negotiorum perito. Ita ille.

2. Non deſinam tamen hic apponere dictum Hiſpani in favorem Italorum, & is eſt Joannes Garzias *de Nobilitate Hiſpan, gloſſ.* 48. §. 3. *nu.* 54. ubi ex D. Anton. docet quod Cardinales convenientius aſſumuntur de terris Eccleſiæ, quia ſunt liberiores in ferendis ſuffragiis & ſententiis. Ita ille, & ante illum Jacobatius, quem affert, Cherubinus *in compend. Bull. tom.* 2. *Bull.* 51. *Sixti V. in ſcol.* 1.

R E S O L. V.

De qua ætate debeant eſſe Cardinales?
Et an quiſpiam in Diaconum Cardinalem, aſſumi non poſſit, niſi ſaltem in 22. *ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus?*
Et curſim explanatur, de qua etiam ætate debeant eſſe Epiſcopi; Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 19.

§. 1. EX *cap. cum in cunctis, de elect.* nullus poteſt eſſe Epiſcopus ante trigeſimum ætatis ſuæ annum qui debet eſſe completus, licèt gloſſa *ver. comp. in c. un. de ætate & qual. in* 6. aſſerat ad Epiſcopatum promoveri poſſe, qui trigeſimum ingreſſus eſt annum; ſed hoc hodie non eſt admittendum, ex Bulla Greg. XIV. *in ſua conſt. publ. die* 15. *Maij* 1591. ibi, Annum trigeſimum expleviſſe. Ita Armend. *in addit. ad recopil. leg. Navarr. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 1. *n.* 18. Gutierrez *in Canon. qu. lib.* 1. *qu.* 26. *nu.* 39. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 20. *num.* 163. Vivianus *in praxi juſpatr. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *nu.* 4. & alii.

Sup. contento in hoc §. 1 in to. 6 tr. 1. Reſ. 128. §. Sed cum, & in to. 4. tr. 5. Reſ. 49. §. 1.

2. Hanc igitur ætatem requiri etiam in eis, qui ad Cardinalatum aſſumendi ſunt, tenet Manfredus *de Cardinal. deciſ.* 244. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 9. *prope finem, & lib.* 10. *cap.* 19. *num.* 3. Azorius *tom.* 2. *lib.* 6. *capite.* 6. *quæſt.* 14. & Campanili *in diver. jur. canon. rubr.* 7. *cap.* 6. *num.* 47. Cardinalis Paleottus *de ſacro Conſiſt. part.* 4. *q.* 1. qui optimè notat hoc procedere in Cardinalibus presbyteris, nam de Diaconis ita Sixtus V. ſancivit *conſt.* 50. §. 6. Neque poſthac quiſpiam in Diaconum Cardinalem aſſumi poſſet, niſi ſaltem in 22. ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus, ita ut omninò intra annum ad ſacrum Diaconatus Ordinem valeat & debeat promoveri, alioquin ſi anno elapſo ad ipſum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipſo tam in Conſiſtorialibus, & omnibus aliis actibus, & negotiis Cardinalitiis, quàm etiam juxta conſtit. fel. rec. Pii Papæ IV. Præd. noſtri ſuper reformatione Conclavis, editam in elect. Summi Pontificis, voce activa, & paſſiva omninò careat, ac privatus exiſtat.

3. Nota tamen quòd ſuperius dicta procedunt de jure ordinario, nam poteſt Summus Pontifex minores ætate creare Cardinales; ut ſæpè fieri videmus, & latè comprobat Paleottus *de ſacro Conſiſt. p.* 3. *q.* 4. & ex Platina obſervat Moſconius *de majeſt. milit. Eccleſ. lib.* 1. *par.* 1. *cap.* 6. Gregor. XI. minorem 10. annis fuiſſe ad Cardinalatum aſſumptum, & Henriquez *lib.* 10. *cap.* 17. *num.* 4. obſervat, quòd ſolet Papa noviter electus ſuum Cardinalatum conferre cognato; quamvis adoleſcenti, & quibuſdam ob inſignem nobilitatem, & indolem, de quibus ſpes eſt, quòd multum ſua auctoritate proficient Eccleſiæ.

Sup. contento in hoc §. in Reſol. 1. not. præteritum.

R E S O L. VI.

De numero Cardinalium, & an expendiat ſemper eſſe completum? Ex par. 5. tr. 2. Reſ. 22.

§. 1. TEmpore Pontiani Pontificis extitiſſe 236. Cardinales, teſtantur ſcriptores, & inter illos Laudenſis *de Cardinal. q.* 2. Campanili *in diver. jur can. rubr.* 7. *cap.* 6. *n.* 48. Sed hodie per conſtit. Sixti V. numerus Cardinalium ad 70. redactus eſt. Quam tamen conſtitutionem, ut rectè obſervat Paleotus *de ſacr. Conſiſt. p.* 4. *qu.* 1. verbis negantibus ubi de numero agit, ſapienter admodum idem Pontifex concepit,

cepit, ut ſcilicet oſtenderet non ſolum numerum ſeptuagenarium non eſſe tranſiliendum, ſed nec etiam ſemper æquandum, ubi pauciores poſſunt ad munera omnia ſufficere, cùm, ut ajunt Juriſconſulti, non quidquid judicis committitur poteſtati, illud etiam ſubiicitur neceſſitati. Ita ille. Rationem verò quare Sixtus V. voluit Cardinales eſſe tantum 70. & amplius, videbis apud Ildephonſum de Lara *in compend. vita hominis, cap. 29. num. 20.*

RESOL. VII.

An Cardinales, mortuo Pontifice, poſſint leges condere, & alia juriſdictionalia facere?

Et Sede vacante Apoſtolica, an tunc non ſit prohibitum Sacro Collegio Cardinalium dare Reverendas? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 9.

§. 1. Affirmativam ſententiam tenet Henriquez *lib. 14. cap. 18. num. 2. in fine*, Manfredus *de Card. deciſ. 6.* Archidiaconus *in cap. cum conſtitueret, 50. diſt. in fine*, Albanus *de Cardin. quæſt. 42. in fine*, Bartolus *in l. ubi abſunt n. 3. de tut. & curat.* & alii. Ea ratione moti, quia juriſdictio Pontificis eo mortuo remanet in Collegio Cardinalium, mortuo enim Prælato univerſa juriſdictio reſidet penes Collegium, *cap. his qui de major. & obed. & cap. cùm olim, eodem tit.* & Eccleſia, vel Sedes Apoſtolica, numquam moritur, *can. lib. 12. qu. 2. cap. ſi gratioſe de reſcript. in 6.* etiamſi unus tantum Cardinalis de Collegio remaneret, *can. ſi forte 71. diſt. cap. gratum, de poſtul.* cùm ſemper retineat caput Eccleſiæ generale, & proprium, qui eſt Chriſtus, *cap. 1. & 2. diſt. 22.*

2. Verum contraria ſententia clarè determinatur *in Clem. Ne Romani, de elect.* ibi: Irritum, aut inane decernentes quicquid poteſtatis, aut juriſdictionis ad Romanum Pontificem, dum vivit, pertinentis, cœtus ipſe duxerit exercendum. Solumque ibi excipiuntur quæ *in cap. ubi periculum, elect. in 6.* Cardinalibus conceduntur, ibi autem nihil eis conceditur, niſi quæ ad electionem Pontificis, & ad defenſionem Eccleſiæ, & quæ ad obviandum imminentibus periculis ſpectant. De reliquis verò potius ibi dicitur, quòd ſe nequaquam de aliquo negotio intromittant. Et ita hanc ſententiam tenet Panormitanus *in cap. cum te, num. 12. & ſeq. de re judic.* & *ibi* Felinus *num. 11.* & Anton. de Butr. & Imola *in c. tranſlato, de conſtit.* Sebaſt. Medic. *de leg. part. 1. qu. 10.* Suarez *lib. 4. de leg. c. 6. num. 5.* Salas *eodem tract. diſp. 8. ſect. 8.* & ex neotericis vide Monetam *de commut. ult. volunt. c. 5. quæſt. 6. num. 188.* Baldellum *tom. 1. lib. 5. diſp. 7. num. 10.* Sebaſtianum Cæſarem *in Relat. de Eccleſ. Hierarch. part. 1. diſp. 2. §. 6. num. 1.* Merollam *tom. 2. diſp. 4. c. 4. dub. 4. nu. 18.* Azorium *tom. 2. lib. 4. cap. 3. q. 1.* Laudenſem *de Cardinal. quæſt. 74.* Campanili *in diverſ. jur. can. rubr. 7. cap. 6. à num. 76.* Vide etiam præter dictam Clementinam, aliam conſtitutionem S. Pii V. quæ incipit, *In eligendis.* Datam Romæ Idibus Octobris anno 1562.

3. Nota tamen quòd licèt hæc opinio ſit amplectenda, tamen ex dicta Clement. apparet dominos Cardinales mortuo Pontifice poſſe. Primò quòd ubi immineret periculum evidens amiſſionis alicujus loci, vel juriſdictionis Eccleſiæ, aut rei ſimilis, Collegium conſentientibus omnibus Cardinalibus præſentibus, aut ſaltem duabus illorum tertiis partibus per ſuffragia poſſit illi occurrere, & facere quaſcumque proviſiones, & ordinationes neceſſarias. Secundò, quòd pro coercendis flagitiis, ſceleribus, & ſeditionibus, ac ſervanda quiete, & obedientia poſſit imponere pœnas, tam corporales & temporales, quàm etiam ſpirituales veluti anathematis, & ſimilis. Tertiò, quòd ad eundem finem poſſit confirmare, mutare, & de novo eligere, & creare quoſcumque officiales etiam Gubernatorem Urbis, tam ultra Pontem, quàm citra, & alios Miniſtros pro regimine ſtatus Eccleſiæ. Quartò, quòd poſſit etiam deputare adminiſtratores ut facilius expediantur ea, quæ imminent pro electione. Quintò ut poſſit etiam judicare Papam intruſum, dum ipſi vacant electioni legitimæ, quia hoc concernit negotium ipſius electionis, & ab alio judicari non poteſt. Idem dicendum eſt de aliis caſibus ſimilibus, quia mens Pontificis in dictis conſtitutionibus fuit non denegare neceſſaria, ſignanter ea, quæ poſſunt retardare negotium electionis, & hæc omnia obſervat etiam Julius Lavorius *in variis elucubrat. tit. 3. c. 3. n. 17. & ſeq.*

4. Notandum eſt etiam hìc obiter quòd Sede Apoſtolica vacante, tunc ſacro Collegio Cardinalium non videtur prohibitum dare Reverendas, quia Tridentinum *ſeſſ. 7. cap. 10.* non videtur illius Sedis vacantis juriſdictionem limitare. Ita ex Majolo & Salzedo docet Sanchez *in opuſc. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 39.*

RESOL. VIII.

An Cardinales debeant eligere ad Pontificatum unum ex Sacro Collegio?

Et an ſi Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio ſit valida? Ex part. 5. tract. 2. Reſol. 63.

§. 1. Negativam ſententiam videtur docere Campanili *in diver. jur. Canon. rubr. 7. c. 6. nu. 71.* & D. Antoninus *in ſumma tom. 3. tit. 21. cap. 2. §. 7.* Caſtellinus *de elect. cap. 10.* Petrus Navarra *de reſt. lib. 2. cap. 2. num. 170.* & docet Sotus *de juſt. lib. 3. qu. 6. art. 1. ad 4. argum.* ubi ſic ait: Cardinales in Pontificis electione ob ſummam Vicarii Chriſti dignitatem ſanctiori fide perſtringuntur optimum eligere, quapropter rumorem illum numquam perſuadere mihi potui, videlicet ſtatutum illis eſſe, non poſſe deligere niſi ex ſuo gremio, & tandem ab ipſis Dominis Cardinalibus audivi falſum eſſe. Enim verò quod activas voces ad ipſum ſacrum Senatum Eccleſia detulerit, decentiſſima ratio perſuaſit 23. *diſt. can. in nomine Domini, & cap. licèt, extra de elect.* & *cap. ubi periculum, eod. lib. 6.* videlicet ne tantus Epiſcoporum cœtus à remotiſſimis regionibus Romam ad eligendum cogeretur, attamen cùm tanti referat optimum Epiſcoporum orbis ad ſummam Sedem evehere, quod intra paucos Urbis paſſiva electio coerceatur, licèt ſit credibile inter eos numquam deſore dignum, certè ſinceritas Evangelica non permittit. Unde *in eo cap. in nomine Domini*, ſi in Romana Eccleſia non inveniatur idoneus, ex alia ſumi jubetur. Ita Sotus.

3. Sed meritò adverſus illum inſurgit Salon. *in 2. 2. D. Thom. quæſt. 63. art. 2. contr. 2. concl. 1.* & primò quoad primum ejus dictum non eſſe verum patet, quia *in cap. in nomine Domini*, non dicitur ut eligatur aliquis extra gremium Cardinalium, niſi quando inter illos nullus eſt dignus, tunc enim etiamſi nullum eſſet decretum, non liceret eligere ex Cardinalibus, cùm indigni electio omni jure prohibita ſit ad quodcumque beneficium, quantò magis ad ſupremum? Alterum verò dictum Soti, electionem activam convenire Cardinalibus, non de jure, ſed de facto, quia ita expedit, correctione etiam indiget: nam *in cap. licet, de elect.* ſupponit hoc jus illis convenire, quo ſuppoſito ſtatuitur electiones aliorum Prælatorum Eccleſiæ validas eſſe, modò fiant à majori parte Capituli; electione verò Papæ debere fieri à duabus partibus Cardinalium qui ad illam convenerint, & *in cap. ubi pericul. eod. tit.* præſuppoſito etiam eodem jure Cardinalium agitur de conclavi, in quo manent recluſi Cardinales tempore electionis, & de aliis ad id negotii pertinentibus. Et tandem ad illud dictum Soti, quod pertinet ad noſtram quæſtionem, quòd etiamſi reperiatur dignus Pontificatu inter Cardinales, nihilominus ad tam ſublimem dignitatem quærendum eſſe digniſſimum ex tota Eccleſia, reſpondeo contrarium tenendum eſſe. Primò, quia quicumque ex Cardinalibus dignis, quorum multi reperiuntur in illo ſacro Collegio, licèt extra ipſos daretur alius ſanctior & doctior, eſt quovis externo doctior & utilior Eccleſiæ. Primò, quia ex his, quæ vidit, egit & expertus eſt in Romana Curia, & in iſto Collegio, & Conciliis Pontificum prædeceſſorum novit negotia Romanæ Curiæ, & Eccleſiæ gubernationem melius quivis alter. Secundò, quia electus unus ex ipſis ſtatim admovet manum operi, & gubernationi fidelium, electus autem externus eſſet convocandus à longè, expectandoque illius conſenſum, & adventum vacaret multò tempore Sedes B. Petri, quod, experientia teſte, eſt maximum incommodum, ſemper enim ex diuturnis vacantibus multa ſequuta ſunt damna Romæ, & in Italia, imò & in tota Eccleſia, , quo fit dignum inter ipſos eſſe utiliorem quovis externo. Et hæc omnia adverſus Sotum docet Aragon. *loco citato*, cui adde Suarez *de fide diſput. 10. ſect. 5. num. 19.* ubi ſic ait: Sed quæret aliquis, an electus debeat neceſſariò eſſe de numero Cardinalium; conſtat quidem id non fuiſſe perneceſſarium, atamen uſus Eccleſiæ ita habet ac fieri oportet, ut dixit Stephanus Papa cum Concilio *in cap. oportebat, & cap. nullus, d. 79.* Cui adde Hieronymum Manfredum *de Cardinal. deciſ. 299.* ubi ſic ait: Cardinales potius debent eligere unum de Collegio in Papam, quàm alium extra, dummodò idoneus ibi reperiatur, & hoc licitum eſt facere, etiamſi extra magis idoneus reperiretur. Ita ille. Et tandem non deſinam hìc apponere verba Henrici Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 8. diffic. 3. num. 18.* ubi ſic ait: [De la eleccion del Papa en lo que toca a la voz activa, ſolamente la tienen los Cardinales, mas quãto à la voz paſſiva, dize Soto que no ſolo pertenece à los Cardinales, ſino à qualquiera del gremio de la Igleſia, y que aſſi, ſe lo oyò

dezir

dezir à ellos, y que por eſſo ſe dize en un texto, que ſi entre los Cardenales no huvieſſe digno, ſe buſque de fuera, Salon y otros dizen, que ha de ſer del gremio de los Cardinales lo qual tengo por mas cierto: y eſtando en eſto reſponde al argomento; que conviene à la Igleſia, que los dignos del Collegio de los Cardenales ſe prefieran à otros mas dignos, por la experiencia que tienen de las coſas, que han viſto, y tratado, y como. eſtan preſentes, luego ponem mano a la obra lo qual es mas conveniente, que traer un eſtraño de lexos e inſtruyrle. Mayormente que siempre en a quel Collegio ſe hallan varones muy capables, y de grandes prendas para eſto.] Vide etiam Burſatum *vol.2.conſ. 126.n.6.* Moſconium *de majeſt. milit. Eccleſ. lib.1.cap.3.* Azorium *tom.1.lib.4.c.5.quaſt.6.* Lavorium *in var. elucubrat. tit. 4.cap.2.num.9.* Gundiſſalvum *de poteſt. Eccleſ. nu.31.* Barboſam *in Decret. Gratiani part.1.diſt.79.cap.oportsat, num.1, & ibi*. Acugnam.

3. Sed ſi aliquis curioſus inquirat, an ſi Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio eſſet valida; Reſpondeo affirmativè cum Suarez *loco citato*, ubi ſic ait. Crediderim ſi aliquis extra Collegium Cardinalium legitimè eligeretur, electionem fore ratam, & firmam, quia non video, quo jure ita revocata ſit electio paſſiva ad perſonas Cardinalium, ut alias nulla ſit habenda. Ita ille, & ideò ſi eligeretur in Papam aliquis extra gremium, electionem fore validam docet Acugna, Barboſa, Lavorius, & Azorius *locis citatis*, quibus adde Laudenſem *de Cardinal.q. 75.* & Doctores quos citat Cenedus *ad Decretum collect.* 18. *num.1.* & Bonacina *tract. de elect. Summ. Pontif. diſput.* 1. §. *unico num.19.*

Non deſinam tamen hìc adnotare Lancellot. *in templo judicum, lib.2.c.1.de Pont.* §.2.*quaſt.4.num.4.* docere electionem factam extra gremium Cardinalium eſſe invalidam poſt Decretum Stephani III. *in d.cap.oporteat*. Unde apparet omninò eſſe rejiciendam opinionem Soti, quam ſupra adduximus.

R E S O L. IX.

Pro difficultatibus contentis in hoc titulo lege Reſ. per totum noſ. ſeq.

An Cardinales poſſint relinquere digniorem, & eligere dignum, quando pars ſufficiens ad electionem vult illum in Papam eligere?

Et quid, ſi juraſſent eligere digniorem?

Et quid eſt dicendum in ſupra dicto caſu, an peccet Cardinalis dignus, ſi acceptet Papatum, cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorem, quod idem dicendum eſt de Beneficiariis, &c. Ex part.5.tract.2.Reſ.85.

§.1. CAſus poteſt frequenter accidere, & videtur negative reſpondendum, quia, ut latè probat Caſtellinus *tract. de elect.c.10.* Cardinales tenentur in conſcientia eligere digniorem in Papam ex gremio tamen Sacri Collegij, *ut * ſupra dictum eſt*.

** Sup. in Reſ. quæ hic eſt antecedent, & in tn.7 tract.1. lege doctrinam Reſol. 218. & Reſ. & 96. ejus annot.*

2. Sed in caſu propoſito ego, puto Cardinales poſſe ſine ullo ſcrupulo conſcientiæ eligere dignum, prætermiſſo digniori, per ea, quæ adducit Villalobos *in ſum.tom.2.tract. 8.diffic.3.num.8.* ubi ſic ait. (Porque ſi la mayor parte de los Electores eſtà ya reſuelta de eligir el menos digno, de tal ſuete, que moralmente hablando ha de ſalir con la elecion, podrà amenor parte cóformarſe con la mayor eligiendo al menos digno, como dize Bañez, que como en eſte caſo es impoſſibile eligirſe el mas digno, no ay obligacion à votar por ei, y conviene à la communidad, que las eleciones ſe hagan pacificamente, porque electo governarà mejor con eſſo, que ſi lo eligieſſen menos, y eſto es verdad, aunque Juraſſen les Electores de elegir el mas digno, lo que ſe ha de entender, ſupueſto que lo puende eligir:) Sic ille, & ante illum Jo. Valerus *in differ.utriuſque fori ver. electio differ.1.num.* Riccius *part.deciſ.214.num.3.* S.Joann. de la Cruz *in direct.conſcient.part.1.precept.7.quaſt.7.art.2. dub.9.concl.2.* Sylvius *in 2.2.quaſt.63.art.2.quaritur 4.concl.* 3. & alij.

Sup. his Beneficiariis, & pro tota doctrina hujus Reſ. ſignantur pro contento in hoc § in to.3. tr.3. Reſ. 107. 9. Nota ſecundo, & ſeq. Sed lege eam per totam.

3. Verùm quid dicendum, an peccet Cardinalis dignus ſi acceptet Papatum cognoſcens in electione prætermiſſum eſſe digniorem? & affirmativam ſententiam, loquens de Beneficiariis, docet Petrus Navarra *de reſt.lib.2.cap.2.num. 63.* cujus opinionem probabiliſſimam putat Tannerus in 2. 2. *D. Thoma diſp.4.c.8.dub.2.num.15.* quia dignior habet juſtitiam diſtributivam ad beneficium, quam non habet minus dignus, & ita communicaret peccato eligentium, ergo, &c. Verùm his non obſtantibus, ego puto nullum peccatum admittere Cardinalem dignum, ſi Papatum acceptet, pretermiſſo digniori, & ita tenet Sotus *de Juſt.lib.3.q.6.art.2.poſt 9.concl.* & Turrianus *tom.2.in 2.2.D.Th.diſp.22.dub.3.num.* 8. Ubi docent minus dignum, etiamſi ſibi, & electoribus notum ſit, digniorem in electione eſſe pretermiſſum, poſſe juſtè præbendam acceptare, quia dignus ratione electionis comparat jus ad proprietatem, & poſſeſſionem ſumendam præbendæ: ergo facta electione, utitur jure ſuo acceptans illam. Nec valet dicere, iſte minus idoneus non poteſt petere præbendam in prædicto eventu, ut diximus, ergo non poterit electionem acceptare, utrumque enim videtur contra juſtitiam, & utriuſque videtur eadem ratio. Reſpondeo conſecutionem eſſe inefficacem, quia non ſunt res eodem modo ſe habentes, nam poſt electionem minùs idoneus habet jus ad comparandam proprietatem, & poſſeſſionem prebendæ, & ita acceptans electionem utitur jure ſuo, quod non poſſet eſſe verum ſi faceret contra juſtitiam, quod maximè obſervandum eſt: ergo, &c. quæ omnia militant etiam in caſu, de quo loquimur.

R E S O L. X.

An ſi duo Cardinales tantum remanerent in Conclavi, poſſit adhuc eligere Summum Pontificem?

Et quid, ſi remaneret unus tantum?

Et an tunc dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſe ipſum? Ex par.5.tract.2.Reſ.72.

§.1. CAſus magis eſt curioſus quàm practicabilis, lege tamen illum, & non pigebit. Negativam ſententiam docet Caſtrus Palaus *tom.1.tract.3.diſp.1.punct.23. num.20.* ubi ſic ait. Advertit Bonacina, ſi omnes Cardinales, uno excepto, è conclavi decedant, poſſe ab eo, qui remanſit, Pontificem eligi, quia omnes alij reputari debent ac ſi è vita diſceſſiſſent. Probabilius credo non poſſe, ſed reputandum eſt, ac ſi in conclavi numquam fuiſſent Cardinales congregati, favetque *c. ubi periculum, & Clem. ne Romani*, quæ ſemper loquuntur de numero plurali, imò de Collegio, & cœtu, qui non videtur eſſe unus, neque duo, ſed ad minus tres, *l. Neratius, ff. de verbor. ſignificat.*

Sup. contento in hac Reſ. in 6 tract 1. lege doctrinâ Reſ. 118. per tot.

2. Verùm mihi magis placet ſententiam Bonacinæ, quam docet *tract. de legib. diſp.1.qu.1.punct.3.num.28.* Dico igitur remanere facultatem eligendi Summum Pontificem, etiamſi tantùm duo Cardinales remanerent in Conſiſtorio, reliquis mortuis, vel abſentibus, ex *c. Adrianus & c. non licet*, §. *his, diſt.63. & c. Abbatem, cum duobus ſeqq.18.quaſt.2.* quo caſu unus poteſt eligere alium, ex Silv. *excomm. 9. num. 2.* Joan. de Anan. *in cap.fin. de appell.* Imò etiam unus remaneat, ad illum ſpectabit electio, gloſ. *in Clem. ne Romani, de elect.* Laudem. *de Cardin. qu.14* Panvin. *de offic. Cap. Sede vacant. prel.5.num.8.* ubi dicit quòd ſolus Cardinalis in conclavi clauſus remanens, cæteris exeuntibus, vel negligentibus, Papam eligere poteſt. Manfred. *deciſ.296.* jus enim & nomen univerſitatis in uno ſervatur, *l. ſicut*, ubi Bartol. §. *in Decurionibus, ff. quod cujuſque univerſ.* Alban. *quaſt.23.* Nec obſtat textus *in l. Neratius, ff. de verb.ſign.* gloſ. *in c.1.de elect. & c. licèt eodem*, quia etſi Collegium in uno conſiderari nequeat, tamen in uno virtualiter retineri poteſt, *d.l.ſicut, & l.ſi optio, ff. de opt. leg.* gloſ. *in d. l. Neratius*, Abb. *conſ.15. & conſ.48. vol.2.* An autem dictus Cardinalis ſolus poſſit eligere ſe ipſum, negat Abbas *in cap.gratum, de poteſt. prælat.* tamen *in c.licet, fin. de elect.in 6.* dat remedium quo poſſit ſe ipſum eligere, ut ſcilicet totius, ſacri Collegii nomine alteri eligendi poteſtatem demandet, qui veluti compromiſſarius ipſum eligat, Albanus autem *quaſt.24.* dicit opinionem Abbatis procedere quando ipſe ſolus remanſiſſet, cæteris exeuntibus, vel abſentibus, non autem mortuis. Et hæc omnia docet etiam Salas *de legib. tract.14. diſp.8.ſect. 8.nu.4.* Cucchus *inſtit. Canon.lib.2.tit.4.num.36. & 37.* & Jul. Lavorius *in var. elucubrat. tit.4.cap.6.num.26.* Undè remanet ſatis firmata opinio Bonacinæ contra Caſtrum Palaum, quam noviſſimè poſt ſcripta docet etiam Baldellus *tom.1.libr.5. diſp.7.num.13. & ſeq.* Vide etiam Caſtellinum *tract. de elect. c.5.n.86.*

Sup. hac lege doctrinam §. 1. prope fin. à verſ. Et hæc omnia, Reſol. noſ. proxime.

R E S O L. XI.

An Cardinales in electione Pontificis habeant vocem etiam ſi inſignia Cardinalitia eis tradita non ſint?

Et an Canonicus habeat vocem in electione, antequam in Choro poſſeſſionem nactus fuerit?

Neque ſimile eſt de Epiſcopo, qui ante conſecrationem à multis prohibetur, quia conſecratio alium Ordinem, de novo Epiſcopo confert.

Et an offendentes, & interficientes Cardinales, qui nondum capellum habuere, incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ? Ex p.5.tract.2.Reſ.74.

§.1.

Quoad hoc lege doctrinam Reſ. not. 6. generaliter §. ejus 100 & ult.

§. 1. Aliqui negant, eo quòd ſuffragium non ſit proprietatis, ſed poſſeſſionis fructus, ergo Cardinalis nondum poſſeſſionem aſſecutus in comitiis ſuffragium non habet, & proindè Cardinalis dignitatem quidem per electionem adeptus, nondum tamen inſignia, ac idcirco poſſeſſionem nactus ſuffragium habere non poteſt: alij tamen affirmant, quia ex ipſo quòd eſt à Romano Pontifice electus & creatus, omnem poteſtatem adminiſtrandi Eccleſiam nanciſcitur, ſi aliud juris impedimentum non obſtet. Deindè id colligunt à ſimili: nam Abbas etiamſi ſacratus non ſit, & nomen Abbatis habet, & Eccleſiam adminiſtrat, & paſtorali baculo, annulo, mitra, & aliis Pontificiis inſignibus utitur, & hæc omnia docet Azorius *to. 2. lib. 4. c. 2. q. 7.* & ante illum Albanus *de Cardinal. q. 17.* quorum opinio poteſt confirmari ex illo, quod de Canonico Doctores reſolvunt Innocent. Butrius, Abbas, & alij *in c. tranſmiſſam, de elect.* nempe habere vocem in electione antequam in Choro poſſeſſionem nactus fuerit. Neque ſimile eſt de Epiſcopo, qui ante conſecrationem à multis prohibetur; conſecratio enim alium ordinem de novo Epiſcopo confert, non ita verò inſignia Cardinali aliquid addunt. Neque tandem aliquid facit pallij ſimilitudo, ante cujus traditionem Archiepiſcopus denominari non poteſt, juſta text. *in cap. niſi, de auctoritate & uſu pallij*, quia, ut idemmet textus inquit, in pallio Pontificalis officij plenitudo cum Archiepiſcopalis nominis appellatione confertur, quod non ita in traditione inſignium contingit, & ita hanc opinionem tenet etiam Sebaſtianus Cæſar *in Relect. de Eccl. Hierarch. part. 1. diſp. 2. §. 4. n. 7.*

Supra hoc in tom. 3. tr. 6. ex ipſa doctrina Reſ. 2. §. ult. ſed lege eam per tot.

2. Sed hodie ceſſat hæc quæſtio, nam S. Pius V. *die 26. Januar. 1471.* quodam particulari decreto, ut obſervat Lavorius *in variis elucubrat. tit. 3. cap. 4. n. 16.* ſtatuit Cardinales in electione Summi Pontificis, etiamſi galerus, & inſignia tradita non ſint, neque apertum os ſit, poſſe adhuc vocem in electione Summi Pontificis habere, & verba Decreti ſunt hæc: S. Pius Papa V. &c. Quia aliquando dubitatum fuit, utrùm Cardinales, quibus os clauſum eſſet, ſi antequam illud eis aperiretur; Sedis vacatio eveniret, utrùm, inquam, in Summi Pontificis electione votum haberent, ſanctitas ſua exquiſitis RR. DD. ſententiis de eorum aſſenſu, & conſenſu decrevit, quòd cùm potiſſima Cardinalis facultas in Romano Pontifice eligendo conſiſtat, quæ ſanè ipſis propter inſignium, & ceremoniarum defectum auferri non debet, ob eam cauſam ſanctitatem ſuam ſtatuere, ut poſtquam aliquis S.R.E. Cardinalis creatus fuerit, honoremque acceperit, & conſenſum ſuum dederit, is ſtatim vocem, & jus eligendi Romanum Pontificem habeat, & conſequatur, etiamſi Cardinalatus galerus nondum illi traditus ſit, neque os clauſum, aut ſi clauſum fuerit, nondum tamen apertum ſit. Videri enim poteſt hujuſmodi claudendi oris ritum ad præcipuam Cardinalium facultatem, quę circa Sum. Pontificis electionem verſatur, non pertinere, ſed cæremoniam quandam eſſe ea de cauſa introductam, ut Cardinales antequam in Conſiſtoriis, & Congregationibus ſuffragium ferant de modeſtia, quę ab ipſis in his, & aliis actibus adhiberi debet, quodammodo ammoneantur, &c. *ſub die 26. Januar. 1571.* Et tandem idem ſtatuit Greg. XV. *in Bulla de Cæremoniali, Idus Martij 1622.*

Sup. contento in hoc §. in to. 4. tr. 1. Reſ. 303 alias 5.

3. Undè ex his infertur offendentes, & interficientes Cardinales, qui nondum capellum habuere, incidere in cenſuram Bullæ Cœnæ, quia quando aliquis in Cardinalem nominatur, & aſſentit, verè Cardinalis efficitur, nam capellum accidentarium eſt, & ita docet Souſa *in Bull. Cœnæ, c. 12. diſp. 60. concl. 1.* Bonacina *in Bull. Cœnæ, diſp. 1. queſt. 12. punct. 2. num. 3.* Duardus *lib. 2. canon. 11. queſt. 6. num. 1.* Ugolinus *cap. 11. §. 1. num. 1.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 9. nu. 259.* Scortia *in Bull. Pontif. epitome 166. theorem. 420.* Megala *in 3. part. lib. 2. c. 9. q. 1. num. 10.* & alij.

RESOL. XII.

An Cardinalis juſtè impeditus poſſit vices ſuas in creando ſummo Pontifice, alteri demandare?

Et an abſens poſſit conſtituere Procuratorem ad eligendum, & ſuffragium ferendum in ſcrutiniis?

Et an ſit Cardinalibus id jure conceſſum? Ex part. 5. tractat. 2. Reſ. 40.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Manfredus *de Card. deciſ. 280.* ubi ſic ait: Cardinalis juſto detentus impedimento vices ſuas alteri in electione Papæ demandare poteſt. Ita ille. Probari poteſt hæc opinio ex *cap. ſi quis juſto, de elect. in 6.* Palleotus *de ſacro Conſiſt. part. 5. queſt. 7.* notat abſentem poſſe conſtituere Procuratorem ad eligendum, & ſuffragium ferendum in ſcrutinio, & citat Mandagotum *de elect. Prælat. cap. 10. 11. & 12.*

2. Verùm negativam ſententiam docet ex Anchar[illegible]o, & Philippo Franco, Azorius *tom. 2. lib. 4 cap. 2. queſt. 9.* & Megalius *in promptuar. ver. Cardinalis, n. 19.* quia non eſt Cardinalibus id jure conceſſum.

RESOL. XIII.

An Cardinales ſi non expectent alios intra tempus definitum, quod eſt per ſpatium decem dierum, & eligatur Pontifex ex ipſorum omnium, vel duarum partium conſenſu, electio adhuc ſit valida?

Et quid, ſi Cardinales præſentes contradixiſſent; an ipſis invitis electio conſiſteret? Ex p. 5. tr. 2 Reſ. 75.

§. 1 Suppono; quod Cardinales præſentes debent per ſpatium decem dierum abſentes expectare pro electione Summi Pontificis. Difficultas eſt, an ſi illum eligant infra dictum tempus, electio ſit nulla? & talem electionem non valere reſpondet Albanus *de Card. q. 14.* quia cùm tempus certum lex præſcribit, ad ſubſtantiam ſpectare dicitur, ex *authent. quæ ſupplicat. C. de precib. Imper. offerend.* ſed hoc in electione ſtatutum eſt, ergo, &c.

2. Sed talem electionem vim habere magis probabiliter tradit Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 2. q. 5.* & Lavorius *in var. elucubr. tit. 4. cap. 7. num. 4.* quibus ego adhæreo, nam gloſſa *in cap. ubi periculum, de elect. in 6.* ſentit eam electionem ratam eſſe, & firmam, quia in eo c. generatim dicitur nihil excipi, aut opponi poſſe, ſi Pontifex eligatur ſuffragiis duarum partium Cardinalium. Item, quia ſi illi Cardinales præſentes quinque fuiſſent, & contradixiſſent, nihilominus, ipſis invitis, electio conſiſteret. Nec diverſum ab his Philippus, & Archidiac. docuerunt, putant enim ad ſubſtantiam electionis ſolum requiri, ut Pontifex à duabus partibus Cardinalium eligatur, cætera verò ad accidentia electionis attinere, nempe locum, & tempus, ergo, &c.

RESOL. XIV.

An Cardinales, ſi ita diſtent à Romana Curia, ut omninò inter decem dies poſt mortem Pontificis accedere non poſſint, teneantur adhuc præſentes illos expectare? Ex part. 5. tractat. 2. Reſ. 76.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Manfredus *de Cardin. deciſ. 266.* ubi ſic ait: Cardinales, qui intra decem dies accedere non poſſunt, expectandi ſunt. Ita ille, qui citat gloſſam, Francum, Baldum, Jaſonem, Albanum, & Jacobatium.

2 Sed contraria ſententia mihi placet, quam tuetur Albanus *de Card. q. 13.* Azorius *tom. 2. lib. 4. c. 2. queſt. 5.* quibus ego addo Julium Lavorium *in var. elucubr. tit. 4. cap. 7. num. 11.* quia *in cap. ubi periculum, de elect. in 6.* decem dierum ſpatio præfigitur. Ergo &c.

RESOL. XV.

An ſi Eccleſia vacaret tempore, quo Concilium Generale eſt congregatum; electio Summi Pontificis adhuc ſpectet ad Cardinales?

Et quid ſentiendum eſt de jure? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 73.

§. 1. Hic caſus accidit tempore Concilij Conſtantienſis, & res ex conſenſu communi ad concordiam redacta fuit; ſed quid ſentiendum de jure? Hanc quæſtionem latè tractat Albanus *de Cardin. queſt. 35.* in qua aliqui volunt ad Cardinales ſpectare electionem, ſi Sedes vacat per obitum, vel renunciationem; ſi verò vacet, vel quia Pontifex ab ipſa Sede ſit depoſitus, vel ejus electio irrita, & nulla ab ipſo Concilio declarata ſit, putant ejuſdem Concilii eſſe eligere novum Pontificem, tum quia cum Concilium habeat poteſtatem Pontificem hæreticum deprehenſum deponendi, quod eſt plus, *cap. ſi Papa*, diſt. 40. multo magis debet illi concedi eligere quod eſt minus, ex *rei reg. cui licet de reg. jur. in 6. & in l. non debet, ff. eodem tit.* & poteſtas conferendi videtur conceſſa illi, cui conceſſa eſt auferendi, *l. nemo qui condemnare, ff. de reg. juris*, tum quia electio Rom. Pontif. ad Cardinales redacta eſt, habito reſpectu ad difficultatem congregandi Concilium ſtatim poſt obitum Summi Pontificis, quod ceſſat, dum Sedes vacat congregato Concilio. Vide Cucchum *in inſtit. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 30.*

2. Verùm alij tradunt jus eligendi Pontificem in nullo caſu pertinere ad Concilium, nam ubi jura non diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus, neque Concilium poteſt hanc facultatem Cardinalibus auferre, quia non à Concilio, ſed à Sum.

à Sum. Pontifice acceperunt, licèt Concilio approbante, ut patet *in cap. licet, & in c. ubi periculum, de elect. in 6.* ergo ſola Concilij authoritate poteſtas jure nequit auferri, niſi Romani quoque Pontificis conſenſus acceſſerit, & hæc opinio mihi magis placet cum Albano *ubi ſuprà*, & Azorio *to. 2. lib. 4. cap. 3. quæſt. 13.* cum hac tamen limitatione, ut eam poteſtatem Cardinalibus poſſit Concilium adimere, ſi juſta alioqui cauſa ſubſit, ut ſi è munere, & officio eſſet ob crimen hæreſis Pontifex dejectus, & Cardinales eſſent criminis participes, aut alia de cauſa ſuſpecti, aut veriſimiliter crederetur offenſionem orituram, aut ſchiſma, vel magnam Eccleſiaſticæ pacis perturbationem tunc enim ob Eccleſiæ communem ſalutem, jure poſſe ad tempus, non in perpetuum Cardinalibus ea poteſtas auferri, alioqui minimè.

3. Obijces, Generale Concilium potuit id juris Cardinalibus concedere; ergo, & auferre. Reſpondeo potuiſſe quidem, ſed non ſine juſta cauſa, quæ quidem alicujus ponderis, & momenti eſſe videatur.

R E S O L. XVI.

An Cardinales aliquando poſſint convocare Concilium?

Et notatur, quod non propterea hujuſmodi Concilia imperfecta habenda ſint tamquam Conventicula? &c. Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 62.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Manfredus *de Cardinalibus, part. 1. cap. 13.* Didacus ab Alava Epiſcopus Abulenſis *de Conciliis, part. 2. cap. 2. num. 4.* qui ponit caſus, in quib. Cardinales poſſint Concilium congregare. Idem etiam docet Cucchus *in inſt. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 45. & tit. 3. num. 13.* Jacobatius *lib. 1. de Concil. à num. 1. uſque ad 48.* cum Albano *de Cardi. quæſt. 42. privileg. 14.* ubi ſic ait: Orto ſchiſmate, vel alio caſu eveniente, in quo Concilium convocari debeat, ſi Papa in eo congregando negligens comperiatur, tunc iſta convocandi Concilij facultas ad Cardinales pertineret, ut potè ad majores univerſitatis, juxta *l. 1. cum ibi notatis, ff. de alb. ſcrib.* ipſi enim cæteris omnibus dicuntur eſſe majores, & poſt Summum Paſtorem ſuprema dignitate fulguntur. Ita ille, qui citat Joannem Andream, Imola, Romanum, Abbatem, & Decium.

2. Verùm mihi placet ad hoc dubium reſpondere cum doctiſſimo Antonio Peres, inſigni Theologo Salmaticenſi, ex Ordine D. Benedicti *in Pentateucho fidei, tr. de Conſiliis, cap. 8.* Dico igitur aliud eſſe loqui de Concil. generalib. prout ſic abſtrahendo ab illegitimis, perfectis, & imperfectis, aliud verò de legitimis, & perfectis. Quibus præmiſſis reſpondendum eſt, quòd ſi loquamur de Conciliis primo modo ſumptis, certum eſt poſſe alios a Pontifice rectè, & ritè Concilium congregare; ſecus verò ſi loquamur de illis in ſecundo ſenſu Priorem partem hujus deciſionis probo, quia extrema neceſſitas maximè totius communitatis potior eſt omni poſitivo jure. Secundam vero partem probo ex eo, quod Concilij generalis legitimatio eſt propria Summi Pontificis etiam in caſu, quod de Pontificis incapacitate in Concilio ipſo agendum, ut patet ex *c. Concilia, diſt. 17.* ibi enim refertur, quòd cùm Symmachus Papa diffamatus eſſet de quibuſdam criminibus, & Theodorus Rex Romam veniens Concilium congregaret, ut examinarentur ea, quæ Pontifici obiiciebantur, tunc Epiſcopi ad Concilium vocati, poſtquam in uno congregati fuere ſurgentes inclamarunt, opus eſſe authoritate ipſius Symmachi judicandi ad hoc, ut ille Conventus Synodus fieret, hoc eſt, legitimus, & perfectus.

3. Eſt tamen notandum, quòd non propterea hujuſmodi Concilia imperfecta habenda ſunt tamquam conventicula, quia licèt ſint imperfecta, eo quòd carent prærogativis, & privilegiis; quibus gaudent Concilia legitima ad certò, & infallibiliter definiendas res fidei, & ad alia hujuſmodi, de quibus Pighius. Ipſi tamen ratione ſui muneris, & inſtituti Conventus venerabiles ſunt, ut potè jure congregati ad ſubveniendum extremæ neceſſitatis Eccleſiæ, circa quam eſt authoritas defendendi ſeipſam, & providendi ſibi de capite. Unde quamvis ſine illo non poſſit ſtatuere de multis, poteſt ſibi providere, & eligere caput, cum quo de illis ſtatuat; & hæc omnia docet *ubi ſuprà* Perez, qui citat Cajetanum, & Bellarminum. Igitur poſſunt Cardinales Concilium congregare in ſenſu explicato à Perez *loco cit.* vide etiam Joannem Vvigers *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 1. art. 10. dub. 1. n. 38.*

R E S O L. XVII.

An Cardinales, qui Epiſcopi non ſunt, habeant jus præſentiæ, & judicij in Conciliis Generalibus?

Et an Cardinales in Concilio præferendi ſint Patriarchis, & Epiſcopis? Ex p. 5. tr. 2. Reſ....

§. 1. Videtur negativè reſpondendum, quia Cardinales tantum ſunt præfecti illis Eccleſiis ſingularibus, quarum tituli inſigniuntur; ſed hoc non ſufficiat ad tale jus, ut patet in Parochis, & Archidiaconis: ergo, Adde quòd Cardinales, ſi non ſunt Epiſcopi, nullam habent juriſdictionem. (Sup. contenti in hac Ref. lege ſup. in Ref. 1. epiſtolam poſitam in § Eugenius.)

2. Verùm noviſſimè ex communi Doctorum ſententia affirmativam ſententiam docet Didacus ab Alva *de Conciliis part. 1. cap. 6. num. 2. fol. 33.* Malderus *in 2. 2. D. Thom. quæſt. 1. art. 10. dub. 4. §. 4.* Duvallius *de poteſt. Rom. Pont. part. 4. quæſt. 3.* Suarez *de fide diſp. 11. ſect. 1. num. 17.* & Perez ornamentum Benedictinæ familiæ *in pentateucho fidei tr. 4. de Concil. dub. 4. cap. 8. nu. 81.* Primò quoniam Cardinales tamquam Senatores, & Conſules atque Urbis Patritij habentur, & evulgantur. Secundo, quia habent juriſdictionem Epiſcopalem in ſuis titulis. Tertiò, quia, ut Turrecremata oſtendit, non minus quàm Epiſcopi Apoſtolorum loco ſuccedunt, quia ſicut Apoſtoli adſtiterunt Chriſto, adeò ut illis dixerit: Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis; ita Cardinales aſſiſtunt Summo Eccleſiæ Pontifici in omnibus Eccleſiæ arduis. Quartò, quia aſſiſtunt illi tamquam particulares Aſſeſſores, Conſiliarij, atque cooperatores, juxta verba Bonifacij VIII. Quintò, quia ſunt pars corporis Papæ, & ſpecialia membra illius, & partes, Papatus cauſa. Sextò, quia, ut dicit Hoſtienſis, & Joannes Andreas, major eſt conjunctio, imò identitatis unio inter Cardinales, & Papam, quàm inter ſe ipſum, & univerſos alios etiam Epiſcopos. (Sup. hoc in Ref. not. præterita, §. verſ. ante medium, verſicul. ad quod, & infra in Ref. 22. 19. & 35.)

3. Reſtat modò reſpondere ad argumentum contrarium. Dico igitur authoritatem Cardinalium non ſolùm Eccleſiam Titularem, vel una Diœceſim, ſed univerſam Eccleſiam reſpicere, ut benè probat Lotherius *de Beneſ. to. 1. l. 1. q. 8. n. 49.* & ratio eſt, quia habent conſulere non ſolùm Romanæ, ſed etiam univerſali Eccleſiæ. Propter quod aptantur Cardinalibus illa verba: Domini enim ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper eos Orbem; Cardinales enim eo dicti ſunt, quia ſicut oſtium intra cardines vertitur, ita Eccleſiæ regimen Conſiliis Cardinalium, & reputantur ut Dei munere introducti in Eccleſia, ut portent onera ejus tamquam Summi Pontificis robuſtiſſima membra. Item aptari ſolet illud: Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij (id eſt, Cardinales, propter Apoſtolos) conſtitues eos Principes ſuper omnem terram, de quibus Turrecremata, qui etiam adducit ad idem teſtimonium D. Bernard. qui de Cardinalibus loquens ad Eugenium III. inquit: Hi quoque, qui tibi aſſiſtunt ſeniores populi Orbis judices. Propter quod Cardinales non ſolùm vocem habent deciſivam ut Epiſcopi, ſed præferuntur Epiſcopis, ut videri poteſt apud Concilium Lateranenſe, ibi enim ante Epiſcopos ſubſcripſerunt Cardinales.

4 Notandum eſt tamen hic contra Garciam *de nobilitate gloſſ. 48. §. 2. nu. 54.* Cardinales in Concilio præferendos eſſe Patriarchis, ex rationibus, quas adducit Eugenius IV. *in epiſt. ſuperius poſita.* (Superius in Ref. 1 § Eugenius.)

R E S O L. XVIII.

An Cardinales poſſint ſine ſcrupulo tacere, quando in Conſiſtorio aliquid non bene determinatur?

Et quid, quando major pars Collegii contrarium approbat?

Et an doctrina hujus Reſolutionis intelligēda ſit pro quocumque alio Collegio, Univerſitate, & Communitate? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 49.

§. 1. De hac quæſtione latè diſputat Albanus *de Cardin. quæſt. 10. per totam*, ubi ex multis rationibus probat Cardinales ſemper, & quocumque caſu veritatem profiteri debere, eoſque circa peccatum, quod pro veritate ſentiunt, tacere non poſſe, quia qui de Collegio ſunt, in his, quæ ad univerſale commodum pertinent, ex vi officij ſui tacere non poſſunt arg. *cap. 1. de his quæ ſiunt à majori part. c.* Verùm ſi is, qui loqui tenetur, ſileat in ſui præjudicium conſentire cenſetur, *l. de ætate, §. qui tacuit, ff. de interrog. & reg. qui tacet, de reg. jur. in 6.* & ita hac ratione motus dixit Abbas poſt Innoc. *in d. cap. 1.* ubi quemlibet de Collegio ad liberè loquendum cogi docuerunt, & totis viribus reſiſtere, ſi quidquam adverſus honorem, vel Capituli utilitatem

(Quamvis non placeat ſup. contento in hac Reſol. lege tamen in to. 7. tr. 6. dictorum Reſ. 15. 26. 8. & 29 & ibi in tr. 1. ex Reſol. 115. §. 1. & ſingulariter hic infra in Reſ. 106. à lin. 7. verſ. Los electores, & vide alias quatuor lin. alterius §. Que not. ubi invenies quid quid occurrere poteſt etiam pro iſto caſu.)

tem pertractaretur, aliter eum graviter ererrare, & licèt de Collegio ſimplici loquatur: idem tamen, & multò etiam magis de hoc ſacro Senatu reſpondendum eſt, cùm longè majoris ponderis ſit aliis Collegiis inferioribus, qui minus peccatum, & minor pœna eſt in majore ait, Gl. *in cap. 2. ver. Sacerdotale, de offic. deleg. in 6.* & predicta quæ per Innoc. & Abb. *in d. c. 1.* tradita ſunt, ſequutus eſt Abbas etiam *in cap. continebatur eodem tit. in cap. dilectus el 2. de ſimonia, in c. veſtra, de locat. & in c. cauſis, de elect.*

2. Nec valet dicere quòd quando major collegij pars contrarium approbat vana futura eſſet oratio, nam reſpondeo eum omninò confidere debere ſe invictam veritatem proferentem alios quoque in ſuam ſententiam adducturum, arg. *l. ſi in tres, ff. de arbitr.* Veritas enim omnia vincit, *cap. conſuetudo 8. diſtinct.* & habitum veritatis firmum erit in perpetuum, *Prov. 12.* tranſumptivè *in c. qui ambulat 5. quaſt. 5.* & ſemper veritati locum eſſe ait Juriſconſult. *in l. fin. ff. de probat.* qui autem veritati innititur, ei Deus, qui eſt ipſa veritas, auxilio eſt. Ita Alban. *ubi ſuprà*.

3. Verum mihi placet ad præſentem quæſtionem cum Azorio *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quaſt. 17.* diſtinguendo reſpondere, nam illud, quod proponitur in Conſiſtorio, aut certò & evidenter eſt contra commune Eccleſiæ bonum, & tunc tuta conſcientia tacere veritatem Cardinalis non poteſt, quamvis ſibi odium pariat; aut res dubia eſt, & tunc ſi majori Cardinalium parti contraria ſententia placuiſſet, & nihil profuturam ſuam ſententiam Cardinalis certò, aut manifeſtò, aut ſaltem bona fide intelligat, tuta conſcientia contrariæ majoris partis ſententiæ adhærere poteſt; tunc enim non videtur errare, & in odium aliorum incideret, aut imprudens haberetur. Itemſuo ſuffragio nihil prorſus Cardinalis efficeret, & in dubiis prudenter aliorum conſilium ſequimur.

RESOL. XIX.

Utrùm Cardinales teneantur impedire nominatum à Pontifice pro Epiſcopo, ſi alium digniorem arbitrentur? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 21.

§. 1. CAſus poteſt ſæpius in praxi accidere, & ad illum Paleotus *de ſacro Conſiſt. part. 4. qu. 1.* reſpondet, ad Cardinalium auctoritatem, & officium non pertinere propriè aliquem ad Epiſcopatum admittere, ſed tamquam Papæ Conſiliarios non ulterius obligari, quàm ut ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & conſuluntur, fideles præſtent reſponſum, per *c. fundamenta, §. decet, de elect. in 6.* Itaque cùm Pontifex in Epiſcoporum promotione non aliud ab ipſis Cardinalibus exquirat, quàm judicium, ſi propoſitum Epiſcopali dignitate dignum arbitrentur. Ideò non ad aliud obligantur, quàm interrogata reſpondere, illumque approbare, ſi ita credant. Imò, & Cardinales omnes tutam reſpondendi, ferendique ſuffragij ſui rationem colligere poſſe, addit ex teſtimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis ſubſcriptis, quibus inquiſitio committitur de promovendis qualitatibus. Et ita hanc ſententiam præter Paleottum docet etiam Campanili *in diver. jur. can. rubr. 7. c. 6. n. 72.*

RESOL. XX.

An Eminentiſſimi Cardinales revelando eas, quæ in Conſiſtorio tractantur, incidant in cenſuram Sanctiſſimo reſervatam?

Et quid, ſi revelent ea, quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſsè ſub ſilentio fuerint indicta?

Et an ſupra dicta cenſura ſit uſu recepta?

Et an in hanc excommunicationem non incidas, ſi ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifeſtavit, quæque à Pontifice ſecretò accepit, reveles?

Et notatur, quod ſi aliquis caſu, vel dolo audierit ea, quæ in Conſiſtorio acta, vel dicta ſunt, & aliis narret, non incideret in dictam cenſuram? Ex part. 9. tractat. 8. & Miſc. 3. Reſ. 41.

§. 1. SUppono in Concilio Lateranenſi referri Bullam Leonis X. in hæc verba: Statuimus, ne quis Cardinalium vota in Conſiſtorio data, & quæcumque ibi geſta, aut dicta, quæ in odium, aut in præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare poſſint, ſcripto, aut verbo, vel quovis alio modo revelet ſub pœna perjurij, & inobedientiæ; & quotieſcumque à nobis, & Romano Pontifice pro tempore exiſtent ſpecialiter, & expreſsè ultra præmiſſa indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium, ſi quis contra fecerit ultra pœnas, excommunicationem latæ ſentẽtiæ incurrat.

2. Hoc ſuppoſito circa prædictam Cenſuram, duas difficultates invenio. Prima eſt, an Cardinales revelantes aliquid de actis ſecreto in Conſiſtorio, ſi non exiſtat præceptum Papæ, ut non revelentur, incurrant adhuc in dictam Cenſuram? Et negativè reſpondet P. Victorianus Premoli ex Selectate in Catalogo excommunicationum *cap. 1. nu. 2.* Leone ubi infrà, & Bonac. *tom. 1. diſp. 2. quaſt. 7. punct. 2.* neque enim Pontifex videtur excommunicationem appoſuiſſe aliis quàm iis, quibus ipſe ſilentium indixit: nam revelatores eorum, quæ in Conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt perjurii, & inobedientiæ reos eſſe decernit. Verum affirmativam ſententiam tenent Filliuc. *tom. 1. tr. 15. c. 9. n. 200.* & Caſtrus Palaus *to. 6. diſp. 3. punct. 28. n. 4.* aſſerentes, ſupradictam Cenſuram Cardinales comprehendere ſive revelaverint, quæ à Pontifice ſub ſecreto ſpecialiter, & expreſsè acceperint, ſive quæ in Conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt, quæ revelata in odium, præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare poſſint. Quia ſub eadem clauſula continentur; & quæ Cardinales revelent in Conſiſtorio acta, & quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſsè ſub ſilentio fuerint indicta. Quod verò ob revelationem eorum, quæ in Conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt, quæque revelata in alicujus præjudicium cedere poſſint, excommunicationem Cardinales incurrant; inde mihi perſuadeo, quia illa clauſula generalis: Si quis contra fecerit, refertur ad ea omnia, quæ in antecedenti ſtatuta ſunt. At in clauſula antecedenti ſtatutum eſt, ne quis Cardinalium revelet vota in Conſiſtorio data, & quæcumque ibi geſta, vel dicta, quæ in odium, præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare revelata poſſint. Ergo hæc revelantes in Excommunicationem incidunt. Sed ego utramque ſententiam probabilem eſſe puto.

3. Secunda difficultas eſt, an ſupradicta Cenſura ſit uſu recepta? Et negativè reſpondendum videtur ex celebri doctrina Patris Suarez *de Cenſur. diſp. 22. ſect. 6. num. 8. & 9.* ubi loquens de quadam Cenſura in dicto Concilio Lateranenſi impoſita, ſic aſſerit: Mihi eſt valdè dubium, an hæc Lex, & excommunicatio uſu, conſuetudine recepta ſit; quod de omnibus Excommunicationibus illius Concilij affirmat Cajetanus, *verb. Excommunicatio, in fine, poſt c. 81.* & Bartholomæus Carranza *in Summa conciliorum in fine illius Concilij*, & Navarrus, *cap. 27. num. 110.* & ideò alias excommunicationes, quæ in eo feruntur, prætermitto. Ita Suarez; cui adde in terminis, ut dici ſolet terminantibus, Leonem *de Cenſur. Recollect. 4. littera C. ver. Cardinales 3.* & Victorianum Premoli ubi ſupra. Sed quando eſt dubium, an Cenſura ſit uſu recepta, illam non obligare, ſatis firmavi cum Azorio, Rebellio, Palao, & aliis, *in part. 4. tract. 3.* * *reſol. 14.* & firmat noviſſimè me citato doctus, & amiciſſimus Caramuel *in Theol. mor. lib. 3. num. 1347.* Ergo. Verum nolo in re tam gravi nimis indulgere; ideò tu cogita; imò aſſero Caſtrum Palaum ubi ſupra docere dictam Cenſuram eſſe uſu receptam.

* Quæ hic in to. 6. tr. 1. Reſ. 41 & in eſ. 40. & 39 §. Ergo proinde &c. & in to. 9. tr. 3. Reſ. 20 §. Quam quidem, & in to. 3. tr. 3. Reſ. 37. §. Poſſet hæc.

4. Puto tamen cum dicto Palao te in hanc excommunicationem non incidere, ſi ea, quæ tibi Cardinalis iniquè manifeſtavit, quæque ipſe à Pontifice ſecreto accepit, reveles, Tum, quia Cardinalis non es, quos tantum hæc conſtitutio comprehendit. Tum quia non revelas ea, quorum ſilentium tibi indictum ſit à Pontifice, tametſi aliis indictum fuerit. In præſenti autem Conſtitutione videtur requiſitum, ut revelatio ſecreti ab eo fiat, cui ſecretum à Pontifice commiſſum eſt, quia hæc eſt propria ſecreti indicti violatio in contemptum indicentis cedens.

5. Nota etiam hìc, quòd ſi aliquis, vel caſu, vel dolo audiret ea, quæ in Conſiſtorio dicta, vel acta ſunt, & aliis narraret poſteà, non incideret in dictam Cenſuram: quia lata eſt tantùm contra Cardinales, aut contra eos, quibus à Pontifice ſecretum commiſſum fuerit.

RESOL. XXI.

An ut maritus promoveatur ad Cardinalatum, opus ſit ut uxor ingrediatur Religionem, vel ſufficiat, ut remaneat in ſæculo cum voto caſtitatis, ſive in juvenili, ſive in ſenili ætate conſtituta ſit?

Et curſim infertur, quid dicendum ſit in prædicto caſu, ut maritus ad ſacros Ordines, vel ad Epiſcopatum promoveatur?

Et an Dignitas Cardinalatus ſtatim per contractum matrimonii per verba de præſenti expiret? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 39.

§. 1. CAſus eſt curioſus, & de illo ego olim interrogatus fui à magno quodam Dynaſta uxorato, & affirmativam ſententiam ex Anania docet Manfredus *de Card. deciſ. 213.* ubi ſic ait: Cardinalis non poteſt eſſe uxoratus niſi uxor Religionem profiteretur, Sic ille, & poſt illum Majolus *de irreg. lib. 1. cap. 34. num. 2.* & in hanc ſententiam in-

Sup. hoc quoad Cardinalatum in tom. tr. 5 Reſ. 1 & §. ult. in fin.

inclinat Joan. Andreas *in cap. ſanè, de conv. conjugat.* & *ibi* Abbas *num.* 3. Cardinalis *in fine*, & Ancharanus *in fine*, & ratio eſt, quia, ut habetur *d. cap. ſanè*, & docent communiter Juriſperiti, & Theologi, ut maritus promoveatur ad * Epiſcopatum, neceſſaria eſt profeſſio uxoris in Religionem: ergo, & idem dicendum eſt, ut quis promoveatur ad Cardinalatum, quia, ut dictum eſt ſæpius ſuprà, in ſuis titulis habent juriſdictionem Epiſcopalem.

* Sup. hoc quo ad Epiſcopatum in Ref. not. præcipuè in principio dicti §. ult.

2. Sed ut aliquis uxoratus ad Cardinalatum promoveatur, ego exiſtimo cum Sanchez *de matrim. to. 2. lib. 7. dub. 41. num.* 4. non amplius deſiderari quàm ad Ordines à viro aſſumendos, ut verum fatear, non invenio textum aliquem ſpecialem in hoc caſu differentem, & decidentem, neque rationes in contrarium convincunt; ſufficeret igitur ut uxor Cardinalis remaneret in ſæculo cum voto caſtitatis, ſive vetula, ſive juvenis eſſet, nam hoc tantùm ſufficit de jure, ut vit ad ſacros * Ordines promoveatur, teſte ſapientiſſimo Baſilio Pontio *de matrim. lib. 7. c. 35 nu. 7.* ubi ſic ait: Denique dixerint neque antiquo, neque novo jure requiſitum fuiſſe, ut uxores eorum, qui ad alios ſacros Ordines, præter Epiſcopatum, promovebantur, Religionem profiterentur, ſed tantùm ut continentiam in ſæculo voverent, ſive in ſenili, ſive in juvenili ætate eſſent conſtitutæ, nam textus *in dict. cap. ſanè*, ſolùm agit de his, qui Epiſcopi ordinabantur, text. etiam Alex. III. *in d. c. conjugatus, de converſ. conjugat.* in quo de aliis ordinatis agitur, ſolùm exigit ut continentiam profiteantur, ibi, *niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus*, quo verbo gloſſa ibi intelligit ſimplex caſtitatis votum. Unde in eo diſcriminantur uxores eorum, qui ad Religionem tranſeunt; quòd iſtæ profiteri Religionem compelluntur, niſi ſenes ſint, *cap. cùm ſis, de converſ. conjug.* At eorum, qui ad Ordines aſſumuntur, minimè diſcriminantur etiam uxores eorum, qui ad Epiſcopatum evehuntur, & qui ad alios Ordines, accedunt, quòd illæ profiteri Religionem, iſtæ continentiam tantùm vovere cogantur, idque fortè ſic conſtitutum eſt ob majorem reverentiam ſtatui Epiſcopali debitam. Ita Pontius, de rigore juris loquendo.

* Sup. hoc quo ad ordines ſacros tantum in Ref. not. hujus Reſol. magis latè à principio

3. Notandum eſt tamen hic obiter quòd dignitas Cardinalatus ſtatim per contractum matrimonij per verba de præſenti expirat, tamquam dignitas Clericatui annexa. Ita Ricciullus *de jure perſonarum*, &c. *lib. 7. cap. 1. n. 16.* qui obſervat hoc ætate noſtra contigiſſe.

RESOL. XXII.

An Cardinales in ſua conſecratione teneantur præſtare juramentum Romanæ Eccleſiæ? Ex part. 5. tractat. 2. Reſ. 95.

§. 1. Quamvis omnes Prælati in ſua conſecratione teneantur Summo Pontifici jurare fidelitatem; Cardinales tamen ad tale juramentum fidelitatis præſtandum non tenentur. Nam licèt Pontifex ſit caput totius Eccleſiæ, eſt tamen, ſpecialiori quadam ratione Cardinalium caput, & Cardinales ejus membra ſpecialia reſpectu aliorum, dicuntur enim quaſi ipſi Pontifici inviſcerati, & quaſi unum corpus adeò unitum, ut ſi Pontifex ab illis fidelitatis juramentum peteret, quodammodò à ſe ipſo petere videretur, contra deciſionem textus *in cap. final. de inſtit.* & ita docet Valboa de Magrovejo *in lectionibus Salmaticenſibus, to. 2. c. 4. de jurejuran. n.* 4. & communiter Doctores.

Sup. hoc cum multis DD. ſup. in Ref. 1. § Verùm paulò poſt 1. litium verſ. Nullatenus ab his, & in alia Reſol. ejus not. & inf. in Ref. in med. verſ. Nam Cardinales, & in aliis eorum notationum.

RESOL. XXIII.

An electus ad Cardinalatum priora beneficia amittat? Ex p. 5. tr. 2. Reſ. 11.

§. 1. Negativam ſententiam docet Albanus *de Cardinalibus q. 22. privileg.* 20. Laudenſis *de Cardinal. p.* 42. Lorichius *in Theſaur. ver. Cardinalis*, §. 7. Bertachin. *de Epiſc. part. 1. lib. 2. q. 21.* & Azorius *p. 2. lib. 4. c. 3. q. 5.* quorum tamen reſolutionem intelligit in beneficiis inferioribus non curatis, nec habẽtibus dignitatem. Puteus *dec.* 438. aliàs 428. *lib.* 2. Sed hac de re extat Conſiſtoriale Decretum incip. *Sanctiſſimus, ſub die 16. Martij* 1588. inter Conſtit. Sixti V. 79. *in Bullario novo, tom. 2. pag.* 627. in quo ſic habetur: Sanctiſſimus Dominus N. Papa Sixtus V. decrevit, quòd per promotionem ad Cardinalatum vacant omnes Eccleſiæ, & omnia beneficia cujuſcumque nominis, & tituli ſint, niſi fuerit data retentio, quæ conceſſa intelligatur, & data ad Patriarchales, Metropolitanas, & Cathedrales Eccleſias, ad Monaſteria etiam commendata, ad Prioratus, & ad cætera omnia beneficia, quæ videntur convenire dignitati Cardinalatus. Ad alia verò, quæ videntur repugnare dignitati, & gradui Cardinalatus, puta Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Decanatus, Canonicatus, & ſimilia beneficia non extendantur, cùm obtinentes hujuſmodi beneficia teneantur reſidere in choro, & habere debeant locum poſt Epiſcopum Cardinalis dignitati non convenientem. Vide Pariſium *de reſignat. benef. lib. 3. q. 1. n.* 66.

Sup. contentia in hac Ref. inſe Ref. ſeq.

RESOL. XXIV.

An Cardinales ſolvantur legibus, quæ prohibent duo, aut plura beneficia ſimul habere, ut patet in c. De multa, & Extravag. de Præbendis?

Et an Cardinales habeant privilegium, quod beneficia ſuorum familiarium non poſſint conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni?

Et an pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia, non poſſit conferre vacantia per obitum familiaris Papæ vel Cardinalis? Ex p. 5. tr. 2. Reſ. 41.

§. 1. Negativam ſententiam docet Abb. *in cap. bonæ memoriæ, de poſtulat. in cap. ex geſtis, de Cler. non reſident.* & *in cap. Eccleſia veſtra, de elect.* cum multis aliis. Sed affirmativam ſententiam docet Hoſtienſis *in cap. Eccleſia veſtra, de elect.* & alij quos citat, & ſequitur Barbatia *de Cardinal. quæſt. 12. n.* 6. cui adde Hieronymum Manfred. *de Cardinal. deciſ.* 108. & Martinum Laudenſem *de Cardinal. q.* 42. & ratio eſt, quia regimini Eccleſiæ univerſalis invigilant, & conſequenter cuicumque particulari Eccleſiæ dicuntur deſervire. Secundò Cardinales, ut ſuprà dictum eſt ex *cap. fœcis de pœnis in* 6. ſunt pars corporis Papæ: ergo jura prohibentia aliquem habere duas dignitates, non comprehendunt Cardinales: conſuevit enim Papa in conſtitutione ſua, quando vult comprehendere Cardinales; facere expreſſam mentionem de illis Venerandis Patribus, *cap. 1. de ſchiſmat. lib.* 6. Tertiò facit. Ad eum caſum non adaptatur conſtitutio ad quem caſum non adaptantur verba ſua, *l. quod conſtitutum, ff. de teſtament. milit. cap. indemnitatibus*, §. *ſed cum eas, de elect. lib.* 6. cum ſimil. Sed verba *cap. de multa, de preben.* & *dicti cap. dubium*, & illius Etravagant. *Execrabilis*, non adaptantur ad Cardinales: ergo non habent locum in eis, per ſupradicta, ergo minimè debemus extendere illa jura ad Cardinales, *l. nominis*, & *rei*, § *verbum ex legibus. ff. de verb. ſignif. l. ſi ſervus*, §. *non dixit Prætor. ff. de acquir. hæred.*

Sup. contentio in hoc, & ſeq. § lege præcedentem Reſ.

Sup. in Ref. 1. §. Verùm ante med. & verſ. adeo quod inter Papam, & in aliis ejus not.

2. Sed ſi quis ſtare velit in prima opinione, dicendum eſt cum Azorio *tom. 2. lib. 4. c. 3. q.* 4. & aliis, quòd in Cardinalibus juſta ſubeſt cauſa, Romani Pontif. Indulgentiæ, ut ab hujuſmodi legibus ſoluti plura Eccleſiaſtica beneficia conſequantur: nam, ut habetur *in Extravagan. Execrabilis, de præben.* inter Extravagantes Joann. XXII. Cardinalibus conceditur, ut plura beneficia ſimul habeant. Item, *inc. multa, de præbend.* dicitur juſta cauſa eſt ad plura beneficia poſſidenda ſi quis ſit doctrina, fama, induſtria, & prudentia clarus, cujus opera, & diligentia maximè utilis eſſe credatur: Eccleſia enim talibus viris indigere videtur, & ob id eis multa concedi poſſe conſtat, quæ cæteris meritò denegantur, inſinuat lex *in cap. cum ex eos de elect. in* 6. Nam idcircò egregiis, ſtrenuiſque militibus, & ducibus majora ſtipendia, & præmia tribuuntur, præſertim cùm ob ſplendorem, & excellentiam perſonarum à rigore legum recidi poſſet, *l. ad beſtias, ff. de pœnis*, & Cardinales honoris, amplitudinis, & dignitatis authoritate præſtent: ergo, &c. Et hanc ſententiam docet etiam Sebaſtianus Cæſar *de Eccleſ. Hierar. par. 1. diſp. 2.* §. 5. *nu.* 12. ubi docet Cardinales plura beneficia incompatibilia poſſe facilè ex diſpenſatione obtinere.

3. Notandum eſt etiam hic obiter, Cardinales habere privilegium, quod beneficia ſuorum familiarium non poſſunt conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni. Ita Ægidius Bellen. *conſil. 19. n. 2. verſ.* 5. ubi ſubdit quòd pari ratione Cardinalis Legatus quamcumque ampliſſimam poteſtatem habens conferendi beneficia non confert vacantia per obitum familiaris Papæ, vel Cardinalis. Ita Cardinalis Tuſch. *tom. lit. C. concl.* 100. *nu.* 42. & poſt illum Barboſa *de jure Eccleſ. l. 1. c. 4. n.* 84.

RESOL. XXV.

An Cardinales poſſint præſentari ad beneficia Juris patronatus? Et quid de Epiſcopis circa hoc? ex p. 5. tr. 2. Reſ. 15.

§. 1. Reſpondeo quod licèt Epiſcopi non poſſint præſentari ad beneficia juriſpatronatus, niſi prius habeant ſuper hoc diſpenſationem, ut vult Abbas *in cap. Eccleſia veſtra, de elect. n.* 3. tamen Lambertinus *p. 1. lib. 2. q. 7. art.* 16. & Vivianus *in praxi juriſpatron. lib. 6. cap. 10. num.* 38. conclu-

cludunt, Cardinales poſſe præſentari ad beneficia jurispatronatus.

R E S O L. XXVI.

An Cardinales poſſint ſuccedere in feudo?
Et an in tali caſu admittantur ad ſerviendum per ſubſtitutum? Ex p.5. tr.2. Reſ.70.

§.1. NEgativam ſententiam tenet Barbatia *de Cardinal. quæſt.4. num.13.* Intrigliolus *de feudis cent. 2. art. 1. num.161, & 162.* Riminaldus junior. *lib.5. conſil. 527. num. 44.* Maſullus *in addit. ad Capycium, deciſ.70. num.5.* Menoch. *lib.3. conſ.202. n.140. & lib.2. conſ.182. nu.71.* & alij penes ipſos, quia in jure Cardinales in materia feudorum non repèriuntur privilegiati.

2. Verùm alij putant Cardinales poſſe in feudo ſuccedere prout alij laici nullum habentes impedimentum, quia tanta dignitas non debet eis detrimentum, ſed potius incrementum afferre, & ideò Cardinales in tali caſu admittunt ad ſerviendum per ſubſtitutum, & ita docet Jaſon. *lib. 4. conſ. 119. & lib.1. conſ.13.* Anna *ſing.70.* Sylvanus *conſ.3. numer.54.* Martha *de juriſdict. part.4. cent.1. caſ. 97. num.5.* Dueñas *reg. 103. fallent.14.* Pancirolus *conſ.111. n. 2.* & alij, quibus omnibus adde Anaſtaſium Germonium *de ſacra immun. lib.3. c. 6. n.66.* & Zechium *de repub. Chriſt. tit.3. de Card. n.9. privil. 11.* aſſerunt Cardinales ſuccedere in feudis paternis, ſeu avitis. Vide etiam deciſionem Rotæ coram Eminentiſſimo, & doctiſſimo Veroſpio die 14. Januarij 1616. apud Farinacium *to.2. dec.703. n.6.*

R E S O L. XXVII.

An Cardinales eo ipſo ſoluti ſint à patria poteſtate in his, quæ ipſis ſunt commoda, non autem ut amittant jus ſuorum hæredum?
Et an filij Familias teſtari non prohibeantur de bonis quæ habebant, prius quam efficerentur Cardinales Ex part. 5. tr.2. Reſ.32.

§.1. REſpondeo affirmativè cum Lancelloto *in Templo jud. lib.2. c.2. de Cardin. §.3. nu.26.* Covarr. *c. quia nos, n.5. de teſtam.* Laudenſi *de Cardin. par.2. q.80.* Manfredo *de Cardin. c.8. privil.8.* Albano *de Cardin. q.42. privil.27.* Germonio *tr. de indul. Card. §. quod tu Romanam, n.3.* Molina *de juſt. tom.1. tr.2. diſp.229. nu.8.* Azorio *tom.2. lib.4. c.3. qu.20. privil.11.* & Zechio *de Republ. Chriſtiana tit.3. de Cardin. n.9. privil.8.* ubi ſic ait: Cardinales liberantur à patria poteſtate in his, quæ ipſis ſunt commoda, non ita tamen ut amittant jus ſuorum hæredum. Ita ille. Et revera ſi hoc privilegio gaudent, qui à conſilio ſunt Imperatori, aut Regi, quanto magis illo gaudere debent, qui à conſilio ſunt Summo Pontifici, & ita hanc ſententiam præter DD. citatos tenet etiam Cuchus *in inſtit. can. lib.2. tit.4. nu.87.* ubi ſic ait: Fruuntur quoque hoc privilegio Cardinales quòd abſolvuntur à patria poteſtate, non tamen ut jura ſuorum hæredum amittant, ſed hactenus dumtaxat, quatenus ipſis futurum eſt commodo, hinc etiam filij familias teſtari non prohibentur de bonis, quæ habebant prius quàm efficerentur Cardinales, vel quæ ad eos pervenerint à conjunctis ſanguine.

R E S O L. XXVIII.

An Cardinales, ſi ſint in Patrimonialibus divites, poſſint adhuc vivere de redditibus Eccleſiaſticis? Ex p.5. tr. 2. Reſ.38.

§.1. REſpondeo affirmativè cum Manfredo *de Card. dec. 103.* ubi ſic ait: Cardinales poſſunt vivere de redditibus Cardinalatus, & conſervare patrimonium proprium, etiam quòd eſſet amplum, & poſſunt in victu uti pluribus ferculis. Ita ille, & ante illum hanc quæſtionem fusè pertractavit Barbatia *de Card. q.6. per totam*: ubi pro negativa ſententia adducit plures textus. Sed tandem poſt multa *n.16.* affirmativæ adhæret, ubi *n.18.* aſſerit quòd Cardinales honorabilius debeant veſtire familiam ſuam, quàm faciant alij Prælati inferiores, eſt enim eorum dignitas ampliſſima, ut viſum eſt in prima reſ. hujus tractatus. Unde rectè Germonius *de ſacra immun. lib.3. c.6. n.71.* aſſeruit, mirum non videri, ſi ad tantam dignitatis amplitudinem, gravitatem, & authoritatem retinendam vario, & ſumptuoſo ornatu in veſtibus, familia, & ædibus uti eos oporteat.

R E S O L. XXIX.

An Cardinalibus egentibus teneatur Summus Pontifex ſubvenire?
Et curioſum, notabile adducitur de ſanguinis emiſſione Cardinalium, id eſt, Cardinales ægritudine laborantes non poſſe ſanguinis emiſſionem pati ſine ſpeciali licentia Papæ. Ex p.5. tr.2. Reſ.33.

§.1. REſpondeo affirmativè cum Azorio *tom.2. lib.4. cap. 2. q.20.* Albano *de Cardin. q.42.* Manfredo *de Card. deciſ.146.* Lorichio *in Theſau. ver. Cardin. §.7.* Bagno *de Eccl. dignit. tr.11. fol.183.* Lancelloto *in Templo judic. lib.2. c.3. §.3. n.21.* Martino Laudenſi *de Card. q.6.* & aliis communiter, caput enim membris ſuis indigentibus ſuccurit. Unde, ut obſervat Cucchus *in inſtit. Can. lib.2. tit.4. num.132.* non defuerunt, qui opinati ſunt Cardinalibus indigentibus fiſci Apoſtolici redditus communicandos eſſe. Et ita tenet Dominicus *in c. ubi periculum, de elect. in 6.* & Laudenſis *de Card. q.27.* & revera ſi D. Paulus *ad Epheſ.5.* ait: *Nemo carnem ſuam odio habet, ſed magis nutrit, & fovet eam*, ut etiam habetur *in c. non æſtimemus 15. qu.2.* ſequitur quòd Pontifices egenis Cardinalibus non ſubvenientes, contra dictum D. Pauli, carnem ſuam odio habent, neque nutriunt, & fovent eam, quod apertè probatur. Nam Cardinales dicuntur inviſcerati Papæ, & dicuntur pars corporis Papæ, & una perſona cum illo, ut habetur *in c. felicis, de pœnis in 6.* & docet Barbatia *tr. de Card. q.12. n.6.* Manfredus *de Cardin. c.8.* Jacobatius *de Conciliis, lib.1. fol.89. col.1. lit. A,* Tuſchus *tom.1. concl.100. nu.13.* Turrecramata *lib.1. de Eccleſ. c.81.* Romanus *conſ.498. n.7.* Villadiego *de Cardin. q.2. num.11.* & alij communiter ex qua cauſa ego puto, quod eſt valdè notandum, Cardinales ægritudine laborantes, non poſſe ſanguinis miſſionem pati, ſine ſpeciali licentia Papæ, ubi poſſet commodè haberi: ut ex Hoſtienſi docet Perez *in Pentateucho fidei, tr.3. dub.3. cap. 8. n.81.* Villadiego *de Card. q.5. n.13.* Garzias *de nobilit. Hiſp. gl.48. §.3. n.49.* Moſconius *de Majeſtate militan. Eccl. lib.1. p. 1. c.5.* Jacobatius *ubi ſuprà, fol.34. col.1. lit. A,* & Manfredus *de Cardin. deciſ.180.* Et revera ſi dignitas Cardinalium tanta eſt, ut explicavi *in reſ.1.* & in tota ſerie hujus tractatus, & ſit æqualis in omnibus, neſcio qua ratione unus debeat abundare, & plures penuriam pati.

Sup. hoc ſuç. in Reſol. 1 §. Verum circa medium, verſ. Adeò quod, & in Reſ. 16 in fine §. Verum & in Reſ. 2. & Infr. in Reſ. 15. paulo poſt initium, verſ. Hinc eſt.

R E S O L. XXX.

An Cardinales teneantur ſolvere decimas pro generali aliquo ſubſidio à Pontifice impoſito.
Et an Cardinalis penſionarius teneatur contribuere ad Papalem decimam pro rata penſionis? Ex part.5 tract.2. Reſ.68.

§.1. AFirmativam ſententiam tenet Bellon. *tr. de ſubſidio charit. quæſt.66.* ubi contra Romanum *conſ.493.* probat quòd quando ſubſidium imponitur pro expeditione contra infideles, tenentur Cardinales ſolvere decimas, quia diſpoſitio favorabilis comprehendit etiam Cardinales, ſed nullus major favor eſt, quàm fidei, ut patet ex *c. 2. converſ. infidel.* ergo.

2. Sed negativam ſententiam Romani, quam ego teneo, docet etiam Manfredus *de Cardin. deciſ.171.* Lancellotus *in templ. jud. lib.2. cap.3. de Card. §.2. n.20.* & Gigas *de penſion. q.59. n.10.* ubi tuetur Cardinalem Penſionarium non teneri contribuere ad Papalem decimam pro rata penſionis; & ratio eſt, quia in generali conſt. non comprehenduntur, ut ſuprà probatum eſt, Cardinales, niſi de iis fiat ſpecialis mentio, & ad argumentum ſuperius adductum reſpondet Moneta *de decimis c.9. q.3. nu.110.* ubi hanc negativam ſententiam tenet. Vide etiam Bellettum *in diſquiſ. par.1. tit. de Clerico debitore, §.11. num.25.*

Sup. in Reſol. quæ hic eſt 14. & ſignanter infrà in tribus Reſ. hanc ſeq.

R E S O L. XXXI.

An Cardinales comprehendantur in generali Conſtitutione Pontificia imponente cenſuras, & pœnas?
Et præter generales caſus tandem quæritur, an Cardinales comprehendantur ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros Hæreticorum; & comprehendantur in Paulina Ambitioſa? Ex p.5. tr.2. Reſ.16.

§.1. QUæſtio eſt ſolemnis, prima ſententia affirmativa. Ita Paulo de Caſtro *in l. fin. in princ. ff. de verbor. ſignificat.* Ugolinus *de cenſibus tab.1. ca.17. §.5. n.10.* & Bonacina *de legibus diſp.1. q.1. n.34.*

2. Secunda opinio negat. Ita Joannes Andreas, Monachus, & Ge-

& Germonius *in cap. 1. de ſchiſm. in 6.* ubi Summus Pontifex volens in illa pœnali conſtitutione Cardinales includere, illos expreſſit, Idem etiam docet Barbatius *vol. 1. conſ. 23. nu. 7. & tract. de Cardin. part. 1. quæſt. 7.* Jaſon *vol. 4. conſ. 186.* Laudenſis *de Card. q. 62.* Jacobatius *de Conciliis lib. 1. art. 12.* Liciriet. *de primogen. lib. 1. q. 34. nu. 32.* Mandoſius *regul. 19. de infirmis q. 2.* Rebuffus *in Concord. rubrica de collat. §. ſi verò, ver. Cardinalatus*, Romanus *conſ. 498.* Alban. *de Card. qu. 42.* Oldrad. *conſ. 393.* Anaſtaſius Germonius *de ſacr. immun. lib. 3. cap. 6. n. 56.* Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſ. Hierarch. part. 1. diſp. 2. §. 5. nu. 2.* ubi ſic ait: Cardinales non comprehenduntur in ſententia excommunicationis generaliter promulgata, in quavis alia diſpoſitione pœnali, niſi de eis fiat expreſſa mentio, per textum *in cap. quia periculoſum, de ſententia excomm. in 6.* Ita ille.

3. Tertia opinio diſtinguit, vel factum quod prohibetur lege pœnali, ac odioſa, ex natura ſua eſt malum, vel aliàs non eſt in ſe malum. In primo caſu conſtitutio pœnalis includit etiam Cardinales, in ſecundò minimè. Ita ex Jaſone, & Gigas *de penſ. q. 5. n. 7.* & ex Felino, & Monacho docet Sanctarellus *var. reſol. tom. 1. q. 2. num. 38.* quod idem docet quando lex lata eſt in favorem animarum, tunc enim eſt favorabilis, non odioſa; vel lata eſt ad tollendas fraudes, & ſic Cardinales, ait ille, comprehenderentur in generalibus conſtitutionibus de reſidentia, & comprehenduntur *in cap. ſi quis ſuadente diabolo*, quamvis in eo non invenitur expreſſa mentio de Cardinalibus, & comprehenduntur etiam, ut obſervat Pariſius *de reſignat. lib. 12. qu. 4. num. 10. in cap. de multa, de præbend. & dignit.* Unde Gambarus *de legato lib. 4. à num. 144. uſque ad num. 147.* docuit Cardinales ligari legibus generalibus, niſi in certis caſibus, quòd etiam noviſſimè docet Scortia *in Bulla Pontific. epit. 41. theorem. 114.*

4. Nota tamen lector, quòd ſi opinio ſecunda eſt probabilis, multi caſus in favorem Dominorum Cardinalium reſolvi poſſunt, maximè quo ad cenſuras, & ideò præter Sebaſtianum Cæſarem *ubi ſuprà*, aſſerunt Germonius *de ſacr. immun. lib. 3. cap. 6. num. 66.* Zechius *de Republ. Chriſt. 3. de Cardinal. num. 9. privil. 11.* Manfredus *de Cardinal. deciſ. 191.* Albanus *de Cardinal. quæſt. 42.* Laudenſis *de Cardinal. quæſt. 62.* Jacobatius *de Concil. lib. 1. art. 12. lit. B*, Cucchus *in inſtit. Canon. lib. 2. tit. 4. num. 77.* Licirietus *de primogen. lib. 1. art. 12. num. 32.* & alii. Cardinales non comprehendi ſub cenſuris, quæ imponuntur tranſgreſſoribus Pontificiarum conſtitutionum, niſi de illis fiat expreſſa mentio. Undè, exemp. grat. cogita ſi comprehendantur Cardinales ſub cenſura primi Canonis Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticorum. Agit de hac quæſt. Merolla *tom. 1. diſp. 1. c. 2. coroll. 7. diffic. 11. num. 147.* & affirmativam ſententiam tamquam probabiliorem docet, ideò ſecundùm Merollam opinio negativa eſt probabilis, quia ſecundùm aliquos lex illa eſt penalis, & odioſa, & non prohibet aliquid jure naturali damnatum: ergo non comprehendit Cardinales, ex doctrina ſuperius allata, ſed communiter contrariam ſententiam tenent: unde Filliucius *tom. 3. tr. 44. cap. 3. nu. 79.* docet Cardinales eſſe comprehenſos in Paulina *Ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis*, licèt in illa non explicentur, & circa præſentem quæſtionem præter Doctores citatos ne deſeras videre Azorio *tom. 1. lib. 5. cap. 11. quæſt. 5.* Lotterium *de benef. tom. 1. lib. 1. q. 8. nu. 85.* Albanum *de Cardinal. q. 42. privil. 13.* & noviſſimè Baldellum *in diſput. Theolog. tom. 1. lib. 5. diſp. 42. nu. 4. & ſeqq.* qui omninò videndus eſt.

RESOL. XXXII.

An Cardinales includantur in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à Summo Pontifice impoſita? Ex p. 5. tr. 2. Reſ. 46.

Sup. hoc infr. in reſ. 36. cum ante mod.

§. 1. RESpondeo negativè, ex *cap. quia periculoſum, de ſententia excomm. in 6.* qui quidem textus licèt loquatur de Epiſcopis tantùm Doctores illum extendunt etiam ad Cardinales non Epiſcopos, quia in ſua Eccleſia ſunt dignitate Epiſcopi, & ita ex Avila, & Sayro docet Hurtadus *de Sacram. tract. de ſuſpenſ. diffic. 9. n. 23.* quibus adde Cornejo *in 3. p. tr. 5. de ſuſpenſ. diſp. 3. dub. 1. q. 2.* Albanum *de Card. q. 42. privil. 31.* & Azorium *tom. 2. lib. 4. c. 3. q. 20.* Henriquez *lib. 13. cap. 34. §. 1. in gloſſ. lit. X*, Bagnum *de dignitate S.R.E. tract. 11. fol. 183.* & Bellettum *in diſq. Cleric. p. 1. de diſcipl. Cler. §. 2. n. 48.*

RESOL. XXXIII.

An Cardinales comprehendantur in Regulis Cancellariæ, quæ odioſæ ſunt? Ex p. 5. tr. 2. Reſ. 17.

§. 1. NEgativam ſententiam aliqui tenent, aſſerentes in regulis Cancellariæ, quæ odioſæ ſunt, non cenſeri incluſos Cardinales, niſi de illis fiat ſpecialis mentio. Ita Abb. *in cap. 1. de exceſſ. Præl. in principio*, Ancharan. *conſ. 295. num. 5.* Gomez *in Proœmio reg. Cancell. quæſt. 4.* Mandoſius *regul. 19. de infir. q. 2. num. 4. in fine*, Romanus *conſ. 498. num. 1.* Gigas *de penſionum. q. 9. nu. 7.* Zechius *de Republ. Chriſt. tit. 3. de Cardin. priv. 11.* Manfredus *de Cardin. deciſ. 184.* Barbatius *de Card. q. 6.* Cucchus *in inſtit. can. lib. 2. tit. 4. nu. 73.* & Azorius *to. 1. lib. 5. c. 11. q. 5.* Sive, ait ille hoc fit, quia Cardinales cum Pontifice cæteros omnes judicant; ſive quia Pontifex non creditur eos velle comprehendere generali ſua conſtitutione, niſi cùm id exprimit. Vide etiam Ferretum *vol. 2. conſ. 315. n. 7.* & Puteum *lib. 1. dec. 95. n. 1.*

2. Sed hæc opinio ita abſolutè prolata ab aliquibus non admittitur, ita ex multis Scortia *in Bulla Pontif. epit. 41. theorem. 114.* & in multis caſibus incluſos eſſe Cardinales in regulis Cancellariæ, tradit Gonzalez *in reg. 8. Cancell. gloſſ. 24. num. 15. & ſeq.* Lotherius *de benef. tom. 1. lib. 1. q. 8. num. 88.* quibus adde Filliucium *tom. 3. tr. 44. c. 3. n. 79.* ubi docet Cardinales teneri regulis Cancellariæ, illis nimirum, quibus agitur de vitanda fraude.

RESOL. XXXIV.

An Regula octava Cancellariæ excipiens Cardinales, excipiat Cardinales à Curia abſentes; & quid de Cardinalibus Titularibus ab urbe? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 28.

§. 1. REſpondeo Gonzalez *in dicta regula gloſſa 24. à nu. 21.* excipere omnes Cardinales ordinarios collatores etiam à Curia abſentes, exceptis illis ſex Cardinalibus Titularibus de Urbe, quorum Cardinalatibus Epiſcopatus annexus eſt. Nam horum beneficia ſi vacent, in abſentia Sedi Apoſtolicæ reſervantur, per *reg. 7. Cancell.*

2. Sed Caſtrus Palaus *tom. 2. tr. 13. diſput. 2. punct. 22. §. 4. num. 9.* fatetur quidem per *reg. 7. Cancell.* horum beneficia ſic vacantia in abſentia reſervari. Sed hoc non obſtat quominus hæc regula 8. quæ eſt de menſibus, nullum Cardinalem comprehenderit, ſtat enim optimè, quòd nullus Cardinalis ſit comprehenſus in reſervatione menſium, & quòd aliqui Cardinales ſint comprehenſi in reſervatione facta pro beneficiis vacantibus tempore, quo à Curia fuerint abſentes: ergo, &c. Et huic ſententiæ conſentit etiam Garzias *de benefic. p. 5. c. 1. à n. 638.* Et ego libenter adhæreo.

RESOL. XXXV.

An Cardinales Epiſcopi excuſentur à reſidentia, ſi Romæ Summo Pontifici aſſiſtant?

Et an Cardinales poſſint à Curia diſcedere ſine licentia Papæ? Ex p. 5. tr. 2. reſ. 8.

§. 1. AFfirmativam ſententiam tenet Villadiego *de origine Cardinal. q. 5. nu. 11. & 12.* Gonzalez *in regul. 8. Cancellar. gloſſa 24. nu. 128.* Pariſius *de benef. lib. 3. q. 1. num. 74.* & alii, quos citat, & ſequitur Hieronymus Gigas *in tr. de reſiden. Epiſc. cap. 17. num. 30.* ubi ſic ait: Quartus caſus, quo Epiſcopus juſtè excuſatur non reſidens; ſi ad Cardinalatus apicem promoveatur, ſunt enim Domini Cardinales aſtricti curæ univerſalis Eccleſiæ, Innocent. *in cap. bonæ memoriæ, de poſtulat.* & *ibi* Abb. tenentur namque aſſiſtere Pontifici conſulendo in rebus agendis tangentibus totam Chriſtianam Republicam, ut patet *in cap. per venerabilem, qui filii ſint legit. & in cap. fundamenta, de elect. in 6.* Hinc eſt quòd Cardinales dicuntur pars corporis Papæ, ut *in cap. decreto 2. quæſt. 6.* & dixit Hoſtienſis *in cap. antiqua, de privileg.* & *ibid.* Anton. de Butr. quòd licèt Epiſcopi jurent fidelitatem Papæ, ut *in cap. ego enim, de jurejuran.* Tamen Cardinales tamquam viſcera, & pars corporis Papæ non præſtant hujuſmodi juramentum, debent tamen ſe præ cæteris aſtrictos reputare ad ſervandam fidelitatem ipſi Summo Pontifici. Hoc tamen procedit in Cardinalibus, Presbyteris, & Diaconis; ſed Cardinales Epiſcopi jurant ut Epiſcopi, ut cæteri faciunt Epiſcopi; non tamen tamquam Cardinales, ſecundùm Hoſtienſem, & Joannem Andream, *in dict. cap. antiqua*, & habetur per

Sup. hoc ſupr. in reſ. 1. §. Verum, & in aliis eius ſecunda not.

Martinum de Laud. *in ſuo tract. de Cardin. 4. quaſt.* & non præſtatur juramentum Cardinalibus in ſignum ſingularis confidentiæ, quam de ipſis habet Papa, nam ſicuti cardine oſtium regitur, *Prov. 25.* ita conſilio, & aſſenſu Dominorum Cardinalium Papa regit, diſponit, & ordinat univerſalem Eccleſiam, ut inquit Cardin. *in cap. quamquam, col. 1. v. 2. quod ſicut 2. q. 8.* de quibus Bernardus *in lib. de conſolat. ad Eugenium Papam*, inquit. Hi quoque, qui tibi continuò aſſiſtunt, ſeniores populi Orbis judices, &c. Abbas *in cap. 2. col. 1.* inquit, quòd Cardinales ſunt pars corporis Papæ, quibuſcum Papa totum Orbem judicat, allegato text. *in d. cap. per venerabilem, qui filii ſint legitimi*. Facit, Cardinales non poſſunt à Curia diſcedere ſine licentia Papæ, ut dicunt Joannes Andreas, & Doctor. *in cap. veſtra el 2. de elect.* ſubdendo quòd Cardinales habent alas ligatas, ut à Curia ſivè Papæ licentia non diſcedant, quod etiam dixit Martinus de Laud. *in tract. ſuo de Cardin. qu. 43.* Hinc eſt quòd percipiunt fructus ſuorum beneficiorum etiam in abſentia, *cap. cum dilectus, de Cler. non reſidens.* ut latè per Oldr. *conſil. 46.* ubi dixit, quod jus commune habet illos pro reſidentibus, ex quo Romanæ Eccleſiæ ſerviunt, quæ omnium Eccleſiarum mater eſt, & aliarum Eccleſiarum ſolicitudinem gerit, prææallegato *cap. bona el 1. de poſtula. Prelat.* de quo per Martin. de Laud. *in d. tract. ſuo q. 68.* Huc uſque Gigas *ubi ſuprà*, cujus ſententiam præter Doctores citatos ab ipſo tenet etiam noſter Siculus Barbatia *tract. de Cardin. quaſt. ult.* & ex neotericis hanc ſententia mordicus tenet Auguſtinus Germonius *tr. de Cardin. §. tibi quoad vixeris, nu. 10.* cujus verba hic tranſcribere non deſinam, itaque ſic ait, Cardinales apud Papam reſidentes, hoc eſt in Romana Curia, excuſantur à reſidentia ſuorum beneficiorum, quod an hodie verum ſit, non immeritò dubitari poſſet ex eo, quòd Trident. *ſeſſ. 23. cap. 1. de reformat.* decrevit omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas in ſua Eccleſia vel diœceſi reſidere debere, etiamſi S.R.E. Cardinales ſint; puto tamen verius ſi agunt in Romana Curia, & Summo Pontifice inde diſcedere non jubentur; perinde eſſe ac ſi reſiderent, quia tacita illa Papæ approbatio videtur diſpenſatio. Nam idem ipſum Concilium *d. cap. 1.* dicit ex juſtis cauſis eoſdem à reſidentia abeſſe poſſe, ſi legitimæ abſentiæ cauſas Romanus Pontifex, aut Metropolitanus, vel eo abſente, ſuffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens in ſcriptis approbaverit. At ſi Epiſcopus juſtis de cauſis cum licentia poteſt abeſſe, multò magis Cardinalis, qui cùm Romæ commoratur, licentiam à Pontifice maximo videtur habere, ac præſens in ſua Eccleſia intelligitur; imò ſingulis Eccleſiis videtur deſervire, ut ait Innocent. III. *in d. cap. bona, de poſtulat. Prelat. & in cap. dilectus de Cleric. non reſid.* Oldrad. *conſ. 48. per totum*, Philipp. Prob. *ad cap. unic. n. 8. de major. & obed. lib. 6.* quinimò Leo IV. *in Synodo Romana 67. Epiſcoporum*, teſte Anaſtaſio Bibliothecario *in ejus vita*, ut in veteribus codicibus legitur. Tertius ait *in cap. 2. eodem tit. de Cler. non reſiden.* quemdam Anaſtaſium Presbyterum Cardinalem tituli S. Marcelli fuiſſe depoſitum, quòd titulum ſuum per ſpatium quinque annorum deſeruiſſet, hoc eſt, fuiſſet abſens, & non reſediſſet in Curia in ſuo titulo, nec aſtitiſſet Papæ, ut aſſerunt Jo: Andreas *in addit. ad Specul. tit. de legat.* & Oldrad. *d. conſil. 48.*

2. Sed hæc ſententia, quamvis multorum authorum judicio firmata ſit, tamen hodie non per Trident. & Bullam S.D.N. Urbani VIII. ſuſtineri non poteſt, & ita hanc opinionem tenet Salonius *in 2. 2. tom. 1. quaſt. 63. art. 2. concl. 2. ver. ex his*, Sotus *de juſt. lib. 10. quaſt. 3. art. 5.* Cajetanus *in 2. 2. quaſt. 85. art. 5.* Valent. *tom. 3. diſput. 10. quaſt. 3. punct. 5.* Gonzalez *in reg. 8. Cancell. gloſſ. 24. num. 158.* Azorius *tom. 2. lib. 7. cap. 4. quaſt. 7.* Eman. Sà *ver. reſidentia num. 1.* & fusè probat hanc ſententiam amiciſſimus Sanctarellus *var. reſol. tom. 1. quaſt. 2. per totam*, qui *num. 5.* optimè excludit à reſidentia Cardinales illos ſex, qui habent Epiſcopatus Urbi proximos.

RESOL. XXXVI.

An privilegia Epiſcopis conceſſa extendantur ad Cardinales? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 48.

Sup. in reſol. quæ nunc eſt 32. & pro eligendo Confeſſario infr. in reſ. 47. &c. & pro generali interdicto, & ſuſpenſione eſt multis aliis DD. in reſol. huius tract. & infr. in reſol. 49. §. ... &c.

§. 1. FErè ſemper extendenda ſunt, & ſic ſuprà dictum eſt Cardinales gaudere privilegiis Epiſcoporum, *in cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunic. in 6. & in capite fin. de pœnit. & remiſſ.* & ideò poſſunt eligere ſibi confeſſarium, neque includuntur in generali interdicto, vel ſuſpenſione, & ſic non deſinam hic apponere verba Pauli Layman *in Theolog. morali, lib. 1. tr. 5. par. 3. cap. 2. num. 1.* ubi ſic ait: Attenta praxi Eccleſiæ, privilegia Epiſcopis propter ſtatus dignitatem conceſſa, ad Cardinales fermè extendi ſolent, propter majorem eorum dignitatem. Ita ille, & ego: & ideò Manfredus *de Cardin. deciſ. 124.* docet Cardinales habere illa ſex privilegia Epiſcoporum, de quibus per gloſſam *in cap. fin. de privileg. in 6.*

RESOL. XXXVII.

An Cardinales in ſuis titulis gaudeant privilegio Epiſcoporum ex Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. de Reformatione? Ex par. 5. tr. 2. Reſ. 59.

§. 1. NEgativè videtur reſpondendum, quia illæ diſpenſationes, quas ibi Concilium concedit Epiſcopis, conceduntur illis contemplatione plenæ, ac propriæ Diœceſis, per ea, quæ adducit de Epiſcopo titulari, Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 3.* & alii, & in Concilio traditur Epiſcopis hæc facultas reſpectu ſubditorum in propria Diœceſi tantùm, ut ex contextu apparet. Sup. hoc inf. in reſ. 49. & in to. 3. tr. 3. reſ. 3. ſignanter in p. ult. & in to. 4. tr. 5. reſ. 103. in fine, verſic. & ... .

2. Verùm liceat mihi in gratiam Dominorum Cardinalium pro affirmativa ſententia hic tantùm, ut alii judicent, rationem aliquam proponere, & hæc erit quia Prælati Epiſcopo inferiores habentes quaſi Diœceſim etiam intra fines Diœceſis Epiſcopi, atque adeò jurisdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt diſpenſare, & abſolvere ſuos ſubditos in caſibus à dicto Concilio *ſeſſ. 24. cap. 6.* Epiſcopis conceſſis ſub contemplatione Diœceſis, & ita docet Sanchez *in ſum. to. 1. lib. 4. cap. 38. nu. 19. & de matrim. tom. 3. lib. 8. diſp. 2. num. 11.* Henriquez *lib. 14. cap. 18. num. 2. & l. 6. cap. 16. num. 12.* Rodriquez *in qq. regul. tom. 1. q. 61. art. 9.* & alii. Si hæc ergo poteſtas conceditur ſupradictis Prælatis. Epiſcopo inferioribus, quia habent quaſi juriſdictionem Epiſcopalem, quare eſt deneganda Cardinalibus, qui eamdem poteſtatem habere ſuprà ſatis probatum eſt. Undè in ſuis Eccleſiis excommunicant, dant licentiam aſſiſtendi matrimonio, benedictionem ſolemnem exercent, & ſimilia; & ideò hanc ſententiam ex ſupradicta ratione in favorem Cardinalium defendi poſſe, tradit Moneta *de commut. ult. volunt. cap. 5. quaſt. 13. concl. 1. num. 453.* licèt ipſe ibi contrariam teneat. Sup. in reſol. quæ nunc ... ſequetur, & in multis aliis.

RESOL. XXXVIII.

An Cardinales in ſuis titulis poſſint diſpenſare in voto? Ex p. 5. tract. 2. Reſ. 58.

§. 1. SEcluſa conſuetudine non poſſe Cardinales in ſuis titulis diſpenſare in voto, docet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 10.* & Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 4. cap. 38. nu. 2.* quia non habent in dictis titulis jus Epiſcopale.

2. Verùm mihi placet contraria ſententia, quam tuetur Moneta *de commut. ult. volunt. cap. 5. quaſt. 13. concl. 1. nu. 452.* quia, ut dictum eſt, Cardinales in ſuis titulis habent, & exercent jura Epiſcopalia, ex *cap. his quæ, de major. & obed.* & nos ſuprà in multis reſolutionibus uſque ad ſatietatem probavimus, & docet ipſemet Suarez *de legibus, lib. 4. cap. 5. num. 4.* & Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. diſput. 28. num. 7.* undè ex ipſis nutat fundamentum, ex quo moti ſunt ad tenendum Cardinales non habere hanc auctoritatem in ſuis Eccleſiis titularibus. Quod autem diſpenſatio in voto ſit actus juriſdictionis ſpiritualis, nec ex ſe Pontifici reſervatæ, conſtat ex eodem Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 4. cap. 38. num. 6.* & Suarez *ubi ſuprà de Relig. cap. 10. num. 1.* quibus adde Leſſium *lib. 2. cap. 40. dub. 17.* & alios, ergo, &c.

RESOL. XXXIX.

An Cardinales poſſint in ſuis titulis excommunicare, ſuſpendere, interdicere, & uti Pontificiis inſignibus?

Et an Vicarii Cardinalium poſſint etiam fulminare cenſuras, & reliqua facere, quæ ſunt juriſdictionis Epiſcopalis? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 12.

§. 1. REſpondeo affirmativè, nam, ut patet ex *cap. his quæ, de major. & obed.* ubi Felinus, Abbas, & Butrius, Cardinales, inquiunt, habere juriſdictionem Epiſcopalem in Eccleſiis, quarum ſunt Titulares, & ita etiam docet Panvinus *de poteſt. Cap. Sede Vac. prælud. 6. num. 9.* Imola *ad Clem. ne Romani, num. 23. de elect.* Monachus *in cap. un. de major. & obed. in 6.* & *ibi* Probus *num. 6.* Romanus *conſ. 498.* Albanus *tract. de Cardin. quaſt. 46.* Merola *tom. 1. diſp. 1. cap. 3. difficul. 5. num. 125.* Sebaſt. Cæſar. *relect. de Eccl. Hierarch. part. 1. diſp. 2. §. 5. num. 2.* Rubeus *in Aphoriſm. Epiſc. verb. Card.*

*Cardinal. num.*2. Laudenſis *de Cardinal. quaſt.* 60. Flaminius *de reſignat. benef. lib.* 7. *quaſt.* 12. *num.* 106. Jacobatius *de Concil. lib.* 1. *art.* 2. Leo *in foro Eccl. part.* 2. *c.* 8. *n.* 7. Azorius *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *quaſt.* 8. Unde ex his ſequitur ut notat Germonius *in tract. de Indul. Cardinal.* §. *cum ratione*, *n.* 18. ex Dominieo, & Barboſa, ubi infrà ex Abbate, Cardinales poſſe irrogare pœnas exeommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, & hac ratione, ut notat Laudenſis *de Card. q.* 19. & 21. Megalius *in Promptuar. ver. Cardin. num.* 7. Loriehius *in Theſaur. ver. Cardin.* §. 7. *cap.* 3. *q.* 2. Moneta *de conſerv. cap.* 5. *num.* 34. & Barboſa *in collect. in Cod. com.* 1. *lib.* 1. *tit.* 33. *cap.* 11. *n.* 3. poſſunt Pontificiis inſignibus uti, & benedieendi ſolemnem ritum more Epiſcoporum exercere, etiamſi Epiſcopi non ſint. Et nota etiam ex ſupradictis, vicarios Cardinalium poſſe etiam fulminare cenſuras, & reliqua facere, quæ ſunt juriſdictionis Epiſeopalis. Ita Romanus *conſ.* 498. *nu.* 11. & Sbrozzius *de Vicar. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 23.

R E S O L. XL.

An Cardinales poſſint leges ferre in ſuis titulis ligantes in conſcientia? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 71.

Sup hoc in to. 6. tr. 1. ex latiſſima doctrina reſol. 18. ſignanter in ſ. penult.

§. 1. AFfirmativè reſpondeo, quia in illis habent juriſdictionem Epiſcopalem: ergo, & ita docet Gotdonus *tom.* 1. *lib.* 2. *quaſt.* 10. *cap.* 2. §. 4. *num.* 7. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 23. *num.* 12. Suarez *lib.* 4, *cap.* 5. *nu.* 4. Salas *diſp.* 8. *ſect.* 8. *num.* 45. Acugna *in Decretum Gratiani p.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. Granadus *in par.* 2. *contr.* 7. *tract.* 3. *part.* 2. *diſp.* 3. *ſect.* 2. *num.* 13. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 4. *dub.* 4. *nu.* 18. & alii.

R E S O L. XLI.

An Cardinales in ſuis titulis poſſint commutare ultimas voluntates, in quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum? Ex p. 5. tr. 2. Reſ. 57.

§. 1. REſpondeo affirmativè ex principio ſæpius adducto, quia Cardinales de jure habent in ſuis titulis juriſdictionem Epiſcopalem, & præter jura: & Doctores ſæpius citatos tenet Grilenzonius *conſ.* 63. *num.* 1. & *ſeq.* Sbrozzius *de Vicar. Epiſcop. lib.* 1. *quaſt.* 3. *nu.* 27. & *ſeq.* Sanchez *de matrim. to.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 28. *n.* 7. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſa* 13. *num.* 20. Imola *in Clement. ne Romani, de elect.* & alii. Sed eommutatio ultimarum voluntatum ad juriſdictionem pertinet, ut per ſe patet, atque adeò id ex iis eſt, quæ de lege diœceſana ſunt, neque iis, quæ à jure diœceſano tantùm, vel ſub comemoratione Diœceſis Epiſeopis conceduntur; ergo, &c. Adde quòd Cardinales in ſuis titulis Presbyteralibus vel Diaconalibus, poſſunt diei habere quamdam Diœceſim, licèt modicam, poſitam intra fines Romanæ Diœceſis propriæ Romani Pontificis, ut eſt Epiſcopus Lateranenſis, habent enim pleraſque Capellas ſibi ſubjectas intra certos fines ad limites ſubſtitutas, & hæc omnia docet Moneta *de commut. ult. vol. cap.* 5. *quaſt.* 13. *concl.* 1. *num.* 452.

R E S O L. XLII.

An Cardinales in ſuis titulis poſſint derogare fideicommiſſis ad eas Eccleſias pertinentibus? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 61.

§. 1. REſpondeo affirmativè, quia, ut dictum eſt, Cardinales in ſuis titulis etiam Presbyteralibus, & Diaconalibus, habent juriſdictionem Epiſeopalem de jure communi, & notat Lorichius *in theſaur. ver. Cardinalis*, §. 7. ergo, &c. Et ita hanc ſententiam doeet in terminis Moneta *de commut. ult. volunt. cap.* 9. *concl.* 22. *n.* 634.

R E S O L. XLIII.

Quamnam poteſtatem habeant Cardinales in ſuis titulis, quæ ſunt Monaſteria Regularium? Ex part. 5. tractat. 2. Reſ. 60.

§. 1. HOc dubium non à pluribus tangitur, & de illo tractat Mandoſius *ad reg.* 7. *Cancell. q.* 2. *num.* 10. ubi obſervat quòd cùm aliqui ex titulis Cardinalium ſint Monaſteria, prout ſunt tituli ſanctæ Crucis in Jeruſalem, S. Euſebii, S. Petri ad Vincula, & alii ſimiles, ſatis dubitabiles videtur deeidere, quam poteſtatem in his titulis ac Monachis Cardinales habeant: quodque ipſum decebat titularem S. Euſebii Cœleſtinorum non habere juriſdictionem ſuper ejus Monachos, alioqui eſſent plura capita, videlicet Pater Abbas generalis, & Cardinalis titularis, quorum uterque in ſolidum, & principaliter haberet juriſdictionem, quod non eſt dicendum, Ita Mandoſius.

2. Sed obſerva cum Moneta *de commut. ult. volunt. cap.* 5. *quaſt.* 13. *num.* 441. quòd fortè iſtæ Eccleſiæ nunc Regulares in conſtitutione titulorum fuerunt ſæculares: cùm autem Cardinales hanc juriſdictionem in jure fundatam habeant, *cap. his, quæ de major. & obed.* erit favorabilis, & latè interpretanda, juxta tradita per Caſſiodorum *deciſ.* 8. *num.* 6. *de preb.* Caputaquenſis *part.* 2. *deciſ.* 88. *num.* 6. & alios relatos à Gonzales *in reg.* 8. *Cancel*, §. 6. *proœm. num.* 27. & 42. ergo, &c.

R E S O L. XLIV.

An Cardinales Monaſteria Monialium ingredi valeant?
Et an hoc privilegium intelligendum ſit de Cardinalibus Protectoribus ſolum?
Et an hoc poſt Bullam Greg. XIII. poſſit amplecti? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 20.

Sup hoc in to. 5. tr. 1. reſ. 91. §. Ad argumentum; cuſ. ſim prope ſi. nem.

§. 1. AD hoc dubium ita reſpondet Campanili *in diver. jur. Canon, rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 39. Nullum reperi Decretum, aut Canonem de Cardinalibus loquentem in hac ſpecie, ſed tantùm in regula Monialium S. Claræ reperi ita ſeriptum. Si quis de S. R. Eccleſiæ Cardinalibus ad aliquod Monaſterium hujuſmodi Religionis aliquando venire, & intra clauſuram ingredi voluerit, cum reverentia quidem eſt ſuſcipiendus; rogandus tamen, ut cum paucis ſociis ingrediatur: quæ verba refert præfatus Collector *in eodem loco, verſic. octavus caſus*, & ſubdit alia verba inquiens: Iſtud ſecundùm aliquos eſt intelligendum de Cardinalibus Protectoribus ſolùm. Nihilominus verior videtur altera ſententia, ut de omnibus explicetur, ac verba facere intelligatur, ex quibus idipſum fortaſſe dicendum eſſet reſpectu aliorum Monaſteriorum alterius cujuſcumque Ordinis. Ita Campanili. Sed poſt Bullam Gregorii XIII. hæc opinio non poteſt amplecti, nam expreſsè in illa prohibetur, ne Cardinales ingredi valeant Monialium Monaſteria, niſi in caſibus neceſſariis.

R E S O L. XLV.

An arCdinales poſſint exigere à ſuis Eccleſiis titularibus Charitativum ſubſidium? Ex par. 5. tr. 2. Reſ. 55.

§. 1. VIdetur negativè reſpondendum, quia charitativum ſubſidium ſolis Epiſcopis debetur, ex *cap. conquerente, de offic. ordin.* & ex *cap. cùm Apoſtolus*, §. *probabimus, de cenſ.* eſt enim de lege Diœceſana, & ideò quia Papa eſt Epiſcopus totius Orbis, & Diœceſanus, ab univerſo terrarum Orbe, poteſt charitativum ſubſidium exigere.

2. Sed poſſe Cardinales ab Eeeleſiis titularibus ſibi ſubjectis charitativum ſubſibdium quærere, affirmat ex Chaſſanæo Remigius de Gonny *tr. de charitativo ſubſidio*, *q.* 21. & ex Bellen. Marcellus Megálius *in p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 15. *quaſt.* 5. *num.* 13. & Scipio de Rubeis *in Aphor. Epiſc. ver. charitativum ſubſidium, num.* 9. quia, ut ſæpius dictum eſt, Cardinales in ſuis Eccleſiis titularibus Epiſcopalia jura habent, ut docet Butrius, Imola, & Abbas *in cap. his, quæ, de maior. & obedient.* Joan. Andreas *in cap. dilecto, de officio Archid.* Geminianus *in cap. unic. de major. & obed. in* 6. Suarez *de legibus, lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 4. & Mandoſ. *ad reg.* 1. *Cancellar. qu.* 2. *nu.* 10. ergo, &c.

R E S O L. XLVI.

An Cardinales poſſint concedere Indulgentias?
Et an poteſtas Indulgentiarum in Cardinalibus potius ſit de conſuetudine, quàm de jure, cum pro ea nullus extet Canon? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 6.

§. 1. REſpondeo Cardinales poſſe concedere Indulgentias centum dierum. Ita Præpoſitus *in* 3. *part. quaſt.* 14. *de Indulg. dub.* 4. *num.* 38. Gamachæus *in ſumm. Theol. tom.* 2. *diſput. de Indulg. cap.* 8. Sotus in 4. *diſt.* 21. *quaſt.* 1. *art.* 4. Corduben. *de Indulg. quaſt.* 10. Paludanus *in* 4. *diſt.* 20. *qu.* 3. *art.* 3. & alii.

3. Notandum eſt tamen, quod Novarrus *vocab.* 21. affirmat poteſtatem Indulgentiarum in Cardinalibus potius eſſe de conſuetudine, quàm de jure, cùm pro ea nullus extet

T 2 Ca-

Canon. Hæc tamen opinio aliquibus non probatur; nam conſuetudo non ſufficit ad hoc, ut aliquis habeat jus ad conferendas Indulgentias; cùm enim ex ſe ſint odioſæ, & jus commune de diſciplina Eccleſiaſtica vulnerent, & enervent, præter hanc conſuetudinem debet adhuc intercedere titulus, ſeu auctoritas tacita, vel expreſſa Superioris, quæ quidem cenſetur adeſſe, cùm propter dignitatem ipſorum Cardinalium, quibus Pontifex privilegia, quæ communiter aliis inferioribus, conceſſa ſunt, non vult denegare, tum quia videt Summus Pontifex ipſos Cardinales conferre Indulgentias, & hoc videndo tacens cenſetur annuere, & in hoc privilegium Cardinalium conſentire, Ex quo ſequitur quòd ſi ipſe hanc conſuetudinem ignoraret, aut agnitam improbaret, nulla Cardinalibus per hanc conſuetudinem poteſtas conferendi Indulgentias acquireretur; ſed tamen cùm numquam improbaverit, argumento eſt præter conſuetudinem ſufficientem titulum ad ipſas Indulgentias habere: & ita hæc omnia docet Andreas Duvallius *in par. 3. D. Thomæ tract. de Indulgent. quæſt. un. art. 9. concl.* 4. Sed puto ſententiam Navarri eſſe ſatis probabilem per ea, quæ adducit Villalobos *in ſumma to. 1. tract. 26. difficult. 5. num.* 10. ubi probat conſuetudinem poſſe introducere poteſtatem conferendi Indulgentias; unde ex utroque capite, & ex conſuetudine, & ex tacito conſenſu Summi Pontificis puto Dominos Cardinales poſſe Indulgentias centum dierum concedere.

Sup. hoc in to. 9. tr. 5. reſ. 42.

RESOL. XLVII.

An Cardinales poſſint eligere ſibi Confeſſarium?

Et an etiam ſuæ familiæ poſſint providere de Confeſſario?

Et an omnes, qui ſunt de Cardinalium familia, poſſint de eorum licentia Confeſſarium ſibi eligere?

Et an hoc etiam procedat, ubicumque Cardinales inveniantur?

Et an contrarium dicendum ſit circa hoc ultimum de familia Epiſcoporum extra propriam Diœceſim? Ex part. 6. tract. 2. Reſol. 10.

Sup. hoc contra ſuprà in reſ. 36. & inf. in reſol. 49 §. Antequam, & in tom. 3. tr. 1. reſ. 13 §. Quoad ſecundò, & quiſm in illo §. eius not. & in tom. 3 tr. 1. reſ. 38. §. Tertius caſus, & in tom. 4. tr. 8. reſ. 103. lege eius doctrinam per totam, & ſignanter §. Sed à lio tr. pag. Sed quid.

§. 1. Reſpondeo affirmativè, vel ex *cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* ut aſſerunt aliqui, & ego cum illis, vel ex conſuetudine ut volunt alii. Ita docet Ochagavia *de ſacram. tract. 2. de confeſſ. ſacrament. quæſt. 36. num. 15.* Vaſquez *in 3. part. tom. 4. quæſt. 93. art. 2. dub. 4. num. 2.* Ludovicus à Cruce *in Bulla Cruc. diſp. 1. cap. 3. dub. 22. num. 11. & ſeq.* Reginaldus *tom. 1. lib. 1. cap. 5. ſect. 1. nu. 32.* Suarez *tom. 4. diſp. 27. ſect. 3. num. 6.* & Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 8. de approbat. Miniſt. dub. 7. num. 53.* ubi ſic ait: Ex conſuetudine poſſunt Confeſſarium eligere Cardinales, qui & ſuæ familiæ poſſunt providere de Confeſſario, cùm ſint quaſi Paſtores ſuorum domeſticorum, quod etiam docuit Turrianus *de pœnit. diſp. 23. dub. 3.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. cap. 7. num. 197.* Henriquez *lib. 6. cap. 13. num. 3.* Comitolus *lib. 1. quæſt. 103. nu. 4.* Laudenſis *de Cardin. quæſt. 19.* Manfredus *de Cardin. deciſ.* 118. Albanus *de Cardinal. quæſt. 41.* Sotus *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 2.* Toletus *lib. 3. cap. 13. num. 9.* Boſſius *de Jubilæo ſect. 4. caſ. 2. §. 4. num.* 121. & alii.

2. Notandum eſt tamen quòd Scipio de Rubeis *in Aphoriſm. Epiſcop. ver. Cardinalis, nu. 5.* & Azor. *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæſt. 16.* tenent hoc habuiſſe locum ante Concil. Trident. nunc verò docent, quòd Cardinales, qui nec ſunt Epiſcopi, nec Legati, confiteri debent uni ex approbatis ab Epiſcopo proprio Confeſſariis, quia ſi approbatus non eſt, non reputatur idoneus ad audiendas confeſſiones. Ita ille. Sed doctores ſuperius citati poſt Concilium ſupradictam auctoritatem, quam impugnat Azorius, Cardinalibus tribuerunt: & Antonius Naldus *in ſumma ver. Cardinalis, num.* 8. nominatim contra dictum Azorium tenet ſententiam in favorem Cardinalium, ſic enim ait: Certum eſt Cardinales eſſe quaſi proprios Sacerdotes ſuæ familiæ, & per ſe, vel per alios poſſe munus hoc Parochiæ in illam exercere, & per conſequens eamdem familiam non ſubjici Parochiali locorum, in quibus iidem Cardinales inhabitant quoad Sacramenta ab illis ſuſcipienda. Ipſi autem Cardinales ſicut ratione dignitatis, & officii conjunctiſſimi ſunt Summo Pontifici, ita illum ſolum habent uti proprium Sacerdotem, atque ita pro libito eligent ſibi Confeſſarium, ad text. *in cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* prout nunc eis ex conſuetudine jam competere ex Soto tradit Azorius *ubi ſuprà quæſt. 16.* & ſupponit Navarr. *conſ. 9. nu. 3. de ſtatu Monach.* & quamvis Azorius aſſerat in hoc contrariam ſacræ Congregationis declarationem, tamen cùm de ipſa legitimè non conſtet, non eſſe dubitandum de prædicta conſuetudine diuturna, nam ſi poſſunt ipſi hanc facultatem ſupradictæ familiæ, ut ſuprà, concedere, non eſt ambigendum poſſe, & erga ſe ipſos uti eadem auctoritate. Ita Naldus. Unde noviſſimè Adamus Tannerus *to. 4. diſp. 6. q. 9. dub. 3. num. 58.* ſic ait: Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium deſignatus, & electus, facultatem habet, tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium ac commenſalium confeſſiones audiendas. Hæc ille, & tamdem Ludovicus de San Ivan. *q. 6. art. 2. de ſacram. Pœnit. diffic. 5. concl. 2.* ſic ait: (Todos los Cardenales tienen licentia tacita del Papa para eligir Confeſſor para ſi, y para ſus familiares, y yo lo sè por eſperincia, pues fue Confeſſor del Senor Cardinal Doria, y de otros Cardinales, ſin mas autoridadque ſolo ſu nombriamento:) Ita ille.

Sup. hoc in reſ. 3. not. præſenti, in eodem §. in fin. & in reſ. 4. in eodem §.

3. Notandum eſt etiam omnes qui ſunt de Cardinalium familia, poſſe de eorum licentia Confeſſarium eligere. Ita: tenent Doctores citati, quoniam commenſales Cardinalium ubicumque Cardinales reperiantur, ſunt de conſuetudine ſubjecti eiſdem Cardinalibus tamquam Ordinariis ſuæ familiæ curam habentibus; ergo de ipſorum licentia poſſunt ſibi eligere Confeſſorem. Et ideò ex praxi Curiæ Romanæ patet, quòd cùm cuncti fideles ſub præcepto tenentur in propriis Parochiis Euchariſtiam ſumere; tamen in privatis, domeſticis Oratoriis Cardinalium, eorum familia, & commenſales ab ipſis, vel ab aliis de eorum mandato ſacra reficiuntur communione. Nec valet dicere quòd familia, & commenſales Epiſcoporum non poſſunt extra propriam diœceſim confiteri, niſi Epiſcopo diœceſis ubi commorantur, vel Parocho, vel alteri de ipſorum licentia: ergo idem dicendum eſt de familia Cardinalium. Non inquam, valet hoc dicere, negatur enim conſequentia, nam in hoc Epiſcopi non gaudent Cardinalium privilegio qui enim ſunt de familia laica Epiſcoporum extra Diœceſim, ſubduntur in foro pœnitentiali Epiſcopo loci ubi commorantur, ut docet Paludanus *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. concl.* 4. Sed hoc non eſt dicendum de familiis Cardinalium, nam eiſdem ubicumque degant, ſubduntur tamquam ſuis Ordinariis, & ita docet Ludovicus à Cruz *in Bull. Cruc. diſp. 1. c. 2. dub. 92. n. 17. & ſeq.*

Sup. hoc in to. 3 tr. 2 reſ. 15. §. Imo & ſeqq. & in to. 3. tr. 1 reſ. 38. §. Tertius caſus, in fine.

RESOL. XLVIII.

An Cardinales gaudeant privilegio in itinere celebrandi, vel ſibi facere celebrare, ante auroram, & poſt meridiem?

Et ſupponitur Epiſcopos hoc gaudere privilegio? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 77.

§. 1. Epiſcopos gaudere hoc privilegio docet Coninch *de Sacram. q. 83. art. 2. dub. 4. nu. 217.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 25 qu. 5.* Emanuel Sà *verb. Miſſa num. 27.* Miranda *in Man. Prælat. tom. 1. quæſt. 40. art. 10. concl. 1.* Barboſa *de offic. Epiſc. part. 2. alleg. 23. num. 5.* & alii. Si ergo Epiſcopi gaudent hoc privilegio, quantò magis Cardinales gaudere debent; & ideò illos hoc frui privilegio in ſpecie, notat Sotus *in 4. ſent. diſt. 13. q. 2. art. 2. ante fin.* & noviſſimè Mauritius Alzedo *de poteſt. Epiſc. p. 2. c. 13. n. 13.* ubi ſic ait: Cardinales S.R.E. gaudent privilegio celebrandi ante auroram, vel poſt meridiem, Ita ille.

Sup. contrarii in hac reſ. magis latè in reſ. ſeq. & lege eam per tot. & non pigebit, ſignanter §. Hoc Cardinalibus, & ſeq.

RESOL. XLIX.

Quibus privilegiis gaudeant Cardinales quoad celebrationem Miſſæ in ſuis Capellis?

Et hæc diſſertatio in quatuor dividitur quæſtiunculas, quibus univerſa complectitur tractatio?

Et ſupponitur privilegiis, quibus Epiſcopi diverſis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, & etiam amplioribus? Ex par. 6. tr. 8. & Miſc. 2. Reſ. 40.

§. 1. Caſus eſt curioſus, & practicabilis, ſed quia circa illum dignum his diebus me fecit cujuſdam diſſertationis à ſe compoſitæ Eminentiſſimus Princeps, & amantiſſimus Dominus meus Franciſcus Maria Cardinalis Brancatius, vir non ſolum in legali ſcientia, ſed etiam in Morali, & Scholaſtica Theologia peritiſſimus, ideò in gratiam ſtudioſorum illam per extenſum apponere non gravabor, audiant igitur Cardinalem ſic loquentem.

2. Dubitanti aliquando mihi, quibuſnam fruamur privilegiis. vel quid nobis ex Pontificum indulgentia in noſtris domeſticis Capellis, quidve in iis ipſis, noſtris Capellanis liceat, viſum fuit peropportunum totam hanc diſſertionem in quatuor dividere quæſtiunculas, quibus univerſa complectatur tractatio, ut in poſterum quæ licita forent non ignorarem.

3. Prima, An Capellani Cardinalium poſſint in Capella Palatii ante Auroram, & poſt Meridiem tam pro dominorum ſuorum ſervitio, quàm familiæ ſeorſim celebrare, & quanam hora noſtri uſualis horologii.

4. Secunda, An unica tantùm, vel plures Miſſæ à diverſis Capellanis in eadem Capella celebrari poſſint.

5. Tertia, An ſi Cardinalis ſit abſens, & extra Urbem in qua degit, durante ejus abſentia, poſſint nihilominus iidem Capellani in eodem Palatii ſacello ſacrificium offerre.

6. Quarta, An exteri, & non domeſtici Cardinalium familiares, ſi ſacris interſint in Capella prædicta diebus feſtis, præcepto ſatisfaciant.

Sup. hoc ſup. in Reſ. 36. 37. 43. & 45.

7. Antequam tamen ſingulas diſſolvam quæſtiones, præmittendum eſſe cenſui primò, Privilegiis, quibus Epiſcopi diverſis in rebus fruuntur, potiri etiam Cardinales, iiſque ſex præſertim, de quibus meminit Gloſſ. *in cap. fin. de privileg. in 6. in verbo Indulgemus*. Manfred. *in tracta. de Cardin. deciſ.* 214. Xillading. *de orig. Cardn. quæſt.* 13. *numer.* 63. Barbat. *de præſt. Cardin. quæſt.* 3. *part.* 1. *num.* 6. Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *fol.* 36. *col.* 2. Layman *Theolog. Moral. lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 1. Dian. *part.* 5. *tract. de poteſt. & privil. Card. reſ.* 48.

Quo hic eſt ſup. Reſ. 10.

8. Imò in noſtra hac materia, non ſolùm iiſdem, ac Epiſcopi gaudent privilegiis, ſed etiam amplioribus; cum majores ſint Epiſcopis in adminiſtratione, Concil. Later. *ſeſſ.* 9. *de Cardinal.* latè Turrecrem. *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 81. Villadieg. *de orig. Card. qu.* 11. Barbat. *de præſt. Cardinal. qu.* 1. *num.* 52. Manfred. *d. tractat. deciſ.* 114. Alban. *de Cardin. quæſt.* 7.

9. Unde etiam poſt Concilii Tridentini decretum de celebr. Miſſarum, poſſunt Cardinales ex Pontificis privilegio extra locum ſacrum celebrare, ſuper altari tamen portatili, quod aliis etiam Epiſcopis videtur interdictum ex multorum Doctorum opinione Navar. *in Manual. Lat. cap.* 26. *num.* 82. Rodriquez *in ſumm. part.* 1. *cap.* 242. *num.* 14. ibi, ni el Papa lo concede à los Obiſpos, excepto à los Cardenales.]

Sup. hoc in ſeq. 4. et 5. Reſ. § 5. & 6.

10. Et id, quod indultum olim fuit Sacerdotibus in Concilio Tiburien. & habetur *in Can. Concedimus, de conſecrat. diſt.* 1. quod ſi deeſſet in itinere Eccleſia, poſſent in altari portatili ſacrificium offerre, & deindè ſolis Epiſcopis reſervatum, ut in itinere hoc valeant facere: & ampliatum eſt etiam ante lucem, Gloſſ. *in d. c. fin. de privil. verb. Indulgemus*, quam ſequuntur Navar. Palud. & Sot. *diſt.* 3. *quæſt.* 2. quos refert, & amplectitur Henriquez *in ſum. lib.* 9. *cap.* 24. *lit. P.* Suarez *loco infra cit. ver.* 3. *exceptio*, Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *c.* 25. *qu.* 5. Sà *in Aphor. verb. Miſſa, n.* 27. Coninch *de Sacr. qu.* 83. *art.* 2. *dub.* 4. *n.* 217. Barboſ. poſt alios *de offic. Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 23. *n.* 5.

11. Hoc Cardinalibus licet, etiamſi non iter faciant, & ante lucem, ut concludit idem Henriquez *loc. cit.* ex Palud. & Soc. *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 3. *art.* 2. Scort. *de ſacrif. Miſſæ, lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 4. Alzed. *de præſt. Epiſcop. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 13. & poſt hos Diana *dict. part.* 5. *reſolut.* 77. (hi poſtremi indiſtinctè loquentes in itinere, vel extra) Sylveſtr. *in ſumm. verb. Miſſa* 1. *numer.* 6. ex eodem Palud. ubi ait, Cardinalibus Papam in hoc diſpenſare, quod celebrent ante Auroram.

Quo hic eſt Reſ. antecedi.

12. Et animadvertendum, hoc Cardinalium privilegium, ut optimè docet Valer. *de differ. ver. for. diffic.* 2. *in verb. Miſſa*, eſſe mixtum perſonale ſcilicet & locale, cum ratione perſonæ illorum, quilibet locus privilegium conſequatur, quod infra ſæpius nobis repetendum erit.

In Altari portatili ſi ab aliis Card. celebrare faciant, in tom. 4. tract. 2. Reſ. 5. & 6.

13. Secundò, præmittendum eſt, idem eſſe quoad eos, qui hujuſmodi fruuntur privilegiis) celebrandi videlicet ante Auroram, & poſt Meridiem, & in Altari portatili) ſi ipſimet celebrent, ac ſi ab aliis celebrari faciant, text. *in d. cap. fin. de privileg. in* 6. & omnes DD. ſuprà adducti id teſtantur, & ſupponunt, addo Diaz *in praxi, crimin. can. cap.* 47. *n.* 3. Rodriq. *in ſumm. in cap.* 243. Suar. *loc. mox cit. verſ. tertia exceptio*, Nald. *in ſumm. verb. Miſſa, num.* 29. & communis eſt DD. ſententia, quæ concludit poſſe Epiſcopos, & per conſequens Cardinales cum ſuis Capellanis in hoc diſpenſare, quod in privatis Oratoriis celebrent, ut olim poterant *ex ſexta Synod.* & habent *in can. clericos, de conſecrat. diſt.* 1.

14. His præmiſſis, ad primam quæſtionem affirmativè reſpondeo, poſſe, ſcilicet Cardinalium Capellanos pro eorum ſervitio ante Auroram in domeſtico ſacello celebrare; hoc tamen ex privilegio.

15. Etenim jure communi, & regulariter, præciſiſque privilegiis (quicquid ſit de priſca illa conſuetudine, de qua Baron. meminit *in tom.* 2. *Annal. ad ann.* 154. *num.* 2. in ſacris vigiliis conſuetum fuiſſe noctu ſacrificium offerri) initium Auroræ terminus eſt, ante quem non licet Miſſam celebrare, D. Thom. *in* 3. *quæſt.* 83. *art.* 2. *ad* 4. Suar. *in* 3. *part. tom.* 3. *quæſt.* 83. *art.* 2. *ſect.* 4. Scort. *de ſacrif. Miſſa, in d. cap.* 15. *num.* 3. Fr. Joannes à Cruz *de ſtat. Relig. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 6. Bonac. *de Sac. Euch. tom.* 1. *diſput.* 4. *quæſt. ult. punct.* 9. *num.* 5. & innumeri, quos collegit Barboſ. *in collect. Concil. ſeſſ.* 22. *in decret. de obſervand. & evitand. in celeb. Miſſ. n.* 29.

Sup. hoc & ſeq. uſque ad §. Hæcque hujus Reſ. in to. 2. tr. 1 Reſ. 101 § 1. & 2. & in Reſ. 101. §. ſed hic à lin. 7. & in Reſol. 107. prope finem, verſ. Et adducit.

16. Ut autem clarius eluceſcat reſponſio, videndum eſt primò pro iis, qui nullo utuntur privilegio, quid importet initium hoc Auroræ: deinde videbimus quid privilegium ſecum afferat prærogativæ, quando ſcilicet privilegium ſcriptum non apparet, ut in caſu noſtro; cùm enim illud extat illius verbis inhærendum eſt, ut diximus de regularibus, quibus hoc eſt indultum. S. Thomas igitur *diſt. quæſt.* 83. *art.* 2. *ad* 4. conſtituit Auroræ initium inter mediam noctem; & Solis ortum, quando ſcilicet ſubſtantia Solis ſuper terram apparet, & incipere Auroram, quando claritas radiorum Solis, non Sol in cœlo conſpicitur, tunc enim quodammodò dicitur ortus, & ſignatè Auroræ initium dici per horam, & quartam horæ partem ante Solis manifeſtationem, affirmat Scot. *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. *art.* 2. Gabr. *in lect.* 14. *in Canones*, ita ut omnibus non Privilegiatis liceat tunc celebrare, Scort. *loc. citat. cap.* 15. *num.* 3. Roſel. *in verb. Miſſa, num.* 2. Azor. *d. lib.* 10. *cap.* 15. *quæſt.* 5. Rodrig. *tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 3. & alii communiter.

17. Adeò quod exemp. gr. de menſe Januar. à principio, uſque ad medietatem illius, juxta communem Poli altitudinem Italicam plus, minuſque à gradu 39. ad 43. quæ altitudo comprehendit omnem ferè Italiam, ultra nonnulla alia loca) incipere poſſunt hora 12. & dimidia, & deindè uſque ad finem horæ 12.

18. Ampliant tamen hoc tempus non pro privilegiatis unius ſcilicet horæ cum quadrante ad horam cum dimidia; graviſſimi Theologi, & primo Suar. *loco cit. verſ. ſecundo inquiri poteſt*, ut occurrat ſcrupulis, ait non eſſe inſiſtendum ſuper illo quadrante, horæ ſcilicet cum quadrante, ut ſupra dictum fuerat, cum in re morali non ſit procedendum per Mathematicam menſuram, ſed licitè poſſe per ſeſquihoram ante Solis ortum. Secundò, alii, quod poſſit Miſſa inchoari per dimidium horæ ante crepuſculum, hoc eſt ante Auroræ initium, ita ut finis Miſſæ incidat in initium Auroræ vel crepuſculi, Palud. apud eumdem Suar. & Victor. *in ſumm. n.* 97. Layman *tr.* 5. *de ſacrif. Miſſa, c.* 4. *n.* 2. & Suar. *loco cit. verſ. tertia exceptio*, conſulit hoc eſſe in praxi ſervandum.

19. Cumque crepuſculum, ut not. etiam Bonc. *loc. cit. de Sacram. Euch. tom.* 1. *diſp.* 4. *quæſt. ult. punct.* 9. *numer.* 5. dicatur tempus unius horæ cum dimidia ante Solis ortum, toto pene anno, Martio ac Junio Menſibus exceptis ex communi Theologorum & Aſtronomorum ſententia, ex hac probabiliſſima tutaque opinione ſequitur, quod quilibet Sacerdos poſſit per duas ferè horas ante Solis ortum Miſſam inchoare ex eod. Suar. *verſ. exceptio*, Hieron. Rodrig. *in comp. quæſt. Regul. reſol.* 25. *de celebr. Miſſ.* & aliis ſupra cit.

21. Hæcque pro non privilegiatis. Quid igitur pro iis qui privilegiis fruuntur; ſed non ſunt in corpore Juris clauſa, vel in Bullis, aut conceſſionibus, ut eſt quoad Cardinales, quorum privilegia ſunt apud DD. & uſum & traditiones & quod eſt amplius ſumuntur ex ſcientia Summorum Pontificum, & eorum tolerantia & diſpenſatione, ut Sylveſter *loco citato in ſumm. in verb. Miſſa* 2. *n.* 6.

Quoad hoc ſi placet lege doctrinam Reſ. à §§. not. ſeq.

22. Dico quod cum privilegium conſiſtat in anticipatione temporis ad totum tempus, in quo præciſo privilegio, quis celebrare valeat, ut optimè advertit Suar. *loc. cit. ver. tertia exceptio*, & Rodriquez *in ſum. ver. Miſſa, cap.* 143. *num.* 1. & cæteri. Sic ratiocinandum generaliter erit, ut ſemper Miſſam terminare valeant per duas horas ante Solis ortum, ut privilegium aliquid addat privilegiatis. Unde Scortia *loc. cit. n.* 6. in ſpecie de Cardinalibus, loquens, affirmat eos poſſe per duas horas cum quadrante ante Solis ortum ſacrificium terminare, & ſic addit quartam horæ partem ratione privilegii.

22. Et, ſi noſtra privilegia ſaltem interpretativè de voluntate Summ. Pontif. metiri velimus ex privilegiis Regularibus S. Dominici, & S. Franc. conceſſis, poſſemus, hoc facere (ut ipſi poſſunt) per tres horas ante Solis ortum, ut de prædictis Regularibus affirmat Suar. *loc. cit.* & Mirand. *in Manuali prælat. quæſt.* 40. *art.* 10. *concl.* 2. *part.* 1. Hieron. Rodriq. *loco citat. in comp. quæſt. regul.*

23. Et ſaltem ex ſupra deductis certum eſt, quod ſi ſimplex

plex Sacerdos, præciſo privilegio Miſſam inchoare poteſt per mediam horam ante initium crepuſculi, & Auroræ, (tempus illi conceſſum de jure) & hoc quia ſufficit, quod Miſſa deſinat circa initium Auroræ, idem dicendum ſit de Cardinalibus, eorumque Capellanis, qui poterunt incipere per dimidium horæ ante tempus conceſſum, ex DD. ſententia, hoc eſt duarum horarum cum quadrante, & ſic per duas horas cum tribus quadrantibus, ut Miſſæ ſacrificium terminari contingat per duas horas cum quadrante ante Solis ortum, cum ſacrificium communiter ſpatio ſemihoræ perfici ſoleat.

Sup. hoc in to. 3. tr. 1. reſ. 100. §. ult. & in reſ. 101 §. Ex his & in reſol. 201. & ibi in tr. 1. reſ. 45 §. ult. prope fin. & verſ. unde.

24. Supereſt nunc in eadem quæſtiuncula quæſitum ſolvere, an hoc idem fieri à Capellanis poſſit in iiſdem Capellis pro familiæ Cardinalis commoditate, ut exemp. gr. familiæ diſceſſura ſit ab Urbe præcurrendo dominum, velitque Miſſam audire, an licitè hoc poſſit ante Auroram?

25. Pro affirmativa probabile exiſtimo, fundamentum eſt, quia ut ſupra oſtendimus, privilegium hoc eſt mixtum, & ſic licèt non adſit perſona Cardinalis, competit nihilominus loco, reſpectu familiarium. Accedit, quia Epiſcopus, & ſic Cardinalis poteſt diſpenſare cum ſuo Capellano, ut Miſſas juxta eorum privilegium celebret; ut ſupra cum Suar. & communi opinione DD. firmavimus, undè cum licentia Cardinalis ſaltem hoc facere licitè poterunt.

26. Neque obſtat, quod cum Cardinalis non aſſiſtat per ſe Miſſæ, videtur ceſſare privilegium ſibi conceſſum: nam hoc eſt falſum non ſolùm reſpectu Cardinalium, ſed cujuſcumque, etenim ii, qui gratiam obtinent à S. D. N. in propriis Palatiis celebrare faciendi, in ſacellis ad hoc ab Ordinario viſitatis; certè licet ipſi non aſſiſtant (ut exempli gr. ſi dominus infirmatur, vel nequeat ſacrificio intereſſe) poteſt nihilominus familia præcepto ſatisfacere, & Miſſam audire, quia privilegium ad hoc videtur, ex rationabili concedentis conjecturata mente ſe extendere, & ita uſus interpretatus eſt, & Confeſſarii docti, & timoratæ conſcientiæ hoc admittunt: nam privilegium dicitur commune domino, & familiaribus, & ſic etiam videmus celebrari in Capellis Cardinalium, & Epiſcoporum, licèt ipſi non interſint, ſi aliqua vel infirmitate, vel impedimento detineantur, neque hucuſque audivi aliquem pium, & ſapientem virum condemnare, vel cogere familiarem Cardinalis, ut in ſimilibus caſibus Miſſam in Eccleſia auſcultet iterum, ut ſatisfaciat: ergo ſicut poteſt familia privati uti privilegio conceſſo domino ſuo, illo etiam non intereſſente, ita etiam familia Cardinalis privilegio Cardinali conceſſo etiam illo abſente, & in ſimili, quod familia Cardinalis fruatur eodem privilegio quo Cardinalis quoad non reſidentiam in beneficiis curatis, latè Alban. *de Cardin. privil. 6.* & ante ipſum Lauden. *de Card. quæſt. 13. num. 63.* & Barbat. *de præſt. Card. quæſt. 6.* Bald. *num. 18.* quòd familia Cardinalium debeat ſplendoribus uti veſtibus, quàm familia Epiſcopi, quia radiis dominorum coruſcat, *text. in l. habitatio, verſic. ſecundum dignitatem, ff. de venter. in poſſ. mit.*

Sup. hoc infra in reſ. 91.

27. Poſſet etiam in medium deduci alia ratio, nam Capellanis Cardinalis pari jure cum ipſo cenſetur quod officia divina, & ſibi conformari poteſt, ut firmat Villad. *de Card. orig. num. 63. q. 13 fol. 59. in tract.... tom. 13. par. 2.* Clem. 2. *de celebr. Miſſ.* ubi DD. Alzed. *in tract.... cap. 5. nu. 118.* At certum eſt, quod Miſſa eſt pars officii divini, Gloſſ. *in Clem. 1. de celebr. Miſſar. verb. Canonicas, ex Clem. unic. de reliq. & venerat. Sanct. circa finem*, Ferr. *de Hor. Canon. n. 26.* ergo non tantùm in ritu celebrandi, ſed quoad tempus ſe Capellani Cardinalibus conformare valebunt.

Quamvis non plenè ſuper hoc lege ea. meo in to. 1. tract. 6 doctri... num reſ. ... tom. & 101. & melius ad rem, & continuam hujus § ibi in ... § Ratio ad med.

28. Tandem ratiocinatione hoc idem comprobari poſſet. Nam Cardinalis reſpectu ſuæ familiæ dicitur Paſtor, & Epiſcopus, Turrian. *de pœnit. diſput. 23. dub. 3.* Præpoſit. *in 3. p. D. Thom. quæſt. 8. de approb. miniſt. dub. 7. num. 53.* & ante hos Lauden. *de privil. Card. quæſt. 17. & in alio tr. de eodem qu. 13.* Alban. *de Cardin. quæſt. 42. privil. 15.* Nald. *in ſum. ver. Cardin. num. 8.* refert dici Ordinarium ſuorum commenſalium. Sot. *in 4. diſt. 17. qu. 4. art. 2. verſ. Cardin. verò*, Azor. *tom. 2. lib. 4. cap. 3. verſ. 16. quæritur*, Suarez *in 3. part. tom. 4. diſp. 25. ſect. 2. in exemptionibus, num. 12.* ubi ait Cardinales eſſe proprios Sacerdotes, & Parochos ſuæ familiæ, & erga illam poſſe per ſe, vel alios hoc munus exercere. Tanner. *tom. 4. diſp. 6. quæſt. 9. dub. 3. num. 58.* Diana poſt cæteros *cap. 5. reſ. 10.* & colligitur ex Concil. Later. ſub Leone X. *ſeſſ. 9. de Cardin.* ibi, Ordinamus: ut quilibet Cardinal. ſe domus, ac familiæ ſuæ optimum Rectorem, perfectumque oſtendat eſſe. Et ſic in Capella Cardinalium domeſtici ejus ſatisfaciunt præcepto, *capit. omnis utriuſque ſexus*, nec aliam agnoſcunt Eccleſiam Parochialem. Si ergo propriæ familiæ cura eſt apud Cardinalem, & per alium illam, quoad animarum ſalutem dirigere poteſt; ad ipſum ſpectabit, & ipſe poterit licentiam dare ut Miſſæ ſatisfaciant familiares, & Capellanis, ut celebrent ante Auroram juxta Privilegium quod habet, ſuis etiam communicabile, ut ſupra probatum eſt. His tamen non obſtantibus, ſi ego ſacrificio Miſſæ non adeſſem non permitterem Capellanum meum in Sacello ante auroram celebrare; ſolum igitur Cardinale Miſſam audiente id licitum eſſe puto.

29. De privilegio autem poſtmeridiano, ut ita dicam, (& ſic tota remanebit dilucidata controverſia) videtur etiam Cardinalibus conceſſum, & eorum Capellanis, ut poſt meridiem celebrare, & celebrari facere valeant, ſicut communis opinio teſtatur, poſſe Epiſcopum in caſu particulari diſpenſare cum ſuo Capellano, vel alio Sacerdote, Filliuc. *tom. 3. tract. 1. cap. 4. num. 113.* Undè Azeved. *de præſt. Epiſc. loc. cit. part. 5. cap. 13. num. 12.* ait Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales gaudere privilegio celebrandi ante Auroram, & poſt meridiem, ex Sot. *in 4.* & prius diximus ex Sylveſtro. Imò plerique DD. quos ſequitur Hieronym. Roderic. *in d. comp. qu. regul.* tenent, præciſo etiam omni privilegio, poſſe Miſſam inchoari infra horam poſt Meridiem ex aliqua cauſa, & Henriq. *in ſumma, lib. 9. cap. 24. num. 6.* dicit poſſe ex cauſa per horam, circiter poſt Meridiem celebrari.

30. Ad ſecundam quæſtionem, An plures Miſſæ in eadem Capella Palatii Cardinalis per domeſticos Capellanos celebrari licitè poſſint eadem die.

Sup. hoc latè in to. 3. tract. 1. reſ. 103 §. ult. & in reſ. 104. 105. 106 107. 108. & 108 §. Ex his & in to. 3. tr. 6. reſ. 88 § ad med. verſ. Et tamen.

31. Cenſeo etiam affirmativè reſpondendum, & primò doctrina ſuprà firmata, quod Capellæ Cardinalium ſint adinſtar publicæ Eccleſiæ, & Parochialis reſpectu Dominorum, & familiæ, undè, & non egent, quod viſitentur ab Ordinariis, vel in Urbe à Domino Viceſgerente, ſed ſint eo ipſo approbatæ gaudent inſuper ex conſueta ſanctiſſimi Pontificis largitione, indulgentiis, quibus ſtationales Eccleſiæ in Quadrageſima, pro familiaribus, ſunt ſpeciali nota dignæ, unde in Concil. Lateran. *ſuprà alleg. d. ſeſſ. 9. de Card.* ita habetur: ſint omnes vigiles Miſſarumque celebrationi intenti, habeantque Capellas ſuas in loco honeſto; prout facere conſueverunt. Undè concludendum videtur, quod hac in Eccleſia poſſunt ibidem pro commoditate Cardinalis ac familiæ plures celebrari Miſſæ.

32. Secundò, à ſimili, videmus enim in privilegio conceſſo Societati Jeſu, quod in eorum privato Oratorio valeant celebrare etiam abſque alia Ordinarii licentia, & approbatione; quod iidemmet Patres, ut ſcimus, docti, & ſatis timoratæ conſcientiæ interpretati ſunt illud, non tantùm pro unica Miſſa in die; ſed pro multis, etiam ab exteris Sacerdotibus id fieri poſſe rectè permittunt apud Suar. *d. tom. 3. diſput. 81. ſect. 3. in fine*, Scort. *de ſacrif. Miſſ. lib. 2. cap. 13. num. 3.* & hoc, ut advertit Suar. *loc. cit.* quia eſt privilegium, perſonis, & loco conceſſum, ſicut etiam firmavimus nos noſtrum eſſe privilegium mixtum, & loco, & perſonæ indultum: unde idem dicendum eſt de noſtris Capellanis.

Sup. hoc in to. 4. tr. 1 reſ. 11. §. in fine, & in reſ. 18 §. Notat & ibi in tr. ... reſ. ... poſt initium & verſ. Tertio quia & hic infra lege §. ult. hujus reſ.

33. Tertiò, quia non eſt major ratio, cur unicus tantùm Capellanus eadem die ibidem ſacrificium offerre poſſit, & non alii domeſtici, cùm hoc à jure non reperiatur prohibitum: unde expreſsè limitatum videtur in licentiis, quæ à Roman. Pontif. cæteris conceduntur, ut ſcilicet unica tantùm Miſſa in eorum Oratoriis dici poſſit in die. Cum igitur noſtrum Privilegium hanc non habeat reſtrictionem, aut interpretationem, meritò non videntur prohibitæ plures Miſſæ.

34. Imò ego exiſtimarem valdè decere, ut Capellani Cardinalium frequenter in eodem ſacello ſacris operentur plures; cum enim pro Eccleſia Parochiali familiæ deſerviant congruum videtur, ut & domeſtici variis diſtenti curis, & muneribus, in diverſis horis ſacrificio adeſſe valerent, nec tanta fraudarentur Spirituali conſolatione, & utilitate.

35. Ad tertiam quæſtionem, An dum Cardinalis abeſt: durante nihilominus ejus abſentia, poſſit in Capella celebrari à Capellanis?

Sup. hoc pro Epiſcopo hoc negatur to. 4. tr. 1. reſol. 6. §. ult. & ex conſequentia pro Cardinalibus ſignanter in § ... reſ. 8.

Reſpondeo, jam ſuprà firmatum fuiſſe; quòd quando Cardinalis non eſt in Capella, ſed vel ægrotat, vel ſacris nequit intereſſe, adhuc celebrari in illa valet à ſolitis Sacerdotibus. Addo nunc, quòd etiamſi Cardinalis ab Urbe, ubi moratur, ſit abſens, non relinquit tamen domicilium, ſed Palatium adhuc retinet, & eſt reverſurus, quod etiam tali caſu poſſint ejus Capellani, qui remanſerunt, pro commoditate familiæ, vel etiam pro ſui devotione celebrare.

36. Tum ex fundamento ſuprajacto, quòd Capella ſit

ſit velut Eccleſia Parochialis familiæ, unde ſemper debet illi patere etiamſi Cardinalis extra Urbem verſetur: nulla enim major ratio eſt cur poſſit celebrari ſi adſit in Urbe, & non interſit Capellæ, quàm quando Sacrificio non interſit, eo quia abſens ſit ab Urbe.

Sup. duabus primis diffic. hujus §. ſupra in tr. 8. reſ. 18. in fine, & in reſ. 19 §. Tertio, in fine, & in tom. 4 tr. 3. reſ. 7. in tribus ejus primis lin. & in §. ult. ad med.

37. Tum a ſimili, ſatis probatum enim eſt apud DD. quod Palatium Epiſcopi, & ſic Cardinalis etiamſi ab illo ſit abſens, & extra Urbem, dummodo alteri non locetur, gaudet eadem Eccleſiaſtica immunitate, ac quando adeſſet Dominus. Marius Ital. *de immunitat. lib. 1, cap. 4. §. 9. num. 4.* qui addit etiamſi Epiſcopus mortuus eſſet, & ibi loquitur expreſsè de Palatio Cardinalium, quem ſequitur Barboſ. *in collect. Decreti, tom. 4. in cap. conſtituimus 17, quæſt. 4. num. 1.* Novar. *in ſumm. Bullar. de immunit. Eccleſ. num.* 10. & ratio, quia cùm ſit in eamdem Domum Dominus reverſurus, non ceſſat dici Domus Epiſcopis, vel Cardinalis, & ſic etiam Capella non debet ſua amittere privilegia, quæ cùm ſint mixta, propria etiam Capellæ dici poterunt. Accedat regula quod dicatur habitare in domo, qui pro aliquali parte anni habitat. Gloſſ. *in cap. dilectus il 2. de reſcript. verb. domicilium*, & fortius, nam licèt fructus, & obventiones, quæ Cardinalibus præſentibus ratione pilei debentur, habeantur loco diſtributionum quotidianarum, quas niſi præſentes percipere nequeant, ut notat Anaſt. Germon. *de indult. Card. §. ſibi quoad vixeris, num. 22. & 23.* Nihilominus ſi per ſex menſes integros, & ultra non abfuerint à Curia, illas lucrantur, hac tantùm ratione, quia non videntur abeſſe citò reverſuri. Hinc etiam eſt, quod licèt Cardinalis conſenſus non requiratur in proviſione beneficii vacantis per obitum ſui familiaris, ſi longo tempore abſens, a curia ſit, hoc tamen fallit ſi abſentia eſt modici temporis. Gomeſ. *in reg. de impetr. beneſ. vacant. per obit. quæſt. 17. num.* 8, idem ergo erit dicendum in caſu noſtro. An autem in his terminis poſſint Capellani privilegio frui celebrandi ante Auroram, pro nunc placet mihi non affirmare.

Sup. hoc in reſ. not. ſeq. in fine, ex doctrina ejus §. Secus autem.

38. Ad quartam tamdem quæſtionem, An exteri, & Cardinalium non domeſtici præcepto ſatisfaciant, ſi Miſſæ interfuerunt in Capella Palatii?

39. Equidem puto ſimiliter affirmativè reſpondendum: exemp. gr. ſi reperiantur aliqui in Palatio Cardinalis illum aſſociaturi, eique obſequium præſtituri, vulgò, *Per Corteggiare*, in Capellam, vel alias functiones ituro, benè præcepto ſatisfacere.

40. Tum quia, ut ſupra diximus, Capella Cardinalis eſt ad inſtar Eccleſiæ, in qua omnes admittuntur, ut ſacris interſint;

41. Tum quia hoc non reperitur prohibitum; unde cùm non ſit de natura prohibitorum, & malorum, quia mala; videtur conceſſum *l. 1. ff. de procur. l. quod non §. quod ei, ff. quib. cauſ. major. cap. 1. de proc. in 6.* & conceſſum intelligitur quod expreſsè non prohibetur *in cap. 2. de treugl. Epiſcoporum*, ubi Gloſſ. *verb. non invenitur cap. ſi non licèt 23. q. 5.*

42. Tum quia non vidi à doctis, & timoratis Confeſſariis pœnitentes obligari ad Miſſam iterum audiendam in Eccleſia, ſi dixerint audiviſſe in Capella Cardinalis, ut præcepto ſatisfaciant.

Sup. hoc in to. 4. tr. 1. reſ. 42

Sup. hoc in to. 4. tr. 2. reſ. 27.

43. Tum, & quartò, quia quando Pontifex id prohibere voluit hoc expreſſit, ut in licentiis pro privatis Oratoriis, in quibus apertè cavetur ut tantùm pro domeſticis, deſerviant, nec exteri poſſint præcepto ſatisfacere ſi ſacris ibi interſint, ut notat Quaranta *in Bull. in ver. Miſſa*, in quibus etiam vetuit ne in certis ſolemnibus feſtivitatibus liceat Miſſas in ipſis Oratoriis auſcultare, quod eſt deſumptum, ut obiter hoc dicam à Concilio Agathen. & habetur *in cap. ſi quis etiam, de conſecrat. diſp. 1.* quem ornatè ponderat diſertus Nicol. le Maiſtre *in ſuo tract. de patrim. ſacro, lib. 2. cap. 5.* quod tamen non reperitur Cardinalibus prohibitum, ut nec præceptum illud externis injunctum. Undè apparet quòd totum debetur prærogativæ Eminentiſſimæ dignitatis, cujus nulla major in terris eſt poſt Pontif. Max. in Eccleſiaſtica Hierarchia, Eugenius IV. in ſua Bulla, *Non mediocri. Bull. tom.* 1. & poſt Zabar. & Prob. ad Monachum, Loter. notat *de re beneſ. lib. 1. quæſt. 7. num. 33. & ſeq.* & ſic non videtur quòd nequeant hoc facere exteri, qui in dictis ædibus reperiuntur, vel quod ſit hoc Cardinalibus interdictum. Neque dici poteſt, quòd hoc fiat ignorante Pontifice, cùm omnes prius Cardinales fuerint, hocque viderint, & probarint, nec damnarint poſteà Pontifices effecti.

44. Quòd autem poſſimus uti argumento in hoc caſu à non expreſſa prohibitione, videri videlicet approbatum, hac ratiocinatione roborari poteſt: etenim præceptum Eccleſiæ de Miſſam audiendo in feſtis de præcepto ex conſuetudine univerſali, & habetur *ex dicto cap. ſi quis etiam, & can. Omnem fideles, & can. Miſſas, de conſecrat. diſt. 1. & cap. conqueſtus, de fer.* & in actis Martyrum Africæ apud Baron. anno 303. *num.* 48. Lex Eccleſiæ de celebrando Dominico (Dominicum enim Miſſam dici ibi clarè patet, *num.* 84. non autem templum, licèt pro templo aliquando ſumatur) non arctat audientes, ut in tali vel tali loco illam audiant, ut Azor. advertit *loco infra cit.* & Molfeſ. *in ſum. p. 1. tr. 3. cap. 17. num. 32.* Sed ſimpliciter ubi celebratur, aut in Parochiali, aut in Eccleſia Regularium, aut in Oratorio privato, dummodo ſit locus ſacer, ad id deſtinatus peculiariter. Suar. *in 3. part. tom. 3. quæſt. 83. diſput. 81. art. 3. ſect. 3. ex can. nullus, de conſecrat. diſt.* 1. & hoc regulariter, nam de licentia Epiſcopi etiam extra locum ſacrum, ut *ibi* Suar. latè *verſ. ſecundò obſervandum*, licèt in ſolis Parochiis hoc licebat, Fileſac. *de orig. Parœciarum, cap. 6. in ſuis variis opuſculis.* Azor. *in 1. part. lib. 7. cap. 6. verſ. quarto quæritur*, Barboſ. *de Paroch. part. 1. cap. 11. num. 18. & 19.* Tolet. *in ſumm. lib. 16. cap. 7. num. 1.*

Sup. hoc in to. 4. tr. 1. reſ. 41. per totam, & ſignanter §. Secus. Sed lege eam à principio pro oratoriis alliuſq. Magnatis.

45. Undè text. *in cap. 2. de Paroch. ex Concil. Nanneten.* (de quo incertum, eſt quonam tempore fuerit celebratum) aut contraria conſuetudine abrogatus eſt, ut tenuerunt Angel. Roſſell. Sylveſt. Armill. Navar. quos Azor. refert *loc. citat. verſ. quintò quæritur, & verſ. octavò quæritur*, ubi firmat ſatisfacere præcepto qui audit Miſſam in quocumque Oratorio ſivè publico, ſivè privata auctoritate fabricato, dummodò hoc non fiat ex contemptu Parochi proprii, Portel. *in dub. regul. in Miſſa, in addit. num. 5.* Molfeſ. *loc. cit. cap. 17. num. 32.* & videmus olim Preſbyteros ordinatos pro Eccleſiis villicis, ut ita dicam, ſcilicet quæ in villis erant, & non erant Parochiæ, nam apud Græcos Canones ἐγχώριοι evocantur, ſivè ἐπιχώριοι, & Preſbyteri hujuſmodi in Concilio Ancyrano dicuntur, ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι.

Sup. hoc lat. in reſol. not. præcitata.

46. Aut certè non comprehendit, ut cenſeo, Cardinalium Capellas ex ſupra probata doctrina, nam deſumitur ex Concil. Nanneten. quod Provinciale eſt, neque de Epiſcoporum Capellis ibi fit mentio: ſi ergo poterit quis celebrare in dicta Capella licitè quibuſlibet, diebus idem erit dicendum reſpectu audientium, quòd poſſint licitè audire, & etiam exteri; cùm eadem ſit ratio celebrantis, ac Miſſam audientis quoad hoc.

Sup. hoc in to. 4. tr. 3. reſ. 40. §. Secus.

47. Hinc ex Sacr. Congregatione Concilii die 22. Septembris 1640. fuit reſolutum quòd intereſſentes ſacrificio Miſſæ in privato Epiſcopi ſacello, ſatisfaciant præcepto Eccleſiaſtico tam in Diœceſi, quàm extra: ergo idem, & eò fortiùs dicendum ex ſuprà ponderatis de Cardinalium Capellis.

Sup. hoc in to. 4. tr. 7. reſ. 13 §. Notat. & in aliis ejus not. & hic ſup. ad med. §. Secundò à ſimili hujus reſ.

48. Quid autem è converſo, An exteri Sacerdotes poſſint in Capellis Cardinalium celebrare, etiamſi non ſit pro ſervitio Cardinalis? Et cenſeo poſſe; ſicut diximus de privilegio Jeſuitarum, ita interpretato quoad exteros Sacerdotes. Hucuſque Cardinalis Brancatius, ſub quo Inclito Nomine tamquam Genio Tutelari, feliciter huic ſextæ Parti finem impono.

RESOL. L.

An Cardinales poſſint aſſiſtere in ſuis Eccleſiis, & dare licentiam aſſiſtendi matrimonio? Ex p. 5. tract. 2. Reſ. 35.

Sup. hoc in to. 2. tr. 6. reſ. 90. §. 2. ad med. & verſ. Deinde cenſetur.

§. 1. RESpondeo affirmativè, & ita docet in terminis Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 3. diſput. 28. num. 7.* & Baſilius Pontius *de matrimonio lib. 5. cap. 10. nu. 6.* quia dictum eſt, in ſuis Eccleſiis habent Cardinales juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, text. *in cap. his, de major. & obedient. & ibidem.* Abbas Felinus, Butrius, quibus adde Imolam *in Clement. ne Romani, de elect.* vide etiam Zechium *de Repub. Chriſtiana, tit. 3. de Cardinal. num. 9. poſt 11. privileg.* & ideò Rubeus *in Aphor. Epiſcop. ver. Cardinales, num.* 2. ſic ait. Cardinales in ſuis titulis habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & dant licentiam ut in eis coram Sacerdote non Parocho à ſuis ſubditis matrimonium contrahatur. Ita ille, & ego.

RESOL. LI.

An Cardinales poſſint conferre primam Tonſuram, & minores Ordines in ſuis titulis?

Et an Cardinales Preſbyteri Tonſuram, cæteroſque ordines ſuis familiaribus conferre poſſint, quia per Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 10. videtur derogari hanc facultatem? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 5.

Sup. hoc in to. 3 tr.1. reſ. 68. &.2 ad lin.2. & in reſ. 71. prope fine, verſ. quia modo.

§.1. NEgativam ſententiam docet Anaſtaſius Germonius *in tract. de indult. Cardin.* §. *tam ratione*, *num.29.* ubi firmat Cardinales in ſuis Titulis poſſe exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis, non ea, quæ ſunt Ordinis.

2. Sed affirmativam ſententiam tenet Joſeph *de Sacram. part.2. diſput.8. ſect.1. aſſert.3.* Victoria *in ſumma de Sacram. Ordin. num.234.* Lancellottus *in Templo jud. lib.2. cap.2. §.3. num.17.* Majolus *de irregular. lib.4. cap.20. num.8.* Laudenſis *de Cardinal. quæſt.20.* Valentia *tom.4. diſp.9. quæſt.3. punct.2.* Hurtadus *de Sacram. Ordin. difficult.18.* Jacobatius *de Conciliis lib.1. art.12.* Zechius *de Republ. Eccleſ. tit. de Cardin. nu.9.* Joann. Baptiſta de Fabris *in man. Ord. de Sacrament. in comm. cap.7.* Bartholomæus de Ledeſma *de Ordin. dub.11.* Palacius *in 4. diſt.24. quæſt.2.* D. Antoninus *3. part. tit.14. cap.16. §.6.* Paludanus *in 4. diſt.24. quæſt.3. nu.12.* Bonacina *de Sacram. diſp.8. quæſt. unic. punct.4. num.3.* Piaſecius *in praxi par.1. cap.1. art.1. num.6.* Tabiena *verb. Abbas quæſt.5.* Sylveſter *ver. Ordo 3. q.2.* Vaſquez *in 3. part. tom.3. diſp.243. cap.4. nu.33.* Binsfeldius *in Enchir. part.1. diſp.16. §.9.* & Sotus *in 4. diſt.25. quæſt.1. art.1. ad ſecundum argumentum*, & hoc ex conſuetudine, quæ licet dare non poſſit ad hoc juriſdictionem, eſt tamen ſignum eam habere à Papa.

3. Notandum eſt tamen ex Ledeſma, Sanchez *in opuſc. tom.2. lib.7. cap.1. dub.19. num.21.* docere per Concilium Tridentinum *ſeſſ.23. cap.10.* derogari facultatem, quam habebant Cardinales conferendi primam Tonſuram, quia expreſsè revocat conſuetudinem, etiam immemorialem. Verùm ego invenio Doctores poſt Concil. Trident. aſſerere Cardinales Presbyteros Tonſuram, cæteroſque Ordines ſuis familiaribus conferre poſſe, & ita docet præter Doctores citatos Pariſius *de reſignat. benefic. lib.4. quæſt.2. nu.88.* Azorius *tom.1. lib.4. c.3. q.2.* Sebaſt. Cæſar. *in relect. de Eccleſ. Hierarch. p.1. diſp.2. §.5. n.2.* Campanili *in diver. jur. Can. rubr. 6. c.2. n.12.* Henriquez *lib.10. c.27. nu.3.* Fornarius *de Sacram. Ordin. c.5.* Granadus *de Sacrament. in 3. p. contrev.9. tr.2. diſp.2. nu.1.* Tamburinus *de jure Abbat. tom.1. diſp.11. q.4.* Moneta *de judic. conſerv. c.5. n.35.* Mæratius *tom.3. tract. de Sacrament. Ordin. diſp.8. ſect.1. num.8.* Hieronymus Llamas *in ſumma 3. c.3. §.3.* Alzedus *in praxi Epiſcop. p.2. c.5. n.9.* Thuſcus *litt. C. concl. 100. n.50.* Lorichius *in Theſaur. ver. Cardinalis §.7.* Cucchus *in inſtitut. Canon. lib.2. tit.4. nu.66.* Pintus *de Ordin. q.6. art.1. n.46.* Barboſa *in Conc. Trid. ſeſſ.23. c.9. nu.3. de poteſtate Epiſcop. p.2. allegat.5. num.19.* ubi teſtatur ita ſenſiſſe Rotam *in una Cremon. 9. Decembris* 1592. unde non eſt audiendus Sanchez, & Germonius.

RESOL. LII.

An Cardinales habeant jus conferendi beneficia in ſuis Titularibus Eccleſiis?

Et idem dicendum eſt de Canonicatibus, & Præbendis, quæ ab ipſo titulo dependent?

Et an Cardinales poſſint abſolvere à juramento in ſuis titulis? Ex par.5. tr.2. Reſ.13.

§.1. REſpondeo affirmativè, quod intellige, quando ſunt in urbe, nam in eorum abſentia ſolus Papa confert, & ita docet Joannes ChoKier. *in comment. regul.1. Cancellar. nu.23. ver. Secunda reſervatio*, Barboſa *Collectan. in C. tom.1. lib.1. tit.3. cap.11. nu.3.* Gonzales *ad regul.8. Cancellar. gloſ.14. nu.20.* Grilenzonius *conſ.63. per totum*, & Germonius *tract. de indult. Cardin. §. tam ratione, num.24.* ubi ſic ait. Licet tituli in Urbe ſint, & eorum beneficia jure ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprii Epiſcopi collationem, & proviſionem ſpectent; verùm tamen Pontifices ipſi, ut oſtenderent Cardinales ſibi verè filios, & fratres eſſe, & ut eos ſuorum titulorum ſtudioſos per reſidentiam magis allicerent, pleniorem eiſdem dederunt conferendi facultatem, *cap. his quæ de major. & obed.* Ita Germonius, ubi *num.16.* ex Bellinzonio *in tract. de Charit. ſub quæſt.3.* dicit Cardinales majus jus habere in Eccleſiis titularibus, quàm Eccleſias matrices in Capellis non ſubjectis poſſunt enim omnia beneficia, Canonicatus, & præbendas, quæ ab ipſo titulo dependent, Cardinales conferre. Vide etiam Albanum *tract. de Cardinal. quæſt.46.* Sed an Cardinales poſſint abſolvere à juramento in ſuis titulis, vide Camillum Billotta *tract. de Abſol. jur. lib.2. cap.7.* & Merollam *tom.1. diſp.1. cap.3. diffic.5. nu.225.*

RESOL. LIII.

An Cardinales in Eccleſiis ſibi conceſſis poſſint conferre beneficia, & exercere juriſdictionem ante cœptam poſſeſſionem, & oſtenſionem litterarum? Ex part.5. tract.2. Reſ.47.

§.1. VIdetur negativè reſpondendum, & ideò Epiſcopus non poteſt abſque litterarum oſtenſione poſſeſſionem conſequi, ut docet Pariſius *de reſignat. lib.8. q.5. n.33.* Azorius *part.2. lib.3. cap.29. quæſt.9.* & alii, nam quamvis jure communi, ubi quis erit canonica inſtitutione confirmatus, habeat ea, quæ ſunt juriſdictionis, dignitatis, & de lege Diœceſana, *cap. tranſmiſſam, c. noſti, c. qualiter, de elect. c. inter corporalia, de translat. Epiſcop.* & ſtatim, ac ſunt propoſiti in Conſiſtorio Sanctitatis ſuæ, dicantur electi, nominati, deſignati, præſentati, inſtituti, ac confirmati; nihilominus per *Extravag. injunctæ, de elect.* inter communes, ſi velint prædicta exercere, debent obtinere prædictas litteras, aliàs poſſeſſionem Epiſcopatus conſequi non poſſunt.

2. His tamen non obſtantibus, dict. Extravag. *injunctæ*, non habet locum in Cardinalibus Epiſcopis, qui ante poſſeſſionem adeptam, & oſtenſionem litterarum juriſdictionem exercere poſſunt, ut obſervat Lavorius *in var. Elucubr. tit.4. cap.26. num.50.* Gonzales *in reg.8. Cancell. gloſ.24. num.7.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.3. allegat.111. nu.35.* Bellenchus *de charitate ſubſ. quæſt.60. nu.16.* & alii.

RESOL. LIV.

An Cardinalis ad Epiſcopatum aſſumptus, ſi nondum poſſeſſionem fuerit adeptus, poſſit adhuc beneficia conferre?

Et an Cardinales poſſint conferre beneficia commendata, ſivè ad tempus, ſivè ad vitam diſſoluta commenda, & idem dicendum eſt de unitis, diſſolutis unionibus? Ex part.5. tract.2. Reſ.45.

§.1. NEgativè reſpondet Archidiaconus *in cap. cum qui, de præbend. in 6.* Dynus *ad reg.1. num.17. de regulis juris in 6.* Ripa *conſ.11.* Rebuffus *in praxi benefic. tit. de ſimonia, in reſignat. nu.44.* & alii. Ait enim Dynus canonicam inſtitutionem appellari illam, in qua omnia ſubſtantialia concurrunt, videlicet inſtitutio, ſeu collatio, inveſtitura, ſeu collationis confirmatio, & miſſio in poſſeſſionem. Per inſtitutionem verbalem tribuitur jus proprietatis, per inveſtituram declaratur, & confirmatur illius juris collatio, *ut cap. adhæc, §. in quadam, & cap. ut noſtrum, de offic. Archid. & cap. cùm ex injuncto, de hæret.* & per inductionem in poſſeſſionem tribuitur jus poſſeſſionis, vel quaſi, & jus adminiſtrationis, *d. cap. adhæc, & cap. ut noſtrum*, ibi, *ponere Abbates, & Abbatiſſas in Sede*. Ergo, &c.

2. Verùm ego affirmativæ opinioni adhæreo, quam docet Germonius *de Indulg. §. nec non, num.8.* ubi poſt multa concludit poſſeſſionis apprehenſionem eſſe utique neceſſariam quoad ſolemnitatem, ut poſſit proviſus oſtendere ſe eſſe in poſſeſſione, ſicque illatam moleſtiam repellere, inferendamve præcavere; non ſequi tamen quia ante adeptam poſſeſſionem poſſit adminiſtrare, & exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis, dummodo tertio non præjudicet. Sed ſic eſt, ut notat Innoc. Hoſtienſis, Abbas *in cap. tranſmiſſi, de elect.* cum Oldrado *conſ.191.* quòd ſtatim ac quis eſt electus Epiſcopus, & confirmatus, poteſt exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis, uti eſt beneficiorum collatio etiam extra Diœceſim, etſi nondum in eam ſe contulerit, ſic Eccleſia dicitur vacare uſque ad confirmationem, gloſſ. *ad Clem.1. ver. collatio, ut lite pendent.* & ibi not. Imol. *num.20. verſ. juxta prædicta*, Felin. *ad cap. cùm Bertoldus, col.2. num.3. verſ. dixit etiam, de re judic.* Panvin. *de offic. & poteſt. cap. Sed. Vac. prælud.9. num.16. in fine*. Franc. *ad cap. quamvis, §.1. num.1. de elect. lib.6.* Rota *deciſ.6. verſ. hoc etiam, de elect. in noviſ. deciſ.182. diverſ. part.2.* quæ cùm luce clariora ſint, videtur dicendum non opus eſſe poſſeſſionis apprehenſione ut Cardinalis virtute indulti conferat, etiamſi eam, & naturaliter, & corporaliter nondum cœperit, ut ait Innocent. *in cap. cùm ſuper, ibid. num.17. de conſ. poſſeſ. & propriet.* ſequitur Abbas, cui adſtipulantur Gemin. & Pariſ. *ad cap. cum qui, de præbend. lib.6.* & ita hanc ſententiam ex neotericis, præter Germonium tenet etiam Maſſobrius *in praxi habendi concurſ. prælud.26. dub.6. num.3.* quando Epiſcopus Cardinalis fuerit confirmatus, & quando poſſeſſio talis Epiſcopatus fuerit vacua: nam ſi fuerit ab aliquo occupata, putat priùs poſſeſſorem expellendum eſſe juſta ſententia.

3. Notandum etiam hìc obiter Cardinales poſſe conferre

re

re beneficia commendata ſive ad tempus, ſive ad vitam diſſoluta commenda, & idem de unitis diſſolutis unionibus. Ita Germonius *loco citato*, §. *qua extra num.* 18. & Maſſobrius *dub.* 15.

RESOL. LV.

An Cardinalis Epiſcopus poſſit providere beneficia reſervata vacantia tempore ſui Anteceſſoris non Cardinalis?

Et quid è converſo, vacante beneficio in menſe aliàs reſervato tempore, quo Cardinalis erat Epiſcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit proviſum, an poſſit dictum beneficium ab Epiſcopo non Cardinali ſucceſſore provideri? Ex p. 5. tract. 2. Reſ. 27.

§. 1. Reſpondeo vel habet indultum, vel non habet, ſi non habet, non poteſt, quia tale beneficium à puncto vacationis fuit Sedi Apoſtolicæ reſervatum: ſed ſi Cardinalis habet indultum ſolitum ad conferenda beneficia, illud beneficium conferre poterit, dummodò indultum extendatur ad beneficia etiam vacantia, aliàs minimè. Ita Garzias *de benefic. part. 5. c. 1. n. 635.* Maſſobrius *in praxi haben. concur. prælud. 26. dub. 3.* Gonzales *in reg. 8. Cancellar. gl. 14. à n. 108.* & Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 13. diſp. 2. punct. 22. §. 4. n. 7.* qui tamen *n. 8.* contra Gonzales putat è converſo vacante beneficio in menſe aliàs reſervato, tempore quo Cardinalis erat Epiſcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit proviſum, poſſe dictum beneficium ab Epiſcopo non Cardinali ſucceſſore provideri; non obſtante *reg. 2. Cancell.* Sed ſententiam Gonzales tenet Maſſobrius *ubi ſuprà dub. 4.* unde puto utramque ſententiam probabilem eſſe.

RESOL. LVI.

An beneficia ſimultaneæ collationis Epiſcopis, & Capitulo vacanti in menſe Apoſtolico, à Cardinali ſimul cum Capitulo provideri debeant, & quid in beneficiis aliàs reſervatis?

Et notatur Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reſervata, & in alium ſubſtituendi poſſe ſubſtitutum dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis. Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 26.

§. 1. Quoad primum, reſpondeo à Cardinali ſimul cum Capitulo providenda eſſe. Ita Gonzales *ad Reg. 8. Cancell. gloſſ. 24. à num. 52.* qui *n. 61.* dubitat, an idem dicendum ſit in beneficiis ſimultaneæ collationis aliàs reſervatis, ad quorum proviſionem Cardinalis Epiſcopus indultum à Pontifice obtinet, & affirmativè reſpondet, quia indultum non ampliat facultatem conferendi, ſed ſolùm removet obſtaculum reſervationis, qua remota, Cardinalis jure ordinario providet; ſed in proviſione ordinaria Capitulum concurrit, ut ſuppono, ergo ſuppoſito hoc indulto concurrere debet.

2. Verùm mihi contraria ſententia magis placet, quam tuetur Garzias *de benef. part. 5. cap. 1. num. 628.* ſcilicet ſolum Cardinalem virtute indulti beneficia aliàs reſervata providere poſſe, & non Capitulum, quia virtute indulti non ceſſat reſervatio, eſto in ea diſpenſetur. Reſervatio namque horum beneficiorum eſt lex omnes Cardinales aſtringens, à cujus legis obligatione Cardinales privilegiati eximuntur: eximuntur inquam, vi privilegii manente reſervatione, ſicuti cùm tempore interdicti conceditur tibi poteſtas audiendi Sacrum ob privilegium Bullæ, privilegium, inquam, Bullæ non tollit interdictum, ſed illo manente, tibi facultatem concedit Sacrum audiendi, ac ſi interdictum non eſſet, ſic in hoc indulto providendi beneficia reſevata; perſeverante enim reſervatione, concedit indultum Cardinalibus facultatem providendi beneficia ac ſi reſervatio non eſſet. Ex quo fit Cardinales non jure ordinario, ſed virtute indulti, ut à Sede Apoſtolica delegatos hæc beneficia providere, ergo, &c. Et ita hanc ſententiam docet etiam Caſtr. Palaus *tom. 2. tract. 13. diſp. 2. punct. 22. §. 4. n. 4.* Sed circa præſentem quæſtionem vide etiam Maſſobrium *in praxi habendi concur. præl. 26. dub. 35.*

3. Notandum eſt etiam hic obiter Cardinalem habentem facultatem conferendi beneficia reſervata, & in alium ſubſtituendi, poſſe ſubſtitutum dicta beneficia conferre, ſicut poteſt Cardinalis. Ita Rota Romana coram R. P. D. Ubaldo *in una Uliſſipon. 20. Junii* 1614. apud poſthumas Farinacii *tom. 1. deciſ. 595. num. 1.*

RESOL. LVII.

An Cardinalis poſſit in curia conferre ſine concurſu Parochialem Eccleſiam, quæ vacavit in ſua Diœceſi? Ex part. 5. tractat. 2. Reſ. 42.

§. 1. Reſpondeo poſſe, dummodò ille, cui confertur, fuerit examinatus ab examinatoribus deputatis à Papa, vel ejus Vicario. Diſpoſitionem verò ſacri Concilii Trid. *cap. 18. de reform. ſeſſ. 14.* ibi *etiamſi ipſa Parochialis reſervata*, &c. etiam vigore Indulti S. R. E. Cardinal. putat habere locum circa Indulta extraordinaria duntaxat, vel niſi Indulta ſint extraordinaria, nimirum circa ea beneficia, quorum collationes ſpectant ad Cardinales ratione alicujus Abbatiæ, vel dignitatis, quas poſſident in aliena Diœceſi, non autem circa Indulta ordinaria, & ita docet Germonius *tract. de Indul. cur. §. quibuſuis, num. 9.* & poſt illum Maſſobrius *in praxi habendi concurſ. requiſ. 7. dub. 42.* qui pro hac firmanda ſententia adducunt multas rationes.

RESOL. LVIII.

An Vicarius Cardinalis habens facultatem conferendi beneficia poſſit illa conferre extra Diœceſim, quia de Cardinalibus non eſt difficultas? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 43.

§. 1. De Cardinalibus non eſt difficultas, quia Ordinarius poteſt extra territorium exercere ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, & cauſæ cognitio non requiritur, ex *l. 2. ff. de officio Proconſ. & Legat.* & ex gl. *in cap. novit. de officio Legat.* & latè Jaſon *in l. extra territorium, ff. de juriſdict.* extra territorium, ſeu Diœceſim poſſe conferre beneficia. Eſt igitur quæſtio, ſi Cardinalis Vicario generali ſuo dederit facultatem conferendi beneficia, an poſſit idem Vicarius conferre extra Diœceſim, & poſt multa Germonius *tract. de Indulg. §. tibi, num. 85.* in affirmativam ſententiam tranſit.

2. Verùm Maſſobrius *in praxi habendi concurſ. præl. 26. dub. 5. num. 6.* diſtinguendum putat, ait enim, aut Cardinalis, qui habet indultum, reperitur in Rom. Cur. aut etiam eſt abſens à Curia, & Diœceſi, ſed cum licentia Papæ, & ſic poterit ejus Vicarius etiam extra Diœceſim conferre, Aut eſt abſens ſine licentia, & tunc nequaquam poterit Vicarius conferre, ex prædictis, quia Cardinalis non potuiſſet id ei dare, nemo enim dat quod non habet *cap. cum Dagobertum 1. q. 7.* facit *cap. nemo 79. de reg. jur. in 6.*

RESOL. LIX.

An Cardinales poſſint conferre beneficia Epiſcopatuum à ſe reſignatorum, etiam poſt præconizationem reſignatarii, ſi nondum tamen fuerit adeptus poſſeſſionem? Ex par. 5. tract. 2. Reſ. 44.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Germonius *de Indulg. Cardin. §. nec non quarumcumque num. 22.* nam qui reſignavit Epiſcopatum in favorem alicujus, eſt adhuc ejus dominus, ut poſſit conferre beneficia tum ratione indulti, tum poteſtate ordinaria, quia adhuc in poſſeſſione eſt, & quamquam dicatur per reſignationem eſſe privatum, intelligi tamen debet de poſſeſſione juris, quam perdit, non tamen poſſeſſione naturali, cui poteſt incumbere, donec ſciat præfatam reſignationem habuiſſe effectum, ut cenſet Innocent. *ad cap. qui in dubiis, de rer. permut.* & captam eſſe poſſeſſionem. Unde Gomexius *ad reg. publ. quæſt. 15.* ſcribit eandem regulam non habere locum niſi tribus concurrentibus, videlicet quòd reſignatio non fuerit publicata, poſſeſſio petita, & quod reſignans deceſſerit, in poſſeſſione, & Puteus *deciſ. 337. num. 2. lib. 3.* ait, quòd tunc reſignatarius dicitur civiliter & naturaliter poſſidere, quando eſt apprehenſa poſſeſſio, & *in deciſ. 158. num. 3. eodem lib. 3.* quòd cum ſit reſignatio in favorem certæ perſonæ ante apprehenſionem, ſeu acquiſitionem, reſignans dicitur etiam poſſidere, & titulum coloratum habere. Hæc Germonius, cujus ſententiam ſequitur etiam Maſſobrius *in praxi habendi concurſ. præl. 25. dub. 6. num. 6.*

RE-

R E S O L. LX.

An Cardinales poſſint recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſuis titulis?

Et an hoc extendatur ad Cardinales habentes Archiepiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in Commendam, ex diſpenſatione?

Et an Cardinales renunciantes Epiſcopatui retineant facultatem conferendi beneficia in menſibus Papæ ex ejus indulto? Ex p. 5. tract.2. Reſol.14.

§. 1. HAnc quæſtionem doctè pertractat Flaminius Pariſius *de reſignat. benef. lib.6. quæſt.12. per totam*, ubi *num.8.* docet Cardinales poſſe recipere reſignationes beneficiorum exiſtentium in ſuo titulo, quia poſſunt conferre, ut dictum eſt *ſuprà*, illa beneficia, & poſſunt deſtituere beneficiatos, quod jus competit eis ratione titulorum ut etiam tradit Mandoſius *in reg. 7. Cancell. quæſt.1. num.5.* ubi plures alios allegat; & hanc etiam opinionem docet Barboſa *collect. in Cod. tom.1. li.1. tit.33. cap.11. n.3.* Et hanc opinionem Pariſius *ubi ſup. num.22.* extendit ad Cardinales habentes Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, Abbatias, vel Prioratus in commendam ex diſpenſatione Papæ: poſſunt enim recipere reſignationes beneficiorum ratione Archiepiſcopatus, Epiſcopatus. &c. nam ſi poſſunt conferre beneficia vacantia ratione Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, &c. poterunt etiam reſignationes recipere.

Sup. ſæpe ſup. in Reſ. 49. §. Nec obſtat, prope finem verſ. quoad non reſidentiam.

2. Nota hìc etiam Cardinales renunciantes Epiſcopatui retinere facultatem conferendi beneficia in menſibus Papæ, ex ejus indulto, ut docet Pariſius *num.23.* qui etiam *num. 27.* rectè notat, Cardinales, qui habent indulta in Epiſcopatibus renunciatis etiamſi reſignatio beneficii fuerit facta coram Epiſcopo in menſibus, in quibus ipſi habebant poteſtatem conferendi, poſſe etiam ad illos ſpectare beneficium reſignatum in manibus Epiſcopi conferre, & ratio eſt clara, quia ſi renunciatio fiat coram Epiſcopo in menſibus Papæ reſervatis, collatio, hoc non obſtante, ſpectat ad Papam, & non ad Epiſcopum recipientem ipſam reſignationem; ergo etiam in caſu noſtro debet ſpectare ad Cardinales, qui per indultum loco Papæ ſucceſſerunt. Et ita etiam tenuit in cauſa inter Cardinalem Urbini, & Archiepiſcopum conſulendo, Gabriel *lib.1. conſ.187.*

R E S O L. LXI.

An familiares Cardinalium in abſentia gaudeant fructibus ſuorum beneficiorum? Ex part.5. tract.2. Reſol.79.

§. 1. REſpondeo affirmativè cum Cuccho *in Inſtit. Can. li. 2. tit.4. num.69.* ubi ſic ait. Cardinales poſſunt ſuorum beneficiorum fructus, etiam dum ab eis abſunt, in Curia Romana exiſtentes percipere, quia Romanæ Eccleſiæ, quæ cæterarum omnium eſt mater, deſervientes, aliis quoque Eccleſiis ſervire videntur, & in ſuis beneficiis reſidere, quod etiam de familiaribus eorum traditum eſt, cùm & ipſi eadem ratione, eiſdem privilegiis perfrui debeant. Ita ille, & ante illum Laudenſ. *tract. de Cardin. quæſt.69.* ubi citat pro hac ſententia Joannem Andream, & Butrium *cap. cùm dilectus, de cler. non reſid.* & hanc etiam ſententiam docet Albanus *de Cardinalibus quæſt.42. privil.6.* & alii penes ipſum.

R E S O L. LXII.

An Cardinales, quando Patroni ſunt diſcordes, poſſint providere Eccleſiis juris Patronatus? Ex part.5. tract.2. Reſ.94.

§. 1. VIdetur negativè reſpondendum, quia hoc, ut obſervat Leſſius *lib.2. cap.34. dub.6. num.27.* & alii communiter, competit Epiſcopis, ex *cap. ſi verò, & c. quoniam in quibuſdam, de jure patron.* Sed ex hac ratione probatur poſſe Cardinales hoc efficere, quia ut ſæpius ſuprà probatum eſt ſatis, Cardinales in ſuis titulis habent plenum jus Epiſcopale. Unde Cardinalis *in Clem. ne Romani, §. irritum, q.3.* dicit, quòd tituli Cardinalium æquiparantur Eccleſiis Epiſcopalibus, & ſic habent jura Epiſcopalia, *cap. conquerente de officio Ordin.* & conſequenter poſſunt conferre beneficia ſuis titulis ſubjecta, ut ſuprà dictum eſt: & ideò ad caſum propoſitum affirmativam ſententiam ex rationibus adductis tenet Vinc. Grilenzon. *conſ.63. num.9.* aſſerens, quòd quando patroni diſcordant in præſentando, ſicut Epiſcopi, ita & Cardinales provident Eccleſiis.

Sæpius ſup. in Reſolutionibus quæ hic ſunt ſupra 38. 39. 40. 41. & in aliis.

Sup. in Reſolutionibus quæ hic ſunt 51. 52. & 56. & al quid in R. 53. 36. & 37.

R E S O L. LXIII.

An Cardinales in Eccleſiis titularibus poſſint cognoſcere cauſas clericorum præſertim criminales?

Et quid eſt dicendum, ſi clericus aliquis ſit depoſitione dignus; an Cardinalis debet ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere? Ex part.5. tract.2. Reſol.7.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Mandoſius *in reg. 7. Cancell. quæſt.2. n.7.* ubi teſtatur Cardinales in Eccleſiis ſuorum Titulorum non tantùm juriſdictionem habere ut poſſint cauſas civiles, & criminales cognoſcere, ac judicare, niſi privilegiis Pontificiis id faciant.

2. Sed alii affirmativam ſententiam tenent ex his, quæ aſſerit Lotherius *de benef. tom.1. li.1. quæſt.8. n.50.* & Griſenzonius *conſ.63. per totum*. Layman *in Theol. moral. li.1. tract. 3. cap.7. §.7. num.28.* ubi ex Abbate & aliis firmant Cardinales in ſuis Titulis habere juriſdictionem Eccleſiaſticam, & alia exercere, quæ Epiſcopalis juriſdictionis ſunt, & Probus ad Joannem Menochium *in cap.1. num.2. de major. & obendient.* teſtatur Papam ſibi hoc dixiſſe. Verùm inveuio hanc quæſtionem in terminis tractare Anaſtaſium Germonium *tract. de Indult. Cardin. §. tam ratione, n.34.* ubi tenet Cardinalem non Epiſcopum de cauſa criminali poſſe cognoſcere, & ſi Clericus erit depoſitione dignus, ſententiam ferre, actum tamen degradationis Epiſcopo committere debere, cùm hoc ſit Ordinis. Et ideò Rota coram Aldobrandino dixit, Cardinales quoad juriſdictionalia habere jura Epiſcopalia, *part.1. deciſ.233. n.19.* in Deciſ. diverſorum Auditorum.

R E S O L. LXIV.

An Cardinales poſſint habere privatum carcerem ad ſuos familiares coercendos?

Et an familiares Cardinalium ex conſuetudine remittantur ad ipſos Cardinales, & ipſi Domini Cardinales ſint eorum judices competentes, ita ut Vicarius Papæ dictos familiares non judicet, ſed eos remittat ſuo Cardinali.

Et an Cardinales poſſint habere familiam armatam?

Et an, qui alium capit ex juſta cauſa, poſſit illum detinere ſpatium 20. horarum, & ipſum captum judici præſentare?

Et quid, ſi illum detinet non ex juſta cauſa, qua pœna puniri debet? Ex part.5. tract.2. Reſol.25.

§. 1. LIbet huic dubio reſpondere cum verbis inſignis Criminaliſtæ Jul. Clar. *in praxi li.5. §. final. q.66. num.32.* ubi ſic ait. Privatum carcerem exercens punitur pœna capitis, ut eſt text. *in l.1. C. de privatis carcer.* & advertè quia ille, qui capit aliquem, & detinet, non ex injuſta cauſa, punitur pœna privati carceris, etiamſi illum detineat minori ſpatio 20. horarum. Ille verò qui alium capit ex juſta cauſa, poteſt illum detinere ſpatio 20. horarum, & ipſum captum judici præſentare, & ita concludunt omnes DD. ut dicit Cavenſ. *ſuper 56. ritu Magnæ Curiæ, n.2.* Scias tamen quòd diſpoſitio illius legis non habet locum in Cardinalibus S. R. E. nam hodie quilibet Cardinalis habet privatum carcerem ad puniendos domeſticos, & familiares ſuos. Et ita uſum obtinuiſſe teſtatur Manfredus *in tr. de Card. cap.8. privileg.19.* Ita ille, & poſt illum Tuſchus *tom.1. concl.100. num.52.* Cucchus *ubi infra num.92.* cui adde Zechium *de Rep. Chriſtiana tit.3. de Cardin. num.9.* & ideò Barboſa *de jure Eccleſ. lib.1. cap.4. num.85.* aſſerit Cardinales habere facultatem judicandi privativè quoad alios eorum familiares, & ita etiam docet Carolus de Graſſis *in tr. de effect. cler. effect.2. n.151.* ubi ſic ait: Familiares Cardinalium ex conſuetudine remittuntur ad ipſos Cardinales, & ipſi Domini Cardinales ſunt eorum judices competentes. Ita ille. Et tandem Pereyra *de manu Regia, tom.2. cap.10. num.13.* & Carlevalius, vir quidem doctus *de judiciis, lib.1. tit.1. diſp.2. quæſt.6. ſect.6. n.509.* Unde, ut docet Albanus *de Card. qu.42. privileg.15.* & Laudenſ. *de Card. q.17.* Barbatia *de Cardin. qu. 11.* Gratianus *in diſceptat. tom.2. cap.341. n.16.* Bagnus *de dignitatibus S. R. E. tr.11. fol.183.* Cucchus *in inſtit. can. lib.2. tit.4. n.114.* Manfredus *de Card. deciſ.140.* Vicarius Papæ dictos familiares non judicat, ſed eos remittit ſuo Cardinali, & ideò non eſt audiendus Bonacina *tom.3. diſp. 1. quæſt. 16. punct.3. n.7.* & Scaccia *de jud. cauſ. &c. tom.1. li.1. cap.11. n.22.* qui hanc obſervantiam negant. Nota etiam hìc obiter cum Jacobatio *de conciliis, li.1. fol.38. col.1. lit.B.* poſſe Cardinales habere familiam armatam.

Sup. hoc & contexto in verſ. ſeq. Ille verò, hujus Ref. ſupra in tr.2. lege doctrinam Ref. 113. & ſignanter §.2. & vide etiam alias Ref. & §§. ejuſdem omnia.

Sup. hoc Inſ. in tr. 8. Reſ.10. §. Adeo, ad medium à verſ. Item magis.

R E S O L. LXV.

An Cardinales, ſi ſint judices recuſari poſſint?
Et quid, ſi ſit judex delegatus, & etiam Legatus à latere?
Et quid eſt dicendum ſi ſint judices alterius Cardinalis? Ex p.5. tract.2. Reſ.30.

§. 1. AFfirmativè reſpondet, ex juſta cauſa, etiamſi ſit judex delegatus. Ita Rolandus à Valle *lib.3. conſ.19. num.17.* ubi hoc etiam docet in Cardinali Legato à Latere, Pariſius *lib.1. conſ.31. n.98.* Jacobus Lavor. *de judice ſuſpecto cap.2. n.13. & 14.* & Mandoſius *in praxi commiſ. in 8. formula. ver. Auditoris Cameræ*, ita teſtatur. Et hanc ſententiam, præter Doctores citatos, docet etiam Glorifius *reſp.11. n.3.* Zechius *de Republ. Chriſt. tit.3. de Card. n.9. privileg.4.* Laudenſis *de Card. qu.50.* & Barbatia *part.2. qu.3.*

2. Verùm non deſunt Doctores aſſerentes Cardinales non poſſe, ut ſuſpectos recuſari, & ita tenet Præpoſitus *in cap. poſtremo, n.8. ver. & ideò cùm de Cardinalibus, extra de appell.* poſt Innocentium, Joannem Andream, & Hoſtienſem *locis ibi per eum relatis*, & *ibi* etiam Francus *nu.15.* & hanc ſententiam docet etiam Decianus *de probat. lib.2. cap.33. nu.15.* & ex neotericis Guazinus *in defenſ.1. cap.19. num.102.* ubi ſic ait: Cardinales non dantur ſuſpecti, niſi eſſent judices alterius Cardinalis. Sic ille. Vide etiam Scacciam *de appell. q.16. limit.1. n.17.*

3. Sed ſi eſſet tenenda prima opinio, dicendum erit, quòd magna requiritur cauſa ad recuſandum Cardinalem. Ita Manfredus *de Cardinalibus deciſ.151.* & potentior, quàm in aliis. Ita Albanus *de Cardinal. quæſt.42.* Nam, ut obſervat ex *cap. novit. de appellat.* Decius & ex *cap. ad petitionem, de accuſat.* Hoſtienſis & Butrius, & ex ipſis, Moneta *de judic. conſerv. cap.9. n.21.* Cardinales non ita facilè recuſari poſſunt. Vide etiam Lancellotum *in Templo judic. lib.2. cap.2. de Cardinalibus §.3. n.16.* & Zoſſonem *in Pragm. & Antiſtato verſ.2. obſerv.2. n.114.*

R E S O L. LXVI.

An liceat a ſententia Cardinalium appellare.
Et quid à ſententia unius Cardinalis.
Et an à ſententia Regis, & Præſidis, vel Præfecti non detur appellatio. Ex part.5. tract.2. Reſ.36.

§. 1. ASſerunt communiter Doctores, non poſſe appellari à ſententiis totius cœtus Cardinalium, ſecus autem à ſententia unius Cardinalis, nam ab illa datur appellatio. Ita docet Albanus *de Card. q.42. privileg.4.* Jacobatius *de Concil. lib.1. fol.38. col.2. lit.B.* Manfredus *de Cardin. in deciſ.40.* Intrigliolus *ſingul.130. num.5.* Laudenſis *de Card. quæſt.66. & 67.* Azorius *tom.2. lib.4. cap.4. quæſt.20.* Zechius *de Republ. Eccleſ. tit.3. de Cardinal. n.9. privileg.4.* & Lorichius *in Theſau. ver. Cardinalis, §.7. privil.10.* Cucchus *in inſt. canon. lib.2. tit.4. n.61. & 62.* & Cevallos *de cognit. part.2. quæſt.131.*

2. Sed non deſinam hìc adnotare pro dignitate Dominorum Cardinalium, quòd aliquis poſſet dicere neque à ſententia unius Cardinalis dari appellationem, per textum juncta Gloſſa *in l.1. ff. de officio Prætoris*, ubi textus ait, à ſententia Præfecti appellari non licere, & ſubjungit gloſſa Cardinalem Præfecto æquiparari, ergo illa gloſſa ſic ad textum relata hanc quæſtionem in favorem Cardinalium determinat, & revera ſi Ruginellus *tract. de appellat. §.2. cap.2. n.35.* Farinac. *q.101. limit.14. n.72.* Rolandus à Valle *lib.1. conſ.94. n.1.* & alii communiter aſſerunt, quòd à Præfecti prætorio ſententia non appellatur, quare appellandum eſt à ſententia Cardinalium, qui præfecto prætorio æquiparantur, ut docet Alexand. *in rubr. de appell. n.39. verſ. ſed quid de Cardinalibus.*

3. Imò ſi à ſententia Regis non appellatur, ut obſervat Corſettus *de præſt. Regis p.3. q.22. n.18.* Farinacius *ubi ſuprà*, & alii, neque à ſententia Cardinalium videtur appellandum eſſe, quia Regibus æquiparantur, & ideò *in cap. felicis, de pœn. in 6.* inferentes injuriam Cardinalibus tanquam rei læſæ Majeſtatis puniuntur, imò Reges vocantur, ut obſervat Gonzalez *in regul.8. Cancell. gloſſa 24. n.14.* Jaſon *in l. centurio, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit.* & alii; quos citat & ſequitur Barboſa *in collect. in Cod. tom.1. lib.1. tit.3. c.21. n.5.* & Bonacina *in tr. de elect. Summi Pont. diſp.1. q.1. punct.1. §.2. n.2.* Sed, ut verum fatear, prima opinio eſt communis.

R E S O L. LXVII.

An quando mandatur cauſa Cardinali cum clauſula appellatione remota, *cenſeatur excluſa etiam appellatio juſta?*
Et notatur, quod cauſa ſemel commiſſa Cardinali, & ab eo non deciſa, non committitur alteri inferiori à Cardinali propter ejus reverentiam, &c. Ex part.5. tr.2. Reſ.371.

§. 1. SVppono in reſcriptis dictam clauſulam apponi potius, de ſtylo generali, quàm de miniſterio ſpeciali, ſonat enim potius in quamdam monitionem, videlicet ut non deferatur appellationi fruſtatoriæ, quam quòd in aliquo deroget juri communi; unde talis clauſula tollit ſolùm frivolas, non autem legitimas appellationes. Ita Cenedus *in quæſt. can. quæſt.45. n.43.* & Lancellot. *de authent. part.2. cap.12. limit.8. num.39. & 40.* & ideò ex Bartolo & Ripa docet Anton. Rippol. *variar. reſol. cap.2. de recuſ. omn. judicum, num.222.* quòd prohibita appellatione, intelligitur ſolùm de frivola, non autem de vera & reali. Hoc tamen ſuppoſito, & non obſtante, reſpondeo ad quæſtionem propoſitam affirmativè, & ita docet Farinacius *in fragmen. crim. part.2. ver. judex num.963.* Tuſchus *concluſ.400. nu.11.* Barboſa *clauſ.9. num 17.* Cucchus *in inſtit. canon. lib.2. tit.4. num.103.* Zechius *de Republica Chriſtian. tit.3. de Cardin. n.9.* ubi ſic ait. Quando Cardinali cauſa mandatur appellatione remota, non frivola tantùm, ſed quæcumque appellatio vetita cenſetur juſta, vel injuſta. Ita ille, & ante illum Jacobatius *de Conciliis lib.1. fol.38. col.1. lit.B.* Lorichius *in Theſaur. ver. Cardinalis §.7. privil.9.* Manfredus *de Cardinal. deciſ.156.* & Albanus *de Cardinal. quæſt.42. privileg.4.* ubi ſic ait: Clauſula, *appellatione remota*, in commiſſionibus appoſita frivolas tantummodo appellationes rejicere videtur, ſecus tamen eſt, quando in commiſſione Cardinali appoſita eſſet. *Sup. hoc ſuperius in tract. 1. Ref. 118 § unde, & in to. 6. tr. 1. Ref. 110. ſignanter §. Limitatur, & ſeq.*

2. Notandum eſt etiam hìc obiter pro præſtantia Cardinalitiæ dignitatis, quòd cauſa ſemel commiſſa Cardinali, & ab eo non deciſa, non committitur alteri inferiori à Cardinali, propter illius honorem. Ita Manfredus *ubi ſuprà deciſ.179.* & Jacobatius *loc. cit.* Item in ſignaturis, & judiciis cùm Papa eis cauſas delegat, non ſolere apponere clauſulam, ut juſtitiam faciant, ſed tantùm, ut audiant, & decidant, ne eis cum his verbis injuriam inferre videatur. Ita Zechius *de Republ. Chriſt. tit.3. de Card. n.9. privil.11.* Cucchus *in inſtit. can. lib.2. tit.4. n.77.*

R E S O L. LXVIII.

An Cardinales veniant in appellatione Clericorum, & in appellatione Curialium urbis Romanæ? Ex part.5. tract. 2. Reſol.69.

§. 1. REſpondeo in materia favorabili venire. Ita Duardus *in Bull. Cœnæ, lib.2. can.11. quæſt.6. num.11.* Alterius *de cenſuris, tom.1. lib.5. diſp.12. cap.3.* Trott. *de verò & perfecto Clerico c.7. n.3.* Belletus *in diſquiſ. Cleric. p.1. tit. de diſcipl. clericali, §.2. num.8.* Calderinus *in c. in noſtra, de reſcript.* Secus autem dicendum eſt in materia odioſa, nam tunc appellatione Clericorum minimè Cardinales comprehendi tradit Jaſon. *vol.4. conſ.117.* Ruinus *vol.5. conſ.4. n.6.* Cephalus *vol.1. conſ.1. n.40. 42. & ſeq.* Gigas *de penſion. q.9. n.7.* Romanus *conſ.498.* Ferretus *lib.2. conſ.315. n.7.* & alii, quos citant & ſequuntur amiciſſimi Sanctarellus, & Barboſa, ille *in var. reſol. p.1. q.38. num.13.* hic autem *in tract. de appell. verbor. & c. appellat.51. num.6.* Notandum eſt etiam hic Cardinales appellatione Curialium urbis Romanæ in favorabilibus contineri, ſecus autem in odioſis, & ita docet Manfredus *de Cardin. deciſ.148.* Laudenſis *de Cardin. q.24.* & alii.

R E S O L. LXIX.

An credendum ſit Cardinali teſtanti de re aliqua, etiam ſine juramento?
Et notatur, quod aſſertioni Cardinalis confirmanti ſtatutum de mandato ſpeciali Sedis Apoſtolicæ creditur?
Et quid ſi dicat factum eſſe à Papa Vivæ Vocis oraculo.
Et Cardinali ſe eſſe Legatum dicenti creditur circa ordinariam poteſtatem, etiam ſi literas Legationis non exhibeat? Ex part.5. tr.2. Reſ.31.

§. 1. NEgativam ſententiam, quando agitur de præjudicio tertii, docet cum multis Doctoribus Gloritius *reſpon.12. nu.84.* Barboſa *in decretum Gratiani part.1. diſtinct.97. cap.3. n.1.* Riccius *part.4. collect.1459.* & Zechius

de

de Republ. Chriſtiana tit. 3. de Cardin. n. 9. Sed quidquid ſit de jure, de conſuetudine Romanæ Curiæ credendum eſſe Cardinali aliquid aſſerenti etiam in præjudicium tertii, teſtatur Decius *in c. conſtitutus, n. 9. de appellat.* Ancharanus *in Clem. 1. n. 2. & ibid.* Bonifacius *n. 53. de probat.* & alii. Verum has ſententias concordat & limitat Farinacius *q. 63. à n. 58.* Tuſchus *lit. C. concl. 103.* & Maſcardus *conſ. 140. & 269.* & ideò in caſu contingenti vide illos. Nec etiam deſeras videre Deciſionem Rotæ coram R. P. D. Damaſceno die 5. Mart. 1618. apud poſthumas Farinacii *tom. 2. deciſ. 630.* & coram Seraphino die 15. Octobris 1571. *tom. 1. deciſ. 142. & deciſ. 133. p. 1. num. 1. & deciſ. 293. num. 1. & p. 2.* diverſorum Auditorum.

2. Nota tamen quòd Laudenſis *tr. de Card. quæſt. 56.* docet, quòd creditur teſtimonio Cardinalium ſine juramento, & Manfredus *de Cardin. deciſ. 158.* firmat credendum Cardinali de eo, quod dicit factum à Papa vivæ vocis oraculo, etiamſi agatur de præjudicio tertii. Ita Puteus *lib. 1. deciſ. 2.* Caputaquen. *p. 1. deciſ. 95.* Riccius *in collect. par. 4. collect. par. 4. collect. 1459.* Lapus *allegat. 33. n. 4.* & alii cum Germonio *de ſacra immun. lib. 3. c. 6. n. 43.*

Sup. hoc præiudicio ter. t. tr. 5. Ref. 10. §. Nec obſtat, ad lin. 4.

3. Nota etiam quòd aſſertioni Cardinalis confirmanti ſtatutum de ſpeciali mandato Sedis Apoſtolicæ creditur. Ita Sacra Rota die 15. April. 1611. coram Manzanedo apud Farinacium *p. 2. deciſ. 339. n. 1.* & Cardinali aſſerenti ſe eſſe Legatum creditur circa ordinariam poteſtatem, etiamſi litteras legationis non exhibeat, ut tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *collect. in Cod. tom. 1. lib. 1. tit. 15. n. 5.*

RESOL. LXX.

Quam fidem faciat Cardinalis deponens de facto proprio, vel ad favorem ſui familiaris? Ex part. 5. tract. 2. Reſol. 93.

§. 1. Reſpondeo quòd Cardinalis deponens in facto proprio facit pluſquam ſemiplenam probationem. Ita Sacra Rota die 29. Jan. 1601. coram Illuſtriſſimo Domino meo Coccino, litteris & virtute Urbi & Orbi noto *deciſ. 29. n. 1.* Reſpondeo ſecundò quòd atteſtatio Cardinalis ad favorem ſui familiaris, quamvis non plenè probet, facit tamen magnum adminiculum. Ita etiam Sacra Rota die 11. Martii 1615. coram eodem Coccino apud Farinacium *to. 4. deciſ. 556. n. 9.* & apud Ludoviſium *deciſ. 166. n. 11.* ubi etiam docet, quòd ad effectum juſtificationis plenè probat, quidquid ſit ad effectum reſervationis. Notandum eſt etiam hic quòd fides ſimplex extrajudicialis, & ſine juramento facta per Cardinalem, licèt non probet concludenter, multum illi tribuitur, ut dictum eſt in Rot. die 26. Jun. 1600. coram eodem Coccino *deciſ. 4. n. 3.*

RESOL. LXXI.

A quo lites, & cauſæ inter Cardinales vertentes ſint decidendæ? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 23.

§. 1. Reſpondeo per Summum Pontificem tantùm, privativè quoad alios, appellatione remota ex Bulla Pauli IV. ſub die 9. Jan. an. 1556. & ita obſervat Barboſa *de jure Eccleſ. lib. 1. c. 4. n. 79.* cui ego addo Lotherium *de benef. to. 1. lib. 1. q. 8. n. 48.*

RESOL. LXXII.

An familiares Cardinalium in eorum cauſis ſint teſtes idonei? Idem dicendum eſt de familiaribus Epiſcoporum? Ex part. 2. tr. 2. Reſ. 56.

§. 1. Videtur negativè reſpondendum quia teſtes à jure repelluntur, ex multis capitibus, & inter illa, ut notat Leſſius *lib. 2. c. 30. dub. 5. n. 38.* quando teſtis eſt domeſticus ipſius producentis.

2. Sed ab hac doctrina excipiuntur Cardinales, & ideò Albanus *de Card. q. 42. privil. 11.* ſic ait. Jure optimo dicendum eſt Cardinalium familiares, qui ob dominorum dignitatem, ac de ipſis præſumptam integritatem boni, & honeſti interpretatione juris exiſtimantur ad perhibendum pro ſuis dominis teſtimonium non prohiberi, licèt regulariter id vetitum ſit. Ita ille, & revera, ſi Felinus *in c. litteris, n. 7. de teſtib.* hanc opinionem tenet quoad familiares Epiſcoporum, quantò magis hoc dicendum eſt de familiaribus Dominorum Cardinalium?

RESOL. LXXIII.

An in pari cauſa ſententia ſit deferenda in favorem Cardinalium. Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 78.

§. 1. Affirmativè reſpondeo cum Cuccho *in inſt. Canon. lib. 2. tit. 4. n. 104.* ubi ſic ait. Ubi partium jura ſunt ambigua, nec ſatis liquet pro quo ferenda ſit ſententia, in pari cauſa pro Cardinale potius ſententia ferenda eſt. Ita ille, qui citat Romeſium, & Manfredum.

RESOL. LXXIV.

Quot teſtes requirantur ad damnandum Cardinalem de crimine.

Et quot teſtes, &c. quando Cardinalis eſt Epiſcopus, & quot quando ſunt Presbyteri, & quot, quando ſunt Diaconi.

Et an Cardinales poſſint convinci, aut damnari de delictis commiſſis ante Cardinalatum.

Et an Papa in puniendo, & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, ut ſimul cognoſcat, & judicet. Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 24.

§. 1. Reſpondeo ex text. *cap. Præſul. 2. quæſt. 4.* quod Cardinales non poſſunt damnari niſi fuerint convicti per 72. teſtes, ſi ſunt Epiſcopi, & per 64. ſi ſint Presbyteri, ac tamdem per 27. ſi fuerint Diaconi. Ita Lorichius *in Theſ. Theolog. ver. Card.* §. 10. Manfredus *de Card. deſ. 142.* Sebaſt. Cæſar *relect. de Eccleſ. Hierarch. part. 1. diſp. 2. §. 5. num. 2.* Julius Clarus *in practica crimin. q. 66. n. 5.* & Zechius *de Repub. Eccleſ. titul. 3. de Cardin. n. 9. privileg. 10.* licèt obſervent hodie hoc non eſſe in praxi, quando Papa procedit contra Cardinales, quod etiam notavit Borellus *in ſumma omnium deciſionum tom. 2. tit. 5. n. 78.* & Antonius Scappa *de jure non ſcripto lib. 1. quæſt. 10. n. 14.* Sed quidquid ſit de tali obſervantia, notandum eſt quod Zechius *ubi ſuprà*, Manfredus *de Cardin. deciſ. 181.* & Barbatia *de Cardin. quæſt. 11. nu. 2. & 10.* aſſerunt Cardinales gaudere dicto privilegio *c. præſul*, neque convinci, aut damnari de delictis commiſſis ante Cardinalatum, licèt contrarium videatur aſſerere Laudenſis *de Cardin. q. 72.* Sed an Papa in puniendo, & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, ut ſimul cognoſcat, & judicet, reſpondet negativè Julius Clarus *in praxi criminali, q. 35. n. 11.*

RESOL. LXXV.

An condemnatus, ſi obviam habeat Cardinalem ſit liberandus. Et docetur hoc procedere, quando Cardinalis caſu, & non data opera in reum incidit, cui ſine juramento in hac re credendum ſit. Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 29.

§. 1. Negativè reſpondet Corſetus *in ſuis ſingul. verb. Cardinalis*, Barbatia *tr. de Cardin. quæſt. 9. num. 1. & ſeq.* & Farinacius *in frag. crim. parte 1. num. 631.* ubi, quod valde miror, mordicus contendit hoc privilegium Cardinales minime habere, ſed ipſos ex conſuetudine hoc habere privilegium, ut ſi obvii facti ſint condemnato, poſſint eum à morte liberare, tradit Baldus *in l. adductos Cod. de appellat.* & communiter Juriſconſulti, quod affert Jul. Clarus *in pract. crimin. lib. 5. §. fin. q. 98. n. 5.* Licèt ipſe, ſi caſus contingeret, ſit in ſententia, ut poſſet pœna mortis mitigari, & reus ad triremes tranſmitti, & hoc niſi crimen, pro quo ille fuiſſet condemnatus, eſſet de atrociſſimis, ut crimen falſi, læſæ Majeſtatis divinæ, & humanæ, proditionis patriæ, & hujuſmodi. Quod etiam docet Decianus *tom. 2. lib. 7. cap. 37. num. 27.* & Villadiego *tract. de Cardin. q. 13. nu. 64.* Lorichius *in Theſaur. ver. Cardinales*, §. 7. Cucchus *de inſtitut. can. lib. 2. titul. 4. n. 85.* Lancellott. *in Templo jud. lib. 1. c. 2. de Cardin. §. 3. n. 30.* Zechius *de Republ. Chriſtiana tit. 3. de Card. num. 9. privil. 7.* & Farinacius *loco cit.* Si, ait ipſe, opinio eſſet tenenda in favorem Cardinalium: quam omnino tenendam eſſe puto cum Doctoribus, quos citat & ſequitur Barboſa *de jure Eccleſ. lib. 1. cap. 4. num. 61.* quibus ego addo Anaſtaſium Germonium *de ſacra imm. lib. 3. cap. 6. num. 52.* qui hanc ſententiam tenet, quando Cardinalis caſu, non data opera, in reum incidit, cui ſine juramento in hac re credendum eſſe docet. Non eſt igitur audiendus Farinacius, apud quem minimè eſſe deberent deterioris conditionis S.R.E. Cardinales, quàm olim apud Romanos fuerint Flamines Diales. & Virgines Veſtales, quarum auctoritas tanta fuit quòd ſi aliquis ad verberandum traheretur, & ſupplex ad Flaminem procumberet, eo die verberari piaculum eſſet, auctore Gellio *lib. 10. cap. 15.* vel ſi ad

capi-

capitale ſupplicium aliquis duceretur, & caſu tranſiſſet aliqua Virgo Veſtalis, is necari non poſſet. Et ita hanc ſententiam docet Danza *in pugna Doctorum, de qualit. officialium cap. 1. num. 36.* Et ego abſolutè teneo in favorem dominorum Cardinalium, atque illam præter Doctores citatos tenet etiam Albanus *de Cardinalibus, quæſt. 47.* in caſu contingenti omnino videndus, qui reſpondet ad argumenta quæ pro contraria ſententia docet Corſettus *ubi ſuprà*, Nec deſinam hic apponere exemplum Cardinalis Ximenii Archiepiſcop. Toletani, qui, teſte Gomezio *de rebus geſtis Ximonii lib. 3.* & Rouſellio *in hiſtor. Pontif. jur. lib. 2. cap. 10. num. 18.* cum audiret ſtrepitum trahentium quemdam ad furcas, juſſit illum exolvi, id permitti ſuæ dignitati aſſerens.

RESOL. LXXVI.

An ſi quis eiiciat Cardinales à terris, in quibus nati ſunt, aut domicilium habent, incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſi non exerceant Legationem aliquam?

Et quid ſi ſolis verbis comminatoriis, qui eiiciat ſupradictos Cardinales ſi ob minas actu relinquant loca?

Idem dicendum eſt in prædictis caſibus de juſſa exequentibus, quia hujuſmodi cenſentur una perſona cum mandante.

Et an idem dicendum ſit de Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Legatis Sedis Apoſtolicæ, & Nuntiis? Ex part. 5. tractat. 2. Reſol. 82.

§. 1. NEgativam ſententiam docet ex Ugolino Duardus *in Bulla Cœn. lib. 2. can. 11. quæſt. 6. num. 6.* ubi ſic ait. Ad contrahendam prædictam excommunicationem oportet, ut dicti Antiſtites eiiciantur à prædictis locis, dummodo ſua ſint, id eſt, in eis juriſdictionem habeant ratione ſuarum dignitatum, ſive juriſdictio ſpiritualia ſit, ſive temporalis. Nam quamvis pronomen illud *ſuum* ſit æquivocum, ut habetur ex Bart. *l. cum in teſtamento, ff. de aur. & argent. leg.* & Jaſon *in l. pecunia num. 2. ff. ſi cert. petat.* atque adeò aliquando ſignificet dominium & proprietatem ut *in l. 2. ff. de relig. & ſumpt. funer*, aliquando id, quod de facto tenetur, ut ait Bart. *in rubr. Cod. de verb. ſign. n. 5.* & aliquando id, quod ſub cura & adminiſtratione habetur, ut per gloſſ. *in cap. 2. ver. rebus ſuis*, ubi etiam Felin. *de jurejur.* nihilominus hoc loco per ly *ſuis*, ſignificantur diœceſes, territoria, & terræ, ſeu dominia, in quibus Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi Apoſtolicæ Sedis Legati, & Nuntii juriſdictonem ratione ſuarum dignitatum obtinent, ſive juriſdictio ſit temporalis, ſive ſpiritualis ſimul, qualis eſt quam habet Epiſcopus Imolenſi Bagnariæ, ſive ſpiritualis tantùm, ut Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, quas habent in locis aliorum Principum, & legati ac Nuntii in ſuis locis ubi eorum munera obeunt. Archiepiſcopi, & Patriarchæ in ſuis Provinciis, & Cardinales in ſuis Eccleſiis titularibus, quoniam hoc privilegium ob eas dignitates ipſis conceſſum eſt. Ita Duardus, cui adde Souſam *in Bulla, cap. 12. ante diſput. 60. num. 3.* Coriolanum *in Bulla Cœnæ excommunic. 4.* & Filliucium *tom. 1. tractat. 16. cap. 9. num. 248.* & Reginaldum *tom. 1. lib. 9. cap. 20. num. 225.*

2. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Scortia *in Bulla Pontif. epit. 166. theorem. 420.* Naldus *in ſum. ver. Bulla Cœnæ, num. 46.* Alterius *de cenſ. tom. 1. lib. 5. diſput. 12. cap. 4.* & Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp. 1. quæſt. 12. punct. 1. n. 17.* & ratio eſt, quia in hoc caſu verificantur verba Canonis abſolutè excommunicantis eiicientem præfatos Cardinales, vel Prælatos à terris ſuis, terra enim, quæ alicui titulo patrimonii, hæreditatis, originis, vel domicilii competit, juxta communem, & vulgarem loquendi modum dicitur ſua.

3. Sed obiicies, Papa iſtam excommunicationem impoſuit favore dignitatum, alioquin ipſarum mentio fruſtrà hic facta fuiſſet: ergo ut quis excommunicationem contrahat, debet expellere Prælatum à loco, in quo ſpiritualem, vel temporalem juriſdictionem habeat ratione dignitatis, non titulo patrimonii, aut alia ratione. Reſp. etiamſi Papa in gratiam dignitatis hoc privilegium conceſſerit, nihilominus cùm abſolutè & indiſtinctè loquatur, par non eſt ut nos hoc privilegium ad terras ratione dignitatis ſubjectas reſtringamus, & in hoc caſu non ſolùm judices, & Principes, ſed etiam juſſa exequentes in dictam excommunicationem incidunt, quia hujuſmodi cenſentur una perſona cum mandante Cardinales eiici, & idem eſt utriuſque delictum, ut patet ex ipſo Souſa *ubi ſup. n. 4. cap. 10. diſp. 58. concl. 3.*

4. Notandum eſt etiam hic obiter incidere in dictam excommunicationem ſi quis eiiciat Cardinales modo, quo ſuprà, ſolis verbis comminatoriis? requiritur tamen effectus, id eſt, ut Cardinalis ob minas actu relinquat loca, ubi moratur, & recedat. Ita Alterius *de cenſ. tom. 1. lib. 5. c. 4. in fin.* Scortia, Duardus, & Bonacina *ubi ſuprà*, quibus adde Filliucium *to. 2. tr. 16. c. 19. n. 249.*

RESOL. LXXVII.

An ſi quis inſultum faciat ad domum Cardinalis, ut ex hoc ei verecundiam tantum inferat, incurrat excommunicationem Bull. Cœnæ? Ex part. 5. tr. 2. Reſ. 81.

§. 1. NEgativè reſpondet Acoſta *in Bulla cruc. quæſt. 65.* Sayrus *lib. 3. c. 5. n. 6.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. c. 9. n. 245.* Duardus *in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 11. q. 7. nu. 3.* Barboſa *in collect. Doct. in 6. Decretal. lib. 5. tit. 9. c. 5. num. 7.* & alii, quia in tali caſu ſic facientes non dicuntur Cardinales hoſtiliter inſequi, contra quos Bulla infert excommunicationem, & *cap. felicis* alias pœnas.

2. Verùm ſemper mihi magis placuit opinio Alterii *de cenſ. tom. 1. lib. 5. diſput. 12. cap. 4. volum. 4. fol. 616.* ubi ex multis validis rationibus probat ſic facientes in cenſuram Bullæ incurrere, quia verba legis juxta finem, propter quem edita eſt, intelligi debent, ex *l. in agris, de acquir. rer. dom. & cap. finali, de preb.* Sed finis Summi Pontificis in Bulla fuit providere dignitati Cardinalium, ut ab omnibus debito honore afficerentur, & à nemine læderentur. Verùm huic fini non ſatis proſpectum fuiſſet, ſi cenſura lata eſſet ſolùm in eos, qui Cardinales inſequerentur dum fugerent, ut evitarent manus inſequentium, niſi comprehenderet etiam illos, qui inſultum facerent in eorum domos, nam quamvis illa obſeſſio non ordinaretur ad pœnam, vel actum judicialem contra illos, tamen revera eſt ignominioſa ipſi Cardinali, neque fieret ſine gravi ejuſdem Cardinalis injuria: ergo, &c. Reliquas rationes videbis apud Alterium *loc. cit.*

RESOL. LXXVIII.

An offendentes Cardinales incurrant crimen læſæ Majeſtatis, & quid, ſi contra illos tantum verba injurioſa protulerint?

Et an ipſe imperator offendens Cardinalem aliquo modo expreſſe, ſit reus læſæ Majeſtatis?

Et in textu hujus Reſolutionis proponuntur 37. pœnæ, quæ ſupradictis infliguntur, & quod offendentibus familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponitur pro qualitate culpæ? Ex part. 5. tract. 1. Reſol. 80.

§. 1. OFfendentes Cardinales eos eſſe reos læſæ Majeſtatis, patet ex *cap. felicis, de pœnis, in 6.* ubi ſupradictis plurimæ infliguntur pœnæ, nempe 37. ut obſervat Manfredus *de Cardin. cap. 8.* & Lancellot. *in Templo jud. lib. 2. cap. 2. de Cardin. §. 3. num. 26. in d. cap.* Cardinalem S. R. E. qui fuerit hoſtiliter inſequutus, vel percuſſerit, aut cœperit, vel ſocius fuerit facienti, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium, auxilium, vel favorem dederit, vel poſtea receptaverit, aut ſcienter defenſaverit, ſit reus læſæ Majeſtatis, perpetuò infamis, diffidatus, & bannitus, non poteſt teſtari, nec ſuccedere, etiam ab inteſtato, ejus ædificio dari debent in ruinam nullo tempore reparanda, nullus ei obligatur reddere debitum, vel reſpondere in judicio, ejuſque bona applicantur fiſco; ſit ipſo facto privatus omni feudo, gubernatione, beneficio Eccleſiaſtico, de quibus Rector Eccleſiæ diſponere poterit. Ejus filii, nepotes, vel pronepotes per rectam lineam privantur beneficiis, ſine ſpe aſcenſionis ad dignitates, regimen, honores etiam mundanos; non ſunt apti ad Ordines, nec ad teſtificandum, nec ad actus legitimos; & prædictus atque alii tanti mali participes ſunt excommunicati, & ſingulis diebus feſtivis ut tales publicari debent, dum ſunt contumaces, nec abſolvi poſſunt niſi à Papa, præmiſſis fuſtigationibus in nudo ad cautelam, & ultra mare ad triremes relegari debent. Illum autem qui fuit ſimpliciter Conſiliarius, vel fautor, judex pro qualitate culpæ caſtigare poterit. Pærdictæ item pœnæ per Papam extendi poterunt ad collaterales fratres, videlicet nepotes & pronepotes talium. Contrà verò offendentes familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponi poterit pro qualitate culpæ. Tandem contra occidentes Cardinalem, vel dantes cauſam mortis, acrius etiam à laicis & ſæcularibus inſurgi debet, qui ſi non fecerint hæc obſervari intra menſem, ſunt excommunicati, & eorum civitas privatur Pontificialibus, & eſt interdicta.

Sed de iſtis pœnis, & de tota hac materia videbis Farin. *in Praxi crim. q. 112. à n. 75. uſque ad n. 131.* Barboſa *in collect.*

Doctor.

Doctor. tom.3. in 6. Decret. lib.5. tit.9.cap.5. per totum, Azevedum in recop. lib.8. leg.1. tit.18. num.7. & expoſitores Bullæ Cœnæ in Can.11.

2. Verùm difficultas eſt, an qui injuriam verbalem in Cardinalem protulit incidat in pœnas d. cap. felicis, ita ut dicatur incidiſſe in crimen læſæ Majeſtatis? Hanc quæſtionem latè diſcutit Albanus de Card. quæſt.42. privileg.7. & licèt pro affirmativa ſententia multas adducat rationes, tamen ipſe in negativa perſiſtit, quam etiam tenet Covarr. lib.1. var. cap.11. num.5. Plazza de delictis lib.1. cap.2. num.1. Diaz in pract. crimin. cap.69. num.3. Naldus in ſumm. verſ. Bulla Cœnæ, num.45. Alterius de cenſuris, tom.1. lib.5. diſp. 12. cap.4. quæſt.2. Zecchius de Republ. Chriſt. tit.3. de Cardin. n.9. privileg.3.

3. Non deſunt tamen Doctores (tanta eſt dignitas Dominorum Cardinalium) aſſerentes in tali caſu Cardinalem injuriantes pœnas dict. cap. felicis, non effugere & reos læſæ Majeſtatis effici: & ita præter Joannem Ananiam in cap.1. de maledictis, col.4. & Felin. in cap. non dubium, num.5. de ſent. excomm. tenet hanc ſententiam Hieronymus Manfredus tract. de Cardinalibus deciſ.205. & Jacobatius de Conciliis lib.1. fol.39. col.1. lit.B. quia verbum percuſſit in d. cap. felicis poſitum duplicem ſenſum habet, verificari enim poteſt, & in percuſſione verbali, & actuali: unde iſta conſtitutio licèt pœnalis ſit, attamen ſimul favorabilis eſt, cùm præcipuè in favorem Cardinalium edita ſit, debet ergo hanc percuſſionem verbalem complecti.

4. Notandum eſt etiam hìc obiter, quia in d. c. felicis, nullus omninò excipitur, & ideò notat Gigas de crimine læſæ Majeſtatis lib.1. q.5. num.10. & Gambacurta de immunit. lib.5. c.40. n.5. etiam Imperatorem ipſum offendendo Cardinalem aliquo modo in d. c. felicis, expreſſo, eſſe reum læſæ Majeſtatis, quod etiam tenet Gloſſa in cap. Apoſtolica, de ſent. & re judicata ver. Cardinales.

RESOL. LXXIX.

An ſi quis percutiat Cardinalem percuſſione leviſſima, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?

Et quid, ſi ictus ſolummodo veſtes tetigit, aut elevavit manum ad percutiendum Cardinalem, quamvis poſtea non percutiat? Ex par.5. tract.2. Reſ.92.

§. 1. Affirmativè reſpondeo cum Scortia in Bull. Pont. epit. 166. theor.420. ubi ſic ait. Actiones principales quæ excommunicationi ſubiiciuntur contra offendentes Cardinales, ſunt hæ; Interfectio, mutilatio, &c. Percuſſio injuſta etiamſi phſicè ſit leviſſima, dummodo exiſtimetur ſecundùm moralem opinionem gravis injuria ratione honoris & dignitatis: ut ſi Cardinalis percutiatur chirotheca. Ita ille. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Megalam in 3. par. lib.3. cap.9. quæſt.1. num.6. qui num.6. notat incurrere cenſuram Bullæ, ſi quis habet animum percutiendi Cardinalem, ſi ictus ſolummodò veſtes tetigit, nam qui percutit veſtem, qua eſt indutus Cardinalis, formaliter illum percutit, & per accidens eſt, ſi ictus perſonam non tetigit. Adde quòd ex Alterio de cenſ. tomo 1. lib.5. diſput.12. cap.5. dub.1. poſſet quis dicere incurrere etiam excommunicationem Bullæ Cœnæ elevantem manum ad percutiendum Cardinalem, quamvis poſtea non percutiat.

RESOL. LXXX.

An qui offenſionem in Cardinalem, cum poſſit, non impedit, incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ.

Et an idem dicendum eſt de illo, qui ſine vitæ periculo clamando poterat ejuſmodi Prælatis opem ferre, & non clamavit aut pecunia eos redimere, & non redemit? Ex part.5. tr.2. Reſol. 88.

§. 1. Negativam ſententiam docet Bonacina in Bull. Cœn. diſput.1. quæſt.12. punct.3. num.14. ubi putat eum, qui non prohibet delicta, de quibus loquitur Bulla, non affici excommunicatione hujus Canonis, non prohibendo præcisè, niſi fortè conſentiat cooperando, & auctoritatem præſtando. Ratio eſt, tum quia communiter approbari ſolet regul. jur. in l. culpa caret, ff. de reg. jur. in qua dicitur neminem ex ſola ſcientia & notitia criminis teneri; tum quia in hoc Canone, excommunicantur patrantes delictum, vel præſtantes auxilium, conſilium, & favorem ad illud patrandum, qui autem non impedit, propriè loquendo, non præſtat auxilium, conſilium, vel favorem, cùm negativè ſe habeat: auxilium verò, conſilium, & favor poſitivum influxum importare videntur, tum quia verſamur in materia pœnali, & odioſa, in qua ſtrictè interpretatio facienda eſt, tum quia dum Summ. Pontifex vinculo excommunicationis ligare intendit non impedientes, ſolet eos exprimere, ut in cap. quanta, de ſent. excomm.

2. Verùm omnino contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam tuetur Alterius de cenſ. tom.1. lib.5. diſput.12. cap.6. col.10. Duardus lib.2. can.11. quæſt.19. num.1. & Ugolinus part.2. cap.11. ver. vel favorem, num.3. & ratio eſt, quia facere proculdubio is dicitur, quod vi dicti Canonis expreſsè prohibetur, quòd verè percutienti faveat. Probatur ex text. in cap. quante de ſentent. excommunic. ubi habetur quòd hi delinquentibus favere dicuntur, qui, cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obviare: ſi ergo favere illi dicuntur, qui cùm poſſint manifeſto facinori non obviant, idem proculdubio dicendum eſt de non prohibente percuti Cardinalem, aut alium Antiſtitem cùm poſſit, atque adeò in ſupradictam excommunicationem incidat. Ampliatur hæc concluſio, ut non ſolùm locum ſibi vindicet in judicibus ac Poteſtatibus, quia ad id ex officio tenentur, ſed etiam in iis, qui juriſdictionem non habent: nam ſi poſſunt prohibere ne Antiſtites offendantur, & non prohibent, prædictam excommunicationem contrahunt, eò quòd text. in d. cap. quanta, generaliter loquitur, ut benè declarat Ugolinus loc. cit. ubi etim n.4. 5. & 6. hòc idem dicendum eſſe air, ſi quis ſine ſue vitæ periculo clamando poterat hujuſmodi Prælatis opem ferre, & non clamavit: aut pecunia eos redimere, & non redemit, quia tunc in excommunicationem incideret, per ea, quæ docet Socinus in cap. ad audientiam, n.355. q.98. de homicidio.

RESOL. LXXXI.

An ſi quis tantum ſciens aliquos contra Cardinalem conſpiraſſe, & illos non denuntiet, & patefaciat, incidat in excommunicationem?

Et an illos teneatur revelare, etiam ſi per fraternam correctionem ſperatur emendatio? Ex part.5. tract.2. Reſ.89.

§. 1. Quidquid ſit de cenſura Bullæ Cœnæ, certum eſt, ut notat Peregrinus de immunit. cap.11. num.4. & alii, incidere in excommunicationem latam à Pio V. 14. Kal. Januar. anno 1569. occaſione mortis attentatæ contra S. Carolum Borromæum, in qua Bulla præſcribitur, ut quiſquis quovis modo cognoverit, ſive ex litteris, ſcripturis, cœtu, conatu, concurſu, inſidiiſque, aliiſque ſignis, & indiciis qualemcumque ſcientiam habuerit, vel etiam conjecerit, vel intellexerit quempiam auctorum, adminiſtrorum, vel conſciorum conjurationis, ſeu conſpirationis, aut commiſſi, committendive criminis in perſonam Cardinalis, teneatur quamprimum id Romano Pontifici, ſi in Curia fuerit, ſin autem, Ordinario loci, vel ſi Cardinalis ipſe Ordinarius extiterit, propinquiori Epiſcopo, & ſi crimen nondum commiſſum fuerit, etiam ipſi Cardinali quanto citius revelare, & quicumque etiam non ſubditus, & omninò extraneus hac in re defecerit, cujuſcumque dignitatis fuerit, excommunicationis laqueo innodatus remaneat, pariterque majeſtatis reus infamiam, & omnes pœnas in cap. felicis, de pœnis in 6. inflictas eo ipſo incurrat. De ſupradictis verò pœnis, & de tota materia hujus Bullæ, vide Scortiam in Conſtit. Pontif. epit.209. theorem.297.

2. Sed difficultas eſt, an in tali caſu ſit adhuc reus revelandus, ſi ſperetur per correctionem fraternam ejus emendatio, & periculum non ſit in mora? Negativam ſententiam docet Duardus in Bulla Cœnæ, lib.2. can.11. quæſt.19. num.18. ubi ſic ait. Benè verum eſt quòd ſi quis ſciat aliquem parare inſidias hujuſmodi Prælatis, & probabiliter credat per ſecretam admonitionem illum receſſurum à tali facinore, tunc debet præmittere ſecretam correctionem, cùm hæc jure divino præcipiatur, ut in cap. ſi peccaverint 2. quæſt.1. & cap. novit, de judic. quod verum puto niſi ex dilatione denuntiationis talis criminis immineret periculum multitudini, quia tunc ſine dilatione facienda eſt denuntiatio, quia bonum commune id poſtulat, & qui ſic occultè peccat, non ſolùm in te peccat, ſed etiam in alios, juxta ea, quæ docet D. Thom. 2. 2. quæſt.33. art.7. in corp. dum inquit, quòd ſi aliquis occultè tractet, quomodo civitas tradatur hoſtibus, vel ſi hæreticus privatim homines à fide avertat, oportet ſtatim procedere ad denuntiationem, ut hujuſmodi nocumentum impediatur niſi fortè aliquis exiſtimaret, quòd ſtatim per ſecretam admonitionem poſſet hujuſmodi mala impedire; ex quibus patet ſatis rigoroſam eſſe Alterii ſententiam, dicentis quòd ſi ſciat contra Cardinalem, vel alios Prælatos hic recenſitos per aliquem machinari malum, quam- Sup. hoc in Reſ. ſeq.

quamvis eum monuerit, & ſperet emendationem, tamen a revelatione deſiſtere non debet. Ita Duardus.

3. Verùm ſententiam affirmativam Alterii, quam docet *tom.1. de cenſ. lib.5. diſput.12. cap.6. col.20. fol.629.* tenet etiam noviſſimè Martinus Bonacina *in Bulla Cœnæ diſput.1. quæſt.12. punct.3. num.15.* quia quoties denuntiatio, vel accuſatio præcipitur in pœnam delinquentis, & ob commune bonum facienda eſt, ſive delinquens privata correctione emendetur, ſive non. In hac autem conſtit. S. Pii V. præſcripta videtur revelatio in pœnam delinquentis, & ob commune bonum, quod offenſione Cardinalium violatur, ut colligitur ex verbis conſtit. quibus præcipiuntur delinquentes revelari non ſolùm ante patratum crimen, ſed etiam crimine perpetrato: ergo, &c. ex quibus à fortiori, amice Lector, hic adverte, quàm verè ego *in 4. p. tract.5. reſol.24.* docui, in delictis pertinentibus ad noſtrum Tribunal S. Officii eſſe reos denuntiandos, etiamſi de illis ſperetur per correctionem emendatio, nam talis denuntiatio præcipitur in eorum pœnam, & ob publicum Reipublicæ bonum. Non nego igitur ſupradictis minimè adhibendam eſſe correctionem, ſi ſperetur; id quod conſtanter nego; eſt ut non ſint poſt correctionem Tribunali denuntiandi. Vide meipſum, *ubi ſuprà*.

Quæ nunc invenitur in to. 5. tr. 9 Reſ.4. & in aliis ejus primo not.

R E S O L. LXXXII.

An Cardinales percutientes ſe ipſos incurrant in cenſuram Bullæ Cœnæ?

Idem dicendum eſt de clericis percutientibus ſe ipſos quoad cenſuram cap. Si quis, &c. Ex part.5. tr.2. Reſ.84.

§.1. AFfirmativam ſententiam tenet Duardus *in Bull. Cœn. lib.2. cap.11. quæſt.22. num.2.* & Ugolinus *in Bull. Cœn. cap.11. §.1. num.2.* ex Tabiena *ver. excommun.1. caſ.1. num.32.* & ratio eſt, quia Clericus ſeipſum percutiens incidit in excommunicationem latam *in cap. ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt.4.* ergo neque Cardinalis immunis erit ab hac excommunicatione Bullæ, ſi ſeipſum percutiat. Deinde hæc Bulla lata eſt in favorem ſtatus Cardinalium. Ergo non poteſt Cardinalis cedere privilegio hujus Bullæ, quia eſt privilegium conceſſum dignitati, & non perſonæ.

Quæ hic reperietur in to 5. tr.2. R.7. §. ult.

2. Verùm ego probabiliter contra Duardum contrariam ſententiam docui *in 3. part. tract.5. reſol.81.* & docet Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp.1. quæſt.12. punct.2. num.3.* & ratio eſt, quia volenti, & conſentienti, non fit injuria, ex *l. nemo præſumitur ff. de reg. jur.* Deinde quod favore alicujus inductum eſt, non debet in ipſius damnum retorqueri, ex *l. nulla juris ratio, ff. de legibus*, & tandem, quia plures ex actionibus, prohibitis in Bulla, & ſimiliter *in cap. felicis, & in Clem. ſi quis ſuadente*, nullo modo aptari poſſunt perſonæ injuriam patienti; ſed neceſſariò requirunt cauſam efficientem extrinſecam, ut capere, carcerare, detinere, hoſtiliter inſequi, à Diœceſibus, & terris eiicere. Nemo enim ſe ipſum eiicit, vel inſequitur, &c. ergo eodem modo accipiendæ ſunt aliæ actiones, ut ſcilicet, intelligantur ſub excommunicatione prohibitæ, quatenus ab aliis inferuntur adverſus dictas perſonas Eccleſiaſticas. Item ſi Cardinalis ſe ipſum percutiens incideret in hanc excommunicationem Bullæ; ergo idem dicendum eſſet *in Canone 9. de his qui veniunt ad Sedem Apoſtolicam, & in 10. de Peregrinis ad Urbem accedentibus*, ſi quis eorum in ſe ipſum manus inferret contra diſpoſitionem Bullæ. Eſt enim eadem & par ratio, & tamen nemo id affirmat. Adde quòd ego ipſe ſatis etiam probabiliter ubi ſuprà firmavi, Clericum percutientem ſe ipſum non incurrere excommunicationem *cap. ſi quis ſuadente*, & ita hanc ſententiam loquens in ſpecie de Cadinalibus ſe ipſos percutientibus, docet etiam eſſe probabilem, Alterius *de cenſuris, tom.1. lib.5. diſput.12. cap.3. dub.2.*

Ubi ſupra in Reſ. not. præſertim à princ. & in aliis ejus primo not.

R E S O L. LXXXIII.

An offendentes Clericos familiares Cardinalium eorum intuitu incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part.5. tr.2. Reſol.83.

§.1. NEgativè reſpondet Acoſta *in Bull. cruc. quæſt. 65.* Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.12. diſput.66. n.3.* Duardus *lib.2. can.11. quæſt.10. num.1.* Barboſa *in Collect. Doct. tom.3. in Decr. lib.5. tit.9. cap.5. num.35.* Alterius *de cenſ. tom.1. lib.5. diſput 12. cap.3. dub.7.* & alii aſſerentes tales non incurrere dictam excommunicationem, etiamſi offendant dictos familiares coram Cardinalibus, ex ipſorum intuitu, & in contemptum, quia cenſura non ligat ultra mentem conditoris verbis expreſſam; ſed in Bulla exprimuntur tantùm Cardinales, & non eorum familiares. Ergo, &c.

2. Sed eſt tanta dignitas Dominorum Cardinalium, ut propterea contrariam ſententiam docuerit ex Armilla & Vivaldo, Greg. Sayrus *de cenſ. lib.3. cap.15. num.3.* Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt, offendentes Cardinalium familiares incurrere excommunicationem reſervatam Summo Pontifici *in cap. felicis, de pœnis, in 6.* & in Bulla S. Pii V. edita 14. Kal. Jan. an. 1569. Ita Souſa ubi ſuprà, & Alterius *de cenſ. tom.1. lib.2. diſp.12. c.3.*

R E S O L. LXXXIV.

An Cardinales Religioſi ſtatim ſolvantur à voto paupertatis, & efficiantur Domini redditnum Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſæcularium, & ideò ſupervacaneè conſumpta, & in uſus illicitos non teneantur reſtituere ab ipſis recipientes?

Idem infertur de Religioſis Epiſcopis.

Et an Cardinales Religioſi recuperent facultatem teſtandi de rebus ſuis, quas ex profeſſione Religionis amiſerant? Ex part.5. tr.2. Reſ.64.

§.1. NEgativam ſententiam docet Barboſa *in jure Eccleſ. lib.1. cap.3. num.24.* & alii penes ipſum, quibus ego addo Suarez *de Relig. tom.4. lib.3. cap.19.* ubi docet eandem eſſe rationem de Epiſcopo, ac de Cardinali; ſed Epiſcopus Religioſus non liberatur à voto paupertatis, ut communiter aſſerunt Doctores, & noviſſimè Lopez de Texeda *tom.1. lib.2. tractat.1. contr.2. num.3.* ergo neque Cardinalis. Et ita hanc ſententiam docet etiam Sanchez *in ſumma tom.2. lib.6. cap.6. num.34.* & amiciſſimus & doctus Lezana *in qq. regul. cap.17. num.5.* vide etiam Manfredum *de Card. deciſ.154.*

2. Verùm ego contrariam ſententiam probabilem eſſe exiſtimo, ſecundùm quam dicendum eſt Religioſum creatum Cardinalem eximi à voto paupertatis, & effici verum dominum redditnum Eccleſiaſticorum inſtar Cardinalium ſecularium; & ideò ſupervacaneè conſumpta, & in uſus illicitos non teneri reſtituere, neque ab ipſis accipientes, ad reſtitutionem aſtrictos eſſe, & ratio horum omnium eſt, quia etiam Regulares Epiſcopi non tenentur amplius ad votum paupertatis; ergo neque etiam effecti Cardinales, quòd autem Religioſi ad Epiſcopatum aſſumpti ſolvantur paupertatis voto, ego alibi probabiliter docui, & nunc etiam doceo cum Soto *de juſt. lib.7. quæſt.4. art.2.* Vaſquez *in part.2. quæſt.96. art.4. diſp.165. cap.8. num.91. ad finem, & num.104. & in tract. de eleemoſyna.* Pro hac ſententia adduxi Petrum Hurtadum de Mendoza, & alios, quibus nunc addo Michaelem de Palatio, inſignem Theologum Salmaticenſem *in 4. ſent. diſt.38. diſp.1.* & hanc ſententiam quoad Epiſcopos, & etiam Cardinales probabilem eſſe fatentur ipſimet adverſarii, ut Sanchez *loc. cit.*

Alibi in to 7 tr.2. Reſ.16. & 37. & in to. . tr.2. Reſ.65. §. Et ideo, ad medium, à verſ. an quando, & ſeqq. & in to 4 tr.7. Reſ.26 §. Verum difficultas, & ibi in tr.8. in è cū multis DD. in Reſ. 106 & in to 6 tr.7. Reſ. 9. à lin. 1.

3. Notandum eſt tamen quòd ſtando in prima opinione, Cardinalis, & Epiſcopus Religioſus licèt non ſit dominus redditnum Eccleſiaſticorum, poteſt tamen de dictis bonis facere id, quod facere poſſunt alii Cardinales, & Epiſcopi ſæculares, neque alia obligatione tenetur: nam quamvis careat dominio illorum, habet liberam, & abſolutam adminiſtrationem, & dominium, quod manet penes Eccleſiam, ita ſuppoſitum eſt ejus voluntati, ut quidquid fecerit, ratum habeatur, & validum, quoad dominii tranſactionem, ſive peccet in erogando, ſive non, niſi fortè expreſſa aliqua limitatio, aut conditio in ipſa collatione Epiſcopatus imponatur, & ita docet Lorca *in 2. 2. D. Thom. quæſt.32. art.9. ſect.4. diſp.4. membr.1. n.31.* Granadus *in 2. 2. contr.3. tract.11. diſp.5. num.2.* & noviſſimè Andreas Duuallius *in 2. 2. tr. de eleem. q.8. art.5. in fine.* Unde apparet ex his nimis rigidè contra me, & alios viros doctos inſurrexiſſe eruditum Bañes Faiardo *in reſol. de Epiſc. Regulari, ut in tract. de eleem.* dicetur.

4. Non deſinam etiam hic apponere id, quod docet Laudenſis *de Card. quæſt.22.* & Cucchus *in inſt. Can. lib.2. tit.4. num.111.* Cardinales Religioſos recuperare facultatem teſtandi, & diſpenſandi de rebus ſuis, quam ex profeſſione Religionis amiſerant.

Sup. hoc in to. 8. tr 6. Reſ 16. §. Verum poſt hæc, & in aliis ejus primo not. & lege etiam §§. ejus not. 2.

R E S O L. LXXXV.

An Cardinales Religioſi teneantur ad vota, quæ præter tria ſubſtantialia emittuntur in Religionibus juxta earum ſtatuta? Ex part.5. tr.2. Reſ.65.

§.1. UT, v.g. in Religione Minimorum emittitur quartum votum de ſervanda vita quadrageſimali, & in Societate JESU Profeſſi emittunt votū, quo promittunt ſe obe-

ſe obedientia Pontificis coactos ad Epiſcopatum admittendum non detrectaturos audire conſilium generalis Societatis, vel ejus, quem ad id ſubſtituerit. Et affirmativam ſententiam docet Vaſquez *in 1. 2. diſp. 165. cap. 8. n. 89. in fine*, & quoad Epiſcopos docet Laurentius de Peyrinis *in privil. Minim. to. 3. cap. 14. n. 3.* ergo idem dicendum eſt de Cardinalibus.

Sup. hoc in to. 7. tr. 1. Ref. 28. 29 & 27. §. ult. curſim pd li. 6.

2. Sed ego contrariam ſententiam probabilem eſſe puto, quam tuetur Sanchez *in ſumma tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 34. juncto num. 15.* quia ad iſta vota non tenentur Religioſi ad Epiſcopatum aſſumpti; ergo neque ad Cardinalatum promoti. Vide me ipſum *in tract. Miſcell.* ubi hanc ſententiam contra Peyrinum quoad Epiſcopos tenui, & nunc idem quoad Cardinales ſentio, quos ex Minimorum Ordine aſſumptos probabiliter puto ſtatim eſſe ſolutos à voto vitæ quadrageſimalis.

RESOL. LXXXVI.

An Cardinales Religioſi, ſi deponant habitum ſuæ Religionis, incurrant excommunicationem?
Idem infertur de Epiſcopis Religioſis? Ex part. 5. tract. 2. Reſol. 66.

§. 1. Reſpondeo Cardinales teneri portare habitum ſuæ Religionis, ut ex multis tenet Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 19. num. 4.* & Pacianus *volum. 1. conſil. 132. num. 39. & 40.* Difficultas eſt, an ſi illum dimittant, incurrant excommunicationem latam *in cap. ne Clerici, vel Monachi in 6.* & videtur affirmativè reſpondendum ex principio ſæpius dicto, quia Epiſcopi id facientes in excommunicationem incurrerent, ut tradit Riminaldus *volum. 1. conſil. 6. n. 7.* Pacianus *ubi ſuprà n. 42.* Majolus *de irregular. lib. 2. cap. 1. n. 13.* Surdus *de aliment. tit. 8. privileg. 79. n. 10.* & alii. Ergo idem dicendum eſt de Cardinalibus.

Sup. hoc in to. 2. tr. 8. Ref 106 §. ult. ad medium, à verſ. Secundò ſalis, & in to. 7. tr. Ref. 27. §. ult. à medio uſque in finem. Item

2. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quam docet Sanchez *in ſumma tom. 2. lib. 6. cap. 6. n. 54. juncto n. 23.* & Barboſa *de jure Eccleſ. lib. 1. cap. 3. n. 25.* & Lezzana *in qq. canon. cap. 17. n. 9.* quia Religioſi Epiſcopi id facientes non incurrunt in excommunicationem; ergo neque Cardinales; quod Epiſcopi verò habitum ſuæ Religionis deponentes non incurrant dictam excommunicationem, probatur, quia nullo jure eſt excommunicatio indicta Monacho, qui prætextu Epiſcopalis dignitatis habitum dimittit, & Epiſcopalem induit, quia textus ille excommunicans clarè loquitur de Religioſo ſub Abbatis obedientia manente, ejuſque regulis aſtricto, atque ita eam rationem reddit, ne detur Monachis materia vagandi dimiſſo habitu, eo quòd à nemine cognoſcentur, quæ in Epiſcopo Religioſo deficiunt, ut pote qui non eſt ſub regulæ obedientia, & induens Epiſcopalem habitum minus aptus erit ad evagandum, & ita hanc ſententiam loquens de Epiſcopis tenet etiam Rodriquez *in qq. regul. tom. 2. quæſt. 58. art. 3.* Tappia *in auth. ingreſſi. ver. ſua, cap. 6. n. 6. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Lopez de Texeda *tom. 1. lib. 2. tract. 1. contr. 2. n. 14.* & alii.

RESOL. LXXXVII.

An Cardinalis Religioſus poſſit eſſe compater in Baptiſmo, & Confirmatione?
Idem dicendum eſt de Epiſcopis Religioſis? Ex part. 5. tractat. 2. Reſol. 67.

Sup. contenta in hac Ref. in to. 2. tr. 2 Ref. 21. §. ult. à ſine, & in Re. 23 §. 2. prope finem & §. penult.

§. 1. Quamvis Imola *in Clem. 1. n. 2. de ſtatu Monach.* dicat poſſe licere Epiſcopis hanc compaternitatem non ſuſcipiendo, ſed baptizando: unde idem videtur dicendum de Cardinalibus: tamen ego puto abſolutè poſſe Epiſcopos, & Cardinales temere in Baptiſmo, & ſic eam compaternitatem contrahere, & patet exemplo Gregorii, qui ex Religione promotus ad Cardinalatum factus eſt Mauritii Imperatoris compater, & ita de Epiſcopis docet Rodriquez *in qq. regul. to. 2. quæſt. 58. art. 3.* Barboſa *de officio Parochi, cap. 18. n. 32.* & de Cardinalibus idem Barb. *in jure Eccleſ. lib. 1. cap. 3. n. 26.* Sanchez *in ſumma, tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 34.* & ratio eſt, quia in Epiſcopis, & Cardinalibus non ſubeſt familiaritatis nimiæ periculum, & inde incontinentiæ, ex quo Canones hoc officium facere Religioſis prohibuerunt.

RESOL. LXXXVIII.

An Cardinales ex licentia Summi Pontificis poſſint teſtari de bonis perceptis Cardinalitii Galeri? Ex part. 5. tractat. 2. Reſol. 50.

Sup. doctrina contenta in hac Ref. in to. 4. tr. 7. Ref 10. & 27. §. 2. & longe etiam §. 1. & alios ejus primos doc. & hic ſup. in tract. 2. Ref. 14 vide §. 8. Non deſunt.

§. 1. Negat Barbatia *de Cardin. quæſt. 4. num. 7.* ubi ſic ait. Si quæritur utrum Papa poſſit concedere poteſtatem teſtandi Cardinalibus de rebus quæſitis intuitu Cardinalatus, & videtur dicendum, quod poteſt haberi, habet enim poteſtatem ſupra jus poſitivum, *c. innotuit, de elect. cap. propoſuit, de conceſſ. prab.* cum ſimilib. Sed jura poſitiva prohibuerunt Clericos, Sacerdotes, Epiſcopos, Cardinales, & ſimiles poſſe teſtari de rebus quæſitis ab Eccleſia: ergo Papa potuit circa illa jura diſpoſitiva diſpenſare, & propter hoc ſervatur communis moderna obſervantia, in quo videmus Summum Pontificem concedere hujuſmodi poteſtatem. Aut quæritur, utrùm Papa poſſit concedere poteſtatem Cardinalibus teſtandi ſuper rebus quæſitis ex Cardinalatu, relinquendo illas extraneis, & præferendo eos Eccleſiæ, & tunc ſi hoc facere poteſt, ipſe Deus judex, qui omnia novit, juxta illud: Novit ille, qui nihil ignorat *c. novit, de judic.* ſubiicio tamen me deciſioni ſanctæ matris Eccleſiæ: & pondera etiam, quia licet Papa concedat facultatem teſtandi Cardinalibus de rebus quæſitis intuitu Cardinalatus; debet reſtringi, & limitari illa poteſtas, videlicet ad benè meritos, ut ſuperius in præcedenti quæſtione dixi, vel ad pias cauſas, ſeu ad eleemoſynas.

2. Verùm his non obſtantibus, affirmativam ſententiam docet Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæſt. 6.* quia hæc bona Cardinalibus non dantur ratione Eccleſiæ, vel beneficii Eccleſiaſtici, ſed ſimpliciter ratione numeris, & officii, quo apud Pontificem funguntur. Sed in hoc attendenda eſt conſuetudo Romanæ Curiæ.

RESOL. LXXXIX.

An Cardinales in teſtamentis gaudeant privilegio Militum? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 51.

§. 1. Suppono privilegium militum conſiſtere primò circa formam, & ſolemnitatem teſtamenti, ut ſeptem teſtes non requirantur, ſed duo ſolùm; vel ad validandum diſpoſitionem, ſi miles teſtetur in caſtris extra conflictum belli, vel ad verificandum ſcripturam militis teſtamentum facientis in conflictu belli; ut ſuperius dictum eſt. Secundò circa ſubſtantiam, & efficaciam diſpoſitionis, quia miles poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, *l. miles ita, ff. de milit. teſt.* quod paganis non permittitur. Tertio circa perſonam hæredis inſtituti, quia poteſt inſtituere etiam perſonam incapacem, ut eſt deportatus, *l. neque, §. & deportati, ff. de milit. teſt.* & ita docet Molfeſius *in ſum. tom. 2. tract. 13. cap. 2. num. 59.* & alii communiter. Hoc ſuppoſito negativè reſpondet ad propoſitam quæſtionem. Jaſon *in l. quamquam. C. de teſt. mil.* qui ait ideò hoc privilegium militibus concedi, quia ſimplices, & ignari interpretatione juris exiſtimantur, quæ quidem ratio in Cardinalibus non viget: ergo, &c.

2. Sed his minimè ſuffragantibus, afferunt DD. Cardinales habere privilegium teſtandi jure militari, & ita docet Albanus *de Caldinal. quæſt. 42. 6. ſecundo principaliter*, ubi pro hac ſententia citat Balduſ. Idem docet Manfredus *de Cardinal. deciſ. 221.* & Zechius *de Republ. Chriſt. tit. 3. de Cardin. n. 9. privil. 11.* cum Gratiano *in diſcept. tom. 2. c. 312. n. 11.* Germonio *de ſacra immun. lib. 3. c. 6. n. 66.* & Bagno *de S. R. E. dignitatibus, tr. 11. fol. 182.*

RESOL. XC.

An Cardinales teſtantes ex facultate Pontificis teneantur adhibere formam juris Civilis, aut Canonici? Ex part. 5. tract. 2. Reſol. 52.

§. 1. Ad hoc dubium reſpondet Azorius *tom. 2. lib. 5. cap. 5. quæſt. 7.* facultatem dictam intelligi, ut teſtari queat ſervatis, quæ Canonico jure, non civili, præſcribuntur, & quia jus Canonicum, ut patet ex *c. cùm eſſes, & cap. relatum, de teſtam.* ſolùm requirit duos, aut tres teſtes, ideò teſtamentum ſubſiſtit factum à Cardinali duobus, aut tribus teſtibus adhibitis, quamvis jure civili ſeptem requirantur. Teſtamenta Cardinalium Romani Pontificis cõſenſu facta juxta Canones, non juxta leges civiles metiri debemus. Hæc Azorius, qui malè pro contraria ſententia citat Barbatiam *de Cardinal. quæſt. 4. num. 9.* ut legenti

patet;

patet; apertè docet Cardinales teſtantes ex facultate Papæ validè teſtari cum formulis juris Canonici quod etiam noviſſimè docet Bagnus *de dignit. Cardinalium S. R. E. tract. 11. fol.* 180.

2. Non deſinam tamen hìc adnotare ea, quæ circa præſens dubium notat Germonius *tract. de indult. Cardinal. §, quod tu Romanum, n.* 22. ubi ſic ait: Inanis redditur illa quæſtio, an ſi Papa concedat Cardinali teſtandi facultatem, hæc facultas accipi debeat, prout jus civile diſponit, aut prout Pontificium. In qua ſanè controverſia mihi tempus conterere videntur interpretes noſtri, quos citat, & ſequitur Andreas Barbatia *in dicta quæſt. 4. nu. 7. ver. ſed poteſt quiſpiam, uſque ad finem*, nam ſi verum eſt, ut eſt vero verius, Cardinales poſſe de rebus propriis, patrimonialibus inquam, & ex proprio acquiſitis, vel ab amicis, & affinibus intuitu perſonæ, non æquè dignitatis relictis liberè diſponere, ſi verum quoque eſt, prout eſt, Principem concedendo teſtandi facultatem alicui videri concedere, quod ille non habet, videtur Pontifex maximus Cardinali concedere, ut teſtari poſſit de acquiſitis ex fructibus rerum Eccleſiaſticarum, quæ ſanè bona regulantur, ut nemo neſcit, ſecundum Pontificias diſpoſitiones, non autem Cæſareas conſtitutiones. Atqui jure Pontificio cautum eſt, ut videas *in cap. cum eſſet, cap. relatum* 1. ubi omnes notant, *de teſt.* ſubſiſtere teſtamentum, in quo duo tantum, vel tres fuerint adhibiti teſtes, cùm ſeptem jure civili eſſe debeant. Undè in eam ſum ſententia, ut exiſtimem facultatem teſtandi Cardinali conceſſam, non de ſolemnitatibus intelligi debere, ſed de diſpoſitione bonorum, de quibus aliàs ipſe teſtari non poterat, etſi idem Barbaria parum cautè poſt Salicetum putaverit *in d. quæſt. 4. num. 9.* Cardinalem, hac facultate habita, quoad ſolemnitatem teſtamenti non teneri teſtes adhibere, licèt teneatur quoad probationem, quæ quidem ſolutio abſurda videtur in eo, qui cùm liberam habeat teſtamenti factionem, facultatem teſtandi à Principe obtinet, quia licèt tunc poſſit omittere ſolemnitates, præcipuè quoad numerum teſtium de jure communi neceſſariorum, rectius tamen fecerit ſi propter pleniorem probationem eos adhibuerit, ne in falſitatis diſcrimen veniat teſtamentum. Huouſque Germonius,

R E S O L. XCI.

An facultas conceſſa Cardinalibus teſtandi intelligatur pro prima vice? Ex p. 5. tr. 2. Reſ. 53.

Quoad hoc pro Epiſcopis in tom. 5. tr. 1. ex doctrina reſ. 89. ſignanter in fine.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Cucchus *in inſt. Can. lib. 2. tit. 4. numer. 90.* & Zechius *de Republ. Chriſt. tit. 3. de Card. num. 9. privil.* 8. ubi ſic ait: Solet à Pontificibus Cardinalibus concedi, ut de fructibus ex beneficiis quæſitis teſtari poſſint, quæ tamen licentia facto primo teſtamento extinguitur. Ita ille, qui pro ſua ſententia citat Decium *conſ.* 52. & Socinum juniorem *lib. 1. conſil.* 89. & ita licentia ut aliquis Monaſterium Monialium ingrediatur, vel ut ad urbem accedat, intelligenda eſt ut ſemel tantum introeat, vel in Urbem veniat.

2. Verum mihi contraria ſententia placet, quam loquens in terminis de Cardinalibus docet Azorius *tom. 2. lib. 4. cap. 3. quæſt.* 10. ubi ex multis docet facultatem teſtandi ad primum teſtamentum non expirare, non enim eſt idem juris de teſtamento quod de aliis rebus, nam teſtamentum non niſi morte teſtatoris confirmatur, & hominis voluntas ultima non eſt ante mortem, ut cætera primo actu perficiuntur.

R E S O L. XCII.

An licentia conceſſa Cardinalibus teſtandi expiret mortuo Pontifice, qui illam conceſſit?

Et an Pontifex poſſit concedere facultatem teſtandi non ſolum in pios uſus, ſed etiam in quoslibet, dummodò liciti ſint, & honeſti? Ex part. 5. tract. 2. Reſ. 54.

Sup. hoc in to. 5. tr. 2. lege doctrina §. 1. & 2. Reſ. 143.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Cucchus *in inſtit. can. lib. 1. tit. 4. nu. 90.* & Zechius *de Rep. Chriſt. tit. 3. de Card. n. 9. privil.* 8. ubi ſic ait: Solet à Pontificibus concedi Cardinalibus, ut de fructibus ex beneficiis quæſitis teſtari poſſint, quæ tamen licentia extinguitur mortuo concedente teſtamento non facto. Sic ille, qui citat pro hac ſententia Soc. jun. *lib. 1. conſ. 89. n.* 33. & ratio eſt, quia eſt facultas ad actum odioſum, & juri communi repugnantem.

2. Sed ego contrariam ſententiam teneo, quia cùm teſtamentum vim non habeat, niſi poſt teſtantis mortem, illi, cui teſtandi licentia conceſſa eſt, imputari nequit concedente ſuperſtite eum teſtatum non fuiſſe, ſi quidem longiorem vitam adeptus eſt, quàm is, qui facultatem conceſſit; & ea facultas pro tempore mortis, à quo debet teſtamentum vìm habere, deſervit potiſſimum, & ita docet mutans ſententiam Covarruvias *in cap. cum in officiis, n. 8. de teſtam. in 2. edit.* Guttierrez *in qq. pract. lib. 2. q. 75. num. 1. & ſeq.* Burſatus *vol. 1. conſ.* 30. Henriquez *lib. 7. cap. 21. n. 6.* Molina *de juſtitia, tom. 1. tract. 2. diſp.* 141. & alii, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 8. diſp. 28. n.* 82. & hanc ſententiam loquens in terminis de licentia data Cardinalibus teſtandi, tenet Megalius *in promptuar. ver. Cardinalis, n.* 10.

3. Notandum eſt tamen hìc obiter contra Barbatiam *de Cardin. q. 4.* & Navarrum *de reddit. Eccleſ. qu. 3.* poſſe Pontificem concedere facultatem teſtandi Cardinalibus non ſolum in pios uſus, ſed etiam in quoslibet, dummodò liciti ſint, & honeſti, & Pontifex tales licentias ſic concedere conſuevit. Ita Azor. *tom. 2. lib. 4. cap. 3. q.* 12. & Bagnus *de S. R. E. dignitatibus, tract. 11. fol.* 280.

R E S O L. XCIII.

Notabilia quædam de Cardinalibus ex Sacra Deciſionibus, in quibus fusè tractantur collecta? Ex part. 5. tractat. 2. Reſ. 97.

I. AN uniri poſſint beneficia reſervata de tempore unionis, ſi fiat unio à Cardinali habente Indultum, Rota coram Cavalerio *dec. 628. n.* 3.

II. Indulta Cardinali conceſſa, an capiant beneficia electiva? Rota coram Puteo *lib. 3. dec.* 190.

III. Indultum Cardinalis quando non capiat vacationem? *ibidem lib. 3. dec.* 13.

IV. Indulta Cardinalium an reſpiciant beneficia de novo erecta? *ibid. lib. 2. deciſ.* 194.

V. Indultum Cardinalis quòd ceſſantibus commendis, & unionibus providere poſſit, quomodo intelligatur? *ibidem lib. 3. deciſ.* 13.

VI. An Cardinales ſubjaceant Regulæ de publicandis reſignationibus? *ibidem lib. 1. dec.* 189.

VII. Derogatio Indulti Cardinalis ordinarii non datur niſi expreſsè dicatur, *ibid. lib. 2. dec.* 412.

VIII. Derogatio Indulti Cardinalis an intelligatur de Indulto Cardinalis extraordinario, non autem Cardinali conceſſo? *ibidem lib. 3. dec.* 93.

IX. Auditores Cardinalium quando, & quomodo poſſint ſervare terminos? *ibid. lib. 2. dec.* 17.

X. Cardinalium dicto quando credatur? Rota coram Seraphino *tom. 1. dec. 354. n. 12. & dec. 142. n.* 1.

XI. Cardinales non ligantur diſpoſitione Extrav. *Injuncta*, & poſſunt etiam ante adeptam poſſeſſionem, Epiſcopatus beneficia conferre, *ibid. tom. 2. dec. 1144. n.* 3.

XII. Cardinalis Vicecancellarius, vel Camerarius, vel Pœnitentiarius non ſortiuntur aliquam prærogativam in iis, quæ ſpectant ad officium Cardinalium in eorum Collegio, *ibid. deciſ. 716. num.* 6.

XIII. Cardinales ſunt familiares Papæ, & non commenſales non veniunt appellatione Officialium, nec in generali diſpoſitione, veniunt tamen in favorabilibus, etiam in præjudicium concedentis. Rota coram Creſcentio *deciſ. 3. num. 1. 2. & 3.*

XIV. Cardinales milites Religionis Jeroſolymitanæ non ſunt exempti ab oneribus impoſitis Commendis ab ea traditis. Rota coram Mantica *deciſ. 230. n.* 8.

XV. Cardinales ſunt exempti ab oneribus impoſitis, & imponendis penſionibus, quæ eis à Pontifice conceduntur, *ibid. num.* 7.

XVI. Cardinalium literæ privatæ non probant. Rota coram Cæſare de Graſſis *dec. 172. n.* 12.

XVII. Literæ miſſivæ Cardinalis nepotis Papæ, & ſuperintendentis loquentes de omnibus beneficiis extenduntur ad Canonicatus in Collegiata, & quare, & quando derogent Brevi Pontificio? *ibid. dec.* 112.

XVIII. Cardinalis poteſt nolle uti Indulto, ſed magis uti menſibus Ordinariorum. Rota coram Achille de Graſſis *deciſ.* 407.

XIX. Cardinalibus ſex menſes dati ad reſignandum beneficium minoris valoris 200. currunt à die proviſionis, non autem à die habitæ poſſeſſionis, *ibidem deciſ.* 1.

XX. Regula modificatoria Indultorum Cardinalium abſentium durantibus expectativis, ut habeant tantum alternatos menſes, procedit tam in Cardinalibus, qui ſemper fuiſſent abſentes, quàm in his, qui à principio præſentes, poſteà cœperunt abeſſe, *ibid. dec.* 410.

XXI. Cardinalis non inhibet alteri Cardinali. Rota *in antiquis deciſ. 31. de dolo, & contum.*

XXII. Cardinalibus ob reverentiam non inhibetur, *ibid. deciſ. 25.*

XXIII. Cardinales non gaudent Indulto, qui nunquam fuerunt in Curia. Rota *in deciſionibus noviſſimis part. 3. lib. 3. deciſion. 1953.*

XXIV. Cardinalis acceptans beneficium ita ut gratia familiaris non poſſit canonizari, cui ex favore fuit poſteà beneficium collatum, non nocet per geſta à ſe ante præſtitum conſenſum dicto familiari, *ibid. dec. 538. n. 2.*

XXV. Cardinalis gratia obtenta jus ſuum à ſe ſine conſenſu Papæ abdicare non poteſt, *ibid. dec. 358. n. 3.*

XXVI. Cardinalium familiares deſcripti in matricula, ſi inter eos non reperiatur deſcriptus, qui ſe dicit familiarem, an ob id non ſit habendus pro familiari, *ibidem deciſion. 416. num. 2.*

XXVII. Cardinalis titularis habet de jure jus conferendi in ſua Eccleſia hæc tamen juris aſſiſtentia non ſufficit ad manutentionem, quando probatur alium eſſe in poſſeſſione. Rota apud Farinacium *dec. 423. n. 3.*

XXVIII. Indultum conferendi in menſibus reſervatis non ſuffragatur ubi Epiſcopus eſt Cardinalis, quia tunc nulli ſunt menſes reſervati. Rota coram Ludoviſio *deciſ. 91. n. 1.*

XXIX. Indultum conceſſum alicui Cardinali intra alienam diœceſim, non comprehendit beneficia ſpectantia ad collationem ordinarii, *ibid. dec. 291. num.* 8. & hoc eſt ita verum, ut etiamſi ſedes Epiſcopalis vacaret, dum vacat beneficium in menſe Ordinarii, non poteſt Cardinalis illud conferre, *ibid.* & Rota *deciſ. 342. diverſ.* Alia etiam privilegia Cardinalium ex ſacra Rota decerpta videbis apud Riccium *part. 1. collect.* 120. Et ne deſeras in caſu contingenti etiam videre duas magiſtrales deciſiones Rotæ apud poſthumas Farinacii *tom. 2. deciſion.* 403. *& tom. 1. deciſion.* 464. ubi exactè explicatur, quando, quomodo, & ex quibus cenſeatur probata familiaritas Cardinalium ad effectum reſervationis. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem tractatum de ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus.

Subſequuntur omnes Reſolutiones de Collocutionibus, & Scriptionibus vetitis tempore Conclavis, Ex duodecima parte R. P. Dianæ in ejus ſecundo Tractatu.

RESOL. XCIV.

An Cardinales loquentes cum aliis exiſtentibus extra Conclave de rebus ad electionem pertinentibus, incidant in cenſuram Papæ reſervatam?

Et negativè reſpondetur?

Et notatur, quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ, ſed contra ſecretò loquentes. Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 1.

§. 1. REſpondent aliqui negativè, quia in *Cap. ubi periculum de elect. in 6.* ſic habetur: *Nulli fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere, vel ſcripturam: qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo illorum ſecretè loquendo, ipſo facto, ſententiam excommunicationis incurrat*: ita ibi. In quibus verbis ut patet, ſolum excommunicantur ad Cardinales in Conclavi exiſtentes ſcripturam, vel nuntium mittentes. Ergo mittentes à Cardinalibus diſtinguuntur: maximè cum in verbis antecedentibus dixerit Pontifex *nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat*: Ergo perſonæ extra Conclave exiſtentes, ſunt quæ huic excommunicationi ſubiiciuntur, non autem, qui intra Conclave exiſtunt. Itaque hæc excommunicatio non comprehendit ipſos Cardinales, ſed nuntium, vel ſcripturas mittentes, vel ſecretò alloquentes. Ita docet Cajetan. *verb. Excommunicatio capite* 55. Sayrus *lib. 3. capite 35. num. 3.* Filliucius *tractatu 14. capit. 4. quæſtione 2. numero 54.* Suarez *diſput. 23. ſect. 4. num. 2.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſput. 2. quæſt. 2. punct. 34. num. 6.* Caſtrus Palaus *tom. 6. diſput. 3. punct. 31. num. 1.* Sed quid dicendum in terminis Bullæ Pii IV. reſpondeo etiam negativè; nam Pontifex ibi ſic ait: *Clauſo Conclavi, nulli ad colloquium, etiam extra portam Conclavis, etiam Principum Oratores, niſi ex magna, & urgenti cauſa à majori parte Collegii approbanda admittantur.* In quibus verbis, ut patet, nulla imponitur excommunicatio Cardinalibus propter locutionem, undè Caſtrus-Palaus *ubi ſuprà numer. 1. in fine*, ſic ait: *Adverte in fine hujus Conſtitutionis Gregorii, Pium IV. in Bulla ejuſdem incipiente: In eligendis Eccleſiarum Prælatis, excommunicationem ſibi reſervatam proferre adverſus quoſcumque etiam Cardinales, qui litteras, aut cujuſvis generis ſcripta nuntium vel notam, aut ſignum miſerint ad eos qui in Conclavi fuerint, vel è contra è Conclavi ad eos, qui foris fuerint, & adverſus quoſcumque has litteras, ſcripta, nuntium, vel notam recipientes. Ex quo tam dubitare non licet quocumque modo littera, vel nuntius mittatur, ſive ſecretè ſive publicè, ſub hac excommunicatione comprehendi; neque etiam dubitare licet comprehendi Cardinales.* Ob locutionem autem præſenti Conſtitutione Pii IV. excommunicatio non injungitur; benè tamen in dicto capite *ubi periculum*. Ita ille. *Et punct. 29. num. 6.* Sic etiam aſſerit In Bulla Pii IV. in ordine 63. edita Anno 1562. cujus initium eſt; *In eligendis Eccleſiarum Prælatis; Pontifex ſub excommunicatione ipſi reſervata prohibet litteras aut cujuſvis generis ſcripta ad eos, qui in Conclavi erunt, ſeu nuntium, vel notam, aut ſignum mittere, aut recipere, aut è contra, è Conclavi ad eos qui foris erunt. Inſuperque prohibet, & ſi non ſub excommunicatione, ut clauſo Conclavi ad colloquia etiam extra portam Conclavis, etiam Principum Oratores, niſi ex magna, & urgenti cauſa à majori parte Collegii approbanda admittantur.* Hæc Palaus. Itaque dicendum eſt Pium IV. ad confirmationem eorum, quæ diſpoſuerat Gregor. X. *in dict. cap. ubi periculum* addidiſſe excommunicationem Papæ reſervatam, non ſolum contra ſcribentes extra Conclave intra Conclave, ut fecerat Gregorius, ſed etiam Cardinales recipientes literas, & illas ſcribentes ex Conclavi ad alios extra Conclave. Prohibuit etiam Collocutiones, ſed non cum pœna excommunicationis; & ita hanc ſententiam præter Palaum *ubi ſuprà* in terminis Bullæ Pii IV. docet Bonacina *tom. tertio; diſputatione 2. quæſtione 2. punct. 34. num. 9.* ubi loquendo de differentia inter Conſtitutionem Pii IV. *& capite ubi periculum*, ſic aſſerit; *Patet differentia inter iſtam, & præcedentem Excommunicationem. Primò, quod iſta eſt reſervata Summo Pontifici, illa nequaquam. Secundò, in iſta non ſolum prohibitum eſt mittere literas, ſcripta, & ſigna, verum etiam illa recipere: illa verò non imponitur excommunicatio recipientibus. Tertiò in illa prohibitum eſt ſub excommunicatione ſecretè loqui*, in hac verò *Conſtitutione prohibitum quidem eſt, ſed non ſub cenſura.* Hæc Bonacina, *cui etiam adde Joſephum Gibalinum in Synopſi cenſurarum verbo Electio num. 6.*

2. Itaque dicendum eſt, in dicta Conſtitutione non inveniri cenſuram latam reſervatam contra colloquentes, ſed contra ſcribentes ex Conclavi ad alios exiſtentes extra Conclave, vel ſcribentes Cardinalibus, vel aliis exiſtentibus in Conclavi.

3. Et tandem non deſeram hìc apponere verba Patris Theſauri *in praxi de pœnis part. 2. verb.* Conclave, *capite 2. §. Item Pius*, ubi ſic ait: *Nota quod contra colloquentes palam Cardinalibus nulla eſt pœna latæ ſententiæ, ex prædictis; Itaque ſolum ii, qui ſecretè loquuntur cum Cardinalibus in conclavi exiſtentibus incurrunt excommunicationem non reſervatam: ipſi autem Cardinales ſecretè loquentes cum advenientibus, non incurrunt ullam cenſuram.* Ita Theſaurus.

RESOL. XCV.

Rationes pro affirmativa ſententia adducuntur, ſed negativa firmatur?

Et docetur, quod mens legis magis eſt attendenda, quàm verba?

Et explanatur legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio.

Et quod in his, quæ per rationem legis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiva ſed comprehenſiva? Ex p. 12. tract. 2. Reſ. 2.

§. 1. SEd his non obſtantibus, affirmativam ſententiam aliqui ſatis probabilem exiſtimabunt, nempe Cardinales non ſolum mittentes literas, & nuncium ad alios extra Conclave exiſtentes, ſed etiam cum ipſis colloquentes in cenſuram reſervatam Pii IV. incidere.

2. Probatur Primò hæc opinio, quia legis mens magis eſt attendenda, quàm verba, ut patet ex *l. ſcire, ff. de legib. l. non aliter, ff. de legat. 3. l. minimis, & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verb. ſignific.* & tenet Surdus *deciſ. 35. num. 14.* Ferrer. in *Conſtit. Catal. Gloſſ. 4. num. 66.* unde Bartholomæus Humada *in ſchol. ad Gloſſam*, Lopez *l. 57. tit. 5. par. 2. gloſſ. 2. numer. 7.* docet ex Baldo in dicta *l. ſcire*, quod non ſolum recedere debemus à verbis legis, & ſervare mentem, ubi eſt expreſſa, ſed etiam ubi mens, ſeu ratio non eſt expreſſa. Sed certum eſt Summum Pontificem Pium IV. in dicta Conſtitutione aliam non habuiſſe mentem, ac finem, quam ob ſolam Pontificis electionem Cardinales ab omni communicatione cum aliis extra Conclave ſe abſtinerent, unde prohibuit ſub cenſura ſibi reſervata ad eos mittere literas, nuntium, &c. Ergo quantò magis dicendum, voluiſſe Cardinalibus prohibere collocutionem cum ſupradictis, cum lingua magis urgeat, & vim habeat, quam calamus.

Sup. hoc late ſup. in tract. 1. Reſ. 128. §. 2. & ſeq. & in to. 3. tr. 4. Reſ. 2 §. ult. ante med. à verſ. unde in caſu, & in to. 5. tr. 1. Reſ. 87. §. Sed ego poſt med. 1 verſ. Et ideò legis mens, & in to. 6 tr. 1. Reſ. 31. § Sed in caſibus, prope fin. & in tom. 7. tr. 1. Reſ. 3. §. Nec obſtat, & in Reſ. 108. § 1. ante medium verſ. tunc.

3. De-

3. Deinde probatur, & confirmatur hæc opinio, quia in Bulla Pii IV. §. *Clauſo*, & §. *litteras* verſantur, & reſpiciunt unam eamque materiam, videlicet remotionem ab omni communicatione cum exiſtentibus extra Conclave, prohibendo collocutiones, litteras, mandata, notas, ſigna, ergo licèt materialiter videantur duo §§. diſtincti, ſunt tamen formaliter unus, & idem, & ideò *in Rubr.* §. *litteras* dicitur *Clauſo Conclavi litteræ, & ſigna ſimiliter prohibentur*. Nota dictionem *ſimiliter*, quæ eſt repetitiva, ut obſervat Ruinus *conſ.169. num.2. vol.2.* Surdus *deciſ.88. num.15.* Unde inducere diſpoſitionem ſimilem præcedenti, dixit Sacra Rota coram Seraphino *tom.2. deciſ.1394. num.1.* Ergo cenſura lata in dicto §. *litteras* cadit etiam, & includit antecedentem §. *Clauſo*, & ideò non ſolum mittentes, & recipientes litteras, vel ſcripturas, ſed etiam colloquentes cum his qui extra Conclave exiſtunt de rebus pertinentiuss ad Electionem, in excommunicationem incidere dicendum erit, cum utrobique par ſit ratio, ut ſtatim videbimus, & alioquin contra Regulam *cum quis de regulis Juris in 6.* quod una via denegatur, altera concederetur, unde Petr. Peckius in dictam Regulam ſic ait: *Quoniam in omnibus diſpoſitionibus, & publicis, & privatis ſcriptum ſententiæ, & menti cedere æquum eſt, cum ratio legis lex ſit, & non legis verba captanda ſint, ſed legiſlatoris intentio ſpectari debeat, optima ſanè ratione conſtitutum fuit, quod cum quid alicui una via per legem prohibetur ad id alia via, ſub velamento, & prætextu verborum, contra legis mentem admitti non debet.* Ita ille. Cui adde Varneſium *vol.2. conſil.459. num.2.* Vela *differt. 10. nu.59.* Seſſe *deciſ.28. num.11.* Larrea *Deciſ. Granat.1. num. 45. lib.1.* Sanchez *de matrim. lib.10. diſp.8. num. 20.* & alii aſſerentes abſurdum eſſe, quod una via denegatur altera concedere; Sed hoc eveniret in caſu noſtro, nam ad evitandam omnimodam communicationem cum aliis extra Conclave denegarentur ſub cenſura latæ ſententiæ ſcriptiones, & mandata per nuncium, ſed concederentur ſine incurſu cenſurarum colloquia.

4. Probatur tertiò, quia non pauci, nec contemnendi, imò magni nominis Doctores aſſerunt etiam legem pœnalem extendendam eſſe ad alium caſum, quando militat eadem ratio, & ita per Textum in *l.2. verſ. ſi Curatores, ff. ad Tertull. & in cap. ſi poſtquam, cum gloſſ. de elect. in 6.* docet Alphonſus Moditius *in §. lex eſt inſtit. de jur. gent. dub.54. num.1.* Quia, ubi eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, debet eſſe eadem juris diſpoſitio, etiam in pœnalibus: quia tunc non dicitur fieri extenſio, ſed quædam declaratio, ut notat *Gloſſ. ſingularis in cap.1. in verb. Italiæ de temp. ordinand. lib.6.* quam pro ſingulari commendat Panormitanus *in cap. nihil, columna antepenult. de elect. & in cap. fin. columna 2. de reſcript.* Et hæc omnia latè firmat ex Neotericis Guttierrez *pract. qq. lib.3. quæſt.17. num.83.* ubi probat, quod in quacumque materia ſimus, ubi habet locum ratio legis, ibi quoque locum debet habere ipſa lex *l. illud, ff. ad l. Aquiliam, l. à Titio, cum ſimilibus, ff. de verb. obligationibus,* Mantic. *de conjecturis ultimarum voluntatum lib. 2. cap. 11. nu.20.* Tiraquell. *de cauſis ceſſantib. part. 1. num. 151.* Becc. *conſ.89. num. 10.* Decian. *conſ.76. num. 10. lib. 2.* Maſcard. *de probat. concl.1162. num.4. & prius concluſ. 312. num. 9.* Adde Barb. *conſil.10. num.11. 12. & 19. lib.2.* Hinc eſt, quod in his quæ per rationem legis comprehenduntur non dicitur fieri interpretatio extenſiva, ſed comprehenſiva, Roland. à Valle *conſ.27. n.6. cum ſeqq. lib.1.* Molina *l.1. de Hiſp. primogen. cap. 5. num.12.* Undè in tali caſu non dicitur lex extendi, ſed includi ille caſus ſub ejuſdem legis diſpoſitione, latè Cravet. *de Antiquit. temp.4. part. princip. in princip. num.91.* cum ſequentibus, & Pariſius *conſil.22. num.20. lib. 2.* quibus adde Antonium Frances in *Paſtor. Regul. par.2. quæſt.10. num.52.* Ergo cum ex ſupradictis pateat ex identitate rationis legem pœnalem eſſe extendendam, à fortiori dicendum eſt in caſu noſtro Conſtitutionem Pij IV. contra Cardinales, mittentes, litteras, & nuntium extra Conclave ad alios, extendendam eſſe ad Cardinales cum ipſis colloquentes, nam in hoc caſu militat eadem, imò major ratio: unde ex ſuperius allatis patet opinionem hanc affirmativam cui ego adhærere Eminentiſſimis DD. Cardinalibus conſulerem, eſſe ſatis probabilem. Illa tamen non obſtante, exiſtimo opinionem negativam Caſtri Palai, & Bonacinæ carere probabilitate, & ideò illam ſequentes non damnarem. Nam in materia cenſurarum reſpuitur communiter à Doctoribus argumentum à ſimili, ut notat Amicus in *Curſ. Theologic. tom.7. diſputatione 31. ſect.3. num.58. & alii,* imò, & à fortiori, undè verba interpretanda ſunt, ut jacent, & ſonant. * Pœnæ etenim ad alios caſus non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ, *l. factum cuique, §. in pœnalibus, ff. de Reg. Jur. capite in pœnis eodem tit. in 6.* docet Surdus *de aliment. tit.1. quæſtione 59. numer. 12.* Burgos de Paz, *conſ.8. numer.2.* etiamſi extenſio efficeretur ex ſimilitudine rationis, ut docet Gironda *de privileg. explicat. num.540.* Dueñas *Regul.281.* cum alijs communiter. Ergo, cum Pius IV. fulminaverit ſententiam excommunicationis contra Cardinales mittentes, & recipientes literas, nuntium, &c. non eſt extendenda ad colloquentes; nam ſi iſtos voluiſſet comprehendere, expreſſiſſet, ut fecit, contra mittentes, & recipientes literas. Ergo dum non expreſſit, comprehendere non voluit, quia ut diximus, ſi voluiſſet, expreſſiſſet, *leg. unica, cap. fin. autem, Cod. de caduc. tollen. cap.2. de transl. Prælat.* Tiraquellus *in leg. ſi unquam, verb. libereis, num.3. C. de revocan. donat.* Surdus *conſ.88. numero 4.* Guttierrez *Pract. qq. lib.3. quæſt.22. num.7. & alij.* Sed ſi aliquis vellet ſtare in hac opinione quod Cardinales loquentes de rebus pertinentibus ad Electionem non incidant in cenſuram Papæ reſervatam; reſtat videre an ſaltem Cardinales in tali caſu peccent mortaliter.

Sup. hoc latiſſime ſup. in to. 3. Ref. 128. §. Probatur tertiò, & in to. 1. tract. 5. ex iata doctrina Ref. 61. §. 1. in fine, & in aliis ejus monoe. & in to. 5. tr. 1. Ref. 290. §. 2. & ul. & ibi in tr. 3. ref. 14. §. Nec valet, ad med. & ibid in tract. 9. Ref. 35 §. 2. & in Reſol 35 §. Adde, & in ref. 73. §. 1. & 2. & ibi in tract. 10. Ref. 322. §. 1. ad med. verſ. Unde, & in to. 6 tr. 1. Ref. 79. & in to. 7. tr. 1. Ref. 2. §. Hoc Paulo poſt initium, à verſ. tamen lex. Et pro interpretatione comprehenſiva, & non extenſiva conſenta in hoc textu late ſupra in 2, tract. 1. ref. 128. §. Probatur tertiò, ad med à verſ. Hinc eſt, & in to. 2. tr. 1. Ref. 279. §. 2. ante med. & in tom. 3. tr. 2. Ref. 47. §. Et hanc ad med verſ. nec dicitur extenſio, & in to 7. tr. 1. Ref. 3 §. Nec obſtat primò, ad medium, à verſ. Et in tali caſu, in ref. 3. §. 1. prope fin. & in Ref. 304. §. Confirmatur, & in Ref. 323. §. Sed hæc à lin. 9.

* Sup. hac pœna in omnibus Ref. & §§. not primæ hujus §.

R E S O L. XCVI.

An Cardinales loquentes cum aliis exiſtentibus extra Conclave de rebus pertinentibus ad electionem peccent ſaltem mortaliter?

Et deducitur, quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, Quam primum confiteatur, *& quia ſunt verba imperativa non important præceptum ad mortale, ſed conſilium, & adhortationem.*

Et docet, quod conſuetudo, & obſervantia ſubſequens eſt optima legum interpres? Ex part. 12. tr.2. Reſ.3.

§. 1 NEgativè prima facie videtur reſpondendum: nam Pius IV. ſic ait: *Clauſo conclavi nulli ad colloquium admittantur.** Quę quidem verba cum ſint imperativa, non inducunt præceptum aliquod, quia ſunt ſimplicia quædam verba; Et quando Jus, vel Superior aliquid ſub culpa præcipere volunt, fortioribus terminis uti ſolent. Et ita hanc ſententiam generaliter, & abſque ulla limitatione docet Bordonus *in conſ. regul. to.2. reſ.61. q. 9. nu.27.* Patrum Thomiſtarum decus Cardinalis Cajetanus *2.2. q.186. art.9. circa ſolut. ad 2.* Caſtro *lib.1. de leg. pœn. cap.5. docum. 4.* Salon. *2. 2. quæſt.77. art.2. controverſ. 8. col.3. verſ. Ex his ſequitur,* Carbon. *de legib. lib.7. diſput.4. ad fin.* Confirmatur hæc opinio authoritate Petri de Ledeſma *in Summa tom. 1. de Euchariſt. c.11. ante 9. concl.* Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 7. diffic. 37. num.7.* Tamburin. *opuſculo de Commun. cap.1. §. 6. nu. 49.* Lud. de S. Joanne *quæſt.7. de Euchariſt. art.7. dub.1. in fine pag. 264.* Martin. de S. Joſeph. *lib.1. tract. 7. de Euchariſt. num.19.* aſſerentium verba Concilij Tridentini *ſeſſ. 13. cap.5.* Quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur, quia ſunt verba imperativa, non important præceptum ad mortale, ſed cōſilium, & adhortationem. Et ad plurimum verba imperativa, important tantùm præceptum ſub veniali, tradunt Navarrus *cap.12. n.49.* Emanuel Sà *verb. lex num.6.* Sayrus *in Clavi Regia lib.3. cap.7. num.2.* & alij.

* Sup. hoc latiſſime in to. 1. tr. 3. Ref. 29. & in multis aliis ejus t. not.

Sup. hoc infra in §. ult. hujus Ref. & in aliis ejus tomis.

2. His tamen non obſtantibus, puto affirmativam ſententiam tenendam eſſe. Probatur primò, quia ſupradicta opinio Cajetani, & aliorum procedit quando materia non eſt gravis, ſed quando verba imperativa verſantur circa materiam gravem, & quæ plurimum intereſt Reipublicæ, tum dicta verba importare præceptum ſub mortali, tradunt communiter Doctores, ut Caſtrus Palaus *tom.1. tr.3. diſp.1. punct.9. num.2.* Vaſquez *in 1.2. tom.2. diſp.178. cap.3. num.21.* Sanchez *de matrim. lib. 4. diſput. 23. numer. 12.* & in Summa *tom.2. lib.6. cap. 4. numer. 26.* Merolla *tom. 2. diſput. 4. cap. 3. diffic.1. num.110.* & alij. Quod patet ex Clement. *Exivi, § item quia, verſ. nos itaque de verb. ſignificat.* ubi Pontifex expreſsè dicit, verba imperativi nec continere præceptum, nec ei æquipollere, & ſtatim ex materiæ gravitate præceptum collegit. Sed in noſtro caſu materia præcepti eſt in re graviſſima, quæ importat, & conducit ad bonum univerſale totius Eccleſiæ, videlicet ad liberam, & rectam electionem Summi Pontificis. Ergo verba ſupradicta Pij IV. licet imperativa, præceptum ſub mortali continere omninò dicendum eſt. Et ita interpretata eſt dicta verba Pij IV. conſuetudo, & obſervantia ſubſequens, quæ eſt optima legum interpres, *l. minimè, ff. de legibus, l. ſi de interpretatione, ff. eod. tit. cap. cum de conſuetud.* Sylvan. *conſil. 88. num. 27.* Tiraquel. *De nobil. capite 10. numer.9.* Afflict. Neap. *deciſ.166. numer.9. & dec. 173. numer.3.* Menoch. *conſ.32. numer. 44. & conſ.390. num.21. conſ.577. numer.2. & 3. vol.3.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1415. numero 10.* Bruno à Sole *in locis commun. verb. conſuetudo 6.* Cardoſ. *in praxi Judicum, & Advocat. eod. verb. n. 3.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, C. de integr. reſtit. minor.* verb.

Adverte obſecro, quod hæc duo nomina conſuetudo, & obſervantia author hic adjunxit, & in Ref. quæ eſt in to. 2. tr. 1 Ref. 33 in §. Et tandem. In reliquis.

*verb. contractum nu.*29. Bellet. *diſquiſ. cleric. par.*1. *tit. de Clerico debitore*, §. 12. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.*2. *cap.* 1. *num.*12. Camil. Borell. *in Summa omnium deciſ. tit.*14. *numero* 88. Cened. *practic. & canon. qq. lib.* 1. *quaſt.* 3. *n.*11. cum aliis, quibus adde Joannem Præpoſitum *in cap.* 2. *nu.*14. & Amicum *in Curſu Theolog. tom.*5. *diſp.*5. *ſect.* 8. *num.*204. aſſerentes, obligationem ad mortale ſolo verbo imperativo declarare praxim, & conſuetudinem, Et ideò loquens de verbis imperativis aſſerunt plures ſtandum eſſe conſuetudini acceptanti, & intelligenti ea verba. Si enim ita explicuit tamquam verba præcepti, continebunt præceptum; ſi verò tamquam verba conſilii continebunt conſilium, Ubi autem conſuetudo nihil explicuit, ſpectandam eſſe materiam, & ſi ea magni ponderis, & neceſſitatis ſit, & ita veriſimile ſit, eam ſic à ſuperiore ponderatam, continebunt præceptum; ſecus autem ſi non. Sic Anton. *in c. nam concupiſcentiam in fine de conſtit.* & ibi Panorm. *num.* 4. Imol. *numer.* 10. Felin. *num.* 8. *verſ. De aliquibus autem verb.* Alex. de Nevo *numero* 26. Angel. *verb. lex. num.* 3. & *ibi* Tab. *quaſt.*28. *num.*29. Armilla *num.*4. Sylveſt. *verb. Præceptum quaſt.*2. Everard. *in ſuis topicis loco ab æquipollentib. num.*11. Sanchez *tom.*2. *Summa lib.*6. *cap.*4. *num.*39. & *alii.* Sed in caſu de quo loquimur, etiamſi non adeſſet, conſuetudo, quod negamus, tamen materia eſt ita gravis, ut gravior eſſe non poſſit, videlicet, ut diximus, media ad rectam electionem Pontificis. Ergo in dictis verbis imperativis præceptum ſub mortali Pium IV. Impoſuiſſe, maniſeſtè apparet, nec aliter ſentiendum puto.

verò Reſolutionibus hæc prædicta nemine ſeparavit. Ideo pro hoc nomine conſuetudo lege in tom.2 tr.1. ex Ref. 14. §. Sed non carent, paulo poſt initium, & in to. 3. tr.6. ex Ref. 91. §. Deinde, & ex Ref. 118. § Quoad ad med. & in to. 4. tr. 3. ex reſ. 3. §. Sed pace poſt medium, curſim verſ. quod confirmatur, & ibi in tr 6. ex reſ. 118. §. Hinc dictus, curſim in fine ver quia conſuetudo, & in tom. 5 tr.1. Ref. 87. §. Sed hic, ad lin.3 & in tom.6. tr. 8. quamvis breviter unum pro mille valet, in Ref. 21. §. 1. in fin. Et pro hoc verò nomine obſervantia in tom 3 tract.3. Ref.86. § pen. ad mediū ver. Quod confirmatur, & in multis aliis ejus annot.

3. Ad auctoritatem deſumptam ex verbis Concilii Tridentini ubi ſuprà, Reſpondeo contra Ledeſmam, & alios, verba illa imperativa, ut ego * alibi probavi, inducere obligationem ſub mortali, quia verſantur, ut eſt in caſu noſtro circa materiam gravem, ita etiam interpretante conſuetudine. Et ita docet Amicus *loco citato num.* 204. Et me citato Dicaſtillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.*4. *diſp.*9. *dub.*9. *num.* 176. & me citato Leandrus *de Sacram. tom.* 2. *tract.*7. *diſp.* 7. *quaſt.*46. & me citato Eminentiſs. Card. Lugo *de Euchar. diſp.*14. *ſect.*7. & me citato Averſa *de Sacram. Euchariſtia, quaſt.*8. *ſect.*7. & me citato Franciſc. de Lugo *de Sacram. l.*4. *c.* 6. *q.*8. *num.*61. & me citato Paulus Maria Quartus, *in Rubrica Miſſalis Romani p.* 3. *tit.* 8. *ſect.* 3. *dub.* 6. & me citato Trullench, *de Sacram. l.*3. *c.*6. *dub.*4. *q.*4. *num.*26. & me citato Eligius Baſſæus *verbo Communio ſacra nu.* 59. & me citato Caſpenſis *in Curſ. Theolog. tom.*3. *tract.*22. *diſp.*9. *ſect.*2. *num.* 26. cum aliis communiter.

* Alibi to. 1. tr. 3 Reſol. 169. & 370 à lin. 4. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 9 §. Hoc ſuppoſito ſignanter ante med. à verſic. Tunc etiam, & in to. 6. tr. 1. Ref. 18. §. Verum, ad med.

RESOL. XCVII.

An Collocutiones, & Scriptiones, quæ ordinantur ad Bonam electionem futuri Pontificis, prohibeantur in Bulla Pii IV. in eligendis, &c. Et opinio negativa aſſertur.

Et docetur, quod mens Legiſlatoris, & finis legis colligitur ex ejus proœmio.

Et probatur, quod quando ceſſat finis adæquatus, & fundamentalis legis etiam in particulari, lex non obligat.

Et quod lex fundata in præſumptione, ipſa deficiente, non adſtringit? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 4.

§. 1. **I**N Bulla ſic habetur: *Clauſo Conclavi nulli ad colloquium etiam extra portam Conclavis, etiam Principis Oratores, niſi ex magna, & urgenti cauſa à majori parte Collegii approbanda admittantur. Litteræ verò, aut cujuſvis generis ſcripta ad eos, qui in Conclavi erunt, ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum mittere, ſeu recipere, aut contra, è Conclavi ad eos qui foris erunt, nullo modo liceat, qui contra fecerint, quacunque dignitate, etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant, pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſubjaceant, abſolvendi facultate, præterquam in mortis articulo, ſoli Pontifici Maximo reſervata, à quo nihilominus pro qualitate delicti ultra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.*

2. Ad dubium propoſitum negativè videtur reſpondendum, quia in hoc caſu ceſſat finis legis ſcriptiones prohibentis.

3. Probatur eo quod mens Legiſlatoris, & ſignis legis colligitur ex ejus proœmio, ut patet ex *l. fin. ff. de Hæredibus inſtit.* & ibi Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Idem habetur *in l.* 1. *de orig. Juris*, & docent Molina *de primogen. lib.*1. *cap.*5. *num.* 34. & 35. Guttierrez *pract. lib.* 1. *quaſt.* 27. *num.*90. & 91. Hurtadus *tom.*1. *tract.*2. *cap.* 2. *reſolut.* 3. *num.* 30. Soccin. *de confeſſ. ſolicit. tract.* 1. *cap.* 7. *num.*4. Panormitanus *in cap. adverſus de immun. Eccleſ. num.*2. Navarrus *in cap. ſi quando de reſcript. except.*8. *num.*1. Oldradus *conſ.*103. Tiraquellus *tit. ceſſante cauſa limit.*1. *n.*90. & 91. Paz *conſil.* 92. *num.*6. Quintana Dueñas *tom.*1. *tract.*3. *ſingul.* 18. *num.*8. Salas *de legib. diſp.* 17. *ſect.* 9. *num.* 13. & alii. Sed ut patet in §. 1. Bullæ Pii IV. finis ſuæ Conſtitutionis fuit, tollere abuſus, qui liberæ, rectæ, & maturæ Electioni Pontificis obſtare poterant, & ideò Bonacina *tom.*3. *diſput.*2. *quaſt.* 2. *punct.*35. *num.*13. & Caſtrus Palaus *num.*6. *diſput.* 3. *punct.* 18. *num.*6. cum Joſepho Giballino *in Synopſi Cenſurarum verb. Electio num.*6. docent finem dictæ Bullæ Pii IV. eſſe, ut electio futuri Pontificis libera omninò ſit. Et Sayrus *de cenſur. lib.*3. *cap.*3. *n.*2. ait, materiam Canonis *ubi periculum in* 6. eſſe occaſionem differendi, vel turbandi electionem Summi Pontificis. Ergo quando collocutiones cum Cardinalibus, vel ſcripturæ ad eos miſſæ nullum continent abuſum, nullam occaſionem differendi, vel turbandi electionem Pontificis, imò conducunt, & ordinantur, & efficiunt, ut actu ſequatur ſubita, recta, libera, & matura electio ipſius Pontificis, ut eſt finis, & voluntas dictarum Conſtitutionum, in tali caſu dicendum videtur ita colloquentes, & ſcribentes neque peccare mortaliter, nec incidere in cenſuras.

Super hoc proœmio in to 1 tr.1. Ref. 81. §. Quarto à lin., & in Ref.88. § Confirmatur 2. & in tom.4. tr. 8. Reſol.18. § 2. prope fin: & à verſ. Nam ex proœmio, & in tom. 6. tr 1. Ref 10 § ult. à lin 8 & in reſ. 190. §. 1. ad lin. 8.

4. Probatur hæc opinio, quia quando ceſſat finis adæquatus, & fundamentalis legis etiam in particulari, lex non obligat, & lex fundata in præſumptione, ipſa deficiente, non adſtringit.

Sup. hoc in Ref. ſeq. & in omnibus ejus annot. ſeq. Et pro lege fundata in præſumptione, in to 6. tr.1. Ref. 69. & in multis aliis ejus annot.

5. Probatur primo ex jure Canonico, ut patet *in cap. miramur, de ſervis non ordinandis, juncto cap. multis, de ætat. & qualit. cap. cum ceſſante de appellationib. cap. quorundam de judic. cap. Marchion.* 1. *quaſt.*2. *cap. fin. de Reg. juris*, & gloſſa *verſ. ſervorum in cap. ita quorumdam de Judæis*.

6. Probatur, ex jure civili, ut patet *ex l. quod dictum* 32. *ff. de pactis, l. adigere* 6. §. *quamvis de jure patronatus l. illud,* 9. *ff. ad legem Aquiliam, l. ita demum, ff. de adminiſtr. tutor. l. quod ait lex, ff. de divortiis, l.* 1. §. *ultim. ff. de alimentis legatis*, & Gloſſ. *verb. providentia*, & *verbo filio procedente lib.*2. *verſ.* & *ſi extraneum, ff. de vulgari*.

7. Et tandem probatur auctoritate Doctorum, ita Granadus *in* 1. 2. *contr.*7. *tract.*3. *p.* 2. *diſp.* 15. *ſect.* 2. & alii quos alibi adduxi, & ad ſatietatem adducit Franciſcus Souſa in Bullam Clementis VIII. *de largitione munerum ſundam.*2. *n.* 24. quibus nunc addo Martinum de S. Joſeph *poſt Regulam S. Franciſci fol.*437. *nu.* 7. & me citato Roccaful. *tom.*1. *p.*3. *lib.*6. *de lege humana in communi capite* 15. & me citato Creſcent. *in Præſidio Romano lib.*3. *n.*28. & me citato Bertrand. Loth. *in Reſol. Theol. tractat.*2. *artic.*8. & Tamburin. vir. doct. & amiciſſ. *in decal. tom.*1. *lib.*2. *cap.* 1. §. 10. *num.*3. & me citato Pollachus *in vacat. epidem. p.*1. *num.* 65. & me citato Caramuel *in Theologia regulari diſp.*5. *nu.*50. & me citato Poſſentius *verb. lex, in collect. reſponſionum moralium tit. de Monialibus, inquiſ.*2. *n.*52. Et nota quod Granadus addit ſuprà *ſect.*3. *num.*24. *Satis eſſe probabiliter cognoſci ceſſare adæquatam rationem legis, ut licitè poſſit non ſervari?* dummodò, ut obſervat Roccaful. *ubi ſup. Abſit ſcandalum, & rectè procedatur in rei veritate, non verò fictione, fingendo deficere, & ceſſare finem legis in particulari, cùm minimè deficiat.* Undè ex his aliqui non poſſunt intelligere, quomodo Pius IV. & Gregorius X. qui nihil aliud intendunt in ſuis Conſtitutionibus, quam optimam Pontificis electionem, quod poſteà velint eos excommunicationis nexu vinciri, qui ſcriptiones adhibent tamquam media probabilia opportuna, imò, & forſan neceſſaria ad adjuvandam, & efficiendam dictam electionem, ideò putant in dictis Conſtitutionibus ſolum prohiberi litteras, quæ tamquam abuſus tendere poſſunt ad differendam, turbandam, & impediendam liberam rectam, & maturam Pontificis aſſumptionem, non autem collocutiones, litteras &c. quæ illam adjuvare poſſunt, & ad hunc finem adhibentur.

Alibi in to. 6. tr 1 Ref. 70 71. & 72. & ibi in tr. 3. Ref. 16 §. ult. à lin. 5. & ibi in tr. 8. ex doctrina Ref. 57. §. ult. & in to. 3. tr. 5 Ref. 45. à lin. 4 & verſ. Preinde, & in to. 5. tr. 8. ex doctrina Ref. 10. & in to. 7. tr. 3. Ref. 33. prope fin. à verſ Et finis, & hic in Ref. ſeq. per tot ſignanter in §. ult.

RESOL. XCVIII.

Opinio affirmativa firmatur.

Et explanatur, quod aliquando lex fundatur in periculo facti, vel delicti, & utrumque explicatur, quomodo debeat intelligi.

Et additur, quod opinio, quæ docet, ceſſante fine legis, ceſſare obligationem legis etiam in caſu particulari, eſt contra communem? Ex p. 12. tract. 2. Reſ. 5.

§. 1. **V**Erum ſupradicta opinio, licèt prima fronte ſpecioſa videatur, quam ego olim ſpeculativè loquendo, probabilem cenſui, aſſerendo ceſſante legis fine, non obligare legem etiam in particulari, nunc tamen omninò exiſtimo practicè in noſtro caſu non eſſe hanc ſententiam conſulendam. Durum enim mihi videtur in tam gravi relinquere judicium de ceſſatione legis, non ſolum omnibus Eminentiſſimis Cardinalibus, ſed etiam ſæcularibus, itaut poſſint impunè ſcribere, & colloqui cum ipſis, quoties probabiliter dictas collocutiones, vel literas exiſtimarent conducere ad bonam electionem Pontificis; atque ideò non adeſſe in illis abuſum, ſed ceſſare finem legis. Et unus ſcriberet

ret contrarium, quod ſcriberet alter, & ideò unuſquiſque diceret, quod ceſſat finis legis in ſuo caſu. Unde ſi hæc opinio eſſet admittenda, dubitarem quod Sacrum Conclave, & ejus Rotæ magis frequentarentur, quam Poſta Paſcuini, & Conſtitutiones Pontificiæ tam arctæ deſervirent de vento, & in fumum tranſirent, & electio Summi Pontificis uſque ad Kalendas Græcas differretur. Ideò negativæ ſententiæ, quam certam exiſtimo, adhærendum puto, prorſus affirmativam refellendo.

Sup. doctrina contenta in hoc, & duobus ſeq. §§. lege in tom. 7. tr. 1. ex reſ. 108. §. Nec ad fin. 11. & in tom. 6. tr. 1. Reſ. 69. & alias cum primum, & ſi placet etiam alias ejus annot.

2. Dico igitur, quòd lex aliquando fundatur periculo facti, vel delicti, quando enim lex, ſeu præceptum fundatur præſumptione facti, vel delicti, ſi factum, vel delictum ceſſat, ceſſat etiam obligatio legis, ut fuiſti inſtitutus hæres alicujus, non feciſti inventarium, præſumitur, quod bona hæreditatis abſcondiſti, & propterea es condemnatus ultra vires: ſi revera non abſcondiſti, non teneris in conſcientia. At quando lex, ſeu præceptum fundatur in periculo facti, vel delicti, etſi delictum, ſeu factum, ceſſet in aliquo caſu ſpeciali; quia non ceſſat generaliter, & abſolutè, id eſt non ceſſat ab entitate præcepta in ſe, ideò non ceſſat lex, neque præceptum. Ideò contractus minoris, vel pupilli ſine auctoritate tutoris, & aliis conditionibus requiſitis non valet, etſi ceſſet omnis fraus. Sic obligatio dotis, renuntiatio illius, donatio uxoris facta marito, renuntiatio legitimæ, confectio Sacramenti, electio, & alia ſimilia, ſi fiant ſine ſolemnitatibus, etiamſi ſine fraude, non valent; etſi alia viget lex, quia non fundatur in facto, ſeu delicto præſumpto, ſed in periculo facti, id eſt quod factum, ſeu delictum ea re eſſe potuit, etſi actu non ſit. Ita ex Pontio, Suarez, Salas, Bonacina, & aliis, docet hæc omnia Ferdinand. à Caſtro Palao *tom. 1. tractat. 3. diſp. 1. punct. 14. n. 13.* Quibus adde Jannarium *de Caſibus reſervatis reſ. 34. n. 14.* & noviſſimè Angelum Boſſium *Variar. tom. 3. tit. 16. §. unic. num. 11, & 12.*

3. Hoc ſuppoſito, ſic argumentor. Quando lex præſumitur, & fundatur non in delicto, ſed in periculo delicti, illo deficiente adhuc lex obligat, ſed in noſtro caſu, conſtitutiones Pontificiæ non fundantur, nec præſumunt factum, vel delictum, ſed periculum facti, & delicti: ergo etiam deficiente præſumptione, & delicto obligabunt.

4. Probo minorem ex verbis Bullæ Pii IV. §. 1. ibi: *Nos quantum cum Deo poſſumus futuris periculis occurrere volentes &c.* Et ideò dixit Bonacina ubi infrà *num. 10. quod Summus Pontifex ad præcavenda pericula prohibet mitti ſcripta cujuſvis generis, &c.* Quod confirmatur ex illis verbis Greg. X. *in cap. ubi periculum, probis tantum, quæ ad electionis negotium pertinent vocaretur, &c.* videlicet ait, Gloſſa, Advocati, & Religioſi: *Ergo non prohibentur tantum collocutiones, quæ continent abuſus, & delictum, ſed etiam locutiones abſque abuſu, & delicto, imò licitas in ordine ad rectam electionem Pontificis.* Itaque axioma illud Juriſconſultorum, ac Theologorum, legem fundatam in præſumptione, ſi præſumptio deficit non obligare, & ceſſante fine legis, legem non arctare, intelligenda ſunt, ut diximus de fine legis, & præſumptione, quæ fundantur in delicto, non autem in periculo delicti, ut accidit in caſu noſtro circa prohibitiones Colloquentium vel ſcribentium ad Conclave, ſe exiſtentes in Conclavi.

5. Ad argumentum verò deſumptum ex verbis Pii IV. appoſitis in proœmio ſeu §. 1. ſuæ Conſtitutionis patet reſponſio ex dictis, videlicet Pontificem ibi non loqui de abuſibus continentibus delictum, ſed tantum periculum. Ergo.

Supra hoc in omnibus Reſ. & §§. poſitis in annot. § tandem, præcitatis Reſ.

6. Adde, quod illa opinio, in qua fundatur contraria ſententia, videlicet ceſſante fine legis, ceſſare obligationem legis, etiam in caſu particulari, eſt contra communem, ut me citato obſervat Baſſæus *verb. lex 5. num. 3.* & me citato Merolla *tom. 2. cap. 8. dub. 2. difficult. 1.* & me citato Verricell. *in qq. Moral. tract. 3. quæſt. 13. numer. 13.* & me citato Pellizzarius in *Manual. Regul. tom. 2. tractat. 6. cap. 4. num. 22.* & me citato Hurtadus *var. tom. 1. tract. 3. cap. 6. reſ. 35. num. 223.* & me citato Caſpenſis *in Curſ. Theol. tom. 1. diſput. 6. ſect. 2. num. 4.* Aravio *in 1. 2. D. Thom. quæſt. 97. diſp. 3. ſect. 7. diffic. 3. num. 45.* & hæc opinio communiter recipitur in Schola Societatis, & ita præter Suarez, Vaſquez,

Alibi ibidem.

Salas, Baldellum, Azorium, Filliucium, & alios à me alibi adductos tenet noviſſimè Eſcobar *in Theol. Mor. to. 1. lib. 5. cap. 9. num. 66.* Undè practicè ego negativæ ſententiæ adhæreo.

RESOL. XCIX.

An in prohibitione colloquendi, & ſcribendi contenta in Bulla Pii IV. detur parvitas materiæ, excuſans à peccato mortali, & ab incurſione cenſurarum? Ex par. 11. tractat. 2. Reſ. 6.

§. 1. NEgativam ſententiam mordicus ſuſtinet Bonacina *tom. 3. diſput. 2. quæſt. 2. punct. 34. nu. 13.* ubi ſic ait; *Dubium eſt utrum mittens, vel recipiens modicum chirographum, & valdè brevem ſcripturam, vinculo hujus cenſuræ obſtringatur. Ratio dubitandi eſt, tum quia parvitas materiæ ſemper excuſat à mortali, conſequenter etiam ab excommunicatione, quæ per peccatum mortale incurritur, tum quia legens octo, vel decem lineas libri ob hæreſim damnati, non afficitur excommunicatione lata contra legentes libros hæreticorum, etiam ſi in illis paucis lineis inſertus ſit error, cujus cauſa liber ille damnatus fuit: ergo multò minus in præfatis caſibus incurrit excommunicationem mittens, vel accipiens breviſſimum chirographum.* Et ideò poſt hæc dicta ſic ſubdit Bonacina.

2. *His non obſtantibus, omninò ſuſtinendum eſt, tam recipientem, quàm mittentem breve chirographum in præfatis caſibus vinculo excommunicationis ligari; Ratio eſt, tum quia prohibitio generalis eſt, non ſolum enim prohibentur literæ, verum etiam ſcriptura cujuſvis generis, nota, & ſigna; hujuſmodi autem chirographum comprehenditur ſub nomine ſcripti cujuſvis generis, vel ſaltem ſub nomine notæ, aut ſigni, tum quia ubi eſt eadem ratio, debet etiam eſſe eadem juris diſpoſitio* l. illud, ff. ad leg. Aquil. l. illud, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. & l. à Titio, ff. de furtis. *Ratio autem ob quam iſta excommunicatio lata eſt, militat tam in brevi chirographo, quàm in longiori, cum inde arripi poſſit occaſio impediendi liberam futuri Pontificis electionem. Ad primam rationem dubitandi, Reſpondeo, in hoc caſu non adeſſe parvitatem materiæ, ſed materiam ipſam ſufficientem ad mortale, & ad cenſuram incurrendam, ut patet ex rationibus à me allatis. Ad ſecundam, negatur conſequentia. Ratio diſparitatis eſt, quia illa excommunicatio lata eſt contra legentes libros hæreticorum; qui autem paucas lineas legit, non dicitur, moraliter loquendo librum legere, conſequenter ratione parvitatis materiæ à mortali, & cenſura excuſatur. Qui verò breve chirographum in Conclave mittit, vel recipit, dicitur recipere aliquod ſcriptum, notam, vel ſignum, quod eſt materia iſtius excommunicationis: conſequenter non excuſatur à mortali, & ab excommunicatione.* Huc uſque Bonacina, cujus opinio terrere quidem debet illos, qui forſitan folia integra extra Conclave ſcriberent, vel reciperent.

3. Sed licèt hæc opinio ſit ſatis probabilis, tamen ego puto adverſus illam: dandam eſſe parvitatem materiæ in prohibitione colloquendi, & ſcribendi contenta in Bulla Pii IV. Et ita hanc ſententiam ſuſtinet Caſtrus Palaus *to. 6. diſput. 3. punct. 29. nu. 6.* ubi ita aſſerit: *Ex eadem etiam fine deſumendum eſt, an literarum miſſio gravitatem peccato mortali requiſitam attingat: ſi enim ex ſe leviter nocere poſſit, & non graviter intentioni Pontificis, à peccato mortali, & conſequenter à cenſura excuſabitur. Nihilominus, conſultum eſt à qualibet literarum miſſione, & ſecreta locutione omninò abſtinere, tum ob ſcandalum, tum quia ſaltem in foro exteriori dum veritas non manifeſtatur, ſic litteras mittens recipiens, & ſecretè colloquens excommunicationi ſubjectus erit.* Ita ille, & ego. Unde ex his ego interrogatus reſpondi non eſſe parvitatem materiæ, ſed peccatum mortale ſi aliquis ex Conclavi diceret alicui his paucis verbis; Vade, & dic Oratori Hiſpano, vel Gallo, ut impediat electionem eam faciendam Cardinalis N. nam licèt verba prolata quoad materiale ſint pauca, formaliter tamen ſunt multa, & graviter nocent intentioni Bullæ prohibentis colloquia, & ſciptiones, ne turbetur electio Pontificis: Secus autem dicendum eſt, ut obſervat Palaus, ſi aliqua pauca verba etiam circa electionem leviter nocere poſſint intentioni Pontificis, ut ſi quis diceret alicui: *Card. N. habuit decem vota,* maximè ſi in hoc non ſequeretur turbatio, vel aliud in Conclavi.

4. Itaque parvitas materiæ in hoc caſu non ſolum metienda venit ex quantitate, vel paucitate verborum, ſed ex levi, vel magno nocumento, quod verba illa afferre poſſunt electioni Pontificis; Id verò, quod diximus in ordine ad Colloquia, dicendum eſt etiam in ordine ad ſcriptiones.

R E S O L. C.

An peccet mortaliter Cardinalis, ſi in Rota audiat aliquem cum ipſo loquentem, ipſo tamen nihil reſpondente, vel contra? Ex quo deducitur, quid eſt dicendum de excommunicatione lata contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis cum aliqua loquitur, ipſa verò nihil reſpondente? Ex par. 12. tract. 2. Reſ. 7.

§. 1. DIfficultas oritur ex verbis Pii IV. appoſitis in Bulla, ubi ſic habetur: *Clauſo Conclavi nulli ad colloquium admittantur*, Nota verbum *Colloquium*, quod importat duorum locutio: Sed in noſtro caſu tantum unus loquitur, & alter nihil reſpondet; ergo non dicitur colloquium, & ideò non adeſt tranſgreſſio præcepti. Unde in caſu ſimili Pelizzarius *de Monialibus cap. 5. ſectione. 5. quæſt. 217. n. 217.* Sic ait: *Probabile videtur non incurrere excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus eum, qui cum Moniali loquitur ipſa nihil reſpondente, ſiquidem in tali caſu non intervenit propria collocutio, quæ ſola prohibetur ſub cenſura; quæ opinio fortè non eſt improbabilis, attenta communi doctrina ad incurrendam cenſuram prærequiri effectum completum, & conſummatum, ſub ea prohibitum.* Ita ille.

Alibi in to. 3. tr. 1. reſ. 84. in primo to. & in opuſc. 87. [illegible] imprim. 2. Sed ego alibi hanc ſententiam impugnavi, & impugnat Joſeph Demarius *in Praxi Caſ. Reſer. Diſquiſ. 3. quæſt. 5. num. 300.* nam relictis rigoribus grammaticalibus, idem eſt loqui, ac colloqui, quod probavi in terminis caſus noſtri: nam ubi Pius IV. in ſua Bulla prohibet *Colloquia*, antea Gregorius X. prohibuerat *loquutiones*. Et in decretis Pontificum eorum mens eſt attendenda. Adde, quod in caſu noſtro videntur ſupradicti peccare, & incurrere excommunicationem: nam licèt non reſpondeant, certum eſt, quod in tali caſu contra prohibitionem Pii IV. recipiunt, vel mittunt nuncium, vel recipiunt, & præbent notas, & ſigna: nam: quæ majora ſigna, & notæ, quam verba, & ideò ſunt comprehenſæ *in §. litteras* dictæ Bullæ Pii IV. Sed probabiliter contrarium dici poteſt: nam verba cenſurarum, ut ſonant, & ſtrictè debent intelligi: Ergo in caſu noſtro iſti tales non incurrunt in cenſuram. Probatur, quia certum eſt non recipere, nec mittere literas, non recipiunt nuncium, quia nuncius mittitur ab alio, & loquitur nomine alterius. Non recipiunt ſigna, & notas, quia ſigna, & notæ ſignificant aliquid ex conventione, & intelliguntur tantum mittenti, & illi ad quem mittuntur. Ut notat Bonacina *tom. 3. diſput. 2. quæſt. 2. punct. 35. nu. 10.* verba autem non ita, ſed ea à primæva inſtitutione eamdem rem omnibus ſignificant, & manifeſtant, & ab omnibus æqualiter intelliguntur. Ergo in noſtro caſu non eſt locus cenſuræ Caſus eſt curioſus, ideò tu cogita.

Quæ hîc ſunt [illegible] reſ. 83. & 96. 3. Quod tamen intellige, quoad Cenſuras, per ea quæ dicta ſunt in *reſol. 2.* nam quoad peccatum, ut diximus *reſ. 3.* propter cooperationem cum locutione alterius circa res pertinentes ad electionem, ut ſuppono, aliter Philoſophandum erit.

R E S O L. CI.

An ad incurrendam cenſuram latam in cap. Cum periculum, *requiratur, quod miſſio ſcripturæ, vel nuncii ſit ſecreta, ut requiritur pro collocutione?*

Et quid quoad Bullam Pii IV. Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 8.

§. 1. SUppono quod in dicto cap. excommunicantur omnes, qui mittunt ſcripturam aut nuntium, vel loquuntur occultè Cardinalibus, aut alicui eorum exiſtentibus in Conclavi pro electione Papæ. Difficultas eſt: An ad incurrendam dictam cenſuram requiratur, miſſionem litterarum, vel nuncii eſſe ſecretam, ſicut requiritur in locutione?

2. Et quidem Geminianus Joan. Andreas, & Archidiaconus *in dicto cap.* Sylveſter verbo *Excommunicatio 9. nu. 34.* Angelus *eodem 7. caſu 23.* Tabiena *5. caſu 16.* & alii, exiſtimant nuntium, & ſcripturam ſecretè mitti debere, ut huic excommunicationi locus ſit, quia nulla eſt ſpecialis ratio, quare potius in locutione requiratur ſecretum, quam in ſcriptura, & nuntio, præterquam quod ad verbum illud, *ſecretè*, poſitum in fine clauſulæ, ad omnia antecedentia referri debet. Nihilominus contraria ſententia communior eſt.

3. Dicendum eſt itaque ſolam locutionem ſecretam excommunicationi ſubiici, nuncii, vel ſcripturæ miſſionem quæcumque ſit, ſive ſecreta, ſive publica, excommunicatione affici. Ratio eſt, quia Pontifex non abſque myſterio ſeorſim loquutus eſt de nuntio, & ſcriptura, eaque nulla appoſita reſtrictione generaliter prohibuit dicens: *Nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel ſcripturam*, ſtatimque ſubjungit: *Qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.* Non igitur adverbium illud *ſecretè* ad nuncium, vel ſcripturam referendum eſt, ſed ſolum ad locutionem. Præterquam quod communicatio per ſcripturam, vel nuntium ex ſe ſecreta eſt, ideòque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimere. Et ita docet Toletus *lib. 1. ſumma, cap. 38. n. 1*, ubi ex Cajet. notat particulam illam, *ſecretè*, non eſſe conjungendam cum *ſcriptura*, aut *nuntio*, ſed cum ultima particula, ſcilicet, cum *locutione*. Ita etiam Suarius *diſputat. 23. ſect. 4. n. 1.* qui etiam notant ex eodem Cajetano, quod hæc excommunicatio non ligat ipſos Cardinales, etiamſi has actiones inter ſe, vel cum aliis faciant, nec etiam Cardinales, qui colloquuntur, vel recipiunt ſcripturam, vel nuntium, ſed eos, qui mittunt, vel ſecretè colloquuntur, & in Conclavi non exiſtunt. Itaque certum eſt licere Cardinalibus in Conclavi exiſtentibus inter ſe loqui ſecretè, vel nuncium mittere, aliquem ſcilicet famulum, quem unuſquiſque intus habet, & eadem ratione licere ſcriptum inter ſe dare, vel mittere quantum eſt ex vi hujus legibus. Ita Suar. Vide etiam circa præſentem difficultatem Sayrum *de cenſ. lib. 2. cap. 35. nu. 3.* Filliucium *tom. 1. tract. 14. cap. 2. quæſt. 2. punct. 34. nu. 4.* Caſtrum Palaum *tom. 6. diſſ. 3. punct. 31. num. 1.* & noviſſimè Marcum Serium *de Cenſur. tom. 5. diſp. 3. diffic. 3. quæſt. 2. n. 1.* & Gibalinum *in Synopſi cenſurarum verb. electio n. 6.* Sed quicquid ſit de intelligentia Cenſuræ latæ à Gregorio X. *in dict. cap. ubi periculum*. Certum eſt hodie per Bullam Pii IV. abſolutè, generaliter omnes mittentes litteras, ſcripturas, &c. extra Conclave, vel illas recipiendo, incurrere in cenſuram latæ ſententiæ, Summo Pontifici reſervatam.

R E S O L. CII.

An Collocutiones, & Scripturæ præter materiam electionis ſint in dicta Bulla interdictæ? Ex part. 12. tr. 2. Reſ. 9.

§. 1. SEd ne videar nimis rigidus obſervo Martin. Bonacinam *tom. 3. diſp. 2. q. 2. punct. 35. n. 10.* etiam docere in dicta Conſtitutione Pii IV. prohiberi non ſolum literas, &c. de rebus pertinentibus ad electionem, ſed ad quaſcumque alias materias: ſic enim ait: *Sed modò dubium eſt Primò, utrum ad iſtam excommunicationem incurrendam opus ſit, ut ſcriptura tractet de re ad Pontificis electionem pertinente? Reſpondeo, id non requiri, ſed ſufficere quamlibet ſcripturam. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex ad præcavenda pericula prohibet mitti, vel recipi ſcripta cujuſvis generis*, ibi, litteras verò, aut cujuſvis generis ſcripta, *tum quia ſicut prohibetur qualibet locutio cum Cardinalibus; ita etiam cujuſlibet ſcripturæ tranſmiſſio. Addo ſub eadem excommunicationis pœna prohibitum eſſe nuncium, notam, aut ſigna mittere, etiam ſi illa ſigna nota ſint tantummodo mittenti, & illi ad quem mittantur, ut ſi quis cum aliquo, qui Conclave ingreſſus eſt confingat quoſdam Characteres, aut ſigna, ut alter intelligat illud ſignificari, quoties talis ſignum dederit.* Ita ille.

2. Verum hæc opinio mihi non placet, ſed magis adhæreo ſententiæ Joſephi Gibalini *in Synopſi Cenſurarum ver. electio n. 6.* Caſtri Palai *tom. 6. diſput. 3. punct. 18. nu. 6.* & Julii Lavorii *in ſuis elucubrationibus titul. 3. capit. 2. n. 10.* & *11.* qui rectè docent Pontifices in dictis Conſtitutionibus loqui tantum de collocutionibus, & ſcripturis tractantibus de electione ſummi Pontificis, & non de aliis pertinentibus ad alia negotia. Nec obſtat ratio à Bonacina adducta, Bullam Pii IV. generaliter, indiſtinctè cujuſvis generis ſcripta, interdicere, quia illa verba *cujuſvis generis* non ad materiam in ſcriptura contentam, ſed ad modum ſcripturæ referri debent. Itaque dicendum eſt: illa verba intelligenda eſſe de negotiis deviantibus ab electione, prout videtur intelligi Pius IV. de ſcripturis pertinentibus ad electionem. Ideò *in cap. Ubi periculum, §. hoc ſacro verb. nullo*: adducuntur verba *ſecretè loquuntur*; & in Bulla Pii IV. *in dicto §. litteras*, dicitur *nota* aut *ſignum*: alia enim negotia, & ſcripturæ non tangentes negotium electionis, vel Conclavis; parum refert, quod ſecreto, vel per ſignum, aut notam tractentur.

R E-

R E S O L. CIII.

De deferentibus literas, & loquentibus cum famulis Cardinalium, an incurrant in cenſuram?

Et quid, ſi ſciunt poſteà famulos omnia referre ſuo Cardinali?

Et notatur, quod dicti famuli, Conclaviſtæ, & Magiſter Cæremoniarum, & alii exiſtentes in Conclavi, licèt non incurrant cenſuram Pii IV. loquendo cum aliis extra Conclave de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum illis loquentur, etiam lethaliter peccabunt?

Et advertitur ſecretam locutionem tametſi ad electionem non pertineat, excommunicationi ſubiici? Ex part. 12. tractat. 2. Reſ. 10.

§. 1. Affirmativè reſpondet Theſaurus *in praxi de pœnis part. 1. ver. Conclave; cap. 2. §. Nota quod?* ubi ſic ait: *An autem pœna ibi contra dictos deferentes literas, notas, & ſigna furtivè, ſit latæ ſententiæ? Reſpondeo ſecundum communem opinionem eſſe latæ ſententiæ, quia verbum* incurrat, *eſt latæ ſententiæ*. Sed ego ex ſola delatione literarum non video ubi ſit lata talis cenſura: nam Gregorius X. loquitur de mittentibus litteras, & ſcripturas, non de deferentibus, & ideò aſſero, quod deferentes literas, ſeu ſcripta, etiam ſi ſciant, continere aliqua circa electionem, non incurrunt excommunicationem, latam etiam in Conſtitutione Pii IV. quia Bulla de illis non loquitur, ſed tantum de mittentibus, & verba excommunicationis ſunt, ut jacent, & ſtrictè interpretanda, cum pœnam contineant: incurrunt tamen iſti deferentes cenſuram Gregorii X. *in capite ubi periculum de electione in 6.* ſi loquantur ſecretò cum illis, ad quos litteræ mittuntur, ita Marc. Serius *de cenſura tom. 5. diſp. 3. difficult. 3. quæſt. 2. num. 1.* & Barboſa *de poteſt. Epiſcopi par. 3. allegat. 50. n. 201.* Item loquentes cum famulis Cardinalium de rebus pertinentibus ad electionem, nullam incurrunt cenſuram, quia de his nulla mentio efficitur in Bulla Pii IV. nec in *cap. ubi periculum*.

2. Sed quid ſi ſciunt poſteà famulos omnia referre ſuo Cardinali? videtur affirmativè reſpondendum, quia tunc ille famulus habetur tamquam nuncius ab ipſo miſſus ad Cardinalem. Sed ego puto non incurrere in cenſuram, ſi ipſe loquatur cum famulo Conclaviſta abſque tali intentione: nam in tali caſu non dicitur propriè mittere nuncium juxta ſtricta verborum ſignificationem ultra quam in pœnalibus non debet fieri extenſio. Ita Bonacina *ubi ſuprà num. 8.* Nota verò, quod dicti famuli Conclaviſtæ, Magiſtri Cæremoniarum, & alii exiſtentes in Conclavi, licèt non incurrant cenſuram Pii IV. loquendo cum aliis extra Conclave de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum ipſis loquentur peccabunt etiam mortaliter propter cooperationem, quod idem dicendum eſt de loquentibus cum Dominis Cardinalibus. Nota etiam ſecretam locutionem, de qua ſermo habetur *in c. ubi periculum*, tametſi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina *diſp. 2. q. 2. punct. 34. n. 10.* huic excommunicationi ſubiici. Quod in foro externo veriſſimum eſt, at in foro conſcientiæ difficultate non caret, cum nequaquam obſtet, neque obſtare poſſit fini per hanc legem intento. Ita Palaus *tom. 6. diſp. 3. punct. 31. nu. 1.* verum ſi ſecreta locutio non pertineat ad electionem, cenſura afficientur, non tamen Papæ reſervata.

Sup. hoc pro ... o intra in ... Reſ. 107.

R E S O L. CIV.

An quis incurrat in cenſuram, ſi litera ad Cardinalem ſcripta ad illum non perveniant?

Et caſus novus apponitur, videlicet ſi quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & poſteà literam perderet, an inquam, in tali caſu uterque incideret in cenſuram?

Ex quo deducitur aſſaſſinum, ſi vulneravit animo occidendi, & ut occideret, fecit, quantum potuit, non ſequuta morte, ordinaria pœna non eſſe puniendum? Ex par. 12. tractat. 2. Reſ. 11.

§. 1. Obſervandum eſt hìc cum Serio ubi ſupra, eum non affici excommunicatione præfati capitis, qui litteras alicui Cardinali ſcripſit, ſed illæ ad Cardinalem non pervenerunt, etiam ſi fortè is, qui eas intercepit, eidem Cardinali ſignificaverit, quid in ipſis contineatur, quia effectus ex parte mittentis non eſt conſummatus.

2. Sed difficultas eſt, An ſi quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & poſteà literam perderet, an inquam in tali caſu uterque incideret in cenſuram?

3. Videtur affirmativè reſpondendum, quia deventum eſt ad actum proximum, & per ipſos non ſtetit; quod autem litera non fuerit lecta, per accidens evenit. Ergo delictum fuit ex parte utriuſque conſummatum.

4. Reſpondeo diſtinguendo delictum fuiſſe conſummatum, materialiter, concedo, fuiſſe conſummatum formaliter, nego. Ergo cum ſimus in materia odioſa, ſtrictè interpretanda; non debemus in hoc caſu attendere conſummationem delicti materialem, ſed formalem. Probatur quia tam ſcribens, quam Cardinalis non aſſequutus eſt finem propter quem miſſa eſt illa litera, quia lecta non fuit, & ideò in ea contenta, ſcita non fuerunt. Confirmatur hæc opinio, quia non deſunt Doctores aſſerentes probabiliter aſſaſſinum ſi vulneravit animo occidendi, & ut occideret fecit quantum potuit, non ſequuta morte; ordinaria pœna non eſſe puniendum: at in iſto caſu gaudet immunitate Eccleſiæ, ut determinavit Sacra Congr. in una Bononienſ. die 10. Aprilis 1628. & in una Florentina 10. Junii 1636. & docet Donatus de Aſylis *reſ. 109. n. 3.* & alii. Sic, & in caſu noſtro, licèt deventum ſit ad actum proximum, & per ſupradictos non ſteterit quin literæ legerentur; tamen quia revera lectæ non fuerunt, res permanſit in eo ſtatu, ac ſi literæ non perveniſſent in manus Cardinalis, &c. Et ideò delictum non fuit cum effectu conſummatum. Non habeo pro hac ſententia Doctorem in terminis: ſed omnis opinio in principio ſine auctore incepit, verum remitto me judicio doctorum virorum. Et quidem video Bonacinam *n. 8. & 9.* conſtituere hoc delictum eo ipſo, quòd literæ recipiantur, & ad Cardinales pervenerint, dummodò ipſi ſciant dictas literas continere materiam electionis, & ideò Theſaurus *part. 2. verb. Conclave cap. 2.* ſic ait; *Mittentes nuncium, vel litteras non incurrunt cenſuras iſtas, niſi nuncii, vel litteræ pervenerint ad quos mittuntur, quia actus nondum eſt conſummatus*. Ita ille, ſed magis clarè iterum Bonacina *n. 11.* ubi docet illum affici excommunicatione, qui aliquid ſcriptura involuit, illudque in Conclave mittit, etiam ſi putet fore, ut illa ſcriptura non legatur, adhuc enim dicitur mittere aliquod ſcriptum ad eos, qui in Conclavi exiſtunt. Et ad exemplum adductum de aſſaſſino, contraria ſententia videtur eſſe communior, & illam tenet Covarruvias, Carrerius, Corneus, Decianus, & alii, quos citat, & ſequitur Megala *in 3. part. inſt. lib. 4. cap. 2. quæſt. 1. num. 20.* aſſerentes aſſaſſinum eſſe puniendum pœna ordinaria, ſi devenit ad actum proximum, licèt mors ſequuta non fuerit, adducunt rationem, quia per ipſum non ſtetit.

Sup. hoc in fin. hujus Reſ. Sup. hoc ſuperius in tract. 1. Reſ. 87. à principio, & ſignanter in §. Sed deveniendo, & ſeqq. & in Reſ. 89. §. ult. in princ.

R E S O L. CV.

An ſi Cardinalis, qui propter infirmitatem egreſſus eſt è Conclavi ſcribat literas ad alios Cardinales in Conclavi, incurrat excommunicationem?

Et advertitur, quod dictus Cardinalis debet quamprimum ad Conclave redire?

Ex quo ſequitur Siculum, v. g. poſſe virtute Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano, ſi ſit in Siciliam ſtatim rediturus?

Et notatur Cardinales exeuntes è Conclavi præbere juramentum acta in Conclavi circa electionem nemini manifeſtandi?

Ex par. 12. tract. 2. Reſ. 12.

§. 1. Affirmativè videtur reſpondere Caſtrus Palaus *tom. 6. diſp. 3. punct. 35. num. 1.* ubi ſic ait: *Verum ſi contigerit aliquem Cardinalem extra Conclave exiſtere, & nuncium, vel ſcripturam ad exiſtentes in Conclavi mittere, credo huic excommunicationi ſubjectum eſſe, quia nulla eſt ratio ob quam excuſari poſſit, ſiquidem ſub generali prohibitione mittendi nuncium, vel ſcripturam ad exiſtentes in Conclavi comprehenſus ſit*. Ita ille, cui adde noviſſimè eruditum Joſephum Gibalinum *in Synopſi cenſurarum ver. electio nu. 6.* Sed ego probabiliter ſalvo aliorum judicio exiſtimo, Pontifices in dictis Bullis non loqui de Cardinalibus in ordine ad hunc caſum: & ideò ſicut poſſunt ſcribere literas ſibi invicem intra Conclave, ſic etiam extra, nam ipſi inter ſe hic, & nunc quoad electionem Pontificis conſtituunt unum corpus. Adde, quod cum dictus Cardinalis ex juſta cauſa non eſt in Conclavi, & debet quamprimum ad Conclave redire, ideò non dicitur abſens à Conclavi, nam ſtatim rediturus, non dicitur à loco abeſſe, ſed præſens eſſe. Et ideò dixit Amicus in *Curſ. Theol. tom. 5. diſp. 5. ſect. 16. nu. 359.* quod moraliter cenſentur loco præſentes, & ut præſentes in ipſo jure habentur, qui mox ſunt reverſuri. Undè ego ſatis probabiliter * docui Siculum verbi gratia poſſe virtute Bullæ Cruciatæ edere lacticinia in Regno Neapolitano, dum abſit ſcandalum ſi ſit in Siciliam ſtatim rediturus, quia non dicitur abſens; Et ita me citato, tenet noviſſimè Marcus Serius *tom. 2. in Bullam Cruciatæ diſp. 1. diffic. 7. §. 5. q. 10. n. 2.*

* Docui in 10. 4. tr. 3. Reſ. 161. & in aliis ... & ſecunda edit.

2. Confirmantur ſuperius dicta authoritate *leg. Poſt liminii §. captivus, & leg. nihil ff. de captivis, & poſtlimin. reverſ. ex l. 3. ff. de divor. ex cap. divortium de pœnis diſt. 1.* cum aggregatis per Rebuffum *de privil. ſchol. privil. 13. per tot.* & per Gonzalez *in regul. 8. Cancellariæ, gloſſ. 34. n. 5.* quod etiam clarè probatur *ex Concilio Tridentino ſeſſ. 23. c. 1. de reform.* ubi hæc verba habentur: *Quoniam autem aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reverſuri ſunt, ſacroſancta Synodus &c.* Cum igitur in noſtro caſu Cardinalis citò ſit in Conclave reverſurus ſecundum leges, & Canones, ut Tridentinum obſervat; dicitur in Conclavi præſens, & non abſens.

3. Obſerva tamen contrarium aſſerendum eſſe ſi Cardinalis, v. g. Cueva, Sandoval, vel Mazarinus ſcriberent ad Cardinales in Conclavi, vel è converſo iſti ſcriberent ad illos; omnes in cenſuram Pontifici reſervatam incurrerent. Probatur, nam doctrina ſuperius firmata non poteſt applicari, nec militare in hoc caſu; illi enim Cardinales voluntariè è Conclavi abſunt, nec poſſunt dici moraliter præſentes, quia non ſunt ſtatim reverſuri.

4. Sed ſtando in hac opinione, dicendum videtur, dictos Cardinales, ſi cum aliis loquerentur de rebus pertinentibus ad Conclave in ordine ad electionem peccare mortaliter, & ſecundum opinionem aliquorum incidere in Cenſuram reſervatam, quia ut diximus, habentur moraliter, ac ſi adeſſent loco Conclavis, in quo non eſt licitum eis ſupradicta facere.

5. Verum ſi aliquis ſtaret in opinione Caſtri Palai; præſertim ſi citra fraudem exeant è Conclavi, contrarium erit, quia præceptum peccati mortalis, & pœna cenſuræ imponitur Cardinalibus exiſtentibus in Conclavi. Ergo non comprehenduntur in dictis prohibitionibus; niſi quis dicat opinionem Caſtri Palai procedere in caſu, quo Cardinales non exiſterent Romæ mox redituri, de quibus non loquimur, ſed de Cardinalibus nimis longè abſentibus, ut Cardinalis Cueva, & alii. Ergo opinio Caſtri Palai non facit contra nos.

5. Nota tamen hic obiter, Cardinales exeuntes è Conclavi præbere juramentum, acta in conclavi circa electionem nemini manifeſtandi.

RESOL. CVI.

An Cardinalis, qui propter infirmitatem exivit è Conclavi, teneatur poſteà, ſi convaleat, redire?

Et an talis Cardinalis, ſi nolit redire poſt adeptam ſalutem intra Conclave, poſſit compelli intrare?

Et infertur, an in Religione poſſit in electione aliquis Religioſus ſuffragium ſuum negare? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 13.

§. 1. AFfirmativè videtur reſpondendum ex his, quæ affert noviſſimè loquens de ejectionibus Religionum Pater Hyeronymus Garzias *in Republicam Regul. tom. 2. tr. 9. difficul. 3. dub. 8. nu. 2. & 3.* ubi citans Sigiſmundum, Samuelium, Bonacinam, & Lezanam, ſic aſſerit: * *Los electores no pueden con buena conciencia renunciar el voto, y ſi lo hazen ſin cauſa legitima, y muy juſta, peccaran mortalmente, aſſi lo tienen los DD. citados à los quales, annado el Cardenal Tuſco* lit. Z, concluſ. 17. n. 11. *Prueba ſe lo primiero con muchas deciſiones de la Rota, que refiere Samuelio ubi ſupra num. 3. y la razon es porque como ſe dize en una deciſion de la Rota, que trae Tamburino* tom. 1. y es la 81. n. 8. *puede uno renunciar a ſu derecho, quando es ſolo en ſu favor; però quando es mixto, que es favor proprio, y favor publico, no puede, de que trae la deciſion en quel lugar muchos Authores, ſed ſic eſt, que el derecho de elegir que les da la Religion, no ſe les da para ſu proprio favor, y utilidad; ſino* in gratiam officii, & boni publici; *como el privilegio del Canon; que da la Igleſia al Clerico, el qual no le puede renunciar, luego haziendo ſin cauſa legitima haze agravio a la Religion, y a los que le dieron el tal officio, y poder luego peca gravemente, Cuya doctrina ſe ha de eſtender à los electos para votar en Cortes, y en otras coſas graves de la Republica.* Ita ille, quæ à fortiori procedunt in Dominis Cardinalibus, nam fateor, quod à jure diſpoſitum eſt neminem ad electionem invitum compelli, *cap. in cauſas, cap. ad Apoſtolicam de Regul.* tamen hoc tutum in Cardinalibus non videtur, nam jus eligendi Pontificem, qualitatem eſſe à Cardinalibus inſeparabilem docet Laudenſis *de Cardinal. tr. 2. q. 37.* Dicendum eſt itaque quod licèt quilibet poſſit favori proprio renuntiare, *l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcop. & Cleric. l. penult. C. de pact. cum ſimilibus*; non poteſt tamen renuntiare favori mixto, hoc eſt quando id, quod renuntiatur, non ſolum proprium favorem ipſis renuntiantis; ſed etiam favorem alterius, ſeu publicam utilitatem concernit, Felin. *in cap. ſi diligenti, num. 16, de foro competen. & in cap. Cùm acceſſiſſent ſub num. 29.* & ibidem Dec. *num. 23. & 24. de conſtit.* Caſtrenſ. *in l. penul. num. fin.* & ibi Jaſon. *n. 14. C. de pact.* Calderin. *conſ. 3. in fin. verſ. Si verò de pact.* Gozad. *conſ.* 88. *n. 20.* Caſtrenſ. *conſ. 259. ante n. 6. lib.* 1. ubi adducit ſimile in Clerico, qui non poteſt renuntiare privilegio Clericali; ut conveniatur coram Judice ſæculari, ut notatur *in cap. ſi diligenti de foro compet.* Quæ omnia videntur à fortiori procedere in caſu noſtro, nempe Cardinalem, qui ex Conclavi exivit propter infirmitatem, ſi poſteà convaluit, non poſſe abſque juſtà cauſa remanere extra Conclave, & renuntiare proprio favori eligendi Pontificem, & hanc opinionem ſine ulla trepidatione ego ſequor. Quia ibi agitur de re graviſſima, & concernente totam Eccleſiam: ergo cum Cardinales ſint Eccleſiæ Cardines, non poſſunt ſe abſentare, cum poſſint commodè adeſſe. Et ita in terminis terminantibus docet noviſſimè Thomas Hurtadus *variarum reſol. to. 2. tr. 12. c. 1. §. 4. n. 1435.* qui citat Garziam, Villadiego, Platum, & Paleotum,

* Sup hoc ſup. lege doctrinam Reſol 18 & in to. 7. tr. 1. Reſ. 913 per tot & ibi in tract. 6. Reſ 28.

Et quamvis non pleni ſuper hoc ſed pro aliis diverſis caſibus, qui contingere poſſunt circa hoc lege tamen omnes Reſ. & §§. annot. prædictarum Reſ. & ſignanter in to. 7 tr. 1. en Reſ. 336. quamvis reſtrictive lege quatuor ult. lin. §. 1.

2. Sed difficultas eſt, an talis Cardinalis, ſi nollet redire poſt adeptam ſalutem intra conclave, poſſet compelli intrare? & quæſtionem hinc inde eruditè pertractat Albanus de Cardinalibus *qu. 28. per totam*, & in ſententiam negativam figit pedes, ubi ſic ait: *Nec obſtat Clem. ne Romani, non excuſare niſi eum, qui malæ valetudinis cauſam afferre poſſit, quin iterum Conclave ingredi compellatur, quia illud procedit ibi propoſita re, videlicet, quando omnes penitus exiviſſent, ſed hoc ad caſum, in quo eorum ſola pars exierit ad correctionem alterius juris dilatandum non eſt, maximè cum illud* cap. privationis pœnam injungat, *ut prædixi: Non obſtat, quod iſti redeuntes alios quoque in ſuam ſententiam trahere potuiſſent, ac de meliori Paſtore providere, quia reſpondeo in caſu noſtro quanto pauciores eſſent, eos tanto facilius conventuros, nam ſi eorum aliqui inviti, & nolentes Conclave ingredi cogerentur, aut ſcandalum, aut ſchiſma facillimè concitarent, quod maximè præcavendum eſt, ut in dictis juribus evidenter apparet; minor enim hoc modo erit diſſentiendi facultas, ideò ſententia iſta amplectenda eſt:* arg. d. Clem. §. Cæterum: *nam ob hoc voluit textus* in d. cap. Ubi periculum §. Sanè, *tales amplius admitti non debere, ſed ad illos tantum, qui in Conclavi remanent, eligendi jus devolutum eſſe,* arg. cap. Gratum, *cum concord. de poſtul. Prælat. aliàs dicendum eſſet illud, quod ad celebrandam Pontificis electionem conditum fuiſſet, facilè contrarium effectum operari poſſe contra* l. legata inutiliter, ff. de admin. leg. *Non obſtat Quemadmodum omnibus egreſſis omnes ad redeundum compellendi ſunt, ita, & quando pars tantum exierit, judicandum eſſe,* arg. d. l. Quæ de tota, *quia reſpondeo legem illam procedere non poſſe, ubicumque eadem ratio non ſubeſt, ut per* gloſſ. in Clem. 11. in ver. defenſor de reb. Eccleſ. non alien. & gl. in l. Qui hominem in princ. ff. de ſolu. & *per Jaſ.* in l. Servi electione §. cum fundus, ff. de leg. 1. *cum multis ſimil. ſed in caſu iſto non ſubeſt eadem ratio: ergo &c. Patet, quia omnibus exeuntibus tunc ſine Paſtore Eccleſia relinqueretur, quod quidem maximi momenti, infinitique ponderis eſſe novimus, ut* gloſſ. in Clem. Ne Romani §. Cæterum. *Secus eſt, quando aliqui tantum exeunt, quia ad alios eligendi facultas recidit, qui ut dixi, facilius etiam in concordiam adducentur. Non obſtat pœnalem Conſtitutionem ob utilitatem publicam extendi poſſe per text.* ubi Bar. in d. §. Exercitium *reſpondetur enim id locum habere, quando, niſi fieret extenſio, publica utilitas læderetur, ut ibi per* Bar. *dicentem, ideò demiſſo ab exercitu admiſſura à cohorte extenſionem fieri, quia alias delictum contra publicam utilitatem impunitum remaneret, contra* l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. *Sed in propoſita difficultate quamvis iſti non cogerentur, nihilominus Eccleſia ſine Paſtore non remaneret, quia ab aliis facilius electio fieret, ut diximus.* Ita ille, qui tamen pro affirmativa ſententia affert Angelum cum rationibus minimè contemnendis, adi illum, & non pigebit.

RESOL. CVII.

An Cardinalis, v. g. qui mandavit Conclaviſtæ, ut ſcribat extra Conclave circa materiam electionis, in cenſuram Pii IV. incurrat?

Ex quo deducitur, quod cenſura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes.

Ideò ſi quis mandaret famulo, ut legeret librum hæreticum, & ipſum audiret, non incideret in cenſuram latam contra legentes libros Hæreticorum.

Et jam infertur non incurrere cenſuram latam contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis loquatur cum ipſis per intermediam perſonam.

Et notatur in primo caſu ſupra poſito Cardinalem in tali caſu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli? Ex par. 12. tract. 2 Reſ. 14.

§. 1.

§.1. Videtur affirmativè reſpondendum, nam qui per alios facit per ſe ipſum facere videtur, ut, aſſerit Regula 72. *Qui facit*, &c. in 6. Unde qui mandat ſolui, ipſe videtur ſolvere, ut ait *Et ſi de offic. ejus cui mandat. eſt juriſdictio*. Et ideò is, qui alienam juriſdictionem exequitur, non pro ſuo imperio agit, ſed pro eo cujus mandato jus dicit, *l. Et ſi, de offic. ejus cui mandat. eſt juriſdict.* confeſſionique ejus cui fides datur, qui vel per ſe, vel per Advocatum ſuum, in libello ſupplicè porrecto, aliquid aſſerit. quod contra ſe eſt, *l. Cum precum, c. de liberal. cauſ.* Et valet dictum teſtis dicentis. Titium ligna amputaſſe, etiamſi per alium, ut *conſilio ſuo* 135. *lib.* 2. ait Marianus Socinus nepos. Sic, & in teſtamentis, atque ultimis eulogijs, qui ſepulturam per alium eligit, perinde eſt ac ſi eligeret per ſeipſum, Anchar. *conſ.* 214. Et qui alieno annulo tabulas teſtamenti ſignat; perinde eſt atque ſi proprio annulo ſignaſſet, §. *Poſſeat Inſtit. de Teſtam.*

Sup. hoc magis late in to. 3. tr. 1. Ref. 79. & in alijs ejus primis not.

2. Sed ego puto in tali caſu non incidere in cenſuram, quia cenſura prolata contra aliquid facientes non comprehendit mandantes, ita Sanchez *tom.* 1. *de matrim. lib.* 4. *diſt.* 49. *n.* 1. & 2. Henriquez *lib.* 13. *c.* 17. *n.* 2. & alij.

3. Dices in hoc caſu Cardinalis operatur in fraudem legis ne in cenſuram incurrat. Reſpondeo, quid inde? cenſura enim non fertur contra eum, qui aliquid operatur fraudulenter ne incidat in ipſam, ſed contra facientes actiones ſub cenſura prohibitas, & ideò ſi quis ne incideret in cenſuram Bullæ Cœnæ, mandaret famulo ut legeret librum hæreticum, & ipſum audiret, non incideret contra legentes libros hereticorum; quia in tali caſu Dominus non legit, ſed facit legere. Ita Fagundez *in Decalog. tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 27. *art.* 8. Trullench. *in Decaleg. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 9. §. 3. *nu.* 24. Coninch *de fide diſputation.* 18. *dub.* 11. *nu.* 178. & alij. Ergo, & in caſu noſtro Cardinalis non incidit in cenſuram, quia non ſcribit litteras extra Conclave, ſed mandavit, vel conſuluit, ut ſcriberentur. Nec obſtat authoritas Bonacinæ adducta ſupra in *Reſol.* 10. nam diſtinguendum eſt inter Collocutionem, & ſcripturam, & in iſta materia non eſt facienda extenſio, ſed ſtrictè verba ſunt interpretanda.

Sup. hoc propter doctrinam Ref. not. præcedent., ſignanter in to. 4. tr. 3. Ref. 41. §. Sed hanc, ad lin. 6. Sed lege eum per totum.

Quæ hic eſt ſup. Ref. 163.

4. Ad argumenta pro contraria ſententia adducta, quod qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur. Reſpondeo primò, hoc procederet forſitan in noſtro caſu, ſi Cardinalis mandaret famulo, ut nomine ipſius Cardinalis literam ſcriberet. Secundò illud axioma intelligendum eſt ſtante fictione Juris, quæ quidem non ſufficit, ut quis in cenſuram incurrat, & ſic probabiliter aliqui aſſerunt non incurrere in cenſuram contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis loquatur cum ipſis per intermediam perſonam. Et ita me citato docet Tamburinus de jure Abbatiſſarum *diſp.* 25. *q.* 7. *nu.* 2. & 3. & me citato Pellizzarius *de Monialibus cap.* 5. *ſect.* 5. *n.* 215. & me citato Januarius *de Caſibus reſervatis reſ.* 134. *nu.* 49. cum alijs notat dictum Cardinalem in tali caſu peccare mortaliter propter mandatum, & cooperationem cum peccato famuli.

Sup. hoc in to. 3. tr. 1. Ref. 84. §. 2. ad medium, & in Ref. 89. 4. Sed in fine, & in tom. 7. tr. 1. Ref. 306 in fin. Et pro mandato contento in penul. lin. hujus Ref. ſup. in Ref. 103. § ult. circa medium, § verſ. Nota verò.

RESOL. CVIII.

Qua diligentia uti debeant Prælati in perſcrutandis epulis in Conclavi intrantibus?

Et docetur in iſto caſu, & alijs, quod juramenta de obſervandis ſtatutis, legibus, & conſtitutionibus ſæcularibus, vel Eccleſiaſticis, intelligenda ſunt quatenus ſunt in uſu, & obſervantur?

Et advertitur præceptum ſub pœna ſuſpenſionis non inducere peccatum mortale, niſi expreſsè, & verbis æquivalentibus id ſignificetur.

Et notatur, quod ſi ſupradictus Prælatus adhibendo diligentiam moralem in perſcrutandis epulis alicujus Cardinalis timeret ab ipſo inferendum grave damnum, tunc equidem ad nullam dilligentiam teneretur? Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 15.

§.1. IN Bulla præfati Pij IV. ſic habetur: *Prælati quoque ad Cuſtodiam Conclavis deputati, ſub pœna perjurii, & ſuſpenſionis à divinis, maxima, & exquiſita diligentia utantur in inſpiciendis, ac perſcrutandis epulis, & alijs rebus, ac perſonis in Conclave intrantibus, & de eo exeuntibus, ne ſub earum verum velamine, littera, aut nota, vel ſigna aliqua tranſmittantur*; ita ibi: Et quidem illa verba: *maxima, & exquiſita diligentia* videntur importare pluſquam diligentiam moralem. Verum quia ſtatuta è praxi, & obſervantia ipſorum, atque ita prout retro practicata, & obſervata fuerunt, interpretanda, & vel reſtringenda, vel extendenda veniunt, ut probat Craveta *conſ.* 735. *n.* 14. *par.* 4. Decianus *Reſponſ.* 32. *n.* 17. *vol.* 2. & alij, quos citat, & ſequitur Hulrius Hunnius *in Encyclopedia Juris p.* 1. *titulo* 3. *c.* 7. *nu.* 71. Unde interpretatio Statutorum è conſuetudine, praxi, & obſervantia deſumi debet, etiamſi proprietas verborum Statuti repugnet, Jo. de Amicis *conſ.* 42. *n.* 16. & 17. Erneſt. Cothamann. *Reſponſ.* 48. *nu.* 24. *vol.* Alderan. Maſcard. *de gener. Statutorum interpret. concl.* 2. *n.* 156. Et hæc omnia procedunt tam in legibus Civilibus, quàm Eccleſiaſticis, ex his dicendum videtur ſufficere diligentiam moralem, ut quis non incurrat perjurium, & ſuſpenſionem in videndis, & perſcrutandis epulis, quæ in Conclavi pro Eminentiſſimis Cardinalibus introducuntur. Et hoc ſtante praxi, & conſuetudine poſt dictam Bullam Pij IV. (non illam derogante, *obſerva hoc*, ſed illam declarante, & interpretante) quam obſervarunt Prælati, qui poſtea Summi Pontifices, fuere, & hodie ex hoc alij Prælati obſervant. Quanta eſſe debet hæc diligentia moralis, remittendum puto arbitrio docti, & timoratæ conſcientiæ viri, ut ſuppono eſſe Prelatos, qui aſſiſtunt in Rotis. Nec ſufficit dicere, quod ſit impoſſibile, ut ſi quis velit, non introducat litteras in epulis ſupradictis, quia poteſt litteras apponere intra panem, & intra fundum artocrearum vulgo *Paſtoni paſticci*, vel in fundo Cornutarum aut in fundo ſuberis frigidarij vulgo *Contemperi*, ſeu *Rinfreſcatori*, Reſpondeo hoc non obſtare, ut ipſi liberentur à perſcrutandis epulis, ut Bulla præcipit: ſufficit tamen, ut dixi, & praxis oſtendit adhibere diligentiam moralem arbitrio boni viri, non obſtantibus illis verbis Bullæ *maximam, & exquiſitam diligentiam*. Et in particulari de dicta diligentia morali? ſic loquitur Lavorius *in var. Elucub.* 3. *c.* 3. *n.* 23. *Perſcrutentur cibaria, & vaſa, quæ intromituntur omni ſolertia, & fide introſpiciendo epulas, & fercula, ne forſan laterent aliqua littera, nec non vinum, & aquam in vitreis vaſis, exportare faciant.* Itaque rigidam cujuſdam Prælati diligentiam non puto neceſſariam, aliquorum verò ſocordiam damno, ſi forſitan adeſſet, quod non puto. Sed ſi aliquis quærat an dictos Prælatos comprehendat excommunicatio lata in *c. ubi periculum*. Reſpondeo, negativè, quam ibi tantùm efficitur mentio de Magiſtratibus, & Rectoribus Ergo non eſt extendenda ad Prælatos Cuſtodes Rotarum, ſtricte enim verba in hac materia ſunt interpretanda.

Sup his ſup. in Ref. 96. § alijs tamen note medium à verſ. Et ita, & in alijs ejus annot. & in to. 3. tr. 3. ex Ref. 85. § Nec obſtat, ad medium verſ. Quod confirmatur, & in alijs ejus not.

2. Nota tamen hic obiter ad ſedandos ſcrupulos cujuſdam Prælati nimis timoratæ, ac delicatæ conſcientiæ me tria illi reſpondiſſe. Primò ſuſpenſionem in iſto caſu latam à Pio IV. non eſſe latæ ſententiæ, & ideò in ejus fractione quem non eſſe verè ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum. Ita Theſaurus *in praxi de pœnis p.* 2. *Verb. Conclave, c.* 2.

3. Secundò me non poſſe tanquam improbabilem damnare opinionem aſſerentium, præceptum ſub pœna ſuſpenſionis non inducere peccatum mortale niſi expreſsè, vel verbis æquivalentibus id ſignificetur. Ita Magiſter Marcus Sera Dominicanus *tom.* 2. *in* 1. 2. *D. Th. q.* 96. *ar.* 4. & ex Societate JESU Pater Tamburinus *opuſc. de Sacr. Miſſæ lib.* 3. *cap.* 1. §. 8. *n.* 4. & 7. Cajetanus 2. 2. *q.* 286. *in art.* 9. *circa ſolut. ad* 2. & *in ſumm. verb. Præcepti tranſgreſſio verb. Pœna præceptorum*, Navar. *in ſumm. c.* 23. *nu.* 53. Corduba *in Reg. D. Franciſci cap.* 10. *q.* 3. *punct.* 1. in 4. modo cognoſcendi, quando lex obligat ſub mortali, Valen. *t.* 2. *diſp.* 7. *q.* 5. *punct.* 6. *in* 4. *Sign.* Salon. 2. 2. *q.* 77. *art.* 1. *contr.* 8. *reg.* 3. *in fin.* Vide etiam à fortiori Eſcobar *in Theolog. Moral. tom.* 1. *lib.* 5. *ſect.* 2. *prop.* 31. *num.* 165. Remigium *in ſumm. tractat.* 2. *cap.* 4. §. 12. *num.* 7. Azorium *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *q.* 5. & Sayrum *in Clavi regia lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 25. cum aliis.

Sup. hoc in to. 6. tr. 1 Ref. 41. § ult. & in Ref. 41 & 57. ... propter finem verſ. vel meſmo, y Salon, & in tom 5. tr. 1. Ref. 11 & 13. Sup. hoc ſignanter, à la to in tr. 6 ... Ref. 58. & l. ... etiam Ref. 57. 71. 74. & 75. & in to. 5. tr. 1 vide Ref 12. prope finem, verſ. aſſi las leyes civilles.

4. Et quia dictus angebatur juramento præſtito, dixi quod juramenta de obſervandis Statutis, Legibus, & Conſtitutionibus ſæcularibus, ut Eccleſiaſticis intelligenda ſunt *quatenus ſunt in uſu, & obſervantur*, Ita Gomez *in leg. Taur.* 365. & 366. Guttierez *de jure confirmat. part.* 1. *cap.* 37. *nu.* 14. Malderus *in* 2. 2. *D. Thom. tractat.* 10. *cap.* 6. *dub.* 9. Sanchez *in Summ. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. & alij, quos ego adduxi *in part.* 3. *tract.* 6. * *reſol.* 39. Verum relinquendo ſupradicta, tantùm ſcrupuloſis applicanda, dico abſolutè Prælatos cuſtodes Rotarum ſatisfacere ſuo muneri, juramento, ſi in perſcrutandis epulis, & perſonis intra Conclave intrantibus adhibeant diligentiam moralem arbitrio viri prudentis, ac timoratæ conſcientiæ menſurandam; alioquin peccarent mortaliter; agitur enim de re nimis gravi, ordinata ad bonum totius Eccleſiæ, videlicet electionem liberam Pontificis, & ideò tali tranſgreſſioni imponitur pœna ſuſpenſionis, quæ contra allatos Doctores inducere peccatum mortale communis fert ſententia, quam noviſſimè docet Urbanus ab Aſcenſione *in Theolog. Moral. tract.* 1. *cap.* 6. Malletus *in Theolog. Mor. to.* 2. *Malleatio* 1. *Brattea* 11. *q.* 4.

* Quæ nunc invenietur in tom 8 tractat. Reſ. 39.

5. Nota vero hic obiter, quod ſi aliquis Prælatus adhibendo diligentiam moralem in præſcrutandis epulis alicujus Cardinalis timeret ab ipſo inferendum grave damnum in honore, & bonis temporalibus, tunc equidem ad nullam diligentiam teneretur, quia præcepta poſitiva non obligant

cum

ctum tanto diſcrimine, ut tradunt Doctores, quos citat, & ſequitur Joann. à Trinitate *de confeſſ. ſolicit. ſect.7. dub.4.n.3.* 4. Lander *de Sacr.to.1.tract.5. diſp.13.q.44.* Lupus *in Edict. Inquiſ.parc.1.lib.5, diſt.3. art.2. difficul.2.* Verum hoc probabiliter non poteſt timeri, ſtante pietate, & prudentia Eminentiſſimorum Cardinalium.

R E S O L. CIX.

An ſit prohibitus ingreſſus per Rotam alicujus infantis non attingentis uſum rationis intra conclave?

Et exponitur c. ubi periculum?

Et infertur eſſe prohibitum ingreſſum infantium intra ſepta Monialium?

Et queritur, an ſi quis clam in conclavi ingrediatur incidat in cenſuram?

Et notatur, quod ſi poſt ingreſſum in conclavi iſte talis loqueretur ſecretè cum aliquo Cardinali, tunc incurreret in excommunicationem?

Et quid de privatione officij, & beneficij, quam in c. ubi periculum *imponit Pontifex ipſo facto, tenetur ne ad hæc ante judicis declarationem?*

Et an vero intrantes in conclavi ſubijciantur tantùm ſupradictis pœnis, vel etiam peccent mortaliter?

Et tandem advertitur Sacram Congregationem Cardinalium declaraſſe Decretum ab ipſa additum, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monaſteria Monialium ſub pœna privationis officij, ac vocis activæ, & paſſivæ, obligare ad mortale? Ex part. 12. tract.2. Reſ.16.

§.1. HIs diebus de hoc caſu in pluribus ego bis interrogatus fui, & prima facie, videtur affirmativè reſpondendum, per verba Gregorij X. *in c. ubi periculum, de elect. in 6.* ubi generaliter loquendo ſic ait. *In Conclavi tamen prædicto aliqua feneſtra competens dimittatur per quam eiſdem Cardinalibus ad victum commodè neceſſaria miniſtrentur, ſed per eam nulli ad ipſos patere poſſit ingreſſus*, ſic ibi; Unde lex generaliter, & abſolutè loquendo, generaliter, & abſolutè eſt intelligenda, ut patet *ex leg. præſt. l. quamvis, ff. de in jus vocando, l. ſi ſervum §. non dixit ff. de acquirend. hæred. l.1. §. quod autem*, & ibi gloſ. *verb. ſimpliciter, ff. de aleator. l. unic. C. qui pro ſua juriſd. illam C. de collationibus c. Romanorum 9 diſt. c. conſuluiſti 2.q.5. c. ſoluta, de major. & obed. c. quia circa 22. de privil.* Clement. ult. *de reſcript.* & docet Surd. *conſ.271.n.28.* Valaſcus *conſ.113. nu.21.* Narbona *de appell. à Vicario ad Epiſcopum par.1.nu.12.* & alij. Quod confirmatur individualiter pro caſu noſtro, quia lex generaliter interdicendo ingreſſum intrà monaſteria monialium, ut patet *in c. periculoſo de Statu Regular. in 6.* & ex Concil. Trid. *in ſeſſ.25. de Regul. cap. 15.* ex hoc à *Scortia* in Bullas Pontificias *Theor. 336.* Paulus Comitolus Societate JESU *in Reſponſ. Moral. lib. 6.q.19.n.6.* & ex noſtris Antonius Naldus *in Summ. verſ. clauſura n.4.* Conſtanter aſſerunt eſſe prohibitum ingreſſum infantum intra ſepta Monialium etiamſi non attingant uſum rationis, quod etiam firmavit Sacr. Congregatio die 12. Februarij 1585. His non obſtantibus ad caſum propoſitum ego reſpondeo negativè.

Sup. hoc infr. §. 10. Ad confirmationem hu. ... Reſ. in 10. ... Reſ. 39 ... not.

2. Moneor ad ſic tenendum, quia infantes ante uſum rationis non ſunt capaces alicujus præcepti, ſeu prohibitionis, & in ipſis in iſto caſu ceſſat non ex parte, ſed adæquatè, & fundamentaliter tota ratio, & finis legis, & abeſt omne periculum, nam ſupradicti infantes non poſſunt ſe miſcere in negotio electionis Papæ, & illam turbare, ergo non comprænhenduntur in dicta prohibitione, neque etiam admittentes illos intra Conclave. Notandum eſt tamen adhibendam eſſe diligentiam moralem à Prælatis Rotarum ne dictus infans ſecum aſportaret in Conclave aliquas ſcripturas prohibitas. Reſtat modo reſpondere ad argumenta contraria. *Ad c. ubi periculum*, reſpondeo, quod licèt lex generaliter loquatur, verba ejus ſunt diſtinguenda videlicet, *nulli pateat ingreſſus, &c.* ſi ingrediens habeat uſum rationis, concedo; nam in iſtis adeſt periculum electionem turbandi; non autem in illis.

Sup. hoc fuerit poſt medium §.1. hujus Ref. à verſ. Quod, & in alio §. ejus not.

3. Ad Confirmationem argumenti reſpondeo ſententiam illam Comitoli, & aliorum plures reſpuere, & probabiliter contrarium tenere, & ita docet Pellizzarius *de monial. cap.5. ſect.3.q.25. nu.103.* cui adde alios, quos ad ſatietatem adducit, & ſequitur Gibalin. *de clauſura, diſquiſ.1.c.4.§.2.conſt.4. n.5.* & Garzias *in Polit. Reg. tom.2. tract.13. difficult.2. punct.10. n.5.* Adde, quod aliquis poſſet dicere, eſſe diſparem rationem, inter utrumque caſum; nam quoad infantes intrantes in monaſteria Monialium, non videtur ceſſare tota ratio legis, poſſunt enim ſequi ex tali ingreſſu aliqua inconvenientia, quæ accidere non poſſunt in ingreſſu infantium intra Conclave in ordine ad electionem, Ergo, &c. Unde ex his, Ego ſum in voto, quod adhibita prius morali diligentia, & etiam poſteà ne dicti infantes ſecum deferant, vel aſportent litteras, poſſe Prælatos Cuſtodes Rotarum permittere abſque ſcrupulis ut intra Conclave per Rotam dicti infantes ingrediantur, niſi tamen ex Superioribus aliquid in contrarium ordinatum fuerit.

4. Sed quia hic ſermo incidit de ingreſſu intra Conclave, quæro, an ſi aliquis clam in illo ingrediatur, incidat in cenſuram? Et reſpondeo negativè, ſed in pœnas impoſitas à Pio IV. qui in §. *Clauſo*; ſic ait: *Et ſi quis fortè, quod abſit, clam ipſum conclave, & aliunde quam per oſtium ingrediatur omni honore, gradu, & officio, beneficio ipſo facto privatus exiſtat, & tradatur curiæ ſæculari acerrimis pœnis puniendus*, ita ibi. Nota verò, quod ſi poſt ingreſſum intra Conclave iſte talis loqueretur ſecretè cum aliquo Cardinali, tunc incurreret excommunicationem latam, & nemini reſervatam in *c. ubi periculum de elect. in 6.*

5. Sed quid dicendum de privatione officij, & beneficij, quam ubi ſuprà imponit Pontifex ipſo facto incurrenda tenetur ne iſte talis officium, & Beneficium dimittere ante Judicis declarationem? Et negativè reſpondeo, quia nullus ante aliquod Judicis decretum tenetur ſubire pœnam; ipſo facto, ipſo jure, eo ipſo, & abſque aliqua declaratione impoſitam pro Crimine, etiam ſi hæreticus, aut Sodomita, aut quodlibet aliud, ſi quod eſt majus. Ita communis opinio, quam ſequuntur plures, quos vidi, ſunt Th. Sanch. *lib.2. in Decal. cap.22. n.2.* Sotus *lib.1. de juſt. & jur. q.6. art.6. concl.1. & 3.* Molina *to.1. diſp.65. verſ. contrariã ſententiam*, Salon. *2.2.q.62. ar.3. controverſ.1. ante ſolut. argum.* ubi D. Cajet. *§. Ad hoc dicitur*, Bañez *q.12. art.2. dub. unico, ad tertium principale*, Aragon. *q.11. art.3. §. His ſuppoſitis*, Leſſius *lib.2. cap.29. dub.8. n.64.* Layman. *in Theolog. Mor. tract.4. c.15. n.3.* Granado *1.2. controv.7. tract.3. part.1. diſp.3. ſect.2. n.3.* Vaſquez. *diſp. 166. cap.3.* Monteſinos *diſp.16. q.24. n.5.* Martinez *q.94. art.3. dub.3.* Aravio *ibid. dub.4.* Valentia *diſp.7. q.5. punct.6. quæſt.3.* Sayrus *in clavi lib.3. cap.9. numer. 30.* Quibus omnibus adde omnino videndos Thomam Hurtadum *Var. tom.2. tract. ult. reſol.22. per totam*, Angelum Boſſium *tract. de effect. matr. c.5. n.31. cum ſeq.* & Quintadanadueñas *in Theolog. Moral. to.2. tr. 14. ſingul. 8. num.3.* cum Fagundez *in Decal. tom.2. lib.8. cap.29. n.15. cum ſeqq.*

Sup. hoc in to. 1. tr. 5. 1 gr. deſtinem Reſ. 63 per totam, & aliarum ejus primæ not. & in to. 1. tr. 1. ex Reſ. 60. §. Notandum & in to. 4. tr. 8. ex Reſ. 36. §. ex quibus, & in to. 5. tr. 6. Reſ. 14 à lin. 6. & in Reſ. 15. & in to 6 tr. 1. Reſ. 3. §. ult. & in Reſ. 15. 16 & 18. & vid. in to. 7. tr. 1. Reſ. 240. & 141.

6. Unde Emanuel Sà *verb.* Pœna *n.1.* ſic ait. *Pœna impoſita ipſo jure, vel facto non incurritur, ſine ſententia Judicis, & executione per ipſum, etiamſi lex dicat non requiri ſententiam, aut declarationem, aut etiam ſolvendam in foro conſcientiæ.* Intelligitur enim Judice exequente; niſi pœna eſſet hujuſmodi, quæ ſecum traheret executionem, ut excommunicatio, ſuſpenſio, Interdictum, & Irregularitas, aut lex dicat, ſic incapax; inhabilis. Quidam tamen hic ſententiam requirunt; aut dicat non faciat alioqui fructus ſuos. Eſt enim conditio, quæ ſervanda eſt ut quæ ponitur à teſtatore. Quod egregiè explicat D. Cajetanus *in ſumm. verb.* Pœna.

7. An verò clam intrantes in Conclavi ſubijciantur tantùm his pœnis, ſed etiam peccent mortaliter, poſſet quis dubitare, nam Pontifex non utitur verbis præceptivis, ſed imperativis pœnalibus? Pro affirmativa ſententia aliquis poſſet dicere quia agitur de re gravi, quod patet etiam ex pœnis impoſitis. Unde videmus Sacram Congregationem Cardinalium declaraſſe * Decretum ab ipſa editum, quo prohibetur Regularibus accedere ad Monaſteria Regularium ſub pœna privationis officij, & vocis activæ, ac paſſivæ obligare ad mortalem.

* Sup. hoc decreto late in to. 7. tr. 1 Reſ. 105. 106. 107. 108 & 161 curſim pro ... ſic. verſ. Et ad exemplum, & in tom. 6. tr. 1. Reſ. 4. §. Di alias ... & etiam ad fine alterius Reſ. illarum annotationum.

8. Sed aliquis poſſet reſpondere cum Serra *in part.2. D. Thomæ quæſtione 96. articul. 4. dub. 2.* Quod per dictam Declarationem Sacræ Congregationis conſtat voluntatem præcipientis eſſe obligare ad mortale, quod non conſtat in caſu noſtro de quo loquimur. Ideo tu cogita.

R E S O L. CX.

Utrum Cardinales peccent mortaliter cum pluribus ferculis in conclavi veſcuntur?

Et explanatur hoc verbum Debeant, *quid importet?* Ex p.12. tr.2. Reſ.17.

§.1. SUppono in Bulla Pij IV. ſic haberi. *Cardinales autem primo ipſo die quo conclave ingreſſi fuerint, tam in prandio, quam in cœna uno ſolo ferculo unius ſpeciei tantum eoque moderato, & aliàs juxta conſtitutionem præfati Clem. VI. qualificato contenti ſint, & eſſe debeant, nec quiſquã in alterius cella, vel de alterius ferculo veſcatur.* Ita ibi. Hoc ſuppoſito poſſet aliquis affirmativam ſententiam docere: nam licèt Pius IV. ubi ſupra, videatur uti blandis illis verbis, *contenti ſint*, tamen ſtatim ſubdit, *& eſſe debeant*. Quod verbum, ut in termi-

Sup. hoc verb. Debeant, latius leſe in §. fre hujus Reſ. inter principium, & medium, à verſ. Imò ſtando, & l. tom 2. tr 1. Reſol. 112. ſig. ante in fin. §. Et quidem, & in to. 3. tr 6. Reſ. 129. §. Ad reſponſionem eaſdem ad lin. 1. & in to. 6. tr. 1. ex doctrina Reſ. 38. prope fin. §. 1. à verſ. æquipollentia verò, & in to. 7. tr. 1. Reſ. 100. §. ſed eorum, & recitative ad lin. 7. & in to. 5. tr. 5. ex Reſ. 219. §. Sed diffic. à lin. 3.

* Superius in Reſ. quæ hic eſt ſup. 96. §. His tamen, ante medium verſ. & ita, & in aliis multis ejus not.

* Sup. hoc in Reſ. 96. & ver. not. 2. hujus Reſ.

terminis obſervat ſcientia, & dignitate Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. diſp.* 14. *ſect.* 7. exprimit gravem obligationem. Idem docet frater ejus germanus Franciſcus Lugo *de Sacr. lib.* 4. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 61. Et verbum, *debeo*, etiam Amicus *in Curſ. Theol. tom.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 8. *n.* 20. & Badell. *in Theol. moral. tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 21. *n.* 1. inter verba præceptiva apponunt.

2. Sed licet ſuperius dicta nimium urgere videantur; ego tamen negativæ ſententiæ adhæreo: exiſtimo enim verba Pij IV. de quibus eſt quæſtio continere conſilium, & exhortationem, cum enim potuerit Pontifex uti gravioribus verbis imperium explicantibus v. g. *Jubemus*, *Præcipimus*, &c. tamen ab hujuſmodi præcipiendi rigore temperavit, & mollibus verbis uſus eſt. Ergo ſignum eſt verè non impoſuiſſe præceptum, quod patet ex obſervantia ſubſequenti, non abrogativa legis, ſed interpretativa, & declarativa ejus verborum. Undè ut * ſuperius diximus obſervantia ſubſequens declarat legem, & illuſtrandum eſt, *leg. ſi de interpretatione ff. de legibus*, *& capite cum contingit de tranſ.* & docet, & Maſtrillus *deciſ.* 52. *n.* 14. Pariſius *conſ.* 36. *n.* 8. Carena *de S. Officio part.* 5. *titul.* 1. *n.* 72. *& alij*. Imo ſtando in rigore juris, nego Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Lugo, Vaſquezio, Sanchez, & Caſtro Palao verbum, * *debeo*, importare ſemper præceptum, & contra ſupradictos adducam ex eadem Societate Patrem Tamburinum *opuſcul. de commun. capite* 1. §. 6. *num.* 52. ubi ſic ait. *Quamvis aliqui doceant per illud verbum, debet, importari in legibus neceſſitatem præcepti mortalis; tamen aliqui negant, & ſolum per illud concedunt importari debitum convenientiæ, & honeſtatis*. Ita ille probabiliter quidem, cui adde etiam Lezanam *tom.* 5. *part.* 2. *in Mari magno Servitarum* §. 13. *num.* 42. & Barboſam *dictione* 77. *nu.* 9. quod probatur *ex Can. ad ejus diſtinct.* 5. in quo dicitur. *Mulier niſi purgationis dies tranſeat, viro ſuo admiſceri non debet*, ubi non niſi conſilium, ſeu debitum ejuſdem convenientiæ, & honeſtatis, & non præcepti ſignificatur, ut ipſemet Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 21. *num.* 11. Rurſus *ex diſt.* 1. *cap. veſtimenta*, ubi Pontifex de veſtibus Eccleſiaſticis ſic dicit. *Quæ neque ab aliis debent contingi, aut ferri niſi à Sacris hominibus*. *Quem textum* expendens Suarez *de Euchar. diſput.* 81. *ſect.* 8. §. *tertium exemplum*, ſic habet. *Quæ verba, aut præceptum non continent, quia illud verbum*, non debent *non videntur in rigore ſignificare obligationem, ſed decentiam quandam, aut non intelliguntur*, *&c.* Et in Sacris quidem litteris per idem verbum, *debet*, convenientiam, decentiamque notari ſolemne eſt, Matth. *cap.* 3. *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me*, Joan. 13. *Et vos debetis alter alterius lavare pedes*, Tobiæ 10. *Te non debuimus dimittere ire à nobis*. Et ſimilia paſſim. Et deinde Præpoſitus 1. 2. *D. Thom. quæſt.* 95. *diſput.* 3. *dub.* 2. *numer.* 15. Vaſquez, & Sanchez, quos citat Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tractat.* 3. *diſput.* 1. *punct.* 9. *num.* 2. aſſerunt verbum *oportet*, *non inducere obligationem ad mortale*: ergo nec inducere dicendum eſt verbum *debeo*, quænam enim differentia eſt inter *me oportere facere*, *& me debere hoc facere*.

3. Itaque dicendum eſt DD. Cardinales non peccare mortaliter, ſi, dum exiſtunt in Conclavi veſcantur pluribus ferculis, non obſtantibus verbis Bullæ Pij IV. tanquam non continentibus præceptum, ſed exhortationem. Et dicta verba ita etiam conſuetudo ſubſequens intellexit, declaravit, & interpretata eſt.

R E S O L. CXI.

An Eminentiſſimi Cardinales in Feria ſexta Paraſceves poſſint devenire ad ſcrutinium, non audito Officio fieri ſolito in illa die, non obſtante §. *Similiter*. *Bulla Greg. XV.*

Et firmatur, quod in Feria ſexta Paraſceves nemini licitum eſt ſacrificare ob prohibitionem factam ab Innoc. I.

Et deducitur, an officium fieri ſolitum à Sacerdote, extracto Sacramento è ſepulchro, ſit verè Sacrificium, & Miſſa dici poſſit?

Et an populus Chriſtianus teneatur illud officium audire, ſi in die Paraſceves incidat dies feſtus de præcepto?

Et diſcutitur, an conſumptio Sacerdotis pertineat ad eſſentiam Sacrificij Miſſæ, vel ſit tantum pars illius integralis?

Et tandem quæritur, an Cardinales inciderent in excommunicationem, ſi aliis diebus ommitterent ſolitam Miſſam, & procedant ad ſcrutinium? Ex part. 12. tractat. 2. Reſol. 18.

§. 1. IN dicto §. ſic habetur. *Similiter ne electio protrahatur, ſtatuimus, & ordinamus, ſub ſimili excommunicationis pœna eo ipſo incurrenda ſcrutinium bis ſingulis diebus peragatur, ita ut etiam perficiatur, mane ſcilicet poſt ſolitam miſſam, &c.* Deinde firmandum eſt, quod Feria ſexta Paraſceves omnes Doctores teſtantur; nemini licitum eſſe ſacrificare ob prohibitionem factam ab Innocentio I. *Epiſtol.* 1. *ad Decent. capite* 4. & refertur *cap. Sabbato de conſecr. diſt.* 3. Rationem congruentiæ reddit Divus Thomas *quæſt.* 83. *art.* 2. *ad* 2. quia eo die Eccleſia illius recolit realem Chriſti Paſſionem, & mortem. Non igitur expedit myſticam, & incruentam mortem exhibere. Unde male opinati ſunt aliquis, quos tacito nomine affert Emanuel Sà *verb.* Miſſa *numer.* 17. aſſerentes in illa die poſſe Miſſam dici, contra quos invehitur Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de Euchar. diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 5. & Dicaſtillus *de Sacr. tom.* 1. *tract.* 5. *diſput.* 4. *dub.* 2. *num.* 30.

2. His poſitis, reſolutio præſentis difficultatis pendet ex illa quæſtione, An Officium fieri ſolitum à Sacerdote extracto Sacramento è Sepulchro, ſit verè Sacrificium, & Miſſa dici poſſit? Et prima opinio affirmat. Ita docet Ledeſma 1. *part.* 4. *q.* 23. *art.* 4. citans Albertum Magnum *in* 4. *diſputatio* 13. *art.* 24. & videtur aſſerere Scotus *in eodem* 4. *diſt.* 13. *q.* 2 Gabriel. *ibidem q.* 1. & D. Auguſtin. *lib.* 20. *contra Fauſtum Manichæum cap.* 18. ubi ita: *Unde jam Chriſtiani peracti ejuſdem Sacrificij memoriam celebrant Sacroſancta oblatione, & participatione corporis, & Sanguinis Chriſti*. Probatur hæc opinio ex variis Argumentis, quæ adducit Fagundez *de Præceptis Eccleſ. pr.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 3. ideò tenent quod in ſexta feria majoris Hebdomadæ offertur verum Sacrificium, & tamen non conſecratur Hoſtia, ſed offertur Hoſtia conſecrata die antecedenti: ergo conſecratio ipſa non eſt de eſſentia Sacrificij: ergo tota eſſentia illius conſiſtit in oblatione Hoſtiæ conſecratæ. Ita dicunt omnes Doctores citati *n.* 2. Quod autem eo die offeratur in Eccleſia verum Sacrificium, patet in primis ex D. Auguſtino *lib.* 10. *de Civitate Dei cap.* 20. ubi hoc Sacrificium Miſſæ appellat quotidianum, quod quotidie in Eccleſia celebretur, & nullus ſit dies in quo non celebretur, ibi; *Chriſtus JESUS in forma Dei Sacrificium cum quo unus eſt Deus, in forma ſervi ſacrificium maluit eſſe, quam ſumere, ne vel hac occaſione quiſquam exiſtimaret cuilibet ſacrificandum eſſe creaturæ, per hoc, & Sacerdos eſt ipſe offerens, ipſe eſt oblatio, cujus rei Sacramentum quotidianum eſſe voluit Eccleſiæ ſacrificium, cum ipſius rei ipſe ſit caput, & ipſius capitis ipſe ſit corpus, tam ipſa per ipſum, quàm ipſe per ipſam ſuetus offerri*. Patet ſecundò ex Oratione quam Eccleſia in Officio illius diei profert, quæ ſic habet. *In Spiritu humilitatis, & animo contrito ſuſcipiamur à te Domine, & ſic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie, ut placeat tibi Domine Deus*. Et poſtea ait Sacerdos: *Orate fratres, ut meum ac veſtrum ſacrificium, acceptabile fiat*, *&c.*

Sup. hoc in to. 2. tr. 1. Reſ. 19 §. 2. à lin. 4 & Verſ. Ratio.

3. Aliqui verò putant non ſolùm ad eſſentiam illius pertinere, ſed etiam totam illius eſſentiam in conſumptione eſſe poſitam Sacerdotis, non in conſecratione, nec in oblatione, nec in alia actione illius. Ita docet Albertus Magnus *in* 4. *diſt.* 13. *art.* 24. Ledeſma 1. *p.* 4. *q.* 23. *art.* 4. *ad finem*, Angles *in floribus*, *tit. de Miſſa*, & Concilium Toletanum citatum *in capit. Relatum*, *de conſecrat. diſput.* 1. & quidam alij recentiores, veluti Victoria, Pena, & Bañez, quos refert Henriquez *lib.* 9. *de Miſſa c.* 8. *num.* 5. Putant enim per conſumptionem tantum Sacerdotis conferri fructum ſacrificij ex opere operato iis; pro quibus Sacerdotes ſpecialiter ſacrificium offerunt, & Miſſam applicant. Probatur, quia olim in lege veteri immolatio, & ſacrificatio animalis, erat occiſio, & conſumptio illius, ut patet in ſacrificio holocauſti, quod totum ardebat flammis, & cujus nullam partem Sacerdotes comedebant, & quamvis nullam partem illius comederent: tamen in omnibus ſacrificiis legis veteris fiebat conſumptio animalis ſacrificati; partim per ignem, & flammas, quaſi eo ſigno ſenſibilis ignis per Sacerdotes applicati, acceptaret Deus per illos; tanquam per ſuos miniſtros, præſentem donationem Sacrificij, partim à Sacerdotibus devorantibus eam partem reliquorum ſacrificiorum, quæ ſibi contingebat. Probatur ſecundò, quia Chriſtus Dominus in Cruce moriens dixit: *conſummatum eſt*, Matth. 27. quaſi in conſummatione, & conſumptione conſiſteret eſſentia ſacrificij; & ideò ajunt, & Sacrificium Miſſæ Græce dicitur *Thyſia, & Teleti*, id eſt mactatio, & conſummatio, vel conſumptio. Addunt præterea hujuſmodi Doctores in ſexta feria Hæbdomadæ ſanctæ, fieri unum Sacrificium Miſſæ, & teneri populum Chriſtianum illi aſſiſtere, ſi incidat in diem feſtum, de præcepto, hujuſmodi ſexta Feria Paraſceves quia ibi datur vera conſumptio Sacerdotis, in qua tota eſſentia Sacrificij ſita eſt, Hoſtiæ præconſecratæ in una tantùm ſpecie, diſpenſante Eccleſiæ conſuetudine, in conſecratione; quæ conſuetudo durat in Eccleſia à plus mille annis juxta Rabanum *l.* 2. *Inſt. Clericorum cap.* 37. & alios. Et ideò ſecundum hanc opinionem tenetur populus audire Miſſam in ſexta feria Paraſceves, ſi in ea incidat dies Annunciationis Beatæ Virgi-

Sup. hoc in to. 2. tr. 3. Reſ. 4 à lin. 2 & to. 3 in tr. 1 Reſ. 55. §. Verùm, ante medium, verſ. Item non deſunt. Sed lege etiam à princ. & ſi placet etiam §§. ejus primo not.

Sup. hoc in Reſ. not. ſeq. à principio, & eadem in aliis verſ. ejus primo not.

Virginis, & tenentur Prælati jubere, ut Miſſa dicatur, ut populus illam audiat, & ſi id ita fit in aliqua Provincia, aut Diœceſi, juſtè, fit, & ſanctè fit, & ideò fit, quia ſequuntur Prælati ibi eam opinionem, quæ docet totam eſſentiam ſacrificij in ſola conſumptione conſiſtere, quæ opinio eſt probabilis, & quia adhuc illis non conſtat, an conſecratio ſit de eſſentia ſacrificij nec ne. Ita Doctores citati, & ex *Neotericis* Aravio *ad 3. part. D. Thomæ quæſt. 83. art. 6. num. 35.*

4. Sed his non obſtantibus, ego puto Conſumptionem Sacerdotis non pertinere ad eſſentiam Sacrificij Miſſæ, ſed eſſe partem integralem illius, & perfectionem tantummodo extrinſecam, & totam illius eſſentiam poſitam eſſe in conſecratione, & ideò pro hac ſententia *in p. 2. tr. 14. Reſol. 62.* adduxi plures Doctores, & declarationem Sacræ Congregationis Rituum aſſerentis, quod ſi Feſtum Annunciationis accideret in Feria Paraſceves, non adſit præceptum audiendi Miſſam, quia in illa die non adeſt Miſſa, cum non adſit conſecratio. Probatur hæc opinio, quia in conſecratione reperiuntur omnes conditiones requiſitæ ad Sacrificium Miſſæ. In primis per eam repræſentatur mors Chriſti, deinde in ea fit mutatio panis, & vini in Corpus Chriſti: tertiò, quia eſt res viſibilis: fit enim hæc mutatio in ſpeciebus viſibilibus, ac ſignis ſenſibilibus; quarto quia fit in cultum, & honorem Dei auctoris rerum omnium, & hæ ſunt conditiones requiſitæ ad Sacrificium Miſſæ. Et ita hanc ſententiam me citato tenet Leandrus *de Sacr. to. 2. tr. 8. diſp. 5. q. 23.* cum alijs penes ipſum.

(Quæ hic eſt in tom. 2. tr. 5. Reſ. 10. ſignanter à lin. 4. §. 1. à verſ. Ratio, & ſeq.)

5. Stando igitur in hac ultima opinione ego ex Sacro Conclavi conſultus ab Eminentiſſ. Cardinali N. reſpondi, ad caſum propoſitum in rigore, & ſecluſo ſcandalo, & contemptu, poſſe Dominos Cardinales ad Scrutinium devenire in Feria Paraſceves non audiendo Officium in illa fieri ſolitum, quia verba, §. *Similiter*, Gregorij X. non poſſunt verificari pro illa die; cum non adſit ſolita Miſſa, Miſſa enim in illa die non offertur, neque adeſt. Verum quia contrariæ ſententiæ ſuam habent probabilitatem, ego conſului Dominis Cardinalibus debere prius officium illud, ſeu Miſſam, ut dicitur, audire, & poſtea Scrutinium incipere, & ita factum fuiſſe poſtea mihi dixerunt.

6. Sed an Cardinales inciderent in Excommunicationem ſi alijs diebus omitterent ſolitam Miſſam, & procederent ad Scrutinium? Affirmativè reſpondent aliqui, ut patet ex dicto §. *Similiter*, & videtur res gravis ſine implorato divino auxilio devenire ad electionem Pontificis. Alij negativè reſpondent, putant enim durum eſſe ex omiſſione *Veni Creator Spiritus*, *&c.* in cenſuram incurri, undè putant excommunicationem reſpicere tantum Scrutinium bis in die faciendum, ut demonſtrant verba dicti §. *Similiter*, Auditionem item Miſſæ, ac *Veni Creator*, *&c.* pertinere ſolum ad directionem, & ad Circumſtantiam accidentalem. Ideò tu cogita. Et quidem videtur res gravis procedere ad electionem Pontificis abſque implorato divino auxilio, præſertim in Miſſa.

RESOL. CXII.

An Summus Pœnitentiarius poſſit abſolvere ab excommunicatione lata à Pio IV. in §. Litteras. &c.

Et aſſeritur, quod ſi Pontifex in aliquo Jubilæo concederet abſolutionem ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, hæreſim tamen non excludendo, videri utique illam concedere? Ex part. 12. tr. 2. Reſol. 19.

§. 1. SUppono dicto §. ſic haberi. *Litteras verò, aut cujuſvis generis ſcripta ad eos, qui in Conclavi erunt, ſeu nuntium, vel notam, aut ſignum mittere, ſeu recipere, aut contra, è Conclavi ad eos qui foris erunt, nullo modo liceat: qui contrafecerint, quacumque dignitate, etiamſi Cardinalatus honore, præfulgeant, pœnæ excommunicationis latæ ſententiæ ſubjaceant, abſolvendi facultate, præterquam in mortis articulo, ſoli Pōtifici Maximo reſervata: à quo nihilominus pro qualitate delicti ultra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.* In Cæremoniali vero Gregorij X. ſic habetur *Clauſo Conclavi ſervari debent omnia, quæ de colloquijs, literis, & tibis, & quæ de non ingredientibus Cardinalibus, aut iiſdem, aut eorum familiaribus poſtquam ingreſſi ſunt exeuntibus in Conſtitutione Pij IV. ſancita ſunt, &c.* ita ibi. His ſuppoſitis ad dubium propoſitum affirmativè aliqui reſpondent, nam Gregorius X. in ſua Bulla nihil aliud facit, niſi confirmare id, quod diſpoſuerat Pius IV. in §. *Litteras*; & nihil plus addit; Sed Pius IV. in dicto §. ut patet legentibus auctoritatem, quam habebat Summus Pœnitētiarius abſolvendi à Caſibus Papalibus, ei non abſtulit, ſed tantum ſibi reſervavit excommunicationem ibi datam. Ergo poteſt illam abſolvere ſummus Pœnitentiarius. Probatur Primo, nam in dicta Bulla *fol. 62.* ut obſervat etiam Lælius Zecchius *de Republica Eccleſiaſtica cap. 3. num. 2.* Pius IV. concedit Summo Pœnitentiario ea expedire tempore Conclavis, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, & non aufert ab ipſo auctoritatem abſolvendi in foro conſcientiæ à cenſura, quam paulo infra *in* §. *litteras*, debebat fulminare. Ergo, &c. Hinc Azorius *tom. 2. l. 5. cap. 37.* ſic ait, *Nec Summi Pœnitentiarij, nec Minorum Pœnitentiariorum officium finitur Romani Pontificis obitu.* Clem. *Ne Romani de elect. ne ſede Romana vacante deeſſent, qui, pœnitentium Confeſſiones audirent, & à cenſuris, pœnis, & peccatis abſolverent.* Confirmatur ſecundò ex *Bulla 67.* ejuſdem Pij IV. quam adducit Zecchius ubi ſupra, in qua enumerantur facultates, quas habet, & non habet Summus Pœnitentiarius, & inter has, Pontifex non enumerat, nec aſſerit, ipſum non habere facultatem abſolvendi ab hac cenſura, de qua loquimur. Ergo, &c. Confirmatur tertiò, nam Gregorius X. in ſua Bulla *Aeternis Patris, &c. in* §. *Quod ſi electio*, fulminavit cenſuram contra eligentes, & electos contra formam dictæ Conſtitutionis, & abſolutionem dictæ cenſuræ ſibi reſervat, & nominatim auctoritatem Summo Pœnitentiario ne illam abſolvat. Ergo dum Pius IV. in cenſura fulminata in §. *litteras*, & confirmata a Gregorio X. non exprimunt Summum Pœnitentiarium ne abſolvere poſſit à dicta cenſura, ſequitur auctoritatem abſolvendi ipſi reliquiſſe; nam hic intrat illud vulgatum juris axioma, *Quando voluit, expreſſit*, ergo quando non expreſſit, non voluit, nam ſi voluiſſet expræſſiſſet, quod exornat ex pluribus Larrea *in Allegat. caſibus Fiſcalibus tom. 2. Allegat. 54. nu. 26.* Quod etiam probatur ex Doctrina Gregorij Gobat. *de publici Jubilæo t. 33. q. 91. num. 248.* Lorcæ *in 2. 2. D. Th. q. 11. art. 4. diſp. 4. num. 12.* Boſſij *tr. de Jubilæo ſection. 1. caſ. 8. n. 2.* & aliorum aſſerentium, quod ſi Pontifices in aliquo Jubilæo concederent abſolutionem ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, Caſum Hæreſim tamen excludendo; ſi poſtea in alijs Jubilæis concedant dictam abſolutionem, & caſum hæreſim non excludant, videtur illum utique concedere, nam ſi noluiſſent, id explicarent in alijs Jubilæis, ut fecerant.

(Sup. hoc inf. in Reſ. 118. §. 2. à lin. 5. & in cæteris alijs ejus not.)

2. Sic, & in caſu noſtro dicendum videtur, cum Gregorius X. voluit excludere Summum Pœnitentiarium, nominatim excluſit. Ergò dum Pius IV. hoc non fecit, dicendum eſt illum excludere noluiſſe.

3. Videtur itaque poſſe Summum Pœnitentiarium abſolvere à cenſura occulta lata in §. *litteras* extra, vel intra Conclave, tangentes materiam electionis, ut patet ex ſuperius dictis, & malè aliquos confundere excommunicationem latam in §. *Quod ſi*, & excommunicationem latam in §. *litteras*, in illa enim non poteſt Summus Pœnitentiarius ſe intromittere; in iſta verò poteſt, nam in §. *quod*, Gregorius illum excluſit, quod minimè fecit Pius IV. in §. *litteras*. Ergo, &c. Et ita quidam teſtis fide digniſſimus dixit mihi in quadam Congregatione Theologorum, & Canoniſtarum Sacræ Pœnitentiariæ fuiſſe concluſum. Et ita etiam ſentire plures Theologos inclitæ Societatis JESU, & inter illos amiciſſimum, & Doctiſſimum P. Valentinum Mangionium hodie unum ex Aſſiſtentibus Reverendiſſimi P. Generalis, SS. D. N. Theologorum in Sacra Pœnitentiaria. Verùm ego circa præſentem difficultatem volo magis doceri, quam docere, & ideò ejus finalem reſolutionem à SS. D. D. N. expectandam eſſe puto; de meo nihil ponendo, & aſſerendo.

RESOL. CXIII.

An excommunicatio contracta ex fractione Bullæ Pij IV. & Greg. X. ſi ſit occulta, poſſit abſolvi ab Epiſcopo vigore Concilij Trid. ſeſſ. 24. c. 6. de Reform.

(Sup. hoc lege inf. doctrinam Reſol. 115. à principio, & etiam Reſ. 114. & 116. à princ.)

Et quid virtute privilegiorum Regularium, aut ex vi Cruciatæ Bullæ?

Et docetur abſolutionem ab hac cenſura impendi poſſe, dum Summus Pōtifex de novo creatus dicit aliquibus Conclaviſtis De Vobis facultatem, qua abſolvi poſſitis ab omnibus excommunicationibus contractis occaſione Conclavis, ſeu creationis Pontificis? Ex p. 12. tr. 2. Reſol. 20.

§. 1. NEgativè reſpondet Bonacina *to. 3. de elect. Pontific. diſp. 2. q. 7. nu. 3.* ubi ſic ait. *Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata eſt Summo Pontifici, nec ullus excepto mortis articulo, etiā virtute alicujus privilegij poteſt ab ea abſolvere: nam in præfata Bulla dicitur, à qua ſicut ab alia quacūque in hac Conſtitutione impoſita, & irrogata, ſeu infra imponenda, & irroganda pœna excommunicationis, tam ipſi quam quilibet alius, ſive Sanctæ Eccleſiæ Cardinalis, ſive alia perſona, cujuſcumque gradus, conditionis dignitatis, & præeminentiæ à nullo, neq; etiam à Majori Pœnitentiario cujuſcūque facultatis vigore,*

vigore, præterquam à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo abſolvi poſſit.

2. Hinc ſequitur primo Epiſcopum non poſſe abſolutionem impendere etiamſi delictum ſit occultum: quamvis enim Epiſcopus poſſit à cenſuris ſummo Pontifici reſervatis, & ob delictum occultum contractis abſolvere ex Concilio Trident. *ſeſſ.24.c.6.* nihilominus ab iſta non poteſt, quia Summus Pontifex abſolvendi facultatem abſolutè ademit, etiam Majori Pœnitentiario poſt editionem Tridentini.

3. Neque obſtat dicere in hac reſervatione non fieri mentionem Concilij Tridentini, conſequenter non cenſeri derogatum privilegijs Epiſcoporum in Tridentino conceſſis? Reſpondeo enim.

4. Primò, juxta communiorem ſententiam non requiri mentionem Concilij Tridentini in conceſſionibus Summi Pontificis, ut patet ex dictis de cenſuris in particulari *diſp. 1.q.22* dum loquerer de abſolutione ab excommunicationibus in bulla Cœnæ.

5. Reſponderi poteſt ſecundò in hac Bulla derogari omnibus Conſtitutionibus, & Decretis etiam Conciliorum huic Bullæ contrarijs, *ibi non obſtantibus quatenus opus eſt &c.* Quæ derogatio extendi etiam videtur ad reſervationem hujus cenſuræ, cum derogatio ſit generalis, quatenus opus eſt.

Sup. hoc pro Religioſis inf. lege Reſ. 115. & etiam 122. Sup. hoc pro Cruciata lege inf. Reſ. 118.

6. Secundò ſequitur Religioſos non poſſe hoc tempore virtute ſuorum privilegiorum ante iſtius Bullæ conſtitutionem conceſſorum ab hac cenſura abſolvere, ut patet ex allata ratione; An autem abſolutio virtute Cruciatæ impendi poſſit, patet ex dictis de legibus, de ceſſatione privilegiorum, & ex dictis de abſolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ.

7. Tertiò ſequitur abſolutionem ab hac cenſura impendi poſſe, dum Summus Pontifex de novo creatus dicit aliquibus Conclaviſtis do vobis facultatem, qua abſolvi poſſitis ab omnibus excommunicationibus contractis occaſione Conclavis, ſeu Creationis Pontificis; tunc enim cenſetur data facultas Confeſſario. Hucuſque Bonacina.

R E S O L. CXIV.

Proponitur ſententia affirmativa; nempe Epiſcopos à dicta cenſura poſſe abſolvere, & nova opinio circa intelligentiam Tridentini aſſertur, ſed non approbatur.

Et quæritur quando verè iſta excommunicatio dicenda ſit occulta? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 21.

Sup. hoc lege doctrinam gene. Reſ. & inf. ex Reſ. 116. inter medium, & fi. §. 1. à verſ. Vocum bladi.

§. 1. Sed his non obſtantibus, affirmativam ſententiam docet ex inclyta Societate JESU præſtantiſſimus Theologus Caſtrus Palaus *tom.6. diſp.3. punct.28. num.3.* ſic aſſerens, Tertia excommunicatio continetur in Extravag. Gregor. XV. quam Urbanus confirmavit in Bulla, quæ incipit *Aeterni Patris, &c.* ubi Cardinalibus ſub pœna excommunicationis reſervatæ præſcribitur forma eligendi Summum Pontificem, ſede vacante, & aliter facta electio irrita decernitur, compliceſque, & fautores hujus irritæ electionis, tametſi Cardinales non ſint, eidem excommunicationi ſubijciuntur, à qua excommunicatione cenſet Bonacina *tr. 3. de cenſuris, diſp.2. q.7. p.1. n.8,* Abſolvere non poſſe Epiſcopos virtute Tridentini, neque Religioſos Mendicantes virtute ſuorum privilegiorum, eo quod Summo Pœnitentiario hæc poteſtas adempta ſit, ibi, *A nullo, neque etiam à Majori Pœnitentiario cujuſcumque facultatis vigore præterquam à Summo Pontifice, niſi in mortis articulo abſolvi poſſit.* Sed hoc mihi durum videtur, quia privilegia Concilij generalis non ſunt cenſenda derogata, niſi manifeſtis verbis derogatio fiat. At ſuperiore clauſula non eſt cenſenda derogata facultas Epiſcopis conceſſa in tridentino, quia ſi id vellet Pontifex expreſſiſſet, ſicut expreſſit, ſummum Pœnitentiarium, maximè cum facultas conceſſa Epiſcopis abſolvendi à reſervatis ſolum forum conſcientiæ ſpectet, qua cum compati poteſt abſoluta hujus cēſuræ reſervatio. Hæc omnia Caſtrus Palaus, qui ut vides contra Bonacinam putat clauſulam Bullæ Gregorij XV. non includere Epiſcopos, nec derogare eorum privilegio abſolvēdi à ſupradicta cenſura vigore Concilij Tridentini, & quidem ejus opinio confirmatur ex opinione Doctorum aſſerentium, cum Decreta Concilij generalis matura deliberatione ſancita ſint, videntur continere vim clauſulæ derogatoriæ ad alia decreta poſteriora, niſi de illis ſpecificam faciant mentionem, imò ſi Concilium generale ſit modernum, quale eſt Tridentinum, oportet etiam illius mentionem facere: nec ſufficeret generalis derogatio cujuſcumque Concilij, ut docet me citato Thomas Hurtado *var. tom.2. tract.5. c.4. §.2. n.139.* Moneta *de commut. ult. velunt. c.7. n.277. cum ſeq.* Covarr. *var. lib.4. c.16. n.6.* Gutierrez *in l. nemo poteſt de legat. 1. n.173.* Henriquez *lib. 1. de indulgentiis, c.26. n.16.* Vivald. *in candelabro par.3. c.12. n.14.* Sanchez *lib.3. de Matrim. diſp.26. num.7.* & noviſſimè Vincentius Candidus Magiſter Sacri Palatij *to.1. diſquiſit. Moral. diſp.3. art.28.*

Sup. hac aſſertione 1.3. ar.3. ex doctrina re. ſol. 4. §. 2. ad medium à verſ. quia Decreta, & hic inf. vide doctrinam re. 116. ſignanter §. ejus ult.

Sup. hoc lege in tom. 1 tr. 10 Reſ. 19 & 20 & lege etiam alios §§ poſitos in ann. 1 Reſ. 1. hujus anni.

2. Quando verò excommunicatio, de qua loquimur dicenda ſit occulta, reſpondent aliqui, dum non eſt deducta ad forum contentioſum, mirabilis doctrina ſi eſſet amplectenda; & ideò noviſſimè Ludovicus Bail. Doctor Pariſienſis *de triplici examine in Appendice de cenſuris §.23. fol.693.* ſic ait, *Dubitatur verò quodnam debeat dici occultum crimen ex quo nata irregularitas diſpenſationi Ordinarij ſubijcitur?*

3. Lucius III. in Epiſtola ad Magiſtratum, & Fratres S. Jacobi, quæ habetur in Appendice Concilij Lateranenſis 11. *t.7. Conciliorum* ita dicit, Aliud crimen eſt notorium, aliud occultum. Notorium definitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur; ocultum, quod adhuc ab Eccleſia toleratur. Sine dubitatione itaque teneatis, quod à Clericis, & Presbyteris, quandiu ab Eccleſia tolerantur, & nec eſt crimen evidens; licitè audiuntur divina officia, & alia recipiuntur divina Sacramenta. Hæc reſolutio innumeras eluit difficultates de notorio facti Bail. Ita *ubi ſuprà* Hanc ſententiam tenet etiam Joannes de Thoma Profeſſor Sacræ Theologiæ in Inclyta Academia Complutenſi, & Confeſſarius Magni Regis noſtri Philippi IV. *in 2.2. D.Thomæ q.564. diſp.23. art.2. §. Dico igitur, fol.224.* ubi probat in terminis Concilij Tridentini oculum delictum eſſe illud, quod non eſt deductum ad forum contentioſum, etiamſi notorium ſit in Civitate, & poſſit probari in judicio, & ideò ſuper omni irregularitate proveniente ex illo poſſunt Epiſcopi diſpenſare, ex ſupradictis Auctoribus: adde noviſſimè Doctorem Petrum de Abella Canonicum Magiſtralem Eccleſiæ Cæſaraguſtanæ in Conſultatione lingua Hiſpanica conſcripta circa quamdam percuſſionem Clerici §. 2. n.88. *fol.41.* qui citat Baſilium Pontium *de Matrim. lib.8. c.21. n.19.* & tandem Brunus Caſanen. *di privil. regul. tr.4. cap.1. prop.17.* aſſerit irregularitates cenſeri ſemper occultas, & ſecretas, ad effectum diſpenſationis impetrandæ ab Epiſcopo, donec deductæ fuerunt ad forum contentioſum.

§ Sup. hoc la Reſ. ooc. præterita.

4. Sed opinio ſupradictorum Auctorum eſt contra communem; Dico igitur, in Concilio Tridentino accipi delictum occultum, non ſolùm, ut diſtinguitur à delicto deducto ad forum contentioſum, ſed etiam, ut diſtinguitur contra publicum, & famoſum. Quapropter, etiamſi delictum ab aliquibus ſciatur, modo non ſciatur à majori parte viciniæ, vel Collegij, in quo ſint ad minus decem perſonæ, neque ad judicium ſit deductum, occultum dici debet. Ita Sanchez *lib.2. de matr. diſp.38. n.11. & lib.8. diſp.34. n.55. & lib. 2. de decal. c.11. n.19.* Azor. 1. *par. lib.8. c.10. q.9.* Bonacina *de cenſuris diſp.1. q.3. punct.2. n.1.* Barboſa plurimos referens *de Poteſtate Epiſcopi 2. part. allegat. 39. n.24.* Paolo *part.1. tract. 4. diſp.4. p.3. §.1. n.14.*

R E S O L. CXV.

Stante ſupradicta opinione Caſtri Palai, quæritur, quomodo poſſint Cardinales Epiſcopi, vel alij Epiſcopi abſolvere à dicta cenſura Piana, & Gregoriana?

Et difficultas eſt quid operetur illa Particula Concilij Tridentini in Diœceſi ſua?

Et concluditur non poſſe Epiſcopos vigore Concilij abſolvere à cenſuris, & alijs caſibus reſervatis extra ſuam Diœceſim.

Et tandem quæritur, an poſſint Cardinalis Epiſcopus, vel alij Epiſcopi, ſi inciderint in cenſuras, de quibus eſt quæſtio abſolvi à ſuo Confeſſario vigore Concilij Tridentini? Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 22.

Sup. hoc ad med. §. ſeq. & inf. in §. Neq. ante med. & in aliis poſitis in annot. 2. dicti §.

§. 1. PRo intelligentia difficultatis notandum eſt Trident. in conceſſione abſolvendi, quam præbet Epiſcopis apponi, illas clauſulas *In foro conſcientiæ, & in Diœceſi ſua.* Et nota utramque reſtrinctionem non fuiſſe appoſitam in facultati conceſſa ad diſpenſandum, ſed ſolùm ad abſolvendum à caſibus; quia facultas diſpenſandi exercere poteſt erga ſubditos ſuos ab Epiſcopo in abſentia, & ſive Epiſcopus, ſive ſubditi, ſive ambo ſint extra Diœceſim. Eaque diſpenſatio pro utroque foro proderit; quia Tridentinum abſolutè, & ſine ulla limitatione eam poteſtatem concedit. Et quia juriſdictio voluntaria ad quam diſpenſatio pertinet, poteſt extra territorium exerceri, ut ex communi ſententia docet Covarruvias *lib.3. var. c.20. nu.8.* quia hæc Juriſdictio nullam cauſæ cognitionem, nec judicem pro tribunali ſedētem petit, ſicut juriſdictio contentioſa, quę nequit

exer-

exerceri à judice extra proprium territorium, ne judici illius injuriam inferat.

Sup. hoc in to. 3. tr. 3. Reſ. 11. & in aliis ejus not. pro hac quæſt.

2. Eſt itaque utraque illa particula appoſita pro facultate abſolvendi à reſervatis, ut benè advertit Suarez *tom.5. in 3. part. diſp.41. ſect.2. n.10. & 12.* quare non benè dixerunt Henriquez *lib. 14. de irregular. c.20. num. 5.* Avila *de cenſuris p.7. diſput. 10. dub. 6.* Epiſcopum non poſſe diſpenſare, in ſuſpenſione extra ſuam Diœceſim virtute illius decreti, non advertentes, eam limitationem non apponi in priori illius parte.

Sup. hoc in Reſ. not. 101.

His ſuppoſitis difficultas eſt quid operetur illa particula *in Diœceſi ſua*.

3. Prima opinio eſt Patris Sanchez, qui *in ſumma tom.1. lib.2. cap.11. num.27.* putat hæc verba non eſſe reſtrictiva facultatis Epiſcopo conceſſæ, ſed potius quaſi illius extenſiva, ſi quidem comprehendunt ſubditos, qui verè ſubditi ſunt ratione domicilij, ſive exiſtant in Diœceſi, ſive extra, & etiam ſubditos, qui ſolum ratione tranſitus in Diœceſi commorantur. Quapropter dicit poſſe Epiſcopum virtute hujus facultatis abſolvere ab hæreſi, reliquiſque cenſuris ſubditum exiſtentem in aliena Diœceſi, etiamſi ipſe Epiſcopus extra Diœceſim exiſtat. Probatur hoc; nam primò requiri non poteſt, ut uterque, Epiſcopus ſcilicet, & ſubditus in Diœceſi exiſtant: eſſet enim coarctare nimis privilegium Concilij. Deinde requiri non poteſt, ut Epiſcopus in Diœceſi propria exiſtat, ut ſubditum à Cenſuris abſolvat, quia hæc abſolutio eſt voluntariæ Juriſdictionis exercitium, quod ubilibet fieri poteſt circa ſubditos; Ut ergo intelligeremus Concilium hanc juriſdictionem voluntariam limitaſſe verbis clarioribus uti debebat, Sicut fecit *ſeſſio 6. c.5. de reformat.* cum dixit, *nulli Epiſcopo liceat Pontificalia in alterius Diœceſi exercere*. Tandem requiri non poteſt, ut ſubditus Diœceſi propria exiſtat, quia verba illa; *in diœceſi ſua* non poſſunt ad ſubditos referri, alias non diceret *in diœceſi ſua*, ſed in eorum Diœceſi. Item Concilium appoſuit virgulam dividentem ſubditos à Diœceſi ſua, dixit enim, *Liceat Epiſcopis, quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua abſolvere*, quaſi nolens Diœceſim ad ſubditos referre. Vide Coninch. *de ſacram. diſp.14. dub.16. nu. 252.* Bonacinam *de cenſ. diſp.1. q.3. punct.2. part.1. n.1. in fin.* Caraffam *de duello tract. 5. ſect.2. quæſt.2. n.3.*

4. Secunda opinio eſt Patris Suarez, qui dicta verba *to.5. de cenſ. diſp.41. ſect.2. num. 10. & 11.* dicit limittanda eſſe ad ſubditos, quia paci, & recto regimini convenientius eſt, ſi poteſtas abſolvendi non ſolum ad perſonas, ſed etiam ad territoria limitetur.

5. Tertiam opinionem tenet Caſtro Palao *1. p. tractat. 4. diſp. 4. punct.3. §.1. num.13.* Henriquez *lib. 14. de Irregular. c. 20. num.5.* & alii aſſerentes illa verba *in diœceſi ſua* referenda eſſe ad Epiſcopos abſolventes, & ex illis limitanda eſſe, itaut Epiſcopus extra propriam Diœceſim exiſtens non poſſit uti hac facultate ſibi conceſſa, ſed neceſſario debere exiſtere in ſua Diœceſi, ut illa uti poſſit.

6. Probatur quia, ut dictum eſt, illa verba, *in diœceſi ſua*, non poſſunt commodè ad ſubditos referri, & ratio congruentiæ efficacius in Prælatis, quàm in ſubditis procedit: magis enim pax, & concordia inter Prælatos offendi poteſt ex eo; quod utatur extra propriam Diœceſim exiſtens, poteſtate abſolvendi ſibi conceſſa, quam ex eo, quod exiſtens in propria Diœceſi, ſubditum alibi exiſtentem abſolvat.

7. Neque hoc eſt derogare juri communi, & exercitio voluntariæ juriſdictionis, quæ ubilibet exerceri poteſt; ſicut non eſt derogatio juris communis, & facultatis abſolvendi, quod abſolutio ſolum pro foro conſcientiæ proſit. Quia cù Epiſcopus in his reſervatis nullam haberet poteſtatem, poſuit Pontifex in conceſſione illius conditiones apponere abſque juris communis derogatione, quibus ſervatis facultatem concedit, & illis omiſſis negat; una autem ex conditionibus eſt ut abſolutio detur ab Epiſcopo exiſtente in ſua Diœceſi: ſicut eſt, ut ſolum pro foro interno, & conſcientiæ proſit, Et hæc tertia opinio magis mihi placet contra Sanchez. Dico igitur non poſſe Epiſcopos vigore Concilij abſolvere à Cenſuris, & aliis Caſibus reſervatis extra ſuam Diœceſim, ut ex pluribus obſervat Garzias *in politica regulari to.2. tr.10. diffic.7. dub.6. punct.2. num.19.* & ideo non deſeram hic apponere verba Martini de S. Joſeph *Mon. Confeſſ. to.1. lib.1. tract.2. de Pœnit. num.*10. ſit aſſerentis: *Dixe tambien el Concilio que puedan los obiſpos abſolver, y diſpenſar, dentro de ſu Diœceſi, y los Doctores communmente ſon uniformes con razon, en que eſta reſtincion, no es para la premera parte del Decreto, que toca la diſpenſacion de irregularidades, Cenſuras, ſino quanto à la ſegunda parte, que toca la abſolucion de la heregia, y caſos reſervados; porque para poder diſpenſar en Cenſuras y irregularidades, conforme à Derecho por ſer acto juriſdicion voluntaria, le puede exercer el Obiſpo con ſu ſubdito, aunque el uno, ò el otro eſten fuera de la Dioceſi, ò ambos juntos*, l. mancipium, C. de adoptionibus, l.2. ff. de offic. Proconſ. Doctor. ibi, & c. novit. de offic. leg. Barboſa *de poteſt. Epiſc. 1. p. allegat.39. n.7.* Fagundez *precept.2. lib.8. c.8. nu.35.* Suarez *tom.3. diſp.4. ſect.2. n.10. & 12.* Diana *4. p. tract. 4. reſol. 116. y aun*, Sanchez lib. 2. in decal. cap.11. num.17. *definiende lacamente, que por eſte privilegio puede abſolver, aun de la heregia, y diſpenſar abſolutamente el Obiſpo a ſus ſubditos, aunque el y ellos eſten fuera de la Dioceſi, porque para limitar la juriſdicion voluntaria, que le compete de Derecho comun, avia de uſar de palabras mas claras. Pero en eſto no ſiguo a Sanchez porque ſi fuera verdadera ſu opinion no ſerviran de nada las palabras* In Diœceſi ſua, *& verba debent intelligi ut aliquid operentur*, cap. ſi Papa in fine de privilegiis, lib.7. cap. ſi à Judice de appellat. eodem lib. l.3. in principio, ff. de jurejur. l. fin. ff. ne quis in loco publico, l. ſi quando 112. & ibi gloſſ. ſiniſtra, ff. de legatis 1. *como ni tam poco ſiguò la opinion di Henriquez*, lib.14. c. 20. n.5. *Y de otros, que apertadamente ſitieron, que en ningun caſo, ni manera podia uſar el Obiſpo deſta autoridad, fuera de ſuya Diœceſi*. Hucuſque Martinus de S. Joſeph. Unde ex dictis patet Cardinalem Epiſcopum, vel alium Epiſcopum Romæ morantem tempore Conclavis poſſe ex doctrina Sanchez abſolvere ſuum ſubditum à Cenſura lata in Bulla Pij IV. & Greg. X. virtute Concilii Tridentini, & ideò hanc ſententiam præter Sanchez tenet ex Puente Hurtado doctiſſimus Franciſcus Quiedo *de Fide contr.11. punct.3. n.57.* ſed ego magis adhæreo negativæ ſententiæ ſtante particula appoſita in Concilio *in Diœceſi ſua*, quæ ſuperfluè poneretur, quod concedendum non eſt. Vide etiam Cardinalem Lugo *de fide, diſp.23. ſect.3. n.73.* An verò poſſit Cardinalis Epiſcopus, vel alij Epiſcopi, ſi inciderint in Cenſuras, de quibus eſt quæſtio, abſolvi à ſuo Confeſſario virtute Concilij Tridentini, reſpondent communiter affirmativè, ſi enim poſſit hanc facultatem alteri committere, ut ſuum ſubditum abſolvat, quare non poterit reſpectu ſui ipſius? aliàs deterioris conditionis eſſet, quam ſui ſubditi, & hoc ſive dicamus, Confeſſorem illum habere juriſdictionem ab ipſo Epiſcopo delegatam, quod ſuſtinet Sanchez *lib.8. de matr. diſp.3.* ſive dicamus eam habere immediatè à Summo Pontifice, ex vi Juris communis, quod tamquam probabile ſuſtinet Suarez *to.5. diſp.41. ſect.2. nu.15.* quia ex vi decreti Tridentini reſervatio ablata eſt ab illis caſibus occultis, & ideò reſpectu Epiſcopi non reputantur, ut caſus reſervati, ſed ut comprehenſi ſub eligendi Confeſſoris facultate ſibi jure communi conceſſa. Vide etiam Dicaſtillum *de Sacr. to.2. tr.*8. *diſp.11. dub.16. num.237.*

Sup. hoc in to. 1. tr. 1. Reſ. 11. & in aliis ejus not.

Sup. hoc in to. 3. tr. 3. Reſ. 17. & in to. 1. tr. 3. Reſ. 67. & 1. & in 3. p. verb. Num Epiſcop.

Sup. hoc in to. 3. tr. 1. Reſ. 3. & lege doctrinam aliorum reſ. & §. ejus not.

8. Verùm hæc omnia procederent in Caſu noſtro, ſi eſſet ſtandum in ſententia Caſtri Palai putantis, non eſſe ablatam poteſtatem Epiſcopis à Pio IV. & Gregorio X. abſolvendi à Cenſura illata in eorum Bullis, ſed de hac opinione in ſequenti Reſolutione judicium meum promam.

RESOL. CXVI.

Judicium Authoris de ſupradictis ſententiis Bonacinæ, & Caſtri Palai? Ex part.12. tractat.2. Reſ.23.

Sup. hoc ſententiam Bonacinæ lege illam ſupra in Reſ. 115. & vide etiam Reſ. not. ſeq.

§.1. Sed circa præſentem quæſtionem dicam breviter quid ſentio; Sententia Bonacinæ negantis poſſe Epiſcopos virtute Concilij Trident. abſolvere à Cenſuris, de quibus eſt quæſtio, omnino mihi placet, propter clauſulas nimis urgentes, quibus utuntur Pontifices Pius IV. & Greg. X. videlicet; Non obſtantibus, &c. quæ quidem clauſula tollit omnia, quæ diſpoſitioni, in qua eſt appoſita obſtare poſſunt, Jaſon *conſ.110. col.4. in fine, verſ.3. lib.4.* Bero *conſ. 147. n.28 verſ. & licet lib.3.* Rol. *conſ.67. num.62. lib 3.* Mart. *de clauſ. part.1. clauſ. 79. num....* Secundum Rom. impreſſ. & fuit dictum in Hiſpalen. preeminentiarum 17. Julij 1613. coram D. Patriarcha Pamphilio impreſſa per Farin. *deciſ.* 106. *n.5. part.1. recent.* Cenſius *de Cenſ. part.3. cap.1. q.3. art.8. n.14.* Mar. Anton. *dict. lib.1. reſol.46. nu.7. & 11.* Deinde adeſt alia clauſula, *Quatenus opus ſit, Quorum tenores, &c.* Quæ quidem clauſula ex obſervantia Curiæ derogat quibuſcumque privilegiis, & conſtitutionibus habentibus derogatoriarum derogatorias, & operatur expreſſam, & individuam mentionem, ut latè per Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gl.36. n.29.* Put. *dec.104. lib.1. & 503. lib.3. in Correct.* Rota *dec.113. n.1. par.1. & in deciſ.161. num. etiam 1. part.2. diverſ. ubi & deciſ.460. nu.4. part.1. recent.* Gregorius X. *deciſ.209. n.10. & ibi Adden. n.14.* cum aliis pluribus per Barboſ. *de clauſ.117. n.3. & 4* Ferentil. *ad d. deciſ.704.* Buratt. *num.15.* Quibus adde Tamburinum *de Jure Abbatum, tom. 1. diſp.15. q.18. n.45.* Verum his non obſtantibus, ſententiam Caſtri Palai putant aliqui ſuam habere

proba-

probabilitatem ex ratione ab ipſo adducta, quam tuetur præter Doctores citatos *in reſolut. 21.* ex Dominicanorum Familia magiſter Ludovicus Bertrandus Loth. *in Reſolution. Theolog. Belgicis, tract. 1. q. 1. art. 1. in fine*, ubi ſic ait: *Decreta Concilij Generalis matura deliberatione ſancita, non videntur continere vim clauſulæ derogatoriæ ad alia decreta poſteriora, niſi de illis ſpecificam faciant mentionem; imò ſi Concilium Generale ſit modernum, quale eſt Tridentinum, oportet etiam illius mentionem facere, nec ſufficeret generalis derogatio cujuſcumque Concilij.* Ita ille, cui adde Leandrum *de cenſ. to. 4. tradit. 11. diſp. 17. 45.* doctum Epiſcopum Barbaſtrenſem Antonium Frances *in paſtor. Inter tr. 4. q. 20. nu. 12.* & Salgadum de Præſent. Bull. *p. 2. c. 1. n. 59. cum ſeq.* qui citat Sanchez, Garziam, Valenzuelam, & Sacram Rotam.

Quæ hic eſt ſu. Reſ. 114. & lege etiam Reſ. pot. pænitentię.

2. Sed ego puto non eſſe recedendum à ſententia negativa Bonacinæ, & doctrinam allatam pro caſtro Palao puto non eſſe admittendam in ordine ad Concilium Tridentinum, nam ſufficit, quod Papa contra decreta illius reſcribat; nec requiritur ſpecialis, vel generalis derogatio. Ratio autem cur non ſit neceſſaria derogatio dicti Concilij, neque ſpecialis, neque generalis eſt propter decretum ultimum ejuſdem Trid. *ſeſſ. 25. de reform.* in quo declaratur omnia in dicto Sacro Concilio ſtatuta ita decreta fuiſſe, ut in his, ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ, & ſit, & eſſe intelligatur. Et ſic Papa potius videtur uti facultate ſibi tributa à Concilio, quam aliquid facere contra Concilium. Sic docet doctiſſimus, & amiciſſimus P. Lezana *in p. 2. D. Th. tr. 6. diſp. 12. q. 2. in fine*, Anaſtaſius Germon. *de indult. Gard. §. Per quæ ſublatis, nu. 74.* Eman. Rodriq. *qq. reg. to. 3. q. 34. art. 4. §. circa quam*, Hieron. Rodriq. *in comped. qq. reg. reſol. 116. n. 87.* Et Merolla *tom. 3. diſp. 6. cap. 5. num. 49.* quibus adde ex Juriſconſultis Mareſcottum *var. reſolut. lib. 19. nu. 55.* contra Caſtrum Palaum. Et quidem durum mihi videtur Gregor. X. voluiſſe Epiſcopis concedere, quod denegavit ſuo Summo Pœnitentiario.

RESOL. CXVII.

An in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſolvere à cenſuris Bullarum Pij IV. & Greg. X.

Et in §. 1. hujus Reſolutionis proponitur curioſus caſus pro ſupradicta quæſtione.

Et affirmatur Epiſcopum poſſe abſolutè impeditos, ſive ad tempus longum abſolvere à cenſuris Pontifici reſervatis.

Nec in tali caſu impeditus Romanum Pontificem adire, tenetur mittere Procuratorem, nec ſcribere ad Sacram Pœnitentiariam.

Ex quo ſequitur, an impeditus adire Romanum Pontificem pro abſolutione, teneatur adire legatum, aut alium habentem privilegium abſolvendi à caſibus Papalibus vel poſſit in tali caſu abſolvi ab Epiſcopo?

Et an ſupradicta procedant etiam in caſu hæreſis.

Sed explanatur, quod Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatem abſolvendi circa hæreſim illis collatam in Concilio Tridentino.

Et tandem quæritur, an impeditus adire Pontificem poſſit à quocumque Confeſſario abſolvi à caſibus Papalibus, etiam ab hæreſi? Ex part. 12. tr. 2. Reſol. 24.

§. 1. SUpponamus aliquem Romæ incidiſſe in dictas excommunicationes, & poſtea reverſum in patriam non poſſe adire Summum Pontificem propter impedimentum ſuperveniens, infirmitatis v. g. paupertatis, inimicitiæ periculoſæ, &c. an inquam, in tali caſu poſſit illum Epiſcopus à cenſuris abſolvere? Et negative videtur reſpondendum; impeditus enim adire Pontificem, ſolum abſolvendus venit in caſu percuſſionis Clerici, quia de hoc tantùm caſu loquuntur Jura, ut in *cap. eo noſcitur*, & *cap. de his, de ſent. excom. in 6.* Ita Innocentius *in cap. quamvis, de ſent. excommunic.* ubi Butrius *in fine*, Abbas *n. 3.* Ancharanus *nu. 1.* Cardinalis *quæſt. penult.* Henricus *in fine*, Idem reſponderet in hoc caſu Silveſter *verb. Abſolutio 4. q. 4. num. 7.* & Cordub. *in Summ. q. 18. punct. 1. dict. 2. poſt 3. notab.* aſſerunt enim non permitti abſolvi impeditos Romam adire, quando tantum articulus mortis exceptus eſt in reſervatione, ſed in Bullis Pij IV. & Gregorij X. excipitur tantum articulus mortis, ergo &c.

Sup. hoc in to. 3. tr. 2. lege doctrinam Reſol. 63. & à Reſ. 61. uſque ad 72. incluſivè.

2. Verum communiter Doctores affirmant Epiſcopum poſſe abſolutè impeditos, ſive ad tempus longum abſolvere à cenſuris Pontifici reſervatis; & ita tenent 30. Doctores, quos etiam me citato adducit, & ſequitur noſter Doctus Pater Verricelli in ſuo erudito opere de Miſſionarijs *tract. 9. quæſt. 146. num. 2.* quia illud impedimentum perpetuum reputatur tamquam verus articulus, ſeu periculum mortis in ordine ad impetrandam ab alio, quam à ſuperiore legitimo abſolutionem.

Sup. hoc ut melius hanc quæſtionem reperire poſſis lege Reſolut. & 60. not. ſeq. & §. 2. ex Reſol. ſeq. vide à l. 30. 2. & verſ. Adde ergo igitur.

3. Probatur, nam ſic impeditus moraliter eſt certus non poſſe ante mortem abſolvi à legitimo ſuperiore: Ergo eſt jam conſtitutus in neceſſitate impetrandi ab alio abſolutionem, ne ſine illa decedat. Quod autem illa neceſſitas non ſit ita urgens, ut ſtatim obliget, ſed latitudinem habeat, non tollit quo minus ſit vera neceſſitas, verumque ſit ſic impeditum neceſſitatem habere impetrandi ab alio, quam à legitimo ſuperiore abſolutionem.

primo, & alium §. ejus annot. & ibi etiam §. Aſſero tertio, & Reſol. ejus annot.

4. Confirmatur, ſi moraliter conſtat hunc impeditum numquam habiturum eſſe occaſionem obtinendi à ſuperiore legitimo abſolutionem priuſquam decedat; quia ab illo tempore eſt illi neceſſarium tale privilegium; & inutiliter expectabit verum articulum mortis, cum neceſſitas eadem ſit. Colligitur hæc doctrina ex *c. eos, de ſent. excomm. in 6.* ubi abſolutis ob periculum mortis, vel ob aliud impedimentum à cenſura Pontifici reſervata, injungitur onus comparendi coram legitimo ſuperiore. Ecce quomodo non ſolum periculum mortis, ſed impedimentum adeundi ſuperiorem, abſolutionis beneficium concedit. Item text. *in c. ea noſcitur*, & *c. quod de his, de ſent. excomm.* decidunt ſic impeditos abſolvi poſſe, ac ſi in periculo mortis eſſent conſtituti. Et licet ſpecialiter de percuſſione Clerici loquantur, eadem eſt ratio in omnibus excommunicationibus reſervatis, ut tradunt communiter Doctores, Felinus *cap. quamvis, de ſentent. excommun.* Abbas *cap. de cætero, num. 1. eod. tit.*

5. Itaque licet Canones loquantur de Cenſura reſervata ob Clerici percuſſionem; tamen ratio, ob quam concedunt poſſe abſolvi impeditum, procedit in quacumque cenſura Papæ reſervata ob quamcumque cauſam etiam in Bulla Cœnæ, nam id concedunt, ne in excommunicatione moriens incurrat periculum ſalutis æternæ. At jura ob identitatem rationis præſertim cum continent favorem, extenduntur ad caſus ſimiles, in quibus militat eadem ratio, *c. cùm dilecta*, ubi Abbas, & Decius *de Confirmatione utili, vel inutili, c. ad audientiam de Clericis non reſidentibus.*

6. Nec in tali caſu impeditus Romanum Pontificem adire, tenetur mittere procuratorem, nec ſcribere ad ſacram Pœnitentiariam. Et ita tradunt Caſtrus Palaus, Bertrandus, Loth. Verricelli, & Tamburinus ubi infrà, quibus Adde Caraffam *de Duello tr. 5. ſect. 2. q. 4. n. 4.* Hurtadum *de excom. diſp. 15. diffic. 3. n. 10.* Chaſaing. *de privil. Reg. tr. 5. c. 3. prop. 6.* Baſſæum *verb. Abſolutio, n. 10.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. p. 2. n. 41. num. 7.* Conſtantinum de Caſtro, Mortar. *in Collectan. Theol. Moral. tr. 1. c. 4. art. 3. §. 1. punct. 2. q.* ... Probatur hæc opinio, quia Jura ſolum exigunt, ut perſonaliter reus eat ad Papam, ſi poteſt, ceſſante impedimento, ut bene advertit Navarrus *c. 27. n. 90. ad 5.* his verbis; *Ad quintam, quod juſtum habet impedimentum is, qui ire non poteſt, licet pro abſolutione mittere poſſit: non enim ad id jus eum obligat, ſed vult, ut ſi poſſit vadat.* Sic ille. Cui adde præter Auctores citatos Cornejo *in 3. p. tr. 5. diſp. 11. de excomm. dict. 1.* Coninch. *de Sacr. diſp. 14. dub. 16. nu. 241.* Avilam *de cenſ. part. 2. diſp. 1. dub. 6. punct. 3. Concl.* ... Bonacinam *de Theol. Mor. to. 2. tr. 2. diſp. 3. q. 21.* Ugolinum *de cenſ. dub. 1. c. 4. §. 2. n. 13.* Sayrum *de cenſ. lib. 2. c. 16. nu. 13.* & Leandrum *de Cenſ. to. 4. tr. 2. de diſp. 17. q. 69.* Noviſſimè Carolum Malletum *in auro Theol. Mor. tom. 1. Malleatione 39. bractea 29.* ubi ſic ait; Non tenetur laborans impedimento, ob quod Papam non poteſt adire, mittere Procuratorem, vel Epiſtolam, quia ubi lex non aggravat, nec nos aggravare debemus, etiam ſi in ſententia excommunicationis dicatur neminem ab ea poſſe abſolvere, niſi in mortis articulo, Epiſcopus ſtante impedimento poteſt abſolvere. Ita ille.

Sup. hoc in to. 1. tr. 3 Reſ. 28. & in to. 8. tr. 3. Reſ. 16. & lege doctrinam aliarum Reſ. & §§. ejus primo annot. & ſi ibi vis legis eaſdem §. 5. cauſa dictæ Reſ. facilius hanc q. terminare poteris.

7. Sed hic oritur dubium, an impeditus adire Romanum Pontificem pro abſolutione teneatur adire Legatum, aut alium habentem privilegium abſolvendi à caſibus Papalibus, vel poſſit in tali caſu abſolvi ab Epiſcopo? Negat Leander *de cenſur. to. 4. tract. 2. c. 17. quæſt. 6.* qui citat Cardinalem Lugo, Candidum, Coninch, Baunium, & alios, quibus ego addo Perez *de matrimonio diſp. 44. ſect. 6. n. 9.* Dicaſtillum *de ſacram. tom. 3. tr. 10. diſp. 8. dub. 4. nu. 61.* Et ratio eſt, quia facultas abſolvendi à reſervatis cenſuris, jure communi facta Epiſcopis, ortum habuit à neceſſitate, ut ex dictis nuper conſtat: at hæc ceſſat, quando adeſt, qui ordinaria, aut delegata facultate abſolvendi à reſervatis eſt inſtructus. Ergo &c.

Sup. hoc in to. 3 tr. 8. Reſ. 395. §. 1. ad medium à ver. Hic autem, & in Reſ. 396. §. ult. & in Reſ. 397 § Sed magis & ibi in tr. 2. Reſ. 72 lege § Adverte, & in to. 1 tr. 5. Reſ. 16. §. Secluſo, & ſeq. & in to. 7. tr. 3. Reſ. 28. §. 2. in fine.

8. At his non obſtantibus, affirmativam ſententiam tenet Malletus in Auro Theologiæ moralis *tom. 1. malleatione 39. bractea 29.* & Hurtadus *de excom. diſp. 15. diff. 3. nu. 11.* ubi ſic aſſerit. Id verò, quod addit Navarrus *c. 27. nu. 89.* Nempè excommunicatum aliquo modo, ex dictis impeditum non poſſe abſolvi ab Epiſcopo, quando poteſt adire Legatum Pontificis,

tificis, aut alium habentem privilegium abſolvendi, dicitur abſque fundamento; quia nullibi adhuc in dicto capite. Quamvis, amplius requiritur ut poſſit Epiſcopus, niſi quod non poſſit adiri Pontifex. Ita Hurtadus, cui adde Avilam *de conſ. p.2. c.7. diſp.1. dub.6. concl.3.* & alios penes Leandrum ubi ſupra, quia extraordinaria poteſtas conceſſa Legato, aut Religioſis, non tollit extraordinariam Epiſcoporum, quibus jus commune, ut vidimus poteſtatem in neceſſitate circa cenſuras Papæ reſervatas tribuit. Et omnia ſuperius dicta ita eſſe vera aliqui exiſtimant, ut putent etiam procedere in caſu hæreſis. Et ita mordicus tenet ex Dominicanorum familia Magiſter Ludovicus Bertrandus Loth. *in Reſolutionibus Theologicis Belgicis q.1. ar.4.* ex Societate JESU Pater Caſtrus Palaus *to.1. tract.4. diſp.4. punct.3. §.4. n.5.* & doctus, ac amiciſſimus Pater Thomas Tamburinus *in Decalogum tom.1. lib.2. c.1. §.8. num.8.* ex noſtra Religione Pater Policionus *in Quinquagena quæſtionum illuſtrium quæſt.6. cap.4. per totum*, Alphonſus de Leone *Recoll.2. de cenſuris num.392. verb. Ampliatur*, Duardus *in Bulla Cœnæ lib.3. §.2. q.8. nu.45.* Et Vercelli ubi ſupra *q.147. n.5.* Et idem docet Aſcanius Tamburinus de jure Abbatiſſarum *diſp.16. q.8. n.7.* Alterius *de Cenſ. tom.1. lib.1. diſp.6. c.8. & lib.5. diſp.22. cap.2.* Freitas *de confeſſ. ſollicit. q.21. n.15.* & alij.

Sup. hoc in to. 7. tr.8. Ref.17. & in Ref.15. §. Sed his, in fin. & in Ref.16 §. 2. inter media, & finem, & in Ref.36 §. Tertium, & in to. 2. tr.5. Ref.21. §. ult. & lib.3.

9. Nec obſtat dicere, quod Bulla Cœnæ aufert ab Epiſcopis poteſtatem abſolvendi circa hæreſim eis collatam in Concilio Trid. *ſeſſ.24. cap.6. de reform.* Nam reſpondent hoc non eſſe certum, & contrariam ſententiam eſſe ſatis probabilem, ut obſervat Hurtadus *de excomm. diſp.15. diffic.3. nu.12.* ubi ſic ait. Sed an nunc poſſit Epiſcopus uti dicta conceſſione Tridentini, quoad caſus Bullæ Cœnæ Domini etiam hæreſis, & quoad excommunicationes eis annexas, non convenit inter Doctores, quia Henriquez *lib.6. de pœnitentia c.14.* Petrus Ledeſma, Rodriquez, Lorca *diſp.54. ſect.2.* & plures alij docent, quod poſſit, in quod inclinat Avila *2. p. cap.7. diſp.1. dub.6.* & approbat Ægidius *n.243.* quoad omnes caſus, excepto hæreſis. Toletus verò *in ſumma in Bulla Cœnæ excommun. 14. ad finem*, Azor. Molina, Suarez *diſp.21. ſect.4.* & plures alij docent, quod non poſſit uti dicta conceſſione, quia ei videtur derogari in ultima clauſula Bullæ Cœnæ. Utraque tamen pars non caret probabilitate; & non minus pars affirmativa, etiam quoad caſum hæreſis, quam negativa. Ita Hurtadus. Vide me ipſum *par.1. tract.5. reſ.2.*

Con. quae est in tom.3 tr.8. Ref.15, & ibi in Ref.6. & in fior Ref.38 & in Ref.20 §. ul & in Ref.31. §. . . . inter medium. verſ. Tertio quia.

& ideò noviſſimè doctiſſimus, & amiciſſimus Epiſcopus Barbaſtrenſis Antonius Frances in ſua Paſtoral. *tract.4. qu.2. per totum*, nervosè defendit hodie, non obſtante Bulla Cœnæ, poſſe Epiſcopos abſolvere ab hæreſi occulta, quod etiam noviſſimè docet Malletus *in Auro Th.* ſed ſtando in opinione, per Bullam Cœnæ, fuiſſe ablatam Epiſcopis authoritatem abſolvendi ab Hæreſi virtute Concilij Trid. poſſe ipſos adhuc abſolvere ab hæreſi impeditos adire pro ejus abſolutione Summum Pontificem, ex vi Juris communis, & ideo obſervat Pellicionus, quod aliud eſt quando agimus de conceſſione, vel revocatione Privilegij, aliud quando agimus de conceſſione, vel revocatione Juris communis. Nam privilegijs facilè derogatur, & quando Privilegium devenit ad non cauſam, vel ex ejus executione naſceretur aliquod abſurdum revocatur privilegium *c. ſuggeſtum de Decimis.* Imo quando Privilegium continet idem, quod Jus commune, revocato privilegio, non revocatur Jus commune. Idcirco licet decretum Tridentini concedentis facultatem Epiſcopis abſolvendi ab Hæreſi ſit correctum, non tamen ceſſat diſpoſitio Juris communis; vide Etiam Verricellum de Apoſt. miſſionibus *q.147. num.11.* Itaque dicendum eſt quod Bulla Cœnæ derogat privilegijs abſolvendi, quale erat privilegium conceſſum à Tridentino, at non derogat Juri communi, quo perpetuò impeditus ab Epiſcopo, aut à proprio Sacerdote abſolvi poteſt à quacumque Cenſura reſervata. Undè maximum diſcrimen eſt inter abſolutionem datam ab Hæreſi occulta ex Tridentino, & datam ob impedimentum, ea conceditur ex neceſſitate, ne perpetuò in excommunicatione permaneat, & contingat abſolutum decedere. At quæ datur virtute Tridentini, non datur ex neceſſitate, ſed, vel ex privilegio dignitatis Epiſcopalis, vel quia delictum minori pœna cenſetur dignum: Ergo quamvis Bulla Cœnæ revocet facultatem abſolvendi ab hæreſi ratione cujuſcumque Privilegij, & quamvis comprehendat caſus occultos, tamen revocat facultatem abſolvendi ratione neceſſitatis, nempe perpetui, aut diuturni impedimenti.

Sup. hoc in to. 5. tr.8. Ref.32. 33. & 34. & hic infra in Reſol. 109 §. Aſſero ſecundo.

10. Sed hic oritur alia difficultas: An impeditus adire Pontificem poſſit à quocumque Confeſſario abſolvi à caſibus Papalibus, etiam ab Hæreſi? Affirmativè reſpondet ex Caſtro Palao, Bertrand. Loth. *in reſol. quæſt.1. art.9.* noviſſimè noſter Pater Verricelli *de miſſionarijs tract.9. qu.148. num.2.* qui ait; In jure æquiparantur impedimentum perpetuum, aut diuturnum, & articulus mortis *text. eſt in c. eos de ſent. excommun. in 6.* ibi: eos, qui à ſententia Canonis, vel hominis, cum ad illum à quo alias de Jure fuerant abſolvendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud legitimum impedimentum pro abſolutionis beneficio habere recurſum, ab alio abſolvuntur &c. ſed in mortis articulo Sacerdos abſolvit ab excommunicatione ob Hæreſim incurſa, ergo etiam ſtante legitimo impedimento abſolvere poteſt, & alias rationes penes Vercellium invenies.

11. Nec obſtat dicere, quod Concilium Tridentinum *ſeſſ.14. cap.7. de peniten.* aſſerat Sacerdotes extra articulum mortis nil poſſe in caſibus reſervatis. Nam cum Amico *in Cur. Theolog. tom.8. diſput.13. ſect.8. numer.225.* Card. Lugo *de Sacr. Euchar. diſp.34. ſect.5. numer.97.* & alijs, reſpondere quis poſſet Tridentinum intelligi debere, nihil poſſe in caſibus reſervatis abſolvendo directè ab illis, non autem cum ex juſta cauſa, prout legitimi impedimenti abſolvunt indirectè, & cum onere ſe præſentandi. Tum quia, ut ait Alterius *tom.1. lib.5. diſp.22. cap.2. fol.772.* Trident. excipit tantum articulum mortis, non quia non ſit idem permiſſum occurrentibus alijs; ſed quia in articulo mortis nulla eſt reſervatio. Sup. hoc in to. 1. tr.3 Ref.15. §. Nec nego.

12. Reſpondetur ſecundò, Tridentinum non loqui in caſu noſtro, nam ſupponit pœnitentem non habere aliquod legitimum impedimentum, ſed poſſe faciliter adire Superiorem; nam ait extra mortis articulum Sacerdotes, cum nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere nitantur ut ad Superiores, & legitimos Judices pro beneficio abſolutionis accedant. Quare ſupponit non eſſe impedimentum legitimum adeundi, ſi enim tale impedimentum perpetuum adſit, fruſtratoria, & ridicula eſſet ea perſuaſio.

RESOL. CXVIII.

Judicium Authoris circa ea, quæ dicta ſunt in ſuperiori Reſolutione.

Et non approbatur impeditum Pontificem adire, poſſe abſolvi ab Epiſcopo in caſu hæreſis.

Et docetur, quod in conceſſione Jubilei, etiam anni Sancti concedente facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ non comprehenditur caſus hæreſis.

Et aſſeritur à fortiori impeditum adire Pontificem, & Epiſcopum non poſſe abſolvi præſertim ab hæreſi, à quocumque Sacerdote?

Et quæritur, an ſtylus Curiæ obliget tantum in foro exteriori?

Et tandem docetur ea, quæ in corpore juris inſerta ſunt, non cenſeri revocata, niſi fiat de ipſis expreſſa mentio? Ex p.12. tract.2. Reſ.25.

§. 1. Verum his omnibus minimè ſuffragantibus, ne in aliquas tricas me involvam, circa ſuperius dicta ſecundum mentem ſuorum Authorum ego Judicium meum promam. Aſſero igitur primò, me non approbare impeditum Pontificem adire, poſſe abſolvi ab Epiſcopo in caſu Hæreſis, & ita mecum docet Sotus *in 4. diſtinct. 22. quæſt. 2. artic.3.* ad finem, Vivaldus *in addit. anni 1502. ad Candelab. aureum part. 1. titul. 11. de abſolutione num. 14.* Sanchez *lib.2. Summa cap. 13. numer. 37.* Suarez *de fide diſput. 21. ſect. 4. in fine*, Ugolinus *de cenſuris reſerv. part.3. cap.2. §.4. num. 2.* Bonacina *to.3. de Cenſur. Bulla Cœnæ diſp.1. qu. 22. punct.2. n.23.* Sanctarel. *de Hæreſ. cap.6. dub.3.* Trullench. *lib.1. Decal. cap.3. d.7. numer. 10.* Ricciull. de Stat. reprobo *lib.5. cap. 14. n.25.* & alij.

Sup. hoc impedimento, & caſu hæreſis lege doctrinam præcedentis Reſol. & ſignanter §. ejus 2. & in to. 1. tr.3 Ref.16. §. Verum, & in 5. & in alijs ejus not. & in to.5. tr. 8. vide Ref.11. & alias ejus not. Olim ſi per ordinem ſcire velis omnem doctrinam Doctorum ante ſequentem declarationem hujus Reſol. & aliam poſitam Ref. ult. & §§. ult. hujus anni lege prius ſup. hoc, & non pœnitebit, & to. 5. tr. 8 ex Ref ap. doctrinam §. Reſpõdent aliqui, & ex Ref. 38 §. Sed ſi ad fin. 6. & verſ. Ratio eſt & ibi in tr. 10. Ref. 81. & in tom.7. tr.1 ex Ref. 12 §. Confirmatur in principio, & quamvis non plene ſup. hoc lege tamen in tom.4 tr.4 totam Reſol. 5 ult.

2. Probatur hæc opinio ex Suarez propter gravitatem, & rigoroſam reſervationem hæreſis; Undè non venit in generali conceſſione abſolvendi, cum ſit ſpeciali nota digna. Hinc ego olim quod in conceſſionem Jubilæi etiam anni Sancti concedens facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ non comprehendi caſus hæreſis, ut docet Suarez *de Cenſ. diſput.7. ſect. 5. numer. 11. & de fide diſput.21. ſect.4. numer. 21.* Vaſquez *tractat. de excommunic. dub. 19. numer. 5.* Henriquez *lib. 8. cap. 16. §.3.* Sanchez *lib.2. cap. 12. numer. 10.* Azor. *part. 1. lib. 8. cap. 10. quæſt. 12.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. allegat. 40. num. 33. & allegat. 50. numer. 178.* Ricciul. *de Jur. perſon. lib.5. cap. 14. numer. 7.* & Ego *in part. 1. tractat. 5. reſolut. 1.* Sanctarellus *de hæreſi cap. 6. dub. 4.* Farinac. *de hæreſi quæſt. 192. numer. 63.* Navarr. *cap.27. numer. 275.* Raguſius *in Lucerna Parochor. quæſt. 125. num.5.* Avila *de Cenſuris part. 2. cap. 7. diſp. 1. dub. 7. concl. 1.* Floronus *de caſ. reſervat. part. 1. cap. 4. §. 22. num. 4.* Silvius *2. 2. quæſt. 11. art. 3.* Torreblanca *de magia lib. 6. cap.... num.3.* Lezana *verbo caſus reſervat. numer. 28.* Portel. *verbo Hæreſis numer. 22.* Garzia *de Beneficijs part. 11. cap. 10. nu.109.*

*num.*109. Trullench. *in Decal. lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 6. *n.* 2. *& in Bullam Cruc. lib.* 1. §. 7. *c.* 2. *dub.* 7. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *punct.* 3. §. 4. *n.* 5. Et alii, qui etiam obſervant ſic declaraſſe Gregor. XIII. & S. Pium V. unde, & ego in gratiam lectorum, & pro hac veritate firmanda adducam illud Decretum fel. record. Innocentius X. tenoris ſequentis. *Feria V. die* 23. *Maii* 1652. *in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. Innocentio Divina providentia Papa X. Ac Eminentiſſ. & Reverendiſſ. DD. S. R. E. Cardinalib. in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Inquiſitoribus Generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis. Lecto memoriali tenoris infraſcripti videlicet, Beatiſſime Pater. Cum nuper in Diœceſibus Toletana, Hiſpalenſi, Salmantina, & forſan aliis publicatum ſit Jubileum anni Sancti à Sanctitate Veſtra conceſſum, cum facultate, ut quilibet Confeſſor ab Ordinario approbatus poſſit abſolvere à quibuslibet Cenſuris, & Caſibus reſervatis, etiam in Bulla Cœnæ. Ab aliquibus dubitatum eſt. An in dicta generali conceſſione abſolvendi à reſervatis comprehendatur facultas ab hæreſi. Et quia ex hoc magna poſſunt oriri incommoda in grave fidei damnum, quibus ut occurrerent aliqui Sanctitatis Veſtræ prædeceſſores declararunt in Jubilæis à ſe conceſſis noluiſſe comprehendere hujuſmodi facultatem. Gregorius enim XIII. die* 22. *Septembris anno* 1576. *declaravit non fuiſſe ſuæ intentionis, nec S. Pii V. prædeceſſ. ſui in jubilæis conceſſis, tam à ſe, quàm à prædicto ſuo prædeceſſore concedere facultatem abſolvendi à Crimine hæreſis, & Clemens VIII. idem declaravit pro jubilæis à ſe conceſſis anni* 1592. *&* 1597. *& Urbanus VIII. in jubilæis annorum* 1630. *&* 1634. *Quamvis conceſſit facultatem abſolvendi à cenſuris, & caſibus reſervatis, etiam in Bulla Cœnæ excepit crimen Hæreſis, idcircò D. Franciſcus de Cabrera Inquiſitor Toletanus humiliter orat Sanctitatem Veſtram, ut dignetur declarare in dicto jubilæo à Sanctitate Veſtra conceſſo, vel in aliis in poſterum concedendis, non cenſeri comprehenſam facultatem abſolvendi à crimine Hæreſis, niſi expreſsè, & ſpecificè declaretur, cum quo prædictæ ceſſabunt dubitationes, & Orator magnam recipiet gratiam à S. V. Quam Deus, &c. Quo memoriali audito SS. D. N. Innocentius Papa X. prædictus mandavit reſcribi, prout fuit reſcriptum, videlicet ſub die* 18. *Octobris* 1638. *per D. Cardinalem Millinum Inquiſitori Toletano Hò veduto quello che V. S. Illuſtriſſima hà ſcritto intorno alla facoltà del Giubileo, ſe viene eccettuato il caſo dell' Hereſia, intorno à che mi occorre dirle, che il caſo è eccettuato, è non compreſo in detta facoltà, e cosi è dichiarato.* Hoc decretum in forma authentica mihi legendum præbuit dictus Illuſtriſſimus Inquiſitor D. Franciſcus Diaz hodie unus ex Conſiliariis noſtræ ſupremæ Inquiſitionis Hiſpanicæ, Vir, ſcientia, eruditione, ac morum probitate conſpicuus, & quidem nunquam ſatis dilaudatus, Dominus meus amantiſſimus, & cui profiteor me nimis propter ejus merita addictiſſimum eſſe.

Ref. 23. & hic ſupra ex Ref. 133 §. 1. prope fi. verſ. quod etiam probatur, & cum alia diſſolutivo, & ſimili hujus Decreto Alex. VII. in to. 3. tr. 2. ex Ref. 84 §. 2. prope finem verſ. & ideò in confeſſione, & late ibi in §. At argumentum, & ſeqq.

3. Aſſero ſecundò à fortiori, & impeditum adire Pontificem, & Epiſcopum, non poſſe abſolvi præſertim ab hæreſi à quocumque Sacerdote. Ita tenet Vaſquez 3. *part. quæſt.* 91. *articulo* 3. *dub.* 8. *n.* 4. *dub.* 9. *n.* 23. Ugolinus *de Cenſuris reſervatis part.* 3. *cap.* 2. §. 4. *n.* 1. *verſ. verum*, Bonac. *to.* 3. *diſput.* 1. *de Cenſuris Bullæ Cœnæ quæſt.* 22. *punct.* 2. *n.* 12. Lezana *verb. Caſus reſervati num.* 24. Granado 2. 2. *controv.* 1. *tractat.* 15. *diſput.* 16. *sect.* 4. *n.* 18. Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 9. *n.* 181. Hieronymus de Monte *quæſt.* 13. *nu.* 29. & 30. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 21. *n.* 32. & nullo caſu ratione impedimenti poſſe Sacerdotem Epiſcopo inferiorem abſolvere ab hæreſi, ait Trullenchus in Decalog. *lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 4. *in fine*, & hoc apertè probatur, quia Clemens VIII. in Decreto anni 1601. ait, *Sacerdotes ſive ſæculares, ſive Regulares nullo caſu poſſe abſolvere etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in articulo mortis.* Undè ſaltem in Italia hanc opinionē omnino veram, & certā, ac penitus ſequendam omnino exiſtimo. Vide Duardum *in Bulla Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 8. *num.* 53.

Sup. contentio in hoc §. in reſ. pimerſia, §. Sed ſic fortiter, & in to. 8. tr. 3. Ref. 17 & curſim in aliis §t. ejus annot & melius ad rem, in tom 5 tr. 8. Ref. 22. 23. & 24

4. Aſſero tertiò in caſibus Bullæ Cœnæ, & aliis Papalibus impeditum adire Romanum Pontificem poſſe ſtando in rigore Juris abſolvi ab Epiſcopo, dixi in rigore Juris, qnia Theſaurus à me alibi adductus *de Pœnis part.* 1. *cap.* 24. *ampliat.* 3. obſervat Praxim eſſe in contrarium. Unde noſter pater Alphonſus de Leone *recollect.* 5. *de conſ. num.* 424. ſic ait. *Quæ omnia, & ſi vera ſint in Theorica, tamen in praxi contrarium eſt verius, cum enim tali caſu ſuppetat tempus ab Epiſcopo, tales non abſolvuntur, ſed reſcribitur S. Pœnitentiaria pro abſolutione.* Ita ille, ſed adverſus dictos Authores inſurgit noviſſime Pater Verricelli *de miſſionibus tractat.* 9. *quæſt.* 151. *n.* 7. ubi ſic ait. *Immeritò oppoſitam docent Theſaur. & Leo dicentes teneri ſcribere ad ſacram Pœnitentiariam; & ita obſervari in praxi, ſed hoc nullum habere ſolidum fundamentum in Jure. Sacri Canones enim præcipiunt eum præſentare ſe debere Apoſtolico conſpectui, nullibi autem præcipitur illum adire debere ſacram Pœnitentiariam per epiſtolam neque id implicitè in illo priori præcepto comprehenditur, neque pœna extendenda ſunt de caſu ad caſum, ergo ſi nequit ob quodcumque impedimentum perſonaliter adire Apoſtolicam Sedem non tenetur mittere Epiſtolam ad ſacram Pœnitentiariam, quouſque durat impedimentum. Præterea nullum Eccleſiaſticum præceptum, ſi nequeat obſervari in ſpecifica forma, obligat ut impleatur æquivalenter; ſic qui nequit confiteri, nō tenetur eo anno elicere actū contritionis, qui nequit recitare divinum officium, ob carentiam Breviarii non tenetur alias preces recitare. Neque obſtat contraria praxis recurrendi per epiſtolam ad S. Pœnitentiariam; nam ea non eſt introducta, quaſi ex conſuetudine obligante; ſed ad majorem quietem, & ſecuritatem conſcientiæ; neque eſt ea conſuetudo univerſalis. ſed tantum in locis ab Urbe parum diſtantibus, neque eam omnes obſervant, præſertim pauperes, qui non habent undè dent Procuratori pro expeditione litterarum ſacræ Pœnitentiariæ.* Hucuſque Verricelli.

Alibi ſignanter in to. 1. tr. 3 Ref. 28 & in t. 3. tr. 2. Ref. 195 à principio, & à §. Ex his, & in Ref. 196. §. 2 à lin. 4. & in Ref. 197. & longe hic infra §. Verum ego, hujus Ref. & quamvis non ſatis clare vide tamen ex Ref. præter ita à § ejus 2. & duobus ſeqq.

5. Imò aliqui putant etiamſi dicta praxis adeſſet fundata in ſtylo Curiæ, nihil tamen obſtaret in foro conſcientiæ, nam ſtylus Curiæ obligat tantum in foro exteriori, & fundatur in probabilitate unius opinionis, & forſitan probabilioris, ſed non tollit probabilitatem alterius ſententiæ pro foro conſcientiæ, quæ quidem ſufficit, ut ſit tantum probabilis; ita tenet Fagundez *de præcept. Eccleſ. part.* 2. *lib.* 8. *c.* 8. *num.* 138. Granadus *in* 1. 2. *controv.* 7. *tract.* 3. *part.* 1. *diſp.* 11. Marcus Serra Dominicanus *tom.* 1. *in part.* 2. *quæſt.* 90. *art.* 4. & ex ead. Relig. Ludov. Bertrandus Loth. *in reſol. theol. tra.* 2. *art.* 1. *ad primum Argumentum*. Leand. *de cenſ. tom.* 4. *tr.* 2. *diſp.* 27. *quæſt.* 10. *& de Sacram. tom.* 2. *tr.* 9. *d.* 24. *q.* 31. & 48. Præpoſit. *in* 3. *part. quæſt.* 8. *de diſpenſ. matr. dub.* 6. *num.* 6. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 2. *difficult.* 43. *nu.* 4. Pontius *de matrim. lib.* 8. *cap.* 17. §. 6. *num.* 33. Eſcobar *in theolog. moral. tom.* 1. *lib.* 5. *sect.* 3. *prop.* 2. & 46. Martin. de San Joſeph. *in mon. confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tractat.* 46. *de matrim. num.* 1. Hurtad. *in* 2. 2. *diſp.* 170. *sect.* 1. §. 201. Vidal. *in arca theol. moral. tit. de duello in quæſt.* 3. *num.* 22. Perez *de matr. diſp.* 46. *sect.* 6. *num.* 4. & 8. Caſtrus Palaus *tom.* 3. *de Simonia diſput.* 3. *punct. ultim. num.* 4. Vaſquez *in part.* 2. *tom.* 2. *diſp.* 177. *cap. ult. num.* 75. Portel. *in reſpon. tom.* 1. *part.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. Baunius *tom.* 2. *tractat.* 11. *quæſt.* 40. Hurt. *var. tom.* 2. *diſp.* 170. *sect.* 1. *num.* 197. Pelliz. *tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 5. *num.* 195. Caſſaingh *de privil. regul. tract.* 1. *c.* 2. *propoſit.* 5. Fagund. *in d. tal. tom.* 2. *lib.* 8. *c.* 10. *num.* 8. Amicus *tom.* 5. *diſp.* 5. *sect.* 3. *n.* 79. Giballinus *de irregular. c.* 2. *q.* 3. *p.* 4. *n.* 10. *fol.* 33. Mazuchel. *de caſibus reſervatis sect.* 1. *q.* 4. *difficult.* 6. *n.* 13. Hurtadus *vol.* 2. *diſp.* 170. *sec.* 1. §. 28. Caraff. *de duello tr.* 2. *sect.* 13. *q.* 63. *n.* 11. Vidiſti amice Lector quot viri ſapientiſſimi aſſerant ſtylum Curiæ non facere jus in foro conſcientiæ, ex quorum doctrina ſequeretur reſolutio benigna multorum caſuum.

Sup. hoc in to. 3. tr 5. ex Ref. 138. cum multis DD. in §. unde, à lin 6. & verſ. Addendo, & in to. 6. tr. 1. Ref. 31. §. Sed quid, & in to. 1 tr. 3. Ref. 62 §. Diffic. & in Ref. 90. §. 2. à lin 2. & in Ref. 91. §. Itaque & in Ref. 102. §. Dico ſecundò, & in Ref. 111 §. 2. in fin. & §. 3. etiam in fin. & in Ref. 116. in fi à vec. & ad ſtylum.

6. Verum ego omnino praxim Romanam ſequendam eſſe puto, & aſſero cum opinione aliorum Doctorum ſtylum Curiæ obligare in foro conſcientiæ, ut ex Sanchez docet noſter celeberrimus Canoniſta P. D. Thomas Pellicionus in quinquagena illuſtrium quæſtionum, *q.* 26. *c.* 3. cùm Urbano ab Aſcenſione *in theolog. moral. tr.* 3. *tit.* 17. §. *examinatur natura penſionis*, vide etiam Doctores, quos citat, & ſequitur doctus Epiſcopus Didacus Frances in Paſtorali *tr.* 4. *q.* 6. *num.* 9. & ideò pro noſtro caſu individualiter Hieronym. Garzias *in Politica regul. tom.* 2. *tr.* 16. *diffic.* 5. *dub.* 6. *p.* 5. *n.* 37. ſic ait. *Pero preguntarà alguno el impedido de yr à Roma deve imbiar à la Sacra Penitentiar. por letras para hazerſe abſolver, ò podria ſin imbiar abſolverle el Obiſpo pues no puede yr en perſona, Beſio, y otros reſponden que no eſtà obligado, y que puede el Obiſpo abſolverlo, y lo confirma* Diana par. 9. tr. 7. reſol. 9. ſecluſa praxi, *la qual ſeſte Theſauro in praxi de pœnis p.* 1. *c.* 24. *ampliat.* 3. *eſt à en contrario, y como eſta haze ley haſe de ſaber el eſtilo, y ſeguir eſſe.* Ita ille, & iterùm ego, quidquid aliqui contra me non deſinant muſſitari.

Quæ nunc eſt in tom. 1. tr. 5. Ref. 16. & in aliis ſine pluribus notis à ſe. pra n. §. Aſſero Tertiò, hujus Ref. & in aliis ejus annot.

7. Verùm ſi aliquis ſuppoſita practica, & ſtylo Curiæ, ſi adeſſent, vellet ſtare in opinione Doctorum aſſerentium, ſine ulla limitatione, impeditum adire Pontificem poſſe abſolvi ab Epiſcopo, hæc Doctrina non videtur applicari poſſe ad caſum noſtrum, nam clauſulæ revocatoriæ appoſitæ, ut ſupra viſum eſt in Bullis Pii IV. & Gregorii X. obſtant ne Epiſcopi poſſint uti facultate ſibi conceſſa in cap. *eos qui de ſentent. excommunic. in* 6. & aliis juribus adductis. Sed quis reſpondere poſſet, ea, quæ inſerta ſunt in corpore juris non cenſeri revocata, niſi fiat de ipſis expreſsa mentio. Ita habetur *ex l. ejus militis* §. *militia miſſus de teſt. militis*, & docet Gloſſa *in lib.* 2. §. *Legatis verb.* non compelluntur, *ff. de re judic.* & in Auth. *Qua in Provincia verbo* illico omni privilegio *Cod. ubi de crim. agi oport.* Doctores ibid. Felin. *in c.* 2. *n.* 12. & *in c. nonnulli n.* 9. & 26. *de reſcript. in* 6. Ruin. *conſ.* 228. *nu.* 13. *vol.* 1. Jaſ. *c.* 1. *n.* 16. *de Conſtit.* Lother. *lib.* 1. *de re benef. qu.* 7. *nu.* 23. Suarez *lib.* 8. *de Legibus cap.* 38. *num.* 12. Miranda *tom.* 1. *Manual. q.* 25. *art.* 5.

25. *art.* 5. Palaus *p.* 1. *oper. mor. tr.* 3. *diſput.* 4. *de privileg. punct.* 2. §. 4. *n.* 5. Et ideò dixit Pellicionus in quinquagena illuſt. Quæſt. *q.* 6. *c.* 4. Quod licèt fuerit per Bullam Cœnæ revocatum Concil. Trid. *ſeſſ.* 26. *c.* 6. *de refor.* favore Epiſcoporum, quoad abſolvendum &c. Tamen hoc non obſtante non cenſeri revocata diſpoſitio juris communis. Quare ait dictus Pellicionus ex Henriquez *lib.* 3. *de Sacram. cap.* 1. *n.* 2. quod in qualibet ſtrictiſſima reſervatione, cum qualibet ampliſſima derogatione ſemper Epiſcopus poterit abſolvere perpetuò impeditos. Vel dici poſſet Pius IV. in ſua Bulla concedere facultatem, ut ex Cenſura in ipſa fulminata poſſit quis abſolvi in articulo mortis. Ergo Epiſcopus poteſt dictam abſolutionem concedere in caſu noſtro. Probo conſequentiam, nam impedimentum perpetuum adeundi Pontificem conſtituit Cenſuratum, tamquam ſi eſſet in articulo mortis, & tale impedimentum cenſetur tamquam verus, mortis articulus, ut tradit Dicaſtillus, Bertrandus, Loth. & alii Doctores ubi ſupra citati. Ergo ſic impeditus poteſt ab Epiſcopo abſolvi vigore cap. *& noſcitur de ſent. excomm.* & aliis juribus. At ut ſuprà diximus ſtylus Curiæ eſt in contrarium, quem ego ſequendum eſſe puto, & ideò cenſurati ita impediti ſtante practica ad Sacram Pœnitentiariam recurrant, vel ad Summum Pontificem.

RESOL. CXIX.

An cenſura ex fractione Bullæ Pii IV. & Greg. X. poſſit à Regularib. hodie abſolvi?

Et probatur, quod confirmatio privilegiorum Regularium ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictivis operatur, ut privilegia revocata reſtituantur, & revalidentur?

Et docetur, quod confirmatio facta uni Religioni, valet pro omnibus aliis? Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 26.

Sup. hoc ſatis in Reſ. 113 reſolutive in §. Secundò.

§. 1. NEgativè reſpondet Bonacina *de elect. Pontif. diſp.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 3. cum aliis, & patet ex clauſulis derogatoriis appoſitis in dictis Bullis. Verum difficultas eſt ſtante aliqua confirmatione Pontificia dictorum Privilegiorum poſt Gregorium X. & ideò aliqui reſpondent affirmativè, nam Urbanus VIII. poſt dictas Conſtitutiones, & ſuam confirmavit ann. 1636. ex certa ſcientia, plenitudine poteſtatis, & motu proprio omnia privilegia Patrum Diſcalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis abſque clauſulis reſtrictivis, dummodo ſint in uſu vel dummodo non fuerint revocata. Ergo hodie Regulares virtute dictæ Confirmationis Urbani VIII. poſſunt abſolvere ab excommunicatione contracta ex fractione Bullæ Pii IV. & Gregorii X.

Sup. hoc in to. 9. tr. 1. late in Reſ. 153. & in Reſol. 140. ad medium §. 1. & in Reſ. 150. ad medium etiam §. 1. & ſeq. & in Reſ. 111. §. ult. & in Reſ. 318. §. 1. ad medium, verſ. Major argumentum, & hic infra in Reſ. 121. paulo poſt initium, verſ. Et ad doctrinam.

2. Probatur, quia confirmatio ex certa ſcientia, & ſine clauſulis reſtrictivis operatur, ut privilegia revocata reſtituantur, & revalidentur. Unde dicta confirmatio per dictam clauſulam habet vim novæ conceſſionis; & ita cum Baptiſta de Salis Panormitano, Gloſſ. Oldrado, Rodriquez, Thuſco, Marcheſano, & Suarez, tenet Sebaſtianus à Bonacina *de elect. part.* 2. *cap.* 4. *dub.* 63. *n.* 7. quibus ego addo Thomam Hurtado *var. Reſol. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 6. *Reſol.* 54. *num.* 557. Cardinalem Lugo *lib.* 3. *Reſpon. dub.* 18. *num.* 8. Samuelem *de elect. tract.* 3. *diſp.* 3. *controverſ.* 18. *concluſ.* 4. Lezanam *in ſumm. to.* 3. *verb.* clauſula *num.* 29. *& t.* 4. *verb.* privilegia Regularium *nu.* 22. Sanctorium *in Conſt. min. cap.* 8. *ſect.* 18. Hieron. Rodriquez *in compend. Reſolut.* 52. *num.* 41. Villalobus *tom.* 1. *tractat.* 13. *difſic.* 60. *num.* 10. Garziam *in Pel. regul. tom.* 1. *tract.* 8. *difſic.* 1. *dub.* 7. Peyrinum *in formul. litt. C, cap.* 18. *num.* 4. Naldum *in Summ. verb.* Privilegium 14. Megala *tom.* 2. *variar. reſol.* 199. *n.* 8. Palaum *to.* 1. *tr.* 3. *diſp.* 4. *punct.* 2. §. 10. *n.* 5. Pellizarium *to.* 2. *tract.* 8. *cap.* 3. *num.* 145. Baſſæum *verb.* Privilegium 4. *num.* 4. Bordonum *tom.* 2. *reſolut.* 52. *num.* 137. & alios penes ipſos; aſſerentes, quod confirmatio ex certa ſcientia, habet vim novæ conceſſionis, & omnia ad priſtinum ſtatum reducit, ac revocata revalidat. Unde Leandrus à Murcia *in Regul. S. Franciſci cap.* 6. *quæſt.* 18. *num.* 8. ſic ait, *De todo lo dicho ſe ſaca, que quando la confirmacion ſe haze ex certa ſcientia, revalida el Papa con ella el privilegio revocado de ſu Predeceſſor, ò privilegios por el revocados, aunque ſea por ſpecial Bulla, ò por ſpecial revocacion.* Ita ille. Quibus omnibus adde Merollam *to.* 3. *diſp.* 6. *dub.* 2. *diffic.* 2. *num.* 55. qui *dub.* 3. quærit. *An confirmatis privilegiis unius Religionis, cenſeantur etiam confirmata privilegia omnium aliarum Religionum, quæ habent communicationem privilegiorum illius? & affirmativè reſpondet, quod etiam docent* Peregrinus *in compend. noſtrorum privilegiorum in introductione* §. 7. *in ſcholio verſ. præterea*, Donatus *in praxi Regularium to.* 1. *tr.* 11. *q.* 9. Baſſæus *verb.* Privilegium 4. *nu.* 3. Portel. *verb.* Privilegium *n.* 34. Rodriquez *to.* 1. *q.* 8. *art.* 2. Miranda *to.* 2. *q.* 42. *art.* 5. Antonius Via *in collect. privileg. Mend. verb.* Communicatio privilegiorum *fol.* 74. §. *Notandum* ubi citat Suarez, & Conſertum. Quibus etiam adde Bordonum *to.* 2. *Reſol.* 52. *n.* 320. Rodriquez *in compend. Reſol.* 116. *num.* 10. Creſcentium *in Præſ. Bem. lib.* 3. *n.* 38. & Pellizarium *in Man. tom.* 2. *art.* 8. *cap.* 1. *n.* 100.

3. Ex quibus ſic concludunt dicti Neoterici. Suppoſito primò, quod Urbanus VIII. confirmavit privilegia PP. Sanctiſſ. Trinit. *ex certa ſcientia* abſque clauſulis reſtrictivis.

4. Suppoſito ſecundò, quod confirmatio facta ex certa ſcientia habeat vim novæ conceſſionis, & revalidet privilegia revocata.

5. Suppoſito tertiò; quod confirmatio facta uni Religioni, valeat pro omnibus aliis. His ſuppoſitis, ſequitur evidenter, hodie Regulares vigore ſuorum privilegiorum poſſe abſolvere excommunicationem contractam ex fractione Bullæ Gregorii X. Nam dato, quod in ipſa fuiſſent revocata Regularium privilegia, poſtea per confirmationem factam ab Urbano VIII. fuerunt revalidata, & iterùm de novo eis conceſſa.

RESOL. CXX.

Infertur Corollarium in ordine ad Eminentiſſimos Cardinales Regulares?

Et diſcutitur, an Epiſcopus Regularis amittat, nec poſſit uti privilegiis, quibus antea cum Religioſis utebatur; quod idem eſt de Religioſo ad Cardinalatum aſſumpto? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 27.

§. 1. SI opinio affirmativa eſſet admittenda, ſequeretur poſſe Cardinalem Regualarem exiſtentem in Conclavi abſolvere à cenſura Pii IV. alium Cardinalem, vel Conclaviſtam & hoc etiam extra Conclave, & hoc ex mente Patris Paſqualigi *deciſ.* 130. *num.* 4. ubi docet Epiſcopum aſſumptum ex ordine Regulari non amittere privilegia Religionis, & poſſe abſolvere ab omnibus peccatis reſervatis, à quibus antea poterat, & diſpenſare, & commutare, ſicut prius. Si itaque ſecundum illum talem poteſtatem habeat Epiſcopus Regularis, ita & habebit Cardinalis Regularis; nam pari paſſu procedunt in hoc Cardinales, & Epiſcopi, ut patet ex Pellizario ubi infra.

2. Dixi ſecundum illum, nam, ut verum fatear, communiter Doctores aſſerunt, Epiſcopum Regularem, nec poſſe uti privilegiis quibus antea cum Religioſis utebatur: ergo idem dicendum erit de Religioſo ad Cardinalatum aſſumpto. His tamen non obſtantibus, invenio ſententiam Paſqualigi docere etiam Pellizarium *in Manual. regularium tom.* 2. *tr.* 8. *c.* 1. *ſect.* 4. *n.* 65. Ceſpedes *de exempt. regul. c.* 24. *dub.* 389. *n.* 2. & ratio eſt, nam ut obſervat Cochier. *de juriſdict. tom.* 2. *p.* 2. *quæſt.* 59. *art.* 9. ex permutatione ſtatus non amittitur privilegium compatibile cum ſtatu. Tum quia non eſt tanta vis, atque poteſtas translationis, ut res. & translati loci privilegia adimat, imò rem, & locum in eadem conditione relinquit *leg.* 1. *ff. de priv. credit. l. tempus ff. de judic.* Felin. *c. quia judicandi ſub fin. de præſcript.* quia tum Eccleſia Regularis ad ſæcularem ſtatum redacta non amittit exemptionem, & privilegia antea ipſi conceſſa, niſi expreſsè ſint ſublata. Undè Abbatia Regularis exempta, ſi fiat ſæcularis, manet exempta, Tamburin. *de jure Abbatum tom.* 1. *diſt.* 15. *q.* 11. aliique, Et facit *text. in Clem.* 1. *de ſupplen. neglig. Prælatorum*; aliaſque rationes adducit Ceſpedes, ubi ſupra, & reſpondet ad argumenta contraria.

RESOL. CXXI.

Judicium de ſupradictis opinionibus.

Ex quibus ſequeretur, poſſe Regulares hodie abſolvere à caſibus Epiſcopis reſervatis, non obſtantibus Decretis Clem. VIII. & Urb. VIII. quod non approbatur.

Et reſpondetur ad aliqua argumenta pro privilegio Societatis JESU conceſſo ab Gregor. XIII. in Bulla, quæ incipit Decet Romanum Pontificem, *& adducitur Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Urbani VIII. revocans tale privilegium, &c.*

Et arguitur, quod caſus Papales occulti vigore Concilii Trid. deſinunt eſſe Papales & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus Regulares poſſunt abſolvere toties, quoties? Ex part. 12. tract. 2. Reſol. 28.

§. 1. QUæ in poſtremis his Reſolutionibus dicta ſunt, ſatis grata fuiſſe Regularibus non dubito, ſed bona eorum venia, ego illa non approbo, & improbabilem puto ſententiam ipſis faventem, etiam ſi mihi conſtaret authenticè de adducta confirmatione privilegiorũ facta ab Urbano VIII. de qua tantum teſtatus eſt mihi, vir quidam doctus ex Hiſpania & ideò puto cum Bonacina privilegia Regularium, fuiſſe revocata ex Bulla Greg. X. undè non poſſe illos à cenſura fulminata in dicta Bulla abſolvi. Et ad doctri-

doctrinam ſuperius allatam de confirmatione privilegiorum ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, & ſine clauſulis reſtrictivis, reſpondeo me latè hanc ſententiam impugnaſſe *in p. 1. tr. 2. reſolut. 7.* contra Brunum Caſſaingh, ideò me remitto ad ea, quæ ibi adduxi. Vide etiam ea, quæ adducit Juniparus *in defenſ. jur. Pontif. q. 4. c. 2. n. 11. cum ſeqq.* & Americus *de officio Datarij, lib. 1. cap. 15. §. 1. num. 73.* Et ſi hæc doctrina eſſet admittenda, ſequitur hodie poſſe Regulares abſolvere à caſibus Epiſcopo ſpecialiter reſervatis, non obſtantibus Decretis Clem. VIII. & Urbani VIII. & hoc quia poſt dicta decreta ipſemet Urbanus VIII. confirmavit privilegia Regularium cum clauſula ex certa ſcientia. Et hanc ſententiam tenet ex hoc principio ex Dominicanorum familia Magiſter Hinojoſa *in directorio deciſionum Regularium verb.* Confeſſarius *fol. 109.* à tergo, ubi loquens de decretis Pontificijs circa caſus reſervatos Epiſcoporum, ſic ait. *Sed prædicta ſtatuta, & declarationes nihil impedire, quo minus Fratres Ordinis abſolvere poſſint à prædictis caſibus reſervatis, ex eo conſtat, quia licet per utrumque Statutum revocentur noſtra privilegia, quoad ea, quæ in hujuſmodi declarationibus continentur; jam vero nunc eadem nobis privilegia reſtituta ſunt per Sanctiſſimum Dominum noſtrum Urbanum VIII. (ut dicemus verbo,* Confirmatio privilegiorum) *conſequenter eorum facultate poterunt Prælati Regulares in ſubditos, & Sacerdotes Regulares expoſiti in fratres, & ſeculares ſibi conceſſa potiri. Ne tamen cæcus in præcipitium deturberis, expedit maximè, attentè conſiderare quid poſſis per privilegia, quid per illa concedatur, quid negetur, quid reſtringatur.* Hucuſque Hinojoſa, quem poſtea ex alijs etiam rationibus ſequuti ſunt ex Societate JESU Andreas Mendo *in Bullam Cruciata diſp. 23. cap. 4. n. 49. cum ſeqq.* Anton. Quintanaduenas *in Theolog. moral. tom. 1. tractat. 3. ſingul. 15. & 16.* Ex Franciſcanis Brunus Caſſaingh *de privil. regul. tract. 5. cap. 2. pr. 2.* Ex Carmelitanis Urbanus ab Aſcenſione *in Theol. mor. tract. 2. diſt. 21. r. 1. regula 7.* Ex Diſcalceatis Sanctiſ. Trinit. Leander *de cenſ. to. 4. tr. 2. §. 2. q. 79.* Ex clericis Regularibus Marcus Vidal. *in Archa theol. mor. tit. de Caſibus reſerv. inquiſ. 1. n. 118. cum ſeqq.* aſſerentes poſſe hodie Regulares abſolvere a caſibus Epiſcopis reſervatis.

2. Sed cautè in his materijs procedendum eſt, nec ſapere plus, quam oportet ſapere, ideò hanc ſententiam ego non approbo, ſtante Decreto Sacræ Congregationis emanato anno 1628. tenoris ſequentis. Sacra Congregatio S. Romanę Eccleſiæ Cardinalium, negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, cenſuit, per confirmationes privilegiorum, quas Regulares à Sede Apoſtolica obtinuerunt poſt ſacroſanctum Conc. Trident. nequaquam revixiſſe privilegia, prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipſius Congregationis decretis ſublata, atque extincta, ſi quæ habebant abſolvendi à caſibus Ordinario loci reſervatis. Quemadmodum nec indulta abſolvendi à caſibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi conſuevit, ut potè ſublata per annuam ipſius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquiſiviſſe ex ſubſequentibus privilegiorum confirmationibus. Ac proinde Regulares cujuſvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & inſtitui etiam neceſſario exprimendi, nec intra, nec extra Italiam, in vim privilegiorum, aut confirmationum ejuſmodi, quas, vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps, forte obtinebunt, poſſe quempiam abſolvere ab eiſdem caſibus in Bulla Cenæ, aut Ordinario loci reſervatis, ac ſi ſecus egerint, abſolutiones nullas, atque irritas fuiſſe, ac fore. Quod approbavit Urb. VIII. 17. Novemb. 1628 Sed Merolla *tom. 3. diſp. 6. c. 5. dub. 2. n. 61.* aſſerit adhoc decretum S. Congreg. ſuppoſito, quod ſit authenticum, nihil aliud reſponderi poſſet, niſi, quod intelligatur de confirmatione ſimplici, ſeu in forma communi; non autem de illa, quæ eſt ex certa ſcientia. Ita Merolla, ſed hoc eſt eludere mentem S. Congregationis. Et ideò ne deſeras noſtram ſententiam negativam tenere tamquam veram, & certam, quam noviſſimè cit. tenet Garcias *in Politica Regul. to. 2. tr. 10. diffic. 5. dub. 2. punct. 4. n. 27. in fine,* & me cit. Gallegus de Vera *Bull. Cruc. cap. 12. clauſ. 12. dub. 374.* Vide etiam Trullench *in Bull. Cruc. lib. 1. §. 9. dub. 3. nu. 11.* Peyrin. *de Privileg. Regul. conſtit. 1. Julij II. n. 63. & tom. 3. in Addit. ad Conſt. Sixt. IV. c. 2. n. 38.* Lezan. *in ſumm. tom. 1. c. 13. n. 17.* Novarium *in Lucerna Regul. v.* Regulates quoad confeſſiones *n. 17. & 21.*

3. Reſtat modo reſpondere ad aliqua argumenta, quæ in contrarium adduci poſſunt, quia Gregor. XIII. in bulla, quę incipit; *Decet Romanum Pontificem, &c.* conceſſit Patribus Societatis JESU, quod eorum Privilegia ex qualibet derogatione minimè cenſeantur revocata, niſi de illis fieret expreſſa mentio, ut obſervat Hurtadus de Mendoza *to. 2. de Spe, & Char. diſp. 107. ſect. 21. §. 201.* Caſſaingh *de privilegijs Regular. tract. 5. cap. 3. prop. 1.* & Martinus de San Joſeph poſt Regulam S. Franciſci *in compend. Confeſſ. verb.* Abſolutio *numer. 566.* ubi ſic ait: *Tabien ſe puede abſolver de la deſcomunion de los duelos por nueſtros privilegios, porque participamos de la Compañia de JESUS, de Gregorio XIII. en la Bula, que comiença,* Decet Romanum Pontificem, &c. *concede que no que den derogados por qualquiera revocacion ſi expreſſamente no ſe hiziere mencion dellos, y aunque* Bonacina diſp. 2. de contract. quæſt. 6. punct. 2. numer. 15. *dize, que Clemente VIII. en la Bula que comiença.* Sac. Congregatio, &c. *revoco todos los privilegios de las Religiones, para la abſolucion de la deſcomunion por el duelo ſolenne (que para los deſafios privados bien confieſſa, que no eſtan revocados nueſtros privilegios) mas deſta Bula no ſe que aya mas noticia, ni la he viſto autentica, y quando lo eſtè; no obſtarà ſi no revoca en particular los privilegios de la compañia de JESUS, como queda dicho.* Ita ille, cui etiam adde Bertrandum Loth. *in reſolut. theolog. tractat. 6. art. 7.* Sed in Conſtitutione Gregorii X. de qua loquimur nulla ſit expreſſa mentio de revocatione privilegiorum Societati JESU: ergo dicendum eſt non eſſe revocata?

4. Reſpondeo, extare Decretum Sacræ Congregationis ex ordine Urbani VIII. tenoris ſequentis. Occaſione accepta, quod multæ Religiones haberent privilegia, quod in Conſtitutionibus generalibus à Sede Apoſtolica editis, vel edendis non comprehenderentur niſi de eis ſpecialis, ſpecifica, individua, ſeu expreſſa mentio fieret, declaravit, quod Conſtitutiones Apoſtolicæ editæ in concernentibus fidem Catholicam, & ſanctæ Inquiſitionis officium, ac Conſtitutiones, diſpoſitiones, & ordinationes edendæ, tam per ipſum, quàm per Romanos Pontifices Succeſſores tam circa prædictam materiam, quàm ſuper quacumque alia re, negotio, ſeu materia comprehendat omnes Regulares, quomodolibet privilegiatos, niſi ſpecialiter, & expreſsè excipiantur, etiamſi ipſi forent magis ſpeciali nota, & expreſſione digni eiſque privilegia, gratiæ, & indulta à Sede Apoſtolica præfata etiam ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, ſcientia, ac de poteſtatis plenitudine ſimilibus, & conſiſtorialiter etiam contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, tam per viam meræ conceſſionis, quam excommunicationis, & aliàs quomodolibet conceſſa reſpectivè ſint. Ita decretum ſub die 5. Nov. 1635. Sed aliqui reſpondent, hoc decretum non officere pro caſu noſtro; nam loquitur de Bullis Pontificiis edendis, non editis. Alij obſervant etiam poſt dictum decretum Pontifices quando volunt revocare privilegia Societatis, illa nominatim exprimere, ut fecit noviſſimè Innocentius X. ſub die 14. 1638. in cauſa Angelopolitana. Unde in caſu noſtro dicendum eſt cum Bonacina, ubi ſuprà, clauſulas in fine Conſtitutionis Gregorij X. *Quatenus opus eſt, &c. Quorum tenores, &c.* includere quæcumque privilegia neceſſario exprimenda, ideò non obſtat privilegium adductum pro Societate JESU.

5. Arguitur ſecundò ex alio amplo privilegio conceſſo etiam inclytæ Societati JESU, de quo me citato ſic aſſerit Andreas Mendo *in Bull Cruciatæ diſput. 23. cap. 4. num. 50.* accedit pro Societate JESU privilegium quoddam omnes ſcrupulos in hac parte tollens. Scilicet Gregorius XIII. in Bulla prima ipſius, quæ incipit. *Aequum reputamus:* conceſſit Societati, ut nullius privilegii, aut indulti revocatio præjudicet juribus ipſius Societatis, niſi ſit illi inſinuata, & intimata per trinas diſtinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus diſtinctis vicibus. Unde hi docent derogationem privilegiorum in ampliſſima forma non præjudicare privilegijs Societatis, quia non cenſetur revocatum privilegium, dum non ſervatur forma, quæ ad ejus revocationem requiritur, & ſic deciſum fuiſſe in Rota Provinciæ Marchiæ, affirmant.

6. Intimatio autem fieri debet vel immediatè ipſi Præpoſito Generali Societatis, qui eam revocationem per totam Religionem evulget; vel nomine Pontificis facienda eſt ab Ordinariis ad Superiores Societatis. Nec ſufficit, ſi fiat in locis publicis, ut in Eccleſiis Cathedralibus, quia ea intimatio non fit Societati, ut Bulla exprimit, nec ſufficit, ſi fiat per verba, aut una vice; cum requiratur fieri per litteras, & tribus vicibus. Et quamvis Gregorius XIII. non potuerit limitare poteſtatem Succeſſorum, ideoque hi valeant ejus Bullam revocare, dum verò per externa ſigna ſufficienter manifeſtativa revocationis, id non præſtent, non cenſenda ſunt revocata Societati privilegia: ſic verò, ſi ſufficientibus verbis denotetur derogari huic Gregorii conceſſioni. Ita Mendo. Quod quidem privilegium com-

comprehendere alios Regulares per communicationem tradit ex Dominicanorum familia me citato Magiſter Donatus *to.2.tr.13.q.22.* Et de tali privilegio teſtatur etiam me citato Samuel *de ſepult. tract. 1. contr. 15. num. 16.* Martinus de San Joſeph. *poſt Reg. S. Franciſci fol.599. num.13.*& me cit. Creſcentius *in Præſidio Romano lib, 3. num.35.* & me cit. Marcus Vidald. *in Arca Theol. moral. tit. de Duello Inquiſ.q.6.n.17.* Caſſaing. *de privileg. Regul. part. 1. tract. 1. cap. 5. prop. 5.* Baunius *in Theolog. moral. to. 1. tract. 5. quæſt. 19.* præter Amicum, Amatum, & Cherubinum * alibi à me citatos. Scio cariſſimum Patrem Lezanam aſſerere hoc privilegium conceſſum Societati, non eſſe abſolutum, ſed pro caſu particulari nempè Judicum Conſervatorum, at ſupradicti Doctores loquuntur de tali privilegio, ut privilegium abſolutum. Verum quidquid ſit de hoc, ſciat doctiſſimus, & amiciſſimus Lezana Paulum III. tale privilegium genericè, & abſolutè conceſſiſſe Patribus Benedictinis ſub die 5. Nov. 1537. ut patet in Bullario Caſſinenſi *Conſtit. 156. numer. 8. fol. 157.* ſic enim in dicta Conſtitutione habetur. *Nec decernentes eiſdem privilegiis, indultis, ac præſentibus literis; & in eis contentis clauſulis quibuſcumque; etiam per quaſcumque literas Apoſtolicas, etiam quaſvis generales, vel ſpeciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaces, & inſolitas clauſulas, ac irritantia decreta, ſub quacumque verborum conceſſione in ſe continentia, nullatenus derogari poſſe, nec derogatum cenſeri, niſi de illarum, ac præſentium litterarum tenoribus de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, ac ſpecifica data ſpecialis, & expreſſa mentio, facta fuerit, ac hujuſmodi derogationes per tres diſtinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus ſimilibus diſtinctis vicibus pro tempore exiſtentibus Præſidenti, Definitoribus, & Viſitatoribus prædictis legitimè intimatæ, & inſinuatæ fuerint, ac ipſorum Præſidentis, Definitorum, & Viſitatorum ad id expreſſus accedat aſſenſus, & aliter factæ derogationes nemini ſuffragari.* Vide etiam amice Lector ampliſſimum privilegium ex quo ferè ſemper privilegia Regularium minimè revocata remanerent, quid ergo dicendum.

* Alibi in to. 9. tr. 1. ſigeanter in Ref. 262. & 263 & in Ref. 268. §. Nec obſtat, & in Ref. 271 § Recedit, & in to. 2. tr. 3. ex lata doctrina Ref. 20. §. Objicitur & ex Ref 31. §. ult. ad medi. ∞.

7. Reſpondeo, me olim acriter pugnaſſe pro Privilegio conceſſo Societati à Gregorio XIII. Sed poſteà propter Romanum incolatum mutaſſe ſententiam, vidi enim ſtylum Curiæ, & Praxim Romanorum Pontificum eſſe in contrarium, nam in revocatione privilegiorum Regularium contenti ſunt apponere tantùm aliquas clauſulas nec unquam ſolent intimare per dictas revocationes privilegiorum Superioribus Regularium eo modo, & forma, quæ præſcribitur in dictis privilegijs Pauli III. & Gregor. XIII. ſed ad ſummum apponunt clauſulam; *Ac ſi fuerint perſonaliter intimatæ* ut fecit Gregorius X. in Bulla de qua loquimur: ergo, &c. Et ita me citato tenet Epiſcopus Barbaſtrenſis Antonius Frances vir doctiſſimus, & amiciſſimus *in Paſtorali Regularium par. 2. q. 13. n. 18.* & etiam me citato moribus, & ſcientia conſpicuus Epiſcopus Joannes Palafox *in ſua Defenſione Canonica ad Regem p. 3. nu. 93.* quam per humaniter ex Hiſpania ad me miſit. Et me etiam citato idem docet Thomas Hurtado *de Vero Martyrio Fidei Ref. 67.*

Ô Ipſe in Ref. not. ſpecier. ſignanter in prin.

8. Arguitur tertiò, ſecundum Caſtrum Palaum virum quidem doctum, ut diximus. Gregorius X. in hac Bulla non revocavit facultatem conceſſam Epiſcopis in Concilio Tridentino *ſeſſ.24. c.8. de Reform.* Ergo hodie Regulares etiam poſſunt abſolvere ab excommunicatione lata à Gregorio X. ſi ſit occulta. Probo conſequentiam, quia caſus Papales occulti vigore dicti Concilij Tridentini, deſinunt eſſe Papales, & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus Regulares poſſunt abſolvere toties quoties. Et ita præter Sanchez, Leonardum, & alios à me alibi adductos, tenet noviſſimè Urbanus *in Theol. Moral. tract. 2. diſt. 1. cap. 1. Regula 8.* Caſſaingh. *in Privileg. Regul. tract. 5. cap. 3. prop. 3.* Pellizarius *in Man. tom. 2. tract. 8. cap. 3. num. 68.* Didacus Frances *in Paſtoral. tractat. 4. quæſt. 2. numer. 11.* & Paſqualigus *in qq. Can. Cent. 3. quæſt. 146. numer. 6.* Delbene *de Parlament. dub. 2. ſubſect. 32. conſ. 1.* & me citato Vidal. *in Arca Theol. moral. de Caſ. reſerv. Inquiſ. 1. num. 81.* & me citato Quintanaduenas *in Theol. moral. tom. 2. tract. 4. ſingul. 2. numer. 2.* & me citato Leandrus *de cenſ. tom. 4. tractatu 2. diſput. 17. qu. 78.* & me citato Trullench. *in Bullam Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6. n. 4.* & me citato Caraffa *de Duello tract. 5. ſect. 2. q. 6.* & me citato Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ diſp. 23. capit. 5. num. 60.* & me citato Martinus de San Joſeph *in Man. Confeſſar. tom. 1. lib. 1. tractatu 20. de Pœnitent. num. 16.* & me citato Garzias *in Politica Regulari tom. 2. tractatu 10. difficult. 5. dub. 3. punct. 4. numer. 6.* & me citato Bertrandus Loth. *in reſol. Belgicis tractatu 1. quæſtione 1. art. 5.* & me citato Baſſæus *verb. Caſus reſervati num. 39.* Itaque in hoc caſu Regulares non abſolvunt excommunicationem Gregorij X. vigore privilegiorum, & ut eſt Papalis, ſed vigore Tridentini, ut effecta jam Epiſcopalis.

Alibi in to. 4. tr. 1. Ref. 18 19. & 40. & in to. 5. tr. 8. Ref. 11. §. Et ab hoc & q. & legendiſſ. ibi doctiſſimum Ref. 10. & 11. a-tom. vius primo gnaſt.

9. Dices, hanc doctrinam non approbare Suarez *3. part. tom. 5. de Cenſuris, diſputatione 25. ſect. 5. num. 26.* Henriquez *lib. 6. de Pœnitentia cap. 14. num. 7.* Bañez *2. 2. quæſtione 64. art. ultim. in fine*, Bonacina *diſputatione 1. de Cenſuris in communi, quæſtione 3. punct. 2. num. 4.* quibus adde noviſſimè Antonium Bravum *in ſuo docto tractatu Monaſtico cap. 13. num. 14. ex errore num. 16.* Quia in conceſſione talis facultatis facta Epiſcopis, cenſetur electa induſtria perſonæ; ergo non valet inferri ex eo, quod poſſint Epiſcopi abſolvere, poſſe etiam Privilegiatos Regulares. Sed reſpondetur cum Leandro *in regul. Sancti Franciſci quæſt. 8. ſuper cap. 7, num. 63. & 64.* & alijs ubi ſupra, quibus adde Baſſæum *verb. Hæreſis num. 18.* & me citato Martinum de San. Joſeph. *poſt Regul. S. Franciſci in Compend. Confeſſ. ſecul. verb. Abſolvere num. 4.* Caraffa *de Duello tractat. 5. ſect. 2. quæſt. 6. num. 3.* qui citat Bartolum, Baldum, Imolam, Joan. Andream, Jaſonem, Covarruviam, Sylveſtrum, Angelum, Henriquez, & alios, hos caſus occultos, non jure ſpeciali id eſt ex delegatione competere Epiſcopo, ſed jure ordinario annecti perpetuo dignitati Epiſcopali; nec exigitur induſtria perſonæ Epiſcopi, alias ita eſſent perſonales, ut eos delegare non poſſet.

10. Confirmatur, quia etſi caſus Epiſcopales non deſinant eſſe tales per conceſſionem peculiarem factam ab Epiſcopo; at deſinerent eſſe, ſi Conſtitutione Synodali concederentur Parochis, & ſolis illis eſſent reſervati. Ergo ſimiliter, etſi caſus Papales, non deſinant eſſe tales, eo quod Pontifex illos ſemel, atque iterùm concedat Epiſcopo, imò etſi ſemper eos concedat Epiſcopo ſpeciali: at deſinunt eſſe tales per generalem Conſtitutionem concedentem eos in perpetuum cuicumque Epiſcopo, prout conceditur in decreto Tridentini.

11. Verùm hæc opinio mihi non placet, per ea, quæ alibi notavi, & ego aſſero hanc doctrinam non poſſe applicari in caſu noſtro, quia puto cum Bonacina contra Caſtrum Palaum, Gregorium X. in hac Conſtitutione revocaſſe Concilium Tridentinum ubi ſuprà. Itaque dicendum eſt, neque Summum Pœnitentiarium, neque Epiſcopos, neque Regulares poſſe abſolvere ab excommunicatione incurſa propter fractionem dictæ Bullæ Pij IV. & Gregorij X.

Alibi in Ref. 111 not. ſpecier.

R E S O L. CXXII.

An innodatus cenſura Pij IV. & Greg. X. poſſit abſolvi virtute Bullæ Cruciatæ?

Et aſſeritur privilegia Bullæ Cruciatæ numquam cenſeri revocata, etiam per Jubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ?

Et additur Bullam prodeſſe Siculis, v. g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus, ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat? Ex p.12. tr.2. Reſ.29.

§. 1. CONſtanter, & ſine ulla trepidatione affirmativè reſpondeo, nam poſt dictas Bullas, fuit à Summis Pontificibus conceſſum privilegium Bullæ Cruciatæ, ex qua Confeſſarij facultatem excipiunt abſolvendi à quibuſcumque Cenſuris Pontifici reſervatis eo modo, ut in dicta Bulla continetur. Imò abſolutè dicendum eſt privilegia Bullæ Cruciatæ numquam cenſeri revocata etiam per Jubilæum Anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ, ut ego olim ſuſtinui contra doctiſſimum, & amiciſſimum Clementem Merlinum S. Rotæ Decanum, & probat noviſſimè Andreas Mendo *in Bull. Cr. diſp. 1. c. 7. per totam*, & me citato Serius *to. 2. in Bullam Cruc. diſp. 2. diffic. 3. §. 1. q. 9. n. 1.* Fagundez, Bardo, Trullench, & aliis, quibus adde me citato Leandrum *de Cenſ. te. 4. tr. 2. diſp. 35. qu. 7.* Verricelli *de Apoſt. Miſſion. tr. 4. q. 93. n. 3.*

Sup. hoc ſupra in Ref. 113 ex citantes ad medium §. Secundò.

Sup. his doct. in tom. 4. tr. 3. Ref. 35. 36 & 37. & in to. 7. tr. 2. Ref. 13. § Ex cuſ. ad fin. 4. Sed lege ea per totam.

Undè ſi aliquis Siculus, verbi gratia, inveniretur tempore Conclavis Romæ, ſi incidiſſet in cenſuras latas à Pio IV. & Gregorio X. mittendo, vel recipiendo litteras intra, & extra Conclave, utique in tali caſu poſſet virtute Bullæ, quam ſuppono olim in Sicilia ſumpſiſſe, abſolvi à ſupradictis excommunicationibus incurſis; nam privilegia Bullæ quoad abſolutionem cenſurarum valent pro illo anno ubique locorum inveniatur, qui ſumpſit Bullam, excepto privilegio comedendi ova, & lacticinia, ut me citato tradit Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 3. cap. 2. num. 6.* Villalobos *tract. 27. in tit. à num. 2.* Rodriquez *§. 2. dub. 1.* Vega *to. 1. ſum. cap. 43. caſ. 8. & cap. 14. caſ. 15. & tom. 2. cap. 7. caſ. 17.* Ferdinand. *in exam. Theolog. mor. part. 3. cap. 9. §. 2.* Anton. Gomez *in explicat. Bull. cap. 3.* Trullench *lib. 1. §. 4. dubitat. 5.*

Sup. hoc in to. 4. tract. 3 ſive in Ref. 155 & 160. § 1.

Pater

Pater Suarez *lib.8. de legib. cap.16. num.4.* Mourc *in ſum. part. 3. cap.9.* §.2. Baſil. Legionenſ. *in manuſcript. expeſ. Bull. cap. 2. num.16.* Probatur primò, quia privilegium perſonale adhæret perſonæ, igitur, ubicumque ſit, eo uti valet. Secundò: quia privilegium Bullæ extinguitur, ubicumque extincta perſona, quod in privilegio perſonali eſt oneroſum; ergo manet ubicumque, perſona permanente, quod in eo eſt favorabile, alioqui ſuſtineret onus, & non commodum privilegii perſonalis. Tertiò privilegium ſine temporis limitatione conceſſum, in quovis tempore tenet, & conceſſum indefinitè ſumitur univerſaliter, ut de infinitis juris locutionibus docent Interpretes; at Bullæ privilegium non conceditur cum limitatione loci ad permanentiam; ergo ubicumque eo uti licebit, ubi etenim lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, niſi indè aliqua turpitudo ſequatur.

Sup. hoc in Ref. 1. ... poſt initium à princ. uſque ad §. ult.

3. Imò aliqui plus addunt, Bullam prodeſſe Siculis, v. g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat: quia finis principalis Bullæ eſt ſubſidium pecuniarum factum noſtro Regi pro expenſis belli contra infideles. Quod verò fiat perſonaliter, & præſentialiter in illis Regnis, vel interpoſita perſona, parum videtur referre. Et hanc ſententiam non eſſe improbabilem cenſuerunt ex Societat. JESU doctiſſimi viri P. Joannes Charon, & P. Joannes Salas *in manuſcriptis*, teſte Caſtro Palao *tom.4. tract.25. punct.2. num.4.* & illa docuit Quintanadueñas *in Theol. mor. tom.1. tract.8. ſingul.4. num.8.* ubi firmat probabile eſſe quemlibet Sacerdotem, vel adſtrictum horis Canonicis, ſubditum Regis Hiſpaniæ uti poſſe prædicta compoſitione, & gaudere Bullæ privilegiis, excepto lacticiniorum, & ovorum uſu, etiamſi exiſtat extra Hiſpaniæ Regna; & extra illa commoretur, dummodo alius pro prædicto Bullam in Hiſpania accipiat. Imò plus addit *ſingul.5.* quod Italus, Gallus, aut Anglus, aliive exteri habentes Eccleſiaſticum beneficium, aut Capellaniam in Hiſpania, & extra illam commorantes, dummodo alius pro ipſis Bullam in Hiſpania ſumat, ad bellique ſubſidium eleemoſynam impendant, poſſint compoſitione præfata gaudere. Ita ille, qui tamen poſtea *tom.2. tractat.4. ſingular.5. num.3. in fine*, magis cautè, & trepidanter loquutus eſt, teſtatur tamen, quod eſt valde notandum ornamentum Theologiæ moralis Patrem Thomam Sanchez ſententiam Joannis Salas, & Joannis Cachon docuiſſe in explicatione Bullæ, quam Granatæ legit *dub.8. num.2.* ſic aſſerentem. *At dubium grave eſt, an exteri, ſeu Hiſpani, qui non ſunt in Hiſpania, ſed mittunt aliquem in Hiſpaniam ſuo nomine Bullam accepturum; vel aliquis amicus exiſtens in Hiſpania eis mittit Bullam, gaudeant Bulla? Et quidem licèt probabile ſit non gaudere: quoniam Bulla dicit conſiſtentibus, vel declinantibus in Hiſpaniam; at probabilius reputo gaudere Bulla. Ratio eſt, quoniam finis Bullæ eſt contribuere Regi Philippo in ſubſidium belli, ad quem nihil refert, ſive accipiens ſit in Hiſpania, ſive non, modo eleemoſynam Bullæ conferat in Hiſpania Regi Philippo, & ad clauſulam Bullæ reſpondeo, intelligi conſiſtentibus, vel declinantibus per ſe, vel per alium: quod enim per amicos facimus, per nos ipſos dicimur facere: &, ſic tenuit Pater Franciſcus Gomez in expoſitione Bullæ. Unde juxtà hanc ſententiam omnibus fidelibus contribuentibus ſtipendium in ſubſidium belli in Regnis Philippi Hiſpaniarum Regis prodeſt Bulla.* Hucuſque Sanchez apud Quintanam, ubi ſupra *n.3.* Et quidem hanc opinionem Sanchez, Salas, & aliorum nimis plauſibilem eſſe non dubito, & ab omnibus vulnis expanſis accipiendam, ſed ego, practicè puto non eſſe conſulendam, neque ſequendam. Et ideò illam olim reprobavi cum Caſtro Palao, & nunc illam refello cum Andrea Mendo *in Bull. diſp.3. c.2. n.11.*

R E S O L. CXXIII.

An ſi aliquis tempore Conclavis irretitus cenſura Pii IV. & Greg X. poſſit ante obtentam abſolutionem ad vitandum ſcandalum celebrare, & Euchariſtiam ſumere?

Quod à fortiori idem dicendum eſt de Hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, ut ab hæreſi abſolvatur.

Idem eſt etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne ſe prodat, & crimen ejus fiat manifeſtum, celebrat.

Et an in ſupradictis caſibus, ſi tales non poſſint excitari ad perfectam contritionem, an teneantur alia peccata, & etiam hæc reſervata confiteri, ut abſolvat illos Confeſſor directè de aliis, & indirectè de reſervatis? Ex par.12. tr.2. Reſ.30.

§. 1. SUpponamus aliquem tempore Conclavis nõ potuiſſe abſolutionem obtinere, an inquam in tali caſu, ſi non celebrando, vel communicando oritur ſcandalum, poſſit Miſſam dicere, & Communionem ſumere? Dico igitur Cardinalem, vel alium exiſtentem intra, vel extra Conclave, ſi ex omiſſione Communionis, vel ſacrificii Miſſæ oriretur magnum ſcandalum, in tali caſu eliciendo actum contritionis ad tuendam ſuam famam poteſt celebrare, & poſtea quam primum abſolutionem quærere: Et ita Doctores aſſeruerunt de Sacerdote excommunicato, vel irregulari qui poteſt ante obtentam abſolutionem, & diſpenſationem Miſſam dicere, ſi omittendo illam contra ipſum ſcandalum oriretur. Ita Fragoſius *tom.2. lib.8. diſput.18. §.9. num.20.* & Gutierrez *lib.1. can.99. cap.13. à num.21.* cum aliis penes ipſos; quia datum eſt cuilibet ſervare ſuam famam. Et ita tenetur facere ne crimen à ſe commiſſum prodeat. Imò in tali caſu aliqui putant, quod ſi non poteſt ſe exiſtimare contritionem habere perfectam, poſſe confiteri, & à Confeſſario abſolutionem obtinere ex doctrina probabili Valerii Reginaldi *tom.1. lib.8. cap.7. num.87.* quem noviſſimè ſequitur ex eadem Societate Quintanadueñas *to.2. tract.4. ſingul. 4. nu.4. 5. & 6.* & à fortiori idem docet ex Dominicanorum familia magiſter Serra loquens de hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, ut ab ipſa abſolvatur, & adſit ſcandalum ſi non ſumat Euchariſtiam: ſic itaque aſſerit in 2. 2. *D. Thomæ q.11. art.4. quod ſi non poſſit facere, nec Romam ire, & inſtat tempus implendi præceptum annuæ confeſſionis, & communionis, quam ſine gravi ſcandalo, aut infamia non poteſt omittere, poterit cuilibet Confeſſario approbato confiteri, qui illum directè abſoluens à peccatis non reſervatis, indirectè abſolvat à crimine hæreſis. Et idem eſt de eo, qui miſit ad Summum Pontificem, ut ſui abſolutionem alicui committat, & interim ſi non communicet, aut celebret, gravem infamiam incurrat, & ſcandalum magnum oriatur. Nec obſtat excommunicatio, qua hæreticus pœnitens innodatus eſt, & à qua nec in ipſo caſu poteſt confeſſarius abſolvere: nam ſicut ſi prædictus hæreticus naturaliter, & invincibiliter oblitus peccati hæreſis, quam poſt conſenſum occultè protulit, bona fide, & cum debita aliàs diſpoſitione accederet ad Sacramentum pœnitentiæ, & confiteretur peccata non reſervata, & abſolveretur, maneret in foro conſcientiæ abſolutus à crimine hæreſis reſervata, non obſtante excommunicatione, qua eſt innodatus; ita & in caſu prædicto, indirectè abſolutus manebit à peccato hæreſis cum onere tamen illud iterùm confitendi; cum copiam Confeſſarii authoritatem habentis habuerit. Eſt & hujus rei aliud exemplum de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interficit, & ne ſe prodat, & crimen ejus fiat manifeſtum, celebrat, & confitetur ſua peccata Confeſſario, qui non poteſt illum abſolvere ab excommunicatione. Hucuſque Magiſter Serra.* Nec deſeram hic apponere verba Hieronymi Garziæ, qui in Politica Regularium *tom.2. tract.10. difficult.5. dub.6. punct.4. n.23.* ſic ait. *Si es Sacerdote, y teme infamia, ò eſcandalo, ſi no celebra, puede hazer acto de contricion, y con eſto celebrar, pero ſi pienſa que no podrà, puede confeſſar ſe de todos, abſolviendole el Confeſſor directè de los ordinarios, & indirectè de la Heregia, y entonces es probable opinion ſarà buena la confeſſion, pues la cenſura eſta de parte del penitente que eſta tal no irrita la abſolucion, como lo prueban con muchos* Suarez 4. tom. in 3. part. diſput.31. ſect.3. num.9. diſput.22. num.11. Ægidius Coninch tom.1. quæſt.80. art.4. dub.2. num.21. Fagundez in 3. præcept. Eccleſ. lib.3. cap.9. num.17. Peirinus to... de Prælato quæſt.3. cap.2. num.16. & 87. Reginaldus tom.1. lib.8. cap.6. n.87. Lugo diſp.16. de Penitentia ſect.15. num.614. Vaſco ſup. §. Notandum; *Lo uno porque la neceſſidad haze licito lo que aliàs era ilicito*, juxta cap.4. de regul. Juris. *Lo otro porque no es de tal manera intrinſecamente malo dar la abſolucion à un eſcomulgado, que no ſe pueda cohoneſtar en algun caſo, y el preſente lo es baſtante, pues no ſe ha de preſumir de la piedad de Nueſtra Santa Madre la Ygleſia, que con tanta piedad trata ſus hijos, querer les negar en eſte caſo coſa tan neceſſaria como es l' abſolucion, à mas de que como dize Angelus* verb. Confeſſio 5. num.10. *La eſcomunion no haze de tal ſuerte incapaz de abſolucion el hombre, que totalmente la anule, como lo prueba el miſmo* Reginaldo lib.6. cap.5. ſect. 6. num.172. propoſ.3.4. & 5. *y como el eſcomulgado puede recibir los demas Sacramentos, como lo advierte* Vaſquez tomo de pœnit. tract. de excommunic. dub.4. num.7. *pero con todo eſſo no dexa de ſer muy probable lo dicho*. Hæc ille. Quæ quidem omnia militant, & procedunt à fortiori in caſu noſtro, non enim ſumus in caſu hæreſis, de quo ego alibi.

Sup. hoc in to. 7 tr.1. ex late doctrina Ref. 194. §. Sed Pater, inter medium & finem verſ. tum quia excommunicatus, & in tom. 5 tr.1. Ref 171 §. ult. & ibi in to.1 Ref. 115. Ratio eſt, poſt medium, verſ. Si verò & hic inf. in Ref. ſeq. §.1 & ſignanter, § Sed difficultas, pro parte diffic. poſt ſem in verſic. Imò in tali caſu, hujus sent. Et pro Hæretico contento in hoc textu in to.5. tr. 8 Ref. 17 § ult. & in fine Ref ſeq & in Ref. ... to 4 tr.8. Ref. 41. paulo poſt initium, à verſ. Quod patet, cum eodem Serra hic citato, & hic infra in Ref ſeq legè doctrinam. §. Sed difficul. & alicrum ejus aut.

Vide ibi in Ref. & 66 annot. ... ...

R E S O L. CXXIV.

Magis firmatur, & declaratur doctrina ſuperius adducta.

Et adducitur aliquos negare etiam excommunicatum occultum

poſſe extra mortis articulum communicare, etiam ſi urgeat ſcandalum, infamia, &c.

Sed difficultas eſt in eo caſu, an poſſit etiam confiteri?

Et explanatur, quod Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationem, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari, debet proſequi.

Imò in dicto caſu, etiam ante conſecrationem poteſt pergere, ſi timeatur grave damnum? Ex part.12. tract.2. Reſ.31. Reſol.35.

§. 1. SEd ut magis clareſcant ea, quæ in Reſolutione Superiori à nobis dicta ſunt, ſciat amicus Lector aliquos negare etiam excommunicatum occultum poſſe extra mortis articulum communicare etiam ſi urgeat ſcandalum, infamia, &c. ita Sotus *in 4. diſtinct. 12. quæſt.1. art.5.* Silveſt. *verb. excommunic.3. caſu* 3. Roſella & Covarruv. apud Henriq. *lib.8. de Euchar. cap.47.* §. 4. *lit. Q.* Ipſe tamen putat poſſe in caſu gravis infamiæ, & ſcandali ſemel, aut bis cum contritione, & tremore: Sed, qui ſemel admittit pro eo caſu non video, cur non poſſit toties quoties eadem neceſſitas urgeat. Undè ego puto cum communi ſententia poſſe urgente neceſſitate communicare, & celebrare abſque abſolutione à cenſura (an vero poſſit, aut debeat confiteri poſtea videbimus.) Ratio eſt, quia præceptum Eccleſiæ, quæ cenſuram imponit, non cenſetur cum tanto diſpendio obligare, Ita Suar. *tom.4. diſput.3. ſect.3. nu.6. & de cenſuris, diſp.10. ſect.3. num.9.* Coninch. *diſp.8. num.107.* & alii apud ipſos. Confirmatur à ſimili de audienda Miſſa, à qua etiam privat excommunicatio, & tamen excommunicatus occultus, qui non poteſt obtinere abſolutionem poteſt audire Sacrum in predicta neceſſitate vitandi ſcandali aut infamiæ. Confirmatur ulterius, quia Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationem, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari debet proſequi, ut docet D. Thom.3. *part. quæſt.*78. *art.6. add.2. & in 4. dist.* 17. & alii: Imò & ante conſecrationem poſſe pergere ſi timeatur grave damnum, ex hoc autem conſtat celebrare, aut communicare cum excommunicatione non eſſe intrinſece malum, ut notavit Lugo ſupra *nu.*100. atque adeò etiam poterit, licet recordetur ante inceptionem Miſſæ ſi ſimilis neceſſitas urgeat.

Sup. hoc in Ref. præcedenti & in aliis ejus prima not. & ſi places lege etiam Reſol. ejus ſecunda not.

Sup. hb ſeq in hac §. in to.1. tr.3. Ref. 161. cum eo. D. Tho. hic citato, propè fin. §. 1. verſ. Si quis ante, &c.

2. Sed difficultas eſt, an in eo caſu poſſit etiam confiteri? Ad hoc dubium me citato ſic reſpondet, heu quondam dimidium animæ meæ Sapientiſſimus Pater Joannes de Dicaſtillo inter præſtantiſſimos inclitæ Societatis JESU Theologos nemini ſecundus *de Sacram. tom.1. tract.4. diſp.9. poſt. dub. 7. in dub. Incidenti num.*128. ubi ſic ait. *Qui enim putant excommunicatum non præmiſſa abſolutione à cenſura non poſſe validè abſolvi à peccato, conſequenter dicunt illum hominem communicare cum contritione, non tamen poſſe confiteri.* Ita Vaſquez tom.4.q.9.art.3. dub.9.nu.8. & alii apud Suarium ſect. illa 3.n.1. Sylvius Add. ad 3.p.q.20. art.2. & alii apud Dianam ſuprà, & tract.4. tertiæ partis reſolut.78. *ubi plures refert negantes valere abſolutionem à peccatis non præmiſſa abſolutione à cenſura, ſi quam habeat pœnitens, putant enim deficere Juriſdictionem in Confeſſario, quia ob cenſuram ſubtrahitur excommunicatus ab ejus juriſdictione, qui verò putant valere abſolutionem à peccato ſine abſolutione à cenſura, conſequenter affirmant,* Ita Suarez ſuprà n.61. Diana ſuprà cum aliis, Lugo ſupra n.102. Sanchez lib.2. Decalogi cap.8.n.5.

Sup. hac diffic. in Rel. ſequentes.

Quæ autem invenitur in to. tr. 4. Reſ. 18 & in Ref. 25. & ibi in tr. 5 in Ref. 14. §. Sed quid, & ſeq. in fin. Ref. 27. & in Reſol. 34. & in to. tr. Ref. 118 per totam, & ut melius terminare poſſis, hanc q. lege in to. tr. 5. doctrinam Ref. 32. & aliarum Ref. & §. ejus annot. & vide etiam hic ſup. doctrinam præcedentis Ref. & ſi placet etiam aliarum ejus ſecunda not.

3. *Obiicit ſibi Lugo* n.103. *excommunicationem per ſe prohibere receptionem cujuslibet Sacramenti, per accidens autem homo excuſatur ratione neceſſitatis, cum ſufficienter occurratur per communionem non erit neceſſarium, atq; adeò erit illicitum confiteri. Reſpondet rectè eo ipſo quod licita ſit Communio, fore etiam licitam Confeſſionem, imò debitam ſi adſit conſcientia mortalis non reſervati, (niſi ex alio capite excuſetur) ut ea ratione quoad fieri poſſit ſervetur præceptum divinum præmittendi Confeſſionem mortalium ante communionem. Quia verò contraria opinio Vaſquii, & aliorum probabilis eſt, poterit excuſari, qui ſequitur eam opinionem, & communicare ſine Confeſſione, ut etiam fatetur Lugo, verùm hoc generale eſt pro caſibus in quibus ſunt diverſæ opiniones probabiles, Perſiſtendo verò in noſtris principiis ſi fortè in noſtro caſu non ſint alia peccata non reſervata, eaque propter ceſſaret obligatio confitendi adhuc exiſtimo cum eodem Lugone probabile quod poſſit fieri confeſſio venialium vel mortalium in alia Confeſſione olim legitimè dictorum, ut ea ratione indirectè abſolveretur à reſervatis, atque hoc puto habere locum non ſolum quando quis poſt adhibitam diligentiam, vel difficilè excitaretur ad contritionem, vel valdè dubitat an ea ſit executus; tunc enim etiam puto teneri per accidens (ſicut in caſu quo non erat cenſura dictum eſt) ſententiam Lugonis locum habere etiam ſi ſperet poſſe uti, & utatur contritione, Non enim credendum eſt, quod urgente neceſſitate communicandi, velit adhuc Eccleſia obligare, ne confiteatur; Sed quod maneat cum onere habendi contritionem perfectam, quam non ita facile habebit homo non ita pridem propter delicta excommunicatus.* Hucuſque Dicaſtillus.

4. Itaque dicendum eſt in tali caſu cenſurarum poſſe abſolvi indirectè à reſervatis, & directè à non reſervatis, maximè quando excommunicatio eſt tolerata: tunc enim abſolvitur ab habente Juriſdictionem, ac proinde validè, ſi cætera adſint requiſita; ſicut, quando quis abſolvitur à non reſervatis directè, & indirectè à reſervatis, ob inculpabilem oblivionem omiſſis. Ratio eſt quia pro tali caſu impediret, loquimur enim in caſu maximæ neceſſitatis; cumque excommunicatio ſolum impediat ſuſceptionem Sacramentorum ex lege: & inſtitutione humana Eccleſiaſtica. Leges autem humanæ etiam Eccleſiaſticæ non cenſeantur obligare in caſibus urgentiſſimis, & maximæ neceſſitatis; ita lex hæc excommunicationis probabiliter cenſeri poteſt in tali caſu non obligare. Atque eſt doctrina Suarii *diſp.31. ſect.3. n.6.* ubi expreſsè docet quoties excommunicatus, qui non poteſt abſolvi ab excommunicatione, accipere poteſt licitè Sacramentum Euchariſtiæ, poſſe etiam licitè recipere Sacramentum pœnitentiæ, quantum eſt ex parte excommunicationis, nec enim minus poteſt in uno, quam in alio Sacramento: ſuppoſita verò neceſſitate, quæ honeſtat ſuſceptionem Euchariſtiæ, non obſtante excommunicatione etiam honeſtare poteſt Confeſſionem. Imò hic ordo eſt maximè conſentaneus Juri naturali divino præmittendi Confeſſionem ante Communionem. Undè ſi Eccleſia pro eo articulo neceſſitatis, vel non potuit, vel noluit prohibere excommunicato Euchariſtiam, nec etiam Confeſſionem cenſetur prohibuiſſe.

5. Et ideò non deſeram hic apponere verba Martini Perez *de Sacram. matrim. diſput.50. ſect.8. num.4.* ſic aſſerentis. Dico tertiò etiam licere in tali eventu, prædictam abſolutionem dare, tametſi caſus reſervatus habeat excommunicationem annexam, ita communiter Doctores. Ratio eſt, quia excommunicatio non facit incapacem abſolutionis ipſum pœnitentem, ſi bona fides intercedat, ſed tantùm efficit, ut non poſſit licitè abſolvi à peccatis, quin prius abſolvatur ab excommunicatione. Quando autem adeſt neceſſitas, ſicut poſſet tunc communicare, & recipere Euchariſtiam, ita etiam poterit confiteri, quia eodem præcepto utrumque eſt prohibitum. Tunc ergo melius erit, ſervare ordinarium modum de Jure divino, præmittendo videlicet Confeſſionem antè Communionem, Neceſſitas autem, & rationabilis cauſa eſſet confitendi in Paſchate, vel communicandi, ita ut ſi omitteretur, periculum eſſet infamiæ propriæ, vel ſcandali aliorum. Quòd totum intellige quoque, ſi Superior non poſſit adiri, quia ſi poteſt, debet prius adiri; alioqui eſſet illicita talis abſolutio. Unde ex his omnibus patet Cardinalem vel alium Conclaviſtam cenſuratos ex tractione Bullarum Pii Quarti, & Gregorii XV. ſi timeant ſcandalum, & infamiam non celebrando, vel communicando, poſſe confiteri cum Confeſſario Sacri Conclavis vel cum alio: & ab illo à peccatis abſolvi, dummodo poſtea abſolutionem à Summo Pontifice obtineat à Cenſuris incurſis.

RESOL. CXXV.

An in caſu ſupradicto Cardinalis, vel Conclaviſta cenſuratus, poſſit ad vitandum ſcandalum confiteri aliqua peccata, non expreſſa fractione Bullæ Pii IV. & Greg. XV. vel teneatur confiteri inferiori omnia peccata tam non reſervata, quàm hanc cenſuram reſervatam?

Et alius ſimilis caſus proponitur in textu, & à linea ſecunda hujus Reſolutionis? Ex part.12. tract.2. Reſ.32.

§.1. REſolutio hujus difficultatis pendet ex alia, an quando ad vitandum ſcandalum pœnitens innodatus aliqua Cenſura, & caſu reſervato confitetur inferiori Sacerdoti, teneatur confiteri omnia peccata tam reſervata, quàm non reſervata.

Sup. hoc diffic. in tom. tr. 5. Ref 31. § & 2. & ſignanter §. ult. & in Ref. 32 §. ult. & in Ref. 35 §. Ex his, & ſeq. & in tom 5. tr. 1. Ref 117. poſt med. à verſ. Tertius ſi eſſet Sitne melius hanc q. difficilem lege in to. tr. 5. doctrinam Reſ. 32. & allatum ejus primæ not. & hic ſup. vide §. Sed diffic. præced. Ref & alias Ref. ejus annot.

2. Et affirmativè reſpondit Silveſter *verb. confeſſ. num.* 26. Toletus *lib.3. cap.8. num.* 2. Suarez *diſput. 31. ſect. 2. num.4. & 6.* Angel. *verb. confeſſ.5. num.5.* Navarr. *in cap. conſideret, de pœnitent. num.10.* & Medina *Cap. de pœnit. qu.13.* quos omnes ſic refert, & ſequitur Fagundez *de præc. 2. lib.8. cap.3. num.13.* dicens, oppoſitum eſſe omninò improbabile.

3. Sed contra Fagundez exiſtimo negativam ſententiam ſatis probabilem eſſe. Et ideò Cardinalis Lugo *de Sacram. pœnit. diſput.10. ſect.6. num.74. ſic ait.* Dupliciter poteſt contingere hic caſus. Primò quod pœnitens adeat prius Cō-

feſſarium inferiorem, qui non poteſt abſolvere à reſervatis, & tunc certum eſt non poſſe inferiorem abſolvere ab aliis, niſi quando pœnitens eſt in neceſſitate confitendi, vel ſumendi Euchariſtiam: tunc autem an poſſit, & debeat confiteri inferiori, & an debeat confiteri etiam reſervata, an vero ſola non reſervata, & an id locum habeat etiam quando peccatum reſervatum habeat excommunicationem reſervatam: diximus latè *d. 11. de Euch. ſeſſ. 5.* ubi probabile dixi, quod poſſet, & deberet confiteri inferiori ante Communicationem, & ſola non reſervata, & hoc licèt haberet excommunicationem reſervatam. Ita Lugo, quem omninò videbis loco de Euchariſtia *à num. 86.* ubi doctè reſpondet ad omnia argumenta contrariæ ſententiæ, & adducit me etiam citato plures Doctores tam veteres quam recentiores, hanc ſententiam tenentes, quibus ego nunc addo doctum Patrem Andream Mendo, *in Bullam Cruciatæ, diſputat. 23. cap. 32. num. 24.* ubi ſic ait, Probabilius eſſe ſubditum habentem reſervata, & ex neceſſitate confitentem cum Sacerdote inferiori non teneri propalare in Confeſſione reſervata peccata, quorum ille Judex non eſt, ſed dumtaxat non reſervata, à quibus directè abſolvatur, & à reſervatis indirectè, ſic ille. Idem etiam docet Torreblanca *in pract. lib. 14. cap. 11. num. 42.* per hæc verba *Habens caſum reſervatum urgente neceſſitate communicandi, vel celebrandi ad vitandum infamiam gravem, ad ſummum ſolùm tenetur confiteri peccata non reſervata confeſſario non habenti poteſtatem ad reſervata. Nam cum certum ſit pœnitentem non abſolvi poſſe à reſervato, ad aliud non erit utilis Confeſſio reſervati quam ad ſe diffamandum coram Confeſſore, & non leve onus erit pœnitenti ad confitendum his idem peccatum.* Huc uſque Torreblanca, & noviſſimè Doctus Pater Leander *de Sacrament. tom. 1. tractat. 5. diſputat. 12. quæſt. 73.* & tamdem Joannes de Sonia *in Epilogo ſummarum, part. 2. tractat. 1. ſect. 6. p.... dub.... circa caſus reſervatos in fin.* ſic ait. *Habens caſus reſervatos urgente neceſſitate communicandi ſcilicet, ad vitandam gravem infamiam poteſt confiteri tantùm peccata non reſervata, vel poteſt elicere actum contritionis. Et ſic communicare abſque prævia confeſſione, ſi peccata reſervata habeant excommunicationem annexam, poteſt conteri, & ſic communicare, vel ſi eſt tantùm attritus, poteſt confiteri inferiori Sacerdoti peccata non reſervata.* Hæc ille, rationes verò pro hac ſententia invenies apud Cardinalem Lugo ubi ſupra loco cit. *de Euchariſt. in reſponſionibus ad Argumenta contraria,* itaque in caſu noſtro Cardinalis vel Conclaviſta cenſuratus ex fractura Bullarum Pii Quarti, & Gregorii X. ſi ad vitandum ſcandalum deberet celebrare, vel communicare, poſſet probabiliter confiteri ſolum alia peccata abſque expreſſione fractionis, & incurſionis cenſuræ dict. Bullarum, & à Confeſſario S. Conclavis, vel alio abſolutionem Sacramentalem obtinere. Et hanc ſententiam ipſi mei adverſarii probabilem putant, ut Amicus *in Curſ. Theolog. tom. 8. diſp. 13. ſect. 10. n. 211.*

RESOL. CXXVI.

An excommunicatio lata à Pio IV. & Gregor. X. poſſit abſolvi non ſolum, ut ipſi aſſerunt in articulo, ſed etiam in periculo mortis?

Et explanatur, quod neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter tamquam extrema.

Et docetur omnibus parturientibus, aut proficiſcentibus ad bellum poſſe tempore interdicti miniſtrari Euchariſtiam, & abſolvi à quocumque Sacerdote etiam non approbato ab omnibus caſibus, & cenſuris, &c. Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 33.

§. 1. EXiſtimant Doctores plures diſtingui articulum mortis à periculo, ita ut putent articulum mortis ſtrictè intelligi, & ſumi pro ſolo vero mortis articulo, qui tunc tantùm contingit, quando mors eſt in fieri, & ita certa ſit, & ferè inevitabilis; ſive hoc proveniat ex cauſa naturali, ut morbo, ſive ex cauſa violenta, ut ſi quis ſit morte plectendus: periculum verò mortis dici, quando in tali caſu mors hominibus ſolet frequenter contingere. Unde eſt, ut dicant, facultatem eam, q[illegible] diximus in articulo mortis competere cuilibet S[illegible] poſſit ab omnibus cenſuris, & caſibus [illegible]re, valere tantum pro ipſo mortis articu[illegible] periculo. Quorum r[illegible] quia v[illegible], ex quibus colligi[illegible] ſolo articulo, ut [illegible] mortis periculo[illegible] *col.*

4. verſ. Quæris autem, Canus *part. 5. de Pœnit.* Valentia *4. tom. diſp. 7. q. 20. punct. 2. col. 6.* Mandoſ. *in praxi Signaturæ, tit. Confeſſionale, fol. 55. n. 1.*

2. Sed ego alibi *in p. 5. & 8.* affirmativæ ſententiæ adhæſi, & nunc adhæreo. Dico itaque in noſtro caſu non ſolùm in articulo, ſed etiam in periculo mortis poſſe Sacerdotem abſolvere, & ratio eſt, quia licèt in rigore articulus mortis, aliquo modo diſtinguatur à periculo mortis: cum articulus mortis ſolum detur, quando ex ægritudine prudenter timetur mors: periculum verò mortis, cum datur occaſio, in qua frequenter homines pereunt, & quam non poſſunt commodè vitare, qualis eſt pugna campalis, ſeu navalis, in præſenti tamen materia, idem eſt articulus mortis, & periculum illius; ut habetur *in cap. Eos, qui de ſentent. excommunic.* Et ratio ipſa dictat: nam mortale periculum perindè exiſtimari debet, & in malis ita cavari ſicut eventus ipſe: nam propterea dictum eſt; *Qui amat periculum peribit in illo*· ergo neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter, tamquam extrema. Et ita hanc ſententiam tenent Doctores, quos me citato affert, & ſequitur Leander *de Sacramentis, tom. 1. tractat. 5. diſput. 11. quæſt. 17.* Lezana *tom. 5. in Mari Magno Minorum,* §. 24. *num. 58.* Quintanadueñas *in Theolog. Moral. tom. 2. tract. 8. ſingul. 3.* Martinus Perez *de Sacram. Pœnitent. 43. ſect. 3. num. 4.* Cardinalis Lugo *de Sacrament. Pœnit. diſputat. 18. ſect. 2. num. 21.* Hurtadus *diſput. 10. difficult. 9.* Coninch. *de Sacram. diſputat. 8. num. 16.* Tancred. *in qq. moral. tractat. 5. diſput. 2. quæſt. 17.* Tamburinus *in Decal. lib. 2. cap. 1. §. 8. num. 7.* Bertrandus Loth. *in Reſol. Theol. 1. quæſt. 1. art. 9.* Garzias *in Polit. Regul. tom. 2. tractat. 10. difficul. 5. dub. 6. punct. 5. num. 26.* Mazuchellus *de caſ. reſerv. diſput. 1. quæſt. 3. difficult. 25. num. 88.* Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſput. 27. cap. 3. num. 34.* Suarez *tom. 4. diſput. 26. ſect. 4. num. 3.* Henriquez *lib. 3. de Pœnit. cap. 11. num. 3. in Gloſſ. lit. Q.* Bardi *in Bull. Cruciatæ, part. 1. tractat. 6. cap. 6. ſect. 2. num. 10.* Gallego de Vera *in Bull. Cruc. cap. 9. dub. 105.* & me citato Verricelli *de Apoſt. miſſion. tract. 9. quæſt. 158. num. 1.* & Machadus *tom. 1. lib. 1. part. 1. tractat. 1. docum. 3. num. 2.* ubi ſic ait: *Llamaſe articulo verdadero de la muerte el tiempo en que la enfermedad aprieta de manera, que prudentialmente ſe puede juzgar, que el enfermo eſtà ya cercano à la muerte, Y ſegun la mas comun, mas piedoſa, y recebida dottrina, aunque impugnada per algunos Dotores; ſe entiende tambien del articulo moral de la muerte, que es quando alguno ſe halla en occaſion, que triaga conſigo peligro probable de muerte, como ſucede en el parto de la muger, entrar en alguna battalla, navegar por mares tempeſtuoſos, paſſar algun rio caudaloſe, y otros caſos ſemejantes, en que prudencialmente ſe puede temer algun peligro de muerte.* Ita ille, & communiter DD. quibus noviſſimè adde Gibalin. *de Cenſ. diſquiſ. 7. quæſt. 14. Conſect. 4. & 5.* ubi *num. 3.* docet tempore interdicti poſſe miniſtrari Euchariſtiam omnibus parturientibus, aut proficiſcentibus ad bellum, quia licèt non ſint in articulo, ſunt tamen in periculo mortis, Et ideò Hinojoſa *in Dir. deciſ. Regul. verb. infirmus, §. circa abſolutionem, fol. 306.* docet abſque ulla diſtinctione omnes parturientes poſſe abſolvi à quocumque Sacerdote, etiam non approbato ab omnibus caſibus, cenſuris, &c. ſed hæc opinio circa parturientes ibi abſolutè prolata olim mihi non placuit, nec placet doctiſſimo Patri Mendo *ubi ſup. n. 34.*

Alibi in to. 5. tr. 5. Reſ. 11. & 7. curſim in ejus primo lin. & to. 3. tract. 1. Reſ. 41. §. Verũ ſi aliquis A in to. 5. tr. 1. Reſ. 106. §. ult. in princip. & pro omni contento in hac Reſol. uſque ad finem. ſeq. in to. 1. tr. 4. Reſ. 19. & in aliis ejus primis & ſeq. not.

Olim in to. 1. tr. 5. Reſ. 3. & in aliis ejus annot.

RESOL. CXXVII.

An qui in periculo, vel articulo mortis fuit abſolutus à cenſura incurſa propter violationem Bullæ Pii IV. & Gregor. X. teneatur poſtea ſi convaluerit, ſe præſentare coram Pontifice?

Et nova opinio affertur, ſed non approbatur.

Et quid ſi virtute Cruciatæ quis abſolutus fuiſſet, in ſupradicto caſu?

Et difficultas adhuc ſupereſt, ſi in ſupradicto primo caſu poſtea convaluerit, intra quod tempus teneatur ſe præſentare coram Pontifice? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 34.

§. 1. AFirmativè reſpondeo ex doctrina communi Doctorum aſſerentium, quod abſolutus in articulo mortis ab aliqua cenſura Papali, ſi convaleſcat, teneatur ſe Pontifici præſentare, nam alias in eadem excommunicatione reincideret. Probatur ex *cap. eos, qui de ſentent. excomm. in 6.* & ita docet Vaſquez *in 1. part. tom. 4. quæſt. 9[illegible]. art. 1. dub. 6. num. 15.* Hurtadus *de cenſ. diſput. 11. difficult. 13.* Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. diſput. 45. ſect. 4. num. 7.* Cardinalis Lugo *de Sacrament. Pœnitent. diſp. 20. ſect. [illegible] num. 201.* Sanchez *in Summa tom. 5. lib. 2. cap. 25. num. 51.*

[illegible marginal note]

& Granadus *in 3. part. tom.2. controverſ. 7. tract.10. diſp.7. num.14.* ubi ſic aſſerit *Poset aliquis, ad quem finem ſe debeat præſentare pœnitens, qui jam abſolutionem obtinuit.* Reſpondetur, ſi peccatum à quo quis eſt abſolutus ratione periculi mortis, aut alterius impedimenti, habeat annexam excommunicationem à jure, vel ab homine, à Papa, vel Epiſcopo, teneri, ceſſante impedimento, ſe præſentare ſuperiori, ut conſtat *ex cap. Eos, qui de ſentent. excommunic. in 6.* non quidem, ut ab illa abſolvatur iterùm, & colligitur planè *ex cap. Quamvis, & cap. de cætero, de ſentent. excommunic.* ſed ut convenientem medicinam adhibeat Superior, & ſi oportuerit, ſatisfactionem imponat. Et alioqui incidet in excommunicationem non in præteritam, ſed in aliam, ob novam inobedientiam. Ita Granadus.

Po'a 31 ſum, verſ. Solum advente, & ibi in tr 5 Reſ. 11. § 1. poſt med. verſ. Notandū eſt, & in Reſ. 29 §. penult. & ult.

2. Sed his non obſtantibus, ego alibi pro negativa ſententia adduxi Navarrum, Millardum, Cœleſtinum, & Texedam, quorum ſententiam probabilem putat Garzias *in Polit. Regul. tom.2. tractat.10. difficul.5. dub.5. punct.6. num.38.* quibus adde Carolum Lambertum *in Deciſionibus Bononienſibus ann.1640. menſis Auguſti caſ.28.* me citato Tancred. *qq. moral. tract.1. diſputat.2. quæſt.58.* & me citato Joſephum Januarium *de caſ. reſ. Reſolut.12.* Probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.14. cap.7.* ubi hæc habet: *In eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, Atque ideò omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt, &c.* Si ergo abſolutus à caſibus reſervatis, non tenetur adire Superiorem ſecundum communiſſimam ſententiam: ergo neque abſolutus à cenſura reſervata: ſicut enim ceſſat reſervatio à caſu, ita à cenſura per hæc verba Conc.

Alibi in Reſol. pulc. not. præcedenti, & in eo-ſum §.

3. Confirmatur, nam ſi alicui delicto eſſet excommunicatio annexa, & nulli eſſet reſervata; & abſolveretur à confeſſario inferiori, talis excommunicatus non teneretur ſe præſentare ſuperiori, ut patet; ſed in articulo, vel periculo mortis nulla eſt reſervatio, ex Trident. ergo abſolutus à tali Cenſura, eſt abſolutus à cenſura ſine ulla reſervatione: & conſequenter non tenetur ſe præſentare. Nec obſtat *cap. Eos qui*, ſuperius adductum, nam textus ille loquitur cum excommunicatis deductis in foro fori: non verò de non denuntiatis. Verba text. hæc ſunt. Eos qui à ſententia Canonis, vel hominis (cum ad illum, à quo alias de jure fuerant abſolvendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum, legitimum, pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſolvuntur, &c. Si ceſſante poſteà periculo, vel impedimento hujuſmodi, ſe illi, à quo his ceſſantibus, abſolvi debebant, quam citò commodè poterunt, contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerunt, humiliter recepturi, & ſatisfacturi prout juſtitia ſuadebit: Decernimus (ne ſic cenſuræ illudantur Eccleſiaſticæ) in eamdem ſententiam reincidere, ipſo jure, &c. Ubi nota illa verba: *Se illi à quo his ceſſantibus abſolui debebant.* Non dixit ſine his neque ante hæc, ſed his ceſſantibus; ergo loquitur cum illis tantum, qui abſoluti in mortis articulo, debent à Superiore excommunicatore abſolvi; ſed hi ſunt tantum deducti, ſeu denuntiati excommunicati, hi enim abſoluti ratione periculi in foro conſcientiæ debent à ſuperiore abſolvi tranſacto periculo, in foro fori, ut patet: ergo cùm his tantum loquitur, & non cum excommunicatis, & non deductis. Niſi velis dicere cum Millardo loco citat. hoc onus ſe præſentandi coram ſuperiore, non amplius habere locum poſt Concilium Tridentinum, & ſic ceſſare ex vi verborum Concilii, cum nulla ſit reſervatio. Cæteræ rationes, & reſponſiones ad plures alios Canones videbis apud Januarium *ubi ſup.*

4. Verum licèt hanc ſententiam non audeam tamquam improbabilem damnare, tamen, quia difficiliter recedo à ſententiis communitèr receptis non diſcedo ab opinione affirmativa, quam præter Doctores cit. tenet Pater Leander *de Sacram. tom.1. tractat.5. diſput.13. quæſt.70.* & me citato Marcus Serius *tom.2. de Bull. Cruc. diſput.1. difficult. 10. §.8. quæſt.33. ad num.7.* & me citato Garzias *in Polit. Regul. tom.2. tractat.10. difficult.5. dub.6. punct.6. num.34.* In uno tamen caſu ſententiæ negativæ adhærerem, videlicèt, quando in noſtro caſu abſolutio in articulo mortis fuiſſet largita vigore Bullæ Cruciatæ, ut ſuperiùs probatum eſt, poſſe fieri, nam abſolutus cum Bulla Cruciatæ à caſibus Papalibus in articulo mortis nullam obligationem habet ſe præſentandi coram Pontifice, ut optimè obſervat Leander, & Serius *num.8. ubi ſuprà*, Andreas Mendo *in Bulla Cruciata, diſput.22. cap.1. num.20.* Garzias *ubi ſuprà num.38.* Bardi *in Bulla Cruciata part.2. tractat.6. cap.6. ſect. 1. num.3.* Trullench *in Bulla Cruciata lib.1. §.8. cap.2. dub.5.* Ludovicus à Cruce *de Bulla Cruciata diſput.1. cap. 3. dub. 14.* Et alii communiter, & idem dicendum eſſet ſi in noſtro caſu pœnitens abſolveretur virtute Jubilæi, vel virtute privilegiorum Regularium, ſed nos ſupra firmavimus cum Bonacina, Regulares non poſſe abſolvere à cenſura lata in conſtitutione Pii IV. & Gregorii X. de quibus loquimur.

* Superius in Reſ. quæ hic eſt ſup. 133. & pro hac abſolutione data virtute Cruciatæ in artic. mortis in to. 5. tr. 1. Reſ. 101 § ult. in princ. & in tom. 1. tr. 1. Reſ. 44 §. ult. poſt med. ¶ verſ. qui optime.

Sup. in Reſ. quæ hic eſt 119. 1 & lege etiam Reſ. 120. & 121. Sup. hoc & ſeq. doctrina in to. 1. tr. 1. in Reſ. 170. lege doctrinam, §. Sed ſtando, & ſeqq. & aliarum Reſ. à §. not. primo & ſecundo dictæ Reſ.

5. Itaque ut dictum eſt, qui ab hac excommunicatione Pii IV. & Gregorii X. abſolveretur in articulo mortis, difficultas eſt, ſi poſtea convaluerit intra quod tempus teneatur ſe præſentare coram Pontifice, Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. diſput. 24. ſect.4. num.6.* putat intra triduum ſic enim ait. *Non diſplicet, quod graves Doctores dicunt, non fore dilationem gravem, quando intra triduum Sacerdos conſisteretur. Nam modo præcipitur* cap. Eos qui, de ſententia excommunicationis *in 6. quod illi, qui in articulo mortis abſolvuntur ab excommunicatione reſervata, poſtea ſi convaluerint, debeant cum primum commodè poſſint, recurrere ad Superiorem, alioquin reincidant in cenſuram: & tamen non judicabuntur reincidere, qui intra triduum datæ commoditatis recurrerint. Et ratio eſt in noſtro caſu, quia non videtur magis ſtrictè explicanda illa dictio*, quamprimum; *quia non videtur illa brevis dilatio graviter opponi fini, aut præcepto Tridentini.* Ita Perez.

6. Sed mihi videtur magis ſtrictè, & rigoroſè receptum eſſe illud *Quamprimum*. Concilii Tridentini, quam *dicti cap. Eos qui;* Et ideò puto hoc caſu prudentis arbitrio remittendum eſſe, intra quod tempus ut verificentur illa verba, *Quamprimum abſolutus à cenſura reſervata debeat ſe coram Superiore præſentare*, conſideratis, & prudenter perpenſis omnibus circumſtantiis, perſonæ, valetudinis abſentiæ à Romana Curia, &c. Et ita docet ex Navarro Avila *de Cenſ. part.2. cap.7. diſp.3. dub.4.* & Leander *de Cenſ. tom.4. tract.2. diſp.17. quæſt.68.* Sanchez *in ſumm. tom.1. lib.1. cap. 13. n.25.* & Henriquez *lib.13. c.29. n.2.* Sayrus *de Cenſ. tom.1. lib.3. cap.28. in fine*, & ſufficiet quidem non adeſſe negligentiam, vel fraudem.

In indice primo hujus Tom.9. Lege Apendicem ad hunc Tractat. 7. Ubi invenies alias multas Diffic. miſtas, & diſperſas per alios Tom. Tract. & Reſ. quæ ſimul pertinent ad hunc Tract.7. de Poteſtate, & Privilegiis, S.R.E. Cardinal. &c.

TRACTATUS OCTAVUS, SEU APOLOGETICA DISCEPTATIO DE FAMILIA LAICA

Nunciorum Apoſtolicorum, Quod idem intelligitur de Familia Laica Epiſcoporum.

RESOLUTIO PRIMA.

An familia laica Nuncii Apoſtolici gaudeat privilegio fori?
Idem dicendum eſt de familia laica Epiſcopi?
Et pro negativa ſententia adducuntur ſeptem diverſæ aſſertiones? Ex p.6. tract.2. Reſ.1.

Sup. hoc infra in Reſ.9. & in Reſ. ejus ſecundo annot.

§. 1. NEgativam ſententiam tenet noviſſimè Chriſtophorus de Moſcoſo cujus laudes & merita, meritò enumerat eruditus Amaja *in Codicem*, *lib.20. titul.39. numer.12.* Probat hanc ſuam ſententiam nominatim contra me *in Allegatione Hiſpano idiomate conſcripta*, primò quia Epiſcopi familiam armatam habere non poſſunt *ex Gloſſ. in capite dilecto, de ſentent. excommun. in 6.* & docet Hoſtien. Abbas, Felinus, ita *à n.22.* Secundò, quia licèt Miniſtri Curiæ Epiſcopalis gaudere debeant privilegio fori, hoc tamen intelligendum eſt in delictis communibus: neque ex Miniſtris Curiæ facienda eſt extenſio ad familiam domeſticorum; cùm nullus extet Canon, qui hoc privilegium eis concedat, undè ait: (Aunque fuera cierta la opinion favorable a los Obiſpos, y neceſſaria para conſervar la juriſdition, y caſtigar los exceſſos de ſus miniſtros cometidos en los officios: ne ſe puede eſtender eſte privilegio a que los Criados gozen de el fuero; porque para eſto no ay texto en todo el derecho, que lo decida, y carece de razon, que tengan tal privilegio los Criados ſeglares de los Obiſpos, y fuera de grave inconveniente para el governo politico de los Principes, y buena adminiſtracion de juſticia.) Ita *à num.25. uſque ad 39.* Tertiò, quia hoc privilegium Papa non poteſt concedere invitis Principibus, cùm non poſſit Laicos à ſæculari juriſdictione eximere, & ideò Laici non poſſunt ſe ſubmittere Eccleſiaſticæ juriſdictioni. Ita *à num.30. uſque ad 41.* ubi citat Pontium, Barboſam & alios. Quartò, quia ex auctoritate Patris Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.c.29. n.9.* Familia Epiſcopi poſt Concilium (ex evidente, que no goza del fuero. porque en la *ſeſſ.13. cap.6.* ſe da forma, y ponen las calidades de ordenes, y otros requiſitos che han de tener, con que quando fuere cierto tal privilegio oy eſta derogado; reſpecto de que las palabras conque ſe decide ſon univerſales, y comprehenſivas de todos los que han de ſer exemptos, porque el derecho dize: Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere. Is etiam privilegio fori non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat; aut Clericalem habitum, ac tonſuram deferens alicui Eccleſia de mandato Epiſcopi inſerviat, vel in ſeminario Clericorum, aut in aliqua ſcola, univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores ordines ſuſcipiendos verſetur. Ninguno goze del privilegio de el fuero ſin tener ordenes, ò beneficio, ò traer habito decente, ò aſſignado, a el ſervicio de alguna Ygleſia por mandado del Obiſpo. Ita ille *num.47. & ſequent.* ubi pro hac opinione præter Suarez citat Cevalos, Pereiram, Cutellium & Vegam. Quintò, (que fuera abſurdo grande; y contra derecho hazer juex a el Obiſpo en los delitos de ſus familiares *ex l. qui juriſdictioni, ff. de judic.*) ubi Ulpianus ait. Qui juriſdictioni præeſt neque ſibi jus dicere debet; neque uxori, neque liberis ſuis, neque libertis, neque cæteris quos ſecum habet; ita *n.42.* Sextò aſſert. *numer.43.* cedulam Regis Ferdinandi, & Iſabellæ, in qua clarè ſtatuitur familiares Prælatorum eſſe ſubjectos poteſtati ſæculari. Et tandem Septimò aſſerit *in n.29.* ſi familia Laica Epiſcoporum gauderet privilegio fori, diminueretur quàm plurimum poteſtas Regis; & eſſet contra bonum, & pacem publicam propter delicta ſupradictorum. Undè ex his præcipuè fundamentis Moſcoſus negat mordicus familiam Laicam Epiſcopi gaudere privilegio fori; & per conſequens infert (nam de hoc erat tunc quæſtio) neque familia Nuntii Apoſtolici tali debere privilegio frui.

Sup. hoc in Reſ. not. primo loco.
Sup. hoc ſecundo inf. in Reſol.6. & in Reſol. ejus ſecunda annot.
Sup. hoc tertio. Inf. in R. 7. & lege etiam alias Reſ. ejus annot.
Sup. hoc quarto inf. in Reſ. 8. & in aliis ejus 2. annot.
Sup. hoc quinto infra in R. 9. §. 6.
Sup. hoc ſexto inf. in Reſ 9. 4. Ad textum.
Sup. hoc ſeptimo infra in Reſ. 10.
Supra hoc ſupra in tr. 1. Reſ. 33. §. ult.

RESOL. II.

Proponuntur fundamenta affirmativæ ſententiæ?
Et docetur, quod quidquid poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi reſpectu juriſdictionis; poteſt Legatus in ſua Provincia?
Imò, Legatus eſt ſuper omnes Ordinarios tamquam Summi Pontificis vices gerens?
Et explanatur ex authoritate plurimorum Doctorum familiam laicam Epiſcoporum gaudere privilegio fori, & nullatenus poſſe à judice ſæculari judicari tam in Civilibus, quam in criminalibus? Ex p.6. tr.2. reſ. etiam 2.

§. 1. SEd his non obſtantibus, ego puto familiam Laicam Nuntii Apoſtolici gaudere privilegio fori, quia in Provincia ſua habet juriſdictionem ordinariam, quam habet Epiſcopus in ſua Diœceſi, probat Fagundez *in Decalog. tom.1. lib.2. cap.2. cap.41. n.22.* Suarez *de Relig. tom.2. lib.6. de voto, cap.10. num.10.* Gomez *in Bullam Cruciatæ, clauſ.10. num.61.* Merolla *in Theolog. Moral. tom.3. diſputat.7. cap.5. difficult.8. dub.21. num.491.* Molina *de juſtitia, tract.5. diſp. 9. num.7.* Guttierrez *in Can. quæſt. lib.1. cap.11. num.5.* Gonzales *in Regul.8. Cancellar. gloſſ.21. num.36.* Azorius *part.2. lib.2. cap.27. quæſt.5.* Gratianus *in diſcept. forenſ. cap.226. nu. 2. & 3.* Sanchez *de Matrimonio, lib.1. diſput.28. num.27. & lib.8. diſp.28. num.4.* Abbas *in c.1. de offic. legat. num.2. & 3.* Ancharanus *c.1. in fine, n.5. de tranſact.* Barbatius *de Card. Legat. quæſt.5. num.17.* & alii communiter: & ideò exercet omnia, quæ per Ordinarios exercentur ratione ordinatiæ poteſtatis, ut patet ex Abbate *in cap. quod tranſlationem, de offic. legat. num.9.* & alios, quos citat, & ſequitur Fragoſus *in Regim. Chriſt. Reipublicæ, p.1. lib.5. diſp.13. nu.67.* Undè Calderinus *conſil.11.* docet, quod quicquid poteſt Epiſcopus in Diœceſi reſpectu juriſdictionis poteſt Legatus in ſua Provincia. Imò Legatus eſt ſuper omnes Ordinarios tamquam Summi Pontificis vices gerens *ex capit.2. de legat. in 6.* & *ibi* Doctores communiter. Ergo ſicut familia Laica Epiſcopi gaudet privilegio fori; ita & à fortiori Nuntii Apoſtolici gaudere debet. Et ideò tota difficultas eſt, An familia Epiſcopi tali gaudeat privilegio: nam Moſcoſus negat, ut viſum eſt. Sed prorſus contrariam ſententiam amplectendam eſſe exiſtimo, quam Cardinalis Tuſchus *tom.3. litera E. concluſ.17. num.11.* Julius Clarus *in prax. criminal. §. finali, qu. 35. n.18.* Joannes de Monte Sperello *penes Calcaneum conſ.72.* Gratianus *deciſ. Mar.233. num.2.* Capicius *deciſ.22. num.1.* Suarez *in Theſauro recept. ſenten. ver. Clericus, num.129.* & Farinacius *quæſt.8. num.40.* communem vocant; & ita revera eſt, ut patet tam inter recentiores, quàm veteres: undè viſum eſt mihi hìc per extenſum apponere omnes Doctores qui illam tenent. Et hi ſunt præter ſuprà dictos.

Sup. hoc infra in Reſ.2. paulo poſt initiũ, & in aliis ejus annot. & lege etiam infra doctrinam ad declarationem Reſ. 4.

Abbas *in dicto cap. final. de offic. Archid. n.5. & in c. cum non ab homine, de judic. n.2. & c.t. de for. compet. n.6.*
Hoſtienſis *in c. final. n.14.*
Joannes Andreas *num.15.*
Butrius *num.2.*
Joannes Antonius de Nigris *in Extravag. unic. n.89. de vit. & honeſt. Cleric.*
Calcaneus *conſil.71. num.4.*
Burſatus *conſ.25. n.43. lib.1.*

Natta *conſ.596.n.5.in fin.lib.3.*
Bombinus *conſ.10.n.10.*
Vivius *deciſ.116.nu.1.*
Ambroſius Machin. Archiepiſcopus Calaguritanus *in reſ. pro juriſdict.Ordin.Milit.art.6.n.58.*
Boſſius *tit.de for.compet.num.127.*
Decianus *in tract.criminal.tom.1.lib.4.capit.4.numer.47. & 57.*
Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, quæſt.65. num.77.*
Marſilius *conſ.67.n.60.*
Sbroſius *de Vicario Epiſc.lib.2.q.147.n.2.*
Aloyſius Leo *in Authent.Caſſa, mem.23. Cod.de ſacroſanct. Eccleſ.*
Franciſcus Leo *in Theſaur.for.Eccleſiaſtic.part.1.cap.11. num.17.& 18.*
Belluga *in Spec.Princ.rubr.11.§.videndum,n.6.*
Villalobos *in commun.opinion.littera E,n.33.*
Menochius *de arbitr.caſ.561.n.13.*
Alderanus Maſcardus *de ſtat.inter concl.1.n.135.*
Carolus de Graſſis *de effect.Cler.1.n.128.*
Barboſa *de poteſt.Epiſc.p.3.allegat.107.n.9.*
Antonius de Marinis *Quotidian.reſ.lib.1.cap.117.num.1.* me citato.
Mauritio Alzedo *in prax.Epiſcop.p.1.c.12.n.77.*
Gavantus *in Enchirid. Epiſcop. ver. familiares Epiſcop. num.2.*
Hermanus Stamno *de ſervit.perſon.c.7.n.6.*
Marius Antoninus *variar.reſ.lib.1.reſ.75.n.1.*
Bellettus *in diſquiſ.Cler.part.1.tit.de favore cler.real.§.1. num.15.*
Guazzinus *in defenſ.reorum, tom.1.defenſ.20.cap.9.n.23. & 24.*
Trentacinquius *variar.reſol.lib.2.tit.de for.compet.reſol.1. num.1.*
Giurba *conſil.70.nu.21.& conſ.88.n.1.*
Campanili *in diver.jur.Can.rubric.9.c.9.n.12.*
Riccius *par.2.dec.192.& part.1.dec.69.& p.4.dec.292.& in prax.tom.1.reſ.451.n.5.*
Graffius *in deciſ.aur.p.2.lib.3.c.5.n.26.*
Carlevalius *de judic.diſput.2.quæſt.6.ſect.3.numer.427. & 509.*
Curia Philippica *tom.1.p.1.§.1.n.15.*
Monte Allegro *in Praxi civili, lib.1.c.9.n.249.*
Genuenſis *in Praxi, c.8.n.3.*
Cenedus *in quæſt.Canon.q.4.n.26.*
Ciarlinius *in controverſ.forenſ.c.20.n.14.*
Duardus *in Bull.Cœnæ, lib.2.Can.15.q.8.n.2.*
Theſaurus *deciſ.22.*
Narbona *in Recopil.lib.4.tit.1.lib.20.gloſſ.22.n.9.*
Simeon Rao *in dubiis de immunit.Eccl.fol.64.*
Reginaldus *tom.1.lib.9.c.23.n.354.*
Torreblanca *in pract.jur.ſpir.lib.15.c.6.n.56.*
Bajardus *in additionibus ad Julium Clarum, §.finali, q.36. num.2.*
Angelus *in ſumma, ver.famulus, n.6.*
Bellovìſ. *in pract.crim.tit.de injur.n.43.*
Squillante *de privileg.Cleric.c.7.n.54.*
Bonacina *in Bullam Cœn.diſp.1.q.16.punct.3.n.7.*
Paramus *in reſponſ.2.pro juriſ.Sancti Officii.*
Carolus Epiſcopus Novarienſis *in comment.ad c.de offic. Archidiac.penes Gratticum in allegat.pro Eccleſia, fol.339.*
Megalius *in prompt.tom.2.ver.familia, n.10.*
Scacia *de judiciis, lib.1.c.11.n.22.*
Suarez *in commun.opinion.ver.Clericus, n....*
Zambellus *in Reper.Mor.ver.Eccleſia quoad ejus libertatem, num.10.*

Et tamdem claudam hoc agmen Doctorum cum Hiſpano Roderico Acugna digniſſimo Archiepiſcopo Bracarenſi *in Decretum Gratiani, part.1.diſt.32.cap.10.num.11.* ubi ſic ait: Notabis famulos Epiſcoporum, etiamſi ſæculares ſint, nullatenus poſſe à ſæculari judice judicari tam in civilibus, quàm in criminalibus, & eſt communis opinio. Ita ille.

R E S O L. III.

Confirmatur ex aliis rationibus affirmativa ſententia?
Et etiam in favorem familiæ laicæ Epiſcoporum?
Ex quo infertur, quid eſt ſentiendum de famulis Clericorum, & Scholaſticorum, qui ad tempus ſerviunt, & de privilegio conceſſo domino, & marito pro illorum ſervis, uxoribus, &c.
Ex part.6.tr.2. Reſ.etiam 3.

§.1. PRobant ſuprà citati Doctores hanc opinionem ex cap.fin. *de offic.Archidiaconi*, in quo prætendebat Archidiaconus aliquos Diœceſis Senonenſis debère prius conveniri coram ipſo, quàm coram officiali Archiepiſcopi; tum de jure communi ratione proprii Territorii, tum de conſuetudine: & ſicut à juriſdictione inferioris noverat eſſe exemptum Epiſcopum, cujus reſpectu, & illius homines, & familiares gaudent eodem privilegio; propterea Archidiaconus excepit à ſua juriſdictione cognitionem cauſarum Epiſcopi; undè ex hoc concludenter contra Moſcoſum inferunt omnes Doctores citati, familiares Epiſcopi gaudere privilegio fori. Probatur ſecundò ex text. *in cap. Eccleſiarum ſervos*, qui licèt loquatur de ſervis perpetuis, & aſcriptitiis. Doctores tamen citati ex connexione materiæ docent, & inferunt familiares Epiſcoporum fori privilegio gaudere.

2. Probatur tertiò hæc opinio, præter alia jura à ſuprà citatis Doctoribus adducta, ex rationibus. Quia ut optimè obſervat Gratianus *tom.2.cap.340.num.1.* & alii, privilegium, quod habet Epiſcopus, tamquam principalis, & caput, trahi debet etiam ad ejus membra acceſſoria, & appendices: cùm igitur famuli Epiſcoporum, ut quid acceſſorium ad ipſos Epiſcopos habeantur; itaut ſine eis ſtare nequeant: meritò hac ratione ad eos hoc privilegium fori protrahi debet, *ex cap. quantis, de privileg. & cap. licent, eod.tit.in 6.* Unde *in Authent. habita, Cod. ſi filius pro patre;* privilegium fori conceſſum ſcholaſticis, comprehendit etiam eorum famulos, & ſervos, qui ad tempus ſerviunt, ut obſervant *ibidem*. Baldus, & Salicetus. Et quòd privilegium Domini extendatur ad ejus famulos tradit Albericus *in leg.1.Cod.de Epiſcop.& Cleric.num.4.* perſona enim exempta ab alicujus foro, videtur etiam exempta tota ejus familia *ex cap.1.de privileg.in 6.ex leg.1.non aliter, ff.de judic. & leg.2.Cod.de Epiſcop.& Cleric.* maximè, ut docet Oldradus *conſ.293.nu.5.* quando Dominis redderetur incommodior uſus familiarium. Ergo, &c.

Sup hoc ſup in tr.2.reſ.161.§.1. inter principium, & medium, à verſ. Famulos, & in alio §. & catk. ejus annot.

3. Nec valet dicere, quòd privilegia tamquam ſtricti juris non debent extendi, ut patet *ex cap.privilegia, de regul. jur. in 6.* Privilegium ergo conceſſum Epiſcopo non debet extendi ad famulos Laicos. Nam reſpondeo primò privilegium extendi, ſeu comprehendere perſonas connexas ipſi privilegiato: ſicuti videmus privilegium conceſſum emptori, dici conceſſum, & venditori; cùm unum ſine altero eſſe non poſſit, ex quo ſunt duo correlativa, ut obſervat Romanus *conſ.180.num.4.* & Jaſon. *in l.non tantùm, num.12.ff. de re judic.* Sic etiam de privilegio conceſſo marito intelligitur comprehendere uxorem, quæ ipſi marito connexa eſſe dicitur, ut in ſpecie tradit Baldus *in ſua Margarita, in ver.privilegium.* Reſpondeo ſecundò quòd privilegium immunitatis Eccleſiaſticæ eſt favorabile, ut tradit Gratianus *tom.2.diſcept.340.num.21.* & ideo extendendum, ut docet Gambacurta *de immunit.lib.4.cap.3.num.7.* Decianus *conſil.80.num.19.& 21.lib.3.* Ambroſinus *de immunitat.cap.10.num.7.* & alii quos citat, & ſequitur Farinacius *in append.de immunitate, cap.2.num.21.* & Sperellus *deciſ.63. num.10.* Adde quòd licèt privilegium perſonale non egrediatur perſonam *ex leg. ſordidorum, Cod.de excuſat.mun.* Tamen ad hoc rectè reſpondet Megalius *tom.2.variar.reſolut.122.num.8.* privilegium fori in noſtro caſu per ſe, & principaliter eſſe perſonale quoad Epiſcopos; ſed acceſſoriè propter ejus favorem pertinere etiam ad familiares commenſales ex Baldo *in l.2.not.3.Cod.de Epiſcop.& Cleric.* Grammatico *voto crim.33.numer.20.* & aliis. Ergo, &c.

Sup.hoc ſup in tr.2.reſ.157 §. Sed prolixiori, & lege etiam ceſſionam reſ. 134 & alterum ejus annot.

4. Nec obſtat, quòd ex hac doctrina ſequeretur famulos etiam Clericorum gaudere privilegio fori: ſed hoc dicere eſt abſurdum ſecundùm Moſcoſum *num.38.* Ergo, &c. Nam reſpondeo primò hanc ſequelam apud plures Doctores non eſſe abſurdam, quos videre poteris apud me ipſum *in part.3.tract.1.reſol.47.* Vel etiam reſpondeo ſecundò cùm Menochio *de arbitrar.lib.2.cent.4.caſ.562.num.13.* hoc tantùm procedere in famulis Epiſcoporum: quibus multa conceduntur, quæ aliis non ſunt permiſſa: ut etiam obſervat Guazinus *tom.1.defenſ.20.cap.9.num.23.* & ex Calcaneo *conſil.72.* Cardinalis Tuſchus *tom.3.litt.E, concluſ. 27.numer.31.* Antonius Capicius *in deciſ.12.numer.1.* Gratianus *deciſ.Mar.133.numer.2.* Theſaurus *deciſ.22.* & tradit Aufrerius *tractat.de poteſtat.ſæcul.in Eccleſ.reg.2. num.36.* & alii: patetque *ex cap.fin.de ſentent.& re judicat.in 6.cap.fin.de privilegiis, & c.quia periculoſum, de ſent. excomm.*

Quæ hic eſt ſup. in tract.2. reſ. 160. § 2.& in alio ejus annot.

R E S O L. IV.

Ex declaratione Sacræ Congregationis approbata à S.D.N. Urbano VIII. affirmativa ſententia confirmatur?
Et hoc etiam non ſolùm pro familia laica Epiſcoporum Diœceſanorum, ſed etiam pro familia Epiſcopi Titularis?

Et

Et in §. ult. hujus Reſolutionis deciditur, quod in conflictu opinionum judices illam amplecti debent quæ favet Eccleſiæ.

Et docetur, quod in dubiis opinionibus Summus Pontifex decernere poteſt, quæ ſit verior, & ſequenda? Ex part. 6. tract. 2. Reſ. etiam 4.

Quæ hic eſt ſup in tract. 2. reſ. 180. &c. Quæ hic eſt ſup in tract. 2. reſ. 14. & in ... reſ. 16. & Tertio & ...

§. 1. ET ideò ex omnibus ſupradictis noſtram ſententiam facto verbo cum Sanctiſſimo canonizavit ſacra Congregatio, ut ego adnotavit *in p. 4. tract. 1. reſol.* 30. Quam etiam militare in Epiſcopis Titularibus eadem Sacra Congregatio determinavit; ut ego obſervavi *in part. 5. tract.* 1. *reſ.* 25. Undè viſum eſt mihi etiam hìc apponere Epiſtolam Eminentiſſ. Cardinalis Gypſii ad Eminentiſſimum Cardinalem Columnam in favorem Illuſtriſſimi Domini mei Comitis D. Alphonſi Gonzagæ Archiepiſcopi Rhodienſis tenoris ſequentis.

EMINENTIS. ET REVEREND. Signor. mio Oſſ.

DOvendo Monſignore Gonzaga Arciveſcovo di Rodi godere l'eſſentione dovuta à Veſcovi riſpetto i beni e coloni; e anco il privilegio del foro riſpetto alli Miniſtri e famihari di lui, conforme alla riſolutione altra volta fatta da queſta Sacra Congregatione: E perche la detta eſſentione e privilegio non vengono mantenute e difeſe dal Veſcovo Diocceſano, come egli è tenuto. Perciò queſti Eminentiſſimi miei Signori, doppo matura conſideratione ſono venuti in parere che V. Emin. come Metropolitano ſi compiaccia ſupplire con la molta ſua pietà, providenza e zelo, che non ſiegua pregiudicio alcuno alla giuriſdittione, ed immunità Eccleſiaſtica. Et il detto Prelato non reſti privo della ſudetta eſſenzione, e privilegio. E le bacio humilmente le mani. Roma li 21. di Agoſto 1638.

Di V. Eminentiſſ. Rever.

Humiliſſ. & Affettionatiſ. Servitore Il Cardinal Greſſi.

Franceſco Paulucci Segretario della Congregatione.

Sed ad magis ſtabiliendam noſtram ſententiam apponam etiam hìc per extenſum litteras Illuſtriſſimi Auditoris Cameræ ex ordine Sanctiſſimi D. N. Urbani Papæ VIII. nunc feliciter regnantis emanatas ex quibus Moſcoſi ſententiam eſſe contra mentem non ſolùm Sacræ Congregationis, ſed etiam contra expreſſam declarationem ſupradicti Pontificis manifeſtè apparet.

Lettere ſcritte dall'Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Monſignore Raggio Auditore della Camera d'ordine eſpreſſo della ſantità di N. Signore Papa Urbano VIII. in ſogette dell'immunità dovuta à famigliari, Coloni, Partiarii, Bracenti, & Beni dell'Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Signore Conte Alfonſo Gonzaga Arciveſcovo di Rodi.

EMINENTIS. ET REVEREND. Signor. mio Oſſ.

M'Ordina la Santità di Noſtro Signore di rimettere à V.S. Illuſtr. la quì alligata diretta al Sign. Conte Camillo di Novellara, e dirle inſieme, che facendone prima eſtraere copia auttentica per regiſtrarla ne gli atti di coteſta ſua Curia Epiſcopale (poiche à tal effecto ſe le manda aperta) la facci poi ſubito preſentare chiuſa al Sig. Conte Camillo medeſimo per mezzo di publico Notaro, che ne facci rogito. Non dovrà V.S. Illuſtr. ſotto proteſto di qualſivoglia difficoltà ritardare punto l'eſſecutione, ma l'avviſara con ſue prime ſenza dar occaſione di nuova replica. E le bacio affettuoſamente le mani. Roma alli 14. Maggio 1639.

Di V. S. Illuſtriſſ. & Rev.

Servitore Affettionatiſſimo.

Ottaviano Raggio Auditore della Camera. Extra.

All'Illuſtriſſ. e Reverendiſſ. Signor mio Oſſervatiſſ. Monſignor Veſcovo di Reggio.

Locus † Sigilli.

Tenor Incluſæ.

ILLUSTRISS. SIGNORE MIO OSSERV.

LA Santità di Noſtro Signore hà ſentito con ſommo diſpiacere che V. S. Illuſtriſſ. doppo il Monitorio ſpedito da queſto mio Tribunale ad inſtanza di Monſignore Illuſtriſſ. Gonzaga, & intimato à lei perſonalmente quì in Roma, ſin dell'anno paſſato ſotto il dì 15. di Luglio per oſſervanza del Decreto della Sacra Congregatione ſopra l'immunità dovuta à Famigliari de Veſcovi anche Titulari; habbi ciò non oſtante continuato d'aggravare, e laſciato aggravare per mezzo di coteſta ſua Curia Laicale, & altri Officiali il medeſimo Monſignore, ſuoi Coloni, e beni, mandando li Sbirri, Soldateſca, Podeſtà, e Notaro alle caſe delle proprie poſſeſſioni di ſua Signoria Illuſtriſſima à far eſſecutioni d'inventarii, pegni, e ſequeſtri de beni, col far anco carcerare li medeſimi ſuoi Coloni e Bracenti (come di tutto ne hà fatto conſtare chiaramente à ſua Beatitudine) con danno notabile de gl'intereſſi di tanto merito, e maggiore vilipendio dell'immunità Eccleſiaſtica. Hà però per queſta ſol volta ſua Beatitudine di queſto intereſſe di tanta ſua premura voluto uſare con V. S. Illuſtriſſ. gli effetti della ſolita ſua paterna clemenza: *e mi hà ordinato eſpreſſamente la Santità ſua medeſima d'avvertire, e ſtrettamente commandare per ſua parte* à V. S. Illuſtriſſ. che per l'avvenire non ardiſca più in modo veruno moleſtare direttamente ò indirettamente *li famigliari di Monſignore*, e ſuoi Coloni, etiamdio Partiarii, ne ingerirſi nelle loro cauſe tanto civili quanto criminali, ne commandarli, ò in altra maniera aſtringerli à qualſiſia funtione ò gravezza tanto reale quanto perſonale, ò di qualſivoglia altra ſorte. Perche conforme la riſolutione preſa à meſi paſſati da queſta Sacra Congregatione con participatione di Noſtro Signore tutte le cauſe de ſudetti famigliari, e Coloni e Mezzadri, devono eſſere conoſciute dal Metropolitano di Bologna, ò ſuo Vicario Generale deputato in luogo di coteſto Ordinario che per degni riſpetti ne fù remoſſo. Tal è la mente di ſua Santità; e tanto dovrà lei puntualmente eſſeguire, guardandoſi molto bene da qui avanti di dare cauſa à Monſignor Illuſtriſſ. Arciveſcovo di fare nuove doglianze in queſta materia; poiche tal caſo la Santità ſua medeſima ſi dichiara, che verrà à rimedii più aſpri, e più rigoroſi contra di lei: alla quale reſto baciando affettuoſamente le mani. Roma alli 14. di Maggio 1639.

Di V.S. Illuſtriſſ.

Servittore Affettionatiſſimo

Ottaviano Raggio Auditore della Camera.

Extra. All'Illuſtriſſimo Signor mio Oſſerv. Il Sign. Conte Camillo Gonzaga. *Novellara.*

Locus † Sigilli.

ILLUSTRISS. SIGNORE MIO OSSERV.

HUrà V.S. Illuſtriſſ. inteſo già la mente di N. Signore intorno alla totale immunità, che la Santità vole, e commanda venghi inviolabilmente oſſervata V.S. Illuſtriſſ. ſuoi Officiali à famigliari, Coloni Partiarii, Bracenti e Beni di Monſignore Illuſtriſſ. Gonzaga Arciveſcovo di Rodi, dovendo tutte le loro cauſe coſi civili, come criminali eſſere conoſciute dal Metropolitano di Bologna privatamente quanto à coteſto Ordinario, rimoſſone conforme gli Ordini reiterati, e preciſi ultimamente dati ſopra di ciò dalla Sant. S. medeſima: Onde ſe bene nella paſſata non ſi ſpecificò ch'ella haveſſe à ſcarcerare Pietro Barbarani Colono di detto Monſignore, ſi crede nulla dimeno che per riverenza di tanto commando ſi havrà ciò ſubito eſſeguito. E perche ſua Santità ne vuole la certezza, dovrà V. S. Illuſtriſſ. alla recevuta di queſta avviſarmi l'eſſecutione riſpetto à queſto particulari ſcarcerando incontinenti detto Barbarani, quando pur haveſſe per qualſivoglia preteſto differito ſin hora di farlo. E le bacio ſenza più con ogni affetto le mani. Roma 21. Maggio 1639.

Di V. Illuſtriſſ.

Servitore Affettionatiſſimo

Ottaviano Raggio Auditore della Camera.

Extra. All'Illuſtriſſ. Sign. mio Oſſerv. Il Sig. Conte Camillo Gonzaga. *Novellara.*

Locus † Sigilli.

In Roma, nella Stamperia della R. Camera Apoſtolica 1639.

§. 1.

§.1. **V**Nde ex his omnibus ſupradictis apparet quàm parvi facienda ſit auctoritas Patris Suar. licèt alioquin viri doctiſſimi, & inſignis litteraturæ, aſſerentis familiam Laicam Epiſcopi non gaudere privilegio fori *ex cap. finali, de offic. Archid.* Nam in hoc etiam ſecluſis declarationibus Cardinalium, & Summorum Pontif. Pauli V. & Urbani VIII. potius ſtandum eſſet auctoritati Abbatis, Oſtienſis, Joannis Andreæ, Butrii quàm Patris Suarez: cùm in his materiis magis credendum ſit Canoniſtis, quàm Theologis, ut rectè obſervat Filliucius *tom. 2. tract. 31. capit. 4. num. 141.* Azorius *part. 1. lib. 2. cap. 17. quæſt. 3.* Villalobos *in ſumm. to. 1. tract. 1. diffic. 4. num. 5.* Baldellus *tom. 1. lib. 4. diſp. 31. c. 11. n. 16.* & alii quos citat Paulus Xammar. *lib. de officio judicis, p. 1. q. 3. nu. 42.* & ſequitur.

2. Sed ſilere debent Doctorum interpretationes, ubi Purpuratorum Patrum reſponſa, & Summorum Pontificum oracula adſunt. Verùm adde, quòd etiamſi nobis non conſtaret de mente Pauli V. & Urbani VIII. nec adeſſent declarationes Cardinalium; tamen adhuc ſententia noſtra eſſet ſequenda: nam in conflictu opinionum judices illam amplecti debent, quæ favet Eccleſiæ, ut latè probat Joannes Solorſanus *de Indiarum jure, lib. 2. cap. 24. nu. 39.* Joannes Beltran. de Guevara *in propugnac. immunit. Eccleſiaſt. aſſert. 2. §. 2. num. 35.* Valenzuela, Velaſquez *de Monit. Pauli V. part. 1. num. 43.* Boetius Epo. *in Xeroicis quæſtionibus, lib. 3. ad textum in cap. non minus, de immunit. Eccleſiaſt. nu. 59.* Natta *conſil. 249. num. 7. lib. 2.* Gail. *pract. obſerv. lib. 2. obſervat. 94. num. 19.* & alii penes ipſos. Quod probatur ex textu *in cap. fin. de re judic. & in leg. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſump. funer. in l. Titia, §. Seja teſtamento, ff. de aur. & argent. legat. in leg. Julia, ff. de manumiſſ.* & docent etiam Doctores, quos ego citavi *in part. 1. tract. 2. reſol. 65.* Imò Souſa etiam Doctor Hiſpanus *in Bullam Cœnæ, cap. 14. diſput. 176. num. 5.* aſſerit in diverſis opinionibus illam ſequendam eſſe, quæ favet Eccleſiæ, etiamſi contraria ſit communis; quantò magis dicendum eſt procedere in caſu noſtro ſuprà dictam doctrinam; cùm opinio magis communis, & probabilior ſit in favorem Eccleſiæ, & tamen Moſcoſus vult illam relinquere, & ſequi contra Eccleſiam minus communem. Undè valdè miror, quomodo *in num. 64.* potuit dignoſcere ſuam ſententiam, quam impugnamus, eſſe veriorem. Sed quia ipſe *nu. 62.* ad hanc ſuam firmandam opinionem citat *cap. Capellanus de feriis*, ſi ſtamus equidem in hoc capite ubi teſte Joanne Solorſano *de Indiarum jure lib. 2. cap. 24. num. 40.* Calliſtus Tertius decernit poſſe Summum Pontificem in dubiis opinionibus declarare, quæ ſit verior, & ſequenda: ſed, ut viſum eſt, teſte ſacra Congregatione, & Auditore Cameræ Apoſtolicæ Paulus V. & Urbanus VIII. verbis, & factis jam determinarunt ſententiam, quòd familia Laica Epiſcopi gaudet privilegio fori: ergo per dictum cap. *Capellanus* à Moſcoſo adductum ipſe tenetur ſtare huic opinioni, cùm verior, & ſequenda à Summis Pontificibus declarata ſit. Patet igitur ex communi Doctorum ſententia, & ex declarationibus Sacræ Congregationis, & ex mente Summorum Pontificum familiam Laicam Epiſcopi gaudere privilegio fori. Reſtat modò reſpondere ad argumenta, quæ in contrarium adducit Moſcoſus, ex quorum ſolutionibus magis etiam firmabitur noſtra ſententia.

Sup. hoc in 15. vol. 154

Qua hic ſu... (margin note, partly illegible)

RESOL. V.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta, quæ adducit Moſcoſus; in quibus latè explanatur Epiſcopos, etiam ſi in loco non habeant dominium temporale poſſe tenere familiam armatam: & proprios habere miniſtros, & executores ad carcerandum, &c. Ex p. 6. tr. 2. Reſ. etiam 5.

Sup. hoc ſup. in vol. 1 in principio verſ. Primò quia, & in vol. ...

§.1. **D**Ico igitur ad primum Epiſcopos etiamſi in loco non habeant dominium temporale, poſſe tenere familiam armatam, & proprios habere Miniſtros, & executores ad carcerandum, & pœnas corporis afflictivas imponendum, non tamen ſanguinis, & judicium terminare ſine recurſu ad brachium ſæculare. Et ita determinavit Congregatio facta ad inſtantiam Sancti Caroli Borromæi coram Summo Pontifice S. Pio V. die 5. Junii 1567. & docent communiter Doctores, quos ego ipſe citavi *in part. 4. tr. 1. reſol. 17.* quibus nunc addo, quos citat, & ſequitur Ciarlinus *controverſ. forenſ. cap. 50. num. 25. & 34.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 107. num. 1.* Molinus *de Brachio ſæculari, nu. 18.* Cavalcanus *de Brachio Regio, part. 4. num. 258.* Marius Antoninus *variar. reſolut. lib. 5. reſolut. 14.* Tuſchus *littera M. concluſ. 203. nu. 41. & 42.* Probatur primò: quia Epiſcopus habet imperium in ſua Diœceſi; ergo poteſt habere familiam armatam. Antecedens firmatur clarè *per cap. contra idolorum, cap. proſpe vias 26. quæſt. 5. & per cap. attendendum 17. quæſt. 4. & cap. 1. de hæret. in 6. & Clement. 1. eod. tit.* & docet Baldus *in Authent. ea qua, Cod. de Epiſcop. & Cler. num. 6.* Geminianus *in cap. cum Epiſcopus, de offic. ordinar. in 6.* Anania *in cap. 2. de adulter. & cap. qualiter, §. ad corrigendos, de accuſat.* & alii. Conſequentia verò, quòd ſi Epiſcopus habet imperium poſſit tenere familiam armatam; concludenter patet ex text. *in leg. illicit. ff. de offic. Præſid. §. qui univerſas*, ubi Odofredus, & Albericus. Probatur ſecundò. Si Epiſcopi familiam armatam non haberent inutilis eſſet ſpiritualis eorum poteſtas: ergo eſt eis neceſſariò concedenda. Probo antecedens; quia ſi oporteret, Epiſcopum requirere Magiſtratum ſæcularem loci, ut ipſe Magiſtratus capiendos delinquentes curaret: facilè poſſet Magiſtratus vel cauſam prætexere, vel interim delinquentibus fugiendi occaſionem præbere, eorumque delicti deluſa Epiſcoporum juriſdictione remanerent impunita contra leg. *licitatio, §. quod illicitè, ff. de publican. & vectigal.* Ergo; &c. Probatur tertiò Inquiſitores poſſunt habere familiam armatam *ex Clement. 2. §. porro, de hæret.* Ergo, & Epiſcopi. Conſequentia patet, quia Epiſcopi etiam contra hæreticos procedere poſſunt *ex Clemen. 1. de hæretic.* & ſi aliter diceretur, ſequeretur abſurdum, quòd Inquiſitores poſſent per familiam ſuam hæreticos capere, & Epiſcopi non poſſent: & tamen tam Epiſcopis, quàm Inquiſitoribus datur facultas capiendi hæreticos, ut patet *ex dicta Clemen. 1. §. præter quod*; ergo, &c. Probatur quartò: quia conceſſo fine cenſentur media conceſſa, per quæ pervenitur ad finem *ex cap. cum infirmitas, de pœnit. & c. quoniam, de ſentent. excomm. in 6.* & conceſſa juriſdictione cenſentur conceſſa omnia, quæ ad eam exercendam ſunt neceſſaria, *ex leg. 2. ff. de juriſd. omn. judic.* Sed per ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* Epiſcopus ex propria ordinaria juriſdictione cognoſcit cauſam etiam contra Laicos per bonorum apprehenſionem, ut ibi dicitur, & perſonarum diſtrictionem: ergo neceſſariò debet habere familiam armatam. Confirmantur ſuprà dicta ex cap. *pernicioſum, de offic. judic. ordinar.* ubi datur facultas Epiſcopis inquirendi, ulciſcendi, & judicandi: in quibus verbis comprehenditur totum judicium; & ita continetur quicquid ad judicandum, & ulciſcendum, hoc eſt, puniendum neceſſe eſt, carcer, tortura, lictores; atque adeò familia armata: habet enim Epiſcopus, ut diximus, imperium, & omnimodam juriſdictionem. Ergo, &c.

Sup. hoc in ... principio, & in reſ. 11. ...

2. Cæteras verò rationes pro hac firmanda ſententia videbis penes me ipſum, ubi ſuprà: & ne deſeras omninò, videre Rolandum à Valle *lib. 4. conſil. 37.* & Lælium Jordanum *de major. cauſ. part. 2. cap. 8.* qui etiam fusè, & ſolidè reſpondent ad omnia in contrarium. Et hanc ſententiam poſt Concilium Tridentinum negari non poſſe exiſtimo: nam *in ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.* hoc ſupponitur pro certo, & indubitabili; & ſuper eo tamquam jam determinato diſponitur illis verbis: *Per ſuos proprios aut alienos executores*, &c. Quæ quidem verba non admittunt violentas interpretationes Jacobi Berettæ *conſ. 4. & conſ. 6.* Et cùm de ſenſu Concilii agitur, ſolus Papa, vel ſola Congregatio ad id deputata declarat & reſolvit; ut patet in eodem Concilio *ſeſſ. 25. Rubr. de recipiend. & obſervand. Decret. Concil. verb. quod ſi his recipiendis aliqua difficultas oriatur*; & in Conſtitutione Pii IV. regiſtrata in calce dicti Concilii, ibi: *Sicut verò aliquid in eis obſcurius*, &c. Cum igitur ſacra Congregatio, & Summus Pontifex S. Pius V. determinaverit ex multis rationibus, & ex dicto loco Concilii Tridentini poſſe Epiſcopos habere familiam armatam; ſequitur eſſe refellendum Moſcoſum, & alios omnes contrarium aſſerentes. Undè non benè aſſeruit Moſcoſus *num. 24.* ſuam ſententiam eſſe veriorem, & communiorem, cùm contrarium dicendum ſit: & ideò Barbatius *in cap. cum non ab homine, n. 34. & 40. de judic.* admiratur Abbatem contrariam ſententiam tenere. Et Martha *de juriſdict. part. 1. cap. 50. num. 22.* obſervat hanc ſententiam eſſe communem; & ideò diſplicet mihi adhærere non poſſe doctiſſimo Domino meo Joanni Baptiſtæ Larrea in ſuis numquam ſatis laudatis deciſionibus Granatenſibus *par. 1. dec. 1. nu. 16. & ſeq.* Et erudito Franciſco de Amaja *in lib. 10. Codicis*, cum Hieronymo Leo *in deciſ. Valent. part. 2. deciſ. 154. tit. 19. num. 36.* aſſerentibus Epiſcopum non habere familiam armatam, quod omninò negandum ex ſupradictis patet.

Sup. in reſolutionibus ... ſecundo ...

RESOL. VI.

Reſponſio ad ſecundum argumentum.

Ubi latè etiam diſcutitur, quod non ſolùm familia laica Epiſcoporum, ſed etiam miniſtri curiæ Epiſcopalis gaudent privilegio fori in delictis extra Officium commiſſis, ſed etiam in communibus.

Et

Et tandem quæritur, an neceſſario ſit ſtandum Declarationibus Cardinalium? Ex p.6.tr.2.Reſ.etiam 6.

Sup. hec ſupra in Reſ. 1. paulo poſt initiũ, verſ. Secundo, & in Reſ. not. ſeq. Quæ hic eſt ſup. in tract. 2. Reſ. 139. & ibi in Reſ. 180. & 181 §. ult. & in Reſ. 182 §. 2. & ſim 6.

§. 1. AD ſecundum argumentum, nempe quòd non ſolum familia Laica Epiſcopi, ſed etiam Miniſtri Epiſcopalis non gaudent privilegio fori in delictis extra officium commiſſis. Reſpondeo hanc ſententiam non eſſe admittendam, & ego illam reprobavi *in part. 5. tract. 1. reſ. 1.* ex multis rationibus, & pluribus declarationibus ſacræ Congregationis facto verbo cum Sanctiſſimo: undè noviſſimè cum anno 1637. in Regno Siciliæ emanatæ fuerint aliquæ ordinationes prohibentes Miniſtros Curiæ Epiſcopalis gaudere privilegio fori in delictis communibus: ſtatim ſacra Congregatio ſcripſit ad omnes illius Regni Epiſcopos, & Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Torres Epiſtolam ad ſe miſſam tenoris ſequentis mihi dedit.

EMINENTIS. E REVEREND.
Signor mio Oſſ.

SIntende con maraviglia la novità, che ſi tenta da Miniſtri Laici in coteſto Regno, *circa la cognitione de delitti communi*, già che avendo il foro Eccleſiaſtico l'aſſiſtenza de Sacri Canoni, de Concilj e della conſuetudine immemorabile oſſervata inviolabilmente, ne ſeguiria da ſimile novità pregiudicio manifeſto della giuriſdittione, & immunità Eccleſiaſtica: per il che ſaranno le parti della pietà di V. E. è del obligo Paſtorale caminare con unione inſeparabile nella difeſa di eſſe giuriſdizzione, ed immunità: uſando con efficace, mà prudente zelo li mezzi che da' medeſimi Sacri Canonici, Concilj, e conſtitutioni Apoſtoliche ſi ſtimano proficui: tanto più ch'ella come Metropolitano averà da protegere i giuſti provedimenti degli Ordinarii nel caſo ſudetto per conſeguire il dovuto effetto, concertarla, che da queſta ſanta ſede riceverà ſempre la dovuta aſſiſtenza, & ogni ajuto. Mentre à V. Eminenza bacio umilmente le mani.

Roma 7. Settembre 1637.

Di V. Eminenza Rever.

Umiliſs. & Affettionatiſs. Servitore

Il Cardinal Geſſi.

Franceſco Paulucci Segretario della Congregazione.

Non deſinam hìc pro curioſis obſervare hanc prætenſionem, quod Miniſtri Laici Curiæ Epiſcopalis non gaudeant privilegio fori in delictis communibus, fuiſſe etiam olim intentatam à Miniſtris Regiis Siculis, ſed in vanum: ut patet ex ordinatione Viceregia infrà ſcripta, quæ conſervatur in Regiſtro Stephani Macri Secretarii in Regia cancellaria anno 1460. *fol.* 144. & eſt tenoris ſequentis.

JOANNES, &c.

VIce Rex, &c. *Capitaneo, ejuſque Aſſeſſori, & aliis Officialibus, ac Commiſſariis Terræ Caſtri Joannis præſentibus, & futuris Regiis fidelibus dilectis ſalutem. Per parti di lu Reverendo Epiſcopo di Catania mi è ſtatu ſupplicatu, chi* expoſcentibus privilegiis ſuis *tuti perſuni, & officiali, ac etiam procuratores ſi divino conveniri* pro quibuſcumque cauſis tam civilibus, quam criminalibus *coram eod. Epiſcopo, & ejus Vicariis. Uvi non advertendo alla forma di li ditti privilegij* indiſtinctè dittanri *preſumiti vuliri conſtringere lu Judice Notari è Procuratori ſui exiſtenti in quiſſa terra. Volendo vui limitari li ditti privilegij* allegando che li ditti privilegii ſi divo intendiri, quoad effectum, & adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum, *è comu Procuraturi di omni altra coſa ſpettanti alla juriſdittioni Epiſcopali tantum, ſi divino rimeteri à lu ditto Epiſcopo, è ſo Vicario*, è coſi li vuliti conſtringeri in quelli coſi, chi fuſſino inculpati como privati perſuni: quod eſt contra formam privilegiorum. *Però volendo noi per indemnitati dicti Reverendi Epiſcopi, chei li ditti Privilegij, como è di noſtra intentioni non ſiano in aliquo derogati, imò, in eorum robore permaneant pro juriſdictione Epiſcopali ſervanda. Havino proviſto, per la preſenti vi decimo è commãdamo che digiati li predicti Officiali è Procuraturi di lo ditto Rev. Epiſcopo ad ipſo, oy à ſo Vicario rimeteri* quibuſcumque cauſis civilibus, & criminalibus, *como judici competrenti; è vui de predictis in coſa alcuna non vi intramettiriti di li prenominati, ne moleſtarili, no conveniri à voſtru foru tam pro cauſis motis, quàm movendis: imò ſi in aliquo fuſſi ſtato contra ipſi, oy alcuna di loro proceſſa inadvertenter, quillo per li preſenti revocamo, & ad priſtinum riducimo, quantumque factu ſia per quoſcumque Officiales Regni hujus, aut nos. Inſuper perche molti volti li prejudicati è derogati in la juriſdittioni di lo ditto Reverendo Epiſcopo, è ſiti tal volta tardi è tepidi, quando riquirino lo bracio voſtro per favuori, & exequutioni di loru officiu, vi dicimo è comandamo chi ad omnem eorum requiſitionem et preſtati ajutu, e favuri: & ſi oportuerit vuoi perſonaliter andari pro quacumque cauſa ſpettanti alla juriſdittioni di lo ditto Reverendo Epiſcopo, & contra quaſcumque perſonas, & præmiſſa omnia exequamini ſub pœna unciarum centum Regio fiſco ab unoquoque applicandarum. Datum in Nobili civitate Meſſanæ die 4. Septembr. 9. Indict.*

Joanne de Moncayo.

Dominus Vice Rex mandavit mihi Stephano Macri.

2. Dicendum eſt igitur contra Moſcoſum Miniſtros Laicos Curiæ Epiſcopalis tamquam de familia Epiſcopi gaudere privilegio fori; non ſolum in delictis in officio commiſſis; ſed etiam in delictis communibus. Nec valet dicere cum Moſcoſo *num.* 84. quòd de dictis declarationibus Cardinalium per me ſuperius adductis non conſtat credendum eſt mihi: nam reſpondeo, quòd ex lite habita inter S. Carolum Borromæum, & Miniſtros Regios Mediolanenſes coram Pontifice, & ex reſponſionibus, quæ à S. Congregatione ubique terrarum miſſæ ſunt authenticæ, & in dies mittuntur ad Epiſcopos, hoc eſt ita clarum, & notorium, ut non indigeat probatione ex gloſſ. *in cap. appellanti, de appellat.* Felino, & Doctoribus *in cap. ſuper literis, de reſcript.* Abbate, & ſcribentibus *in cap. ſi de appellation. & ex leg. ſi adulterium, §. idem Poliutioni, ff. de adult.* & contrarium aſſerere eſt in luce meridiana velle cæcutire. Ad id verò quòd aſſerit Moſcoſus ibidem, non eſſe neceſſariò ſtandum declarationibus Cardinalis; citatque me ipſum, & alios Doctores: Reſpondeo hoc non eſſe admittendum poſt decretum Urbani VIII. die 2. Auguſti 1631. & præſertim quando declarationes Cardinalium feruntur ex ordine facto verbo cum Sanctiſſimo, ut docet Merolla *tom. 2. diſp. 4. c. 4. dub. 12. num.* 173. Et ita factum eſt in caſu noſtro: ergo, &c. Unde refellenda eſt ſententia Moſcoſi aſſerentis declarationes Cardinalium in caſu noſtro procedere in Terris, ubi Pontifex habet dominium temporale: hoc enim falſum eſt, ut patet ex ſuprà citatis literis Auditoris Cameræ directis extra ſtatum Eccleſiæ: Et Congregationes Cardinalium fundatæ ſunt à Summo Pontifice pro explanandis difficultatibus univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, & non pro ſolo ſtatu Eccleſiæ.

Sup. hoc in p. 6 tr. 1. Reſ. 22. 23. 24 & 25 & in tom. 7 tr. 1. Reſ. 38 §. ult. ante med. & in aliis earum annotationib. pro hac quæſt.

RESOL. VII.

Reſponſio ad tertium argumentum.

In quo etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; & idcò Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens familiam laicam Epiſcopi, & miniſtros ejus Curiæ?

Et explanatur, quod non pauci eximuntur à juriſdictione Ordinaria, & ſubduntur Superiori ſui officij, & non ſolum hoc concedebatur ipſis Officialibus, ſed etiam eorum uxoribus, filiis, & matribus, & etiam ſervis, & colonis.

Et aſſeritur laicos poſſe prorogare juriſdictionem judicis Eccleſiaſtici non ſolum de jure Canonico, ſed de jure Civili. Ex par. 6. tract. 2. reſ. etiam 7.

Sup. hac priora diffic. tamen tituli ſupr. in Reſ. 1. ante medium, verſo Tertiò quia.

§. 1. AD tertium argumentum, quod Papa non poteſt eximere Laicos à juriſdictione Principum ſæcularium. Reſpondeo, quòd hìc eſſet diſcutienda quæſtio illa: * An Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; de qua videndus eſt Martha *de juriſd. part. 1. cap. 18. & ſeq.* Innocentius, Hoſtienſis, Joannes Andreas, Felinus, & Decius *in c. novit, de judic. c. cauſam, qu. 2. c. per venerabilem, qui filii ſint legitimi, cap. ſolitis, de major. & obed. c. ſuper his, de vot. c. quoniam, diſt.* 10. Verum quoad hoc non remittam Moſcoſum ad exteros, ſed ad Hiſpanum Joannem Solorſanum *de Indiar. jure, lib. 2. c. 22. num. 17. & ſeqq.* Sed quicquid ſit de hoc, mihi verò pro nunc ſatis erit reſpondere ad ejus argumentum cum verbis Hiſpani Joannis Dionyſij Portocarreri *in allegat. pro juriſd. S. Officij, n. 33. fol.* 25. ubi ſic ait: (No es inconveniente que los Miniſtros ſe an perſonas legas porque el Summo Pontifice uſando de la juriſdicion temporal que tiene *ſaltem in habitu* en todo la Yglefia, de que puede uſar, y uſa ſiempre, que ay juſta cauſa, ò ſe ordena algun fin eſpiritual, puede eximir, perſonas legas de la juriſdicion real.) Ita ille. Si igitur ſaltem ex juſta cauſa, ut docet noviſſimè Mancinus *Diſquiſitionum Generalium, cent. 3. c.* 242. *num.* 1. Merolla *tom. 3. diſp. 6. c. 3. dub. 1. num.* 8. & etiam notat ex Hiſpanis Auctoribus Valboa de Magrovejo *in cap. 1. de*

* Super hac quæſt. ſupr. in tr. 3 Reſ 17. & in Reſ. 319 §. 3. paulo poſt initium, verſ. Conſequentia & inf. in tr. 12. in Reſ un §. Sed diſplicet, & inferius in tr. 15. Reſ 7 8. & 9 per totas.

comprehendere alios Regulares per communicationem tradit ex Dominicanorum familia me citato Magiſter Donatus *to.1.tr.13.q.22.* Et de tali privilegio teſtatur etiam me citato Samuel *de ſepult. tract.* 1. *contr.* 15. *num.* 16. Martinus de San Joſeph. *poſt Reg. S. Franciſci fol.*599.*num.*13.& me cit. Creſcentius *in Præſidio Romano lib,* 3.*num.*35. & me cit. Marcus Vidald. *in Arca Theol. moral. tit. de Duello Inquiſ. q.6.n.17.* Caſſaing. *de privileg. Regul. part.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *prop.* 5. Baunius *in Theolog. moral. to.1. tract.5. quæſt.*19. præter Amicum, Amatum, & Cherubinum * alibi à me citatos. Scio cariſſimum Patrem Lezanam aſſerere hoc privilegium conceſſum Societati, non eſſe abſolutum, ſed pro caſu particulari nempè Judicum Conſervatorum, at ſupradicti Doctores loquuntur de tali privilegio, ut privilegium abſolutum. Verum quidquid ſit de hoc, ſciat doctiſſimus, & amiciſſimus Lezana Paulum III. tale privilegium genericè, & abſolutè conceſſiſſe Patribus Benedictinis ſub die 5. Nov. 1537. ut patet in Bullario Caſſinenſi *Conſtit.* 156. *numer.* 8. *fol.* 157. ſic enim in dicta Conſtitutione habetur. *Nec decernentes eiſdem privilegiis, indultis, ac præſentibus literis, & in eis contentis clauſulis quibuſcumque; etiam per quaſcumque literas Apoſtolicas, etiam quaſvis generales, vel ſpeciales, etiam derogatoriarum derogatorias, efficaces, & inſolitas clauſulas, ac irritantia decreta, ſub quacumque verborum conceſſione in ſe continentia, nullatenus derogari poſſe, nec derogatum cenſeri, niſi de illarum, ac præſentium litterarum tenoribus de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, ac ſpecifica data ſpecialis, & expreſſa mentio, facta fuerit, ac hujuſmodi derogationes per tres diſtinctas literas eundem tenorem continentes, tribus ſimiliter diſtinctis vicibus pro tempore exiſtentibus Præſidenti, Definitoribus, & Viſitatoribus prædictis legitimè intimatæ, & inſinuatæ fuerint, ac ipſorum Præſidentis, Definitorum, & Viſitatorum ad id expreſſus accedat aſſenſus, & aliter factæ derogationes nemini ſuffragari.* Vide etiam amice Lector ampliſſimum privilegium ex quo ferè ſemper privilegia Regularium minimè revocata remanerent, quid ergo dicendum.

* Alibi in to. 9. tr. 1. ſignanter in Ref. 161. & 261 & in Ref. 168. §. Nec obſtat, & in Ref. 271 § Recedit, & in to. 2. tr. 9. ex lata doctrina Ref. 20. §. Objicitur & ex Ref. 21. §. ult. ad medium.

7. Reſpondeo, me olim acriter pugnaſſe pro Privilegio conceſſo Societati à Gregorio XIII. Sed poſteà propter Romanum incolatum mutaſſe ſententiam, vidi enim ſtylum Curiæ, & Praxim Romanorum Pontificum eſſe in contrarium, nam in revocatione privilegiorum Regularium contenti ſunt apponere tantùm aliquas clauſulas nec unquam ſolent intimare per dictas revocationes privilegiorum Superioribus Regularium eo modo, & forma, quæ præſcribitur in dictis privilegijs Pauli III. & Gregor. XIII. ſed ad ſummum apponunt clauſulam; *At ſi fuerint perſonaliter intimata* ut fecit Gregorius X. in Bulla de qua loquimur: ergo, &c. Et ita me citato tenet Epiſcopus Barbaſtrenſis Antonius Frances vir doctiſſimus, & amiciſſimus *in Paſtorali Regularium par.2.q.13.n.*18. & etiam me citato moribus, & ſcientia conſpicuus Epiſcopus Joannes Palafox *in ſua Defenſione Canonica ad Regem p.3.nu.*93. quam per humaniter ex Hiſpania ad me miſit. Et me etiam citato idem docet Thomas Hurtado *de Vero Martyrio Fidei Reſ.*67.

Ipſe in Ref. [illegible] ſignanter in pri[illegible].

8. Arguitur tertiò, ſecundum Caſtrum Palaum virum quidem doctum, ut diximus. Gregorius X. in hac Bulla non revocavit facultatem conceſſam Epiſcopis in Concilio Tridentino *ſeſſ.*24. *c.*8. *de Reform.* Ergo hodie Regulares etiam poſſunt abſolvere ab excommunicatione lata à Gregorio X. ſi ſit occulta. Probo conſequentiam, quia caſus Papales occulti vigore dicti Concilij Tridentini, deſinunt eſſe Papales, & efficiuntur Epiſcopales, ex quibus Regulares poſſunt abſolvere toties quoties. Et ita præter Sanchez, Leonardum, & alios à me alibi adductos, tenet noviſſimè Urbanus *in Theol. Moral. tract.2. diſt. 1.cap. 1. Regula* 8. Caſſaingh. *in Privileg. Regul. tract.5. cap.3. prop.* 3. Pellizarius *in Man. tom.2. tract.8. cap.3. num.*68. Didacus Frances *in Paſtoral. tractat.4. quæſt.2. numer.* 11. & Paſqualigus *in qq. Can. Cent. 3. quæſt.* 146. *numer.* 6. Delbene *de Parlament. dub.4. ſubſect.32. caſ.*1. & me citato Vidal. *in Arca Theol. moral. de Caſ. reſerv. Inquiſ. 1. num.* 81. & me citato Quintanadueñas *in Theol. moral. tom.2. tract.4. ſingul.2. numer.* 2. & me citato Leandrus *de cenſ. tom.4. tractatu 2. diſput.17. qu.*78. & me citato Trullench. *in Bullam Cruciatæ lib.1.§.7. cap.2. dub.6.n.*4. & me citato Caraffa *de Duello tract.5. ſect.2. q.*6. & me citato Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ diſp.23. capit. 5. num.*60. & me citato Martinus de San Joſeph *in Man. Confeſſar. tom. 1. lib. 1. tractatu 20. de Pœnitent. num.* 16. & me citato Garzias *in Politica Regulari tom.2. tractatu 10. difficult. 5. dub. 3. punct.4. numer.* 6. & me citato Bertrandus Loth. *in reſol. Belgicis tractatu 1. quæſtione 1. art.* 5. & me citato Baſſæus *verb. Caſus reſervati num.* 39. Itaque in hoc caſu Regulares non abſolvunt excommunicationem Gregorij X. vigore privilegiorum, & ut eſt Papalis, ſed vigore Tridentini, ut effecta jam Epiſcopalis.

Alibi in to. 4. tr. 2. Ref. 18. 19. & 40. & in to. 3. tr. 8. Ref. 31. § Et ad hoc & ſeq. & lege ibi doctrinam Ref. 30. & ad [illegible] quæ primò [illegible].

9. Dices, hanc doctrinam non approbare Suarez 3. *part. tom.5. de Cenſuris, diſputatione 25. ſect. 5. num.* 26. Henriquez *lib.6. de Pœnitentia cap.14. num.*7. Bañez 2. 2. *quæſtione 64. art. ultim. in fine*, Bonacina *diſputatione 1. de Cenſuris in communi, quæſtione 3. punct.2. num.*4. quibus adde noviſſimè Antonium Bravum *in ſuo docto tractatu Monaſtico cap. 13. num. 14. ex errore num.* 16. Quia in conceſſione talis facultatis facta Epiſcopis, cenſetur electa induſtria perſonæ; ergo non valet inferri ex eo, quod poſſint Epiſcopi abſolvere, poſſe etiam Privilegiatos Regulares. Sed reſpondetur cum Leandro *in regul. Sancti Franciſci quæſt. 8. ſuper cap. 7. num. 63. & 64.* & alijs ubi ſupra, quibus adde Baſſæum *verb. Hæreſis num.* 18. & me citato Martinum de San. Joſeph. *poſt Regul. S. Franciſci in Compend. Confeſſ. ſæcul. verb. Abſolvere num.* 4. Caraffa *de Duello tractat. 5. ſect. 2. quæſt. 6. num.* 3. qui citat Bartolum, Baldum, Imolam, Joan. Andream, Jaſonem, Covarruviam, Sylveſtrum, Angelum, Henriquez, & alios, hos caſus occultos, non jure ſpeciali id eſt ex delegatione competere Epiſcopo, ſed jure ordinario annecti perpetuo dignitati Epiſcopali; nec exigitur induſtria perſonæ Epiſcopi, alias ita eſſent perſonales, ut eos delegare non poſſet.

10. Confirmatur, quia etſi caſus Epiſcopales non deſinant eſſe tales per conceſſionem peculiarem factam ab Epiſcopo; at deſinerent eſſe, ſi Conſtitutione Synodali concederentur Parochis, & ſolis illis eſſent reſervati. Ergo ſimiliter, etſi caſus Papales, non deſinant eſſe tales, eo quod Pontifex illos ſemel, atque iterùm concedat Epiſcopo, imò etſi ſemper eos concedat Epiſcopo ſpeciali: at deſinunt eſſe tales per generalem Conſtitutionem concedentem eos in perpetuum cuicumque Epiſcopo, prout conceditur in decreto Tridentini.

11. Verùm hæc opinio mihi non placet, per ea, quæ alibi notavi, & ego aſſero hanc doctrinam non poſſe applicari in caſu noſtro, quia puto eum Bonacina contra Caſtrum Palaum, Gregorium X. in hac Conſtitutione revocaſſe Concilium Tridentinum ubi ſuprà. Itaque dicendum eſt, neque Summum Pœnitentiarium, neque Epiſcopos, neque Regulares poſſe abſolvere ab excommunicatione incurſa propter fractionem dictæ Bullæ Pij IV. & Gregorij X.

Alibi in Ref. [illegible]

RESOL. CXXII.

An innodatus cenſura Pij IV. & Greg. X. poſſit abſolvi virtute Bullæ Cruciatæ?

Et aſſeritur privilegia Bullæ Cruciatæ numquam cenſeri revocata, etiam per Jubilæum anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ?

Et additur Bullam prodeſſe Siculis, v.g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus, ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat? Ex p.12. tr.2. Reſ.29.

§. 1. CONſtanter, & ſine ulla trepidatione affirmativè reſpondeo, nam poſt dictas Bullas, fuit à Summis Pontificibus conceſſum privilegium Bullæ Cruciatæ, ex qua Confeſſarij facultatem excipiunt abſolvendi à quibuſcumque Cenſuris Pontificî reſervatis eo modo, ut in dicta Bulla continetur. Imò abſolutè dicendum eſt privilegia Bullæ Cruciatæ numquam cenſeri revocata etiam per Jubilæum Anni Sancti, & etiam per publicationem Bullæ Cœnæ, ut ego olim ſuſtinui contra doctiſſimum, & amiciſſimum Clementem Merlinum S. Rotæ Decanum, & probat noviſſimè Andreas Mendo *in Bull. Cr. diſp.1. c.7. per totam*, & me citato Serins *to.2. in Bullam Cruc. diſp.2. diffic.3. §.1. q.9. n.* 1. Fagundez, Bardo, Trullench, & aliis, quibus adde me citato Leandrum *de Cenſ. to.4. tr.2. diſp.15. qu.*7. Verricelli *de Apoſt. Miſſion. tr.4. q.93. n.*3.

Sup. hoc ſupra in Ref. 161. recitentes ad medium §. Secundò.

Sup. his duob. in tom. 4. tr. 3. Ref. 35. 36 & 37. & in to. 7. tr. 1. Ref. 231. § nl. curſim ad lin. 4. Sed lege eam per totam.

Undè ſi aliquis Siculus, verbi gratia, inveniretur tempore Conclavis Romæ, ſi incidiſſet in cenſuras latas à Pio IV. & Gregorio X. mittendo, vel recipiendo litteras intra, & extra Conclave, utique in tali caſu poſſet virtute Bullæ, quam ſuppono in Sicilia ſumpſiſſe, abſolvi à ſupradictis excommunicationibus incurſis; nam privilegia Bullæ quoad abſolutionem cenſurarum valent pro illo anno ubique locorum inveniatur, qui ſumpſit Bullam, excepto privilegio comedendi ova, & lacticinia, ut me citato tradit Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 3. cap. 2. num.* 6. Villalobos *tract.27. in tit. à num.*2. Rodriquez §.1. *dub.* 1. Vega *to. 1. ſum. cap.43. caſ.8. & cap.14. caſ.15. & tom.2. cap.7. caſ.* 17. Ferdinand. *in exam. Theolog. mor. part.3. cap.9.* §.2. Anton. Gomez *in explicat. Bull. cap.* 3. Trullench *lib.* 1. §. 1. *dubitat.* 5.

Sup. hoc in to. 4. tract. 3 [illegible] in Ref. 159 & 160. § 1.

Pater

Pater Suarez *lib.8. de legib. cap.26. num.4.* Moure *in ſum.part. 3. cap.9. §.2.* Baſil. Legionenſ. *in manuſcript. expoſ. Bull. cap. 2. num.16.* Probatur primò, quia privilegium perſonale adhæret perſonæ, igitur, ubicumque ſit, eo uti valet. Secundò: quia privilegium Bullæ extinguitur, ubicumque extincta perſona, quod in privilegio perſonali eſt oneroſum; ergo manet ubicumque, perſona permanente, quod in eo eſt favorabile, alioqui ſuſtineret onus, & non commodum privilegii perſonalis. Tertiò privilegium ſine temporis limitatione conceſſum, in quovis tempore tenet, & conceſſum indefinitè ſumitur univerſaliter, ut de infinitis juris locutionibus docent Interpretes; at Bullæ privilegium non conceditur cum limitatione loci ad permanentiam; ergo ubicumque eo uti licebit, ubi etenim lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, niſi indè aliqua turpitudo ſequatur.

Sup. hæc in Reſ. 1. vol. pœnitentiæ à princ. uſque ad §. ult.

3. Imò aliqui plus addunt, Bullam prodeſſe Siculis, v. g. & Hiſpanis extra Siciliam, & Hiſpaniam exiſtentibus ſi alius pro ipſis Bullam ſuſcipiat: quia finis principalis Bullæ eſt ſubſidium pecuniarum factum noſtro Regi pro expenſis belli contra infideles. Quod verò fiat perſonaliter, & præſentialiter in illis Regnis, vel interpoſita perſona, parum videtur referre. Et hanc ſententiam non eſſe improbabilem cenſuerunt ex Societat. JESU doctiſſimi viri P. Joannes Charon, & P. Joannes Salas *in manuſcriptis*, teſte Caſtro Palao *tom.4. tract.25. punct.2. num.4.* & illa docuit Quintanadueñas *in Theol. mor. tom.1. tract.8. ſingul.4. num.8.* ubi firmat probabile eſſe quemlibet Sacerdotem, vel adſtrictum horis Canonicis, ſubditum Regis Hiſpaniæ uti poſſe prædicta compoſitione, & gaudere Bullæ privilegiis, excepto lacticiniorum, & ovorum uſu, etiamſi exiſtat extra Hiſpaniæ Regna; & extra illa commoretur, dummodo alius pro prædicto Bullam in Hiſpania accipiat. Imò plus addit *ſingul.5.* quod Italus, Gallus, aut Anglus, aliivè exteri habentes Eccleſiaſticum beneficium, aut Capellaniam in Hiſpania, & extra illam commorantes, dummodo alius pro ipſis Bullam in Hiſpania ſumat, ad bellique ſubſidium eleemoſynam impendant, poſſint compoſitione præfata gaudere. Ita ille, qui tamen poſtea *tom.2. tractat.4. ſingular.5. num.3. in fine*, magis cautè, & trepidanter loquutus eſt, teſtatur tamen, quod eſt valde notandum ornamentum Theologiæ moralis Patrem Thomam Sanchez ſententiam Joannis Salas, & Joannis Cachon docuiſſe in explicatione Bullæ, quam Granatæ legit *dub.8. num.2.* ſic aſſerentem. *At dubium grave eſt, an exteri, ſeu Hiſpani, qui non ſunt in Hiſpania, ſed mittunt aliquem in Hiſpaniam ſuo nomine Bullam accepturum; vel aliquis amicus exiſtens in Hiſpania eis mittit Bullam, gaudeant Bulla? Et quidem licèt probabile ſit non gaudere: quoniam Bulla dicit conſiſtentibus, vel declinantibus in Hiſpaniam; at probabilius reputo gaudere Bulla. Ratio eſt, quoniam finis Bullæ eſt contribuere Regi Philippo in ſubſidium belli, ad quem nihil refert, ſive accipiens ſit in Hiſpania, ſive non, modo eleemoſynam Bullæ conferat in Hiſpania Regi Philippo, & ad clauſulam Bullæ reſpondeo, intelligi conſiſtentibus, vel declinantibus per ſe, vel per alium: quod enim per amicos facimus, per nos ipſos dicimur facere: &, ſic tenuit Pater Franciſcus Gomez in expoſitione Bullæ. Unde juxtà hanc ſententiam omnibus fidelibus contribuentibus ſtipendium in ſubſidium belli in Regnis Philippi Hiſpaniarum Regis prodeſt Bulla.* Hucuſque Sanchez apud Quintanam, ubi ſupra *n.3.* Et quidem hanc opinionem Sanchez, Salas, & aliorum nimis plauſibilem eſſe non dubito, & ab omnibus vulnis expanſis accipiendam, ſed ego, practicè puto non eſſe conſulendam, neque ſequendam. Et ideò illam olim reprobavi cum Caſtro Palao, & nunc illam refello cum Andrea Mendo *in Bull. diſp.3. c.2. n.11.*

R E S O L. CXXIII.

An ſi aliquis tempore Conclavis irretitus cenſura Pii IV. & Greg X. poſſit ante obtentam abſolutionem ad vitandum ſcandalum celebrare, & Euchariſtiam ſumere?

Quod à fortiori idem dicendum eſt de Hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, ut ab hæreſi abſolvatur.

Idem eſt etiam de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne ſe prodat, & crimen ejus fiat manifeſtum, celebrat.

Et an in ſupradictis caſibus, ſi tales non poſſint excitari ad perfectam contritionem, an teneantur alia peccata, & etiam hæc reſervata confiteri, ut abſolvat illos Confeſſor directè de aliis, & indirectè de reſervatis? Ex par.12. tr.2. Reſ.30.

§. 1. SUpponamus aliquem tempore Conclavis nõ potuiſſe abſolutionem obtinere, an inquam in tali caſu, ſi non celebrando, vel communicando oritur ſcandalum, poſſit Miſſam dicere, & Communionem ſumere? Dico igitur Cardinalem, vel alium exiſtentem intra, vel extra Conclave, ſi ex omiſſione Communionis, vel ſacrificii Miſſæ oriretur magnum ſcandalum, in tali caſu eliciendo actum contritionis ad tuendam ſuam famam poteſt celebrare, & poſtea quam primum abſolutionem quærere: Et ita Doctores aſſeruerunt de Sacerdote excommunicato, vel irregulari qui poteſt ante obtentam abſolutionem, & diſpenſationem Miſſam dicere, ſi omittendo illam contra ipſum ſcandalum oriretur. Ita Fragoſius *tom.2. lib.8. diſput.18. §.9. num.20.* & Gutierrez *lib.1. can.99. cap.13. à num.21.* cum aliis penes ipſos; quia datum eſt cuilibet ſervare ſuam famam. Et ita tenetur facere ne crimen à ſe commiſſum prodeat. Imò in tali caſu aliqui putant, quod ſi non poteſt ſe exiſtimare contritionem habere perfectam, poſſe confiteri, & à Confeſſario abſolutionem obtinere ex doctrina probabili Valerii Reginaldi *tom.1. lib.8. cap.7. num.87.* quem noviſſimè ſequitur ex eadem Societate Quintanadueñas *to.2. tract.4. ſingul. 4. nu.4. 5. & 6.* & à fortiori idem docet ex Dominicanorum familia magiſter Serra loquens de hæretico, qui non poteſt obtinere licentiam, ut ab ipſa abſolvatur, & adſit ſcandalum ſi non ſumat Euchariſtiam: ſic itaque aſſerit in *2. 2. D. Thomæ q.11. art.4. quod ſi non poſſit facere, nec Romam ire, & inſtat tempus implendi præceptum annuæ confeſſionis, & communionis, quam ſine gravi ſcandalo, aut infamia non poteſt omittere, poterit cuilibet Confeſſario approbato confiteri, qui illum directè abſolvens à peccatis non reſervatis, indirectè abſolvat à crimine hæreſis. Et idem eſt de eo, qui miſit ad Summum Pontificem, ut ſui abſolutionem alicui committat, & interim ſi non communicet, aut celebret, gravem infamiam incurrat, & ſcandalum magnum oriatur. Nec obſtat excommunicatio, qua hæreticus pœnitens innodatus eſt, & à qua nec in ipſo caſu poteſt confeſſarius abſolvere; nam ſicut ſi prædictus hæreticus naturaliter, & invincibiliter oblitus peccati hæreſis, quam poſt conſenſum occultè protulit, bona fide, & cum debita aliàs diſpoſitione accederet ad Sacramentum pœnitentiæ, & confiteretur peccata non reſervata, & abſolveretur, maneret in foro conſcientiæ abſolutus à crimine hæreſis reſervata, non obſtante excommunicatione, qua eſt innodatus; ita & in caſu prædicto, indirectè abſolutus manebit à peccato hæreſis cum onere tamen illud iterùm confitendi; cum copiam Confeſſarii authoritatem habentis habuerit. Eſt & hujus rei aliud exemplum de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interficit, & ne ſe prodat, & crimen ejus fiat manifeſtum, celebrat, & confitetur ſua peccata Confeſſario, qui non poteſt illum abſolvere ab excommunicatione. Hucuſque Magiſter Serra.* Nec deſeram hic apponere verba Hieronymi Garziæ, qui in Politica Regularium *tom.2. tract.10. difficult.5. dub.6. punct.4. n.23.* ſic ait. *Si es Sacerdote, y teme infamia, ò eſcandalo, ſi no celebra, puede hazer acto de contricion, y con eſto celebrar, pero ſi pienſa que no podrà, puede confeſſar ſe de todos, abſolviendole el Confeſſor directè de los ordinarios, & indirectè de la Heregia, y entonces es probable opinion ſarà buena la confeſſion, pues la cenſura eſta de parte del penitente que eſta tal no irrita la abſolucion, como lo prueban con muchos* Suarez 4. tom. in 3. part. diſput.31. ſect.3. num.9. diſput.22. num.11. Ægidius Coninch tom.1. quæſt.80. art.4. dub.2. num.21. Fagundez in 3. præcept. Eccleſ. lib.3. cap.9. num.17. Peirinus to... de Prælato quæſt.3. cap.2. num.16. & 87. Reginaldus tom.1. lib.8. cap.6. n.87. Lugo diſp.16. de Penitentia ſect.15. num.614. Vaſco ſup. §. Notandum; *Lo uno porque la neceſſidad haze licito lo que aliàs era ilecito*, juxta cap.4. de regul. Juris. *Lo otro porque no es de tal manera intrinſecamente malo dar la abſolucion à un eſcomulgado, que no ſe pueda cohoneſtar en algun caſo, y el preſente lo es baſtante, pues no ſe ha de preſumir de la piedad de Nueſtra Santa Madre la Ygleſia, que con tanta piedad trata ſus hijos, querer les negar en eſte caſo coſa tan neceſſaria como es l' abſolucion, à mas de que come dize Angelus* verb. Confeſſio 5. num.10. *La eſcomunion no haze de tal ſuerte incapaz de abſolucion el hombre, que totalmente la anule, como lo prueba el miſmo* Reginaldo lib.6. cap.5. ſect. 6. num.172. propoſ.3.4. & 5. *y como el eſcomulgado puede recibir los demas Sacramentos, como lo advierte* Vaſquez tomo de pœnit. tract. de excommunic. dub.4. num.7. *pero con todo eſſo no deza de ſer muy probable lo dicho.* Hæc ille. Quæ quidem omnia militant, & procedunt à fortiori in caſu noſtro, non enim ſumus in caſu hæreſis, de quo ego alibi.

Sup. hæc in to. 7 tr.1. ex late doctrina Reſ. 114. §. Sed Pater, Inter medium & finem verſ. tum quia excommunicatus, & in tom. 5 tr.1. Reſ 191 §. ult. & ibi in tr.1 Reſ. 155. Ratio eſt, poſt medium, verſ. Si verò & hic inf. in Reſ. ſeq. §.1 & ſequenter, § Sed difficultas, propter diſſe... in verſic. Imò in tali caſu, hujus ſent. Et pro Hæretico contento in hoc textu in to.5. tr 8 Reſ. 17 § ult. & in fine Reſ. 119 & in Reſ. 21 & in to 4 tr. 8. Reſ. 41. paulo poſt initium, a verſ. Quod patet, cum eodem Serra hic citato, & hic infra in Reſ ſeq in ge doctrinam §. Sed difficul. & aliorum ejus not.

Alibi in Reſ. & §§ annot. genericum.

R E S O L. CXXIV.

Magis firmatur, & declaratur doctrina ſuperius adducta.

Et adducitur aliquos negare etiam excommunicatum occultum

poſſe extra mortis articulum communicare, etiam ſi urgeat ſcandalum, infamia, &c.

Sed difficultas eſt in eo caſu, an poſſit etiam confiteri?

Et explanatur, quod Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationem, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari, debet proſequi.

Imò in dicto caſu, etiam ante conſecrationem poteſt pergere, ſi timeatur grave damnum? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 31. Reſol. 35.

§. 1. SEd ut magis clareſcant ea, quæ in Reſolutione Superiori à nobis dicta ſunt, ſciat amicus Lector aliquos negare etiam excommunicatum occultum poſſe extra mortis articulum communicare etiam ſi urgeat ſcandalum, infamia, &c. ita Sotus *in 4. diſtinct. 12. quæſt. 1. art. 5.* Silveſt. *verb. excommunic. 3. caſu 3.* Roſella & Covarruv. apud Henriq. *lib. 8. de Euchar. cap. 47. §. 4. lit. Q.* Ipſe tamen putat poſſe in caſu gravis infamiæ, & ſcandali ſemel, aut bis cum contritione, & tremore: Sed, qui ſemel admittit pro eo caſu non video, cur non poſſit toties quoties eadem neceſſitas urgeat. Undè ego puto cum communi ſententia poſſe urgente neceſſitate communicare, & celebrare abſque abſolutione à cenſura (an vero poſſit, aut debeat confiteri poſtea videbimus.) Ratio eſt, quia præceptum Eccleſiæ, quæ cenſuram imponit, non cenſetur cum tanto diſpendio obligare, Ita Suar. *tom. 4. diſput. 3. ſect. 3. nu. 6. & de cenſuris, diſp. 10. ſect. 3. num. 9.* Coninch. *diſp. 8. num. 107.* & alii apud ipſos. Confirmatur à ſimili de audienda Miſſa, à qua etiam privat excommunicatio, & tamen excommunicatus occultus, qui non poteſt obtinere abſolutionem poteſt audire Sacrum in prædicta neceſſitate vitandi ſcandali aut infamiæ. Confirmatur ulterius, quia Sacerdos celebrans ſaltem poſt conſecrationem, ſi recordetur excommunicationis, & non poſſit ab ea liberari debet proſequi, ut docet D. Thom. *3. part. quæſt. 38. art. 6. add. 2. & in 4. dist. 17.* & alii: Imò & ante conſecrationem poſſe pergere ſi timeatur grave damnum, ex hoc autem conſtat celebrare, aut communicare cum excommunicatione non eſſe intrinſece malum, ut notavit Lugo ſupra *nu. 100.* atque adeò etiam poterit, licet recordetur ante inceptionem Miſſæ ſi ſimilis neceſſitas urgeat.

Sup. hoc in Reſ. præterita & in alio ejus primo not. & ſi placet lege etiam Reſol. prius ſecunda not.

Sup. his ſeq. in hoc §. in to. t. tr. 1. Reſ. 162. curſu cum not. D. Th. hic citato, propè fin. §. 1. verſ. Si quis ante, &c.

2. Sed difficultas eſt, an in eo caſu poſſit etiam confiteri? Ad hoc dubium me citato ſic reſpondet, heu quondam dimidium animæ meæ Sapientiſſimus Pater Joannes de Dicaſtillo inter præſtantiſſimos inclitæ Societatis JESU Theologos nemini ſecundus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. diſp. 9. poſt. dub. 7. in dub. Incidenti num.* 128. ubi ſic ait. *Qui enim putant excommunicatum non præmiſſa abſolutione à cenſura non poſſe validè abſolvi à peccato, conſequenter dicunt illum hominem communicare cum contritione, non tamen poſſe confiteri.* Ita Vaſquez tom. 4. q. 9. art. 3. dub. 9. nu. 8. & alii apud Suarium ſect. illa 3. n. 1. Sylvius Add. ad 3. p. q. 20. art. 2. & alii apud Dianam ſuprà, & tract. 4. tertiæ partis reſolut. 78. *ubi plures refert negantes valore abſolutionem à peccatis non præmiſſa abſolutione à cenſura, ſi quam habeat pœnitens, putant enim deficere Juriſdictionem in Confeſſario, quia ob cenſuram ſubtrahitur excommunicatus ab ejus juriſdictione, qui verò putant valere abſolutionem à peccato ſine abſolutione à cenſura, conſequenter affirmant,* Ita Suarez ſuprà n. 61. Diana ſuprà cum aliis, Lugo ſupra n. 102. Sanchez lib. 2. Decalogi cap. 8. n. 5.

Sup. hac diffic. in Reſ. ſequ.

3. *Obiicit ſibi Lugo* n. 103. *excommunicationem per ſe prohibere receptionem cujuſlibet Sacramenti, per accidens autem homo excuſatur ratione neceſſitatis, cum ſufficienter occurratur per communionem non erit neceſſarium, atq; adeò erit illicitum confiteri. Reſpondet rectè eo ipſo quod licita ſit Communio, fore etiam licitam Confeſſionem, imò debitam ſi adſit conſcientia mortalis non reſervati, (niſi ex alio capite excuſetur) ut ea ratione quoad fieri poſſit ſervetur præceptum divinum præmittendi Confeſſionem mortalium ante communionem. Quia vero contraria opinio Vaſquii, & aliorum probabilis eſt, poterit excuſari, qui ſequitur eam opinionem, & communicare ſine Confeſſione, ut etiam fatetur Lugo, verùm hoc generale eſt pro caſibus in quibus ſunt diverſæ opiniones probabiles, Perſiſtendo verò in noſtris principiis ſi fortè in noſtro caſu non ſint alia peccata non reſervata, eaque propter ceſſaret obligatio confitendi adhuc exiſtimo cum eodem Lugone probabile quod poſſit fieri confeſſio venialium vel mortalium in alia Confeſſione olim legitimè dictorum, ut ea ratione indirectè abſolveretur à reſervatis, atque hoc puto habere locum non ſolum quando quis poſt adhibitam diligentiam, vel difficilè excitaretur ad contritionem, vel valdè dubitat an ea ſit executus; tunc enim etiam puto teneri per accidens (ſicut in caſu quo non erat cenſura dictum eſt) ſententiam Lugonis locum habere etiam ſi ſperet poſſe uti, & utatur contritione, Non enim credendum eſt, quod urgente neceſſitate communicandi, velit adhuc Eccleſia obligare, ne confiteatur: Sed quod maneat cum onere habendi contritionem perfectam, quam non ita facile habebit homo non ita pridem propter delicta excommunicatus.* Hucuſque Dicaſtillus.

Quæ nunc invenitur in to. 1. tr. 2. Reſ. 18 & in Reſ. 25. & ibi in tr. 5 in Reſ. 14. §. Sed quid, & ſeq. in fin. Reſ. 27. & in Reſol. 34. & in to. 5. tr. 1. Reſ. 118 per totam & ut melius terminum poſſis, hanc q. lege in to. 1. tr. 5. doctrinam Reſ. 32. & aliarum Reſ. & §. ejus annot. & vide etiam hic ſup. doctrinam præcedentis Reſ. & ſi placet etiam aliarum ejus ſecundam not.

4. Itaque dicendum eſt in tali caſu cenſurarum poſſe abſolvi indirectè à reſervatis, & directè à non reſervatis, maximè quando excommunicatio eſt tolerata: tunc enim abſolvitur ab habente Juriſdictionem, ac proinde validè, ſi cætera adſint requiſita; ſicut, quando quis abſolvitur à non reſervatis directè, & indirectè à reſervatis, ob inculpabilem oblivionem omiſſis. Ratio eſt quia pro tali caſu impediret, loquimur enim in caſu maximæ neceſſitatis; cumque excommunicatio ſolum impediat ſuſceptionem Sacramentorum ex lege: & inſtitutione humana Eccleſiaſtica. Leges autem humanæ etiam Eccleſiaſticæ non cenſeantur obligare in caſibus urgentiſſimis, & maximæ neceſſitatis; ita lex hæc excommunicationis probabiliter cenſeri poteſt in tali caſu non obligare. Atque eſt doctrina Suarii *diſp. 31. ſect. 3. n. 6.* ubi expreſsè docet quoties excommunicatus, qui non poteſt abſolvi ab excommunicatione, accipere poteſt licitè Sacramentum Euchariſtiæ, poſſe etiam licitè recipere Sacramentum pœnitentiæ, quantum eſt ex parte excommunicationis, nec enim minus poteſt in uno, quam in alio Sacramento: ſuppoſita verò neceſſitate, quæ honeſtat ſuſceptionem Euchariſtiæ, non obſtante excommunicatione etiam honeſtare poteſt Confeſſionem. Imò hic ordo eſt maximè conſentaneus Juri naturali divino præmittendi Confeſſionem ante Communionem. Undè ſi Eccleſia pro eo articulo neceſſitatis, vel non potuit, vel noluit prohibere excommunicato Euchariſtiam, nec etiam Confeſſionem cenſetur prohibuiſſe.

5. Et ideò non deſeram hic apponere verba Martini Perez *de Sacram. matrim. diſput. 50. ſect. 8. num. 4.* ſic aſſerentis, Dico tertiò etiam licere in tali eventu, prædictam abſolutionem dare, tametſi caſus reſervatus habeat excommunicationem annexam, ita communiter Doctores. Ratio eſt, quia excommunicatio non facit incapacem abſolutionis ipſum pœnitentem, ſi bona fides intercedat, ſed tantùm efficit, ut non poſſit licitè abſolvi à peccatis, quin prius abſolvatur ab excommunicatione. Quando autem adeſt neceſſitas, ſicut poſſet tunc communicare, & recipere Euchariſtiam, ita etiam poterit confiteri, quia eodem præcepto utrumque eſt prohibitum. Tunc ergo melius erit, ſervare ordinarium modum de Jure divino, præmittendo videlicet Confeſſionem antè Communionem, Neceſſitas autem, & rationabilis cauſa eſſet confitendi in Paſchate, vel communicandi, ita ut ſi omitteretur, periculum eſſet infamiæ propriæ, vel ſcandali aliorum. Quòd totum intellige quoque, ſi Superior non poſſit adiri, quia ſi poteſt, debet prius adiri; alioqui eſſet illicita talis abſolutio. Unde ex his omnibus patet Cardinalem vel alium Conclaviſtam cenſuratos ex fractione Bullarum Pii Quarti, & Gregorii XV. ſi timeant ſcandalum, & infamiam non celebrando, vel communicando, poſſe confiteri cum Confeſſario Sacri Conclavis vel cum alio: & ab illo à peccatis abſolvi, dummodo poſtea abſolutionem à Summo Pontifice obtineat à Cenſuris incurſis.

RESOL. CXXV.

An in caſu ſupradicto Cardinalis, vel Conclaviſta cenſuratus, poſſit ad vitandum ſcandalum confiteri aliqua peccata, non expreſſa fractione Bullæ Pii IV. & Greg. XV. vel teneatur confiteri inferiori omnia peccata tam non reſervata, quàm hanc cenſuram reſervatam?

Et alius ſimilis caſus proponitur in textu, & à linea ſecunda hujus Reſolutionis? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 32.

§. 1. REſolutio hujus difficultatis pendet ex alia, an quando ad vitandum ſcandalum pœnitens innodatus aliqua Cenſura, & caſu reſervato confitetur inferiori Sacerdoti, teneatur confiteri omnia peccata tam reſervata, quàm non reſervata.

Sup. hac diffic. in tom. 1. tr. 5. Reſ. 31. §. 1. & 2. & ſignanter §. ult. & in Reſ. 32 §. ult. & in Reſ. 33 §. Ex his, & ſeq. & in tom. 5. tr. 1. Reſ. 117. poſt med. à verſ. Tertius ſi eſſet Sicut melius hanc q. diſſolvas lege in to. 1. tr. 5. doctrinam Reſ. 32. & allatam ejus primam not. & hic ſup. vide §. Sed diffic. præced. Reſ. & alias Reſ. ejus annot.

2. Et affirmativè reſpondit Silveſter *verb. confeſſ. num.* 26. Toletus *lib. 3. cap. 8. num.* 2. Suarez *diſput. 31. ſect. 2. num. 4. & 6.* Angel. *verò. confeſſ. 5. num. 5.* Navarr. *in cap. conſideres, de pœnitent. num.* 10. & Medina *Cap. de pœnit. qu.* 13. quos omnes ſic refert, & ſequitur Fagundez *de præc. 2. lib. 8. cap. 3. num.* 13. dicens, oppoſitum eſſe omninò improbabile.

3. Sed contra Fagundez exiſtimo negativam ſententiam ſatis probabilem eſſe. Et ideò Cardinalis Lugo *de Sacram. pœnit. diſput. 10. ſect. 6. num. 74. ſic ait.* Dupliciter poteſt contingere hic caſus. Primò quod pœnitens adeat prius Cõfeſſa-

feſſarium inferiorem, qui non poteſt abſolvere à reſervatis, & tunc certum eſt non poſſe inferiorem abſolvere ab aliis, niſi quando pœnitens eſt in neceſſitate confitendi, vel ſumendi Euchariſtiam: tunc autem an poſſit, & debeat confiteri inferiori, & an debeat confiteri etiam reſervata, an vero ſola non reſervata, & an id locum habeat etiam quando peccatum reſervatum habeat excommunicationem reſervatam: diximus latè *d. 11. de Euch. ſeſſ. 5.* ubi probabile dixi, quod poſſet, & deberet confiteri inferiori ante Communicationem, & ſola non reſervata, & hoc licèt haberet excommunicationem reſervatam. Ita Lugo, quem omninò videbis loco de Euchariſtia *à num. 86.* ubi doctè reſpondet ad omnia argumenta contrariæ ſententiæ, & adducit me etiam citato plures Doctores tam veteres quam recentiores, hanc ſententiam tenentes, quibus ego nunc addo doctum Patrem Andream Mendo, *in Bullam Cruciatæ, diſputat. 23. cap. 32. num. 24.* ubi ſic ait, Probabilius eſſe ſubditum habentem reſervata, & ex neceſſitate confitentem cum Sacerdote inferiori non teneri propalare in Confeſſione reſervata peccata, quorum ille Judex non eſt, ſed dumtaxat non reſervata, à quibus directè abſolvatur, & à reſervatis indirectè, ſic ille. Idem etiam docet Torreblanca *in pract. lib. 14. cap. 11. num. 42.* per hæc verba *Habens caſum reſervatum urgente neceſſitate communicandi, vel celebrandi ad vitandum infamiam gravem, ad ſummum ſolùm tenetur confiteri peccata non reſervata confeſſario non habenti poteſtatem ad reſervata. Nam cum certum ſit pœnitentem non abſolvi poſſe à reſervato, ad aliud non erit utilis Confeſſio reſervati quam ad ſe diffamandum coram Confeſſore, & non leve onus erit pœnitenti ad confitendum his idem peccatum.* Huc uſque Torreblanca, & noviſſimè Doctus Pater Leander *de Sacrament. tom. 1. tractat. 5. diſputat. 12. quæſt. 73.* & tandem Joannes de Sonia *in Epilogo ſummarum, part. 2. tractat. 1. ſect. 6. p.... dub.... circa caſus reſervatos in fin.* ſic ait. *Habens caſus reſervatos urgente neceſſitate communicandi ſcilicet, ad vitandam gravem infamiam poteſt confiteri tantùm peccata non reſervata, vel poteſt elicere actum contritionis. Et ſic communicare abſque prævia confeſſione, ſi peccata reſervata habeant excommunicationem annexam, poteſt conteri, & ſic communicare, vel ſi eſt tantùm attritus, poteſt confiteri inferiori Sacerdoti peccata non reſervata.* Hæc ille, rationes verò pro hac ſententia invenies apud Cardinalem Lugo ubi ſupra loco cit. *de Euchariſt. in reſponſionibus ad Argumenta contraria,* itaque in caſu noſtro Cardinalis vel Conclaviſta cenſuratus ex fractura Bullarum Pii Quarti, & Gregorii X. ſi ad vitandum ſcandalum deberet celebrare, vel communicare, poſſet probabiliter confiteri ſolum alia peccata abſque expreſſione fractionis, & incurſionis cenſuræ dict. Bullarum, & à Confeſſario S. Conclavis, vel alio abſolutionem Sacramentalem obtinere. Et hanc ſententiam ipſi mei adverſarii probabilem putant, ut Amicus *in Curſ. Theolog. tom. 8. diſp. 13. ſect. 10. n. 211.*

R E S O L. CXXVI.

An excommunicatio lata à Pio IV. & Gregor. X. poſſit abſolvi non ſolum, ut ipſi aſſerunt in articulo, ſed etiam in periculo mortis?

Et explanatur, quod neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter tamquam extrema.

Et docetur omnibus parturientibus, aut proficiſcentibus ad bellum poſſe tempore interdicti miniſtrari Euchariſtiam, & abſolvi à quocumque Sacerdote etiam non approbato ab omnibus caſibus, & cenſuris, &c. Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 33.

§. 1. EXiſtimant Doctores plures diſtingui articulum mortis à periculo, ita ut putent articulum mortis ſtrictè intelligi, & ſumi pro ſolo vero mortis articulo, qui tunc tantùm contingit, quando mors eſt in fieri, & ita certa ſit, & ferè inevitabilis; ſive hoc proveniat ex cauſa naturali, ut morbo, ſive ex cauſa violenta, ut ſi quis ſit morte plectendus: periculum verò mortis diei, quando in tali caſu mors hominibus ſolet frequenter contingere. Unde eſt, ut dicant, facultatem eam, quam diximus in articulo mortis competere cuilibet Sacerdoti, ut poſſit ab omnibus cenſuris, & caſibus reſervatis abſolvere, valere tantum pro ipſo mortis articulo; non verò pro periculo. Quorum ratio eſt, quia videlicet jura ipſa, ex quibus colligimus hanc facultatem, loquuntur de ſolo articulo, ut proindè non videantur extendenda ad mortis periculum. Ita Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. articul. 4. col. 4. verſ. Quæric autem,* Canus *part. 5. de Pœnit.* Valentia *4. tom. diſp. 7. q. 20. punct. 2. col. 6.* Mandoſ. *in praxi Signaturæ, tit. Confeſſionale, fol. 55. n. 1.*

2. Sed ego alibi *in p. 5. & 8.* affirmativæ ſententiæ adhæſi, & nunc adhæreo. Dico itaque in noſtro caſu non ſolùm in articulo, ſed etiam in periculo mortis poſſe Sacerdotem abſolvere, & ratio eſt, quia licèt in rigore articulus mortis, aliquo modo diſtinguatur à periculo mortis: cum articulus mortis ſolum detur, quando ex ægritudine prudenter timetur mors: periculum verò mortis, cum datur occaſio, in qua frequenter homines pereunt, & quam non poſſunt commodè vitare, qualis eſt pugna campalis, ſeu navalis, in præſenti tamen materia, idem eſt articulus mortis, & periculum illius; ut habetur *in cap. Eos, qui de ſentent. excommunic.* Et ratio ipſa dictat: nam mortale periculum perindè exiſtimari debet, & in malis ita cavari ſicut eventus ipſe: nam propterea dictum eſt; *Qui amat periculum peribit in illo.* ergo neceſſitas periculi mortis exiſtimatur moraliter, tamquam extrema. Et ita hanc ſententiam tenent Doctores, quos me citato affert, & ſequitur Leander *de Sacramentis, tom. 1. tractat. 5. diſput. 11. quæſt. 17.* Lezana *tom. 5. in Mari Magno Minorum,* §. 24. *num. 58.* Quintanadueñas *in Theolog. Moral. tom. 2. tract. 8. ſingul. 3.* Martinus Perez *de Sacram. Pœnitent. 43. ſect. 3. num. 4.* Cardinalis Lugo *de Sacrament. Pœnit. diſputat. 18. ſect. 2. num. 21.* Hurtadus *diſput. 10. difficult. 9.* Coninch. *de Sacram. diſputat. 8. num. 16.* Tancred. *in qq. moral. tractat. 5. diſput. 2. quæſt. 17.* Tamburinus *in Decal. lib. 2. cap. 1. §. 8. num. 7.* Bertrandus Loth. *in Reſol. Theol. 1. quæſt. 1. art. 9.* Garzias *in Polit. Regul. tom. 2. tractat. 10. difficul. 5. dub. 6. punct. 5. num. 26.* Mazuchellus *de caſ. reſerv. diſput. 1. quæſt. 3. difficult. 25. num. 88.* Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſput. 27. cap. 3. num. 24.* Suarez *tom. 4. diſput. 26. ſect. 4. num. 3.* Henriquez *lib. 3. de Pœnit. cap. 11. num. 3. in Gloſſ. lit. Q.* Bardi *in Bull. Cruciata, part. 1. tractat. 6. cap. 6. ſect. 2. num. 10.* Gallego de Vera *in Bull. Cruc. cap. 9. dub. 105.* & me citato Verricelli *de Apoſt. miſſion. tract. 9. quæſt. 158. num. 1.* & Machadus *tom. 1. lib. 1. part. 1. tractat. 1. docum. 3. num. 2.* ubi ſic ait: *Llamaſe articulo verdadero de la muerte el tiempo en que la enfermedad aprieta de manera, que prudentialmente ſe puede juzgar, que el enfermo eſtà ya cercano a la muerte, Y ſegun la mas comun, mas pioſa, y recebida dotrina, aunque impugnada por algunos Dotores; ſe entiende tambien del articulo moral de la muerte, que es quando alguno ſe halla en occaſion, que triaga con ſigo peligro probable de muerte, como ſucede en el parto de la muger, entrar en alguna batalla, navegar por mares tempeſtuoſos, paſſar algun rio caudaloſe, y otros caſos ſemejantes, en que prudencialmente ſe puede temer algun peligro de muerte.* Ita ille, & communiter DD. quibus noviſſimè adde Gibalin. *de Cenſ. diſquiſ. 7. quæſt. 14. Conſect. 4. & 5.* ubi *num. 3.* docet tempore interdicti poſſe miniſtrari Euchariſtiam omnibus parturientibus, aut proficiſcentibus ad bellum, quia licèt non ſint in articulo, ſunt tamen in periculo mortis, Et ideò Hinojoſa *in Dir. deciſ. Regul. verb. infirmus, §. circa abſolutionem, fol. 306.* docet abſque ulla diſtinctione omnes parturientes poſſe abſolvi à quocumque Sacerdote, etiam non approbato ab omnibus caſibus, cenſuris, &c. ſed hæc opinio circa parturientes ibi abſolutè prolata olim mihi non placuit, nec placet doctiſſimo Patri Mendo *ubi ſup. n. 34.*

Alibi in to. 1. tr. 5. Reſ. 10. & 7. curſim in ejus ſimilis lin. & 10. ſ. tract. 1. Reſ. 41. §. Verù ſi aliquis & in to. 5 tr. 1. Reſ. 105. §. ult. in princip. & pro omni conſento in hac Reſol. uſque ad 1001. ſeq. in to. 1. tr. 4. Reſ. 39. & in aliis ejus primum & tertium

Olim in to. 1. tr. 5. Reſ. 9. & in aliis ejus annuit.

R E S O L. CXXVII.

An qui in periculo, vel articulo mortis fuit abſolutus à cenſura incurſa propter violationem Bullæ Pii IV. & Gregor. X. teneatur poſtea ſi convaluerit, ſe præſentare coram Pontifice?

Et nova opinio affertur, ſed non approbatur.

Et quid ſi virtute Cruciatæ quis abſolutus fuiſſet, in ſupradicto caſu?

Et difficultas adhuc ſupereſt, ſi in ſupradicto primo caſu poſtea convaluerit, intra quod tempus teneatur ſe præſentare coram Pontifice? Ex part. 12. tract. 2. Reſ. 34.

§. 1. AFfirmativè reſpondeo ex doctrina communi Doctorum aſſerentium, quod abſolutus in articulo mortis ab aliqua cenſura Papali, ſi convaleſcat, teneatur ſe Pontifici præſentare, nam alias in eadem excommunicatione reincideret. Probatur ex *cap. eos, qui de ſentent. excomm. in 6.* & ita docet Vaſquez *in 1. part. tom. 4. quæſt. 93. art. 1. dub. 6. num. 15.* Hurtadus *de cenſ. diſput. 11. difficult. 13.* Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. diſput. 43. ſect. 4. num. 7.* Cardinalis Lugo *de Sacrament. Pœnitent. diſp. 20. num. 201.* Sanchez *in Summa tom. 5. lib. 2. cap. 23. num. 31.*

Sup. hanc aſſertionem in to. 5. tr. 1. Reſ. 164. §. 1. ante medium & in Reſ. 201. & 202. §. 1. & ſignanter § 2. & in Reſ. 104. ante medium, § 1. verſ. Inſuper, & ibi in tr. 8. Reſ. 16. §. penul. & in to. 1 tr. 4. Reſ. 44. §. ult. paulo

po.n si tum. verſ. ſolum adverto, & ibi in tr. 5 Ref. 11. § 1. poſt med. verſ. Notandū eſt, & in Ref. 39 § penult. & ult.

& Granadus *in 3. part. tom. 2. controverſ. 7. tract. 10. diſp. 7. num. 14.* ubi ſic aſſerit *Petet aliquis, ad quem finem ſe debeat præſentare pœnitens, qui jam abſolutionem obtinuit.* Reſpondetur, ſi peccatum à quo quis eſt abſolutus ratione periculi mortis, aut alterius impedimenti, habeat annexam excommunicationem à jure, vel ab homine, à Papa, vel Epiſcopo, teneri, ceſſante impedimento, ſe præſentare ſuperiori, ut conſtat *ex cap. Eos, qui de ſentent. excommunic. in 6.* non quidem, ut ab illa abſolvatur iterùm, & colligitur planè *ex cap. Quamvis, & cap. de cætero, de ſentent. excommunic.* ſed ut convenientem medicinam adhibeat Superior, & ſi oportuerit, ſatisfactionem imponat. Et alioqui incidet in excommunicationem non in præteritam, ſed in aliam, ob novam inobedientiam. Ita Granadus.

Alibi in Reſol. [illegible] negativa [illegible] dim, & in eo. § 6.

2. Sed his non obſtantibus, ego alibi pro negativa ſententia adduxi Navarrum, Millardum, Cœleſtinum, & Texedam, quorum ſententiam probabilem putat Garzias *in Polit. Regul. tom. 2. tractat. 10. difficul. 5. dub. 5. punct. 6. num. 38.* quibus adde Carolum Lambertum *in Deciſionibus Bononienſibus ann. 1640. menſis Auguſti caſ.* 28. me citato Tancred. *qq. moral. tract. 1. diſputat. 2. quæſt. 58.* & me citato Joſephum Januarium *de caſ. reſ. Reſolut.* 12. Probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 7.* ubi hæc habet: *In eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis, Atque ideò omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt, &c.* Si ergo abſolutus à caſibus reſervatis, non tenetur adire Superiorem ſecundum communiſſimam ſententiam: ergo neque abſolutus à cenſura reſervata: ſicut enim ceſſat reſervatio à caſu, ita à cenſura per hæc verba Conc.

3. Confirmatur, nam ſi alicui delicto eſſet excommunicatio annexa, & nulli eſſet reſervata; & abſolveretur à confeſſario inferiori, talis excommunicatus non teneretur ſe præſentare ſuperiori, ut patet; ſed in articulo, vel periculo mortis nulla eſt reſervatio, ex Trident. ergo abſolutus à tali Cenſura, eſt abſolutus à cenſura ſine ulla reſervatione: & conſequenter non tenetur ſe præſentare. Nec obſtat *cap. Eos qui*, ſuperius adductum, nam textus ille loquitur cum excommunicatis deductis in foro fori: non verò de non denuntiatis. Verba text. hæc ſunt. Eos qui à ſententia Canonis, vel hominis (cum ad illum, à quo alias de jure fuerant abſolvendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum, legitimum, pro abſolutionis beneficio habere recurſum) ab alio abſolvuntur, &c. Si ceſſante poſteà periculo, vel impedimento hujuſmodi, ſe illi, à quo his ceſſantibus, abſolvi debebant, quam citò commodè poterunt, contempſerint præſentare, mandatum ipſius ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerunt, humiliter recepturi, & ſatisfacturi prout juſtitia ſuadebit: Decernimus (ne ſic cenſuræ illudantur Eccleſiaſticæ) in eamdem ſententiam reincidere, ipſo jure, &c. Ubi nota illa verba: *Se illi à quo his ceſſantibus abſolui debebant.* Non dixit ſine his neque ante hæc, ſed his ceſſantibus; ergo loquitur cum illis tantum, qui abſoluti in mortis articulo, debent à Superiore excommunicatore abſolvi; ſed hi ſunt tantum deducti, ſeu denuntiati excommunicati, hi enim abſoluti ratione periculi in foro conſcientiæ debent à ſuperiore abſolvi tranſacto periculo, in foro fori, ut patet: ergo cùm his tantum loquitur, & non cum excommunicatis, & non deductis. Niſi velis dicere cum Millardo loco citat. hoc onus ſe præſentandi coram ſuperiore, non amplius habere locum poſt Concilium Tridentinum, & ſic ceſſare ex vi verborum Concilii, cum nulla ſit reſervatio. Cæteræ rationes, & reſponſiones ad plures alios Canones videbis apud Januarium *ubi ſup.*

4. Verum licèt hanc ſententiam non audeam tamquam improbabilem damnare, tamen, quia difficiliter recedo à ſententiis communitèr receptis non diſcedo ab opinione affirmativa, quam præter Doctores cit. tenet Pater Leander *de Sacram. tom. 1. tractat. 5. diſput. 13. quæſt. 70.* & me citato Marcus Serius *tom. 2. de Bull. Cruc. diſput. 1. difficult. 10. §. 8. quæſt. 33. ad num. 7.* & me citato Garzias *in Polit. Regul. tom. 2. tractat. 10. difficult. 5. dub. 6. punct. 6. num. 34.* In uno tamen caſu ſententiæ negativæ adhærerem, videlicèt, quando in noſtro caſu abſolutio in articulo mortis fuiſſet largita vigore Bullæ Cruciatæ, ut ſuperiùs probatum eſt, poſſe fieri, nam abſolutus cum Bulla Cruciatæ à caſibus Papalibus in articulo mortis nullam obligationem habet ſe præſentandi coram Pontifice, ut optimè obſervat Leander, & Serius *num. 8. ubi ſuprà*, Andreas Mendo *in Bulla Cruciata, diſput. 22. cap. 1. num. 20.* Garzias *ubi ſuprà num. 38.* Bardi *in Bulla Cruciata part. 2. tractat. 6. cap. 6. ſect. 1. num. 3.* Trullench *in Bulla Cruciata lib. 1. §. 8. cap. 2. dub. 5.* Ludovicus à Cruce *de Bulla Cruciata diſput. 1. cap. 3. dub. 14.* Et alii communiter, & idem dicendum eſſet ſi in noſtro caſu pœnitens abſolveretur virtute Jubilæi, vel virtute privilegiorum Regularium, ſed nos ſupra firmavimus cum Bonacina, Regulares non poſſe abſolvere à cenſura lata in conſtitutione Pii IV. & Gregorii X. de quibus loquimur.

Superius in Ref. quæ hic eſt ſup. 122. & pro hac abſolutione data virtute Cruciatæ in artic. mortis in to. 5. tr. 1. Ref. 102 § ult. in princ. & in tom. 1. tr. 4. Ref. 44 §. ult. poſt med. à verſ. qui optime.

Sup. in Ref. quæ his eſt 119. & lege etiam Ref. 120. & 121. Sup. hoc & ſeq. doctrinam in to. 1. tr. in Ref. 170. lege doctrinam, § Sed ſtando, & ſeqq. & aliarum Ref. à §. not. primo & ſecundo dictæ Ref.

5. Itaque ut dictum eſt, qui ab hac excommunicatione Pii IV. & Gregorii X. abſolveretur in articulo mortis, difficultas eſt, ſi poſtea convaluerit intra quod tempus teneatur ſe præſentare coram Pontifice, Martinus Perez *de Sacram. Pœnit. diſput. 24. ſect. 4. num. 6.* putat intra triduum ſic enim ait. *Non diſplicet, quod graves Doctores dicunt, non fore dilationem gravem, quando intra triduum Sacerdoti conſiteretur. Nam modo præcipitur* cap. Eos qui, de ſententia excommunicationis *in 6. quod illi, qui in articulo mortis abſolvuntur ab excommunicatione reſervata, poſtea ſi convaluerint, debeant cum primum commodè poſſint, recurrere ad Superiorem, alioquin reincidant in cenſuram: & tamen non judicabuntur reincidere, qui intra triduum datæ commoditatis recurrerint. Et ratio eſt in noſtro caſu, quia non videtur magis ſtrictè explicanda illa dictio*, quamprimum; *quia non videtur illa brevis dilatio graviter opponi fini, aut præcepto Tridentini.* Ita Perez.

6. Sed mihi videtur magis ſtrictè, & rigoroſè receptum eſſe illud *Quamprimum*. Concilii Tridentini, quam *dicto cap. Eos qui*; Et ideò puto hoc caſu prudentis arbitrio remittendum eſſe, intra quod tempus ut verificentur illa verba, *Quamprimum abſolutus à cenſura reſervata debeat ſe coram Superiore præſentare*, conſideratis, & prudenter perpenſis omnibus circumſtantiis, perſonæ, valetudinis abſentiæ à Romana Curia, &c. Et ita docet ex Navarro Avila *de Cenſ. part. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 4.* & Leander *de Cenſ. tom. 4. tract. 2. diſp. 17. quæſt. 68.* Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 1. cap. 13. n. 25.* & Henriquez *lib. 13. c. 29. n. 2.* Sayrus *de Cenſ. tom. 1. lib. 3. cap. 28. in fine*, & ſufficiet quidem non adeſſe negligentiam, vel fraudem.

In indice primo hujus Tom. 9. Lege Apendicem ad hunc Tractat. 7. Ubi invenies alias multas Diffic. miſtas, & diſperſas per alios Tom. Tract. & Reſ. quæ ſimul pertinent ad hunc Tract. 7. de Poteſtate, & Privilegiis, S. R. E. Cardinal, &c.

TRACTATUS OCTAVUS,

SEU

APOLOGETICA DISCEPTATIO

DE

FAMILIA LAICA

Nunciorum Apoſtolicorum, Quod idem intelligitur de Familia Laica Epiſcoporum.

RESOLUTIO PRIMA.

An familia laica Nuncii Apoſtolici gaudeat privilegio fori?
Idem dicendum eſt de familia laica Epiſcopi?
Et pro negativa ſententia adducuntur ſeptem diverſæ aſſertiones? Ex p.6. tract.2. Reſ.1.

Sup. hoc infra in Reſ.9. & in Reſ. ejus ſecûndæ annot.

§. 1. NEgativam ſententiam tenet novíſſimè Chriſtophorus de Moſcoſo cujus laudes & merita, meritò enumerat eruditus Amaja *in Codicem, lib.20. titul.39. numer,12.* Probat hanc ſuam ſententiam nominatim contra me *in Allegatione Hiſpano idiomate conſcripta*, primò quia Epiſcopi familiam armatam habere non poſſunt *ex Gloſſ. in capite dilecto, de ſentent. excommun. in 6.* & docet Hoſtien. Abbas, Felinus, ita *à n.22.* Secundò, quia licèt Miniſtri Curiæ Epiſcopalis gaudere debeant privilegio fori, hoc tamen intelligendum eſt in delictis communibus: neque ex Miniſtris Curiæ facienda eſt extenſio ad familiam domeſticorum; cùm nullus extet Canon, qui hoc privilegium eis concedat, undè ait: (Aunque fuera cierta la opinion favorable a los Obiſpos, y neceſſaria para conſervar la juriſdition, y caſtigar los exceſſos de ſus miniſtros cometidos en los oficios: ne ſe puede eſtender eſte privilegio a que los Criados gozen de el fuero; porque para eſto no ay texto en todo el derecho, que lo decida, y carece de razon, que tengan tal privilegio los Criados ſeglares de los Obiſpos, y fuera de grave inconveniente para el governo politico de los Principes, y buena adminiſtracion de juſticia.) Ita *à num.25. uſque ad* 39. Tertiò, quia hoc privilegium Papa non poteſt concedere invitis Principibus, cùm non poſſit Laicos à ſæculari juriſdictione eximere, & ideò Laici non poſſunt ſe ſubmittere Eccleſiaſticæ juriſdictioni. Ita *à num.30. uſque ad* 41. ubi citat Pontium, Barboſam & alios. Quartò, quia ex auctoritate Patris Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4.c.29. n.9.* Familia Epiſcopi poſt Concilium (ex evidente, que no goza del fuero. porque en la *ſeſſ.13. cap.6.* ſe da forma, y ponen las calidades de ordenes, y otros requiſitos che han de tener, con que quando fuere cierto tal privilegio oy eſta derogado; reſpecto de que las palabras conque ſe decide ſon univerſales, y comprehenſivas de todos los que han de ſer exemptos, porque el derecho dize: Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere. Is etiam privilegio fori non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat; aut Clericalem habitum, ac tonſuram deferens alicui Eccleſia de mandato Epiſcopi inſerviat, vel in ſeminario Clericorum, aut in aliqua ſcola, univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores ordines ſuſcipiendos verſetur. Ninguno goze del privilegio de el fuero ſin tener ordenes, ò beneficio, ò traer habito decente, ò aſſignado, a el ſervicio de alguna Ygleſia por mandado del Obiſpo. Ita ille *num.47. & ſequens.* ubi pro hac opinione præter Suarez citat Cevalos, Pereiram, Cutellium & Vegam. Quintò, (que fuera abſurdo grande; y contra derecho hazer juex a el Obiſpo en los delitos de ſus familiares *ex l. qui juriſdictioni, ff. de judic.*) ubi Ulpianus ait. Qui juriſdictioni præeſt neque ſibi jus dicere debet; neque uxori, neque liberis ſuis, neque libertis, neque cæteris quos ſecum habet; ita *n.42.* Sextò aſſert. *numer.43.* cedulam Regis Ferdinandi, & Iſabellæ, in qua clarè ſtatuitur familiares Prælatorum eſſe ſubjectos poteſtati ſæculari. Et tandem Septimò aſſerit *in n.29.* ſi familia Laica Epiſcoporum gauderet privilegio fori, diminueretur quàm plurimum poteſtas Regis; & eſſet contra bonum, & pacem publicam propter delicta ſupradictorum. Undè ex his præcipuè fundamentis Moſcoſus negat mordicus familiam Laicam Epiſcopi gaudere privilegio fori; & per conſequens infert (nam de hoc erat tunc quæſtio) neque familia Nuntii Apoſtolici tali debere privilegio frui.

Sup. hoc in Reſ. not. præcedent.
Sup. hoc ſecundo inf. in Reſol.6. & in Reſol. ejus ſecundæ annot.
Sup. hoc tertio, inf. in R. 7. & lege etiam illius Ref. ejus annot.
Sup. hoc quarto inf. in Reſ. 8. & in aliis ejus 2. annot.
Sup. hoc quinto infra in R. 9. §. 1.
Sup. hoc ſexto inf. in Reſ 9. 4. Ad textum.
Sup. hoc ſeptimo infra in Reſ. 10.
Supra hoc ſupra in tr. 1. Reſ.23. §. ult.

RESOL. II.

Proponuntur fundamenta affirmativæ ſententiæ?
Et docetur, quod quidquid poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi reſpectu juriſdictionis; poteſt Legatus in ſua Provincia?
Imò, Legatus eſt ſuper omnes Ordinarios tamquam Summi Pontificis vices gerens?
Et explanatur ex authoritate plurimorum Doctorum familiam laicam Epiſcoporum gaudere privilegio fori, & nullatenus poſſe à judice ſæculari judicari tam in Civilibus, quam in criminalibus? Ex p.6. tr.2. reſ. etiam 2.

§. 1. SEd his non obſtantibus, ego puto familiam Laicam Nuntii Apoſtolici gaudere privilegio fori, quia in Provincia ſua habet juriſdictionem ordinariam, quam habet Epiſcopus in ſua Diœceſi, probat Fagundez *in Decalog. tom.1. lib.2. cap.2. cap.41. n.22.* Suarez *de Relig. tom.2. lib.6. de voto, cap.10. num.10.* Gomez *in Bullam Cruciatæ, clauſ.10. num.61.* Merolla *in Theolog. Moral. tom.3. diſputat.7. cap.5. difficult.8. dub.21. num.491.* Molina *de juſtitia, tract.5. diſp. 9. num.7.* Guttierrez *in Can. quæſt. lib.1. cap.11. num.5.* Gonzales *in Regul.8. Cancellar. gloſſ.21. num.36.* Azorius *part.2. lib.2. cap.27. quæſt.5.* Gratianus *in diſcept. forenſ. cap.226. nu. 2. & 3.* Sanchez *de Matrimonio, lib.1. diſput.28. num.27. & lib.8. diſp.28. num.4.* Abbas *in c.1. de offic. legat. num.2. & 3.* Aucharanus *c.1. in fine, n.5. de tranſact.* Barbatius *de Card. Legat. quæſt.5. num.17.* & alii communiter: & ideò exercet omnia, quæ per Ordinarios exercentur ratione ordinariæ poteſtatis, ut patet ex Abbate *in cap. quod tranſlationem, de offic. legat. num.9.* & alios, quos citat, & ſequitur Fragoſius *in Regim. Chriſt. Reipublicæ, p.1. lib.5. diſp.13. nu.67.* Undè Calderinus *conſil.11.* docet, quod quicquid poteſt Epiſcopus in Diœceſi reſpectu juriſdictionis poteſt Legatus in ſua Provincia. Imò Legatus eſt ſuper omnes Ordinarios tamquam Summi Pontificis vices gerens *ex capit.2. de legat. in 6. & ibi* Doctores communiter. Ergo ſicut familia Laica Epiſcopi gaudet privilegio fori; ita & à fortiori Nuntii Apoſtolici gaudere debet. Et ideò tota difficultas eſt, An familia Epiſcopi tali gaudeat privilegio: nam Moſcoſus negat, ut viſum eſt. Sed prorſus contrariam ſententiam amplectendam eſſe exiſtimo, quam Cardinalis Tuſchus *tom.3. litera E. concluſ.17. num.11.* Julius Clarus *in prax. criminal. §. finali, qu. 35. n.18.* Joannes de Monte Sperello *penes Calcaneum conſ.72.* Gratianus *deciſ. Mar.233. num.2.* Capiclus *deciſ.22. num.1.* Suarez *in Theſauro recept. ſenten. ver. Clericus, num.129.* & Farinacius *quæſt.8. num.40.* communem vocant; & ita revera eſt, ut patet tam inter recentiores, quàm veteres: undè viſum eſt mihi hìc per extenſum apponere omnes Doctores qui illam tenent. Et hi ſunt præter ſuprà dictos.

Sup. hoc infra in Reſ.2. paulo poſt initiũ, & in aliis ejus annot. & lege etiam infra doctrinam ac declarationes Reſ. 4.

Abbas *in dicto cap. final. de offic. Archid. n.5. & in c. cum non ab homine, de judic. n.2. & c.1. de for. compet. n.6.*

Hoſtienſis *in c. final. n.24.*

Joannes Andreas *num.15.*

Butrius *num.2.*

Joannes Antonius de Nigris *in Extravag. unic. n.89. de vit. & honeſt. Cleric.*

Calcaneus *conſil.71. num.4.*

Burſatus *conſ.25. n.43. lib.1.*

Natta

Natta *conſ.596.n.5.in fin.lib.3.*
Bombinus *conſ.10.n.10.*
Vivius *deciſ.116.nu.1.*
Ambroſius Machin. Archiepiſcopus Calaguritanus *in reſ. pro juriſdict.Ordin.Milit.art.6.n.58.*
Boſſius *tit.de for.compet.num.127.*
Decianus *in tract.criminal, tom.1.lib.4.capit.4.numer.47. & 57.*
Maurus Burgius *de modo procedendi ex abrupto, quæſt.65. num.77.*
Marſilius *conſ.67.n.60.*
Sbroſius *de Vicario Epiſc.lib.2.q.147.n.2.*
Aloyſius Leo *in Authent. Caſſa, num.23. Cod.de ſacroſanct. Eccleſ.*
Franciſcus Leo *in Theſaur. for. Eccleſiaſtic. part.1.cap.11. num.17. & 18.*
Belluga *in Spec.Princ.rubr.11.§. videndum, n.6.*
Villalobos *in commun. opinion.littera E, n.33.*
Menochius *de arbitr.caſ.561.n.13.*
Alderanus Maſcardus *de ſtat.inter concl.1.n.135.*
Carolus de Graſſis *de effect. Cler.1.n.128.*
Barboſa *de poteſt.Epiſc.p.3.allegat.107.n.9.*
Antonius de Marinis *Quotidian. reſ.lib.1.cap.117.num.1.* me citato.
Mauritio Alzedo *in prax.Epiſcop.p.1.c.12.n.77.*
Gavantus *in Enchirid. Epiſcop. ver. familiares Epiſcop. num.2.*
Hermanus Stamno *de ſervit.perſon.c.7.n.6.*
Marius Antoninus *variar.reſ.lib.1.reſ.75.n.1.*
Belletus *in diſquiſ.Cler.part.1.tit.de favore cler. real. §.1. num.15.*
Guazzinus *in defenſ. reorum, tom.1.defenſ.20.cap.9.n.23. & 24.*
Trentacinquius *variar.reſol.lib.2.tit.de for.compet. reſol.1. num.1.*
Giurba *conſil.70.nu.21.& conſ.88.n.1.*
Campanili *in diver.jur.Can.rubric.9.c.9.n.12.*
Riccius *par.2.dec.192.& part.1.dec.69.& p.4.dec.292.& in prax.tom.1.reſ.451.n.5.*
Graffius *in deciſ.aur.p.2.lib.3.c.5.n.26.*
Carlevalius *de judic. diſput.2.quæſt.6.ſect.3.numer.427. & 509.*
Curia Philippica *tom.1.p.1.§.1.n.15.*
Monte Allegro *in Praxi civili, lib.1.c.9.n.249.*
Genuenſis *in Praxi, c.8.n.3.*
Cenedus *in quæſt.Canon.q.4.n.26.*
Ciarlinius *in controverſ.forenſ.c.20.n.14.*
Duardus *in Bull.Cœnæ, lib.2.Can.15.q.8.n.2.*
Theſaurus *deciſ.22.*
Narbona *in Recopil.lib.4.tit.1.lib.20.gloſſ.22.n.9.*
Simeon Rao *in dubiis de immunit.Eccl.fol.64.*
Reginaldus *tom.1.lib.9.c.23.n.354.*
Torreblanca *in pract.jur.ſpir.lib.15.c.6.n.56.*
Bajardus *in additionibus ad Julium Clarum, §.finali, q.36. num.2.*
Angelus *in ſumma, ver.famulus, n.6.*
Bellovis. *in pract.crim.tit.de injur.n.43.*
Squillante *de privileg.Cleric.c.7.n.54.*
Bonacina *in Bullam Cœn.diſp.1.q.16.punct.3.n.7.*
Paramus *in reſponſ.2.pro juriſ.Sancti Officii.*
Carolus Epiſcopus Novarienſis *in comment. ad c. de offic. Archidiac.penes Gratianum in allegat.pro Eccleſia, fol.339.*
Megalius *in prompt.tom.2.ver.familia, n.10.*
Scacia *de judiciis, lib.1.c.11.n.22.*
Suarez *in commun.opinion.ver.Clericus, n....*
Zambellus *in Reper. Mor. ver. Eccleſia quoad ejus libertatem, num.10.*

Et tamdem claudam hoc agmen Doctorum cum Hiſpano Roderico Acugna digniſſimo Archiepiſcopo Bracarenſi *in Decretum Gratiani, part.1.diſt.32. cap.10. num.11.* ubi ſic ait: Notabis famulos Epiſcoporum, etiamſi ſæculares ſint, nullatenus poſſe à ſæculari judice judicari tam in civilibus, quàm in criminalibus, & eſt communis opinio. Ita ille.

R E S O L. III.

Confirmatur ex aliis rationibus affirmativa ſententia?
Et etiam in favorem familiæ laicæ Epiſcoporum?
Ex quo infertur, quid eſt ſentiendum de famulis Clericorum, & Scholaſticorum, qui ad tempus ſerviunt, & de privilegio conceſſo domino, & marito pro illorum ſervis, uxoribus, &c.
Ex part.6.tr.2. Reſ.etiam 3.

§.1. PRobant ſuprà citati Doctores hanc opinionem ex cap. fin. *de offic. Archidiaconi*, in quo prætendebat Archidiaconus aliquos Diœceſis Senonenſis debère prius conveniri coram ipſo, quàm coram officiali Archiepiſcopi; tum de jure communi ratione proprii Territorii, tum de conſuetudine: & ſicut à juriſdictione inferioris noverat eſſe exemptum Epiſcopum, cujus reſpectu, & illius homines, & familiares gaudent eodem privilegio; propterea Archidiaconus excepit à ſua juriſdictione cognitionem cauſarum Epiſcopi; undè ex hoc concludenter contra Moſcoſum inferunt omnes Doctores citati, familiares Epiſcopi gaudere privilegio fori. Probatur ſecundò ex text. *in cap. Eccleſiarum ſervos*, qui licèt loquatur de ſervis perpetuis, & aſcriptitiis. Doctores tamen citati ex connexione materiæ docent, & inferunt familiares Epiſcoporum fori privilegio gaudere.

2. Probatur tertiò hæc opinio, præter alia jura à ſuprà citatis Doctoribus adducta, ex rationibus. Quia ut optimè obſervat Gratianus *tom.2.cap.340.num.1.* & alii, privilegium, quod habet Epiſcopus, tamquam principalis, & caput, trahi debet etiam ad ejus membra acceſſoria, & appendices: cùm igitur famuli Epiſcoporum, ut quid acceſſorium ad ipſos Epiſcopos habeantur; itaut ſine eis ſtare nequeant: meritò hac ratione ad eos hoc privilegium fori protrahi debet, *ex cap. quantis, de privileg. & cap. liceat, eod.tit.in 6.* Unde *in Authent. habita, Cod. ſi filius pro patre*; privilegium fori conceſſum ſcholaſticis, comprehendit etiam eorum famulos, & ſervos, qui ad tempus ſerviunt, ut obſervant *ibidem*. Baldus, & Salicetus. Et quòd privilegium Domini extendatur ad ejus famulos tradit Albericus *in leg. 1. Cod. de Epiſcop. & Cleric. num. 4.* perſona enim exempta ab alicujus foro, videtur etiam exempta tota ejus familia *ex cap.1.de privileg.in 6.ex leg.1.non aliter, ff.de judic. & leg.2.Cod.de Epiſcop.& Cleric.* maximè, ut docet Oldradus *conſ.293.nu.5.* quando Dominis redderetur incommodior uſus familiarium. Ergo, &c.

Sup hoc ſup in tr.2.reſ.161.§. 1. inter principium, & medium, à verſ. Famulos, & in alio §. & verſ. ejus annot.

3. Nec valet dicere, quòd privilegia tamquam ſtricti juris non debent extendi, ut patet *ex cap. privilegia, de regul. jur. in 6.* Privilegium ergo conceſſum Epiſcopo non debet extendi ad famulos Laicos. Nam reſpondeo primò privilegium extendi, ſeu comprehendere perſonas connexas ipſi privilegiato: ſicuti videmus privilegium conceſſum emptori, dici conceſſum, & venditori; cùm unum ſine altero eſſe non poſſit, ex quo ſunt duo correlativa, ut obſervat Romanus *conſ.180.num.4.* & Jaſon. *in l. non tantùm, num.12. ff. de re judic.* Sic etiam de privilegio conceſſo marito intelligitur comprehendere uxorem, quæ ipſi marito connexa eſſe dicitur, ut in ſpecie tradit Baldus *in ſua Margarita, in ver. privilegium*. Reſpondeo ſecundò quòd privilegium immunitatis Eccleſiaſticæ eſt favorabile, ut tradit Gratianus *tom. 2. diſcept. 340. num. 21.* & ideò extendendum, ut docet Gambacurta *de immunit.lib.4.cap.3.num.7.* Decianus *conſil.80.num.19. & 21.lib.3.* Ambroſinus *de immunitat. cap. 10. num.7.* & alii quos citat, & ſequitur Farinacius *in append. de immunitate, cap. 2. num. 21.* & Sperellus *deciſ.63. num.10.* Adde quòd licèt privilegium perſonale non egrediatur perſonam *ex leg. ſordidorum, Cod. de excuſat. mun.* Tamen ad hoc rectè reſpondet Megalius *tom. 2. variar. reſolut. 122. num. 8.* privilegium fori in noſtro caſu per ſe, & principaliter eſſe perſonale quoad Epiſcopos; ſed acceſſoriè propter ejus favorem pertinere etiam ad familiares commenſales ex Baldo *in l. 2. not. 3. Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Grammatico *voto crim. 33. numer. 20.* & aliis. Ergo, &c.

Sup. hoc ſup in tr.2.reſ.137 §. Sed prolixiore, & lege etiam doctrinam reſ. 138 & alterum ejus annot.

4. Nec obſtat, quòd ex hac doctrina ſequeretur famulos etiam Clericorum gaudere privilegio fori: ſed hoc dicere eſt abſurdum ſecundùm Moſcoſum *num. 38.* Ergo, &c. Nam reſpondeo primò hanc ſequelam apud plures Doctores non eſſe abſurdam, quos videre poteris apud me ipſum *in part.3.tract.1.reſol.47.* Vel etiam reſpondeo ſecundò cùm Menochio *de arbitrar. lib.2. cent.4. caſ.562.num.13.* hoc tantùm procedere in famulis Epiſcoporum: quibus multa conceduntur, quæ aliis non ſunt permiſſa: ut etiam obſervat Guazinus *tom.1.defenſ.20.cap.9.num.23.* & ex Calcaneo *conſil.72.* Cardinalis Tuſchus *tom. 3. litt. E, concluſ. 27. numer. 31.* Antonius Capicius *in deciſ. 12. numer. 1.* Gratianus *deciſ. Mar. 153. numer. 2.* Theſaurus *deciſ. 22.* & tradit Aufrerius *tractat. de poteſtat. ſæcul. in Eccleſ. reg. 2. num.36.* & alii: patetque *ex cap. fin. de ſentent. & re judicat. in 6. cap. fin. de privilegiis, & c. quia periculoſum, de ſent. excomm.*

Quæ hic eſt ſup. in tract.1. reſ. 160. § 1. & in alio ejus annot.

R E S O L. IV.

Ex declaratione Sacræ Congregationis approbata à S.D.N. Urbano VIII. affirmativa ſententia confirmatur?
Et hoc etiam non ſolùm pro familia laica Epiſcoporum Diœceſanorum, ſed etiam pro familia Epiſcopi Titularis?

Et

Et in §. ult. hujus Reſolutionis deciditur, quod in conflictu opinionum judices illam amplecti debent quæ favet Eccleſiæ.

Et docetur, quod in dubiis opinionibus Summus Pontifex decernere poſſit, quæ ſit verior, & ſequenda? Ex part. 6. tract. 2. Reſ. etiam 4.

Quæ hic eſt ſup. in tract. 2. ref. 181. &c. Quæ hic eſt ſup. in tract. 1. ref. 14. & in tr. 1. ref. 16. & Tertio & ann.

§. 1. ET ideò ex omnibus ſupradictis noſtram ſententiam facto verbo cum Sanctiſſimo canonizavit ſacra Congregatio, ut ego adnotavit *in p. 4. tract. 1. reſol.* 30. Quam etiam militare in Epiſcopis Titularibus eadem Sacra Congregatio determinavit; ut ego obſervavi *in part. 5. tract. 1. reſ.* 25. Undè viſum eſt mihi etiam hìc apponere Epiſtolam Eminentiſſ. Cardinalis Gypſii ad Eminentiſſimum Cardinalem Columnam in favorem Illuſtriſſimi Domini mei Comitis D. Alphonſi Gonzagæ Archiepiſcopi Rhodienſis tenoris ſequentis.

EMINENTIS. ET REVEREND. Signor. mio Oſſ.

DOvendo Monſignore Gonzaga Arciveſcovo di Rodi godere l'eſſentione dovuta à Veſcovi riſpetto i beni e coloni; e anco il privilegio del foro riſpetto alli Miniſtri e familiari di lui, conforme alla riſolutione altra volta fatta da queſta Sacra Congregatione: E perche la detta eſſentione e privilegio non vengono mantenute e diſeſe dal Veſcovo Dioceſano, come egli è tenuto. Perciò queſti Eminentiſſimi miei Signori, doppo matura conſideratione ſono venuti in parere che V. Emin. come Metropolitano ſi compiaccia ſupplire con la molta ſua pietà, providenza e zelo, che non ſiegua pregiudicio alcuno alla giuriſdittione, ed immunità Eccleſiaſtica. Et il detto Prelato non reſti privo della ſudetta eſſenzione, e privilegio. E le bacio humilmente le mani. Roma li 21. di Agoſto 1638.

Di V. Eminentiſſ. Rever.

Humiliſſ. & Affettionatiſſ. Servitore Il Cardinal Gyſſi.

Franceſco Paulucci Segretario della Congregatione.

Sed ad magis ſtabiliendam noſtram ſententiam apponam etiam hìc per extenſum litteras Illuſtriſſimi Auditoris Cameræ ex ordine Sanctiſſimi D. N. Urbani Papæ VIII. nunc feliciter regnantis emanatas ex quibus Moſcoſi ſententiam eſſe contra mentem non ſolùm Sacræ Congregationis, ſed etiam contra expreſſam declarationem ſupradicti Pontificis manifeſtè apparet.

Lettere ſcritte dall'Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Monſignore Roggio Auditore della Camera d'ordine eſpreſſo della ſantità di N. Signore Papa Urbano VIII. in ſoggetto dell'immunità dovuta à famigliari, Coloni, Partiarii, Bracenti, & Beni dell'Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Signore Conte Alfonſo Gonzaga Arciveſcovo di Rodi.

EMINENTIS. ET REVEREND. Signor. mio Oſſ.

M'Ordina la Santità di Noſtro Signore di rimettere à V.S. Illuſtr. la quì alligata diretta al Sign. Conte Camillo di Novellara, e dirle inſieme, che facendone prima eſtraere copia autentica per regiſtrarla ne gli atti di coteſta ſua Curia Epiſcopale (poiche à tal effecto ſe le manda aperta) la facci poi ſubito preſentare chiuſa al Sig. Conte Camillo medeſimo per mezzo di publico Notaro, che ne facci rogito. Non dovrà V.S. Illuſtr. ſotto proteſto di qualſivoglia difficoltà ritardare punto l'eſſecutione, ma l'avviſara con ſue prime ſenza dar occaſione di nuova replica. E le bacio affettuoſamente le mani. Roma alli 14. Maggio 1639.

Di V. S. Illuſtriſſ. & Rev.
Servitore Affettionatiſſimo.

Ottaviano Raggio Auditore della Camera. Extra.
All'Illuſtriſſ. e Reverendiſſ. Signor mio Oſſervatiſſ.
Monſignor Veſcovo di Reggio.

Locus † Sigilli.

Tenor Incluſæ.

ILLUSTRISS. SIGNORE MIO OSSERV.

LA Santità di Noſtro Signore hà ſentito con ſommo diſpiacere che V.S. Illuſtriſſ. doppo il Monitorio ſpedito da queſto mio Tribunale ad inſtanza di Monſignore Illuſtriſ. Gonzaga, & intimato à lei perſonalmente qui in Roma, ſin dell'anno paſſato ſotto il dì 15. di Luglio per oſſervanza del Decreto della Sacra Congregatione ſopra l'immunità dovuta à Famigliari de Veſcovi anche Titulari; habbi ciò non oſtante continuato d'aggravare, e laſciato aggravare per mezzo di coteſta ſua Curia Laicale, & altri Officiali il medeſimo Monſignore, ſuoi Coloni, e beni, mandando li Sbirri, Soldateſca, Podeſtà, e Notaro alle caſe delle proprie poſſeſſioni di ſua Signoria Illuſtriſſima à far eſſecutioni d'inventarii, pegni, e ſequeſtri de beni, col far anco carcerare li medeſimi ſuoi Coloni e Bracenti (come di tutto ne hà fatto conſtare chiaramente à ſua Beatitudine) con danno notabile de gl'intereſſi di tanto merito, e maggiore vilipendio dell'immunità Eccleſiaſtica. Hà però per queſta ſol volta ſua Beatitudine di queſto intereſſe di tanta ſua premura voluto uſare con V.S. Illuſtriſſ. gli effetti della ſolita ſua paterna clemenza: *e mi hà ordinato eſpreſſamente la Santità ſua medeſima d'avvertire, e ſtrettamente commandare per ſua parte* à V.S. Illuſtriſſ. che per l'avvenire non ardiſca più in modo veruno moleſtare direttamente ò indirettamente *li famigliari di Monſignore*, e ſuoi Coloni, etiamdio Partiarii, ne ingerirſi nelle loro cauſe tanto civili quanto criminali, ne commandarli, ò in altra maniera aſtringerli à qualſiſia funtione ò gravezza tanto reale quanto perſonale, ò di qualſivoglia altra ſorte. Perche conforme la riſolutione preſa à meſi paſſati da queſta Sacra Congregatione con participatione di Noſtro Signore tutte le cauſe de ſudetti famigliari, e Coloni e Mezzadri, devono eſſere conoſciute dal Metropolitano di Bologna, ò ſuo Vicario Generale deputato in luogo di coteſto Ordinario che per degni riſpetti ne fù remoſſo. Tale è la mente di ſua Santità; e tanto dovrà lei puntualmente eſſeguire, guardandoſi molto bene da qui avanti di dare cauſa à Monſignor Illuſtriſſ. Arciveſcovo di fare nuove doglianze in queſta materia; poiche tal caſo la Santità ſua medeſima ſi dichiara, che verrà à rimedii più aſpri, e più rigoroſi contra di lei: alla quale reſto baciando affettuoſamente le mani. Roma alli 14. di Maggio 1639.

Di V.S. Illuſtriſſ.

Servitore Affettionatiſſimo

Ottaviano Raggio Auditore della Camera.

Extrà. All'Illuſtriſſimo Signor mio Oſſerv.
Il Sign. Conte Camillo Gonzaga. *Novellara.*

Locus † Sigilli.

ILLUSTRISS. SIGNORE MIO OSSERV.

HUrà V.S. Illuſtriſſ. inteſo già la mente di N. Signore intorno alla totale immunità, che la Santità vole, e commanda venghi inviolabilmente oſſervata V.S. Illuſtriſſ. ſuoi Officiali à famigliari, Coloni Partiarii, Bracenti e Beni di Monſignore Illuſtriſſ. Gonzaga Arciveſcovo di Rodi, dovendo tutte le loro cauſe coſì civili, come criminali eſſere conoſciute dal Metropolitano di Bologna privatamente quanto à coteſto Ordinario, rimoſſone conforme gli Ordini reiterati, e preciſi ultimamente dati ſopra di ciò dalla Sant. S. medeſima: Onde ſe bene nella paſſata non ſi ſpecificò ch'ella haveſſe à ſcarcerare Pietro Barbarani Colono di detto Monſignore, ſi crede nulla dimeno che per riverenza di tanto commando ſi havrà ciò ſubito eſſeguito. E perche ſua Santità ne vuole la certezza, dovrà V. S. Illuſtriſſ. alla recevuta di queſta avviſarmi l'eſſecutione riſpetto à queſto particulari ſcarcerando incontinenti detto Barbarani, quando pur haveſſe per qualſivoglia preteſto differito fin hora di farlo. E le bacio ſenza più con ogni affetto le mani. Roma 21. Maggio 1639.

Di V. Illuſtriſſ.
Servitore Affettionatiſſimo
Ottaviano Raggio Auditore della Camera.

Extra. All'Illuſtriſſ. Sign. mio Oſſerv. Il Sig. Conte Camillo Gonzaga. *Novellara.*

Locus † Sigilli.

In Roma, nella Stamparia della R. Camera Apoſtolica 1639.

§. 1.

§.1. VNde ex his omnibus ſupradictis apparet quàm parvi facienda ſit auctoritas Patris Suar. licèt alioquin viri doctiſſimi, & inſignis litteraturæ, aſſerentis familiam Laicam Epiſcopi non gaudere privilegio fori *ex cap. finali, de offic. Archid.* Nam in hoc etiam ſecluſis declarationibus Cardinalium, & Summorum Pontif. Pauli V. & Urbani VIII. potius ſtandum eſſet auctoritati Abbatis, Oſtienſis, Joannis Andreæ, Butrii quàm Patris Suarez: cùm in his materiis magis credendum ſit Canoniſtis, quàm Theologis, ut rectè obſervat Filliucius *tom. 2. tract. 21. capit. 4. num. 141.* Azorius *part. 1. lib. 2. cap. 17. quæſt. 3.* Villalobos *in ſumm. to. 1. tract. 1. diffic. 4. num. 5.* Baldellus *tom. 1. lib. 4. diſp. 41. c. 11. n. 16.* & alii quos citat Paulus Xammar. *lib. de officio judicis, p. 1. q. 3. nu. 42.* & ſequitur.

2. Sed ſilere debent Doctorum interpretationes, ubi Purpuratorum Patrum reſponſa, & Summorum Pontificum oracula adſunt. Verùm adde, quòd etiamſi nobis non conſtaret de mente Pauli V. & Urbani VIII. nec adeſſent declarationes Cardinalium; tamen adhuc ſententia noſtra eſſet ſequenda: nam in conflictu opinionum judices illam amplecti debent, quæ favet Eccleſiæ, ut latè probat Joannes Solorſanus *de Indiarum jure, lib. 2. cap. 24. nu. 39.* Joannes Beltran. de Guevara *in propugnac. immunit. Eccleſiaſt. aſſert. 2. §. 2. num. 35.* Valenzuela, Velaſquez *de Monit. Pauli V. part. 1. num. 43.* Boetius Epo. *in Xeroicis quæſtionibus, lib. 3. ad textum in cap. non minus, de immunit. Eccleſiaſt. nu. 59.* Natta *conſil. 249. num. 7 lib. 2.* Gail. *pract. obſerv. lib. 2. obſervat. 94. num. 19.* & alii penes ipſos. Quod probatur ex textu *in cap. fin. de re judic. & in leg. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſump. funer. in l. Titia, §. Seja teſtamento, ff. de aur. & argent. legat. in leg. Julia, ff. de manumiſſ.* & docent etiam Doctores, quos ego citavi *in part. 1. tract. 2. reſol. 65.* Imò Souſa etiam Doctor Hiſpanus *in Bullam Cœnæ, cap. 14. diſput. 176. num. 5.* aſſerit in diverſis opinionibus illam ſequendam eſſe, quæ favet Eccleſiæ, etiamſi contraria ſit communis; quantò magis dicendum eſt procedere in caſu noſtro ſuprà dictam doctrinam; cùm opinio magis communis, & probabilior ſit in favorem Eccleſiæ, & tamen Moſcoſus vult illam relinquere, & ſequi contra Eccleſiam minùs communem. Undè valdè miror, quomodo *in num. 64.* potuit dignoſcere ſuam ſententiam, quam impugnamus, eſſe veriorem. Sed quia ipſe *nu. 62.* ad hanc ſuam firmandam opinionem citat *cap. Capellanus de feriis*, ſi ſtamus equidem in hoc capite ubi teſte Joanne Solorſano *de Indiarum jure lib. 2. cap. 24. num. 40.* Calliſtus Tertius decernit poſſe Summum Pontificem in dubiis opinionibus declarare, quæ ſit verior, & ſequenda: ſed, ut viſum eſt, teſte ſacra Congregatione, & Auditore Cameræ Apoſtolicæ Paulus V. & Urbanus VIII. verbis, & factis jam determinarunt ſententiam, quòd familia Laica Epiſcopi gaudet privilegio fori: ergo per dictum cap. *Capellanus* à Moſcoſo adductum ipſe tenetur ſtare huic opinioni, cùm verior, & ſequenda à Summis Pontificibus declarata ſit. Patet igitur ex communi Doctorum ſententia, & ex declarationibus Sacræ Congregationis, & ex mente Summorum Pontificum familiam Laicam Epiſcopi gaudere privilegio fori. Reſtat modò reſpondere ad argumenta, quæ in contrarium adducit Moſcoſus, ex quorum ſolutionibus magis etiam firmabitur noſtra ſententia.

R E S O L. V.

Proponuntur reſponſiones ad argumenta, quæ adducit Moſcoſus; in quibus latè explanatur Epiſcopos, etiam ſi in loco non habeant dominium temporale poſſe tenere familiam armatam: & proprios habere miniſtros, & executores ad carcerandum, &c. Ex p. 6. tr. 2. Reſ. etiam 5.

§.1. DIco igitur ad primum Epiſcopos etiamſi in loco non habeant dominium temporale, poſſe tenere familiam armatam, & proprios habere Miniſtros, & exequutores ad carcerandum, & pœnas corporis afflictivas imponendum, non tamen ſanguinis, & judicium terminare ſine recurſu ad brachium ſæculare. Et ita determinavit Congregatio facta ad inſtantiam Sancti Caroli Borromæi coram Summo Pontifice S. Pio V. die 5. Junii 1567. & docent communiter Doctores, quos ego ipſe citavi *in part. 4. tr. 1. reſol. 17.* quibus nunc addo, quos citat, & ſequitur Ciarlinus *controverſ. forenſ. cap. 50. num. 25. & 34.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 107. num. 1.* Molinus *de Brachio ſæculari, nu. 18.* Cavalcanus *de Brachio Regio, part. 4. num. 258.* Marius Antoninus *variar. reſolut. lib. 5. reſolut. 14.* Tuſchus *littera M. concluſ. 203. nu. 41. & 42.* Probatur primò: quia Epiſcopus habet imperium in ſua Diœceſi; ergo poteſt habere familiam armatam. Antecedens firmatur clarè *per cap. contra idolorum, cap. propè vias 26. quæſt. 5. & per cap. attendendum 17. quæſt. 4. & cap. 1. de hæret. in 6. & Clement. 1. eod. tit.* & docet Baldus *in Authent. ea quæ, Cod. de Epiſcop. & Cler. num. 6.* Geminianus *in cap. cum Epiſcopus, de offic. ordinar. in 6.* Anania *in cap. 2. de adulter. & cap. qualiter, §. ad corrigendos, de accuſat.* & alii. Conſequentia verò, quòd ſi Epiſcopus habet imperium poſſit tenere familiam armatam; concludenter patet ex text. *in leg. illicit. ff. de offic. Præſid. §. qui univerſas*, ubi Odofredus, & Albericus, Probatur ſecundò. Si Epiſcopi familiam armatam non haberent inutilis eſſet ſpiritualis eorum poteſtas: ergo eſt eis neceſſariò concedenda. Probo antecedens; quia ſi oporteret, Epiſcopum requirere Magiſtratum ſæcularem loci, ut ipſe Magiſtratus capiendos delinquentes curaret: facilè poſſet Magiſtratus vel cauſam prætexere, vel interim delinquentibus fugiendi occaſionem præbere, eorumque delicti deluſa Epiſcoporum juriſdictione remanerent impunita contra leg. *licitatio, §. quod illicitè, ff. de publican. & vectigal.* Ergo; &c. Probatur tertiò Inquiſitores poſſunt habere familiam armatam *ex Clement. 2. §. porro, de hæret.* Ergo, & Epiſcopi. Conſequentia patet, quia Epiſcopi etiam contra hæreticos procedere poſſunt *ex Clemen. 1. de hæretic.* & ſi aliter diceretur, ſequeretur abſurdum, quòd Inquiſitores poſſent per familiam ſuam hæreticos capere, & Epiſcopi non poſſent: & tamen tam Epiſcopis, quàm Inquiſitoribus datur facultas capiendi hæreticos, ut patet *ex dicta Clemen. 1. §. præter quod*; ergo, &c. Probatur quartò: quia conceſſo fine cenſentur media conceſſa, per quæ pervenitur ad finem *ex cap. cum infirmitas, de pœnit. & c. quoniam, de ſentent. excomm. in 6.* & conceſſa juriſdictione cenſentur conceſſa omnia, quæ ad eam exercendam ſunt neceſſaria, *ex leg. 2. ff. de juriſd. omn. judic.* Sed per ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* Epiſcopus ex propria ordinaria juriſdictione cognoſcit cauſam etiam contra Laicos per bonorum apprehenſionem, ut ibi dicitur, & perſonarum diſtrictionem: ergo neceſſariò debet habere familiam armatam. Confirmantur ſuprà dicta ex cap. *pernicioſum, de offic. judic. ordinar.* ubi datur facultas Epiſcopis inquirendi, ulciſcendi, & judicandi: in quibus verbis comprehenditur totum judicium; & ita continetur quicquid ad judicandum, & ulciſcendum, hoc eſt, puniendum neceſſe eſt, carcer, tortura, lictores; atque adeò familia armata: habet enim Epiſcopus, ut diximus, imperium, & omnimodam juriſdictionem. Ergo, &c.

2. Cæteras verò rationes pro hac firmanda ſententia videbis penes me ipſum, ubi ſuprà: & ne deſeras omninò, videre Rolandum à Valle *lib. 4. conſil. 37.* & Lælium Jordanum *de major. cauſ. part. 2. cap. 8.* qui etiam fusè, & ſolidè reſpondent ad omnia in contrarium. Et hac ſententiam poſt Concilium Tridentinum negari non poſſe exiſtimo: nam *in ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.* hoc ſupponitur pro certo, & indubitabili; & ſuper eo tamquam jam determinato diſponitur illis verbis: *Per ſuos proprios aut alienos executores*, &c. Quæ quidem verba non admittunt violentas interpretationes Jacobi Berettæ *conſ. 4. & conſ. 6.* Et cùm de ſenſu Concilii agitur, ſolus Papa, vel ſola Congregatio ad id deputata declarat & reſolvit; ut patet in eodem Concilio *ſeſſ. 25. Rubr. de recipiend. & obſervand. Decret. Concil. verb. quòd ſi his recipiendis aliqua difficultas oriatur*; & in Conſtitutione Pii IV. regiſtrata in calce dicti Concilii, ibi: *Si cui verò aliquid in eis obſcurius*, &c. Cum igitur ſacra Congregatio, & Summus Pontifex S. Pius V. determinaverit ex multis rationibus, & ex dicto loco Concilii Tridentini poſſe Epiſcopos habere familiam armatam; ſequitur eſſe refellendum Moſcoſum, & alios omnes contarium aſſerentes. Undè non benè aſſeruit Moſcoſus *num. 24.* ſuam ſententiam eſſe veriorem, & communiorem, cùm contrarium dicendum ſit: & ideò Barbatius *in cap. cum non ab homine, n. 34. & 40. de judic.* admiratur Abbatem contrariam ſententiam tenere. Et Martha *de juriſdict. part. 1. cap. 50. num. 22.* obſervat hanc ſententiam eſſe communem; & ideò diſplicet mihi adhærere non poſſe doctiſſimo Domino meo Joanni Baptiſtæ Larrea in ſuis numquam ſatis laudatis deciſionibus Granatenſibus *par. 1. dec. 1. nu. 16. & ſeq.* Et erudito Franciſco de Amaja *in lib. 10. Codicis*, cum Hieronymo Leo *in deciſ. Valent. part. 2. deciſ. 154. tit. 19. num. 36.* aſſerentibus Epiſcopum non habere familiam armatam, quod omninò negandum ex ſupradictis patet.

R E S O L. VI.

Reſponſio ad ſecundum argumentum.

Ubi latè etiam diſcutitur, quòd non ſolùm familia laica Epiſcoporum, ſed etiam miniſtri curiæ Epiſcopalis gaudent privilegio fori in delictis extra Officium commiſſis, ſed etiam in communibus.

Et

Et tandem quæritur, an neceſſario ſit ſtandum Declarationibus Cardinalium? Ex p.6. tr. 2. Reſ. etiam 6.

Sup hæc ſupra in Reſ. 1. paulo poſt initiū, verſ. Secundo, & in Reſ. not. ſeqq. Quin hic eſt ſup. in tract. 2. Reſ. 131. & ibi in Reſ. 160. & 311. 6. ult. & in Reſ. 18. §. 2. à lin. 6.

§. 1. AD ſecundum argumentum, nempe quòd non ſolum familia Laica Epiſcopi, ſed etiam Miniſtri Epiſcopalis non gaudent privilegio fori in delictis extra officium commiſſis. Reſpondeo hanc ſententiam non eſſe admittendam, & ego illam reprobavi *in part.5. tract. 1. reſ.1.* ex multis rationibus, & pluribus declarationibus ſacræ Congregationis facto verbo cum Sanctiſſimo: undè noviſſimè cum anno 1637. in Regno Siciliæ emanatæ fuerint aliquæ ordinationes prohibentes Miniſtros Curiæ Epiſcopalis gaudere privilegio fori in delictis communibus: ſtatim ſacra Congregatio ſcripſit ad omnes illius Regni Epiſcopos, & Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Torres Epiſtolam ad ſe miſſam tenoris ſequentis mihi dedit.

EMINENTIS. E REVEREND.
Signor mio Oſſ.

S'Intende con maraviglia la novità, che ſi tenta da Miniſtri Laici in coteſto Regno, *circa la cognitione de delitti communi*, già che avendo il foro Eccleſiaſtico l'aſſiſtenza de Sacri Canoni, de Concilij e della conſuetudine immemorabile oſſervata inviolabilmente, ne ſeguiria da ſimile novità pregiudicio manifeſto della giuriſdittione, & immunità Eccleſiaſtica: per il che ſaranno le parti della pietà di V. E. è del obligo Paſtorale caminare con unione inſeparabile nella difeſa di eſſe giuriſdizzione, ed immunità: uſando con efficace, mà prudente zelo li mezzi che da' medeſimi Sacri Canonici, Concilj, e conſtitutioni Apoſtoliche ſi ſtimano proficui: tanto più ch'ella come Metropolitano averà da protegere i giuſti provedimenti degli Ordinarii nel caſo ſudetto per conſeguire il dovuto effetto, con certarla, che da queſta ſanta ſede riceverà ſempre la dovuta aſſiſtenza, & ogni ajuto. Mentre à V. Eminenza bacio umilmente le mani.

Roma 7. Settembre 1637.

Di V. Eminenza Rever.

Umiliſs. & Affettionatiſs. Servitore

Il Cardinal Geſſi.

Franceſco Paulucci Segretario della Congregazione.

Non deſinam hìc pro curioſis obſervare hanc prætenſionem, quod Miniſtri Laici Curiæ Epiſcopalis non gaudeant privilegio fori in delictis communibus, fuiſſe etiam olim intentatam à Miniſtris Regiis Siculis, ſed in vanum ut patet ex ordinatione Viceregia infrà ſcripta, quæ conſervatur in Regiſtro Stephani Macri Secretarii in Regia cancellaria anno 1460. *fol.* 144. & eſt tenoris ſequentis.

JOANNES, &c.

V*ite Rex*, &c. *Capitaneo, ejuſque Aſſeſſori, & aliis Officialibus, at Commiſſariis Terra Caſtri Joannis præſentibus, & futuris Regiis fidelibus dilectis ſalutem. Per parti di lu Reverendo Epiſcopo di Catania mi è ſtatu ſupplicatu, chi* expoſcentibus privilegiis ſuis *tuti perſuni, & officiali, ac etiam procuratores ſi divino conveniri* pro quibuſcumque cauſis tam civilibus, quam criminalibus *coram eod. Epiſcopo, & ejus Vicariis. Uvi non advertendo alla forma di li ditti privilegij* indiſtinctè dittanti *præſumiti vuliri conſtringere lu Judice Notari è Procuratori ſui exiſtenti in quiſſa terra. Volendo vui limitari li ditti privilegij* allegando che li ditti privilegii ſi divo intendiri, quoad effectum, & adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum, *è comu Procuraturi di omni altra coſa ſpettanti alla jariſdittioni Epiſcopali tantum, ſi divino rimetteri à lu ditto Epiſcopo, è ſo Vicario*, è coſi li vulti conſtringeri in quelli coſi, chi fuſſino inculpati como privati perſuni: quod eſt contra formam privilegiorum. *Però volendo noi per indemnitati dicti Reverendi Epiſcopi, chei li ditti Privilegij, como e di noſtra intentioni non ſiano in aliquo derogati, imò, in eorum robore permaneant pro juriſdictione Epiſcopali ſervanda. Havino proviſto, per la preſenti vi decimo è commãdamo che digiati li preditti Officiali è Procuraturi di lo ditto Rev. Epiſcopo ad ipſo, oy à ſo Vicario rimetteri* quibuſcumque cauſis civilibus, & criminalibus, *como judici competenti; è vui de prædictis in coſa alcuna non vi intrametiriti di li prenominati, ne moleſtarili, ne conveniri à voſtru foru tam pro cauſis motis, quàm movendis: imò ſi in aliquo fuſſi ſtato contra ipſi, oy alcuna di loro proceſſa inadvertenter, quillo per li preſenti revocamo, & ad priſtinum riducimo, quantumque factu ſia per quoſcumque Officiales Regni hujus, aut nos. Inſuper perche molti volti li prejudicati è derogati in la juriſdittioni di lo ditto Reverendo Epiſcopo, è ſiti tal volta tardi è tepidi, quando riquirino lo bracio voſtro per favuori, & exequutioni di loru officiu, vi dicimo è comandamo chi ad omnem eorum requiſitionem ei preſtati ajutu, e favuri: & ſi oportuerit vuoi perſonaliter andari pro quacumque cauſa ſpettanti alla juriſdittioni di lo ditto Reverendo Epiſcopo, & contra quaſcumque perſonas, & præmiſſa omnia exequamini ſub pœna unciarum centum Regio fiſco ab unoquoque applicandarum. Datum in Nobili civitate Meſſanæ die 4. Septembr. 9. Indict.*

Joannẽ de Moncayo.

Dominus Vite Rex mandavit mihi Stephano Macri.

2. Dicendum eſt igitur contra Moſcoſum Miniſtros Laicos Curiæ Epiſcopalis tamquam de familia Epiſcopi gaudere privilegio fori; non ſolum in delictis in officio commiſſis; ſed etiam in delictis communibus. Nec valet dicere cum Moſcoſo *num.* 84. quòd de dictis declarationibus Cardinalium per me ſuperius adductis non conſtat credendum eſt mihi: nam reſpondeo, quòd ex lite habita inter S. Carolum Borromæum, & Miniſtros Regios Mediolanenſes coram Pontifice, & ex reſponſionibus, quæ à S. Congregatione ubique terrarum miſſæ ſunt authenticæ, & in dies mittuntur ad Epiſcopos, hoc eſt ita clarum, & notorium, ut non indigeat probatione ex gloſſ. *in cap. appellanti, de appellat.* Felino, & Doctoribus *in cap. ſuper literis, de reſcript.* Abbate, & ſcribentibus *in cap. ſi de appellation. & ex leg. ſi adulterium, §. idem Polintioni, ff. ad adult.* & contrarium aſſerere eſt in luce meridiana velle cæcutire. Ad id verò quòd aſſerit Moſcoſus ibidem, non eſſe neceſſariò ſtandum declarationibus Cardinalis; citatque me ipſum, & alios Doctores: Reſpondeo hoc non eſſe admittendum poſt decretum Urbani VIII. die 2. Auguſti 1631. & præſertim quando declarationes Cardinalium feruntur ex ordine facto verbo cum Sanctiſſimo, ut docet Merolla *tom.2. diſp.4. c.4. dub.12. num.173.* Et ita factum eſt in caſu noſtro: ergo, &c. Unde refellenda eſt ſententia Moſcoſi aſſerentis declarationes Cardinalium in caſu noſtro procedere in Terris, ubi Pontifex habet dominium temporale: hoc enim falſum eſt, ut patet ex ſuprà citatis literis Auditoris Cameræ directis extra ſtatum Eccleſiæ: Et Congregationes Cardinalium fundatæ ſunt à Summo Pontifice pro explanandis difficultatibus univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, & non pro ſolo ſtatu Eccleſiæ.

Sup hoc in p. 6. tr. 1. Reſ. 22. 31. 24 & 24 & in tom. 7. tr. Reſ. 18 §. ult. ante med. & in aliis eatum annotation pro hac quæſt.

RESOL. VII.

Reſponſio ad tertium argumentum.

In quo etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; & ideò Summus Pontifex poſſit eximere laicos à poteſtate Principis ſæcularis, & per conſequens familiam laicam Epiſcopi, & miniſtros ejus Curiæ?

Et explanatur, quod non pauci eximuntur à juriſdictione Ordinaria, & ſubduntur Superiori ſui offitij, & non ſolum hoc concedebatur ipſis Officialibus, ſed etiam eorum uxoribus, filiis, & matribus, & etiam ſervis, & colonis.

Et aſſeritur laicos poſſe prorogare juriſdictionem judicis Eccleſiaſtici non ſolum de jure Canonico, ſed de jure Civili. Ex par.6. tract.2. reſ. etiam 7.

Sup. hac primâ difficultate hujus tituli ſupr. in Reſ. 1. ante medium, verſ. Tertiò quia.

§. 1. AD tertium argumentum, quod Papa non poteſt eximere Laicos à juriſdictione Principum ſæcularium. Reſpondeo, quòd hìc eſſet diſcutienda quæſtio illa: * An Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; de qua videndus eſt Martha *de juriſd. part. 1. cap.18. & ſeq.* Innocentius, Hoſtienſis, Joannes Andreas, Felinus, & Decius *in c. novit, de judic. c. cauſam, qu. 2. c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, cap. ſolitis, de major. & obed. c. ſuper his, de vot. c. quoniam, diſt.* 10. Verum quoad hoc non remittam Moſcoſum ad exteros, ſed ad Hiſpanum Joannem Solorſanum *de Indiar. jure, lib.2. c.22. num.17. & ſeqq.* Sed quicquid ſit de hoc, mihi verò pro nunc ſatis erit reſpondere ad ejus argumentum cum verbis Hiſpani Joannis Dionyſij Portocarreri *in allegat. pro juriſd. S. Officij, n.33. fol.* 25. ubi ſic ait: (No es inconveniente que los Miniſtros ſean perſonas legas porque el Summo Pontifice uſando de la juriſdicion temporal *que tiene ſaltem in habitu* en todo la Ygleſia, de que puede uſar, y uſa ſiempre, que ay juſta cauſa, ò ſe ordena algun fin eſpiritual, puede eximir, perſonas legas de la juriſdicion real.) Ita ille. Si igitur ſaltem ex juſta cauſa, ut docet noviſſimè Mancinus *Diſquiſitionum Generalium, cent.3. c.242. num.1.* Merolla *tom.3. diſp.6. c.3. dub.1. num.8.* & etiam notat ex Hiſpanis Auctoribus Valboa de Magrovejo *in cap. 1. de*

* Super hac quæſt. ſupr. in tr. 2 Reſ. 17. & in Reſ. 119 §. 1. paulo poſt initium, verſ. Conſequentia & inf. in tr. 10. ex Reſ. un. §. Sed diſplicet, & inferius in tr. 15. Reſ. 7. 8. & 9 per totas.

de for. comper. n. 6. poteſt Summus Pontifex eximere Laicos à poteſtate Principis ſæcularis; ergo juſtè potuit eximere familiam Laicam Epiſcopi, & Miniſtros ejus Curiæ à poteſtate ſæculari. Probo conſequentiam: nam id exigebat honor debitus dignitati Epiſcopali, & recta adminiſtratio cauſarum fori Eccleſiaſtici. Et quidem habemus in jure plura exempla, in quibus ex ſuprà dicta ratione non pauci eximuntur à juriſdictione ordinaria, * & ſubduntur Superiori ſui officii, ut patet *in l. fin. C. de juriſd. omn. judic. l. in Officiales, C. de offic. Rect. Provinc. l. eos, C. de Agent. in rebus, l. eos, C. de appari. mag. l. viros, C. de diverſ. offic. l. viros, C. de Palatinis, l. fin. C. de veteranis, l. hac lege, C. de priv. ſchol. l. 12.* Et hæc exemptio non ſolum concedebatur ipſis Officialibus, ſed eorum uxoribus, ut patet *in l. ne ad diverſa, C. de ſilentiariis, lib. 12.* & etiam filiis, *l. eos, C. de Fabricenſibus, lib. 10. & l. fin. C. de Profeſſor. & Medic. lib. 12.* Et non ſolum in uxoribus, & filiis; ſed etiam Matribus, ut habetur *in l. fin. Cod. de caſtr. & Min. eod. lib.* Et etiam ſervis, & colonis, ut patet *in l. in ſacris, C. de prox. ſacr. ſcrin. l. 12.* Et hoc non ſolum ſi eſſent rei, ſed etiam actores, ut habetur *in l. viros, C. de comitib. conſiſtorian. lib. 12.* Ergo à fortiori patet Summum Pontificem habuiſſe juſtam cauſam eximendi familiam Laicam Epiſcopi à juriſdictione ordinaria Principis ſæcularis, & ſubdere juriſdictioni Epiſcopi, hoc exigente, ut diximus, reverentia tantæ dignitati debita, & recta adminiſtratio negotiorum fori ſpiritualis, & Eccleſiaſtici. Et quidem ſi *in l. 3. C. de præpoſit. ſacror. cubicul. lib. 12.* habetur, cubicularios tam ſacri Cubiculi mei, quàm Venerabilis Auguſtæ, quos utroſque certum eſt obſequiis occupatos, & Aulæ penetralibus inhærentes diverſa judicia obire non poſſe, obſervationem aliorum Tribunalium liberantes, &c. Et *in l. 4. C. de ſilentiariis, eod. lib.* Ne ad diverſa tracti viri devoti Silentiarii judicia ſacris abſtrahi videantur obſequiis, &c. Si inquam, propter honorem debitum Regiæ Majeſtati eorum familiares per dictas leges ab aliis Tribunalibus eximuntur, juſtè quidem Summus Pontifex potuit eximere à ſæculari poteſtate familiares Epiſcoporum, qui meritò à D. Ambroſio *de dignit. Sacerd. cap. 2.* Chryſoſtomo *lib. 2. de Sacerd.* Nazianzeno *orat. 17.* Regibus præferuntur. Et ideò Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum, in quo Epiſcopi convenerant ad Concilium Nicænum celebrandū, in medio conventu erectus conſtitit; & cum parva quædam ſella illi eſſet loco poſita, non potius conſedit, quam Epiſcopi ad id annuiſſent ut eſt apud Euſebium *lib. 3. de vita ejuſdem, cap. 10.* Unde valdè mihi diſplicet Moſcoſum non ſolum negare Pontifices exemiſſe familiam Laicam Epiſcoporum à poteſtate ſæculari; ſed etiam non poſſe; quod falſum eſſe exiſtimo: cùm Pontifices id feciſſe conſtet non ſolum ex ſacris Canonibus, ſed etiam noviſſimè ex declaratione, & facto Sanctiſſimi PP. noſtri Urbani VIII. ut patet ex ſuprà citatis Epiſtolis ad Comitem Novellaræ. Et factum Papæ dubium vocari non debere tex. *in cap. in memoriam 19. diſt.* & docet Antonius de Butrio *in cap. 2. n. 6. de tranſlat.* & alii: & declarationes ejus eſſe juſtas aſſerit text. *in cap. cum inter vos, §. final. de re judic. & cap. abſit 11. quæſt. 3. quoniam ipſe eſt fons juſtitiæ, Clement. 1. de probat.* Ad id verò, quòd Moſcoſus aſſerit *num.* 40. Laicos non poſſe ſe ſubmittere Eccleſiaſticæ juriſdictioni; aſſero Laicos poſſe prorogare juriſdictionem judicis Eccleſiaſtici, non ſolum de jure Canonico, ut patet ex *cap. ſignificaſti, de for. compet.* Sed, & jure Civili, ut patet ex *l. ſi qui ex conſenſu, & l. Epiſcopale, C. de Epiſcop. Audient.* & docet Menochius *vol. 4. conſil. 322. num. 29.* Paurmeiſter *de juriſdictione Imperij Romani, lib. 2. cap. 8. num. 68.* Duarenus *de ſacr. Eccleſiaſt. miniſtr. & beneſ. lib. 1. c. 2.* & Doctores, quos ego plena manu citavi, & ſequutus ſum *in par. 5. tract. 1. reſ. 8.* Dicendum eſt igitur poſſe Summum Pontificem ex juſta cauſa eximere Laicos à poteſtate ſæculari, ut factum eſt in familia Laica Epiſcoporum. Undè ex his patet, quàm malè aſſeruit Moſcoſus *n. 75.* Pontificem hoc facere poſſe tantum in Terris ſuis, in quibus habet dominium temporale.

R E S O L. VII.

Reſponſio ad quartum argumentum.

Ubi advertitur; quod Familia laica Epiſcopi ratione perſonæ Epiſcopalis gaudet privilegio fori, quamvis non habeat requiſita Concilii, ideſt habitum, & Tonſuram.

Et additur, quod privilegium clauſum in corpore juris nunquam cenſetur derogatum, niſi de illo ſpecifica fiat mentio.

Ex part. 6. tract. 2. Reſ. etiam 8.

§. 1. AD quartum argumentum ex authoritate Suarez, Cevallos, & aliorum aſſerentium; quòd poſt Concilium Tridentinum nemo poteſt gaudere privilegio fori, ſi non deferat habitum, & tonſuram, &c. Reſpondeo hanc ſententiam me ſæpius reprobaſſe; ut *in part. 1. tr. 2. reſol. 97. part. 4. tract. 1. reſ. 30. & p. 5. tr. 1. reſ. 1.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Alexandrum Ghilinum *in ſumma, verb. Epiſcopus, num. 5.* ubi ſic ait: Epiſcopi etiam poſt Concilium Tridentinum poſſunt tenere familiam armatam; quæ quidem familia licèt Laica, gaudet eodem privilegio fori, ſicut ipſi Clerici gaudent. Ita ille. Et ratio eſt, quia Concilium ut legentibus patet loquitur de privilegio fori, quo debent gaudere Clerici ut Clerici; non de privilegio fori, quod aliis competit ex alio capite; & ideò Concilium aſſerit: *Nullus prima tonſura initiatus*, &c. Undè malè hæc verba traduxit Moſcoſus hoc pacto. (Ninguno goze del privilegio del fuero ſin tener ordines, &c.) hoc enim ibi non dicit Concilium, ſed aſſerit initiatos ordinibus non gaudere privilegio fori, niſi ſub conditionibus ibi appoſitis: eſt enim magna differentia inter utrumque modum loquendi. Cùm igitur familiares, de quibus loquimur, non habeant hoc privilegium ex ſe, ſed favore Epiſcopi, ſequitur ut obſervat Megalius *in ſuis variis reſolutionibus, to. 2. reſ. 122. num. 7.* quòd tali privilegio gaudebunt, etiamſi Laici ſint, dum perſeverant in ſervitio Epiſcopi. Et ita docent omnes Doctores, qui poſt Concilium ſcripta ſua typis mandaverunt, ut viſum eſt ſuprà, aſſerentes familiam, & miniſtros Epiſcoporum Laicos gaudere privilegio fori. Quod etiam, ut viſum eſt ſuprà, Sacra Congregatio, & Summi Pontifices declararunt, nempe Laicos Epiſcoporum familiares privilegio fori gaudere. Et ita hanc ſententiam docet etiam doctus Archiepiſcopus Calaguritanus Ambroſius Marchin, *in alleg. pro juriſdict. Ord. Militar. art. 6. n. 58.* ubi ſic ait: (Muy diferente razon es en los de la familia del Obiſpo que gozan del fuero, y no del Canon, porque el fundamento de gozarle no es el miſmo, pues no ſe les dà como à perſonas Eccleſiaſticas, ſi no como à familiares del Obiſpo, à quien el derecho le dà habere familiam armatam, & exemptam.) Ita ille; & poſt illum noviſſimè me citato hanc ſententiam docet etiam Stephanus Bauni, *in Theol. Mor. tr. 11. quæſt. 37.* ubi firmat Concilium dumtaxat de Clericis agere, non de aliis, qui aliundè fori privilegio fruuntur. Et Petrus Gambacurta, qui ſcripſit poſt Concilium Tridentinum *de immunit. lib. 4. cap. 3. nu. 7.* docet totam familiam Epiſcopi ratione perſonæ Epiſcopalis, quamvis Laica ſit, gaudere privilegio fori, quod etiam poſt Tridentinum dixerunt Doctores *ubi ſuprà, in reſ. 2.* citati. Undè ex his patet non benè aſſeruiſſe Moſcoſum *num.* 48. privilegium familiæ Laicalis Epiſcoporum fuiſſe abrogatum à Concilio Tridentino: adde quòd privilegium clauſum in corpore juris nunquam cenſetur derogatum, niſi de ipſo ſpecifica fiat mentio, ut ego docui cum novemdecim Doctoribus *in 3. part. tractat. 2. reſ. 1.* Quibus nunc addo Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 7. dub. 19. nu. 20.* Pontium *de matrimon. lib. 8. cap. 19. num. 16.* Caſtrum Palaum *tom. 1. tract. 3. diſp. 4. punct. 21. §. 4. num. 5.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 38. num. 1.* Salas *diſput. 17. ſect. 14. num. 73.* & Portel *in dubiis Regularium, verb. privilegium, num. 7. & 67.* Undè clauſula, non obſtantibus privilegiis, non derogat privilegia in corpore juris clauſa, ut notat Bartolus *in l. 2. §. legatus, de judic.* Moditius *lib. 2. in §. Principum placita, dub. 140. num. 6.* & alii, Ergo, &c.

R E S O L. IX.

Reſponſio ad quintum, & ſextum argumentum, ubi confirmantur ſupradicta, & explanatur, quod quando inter judicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum lis adeſt, ad quem ſpectet juriſdictio, tunc diffinitio ad judicem Eccleſiaſticum ſpectat.

Ex par. 6. tr. 2. Reſ. etiam 9.

§. 1. AD quintum argumentum: Quòd eſſet abſurdum Epiſcopos eſſe judices in delictis ſuorum famulorum. Reſpondeat mihi quæſo Moſcoſus; quare hoc non eſt abſurdum in noſtris Inquiſitoribus Hiſpaniæ, qui ſecundum ipſum *in num. 75.* ex privilegio Regis judicant de delictis ſuorum famulorum, & erit abſurdum in Epiſcopis ex privilegio Papæ: forſitan privilegium Regis confirmat in gratia Inquiſitores, quòd rectè, & juſtè judicabunt de delictis famulorum; quod non poteſt facere privilegium Papæ erga Epiſcopos, ſunt meræ nugæ: neque lex Ulpiani à Moſcoſo adducta loquitur in caſu noſtro, quando judex ex privilegio Superioris cauſa juſta exiſtente exercet judicium circa ſuos familiares, ut Imperator Martianus voluit exercere in ſuos Cubicularios, *l. 3. Cod. de Præpoſ. Sacr. Cubicul. lib. 12.* & Imperator Zeno in Silentiarios ex *lib. 4. Cod. de ſilent. eod. lib.*

2. Ad ſextum. De Cedula Ferdinandi Regis aſſerenti familiares Laicos Prælatorum non gaudere privilegio fori. Reſpondeo in his materiis magis ſtandum eſſe ordinationibus

bus Pontificiis quàm Regiis. Et ſi Moſcoſus in defenſionem ſuæ ſententiæ *n.46.* ſic argumentatur. (Reyes Chriſtianiſſimos, que merezieron el nombre de Catholicos hijos verdaderos de la Ygleſia, y ſummamenre attentos à exaltarla ſino eſtuvieran muy ciertos de que los ſeglares familiares de los Obiſpos eran de ſu juriſdicion, no ordinaran en la cedula referida à el Abad de Valladolid, que deſiſtiera de favorcerlos, y alzaſſe las cenſuras, conque no havia podido inhibir à los Alcades:) Ego verò in contrarium ſic argumentor. Urbanus VIII. qui ſedet in Cathedra Petri, qui à Chriſto Domino clavem ſcientiæ recipit, qui auctoritatem habet interpretandi Canones, & Concilia, ſi non eſſet certus, quòd familiares Laici Epiſcoporum eſſent de ſua juriſdictione non præciperet ſub pœna excommunicationis, quòd familia Laica Archiepiſcopi Rhodienſis gauderet privilegio fori, nec id etiam declaraſſet Paulus V. Eſto modo penes te judicium, Amiee Lector, ſi meum, an Moſcoſi argumentum prævalere debeat, & cui credendum ſit circa intelligentiam Canonum, & Concilii Tridentini, Cæſari an Ponrifici? Non eſt igitur recedendum à noſtra ſententia, pro qua facit communis opinio Doctorum aſſerentium, quòd quando inter judicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum lis adeſt, ad quem ſpectet juriſdictio, tunc definitio non ad judicem ſæcularem, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat; major enim minori præfertur. Ita docet Felinus, qui ait id memoria perpetuò tenendum *in cap. paſtoralis, num.4. de reſcript.* Jaſon. *in l. quacumque, num.19. ff. ſi quis in jus vocat*, Ripa *in c. decernimus, n.4. de judic.* & alii, quos citat Sperellus *deciſ.8. num.23.* quibus adde Layman *lib.4. tr.9. c.7. num.6.* Aurelium Auguſtinum *in conſil. penes Barboſam, de jure Eccleſiaſt. lib.1. cap.39. §.4. n.13.* Boſium *tit. de foro compet. nu.155.* Narbonam *in neopilac. l.20. gloſſ.23. n.17.* Paramum *in reſponſ.1. pro juriſdictione Sancti Officii, cap.4. num.1.* Sanchez *in opuſc. tom.1. lib.2. cap.4. dub.52. num.2. & dub.55. num.31.* & alios, quos ego ipſe citavi *in part.4. tr.1. reſ.64.* Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra in tr.1. reſ.133 c. ult. ad med. & in reſ. 197. 298 & 318. §. 9. ante med. & in reſol.1 207. propè fin. & in reſ.287. §.2 poſt med.

Quæ hîc eſt ſup. in tract.2. reſ. 197. & in aliis ejus annot.

RESOL. X.

Reſponſio ad ſeptimum argumentum, ubi confirmantur ſupradicta in præteritis Reſolutionibus, & concluditur familiam laicam Nuncii Apoſtolici gaudere privilegio fori, ſicut gaudet familia laica Epiſcopi.

Et curſim explanatur, quod Prelati DD. Cardinalium ubique debent gaudere immunitate; & quod Epiſcopi habent privilegium, ut in ſuis adhuc celebretur ſingulis diebus, ſed tamen dum Romæ morantur, hoc privilegio uti non poſſunt. Ex part.1. tr.2. Reſ. etiam 2.

Sup. hoc ſupra in reſ. in fine, vers. 6.

§.1. ET tamdem ad ſeptimum argumentum. Quòd ſi familiares Laici Epiſcoporum gauderent privilegio fori; utique nimium diminueretur poteſtas ſæcularis, & publicum bonum ex gravibus eorum delictis nimium læderetur; quia Eccleſiaſtici crimina remiſſius puniuntur. Reſpondeo ad primum cum verbis Joannis Dionyſii Portocarreri *in alleg. pro juriſd. S. Offic. n.6. fol.3.* ubi ad ſimilem querelam reſpondens ſic ait: (Gran falta ſe hazen à un Vir rey, à un Corregidor cincuenta perſonas entra millares de millares que governan. A todas las demas olvidan por moleſtar à eſtas. Solas ellas viven eſcandaloſamente, y turban la paz publica. En ſolas ellas eſtan dever, que ſe diſminuye la juriſdicion real.] Ita ille. Et ad id quod Moſcoſus aſſerit *n.27. & 28.* ex Roberto Annæo, & aliis, quòd Eccleſiaſtici ſunt negligentes, & juſto remiſſius Clericorum crimina ulciſcentur: & hoc tempore uno omnes hoc vitio laborare, quòd in vindicandis hominum ſui ordinis delictis adeò remiſsè, & molliter ſe gerunt, ut potius tamquam conſcii conniveant, quàm ut judices de damnatione, & ſcelerum pœna agant. Videat, inquam, Moſcoſus; an hæc verba ſupradictorum Auctorum comprehendantur in illa regula apposita in principio indicis librorum probibitorum à Sacro Concilio Tridentino *in tit. de correctione librorum, lib.2.* ubi ſic habetur. *Item, quæ famæ Eccleſiaſticorum detrahunt, expurgentur.* Sed hæc parum urgent ad negandum ſupradictis famulis privilegium, quod ex juſta cauſa eis à Summo Pontifice conceſſum eſſe jam ſatis probatum eſt.

2. Verùm pro Coronide hujus diſceptationis advertendum eſt Moſcoſum *num.79.* aſſerere in Regno Siciliæ familiares Epiſcoporum non gaudere privilegio fori; niſi clericali charactere ſint inſigniti: quod ego ut Siculus conſtanter nego. Et ideò apponam hîc litteras Viceregias, in quibus apertè hoc patet.

PHILIPPUS, &c.

VIce Rex & Generalis Capitaneus in hoc Siciliæ Regno, Spectabilibus, & magnificis Capitaneis Gubernatoribus, Judicibus, & omnibus aliis Officialibus Regni, & ſignanter Diœceſis Agrigentinæ majorum, & minorum locorum præſentibus, & futuris; necnon quibuſvis Vicariis armorum, Capitaneis, Delegatis, Syndicatoribus, Commiſſariis, Algicariliis, & Porteriis deſtinatis ac deſtinandis; cui vel quibus præſentes præſentatæ fuerint; fidel. Reg. dilectis ſalutem.

Siano ſtati ſupplicati dal tenore ſeguente,
Videlicet,

ILLUSTR. ET ECCELLENT. SIGNOR.

FRà Vincenzo Bonincontro dice ch'à tempi dell'Illuſtr. Veſcovo Porretta ſuo Predeceſſore ſupplicò à V. E. & ottenne lettere, che li preſi *Clerici familiari e ſudditi alla ſua Dioceſi*, ſuccedendo l'occaſione, che ſi ritrovaſſero dalla Regia gran Corte, ò d'altre Corti del Regno per alcuno delitto, ò per cauſe civili coſtretti, foſſero rimeſſi alla ſua juriſdittione, ſi come per quelli meglio ſi contiene. Supplica per queſto à V. E. ſi degni reſtare ſervita ordinare, che dalle precalendate lettere ottente ad iſtanza di detto Porretta eſpedite in Palermo à 11. di Marzo 11. indittione 1654. ſe ne facciano oſſervatorie ad iſtanza di detto Eſponente, ſi come foſſero à ſua inſtanza ottente, ch'oltre d'eſſere giuſto lo riceverà à grazia di V. E. vi Altiſſimus, *&c.*

Delquale memoriale fattone relatione per lo Sp. Reg. Conſ. Vito, ſi come F. P. Providde in dorſo di quello à 10. del preſente. Fiant litteræ, prout convenit ſub viſione M. C. per eſſecutione della quale vi diecemo e commandamo, che ſuccedendo convenirſi inanzi noi *Clerici, familiari, Officiali, à Sudditi di eſſo Illuſtr. Veſcovo di Grigenti, così per cauſe civili, come criminali.* Oſſervando la forma de Sacri Canoni, Concilio Tridentino, Pragmatici, Capitoli, e Conſtitutioni del Regno, à quelli pacto aliquo debiate cognoſeere, ne moleſtare: mà coſtandovi ſommariamente eſſere de predetto foro, e giuriſdittione di eſſo Illuſtr. Veſcovo, quelli incontinenti debiate rimetere ad eſſe Veſcovo, come ſuo Giudice competente; juxtà, & ſervata la forma di detti Sacri Canoni, Concilio Trident. Pragmatici, Capitoli, & Conſtitutioni del Regno: *& à quelli che ſono in Clericato* ſervata detta forma di detto Sacro Concilio Tridentino, Pragmatici, & Conſtitutioni, coſtando inanzi voi haver andato in habito, e tonſura, non ci farete pagare ragioni di proviſione, ne candali: & così eſſeguirete ad iſtanza di qualſivoglia preſentante, e comparente per eſſo ſupplicante, etiam ſenza procura, reſtituendo li preſenti al preſentante, non aſpettando da noi altro comandamento ne conſulta, per quanto la gratia di ſua Maeſtà tenete cara, e ſotto pena di ducati mille d'applicarſi al Regio fiſco. Datum Panormi die 28. Octobr. 1608. Il Marcheſe. Vide F. P. Vid. Marinus, vidit Fabritius, V. Maſtrilli, vidit Sicomus F. P. Dominus Vice Rex, & Generalis Capitaneus mandavit mihi Lovanio Montana Secretario; viſa per Marinum Trabucco, Maſtrilli, & de Sicom. F. P. & regiſtrentur in actis, & notificentur Officialibus temporalibus. Nicolaus Merullus V. G. Balthaſar Claves Aſſeſſor præſentatæ Biſbone in decurſu viſitationis die 12. Novembris 7. indict. 1608. de mandato dicti V. G. juxta ſupradictam decretationem. Unde, *&c.* Don Fulvius Magiſter. Notarius, *&c.*

Coll. Sals.

3. Ex quibus litteris manifeſtè apparet, ut legentibus patet, condiſtingui inter ſe hæc tria genera perſonarum, videlicet, *Clericus, familiares, & Officiales*; & hos omnes gaudere privilegio fori Vicerex, & judices Magnæ Curiæ cum fiſci Patrono fatentur: & ideò in ſubſidium, & ad obſervantiam Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini dictæ litteræ ad petitionem Epiſcopi emanarunt: quæ quidem ſatis confirmant id quod in hac diſceptatione ſatis probatum eſt nempè familiares Epiſcoporum non eſſe poteſtati ſæculari ſubjectos, etiamſi ſint Laici, contra opinionem Suarez, Moſcoſi, Cevallos, & aliorum aſſerentium poſt Concilium Tridentinum familiares Epiſcoporum, niſi Ordinibus initiati ſint, non gaudere privilegio fori. Quam quidem opinionem falſam eſſe ex dictis litteris apparet; nam ut dictum eſt, in illis, in ordine ad gaudendum privilegio fori, *familiares, & Officiales Epiſcopi* diſtinguuntur *à Clerici*, qui tamen per dictas litteras ſolùm de-

debent habere requiſita Concilii, ut patet in illis verbis: *Et à quelli che ſono in Clericato, ſervata detta forma del Sacro Concilio Tridentino*, &c. Et hoc etiam patet ex alia ordinatione Vice Regia facta ab Excellentiſſimo Don Carolo de Aragona in anno 1567. etiam ad inſtantiam Epiſcopi Agrigentini, & ex altera facta ab Excellentiſſimo Comite de Lemos die 25. Aprilis 1621. ad inſtantiam Archidiaconi Meſſanenſis, viſa, & ſubſcripta à Magna Curia Regia; in qua ordinatur Miniſtros Laicos dicti Archidiaconi gaudere privilegio fori, tam in civilibus, quàm in criminalibus, & ad ipſum eſſe remittendos: quæ quidem litteræ conſervantur in Archivio Magnæ Curiæ Regiæ, & penes Archivium Curiæ Epiſcopalis Agrigentinæ. Non eſt igitur admittendum id, quod pro certo aſſeruit Moſcoſus in Regno Siciliæ illos tantum familiares gaudere privilegio fori, qui ordines habent, & requiſita Concilii Trident. obſervant. Et hoc etiam hodie patet ex praxi.

4. Ad id verò, quod Moſcoſus aſſerit *nu.79.* Romæ familiares Epiſcoporum non gaudere privilegio fori. Reſpondeo non ex hoc rectè inferre; ergo alibi non debent gaudere: quia hoc ibi obſervatur ex aliqua juſta cauſa benè viſa ſummo Pontifici. Et ideò Palatia Dominorum Cardinalium ubique debent gaudere immunitate, ut docet Peregrinus *de immunit. c.4. n.75.* Sanchez *in opuſc. tom.2. lib.6. c.1. dub.7. n.2.* & me citat. Barboſ. *de jur. Eccleſ. lib.1. cap.4. nu.89.* cum aliis, quos citavi *in p.5. tr.2. reſ.34.* Et tamen Romæ non gaudent dicta immunitate, ut docet Duard. *in Bull. Cœn. lib.1. Can.15. q.16. nu.12.* & alii. Item magis in terminis familiares Cardinalium gaudent privilegio fori, ut tradit Pereira *de Manu Regia, tom.1. c.10. num.13.* Carleval. *de judiciis, lib.1. tr.1, diſp.2. q.6. ſect.6. nu.509.* Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. lib.4. c. num.85.* & alii. Et tamen in Urbe hoc non ſervari in praxi teſtatur Bonac. *tom.3. diſp.1. q.16. punct.3. n.7.* Scaccia *de judic. tom.1. lib.1. c. 11. nu. 22.* Et hoc forſitan eſt introductum propter reverentiam Summo Pontifici debitam. Facit etiam pro ſupradictis, quòd Epiſcopi habent privilegium, ut in ſuis ædibus celebretur ſingulis diebus; & tamen dum Romæ morantur, hoc privilegio uti non poſſunt. Ergo, &c.

Quam hic est sup. hoc ſupra in tr.1. reſ.14. 15. & 16. § Secundo Palatia, & in reſ. 30 §. ult.

Sup. hoc ſupra in tr.7. reſ.64. ante med. à verſ. Scias tamen, uſque in finem §. reſ.

5. Denique, ut receptui canam ex omnibus ſuprà dictis dicendum eſt familiam Laicam Nuntii Apoſtolici gaudere privilegio fori, ſicut gaudet familia Laica Epiſcopi. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem: in qua ut jam vidiſti, amice Lector, opiniones à me adductas in favorem exemptionis familiæ Laicalis Epiſcoporum, atque adeò Nuntiorum Apoſtolicorum non ſolùm pro ſe habere ſacra oracula Romana, quæ omnes controverſias tollunt, ſed etiam communi calculo Doctorum tam veterum, quàm recentiorum firmatas eſſe. Et licèt in ſupradicta Allegatione *num.77.* Moſcoſus in me acriter inſurgat, aſſerendo me docere opiniones falſas; unde meritò poteram laceſſitus laceſſere: Ego tamen hoc non obſtante, illum ſemper in hac diſceptatione, honoris cauſa nominatum eſſe volo; ſcio enim eſſe virum doctiſſimum, & de Republica benè merentem.

Nota quod ſupra in hoc ipſomet tom.9. In tr.2. in Reſ.22. & 23. *aliquid invenies pro iſto* tract. de Familia Laica Nuntiorum, & pro ipſiſmet Nuntiis; *& non ſunt aliæ difficultates in toto hoc opere pro iſto Tractatu.*

TRACTATUS NONUS, HISTORICO-THEOLOGICUS, DE PRISCO MORE Eligendi Epiſcopos, contra quoſdam Pſeudo-Sorboniſtas.

RESOLUTIO PRIMA.

De jure divino Electionem Epiſcoporum ad Summum Pontificem pertinere, probatur. Ex p.10. tr.1. Reſ. etiam 1.

§. 1. Certum eſt, quod de jure divino electio Epiſcopi, neque ad Clerum, neque ad Populum, ſed ad Romanum Potificem ſpectat; cùm enim inter graviſſima Eccleſiæ negotia, quæ ad ſupremum Eccleſiæ Univerſalis Paſtorem, Jure divino referri debent, Epiſcoporum electio cenſeatur, hinc perſpicuum eſt, ad Romanum Pontificem, qui Eccleſiæ Ordinarius eſt Paſtor, Epiſcoporum electiones ſpectare; Soli enim Petro non Clero, aut Populo à Chriſto dictum fuiſſe *Paſce oves meas*: atque eidem Eccleſiam commiſſam eſſe novimus: ut inde colligeremus, eorum electionem, qui in partem ſolicitudinis vocatur, ad ipſum quoque Jure divino pertinere: Itaque, quod Epiſcoporum electiones abſque Romani Pontificis authoritate fieri nequeant, patet per communem illam Scripturarum, atque Eccleſiæ doctrinam, qua Petro, ac ipſius Succeſſori Romano Pontifici, totius Eccleſiæ adminiſtrationis ſummam, à Chriſto collatam eſſe non ignoramus: Quo fit, ut graviſſima quæque Eccleſiæ negotia, inter quæ Epiſcoporum ordinationes collocari ſolent; abſque Romano Pontifice peragi nequeant; ut teſtatur Alexander I. *Epiſt. 1.* his verbis: *Relatum eſt ad hujus Sanctæ, & Apoſtolicæ Sedis Apicem, cui ſummarum diſpoſitiones Cauſarum, & omnia negotia Eccleſiarum ab ipſo Domino tradita ſunt, quaſi ad Caput ipſo dicente: Tu es Petrus, & ſuper, &c.* Quod etiam confirmat Concilium Nicænum I. *Can. 2.* Id quoque præclarè affirmat Nicolaus I. *Epiſt. ad Lotharium*, in qua illum deterret, ne inconſulto Romano Pontifice Epiſcopum in Treverenſi Urbe, & Agrippinæ Coloniæ ordinari permittat, Gregor. *in Regeſt. lib.2. Epiſt.19.* ubi mandat his verbis: *Epiſcopus, dum fuerit poſtulatus, cum ſolemnitate decreti, ſubſcriptionibus omnibus roborati, & dilectionis tuæ teſtimonio litterarum ad nos ad ſacrandus occurrat.* Id tandem clariſſimè teſtatur *lib.6. Ind. 11. Epiſt. 30.* ita ad Joannem Subdiaconum ſcribens: *Quanto Apoſtolica Sedes, Deo auctore, cunctis prælata eſſe conſtat Eccleſiis, tantò, & inter multiplices curas, & illa nos valdè ſolicitat, ubi ad conſervandum Antiſtitem noſtrum expectatur arbitrium.*

2. Dicendum eſt igitur, cùm poſt acceptum Spiritum Sanctum Apoſtoli in omnem terram ad Evangelium prædicandum miſſi fuiſſent: conſtituebant per ſingulas civitates Epiſcopos, qui, quaſi modo genitis infantibus Chriſti Fidelibus, lac præberent, illoſque regerent, atque gubernarent. Verùm iis Epiſcopis, qui immediatè ab Apoſtolis creati fuerant, vita functis; deinceps jus, conſuetudoque eligendorum Epiſcoporum Jure divino devoluta eſt ad Summum Pontificem, qui totius Chriſtianæ Reipublicæ, & Eccleſiæ clavum tenebat: At verò fera Imperatorum ſæviente tunc perſequutione, locorum urgente diſtantia; Summis Pontificibus inter antra, & ſpecus latitantibus, ſingulorum electiones Epiſcoporum à Summo Pontifice fieri haud facilè, tutoque permittebantur: ideò Summus Pontifex hujuſmodi electionis facultatem, Clero, Populo, propinquis item Epiſcopis relinquebat, atque perinde ac ſi à ſe ipſo peractæ fuiſſent, approbabat. Et hæc omnia docent communiter Authores Catholici, quorum nomina poſſem hic uſque ad ſatietatem adducere.

R P.

R E S O L. II.

De modo olim eligendi Epiſcopos. Ex part. 10 tractat. 1. Reſ. etiam 2.

§. 1. DEfuncto Epiſcopo alicujus Eccleſiæ, admonebatur Metropolitanus, ut viſitatorem Epiſcopum aliquem ex ſuis Suffraganeis mitteret, qui futuræ electioni præeſſet; Populum & Clerum convocaret, hortaretur, & doceret, quid in electione obſervandum. Vocabatur autem non tantùm Clerus Eccleſiæ Matricis, ſed etiam aliarum civitatis Parœciarum, imò & aliquando ex aliis Eccleſiis extra civitatem: Itemque de Monaſteriis quidam ſeligebantur. Poſt omnium vota, ſuffragia perquiſita, componebatur Decretum electionis, quod communi omnium ſubſcriptionum roboratum ad Metropolitanum mittebatur, à quo & confirmatio, conſecratio, ſive benedictio ordinandi poſtulanda erat; qui poſteà in formam electionis, & electi perſonam ſedulò inquirebat; & eam demum confirmabat. Deinde in præſentia, tam eligentium, quam Epiſcoporum Comprovincialium, examinabatur, quod ſi idoneus reperiebatur; ante conſecrationem Metropolitano ſuo, profeſſionem tradere tenebatur, quæ fidei ſuæ declarationem, ſubjectionem, & obedientiam Metropolitanæ Sedi continebat, ſecundùm ſacros Canones Conciliorum, & Decreta Apoſtolicæ Sedis ex ſacris Canonibus, & legibus, quibus authoritas Metropolitanorum ſcilicet conſtituta eſt. Tertiò profitebatur, ſe ſervaturum quædam documenta ex ſacris Conciliorum placitis exſcripta, quæ ad officium Epiſcopi ritè adminiſtrandum pertinebant: & ſecundùm Eccleſiaſticum morem ab omnibus Epiſcopis Comprovincialibus ſubſcripta, tradi ſolebant. Poſtremò, his omnibus peractis conſecrabatur. Poſt conſecrationem, ordinatores, ne obſcuritas dubiæ ordinationis incurreret, Canonicas literas dabant ordinato ad Clerum, & Plebem, à quibus electus, fuerat: quibus literis omnis ordo rei geſtæ continebatur: ſubſcriptionibus omnibus ordinatorum firmabatur: & dies ſimul, & Conſul adſcribendus erat ex Concilio Milevitano. Quæ hactenus diximus, pluribus confirmantur *in t. 2. Conciliorum Galiæ pag.* 633. *& ſeqq. & ex Ord. Romano in lib. de Divin offic. part.* 1. *pag* 95. 96. *& ſeqq.* ibi, *Incipit examinatio in ordinatione Epiſc. ſecundùm Gallorũ Inſtitutiones*. Et explicat Albi. Flacus *in eod. lib. part. 2. pag. 72. & ſeqq. quibus omnibus ad noviſſimè Franciſcum Florentium in lib. 1. Decretalium tit. 6. fol. mihi* 127.

2. Non deſeram etiam hic apponere verba erudititiſſimi Jacobi Pamelii *in Annot ad epiſt. S. Cypriani cap. 68. num.* 2. ubi ſic ait: Non negamus itaque, veterem electionis Epiſcoporum ritum, quo Plebe præſente, imò & ſuffragiis Plebis eligi ſolent. Nam in Africa illum obſervatum conſtat ex electione Eradii ſucceſſoris D. Auguſtini, de qua extat *Ep. ejus* 120. in Græcia *ætate Chryſoſt. ex l. 3. de Sacerd.* in Hiſpaniis ex hoc Cypriani loco, & ex Iſidoro *lib. 2. de officiis*: in Gallis *ex epiſt. Cæleſtini Papæ II.* Romæ ex iis, quæ ſupra diximus, *epiſtola ad Antonianum*: ubique etiam alibi *ex epiſtola Leonis* 87. Et perduraſſe eam conſuetudinem ad Greg. I. uſque *ex epiſtolis*, Imò, & ad tempora uſque Caroli, & Ludovici Imperatorum *ex 1. lib. Capitulorum eorundem* ſatis conſtat. Verum Plebi ſola ſuffragia conceſſa, non electionem, quæ per ſubſcriptionem fieri ſolet; perſpicuum fit, in primis *ex Concilio Laod. Can.* 12. *&* 14. ubi prohibetur electio Epiſcoporum per Plebem fieri, & ex D. Hieronymo, qui *ep. ad. Evagrium dicit*. Electionem Alexandrini Epiſcopi à Presbyteris fieri ſolere: deinde ex dicta *epiſt. Leonis*: qui ſingulorum in electione propria diſtinguens officia, vota requiret civium teſtimonia populorum, honoratorum arbitrium, electionem Clericorum, & denuò poſteà, ſubſcriptionem Clericorum, Honoratorum teſtimonium, Ordinis, & Plebis conſenſum. Hoc enim potiſſimum tunc agebatur, ut invitæ plebi non daretur Epiſcopus, non tamen, ſic, ut cogerentur Epiſcopi admittere quemcumque Plebs poſtulaſſet, uti patet ex *Can. 1. & 2. Græcorum Synod. à Martino Bracarenſi collectarum, & ex dicta Cæleſtini Epiſtola, & Stephani Papæ decreto* 68. *diſt. cap. Noſſe*. Sed ſi quem petiſſet contra ſtatuta Canonum: denuò, & ſæpius convocari ſolitos, Clerum, & Plebem, donec concordarent in idoneum quempiam, colligere eſt *ex epiſt. Gelaſi Papæ ad Philippum, & Gerontium citata à Gratiano, diſt. 63. c. plebs*, Si qua autem contradictio quorundam oboriretur; diſcutiebantur primò Perſonæ contradicentes: & tum demum, ſi vera non eſſent, quæ objicerentur, ordinabatur Epiſcopus, uti conſtat *ex Can. 40. Concil. Carthag.* 3. Si denique nec ita fieret concordia; interponebat ſuam authoritatem Archiepiſcopus; & quem ille probaſſet, pro Epiſcopo habebatur. Neque verò hæc ſufficiebant; ſed accedere præterea debebat conſecratio, ſive (quam vocat Cyprianus) manus impoſitio, per Epiſcopos, qui convenerant; quos ut minimum duos eſſe oportebat; uti ex Canonibus latis ſuperque manifeſtum eſt. Hucuſque Pamelius eruditè, ut ſemper ſolet. Sed ex dictis verbis oritur difficultas.

Sup. hoc inf. 2. tr. 4. R. 33. & latiſſimè in 1. p. tr. 1. R. 5. §. 3. & ſeq. & in aliis ejus ante.

R E S O L. III.

An populus in electione Epiſcoporum, olim aliquando habuerit jus eligendi, & ſuffragandi?

Et ſecundum aliquos affirmativè reſpondetur? Ex p. 10. tract. 1. Reſ. etiam 3.

§. 1. PRæter Pamelium, *ubi ſuprà* affirmativè reſpondet Pater Vaſquez *in 3. part. D. Thomæ, tom. 3. diſputat. 244. cap. 5. num.* 53. & ex multis magis amplè probat hoc Michael Rauſſell. *in hiſt. Juriſd. Pontif. lib. 2. cap 1. numer.* 20. ubi ſic ait: Quidam tamen diſtinguunt, ut electio eſſet Cleri, Conſenſus Populi. Quo pertinere videtur, quod dixit D. Cyprianus, ut ordinationes fierent ab Epiſcopis Plebe præſente, quæ ſingulorum vitam pleniſſimè novit, & uniuſcujuſque actum de ejus converſatione perſpexit; ſic coram omni Synagoga jubebatur Pontifex conſtitui: & D. Paulus Præcipiens Timotheo, quos ordinare deberet Epiſcopos: oportet, inquit, & illos habere bonum teſtimonium ab his, qui foris ſunt, ideſt Laicis. Quæ videtur innuere, opus eſſe, ut approbet electum ſuo teſtimonio populus. Quod Stephanus Papa confirmavit, dicens: Sacerdotum eſt electio, & fidelis populi conſenſus eſt adhibendus, quia docendus eſt populus, non ſequendus. Et Gauſridus Abbas ſolis Clericis licitum eſſe, inquit, eligere, & conſecrare Epiſcopos; cæteris dumtaxat petere. Ac Sardicenſis Canon, Si Populi convenerint, & petant ſibi Rectorem; ſatisfaciendum eis eſſe, ait: ut veniant ex vicina Provincia Epiſcopi, & ordinent Epiſcopum. Sed profectò ubicumque, adhibitus fuit ad electionem populus; pleniſſima ejus fuerunt de creatione Epiſcopi ſuffragia; adeò ut etiam prævaleret contra Clerum. Quod liquet exemplo Siſini, quem populi vox Sedi Conſtantinopolitanæ præfecit; & obtinuit, ut præferretur Philipho, quem Clerus petebat. Et ſi aliquando ea forma neglecta eſt; minus gratè accepti fuerunt Pontifices aliter electi, vel prorſus repudiati atque etiã interfecti: cujuſmodi exemplum eſt in Hiſtoria Nicephori: & Liberatus in Breviario refert in Eccleſia Alexandrina. Schiſma ex eo quòd populus Gratianum vellet; Clerus verò, ſuaſu Theodoræ Auguſtæ, Juſtiniani I. uxoris, Theodoſium: adeò ut etiam ſi Gratianus in exilium miſſus fuerit; eum tamen Epiſcopum agnovit populus: & coactus fuerit Theodoſius Urbe cedere. Et ante hæc tempora D. Auguſtinus reſcripſit, ſe operam dediſſe ſeditioni ſedandæ in Eccleſia Milevitana, ob id excitatæ, quòd prædeceſſor ſibi ſucceſſorem deſignaverat, de Cleri ſolummodò ſententia, non advocata Plebe, ac ne id contingeret in Hipponenſi Eccleſia curavit, ut Clero, & populo probaretur Eradius, quem poſt ſe relinquebat. Denique tantopere probata eſt ea eligendi ab univerſo populo, id eſt Clericis, & Laicis, forma, ut pluribus Synodis Provincialibus, atque etiam Romanis, ac Decretis Summorum Pontificum ſancita fuerit, cum clauſula etiam irritante; videlicet, ut præponeretur omnibus quem Cleri, plebiſque conſenſus concorditer poſtulaſſet, & nullus, invitis, ac non petentibus, ordinaretur: ſin aliter, ordinatio eſſet irrita: ne civitas Epiſcopum non optatum aut contemneret aut odiret, ſic Leo I. & ante illum Cæleſtinus I. Nullus, inquit, detur invitis Epiſcopus, Cleri, Plebis, & ordinis conſenſus, ac deſiderium requiratur. Quamobrem Gregorius Magnus noluit confirmare Conſtantinum, quem Clerus Sedi Mediolanenſi, præfecerat, antequam populi comitiis approbatus eſſet. Et Joannes VIII. innitens ſententiæ Leonis, & Cœleſtini, ut ipſe ait, arguit Berdunenlem Archiepiſcopum, quod conſecraſſet eum, qui non erat electus à Clero, nec acceptus Carolo Imperatori. Quibus addere licebit civiles leges, nempe Juſtiniani I. dicentis, quòd Laici haberent ſuffragium in eligendo Epiſcopo: & Caroli Magni in capitularibus. Ideò obſervatum apud nos ut inde formula concepta fuerit, quàm habemus ex Marculpho, Ac demum ſic requirebantur Populi ſuffragia, ut electio *Xeιροτονία* diceretur; quia per manum porrectionem numerabantur, qui hunc vel illum eligebant; ut refert Zonaras *ad Can. 1. Apoſt.* Atque hæc ſatis convincere videntur; non ad hoc ſolùm, ut eligente Clero conſentiret populus, illum intervenire ſolitum eſſe electionibus; ſed ut revera vocem electivam cum illo haberet. Quid quod ſi conſenſus poſt electionem neceſſarius eſſet non eodem propè jure fuiſſet, ac ipſa electio, Quippe, niſi conſentiret populus; alterum eligi opor-

oporteret; ac tandem ipſo etiam populo ſuum calculum dante, ut citius in eum conſentiret, cui plurima illius pars ſua voce, vel ſuis digitis, aut ſcripto ſuffragatus eſſet, Undè diſertis verbis Rabanus ad illũ Textum Actuum Apoſtolorum, qui eſt de Diaconis conſtituendis: ordo, inquit, ſervandus eſt, eligat populus, ordinet Epiſcopus, Et hęc omnia docet Rauſſel. loco citato. Quæ quidem confirmari poſſunt ex ſacris Canonibus, ut ex *c. Epiſcopos*, ibi, *poſt electionem Cleri & populi c. lectis*, ibi: *Clerum, & Plebem ejuſdem Eccleſiæ elegiſſe* 263. *diſt. cap. factus*, ibi, *De plebe, qu. nunc adfuit Suffragio* 7. *qu.* 1.

RESOL. IV.

Opinio affirmativa aſſertur, probans populum in electionibus Epiſcoporum non habuiſſe jus ſuffragandi, & eligendi, ſed tantum poſtulandi, & teſtimonium ferendi? Ex part. 10. tract. 1. Reſ. etiam 4.

§. 1. HAnc Sententiã mordicus ſuſtinet Andreas Duvalius *tract. de poteſtate Pontif. p. 3. quæſt. 6.* probans multis ſæculis penes populum fidelem viguiſſe, & etiam nunc in pleriſque locis adhuc vigere hanc conſuetudinem, qua populus præſentationem Miniſtrorum, & conſenſum in eorum electionem habuerit, & habeat ad Majorem Eccleſiæ pacem, & promptiorem obedientiam: ut diſertè teſtatur Leo his verbis: Propter pacem, & Deo placitam concordiam conſopis omnium ſtudiis, qui doctor pacis futurus eſt, ordinatur, Sed quòd populus Miniſtros Eccleſiæ elegerit, aut jus aliquod ſpirituale Miniſtris contulerit, nuſquam Calvinus, & Vigorius, ex novo Teſtamento, aut uſu primitivæ Eccleſiæ probabant. Actuum ſexto; ſeptem Diaconi à multitudine Fidelium ante conſpectum Apoſtolorum ſtatuuntur (id eſt offeruntur, & populi teſtimonio commendantur nullum tamen inde jus ſpirituale ipſis Diaconis acceſſit, donec Apoſtoli illos acceptaſſent; eligiſſent; manuſque impoſuiſſent, cùm enim in Eccleſiæ miniſtro tria deſiderentur, fidei integritas, doctrinæ ſufficientia, & vitæ probitas: ad hujus tertii certitudinem, populi Chriſtiani teſtimonia poſtulabantur, imò etiam ipſorum infidelium: prioris enim, ad Timotheum tertio, vult Apoſtolus, Epiſcopum teſtimonium habere bonum ab his, quis foris ſunt: quod expreſsè in Concilio Carthaginenſi declaratur: Non fuit fruſtra à Patribus inſtitutum, ut de electione eorum, qui ad regimen Altaris adhibendi ſunt, conſulatur & populus, quia de vita, & moribus præſentandi, quod non nunquam ignoratur à pluribus, ſcitur à paucis. Cui conſentit Cypr. *l.* 1. *ep.* 3. Ex divina authoritate deſcendit, ut Sacerdos Plebe præſente, ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico judicio comprobetur. Idemque repetat *Ep.* 4. *ejuſdē libri*: ut Plebe præſente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur Leo *Ep.* 87. Sacerdos Eccleſiæ præ uturus, non ſolùm atteſtatione fidelium, ſed etiam illorum, qui foris ſunt, teſtimoniis muniatur, neque ullius ſcandali relinquatur occaſio. Hic viguit mos in antiqua Eccleſia, ut ſcilicet coram populo teſtimonium de vitæ probitate, ferente, electio miniſtrorum ab Epiſcopis fieret. Quod cùm non diſtinxerit, vel diſtinguere noluerit Vigorius, impegit in ſcopulos Calvinianos, quibus tota Eccleſiæ Hierarchia ſubvertitur. Secundò poteſtas Epiſcoporum, & cæterorũ Eccleſiæ Miniſtrorũ merè eſt ſpiritualis. Populus autem nullam habet poteſtatem ſpiritualem, ſed ſi quam habet, tantùm eſt civilis, & humana; ergo non poteſt alicui talem poteſtatem conferre, nemo enim alteri, quod non habet, dare poteſt. Ac proinde nullum Eccleſiæ Miniſtrum poterit eligere, cùm electio Canonica ſit ſpiritualis collatio, qua populus deſtituitur. Major argumenti, quod nempè poteſtas miniſtrorum Eccleſiæ ſit merè ſpiritualis, probatur ex triplici capite, ex objecto nempè, quod eſt omnino ſpirituale, ut adminiſtratio Sacramentorum, uſus Clavium, Regni Cœlorum reſerratio, Theſauri Indulgentiarum, & in ſumma cura animarum non corporum: ex fine, qui eſt æterna Beatitudo, ad quam ſuos filios cupit Eccleſia perducere: ex Modo denique, quo confertur ipſa poteſtas, infunditur enim ſupernaturaliter à Deo non minus quàm reliqua Spiritus Sancti dona, non vi alicujus actionis naturalis, ſed virtute Sacramenti à Chriſto inſtituti, quod tamen potius de poteſtate Ordinis quàm juriſdictionis intelligitur. Minor verò notiſſima eſt, vel enim poteſtas ſpiritualis conveniret populo, quatenus eſt populus, vel quatenus eſt fidelis; non prius, quia ſic Turcæ & infideles omnem poteſtatem ſpiritualem haberent, non poſterius; quia etſi populus fidelis characterem Baptiſmi habeat, hic tamen non ad eligendos ſeu inſtituendos Eccleſiæ Miniſtros refertur, ſed ut à peccato originali liberemur, Chriſto inſeramur, & aliorum Sacramentorum, atque ſuffragiorum Eccleſiæ capaces, & participes efficiamur.

2. Tertiò ad electionem alicujus in officium aliquod grave, & arduum, quale eſt Eccleſiaſticum, maxima requiritur ſcientia, & prudentia; atqui populus demens eſt, & præcipitis admodum judicii, belluaque, ut ajunt, multorum capitum, igitur de perſonæ eligendæ ſufficientia, idoneitate, & capacitate judicare non poteſt. Quare peſſimè cum Eccleſia actum fuiſſet, ſi poteſtas eligendi ſacros Miniſtros judicio, aut arbitrio populi relicta fuiſſet: Et hæc omnia docet Duvallius *ubi ſuprà*, cui adde Cellotium *de Hierarchia lib.* 4. *c.* 17. & Coeffettau, ac Boverium *contra Rempub. M. Antonii de Dominis.* *l.* 3. *c.* 3. *per totum*.

3. Confirmantur ſupradicta ex Canone, *Noſſe diſt.* 63. ubi ſic habetur: In hoc tuam plurimum oportet adhibere ſolicitudinem, ut convocato Clero, & populo talis ibi eligatur per Dei Miſericordiam, cui ſacri non obvient Canones, Sacerdotum quippe eſt electio, & fidelis populi conſenſus adhibendus eſt; quia docendus eſt populus, non ſequendus, Plebs ergo, etſi ad electionem vocata, debet tantum electioni conſentire, ut infert Ioanes de Fanno, non autem eligere: Hinc *Can. Non licet ead. diſt.* Non licet inquit, populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promoventur, ſed in judicio Epiſcoporum ſit, ut ipſi eum probent, ſi in ſermone, & fide, & ſpirituali vita edoctus ſit, Hinc, & Gratian, ipſe poſt *Can. Cum longè, ead. diſt. §. electione*, Quòd populus, inquit jubetur electioni intereſſe, non præcipitur advocari ad electionem faciendam: ſed ad conſenſum electioni adhibendum. Sacerdotum enim eſt electio, & fidelis populi eſt humiliter conſentire. Deſiderium ergo plebis requiritur, ut Clericorum electioni concordet. Tunc enim in Eccleſia Dei rectè præficitur Antiſtites, cùm Populus pariter in eum acclamaverit, quem Clerus communi voto elegerit. Et ideò *Can. vota* 63. *diſt.* hæc in epiſcoporum electionibus deſiderari teſtatur: vota, inquit civium, (id eſt, ait Gloſſ. *ibid.* conniventia, & conſenſus) teſtimonia populorum, honoratorum arbitrium, electio Clericorum in Ordinationibus (id eſt, ait Gloſſ. *ibi* electionibus) expectantur. Et ſummopere notandum eſt hic Gloſſ. *in Can. Sacror.* 63. *diſt.* in verbo *electionem*. Hoc nomen electio, inquit, propriè, & impropriè ſumitur hic cum illis genitivis Cleri, & Populi. Propriè ſcilicet, cum genitivo Cleri, & impropriè cum genitivo populi; adeò ut, quamvis in iſtis Canonibus Cleri & populi electio dicatur, & ad Clerum electio propriè pertineat; populo tamen impropriè etiam electio tribuebatur, propter conſenſum, quem ut paulò ante vidimus, in electionibus præſtare tenebatur.

4. Confirmatur ſecundò ex authoritate Sãcti Leon. *Epiſt.* 87. Quandoquidem ſolis Clericis electionem ipſam tribuit Expectarentur, inquit, vota civium, teſtimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio (nota) Clericorum, quæ in Sacerdotum ſolent Ordinationibus ab his qui norunt Patrum regulas, cuſtodiri. Nec obſtat quod de votis civium, teſtimonis populorum, & honoratorum arbitrio textus habet; namque paulò poſt ad quid iſta requirantur exponens, Apoſtolicæ, inquit Idem Leo *ibid.* authoritatis norma præcipitur, ut Sacerdos Eccleſiæ præfuturus, non ſolùm atteſtatione fidelium; ſed etiam eorum, qui foris ſunt, teſtimonio muniatur. Ad hoc ergo dumtaxat populus præſens aderat, ſeu vota, deſideria quippe, aut teſtimonia populorum expectabantur, ut à Clericis electus, dignus, atque idoneus, inquit S. Cyprianus *lib.* 1. *Ep.* 4. publico judicio, ac teſtimonio comprobaretur. Hinc enim, & ex eadem S. Leonis *Epiſtola* 27. liquet, ſolos in electionibus ſubſcribere ſolitos Clericos; Teneatur, inquit ſubſcriptio Clericorum, honoratorum teſtimonium, Ordinis conſenſus, & Plebis.

5. Dicendum eſt itaque, olim quidem in deligendis Miniſtris ita admiſſum populum: ut tamen penes ſolos Epiſcopos, & Clerum ipſum veri ſuffragii jus eſſet: nec populo, quam de eligendo teſtimonium reddere, liceret; quo ejus conſenſus ſignificaretur. Id primum ſibi volunt, quæ ex parum probatis monumentis profert Anonymus, quem impugnamus. Hoc enim ſenſu apud Pſeudo-Clementem dicit Petrus: Primus igitur ergo Petrus dico, Epiſcopum ordinari debere, ex omni parte reprehenſione carentem, ab omni populo delectum; quo nominato, & approbato, conveniente Populo cum Collegio Presbiterorum, & Epiſcopis, qui adſunt in die Dominico, precipuus ex omnibus (hoc eſt Metropolitanus) interroget presbiteros, & Plebē, quis ſit, quem petunt in Rectorem. Eodem ſenſu in illis priorum Pontificum dubiæ fidei Epiſtolis, Anicetus, Oportet, inquit, et Archiepiſcopus qui illis omnibus (Epiſcopis ſuæ Provinciæ) præeſſe debet, ab omnibus illis: eligatur, & ordinetur, Eodem rurſus. Melius eſt, ſi ipſe cum omnibus (ſuis ſuffra-

ga-

ganeis) eum, qui dignus eſt, eligerit; & cuncti pariter ſacraverint Pontificem. Eodem quoque Antherus, Fœlicem de civitate, ait, in qua ordinatus erat, electione civium, propter doctrinam, & bonam vitam, quam habebat, communi Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac Populorum, conſilio translatum fuiſſe. Siquidem hoc ſolùm volunt, admiſſum aliquando, & auditum populum in ſacrorum Miniſtrorum electionibus, ut ſcilicet eligendo redderet, quo Eccleſiæ ab Epiſcopis, & Clero Rector impoſitus, gratior, & acceptior multitudini, cui imperare deberet, eſſe poſſet. Nec te terreant dicta Sanctorum Patrum ab Anonymo adducta, quibus interdum audis, electiones Epiſcoporum Cleri, & populi communibus ſuffragiis peragendas eſſe, vel eam legitimam electionem eſſe, inquam tam Clerus, quàm populus pari voto, & voce conveniunt, ac ſimilia quibus videtur electionis jus populo conferri. In his enim, electionis vocabulum confunditur, Populi, & Cleri jura diſtinguenda ſunt, ut plebs poſtulandi, atque electione aſſenſum præbendi habeat, at eligendi jus apud Clerum ex Romani Pontificis privilegio maneat. Alioquin ſi abſque diſtinctione nudè hæc intelligenda eſſent, cùm in Conciliis Carthaginẽſi IV & Arvernenſi legatur, ut Epiſcopus cum conſenſu Cleri, & populi, & Metropolitani ordinetur, ordinatio etiam ad Populum pertineret: quod tamen nemo ſanæ mentis dixerit, cùm ordinatio ex Decreto Apoſtolico ab Epiſcopis tantùm perfici valeat. Separa igitur pretioſum à vili, Clerum à Populo, Eccleſiaſticam poteſtatẽ à civili, Ergo &c.

6. Verùm, utcumque res ſe habuerit, vel dicendum eſt, jus eligendi Epiſcopos, populum tunc ſibi uſurpaſſe, ut loquitur Cardinalis Bellarm. *lib. 1. de Clericis, c. 7. verſ. tandem obtinuit in quibuſdam locis*: ut populum tunc jus eligendi habuiſſe ex conceſſione Pontificis, ut putat Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſp. 244. cap. 5. num. 53.* ſic aſſerens: Ego tamen arbitror ex ſententia Cypriani, eo tempore Populum habuiſſe jus eligendi: id enim aliquando in Eccleſia Dei uſu receptum fuiſſe, manifeſtè oſtendimus: quare mihi placet prior reſponſio, videlicet, ut negari non poſſit, eo tempore jus eligendi partim etiam ad populum ſpectaſſe: id tamen ex conceſſione Romani Pontificis, & Eccleſiæ; non autem Divino jure, ut contendunt Hæretici. Ita ille. Et ratio eſt, quia nulla aſſignari poteſt implicantia; tum quia non minus ſpirituale eſt jus arcendi aliquem à communione Fidelium, quàm admittendi aliquem ad Eccleſiaſticam Dignitatem; tum inde præjudicium Eccleſiæ non infertur, cum Laici id non agant proprio jure, ſeu ex jure ordinario, ſed ex commiſſione, ſeu facultate delegata, dependenter ab Eccleſia: ut benè Suarez *in tom. de fidei defenſione lib. 3. c. 29. n. 7. & ſeq.* Sopranus *de elect. Papæ lib. 1. c. 4.* & alii: ergo, &c.

R E S O L. V.

An etiam Principes aliquando in electione Epiſcoporum partem habuerint?

Et notatur tantam olim fuiſſe violentiam circa Epiſcoporum electionem, ut Principes etiam novos Epiſcopos inſtituere conſueverint in locis in quibus antea non fuerunt, & etiam Abbatiſſas, & Abbates eligebant, Ex p. 10. tract. 1. Reſ. etiam 5.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Michael Rouſſel *in Hiſt. Juriſd. Pontificiæ lib. 2. cap. 1. num. 21. in fine.*, ubi ſic ait: Atque hi fuerunt electionem in prima Eccleſia modi, ſive à Clero populoque, ſive ab Epiſcopis ſolis: ut prior tamen frequentior, & validior fuerit: qua etiam demum Regem & Principes conſtituendorum Antiſtitũ authoritatem ſibi arrogaverunt, quaſi lege Regia, quæ populi jura ad illos tranſtulit. Ita ille. Sed quidem quomodo populus poterat transferre hoc jus in Principes, ſi, ut viſum eſt, ipſe non de jure ad Electionem concurrebat, ſed vel uſurpatione, vel Pontificio privilegio: ut ex Vaſquez, & aliis docuimus: Ergo nullo pacto populus tale jus eligendi in Reges transferre poterat, cùm nemo dare poſſit, quod non habet.

2. Itaque dicendum eſt, Principes Laicos, ſi quando in electionibus Epiſcoporum ſe immiſcuerunt, violenter hoc feciſſe, nec potuiſſe hoc facere ex jure populi in ipſos tranſlato, ut dictum eſt: Unde meritò Juo *Epiſt. 67.* recitat illos verſus:

Eligimus puerum, puerorum feſta colentes,
Non noſtrum morem, ſed Regis juſſa ſequentes.

Principes ergo olim elegiſſe Epiſcopos, patet: nam Theodoricus Magni Clodovei filius Appollinarem Arvernis dedit Epiſcopum, oblatis ab eo multis muneribus Appolinari defuncto, S. Quintinianum ſubrogavit, ſtatimque directi nuntii, convocatis Pontificibus, & populo, eum Cathedræ Epiſcopali impoſuerunt. Quintiniano ſucceſſit Gallus, Rege opitulante, Sic Ommatius, juſſu Regis Clodomeris alterius ex Clodovei filiis, ordinatus eſt Turonenſis Epiſcopus: deinde Theodorus, & Proculus, ordinante Regina Clotilde, iſtorum Matre. Rurſus, cũ inconſulto Rege Theodualdo; Catonem populus Arvernus elegiſſet; paratis etiam Epiſcopis illum conſecrare; (eo quòd Rex parvulus eſſet, eum ſe aſſerturos promittentes cum Proceribus Regni) hunc Rex improbavit, & Cantinum Archidiaconum promovit, poſtea Clerici Turonenſes eumdem Catonem petierunt Epiſcopum, non ſua voluntate, ſed Regis præceptione, ac repudianti Catoni, ut qui Arvernam Sedem ambiebat, Rex Clotarius Eufronium ſubrogavit. Sulpitius Bituricenſi Eccleſiæ Præpoſitus eſt, favente Rege Gunteramno; cujus digna vox notatur; atque utinam eſſet in iſtis occaſionibus aſſueta Regibus. Nam cùm multi munera offerent; fertur reſpondiſſe: *Non eſt principatus noſtri conſuetudo Sacerdotium venundare, ſed nec veſtrum illud præmiis comparare: ne & nos lucri turpis infamiam notemus, & vos Mago Simoni comparemini, ſed juxta Dei præſentiam Sulpitius erit vobis Epiſcopatus*. Hæc invenies apud Gregorium Turonenſem *lib. 3. cap. 2. lib. 4. cap. 5. 11. & 16. lib. 6. cap. 39. lib. 8. cap* 22. Alia exempla ſunt in *lib. 4. cap. 15. & 18 lib. 5. cap. 40. & 46.* & aliis locis.

3. Vide etiam Danielem de Nobilibus *in Selectis Controverſiis juris Sacri, & Civilis, diſp. 80. num. 5.* ubi ponit plures Epiſcopos electos à ſolis Imperatoribus & Principibus. Et Petrus Tholoſanus, *in Syntag. Jur. univerſ. l. 15. cap. 12. num. 11. ex Polydoro Virgilio* tradit, Henricum I. Britanniæ, ſeu Angliæ Regem, clarum victoriis, tantum ſibi juris ſumere cœpiſſe, ut ſua duntaxat authoritate Epiſcopos faceret, & factis Epiſcopatum poſſeſſionem daret. Et circiter, inquit, hæc tempora, Principes ubique gentium cœperunt illud ſibi jus declarandorum Epiſcoporum vindicare quod & hodie mordicus tenent. Hos tamen Anſelmus Religionis Antiſtites, tamquam abortivos Religionis filios, conſecrare recuſabat: ſed parum profecit, donec Paſchalis II. Summus Pontifex conſultus Regem à ſententia abire coegit, Hinc patet, quod etiam uſurpativè Conſtantius, Conſtantini Magni filius, Euſebium Nicomedienſem in Epiſcopum Conſtantinopolitanum elegit; in cujus locum fuerat electus Paulus ex una parte ſuffragiorum, & Macedonius ex altera; quibus ejectis, elegit prædictum Euſebium. *Socrat. lib. 2. cap. 5.* Nicephorus Phoas in Oriente Imperator jus conferendi Epiſcopatus, & Sacerdotia ſibi ſumpſit, quo tempore Otho I in Occidente hoc jure uti cœpit, auctore Zonara *t. 3. anno Domini* 961. Plura Petr. Greg. Tholoſ. *de elect. cap. 5. num* 13. ubi ponit capitulationes Joannis XII. cum Henrico I. & Othone ejus filio; quibus non obſtantibus, Imperatores inveſtituram Epiſcopatum ſibi adſciverunt: & inoleverat jam mos, ut epiſcopi ab ipſis eligerentur & annulo, & baculo paſtorali inveſtirentur; ut ſcribit Guillielmus Tyrius *l. 1. Belli ſacri c.* 13. Et tandem ne deſeras recognoſcere Joannem Fileſacum *de ſacra Epiſc. auctor. cap. 5. §. 5.* ubi obſervat Principes olim Abbatiſſas, Abbates & Epiſcopos elegiſſe, ſed immeritò; ut probat, §. 7.

4. Nota hic etiam, tantam olim fuiſſe violentiam circa electionem Epiſcoporum; ut principes etiam novos Epiſcopos inſtituere conſueverit in locis, in quibus antea non fuerunt: ut narrat Theod Balſamon. *Ad Concilium Carthag. c. 16. & ad cap. 12. Concil. Calcedon. & c. 38. Sextæ Synodi in Trullo habitæ*. Ita Juſtinianus *Novel. 11. de Privileg. Juſtinianæ primæ Archiepiſcopi*; creavit Epiſcopum Juſtinianæ primæ ſuæ civitatis Archiepiſcopum, eique provincias ſubjecit; & B. Rhenanus *lib. 2. rerum Germanicarum*, refert Dagobertum, qui addeptus fuit Regnum Francorum ſub Honorio III. Summo Pontifice, novem Diœceſes Epiſcopatuum inſtituiſſe.

R E S O L. VI.

Fuiſſe olim à Summis Pontificibus interdictum ne populi, & Principes in electione Epiſcoporum ſe immiſcerent, demonſtratur? Ex p. 10. tractat. 1. Reſ. etiam 6.

§. 1. ITaque, cùm Sancta Sedes Apoſtolica ex violentia populorum, & Principum in electione Epiſcoporum peſſum iret; non deſuerunt Pontifices, qui ſevere interdixerunt, ne ſacris electionibus populus, & Principes manus haberent. Ac in primis Concilium Loadicenum, Can. 13. *Non eſt*, inquit, *permittendum turbis electiones eorum facere, qui ſunt ad ſacerdotium provehendi*. Cui conſentanea ſunt, quæ ſtatuit Martinus Papa *in concilio Braccar. cap. 1. apud Martinum* his verbis: *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad ſacerdotium promoventur: ſed in judicio Epiſcoporum ſit*. Idem decretum habetur *in Concil. Pariſienſi I. cap. 8.* & refertur à Gratian. *diſt. 63. cap. 5.* & à Nicolao I. *eadem diſt. capit. porrò*. Hoc ipſum decernit Synodus VII. generalis, his ver-

verbis! *Omnis electio Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi à Principibus facta irrita maneat, ſecundum regulam, quę dicit: Si quis Epiſcopus, Sæcularibus Magiſtratibus uſus, per eos Eccleſiam obtinuerit deponatur, & ſegregetur: oportet enim eum, qui eſt promovendus ad Epiſcopatum, ab Epiſcopis eligi; quemadmodum à Sanctis Patribus Nicæa decretum eſt.* Deinde citat *Can. Conc. 1. Nicæni*. Denique, ut alia prætercam. Concilium Conſtantinopolitanum IV. quod eſt octavum generale, de Epiſcoporum electione ita ſanxit: *Sancta & univerſalis Synodus definit, neminem Laicorum Principum, ſeu Potentum ſemet ingerere debere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitani, vel cujuslibet Epiſcopi: præſertim cùm nullam in talibus poteſtatem, quemlibet potentum, vel cæterorum Laicorum habere conveniat: ſed potius ſilere, & attendere ſibi, uſquequo regulariter à collegio Eccleſiæ ſuſcipiat finem electio futuri Pontificis*.

2. Itaque, cùm Sæculares Principes uſurpaſſent ſibi jus conferendi Epiſcopatus, Abbatias, & ferè alia omnia Eccleſiaſtica Beneficia; Sedes Apoſtolica diu toleravit hunc abuſum, donec eo progreſſus eſſet, ut publica nundinatione paſſim venderentur plus offerentibus; neque repetitæ prohibitiones contra Simoniacam hæreſem, eliminare hujuſmodi peſtem valerent. Gregorius VII. miræ conſtantię, fortitudinis, & reliquarum virtutum Pontifex, a Deo perditiſſimis illis temporibus Eccleſiæ ſuæ Prępoſitus, tantum facinus non diutius tolerandum ratus, cùm ſæpè aliàs, tum Anno Domini 1078. in Concilio Romano illud prohibuit, edito Canone tenoris ſequentis: *Quoniam Inveſtituras Eccleſiarum contra Statuta Sanctorum Patrum à Laicis perſonis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Eccleſia oriri, ex quibus Chriſtiana Religio conculcatur: decernibus, ut nullus Clericorum inveſtituram Epiſcopatus, vel Abbatiæ, vel Eccleſiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus Laicæ perſonæ, Viri, vel Fœminæ ſuſcipiat. Quod ſi præſumpſerit; recognoſcat inveſtituram illam Apoſtolica auctoritate irritam, & ſe uſque ad condignam ſatisfactionem excommunicationi ſubjacere*. Ita Canon Gregorii de quo Leo Oſtien. *Hiſtor. Caſſin. lib. 3. c. 41.* & Card. Baronius *tom. 11. d. Anno Domini 1078. n. 21.* Et non ſolùm tulit legem, ſed pro illius exequutione agonizavit uſque ad mortem; quam obivit in exilio apud Salernum. Ac tum ipſe, tum ſucceſſores ejus, multò ſudore, & ſanguine tandem abſtraxerunt è manibus laicorum præfatum jus: & Eccleſiæ Dei, cujus erat, reddiderunt, ut obſervat Pax Jordanus Epiſc. Traguríenſis *in Elucubrationibus tom. 1. lib. 1. tit. 1. n. 6.* & alii.

3. Undè hìc obiter refellendum venit ſomnium Sigiberti, qui in Chronico Auctor eſt, Hadrianum Papam Carolo Magno jus inveſtiturarum, per annulum, & baculum conferendatum, in Synodo frequentiſſima centum quinquaginta trium Epiſcoporum, unà cum privilegio deſignandi Pontificem, conceſſiſſe. Falsò autem id prodidiſſe Sigibertum, Baronius *circa annum* 526. & præſertim *ann. 774. à num.* 10. & 964. *à num.* 22. convincit. A quo non diſſentiunt Suarez *contra Regem Angliæ lib. 3. cap. 29. num. 7.* Gretzerus *in Apologia Baronii. cap. 1. & 2.* Azorius *part. 2. lib. 4. cap. 2. quæſtion. 3.* Bellarminus *de ſummo Pontifice, lib. 2. cap. 29.* & *de Clericis lib. 1. cap. 9.* Cùm nullus, ante ipſum Sigibertum, meminerit tam memorabilis Indulti, de quo & qui res Caroli per ſingulos annos geſtas exactius recenſuere, nullam planè mentionem fecerunt. Et meritò quidem, quid enim fieri poteſt, ut tam exorbitans ac Eccleſiæ exoſum privivilegium, Carolo Magno Hadrianus Papa contulerit, cùm ipſas inveſtituras, ſeu Epiſcoporum per poteſtatem ſæcularem electiones, ac deſignationes, fuiſſe conſtet prohibitas ſub eodem Hadriano Pontifice in ſeptimo Concilio Generali, Can. 3. quo decrevit Oecumenica Synodus, ut omnis electio Epiſcoporum, aut Sacerdotum quorumcumque à Principibus facta, irrita maneret. Sequenti etiam ſæculo idem: in octavo Concilio generali, lege eſt conſtitutum. Actione ſiquidem decima ſancitum eſt; ne à Principibus, vel eorum ſavore eligerentur Epiſcopi: nec ipſi Antiſtites indecentia obſequia Magiſtratibus exhiberent, Poſtquam tamen à Caroli ſtirpe Imperium ad Germanos Principes tranſlatum eſt; Imperatores, neſcio cujus; non quidem privilegii à Sede Apoſtolica emanati (quod credulus nimium Gratianus, deceptus à Sigiberto hac in cauſa Romanæ Eccleſiæ infeſto hoſte, aliquando conceſſum, perperam exiſtimavit, *Can. Adrianus diſt.* 63. atque ſubinde revocatum, Can. Ego Ludovicus, eadem diſt. aliiſque ſparſim Canonibus inſinuare ſtuduit:) ſed priſcæ, quam prætendebant conſuetudinis jure, hanc ſibi poteſtatem arrogarunt: diriſque modis ſibi aſſerere contenderunt, Repugnantibus toto niſu Pontificibus Romanis, inter quos omnes acerrimè Greg. VII. libertatem Eccleſiæ contra tam funeſtos auſus, ad extremum uſque vitæ ſpiritum, defendit.

4. Hic Henricus Rex Germaniæ, qui nefariis modis à Paſchale II. extorſerat privilegium, quo ſibi concedebatur jus inveſtiendi per annulum, & baculum, illi poſteà expreſsè renuntiavit in Vvormatienſi Concilio: cui præerant Labertus Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, & duo alii Cardinales Calliſti Papæ Legati, anno 1122. Cujus ſolemnis renuntiationis hic tenor eſt, quem legimus ab Vvrſpergenſi memoriæ conſignatum. Ego Henricus Dei gratia, Romanorum Imperator Auguſtus, pro amore Dei, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Domini Papæ Calliſti, & remedio animę meæ, dimitto Deo, & Sanctis ejus Apoſtolicis Petro, & Paulo, & Sanctę Catholicæ Eccleſiæ, omnem Inveſtituram per Annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis fieri electionem, & liberam conſecrationem. Poſſeſſiones, & Regalia Beati Petri; quæ à principio hujus diſcordiæ, uſque ad hodiernum diem, ſive tempore Patris mei, ſive etiam meo, ablata ſunt; quæ habeo etiam, Sanctæ Romanæ Eccleſię reſtituo: quæ autem non habeo, ut reſtituantur fideliter adjuvabo. Et do veram pacem Calliſto, Sanctę Romanę Eccleſię, & omnibus, qui in parte ipſius ſunt, vel fuerunt: & in quibus, Sancta Romana Eccleſia auxilium poſtulaverit, fideliter adjuvabo. Subſignaverunt Prælati, & Principes Imperii; ut obſervat pius, doctus, & eruditus Andreas Sauſſay *in Panoplia Epiſcopali. lib. 2. Digreſſiuncula de Inveſtituris*, de quibus etiam vide Turretum *in obſervationibus ad Ep. 190. Juonis Epiſcopi*, Boetium Eponen. *de Regalibus n. 217. cum ſeq. & n. 186. cum ſeq.* & Franciſcum Florentium *in lib. 1. Decretal. tit. 6.* qui tamen Auctor cautè legendus eſt, cùm ſit nimis infenſus Romanæ Sedi.

RESOL. VII.

Circa ſuperius dicta quoad Epiſcoporum electionem Authoris judicium ex Sacris Canonibus, deſumptum breviter exponitur.

Et notatur, quod hodie ſolùm in Germaniæ Eccleſiis vetus conſuetudo ſervatur, in quibus Canonicorum Collegium, Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit, electus verò à Pontifice confirmatur?

Et advertitur, quod lex, & conſuetudo antiqua in modum eligendi Epiſcopos? Romanorum Pontificum authoritate eſt abrogata; & jus nominandi, deſignandi, & offerendi, atque præſentandi Epiſcopos datum eſt multis Regibus, eorumdem Romanorum Pontificum nutu, & aſſenſu. Ex p. 10. tr: 1. Reſ. etiam 7.

§. 1. ITaque circa præſentem difficultatem de priſco more eligendi Epiſcopos, aſſero, Apoſtolos, authoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegiſſe, & creaſſe. Nam ſinguli eorum idoneus præfecerunt Eccleſiis Paſtores, qui *in cap. Quorum vices diſt.* 68. dicuntur Apoſtolorum locum tenere. Deinde verò, primis illis Epiſcopis, quos creaverunt Apoſtoli, vita functis, totum jus eligendi, & creandi Epiſcopos, ad Romanum Pontificem pertinuit, tamquam ad ſucceſſorem Petri, cui data eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam: & hoc eſt, quod dicitur *in cap. Omnes, diſt.* 22. Omnes, ſivę Patriarchæ cujuslibet apicem, ſive Metropolium primatus, aut Epiſcopatum Cathedras, vel Eccleſiarum, ſive cujuslibet ordinis dignitatem inſtituit Romana Eccleſia. Sic ibi. At verò primis illis Eccleſię temporibus poſt Apoſtolos, expreſſo, vel tacito Romanorum Pontificum conſenſu, Electiones Epiſcoporum fiebant. Nam, ſcientibus, & non repugnantibus, nec aliud ſtatuentibus Romanis Pontificibus, cùm jure poſſent, Clerici cujuſque Eccleſiæ Cathedralis in unum ſimul convenientes, unum quendam in Epiſcopum nominabant, deſignabant, eligebant. In hac porro nominatione, deſignatione, vel electione, non ſemper idem mos, & uſus eſt retentus. Aliquando enim Clerus ſimul & Populus nominabant, deſignabant, eligebant, & offerebant, *cap. factus eſt 7. quæſtione 1. capite Plebs. capite Noſſe, capite Epiſcopos, litteras diſt.* 63. Aliquando populus quidem petebat ac poſtulabat Epiſcopum; Clerus verò eligebat, *capite Nulla diſt.* 62. Aliquando & ipſe populus non ſolùm petebat, ſed etiam nominabat, & deſignabat, Clerus verò eligebat, *cap. Nulla cit.* Aliquando etiam Epiſcopus ſibi adjutorem adſcivit; quem poſteà ſucceſſorem nominavit; vel morti vicinus Epiſcopum in ſui locum ſucceſſorem deſignavit, *cap. Si Petrus 8. quæſt.* 1. Aliquando Clerici eligebant. Populus vero nominabat, & Principis requirebatur aſſenſus, *cap. Quia igitur, cap. Lectis, diſt.* 63. & *cap. Quod ſicut de elect.* Donec tandem Canonica eſt Sanctione decretum, ut ſoli Clerici Epiſcopum eligerent, Laicis penitus excluſis, *cap. Nullus, cap. Adrianus, cap. Non eſt, cap. Non licet, diſtinct. 6. capit. Si deinceps 16. quæſt.* 7. Et ad extremum, tota Epiſcopum eligendi facultas, ad Canonicorum Collegium redacta, &

de-

devoluta eſt, ita ut ſoli Canonici, excluſis non ſolum Laicis, ſed etiam cæteris Eccleſiæ Clericis, quamvis Beneficiarii, Epiſcopum eligerent: quæ Lex, & conſuetudo diu in Eccleſia duravit per Germaniam, Galliam, Angliam, Poloniam, Italiam, & Hiſpaniam. Quæ poſteà Lex, Romanorum Pontificum authoritate eſt abrogata, & jus nominandi, deſignandi, offerendi, & præſentandi Epiſcopos, datum eſt multis Regibus eorumdem Romanorum Pontificum nutu, & aſſenſu. Undè nunc Reges Hiſpaniæ Epiſcopos nominant, deſignant, & offerunt Romano Pontifici, ut eos in Eccleſiis inſtituat. De quo jure Regis noſtri Hiſpaniarum circa præſentationem Eccleſiarum ſuorum Regnorum, inter recentiſſimos Scriptores, materiam latè pertractante, vide heu quondam noſtrum Barboſam, Epiſcopum Ugentinum *de jure Eccleſ. lib. 1 cap. 8. nu. 74. & ſeqq.* & tres inclytos Profeſſores Salmaticenſem Joannem Solorzanum *de Indiarum jure, tom. 2. lib. 3. cap. 4. nu. 31. & ſeqq.* Valboam de Magrovejo *in c. Cum Eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſſ. & propriet. nu. 33. & ſeqq.* Alphonſum de Eſcobar Loaiſa *de Pontificia, & Regia juriſdictione cap. 8. num. 7. & ſeqq.* quibus adde Petrum Gonzalez Salzedo *de lege Politica, lib 2. cap. 11. num. 24. & ſeqq.* cum amiciſſimo, & eruditiſſimo Domino D. Laurentio Ramirez de Prado *in notis ad Chron. Luitpran. n. 99. quem angor ad manus meas non perveniſſe; multa enim ex ipſo didiciſſem.*

2. Ex his non deſeram obſervare, falſam eſſe Jo. Ignei *in lege neceſſarios, §. Non aliàs num. 336. ff. Ad Silanianum* doctrinam, quam ſequutus eſt Joannes Ferraldus *in tractatu de Inſignibus Regum Franciæ IX. Jure*, ubi probare nititur, Reges Hiſpaniæ jus præſentandi Epiſcopos, habuiſſe ratione conceſſionis Carolo Magno, Gallicano Regi, factæ: nam per centum viginti annos, antequam Carolus Magnus in rebus humanis eſſet, noſtris Hiſpaniæ Regibus competebat, ut ex Covarruvias, Perez, & Salzedo, probat Mauritius de Alzedo *de præcellentia Epiſcopatus dignitatis, p. 1. c. 3. num. 9.* Nota verò, quod hodie ſolùm in Germaniæ Eccleſiis vetus conſuetudo ſervatur: in quibus Canonicorum Collegium Epiſcopum nominat, deſignat, & eligit; electus verò à Pontifice confirmatur. Ita Azorius *p. 2. lib. 3. c. 28. q. 3.* Germonius *de Sacr. Immun. lib. 3 cap. 12. num. 40.* cum aliis.

RESOL. VIII.

Brevis digreſſio contra reſponſum falsò, ut puto, adſcriptum aliquibus Doctoribus Sorboniſtis, in qua deſcribuntur ſex diverſa tempora in quibus conceſſæ ſunt diverſis perſonis, & ſtatibus electiones Epiſcoporum, Abbatum & Prioratuum. Ex p. 10. tr. 1. Reſ. etiam 8.

§. 1. NOviſſimè terebatur manibus aliquorum, hic Romæ quidam libellus typis impreſſus, cui titulus hic erat. Reſponſum præcipuorum Doctorum Pariſienſis Academiæ Sorbonicæ, Potentiſſimo Portugalliæ Regno. In quo Auctor profeſſione Calviniſta, ut credo, firmat, electionem Epiſcoporum olim Divina authoritate ſpectaſſe ad Populum; & poſteà jus illud fuiſſe translatum in Principes quorum conſenſu Pontifices tale jus poſteà ſibi acquiſierunt. Probat hoc ex verbis S. Cypriani, *Epiſt.* 68. in illis verbis: *propter quod de traditione Divina, &c.* Et poſteà coacervat quamplura loca Veterum Patrum, & Conciliorum, deſumpta ex Republica M. Antonii de Dominis. Sed hæc fuit hæreſis Calvini, qui locum Cypriani adducit: & ad illum reſpondet Pamelius *ibidem, in Annot.* Duvallius *de poteſt. Pontificis, part. 3 quæſt. 8.* Azorius *par. 2 lib. 3. cap. 28. quæſt. 4.* Bellarminus *lib. 1. de Clericis, cap. 7.* Vaſquez *in 3. par. tom. 3. diſputat. 244. cap. 5. num. 53.* & alii communiter. Nam cùm, ait Cyprianus id de Divina authoritate defendere; per authoritatem Divinam non intelligit præceptum, ſeu jus divinum, ſed exemplum ex Sacra ſcriptura depromptum: inſtar cujus, inquit Cyprianus, fieri debere Electionẽ noſtrorum Miniſtrorum coram Populo, & ipſo etiam conſentiente: dicit enim Epiſcopum eſſe eligendum coram populo ſicut legimus, *num.* 20. electum fuiſſe Eleazar *Actor.* 1. Matthiam, & ſeptem Diaconos. *Actor.* 6.

2. Ad alias verò authoritates Patrum, ab Anonymo adductas, reſpondet individualiter Cœffeteau, & Boverius *contra Rempublicam M. Antonii de Dominis, l. 3. c. 3. per totum*: ad illos, & non pigebit. Ego verò, ex ſuperius dictis, paucis verbis ad omnes illas Patrum auctoritates reſpondeo: Dico igitur cum Bonac. *de Summo Pontif. q. 1. punct. 1. n.* 10. & aliis, Laicos numquam electioni interfuiſſe, ut verè, & propriè eligerent, modò loquamur de electione propriè accepta, non verò de facta per uſurpationem: nam ipſius interdicta erat electio in Concilio Laodiceno I. in Concilio Martini papæ, in Nicæno XI. & in octavo generali Conſtãtinopolitano. Populus enim electioni aſſiſtebat, non ad verè, & propriè eligendum; ſed ad petendum, ad proponendum, ad teſtimonium ferendum de vita, & moribus eligendi, ac deníque ad præſtandum conſenſum. Et licèt alicubi habeatur elegiſſe, nihilominus non verè, propriè, & poſitivè elegit, cùm electio ſit actio Eccleſiaſtica competens Eccleſiaſticis perſonis: ſed negativè, quatenus non impediebat electionem ſuo teſtimonio, nec quidquam objiciebat: aut quatenus perſonam proponebat, in eam conſentiebat, & acquieſcebat electioni, *c. p. Nullus 61. c. Clerici, & c. Vota 63. diſt.* Ob id, verbum eligere, aliter accipitur de Eccleſiaſticis, aliter de populo; etiamſi in eodem verborum contextu adhibeatur. Sicut ſanitas aliter accipitur de pulſu, aliter de medicina, aliter de habitu, aliter de homine. Sicut etiam Pilatus, Turbæ, Sacerdotes, & Milites Chriſtum crucifixerunt; ſed non omnes eadem ratione. Et hoc dicere voluerunt; & ſic interpretanda ſunt verba ſupradictorũ Patrum ab Adverſario coacervata: quia licèt plerumq; electionis nomen genericè uſurpent, ac cum poſtulatione confundant; vera tamen, ac conſtans ipſorum ſententia eſt, Plebem ab Epiſcoporum, atq; aliorum Eccleſiaſticorum hominum vera electione, quæ vix ſoli Clero permittitur, excludi. Planè itaque conſtat, in electionibus Epiſcoporum nihil, præter aſſenſum, à Plebe poſtulari, & ſi quid prætereà ad electionem ſpectans eidem adſcribi contingat, id totum in poſtulatione concludi. Quare ex auctoritate Patrum adductis, & eorum verbis; aſſero, nihil aliud olim fuiſſe populorum, Civium, ac Magiſtratuum, in eligendo, vel Epiſcopo, vel Sacerdote, Votum, Suffragium, aut Electionem, quàm conſenſum animorum, teſtimonium bonum, & poſtulationis cujuſdam formam, ac ſpecimen. Adde, quòd, ut ſuprà dictum eſt, ſi aliquando populus cum Clero ſtrictè, & propriè Epiſcopum eligebat, hoc factum ex privilegio Pontificis, dicendum eſt.

3. Pergit poſteà Anonymus ex ſua doctrina præbere Regnum Portugalliæ Conſilium, & ait. Quia Sanctiſſimus D. N. Innocentius X. ex mala affectione in Luſitanos, (verba ardenti cauterio inurenda) differt in illo Regno Epiſcopos nominatos conſtituere, poſſe, ait ipſe, Regem ipſum hoc efficere, quia dicta electio ad illum prius ſpectabat. Sed, ut probatum eſt; de jure divino ad ſolùm Papam electio Epiſcoporũ pertinet; & ſi aliquando in illa ſe immiſcuit Plebs, Clerus, vel Principes Laici; hoc totum factum fuit, expreſſo, vel tacito Summi Pontificis conſenſu: contrarium aſſerere, eſt hæreticum. Et, ut videat Anonymus, quàm malum conſilium Luſitanis præſtet; ſciat, Reges Luſitanos legittimos, numquam Epiſcopos elegiſſe, ut patet ex reſponſione Regis ad Innocentium VIII Pontificem; quam ponit Pereira *de manu Regia, part. 1. Concor. 28 num. 76.* ubi ſic habetur: Quod Rex in Eccleſiis minoribus à Cathedralibus, quibus eſt per electionem Prælatis, vel Rectoribus providendum, vacent, majorem ſibi authoritatem vindicare, intendens, in eis Clericis familiaribus ſuis, vel aliis minus dignis, Capitulis Eccleſiarum hujuſmodi univerſaliter, & ſingulariter ſingulis literas ſuas mittit, precibus exigens, & minis gravibus, & terroribus interjectis, ut nullum omninò in Prælatum eligant, niſi quem ipſe in hujuſmodi litteris nominat, vel per ſuos Miniſtros facit nominari. Reſponderunt procuratores, quòd idẽ Rex, preces aliquando porrexit, pro aliquibus eligendis in talibus Eccleſiis; pro dignis interpoſuit preces ſuas, nullis ſuper hoc minis; vel terroribus interjectis: & quòd ſuper hoc non gravat, nec intendit gravare Eccleſias, vel Canonicos, & promiſerunt, Regẽ ita perpetuò ſervaturum, nec in ſuis precibus adjecturum, quòd ullus eligatur, niſi is, pro quo dixerit preces. Sic ibi. Undè ſtatim infert Pereira hæc verba: In hoc Regno ſupponitur, quod Epiſcoporum electio ſpectabat ad Capitulum; Reges tamen Hiſpaniæ à tempore Concilii Toletani; ſub Pontifice Leone II. regnante Eruigio, Rege Goto, Epiſcopos Summo Pontifici præſentat. Ita ille. Ex quibus verbis apparet mendacium Anonymi, nempe jus populi eligendi Epiſcopos, translatum fuiſſe in Reges Luſitanos: & ideò, nolente Pontifice Epiſcopos eligere, jus eligendi iterum ad illos redire. Nam ipſimet Reges Luſitani, ut patet ex verbis paulò ſuprà adductis fatentur, numquam habuiſſe jus eligendi Epiſcopos, nec illos unquam elegiſſe. Et ideò, ut notat Pereira ubi ſupra, Privilegium tantùm nominandi Epiſcopos à tempore Alphonſi V. ex privilegio Papæ habuerunt; ut notat etiam amiciſſimus, & ſapientiſſimus Joannes Solorzanus *de Indiarum Jure tomo 2. lib. 3. cap. 4. numero 31.* & tandem rectè à me ſuperius dictum fuit reſponſum, ex cujus occaſione hunc tractatum compoſuit; falsò fuiſſe adſcri-

ptum aliquibus Doctoribus Academiæ Sorbonicæ, nam quis credere poteſt illo celebri Muſęo Calviniſtas exiſtere? Doctrinæ enim, in dicto Reſponſo, Regno Portugalliæ exhibita, ex penu Calvini deſumpta eſt; cùm ſit contra Catholicam doctrinam, quam ſuperius firmavimus, & quam Doctores Sorboniſtæ individualiter docuerunt, ut Andreas Duvallius *de poteſtate Pontificis p.3.quæſt.6.* Hambert, *in 3.p. D.Thom.tom.3.de Sacramento Ordinis diſp.6.n.2.* Franciſcus Hallier *de Sacris Ordinationibus cap.3.§.1.& 2.* quibus adde Coeffeteau contra M. Antonium de Dominis *lib.3.c.3. per totum*, Collotium *de Hierarchia Eccleſiaſtica lib.4.cap.17.* Sauſſay *in Panoplia Epiſcopali lib.2.*& alios, qui mordicus tenent, Populum nunquam habuiſſe jus eligendi, & ſuffragandi ex jure divino. Videat modò Anonymus, ſi Doctores Sorbonæ, ipſius, an noſtram ſententiam doceant. Noſtris tantùm temporibus invenio non Sorboniſtam, ſed Simeonem Vigorium, Gallum tamen, Conſiliarium Regium, in parlamento Pariſienſi ſententiam Anonymi docuiſſe: docet enim *Apologia, de ſuprema Eccleſiæ authoritate, titulo de Diſciplina Eccleſiaſtica n. 38. fol. mihi 185.* Epiſcopos à Principibus conſtitutos fuiſſe primis Eccleſiæ ſæculis, tum jure ſuo, tum lege Regia, qua quicquid juris Populus habebat, in Regem tranſlatum eſt. Sed iſte Author in dicta Apologia multos errores effudit; & ſe oſtendit contra ſanctam Sedem Apoſtolicam, & Romanam infenſiſſimum hoſtem. Contra quem, & contra doctrinam ab ipſo paulò ante allata, ſe conſtanter oppoſuerunt Andreas Duvallius, ubi ſuprà, & Joannes le Tau, *tract. de Summi Pontificis authoritate lib.3.* quod opus æternitate digniſſimum, impreſſum fuit Ebraicis apud Antonium le Marie 1622. Verum adverſus Anonymum, non ſolùm Theologos Gallos adductos, ſed etiam Gallum Juriſconſultum adducere non deſinam. Audiat itaque Rebuffum *in not. ad Concordat. tit. de election. derogat. ſuper verb. Et cum de electionibus in principio*, qui totũ reſponſum Luſitanis ab ipſo exhibitum, penitus labefactat. A principio, inquit, jus eligendi erat, prout eſt, apud Deum; qui ſuo filio Domino noſtro Jeſu Chriſto facultatem eligendi in mundo dedit: quam exercuit, ut patet *Luc. 6.* vocavit Jeſus Diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominavit. Hanc demum poteſtatem Chriſtus papæ, tamquam ſuo Vicario, conceſſit, quam ex humilitate Petrus Collegio Apoſtolorum, & ſeniorum exercere permiſit. *Act. 6. & 25.* ſecundum tempus ſubſequens fuit, in quo gens efferata cœpit excreſcere, & Clericis nolle obedire, & per conſequens neminem velle recipere, niſi ab ipſis approbatus fuiſſet; quod longo tolerarunt tempore Summi Pontifices, ut fides Chriſtiana augeretur, & per populum tueretur. Ideo aliquoties per Clerum, & populum electio celebrata extitit, ſaltem de conſenſu populi, electio à Clero fiebat. *Can. Plebs, & Can. & ſeq. 63. diſt.* Undè ſtatuit Nicolaus Papa, Epiſcopos non eſſe conſecrandos, niſi poſt electionem, vel conſenſum Cleri, & populi, *Can. Epiſcopos 63. diſt.* ubi Cleri, Plebiſque conſenſus requiritur; ne Plebs invita Epiſcopum non optatum contemnat, aut odiat. *Can. final. ibidem, Can. in nomine 23. diſt.* Sed quia Vulgus aliquando per acclamationem ignaros, ſeu populares, nulla habita ratione probitatis, eligebat, ideò hac uſurpatione fuit privata, & prohibita, ne deinceps electioni intereſſet, & ſic tertium tempus, ſucceſſit, in quo Reges, & Principes Eccleſiæ grati fuerunt, & erga illam benè meriti. Ideò Papa Carolo Regi Francorum & Imperatori, facultatem eligendi Summũ Pontificẽ permiſit; ac omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos per ſuas Provincias ab eodem inveſtiturã accipere, definivit, *Can. Adrianus, & ſeq. 63. diſt.* Et quia plurimas perturbationes in Eccleſia imò ruinã Sanctę Religionis oriri cognovit Gregorius, ideò in Synodo generali hoc prohibitum fuit in hæc verba: *Decretum, ut nullus Clericorum, inveſtituras Epiſcopatus, vel Abbatiæ, vel Eccleſiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus Laicæ perſonæ, Viri; vel Fœminæ ſuſcipiat. Quòd ſi præſumpſerit; recognoſcat Inveſtituram illam Apoſtolica authoritate irritam eſſe; & ſe uſque ad dignam ſatisfactionem. Can. Quo iam Inveſtituras 16.q.7.* Et ſic Quartum tempus advenit in quo Electio omninò Sæcularibus Principibus fuit prohibita; fuitque ſtatutum, ut quicumque electionem Eccleſiaſtici ordinis tentaverit, Anathema ſit, donec obediat, & conſentiat in quidquid Eccleſia de electione proprii præſulis ſe velle mõſtraverit. *Can. 1. & ſeq. 63. diſt.* Quintum tempus proximum fuit, in quo Canonicis, & Religioſis ſimul conceſſæ ſunt electiones Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, *Can. Sacrorum 63. diſt.* Quod ſi, excluſis Religioſis electio fieret; irrita haberetur. *Can. Obeuntibus, ibid.* & Panormitanus, *in cap. 1. de Election.* Poſteà Concilium Baſilienſe approbavit, ut unaquæque Eccleſia, aut Collegium, ſeu Conventus ſibi Prælatum eligeret; ut in *Pragmat. Sanctione* patet, *Rubr. de Election.* Verumtamen, quia Canonici, & alii Electores abutebantur, & propter abuſum perditur Privilegium; ideò electionibus fuerunt privati. Sextum tempus eſt horum Concordatorum, in quo datur nominatio Regi Franciæ de Archiſcopatibus, & Epiſcopatibus, Abbatiis, & Prioratibus, vel electivis, & reditum eſt ad Tertium tempus ſuprà deſcriptum. Cavendum erit tamen ne per abuſum Omega aliquando revolet ad Alpha. *Can. Ab Exordio 35. diſt.* Hucuſque Rebuffus. Quid ad hæc reſpondebit Anonymus. Utinam illud Pſalmi; *Omnis iniquitas oppilabit os ſuum.*

TRACTATUS DECIMUS HISTOIRCO-THEOLOGICUS, DE NUMERO ELECTORUM IMPERATORIS,

Non augendo, vel minuendo, inconſulto Summo Pontifice.

RESOLUTIO PRIMA.

An abſque aſſenſu Summi Pontificis, Septem Germaniæ Electoribus poſſit Octavus addi?

Ex quo infertur, an poteſtas eligendi Imperatorem ſit largita Septem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice? Ex part. 10. tract. 4. Reſ. 1.

§. 1. QUi teneret poteſtatem eligendi Imperatorem non fuiſſe largitam ſeptem Electoribus Germaniæ à Summo Pontifice, ad quæſtionem propoſitam affirmativè reſpõderet; & ita docent ex hæreticis noſtri tẽporis Theodorus Reikingk *de Regimine Sæculari, & Eccleſiaſtico, lib. 1. claſſ. 4. cap. 7. nu. 3.* Andreas Kichen *de Saxonico non provocandi jure cap. 1. nu. 8. & 9.* Thomas Paumeſter *de juriſdictione, lib. 2. cap. 2. num 29.* Daniel Othonus *de jure publico, cap. 10.* & Girlacus Bexdorffius *in cap. 1. Aureæ Bullæ Caroli IV. num. 14.* ubi ſic aſſerit: Cùm verò hic dicatur, Electores ad electionem juxta antiquam conſuetudinem debere proficiſci: hinc non parum ſuſpectum redditur, quod vulgò fertur ſeptem Virorum inſtitutionem per aliquam, tempore Othonis III. & Gregorii V. vel, ut alii Friderici II. & Gregorii X. latam Conſtitutionem, factam eſſe: haudque levis ponderis argumentum pro opinione eorum inſurgit, qui exiſtimant, id non tam expreſſa vel ſpeciali aliqua Conſtitutione inſtitutum, quàm antiqua, & ſenſim, tacito vel expreſſo ordinum conſenſu, invalere cœpta conſuetudine introductum fuiſſe. Quicquid autem ſit, ſi Principibus Electoribus eligendi poteſtas per certam Conſtitutionem

cionem aliquam tributa fuit unquam; eam non à Gregorio V. Pontifice, ſed ab Othone III. Imperatore factam fuiſſe neceſſe eſt. Ita ille; cui etiam adde noviſſimè Carolum Vombagien *de jure publico, lib. 2. cap. 1. n. 9.* ſic ajentem: Major inter Doctores dubitatio eſt, cui primordia, & inſtitutio hujus Collegii Electoralis adſcribenda veniat? An Imperatori Ottoni III. & Gregorio V. Pontifici tamquam hoc in paſſu, conſiliario, & ſuaſori Imperatoris ut fert communis opinio: An verò, ſecundùm alios Friderico II. & Gregorio X. Papæ, vel aliis Imperatoribus ab Hiſtoricis denominatis; An potius non tam expreſſa: & ſpecialis alicujus Conſtitutione illud Collegium, quàm antiqua, & ſenſim, tacito ordinum conſenſu, approbata conſuetudine introductum; & tandem à Carolo IV. & reliquis Imperii proceribus Aurea Bulla confirmatum ſit? Quòd verius videtur; & expreſſis probatur verbis *in cap. 1. in princ.* & ipſe fatetur Pontifex Innocentius III. *in cap Venerabilem de elect.* Ita Vombagen. Et quidem inter hæreticos opinio magis communis eſt, hanc poteſtatem ſeptem Electionem non Conſtitutione Imperatoria, vel Pontificia introductam eſſe, ſed tacito conſenſu Principum, ac ordinum Imperii interveniente paulatim, tempore immemoriali, & ita docet, præter Gandorphium, & Vombagen *ubi ſuprà* Benedictus Crapzonius *in legem Regiam Germanorum c. 10. ſect. 5. n. 20. & in Synopſi juri Feudalis poſt diſp. 8. q. 1. n. 12.* Antonius Colerus *in ſectionibus Inangulatibus ſect. 1. Theſi 46. & 47.* Linnæus *de jure publico, lib. 3. c. 1. n. 7 & ſeqq.* Georgius Scorbornerius *in Politica, lib. 1. cap. 32.* Dominicus Arumæus *in auream Bullam Caroli IV. Diſcurſu 7. Theſi 3.* Martinus Romelinus *eadem Bulla, diſſer. 5. cap. 4. Theſi 19.* & Petrus Firtza *de nobilitate, concl. 18. lit. D.* Vide etiam de hac materia Juſtum Sinolt *in Colegio publico, de ſtatu Rei Romanæ, diſp. 2. theſi 6.* Beſoldum, quando erat hæreticus *de Regia ſucceſſione, lib. 2. diſſer. 3. theſi.... & ſeq.* Hæmonium *in diſputationibus Politicis, diſp. 3. num. 48.* Matthiam Stephanum *de juriſdict. tom. 1. lib. 2. part. 1. c. 5. num. 2. & ſeqq.* & Petrum Heigium *in qq. Saxonicis, par. 1. quæſt. 3. & 4.* cum aliis penes ipſos.

RESOL. II.

Opinio negativa proponitur, & probatur, tum ex jure Canonico, tum etiam authoritate Hiſtoricorum, & Diplomatum ipſorum Electorum; ſeptem Electores Germaniæ poteſtatem eligendi Imperatorem a Sancta Romana Sede accepiſſe. Ex p. 10. tr. 4. Reſ. etiam 2.

Sup. hoc & ſeqq. in hoc §. Inf. in te... e. ex doctrina Reſ. ... §. verſ. prope finem.

§. 1. Sed quicquid ſuprà dicti ſentiant, & dicant aſſerendum eſt firmiter ex jure Canonico, & authoritate ferè omnium Doctorum Catholicorum, Septem Electores Germaniæ poteſtatem eligendi Imperatorem à Sancta Romana Sede accepiſſe. Probatur primò, nam Innocentius III. *in cap. Venerabilem, de elect.* apertè teſtatur: In Germanis Principibus jus, & poteſtatem eligendi Regem, in Imperatorem poſtmodum promovendum, recognoſcimus, ut debemus, ad quos de jure, & antiqua conſuetudine noſcitur pertinere, præſertim cùm ad eos jus, & poteſtas hujuſmodi ab Apoſtolica Sede proveniat. Et Clemens V. in Concilio generali Viennenſi, ut refertur in Clem. Romani, de jurejurand. Eccleſia, inquit, Romana à Græcis Imperium tranſtulit in Germanos, & ab eadem ad certos eorum Principes jus, & poteſtas eligendi Regem, in Imperatorem poſtmodum promovendum pervenit. Hoc idem teſtantur Pontificii juris Interpretes, Innocentius, Hoſtienſis, Joannes Andreas, Panormitanus, Cardinalis & cæteri partim *in cap. Venerabilem*, partim *in Clem. Romani*, citati, S. Thomas *in Opuſc. de Regimine Principum, lib. 3. c. 19.* Auguſtinus Triumphus *in Summa de Poteſtate Eccleſiæ, quæſt. 34. art. 1.* Alvarus Pelagius *lib. 1. de Planctu Eccleſiæ art. 13. & 21. 37. & 41.* D. Antoninus *part. 2. Hiſtoriæ titul. 17. capite 4.* Idipſum quoque, & Hiſtorici tradiderunt, Blondus *Decadis 2. lib. 3.* Platina *in vita Gregorii V.* Jo Villanus *lib. 4. Hiſtoriæ, cap. 2.* Æneas Sylvius *in Epitome Blondi*, & Martinus Polonus *in vita Gregorii V.* Nauclerus *quoque in Chronol. part. 2. Generat. 35.* acceteri Juniores. Et certè id ratio videtur oſtendere; neque enim veriſimile eſt, Germaniæ Principes id juris conceſſiſſe, cùm ad eos pertineret ſolùm jus eligendi Germaniæ Regem, non Regem Romanorum. Undè poſt Carolum Craſſum, & Arnulphum ex familia Caroli Magni Imperatores Romanorum, Germaniæ Proceres Ludovicum Arnulphi filium, & Conradum è Franconia virum, & Henricum cognomento Aucipem Saxoniæ, & Thuringiæ Ducem, filium Othonis Ducis, & patrem Othonis Magni Imperatoris, Reges Germanorum, non Romanorum elegerunt, teſte Sigonio *lib. 6. de Regno Italiæ an. 911. & 919.* Item nullus Germaniæ Rex fuit ſalutatus; & habitu Rex Romanorũ; niſi quem Romani, ſive Itali recepiſſent: & nullus eſt Imperator ſalutatus, niſi quem Romanus Pontifex approbaſſet, unxiſſet, conſecraſſet, & coronaſſet. Item Imperator eligitur, & creatur ob commune bonum populi Chriſtiani contra Hæreticos, Schiſmaticos, & Paganos, ut Eccleſiæ Patronus, Tutor, Defenſor, & Protector, at Romani Pontificis eſt talem miniſtrum ſeu Patronum deligere; cùm ſit Chriſti Domini Vicarius: ergo Germaniæ Principes non potuerunt ſua auctoritate decernere, ut penes ſeptem viros eſſet jus, & poteſtas Imperatorem eligendi.

Sup. hoc in ... & in ... § ante ... v. ... & hic ... in Reſ. ... prope finem §. ... quia verſ. ... a ...

2. Probatur ſecundò noſtra opinio ex his, quæ ſervat Nicolaus Bellus *de Pontific. diſcurſ. 1.* ubi hæc ait: Sequitur ex hoc, ut Pontifex in rebus Imperii, multò magis ſe Immiſcere queat, ut potè quæ juris Pontificii ſunt, ſedique Apoſtolicæ immediatè ſubjectæ. Id autem probatur, quia Gregorius V. numerum Electorum inſtituit, quibus eligendorum Cæſarum facultatem conceſſit; Et quamquam authentica exempla Bullæ Aureæ, quam hac de cauſa edidit, proferri nequeunt: nihilominus, cùm magnum ſuſceperim laborem, ut hujuſce rei dilucidam veritatem comperirem; pleræque patentes litteræ cum earum exemplaribus ad manus meas devenere, quibus antiqui multi electores expreſsè fatebantur, ſuam ſe authoritatem à Summis Pontificibus acceptam referre, quemadmodum in Arce Sancti Angeli in Theſauro, & in tribus libris, quibus titulus: *Privilegia Imperatorum;* videre eſt: nec non in Bibliotheca Vaticana; ubi, exempla ſunt deſumpta ex iis, quæ in Arce Sancti Angeli cuſtodiuntur. Ex quibus clarè patet, electorum authoritatem, eorumque inſtitutionem à Sancta Romana Eccleſia dependere. Quæ, ut magis comprobentur, in medium affero, pro diverſis temporum occaſionibus Electores à diverſis Pontificibus eligendi privilegio ſpoliatos eſſe, quemadmodum olim Joannes XXII. id effecit. Sed & Leo X. Ducem Saxoniæ privavit, Clemens autem VII. electionem Caroli V. validam fuiſſe etiam abſque ejuſdem Ducis ſuffragio ſuſtentavit, atque aſſeruit, quemadmodum in libro quodam, qui corio rubeo integitur, cernere eſt; cui libro titulus, *Capitulationes Principum:* & conſervatur in Pontificio Promptuario. In regiſtris autem Leonis X. & Clementis VII. in Archivio Cameræ Apoſtolicæ hæc authoritas lucidius apparet, nam ſtatim atque Rex Romanorum, vel Imperator electus eſt; Electores à Pontifice confirmationem petunt, ſepiuſque cum Papa conſenſum non præſtitiſſet, ad novam electionem deventum eſt, quemadmodum in dictis libris, ſi diligenter attendantur, obſervare eſt. Ita Bellus *ubi ſuprà;* cujus verba etiam invenies per extenſum apud Adamum Conzen *Politicorum, lib. 7. c. 6.*

3. Et tandem probatur tertiò noſtra ſententia Teſtimonio ipſorummet Imperii Electorum Principum, dum ad Nicolaum III. publicas miſere tabulas, quarum hoc initium eſt. Nos Principes Imperii Univerſis præſentem paginam inſpecturis. Complectens ab olim ſibi Romana mater Eccleſia, quadam quaſi germana, charitate, Germaniam; illam eo terreno dignitatis nomine decoravit, quod eſt ſuper omne nomen; temporaliter tantùm præſidentium ſuper terram; plantans In ea Principes tamquàm arbores prælectas, & rigans illas gratia ſingulari, illud eis dedit incrementum mirandæ potentiæ, *ut ipſius Eccleſiæ authoritate ſuffulti, velut, germen electum per ipſorum, elect one, illum, qui fræna Romani teneret Imperii, germinarent.* Hic eſt illud luminare minus in firmamento militantis Eccleſiæ, per luminare majus Chriſti Vicarium Illuſtratum. Hic, eſt qui materialem gladium ad ipſius nutum excutit, & convertit; ut ejus præſidio Paſtorum Paſtor adjutus, oves ſibi creditas ſpirituali gladio, protegendo commuoiat, temporali refrænet, & corrigat, ad vindictam malefactorem, laudem verò credentium, & bonorum. Ita ipſimet electores, ut obſervat Nicolaus Serarius inclytæ Societatis Jeſu eruditiſſimus Auctor *in Hiſtoria Moguntina, lib. 1. cap. 26.* in quo latè firmat Poteſtatem Septem Electorum Germaniæ eligendi Imperatorem dimanaſſe ex authoritate Summi Pontificis.

RESOL. III.

Confirmatur eadem opinio negativa auctoritate Theologorum, & juriſconſultorum, & ipſorum Hæreticorum. Ex p. 10. tract. 4. Reſ. etiam 3.

§. 1. Verùm quia, ut optimè obſervat idem Serarius, hæc difficultas, pertinet ad quæſtionem facti, ideò magis pendet è teſtium aſſervatione, quam è rationem, & argumentorum ſubtilitate, licèt itaque pro noſtra ſententia quam plures adduxerim Authores, hic tamen etiam alios addam à me diligentiſſimè conquiſitos; & hi ſunt Azorius *t. 2. dub. 10. c. 3. q. 5.* Borellus *de præſtantia Regis Catholici, c. 38. n. 6.* & in

& in addit. ad Speculum Principum, Rubr. 15. §. Veniamus, ver. Archiepiſcopus, Moguntinus, Martha de juriſd. par. 4. cent. 2. caſ. 197. num. 4 Maſquardus de Suſannis tract. de Cœlibat. Sacerdotum, part. 11. cap. 2. n. 20. Franciſcus Vargas in reſponſo ad Pium IV. Funiam. 10. circa finem. Fulvius Pacianus de probat. lib. 11. cap. 15. n. 39. Gaſtaldus tract. de imperatore, q. 8. num. 14. cum ſeq. Joannes Capiſtranum de Papæ Authoritate in part. 2. 2. partis principalis, numer. 118. Alphonſus Alvarez in Theſauro Chriſtianæ Religionis, cap. 16. num. 15. & cap. 56. nu. 1. Lancellotus in templo omnium judicum, lib. 1. cap. 1. quæſt. 2. num 9. Tholoſanus de Republica, l. 6. cap. 13. & 15. Beſellus in Corollariis, poſt tract. de donatione Conſtantini, Corollar. 7. & 9. Polydorus Virgilius lib. 4. c. 7. alias 10. Volateranus in Anthropologia, lib. 22. Aleiatus in comment. leg. bena Civitas. ff. de verb. ſignificat. Albertus Crantzius lib. 4. Saxoniæ c. 25. & lib. 8. num. 21. Ferdinandus Vvalzeneggerus tract. de jure Publico, diſſert. de Imperatore, & Imperio, c. 4. num. 21. Bulengetus de Imperatore Romano, lib. 3. Thuaſus in princ. lib. 2. Hiſtor. Gail. lib. 1. obſerv. c. 2. n. 2. Michael Coccinus de translat. Imperii à Græcis ad Germanos. Joannes Balæus de Vitis, & Geſtis Pontificum, Michael Schiferner in diſſertat. de origine & poteſt Electorum Theſ. 4. Bordonus in Sacro Tribunali, c. 5. qu. 8. num. 34. Et tandem omnia ſuperius dicta latè, & ſolidè firmans tres non ſolùm dignitate, ſed etiam ſcientia Eminentiſſimi Cardinales Jacobacius de Conciliis lib. 10. art. 8. num. 12. Bellarminus de Translatione Imperii, lib. 3. cap. 3. & 4. & Baronius annal. tom. 10. anno 996. num. 41. cum ſeqq. omninò videndi.

Cap. in Reſ. 1. 2. Sed quia contra noſtram ſententiam plures hæreticos ſuprà adduximus, in ejus favorem etiam plures hæreticos adducere non injudicandum exiſtimavi, & hi ſunt Joannes Carion lib. 3. Chron. Joan. Cuſpinianus in Othone III. Magdeburgier Centuriatores contra ſuum Concenturiatorem Illyricũ, Cent. 10. cap. 10. quibus adde Sebaſt. Munſterum lib. 3. Coſmographiæ, qui cùm retuliſſet, quantas & quàm indignas à Romanis injurias pertuliſſet; è contrario autem quantam benevolentiam, quamque præſens auxilium ab Othone Germano accepiſſet Pontifex, pergit in verba hæc: Porrò Gregorius ut Cęſari, Germaniſque gratificaretur, & acerrimam de accepta à Romanis injuria vindictam reciperet: novam fecit unà cum Cæſare de eligendo à Germanis proceribus Rege ſanctionem, formulamque, ac legem creandi Imperatoris, ut hæc electio perpetuò Germanis maneret; & ut è ſuo corpore Cæſarem deſignarent. Quæ ad hoc uſque noſtrum ævum permanet. Debet autem virtute electionis mox ab electione vocari Cęſar, & Rex Romanorum: & accepta Corona à Romano Pontifice, tum habet titulum Imperatoris Auguſti, Et priuſquam hęc ordinatio publicaretur, Otho, vocatis Principibus, & Proceribus Germanicę nationis, indicavit illis, quanta confuſione electus fuiſſet Orbis Monarcha, & quàm multi eſſent, qui conarentur propinquos ſuos ad ſummum illud promovere faſtigium, Quę res ad ſummum Chriſtianę Reipublicę diſcrimen, poſſet aliquando fomentum miniſtrare. Et poſt nonnulla, refert idem Auctor ordinationem incidiſſe in annum humanæ Redemptionis 1001. quę Gallis plurimum diſplicuit, eamque gravi animo pertulerunt. Verùm, quia Regnum Stemma Caroli Magni defecerat in Ludovico Lotharii filio, regia dignitate in Hugonem Capetum translata, contendere cum Germanis operę pretium non fuit. Hęc ille. Et tandem Petrus Bertius in Deſcriptione Germanię. Othonem, ait, ultimus, cùm intelligeret Romanos Creſcentio Conſule rurſùm adfectare Imperii titulum; coacto exercitu Romam capit, impetravitque à Gregorio Pontifice, ut jus eligendi Romanum Imperium perpetuò apud Germanos permaneret. Impetravit autem hac lege, ut electus primum vocaretur Cęſar, & Rex Romanorum, poſteà verò accepta à Pontifice corona, haberet titulum Imperatoris Auguſti, Electores conſtituti ſunt Septem: è quibus Archiepiſcopi Tres, quos Imperii Archicancellarios vocare placuit, Moguntinus Germanię Colonienſis Italię. Trevirenſis Gallię: Quatuor Principes, quos vocant Sęculares Dux Saxonię, Fafiter: Marchio Brandeburgenſis Camerarius: Comes Palatinus Rheni, Dapifer: Rex Bohemię, Pincerna: Ab his, poſt exceſſum Othonis, primus lectus eſt in Imperatorem Henricus cognomento Sanctus.

Cap. hoc infrà [illegible] 3. Itaque noſtra ſententia firmata remanet non ſolùm authoritate Hiſtoricorum, Theologorum, Canoniſtarum, & Juriſconſultorum, ſed etiam ipſorum Hęreticorum, ſed confirmatur validiſſima argumentatione, nam niſi ab uno, qui in omnes, & prę omnibus authoritatem haberet, juris hoc eligendi Imperatorem emanaſſet, ægrius ferrent aliæ Chriſtianorum Nationes, ſe neque rogatis, neque volentibus, paucis Germanorum Principibus eum eligi, qui eo ipſo Imperator eſt, & nominis ipſius Majeſtate, & honoris excellentia primum ſemper locum teneat, ſive per ſeipſum ille, ſive per Legatos ſuos adſit: Regoſque omnes ubique, quantumvis Chriſtianiſſimos, & potentiſſimos, antecellat.

* 4. Concludendum eſt igitur, poteſtatem eligendi Imperatorem, Septem Germaniæ Electoribus à Summo Pontifice Gregorio V. largitam fuiſſe, Imperatore, Imperioque toto cupiente, approbante, & recipiente. Ex quo ſequitur neceſſariò, numerum Electorum, nec minui, nec augeri poſſe, inſcio, & inconſulto Summo Pontifice: nam ut optimè obſervat Cardinalis Baronius, ubi ſupra §. A quonam autem, &c. cujus fuit de ſeptem Electoribus legem condere, non alterius quàm ipſius eſſe poteſt aliquo modo mutatio, vel moderatio. Ergo cùm Summus Pontifex, ut probatum eſt, ſeptem Electores inſtituit; ipſo inſcio, ab aliis nec minui, nec augeri poſſe, dicendum erit.

R E S O L. IV.

Reſpondetur ad argumenta, quæ pro affirmativa ſententia adduci poſſunt. Ex p. 10. tr. 4. Reſ. etiam 4.

§. 1. REſtat modò reſpondere ad aliqua argumenta, quæ in contrarium Adverſarii opponunt, Et ad cap. Venerabilem de Elect. adductum contra nos à Boxdorſio, & aliis ubi ſuprà, in quo habetur, poteſtatem ſeptem virorum eligendi Imperatorem, ortum habuiſſe à conſuetudine: reſpondeo, & contra ipſos adduco ex eorum Caſtris, Commilitonem nempe juſtum Sinolt. in Collegio publico de ſtatu rei Romanæ, diſp. 2. Theſi 6. lit. B. ubi aſſerit, Textum dicti c. Venerabilem, non eſſe accipiendum de conſuetudine legem antecedente; cùm poſſit etiam de ea, quæ legem eſt ſubſecuta, eamque approbavit, intelligi: ea leg. 31. ff. de legibus. Quod apertè patet in dicto Textu: nam ibi Pontifex non dixit tantùm de conſuetudine; ſed de Jure, & conſuetudine. Quod confirmatur ex Clementina, Romani Pontificis, Ergo &c.

2. Secundò obſervant adverſarii, olim fuiſſe Electores Imperii, Archiepiſcopum Salburgenſem, Ducem Auſtriæ, Ducem Bavariæ, Ducem Saxoniæ, Ducem Brabantiæ, qui & Lovaniæ, ſed quid inde; deberent namque probare hos fuiſſe mutatos ab aliis, quàm à Pontifice. Verùm nos fatemur ſupradictos fuiſſe olim Electores, ſed poſteà authoritate Innocentii IV. vel Alexandri IV. fuiſſe mutatos, & eorum loco ſubrogatos Archiepiſcopum Trevirenſem, Comitem Palatinum Rheni, Marchionem Brandeburgenſem, & Regem Bohemiæ; quæ omuia notat Baronius tomo 10. ann. 996.

3. Tertiò, multa ex Hiſtoricis apponunt Adverſarii: & Primò Nauclerum vol. 2. Generat. 35. dicentem: Hoc in tempore electores Imperii inſtituti leguntur; de quo aliqui ſcribunt, quod Otho III. cùm hæredes & deſcendentes non haberet, conſtituit ex concilio Principum Germanię, ut Imperatore mortuo, in oppido Francofort, perpetuò fieret electio, & Electores conſtituit ſeptem. Secundò obiiciunt Crantzium lib. 3. metropolis, cap. 40. ubi ſic, ait. Ita periit ſine prole Otho III. prævaluitque electio; quam idem Imperator cum Gregorio V. propinquo ſuo fecit; quæque durat in hodiernum diem, ut non legitima ſucceſſione quæratur Imperator quomodo à memoria Magni Caroli videbatur, ſed electio ſeptem primorum principum aſſumatur, Tertiò obiiciunt ſcriptores alios Germanos, aſſerentes id eſſe factum ex communi omnium Germanorum Optimatum conſenſu, & id tradit etiam Nicolaus Cuſanus, lib. 3. c. 4. de concordantia Catholica, ubi dicit, Electores conſtitutos eſſe communi conſenſu totius Imperii. Concurrebat inquit, ad hoc conſenſus ipſius Gregorii V. tamquam unius Pontificis Romani, qui juxta gradum ſuum in conſentiendo, in communem Imperatorem intereſſe habet rectè, ſicut in Conciliis univerſalibus concurrit in primo gradu authoritas ipſius per conſenſum cum aliis omnibus ipſum Concilium celebrantibus. Vigor nihilominus definitionis non ab ipſo primo omnium Pontifice, ſed ex communi omnium, & ipſius, & aliorum conſenſu dependet. Et infrà: Ita quod puto in veritate, conſenſum Romani Pontificis à principio interveniſſe, dum iſti Electores conſtituerentur. Unde ipſi communi fugentes legatione omnium, qui Imperio ſubſunt, etiam totius Sacerdotii, & Romani Pontificis, eligunt.

4. Quartò, quia B. Antoninus, Martious Polonus, Leopoldus Bambergenſis, de Conſtitutione electorum loquuntur, ſed eam Summo Pontifici non tribuunt, ſed ad hæc omnia objecta reſpondeo, ea nihil concludere, quia Authores nominati non negant factum eſſe decretum de Septem Electoribus Imperatoris authoritate Pontificia; ſed ſignificant, id Pontificem Romanum feciſſe conſenſu Othonis III. atque aliorum Principum Germanorum: nam veriſi-

mile

mile eſt, id petiſſe Othonem III. Imperatorem, & Germanorum Primates, & ſanctionem à Pontifice conſtitutam laudaſſe, & comprobaſſe; ut obſervat Serarius *in Hiſtoria Moguntina lib.* 1. *c.* 26. & alii.

5. Quintò, non obſtat, quòd ſupradictis videantur adverſari monumenta Eccleſiæ Aquilegienſis, in quibus memoriæ proditum ſcribitur, ſanctionem de ſeptemviris Electoribus ab Henrico II. Imperato e, & Silveſtro II. Papa factam eſſe; quam traditionem ſectantur Marſilius de Menandrino; Paduan. *de Translat. Imper. c.* 11. Nicolaus Caſanus *lib.* 3. *de concord. Cath. c.* 3. *& ſeq.* Matthæus Pulmerinus *in Chron. anno* 1004. Donatus Boſſius *Chronol. anno* 1004. nam contradictionem hanc Eccleſiæ Aquilegienſis, Nauclerus *in Chronol. vol.* 20. *gener.* 34. in hunc modum conciliare molitur: Quòd autem à quibuſdam ſcribitur, ſanctionem hanc inſtitutam fuiſſe anno ſalutis noſtræ milleſimo, & ſecundò; hoc ita intelligendum puto, quod eo anno virtute iſtius ſanctionis, prima facta fuerit per Principes deſignatos electio in perſona Henrici Bavari, tunc enim cœpta eſt moribus utentium approbari; & ſic ſub Silveſtro II. qui ſucceſſit Gregorio. Et hoc ſalvari poteſt, quod ex monumentis Aquilegienſis Eccleſię traditum invenitur, Sanctionem de Imperatore à Germanis deligendo, Silveſtri temporibus factam fuiſſe. Undè etſi Gregorius Sanctionem inſtituerit; ille tamen Silveſter electionem primam juxta Sanctionem factam approbavit. Hactenus Nauclerus. Eamque conciliationem probat Bellarminus, *lib.* 3. *de Translat. Imper. c.* 3. & Geuvoldus *de S. Imper. Septem vir cap.* 6. *n.* 75.

6. Et tamdem non obſtat, quod Collegii Electoralis inſtitutionem Othoni IV. Brunſuigio Imperatori adſcribunt, Reinhardus Honig. *in politica part.* 1. *cap.* 30. *num.* 30. & alii, ex decreto in Comitiis Francofordianis ea de re facto, apud Goldaſtum *tom.* 3. *conſtit. Imperial. anno* 1209. vel ut opinatur Chriſtophorus Beſol. *in diſp. de Regia Succeſſione diſſert.* 3. *Theſi* 7. Carolo IV. qui Beſoldus ex Beuthero *Animad. Hiſtor. cap.* 13. docet, etiam ab eodem Carolo numerum Electorum auctum, & Regem Bohemię additum. Non inquam hęc obſtant, quia cùm hi Scriptores inter ſe diſcordent; non ſunt attendendi: & illos refellunt Crapzovius *in leg. Regiam Germanorum cap.* 10. *ſect.* 5. *num.* 17. & alii. Adde, etiam ſi demus aliquos diſſentire à noſtra ſententia, quid ad rem, negari non poteſt noſtram ſententiam eſſe communem ut poſt hæc ſcripta; viſus latè prabat Bzovius *de Romano Pontifice cap.* 43. Nec unquam ſæculum aliquod ita ſterile fuit, quod homines diſſentiendi ſtudio flagrantes non protulerit, nec in unaquaque re credenda omnium conſenſum requirimus: nec propterea is mentitur, qui mel dulce eſſe dicit; licet ægrotis aliter videatur. Manet igitur firma noſtra concluſio, Electores, tempore Othonis III. anno 996 fuiſſe à Greg. V. conſtitutos, ipſo Othone, ut ſæpius diximus, cupiente, approbante, & recipiente.

TRACTATUS UNDECIMUS
DE
JURE PROTETCIONIS,
Seu Clientelæ.

RESOLUTIO PRIMA.

An Subditus irrequiſito Domino, poſſit ſe ſubjicere alterius protectioni, & ſententia affirmativa proponitur? Ex part. 10. tract. 7. Reſ. etiam 1.

Sup.] omnibus contentis in hac Reſ. lege reſponſione adductas in Reſ. 4. infrà, in hoc ipſomet tractatu.

§. 1. AD propoſitum dubium affirmativè reſpondet Hieronymus Schurffus, *cent.* 3. *con.* 23. Joannes Otho *de jure publico, cap.* 11. *ver. fœdus clientelare.* Gail. *lib.* 2. *obſervat.* 54. *num.* 3. *& ſeqq* Modeſtus Piſtorii *volum.* 1. *conſil.* 19. *num.* 15. Tuſchus *Practicar. concluſ. littera C, concl.* 628. *num.* 5. *& littera R, concluſ.* 56. Reinkinch *de Regimine ſæculari lib.* 1. *claſſ.* 5: *cap.* 4. *num.* 47. *cap.* 6. §. 4. *num.* 23. Eraſmus à Cochier *de Advocatia feudali, quæſt.* 93. Joannes Jacobus Draco *de origine & jure Patriciorum lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 5. Caſtrenſis *volum.* 1. *conſil.* 313. *num.* 3. Barthol Socinus *conſil.* 74. *num.* 1. Rolandus à Valle *vol.* 2. *conſil.* 1. *num.* 47. Natta *conſil.* 636. *num.* 1. & 96. Decianus *conſ.* 58. *num.* 122. *vol.* 1. Hondedeus *conſil.* 15. *num.* 57. *volum.* 1. Bertazolus *conſ. crim.* 511. *num.* 36. *volum.* 2. Raudenſis *conſ.* 27. *num.* 39. & 46. *volum.* 1. Sixtinus *conſil. Marpurgenſ.* 8. *num.* 104. *volum.* 1. Pruchmanus *conſil.* 17. *num.* 86. *volum.* 1. Menocb. *conſ.* 32. *num.* 4. Vveſembecius *conſ.* 48. *num.* 23. *part.* 1. & alii penes ipſos.

2. Probari poteſt hæc opinio. Primò ex jure Canonico, ex *cap. Recepimus extra de Privileg.* ubi Summus Pontifex reſcribit, quod licet receptus quis fuerit in protectionem alicujus; eum non propterea eſſe exemptum à juriſdictione ſui Epiſcopi, nec conſequenter juri protegendi annexam eſſe ſubjectionem. Inde libertatem illam Protectores aſciſcendi aſſerentes, inſerunt, Subditos abſque præjudicio Dominorum ſuorum ſe poſſe alterius Tutelæ ſubijcere, eò quod per ejuſmodi ſubjectionem juri Magiſtratus ordinarii, ut verba finalia e uſdem cap. habent, nihil cenſeatur eſſe detractum. Quòd ipſum nuncupatim ſtabilivit Matth. Vveſemb. *conſ.* 48. *n.* 30. aſſerens, non ſequi, quòd per Protectorem alterius juriſdictio imminuatur; cùm defenſio ſit facultatis naturalis planè à juriſdictione ſeparatæ; nec imminuat juriſdictionem alterius: eoque Epiſcopi ſubjecti poſſint ejuſmodi protectionem ſibi parare, *per alleg.* Schurff. *con.* 23. *in pr.* & hoc latius paulò infrà probabitur.

3. Probatur ſecundò ex jure civili, *per leg. Deſertorem, §. fin. ff. de re militari*, quam ad hoc allegat, Gail. *lib.* 2. *obſerv.* 54. *num.* 4. aſſerens, juribus illis expreſsè probari, inferiores poſſe ſe, defenſionis cauſa ſuperioribus, & potentioribus ſubmittere; neque per illam ſubmiſſionem juriſdictioni ordinariæ quidquam derogari: *per alleg. ibid.* Prætera incomprobationem ſuæ aſſertionis adducit *leg.* 1. *Cod. de Excuſat. mun. lib.* 10. *& tit. ſingular. C. de Domeſt. & Protect.* quarum legum Textus ad hoc adducens Bart. *ad d. leg.* 1. *nu.* 2. dicit, poſitos ſub protectione alicujus non eſſe ſibi ſubjectos; nec recipientem in tutelam, juriſdictionem in ſuſceptos habere: ſed teneri eos defendere cum armis addens ibidem, ſe facti in contingentia, cùm dubium circa capitula factæ pacis cum Archiepiſcopo Mediolanenſi exortum eſset, in verbis. Quod omnia Caſtra occupata per Ubaldinos remaneant, ſub protectione, & regimine ipſorum: reſpondiſſe, per iſta verba nullam ipſis competere juriſdictionem.

4. Probatur tertiò, quia jus protectionis nullam juriſdictionem tribuit; ſed qui in protectionem ſunt, nihilominus ſub Superioris ſui ordinaria Juriſdictione remanent, eique ut antea parere debent. Ita Bart. *in leg.* 1. *num.* 2. *Cod. de excuſ. mun. lib* 10. Dec. *in cap. Ad audientiam num.* 3. *de Appell.* Patr. Anton. de Petr. *de poteſt. Princip. cap.* 22. *num.* 9. *fol.* 293. Menochius *de arbitr. judic. caſ.* 100. *num.* 9. Joann. Baptiſta Aſinius *tractat. de Execut.* §. 21. *cap.* 5. *num.* 1. *& ſeqq.* Franciſcus Zoannet. *in repet. leg. ut vim, part.* 1. *num.* 9. *ff. de Juſt & Jur.* Gail. 2. *obſer.* 54. *num.* 4. Cardinal Mantica *de tacitis & ambig. conu. lib.* 27 *tit.* 7. *num.* 15. Alphonſ. Modit. §. *Principum placita, dubit.* 239. *num.* 4. Pruchmannus *conſ.* 17. *num.* 86. *volum.* 1. Itaque ſub nuda protectione, & commendatione eſſe, non eſt ſub juriſdictione eſſe, ſed ſub defenſione facti ab injuriis, & violentiis; ut obſervat Kolkius *de contribut. c.* 1. *num.* 279. Martinus Rumelinus *ad auream Bullam Caroli IV. p.* 2. *diſſert.* 5. §. 9. & alii penes ipſos. Undè ex his omnibus præter Doctores citatos, hanc ſententiam affirmativam docet noviſſimè doctus, & amiciſſimus Nicolaus Fernandez de Caſtro *in Portugal Convencida c.* 2. *ſect.* 9. ubi ſic ait: [No ay una palabra en eſtas bulas, en que ſe diga, que Portugal es Feudo de la Yglesia. Dizeſe bien, que es Cenſual, y que eſt a de bazo de la proteccion de la Silla Apoſtolica. Però eſto nada tiene comun con el Feudo, ò Vaſſallaje, conpadeziendoſe muy bien, que un Reyno, Eſtado, Communidad, ò particular ſean Vaſſallos de un Principe, y en eſte ſentido Clientes de otro

Princi-

Principe, Ygleſia, o Communidad, ſin que por eſſo ſe prejudique al Senor ſobrano y directo, ni ſe incurra en felonia, en que es excuſado hazer diſcurſos largos, aviendo poco ha publicado los doctiſſimos en eſta ſentencia Geronymo Magero, explicando egregiamente la naturaleza de eſtas clientelas haſta, ſu edad y eſcritos poco ſavida.) Ita ille. Et ideò hanc ſententiam puto probabilem eſſe, & ſecundam illam Don Alphonſus Henriquez, vaſſallus tunc Regis Caſtellæ Alphonſi VII. potuit ſine ejus præjudicio ſe cum Portugallia ſubjicere protectioni Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, ut fecit.

RESOL. II.

Opinio negativa Autheris, & aliorum affertur, aſſerentium eſſe licitum ſubditos, inconſulto Domino, protectorem aliquem adſciſcere. Sed deducitur, quod ſubditis in præjudicium Superiorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quidpiam, ex quo iis præjudicium aliquod oriatur. Item nec Civitates, aut populus quidem univerſus facere aliquid, aut ſtatuere poteſt in his, quæ tangunt jus Superioris in grave ipſius præjudicium.

Nec inferior poteſt falcem imponere in jus, vel intereſſe Superioris. Ex p.10.tr.7.Reſ.etiam 2.

§. 1. His tamen non obſtantibus, licet, ut dixi ſupra dicta ſententia ſit ſatis probabilis: magis mihi placet opinio negativa, quam tuetur Sigiſmundus Finkelthanus *tract. de jurepatronatus*, *cap.* 1. *num.* 28. *& ſeq.* Buxtorff. *ad auream Bullam Caroli IV.* *Theſ.* 99. *littera F*, Cluien *in Sylloge rerum quotidianarum, Theſ* 27. *littera F*, Henricus Bocerus *tractat. de juriſd. cap.* 9. *num.* 97. Rulandus *de Commiſſion. part.* 4. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 14. Rolandus à Valle *conſ.* 29. *num.* 6. *volum.* 1. Cravetta *conſil.* 933. *num.* 33. Poerius *deciſ.* 304. *num.* 6. Arumæus *ad auream Bullam Caroli IV. diſcurſ.* 6. *cap.* 15. *Theſ.* 2. Clochius *de contribut. cap.* 1. *num.* 183. Matthias Stephanus *de juriſd lib.* 2. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 128. *cum ſeq.* Martinus Magerus *de advocatia Armata, cap.* 6. *num.* 296. Martinus Rumelinus *ad auream Bullam Caroli IV. p.* 2. *diſſert.* 5. *num.* 9. Theodorus Reinkingh *de Regimine Seculari, & Eccleſiaſtico, lib.* 1. *Claſſ.* 5. *cap.* 4. *num.* 59. *& ſeqq.* Zaſius *conſ.* 7. *num.* 5. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 94. *num.* 4. *volum.* 5. Thomas Michael *de juriſd. Theſ.* 138. Bocerus *de Juriſd. cap.* 8. *num.* 97. Thomas Maulius *tract. de Homagio tit.* 11. *num.* 5. ubi ſic ait, (ſubditi non poſſunt ſine conſenſu domini ſe ſubjicere alterius protectioni; nemo enim in alterum transferre poteſt, quod ipſe non habet, *leg. nemo plus, ff. de reg. jur.* Et non licet ſubditis contractum ullum facere in præjudicium domini ſui, Baldus *in leg. Debitorum, C. de pact. per leg. Si unius §. Ante omnia ff. eod.* Socinus Junior *conſ.* 1. *num.* 66. *volum.* 4. Natta *conſil.* 160. *num.* 28. *& conſil.* 309. *num.* 3. Rolandus *conſil.* 29. *num.* 16. *volumin.* 1. Quam autem periculoſa ſit aliorum protectio; & quantopere Protectores turbent ordinarium Clientum ſuorum Magiſtratum, quali ex cauſa ſæpè inſectentur ſubditos contra eum; ibi ubi juſtiſſima animadvertendi, vel mulctandi cauſa eſt, ſub protectionis ſpecie clientes defendentes, vel alia ſibi vendicantes, & protectionis jus itidem reſpectivè & ſubjectionis, & juriſdictionis viam aperuiſſe, experientia & Hiſtoria docent. Præter id, in eo ordinarii juriſdictioni aliquid detrahitur, quòd defenſionis dignitas, quæ ſui natura juriſdictionem comitatur, cum propter defenſionem ſubditorum, & Juſtitia inventa, & conſtituta ſit, ab Ordinario ad alium transfertur. Undè à Principe, vel Comite vel alio Magiſtratu ordinario, ſuos alterius protectioni, inſciis illis, & ſine legitima cauſa ſeſe ſubjicientes, injuriarum convenire poſſe, *per leg.* 1. §. 2. *de injur.* exiſtimat Frideric. *de Mandat. lib.* 2. *cap.* 14 *num.* 4. Nec obſtat, *cap. Recepimus, & cap ex parte, extra de Privil.* nam utrunque capitulum loquitur de ſpeciali protectione ejus, qui alias eſt univerſalis Protector, & Superior. Et ita, cùm Imperator ſit univerſalis Protector, & Superior, *leg. Deprecatio ff. ad leg. Rhod. leg. benè à Zenone, Codic. de quadrien. præſc.* nihil novi ſit, ſi ipſe Imperator aliquem in ſpecialem protectionem recipiat. Unde Panormitanum *in d. cap. Recepimus. num.* 4. *de Privileg.* & Ancharan. *conſ.* 87. *n.* 2. Natta *conſ.* 237. *num.* 2. ajunt, parum operari tales receptiones in protectionem; imò, quando Imperator privatas perſonas in protectionem ſpecialem recipit, indè nemini præjudicat: Ita Panormitanus *in cap. Ex tenore col.* 1. aliàs ex parte *de privil.* quod non eſt in reliquis Principibus, qui nihil ſuperioritatis habent in alienos ſubditos; igitur illis ſe immiſcere non debent. Pertinet enim ad proprios, & ordinarios dominos ſubditos ſuos tueri atque defendere; ut ſuprà eſt dictum. Et nemo debet ſe in officium alterius intromittere ut notat Bartolus *in leg. provinciis. nu.* 1. *Cod. de eſtuar. lib.* 12.) Huculque Maulius.

2. Itaque rectè jura ſanciunt, quod ſubditis in præjudicium Superiorum ſuorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam, ex quo iis præjudicium aliquod oriatur, *art. §. fin. ibi Dominorum Juſt. de his qui ſui; leg. Si unus* 27. §. *Pacta verſ. ante omnia, ff. de leg. debitorum* 25. *cum ibi notat. Alexandr in primo notab. num.* 2. Baldus, & Vveſembecius *num.* 4. *Cod. de pact.* Bodinus *de Republic. lib.* 1. *cap.* 8. ubi ſcribit, nihil eſt, quod magis Principum animos commoveat, quàm paciſci per vim cum ſubditis, ut refert Auctor *in actis pacificat. Colonienſ.* Decius *in leg.* 59 *ff. de re judic. idemque conſ.* 117. & idem nuncupatim aſſeruit Socinus Jun. *conſ.* 1. *num.* 66. Natta *conſ.* 160. *num.* 27. *& conſ.* 306. *n.* 3. Baldus *in leg. Debitorum. Cod. de pact.* Rolandus à Valle *conſ.* 29. *volum.* 1. *num.* 6 ubi tradit Civitates recognoſcentes Superiorem, non poſſe aliquid ſtatuere aut facere in præjudicium præeminentiæ Superioris. Nam factum cuique ſuum nocere debet; nec unius conditio per alium deterior fieri poteſt *leg. Factam, ff. de regul. jur. leg. Si cui §. iiſdem. ff. de accuſat. cap. cum ſuper de re judic. cap. cum dilect. de fid. Inſtrument.* Et cum hoc in quibuslibet aliis perſonis locum habeat, multò minus licet iis, qui alicujus juriſdictioni ſubjecti ſunt, ei per ſuum factum, & alium defenſorem ſuſcipiendo, obeſſe, & præjudicium parere, *arg. leg. nec ex verb. Cod. de acquir. poſſeſſ. & arg. c. licet univerſis*, & ibi Gloſſ. *de teſtib.* Regner. Sixtin. *conſ. Marpurg vol.* 3. *conſ.* 8. *n.* 51. *&* 52 Sed negari non poteſt ejuſmodi protectionis pactionem præjudicare vero domino; cujus obedientia paulatim minuitur, & defenſoris augetur, ut in terminis tradit. Thomas Michael *de juriſdict. concluſ.* 13. *& littera E*, allegans in ſimili Zaſium *conſ.* 7. *num.* 5. *lib.* 2. M. Stephan. *de juriſd. lib.* 2. *part.* 2. *cap.* 2. *nu.* 132. D. Hopingk *diſſert. de jure poteſt. concluſ.* 32. *littera E*, Paurmeiſt. *de juriſd. lib.* 2. *cap.* 9. *num* 19. Quamvis enim protectionis jus tenue exiſtimetur & nihil cum ſuperioritate reſpectu patroni, vel cum ſubjectione reſpectu clientũ, commune habeat: negari tamen non poteſt, tale id eſſe, ex quo conſtituti patroni, alia ſibi paulatim in perſonis protegendis jura quærendi, & uſurpandi, ea ſcilicet exiſtente occaſionis commoditate, & unum ex alio in dies pullulet, anſam facilè arripere poſſint: unde non leve ordinario Magiſtratui præjudicium generari queat; ut rectè perpenderunt Thomas Michael *d. concl.* 138. *lit. E.*

9. Et tandem certum eſt, inferiorem non poſſe falcem imponere jus, vel intereſſe Superioris *leg. ſi conſtit.* 4. *Cod. fin. regund.* vel eidem in aliquo derogare *leg.* 3. *in principio ff. de alienation Judicii mutand leg. nam Magiſtratum ff. de arbitris leg. ille à quo* 4. §. *tempeſtivum, ff. ad Trebell. leg. non autem Magiſtratus, ff. de Minorib. leg. famam* 2. *Cod. de Officio Præfect Prætor. Orient.* Beccius *conſ.* 56. *n.* 18. *ad fin. & ſeq.* Et ne populus quidem univerſus facere aliquid, aut ſtatuere poteſt in his, quæ tangunt jus Superioris in grave ipſius præjudicium Baldus *leg.* 3. §. *illud quoque num.* 2. *ff. quod quiſque juris*, Andr. Kninch. *de Sax. non provoc. jure verb. jur. cap.* 2. *num.* 63. Verùm ſi, inſcio domino, ſubditi cum alio potentiori ineant protectionis unionem, id abſque præjudicio ipſius domini fieri nequaquam poteſt; ut accumulatis argumentis non ineleganter deducit Petr. Frider. Mindan. *d. c.* 14 *quæſt.* 1. *per diſcurſum*, Thomas Michael. *dict. diſput. de juriſdict. concluſ.* 138. *litt. E.* Quia Subditi ejuſmodi clientes, cùm ſe niti ſciunt potentioris advocati virib. auxiliaribus; cum jactura publicæ quietis, quæ tamen vel maximè promovenda *eſt leg.* 13. *princ. de offic. præſid.* adverſus dominum ſæpiuſculè criſtas erigunt; Arum. *ad auream Bullam diſſ.* 6. *cap.* 15. §. 2. Quare ejuſmodi, invito Magiſtratu proprio, facta à ſubditis cum potentioribus patronis advocatiæ conventio dum illi ad ordinariæ juriſdictionis excuſſionem, & movendam contra proprium dominum rebellionem, & detrectanda onera conſueta, patrocinio abutuntur; nihil aliud ſapere videtur, quàm occultam quandam adverſus Magiſtratum ordinarium conſpirationem, & confœderationem, *arg. cap. Conſtit. §. Cæterum de verbor. ſignif in* 6. Et publicis ejuſmodi pactionibus ſubditi reddi videntur audaciores adverſus dominos ſuos ordinarios; quibus facilius reſiſtent adjuti protectorum auxilio; id quod repugnat publicæ utilitati; ita conſiderat Menochius *conſ.* 28. *n.* 7. Adde, quod ſi ſubditis liceret, dominis ordinariis invitis, protectionem paciſci; contingeret, facto ipſorum jus defenſionis illorum dominorũ præter voluntatem eorum in alium transferri, ut per ſe patet. Sed conſequens repugnat juri naturali, & ſcripto, ex doctrina Nattæ *conſil.* 367. *num.* 2. *&* 3. *volum.* 2. Tum quòd ſubditi nec dominorum poſſeſſionem intervertere poſſunt, Decianus *in tract. crimin. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 13. Nec juriſdictionem in alios prorogare, Sola *in Conſtitut. Sabaud. Rubr. de for. compet. verb. Subditos noſtros Gloſſ.* 1. *num.* 9. Surdus *conſil.* 47. *num.* 35. *&* 34. Laudenſ. *de Princip. quæſt.* 33. Theſaur. *deciſ.* 266. *n.* 6. Baldus

Baldus *conſil.* 121. *volum.* 3. ergo ſe ſubmittere abſque dominorum ſuorum voluntate, ac præcognitione ſubditis non licet.

4. Item, ſi licitum eſſet ſubditis, inconſulto Magiſtratu ordinario, alienæ ſe tutelæ ſubijcere; non raro contingeret; dum ſortè opponendi ſe occaſionem undecumque captarent, ſubditos contra dominos defendit; ſed hoc ipſum jura prohibent, atteſtante VVeſembec. *conſil.* 48. *num.* 8. *part.* 1. ubi vetitum eſſe, ait, in terrarum dominiis alterum alterius impedire juriſdictionem, Bartolus *in leg. qui juriſdictioni nu.* 7. *de juriſdict. Baldus in lect. teſtament ar. n.* 2. *Cod de teſtament.* Geminian. *in cap.* 1. *num.* 2. & 4. *in cap.* 1. *de Offic. ordin. in* 6. *per §. Non habeat in authent. de defenſ. Civitat. §. Jubemus de cellat. capit. Duo* 9. *capit. Paſtor alis* 11. *de Offic. ord. c.* 1. *de Offic. Lega: c.* 1. *cap. ut litigantes, de Offi. ord. in* 6. Vel alterius ſubditos contra Dominum defendere, aut tutelam recipere *leg.* 2. ubi Cuiac. *Cod. ut nemo ad ſuum patroc. lib.* 11. & *in leg. quidam* 132. *de verb. oblig.* & Cod, Theodoſ. *lib.* 11. *tit.* 24. *de patr. vic.* Ergo, &c.

R E S O L. III.

Adducuntur aliqua limitationes ſupradictæ negativæ ſententiæ, Ex p. 10. tract. 7. Reſ. etiam 3.

§. 1. LIcet, ut probatum eſt, abſolutè loquendo, non liceat ſubditis, inconſulto domino, ſe ſubiicere protectioni, aut clientelæ alterius poteſtatis, fallit tamen neceſſitate urgente, ut obſervat Kolkius *de Contribut. c.* 1. *num.* 283. & alii Doctores in ſuperiori Reſolutione citati. Et ratio eſt, quia neceſſitas eſt ingens telum, nulli ſubjectum legi, *leg.* 1. *de Offic. Proconſul. leg.* 7. §. 3. *ff. quod vi, aut clam* ſed ipſe facit legem, *Remiſſionum* 1. *quæſt.* 1. ac nulla curat privilegia latè Tiraquellus *in tractat. Lignag.* §. 26. *gloſſ.* 1. *num.* 19. & *ſeqq.* Ideoque factum neceſſitate urgente, culpabile non eſt, *cap. Ad limina cauſa* 30. *quæſt.* 1. Hieronymus de Cævall. *in ſpec. commun. opin. quæſt.* 906. *num.* 50. Et propter imminens periculum receditur: non ſolùm à regulis juris communis, ſed etiam prohibitivi, Jaſon. *ad leg. de pupillo §. præterea, ff. de novi o er. nunciat.* ubi allegat, *leg. Si quis filio exhæredato §. Hi autem in fin. de juſtis. rupt. inis. fact. teſtam.* Zaſius 1. *conſ.* 21. *nu.* 11. ubi exemplo id illuſtrat. Et urgente duriſſimo neceſſitatis telo, quæ injuſta ſunt, juſtiſſima cenſentur, ut declarat Bodinus 5. *de Republ. capito* 5. *pag. mihi* 896. adde Nevizanum *in Sylv. nupt. lib.* 5. *ſub titul. quomodo judicandum, num.* 48, Itaque noſtra opinio fallit, quoties, ſubditi, ob juſtam, & neceſſariam cauſam, alterius patrocinium implorare coguntur: quod fit, quando dominus territorii ordinarius illos, vel propter negligentiam, defendere nolit, vel propter abſentiam, impotentiam, aut alias cauſas defendere non poſſit. Par. *leg.* 23. *ff. quod met. cauſ.* Et ita docet Nicolaus Myllerus *in addit. ad Rumelinum ſuper auream Bullam Caroli IV. part.* 2. *diſſert.* 5. *num.* 9. Sigiſmundus Frinchelzaus *de jure patronatus, cap.* 1. *n* 27 Reinkingk *de Regimine Sæculari, & Eccleſiaſtico, lib.* 1. *claſſ.* 5. *cap.* 4. *num.* 80. cum aliis penes ipſos.

2. Obſerva tamen in occurrentibus caſibus, quod cautio erit abhibenda ab his, qui extranei Principis auxilio ultrò ſe munire, & defendere ſatagunt, ut ita protectionis capitula moderentur, & componant, ne quidquam poteſtati domini proprii detrahatur; & ne ex illis occaſio ſubjectionis potius, quàm protectionis ſuboriatur. Calamitas namque ævi noſtri ſuggerit, multoties evenire, ut quos opis cauſa evocavimus, metuamus, & exempla in promptu ſunt, ac Hiſtoriarum monumenta commonſtrant, plurimos ex officio protectionis tranſiſſe in uſurpationem poteſtatis; Petr. Greg. Tholoſ. *lib.* 11 *de Republ. cap.* 11. *num.* 6. & *lib.* 23. *cap.* 3. *num.* 9 ubi ut gradus fiat ad novum Principatum ſæpè ſolere alterius ſubditorum protectionem ſuſcipi, veriſſimè tradidit. Itaque cautelas aliquot prudenter initæ protectionis tradit Bodinus, quarum inter alias iſtæ ſunt Prima, ut patrocinia ſint gratuita; quia officio merces non debetur, *leg.* 1. *ff. mand.* Secunda, ut æquiſſimis conditionibus uterque utrique teneatur. Tertia, ut patrocinii tabulis, quas Noſtri protectionis literas appellant, teſtatum ſit clientibus jura ſalva, & integra futura; quę tabulæ à novis ſucceſſoribus ratæ habendæ ſunt; alioquin patrocinium, ut morte clientis, ita & patronis, diſſolvitur. Quarta ut patrocinia breviore temporum intervallo circumſcribantur, & terminentur; ut ſi clientibus graviora videantur, mutari; ſi honeſta, continuari poſſint; quod exemplis illuſtrat. Quinta, omnium optimam, & maximam cautionem dicit, ne patroni clientum arces, vel oppida prę ſidio militari teneant. Hinc à Bruto tribuno Plebis, vel ut ab Oraculo, in concione populi Romani dictum eſt, unam eſſe tenuium adverſus potentiores ſecuritatis cautionem; ut ſcilicet potentes, ſi nocere velint; non poſſint: cùm nocendi voluntas ambitioſis hominibus, & imperandi cupidis numquam ſit defutura; de quibus vide Bodinum 5. *de Republ. d. cap.* 6. cui Adde Kolkium, & alios, ubi ſuprà.

R E S O L. IV.

Reſpondetur ad argumenta adducta pro affirmativa ſententia. Et quæritur, an per ſolutionem cenſus, quæ ſit Romanæ Eccleſiæ, probetur exemptio à juriſdictione Epiſcoporum? Ex part. 10. tract. 7. Reſol etiam 4.

§. 1. EX his omnibus patet reſponſio ad omnia fundamenta, quæ pro ſtabilienda affirmativa ſententia appoſita ſunt ſuprà *in Reſol.* 1. Quamvis enim protectio juriſdictionem non tribuat, nec dominium probet, aut à juriſdictione ordinarii eximat, per ſuprà allegata, non tamen indè deduci poteſt, quod temere ſubditis liceat protectorem evocare vel ſuſcipere, cùm id multis aliis in rebus; ut liquet ex ſupradictis rationibus, propriis dominis prę judicare poſſit. Qua propter quoniam ſub hujuſmodi titulis periculosè peccari ſolet, & ſub ombra protectionis clientes in ſervitutem trahi (cujus non aliquid redolet *lex* 7. *in fin. ff. de capt.* fiunt, inquit, apud nos rei ex civitatibus Fęderatis, & in eos damnatos animadvertimus) viſum eſt Summis Pontificibus neceſſarium in Eccleſiaſticis exſcindere radices, unde fraudes, Eccleſiarum præjudicio naſci poſſunt: adeoque Præſulibus, aliiſque Eccleſiaſticis disertè vetitum eſt, ne tranſeant, Eccleſiamque ſuam in clientelam alicujus, protectionem, aut advocatiam concedant *c.* 2. *de reb. Eccleſ. non alien. in* 6.

Sup. omnibus reſponſionib. adductis in hoc Reſ. lege fundamenta poſita in prima Reſ. hujus tract. quæ hic eſt ſupra Reſ. etiam prima.

2. Itaque nunc tantùm reſtat reſpondere ad jura Canonici, & Leges civiles in contrarium adductas: *Et ad c. Recepimus extra de Privil.* quod præcipuè allegari ad hanc rem ſolet; dico quòd illud noſtram non ſtringit ſententiam, quę de non requiſito domini conſenſu diſputat; allegatum autem capitulum ſtrictè loquitur in caſu, quo ipſe Papa protector electus fuerat, & quæſitum in eo principaliter fuerat. An per ſolutionem cenſus, quæ ſit Romanæ Eccleſię probetur exemptio à juriſdictione Epiſcoporum? Et reſcripſit Alexander Pontifex, quòd ſicut non omnes ſpecialiter Beati Petri juris exiſtentes annuatim. Apoſtolicæ Sedi cenſum ex ſolvunt, ita non omnes Conſulares ab Epiſcoporum ſubjectione habeantur immunes Inſpicienda ergo privilegia Eccleſiarum, & ipſorum tenorem diligentius attendendum: ut ſi fuerit deprehenſum, quòd Eccleſia, quę cenſum ſolvit, ſpecialiter B. Petri juris exiſtat, & ad indicium perceptæ libertatis cenſus annuus conferatur, non immeritò ſpeciali poſſit pręrogativa gaudere, ſi verò ad indicium perceptæ protectionis Cenſus perſolvatur Eccleſiæ Romanæ, non ex hoc juri diœceſani Epiſcopi aliquid videri ſubtractum. Itaque nihil reperitur in allegato *cap. Recepimus*; quod pro affirmantium opinione fulcienda, facere poſſit. Et ita ad hunc Textum reſponderet Dominicus Arumæus *ad auream Bullam Caroli IV. diſcur.* 6. *cap.* 15. *num.* 2. ubi ſic ait: Quod enim ad *cap. Recepimus extr. de Privileg.* attinet, nihil id aliud innuit, quàm per perſolutionem cenſus annui, quæ fieri Romanæ Eccleſiæ ſolet, non probari exemptionem à juriſdictione Epiſcopi, quod ſanè noſtram non afficit ſententiam, quæ an inſcio, imò invito domino, cenſus honorarii annui loco perſolvi aliquid alteri poſſit, collimat. Qua de re oppoſitum *cap. non agit*, ſi quidem an cenſus ille pro patrocinio, vel qua alia de cauſa, & an invito Epiſcopo Eccleſiæ Romanæ perſolutus ſit, non inſinuat: ſimiliter non obſtat *cap. Ex part. eod.* Loquitur enim de iis, qui recepti ſunt ſub protectione Papæ, dicitque eos per hoc ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minimè extrahi. Nam etiam ſine ſpeciali receptione univerſalis poteſtatis intuitu eidem ſubjecti ſunt: Hucuſque Arumæus.

3. Ad leges verò civiles adductas reſpondeo cum Magero *de advocatia armata, c.* 6. *n.* 389 *quod ad §. finalem in l. Deſertorem ff. rei milit.* attinet, clarum eſſe illum loqui de deſertoribus militiæ capite puniendis, qui Præfectum, vel Magiſtratum militiæ, cùm poſſent, non protexerunt: nec ullam ibi fieri mentionem de libertate Subditorum in eligendis protectoribus: palam eſt. Prætereà protectores, quorum ſit mentio *leg.* 1. *C. de excuſ. mun. lib.* 10. & *tit ſingulari, C. de domeſt. & protectorib, lib.* 12. erant ex armata militia delecti, qui defendendi, & protegendi cauſa Principi ſemper erant à latere, quique, ut ipſe Imperator ait, *leg.* 9. *Cod. Theod. eod. tit.* protegendi lateris noſtri ſolicitudinem patiuntur. Vide Cujac. *titul. de Domeſt. & protect.*

RE-

R E S O L. V.

An opinio ſuperior obſtet Eminentiſſimis Cardinalibus, vel Romanis Baronibus; qui cum ſtigmatibus Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, Galliæ, &c. appoſitis in eorum Palatiis videntur profiteri, ſtare ſe ſub protectione dictorum Principum.

Et quid, ſi in rigore inſignium appoſitio in Palatiis Cardinalium, & Baronum demonſtraret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare, & non tantùm ad oſtendendum animi propenſionem in talem, vel talem Regem?

Et docetur prohibitum eſſe, ne Prælati Eccleſiarum ſibi commiſſarum bona immobilia, aut jura Laicis ſubmittant, aut ſubiiciant, nec etiam ex ipſis ne Patronos, vel Advocatos, perpetuò, vel ad tempus non modicum conſtituant, &c. Ex part. 10. tract. 7. Reſ. etiam 5.

§. 1. QUi negativam ſententiam ſuperius adductam tenent, hæc non approbant: nam ut diximus, putant, quod ex hoc authoritas, & obedientia veri domini, non parum minuatur; imò injuria quodammodo afficiatur dominus, dum pro tali reputatur, qui tanti non ſit animi, ac potentiæ, ut ſuos tueri poſſit. Licet enim protectio à juriſdictione non eximat; eſt tamen plerumque Politicis adſtipulantibus, initium juriſdictionis. Adde, quòd de Eminentiſſimis Cardinalibus ad eſt major difficultas, ſtante Bulla Gregorii X. ut obſervat Gregorius Becht. *in tract. de ſecuritate, & ſalvo conductu c.* 10. Quod probatur, ut ſuprà curſim tetigimus, *ex cap. Hoc conſultiſſime de rebus Eccleſiæ non alienandis in 6.* ubi ad literam prohibetur, ne Prælati Eccleſiarum, ſibi commiſſarum bona immobilia, vel jura Laicis ſubmittat, aut ſubiiciant; nec etiam ipſos in patronos, vel advocatos perpetuò, vel ad tempus non modicum conſtituant; niſi ultra Capituli conſenſum, Apoſtolicæ quoque Sedis licentia ſpecialis accedat. Quod quidem adeò ſtrictè prohibetur, ut ſi contractus aliter factus fuerit; tametſi jurisjurandi acceſſione, aut pœnæ adjectione vallatus fuerit, is tamen viribus omninò carere, nec ullum jus præſcribendi tribuere intelligatur. Quem textum ita ſimpliciter intellexiſſe videtur Zaſius *in Compend. feud. par. 10. de feud. amiſſ. poſt n. 55.* dicens, hujuſmodi advocatos non eſſe perpetuos, ſed revocabiles, niſi Summi Pontificis paciſcenda protectionis unione, conſenſus acceſſerit; *per text. in c. Hoc conſultiſſimo.* Vide etiam Henricum Roſenthal *in Synopſ. de feudis, c. 4. concl. 14. n. 5.* expreſsè aſſeverantem, hodie ob prohibitionem juris Canonici, Prælatos non poſſe aſſumere Laicos in advocatos, & protectores *per text in c. 1. de rebus Eccleſiæ non alienand.*

2 Verùm qui tenent partem affirmativam, omnia hæc negabunt, quia nec advocatus, ut dictum eſt, vel protector per jus protectionis nanciſcitur aliquod dominium *per c. Præterea 23. de jur. patronat. c. in ſingul. Regnis de ſtatu monach.* Baldus *in leg. fin. C. de edict. div. Adr. tollend.* Burrius *in c. Examinata de judic. n. 11.* Panormitanus *in c. Quia Clerici de jur. patr.* Hoſtienſis *in ſumma de jur. patron. §. Quid competat* Duarenus *Sacr. Eccleſ. miniſtr. lib. 5. c. 4. poſt princ.* Sed jus protectionis ſecum affert, ut Clientes contra vim, & violentiam aliorum defendantur, *l. non dubito §. 1. ff. de captis, & poſtlimineo.* Bud. *in leg. Herennius ff de evict.* Modeſt. iſt. *conſ. 43. n. 20.* Nec videtur obſtare, quòd Epiſcopis, & Prælatis, abſque conſenſu Papæ ſæcularem protectorem ſuſcipere non liceat: nam, ut obſervat Magerus *de advocatia armata c. 6. n. 416.* qui attentè conſiderat, videbit textum illum non loqui de ſimplici jure advocatiæ, ſeu protectionis, quale hoc eſt, de quo nos tractamus; ſed de quadam alienatione rerum immobilium ſeu jurium Eccleſiæ, quæ fit ſub prætextu advocatiæ intelligendum eſſe; & in effectu dumtaxat Summũ Pontificem ibi prohibere, ne Prælati bona immobilia, vel jura Eccleſiarum, Laicis ſubmittant, aut ſubiiciant, conſtituendo illos perpetuos advocatos, vel ad tempus non modicum; recognoſcendo talia bona ab ipſis, tamquam advocatis; ſive profitendo ſe ab illis ea, tamquam à ſuperioribus, tenere. Cum omnibus hiſce modis, ratione tecta, inducatur alienatio quædam, & ſervitus, ut poſt Gloſſ. Archidiac. Gemin. Ancharan. & Franc. *loco infra alleg. conſulendo* docuit Georg. Everch. *conſ. 56. n. 4. 6. & 7.* Ex qua declaratione ſatis colligitur, ſimplex, & citra rerũ Eccleſiaſticarum alienationem, conſtitutum advocatiæ jus à Gregorio Papa *in d. cap. 2.* non improbari: nec ab eodem prohiberi, quominus Eccleſiaſtici Antiſtites, rebus Eccleſiæ ita ferentibus, protectores abſque licentia Papæ conſtituere, ac ſuſcipere poſſint prout in hunc ſenſum ibi declarat Gloſſa *in verb. ſpeciali, & in verb. Advocando* Archidiaconus *ibi n. 4.* Dominicus de S. Gemin. *col. 2. ad fin.* Petr. de Ancharan. *n. 1.* Phil. Franc. *n. 4.* & ſcit, quòd etiam ſine ulla Summi Pontificis requiſitione jus protectionis Eccleſiaſticarum perſonarum & rerum, ut plurimum conferatur Laicis, non refragantibus ipſis Canonibus: ut patet *in cap Generali 13. de Elect. in 6. item in capit. Pen. extr. de pœnis* ubi Textus rotundus; *ibique* Abbas *col. fin.* bis hoc notat, & in multis aliis.

3. At, ut verum fatear, ego puto omnia ſupradicta nihil obſtare, nec efficere contra Eminentiſſimos Cardinales, neque contra Barones Romanos: quia appoſitio illa ſtemmatum Regis Hiſpaniæ, Galliæ &c. in ſuis palatiis, non conſtituit protectionem de qua eſt quæſtio inter Doctores, & de qua nos loquuti ſumus in hoc Tractatu: ſed eſt quædam extrinſeca demonſtratio ſe benè affectos eſſe huic, vel alteri Regi. Confirmatur; quia ſicuti plures alii; hic Romæ apponunt in eorum domibus inſignia dictorum Cardinalium, & Baronum, & tamen non ex hoc ſequitur ipſos ſe ſubiicere illis tamquam clientes, & recipere eos in protectores ea ſubjectione, de qua in hoc Tractatu loquuti ſumus: ita idem dicendum eſt de Cardinalibus, & Baronibus erga Reges. Quod etiam confirmatur ſecundò, nam jus protectionis, de quo loquimur, perficitur ſcriptura, inſtrumentis clientelaribus; cum pactis, & cum quibuſdam obligationibus inter patronos, & clientes, &c. ut videre eſt apud citatos Doctores pro ſententia negativa, & affirmativa: quæ quidem omnia non interſunt in caſu noſtro inter Cardinales, & Barones cum Regibus. Ergo &c.

4. Verùm etiamſi in rigore hæc Inſignium appoſitio in Palatiis Cardinalium & Baronum demonſtraret ipſos ſub ſtricta protectione illorum Regum ſtare; adhuc aliqui putant noſtram ſententiam contra illos non obſtare; quia, ut obſervat Magerus *de Advocat. armata, c. 6. n. 574* in terminis caſus noſtri ſubditis patroni electio eo etiam caſu permiſſa cenſetur, quo ii, ſcientibus tacentibus, & non contradicentibus dominis ſuis ordinariis, tutelam alicujus potentioris efflagitant: eo quod ſcientes actum, quem contradicendo impedire poterant, ſi taceant, pro conſentientibus habeantur, *per text. in leg. fin. ff. quod cum eo gloſſ cap. Is qui tacet, de reg. jur. lib. 6. gloſſ Cajus 39. ff. Pignor. act. gloſſ. leg. Fidejuſſor. 26. §. Pater verb. manifeſtum ff. de pign gloſſ. c. 2. verb. tacuerit, diſt 2 . gloſſ. c. 8. ex de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capituli Jaſ. leg. quæ dotis 33. n. 66. ff. ſolut matr.* Tiraquellus *in tr. de utroque retra.* [illegible] *§. 9. gloſſ. 3. n. 16.* Undè regula communis eſt, quando geritur actus pertinens ad alicujus partis commodum, incommodum vel præjudicium, & ſciens illum non improbat; videtur eum tacitè approbare, ſecundùm Bartolum *in leg. quo enim ff.* [illegible] *ratam per leg. ſi abſente, Cod. ſi cert. pet.* Et loquitur ibi Bartolus, quando actus eſt geſtus in abſentia partis, quæ poſteà habuit notitiam, nam ſi non contradicit, approbare videtur. Ergo, ut patet, cùm Summus Pontifex hæc omnia ſciat, & non prohibeat, videtur illa concedere, & conſentire.

5. Sed ego prorſus exiſtimo; Pontificem nunquam conſentire, & concedere, ut talia facientes ſe conſtituant ſub ſtricta protectione Regum, de qua loquuti ſumus. Solum ergo permittit illos talia facere ad oſtendendam animi propenſionem in talem, vel talem Regem, quatenus, vel tales Cardinales ſunt nati in eorum Regnis, vel exercent aliqua munia ſpectantia ad dicta Regna, vel ſunt Cardinales aut Barones de dictis Regibus benemeriti. Et quidem nemo cordatus poteſt credere, quod Rex Hiſpanus permitteret aliquem ſuum Dynaſtam ſe ſubiicere protectioni, & clientelæ Regis Galliæ, & è contra. Ergo neque credendum eſt quòd Summus Pontifex unquam eſſet permiſſurus Cardinales, & Barones Romanos in advocatiam aliorum Principum ſe conſtituere.

TRA-

TRACTATUS DUODECIMUS.
DE
POTESTATE PONTIFICIS.
Ordinandi Principes Laicos titulo Regio,

RESOLUTIO UNICA.

An Pontifices Principibus de Eccleſia bene meritis, poſſint Titulum, & Inſignia Regia concedere?

Ex quo ſequitur; an Pontifices habeant poteſtatem indirectam in temporalibus? Ex p.10.tract.6.

§.1. NEgativè reſpondet noviſſimè Jo. Caramuel *in ſuo Philipp.diſp.1.l.5.art.7.concl.2.* Loquens enim de Alphonſo Rege, ſic ait: Alphonſus & reliqui Luſitanorum Reges qua creati, & electi, confirmati à Pontifice, ſunt Reges Portugalenſes; verùm non temporaliter, ſed ſpiritualiter. Ratio eſt, quia authoritas Pontificis eſt ſpiritualis, & ad ſpirituale ſolummodo directè ſe poteſt extendere, Ambis doceri, quid ſit eſſe Reges Luſitanorum ſpiritualiter? Reſpondeo eſſe participare gratias, Indulgentias, jubilea, indulta, & reliquos favores Eccleſiaſticos, qui authoritate Apoſtolica aliis qua Regibus concedi poſſunt.

2. Dicis, in Pontifice conſiderare poſſumus perſonas duas, ſpiritualem, & temporalem, eſt enim ſimul Epiſcopus Romanus, & Rex: ergo qua Rex poteſt Reges creare temporales. Reſpondeo primò, non eſſe liberum cuiq; Principi Reges, aut ſupremos Principes creare: quia nemo poteſt alteri ſubditum eximere, in cauſa ſit, & ſuperſit utriq; Ideò Rex Galliæ non poteſt eximere Ducem de Lerma ab obedientia, quam debet, & quam fideliter præſtitit Hiſpano Regi; non eſt utriuſque Dominus, benè tamen Monarcha Catholicus, ſi juſta cauſa poſtularet. Lermæ enim Dux Regi Catholico, non Chriſtianiſſimo ſubeſt, Atqui Alphonſus Infans erat ſubditus Monarchiæ Legionenſis, neutri ſupererat Innocentius, qua Romaniæ Rex, & juſta cauſa deerat: ergo ex duplici capite non recepit, nec recipere potuit ab Innocentio Alphonſus titulum Regis ſæcularis. Præterea injurios eſſe crediderø ſummo Pontifici omnes illos Authores, qui aſſerunt eum titulos Regię temporales poſſe concedere, quia, cùm juriſdictio ipſius ſit ſpiritualis, qua Pontifex non poteſt ea attingere, quę fuerint merè temporalia. Hucuſque Caramuel.

3. Sed diſplicet mihi ſapientiſſimum & amiciſſimum virum hæc ſcripſiſſe & utinam oblivioni traderentur. Dico igitur. Summi Pontifices poſſe aliquos Principes de Eccleſia benemeritos, temporaliter Reges creare: Probatur, quia Pontifex, licèt ſecundùm aliquos non habeat poteſtatem directam; tamen ſecundum omnes, tam Canoniſtas, quàm Theologos, habet poteſtatem indirectam in temporalibus: de qua doctrina inter Catholicos non eſt diſputandum, ex his, quæ adducunt DD. quos ego citavi *in part.1. tr.2.reſol.* 121. & alii, quos me citato etiam adducit Carua *in praxi, S.Offic p.1.tit.1.num.*67, & ad ſatietatem Solorz. *de Indiar jur.t.1.l.2.cap.22.num.*45. & Bellarm. *tot. tract. de poteſt.Pontif.* cum Sculk *tota apolog in ejus favorem contra Bocer.* Quorum ſententia placuit etiam Chriſtoph. Beſoldo *in diſſert.Politico juridica de Majeſt.in genere c.*3.*n.*9. dum erat hæreticus; nam poſtea ex Lutheraniſmo ad Eccleſiam Romam feliciter convolavit. Vide etiam ex Juriſtis Hiſpanis, præter citatum Solorz. Bobadill. *in Polit.to.1.l.2.c.5*-Pereir. *de man.Reg.t.1.Præl.2.n.*4. Cevall. *tract. de cognit. per viam viol. in Prol. num.* 9. Ramir. *de lege Reg.*1 §. 2. *num.* 30. Murlam *in Empor.jur. part.1.tit.2 quæſt.*4.*n.*9. Param. *de Orig. inquiſit.l.3.q.1.opin.4.per tot.* Aquian. *de legib. l.2. contr.* 17.*per tot.* & duos celeberimos Canoniſtas Valb. de Magrov. & Feliciano à Verga *in cap. novit. de judicis, ille à n.* 48. *hic à num.* 4.

Quæ hic eſt ſuperius in tr. 2 Reſ.17 & in Reſ. 129. §. 2. paulo poſt initium, à verſ. Conſequentia & ſup. in tr. 8. Reſ 7 in principio, & infra in tr. 11 Reſ. 8 & 9.

4. Itaque hoc fundamento ſuppoſito, nempè Pontifices habere poteſtatem indirectam in temporalibus rectè ſtatuitur poſſe titulum Regium temporalem Principibus de Eccleſia benemeritis præberi: ita in terminis docet Seraph. Freitas *l.d. Imp. juſto Aſiat. cap. 6.num.*33. ubi ſic ait: infertur ex eadem poteſtate (indirecta videlicet) poſſe Summum Pontificem Principibus Catholicis, & benemeritis titulos & inſignia Regia concedere, quod multis exemplis illuſtrari poteſt, Gottifredus enim Buglio, an. Domin. 1099. Regis Jeruſalem titulum, quamglorioſè ab Infidelium dominatu & tyrannide vindicaverat, impetravit; ita refert D. Antonin. *Excom.c.*72. Martha *d. Jur.l.1.c.26.n.*33. Alphonſus VIII. vocatur Imperator Hiſpaniarum de conſenſu Innocentii II. an.1135. ut teſtatur Marian. *l.20.hiſt. Hiſpan.c.*16. quod tamen Gelaſii ſecluſo tribuit Genebr. an.1118. Rogerius, Siciliæ Rex ab Urbano II. quem defenderat, creatur, idem Marian. *d.l.10.c.5.* Martha *d.26.c. à n.*6. Henricus I. ab Alexandro III. an.1179. Regiam Luſitaniæ dignitatem ſibi, & Succeſſoribus impetravit, ita Eduar. Non. & alii *in ejus vita* Baro. *tom.*12. Azor. *t.2.l.4.c.* 34. Illuſtriſſ. D. Rodor. Acunha, Epiſcopus Portugalenſis, *no Cathalogo dos Biſpos do Porto 2.p.c.6.ad fin.* Pater Anton. de Vaſconſeell. *in deſcript. Luſitana in princip.n.*4. ubi refert Alexandri diploma. Idque ſumma cum ratione. Cum enim Principes Catholici defenſores ſint Eccleſiæ, & ad id conſtituti, & neceſſarii *c. Principes* 23.*q.*5. condecens eſt, ut honoribus, & præmiis promeritis à ſupremo Eccleſiæ Principe condecorentur. Hucuſque Freitas.

5. Sed alia exempla ex aliis Scriptoribus ad hanc ſententiam firmandam adducamus, Gregorius, VII. Demetrium, Regem Croatiæ inſtituit, ſceptrumque, coronam, & vexillum dono miſit: ita Card. Baron. an.1173. *tom.*11. Stephanus Hungariæ Princeps in 980. Legatos ad Pontificem Benedictum VII. miſit, ut ab eo regium nomen acciperet, quod ei datum eſt, Micchislao Polonorum Duci flagitanti negatum, ita Cromer. *lib.3.Polit.* & Card. Bar. *tom.* 10. *ſub eodem an* Et quidem, quomodo Rex Hiſpaniæ vocatur Rex Sardiniæ; niſi ex conceſſione Pontificis, facta Jacobo II. Aragoniæ Regi, ut patet ex diplomate Boniſacii VIII. Item hoc etiam patet in Guilielmo IV. Rogerii Tertii Filio, utriuſque Siciliæ Rege, ab Adriano IV. ex Poloniæ Duce in Regem ſublimato: ita Cranc. in Vandalia *lib.8.c.2.* & de Jacoldo, Regio titulo privato, & rurſus reſtituto à Joanne XXII. ut refert Bodin. *de Rep.lib.1.cap.*9. Martha *de juriſd.p.1. cap.*26. Idem de Friderico ex Illuſtri Feltrenſium Familia, in Ducem Urbini à Sixto IV. evecto, ab eodem Martha refertur *d. tr. de juriſd.p.1.cap.33.num.*93. *ſub verbo UMBRIA*; & olim de Roberto Guiſcardo Normano à Nicolao II. an.1060. Apulię, & Calabriæ Duce conſtituto *cap. 26.num.* 10. & de duce Ferrariæ à Paulo II. creato. Ut poſt Cæpoll. *conſ.* 17. & Card. *conſ.*2. Joan. Baptiſt. de S. Severino *in l.cunctos Populos de ſum. Trin. & fide Cathol.* & alios refert Tiber. Decian. *conſil.* 19. *volum.* 3. *num.* 114

6. De Polonorum Principe Miceislao Cromerus refert, quod is Lambertum Archiepiſcopum Cracovienſem ad Benedictum VII. Pontificem Romanum, miſit, ut Regium diadema ſibi concederet; Regemque Polonorum ſe, & poſteros ſuos eſſe juberet; Bzovius *de Romano Pontifice cap.*44. Innocentius etiam IV. Ruſſorum Principi Regiam dignitatem præbuit, ſicuti & Lithuano, ut obſervat Odericus *Annal. Eccleſia to.* 13. *Anno* 1246. *n.* 28. & *anno* 1254. *n.* 27. Paulus IV. Hiberniam Regni titulo decoravit, ut notat Hiſtoria Concil. Trid. *lib.5.pag. mihi* 1318.

7. Patet igitur ex his omnibus, poſſe Pontifices titulum Regium temporalem Principibus præbere non ſpiritualem ut perperam putat Caramuel. Quod quidem tamquam certum ſupponunt Theologi, ut Eminentiſſimus Dominus meus Card. de Lugo *de juſt.tom.2. diſp.36.ſect.* 1.*n.*4. Vaſquez *opuſc. de Reſtit.c.6.§.1 dub.1. n.1.* & 15. Dicaſtillus *de Juſt.l.2.tr.20.diſp.1.dub.3.n.*68. Turrianus *in 2.2.tom.2.diſp.* 44.*dub.1.num.*8. Salas *de legibus diſp.7.ſect.4.num.*31. Bzovius *de Romano Pontifice cap.* 44. Schunekenius *in Apologia pro*

Bellar

Bellarmino c. 6. n. 121. Boſſeus *de authoritate in Reges impios c.* 8. *n.* 7. Balthaſar Nardius *in expunctionibus ad librum de Patatu, c.* 9. quibus adde Maſtrillum *de Magiſtr. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 6. Rudolphinum *tractat. de Poteſtate Ducum Italiæ num.* 3. Matthiam Stephanum *de juriſdict.* 2. *lib.* 3. *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 66. Torreblanca *in praxi juris ſpiritualibus lib.* 15. *cap.* 2. *num.* 90. & alios penes ipſos. Quidquid in contrarium doceat Joachinus Eluten. *in Silloge rerum quotidianarum Theſi* 8. *in gloſſ. litt. E*, Daniel Ottonus *in diſceptatione juridico-Politica c.* 11. Henricus Bocerus *tr. de Regalibus c.* 1. & Joſias Nodlen. *in tractatione Synoptica de ſtatu Nobilium cap.* 2. *num.* 29. Quos, tamen parum prodeſt noſtro Caramueli, commilitones habere; ſunt enim hæretici, ac proinde in Pontificiam authoritatem, hoſtes jurati.

8. Non eſt igitur recedendum à vera & communi ſententia omnium Doctorum: & ideò rectè contra Caramuelem noviſſimè inſurgit Anton. de Souſa *in libello impreſſo Londini an.* 1642. *cui titulus Juan. Caramuel convencido p.* 1. *nu.* 7. Et quia codex non ita facilè invenitur, apponam per extenſum ejus verba Los miſmos Pontifices Innocentio II. an. 1142. Alexandr. III. an. 1179. y otros deſpues deſtos, concedieron y confirmaron el titulo de Rey à D. Alfonſo Henriquez, y ſus Succeſſores. Y es averiguado, que el Pontifice, aunque derechamẽte no tiene poder en lo temporal de los Reynos; lo tiene indirectamẽte en orden al eſpiritual. No ſe atrevio nueſtro Caramuel à negar eſta doctrina forçado la confieſſa en el preludio de ſu Phellippo; mas procura en el caſo preſente darle varias ſalidas; que eſtrañas concluſiones ſe dexo eſcrivir en todo el libro 2. ſobre eſto llega à decis an la q. 1. art. 3. y. 6. y n. 4. q. 2. art. 6. en n. 25. que ay Reyno temporal, el qual tiene ſuprema juriſdiction en las coſas politicas, y civiles; y que no le puede dar el Papa: y Regno Eccleſiaſtico, ò Pontificio, que conſiſte en un titulo ſpiritual, y incorporeo, al qual no ſe concede mas que las indulgencias, privilegios, gracias, y indultos, que ſuelen concederſe à los Reyes verdaderos; y que eſte fue ſolamente el, que los Papas dieron y confirmaron à los Principes Portugueſes; donoſa manera de hablar! haze el titulo de Rey confradia para ganar indulgencias: y ſi no era mas deſto lo que dava el Summo Pontifice à D. Alfonſo Henriquez: porque embiavan los Reyes de Leon Embaxadores à Roma à impedirlo; come cuenta en el dicho tercero Arrigo? bien claras ſon las palabras en la Bula de Innoc. II. *Et Regem Portugalliæ redintegritate honoris, regnique dignitate; quæ a d Reges pertinet, & alia loca, Excellentia tua concedimus, & authoritate Apoſtolica confirmamus.* En la Bulla de Alexandr. III. *Proinde nos attendentes perſonam tuam prudentia ornatam, juſtitia præditam, atque populi regimen idoneam, &c.* y luego. *Regnum Portugallenſe cum integritate honoris, Regni dignitate, quæ ad Reges pertinet, nec non omnia loca, quæ cum auxilio cœleſtis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ſibi non poſſunt Chriſtiani principes circumpoſiti jus vendicare, Excellentia tua concedimus, & authoritate Apoſtolica confirmamus*, y mas à baxo. *Decernimus, ergo, ut nulli omninò hominum liceat perſonam tuam, aut hæredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare.* Lo miſmo continen las confirmationes de otros Summos Pontifices: y ex coſa laſtimoſa, que eſto buen monge aſcriviesſe de ſuerte, que para convencerle; no ſe an meneſter mas argumentos que las miſmas palabras de las Bulas, que el trae: las quales eſtan deciendo que dan, y confirmam titulo, y dignitad de Rei con las honras, tierras, y gobierno; que todo ex temporal. Del miſmo genero ex la inſtancia que haze fundamento, en que dicen à quellas Bulas: *Super his, quæ conceſſa ſunt, Deo propitio pro injuncti nobis Apoſtolatus officio defendemus. Argumenta defendit Apoſtolatus officio non gladio. Ergo Pontifici Luſitania ſubditur Eccleſiaſticè, non ſæculariter; hoc eſt orationibus tueri, non gladio.* Haſe viſto tal gloſa, no advierte, que el Pontifice para dar eſtos titulas tiene ſolamente la juriſdicion indirecta en orden al ſpiritual, que va le ha confeſſado, y eſto ex claro, no pertenecerle, ſino como à pontifice; y como tale exercita no con eſpada de ſeglar, ſino con cenſuras, y otras armas Eccleſiaſticas, conforme al officio del Apoſtolado, mas elle no quità, antes mueſtra que dio dignidad temporal como Summo Pontifice, y que ſegun el proprio officio, la ha de defender porque ſecularmente no tiene juriſdicion en las tierras agenas. Y ſi toda via perſiſte ſu Paternidad, en que el Papa dando titulos de Rei, no ſe extende à mas, que à ſpiritualidades, perſuada con eſto al Rey Catholico, que tenga ſolamente las glindulgencias de mey de Navarra (pues no la poſſee ſino por el derecho, que le dio Julio II. (que yo confio acabar con el Rei Chriſtianiſſimo, que ſe contente lo temporal de aquel Reyno, pues tiene baſtantes Indulgencias de Francia. Hæc Souſa. Et quidem contra Caramuelem non ſolùm adverſarii, ſed etiam noſtri Authores inſurgunt, ut fecit noviſſimè eruditus Nicolaus Fernandez *de Caſtro in Portugal convencido p.* 4. *cap.* 2. *ſect.* 9. ſic aſſerens. [Tubo deſgracia el padre Caramuel, en no haver caydo en ellos, con que excuſara gran parte de los delauteros, à que ſe arrojò foſiando para defenſa de la juſtitia de ſeñor Rey Phelippe II. que ay feudos eſpirituales, conſiſten en la communicacion de oraciones, ſacrifficios, y Indulgencias; y deſacreditando con eſtas novedales, y con la credulidad, que facilmente dan las eſcrituras inventadas de Brito, y r Bandao la juſto cauſa, que tomò à ſu defenſa; achaque ordinario de los Theologos (que no ſon de la primera Hierarchia) que ſin eſtudios ſolidos de la Juriſprudencia pienſan en fuerza de ſutilezas metaphiſicas apar las difficuldades del derecho con los principios deſnudos de la Ethica, y ſophiſmas de la Logica; creyendo, quo todo es razon natural] Ita ille.

9. Quæ omnia ſatis noſtram ſententiam contra Caramuelem confirmant. Et quidem ſpeculatio illa; ab ipſo adducta de titul o Regio ſpirituali, eſt contra mentem omnium Doctorum, ubi ſupra; qui ut legentibus patet, loquuntur de titulo Regio temporali: Et hoc manifeſtè apparet ex his, que obſervat Tobias Paurmeiſter *de juriſd. l.* 2. *cap.* 3. *n.* 29. Matthias Stephanus *etiam de juriſd. l.* 3. *p.* 1. *c.* 3. *n.* 17. Daniel Ottonus *in Diſſertatione politico juridica de jure publico Imperii Romani, c.* 11. & Henricus Bocerus *tr. de regalibus c.* 1. *n.* 9. Theodorus Reinkcinck *tr. de regimine ſæculari & Eccleſiaſtico lib.* 1. *Claſſe* 2. *cap.* 4. *num.* 30. & Sixtinus *de regalibus lib.* 1. *c.* 4. *n.* 117. aſſerunt enim, quòd creaſſet, cum S. Pius V. Ducem Florentinum in magnum Hetruriæ Ducem ortam fuiſſe contentionem inter Pontificem & Maximilianum Imperatorem, aſſeverantem non à Papa, ſed à ſe Regios titulos eſſe petendos, ergo neceſſariò contra Caramuelem ſequitur titulum Regium à Pontificibus concedi ſolitum non eſſe ſpiritualem, ſed temporalem, nam alioquin Maximilianus non diceret ejus conceſſionem pertinere Imperatori. Imperator enim non poteſt concedere Indulgentias, jubilæa, indulta & reliquos favores Eccleſiaſticos, in quibus Caramuel aſſerit conſiſtere titulum Regium, quem ſolent Pontifices concedere. Concedebat itaque tunc S. Pius V. Duci Hetruriæ non titulum ſpiritualem, ſed temporalem.

10. Verùm, ut hæc omnia magis clarè pateant, apponam hic ea, quæ acciderunt in coronatione dicti Ducis Hetruriæ: nam in vita S. Pii V. conſcripta à Jo. Ant. Gabutio *l.* 3. *c.* 16. Sic habetur, Coſmum erga Romam ad ſuſcipienda inſignia diadematis evocatum honorificentiſſimè in aula Regia Pius excepit. Mox in ſacello Pontificio inter ſacrorum ſolemnia, die Dominica, Lætare, quæ incidit in tertio nonas Martias ann. 1590. ſuis ipſe manibus ejus capiti eximii pretii coronam impoſuit, atque Sceptrum illi dedit in manus, Coſmo prius pro more ſeſe jurejurando obſtricto, ad fidem & obedientiã S. Pio ipſi, ac cæteris deinceps Romanis Pontificibus, ejus ſucceſſoribus, Eccleſiæ que præſtandam, eumque, inter hæc ſacra Roſa ipſo die de more ab ſe conſecrata condonavit. Neq; verò paſſus eſt S. Pius, ut ille vel de itinere Romam ſuſcepto, vel de diademate recipiendo Cæſarem, aut Hiſpaniarum Regem commonefaceret; Providebat enim fore ut nonnulli alii Principes viri, quantum in ipſis eſſet, eam rem impedire conarentur: quæ tamen res ad Sedem Apoſtolicam benè de ſe meritos eum in modum remunerare cupientem omnino pertineret. Sede antequam Sacellũ S. Pius iniret, Cæſaris Orator, illi neutiquam licere Coſmum ita redimere, ſupplex denuntiavit, quod is non pontificis Beneficiarius eſſet, ſed Cæſaris, cujus eſſent partes hujuſmodi. Cui mox S. Pius. Quonam, inquit jure Imperatores ipſi, vel ſunt vel appellantur Imperatores, niſi ex Apoſtolicæ Sedis authoritate? ſubinde ad ſe fiſci Procuratorem accitum, uti ipſius Sedis, rationibus caveret, admonuit. Qui juſſa faciens, Oratori Cæſareo reſpondit, Pontificem nequaquam accipere denuntiationem ejuſmodi, ſed eam veluti legibus adverſam, repudiare. At verò Maximilianus identidem inſtigatus à ſuis, Florentiam Civitatem ad Imperium pertinere dicentibus, dari S. Pio curavit quædam ſcripta, quibus jura ſua confirmare conabatur, ut id tituli omninò defereretur. Secus enim multa ſe, quæ indè proficiſcerentur, incomoda minitari. Demùm haud quaquam licere Romano Pontifici de rebus humanis in locis ſibi non ſubjectis quicquam ſtatuere. At S. Pius uti poteſtatem in turris gerens Chriſti Domini, cujus ſunt cœli terrarumque ambitus, ultrò citroque agi ea de re amplius noluit; ratus ad minimè convenire ei, qui pro ſua ampliſſima authoritate poſſet hæc, & alia in hoc genere longè majora, ad communem Chriſtianæ Reipublicæ ſalutem effi-

Sup. hoc ſupra in 10 latè per totum, & ſingulariter in R. 2 §. 2. prope finem à verſ. Item & in R. 3. §. Sed quia prope verſ. poſtea verò.

cere

cere . Neque tamen paſſus eſt, ut in ejuſmodi opinione Cæſar diutius inhæreret. Nam per Cardinalem Commendonum Legatum, quàm gravi errore eum Conſiliarii ſui implicuiſſent, ei coram referendum imperavit . Ac proinde rationibus , quibus Cæſar ipſe de ea mente deduci maximè poterat, adjunxit etiam exempla & Imperii in Occidentem per Apoſtolicam Sedem tranſlati & Septemvirum in Germaniæ creatorum , & ejus quam ab ipſa Sacroſancta Sede iidem habent authoritatis: & illa demum quę paſſim Pontifices Summi Regnorum jura commutarunt , ac varios Principes novis, & ampliſſimis titulis olim decoraverunt . Hucuſque Author vitæ S. Pontificis . Ex quibus ſatis remaneat labefactata nova ſpeculatio Caramuelis *de titul, Regio ſpirituali* . Nam ſi talis eſſet , ad quid Maximilianus tot ſuſcitavit rumores ; ſed quid proteſtationem Pontifici porrexit ; quid ci nocerent indulgentiæ , & jubilæa Coſmo Mediceo concedenda ; Nec S. Pius V. Oratori Cæſareo in ſui favorem adduceret exemplum Leonis III de tranſlatione Imperii à Græcis ad Francos , & Germanos .

Sup. hoc Supra in 17.10. latè in Rel. 1.

11. Deinde in illa conceſſione tituli Magni Ducis , nullas agnoſco Bullas , & reſcripta indulgentiarum ; ſed ſolùm video ſceptra , & diademata . Quod etiam manifeſtè apparet, quando Innocentius III. creavit Principem Bulgarorum in Regem ; & ideò apponam verba amiciſſimi patris Oderici *in tom. 12. Annalium Eccleſiaſticorum , ubi ann.* 1204. *num.*34. ita aſſerit : proſequuntur geſta , Innocentium , ut piis Bulgarorum Principis votis morem gereret , Leonem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem miſiſſe, qui ipſum , Romani Pontificis nomine , Regio diademate inſigniret . Cum autem Epiſcopus, & Capellanus prędicti ad Sedem Apoſtolicam perveniſſent Dominus Papa eos benignè ſuſcepit ; & ſuper petitionibus ſæpè dicti Joannis per eumdem Epiſcopum præſentatis , habito diligenti tractatu , conſtituit eum Regem Blachorum , & Bulgarorum ; mittens ad eum Leonem tituli ſanctæ Crucis Presbyterum Cardinalem . Apoſtolicæ Sedis Legatum , & per ipſum , ſceptrum Regni , & Regium diadema ; ut eumdem vice Summi Pontificis ungeret , & coronaret in Regem ; tranſmiſſo Apoſtolico privilegio, cujus tenor talis eſt . Calojoanni illuſtri Bulgarorum & Blachorum Regi , ejuſque poſteris, ei tam in Regno, quàm in devotione Sedis Apoſtolicæ Succeſſoribus in perpetuum, &c. Sic ibi .

12 Concludendum eſt igitur ex omnibus ſupradictis , poſſe Pontifices condecorare Principes de Eccleſia benemeritos titulis Regiis non ſpiritualibus , ſed temporalibus. Et ideò opinio Caramuelis eſt contra communem ſententiam Doctorum , & contra omnes Pontifices & Reges , qui conceſſerunt , & acceperunt titulum Regium ; nam iſti non petierant à Pontifice titulum Regium ſpiritualem ; ſed temporalem ; & ipſi hunc non illum conceſſere, ut patet, apud Scriptores, qui narrarunt exempla ſuperius allata .

13. Et quidem , ut obſervat Schulcken. *in Apologia pro Bellarm. capit. 6. fol. mihi* 273. multi , qui antea Duces , & Comites erant , fuerunt poſtea à Pontificibus Reges creati ; ut Reges Poloniæ , Bohemiæ , Siciliæ , & alii . Ergo titulus ille Regius , temporalis eſt non ſpiritualis ; nam tranſire faciebat Comites & Duces in Reges .

14. Et quidem Veneti , teſte Petro Juſtiniano *lib. 7. de rebus Venetis* , cùm à Tribunitia ad Ducalem dignitatem Rempublicam transferre voluerunt , certum eſt , quòd non intenderunt petere , & accipere à Deodato Pontifice Anno 613. indulgentias, & Jubilæa , ut vult Caramuel , ſed titulum Ducalem temporalem , quem à Pontifice obtinuerunt & poſſident . Et quando Innocentius IV. ut obſervat Matth. Paris anno 1248. per Legatos ſuos miſſos in Norvegiam pro auxilio habendo contra Fredericum : Hacconi ejus Provinciæ Principi titulum miſit Regium , dicendum eſt contuliſſe ei titulum Regium temporalem , & non ſpiritualem , nam alioquin opinor quod ab illo Principe nulla auxilia militaria pro Indulgentiis obtinuiſſet . Itaque , ſi obſervantia ſubſequuta declarat , quid in conceſſione veniat ; & omnem tollit dubietatem , ut latè ex aliis probat Surdus *conſil.* 349. per totum , cùm in Eccleſia ſemper fuerit uſus , ut Pontifices per indirectam, quam habent poteſtatem in temporalibus , titulum Regium temporalem Principibus benè meritis concedant ; ſequitur eiiciendam prorſus eſſe Caramuelis ſententiam . Et licèt alioquin ego venerer doctrinam & ingenium amiciſſimi viri , tamen magis debeo veritati , ac Summorum Pontificum authoritati .

15. Sed quia in hoc tract tu incidit ſermo de titulo Regi Alphonſo Portugalliæ Duci conceſſo à Sede Apoſtolica , obiter non deſeram adnotare , doctiſſimum, & amiciſſimum Nicolaum Fernandez de Caſtro *in Portugal. convencida , capit. 2. ſection.* 1. *& ſequentib.* probare , dictum Alphonſum Henriquez ab Alphonſo Septimo Rege Leonis Caſtellæ , ac Imperatoris totius Hiſpaniæ, tamquam ejus Vaſſallum , & Feudatarium Regium titulum prius impetraſſe , ut teſtatur Rodericus Sancius *Hiſt. part. 1. capit.* 14. Genuit , inquit , ex ea filium , Alphonſum Henriquez nomine , quem (Rex Caſtellæ primo Ducem Portugalliæ creavit ; mox volente Rege titulum Regis aſſumpſit . Et Horatius Turſellinus *in Epitome Hiſtoriarum ab urbe condito lib. 8. in Conrado IV.* ſic aſſerit . Alphonſum Dux Luſitanię . Eboram Urbem Regiam , Ulyſiponem , aliaquæ Luſitaniæ oppida de Sarracenis recepit ; inde cœleſti viſo , oblataque Crucifixi ſpecie erectus , & ab Exercitu Rex ſalutatus, cum Iſmaele , aliiſque Saracenis Regibus acie conflixit , divinaque ope hoſtem profligavit . Itaque victoriis ingens , ab Alphonſo Reges Caſtellæ , cujus Beneficiarius erat , Rex Luſitaniæ appellatur . Ita ille, qui latè & ſolidè ut ſemper ſolet , probat per recognitionem Alphonſi Henriquez erga Sedem Apoſtolicam, & hujus patrocinium erga eumdem Alphonſum , non ablatum fuiſſe directum dominium , neque jus vaſſalagii , quod Alphonſus Septimus Rex Leonis , & Caſtellæ habebat in dictum Alphonſum & Luſitaniam . Potuit igitur Alphonſus titulum Regium obtinere , & à Rege Leonis & Caſtellæ , & ſimul à Summo Pontifice .

TRACTATUS XIII.

DE

PRIMATU SOLIUS D. PETRI

Ac differentia inter ipſum & D. Paulum

DISCEPTATIONES APOLOGETICÆ .

An D. Paulus fuerit Pontifex, & Caput Eccleſiæ , cum D. Petro Ex part. 9. Diſcept. Apolog. 1.

IN quadam Epiſtola impreſſa Pariſiis anno 1645, & ad Sanctiſſimum D.N. nunc feliciter regnantem directa , ejus Auctor Anonymus , mordicus affirmativam ſententiam tuetur. Et ad illam firmandam, coacervat ex impio M. Antonio de Dominis, quam plurimas SS. Patrum auctoritates, in quibus aſſerunt ; Pontifices eſſe Succeſſores, & Vicarios D. Petri, & D. Pauli, & in quibus etiam aſſerunt D. Petrum, & Paulum fuiſſe Epiſcopos Romanos, Collegas , Principes Apoſtolorum , Fundamenta Cardines , Duces, Coryphæos , Paſtores, Apices, Columnas, Diademata , Oculos totius Eccleſiæ , ac ſimilia Encomia ſignificantia æqualitatem inter D. Petrum, & D. Paulum . Undè ipſimet Pontifices , multis in locis fatentur, multa facere auctoritate ſibi præſtita à D. Petro,

D. Petro, & Paulo. Ex quibus Anonymus, infert hanc concluſionem, & conſequentiam: Ergo D. Paulus ſimul cum D. Petro fuit Caput & Pontifex Eccleſiæ.

Sed hanc opinionem prorſus refellendam eſſe puto; unde dividam hanc Diſceptationem in tres ſectiones, in prima firmabo, Primatum Eccleſię fuiſſe collatum uni & ſoli Petro. In ſecunda demonſtrabo, Paulum in ordine ad Primatum, fuiſſe ſubditum Petro. In tertia, reſpondebo ad argumenta Anonymi.

SECTIO PRIMA.

An Primatus Eccleſiæ fuerit collatus ſoli Petro, privativè quoad alios?

RESpondeò affirmativè. Probatur primò ex verbis Chriſti Matth. 16. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum, &c.* In quib. verbis demonſtratur expreſsè, Chriſtum promiſiſſe collaturum Primatum Eccleſiæ ſoli Petro & non aliis. Et ideò dixit Bernardus *lib. 2. de Conſ. cap. 8. Privilegium Petri ſingulare, & Cypr. de Un. Eccleſ. Petri Cathedra ſingularis*. Et ideò ſancti Patres uno ore aſſerunt primatum Eccleſiæ *uni ſoli, & tantummodò B. Petro* collatum fuiſſe. Ne ſim longior, paucos ex multis adducam, D. Gregorius *lib. 4. Epiſtol.* 36. Certe *Petrus Apoſtolus primum membrum* ſanctæ, & univerſalis Eccleſiæ eſt, *Paulus, Andreas, Joannes*, quid aliud *quam ſingularis ſunt plebium capita*. Rupertus in Evang. lib. 1. cap. 25. cui titulus eſt: De Primatu Petri Apoſtoli, inter Principes Regni Dei: Itaque, ait, poteſtas quidem eſt communis omnium, *ſed unum, & ſingulare unius eſt Petri privilegium*, cui prius, & ſingulariter dictum eſt: Et tibi dabo claves, &c.

Sanctus Burcadus Vvormiacenſis Epiſcopus *in Decret. part. 3. lib. 1. c. 1.* & 2. In novo Teſtamento poſt Chriſtum à Petro Sacerdotalis cœpit ordo, qui ipſi primo Pontificatus in Eccleſia ſancta datus eſt, dicente Domino ad eum, Tu es Petrus, &c. Itaque hoc privilegium *beato clavigero Petro ſua vice ſolummodo commiſit*.

Damaſus *Epiſt. 3. Princeps Apoſtolorum Petrus ſolus & præ omnibus* creditus eſt, atque percipere meruit à Chriſto claves Regni Cœlorum.

Pacianus *Epiſt. 3. ad Sympronianum*: *ad Petrum* locutus eſt Dominus *ad unum ideò, ut veritatem fundaret ex uno*.

Cyprianus *Epiſt.* 73. ad Jubajanum: Eccleſia una eſt, & *ſuper unum*, qui claves accepit, Domini voce fundata eſt. *Et lib. de Unitat. Eccleſiæ*: *Super illum unum* ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oves ſuas.

S. Thomas ex Cyrillo Alexandrino *lib. 1. contra errores Græcorum, c.* 32. Habetur ex Doctorum Græcorum authoritatibus, quod Romanus Pontifex in Eccleſia plenitudinem poteſtatis habeat. Dicit enim Cyrillus Patriarcha Alexandrinus; Sicut Chriſtus accepit à patre ſceptrum Eccleſiæ, gentium, & Iſrael, egrediens ſuper omnem principatum, & poteſtatem, ſic & Petro, & ejus Succeſſoribus pleniſſimam poteſtatem pleniſſimè commiſit, *ut etiam nulli alii quam Petro* Chriſtus, quod ſuum eſt, plenum *ipſi ſoli* dedit.

D. Leo *ſerm. 2. de Natali Apoſt. Petri & Pauli*; Dicens Beato Petro Apoſtolo; Tibi dabo claves Regni Cœlorum, & quęcumque ligaveris ſuper terram, &c. Tranſivit quidem in Apoſtolos alios jus iſtius poteſtatis, *ſed non fruſtra uni commendatur*, quod omnibus intimetur, *Petro enim ſingulariter* hoc creditur. Et *ſerm. 3. de Anniver. ſui Pontificatus*: *Unus de toto mundo Petrus* eligitur, qui & univerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtoli, cunctiſque Eccleſiæ patribus præponatur.

Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmenionem: *Solus Petrus claves accepit*. Et iterùm: Negare non potes ſcire te in Urbe Roma, à Petro primo Cathedram Epiſcopalem eſſe locatam, in *qua ſederit, omnium Apoſtolorum Caput Petrus*: Audiat Anonymus, quod Petrus Romæ ſedit caput omnium Apoſtolorum, ergo & Pauli; & ideò Infra vocat illam Petri Cathedram, *Cathedram ſingularem*, ut vocavit Bernardus loco citato *de conſid. lib.* 2. Idem Optatus *lib. 7. de Schiſ.* Petrus præferri Apoſtolis omnibus meruit, & claves Regni Cęlorum communicandas cæteris *ſolus accepit*.

Petrus Damianus *ſerm. 27. Unus eſt*, quem prænobilitant *ſingularis primatus inſignia*.

D. Auguſtinus *ſerm.* 49. de verbis Domini: *In Petro uno* Chriſtus firmat Eccleſiam. Et *libro 3. de Bapt. cap. 17. Unus eſt Petrus*, qui figuram Eccleſiæ gerat: Et rurſus: *Uni Petro* in typo unitatis Dominus dedit poteſtatem. Et *ſerm. 24. de Sanctis* Paulum cum Petro laudans aſſerit: *In uno Petro figurabatur unitas* omnium Paſtorum, Hoc etiam dicere voluit D. Leo *Epiſt.* 8. in illis verbis: Firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, *per Petrum* cæteris confertur. Hinc D. Thomas *in 4. ſent. diſtinct. 24. q. 3. art. 2. ad primum argument.* aſſerit: Quamvis omnibus Apoſtolis data ſit poteſtas communiter ligandi, & ſolvendi, tamen ut in hac poteſtate aliquis ordo ſignificaretur, primò *ſoli Petro* data eſt, ut oſtendatur *quod ab eo in alios* debet iſta poteſtas deſcendere. Et *lib. 4. contra gentes cap.* 76. hoc ipſum confirmat, dicendo: Dominus *ſoli Petro* promiſit, Tibi dabo claves Regni Cęlorum, ut oſtenderet, quod poteſtas *Clavium erat per eum* ad alios derivanda ad conſervandam *Eccleſiæ veritatem*. Et ante omnes hoc etiam docuerat Tertullianus in Scorpiaco: Si Cœlum, ait, clauſum putas, momento claves ejus hic Dominum Petro, & *per eum* Eccleſiæ reliquiſſe. Nota illud, *per eum*, quia ut dixit Optatus ubi ſupra Solus Petrus claves accepit.

Unde meritò Julius Primus *Epiſt. 2. ad Theodorum* exponēs illa verba, Tu es Petrus, &c. Habet, inquit, *Petrus poteſtatem ſingulari privilegio*, ſibi conceſſam aperire, claudere januas Regni Cœleſtis, quibus voluerit, &c. Rectè itaque dixit Pius II. *Epiſt.* 288. poſt Chriſtum *Petrus fuit Pontifex unus*, qui Eccleſiæ pręfuit, Petro mortuo, ejus Succeſſores. Alias Patrum authoritates adducam ubi infra in probatione 2. & 3. Nunc tantum addam verba piiſſimi, & doctiſſimi Alberti Pighii *de Eccleſ. Hierarch. lib. 3. cap.* 7. ubi teſtatur, *Sanctorum omnium fuiſſe communem, & concordem ſententiam, primatū Eccleſiæ uni Petro ſingulariter datum*. Ita ille, & poſt illum de hac communi ſententia Patrum, nempe *ſoli Petro fuiſſe* à Chriſto traditum Primatum Eccleſiæ teſtatus eſt etiam Mauclerus *Monarch. tom. 1. part. 2. lib. 1. c. 8. fol.* 305. omnino videndus, & Salmeronius *tom. 4. tract. 21. part.* 3. aſſerit, *quod traditio Patrum unum Petrum agnoſcit* poſt Chriſtum Eccleſię fundamentum.

Sed Anonymus dicet, multos alios Patres ab Ipſo congeſtos, & allatos aſſerere contrarium, nempe Primatum Eccleſiæ extitiſſe etiam penes D. Paulum. Reſpondeo hoc eſſe merum ſomnium, nam patres ab ipſo adducti numquam dixerunt Primatum Eccleſiæ fuiſſe penes Paulum, & expreſsè, & verbis rotundis dixerunt de Petro, & eorum verba ſanè interpretanda eſſe, & reducenda ad bonum ſenſum, ut inferius, & in poſteriori Diſceptatione patebit. Et plura loca Patrum ab Anonymo adducta, fuerunt deſumpta ex penu Martini Lutheri, & Marci Antonii de Dominis, unde illa deberet Anonymus vereri in proſcennium adducere, nec obſtat dicere Lutherum, & Spalatrenſem ex illis locis Patrum adductis, in quibus videtur Paulum æqualem fuiſſe Petro, falſum inferre, Petrum videlicet non fuiſſe Pontificem, at Anonymus hoc non admittit, ſed infert ſimul cum Petro Paulum Pontificem fuiſſe. Hoc, inquam, non obſtat, nam ex illis locis Patrum male intellectis, Spalatrenſis, & alii hæretici peccarunt per defectum, nullum Pontificem in Eccleſia admittendo, Anonymus verò peccat per exceſſum, duos conſtituendo. Unde ex his omnibus meritò Michael Mauclerus *de Monarch. Eccleſ. tom. 1. par. 2. lib. 1. cap. 1.* ſic ait: *Poteſtas ſumma penes unum Principem ſpiritualem, paſtoremque univerſalem eſſe debet, cui oves ſuas, & agnos, Chriſtus Dominus paſcendos, regendoſque ſublimi authoritate conceſſit. Hunc verò Paſtorem Oecumenicum Monarchicumque Principem alium à S. Petro, & ſucceſſoribus ejus legitimis Apoſtolicæ Sedis hæredibus à Chriſto Domino fuiſſe creatum, quis mentiendo audebit impudenter aſſerere, niſi quem Dæmonum præſtigiis dementatum nefanda impiaque hæreticorum dogmata fefellerunt*? Ita Mauclerus. Quid ad hæc reſpondebit Anonymus, Gallus eſt, qui loquitur, & doctor ſapientiſſimus, ex inclyto Muſæo Sorbonico.

Probatur ſecundò noſtra opinio, ex alio loco ſacræ Scripturæ *Joan.* 21. ubi Chriſtus dixit Petro: Paſce oves meas, in quibus verbis apparet Primatum Petri fuiſſe gratiam ſpecialem, ei tantummodo conceſſam. Nam ſicut *Matth* 16. poſt illam eximiam Petri confeſſionem: Tu es Chriſtus filius Dei vivi, fuit ſpecialiter ei promiſſus Primatus totius Eccleſiæ. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. Ita & hic, poſt eximiam amoris ſignificationem, per tres geminatas reſponſiones: Tu ſcis Domine quia amo te, fuit ei ſpecialiter primatus conceſſus in his verbis: paſce oves meas, in quibus caput totius Eccleſię fuit conſtitutus. Nam idem eſt: paſce oves meas, ac ſi diceret: paſce omnes oves meas, nemine excepta, etiam Apoſtolos, etiam Paulum, & ſic exponit dicta verba Pitigianus *in 3. ſent. tom. 2. diſt. 15. quæſt. 2. art. 1. concl.* 2. Duallius *de Rom. Pontif. par. 1. quæſt. 4. & 3.* Bellarminus *lib. 1. de Rom. Pontif. cap.* 16. Corduba *in qq. lib. 10. de poteſtate Papæ quæſt.* 14. Caſtillo *4. ſent. in tom. 2. diſp. 16. quæſt. 2. num. 4. & ſeq.* qui reſpondent ad aliqua loca D. Pauli adducta à Luthero, qui contendebat Paulum non efficere ovem Petri, ſed illum ei æqualem conſtituere. Idem etiam aſſerit Suarez contra Regem Angliæ *lib. 3. c. 10. n. 3. & 20. & cap.* 11.

cap. 11. *num.* 8. juncto num. 20. Sed audiamus Valentiam *to.* 3. *diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. §. 29. Abſolutè, inquit: paſce oves meas, quo ipſo apertè ſignificaret alienum fore à ſuo ovili, quicumque Petrum paſtorem non agnoſceret, quamobrem, nec Apoſtolus quidē à Petri cura eximit. Niſi fortè non illi fuerunt Chriſti oves. Ita ille.

Audi etiam Maldonatum *in Joan. c.* 25. *verſ.* 15. Quæſo eſt Chriſtus dicit: paſce oves meas, paſce agnos meos, quas oves, quos agnos intelligit, Dicam clarius, comprehendit cæteros Apoſtolos, an non, Quid id affirmaverint, reperiuntur Euſebius, Cyprianus, quin & Auctores Græci à Romano Pontifice ſtudio nationis abhorrentes. Qui verò negaverit, præter Lutheranos, & Calviniſtas nuper repertus eſt nemo, quorum facillimè poteſt opinio refutari; quid enim eſt: paſce oves meas, niſi paſce gregem meum, paſce Eccleſiam meam; Quicumque ergo intra Eccleſiam erant, paſcendos illi tradidit, reliqui verò Apoſtoli extra Eccleſiam ut opinor, non erant. Denique Chriſtus non dicit Petro: paſce has, aut illas oves, ſed paſce oves meas, omnium ergo ſuarum ovium curam illi dedit. Hæc Maldonatus.

Sed egregiè Cajetanus ſupra omnes *in opuſc. tom.* 1. *tract.* 3. *de Romano Pontif. inſtitut. cap.* 10. paſce oves meas, inquit, aut omnes, aut iſtas, aut nullas, vel vagè oves committuntur. Et quidem quod non has, vel alias determinatè commiſerit, verba ipſa teſtantur. quòd verò nullas, veritati adverſantur; quod autē vagè reliquerit & Chriſti ſapientiæ derogat, & veritati pronominis adjuncti contrariatur. Sapientis enim Gubernatoris, & Potentis definire providere, non vagam relinquere proviſionem ſuam, & conſtat quod ex hoc ipſo, quod ſolo pronomine *Meas*, demonſtrat oves non vagè, ſed indefinitè loquitur, ſed ex hoc ipſo, quod nullas ſuas eximit, omnes ſuas comprehendit, dicendo: paſce oves meas: & propterea non oportuit apponere omnes, quia quæcumque oves, ad quas extendens pronomem *Meas*, comprehenduntur, cùm dicitur: paſce oves meas, ſicuti *Io.* 10. omnes comprehenſæ ſunt Chriſti oves, cùm dixit Dominus: Animam meam pono pro ovibus meis, & rurſus: Oves meæ vocem meam audiunt, unde ly *Meas*, univerſalis ſigni ſupplere effectum altiori ratione neceſſario appoſitum patet. Et hinc confirmatur ſenſus Catholicus, quoniam, quod ibi, *Joan.* 21. videlicet, Chriſtus promiſit, hic exhibuit, & propterea quia ei totam Eccleſiam promiſit; huic omnes oves commiſit. Et confirmatur rurſus ex verbis *D. Io.* 10. Alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & fiet unum ovile, & unus paſtor. Si enim ex omnibus ovibus, ovile unum conſtare debet ſub uno paſtore, *conſequens eſt, ut cum unus paſtor inſtituitur, & dicitur: paſce oves meas, illius unus ovilis cura committatur* Hucuſque acutiſſimus Cajetanus qui in fine dicti cap. 10. aſerit in dictis verbis: paſce oves meas, Chriſtum dediſse poteſtatem Petro, etiam ſupra Paulum. Hinc Epiſcopus Maſſilienſis Coffettaù contra Marcum Antonium de dominis *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 2. ſic ait: *Cùm Petrus Princeps Apoſtolorum vocatur, nedum reliquorum, ſed etiam ipſius Pauli Princeps ſignificatur, quod non ſecus, quam reliqui, ſit in numero ovium, quas paſcendas ſuſceperit Petrus.* Ita ille. Quod etiam noviſſimè docet eruditus Pater Joannes Bagoſius *in Apologetico fidei p.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 8. *c.* 3. *ſect.* 1. ubi firmat de jure divino fuiſse Petrum conſtitutum à Chriſto Principem, & caput Apoſtolorum. Et poſtea *c.* 4. *ſect.* 1. idem confirmat, & inter Apoſtolos apponit etiam D. Paulum, & ſubditum, ac inferiorem Petro facit.

Rectè itaque ex omnibus ſupradictis cōmuniter aſerunt Sancti Patres, in citatis verbis: paſce oveas meas, ſolum Petrum, & non alium fuiſse in Eccleſia Paſtorem ſupremum conſtitutum. Nam omnes alios tamquam oves ab ipſo regendas Chriſto in dictis verbis ei ſubijciuntur, quod patet ex contextu ipſius litteræ. Unde Theophylactus exponens iſta verba: paſce oves meas, præſecturā ait ovium totius Mundi *Petro commendatur, non alteri, ſed huic traditur* D. Cypr. *lib. de unit. Eccleſ.* ſic aſſerit. Petro iterùm poſt reſurrectionem ſuam dicit: Paſce oves meas, ſuper illum unum ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oves ſuas, & quamvis Apoſtolis omnibus, poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat, ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos, *Tamen ut unitatem manifeſtaret*, unam Cathedram conſtituit, & unitatis ejuſdem originem *ab uno incipiente* ſua authoritate diſpaſuit. Hoc erant utique & cæteri Apoſtoli, quod & Petrus pari conſortio præditi, & honoris & poteſtatis, ſed exordium ab unitate proficiſcens, Primatus *Petro datur, ut una Chriſti Eccleſia, & Cathedra una monſtrentur*. Sic ille. Sed non minus eleganter Bernar. *lib.* 2. *de Conſider. c.* 9. Paſce oves meas. Oves meas, inquit, cui non planum, non deſignaſse aliquas, ſed adſignaſse omne,? Nihil excipitur, ubi diſtinguitur nihil. Et fortè præſentes cæteri condiſcipuli erant, *cum committeret uni*, unitatem omnibus commendaret in uno grege, & in uno paſtore. Idem etiam docet D. Leo *ſer.* 3. *de anniverſ. ſui pontificatus*; De toto mundo, *unus Petrus eligitur*, qui & univerſarum gentium vocationis, & omnibus Apoſtolis cunctiſque Eccleſiæ Patribus præponatur. Ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes ſint multi Patres, *omnes tamen regat Petrus*, quos principaliter regit & Chriſtus, & paulò poſt: *Ideo Petro ſingulariter hoc creditur*, quo cunctis Eccleſię Rectoribus forma proponens, &c.

Et tandem adducam hic authoritatem D. Chryſoſtomi, qui ex dictis verbis: Paſce oves meas, non ſolùm firmat Petrum fuiſſe conſtitutum Eccleſiæ ſupremum paſtorem, ſed etiam Paulum, ut talem eum exiſtimaſſe. Paſce, inquit, oves meas, Cur tandem aliis prætermiſſis de his ſolum Petrum affatur? Singularis, ſive eximius ex Apoſtolis, & os diſcipulorum, & cœtus, ac verte erat. *Idcircò & Paulus* aſcendit, ut eum ſtudioſè videret præter cæteros, ita Chryſoſtomus *Hom.* 87. *in Joan.*

Dicendum eſt igitur cum Duvallio *de Roman. Pontif. p.* 1. *qu.* 3. Azorio *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *qu.* 1. Caſtillo ubi ſuprà n. 19. & aliis in his verbis: Paſce oves meas, Chriſtum compleviſſe promiſſionem factam Petro *Joann* 21. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus &c. Ergo ſicut tibi verba Chriſti ſatis exprimūt, & unanimiter S. Patres exponunt, & declarant primatū ſoli, & tantumodo D. Petro, & non aliis fuiſſe promiſſum, ſic dicendum eſt hic cum iiſdem Patribus, etiam ſoli, & tantummodo Petro traditum fuiſſe, ut jam ſatis firmavimus.

Sed contra ſuperius dicta, poſſet aliquis dicere in favorē Anonymi non obſtare verba: paſce oves meas; nam ſicut non eſſet hæreticum, imò ſatis probabile, aſſerere ſecundum aliquos ex privilegio Beatam Virginem exceptam fuiſſe ex illis verbis generalibus; omnes in Adam peccaverunt. Ita dicendum eſt, non eſſe hæreticum aſſerere cum Anonymo, Paulū ex privilegio fuiſſe exceptū ab illis verbis: paſce oves meas, ſed ſatis probabile ex authoritate Patrum, quas ipſe adducit. Reſpondeo, eſſe magnam diſparitatem inter exceptionem Beatæ Virginis, quam admittunt Doctores ab illa regula generali: Omnes in Adam peccaverunt; & inter exceptionem D. Pauli ſecundum Anonymum ab illis verbis: paſce oves meas. Nam primò, adſunt multæ rationes, quare excipienda ſit Beata Virgo ab illis verbis: Omnes in Adā peccaverunt, quas enumerat, & obſervat Valentia *tom.* 2. *q.* 11. *punct.* 11. Sed nulla ratio adeſt pro exceptione D. Pauli ab illis verbis paſce oves meas, imò contrarium dicendum apparet, nam præter alias rationes, ex dicta exceptione, Statum Eccleſię Monarchicum ſaltem minueretur, contra id, quod dixit Ezechielis *c.* 34. Suſcitabo ſuper eos paſtorem unū, *& c.* 37. Erit unus paſtor omnium veſtrum; deinde ex dicta exceptione ſequeretur abſurdum, ad quod tollendum dixit Hieronymus *l.* 1. contra Jovinianum: *Inter duodecim unus eligitur*, ut capite uno conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio. Secundò, non deſunt ex S. Patribus quamplures Doctores, aſſerentes B. Virginem fuiſſe exceptam propter multas rationes, ab illis verbis generalibus: Omnes in Adam peccaverunt. Sed nullus Pater, nullus Scholaſticus, uſque adhuc auſus eſt dicere ab illis verbis: paſce oves meas, fuiſſe exceptū D. Paulum, imò omnes Paulum in dictis verbis includunt, & docent in regimine fuiſſe ſubditum D. Petro. Patres verò, quos Anonymus adducit in ſui favorem nihil aſſerunt, ut ego ſatis in hac Diſcept. & in ſequenti probavi. Tertiò, quia in aliquibus generalibus locutionibus B. Virgo non includitur, ut colligitur ex Trident. ubi declarat Virginem non comprehendi ſub definitione ſua generali, de peccato originali, & conſequenter idem declarat, vel certè dat declarandi facultatem de locutionibus Scripturæ, quia Concilium id definit, quod cenſet in Sacra Scriptura doceri. Confirmatur hoc à ſimili, quia tam ſunt generales locutiones illæ de peccato actuali: Non eſt homo, qui non peccet 2 *Paral.* 6. Et in multis offendimus omnes; *Jacob.* 3. In quibus verbis non intelligitur excludi Virginis privilegium. Ergo eodem modo videntur explicandæ locutiones generales Scripturæ de peccato originali. Ergo non valet argumentum in favorem Anonymi, deſumptum ex verbis: Omnes in Adam peccaverunt, ut ſicut ex illis excluditur Beata Virgo, ita & poteſt Excludi D. Paulus ex illis: paſce oves meas. Nam ut probavimus, diſpar eſt ratio inter exceptionē Beatæ Virginis ab illa regula generali: Omnes in Adam peccaverunt, & inter exceptionem prætenſam ab Anonymo D. Pauli ab illis verbis: paſce oves meas. Itaque notabiliter dicendum eſt cum Joanne Præpoſito inſigni Societatis Jeſu Theologo *in p.* 2. *D. Thomæ q.* 83. *dub.* 4. §. *poſter.* & aliis, quod propoſitiones univerſales Sacræ Scripturæ non includunt illos, quos aliunde colligitur habere privilegium contrarium, vel ex alio loco Sacræ Scripturæ, aut Patrum authoritate, vel alia ratione, ut aliqui Doctores in B. Virgine in ordine ad peccatū originale dixerūt. At in noſtro

caſu, neque ex rationibus, neque ex aliquo loco Sacræ Scripturæ, neque ex authoritate Patrum poteſt colligi privilegium exceptionis D. Pauli ab illis verbis: paſce oves meas; imò rationes, Scriptura, & Patres ſunt in contrarium, ut ſupra probavimus. Ergo videant quo pacto poſſent Adverſarii excipere D. Paulum ab illa propoſitione univerſali: paſce oves meas, unde non deſinam hic apponere verba Franciſci de Oviedo inſignis Theologi Societatis JESU *in part. 2. D. Thomæ tract. 6. controv. 9. punct. 1. num. 1.* ubi ſic ait: Cenſeo aliquem excipere ſine fundamento à propoſitione univerſali revelata, non ſolùm eſſe temerariũ, erroneũ ſuſpectum de hæreſi, ſed manifeſtè hæreticum: eſt enim negare objectum proximè actum terminare aſſenſum formalem & immediatè in ſe ipſo revelatum. Propoſitio enim univerſalis immediatè de omnibus particularibus revelatur, neque alio modo credimus innumera fidei myſteria, niſi propter revelationes univerſaliter factas. Ideò tenet communis Theologorũ ſentẽtia in materia de fide, ſimilia omnia contẽta in propoſitione univerſali revelata de fide eſſe. Hucuſque Oviedo. Ex cujus doctrina videant Adverſarii, ſi poſſunt excipere Paulum ex illa propoſitione univerſali: paſce oves meas, & quam cenſuram ejus opinio mereatur. Nec obſtat reccurrere ad authoritatem Patrum, quas ipſi adducunt, nam nihil aſſerunt ad rem, & optimè explicantur à Theologis, ut à nobis latius in his diſceptationibus explicatum eſt. Probatur tertiò noſtra ſententia ex ſymbolo Niceno, in illis verbis Et unam Sanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Dicitur enim Eccleſia una preter alias rationes, ut obſervãt Patres, ab uno paſtore ſuo Epiſcopo, cum plebs Chriſtiana (ut Cyprianus *lib. 4 Epiſt. 9.* inquit) adunata cohæret, & ita docet Valentia *t. 3. diſp 1. p. 1. punct. 7. §. 14.* Franciſcus de Caſtillo *in 4. ſent. t. 2. diſp. 3. quæſt. 10. n. 11.* Bellarminus *de Rom. Pontif. l. 1. c. 9.* & omnes Theologi communiter. Quod ita certum eſt, ait Duallius *de Rom. Pontif part. 1. quæſt. 2.* ut à quoquam, citra fidei jacturam, negari non poſſit. Ezech. enim *c. 34.* de fidelibus in nova lege ante fuerat pronuntiatum. Suſcitabo ſuper eos paſtorem unum, & cap. 37. Et erit unus paſtor omnium veſtrum, & *Jo 10.* poſtquam Chriſtus de filiis Iſrael locutus eſſet, ſubjunxit: Alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili; & illas oportet me adducere, & fiet unum ovile, & unus paſtor. *Quibus accedit plurimum Conciliorum definitio, & unanimis veterum Patrum omniumque Chriſtianorum conſenſus*, cui reſiſtere ex Auguſtino *Epiſt. 118. inſolentiſſima eſt inſania*. Hucuſque Duallius. Sed dicet Anonymus ſuam ſententiam non lædere unitatem Eccleſiæ, & ſtatum Monarchicum, quia licet ipſe aſſerat Paulum, & Petrum fuiſſe Pontifices, non tamen dicit conſtituiſſe duo capita, ſed ambo unũ Eccleſiæ caput effeciſſe. Ergo in tali ſententia unitas, & Eccleſiæ Monarchia non offenditur, & adducit exemplum Sanctiſſimæ Trinitatis, cujus ſtatus eſt perfectè Monarchicus, quia licet tres perſonæ diſtinctæ, omnes tamen habent tantùm unam potentiam ſupremam, & independentem in ſingulis, quam in omnibus, unde ſunt unus Dominus, unus Rex ſecundum fidem.

Reſpondeo, & miror, quod res tam gravis, ita gratis ab Anonymo aſſeratur. Proferat quidem unum ſolùm Patrem, qui aſſerat Paulum, & Petrum Pontifices effeciſſe unum Eccleſiæ Caput, & ego dabo Caput meum: proferat locum unum, & vincat, ſed omnia de ſuo cerebro fingit, unde poſtquam ex verbis Patrum malè intellectis ſtatuerit in Eccleſia duos Pontifices, Paulum, & Petrum, ut fugiat conſequentiam: Ergo Eccleſia fuit corpus biceps ſine ulla auctoritate, ſed gratis aſſerit Paulum, & Petrum effeciſſe unum Caput, & ita conſtituunt unitatem paſtoris in Eccleſia. Sed omnino talis ſententia reprobanda venit, nam Sacræ Scripturæ ita communiter à Sanctis patribus intellectæ, & explicatæ, clamant Unitatem Eccleſiæ a Chriſto Domino fuiſſe ex uno ſolo Petro fundatam. Undè ſapientiſſimè dixit Cajetanus *tract. de Roman. Pontif. inſtit. cap. 5.* Oportet ſalvare non ſolum ſignificationem, ſed etiam derivationem, hoc eſt, non ſolum ut unitas Eccleſiæ ſignificetur per unitatem Petri, *ſed etiam ut unitas Eccleſiæ proficiſcens ab unitate Petri, ita ut initium habeat Eccleſiæ unitas ab uno Petro*. Ita Cajetanus.

Sed audiamus Patrum verba. Pacianus *Epiſt. 3.* ad Sympronianum. Ad Petrum inquit, locutus eſt Dominus, *ad unum ideò, ut unitatem* fundaret ex uno. Cyprianus *lib. de unit. Eccl.* loquitur Dominus ad Petrum, Ego tibi dico, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. Et idem poſt reſurrectionem ſuam dicet: paſce oves meas, & quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat: Sicut miſit me pater, ego mitto vos, ſi cui remiſeritis peccata, remittuntur illis. Tamen ut unitatem *manifeſtaret unitatis ejuſdẽ originis ab uno incipiente* ſua auctoritate diſpoſuit. Et *Epiſt. 40.* Deus unus eſt, & Chriſtus unus, & una Eccleſia, & Cathedra una ſuper Petrum Domini voce fundata. Vide alia aurea verba Cypriani, adducta paulò ſupra in probatione prima.

Julius II. *quæſt. 1. ad Epiſcopos Orientales*. Connexio totius corporis unam ſanitatem, unam pulchritudinem facit, & hęc quidem connexio totius operis unan imitatem requirit, *Quoniam & inter Beatiſſimos Apoſtolos* in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio, *Uni tamen* datum eſt, ut cæteris præemineret.

Optatus *lib. 2. contra Parmionem*: Cathedra una eſt, quæ eſt prima de dotibus *in ea ſedit primus Petrus*, ſuccedit Linus, Lino Cletus, &c.

Alexander II. *in Concilio Romę celebrato*. Cùm omnibus diſcipulis parem ligandi, atque ſolvendi poteſtatem Dominus daret, Petro præ omnibus claves Regni Cœleſtis ſe daturum promiſit. Quicumque ergo ab unitate Eccleſiæ, *quæ per Petrum intelligitur*, fuerit alienus, execrare poteſt, conſecrare non poteſt.

Anſelmus *in cap. 16. Matth* Eam poteſtatem ideò quaſi *uni Petro conceſſit ſpecialiter, ut ad unitatem nos invitaret*. Ideò eũ Principem Apoſtolorum inſtituit, ut Eccleſia quaſi unum principalem Vicarium Chriſti habeat.

Iterùm Cyprianus *Epiſtol. ad Jubaianum*: *Eccleſia, quæ una eſt ſuper unum*, qui claves accepit, voce Domini fundata eſt.

D. Auguſtinus *lib. de Paſtor cap. 14.* Imò verò, & in ipſo Petro unitatem commendavit, *multi erant Apoſtoli, & uni dicit: paſce oves meas*. Sed non deſinam hic apponere verba Summi Pontificis Bonifacii VIII. *in Extravagant.* Unam Sanctam, ſic enim inquit, unam Sanctam Eccleſiam urgente fide credere cogimur, & tenere. Igitur Eccleſiæ unius, & unicæ unum corpus, unum caput, non duo capita quaſi monſtrum, *Chriſtus videlicet, & Chriſti Vicarius Petrus, petrique ſucceſſor*. Hæc pauca verba jugulant Anonymum, primò aſſerit Pontifex, unum corpus, unum caput, Et ſtatim explicat, quid intelligat in his verbis, Unum corpus, unum caput, *Chriſtus videlicet, & Chriſti Vicarius Petrus, Petrique ſucceſſor.* Ergo ſecundum Bonifacium conſtituunt in Eccleſia unitatem corporis, & capitis *Chriſtus, Petrus, & Pontifex*, quæro ego ab Anonymo. Quare ipſe contra Bonifacium addit & Paulum, quis ei hanc tribuit auctoritatem, ſunt meræ nugæ? verum omnibus ſupradictis addamus auctoritatem aliquorum recentiorum. Itaque Nicolaus Sanderus *de Clave David lib 3. cap. 5.* ubi probat unitatem Eccleſiæ ex inſtitutione Chriſti ab uno Petro proceſſiſſe, ſic ait: Deus per naturam unus, & in perſonis trinus, atque ideo nec unitatis primum fabricandæ, nec multitudinis ex unitate poſtea propagandæ unquam immemor, ſicut primum firmavit unum Adamum, ac deinde ex illo uno fecit omne genus hominum. Itemque ſicut populum ſibi peculiarem ſelecturus, primum vocavit unum Abramum (ut Iſajas ait) ac deinde benedixit ei & multiplicavit eum. Sicut etiam ex Ægypto populum ſuum educturus; primum vocavit unum Moyſem; ac deinde tulit de ſpiritu ejus, tradiditque eum ſeptuaginta viris, ut ſuſtinerent onus populi una cum illo. Sic etiam veteribus adaptans nova, naturam perficiens, figuram adimplens, & legẽ ſtatuens: Unum Simonem Joannis *filium vocavit Cepham* hoc eſt petram. Deinde Jeſu Chriſti divinitatẽ ei primum, ac per ejus Confeſſionẽ, aliis revelans, promiſit ſe ſupra petram ædificaturum Eccleſiam ſuam. Mox eidem Petro claves Regni Cœlorum contulit, quarum uſum poſtea cæteris Apoſtolis communicavit. Eum quoque fecit primum Apoſtolorum, cui poſtea undecim ſocios adjunxit, qui unus Eccleſiaſticæ molis una cum illo ſuſtineret. Ei prætereà fidem contulit tam ſtabilem, & firmam, ut fratres ſuos confirmare tum poſſet, tum deberet. Eum poſtremò in grado ſingulari, quo Chriſtum cæteris Apoſtolis plus amavit, Paſtorem ovium, atque agnorum conſtituit, alios poſtea ſimul cum illo ad docendum, ac baptizandum omnes gentes mittens. Ita & in Eccleſia ædificanda primus, ac ſolidiſſimus militantium lapidum eſt Petrus, & in familia gubernanda Princeps moderandarum clavium eſt Petrus, & in legationè obeunda Chori Apoſtolici Coriphæus eſt Petrus, & in fidei cauſis decidendis columna maxima immobilis eſt Petrus, & in grege plus alii amando, paſcendoque *Unus ac ſingularis paſtor eſt Betrus*. Undique igitur Apoſtolici ordinis caput eſt, cui Dominus tam eminentem gratiam, ac poteſtatem contulit, ut nemini major, nemini par, nemini aliqua omnino poteſtas daretur, Una eſt igitur Eccleſia, ſuper Petrum fundata, ab ipſo incæpit, per ipſum conſervatur. Hæc Sanderus, ſed audiamus Stanislaum Socolovium Polonum, virum ſuo ævo celeberrimum *lib. 2. de vera, & falſæ Eccleſia diſcrimine cap. 3. fol. 237.* Capitis, inquit, unitas quæ, non alia

quam

quam unitas paſtoris, qui hoc docet? Chriſtus Dominus, & erit unum ovile, & unus paſtor, quis paſtor? quis alius, niſi ſponte errare velis, quam ille, cui munus paſcendi toties repetitis vicibus: paſce oves meas, paſce agnos meos, committitur? Ita ille. Rectè itaque dixit alius Stanislaus Cardinalis Hoſius *in Confeſſione Cath. fidei cap.* 26. Unitatis conſtituendæ principium Chriſtus, & retinendæ per eumdem Chriſtum *Petrus ſtatuitur*. Quoniam verò præſentiam ſui corporalem Eccleſiæ ſubtracturus erat, unius uti miniſterio voluit, per quem unitas hæc retineret: Tu es Petrus,& ſuper hanc petram, &c.

Cùm igitur ex ſupradictis Sacræ Scripturæ locis clarè pateat, & patres aſſerant,unitatem Eccleſiæ Chriſtum ex uno, & in ipſo Petro fundaſſe; neceſſe ſequitur propoſitionem Anonymi non eſſe admittendam, nempe Paulum fuiſſe cum Petro Pontificem, quia& contra Symbolum Nicenum, & contra Scripturas, & patres, unitas Eccleſiæ non ex uno,ſed ex duobus à Chriſto fundata fuiſſet, Ergo &c.

Ad exemplum verò,quod ipſe adducit de Sanctiſſima Trinitate. Reſpondeo,in Trinitate unam habere Monarchiam, quia tres perſonę Sanctiſſimæ Trinitatis habenr, nam potentiam,unam voluntatem, unā intelligentiam, & unam eſſentiam ſimpliciſſimam, ſed in Paulo, & Petro non extabat una voluntas, una eademque forma,eſſentia,& natura ſimpliciſſima, & per conſequens non poterat exiſtere una mens,una potentia, una voluntas, Ergo &c.

Dicendum eſt igitur ad unitatem Eccleſiæ,& gubernationem Monarchicam ex inſtitutione Chriſti Pōtificatum ſuper unum conſtitutum fuiſſe, ut rectè obſervat Salmeronius *to.* 4. *par.*3.*tr.*5. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.*2.*cap.*1. *quæſt.* 5. Io. Gerſon. *l. de Auferi.Papa conſider.*8.Duvalius *de Rom.Pontif. part.*1. *quæſt.* 2. Azorius *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 12. unde contra Almanium, & Ocham teſte Joanne Majori *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 24. *quæſt.*3. dicendum, eſt, quod ex nulla urgenti cauſa poſſit ſummus Pontificatus duobus æqualiter dari, nam tribus modis fingi poſſet duos ſummos eſſe Pontifices. Primò, ut ſumma poteſtas in duos divideretur, quorum unus in Oriente, ſumma Eccleſiæ adminiſtratione potiretur, alter verò in Occidente, ut olim duo erant Imperatores. Orientalis, & Occidentalis. Secundò, ut æquè ſinguli ſummam in Eccleſiam poteſtatem haberent, ita ut uterque in ſolidum gubernaret, & ita fuerunt aliquando duo Imperatores Auguſti. Tertiò ut ambo ſimul primatum tenerent, Ita ut neuter ſine altero quidquam poſſet, ſed omnia ſimul ambo præſtarent. At nullo ex prædictis modis poſſint duo eſſe ſummi Pontifices, quia ſic neceſſariò fieret, ut ſumma Pontificis poteſtas ex parte minueretur: nam ſi duo primo modo crearentur,eſſet eorum poteſtas diviſa, ac proinde neuter in totum orbem,nec unus omnia præſtare poſſet. Si verò ſecundo modo, toti Eccleſiæ duo Summi Pontifices præficerentur, etiam utriuſque poteſtas ex parte minueretur, nam uterque eſſet Chriſti ovis, & tamen unus non alteri præeſſet, ac proinde neuter in univerſas Chriſti oves poteſtatem haberet. Nec tertio item modo duo eſſe poſſunt Eccleſiæ Pontifices, neuter enim ſummam haberet poteſtatem, ut qui unus ſine altero nihil poſſet. Et hæc omnia rectè obſervat Azorius ubi ſupra, quæ quidem accidiſſent etiam D. Paulo & D. Petro, ſi fuiſſent ambo Pontifices, ut vult Anonymus; Ergo, &c.

Reaſſumendo igitur omnia, quæ uſque adhuc dixi, aſſero propoſitionem hanc Paulus Pontifex ſimul cum Petro, eſſe contra textus Evangelii *Matth.* 16. *& Joann.* 21. à Sanctis Patribus communiter ita intellectos, & declaratos, nempè primatum Eccleſiæ fuiſſe largitum à Chriſto Domino uni, & ſoli D. Petro, ex quo unico Chriſtus Dominus fundavit unitatem Eccleſiæ in Symbolo Niceno expoſitam ſub illis verbis; Et unam ſanctam &c. Addam etiam verba Patrum Concilii Florentini, ſic aſſerentium: Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere primatum & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe B. Petri Principis Apoſtolorum, & in ipſo B. Petro paſcendi, regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam à Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe. Si igitur concilium in dictis verbis definit Pontificem eſſe ſucceſſorem B.Petri. Ergo non Pauli, quia alioquin trunca & manca eſſet doctrina, & definitio Concilii,quòd abſurdum eſt dicere. Item Concilium aſſerit B.Petrum fuiſſe Principem Apoſtolorum. Ergo & Pauli. Et tamdem firmat Pontifici In B.Petro à Chriſto traditam eſſe poteſtatem. Si in Petro, ergo non Paulo. Quod etiam fatetur Innocentius III. *in cap. ſolita de major. & obedien.* aſſerens: Nobis in B.Petro ſunt oves Chriſti commiſſę, dicente:paſce oves meas. Et in Petro dixit ſucceſſoribus ſuis: Quodcumque ligaveris &c. Vide Concilia & Canones, quando loquuntur de primatum nullam efficere mentionem de Paulo, ſed tantum de Petro, & tamen Anonymus contra Scripturam, Concilia & Canones vult in primatu Eccleſiæ Paulum Petro, aſſociare.

SECTIO SECUNDA.

An D.Paulus quoad primatum Eccleſiæ fuerit ſubditus D.Petro licèt æqualis, quoad Apoſtolatum.

Reſpondeo affirmativè; undè ſuppono, diſtinguendum eſſe, inter Apoſtolatum & Primatum. Et ideò licet Apoſtoli fuerint pares D.Petro quoad munus Apoſtolatus, & quoad clavem doctrinæ, fuerunt tamen inferiores quoad regimen & Primatum. Clarè hoc patefecit Hieronymus *lib.* 1. *contra Jovinianum*; Super Petrum inquit, fundatur Eccleſia, Et licet idipſum in alio loco ſuper Apoſtolos fiat, & conjuncti claves Regni Cœlorum accipiant, & ex æquo (quod attinet quidem ad prærogativam Apoſtolatus (ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur: *tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut Capite conſtituto Schiſmatis tollatur occaſio*. An verò ab Hieronymo, vel amplius aliquid ad æqualitatem in Apoſtolatu declarandam, vel clarius ad Petri nihilominus præeminentiam in authoritate Regiminis tuendam, dici potuit? Et D. Leo *Epiſtol. ad Anaſtaſium Tartenſem Epiſcopum*: Inter Beatiſſimos, inquit, Apoſtolos, in pari honoris conſortio fuit quædam diſcretio poteſtatis. Et cùm omnium par eſſet electio (nempè ad Apoſtolatum) *uni tamen datum eſt ut cæteris emineret*.

Sed audiant Lectores, aurea verba incomparabilis viri Cardinalis Baronii *tom.*1.*ann.*34. ſic aſſerentis: Sicut enim, quæ cæteris Apoſtolis æquè ac Petro contulit,& communia omnibus eſſe voluit, evidenter expreſſit, nimirum cum dixit de his, quæ ad ſacrificium pertinent: Hoc facite in meam commemorationem. Quæ ad verbi prædicationem, quæque ad Baptiſmum: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos. Quæ inſuper ad remiſſionem peccatorum ſpectarent: Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo. Vel cùm dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Sivè cùm aperuit illis ſenſum,ut intelligerent Scripturas. Ita etiam, quæ peculiaria voluit eſſe Petri, apertè ſignificavit. Sive cùm dixit: Tu vocaberis Cephas.Vel cùm ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Aut cùm ſubdit: Et tibi dabo claves Regni Cœlorum. At denique cum eodem modo perficiens, ac adimplens, ait: Paſce agnos meos, & paſce oves meas. *Ex his igitur videas Dominum noſtrum, certo quodam diſcrimine adhibito, quæ communia eſſent omnibus Apoſtolis, & quæ Petro tantummodò contuliſſet, egregiè diſtinxiſſe*: ut non mireris, ſi eadem adhibita diſtinctione patres dixerunt aliquando, omnes Apoſtolos pari fuiſſe præditos poteſtate; aliquando Petrum cæterorum caput, & Principem. Hæc Baronius.

Suppoſita igitur hac diſtinctione,& differētia inter Apoſtolatum, & primatum, quam nemo ex Catholicis negabit, aſſero conſtanter, quoad munera Apoſtolatus, fuiſſe Paulum D. Petro æqualem, ſed contrarium dicendum eſt in ordine ad primatum, & ad poteſtatem juriſdictionis. Nam in hoc Paulus non fuit æqualis, ſed minor D. Petro. Et ita obſervat ex Doctoribus Sorbonicis, piiſſimus, & doctiſſimus Andreas Duvalius *in tract. de Rom. Pont. p.*1.*q.*1. *in fine*, firmat enim Paulum,& Petrum fuiſſe æquales, tum in fidei favore, tum denique in paſſione; quia eodem tempore, & loco, ſub eodem Tyranno Martyrium ſubjerunt: *non autem in ratione poteſtatis*. Idem etiam, ex eodem Muſæo Sorbonico, docuit Nicolaus Coeffettaù Epiſcopus Maſſilienſis, ex almo Ordine Prædicatorum, contra M. Antonium de Dominis *tom.*1.*lib* 1.*cap.*3 *fol.*56. ubi ſic ait: Breviſſimè dico, poſſe Paulum conferri cum Petro duplici reſpectu, ſcilicet vel ratione privatæ ſanctitatis, laboris pro Eccleſia ſuſcepti, zeli, adeoque officii, & gradus Apoſtolici, & hoc reſpectu Paulum Petro parem facere non dubitamus. Rectè enim Leo dicit: De eorum meritis, atque virtutibus, nihil nos debere ſentire diſcretum. *Vel ratione juriſdictionis, & poteſtatis, ſicque paulum primas concedere petro aſſeveramus*. Ita ille.

Undè utinam Adverſarii veſtigiis Doctorum Sorbonicorum adhærerent, inter quos etiam, tamquam illorum, & omnium Magiſter ponendus eſt Angelicus Doctor D. Thomas,qui *in lect.*2.*Epiſt.*2. *ad Galat.* exponēs illa verba D. Pauli: Cùm autem veniſſet Petrus Antiochiam, in faciem reſtitit, cum Gloſſa ibi dixerit: Reſtitit ei tamquam par

D. Thomas interpretans, quo pacto ſint dicta verba Gloſſæ intelligenda, aſſerit; *Dicendum eſt quod Paulus fuit par Petro in executione authoritatis, non authoritate regiminis*. Quid ad hæc reſpondebunt Adverſarii? Thomas eſt, qui loquitur. Si leo rugit, quis non pavebit ad ejus occurſum? Sed iterùm audiant ipſum, de directo contra ipſos loquentem. Ipſi aſſerunt, D. Paulum fuiſſe æqualem D. Petro, Thomas aſſerit fuiſſe ſubditum D. Paulum D. Petro. Accipe ejus verba in ſuo ultimo teſtamento, nempè *in 2.2. quæſt. 33. art. 4. ad ſecundum*, ubi firmans illam concluſionem, quod ſubditus, & inferior poteſt cum debitis circumſtantiis ſuperiorem corripere, ſic aſſerit: *Paulus qui erat ſubditus Petro*, propter imminens periculum ſcandali circa fidem Petrum publicè arguit. Ita ille, & ante illum, hanc opinionem eſſe communem teſtatur Abulenſis *in cap. 18. Matth. quæſt. 86*, ſic aſſerens: ubi tamen ſpecialiter imminet periculū fidei, niſi prælati publicè arguantur, poſſunt ſubditi, imò debent arguere prælatos ſuos. *Undè Paulus etiam ſi eſſet ſubditus Petro, ut communiter aſſeritur* propter imminens periculum ſcandali arguit Petrum publicè. Hæc Toſtatus. Idem docuit D. Antonius in Chronica *part. 1. tit. 6. cap. 4.* ſic aſſerens: Quando dicitur ſpecialiter de Petro, & Paulo, quod ſunt pares, intelligendum eſt, vel quoad meritum & præmium, ut videtur ſentire Ambroſius & Leo Papa; vel quoad poteſtatem Ordinis. Quantum autem ad juriſdictionem, Petrus major Paulo, & omnibus aliis fuit. Gabriel Biel. *in Can. Miſſæ lect. 74.* Paulus, ait qui erat ſub Petro, propter imminens periculum ſcandali Petrum publicè arguit. Et quamvis Hieronymus ad *Galat* 2. dicat: Paulus Petrum repræhendit, quod non auderet, niſi ſe non imparem ſciret, ſed hoc non de officio Eccleſiaſticæ dignitatis, ſed de puritate vitæ, & ſanctitate converſationis intelligitur. Solus enim Petrus inter Apoſtolos primatum gerebat. Ita ille. Idem firmat etiam Cardinalis Turrecremata in ſumma de Eccleſia *lib. 2. cap. 13.* ubi ſic aſſerit: Patet quomodo, ſive in quo Paulus non dicebatur inferior Petro, ſcilicet in duobus. Primò in hoc, quod à Chriſto immediatè erat inſtitutus Apoſtolus, ut Petrus, & alii. Secundò in hoc, quod à Deo perfectè inſtructus in Evangelio erat, ſicut & ipſe Petrus. Non autem dictus eſt par Petro in poteſtate juriſdictionis, quoniam non latebat ipſum Paulum, Petrum caput eſſe Eccleſiæ. Undè eum vocat Cephas, quod caput ſecundum linguam Græcam ſonat, ut dicit B. Iſidorus. Cæterum licet Paulus non immediatè à Petro Apoſtolatus officium ſuſceperit, ſicut nec alii Apoſtoli, ſed à Chriſto immediatè, non ſequitur quod B. Petrus non fuerit Pauli, ſicut & aliorum Apoſtolorum Princeps & prælatus. Hæc Turrecremata, cui adde B. Joannem à Capiſtrano *de Auctor. Papæ par. 1. fol. 8. & part. 7. fol. 113.* Thomam Vvaldenſem *tom 1. lib. 2. cap. 3.* Paludanum *lib. de Eccleſ. poteſt. art. 1: concl.* Cardinalem Jacobatium de Conciliis *lib. 10. art. 7. fol. 669. & 717. littera B*, Cardinalem Cajetanum *tom. 1. Opuſc. de Auct. Papæ, & Concilii cap. 3.* Cardinalem Polum *in defenſ. unit. Eccleſ. lib. 2. folio* 69. Cardinalium Baronium *tom. 1. ann.* 34. Cardinalem Bellarminum *de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 17. per totum*, Jo. Driedonium *tom. 1. lib. 4. cap. 3. pari. 3. fol. 237.* Albertum Pighium *de Hier. Eccleſ. lib. 3. cap. 11.* Nicolaum Sanderum *de viſibili Monar. lib. 6. cap. 6.* Laurentium Arturum *in Diſput. Theol. de Petri Principatu num. 41.* Pueronium *de Ariſtocratia Regulari tom. 1. cap. 3. num. 11. 21. & ſeq.* Petrum de Sot. *in Defenſione Catholicæ Confeſſionis c. 89. part. 1.* Alphonſum Alvarez *in Theſauro Chriſtianæ Religionis cap. 1. num. 59.* Campanellam *de Monar. Meſſiæ cap. 12.* Genebrardum *in Chronologia lib. 4. can. 32.* Mauclerum *de Monarc. Eccleſ. tom. 1. par. 2. lib. 2. cap. 3.* Simancham *in Inſt. Cathol. tit. 45. num. 5.* Bzovium *de Rom. Pontif. cap. 36.* Pitigianum *in 3. ſent. tom. 3. diſt. 25. quæſt. 2. art. 1.* Joannem Vvigers *in 2.2. D. Thom. tract. de Pont. art. 10. quæſt. 1. dub. 1. n. 68. & ſeq.* Bagotium *in Apologetico Fidei part. 1. lib. 3. diſputat. 8. cap. 4. ſect. 1.* Lorinum *in Acta Apoſt. cap. 28. verſ. 30.* Joſ. Stephanum *de poteſtate coercitiva Pontificis cap. 8. num. 2.* M. Antonium Capellum *de Pont. Petri diſput. 1. cap. 12.* Silvium *in 2.2. D. Thomæ quæſt. 33. art. 10.* Tannerum *to. 3. diſput. 1. quæſt. 4. dub. 2.* Agricolam *de primatu Petri cap. 7.* Coninch. *de fide, & ſpe & charitate diſput. 12. dub. 1. nu. 11. & diſp. 28. dub. 4. num. 52.* Salmeronium *in Epiſt. 2. ad Gal.* & latius *tom. 4. part. 3. tract. 5. fol.* 423. Serarium *opuſc. de vita D. Pauli part. 4. num. 70.* Valentiam *tom. 3. diſput. 2. quæſt. 1. punct. 7. §. 31.* Becanum *de Republic. Eccleſ. lib. 2. cap. 7.* Perez *in pentatheum Fidei lib. de Rom. Pontif. cap. 20.* Cornelium *in Epiſt. 2. ad Galat ver. 7. num. 3.* Bannez *in 2.2. D. Thom. qu. 1. art. 10. dub. 4. in reſponſ. ad primum argumentum*, Chriſtophorum Marcellum *de auctor. Papæ contra Calvinum lib. 1. ſect. 1. c. 12. 29. & 38.* Panuinum *de primatu Petri par. 2. cap. 3. & in reſponſ. ad 2. & 3. argum* Echium *de primatu Petri, lib. 3. cap. 37.* Xiſtum Senenſem *in Biblioth. lib. 6. ann. 269. & 271.* Arcudium *tractat. de purgat. contra Barlaanum*, Cariophylum *in refutat. contra Garganum Blaſphemia 33. & 35.* Nardium *de Papatu Romano cap. 1. fol. 10.* Arriaga *in p. 2. D. Thom. tom. 2. diſp. 18. ſect. 1. num. 3. & 4.* Amicum *in curſu Theologiæ tom. 2. diſput. 6. ſect. 2. num. 77. & ſeqq.* Thomam Campegium *opuſc. de Rom. Pont. c. 12. nu. 6. 7. & 8.* Alphonſum Mendoza *in quodlibeto quæſt. 4. Scholaſt. num. 1.* Antonium Delphinum *de Eccleſia lib. 2. fol. 114.* Franciſcum de Caſtillo *in 3. ſent. to. 2. diſp. 16. qu. 2.* Alex. Carenium *de poteſt. Rom. Pontif. l. 1. c. 1.* Antonium Polum *in Lucidario poteſt. Pap. lib. 4.* Gordonum *in Epitom. Controverſ. tom. 1. contr. 25. n. 8. & ſeqq.* & alios penes ipſos.

Quid dicet Anonymus ad tantam nubem teſtium? Manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum. Qua fronte poterit ſe opponere torrenti Doctorum, quos ego omnes in fonte vidi, firmantes cum primis Magiſtris Sacræ Theologiæ D. Thoma & Petro Lombardo, Paulum fuiſſe æqualem Petro in ordine ad Apoſtolatum, ſed in ordine ad regimen & primatum fuiſſe inferiorem, & ſubditum D. Petro, & ut ait Suarez *contra Regem Angliæ lib. 3. c. 11. n. 21.* illum recognoviſſe ut caput & Principem ſuum.

Quod etiam probatur ex facto ipſius Pauli *ad Galat. 1.* cùm ad videndum Petrum accederet. Non, ut ait Hieronymus ibidem, diſcendi ſtudio, quia & ipſe eumdem prædicationis haberet Authorem, *ſed honoris priori Apoſtolo deferendi*, Quæ verba, ut rectè obſervat Coeffetaū *lib. 1. cap. 9. num. 27. non prioritatem ætatis, vocationis, aut ordinis*, ſed ſublimiorem principatum demonſtrant. Et ideò rectè ibidem D. Ambroſius dixit; Dignum fuit, ut cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apoſtolos, cui delegaverat Salvator curam Eccleſiarum. Hinc D. Chryſoſtomus *homil. 87. in Joannem* aſſerit. Petrus os erat Apoſtolorum, & Princeps, propterea & Paulus eum viſurus aſcendit. Quod etiam docuit Theodoretus, & Oecumenicus *apud Baronium, t. 1 ann.* 38. & Theophylactus aſſerit etiā Paulum aſcendiſſe Hieroſolymam videre Petrum, quia voluit honorare eum, ceu majorem ſe, vide Simancham *in Cath. inſt. tit. 45. n. 5*, Bannez *in 2.2. D. Thom. q. 10. art. 1. rubr. 4.* Valentiam *tom. 3. diſp. 1. q. 1. punct. 3.* Tannerum *tom. 3. diſp. 1. q. 4. dub. 2.* Antoniū Polum *in Lucidario poteſtatis Papalis l. 4.* Cappellum *diſp. 1. de Pont. ſummi Pontificis c. 9.* & Sorbonicum Doctorem Michaelem Mauclerum de Monarchia *tom. 1. part. 2. cap. 3.* aſſerentes, Paulum aſcendiſſe videre Petrum tamquam Principem ſuum, & caput. Vide etiam Eſtium in *Epiſt. 1. ad Galat. n. 18.* & Salmeronium *tom. 15. diſput. 21.* cum Nicolao Sandero *de viſibil. Monarchia lib. 6. c. 6.* & Alberto Pighio *de Hier. Eccl. lib. 3. c. 11.* & Boziu *de ſignis Eccleſ. lib. 3. cap. 2. & lib. 5. cap. 3.*

Sed audiamus æqualitatem, & differentiam inter D. Petrum, & D. Paulum, à D. Thoma, & Scholaſticis ſuperius poſitam, etiam à Sanctis Patribus antea confirmatam. Agmen ducat Auguſtinus, ſic itaque aſſerit, *ſer. 3. in feſto D. Petri, & Pauli*: Cùm omnes Beati Apoſtoli Parem gratiam apud Dominum Sanctitatis obtineant, neſcio quo tamen pacto Petrus, & Paulus videntur præ cæteris peculiari quadā in Salvatore, fidei virtute præcellere, Quod quidem ex ipſius Domini judicio poſſumus approbare. Nam Petro, ſicut bono diſpenſatori Clavem Regni Cæleſtis dedit, Paulo, tamquam idoneo doctori Gentium, Magiſterium Eccleſiaſticæ inſtitutionis injunxit; ſcilicet, ut quos ille erudierit ad fidem, ille ſuſcipiat ad ſalutem, ut quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat Regna Cœlorum. Clavem enim quodammodò à Chriſto ſcientiæ & Paulus accepit. Clavis enim dicenda eſt, qua ad fidem Peccatorum corda reſerantur, mentium ſecreta panduntur, & quidquid intrinſecus tenetur clauſum, in palam rationabili manifeſtatione producitur, Clavis, inquam, eſt, quæ & conſcientiam ad confeſſionem peccati aperit, & gratiam ad æternitatem Myſterii Salvatoris includit. *Ambo igitur Claves à Domino acceperunt, ſcientiæ, Iſte*. Ille potentiæ. Ita Auguſtinus: Ergo non potuit Paulus par eſſe Petro in eodem genere primatus: nam ipſe accepit clavem ſcientiæ, Petrus autem potentiæ.

Hoc etiam confirmatur ex aureis verbis Gregorii *lib. 4. Epiſt. 38. indict.* ſuperius citatis. Certè, ait, Petrus Apoſtolus primum membrum Sanctæ, & univerſalis Eccleſiæ eſt. *Paulus, Andreas, Joannes*, quid aliud quā ſingulares ſunt plebium capita? Quid clariùs dici poteſt? Vide quomodo à Gregorio, reſpectu primatus, & ordinariæ Juriſdictionis, Petrus ſolus ponatur, Paulus verò cum cæteris Apoſtolis conſtituatur. Itaque concedimus Paulo parilitatem cum Petro in munere Apoſtolatus, nō autem in primatu. Idem clarè docuit Innocentius III. *ſer. 98. de D. Petro, & Paulo*: Petrus, ait, ſocium habuit Beatiſſimum Paulum, undè cum ſingulari-

lariter præmittitur: Duc in altum, pluraliter ſubditur, Et laxate retia in capturam. Quia *Solus Petrus tamquam univerſalis Princeps Eccleſiæ*, in altitudinem ſupremæ Prælationis aſcendit. Sed *ipſe cum Paulo, retia Prædicationis ad capiendos homines in Urbe* laxavit. Recognoſce in his verbis differentiam inter Petrum, & Paulum, & quod ille acceperit Clavem Potentiæ, & Regiminis, iſte verò Clavem ſcientiæ, & prædicationis. Solus igitur in regimine fuit Petrus, licet in prædicatione ſocium habuerit Paulum.

Hæc veritas etiam expreſſa invenitur apud D. Leonē *ſer. 1. in Natal. Petri, & Pauli*, ubi de utroque loquens, ſic ait: Iſti ſunt viri, per quos tibi Evangelium Chriſti Roma reſplenduit, & quæ eras Magiſtra erroris, facta es Diſcipliua veritatis. Iſti ſunt patres tui, verique Paſtores, qui te Regnis Cœleſtibus inſerendam multo melius, multoque felicius condiderunt, quàm illi, quorum ſtudio prima mœnium tuorum fundamenta locata ſunt, ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraterna te cæde fœdavit. Iſti ſunt, qui te ad hanc gloriam provexerunt, ut gens ſancta, populus electus, Civitas Sacerdotalis, & Regia, per *Sacram Beati Petri Sedē*, caput Orbis effecta, latius præſideres Religione divina, quàm dominatione terrena. Vide Lector in his verbis tāquam Patres, & Paſtores Rom. Eccleſiæ laudatos Petrum, & Paulum à Magno Pontifice, qui *tamen ad Cathedra Petri Faſtigium ſuæ dignitatis originem conſtantiſſimè ſemper retulerit*. His ergo duobus Apoſtolorum principibus, tamquam firmiſſimis columnis nixa Eccleſia Romana, utrumque illorum laudibus in Cœlum vehit, ſed Petro Principatum Juriſdictionis aſſerit, Paulo verò primatum ſcientiæ adſcribit, ut in diſpari genere citra primatus Petri labefactionem, aut everſionem Apoſtolorum Principes merito cenſeantur.

Hanc etiam æqualitatem, & differentiam inter hos duos Apoſtolos agnoſcens Fortunatus *in lib. 3. carminum* in honorem Petri, & Pauli ita cecinit.

Cælorum portæ, leti duo lumina Mundi,
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus,
Inter Apoſtolicas radiante luce coronas
Doctor hic monitis, celſior ille gradu.
Hunc per corda hominum reſerantur, & aſtra per illum
Quos docet iſte ſtylo, ſuſcipit iſte polo.
Pandit iter Cæli hic dogmate, clavibus alter,
Eſt via cui Paulus, janua fida Petrus.

Et tandem non deſinam hic apponere eximia verba Hugonis de S. Victore, qui eadem diſcrimina inter hos Apoſtolos, *in ſer. 63. de Apoſt. Petri, & Pauli*, ita complexus eſt. Petrus cæteris eminet excellētia poteſtatis, Paulus excellētia Prędicationis. Petrus Sol, Paulus Luna, Petrus Sol per collatam ſibi divinitus potentiam, Paulus Luna, per collatam ſibi cælitus ſapientiam. Luminare majus fecit Deus, dum dixit Petro: Caro, & ſanguis fidei Sacramentum non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui eſt in Cælis. Et illum tunc lucere in Cælo præcepit, dum illi Claves Regni Cælorum contradicit. Luminare minus fecit, dum Saulum ſtravit, & Paulum erexit. Petrum Soli comparo, cum Petro ſoli dictum eſſe conſtet: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meā &c. Petroque ſoli inter cæteros, & præ cæteris à Domino cura paſtoralis principaliter, & ſpecialiter injuncta eſt, ubi dixit: Paſce agnos meos. Hucuſque Hugo.

Unde ex his omnibus apparet minimè admittendam eſſe opinionem Anonymi, aſſerentem D. Paulum fuiſſe æqualem Petro, & ſimul cum ipſo Pontificem & caput Eccleſiæ. Nàm in ordine ad primatum dicendum eſt, Paulum non ſolum non fuiſſe æqualem, ſed ſubditum Petro. Sicuti de cæteris Apoſtolis tradit Granadus *in 2. 2. contr. 1. tract. 7. diſp. 1. ſect. 2. num.* 10. Duvallius *de Roman. Pontif. 1. q. 4.* cum Valentia *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 5. punct. 7. §. 28.* & aliis. Et ideò D. Thomas, & Toſtatus ubi ſupra, ut viſum eſt, dixerunt, *Paulum fuiſſe ſubditum. Petro*, quod antea dixerat B. Petrus Damianus l. 6. Epiſt. 18. in qua loquens de correctione, quam ad Galat. fecit Petro D. Paulus, ſic aſſerit: Quid eſt Beate Paule quod Priorem tuum increpationibus laceras, objurgationibus exacerbas; Quo pacto non vereris, eum ante hominum ora confundere, *cui ſpeciali jure* conceſſum eſt univerſi totius Eccleſiæ Orbis præſidere, &c. In quibus verbis, velint, nolint, opus eſt, ut Adverſarii recognoſcant, non ſolum primatum Petri, ſed inferioritatem Pauli erga ipſum, cùm Damianus apertè vocat Petrum Priorem, ideſt, Superiorem Pauli.

Sed audiamus D. Cyprianum *Epiſt. 71. ad Quintum*, idem aſſerentem, loquitur ibi de eadem correctione facta Petro à D. Paulo, & exaggerans humilitatem, cum qua Petrus illam ſuſtinuit, ſic ait. Nam nec Petrus, ſuper quem ædificavit Dominus Eccleſiam tuam, cùm ſecum Paulus de Circumciſione diſceptaret, poſtmodum vindicavit ſibi aliquid inſolenter, aut arroganter aſſumpſit, ut diceret ſe Primatum tenere, & obtemperare à novellis, & poſteris ſibi potius debere &c. Videant adverſarii, quomodo D. Cyprianus clarè ſentit, Paulum fuiſſe Petro ſubditum, & inferiorem: nam alioquin non bene dixiſſet, quod correctus à Paulo poterat ei objicere ſuum primatum, & Superioritatem in alios. Hinc dixit etiā D. Auguſtinus *lib. 2. de Baptiſ.* contra Donat. cap. 1. in Scripturis Sanctis didicimus Apoſtolum Petrum, in quo *Primatus* Apoſtolorum tam excellenti gratia præminet, aliter, quam veritas poſtulat, de Circumciſione agere ſolitum à *Poſteriori* Apoſtolo Paulo fuiſſe correctum, & ſi aliquis aſſerat, patres in dictis locis loqui *de Prioritate, & Poſterioritate ordinis, aut ætatis*. Reſpondeo hanc eſſe reſponſionem impii Marci Antonii de Dominis, ex cujus piſtrino farinam ſuorum argumentorum, & reſponſionum ſæpius accipit Anonymus. Sed talem reſponſionem non eſt dubium ex ipſis verbis Patrum eluſam remanere. Nam, ut legentibus patet, apertè faciunt mentionem de *Prioritate Regiminis, & Juriſdictionis*. Quod etiam fecit Venerabilis Beda, exponens verba D. Pauli, *Epiſt. 2. cap. 3.* Sicut Chariſſimus noſter Paulus &c. Ecce, inquit, Primus Apoſtolorum quaſi oblitus ſui *Prioratus, & datarum ſibi Clavium Regni Cæleſtis*, datam Paulo ſapientiam miratur, quia nimirum moris eſt electorum, ut aliorum magis, quam ſuas mirentur virtutes, per quas ſe ad perfectum excitent. Ita ille. Perpende in his verbis, Bedam tribuere clavem potentiæ, & regiminis Petro; Paulo verò clavē ſcientiæ, & ejus inferioritatem erga Petrum clarè conſtituere, nam ſi Paulus Petro in primatu eſſet æqualis, ineptè dixiſſet Beda, ad Petri humilitatem extollendam ipſū prioratus ſui penè oblitum, & claves receptas, Pauli ſapientiam glorificaſſe. Dicendum eſt igitur cum communi ſententia Patrum, & Theologorum, Paulum Petro non fuiſſe æqualem, ſed inferiorem. Hinc rectè D. Greg. *homil. 18.* in Ezechielem, Paulum cum Petro comparans, *Minorem fratrem eum appellat*. Unde etiam omnino Thomam Vvaldenſem *to. 1. l. 2. art. 1. c. 3.* ubi ex multorum patrum authoritate adverſus Vvicleſ. apertè probat inequalitatem inter Paulū, & Petrum, & illum huic fuiſſe inferiorem demonſtrat. Et quia ſemper adverſariis debitor ſum, contra ipſos aliquem Doctorem Sorbonicum adducere, videant Genebrardum in Chronologia *lib. 3. anno Chriſti 32. fol. 36* 8. ubi docet, ex multis Patribus Petrum Paulo fuiſſe majorem.

Et quidem reſpondent mihi adverſarii: Si Paulus fuit ſimul cum Petro Pontifex, ut ipſi contendunt, aſſerant quæſo aliquam Pauli actionem, in qua appareat tamquam caput Eccleſiæ, & Pontificem ſe geſſiſſe, volvant, & revolvant totum Evangelium, certè non invenient. Sed ego illis oſtendam contrarium, videlicet *in Act. Apoſt. cap. 15.* nam cùm Anthiochiæ orta eſſet quæſtio, an Gentiles Chriſtiani deberent circumcidi, & ſervare legem Moyſi, miſerunt D. Paulum & Barnabam Hieroſolymam ad Apoſtolos, Ergo Paulus non fuit Pontifex cum Petro; nam ſi Pontifex eſſet, Chriſtiani Gentiles, & Judæi acquieſcerent ejus determinationi. Venit igitur D. Paulus Hieroſolymam, ubi ad illius quæſtionis deciſionem celebratum fuit primum Concilium, de quo mentionem fecit Synodus Conſtantinopolitana II. *Collat.* 8. in Concluſione trium Capitulorum. In iſto verò Concilio adfuit Paulus, ut cæteri Apoſtoli, ſeniores. Petrus autem ut ſolus Pontifex, & caput, & ut Judex quæſtionem definivit, & abrogavit legalia. Unde Lucas ubi ſupra, aſſerit. Cùm autem magna conquiſitio fieret, ſurgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres &c. Quaſi (ait D. Antonius in *Chronica Tom. tit. 6. cap. 2. §. 10.* explanans dicta verba) princeps Apoſtolorum, & Pontifex Eccleſiæ, qui audita controverſiæ in utramque partem diſceptatione, hic eam primus quaſi judex definit, unde mox ejus ſententiam ſequitur Jacobus, & alii. Quod etiam obſervat hic Jacobus Gagnejus Theologus Pariſinus, Joannes Lorinus, Gaſpar Sanctius, & Cornelius à Lapide, quibus adde Cardinalem Turrecrematam *in ſumma de Eccleſia lib. 1. cap. 4.* Cardinalem Baronium *tom. 1. anno Chriſti* 51. Salmeronium *tom. 12. tractat.* 43. Sotum *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 2. concl. 5.* Chriſtophorum Marcellum Archiepiſcopum Corcyre *de auctor. Papæ contra Lutherum lib. 1. cap. 20.* Et omnino videndum Joannem Bargotium in Apologetico Fidei *part. 1. lib. 4. diſput. 6. cap. 2. num. 2.* Pitigianum *in 3. ſentent. tom. 2. diſt. 25. quæſt. 2. art. 1.* Tannerum *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 4. dub. 2. num.* 73. Boverium in Cenſura contra M. Antonium de Dominis *par. 2. lib. 1. cap. 10. fol.* 2.232. Capellum de pont. B. Petri *diſ. 1. in c. 11. num.* 10. Panuinum de primatu Petri *par. 2. cap. 3. reſp. ad 1 argum.* Gravinam *in contr. tom. 2. lib. 4. art. 2 fol.* 488. *& tom. 3. part. 2. contr. 3. art. 1. fol. 85. ad 5. argum.* Cœfetteau *de. Rep.*

Rep. tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 25. Becanum in Man. Contr. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 45. & 51. Sanderum de Clava David. *lib.* 2. *cap.* 5. Agricolam *tractat. de Primatu Petri cap.* 7. *ſub monit. ad Lectorem*, Baſies *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſt.* 10. *art.* 1. *dub.* 4. Io. Vvigers *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 1. *num.* 94. Alphonſum de Caſtro *adverſ. hær. lib.* 10 *ver. Papa* Bellarminium *de Roman. Pontif. lib.* 1. *cap.* 22. Paulianum *de Jubil. lib.* 3. *cap.* 1. Antonium Polum in Lucidario poteſtatis Papalis *lib.* 4. *fol.* 37. Pueronium de Ariſtocratia Regulari *tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 26. Qui omnes firmant, D. Petrum io ſupracitato Concilio tamqnam omnium caput extitiſſe, & ut Pontifex lege lata, quid de Circumſioois præcepto, ac Idolotitiis obſervandum eſſet, præſcripſiſſet. Et ideo D. Hieronymus *Epiſt.* 89. *quæ eſt* 11. inter Epiſtolas D. Auguſtini cap. 3 rectè aſſeruit *Petrum fuiſſe Principem illius Decreti*. Et Tertulianus *lib. de Pudicitia cap.* 21. dixit Petrum omnium ſpiritum inſtinctum de nationum vocatione præfatum. Et quod Paulus fuerit præſens in dicto Concilio, tamquam unus ex Apoſtolis, oon tamquam caput eorum, ut Petrus patet ex ſupradictis Doctoribus, & ex verbis Scripturæ, & dixit Theodoretus *Epiſt.* 113. *ad Leonem Papam*, ubi ita ait: *Si Paulus præco veritatis Turba S. Spiritus ad magnum Petrum accurrit, ut iis, qui Antiochia de legalibus inſtitutis contendebant, ab ipſo afferrent ſolutionem*: Mnlto mågis nos, qui abſentes ſumus, & puſilli ad Apoſtolicam veſtram Sedem currimus &c Quod etiam ex Sophronio Patriarcha Hieroſolymitano *Epiſt. ad Honorium Papam*, Obſervarunt Mauclerus *de Monarchia tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. & Bozius *de ſignis Eccleſ. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 3. & oe deſeras videre Rodolphum Cupres *tract. de Sacroſancta univerſali Eccleſia, ver. Statuta Papæ. art.* 2. *fol.* 159. Videat modo Anonymus, ſi Paulus fnit Pontifex ſimul cnm Petro, & caput Eccleſiæ, ut ipſe perperam vult, cùm in dicto Concilio Hieroſolymitano tanquam unus ex aliis Apoſtolis interfuerit, ſub Principe, & capite Petro.

Libet etiam hic animadvertere Petrū Immediatè à Chriſto Epiſcopatum accepiſſe: Paulum verò ab Apoſtolis, vel ut alii volunt, à Lucio, & Manahen miniſtris Eccleſiæ, ut patet *in Act. Apoſtol. cap.* 13 *ver.* 1. 2. & 3. & ita etiam docet Cardinalis Bellarmious *de Rom. Pontif. lib.* 1. *c.* 23. ubi ſic ait: Saltem Paulum, quem Chriſtus de cœlo vocavit, & Apoſtolum fecit, non Epiſcopum ordinavit, ſed juſſit ordinari per maouum impoſitionem miniſtrorum Eccleſię, ut patet *Actor*, 13. *& ex Leone in epiſt. ad Dioſcorum quæ eſt* 81. *in operibus ejus, ſed in tomis Conciliorum* 79. ubi loquens Leo de ordinatione Epiſcoporum, exemplum hoc Pauli adducit: & ex Chryſoſtomo, qui in hunc locum Actorum dicit, adeò veram fuiſſe Pauli ordinationem, ut io ipſa nomen mutaverit. Statim enim ſubjungitur, Saulus, qui & Paulus, Ita Bellarminus.

Sed non deſinam hic apponere etiam verba Patris Boverii in Cenſura M. Antonii de Dominis *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. ubi loquens de Paulo, & Barnaba, ſtatuit illos accepiſſe Epiſcopatum è manibus Apoſtolorum, & non immediatè à Chriſto, ut perperam voluit Spalatrenſis. Sic itaque Boverius aſſerit: cùm Epiſcopatus, quædam dignitas ſit, quæ propriè Eccleſiæ gubernationem reſpicit, *ea ſanè ab alio conferri non poteſt, preterquam ab eo, cui univerſalis Eccleſiæ gubernatio, ut capiti credita eſt, vel ab illo,, cui ea poteſtas delegata ſit*; Chriſtus quidem necdum io cœlum aſſumptus viſibiliter decem Apoſtolos Epiſcopos inſtituit, ac undecimum Petrum omnium Epiſcoporum Pontificem creavit; quapropter, eo in cœlum aſſumpto, hoc creandorum Epiſcoporum munus in Petrum velut Chriſti Vicarium, & viſibilem Eccleſiæ Monarcham translatum fuit; quod ſanè ad eum ſolum ſpectare debuiſſet, niſi ſingulari privilegio, id Apoſtolis quoque à Chriſto conceſſum, ac velut delegatum fuiſſet. Cum itaque hi Apoſtoli poſt Chriſti aſcenſion m tantum Epiſcopatum acceperint, quando hæc creandorum Epiſcoporum poteſtas tantum penes Apoſtolos manebat: hinc velut indubitatum ſtatuimus, eos ab Apoſtolis Epiſcopos ordinatos fuiſſe.

Neque obijcere potes, hos Apoſtolos ſimul cum Apoſtolatu Epiſcopatum à Deo immediatè accepiſſe: *Nam cum Epiſcopos creare ab Eccleſia juriſdictionem pertineat*; poſtquã ſemel Chriſtus Eccleſiæ poteſtatem inſtituit, eam numquam poſtea aut abſtulit, aut diminuit; ſed quæ Eccleſiæ propria ſunt, Eccleſiæ integra eſſe voluit; quæ verò Dei, Deo perficienda reliquit. Ita fit, ut horum quidem electionem ad Apoſtolatum, ad quam Eccleſiæ poteſtas pertingere non poterat, Deus per ſe ipſum præſtiterit: Epiſcopatum verò, qui ab Eccleſiæ poteſtate pendeba,t & ab ea perfici poterat, noo per ſe, ſed per Apopolos iiſdem cooſerre voluerit. Hucuſque Boerius: egregiè quidem pro caſu noſtro.

Nec obſtat dicere Paulum *Epiſt.* 2. *ad Galatas*, aſſerere, Apoſtolos nihil ei contuliſſe. Nam reſpondeo cum Henriquez, & Cornelio à Lapide ubi infra, id intelligi de doctrina, & Evaogelio, hoc enim ipſe à Chriſto didicit, ſicut Apoſtoli, quibus quoad Apoſtolatum æqualis fuit. Scio Legiooenſem *in cap.* 1. *Epiſt. ad Gal.* Cajetanum *in Acta Apoſt. cap.* 13 Suarez *in* 3. *par. tom.* 3. *diſp.* 34. *ſect.* 1. & alios aſſerere *in loco ſupra citato act.* 3. Paulum oon fuiſſe ordinatum Epiſcopum; quia illa manuum impoſitio, de qua Textus ille loquitur, non fuit ordinativa, ſed deprecativa; at communis ſententia eſt in contrarium. Et ratio eſt quia nuſquam legimus, Saulum, & Baroabam ordioatos fuiſſe Epiſcopos, oiſi hic; unde poſtea *in cap.* 14. *Actor. & ſeq.* invenimus, Epiſcopalia munia objiſſe, ordinando per Civitates presbyteros. Et numquam in Scripturis apparet Paulum, præter Apoſtolatum, ac divini Verbi diſſeminandi poteſtatem aliud à Deo accepiſse; nam ſi ejus vocationem perpendas, quando is primò ad fidem & Apoſtolatum à Deo accerſitus fuit, nihil amplius de eo ſcriptum invenimus, niſi: Vade quoniam Vas electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum, coram gentibus & Regibus, & filiis Iſrael, ubi de ſolo Apoſtolatu agitur. Et idem Paulus, præter Apoſtolatum, nihil à Deo ſe accepiſse commemorat; cùm ait: Paulus Apoſtolus, non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem.

Dicendum eſt igitur, quod quia Chriſtus ordinavit Apoſtolos Epiſcopos, hi alios, & alios: ergo & Paulus ab iis ordinatus eſt; hoc enim poſtulabat ordo Hierarchicus à Chriſto inſtitutus, ut cum ipſe Petrum, & Apoſtolos ordinarit, cæteri omnes ab eis, vel eorum Succeſſoribus ordinarentur; & ita, ut dixi, docent communiter Doctores; ut videre eſt apud Cornelium à Lapide, & apud Joannem Lorinum *ubi ſupra in Act. Apoſt. c.* 13. quibus omnibus adde ſapientiſſimum Salmeroniū *tom.* 12. *tract.* 36. ubi ſic ait: Orator in ſui Poematis principio *lib.* 2. inſinuat, Saulum, & Barnabam ordinatos fuiſse Antiochiæ à Beato Petro, dicens;

Spiritus accenſam verbo radiante lucernam
Sub modio lucere vetans, ſecernite Saulum
Dixit in oris opus: quem mox ſacravit euntem
Impoſita Petrus ille manu. Cui ſermo Magiſtri.
Omnia poſſe dedit.

Quæ, ſi vera ſunt, colligimus, Petrum poſt liberationem carceris Anthiochiam veniſſe, quæ extra Herodis Agrippæ ditionem poſita erat, & ubi Marſus Syriæ Præſes parum gratus Agrippæ gubernabat. Quòd ſi ille non adfuit; profectò non deerant jam multi Epiſcopi per Apoſtolos promoti, qui Paulum, & Barnabam poſſent ad ſacros Presbyteratus, & Epiſcopatus Ordioes promovere. Undè & Oecumenius exiſtimat Saulum, & Barnabam accepiſſe manuum impoſitiooem à Lucio, & Manahen. Et cùm Spiritus Sanctus tantum juſſiſſet ſegregari Barnabam, & Saulum: at illi addiderunt jejunia, & preces, & impoſuerunt manus, docebántque in ipſis Eccleſiæ exordiis quid poſteris eſſet faciendum, Ita Salmeronius, cui etiam adde Gaſparum Sanctium *in acta Apoſt. cap.* 13. *num* 5. & 6 & Heoriquez *in ſumma lib.* 10. *cap.* 3. *num.* 3. & Chriſtophorum Marcellum *de Auctor. Pont. contra Lutherum lib.* 2. *cap.* 14. Videat modò Anonymus, ſi poſſit Paulum Petro in Pontificatu coæquare, dum fuerit ordinatus Epiſcopus à Miniſtris Eccleſiæ, vel ab Apoſtolis,

Patet igitur ex omnibus ſupradictis, Paulum, ſecluſo Apoſtolatu, in ordine ad poteſtatem Regiminis, non fuiſſe æqualem, ſed inferiorem D. Petro. Meritò itaque dixit Bzovius *de Roman. Pont. cap.* 34. Neque Paulus, qui plus omnibus laboravit, neque Joannes, quem Chriſtus præ cæteris dilexit, neque Andreas major natu, neque aliquis Apoſtolorum alius, *ſed ſolus unicus Petrus Claves accepit*.

Nec adverſus ſupradicta obſtāt primò, verba nimis urgentia D. Cypriani *lib. de unit. Eccl.* aſſerentis. Hoc erant utique cæteri Apoſtoli, quod erat Petrus, pari conſortio præditi & honoris, & poteſtatis. Quod etiam habetur *in c. loquitur Dominus* 24. *quæſt.* 1. Undè Innoc. III. *in cap. per venerabilem, qui filii ſint legitimi*, aſſerit, Paulum accepiſſe plenitudinem poteſtatis. Reſpondeo, magnam eſſe differentiam inter poteſtatem Pauli, & aliorum Apoſtolorum, & inter poteſtatem Petri. Ideò Anacletus Epiſt. 2. ſic ait; Cœteri Apoſtoli cum eodem (ſcilicet Petro) pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt, ipſumque Principem eorum eſſe voluerunt. Et Melchiades Papa *Epiſt. ad Epiſcopos Hiſpaniæ*. Inter Beatos Apoſtolos fuit quædam diſcretio poteſtatis; & licet cunctis par electio foret, Beato tameo Petro conceſſum eſt, ut & aliis præemineret.

Concedo igitur Apoſtolos habuiſſe quidem poteſtatem in univerſum Orbem, ſed extraordinariam tamquam dele-

delegatos; Petrum verò habuiſſe poteſtatem ordinariam tamquam caput, & ex officio. Itaque poteſtas data eſt Petro, ut per ſucceſſionem perpetuò in Eccleſia duraret; aliis verò Apoſtolis ſolùm data eſt per modum cujuſdam legationis, & perſonalis muneris finiendi cum vita eorum. Inſuper hæc poteſtas, quoad actum ferendi leges, in Petro erat ſimpliciter ſuperior, & independens; In Apoſtolis verò, inferiori modo,& cum multa differentia, quia Petrus poterat ſuis legibus, vel præceptis alios etiam Apoſtolos obligare, & nullus poterat ejus leges revocare:& alii verò Apoſtoli nec Petrum obligare poterant, & Petrus in rigore poterat eorum leges non admittere,ſeu revocare. Et ita docet (reſpondens ad textum D. Cypriani) Suarez *de legibus lib. 4. cap. 3. num* 7. 8. & 9.cui adde Acugnam in Decretum Gratiani *part. 1. diſt. 21. cap. 2. num.* 6. Dominicum Bañez omnio videndum *in 2. 2. D. Thom. q. 1. art. 10. dub. 4. in reſponſ ad 1. argum.* Granadum *in 2. 2. D. Thomæ controverſ. 1. tractat. 7. diſp. 1. ſect. 2. num.* 10. Amicum *in curſu Theolog. tom. 4. diſp. 6. ſect. 2. num.* 79. Perez *in Penthateuchum fidei lib. de Roman. Pontif. cap.* 21. Valentiam *tom. 3. diſp. 1. punct. 7.* §. 28. Driedonum *lib. 4. de variis dogmatibus cap. 3. part.* 3. Alvarum Pelagium *de planctu Eccl. lib. 1. cap.* 60. Canum *de loc. Theolog. lib. 8. cap. ult. ad argum.* 11. Sotum *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art.* 2. & 3. Becanum *in Manual. controverſ. tom. 2. lib. 1. cap. 4. num.* 47. *& ſeq.* Boverium *in controverſ. tom. 2. lib. 1. Demonſtr.* 3. Symboli *de unitate capitis viſibilis art.* 9. Alexander Turre *de Eccleſ. Hierarch. lib. 4. Rad.* 12. & alios.

Et hanc differentiã procedere etiam in Paulo individualiter patet ex Suarez ubi ſupra num. 4. juncto num. 7. & ſeq. Et docet etiam expreſsè eruditus ex nunquam ſatis laudata Societate JESU Theologus Nicolaus Serrarius opuſc. de vita D. Pauli, part. 4. num. 70. ubi ſic ait: Cum ſummo pontificatu auctus eſſet Petrus, ſoluſque ordinariam in totam quacumque diffuſſam Eccleſiam; poteſtatem haberet: omnes tamen alii Apoſtoli, & maximè ſanctus Paulus, extraordinariam accepit. Sic enim initio decebat, ut omnium omnibus Eccleſiarum ſolicitudo quædam ineſſet, omnes omnium provinciarum procurationem, quoddam tenus haberent, ut tanto & facilius, & citius, & diligentius Evangelium, omnes in oras, & regiones ſpargeretur. Ordinaria tamen, & legitima cura, & adminiſtratio penes unum Petrum, ejuſque poſteros ſemper manſit. Sicuti cum Sacerdotio ſummo initiatus eſſet Aaron, ordinario is munere fungebatur; quod ejus etiam poſteri retinuerunt, extraordinariam tamen ſimul etiam tenebat ejus frater Moyſes. (Quare Patres ſi quando comparationem inter Petrum, & Paulum inſtituunt, quatuor ferè hæc docent. Primò hoſce duos Apoſtolos aliis omnibus antecellere. Secundò, uter illorum virtutibus, & meritis altero major ſit, nobis incertum eſſe. Tertiò, Paulum ſcientia, & doctrina. Petro anteſtare. Quartò, Petrum, poteſtate, & auctoritate primas tenere.) Hæc Serrarius nimis conducentia ad caſum noſtrum, pro reſponſione ad authoritates patrum ab adverſariis adductas, ad quas latius infra.

Nec obſtat dicere ſecundò; omnia ſupradicta eſſe vera, ſed procedere loquendo de D. Paulo ſeorſim ſumpto, ſecus ſi de Paulo cum Petro conjuncto, efficientibus unicum in Eccleſia principem, & caput. Reſpondeo, Hoc eſſe verbis illudere, & hanc novam D. Pauli mixtionem: Dico novam, quatenus aſſerit. D. Paulum effeciſſe cum D. Petro, unum caput, atque conſtituiſſe unicum principem Eccleſiæ. Hanc, inquam, novam D. Pauli mixtionem cum Petro, non agnoſcunt, neque indicant ſacræ Scripturæ, nec veteres patres, nec Theologi; ergo tamquam figmentum Chimæricum admittenda non erit, Cum igitur Scripturæ abſolutè ad ſolum Petrum primatum Eccleſiæ conferant, & veteres patres quos plena manu, & ad ſatietatem ſuperius adduxi in prima, ſecunda, & tertia probatione, cum omnibus Scholaſticis, etiam ſimpliciter ſolum Petrum, & alium caput, & Pontificem Eccleſiæ vocant, prorſus negantes D. Paulo clavem potentiæ, & juriſdictionis eo modo, ut Petro competit, Neſcio quo pacto Paulus poſſit ab Adverſariis vocari Eccleſiæ Pontifex, Princeps, & caput, ut Petrus.

Sed inſtabis dicendo, cum Adverſariis num. 14. non officere, ſi aliqua loca ſanctorum patrum faciant mentionem ſolum de primatu Petri, & non Pauli; quia etiam in aliis locis patrum, ſolius Pauli primatus aſtruitur: non, inquam, ſecundum ipſos, hoc obſtat; quia in Scripturis, pater, Deus appellatur; ita & Filius, Dominus: & tamen hoc non obſtante, non excluditur Divinitas Filii cum patri Divinitas attribuatur; nec Dominatio patris excluditur, cum Filio conferatur. Sic & in noſtro caſu non excluditur primatus Pauli, dum attribuitur Petro à ſanctis patribus, nec excluditur primatus Petri, dum attribuitur Paulo, & ſic nominato Petro intelligitur nominatus Paulus, & nominato Paulo, intelligitur nominatus Petrus, ut eorũ individua Æqualitas demonſtretur.

Sed hæc reſponſio non eſt admittenda, & eſt ſatis futilis & ſtraminea. Nam in Scripturis, expreſſa Divinitate Patris, non excluditur Divinitas Filii, quia alibi Scriptura facit mentionem de Divinitate Filii: & expreſſa Divinitate Filii alibi Scriptura facit mentionem de Divinitate Patris: & ita expreſſa Divinitate Patris, intelligitur Divinitas Filii expreſſa: & expreſſa Divinitate Filii, intelligitur expreſſa Divinitas Patris. Sed ego quæro ab Adverſariis, cùm in Scriptura habeamus expreſſum primatum ſolius Petri, ut in multis locis apparet: Afferant ipſi aliquem locum Scripturæ tribuentem Paulo primatum Eccleſiæ, & ego dabo manus, & argumentum eorum vim habebit. Sed cùm in ſacris litteris tantum de primatum Petri, (ut viſum eſt) efficiatur mentio, & nulla mentio efficiatur de primatu Pauli ſequitur, non poſſe argumentari de uno ad alium, ſicut argumentatur de Divinitate Patris ad Divinitatem Filii, & è contra.

Nec valet dicere, hanc mentionem primatus Pauli, docere aliquos patres. Nam cùm Scriptura (cui ſtandum eſt) de tali primatu ne quidem unum verbum aſſerat ideò patres (ſecundum mentem Adverſariorum (hoc aſſerentes, reducendi ſunt ad bonum ſenſum, & interpretandi ſunt juxta differentias, & diſcrimina, quæ diximus ſupra, adducta à D. Thoma, & aliis patribus, & Theologis Scholaſticis, ut infra magis in particulari dicemus. Et ideò patres ab Anonymo adducti quando poſtea apertè, & in terminis loquuntur de primatu Eccleſiæ, ſemper faciunt mentionem de Petro, & ne verbum quidem aſſerunt de Paulo, imò, ut Probatum eſt, fatentur Paulum quoad primatum fuiſſe Petro ſubjectum & inferiorem. Unde miror quo pacto Adverſarii poſſint hęc verba proferre, num. 20. videlicet à Chriſto ipſo indiſſolubili modo conſtrictam Pauli cum Petro in eumdem loci primatum ſocietatem; Bone Deus, in quonam quæſo ſacræ Scripturæ Textu, hunc primatum Pauli cum Petro obſervarunt; In lucem quidem promant; quia ego, nec ulli ante me invenerunt. Quando Chriſtus dixit Petro: paſce oves meas inter illas etiam erant Apoſtoli, & etiam Paulus. Sed quando, & quo pacto fuerit ex ove poſtea effectus paſtor (ut volunt Adverſarii (mihi, & Theologis ignotũ eſt. Deſinant igitur Adverſarii admirari; ſi partibus) ſunt eorum ipſiſſima verba, num. 19.) credimus Petro Eccleſiæ primatum aſſignantibus: quid eſt, cur eumdem Paulo aſſerentibus non patiamur; Reſpondeo breviter, primatum Petri credimus, quia in ſcriptura habetur expreſsè, & ideò apertè à ſanctis patribus etiam aſſeritur. Verum primatum Pauli non credimus, quia non ſolum non habetur in ſacra Scriptura, ſed nec etiam in ſanctis patribus, invenitur, ſed tantum ex laudibus, & encomiis, quæ D. Paulo ſimul cum D. Petro patres attribuunt, Adverſarii illud non bene deducunt, & inferunt: nam ſanctorum patrum loca, ut probatum eſt, & probabitur, de primatu non ſunt intelligenda. Ergo credimus patribus aſſerentibus primatum Petri, quia cum ſacra Scriptura hoc maniſeſtè dicunt. Non credimus Adverſariis Pauli primatum aſſerentibus, quia id Scriptura non dicit, nec patres ab ipſis adducti, benè intellecti, & expoſiti, hoc aſſerunt.

Hinc bene perpendant Adverſarii, quomodo audeant ſummo Pontifici perſuadere, eorum opinionem eſſe certiſſimam traditionem omnium patrum, & totius univerſalis Eccleſiæ. Dicant quæſo, quis ex patribus dixit, non ſolum Petrum, ſed etiam Paulum fuiſſe caput Eccleſiæ, & parem cum Petro, quoad ſupremum ejus primatum, Certè ferè nullus. Hoc invenio dicere Auctorem hujus Epiſtolæ, qui illud deducit, ſed malè, ab aliquibus patribus perperam ab ipſo intellectis. Et quidem ſi talis opinio eſſet admittenda tamquã omnium patrum, & Eccleſiæ traditio (ut volunt Adverſarii ſequeretur, D. Thomam, & totam ſcholam Theologorum negantem expreſsè æqualitatem Pauli, quoad primatum cum Petro, ſequeretur, inquam, adverſari directè communi traditioni Eccleſiæ, & ſanctorum patrum: quod abhorrent aures audire, & in Eccleſia Dei, in re tam gravi D. Thomas cum omnibus Theologis, pugnaret contra omnes patres. Agnoſcant adverſarii, quanta laborant in Carybdi!

Et videant ſi novus Papatus D. Pauli ab ipſis inventus dici poſſit totius Eccleſiæ traditio. Nam quidem traditiones Eccleſiæ ſunt apertiſſimæ, & luce meridiana clariores. Quis enim non ſcit, parvulos eſſe baptizandos ex traditione Eccleſiæ, ait Auguſtinus *lib. 10. Geneſ. ad litteram cap.* 23. Qui non ſcit Symbolum Fidei eſſe verè Canonicum, & Apoſtolicum, de quo Baronius *tom. 1. ann.* 44. Quis non ſcit in Calice ante conſecrationem, eſſe aquam admiſcendam, ut obſervat Cyprianus *lib. 2. Epiſtol.* 1. Quis non ſcit obligationem

jejunii Quadrageſimalis, de quo D. Leo *ſerm. 7. de Jejun.* Et ſic dicendum de omnibus aliis Eccleſiæ traditionibus, & præſertim divinis, & Apoſtolicis, quæ omnibus fidelibus patent, & tales ab omnibus creduntur. Sed dicant mihi Adverſarii, iſta eorum traditio de novo Papatu D. Pauli quando nam in Eccleſia innotuit, quis uſque adhuc, ex Chriſti fidelibus illam ſcivit, Quis ex Theologis, & Controverſiſtis, quando de traditionibus Eccleſiæ agunt de illa fecerunt mentionem? Certè nullus, ipſi ſoli poſt 1646 annos in Eccleſia Dei, talem traditionem publicaverunt. Dicere autem Patribus ab ipſis citatis innotuiſſe, & de illa teſtari: ſunt meræ nuget, eſt merum ſomnium, ut infra ſatis patebit. Cùm itaque una ex Notis Traditionum Eccleſiæ, ſit conſenſio, ut optimè obſervat eruditus Joannes Bagotius in Apologetico fidei *part.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 4. *c.* 2. *ſect.* 1. *num.* 4. Valentia *tom.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. §. 45. & alii communiter. Et in aſſertione Adverſariorum, quod Paulus fuerit Pontifex cum Petro, non ſolum eſt conſenſio inter Doctores, ſed poſitiva diſſenſio. Nam ex ſanctis Patribus, & ex ipſa ſacra Scriptura D. Thomas, & omnes Scholaſtici contrarium firmant, nempe Paulum fuiſſe inferiorem, & ſubditum Petro, nec ei æqualem in regimine: Bone Deus! qua fronte audent Adverſarii aſſerere eorum ſententiam eſſe certiſſimam traditionem univerſalis Eccleſiæ, cùm habeat tot, tantoſque inſignes contradictores, quos, uſque ad ſatietatem ſupra retulimus. Vereantur igitur vocare eorum ſententiam traditionem Patrum, & Eccleſiæ. Nam traditio Eccleſiæ eſt in contrarium, & ſi in hac diſceptatione brevitati non ſtuderem, latius demonſtrarem diſcurrendo per priora, & poſteriora ſecula, Patres ſemper docuiſſe Primatum ſoli, & uni Petro collatum fuiſſe, licet breviter hoc firmatum ſit ſupra in probatione prima, ſecunda, & tertia. Unde rectè dixit magnus Salmeronius *tom. 4. tract. 2. part.* 3. noſtram ſententiam eſſe *Traditionem Patrum*, & tamen Anonymus contendit, ſuum figmentum, Patrum eſſe traditionem. Ergo habebimus in Eccleſia duas traditiones Patrum ſibi invicem adverſantes; quid abſurdius dici poteſt, ſed prorſus eliminanda, & deteſtanda eſt hæc nova aſſociatio Pauli cum Petro in regimine, & Primatu Eccleſiæ, quam Anonymus noviſſimè in proſcenium deduxit.

Nam regimen Eccleſiæ militantis fuit inſtitutum, optimè ex multis obſervat Duvalius *de Roman. Pont. part.* 1. *quæſt.* 2. Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 9. Pueronius *de Regul. Ariſtocat. tom.* 2. *cap* 3. *num.* 3. Paulianus *de Jubil. lib.* 3. *cap.* 1. & alii, ad inſtar Eccleſiæ triumphantis tanquam quædam ejus imago, ſed in Eccleſia triumphante præter Deum, & poſt lapſum Luciferi, non adfuit alius Princeps, niſi ſolus Michael ſine ſocietate alterius Angeli. Sic & in Eccleſia militanti, præter Chriſtum non eſt admittendus alius Princeps, & Caput, niſi ſolus Petrus ſine ſocietate Pauli, & poſt ipſum ejus ſucceſſores. Adde quod Gerſon. Cancellarius Pariſienſis *l. de Auferibilitate Papæ conſil.* 8. aſſerat nullam aliam politiam in Eccleſia cõſtituiſſe Chriſtum immutabiliter præterMonarchicam, & contrarium aſſerere, putat eſſe hæreticum. Sed ſi Chriſtus poſt inſtitutum Pontificem Petrum, inſtituiſſet poſtea, ut vult Anonymus, etiam Paulum, mutaſſet regimen Eccleſię contra id quod firmat Gerſonius, & tunc Eccleſia dici potuiſſet mutata, ſicut etiam quælibet res publica cenſetur mutari, quando modus, ſeu forma gubernandi mutatur: quod de Eccleſia dicere videtur abſurdũ, ut optimè obſervat Becanus *in Man. contr* l. 1. c. 25. Ergo contra Anonymum dicendum eſt cum Gerſone regimen Monarchicum Eccleſiæ, ſemper immutabiliter extitiſſe penes ſolum, & unum Petrum.

Et ideò Concilia Generalia alium Pontificem non agnoſcunt niſi Petrum, & ejus ſucceſſores, ſupra adduximus Concilium Florentinum, cui nunc addo Concilium, *Canon.* 19. *Arabico*. Concilium Nicenum 1. *Can.* 4. Concilium Chalcedonenſe 3: *Act.* 3. Et Concilium Epheſinum *tom.* 2. *cap.* 16. ubi ſic habetur. Nulli dubium, imò ſæculis omnibus notum eſt, Sanctum, Beatumque Petrum, Apoſtolorum Principem, & caput, fideique columnam, Eccleſiæ Catholicæ fundamentum à Chriſto Regni Claves accepiſſe, nec non per ſucceſſores ſuos hucuſque vivere. Celebris eſt etiam locus alter *Concilii Generalis Lugdunenſis ſub Gregorio* X. Ipſa quoque (ait) ſancta Romana Eccleſia, ſummum, & abſolutum primatum, & principatum, ſuper omnem Eccleſia Catholicam obtinet, quem ſe ab ipſo in B. Petro Apoſtolorum Principe, & Vertice, cujus Romanus Pontifex eſt ſucceſſor, cum poteſtatis plenitudine recepiſſe veraciter, & humiliter recognoſcit. Agnoſce quæſo quomodo Concilia, quando apertè, & Clarè loquuntur de Primatu Eccleſiæ, ſolum facient mentionem de Petro, & nunquam de Paulo, & tamen Anonymus audet Paulum in primatu Petro conſociare: ergo patres in omnibus Conciliis Generalibus, dicendum eſt, immemores fuiſſe primatus Pauli in Eccleſia? Ergo eorũ verba in re tam gravi fuerunt ſemper trunca, & manca? Abſit hoc dicere, ſed de Paulo nunquam mentionem fecerunt; quia Chriſtus Dominus aliud caput in Eccleſia non reliquit, niſi Petrum. Itaque iſtum novum, & alterum Pontificem, Paulum videlicet noſtro Anonymo relinquamus; nos autem cum tota Eccleſia D. Paulum tanquam Apoſtolum, & inter Apoſtolos maximum, humiliter veneramur; ſed Pontificem à Chriſto inſtitutum ſolum & unum Petrum privativè quoad Paulum, conſtanter credendum eſſe putamus.

Et tandem, ut finem imponam huic ſectioni; non deferam hic apponere aliquas Patrum auctoritates in quibus faciendo mentionem de Petro, & Paulo; Petrum prærogativa primatus in Eccleſia extollunt; Paulum verò aliis laudibus condecorant; Undè ex hoc manifeſtè patet, Paulum cum Petro minimè Pontificem fuiſse ut perperam vult Anonymus. Pulcher locus eſt ille Cyrilli Hieroſolimitani Cathe. 6. ubi ſic ait: Errorem, aut latius ſe proferentem coarguerunt duo viri boni huc perlati, Petrus, & Paulus Eccleſiæ præfecti, & Simonem ſe Deum oſtentantem, talemque exiſtimatum confeſtim morte affecerunt. Nam cum Simon ſeſe ſublimen in Cœlos latum iri profiteretur, & in aerem dæmoniorum vehiculo ferreretur, genibus flexis provoluti ſervi Dei, precum interventu in magum ejaculati ſunt, & in terram eum dejecerunt. Vide lector quod in his verbis Petrus, & Paulus vocantur Eccleſiæ præfecti, quis detinebit Anonymum, ut ex illis non inferat ſuam ſolitam conſequentiam. Ergo Paulus, & Petrus fuerunt ſimul Pontifices, ſed audi quid poſtea ſubjiciat Cyrillus: Nihilque mirum videtur tametſi mirabile ſit; Petrus enim is erat, qui Claves Cœlorum circumferebat, nec admiratione dignum; Paulus enim is erat, qui ad tertium uſque Cœlum, & Paradiſum raptus, arcana verbi audierat, quæ homini proloqui nemini licet. In quibus verbis patet, quod Cyrillus ſimul, & in eodem contextu loquens de Petro, & Paulo, Paulo primatum Eccleſiæ attribuit, alludens ad illa verba Chriſti: Et tibi dabo claves Regni Cœlorum, unde in *Cathec.* 17. vocavit etiam illum principem Apoſtolorum, & Regni Cœlorum clavigerum. Sed aliis laudibus Cyrillus Paulum exornat, nec cum Petro participem de primatu Eccleſiæ facit; verum alio nomine commendat, quòd nimirum ad tertium, uſque Cœlum, & Paradiſum raptus fuiſſet.

Quod etiam factum invenio apud Gregorium Nazianzenum Orat. 26. in qua ſic aſſerit. Paulus Magnus veritatis præco, gentium in fide Magiſter, qui ad tertium uſque Cœlum pervenit, qui Paradiſi ſpectator fuit, &c. Sed ſtatim, & in eodem contextu loquens de Petro, dicit: Hic quidem petra vocatur, & fundamenta Eccleſiæ fideique credita accipit, &c. Vide quomodo charactere primatus Eccleſiæ diſtinguat Nazianzenus Petrum à Paulo, Paulum multis exornat encomiis, ſed Eccleſiæ primatum uni Petro tribuit. Idem fecit D. Chryſoſtomus Homil. 9. de pœnitent. in qua plura encomia confert Petro, & Paulo; ſed primatum Eccleſiæ ſoli Petro attribuit. Et ſupra adduxi ad alia verba D. Chryſoſtomi Homil. 87. in Joann. ubi ita loquitur: Cur tandem aliis prætermiſſis, de his ſolùm Petrum affatur? ſingularis, ſive eximius ex Apoſtolis, & os diſcipulorum & cœtus vertex erat. Et ſtatim addit: Idcircò & Paulus aſcendit, ut eum ſtudiosè videret. Undè ex omnibus ſuperius dictis manifeſtè patet, quod patres, quando loquuntur clarè, & apertè de primatu Eccleſiæ, tantum faciunt mentionem de Petro, & non de Paulo: & hoc etiam in illis locis, & in eodem contextu, in quo nominant Paulum ſimul cum Petro, & illis laudibus exornant; Primatũ enim Petro ſoli conferunt. Et ideò in terminis aliqui aſſerunt. Paulum quoad primatum fuiſſe Petro ſubditũ, & inferiorem. Vide etiam præter citatos patres Nicolaum Pontificem Epiſt. 1. ad Imperatorem Michaelem, ubi laudat Petrum, & Paulum, tanquam duo lumina magna Cœli in Eccleſia Romana conſtitutos; ſed cùm præcisè de dignitate, & auctoritate ſuæ ſedis loquitur, ſoli Petro illam tribuit. Joannes VIII. in Epiſt. 18. ad Epiſcopos Manaducenſem, & Equilenſem, cum alias Petrum & Paulum principes Apoſtolorum nuncupaſſet; tamen cùm de ſedis Apoſtolicæ auctoritate præſſius agit, ſedẽ vocat Petri. Et Leo IX. Epiſt. 1. ad Michaelem Imper. loquens de Petro, & Paulo, Cathedram, & primatum tribuit Petro, Paulum verè Doctorem Gentium vocat. Alios etiam patres invenies in ſectione ſequenti.

Sed piaculum exiſtimarem, ſi ad confirmationem ſupradictorum, non adducerem verba Clem. VI. in Extrav. Unigenitus Dei Filius, &c. ubi ſic aſſerit: Quantum apud homines glorioſi principes Terræ, Petrus & Paulus (per quos Evangelium Chriſti Romæ reſplenduit, & per quos Eccleſiæ religionis ſumpſit exordium, qui facti Chriſtiani populi per

Evan-

Evangeliumgenitoris,gregis Dominici paſtores , fidei Lucernæ , Eccleſiarum Columnæ,præ cæteris Apoſtolis peculiari quadam prerogativa in ipſo Salvatore fidei virtute præcellunt . Quorum UNI, ſcilicet Apoſtolorum principi, ſicut bono diſpenſatori claves Regni Cęlorum commiſit . Alteri tamquam idoneo Doctori , Magiſterium Eccleſiaſticæ eruditionis injunxit) in ſpeciali veoeratione haberi debeant , &c. Vidiſti amice Lector æqualia encomia , & laudes, quibus Clemens Pontifex exornat ſimul Petrum & Paulum ; vocat enim il os paſtores gregis Dominici , Luceroas fidei , columnas Eccleſiarum ; ex quibus verbis encomiaſticis Anonymus noſter certè inferret : Ergo Paulus & Petrus fuerunt ſimul Pontifices . Sed Clemens talem infringit concluſionem, nam ſtatim declarat illam æqualitatem à ſe poſitã inter Paulum,& Petrum,non eſſe in ordine ad Primatum;& ideò illicò differentiam ponit inter Paulum & Petrum , quoad ſupremum Eccleſiæ regimen : oam uni ſoli Petro tribuit (ut loquitur D. Auguſtinus , & D Maximus (Clavem potentiæ , Paulo verò Clavem Scientiæ , dicens , ut viſum eſt ; Quorum UNI , ſcilicet Apoſtolorum Principi , ſicut bono diſpenſatori Claves Regoi Cœlorum commiſit;Alteri tamquam idoneo Doctori Magiſterium Eccleſiaſticæ eruditionis iojunxit . Hæc , ut dixi , Clemens Pootifex;cujus verba deſumpta ſunt à D.Maximo Taurinenſi Epiſcopo Homil.3.de Petro, & Paulo, qui , teſte Gennadio, ferè mille ducentis annis ante ipſum vixerat.Hanc etiam ioæqualitatem inter Paulum & Petrũ manifeſta Eccleſia in Orationibus appoſitis in Miſſa , quas recitat in eorum feſtivitatibus . Nam io oratione D.Petri ſit ait.Deus qui B. Petro collatis clavibus Regni Cęleſtis ligandi, atque ſolvendi Pontificium tradidiſti, &c. In oratione verò D. Pauli,hęc proferri Deus qui multitudinem Gentium B.Pauli Apoſtoli prædicatione docuiſti , &c. Vide quomodo Eccleſia tribuat Petro Primatum , & Clavem Potenriæ;alludens ad illa verba Chriſti ; Et tibi dabo Claves Regni Celorum ; Paulo vero tribuat Apoſtolatum , & clavem Scientię , juxta illud , quod dixit Chriſtus ; Vas electionis erit mihi iſte , ut portet nomen meum in Gentibus .

Denique , ſi aliquis curioſus mihi inſtaret,an præter verba ſuperius allata ; Aſcendi Jeroſolymam videre Petrum ; in Epiſtolis D.Pauli extaret aliquis locus,qui pro primatu Petri ſuprà alios, poſſet adduci . Et reſpondeo affirmativè ex conſideratione Cardinalis Baronii *tom. 1.ann.57.nu.*3.ex qua apparet Paulum in ſuis Epiſtolis, Primatum Petri ſupra alios oſtendiſſe; nam 1. *Corinth.* 1. ait,*Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo , Ego verò Cepha , ego autem Chriſti* , Ex quibus verbis Baronius colligit , quod cùm Petrus Corinthi nondum prædicaſſet , ſed tantùm Paulus , & Apollo ; qui ſe Pauli, aut Apollo eſſe dicebat , ſe quidem tamquam ad prædicationis auctores referebant , Qui verò ſe Cephę, aut Chriſti eſſe affirmabant , cùm ad rationem prædicationis ſibi vendicare non poſſent, ii ad Chriſtum , tamquam Fidei auctorem, & ad Petrum velut Eccleſiæ Caput à Chriſto inſtitutum, tantùm reſpiciebant , neque hi à Paulo reprehenduntur: ſed priores illi tantùm , qui ſe aut Pauli , aut Apollo eſſe contentioſè affirmabant , ut ex eodem Paulò conſtat, qui poſtea tantùm in eos invehitur , qui ſe aut Pauli , aut Apollo eſſe aſſerebant . Et licèt hanc Baronii conſiderationem impugnet impius M.Antonius de Dominis *lib.* 1 .*cap.*9. *num.*27.illam tamen defendunt Epiſcopus Maſſilienſis Cęſſeteau,& Pater Boverius & meritò: Nam quæro primò ; Corinthii ſolùm Cœpham , qui nondum ipſis prædicaverat; neque illis præterquam nomine notus erat,inter alios Apoſtolos in Caput ſibi conſtituerunt , cùm enim id oeque prædicatioois , neque ſolius Apoſtolatus intuitu præſtarent , planè nulla alia videtur eſſe ratio , cur id dicerent, oiſi quod Petrum in Eccleſia ſupremum primatum gerere non ignorarent . Quòd verò non tantum Paulus Cæpham ſuperaddidexit ; ſed ipſi Corinthii id de Cepha dixerint,apertè teſtatur Paulus , cùm ait , Ego autem dico , quòd unuſquiſque veſtrùm dicit, *Ego quidem ſum Pauli , Ego autem Apollo,Ego verò Cepha* . Quo ſit , ut falſum ſit , Paulum ad exemplificationem tantùm nomen Cephæ,d ſuperadidiſſe. Deinde certum eſt Paulum tantùm , qui ſe aut Pauli , aut Apollo,non qui Cephæ, aut Chriſti eſſe dicebant , reprehendiſſe .

Adducam etiam & alium locum D. Pauli manifeſtantis primatum Petri ſupra alios ; ſic enim 1.*Cor.*15. aſſerit:*Tradidi enim vobis , quod accepi , quod Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris , & reſurrexit tertia die , & quia viſus eſt Cepha & poſt hac undecim.* Quæ verba videlicet , *Et quod viſus eſt Cepha* , explanans Theophylactus , ſic aſſerit : In primis , qui cæteris omnibus præemioebat auctoritate ponit. Unde Pater Juſtioianus ex Societate Jeſu etiam dicta verba exponens , *num.*6.hæc profert : Ait Apoſtolus ſe tradidiſſe Corinthiis , Chriſtum ſe videndum præbuiſſe Cephæ , tamquam Apoſtolorum Principi , cujus apud omnes auctoritas ſumma eſſe deberet . Ita Juſtinianus ; cui adde Eſtium , aſſerentem Paulum primo loco dixiſſe Chriſtum viſum eſſe Cephæ,ideſt Petro,quia Petri tamquam Apoſtolorum Principis prima erat auctoritas, qui proiode primus nominandus erat . Et adducit Oecumenium obſervantem, quod Chriſtus apparuit primum Petro tamquam primario Duci venerandi diſcipulorum Chori . Et tandem alium locum Pauli adducit pro Primatu Petri ſuprà alios , Joſeph Stephanus Valentius , *in lib. de poteſtate coactiva Rom. Pont. cap.*8.ubi ſic ait:Glorietur licet Paulus , ſe ipſum gentium Apoſtolum , & à Hieroſolymis ad Illyricum Evangelium detuliſſe;nunquam tamen ſibi ſuo jure , quemadmodum Petrus, totius Orbis curam vendicabit . Habuit Paulus ſuos ſibi præſcriptos terminos . Aliis etiam omnibus ſecundum cujuſque menſuram , & regulam , ſingulatim ſua regio contigit . Solius tamen Petri auctoritas , oullis certis terminis circumſcripta , non ſolum ſingulas , ſed omnes provincias moderabatur , omniaque divina auctoritate ſibi commiſſa gubernabat. *Nos autem* , ait Paulus 1.*ad Corint.cap.*10.*non in immenſum gloriabimur , ſed ſecundùm menſuram regula , qua menſus eſt nobis Deus,menſuram pertingendi uſque ad vos enim quaſi non pertigentes ad vos , ſuperextendimus nos* : Sed ſingula diligenter perpendamus: *Non* , inquit , *in immenſum gloriamur , eis ametra* , ideſt, non diffusè , ac ſine modo extollimur , & de alienis laboribus , ut ait Theodoretus efferimur,ſed *ſecundùm menſuram regulę , qua menſus eſt nobis Deus , emeriſen* , ideſt , partitus eſt nobis Dominus , atque ſingulatim deſtribuit , menſuram pertiogeodi uſque ad vos . Suus cuique modus,& menſuram præſcripta fuit , nec totus orbis , ur in eo præeſſent ſingulis Apoſtolis contigit , ſed pars . *Quibus tamquam agricolis vineam diſtribuit Deus* , ut ait Chryſoſtomus , & Theophylactus in hoc loco , *ſic orbem terrarum per ſingulas partes diſpertivit , & aſſignavit* , ut in eas quas quiſque ſuſceperat colendas , diligenter incumberet. *Petro tamen omnes creaturæ ſunt tradita* (ut S.Greg.lib.7. Epiſt.95.)*cum ipſe* (ut idem eſt auctor lib.4.Epiſt 38.) *primum ſancta , & univerſalis Eccleſię membrum fuerit, Paulus , Andreas , & Joannes , ſingularium plebium capita* . Ita Joſeph Stephanus , ex ejus tamen ſententia . Sed iſtam inferioritatem Pauli , erga Petrum, aliqui obſervant , bis hic Romæ Paulum demonſtraſſe . Nam ut notat ex Dionyſio Areopagita *Epiſt.ad Timot.* Melchior Canus *de locis theol.lib.*6.*c.*3 Alexander. Turre *de Hier.Eccl. lib.* 4. *Rad.* 12. & alii , cum Petrus , & Paulus ducerentur ad ſupplicium , extremas ſalutes ſibi dederunt ; Paulus dixit Petro : pax tecum fundamentum Eccleſiarum , Paſtor ovium , & agnorum Chiſti ; in quibus verbis recogoovit illum ut caput ſuum , & totius Eccleſiæ , alludens ad illa verba *Matth.* 16. Et ego dico tibi , quia tu es Petrus , & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam ; & etiam alludens ad alia verta *Joa.*21.paſce oves meas . Deinde obſervant Rodulphus Cupers *in tract.de Sacroſanct Eccleſ.ad cap. oportebat diſt.* 79.*fol.* 123. & alii , quod cùm Simon Magus per aera dæmonibus veheretur , dixit Paulus Petro: Tuum eſt imperare , meum eſt orare; ut ſuperioritatem Petri demonſtraret : Et ideò ſapientiſſimus Joannes Echius *de primatu Petri li.*3.*c.*27.ſic aſſerit:Quantum verùm ad Regimẽ, & poteſtatem attinet , ſic Petrus fuit ſuperior Paulo, quem velut Eccleſiæ caput veoerabatur , & quod Illuſtriſſimus Princeps Gregorius Saxoniæ Dux ponderabat pro Petro , quod cùm Simon Magus illuderet populo , dixit Sanctus Paulus ſe oraturum , ut Petrus præciperet. Vide . Imperium agnovit in Petro, & in hoc ei ceſſit . Ita Echius .

Quod confirmatur ex his , quæ obſervat Mauclerus *tom.* 1. *p.*2.*lib.*2.*c.*3.nempe hanc dejectionem Simonis Magi , à D. Petro factam , demonſtrare ſummam ejus præfecturam , & Monarchiam in Eccleſia Chriſti . Sed ſatis inconcuſsè in hac ſanctione firmatum eſt, Paulum (ut cæteros Apoſtolos) fuiſſe parem Petro in ordine ad Apoſtolatum, at in ordine ad Regimen fuiſſe Petro ſubditum & inferiorem , & præter Doctores ubi ſupra uſque ad ſatietatem citatos, vide Boverium *in Cenſura contra M.Antonium de Dominis lib.*1.*cap.*3. Videat modò Aoonymus , quo pacto potuerit Paulum , Pontificem cum Petro facere .

SECTIO TERTIA.

Continens Reſponſiones ad argumenta adducta ab Anonymo pro Papatu D.Pauli .

REſtat modò (ut magis noſtra ſententia firmetur) reſpondere ad argumenta in contrarium adducta ex authoritate multorum Patrum , qui indiſſolubili ſocietate annectentes Paulum cum Petro, ęqualitatem inter ipſos adfuiſſe demooſtrare videntur; Sed ex ſuperius dictis clara eſt

reſpon-

reſponſio : Nam fuiſſe ęquales in eodem genere, nego; ſi in diverſo genere, concedo. In ordine ad Apoſtolatum, concedo; in ordine ad Primatum, nego. Quoad clavem potentiæ, nego; quoad Clavem Doctrinæ, concedo. Verùm perpendamus aliqua loca adducta ab adverſariis. Aſſerunt primò : Petrum, & Paulum vocari ab aliquibus patribus Principes Apoſtolorum, & quòd ſummitatem principalem Apoſtolatus obtinuerunt. Sed quid ad rem? Ergo Paulus eſt æqualis Petro in ordine ad primatum; Nego conſequentiam. Audiat Anonymus ipſos Sorbonicos. Sic itaque aſſerit Epiſcopus Maſſilienſis Cœffetau *contra M. Antonium de Dominis. lib.1.c.4.num.2.* Petrum, & Paulum Principes Apoſtolorum vocarunt Hieronymus, Moyſes Barcephas Syrus, Nicolaus I. Joannes VIII. & alii. In diverſo genere fatemur, in eodem negamus. Hoc diſcrimen, de quo plura aliàs, ipſi Sanctiſſimi Patres nos docuerunt. Maximum, qui, Gennadio teſte, ante ferè mille ducentos annos Eccleſiam Taurinenſem, ſumma pietate, & doctrina rexit, ſat fuerit hic teſtem citaſſe. Is igitur cum Chriſtianæ fidei, ac Eccleſiarum omnium Principes nuncupaſſet, quo ſenſu accipiendum eſſet, ſtatim ſignificandum dixit. Cùm (inquit) omnes Beatiſſimi Apoſtoli parem gratiam apud Dominum Sanctitatis obtineant, neſcio quo tamen pacto Petrus, & Pauli videntur præ cæteris, peculiari quadam in Salvatore, fidei virtute præcellere; quod quidem Petro (attendo diſcrimen ſicut bono diſpenſatori Clavem Regni Cœleſtis dedit, Paulo tamquam idoneo Doctori, Magiſterium Eccleſiaſticæ Inſtitutionis injunxit, ſcilicet, ut quos iſte erudierit ad ſalutem, ille ſuſcipiat ad quietem; ut quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat Regna Cęlorum. Clavem enim quodammodù à Chriſto Scientiæ & Paulus accepit. Ambo igitur Claves à Domino acceperunt, ſcilicet, Scientię iſte, ille potentiæ. Divitias immortalitatis ille diſpenſat, Scientiæ Theſaurus iſte largitur. Itaque vides Petro ſuum conſtare primatum, etiam ſi Paulus Princeps, & ipſe Apoſtolorum dicatur. Eſt enim Princeps Petrus Juriſdictionis Auctoritate, eſt idem Paulus meritò Doctrinæ. Hucuſq; Cœffeteau. Et ante illum Cardinalis Bellarminus, quem audent Adverſarii pro ſua ſententia adducere : ſic enim ait, *c. 1. de Romano Pontif. c.27.* Sicut Petrus dicitur Princeps Apoſtolorum, quia inſtitutus eſt Caput, & paſtor ovium, ita etiam Paulus dici poteſt princeps Apoſtolorum, quia munus Apoſtolicum exuberantiſſimè adimplevit. Ita ille; cui etiam adde Joannem Vvigers *in 2. 2. D.Thom. de Fide, Spe, & Charitate, ad quæſt.1.art.*10.*dub.1.num.* 102. *tract. de Pontifice*. Ergo licèt Paulus etiam vocetur Princeps Apoſtolorum, non ſequitur (ut volunt Adverſarii) fuiſſe Pontificem cum Petro, & Caput Eccleſiæ, cùm in diverſo genere dicatur Paulus Princeps Apoſtolorum à Petro. Et hoc dicere volunt patres adduci, nec aliter intelligendi ſunt. Et ideò, prę ter Doctores citatos, vide Zachariam Boverium *in Cenſura contra M. Antonium de Dominis, lib.1.c.5.* ubi optimè explicat, in quo ſenſu Patres vocent Petrum, & Paulum Principes Apoſtolorum, abſque præjudicio primatus Petri, quod etiam probavit *in cap.* 11. Itaque, quando Petrus ſeorſim vocatur Princeps Apoſtolorum, tunc intelligitur eſſe Princeps reſpectu omnium Apoſtolorum, etiam reſpectu Pauli, quia reſpectu omnium habet curam, & gubernationem paſtoralem. Nemo enim excipitur ab eo, quod illi dictum eſt, paſce oves meas. Quod autem Petrus, & Paulus ſimul vocantur Principes Apoſtolorum, hoc intelligendum eſt, non de vero Principatu, aut gubernatione paſtorali; ſed de eminentia laborum, ac moleſtiarum, in quibus illi duo præcelluere. Itaque magna eſt differentia inter Petrum, & Paulum. Primò, quia Petrus duplici titulo vocatur Princeps Apoſtolorum : tum propter eminentiam poteſtatis, ſeu pręfecturæ; tum propter eminentiam laboris. Paulus, poſteriori tantùm. Secundò, Petrus, & ſeorſim ſolus, & conjunctim cum Paulo vocatur Princeps. At Paulus ſeorſim numquam, quod benè notandum eſt. Et ita docet Martinus Beccanus *de Republ. Eccleſ. lib.2.c.4. num.* 15.

Secundò. Alias patrum auctoritates adducunt Adverſarii, aſſerentes, Petrum, & Paulum fuiſſe fundamenta Eccleſiæ, concedo : ergo fuerunt in ſumma poteſtate, & Juriſdictione : ergo conſtituunt unicum Principem, & Caput Eccleſię, nego. Et alioquin de omnibus Apoſtolis hoc poſſet dici; nam non ſolùm à Patribus, ſed etiam à ſacris literis vocantur Eccleſiæ fundamenta, Audi itaque ex præclara Societate Jeſu Turrianum *to. 1. in 2.2. D. Thom. diſp.* 15. *dub* 1. ita ajentem : Tribus modis Apoſtoli dicuntur fundamenta Eccleſiæ, ſine ullo tamen Petri præjudicio. Uno modo, quia ipſi primi Eccleſias ubique fundarunt. Secundò, ratione Doctrinæ illis revelatæ, quam omnes prædicaverunt. Tertiò, quia omnes habuerunt poteſtatem in omnes Eccleſias, quamvis Petrus peculiariter, ut illi in primatu ſuccederetur. Hæc Turrianus. Nihil igitur officit ad primatum Petri, quod Paulum cum ipſo vocetur à patribus fundamentum Eccleſiæ : nam ex hoc (ut patet ex Turriano) non poteſt deduci, fuiſſe æqualem D. Petro in Regimine; ut malè inferunt Adverſarii. Qui quidem audiant etiam Zachariam Boverium *in controverſ. tom.2. in demonſtr.3. Symboli de Unitate Capitis viſibilis, art.* 8. aſſerentem, cum qua differentia, Paulus cum cæteris Apoſtolis, & Petrus dicantur fundamenta Eccleſiæ. Apoſtoli (ait) idcircò fundamenta nuncupantur, quia fundaverunt Eccleſiam in fide, & Doctrina Chriſti, quemadmodum ait Paulus 1. *Corint.*3. Ut ſapiens Architectus fundamentum poſui. Quod etiam tradit Beatus Ignatius *Epiſt.*5. Una eſt Eccleſia (inquit) quam fundaverunt Sancti Apoſtoli in Sanguine Chriſti, propriis ſudoribus, & laboribus. Petrus verò ſingulari quodam modo Eccleſiæ fundamentum dicitur, quia ſupremus Rector, ac Gubernator Eccleſię à Chriſto inſtitutus eſt. Ita ille, quod etiam fuſius docuit *in Cenſura contra M. Antonii de Dominis part.2. lib.1.c.6.* Vide etiam Tannerum *tom. 3. diſp. 1. q.1. punct.* 7. §.28. Joannem Vvigers *in 2. 2. D. Thom. tract. de Pontifice ad q.1. art.* 10. *dub.1. num.* 24. *cum ſeq.* Alphonſum de Caſtro *adverſus Hæreſ. lib.* 10. *per Papa*, Dico itaque quod Paulus, & alii Apoſtoli dicuntur fundamenta Eccleſię, quia omnes fundarunt ubique illam; non enim Petrus ſolus per ſe convertit totum Mundum ad fidem, ſed diverſi diverſas Regiones ſuſceperunt, & ad fidem Chriſti adjuverunt. Unde Paulus *ad Rom.*15. ait. Sic autem prædicavi Evangelium hoc, non ubi nominatus eſt Chriſtus, ne ſuper alienum fundamentum ædificarem. Admittimus igitur Paulum, & alios Apoſtolos ſuis modis dici fundamenta Eccleſiæ, ſed tamen addimus peculiarem fundamenti rationem competere Petro. Unde ſequitur proindè, quod ſit ipſe univerſalis Rector, & Caput Eccleſiæ. Vide præter Doctores citatos Pitignianum *in 3. ſent tom.2. diſt.* 25. *q* 2. *art.* 1.

Tertiò. Non obſtat authoritas aliquorum Patrum vocantium Paulum Collegam D. Petri : nam hoc nomen etiam uſurpatur in eo, qui minorem habet poteſtatem, & dignitate ſit inferior; alioquin omnes Epiſcopi eſſent pares Summo Pontifici, & in eodem honoris culmine, ac dignitatis Eccleſiaſticæ æqualis gradu collocati; ut noviſſimè perperam voluit impius Claudius Salmaſius *de Primatu Papæ lib.1. c.6. fol.*94. & 95. nixus authoritate D. Cypriani *Epiſt. 2. ad Antonianum*, in qua vocavit Cornelium Pontificem Romanum Collegam ſuum. Et ideò dicendum eſt, quod ſicut D. Cyprianus, vocando Pontificem Collegam ſuum, non intellexit facere illum æqualem ſibi, ut certum eſt. Ita & Patres ab Adverſariis adducti, vocando Paulum Collegam Petri, non intenderunt facere Paulum æqualem Petro : nam, ut dictum eſt, nomen, Collegæ, aliquando non ſignificat omnimodam parilitatem. Undè adducam hic verba eruditi Jacobi Pamelii *in Epiſt.4. Cypriani*, ubi vocavit etiam Fabrianum Pontificem, Collegam ſuum, & ideo Pamelius ait, Collegæ dicuntur, non illi duntaxat, qui ejuſdem poteſtatis, ſunt ut duo Conſules, duo Tribuni, ſed & qui ejuſdem ſunt Collegii. Unde & Presbyteri Epiſcoporum Collegæ dicuntur à Concilio Carthaginenſi IV. can.25. Atqui quanto ſint Epiſcopis inferiores presbyteri, infrà demonſtrabimus. Poteſt ergo quis Collega eſſe ſui ſuperioris, non ea tamen ratione, qua ille ſuperior eſt. Hinc in Concilio Africano Aurelii Carthaginenſis Epiſcopi Collegæ dicuntur omnes Epiſcopi, Conſacerdotes, ac Coepiſcupi, can.21. 22. ac 31. Ettamen tanta fuit Carthaginenſis Epiſcopi præeminentia, ut nihil, illo inconſulto, cæteris Epiſcopis, ac Primatibus Numidiæ, ac Mauritaniæ : agere licuerit, can. 20. ejuſdem Concilii. Hucuſque Pamelius. Quæ quidem omnia deſumpſit à Doctore Pariſino, Re[illegible]ndo Ruſo, *qui in Apologia pro Pontifice Romanum, contra Molineum fol.*119. poſt multa ſic aſſerit : Poteſt ergo quis Collega eſſe ſuperioris ſui, non ea tamen ratione, qua ille ſuperior eſt, Suetonius de Auguſto ſic ſcribit : Perpetuam Tribunitiam poteſtatem recepit, in qua ſemel, atque iterum per ſingula luſtra Collegam ſibi cooptavit. Ibidemque ait de Cæſare. Nemini verò dubium eſt Tribunum illum Collegam Auguſti, poteſtate, dignitateque, niſi Tribunitia, parem non fuiſſe. Ita ille. Dico igitur, quod ſicut presbyter dici poteſt Collega Epiſcopi, non quatenus Epiſcopus eſt Epiſcopus, ſed quatenus Epiſcopus eſt etiam presbyter. Ita Paulus Apoſtolus dicitur à Sanctis Patribus Collega Petri, non quatenus Petrus Papa, & caput Eccleſiæ eſt, ſed quatenus Petrus eſt etiam Apoſtolus. Itaque Paulum, & Petrum concedo Collegas fuiſſe ratione prædicationis, & Apoſtolatus; ſed in regenda Eccleſia, & quoad primatum, Paulum inferiorem fuiſſe Petro, dicendum eſt.

Quartò. Ad argumentum, quod Adverſarii adducunt, &

de

de quo exultant, & Io triumphe videntur canere, D. Epiphanium aſſerere, Paulum, & Petrum fuiſſe Epiſcopos Romanos: Ergo fuit par Petro in primatu Eccleſiæ. Reſpondeo primò. Quod Epiphanius loquendo in terminis de primatu Eccleſiæ, ſic ait, *in lib. Ancboratus, non longè ab initio*: ipſe Dominus conſtituit Petrum primum Apoſtolorum, petram firmam, ſuper quam Eccleſia Dei ædificata eſt. Itaque ſecundum Epiphanium in primatu Paulus non eſt par Petro; quia, ait ipſe, Petrum fuiſſe à Chriſto conſtitutum primum Apoſtolum: Ergo & Pauli. Ex ſuper Petrum Eccleſiam fundatam eſſe: ergo non ſuper Paulum. Deinde *lib. 2. Hæreſ. 51.* poſt multa ſic concludit. Quare Petrum Diſcipulorum ſuorum Principem eligit, uti perſpicuè declaratum eſt. In quibus verbis Dionyſius Petavius animadvertens *n. 17.* ſic ait: Egregius locus, ex quo liquet Petrum Andreæ, ac cæteris Apoſtolis, non ætatis, aut vocationis ordine, ſed Principatus, ac Dignitatis anteponi, Ergo etiam & D. Paulo. Itaque D. Epiphanius, quando dixit Paulum fuiſſe Epiſcopum Romanum, reducendus eſt ad bonum ſenſum, & explicandus. Ideò Reſpondeo ſecundò, contra primatum D. Petri, hoc argumentum adduxiſſe terram illam peſtem Eccleſiæ, Marcum Antonium de Dominis. Dico igitur, ſolum Petrum Epiſcopum Romanum extitiſſe. Undè paſſim patres Romanam Eccleſiam, Petri Cathedram vocant. Pro omnibus adducam tantum Optatum *lib. 2. contra Donatiſtas*: ſic aſſerentem: Negare non potes, ſcire te in Urbe Roma Petro primam Cathedram Epiſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum (ergo & Pauli) caput Petrus; undè & Cephas appellatus eſt. Ita ille. Igitur dicitur à D. Epiphanio Paulum cum Petro, Epiſcopum Romanum fuiſſe, non quia propriè, & in rigore fuerit, ſed quia Socius, & Collega D. Petri, fundavit ſimul cum ipſo Eccleſiam Romanam, cujus tamen Epiſcopatus penes Petrum ſtetit. Vide Franciſcum Agricolam *tract. de primatu S. Petri Apoſtol. c. 10. in ſua monitione ad Lectorem.* Igitur quando Epiphanius dixit Paulum fuiſſe Epiſcopum Romanum; hac ratione dixit, quia Epiſcopalia munera Romæ exercuit.

Quod poteſt confirmari ex opinione Fevardentii Doctoris Sorbonici in Divum Irenæum *lib. 3. cap. 3.* ubi ſic ait: Mihi perplacet ſuaderi doctiſſimi Theologi conciliatio, Petrum quidem Clementem ordinaſſe, *Sed huic Linum, & Cletum in Catalogo Epiſcoporum Romanorum præponi, quod eos Petrus ſibi coadjutores adſciviſſet.* Ita ille. Si igitur ſecundùm Fevardentium aliqui patres appoſue unt, & vocant Epiſcopos Romanos Linum, & Cletum, non quia verè fuerunt Pontifices, ſed quia in vita D. Petri fuerunt ejus Coadjutores: quid mirum, ſi D. Paulus ab Epiphanio vocetur etiam Romanus Epiſcopus, non quia talis fuiſſet, ſed quia magis quàm Linus, & Cletus D. Petrum coadjuvit, & in Eccleſia Rom. fundanda fuit ejus Socius, & Collega. Sed notandum eſt hic cum P. Zacharia Boverio *in Cenſura M. Antonio de Dominis lib. 4. cap. 1.* quod duplex fundationis genus quo ad rem ſpectat, conſiderandum eſt, Unum quidem, quod per Evangelii diſſeminationem, & fidei prædicationem peragitur: ea verò eſt hujus fundamenti ratio, ut tum primum aliqua Eccleſia fundari dicatur, cum populus ab errore revocatus, ad Chriſti fidem convertitur. Alterum eſt cum, populo ab errore converſo, & Chriſti fide imbuto, novus ibi Epiſcopatus erigitur, & Epiſcopalis Sedes in Eccleſia fundata à ſuo Epiſcopo adminiſtratur. Primum quidè fundationis genus, ſi Romanam Eccleſiam ſpectamus, Petro, & Paulo æquè convenire poteſt, uterque enim Romæ Evangelium diſſeminavit, uterque in Romana Urbe ad Chriſti fidem introducendam, laboravit, quamquam prior Petrus ad eam acceſſerit; quo fit, ut etiam uterque hoc fundationis genere ipſius Eccleſiæ fundator, appellari queat. Undè ex hoc ſequitur, ut Romani Pontifices Petrum, & Paulum Romanæ Eccleſiæ auctores cognoſcant; Bullas ſub utriuſque nomine conficiant, ut infra dicemus, plumbeum ſigillum utriuſque imagine connectant, utriuſque officium ſimul conjungant, ac in omni ferè Pontificali munere, cum B. Petri memoriam celebrant, Paulum à Petro nunquam disjungant, neque enim id alia præſtant, quàm quod æquè à Petro, & Paulo Romanam Eccleſiam hoc fundationis genere fundatam eſſe profitentur; at verò alterum fundationis genus ſpectes, Petrus dumtaxat Romanæ Eccleſiæ fundator fuit, is enim ſolus Romanam Eccleſiam ut proprius Epiſcopus texit ad Pontificale Solium, etiam erexit, ac quamdiu vix, ſolus ſine Paulo eam Eccleſiam, ac ſimul cunctas Orbis Eccleſias pontificia auctoritate adminiſtravit. Vide etiam eumdem Boverium *lib. 2. c. 7. & cap. 4.* ubi firmat, quod licet Paulus cum Petro in Romana Eccleſia fundanda laboraverit, non tamen illius Epiſcopus fuit, aut Roma ſimul duos Epiſcopos habuit, ſed unum Petrum dumtaxat. Dicitur itaque Romana Eccleſia à duobus Apoſtolis fundata, eo quod Petrus primum, deinde Paulus Romanum populum Chriſtiana fide imbuerint, at Epiſcopatus tantummodò apud Petrum manſit. Et ita hanc ſententiam in terminis, præter Boverium ubi ſupra, tenet Cœffeteau *contra Rempublicam M. Antonii de Dominus t. 2. l. 4. c. 1. num. 7. & 11.* ubi ſic ait: Junxiſſe operas principes Apoſtolorum, ac de communi conſilio, cum alter alterum Romæ nactus eſſet, rebus Eccleſiæ conſuluiſſe, nullus dubitat, Sed Paulum egiſſe Romæ Epiſcopum, ſi Eccleſiaſtici vocabuli vis, & energia attendatur, vix eſt, ut concedi poſſit, cum Cathedram ibi figere non potuerit, occupata (ut omnes patres aſſerunt) ea Sede à Petro Apoſtolorum Coryphæo. Accedit, quod cùm Paulus Gentium Apoſtolus divinitus conſtitutus eſſet, ut omnibus nationibus Evangelii lucem præferret nulli certo loco aſtringi, ac veluti alligari debuit. Quod ergo à quibuſdam ſcriptoribus Paulus inducitur Epiſcopus Romanus, ad functiones Epiſcopales, quas Paulo ubique obire licuerit, omninò referendum eſt, non ad Cathedræ illam erectionem, quam uni Petro acceptam habet Eccleſia Romana. Sic ergo intelligendus Epiphanius, qui expreſſis verbis Paulum cum Petro Epiſcopum Romanum facit: ſcilicet ad munera Epiſcopalia reſpexit, cum tamen eum non lateret Epiſcopatus Romani propriè ſpectari fundamenta, unum jeciſſe Petrum: Hinc ſcilicet, ut oſtendimus, plerique eorum, qui Catalogos Romanorum Pontificum contexunt, à Petro, prætermiſſo Paulo, initium ducunt, ac demum ad Linum, Clementem, ac deinceps alios progrediuntur. Huculque Epiſcopus Maſſilienſis. Undè D. Auguſtinus Epiſt. 163. recenſet Epiſcopos Romanos à Sancto Petro, ad Anaſtaſium tom. 2. his verbis: Quanto certius, & verè ſalubriter ab ipſo Petro numeramus, cui totius Eccleſiæ figuram gerenti, Dominus ait: Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Petro enim ſucceſſit Lino, Lino Clemens, &c. Vide etiam Amicum *tom. 4. diſp. 5 ſect. 1. num. 6.* qui adducit D. Irenæum. Hinc patres apertè, & clarè Romanam Cathedram, & Epiſcopatum D. Petro tribuunt, ut Gregorius *Epiſt. 37 ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum*, Hieronymus *lib. de viris illuſtribus cap. 1.* Damaſus *in vita D. Petri*. Servus Sulpitius *Hiſtor. Sacr. lib. 2.* D. Leo *ſerm. 1. in natal. B. Petri, & Pauli*, Bernardus *Epiſt. 237. ad Eugenium Papam*, & alii communiter. Et ideò ſententiam ſuperius impugnatam; nempe Paulum fuiſſe etiam Epiſcopum Romanum, latè, præter Doctores adductos, refellit Martinus Becanus de *Republ. Eccleſiaſt. lib. 3. cap. 2. per totum*: & ideò Joannes Lorinus *in Acta Apoſt. cap. 28. verſ. 31. in fin.* loquens de Petro, & Paulo ſic aſſerit: Dempta primatus, & Romani Epiſcopatus in Petro prærogativa, paria ferè omnia de utroque prædicant patres, ut proprio de hac re ſermone demonſtravi. Nec aliter Epiphanius ambos vocans Romanos Epiſcopos intelligendus eſt, quàm propter functiones Epiſcopales, quas ubique licuit Paulo obire, etiam Romæ, ſed ſalva dicta Petri prerogativa Capitis. Hæc Lorinus. Vide etiam ex Doctoribus Sorbonicis Mauclerum *de Monarc. c. 1. part. 2. lib. 4. cap. 10.*

Ex his omnibus breviter contra Adverſarios aſſero: Petrum, & Paulum fuiſse Epiſcopos Romanos hoc modo, videlicet, Petrum propriè, ac titulo; Paulum officio adjutoris Petro ſubordinati. Hinc Photius *in Bibliotheca cap. 254. fol. mihi 1403.* loquens de Joanne Apoſtolo Epheſi Epiſcopo, ſic ait: Ab exilio revocatus, Epheſinæ præfuit Sedi & per ſe cum ſeptem Epiſcopis Epheſinam Diœceſim rexit, Ita ille. Itaque tempore D. Joannis, regebant Eccleſiam Epheſinam octo Epiſcopi, non quia omnes eſsent Epiſcopi Epheſini, ſed Joannes erat propriè, ac titulo Epiſcopus, alii verò ſeptem erant Epiſcopi officio adjutorium, Joanni ſubordinatorum. Sic dicendum eſt in caſu noſtro, fuiſse Petrum, & Paulum Epiſcopos Romanos, Petrum propriè, Paulum tamquam ejus coadjutorem.

Et tandem ad confirmationem ſupradictorum, apponam hic verba Sulpitii Severi *lib. 2. Hiſt.* ſic aſſerentis. Eo tempore Divina apud Urbē Religio invaluerat Petro, uti Epiſcopo gerente, & Paulo, poſteà quàm ab injuſto Præſidiis Judicio Cæſarem appellaverat; Romam deducto, ad quem audiendum plures conveniebant, qui veritate intellecta, virtutibuſque Apoſtolorum, quas tunc crebrò ediderant, permoti ad cultum Dei, ſeſe conferebant. In quibus verbis apertè patet, Sulpitium, Epiſcopatum Romanum ſoli Petro tribuere, cùm tamen faciat mentionem de Paulo, & ipſum conſociet Petro in virtutibus & prædicatione, non autem in Epiſcopatu, Quod etiam patet apud D. Hieronymum in Cathalogo ad Dextrum Prætorii Præfectum, ubi docet Petrum Romæ vigintiquinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuiſſe; & ſtatim loquens in eodem contextu de

Paulo

Paulo aſſerit tantùm, quod pro Chriſto Romæ truncatur. Et in libro Pontificalis, qui Damaſo, vel Anaſtaſio tribuitur, hæc de Petro habentur, Petrus ingreſſus in Urbem Romam ſub Claudio Cæſare, ibi ſedit Cathedram Epiſcopatus annos vigintiquatuor, menſem unum, dies octo, Hic martyrio cum Paulo coronatur poſt paſſionem Domini annis triginta octo. Vide quomodo apponat Paulum ſocium Petro in martyrio, non autem in Cathedra. Malè igitur Anonymus auſus eſt conſociare Paulum cum Petro in Epiſcopatu Romano: nam Cathedra Romana ſemper penes unum Petrum fuit: Recognoſcat etiam Anonymus Bedam *in act. Apoſt. cap. 15.* ubi ſic ait: Scimus Petrum, & Paulum Apoſtolos anno poſt reſurrectionem Domini trigeſimo octavo, ideſt ultimo Neronis anno paſſos fuiſſe martyrium, & B. Petrum Romę vigintiquinque annos Epiſcopalem ſediſſe Cathedram. Vide quomodo Beda loquens de Petro, & Paulo Romæ ſimul degentibus, in Cathedra tamen ſolùm Petrum conſtituat, & Epiſcopum Romanum eſſe dicat. Quod etiam manifeſtat prudentius Hymno 2. de ſancto Stephano, Hic Romæ jam regnant duo, Apoſtolorum Principes. Alter vocatur gentium. Alter Cathedram poſſidens primam, recludit redditas Aeternitatis Januas. Satis igitur ex omnibus ſupradictis remaneat labefactatum argumentum deſumptum ex Epiphanio, qui vocavit Petrum, & Paulum Epiſcopos Romanos, nam ſano modo Epiphanius intelligendus eſt, & in eo ſenſu, in quo ſupra à nobis explicatum eſt, Adde, quod etiam negandum eſt Adverſariis, Epiphanium vocare Petrum, & Paulum Epiſcopos Romanos, ſed ut ex textu Græco translatandum eſt, Epiſcopus apud Romam, Eſt enim magna differentia, aliquos v. g. eſſe Epiſcopos Cathanenſes, & eſſe Epiſcopos in Urbe Cathanæ. Latius hoc argumentum refellere volui, quia deſenſores Anonymi Achillem ſuum putabant,

Quintò, non obſtat argumentum ab Adverſariis adductum, nempè Pontifices vocari ſucceſſores D. Petri, & Pauli; nam reſpondeo, ita Patres locutos fuiſſe, non quaſi Paulus cum Petro junctus, fuerit caput Eccleſiæ, & Pontifex Romanus, ſed quia cum Petro fundavit Eccleſiam, Prædicatione, Miraculis, Martyrio, &c. Et ideò ex hoc Patres vocant Pontifices, ſucceſſores Petri, & Pauli. Sed non deſeram hìc apponere verba Joannis à Capiſtrano *de Auctor. Papæ, par. 3. ſecunda partis principalis, fol. 113.* ubi ſic ait: Romanus Pontifex non ſolùm Petri, ſed etiam Pauli ſucceſſor eſt, Petri quidem in plenitudinem poteſtatis. Pauli verò in plenitudinem legalitatis, ideſt ſcientiæ. Ergo Pontifices dicuntur ſucceſſores Petri, & Pauli, non in eodem, ſed in diverſo genere. Et ut penitus remaneant Adverſarii convicti, adducam hic verba D. Epiphanii Hæreſ. 41. fol. mihi 300. ubi ſic ait: *Credo. Higinii Papa temporibus fuit, qui in Apoſtolorum Jacobi, & Petri, & Pauli ſucceſſione nonum locum tenebat*. Quid ad hæc verba reſpondebunt Adverſarii? ſi ipſi aſſerunt Petrum, & Paulum fuiſſe Pontifices, quia patres aſſerunt Pontifices fuiſſe ſucceſſores Petri, & Pauli; non ſolùm duos, ſed etiam tres Pontificum Eccleſiæ habebimus, quia ut vidiſti, Epiphanius dicit Higinium Papam, non ſolùm fuiſſe ſucceſſorem Petri, & Pauli, ſed etiam Jacobi. Hic locus D. Epiphanii penitus Adverſarios evertit, & convincit, & ideò rectè obſervavit Boverius *in Cenſura M. Antonii de Dominis lib. 1. cap. 5.* Quod ſi Romani Pontifices æquè in eorum Bullis Petri, & Pauli nomen uſurpent, hos duos Apoſtolos meritò venerantur, eò quod ſimul Romanam Eccleſiam fundaverint, & eandem proprio ſanguine conſecrarint, manente tamen illibato primatu Petri. Undè modo ſuperiùs explicato, venit intelligendus Euſebius l. 3. c. 71. Hiſtor. aſſerens Clementem III. in Urbe Roma tenuiſſe Pontificatum poſt Paulum, & Petrum. Quæ omnia confirmantur ex reſponſione ad aliud argumentum Anonymi, aſſerentis Pontifices ſedere in Throno D. Petri, & D. Pauli, ut de ſeipſo teſtatur Gregorius VII. in Excommunicatione lata contra Henricum IV. anno 1080. Ergo; ait Anonymus, Paulus fuit Pontifex ſimul cum Petro: ſed non obſervat, vel noluit obſervare, Gregorium VII. in dicta Bulla poſuiſſe, & agnoviſſe differentiam inter Petrum, & Paulum; undè in Principio dictæ Bullæ ſic ait: Beatę Petre Princeps Apoſtolorum, & tu Beate Paule Doctor Gentium dignamini quæſo aures veſtras ad me Inclinare, &c. Ergo dicendum eſt ſedere Pontifices in Throno D. Petri, & Pauli, quia ſunt eorum ſucceſſores, ſed diverſo genere, dicuntur enim ſedere in Throno D. Petri in ordine ad Clavem potentiæ, & ideò dixit Gregorius VII. Beate Petre Princeps Apoſtolorum; dicuntur ſedere in Throno D. Pauli in ordine ad Clavem Scientiæ, & ideò dixit Gregorius, & tu Beate Paule Doctor Gentium, &c. Igitur Pontifices ſedent in Throno D. Petri, & D. Pauli, & dicuntur eorum ſucceſſores, quia ambo Eccleſiam Romanam fundaverunt; Petrus ut Caput habens clavem potentiæ, Paulus ut Apoſtolus habens Clavem Scientiæ. Undè ex his patet reſponſio ad aliam auctoritatem Patrum aſſerentium Pontifices eſſe Vicarios D. Petri, & Pauli. Nam Reſpondeo hoc eſſe verum, ſed diverſa ratione. Audi Cœffeteau ubi ſupra contra M. Antonium de Dominis *tom. 2. lib. 4. cap. 1. n. 12.* Pontifex dicitur Vicarius Apoſtolorum, quod in labores eorum introjerit. Dicitur Vicarius Pauli, quod Romam ſuæ authuritatis ſedem nactus ſit, quam Paulus ſua doctrina illuſtrarit, ac etiam ſuo ſanguine conſperſerit, & veluti ſacrarit. Dicitur verò Vicarius Petri, quod eam Cathedram inſideat, in qua Petrus Epiſcopus ſedit.

Sextò non obſtat etiam argumentum deſumptum ex verbis Pontificum aſſerentium efficere aliquid authoritate D. Petri, & Pauli, Nam ad illud optimè reſpondet Martinus Beccanus de *Republ. Eccleſ. l. 3. cap. 2. n. 5.* cui adde Nicolaum Cœffeteau loco citato contra M. Antonium de Dominis *tom. 2. l. 4. c. 1. num. 12.* aſſerit enim Apoſtolicam authoritatem, qua potitur Pontifex, etiam in Paulo reſediſſe, quippe qui non ſecus ac Petrus, Chriſti Apoſtolus fuerit. Quare mirum eſſe non debet Pontificis, quem hæredem Apoſtolorum nuncupat Hieronymus, poteſtatem ad Paulum etiam referri; maximè verò, quod cum Petro operam navarit, & Eccleſiam inſtituerit, quodque totum ſanguinem cum doctrina ei profuderit. Igitur, dicuntur Pontifices multa præſtare authoritate Petri, & Pauli, quod uterque novellam illam plantam excoluerit, ac demum cruore ſuo aſperſerit, ac irrigarit; Sed primas in ea Eccleſia fundanda habuit Petrus, tum quod primus Romæ Evangelium promulgarit, tum quod eam ſedem pro authoritate capitis Eccleſiæ ad ſummum dignitatis gradum evexerit. Paulus equidem eum ſecutus, inſtitutos in fide Romanos confirmavit, ſed ſedem Romę non fixit, cujus ratione ejus Urbis Epiſcopus cenſeri poſſit. Ita ille, quem ex induſtria ſæpius in hac Diſceptatione adducere volui, ut appareat arma adverſariorum deſumpta etiam eſſe à præclaro Muſæo Sorbonico.

Confirmant hanc reſponſionem verba noſtri Patris Duardi *in Bulla Cęna lib. 2. can. 1. quæſt. 5.* ubi ſic ait, Licèt Pontifex dicat Cenſuras ferre authoritate Petri, & Pauli, non intelligitur eas ferre authoritate diffuſa in eum à Paulo ſicut diximus de Petro, ſed quia D. Paulus Eccleſiæ Romanę una cum D. Petro fuit cooperator, & fundator, non tamen fuerunt in eodem tempore duo Pontifices, quia in Eccleſia duo Pontifices eodem tempore eſſe non poſſunt, quoniam hoc eſſet contra Chriſti inſtitutionem, qui unum dumtaxat Principem totius Eccleſiæ conſtituit, & tanto fortius, quia minueretur Pontificia poteſtas; per coadjutorem autem Pontificis Majeſtas in nullo minuitur, quoniam penes coadjutorem non jus ipſum, ac titulum poteſtatis transferre dicitur, ſed tantùm adminiſtrationem majorem, vel minorem ad ſui libitum. Hæc Duardus.

Nec deſeram hic apponere verba Antonii Poli, quæ ſatis deſerviunt pro reſponſione, quo ſenſu Pontifices dicuntur ſucceſſores D. Petri & Pauli, & elicere aliquid authoritate D. Petri, & D. Pauli, & quo pacto dicuntur Petrus, & Paulus Epiſcopi Romani, ſic itaque aſſerit in Lucidario poteſtatis Papalis *lib. 4. fol. 36.* Solus Petrus fuit Superior, & omnes alii ſubditi, etiam Paulus, ſed in rebus geſtis Papalibus Paulus Petro conjungitur, quia Urbem ſuo martyrio conſecrarunt, & in paſſione fuerunt ſocii. Ita ille.

Undè Boverius, ut ſupra obſervavimus in Cenſura contra M. Antonium de Dominis *lib. 4. cap. 1.* rectè notat, quia Petrus, & Paulus fundaverunt Eccleſiam Romanam prædicatione, & Romanos ad Chriſti fidem converterunt; hinc fit, ut Romani Pontifices, Petrum, & Paulum Romanæ Eccleſiæ authores agnoſcant, Bullas ſub utriuſque nomine conficiant, plumbeum ſigillum utriuſque imagine cohoneſtent, utriuſque officium ſimul conjungant, ac in omni ferè Pontificali munere cum B. Petri memoriā celebrant, Paulum à Petro nunquam disjungant, *neque enim id alia ratione præſtant, quàm quod æquè à Petro, & Paulo Romanam Eccleſiam prædicatione fundatam eſſe profitentur*. Malè igitur Anonymus ex verbis, quæ aliquando in Bullis Pontificiis apponuntur; videlicet authoritate D. Petri, & D. Pauli; &c. male, inquam, infert ęqualitatem Pauli cum Petro in primatu Eccleſiæ, nam quoad Primatum ſemper fuit Paulus ſubditus Petro, & ei ſubordinatus. Itaque dicendum eſt, Pontifices aſſerere aliqua facere ſubnixos auctoritate Petri, & Pauli, quia fuerunt hæredes Apoſtolorum, & ideò D. Bernardus ad Eugenium l. 3. vocat illum hæredem Apoſtolorum, poteſtate Petrum. Et D. Hieron. *Epiſt. 2. ad Damaſum*, Qui Apoſtolos, inquit, honore ſequeris, ſequaris &

me-

merito. Undè in Symbolo Niceno dicitur: Et unam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, quia præter alias rationes, Apoſtoli, ut obſervat Franciſcus de Caſtillo *in 3. ſentent. tom. 2. diſput. 13. quæſtion. 11. part. 4. num. 24.* Becanus *in Man. contr. lib. 1. cap. 2. concl. 1. numer. 14.* & alii Sanctam Eccleſiam fundaverunt. Et ideò Pontifices aliquando vocati ſunt Epiſcopi Apoſtolici, & Eccleſia à D. Hieronymo *lib. 2. contra Ruffinum*, vocatur Sedes Apoſtolica, Et D. Auguſtinus *Epiſt. 162.* ſic ait: In Romana Eccleſia ſemper Apoſtolicę Cathedræ viguit Principatus. Dum igitur Pontifices aſſerunt aliquid efficere auctoritate D. Petri, & D. Pauli, hoc modo intelligendi ſunt, videlicet auctoritate D. Pauli, ut Apoſtoli, auctoritate verò D. Petri, non ſolùm ut Apoſtoli, ſed ut Apoſtolorum Capitis, Conſociant verò Pontifices ſemper Paulum, & non alium Apoſtolum cum Petro, quia Paulus cum Petro in Eccleſia fundanda ſimul laboravit, & in paſſione, & morte ſocii fuerint.

Ad illud verò de Imagine Pauli ad dexteram Petri collocata. Reſpondeo, quod ejus ſolutio patet lippis, & tonſoribus. Videatur Joannes Vvigers *in 2. 2. D. Thom. tract. de Pontifice ad qu. 1. art. 10. dub. 1. num. 103.* Alexander Carerius *de poteſt Rom. Pontif. lib. 1. cap. 5.* Juſtinianus *in Epiſtola Pauli tom. 1. diſp. 1. de Apoſtolatu cap. 9.* Bellarminus *lib. 2. de Rom. Pont. c. 27. & 9.* ejus validus defenſor Jacobus Gretſerus, cum Amico *in Curſu Theologico tom. 4. diſp. 6. ſect. 2. num. 62.* & Becano *de Repub. Eccleſiaſt. lib. 3. cap. 2. num. 7.* Dico igitur hunc majorem honorem Eccleſiam Paulo detuliſſe, non propter majorem poteſtatem, ſed propter majorem ſapientiam, & doctrinam, qua Eccleſiam illuſtravit; uti ſolet ſæpè Eccleſiam minores Sanctos majori ſolemnitate celebrare, propter illuſtriora exempla, quæ poſteris reliquerunt. Vel dicendum eſt morem fuiſſe apud Antiquos, juniore ambulantem cum ſeniore incedere à dexteris ſenioris, eumque obſequii causâ paululum procedere: Ex qua conſuetudine fieri potuit, ut etiam in Imaginibus Paulus depingeretur à dextris Petri.

Et tandem ex ſuperioribus adductis patet etiam reſponſio ad omnes alias Patrum auctoritates, quas Adverſarii plena manu cumulant, ex quibus propter individuam Pauli cum Petro ſocietatem, & propter eximias laudes, & titulos eis æqualiter præſtitus, conantur firmare parilitatem inter illos. Nam unico verbo cum ſcola omnium Theologorum reſpondetur (ut ſupra dictum eſt) dictos Patres locutos fuiſſe in ordine ad intrinſecam, & eſſentialem poteſtatem Apoſtolatus, non autem de poteſtate extrinſeca, quæ in ordine, & diſpoſitione regiminis poſita eſt, quia inferiorem Paulum fuiſſe Petro, conſtanter dicendum eſt. Quando igitur Patres videntur æquare Paulum Petro loquuntur (ut in ſcholis dicimus) de Petro ut Apoſtolo, non de Petro ut Papa. Et ita rectè præter Doctores, ubi ſupra citatos, tenent Suarez *de legib. lib. 4. cap. 3. num. 4.* Reſpondeo ſecundò. Quod licet Patres ex verbis encomiaſticis datis Petro, & Paulo in eorum feſtivitatibus, vel vigiliis, panegyricè, & non dogmaticè loquentes, videantur aliquandò illos pares conſtituere; intelligendi ſunt de paritate, quæ non dicit omnimodam æqualitatem ſed tantùm ſimilitudinem, ut optimè obſervat in terminis Cardinalis Turrecremata *in ſumma de Eccleſia lib. 2. cap. 12.* Sic ego invenio Sanctū Clementem in principio *Epiſt. 1.* ad D. Jacobum, Fratrem Domini, vocare illum, Epiſcopum Epiſcoporum, & Epiſcopum omnium Eccleſiarum Dei; quæ quidem verba, certum eſt competere ſoli Petro, & ejus ſucceſſoribus; ſed quia ibi Clemens encomiaſticè loquitur, ideò ſanè intelligendus eſt, & ejus verba ad bonum ſenſum reducenda, ut fecit Pueronius *de Regularium Ariſtocratia. tom. 2. cap. 3. num. 34.* Sic & in caſu noſtro; licèt aliqui Patres in Encomiis datis Petro, & Paulo videantur illos æquare, tamen, quia panegyricè loquuntur, eorum verba ſano modo interpretanda veniunt, ut ſupra viſum eſt Et ne deſeras etiam recognoſcere Boverium in Cenſura M. Antonii de Dominis *lib. 1. c. 11.* ubi contra Anonymum explicat plura loca Sanctorum Patrum, æqualitatem inter Petrum, & Paulum ſignificantia, ſed in diverſo genere intelligenda eſſe manifeſtè demonſtrat. Undè ego obſervo, quòd aliqua loca Sanctorum Patrum videntur ſignificare, Paulum Petro præcellere; alia æqualem eſſe; alia dubium eſſe uter præcellat. Origenes *lib. 1. contra Celſum*, vocat Paulum fundatorem Eccleſiarum poſt Chriſtum præcipuum. Ambroſius *lib. 2. de Spiritu Sancto in fine*, ſic ait: Una enim gratia fulgebat in his, quos Spiritus unus elegerat. Nec Paulus inferior Petro. Idem Ambroſius *ſerm. 66. de Natal. Petri, & Pauli*, aſſerit, Beati Petrus, & Paulus eminent inter univerſos Apoſtolos, & peculiari quadam prærogativa pręcellunt. Verùm inter ipſos, quis cui præponatur incertum eſt. Ergo ſupradicta, & alia ſimilia verba Sanctorum Patrum, de Petro & Paulo loquentium, intelligi non poſſunt de juriſdictione, Regimine, & Primatu; nam alioqui Patres inter ſe eſſent contrarii; non enim inter ſe cohęrent hæc tria: Paulus præcellit Petro Juriſdictione, Paulus par eſt Petro Juriſdictione, Paulus utrum præcellat Petro Juriſdictione, dubium eſt. Itaque ſupradicta verba Patrum, vel ſimilia adducta ab Anonymo exponenda ſunt de vocatione ad Apoſtolatum, de virtutibus, de ſcientia, de laboribus, de meritis, &c. Et ideò Patres non pugnant inter ſe. Nam optimè poſſunt cohærere inter ſe hæc tria: Paulus in laboribus, & doctrina præcellit Petro. Paulus eſt par Petro in ordine ad Apoſtolatum. Paulus utrū præcellat meritis Petro apud Deū, incertum eſt. Hinc dixit Auguſtinus *Triumphus de poteſt Eccleſ. q. 7. art. 6.* Paulus fuit minor Petro, & major, & æqualis. Minor quidem fuit poteſtate prælationis; quia ſolus Petrus fuit Cęphas, ideſt Caput totius Eccleſiæ. Major autem prærogativa electionis, quia electus fuit à Chriſto poſt Reſurrectionem, & poſt Glorificationem; undè in Bulla Papę, Paulus ponitur à dexteris; Petrus autem à ſiniſtris. Sed æqualis fuit officio prædicationis. Ita ille. Concludendum eſt igitur, ex omnibus ſuperius dictis, quod duplex poteſt conſtitui comparatio inter Petrum, & Paulum. Una, quoad Apoſtolatum, & ſic fuit par Petro; quoad Sanctitatem, Sapientiam, Laborem, & Zelum, & his etiam fuit vel potuit eſſe Paulus par, vel major Petro. Altera comparatio inter Paulum & Petrum poteſt conſtitui quoad Regimen, & juriſdictionem, & ſic Petrus fuit major Paulo; ut ſatis ſuprà contra Anonymum firmatum eſt.

Et quidem, ſi ex ejus opinione aliud non ſequeretur inconveniens (quod eſt negandum) niſi admiratio Hæreticorum, eſſet quidem penitus reſpuenda. Nam profectò poſſent ipſi exclamare Manu, quid eſt hoc? Papani, & Romanenſes, dicerent (ſic ipſi per deriſum nos vocant) per tot annorum myriades pugnarunt contra nos uſque ad ſanguinem, negando Paulum fuiſſe æqualem Petro, nunc verò concedunt. Et uſque adhuc, pro aris, & focis adverſus nos contenderunt Caput Eccleſiæ fuiſſe ſolùm Petrū, nunc verò addunt ſimul etiam & Paulum. Quid, inquam, quęſo ex his novitatibus, Hæretici ore impio in Romanam Eccleſiam non effutirent? Quaſnam quæſo illationes, & conſequentias ex hac opinione contra Primatum Petri, & ipſi peſſimè non inferrent, Hoc cogitandum prudentioribus relinquo. Prorſus igitur talis ſententia reſellenda venit, & bis novitatibus aures claudendæ, nec à ſemitis, quas Patres noſtri unanimiter calcarunt, diſcedendum eſt, ut per calles invios incedamus.

Nec obſtat dicere, id quod Adverſarii aſſerunt num. 19. & 20. Infirmati Petri primatum, Pauli primatu convulſor cum eadem, & paria ſint Sanctorum Patrum de Petri, & Pauli Primatu teſtimonia; tolli, & obſcurari alterum non poſſe, ut non alter continuò collabatur, nec ſperni de altero Patrum ſententias, quin de utroque condemnentur. Sed hæc omnia neganda ſunt. Primatus enim Petri non eget ſocietate Pauli; ſatis enim firmatus eſt, non ſemel, ſed toties in apertis Sacræ Scripturæ locis, in traditione Eccleſię, & in Sanctorum Patrum teſtimoniis luce meridiana clarioribus, & authoritates Patrum ab Adverſariis adductæ, ſatis ſupra explicatum eſt, quomodo interpretandæ veniant. Ideò obſervandum eſt multa tribuit Petro, quæ etiam Paulo tribuantur propter communem Apoſtolatus dignitatem, qua uterque tam inſigni gloria effulſit, ut difficile ſit cenſere, quis cui ſit hac parte anteferendus. Cæterum, ut plurimum propter Capitis authoritatem, qua Paulum vicit Petrus, cùm eis eadem tribuuntur, non eodem reſpectu tribuuntur, ſed in Paulo quidem Patres ſedulitatem, diligentiam, curas, peregrinationes, eximiam ſapientiam, virtutes, ſigna, prodigia, revelationes, & ærumnas, & labores in diſſeminando Evangelio ſuſceptos ſpectant, à quibus eum commendent. Cùm verò Petrum iiſdem laudibus ornat, ad Primatum, Principatum, & ſupremam poteſtatem, quam a Chriſto ſit conſecutus, reſpiciunt. Non valet igitur argumentum Adverſariorum de laudibus æquè datis Paulo, & Petro à Sanctis Patribus; nam dicta loca explicata, ut ſupra excellentiam Pauli demonſtrant, & Primatum Petri confirmant, & benè intellecta, tribuant Petro, & Paulo, ea, quæ ipſis de jure competunt.

Ad id verò, quod aſſeritur in num. 23. de extraordinaria, & ſingulari cauſa, qua ſecundum mentem Adverſariorum mandatus fuerit duobus Apoſtolis totius Eccleſiæ Principatus, ob diſſimilitudinem morum, & ſtudiorum inter Gentiles, & Iudæos: & ideò Paulus Gentibus deſtinandus fuerat, Petrus verò Judæis, ex authoritate D. Hieronymi. Reſpondeo Matthæum Illyricū in legenda *de Petri Epiſcopatu, & Papatu* dixiſſe, Petrū conſtitutū fuiſſe *Epiſcopum, vel* Pa-

Papam Judæorum, & *Paulum Gentium*, ſed hæc ſunt deliramenta hæreticorum, Dico igitur, redeundo ad caſum noſtrum, Paulum, à Chriſto fuiſſe conſtitutum Apoſtolum Gentium in ordine ad prædicationem, modò quo infra declarabitur, non autem in ordine ad juriſdictionem, ita ut cum Petro fuerit Princeps Eccleſiæ, & Caput (ut volunt Adverſarii. Et ideò quando *ad Galat.* 2. & *Act.* 9. & 13. de Pauli electione ad Apoſtolatum mentio efficitur, tantùm ibi de prædicatione, & ne verbum quidem de juriſdictione dicitur: ut omnes obſervant Expoſitores, Antonius Capellus *in diſp.* 1. *de Summo Pontificatu Petri cap.* 8. Salmeronius *to.* 15. *diſp* 24. *in Epiſt.* 2. *ad Galat.* Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 4. *dub.* 2. *num.* 98. & 99. Bellarminus *in Roman. Pontif. lib.* 1. *c.* 6. Pueronius *de Ariſt. Regul. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 32. Gravina *in controverſ. tom.* 4. *part.* 2. *in Continent. quæſt.* 1. *fol.* 28. Undè Sanderus *de viſib. Monarch. lib.* 6. *cap.* 6. aſſerit, Paulum in dicto loco dixiſſe ſe Apoſtolum Gentium, non ad coarctandam Petri poteſtatem, nec ad metas Petro circumſcribendas, verùm ad Evangelium dilatandum, ſalvo interim primatu Petri, quem Paulus etiam poſt tot Gentes Chriſto ſubjectas agnovit, & honore, quo par erat, affecit, ab eoque diſſolutionem controverſiæ, quæ Antiochiæ orta erat, & dexteras ſocietatis expetiit: non quod ipſe de ſua doctrina, (quam à Chriſto immediatè acceperat) dubitaret, ſed ut tota Eccleſia ſciret, illum unitatem amare. Primatum Petri agnoſcere, & eumdem Spiritum ſanctum in ſe, atque in aliis Apoſtolis eſſe conſiteri. Ita ille & ante illum Cardinalis Turrecremata *in ſumma Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. exponens dictum D. Pauli, negat expreſſè, quod per illa verba, Paulus æquiparaſſe ſe vellet Petro in poteſtate Regiminis, quẽ ſciebat Rectorem conſtitutum, & Caput totius Univerſitatis Eccleſiæ, nec Paulus credidit Petri poteſtatem reſtrictam eſſe ſolum ad Circumciſos, licèt appropriatè pro illo tempore, ad illos ſpecialiter verbum prædicationis extenderet. Quoniam Petrus in Antiochia ſedit, & in Hieruſalem, & multos convertit ibidem, & alibi ex gentibus; ſicut patet Actuum 12. de Cornelio & 11. ubi reprehenſus legitur à Circumciſis fratribus, quod ad gentes ingreſſus fuiſſet, & cum converſis ex gentibus manducaſſet. Hæc Turrecremata, cui adde Capellum, Tannerum, & alios citatos ſupra, Itaque non benè Adverſarii, ex deſtinatione Pauli ad prædicandum Gentibus Evangelium, ejus primatum inferunt. Nam non valet argumentum de prædicatione ad juriſdictionem.

Ideò piaculum exiſtimarem, ſi non apponerem hìc verba Cardinalis Baronii *tom.* 1. *anno Chriſti* 34. *fol.* 205. ſic aſſerentis: Quod pertinet ad Apoſtolicum munus Evangelii prædicandi, atque peccata ſolvendi, æquè omnes Apoſtolos pleniſſima poteſtate in univerſum mundum miſſos eſſe, idem ipſe Gregorius profitetur, qui & eadem ratione, Paulum Apoſtolum caput Gentium effectum eſſe, & totius Eccleſiæ Principatum obtinuiſſe teſtetur. *Cæterum quantumlibet ampliſſimus fuerit ejus Apoſtolatus, quem accepit ad Gentes ſalvandas: tamen nihil eſt, quod poteſtate æquari poſſe Principi Apoſtolorum omnium Petro*, quem cum præfecerit Dominus univerſo Gregi, Gentes etiam ejuſdem ſubdidit poteſtati. Futuræ enim erant, & ipſe Chriſti oves, de quibus ait aliquando: Alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus paſtor. Cùm itaque non niſi omnium ovium dicat unum ovile eſſe futurum, unumque paſtorem, cujus Dominus oves ſuas omnes, & agnos curæ ſubjecerit: *Illum ipſum fuiſſe Petrum, nec alium præter ipſum, eadem poteſtate, qua ipſum in univerſali Eccleſia unicum inſtitutum eſſe Paſtorem, ex his quæ dicta ſunt, neminem puto, niſi fortè delirum, & mente captum, non intelligere*, Huculque Baronius. Vide etiam Joannem Driedonem *tom.* 1 *l.* 4 *c.* 4. *fol.* 237. ubi explicat verba D. Ambroſii ajentis: Quod ſicut Petrus Primatum accepit ad fundandam Eccleſiam Judæorum, ita, & Paulus Primatum accepit ad fundandam Eccleſiam Gentium. Explicat, inquam, dicta verba de Primatu prædicationis, non autem de Primatu Gubernationis, & Regiminis, quoad ſolùm Petrum pertinere probat. Et tandem Reginaldus Cardinalis Polus in defenſionem unitatis Eccleſiæ ad Henricum VIII. Regem Angliæ fol. 69. 70 71. ex multis probat D. Paulum fuiſſe inferiorem D. Petro; & reſpondet argumentum cujuſdam Sampſonis heretici, qui, ut vult etiam Anonymus, ex dictis verbis D. Pauli *ad Galat.* 2. contendebat ipſum eſſe æqualem D. Petro, Vide etiam Albertum Pighium *de Hierarch. Eccl. lib.* 3. *c.* 11

Itaque dicendum eſt, diviſionem illam factam inter Petrum, & Paulum de Judæis, & Gentilibus non pertinuiſſe ad juriſdictionem, ſed ad propagandum Evangelium; quę tamen diviſio ita eſt accipienda, ut obſervat Ioannes Vvigers *in* 2. 2. *D. Thomæ tract. de Pontifice quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 1. & alii communiter. Marcus Antonius Capellus *diſp.* 1. *de Pontif. Petri cap.* 2. Adamus Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 4. *dub.* 2. *num.* 99. Alexander Carerius *de poteſt. Rom. Pontif. lib.* 1. *cap.* 5. & alii, quod ſcilicet Petrus præcipuam operam collocaret pro illo adhuc tempore, ſicut & prius fecerat, circa converſionem Judæorum; non autem, quod idcircò poteſtate prædicandi gentibus eſſet privatus, vel à prædicatione inter gentes prohiberetur, E contra autem Paulus principaliter incumberet convertendis gentibus ad fidem, non tamen ita ut ideò interdictum ei foret, etiam Judæis per occaſionem, & opportunitatem Evangelium annuntiare.

Quod enim iſta partitio hoc modo ſit intelligenda, manifeſtum eſt ex ſcripturis: nam & Petrus *Act. cap.* 10. prędicavit Cornelio, & domui ejus toti: & ibidem celeſti viſione ter admonitus didicerat etiam ſe ad gentes deſtinari, ut eis Evangelicam gratiam annuntiaret. Unde & cap. 15. dicit Petrus: *Vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbum Evangelii, & credere*, ſic tamen, ut ab initio debuerit ſtudere converſioni Judæorum, uti diximus: quem ordinem indicat Chriſtus *Act. cap* 1 quando ſic locutus eſt ad Apoſtolos: *Et eritis mihi teſtes in Jeruſalem, & in omni Judæa, & Samaria uſque ad ultimum terrę*. Et propterea etiam diximus, quòd pro illo adhuc tempore principaliter Petrus incumberet prędicationi apud Judæos: nam poſtquam Romam venit, longè latèqu. etiam inter gentes Evangelium per ſe, & per alios diſſeminavit, ut cumulatè impleret, quod audierat Act. c. 10. *Occide, & manduca*, ut notat Eſthius circa prædicta D. Pauli verba.

Quod Paulus quoque non fuerit prohibitus prædicare Judæis, patet ex cap. 9. Act. ubi Chriſtus de illo dicit: *Vas electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filiis Iſrael.* Ubi licet ſignificetur, quod primario diſtinetur ad converſionem gentium, quæ primo loco exprimuntur, tamen etiam indicatur, quod poſſit, imo quod & portabit nomen Chriſti coram filiis Iſrael. Hinc etiam factum eſt, quod quocumque per gentes, & nationes proficiſceretur, intraret quoque, & evangelizaret in Synagogis Judæorum, ubi eæ reperiebantur, ut Act cap. 13. apud Salaminam, & Antiochiam Piſidæ feciſſe legitur, & cap. 14. apud Iconium, cap. 17. apud Theſſalonicam, & 1. ad Corint. 9. dicit: *Et factus ſum Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrarer*. Docet autem hæc ita ſe habere Hieron. ad hunc locum Pauli, ubi propoſita quæſtione, An non licuerit Petro gentilem trahere ad fidem, & Paulo Judæum. Reſpondet, omninò licuiſſe, imò hoc fuiſſe utriuſque propoſitum, ut ex toto mundo Eccleſiam congregarent: ſed tamen Petrum habuiſſe Principale mandatum de Judæis, ſaltem ut ab illis inciperet, ſicuti hoc explicuimus; Paulum autem de gentibus.

Volui (amice Lector) hanc diviſionem Petri, & Pauli, quoad Judæos, & Gentiles latius explicare, ut prorſus labefactata remaneat opinio Anonymi aſſerẽtis diſſimilitudinem morum, & ſtudiorum inter Judæos, & Gentiles fuiſſe cauſam, & rationem, quare Chriſtus Primatum datum Petro, voluerit poſtea Paulum cum ipſo in Primatu aſſociare, quòd merum figmentum eſſe ex ſuperius dictis patet: nam nullam Juriſdictionem, quoad Primatum, Paulus accepit, dum fuit factus Apoſtolus Gentium à Chriſto Domino. Et ideò dum Antiochiæ orta eſſet inter Gentiles, & Judæos diſſenſio de obſervatione legalium, Paulus illam non determinavit, ſed ad Petrum, ut obſervat Theodoretus, pro ejus determinatione cucurrit, ut patet Actor 15. ubi (ut viſum eſt ſupra) Petrus, tamquam Caput Eccleſiæ congregavit Concilium, & ſententiam in favorem Gentilium tulit. Et miror quomodo Anonymus poſſit pro ſua ſententia adducere verba D. Hieronymi, quæ nihil pertinent in ordine ad Primatum, ſed loquuntur de Apoſtolatu. Et ideò Hieronymus, quando in ſpecie locutus eſt de Primatu, ſoli Petro tribuit; ideò dixit lib. 1. contra Jovinianum: *Inter duodecim unus eligitur, ut Capite conſtituto ſchiſmatis tolleretur occaſio*. Et lib. 3. in Matth. circa cap. 6 *Simoni, qui credebat in Petrum Chriſtum, Petri largitus eſt nomen, & ſecundum Metaphoram Petræ rectè dicitur ei, ædificabo Eccleſiam meam ſuper te* Et in c. 1. ad Galat. exponens illa verba D. Pauli. aſcendit Hieroſolymam videre Petrum. *Ivit* (inquit) *non diſcendi ſtudio, ſed honoris priori Apoſtolo deferendi.* Et tandem Epiſtol. 57. ad Damaſum ſcribens, ſic ei aſſerit. *Beatitudini tuæ, ideſt Cathedræ Petri conſocior.* Et Epiſt. 58. *Ego* (inquit) *clamito ſi quis Cathedræ Petri jungitur meus eſt*. Vide quomodo Hieronymus, quando de Primatu agit, apertè, & verbis claris illum tantùm Petro tribuat. Malè itaque pro ſua ſententia Hieronymum adducit Anonymus: nam in loco ab ipſo adducto, (ut diximus, & patet) non loquitur de Primatu, ſed de Apoſtolatu.

Ve-

Verùm quia in hac diſceptatione non ſolùm Theologis, ſed etiam Dominis Canoniſtis debitor ſum, videant ipſi ſuam Gloſſam *in cap. Paulus, & Petrus 2. quæſt. 7. verſ. Imparem*, ubi notat, Paulum fuiſſe parem Petro in meritis, non autem in adminiſtratione. Et *in cap. puto, eodem loco*, docet, Paulum fuiſſe ęqualem Petro in martyrio, & tamen Petrum fuiſſe majorem in dignitate. Et paulo infra *in cap. Beati Petrus, & Paulus*, habentur in ſummario hæc verba. Æquales fuerunt meritis, licet gradu differentes Petrus, & Paulus Et ſupradictis textibus adde etiam *cap. in illis 80. diſt. cap. eſt. Et aliud 14. quæſt. 1. cap. plurimos 82. diſt. cap. multis 17. quæſt. 1.* & ſupra diximus *cap. ſolitæ de major. & obedient.* Et Extrav. g. *Unam ſanctam, & unigenitus*. Videatur etiam inter alios Canoniſtas, Cardinalis Jacobatius *tractat. de Conciliis lib. 10. art. 7. fol. 717. lit. B*, ubi aſſerit cum D. Thoma, & aliis Theologis, Paulum in Regimine, & Primatu fuiſſe inferiorem D. Petro, quod etiam Aluarez ex Juriſconſultis confirmat *in Theſ. Chriſt. Relig. c. 1. per totum*.

Sed dices (ut receptui canam) ſi æqualitas Pauli cum Petro conſiſtit tantùm, ut probatum eſt, in ordine ad Apoſtolatum, hæc quidem fuit communis aliis Apoſtolis. Quare ergo Patres, Pontifices ab Adverſariis citati, tot eximiis & iiſdem laudibus, & titulis, Paulum ſolùm ſimul cum Petro exornant, & ſemper conſociant; Reſpondeo; ex tribus rationibus. Primò, ut rectè obſervat Angelicus Doctor *in Epiſt. 1. ad Galat. cap. 1.* propter præclaras circumſtantias ſuæ electionis ad Apoſtolatum. Fuit enim electus Apoſtolus à Chriſto poſt ſuam reſurrectionem, & Glorificationem. Unde ipſe dixit ad Galat. 1. Creditum eſt mihi Evangelium Præputii, ſicut & Petro Circumciſionis. Qui enim operatus eſt Petro in Apoſtolatum Circumciſionis, operatus eſt mihi inter gentes, &c.

Secundò, propter plures exanthlatos labores in prædicatione Evangelii, ita ut ipſemet dixerit: Plus omnibus laboravi, & fatetur ſe habuiſſe ſolicitudinem omnium Eccleſiarum. Vide Alexandrum Carerium *de poteſt. Rom. Pont. lib. 1. cap. 5.* Adde & propter plura, & doctrina, quæ ſcripſit, in quibus non ſolùm æqualis fuit cæteris Apoſtolis, ſed etiam ipſo Petro excellentior. Unde dixit Auguſtinus *lib. 3. ad Bonifacium, c. 3.* Apoſtolus dum dicitur, ſi non exprimatur quis Apoſtolus, non intelligitur niſi Paulus, quia pluribus eſt Epiſtolis notior. Et notat individualiter Joannes Vvigers *in 2. 2. tract. de Pontifice ad quæſt. 1. art. 10. dub. 1. num. 102.* Juſtinianus *in Epiſt. Pauli t. 1. diſp. 1. de Apoſt. cap. 9.* Et Amicus *in Curſu Theol. tom 4. diſp. 6. ſect. 2. n. 81.* Videetiam Pueronium *in Ariſtocratia Regulari tom. 2. c. 3. n 33*

Tertiò. Propter Martyrium in eodem tempore, & loco, cum Petro paſſum, Romanam Eccleſiam condecoravit, & propter prædicationem Evangelii, Romanis exhibitam ſimul cum Petro, cum differentia tamen, quam obſervat Cardinalis Baronius *tom. 1. anno 41. num. 15.* ubi ſic ait, Cæterum, quod ſpectat ad Irenæi ſententiam, cùm dicat tunc a Matthæo Evangelium ſcriptum eſſe, cùm à Petro, & Paulo Romana Eccleſia fundaretur: non ſic accipienda eſſe putamus ejus verba, ut non niſi poſt Pauli Romam adventum id factum eſſe voluerit ſignificare, ſed potius intellexiſſe, ipſo initio fundationis Romanæ Eccleſię, à Matthæo Evangelium eſſe conſcriptum; cùm ſcilicet Petrus Romam acceſſit, & tantæ molis erigendæ poſuit fundamentum, quod factum eſt poſt quatuor annos, anno ſcilicet ſecundo Claudii Imperatoris, Dominique quadrageſimo quinto, nec ſic Irenæum de Paulo meminiſſe credimus, quaſi non ante Pauli Romam adventum Matthæus ſcripſerit, ſed communi potius, cum ipſius, tum cæterorum Patrum uſu loquendi, cùm de Romanæ Eccleſiæ fundatione fit mentio, Paulum æquè, ac Petrum nominaſſe, *non quod Paulus eodem pro Petrus tempore Romam venerit, ac ſimul cum Petro primum fundamentum jecerit, ſed quod deſuper ædificaverit, ac denique eamdem Eccleſiam unà cum Petro ſanguine conſecraverit*. Ita Baronius, quicquid contra illum latret impius Spalatrenſis aſſerens, Petrum prius Romæ Evangelium non prędicaſſe, quam Paulus ad eam urbem acceſſerit; ſed hoc falſum eſt, nam Baronii ſententia eſt vera; ſiquidem ex omnium verè vetuſtiſſimorum Scriptorum Monumentis conſtat, Petrū ſecundo, vel quarto Claudii Imperatoris anno, Romam acceſſiſſe, qui fuit annus quadrageſimus ſecundus, vel quadrageſimus quartus poſt Chriſtum. Paulum verò imperante Nerone, non antea Romam veniſſe, tunc ſcilicet, cùm Cæſarem ſub Feſto appellavit, qui fuit annus quartus Imperii Neronis (annum quippè integrum in navigatione expleverat) & quinquageſimus annus poſt Chriſtum certum eſt. Cùm igitur Claudius quatuordecim ferè annis Romanum Imperium rexerit; ſi res Imperii Neronis his addas: certè Petrum quindecim, aut ſaltem tredecim annis Paulum Romæ pręceſſiſſe reperies.

Quod quidem fatetur ipſe Paulus Epiſt. 1. ad Romanos, dicens: Deſidero enim videre, vos, ut aliquid impertiar vobis gratiæ ſpiritualis *ad confirmandos vos*, ideſt, ſimul conſolari in vobis, per eam, quæ invicem eſt, fidem veſtram, atque meam. Ad quem locum ita Theodoretus. Quia primus eis magnus Petrus doctrinam Evangelicam præbuit, neceſſario intulit. *Ad confirmandos vos*. Non aliam, inquit, doctrinam affero, *ſed eam: quæ jam oblata eſt, confirmare, & arbores jam plantatas irrigare volo.* Quid clarius dici potuit? Cùm igitur in vita D. Petrus; & D. Paulus, in fundatione Eccleſiæ Romanæ fuerint ſocii, & collegæ, ut loquitur Auguſtinus *lib. 2. de baptiſ. contra Donatiſtas cap. 4.* & Cyprianus Epiſt. 71. eo modo quo ſupra ex Baronio, & aliis explicavimus, meritò ipſa Eccleſia poſt mortem in eorum veneratione, & laudibus ſocios, & collegas etiam illos efficere voluit. Et ex hoc Patres; quaſi indiſſolubili ſocietate, ſimul illos pariter, æqualibus encomiis extollere conſueverunt, manente tamen illibato Primatu Petri.

Glorietur itaque Sancta Romana, & Catholica Eccleſia, & regnoſcat fundamenta, & originem ſuam a Beatiſſimis Apoſtolis Petro, & Paulo, ſub diverſa tamen ratione, & formalitate. A D. Petro, tamquam à Capite, ac primam, ſupremam, & ordinariam Juriſdictionem habente. A D. Paulo, tamquam in munere Apoſtolatus, in virtutibus, in meritis, in prædicatione, in ſanctitate, & in Martyrio D. Petro pari; imò D. Petro ſuperiori, in laboribus, in ſapientia, & circumſtantia electionis ad Apoſtolatum, juxta ea, quæ ſuperius dicta ſunt.

Dicendum eſt igitur, Paulum quoad regimen fuiſſe ſubditum Petro, qui ſolus à Chriſto Domino, fuit Pontifex inſtitutus, & unicus Epiſcopus, qui Cathedram Romanam rexit. Nam duos ſedentes una ſedes non capit. Nec Romanos geminos unum Regnum capere potuit, quos unum uteri excepit hoſpitum. Et quidem ſi Eccleſia comparatur cum exercitu benè ordinato, *Cant.* 6. 3. Item cum Regno, *Dan.* 2. 24. Item cum Ovili, *Joan.* 10. 16. Item cum Domo, 1. *Timot.* 3. 15. Item cum humano corpore, 1. *Corinth.* 12. ſequitur, quòd ſicut exercitus benè ordinatus regitur ab uno Imperatore, Regnum ab uno Rege, Ovile ab uno Paſtore, Domus ab uno patreſamilias, corpus humanum ab uno Capite; ita etiam Eccleſiam ab uno Rectore Petro, & ejus ſucceſſoribus gubernandam fuiſſe, dicendum eſt: ut ſuprà ex apertis verbis Bonifacii VIII. probavimus in Extravag. Unã Sanctam, quam confirmavit Concilium Lateranenſe ſub Leone X Et exemplo etiam Synagogæ Veteris Teſtamenti, quæ fuit figura Eccleſiæ, ut notat Becanus *in Annal. vet. Teſtam. c. 6. q. 3.* & alii. Nam ſemper gubernata fuit ab uno Capite, ſeu Monarcha, nimirum à Pontifice, cui reliqui omnes erant ſubjecti, ut patet *Deut.* 17. 12. & fatetur ipſe Calvinus *lib. 4. Inſtitut. c. 6. §. 2.* & Magdeburgenſes *Cent. 1. lib. 1. cap. 7.* Et tandem exemplo rerum naturalium, tam animatarum, quam inanimatarum, in quibus natura, ut obſervat Reinhardus Koninch. *in Theatro Politico part. 1. cap. 10. nu. 7. cum ſeq.* Henricus Valſtenius *Politicarum Quæſtionum, Decad. 7. quæſt. 3.* Monarchiam expreſſit; ſic rerum principia unam cauſam, apes & graves unum Regem, partes corporis cor unum, orbis lineas unum centrum, ſtellas omnes Solem unum, & ſummatim res quaslibet naturales aliquod unum habere præminens cernimus. Reſpuenda eſt igitur iſta nova, inaudita, & chimærica mixtio, & conſociatio Pauli cum Petro in Regimine Eccleſię. Aquila Imperialis conſtat ex uno corpore, & duobus capitibus, nunc verò Anonymus vult formare Aquilã Eccleſiæ ex duobus corporibus & uno capite. Uſque adhuc in Eccleſia credidimus Deum unum & trinum, nunc Anonymus cogit nos credere Papam binum & unum. O lepidum inventum? Dicendum eſt igitur regimen Eccleſiæ tamquam Monarchicum, & Regale: ut rectè docent Doctores Sorbonici, Andreas Duvallius *de poteſt. Roman. Pontif. part. 1. q. 2.* Alliacenſis *tract. de orig. Eccl. poteſt. concl. 2.* Celaia *in 4 ſentent. diſt. 24. q. 4. & 7.* cum aliis; fuiſſe conſtitutum à Chriſto Domino ſuper unum Petrum, & ejus ſucceſſores immutabiliter: Ergo non ſupra Paulum; quia eſſentia, & ratio Monarchiæ, aliter non conſtat, quàm ſi unus præſideat, ut patet ex Platone *in Dialog. de Regno.* Ariſtotele 8. *Ethic. cap* 10. Simplicio 1. *Phyſ. text.* 19. Aprodiſęo *Metaph.* 12. & notat Henricus Hænonius *in Diſputationibus politicis diſp 9. num. 3. littera A*, Henningus Arniſæus *in Doctrina politica c. 9.* Theodorus Reinchinch *in Regimine Seculari, & Eccleſiaſtico lib. 1. Claſſ. 1. c. 1. n. 12.* Chriſtophorus Beſoldus *in Synopſi politicæ doctrinæ l. 1. c. 4. n. 2.* Georgius Schõborner *in politica l. 6. c. 1.* & alii communiter. Unde hoc ſuppoſito dixit Cancellarius Pariſienſis Joannes Gerſonius *in lib. de Auferibilitate Papæ conſider.* 8. Nullã aliã politica in Eccleſia inſtituit Chriſtus immutabiliter, præter Monarchiã, & quodam modo Regalem, & oppoſitum ſcientes, quod vi-

de-

delicet fas eſt eſſe plures Papas, errant in fide, & unitate Eccleſiæ, contra articulum hunc: *Et unam Sanctam Eccleſiam*. Et ſi pertinaciter maneant, judicandi ſunt Hæretici, ſicut Marſilius de Padua, & alii. Ita Gerſonius.

Quibus omnibus adde aurea verba Pii II. Pontificis *in Bullæ Retract. tom. 4. Concil.* ubi ſic ait, Non duos inſtituit Dominus, qui ſuum locum tamquam Capita tenerent æqualia ſed UNUM conſtituit, ut verticem, & Ducem, & Paſtorem univerſi Gregis, Simonem Petrum, dicens: Tu es Petrus, &c. Paſce oves meas, &c. Quæ nulli alteri ſeorſim dicta leguntur, niſi Petro, ut in Petro Unitas, & ſumma contineretur Auctoritas. Ita Pontifex. Et tandem claudat hanc Diſceptationem Euſebius Epiſcopus Alexandrinus *homil. de Reſurrectione*, qui explanans illa verba *Dicite Diſcipulis, & Petro*. Sic introducit Chriſtum loquentem: Veni Petre ne timeas; nihil Tibi de gloria Chori Apoſtolici minui, non Te à dignitate removi, non dedi alteri Claves; ne timeas Petre, qualis eras, talis es. Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis; ne timeas Petre, quod promiſi impleo, ſuper tuam fidem, quæ ſit Petra, ædificabo Eccleſiam meam. Hæc Euſebius. Quid clarius dici potuit ad apertè manifeſtandum Primatum Eccleſiæ fuiſſe ſingulare privilegium unius Petri, privativè quoad alios, ſecluſis tamen Romanis Pontificibus ſuis ſucceſſoribus.

Meritò igitur dixit Doctor Pariſienſis Alamsynus *de poteſt. Eccleſ. cap. 3.* quod UNI PETRO & ſucceſſoribus ejus data fuit poteſtas conſtituendi canones per univerſum orbem: Si UNI PETRO; ergo non etiam & Paulo, ut vult *perperam* Anonymus. Itaque deſinat ipſe in poſterum ex omnibus ſuperius dictis Paulum Petro in Primatu conſociare. Sed Eccleſiæ Primatum ſoli Petro tribuat; Paulum verò quoad munus Apoſtolatus, ſupra omnes alios exuberantiſſimè expletum, & propter alia ejus egregia merita, meritò ſummis laudibus extollat, & ſic ſecundum juſtitiam, dabit unicuique quod ſuum eſt. Memor Ulpiani Juriſconſulti ſtatuentis duos in ſolidum dominos eſſe non poſse unius rei, quod obſervant Doctores communiter *in l. quamvis, ff. de juriſdict.* teſte Joanne Corvino *de juris prudentia Romana lib. 1. cap.* 68. & quidem ſi in Concilio Nicæno *Can.* 8. teſte D. Auguſtinus *Epiſt.* 110. ſtatutum fuit, duos Epiſcopos non eſse conſtituēdos in una Civitate; quanto magis dicendum eſt in una Eccleſia Chriſtum duos non inſtituiſse Pontifices. Solus igitur Petrus, ut habetur *in cap. in novo diſt.* 22. Eccleſiæ Pontificatum accepit, & ideò ſubdit ibi Pontifex, Petrum reliquos Apoſtolos habuiſse pro eorum PRINCIPE: ergo neceſsariò ſequitur ſecundum Anacletum auctorem dicti Canonis, etiam Paulum recognoviſse Petrum ut Principem ſuum; niſi Anonymus velit dicere Paulum non fuiſse Apoſtolum. Sed comprimendus eſt calamus, nam in immenſum iter. Stet igitur firma noſtra tam ſæpè reiterata concluſio, Paulum, quoad Pontificatum minimè æqualem Petro fuiſse, ſed inferiorem, & ſubditum, nec alium Eccleſiam agnoſcere poſt Chriſtum ſupremum Caput, niſi ſolùm, & unicum Petrum, ejuſque legitimos ſucceſsores, Hæc eſt fides Orthodoxorum.

D E

PRIMATU SOLIUS D. PETRI DISCEPTATIO APOLOG. POSTERIOR

Continens Reſponſiones ad plura loca Sanctorum Patrum in Manuſcripto cujuſdam Anonymi pro novo Papatu D. Pauli perperam intellecta.

Reſponſiones ad Scripturam cujuſdam Anonymi in favorem novi Papatus D. Pauli. Ex part. 9. diſcep. Apolog. 2.

SUperiori Diſceptatione jam compoſita, & præterito Menſe Januario Sanct. D. N. humiliter exhibita, ſtatim poſt paucos dies Eminentiſs. Dominus meus Cardinalis Panziroli mihi legendum præbuit Manuſcriptum ad manus Sanctiſſimi delatum, ſine nomine Auctoris, quem tamen non exiſtimo Auctorem Epiſtolæ, ſed alium congerentem ex libro lingua Gallica conſcripto, plura Sanctorum Patrum loca, quæ opinionem novam de Primatu D. Pauli videntur firmare. Et licèt ex dicta mea priori Diſceptatione ad omnia dicta loca facilis pateret reſponſio, neceſsarium tamen duxi clarè, & breviter more meo, ſingillatim ſupradictas auctoritates refellere, ſed, ut melius dicam, ad verum ſenſum, ſecundum intelligentiam Theologorum, exponere. Et ſuppono, id quod breviter in priori Diſceptatione, ſed nunc aliquantulum fuſius, & magis clarè, declarabo; Suppono inquam in Apoſtolis (& inter ipſos D. Paulum includo) intra ſeorſim conſideranda eſse. Primò, Apoſtolatum. Secundò, Sacerdotium ſeu presbyteratum. Tertiò, Adminiſtrationem ſacræ Politicæ, quæ deſignatur nomine Pontificatus. Quoad inſtitutionem, & munera Apoſtolatus, omnes Apoſtolos pares confitemur. Quoad inſtitutionem, & munera presbyteratus item: At inæquales aſſerimus ratione Pontificatus. Elegit duodecim, eoſque nominavit Apoſtolos, *Matth.* 10. *Marc.* 3. *Luc.* 6. quorum munus eſse voluit, Evangelizare, teſtificari, prædicare omnibus gentibus, miracula patrare.

Euſdem Sacerdotes ordinavit, *Matth.* 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22. 1. *ad Corinth.* 11. collata poteſtate conficiendi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, & offerendi Deo incruentum ſacrificium Corporis, & Sanguinis ſui. Huic poteſtati, mox annexuit alteram, dimittendi peccata in foro interiori, *Joannes* 20.

Ad Apoſtolatum, & Sacerdotium, quæ communia fuerunt Chriſto cum Apoſtolis, accedebat in Chriſto juriſdictio, & adminiſtratio politica rerum ſacrarum, quæ in eo ſolò tamquam in ſupremo Capite reſedit, quamdiù terras incoluit. Tranſlata nimirum à Synagoga ad Eccleſiam, à Levi ad Judam, ab Aarone ad Chriſtum Cathedra Moyſis quicquid religioſum eſt, ad Deum attinet, perinde ac ovile ad paſtorem ſuum jure Pontificatus ad Chriſtum pertinebat.

Hanc aſcenſurus ad Patrem non conceſſit Redemptor aliis Apoſtolis (quando enim? *ſed uni Petro*; ſicut ante tot ſymbolis ſe facturum promiſerat, & conſequenter uno iſto jure quoad ordinem Politicum omnibus aliis Apoſtolis Petrum præpoſuit, omnes alios Apoſtolos Petro ſubjecit.

Itaque ex his dicendum Paulum, & alios omnes Apoſtolos in poteſtate Ordinis, & ratione Apoſtolatus fuiſse æquales; ſinguli enim poteſtatem, Evangelium ubique terrarum prædicandi, ligandi, & ſolvendi, & omnium, quæ pro Mundi converſione moraliter erant neceſsaria, à Chriſto non à Petro acceperunt. In ratione tamen officii Paſtoralis inæquales fuerunt; tum quia Petrus à Chriſto Paſtor univerſalis eſt inſtitutus, ut expreſsè habet Chryſoſtomus, explicando verba hæc, *Paſce oves meas, id eſt, eſto præpoſitus loco mei, & primus in medio fratrum*. Quò fit, ut univerſalis poteſtas in Petro, tamquam in vero, & legitimo Paſtore ordinariè reſederit, in cæteris verò Apoſtolis tantùm extraordinariè & per accidens, atque propter neceſſitatem: quia ſcilicet in diſperſionem gentium erant abituri, & longis locorum intervallis à Petro ſeparandi, ut pro Eccleſiarum, quas ipſi fundabant neceſſitatibus, vix ac ne vix quidem eum poſsent convenire.

Ex qibus ſequitur, quòd duę res ſunt in quibus Petrus Apoſtolus antecelluit reliquis Apoſtolis, non quidem propriè, ut Apoſtolus, ſed ut ſingulare fundamentum, & caput Eccleſię, & paſtor ovium Chriſti, & Cęli janitor conſtitutus. Una eſt, quòd illam Apoſtolatus auctoritatem in univerſo Orbe, accepit ipſe à Domino tamquam ordinariam, & duraturam, ſuiſque adeò ſucceſsoribus relinquendam; eo quod univerſæ Eccleſiæ, quæ unquam futura eſse, fundamentum eſt conſtitutus, nec talis fundamenti locum ipſe perpetuò, niſi per ſuos etiam ſucceſsores tenere potuit, Re-

liqua

liqui verò Apoſtoli eam auctoritatem non eo modo accepe-runt; ſed eorum quaſi extraordinarium privilegium fuit, quod & in orbem univerſum, & à Chriſto proximè illam auctoritatem Apoſtolatus acciperent. Itaque illis è vita decendentibus, dignitas etiam ejuſmodi Apoſtolatus eſſe deſiit.

Altera res, in qua Petrus reliquis Apoſtolis antecelluit, eſt, quòd ipſe quidem poteſtatem accepit etiam quandam in ipſos Apoſtolos: tamquam omnium videlicet (nemine excepto) qui ad Eccleſiæ ædificium, & ad Chriſti gregem pertinent, fundamentum, & paſtor ſingulariter conſtitu-tus. Itaque regere ipſos, atque in fide confirmare cum au-ctoritate potuit, iiſque præſcribere, & modum, & locum ad fungendum miniſterio Apoſtolico, quatenus ad Eccle-ſiæ bonum id expediret. Et hæc omnia firmat Tertullianus *de præſcrip. cap.* 20. & docet Cajetanus *in opuſc. tom.* 1. *tract.* 1. *de auctor. Papæ, & Concilii cap.* 3. cum tota Theologorum Schola.

His ſuppoſitis, quia Anonymus ſuam Scripturam diſtin-guit in tres claſſes, auctoritatum, nempè Summorum Pon-tificum, veterum Sanctorum Patrum, & Eminentiſſimo-rum Cardinalium, eodem ego procedam ordine, & ipſiſ-ſima Anonymi verba adducam; & poſtquam verba Sancto-rum Patrum ab ipſo adducta ſecundum verum ſenſum expoſuerim; adducam ex iiſdem Patribus verba; quæ in aliis loco loquendo apertè *de Primatu Eccleſiæ, illum tri-buunt Petro*, ut ex his clarè appareat, quæ fuerit mens dictorum SS. Patrum, & loca eorum obſcura declarentur per clara.

Reſponſiones ad loca Summorum Pontificum.

AD primum locum S. Leonis Pontificis *ſer.* 1. *de Nat. Apoſt.* reſpondeo, quod nihil facit ad rem, quia licèt ipſe faciat pares Petrum, & Paulum; hoc intelligendum eſt, in electione ad Apoſtolatum laboribus, & morte, quod con-cedimus: ergo in regimine nego conſequentiam. Nec ob-ſtant illa verba, quòd *Chriſtus Paulum, & Petrum inter omnia Eccleſiæ membra provexerit in tantum Apicem, ut duo lumina conſtituant in corpore, cui caput eſt Chriſtus*; nam reſpon-deo hanc auctoritatem impium M. Antonium Spalatren-ſem adduxiſſe, ut efficeret Paulum Petro æqualem, ſed ad illam ſic reſpondet Doctor Sorbonicus, & Epiſcopus Maſ-ſilienſis Cœffeteau *tom.* 1. *l.* 1. *c.* 11. *n.* 24. ubi ſic ait: Res ſi-milis monſtri eſt Leonem, qui ſexcentis locis Petrum om-nibus Apoſtolis, & cunctis Eccleſiæ Paſtoribus Præpoſi-tum, ſcribit, teſtem hujus æqualitatis, quam inter Petrum, & Paulum ſomniat Spalatrenſis proferri; Et ſupra clariſſi-mo ejuſdem Patris teſtimonio oſtendimus, Petrum totius Eccleſiæ ſpectabile Caput illi habitum; Hinc verò propte-rea Petrum, & Paulum, tamquam geminum lumen oculo-rum in Eccleſiæ corpore poſuit, quod illos eum Chriſto conſerat æterno Eccleſiæ capite, à quo lucem ſint mutuati, qua Eccleſiam colluſtrarunt. Sed hic rurſus advertere de-buit adverſarius, ut duo lumina Eccleſiæ cenſeantur Petrus & Paulus, propterea æqualitatem inter eos admittendam non eſſe. Sol & Luna duo ſunt clariſſima ſydera, & lumina cœli, nec tamen Luna Solis ſplendorem exæquat. Ita Cœffeteau. Vide aliam reſponſionem apud Becanum *de Re-gimin. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 7. *objecti.* 7. *n.* 68.

Vel etiam dici poteſt. Vocari duo lumina Eccleſiæ Pe-trum, & Paulum, quia Romanam Eccleſiam ambo funda-runt per prædicationem, manente tamen illibato Primatu D. Petri. Et quod hæc ſit mens D. Leonis patet ex ejus *Epiſt.* 84. ubi ſic ait: Quoniam & inter Beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio, uni tamen datum eſt, ut cæ-teris præemineret. Cùm ergo ex mente D. Leonis unus fue-rit (ideſt ſolus Paulus) qui Primatum inter omnes Apoſto-los obtinuit, malè modo ex verbis D. Leonis non benè in-tellectis ab Anonymo aſſeritur, D. Paulum habuiſſe etiam Eccleſiæ Primatum; nam D. Leo uni Petro attribuit. Sed ſentiant Adverſarii D. Leonem clarè etiam loquentem alibi *Serm.* 3. *Anniv.* De toto mundo unus Petrus eligitur (ergo non Paulus) qui, & univerſarum Gentium vocationis, & omnibus Apoſtolis (ergo etiam, & Paulo) cunctiſque Ec-cleſiæ præponitur.

Et tandem non deſeram hic apponere alia verba ejuſdem S. Pontificis Epiſt. 87. ad Viennenſes: Ita Dominus noſter Jeſus Chriſtus, humani generis Salvator inſtituit, ut veritas, quæ antea legis, & prophetarum præconio con-tinebatur Apoſtolicam turbam in ſalutem univerſitatis exiret: ſicut ſcriptum eſt: *In omnem terram exivit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Sed hujus muneris Sacramentum: ita Dominus ad omnium Apoſtolorum offi-cium pertinere voluit; *ut in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum om-nium ſummo principaliter collocaret*; ut ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua, velut in corpus omne diffunderet. Videat modò Anonymus, quo pacto poſſit adducere S. Leonem pro ſua ſententia.

Ad ſecundum locum D. Gregorii lib. 4. in 5. Reg. *i. quoD, Paulus dicitur effectus Caput nationum, & obtinuiſſe totius Ec-cleſiæ Principatum.* Reſpondeo hæc Encomia non ſolùm dari poſſe D. Paulo, ſed etiam aliis Apoſtolis: nam ut optimè obſervat Duvalius Doctor Sorbonicus *Tractat. de Roman. Pontif. par.* 1. *quæſt.* 3. Apoſtoli ratione gubernationis, fue-runt nationum Capita, ſed tamen non eodem modo, quo Petrus; illi enim in gubernatione Eccleſiæ ſummam, & ampliſſimam poteſtatem, ut Legati, & Apoſtoli ſor-titi ſunt. At verò Petrus, tamquam paſtor ordinarius eam habuit. Et ideò Paulus, & Apoſtoli particularia Eccleſia-rum vocantur capita ab ipſomet D. Gregorio lib. 4. Epiſt. 38. Petrus verò, totius univerſalis Eccleſiæ. Deinde aſſero non ſolùm Paulum, ſed etiam alios Apoſtolos obtinuiſſe Eccleſiæ Principatum; nam, ut obſervat Boverius Controv. tom. 2. lib. 1. Demonſtr. 6. Symboli, ar. 5. fol. 293. Apoſtoli tametſi Petrum ſibi, ac toti Eccleſiæ Prælatum à Chriſto agnoſcerent, tamen cum extraordinaria pro Chriſto lega-tione fungerentur univerſas orbis Eccleſias ſibi ſubjectas habebant, & ideò omnes Apoſtolicum jus exercere poterant. Itaque D. Gregorius quando aſſerit Petrum, & Paulum ob-tinuiſſe Eccleſiæ Principatum. Reſpondeo diſtinguendo, quòd Paulus, & alii Apoſtoli obtinuerunt Principatum Eccleſiæ, ratione poteſtatis extraordinariæ, quam habe-bant in totam Eccleſiam; Petrus verò, ratione poteſtatis ordinariæ, & tamquam Caput. Vide etiam Cardinalem Ba-ronium tom. 1. ann. 34. exponentem hunc locum ab Anony-mo adductum.

Nec obſtat, alia auctoritas *D. Gregorii aſſerentis in oratione de D. Paulo, & Petro. Deus qui ligandi, ſolvendique licentiam tuis Apoſtolis contuliſti, &c.* Nam reſpondeo, hæc verba etiam aliis Apoſtolis competere, nam ut rectè obſervat Cardinalis Baronius tom. 1. ann. 34. Chriſtus dixit eis, Quæ-cumque ligaveritis ſuper terram erunt ligata & in Cœlo; & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta, & in Cœlo. Sed in his verbis, ut rectè notat Bannez in 2. 2. quæſtio 2. art. 10. fol. 326. non infertur aliqua poteſtas Juriſ-dictionis, ſed ordinis: ergo malè pro Primatu Pauli addu-cuntur. Dicendum eſt igitur cum Tannero to. 3. diſput. 1. q. 10. dub. 2. num. 96. Petro ſoli nominatim Claves ſolven-di, & ligandi traditas eſſe, tamquam ſupremo patrisfamilias & gubernatori Eccleſiæ, Paulo verò, & reliquis Apoſtolis, uſus potius clavium, quam abſoluta poteſtas, ac poſſeſſio clavium tradita eſt; ſed de hoc infra iterum redibit ſermo.

Verùm quia Anonymus adducit pro ſua ſententia D. Gre-gorium, ſentiat quid ipſe aſſerat clarè loquens de primatu Eccleſiæ. Apertè etenim D. Petro tribuit, & nihil loquitur de Paulo; vide *lib.* 1. *qu.* 24. *lib.* 3. *Epiſt.* 33. *lib.* 6. *Epiſt.* 47. *& lib.* 4. *cap.* 32. ad Mauritium Imperatorem ſcribens ſic ait: Cunctis Evangelium ſcientibus liquet, quòd voce Domi-nica *Sancto & omnium Apoſtolorum Principi Petro Apoſtolo totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt*. Ipſi quippe dicitur *Pe-tre amas me? Paſce oves meas, &c.* Ecce claves Regni cœ-leſtis accipit, poteſtas ei ligandis & ſolvendi tribuitur, cura ei totius Eccleſiæ, & Principatus committitur: Imò idem D. Gregorius apertè fatetur, Petrum habuiſſe Eccleſiæ pri-matum, & Paulum ei fuiſſe inferiorem: ſic enim loquens de correctione facta Petro à Paulo, aſſerit Homil. 18. in Ezechiel: Quatenus, qui primus erat in Apoſtolatus cul-mine, & primus eſſet in humilitate. Penſate ergo in quo mentis vertice ſtetit Petrus, qui Epiſtolas Pauli laudavit, in quibus ſcriptū ſe vituperabilem invenit. Ecce à MINO-RI SVO reprehenditur, & reprehendi non deſignatur, ſed caveat Anonymus, reſponſionem hæreticorum aſſerere, nempè, Paulum minorem eſſe Petro ætate; nam D. Gre-gorius clarè mentem ſuam aperuit, nempè in quo D. Petrus ſe majorem minoremve ſe Paulo dicat, aſſerit enim: *Ut qui primus erat in Apoſtolatus culmine, eſſet primus in humilitate.* Ergo iſta verba conſtituunt Petrum Paulo majorem, non ſo-lùm ætate, ſed dignitate. Ergo in ordine ad primatum Eccle-ſiæ, ſtandum eſt verbis claris D. Gregorii, qui apertè Petro ſolo tribuit.

Ad tertiam auctoritatem Hadriani I. *Epiſt. ad Conſtan-tinum, & Helenam Imperat.* in qua Anonymus notat pon-deranda omnia, nempè, *quod Papæ Petri & Pauli Vica-rii, eorumque Throni ſucceſſores dicuntur, quòd Eccleſia Ro-mana, eorum Eccleſia, quod Petrus, & Paulus Apoſtolorum*

Coryphæi, & Orthodoxæ fidei fundatores appellantur, Sed hoc maximè, quod eorum utriſque collata à Deo poteſtas ligandi & ſolvendi peccata in Cœlo, & in terra dicitur, Reſpondeo, & concedo totum. Ergo Petrus & Paulus fuerunt æquales in regimine; dico bardam eſſe conſequentiam: Nam diverſo modo, omnia ſupradicta competunt Petro, & competunt Paulo. Itaque dicuntur Pontifices Vicarii, & Succeſſores D. Petri, & Pauli, diverſa tamen ratione, ut obſervat Beatus Joannes à Capiſtrano *de Auctorit. Papæ part. 3. fol.* 113. Dicuntur Petri Vicarii, & Succeſſores, in plenitudine poteſtatis; Pauli verò in plenitudine legalitatis, id eſt ſcientiæ. Dicitur Eccleſia Romana, Eccleſia D. Petri, & Pauli, rectè quidem: quia ambo illam prædicatione, & martyrio fundarunt, & Epiſcopi fuerunt: Petrus tamen propriè, ac titulo; Paulus verò, ordine, & officio adjutoris, & ideò quia Paulus fuit ſocius & collega Petri in fundanda Eccleſia Romana, rectè dixit Hadrianus Pontifex *illam eſſe Eccleſiam Petri, & Pauli*: Ergo Paulus fuit in Primatu cum Petro: nego conſequentiam. Dicuntur etiam ab Hadriano, *Petrus, & Paulus Coryphæi*; ſed ut vult Cœffeteau contra M. Antonium de Dominis *tomo 1. libro 1. cap. 4. num. 2.* Petrus juriſdictionis auctoritate, Paulus merito doctrinæ, vel aſſerit Bellarminus libro primo de Romano Pontifice, cap. 27. quia Petrus inſtitutus eſt Caput & Paſtor ovium, Paulus verò, quia munus Apoſtolicum exuberantiſſimè adimplevit. Dicuntur Petrus, & Paulus, Orthodoxæ fidei fundatores, concedo; & hoc etiam de omnibus Apoſtolis dicendum eſt, ut docet D. Ignatius Epiſt. 5. ergo Paulus, & alii Apoſtoli fuerunt Petro æquales; nego conſequentiam: nam diverſo modo Petrus fuit fundator fidei, ac Paulus, & cæteri Apoſtoli: Paulus, & Apoſtoli fundatores fidei fuerunt ſine tamen Petri præjudicio, quia ipſi Eccleſia fundarunt in ſanguine Chriſti propriis ſudoribus, & laboribus: Petrus verò ſingulari modo dicitur fundator fidei, quia ſupponimus Rectorem, & Gubernatorem Eccleſiæ inſtitutum fuiſſe. Dicitur itaque Petrum fundamentum Eccleſiæ, & fidei, quia dictum fuit ei à Chriſto: *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*; Paulus verò vocatur Eccleſiæ, & fidei fundamentum, eo quod divina luce colluſtratus, egregius pro Eccleſia Dei labores ſuſcepit, eam adverſus Pſeudo Apoſtolos magna conſtantia, ac zelo defenderit, ac nihil non geſſerit, ut omnes Chriſto lucrifaceret. Vide Tannerum *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 4. dub. 2. num. 96.* Valentiam *tom. 3. diſp. 1. q. 5. punct. 7. §. 28.* Turrianum *in 2. 2. tom. 1. diſput. 15. dub. 1.*

Et tandem concedimus poteſtatem ligandi, & ſolvendi Petro, & Paulo fuiſſe conceſſam; ſed diverſa ratione, ut infra etiam probabimus, & docet Duvalius *de Roman. Pont. part. 1. qu. 2.* Nam Paulus, & alii Apoſtoli acceperunt quidem quandam auctoritatem quoad uſum Clavium, ut ſcilicet clauderent Cœlum, aut aperirent, retinendo, vel remittendo, ſeu quod idem eſt, ſolvendo, vel ligando peccata, Matt. 18. Joan. 20. Claves autem ipſe, hoc eſt, plena, atque ſumma poteſtas id omni ratione faciendi Petro ſoli promiſſæ atque adeò tributæ ſunt. Vide Valentiam *t. 3. diſp. 1. q. 1. punct. 7.* & Pitigianum *in 3. ſent. tom. 2. diſt. 25. q. 2. art. 1. circa finem*.

Ad quartam auctoritatem Nicolai I. *Epiſt. 1. ad Michaelem Imperatorem, in qua aſſeritur Paulum Apoſtolorum Principem in Eccleſia Romana tamquam luminare majus divinitus conſtitutum, & non à Petro ſed à domino facultatem poteſtatis ſuper univerſam Eccleſiam recepiſſe*; ſed omnia hæc non faciunt Paulum Petro æqualem in Primatu; quia Paulus vocatus Princeps Apoſtolorum, ut ſupra vocatus fuit ab Hadriano I. Coryphæus Apoſtolorum: igitur fuit Princeps Apoſtolorum merito doctrinæ, non auctoritate juriſdictionis, ut Petrus, Sic Cœffeteau, & Bellarminus paulò ante. Et ideò omnes Apoſtolos S. Leo ſerm. 3. vocavit Principes Eccleſiæ. Dicitur autem luminare majus, quia ut ipſemet Paulus aſſerit in fundanda Eccleſia plus omnibus aliis Apoſtolis laboravit, & ideò obſervavit Mauclerus de Monarchia tom. 1. parte 2. l. 4. c. 10. Paulum non fuiſſe aſſignatum Epiſcopum alicujus Eccleſiæ particularis; quia in omnibus Eccleſiis debebat laborare. Dicitur poteſtatem, non à Petro, ſed à Domino accepiſſe: ſed quid ad rem? Hoc enim de omnibus Apoſtolis dicendum eſt; & ideò quoad hoc, omnes ſunt æquales Petro, manente tamen illibato ejus primatu.

Et ideò Granadus *in 2. 2. Contr. 1. tr. 7. diſp. 1. ſect. 2. nu.* 10. docet, & ſupra nos etiam docuimus, Apoſtolos fuiſſe æquales in Apoſtolica dignitate, in eo nimirum quòd à Domino electi ſunt tamquam fundamenta Eccleſiæ, & juriſdictionem acceperunt in univerſum Orbem, id quod tantùm voluit S. Cyprianus *l. de unit. Eccl.* dum dixit: Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem tributam fuiſſe parem poteſtatem: nam quod Petrus fuerit omnium caput, ipſemet ibidem teſtatur, & probat ex Evangelio, & eodem modo Victor Epiſcopus Carthaginenſis *in Epiſt. Synodica, quæ legitur tom. 3. in Concil. Later. ſub Martino I. conſul* 2. dicit: Omnes Apoſtolos pari honoris, & poteſtatis conſortio præditos. Excelluit ergo Petrus in eo, quòd cæteri Apoſtoli erant illi ſubjecti, non autem ſibi invicem, & in eo etiam quod Petrus hanc in univerſum Orbem juriſdictionem habuit ex officio, cæteri verò ex delegatione. Itaque concedimus Adverſariis, Paulum non accepiſſe facultatem in univerſam Eccleſiam à Petro, & id certum eſt: ergo fuit æqualis Petro in Primatu: hoc negamus, & eſt impertinens conſequentia. Itaque pro Papatu Pauli, nihil officit auctoritas adducta Nicolai I. ſed Anonymus pro ſua firmanda ſententia relinquit Pontifices, & tranſit ad Patres.

Reſponſiones ad loca Sanctorum Patrum.

Itaque adducit primò plura loca D. Chryſoſtomi, & incipit ex *homil. 18. in Epiſt. ad Romanos*, ubi aſſerit: *Chriſto S. Paulo omnem Evangelii prædicationem omnia univerſi mundi negotia, myſteria ſua, & omnem denique Eccleſiæ adminiſtrationem concedit*. Sed hæc farina deſumpta eſt ex piſtrino M. Antonii de Dominis, quia hunc locum Chryſoſtomi perperam; ut Anonymus adducit. Sed reſpondeo, hæc verba, poſſe etiam competere omnibus Apoſtolis, præcipuè tamen competunt Paulo, qui, ipſe fatetur, habuit ſolicitudinem omnium Eccleſiarum; ſed nullam mentionem faciunt de prima, ut rectè obſervat Epiſcopus Cœffeteau tom. 1. lib. 1. cap. 12. ſol. 287. contra M. Antonium de Dominis. At Anonymus quod eſt de prædicatione dictum, ſemper perperam more ſuo ad gubernationem transfert.

Secundò adducit verba *Homil. 2. in Epiſt. ad Romanos*, ubi ait: *Quæri tunc temporis non potuiſſe à Paulo, cur ſeſe in magnis hujus Urbis regimen, ſeu gubernationem ingereret, reſpondiſſet enim hanc ſibi neceſſarium eſſe curam utpotè à Deo imperatam*; ergo ex hoc ſequitur Paulum Petro fuiſſe æqualem in Primatu; nego conſequentiam. Nam Paulo fatemur verè hanc poteſtatem imperatam fuiſſe à Deo, ut Delegato, Petro verò ut ordinariò. Vide Bannez in 2. 2. quæſt. 1. art. 10. ſol. 327. Vel dicendum ex doctrina Cajetani Opuſc. 1. de Auctor. Pap. cap. 3. apud Chriſoſtomum, verbum *regimen* ſignificare executionem, non auctoritatem regiminis, quod ſonat imperium. Verum, ait Cajetanus, quia unum pro alio quandoque non poteſt, ſi etiam invenitur paritas in auctoritate regiminis, pie exponendum eſſet, pro executiva potentia, dedit enim Salvator, omnibus Apoſtolis communiter ut exequi poſſent in eis, ad quos mittebantur, omnia quæ poterat exequi Petrus, puta inſtituere Eccleſias, Epiſcopos docere, excommunicare, &c. Petro autem abſolutè dedit poteſtatem omnium. Et ſi Paulus aliquo modo, id eſt executivè erat par Petro quantum ad defenſionem fidei, ut ex ſecunda ſecundæ dictum eſt. Et ſi non penetras differentiam hanc, inter poteſtatem executivam, & præceptivam, vide illam in exemplo, Epiſcopi habent officium prædicandi, & Fratres Prædicatores habent officium prædicandi (cùm ad hoc inſtituti ſint) ſed differenter, quia Epiſcopi ex propria auctoritate hoc faciunt, Fratres vero Prædicatores authoritate Papæ delegantis eis id officium, hanc prædicationis exercendæ poteſtatem. Sic enim proportionaliter de poteſtate gubernandi Eccleſiam in Petro, & aliis Apoſtolis fuit: Petrus enim ex propria ſui Ponticatus officii auctoritate gubernabat, alii verò Apoſtoli ex privilegio Domini, delegantis ei gubernationis officium. Huculque Cajetanus; unde patet reſponſio ab verba Chryſoſtomi ab Anonymo adducta.

Tertiò adducitur *Homil. 7. in Epiſt. ad Epheſ* ubi aſſeritur: *Petrum, & Paulum ambos ea, quæ ſurſum ſunt & deorſum, & ipſas Cœli & terræ claves hæreditate accepiſſe, & poſſediſſe*. Reſpondeo eſſe verba emphatica; & diverſo modo, ut ſupra probatum eſt, Claves Paulus, & cæteri Apoſtoli acceperunt, quàm Petrus. Audi Originem *tract. 6. in Matth. fere in medio*. Quoniam oportebat, inquit, aliquid majus habere Petrum, ideò illi quidem ſic dicit: Et tibi dabo claves Regni Cœlorum, & quæcumque ligaveris ſuper terram, erunt ligata, & in Cœlis. Non ergo modica differentia eſt, quod Petro quidem ſunt datæ claves non unius Cœli, ſed multorum cœlorum, ut quæcumque ligaverit ſuper terram, ſint ligata non tantùm in uno Cœlo, ſed in omnibus Cœlis, & quæ ſolverit ſuper terram, ſint ſoluta non ſolùm in uno Cœlo, ſed in omnibus cœlis: *Ad eos autem, qui multi ſunt ligatores, & ſolutores in terra, ſic dicit, & ſolvant, & alligent, non in Cœlis ſicut Petrus*, ſed in uno Cœlo, quia non ſunt in tanta perfectione ſicut Petrus. Item Beatus Leo *Epiſtola 89. ad Epiſcopos per Viennenſem Provinciã conſtitutos: Petro, inquit, præ cæteris eſt tradita ſolvendi, atque ligandi poteſtas*,

ſtas. Vide acutiſſimum Cajetanum *tract. 3. de Roman. Pont. Inſtitut. cap. 5.* ubi doctè docet differentiam traditionis clavium ſactæ Petro, & aliis Apoſtolis à Chriſto Domino: quod etiam facit Pitigianus *in 3. ſent nt. tom. 2. diſtinct. 25. quæſt. 2. art. 1. in reſponſ. ad argument.* & Ioannes Vvigers *in 2. 2. D. Thomæ de Pontifice quæſtio 1. artic. 10. dub. 1. numer.* 39.

Quartò affert verba *in c. 2. ad Galat.* explicans verba Pauli, qui dedit Petro in Apoſtolatum dedit, & mihi inter gentes: *Non ſe* (aſſerit) *comparat Paulus aliis Apoſtolis, ſed eorum capiti oſtendens eamdem dignitatem utrique collatam fuiſſe.* Reſpondeo cum M. Antonio Capello *in diſput. 1. de ſummo Pontificatu Petri, cap.* 12. Salmeronio *tom. 15. diſput. 24. in Epiſt. 2. ad Galatas fol.* 105. Tannero *tom. 3. diſput. 1. quæſtio 4. dub. 2. num.* 98. & 99. & aliis communiter, quod io dictis verbis D. Pauli *ad Galat.* 2. nulla mentio de Primatu efficitur, ſed tantùm de prædicatione. Ergo verba D. Chryſoſtomi adducta non ſunt intelligenda de dignitate Primatus, ſed de dignitate Apoſtolatus; & ideò Paulus dictus eſt Apoſtolus Gentium, Petrus Apoſtolus Judæorum; ſed hoc non arguit eorum paritatem in Primatu, ut optimè obſervat Campegius *de poteſtate Roman. Pontif. c.* 11. *n.* 7. & nos latè in priori Diſceptatione probavimus.

Quintò in proſcenium adducit locum *Homil. 1. Epiſt. ad Romanos*: Ibi enim dicitur *mutatum fuiſſe Paulo, ſicut & Petro nomen, ut eamdem, quam habebat Petrus Caput Apoſtolorum ſuper eos prærogativam, & ipſe haberet*. Reſpondeo, & fateor ſupra omnes alios Apoſtolos Paulum & Petrum habuiſſe prærogativam mutationis nominum. Sed ſi aliquis ex hoc inferret; ergo Paulus in Primatu fuit æqualis Petro; anathematizo talem conſequentiam, tamquam nimis impertinentem: diſtat enim nimis mutatio nominis à primatu. Adde quod, ut optimè obſervat Becanus in *Man. contr. lib. 1 cap. 4. num.* 45. ſola mutatio nominis in Petro, non indicaret primatum, & eminentiam ejus ſuper omnes alios Apoſtolos, niſi ſimul adjuncta eſſet cum aliis prærogativis Petri, quæ ſimul ſumptæ ejus indicant primatum, videlicet, Primò, quod quando in Evangelio recenſentur nomina Apoſtolorum, ſemper primo loco ponatur Petrus. Secundò, quod Scriptura loquatur de Petro, tamquam de Principe: de aliis Apoſtolis, tamquam de ſubditis. Tertiò, quòd Petrus ſæpè loquatur nomine omnium Apoſtolorum, tamquam illorum Anteſignanus, Quartò, quòd inter omnes Apoſtolos, ſoli Petro facta ſit prima revelatio divinitatis Chriſti. Quintò, quod ſoli Petro inter Apoſtolos promiſſa ſit ſtabilitas fidei, & Cathedræ. Sextò, quod Chriſtus pro ſolo Petro, & ſeipſo voluerit tributum ſolvi in Capharnaum. Septimò, quod poſt Reſurrectionem inter omnes Apoſtolos, ſoli Petro primum apparuerit. Octavò, quod Petrus ſola authoritate vocaverit alios ad electionem novi Apoſtoli, in locum Judæ proditoris. Nonò, quod primus promulgaverit Judæis Evangelium, poſt acceptum Spiritum Sanctum. Decimò, quod primum miraculum apud Judæos fecerit, in confirmationem Evangelii. Decimoprimò, quod etiam primus prædicaverit gentibus Evangelium, & quod ipſi ſoli oblata ſit viſio cœleſtis, de vocatione gentium. Decimoſecundò, quod primus in Concilio Hieroſolymitano ſententiam dixerit. Igitur malè Anonymus ex ſola mutatione nominis Pauli infert, primatum Eccleſiæ habuiſſe, ut habuit Petrus; nam primatum in Petro arguimus, non ex ſola mutatione nominis, ſed ſimul ex aliis prærogativis ſupra enumeratis, quibus caret Paulus.

Sextò, profertur locus in cap. 1. Epiſt. ad Galatas, ubi ait: Paulum Petro nulla in re indiguiſſe, nec illius voce, ſed illi dignitate parem fuiſſe. Reſpondeo, & angor ſæpius eadem repetere, ſed Anonymus ad id me agit. Dico igitur verum eſſe Paulum Petro ulla in re indiguiſſe & dignitatem parem fuiſſe; nam à Chriſto immediatè accepit poteſtatem, & dignitatem Apoſtolatus, & non à Petro; ſed non ex hoc ſequitur, in Primatu fuiſſe æqualem Petro; Quando igitur Chryſoſtomus dicit, Paulum parem fuiſſe Petro dignitate; intelligitur de dignitate Apoſtolatus, non de dignitate primatus. Et ideò aſſeritur in cap. eo minus, diſt. 19. *Hujus muneris Sacramentum, ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit; at in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocavit*: Quibus verbis apparet, conformitas quædam æqualitatis, paritatiſque in munere, officioque communi omnium horum primorum, Chriſti diſcipulorum: quod omnes eſſent Apoſtoli, miſſi in omnem terram, ad prædicandum omni creaturæ Evangelium: At diſtinctio magna juriſdictionis, & authoritatis, quod omnes, licèt immediata Chriſti conceſſione; creati ſunt Apoſtoli, à Sancto Petro, in juridica functione penderent, ejus ſubditi poteſtati: ſic jubente, & ordinante Domino, paſce oves meas, his verbis illum ſuæ Monarchiæ dominationis, per participationem conſortem faciente. Vide Duvalium *de Roman. Pontif. part. 1 q. 2.* Campegium *de poteſt. Rom. Pont. cap. 11. n. 2. & alios communiter*.

Et tandem concludit Anonymus D. Chryſoſtomus innumeris locis vocaſſe Paulum etiam ſeorſim à Petro Principem, Ducem, Corypheum Apoſtolorum, primum omnium primum à Chriſto, quæ omnia ſubordinationem, & & dependentiam à Petro non ſonant, ſed potius æqualitatem. Sed hoc ultimum gratis dicitur, & prorſus negandum eſt; & quo ſenſu Paulus dicatur Princeps, Dux, Corypheus Apoſtolorum & primus omnium, ſuperius explicatum eſt, inferius etiam explicabitur.

Sed contra Anonymum neceſſe eſt adducere aliqua loca Divi Chryſoſtomi, in quibus loquens apertè de primatu, illum Petro tribuit. Et ideò non deſeram hic apponere ejus verba Homil. 87. in Joannem, ſic enim ait: Paſce oves meas. Cur tandem aliis prætermiſſis de his ſolum Petrus effatur? *Singularis, ſive eximius ex Apoſtolis, & os diſcipulorum, & cœtus vertex erat*. Idque comparatione D. Petri, de quo contioenter addit. Idcircò, & Paulus aſcendit, ut eum ſtudiosè videret præter cæteros Et homil. 55 in Matthæum, ait: Petrum paſtorem, & Caput fuiſſe, & univerſo terrarum Orbi à Chriſto præpoſitum. Et Homil. 17. ex variis Matthæi locis, aſſerit: Princeps Apoſtolorum Petrus, ſuper quem Chriſtus fundavit Eccleſiam. Vide eumdem *lib. 2. de Sacerdot. hom. 2. de Excom. Petri, & Pauli*. Vide Cœffeteau *tomo 1. lib. 1. cap. 11. numer.* 23. ubi contra M. Antonium Spalatrenſem, ex cujus penu Anonymus multa deſumſit, ex multis aliis locis D. Chryſoſtomi probat, illum in ordine ad Primatum, Petrum Paulo prætuliſſe.

Verùm deveniamus ad auctoritatem deſumptas à D. Ambroſio, ſive ut ipſemet fatetur à pſeudo Ambroſio.

Primò, in c. 1: Epiſt. ad Galatas, ait: Paulum à Petro viſum propter affectum Apoſtolatus, & ut ſciret Petrus hanc ſibi datam licentiam, quam ipſe acceperat. Concedo Paulum non eguiſſe licentia Petri ad prædicandum Evangelium, cum hanc à Chriſto immediatè acceperit, ut cæteri Apoſtoli: ergo fuit par Petro in primatu, nego conſequentiam: non enim valet argumentum de prædicatione ad juriſdictionem. Vide M. Antonium Capellum *diſput. de Pontific. B. Petri c.* 11. & alios communiter.

Secundò, *in c. 2. Epiſt. ejuſdem*. ait: Gratiam Primatus ſibi vendicat ſoli conceſſam à Deo ſicuti & ſoli Petro conceſſa eſt inter Apoſtolos. Diſtinctione opus eſt. Duplex eſt Primatus; Primatus Juriſdictionis, & Primatus prædicationis: Primatum Juriſdictionis, ſolus Petrus accepit: dixit enim Rupertus Abbas in Evangel. *l t c.* 25. *Primatum eſſe unum, & ſingulare unius Petri privilegium*: Primatum verò prædicationis, Petrus, & Paulus à Chriſto acceperunt; hoc modo videlicet, ut optimè obſervat Io. Driedonius tom. 1. lib. 4. cap. 3. par. 3. fol. 237. quia Petrus deſignatus eſt ad prædicandum Judeis: (& ideò dictus Apoſtolus Hebræorum) Paulus verò deſignatus ad docendas gentes, & ideò Apoſtolus gentium dicitur; ſed hoc intellige ſalva facultate quam alii Apoſtoli, ipſe Petrus, & Paulus habebant ubique, & promiſcuè prædicandi eam gentibus, quàm Judæis. Sed obſerva verſutiam Anonymi, qui, ut talem reſponſionem effugeret, non adducit verba, quæ D. Ambroſius ante dixerat; Itaque totus locus Ambroſii ſic ait: Ab Apoſtolis, qui clariores inter cæteros erant, quos & firmitatis cauſa, columnas appellat, quique cum Domino ſemper in ſecretis fuerant, gloriam ejus digni in monte reſpicere: ab his itaque probatum dicit donum, quod accepit à Deo, ut dignus eſſet habere *Primatum in prædicatione gentium, ſicut & habebat Petrus in prædicatione Circumciſionis*. Et ſicut dat Petro ſocios viros egregios inter Apoſtolos, ita & ſibi jungit Barnabam, qui divino judicio ei adjunctus eſt: gratiam tamen primatus ſibi ſoli vendicat conceſſam à Deo, ſicut, & ſoli Petro conceſſa eſt inter Apoſtolos Ita Ambroſius. Sed Anonymus hæc ultima verba adducit, & tacet priora & tamen ultima verba explicantur à prioribus, in quibus Ambroſius, (ut clarè legentibus patet) non agit de primatu regiminis, de quo eſt quæſtio, ſe de Primatu prædicationis. Unde apparet quo pacto Anonymus non quærit veritatem, ſed volvit, & revolvit ſe ad nos fallendum, ut melius poteſt.

Tertiò, adducit locum Ambroſii in 2. cap. ejuſdem Epiſtol. ad Galatas ſic aſſerentis: Quis eorum, nempe Apoſtolorum, auderet Petro primo Apoſtolo, cui claves Regni Cœlorum Dominus dedit, reſiſtere, niſi alius talis, qui fiducia electionis ſuæ ſciens ſe non imparem conſtanter improbaret, quod ille ſine conſilio fecerat. Sed major, hunc

locum Ambroſii adducere Anonymum, cùm habeat capillos nimis canos, & ad illum reſponderint omnes Theologi, & eorum Anteſignanus Divus Thomas *in cap.2. Epiſt. ad Galat. lect.2. & gloſſa in cap. Paulus, & Petrus 2. quaeſt.7.* nempe Paulum fuiſſe parem Petro in meritis Apoſtolatus, non in adminiſtratione regiminis. Vide etiam Cardinalem Turrecrematam *in ſumma de Eccl.lib.2.c.13.*

Quartò, adducit verba *in Epiſt.2. ad Corinth. cap.12.* Hoc ergo dicit (nempe Paulus) quia minor non eſt, neque in prædicatione, neque in ſignis faciendis, Apoſtolis prædeceſſoribus ſuis non in dignitate, ſed tempore. O bone Deus, ad quid deſerviunt verba iſta pro primatu Juriſdictionis, cùm nihil de ipſo agant, & loquantur tantùm de prædicatione & miraculis. Patientia nobis neceſſaria eſt, ut dixit Chriſtus in Evangelio. Sed, ut verum fatear, hæc verba, & alia, quæ ultimo adducit Anonymus ego non invenio in meo Codice apud Ambroſium. Sed modò ſentiat Anonymus quid dicat iſte Pſeudo Ambroſius, quando loquitur clarè de primatu Eccleſiæ; explanans enim illa verba ad Galatas primo. Deinde poſt annos tres aſcendi Hieroſolymam videre Petrum, ſic inquit. Dignum fuit videre Petrum, quia primus erat inter Apoſtolos, cui delegaverat Salvator curam Eccleſiarum. Vide quomodo in his verbis clarè deſignet primatum Petri.

Ad tertiam auctoritatem D. Auguſt. *Sermone 25. de Sanctis*, ſic aſſerentis: Chriſtus & ſic Petrum priorem, tamen ambos (Petrum ſcilicet, & Paulum) uno ditavit honore. Reſpondeo malè ab ab Anonymo hæc verba citari pro honore Primatus; ſunt enim intelligenda de honore, & vocatione ad Apoſtolatum. Et ita tenet, ut patet ex Dominicanorum inclyta Familia Petrus de Soto *in Defenſione Catholicæ confeſſionis, cap.89. par.3.* ubi docet, quoad honorem Apoſtolatus Paulum non fuiſſe inferiorem Petro; & ita etiam docet Sixtus Senenſis *in Bibliotheca lib.6. Annot.271.* nam ſicut Chriſtus Petrum ad Apoſtolatum immediatè aſſumpſit, ſic etiam & Paulum, & ideò dicuntur (ut loquitur Auguſtinus) uno honore ditati, manente tamen primatu penes ſolùm Petrum. Et ideò, in fine dicti ſermonis, dicitur: Beatiſſimum Petrum piſcatorem modo genibus provolutis adorare gentium multitudinem. Quod apertè patet apud eumdem Auguſtinum l. 2. de Baptiſm. contra Donatiſtam. cap. 1. ubi ſic ait: In ſcripturis ſanctis didicimus, Apoſtolum Petrum in quo PRIMATUS Apoſtolorum tam excellenti gratia præeminet, aliter quàm veritas poſtulat de circumciſione agere ſolitum à POSTERIORI Apoſtolo Paulo fuiſſe correctum. Vide quo pacto Divus Auguſtinus primatum regiminis in ſolo Petro cognoſcat, & ei Paulum inferiorem faciat. Hinc idem Auguſtinus *in Pſalm.108.* aſſeruit Petrum Primatum in diſcipulis habuiſſe. Vide eumdem Divum Auguſtinum *quaeſt.75. ex novo Teſtam tractat.56. & 66. in Joannem ſerm. 13. de verbis Domini, Epiſt. 108. & 165. ſerm.124. de tempore. Et lib. 3. de Baptiſm.cap.15.* ait: Unus eſt Petrus, qui figuram Eccleſiæ gerat. Et rurſus: Uni Petro in typo unitatis Dominus dedit poteſtatem Idem alibi *Serm.27. de Sanctis*, Paulum cum Petro laudans, aſſerit, In uno Petro figurabatur unitas omnium Paſtorum. Agnoſcat igitur Anonymus, quod quando D. Auguſtinus apertè loquitur de honore primatus, illum ſoli, & uno Petro tribuat; itaque locus adductus ab ipſo, intelligendus eſt de honore Apoſtolatus.

Ad quartam auctoritatem Maximi Taurinenſis Epiſcopi *Homil.4. in natal. Apoſtol. Petri, & Pauli*, in qua ſic aſſeritur. Quos pro juſtitiæ pietatiſque plenitudine Salvator mundi, humano generi, & Patres dedit eſſe, & judices. Reſpondeo, quod hoc non ſolùm concedimus Petro, & Paulo, ſed omnibus Apoſtolis, nonne de illis canit Eccleſia in Hymno. Vos ſæcli juſti judices &c. Dicere autem cum Anonymo, apud Maximum idem eſſe Judicem humani generis, ac habere Clavem Potentiæ, ſuper humanum genus, & ita ſic ſe explicat *Hom.1. in eodem natali*, in quo Petrum, & Paulum Claves Cœli occupaſſe, ait: Et Eccleſiarum omnium Principes diſpenſatione cœleſti factos eſſe dicit.

Sed Reſpondeat mihi Anonymus, ſi Maximus eo quod dixit, Paulum recepiſſe Claves Cœli, accepit æqualem primatum cum Petro, & Clavem Potentiæ. Ergo omnes Apoſtoli fuerunt etiam Pontifices ut Petrus. Probo conſequentiam, quia Divus Hilarius lib.6. de Trinitate docet Apoſtolos accepiſſe Claves Regni Cœlorum, ſic enim ait: Vos, ò Sancti Beati viri (Apoſtolos alloquitur) ob fidei veſtræ meritum Claves Regni Cœlorum ſortiti, & ligandi atque ſolvendi in Cœlo, & in terra jus adepti, &c. Quid reſpondebit Anonymus; videat in quas anguſtias ſe injecit. Si Paulus accipiendo Claves Regni Cœlorum, Papa effectus eſt, etiam Apoſtoli Pontifices erunt; quia ſecundum Hilarium etiam illi Claves acceperunt.

Habebimus itaque treſdecim Pontifices, Petrum cum duodecim Apoſtolis, & Paulum. Dicendum eſt itaque contra illum, quod quando aliqui Patres aſſerunt, Paulum, & alios Apoſtolos Claves Regni Cœlorum occupaſſe, hoc non eodem ſenſu eſt intelligendum, quo Beato Petro promiſſæ, & traditæ ſunt ſcilicet principaliter, & ut ſupremo Eccleſiæ poſt Chriſtum Rectori, & Janitori: ſed eatenus Apoſtolos quoque eaſdem accepiſſe; quatenus videlicet jus etiam ligandi, & ſolvendi à Chriſto ſunt conſecuti, quod jus, Clavium porrectas quidem in ſe quoque concludit, & poſſidet, ſed longè tamen latius patet, & ſeſe extendit generale nimirum, & ſupremum Eccleſiæ regimen deſignans, atque complectens, quod uni ſolique Petro, non aliis Apoſtolis à Chriſto promiſſum, & dactum eſſe Hilarius non obſcurè fatetur, cùm ait, Sanctum Petrum ſua fidei confeſſione quam ſolus, tacentibus cæteris Apoſtolis, ediderat ſupereminentem locum, promeruiſſe. Quatenus igitur Clavium poteſtas ligandi, & ſolvendi, remittendi item, & retinendi peccata facultatem includit, ſuo ſed, non pari modo, cæteris Apoſtolis cum Beato Petro eſt communis, licet illa ſub nomine Clavium, illis nec data ſit nec promiſſa: quatenus verò Primatum, & generalem totius Eccleſiæ, ac ſupremam curam, & moderationem, omnium Chriſti fidelium deſignat. Et ita hoc ſenſu dixit Optatus Milevitanus *lib. 1. contra Parmenionem, ſolus Petrus claves accepit*: Unde (ut ſuperius explicatum eſt) locum D. Hilarii explicat Franciſcus Agricola *tractat. de primatu S. Petri cap.3. fol. 47.* Vide etiam Valentiam *tom.3. diſput.1. quaeſt. 1. punct. 7. §.28.* Quando verò Maximus aſſerit Petrum, & Paulum diſpenſatione divina factos eſſe Principes omnium Eccleſiarum. Reſpondeo: Quod ſicut Petrus, & Paulus dicuntur Principes Apoſtolorum non in eodem, ſed in diverſo genere; ſic & in noſtro caſu dicuntur facti fuiſſe Principes omnium Eccleſiarum, Petrus quoad primatum, & ſupremum regimen, Paulus verò in ordine ad prædicationem. Etenim alii Apoſtoli fuerunt, ut Epiſcopi alicui particulari Eccleſiæ addicti, Paulus verò nulli; quia omnes Eccleſias prædicando debeat ſua ſapientia erudire, Et ideò Iſidorus Peluſiotas *lib. 3. Epiſt. 176.* ſic ait: Unuſquiſque Apoſtolorum, ut ita dicam, una regione ſuſcepta, eam optimè informavit: Paulus verò tamquam alatus agricola, orbem penè univerſum perluſtravit, & ad ipſos terræ fines ultimos pervenit. Ex hoc ergo dicitur factum fuiſſe Principem omnium Eccleſiarum. Unde agnoſcat Anonymus loca Patrum in quibus videtur triumphare, ut fumum evaneſcere, quia ab ipſo malè ſunt intellecta, & ſimul audiat, quando Maximus, quem ipſe citat loquitur apertè de Primatu Eccleſiæ qui ſentiat, ſic enim ait Homil.1. *Hic eſt Petrus cui Chriſtus aſcenſurus ad Patrem paſcendas oviculas ſuas, agnoſque commendat*, ut quos ille pietate miſerationeque redemerat, hic fidei ſuæ virtute ſervaret, & rectè ſanè ei arbiter occultorum Dei filius *paſcendas oves ſuas tuendaſque commiſit*, cui noverat in nutriendo grege Dominico, nec ſtudium deeſſe, nec fidem. *Et homil. 3. de iiſdem*, Quanti ergo meriti apud Deum ſuum, Petrus erat, *ut ei poſt naviculæ parvæ remigium totius Eccleſiæ gubernacula tradidit?*

Ad quintam auctoritatem Sancti Fulgentii *Serm.57.* in natal. Apoſtol. ita ajentis: O beata Apoſtolorum merita, ut una duobus conceſſa ſit gratia, &c. Hic nota, ait Anonymus, unam ambobus gratiam datam, non ab alio quàm à Chriſto. Concedo totum, nam rectè ipſe Paulus *ad Galat.2.* dixit, creditum eſt mihi Evangelium præputii, ſicut & Petro circumciſionis; qui enim operatus eſt Petro in Apoſtolatu circumciſionis, operatus eſt mihi inter gentes, Quæ quidem verba (ut probat Cardinalis Turrecremata *in ſumma de Eccleſia lib.2. cap.13.* & Cardinalis Baronius *tomo primo anno 38.* & alii Theologi communiter) non ſunt intelligenda de primatu, ſed de prædicatione. Itaque quando Divus Fulgentius aſſerit, unam gratiam Petro, & Paulo datam fuiſſe intelligendus eſt de gratia Apoſtolatus, & prædicationis; fuerunt enim ambo in hoc æquales: & ideò Petrus dicitur Apoſtolus circumciſionis, Paulus præputii, Nam ex ſpeciali quodam Dei mandato, & ſpiritus inſtinctu, præcipua, præter Gentiles, Judæorum cura, Petro, ut Apoſtolo commiſſa fuit; præcipuè gentium, præter Judæos Paulo credita; itaut poſſet tamen unuſquiſque & gentibus, & Judæis promiſcuè evangelizare, ut de facto fecerunt. Vide Bellarminum *de Roman. Pont. lib. 1. cap. 16.*

Ad ſextam auctoritatem Primaſii Uticenſis Epiſcopi *in Epiſtol. 2. ad Galat.* aſſerentis: Non illi (id eſt Petro ait Paulus) ſum inferior, quia ab uno ſimul ambo in unum miniſterium ordinati; concedo Paulum Petro non fuiſſe inferiorem in

in ordine ad Apoſtolatum, quia fuerunt à Chriſto ambo ad dictum miniſterium ordinati. Ergo Paulus fuit æqualis Petro in Primatu, nego conſequentiam: nam non valet argumentum de Apoſtolatu ad Primatum. Undè clarè patet, Anonymum coacervare Sanctorum Patrum auctoritates, quæ ad rem non faciunt; Et recognuſcat Sixtum Senenſem *in Bibliothec. l.6. Annot.* 269. ubi adducit hunc locum Primaſii ab Anonymo adductum, & negat ex illo poſſe deduci æqualitatem Pauli cum Petro, quoad regimen, benè quidem quoad Apoſtolatum, docendi Officium, & Evangelicæ prædicationis curam.

Ad ſeptimam auctoritatem Synodi Oecumenicæ Octavæ *in Epiſt. Synod. ad Adrian.* 2. ubi ſic aſſeritur, Chriſtus olim quidem illuſtrem, & præcipuam operatus eſt veſtram magnam Civitatem Romanam per eos Sanctos lapides, qui ab Oriente ad eam devoluti ſunt, Petrum ajo, & Paulum, eximiam, & principalem Apoſtolorum ſummitatem, Reſpondeo Petrum, & Paulum dici eximiam, & principalem Apoſtolurum ſummitatem, non in eodem, ſed in diverſo genere; Petrus, ut caput, Paulus verò, quia fuit excellentior, non ſolùm omnibus Apoſtolis, ſed etiam Petro. Primò, in prædicatiune; unde tota Eccleſia Paulum, quaſi ſuum, totiuſque orbis Doctorem colit, & indigitat, atque antonomaſticè Apoſtolum nominat. Undè in collecta de S. Paulo ita precatur: Deus qui univerſum mundum Sancti Pauli Apoſtoli prædicatione docuiſti. Quare meritò S. Paulum admiratur Chryſoſtomus *homil.* 4. *de ejus laudibus*. Etenim inquit, homo ignobilis (Paulus) abjectus, & circumforaneus, qui artem exercebat in pellibus, in tantùm virtute progreſſus eſt, ut vix triginta annorum ſpatio Romanos, & Perſas, & Parthos, & Medos, & Indos, & Scythas, & Æthiopes, & Sauromatas, & Saracenos, & omne prorſus humanum genus, ſub jugum mitteret veritatis,

Secundo, excellentior fuit aliis, in laboribus: Undè ipſemet ſcribens *ad Corinthios Epiſt. 1. cap.* 11. ait: Abundantius illi laboravi; & Cathalogum ſuorum laborum exponens, *in Epiſt. 2. cap.* 11. aſſerit. In laboribus multis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modum, &c Et ideò rectè D. Hieronymus *Epiſt. ad Paulinum*, ita affatur. Subitus calor, longum vincit tempus, Paulus Apoſtolus de perſecutione mutatus; noviſſimus in ordine, primus in meritis eſt; quia extremus licèt, plus omnibus laboravit.

Et tandem tertiò, Paulus in doctrina etiam alios Apoſtolos, & etiam Petrum excelluit: Undè Thoſt. tus *in lib. 3. Regum, cap.* 20. *quæſt.* 8. docet, quod Paulus fuit excellentior in doctrina omnibus Apoſtolis; ſed ſubdit, non tamen in poteſtate, Ergo ſecundum Thoſtatum contra Anonymum, non fuit Paulus par Petro in poteſtate, quia ſi talis eſſet utique excelleret, quoad hoc, Apoſtolos, ſicut excelluit Petrus. Dicendum eſt itaque, rectè cum Sancta Synodo, ubi ſupra, Petrum, & Paulum fuiſſe eximiam, & principlem Apoſtulorum ſummitatem, in diverſo tamen genere, ut dixi, non in eodem. Et ideò debebat Anonymus advertere, alias Synodos Generales, loquentes de Primatu Eccleſię, ſolùm D. Petro tribuere, ita Concilium Florentinum in Decreto unionis ſeſſ. 25. determinat, Pontificem eſſe Vicarium Chriſti, & ſucceſſorem D. Petri, Concilium Nonum Oecumenicum ſic ait: Si quis tanta efferatur audacia quemadmodum Photius, & Dioſcorus, ſive ſcripto, ſive ſine ſcripto inſanos quoſdam contra Cathedram Corypæi Apoſtolorum Petri jactare audeat, eamdem cum illis ſententiam damnationis ſubeat.

Ad octavam auctoritatem Beati Laurentii Juſtiniani *Sermone de Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo* ajentis. Ambo igitur juſtificati gratis à Domino; ambo dum Apoſtolatus adepti ſunt apicem Dei gratiam in ſe exhibuere laudabilem, de imis ſiquidem ad ſumma provecti, omnium fidelium effecti ſunt Principes, Reſpondeo, ad hæc omnia patere reſponſionem ex Paulò ſuperius dictis, Concedo Petrum, & Paulum adeptos apicem Apoſtolatus, & ad ſumma perveniſſe: ſed advertit Becanus de Republic. Eccleſ. l. 2. cap. 7. Object. 7. num. 53. inter ſummos, unum poſſe eſſe altiorem, quàm reliquos. Nec etiam obſtant verba ſequentia D. Juſtiniani, videlicet. Meritò igitur Clavium cęleſtis Regni poteſtate præditi, ligandi animas, atque ſolvendi Pontificio fungebantur; nam alio modo Petrus accepit claves Regni cęlorum, ac Paulus, & alii Apoſtoli, ut ſupra ſæpius oſtendimus; ſed nunc etiam Anonymo adducam auctoritatem Hieronymi lib. 1. contra Jovinianum. Supra Petrum, inquit fundatur Eccleſia, & licèt idipſum in alio loco, ſuper Apoſtolos fiat, & cuncti claves Regni cœlorum accipiant, & ex æquo (quod eſt pro qualitate Apoſtolatus obſervandum) ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur: *Tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite conſtituto ſchiſmatis tollatur occaſio*. Sed videamus quid ſentiat Beatus Juſtinianus de Primatu Eccleſiæ quando apertè de illo loquitur. Sic itaque aſſerit *cap. 12. de Obedientia*. Hujus ſiquidem Apoſtolicæ Sedis arcem, hujuſque Catholicæ Eccleſiæ Monarchiam *Apoſtolus Petrus Primus accepit*, quando Dei filium eſſe Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum confeſſus eſt dicens: Tu es Chriſtus filius Dei vivi. Quamobrem ab eodem Domino audire promeruit. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ędificabo Eccleſiam meam. Verùm tandem Anonymus devenit ad tertiam claſſem locorum Eminentiſſimorum Carnalium, & ideò illa expendere neceſſe erit.

Reſponſiones ad loca Eminentiſſimorum Cardinalium.

AD Primum auctoritatem Petri Damiani Opuſc. 31. cap. 4. ajentis: Quandam ſi dici liceat, cum Chriſto ſimilitudinem Paulus tenet, dum non uni dumtaxat Eccleſię, ſed omnibus præſidet. Et infra: Planè ipſe toto terrarum Orbe univerſalem fundavit Eccleſiam, ſic enim in omnibus jus tenet præſidendi. Reſpondeo, quod in dicto Opuſc. præfata dixit, cum clauſula ſalvo cęterorum Apoſtolorum jure. Ergo à fortiori, multò magis, ſalvo jure Petri, quem ibidem *Senatus Apoſtol. Primum Principem* vocat, quod nunquam de Paulo dixit, ad id verò quod aſſerit *de fundatione Eccleſiæ univerſalis*, reſpondeo, quod communi ratione Apoſtolatus, omnibus Apoſtolis convenire poteſt, ſed Paulo præcipuè, propter majores labores in fundanda Eccleſia ſuſceptos. At verò D. Petro fundatio univerſalis Eccleſiæ competit tamquam ejus capiti, & ideò ſingulari ratione, unde Chriſtus dixit: Tu es Petrus, &c.

Ad locum Opuſc. 4. in quo dicitur eſſe ſacrilegium negare, Petrum, & Paulum in Apoſtolici Senatu culmine principatum poſſidere. In quibus verbis docet Anonymus luculentiſſimè inter Petrum, & Paulum æqualitatem expreſſam fuiſſe. Reſpondeo diſtinguendo, ſi enim aſſeris Petrum, & Paulum in Apoſtolici Senatus culmine principatum poſſidere in eodem genere, & nego: ſi aſſeris diverſo genere; Et concedo. Deinde dici poteſt principatum in quo Paulus Petri frater eſt, eſſe ipſum Apoſtolatum, de quo dicitur *Pſalm.* 138. Nimis confortatus eſt Principatus eorũ. Undè omnes Apoſtoli ſunt Eccleſiæ Principes conſtituti ſuper omnem terram, & Principes populorum congregati cum Deo Abraham, *Pſalm.* 44. & 46. Principatus verò, ſeu Primatus inter, ac ſuper cęteros Apoſtolos unius eſt Petri. Itaque aſſero. Petrum in Apoſtolici Senatus culmine Principatum poſſidere, tamquam Caput, & Paſtorem ovium: Paulum verò, quia munus Apoſtolatus exuberantiſſimè plus quam alii Apoſtoli (ut ſupra probavimus) adimplevit. Vide Bellarminium *lib. 1. de Roman. Pontifice. cap.* 27. Et ideò optimè dixit Coffetaù *tom. 1. lib. 1. cap. 9. num.* 7. quod quando Patres aſſerunt, Petrum, & Paulum accepiſſe Principatum Eccleſiæ, reſpondendum eſt accepiſſe diverſo modo, Petrum præcipuè, & tamquam Caput, primam curam totius Orbis ſuſcepiſſe: Paulum, & etiam alios Apoſtolos tamquam ipſius ſocios; & ideò non cum pari dignitate, cùm ipſe eſſet in Collegio Princeps, Vide Albertum Pighium *de Eccleſiaſtica Hierarchia, lib. 3 cap* 8. & Cardinal. Baronium *tom. 1. ann.* 34.

Ad locum *Sermon.* 17. ego verba adducta in illo ſermone non invenio. Sed reſponſio patet ex ſupradictis.

Ad locum *lib. 2. Epiſt.* 1. in qua Damianus vocat Petrum & Paulum Lateranenſis Eccleſiæ brachia, quibus, ſubdit Anonymus, nihil æqualius; ergo Petrus, & Paulus inæquales inter ſe, eſſe non poſſunt? O pulchra conſequentia. Reſpondeat Anonymus mihi quæſo, ſi quis vellet illum fuſtibus percutere, vel alapis, ſeu colaphis cædere; nonnè ipſe optaret percuti & cædi magis brachio ſiniſtro, quam dextro; Certè quidem, Sed ne jocoſa inter ſeria miſceamus.

Reſpondeo, quod quando Damianus vocavit Petrum, & Paulum brachia Eccleſiæ, non voluit ſignificare omnimodam parilitatem, inter ipſos, ſed ſimilitudinem, ut cæteri Patres, quando Petrum, & Paulum iiſdem laudibus encomiaſticè condecorarunt. Et quod iſta fuerit mens Petri Damiani in ſopracitatis verbis clarè apparet *in ſua Epiſt.* 8. *l.* 6. quam citavi in *Diſcept. priori*, & etiam hic apponere volo. Sic itaque ait loquens cum Paulo *de correctione facta Petro* Quid eſt B. Paule quòd PRIOREM tuum increpationibus laceras? Quo pacto non vereris eum ante hominũ ora confundere, cui ſpeciali juri conceſſum eſt univerſi totius Eccleſiæ Orbis præſidere; in quibus verbis notanda ſunt tria. Primò quòd Petrus vocetur Prior, ideſt ſuperior Pauli;

Ergo quomodo Paulus erit æqualis cum Petro. Secundò quòd præſidentia totius orbis, dicitur Petro conceſſa ſpeciali jure. Quòd ſi Paulus Petro eſſet æqualis, hoc verum non eſſet; neque Damianus poterat Divo Paulo dicere illa verba; Quo pacto non vereris, &c. quia Paulus poſſet reſpondere, ſe reprehendiſſe Petrum caput Eccleſiæ; quia ipſe etiam habebat Eccleſiæ Principatum, ut caput; tamquam Petrus. Agnoſcat igitur Anonymus, Damianum ſenſiſſe Paulum Petro inferiorem fuiſſe. Idem Damianus *ſer.* 27. ſic ait, loquens de Petro: *Unus eſt enim, quem prænobilitant, ſingularis Primatus inſignia*. Si Damianus aſſerit Primatum fuiſſe ſingulare privilegium conceſſum uni Petro; gratis Anonymus, hoc privilegium concedit etiam Paulo. Videat etiam eumdem Damianum *ſer.* 31. ubi docet; *Curam ovilis totius Sanctæ Eccleſiæ, Petro à Chriſto commiſſam fuiſſe*: ſed moris eſt noſtri Anonymi, obſcura indigitare, clariora relinquere, utinam ipſe ad indagandam veritatem libros volveret, & non ad defendendum id, quod ſemel dictum eſt.

Ad ſecundam auctoritatem Cardin. S. Georgii, *lib. de Jubilæo, c.* 12. ubi vocat Petrum, & Paulum baſes Eccleſiæ, Religionis Apices, fidei conditores, auctores, præduces, & fontes. Reſpondeo hæc encomia etiam aliis Apoſtolis competere, nec obſtare Primatui, Petri, ſupra illos. Pariunt tamen aliquam difficultatem, alia verba ejuſdem Cardinalis aſſerentis, *Petrum, & Paulum in ejuſdem loci Primatu junctos fuiſſe*. Reſpondeo hoc Encomium Paulo tribui, quia ipſe ſolus inter alios Apoſtolos cum Petro fundavit Eccleſiam Romanam; nam Joannes Romæ parum extitit, & ideò dicitur à Damiano habuiſſe ſimul cum Petro ejuſdem loci Primatum: ſicut etiam dicitur ab Epiphanio *Hæreſi* 27. Epiſcopus Romanus non propriè, ut ſupra dictum eſt, ſed officio adjutoris, Petro ſubordinati. Et ideò dixit D. Leo *ſerm.* 1. *de natal. Apoſt.* Ad hanc ergo ſortem, tu beatiſſimè Petre Apoſtole, venire non metuis, conſorte gloriæ tuæ Paulo Apoſtolo aliarum ſolum adhuc Eccleſiarum ordinationibus occupato. Vide reſponſionem ad ſequentem auctoritatem. Adde etiam, ut ſupra ex Ambroſio obſervavimus, duplicem eſſe Primatum, Prædicationis, & Regiminis. Quando ergo dicitur, Paulum habuiſſe in citato loco Primatum cum Petro, intelligitur de Primatu prædicationis; quia inter omnes Apoſtolos, ipſe ſolus cum Petro fidem Romæ prædicavit, & Romanam Eccleſiam plantavit; Petrus tamen primò, deinde Paulus, confirmando eos, quos Petrus ad fidem traxerat; ut optimè obſervat Becanus *de Republ. Eccleſ. lib.* 3. *c.* 2. *num.* 5. *& alii*. Undè ex hac ratione. Patres vocaverunt etiam Petrum, & Paulum Collegas.

Ad tertiam auctoritatem Godofredi Cardinalis Sanctæ Priſcæ *lib.* 2. *Epiſt.* 7. ajentis. Romanum Pontificem ſedere in Petri, & Pauli ſede. Concedimus quidem, ſed diverſo tamen modo hæc ſedes competit Petro, ac Paulò; & ideò Pontifices dicuntur Vicarii, & ſucceſſores D. Petri, & Pauli, & multa efficere auctoritate D. Petri; & D. Pauli non in eodem genere, ſed diverſa ratione, ut ſupra in priori diſceptatione, ſæpius explicatum eſt. Sed omninò Anonymus præter alios recognoſcat Antonium Delphinum *de Eccleſia, l.* 2. *fol.* 114. ubi fusè probat, Pontifices non eſſe ſucceſſores D. *Pauli, quoad juriſdictionem, ſed quantum ad miniſterium Apoſtolatus*, & quatenus Paulus fundavit Eccleſiam Romanam prædicatione una cum Petro: Et ideò dicuntur à Cardinali Gofreddo, Pontifices ſedere in Petri, & Pauli ſede. Nota quod Anonymus in hoc loco nimis ſe extendit in declarando, quo pacto Patres tribuant Petro clavem potentiæ & Paulo clavem ſcientiæ, neque ex hoc putat inferri poſſe inter ipſos inæqualitatem; nam alioquin ſi diceretur ſolam potentiæ clavem conveniſſe Petro, ut Paulo ſolam ſcientiæ in hoc etiam Paulo Petro præferretur. Sed reſpondeo cum Epiſcopo Cœffetau *tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *nu.* 25. quod Apoſtolica quidem auctoritate maximus fuit Paulus, ſed Apoſtolorum caput non fuit, unà cum reliquis Apoſtolis, Petro commendatus, & commiſſus, Petrus verò etſi ſumma fidei cognovit, quippè quem pater cœleſtis docuerit, non ægrè tamen ſcientiæ, ac Sapientiæ palmam Paulo concedit, ab eaque eum commendat. Cariſſimus (*inquit Epiſt.* 2. *cap.* 3.) frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis. Itaque Patres ut ſignificent primatum Petri ſuper omnes Apoſtolos, & Paulum, rectè aſſerunt Petrum habuiſſe clavem potentiæ, Paulum verò ſcientiæ, eo modo, quo ſupra explicavimus.

Ad quartam auctoritatem Cardinalis de Cuſa *Epiſt.* 2. de uſu communionis ad Bohemos, Dico Anonymum facere de illa, ut loquuntur Juriſconſulti, magnum feſtum, & ideò ait: Notanda omnia, quæ dicit dictus Cardinalis, & quod ambo Paulus, & Petrus unicam communis Principatus ſedem fundaviſſe, ambo ſuum unicum Primatum ſucceſſoribus reliquiſſe, ambo immediatè ſub Chriſto, ita ut neuter alteri ſubeſſet, ambo poteſtatis univerſalis tam in Judæos, quàm in gentes plenitudine prædit i dicuntur. Sed reſpondeo, hæc omnia reduci poſſe ad bonum ſenſum, ex diſtinctionibus ſæpè ſuperius adductis; nec terrere nos debent illa verba; quod Petrus, & Paulus ambo immediatè dicuntur ſub Chriſto, ita ut neuter alteri ſubeſſet; nam intelligenda ſunt quoad miſſionem prædicandi ubique Evangelium; Et ideò M. Antonius Capellus *diſp.* 1. *de Pon. B. Petri, c.* 12. ita aſſerit: Nos, tantum abeſt, ut Paulo eximiu Apoſtolorum Petrum anteferamus in munere Apoſtolatus, ut potius, & Paulum, & omnes alios, Petro in poteſtate Apoſtolatus pares eſſe dicamus, neque Apoſtolos, qua Apoſtolos miſſos arbitramur à Petro, ſed à Chriſto, ſi enim eos non Chriſtus, ſed Petrus miſiſſet, non amplius Apoſtoli Chriſti, ſed Petri Apoſtoli eſſent: *Tota inæqualitatis noſtræ ratio in ſolo ordine politico poſita eſt, cujus hic apertè Paulus primas Petro concedit*. Ita Capellus: & ideò Cardinalis de Cuſa ubi loquitur apertè de Primatu Juriſdictionis, & regiminis ſolo Petro tribuit, ut patet in eadem *Epiſt.* 2. ab Anonymo citata, ubi ſic aſſerit: ſi ſcire velis an in Eccleſia exiſtas, hac veſtiges ratione, ſi cathedræ Romani Pontificis adhæreas, quæ per continuas ſucceſſiones bonorum malorumq; in Petrum Principem continuatur. Undè *lib.* 2. *de Concord. Cathol. c.* 34. hæc etiam aſſerit. In hac quidem gratia dicimus quoad Apoſtolatum, omnes Apoſtolos æquales; ſicut quoad ipſum ſacerdotium omnes ſacerdotes, ſed abundatiori gratia dicimus Petrum inter Apoſtolos primum. Ita dicit Auguſtinus ſuper *Joan ſer. ult.* Quod Petrus abundantiori gratia fuit unus, idemque primus Apoſtolus, & propter Primatum Apoſtolatus gerebat figurata qualitate perſonam Eccleſiæ. Et illum Primatum Petri, quo ipſe abundantiori gratia à Chriſto dotatus fuit. Sacræ literæ mihi exprimunt ibi, cùm Chriſtus diceret Tu es Cephas. Et Paulo infra citans D. Hieronymus, ſic ait: Super Petrum fundatur Eccleſia: licet alio loco ſuper omnes Apoſtolos fiat, & cuncti claves Regni Cœlorum accipiant, & ex æquo ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur: tamen propterea inter duodecim unus eligitur; ut capite conſtituto, ſchiſmatis tollatur occaſio. Ecce ſententiam D. Hieronymi; cui non licet contradicere, Ex qua habetur Petrum conſtitutum caput Apoſtolorum, & eis per Chriſtum prælatum. Hæc Cardinalis Cuſanus, qui ut patet, concedit rotundis verbis Primatum Petro, ſine ulla Pauli ſocietate. Sed tamen poſtea peſſimè docet, hoc non obſtante, Concilium eſſe ſupra Papam. Undè videat Anonymus, Cardinalis Cuſani opinionibus non eſſe facilè adhærendum: Ipſe enim adfuit in Conciliabulo Baſileæ. Qui docuit etiam peſſimè teſte Pitigiano *in* 3. *Sen. tom.* 2. *diſt.* 25. *qu.* 2. *art.* 1. *in fine*, per conſenſum Eccleſiæ, & non ex jure divino, Primatum Petri, & ſucceſſorum ejus, introductum fuiſſe.

Ad quintam auctoritatem Cardinalis Contareni Veneti tract. de poteſtate Romani Pontificis; Reſpondeo me tale opuſculum præ manibus non habere, & verba, quæ adducit Anonymus, reduci poſſunt ad bonum ſenſum. Adde, quod mihi dixit Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Spada, plures Patres in Synodo Tridentina Congregatos aſſeruiſſe, opuſculum citatum eſſe cautè legendum.

Non deſinam tamen hic obſervare, quod ego penes me habeo quandam Epiſtolam dicti Cardinalis impreſſam Florentiæ anno 1558. directam Paulo IV. ubi loquens de compoſitionibus, facit mentionem de dicto opuſculo citato ab Anonymo de poteſtate Pontificis, & ſic ait: Jam enim cùm eſſem, laicus, incidiſſemque in locum, ubi oportebat Majeſtatem, & Auctoritatem hujus SANCTISSIMÆ SEDIS tueri, non tantum verbis, & oratione id præſtiti, verum etiam amico cuidam non viro graviſſimo, opuſculum quoddam conſcripſi: quo, quantum pro temporis anguſtia, & per negotia, quæ mihi obeunda tunc erant, licuit, ſatis perſpicuè, ni fallor, oſtendi SUMMAM HANC PONTIFICIS AUCTORITATEM nullo humano jure conſtitutam fuiſſe; ſed à DEO OPTIMO, UNICOQUE EJUS FILIO, collatum fuiſſe ſanctiſſimo Petro, ejuſque ſucceſſoribus. Ita Cardinalis Contarenus. In quibus verbis ut clarè patet, teſtatur ſe in dicto opuſculo, quod pro ſe citat Anonymus, firmaſſe ſupremam poteſtatem Pontificis collatam fuiſſe D. Petro, & nullam facit mentionem de Paulo. Ergo verba adducta ab Anonymo, interpretanda ſunt de auctoritate Apoſtolatus, quæ æqualis fuit inter Petrum, & Paulum, & non de auctoritate Primatus, nam quando de Primatu loquitur apertè Cardinalis Contarenus, ſoli D. Petro tribuit. Ergo, &c.

Ad auctoritatem ſextam Cardinalis Poli *lib.* 2. de unione ad Henricum IX. Reſpondeo quod non facit ad rem, & ipſe Cardinalis in toto *l.* 2. apertiſſimis verbis tuetur Petri Cathe-

thedra, & Petri Primatum; & in fine dicti *lib.* 1. faciens mentionem de Paulo ſic ait: Charitas, inquit, per quam dumus Dei regitur, eum morem, ut ab inferiuribus ſuperiores reprehendi non ſoleant, perpetuo retineri non patitur: ſed ubicumque Eccleſiæ utilitas paſcere videtur, nequaquam dubitat inferior ſuperiorem reprehendere: *Quemadmodum Paulus eo tempore fecit dum Petrum ſe ſuperiorem reprehendit.* Ita ille. Ex quibus Cardinalis Polus apertè declarat, Paulum fuiſſe inferiorem Petro. Sed moris eſt noſtri Anonymi in luce Meridiana velle cecutire. Et ideò Ludovicus Majoranus *in Clypeo militantis Eccleſiæ lib.* 3. *cap.* 34. *t.* 220. in favorem noſtræ ſententiæ adducit Cardinalem Polum, ſed ad majorem Anonymi confuſionem adducam hic verba Cardinalis Poli *in tract. de Summo Pontifice quæſt.* 6. ubi ſic ait: Et ſi Paulus ſciebat ſe Apoſtolum eſſe gentium, tamen Petrum multò ante hoc officio cum ſibi à Deo commendatum fuiſſe fungi inſtituiſſe, Paulum autem ex ejus conſenſu, utriuſque verba oſtendunt ſic enim apud Lucam Petrus loquitur ſicut elegit Deus gentes per eos meum audire verbum ejus. Paulus autem de eodem munere loquens ſe illud quidem jubente Deo, ſed ex conſenſu Petri obire inſtituiſſe teſtatur cum Cepham dexteram ſibi dediſſe cum aliis ſocietatis, ut Petrus in circumciſione, ipſe gentibus evangelizaret. At Petrus nullo cæterorum conſenſu requiſito id ipſe tamquam ſummus univerſi gregis paſtor ſuſcepit cui, & oves & agnos commendans Chriſtus, totius gregis curam tradiderat. Hæc omnia Cardinalis Polus. Videat modò Anonymus, qua fronte potuerit Polum pro ſua ſententia, & pro novo Papatu Pauli adducere.

Ad auctoritatem ſeptimam Cardinalis Bellarmini *lib.* 3. *de Romano Pontifice cap.* 2. vocantis Petrum, & Paulum Epiſcopos Romanos; jam in eam priori diſceptatione fuit reſponſum, nempe Paulum dici Epiſcopum Romanum, quia Romæ munia Epiſcopalia exercuit. Fuit igitur Epiſcopus Romanus, officio adjutoris Petri ſubordinati, non autem titulo, ac propriè, ut Petrus. Nec obſtant alia verba dicti Cardinalis *lib.* 1. *cap.* 27. ibi enim loquitur ex hypotheſi, *& ideò in dict. cap.* 27. per totum demonſtrant apertè inæqualitatem inter Petrum, & Paulum. *Et eadem lib.* 1. *cap.* 16. apertè aſſerit, Paulum fuiſſe Petro ſubjectum, & Petrum fuiſſe majorem Paulo in officio gubernandi. Et tamen Anonymus audet Bellarminum pro ſua ſententia adducere.

Denique audiamus Anonymum claudentem ſuam ſcripturam his verbis: His omnibus auctoritatibus coronidem imponet Angelici Doctoris, præcipui Scholiſ pariensis magiſtri doctrina quia verba hæc *c.* 2. *Epiſt. ad Galat.* commentans, mihi enim qui videbantur eſſe aliquid (inter quos Petrum numerat) nihil contulerunt ſic loquitur in perſona Pauli. Ab his autem ſcilicet Petro, & Joanne, licet ad horam ceſſerim eis, nihil tamen accepi ab eis poteſtatis vel doctrinæ. Et ibid. licet eſſent magnæ auctoritatis (Petrus ſcilicet & Joannes) tamen nihil addiderunt doctrinæ meæ, nec poteſtati. Ita Anonymus. O frontem! Et quis quæſo auderet, citare Angelicum Doctorem pro hoc novo Papatu D. Pauli; qui in eademmet *Epiſt.* 2. *ad Galat, lect.* 2. apertè docet. Paulum non fuiſſe æqualem Petro in regimine, & Primatu, quod notavit etiam ex dicto loco D. Thomæ, Cajetanus *in opuſc.* 1. *de auctoritate Papæ*, *cap.* 3. Undè *in* 2.2. *q.* 33. *art.* 4. *ad* 2. apertè dixit, *Paulum fuiſſe ſubditum D. Petro*, & tamen Anonymus Paulum Petro æquale facit, & audet D. Thomam pro ſe citare, qui etiam alibi *opuſ.* 1. videlicet contra Græcorum errores *p.* 2. aſſeruit: Primatum Eccleſiæ *Soli Petro, & non alii datum fuiſſe*. Itaque, quando in perſona Pauli D. Thomas aſſerit Petrum, & Joannem nihil addidiſſe ſuæ doctrinæ, aut poteſtati. Reſpondeo, concedendo nihil Petrum addidiſſe doctrinæ Pauli, nam omnia quæ pertinebant ad fidem à Chriſto ipſe didicerat, & fuerat diligenter inſtructus, ut obſervat inter alios Joan. Vvigers *in* 2.2. *D. Thoma de fide, ſpe & Charitate tr. de Pont. ad quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 1. *num.* 80. & Bellarminus *l.* 1. *de Rom. Pontif. c.* 16. Concedo etiam, Petrum non addidiſſe aliquid ſuæ poteſtati extraordinariæ: videlicet; quia hanc etiam à Chriſto, Paulus ſicuti & cæteri Apoſtoli in univerſam Eccleſiam accepit. Unde D. Cyprianus *lib.* 1. *de unitate Eccleſiæ*, dixit: Omnes Apoſtolos fuiſſe eadem poteſtate præditos, & docet Suarez *de fide diſp.* 10. *ſect.* 1. *num.* 25. Cajetanus *opuſc.* 1. *de Auctor. Papæ, c.* 3. *& alii*, Ergo Paulus par fuit Petro in Primatu, nego conſequentiam; Nam poteſtas extraordinaria, quam Paulus, & cæteri Apoſtoli acceperunt à Chriſto, in Petro fuit ordinaria, tamquam ex officio, & ut Capite, ac omnium Apoſtolorum, & etiam Pauli, Principe ut obſervat Xyſtus Senenſis in Bibliotheca *lib.* 6. *Annot.* 169. & Theologi communiter cum Andrea Duvallio *de Rom. Pont. part.* 1. *quæſt.* 2. Sed nota, quod licet Paulus nihil poteſtatis, aut Doctrinæ, ut dictum eſt à Petro acceperit tamen Evangelium a Chriſto acceptum noluit prædicare niſi prius, ut ita dicam, fuiſſet bullatus à Petro tamquam Capite Eccleſiæ. Hoc eruditè, ut ſemper ſolet ex SS. Patrum auctoritate probat Pater Franciſcus Turrianus præclariſſimæ Societatis Jeſu vir celeberrimus, adverſus Magdeburgenſes pro *Epiſt. Pont. lib.* 2. *cap.* 4. ubi ſic ait: Sciebat quidem Paulus ſe eſſe diſcipulum Chriſti, & è cœlo edoctum, nec enim ab homine accepit, quod didicit, ſed per revelationem Jeſu Chriſti, ſciebat inquam nihil ſibi doctrinæ ex illa cum Jacobo Petro, & Joanne communicatione acceſſurum, nec illi quicquam Paulo contulerunt, ut ipſe teſtatus eſt. Sciebat tamen ſic à Domino ſancitum eſſe in Evangelio, quod ſibi revelatum erat, ut Cephas eſſet omnium Hierarcharum ſive Epiſcoporum Princeps; à quo tamquam Petra, & capite omnes fratres firmandi, ac ſolidandi, ac dirigendi eſſent, in iis, quæ ad dogma fidei pertinerent, itaut periculum eſſet ne in vacuum currerent, dum id non fieret. Narravit itaque Galatis dogma fidei, auctoritate Cephæ, Joanne & Jacobo in conſilium adhibitis, firmatum ac ſolidatum, & veluti ſigillo Apoſtolicæ Petræ ſignatum, ac munitum. Ita Turrianus cui adde Valentiam *in Annalyſi fidei Catholicæ lib.* 7. *cap.* 6. ſic aſſerentem Divus Paulus ſignificat quidem Apoſtolatus dignitate parem ſe Petro fuiſſe, quod minimè ſanè impedit quominus, ut ipſe etiam ovis Chriſti erat, Petro inferior fuerit. Jam quod nihil ſibi à Petro, & ab aliis collatum eſſe dicit, ſignificat quidem nihil ſe ab illis didiciſſe quod pertineret ad fidem, ut qui erat ab ipſo Chriſto in eo genere eruditus. Quamquam approbationem quidem Evangelii ſui à Petro, ut à Principe hoc eſt ab Eccleſiæ auctoritate, cui Petrus præſidebat petit. Hæc Valentia. Dicendum eſt igitur ex ſuperius adductis Primatum Eccleſiæ fuiſſe collatum uni & ſoli Petro, & contrarium dicere adverſatur, ut probavi in priori diſceptatione, verbis Matth. 16. Beatus ex Simon Bar-Jona, quia caro & Sanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt. Et ego dico tibi; quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Et tibi dabo claves Regni Cœlorum. In qua promiſſione Pontificatus, voluit Chriſtus Dominus, ita ad vivum delineare Petrum, ut clarè oſtenderet, gratiam Primatus, fuiſſe tamquam ſingularem, conceſſam individuæ perſonæ Petri, ut egregiè probat omninò videntur Gregorius de Valentia *in Annalyſi fidei Catholicæ l.* 7. *cap.* 2. per totum. Ruardus Tapper. *in declaratione Articul. Lovarien. ar.* 23. & Albertus Pighius *in Controverſiis par.* 2. *Contr.* 16. Et quidem, ut optimè obſervat ante omnes Cajetanus, & poſtea Bellarminus, *de Rom. Pontif. lib.* 1 *cap.* 12. Duvallius *par.* 2. *quæſt.* 3. Vvigers *in* 2.2. *tract. de Pont. ad qu.* 1. *art.* 10. *dub.* 1. & alii; Nullus Notarius in Codicillo alicujus teſtamenti poſſet delineare tam diligenter, & rectè aliquem Legatarium, aut Hæredem, ut apparet Chriſtum Dominum delineaſſe perſonam Petri in promiſſione Primatus Eccleſiæ: Nam primò vocat illum nomine antiquo, Beatus es Simon; poſteà verò addit ſtatim nomen Patris: Beatus es Simon Bar-Jona, ut faciunt Notarii in Teſtamentis, vocando Hæredem, vel Legatarium nomine proprio, & addendo nomen patris, V.G. Franciſcus quondam Joannis. Et hoc ad diſtinguendum Petrum à Simone fratre Thadæi. Deinde vocat illum nomine, quo tunc utebatur. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſtatim reiterat idem nomen. Et ſuper hanc Petram videlicet, & ſuper te Petrum ædificabo Eccleſiam meam. Et tandem ſubjungit Et tibi dabo, &c. quæ quidem ſunt pronomina, certam perſonam deſignantia. Ergo in dictis verbis, tam particulariter delineantibus Petrum, manifeſtè patet Chriſtum voluiſſe demonſtrare, ſe collaturum Primatum Eccleſiæ, ſingulariter uni Petro privativè quoad omnes alios. Quod poſtea manifeſtè fecisſe, patet *Joann.* 21. Nam adimplendo hanc promiſſionem Petro factam, dixit ei: Petre paſce oves meas. Non dixit (ait Bernardus *lib.* 2. *de Conſid. cap.* 9. Bonifacius VIII. *in Extravag. Vitam ſanctam de Major. & Obedient.* Et omnes Expoſitores) has, vel illas, ſed indefinitè, oves meas; videlicet, omnes oves meas, nemine excepta. Ergo contulit Primatum Eccleſiæ Petro privativè, quoad omnes, alios Probo conſequentiam: Nam clarè patet per illa verba: paſce oves meas, conſtitutum fuiſſe ſolum Petrum Paſtorem, cæteros verò in Eccleſia tamquam oves remanſiſſe; Ergo Primatus Eccleſiæ fuit collatus uni, & ſoli Petro, cæteris omnibus excluſis: Ergo propoſitio illa non eſt admittenda, Paulus fuit ſimul Pontifex cum Petro, quia facit Paulum Petro æqualem, contra expreſſa verba Chriſti conſtituentis Petrum Paſtorem, & ſuperiorem Pauli, & conſtituentis Paulum ovem & ſubditum Petri. Nam quando Chriſtus dixit Petro: paſce oves meas, idem

eſt ac ſi dixiſſet, paſce Paulum: propoſitio enim generalis cenſetur immediatè revelata de omnibus particularibus, & contrarium aſſerere, docet eſſe hereticum, Franciſcus Oviedo *in par.2.D.Thomæ tract.6.contrmedian.9. punct. 1. num. 1.* & alius Societatis Jeſu præſtantiſſimus Theologus Adamus Tannerus *tom.3.diſp.1.q.1.dub.3.n.71.* ergo iſta propoſitio, Paulus fuit Pontifex cum Petro, refellenda venit, quia facit Paulum Petro æqualem, & non ovem Petro ſubjectam contra propoſitionem generalem expreſsè revelatam.

Nec obſtat dicere cum defenſoribus Anonymi, ſupradicta procedere, & vera eſſe, ſi Paulus ex privilegio non fuiſſet exceptus ex illis verbis, paſce oves meas; & ex ove Chriſto poſtea factus paſtor, ſimul cum Petro totius ovilis Eccleſiæ. Sed reſpondeo, quòd hoc ſine fundamento aſſeritur, nec patres ab Anonymo adducti, unquam hoc dixerunt, & ita prorſus negandum eſt, ut patet ex ſuperius dictis in mea priori diſceptatione, & P. Oviedo ubi ſupra docet excipere aliquē ſine fundamento ex verbis generalibus S. Scripturæ, non ſolum eſſe temerarium, erroneum & ſuſpectum de hæreſi, ſed eſſe hæreticum, quia propoſitio univerſalis immediatè de omnibus revelatur. Facit etiam ad horum confirmationem doctrina viri celebrimi patris Amici etiam ex Societate Jeſu *in curſu Theologico, tom. 4. diſp. 26.ſect.2.num.32.& diſp.7.ſect.1.num.33.* in quibus locis firmat, quòd quotieſcumque in aliqua propoſitione revelata continetur alia implicitè, non ſolùm expreſsè revelata, ſed etiam implicitè contenta, pertinet ad eamdem fidem, non quidem, ut deducta, ſed ut explicita, & ideò aſſerit illam propoſitionem eſſe hæreticam, quæ directè opponitur alicui veritati revelatæ, aut concluſioni per evidentem diſcurſum explicatæ, ut implicitè, & virtualiter contentæ in aliqua expreſsè revelata. Ergo cùm expreſsè in Scriptura habeamus revelatum, omnes oves Chriſti fuiſſe ſubjectas in illis verbis, paſce oves meas, ſub regimine Petri paſtoris unici; implicitè, & virtualiter habemus etiam in dictis verbis revelatum, Paulum tamquam Chriſti ovem, fuiſſe etiam ſub regimine Petri conſtitutum. Ergo qui illum facit Pontificem cum Petro, & ei æqualem, peſſimè facit; quia contradicit veritati virtualiter contentæ, in veritate expreſsè à Chriſto Domino in Scriptura revelata.

Sed penes me ſuperius dicta confirmantur ex illa vera & celebri doctrina, quòd quando loca Scripturæ non ſunt adeò clara, ſi in eodem ſenſu explicantur communiter à SS. Patribus, tunc concors illa ſententia patrum demonſtrat illum eſſe verum ſenſum Scripturæ, & piaculum eſt ab illo recedere, imò hæreticum. Ita docet expreſsè ex Societate Jeſu P. Azorius *tom.1.lib.8.cap.2.quæſt.2.* Ita docent Doctores noſtri ſacri Tribunalis, Antonius Saura *in vot. Plationis Præſud.4.* Simancha *in Inſtitut.Cath.tit.54. num. 5.* Pegna *in Directl.Inquiſ.p.2.comm. 27.*

Et ideò non deſeram hic apponere verba Pitigiani, *in 3. Sentent.tom.2.diſt.25.q. 1. art. 10.* ſic aſſerentis: Quinque ſūt teſtimonia ordinaria, ſive Judices infallibilis veritatis fidei; Sacra Scriptura, Traditiones Apoſtolicæ, Definitio Cōcilii Generalis, Definitio Papæ, & conſenſus omnium Doctorum, & patrum, qui dicitur conſenſus totius Eccleſiæ, Hæc Pitigianus. Unde Jacobus Gretſerus *in Reſponſo ad Theſes Hunianas cap.15.* dixit, Sanctorum Patrum unanimen traditionem, tuendam eſſe, ac ipſas Sacras literas. Quibus adde omninò videndum Gregorium de Valentia *in Analyſi fidei Catholicæ lib.8.cap.8.* Melchiorem Canum de locis *Theol.lib. 7. cap.3.concl.5.* Petrum de Soto *in Defenſ.Cathol. confeſ.par. 2.cap.33.& 69.* Alphonſum de Caſtro *adverſ.Hæreſ.lib.1. c. 6.* Salmeronium *tom.8.tractat.2.* Granadum *in p.2.D.Thomæ tractat.8. diſput.2.ſect.2.num.5.* & alios penes ipſos, Itaque communis opinio patrum declarat verum ſenſum Scripturæ, & ideò eorum communis ſententia in expoſitione alicujus ſcripturæ loci, conſtituit catholicam veritatem, non quia id ab ipſis ſimpliciter aſſeritur, ſed quia id aſſerere, ſacram ſcripturam teſtantur. Non eſt igitur communis ſenſus patrum formaliter ipſa Revelatio, aut veritas Divina, ſed eſt teſtificatio de veritate divina; & ideò creditur communi conſenſui Patrum, non tantum quia ipſi ita ſenſerint, ſed quia ita ſenſiſſe ſcripturam demonſtret, & eam eſſe traditionem Eccleſiæ manifeſtent.

Et quidem, cùm traditiones credere neceſſe ſit, & ad ſcripturæ intelligentiam eaſdem adjungere oportet, ut tradit Lirinenſis, *cap.2.* Traditiones non aliundè agnoſcuntur, quàm ex ſenſu Patrum, ut rectè obſervat Gravina *in contr. tom. 3. part. 1. lib. 4. controv. 2.quæſt.3.art.7.fol.251. & 3. lib.4.art.3.fol.505.* Bagotius *in Apologetico Fidei tom. 1. lib. 4. diſput. 4. cap. 2. ſect. 1. & 2.* cum aliis, Conſequens ergo eſt, ut ipſorum unanimis conſenſus ſit ipſa Eccleſiæ vox, & traditio, Quod confirmatur; quoniam ſicuti quia Judæis tradita erant eloquia Dei, oportebat (ut dicit Hilarius *in Pſalm.2.*) ad Seniores illos recurere pro intelligentia ſcripturæ, quæ in numero, & officio illorum ſeniorum conſervabatur, multò magis eſt dicendum eſt hoc meruiſſe fidē Chriſti Eccleſiam, ut non ſolùm ei crederentur eloquia Dei, ſed & ſenſus quoque illi, apertè traderetur, prætertim cùm evangelium primario in corde Eccleſiæ deſcriptū ſit, nectantum in verborum foliis, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla ſit exaratum. Ad Patrum ergo intelligentiam, in quibus ſenſus Eccleſiæ cernitur, eſt confugiendum. Et ideò in 6. Synodo Generali *can.* 19. ſic dicitur: *Sic ad ſcripturas pertinens controverſia aliqua excitata fuerit, non eam aliter interpretentur Epiſcopi, quàm quomodo Eccleſiæ luminaria, & Doctores ſuis ſcriptis expoſuerunt.* Quod etiam determinavit Concilium Meldenſe *canon. 34. Concilium Senonenſe decr. 4. Concilium Lateranen. ſub Leone X. ſeſſ. 11. & Concilium Tridentinum ſeſſ. 4.*

Unde hoc quod mandarunt aliis Sacra Concilia circa amplectendum ſenſum communem Sanctorum Patrum in facti contingentia ſemper obſervarunt; Idircò in Concilio Epheſino *in Epiſtol. Alexandrina Synodi ad Neſtorium,* cùm contra Neſtorium multa definita eſſent ſic dicitur: *Hoc itaque rectè fides ratio proteſtatur, in tali ſenſu Sanctos Patres fuiſſe comperimus, ideòque illi non dubitaverunt Sanctam Virginem dicere Theotocon, &c.* Et in Epiſt. Synodi contra Neſtorium Patres Concilii ad definitionem ſe accingentes, dicunt: *Sequentes itaque omnium Sanctorum Patrum confeſſiones, quas loquente S. Sancto protulerunt, & intentioni eorum æquus veſtigiis inhærentes, profitemur, &c.*

In Calcedonenſi Concilio *Act. 1. Act. 4.* dicitur: *Sequentes Sanctos Patres docemur, &c. & Act. 5* acclamatur: *Hæc eſt fides Patrum, Act. 6.* poſt Epiſcoporum ſubſcriptionem piiſſimus Imperator ad Sanctam Synodum dixit: *Pia: & catholica fide à Sancta, & univerſali Synodi ſecundùm Patrum expoſitionem declaratam, juſtum ſimul, & expediens eſſe noſtra tranquilitas approbavit, omnem de cætero contentionis occaſionem, de ſancta fidei religioni penitus amputari.*

In Concilio Niceno 2. cùm contra Iconomachos ageretur, teſtimoniis Patrum Nyſſeni, Baſilii, Chryſoſtomi, Cyrilli, &c. Imagines tenendas ac venerandas definitum eſt: ut patet *Act. 2. & 4. in Actione 7.* ſic concluſum eſt: *His ſic ſe habentibus, Regiam viam incedentes, & ſanctorum noſtrorum, & divinorum Patrum doctrina inſiſtentes, & catholica Eccleſiæ, in qua Spiritus ſanctus inhabitat, traditionem obſervantes, definimus cum omni diligentia, &c.* & declarans quomodo eis habeatur cultus ſubdit; *Sic ſanctorum noſtrorum Patrum optima diſciplina, vel traditio Catholicæ Eccleſiæ, quæ à finibus uſque ad fines Evangelium ſuſcepit, &c.* & in fine ſic acclamatur: *Hæc eſt fides Apoſtolorum, Hæc eſt fides Patrum, hæc eſt fides Orthodoxorum.*

Et tandem in Concilio Florentino teſtimoniis ſanctorum Patrum de proceſſione Spiritus ſancti contra Græcos diſputatum eſt. Vide *ſeſſionem 25.* & multas præcedentes.

Meritò igitur Dionyſius *de Cæleſti Hierarch. lib. 1. cap. 1.* ſic ait: Ad ſanctiſſimam ſcripturarum intelligentiam, prout illas à Patribus accepimus continendas pro viribus pergamus. Unde Vincentius Lyrinenſis *adverſ. hæreſ. Novat. cap. 39.* ita aſſerit: *Quidquid, vel omnes vel plures patres,* uno eodemque ſenſu manifeſtè, frequenter, perſeveranter accipiendo, tenendo; tradendo firmaverunt, id pro indubitato, certo ratoque habeatur. Ita ille. Vide Gravinam *to. 4. in continuat.par.2.fol.285. & tom. 2. lib. 4. fol. 502. & 503.* Itaque applicando omnia ſupradicta in caſu noſtro aſſero cum communi Patrum ſententia (ut ſatis firmavi *in priori diſcept. probat. 1. 2. & 3.*) exponendo hæc loca ſacræ Scripturæ, Tu es Petrus, &c. Tibi dabo claves, &c. Paſce oves meas, &c. quæ inter ſe mutuam relationem habent, aſſerat in dictis verbis, Primatum Eccleſiæ, ſoli Petro, & non aliis promiſſum, & traditum fuiſſe; ſequitur hanc propoſitionem, nempe, Paulus fuit Pontifex cum Petro, ſequitur inquam, eſſe deteſtandam; quia eſt expreſsè contra Sacram Scripturam, ita ſecundum traditionem Eccleſiæ, & communem ſententiam Patrum expoſitā & intellectam, aſſerentem, videlicet, Primatum Eccleſiæ ſoli Petro à Chriſto Domino collatum fuiſſe. Et ideò Boverius ad M. Antonium de Dominis *in Cenſura part. 2. lib. 1. cap. 6.* ſic ait: Quæris, cur Petrus ſolus à nobis Caput, & Paſtor ordinarius Eccl. aſſeratur, Dicimus, id à nobis affirmari; quia illi ſoli à

Chri-

Chriſto dictum fuit, Tu es Petrus, &c. Quæris ulterius, cur Petrum, ex illis, verbis, facimus ſingulare quodam fundamentum, *quod alii Apoſtoli non fuerint? Reſpondemus, eò quod ea verba, ex omnium Patrum ſententia eum ſenſum præſeferant*. Ita ille. Unde Andreas Duvallius Doctor Sorbonicus *in 2.2. D. Thom. tract. de Fide q. 1. art. ult.* rectè docuit in expoſitione ſacræ Scripturæ conſulendā eſſe Primum jugem, & continuam Eccleſię traditionem, ubi enim omni tempore in Eccleſia recepta fuit obſcura alicujus loci expoſitio ab ea ſine piaculo recedi non poteſt, alias non tantum hæc expoſitio negaretur, ſed etiam ipſa traditio, & Eccleſiæ auctoritas. Ita ille.

Sed in noſtro caſu jugis & continua Eccleſiæ traditio fuit, ut patet ex patribus omnium ſæculorum, ex ſacris Canonibus, & Conciliis Generalibus verba Matth. 16. & Joann. 21. eſſe intelligenda de Primatu Eccleſiæ uni, & ſoli Petro conceſſo. Ergo hunc eſſe verum ſenſum Scripturæ, neceſſario fatendum erit. Quod etiam manifeſtè patet ex Bulla Joannis XXII. contra Marſilium de Padua, & Joannem Jandunum, datam Avenione X. Kalen. Novembris, Pontificatus ann. 12. in qua Pontifex dogmaticè, & ex Cathedra loquens, excommunicat dictos hæreticos, & adverſus illos ex ſupracitatis locis S. Scripturæ ſtatuit Primatum Eccleſiæ fuiſſe collatum à Chriſto Domino uni; & ſoli Petro, & inter alia hęc aſſerit: *Quod autem B. Petrus pluſquam alii Apoſtoli auctoritatis habuit, ex prædictis evidenter concluditur, Certum eſt enim, quod major eſt auctoritas Paſtoris, quàm gregis. Petrus autem totius gregis Dominici generalis conſtitutus eſt Paſtor*, QUOD DE NULLO ALIO APOSTOLO DICI POTEST, &c. Quid ad hęc verba reſpondebit Anonymus? Si Pontifex aſſerit, Petrum ita fuiſſe conſtitutum Paſtorem ovilis totius Eccleſię, UT HOC DE NULLO ALIO APOSTOLO DICI POSSIT. Quo pacto ipſe poſt tot annorum myriades, audet alium Paſtorem in Eccleſia conſtituere, nempè Paulum? Cuinam credendum erit, amicè Lector, Anonymo, an Pontifici? Sunt nugæ nugarum, & durum eſt contra ſtimulum calcitrare, Recognoſce omnino dictam Bullam Joannis XXII. in qua invenies confirmata omnia à nobis ſuperius dicta, videlicet Primatum Eccleſię fuiſſe privilegium ſingulare unius Petri, & regimen Eccleſiæ Monarchicum, fuiſſe ipſi ſoli collatum ſupra omnes alios Apoſtolos, & per conſequens ſupra Paulum. Bullam verò Joannis invenies per extenſum apud Bzovium *in Annalibus Eccleſiaſticis to. 13. Anno Chriſti* 1327.

Et tandem pro curioſis Lectoribus; & pro coronide hujus diſceptationis, non deſeram hic apponere aliquas auctoritates recentiorum Doctorum, qui in individuo opinionem Anonymi refellunt, & quam malè oleat demonſtrant, & primo., celeberrima facultas Pariſienſis in Cenſura contra M. Antonium de Dominis lib. 1. cap. 5. num. 18. ſtatuit juriſdictionem Apoſtolicam ordinariam extitiſſe in ſolo D. Petro, & contrariam aſſerere, putavit eſſe ſchiſmaticum, & hæreticum, & hanc cenſuram Sorbonicam contra opinionem Anonymi in ſpecie adducit, & approbat eruditiſſimus, & doctiſſimus Iſaacus Habert *lib. 2. de Cathedra ſingulari S. Petri cap. 12. in fine*. Dicere autem cum Anonymo ſe conſtituere Paulum Pontificem, poteſtate extraordinaria, Petrum verò poteſtate ordinaria hoc eſt verbis eludere: nam realiter, & in effectu, ambos veros Pontifices efficit, independenter unum ab altero, ſine ulla ſubordinatione, contra regimen Monarchicum Eccleſiæ, inſtitutum à Chriſto ſuper unum immutabiliter. Facultas verò Pariſienſis, fecit mentionem de poteſtate Apoſtolica ordinaria ad differentiam poteſtatis extraordinariæ Apoſtolorum, quæ tamen nullam æqualitatem tribuebat illis cum Petro in ordine ad Primatum Eccleſiæ. Sed poteſtas extraordinaria, quam Anonymus tribuit Paulo, conſtituit illum S. Pontificum ſimul cum Petro, & ſine ulla ad Petrum ſubordinatione, ut Petro ſubordinati erant alii Apoſtoli. Ergo, &c. Item Michael Mauclerus *de Monarch. Eccleſ. & Sacul. to. 1. part. 2. lib. 1. cap. 1.* inquit: Conſtituere in Eccleſia alium à Sancto Petro, & ſucceſſoribus ejus paſtorem, eſt dogma Hęreticorum. Andreas Duvallius *tract. de Rom. Pont. par. 1. quęſt. 2.* docet Regimen Eccleſiæ inſtitutum fuiſſe à Chriſto immutabiliter Monarchicum in UNO Paſtore, & hoc ita eſſe certum, ut à quoquam circa fidei jacturam negari non poſſit. Et poſtea *quæſtio 3. & 4.* probat, illum unicum Paſtorem fuiſſe Petrum, & firmat Paulum, fuiſſe Petro ſubditum, & inferiorem. Juannes Gerſonius Cancellarius Pariſienſis *t. 1. lib. de Statibus Eccleſ. Conſider. 1.* ait, Statum Papalem Monarchicum, & Regalem fuiſſe à Chriſto immediatè collatum Petro ſuper alios Apoſtolos, & contrarium dicere firmat eſſe Schiſmaticum, impium & hæreticum. Si Primatus. ſecundum Gerſonium, fuit à Chriſto collatus Petro ſuper alius Apoſtolos: ergo neceſſario ſequitur, & ſuper Paulum, quod apertè probat Becanus, *de Rep. Eccl. c. 4. n. 15.* Cœffeteaù *to. 1. l. 1. c. 5. n. 5*, nam alioquin Paulus non fuiſſet ovis Chriſti, nec Apoſtolus.

Sed relinquamus Doctores Gallos. Franciſcus del Caſtillo in *3. ſent. tom. 2. diſp. 16. quæſt. 2. num. 4. cum ſeq.* Jo. Vvigers *in 2.2. D. Thom. tract. de Pontifice, quæſt. 1. art. 10. dub. 1. num. 2. juncto n. 59. & 68. cum ſeq.* Bellarminus *de Rom. Pontif. l. 1. c. 16.* Pueronius *de Ariſtrocratia regulari. tom. 2. c. 3. nu. 11. 30. & ſeq.* Alphonſum Mendoza *quæſt. 4. Scholaſtica n. 1. in fine* Banoez *in 2.2. D. Thoma q. 5. art. 10. dub. 4.* Suarez *contra Regem Angliæ l. 3. c. 10. n. 3 & 20. c. 11. nu. 8. juncto num. 20.* aſſerunt, eſſe de fide Petrum habuiſſe juriſdictionem ſuper omnes Apoſtolos, & inter illos apponunt D. Paulum, reſpondendo ad aliqua loca Epiſt. 2. ad Galat. ex quibus Hæretici inſerre contendunt, æqualitatem Pauli cum Petro, Et tamdem Antonius Polus *in Lucidario poteſtatis Papalis, l. 4.* Carena *in praxi S. Officii part. 1. tit. 1. §. 4. num. 34.* Amicus *in curſu Theologico tom. 4. diſp. 6. num. 68. juncto num. 127.* docent eſſe de fide, Pontificatum fuiſſe inſtitutum ſupra ſolum Petrum, & contrarium firmant eſſe hęreticum. Concludendum eſt itaque alium Pontificem à Chriſto in Eccleſia non fuiſſe inſtitutum, niſi ſolum, & unicum Petrum, & poſt Petrum Romanos Pontifices ejus ſucceſſores. Ita docent Oracula S. Scripturæ per traditionem, & univerſalem Eccleſię conſenſum, ac concordem Sanctorum Patrum ſententiam nobis expoſita, & declarata. Ita docent Concilia Generalia, & Sacri Canones. Ita omnes Theologi, Scholaſtici, Poſitivi, Polemici, & Morales. Ita Doctores utriuſque juris, tam civilis, quàm Canonici. Undè aliter ſentire, ac docere, nefas eſſe manifeſtè patet.

Et hæc dicta ſufficiant, circa novum Papatum D. Pauli, quem ego ex ſuperius dictis, hic Romæ ante omnes reprobavi, & poſt me alii viri doctiores, feliciter refellerunt, quod ubique locorum faciendum eſse puto. Nota tamen Lector, quod licet ego in his Diſceptationibus, opinionem Anonymi tam acriter ut par erat, impugnaverim; tamen exiſtimo illum reconditæ eruditionis virum, & ad oſtendendum ingenii acumen, hanc quæſtionem pertractandam, ſuſcepiſſe. Unde ſpero in poſterum, quod tamquam pius, & Catholicus pro publico Eccleſiæ bono, ad utiliora ſcribenda, calamum ſuum convertat; exemplum D. Auguſtini, & Pii II. Pontificis, qui aliqua ſcripſerunt, quæ poſtea reſpuerunt.

TRACTATUS XIV.

DE

LIBERTATE CONSCIENTIÆ:

An poſſit illam Principes Laici, inconſulto Pontifice hæreticis concedere?

RESOLUTIO PRIMA.

An liceat Principibus concedere hæreticis libertatem conſcientię ſine conſenſu Summi Pontificis?
Et affirmativa ſententia affertur?
Et infertur non poſſe Principes, inconſulto Pontifice ex cauſa neceſſitatis publicæ dare licentiam Judæis exercendi uſuras, & poſſunt in hac re per Eccleſiam impediri. Ex part. 10. tr. 3. Reſol. etiam 1.

§. 1 AFfirmativè reſpondent hęretici. Undè Benedictus Carpzovius *in legem Regiam Germanorum cap. 3. ſect. 6. num. 1.* ſic ait. Uti ſaniores, & concordes pacificationem Religionis amant; eamque ſeu ſingulare Dei beneficium agnoſcunt atque deprædicant; ita è contra Pontificii diſcordes illam odio proſequuntur, eamque nobis eripere omnibus modis ſtudent. Hoc, ut eò facilius efficere queant nonnulli ex ordine Jeſuitico Pacificationem Religioſam ab initio ſtatim parùm habuiſse authoritatis, contendunt, quòd nempe conſenſus Pontificis ad validitatem hujus actus non acceſserit, qui tamen maximè fuit neceſsarius; cùm Pacificatio hæc non minus tangat Papam, quam reliquos imperii ſtatus: præſertim quòd in ea agatur de minuenda ipſius authoritate & juriſdictione, quæ per illam ſuſpenſa eſt. Et quoties de Religione diſceptatur, cùm omne judicium referri debeat ad Eccleſiam Romanam; ecquis inficias ibit in hoc pacto Religionis contra ritum & normam Conciliorũ fuiſſe peccatum? Ita ille; cui adde Chriſtophorum Chiebentas *in Collegio Politico exercit. 13. quaſt. 7.* Martinum Rumelinum *ad aureum Bullam Caroli IV. part. 3. diſſer. 1. in Corollar. de pace Religionis 1. & ibi* Millerum *in addit.* Chriſtophorum Beſoldum *in opere Politico diſſert. 1. de educatione, & ſtudiis litterarum, &c. cap. 10. num. 11.* Hanc ſententiam videtur etiam docere ex Catholicis Petrus Vadingus *ex Societate tract. de contract. diſp. 5. dub. 13. num. 1.* ubi aſserit, poſse Principes, inconſulto Pontifice, ex cauſa neceſſitatis publicæ dare licentiam Judæis exercendi uſuras, nec poſse in hac re per Eccleſiam impediri; & putat in hoc pari paſsu procedere tolerantiam, & permiſſionem exercitii uſurarum, & libertatis conſcientię: unde *in diſp. 3. dub. 4. §. 2. num. 6.* videtur apertè ſentire, Principes poſse pacta cum hæreticis, inconſulto Pontifice. Nam dicit, quod in hoc Judex Eccleſiaſticus debeat ſtare judicio Principis ſæcularis, poſset etiam pro hac ſententia aliquis adducere Petrum Gudelinum Juriſconſultum, & Profeſsorem Regium Academiæ Lovanienſis *in Commentariis de jure Pacis c. 9.* ubi loquens de pactionibus initis in Germania, & Gallia cum hæreticis, ſic aſserit: cenſeo Principis eſse officium, Religionem cunctis viribus tueri, nec pati ut minimum de ea detrahatur. Sin multitudo hæreticorum, eorumque potentia jam ſit tanta, ut nequaquam videatur victoria; pacem cum eis quæri poſse concedo, extrema iſta neceſſitate urgente, potius quàm pax fieri deſinat (modò hæc nihil habitura ſit inſidiarum) & etiam de Religione nonnihil remitti poſse. Nam viſa eſt alia ratio componendorum diſſidiorum in Germania, & aliquoties in Francia aliiſque Regnis, adhibito prius judicio doctiſſimorum tam Theologorum, quàm Juriſconſultorum; qui aſseruerunt in tam miſero Reipublicæ ſtatu ejuſmodi pactionem licitam eſse. Ita ille. Ex cujus verbis apparet Principes in caſu, de quo loquimur, poſse omnia determinare ex conſilio Theologorum, & Juriſconſultorum; nam ipſe nullam facit mentionem de conſultatione cum Summo Pontifice.

Supra hoc ex latiſſima doctrina totius prac. et ſigul. ver in Rel. 8 §. Sed ſi ante medium, verſ. nam licet Principes.

Sup. hoc inf. in Rel. ante med. & ſuperius, in tr. 3. R. 383.

RESOL. II.

Opinio negativa authoris proponitur, negãs Principibus laicis hanc poteſtatem independenter à Summo Pontifice, & rationibus ſtabilitur. Ex part. 19. tract. 3. Reſ. etiam 2.

§. 1. VErum, his non obſtantibus, ego prorſus exiſtimo, quod ſi periculum non ſit in mora, Principes ſæculares in graviſſima neceſſitate Reipublicæ, cui aliter ſuccurri non poſſet, niſi concedendo hęreticis libertatem conſcientiæ, neceſſarium eſſe de hoc ac de pactis & conventis cum ipſis initis, Summum Pontificem conſulere. Et ratio duplex eſt. Prima, quia cùm in ejuſmodi pactis & conventis tractetur non ſolum de rebus temporalibus, ſed de Religione, rebuſque ſpiritualibus; ac ſimul per ea ſaltem ex conſequenti derogetur communibus juribus & legibus Eccleſiæ, ad quæ alioquin tuenda Principes ipſi, velut Eccleſiæ protectores obligantur; neceſſarium videtur, per ſe loquendo, ut ea, inconſulto Pontifice, ad quem eiuſmodi cauſæ pertinent, non ineatur, cujus eſt ſtatuere & judicare, quid præſenti Eccleſiæ ſtatui expediens ſit. Altera cauſa eſt, ut pacta ejuſmodi, & conventa firmius ſiſtant; ne forte, ſi poſtea Pontificis authoritate ea cauſa nonnunquam irritentur, nova ſcandala perturbationeſque in Eccleſia ſubſequantur.

2. Confirmatur hæc ſententia primò; quia certum eſt circa fidem Catholicam nihil Principes ſæculares poſſe diſponere, ergo nihil etiam poſſunt diſponere de oppoſita hæreſi, an videlicet, ut eſt in caſu noſtro, urgente neceſſitate ſit toleranda, necne: nam oppoſitorum eadem eſt ratio; & Juriſconſulti docent, ex oppoſitis validum eſſe argumentum, ut obſervat Menochius, *conſ. 97, n. 67.* Hyppolit. Rimin. *vol. 6. conſ. 977. n. 31.* Maſcardus *conſ. 450. nu. 40.* & alii. Itaque cum hujuſmodi pacta ratione ipſius materiæ, quæ eſt permiſſio hæreſis, propriè Summo Pontifici, & Eccleſiaſticæ poteſtati ſubiiciantur, quo pacto dici poteſt poſſe à Principibus iniri, ipſo Pontifice non approbante?

3. Probatur ſecundò: nam Pontifici ſub perſona Petri dictum fuit, Jo. 21, *Paſce Oves meas*: ſed ab ovili Eccleſiæ arcere lupos, id eſt hæreticos, aut reducere, vel tolerare, pertinent ad jus paſcendi; ut de ſe patet, & probat Suarez *de fide diſp. 20 ſect. 3. n. 21.* & alii: ergo à nemine hoc fieri poteſt ſine Summi Pontificis conſenſu. Unde quo pacto tractandi ſunt Principes laicos, quia hæretici in hoc ovili, non pertinet ad Principes laicos, quia ipſi ſunt etiam oves, ut cæteri, ſed ad ſupremum ovilis Chriſtiani Paſtorem; qui eſt Summus Pontifex; ad illum enim pertinet de hęreticis diſponere in ordine ad Religionem, circa quos habet jus acquiſitum ratione Baptiſmi, cùm ejus characterem hæretici retineant: *cap. Quod quidam 1. q. 1. c. non in nobis de conſ diſt. 4.* Et licèt heretici à fide defecerint Pontifex retinet adhuc jus in illos, ſicut paſtor in oves errantes, *c. Majores de Baptiſmo, c. 1. de ſponſalibus*, & ibi gloſſ. *verb. non debet, & in aliis juribus* Ergo. Probatur tertiò ex parabola *Matt. 13.* in qua judicium de Zizania eradicanda, vel non eradicanda (quæ quidem Zizania ſunt hæretici, teſte Auguſtino, Heronymo, Chryſoſtomo, Cypriano *lib. 3. Epiſt. 3.* & ex ſcholaſticis Lorca *in 2. 2. Divi Thomæ q. 11. art. 4. diſp. 43. n. 4.* præbetur à Chriſto Domino Patriſamilias, qui eſt Summus Pontifex, ut obſervat Cardinalis Bellarminus *tract. de poteſtate Papali c. 9. §. 16.* ergo hoc judicium de tolerandis, vel non tolerandis hæreticis, non poteſt pertinere ad Principes Sæculares; quia ipſi in domo Eccleſiæ ſunt ſubditi, & non paterfamilias. Et ideò non deſeram hic apponere aurea verba Maldonati *in citatum c. Matt. n. 26.* ſic aſſerentis: non verò hæc dico, quod non malim hæreticos converti, quàm occidi, ſed tantũ, quia Principes iſta lecturi non ſunt: eos qui Principes monere poſſunt, admoneo, non licere illis, iſtas, quas vocant conſcientiæ libertates, nimium noſtro tempore uſitatas, hæreticis dare niſi prius Eccleſia, aut is, qui Eccleſię caput, eſt, Romanus Pontifex, Chriſti perſona, & tamquam

Pater-

Paterſamilias judicaverit non poſſe evelli Zizania, niſi ſimul & Triticum evellatur, & è re Eccleſiæ eſſe, ut uſque ad meſſem permittantur utraque excreſcere. Hujus enim rei, non Principum, qui patris familias ſervi ſunt, ſed ipſius patrisfamilias, id eſt Eccleſiæ gubernatoris judicium eſſe debet. Ita Maldonatus. Quid reſpondebunt adverſarii ad tanti, & tam incomparabilis Viri authoritatem.

R E S O L. III.

Probatur etiam opinio negativa ex pactis, quæ in dictis fæderibus cum Hæreticis apponuntur circa res & bona Eccleſiæ.

Et infertur non habere poteſtatem Principes extinguendi beneficia, ſed hoc ſpectare ad Summum Pontificem, neque ineundi fædera cum Hæreticis, maximè perpetua, quia in nullo caſu poſſunt eſſe licita, nec valida. Ex part. 10. tract. 3. Reſ. etiam 3.

§. 1. ADde, quòd Principes in caſibus, quibus libertatem conſcientiæ hæreticis concedunt, ſolent paciſci cum ipſis de bonis Eccleſiarum, quorum Dominium propriè ad ſolùm Deum, ſive Chriſtum ſpectat ſecundùm aliquos, uſus verò, & adminiſtratio, ad Prælatos, ſeu communitatem cujuſque Eccleſiæ ex probabiliori: Ita Major 4. *diſt.* 24. *q.* 16. Azorius *to.* 2. *lib.* 6. *c.* 1. *q.* 4. Navarrus *Comment.* 2. *de Regul. n.* 33. & *q.* 1. *de Reditib. monitione* 40. & *in c. non liceat* § 9. *n.* 4. ubi etiam de fide cenſet, ſed non rectè; quia contraria ſententia eſt probabilis, aſſerens, ejuſmodi dominium eſſe penes cœtum Eccleſiaſticum (quamvis Religioſorum) cujuſque Eccleſiæ, quam ſequitur Fragoſus *de Baptiſmate t.* 2. *l.* 3. *diſp.* 9. §. 4. *n.* 16. Vvaldenſis *l.* 4. *doctrinalis, art.* 3. *c.* 43. Columna *de reditibus c.* 23. *n.* 105. Leſſius *l.* 2. *c.* 4. *d.* 5. & 7. & alii quos citat & ſequitur Romanus Hay *in Aſtro. In inſtructo q.* 3. *nu.* 5. *fol.* 157. & à fortiori Sarmientus *p.* 4. *Redditeum Eccleſiaſticorum cap.* 6. malè tamen aſſerens, id dominium etiam eſſe penes ſingulos, ad quos jus proventuum Eccleſiæ pertinet.

2. Probatur aſſertio primæ ſententiæ ex jure canonico, in quo ſæpiſſimè res ejuſmodi vocantur res Dei, aut Deo donatæ, vel traditæ: ut videre eſt in Can. *Apoſtolorum* 39. & Can. *Nulli liceat*, & Can. *Prædia* 11. *q.* 2. & Can. *Videntes cauſa* 16. *q.* 1. & *in Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 21. *de Reform.* Et idem colligitur ex jure Cæſareo; *inſtitut. de rerum diviſione*, & §. *Univerſitatis*, & *l.* 6. §. *Sacræ ff. eod. tit.* Et ratio eſt, tum quia antiquitus hæc oblata ſunt Deo ab ipſis fundatoribus, & quidē perſæpè ſolemni formula, quā ex *capitularibus Francorum l.* 6. *c.* 186. deſcripſit Tannerus *l.* 1. *Eccleſiaſtica defēſionis c.* 9. ubi inter alia dicitur. Quiſquis noſtrū ſuas res Eccleſiæ tradit, Domino Deo illos offert, atque dedicat, ſuiſque Sanctis, & non alteri, dicēdo talia, & agendo ita. Facit enim ſcripturam coram Altari, aut ſupra tenet in manu dicens ejuſmodi loci Sacerdotibus, atque cuſtodibus: offero Deo, atque dico omnes res, quæ in hac cartula tenentur inſertæ pro remiſſione peccatorum meorum, ac parentum, & filiorum, aut pro quocumque illas Deo deliberare voluerit, ad ſerviendū ex his Deo in ſacrificiis, Miſſarumque ſolemnis, & orationibus, luminariis, pauperum ac clericorum alimoniis, & cæteris divinis cultibus, atque Eccleſiæ utilitatibus. &c. Tum quia juxta Canones, & ipſam offerentium diſpoſitionem Conventus Eccleſiaſticus cujuſvis loci tenetur illa ad Paſtores trāſmittere, nec poteſt ea vendere, vel extinguere pro arbitrio: licèt interim Sūm. Pontifex in his omnibus habeat ſupremam adminiſtrationem ut docet D. Thomas *in* 2. 2. *q.* 108. *art.* 1. *ad.* 7. & ibi Cajetanus, & cæteri expoſitores cum Sanchez *in Summ. to.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 96. His itaque ſtantibus, quo pacto dici poteſt, Principes ſæculares poſſe paciſci cum hæreticis de bonis Eccleſiaſticis, inconſulto ejus plenario, & ſupremo adminiſtratore, qui eſt.

3. Nec obſtat dicere cum quodam Theologo neoterico, hæc bona prius extitiſſe ſæcularia, & altum Dominium ſemper remanſiſſe apud Principes, qui dicta bona Eccleſiæ cum conditione tacita conceſſerunt, ſi eorū exemptio non eſſet nociva Reipublicæ. Nā, Reſpondeo, bona conceſſa Eccleſiæ cenſeri conceſſa purè, abſolutè, & ſine ulla conditione; ut tradunt Vvameſius *to.* 1. *conſ.* 174. *n.* 7. Cochier *de libertate Eccleſiaſtica l.* 1. *c.* 20. *n.* 9. & alii. Undè optimè dixit Salon. *in* 2. 2. *q.* 65. *ar.* 1. *contr.* 1. *concl.* 2. quod hæreditates, redditus, & bona temporalia Eccleſiæ conceſſa, donatione Regum, poſtq; ſemel ipſi conceſſa ſunt, habet in illis Eccleſia jus acquiſitū, & ideò à Principibus nec repeti, nec revocari poſſunt, Hinc, dato, & non conceſſo, quod privilegium fori, Eccleſiæ conceſſum pro Clericis fuerit ex donatione, & largitione Imperatorum; ut voluerunt Molina, Sotus, Victoria & alii: tamen non poſſunt āplius Principes illud revocare, vel limitare: ut docet Amicus *incurſ. Theologico to.* 5. *diſ.* 9. *ſect.* 5. *n.* 140. Hurtadus *de Juſt. & Jure diſp.* 14. *diff.* 13. & alii, quos ad ſatietatem adduxi contra Rabardeum *in par.* 7. *tract.* 1. *reſ.* 8. Et ideò ex hypoteſi, ſi talia privilegia inciperent eſſe nociva, deberent Principes recurrere ad Pontificem pro remedio opportuno; quia dictū privilegium ſemel conceſſū non poſſent amplius revocare, reſtringere, aut limitare. Itaque in caſu noſtro, dato, quòd deventum eſſet ad talem ſtatum, quod bonorum Eccleſiaſticorum exemptio eſset bono publico nociva, non ex hoc ſequitur, poſſe Principes ſæculares de dictis boni propria authoritate diſponere & de illis cum Hæreticis paciſci: ſed hoc faciendum eſſet à Pontifice, qui limitare, ſuſpendere, & dicta bona alienare ex juſta cauſa poteſt. Nam alioquin, ex doctrina in contrarium allata, Principes poſſent collectare bona Eccleſiaſtica in extrema neceſſitate labentis Reipub. ſine beneplacito Pontificis, quod omninò negandum eſt, ut patet ex *cap. non minus, c. Adverſus de Immun. Eccleſiarum, & ex Bulla Cænæ*: docentque communiter Doctores. Ergo ſi non poſſunt Principes, etiam in ſtatu labentis Reipublicæ collectare ſine conſenſu Pontificis bona Eccleſiaſtica tantum in parte; quanto magis dicendum eſt in caſu noſtro; Nam non ſolùm collectarent in parte Bona Eccleſiaſtica, ſed etiam de illis, inconſulto Pontifice, diſponerent, ac hæreticis traderent; confirmantur etiam ſuprà dicta ex his, quæ doctè obſervat Pater Layman. *in juſta Defenſione Pontificis c.* 4. *fol.* 255. §. *Eadē neque cum ſequent.* Quod à fortiori procederet, ſi Principes inirent pacta cum hæreticis, ex quibus non ſolùm redditus cum bonis & ditionibus Eccleſiaſticis illis transcriberentur; verùm etiam ipſi tituli ſpirituales Epiſcopatuum, Canonicatuum, Præbendarum, tam re, quàm nomine extinguerentur, & in ſæculares Marchionatus, Ducatus, Principatus trāſmutarentur; nec ſciente, nec approbante Pontifice, qui ſolus omnimodam poteſtatem habet ſuper Beneficia, ut Canoniſtæ communiter aſſerunt in *c. Per venerabilem, qui filii ſunt legitimi*, quos citat, & ſequitur Lotherius *de beneficiis lib* 2. *q.* 22. nec Principes habent poteſtatem extinguendi beneficia, ut obſervat Navarrus *in Man. c.* 27. *nu.* 13. Sed hoc ſolùm ſpectat ad Summum Pontificem: ut præclaris verbis demonſtrat D. Bernard. *epiſt.* 131. *ad eives Mediolanenſes*, & notat noviſſimè Michael Tarrede *in ſua amplitudine Beneficiaria diſputat* 1. *q.* 2. *num.* 1. Ergo &c.

Quæ hic ſūt ſupra lo. c. 2. Ref. 135. & in cæteris aliis e'us primæ not.

4. Et hæc omnia ſuperius dicta magis abſurda eſsent, ſi tolerantia libertatis conſcientiæ, & fœdera cum hæreticis inita non eſſent ad tempus, ſed perpetua; quod moraliter, & practicè, ut docet Tannerus *t.* 3. *diſ.* 1. *q.* 9. *d.* 3. *n.* 94. vix unquā licitè fieri poteſt; quia omnis ejuſmodi abſoluta & indefinita pactio ſeu conventio, per ſe loquendo, & quantum eſt ex natura rei, omnē Principi, etiā in perpetuū adimit facultatem permiſſam hæreſim ex ſua provincia exterminandi; etiamſi mutatis rerum circumſtantiis, id quandoque opportunum eſſet futurum. Semper enim vi ſui pacti inhibetur, ne id unquam audeat facere, ſi modo violatæ fidei reus haberi non velit. Et ideò obſervandum eſt hic, quòd Joſaphat initio regni permiſit idololatriam, cui populus erat addictus; quia non poterat eam impedire, ut habetur 3. *Reg.* 22. at poſtea, confirmato jam Regno, cùm & potentior & audacior factus eſſet; non amplius permiſit ſed impedivit; ut patet 2. *Paralip.* 22. Undè ſi Joſaphat iniiſſet fœdus perpetuum de Idolatria toleranda, non potuiſſet poſtea mutatis rerum circumſtantiis, illam ex vi pacti impedire; & ſic idololatria perpetuo in regno ſuo extitiſſet, & impunita remanſiſſet. Ergo non ſunt ineunda fœdera cum hæreticis perpetua: nam Princeps adimeret ſibi jus, cum poſtea opportunum eſſet, puniendi, & exterminandi hæreticos à ſuis Regnis & Provinciis; contra id, quod determinat Concilium Lateranenſe *cap. Excommunicamus* § *moneantur de Hæret.* ubi ſic habetur; *teneatur quicumque Princeps, etiam ſupremus terram ſuam expurgare ab hæreticis ſub pœna amiſſionis ſui principatus: & mādatur omnibus Principibus, ut jurent, ſe hæreticos non toleraturos.* Et idem ſtatuitur in jure civili *C. de Hæret. Auth. ſi verò Dominus, & in conſtit. Frederici de ſtatu & conſuet.* §. 6. & 7. Ergo &c.

5. Et licet aliquando talia pacta à Principibus fieri poſſe, docere videatur Petrus Vvadingus *de contract. diſp.* 3. *d.* 5. *n.* 6 ubi ſic ait: Hic diſcurſus videtur ſatis probare perpetua libertatis pacta nullo caſu eſſe licita & valida: pro contraria verò excuſabiles videntur Principes Catholici, qui cum hæreticis ita cōtraxerunt; ex una enim parte premebātur Principes importuno furore hæreticorū expoſcentium libertatem; quibus nulla alia ratione ſatisfieri potuit, quàm pacto perpetuo liberi exercitii ſuæ Religionis; & ex altera parte magnus erat in Catholicis plurimis tepor, qui pacem quibuſcumque conditionibus cum hæreticis fieri optabant, modò ipſi quieti, ſaltem ad tempus, eſſent; de futuro Reipublicæ ſtatu parum ſolliciti, nec fortunarū jacturam, aut ſplendoris ſui

Sup. hanc in Ref. ſeq. in §. Qui quidem.

ſui imminutionem pro fidei defenſione volebant ſuſtinere? cum tamen hæretici omnes ſuas fortunas pro ſuæ ſectæ, aut propugnatione aut cõſervatione libẽter profuderint. Unde factum, ut ſupremi Principes viribus eſſent longè inferiores: proindeque judicaverint, iſta pacta inire perpetua expedire. Juſtitia hujus pacti ex hoc capite poſſet defendi, quod niſi pacta inirentur, ſit periculum ne tota fides, & ipſe Catholicus Princeps pereat; minus igitur ſit mali, abijcere ſuorum curam, quoad ſalutem æternam; quam pertinaciter eam retinendo, omnium Religionem veram in perpetuum perdere, & omnem juriſdictionem. Si pacta non ineat; veriſimiliter nulli erunt Catholici, ſi ineat; ſaltem in aliquibus fides conſervabitur. Teneri ergo videtur Princeps quando totius Reipublicæ curam non poteſt habere; ſaltem illam, quam poteſt, partem conſervare. Hucuſque Vvadingus. Sed tamen poſtea ſubdit, ſe hunc caſum non definitivè, ſed diſputativè pertractaſse.

6. Verum, non obſtante, quod iſte caſus à Vvandingo poſitus, in praxi poſſit accidere; non ex hoc ſequitur, Principes, inconſulto Pontifice, tale fœdus cum hæreticis inire poſse: non enim pertinet ad illos in re tam gravi judicare, num tanta ſit neceſſitas, & talis rerum ſtatus, ut ſancito fœdere, Religionis libertatem concedere oporteat, maximè perpetuam; cùm tale fœdos indirectè verſatur circa materiam ſpiritualem, videlicet circa permiſſionem Religionis falſæ. Ergo à Principibus nihil decerni poteſt, Summo Pontifice non conſentiente. Undè non gravabor hìc apponere verba Joannis Molani *de fide Haret. ſerv. lib. 1. c. 23.* ſic aſſerentis: Quamvis libera Religio non ſit ab uno Principe admittenda, cogitur tamen aliquando Catholicus Princeps in quibuſdam locis, quę hęretici violenta manu retinent, non quidem omnibus, ſed unius tantũ, aut alterius generis ſectatoriis, libertatẽ ſub certis conditionibus admittere, aut potius non tam eis dare, quàm permittere, quod jam eo nolente, occuparunt: ne ſi minus malum tolérare nolit, majora in Republica ſua perpeti cogatur. Sed in his rebus maxima opus eſt prudentia, eo quod res longè omnium graviſſima, & periculoſiſſima tractetur: cum enim primo loco præ omnibus aliis, ab omnibus, & ſingulis Chriſtianis Religio ſit conſervãda, & ſæcularis Principatus, atque poteſtas nullum fœdus inire, aut ſalvum conductum dare poſſit in præjudicium Eccleſiæ, aut Eccleſiaſticæ Poteſtatis, facilè hìc, aut per ignorantiam, aut per tepiditatem, aut per timorem, ubi non foret timor, aut per imperitiam, aut inadvertentiam quædam tractarentur, quæ poſtea nullius roboris eſſe judicaverint. Itaque nihil tut ius eſt, quam ſi furore hęreticorum Reſpublica aliqua cogatur ad aliquas iniquas, & bonis hominibus præduras conditiones, ut omnia, antequam fœdus perficiatur, diligentiſſimè, & prudentiſſimè ſint examinata, & diſcuſſa. Atque in re tam ardua, ad ſecurè conquieſcendum, etiam Apoſtolicæ Sedis interveniat authoritas. Ita Molanus ubi ſuprà.

R E S O L. IV.

Authoritate Doctorum opinio negativa fulcitur.

Et deducitur Principem laicum non poſſe præſtare ſalvum conductum Hæretico cum damno Eccleſiaſticæ juriſdictionis.

Et firmatur libertatem conſcientiæ Hæreticis conceſſam, inconſulto Pontifice, non ſolùm eſſe illicitam, ſed invalidam. Ex part. 10. tract. 3. Reſ. etiam 4.

§. 1. CONcludendum eſt igitur ex omnibus ſuperius dictis, ſemper, & in quocũque in caſu in fœderibus Principum ſæcularium cum hæreticis, quoad libertatem Religionis, conſulendum eſse Summum Pontificem; nec illo inconſulto talia fœdera eſſe ineunda. Et ita noſtram ſententiam in terminis docet Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de fide diſp. 9 ſect. 2. 3. 4. n. 124.* Suuertius *de fide hæret. ſer. ſect. 9.* Tannerus *t. 3. diſp. 1. q. 9. d. 3. n. 101.* & Authores compoſitionis Pacis *c. 5. q. 28. n. 46.* quibus adde Maldonatum *ubi inſup. in Mat. c. 3. n. 26.* cujus verba ſuperius adduxi: & ex eadem Societate Petrum Hurtadum de Mendoza *vol. 1. de fide diſp. 79. ſect. 5. & 6. §. 32. 33.* & 36 Undè piaculũ exiſtimarem, ſi per ext nſum ea omnia, quæ ipſe firmat circa hoc dubium, hìc non apponerem; ſic itaque aſſerit: Dico, non licere Principi Laico permittere Synagogas, niſi ex facultate Roman. Pontificis; idem dicendum eſt de conſcientiæ libertate Igitur quoties agitur de Religione, conſulendus eſt Pontifex, cui Deus adeſt ſpeciali providentia, Petro ob ſingularem fidem promiſsa. Ad permittendam in non baptiyatis conſcientiæ libertatẽ, non eſt neceſſaria facultas Eccleſiæ nihil judicantis de iis, qui foris ſunt, cum hæreticis eſt diverſa ratio: libertas permiſſiva non poteſt licitè permitti inconſulto Pontifice; tum quia Laici tenentur ſeverè agere cũ hæreticis ab eccleſia damnatis cedit verò in fidei detrimentum eos non punire. Undè jure paſtoratus ad Pontificem ſpectat; qua ratione ſit cum hæreticis agendum ſtatuere, tum quia ſpiritualis adminiſtratio baptizatorũ directè pertinet ad Pontifices; eademque ratione ad Principes Laicos ſpectat parere Pontifici imploranti eorum opem ad animadvertendum in hæreticos. De libertate expreſsa conſcientiæ affirmandum eſt, eam nullam habere vim, niſi ex Papæ conſenſu. Itaque hæretici omnibus pœnis ſubjacent, quæ ab Eccleſia ſunt decretæ; & quas Principes tenẽtur infligere hęretico relaxato & ad cujus ſupplicium ſæculare brachium (ut ajunt) petit Eccleſia. Quæ doctrina eſt de fide ex Concilio Cõſtantienſi, ubi ſtatuitur, Principem laicum non poſſe præſtare ſalvum conductum hæretico cum damno Eccleſiaſticæ juriſdictionis; ita ut nihil illi valeat, ſi ſolũ à Principes laico pręſtetur. At eadem eſt omninò, & major ratio in conſcientiæ libertate, quia ſalvus conductus eſt immunitas à pœnis debitis hæretico ob hæreſim, & ſponſio de non impedienda reverſione ad patriam: libertas autem conſcientiæ eſt immunitas ab iiſdem pœnis, ut ergo hæreticus non eſt immunis à pœnis ſalvo conducto Principis laici, ita nec libertate conſcientiæ Ratio à priori, quia Eccleſia habet ſuperiorem juriſdictionẽ in hæreticum, eſtque omninò independens à Principe laico. Ergo hic ſua lege nõ reddit hæreticos immunes à Pontificia lege. Probo conſequentiam: quia inferior Princeps non habet vim in juriſdictionem, & leges ſuperioris. Quòd ſi nullam habet in alios Principes ſibi non ſubjectos; qui eam habebit in Principes ſuperiores, poterit Princeps laicus dare immunitatem ab iis pęnis, quę in ſuo Regno infliguntur ſolo jure civili. Ex quibus deduco, non teneri Principem ad permittendam libertatem conſcientię, niſi confirmatam aut datam etiam à Pontifice, quia non potuit eam ſpondere inconſulto Papa: totaque libertas eſt nulla in iis omnibus, quibus eget Eccleſia ad exequendas canonicas pœnas in hæreticos. Imò tota libertatis facultas eſt abroganda, quia tota eſt nulla, eſt enim abſque legitima juriſdictione. Nec Princeps tenetur ab abſtinendum à ſupplicio civili; quia eſt hæc abſimilis cauſa à ſalvo conductu, cui Princeps laicus tenetur ſtare in iis, quæ ad ipſo ſolo pendent, quia ſalvus conductus non eſt pernicioſus, nec ſpectat ad ſpiritualem juriſdictionem. Poteſt enim Princeps multis de cauſis egere hæretici preſentia. At verò conſcientiæ libertas directè ſpectat ad ſpiritualem adminiſtrationem. Quapropter tota eſt nulla, niſi Papæ conſenſus accedat. Hucuſque Hurtadus de Mendoza, inter Theologos Hiſpanos noſtri temporis acutiſſimus & ſapientiſſimus.

2. Qui quidẽ non ſolùm ſentit, & firmat libertatem conſcientiæ hęreticis conceſſam, inconſulto Pontifice, eſſe illicitam, ſed plus addit quod eſt valdè notandum, videlicet eſſe invalidam. Quod ante ipſum, ex eadem Societate Jeſu docuerat Suuertius *ubi ſuprà, de fide Hæret ſervand. ſect. 9.* Verum huic opinioni non adhęret Adamus Tannerus *loc. cit. dub. 4. n. 104.* Sed in omnium opinione certum eſt, ejuſmodi pacta, & fœdera de libertate conſcientię inita cũ hæreticis principibus, ſine conſenſu Pontificis intelligenda eſſe, ſalvis juribus Pontificis, & Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ juriſdictionis, Ita Tannerus *n. 121. & ante illum* Sebaſtianus Hejeſs. *in Refutatione Aphoriſmorum c. 2. Aphor. 1. n. 47.* ſic aſſerens, Cùm crimen hæreſis directè ad ſacra Tribunalia ſpectet, eis prejudicare nequeunt, ſeu privatorum, ſeu Principum facta in quibus ſemper hęc latet conditio, ſalvis aliorum, & in primis univerſalis Eccleſię juribus: Hęc ille. Et ratio eſt, quia ſuperior legibus, ut pactis inferiorum non ligatur: ac proinde juribus ſuperiorum prejudicare inferiores non poſſunt, ut patet *ex cap. Inferior, de major. & obedien.* & ibi Doctores communiter. Sup. hoc in R. præt. 9 Et hoc in præc.

3. Nec adverſus ſuperius dicta obſtat dicere cum quodam recentiore Theologo, quòd, taciti, & expreſſi idem eſt judicium, ex *leg. cum quid, ff. ſi cert. petat. leg. ult. ff. de Legatis leg. cũ quia ff. de pactis, &* aliis vulgatis juribus, quę adducit Menoc. *conſ.* 108. *n.* 54. cum aliis communiter, & ideò Principes non petere expreſſum conſenſum Pontificis, quia ſupponunt ipſum tacitè cõſentire in his pacificationibus in ſuis cũ libertate Religionis ad evitandum majus malum. Quod videtur docere Layman. *Theol. moral. l. 1. tr. 2. c. 16. §. 16. n. 3* ubi ſic ait: Sed hæ, & aliæ hujuſmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis Confeſſioniſtis; qui licèt ab Eccleſia Romana receſſerint, tamen ſtatim ac fœdus cum illis initum eſt, Summo Pontifice permittente, & tacitè conſentiente, libros ſuos in poteſtate retinent, aliiſque juribus & immunitatibus civilibus, non item Eccleſiaſticis una cum Catholicis pacificè gaudent. Ita ille. Sed Layman non loquitur de ſubſtantia fœderis ipſius initi cum hæreticis, & pacti in eo contenti, ſed de ſola ceſſatione pœnarum. Dicendum eſt itaque, quod licet Pontifices tolerent, & tacitè conſentiant in ſuſpenſionem pœnarum, de quibus ſolis loquitur Layman, non conſen-

tiunt tamen in dictam ſuſpenſionem vigore pacificationis, vel pacti initi cum hæreticis a Principibus ſæcularium, & prout in eis ſancitur;abſolutam & inconditionatam perpetuitatem,aut alia pacta,quaſi tacitè, vel implicitè approbantes,ſed pro circumſtanciis neceſſitatis, aut majoris periculi, vel boni,per quas ejuſmodi ſuſpenſionem pęnarum,cùm per ſe mala non ſit, cohoneſtari clarum eſt. Ergo non ſequitur ex hoc, ut diximus. Pontificem tacitè approbare ipſas pacificationes, & pacta abſque ſuo expreſſo conſenſu cum hæreticis inita,licet poſtea toleret pęnas eis debitas non irrogari. Et quidem quo modo poſsunt in his Pacificationibus,& fęderibus Principes ſupponere tacitum Pontificis conſenſum, ſi Pontifices ſemper contra dictas Pacificationes & fœdera expreſsè proteſtati ſunt per ſuos Nuncios,& legatos,& per Brevia particularia,ut patet de Paulo III.& Clemente VIII. quod etiam alii Pontifices recentiores fecerunt. Quomodo ſupponi poteſt tacitus conſenſus Pontificis circa rem tam gravem,ita ut illius,judicium relinquere velit Conſiliariis, aut paucis Theologis Principum ſæcularium. Agitur de cauſa Religionis dę bonis Eccleſiaſticis,de extinctione Canonicatuum,& Epiſcopatuum, de impunitate, & perpetnitate hæreſis, imò de ejus extenſione & amplificatione, de æquiparatione hęreticorum cum Catholicis &c. Et hæc omnia ſupponendum eſt,ſummum Pontificem velle judicio ſæcularium committere? quis hoc ſibi perſuadere poteſt?

RESOL. V.

Reſpondetur ad argumenta ſuperius adducta pro ſententia affirmativa, Ex part. 10. tr. 3. Reſ. etiam 5.

§.1. Reſtat modò reſpondere ad authoritates Doctorũ ſuperius in contrarium adductas, & ad Carpzonium in reſpondeo; nihil valere,cùm ſit Author hæreticus, & pluſquam alii Romano Pontifici nimis infenſus,ut patet in ſuis operibus,ſed multum mihi prodeſt,nam teſtatur noſtram ſententiam docere Patres Societati Jeſu,Idem dicendum eſt de Chriſtophoro Chiebenthal ejuſdem farinæ viro. Ad Beſoldum reſpondeo,illam diſſertationem compoſuiſſe, quando erat Lutheranus,ſed quia poſtea feliciter ad Romanæ Eccleſie gremium rediit, & diè Ingolſtadii obiit, puto ſi iterùm illam quæſtionem pertractaſset, quòd mutaſset ſententiam: & ideò, quando Catholicus denuò recuſit Ingolſtadii 1637.ſuam Synopſim politicę doctrinæ *lib.2.c.3.n.8.* exiſtimavit, Fœdera cum hæreticis plerumque pernicioſa eſſe. Ad authoritatem Petri Vvadingi reſpondeo,id quod ipſe aſſerit de Judæis, *in diſt.3.dub.*13.me non concedere; ſicuti non admittit Epiſcopus Antuerpienſis, Joannes Malderus *de Juſt.tra.5.c.3 dub.*24.§ 7.ubi docet, Judæos ad uſuras exercendas inter Chriſtianos admitti non poſſe per Principem ſęcularem ſine authoritate Papæ. Quod etiam docet Joan. Vvigers *de Juſt.t.5.c.6.dub.23.num.*111.Sylveſter *verb.uſura* 9.q.22.& alii, Undè contra Navarrum *conſ.*33. *de uſura* ejus Additionator teſtatur; inter omnes ferè Doctores conſtare,nullum Principem extra Pontificem maximum poſſe Hæbreis publicè fęnerandi poteſtatem, etiamſi populi utilitas,aut neceſſitas id poſtulet, ſacere, & citat Petrum Ruyz *in deciſionibus Lithuanicis deciſ.5.n.*308. *& ſeqq.* Quibus etiam adhærent Ancharan. *conſ.*263. Decius *conſ.*170. Maſquardus de Suſannis *tract.de juda.part.1. cap.*11.*n.*11.& alii penes ipſos, Adde quod dictus Pater Vvadingus;de eo quod aſſeruit *in diſp.* 3. *dub.* 4.§.2. de hęreticis in ordine ad caſum noſtrum, proteſtatur,ſe illam difficultatem nolle docere,ſed tantum diſputare:Ergo nihil contra noſtrã ſentẽtiam operatur. Ad Authoritatem P.Gudelini reſpondeo illam non officere; nam argumentum negativum nihil probat. Rectè itaque dixit in noſtro caſu, debere Principes adire Juriſconſultos & Theologos;ſed ex hoc non ſequitur, ipſis auditis, non eſſe recurrendum ad Summum Pontificem,cauſas,& rationes ab ipſis excogitatas ei proponendo,ut poſtea de illis judicet;& ſuum proferat beneplacitum Itaque Authoritas Gudelini intelligenda eſt, ſervatis ſervandis;ſicut etiam intelligendus eſt Malderus *in 2.2.q.*10. *art.*11. Becanus *de fide hæreticis ſervanda c.*10.*n.* 13. & alii. Dicendum eſt,itaque, neceſſarium eſſe Principibus Sæcularibus,quando agitur de paciſcendo cum hæreticis, libertatem eis conſcientiæ & Religionis concedendo, Apoſtolicam ſedem adire,& ſuam expectare determinationem.

DECLARATIONES SACRARUM CONGREGATIONUM, Rotæque Romanæ Deciſiones.

In quibus plures caſus in materia Immunitatis deciduntur.

AUTCOR LECTORI.

CUM *ſuprà* in tract. de Immunitate Eccleſiaſtica, *aliquæ Sacrarum Congregationum Declarationes, nec non Romanæ Rotæ Deciſiones, advocatæ fuerint; viſum eſt mihi in tui commodum illas, aliaſque plures circa eamdem materiam, hic ſimul collectas, ac per extenſum apponere. Ab his puris fontibus,* Amicè Lector, *petenda eſt tibi aqua, non ex turbidis aliquorum recentiorum lacunis. Vale, meque in tui gratiam laborantem ama.*

1. Familiares Epiſcopi etiam laici, fori privilegio gaudent Sacra Congregat. Epiſcop.in una Regienſi *die* 14. *Februar.*1581. & in una Turritana *die* 18. *Maii* 1603.

*In fine, num.*1. hæc addantur. Idem dicendum eſt de familiaribus Epiſcoporum, Titularium,& ita declaravit Sacra Congregratio 17. *Januar.*1628.in una Regienſi,his verbis Sacra Congregat. Cardinalium controverſiis juriſdictionalibus Præpoſitorum cenſuit,familiares etiam Epiſcopi titularis gaudere debere privilegio fori, ita tamen ut conveniri debeant, & ſint puniendi ab Ordinario loci, ubi degunt,non ab ipſo Epiſcopo,ſeu Archiepiſcopo titulari.

Octavius Cardinalis Bandinus.

2. Immunitate Eccleſiaſtica gaudent,qui cum armis prohibitis in Eccleſia ſe recipiunt. Sacra Congregatio Epiſc. in una Salern. *die* 30. *Sept.* 1616.

In fine, num. 2. hæc addantur. Et laicos non poſſe in Eccleſia ſpoliare reum armis prohibitis, determinavit Sacra Congregratio Immunitatis, ut apparet per ſubſequentem Epiſtolam. (Illuſtre è molto Reverendo Monſignore come Fratello. Non è permeſſo alla Corte laicale levare le armi à i conſugiti in luoghi immuni conforme l'opinione vera, e ſeguitata de Tribunali di queſta Santa Sede, che è quanto occorre in riſpoſta dalla ſua,& in queſta conformità ſi potrà governare, mentre à V.S. mi offero. Roma 24. di Luglio 1634. Come Fratello. *Il Cardinal Geſſi. Franceſco Paulucci Secretario.* Extra, All' Illuſtre à molto Reverendo Monſignore come Fratello il Veſcovo di Regio.

3. Immunitate Eccleſiaſtica gaudent pro debito civili ad Eccleſias conſugientes: Sacra Congregatio Epiſcop. in una Cortonenſi *die* 21. *Julii* 1617. & in una Beneventana *die* 10. *Maii* 1619.

4. Immunitate Eccleſiaſtica non gaudent Capellæ privatorum

torum Palatiorum. Sacra Congregatio Epiſcop. in una Marſicenſi *die* 17. *Novemb.* 1617. & Sacra Congregatio immunitatis in una Peruſina *die* 9. *Decembris* 1631. Sed hæc declaratio noo comprehendit Capellam S. Annæ ſitæ in Palatio domini mei amantiſſimi Marchionis Hieracenſis in terra Caſtelboni, nam pro Eccleſia communi reputatur, & ibi confugientes ſemper immunitate Eccleſiæ gaviſi ſuot.

5. Immunitate ab omnibus exactionibus, & tributis ſæcularibus gaudet Clerici patrimonium, ad cujus titulum quis fuit ordinatus. Sacra Congregatio Epiſc. in una Catanenſi *die* 3. *Aug.* 1592.

6. Immunitate Eccleſiæ non gaudet mater occidens filium infantem: Sacra Congregatio Concilii (*ſub die* 3. *Decembr.* 1632.

7. Immunitate Eccleſiaſtica non gaudet, qui committit homicidium veneno. Sacra Congregat. Concilii *die* 3. *Decemb.* 1632.

8. Immunitate non gaudet mulier, quę malis medicamentis procurat abortum. Sacra Congregatio Concilii *die* 3. *Decembr.* 1632.

9. Immunitate Eccleſiaſtica gaudent furantes in Eccleſia, Sacra Congregat. immunitatis io una Squillacenſi *die* 18. *Martii.* 1631.

10. Immunitate gaudet arriga, ſive Campanaria Eccleſiæ, ab ea tamen diſtans; ſed intra 30. paſſus, quæ ſolummodo inſervit pro ſervitio Eccleſiæ. Sacra Congreg. immunitatis *die* 7. *Decemb.* 1732.

11. Debitores fraudulenti ad Eccleſiam cum bonis confugientes non debent ibi multo tempore tolerari, ſed ab Eccleſia ſunt eiiciendi. Ita Sacra Congreg. Epiſc. in una Barenſi *die* 12. *Martii* 1600.

12. Decoctores res & bona in creditorum præjudicium ad Eccleſias tranſportare non debent, ſed judici ſæculari conſignanda ſunt, ut illas, & illa, cui de jure adjudicet. Ita Sacra Congr. Epiſc. *die* 2. *Decemb.* 1617.

13. Milites hoſpitari facere nonpoteſt Magiſtratus ſecularis in domibus Eccleſiaſticarum perſonarum, quamquam laicis locatis, cùm per indirectum in damnum bonorum Eccleſiaſticorum redundet. Sacra Congreg. Epiſc. *in una Novarien. die* 9. *Junii* 1617.

14. Delinquentes qui ab Eccleſiis aliiſque locis immunibus extrahuntur, dum articulus, an immunitate Eccleſiaſtica gaudere debeant, diſcutitur, per Eccleſiaſticos miniſtros ſub cuſtodia, juxta Bullam Gregorii XIV. retineri debent. Sacra Congregatio Epiſc. in una Neapol. *die* 30. *Septemb.* 1616.

15. Immunitate Eccleſiaſtica gaudere debent Clerici, qui poſt delicta patrata ad Eccleſias confugiunt extra caſus in Bulla Greg. XIV. comprehenſos, cùm in hoc caſu opinio Abbatis ſit reprovata. Sacra Congregatio Epiſcop. in una Tropienſi *die* 24. *Januarii* 1617. Neque poſſunt inde extrahi, præterquam in caſibus degradatione digois ſi fiat, ſecus reſtituantur. Sacra Congregatio Epiſcop. *die* 17. *Auguſti* 1618.

16. Coloni, aut affictuarii, vel partiarii bonorum Eccleſiaſticorum exemptione collectarum, tam ordinariarum, quàm extraordinariarum proportione colonica gaudent. Sacra Congregatio Epiſc. in una Oppidenſi *die* 18. *Septemb.* 1618.

17. Coloni partiarii Epiſcoporum, durante Colonia, gaudent fori privilegiò. Sacra Congregatio immunitatis *die* 6. *Decembr.* 1627.

18. Immunitate à gabellis, & aliis oneribus laicalibus privare noo poteſt Epiſcopus inſervientes Eccleſiis, ſed iidem Clerici, niſi, *ut ſupra*, ioſerviant, ac habitum, & tonſuram Clericalem deferant, aut beneficium Eccleſiaſticum obtineant, privilegio fori non gaudent. Sacra Congr. Epiſc. *die* 24. *Jan.* 1631.

19. Cauſa damnorum datorum per Clericos, & Eccleſiaſticos, ſeu per eorum animalia, necnon per familiares, miniſtros, & colonos Epiſcoporum, & menſæ Epiſcopalis etiam laicos, ſeu eorum animalia in bonis quibuſcumque tam Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum, quàm etiam laicorum, ſpectat ad Curiam Epiſcopalem privativè. Si verò laici eorumque miniſtri animalia damnificent; & bona Eccleſiarum, ac perſonarum Eccleſiaſticarum, Curia Epiſcopalis procedere poteſt tamquam in cauſis mixi fori. At quando coloni, & miniſtri Eccleſiarum Clericorum, & Eccleſiaſticorum cum animalibus propriis, bona laicorum damnificant, cognitio tam quoad bona, quam quoad perſonas laicorum, & eorum animalia ſpectat ad judicem laicum privativè, Sed ſi cum animalibus Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum, quoad perſonas ſpectat ad laicum, quo verò ad animalia ſpectat ad Curiam Eccleſiaſticam. Ita Sacra Congregatio immunitatis in una Terracinenſi, teſte Aldano *in Compend. Can. reſol. tit.* 8. *n.* 21. & Barboſa *in Collect. Doct. ſup. Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 20. *n.* 13.

20. Fori privilegio gaudet Subdiaconus, qui Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione cum vidua matrimonium contraxit, & penſiones Eccleſiaſticas obtinet. Sacra Congr. Concil. *die* 24. *Martii*, & 17. *Sept.* 1618.

21. Clericus in minoribus conſtitutus Eccleſiæ deſerviens, non tamen ex mandato Epiſcopi habitum & tonſuram, deferens, gaudet privilegio fori. Sacra Congregatio Concilii in una Valentina *die* 29. *Julii* 1828. & iterùm in una illius 28. *Martii ejuſdem anni*.

22. Promotus ad Ordines cum collatione unius beneficii, redditus duorum ſcutorum annorum gaudet privilegio fori. Sacra Congregatio Concilii in una Januenſi *die* 18. *Martii* 1628.

23. Habitum dimittens Clericalem poteſt illum iterùm reaſſumere, ut gaudeat privilegio fori, non obſtante irregularitate ſuperveniente, & Epiſcopi prohibitione. Sacra Congr. Concilii in una Mazarienſ. *die* 17. *Junii* 1630. & Sacra Congr. immunitatis in una Boſſanenſi *die* 18. *Martii* 1631. declaravit fori privilegio gaudere Clericum, qui ante carcerationem reaſſumpſit habitum.

24. Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti ſi recuſaverint frequentare ſcholas, & Eccleſiam, ſed, eſſet probabilis ſpes profectus, non poſſunt privilegio fori privari, Sacra Congregatio Concilii in una Majoranenſi *die* 12. *Auguſti* 1631.

25. Qui ſolùm in accedentis lampadibus, & aperiendis portis Eccleſiæ deſerviunt, non gaudent privilegio Cleric. Sacra Congr. Epiſc. *die* 28. *Jan.* 1603.

26. Prothonotarii non participantes fori privilegio gaudent, etiamſi Eccleſiæ non inſerviant, ſi in habitu Clericali incedunt. Sacra Congregatio Concilii in una Tolet. *die* 27. *Martii* 1632. & *die* 9. *Julii* 1626.

27. Clericus primæ Tonſuræ qui poſt dimiſſum, habitum, & Tonſuram Clericalem deliquit, & pro delicto in Curia ſæculari citatus fuit, deinde reaſſumpto habitu cum Tonſura Eccleſię inſervire cœpit, non poteſt à judice ſæculari quoad perſonam puniri, nec talis judex poteſt proceſſui fidem imponere. Sacra Congregatio Concilii *die* 10. *Decemb.* 1599.

28. Clericum, qui characterem, & habitum Clericalem aſſumpſit, poſt delictum, proceſſum, & fidejuſſionem de ſe re præſentando coram judice laico, gaudere privilegio fori, & à juriſdictione judicis laici eſſe liberatum quoad perſonam, quòd ſi fraus abſit (quam judex Eccleſiaſticus inſpicere debet) poſſe judicem laicum proceſſui finem imponere contra illum quoad buna procedendo, determinavit Sacra Congregatio Concilii in una Papienſi *die* 23. *Maii* 1626. & Sacra Congregatio immunitatis in una civitatis Caſtellanę *die* 18. *Febr.* 1631.

29. Sacra Congregatio Epiſc. *die* 25. *April.* 1614. dum fuiſſet proceſſum ad nonnullos actus in cauſa Capitanei, vel Bariſelli Epiſcopi Sorani carceribus mancipati per Viceducem civitatis Soræ de mandato Sanctiſſ. Pauli V. attento quod Bariſellus exiſtit de familia armata Epiſcopi, & propterea nó poteſt, nec debet de jure per laicum capturari, ordinavit Auditori Camerę, ut capturam, & acta nulla declaret. Rurſus petente Epiſc. Vaſionenſi, utrum judex Camerarius, & fiſcalis tamquam ejus familiares, deberent frui privilegio fori, & immunitate ab oneribus perſonalibus. Sacra eadem Congreg. *die* 11. *Decemb.* 1614. officiales prædictos uti familiares Epiſc. fori privilegio gaudere & ad perſonalia civitatis munia ſubeunda minimè teneri cenſuit. Mandavit inſuper Epiſc. *die* 6. *Aug.* 1602. ne ſuſpeoderet cenſuras latas contra Gubernatorem Lanciani, niſi prius relaxato è carceribus ejus Notario Regiis hortatoriis, ac aliis quibuſcumque non obſtantibus. Item Archiepiſcopo Turritano *die* 18. *Maii* 1603 prędicta Sacra Congregat. reſpondit privilegia conceſſa per Sacros Canones miniſtris, officialibus, vel familiaribus Epiſc. eſſe ita clara, ut in dubium revocari, non valeant, injungendo, illi ſtrictè, ut prædicta faciat obſervari.

30. Fiſcalis quem Epiſcopus habet in Civitate, ſeu in aliquo Caſtro, in quo temporalem, ſpiritualemque juriſdictionem exercet, tamquā ipſius Epiſcopi familiaris, gaudet privilegio fori, & ad perſonalia Civitatis munia minimè tenetur Sacra Congr. Epiſc. *die* 11. *Decembr.* 1615.

31. Epiſcopus poteſt habere ſatellites quot voluerit Sacra Congr. Epiſc. *die* 14. *April* 1615. debet tamen in hoc prudentialiter ſe habere. Undè Sacra Congr Concilii in una Agrigentinen. *die* 4. *Decembr.* 1627. declaravit familiā ſuam armatam licere Epiſc. augere, dum tamen circa numerum, & qualitatem eorum, quos ſibi duxerit aſſumendos, prudenter, & moderatè ſe gerat.

32. Sa-

32. Satellites, Magiſter, Notarius, Fiſcalis, & cæteri Miniſtri Curię Epiſcopalis gaudent privilegio fori etiam in delictis extra officium commiſſis. Ita Sacra Congreg. Epiſcop. facto verbo cum Sanctiſſimo, ut patet ex infraſcripta Epiſt. quam adducit Raus *de immun. fol.*69. & ego originalem vidi (Illuſtr. è Reverend. Signor mio oſſervantiſſimo il Veſcovo di Lipari hà mandato alla Sacra Congr. una hortatoria ſpeditali cōtro da V. S. Illuſtr. ad iſtāza delli Deputati di quell' Iſola, per aver ſcommunicato il capitano, è sbirri, ch' aveano eſtratto un delinquente da una Chieſa di quell' Iſola, è ſe bene avviſa eſſerli poi ſtato conſignato il detto priggione, acciò poſſi cognoſcere ſe deve godere, ò nò dell' immunità eccleſiaſtica, nondimeno, ſi è avertito ch' in detta Hortatoria è una clauſula, quale ſi dichiara eſpreſſamente che gli officiali, è ſamigliari del Veſcovo, quando ſono laici, non devono godere del privilegio del ſoro Eccleſiaſtico ne' delitti communi, ma ſolo in quelli che ſono commeſſi ſotto preteſto dell' officio, eſſendoſene trattato con N. S. ſua Santità hà comandato che ſi ſcriva à V. S. Illuſtr. che ſi contenti di revocare la detta Hortatoria, non potendoſi credere, che detta clauſula vi ſia poſta di ſua ſaputa, eſſendo maniſeſtamente contra la diſpoſitione de' ſacri canoni, e della raggion commune, è così pregiudiciale alla giuriſditione Eccleſiaſtica, di cui ſi ſtima, che la ſua bontà è pietà ſempre partialiſſima protettrice, ſi degnerà perciò di dare il rimedio, che biſogna, & io in tanto le bacio humiliſs. le mani, di Roma li 2. di Marzo 1611. Di V. S. Illuſtr. è Reverend. humiliſſimo ſervitore.)

Il Cardinale Gallo.

32. Præventione Epiſcopi attenta in delicto laici contra Clericum ad Epiſcopum ſpectat cauſa, Sacra Cougr. Epiſc. *die* 16. *Jan.* 1615.

33. Fori privilegio non gaudet ille, cui reſervata fuit penſio, ut Clerico, ſi non incedat in habitu, & Tonſura, Sacra Congr. Concilii *die* 19. *Junii* 1586.

34. Fori privilegio gaudent Clerici in Sacris conſtituti Beneficiarii, Penſionarii, Pronotarii, & alia ſimilia officia habentes illi, qui per modicum tempus habitum dimiſerunt, etiamſi tempore capturæ fuerint reperti in habitu ſæculari, & illi Clerici in minoribus conſtituti non habentes qualitates Concilii *cap. 6. ſeſſ.* 23. *de reformat.* quando judex Eccleſiaſticus prævenit. Sacra Congr. Concilii in una Leodienſi *die* 9. *Novembr.* 1630.

35. Fori privilegio gaudet Clericus incedens in habitu, & tonſura deſcriptus in Catalogo Clericorum, qui in Synodo diœceſana obedientiam prȩſtitit Ordinario, & per paucas vices in Choro, & in proceſſionibus interfuit, attentis circumſtantiis, quamvis alicui Eccleſiæ de mandato Epiſc. non inſerviat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat, Sacra Congr. Concilii *die* 18. *Martii* 1628.

36. Fori privilegio gaudet filius legitimus Clerici ante Clericatum ſuſceptum durante vita ejus patris. Sacra Congregatio immunitatis iu una Callienſi *die* 18. *Mart.* 1631.

37. Fori privilegio gaudet de præſenti laicus pro tempore, quo fuit Clericus. S. Congreg. immun. in nullius Garopoli *die* 9. *Sept.* 1638

Num. 38. ubi agitur de Clericis conjugatis, deleatur totum, & apponatur. Clerici conjugati habentes requiſita ſacrorum Canonum, gaudent privilegio fori etiam in civilibus, ita determinavit ſacra Congregatio immunitatis, ut patet ex infraſcripta epiſtola, (Initus. Illuſtre e molto Reverendo Monſignore come fratello, Se il Clerico conjugato Giacomo Gioan Maſetti dalla Mirandola hà tutti li requiſiti di Clerico conjugato eſpreſſi da ſacri Canoni, ſenza dubio egli deve poder godere il privilegio del foro in tutte le ſue cauſe, ancor che civili, conforme l'opinione di queſta ſacra Congregatione ſopra le controverſie giuriſditionali, che è quanto accorre dicere à V. S. in queſto particolare, alla quale mi offero, e prego ogni proſperitè. Roma 17. di Giugno 1631. Di V. S. come fratello. *Il Cardinal. Geſſi. Franceſco Paulucci Secretario.* Extra, All' Illuſtre e molto Reverendo Monſignore come fratello, il Veſcovo de Regio.) Undè apparet, quidquid aliqui muſſitaverint, nec rectè hanc ſententiam tenuiſſe quàm noviſſimè mordicus tuetur Joannes Baptiſta Ciarlinius *in contr. forenſ. cap.* 53. *num.* 34. *& ſeq.*

39. Judæi infideles gaudent immunitate Eccleſiarum. S. Congr. immun. *de menſe Febr.* 1631.

40. Dubitatum fuit per Archiepiſcopum Januenſem an inferentes ſtrigia in Eccleſia, ejus immunitate gaudere debeant, & S. Congreg. Epiſc. affirmativè reſpondit *die* 19. *Novembr.* 1618.

41. Ad extrahendum delinquentem à loco immuni, & Curiæ ſæculari conſignandum, non ſufficit ſententia contumacialis, quia non probat delictum, ſed plenior probatio requiritur. S. Congreg. Epiſc. in unu Cremonenſi *die* 18. *Julii* 1618.

42. Statutum, ſive edictum generale à laicis publicatum poſſunt ipſi cogi declarare quòd ſub ea lege neque Eccleſia, neque Clerici ligantur. S. Congreg. immun. *die* 7. *Decembr.* 2632.

43. Non tenentur Clerici ad ſolutionem onerum impoſitorum pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro. S. Congr Epiſc. *die* 2. *Aug.* 1619.

44. Clerici cultores agrorum ſuorum, ſeu conductores agrorum Eccleſiaſticorum, non debent moleſtari titulo negotiationis illicitæ. Sacra Congregat. Epiſcop. *die* 19. *Januarii* 1593.

45. Clerici in cauſis civilibus in foro ſæculari examinari poſſunt, ſed juramentum prius præſtetur in tribunali Epiſcopi. Sacra Congregatio Epiſcop. *die* 14. *Aprilis* 1615. & ideò licèt poſſint civiliter denuntiare, aut querelare in officio damni dati occaſione damnorum datorum in ſuis prȩdiis, juramentum tamen detur in foro Eccleſiaſtico. Eadem ſacra Congreg *ibi*:

46. Diaconi Salvatici in Regno Neapolitano ad ſummū quatuor poſſunt dari Cathedralibus, ſeu Eccleſiis ſuperioribus Collegiatis & Parochialibus duo; aliis Eccleſiis, in quibus divina celebrantur, ſi Epiſcopo videbitur, unus; qui gratis & per ſe ipſos ſerviant; non criminoſi, neque malæ ſamæ, hi non gaudent privilegio canonis: ſori autem in criminalibus omnino, in civilibus quoad diſtrictionem corporis tantùm, & immunitate ab oneribus perſonalibus, non ab aliis durante ſervitio gaudent. Sine præjudicio majoris privilegii, & immunitatis legitimæ, ſi alicubi habent, Ordinarii in præmiſſis ſint judices, præterquam ſi agatur de majori privilegio, Papæ enim reſervatur. Sacra Congr. negotiis Regni Neapolitani præpoſita *die* 10. *Kal Junii* 1623.

47. Cùm in ſacra Congregatione Concilii propoſitum eſſet infrà ſcriptum dubium, An oblati alicujus Religionis judicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, adeòut fori privilegio & immunitate à vectigalibus gaudeant? Reſpondit ſacra Congregatio oblatos privilegio, ac exemptione ita demum debere potiri, ſi in forma juris valida perpetuò, & irrevocabiliter plenè, & cum effectum ipſos, & bona ſua omnia præſentia & futura, nulla prorſus quavis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in uſumfructum ſibi ſervata Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutaverint, quod ſi omnia prædicta ſimul non concurrant, neque fori privilegio, neque immunitate à ſæcularibus exactionibus frui poſſe, ut in ſequentibus caſibus. Primò cum quis obtulit perſonam cum reſervatione bonorum. Secundò cùm obtulit perſonam nullam bonorum facta mētione, quippè non includuntur in ſimplici oblatione perſonæ. Tertiò cùm obtulit perſonam, & aliquam tantùm partem bonorum, quamvis majorem. Quartò cum obtulit bona omnia præſentia & perſonam reſervato uſufructu Quintò cum obtulit perſonam & bona omnia præſentia tantùm. Sextò cùm obtulit perſonā & bona omnia præſentia & futura, ſed poſtea à Superiore Religionis aliquam eorum partem, quamvis minimam, in emphyteuſim recepit. Septimò cùm obtulit bona vel omnia, vel partem eorum abſque perſona: quo caſu perſonam offerentem ſori privilegio non gaudere, ſed bòna in Religione cum effectu tranſlata eſſe immunia à vectigalibus, dummodo offerens uſumfructum eorum ſibi non retineat, ea namque caſu bona immunia non eſſe etiam quoad proprietatem. His tamen omnibus caſibus quibus oblati à privilegio & exemptione a jure communi excluduntur, ſervandam eſſe cujuſque Religionis conſuetudinem cujus vigore ipſi tale jus privilegii, vel exemptionis acquiſiviſſent. His poſitis fuerunt propoſita deinde in ſacra Congregatione aliæ dubitationes: primò an oblati, qui omnia ſupradicta adimpleverint, ſori privilegio, & ſupradicta exemptione gaudeant, quamvis matrimonio copulati ſint: ſive ante, ſive poſt oblationem contraxerint. Secundò an tales oblati fori privilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante hujuſmodi oblationē commiſſum, cujus ratione à judice laico erant puniendi, Tertiò an juriſdictio quæ vigore Concilii Tridentini *c.* 11. *ſeſſ.* 24. competit ordinario in oblatos carentes qualitatibus expreſſis *ib. in ver. exceptis*, intelligatur tributa Ordinatio in oblatos cumulativè, vel privativè ad Superiores regulares. Quartò an juriſdictio ex eodem Concilii Decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantū, an verò etiā in civilibus? Ad has poſteriores dubitationes S. Congregatio ſic reſpondit. Ad primū gaudere ſive ante, ſive poſt, licentia Superioris Religionis matrimonium contraxerit.

Ad

Ad ſecundum gaudere privilegio fori,& juriſdictione judieis laici liberatos eſſe, punirique debere à judice Eccleſiaſtico, ſi modò abſque fraude,id eſt non animo effugiendi ſæcularis judicis punitionem ſe, & ſua obtulerit,quod ſi fraus ſubſit,poſſe à judice laico puniri pœna coofiſcationis bonorum,& alia pecuniaria, ſed non corporali,illique remanere ſubjectos quoad cauſam, & bona, ſed non quoad perſonam, debere tamen judicem Eccleſiaſticum, ſi delicti qualitas id expoſcat,tradere tales oblatos ſæculari corporaliter puniendos. Ad tertium reſpondit in oblatos carentes qualitaribus expreſſis *in ver. exceptis*, tributam eſſe ordinario juriſdictionem cumulativè,non privativè ad Superiores Regulares. Ad quartum hujuſmodi juriſdictionem Ordinario tributam eſſe in criminalibus tantum, non autem in civilbus. *A Cardin.Vicecomes.*Joan.FranciſcusFagnanus.*Sacra Congr, Concilii Secretarius*.

48. Eccleſiæ Molendina non comprehenduntur ſub prohibitiooe facta à laicis ne aſportetur frumentum ad molendinum,&c.Sacra Congregat. Immun.*die 7. Decembr.* 1732. vide Ancharanum *conſ.* 115. *&* 13.

49. Gubernator, & Magiſtratus recuſantes contra ſolitum accedere ad Eccleſiam Cathedralem, debitis remediis cogendi ſunt, ut accedant. Sacra Congregatio Rituum in una Fanenſi *die* 1. *Sept.* 1607.

50. Et quæ ſunt *in n.* 50. apponantur ſub. *n.* 53. *& in n.* 50. hæc opponantur. Clerici non renentur denuntiare ſua frumenta, & blada Judici laico,ſed Epiſcopo. Ita Sacra Congregat. reſcripſit Epiſcopo Ferrarienſi *ſub die* 29. *Junii* 1592. in hęc verba. (Li Eccleſiaſtici non ſono obligati per gli bandi de Giudici ſecolari dare l'aſſegna delli loro grani, è biade; devono bene i Prelati fare loro Editti ſopra ciò, e ricevere eſſi gli reveli dalli Eccleſiaſtici, e poi darne nota al Magiſtrato ſecolare, ſenza però che da eſſi gli Clerici ſiano moleſtati.)

51. Addatur *num.* 51. Bona ſtabilia conceſſa donata,vendita Eccleſiis, ſeu locis piis, non poteſt imponi collecta ceſſionario, venditori, aut donatori. Ita Sacra Congregat. Epiſcoporum,ut patet per ſubſequentem epiſtolam ſcriptã Epiſcopo Caglienſi. (Si è dato conto à queſti miei Sign.Illuſtr. di quello V.S.mi ſcrive intorno alli trattati con eſta Città, & eſſendoſi fatto lungo, è maturo diſcorſo ſopra di quel decreto, del quale mi ha mandato copia, e col quale ſi ordinava,che delli beni ſtabili in qual ſi voglia modo ſi aquiſteranno per l'avenire dalle Chieſe,o altri luoghi pii:ſi oblighi il donatore, venditore, ò cedente di pagare perpetuamente le collette,& altre impoſitioni. Hanno giudicato loro Signorie Illuſtriſſime,che queſto ſia direttamente contra l' immunità Eccleſiaſtica,e contro la Bulla Cęnæ, & perciò ſentono che alla ricevuta di queſta,non manchi di fare, che quel Decreto ſia caſſato,& abrogato,quanto tocca alle Chieſe, e luogi pii. Da Roma 18. Ottobre 1582.)

52. Appooantur *n.*52. Poſſunt Epiſcopi in cauſis etiam mixti fori contra laicos facere executiones perſonales, & reales,abſque requiſitione Judicis ſecularis & pęnis temporalibus punire.Ita inſtante S. Carolo Borromeo determinavit,Sacra Congregatio Cardinalium deputatorum per S. D.N.Pium V. facta coram ipſo *ſub die* 5. *Junii* 1568.

53. Apponantur ea quæ ſunt *in num.* 50. quòd modo erit 52.

Beneficiarius gaudet privilegio fori ante adeptam poſſeſſionem.Sacra Congregatio Concilii *die* 16. *Julii* 1587. teſte Pariſio *de reſign.benef.lib.*7.*c* 1.*n.*47.& Caſtro Palao *tom.*2.*t.* 12.*diſp.uni .punct.*2.*n.*5.& Cenedo *in qq. Can.q.*4.*n.*22.*in fine*,& quia de hoc caſu his diebus dubitatum fuit,dico pręter dictam declarationem docere etiam hanc ſententiam citatos Doctores,quibus adde alios, quos ego adduxi *in* 1.*p. tra.* 2.*reſol.*29.& me cirato Barboſam *de juriſd.Eccleſ.lib.*1.*c.*39. §.2.*nu.*14.& Squillante *de privil. Cler. cap.* 1. *num.* 16. quia titulus beneficii confert jus verum in beneficium, & beneficiarius habet jus in eo, & qui actionem habet, videtur, ex *cap.qui actionem*, *de reg.juris in* 6.& id ad quod actionem habemus in bonis noſtris eſſe dicitur, ut patet *ex l.rem in bonis,ff de acquirendi rerum dom.* Hinc eſt deciſio. Rota 571. in antiquis, quæ incipit, *Quidam Cardinales*, ubi dicitur faciendam eſſe mentionem in impetratione beneficii de jure,quod quis habet in alio beneficio, licet illud non poſſideat,& ita hanc ſententiam mordicus ſuſtinet ex Juriſconſultis Hiſpanis Hieronymus Portoles *in ſchol.ad Molin.in ti. e competent. per totum*, ubi *nu.*9.referr ita fuiſſe deciſum in Prætorio Regni Aragoniæ *die* 13.*Maii anno* 1586.Undè ex his ego infero officiales noſtri ſacri Tribunalis Inquiſitionis Hiſpaniæ collato in eis officio gaudere privilegio fori etiã ante adeptam poſſeſſionẽ. Non eſt igitur audiendus Farinacius *q.*8.*n.*45. Maſtrilli *deciſ.*113.Tuſchus *t.*1.*lit.B.concl.*78. *num.*8. Bajardus *in Jul.Cla. queſt.* 36. *num.* 14. Menochius *conſ.*150.*num*6.*& ſeq.* Carolus de Graſſis *de effect.Cler.effect.* 1.*num.*2187.& alii penes ipſos, aſſerentes ut quis gaudeat privilegio fori,non ſufficere ſolùm titulum beneficii,ſed neceſſariam eſſe poſſeſſionem.

DECISIONES Sacræ Rotæ Romanæ.

In materia Immunitatis.

DECISIO X.

In antiquis, *tit. de Conſuetudine.*

VTrùm valeat conſuetudo Anglicana, quòd Rex poſſit cognoſcere & habere juriſdictionem in Clericos ſolutos in actionibus civilibus etiam perſonalibus merè, vel criminalibus ubi agitur civiliter? Et videtur quòd noo per ea,quæ Innocent.*d foro compet.c poſtulaſti,ultra medium*, per Archid.*in c.Romana in ſecunda gloſſ.eod.tit. lib.*6 præſertim, quia eſt contra libertatem Eccleſiaſticam,& Sanctorum Patrum inſtituta: ergo, &c. argument.*extra de his quæ fiunt à majori parte cap.* 1. *jun. cap.* 2.*extra de for. compet.* Item quia talis conſuetudo eſt contra præceptum prohibitivum, & negativum,ut *in d.c.*2.cui renuntiari expreſsè non poteſt ut ibi notatur & probatur *eodem tit. cap.ſi diligenti*, *& argument.notatorum*, *C.ne fidejuſſores dotium dentur*, *l.*2. *in fin.* ergo multò fortius nec tacitè.Præcepta enim negativa obligant ſemper, & ad ſemper, ut; furtum non facias, & ſimilia,licèt affirmativa obligent ſemper, ſed non ad ſemper ſecundum Theologos Item quia talis conſuetudo eſt contra generale ſtatutum Eccleſiæ, pręſertim introductum in honorem totius Ordinis Clericalis,ne dum Clerici Anglicani imò & univerſalis: ergo Clericus anglicanus tacitè conſentiendo, aut aſſentiendo tali abuſui non poterit prætextu talis conſuetudinis ei derogare, *argum.*25.*q.*2.*cap.ſunt quidam*, & argument. nos Innoc. *de conſuet. ſup. rubr.circa medium*, Item quia talis conſuetudo eſt contra legem divinam, per quam exempti ſunt Clerici à juriſdictione Principum ſæcularium, juxta ea, quæ notat Innocent. *de major.& obed. cap.ſi quis*, Item quia eſt contra inſtitutionem Eccleſiæ, ergo, &c.argument.*extra de temp. ordin. cap.* 2. Item hæc conſuetudo videtur expreſsè reprobata *extra de conſuet.c.ad noſtram.* Item pro hoc bene faciunt not. per Archid.*de Cler. conjug.cap.*1.*lib.*6.*ſuper ver. condemnari*,& per Hoſtien.& Jo. And. *in novella extra de obligat. ad ratiocinia, c.*1.Item contra præcepta nõ poteſt induci cõſuetudo, præſertim per eũ qui non poteſt contrariam legem,vel præceptum ſtatuere, ut notat Innocent. *de conſuet.in rubr. circa fin.* Nec obſtat ſi dicatur, quòd Eccleſia Anglicana, nec Rex obſervaverunt illud ſtatutum, & ſic non videntur ligari,nec ex hoc tranſgreſſores illius, argum. 4.*diſt.c.leges*, juncta nota *de tregua & pace,c.*1.*in fine gloſſ.* Item quia Papa hoc ſcivit, & ſemper toleravit,quia cùm fuerit jus prohibitivũ, & ab exemptione divina procedens,ut notat Innoc.*de major.& obed.c.ſi quis* & per conſequeos contrarium eſſet peccatum, non poſſint dici ex hoc eſſe excuſati, quantocumque etiam tempore in contrarium ſint abuſi, quia tanto ſunt graviora peccata,&c. *ut extra de conſuet.c.fin.*cum concordantiis. Nec hoc caſu videtur ſufficere tolerantiam Papæ, arg.*de præbend. & c.cùm jam dudum, in fin.* not. per Innoc. *in rubr. de conſuet.* & dato quòd propter ſcandalum,quia alias prohiberi poterat, toleravit,non propter hoc approbaſſe cenſetur,nec conſuetudinem voluiſſe introduci,arg.not.per Ion.*in rubr.de conſuet.& de praſcr.c.nihil.* Nec obſtat etiam ſi dicatur,quod Papa non potuit Clerum Anglicanum privilegiare in præjudicium Regiæ Angliæ,cui omnis antequam Chriſtus veniret,juriſdictio competebat, quia illud privilegium,& hæc libertas conceſſa eſt Clericis à Chriſto,in quem omoe imperium fuit tranſmiſſum,in temporalibus,& ſpiritualibus,juxta oot. *in c.novit.de judic.*& per Innoc.*de voto & voti redemp.c.quod ſuper his,de foro compet.c.licèt*,& quia Clerici ſunt ſpirituales, & in ſpiritualibus Papam ſolùm, ſeu judices Eccleſiaſticos poſſe intromittere,privilegium generale fuit datum à Deo, juxta *c.quomodo,de judic.*& notata per Innoc.*de ſent.excom.c. noverint.circa princ.*Nec per conſequens obſtat,quod dicebat per allegantem pro parte illa, quòd Papa expreſsè proteſtatur in jure,quod non vult derogare juriſdictioni Regis Anglię,*extra qui filii ſint legitimi,c.cauſam*,cum ſimilibus, quia ut in præmiſſis patet,in Clericos nullam juriſdictionem habet, nec habere poteſt.

DE-

DECISIO III.

In novis, *tit. de ſententia excommunicationis*.

SI Clericus conjugatus à judice ſæculari propter aliquod crimen captus & detentus allegat ſe Clericum, & doceat de Clericatu per litteras Ordinatoris, & propterea petat ſe remitti ad forum Eccleſiaſticum, non eſt ſtatim remittendus, niſi doceat ſe contraxiſſe cum unica & virgine & portaſſe habitum, & tonſuram Clericalem, quia alias non gaudet privilegio fori Eccleſiaſtici, ut legitur, & not. *in c. unic. de Cleric. conjug. lib. 6.* & de his cognoſcit judex Eccleſ. & non ſecularis, arg. eorum, quæ habentur & not. *in c. ſi judex, de ſent. excomm. lib. 6.*

DECISIO V.

In antiquis, *tit. de foro competenti*.

OBligatus eſt laicus Avenione in certa quantitate pecuniæ ad Curiam ſigilli Montiſpeſſulani, quæ obligatio habet vim rei judicatæ, & abſque alia cognitione mandatur executioni, nec admitterentur niſi certæ exceptiones, ſcil. ſolutionis, & rei judicatæ, &c. Modò mortuo debitore ſucceſſit ſibi Clericus creditor contra bona, & in omnibus dicti debitoris bonis expoſito clamore dicti ſigilli procurat fieri executionem per illam Curiam, requirendo officialem in adminiſtrando jure in ſubſidium, ut faciat bona diſtrahi opponit ſe dictus Clericus ſucceſſor, & vult opponere debitas exceptiones; quare executio non debeat fieri, & coram eo petit ſe admitti ad eas probandas, officialis remittit eum ad Curiam ſigilli, ut ille opponat illas exceptiones, & ob hoc debitor prædictus appellat; quæritur an benè officialis gravaverit? Videtur quod non, quia laicus prædeceſſor hujus Clerici fuerat præventus, imò & condemnatus, cùm obligatio habeat vim condemnationis, ergo videtur quod idem judex debuit facere executionem, non obſtante quod perſonæ conditio ſit mutata, imò & cognoſcere propter privationem, arg. not. per Hoſt. *de oblig. c. ad ratioc. c. 1. & c. poſtulaſti, de foro compet. & ff. de judic. l. ſi quis poſtea*. Sed poſſet dici quod illa verba, *cùm eadem perſona eſſet præventa;* hic autem ſunt diverſæ perſonæ debitoris, laicis videlicet, & Clerici, quare videtur aliquibus contra, quod imo Clericus debet audiri ſuper oppoſitione ſua in foro Eccleſiaſtico, quia Clericus etiam in reali debet gaudere privilegio Clericali, & conveniri in foro Eccleſiaſtico, juxta not. *in auth. ut omnes obed. jud. provin. §. hoc conſiderantes*, & per Archid. *de Cler. conjug. c. 1. l. 6.* & per Jo. And. *in novell. in tit. de duel.* & præſertim, quia ubi cõtra hæredem debet fieri executio oportet præmitti vocationẽ, & aliquã cauſæ cognitionẽ, quã in Clericis judex ſæcularis non poteſt præmittere; arg. ad hoc not. per Inn. *de jud. c. quia verb. in fine.*

DECISIO VII.

In novis, *tit. de judiciis*.

EMancipatio facta de Clerico per patrem coram judice laico, & ipſo authorizante, eſt valida, & licèt lex dicat quod emancipatio debeat fieri per judicem competentem, *C. de emancip. liber. l. 1.* judex competens in hoc caſu cenſetur judex ipſius patris agentis & emancipantis quæquidem emãcipatio eſt actus ipſius patris, & non filii, ut *in d. l. 1.* ergo eſt ſolemnizandus à judice patris, & non à judice filii. Facit quia jus patriæ poteſtatis eſt à poteſtate ſæculari, & non Eccleſiaſtica introductum, ut *Juſt. de patr. poteſt. in pr.* & quia actus hujuſmodi ex ſola voluntate patris procedit, pro qua explenda, ſive authorizanda, adhibet judicem ſuum proprium, & non filii: ſicut dicitur in ſimili de alienatione, ſine unione fienda, alicujus Eccleſiæ, ſive rei Eccleſiaſticæ alicui Prælato ſubjectæ alteri Eccleſiæ, vel perſonæ extra civitatem, vel Diœceſim rei alienandæ, ſive Eccleſiæ uniendæ conſtituta, quia hujuſmodi alienationem, ſeu unionem authorizabat ille, utique ſub cujus poteſtate, & juriſdictione res alienandæ, vel uniendæ conſiſtunt, prout legitur & not. *de reb. Eccleſ. non alien. c. dudum, l. 6. & in Clem. c. ſi una, eod. tit.* & melius *17. q. 4. can. in venditionibus, in gloſſ.* Sic in propoſito judex illius volentis liberare filium ſuum de patria poteſtate, huic liberationi auctoritatẽ præſtabit. Nec obſtat illud generale, quod actor debet ſequi forum Rei, *de foro compet. c. cùm ſit*, quia illud procedit in contentioſis, & quando judicium redditur in invitum, ſecus in voluntariis & extra judicialibus actibus, ut hic. Pro quo facit optimè dictũ Innocentii *de renuntiat. c. quod in dubiis* quod ille recipit renuntiationem beneficii à volente renuntiare, qui poſſet ipſum invitum deſtituere, ſed ubi filius poſ-

ſet petere judicem patrem compelli ad emancipandum, in caſibus apud judicem patris agendum foret, ut *l. juris ordinem, C. de jur. omn. jud. & de foro compet. cap. ſi Clericus laicum*, ergo, &c. ſi dicas è contra quod poſſet apud judicem filii in caſibus, dic utrumque, poſſe, per not. Cyn. *in l. ſi prædict. C. de præd. minor.* quæ optimè facit ad hanc concluſionem. Nec obſtat *cap. ſi annum, de judic.* ubi quando agitur de beneficio per minorem 14. annis, judex Eccleſiaſticus dabit curatorem ad litem, & non ſæcularis, quia hoc evenit nedum ratione perſonæ, ſed etiam rei Eccleſiaſticæ, ſuper qua laicus nullam habet diſpoſitionem, *de conſtit. cap. Eccleſia S. Mariæ de reb. Eccleſ. non alienan. cap. final.* Præterea ibi etiam filius ſine conſenſu patris, & etiam in patria poteſtate conſtitutus agere poteſt. Ad quid ergo haberetur recurſus ad judicem patris, cùm ſine eo judicium, ſive actus expleri poſſit; ſecus autem in propoſito caſu ergo, &c. Nec obſtat *cap ſi judex, de ſent. excom.* ubi judex Eccleſ. cognoſcit an captus, vel detentus per judicem laicum ſit Clericus, vel ne; quia hoc evenit ratione poſſeſſionis Clericatus, in qua captus reperitur, licèt negetur, vel quia hæc eſt merè Eccleſiaſtica, videl. cognoſcere de Clericatu, ſicut cognoſcere de legitimatione filiorum, cujus cognitio dumtaxat ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum, & non ſæcularem, *de ord. cognit. cap. tuã, & qui filii ſunt legitimi, ap. cauſam, & cap. lator.* Præterea exceptio Clericorum tendit ad libertatẽ eorum, *de foro comp. cap. nullus.* Sed hujuſmodi emancipatio non derogat huic libertati, ſi coram laico fiat, imò etiã auget ergo.

DECISIO V.

In antiquis, *tit. de judiciis*.

CLericus minor 25. annis agit pro debito, vel actione alia perſonali, vel reali contra laicum, & coram judice ſæculari, juxta *c. ſi Clericus, de foro competenti*, quæritur an tali Clerico ille judex ſæcularis, coram quo agitur, poſſit dare curatorem ad litem, vel an ſit ſibi dandus curator ad litem per judicem Eccleſiaſticum? Quidam dicebant, quòd non poſſit ſibi dari curator niſi per judicem Eccleſiaſticum ſuum arg. *c. ſi diligenti, de foro compet.* tamen major pars tenuit, quod imò poſſit dari per judicem ſæcularem, & quod eſſet dandus ab eo, coram quo agebatur, per *l. fin. C. de adminiſtr. tut* quia ex quo ille habet juriſdictionem in cauſa principali, etiam habebit in incidenti, & acceſſoriis, ſine quibus cauſa dici non poteſt, arg. *l. ad rem, & ad l. legatum, ff. de procur l. quoties, C. de jud. lib 1. & 2 C. de ord. judic. cum concord.* Sed primi, qui tenent, quod non poſſit dari per judicem laicum, coram quo agebatur, ſed per judicem Eccleſiaſticum, reſpondebant, quod quia in iſto accidenti, ſeu acceſſorio tangebatur ſubjectio perſonæ Clericalis, ſeu ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, quæ per dationem curatoris ſubjiciebatur in hoc judici ſæculari, & etiam curatori, & ejus liberum arbitrium reſtringebatur, ut *l. ſi curatorem habens, C. de in integrum reſtitutione minorum*, quod debebat adeò ſpirituale, & Eccleſiaſticum reputari, quod non debebat terminari per judicem ſæcularem cauſæ, ſed potius per judicem Eccleſiaſticum, arg. *c. tuum, de ord. cognit. cum concord.* Sed aliqui replicabant quòd non erat ſpirituale incidens, nec Eccleſiaſticum, ſed potius civile, & temporale; ex quo ſolum cauſæ, & non perſonæ erat dandus tutor, præſertim quia curator non datur perſonæ, ſed rebus *Inſt. de curat. §. curatorem.* Nec obſtat quod in hoc Clericus ſubjicitur judici ſæculari, quia etiam ſubjiciebatur ſibi in cauſa principali, in qua contra eum per illũ poterit ſententiari, & condemnari in expenſis; ergo etiam eodem modo ſubjiciebatur ſibi in cauſa principali, & in iſto caſu acceſſorio cauſam ipſam concernente, arg. *reg. jur. acceſſorium*, præſertim, quia non videtur aliud poſſe dici: quia cùm curator ſit dandus ad litem præſentem, non poteſt dari niſi per eum coram quo eſt lis, quia ſi ante litem dari debet per judicem Eccleſiaſticum, tunc potius daretur ad litẽ futuram, quod eſſe non poteſt, arg. *l. qui habet, §. fin. cum l. ſeq. ff. de tutelis, & l. item eorũ §. ſi decuriones, verb. ſed ſi ita ff quid cujuſque univer. nomin.* neceſſe autem eſſe quod ante litem motam ſibi daretur, cùm non ante poſſeſſionẽ litem movere, nec eſſe in judicio poſſit cùm non haberet perſonã legitimo ſtãdi in judicio, *C. qui dari tut. poſ. l. in univerſis*, ergo, &c.

DECISIO ROTÆ coram R. P. D. Seraphino.

In una Florentina domus die 10. Junii 1595.

FUit reſolutum ſententiã Auditoris Reverend. Nuncii in ea parte, quæ eſt contra Illuſtriſs. Dominos Aldobrandi-

nos, eſſe revocandam, cùm per eam approbata fuerit ſubhaſtatio nulliter facta per judices laicos civitatis Florentiæ, cùm enim procederetur contra plures fratres, quorum aliqui erant Clerici, nempe bonæ me. Illuſtriſs. Jo. Aldobrandinus Rotę tunc temporis Auditor, judicium erat agitandum in foro Eccleſiaſtico, etiam quodalii eſſent laicis Bar. *in l. præcipimus, C. de Appellat.* Felin. *in rubr. eod. tit. n.* 9. Jaſon *in l. ſi emancipati, n.* 13. *C. de collat.* cum aliis allegatis. Neque obſtat quod verſemur in patrim. ex not. per Dec. *c. Epiſcopus n.* 18. *de præben.* Rimin. jun. *in conſ.* 2. *n.* 12. cum aliis, quia dictum eorum procedit reſpectu immunitatum & exemptionum, & eorum, in quibus non reperiuntur ſpecialiter privilegiati, non autem reſpectu fori, *c. ſi diligenti, & c. ſignificaſti, de foro compet.* adeo quod neque etiam volens poteſt conveniri coram judice laico, cùm ſit incapax hujus juriſdictionis, Dec. *in conſil.* 150. *num.* 4. & 241. *num.* 2. & in Clerico hærede Clerici convento pro debito defuncti, tradit Covar. *pract. qq. c.* 8. Dec. *in conſil.* 700. *num.* 6. Galeſ. *ad for. Cam. obl. par* 2. *quæſt.* 2. *ad* 2. *part. form. nu.* 1. neque opus eſt, quod compareat ad declinandam juriſdictionem, quia nihilominus proceſſus eſt nullus Felin. *in cap. cùm ordinem, n.* 25. *de reſcript. & in cap. ſi duob. de appell.* quod maximè dicendum in caſu iſto, cùm Clericatus D. Joan. Rotæ Auditoris eſſet notorius, & judicium tractaretur contra abſentes citatos per edictum, Felin. *in d. cap. cùm ordinem, nu.* 8. & 13. Dec. *in conſil.* 125. *num.* 7. Non obſtat quod citatio fuerit facta quatenus ſua putaverit intereſſe, quo caſu Clericus comparens efficitur actor voluntarius & proceſſus ſuſtinetur: ut per Bald. *in l. teſtam. C. de teſtam.* cum aliis, quos allegat Roland. *in conſil.* 28. *lib.* 2. tum, quia non applicatur in caſu iſto, in quo judicium principaliter dirigebatur contra Aldobrandinos citatos: tum etiam, quia non eſt verum, quod citentur tamquam habentes primam cauſam ſucceſſionis ſi ſunt & eſſe volunt hæredes Domini Silveſtri; creditores verò citantur pro eorum intereſſe. Præterea in hoc judicio citati nõ comparuerunt, & fuit proceſſum per edictum, undè ceſſat ratio Bald. Nec poteſt dici contumaces haberi pro conſentientibus, cum non dicatur contumax ille, qui non arctatur ad comparendum. Neque obſtat quod inſtantia cœpta contra defunctum laicum tranſeat etiam in hæredem Clericum, ut per Felin *in cap. quia C. de judic.* quia hoc non ſubſiſtit neque in facto, neque in jure, quia in facto non eſt verum quod fuerit cœptum judicium contra bonæ mem. D. Silveſtrum, & in jure contrarium tenet Boer. *deciſ.* 69. cum aliis quos adducunt Covarr. & Galeſ. cit. Neque obſtat juramentum in contractu appoſitum, quia non habet vim litis conteſtatæ, niſi res ſit in judicium deducta, Jaſon *in l. pecun. C. d cond. cauſ.* Neque etiam reſpectu laicorum poteſt ſuſtineri ſubhaſtatio, quia cùm ageretur de re communi cum Clericis, judicium erat Eccleſiaſticum, Bart. *in d. l. præcipimus,* maximè cùm eſſet intentata actio hypotecaria, quæ eſt individua, quo caſu ſententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non Afflict. *dec.* 213. Put. 313. *num.* 3. *lib.* 1. Quod dicitur de præſcriptione, obſtat, quia de nullitate dici poteſt uſque ad 30. annos, Aym. *in conſ.* 108. *n.* 4. præſertim ſtante nullitatis evidentia, Balb. *de præſcript.* 4. *p.* 4. *parti princ. q.* 32. & ita concluſum.

DECISIO ROTÆ coram R. P. D. Blancheto

In una Oſcen. Pœnitentiariæ die 10. Aprilis 1595.

DOMINI dixerunt ſententiam abſolutoriam ultimo loco latam in judicio criminali ad favorem Pauli, ſuſtineri non poſſe. Nam & de jure communi & ex Bulla in Cœna Domini recurſus in cauſis Eccleſiaſticis ad judices laicos eſt prohibitus *cap. qualiter & quando,* ubi DD. omnes, *de judic.* & reccurrens eſt ipſo jure excommunicatus, *cap. noverit, & cap. grave de ſentent. excommunic.* & in d. Bull. §. 16. & committit ſacrilegiũ, *Cajetan. in ſum. in ver. excom c.* 3. *& ſeq.*

Nec excuſari poteſt, ex traditis per Covarr. *pract. quæſt. cap.* 35. *num.* 3. nam etſi judex Eccleſiaſticus male procedat, non poteſt judex ſæcularis, cujus eſt minor poteſtas, ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici qui ipſo poteſtate & auctoritate eſt major, ut declarant omnes DD. *in c. qualiter & quando, de judic.* videlicet Jo. Andr. & Abb. antiq. *n.* 1. Imola *n.* 7. Barbat. *n.* 23. ſed illius negligentiam Eccleſiaſticus ſupplet, *c. ex tranſmiſſa, c. licèt, cum ſeq. de foro compet.* ſuperioritatem autem juriſdictionis probant *c. ſolita, de major. & obed. §. denique* 96. *diſtinct. & Clem. Romani de jurejur.*

Quæ licet de plano procedant, multo magis applicantur propoſito caſui, in quo Paulus habuit recurſum ad judices laicos, non ſolùm ſemel, ſed pluries ad effectum impediendi mandatum de manutenendo ad favorem Capituli, ritè & rectè decretum 3. *Octobr.* 1587. & 18. *Novemb. &* 11. *Decemb. eod. ann. & menſe Febr.* 1589. etiam poſtquam obtulerat ſe paratum parere mandatis Archiepiſc. Cæſarauguſt.

Nec excuſari poteſt Paulus à tali recurſu ex eo quod poſtea voluerit proſequi gravaminis cauſam coram Eccleſiaſtico, quia talis excuſatio non habet locum, quando recurri poteſt ad Eccleſiaſticum, qui tale gravamen impediat, prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum, vel Nuncium Apoſt. & illum ad iſtum effectum recurriſſe eventus docuit, quia neutrum adivit, & proviſiones Regiæ multo magis hoc declarant, quia non ſolum inhibetur judici Eccleſiaſtico, ne ad ulteriora procedat, ſed illi mandatur, ut quæ decreverat revocet, & coram ipſo judice ſæculari compareat ad allegandas cauſas, ex quibus parere non teneatur.

Ex quibus nihil aliud inferri poteſt, niſi quòd ipſi judices volunt de cauſa Eccleſiaſtica cognoſcere, quod eſt admodum abſurdum, cùm judex laicus ſit incapax juriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas, & eorum cauſas. Nec immemorabilis hoc caſu ſuffragatur, Doctor *in c. cauſam, de præſcr.* Felin. *in c.* 2. *de major. & obed.* Rot. *dec.* 10. *de conſuet. in ant.* & Miſiger. 2. *eod. tit.* præcipuè cum in dicta Bulla in Cœna Domini derogetur conſuetudini & immemorabilibus.

Non obſtant, quæ allegantur ex defectu juriſdictionis, & quod Rota non cognoſcit de juſtitia ſententiarum, quæ ſunt extra Rotam latæ, quando de illarum excuſatione non agitur, quia in caſu propoſito Hieron. Pinos habet fundatam intentionem ſuper recurſibus, & claram juris diſpoſitionem, per quam Paulus propter excommunicationem incurſam redditur incapax beneficiorum, & cùm ipſe Paulus excipiat de abſolutoria, quam tranſuiſſe in rem judic. prætendit, licitum eſt Hieronymo replicare de illius notoria injuſtitia, Propterea ultra recurſus prædictos coram Locum tenente criminali A. C. adſunt alii producti, ex quibus ipſum incidiſſe in pœnas in Bulla in Cœna Dominis contentas negari non poteſt.

DECISIO ROTÆ coram R. P. D. Pegna.

In Oſcen. Canonicatus die 1. Decembr. 1595.

§. 1 CUm Paulus quidam Lezanus Archid. Eccleſiæ Oſceſi ſuper controverſia, quam habebat cum Capitulo ejuſdem Eccleſiæ ſuper quodam Veſtuario, bis recurriſſe ad Tribunal ſeculare juſtitiæ Aragonum pro obtinenda inhibitione, quam juris firmam vocant? & in alia cauſa, ſuper qua idem Paulus litigabat in Rota, ſibi opponeretur de prędictis recurſibus, ut conſequenter tamquam excommunicatus, non eſſet audiendus, ac *die* 10. *April. anni* 1595. coram R. P. D. Blanchetto fuiſſet deciſum Paulum in excommunicationem incidiſſe, agenteſque pro Paulo coram me conquererentur, dicentes eum fuiſſe valde gravatum, quia recurſus ad judices ſæculares, qui non negabatur, fuerat in caſu licito, & ſacris canonibus permiſſo, ideò dato dubio, an Paulus eſſet excommunicatus ad effectum ut veniret, vel non veniret audiendus Rotas utraq; parte informante, uno tantum excepto, illum in cenſuras à ſacr. canonibus, & à Bulla in Cœna Domini latas contra illos, in cauſis Eccleſiaſticis, quæ aguntur coram judicibus Eccleſiaſticis, recurrunt ad judices laicos, & ad Tribunalia, & Parlamenta laicorum incidiſſe pronuntiavit, quia exploratum eſt per multa Concilia ab Eccleſia Romana approbata, & perpetuo uſu recepta prohibitum eſſe laicis Clericos trahere ad judicia ſæcularia. Concilium Carthaginenſe III. *c.* 9. Concil. Trolet. *c.* 11. ubi talis auſus vocatur indiſciplinatio, & licentiæ inſolitæ præſumptio, Concilium Calcedonenſe *c.* 9 quæ refert Gratianus *in. cap. inſlitas, & c. placuit, &c. ſi Clericus* 11. *q.* 1.

2. Extant præterea in eandem ſententiam multa Romanorum Pontificum decreta *in cap. nemo in c. Clericum, inc. ſi quis in cap. Chriſtianis, in cap. nullus Clericus, in cap. pervenit, in cap. fratres, & cap. Sacerdotibus* 11. *q.* 1. quibus per omnia conſentiunt recentiorum Pontificum conſtitutiones, Innocentii III. *in cap. qualiter & quando,* Honorii III. *in cap. noverit, & in c. gravem. de ſent. excomm.* quibus duobus poſtremis decretis in ſententiam excommunicationis incurrunt omnes judi-

ces

ces violantes Eccleſiaſticam libertatem, & juxta tenorem ſuorum ſtatutorum, & conſuetudinum introductarum Clericos judicare præſumentes.

3. Atque iſtis tandem acceſſit gravis & meritò timenda cenſura Rom. Eccleſiæ in proceſſu Bullæ Cœnæ Domini ſingulis annis revocata *in* §. 16. ubi Papalem excommunicationis ſententiam incurrunt omnes, qui Prælatos Eccleſiæ impediunt, quominus ſua juriſdictione utantur, quiq; illorum & delegatorum judicia eludentes ad Cancellarias, & Curias ſeculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata contra judices Eccleſiaſticos obtinent, & adverſus eoſdem exequi procurant, aut id ut fiat, dant auxilium, conſilium, patrocinium & favorem.

4. Unde cùm Paulus Lezanus recurſum habuerit ad judicem ſæcularem, & juris firmam, ſeu inhibitionem contra Capitulum obtinere curaverit, eaque revera uſus fuerit, meritò in cenſuras à ſacris canonibus conſtitutas incidiſſe judicabatur.

5. Cæterùm, quia unus ex dominis Paulum excuſare nitebatur, & informantes pro illo ex multis oſtendere conabantur; illum in caſu licito, & à jure permiſſo habuiſſe recurſum illum ad judicem ſæcularem, quia articulus eſt magni momenti, & in Republica Chriſtiana frequenter contingit, propterea viſum fuit Paulo diligentius ſingula argumenta diſcutere, & explorare quid de ſingulis ſentiendum videatur, ne Clerici fallantur, & judices dum aliis remedium ſe afferre arbitrantur, in diſcrimen peccati, & periculoſi anathematis labantur.

6. Prima ergo excuſatio deducebatur ex eo, quod Paulus non adivit judicem ſæcularem, ut de cauſa cognoſceret, ſed ut prohiberet, ne appellatione pendente, judex Eccleſiaſticus aliquid in ſuum præjudicium innovaret, & præſertim cùm ageretur de poſſeſſorio, de quo etiam judex laicus poteſt cognoſcere, ut patet ex traditis per Crav. et r. *conſ.* 258. *incip. Efficaciora viſa ſunt*, & Covar. *in pract. q. c.* 35. *n.* 1. & tenuit noviſſime Anton. Theſaur. *deciſ.* 82. *incip. Judex laicus*, qui loquitur de judicio poſſeſſorio beneficiorum Eccleſiaſticorum inter Clericos, & concludit nedum ſuper poſſeſſorio retinendæ, ſive reintegrandæ, aut recuperandæ poſſeſſionis, ſed etiam ſuper poſſeſſorio adipiſcendæ, poſſe cognoſcere: multo ergo magis in caſu propoſito potuit interponere partes ſuas in hoc judicio, in quo neq; tractabatur de poſſeſſorio beneficii, neq; judex laicus volebat cognoſcere, ſed ſolùm interpoſuit ſimplicem inhibitionem ſuper poſſeſſorio non beneficiali, ſed cujuſdam veſtuarii, quod magis ſapiebat profanitatem, idque donec Superior Eccleſiaſticus cognoſceret de juſtitia cauſæ.

7. Sed reſpondebatur quod tametſi multi Doctores, quos *præcitato loco* recenſet Crav. & Theſaur. tenuerint cauſas poſſeſſorias rei ſpiritualis, vel quaſi ſpiritualis, per judices ſeculares cognoſci & decidi, poſſe Romana tamen Curia, & ſupremum Rotæ Tribunal eam ſententiam veluti periculoſam ſemper reſpuit, cenſuitque cauſas poſſeſſorias beneficiorum, & aliarum rerum Eccleſiaſticarum ad forum Eccleſiaſticum pertinere, *Clem.* 1. *de cauſ. poſſ. & propriet.* & ita ſæpè Rota judicavit coram Puteo *dec.* 361. *incip. Fuit dubitatum*, *lib.* 1. & in una Oveten. Sacriſtiæ coram Reverendiſſimo D. Neapolione Comitulo Romæ Auditore, & nunc Epiſcopo Peruſino.

8 Et licèt multa Chriſtianorum Principum Tribunalia & Parlamenta eamdem affirmativam ſententiam ſecuta, ut ex præfata Theſauri deciſione patet, ſuper poſseſsoriis rerum Eccleſiaſticarum cognoſcere poſse arbitrentur, poſtquam Romani Pontifices per ſe Bullam Cœnæ ſub gravi anathemate conſtituerunt, ne prætextu violentiæ, aut aliarum prætenſionum judices laici in cauſis Eccleſiaſticis ſe quomodolibet interponant; non videtur amplius dubitationi relictus locus quin ſi contra fecerint in excommunicationem incurrant.

9. Præterea ad excuſandum Paulum adducebatur multorum DD. opinio, & authoritas, qui cenſet ſimiles recurſus ad judices laicos non eſſe à ſacris canonibus prohibitos, Matth. de Afflict. *dec.* 24. ubi latè Urſill. Stheph. Auſert. *in Clem.* 2. *de off. ord.* Menoch. *t. de retinẽ. poſſeſſ. remed.* 3. *n.* 356. *& ſeq.* Rebuff. *tom.* 3. *tit. de appellat. abuſ.* Gulielm. Bened. *in cap. Raynutius. in ver. Adelaſiam*, *n.* 54. *de teſt.* Carolus de Graſſ. *lib.* 2. *Regalium Franciæ, jure* 7. Covar. *in pract. qq. c.* 35. Greg. Lopez *partita* 2. *tit.* 14. *l.* 13. *in ver. non fuerca* Petr. Avend. *l.* 1. *c.* 1. *n.* 32. *de exequen. mand. Regum*, & *par.* 2. *c.* 6. *n.* 12. Franc. Aviles *in c. Præt. cap.* 1. *in ver. mandamos*, *num.* 8. Didacus Caſtellus *in l.* 44. *Tauri in* 3. *addit. in verſ. hinc eſt quod Reges Hiſpaniæ*, Alphon. de Azevedo *in lib.* 3. *ti.* 6. *l.* 1. *legum novæ recopilationis*, Didacus Perez *à l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 2. *ordin. in verb. puedem conocer*. Gonzalius Suarez *in praxi Eccleſiaſtica tom.* 1. *num.* 23. & 24. Navar. *in cap. cùm contingat, de reſcript. remed.* 1. in antiqua impreſſione. Octav. Cacheranus *deciſ.* 30. *Pedemont. incip. Propoſita fuit quæſtio*. Ignatius Lopez de Salzedo *in addition. ad pract. crimin. Bernardini Diaz ſup cap.* 102. Michael Molinus *in Repert. fororum Aragoniæ, in ver firma juris, verſ. die* 21. *Febr.* Hieron. Portoles *in* 2. *par. ſcholior. ad Repert. Molini*, §. *firma juris*, *nu.* 101. & *in* §. *appellatio*, *num.* 30. & 31. Bartol. Humada *in l.* 13. *Tauri*, *tit.* 13. *part.* 2. *gloſſ.* 4. Alph. Vivald. *in candel. aureo Eccleſ. part.* 2. *in explanatione Bullæ Cœnæ Domini caſu* 14. P. Cenedus *in Collectan. juris Canonici*, *ſup. Decretal. collectaneo* 17. Gabriel de Monteroſſo *in practica civili & criminali tra.* 5. *verſ. Siguese el tercero proceſſo que es Eccleſiaſtico, que viene por via de fuerca. fol.* 92. & *eodem tract. c.* 2. *fol.* 93. ubi docet praxim ponendi hanc querelam coram Regio conſilio Domin. Sotus *in relectione de ratione tegendi ſecretum, membr.* 2. *q.* 5. *paulò poſt principium, verſ. quando judex ſæcularis*. Dominicus Bañez primarius Theologiæ Profeſsor in Gymnaſio Salmanticenſi *ad* 2. 2. *S. Thom. quæſt.* 62. *art.* 1. *concluſ.* 6. ex impreſſione Veneta anno 1595. Michael Salon *ſuper* 2. 2. *S. Thom quæſt.* 6. *art.* 1. *controverſ.* 1. *in fine verſ. ad* 3. *de Paulo*, & *controverſ.* 2. *verſ. ad alia argumenta hæretic.* ibi, *ad confirmationem dico*, Fr. Anton. de Cordua *tr. de caſib. conſcien. q.* 35. *ver. à lo ſegundo digo*, ex impreſſione Complutenſi anno 1592. & alii, ex quibus apparebat tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares oppreſsos violentia judicum Eccleſiaſticorum poſse adire judices ſæculares, ut eos à violentia, & oppreſſione liberent, donec vel à judice Eccleſiaſtico ſuperiores, vel à Romano Pontifice debitum jure præſtetur auxilium.

10. Ad horum tamen omnium opinionem uno verbo reſpondebatur eam eſse periculoſam, & contra ſacrorum canonum authoritatem, cùm enim ſacri canones indiſtinctè prohibeant hujuſmodi recurſus ad judices ſæculares, ideò ad ſolos Romanos Pontifices, quorum eſt canones condere, & conditis tribuere auctoritatem pertinebat, ac pertinet docere caſus, in quibus licitus ſit talis recurſus, non autem ad privatos auctores, quibus obediendi neceſſitas, non declarandi facultas incumbebat.

11. Quamquam adderetur in hac re antiquiores Doctores magis excuſabiles eſse propter quoſdam canones, qui eam licentiam tribuere videntur, de quibus paulò poſt docetur; recentiores tamen, qui poſt prohibitionem factam in Bulla Cœnæ Domini id aſserere auſi ſunt, minus excuſabiles videri, Nam *in* §. 15. *ejuſdem Bullæ*, Romani Pontifices recurſus etiam prætextu violentiæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi recurrentes ad Pontificem informandum ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint, ſub gravi anathemate prohibitos eſse decreverunt.

12 Rurſus prætendebant informantes pro Paulo illum excuſandum auctoritate quorumdam antiquorum decretorum *in c. filiis*, & ibi gloſs. *in ver. Regis* 16. *quæſtion.* 7. ibidem, *quod ſi talia Epiſc. agere tentet, Metropolitano ejus hæc inſinuare procurent; ſi autem Metropolitano talia gerat, Regis hæc auribus intimare non differat*; Hæc ibi quo loco gloſsa Regem adire, permittit, ut corrigat judicem Eccleſiaſticum, quando per Eccleſiaſticum cogi non poteſt. Item quando judex Eccleſiaſticus eſt negligens, quod ipſum probare videntur decreta quædam *in cap. Principes*, & *in cap. Regum*, & *in cap. adminiſtratores* 23. *q.* 5. quibus decretis paſſim utuntur, qui recurſus licitos eſse arbitrantur.

13 Ad illa tamen multis modis reſpondebatur. Primum ex ſententia Joan. Andreæ & Abbatis *in c. qualiter & quando numer.* 7. *ver. nam illa*, *de judiciis*, per recentiora decreta fuiſse revocata. Gloſsam verò *in dict. capit. filiis non bene loqui*. Vel iſta omnia decreta intelligi ſecundùm antiqua tempora, vel denique judice Eccleſiaſtico negligente, aut vim inferente Reges, & majores magiſtratus adire licere, non ut judicent, neque ut inhibeant, ſed ut admoneant, vel inſtent, aut intercedant coram ſuperiori Eccleſiaſtico, vel ut adjuvent, Abbas *in dict. capit. qualiter & quando*, *numer.* 7. *verſ. nec obſtat*. Quæ tamen ſic fieri debent, ut nullum penitus imperium, nullam jurisdictionem, aut poteſtatem ſæculares judices ſuper Eccleſiaſticos uſurpent.

14 Conſiderabatur præterea quod omnia illa decreta nec erant alicujus Concilii generalis, neque alicujus Romani Pontificis. Nam decretum *in c. filiis*. eſt Concilii Toletani IX. *cap.* 1. text. *in cap. Principes* 23. *q.* 5. eſt Iſidori *lib.* 3. *ſentent. de ſummo bono*, *c.* 53. text. *in c. Regum* eſt S. Hieronimi *in cap.* 22. *ſuper Hierem c. adminiſtratores*, licèt à Gratiano tribuatur Joanni Papæ VIII. nondum tamen patuit, an ejus Pontificis ſit, & quamvis fuerit, longè aliam ſententiam habet, ut ejus ſeries indicat. Et denique iſta decreta & ſi quæ ſunt alia ſimilia, inſpectis conductoribus generalium legum vim non habẽt & quãquã propter authorum dignitatem, & ſanctitatem

legibus canonicis accipienda: habet autem omnino ſanam interpretationem, ſed non longe diverſam ab illa, quam inde eruere conantur, qui pro tuendo ſe iſtis recurſibus opinionem ſuam iſtis decretis munire conantur.

15. Nec refert illos canones recenſeri in Decreto à Gratiano compilato, quia cùm Gratianus non publica, ſed privata auctoritate, infinita propè illa canonum Eccleſiaſticorum, & legum etiam ſæcularium capitula in ſuum librum contulerit, nec legis condendæ auctoritatem habuerit, nec ab aliquo Romano Pontifice liber ille tanquam authenticus & legalis approbatus fuerit, inde fit ut quilibet Canon ibi relatus ex eo tantum, quod ibi referatur, non habeat majorem auctoritatem, quam in proprio loco conſiſtens de ſui natura eſſet habiturus, rectè docuit Baptiſta de S. Blaſio *in repet. rubr. Decreti Gratiani, quæſt. 5. & 6.* Hoc Gregor. XIII. Gratiani librum tamquam legalem authenticavit, cum ſolum emendare juſſerit, & emendationes ſine additionibus mandaverit obſervari

16. Quartò pro excuſando Paulo allegatur antiquiſſima conſuetudo Hiſpaniæ, per quam iſti recurſus uſu frequenti videntur eſſe recepti, de qua conſuetudine teſtatur Menochius *tract. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. nu. 356. & 357* ubi poſtquam retulit decreta *in c. Principes, & in cap. Regem, & in cap. Adminiſtrateres 25. q. 5.* addit inde invaluiſſe optimam illam obſervantiam Galliæ Hiſpaniæ, Luſitaniæ Pontificum, deinde privilegis confirmatam, ut Clerici, vel bonorum Eccleſiarum diſſipatores vel infirmorum oppreſſores ob negligentiam judicis Eccleſiaſtici cogi valeant à judicibus laicis à diſſipatione & oppreſſione deſiſtere.

17. Ejuſdem obſervantiæ meminit Covarr. *in pract. qq. d. c. 35. n. 3.* & Navar. *in man. d. c. 27. n. 70* & alii paulo ante relati *verſ. præterea ad excuſandum Paulum*. Sed reſpectu iſtius conſuetudinis primum reſpondebatur parum ſubſiſtere quod aſſerebat Menoc. de illa confirmata per Romanorum Pontificum privilegia, quæ ſi extarent, aut aliquando à Sede Apoſtolica conceſſa fuiſſent in gravibus controverſis, quæ frequenter oriuntur propter iſtorum recurſus, non dubium quin vel judices ſæculares: vel Clerici ad eos recurrentes, ut ſe ſe excuſarent: illa privilegia Apoſtolica produxiſſent, quod tamen nuſquam factum apparet, nec Doctores aſſerentes licitos eſſe illos recurſus, ſententiam ſuam muniunt privilegiis Papalibus, ſed juribus & decretis paulo ante citatis. Rurſus dicebatur talem obſervantiam, cui tot Conciliorum & Romanorum Pontificum decreta obſiſtunt, non poſſe vocari optimam, ſed corruptelam potius, tantoque graviorem, quanto magis inordinatum continet proceſſum, ac magis perturbatum judiciorum, ac juriſdictionum exercitium; cùm enim judices ſæculares, ut rectè ſenſit Abbas *in d. c. qualiter & quando, n. 7. ſed judex ſecularis, de judiciis*, nec actu, nec habitu habeant juriſdictionem in Clericos, imò potius talis juriſdictionis ſiut penitus incapaces, arg. *c. cauſam, de praſ. & c. Sacerdotibus 11. q. 1.* & ſint inferiores judices Eccleſiaſticis, *c. denique 96. & Clement. Romani, de jurejur.* propterea nullo modo poſſunt corrigere judices Eccleſiaſticos, aut illorum ſupplere negligentiam, aut eis inhibere, niſi in caſibus à jure expreſſis, cùm ut ait Inn. *in c. quia diverſitatem, de conc. præb.* nunquam minor major majoris negligentiam ſuppleat, ſupradictis accedat, quia iſtas conſuetudines & obſervantias, quæ immunitati & libertati Eccleſiaſticæ injuriam inſerunt, expreſsè damnavit Honorius III. *in cap. noverit, de ſent. excom.* & Bulla in Cœna Domini, quæ dum omnem prætextum recurrendi ad judices ſæculares prohibet, conſuetudines etiam quaſcumque ſuſtuliſſe cenſetur, ut Paulo poſt in ſpecie conſuetudines etiam immemorabiles auſert.

17. Quintò ad Paulum excuſandum, & ad prædictam conſuetudinem Hiſpaniæ tamquàm licitam, & legitimam defendendam, allegabantur, aliquot leges Regni Caſtellæ, quibus cavetur licere recurrere ad tribunal laicorum pro auferendis violentiis illatis à judicibus Eccleſiaſticis. Præcipuæ autem leges ſunt ſequentes.

18. Prima eſt *leg. 2. ordiñam., Regii tit. 1. l. 5. incip. los Reyes*, fuit lata à Rege Joanne ejus nominis primo Segoviæ, & ibi notat Didacus Perez *in gloſſ. in ver. puedem conocer*, quod in ea lege fundatur hodierna practica, qua utitur Conſilium Regium, quoniam autem ab iſta lege videntur cæteræ ſimiles proceſſiſſe, ideò placuit ejus verba referre, quæ ſic habent, *Los Reyes de Caſtilla de antigua coſtumbre, y aprovada, uſada y guardada, puedem conocer y proveer de las injurias, violentias, y fuercas que acaecen entres los Pralados, y Clerigos, y perſonas Eccleſiaſticas ſobre las Igleſias, y beneficios*, Hæc eadem lex ſub eodem tenore verborum refertur in nova recopilatione *lib. 1. tit. 6. l. 2. incip. los Reyes*, ubi Alphonſus Azevedo latè conatur probare juſtitiam hujus legis.

19. Alteram legem idem diſponentem tulerunt Imperator Carolus, & Regina Joanna Toleti *die 11. Aug. ann. 1525. inc. Per quanto*, & habetur *lib. 2. recop. tit. 5. l. 36.* ubi dicitur ad Regem pertinere de jure, & de, immemorabili conſuetudine tollere violentias quas faciunt judices Eccleſiaſtici.

20 Tertia ejuſdem argumenti lata Montiſoni per eoſdem Reges *anno 1542.* habetur *eod. lib. 2. nova recop. tit. 5. l. 37. incip. Porque ſemos informados*.

21. Quartam, ejuſdem argumenti tulerunt iidem Reges *anno 1536. intip. Mandamos*, & habetur *eodem lib. 5. l. 38.*

22 Quintam tulerunt iidem Reges *ann. 1555.* & habetur *eod. lib. 2. tit. 5. l. 39. incip. Otroſi*, & iſtæ ſunt præcipuæ leges diſponentes de violentiis auferendis, & in prioribus legibus Reges affirmant, ſe poſſe cognoſcere de injuriis, & violentiis, quæ accidunt inter Prælatos Eccleſiaſticos, & Clericos ſuper Eccleſiis, & beneficiis, idque ex conſuetudine antiqua approbata, & viſitata, & obſervata, *l. 4. ejuſdem nova recopil. tit. 1. de juriſd. regia*. Habentur multæ aliæ leges, quibus Eccleſiaſtici multa facere jubentur, vel prohibentur, illæ tamen leges non loquuntur de violentiis auferendis.

23 Ad iſtas omnes leges, & alias ſimiles unico verbo reſpondebatur. Primò eſſe penitus invalidas, quia regula eſt nemine diſcrepante conſtitura, & approbata quòd quando leges Principum ſæcularium diſponunt aliquid circa perſonas, vel res Eccleſiaſticas, tunc tales leges non valent, neq; ligant propter manifeſtum defectum poteſtatis, ſive juriſdictiunis, Ita Canoniſtæ communiter *in c. Eccl. S. Mariæ*, ubi Fel. *n. 40. ver. prima eſt, ut non procedat, de conſt.* Gratus *conſ. 100, n. 36. l. 1.* Jul. Clar. *in §. emphyt. q. 28. n. 7. ver. nec dicatur*, & iſta regula eſt vera, licèt tales leges continerent favorem Clericorum, vel Eccleſiarum, Ant. de Butrio, Imola, Abbas, & alii *in c. quod Clericis, de foro compet.* quos refert & ſequitur Surd. *conſ. 301. n. 13. & ſeq.* Nec refert quod iſtæ leges potuerint ferri ex Apoſtolica conceſſione, quoniam neque Reges, qui eas tulerunt, fundarunt ſe in Apoſtolica conceſſione, ut patet ex ipſarum legum ſerie, & conſequenter firma remanet concluſio ſuprà poſita, ex qua ulterius inferunt præcit. Doctores, leges contentas *in C. juſtinianeo, tit. de ſacroſ. Eccleſ. & de Epiſ. & Cleric.* licet non ſint in damnum Eccleſiarum, nec repugnent Sacris Canonibus, etiam de honeſtate non eſſe ſervandas propter notorium defectum poteſtatis, ſeu juriſdictionis in ſtatuente, ut prædictum eſt.

24. Sexta excuſatio proponebatur ex eo quòd Reges Hiſpaniæ vigore privilegiorum à Rom. Pontificibus conceſſorum poſſunt cognoſcere de violentiis illatis à Prælatis Eccleſiarum Clericis ſuis ſubditis. Ita teſtatur Menoch. *tract. de retin. remed. 3. n. 356. & 357.* & Domin. Bañez *de juſtit. & jure, q. 62. art. 1. concluſ. 6.* quorum auctoritas muniebatur ex his, quæ ſcribunt Carolus de Graſſis *lib. 2. Regalium Franciæ, jure 5. & 7.* & Joannes Feraldus *de inſign. privil. Regum Franciæ, jure 11.* ubi dicunt Reges Franciæ ex antiqua conſuetudine, & privilegiis Apoſtolicis judicare de articulis poſſeſſoriis rerum ſpiritualium, & ſpiritualibus annexarum, & de violentiis & oppreſſionibus Clericorum. Item ex his, quæ ſcribit Octavianus Catheranus *deciſ. Pedemon. 30. incip. Propoſita fuit quæſtio, num. 4. & 15. verſ. ſed per privilegium*, ubi affirmat Duces Sabaudiæ tam de jure communi, quàm ex forma privilegiorum Imperialium à Sede Apoſtolica confirmatorum habere eam poteſtatem in Epiſcopos & Clericos in ſuo ſtatu degentes, quam habet Imperator in eos, qui ejus imperium incolunt; & licèt hæc inſpectio juſtum volumen pollularet, nihilominus tamen ex mente Dominorum ſequentia breviter colligebantur.

25. Primum erat, potuiſſe quidem olim, ac poſſe nunc Romanos Pontifices ex cauſa rationabili concedere Principibus ſæcularibus ſimilia privilegia, Gratus *con. 61. num. 22. & 23. lib. 1.* Aufrer. *de poteſt. ſæcul. reg. 1. fallen. 22.* & ratio eſt, quia quæ ſunt juriſdictionis, laicis poſſunt committi & delegari. Alterum erat, privilegia iſta, quæ ſunt exorbitantia à ſacris canonibus, non eſſe præſumenda, neque credendum fuiſſe conceſſa, niſi tenor privilegiorum exibeatur, nam cùm privilegium ſit quid facti, non præſumitur niſi probetur, *l. in bello §. facti ff. de captivis, & poſtlimn. reverſ.* Tertium erat, aſſertionibus duorum, trium, aut etiam plurimorum Doctorum affirmantium de iſta conceſſione Apoſtolica non eſſe facilè credendum, præſertim cùm non referant à quibus Pontitificibus, quibus Regibus, quo tempore, & quo tenore fuerint conceſſa, nam eſto quod fuerint conceſſa, videndum erat an privilegia eſſent perpetua, vel temporalia. Item an eſſent uni tantum Regi, & reſpectu unius tantum provinciæ conceſſa. Itē an reſpicerent particulares perſonas aliquorū Epiſcoporum & Clericorum. Itē an eſſent conceſſa reſpectu unius vel alterius articuli tantum. Denique data conceſſione videndum erat an eſſent conceſſa ſub aliqua modificatione, ſeu limi-

limitatione, quod ex eo fit veriſimile, limitatè & modificatè fuiſſe conceſſa, quoniam non videtur prudentis cujuſquam fuiſſe Pontificis generaliter voluiſſe conſtituere Principes ſæculares, vel eorum Tribunalia, aut Parlamenta, judices in cauſis quibuſdam, ſeu articulis Clericorum, qui ſecundùm Canonicas ſanctiones ſolùm tractari poſſunt, & ſolent in curiis judicum Eccleſiaſticorum, & maximè conſiderata natura Principum ſæcularium, qui & tenaciter ſolent retinere ſemel ſibi conceſſa, & liberius quam decet ſe extendere ad caſus in conceſſione non comprehenſos.

26. Ex his autem quæ proponebantur veriſimilius videbatur non adeſſe aliqua privilegia Pontificia, quoniam iidem Hiſpaniæ Reges, qui ſuper iſtis recurſibus, & violentiis inter Eccleſiaſticos cognoſcendis leges tulerunt, nullam fecerunt mentionem Apoſtolicorum privilegiorum, aut Apoſtolicæ conceſſionis, nam Joannes Caſtellæ Rex ejus nominis primus, *lib. 2. ordinamenti Regii tit. 1. l. 5.* ſolùm ſe fundavit in antiqua conſuetudine approbata, & uſitata, & obſervata. Imperator verò Carolus & Joanna Regina in ſimili lege lata *an.* 1525. ſolùm ſe fundarunt in jure & immemorabili conſuetudine, ut videre eſt *lib. 2. nova recopil. tit. 5. l. 36.*

27. Septima excuſatio deducebatur ex lege lata Toleti à Carolo V. & Joanna Regina *die 11. Aug.* 1525 & habetur *l. 2. nova recopil. tit. 5. l. 36.* ubi Imperator aſſerit tam de jure communi, quàm de immemorabili conſuetudine ad ſe pertinere tollere violentias, quas inferunt judices Eccleſiaſtici, & aliæ perſonæ in cauſis, quas cognoſcunt, non admittendo appellationes legitimè interpoſitas: nam ſi, ut lex ait, Reges Hiſpaniæ habent pro ſe immemorabilem conſuetudinem, conſequenter poſſunt allegare quemcumque titulum voluerint, in primis verò Apoſtolicum privilegium.

28. Sed reſpondebatur primò in caſu propoſito nullam immemorabilem conſuetudinem apparuiſſe probatam, quam tamen plenè & concludenter probare oportebat juxta requiſita per gloſſa *in c. 1. de præſcr. lib. 6.* quam ſemper Rota fuit ſequuta. Secundò dicebatur ex unica enuntiativa contenta in lege lata à Principe ſæculari ſuper materia, cujus ex natura ſua eſt incapax, nullo pacto probari immemorabilem ad favorem Principum ſæcularium, quia ſi per ſimiles enuntiativas prolatas à perſonis intereſſatis probarentur conſuetudines immemorabiles; facilè totius Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſtatus perturbaretur, & omnis juriſdictio Eccleſiaſtica uſurparetur, Poſtremò dicebatur quòd licet talia adeſſent privilegia, & conſuetudines, adhuc non ſuffragarentur, cùm per Bullam in Cœna Domini omnia ſint ſublata.

29. Octava excuſatio proponebatur ob peculiarem conſuetudinem, illamque antiquiſſimam Regni Aragoniæ, de qua teſtatur Michael Molinus *in repert. foror. Aragon. in ver. firma juris, verſ. die 21. Febr. anno* 1427. & Hieron. Portoles *in 2. p. ſchol. in repert. Molini, in §. firma. n.* 101. ubi aſſerunt, quòd Clerici Aragoniæ poſſunt habere recurſum ad Curiam juſtitiæ Aragonum, & ab illa obtinere inhibitionem contra alios Clericos etiam Epiſcopos proprios eorum Superiores, ſi ipſi illos indebitè gravent, quod etiam poſt Concil. Trid. & Bullam Cœnæ fieri poſſe cenſuit Petrus Cenedus *in Collect. juris Canon. p. 2. collect. n. 17.* Cæterùm reſpectu perſonarum Eccleſiaſticarum Dominis valdè diſplicuit hæc firma juris, conſiderabant enim quòd in firma obtenta à Procuratore Pauli, dicebatur quod firma juris vigore fori locum habebat in omni caſu, cùm tamen nullus ex Doctoribus allegatis pro defenſione iſtorum recurſuum auderet aſſerere tam generalem facultatem, ſed eam reſtringeret, vel ad caſum negligentiæ judicis Eccleſiaſtici, vel ad caſum violentiæ & oppreſſionis. Quamobrem Rota cenſuit iſtam fori obſervantiam reſpectu Eccleſiaſticorum non eſſe tolerabilem, quam damnabant decreta Conciliorum, Romanorum Pontificum reſponſa, & noviſſimè quoque Bulla in Cœna Domini excommunicatione coercebat.

30. Sed neque auctoritas DD. quos allegabat pro ea Hier. Portoles contrarium ſuadebat; cùm ſolum adducerentur, Nav. *in c. cùm contingat, remed. 1. de reſcript. & in Man. c.* 27. *n.* 70. & Covvar. *in p. qq. c. 35. n. 3.* Octavian. Cancheran. *dec. 30. ſedem n.* 13. & Carol. de Graſſis *de Regal. lib. 2. in 7. jure*, & Aufrer. *de poteſt. ſæcul. ſub Eccleſ. perſ. reg. 2. fallen.* 20. quibus paulo antea ſatis videbatur reſponſum.

31. Nonò & poſtremò informantes pro Paulo per deciſiones Rotales eam excuſare nitebantur, quibus hoc Tribunal, recurrentes ad Regia Prætoria, & iudices ſæculares, ut vim judicum Eccleſiaſticorum coercerent, ſæpè excuſatos habuit, Achill. *deciſ. 36. de appell. impreſſ.* & fuit deciſum coram R. P. D. Seraphino Rellallo, Rotæ Decano in una Tarracon. villæ de Reus *die 4. Decemb.* 1592. & nuper in una Salmantina Canonicatus coram R. P. D. Laurentino Blanchetto *die 24. Maii præſentis* 1595. Achilles enim ait Rotam cenſuiſſe non attentaſſe quemdam, qui poſt inhibitionem Rotalem ivit ad Conſilium Regium pro manutentione ſuæ poſſeſſionis, quam poterat propria authoritate defendere, quia urbanius egit ex deductis per Pariſium *conſil. ult. lib.* 4. quod in Salmantin a apertius explicabatur ſuis verbis, quoniam iſti recurſus ad defenſionem propriæ poſſeſſionis, & appellationis admiſſionem non eſt improbatus.

32. Has tamen deciſiones Domini intellexerunt habere locum, quando quis recurreret ad ſimplex auxilium laicorum ut de facto defenderetur à gravamine & vi illata, per quam quia de facto expellebantur à ſua poſſeſſione, non ſecus ac ſi quis invocaret auxilium cujuslibet tranſeuntis per vicos, vel plateas, ſi fortè de facto ab aliquo potentiori pelleretur de propria domo, non autem ut poſſet à judicibus laicis defendi per citationes, inhibitiones, & juris firmas, & communicationes pœnarum emanatas à dictis judicibus contra Prælatos & judices Eccleſiaſticos, quia tales recurſus tamquam illicitos, numquam tolerandos cenſuerunt, in eaque re graviſſimè lapſum Covuar. *in practic. q. c. 35. n. 3.* & cæteros idem opinantes uno conſenſu affirmatum fuit.

33. Deciſio in cauſa Tarraconenſ. non poterat Paulo ſuffragari, quia præterquam quod Archiepiſcopus vigore Papalis reſcripti potuerat propria auctoritate poſſeſſionem oppidi de Reus apprehendere, & in capienda etiam poſſeſſione intervenerat conſenſus totius Univerſitatis, quæ ſpontè conſenſerat, ut poſſeſſio caperetur, propter quam excludebantur attenta, Creſcen. *dec. 17. in fine l. 1. tit. ut lite pend.* Peregr. *dec. 93. incip. In cauſa Pampilonenſis l. 1.* difficultatem tollebat, quia in eo caſu Archiepiſcopus vigore ejuſdem reſcripti Pontificis poterat invocare auxilium brachij ſecularis, ut ſecurius & tutius caperet poſſeſſionem, & reliqua conficeret, quæ ad eundem finem pertinebant, manifeſtum eſt autem iudices delegatos de iure communi poſſe recurrere ad iudices ſæculares, & invocare illorum brachium, ſive auxilium pro exequendis rebus ſibi commiſſis, *c. præpterea, de offic. deleg.* Nav. *in d. c. cùm contingat, de reſcript. remed. 1. n. 2. 3. & ſeq.* Idemque poſſe facere quemlibet alium, cui hoc eſſet reſcripto Pontificio ſpecialiter conceſſum, explorati iuris erat.

34. Dicebant inſuper Domini, quod licet prædictæ deciſiones Rotales, & aliæ ſimiles veræ ſint, nihilominus conſilia Regia, & alii iudices laici nihil aliud facere debent, præter exhibere nudum auxilium ad manutentionem: nam ſi ad alia procederent, recurſus eſſet illicitus, & cauſaret attentata, Lancell. *de attentatis, c. 4. limit. 1. n. 37. &* 38. ubi allegat aliquas deciſiones Rotales, & Mandoſ. *in tract. commiſſ. in formula 14. in ver. revocandi, ver. quartoquæro*, quamvis fateatur prædictas deciſiones eſſe juri, & rationi conformes; timet tamen, ne anſam præbeant Regibus, & quibuſvis Dominis temporalibus intromittendi ſe in cauſis beneficialibus, & rebus & perſonis Eccleſiaſticis.

35. Ex ſupradictis tamdem inferebatur iſtas deciſiones non potuiſſe Paulo Lezani ſuffragari, qui ſi pretendebat ſe gravatum debuerat omiſſo tribunali ſæculari recurrere ad immediatum ſuperiorem Eccleſiaſticum, vel ad Nuncium Apoſtolicum, *c. ſi Clericus 11. q. 1. c. filiis 16. q. 7.* ubi de Epiſcopo gravante recurritur ad Metropolitanum. Quod verò inibi additur de adeundo Rege, ſi Metropolitanus etiam remedium adhibere negligat, nec poteſt illos recurrentes tueri, cum ille recurſus nec poſſit, nec debeat fieri ad effectum obtinendi inhibitiones, aut comminationes pœnales contra Eccleſiaſticos, *ut ſupra* dictum eſt, qui neque ratione perſonarum, neque rerum ſuarum ſubjiciuntur juriſdictioni laicorum, Marian Socin. *in c. ſi quis Clericus, n. 28. & in cap. ſané, n.* 10. ubi reprobat Hoſtien. *de foro compet.*

36. Et ad omnium ſupraddictorum corroborationem dicebant Domini optimè facere deciſionẽ Rotæ 10. *de conſuet. in antiq.* ubi reprobatur conſuetudo Anglicana, quod Rex poſſit cognoſcere & habere juriſdictionem in Clericos. Meritò itaque pronuntiatum fuit Paulum propter talem firmam à iuſtitia Aragonum obtentam & uſum illius in ſententiam excommunicationis ipſo iure incurriſſe. Recenſere autem caſus particulares à iure permiſſos, in quibus liceat adire Magiſtratus ſæculares, non erat præſentis ſpeculationis, nam licet nõnulli ſint in jure expreſſi, in quibus nedum licet, ſed etiam oportet judices adire ſæculares, ut *in c. cæterum de judic. & in c. præſidentes, & in eius officium. §. compeſcendi, ver. denique, & verſ. ſtatuimus, de hæret. in 6.* in propoſita facti ſpecie ſatis fuit docuimus Paulum non habuiſſe recurſum in caſu à Jure Canonico permiſſo; qua autem nota cenſenda eſſet opinio Doctorum defendentium iſtos recurſus tamquam licitos, non erat hujus tribunalis, nec judicii, cùm cenſum ſuper doctrinarum & opinionum ad res præſertim Eccleſiaſticas pertinentiũ approbatione, vel reprobatione ad Romanũ Pontificem pertinere noſcatur, Turrecremata *in ſum. de Eccleſ. l. 2. c.* 107.

DECISIO ROTÆ coram R. P. D. Pegna.

In Brunduſina Gabella die 13. Februarii 1604.

§ 1. COmmunitas & homines terræ Mennæ Brunduſin. Dięceſis, ut ſubveniret urgentib. neceſſitatib. cēſus ſuper datiis panis, vini, & olei, & aliis redditib. impoſuerit in totum pro ſumma 57000. ducator, cum promiſſione, quam ſimul congregati tam communi, quàm proprio nomine fecerunt, quod prędictos cenſus, tamq; de propriis pecuniis emptos defenderent, & de evictione ſub hypotheca omnium bonorū obligari voluerunt, Anno 1544. eadem Univerſitas, datia prædicta ſuper cenſus fuerāt impoſita, ac omnes alios redditus & proventus publica citatione præcedente arrendarunr, ſeu locarunt Donato Antonio & Bernardino Domino ad 14. annos, cum pacto, quod intra dictum tempus prædictum debitum 57000. ducatorum extinguerent, quolibet ſcil. anno certam partem, interim verò ſolverent annuos fructus partis non extinctæ, & ulterius perſolverent etiam annuatim debita fiſcalia, & alia annua onera ejuſdem Univerſitatis. Interim cùm Donatus Anton. & Bernardinus majorem partem prædictorum ducatorum 57000. exrinxiſſent, & annua onera ſolviſſent, & multa de prædictis bonis hypothecatis in poteſtatem Clericorum deveniſſent, à quibus prædicti arrendatores exigere volebant eam partem & portionem, quam exigebant, antequam bona ad Clericos perveniſſent, & Clerici contribuere alicui ſolutioni debitorum fiſcalium, vel extinctionis debitis cenſuum recuſarant, moto judicio coram Archiepiſc. Brunduſino, ejus Vicarius pronuntiavit quod Clerici per decennium Præteritum pro tribus tertiis ſolvere in rebus emptis & donatis tenerentur, & in futurum quod poſſiderent, excepto ad titulum Ordinis ſacri, non tamen in fraudem, & pro debitis contractis bona empta & donata & patrimonialia tranſiviſſent cum oneribus ſuis, & Clericos teneri contribuere, non tamen ſi donatores & venditores fuiſſent ſolvendo, Rurſus eoſdem Clericos teneri pro bonis tenentibus contribuere, donec pervenirent ad Ordines ſacros de bonis donatis ad titulum ordinationis, Cauſa in partibus ſic deffinita in gradu appellationis introducta in Rota, dubitavi an ſententia Brunduſina eſſet confirmanda, vel infirmanda, Et quia articulus erat clarus, & exemplaris propoſita cauſa *die 5. Martii, & 7. Novembr.* 1603. ſolis arrendatariis informantibus non fuit capta aliqua reſolutio; quia Domini maturè conſiderare & intelligere voluerunt naturā bonorū, ſuper quibus imponſitur hęc onera, & ſimiliter naturā onerum fiſcalium, Denique in hac ultima propoſitione Rota contra arrendatores informantes reſpondendum cenſuit ſētentiam Brunduſini non fuiſſe confirmandam Clara eſt enim concluſio, Eccleſiaſticas perſonas non teneri ad gabellas, collectas, impoſitiones datias, & quælibet alia onera à laicis impoſita *c. non minus, & c. adverſus, de immun. Eccl. c. 1. eod. tit. l. 6.* Bero. latè *conſ. 31. incip. Conſultationibus lib. 1.* & fuit in Rota ſępè deciſum, & ſignanter in cauſa Valent. gabellę 4. *Nov* 1595. *& die* 29. *Jan.* 1595. coram Dom. meo Pamphil. *& die* 9. *Decemb.* 1598. cor. bon. mem. Orano, & in cauſa Corduben. gabellæ coram me *die Vener.* 19. *Jan.* 1607 & iſta concluſio adeò vera eſt, ut laici cogentes Clericos ad iſtas contributiones ſint excommunicati, ad effectum enim ut Clerici, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ legitimè poſſint ſubire iſta onera, & ad ea perſolvenda compelli, inſpecto jure Canonico ſequentia copulativè requiruntur, Primò ut adſit magna neceſſitas, cui aliàs facilè ſubveniri non poſſit, ut tunc Clerici cum laicis contribuant, probatur *in d. c. non minus*, ubi expreſsè notat Abbas *n 5. verſ. ſecundò requiritur, & d. c. adverſus, de immun. Eccleſ.* ubi Abbas *n. 4.* & clarius apparet *per Extravag Benedicti* XI. ſubſtitutio de immunitate Eccleſiaſtica, Secundò debet concurrere communis utilitas, vel ſaltem pietas, ut *in d. c. non minus, & c. adverſus*, & de pietate conſideravit text. *in l. ad extractio es, C. de ſacroſ. Eccl.* Tertiò oportet quod onus illud ſit tale, ut ad illud ſuſtinendum laici non ſufficiant, quia Clerici & Eccleſiæ ſolum tenentur cum laicis contribuere in ſubſidium, & ubi laicorum non ſuperſunt facultates, ut *in d. c. non minus. & c. adverſus* quas conditiones cōſideravit Benedictus *in d. Extrav. de immun. Eccl.* ibi, *Cæterum attendant ſollicitè Eccleſiarum Prælati & Clerici Lateran Concilii*, quòd in hujuſmodi ſubventionibus ſolum caſum neceſſitatis, aut communis utilitatis, ubi laicorum ad id non ſuperſunt facultates, deliberatione provida noſcitur expreſſiſſe, Quartò requiritur quod id onus hujuſmodi imponendum vocetur, & conſentiat Clerus, nec ſufficeret Epiſcopus cum Capitulo, quia quòd omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet. *c. cùm omnes, de conſt. c. quod omnes, de reg. jur. in 6.* & probatur *in c adverſus* ibi, *verum ſi quando fortè Epiſcopus ſimul cum Clericis*, & conſideret Abbas *in d. c. non minus, n. 4. & 5.* Quintò & ultimo in iſtis oneribus imponendis ad effectum ut Clericus teneatur, potiſſimum requiritur, ut Papa conſulatur, & ipſo conſulto, & non alias, Clerici contribuant, *d. c. adverſus*, ubi notat Abb *n. 5. v. 4. requiritur*, & ſic fuit expreſsè cautum per Benedictum XI. *in dicto Extravag. de immun. Eccleſiarum*, & meritò, quia ſi arbitrio Epiſcopi & Cleri hoc relinqueret, facilè contingerent hujuſmodi impoſitiones & onera per ambitum & preces Principum, & miniſtrorum laicorum quibus occurrere ſolent Romani Pontifices, qui aliter, quam cauſa cognita, ipſas facultates ut Clerici contribuant concedere ſolent, Poſtremò requiritur quod ad hoc onera, & impoſitiones ſolvendas poſtquam prædictis requiſitis concurrentibus impoſita fuerint, Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticę non à miniſtris laicis, ſed ab Epiſcopo ſuperiore Eccleſiaſtico compellantur, Princeps enim, & poteſtates ſæculares non poſſunt ſe in his intromittere. Ita Innocen. *in d. c. non minus; n. 6. verſ. quamvis ad ea.* Jaſon. *in l. ad inſtitutiones, n. 4. verſ. ad hoc tamen, & n. 6. verſ. quod verum credo, C. de ſacroſan. Eccleſiis*, & Innoc. & Bald. communiter ſequuntur Doctores, & ſignanter Abbas *in d. c. non minus, n. 18. verſ. dicitur tamen, de immunitate Eccleſiarum*, & Guidopap. *dec. 87. in fine, verſ. ſi tamen dictis viri*, & quamvis iſta non videantur pertinere ad iſtum caſum, in quo agebatur de ſolvendis oneribus rebus ipſis, ſeu bonis impoſitis, antequam perveniſſent ad manus Clericorum, adhuc remanebat periculum ſaltim ratione illorum onerum, quæ arbitrio Principum imponuntur, quo poſſent Clerici & Eccleſiæ tractu temporis gravari ad iſta onera perſolvenda.

2. Ad iſtud periculum evitandum informantes pro arrendatariis deducebant primò, quod bona de quibus agebatur, tranſire debuerant cum oneribus ſuis, præſertim cum eſſent hypothecata, gloſſa *in cap. 1. in ver. ſenioribus. de conſ.* Bald. *conſil.* 280. *vel. 2. ver. Nam cùm c. ſicut ſi perveniſſet, el. 2.* Ancharan. *conſ. 303. n. 3. in fine, verſ. ad hoc reſpondeo, & num. 4. verſ. & confirmatur*, Bellon. *conſ. 40. num. 6.* Theſaur. *deciſ. 234. nu. 9.* ubi affirmat ita bis fuiſſe judicatum, ſed hoc motivum non placuit Dominis, quia licèt poſſit procedere reſpectu onerum realium impoſitorum antea, quam bona pervenirent ad Eccleſiam: ſecus autem eſſe dicebant, quando onera, non eſſent merè realia, quia tunc ſi deveniant ad Eccleſiam, vel perſonas Eccleſiaſticas, non durant talia onera, quod ut manifeſtius intelligeretur, Domini diſtinguebant aliquos caſus.

3. Primus eſt quando poſſeſſionibus, prædiis, ſeu bonis propter bona ipſa inducuntur, ſive imponuntur onera, *ut l. Reſcriptio, §. fin. & l. minus §. matrim. de mun. & honorib.* & hoc caſu res onerata ad quemcumque perveniat, cum illo onere tranſit, & conſequenter Clericus ad quem pervenit, pro illis ſolvere tenetur, eſt enim onus illud certum, reale, & perpetuum, ita tenuit Innocent *in cap. non minus.* Calder. *conſ. 7. n. 2. verſ ſubdit tamen de conſtit.* Archidiaconus *in cap 1. de immunitate Eccleſ. lib. 6.* quem ſequuntur ibidem Joannes Andreas *num. 5. in princ.* & Geminianus *num. 9.* Abbas *conſ. 53. num. 2. verſ. certum eſt lib. 1.* Anchar. *conſ. 96. num. 6. verſ ceſſat autem* Ang. *conſ. 24.* Bartol. *in d. l. reſcripto, § ultimo, nu. 4 ff de mun. & honor. & in l placet. num. 59. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quem refert Alphonſus Alvarez *in ſpeculo juris Pontificii, c. 25. §. & quoad principalem, verſ. nam ſi dictum.*

4. Secundus caſus eſt quando impoſitio onerum non eſt perpetua & certa, ſed pro varietate negotiorum imminentiū, & immutatur illa impoſitio, quæ fit, ut dicunt præcitat. Doctores, pro ſolido, & libra, & tunc ſi res tali modo gravata perveniat ad Eccleſias, definit durare illud onus, *c. nov. 10. q. 1. c. 1. de jurepatr. l. 6.* Archidiaconus *d. ca. 1. de imm. Eccl. l. 6.* quē refert, & ſequitur Joannes Andreas *n. 5 in fine*, & Geminianus *ibid. n. 9. ver. tamen ſubdebat.* & Calder. *d. conſ. 7. de conſtit. num. 2. circa fin. verſ ſubdit. tamen*, & licèt Paulo poſt *verſ. iſta quidem*, idē Calder. conſiderata rei gravitate addebat, quòd iſta indigerent declaratione Summorum Pontificum, quoniam in Eccleſiarum læſionem poſſent talia ſtatuta emanare, ipſe tamen ſtatim inhærendo opinioni Jacobi Butrigar. & Bartol. ſupradictam adſtructionem amplectitur.

5. Tertius caſus, eſt quando iſta onera, ſeu collectæ & impoſitiones imponuntur ratione perſonæ tantùm propter bona, & iſto caſu, cùm non inhæreant rebus, ſed ratione perſonarum potiſſimum imponuntur conſequenter non poſſunt imponi niſi ſubditis, hoc eſt, civibus, & incolis, *l. ſcriptum. §.* ubi gloſſa. *ff. de mun. & honor.* Undè cum Clerici non ſint ſubjecti, non poſſunt talia onera imponi, nec ipſis, nec Eccleſiæ, ſive antea quam provenirent ad Eccleſiam, fuerint impoſi-

impoſita ſive poſtea. Ita præcitati Doctores, & ſignanter Geminianus *in d.cap.1.de immunitate Eccleſ. num. 9. in fine*, ubi concluditur ex hoc patere reſponſum ad omnia jura, quę in contrarium poſſent allegari, quia loquuntur in prædiis tributariis, & ſic quando onera ſunt annexa rebus, & non perſonis.

6. Cùm ergo impoſitiones cenſuum, de quibus agebatur, non eſſent onera certa & ordinaria ac perpetua, nec propriè realia Clerici, & Eccleſiæ ad quas iſta bona perveoerunt, non tenebantur ad eorum ſolutionem. Idem judicium fuit de ſolutionibus fiſcalibus; nam licet informantes pro arrendatoribus contenderent eſſe onera perpetua, conformia, & conſueta ſolvi ab habitatoribus pro tuitione maritimarum navium, & militum ſtipendiis juxta æſtimationem, & deſcriptionem antiquitus in cataſtis factam, quia tamen præcitati Doctores affirmabant tales deſcriptiones, quæ ſunt pro ſolido & libera non eſſe perpetuas, ſed mutari pro varietate negotiorum imminentium, ita Eccleſię, & perſonæ Eccleſiaſticæ ad iſtas ſolutiones non teneri, licèt ad illas pervenerint bona hujuſmodi ſolutionibus gravata, *cap. 1. de immunitate Eccleſiarum*, *lib. 6.* ubi Archid. Joannes Andreas & Geminianus *num. 9. Clementin... de cenſibus.* & eſt communis opinio. Et ex his meritò fuit concluſum contra arrendatarios, & ſententiam Brunduſini fuiſſe revocandam.

DECISIO ROTÆ
coram doctiſ. Domino meo Coccino Decano

In una Romana domus de Scapuciis die 19. Ianuarii 1611.

§. 1. DOmini poſt maturam cauſę diſcuſſionem cenſuerunt non eſſe locum Ægidianę, quia ex defectu poteſtatis ſtatuentis non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas, & earum bona, ut ſæpè cenſuit Rota, ut in deciſion. allegatis per modernum Eugubinum *in. conſ. 20. n. 8. vol. 2.* bona enim Eccleſiæ dicuntur ſancta Sanctorum, *cap. nulli liceat*, *& cap. quicumque 12. queſt. 2.* & dicuntur patrimonium Chriſti, *cap. cum ex eo, de elect. in 6.* latè Pelin. *in cap. conſtitutus, num. 19. de reſcrips.* & propterea habeus juriſdictionem laicalem taotùm, in illis nullam habet poteſtatem, *cap. quæ in Eccleſiarum, & cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſt.* & utrobique notant Doctores omnes, qui defectus poteſtatis intrat etiam in caſu, de quo agitur: quia licèt agatur de utili dominio inter laicos, tamen cùm ſit connexum, & dependens à dominio directo, quod eſt magis dignum, & eſſectus, ac qualitas quædam ipſius, quę non poteſt eſſe ſine ſubjecto, ut poſt Bart. *in Extravag. qui ſint rebelles, in ver. rebellando, num. 17.* dicit Jaſ. *in conſ. 76. n. 14. lib. 1.* & latè probat Bero *in cap. quæ in Eccleſiar. num. 10. de conſt.* & ideò ratione connexitatis, tale judicari debet, quale eſt directum, *cap. translato, de conſt. cap. præterea*, & *ibi* gloſſ. *de officio deleg. l. 2. ff. de juriſd. omn. jud.* latè Catelian. Cotta *in ver. connexorum*, in ſpecie quòd cognitio cauſæ annexæ ſpiritualibus ſpectet ad iudices Eccleſiaſticos, eſt text. expreſſus *in c. quanto*, & ibi latè gloſſ. *in ver. connexa*, & DD. omnes, *de judice.* & propterea videmus quod ratione connexitatis illud, quod eſt radicatum in pupillo extenditur ad majorem, *l. ſi communem, ff. quemadmodum ſervit. amit.* & quòd eadem ratione, ſi cauſa eſt communis inter laicum & Clericum forus Clerici extenditur ad laicum, Bart. *in l. præcipimus*, *in §. eod. num. 1. Cod. de appell.* & ſi res eſt communis Epiſcopo & Capitulo ſi Epiſcopus moritur, non currit pręſcriptio contra Capitulum, Abb. *in cap. 1. de præſcript. num. 4.* & privilegium illius, qui habet vocationem munerum, extenditur ad ſocium, gloſſ. *in l. fin. C. de muner. & honor. lib. 10.* & alia quamplura exempla adducit Andreas Siculus *in conſ. 1. nu. 38. & ſeq. lib. 2.* & prædicta tantò magis procedunt in caſu, de quo agitur, quia omnes cauſæ iſtius dominii utilis ſpirituales ſunt, & propterea ab eis recipit judicium, Cardin. *in Clem. per litteras*, *num. 12. quæſt. 15. de præben.* Efficiens enim eſt Eccleſia, materialis bona ipſa Deo dicata, finalis verò utilitas ipſius Eccleſiæ. Ita arguunt, & concludunt Bero *in cap. quæ in Eccleſiarum*, *num. 9. & ſeq.* & præſertim *num. 12. de conſt.* Salvian. *conſ. 9. num. 23.* & pro iſta ſententia videtur bonus textus *in cap. cæterum* ubi Abb. *in princ. de judic.* quem allegat. Bero *loco præcitato*; ubi lis inter vaſſallos terminanda eſt, per Dominum feudi, etiam quòd ſit Eccleſiaſticus, & hanc quoque ſententiam ſecuti ſunt Fulgoſ. *in conſ. 166. numer. 3. verſ. 5. quia*, & *col. penult. in princ. verſ. rurſus*: ubi quòd judex laicus nullo pacto poteſt ſe intromittere, etiam quòd agatur de utili dominio inter laicos. Cardin. *in conſ. 92. nu. 8. in fin. verſ. inſuper*, Calder. *conſ. 15. nu. 1. de judic.* Rebuff. *de decimis, q. 10 num. 1.* Cuman. *conſ. 41. num. 2. verſ. Sed his non obſtantibus*, Campeg. *inter conſil. 2. num. 35. verſ. & hoc*, *quia feudatarius vol. 1.* Ægid. *conſ. 40. num. 3. in fin. verſ. & eſt ratio*, & hæc videtur eſſe opinio Franciſci de Tigrino, & Huberti de Bobio, ut colligitur ex traditis per Joan. Andr. *in c. quoniam frequenter, num. 34.* per Butr. *in §. quòd eſt ſuper*, *num. 19. verſ. ſi autem venit*, & per Abb. *in §. in aliis. num. 28. ut lite non conſtet.* pro qua poſſunt etiam allegari, quia in effectu hoc ſentiunt, Federic. de Sen. *conſ. 245. num 3. verſ. ſine præjudicio veritatis*, Gemin *in cap. fin. num. 14. de foro compet in 6.* Ancharan. *in cap. ea, quæ, num. 12. de reg. jur. in 6.* Bologn. *in addit. ad conſ. Joan. de Anan. 84. num. 7.* Alvar. Valaſc. *de jure emphyt. quæſt. 39. numer. 14. verſ. & idem ſi durante emphyteuſi.*

2. Et prædicta corroborantur etiam alia optima ratione, quia paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, *cap. 2. de conſtit. in 6.* quod argumeutum ponderat Bero *in d. cap. quæ in Eccleſiarum num. 12.* Sed ſic eſt quòd laicus nullo pacto poteſt ſtatuere ſuper utili dominio rei emphyteoticæ Eccleſiæ, ut ex textus clarus *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum, de conſt.* & iſte eſt germanus intellectus illius textus, ex allegatis per Riminald. *ibid. num. 2. verſ. ſecundus verò fuit*, *cum pluribus ſequen. uſque ad num. 13.* & quamvis dici poſſet hoc eſſe verum, quando agitur de mutatione vaſſali, quia tunc agitur de præjudicio Eccleſiæ, tamen conſiderabant Domini, quod circa validitatem ſtatuti inter alia, duo poſſunt conſiderari, ſcilicet defectus poteſtatis ſtatuentis, & præjudicium Eccleſiæ: ut *in d. cap. quæ in Eccleſiarum*, & habetur etiam *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſt.* & eſt conſiderat. Bero *in d. cap. quæ in Eccleſiarum, num. 9.* in ſtatuto autem diſponente ſuper utili dominio laici, concurrit præjudicium Eccleſię propter mutationem vaſſali, Campeg. *inter conſil. Bruni conſil. 2. numer. 36. verſ. & ideò non poſſunt ſtatuere*, Reminald. jun. qui latè hoc probat, & multos allegat *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum, num. 12. de conſt.* & dicit *ibid.* Bero *dict. num. 9.* concurrit etiam defectus poteſtatis ratiooe connexitatis, quam habet, dominium utile cum directo, ut *ſupra* dictum fuit, & probat Bero *loco proximè citato*, *ver. alia quaque ratione*, & in ſpecie, quòd ſtatuta laicorum non comprehendant utile dominium in bonis emphyteoticis, tenuerunt Card. *conſ. 2. num. 1. verſ. Item in hæreditate* Bald. *in authent. ſi quas ruinas, nu. 9. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Campeg. *inter con. Bruni con. 2. n. 34.* ubi quòd iſta opinio eſt verior. Abb. *conſil. 72. in primo. lib. 1, & in cap. quæ in Eccleſiarum, num. 2. in 3. not.* ubi etiam Bero *num. 8.* & Dec. *num. 6. de conſtit.* Salvian. *conſil. 9. num. 25* Bald. *conſil. 300. num. 1. & 4. lib. 1.* Jaſ. *conſil. 152. num. 9. lib. 4.* Cuman. *conſil. 41. num. 2. verſ. ſed his non obſtantibus*, & eſt de mente Caſtren. *in conſil. 146. ibid. princ. & conſil. 300. col. 2. in fine*, *verſ. & idem ſi tenor. lib. 2.* dum dicit in ſucceſſione feudi emphyteuſis non eſſe attendendum ſtatutum loci, ſed tenorem inveſtituræ.

3. Non obſtant in contrarium adducta, & primò, quòd dominium utile non eſt Eccleſię, ſed laici inveſtiti, & ideò judex laicus eſt judex competens, quia connexitas quam habent iſta dominia inter ſe, non efficit, quin utile dicatur proprium laici non autem Eccleſiæ, & licèt inſeparabile videatur à directo, tamen poteſt diverſo jure cenſeri eo modo, quo una & eadem res poteſt diverſo reſpectu, imò ratione diverſarum perſonarum diverſimodè judicari, ut in puncto dicit Surd. *in conſil. 358. num. 19. verſ. nec movet. lib. 3.* Nam fuit reſponſum quòd licèt ſit verum, quòd aliquando una & eadem res poſſit diverſo jure cenſeri, hoc tamen procedit, quando reſpectu diverſæ perſonæ, vel diverſo reſpectu concurrit diverſitatis ratio; ſecus autem, quando eadem ratio concurrit, ut declarat Abb. *in cap. cum in* [illegible], *nu. 7. verſ. ſolutio ex diverſitatis rationibus*, *de decim.* Dominium autē utile non poteſt diverſimodè conſiderari reſpectu Eccleſiæ, & laici, cùm ſemper remaneat annexum cum directo: nam per conceſſionem factam laico actualiter non ſeparatur à directo, ſed per quamdam fictionem intellectus, ut dicitur de jure patronatus, *gloſſa 1. in cap. piæ mentis 16. qu. 7.* quam ſequitur Andr. Siculus *in cap. quanto*, *num. 16. verſ. & ita dicitur*, *de judic.* quæ operatur, ut dominii utilis capax ſit laicus, non autem quòd ita efficiatur laicale, ut judex laicus ſit judex competens, imò cognitio præſervatur judici Eccleſiaſtico, Alex. *conſil. 58. in fine, lib. 1.* & in propriis ter-

minis Bero *in d. cap. qua in Eccleſiarum*, *nu.* 9. *verſ. aliæ quoque de conſtit.* & ſic ceſſat argumentum Surdi *in d. conſil.* 338. *num.* 9. quòd bona ſunt perſonarum acceſſoria, quia hoc eſt verum, quando res omninò transfertur, ſecus autem quando ſolum dominium utile, quod remanet connexum cum directo, & ideò non poteſt diverſo jure cenſeri, ut dictum eſt.

4. Nec prædicta reſponſio poteſt elidi, ex quo aliqui voluerunt cauſam poſſeſſorii beneficii poſſe tractari coram judice ſæculari, & tamen poſſeſſio eſt connexa cum proprietate ſpirituali, quo argumento utitur Surd. *ubi ſuprà numer.* 25. quia nedum tollitur objectum, ex rationibus prædictis, & ex adductis per Bero *in d. cap. qua in Eccleſiarum*, *num.* 12. *in fine*, ſed ex quo communis ſententia eſt in contrarium, ut teſtatur Auſrer. *in addit. ad deciſ. Capellæ Tholoſanæ* 471 *incip. Item fuit quæſitum*, & de communi etiam teſtatur Alvar. Valaſc. *conſultatione* 93. *num.* 3. eam ſequitur etiam Guilielmus de Bened. *in cap. Raynutius in ver. & uxorem*, *deciſ.* 2. *num.* 38. & infiniti, qui poſſent allegari, & ſemper etiam approbavit Rota, ut *in deciſ.* 4. *de lit. conteſt. in antiq.* quam ad punctum allegat Auſrer. *ubi ſuprà*, & eſt etiam deciſ. Putei 361. *in fin. lib.* 1. & fuit ſæpiſſimè reſolutum, & ſignanter in cauſa Oſcen. Canonicatus 1. Decembris 1595. coram Reverendiſſimo Domino meo Decano.

5. Non obſtat quòd etiam in puncto plures Doctores, videantur tenere contrarium, ſcilicet quòd judex laicus poſſit cognoſcere ſuper tali dominio utili inter ipſos laicos, quia iſtorum Doctorum authoritates facilè tolluntur, Nam Albert. Brun. *de ſtat. art.* 8. *ante num.* 107. *verſ. & faciunt hæc*, qui pro iſta opinione allegatur, nihil firmat, ſed ſolùm refert opinionem Uberti de Bobio, & Franciſci de Tigro, quos malè intellexit, quia ipſi pro contraria ſententia poſſunt allegari, ut ex Butrio, & Jo. Andr. & Abb. *ſuprà* dictum eſt, & propterea Surd. *in d. conſ.* 338. *num.* 17. dum allegat. Brun. decipitur, Abbas verò *in c. quoniam frequenter*, §. *in aliis*, *num.* 28. *lit. non conſtet.* licèt videatur quòd Clericus veniens ad cauſam pro defenſione emphyteotæ, non poſſit declinare juriſdictionem; tamen eſt advertendum, quòd impreſſio eſt mendoſa, quia Spec. *de primo decreto*, §. *reſtat videre*, *num.* 24. & 25. quem ipſe allegat, expreſsè tenet, quòd judex laicus non eſt judex competens Clerici venientis ad cauſam, etiam quòd renuntiet privilegio fori, & in omnem eventum dictum Abbatis eſſet contra gloſſ. *in cap. Clericus nullum* 11. *quæſt.* 1. *in ver. ſæcularem*, Cumanus autem *in conſil.* 84. eſt ſibi contrarius *in d. conſil.* 41. *num.* 2. *verſic. ſed his non obſtantibus*, & in eodem caſu Cumani, contrarium conſuluit Fulgoſ. *in conſ.* 166. *locis præcitatis.* Deciſio verò in cauſa Auximana bonorum 19. Jan. 1604. licèt in terminis dicat, quòd eſt locus Ægidianæ, quando agitur de utili dominio inter laicos; quia perſonæ ſunt ſæculares, nec agitur de bonis, ſed ſuper poſſeſſione inter ipſos laicos, non firmat, quòd cauſa poſſit cognoſci coram judice laico, ſed firmat potius, quod Ægidiana habet locum coram judice Eccleſiaſtico quando agitur inter laicos, quod non eſt verum, quia Ægidiana reſpicit ordinatoria judicii, & ideò ſervandum eſt jus fori, Conrad. de Ægid. *limit.* 4. *art. cant. reintegranda num.* 11. & 12. In foro autem Eccleſiaſtico, ut dictum eſt, non habet locum Ægidiana, & propterea cùm prima vice illa deciſio fuerit allegata in cauſa Sabin. villetarum. 9. Junii 1606. coram me, in qua agebatur de utili dominio inter laicos, & dubitabatur an eſſet locus Ægidianæ Rota voluit videre de juſtitia mandati de manutenendo, ut in poſitionibus, & diariis dominorum fuit annotatum quia cùm Rota habeat utramque juriſdictionem, nempe Eccleſiaſticam & laicalem, cùm cogeretur de utili dominio; ſuſtinebamus vices judicum Eccleſiaſticorum, & propterea erat ſervandum jus fori Eccleſiaſtici.

6. Neque facit alia ponderatio, nempe quòd ſi paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, multi Doctores tenent, quòd Princeps laicus poteſt ſtatuere ſuper utili dominio, dummodò non lædatur Eccleſia, & abſque illius præjudicio, quos allegant Tiraquell. *de retract. lig. uag. gloſſ.* 13. *num.* 8. Surd. *in conſil.* 338 *num.* 14. *in fin. ver.* 4. *quod ſtatuta laicorum*, & Alvar. Valaſc. *de jure emphyt. quæſt.* 17. *nu* 12. & hoc etiam reperitur ſcriptum in quadam annot. bonæ mem. Orani in cauſa Mediol. bonorum 13. Novembr. 1596. Nam dixerunt Domini quòd Anchar. *in conſil.* 125. *num.* 7. & *in conſil.* 443. *num.* 2. & 3. fuit auctor iſtius opinionis, & ideò reſolutio pendet ab intellectu Anchar. qui verè loquitur in caſu, quo emphyteuſis fuerat acquiſita pro hæredibus, & movetur primò, quia aderat ſtatutum per quod fœminæ excludebantur, undè ſubdit quòd ex eo, quòd fœminæ non poterant eſſe hæredes, non erant ſucceſſibiles in emphyteuſi acquiſita pro hæredibus, & ſecundò movetur, quia patet acquirendo pro filiis, vel liberis, non cenſetur acquiſiviſſe pro fœminis, quia cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitione ſtatuti, & eodem modo acquirere, & ita intelligit & declarat Anchar. Socin. jun. *in conſil.* 71. *numer.* 43. *uſque ad fin. libr.* & Brun. *de ſtat. art.* 8. *num.* 106. *in princ.* & ita illum etiam intellexit Rota in cauſa Romana domus S. Ludovici 27. Novembris 1601. coram Reverendiſſimo Domino meo Decano, & coram me in cauſa Romana emphyteuſis 18. Maii ejuſdem anni, & 28. Novembris 1603. & aliàs ſæpius, & quamvis Anchar. ſubdat quòd ſtatutum non diſponit ſuper rebus Eccleſiæ, ſed ſuper utili dominio, quod eſt laicorum; tamen eſt advertendum, quòd non loquitur de ſtatuto in ordine ad utile dominium, ſed de ſtatuto in ordine ad intentionem acquirentis, quæ intentio acquirentis ut maſculis extantibus fœminæ non ſuccedant, non lædit Eccleſiam, cùm ipſius non interſit, ut patet magis acquiratur uni, quàm alteri ex filiis, ſed non propterea dicitur, quòd ſi pater acquirat pro filiis maſculis, & fœminis, ita ut omnes inſimul ſuccedant ſtante ſtatuto excluſivo fœminarum fœminæ non poſſint ſuccedere, quia hoc eſſet contra juris communis regulas, ſecundùm quas tenor inveſtituræ eſt ſervandus, & non ſtatutum loci, ut per Caſtrenſ. *locis ſuprà allegatis*, & Doct. qui generaliter ponunt iſtam concluſionem, quòd ſtantè ſtatuto excluſivo fœminarum, fœminæ in emphyteuſi cenſeantur excluſæ, non fundant ſe in ſtatuto, ſed in intentione acquirentis; qui præſumitur in acquirendo ſe conformare cum ſtatuto, ut Bart. *in l. ut juriſjurandi*, §. *ſi liberi*, *num.* 5. *ff. de oper. libert.* Clar. *in* §. *emphyteuſis*, *quæſt.* 32. *ver. ſed pone*, qui alios allegat. Decian. *conſil.* 30. *num.* 49. & *ſeq.* Curt. jun. qui de communi teſtatur *in conſil.* 31. *num.* 3. & dixit Rota in præcit. deciſ. Romana domus S. Ludovici, & Rom. emphytheuſis.

7. Et ſecundùm ſententiam Anchar. ſunt intelligendi DD. qui allatis præfactis rationibus ipſum ſimpliciter ſequuntur, nempè Alexand. *conſ.* 9. *num.* 1. *lib.* 5. & *conſ.* 27. *n.* 4. *in fin. vol.* 6. & Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum*, *nu.* 95. *de conſtit.* Dec. *in auth. Caſſa*, *num.* 9. *C. de ſacroſ. Eccl.* & *conſ.* 139. *num.* 2 *verſ. nec obſtat*, & *in cap. qua in Eccleſiarum. num.* 20. *de conſ.* Pariſ. *conſ.* 22. *num.* 86. *vol.* 2. & addit. ad Dec. *in cap. qua in Eccleſiarum*, *num.* 20, *in verbo Eccleſiæ*, *de conſt.* & meritò quidem: nam ultra quòd hoc colligitur ex verbis ipſorum Doctorum, intrat quoque alia ratio, quòd Doctor eſt intelligendus ſecundùm ea, quæ allegat Roman. *conſ.* 211. *num.* 5. *verſ. quo ad ult.*

8. Alii verò Doctores, aliqui vel torquent Anchar. vel & ſecundùm ipſum intelligi poſſunt; alii vero loquuntur in caſibus particularibus, in quibus ſunt reprobati, alii poſtremò non tangunt iſtam difficultatem, & in primò genere ſunt Barbat. *in conſ.* 14. *colum. fin. verſ. ad hoc reſpondeo*, *lib.* 1. Brun. *de ſtat. loc. ſup. alleg. verſ. item illa ampliant.* Ruin. *conſ.* 70. *nu.* 11. *vol.* 5. Marcabrun. *conſ.* 26. *n.* 113. Burſat. *conſ.* 56. *n.* 12. *vol.* 1. Menoch. *de arbitr. caſu* 18. *n.* 9.

9. In ſecundò verò genere ſunt Caſtr. *conſ.* 194. *lib.* 1. qui tenet quòd ſtatutum Florentiæ de prohibita alienatione rei communis irrequiſito conſorte habeat etiam locum in donatione juriſpatronatus; ſed nihil probat, cùm res ipſa demonſtret auctoritatem hujus conſilii, contra quod in ſpecie eſt conſ. Gemin. 97. *per tot.* in quo concludit contrarium, tam ex defectu voluntatis quam poteſtatis ſtatuentium, Socin. *in conſ.* 99. *n.* 2. *vol.* 2. qui dicit, quòd circa ſolutionem canonis eſt attendendum ſtatutum, & conſuetudo loci, in quo debet fieri ſolutio, nihil etiam probat, quia non valet ſtatutum, & conſuetudo in præiudicium Eccleſiæ, *cap. cum cauſam*, *de re jud. cap.* 1. *de conſuet. cap. Clericus laicus*, *de immun. Eccl. in* 6. & iſta conſuetudo dicitur proxima ſacrilegio, Bald. *conſ.* 9. *n.* 9. *verſic. non valeret*, *l.* 1. Ruin. *conſ.* 156. *n.* 6. *lib.* 4. ubi quòd conſuetudo non valet ex cauſa efficienti, quia ſicuti laici non poſſunt ſtatuere, ita nec conſuetudinem inducere oneroſam Eccleſiis. Purpuratus verò *in conſ.* 352. *num.* 9. *verſ.* 3. *contingit*, qui loquitur ad effectum, quòd utile dominium poſſit collectari; nec etiam facit, quia in contrarium eſt doctrina Bart. *in l. privato*, *n.* 2. *C. de excuſ. muner. lib.* 10. ubi etiam poſt Angel. Joan. de Platea *circa med. verſ. dicit etiam hic Angel.* Caſſan. *in conſuet. Burgund.* §. 4. *gloſſ.* 6 *ſup. ver. text.* & *ſupporter la moitie verſ.* & *intellige prædicta num.* 6. Thomas Parpalia *in repetit. l. placet*, *num.* 73. & *ſeq. Cod. de ſacroſ. Eccl.* Ægid. de Thomatis *de collectis in* §. *Pauperes an aliquib. n.* 29. & *ſeq.* Iaſ. *in l.* 1. *n.* 31. *C. de jure emphyt.* & habetur ponderoſiſſimum conſ. Sylviani 9. *per tot.* ubi latè & doctè, etiam in caſu Purpurati loquuntur Surd. & Alvar. Valaſc. qui fuerunt quodammodo novatores iſtius opinionis, & propterea conantur fundare intentionē ſuam defendendo prædictas concluſiones.

10. In tertiò verò genere ſunt Afflictus *in c. Imperialem*

præte-

præterea inter num. 9. de probib. feud. alienat. per Frid. qui dicit conſuetudinem eſſe ſervandam, quòd dominus feudi Eccleſiaſticus cognoſcat de feudo Eccleſiæ tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, quia iſta conſuetudo eſt ſecundum diſpoſitionem juris, & propterea Afflict. non facit ad punctum, Socin. jun. in conſ. 71, num. 13. vol. 1. qui facit motivum, ſed concludit cum Anchar. quem etiam declarat, ut ſuprà dictum eſt, & ideò non debuiſſet allegari, Caſtrenſ. in conſil. 290. in fine lib. 3. loquitur io terminis illius quæſtionis de his, quæ competunt Clericis, non uti Clericis, ſed ut cuilibet, de qua per Bart. in l. cunctos populos, q. 5. n. 28. & ſeq. C. de ſum. Trin. & fid. Cath. de qua quicquid dicendum ſit, non facit ad propoſitum, Riminal. ſen. conſ. 447. n. 20. vol. 3. & Alba conſ. 28. n. 6. abſolutè non tangunt iſtam difficultatem.

11. Non obſtat annotatio bo. me. Orani in cauſa Mediolanen. bonorum, quia illa non eſt deciſio Rotæ, ut patet ex ejus initio inibi. Domini per viam inclinationis amplexi ſunt deciſionem factam ſub die 20. Maij, ad favorem domini Commendatarii, Rota enim non facit deciſiones per viam inclinationis; ſed in iſtis caſibus eſt in arbitrio ponentis, ſi aliquid annotare velit, memoriæ ſuæ cauſa, & tantò magis, quia in priori deciſione hujuſmodi concluſio oon reperitur firmata. Præterea unus ex dominis, qui tunc temporis erat in Rota, affirmabat quod viſa hujuſmodi aonotatiooe Rota illam non agnoſcit pro ſua.

DECISIO ROTÆ
coram D. meo Merlino.

In una Albenſis Gabella die 28. Junii 1630.

§. 1. JUdex Taurinenſis condemnaverat Archipresbyterum Eccleſiæ Gorzonii ad onera realia ordinaria certa, & invariabilia in favorem communitatis dicti loci pro prædiis ejuſdem Eccleſiæ, quam ſententiam in hac parte omninò revocaodam eſſe Domini cenſuerunt. Certa eſt enim Theologorum, Caoniſtarum, & Juriſconſultorum propoſitio, quam & nemo ex Catholicis audet impugoare, bona Eccleſiaſtica immunia eſſe, & libera ab oneribus, & tributis impoſitis per Communitates, & principes laicos, Ita definitum eſt in Concilio Lateranenſ. ſub Alex. III. p. 1. c. 19. ſub Iooocc. III. cap. 46. & habetur in cap. non minus, ubi Conſules, & alii Magiſtratus, Eccleſiaſticis, & eorum bonis collectas, & pedagia imponentes anathemate feriuntur, & in cap. adverſus de immun. Eccl. & in c. 1. & 3. eod. tit. in 6. & in cap. quamquam, de cenſib. in 6. & in Clement. unic. de immun. Eccleſ. quę ſanctiones innovatæ fuerunt per ſacrum Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 20. de reform. Romanique Pontifices, quotannis io Bulla Cœnæ §. 18. hujuſmodi pedagia imponentes, & exigentes cenſuris coercent, & Conſtant. primus Imperatorum palam Chriſtianis immunitatem hanc Eccleſiaſticam, ſive potius illius uſum exhibuit, ut apud Euſeb. lib. 10. hiſt. Eccleſ. cap.... & in orat. de laudib. Conſtant. ſublatiſque Ethnicis oeminem ex Orthodoxis, & illibatæ Religionis Imperatoribus tributum, de bonis Eccleſiarum exegiſſe obſervat Cardin. Baron. tom. 3. annal. ſub anno 387 nu. 13. & Juſtinianus etiam hanc Clericorum immunitatem, vel reſpectu bonorum edicto ſancivit; ut in leg. ſancimus 20. Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & Feder. in auth. Item nulla communitas, Cod. de ſanctiſſ. Epiſc. Nec à jure poſitivo, & imperatorum liberalitate, ſed immediatè à jure divino ortum habuiſſe hujuſmodi immuuitatem reſpectu etiam booorum, fatendum eſt, ut diſertis verbis aſſeritur in c. quamquã, de cenſ. ih., *Eccleſia Eccleſiaſticæ que perſonæ, & res ipſorum non ſolum jure humano, quinimmo & divino à ſæculariũ perſonarum exactionibus ſint immunes*, & in Concil. Trid. d. ſeſſ. 25. c. 20. de reform. dicitur: *Immunitas hæc Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus inſtituta eſt*, quibus verbis apertè diluitur callida quorundam interpretatio, qui putarunt verba; de quibus in d. c. quamquam, ibi, *de jure divino, & humano intelligi poſſe de jure poſitivo, ſcilicet canonico, & civili*, Nihilque refert hanc immunitatem reſpectu bonorũ oculariter non legi ſcriptam in ſacris Scripturis, quia ut juris divioi dicatur, ſat eſt, quòd ex teſtimoniis, vel exemplis & ex ipſa ſacra pagina depromptis, vel traditione Eccleſiæ deducatur, prout egregiè hæc immunitas deducitur ex Gen. c. 47 ubi Joſeph Prorex Pharaonis, Sacerdotes, & eorum agros, etiam eis à Rege traditos in primæva libertate dimiſit, quamvis reliquos totius populi ſervituti Regis ſubegerit, & meminit etiam Joſeph. de antiq. Jud. lib. 2. cap. 4. & Diodor. Sicul. in 2. lib. hiſtor. & Hærodotus in Euterp. lib. 2. Hinc appoſitè in dicto Conci. Later. de quo in ca. non mirum, de immunit. Eccleſ. in 6. inſertur, non decere eccleſiam Dei minus liberam eſſe tempore Principum Chriſtianorum, quàm fuerit tempore Pharaonis: imò & addi poteſt tempore etiam Ethnicorum, qui Flamines, Augures, Salios, Fæciales, alioſque Sacerdotes unà cum bonis ipſorum immunes, & liberos à tributis reddebant, ut obſervat, & inde ad propoſitum noſtrum arguit Præpoſitus in cap. ſi tributum, n. 5. & ibid. Cardin. 11. quæſt. 1. & ſequitur Joan. Anton. de Nigr. in repet. Extravag. unicæ n. 243. de vita, & honeſt. Cleric. Plot. in addit. ad ult. conſ. Laudenſ. ſub. num. 8. Aliaque exempla deduci poſſunt ex 1. Eſdr. c. 7. & Numer. c. 3. & luculentius teſtimonium patet apud Matth. cap. 17. ubi filius Regis, qualis eſt Chriſtus, qui eſt filius Regis Regum, eximitur à tributo Principis, Eccleſiam autem, & Eccleſiaſticas perſonas, tamquam ſponſam, familiareſque, & domeſticos Chriſti eadem prærogativa inferunt D. Hieron. ib. & D. Auguſt. lib. 1. qq. Evangel. q. 23. Joan. Antoo. Niger in repet. extravag. unic. nu. 223. de vita, & honeſt. Cleric. & doctè Suarez ad Regem Angliæ de immun. Eccl. lib. 4. c. 5. nu. 12. & cap. 8. nu. 16. quæ teſtimonia, & exempla ad hanc rem rectè perpendunt Card. Bellarm. contrav. tom. 2. lib. 1. de Cleric. cap. 28. in 4. & 5. propoſitione: ubi pluribus comprobat hanc immunitatem eſſe de jure divioo, & idem firmarunt Joan. Montaig. de collat. Parlam. p. 2. n. 11. Burſat. conſ. 42. nu. 1. lib. 1. & conſ. 186. n. 8. lib. 2. Borell. conſ. 44. num. 1. Plot. in add. ad ult. conſ. Laudenſ. n. 8. Everard conſ. 3. nu. 23. ad fin. Ceval. comm. contra commun. q. 899. num. 39. & 42. Cabed. deciſ. 83. n. 19. p. 2. Thom. Boz. de jure ſtat. Eccl. libert. lib. 4. cap. 8. plenè Paulus Comitol. reſponſ. moral. lib. 1. c. 97. nu. 6. & ſeq. Suarez ad Regem Angliæ, d. lib. 4. c. 8. num. 9. qui alios plures enumerat, & bona dum Eccleſiis traduntur eo ipſo eximuntur à dominio, & poteſtate laicorum, & ex ſpeciali jure ſub dominio Chriſti domini conſtituuntur. Nec per metaphoram, ſed per omnimodam proprietatem, ita ut tale dominium Chriſti in his bonis Eccleſiarum ſit proximum, & immediatum, illique dicatur acquiſitum tanquam principali domino, ut per Innoc. in cap. cum ſuper, num. 3. de cauſ. poſſeſſ. & propr. & in c. verum, n. 2. de for. compet. Afflict deciſ. 361. num. 22. & ſeq. & poſt Suarez d. lib. 4. c. 17. nu. 9. cap. 18. num. 5. & 7. & cap. 21. num. 5. pluribus comprobat Comitolus reſponſ. moral. lib. 1. cap. 70. & 71.

2. Unde ſi Chriſtus Dominus omninò immunis fuit à tributis, ut ad literam habetur apud Matth. 17. & ibi notant SS. Hieron. Chryſ. & Ambroſ. Atque alii per Suarez d. lib. 4. cap. 5. n. 1. in fine. Conſequens eſt etiam bona Eccleſiarum, quæ ſubſunt immediato, & proximo dominio Chriſti Domini, immunia eſſe ab omnibus tributis, ut per eumdem Suarez lib. 4. c. 18. n. 5 & 7. c. 21. n. 5. ubi quòd hoc eſt valdè conſentaneum divinitati, & excellentiæ perſonæ ſuæ. Præterea ſi bona patrimonialia Clericorum etiam laicalia ſunt immunia ab oneribus laicalibus, ob dignitatem perſonarum, quæ dignitas perſonæ influit immunitatem in ipſa bona, illa enim adhærent perſonæ Clerici, nec perſona dici poteſt plenè, ac perfectè exempta, niſi etiam illius bona exempta ſint. Ita Abb. Dec. Felin. & alii Canoniſtæ communiter in cap. Eccleſia S. Mariæ, & in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut. Bald. in lib. 2. C. de Epiſc. & Cleric. & alios refert, ac ſequitur Suarez d. lib. 4. c. 25. num. 4. & ſeq. Ergo multò magis idem erit in bonis Eccleſiarum, tum, quia perpetuò ſunt Eccleſiaſtica, & in divinum cultum per ſe ordinantur; tum, quia non Clericorum, qui Chriſti famulatum agunt, ſed ipſius Domini patrimonium ſunt, & ut dictum eſt, ſub immediato dominio Dei; patrimonialia verò bona Clericorum ſunt quidem ſub eorum dominio, ſed hoc dominium illis competit uti civilibus, non autem uti Clericis, & tamen propter ſacram qualitatem cohærentem perſonæ bona ſunt immunia, quæ ratio fortius urget in bonis Eccleſiarum, ut perpendit Suar. ubi ſup. c. 16. n. 11. & c. 17. n. 1.

3. Nec quicquam verò facit, antiquitus aliquando Clericos ſolviſſe tributa Principibus laicis, hancque exactionem ceſſaſſe iiſdẽ Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondum Principes Evangelii jugo cervices ſubjecerant, & facultas ipſa, ſeu immunitas a collectis, & tributis Clero competebat quidẽ de jure, ſed adhuc de facto, & malè, exigebatur, & ſic immunitas a jure divino profecta eſt, immunitatis autẽ uſus, ſeu exercitiũ emanavit à Principum Orthodoxorum ſanctionibus, qui Principes Chriſtiani nõ verè, & propriè Eccleſiaſticis bonis exemptionem conceſſerunt, ſed potius detexerunt, & in eam à Deo conceſſam conſenſerunt, illiuſque exercitium juſſere, & hoc benè agnovit Juſtin. in dict. leg. ſancimus 20. C. de ſacroſ. Eccl. ibi, *cur enim non facimus diſcrimen inter res divinas, & humanas?*

& cur

106. Alphonſ. de Monta lu. *in for. leg. Caſtell. l. 1. d. l. 2. ver. ad quorum corroborationem*, *fol.* 13 *col.* 3. & Suarez *ad Reg. Angliæ*, *d. lib.* 4. *c.* 2. *nu* 13. qui etiam obſervat ibi Urbanum I. loqui juxta morem ſui temporis, quo Imperatores erant Ethnici, & Eccleſia nondum ſibi libertatem actu vindicaverat abhujuſmodi tributis, & in hoc caſu dum Eccleſia ſolvit collectas, non ſolvit uti tributum, & recognitionem dominii, vel ſuperioritatis, quam regulariter indicat tributi exactio, ut ex *c. de cenſibus*. Sed ob conditionem inhærentem rei, & inſeparabilem, & quemadmodum erga privatas perſonas ſolveret cenſus, & teneretur ad hypotechas, quæ ab ejus auctoribus laicis prius impoſitæ eſſent, ita pari ratione tenebitur Eccleſia ad tributa, quæ vel ex pacto, vel alia ex cauſa, & conventione Princeps, dum prædia poſſeſſa à laicis ſub ejus erant poteſtate, infixit iiſdem prædiis, ut benè per Fratrem Joan. de Neapol. Ordin. prædic. *in qq. Pariſienſ. q.* 39. *p.* 3. *ad* 4 *argumentum*.

12. Imò Cardinalis Albanus *de immun. Eccl.* Guttier. *pract. qq. lib.* 1 *q.* 3. *n.* 15. *verſ. præterea*, & fuſius Suarez *d. lib.* 4. *c.* 20. *n.* 6. *qu.* 1 1 *& ſeq. uſque ad fin.* aſſeverant tunc demum bona tranſlata in Eccleſias retinere onus, & obligationem ſolvendi tributum, quatenus hoc tributum à Principe prius impoſitum fuerit expreſſo pacto inter ipſum, & privatos inito, vel ex peculiari dominio illius prædii, itaut ipſe in pridatos tranſtulerit, hac ſibi reſervata penſione, cenſu, ſeu collecta, non autem ſi exegiſſet ex ſola vi Regiæ poteſtatis, & juriſdictionis, hæc enim tunc penitus expirat, cùm bona ad Eccleſiam perveniunt, & res devenit ad ſtatum, qui incapax eſt illius ſubjectionis tributi erga Principem laicum, quod ſecus eſt in pactis, & conventionibus per viam contractus initis, quia vis illorum tranſit, & continuat in quibuſcumque perſonis quomodocumque exemptis, & privilegiatis, Felin. *in cap. Eccl. S. Mariæ*, *n.* 77. *de conſtit.* Vegg. *conſ.* 7. *n.* 5. *& ſeq* Bellon. *conſ* 40. *n.* 4 *&* 5. Feſtus *de collect. p* 4. *cap.* 1. *n.* 3. Alex nd. M ſcard. *de gen. interpr ſtat concl.* 1. *num.* 101. Azor. *inſtit moral. p.* 1 *lib.* 5. *c.* 13. *qu.* 1. *verſ. ſecundò ſciendum eſt*, ubi quòd ratione pacti, vel conditione adjecto in legato, ſive contractu Eccleſia tenetur ad collectas bonorum, ad quas alias non teneretur, & per Suarez *u ſuprà n.* 6. *&* 15 *in fin. n.* 28. ubi reſpondet ad motivum, quo res tranſit cum ſuo onere, *num.* 9. & prudenter indicat, quomodo probari poſſit prædia fuiſſe ſub particulari dominio Principis, vel tributum ſolvi ex conventione, non autem ex ſolo jure univerſali principatus, quibus conſequens eſt, ut cùm onera, de quibus agitur, non ſint antiqua, nec infixa eſſent, dum ad Eccleſiam primò hæc bona tranſiverunt, & conventio omninò excludatur, nullatenus Eccleſia ad illa onera teneatur.

13. Non obſtat hæc prædia deſcripta eſſe in Cataſtro laicorum, ex quo regulatur taxa onerum, & inde Archipresbyterum teneri ad collecta, juxta Doctrinam Baldi *in Authentic. ſed & periculum*, *n.* 2 *verſ. hoc verum niſi Eccleſia*, *C. ſine cenſu*, *vel reliq* &c. ubi quòd ſi Eccleſia facit æſtimum, tenetur ad collectas in vim ſui conſenſus, non ex vi juriſdictionis laicorum, quoniam hæc deſcriptio in Cataſtro non fuit facta de conſenſu Rectoris, ſed illorum laicorum, qui Eccleſiam hiſce bonis ſpoliarunt, ut *ſuprà* dictum fuit. Imò etiam ſi facta fuiſſet de Rectoris conſenſu, hoc non præjudicaret Eccleſiæ, ſed opus fuiſſet auctoritate, & aſſenſu Summi Pontificis, cujus intereſt communibus Eccleſiarum utilitatibus providere, ut *in d. c. adverſus de immun. Eccleſ.* & in puncto Abb. *ibi n.* 1. *&* 4. *& in c. non minus. n.* 18. *eodem tit. & conſ.* 13. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 2. Marant. *conſ.* 99. 203. *nu.* 4. *& ſeq.* ubi declarat doctrinam Baldi procedere data legitima deſcriptione in æſtimo, ſeu Cataſtro, nempè quòd acceſſerit auctoritas Sedis Apoſtolicæ.

14. Non obſtant ſolutiones factæ, quoniam aut proceſſerunt à laicis, & tunc non prejudicant Eccleſiæ laici quippè tamquam ſubjecti tenebantur ad collectas, dum verò extat perſona immunis, ceſſat ratio ſubjectionis, & ſic etiam obligatio, mutata enim perſona, mutatur ſtatus rei, *l.* 1. *C. de impl. ucr. deſer. lib.* 10. Gemin. *in d. c.* 1. *n.* 9. *de immun. Eccleſ. in* 6. Anchar. *conſ.* 129. *ſub n.* 2. Niger. *in repetit. extrav. unic. de vita, & honeſtate Cleric. n* 224. Marant. *de conſ.* 99. *num* 3. *&* 4. Guter. *pract q. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 15. ubi poſt Marienſ. dicit hunc eſſe caſum mirabilem, quo res non tranſit cum ſuo onere; atque, ut *ſuprà* dictum fuit, reintegratio conceſſa Rectori debet abolere quicquid poſt alienationem geſtum eſt in præjudicium Eccleſiæ.

15. Aut verò ſolutiones prætenduntur factæ à Rectore, & tunc nec etiam præjudicant, cùm Rector non potuerit tollere privilegium libertatis Eccleſiæ, non enim eſt perſonale beneficium, ſed ipſi Ordini Eccleſiaſtico, & ipſis bonis Eccleſiarum conceſſum, cui geſta privatorum præjudicare non poſſunt; & in hoc caſu opus fuiſſet aſſenſu Summi Pontificis, ut dictum fuit, & notatur à Caſtr. *conſ.* 423. *n.* 2. *lib.* 2. Cov. *comm. cont com. q.* 899. *n.* 107 *ad fin.* & Modernus Rector quatenus ſolviſſet, non inde tamen privatus cenſetur ſua immunitate ab hiſce collectis, & oneribus, quæ de jure ſibi competit, ad text. *l. voluntariè*, *C de excuſ. tutor.* Alex. *conſ.* 33. *n.* 2. *verſ. ſed ea mihi*, *lib.* 5. Caſtr. *dict. conſ.* 423 *nu.* 2. Natt. *conſ* 447. *n.* 16.

Et ita bis diligenter examinato articulo reſolutum fuit.

DECISIO ROTÆ

coram eodem Domino meo Merlino.

Die 28. *Maii* 1631. & eſt Deciſio magiſtralis, & menti tenenda.

§. 1. Sententiam latam extra Curiam, Domini dixerunt vitio nullitatis ex defectu juriſdictionis laborare, promulgata enim fuit in foro, & tribunali laicali, tamen cùm ageretur de bonis ratione directi dominii ſpectantibus ad Eccleſ. S. Mariæ in Coſmedin. cauſa erat omninò Eccleſiaſtica, & ab Eccleſiaſtico judice, non autem à laico definienda, *c. decernimus*, *extra de judic. c benè quidem*, *cap. denique diſt.* 96. *cap. continua*, *c. relatum*, *cap. ſi quæ cauſa*, *cap placuit* 21. *qu.* 1. in qua quæſt. per tot. Gratianus congerit decreta ad hoc ſpectantia ex ſacris Conciliis, & Summorum Pontificum reſcriptis deſumpta, & *in d. c. placuit*, deſumpto ex Concilio Carthag. III. habetur, quòd etiam Apoſtolus hujuſmodi cauſas ad Eccleſiam deferri, atque ibi determinari præcepit, & de veritate hujus concluſionis nullus unquam orthodoxus dubitavit, & ſi qui auſi ſunt impugnare, meritò ſemper ab Eccleſia fuerunt damnati, prout de Marſilio illo Paduano ſub Paſchali II. tradit Cardin. Turrecr. *in ſum. Eccl. lib.* 4 *p.* 2 *cap.* 37. qui ſuper hoc refert ex textu extravag. Joan. XXII. quæ incip. *Licet*, Azor. *inſt. mor. p.* 1 *lib.* 5. *c.* 52. *verſ. in hoc procul dubio* Banez *in* 2. 2. *q.* 6. *art.* 1. *& verb. item Chriſtus*, Card. Bellarm. *controv. tom.* 2. *tit. Cler. c.* 24. *ante verſ. quinta propoſitio.* Quemadmodum enim laici quidquam ſtatuere non poſſunt circa bona Eccleſiaſtica ex defectu juriſdictionis & poteſtatis, *d. cap. benè quidem*, *cap. ſi Imperator*, *diſt.* 96. *c laicis* 16 *q.* 7. *cap. cum laicis*, *extra de reb. Eccl. alien. vel non*, in quibus locis habetur, quòd laicis etiam religioſis obſequendi neceſſitas relicta eſt, non auctoritas imperandi, nullaque de rebus Eccleſiæ diſponendi attributa eſt poteſtas, & in his, quæ ad Eccleſiam ſpectant, diſcere debent, non docere, *c. Clericus &c. fin. de immun. Eccl. in* 6. ubi ſtatuentes ipſi anathematis pœna feriuntur, *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit.* ita nec etiam ſuper illis jus dicere, & ſententiam proferre poſſe non eſt ambigendum; paria enim ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, gloſſ. *in cap. quod Clericus*, *de foro compet.* Dec. *in d. cap. Eccl. S. Mariæ n.* 18. Alexand. *conſil.* 211. *n.* 5. *in fin. lib.* 2. Rimen. ſen. *conſ.* 168. *n.* 13. *lib* 2. Berous *conſ.* 65. *n.* 99 *lib.* 1. Surd. *conſ* 2. *n.* 14. *in fin. & conſ.* 338. *num.* 16. *ad fin.* ad propoſitum Theſaur. jun. *q. forenſ lib.* 2. *c.* 15. *n.* 12. *in fine*.

2. Idque procedit etiamſi cauſa inter ſolos emphyteutas agatur, & ſuper ſolo dominio utili, quod penes laicos exiſtat, quoniam dominium Eccleſiæ ſit connexum, & complicatum cum utili, imò & eidem prædominans, ſitque dominium utile, verè & propriè una, ac eadem res, cum dominio directo, & ejus naturæ ut directum ſemper ſequatur, ſicuti incrementum alluvionis, & inſulæ, ut dixit Oldrad. *conſ.* 440. *n.* 7. *verſ. & ideò tacitè*, quem ſequitur Surd. *conſ.* 57. *n.* 24. *verſ. & propterea*: & ſubjectum bonorum materialiter ſit ſemper perpetuoque Eccleſiaſticum, non poteſt ab ipſo dominio directo ſaltem actualiter ſeparari dominium utile, nec ideò indirectè bona Eccleſiarum ſubjici juriſdictioni, & judicio laicorum, *cap. quanto*, *c. cæterum*, & *ibi* Canoniſtæ, *de judiciis*, Cardin. *conſ.* 2. *n.* 2. *verſ. item in hæreditate*, Campeg. *inter conſ. Albert. Brun. conſ.* 2. *n.* 34. *ſub verſ. præmitto tertiò*, & alios congeſſit, & ſequuta eſt Rota acerrimè examinato articulo, ſublatiſque contrariis argumentis in Romana Domus de Scapuciis 19. Jan. 1614. coram Reverendiſſimo Domino meo Decano, & quoties caſus contingit, ſemper eam poſtea ſequuta eſt, ut *in dec.* 472. *p.* 2. *rec.* & penes Pacific. de Salviano *dec.* 239. *num* 6. & in Romana de Schianchis 28. Aprilis 1617. coram Eminent. D. Card Pamphilio impreſſ. poſt modern. Mantuani *controv. forenſ. c.* 12. *n.* 67. & alias ſæpius, & ab hac

ab hac opinione difficile eſſe recedere, admonet Grat. *diſcep. forenſ. c.* 447. *n.* 21. Ita ratione hujuſmodi connexionis licèt Juſpatronatus laicorum non ſit propriè ſpirituale, attamen quia eſt annexum ſpiritualitati, ideò ſuper illo judicat ſolùm judex Eccleſiaſt. *cap. quanto de judic.* & poſſeſſio rei ſpiritualis licèt ſit merè temporalis, & laicalis, attamen etiam de poſſeſſione ſolùm cognoſcit Judex Eccleſiaſt. quemadmodum de ipſa proprietate, non autem laicus, cùm qualitas ſpiritualitatis qualitatem temporalitatis abſorbeat, & ad ſe trahat. Berous *in rub. de jud. n.* 51. Cravet. *conſ.* 248. *n.* 8. Roland. *conſ.* 12. *n.* 35. *& ſeq. lib.* 2. Valaſc. *conſul.* 93. *n.* 3. Menoch. *de recup. remed.* 15. *n.* 205. *& ſeq.* Covarr. *pract. qq. c.* 35. *n.* 1. Guttier. *can. qq. c.* 34. *n.* 26. *& ſeq.* latè Azor. *inſt. mor. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 14. *q.* 1. Duard. *ad Bullam Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 19. *n.* 47. Put. *dec.* 361 *lib.* 1. *in antiq.* Certum eſt autem majorem connexitatem, & complicationem eſſe inter dominium directum, & utile, quàm ſit inter proprietatem, & poſſeſſionem, ut per Beorum *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum, num* 13. *de conſt.*

3. Iisdem cauſa decimarum quæ datæ ſint in feudum ſæcularibus, diſcutienda eſt coram judice Eccleſiaſtico, licèt enim dominium hujuſmodi decimarum, ſcilicet fructuum illorum omninò ſpectet ad laicos, & feudum cenſeatur ſæculare, tamen quia oritur, & dependet à jure ſpirituali, & Eccleſiaſtico, non poteſt judex laicus de illis cognoſcere, Feder. de Sen. *conſ.* 245 *num.* 1. Azor. *inſt. mor. par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 39. *quæſt.* 3. Moneta *de decim. cap.* 8. *quæſt.* 1. *num.* 15. Fagund. *ſup. pr. Eccl. pr. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. ubi Covarr. Rupell. & poſſeſſorium matrimonii, quamvis agatur inter perſonas merè laicas, quia habet admixtam cauſam, & titulum ſpiritualitatis, definiendum eſt à judice Eccleſiaſtico, Covar. latè *de ſponſ. part.* 2. *cap.* 7. *§.* 6. *num.* 8. *& cap.* 8. *§.* 12. *num.* 3. Valaſc. *d. conſ.* 93 *nu.* 2. *ad med. verſ. & in cauſa matr.* latè Molina *de ritu nupt. lib.* 2. *diſſ.* 10. *n.* 29. *& ſeq.*

4. Et demum, quod fortius etiam videtur ratione pariter connexitatis dominii utilis cum directo, emphyteutas Eccleſiæ non teneri ad collectas, & onera realia per ſtatuta laicorum ſuper rebus, & bonis impoſita, cenſuerunt graviſſ. DD. & originaliter dixit Bartol. *in l. privatæ, nu.* 2. *C. de excuſ. mun. lib.* 10. Iaſ. *in authent. quas actiones, nu.* 42. *C. de ſacr. Eccl.* Rip. *in tr. de peſt. tit. de privil. ad conſer. uber. nu.* 124. latè Petr. de Ubald. *in conſ.* 2. *poſt tr. de collect. per tot.* Sylv. *conſ.* 9. *per tot.* M. Ant. Eugen. *conſ.* 96. *n.* 23. *lib.* 1. D. Pachin. *controv. jur. c.* 91. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 444 *n.* 17. Ruin. *conſ.* 111. *nu.* 10. *verſ. item nota quodl.* Remig. Gonny *de charit. ſubſid. q.* 61. *n.* 29. *& q.* 59. *n.* 31. Odd. *conſ* 70. *per tot.* & præſertim *n.* 31. ubi teſtatur hanc opinionem eſſe veriorem, ſolidioribuſque rationibus fundatam, necnon magis æquam, & ſecuram, & *n.* 40. ait hanc dici poſſe communem opinionem, cùm Bartolum, & alios graviſſimos juris ſectatores habeat. Burſat. *conſ.* 42. *n.* 22. *l.* 1. & videtur etiam admiſiſſe Rota *in d. Romana domus de Scapuciis*, coram Reverendiſſimo Domino meo Decano.

5. Et præter motivum connexionis concurrit etiam prærogativa qualitatis, & ſubjecti Eccleſiaſtici, hoc enim dominium utile vaſſalli ſubijcitur, & famulatur directo dominio domini principalis Alc. *in l. ſi quis, in §. differentia, n.* 12. *verb. aliud eſt*, & *ibid.* Zaſ. *n.* 22. *ff. de acquir. poſſ.* & benè per Surd. *conſ.* 57. *num.* 23. *verſ. & propterea*, & in proprietate tamquam in prima cauſa inſeparabiliter inhæret, ſine qua nec ſubſiſtere poteſt; unde meritò dominium directum cùm ſit Eccleſiaſticum tamquam dignius, & potentius debet trahere ad ſuum judicem, & forum diſcuſſionem ſuper dominio utili, quia ſemper, ut dictum eſt *ſuprà*, hoc dominium utile reſidet in materia, & re Eccleſiaſtica, veluti in ſuo ſubjecto, quemadmodum hac eadem ratione prærogativæ circa competentiam fori cumpertum eſt, quòd laicus ſocius Clerici ſequitur forum ejuſdem Clerici, Bartol. *in. lib. fin. numer.* 15. *ad fin. ff. de colleg. illic.* Aret. *conſ.* 29. *num.* 24. *verſ. ſecundum eſſet dubium, in fin.* Surd. *conſ.* 22. *n.* 3. *& conſ* 396. *num.* 16. *&* 18.

6. Et major itidem conſors pupilli, aut minoris ratione juris conſortii gaudet privilegiis ipſius pupilli, & minoris, *l. ſi communem. ff. quemadmodum ſervitut. amitt.* Afflict. *deciſ.* 213. Franc. *dec.* 269. *n.* 3. Odd. *de reſtit. in integr. p.* 1. *qu.* 46. *art.* 10. *nu.* 35. Si que aliter in hoc caſu, ubi agitur etiam ſolùm de dominio utili emphyteotæ, diceremus, ſequeretur præjudicium ipſius Eccleſiæ, cui expedit habere magis unum emphyteutam, quàm alium. Ita Berous *in d. c. quæ in Eccleſiarum, n.* 9. *de conſt.* & Rimin. jun. *num.* 12. Bec. *conſ.* 3. *n.* 61. & 62. *lib.* 1. & in dicta deciſione Romana de Scapuciis coram Reverendiſſimo D. meo Decano luculenter, & doctè ponderatum fuit. Et ita utraque parte informante pro nullitate reſolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D.
ANTONINI DIANA
Panormitani Clerici Regularis, &c.
TRACTATUS DUO

Quorum Primus, De Poteſtate exauthorandi Reges. Alter de Principum Chriſtianorum fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis.

Hi duo Tractatus per hanc impreſſionem non approbantur, ſed permittuntur tantùm, ne mercatura Typographorum impediatur.

TRACTAUS
HISTORICO JURIDICO-THEOLOGICUS,

An in aliquo caſu Populus, & Comitia Regnorum poſſint Reges ponere.

RESOLUTIO PRIMA.

AFfirmativam ſententiam in caſu, quo Rex exercitio factus ſit Tyrannus, docet Joannes Althuſius in Politiea c.38.n.29.& ſeqq. Henricus Hænonius in diſputationibus Politicis diſp.9.n.43.& ſeqq. Lambert. Danaenus in Politica Chriſtiana lib.5.cap.2.& lib.6.cap.3. Clemens Timplerus in Politica lib.5.c.3. quæſt.10. Joannes Thomas Obrechtus de Bello diſp.1. à num.146. uſque ad num.149. Bartholomæus Keehermanus Syſt. Politic.l.1.cap.22. Theodorus ReiniKngK de Regimine ſæculari & Eccleſiaſtico lib.1. Claſs. cap.5. & alii cum Luſitanis Recentioribus, quibus omnibus adde noviſſimè Joannem Mildonum in Defenſione pro populo Anglicano contra Claudium Anonymum, aliàs Salmaſium.

Probatur primò hæc opinio ex natura pacti inter Magiſtratum, & Populum, ſeu conſociationem univerſalem initi, ex quo Magiſtratus purè eſt obligatus ad juſtè, & piè imperandum, ſecundùm ſibi præſcriptas leges utramque nimirum Decalogi tabulam, & leges Regni. Deuter. cap.17.15.16. & ſeqq. Populus verò conditionaliter eſt obligatus ad obtemperandum Magiſtratui, ſi nimirum juſte, piè imperaturus ſit, Hac conditione deficiente, Populus ampliusnon eſt obligatus ad obedientiam. Obligationis autem hujus vinculum ſolvitur ab illo, qui prior à pactis recedit, qui ideò omne jus pacto acquiſitum amittit, ita ut alter liber fiat, evaneſcit enim obligatio, & pro nulla habetur, quando eſſentiales ejus conditiones, propter quas obligatio eſt contracta, violantur, vel non præſtantur; argum. 1. Cor.cap.7.15. ibi, Non eſt ſervituti ſubjectus frater, &c.

Probatur ſecundò, ex natura contractus mandati, quo ſumma Magiſtratui adminiſtratio eſt delata à Populo ad hoc ut Reipublicæ proſit, non ut noceat. Rom.c.13. ibi, Eſt miniſter tibi in bonum. Vaſq. l.1.cap.44.n.6.& c.1.& 2. Illuſtr. cont. Geilius l.2.obſer.57. ubi dicit, Magiſtratum Dominum negotium ſubditorum gerere. Quando igitur mandatarius fines mandati excedit, non illi obligatus eſt mandator §.15. qui inſtit. de mand. Luc. cap.16. 1.2.3. & ſeqq. Et quando conditio ſtatus, & fortuna mandatarii mutatur in deterius: leg. ſi quis cum de procur. leg. cum quæſ. de ſolut. ubi Bartolus, aut mandatum à mandante revocatur, vel ipſe mandans agere, & tractare negotium incipit: ut tradunt Juris conſulti. Vide Vaſq. l.1.cap.43. num.5.& cap.41.nu.12. Illuſtr. contr. Sic, ſi gubernator navem cum vectoribus ad ſcopulos allidere voluerit, an non vectores eum impedient? Si Imperator perfidè exercitum hoſtibus prodere voluerit, an milites huic Imperatori non poſſunt reſiſtere? Si civitatis cuſtos, immiſſis facibus, urbem ſuæ fidei commiſſam incendere audet; num civibus interdictum erit incendium extinguere, & cuſtode ſublato reliquos omnes ſervare? an aliquis poteſt ita à ſe ſalutis ſuæ curam abdicare, ut lupo ad ſe laniandum irruenti non poſſit reſiſtere: & Latroni jugulum petenti non poſſit repugnare? Deinde huic conventioni ſuam naturam ineſt tacita conditio, ſi fides, & promiſſa à ſummo Magiſtratu præſtentur, ordines, & Regnum eumdem pro Magiſtratu habiturum, eique obedientiam, & obſequia præſtiturum. Deficiente hac conditione, deficit obligatio: & fidem non ſervanti fidem quoque non ſervari æquum eſt. Nam qui non facit quod debet; nec recipit quod oportet, nec petere poteſt quod ei ideò ab alio debetur; atque hanc naturam eſſe conventionem, in quibus utraque pars contrahens obligatur, teſtatur Tiraq. de legib. connub. gloſ. 1. par. 13.num. 42. & latè Maſcardus concl. 1387. per alleg. ibid. Rol. à Valle conſ.69. volum. 4. & conſ.53. vol. 1. Quando ergo una pars promiſſa non præſtat, facit eo ipſo, ut & altera liberetur. Dynus, Alex. & Jaſ. in l. cum proponas, C. de pact.

Probatur tertiò, nam ubi judicis copia haberi non poteſt, licet nobis ipſius jus dicere leg. dit. prætor §. ſi debitorem quæ in fraud. cred. Decianus in crim. l.7. num.13. & l.12.cap.9.num.3. & armorum imploratio tunc concedenda, quando Judicis Ordinarii auxilium, vel de jure, vel de facto deficit, neque ſuperior juſtitiam adminiſtrans adiri poteſt. Alex. conſ. 135. l. 1. num. 1. Deinde patet quod notoriè iniquè agenti & procedenti Magiſtratui, reſiſtere liceat. Mynſingerus cent.5. obſ. 18. Farinac. quæſt. 32.n.86. & ſeqq. Geilius lib.2. obſ.76. Menoch. remed.8. recup. poſſ. latè, & eleganter Maranta diſp.1.n.16.& ſeqq. Fridericus l.2. cap.13. de mandat. Boerius deciſ. 340. num.6. Antonius Gabriel, concl. 1. num. 124. & ſeqq. lib. 5. de reſtit. ſpol. per Text. in l. prohibitum ubi Bart. Cod. de Jur. fiſc. l. 10. & leg. Votum. Cod. de metat. lib.12. ubi Bartolus. Nam quando gravamen eſt irreparabile, tunc de facto reſiſti poteſt magiſtratui; per Gabr. dict. loc. num.129.& 154. per alleg. ibidem Geilius d. obſerv.67.

Et tamdem verum eſt, quod ſupra terminos tributæ ſibi juriſdictionis, vel extra poteſtatem ſibi datam imperanti, & fines demandati ſibi officii excedenti, impunè non pareant ſubditi leg. ultima de juriſd. Vide Oſe. cap.5. verſ. 10. Nec enim Princeps accepit illam poteſtatem, vel illi à populo, aut quovis alio dari potuit, ut agat, vel præcipiat contra Decalogum, vel leges fundamentales Regni, Actor. cap.4.19. Exod. cap.1.17.20. 1. Samuelis cap. 12. 16. 2. Samuelis cap. 24.4. Joſue cap.1.8. Vide Theſaurum deciſ.91. Covarruvias l.8. var. reſol. cap.6. num.8. Pinellium par. 1. in Rubric. Cod. de reſcind. vend. num.25. 26. cap.2. leg.4.

Cod.

Cod. de legib. Nec Reſpublica, conſtituendo Principem, ſeipſam ſui ſervandi facultatem ſpoliavit; hancq; Tyranno diripiendam tradidit.

Exemplis ſupradicta opinio confirmatur.

RESOL. II.

NOn deſunt exempla, ex quibus apparet Populos, & Primates depoſuiſſe Reges; & ita anno 888. fuit depoſitus Carolus Craſſus, Rex & Imperator; ut refert Nauclerus in Chronol. pat. 2. gener. 30. Jo: Baptiſta Egnatius de Roman. Princip. leg. 3. & Sigonius de Regno Italic. in fine. Fuit etiam depoſitus anno 1298, Adolphus, teſte Nauclero, & Egnatio ubi ſupra. Et idem teſtatur Æneas Gluſius in Hiſtoria Bohemiæ cap. 33. de Venceslao, filio Caroli IV. Imperatoris. Ita Piſiſtratitæ Athenis, dejecti quod pro libidine, non ex legibus cum populo ab initio conventis, regnarent; ut docet Herodot. l. 1. Sic Demaratus: ſic Cleomenes Spartæ. Ita plures Cæſares à Senatu Romano hoſtes ſunt judicati. Plutarchus in Lycurgo refert de Theopompo Spartæ Rege, quod regiam poteſtatem quidem optimam eſſe intelligeret, ſi Reges ea moderatè uterentur: & quia plures eſſent, qui eam in ſuperbiam, & libidinem verterent; ideò ſolutæ Regum potentiæ, Ephororum authoritatem, tamquam frænum, injecit; ſibique, & ſequentibus Regibus, illos veluti Cenſores, & Caſtigatores morum impoſuit. Cum verò ei uxor exprobaret, quod Regnum filiis minus quàm accepiſſet, eſſet relicturus: Imò, inquit, eò malus, quo diuturnius. Ita Tarquinius Regno ejectus eſt ſubditis, ut refert Liv. & Halicarnaſ. Ita Vveuceslaus ab electoribus & ſtatibus Imperii à Regnis adminiſtratione dejectus Mynſingerus conſ. 19. num. 6. Jo. Dauth. in leg. 3. num. 1. Cod. de Teſtam. Ita Vitellio, Heliogabalo, Neroni, Maximino, & Didio Juliano fuit Imperium ademptum. Vide Svet. Tranq. Val. Max. lib. 6. cap. 3. Ita Parentum noſtrorum memoria, Chriſtiernus, Rex Daniæ ob tyrannidem regia dignitate fuit exutus, & carceri incluſus uſque ad mortem. Vide etiam Azorium tom. 2. l. 11. cap. 5. quæſt. 9. Junium Brutum de Vindiciis contra Tyran. q. 2. Danæ l. 6. c. 3. & l. 3. cap. 6. pol. Latè Pariſ. de Puteo in tr. de Syndic. de reg. exceſs. cap. 3. per tot. Anonym. de Jure magiſtr. in ſubd. q. 6. Zoan. par. 3. num. 28. & ſeqq. de defenſ. tripartir. qui plura exempla ex Hiſtoriis referunt, Petr. Gregor. l. 26. cap. 4. q. 5. & l. 22 cap. 7. de Rep. exempla recenſet eorum, qui tamquam inhabiles, indigni, & inutiles à Regno ſunt ſubmoti. Nam paria ſunt non eſſe, & inutiliter eſſe. Idem Pet. Gregor. Tholoſ. l. 26. cap. exempla eorum, qui adminiſtratione, & imperio fuerunt exuti, refert eorum, qui ob tyrannidem Imperio dejecti ſunt recenſet l. 22. cap. 7. & l. 8. c. 1. & l. 6. c. 19. Danæ l. 3. c. 6. & l. 6. c. 3. Quibus omnibus adde Henningum Arniſæum in Commentatione Politica de authoritate Principum in populos ſemper inviolabili c. 4. n. 1. & ſeqq. Itaque ex his omnibus concludunt Doctores poſſe Rempublicam deponere Reges in gubernatione tyrannos; quia Jure naturæ Rex ordinatur ad bonum communitatis, & non è contra: eo vel maximè, quòd Reſpublica Regi contulit authoritatem ad bonam gubernationem ipſius Reipublicæ: ergo in caſu, quo Rex tyrannicè gubernet, poteſtas erit in Republica ad deponendum Principem; ſed hoc ipſimet intelligunt per ſe, & abſolutè loquendo, conſideratis conditionibus Regni, & Regis. Nihilominus ſæpè accident circumſtantiæ, propter quas minus malum erit ſubſtinere tyrannicam gubernationem, quàm amovere Principem cum majore calamitate Reipublicæ; ut ſi v. g. ex remotione Principis ſequatur diviſio in ipſa Republica, & bella civilia; & præſertim ſi ſequatur detrimentum Chriſtianæ Religionis. De hac re vide plura apud D. Thomam opuſc. 20. de Regimine Principum l. 1. c. 6. Et obſervandum eſt viro prudenti, quod ut plurimum ex remotione Principis conſequuntur maxima damna in ipſa Republica, propterea in re dubia ſemper favendum eſt Regi potius, quàm communitati; & ita docet Bannez in 2. 2. Div. Thomæ quæſt. 64. artic. tertio, & ibi Franciſcus Silvius: quibus adde Tannerum tom. tertio diſp. 6. q. 8. dub. 3. num. 32. & ſeqq. qui optimè etiam limitat hanc ſententiam, niſi ipſi Tyranno fuerit fidelitas jurata à Regno, tunc enim ipſum tenetur ſervare præſtitum juramentum ex cap. verum, de Jure Jurando. Vide etiam cap. ſi quis laicus 22. q. 5.

Negativa ſententia aſſertur probans Reges non poſſe à Populo, nec ab ordinibus Regni coerceri, ac deponi.

RESOL. III.

HAnc ſententiam tenet Luſitanus Seraphinus Freytas de Imperio Aſiatico c. 15. n. 5. ubi ſic ait. Nec ſubditus contra Principem naturalem licet malum, crudelem, & tyrannum aliquid moliri poteſt, Bodinus de Republica l. 2. c. 5. Nam, cùm Reipublicæ injuriæ nobis tolerandæ ſint, & Regum etiam, qui Reipublicæ parentes ſunt, offenſiones perferendæ, quorum injuria nec in parentibus, nec in patria vendicanda eſt; quibus, poſt Deum, vitam, ingenium, & diſciplinam debemus; neque naturæ repugnare, nec patriam lædere, neque fidem frangere, quamvis omnibus injuriis oneratus ſis, unquam licebit. Ita ille; cui adde Albericum Gentilem in diſp. Regalibus; Guilielmum Barclavium de Regno, & Regali poteſtate lib. 3. cap. 6. Danielem Ottonum in diſſert. de Jure Publico, cap. 10. Arniſæum de jure Majeſtatis lib. 1. c. 6. Petrum Toloſanum de Republica lib. 26. cap. 7. num. 9. Adamum Blacuodeum in apologia pro Regibus per totam, & præcipuè à cap. 22. uſque in finem Joannem Beccarium in libello, cui titulum fecit, Refutatio cujuſdam libelli Anonymi de jure magiſtratuum in ſubditos, & alios.

Probatur hæc opinio; nam probitas, aut Juſtitia non conferunt dignitatem regalem; ſed legitima electio, & ſucceſſio; Ergo nec vitia iſtis contraria eamdem ritè inſtitutis auferre poſſunt ſic, & mali Epiſcopi mali conjuges, Domini, parentes non deſinunt tales eſſe. Non enim, quod ab alio qualitate, aliqua ſeparatur, id ab eo in totum, & ſimpliciter removeri dici poteſt. Deinde Rom. 13. dicitur: Quicumque poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, & 1. Pet. c. 2. Subjecti eſtote omni poteſtati humanæ propter Deum. Sed excipiunt Adverſarii malos Principes, quaſi obedientia debeatur tantum bonis; & præceptum Petri ſic limitant; Subjecti eſtote omni poteſtati, quamdiu limites officii non excedit, nec ad Tyrannorum inclinat malitiam.

Nec obſtat dicere, quod Vaſquius proponit lib. 1. contr. c. 47. n. 12. Omnis conceſſio facta ad meram concedentis utilitatem, intelligitur eſſe revocabilis, præſertim in hujuſmodi mandatis, §. Rectè quoque inſtit. de mand. & per tot. tit. ff. & Cod. de procur. & extr. Eodem tit. in decret. juncta l. quoties ab omnibus. Ubi Jaſon, Cod. de fideicom. l. ſtipulatio iſta §. inter certam de verb. oblig. leg. pen. ubi multa per Jaſon, Cod. de pact. leg. ſi quis conſcriben. Cod. de Epiſc. & Cleric. l. filiis matrem, Cod. de inoff. teſtam. Principatus autem dantur propter utilitatem ſubditorum, quemadmodum Soto dicit: Rex eſt propter Rempublicam, non contra. De juſt. & jure lib. 10. quæſt. 3. arr. 1. Et Adrianus Imperator dicebat. Ita ſe geſturum Principatum, ut ſciret rem Populi eſſe, non ſuam. Poſſunt igitur ſubditi, quorum utilitati datur Rex, donationem à ſe factam revocare. Nam reſpondeo, quod plurima in hoc argumento, quo utuntur pro eorum injuſta cauſa moderni Luſitani, accipiuntur confuſa & incerta. Nam primò præſupponit Vaſquius, Principatus omnes dari à populo: quod ubi electio ſucceſſionem non excludit, verum non eſt; cum pleraque Regna juſtis armis acquirantur, & poſtea inconſulto Populo traſmittantur lege hæreditatis ad poſteros. Nullum hic populi beneficium, nulla intercedit conceſſio, vel donatio; quia non à Populo, ſed à parentibus filius accipit jus regnandi; nec id poſſidet, tamquam patrimonium populi, retento ſibi tantum onere protegendi, & adminiſtrandi, ſed tamquam proprietatem, lege Regni à parentibus ſibi traditam; quam tenetur quidem regere & tueri ad ſalutem omnium ſicut Pater obligatus eſt, ut proſpiciat toti familiæ: nequaquam tamen prohibetur, quin & ſuis commodis conſulat, cum & bonus pater familias id faciat; dummodò privata commoda non diſtinguat à publicis. Sicut enim in bona Republica idem eſt bonus civis, & bonus vir. 1. Ethic. c. 1. & bonum privatum non differt à bono, ſeu fine publico 1. Ethic. c. 2. 3. Polit. c. 12. 7. Polit. c. 2.

Et tandem donatio fit irrevocabilis ex mente donantis; quia licèt donatio collata in extraneum, ſi poſt eam donanti ſubnaſcantur filii, cenſeatur irrita leg. ſi unquam Cod. de revoc. donat. quia non præſumitur donantem, ſi de naſciturıs poſteris cogitaſſet, contra legem charitatis voluiſſe peregrinum præferre liberis; leg. cum Avus, de cond. & demonſtr. l. generaliter §. cùm autem, C. de inſtit. & ſubſtit. leg. cum acutiſſi-

mi C. de fideicom. Tamen, ſi conſtet de expreſſa voluntate, & diſpoſitione donantis; præſumptioni non datur locus; & donatio tenet in præjudicium filii per d. l. ſi unquam, & Bartolus in l. Titia Sejo §. Imperator de leg. 11. Pari ratione, quando conſtat de voluntate populi conſerentis, ſive omne jus ſuum, conceptis verbis deponat in manum Imperantis, ut olim populus Romanus l. 1. ff. de conſt. princ. §. ſed & quod placui inſtit. de jur. nat. Sive obedientia, & factis quibus magis, quàm verbis voluntas declaratur, l. ſi tamen §. ei qui ff. de ædil. edict. l. Paulus ff. rem rat. haber. Menochius l. 1. præſ. q. 19. n. 1. aut etiam tacito conſenſu, quem Jura recipiunt pro placito, leg. de quibus ff. de legib. c. ſuper quibuſdam de V. S. ut & antiquitatem temporis pro lege, leg. 1. fin. de aq. pluv. arc. leg. hoc jure §. Ductus aquæ de aq. quot. & æſtiv. cap. audientiam præſcript. exercitia juriſdictionis & majeſtatis Principum admiſerit, vel ſine contradictione tolerarit; licèt donatio ab initio revocari potuiſſet: tamen eo ipſo facta fuiſſet irrevocabilis; quia juri ſuo potuit populus renuntiare; cap. quamvis pact. de pacto in ſexto capit. cum contingat de jurejurand. capit. licet eod. in 6. & renuntiantibus non dat regreſſus leg. poſtquam liti Cod. de pact. Quod enim ſemel placuit, ulterius diſplicere non poteſt; & quod fuit arbitrii à principio, ex poſt facto, factum fuit neceſſitatis. Nec valet præſumptio Vaſq. d. c. 47. n. 11. quòd populus præſumatur ſibi retinuiſſe poteſtatem abdicandi, propter generalitatem, leg. omnes populi de juſt. & jur. §. ſed naturalia, inſtitut. de jur. nat.. leg. 2. §. Deinde quia de orig. jur. Et quia nocentiſſimum eſſet populo, ſi poteſtatem omnem deponeret. Quod autem nocentiſſimum non præſumitur, l. cum de indeb. ff. de prob. Nam expreſſa voluntas, quam in reſponſione præſupponimus, excludit præſumptionem; cum Bald. conſ. 452. ſtatuto civitatis Med. col. ult. verſ. ad ult. l. 1. dicat, ſermonis proprietatem prævalere præſumptæ menti; quod licet Ang. dubium ſit in conſ. 26. punctus eſt in ann. col. 3. v. ſi autem nulla conject. quoad ſermonem tamen (cùm & ſermo, & præſumptio ad detegendam mentem redigantur,) neutrum locum habet ſi de mente, & voluntate conſtet. Et licèt præſumptionibus contendere velimus, tamen adhuc judicandum erit pro Principe; quia in dubio præſumuntur contrahentes ſe voluiſſe ad jus commune conformare. Jus autem commune Regum eſt, ex propria natura Regni iis debitum, ut ſcilicet plena, & abſoluta poteſtate utantur in ſubditos. Nec id nocentiſſimum futurum eſt ſubditis, quia intereſt Reipublicæ, ut poteſtas omnis transferatur in unum, l. 2. §. nov. de or. jur. Ex qua neceſſitate primum prodiit dictatura apud Romanos, quoties opus erat, ut dicebat Appius Claudius, libero homine, & exſoluto vinculis legum, ſive ad reprimendas ſeditiones, ſive ad mutandum aliquid in Republica, deinde coacti iidem omnem potentiam, cui exequenda apta non erat indocta, & turbida multitudo, reſignarunt in manu Imperatoris · ut ait Tac. 1. Ann. Undè ex his patet reſponſio ad argumenta modernorum Luſitanorum.

Exempla pro ſupradicta ſententia adducuntur.

RESOL. IV.

Et quidem quis extitit deterior, & ad omnem Idololatriam, & rapinam obſtinatior Achabo? de quo ſcriptum legitur: Nemo tam erat ad malum venundatus, quàm Achab. 1. Reg. c. 11. Sed numquam juſſi ſunt ab eo deficere ſubditi, aut rebellione ſua ipſius crimina caſtigare: quin potius extra ordinem dedit Deus Provinciam hanc Jehu inſtincti Eliſæi, qui radicitus poſteritatem ejus extirparet 2. Reg. c. 9. & 10. Cur non uſus eſt Deus, vel hoc loco, vel alibi alio medio potius ordinario, ſi quod eſſet penes Populum, quàm extraordinario? Quare David cum Viris & Comitibus ſuis numquam intulit manus Sauli; ſi id ſibi, & Populi meliori parti licuiſſe ſciviſſet; præcipuè, cùm occaſio ſe aliquoties ultrò offerret, & ipſe jam non privatus ſubditus, ſed Rex deſignatus, & unctus eſſet, gladio accinctus, & vindex in iram; quo quidem prætextu efficaciorem non potuiſſet quiſquam ſuggerere? Nondum quippè didicerat, omni perfidiæ crimine carere eum, qui injuſtè imperanti obedientiam renuntiat: & ingenti errore credebat, Regibus etiam delinquentibus parcendum eſſe propter authoritatem, & oleum divinum. Dignus erat Ammon qui Regno exueretur, & de vita caderet, quippe qui & Idolis immolabat, & tributis Populum onerabat. Qui tamen manus contra eum etexerant, & Sanctum Domini profano auſu tangere non veriti erant diligenter à Populo ipſo conquiſiti, & Majeſtati damnati fuerunt 2. Par. 33. in ſi. Amaſi eodem jure utitur in conjuratos, qui Patrem ſuum Joam trucidarant, licèt optimo prætextu factum excuſarent; quod Joas parricidiis Prophetarum ipſa conſcelerasſet altaria, ſecunda Par. vigeſima quinta quarta Reg. 14. Unicum obſtat exemplum Jeroboami, qui per ſeditionem 10. tribus legitimo Roboami Imperio ſubtraxit: Sed ex facto numquam laudato, nec probato jus deduci non poteſt. Nam ſi id juris competiiſſet Populo; licuiſſet ipſis ferè ſeceſſionem facere à quovis Regum; quia plerique Idolatrico cultu ſe inquinarunt, nec optimi vitiis caruere. Sed malebant mala etiam duriſſima perferre, quàm contra ordinationem divinam quidquam committere. Regi coronato, etiamſi Bos eſſet, tamen obtemperandum, dicebat Michael Palatinus Ungariæ; cùm tota ferè Ungaria à Rege per rebellionem deſciſceret. Rectè itaque dixit Sen. l. 2. de Ira, cap. 30. Rex ſi nocentem punit, cedendum eſt juſtitiæ; ſi innocentem, cedendum eſt fortunæ. Undè Tacitus l. 4. Hiſt. ait: Bonos Imperatores voto expetendos; qualeſcumque tolerandos. Quid igitur, inquies, immenſam Regum poteſtatem eſſe jubes, nulli, nec populo, nec legibus obnoxiam? Sanè quidem. Eſt enim Princeps animata lex in terris, quæque agit, omnia numinis inſtar agere cenſetur. Quemadmodum igitur in Cœlis nullo neque modo, neque ſine concluſum numinis imperium eſt idque cœleſtes animæ ſine tergiverſatione ſine mora capeſſunt: ſic in terris Regum ſubeunda ſunt imperia, quæ ſine ſacrilegio detractari non poſſunt, nec popularium ſuorum judicio, voluntate, lege, definiri. Quoniam autem Cœlo tellus inferior eſt, ejuſque munere fundit ea, quibus Regum æquè, ac aliorum mortalium vita ſuſtinetur: æquè cœleſtibus Imperiis Reges, ac cæteri mortales obligantur; ac eo magis obligantur, qui præ cæteris mortalibus eminent, eorum conditione. Nam ſingulari numinis beneficentia divinam in terris poteſtatem obtinent; numinis perſonam in terris agunt; cui negotiorum geſtorum rationem ſunt reddituri. Videant igitur, ut bona fide gerant. Quamquam enim in terris nulla legis actione poſſint interpellari; numini tamen cujus procuratione ſalutem popularium tueri debent, non tantum de dolo, verùm etiam de negligentia, & de leviſſima culpa tenentur, atque ut Publius Mimus ait, in eos grave præjudicium eſt, quod in terris judicem non habent. Et ideò dixit Horatius l. 3. Od. 1. Regum timendorum in proprios greges; Reges in ipſos imperium eſt Jovis. Rectè itaque aſſeruit Livius l. 3. contra Tyrannos magis ſcutum, quàm gladium ſumendum eſſe.

Et quidem ſi authoratio Regum Populo committenda eſſet quid pernicioſius? maximus enim erroris magiſter eſt Populus, ut ait Cic. 3. Tuſc. 2. de fin. & in or. pro Planc. & dignitatis iniquiſſimus judex; ſemper invidet, aut favet; nec tam in Comitiis judicat, quàm movetur gratia, cedit precibus, ſtudet iis, à quibus eſt maximè ambitus. Denique ſi judicat, non delectu aliquo, aut ſapientia ducitur ad judicandum, ſed impetu, & temeritate. Non eſt enim conſilium in vulgo, non ratio, non diſcrimen, non diligentia; ſemperque ſapientes ea, quæ Populus fecerat ferenda, non laudanda duxerunt. Ejus oculos, & aures malos teſtes Socrates appellabat. Eum denique vaſto cuidam animalis bruto ſimilem eſſe dicebat Plato in Alc. 1. in Crit. & l. 6. de Rep. qui nec per ſe, nec alio docente veras opiniones aſſequitur: ac tantùm abeſt, ut quidquam ſapiat; ut non ipſe modo, ſed & ii, qui gratiam ejus inire volunt, amantes veritatis, & ſapientiæ dedignentur, & vituperent. Plato, multitudinem, quia docere nihil poteſt; nec juſti, ac injuſti differentia comprehendere, nec judicare poſſe pronuntiat. Eam Stoicus peſſimam veritatis interpretem vocat, Demonſt. de falſ. l. & Cic. in or. pro Mur. modò ventis eam, modò mari. Seneca peccatorum gregi, comparant l. di vit. beat. Cùm enim in Comitiis de vita fortuniſque civium, de ſalute Reip. ſtatuendum eſt; more magis, quàm judicio alius, alium quaſi prudentiorem ſequitur. Ex frag. Sall. in or. ad Cæſ. de Reip. ord. non aliter ac pecudes antecedentium gregem, pergens, inquit Senec. non quò eundum eſt, ſed quò itur. Ideoque noſtri monent, Can. docendus 24. diſt. can. miramur 61. diſ. docendum eſſe populum, non ſequendum. Egregium erat illud Pontificis cujuſdam Rom. eruditi hominis, ac Pii, ſupp. Chro. qui rogatus, ecquid eſſet à veritate remotiſſimum à populi ſententiam reſpondit.

Si verò hanc poteſtatem Reges movendi, non in populo; ſed apud Comitia regnorum extare; quis dicat; negandum eſt omninò: nam ait Hugo Grotius de jure Belli lib. 1. cap. 4. num. 6. Sicut in Dialecticis ſpecies intermedia ſi ge-

ſi genus reſpicias, eſt ſpecies; ſi ſpeciem infra poſitam, genus: ita magiſtratus illi, inferiorum quidem ratione habita, ſunt publicæ perſonæ; at ſuperiores ſi conſiderentur, privati ſunt. Nam omnis facultas gubernandi, quæ in magiſtratibus eſt ſummæ poteſtati ita ſubjicitur; ut quidquid contra voluntatem ſummi Imperantis faciant, id nulla fiat facultate; ac proinde pro actu privato habendum. Locum enim hic quoque habet quod dicunt Philoſophi ordinem non dari, niſi in relatione ad aliquod primum. At mihi videtur qui contra ſentiunt talem ſtatum rerum inducere, qualem antiqui fabulantur in Cœlo fuiſſe antequam Majeſtas oriretur; quo tempore ajunt minores Deos Jovi non conceſſiſſe. Undè ex his rectè eloquentiſſimus Adam. Blacud.in Apol. pro Regib. cap. 25. dixit, quod nihil unquam in Regem, nec univerſo Populo, nec paucis, nec majori parti, poteſtatis fuit. Quid enim major pars, quid pauci, ſelecti, juris habere poſſunt, quod non habeant univerſi? omnes enim libertate ſunt pares nec copia, nec inopia, nec virtuti debitus honor, nec infamia turpitudini, ſuffragii ferendi poteſtatem vel auget, vel minuit. Et paulò infrà de Comitiis Regnorum loquens, ſic aſſerit: Primum igitur Popularium Comitiorum hanc rationem eſſe videmus, ut Sacerdotium, Nobilium, Plebis ſelectiſſimi quique ex ſingulis Provinciis, atque Civitatibus non niſi Regio diplomate vocari coeant; apud Regem, ſi quid eſt quod ſua interſit, ea ſubmiſſione ſui, ea omnium reverentia expoſituri publicè quàm alioqui ſinguli præſtare ſolent, ubi privatarum rerum libelli porriguntur. Hæc Comitia noſtrates, & Angli Gallico vocabulo Parlamentum vocant, quod ſatis ſuperque argumento eſſe poteſt, Comitiorum illum morem quo utimur à Gallis ad nos perveniſſe; eodemque jure agi, quo apud illos. Id autem vocabuli Gallis colloquium ſignificat, quod à Populo ſibi ſubdito Reges interpellari ſe patiantur: & eò Majeſtatem Imperii demittant, ut cum hominibus ſibi obnoxiis in colloquium deſcendant. In eo Colloquio nullam eſſe Populi poteſtatem arguunt diplomata, quibus ordines ad Comitia vocantur. Nam in juſſu Principis citra Majeſtatis læſæ notam conventus agi non poſſunt. Deinde, ubi ventum eſt in Comitia: eminentem, & conſpicuum in ſublimi ſolio Regem adorant, apud quem ſupplicijs, & precibus agitur, non imperio. Quæ proponuntur ab ordinibus, ita demum rata ſunt, ſi Regi videtur: nec ut in Judiciis numerantur ſuffragia, ſed ponderantur. Quin, & ordinum ſupplicationes, conſilia, ſententiæ loci nihil habent; niſi Principis opinione laudentur. Quod enim Regi minus probatur, id ne in acta quidem refertur. Quin & ſi quid ordinum conſilio decretum eſt; id Rex, ſi minus è re ſua videtur haud expectatis Populi ſuffragiis abolere ſolet. Quid quod Comitiorum authoritas non ab ordinibus Populi, ſed à Rege dependet? Quid quod Comitiorū acta Regis, non Populi præ ſe ferunt nomen? Quid quod ii, qui Populi nomine delegati Comitiis interſunt, vocem nullam edunt, obſequii, reverentiæ, ſervitii quod Regi ſpondent, expertem? Si quid Rex ordinum ſuffragio ſtatuit, ſi quid Populi precibus annuit; id non ordinum juri, ſed humanitati Principis acceptum ferre debemus. Ex quibus apparet nullā ordinū in iis Comitiis eſſe poteſtatem; quæ in juſſu Principis neo agi, nec ſolvi queunt. Hucuſque Blacuodeus, qui nullam Populum, nec Comitia Regnorum poteſtatem habere exauthorandi Reges latè probat per totam illam Apologiam contra Buchananum. Et tandem claudam hanc reſolutionem cum carminibus Dominici Baudi, qui lib. 2. Gnomarum Jambicarum, num. 22. loquens de Rege Tyranno, ſic cecinit:

Ut dura belli, & peſtis, & famis mala
Cœlo imputantur, ſic & acceptum decet
Referre fatis, atque læſo numini,
Quod impotente ſub manu Buſiridum
Ob noſtra jure vapulamus crimina.
Non auferendus igitur, at ferendus eſt,
Quemcumque ſcripti honore dignatur Deus,
Ille imperare natus, ut paſtor gregi,
Dictare leges, fræna moliri manu.
Populo ſuperſit obſequelæ gloria.
Cum matricida, buſtuarius latro.
Ci. hæredus, & cinædus indignis modis
Vexaret orbem, lex Apoſtoli jubet
Orare numen pro ſalute Principis.
Ergo hoc habeto dictione certius.
Appollinari, quod vetus vates canit:
Regis timendi proprium jus in ſuos,
Reges in ipſos unius jus eſt Dei.

Opinio Authoris, & aliorum aſſerentium, Populos, & Comitia, Regnorum non poſſe deponere Reges Chriſtianos inconſulto Romano Pontifice.

RESOL. V.

HAnc opinionem tenet Azor. tom. 2. lib. 11. cap. 4. quæſt. 9. ubi ſic ait. Si ſermo ſit de Chriſtianorum Regibus, non videtur Populus id juris, & poteſtatis habere abſolutè, & ſimpliciter inconſulto, vel inſcio Pontifice Romano, Tum quia aliter multa in Populo incommoda, & damna ſequerentur; tum quia tamquam Summus Chriſti Domini Vicarius debet communi Reipublicæ, paci, & bono proſpicere. Ita ille. Supponendum eſt itaque cum Patre Suar. contra Regem Angliæ lib 6. cap. 4. num. 17. Poteſtatem hanc deponendi Regem; eſſe poſſe, vel in ipſa Republica, vel in Summo Pontifice; diverſo tamen modo. Nam in Republica ſolum eſt per modum defenſionis neceſſariæ ad conſervationem ſuam; Ideoque ſi Rex legitimus tyrannicè gubernat, & Regno nullum aliud ſubſit remedium ad ſe defendendum, niſi Regem expellere, ac deponere, poterit Reſpublica tota publico, & communi Conſilio Civitatum, & Procerum Regem deponere; tum ex vi juris naturalis, quo licet vim vi repellere, tum quia ſemper hic caſus ad propriam Reipublicæ conſervationem neceſſarius intelligitur exceptus in primo illo fœdere, quo Reſpublica poteſtatem ſuam in Regem tranſtulit. Et hoc modo accipiendum eſt, quod ait D. Thom. 2. 2. quæſt. 42. art. 2. & 3. non eſſe ſeditioſum reſiſtere Regi tyrannicè gubernanti, utique ſi legitima poteſtate ipſius Communitatis, & prudenter ſine majori populi detrimento fiat. At verò in Summo Pontifice eſt hæc poteſtas, tamquam in ſuperiori habente juriſdictionem ad corripiendum Reges etiam ſupremos, tamquam ſibi ſubditis. Undè ſi crimina ſint in materia ſpirituali, ut eſt crimen hæreſis, poteſt directè illa punire in Rege etiam uſque ad depoſitionem à Regno, ſi pertinacia Regis, & providentia communis boni Eccleſiæ ita poſtulent. Si verò vitia ſint in materia temporali, quatenus peccata ſunt; etiam poteſt illa corripere per directam poteſtatem; quatenus verò fuerint temporaliter nociva Reipublicæ Chriſtianæ; indirectè ſaltem poterit ea punire, quia tyrannicum regimen temporalis Principis ſemper etiam eſt ſaluti animarum pernicioſum. Imò addendum ulterius; licèt Reſpublica, ſeu Regnum hominum ex ſola rei natura ſpectatum, prout fuit inter Gentiles, & nunc eſt inter Ethnicos, habeat poteſtatem, quam diximus ſe defendendi à Tyranno Rege, & illum deponendi in eum finem, ſi neceſſarium fuerit; nihilominus Regna Chriſtiana quoad hoc habere aliquam dependentiam, & ſubordinationem ad Pontificem Summum. Primò, quia poteſt Pontifex alicui Regno præcipere, ut, ſe inconſulto, contra regem ſuum non inſurgat, vel illum non deponat, niſi prius cauſa, & ratione ab ipſo cognita propter mortalia pericula, & animarum diſpendia, quæ in his tumultibus popularibus moraliter interveniunt; & ad vitandas ſeditiones, & injuſtas rebelliones. Undè in Hiſtoriis legimus ferè ſemper Regna in hujuſmodi caſibus Pontifices conſuluiſſe, vel etiam ab eo petiiſſe, ut Regem ineptum vel Tyrannum deponeret: ut de Childerico Rege Galliæ tempore Zachariæ Papæ cap. alius 15. quæſt. 6. & de Rege Luſitaniæ Sancio II. Tempore Innocentii IV. referunt latè Luſitanæ Hiſtoriæ fuiſſe à Pontifice ab adminiſtratione Regia depoſitum, licèt non Regno privatum: ut refertur etiam in cap. Grandi de ſupplend. neglig. Prælator. in 6. Secundò pendet Regnum Chriſtianum à Pontifice in hoc, ut poſſit Pontifex non ſolum conſulere, aut conſentire, ut Regnum Regem ſibi pernicioſum deponat; ſed etiam præcipere, & cogere, ut id faciat, quando Saluti Spirituali Regni, & præſertim ad vitandas hæreſes, vel ſchiſmata neceſſarium eſſe judicaverit. Quia tunc maximè habet locum uſus poteſtatis indirectæ circa temporalia propter ſpiritualem finem; & quia poteſt per ſe immediatè Regem deponere in tali caſu: ergo poteſt cogere Regnum, ut id exequatur, ſi neceſſarium ſit: alias eſſet ejus poteſtas non ſolùm inefficax, ſed etiam inſufficiens. Denique, quia tale præceptum in illo caſu juſtiſſimum eſt. Et hæc omnia docet Suarez loco citato. Et ita hanc ſententiam firmavit noviſſimè doctus, & amiciſſimus Nicolaus Fernandez de Caſtro in Portugal. Conveneida part. 5. cap. 7. ſect. 3. & in ejus favorem adducam alium juriſconſultum Hiſpanum, Balthaſſarem Ayala de jure Belli lib. 1. capit. 2. num. 27.

do-

docentem contra Vaſquium, poteſtatem exauthorandi Reges non ad Populum, ſed ad Pontificem pertinere. Et poſt hæc ſcripta, inveni non ſine ingenti voluptate, noſtram ſententiam, ante omnes citatos Doctores, docuiſſe à nemine obſervatum Cardin. Joan. de Turrecremata Inclyti ordinis Dominicani ornamentum in Summa de Eccleſ. lib. 2. cap. 114. Prop. 4. Qui firmat propter hæreſim, ſchiſma, & alia crimina intollerabilia in perniciem totius Regni non poſſe Populum, vel Proceres Regni deponere Reges; ſed hæc ſpectare ad Papam propter indirectam poteſtatem, quam habet in temporalibus in ordine ad ſpiritualia. Mihi igitur debes, Amicè Lector, authoritatem tanti Doctoris. Et nota pro noſtra ſententia ſtare quinque Auctores omnes Hiſpanos; ſemper num. Hiſpani Sanctæ ſedis amplitudinem, ac poteſtatem tutati ſunt. Nota etiam, quod poſt hæc ſcripta inveni alios duos Doctores Hiſpanos hanc ſententiam docere, & hi ſunt Menchaca controv. Illuſtr. lib. 1. capit. 8. num. 33. & Salzedum de Jel. Politica lib. 3. cap. 4. num. 68. aſſerentes penes populum nullam eſſe poteſtatem in Reges Catholicos, ſed ſi cauſa tyrannidis adeſſet, ad Pontificem recurrendum, qui pro bono Reipublicæ, quid agendum decernet.

Probatur magis ſupradicta ſententia rationibus, & exemplis.

RESOL. VI.

SEntentiam, quam ſupra cum Suarez, & aliis docuimus, modernus quidam tantum admittit, quando Populus, & Proceres non haberent vires deponendi Reges; nam ſi hoc ipſi poſſent facere, putat non poſſe Pontificem tali caſu Reges deponere; ſed hoc ſpectare ad Populum, & proceres. Verùm fallitur Luſitanus: nam Pater Azor. Suar. & alii abſolutè, & ſine ulla diſtinctione, & limitatione tenent poſſe à Pontifice exauthorari Reges; & Bannez in 2. 2. quæſt. 64. artic. 3. aſſerit Populos debere in tali caſu ad Pontificem recurrere: ut fecerunt noſtris temporibus Populi, & Proceres Galliæ, qui pro abdicatione Henrici III. recurrerunt ad Sixtum V. ut patet in lib. 4. cap. 10. de abdicatione dicti Regis. Quod confirmatur: nam alioquin ſi tale judicium Populis, & Proceribus abſolutè, & ſimpliciter relinqueretur; eſſet nimis perniciosum Regnis Politicis, & Eccleſiæ Catholicæ; aperiretur enim janua ſeditionibus, rebellionibus, cædibus, & bellis injuſtis in detrimentum ipſorum Regnorum, & Chriſtianæ Religionis; ut patet ex his, quæ obſervat Franciſcus Sylvius in 2. 2. D. Thomæ q. 64. art. 3. & ibi Bannez & alii: Ergo inter Chriſtianos tale judicium Pontificibus relictum eſſe, ſi non explicitè, ſaltem virtualiter, & implicitè, dicendum eſt. Et ideò hoc patet ex continuo uſu ipſius Eccleſiæ, quæ ſemper ipſa in caſibus occurrentibus Reges exauthoravit. Hinc Stephanus Pontifex hujus nominis ſecundus, Imperium à Græcis ad Germanos tranſtulit, ut legimus in cap. Per Venerabilem Innoc. IV. Federicum II. in Concilio Lugdunenſ. privavit imperio; in ejuſque locum ſubrogavit Thuringiæ Comitem. Gregorius VII. Henricum IV. depoſuit, juſſitque eligi Rodulphum, Ducem Sveviæ. Innocent. III rejecit Philippum Magni Federici Barbaroſſæ filium; & Othonem Brunſuicenſem elegit: quo deinde depoſito Federicum Secundum eligi mandavit; iterumque hoc depoſito à Papa; eodem Pontifice jubente Lantgravius Thuringiæ eſt electus. Benedictus XI. Luchinum Vicecomitem Mediolani Ducem confirmavit, Maſtinum Scaligerum Veronæ, & Vicentiæ Marchionem, Philippum Gonzagam Mantuæ Ducem. Hinc conſpicuum eſt omnibus, à Summo Pontifice ſemper deponi privarique Reges. Undè præter exempla adducta multa alia invenies penes Borellum de Præſtan. Regis Cathol. cap. 47. à num. 48. Gonzalez de leg. Politic. lib. 3. cap. 4. n. 42. Bellarminum in Apolog. contra Regem Angliæ cap. 6. Germonium de Sacrament. Immunit. lib. 13. num. 40. Zipæum de Juriſdictione lib. primo, cap. ſecundo Freytas de Imperio Aſiat. cap. 6. Paramum de origin. Inquiſ. quæſt. opin. 3. Sapientiſſ. Solorzanum de Indi. Jure tom. 1. lib. 2. cap. 22. à num. 56. & cap. 20. num. 5. & Excellentiſſ. Dominum meum Joannem Chiumazer. in mem. ad Sanct. Pap. Urb. VIII.

Confirmantur ſupradicta exemplis veteris legis ſic monente Azaria Propheta Aſa Rex Juda Idola comminuit, & Maacham matrem, eo quòd libidinoſum Priapi ſimulachrum coleret; de Auguſto Imper. depoſuit. Sic Oziam Azarias Sacerdos de Templo primum, mox etiam de Regno ejecit. Sic Athaliam Jojada ſacerdos Regno ſimul & vita privavit; Elias Achabo & Jezabelli in os reſtitit; Ochoziæ duos quinquagenarios, eorumque milites numero centum igne cœlitus immiſſo, perdidit, quadringentos, & quinquaginta Pſeudo Prophetas, invitis Reges Reginaque interfecit Hazaelem Regem Syriæ; Jehu Regem Iſraelis, Eliſeum vice ſua Prophetam inſtituit, cum poteſtatis ſignificatione, ut qui fugeret gladium Jehu, interficeretur ab Eliſeo. Et hæc omnia habentur 2. Par. 15. 2. Par. 26. 4. Reg. 11. 3. Reg. 18. 4. Reg. 19. Rectè; itaque dixit Eſa. 49. Et erunt Reges nutritii tui & Reginæ nutrices tuæ vultu in terra demiſſo adorabunt te; & pulverem pedum tuorum lingent: & ſcies, quia ego Dominus. Et rurſum. Gens, & Regnum, quod non ſervierit tibi, peribit. Et illud ad Hieremiam inſigne: Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper Regna; ut evellas, & deſtruas, & diſſipes, & ædifices, & plantes. Et in Pſalmis. Adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſervient ei; & alibi; Reges eos in virga ferrea; & tamquam vas figuli, confringes eos. Patet igitur ex ſuperius dictis uſus continuatus Eccleſiæ exauthorandi Reges

Nec obſtat Francos Childericum Regem quod nimia luxuria diſſolutus eſſet, & filias eorum ſtupris pollueret, è Regno ejeciſſe, & ejus loco Eudonem ſubſtituiſſe. Quem deinceps, quod poteſtate data tyrannicè abuteretur, pariter de Regni ſolio dejecerunt. Ita Greg. Turonenſ. lib. 2. cap. 12. & lib. 4. cap. 44. ſimiliter non obſtat adverſus Theodoricum,, qui iniquè, & avarè Regnum adminiſtrabat, inſurrexiſſe; atque de Regno ejecto vique abſtracto, capitis crines incidiſſe. Idem lib. 4. cap. 61. Nec minor in Childerico decimo octavo Rege ſceptro ſummovendo virtus; quem, cùm ob ignaviam tanto Regno indignum cenſuiſſent; Regno cedere, ac Monachum fieri, Aymoino teſte, coegerunt. His adde Carolum Craſſum, quem patis inertiæ nomine, & quod Mahumetanos in Gallia degere ſciviſſet, Regnumque imminui paſſus eſſet: Regni optimates, Sigeberto teſte, repudiarunt. Idem, & Carolo Simplici accidit, commotis in eum Gallorum animis; tum quod imbecillitate, animi Regnum peſſum ire permitteret; tum quod Haganonem: virum ex humili fortuna immodicè ditatum, abjicere à ſe noller, Adde & Ludovicum tertium, cui Ignavi nomen ex inertia datum eſt; nam illum ob lubricam cum mulieribus laſciviam; immodicas nummarias indictiones, & turpe cum Northmanis initum fœdus, Regno expulſum in Monaſterium detruſerunt. Hæc inquam exempla non obſtant, quia forſitan effecta ſunt conſultò prius Romano Pontifice: vel dicendum, non tam ſpectandum, quod factum ſit, quàm quid fieri debuerit, ex lege Nemo Judex C. de ſentent. & interloc. l. ſinguli de accuſ. l. ſed licet ff. de officio Præſidis: nec facta legis vicem debent obtinere, ex l. jura cum ſeqq. ff. de lib. & ita ad ſimiles caſus reſpondet Adamus Blacuodæus in Apologia pro Regibus c. 23. & ſæpius alibi.

Undè ex his patet, refellendos eſſe aliquos, aſſerentes Childericum Francorum Regem non fuiſſe depoſitum à Romano Pontifice, ſed ab ipſis Francis. Et ita tenet Bermondus Covererius de Public. Concubinariis verſ. Etiamſi Regali præfulgeat dignitate num. 72. & alii, quos citat & ſequitur Rocerus Vvidringtonus in Apolog. contra Cardin. Bellarmin. cap. 13. quam invenies in tom. 3. Monarchiæ Melchioris Goldaſti. Dicendum eſt itaque Childericum authoritate Apoſtolica fuiſſe à Regno depoſitum; & hoc probat ex Gallis Remundus Rufus contra Molineum cap. 6. pag. 106. & Auctor incognitus in libello gallica lingua compoſito; quem penes me habeo; & impreſſus fuit anno 1615. Titulus hic eſt; Examen du Traictæ de M. Jean Savaron de la Souveraineté du Roy, e de Son Royaume. Aucto hujus libri in illo firmat ex Annalibus antiquis, authoritate Sedis Apoſtolicæ Childericum depoſitum, & Pipinum Regem conſtitutum, & adducit d. cap. Alitus. Et pro hac ſententia. Joannes le Jeau etiam Auctor Gallus in eruditiſſimo Tract. de Pontificis Auctoritate lib. 2. de infallibilitate adducit verba 24. Doctorum, quos etiam adducit Bellarminus in Apologia contra Barclavium cap. 42. & Adolph. Sculchenius in Apologia pro Bellarmino capit. 13. fol. 392. Quibus ègo addo Platinam, & Illeſcam in vita Zachariæ, Genebrardum in Chron. lib. 3. ann. Chriſti 750. Coriolanum anno 752. Ayalani de jure Belli lib. 1. cap. 2. num. 27. Bobadillam in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 5. Azor. tom. 2. lib. 11. cap. 4. quæſt. 8. Suarez contra Regem Angliæ lib. 6. c. 2. num. 17. Franciſcum Vargam de Juriſdict. Epiſcop. ad Pium IV. conſ. 10. Borellum de Præſtan. Reg. Cath. cap. 47. num. 62. Alvarum Pelag. de Planct. Eccl. lib. 1. c. 41. Fernan. de Caſtro in Port. Convencida p. 5. c. 7. ſect. 3. Celſum Manciniú de ju-

juribus Principatuum lib. 3. cap. 3. Germonium de ſacr. Immun. lib. 3. cap. 13. num. 39. Carenam in praxi S. Officii part. 1. tit. 1. num. 61. Pet. Opmeerum in Chronico, Bordonum in Sacro Tribunali capit. 5. num. 34. Cardinalem Baronium tomo 9. anno 751. ubi ſic ait: Zacharias, Romanus Pontifex; Francorum Regnum, quòd ſub Regibus Morovingis inertibus, & noviſſimè ſub Childerico ſtupido periclitaretur; Apoſtolica authoritate in Pipinum, Caroli Martelli filium Carolomanni Germanum, poſt obtentas adverſus diverſos hoſtes, ſæpè victorias, tranſtulit; eorumque Regem creavit.

Et tandem Franciſcus Zipæus de Juriſdict. lib. 1. capit. 2. num. 14. ſic aſſerit: Zacharias Childericum à Regno Franciæ amoveri, & Pipinum, ſuffici, juſſit, non tam ob crimina, quàm ſocordiam, & incapacitatem; ob quam non tantùm noxius eſſet bono publico, ſed & in Eccleſiam gravia incommoda redundaret. Hæc ille. Itaque dicendum eſt cum ſupradictis Doctoribus, à Zacharia Pontifice Childericum Regem authoritate Apoſtolica exauthoratum fuiſſe; cum ita Chriſtianorum omnibus rebus in extremo periculo conſtitutis expediret, nam Clothario, Childerico, Theodorico, Cala-Childerico, cæteriſque Francorum Regibus, tot annis inertia, & ſocordia torpentibus, luxu, ac nequitia perditis, Gallia tota; non modo civilibus, ſed externis Bellis in maximo diſcrimine verſabatur; Hiſpaniam vi tenebant Saraceni; nec ea contenti, Gallias quoque populabantur: Italia tot Tyrannis erat expoſita; ut nulla ſalutis ei ſpes eſſet, niſi Pontifex Romanus ad Pipini virtutem confugeret. Imminebant Europæ Longobardi, Gothi, Vandali. In Oriente peſſum ibat Romanum Imperium, hæreſiarcha Leone, & Conſtantino ejus filio ſatis ſiniſtrè ſummam rerum gerentibus; Barbaræ nationes omnia complebant, nulla pars Europæ ſeditione vacabat; imò nulla pars orbis Chriſtiani cladium expers erat; quas profani homines, cædibus, & ſanguine gaudentes, odio Religionis, invexerant. Pontifex itaque Zacharias ex dictis cauſis licitè, & validè, authoritate Apoſt. Childericum Regem depoſuit, & Pipinum Regem Galliæ conſtituit. Quidquid in contrarium more ſuo blaſteret Sim. Virg. in Apol. de ſuprema Eccleſ. auth. adverſus Andr. Duval. n. 32. de Inſ.

Probatur authoritatem Pontificum abdicandi Reges procedere ex vi poteſtatis indirectè, quam habent in temporalibus in ordine ad ſpiritualia.

RESOL. VII.

HAbere Pontificem indirectè, & in ordine ad finem ſpiritualem ſummam poteſtatem diſponendi de Temporalibus rebus omnium Chriſtianorum probatur; quia poteſtas civilis comparatur ad ſpiritualem, ſicut caro ad ſpiritum. Atque Spiritus debet gubernare carnem; eique, ſi quippiam moliatur contra ſpiritum reſiſtere. Ergo ſimiliter poteſtas ſpiritualis debet gubernare Civilem, eamque coercere, quando molitur aliquid ſaluti contrarium. Poteſtas ſæcularis, ait D. Thom. quæſt. 60. artic. 6. ad 3. ſubditur ſpirituali, ſicut corpus animæ: & ideò non eſt uſurpatum judicium; ſi ſpiritualis Prælatus ſe intromittat de temporalibus quantum ad ea, in quibus ſubditur ei ſæcularis poteſtas. Cùm ergo poteſtas ſæcularis Summo ſpirituali Prælato hoc eſt, Romano Pontifici ſubdatur, quantum ad omnia, quæ concernunt ſalutem animæ; conſequens eſt quod Romanus Pontifex poſſit ſe de omnibus ſive temporalibus, ſive ſpiritualibus intromittere, in ordine ad ſpiritualem animæ ſalutem. Itaque quando duæ artes, aut duo habitus qualeſcumque ſive etiam poteſtates, ita ſunt conſtitutæ, ut unius finis ex ſua natura ſubordinetur, & ſubjiciatur fini alterius, tunc ea, quæ ſuperior eſt, ex officio debet alteram ita dirigere, ut ad finem proprium inferiorem ita collimet; ne à fine altiore, & meliore ad quem neceſſario referri debet, aberret: Sed ita ſe habet poteſtas ſpiritualis; & temporalis, quòd hæc nempè verſatur circa finem (quietis, & boni temporalis ipſius Reipublicæ) qui neceſſario ipſo divino jure & lege ſubjici, & ſubordinari debet fini ipſius Eccleſiaſticæ & ſpiritualis poteſtatis, qui eſt ſalus, & vita æterna. Ergo debet iſta ex ſuo officio, & per ſe poteſtatem civilem ita ordinare ad ſuum finem, ut ne à fine altiori æternæ beatitudinis, & felicitatis deſciſcat. Si quis ergo, aut felicitatem temporalem etiam cum detrimento ſpirituali Reipublicæ negligat: aut ita felicitati temporali ſtudeat, ut præ illa negligat felicitatem æternam; ejuſque neglectum, quod deterius eſt, etiam in ſubditorum animis ingeneret: debet profectò Pontifex ex proprio officio, & poteſtate, quam à Deo immediatè habet, ejuſmodi errorem corrigere; & vel Principem emendare, vel ſi opus videatur, ab officio, & adminiſtratione penitus removere.

Probatur ſecundò, quando Chriſtus dixit Petro, paſces oves meas; fecit eum Paſtorem omnium ſuarum ovium, nulla excepta; ergo dedit ei poteſtatem Paſtori neceſſariam; alioquin non ſufficienter providiſſet Eccleſiæ: Sed Paſtori neceſſaria eſt poteſtas arcendi lupos ab ovili, & recludendi arietes furioſos, eoſque ſeparandi ab aliis. Ergo illam poteſtatem dedit Petro, & Petri ſucceſſoribus: qui propterea poſſunt Principes coercere, & in ordinem redigere, ſi ex Chriſtianis fiant Hæretici, ideſt lupi, aut ſi maneant quidem in Chriſtiana Religione; ſed ita furioſi, vel perverſi, ut Eccleſias ſpolient, Sacramenta profanent, Regna tyrannicè cum multis ſceleribus moderentur, &c.

Et tandem probatur tertiò ex authoritate Sacrorum Conciliorum, & Canonum; &

Primò, Ex Concil. Lat. ſub Innocent. III, relato in cap. Excommunicamus de Hær. ubi decernitur, quòd bona hæreticorum laicorum abdicantur fiſco; & ipſi hæretici relinquuntur poteſtati laicæ debita animadverſione puniendi. Deinde præcipit poteſtatibus ſæcularibus, ut omnes hæreticos è ſuis ditionibus pro viribus expellant, & ſimul ſtatuit, ut, quando aſſumuntur, præſtent juramentum, ſe hoc pro viribus, & bona fide executuros. Denique Dominos temporales in eo negligentes jubet excommunicari, denuntiari Pontifici, ut vaſſalli à fidelitate abſolvantur, terræ exponantur à Catholicis occupandæ. Item adverſus fautores hæreticorum, ut ſint infames, officiorum, conſiliorum, electionum incapaces, ac teſtimoniorum inteſtabiles, activè, & paſſivè; Actores in judicio eſſe non poſſint: Si judices ſint, ſententia eorum ſit irrita, ſi tabelliones inſtrumenta nullius momenti, ſi Advocati, patrocinium non admittatur.

Secundò, in cap. 1. de hom. in 6. Innoc. IV. Principes per aſſaſſinos Chriſtianum hominem occidi curantes dignitate privat. in Concil. Oecum. Lugd. rel. in cap. ad Apoſt. X. de ſent. Imperio & Regno privatus fuit Freder. II. & omnes ſubditi à juramento fidelitatis abſoluti.

Tertiò, Conc. Conſt. ſeſſ. 21. adverſus Philippicum Comitem, & Miniſtros, ſi in crimine perſtiterint poſt excommunicationem, & interdictum; facultatem facit procedendi ad omnes alias pœnas ſpirituales, & temporales. Idemque Conc. ſeſſ. 29. renovat Bonifacii VIII. Conſtitutionem, quæ incipit, Felic. de pœn. Latam adverſus metum inferentes electoribus Papæ; ubi adverſus quacumque dignitate præditos ſtatuuntur hæ pœnæ, infamia, inteſtabilitas, bonorum confiſcatio, inhabilitas ad omnes dignitates, tam ſæculares, quàm Eccleſiaſticas; ad agendum in judicio, ad poſtulandum, teſtificandum.

Quartò, in Concil. Lat. ſub Leone X. ſeſſ. 9. renovatur eadem conſtitutio cap. fel. & cap. ſi quis ſuad. diab. & contra præſumentes ultra veteres pœnas, ſtatuitur, ut ad omnes actus legitimos, inhabiles, & inteſtabiles habeantur.

Quintò, Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 20. præcipit Sacros Canones, & Concilia generalia omnia, nec non alias Apoſtolicas Sanctiones in favorem Eccleſiaſticarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editas, quæ omnia præſenti etiam decreto innovat, exactè ab omnibus obſervari debere: in quibus Canonibus multa de temporalibus, ſubditorumve liberatione habentur. Et ſeſſ. 25. cap. 19. in Duello pugnantes, & locum concedentes privationis, & aliis pœnis temporalibus punit. Et ſeſſ. 25. cap. 3. etiam mulctas pecuniarias ſub certo modo per judices Eccleſiaſticos induci, permittit, & per captionem pignorum, & perſonarum diſtrictionem procedi. Et ſeſſ. 24. de matrim. cap. 6. raptorem non tantum condemnat, ut raptam ducat; ſed & bonis temporalibus dotet. Et in cap. 2. 10. de adult. & ſtup. adjicitur etiam caſtigatio corporalis, & in monaſterio detruſio.

Sextò, in Lugd. ſub Greg. X. rel. in cap. 1. & 2. de uſ. in 6. ſtatuuntur diverſæ pœnæ temporales adverſus uſurarios; ut manifeſtè ſint inteſtabiles; ut illis non locentur domus &c. & omnes tituli agunt de uſuris reſtituendis.

Septimò, Præſcriptio cum mala fide jure civili permiſſa, Canonum Decretis ſublata penitus & enervata eſt: ut ex communi tradit Covarr. relect. in reg. poſſ. part. 2. §. 11. num. 3. Alexand. Pontifex III. cap. Relatum t. de Teſt. ſtatuit, ut teſtamenta, ſeu legata ad pias cauſas valeant etiam abſque ſolemnitate Juris civilis: modò adſint duo teſtes, jure gentium requiſiti. Quòd non tantum ditione Eccleſiæ Romanæ, nec ſo-

lum in foro Eccleſiaſtico ; ſed etiam in foro civili ubivis ſervandum, docent Covar. cap. 11. de teſt. numer. 9. Jul. Clarus §. teſtam. quæſt. 6. num. 1. Gregor. de Val. tom. 3. diſput. 5. quæſt. 14. punct. 2. Joann. Azor. lib. 5. cap. 21. Ludov. Mol. tom. 1. diſpur. 134. Leon. Leſſ. lib. 2. cap. 19. dub. 2. aliique tam Theologi, quàm Juriſconſulti, communiter omnes idque Mol. teſte, ſervat praxis utriuſque fori, ut proinde contraria opinio, quam à nullo ſcriptore Catholico hactenus traditam cognovi, non modo falſa, ſed & periculoſa ; atque ut in re gravi cum præjudicio Eccleſiæ conjuncta, & temeraria meritò videri poſſit.

Et tandem ad confirmationem ſupradictorum faciunt alii plures Text. juris Canon. ut cap. Valent. cap. Adr. 63. diſt. cap. Conſt. 69. diſt. cap. Sacerd. 11. quæſt. 1. cap. ſi quis deinceps 17. quæſt. 4. cap. Alius 15. quæſt. 6. cap. Hortatu 23. quæſt. 8. cap. Scelus 2. quæſt. 1. cap. nos ſi incompetenter 2. quæſt. 1. cap. vener. de Elect. cap. novit. de judiciis: cap. per venerabilem: & cap. cauſam quæ el 2. qui filii ſint legit. cap. grandi de ſuppl. neglig. Præl. cap. ad Apoſt. de re judic. cap. un. de ſchiſm. lib. 6. Gloſ. verb. Urb. in Clem. 1. de rel. & venerat. Sanct.

Patet igitur ex omnibus ſupradictis, Pontificem habere poteſtatem temporalem indirectam in ordine ad bonum ſpirituale: ex quo provenit authoritas, qua ſæpius uſus eſt deponendi Reges, & Imperatores. Et pro caſu de quo loquimur mirificè facit exemplum veteris Teſtamenti, in quo Jojadas Pontifex Athaliam impia tyrannide ſibi Regnum uſurpantem, militum manu interfici, Regemque Joas ſubſtitui, curavit: ut habetur 2. Par. 23. & 4. Reg. 11. Quæ omnia ex præcepto Iojadæ facta fuiſſe, obſervat Bellar. de Rom. Pont. lib. 5. cap. Freyt. de Imp. Aſiat. c. 9. n. 45. & alii.

Notandum eſt tamen, Pontifices deponentes Reges in caſibus permiſſis, ex juſta cauſa conſtituere in Regnis illis legitimos hæredes, ſi adſint; ut patet ex cap. grand. de ſuppl. neglig. præl. Deinde Pontifex in dictis caſibus non privat Regem Regno tamquam Judex ordinarius eo modo, quo deponit, aut privat Epiſcopis; ſed tamquam Summus, & univerſalis Paſtor, ubi ſic oportet in finem ſupernaturalem, & ita ex vi poteſtatis ſpiritualis, ut reſolvunt Driedon. lib. 2. de liber. Chriſt. cap. 2. verſ. Cæter. Bellarm. lib. 5. de Roman. Pont. cap. 6. verſ. Quantum ad perſonas, idque ſatis ſignificat Text. in cap. ad Apoſtol. verſ. Nos itaque, de re judic. In 6. ubi Pontifex ad ſententiam privationis contra Imperatorem, expendit ſe in terris Vicarium eſſe Dei, & poteſtatem habere per illa verba; Quodcumque ligaveris, ut obſervat Bellarm. cap. 3. verſ. 3. Hinc rejicies cavillationes Barcl. de poteſt. Rom. Pontif. dum ex prædicta Pontificis poteſtate inferebat Reges habere Regna à Pontifice titulo precarii, & ad libitum removeri poſſe: quæ illatio juriſperito indigna, reprehenſionem meretur maximam, diffugia namque hæc, & evaſiones ab Hæreticis inventæ ſunt, ut notat Suar. contra Regem Angl. lib. 3. cap. 29. num. 2. & 3. rectè itaque dixit Dur. Epiſc. Meldenſ. lib. de orig. jur. quæſt. 3. ad 3. argum. Juriſdictio ſpiritualis ſe extendit primò, & principaliter ad ſpiritualia, ſecundariò verò, & per quamdam conſequentiam ſe extendit ad actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad ſpiritualia tamquam ad finem, nec propterea intendimus dicere, quod Principes, & Reges ab Eccleſia teneant terras ſuas, & regna in feudum, ſed ſolum præciſè volumus dicere, quod regimen Regum ſubjectum eſt regimini Eccleſiæ in tantum, quod ſi cedat in ſubverſionem fidei, aut bonorum morum correctio, & directio ipſo jure ad Eccleſiam pertinet. Ita ille, & ego.

An opinio aſſerens Papam non habere juriſdictionem temporalem, quatenus includit etiam indirectam mereatur cenſuram Theologicam, & qualem.

RESOL. VIII.

IN quadam Congregatione Theologorum, cui ego etiam interfui, & ſpeciali mandato Sanctiſs. D. N. Innocent. X. nunc feliciter regnantis determinatum fuit, propoſitionem hanc; Papam nullam habere poteſtatem in temporalibus etiam indirectè, eſſe hæreticam ſaltem reductivè, ſed pro hac re magis individualiter firmanda hic pro curioſis apponam per extenſum verba Adolphi Sculckenii in Apol. pro Cardin. Bellarm. cap. 5. fol. 256. ubi ſic ait; Hæreticum eſt dicere, Pontificem, ut talem, & ex jure divino, non habere ullam poteſtatem in temporalibus. Hæreticum eſt, Pontificem, ut Pontificem, & jure divino non habere ullam poteſtatem imperandi Principibus, ſæcularibus in rebus temporalibus, ſaltem in ordine ad ſpiritualia. Hæreticum, vel certè erroneum, & temerarium eſt dicere, Pontificem, ut Pontificem, & ex jure divino non habere poteſtatem privandi Principes ſæculares ſuo principatu, quando id bonum ſpirituale, ſive ingens Eccleſiæ neceſſitas requirit. Deindè probo ſupradictam propoſitionem ex Decretis duorum Conciliorum, ſine controverſia generalium, & legitimorum, Lateranenſis ſub Innoc. III. & Lugdunenſis ſub Innocent. IV. Concilium Lateranenſe ſub Innoc. III. cap. 3. ſic loquitur Si Dominus temporalis, admonitus ab Eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica fœditate: per Metropolitanum, & comprovinciales Epiſcopos excommunicationis vinculo innodetur: & ſi ſatisfacere contempſerit infra annum: ſignificetur hoc Summo Pontifici, ut ex tunc ipſe vaſſallos ab ejus fidelitate denuntiet abſolutos; & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hæreticis, ſine ulla contradictione poſſideant, & in fidei puritate conſervent, ſalvo jure Domini principalis; dummodo ſuper hoc ipſe nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum apponat: eadem nihilominus lege ſervata circa eos, qui non habent Dominos principales in Concil. Ludun. extant. c. 1. de homic. in 6. hæc ver-
» ba: Sacri approbatione Concilii ſtatuimus ut quicum-
» que Princeps Prælatus, ſeu quævis Eccleſiaſtica, ſæcu-
» lariſve perſona quempiam Chriſtianorum per prædictos
» aſſaſſinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quam-
» quam mors ex hoc non ſequatur) aut eos receptaverit,
» vel defenderit, ſeu occultaverit, excommunicationis,
» & depoſitionis à dignitate, honore, officio, & bene-
» ficio incurrat ſententiam ipſo facto: & illa liberè aliis
» per illos, ad quos collatio pertinet conferantur. Sit et-
» iam cum ſuis bonis mundanis omnibus, tamquam Chri-
» ſtianæ Religionis æmulus à toto Chriſtiano populo per-
» petuò diffidatus. Et poſtquam probabilibus conſtiterit
» argumentis, aliquem ſcelus tam execrabile commiſiſſe;
» nullatenus alia excommunicationis, vel depoſitionis,
» ſeu diffidationis ſententia requiratur. Hæc illa duo Concilia generalia, præſidente in eis Romano Pontifice, quæ univerſam Eccleſiam repræſentant. Quare ſi Princeps temporalis à Summo Pontifice non poteſt ſuo Principatu privari: ſequitur, univerſam Eccleſiam, vel in doctrina fidei, ſi credidit poſſe fieri, quod fieri non poteſt, vel in præceptis morum, ſi juſſit deponi, quem deponi non poſſe credidit, erraviſſe, quæ ſunt manifeſtæ hæreſes. Quod ſi ex his non poſſit certò, ac neceſſariò probari ſententiam illam. Non poſſe Principes à Pontifice deponi, eſſe hæreticam: ſine dubio illud ſaltem colligitur eſſe periculoſam, erroneã & hæreſim proximã; tum propter argumenta jam dicta, tum quia inde ſequitur, aut Principes Chriſtianos non poſſe à Chriſti Vicario vinculo excommunicationis ligari, aut ſubditos eorum à vinculo, ſeu juramento fidelitatis, & obedientiæ non poſſe ſolvi. Utrumque autem repugnat verbis Chriſti. Matth. 16. Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum, & in Cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis. Præterea, ſi Pontifex non poteſt de temporalibus diſponere, & Reges temporales deponere, quando id bonum ſpirituale requirit; ſequitur poteſtatem Pontificiam eſſe imperfectam, & diminutam, utpotè quæ non extendat ſe ad omnia illa inferiora, quæ finem ſuum vel impedire, vel convenienter promovere poſſunt. Demum dixi, ſententiam illam eſſe temerariam, repugnat enim verbo Dei: repugnat Doctrinæ ab Eccleſia Catholica non creditæ modò, ſed & per decem ſæcula, & amplius, à Gregorio Magno hucuſque, continuè exercitæ; repugnat plurimis, tum generalibus; tum particularibus Conciliis: repugnat plurimis Sanctiſſimis, doctiſſimiſque Pontificibus: repugnat unanimi conſenſui Catholicorum doctorum: denique repugnat rationi. Conſtituat quis omnia illa Concilia, in quibus bellum contra hoſtes fidei indictum eſt: item omnia illa Concilia, in quibus Principes publicam Eccleſiæ ſententiam Principatibus ſuis dejecti ſunt, cum innumerabili illa multitudine Epiſcoporum, & Patrum, Principum, vel legatorum, qui ſententiam illam, vel tulerunt, vel approbarunt: item omnes illos Pontifices, qui Conciliis præfuerunt, vel alioqui Principes vel depoſuerunt, vel contra hoſtes fidei bellum ſuſcipere juſſerunt: demum omnes illos doctores, qui eam Pontificis poteſtatem aſſeruerunt, conſtituat, inquam aliquis hos omnes ex una parte, & ſe ſe ab altera parte, mirum profectò erit, ſi contra vel hiſcere audeat; & non ſtatim tanta authoritate obrutus obmuteſcat. Quod ſi obſtinatè illis contradicere pergat, temeritatis, imò inſaniæ notam effugere nullo modo poterit. Eſt igitur ſententia illa, quæ negat

in Summo Pontifice eſſe ullo modo poteſtatem diſponendi de temporalibus, & deponendi Principes etiam in ordine ad ſpiritualia; eſt, inquam, ſententia illa erronea, temeraria, periculoſa; & ſi non directè, ac principaliter heretica: at certè hæreſi proxima, & hæretica ſaltem reductivè, & ſecundario; ita ut ſine periculo fidei catholicæ defendi nequeat. Eodem modo intelligo duas præcedentes concluſiones. Et hæc omnia docet Adolph. ubi ſuprà; Cui adde Adam. Tann. in Def. Eccl. libert. lib. 2. c. 8. per totum; ubi latè, & doctè probat, non poſſe abſque errore in fide, imò nec ſine hæreſi, poteſtatem in temporalibus indirectam, modo explicato ut ſuprà, Romanis Pontificibus denegari. Idem etiam docet Bord. in S. Trib. cap. 5. qu. 8. in princ. cum Carena in Tract. Sanctiſs. Inquiſ. tit. 1. §. 5. n. 52. Et ne deſeras legere Suar. contra Reg. Angliæ lib. 3. c. 23. & ſeqq. & de fide diſp. 20. ſect. 3. n. 18. & ſeqq. Sot. in 4. diſt. 25. q. 2. art. 2. concl. 5. Freytam de Imperio Aſiat. c. 6. n. 81. & alios.

Nec obſtat dicere, nullum eſſe alicujus Concilii decretum, quo expreſsè declaratum ſit competere Eccleſiæ in temporalibus poteſtatem; eoque, ut res certæ fidei ſit, opus eſſe adeoque prævio examine: ſicut de Apoſtolis in Act. c. 15. dicitur convenerunt videre de verbo hoc: Nam, quid intereſt, inquit lex 32. ff. de l. an ſuffragio populus voluntatem ſuam declaret, an rebus ipſis, & factis? Et certè quando res dubia eſſet; Concilii examine & ſententia opus eſſet: ſed (præterquam quod in Concilio Romano ſub Greg. VIII. hæ propoſitiones in terminis definitæ ſunt: quod Papæ liceat deponere Imperatorem; quod à fidelitate iniquorum ſubjectos poſſit abſolvere:) tot Concilia illam Eccleſiæ in temporalia poteſtatem pro certa præſupponunt; & ex ea præſuppoſitione; quam retulimus, decernunt: ut magnus videretur circa fidem, & mores lapſus, ſi res ſecus ſe haberet. Controverſum quidem eſſe fatemur modum ipſum, quo competat Eccleſiæ in temporalia poteſtas; Nam Canoniſtæ via Regia, atque directa competere contendunt; Theologi negant directè Eccleſiæ poteſtatem competere in temporalia, ſed tantum indirectè, quatenus ſcilicet finis ſpiritualis Eccleſiæ, atque animarum ſalus id exigat. Hoc certè fuiſſe judicium omnium ſæculorum liquidum fit ex centum canonibus, per tot juris canonici volumina ſparſis, tot ſæculorum intervallis diſtantibus: quibus Concilia, Pontificeſve Romani rebus temporalibus varia ſtatuerunt, quæ ad finem ſpiritualem, ſalubrem Eccleſiæ directionem, animarumque ſalutem neceſſaria videbantur. Quæ quidem omnia damnare non poſſet, niſi qui verè Catholicus non eſſet. Nam univerſalis Eccleſia errare non poteſt in his, quæ ad fidem, & mores pertinent: ſed univerſalis Eccleſia conſenſit in hujuſmodi factis, & illa probavit tanquam conſentanea Divino, & naturali juri; & ſimiliter approbat leges Canonicas, imponentes hujuſmodi pœnas Principibus temporalibus propter graviſſima ſcelera, & contumaciam in illis, maximèque in hæreſi; ergo tam eſt certum poſſe Pontificem coercere, vel punire Principes temporales his pœnarum generibus: quàm eſt certum non poſſe Eccleſiam in fide, & moribus errare.

Obſervandum eſt tamen hìc magnam eſſe differentiam inter has duas propoſitiones, nempè Pontifex nullam habet poteſtatem in temporalibus, neque indirectam. Et Pontifex non habet poteſtatem indirectam in temporalibus in tali, vel tali caſu; nam prima propoſitio abſolutè prolata, ut diximus, eſt candenti cauterio inurenda. Secunda verò minimè, poteſt enim adeſſe controverſia, & difficultas inter Doctores, ſi poteſtas Pontificis in temporalibus indirecta extendatur ad illos caſus alios negantes, alios affirmantes; ſecus verò quando certum eſſet ad aliquem caſum extendi; ut v.g. excommunicandi Regem Chriſtianum, eumque privandi etiam regno; quando Catholicæ religioni contrarius eſt, & contumax; ut omnes obſervant, teſte Sapientiſs. Arriga in cur. Theol. to. 4. diſp. 13. ſect. 4. n. 20. & in aliis caſibus, de quibus hic locus non eſt agendi.

Refelluntur aliqui ſcriptores, negantes Romanis Pontificibus poteſtatem indirectam in temporalibus, & aſſerentes non poſſe ab ipſis Pontificibus Reges exauthorari.

RESOL. IX.

NOn habere Pontificem, neque indirectam poteſtatem in temporalibus, docuit noviſſimè impius Calviniſta Daniel Chamierus, adducens edictum parlamenti Pariſienſis; ſic itaque aſſerit in Controverſiis, to. 2.
„ lib. 15. cap. 14. num. 11. Quid plura? Ne quis fortè im-
„ probari tantum Canoniſtarum ſententiam putet; hoc
„ ipſo anno, cùm hæc ſcribebam, damnatus eſt ab eodem
„ Senatu Bellarmini contra Barclaium, Tractatus de
„ poteſtate Summi Pontificis in rebus temporalibus,
„ graviſſimo Edicto, quod etiam typis eſt excuſſum. Quo
„ Edicto hæc ipſa Theologorum ſententia, quæ eam po-
„ teſtatem non agnoſcit niſi indirectè, damnata eſt tam-
„ quam fax ſeditionis, ſcaturigo rebellionis. Ita ille.

Quod etiam notavit Gramondus in Hiſtoria Galliæ lib. 1. Hoc Edictum fuit latum die 16. Novembris anno 1610. & per extenſum ponit illud Ludovicus Servinus in Communefactione apud Monarchianos Melchioris Goldaſti tom. 3. fol. 773. Mira res. Parlamentum Laicorum damnat propoſitionem, quam firmiter tenendam eſſe docent omnes Theologi. Et ita pro hac ſententia Adolph. Schulchenius in Apol. pro Cardin. Bellarminio cap. 3. fol. 52. ex Hiſpania, Germania, & Britannia adducit 65. Doctores; quorum omnium, ut omnium Magiſter agmen ducit D. Thomas in 2. 2. quæſt. 10. art. 10. quæſt. 12. art. 2. quæſt. 60. art. 6. ad 3. & in 2. ſent. diſt. 44. & de Regim. Princ. lib. 3. cap. 3. cap. 10. & 19. Ergo D. Thomas, & omnes Theologi docuerunt in Eccleſia Dei doctrinam inducentem ad ſeditiones, & rebelliones contra Principes? abſit hoc dicere de tot Viris ſanctitate, & ſapientia conſpicui, inter quos etiam annumerandi ſunt omnes ſcriptores Galli, qui etiam indirectam poteſtatem in temporalibus Pontifici tradiderunt, ut S. Bernardus lib. 4. de Conſiderat. ad Eugenium cap. 4. cui adde Petrum de Palude Patriarcham Hieroſolymitanum, in Tractat. de cauſa immediata Eccleſiaſticæ poteſtatis; art. 4. Durandum Epiſcopum Meldenſem in lib. de Origine Juriſdictionum quæſt. 3. Erveum Britonem tractat. de poteſt. Papæ, §. Ad evidentiam ſecundi. Jacobum Almainum in tractat. de ſuprema poteſtate Eccleſiaſtica, & temporali, quæſt. 2. princip. cap. 5. ad tertiam allegationem. Henricum Cardin. Oſtienſem in ſumma, tit. de Hæreticis, §. Qua pœna puniantur num. 11. Petrum Bertrandum Cardin. Eduenſem, in tractat. de Origine Juriſdict. quæſt. 4. num. 5. Joannem de Silva, tractat. de Beneficio, par. 3. quæſt. 8. Stephanum Aufrerium in tractat. de poteſt. Sæcularium, num. 5. & 6. Guilielmum Durandum Epiſcopum Mimatenſem Speculatorem vulgo dictum, in ſpeculo, lib. 1. titul. de legato, §. nunc oſtendemus, num. 17. Petrum Gregorium Tholoſanum lib. 26. de Republ. cap. 5. num. 14. & 23. Joannem Fabrum in leg. primam; num. 10. Cod. de ſumma Trinitat. & fide Catholica. Ægidium Bellameram Epiſcopum Avenionenſem in cap. Alius 15. quæſt. 6. numer. 6. Item in cap. novit, de iudic. Joannem Quintinum Hæduum in Repetitione ad c. novit, de Judic. num. 64. & num. 127. Reimundum Ruffum contra Molinæum, cap. 6. pag. 106. Gilb. Genebrardum Archiepiſcopum Aquenſem, libro 4. Chronographiæ ad ann. 1074.
„ ubi loquens de Gregorio VII. ſic ait; Pontifex, Pro-
„ ceres, & Populum Sacramentò præſtito ſanctè ſolvit,
„ & ut Rudulpho adhæreant ſanctius imperat. Ejus enim
„ eſt videre, ne quid detrimenti res Chriſtiana à Princi-
„ pibus patiatur. An non Samuel Levita, Dei authorita-
„ te Saulem Regem creavit, deindeque peccantem publi-
„ cè depoſuit Davide ſubſtituto, & inuncto? An non
„ Elias Dei ſpiritu Reges conſtituit, & abdicat, non me-
„ dò in Iſrael, ſed & in Syria? 3. Reg. 19. An non Hiere-
„ mias Sacerdos accipit poteſtatem ſuper gentes, & re-
„ gna, ut deſtruat, & ædificet, evellat, & plantet? (1. cap.)
„ An Apoſtolica authoritas minor eſt quam prophetica?
„ Quo modo igitur illud Spiritus S. impletum, pro Patribus
„ nati ſunt tibi filii, conſtitues eos Principes ſuper omnem
„ terram? Quare ſtat immota vox, vel potius oraculum
„ D. Ambroſii, epiſt. 33. Veteri jure à Sacerdotibus do-
„ nantur imperia, non uſurpantur. Et illud Petri Clunia-
„ cenſis, epiſt. 29. lib. 6. Quamvis Eccleſia non habeat Im-
„ peratoris gladium, habet tamen ſuper ipſos Imperatores
„ Imperium. Undè ei ſub figura prophetici nominis dici-
„ tur, conſtitui te ſuper gentes & regna, ut evellas, deſtruas
„ diſperdas, diſſipes, ædifices, plantes. Hucuſque Gene-

brardus. Vide quomodo decem & ſeptem Doctores Galli noſtram ſententiam teneant tribuentes Pontifici indirectam poteſtatem in temporalibus.

Undè ex his apparet quàm malè. Aliqui auſi ſint aſſerere, Pontificem, præter excommunicationem, non habere ullam poteſtatem coactivam in Reges; & per conſequens non poſſe eos deponere, nec ſubditos abſolvere à Juramento fidelitatis. Undè Simon Vigorius Gallus in Apologia de Suprema Eccleſ. Authoritate contra Duvallium, tit. de infallibilitate, n. 39. fol. mihi 108. ſic ait. Quòd verò objicit, Pontificem habere poteſtatem coactivam in Reges, quia hæc neceſſariò directivam poteſtatem ſequatur, quam

eidem

eidem omnes attribuuntur, pura pura eſt cavillatio. Papam habere poteſtatem coactivam concedimus, ſed ſpiritualem dumtaxat; qua Principem communione Eccleſiaſtica excludat. Aliud enim habere quod faciat, planè negamus. Ita ille. Sed hic Auctor fædè lapſus eſt, ne dicam amplius & ejus opinio directè pugnat contra Sacros Canones, contra Concilia generalia, & contra facta Pontificum, & praxim Eccleſiæ, nam Gregorius VII. ut obſervat Genebrardus: ubi ſuprà Henricum IV. & Imperio, & Regno privavit, & conſtat ex ejus ſententia cujus verba adducit Suarez contra Regem Angliæ, lib. 3. cap. 24. & ex aliis exemplis à me ſuperius adductis, & plura alia noviſſimè adducit Magiſter Thomas Caſtaldus Dominicanus firmans noſtram ſententiam in Diſſert. de poteſt. Angelica, tom. 1. diſt. 2. q. 1. art. 5. fol. 250.

Et ideò ex his omnibus puto cautè legendum eſſe Cellotium de Hierarchia, lib. 5. cap. 17. §. 358. aſſerentem, nihil neque in commune, neque privatim à Papa decerni poſſe in temporalibus Regis, & Regni Gallici; & quidquid decernitur, irritum eſſe: Et licèt in ſpiritualibus, ſupremam habeat poteſtatem; illam tamen abſolutam, & indefinitam in Gallia non habere, ſed finibus, & limitibus contineri; ſecundum Canones, & Concilia. Et hoc etiam docetur in Codice libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, qui impreſſus invenitur lingua Gallica in operibus Petri Pithoei. Sed quò ad primum dictum Patris Cellotii, Papam, ſcilicet, in Gallia nihil poſſe decernere in temporalibus, reſpondeo diſtinguendo, directè & concedo, indirectè in ordine ad bonum ſpirituale & nego; per ea, quæ ſuperius à nobis ſatis probata ſunt; nec enim Regnum Galliæ fuit excluſum ab illis verbis, quæ Chriſtus dixit Petro, Paſce oves meas. Quò ad ſecundum dictum nempè quod poteſtas abſoluta Pontificis ſpiritualibus, ſit in Gallia diſtricta, & limitata ſecundùm Canones, & Concilia; Reſpondeo, Gallos, ſecundùm Cellotium, habere Pontificem nimis mancum, & truncum: at Itali, Hiſpani, & alii volunt Pontificem ſanum, & integrum, ut Chriſtus Dominus Petrum creavit. Sed contra hanc propoſitionem Cellotii, non exteros, ſed ipſos Gallos adducam, & ideò contra illam noviſſimè meritò inſurgit Franciſcus Hallier, Doctor Sorbonicus, de Hierarchia Eccleſiaſtica lib. 4. cap. 3. articul. 2. per totum: Et quod Rex Galliæ non poſſit à Papa excommunicari, ut tradit Cellotius, & ante ipſum Joannes Feraldus de Privileg. Regum Franciæ privileg. 6. Cophinus de Demanio titul. 30. num. 4. & alii: acriter etiam hoc ipſum inventum refellit Hallier ubi ſuprà Stephanus Baunii in Theol. moral. tom. 2. diſput. 2. tract. 2. q. 5. per totam; Auctor de Abdicatione Henrici III. libr. 2. cap. 36. & 37. omnes Auctores Galli; quibus adde Kochier de juriſdict. in exempt. par. 4. quæſt. 13. num. 2. Et Zypæum de juriſdict. Eccleſ. lib. 2. cap. 85. & Schulchenium in Apolog. pro Cardinali Bellarminio, cap. 3. fol. 112. & ſic tres Philipphi Galliæ, ſeu Franciæ Reges à Summis Pontificibus excommunicati fuerunt: Philipphus I. ab Urban. II. Authore expeditionis in infideles, anno 1088. quod uxorem Bertham repudiaſſet. Alter Philippus Auguſtus à Cœleſtino III. ann. 1191. ob ſimilem cauſam. Tertius Philippus Pulcher anno 1301. à Bonifacio VIII. Nicolaus I. Lotharium Regem excommunicavit; ni Valdrada pellice relicta, Thethbergam conjugem reciperet. Et in continuatione Aymoini habetur. Gregor. IV. excommunicaturus Ludovicum Pium, veniebat in Galliam. Qui, & idem cùm injuſtè dicto Ludovico Regnum abrogatum per Concilium Epiſcoporum Lugduni comperiſſet, & decretum illud Concilii reſcidit, & Ludovicum Regno reſtituit. Adrianus quoque II. interdictum minitatus eſt Carolo Calvo, ni relinqueret Lotharii Regnum filio ipſius Ludovico fruendum. Et Paſchalis Ludovicum Craſſum, quia Clerum affligebat, excommunicavit. Et noſtra ætate Xiſtus V. Excommunicavit Henricum III. & Clemens VIII. Henricum IV. de cujus abſolutione blacterat more ſuo Anonym. Gallus de poteſt. Papæ, impreſſus Francofurti anno 1627. cap. 3. fol. 201. Et indecore, ac petulanter hæc Pontificum facta reprobavit Paſch. diſquiſitione Franciarum, lib. 3. c. 12.

Ex his etiam apparet, quàm parum ſolidè loquuti ſint Hieronymus Columbus, de Hierarchia Angelica, & Humana: lib. 5. cap. 1. num. 4. & 5. & Caſſau. lib. 1. capit. 4. aſſerentes, Pontifices majus jus habere in alios Reges, quàm in Reges Galliæ, per extravag. Meruit. in communibus de privileg. Nam in dicta extravagant. Meruit. Clemens V. tantum negativè decernit: per illam Bonifacii conſtitutionem, Unam ſanctam, nullum Francis præjudicium generari; nec amplius Eccleſiæ Romanæ fore ſubjectos, quàm ante dict. Conſtitut. Unam, exiſtebant: ſed in eodem ſtatu eſſe, in quo erant ante illam definitionem. Si ergo ex natura rei, ſacriſque litteris in dict. Conſtitut. Unam, citati, ea authoritas Eccleſiæ competit; non eſt abrogata per d. Extravag. Meruit. neque enim poteſt Pontifex authoritatem ſibi à Deo tributam abdicare; & ligandi, ſolvendique poteſtatem abrogare. Si non competit; ergo nec aliorum Regum authoritate. Extravag. Unam, imminuit, adverſus Chriſti ſententiam. Date quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo: ob quam Pontifex Regum juriſdictionem, aut ſupremitatem numquam intendit minuere; ſicut nec illi Eccleſiæ authoritatem; ut declarat Innocentius III. cap. Novit. in princip. de Judic. Sed neque potuit Pontifex, ſi ea authoritas ei à Deo non eſt conceſſa: quæcumque autem à Deo conceſſa eſt, par eſt in omnes. Sicut enim unum ovile eſt, & unus Paſtor: Joan. 16. ita una Ovilium, & pariformis omnium commiſſio, Paſce oves meas: Joan. 21. nihil ergo in ea Francia Chriſto minus habent, quin pro debito paſcantur, ut aliæ gentes: nihil Paſtori in Francias oves minus poteſtatis, qualiſcumque ea ſit, quæ paſcendi verbo eſt attributa, quàm in oves cæterarum nationum. Vide omninò Joannem le Lau Doctorem Gallum in Tractat. de Summi Pontificis auctoritate contra Vigorium lib. 2. de infallibilitate fol. 213. & ſequent. ubi latè exponit dictas Conſtitutiones, unam ſanctam, & meruit Bonifacii VIII. & Clem. V. confirmans ea, quæ ego circa illas ſuperius dixi. Nec obſtat contra ſupradicta verba illa Philippi Pulchri in epiſtola ad Bonifacium VIII. Scias nos in temporalibus alicui non ſubeſſe. Nam quid tandem hinc ſequitur? aut quis hoc inficiatur. Certè qui definitè dixit, ſe in temporalibus alicui non ſubeſſe; tacitè confeſſus eſt, in ſpiritualibus ſubeſſe; cui autem magis, quàm Pontifici? Quod ſi ei in ſpiritualibus ſubeſſe faſſus eſt, negare profectò non potuit, ſi temporalibus contra ſpiritualia Rex abutatur; ratione ſpiritualium poſſe etiam in temporalibus vexari, & corripi.

Claudam hanc Reſolutionem cum verbis Cardinalis Baronii anno 870. ſic aſſerentis: Quando dicitur omne Regnum bellis quæritur, & propagatur, & non Apoſtolicis excommunicationibus continetur, furor dementat homines, ut non conſiderent ipſum Romanum Imperium nonniſi excommunicatione Hæreticorum Imperatorum Orientalium opera Romanorum Pontificum eſſe translatum in Francos, & apud eos eorumdem interceſſione Pontificum propagatum in hanc diem in Poſteros; imò ipſum Francorum Regnum, nonniſi miniſterio Romani Pontificis eſt è familia Clodovei translatum in Carolinos. Ita Baronius, Undè Albertus Krantyius lib. 1. Metrop. cap. 14. dixit, quod meritò Pontifex, & Gallorum Rex mutuis ſe attollunt favoribus quando ab initio hæc ſedes domui Caroli hoc præſtitit, ut Regiam haberet dignitatem. Et ideò ex hoc facto rectè collegit, & dixit Nicolaus Gilſius in Annal. in vita Pipini in princip. Par la dite translation il appert, comme la puiſſance del Egliſe eſt grande, & comme alle eſtoit lors bien obeye, veu que par elle le regne d'un ſi grand Royaume, fuit translatè, & mis hors de la lignee des urays, & droicts heretiers de la generation des Roys, ce qui fuit fait pour cauſe legitime, comme il appert 15. quæſt. 4. can. Alius. Hæc ille.

Brevis Digreſſio occaſione eorum, quæ ſuperius firmata ſunt.

R E S O L. X.

DIximus ſuprà, Chriſtianos Reges per Pontifices exauthorari: Sed inter portenta ævi noſtri prima ſubſellia obtinet factum, quod accidit in Luſitania, in qua Joannes Dux Brigantinus in prætenſum Regem à populo, & Proceribus electus fuit; & Auguſtiſſimus Rex noſter Philippus IV. depoſitus tamquam titulo, & exercitio Tyrannus: nec hodie aliqui verentur hæc publicè aſſerere, & Typis mandare, quæ abſque ſtomacho audiri, aut legi minimè poſſunt; nec enim fas eſt Viro religioſo, licet Regi ſuo addictiſſimo, in alia verba acerbiora prorumpere. Siſte itaque Lector mecum parumper: Tyrannus titulo eſt ille, qui nulla jura ſucceſſionis habet, ſed injuſto bello in Regno ſe intrudit. Ita Becan. in 2. 2. quæſt. 64. de homicid. quæſt. 4. concl. 1. Tholoſan. de Repub. lib. 26. c. 7. Sylvius in 2. 2. D. Thom. quæſt. 60. art. 6. paulo ante concl. 1. Joann. Vvigers de Juſt. tract. 2. cap. 2. dub. 4. nu. 10. Ludovicus Richeomus in Apol. ad Henricum IV. cap. 20. num. 115.

Schombonerio Myllerius, Ocnonius Althuſius, Tannerus, & Leſſius ubi infra, & Doctores communiter. Sed Auguſtiſſimus Philippus II. Hiſpaniarum Rex habuit. Jura ſucceſſionis in Regnum Portugalliæ luce meridiana clariora: Ergo impiè dicitur fuiſſe Tyrannus titulo illius Regni. Minor patet, nam univerſus orbis ſcit, Academias Salmaticenſem, & Complutenſem, quæ Oracula Europæ, & Emporia omnium ſcientiarum meritò dici poſſunt, pluries vota ſua dicto Regi dediſſe, aſſerentes, ipſum Jus certum habuiſſe ſuccedendi in regnum Luſitaniæ. Undè non deſeram hic apponere verba eruditiſſimi Chriſtophori Beſoldi, qui ex Lutheraniſmo feliciter ad gremium Romanæ Eccleſiæ convolavit; ſic itaque aſſerit in diſſertatione Philologica, de „ arte, jureque belli, cap. 5. num. 15. Rex Hiſpaniæ „ omnibus copiis in unum locum coactis, antequam in „ Luſitaniam ingrederetur, non contentus tot ante con- „ ſultorum Theologorum judicio, & ſententia, quam „ ſumma cum diligentia exquiſiverat; voluit denuo in „ univerſitate Alcalana (ubi facultas Theologica maxi- „ mè floret (quæſtionem de exercitu in Luſitaniam „ ducendo, deque poſtulationibus Oratorum Luſitaniæ „ examinandam propònere. Congregatis itaque omni- „ bus Theologiæ Doctoribus (erant autem plures quàm „ triginta) precibus ad Deum fuſis, ſacriſque factis, „ de quæſtione propoſita (quam ſingulis privatim di- „ ligentiſſimè excuſſerant) tribus ſucceſſionibus diſ- „ putarunt. Quamvis enim illa non eſſet adeo diffi- „ cilis, & intricata: erat tamen maximi momenti, & „ inuſitata. Deſcenderunt autem magno conſenſu ad eam- „ dem ſententiam cum illis, quos Rex prius con- „ ſuluerat (quorum tamen argumenta, & rationes „ non viderant) & Decretum in formam authenti- „ cam redactum ad Regem miſerunt. Ita ille; & ante „ illum magis latè Coneſtag. lib. 3. Hiſt. Portugalliæ.

Nec obſtat dicere, quod in illo caſu Philippus II. non debebat recurrere ad Juriſperitos, & Theologos, ſed ad Judices Regni Portugalliæ. Reſpondeo, quod ad hoc argumentum latè reſponderunt Doctores, qui jura Philipp. II. tutati ſunt in ſuis operibus impreſſis. Sed ego pro curioſis adducam Auctorem uſque adhuc non adductum, & is eſt ſapientiſſimus Rodricus Arriaga in curſu Theol. tom. 3. diſput. 24. ſect. 5. ſubſect. 4. num. 46. ubi ſic ait: Dices, Per ſe ad omne Regnum, & Provinciam pertinet, ut, deficiente hærede regni, regnum ſibi eligat Caput: ergo ſaltem ob eam rationem habet Jus, ut in dubio de hærede, decidat cauſam. Reſpondeo in caſu præſenti non eſſe defectum hæredis, ſed quis eorum juxta leges, aut diſpoſitionem priorum Regum habeat majus jus; ut in Portugalliæ regno contingit ſub Philippo II. conſtabat enim eſſe hæredes ſufficientes; ſed dubitabatur, an fœmina filia viri, an verò vir filius fœminæ ſuccedere deberet, juxta regulas majoratus, & civilem diſpoſitionem; non pertinebat autem ad regnum quam tale hoc Jus decidere; quia non regnum, ſed prædeceſſores reges clauſulas hæreditatis conſtituerant. Vel certè ſi ad jus civile attendendum erat non poterat regnum Luſitaniæ qua tale ſpecialiter illud jus decidere; Ideò meritò Philippus non recurrit ad regnum, ſed ad Juriſperitos, qui in ea cauſa optimi Judices eſſe poterant, neque ideò potuerunt illi vitio vertere Prudentes, quod id fecerit: ergo non eſt univerſaliter verum, id debere à regno ipſo decidi. Undè ultimò cenſeo, univerſaliter loquendo, in omnibus ferè caſibus optimum modum componendi talia dubia per Juriſperitos, & Theologos, qui quid in conſcientia, quid in jure Rex poſſit facere, decidere optimè poſſunt. Nam licet agatur de regno, quod habeat Jus electionis, ſemper tamen in ſimilibus dubiis multa miſcentur, quæ Jus commune, & conſcientia tangunt; hæc autem non poſſunt commodè decidi à regno, ideſt à Proceribus regni, ad quos alioquin ſpectaret electio, commodiſſimè autem deciduntur à Juriſtis, & Theologis: nec per hoc inducitur barbaricus mos, quandoquidem maxime attenditur ad rigorem Juris, & conſcientiam. Hucuſque Arriaga.

Et ideò P. Bardi de conſcientia, diſc. 4. cap. 24. num. 6. & 7. poſtquam adduxit Vaſquez, & alios Authores, quos etiam adducunt moderni Luſitani, aſſerentes quo pacto Principes deberent procedere circa Judices eligendos, tandem ſic aſſerit; num. 8. Hæc, & ſimilia dicunt hi Authores; attamen in praxi ordo iſte à Principibus abſolutis minimè ſervatur, unde tamquam, certum exiſtimo, antequam Rex qui prætendit, bellum illud incidat, adhibendum eſſe plurium conſilium, qui nulla ſuſpicione notari valeant, timoratæ conſcientiæ, & prudentes, qui abſque paſſione cauſam examinēt, & ſecundùm eorum ſenſum, perpenſis omnibus circumſtantiis, determinent quid licitè à Rege ſit faciendum. Ita Bardi. Hinc abſolutè firmavit Stephanus Spinola de Agibilium electione, diſp. ult. ſect. 7. Regnum, quod poſſeſſione caret, poſſe à quolibet opinionem probabilem habente, armis occupari. Sed quid dicendum in caſu noſtro, in quo jus aderat certum?

Et tandem pro juſtitia invaſionis Regni Luſitaniæ factæ à Philippo II. individualiter vide doctiſſimum Petrum Hurtadum de Mendoza, de fide, ſpe, & Charitate, vol. 2. diſput. 169. ſect. 7. §. 65. cum ſeqq. ubi quærit, Utrùm Princeps in occupanda Provincia ſit ſubjectus alicujus judicio? Et negativè reſpondet, ac præter alia hæc aſſerit: Statuo præterea, poſſe Principem declinare judicium ipſius regni, de quo agitur, quando in eo non ſunt Judices æqui, quia pravo aliquo affectu moventur. Quid enim dicunt, ſtandum eſſe judicio Regni, de quo eſt controverſia, aſſerunt nō teneri Principem ad ſtandum regni judicio, quando deſperatur æquitas, quemadmodum Philippus II. Luſitaniam occupavit, inexpectata Luſitaniæ ſententia, quia regnum univerſum Caſtellanis infenſum, judicaturum erat non ex æquitate, ſed ex inimicitia. Quando nullum eſt probabile argumentum de inclinatione regni in partem alterutram, ſed potius de æquitate, dubitatur, utrùm Princeps poſſit ſuo ſtare judicio, an teneatur ſententiam à regno audire: Exiſtimo, eum poſſe ſtare ſuo judicio, nec teneri ad expectandam regni ſententiam. Ita Pater Molina diſp. 103. §. quando inter duas Reſpublicas. Pater Suarez diſput. 13. ſect. 6. num. 6. ubi aſſerit, Principem poſſe, cognito jure, rem occupare abſque aliorum Judicum ſententia. Hanc autem eſſe communem iis temporibus docuit Pater Luiſius diſp. 90. dub. 2. verſ. Pater Molina. Probatur, quia Rex habet in Regno dominium ſupremum: ergo non ſubjicitur regno in diſceptatione. Probo conſequentiam; quia caput non tenetur ſubjici membris. cæteris. Confirmatur. Totum regnum eſt ſubjectum Regi; Rex autem regno, minimè. Nec in aperto Jure tenetur Rex expectare regni ſententiam, ut tenentur cæteri alii, quando eis interdicitur lis: ergo nec ad idem tenetur Rex in Jure probabili. Antecedens fatetur Pater Vaſq. Probatur; quia Regi conſtat, Regnum eſſe ſuum: item eſt certus, ſibi injuriam inſerri, ſi auferatur: habet aliundè in regnum, & in regno ſupremum Jus: cur ergò regnum non occupetur. Conſequentiam probo; quia ideò in Jure evidenti poteſt, quia ipſe eſt Dominus ſupremus; ſed jure probabili eſt etiam Dominus ſupremus in ſua prudenti æſtimatione: ergo poteſt prudenter ſe gerere ut Dominus ſupremus. Nam judicium illud probabile de Jure infert hoc evidens, ergo licitè poſſum me præſtare Regem. Huc uſque Hurtadus de Mendoza.

Sed pro certo Jure Philippi Secundi in ſucceſſione regni Portugalliæ, præter Doctores citatos, & alios Hiſpanos, quos ex induſtria relinquo, vide ex Italis Martham de juriſdiction. part. 1. cap. 26. n. 100. Borellum de præſtantia Regis Catholici, cap. 46. num. 20. Viperanum in Comment. de obtenta Portugallia. Ex Germanis Chriſtophorum Beſoldum in diſputatione de regia ſucceſſione, diſſertat. 12. Theſi 9. & 10. ubi paucis multa complectens, ſic aſſerit: Carolus Mariæ, Luſitanicæ, & Philippi Hiſpaniarum Regis filius (de cujus morte omninò videatur Thuanus lib. 41. à pr.) ſi vixiſſet ſine controverſia in regni ſucceſſione, poſt Sebaſtiani necem, Henrico prior fuiſſet, quia jam ſemel ad lineam Joannis tranſierat regnum. Cùm verò Carolus ante Sebaſtianum expirarit, ſucceſſit Henricus, ut potè omnibus aliis propior gradu. Et falſi fuerunt illi Icti, qui Philippum, etiam Henrico præponebant. Fuit quidem Sebaſtiani Mater, Soror Hiſpaniarum Regis, & proindè is tamquam Avunculus, uno gradu anterior Henrico erat, Sebaſtiani patruo magno. Sed metienda eſt proximitas, reſpectu ſtirpis, à qua regnum provenit:

Henrico jure meritò ſucceſſit Philippus: Parmenſem enim propinquitate vincebat; nec is (ut & Brágantiæ Duciſſa) Eduardum poterat repræſentare; quemadmodum profeſſores Patavini voluerunt: non etenim fœmina, à muliereve deſcendentes jus referunt, & exhibent maſculinum. Haud namque jus patitur naturæ, nec juris rationes, quæ vim naturæ imitantur, utque verè fœmina eſſet, repræſentationis jure pro mare haberetur. Ac quamvis ii, qui regnum hocce petebant; omnes forent conſobrini, à regis Henrici fratribus, ſororibuſque prognati: non tamen ſuam ſaltem, ſed & matris perſonam prætexunt

texuit Philippus, cùm nempè eam Emanuelis (ſtipitis communis) primogenitam, & Sabaudiæ Ducis parente natu dixerit majorem, ut apparet. Non ergo omnem repræſentationem, ut cenſet Auctor exoterici diſcurſus : Sed in hoc tantùm caſu, & inter hujuſmodi perſonas (quemadmodum Parmenſis, & Braganiina voluere) nullo eam jure defendi contendebat. Hucuſque Beſoldus. Undè ex his omnibus pátet, quàm temerario auſu aſſerant Adverſarii, Magnum Philippum II. & alios ſubſequentes Reges Hiſpanię fuiſſe in Luſitania titulo Tyrannos. O verba ardenti cauterio inurenda. Et quidem ſi optime docet Malderus, de Jure, & Juſt. tract. 3. cap. 1. dub. 4. Leſſius lib. 2. cap. 9. dub. 4. num. 9. Vvigers tract. 2. cap. 2. dub. 4. num. 11. cum aliis. Quod ut quis non dicatur Tyrannus per abuſum poteſtatis, ſufficere probabilem Titulum uſurpati regni. Judica tu modo amicè Lector ex ſuperius dictis, quo pacto ab adverſariis aſſeratur, Philippum II. non habuiſſe ſaltem probabilem opinionem Tituli ad Luſitaniæ regnum invadendum, & occupandum ; Undè ſine temeritate, an dici poſſit fuiſſe in regno Luſitano Titulo Tyrannum.

Sed quid dicendum de Tyrannide quoad exercitium? Dico itaque, quod etiam ſtando in opinione, quam ſupra impugnavimus, nempè, Populum, & Proceres poſſe deſtituere Regem Tyrannum exercitio, talem Tyrannidem debere eſſe notam, ob firmatam intollerabilem, & ſine ullo alio remedio, docet Vvigers, Becanus, & Bannez ubi ſupra, Covartuvias practicar. qq. cap. 1. num. 6. Scomborneſius in politica lib. 2. cap. 37. Nicolaus Myllerus in addit. ad Comment. Rumelivi Aureæ Bullæ Caroli IV. par. 3. diſſert. 2. Theſi 23. Leſſius l. 2. cap. 8. dub. 4. num. 12. Cajetanus in 2. 2. quæſt. 64. art. 3. Sotus de Juſt. lib. 4. qu. 1. art. 3. Tannerus tom. 3. diſp. 6. q. 8. dub. 3. num. 83. Molina de Juſt. tom. 1. diſp. 26. Althuſinus in politica cap. 38. num. 57. Theodorus ReinKhinKg, tract. de regim. ſæcul. & Eccleſ. lib. 1. claſſ. 1. cap. 1. num. 35. Philippus Oenonius in diſput. politicis diſp. 49. num. 3. ubi ſic ait: Tunc Tyrannus exercitio eſt, quando malitioſè, & hoſtiliter, & conſulto, data opera, Rempublicam, & Eccleſiam vaſtat, cultum Dei abolet, vel profanat, & quæ Dei ſunt affectans, ſibi vindicat, & uſurpat. In ſumma quando totis viribus ad ſtatum Reipublicæ, & leges Regni fundamentales, mutandas, vel evertendas, quantum in ipſo eſt, enititur. Ita ille. Tyrannis ex Lypſo lib. 6. Polit. cap. 7. Bodino de Republica lib. 2. cap. 4. & aliis, & violentum unius imperium præter mores, & leges, in quo unus homo divinis, ac naturæ legibus ſolutus rebus alienis ut ſuis, & liberis hominibus quaſi mancipiis ad libidinem abutitur. In Tyranno itaque nihil eſt legitimum, ait Carpzonius ubi infra, nihil ordinatum a Deo, ſed omnia a Deo adverſa, ac Reipublicæ detrimentoſa. Perpende modo Amicè Lector, abſque bile, ſi potes, an omnia ſuperius dicta verificentur, competant aut à longe applicari poſſint Pientiſſimo, Religioſiſſimo, ac Juſtiſſimo Hiſpaniarum Monarchæ. Et tamen ab adverſariis conſtituitur alter Pharao, Saul, Achab, Nero, Caligula, qui Tyranni exercitio extitere. O fontem.

Vociferantur ipſi, & aliqua inconvenientia in Regni Portugalliæ tempore regiminis Auguſtiſſimi Philippi IV. extitiſſe enumerant; ſed dato hoc, & non conceſſo, videndum eſſet, an ex culpa miniſtrorum, vel è voluntate regis, proceſſerint; nam ut Doctores citati aſſerunt, crimina Tyranni debent eſſe nota, debent eſſe confirmata, & ut loquitur Carpzovius in legem regiam Germanorum cap. 14. ſect. 5. num. 4. incorrigibilia, & quibus nullum aliud remedium ſuppetat, niſi abdicatio Tyranni : Quis, niſi adverſarii, auderet dicere, in regimine regni Portugalliæ Philippum IV. in profundum tantorum malorum deveniſſe, & regem tam pium tot crimina incorrigibiliter admiſiſſe, ita ut in illis obſirmatum, aliud remedium non ſuppeteret niſi ejus depoſitionem à regno? Sunt nugæ nugarum, ne dicam amplius. Exclamant; regnum Portugalliæ fuiſſe oneratum maximis tributis. Reſpondeo; quod præteritis anguſtiis, quæ adhuc durant, Catholica Domus AUSTRIACA ex Hæreticorum, & Inimicorum injuſtis bellis, ubique locorum ita agitata remanſit ut Monarchia Hiſpana exauſto ærario publico in extremam neceſſitatem deciderit, Undè Rex Noſter coactus fuit ad ſe, & ſua regna tuenda vetera tributa augere, & nova conſtituere. Utrum ſcias, quod in his imponendis tributis hæc Praxis obſervatur; Rex, ſeu Prorex, vel Comicia regnorum convocant plures Theologos ex diverſis religionibus, qui inter ſe Juſtitiam tributi, quoad omnia maturè examinant, & illud approbant, poſtea imponitur. Igitur in imponendis tributis ſemper vota Theologorũ, ac etiam Juriſconſultorũ præcedunt, & ex eorum votis ſubſcriptis, vel oretenus datis poſtea vectigalia imponuntur. Eſt ne hoc imponere tributa tyrannicè? & quidem communis ſententia fert, ut teſtatur Doctus, & Amiciſſimus Pater Franciſcus Lugo de Principiis moralibus p. 1. cap. 3. q. 11. n. 72. Quod Rex in imponendis tributis poteſt ſequi opinionem probabilem, & ita etiam docet Suarez de legibus l. 5. cap. 18. num. 2. Vaſquez opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 3. dub. 5. Joannes Sanchez diſp. 33. num. 35. Layman l. 3. tr. 3. p. 1. c. 3. Quia rex non debet eſſe pejoris conditionis, quàm reliqui, qui poſſunt juxta probabilem opinionem operari. His tamen non obſtantibus, & diligentiis, ut ſupra adhibitis Pientiſſimus Rex noſtræ ſæpiùs ſolet emittere Epiſtolas circulares ad Proreges, & miniſtros Regnorum, conſcientias eorum onerando, ut diligenter ſerutentur, ſi aliqua tributa nimis oneroſa in ſuis regnis forſitan irrepſerint, & extet, ut illa poſſit amovere, vel minuere, & ego ſimilem Epiſtolam Panormi perlegi, & aliam hic Romæ paucis diebus quam moreretur legendam mihi præbuit Eminentiſſ. Cardinalis Albornoz, Vide quæſo ex his Amicè Lector, ſi Rex Hiſpanus poſſit quoad tributa imponenda, & exigenda vocari titulo Tyrannus. Alias notas ſuæ Tyrannidis adverſarii adducunt; ſed quia brevitati ſtudeo, plures tamquam falſas & plures, quia ex ipſiſmet ruunt, ex induſtria relinquo. Claudam tamen, ad eorum erubeſcentiam hanc reſolutionem cum verbis non exteri Scriptoris, ſed Luſitani videlicet Seraphini Freytas, qui in lib. de Imperio Aſiatico Auguſtiſſimo Regi noſtro Philippo IV. dicato, cap. 13.
„ num. 5. ſic aſſerit: regimen Hiſpaniarum Principis ma-
„ gis Paternum, quàm Dominicum eſt, prout exteris et-
„ iam notum eſt, ut verius de eo dici poſſit, quod de Ale-
„ xandro dixerat Plutarchus, feliciores eſſe, qui ſub illius
„ Imperio, quàm qui illud effugerunt. Hæc Freitas.

Et tandem pro Coronide hujus tractatus, unum tantum hic addam, quod ego Reges, & Principes Europæos in Pietate, Religione, Juſtitia, aliiſque neceſſariis virtutibus ad rectam gubernationem exercendam, ſimiles eſſe Regi meo, libenter fateor: meliores tamen, bona eorum venia, & ea qua decet reverentia, minimè exiſtimo. Videant modo ipſi, ac prudentiſſimi eorum Conſiliarii, ſi doctrinam Adverſariorum, tàm falsò applicatam Auguſtiſſimo Hiſpaniarum Regi, impunè graſſari, & permittere debeant: nam ex illa ſequitur neceſſariò, Reges, & Principes moderantes eorum regna eo modo, quo ipſa ſua moderatus eſt Auguſtiſſimus Philippus IV. tamquam Tyrannos exercitio, poſſe à Populis, & Proceribus exauthorari. Quis, niſi bardus, non videt, quàm pernicioſa, & exitialis ſit Regibus opinio horum Doctorum, cùm ſit fax ad injuſtas ſeditiones, & rebelliones. Et quantum adverſus illam deberent Principes exardeſcere.

T R A C T A T U S

De Principum Chriſtianorum Fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis.

An ſuppoſita juſtitia belli, licitum ſit Principibus Chriſtianis inire fœdus cum infidelibus, vel Hæreticis, pro mutuo auxilio exhibendo; & opinio affirmativa proponitur.

R E S O L. I.

PRima opinio affirmat. Ita Oldradus conſ. 71. Decianus vol. 3. conſil. 20. Panormitanus in cap. Quod ſuper de voto. Matthæus de Afflictis de fęudis tit. de Pace jure firmanda verb. Conventicula, num. 32. Corſetus de Poteſtate Regia, part. 4. quæſt. 33. & alii quos citat, & ſequitur Aponte, vol. 2. conſ. 131. num. 79. Valenzuola, tom. 1. conſ. 93. num. 10. Fabius de Anna conſ. 17. num. 17. Farinacius Praxi quæſt. 125. num. 90. Salzedus de lege Politica lib. 3. c. 3. num. 23. Chriſtianus Hiebenthal in Collegio Politico Exerc. 14. q. 6. Emanuel Themudo t. 1. dec. 89. n. 20. & ſeqq.

Probatur Primò, hæc opinio : nam quod quiſque ad tutelam ſui corporis facit, juſtè feciſſe exiſtimatur, leg. ut vim 3. ff. de Juſt. & Jur. Sed Princeps ad ſui tutelam Infidelium, & Hæreticorum opera utitur : ergo juſtè ab illo fieri dicendum eſt. Secundò ita arguunt. Quovis modo, virtute, dolo, & inſidiis inimicos repellere, ac propulſare poſſumus, cap. Utilem 22. q. 2. & cap. Dominus 23. quæſt. 2. Ergo Infidelium, & Hæreticorum quoque opera uti conceſſum erit. Tertium argumentum eſt: fideles poſſunt juſto bello infidelibus ſuppetias ferre, cauſ. 11. q. 3. c. Julian. q. 4. & c.

Imperatores. Igitur pari jure fideles poſſunt à fidelibus in auxilium vocari, ubi bellum juſtum extiterit: Hucque trahunt factum Pauli, quia Tribuno milites petiit quorum auxilio ſervaretur illæſus Act. 23. Quin ipſius Dei exemplum proponunt, qui in ulciſcendis Judæorum peccatis Gentium miniſterio, uſus eſt, cap. demittuntur, §. Hinc notandum eſt 23. q. 5. Quarto loco adducunt exemplum Sacræ Scripturæ, Abrahami ſcilicet, qui cum Abner, Eſcol, & Mambre Gentilibus fœdus ſancivit, eoſque ſecum duxit in bellum, Gen. 14. v. 13. Davidis qui cum Hiram Rege Tyri amicitiam contraxit, 1. Reg. 5. v. 1. Salomonis qui cum eodem Hiram pacem, & fœdus iniit cap. 5. v. 12. & affinitate conjunctus fuit Pharaoni Regi Ægypti. Reg. 1. v. 1. Idque fœdus cum Romanis & Spartiatis Simon Summus Sacerdos renovavit, 1. Machab. 14. v. 18. cum ſeq. His addunt exemplum Juſtiniani Imperatoris, qui cum Perſis fœdus peti juſſit, leg. 2. Cod. de offic. Præfecti Prætor. Africæ, & leg. 4. C. de Commer. & mercat.

Nec obſtat, ut ait Bocerus, tract. de Bello, cap. 6. num. 16. quod Chriſtianis conſortium, & communio cum Infidelibus ulla eſſe non debeat, cap. ſæpè 28. quæſt. 1. Hoc enim intelligendum eſt, partium de conſortio ſpirituali, non politico, & civili, ut arguit perſpicuè cap. Ecce 23. q. 4. & c. non licet 1. q. 1. partim de non neceſſaria communione, & converſatione, & minimè de conſortio neceſſario, quale eſt quod belli neceſſitas extorquet, argumento exempli Machabæorum, cum infidelibus Romanis fœdus conſtituentium, 1. Machabæorum, cap. 8.

Proponitur Secunda Opinio negativa videlicet non poſſe Principes Chriſtianos inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis.

RESOL. II.

Secunda opinio negat, & illam latè defendit Caeheranus in particulari diſputatione, impreſſa poſt ſuas deciſiones Pedemontanas num. 11. & ſeq. Fernandus Pizzarrus in vita Joannis Pizzarri cap. 7. obſerv. 2. quibus adde Reindardum Honning. in Theatro Politico p. 1. cap. 5. num. 100. Petrinum Bellum de re milit. par. 2. tit. 17. Magerum de Advocat. armata cap. 7. num. 100. & ſeqq. Theodorum ReinKing tract. de Regimine ſæculari, & Eccleſiaſt. l. 3. claſſ. 3. cap. 3. num. 63. & ſeqq. Albericum Gentilem de jure belli lib. 3. cap. 19. Arumæum in auream bullam, diſcurſ. 6. Theſi 7. Cochier in Theſauro Polit. aphor. l. 2. c. 11. Mancinum de jure Principatuum lib. 6. cap. 18. Caliſtum Ramirez de lege Regia §. 26. num. 65. Hermannum Gocheuſen, de Jure publico & privato par. 3. quæſt. 10. Jo: Althuſius in Polit. cap. 34. num. 51. & alios penes Nicolaum Mylerum in Addit. in Rumelinum ad auream Bullam p. 2. diſſer. 4. Theſi 35. Probatur hæc opinio ex Dei prohibitione, Exod. 23. & 32. & cap. 34. v. 32. & c. 34. v. 12. Cave, inquit, ne unquam cum habitatoribus terræ iſtius jungas amicitias, ne ſint offendiculum in medio tui. Non feries cum eis pactum Deuter. 7. v. 3. Nec Judæorum ullum fuit cum Samaritanis commercium Jo. 4. verſ. 9. & Paulus 2. Corint. 6. verſ. 14. & ſeqq. ita præcipit. Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio juſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas lucis ad tenebras? Quę autem conventio Chriſti ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? In ipſo fœdere inter eos, cum quibus initur ſocietas, quædam amoris, & voluntatis communicatio eſt. At quis amor in eos, qui ipſius Chriſti, & membrorum ejus jurati ſunt hoſtes? Adde quod reprehendantur à Prophetis Dei, qui cum impii percuſſerunt fędera. Ita Aſa Rex Juda ob fędus initum cum Benhadado Rege Syriæ corripuit 2. Paralip. 16. verſ. 7. & Joſaphat ob contractam amicitiam cum impio Achabo 2. Paralip. 19. v. 2. itemque cum Ochozia 2. Paralip. 20. v. 37. Aconiti ea natura eſt, teſte Plinio l. 2. cap. 2. ut etiam contractu noceat; ita Infidelium & Hæreticorum convictus protinus inficit, vel tantillum cum illis commercii habere incipias: Serpunt namque vitia, & in proximum quemque tranſiliunt: & contactu nocent, ut inquit Seneca de tranquillitate animi cap. 7. Ergo hujus periculi evitandi cauſa, prorſus ab ejuſmodi auxilio abſtinendum eſt; præſertim cùm hoc periculum concernens animæ ſalutem, majus ſit altero, concernente res temporales. Et ideo de Hæreticis loquens D. Cyprianus in Epiſtola ad Cornelium, ſic ait: Nulla cum talibus commercia, nulla convivia, nulla colloquia miſceantur; ſimuſque ab illis tam ſeparati, quàm ſunt illi ab Eccleſia.

Tertia opinio aſſertur, concedens Principibus Chriſtianis inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, in ſumma neceſſitate.

RESOL. III.

Tertia opinio, ut obſervat Dominicus Pueronus in Bulla Cœnæ cap. 7. ver. ad Saracenos, Turcas &c. n. 17. & ſeq. & Daniel Otterus in Diſſer. Politico Juridica de jure publico cap. 11. aliud temperamentum, ac medium quoddam invenit; aſſerit enim tunc ineunda eſſe fœdera cum infidelibus, ac Hæreticis: cùm ſumma ingruit neceſſitas, hoſtiumque crudelitas: nec alia ratio evadendi ſe offert: ita tamen ut caveatur, ne, vel nobis, vel hoſtibus noſtris periculum afferatur in Religione: & quantum denique fieri poteſt, citò, & bono modo dimittantur. Ita tenet, & ex multis probat Doctus Juriſconſultus Petrus Gonzalez de Salzedo tract. de lege polit. l. 3. c. 3. nu. 23. cui adde Melchiorem Junium quæſtione politica 74. Henricum Hænonium Diſputatione politica 13. num. 5. & Chriſtophorum Beſoldum in Diſſertat. de Jure fęderum cap. 4. num. 3. Felinum, Joannem Andream, & alios, quos citat Macinus de Juribus Principatuum lib. 6. c. 17. Confirmatur hæc opinio ex vi, & efficacia neceſſitatis: nam neque jure divino, neque humano, neceſſitati, lex ferri poteſt. Tiraq. de retract. lignag. §. 26. gloſſ. num. 19. & ſeqq. ubi id multis, more ſuo, proſequitur, Hieronymus de Cevall. in ſpec. Opinion. commun. qu. 906. num. 50. & ſeq. Gellius 1. obſerv. 102. num. 6. 7. 8. & Cravetta conſil. 1. pro gener. num. 8. & ſeqq. Veſembecius conſil. 40. num. 28. Nam de jure divino occidere aliquem fas non eſt. Si tamen aliquis in neceſſitate conſtitutus cum moderamine inculpatæ tutelæ aggreſſorem interficiat; in legem divinam delinquere non putatur. Sic videmus, Davidem, famis neceſſitate ductum, comediſſe panes propoſitionis; quos nonniſi Sacerdotibus comedere fas erat 1. Sam. 21. verſ. 6. Marc. 2. verſ. 25. ubi ipſe Salvator id rei cenſet, & approbat. Pariter in Sacris legimus, Judæos, quibus belligerare non licebat die Sabbati, eadem die bella geſſiſſe, ut ſe defenderent 1. Machab. cap. 2. verſ. 41. De jure humano communis eſt traditio, neceſſitatem facere licitum quod aliàs erat illicitum argum. cap. ſi nulla, cauſ. 23. q. 8. Huc pertinent rationes, & axiomata Doctorum, quæ de neceſſitate adducuntur, quod neceſſitas ſit ingens telum, nulli ſubjectum legi, ipſa legem faciens, cap. remiſſionem verſ. ſed Notandum cauſ. 1. quæſt. 1. cap. ſicut cap. Quando de conſecrat. diſtinct. 7. Ideòque quod neceſſitate urgente fit, culpabile non eſt, cap. ad limina cauſ. 30. quæſt. 1. Cujus rationem inquirit, & reddit D. Thomas; & ex eo Hieronymus de Cevall. in ſpecul. commun. opin. q. 906. n. 53. quia lex debet eſſe de poſſibili, cap. erit autem diſtin. 4. ubi dicitur: Erit autem lex honeſta, juſta, poſſibilis. Neceſſitas verò ſupponit impoſſibile quoddam; & ideo ſemper habet diſpenſationem annexam, propter quam non ſubditur legi, maximè quando tractamus de periculo vitæ vitando, & patriæ ſalute conſervanda. Hoc autem caſu, illud dicitur impoſſibile, quod ſine interitu Reipublicæ, aut vitæ periculo fieri non poteſt, leg. Nepos proculo ff. de Ver. Sign. leg. Avus ff. de Jur. Dot. Cùm verò impoſſibile ſit impoſſibilitate juris Patriam deſerere, vitam ſuam, ſuorumque periculo, & crudelitati hoſtis exponere; ideo, ne ad hoc cogatur Magiſtratus, licitum erit cùm infideli fędus ferire; quod extra neceſſitatis caſum, eſſet illicitum. Nam propter neceſſitatem conduntur, quæ ipſa quodammodo natura negavit, per ea, quæ notat Taſius in Parat. ff. de Commun. divid.

Auctoris, & Theologorum opinio firmatur; nempè ex ſui natura non eſſe illicitum inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis; tamen ratione circumſtantiarum in praxi vix unquam talia fœdera eſſe ineunda.

RESOL. IV.

Quæ hucuſque retuli, ſunt placita Juriſconſultorum circa præſentem quæſtionem; ſed ego Theologorum veſtigiis, inhærendo, quid ſentiam, ſequentibus aſſertionibus demonſtrabo.

Dico igitur primò, per ſe, & ex natura rei licitum eſt inire fœdus cum infidelibus, & Hæreticis, implorando eorum auxilium, in bello juſto, etiam contra fideles, Ratio eſt, quia infideles poſſunt ex ſe ſuſcipere juſtum bellum contra quoſcumque hoſtes: ergo poſſunt etiam alios juvare in juſto bello contra quoſcumque hoſtes: ergo lici-

licitum eſt ab iis petere, ut nos juvent in juſto bello. Et confirmatur primò, quia actus juſtitiæ loquendo præciſè ex natura rei, poteſt ab omnibus tam fidelibus, quàm infidelibus exerceri: at gerere juſtum bellum, vel juvare in juſto bello eſt actus juſtitiæ: ergo poteſt ab omnibus exerceri. Secundò quia in juſto bello licitum eſt uti ſubſidio equorum, elephantorum, & aliorum brutorum animalium ergo etiam hominum infidelium. Tertiò licitum eſt in juſto bello præbere auxilium infidelibus contra fideles: ergo licitum eſt etiam ab eis petere auxilium, cùm ſit par ratio. Antecedens patet exemplo Davidis, qui auxilium præbuit Achis Regi Philiſthinorum contra populum Iſrael. Reg. 28. & 29. Videatur ibid. Abulenſis cap. 28. quæſt. 5.

Dicendum eſt itaque licitum eſſe Principi Catholico convocare infideles & Hæreticos; & illorum opera uti ad debellando Hoſtes, adverſus quos gerit bellum juſtum. Probatur. Quia actio illa debellandi Hoſtes, juſta eſt, ergo juſtum erit illi cooperari: ergo vocare alios, ut cooperentur non eſt illicitum. Quod verò, qui vocantur, infideles ſint, & Hæretici, non reddit per ſe loquendo cooperationem inhoneſtam; nam infidelitas non depravat omnes actiones: adhuc enim poſſunt infideles operari benè, aut certè non malè in iis, quæ ad infidelitatem non ſpectant, aut cùm illa non annectuntur, ut non connectitur bellum.

Sed dices hæretici ſunt excommunicati; ergo non licet Catholicis cum illis agere. Si autem ad eorum exercitum vocarentur; neceſſariò, verbis, & actionibus communicarent. Reſpondeo primò, hæreticos (excepto uno, vel altero) non eſſe excommunicatos nominatim, ſed in generali: non teneri autem nos ad vitandum excommunicatos in generali poſt Concilium Conſtantienſe, de quo in materia de Excommunicatione. Secundò licèt teneremur vitare illos, tamquam excommunicatos; id ſolùm haberet locum, quando non eſſet nobis neceſſaria, aut utilis communicatio; ut affirmant Doctores in eadem materia. Quare eo ipſo, quòd Principi Catholico neceſſarium, aut utile eſſet, uti opera hæreticorum ad bellum; non obſtaret excommunicatio. Et ita omnia ſupradicta docent Martinus Becanus in Apologia veteris teſtamenti cap. 17. quæſt. 9. Valentia tom. 3. diſp. 3. quæſt. 16. punct. 2. Petrus Binsfeldius de injuriis, & damno dat. c. 8. concl. 17. Molanus de fide Hæret. ſervan. lib. 1. cap. 20. & 21. Zipæus de judice, lib. 4. cap. 11. num. 2. Layman. l. 2. tract. 3. cap. 12. num. 6. Bannez in 2. 2. D. Thom. quæſt. 40. art. 1. dub. 3. Suarez de Bello diſp. 3. ſect. 5. num. 25. Turrianus in 2. 2. tom. 1. diſp. 90. num 2. Coninch. de Bello diſp. 31. dub. 7. num. 102. Caſpenſis in Curſu Theologico tom. 2. tr. 17. diſp. 7. ſect. 1. n. 19. Sylvius in 2. 2. q. 40. art. 1. Quæritur 2. & alii ſtatim citandi. Undè in hoc ſenſu puto locutos fuiſſe Auctores primæ opinionis affirmativæ in principio poſitæ.

Dico ſecundò, licèt, ut probatum eſt non ſit illicitum per ſe, & abſolutè inire fœdus, & advocare in auxilium belli juſti milites infideles, & hæreticos: tamen per accidens, & ratione circumſtantiarum ordinariè, & generaliter hoc eſt illicitum, & graviſſimum peccatum; nam ſuboriri ſolet maximum ſcandalum in Republica Chriſtiana ex advocatione infidelium, & hæreticorum ad caſtra Chriſtianorum. Deinde etiam ipſis, qui infideles, & hæreticos vocant in auxilium, regulariter cedit in malum; non enim ſervant jura belli, nec reverentiam exhibent locis Sacris; ſed omnia profanant; & captivos ducunt infantes, ut eos apoſtatare faciant; & aliis plurimis calamitatibus omnia perdunt. Et in hoc ſenſu explicandi ſunt DD. ſecundæ ſententiæ negativæ quos ſupra adduximus. Undè ego conſtanter aſſero, quod „ ſi bellum ſit inter Principes Chri-
„ ſtianos, vix unquam contingere poterit, ut juſtè infi-
„ deles in eorum auxilium admittant, præſertim eos,
„ qui ſunt manifeſti Catholici nominis, hoſtes: quales
„ ſunt Turcæ, & hæretici, quoniam ſemper timeri debet
„ nimia horum crudelitas, & profanatio Templorum,
„ ac rerum Sacratum, & Virginum violatio. Et ita docet
„ Lorca in 2. 2. D. Thom. ſect. 3. diſp. 51. num. 4. Granado in 2. 2. Controverſia 3. tract. 12. quæſt. 4. ſect. 6. n. 56. Molina de Juſtitia tom. 1. tract. 2. diſp. 102. num. 5. Malderus in 2. 2. quæſt. 40. art. 1. dub. 6. Villalobos in ſumma tom. 2. tract. 5. diffic. 9. num. 3. Becanus opuſc. de fide Hæreticis ſervanda, lib. 2. cap. 7. num. 4. Gordonus in ſumm. l. 6. quæſt. 19. c. 9. num. 19. Freytas de Imperio juſto Aſiatico c. 13. num. 52. Coninch. & Sylvius ubi ſuprà, cum aliis. Et utinam hoc experientia miſerabilis non patefaceret.

Undè ad terrorem Principum Chriſtianorum, non deſeram; hìc apponere exemplum Franciſci Primi, Regis Galliæ, de quo Georgius Schonborner in Politica l. 4. cap. 44. ſit ait. Franciſcus Galliarum Rex ſic potens, ut cum
„ potentiſſimo Orbis Imperatore dimicaret de Orbe, &
„ una veraque cura ſit complexus univerſos ſuos, utilis
„ fuerit in Gallia, debeat ne illi plus Mars, an Minerva;
„ nobilitas, an plebs; miles, an Mercator. Tantus Hæros
„ videretur ſummæ felicitatis apicem attigiſſe, niſi moriens
„ exclamaſſet; Perii, heu perii, quòd volui eſſe fœderatus
„ ei, qui hoſtis eſt Chriſtiani nominis. Cardinali Guiſio
„ ſuggerenti conſolationem ex Sacris literis. Omnis, in-
„ quit, miſericordia mihi clauſa eſt, qui ut Æmuli mei, vel
„ gloriam infuſcarem, vel vindicarem injuriam; fœdus
„ pepigi cum Turca; & Chriſtianorum capita, tamquam
„ argumenta ad Mahometanam ſervitutem vivus, vivenſ-
„ que paſſus ſum abigi. Non puto has voces eſſe deſpe-
„ rantis, ſed extremè potius dolentis. Sanè præter bel-
„ lum, quod florentiſſimam Galliam exercuit, aliis etiam
„ modis ad pœnam tractus eſt Franciſcus. Poſteritatem
„ illius videmus extinctam. Henricus filius in publico
„ ſpectaculo factus eſt Orbi ſpectaculum; Nepotes, dolor,
„ Bellum, venenum, cultellus, ita brevi abſumpſit omnes,
„ ut una eademque ætas Valeſiam gentem viverit, & ſum-
„ mam, & propter fœdus Turcicum nulla. Hucuſque
„ Schonborner. Quod etiam notarunt poſt illum Philippus Hænnonius diſp. polit. 13. num. 5. litera A, Melchior Junius in quæſt. polit. 74. Arumæus ad auream Bullam diſc. 6. Theſ. 7. Peinhardus Koningh in Theaſ. polit. par. 1. cap. 5. num. 82. Carpzovius in legem Regiam Germanorum cap. 6. ſect. 3. num. 8. Daniel Ottonus in Diſſertatione Juridico Politica de Jure publico cap. 11. Chriſtophorus Beſoldus in Synopſi Politicæ doctrinæ l. 1. p. 1. c. 11. num. 7. Andreas Magerus de Advocatia Armata c. 7. n. 121. & Martinus Rumelinus ad auream Bullam Caroli IV. par. 2. Diſſert. 4. num. 35. Et de dicto fœdere Franciſci cum Solimano faciunt mentionem Bannez in 2. 2. q. 40. art. 1. dub. 3. Theodorus Reinkingk de Regimine ſæculari & Eccleſiaſtico lib. 2. claſſ. 3. c. 3. n. 65. Hermanus Gochauſen. de jure publico, & privato part. 2. Pet. 2. quæſt. 10. Genebrardus in Chron. lib. 14. ann. 25. Beſcarius in Com. Rer. Gallic. lib. 23. num. 22. Bulengerius in Hiſtor. lib. 2. fol. 53. & alii ubi ſupra; quos hìc ad ſatietatem omnes adducere volui; nam Auctor Anonymus Vindiciarum Galliæ c. 23. auſus eſt negare fœdus Franciſci Galliarum Regis cum Solimano; ò impudentia?

Sed mira res, quòd mors Franciſci tam terrifica non terrefecerit Henricum II. ejus filium; nam poſt ejus obitum ſtatim ipſe fœdus cum Solimano Turcarum Imperatore etiam contraxit contra Carolum V. ut obſervat Arumæus ad auream Bullam diſcur. 6. cap. 15. Theſi 8. Et hujus fœderis tranſumptum per extenſum appoſuit Everardus à Vveihein penniculo fœderum lib. 2. cap. 2. fol. mihi 230. & Georgius Praudlaches in Hiſtoria Pacificationum Auſtro Hiſpano Gallicarum cap. 6. fol. mihi 51. Quod quidem ego ſine ſtomacho legere non potui: & ideò rectè, ut teſtatur Arumæus ubi ſuprà, & Carpzovius ubi ſupra legem Regiam Germanorum, cap. 6. ſect. 3. num. 22. Cancellarius Galliæ, Henrico quantumvis petente, fœdus illud conſignare noluit; ſigillum non in hunc uſum ſibi creditum aſſerens. Itaque cùm Carolus Galliæ Rex, cognomento ſimplex, velle ſe cum Nortmannis ethnicis inire fœdus, eorumque auxilio bellum gerere in conſilio haberet, rectè Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis Sacerdotali conſtantia ei reſtitit, graviſſima epiſtola ſcripta, quam recitat Frodoardus l. 4. cap. 5. ubi inter alia ſcribit. Quis non expaveſcat, vos inimicorum Dei amicitiam velle, ac in cladem, & ruinam Chriſtiani nominis Pagana arma, fœdera ſuſcipere deteſtanda? Nihil enim diſtat utrum, quis ſe Paganis ſociet; an, abnegato Deo, Idola colat? Et ſanè Carolum quandiu Fulconis conſilia ſecutus eſt, Deum habuiſſe adjutorem; è contra poſt aliquot annos infidelium opera utentem, unà cum libertate regnum perdidiſſe, teſtatur Baronius ſub anno 923. Quod etiam obſervavit Beſoldus in Diſſertatione de fœderum jure, cap. 4. num. 1. Et ideò Ugo Grotius de Jure Belli l. 2. c. 15. nu. 11. aſſerit, quod eſſet optandum hodie, ut Principes in animum admitterent liberam, & piam vocem dicti Archiepiſcopi Fulconis, Carolum ſimplicem admonentis.

Magis explicatur noſtra ſententia, & Doctorum auctoritate fulcitur.

RESOL. V.

VErùm ex ſuperius dictis apertè patet, ea non ſolùm procedere, quando infideles, & hæretici advocantur in auxilium fidelium; ſed etiam, è converſo, quando fideles mi-

militarent in auxilium infidelium, & hæreticorum, etiam ſupponendo juſtitiam belli; Et ideò rectè, ſtantibus his, quæ ſuperius probata ſunt, Petrus Marchant. in ſuo Tribunali Sacram. tom.2.tr.6.tit.3.q.1.dub.4.fol.343. ſtatuit has duas propoſitiones. Quod ubicumque periculum imminet ſalutis, aut peccati mortalis in fide, & moribus, ſive obſervantia mandatorum Dei in militibus; vel communis ruinæ fidei Catholicæ. Templorum, &c. non liceat Catholicis Regibus, & Principibus ſubſidium mittere Principibus infidelibus, nec militi Catholico in talibus caſtris militare. Similiter non licere Regi Catholico, ſive Principibus Hæreticum militem auxiliarem adhibere, ſi perſtitos Eccleſiæ aliquod damnum inferatur, & credant ſe id prohibere non poſſe; non enim facienda ſunt mala, ut eveniant quæ opinamur bona. Pericula autem, ait Marchant. quæ in hujuſmodi militia ferè ex natura infidelitatis, vel hæreſeos ſequuntur, ſunt. Quod apud infideles, vel hæreticos exercitium Religionis Catholicæ non ſit liberum: ita ut Sacerdos, Capella ordinaria Religionis Catholicæ exercitia, nequidem inter legiones Catholicas habeantur, aut permittantur: ut modò in Holandia, in qua, etſi Legati Regum, & Principum domi, Religionis ſuæ exercitium habeant; nihilominus in exercitu, ubi ſunt Gallorum Regimina, & Legiones, nullus Sacerdos, aut Capella, aut exercitium Religionis Catholicæ admittitur. Undè neſcio quid excuſare poſſit Reges Catholicos, ut cum certo animarum periculo poſſint humanum ſubſidium præferre ſaluti ſubditorum, ubi Sacramentorum Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, extremæ Unctionis, & aliorum mediorum, quæ tum neceſſaria, tum multum utilia ſunt, omnis illis copia deeſt.

Imminet periculum reſpectu fidelium, contra quos bellum geritur; dum ipſi ſubſidiis armorum Catholicorum opprimuntur in exercitio fidei Catholicæ, & Religionis & in ſalutaribus operibus: templa non modo vaſtantur, ſed ſacrilegis operibus addicuntur; ſacra violantur; Sacerdotes exulant, Virgines Deo ſacræ vi opprimuntur: in Oppidis, & Civitatibus, in quibus à principio Chriſtus, & fides Catholica floruit, plantatur Synagoga Satanæ. Nec excuſatio illa profana aliquid concludit; quòd Catholicus miles id non intendat, quòd per accidens id fiat, quòd ſtatus politicus id attendere non debeat. Quis enim poteſt intentionem divertere ab eo, quod data victoria certò, & infallibiliter fit, & fiet Principe, aut Republica hæretica vincente etſi non neceſſariò phyſica neceſſitate, neque enim per accidens in re morali fieri dicuntur, quæ certò fiunt, & conſequuntur? Minus ſtatus politicus ſalutis ſtatum, & Dei aras evertere, aut anteire debet, cùm omnis poteſtas, ſicuti à Deo eſt, ſic Deo ſubjici neceſſariò debeat.

Imminet periculum ratione pravæ converſationis, & permixtionis perfidiæ hæreticæ cum vera Religione: Undè, ſi non hæretici, qui tamen ſic converſantur, ut plurimum fiunt Athæi. Quæ pericula, & ſi non tot, nec tam magna; frequenter tamen eveniunt; ſive cum Regum infidelium adverſus infideles eſt bellum, ſi catholici milites ſuæ Religionis exercitiis vacare publicis in caſtris non permittantur: Sive, cùm Principes Catholici milites hæreticos, & infideles ad ſua caſtra admittunt: niſi enim certa diſciplina eos coerceat, etiam fidei Catholicæ ſunt, non rarò conculcant, & hæc omnia docet Marchant. ubi ſupra. Et quia Codex hujus viri docti non ita facilè invenitur ponam etiam id, quod aſſerit in tract.2.tit.2.ſect.6.q.3.
„ dub.1.fol.105. ſic itaque ait: Dicant quicquid volunt in
„ hac re Politici hujus temporis, qui materiam ſtatus à
„ materia fidei ſeparare tentant. Ubi enim actiones ex
„ circumſtantiis certò concomitantibus hæreſi conjun-
„ guntur, ſpeculationes ſuas mihi ſuppeditabunt, ſed
„ Praxis illos coram Deo, & Chriſto Jeſu condemnat:
„ Deus enim non irridetur. Explico exemplo, quod ipſo
„ experimento videmus: Præſtamus, inquiunt auxilium,
„ & arma hæreticis in materia civili, & ſtatus, ſeu Politicæ;
„ hæreſi non favemus. Hæreſis enim à materia ſtatus ſecerni-
„ tur. Propoſitio ſpeculativè concludit, ſi cū univerſalibus,
„ & Judæis Platonicis in cornu Lunæ remaneat: Dic, age,
„ dum, mihi. Hæretico contra Catholicum auxilium præ-
„ bes in materia ſtatus, & Politicæ, quem ſcis, & experi-
„ ris, & quocumque ſuis armis, & tuis auxiliaribus Co-
„ piis pertingit, Chriſtum, Eccleſiam Fidem Catholicam
„ expellere, aut perdere, Synagogam Satanæ introducere,
„ Templa Sacra profanare, Sacerdotes fugere, aut oppri-
„ mere: quinimò in tuis propriis Copiis auxiliaribus, Sa-
„ cerdotes, & Exercitium Catholicæ Religionis non per-
„ mittere. Separa mihi iſta in praxi; & cum illa ſic certò, &
„ infallibiliter contingant; unum ab alio actu remove,
„ & intentionem tuam ſalva, ſi potes, coram Deo, &
„ hominibus. Quòd ſi philoſophari velis agnoſce. Quòd
„ qui ſcienter, & deliberatè ignem in domum injicit, quo
„ ſcit infallibiliter arſuram; Incendiarii culpam etiam
„ coram Judice quolibet non evadet, & ſi allegaret mil-
„ le non intendiſſe domum comburere. Agnoſce, quòd
„ ſcienter applicat cauſam, ex qua infallibiliter, & certò
„ & ſi non neceſſariò effectus ſequitur: effectus illi impu-
„ tandus ſit. Aut permitte, ut ardentem facem tuæ bar-
„ bæ applicem cum intentione non comburendi. Si Theo-
„ logos conſulas, qui aliter fortè reſpondeant; Arioli
„ ſunt, & Pythones è ventre loquentes, non Theologi.
„ Hæc Marchant. Fruſtrà igitur aſſerimus cauſas dari, ob quas Reges fœdera cum hæreticis contrahant, illiſque faveant; auxiliaque mittant Principibus, non qua hæreticis, ſed qua Principibus bellum, ut credunt, aliàs juſtum gerentibus: in quo gerendo, ſi quid adverſus Religionem committatur, eſſe id extra ſuam intentionem aſſerunt, atque contingere per accidens. Hoc argumentum ex ſuperius dictis rejicitur: & ſolidè refellit illud noviſſimè doctus & amiciſſimus Zypæus in indice lib.4.cap.11. & in hiatu Caſſani obſtructo lib.3.c.3.

An Principes ineundo fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, incidant in cenſuram Bullæ Cœnæ, vel ſaltem peccent mortaliter.

RESOL. VI.

NEc adverſus ſuperius dicta valet dicere poſſe aliquos Principes favere hæreticis, non ut hæretici ſunt, ſed tantùm in materia civili, & politica; & ideò in cenſuram Bullæ Cœnæ non incidere, ſi quis eorum faveat Hæretico, non tamquam Hæretico, ſed affectu aliquo humano, aut temporali, ut docet Toletus lib.1.cap.19. Sayrus de Cenſur. lib.3.cap.5.n.3. Farinacius de Hæreſi, quæſt. 182.num.132. Sanchez in Summa l.2,cap.10.num.5. Bonacina diſp.2. de Cenſuris, quæſt.5.punct.3.num.2. Non inquam hoc valet dicere: ſed contrarium ſentiendum eſt; quia ſi auxilium impendis hæretico, cedens neceſſariò in hæreſis favorem, abſolutè vis in executione hæreſi illius favere; quia favor hæreſis omninò conſiſtit in illo auxilio præſtito, neque impedita ex alia univerſaliori intentione, ſi eam fortè habeas: ergo verè dicendus es ſeverè hæretico, ut hæreticus eſt, quoties faves, illius hæreſi. Secundò probatur ex variis textibus in tit. de Hæreticis in quibus ſolus favor hæretico factus, cedens in favorem hæreticæ pravitatis, attenditur, ut fautoriam Hæreſis conſtituat, neque alia intentio formalis requiritur. Conſtat hoc ex cap. accuſatus, §. Sacerdotes de Hæreticis in 6. Ubi Sacerdotes, & alii Clerici impedientes Inquiſitionis officium, compeſci poſſunt tamquam fautores hæretici, cum non ſit dubium, inquit textus, eos, ipſa facere in favorem hæreticæ pravitatis. Item ex cap. commiſſi, ubi conferens beneficium hæretico cognito, etiam ſi conſanguineus ſit, privatur beneficiis, & alias pœnas incurrit. Et idem eſt de recipiente ab hæretico, ex cap. quicumque. Quia in his favor hæreſi præſtatur, etiamſi non animo ultimatè, & formaliter illi favendi fiant. Neque Doctores, quos allegat Sanchez, intentionem ipſius probent: ſolum enim dicunt neceſſarium eſſe ad fautoriam, ut hæretico faveas, ut hæreticus eſt: quod abundè præſtas, quoties vix auxilium cedens in favorem hæreſis, illi præſtare: vis enim tunc illi favere, ut hæreticus eſt, etiamſi non faveas illi, quia eſt hæreticus, ſed quia eſt conſanguineus. Et hæc omnia tenet, & docet Suarez de fide diſp.24.ſect.1.num. 9. & poſt illum Caſtrus Palaus tom. 1. tract.4.diſp.3.punct.5.num.9.

Sed dato, & non conceſſo quod in caſu, de quo loquimur, Principes non inciderent in cenſuras Bullæ, ſimiliter tamen dicendum eſt peccare contra à præceptum naturale: nam ad peccandum contra id, quod debeo Religioni Catholicæ, parum refert quod ego agam ex affectu contra fidem; ſi tamen ago id, quod cedit contra fidem. Sicut ad peccatum injuſtitiæ parum refert, quod non auferam alienam pecuniam ex affectu injuſtitiæ; ſi tamen ex alio fine, v.g. gulæ, vel avaritiæ eam aufero, idem enim nocumentum infero Catholicæ Eccleſiæ, quando faveo, & conſervo hæreticos ex affectu lucri, Amicitiæ, ac quando ex affectu erga hæreſim: ergo in utroque caſu pecco graviter contra præceptum naturale, quo debeo protegere Catholicam Religionem,

Nec

Nec obſtat, ſi dicant ſe defendere & fovere hæreticos, ut hac ratione caveant ſibi, & tueantur ſe à Principe aliquo Catholico potentiori: hoc, inquam, non ſatisfacit, quia bonum commune Religionis; eſt ordinis valdè ſuperioris; ratio autem politica eſt multò inferior: quæ cum tanto Eccleſiæ Catholicæ detrimento non debet attendi. Docent enim Leſſius lib. 2. de Juſtitia c. 9. dub. 8. num. 41. Marchez in Gubern. Chriſt. lib. 1. cap. 8. Cuenca de ſui defenſione lib. 4. quæſt. 1. num. 13. & Theologi communiter hominem privatum qui à Principe injuſtè invaditur; non poſſe in ſui defenſionem Principem occidere, ſi ex morte Principis ſequatur magnum Reipublicæ detrimentum; quia damnum illud publicum debet præferri jacturæ propriæ vitæ. Docent etiam Leſſius ibid. lib. 9. num. 60. & alii paſſim, non poſſe aliquem defendere ſe ab injuſto aggreſſore, ſi non poteſt aliter occidere aggreſſorem, niſi occidendo ſimul obiter infantem non baptizatum; quia ſalus ſpiritualis illius pueri debet anteponi jacturæ meæ vitæ corporalis. Videant nunc Principes an debeat præferri ratio quædam politica, & timor humanus, quem fingimus, jacturæ temporalis futuræ, detrimento præſenti, certo, & communi Religionis Catholicæ; cujus bonum eſt adeò ſuperius, ut debeat etiam cum jactura noſtræ vitæ procurari.

Nec eſt juſta cauſa excuſationis, ſi quis judicet id expedire ad ſuum ſtatum augendum, aut conſervandum; eo quod ea ratione minuat Æmuli ſui potentiam; niſi prius probet ſuum ſtatum pluris eſſe Religione Chriſtiana; ac ſalute, tot millium animarum, atque adeo Chriſti ſanguine, quo illæ emptæ ſunt. Quod optimè obſervavit individualiter Coninch diſp. 31. de bello dub. 7. nu. 102. Hurtadus de Mendoza vol. 2. diſput. 169. ſect. 9. §. 78. & Caſpenſis in Curſ. Theolog. to. 2. tr. 17. diſp. 7. ſect. 1. n. 13. ergo &c.

An Summus Pontifex poſſit ſub cenſuris prohibere principibus, ne bellando ſupradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant.

RESOL. VII.

Verùm, ſi pro coronide hujus diſceptationis aliquis curioſus inquirat, an poſſit Pontifex Principibus prohibere, ne bella gerant, de quibus ſupradictum eſt illicita eſſe; & illi teneantur obedire? Reſpondeo cum Duvalio in 2. 2. tract. de Charitate q. 16. art. 2. & aliis: quòd licèt abſolutè in materia bellorum dicendum ſit, Principes Chriſtianos non poſſe ex juſtitia ad Tribunal Pontificis vocari, cùm in eos Pontifex poteſtatem temporalem non habeat, ſed tantùm ſpiritualem: & poſſe quidem invitare, & monere ipſos Principes ad pacem, & aliquando ſe benignè tamquam Arbitrum, ſeu potius àmicabilem Compoſitorem, ut ajunt, offerre, aut ſe interponere, non autem ut Judicem ſe in ipſos conſtituere; adeò ut ſi ſe ipſum, judicem conſtitueret, non teneretur Princeps à Bello, quod jam eſt aggreſſus, aut quod paratus eſt aggredi, abſtinere. Tamen hoc non obſtante, firmandum eſt, ſi bellum, de quo loquimur, vergeret in damnum Catholicæ Religionis, poſſe Pontificem inhibere Principibus, ne amplius illud gerant. Et ita noviſſimè firmat Columbus de Hierarchia Angelica, & humana. Boſſius in moral. tom. 1. part. 1. §. 30. num. 1068. & idem docet Dicaſtillus de Juſtitia lib. 2. tr. 1. diſp. 10. dub. 16. §. 4. n. 329. ubi ſic
„ ait: Non licebit Bellum, imò erit contra charitatem de-
„ bitam bono communi, ſi quis putet minuendam eſſe
„ Religionem Chriſtianam, & inde evaſuros, ſuperio-
„ res, & potentiores Eccleſiæ hoſtes; timeaturque no-
„ ſtra invaſuros, & occupaturos: in his enim caſibus de-
„ bet Princeps Chriſtianus læſus cedere ſuis commodis, ne
„ Religio ita graviter patiatur; ad idque præſtandum com-
„ pellere poteſt Pontifex etiam ſublata juris bellandi facultate. Ita ille. Vide etiam Angujanum de legibus lib. 2. cap. 17. num 79. & me citato Bordonum in conſil. Regular. tom. 2. reſ. 66. num. 34. Sotum in 4. diſt. 25. q. 2. art. 1. concl. 4. Et ideò Joannes Vvigers in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 40. art. 1. dub. 1. num. 22. optimè ſic ait. Dicendum Principes Chriſtianos abſolutè non teneri ſaltem ex juſtitia ad Pontificis Judicium cauſas ſuas referre, quamdiu ipſe non interpoſuerat authoritatem ſuam, exigente hoc ſpirituali bono fidelium, & Eccleſiæ, non enim directè in temporalium adminiſtratione, aut gubernatione ſubduntur Pontifici; ſed tantùm indirectè, quatenus id neceſſarium eſt ad ſpirituale bonum Eccleſiæ, & ad fidei, ac Religionis conſervationem. Quod ſi in vim indirectæ hujus poteſtatis Pontifex ex juſta conſideratione malorum, quæ in ſpiritualibus impendent Eccleſiæ, & fidelibus, interponat ſe ſe, & cauſam ad ſe revocet, inhibendo, bellum; tenebuntur Patres audire; & obedire; alioquin non tantùm peccabunt, ſed etiam injuſtè bellabunt aggreſſores, qui noluerint acquieſcere; atque adeò ad reparationem damnorum, quæ ex bello ſequutura ſunt, obligabuntur. Hæc Vvigers; cui adde Caſtrum Palaum, Suarez, Valentiam, Coninch, Hurtadum, & Lorcam, quos ego citavi in par. 6. tr. 4. reſ. 2. aſſerentes, quòd ſi bono ſpirituali Eccleſiæ expediat Principes deſiſtere ab aliquo bello, poſſe Papam præcipere, & illos per excommunicationem terrere, ut à bellando deſiſtant; licèt ad evitanda majora mala neceſſe ſit, ut Pontifices in hoc aliquando prudenter diſſimulent, ut obſervat Boſſius in moral. tom. 1. p. 1. tract. 1. §. 30. num. 1044. Freytas de Imperio Aſiatico cap. 7. num. 5. Cunus de Indis Relect. 5. nu. 3. prop. 3. Villalobos in Summa tom. 2. tract. 5. difficul. 4. n. 7. & Molina de Juſtitia tom. 1. tr. 2. diſp. 102. Itaque, ut receptui canam ex omnibus ſuperius dictis in hac diſceptatione, concludendum eſt. Primò, quod licèt ſecundum ſe non ſit illicitum Principibus Chriſtianis inire fœdera cum infidelibus, & hæreticis, vocando illos in bello juſto etiam contra Chriſtianos; tamen in praxi hæc ſententia vix deduci poteſt propter ſcandala eventura, experientia teſte. Secundò; graviter peccare Principes, qui ſine affectu ad hæreſim, ſed propter alios fines politicos, & humanos præſtant auxilium Reipublicæ, vel Principibus hæreticis, iis circumſtantiis, quibus ea de cauſa neceſſe eſt Hæreſim majores vires accipere cum graviſſimo Catholicæ Religionis detrimento.

Verùm in fine hujus Tractatus, pro reverentia, & affectu, quem debeo erga Catholicos Reges meos, in eorum defenſionem non gravabor apponere id quod poſſet aliquis dicere, Invictiſſimum ſcilicet Carolum V. fuiſſe uſum in ſuo exercitu Germanis hæreticis, & fœdus contraxiſſe cum Henrico VIII. Anglorum Rege hæretico, & Eccleſiæ hoſte infenſiſſimo. Deinde noſtris temporibus viſum eſt Catholicis exercitibus Philippi III. & IV. ac Ferdinandi II. Imperatoris adjunctas fuiſſe hæreticorum copias. Reſpondeo enim breviter, Carolum V. Philippum III. & IV. cum Ferdinando II. licitè exercitibus ſuis hæreticos conjunxiſſe; quia non eſt reprehendendus Princeps Chriſtianus, qui ſibi ſubditis infidelibus, aut hæreticis in bello utitur. Quandoquidem, & illi ratione ſubjectionis tenentur pro Republica tuenda pugnare, & Princeps Jure Dominii eorum operam valet expetere: alioquin multi hodiè piiſſimi Principes, quia ditionem hæreſibus inquinatiſſimam habent, reprehendendi eſſent, quod in exercitibus ſuis hæreticos tolerarent; cùm tamen nequeant aliter pugnare. Et ita ex his rationibus optimè aſſerit Dominicus Pueronus in Comment. ad Bullam Cœnæ cap. 7. §. ad Saracenos, Turcas &c. nu. 17. fol. mihi 393. non eſſe reprehendendum Carolum V. & alios ubi ſupra, quod hæreticis Germanis ſæpius in bello uſi fuerint. De fœdere autem inito à Carolo V. cum Henrico VIII. libet mihi apponere hic verba Patris Hurtadi de Mendoza ſic aſſerentis, vol. 1. de fide diſput. 76. ſect. 4. §. 159. Ad exemplum Caroli V. Regis Hiſpaniæ, qui Cæſarianas Aquilas adjunxit Anglico Leoni, inito fœdere cum Henrico VIII. hæretico, tunc publicè denuntiato, reſpondeo, id effectum Numine providente, ut qui Turcico gladio ceciderat baptizatos, hæretico puniretur flagro. Nec Hiſpanus opem tulit Anglo, ſed cum ipſe bellum juſtum cum Franciſco fœderatò cum Turca; Carolus in auxilium vocavit hæreticum, quia tunc nihil curabat de hæreſi prædicanda in Gallia, ſed de fruendis voluptatibus in Anglia. Ita Hurtadus. Adde etiam ſupradictis, quod Imperatores, & Reges Auſtriaci ſemper uſi ſunt auxilio hæreticorum, ſed non in magno numero, & ea lege, ne quid in Catholicorum Religionem molirentur: & poterant ſupplicio compeſci; Unde hac ratione Julius Secundus, cùm Bononiæ anno 1571. obſederetur ab exercitu Gallorum & Ferrarienſium; excepit paucas cohortes Turcici equitatus, miſſas à Venetis; quia ope, & exercitu Ferdinandi Regis Catholici, & aliorum poterant cohiberi.

Nota quod poſt hæc ſcripta pervenerunt ad manus meas Diſputationes Theologicæ in 2. 2. D. Thomæ ſeu tom. 5. Curſus Theologici Patris Roderici Arriaga, qui à nobis ſuperius dicta breviter confirmat: ſic itaque aſſerit diſput. 48. ſect. 2. numer. 44. Tertia circumſtantia eſt, ut Princeps fidelis non juvet infidelem, v. g. Turcam, hæreticoſve pugnantes contra fideles; etiam ſi illi infideles, & hæretici habeant politicè juſtum bellum contra Catholicos. Ratio hujus eſt manifeſta: nam eo caſu non agitur cauſa adjuvandi niſi valdè remotè; aliundè autem per illud ſubſidium cooperatur Princeps Catholicus ad

ever-

juribus Principatuum lib. 3. cap. 3. Germonium de ſacr. Immun. lib. 3.cap. 13. num. 39. Carenam in praxi S. Officii part. 1.tit. 1. num. 61. Pet. Opmeerum in Chronico, Bordonum in Sacro Tribunali capit. 5. num. 34. Cardinalem Baronium tomo 9. anno 751. ubi ſic ait · Zacharias, Romanus Pontifex; Francorum Regnum, quòd ſub Regibus Morovingis inertibus, & noviſſimè ſub Childerico ſtupido periclitaretur; Apoſtolica authoritate in Pipinum, Caroli Martelli filium Carolomanni Germanum, poſt obtentas adverſus diverſos hoſtes, ſæpè victorias, tranſtulit; eorumque Regem creavit.

Et tandem Franciſcus Zipæus de Juriſdict. lib. 1. capit. 2. num. 14. ſic aſſerit: Zacharias Childericum à Regno Franciæ amoveri, & Pipinum, ſuffici, juſſit, non tam ob crimina, quàm ſocordiam, & incapacitatem; ob quàm non tantùm noxius eſſet bono publico, ſed & in Eccleſiam gravia incommoda redundaret. Hæc ille. Itaque dicendum eſt cum ſupradictis Doctoribus, à Zacharia Pontifice Childericum Regem authoritate Apoſtolica exauthoratum fuiſſe; cum ita Chriſtianorum omnibus rebus in extremo periculo conſtitutis expediret, nam Clothario, Childerico, Theodorico, Cala-Childerico, cæteriſque Francorum Regibus, tot annis inertia, & ſocordia torpentibus, luxu, ac nequitia perditis, Gallia tota; non modo civilibus; ſed externis Bellis in maximo diſcrimine verſabatur; Hiſpaniam vi tenebant Saraceni; nec ea contenti, Gallias quoque populabantur: Italia tot Tyrannis erat expoſita; ut nulla ſalutis ei ſpes eſſet, niſi Pontifex Romanus ad Pipini virtutem confugeret. Imminebant Europæ Longobardi, Gothi, Vandali. In Oriente peſſum ibat Romanum Imperium, hæreſiarcha Leone, & Conſtantino ejus filio ſatis ſiniſtrè ſummam rerum gerentibus; Barbaræ nationes omnia complebant, nulla pars Europæ ſeditione vacabat; imò nulla pars orbis Chriſtiani cladium expers erat; quas profani homines, cædibus, & ſanguine gaudentes, odio Religionis, invexerant. Pontifex itaque Zacharias ex dictis cauſis licitè, & validè, authoritate Apoſt. Childericum Regem depoſuit, & Pipinum Regem Galliæ conſtituit. Quidquid in contrarium more ſuo blacteret Sim. Virg. in Apol. de ſuprema Eccleſ. auth. adverſus Andr. Duval. n. 32. de Inſ.

Probatur authoritatem Pontificum abdicandi Reges procedere ex vi poteſtatis indirectè, quam habent in temporalibus in ordine ad ſpiritualia.

RESOL. VII.

HAbere Pontificem indirectè, & in ordine ad finem ſpiritualem ſummam poteſtatem diſponendi de Temporalibus rebus omnium Chriſtianorum probatur; quia poteſtas civilis comparatur ad ſpiritualem, ſicut caro ad ſpiritum. Atque Spiritus debet gubernare carnem; eique, ſi quippiam moliatur contra ſpiritum reſiſtere. Ergo ſimiliter poteſtas ſpiritualis debet gubernare Civilem, eamque coercere, quando molitur aliquid ſaluti contrarium. Poteſtas ſæcularis, ait D. Thom. quæſt. 60. artic. 6. ad 3. ſubditur ſpirituali, ſicut corpus animæ: & ideò non eſt uſurpatum judicium; ſi ſpiritualis Prælatus ſe intromittat de temporalibus quantum ad ea, in quibus ſubditur ei ſæcularis poteſtas. Cùm ergo poteſtas ſæcularis Summo ſpirituali Prælato hoc eſt, Romano Pontifici ſubdatur, quantum ad omnia, quæ concernunt ſalutem animæ; conſequens eſt quod Romanus Pontifex poſſit ſe de omnibus ſive temporalibus, ſive ſpiritualibus intromittere, in ordine ad ſpiritualem animæ ſalutem. Itaque quando duæ artes, aut duo habitus qualeſcumque ſive etiam poteſtates, ita ſunt conſtitutæ, ut unius finis ex ſua natura ſubordinetur, & ſubjiciatur fini alterius, tunc ea, quæ ſuperior eſt, ex officio debet alteram ita dirigere, ut ad finem proprium inferiorem ita collimet; ne à fine altiore, & meliore ad quem neceſſario referri debet, aberret. Sed ita ſe habet poteſtas ſpiritualis; & temporalis, quòd hæc nempè verſatur circa finem (quietis, & boni temporalis ipſius Reipublicæ) qui neceſſario ipſo divino jure & lege ſubjici, & ſubordinari debet fini ipſius Eccleſiaſticæ & ſpiritualis poteſtatis, qui eſt ſalus, & vita æterna. Ergo debet iſta ex ſuo officio, & per ſe poteſtatem civilem ita ordinare ad ſuum finem, ut ne à fine altiori æternæ beatitudinis, & felicitatis deſciſcat. Si quis ergo, aut felicitatem temporalem etiam cum detrimento ſpirituali Reipublicæ negligat: aut ita felicitati temporali ſtudeat, ut præ illa negligat felicitatem æternam; ejuſque neglectum, quod deterius eſt, etiam in ſubditorum animis ingeneret: debet profectò Pontifex ex proprio officio, & poteſtate, quam à Deo immediatè habet, ejuſmodi errorem corrigere; & vel Principem emendare, vel ſi opus videatur, ab officio, & adminiſtratione penitus removere.

Probatur ſecundò, quando Chriſtus dixit Petro, paſces oves meas; fecit eum Paſtorem omnium ſuarum ovium, nulla excepta; ergo dedit ei poteſtatem Paſtori neceſſariam; alioquin non ſufficienter providiſſet Eccleſiæ: Sed Paſtori neceſſaria eſt poteſtas arcendi lupos ab ovili, & recludendi arietes furioſos, eoſque ſeparandi ab aliis. Ergo illam poteſtatem dedit Petro, & Petri ſucceſſoribus: qui propterea poſſunt Principes coercere, & in ordinem redigere, ſi ex Chriſtianis fiant Hæretici, ideſt lupi, aut ſi maneant quidem in Chriſtiana Religione; ſed ita furioſi, vel perverſi, ut Eccleſias ſpolient, Sacramenta profanent, Regna tyrannicè cum multis ſceleribus moderentur, &c.

Et tamdem probatur tertiò ex authoritate Sacrorum Conciliorum, & Canonum; &

Primò, Ex Concil. Lat. ſub Innocent. III, relato in cap. Excommunicamus de Hær. ubi decernitur, quòd bona hæreticorum laicorum abdicantur fiſco; & ipſi hæretici relinquuntur poteſtati laicæ debita animadverſione puniendi. Deinde præcipit poteſtatibus ſæcularibus, ut omnes hæreticos è ſuis ditionibus pro viribus expellant, & ſimul ſtatuit, ut, quando aſſumuntur, præſtent juramentum, ſe hoc pro viribus, & bona fide executuros. Denique Dominos temporales in eo negligentes jubet excommunicari, denuntiari Pontifici, ut vaſſalli à fidelitate abſolvantur, terræ exponantur à Catholicis occupandæ. Item adverſus fautores hæreticorum, ut ſint infames, officiorum, conſiliorum, electionum incapaces, ac teſtimoniorum inteſtabiles, activè, & paſſivè; Actores in judicio eſſe non poſſint: Si judices ſint, ſententia eorum ſit irrita, ſi tabelliones inſtrumenta nullius momenti, ſi Advocati, patrocinium non admittatur.

Secundò, in cap. 1. de hom. in 6. Innoc. IV. Principes per aſſaſſinos Chriſtianum hominem occidi curantes dignitate privat. in Concil. Oecum. Lugd. rel. in cap. ad Apoſt. X. de ſent. Imperio & Regno privatus fuit Freder. II. & omnes ſubditi à juramento fidelitatis abſoluti.

Tertiò, Conc. Conſt. ſeſſ. 21. adverſus Philippicum Comitem, & Miniſtros, ſi in crimine perſtiterint poſt excommunicationem, & interdictum; facultatem facit procedendi ad omnes alias pœnas ſpirituales, & temporales. Idemque Conc. ſeſſ. 29. renovat Bonifacii VIII. Conſtitutionem, quæ incipit, Felic. de pœn. Latam adverſus metum inferentes electoribus Papæ; ubi adverſus quacumque dignitate præditos ſtatuuntur hæ pœnæ, infamia, inteſtabilitas, bonorum confiſcatio, inhabilitas ad omnes dignitates, tam ſæculares, quàm Eccleſiaſticas; ad agendum in judicio, ad poſtulandum, teſtificandum.

Quartò, in Concil. Lat. ſub Leone X. ſeſſ. 9. renovatur eadem conſtitutio cap. fel. & cap. ſi quis ſuad. diab. & contra præſumentes ultra veteres pœnas, ſtatuitur, ut ad omnes actus legitimos, inhabiles, & inteſtabiles habeantur.

Quintò, Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 20. præcipit Sacros Canones; & Concilia generalia omnia, nec non alias Apoſtolicas Sanctiones in favorem Eccleſiaſticarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editas, quæ omnia præſenti etiam decreto innovat, exactè ab omnibus obſervari debere: in quibus Canonibus multa de temporalibus, ſubditorumve liberatione habentur. Et ſeſſ. 25. cap. 19. in Duello pugnantes, & locum concedentes privationis, & aliis pœnis temporalibus punit. Et ſeſſ. 25. cap. 3. etiam mulctas pecuniarias ſub certo modo per judices Eccleſiaſticos induci, permittit, & per captionem pignorum, & perſonarum diſtrictionem procedi. Et ſeſſ. 24. de matrim. cap. 6. raptorem non tantum condemnat, ut raptam ducat; ſed & bonis temporalibus dotet. Et in cap. 2. 10. de adult. & ſtup. adjicitur etiam caſtigatio corporalis, & in monaſterio detruſio.

Sextò, in Lugd. ſub Greg. X. rel. in cap. 1. & 2. de uſ. in 6. ſtatuuntur diverſæ pœnæ temporales adverſus uſurarios; ut maniſeſtè ſint inteſtabiles; ut illis non locentur domus &c. & omnes tituli agunt de uſuris reſtituendis.

Septimò, Præſcriptio cum mala fide jure civili permiſſa, Canonum Decretis ſublata penitus & enervata eſt: ut ex communi tradit Covarr. relect. in reg. poſſ. part. 2. §. 11. num. 3. Alexand. Pontifex III. cap. Relatum 1. de Teſt. ſtatuit, ut teſtamenta, ſeu legata ad pias cauſas valeant etiam abſque ſolemnitate Juris civilis: modò adſint duo teſtes, jure gentium requiſiti. Quòd non tantum in ditione Eccleſiæ Romanæ, nec

ſo-

lum in foro Eccleſiaſtico ; ſed etiam in foro civili ubivis ſervandum, docent Covar. cap. 11. de teſt. numer. 9. Jul. Clarus §. teſtam. quæſt. 6. num. 1. Gregor. de Val. tom. 3. diſput. 5. quæſt. 14. punct. 2. Joann. Azor. lib. 5. cap. 21. Ludov. Mol. tom. 1. diſput. 134. Leon. Leſſ. lib. 2. cap. 19. dub. 2. aliique tam Theologi, quàm Juriſconſulti, communiter omnes idque Mol. teſte, ſervat praxis utriuſque fori, ut proinde contraria opinio, quam à nullo ſcriptore Catholico hactenus traditam cognovi, non modo falſa, ſed & periculoſa ; atque ut in re gravi cum præjudicio Eccleſiæ conjuncta, & temeraria meritò videri poſſit.

Et tandem ad confirmationem ſupradictorum faciunt alii plures Text. juris Canon. ut cap. Valent. cap. Adr. 63. diſt. cap. Conſt. 69. diſt. cap. Sacerd. 11. quæſt. 1. cap. ſi quis deinceps 17. quæſt. 4. cap. Alius 15. quæſt. 6. cap. Hortatu 23. quæſt. 8. cap. Scelus 2. quæſt. 1. cap. nos ſi incompetenter 2. quæſt. 1. cap. vener. de Elect. cap. novit. de judiciis: cap. per venerabilem : & cap. cauſam quæ el 2. qui filii ſint legit. cap. grandi de ſuppl. neglig. Præl. cap. ad Apoſt. de re judic. cap. un. de ſchiſm. lib. 6. Gloſ. verb. Urb. in Clem. 1. de rel. & venerat. Sanct.

Patet igitur ex omnibus ſupradictis, Pontificem habere poteſtatem temporalem indirectam in ordine ad bonum ſpirituale : ex quo provenit authoritas, qua ſæpius uſus eſt deponendi Reges, & Imperatores. Et pro caſu de quo loquimur mirificè facit exemplum veteris Teſtamenti, in quo Jojadas Pontifex Athaliam impia tyrannide ſibi Regnum uſurpantem, militum manu interfici, Regemque Joas ſubſtitui, curavit : ut habetur 2. Par. 23. & 4. Reg. 11. Quæ omnia ex præcepto Iojadæ facta fuiſſe, obſervat Bellar. de Rom. Pont. lib. 5. cap. Freyt. de Imp. Aſiat. c. 9. n. 45. & alii.

Notandum eſt tamen, Pontifices deponentes Reges in caſibus permiſſis, ex juſta cauſa conſtituere in Regnis illis legitimos hæredes, ſi adſint ; ut patet ex cap. grand. de ſuppl. neglig. præl. Deinde Pontifex in dictis caſibus non privat Regem Regno tamquam Judex ordinarius eo modo, quo deponit, aut privat Epiſcopis ; ſed tamquam Summus, & univerſalis Paſtor, ubi ſic oportet in finem ſupernaturalem, & ita ex vi poteſtatis ſpiritualis, ut reſolvunt Driedon. lib. 2. de liber. Chriſt. cap. 2. verſ. Cæter. Bellarm. lib. 5. de Roman. Pont. cap. 6. verſ. Quantum ad perſonas, idque ſatis ſignificat Text. in cap. ad Apoſtol. verſ. Nos itaque, de re judic. in 6. ubi Pontifex ad ſententiam privationis contra Imperatorem, expendit ſe in terris Vicarium eſſe Dei, & poteſtatem habere per illa verba ; Quodcumque ligaveris, ut obſervat Bellarm. cap. 3. verſ. 3. Hinc rejicies cavillationes Barcl. de poteſt. Rom. Pontif. dum ex prædicta Pontificis poteſtate inferebat Reges habere Regna à Pontifice titulo precarii, & ad libitum removeri poſſe : quæ illatio juriſperito indigna, reprehenſionem meretur maximam, diffugia namque hæc, & evaſiones ab Hæreticis inventæ ſunt, ut notat Suar. contra Regem Angl. lib. 3. cap. 29. num. 2. & 3. rectè itaque dixit Dur. Epiſc. Meldenſ. lib. de orig. jur. quæſt. 3. ad 3. argum. Juriſdictio ſpiritualis ſe extendit primò, & principaliter ad ſpiritualia, ſecundariò verò, & per quamdam conſequentiam ſe extendit ad actiones hominum circa temporalia, quę ordinantur ad ſpiritualia tamquam ad finem, nec propterea intendimus dicere, quod Principes, & Reges ab Eccleſia teneant terras ſuas, & regna in feudum, ſed ſolum præciſè volumus dicere, quod regimen Regum ſubjectum eſt regimini Eccleſiæ in tantum, quod ſi cedat in ſubverſionem fidei, aut bonorum morum correctio, & directio ipſo jure ad Eccleſiam pertinet. Ita ille, & ego.

An opinio aſſerens Papam non habere juriſdictionem temporalem, quatenus includit etiam indirectam mereatur cenſuram Theologicam, & qualem.

RESOL. VIII.

IN quadam Congregatione Theologorum, cui ego etiam interfui, & ſpeciali mandato Sanctiſs. D. N. Innocent. X. nunc feliciter regnantis determinatum fuit, propoſitionem hanc ; Papam nullam habere poteſtatem in temporalibus etiam indirectè, eſſe hæreticam ſaltem reductivè, ſed pro hac re magis individualiter firmanda hic pro curioſis apponam per extenſum verba Adolphi Sculckenii in Apol. pro Cardin. Bellarm. cap. 5. fol. 256. ubi ſic ait ; Hæreticum eſt dicere, Pontificem, ut talem, & ex jure divino, non habere ullam poteſtatem in temporalibus. Hæreticum eſt, Pontificem, ut Pontificem, & jure divino non habere ullam poteſtatem imperandi Principibus, ſæcularibus in rebus temporalibus, ſaltem in ordine ad ſpiritualia. Hæreticum, vel certè erroneum, & temerarium eſt dicere, Pontificem, ut Pontificem, & ex jure divino non habere poteſtatem privandi Principes ſæculares ſuo principatu, quando id bonum ſpirituale, ſive ingens Eccleſiæ neceſſitas requirit. Deindè probo ſupradictam propoſitionem ex Decretis duorum Conciliorum, ſine controverſia generalium, & legitimorum, Lateranenſis ſub Innoc. III. & Lugdunenſis ſub Innocent. IV. Concilium Lateranenſe ſub Innoc. III. cap. 3. ſic loquitur Si Dominus temporalis, admonitus ab Eccleſia, terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica fœditate : per Metropolitanum, & comprovinciales Epiſcopos excommunicationis vinculo innodetur : & ſi ſatisfacere contempſerit infra annum : ſignificetur hoc Summo Pontifici, ut ex tunc ipſe vaſſallos ab ejus fidelitate denuntiet abſolutos ; & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hæreticis, ſine ulla contradictione poſſideant, & in fidei puritate conſervent, ſalvo jure Domini principalis ; dummodo ſuper hoc ipſe nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum apponat : eadem nihilominus lege ſervata circa eos, qui non habent Dominos principales in Concil. Ludun. extant. c. 1. de homic. in 6. hæc verba : Sacri approbatione Concilii ſtatuimus ut quicumque Princeps Prælatus, ſeu quævis Eccleſiaſtica, ſæculariſve perſona quempiam Chriſtianorum per prædictos aſſaſſinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quamquam mors ex hoc non ſequatur) aut eos receptaverit, vel defenderit, ſeu occultaverit, excommunicationis, & depoſitionis à dignitate, honore, officio, & beneficio incurrat ſententiam ipſo facto : & illa liberè aliis per illos, ad quos collatio pertinet conferantur. Sit etiam cum ſuis bonis mundanis omnibus, tamquam Chriſtianæ Religionis æmulus à toto Chriſtiano populo perpetuò diffidatus. Et poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis, aliquem ſcelus tam execrabile commiſiſſe ; nullatenus alia excommunicationis, vel depoſitionis, ſeu diffidationis ſententia requiratur. Hæc illa duo Concilia generalia, præſidente in eis Romano Pontifice, quæ univerſam Eccleſiam repræſentant. Quare ſi Princeps temporalis à Summo Pontifice non poteſt ſuo Principatu privari : ſequitur, univerſam Eccleſiam, vel in doctrina fidei, ſi credidit poſſe fieri, quod fieri non poteſt, vel in præceptis morum, ſi juſſit deponi, quem deponi non poſſe credidit, erraviſſe, quę ſunt manifeſtæ hæreſes. Quod ſi ex his non poſſit certò, ac neceſſariò probari ſententiam illam. Non poſſe Principes à Pontifice deponi, eſſe hæreticam ; ſine dubio illud ſaltem colligitur eſſe periculoſam, erroneã & hæreſim proximã ; tum propter argumenta jam dicta, tum quia inde ſequitur, aut Principes Chriſtianos non poſſe à Chriſti Vicario vinculo excommunicationis ligari, aut ſubditos eorum à vinculo, ſeu juramento fidelitatis, & obedientiæ non poſſe ſolvi. Utrumque autem repugnat verbis Chriſti. Matth. 16. Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum, & in Cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis. Præterea, ſi Pontifex non poteſt de temporalibus diſponere, & Reges temporales deponere, quando id bonum ſpirituale requirit ; ſequitur poteſtatem Pontificiam eſſe imperfectam, & diminutam, utpotè quæ non extendat ſe ad omnia illa inferiora, quæ finem ſuum vel impedire, vel convenienter promovere poſſunt. Demum dixi, ſententiam illam eſſe temerariam, repugnat enim verbo Dei : repugnat Doctrinæ ab Eccleſia Catholica non creditæ modò, ſed & per decem ſæcula, & amplius, à Gregorio Magno huc uſque, continuè exercitæ ; repugnat plurimis, tum generalibus ; tum particularibus Conciliis : repugnat plurimis Sanctiſſimis, doctiſſimiſque Pontificibus : repugnat unanimi conſenſui Catholicorum doctorum : denique repugnat rationi. Conſtituat quis omnia illa Concilia, in quibus bellum contra hoſtes fidei indictum eſt : item omnia illa Concilia, in quibus Principes publicam Eccleſiæ ſententiam Principatibus ſuis dejecti ſunt, cum innumerabili illa multitudine Epiſcoporum, & Patrum, Principum, vel legatorum, qui ſententiam illam, vel tulerunt, vel approbarunt : item omnes illos Pontifices, qui Conciliis præfuerunt, vel alioqui Principes vel depoſuerunt, vel contra hoſtes fidei bellum ſuſcipere juſſerunt : demum omnes illos doctores, qui eam Pontificis poteſtatem aſſeruerunt, conſtituat, inquam aliquis hos omnes ex una parte, & ſe ſe ab altera parte, mirum profectò erit, ſi contra vel hiſcere audeat ; & non ſtatim tanta authoritate obrutus obmuteſcat. Quod ſi obſtinatè illis contradicere pergat, temeritatis, imò inſaniæ notam effugere nullo modo poterit. Eſt igitur ſententia illa, quę negat

in Summo Pontifice eſſe ullo modo poteſtatem diſponendi de temporalibus, & deponendi Principes etiam in ordine ad ſpiritualia; eſt, inquam, ſententia illa erronea, temeraria, periculoſa; & ſi non directè, ac principaliter hæretica: at certè hæreſi proxima, & hæretica ſaltem reductivè, & ſecundario; ita ut ſine periculo fidei catholicæ defendi nequeat. Eodem modo intelligo duas præcedentes concluſiones. Et hæc omnia docet Adolph. ubi ſuprà; Cui adde Adam. Tann. in Def. Eccl. libert. lib. 2. c. 8. per totum; ubi latè, & doctè probat, non poſſe abſque errore in fide, imò nec ſine hæreſi, poteſtatem in temporalibus indirectam, modo explicato ut ſuprà, Romanis Pontificibus denegari. Idem etiam docet Bord. in S. Trib. cap. 5. qu. 8. in princ. cum Carena in Tract. Sanctiſs. Inquiſ. tit. 1. §. 5. n. 52. Et ne deſeras legere Suar. contra Reg. Angliæ lib. 3. c. 23. & ſeqq. & de fide diſp. 20. ſect. 3. n. 18. & ſeqq. Sot. in 4. diſt. 25. q. 2. art. 2. concl. 5. Freytam de Imperio Aſiat. c. 6. n. 81. & alios.

Nec obſtat dicere, nullum eſſe alicujus Concilii decretum, quo expreſsè declaratum ſit competere Eccleſiæ in temporalibus poteſtatem; eoque, ut res certæ fidei ſit, opus eſſe adeoque prævio examine: ſicut de Apoſtolis in Act. c. 15. dicitur convenerunt videre de verbo hoc: Nam, quid intereſt, inquit lex 32. ff. de l. an ſuffragio populus voluntatem ſuam declaret, an rebus ipſis, & factis? Et certè quando res dubia eſſet; Concilii examine & ſententia opus eſſet: ſed (præterquam quod in Concilio Romano ſub Greg. VIII. hæ propoſitiones in terminis definitæ ſunt: quod Papæ liceat deponere Imperatorem; quod à fidelitate iniquorum ſubjectos poſſit abſolvere:) tot Concilia illam Eccleſiæ in temporalia poteſtatem pro certa præſupponunt; & ex ea præſuppoſitione; quam retulimus, decernunt: ut magnus videretur circa fidem, & mores lapſus, ſi res ſecus ſe haberet. Controverſum quidem eſſe fatemur modum ipſum, quo competat Eccleſiæ in temporalia poteſtas; Nam Canoniſtæ via Regia, atque directa competere contendunt; Theologi negant directè Eccleſiæ poteſtatem competere in temporalia, ſed tantum indirectè, quatenus ſcilicet finis ſpiritualis Eccleſiæ, atque animarum ſalus id exigat. Hoc certè fuiſſe judicium omnium ſæculorum liquidum fit ex centum canonibus, per tot juris canonici volumina ſparſis, tot ſæculorum intervallis diſtantibus: quibus Concilia, Pontificeſve Romani rebus temporalibus varia ſtatuerunt, quæ ad finem ſpiritualem, ſalubrem Eccleſiæ directionem, animarumque ſalutem neceſſaria videbantur. Quæ quidem omnia damnare non poſſet, niſi qui verè Catholicus non eſſet. Nam univerſalis Eccleſia errare non poteſt in his, quæ ad fidem, & mores pertinent: ſed univerſalis Eccleſia conſenſit in hujuſmodi factis, & illa probavit tanquam conſentaneDivino, & naturali juri; & ſimiliter approbat leges Canonicas, imponentes hujuſmodi pœnas Principibus temporalibus propter graviſſima ſcelera, & contumaciam in illis, maximèque in hæreſi; ergo tam eſt certum poſſe Pontificem coercere, vel punire Principes temporales his pœnarum generibus: quàm eſt certum non poſſe Eccleſiam in fide, & moribus errare.

Obſervandum eſt tamen hìc magnam eſſe differentiam inter has duas propoſitiones, nempè Pontifex nullam habet poteſtatem in temporalibus, neque indirectam. Et Pontifex non habet poteſtatem indirectam in temporalibus in tali, vel tali caſu; nam prima propoſitio abſolutè prolata, ut diximus, eſt candenti cauterio inurenda. Secunda verò minimè, poteſt enim adeſſe controverſia, & difficultas inter Doctores, ſi poteſtas Pontificis in temporalibus indirecta extendatur ad illos caſus alios negantes, alios affirmantes; ſecus verò quando certum eſſet ad aliquem caſum extendi; ut v. g. excommunicandi Regem Chriſtianum, eumque privandi etiam regno; quando Catholicæ religioni contrarius eſt, & contumax; ut omnes obſervant, teſte Sapientiſs. Arriga in cur. Theol. to. 4. diſp. 13. ſect. 4. n. 20. & in aliis caſibus, de quibus hic locus non eſt agendi.

Refelluntur aliqui ſcriptores, negantes Romanis Pontificibus poteſtatem indirectam in temporalibus, & aſſerentes non poſſe ab ipſis Pontificibus Reges exauthorari.

R E S O L. IX.

NOn habere Pontificem, neque indirectam poteſtatem in temporalibus, docuit noviſſimè impius Calviniſta Daniel Chamierus, adducens edictum parlamen-
,, ti Pariſienſis; ſic itaque aſſerit in Controverſiis, to. 2.
,, lib. 15. cap. 14. num. 11. Quid plura? Ne quis fortè im-
,, probari tantum Canoniſtarum ſententiam putet; hoc
,, ipſo anno, cùm hæc ſcribebam, damnatus eſt ab eodem
,, Senatu Bellarmini contra Barclaium, Tractatus de
,, poteſtate Summi Pontificis in rebus temporalibus,
,, graviſſimo Edicto, quod etiam typis eſt excuſſum. Quo
,, Edicto hæc ipſa Theologorum ſententia, quæ eam po-
,, teſtatem non agnoſcit niſi indirectè, damnata eſt tam-
,, quam fax ſeditionis, ſcaturigo rebellionis. Ita ille.

Quod etiam notavit Gramondus in Hiſtoria Galliæ lib. 1. Hoc Edictum fuit latum die 16. Novembris anno 1610. & per extenſum ponit illud Ludovicus Servinus in Communefactione apud Monarchianos Melchioris Goldaſti tom. 3. fol. 773. Mira res. Parlamentum Laicorum damnat propoſitionem, quam firmiter tenendam eſſe docent omnes Theologi. Et ita pro hac ſententia Adolph. Schulchenius in Apol. pro Cardin. Bellarminio cap. 3. fol. 52. ex Hiſpania, Germania, & Britannia adducit 65. Doctores; quorum omnium, ut omnium Magiſter agmen ducit D. Thomas in 2. 2. quæſt. 10. art. 10. quæſt. 12. art. 2. quæſt. 60. art. 6. ad 3. & in 2. ſent. diſt. 44. & de Regim. Princ. lib. 3. cap. 3. cap. 10. & 19. Ergo D. Thomas, & omnes Theologi docuerunt in Eccleſia Dei doctrinam inducentem ad ſeditiones, & rebelliones contra Principes? abſit hoc dicere de tot Viris ſanctitate, & ſapientia conſpicui, inter quos etiam annumerandi ſunt omnes ſcriptores Galli, qui etiam indirectam poteſtatem in temporalibus Pontifici tradiderunt, ut S. Bernardus lib. 4. de Conſiderat. ad Eugenium cap. 4. cui adde Petrum de Palude Patriarcham Hieroſolymitanum, in Tractat. de cauſa immediata Eccleſiaſticæ poteſtatis; art. 4. Durandum Epiſcopum Meldenſem in lib. de Origine Juriſdictionum quæſt. 3. Erveum Britonem tractat. de poteſt. Papæ, §. Ad evidentiam ſecundi. Jacobum Almainum in tractat. de ſuprema poteſtate Eccleſiaſtica, & temporali, quæſt. 2. princip. cap. 5. ad tertiam allegationem. Henricum Cardin. Oſtienſem in ſumma, tit. de Hæreticis, §. Qua pœna puniantur num. 21. Petrum Bertrandum Cardin. Eduenſem, in tractat. de Origine Juriſdict. quæſt. 4. num. 5. Joannem de Silva, tractat. de Beneficio, par. 3. quæſt. 8. Stephanum Aufrerium in tractat. de poteſt. Sæcularium, num. 5. & 6. Guilielmum Durandum Epiſcopum Mimatenſem Speculatorem vulgo dictum, in ſpeculo, lib. 1. titul. de legato, §. nunc oſtendemus, num. 17. Petrum Gregorium Tholoſanum lib. 26. de Republ. cap. 5. num. 14. & 23. Joannem Fabrum in leg. primam; num. 10. Cod. de ſumma Trinitat. & fide Catholica. Ægidium Bellameram Epiſcopum Avenionenſem in cap. Alius 15. quæſt. 6. numer. 6. Item in cap. novit, de iudic. Joannem Quintinum Hæduum in Repetitione ad c. novit, de Judic. num. 64. & num. 127. Reimundum Ruffum contra Molinæum, cap. 6. pag. 106. Gilb. Genebrardum Archiepiſcopum Aquenſem, libro 4. Chronographiæ ad ann. 1074.
,, ubi loquens de Gregorio VII. ſic ait; Pontifex, Pro-
,, ceres, & Populum Sacramentò præſtito ſanctè ſolvit,
,, & ut Rudulpho adhæreant ſanctius imperat. Ejus enim
,, eſt videre, ne quid detrimenti res Chriſtiana à Princi-
,, pibus patiatur. An non Samuel Levita, Dei authorita-
,, te Saulem Regem creavit, deindeque peccantem publi-
,, cè depoſuit Davide ſubſtituto, & inuncto? An non
,, Elias Dei ſpiritu Reges conſtituit, & abdicat, non mo-
,, dò in Iſrael, ſed & in Syria? 3. Reg. 19. An non Hiere-
,, mias Sacerdos accipit poteſtatem ſuper gentes, & re-
,, gna, ut deſtruat, & ædificet, evellat, & plantet? (1. cap.)
,, An Apoſtolica authoritas minor eſt quam prophetica?
,, Quo modo igitur illud Spiritus S. impletum, pro Patribus
,, nati ſunt tibi filii, conſtitues eos Principes ſuper omnem
,, terram? Quare ſtat immota vox, vel potius oraculum
,, D. Ambroſii, epiſt. 33. Veteri jure à Sacerdotibus do-
,, nantur imperia, non uſurpantur. Et illud Petri Cluniа-
,, cenſis, epiſt. 29. lib. 6. Quamvis Eccleſia non habeat Im-
,, peratoris gladium, habet tamen ſuper ipſos Imperatores
,, Imperium. Undè ei ſub figura prophetici nominis dici-
,, tur, conſtitui te ſuper gentes & regna, ut evellas, deſtruas
,, diſperdas, diſſipes, ædifices, plantes. Hucuſque Genebrardus.

Vide quomodo decem & ſeptem Doctores Galli noſtram ſententiam teneant tribuentes Pontifici indirectam poteſtatem in temporalibus.

Undè ex his apparet quàm malè. Aliqui auſi ſint aſſerere, Pontificem, præter excommunicationem, non habere ullam poteſtatem coactivam in Reges; & per conſequens non poſſe eos deponere, nec ſubditos abſolvere à Juramento fidelitatis. Undè Simon Vigorius Gallus in Apologia de Suprema Eccleſ. Authoritate contra Duvallium, tit. de infallibilitate, n. 39. fol. mihi 108. ſic ait. Quòd verò objicit, Pontificem habere poteſtatem coactivam in Reges, quia hæc neceſſariò directivam poteſtatem ſequatur, quam

eidem

eidem omnes attribuuntur, pura pura eſt cavillatio. Papam habere poteſtatem coactivam concedimus, ſed ſpiritualem dumtaxat; qua Principem communione Eccleſiaſtica excludat. Aliud enim habere quod faciat, planè negamus. Ita ille. Sed hic Auctor fœdè lapſus eſt, ne dicam amplius & ejus opinio directè pugnat contra Sacros Canones, contra Concilia generalia, & contra facta Pontificum, & praxim Eccleſiæ, nam Gregorius VII. ut obſervat Genebrardus: ubi ſuprà Henricum IV. & Imperio, & Regno privavit, & conſtat ex ejus ſententia cujus verba adducit Suarez contra Regem Angliæ, lib. 3. cap. 24. & ex aliis exemplis à me ſuperius adductis, & plura alia noviſſimè adducit Magiſter Thomas Caſtaldus Dominicanus firmans noſtram ſententiam in Diſſert. de poteſt. Angelica, tom. 1. diſt. 2. q. 1. art. 5. fol. 250.

Et ideò ex his omnibus puto cautè legendum eſſe Cellotium de Hierarchia, lib. 5. cap. 17. §. 358. aſſerentem, nihil neque in commune, neque privatim à Papa decerni poſſe in temporalibus Regis, & Regni Gallici; & quidquid decernitur, irritum eſſe: Et licèt in ſpiritualibus, ſupremam habeat poteſtatem; illam tamen abſolutam, & indefinitam in Gallia non habere, ſed finibus, & limitibus contineri; ſecundum Canones, & Concilia. Et hoc etiam docetur in Codice libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, qui impreſſus invenitur lingua Gallica in operibus Petri Pithoei. Sed quò ad primum dictum Patris Cellotii, Papam, ſcilicet, in Gallia nihil poſſe decernere in temporalibus, reſpondeo diſtinguendo, directè & concedo, indirectè in ordine ad bonum ſpirituale & nego; per ea, quæ ſuperius à nobis ſatis probata ſunt; nec enim Regnum Galliæ fuit excluſum ab illis verbis, quæ Chriſtus dixit Petro, Paſce oves meas. Quò ad ſecundum dictum nempè quod poteſtas abſoluta Pontificis ſpiritualibus, ſit in Gallia diſtricta, & limitata ſecundùm Canones, & Concilia; Reſpondeo, Gallos, ſecundùm Cellotium, habere Pontificem nimis mancum, & truncum: at Itali, Hiſpani, & alii volunt Pontificem ſanum, & integrum, ut Chriſtus Dominus Petrum creavit. Sed contra hanc propoſitionem Cellotii, non exteros, ſed ipſos Gallos adducam, & ideò contra illam noviſſimè meritò inſurgit Franciſcus Hallier, Doctor Sorbonicus, de Hierarchia Eccleſiaſtica lib. 4. cap. 3. articul. 2. per totum: Et quod Rex Galliæ non poſſit à Papa excommunicari, ut tradit Cellotius, & ante ipſum Joannes Feraldus de Privileg. Regum Franciæ privileg. 6. Cophinus de Demanio titul. 30. num. 4. & alii: acriter etiam hoc ipſum inventum refellit Hallier ubi ſuprà Stephanus Baunii in Theol. moral. tom. 2. diſput. 2. tract. 2. q. 5. per totam; Auctor de Abdicatione Henrici III. libr. 2. cap. 36. & 37. omnes Auctores Galli; quibus adde Kochier de juriſdict. in exempt. par. 4. quæſt. 13. num. 2. Et Zypæum de juriſdict. Eccleſ. lib. 2. cap. 85. & Schulchenium in Apolog. pro Cardinali Bellarminio, cap. 3. fol. 112. & ſic tres Philipphi Galliæ, ſeu Franciæ Reges à Summis Pontificibus excommunicati fuerunt: Philipphus I. ab Urban. II. Authore expeditionis in infideles, anno 1088. quod uxorem Bertham repudiaſſet. Alter Philippus Auguſtus à Cœleſtino III. ann. 1191. ob ſimilem cauſam. Tertius Philippus Pulcher anno 1301. à Bonifacio VIII. Nicolaus I. Lotharium Regem excommunicavit; ni Valdrada pellice relicta, Thethbergam conjugem reciperet. Et in continuatione Aymoini habetur. Gregor. IV. excommunicaturus Ludovicum Pium, veniebat in Galliam. Qui, & idem cùm injuſtè dicto Ludovico Regnum abrogatum per Concilium Epiſcoporum Lugduni comperiſſet, & decretum illud Concilii reſcidit, & Ludovicum Regno reſtituit. Adrianus quoque II. interdictum minitatus eſt Carolo Calvo, ni relinqueret Lotharii Regnum filio ipſius Ludovico fruendum. Et Paſchalis Ludovicum Craſſum, quia Clerum affligebat, excommunicavit. Et noſtra ætate Xiſtus V. Excommunicavit Henricum III. & Clemens VIII. Henricum IV. de cujus abſolutione blacterat more ſuo Anonym. Gallus de poteſt. Papæ, impreſſus Francofurti anno 1617. cap. 3. fol. 201. Et indecore, ac petulanter hæc Pontificum facta reprobavit Paſch. diſquiſitione Franciarum, lib. 3. c. 12.

Ex his etiam apparet, quàm parum ſolidè loquuti ſint Hieronymus Columbus, de Hierarchia Angelica, & Humana: lib. 5. cap. 1. num. 4. & 5. & Caſſan. lib. 1. capit. 4. aſſerentes, Pontifices majus jus habere in alios Reges, quàm in Reges Galliæ, per extravag. Meruit. in communibus de privileg. Nam in dicta extravagant. Meruit. Clemens V. tantum negativè decernit: per illam Bonifacii conſtitutionem, Unam ſanctam, nullum Francis præjudicium generari; nec amplius Eccleſiæ Romanæ fore ſubjectos, quàm ante dict. Conſtitut. Unam, exiſtebant: ſed in eodem ſtatu eſſe, in quo erant ante illam definitionem. Si ergo ex natura rei, ſacriſque litteris in dict. Conſtitut. Unam, citati, ea authoritas Eccleſiæ competit; non eſt abrogata per d. Extravag. Meruit. neque enim poteſt Pontifex authoritatem ſibi a Deo tributam abdicare; & ligandi, ſolvendique poteſtatem abrogare. Si non competit; ergo nec aliorum Regum authoritate. Extravag. Unam, imminuit, adverſus Chriſti ſententiam. Date quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo: ob quam Pontifex Regum juriſdictionem, aut ſupremitatem numquam intendit minuere; ſicut nec illi Eccleſiæ authoritatem; ut declarat Innocentius III. cap. Novit. in princip. de Judic. Sed neque potuit Pontifex, ſi ea authoritas ei à Deo non eſt conceſſa: quæcumque autem à Deo conceſſa eſt, par eſt in omnes. Sicut enim unum ovile eſt, & unus Paſtor: Joan. 16. ita una Ovilium, & pariformis omnium commiſſio, Paſce oves meas: Joan. 21. nihil ergo in ea Francia Chriſto minus habent, quin pro debito paſcantur, ut aliæ gentes: nihil Paſtori in Francias oves minus poteſtatis, qualiſcumque ea ſit, quæ paſcendi verbo eſt attributa, quàm in oves cæterarum nationum. Vide omninò Joannem le Lau Doctorem Gallum in Tractat. de Summi Pontificis auctoritate contra Vigorium lib. 2. de infallibilitate fol. 213. & ſequent. ubi latè exponit dictas Conſtitutiones, unam ſanctam, & meruit Bonifacii VIII. & Clem. V. confirmans ea, quæ ego circa illas ſuperius dixi. Nec obſtat contra ſupradicta verba illa Philippi Pulchri in epiſtola ad Bonifacium VIII. Scias nos in temporalibus alicui non ſubeſſe. Nam quid tandem hinc ſequitur? aut quis hoc inficiatur. Certè qui definitè dixit, ſe in temporalibus alicui non ſubeſſe; tacitè confeſſus eſt, in ſpiritualibus ſubeſſe; cui autem magis, quàm Pontifici? Quod ſi ei in ſpiritualibus ſubeſſe ſalſus eſt, negare profectò non potuit, ſi temporalibus contra ſpiritualia Rex abutatur; ratione ſpiritualium poſſe etiam in temporalibus vexari, & corripi.

Claudam hanc Reſolutionem cum verbis Cardinalis Baronii anno 870. ſic aſſerentis: Quando dicitur omne Regnum bellis quæritur, & propagatur, & non Apoſtolicis excommunicationibus continetur, furor dementat homines, ut non conſiderent ipſum Romanum Imperium nonniſi excommunicatione Hæreticorum Imperatorum Orientalium opera Romanorum Pontificum eſſe translatum in Francos, & apud eos eorumdem interceſſione Pontificum propagatum in hanc diem in Poſteros; imò ipſum Francorum Regnum, nonniſi miniſterio Romani Pontificis eſt è familia Clodovei translatum in Carolinos. Ita Baronius. Undè Albertus Krantyius lib. 1. Metrop. cap. 14. dixit, quod meritò Pontifex, & Gallorum Rex mutuis ſe attollunt favoribus quando ab initio hæc ſedes domui Caroli hoc præſtitit, ut Regiam haberet dignitatem. Et ideò ex hoc facto rectè collegit, & dixit Nicolaus Gilſius in Annal. in vita Pipini in princip. Par la dite translation il appert, comme la puiſſance del Egliſe eſt grande, & comme alle eſtoit lors bien obeye, veu que par elle le regne d'un ſi grand Royaume, fuit translatè, & mis hors de la lignée des urays, & droicts heretiers de la generation des Roys, ce qui fuit fait pour cauſe legitime, comme il appert 15. quæſt. 4. can. Alius. Hæc ille.

Brevis Digreſſio occaſione eorum, quæ ſuperius firmata ſunt.

RESOL. X.

Diximus ſuprà, Chriſtianos Reges per Pontifices exauthorari: Sed inter portenta ævi noſtri prima ſubſellia obtinet factum, quod accidit in Luſitania, in qua Joannes Dux Brigantinus in prætenſum Regem à populo, & Proceribus electus fuit; & Auguſtiſſimus Rex noſter Philippus IV. depoſitus tamquam titulo, & exercitio Tyrannus: nec hodie aliqui verentur hæc publicè aſſerere, & Typis mandare, quæ abſque ſtomacho audiri, aut legi minimè poſſunt; nec enim fas eſt Viro religioſo, licet Regi ſuo addictiſſimo, in alia verba acerbiora prorumpere. Siſte itaque Lector mecum parumper: Tyrannus titulo eſt ille, qui nulla jura ſucceſſionis habet, ſed injuſto bello in Regno ſe intrudit. Ita Becan. in 2. 2. quæſt. 64. de homicid. quæſt. 4. concl. 1. Tholoſan. de Repub. lib. 26. c. 7. Sylvius in 2. 2. D. Thom. quæſt. 60. art. 6. paulo ante concl. 1. Joann. Vvigers de Juſt. tract. 2. cap. 2. dub. 4. nu. 10. Ludovicus Richeomus in Apol. ad Henricum IV. cap. 20. num. 115.

Schomboneri Myllerius, Ocnonius Althuſius, Tannerus, & Leſſius ubi infra, & Doctores communiter. Sed Auguſtiſſimus Philippus II. Hiſpaniarum Rex habuit. Jura ſucceſſionis in Regnum Portugalliæ luce meridiana clariora: Ergo impiè dicitur fuiſſe Tyrannus titulo illius Regni. Minor patet, nam univerſus orbis ſcit, Academias Salmaticenſem, & Complutenſem, quæ Oracula Europæ, & Emporia omnium ſcientiarum meritò dici poſſunt, pluries vota ſua dicto Regi dediſſe, aſſerentes, ipſum Jus certum habuiſſe ſuccedendi in regnum Luſitaniæ. Undè non deſeram hic apponere verba eruditiſſimi Chriſtophori Beſoldi, qui ex Lutheraniſmo feliciter ad gremium Romanæ Eccleſiæ convolavit; ſic itaque aſſerit in diſſertatione Philologica, de
,, arte, jureque belli, cap. 5. num. 15. Rex Hiſpaniæ
,, omnibus copiis in unum locum coactis, antequam in
,, Luſitaniam ingrederetur, non contentus tot ante con-
,, ſultorum Theologorum judicio, & ſententia, quam
,, ſumma cum diligentia exquiſiverat; voluit denuo in
,, univerſitate Alcalana (ubi facultas Theologica maxi-
,, mè floret (quæſtionem de exercitu in Luſitaniam
,, ducendo, deque poſtulationibus Oratorum Luſitaniæ
,, examinandam propônere. Congregatis itaque omni-
,, bus Theologiæ Doctoribus (erant autem plures quàm
,, triginta) precibus ad Deum fuſis, ſacriſque factis,
,, de quæſtione propoſita (quam ſingulis privatim di-
,, ligentiſſimè excuſſerant) tribus ſucceſſionibus diſ-
,, putarunt. Quamvis enim illa non eſſet adeo diffi-
,, cilis, & intricata: erat tamen maximi momenti, &
,, inuſitata. Deſcenderunt autem magno conſenſu ad eam-
,, dem ſententiam cum illis, quos Rex prius con-
,, ſuluerat (quorum tamen argumenta, & rationes
,, non viderant) & Decretum in formam authenti-
,, cam redactum ad Regem miſerunt. Ita ille; & ante
,, illum magis latè Coneſtag. lib. 3. Hiſt. Portugalliæ.

Nec obſtat dicere, quod in illo caſu Philippus II. non debebat recurrere ad Juriſperitos, & Theologos, ſed ad Judices Regni Portugalliæ. Reſpondeo, quod ad hoc argumentum latè reſponderunt Doctores, qui jura Philipp. II. tutati ſunt in ſuis operibus impreſſis. Sed ego pro curioſis adducam Auctorem uſque adhuc non adductum, & is eſt ſapientiſſimus Rodricus Arriaga in curſu Theol. tom. 3. diſput. 24. ſect. 5. ſubſect. 4. num. 46. ubi ſic ait: Dices, Per ſe ad omne Regnum, & Provinciam pertinet, ut, deficiente hærede regni, regnum ſibi eligat Caput: ergo ſaltem ob eam rationem habet Jus; ut in dubio de hærede, decidat cauſam. Reſpondeo in caſu præſenti non eſſe defectum hæredis, ſed quis eorum juxta leges, aut diſpoſitionem priorum Regum habeat majus jus; ut in Portugalliæ regno contingit ſub Philippo II. conſtabat enim eſſe hæredes ſufficientes; ſed dubitabatur, an fœmina filia viri, an verò vir filius fœminæ ſuccedere deberet, juxta regulas majoratus, & civilem diſpoſitionem; non pertinebat autem ad regnum quam tale hoc Jus decidere; quia non regnum, ſed prædeceſſores reges clauſulas hæreditatis conſtituerant. Vel certè ſi ad jus civile attendendum erat non poterat regnum Luſitaniæ qua tale ſpecialiter illud jus decidere; Ideò meritò Philippus non recurrit ad regnum, ſed ad Juriſperitos, qui in ea cauſa optimi Judices eſſe poterant, neque ideò potuerunt illi vitio vertere Prudentes, quod id fecerit: ergo non eſt univerſaliter verum, id debere à regno ipſo decidi. Undè ultimò cenſeo, univerſaliter loquendo, in omnibus ferè caſibus optimum modum componendi talia dubia per Juriſperitos, & Theologos, qui quid in conſcientia, quid in jure Rex poſſit facere, decidere optimè poſſunt. Nam licet agatur de regno, quod habeat Jus electionis, ſemper tamen in ſimilibus dubiis multa miſcentur, quæ Jus commune, & conſcientia tangunt; hæc autem non poſſunt commodè decidi à regno, ideſt à Proceribus regni, ad quos alioquin ſpectaret electio, commodiſſimè autem deciduntur à Juriſtis, & Theologis: nec per hoc inducitur barbaricus mos, quandoquidem maxime attenditur ad rigorem Juris, & conſcientiam. Hucuſque Arriaga.

Et ideò P. Bardi de conſcientia, diſc. 4. cap. 24. num. 6. & 7: poſtquam adduxit Vaſquez, & alios Authores, quos etiam adducunt moderni Luſitani, aſſerentes quo pacto Principes deberent procedere circa Judices eligendos, tamdem ſic aſſerit; num. 8. Hæc, & ſimilia dicunt hi Authores; attamen in praxi ordo iſte à Principibus abſolutis minimè ſervatur, unde tamquam, certum exiſtimo, antequam Rex qui prætendit, bellum illud incidat, adhibendum eſſe plurium conſilium, qui nulla ſuſpicione notari valeant, timoratæ conſcientiæ, & prudentes, qui abſque paſſione cauſam examinent, & ſecundùm eorum ſenſum, perpenſis omnibus circumſtantiis, determinent quid licitè à Rege ſit faciendum. Ita Bardi. Hinc abſolutè firmavit Stephanus Spinola de Agibilium electione, diſp. ult. ſect. 7. Regnum, quod poſſeſſione caret, poſſe à quolibet opinionem probabilem habente, armis occupari. Sed quid dicendum in caſu noſtro, in quo jus aderat certum?

Et tandem pro juſtitia invaſionis Regni Luſitaniæ factæ à Philippo II. individualiter vide doctiſſimum Petrum Hurtadum de Mendoza, de fide, ſpe, & Charitate, vol. 2. diſput. 169. ſect. 7. §. 65. cum ſeqq: ubi quærit, Utrùm Princeps in occupanda Provincia ſit ſubjectus alicujus judicio? Et negativè reſpondet, ac præter alia hæc aſſerit: Statuo præterea, poſſe Principem declinare judicium ipſius regni, de quo agitur, quando in eo non ſunt Judices æqui, quia pravo aliquo affectu moventur. Quid enim dicunt, ſtandum eſſe judicio Regni, de quo eſt controverſia, aſſerunt nõ teneri Principem ad ſtandum regni judicio, quando deſperatur æquitas, quemadmodum Philippus II. Luſitaniam occupavit, inexpectata Luſitaniæ ſententia, quia regnum univerſum Caſtellanis infenſum, judicaturum erat non ex æquitate, ſed ex inimicitia. Quando nullum eſt probabile argumentum de inclinatione regni in partem alterutram, ſed potius de æquitate, dubitatur, utrùm Princeps poſſit ſuo ſtare judicio, an teneatur ſententiam à regno audire: Exiſtimo, eum poſſe ſtare ſuo judicio, nec teneri ad expectandam regni ſententiam. Ita Pater Molina diſp. 103. §. quando inter duas Reſpublicas. Pater Suarez diſput. 13. ſect. 6. num. 6. ubi aſſerit, Principem poſſe, cognito jure, rem occupare abſque aliorum Judicum ſententia. Hanc autem eſſe communem iis temporibus docuit Pater Luiſius diſp. 90. dub. 2. verſ. Pater Molina. Probatur, quia Rex habet in Regno dominium ſupremum: ergo non ſubjicitur regno in diſceptatione. Probo conſequentiam; quia caput non tenetur ſubjici membris. cæteris. Confirmatur. Totum regnum eſt ſubjectum Regi; Rex autem regno, minimè. Nec in aperto Jure tenetur Rex expectare regni ſententiam, ut tenentur cæteri alii, quando eis interdicitur lis: ergo nec ad idem tenetur Rex in Jure probabili. Antecedens fatetur Pater Vaſq. Probatur; quia Regi conſtat, Regnum eſſe ſuum: item eſt certus, ſibi injuriam inferri, ſi auferatur: habet aliundè in regnum, & in regno ſupremum Jus: cur ergò regnum non occupetur. Conſequentiam probo; quia ideò in Jure evidenti poteſt, quia ipſe eſt Dominus ſupremus; ſed jure probabili eſt etiam Dominus ſupremus in ſua prudenti æſtimatione: ergo poteſt prudenter ſe gerere ut Dominus ſupremus. Nam judicium illud probabile de Jure infert hoc evidens, ergo licitè poſſum me præſtare Regem. Huc uſque Hurtadus de Mendoza.

Sed pro certo Jure Philippi Secundi in ſucceſſione regni Portugalliæ, præter Doctores citatos, & alios Hiſpanos, quos ex induſtria relinquo, vide ex Italis Martham de juriſdiction. part. 1. cap. 26. n. 100. Borellum de præſtantia Regis Catholici, cap. 46. num. 20. Viperanum in Comment. de obtenta Portugallia. Ex Germanis Chriſtophorum Beſoldum in diſputatione de regia ſucceſſione, diſſertat. 12. Theſi 9. & 10. ubi paucis multa complectens, ſic aſſerit: Carolus Mariæ, Luſitanicæ, & Philippi Hiſpaniarum Regis filius (de cujus morte omninò videatur Thuanus lib. 41. à pr.) ſi vixiſſet ſine controverſia in regni ſucceſſione, poſt Sebaſtiani necem, Henrico prior fuiſſet, quia jam ſemel ad lineam Joannis tranſierat regnum. Cùm verò Carolus ante Sebaſtianum expirarit, ſucceſſit Henricus, ut potè omnibus aliis propior gradu. Et falſi fuerunt illi ICti, qui Philippum, etiam Henrico præponebant. Fuit quidem Sebaſtiani Mater, Soror Hiſpaniarum Regis, & proindè Is tamquam Avunculus, uno gradu anterior Henrico erat, Sebaſtiani patruo magno. Sed metienda eſt proximitas, reſpectu ſtirpis, à qua regnum provenit:

Henrico jure meritò ſucceſſit Philippus: Parmenſem enim propinquitate vincebat; nec is (ut & Bragantiæ Duciſſa) Eduardum poterat repræſentare; quemadmodum profeſſores Patavini voluerunt: non etenim fœmina, à muliereve deſcendentes jus referunt, & exhibent maſculinum. Haud namque jus patitur naturæ, nec juris rationes, quæ vim naturæ imitantur, utque verè fœmina eſſet, repræſentationis jure pro mare haberetur. Ac quamvis ii, qui regnum hocce petebant, omnes forent conſobrini, à regis Henrici fratribus, ſororibuſque prognati: non tamen tuam ſaltem, ſed & matris perſonam prætexunt

texunt

texuit Philippus, cùm nempè eam Emanuelis (ſtipitis communis) primogenitam, & Sabaudiæ Ducis parente natu dixerit majorem, ut apparet. Non ergo omnem repræſentationem, ut cenſet Auctor exoterici diſcurſus: Sed in hoc tantùm caſu, & inter hujuſmodi perſonas (quemadmodum Parmenſis, & Bragantina voluere) nullo eam jure defendi contendebat. Hucuſque Beſoldus. Undè ex his omnibus pàtet, quàm temerario auſu aſſerant Adverſarii, Magnum Philippum II. & alios ſubſequentes Reges Hiſpanię fuiſſe in Luſitania titulo Tyrannos. O verba ardenti cauterio inurenda. Et quidem ſi optime docet Malderus, de Jure, & Juſt. tract. 3. cap. 1. dub. 4. Leſſius lib. 2. cap. 9. dub. 4. num. 9. Vvigers tract. 2. cap. 2. dub. 4. num. 11. cum aliis. Quod ut quis non dicatur Tyrannus per abuſum poteſtatis, ſufficere probabilem Titulum uſurpati regni. Judicatu modo amicè Lector ex ſuperius dictis, quo pacto ab adverſariis aſſeratur, Philippum II. non habuiſſe ſaltem probabilem opinionem Tituli ad Luſitaniæ regnum invadendum, & occupandum; Undè ſine temeritate, an dici poſſit fuiſſe in regno Luſitano Titulo Tyrannum.

Sed quid dicendum de Tyrannide quoad exercitium? Dico itaque, quod etiam ſtando in opinione, quam ſupra impugnavimus, nempè, Populum, & Proceres poſſe deſtituere Regem Tyrannum exercitio, talem Tyrannidem debere eſſe notam, ob firmatam intollerabilem, & ſine ullo alio remedio, docet Vvigers, Becanus, & Bannez ubi ſupra, Covarruvias practicar. qq. cap. 1. num. 6. Seombornerius in politica lib. 2. cap. 37. Nicolaus Myllerus in addit. ad Comment. Rumelivi Aureæ Bullæ Caroli IV. par. 3. diſſert. 2. Theſi 23. Leſſius l. 2. cap. 8. dub. 4. num. 12. Cajetanus in 2. 2. quæſt. 64. art. 3. Sotus de Juſt. lib. 4. qu. 1. art. 3. Tannerus tom. 3. diſp. 6. q. 8. dub. 3. num. 83. Molina de Juſt. tom. 1. diſp. 26. Althuſinus in politica cap. 38. num. 57. Theodorus Reinkhinkg, tract. de regim. ſæcul. & Eccleſ. lib. 1. claſſ. 1. cap. 1. num. 35. Philippus Oenonius in diſput. politicis diſp. 49. num. 3. ubi ſic ait: Tunc Tyrannus exercitio eſt, quando malitiosè, & hoſtiliter, & conſulto, data opera, Rempublicam, & Eccleſiam vaſtat, cultum Dei abolet, vel profanat, & quæ Dei ſunt affectans, ſibi vindicat, & uſurpat. In ſumma quando totis viribus ad ſtatum Reipublicæ, & leges Regni fundamentales, mutandas, vel evertendas, quantum in ipſo eſt, enititur. Ita ille. Tyrannis ex Lypſo lib. 6. Polit. cap. 7. Bodino de Republica lib. 2. cap. 4. & aliis, & violentum unius imperium præter mores, & leges, in quo unus homo divinis, ac naturæ legibus ſolutus rebus alienis ut ſuis, & liberis hominibus quaſi mancipiis ad libidinem abutitur. In Tyranno itaque nihil eſt legitimum, ait Carpzonius ubi infra, nihil ordinatum a Deo, ſed omnia a Deo adverſa, ac Reipublicæ detrimentoſa. Perpende modo Amicè Lector, abſque bile, ſi potes, an omnia ſuperius dicta verificentur, competant aut à longe applicari poſſint Pientiſſimo, Religioſiſſimo, ac Juſtiſſimo Hiſpaniarum Monarchæ. Et tamen ab adverſariis conſtituitur alter Pharao, Saul, Achab, Nero, Caligula, qui Tyranni exercitio extitere. O ſontem.

Vociferantur ipſi, & aliqua inconvenientia in Regni Portugalliæ tempore regiminis Auguſtiſſimi Philippi IV. extitiſſe enumerant; ſed dato hoc, & non conceſſo, videndum eſſet, an ex culpa miniſtrorum, vel è voluntate regis, proceſſerint; nam ut Doctores citati aſſerunt, crimina Tyranni debent eſſe nota, debent eſſe confirmata, & ut loquitur Carpzovius in legem regiam Germanorum cap. 14. ſect. 5. num. 4. incorrigibilia, & quibus nullum aliud remedium ſuppetat, niſi abdicatio Tyranni: Quis, niſi adverſarii, auderet dicere, in regimine regni Portugalliæ Philippum IV. in profundum tantorum malorum deveniſſe, & regem tam pium tot crimina incorrigibiliter admiſiſſe, ita ut in illis obſirmatum, aliud remedium non ſuppeteret niſi ejus depoſitionem à regno? Sunt nugæ nugarum, ne dicam amplius. Exclamant; regnum Portugalliæ fuiſſe oneratum maximis tributis. Reſpondeo; quod præteritis anguſtiis, quæ adhuc durant, Catholica Domus AUSTRIACA ex Hæreticorum, & Inimicorum injuſtis bellis, ubique locorum ita agitata remanſit ut Monarchia Hiſpana exauſto ærario publico in extremam neceſſitatem deciderit, Undè Rex Noſter coactus fuit ad ſe, & ſua regna tuenda vetera tributa augere, & nova conſtituere. Utrum ſcias, quod in his imponendis tributis hæc Praxis obſervatur; Rex, ſeu Prorex, vel Comicia regnorum convocant plures Theologos ex diverſis religionibus, qui inter ſe Juſtitiam tributi, quoad omnia maturè examinant, & illud approbant, poſtea imponitur. Igitur in imponendis tributis ſemper vota Theologorũ, ac etiam Juriſconſultorũ præcedunt, & ex eorum votis ſubſcriptis, vel oretenus datis poſtea vectigalia imponuntur. Eſt ne hoc imponere tributa tyrannicè? & quidem communis ſententia fert, ut teſtatur Doctus, & Amiciſſimus Pater Franciſcus Lugo de Principiis moralibus p. 1. cap. 3. q. 11. n. 72. Quod Rex in imponendis tributis poteſt ſequi opinionem probabilem, & ita etiam docet Suarez de legibus l. 5. cap. 18. num. 2. Vaſquez opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 3. dub. 5. Joannes Sanchez diſp. 33. num. 35. Layman l. 3. tr. 3. p. 1. c. 3. Quia rex non debet eſſe pejoris conditionis, quàm reliqui, qui poſſunt juxta probabilem opinionem operari. His tamen non obſtantibus, & diligentiis, ut ſupra adhibitis Pientiſſimus Rex noſtræ ſæpiùs ſolet emittere Epiſtolas circulares ad Proreges, & miniſtros Regnorum, conſcientias eorum onerando, ut diligenter ſcrutentur, ſi aliqua tributa nimis oneroſa in ſuis regnis forſitan irrepſerint, & extet, ut illa poſſit amovere, vel minuere, & ego ſimilem Epiſtolam Panormi perlegi, & aliam hic Romæ paucis diebus quam moreretur legendam mihi præbuit Eminentiſs. Cardinalis Albornoz, Vide quæſo ex his Amicè Lector, ſi Rex Hiſpanus poſſit quoad tributa imponenda, & exigenda vocari titulo Tyrannus. Alias notas ſuæ Tyrannidis adverſarii adducunt; ſed quia brevitati ſtudeo, plures tamquam falſas & plures, quia ex ipſiſmet ruunt, ex induſtria relinquo. Claudam tamen, ad eorum erubeſcentiam hanc reſolutionem cum verbis non exteri Scriptoris, ſed Luſitani videlicet Seraphini Freytas, qui in lib. de Imperio Aſiatico Auguſtiſſimo Regi noſtro Philippo IV. dicato, cap. 13. num. 5. ſic aſſerit: regimen Hiſpaniarum Principis magis Paternum, quàm Dominicum eſt, prout exteris etiam notum eſt, ut verius de eo dici poſſit, quod de Alexandro dixerat Plutarchus, feliciores eſſe, qui ſub illius Imperio, quàm qui illud effugerunt. Hæc Freitas.

Et tandem pro Coronide hujus tractatus, unum tantum hic addam, quod ego Reges, & Principes Europæos in Pietate, Religione, Juſtitia, aliiſque neceſſariis virtutibus ad rectam gubernationem exercendam, ſimiles eſſe Regi meo, libenter fateor: meliores tamen, bona eorum venia, & ea qua decet reverentia, minimè exiſtimo. Videant modo ipſi, ac prudentiſſimi eorum Conſiliarii, ſi doctrinam Adverſariorum, tàm falsò applicatam Auguſtiſſimo Hiſpaniarum Regi, impunè graſſari, & permittere debeant: nam ex illa ſequitur neceſſariò, Reges, & Principes moderantes eorum regna eo modo, quo ipſa ſua moderatus eſt Auguſtiſſimus Philippus IV. tamquam Tyrannos exercitio, poſſe à Populis, & Proceribus exauthorari. Quis, niſi bardus, non videt, quàm pernicioſa, & exitialis ſit Regibus opinio horum Doctorum, cùm ſit fax ad injuſtas ſeditiones, & rebelliones. Et quantum adverſus illam deberent Principes exardeſcere.

TRACTATUS

De Principum Chriſtianorum Fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis.

An ſuppoſita juſtitia belli, licitum ſit Principibus Chriſtianis inire fœdus cum infidelibus, vel Hæreticis, pro mutuo auxilio exhibendo: & opinio affirmativa proponitur.

RESOL. I.

PRima opinio affirmat. Ita Oldradus conſ. 71. Decianus vol. 3. conſil. 20. Panormitanus in cap. Quod ſuper de voto. Matthæus de Afflictis de fęudis tit. de Pace jure firmanda verb. Conventicula, num. 32. Corſetus de Poteſtate Regia, part. 4. quæſt. 33. & alii quos citat, & ſequitur Aponte, vol. 2. conſ. 131. num. 79. Valenzuola, tom. 1. conſ. 93. num. 10. Fabius de Anna conſ. 17. num. 17. Farinacius Praxi quæſt. 125. num. 90. Salzedus de lege Polirica lib. 3. c. 3. num. 23. Chriſtianus Hiebenthal in Collegio Politico Exerc. 14. q. 6. Emanuel Themudo t. 1. dec. 89. n. 20. & ſeqq.

Probatur Primò, hæc opinio: nam quod quiſque ad tutelam ſui corporis facit, juſtè feciſſe exiſtimatur, leg. ut vim 3. ff. de Juſt. & Jur. Sed Princeps ad ſui tutelam Infidelium, & Hæreticorum opera utitur: ergo juſtè ab illo fieri dicendum eſt. Secundò ita arguunt. Quovis modo, virtute, dolo, & inſidiis inimicos repellere, ac propulſare poſſumus, cap. Utilem 22. q. 2. & cap. Dominus 23. quæſt. 2. Ergo Infidelium, & Hæreticorum quoque opera uti conceſſum erit. Tertium argumentum eſt: fideles poſſunt juſto bello infidelibus ſuppetias ferre, cauſ. 11. q. 3. c. Julian. q. 4. & c.

Imperatores. Igitur pari jure fideles poſſunt à fidelibus in auxilium vocari, ubi bellum juſtum extiterit: Hucque trahunt factum Pauli, quia Tribuno milites petiit quorum auxilio ſervaretur illæſus Act. 23. Quin ipſius Dei exemplum proponunt, qui in ulciſcendis Judæorum peccatis Gentium miniſterio, uſus eſt, cap. demittuntur, §. Hinc notandum eſt 23. q. 5. Quarto loco adducunt exemplum Sacræ Scripturæ, Abrahami ſcilicet, qui cum Abner, Eſcol, & Mambre Gentilibus fœdus ſancivit, eoſque ſecum duxit in bellum, Gen. 14. v. 13. Davidis qui cum Hiram Rege Tyri amicitiam contraxit, 1. Reg. 5. v. 1. Salomonis qui cum eodem Hiram pacem, & fœdus iniit cap. 5. v. 12. & affinitate conjunctus fuit Pharaoni Regi Ægypti. Reg. 1. v. 1. Idque fœdus cum Romanis & Spartiatis Simon Summus Sacerdos renovavit, 1. Machab. 14. v. 18. cum ſeq. His addunt exemplum Juſtiniani Imperatoris, qui cum Perſis fœdus peti juſſit, leg. 2. Cod. de offic. Præfecti Prætor. Africæ, & leg. 4. C. de Commer. & mercat.

Nec obſtat, ut ait Bocerus, tract. de Bello, cap. 6. num. 16. quod Chriſtianis conſortium, & communio cum Infidelibus ulla eſſe non debeat, cap. ſæpè 28. quæſt. 1. Hoc enim intelligendum eſt, partim de conſortio ſpirituali, non politico, & civili, ut arguit perſpicuè cap. Ecce 23. q. 4. & c. non licet 1. q. 1. partim de non neceſſaria communione, & converſatione, & minimè de conſortio neceſſario, quale eſt quod belli neceſſitas extorquet, argumento exempli Machabæorum, cum infidelibus Romanis fœdus conſtituentium, 1. Machabæorum, cap. 8.

Proponitur Secunda Opinio negativa videlicet non poſſe Principes Chriſtianos inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis.

RESOL. II.

Secunda opinio negat, & illam latè defendit Cacheranus in particulari diſputatione, impreſſa poſt ſuas deciſiones Pedemontanas num. 11. & ſeq. Fernandus Pizzarrus in vita Joannis Pizzarri cap. 7. obſerv. 2. quibus adde Reindardum Honning. in Theatro Politico p. 1. cap. 5. num. 100. Petrinum Bellum de re milit. par. 2. tit. 17. Magerum de Advocat. armata cap. 7. num. 100. & ſeqq. Theodorum ReinKing tract. de Regimine ſæculari, & Eccleſiaſt. l. 3. claſſ. 3. cap. 3. num. 63. & ſeqq. Albericum Gentilem de jure belli lib. 3. cap. 19. Arumæum in auream bullam, diſcurſ. 6. Theſi 7. Cochier in Theſauro Polit. aphor. l. 2. c. 11. Mancinum de jure Principatuum lib. 6. cap. 18. Caliſtum Ramirez de lege Regia §. 26. num. 65. Hermanum Gocheuſen, de Jure publico & privato par. 3. quæſt. 10. Jo: Althuſius in Polit. cap. 34. num. 51. & alios penes Nicolaum Mylerum in Addit. in Rumelinum ad auream Bullam p. 2. diſſer. 4. Theſi 35. Probatur hæc opinio ex Dei prohibitione, Exod. 23. & 32. & cap. 34. v. 32. & c. 34. v. 12. Cave, inquit, ne unquam cum habitatoribus terræ iſtius jungas amicitias, ne ſint offendiculum in medio tui. Non feries cum eis pactum Deuter. 7. v. 3. Nec Judæorum ullum fuit cum Samaritanis commercium Jo. 4. verſ. 9. & Paulus 2. Corint. 6. verſ. 14. & ſeqq. ita præcipit. Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio juſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas lucis ad tenebras? Quę autem conventio Chriſti ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? In ipſo fœdere inter eos, cum quibus initur ſocietas, quædam amoris, & voluntatis communicatio eſt. At quis amor in eos, qui ipſius Chriſti, & membrorum ejus jurati ſunt hoſtes? Adde quod repræhenduntur à Prophetis Dei, qui cum impii percuſſerunt fœdera. Ita Aſa Rex Juda ob fœdus initum cum Benhadado Rege Syriæ corripuit 2. Paralip. 16. verſ. 7. & Joſaphat ob contractam amicitiam cum impio Achabo 2. Paralip. 19. v. 2. itemque cum Ochozia 2. Paralip. 20. v. 37. Aconiti ea natura eſt, teſte Plinio l. 2. cap. 2. ut etiam contractu noceat; ita infidelium & Hæreticorum convictus protinus inficit, vel tantillum cum illis commercii habere incipias: Serpunt namque vitia, & in proximum quemque tranſiliunt: & contactu nocent, ut inquit Seneca de tranquillitate animi cap. 7. Ergo hujus periculi evitandi cauſa, prorſus ab ejuſmodi auxilio abſtinendum eſt; præſertim cùm hoc periculum concernens animæ ſalutem, majus ſit altero, concernente res temporales. Et ideo de Hæreticis loquens D. Cyprianus in Epiſtola ad Cornelium, ſic ait: Nulla cum talibus commercia, nulla convivia, nulla colloquia miſceantur; ſimuſque ab illis tam ſeparati, quàm ſunt illi ab Eccleſia.

Tertia opinio aſſertur, concedens Principibus Chriſtianis inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, in ſumma neceſſitate.

RESOL. III.

Tertia opinio, ut obſervat Dominicus Pueronus in Bulla Cœnæ cap. 7. ver. ad Saracenos, Turcas &c. n. 17. & ſeq. & Daniel Otterus in Diſſer. Politico Juridica de jure publico cap. 11. aliud temperamentum, ac medium quoddam invenit; aſſerit enim tunc ineunda eſſe fœdera cum infidelibus, ac Hæreticis: cùm ſumma ingruit neceſſitas, hoſtiumque crudelitas: nec alia ratio evadendi ſe offert: ita tamen ut caveatur, ne, vel nobis, vel hoſtibus noſtris periculum afferatur in Religione: & quantum denique fieri poteſt, citò, & bono modo dimittantur. Ita tenet, & ex multis probat Doctus Juriſconſultus Petrus Gonzalez de Salzedo tract. de lege polit. l. 3. c. 3. nu. 23. cui adde Melchiorem Junium quæſtione politica 74. Henricum Hænonium Diſputatione politica 13. num. 5. & Chriſtophorum Beſoldum in Diſſertat. de Jure fœderum cap. 4. num. 3. Felinum, Joannem Andream, & alios, quos citat Macinus de Juribus Principatuum lib. 6. c. 17. Confirmatur hæc opinio ex vi, & efficacia neceſſitatis: nam neque jure divino, neque humano, neceſſitati, lex ferri poteſt. Tiraq. de retract. lignag. §. 26. gloſſ. num. 19. & ſeqq. ubi id multis, more ſuo, proſequitur, Hieronymus de Cevall. in ſpec. Opinion. commun. qu. 906. num. 50. & ſeq. Gellius 1. obſerv. 102. num. 6. 7. 8. & Cravetta conſil. 1. pro gener. num. 8. & ſeqq. Veſembecius conſil. 40. num. 28. Nam de jure divino occidere aliquem fas non eſt. Si tamen aliquis in neceſſitate conſtitutus cum moderamine inculpatæ tutelæ aggreſſorem interficiat; in legem divinam delinquere non putatur. Sic videmus, Davidem, famis neceſſitate ductum, comediſſe panes propoſitionis; quos nonniſi Sacerdotibus comedere fas erat 1. Sam. 21. verſ. 6. Marc. 2. verſ. 25. ubi ipſe Salvator id rei cenſet, & approbat. Pariter in Sacris legimus, Judæos, quibus belligerare non licebat die Sabbati, eadem die bella geſſiſſe, ut ſe defenderent 1. Machab. cap. 2. verſ. 41. De jure humano communis eſt traditio, neceſſitatem facere licitum quod aliàs erat illicitum argum. cap. ſi nulla, cauſ. 23. q. 8. Huc pertinent rationes, & axiomata Doctorum, quæ de neceſſitate adducuntur, quod neceſſitas ſit ingens telum, nulli ſubjectum legi, ipſa legem faciens, cap. remiſſionem verſ. ſed Notandum cauſ. 1. quæſt. 1. cap. ſicut cap. Quando de conſecrat. diſtinct. 7. Ideòque quod neceſſitate urgente fit, culpabile non eſt, cap. ad limina cauſ. 30. quæſt. 1. Cujus rationem inquirit, & reddit D. Thomas; & ex eo Hieronymus de Cevall. in ſpecul. commun. opin. q. 906. n. 53. quia lex debet eſſe de poſſibili, cap. erit autem diſtin. 4. ubi dicitur: Erit autem lex honeſta, juſta, poſſibilis. Neceſſitas verò ſupponit impoſſibile quoddam; & ideo ſemper habet diſpenſationem annexam, propter quam non ſubditur legi, maximè quando tractamus de periculo vitæ vitando, & patriæ ſalute conſervanda. Hoc autem caſu, illud dicitur impoſſibile, quod ſine interitu Reipublicæ, aut vitæ periculo fieri non poteſt, leg. Nepos proculo ff. de Ver. Sign. leg. Avus ff. de Jur. Dot. Cùm verò impoſſibile ſit impoſſibilitate juris Patriam deſerere, vitam ſuam, ſuorumque periculo, & crudelitati hoſtis exponere; ideo, ne ad hoc cogatur Magiſtratus, licitum erit cùm infideli fœdus ferire; quod extra neceſſitatis caſum, eſſet illicitum. Nam propter neceſſitatem conduntur, quæ ipſa quodammodo natura negavit, per ea, quæ notat Taſius in Parat. ff. de Commun. divid.

Auctoris, & Theologorum opinio firmatur; nempè ex ſui natura non eſſe illicitum inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis; tamen ratione circumſtantiarum in praxi vix unquam talia fœdera eſſe ineunda.

RESOL. IV.

Quæ hucuſque retuli, ſunt placita Juriſconſultorum circa præſentem quæſtionem; ſed ego Theologorum veſtigiis, inhærendo, quid ſentiam, ſequentibus aſſertionibus demonſtrabo.

Dico igitur primò, per ſe, & ex natura rei licitum eſt inire fœdus cum infidelibus, & Hæreticis, implorando eorum auxilium, in bello juſto, etiam contra fideles. Ratio eſt, quia infideles poſſunt ex ſe ſuſcipere juſtum bellum contra quoſcumque hoſtes: ergo poſſunt etiam alios juvare in juſto bello contra quoſcumque hoſtes: ergo lici-

licitum eſt ab iis petere, ut nos juvent in juſto bello. Et confirmatur primò, quia actus juſtitiæ loquendo præcisè ex natura rei, poteſt ab omnibus tam fidelibus, quàm infidelibus exerceri: at gerere juſtum bellum, vel juvare in juſto bello eſt actus juſtitiæ: ergo poteſt ab omnibus exerceri. Secundò quia in juſto bello licitum eſt uti ſubſidio equorum, elephautorum, & aliorum brutorum animalium ergo etiam hominum infidelium. Tertiò licitum eſt in juſto bello præbere auxilium infidelibus contra fideles: ergo licitum eſt etiam ab eis petere auxilium, cùm ſit par ratio. Antecedens patet exemplo Davidis, qui auxilium præbuit Achis Regi Philiſthinorum contra populum Iſrael. Reg. 28. & 29. Videatur ibid. Abulenſis cap. 28. quæſt. 5.

Dicendum eſt itaque licitum eſſe Principi Catholico convocare infideles & Hæreticos; & illorum opera uti ad debellando Hoſtes, adverſus quos gerit bellum juſtum. Probatur. Quia actio illa debellandi Hoſtes, juſta eſt, ergo juſtum erit illi cooperari: ergo vocare alios, ut cooperentur non eſt illicitum. Quod verò, qui vocantur, infideles ſint, & Heretici, non reddit per ſe loquendo cooperationem inhoneſtam; nam infidelitas non depravat omnes actiones: adhuc enim poſſunt infideles operari benè, aut certè non malè in iis, quæ ad infidelitatem non ſpectant, aut cùm illa non annectuntur, ut non connectitur bellum.

Sed dices hæretici ſunt excommunicati; ergo non licet Catholicis cum illis agere. Si autem ad eorum exercitum vocarentur; neceſſariò, verbis, & actionibus communicarent. Reſpondeo primò, hæreticos (excepto uno, vel altero) non eſſe excommunicatos nominatim, ſed in generali: non teneri autem nos ad vitandum excommunicatos in generali poſt Concilium Conſtantienſe, de quo in materia de Excommunicatione. Secundò licèt teneremur vitare illos, tamquam excommunicatos; id ſolùm haberet locum, quando non eſſet nobis neceſſaria, aut utilis communicatio; ut affirmant Doctores in eadem materia. Quare eo ipſo, quòd Principi Catholico neceſſarium, aut utile eſſet, uti opera hæreticorum ad bellum; non obſtaret excommunicatio. Et ita omnia ſupradicta docent Martinus Becanus in Apologia veteris teſtamenti cap. 17. quæſt. 9. Valentia tom. 3. diſp. 3. quæſt. 16. punct. 2. Petrus Binsfeldius de injuriis, & damno dat. c. 8. concl. 17. Molanus de fido Hæret. ſervan. lib. 1. cap. 20. & 21. Zipæus de judice, lib. 4. cap. 11. num. 2. Layman. l. 2. tract. 3. cap. 12. num. 6. Bannez in 2. 2. D. Thom. quæſt. 40. art. 1. dub. 3. Suarez de Bello diſp. 3. ſect. 5. num. 25. Turrianus in 2. 2. tom. 1. diſp. 90. num 2. Coninch. de Bello diſp. 31. dub. 7. num. 102. Caſpenſis in Curſu Theologico tom. 2. tr. 17. diſp. 7. ſect. 1. n. 19. Sylvius in 2. 2. q. 40. art. 1. Quæritur 2. & alii ſtatim citandi. Undè in hoc ſenſu puto locutos fuiſſe Auctores primæ opinionis affirmativæ in principio poſitæ.

Dico ſecundò, licèt, ut probatum eſt non ſit illicitum per ſe, & abſolutè inire fœdus, & advocare in auxilium belli juſti milites infideles, & hæreticos: tamen per accidens, & ratione circumſtantiarum ordinariè, & generaliter hoc eſt illicitum, & graviſſimum peccatum; nam ſuboriri ſolet maximum ſcandalum in Republica Chriſtiana ex advocatione infidelium, & hæreticorum ad caſtra Chriſtianorum. Deinde etiam ipſis, qui infideles, & hæreticos vocant in auxilium, regulariter cedit in malum; non enim ſervant jura belli, nec reverentiam exhibent locis Sacris; ſed omnia profanant; & captivos ducunt infantes, ut eos apoſtatare faciant; & aliis plurimis calamitatibus omnia perdunt. Et in hoc ſenſu explicandi ſunt DD. ſecundæ ſententiæ negativæ quos ſupra adduximus. Undè ego conſtanter aſſero, quod ,, ſi bellum ſit inter Principes Chri-
,, ſtianos, vix unquam contingere poterit, ut juſtè infi-
,, deles in eorum auxilium admittant, præſertim eos,
,, qui ſunt manifeſti Catholici nominis, hoſtes: quales
,, ſunt Turcæ, & hæretici, quoniam ſemper timeri debet
,, nimia horum crudelitas, & profanatio Templorum,
,, ac rerum Sacratum, & Virginum violatio. Et ita docet
,, Lorca in 2. 2. D. Thom. ſect. 3. diſp. 51. num. 4. Granado in
2. 2. Controverſia 3. tract. 12. quæſt. 4. ſect. 6. n. 56. Molina de Juſtitia tom. 1. tract. 2. diſp. 102. num. 5. Malderus in 2. 2. quæſt. 40. art. 1. dub. 6. Villalobos in ſumma tom. 2. tract. 5. diffic. 9. num. 3. Becanus opuſc. de fide Hæreticis ſervanda, lib. 2. cap. 7. num. 4. Gordonus in ſumm. l. 6. quæſt. 19. c. 9. num. 19. Freytas de Imperio juſto Aſiatico c. 13. num. 52. Coninch. & Sylvius ubi ſuprà, cum aliis. Et utinam hoc experientia miſerabilis non patefaceret.

Undè ad terrorem Principum Chriſtianorum, non deſeram; hìc apponere exemplum Franciſci Primi, Regis Galliæ, de quo Georgius Schonborner in Politica l. 4. cap.
44. ſit alt. Franciſcus Galliarum Rex ſic potens, ut cum
,, potentiſſimo Orbis Imperatore dimicaret de Orbe, &
,, una veraque cura ſit complexus univerſos ſuos, utilis
,, fuerit in Gallia, debeat ne illi plus Mars, an Minerva;
,, nobilitas, an plebs; miles, an Mercator. Tantus Hæros
,, videretur ſummæ felicitatis apicem attigiſſe, niſi moriens
,, exclamaſſet; Perii, heu perii, quòd volui eſſe fœderatus
,, ei, qui hoſtis eſt Chriſtiani nominis. Cardinali Guiſio
,, ſuggerenti conſolationem ex Sacris literis. Omnis, in-
,, quit, miſericordia mihi clauſa eſt, qui ut Æmuli mei, vel
,, gloriam infuſcarem, vel vindicarem injuriam; fœdus
,, pepigi cum Turca; & Chriſtianorum capita, tamquam
,, argumenta ad Mahometanam ſervitutem vivus, vivenſ-
,, que paſſus ſum abigi. Non puto has voces eſſe deſpe-
,, rantis, ſed extremè potius dolentis. Sanè præter bel-
,, lum, quod florentiſſimam Galliam exercuit, aliis etiam
,, modis ad pœnam tractus eſt Franciſcus. Poſteritatem
,, illius videmus extinctam. Henricus filius in publico
,, ſpectaculo factus eſt Orbi ſpectaculum; Nepotes, dolor,
,, Bellum, venenum, cultellus, ita brevi abſumpſit omnes,
,, ut una eademque ætas Valeſiam gentem viverit, & ſum-
,, mam, & propter fœdus Turcicum nulla. Hucuſque
,, Schonborner. Quod etiam notarunt poſt illum Philippus Hænnonius diſp. polit. 13. num. 5. litera A, Melchior Junius in quæſt. polit. 74. Arumæus ad auream Bullam diſc. 6. Theſ. 7. Peinhardus Koningh in Theaſ. polit. par. 1. cap. 5. num. 82. Carpzovius in legem Regiam Germanorum cap. 6. ſect. 3. num. 8. Daniel Ottonus in Diſſertatione Juridico Politica de Jure publico cap. 11. Chriſtophorus Beſoldus in Synopſi Politicæ doctrinæ l. 1. p. 1. c. 11. num. 7. Andreas Magerus de Advocatia Armata c. 7. n. 121. & Martinus Rumelinus ad auream Bullam Caroli IV. par. 2. Diſſert. 4. num. 35. Et de dicto fœdere Franciſci cum Solimano faciunt mentionem Bannez in 2. 2. q. 40. art. 1. dub. 3. Theodorus Reinkingk de Regimine ſæculari & Eccleſiaſtico lib. 2. claſſ. 3. c. 3. n. 65. Hermanus Goehauſen. de jure publico, & privato part. 2. Pet. 2. quæſt. 10. Genebrardus in Chron. lib. 14. ann. 15. Beſcarius in Com. Rer. Gallic. lib. 23. num. 22. Bulengerius in Hiſtor. lib. 2. fol. 53. & alii ubi ſupra; quos hìc ad ſatietatem omnes adducere volui; nam Auctor Anonymus Vindiciarum Galliæ c. 23. auſus eſt negare fœdus Franciſci Galliarum Regis cum Solimano; ò impudentia?

Sed mira res, quòd mors Franciſci tam terrifica non terrefecerit Henricum II. ejus filium; nam poſt ejus obitum ſtatim ipſe fœdus cum Solimano Turcarum Imperatore etiam contraxit contra Carolum V. ut obſervat Arumæus ad auream Bullam diſcur. 6. cap. 15. Theſi 8. Et hujus fœderis tranſumptum per extenſum appoſuit Everardus à Vveihein penniculo fœderum lib. 2. cap. 2. fol. mihi 230. & Georgius Praudlaches in Hiſtoria Pacificationum Auſtro Hiſpano Gallicarum cap. 6. fol. mihi 51. Quod quidem ego ſine ſtomacho legere non potui: & ideò rectè, ut teſtatur Arumæus ubi ſuprà, & Carpzovius ubi ſupra legem Regiam Germanorum, cap. 6. ſect. 3. num. 22. Cancellarius Galliæ, Henrico quantumvis petente, fœdus illud conſignare noluit; ſigillum non in hunc uſum ſibi creditum aſſerens. Itaque cùm Carolus Galliæ Rex, cognomento ſimplex, velle ſe cum Nortmannis ethnicis inire fœdus, eorumque auxilio bellum gerere in conſilio haberet, rectè Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis Sacerdotali conſtantia ei reſtitit, graviſſima epiſtola ſcripta, quam recitat Frodoardus l. 4. cap. 5. ubi inter alia ſcribit. Quis non expaveſcat, vos inimicorum Dei amicitiam velle, ac in cladem, & ruinam Chriſtiani nominis Pagana arma, fœdera ſuſcipere deteſtanda? Nihil enim diſtat utrum, quis ſe Paganis ſociet; an, abnegato Deo, Idola colat? Et ſanè Carolum quandiu Fulconis conſilia ſecutus eſt, Deum habuiſſe adjutorem; è contra poſt aliquot annos infidelium opera utentem, unà cum libertate regnum perdidiſſe, teſtatur Baronius ſub anno 923. Quod etiam obſervavit Beſoldus in Diſſertatione de fœderum jure, cap. 4. num. 1. Et ideò Ugo Grotius de Jure Belli l. 2. c. 15. nu. 11. aſſerit, quod eſſet optandum hodie, ut Principes in animum admitterent liberam, & piam vocem dicti Archiepiſcopi Fulconis, Carolum ſimplicem admonentis.

Magis explicatur noſtra ſententia, & Doctorum auctoritate fulcitur.

RESOL. V.

VErùm ex ſuperius dictis apertè patet, ea non ſolùm procedere, quando infideles, & hæretici advocantur in auxilium fidelium; ſed etiam, è converſo, quando fideles mi-

Nec obſtat, ſi dicant ſe defendere & fovere hæreticos, ut hac ratione caveant ſibi, & tueantur ſe à Principe aliquo Catholico potentiori: hoc, inquam, non ſatisfacit, quia bonum commune Religionis; eſt ordinis valdè ſuperioris; ratio autem politica eſt multò inferior: quæ cum tanto Eccleſiæ Catholicæ detrimento non debet attendi. Docent enim Leſſius lib. 2. de Juſtitia c.9. dub. 8. num. 41. Marchez in Gubern. Chriſt. lib. 1. cap. 8. Cuenca de ſui defenſione lib. 4. quæſt. 1. num. 13. & Theologi communiter hominem privatum qui à Principe injuſtè invaditur; non poſſe in ſui defenſionem Principem occidere, ſi ex morte Principis ſequatur magnum Reipublicæ detrimentum; quia damnum illud publicum debet præferri jacturæ propriæ vitæ. Docent etiam Leſſius ibid. lib. 9. num. 60. & alii paſſim, non poſſe aliquem defendere ſe ab injuſto aggreſſore, ſi non poteſt aliter occidere aggreſſorem, niſi occidendo ſimul obiter infantem non baptizatum; quia ſalus ſpiritualis illius pueri debet anteponi jacturæ meæ vitæ corporalis. Videant nunc Principes an debeat præferri ratio quædam politica, & timor humanus, quem fingimus, jacturæ temporalis futuræ, detrimento præſenti, certo, & communi Religionis Catholicæ; cujus bonum eſt adeò ſuperius, ut debeat etiam cum jactura noſtræ vitæ procurari.

Nec eſt juſta cauſa excuſationis, ſi quis judicet id expedire ad ſuum ſtatum augendum, aut conſervandum; eo quod ea ratione minuat Æmuli ſui potentiam; niſi prius probet ſuum ſtatum pluris eſſe Religione Chriſtiana; ac ſalute, tot millium animarum, atque adeo Chriſti ſanguine, quo illæ emptæ ſunt. Quod optimè obſervavit individualiter Coninch diſp. 31. de bello dub. 7. nu. 102. Hurtadus de Mendoza vol. 2. diſput. 169. ſect. 9. §. 78. & Caſpenſis in Curſ. Theolog. to. 2. tr. 17. diſp. 7. ſect. 1. n. 13. ergo &c.

An Summus Pontifex poſſit ſub cenſuris prohibere principibus, ne bellando ſupradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant.

R E S O L. VII.

VErùm, ſi pro coronide hujus diſceptationis aliquis curioſus inquirat, an poſſit Pontifex Principibus prohibere, ne bella gerant, de quibus ſupradictum eſt illicita eſſe; & illi teneantur obedire? Reſpondeo cum Duvalio in 2. 2. tract. de Charitate q. 16. art. 2. & aliis: quòd licèt abſolutè in materia bellorum dicendum ſit, Principes Chriſtianos non poſſe ex juſtitia ad Tribunal Pontificis vocari, cùm in eos Pontifex poteſtatem temporalem non habeat, ſed tantùm ſpiritualem: & poſſe quidem invitare, & monere ipſos Principes ad pacem, & aliquando ſe benignè tamquam Arbitrum, ſeu potius àmicabilem Compoſitorem, ut ajunt, offerre, aut ſe interponere, non autem ut Judicem ſe in ipſos conſtituere; adeò ut ſi ſe ipſum, judicem conſtitueret, non teneretur Princeps à Bello, quod jam eſt aggreſſus, aut quod paratus eſt aggredi, abſtinere. Tamen hoc non obſtante, firmandum eſt, ſi bellum, de quo loquimur, vergeret in damnum Catholicæ Religionis, poſſe Pontificem inhibere Principibus, ne amplius illud gerant. Et ita noviſſimè firmat Columbus de Hierarchia Angelica, & humana. Boſſius in moral. tom. 1. part. 1. §. 30. num. 1068. & idem docet Dicaſtillus de Juſtitia lib. 2. tr. 1. diſp. 10. dub. 16. §. 4. n. 329. ubi ſic ait: Non licebit Bellum, imò erit contra charitatem debitam bono communi, ſi quis putet minuendam eſſe Religionem Chriſtianam, & inde evaſuros, ſuperiores, & potentiores Eccleſiæ hoſtes; timeaturque noſtra invaſuros, & occupaturos: in his enim caſibus debet Princeps Chriſtianus læſus cedere ſuis commodis, ne Religio ita graviter patiatur; ad idque præſtandum compellere poteſt Pontifex etiam ſublata juris bellandi facultate. Ita ille. Vide etiam Anguianum de legibus lib. 2. cap. 17. num 79. & me citato Bordonum in conſil. Regular. tom. 2. reſ. 66. num. 34. Sotum in 4. diſt. 25. q. 2. art. 1. concl. 4. Et ideò Joannes Vvigers in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 40. art. 1. dub. 1. num. 22. optimè ſic ait. Dicendum Principes Chriſtianos abſolutè non teneri ſaltem ex juſtitia ad Pontificis Judicium cauſas ſuas referre, quamdiu ipſe non interpoſuerat authoritatem ſuam, exigente hoc ſpirituali bono fidelium, & Eccleſiæ, non enim directè in temporalium adminiſtratione, aut gubernatione ſubduntur Pontifici; ſed tantùm indirectè, quatenus id neceſſarium eſt ad ſpirituale bonum Eccleſię, & ad fidei, ac Religionis conſervationem. Quod ſi in vim indirectæ hujus poteſtatis Pontifex ex juſta conſideratione malorum, quæ in ſpiritualibus impendent Eccleſiæ, & fidelibus, interponat ſe ſe, & cauſam ad ſe revocet, inhibendo, bellum; tenebuntur Patres audire; & obedire; alioquin non tantùm peccabunt, ſed etiam injuſtè bellabunt aggreſſores, qui noluerint acquieſcere; atque adeò ad reparationem damnorum, quæ ex bello ſequutura ſunt, obligabuntur. Hæc Vvigers; cui adde Caſtrum Palaum, Suarez, Valentiam, Coninch, Hurtadum, & Lorcam, quos ego citavi in par. 6. tr. 4. reſ. 2. aſſerentes, quòd ſi bono ſpirituali Eccleſia expediat Principes deſiſtere ab aliquo bello, poſſe Papam præcipere, & illos per excommunicationem terrere, ut à bellando deſiſtant; licèt ad evitanda majora mala neceſſe ſit, ut Pontifices in hoc aliquando prudenter diſſimulent, ut obſervat Boſſius in moral. tom. 1. p. 1. tract. 1. §. 30. num. 1044. Freytas de Imperio Aſiatico cap. 7. num. 5. Cunus de Indis Relect. 5. nu. 3. prop. 3. Villalobos in Summa tom. 2. tract. 5. difficul. 4. n. 7. & Molina de Juſtitia tom. 1. tr. 2. diſp. 102. Itaque, ut receptui canam ex omnibus ſuperius dictis in hac diſceptatione, concludendum eſt. Primò, quod licèt ſecundum ſe non ſit illicitum Principibus Chriſtianis inire fœdera cum infidelibus, & hæreticis, vocando illos in bello juſto etiam contra Chriſtianos; tamen in praxi hæc ſententia vix deduci poteſt propter ſcandala eventura, experientia teſte. Secundò; graviter peccare Principes, qui ſine affectu ad hæreſim, ſed propter alios fines politicos, & humanos præſtant auxilium Reipublicæ, vel Principibus hæreticis, iis circumſtantiis, quibus ea de cauſa neceſſe eſt Hæreſim majores vires accipere cum graviſſimo Catholicæ Religionis detrimento.

Verùm in fine hujus Tractatus, pro reverentia, & affectu, quem debeo erga Catholicos Reges meos, in eorum defenſionem non gravabor apponere id quod poſſet aliquis dicere, Invictiſſimum ſcilicet Carolum V. fuiſſe uſum in ſuo exercitu Germanis hæreticis, & fœdus contraxiſſe cum Henrico VIII. Anglorum Rege hæretico, & Eccleſiæ hoſte infenſiſſimo. Deinde noſtris temporibus viſum eſt Catholicis exercitibus Philippi III. & IV. ac Ferdinandi II. Imperatoris adjunctas fuiſſe hæreticorum copias. Reſpondeo enim breviter, Carolum V. Philippum III. & IV. cum Ferdinando II. licitè exercitibus ſuis hæreticos conjunxiſſe; quia non eſt reprehendendus Princeps Chriſtianus, qui ſibi ſubditis infidelibus, aut hæreticis in bello utitur. Quandoquidem, & illi ratione ſubjectionis tenentur pro Republica tuenda pugnare, & Princeps Jure Dominii eorum operam valet expetere: alioquin multi hodiè piiſſimi Principes, quia ditionem hæreſibus inquinatiſſimam habent, reprehendendi eſſent, quod in exercitibus ſuis hæreticos tolerarent; cùm tamen nequeant aliter pugnare. Et ita ex his rationibus optimè aſſerit Dominicus Pueronus in Comment. ad Bullam Cœnæ cap. 7. §. ad Saracenos, Turcas &c. nu. 17. fol. mihi 393. non eſſe reprehendendum Carolum V. & alios ubi ſupra, quod hæreticis Germanis ſæpius in bello uſi fuerint. De fœdere autem inito à Carolo V. cum Henrico VIII. libet mihi apponere hic verba Patris Hurtadi de Mendoza ſic aſſerentis, vol. 1. de fide diſput. 76. ſect. 4. §. 159. Ad exemplum Caroli V. Regis Hiſpaniæ, qui Cęſarianas Aquilas adjunxit Anglico Leoni, inito fœdere cum Henrico VIII. hæretico, tunc publicè denuntiato, reſpondeo, id effectum Numine providente, ut qui Turcico gladio ceciderat baptizatos, hæretico puniretur flagro. Nec Hiſpanus opem tulit Anglo, ſed cum ipſe bellum juſtum cum Franciſco fœderatò cum Turca; Carolus in auxilium vocavit hæreticum, quia tunc nihil curabat de hæreſi prædicanda in Gallia, ſed de fruendis voluptatibus in Anglia. Ita Hurtadus. Adde etiam ſupradictis, quod Imperatores, & Reges Auſtriaci ſemper uſi ſunt auxilio hæreticorum, ſed non in magno numero, & ea lege, ne quid in Catholicorum Religionem molirentur: & poterant ſupplicio compeſci; Undè hac ratione Julius Secundus, cùm Bononiæ anno 1571. obſederetur ab exercitu Gallorum & Ferrarienſium; excepit paucas cohortes Turcici equitatus, miſſas à Venetis; quia ope, & exercitu Ferdinandi Regis Catholici, & aliorum poterant cohiberi.

Nota quod poſt hæc ſcripta pervenerunt ad manus meas Diſputationes Theologicæ in 2. 2. D. Thomæ ſeu tom. 5. Curſus Theologici Patris Roderici Arriaga, qui à nobis ſuperius dicta breviter confirmat: ſic itaque aſſerit diſput. 48. ſect. 2. numer. 44. Tertia circumſtantia eſt, ut Princeps fidelis non juvet infidelem, v. g. Turcam, hæreticoſve pugnantes contra fideles; etiam ſi illi infideles, & hæretici habeant politicè juſtum bellum contra Catholicos. Ratio hujus eſt manifeſta: nam, eo caſu non agitur cauſa adjuvandi niſi valdè remotè; aliundè autem per illud ſubſidium cooperatur Princeps Catholicus ad

ever-

everſionem fidei, ad Templorum, Virginum, Monialium profanationem; ad innumera mala, aliaque ſcelera patranda, qualia Turcæ, & heretici in Chriſtianos exercent. Outinam noſtris oculis, auribuſque tam multa ejuſmodi exempla his temporibus non occurrerent. Quis autem ex Principibus ſic juvantibus hæreticos, aut ex Conſiliariis id ſuggerentibus præſumet ſe coram æquiſſimo, & rigidiſſimo Dei Judicio ſufficientem excuſationem exhibiturum, ſi dicat, feci id, ne ille Princeps Catholicus eſſet me glorioſior, aut ne fortè unam miſeram aliquando Civitatulam mihi eripere poſſet, aut ut Coronam Imperii mihi alioquin non debitam (eſto debitam) meo capiti imponerem? Hucuſque Arriaga.

Et non deſeram etiam hìc apponere verba Eminentiſs. Cardinalis Lugo, qui noſtram ſententiam ſuperius firmatam, more ſuo, doctè, ſolidè defendit, Tract. de fide diſp. 25. ſect. 1. num. 12. cum ſeq. ubi ſic ait. Ego numquam credere potui, nomine fautoris hæretici ab Eccleſia in his decretis intelligi ſolùm eum, qui favet hæretico eſt: hoc enim eſſet confundere hereticos, & fautores hæreticorum. Quis enim, niſi ſit hæreticus, faveat hæretico; quia hæreticus eſt? Aut quomodo poteſt eſſe motivum favendi hæreſi, quando hæreſis ipſa non placet, ſed reprobatur? Quod etiam docent expreſsè Toletus, Ugolinus, Sayrus, & Farinacius cum aliis apud Suarez, dicta ſect. 1. num. 3. Et videtur colligi ſatis clarè ex verbis Martini V. in Bulla contra errores Vviclefi, & Joannis Hus, & habetur poſt ultimam ſeſſ. Concilii Conſtantienſis, ubi poſtquam de credentibus eos errores dixit, ſubjungit de fautoribus eorum, his verbis: Receptatores quoque fautores, & defenſores hujuſmodi peſtiferarum perſonarum, quæ erroribus ipſis crediderint, nec favore, aut contemplatione errorum ipſorum, ſed fortè carnalis amoris cauſa, vel occaſione alias hujuſmodi perſonas receptaverint; præter pœnas ab utroque Jure talibus inflictas per Judices competentes, tanta ſeveritate pœnarum, in tam enormi ſcelere ultionem accipiant, quod cedat cæteris in exemplum. Ubi non ſolùm pœnas impoſitas jam eſſe hujuſmodi receptatoribus, & fautoribus, licèt non errorum contemplatione, ſed carnalis amoris cauſa vel alia occaſione id faciant. Communis etiam loquendi, & ſentiendi modus id ſuadet; quia quando leges prohibent ſub gravi Pœna Bannitorum, vel Aſſaſſinorum receptionem, non loquuntur certè de iis ſolis, qui eos ideò recipiunt, quia banniti, vel ſcelerati ſunt, & quia eis ſcelera placent, ſed de iis, qui ſcelera recipiendo fovent, quacumque alia intentione id faciant, idem ergo eſt ſenſus hujus prohibitionis, ne faveant hæreſi, quacumque intentione id fiat. Ratio verò à poſteriori eſſe poteſt, quia lex ad caſus, qui communiter contingunt, ordinatur, non ad caſum metaphyſicum, & rariſſimè contingentem. Quod autem Catholicus hæretico faveat, quia hæreticus eſt, vix unquam contingere poteſt, nec advocatus Catholicus defendet hæreticum, quia hæreticus eſt; ſed propter lucrum, quod ex patrocinio ſpectat, & ſic de aliis. Contra hæreticos verò, qui hæreticis favent, quia hæretici ſunt, parum neceſſaria erat ea lex, & extenſio cenſuræ ad fautores hæreticorum, cum ii jam excommunicatione, & aliis pœnis tenerentur ob hæreſim propriam. Extenſa ergo eſt hæc cenſura ad fautores, etiam ſi non ſint hæretici; ad fautores, inquam, quales communiter eſſe ſolent, qui favent hæreticis, ut hæreticis, non tamen quia heretici ſunt. Confirmarique poteſt, quia eadem clauſula excommunicantur in eadem Bulla Cœnæ fautores hæreticorum, & eorum libros legentes, quia de religione tractent, vel hæreſim contineant. Certum autem eſt, ad incurrendam hanc cenſuram, non requiri quod Catholicus legat librum hæretici, quia Auctor eſt hæreticus, rariſſimè enim id contingit; ſed ſufficit ſi curioſitatis cauſa, vel ob eruditionem, vel ex alia cauſa librum legat, ergo in eodem ſenſu intelligi debet favor hæreticorum prohibitus. A priori verò ratio eſſe poteſt ex dictis, quia ille, qui favet hæretico, ita ut id redundet in hæreſis ipſius favorem, verè favet hæretico, ut hæretico, cùm favor reduplicetur ſupra ipſam hæreſim, cui favetur, & quæ ex illo favore robur, ac vitam accipit: ergo in ſenſu formaliſſimo eſt favor hæreticorum. Sicut illa eſt formaliſſima cauſa calidi, quæ producit in ſubjecto calorem, & ille eſt auctor, & cauſa ſanctorum, qui cauſat in illis Sanctitatem, & juſtitiam: ille ergo eſt propriiſſimè fautor hæreticorum, qui favet hæreſi, à qua dicuntur hæretici. Hæc omnia Card. de Lugo, qui poſtea num. 17. ponit regulam univerſalem, quod quando ex favore hæreticis dato reſultat grave damnum religioni, & fidei, & quatenus hæreſis, & hæretici potentiores redduntur ut Eccleſiæ reſiſtant, & alios pervetant, etiamſi illud hæreſis incrementum non intendatur, ſed permittatur, non excuſatur à peccato mortali, atque adeò nec à cenſura. Undè ex his omnibus vide, Amicè Lector, noſtra ſententia, quam ſit validiſſimis rationibus firmata ac Doctorum. Virorum auctoritate fulcita.

APPENDIX

AD SUPERIOREM. TRACTATUM,

In qua agitur de quibuſdam fœderibus civilibus cum Turcis, vel Hæreticis.

An dicta in Superiori Tractatu obſtent, ne poſſint licitè Principes inire fœdera, ut vocant, civilia cum Turcis, vel aliis Infidelibus circa Inducias, & Treguas, aut Commerciorum cauſa, vel propter ſecuritatem navigationum, itinerum, &c.

RESOL. VIII.

PRo elucidatione, & reſolutione hujus dubii, aſſero, Primò cum Granado in 2. 2. controv. 1. tractat. 25. diſput. 10. numer. 1. & aliis ubi infra, communicationem civilem, & merè humanam cum infidelibus non baptizatis, & non ſubditis ſpecialiter poteſtati Eccleſiæ, certum eſſe non eſſe per ſe malam, aut prohibitam jure naturæ, vel Divino: nam quantum eſt ex jure Divino, permittit S. Paulus 1. Cor. 7. omnem communicationem civilem, & merè humanam unius conjugis fidelis cum alio infideli, dummodò ſit ex omni alio capite ſine injuria fidei: permittit etiam converſari cum idolatris, & cum illis manducare, quicquid apponitur; dummodò non ſciatur immolatum eſſe Idolis, ut etiam ibi notat D. Chryſoſtomus hom. 25. & in epiſt. ad Hebræos ſimiliter homil. 25. tom. 4. qui, & refert cap. ad menſam 11. quæſt. 3. & quamvis Deut. 7. prohibeantur Judæi inire fœdus cum iis gentibus, quarum terram ingreſſuri erant, & inire cum eis conjugia; id tamen non erat, quòd id eſſet intrinſecè malum, & jure Divino per ſe prohibitum: ſed quia cùm Judæi eſſent proni ad idolatriam, periculum erat, ne ex continua converſatione cum iis gentibus averterentur à cultu Dei, & traherentur ad idola; ut benè notat D. Thomas 2. 2. quæſt. 10. art. 9. Undè etiam ſubditur eodem cap. 7. ratio talis prohibitionis. Quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, & ut magis ſerviat diis alienis: iraſceturque furor Domini, & delebit te citò. Et ſic indicatur, quod ſi alioquin abeſſet periculum perverſionis; id non eſſet prohibitum. Itaque per ſe communicatio cum infidelibus eatenus eſt mala, & jure naturali prohibita; quatenus affert, vel fidelibus periculum, vel aliis ſcandalum, vel ſacramentis injuriam. Ergo, ceſſantibus hujuſmodi circumſtantiis, licita manet ſecundum ſe.

Aſſero ſecundò, cum Tannero tom. 4. diſp. 1. quæſt. 9. dub. 5. num. 133. & aliis ubi infra, quod quamvis communicatio cum infidelibus non ſit per ſe mala; rectè tamen docet D. Thomas 2. 2. quæſt. 10. art. 9. quod ex duplici capite poteſt Eccleſia prohibere fidelibus communicationem civilem cum infidelibus; id eſt in pœnam ipſorum Infidelium, quibus ſubtrahit talem communicationem; & præterea ad ſecuritatem, & cautelam ipſorum fidelium, quibus facilè poteſt impendere, & imminere periculum ſpiritualis ruinæ ex tali communicatione. Et primò modo prohibet communicationem cum hæreticis, & Apoſtatis à fide, dum in pœnam ſui criminis illos excommunicat, & prohibet omnem communicationem fidelium. Et ſecundò modo pro ſecuritate fidelium ſimplicium, & infirmorum in fide, multa prohibet, & ſpecialiter circa nimiam familiaritatem cum infidelibus præſertim extra caſum neceſſitatis, & denique ex utroque capite ſimul multa præcipit, ſpecialiter circa communicationem cum Judæis, qui revera in multis ſunt injurioſi Religioni, & fidei Chriſtianæ; & meritò poſſunt puniri; & præterea ſunt doloſi, & facilè poſſunt, ac ſolent conari, ut ſeducant ſimplices, & ideò meritò poſſunt ac debent caveri.

Aſſero tertiò, caſus, in quibus jure Eccleſiaſtico prohibita eſt cum infidelibus cõmunicatio ſpecialiter, undecim nume-

merantur à Doctoribus infra citandis. Primò prohibetur Chriſtianis cum Judæis habitare. Secundò eorum azymis veſci. Tertiò iis medicis uti. Quartò ab eis medicinas accipere. Quintò ſimul cum eis in balneum ingredi. Hi caſus habentur in cap. Nullus 28. quæſt. 1. quod deſumptum eſt ex Cann. 11. Conc. Trullani. Et tranſgredientibus imponitur pœna depoſitionis, ſi Clericus ſit; excommunicationis ſi Laicus non ipſo facto, ſed ferenda, Sextò prohibetur fideli judæos invitare, vel ad eorum convivia accedere, cap. omnes 28. quæſt. 1. qui eſt ex Concilio Agathenſ. cap. 40. Septimò eſſe obſtetrices, aut nutrices eorum filiorum in eorum domibus. Octavò eis famulari. Nonò ne Judæis in teſtamento aliquid relinquant, vel legatarios faciant, cap. ſi quis Epiſ. de Hæreticis, cap. ſanè, el 2. 24. quæſt. 2. Decimò ſervitutis vinculo ſubjici. Hi tres caſus habentur in cap. ad hæc de Judæis. Undecimò ne publica officia illis committantur cap. Conſtituit, 17. quæſt. 4. ubi permittentes excommunicandi ſunt. Addendum tamen his omnibus, prohibitum eſſe Chriſtianis deferre arma &c. Turcis Saracenis, & cæteris Reipublicæ Chriſtianæ inimicis ſub pœna excommunicationis reſervatæ in Bulla Cœnæ; quod etiam traditur in cap. Ita quorumdam de Judæis, cap. quod olim eodem titulo. Item prohibetur famulari Judæis, & Saracenis in cap. Judæi, el 2. de Judæis; & proponere judæum atque paganum publicis officijs in cap. cum ſit, & cap. ſpeciali de Judæis. Item prohibetur inire matrimonia cum infidelibus, & cum Hæreticis; non tamen cum iſtis, ubi impunè permittuntur, ut in Germania &c.

His ſuppoſitis, Reſpondeo ad quæſtionem propoſitam unica concluſione, nempè licitum eſſe Principibus Chriſtianis ex aliqua juſta cauſa inire fœdera cum Turcis, vel aliis Infidelibus circa Inducias, & treguas de finibus tuendis, de commerciis, & rebus neceſſariis ad vitam, vel importandis, vel aſportandis, & de communicationibus quoad alios contractus emptionis, & venditionis, mutui, pignoris &c. cum duabus tamen conditionibus. Prima ut abſit ſcandalum, & periculum perverſionis; quæ quidem cum neceſſariis conditionibus & limitationibus facilè evitari poſſunt: quod vix poteſt evenire in aliis fœderibus de quibus egimus ſupra in reſol. 4. Secunda conditio, ut dicta communicatio Politica non fit in caſibus prohibitis à Jure Eccleſiaſtico, quos paulò ſupra notavimus. Undè cum his cautionibus ſupradicta fœdera innoxia ſunt, & ex illis nullam recipit religio læſionem, ſed utilitas Reipublicæ affertur.

Et ideò ad confirmationem ſupradictorum præter DD. citatos, vide celeberrimæ Academiæ Salmanticenſis, & Complutenſis clariſſimos Profeſſores Aravium, & Lorcam illum in 2. 2. D. Thom. quæſt. 10. art. 9. dub. 7. numer. 30. Hunc etiam in 2. 2. diſp. 36. num. 3. & ſeqq. Vide Baldellum in Theol. morali tom. 2. lib. 1. diſp. 30. numer. 1. Sanchez in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 31. num. 23. Duvalium in 2. 2. quæſt. 10. art. 9. §. Quoad mercium genus, & ibidem Vvigers num. 53. & alios Doctores ubi infra, aſſerentes, ut diximus politicam, & humanam communicationem cum infidelibus non eſſe illicitam per ſe, nec jure Eccleſiaſtico; niſi in caſibus in ipſo jure expreſſis. Et hanc ſententiam individualiter firmant in terminis caſus noſtri Chriſtophorus Beſoldus in diſſert. de fœderum Jure cap. 4. num. 3. Martinus Rumelinus ad Auream Bullam Caroli IV, par. 2. diſſert. 4. Theſi 35. & ejus Additionator Nicolaus Myllerus; Theodorus ReinKinK de Regimine ſæculari, & Eccleſiaſtico lib. 2. claſſ. 3. cap. 3. num. 82. & Hermannus Gæſſen de Jure Publico, & Privato part. 3. pericul. 2. q. 9. Quibus omnibus adde etiam in terminis caſus noſtri Franciſcum Zipæum in Hiatu Caſſani obſtructo lib. 3. cap. 3. fol. 257. ubi approbat & admittit fœdera politica, ſeu civilia, de quibus loquimur.

Recte itaque Hurtadus de Mendoza vol. 1. diſp. 76. ſect. 2. §. 29. ſic ait: Jure humano non eſt interdicta omnis communicatio civilis cum Judæis, aut Paganis; quia jure interdictæ ſunt nonnullæ communicationes, non tamen omnes. Secundò quia Romæ licitè agunt fideles cum Judæis exercentibus mercaturam, arteſque viles. Idem Marſiliæ cernitur; & ante illorum ex Hiſpania expulſionem, frequentia erant cum illis commercia. Cum Saracenis noſtri agunt, interdum; tum cum Mancipiis, quibus abundant Hiſpani; tum Orani, & in aliis Hiſpaniæ Regum præſidiis. Ratio à priori eſt negatio legum id interdicentium; cùm enim illa communicatio ſit apta per ſe ad fines honeſtos naturales, nec ſit per ſe occaſio ruinæ; ſed apprimè neceſſaria vitæ civili; non oportuit eam eſſe interdictam. Cum Ethnicis agunt paſſim Luſitani in Sina, & Japonia; item & Caſtellani apud aliquos Indos nondum baptizatos, Ita Hurtadus. Et nota hìc obiter contra Aravium ubi ſupra, & Suarez de fide diſp. 18. ſect. 6. num. 10. Probabiliter docere ex Sanchez, Caſtrum Palaum tom. 1. tract. 4. diſp. 2. punct. 9. num. 18. Prohibitiones contra Judæos latas in jure, de quibus ſupra diximus non eſſe intelligendas de aliis infidelibus etiam Saracenis, & Mahometanis; quia cùm prohibitio extra verba legis extendenda non ſit; & prohibitiones ferè omnes loquantur de ſolis Judæis; exiſtimat alios Infideles comprehendi. Sed quia aliqui caſus ſunt, in quibus extenditur prohibitio, tum ad Saracenos, tum ad Paganos; ſolum illi caſus in quibus reperiatur talis extenſio, admittendi ſunt, non alii. Nota etiam quod in Bulla Cœnæ ſub nomine armorum &c. non comprehenduntur ſecundum aliquos, veſtimenta, pecuniæ, merces, victualia, ſi hæc Turcis transferantur, & vendantur; & ita ex Toleto & aliis, docet noviſſimè Caſtrus Palaus, tom. 6. diſp. 3. punct. 8. num. 6. quicquid antea in contrarium dixerat in tom. 1. tract. 4. diſp. 1. punct. 9. n. 16. & docet Suarez tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. num. 56. cum aliis. Deinde non deſunt Doctores aſſerentes, quod non infringitur prohibitio Bullæ Cœnæ, ſi prohibita trasferri ad Turcas, Saracenos &c. deferantur in Chriſtianorum utilitatem, ut ſi commutentur, vel vendantur, pro iis, quibus indigent magis Chriſtiani, ita ut major ſit eorum commoditas, quàm damnum inde proveniens. Et ita ex Tabiena. Navarro, Sayro, & Ugolino docet Antonius Souſa in Bullam Cœnæ cap. 8. diſp. 51. num. 2. licet contra Reginaldum contrarium mordicus teneat Hurtadus §. 139. Undè vide: an ex dictis excuſentur Toletani, qui transferunt, & vendunt ad Oranum magnam copiam pileorum rubeorum, quibus utuntur Arabes: ſed quia ſupra dictos caſus non admittunt plures Doctores: recurrit Hurtadus loco citato ad alias rationes.

Sed redeundo ad noſtram concluſionem, aſſero, poſſe Principem inire fœdera politica cum Turcis, & infidelibus modo, quo ſupra explicatum eſt. Et ita hanc ſententiam, præter DD. citatos, tenet doctus Juriſconſultus Andreas Magerus in ſuo tractatu hiſtorico politico juridico de Advocatia armata cap. 7. n. 143. ubi licet antea damnaverat abſolutè omnia fœdera cum Turcis, vel infidelibus, tamen hæc fœdera politica comprobat, & admittit ut fœdera pacis, (ait ipſe) de non offendendo inita, fœdera de limitibus, de mercimoniis importandis, & exportandis &c. Habent talia fœdera Poloni cum Scythis, quos vocant Tartaros, & Imperator, & olim Reſpublica Veneta cum Turcis. Simile fœdus, dum hæc ſcribo à Catholico Rege Philippo IV. per Oratorem Turcarum Imperator enixè poſcit: ſed an abſolutè negandum, vel præſcriptis cancellis concedendum, ſapientiſſimi Conſiliarii, & Doctiſſimi Theologi, quibus auguſtiſſimus Rex noſter abundat, certus ſum quòd maturè diſcutient, & examinabunt.

Sed ſi aliquis curjoſus inquirat, an talia fœdera poſſint iniri à Principibus Laicis inconſulto Summo Pontifice? reſpondeo, quòd quidam vir doctus hìc Romæ negativæ ſententiæ, licet cum formidine adhærebat, ex Concilio Viennenſi, de quo in Clement. 1. §. porro, de Jur. Jur. ubi Imperatori confœderatio cum Paganis, & Saracenis prohibetur. Cujus conſtitutionis diſpenſationem ad omnes Chriſtianos Principes Cardinalis in dicto §. Porro in 2. notabili extendit. Sed reſpondeo, quod in dicto textu Pontifex loquitur de confœderatione in damnum Eccleſiæ, ſicut fuit illa Athanaſii Epiſcopi Neapolitani, de qua tractat Baronius ann. 887. Et ita explicat verba illius Canonis Maſquardus de Suſanis tract. de Judæis cap. 6. num. 4. & Beſoldus de fœderibus cap. 4. num. 5. cum aliis: unde non militat in noſtro caſu argumentum ex dicta Clementina. Et ideò ego ſentio non eſſe neceſſariam Pontificis licentiam in his fœderibus ineundis; nam licèt Principes laici non poſſint inire fœdera cum Turcis, vel hæreticis permittendo eis libertatem conſcientiæ, vel exercitium falſæ ſectæ, etiam in cauſis urgentiſſimis abſque licentia Pontificis, ut obſervat Hurtadus de fid. vol. 1. diſp. 79. ſect. 5. §. 32. Cardinalis Lugo de fide diſp. 19. ſect. 2. §. 4. num. 124. Tanner. tom. 3. diſp. 1. quæſt. 9. dub. 3. numer. 101. & alii: nec poſſint inire fœdera cum Turcis, vel infidelibus in caſibus à jure prohibitis, de quibus ſupra actum, ut obſervat Hurtadus diſp. 76. ſect. 3. ſubſect. 7. per totam, Geſualdus in Theolog. mor. 2. tract. 14. cap. 7. num. 32. & alii; tamen in fœderibus, de quibus loquimur, hæc minimè adeſſe tamquam certum ſuppono: nam tantùm agitur de fœderibus merè politicis, circa Pacem, Inducias, Treguam, circa mercimonia, & ſimilia: ut ait Hurtadus d. diſp. 76. ſect. 3. §. 88. Pax Laicorum non eſt

con-

contra jura Eccleſiæ. Ergo poſſunt Principes Laici dicta fœdera contrahere abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, cum res merè politica ſit, & temporalis. Undè hanc ſententiam tenet Beſoldus de fœderum Jure cap.4. num. 5. & ante illum Maſquardus de Suſanis tract. de Judæis cap. 6. num. 4. ubi docet, licitum eſſe Chriſtianis Principibus inire pacem, ſeu inducias, & Treguas cum Infidelibus inconſulto Summo Pontifice. Quare ſupponamus ex hypotheſi probabiliter timeri Gallum ſollicitare Turcas adverſus Hiſpanum; ſi ex hoc Rex noſter Hiſpanus iniret tantùm fœdus pacificum cum Turcis, non video qua ratione licentia Pontificis egeret. Quod dicendum videtur in quocumque alio caſu ſimili: cùm in dictis fœderibus nihil includatur à Jure Eccleſiaſtico prohibitum, nec aliquid agatur circa Religionem, aut permiſſionem falſorum rituum. Ergo &c.

An quæ in Superiori Reſolutione dicta ſunt de fœderibus Politicis cum Turcis, vel aliis infidelibus, procedant etiam cum Hæreticis.

R E S O L. IX.

RESpondeo affirmativè. Dico igitur cum Tannero to. 3. diſp. 1. quæſt. 7. dub. 5. numer. 132. Valentia tom. 3. diſput. 1. quæſt. 10. punct. 1. Suarez de fide diſp. 21. ſect. 3. num. 4. Azorio tom. 1. lib. 8. c. 13. q. 7. Sanctarello de Hæreſi cap. 7. dub 1. numer. 2. Sanchez, Hurtado, Palao, & aliis, quòd communicare cum Hæreticis, & Apoſtatis, qui à fide defecerunt, Eccleſiaſtico Jure in pœnam ipſorum prohibitum eſt. Probatur, quia utrique per Eccleſiam excommunicati ſunt, cum quibus illicitum eſt communicare. Cæterum hæc concluſivè procedit quidem in antiquo Jure: at verò poſt Bullam Martini V. editam in Concilio Conſtantienſi, quæ incipit, Ad evitanda communicare cum excommunicatis, adeòque etiam cum hærericis, ſive Apoſtatis communicatione politica per ſe non eſt illicitum, niſi in duobus caſibus. Si quis videlicet nominatim ſit excommunicatus, & denuntiatus, aut notorius percuſſor Clerici; ut nunc poſt Antoninum, Victoria; Sotum, ex communi docent Henriquez lib. 13. c. 5. num. 1. Suarez 3. par. tom. 5. diſp. 9. ſect. 2. & Toletus lib. 1. Summæ cap. 9. licèt eam Bullam aliter legant Navarrus in Manuali cap. 27. num. 35. & Covarruvias in cap. Alma mater 1. p. §. 2. num. 2. Ita nimirum ut extendatur interdictum communicandi, tam ad quoſvis notorios, quàm ad nominatim excommunicatos, & renuntiatos, ubi tamen ipſemet Navarrus monet caſum notorii non eſſe uſu receptum, niſi quoad percuſſionem Clerici.

Undè ex his infertur cum Hurtado de fide, vol. 1. diſp. 76. ſect. 1. §. 11. Catholicos nõ peccare contra legem excommunicationis in convictu civili cum hæreticis, aut in mercatura, aut in aliis negotiis politicis: Quare in provinciis permittentibus hæreticos, poſſunt concives mutuò degere. Item in provinciis penitus Catholicis, permittentibus mercaturam Hæreticis, poſſunt fideles cum illis negotiari & confabulari, non ſecus ac cum aliis non excommunicatis. Ratio eſt, quia ſola lex excommunicationis interdicit eam communicationem cum ſpeciatim, & publicè denuntiatis tantùm. Hinc, licet in foro exteriori præſumatur favere hæretico, qui ſciens illum eſſe talem negotiatur cum illo: multæ tamen in hoc etiam foro ſunt circumſtantiæ, quæ excuſant à tali præſumptione, ut timor, neceſſitas, cognatio, vel utilitas in pace, militia, & bello. Undè Carolus V. cujus virtutum memoriam nulla unquàm delebit oblivio, & Philippus II. omnium Regum in fide tuenda, & hæreticis extirpandis vigilantiſſimus, qui verè Catholici Regis titulum meritò ſibi promeruit, multos in occurrentibus Bellis elegit in Duces, & milites, Lutheranos, eoſque donis foverunt. Et quos amore proſequebantur, quatenus erant homines ad pugnandum ſtrenui; odio autem habebant, prout erant Hæretici, fidemque relinquerunt. Et hac ex cauſa ut obſervat Hurtadus loc. cit. §. 5. nunc in Hiſpania exercentur commercia cum Anglis, è quibus complures hæretici notorii mercaturam agunt. Quod ſi ante ſpecialem denunciationem eſſent vitandi, complures eſſent ſcrupulorum occaſiones.

Nec ſupradictis obſtat, quod in cap. ſicut de hæret. & in cap. ſi quem fortè 24. quæſt. 1. dicitur; omnes ſcilicet Hæreticos eſſe vitandos; & præterea in prima excommunicatione Bullæ Cœnæ nominatim excommunicantur Lutherani, & quidam alii: ergo ſaltem iſti ſunt vitandi. Reſpondeo, ut ſæpius dictum eſt, olim omnes excommunicatos fuiſſe vitandos, non verò poſt Concilii Conſtantienſis decretum. Quod verò in prima excommunicatione Bullæ quidam hæretici nominatim excommunicentur; hoc non facit, ut eos teneamur vitare; quia illa Denuntiatio eſt generalis, ut docet Sayrus lib. 3. de Cenſuris cap. 4. num. 32. Ugolinus de Cenſuris Papæ reſervatis, 1. par. c. 14. in fine. Verùm omnia ſupradicta intelligi debent ex ſola vi excommunicationis, nam ſi adeſſet ſcandalum, periculum perverſionis, aut alia hujuſmodi, communicatio cum hæreticis eſſet illicita, non tamen ab excommunicatione.

Sed circa communicationem cum Hæreticis ſervanda ſunt ea, quæ ſtatuit Clemens Octavus in Bulla, cum ſicut, die 26. Julii 1596. & Gregorius XV. in alia Bulla incipiente, Romani Pontificis, die 2. Julii 1622. per Bullam Clementis, ut Catholicus poſſit habitare in terris hæreticorum, aliqua requiruntur, quæ in illa videbis. Per Bullam verò Gregorii ſtatuitur, ne hæretici apud Italos morari poſſint; & Catholici eos receptantes, aut favorem, aut auxilium præſtantes, puniendi ſint uti fautores, & receptatores hæreticorum, ſive ſint Eccleſiaſtici, ſive laici. Undè miror, ſtante ſupradicta Bulla Gregoriana, quo pacto permittatur in quadam Italiæ civitate habitare hæreticos, ad ſtudendum in ejus univerſitate, & tamen, ut obſervat Abbas in cap. 1. de Judæis num. 1. Anan. num. 3. Decius in cap. Conſultus, el 3. n. 4. de appellat. in Scholis contrahitur intrinſeca familiaritas, & amicitia. Videant igitur cum dictis hæreticis converſantes, quid faciant; ſi nolunt in ſuſpicionem hæreſis incidere.

Notandum tamen eſt hìc, ſupradicta verba Gregorii XV. non comprehendere, ut notat Bordonus ubi infra n. 13. hæreticos milites, quorum multi his noſtri temporibus militant in diverſis exercitibus hìc in Italia: quia Bulla loquitur tantùm de hæreticis domicilium, ſeu habitationem in Italia habentibus. Milites autem qui ſunt in exercitu, non propriè domicilium, aut habitationem dicuntur habere; cùm ſequantur exercitum vagando huc, vel illuc juxta exigentiam belli, & Imperium Ducis exercitus, domicilium autem tunc acquiritur ab aliquo, quando animum habet perpetuò manendi in loco electo. Nec hoſpitio receptans hæreticum tranſeuntem includitur in Bulla Gregoriana, quia illi domum non dicitur locare, aut quovis modo gratis domicilium, aut habitationem propriè dictam concedere; ſed tantùm hoſpitio tranſeunter recipere; undè non dicitur propriè fautor, aut receptator formaliter & in cauſa hæreſis. Idem dicendum eſt de aliquibus mercatoribus hæreticis Anglis, qui in Siciliam ſolent venire cum multis mercibus, quia Siculi cum ipſis non tractant, tamquam cum hæreticis formaliter, cùm nihil agant cum illis ſpectans ad Religionem, ſed cum eiſdem negotiantur tamquam mercatoribus, & ſibi paribus in materia mercaturæ: Confirmatur, quia ſicut poſſunt habitare in eorum terris juxta Bullam Clementis ſuperius adductam, & cum iiſdem tractare, èxceptis illis quatuor caſibus in dicta Bulla expreſſis; ita à fortiori contrahere, & negotiari tranſeunter cauſa mercaturæ.

Nec obſtat dicere, hujuſmodi converſationem titulo mercaturæ, aut belli eſſe admittendam; quia converſatio cum hæreticis eſt prohibita non ſolùm jure Eccleſiaſtico, ſed etiam naturali & divino; cui nullus poteſt derogare, neque in eo diſpenſare: nam reſpondeo cum Bordono in Sacro Tribunali cap. 24. quæſt. 11. num. 22. Quod in converſatione cum hæretico duo conſiderari poſſunt participatio in rebus divinis, & in rebus temporalibus: ratione primi prohibitio eſt naturalis, & divina, in qua diſpenſatio, & derogatio locum habere non poteſt; ratione ſecundi prohibitio eſt ſolùm poſitiva & Eccleſiaſtica: quæ habet locum, quando adeſt periculum ſubverſionis, & timetur ſcandalum. Et cùm negotia temporalia de ſe non ordinentur ad ſcandalum, neque ſubverſionem, ſed ſint differentia, propter bonum commune permittuntur cum hæreticis, nam aliquando hac occaſione convertuntur ad Catholicam fidem, converſando cum Catholicis. Mente tamen tenendum eſt, cum dictis hæreticis ſolùm occaſionaliter agendum eſt, nam ſi præter neceſſitatem in ordine ad militiam, & mercaturam cum ipſis nimia familiaritas, viſitatio, munerum oblatio, &c. haberetur, ex his oriretur contra Catholicos ſuſpicio de hæreſi, per ea, quæ adducit Carena in tract. de officio Sanctæ Inquiſitionis par. 2. tit. 4. §. 7. per totum & Palaus tom. 1. tract. 4. diſput. 2. punct. 9. num. 5. ubi ſic ait: Verùm & ſi ratione excommunicationis, quam hæreticus contrahit, ejus familiaritatem non tenearis vitare, quouſque denuntiatus ſit; tamen ſi inde hæreticus occaſionem ſumit perſeverandi in hęreſi, vel alii præſumunt illius erroribus conſentire; omninò illũ vitare debes. Quapropter in foro externo exni-

nia

mia cum hæretico familiaritate, converſatione, munerum oblatione hæreſis ſuſpectus redderis, & fautor hæretici judicaris ex text. in cap. Inter ſolicitudines verſ. in pœnam, de Purgat. Canon. ubi inducitur purgatio ſic cum hæretico converſanti ob ſuſpicionem, & ab officio ſuſpenditur: ſuſpicio autem modò levis, modò gravis judicanda eſt pro qualitate circumſtantiarum. Ita ille. Et ita in Regno Siciliæ, quando naves ex Anglia ibi cum mercimoniis adveniunt, relinquimus Siculos cum dictis Anglis negotiari in ordine tantùm ad mercaturam. At ſi extra illam nimia familiaritate cum ipſis uterentur. Inquiſitores contra illos procederent, conſideratis circumſtantiis loci, temporis; perſonarum &c. prout moris eſt in noſtro Sacro Tribunali. Undè ego his diebus interrogatus, quid faciendum cum multis hæreticis hìc Romæ exiſtentibus, ſtante Jubilæo anni Sancti; Reſpondi converſantes cum ipſis non incurrere in cenſuram ex ſuperius dictis, quia non ſunt hæretici nominatim denunciati: tamen cum ipſis putavi tantùm tranſeunter, occaſionaliter, & parcè loquendum, & converſandum eſſe, & à frequenti familiaritate cavendum: nam alioquin ex illa poſſe oriri ſuſpicio, ſcandalum, periculum &c.

Sed poſt hæc ſcripta invenio omnia à me ſuperius firmata, confirmare etiam Magiſtrum Texedam Dominicanum in Theolog. mor. tom. 2. lib. 3. tract. 1. dub. 1. num. 31. ubi docet Principes poſſe inire fœdera, & celebrare contractus cum hæreticis; nec obſtare quòd ſint excommunicati: quia, ait ipſe, cum hæretico non nominatim excommunicato; dummodo toleratus ſit, benè poſſumus participare in omnibus actionibus, tam ſpiritualibus, quàm civilibus, excepto perverſionis periculo, & ſcandalo. Ita Texeda, qui citat Cajetanum in 2. 2. quæſt. 10. art. 9. Et tandem nota ex hac Doctrina aliquos etiam aſſerere non eſſe illicitum communicare cum hæreticis damnatis in noſtro Tribunali Sanctæ Inquiſitionis à Quæſitoribus fidei; ut obſervat Hurtadus vol. 1. de fide diſput. 76. ſect. 1. §. 10. & ita docet Sanchez in Summa Tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 4. licet contrarium aſſerat Suarez in 3. par. tom. 5. diſp. 9. ſect. 2. num. 10. & de fide diſp. 21. ſect. 3. n. 7.

Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem, quam ita clarè, & practicè, ac minutatim diſcuſſam apud alios Auctores non invenies. Et ego illam compoſui juſſu eruditiſſimi, & numquam ſatis laudati viri D. Laurentii Ramirez de Prado, in ſupremo conſilio Caſtellæ Senatoris digniſſimi, indiſſolubili amicitiæ vinculo mihi conjuncti.

F I N I S.

IN-

INDEX RESOLUTIONUM,

Quæ in duobus Tractatibus continentur; Uno de Poteſtate exauthorandi Reges, altero De Principum Chriſtianorum fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis.

TRACTATUS PRIMUS.

RES. 1. *AN in aliquo caſu Populus, & Comitia Regnorum poſſint deponere Reges.* 1
2. *Exemplis ſupradicta opinio confirmatur.* ibid.
3. *Negativa ſententia affertur probans Reges non poſſe à populo, nec ab ordinibus Regni coerceri, ac deponi.* 2
4. *Exempla pro ſupradicta ſententia adducuntur.* ibid.
5. *Opinio Auctoris, & aliorum aſſerentium Populus, & Comitia Regnorum non poſſe deponere Reges Chriſtianos inconſulto Romano Pontifice.* 3
6. *Probatur magis ſupradicta ſententia rationibus, & exemplis.* 4
7. *Probatur auctoritatem Pontificum abdicandi Reges procedere ex vi poteſtatis indirectè, quam habent in temporalibus in ordine ad ſpiritualia.* 5
8. *An opinio aſſerens Papam non habere juriſdictionem temporalem, quatenus includit etiam indirectam mereatur cenſuram Theologicam, & qualem.* 6
9. *Refelluntur aliqui Scriptores, negantes Romanis Pontificibus poteſtatem indirectam in temporalibus; & aſſerentes non poſſe ab ipſis Pontificibus Reges exauthorari.* 7
10. *Brevis digreſſio occaſione eorum, quæ ſuperius firmata ſunt.* 8

TRACTATUS II.

RES. 1. *AN ſuppoſita juſtitia belli licitum ſit Principibus Chriſtianis inire fœdus cum infidelibus, vel Hæreticis pro mutuo auxilio exhibendo, & opinio affirmativa proponitur.* 9
2. *Proponitur ſecunda opinio negativa videlicet non poſſe Principes Chriſtianos inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis.* 10
3. *Tertia opinio affertur, concedens Principibus Chriſtianis inire fœdera, cum Turcis, vel Hæreticis, in ſumma neceſſitate.* ibid.
4. *Auctoris, & Theologorum opinio firmatur; nempè ex ſui natura non eſſe illicitum inire fœdera cum Turcis, vel Hæreticis; tamen ratione circumſtantiarum in praxi vix unquam talia fœdera eſſe ineunda.* ibid.
5. *Magis explicatur noſtra ſententia, & Doctorum authoritate fulcitur.* 11
6. *An Principes ineunda fœdera cum Turcis, vel Hæreticis, incidant in Cenſuram Bullæ Cœnæ, vel ſaltem peccant mortaliter.* ibid.
7. *An Summus Pontifex poſſit ſub cenſuris prohibere Principibus, ne bellando ſupradicta fœdera cum Turcis, vel Hæreticis contrahant?* 12

APPENDIX AD SUPERIOREM TRACTATUM.

In qua agitur de quibuſdam fœderibus civilibus cum Turcis, vel Hæreticis.

RES. 8. *AN dicta in Superiori Tractatu obſtent, ne poſſent licitè Principes inire fœdera, ut vocant, civilia cum Turcis, vel alijs Infidelibus circa Inducias, & Treguas, aut Commerciorum cauſa, vel propter ſecuritatem navigationum, itinerum, &c.* 13
9. *An quę in Superiori Reſolutione dicta ſunt de fœderibus Politicis cum Turcis, vel alijs infidelibus, procedant etiam cum Hereticis.* 14

FINIS.